

MÍSTOPISNÝ
SLOVNÍK HISTORICKÝ
KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

SEPSAL

AUGUST SEDLÁČEK.

NAKLADATELÉ

BURSÍK & KOHOUT V PRAZE,

knihkupec c. k. české university Karlo-Ferdinandovy a České Akademie pro vědy,
slovesnost a umění.

ÚVOD.

Ku přání pp. nakladatelů podjal jsem se práce, sepsati Historický slovník místopisný. Bylo by s větším prospěchem bývalo vydati Všeobecný historický slovník všech zemí českých, ale poněvadž práce taková vyžadovala by příliš velké a dlouholeté přípravy, sepsán prozatím přítomný slovník, aby byl aspoň podkladem k budoucímu velkému slovníku. Z tohoto stanoviska prosím také posuzovati to dílo, které jest sice výsledkem dlouholeté práce, nikoliv však dílem pro dlouhou dobu sestavovaným, ze kteréžto příčiny se najdou tu a tam nedokonalosti.

Úmyslem mým bylo vylíčiti tu následující věci:

1. Stručné dějiny měst, městeček, hradův, zámkův, farních vsí a jiných vsí (s vyloučením osad historicky a topograficky nedůležitých) ve všem království, při čemž vidělo se mi přidati: dějiny některých osad z Lužice, Míšeňska, Bavor a Rakous, pokud mají důležitost pro dějiny naše;
2. všechny zaniklé hrady, tvrze a vesnice, pokud jsem je mohl vystihnouti;
3. názvy hor, řek, potokův důležitějších aneb známějších, pokud bylo lze je shledati, aby se dobré aneb zapomenuté jich tvary zase ujaly;
4. stručné dějiny krajův a dekanatů, jako i prvotních kmenův;
5. stručné dějiny klášterů, kterým jako semenišťm vzdělanosti vyhrazují se zvláštní články;
6. vypravování stručné o všech bitvách, které se staly v mezích království;
7. všechna místa, která se v pamětech do l. 1300 připomínají.

Tvarům přesným všude dána přednost před zkaženými, jen tam, kde jest tvar příliš zastaralý, položen tvar nyní u lidu obvyklý. Ačkoli pak v příčině dobrých tvarů dosti u nás pracováno bylo, přece nemohla se výslovnost správná některých tvarův zjistiti. Dlouholetým badáním podařilo se mi několik českých jmen zněmčených vesnic objeviti; ty jsem všechny položil nejen vedle německého jména, nýbrž i jako zvláštní články. Aby pak laikovi nejen smysl jména, nýbrž i sklánění jeho vysvětleno bylo, přidával jsem prvotní formu, i pokud byla zjištěna, i pokud bylo z domyšlení možné. Je-li tudíž u některého místa přidáno, že se vyskytuje v 12. neb 13. st., rozumí se samo sebou, že bylo na snadě staršího tvaru se dopídití; kde takového poznámenání není, pozná se, že starší tvar doplněn z paměti.

Zprávy o jednotlivých místech podány tak stručně, jak vůbec bylo možné, avšak i tím způsobem, že u důležitějších míst stručnost slušnou měrou obmezována. Na konci článku bude udáno, ve kterém díle lze se dočísti podrobnějšího vypravování.

V pořádku článkův, ve psaní jmen následoval jsem všude Palackého slavné paměti, pokud jsem neměl svých příčin, abych se od něho odchyloval. Tak ku př. se píše Krásná hora a nikoliv Hora Krásná podle staré a dobré zvyklosti předkův, jichž uchu by tvary takové, jako Hora Krásná, nelibě zněly.

Přidán také rozbor místních jmen. Uznal jsem tak za dobré z příčiny na počátku téhož článku vyložené, aby nebylo třeba dlouhého výkladu v jednotlivých člancích. Kdo výklad ten přečte, buď ze svých vědomostí anebo vezma na pomoc Kottův Slovník, snadno se poučí o počátcích a prvotním jménu té neb oné osady. Aby pak i v té příčině též, pokud by nějaká osada v tomto slovníku obsažena nebyla, každý mohl uhodnouti, jak se jmenoval buď zakladatel její, aneb otec čeledi, která tu bydlela, přidal jsem seznam osobních jmen staročeských. K tomu dodati jest předně, že se tu neuvádějí jen taková jména, kteráž my křestními nazýváme, nýbrž i přezdívký, které obyčejně v okolí zdomácněly. Tak ku př. jest na snadě, že Nejpovi, zakladateli Nejpína (t. j. nejapnému), zajisté vlastní jeho rodiče takové jméno nedali. Kdo by pak v seznamu jméno nějaké hledal, buď také pamětliv staročeského zákona přehlasování a nehledej ku př. pro místní název Měšice osobní jméno Měch, nýbrž Mach.

S tím toto dílo spanilomyslným čtenářům předkládaje, prosím, kdyby někde na nějakou vadu neb nedostatek přišli, aby povážili, že při sepsání díla toho druhu prvního, v němž má býti mnoho a málo, kolikráte ani nejlepší vůle, pilnost a opatrnost nevystačí.

Začato na Hradišti hory Tábor l. 1895 a dokončeno v Písku l. 1908.

Spisovatel.

A.

Abertamy, městečko u Jáchymova, založené r. 1529 od horníkův, kteří se pod ochranou Šlikův usazovali. R. 1534 postaven tu kostel. Tehdá a po tom dolovalo se tu na stříbro a cín tak šťastně, že se roční výtěžek v l. 1531—1558 na 359.643 tolarů páčil. Nejlepší byla šachta u sv. Vavřince. L. 1545 začínají se matriky odd. Reformace katolická tu pro tvrdšínost obyvatelstva luteranského tak pomalu pokračovala, že teprve roku 1635 nekatoličtí kazatelé a učitelé vypověděni. Nicméně městečko ještě r. 1650 nekatolické obrátilo se na katol. víru teprve po tom (asi r. 1676), když větší část se do Sas byla vystěhovala. Erb: štít ovální podoby červený, na němž dvě hornická stříb. kládíva pošíkem přeložená s rukovětmi přirozené barvy. Štít, na němž jest koruna, drží dva lvi stříb. barvy s ústy rozžhavenými a jazyky vyplazenými.

Abršpach (pův. *Ebrsbach*, později *Adršpach*, nikoliv *Zámorsk*). Hrad, stojící na hoře řeč. Althaus, býval prvotně zb. královským (1350) a potom Alberta ze Skalice (1359). Ve 14. st. drželi jej pp. z Dubé a z Náchoda. R. 1447 dály se odtud do Slezska veliké škody, pročež knížata a města Slezská A. koupila a pobořila. Od té doby držena ves A. ke Skalám a k Ryzemburku. Po r. 1579 přišlo k rozdělení a Bohdanečtí z Hodkova držíce A. postavili tu nový zámek. Od r. 1624 patřil Trčkům z Lfpy. Od r. 1634 se držitelé rychle měnili, přese však byl A. v l. 1655—1770

v držení pp. z Kolovrat a v l. 1770 až 1806 hr. z Blümeppen. Zámek v Dolním A. postaven znova r. 1825. V Hořejším A. býval fil. kostel, který patřil k faře Zdoňovské; r. 1787 zřízena tu lokalie (H. V. 169).

Adamovice, staré jméno vsi Popovic u Říčan.

Adelburg, hrad v Německu, l. 1362 v zástavě České.

Ahníkov, ves a panství v okr. Chomutovském, má své jméno bezpochyby od Ahně, Ahníka (něm. *Hagen*) 1196—1239, syna Milhosta Maštovského. Ode dávna nazývalo se německým svým jménem Hagensdorf (i Henkistorf), poněvadž tu Němci od prvopočátku bydleli. Od 14. až do 16. stol. byl A. manstvím služebným ke hradu Hasišteinu; r. 1581 propuštěn jest z manství Linhartovi ze Štampachu, jenž postavil v A-ě nový zámek a spojil s ním přikoupené panství Hasišteinské. Z konfiskace koupil A. r. 1623 Jaroslav Bořita z Martinic († 1649) a po něm následovali synové Bernart Ignác (l. 1638 až 1655), Max. Valentin († 1677) a vnuk Max. Guidobald († 1733). Potomstvo tohoto (syn Jan Josef Karel † 1738, vnuk Frant. Karel † 1789) dostalo se v držení majorátu Smečanského. Potom zdědila A. Marie Anna Althannova z Martinic († 1810), pak dcera její M. Anna Firmianova a v l. 1840—1880 drželi A. hrab. z Volkenšteina.

Aicha Klein- viz Dubice.

Albach, zámek, ještě l. 1501 manství koruny České.

Alběnice (*Ůběnice, Ouběnice*, pův. *Alběnicí*), bývaly ode dávná vsí farní s tvrzí. V ssutinách této, nyní dokonce rozebraných, objeveno asi před 30 lety pečetidlo Držikraje syna Hroznatova z Alběnic (s erbem 3 parohův). Zbraslav z A. žil r. 1327. O podací kostela zdejšího dělili se vladyky sídlící na A-ích, Tomicích a Jelenči; vladyk A-ckých bylo mnoho, poněvadž byla ves rozdělena na zemanské statky. Později skoupeny k Léštnu a k němu drženy až do r. 1664. Po r. 1620 nebylo tu faráře a patřil kostel zdejší k Bystřici. A. dostaly se po smrti Anny Albertiny z Fyrštenberka dceří její Albertině Eusebii z Briamontu, manželce Jana Jiřika Radeckého z Radče (1664) a připojeny potom ke statku Tvořešovskému.

Albenreut Starý, ves u Chebu, v krajině, která se nazývala Frais, ode dávná sídlo zemanské s tvrzí, kteréž držely rodiny: 1317 Rorer, 1348 Einsiedl, 1497 Širn-tyngárové (viz Frais).

Alberk, n. tvrz, která stávala na hoře Hausberg u Černic (v okr. Boreckém). Postavena byla asi r. 1565 od Jiřika z Hochauzu, který blízké vesnice od panství Eisenberského na svůj díl obdržel, ale opuštěna zase, když Jiří koupil Eisenberk (r. 1597).

Alberov, n. ves v okolí Černovic, jež koupena r. 1362 od pp. z Rožemberka.

Alberovice (obecně *Arbelovice*, pův. *Alberovici*, t. j. čeleď Alberova), ves u Dol. Kralovic, jež ve 14. a 15. st. rozdělena byla na několik vladyčích nevelkých statkův, z nichž vyvinuly se v 16. st. statky svobodnické. Z jednoho z nich posla rodina Vlkovských z Ouberovic. R. 1586 držel Jan Kamaryt dědinník kromě dvoru Kamarytovského dvě tvrze (MB. XI, 45).

Albertsdorf, název kancelářský vesnice farní v biskupství Litomyšlském (1349), snad dnešní Telecí.

Albrechtce (*Albrechtice*) u Týna n. V., od starodávna farní ves, která patřovala ke hradu Újezdci a od r. 1540 statku Neznašovskému. Až do 30l. války byly A. městečkem a dostaly se pak k panství Hlu-

bockému. Baltazar de Marradas prodal je r. 1630 Sezimovi z Vrtby a připojeny zase k Neznašovu. Tehdá zanikla fara a A. spravovány z Týna n. V. a z Chřeštic, r. 1757 založena tu farní administratura a r. 1785 lokalie (M. XIV 114).

Albrechtce (*Albrechtice*, pův. *Albrechtici*, něm. *Albrechtsried*), od starodávna farní ves, kteráž náležela klášteru Vindberskému v Bavořích. Král Vladislav († 1174) daroval mu tu dvůr a kostel (jež prý Albrecht, arcibiskup Solnohradský, syn jeho, r. 1179 posvětil), a vesnici dostal od českých zemanů. A. a okolní klášterství obyčejně svěřeno bývalo ochraně nějakého českého pána a zůstaly v přímém držení kláštera až do jeho zrušení (1804). Od té doby tu byli svěští kněží faráři (T. 582).

Albrechtice, ves v okrese Boreckém, bývala dříve (již r. 1355) farní vsí, patřící ke hradu Eisenberku (kromě krátké doby v 16. stol.). V 17. stol. stal se kostel zdejší filiálním.

Albrechtice nad Orlicí u Tyniště, ves s kostelem šil., n. městečko s farou a hradem (v lese k Tyništi). A. stály již ve 13 st. a byly ještě r. 1336 vesnicí na statku Chvojenském. Hrad vystaven a městečko vysazeno od Karla IV. R. 1352 zastaveny pp. z Vartemberka, r. 1398 Prokopovi markrabí, r. 1403 Janovi Krušinovi z Lichtemberka. Od r. 1411 držela A. králová Žofie, majíc pro to při s Krušinou, u věně († 1425) a rovněž dány r. 1437 u věně králové Barboře, byt jí náleželo jen vrchní právo, nebo zápisným držitelem od r. 1429 byl Půta z Častolovic. Všechny statky rodu tohoto dostaly se pak pp. z Poděbrad. S Potšteinem dostaly se A. pp. z Pernšteina a připojeny k panství Pardubskému. Až do r. 1620 byla tu fara, pak zanikla i s městským právem a A. patřily napřed k Holické, pak Chvojenské a od r. 1786 k Tyništské faře. Kostel r. 1797 obnoven a r. 1838 znova postaven (PA. X, 308).

Albrechtice, nové jméno vesnice Oubrechtic u Drahonic ležící, jejíž prvotní jméno bylo Humprechtice. Připomíná se již r. 1253 mezi statky křižovníků s červ. hvězdou. Později tu bylo sídlo vladyčí s tvrzí

a ještě v 16. stol. byly A. statkem samostatným, který patřil vladýkám z Kestřan. Od r. 1546 patřily k Drahonicům (H. VII, 256).

Albrechtice, vesnice v obci Kamenské u Čes. Dubu, bývala vladýckým statkem s tvrzí. Ve 14. a 15. st. sídlivali tu Tistové z Libšteina a po několika změnách dostali A. r. 1548 Kyjové z Bartlsdorfu, kteří je prodali r. 1628. Odtud až do r. 1634 patřily ke knížectví Frydlantskému, pak byly zase statkem samostatným a dostaly se r. 1669 v držení rodiny Lamotte de Frintrop i se vsí Sichrovem, kteráž se stala potom hlavním místem tohoto statku, zvaného odtud Sichrovským (H. X, 211).

Aldašín (stč. *Údašin*), nyní samota, někdy ves farní, která se připomíná od r. 1359 jako část panství k Černému Kostelci. R. 1402 svěřen tu kostel. Ve válce 30l. zpustla ves a zůstal tu jedině kostel filiální sv. Bartoloměje (nyní sv. Jiří), jenž byl r. 1729 znovu postaven (PA. V, 353).

Altenteich, ves v zemi Chebské se starým hradem (od ohně r. 1792 zříceninou) a n. statek pod právem Chebským. Držitelé jeho byli: r. 1358 Jan Rab, 1360 Jindřich Rab, 1360 Jindřich Perglár, 1481 Erhart, 1483 Achac Gumerauerové, 1497 Jan z Valbachu, 1501 Hanuš Brambach, 1550 Kašpar z Virsperka. V držení rodu jeho zůstal A. až do r. 1594. Nedlouho potom koupil jej Jan Ondřej z Trautenberka, od jehož potomstva se dostal roku 1663 Kryštofovi z Hertenberka. Nástupce jeho Adam Erdmann zastřelen r. 1699 a A. dostav se vdově, spadl pak na dceru, vdanou Perglarovou. R. 1712 k. A. Marie Teresie z Cedvic roz. z Hertenberka. Po ní následovali zeťové její, totiž Kazimír Beust (1728) a Josef Karel z Perglasu, jenž jej r. 1767 sám ujal. R. 1773 následoval rod Rappoldův, r. 1779 uh. šlechtic Očkaj, nedlouho potom rytmistr z Oršelovic. Od r. 1787 byl v držení rodiny Wilhelmů, kteří povýšení r. 1824 do šlechty s heslem Helmfeldů. R. 1822 postaven tu nový zámek.

Amonsgrün (pův. *Ammansgruen*), ves u Kynžvartu a prvotně přísl. hradu Kynžvartu. Páni z Hertenberka jsouce v jeho

držení po vyvrácení Kynžvartu (1348) postavili si hrádek u A., který se dostal v držení Alberta Nothafta. Synové jeho prodali Kynžvart s tvrzí A-em Boršovi z Oseka (1373), jenž jí dal jméno Boršengryn (viz toto). Později byl A. samostatným statkem, kterýž přikoupili Metternichové (1709) k panství Kynžvartskému.

Andělská Hora, n. hrad, nyní zřícenina (něm. pův. *Engelsburg*, nyní *Engelshaus*) a město (něm. *Engelstadt*). Hrad postaven od Boršů z Oseka na panství jich Bochovském. Boreš a Boreš bratří prodali A. H. (1407) Oldřichovi Zajíci z Hazemburka. Později dostal se v držení králův a spravován od purkrabí hradu Loketského. Když pak jej po r. 1430 Jakoubek z Vřesovic opanoval a odtud zádaty činil, splatil jej Kašpar Šlik z Holiče, jemuž byl r. 1437 zápisně postoupen. Mates, Václav a Zikmund, dědici Kašparovi, postoupili A. H. králi Jiřímu a ten ji vrátil Zbyňkovi Zajíci z Hazemburka (1461). Později ujali ji synové královi, knížata Minstrberská a postoupili ji r. 1465 na jisté výminky Janovi ze Štampachu. Nedlouho potom nabyt jí Jindřich z Plavna, ale poněvadž se jednoty katolické přidržel a králi se protivoval, obležena jest A. H. (1469). Asi v ty doby povstalo městečko pod hradem a vzalo si za erb hrad a anděla s erbem pánů Plavenských. Po smrti Jindřicha V. Plavenského nastaly o A. H. dlouhé pře, až se konečně dostala v držení Mikuláše Hasišteinského z Lobkovic a Jindřicha z Fictum, od nichž postoupena Kašparovi Kolonovi z Felzu (před r. 1570). Po tomto držel A. H. syn jeho Linhart, známý v událostí r. 1618—1620. Pro účastenství ve zpouře přišel o A. H., kteráž postoupena r. 1622 Heřmanovi Černínovi z Chuděnic. Ačkoliv byl hrad tehdy v dobrém stavu, přece na něm páni nesídlivali, nýbrž měli příbytek svůj v Kysibli, po němž se pak i panství nazývalo. Hrad sice r. 1635 Švédy vypálen, ale zase obnoven a byl r. 1681 ještě v dobrém stavu. R. 1718 shořel s městečkem a jest od té doby zříceninou. V držení rodu Černínovského byl až do r. 1734, ale patří mu dnes zase. Matriky založeny r. 1613. Erb:

Na modrém štítě anděl stříbrným rouchem oděný, drže v pravici plamenný meč a levicí zlatý štít, na němž se spatřují tři štítky rodu Plavenského, totiž 1. červený štítek s 2 pruhy stříbrnými pošikem přeloženými, 2. prázdný stříb. štít (má býti v něm pruh ležatý), 3. černý štít se zlat. lvem s červ. korunou a červ. jazykem. V pravo na skalnaté hoře hrad. Prázdné pole vyplněno jest zlat. hvězdičkami (Bernau, Die Ruine Engelsburg, 1874).

Angern viz Bujanov.

Angrpach (*Angerbach*), německý název hradu Týřova, vzatý od údolí řečeného Úpor (Anger) a potoku tudy tekoucího.

Arbelovice viz Alberovice.

Arcijáhenství (archidiakonaty), kraje učiněné pro snazší správu církevní, nad nimiž postaven byl arcijáhen. V Čechách snad povstaly v prvních dobách biskupství Pražského, ač se teprve r. 1039 připomínají. Rozděleny bývaly na děkanství čili dekanáty. Poněvadž a přizpůsobena rozdělení politickému, dostávala jména po krajích, některá i po dvořích biskupských, jako na př. Roudnické (1167), Rokycanské (1176) a Zerčinské (1209, po Zerčíněvsi). Jména těchto zanikla později a jejich kraje splynuly s jinými. Ve 14. st. byla a. tato: 1. Pražské s 10 dekanáty (městským, Benešovským, Říčanským, Ořechovským, Podbrdským, Rakovnickým, Slanským, Řipským, Chlumínským a Brandýským); 2. Kouřimské s 5 dekanáty (Kouřimským, Brodským, Řečickým, Čáslavským, Štěpánovským a od r. 1350 také Kolínským); 3. Bechyňské se 7 dekanáty (Bechyňským, Vltavským, Volyňským a Bozenským, Chýnovským, Doudlebským a Prácheňským); 4. Žatecké s 5 dekanáty (Kadaňským, Žateckým, Žlutickým, Teplským a Loketským); 5. Litoměřické se 3 dekanáty (Litoměřickým, Třebeňským a Lipským); 6. Bílinské se 2 dekanáty (Bílinským a Ústským); 7. Boleslavské s 8 dekanáty (Boleslavským, Žitavským, Mělnickým, Turnovským, Jablonským, Hradištským, Kamenským a Havraňským); 8. Plzeňské s 3 dekanáty (Plzeňským, Rokycanským a Klatovským); 9. Horšovské s jediným dekanátem; 10. Hradecké se

12 dekanáty (Hradeckým, Jičínským, Bydžovským, Kladským, Dobrušským, Dvorským, Kosteleckým, Broumovským, Chrudimským, Mýtským, Polickým a Lanškrounským. — Poslední 4 postoupeny r. 1349 k biskupství Litomyšlskému).

Arnoltice (původně *Arnolliti*), městys v okrese Děčínském s kostelem farním, který se již r. 1355 připomíná. A. patřily ke hradu Ostrému, později drženy k Benešovu a dělením se dostaly k Binsdorfu. Od 16. st. do r. 1625 byli tu luteránští faráři, odtud do r. 1638 nebylo tu duchovního a r. 1638 tu zase zřízena fara. Kostel vystavěn znova v l. 1756—1758.

Arnoltice (*Arnultice*), chybné pojmenování vesnice Arnsdorfu (u Skorotice blíže Ústí n. Lab.), kteráž se jmenovala česky Komonín (viz to).

Arnoštovice (pův. *Arnustovici*), farní ves u Smilkova, kteráž patřovala ke statku Koutskému. Když r. 1420 Albrecht kníže Rakouský táhl ku Praze, dal na udání některých z okolí faráře Vácslava jíti a do Bystrice dovézti, kdež napřed byl všelijak týrán a dne 7. července s 3 sedláky a 4 pacholaty jako kacíř upálen. R. 1546 dostaly se A. jako díl otcovský Janovi Vejhákovu z Koutův a když tento asi r. 1556 zemřel, prodány jsou k panství Chotětickému a r. 1601 spojeny se Smilkovem. Fara zdejší zanikla po r. 1620, ale brzo obnovena jako kaplanství a zřízena opět r. 1740. Kostel znova postaven v pomínujících letech (MB. I, 49).

Arnstein, hrad v Německu, v l. 1361 až 1501 léno koruny České.

Arnstein, n. hrad, jenž ležel v obvodu král. Českého, v tak zv. Saských Švýcárech. Patřival Berkům z Dubé a prodán r. 1451 s panstvím Vildšteinským vévodám Saským, od které doby náleží k Sasku.

Aschendorf (česky *Okřešice*, v. t.).

Aš (něm. *Asch*), město, jež bývalo pův. přísl. země Chebské. Příp. se sice r. 1229, ale dotyčná paměť jest padělána. R. 1270 byla tu fara, která darována jest řádu křižovníkův Německých, kteří tu před r. 1319 komendu založili. R. 1281 přip. se A. jako městečko, jímž zůstalo až do minulého století. R. 1542 zavedena tu lute-

ránská víra, r. 1749 postaven tu nový kostel. R. 1616 a 1814 byly tu velké ohně, jimiž také mnoho písemných památek zkaženo. (PE. II, 359. Viz o ostatním níže.) Erb: Na modrém štítě 3 stříb. ryby lipany (něm. Asch, Äsche) hlavami vzhůru, 2 křížem přeložené, třetí rovně přes ně, nad štítem zavřená helmice s pokryvadly stříb. a modr. a nad tím též znamení tří ryb.

Ašsko, Ašská země náležela v prvotní době k nějakému knížectví Slovanskému, dobytá asi v l. 1003—1004 a připojena k Německé říši. Od té doby byla přísl. Chebské země. Ve 13. st. opanovali pp. Rousové Plavenští městečka A. a Selb s přísl. a potvrzeny jim r. 1281 císařem jménem říšské zástavy. Král Jan vybavil oboje r. 1331 od Jindřicha Plavenského, po němž se mu t. r. Albrecht z Neiperka se svým hradem Neiperkem a jeho přísl. v manství poddal. Jan ustanovil r. 1335, že A. nemá býti od koruny České oddělen, a Neiperkové zase se r. 1358 za many přiznali. Z následujícího jde na jevo, že se pp. z Neiperka v držení A. dostali. Sňatkem Kunráta z Cedvic se slč. z Neiperka přešly A. a Neiperk v držení tohoto rodu (ok. r. 1404), jenž přikoupil některé statky okolní. Petr († j. 1411) a syn jeho Jindřich dovedli se vytrhnouti z práva Chebského a Cedvicové vyskytují se od té doby jako manové přímo koruně České poddaní. To i uznal císař Zikmund, dada Jindřichovi a Erhartovi bratřím a Kunrátovi, jich synovci, hrad Neiperk se vším přísl. v manství (1422). Tím způsobem stala se Ašská země okršlkem samosprávným jako ku př. hrabství Kladské, poddána jsouc později hejtmanství německých lén. Cedvi-

cové přijímali léno na to panství v letech 1577, 1586 a 1587 a r. 1612 na vesnici přikoupené. Výlučné toto postavení přispívalo i k tomu, že Cedvicové ušli po r. 1620 zabrání svého jmění a že v zemi té, která v 16. st. se stala protestantskou, reformace katolická nebyla provedena (pomáhaly také přímluvy Braniborska a Sas). Po přivtělení Chebska ke království Českému pokládáno i A. jako přísl. Chebska za část Čech (1746). To způsobilo mezi Cedvici jako majiteli (kteří chtěli udržeti starou zvlášť) a korunou Českou dlouhý spor, který vyřízen tak, že koruně vyhrazena vrchnost manská, průvozní clo, potravní clo, kolky, stavění rekrutů a přípřeže (1771). Naproti tomu zůstaly Cedvicům všechny ostatní regalie s popravou (kterou však skrze Chebský soud vykonávali), však s dopuštěním apelace, obyvatelstvo osvobozeno od ostatních daní v Čechách platných, obdrželo svobodné vyznávání víry a svoji konsistoř augšpurského vyznání (až do r. 1869). Cedvicové přijali léno zase r. 1780 a 1782, a když r. 1789 statky jejich na 6 dílů (Asch, Neuschloss, Neuberg, Ober-Neuberg, Unter-Neuberg, Sarg a Schönbach) rozděleno bylo, v l. 1801 až 1843 buď na celek, aneb na části léna přijímali. Změnami r. 1848 nastalými a zrušením manských svazků všechna stará práva povalena a A. ve svém zřízení dokonce se srovnalo s ostatní zemí.

Auerbach, hrad v Německu, r. 1353 od Karla IV. koupený, potom v držení falckrabí Rýnských a knížat Bavorských, kteří naň do r. 1717 léna přijímali.

Auerbach, n. manství koruny České, jež zanecháno r. 1459 při Sasku.

B.

Bába, pravé jméno vsi Babylonu, mezi Kvitkovem a Stolinky (u Lipého), která patřivala k panství Lipskému. Jméno německé obdržela od Bablonného boru (1597), který u ní býval.

Babenhausen, hrad a město u Mothuče, v l. 1504—1627 léno koruny České.

Babí (něm. *Bamberg*, pův. *Babenberg*), ves v okr. Kaplickém, jež stála již r. 1262 a patřivala k panství hradu Rožemberka.

Babice (pův. *Babici*), n. ves v okolí Žehušic a Chotusic neznámého položení, která patřivala ke klášteřu Sedleckému a od r. 1420 byla v zástavním držení. Král Vladislav dal jí r. 1497 k dědictví Václavovi Žehušickému z Nestajova, pokud by klášteřu důchod v Sovoluskách dal. Václav potom ves svedl a rybníky zatopil.

Babice, ves neznámého položení, jež se dostala po r. 1259 klášteřu ve Vyšším Brodě.

Babice, n. ves (snad na místě myslivny Staroveské u Černíkova), stála r. 1233, patřivala ke hradu Pušperku, a zpusťla v 15. st. R. 1519 patřila k Černíkovu.

Babice, n. tvrz, dvůr a ves pod Chvalami a blízko někde u Svěpravic. Připomíná se často ve 14. a 15. st. a stála ještě r. 1512.

Babice, ves u Teplé, jež se přip. od r. 1273 jako přísl. klášť. Teplského.

Babice Velké, far. ves v okr. Nechanškém, která byla r. 1350 farní. Také tu stávala tvrz. V 15. věku zpusťly tvrz i ves a dostaly se pak ke zboží Nechanškému a r. 1541 k Chlumci. V 17. st. založena tu nová vesnice. Kostel patřl až do r. 1787 ke Kratonohám; t. r. tu zřizena lokalie (H. V, 301).

Babín, n. dvůr u Nymburka, který patřil r. 1345 k panství Poděbradskému, ale od r. 1355 býval udělován buď měšťanům Nymburským neb vladykám.

Babín (*Babiny*), ves u Horažďovic. R. 1318 patřila i s okolními nivami a lesy k faře Horažďovské.

Babín, r. 1463 název řeky Loučné u Dašic.

Babina, ves u Plas, která patřila od r. 1175 ke klášteřu Plasskému, byvši mu darována od knížete Soběslava II.

Babiněves, n. ves v Podbrdsku aneb Vltavsku.

Balkovice, vesnice, která se ve 14. st. v okolí Dolan (u Klatov) přip., snad táž, co Babice u Černíkova.

Bačkov, ves u Habrů, patřivala ku klášteřu Vilémovskému, ale bývalo tu také vladycké sídlo. V 16. st. patřila ke Světlé, později stala se statkem samostatným.

Bačov, n. ves na panství Bernartickém pod Přimdou.

Badry, samota v obci Odřepeské, n. tvrz, dvůr a ves. Přip. se j. ok. r. 1150 a patřivala později ke kl. Hradištskému. V 15. st. byl tu vladyčí statek, obsahující jen tvrz a dvůr, protože ves zpusťla, a seděli tu Baderští z Újezda. Od konce 15. st. patřily k panství Poděbradskému.

Bahno u Kutné Hory, bývalo statkem vladyčím. Asi ok. r. 1530 pr. B. Kuneš Bohdanecký z Hodkova Jiříkovi Hášovi z Újezda a od té doby patřilo k Maletšovu.

Bachtlíkov, n. ves na panství hradu Nového Heršteina, r. 1549 pustá.

Bakov, m. u Hradišť Mnich., bylo farní vesnicí j. ve 14. st. a patřivalo od starodávna ke kl. Hradištskému, avšak poněvadž Markvart ze Zvířetic od opata r. 1346 opravu nad ním a okolím obdržel, pokládán i za přísl. panství Zvířetického. V 16. st. byl B. městečkem, kteréz pp. Zvířetickým (1556) dědičně uděleno. V 30l. válce byl B. všechen od Švédů vypálen a teprve potom zase obnoven. Erb: štít červený a v něm stříb. čtverhranná věž s branou v přízemí, dvěma okny nad tím a černou sedlovitou střechou, na níž dvě zlaté makovice.

Bakov, ves u Slaného, býval dříve dvoji vsí a rozeznával se Větší a Menší B., později Hořejší a Dolejší. Část jeho byla (j. r. 1267) statkem vladyčím, část koupena r. 1338 pro kl. Roudnický. R. 1584 přikoupila B. Lidmila Valkounová k panství Zlonickému a později tu také stával zámeček (H. VIII, 211).

Bakov, fil. kostel Všech Svatých u Štutova (blíže Žlutic), býval ve 14. st. farním kostelem a Žlutický kostel jeho filiálním. Právo to podržel ještě r. 1428, ač se farní záhy do Žlutic přestěhovali.

Balkova (podle něm. *Valkova*), ves v okr. Žlutickém, která se již r. 1253 přip.

Balkovice, n. ves pod vrchem Balkovcem (Boukovcem), nyní část Poříčí nad Sázavou, totiž ta, která jest při kostele sv. Petra. Soudíc podle starodávného slohu povstal kostel tento ve 12. st. a byl kostelem farním, ku kterému kostel sv. Havla

v Poříčí jako filialní náležel. V 15. st. usadili se faráři v Poříčí a posavadní poměr kostelů změnil se na opak. Podací náleželo vladykám na Poříčí a Ledcích sídlícím. Starožitný název B. zapomenut byl j. v 16. st. (MB. III, 65).

Báně, dvůr u Žehouně, kdež bývala také tvrz a potom statek Baderských z Újezda, který přikoupen r. 1584 ke Chlumci n. C. (H. V, 297).

Banín, farní ves u Poličky, kterou udělil král Václav II. r. 1292 kl. Zbraslavskému; asi v tu dobu tu také povstala fara, která postoupena r. 1349 k biskupství Litomyšlskému. Král Jan zastavil B. a Bělou před r. 1339, začež dal klásteru jinou náhradu. R. 1341 sice zástava odvolána a B. kl. navrácen. R. 1420 zastaven se Svojanovem a zůstal při něm až do r. 1579, kdež přidělen k panství Bysterskému. Fara zanikla prý v 16. st. R. 1556 náležel kostel k Bystré a r. 1727 tu nová fara zřízena (PA. I, 275).

Banov, pravý a český název vesnice řečené Bohna u Chabařovic, která patřila ke statku Předlickému a Chlumeckému.

Bařechov, n. ves v okolí Zdíc, kterou přivtělil (1302) král Václav k Berounu.

Bärenfloss (*Bornfloss*), starý německý název města Žacléře.

Barchov Malý (*Barchůvek*), ves, která patřila ode dávna ke statku Velkého Barchova, avšak r. 1595 od něho oddělena a byla statkem samostatným, jsouc v držení Dobřenských, Panských, Dohalských, Jeníkův a jiných rodin.

Barchov Velký, bývalé sídlo vladycké, po němž se psali Dašíčtí a Vyšehněvští z B-a. V 16. st. seděli tu Dobřenští z Dobřenic až do r. 1608, po tom následoval po několikařadě změně Kašpar Belvic z Nostvic, jemuž B. z pokuty v manství proměněn. Po něm následovali (1628) Eva z Loutkova, (1645) Vilém Jindřich Odkolek z Újezdece, (1675) Rašínové z Ryzemburka. Později držel B. Kryštof Norbert Voračický z Paběnic, který postavil r. 1737 zdejší zámek. Po něm následovala Anna Josefa Libšteinská z Kolovrat, která pr. B. (1748) k panství Hořickému (H. V, 349).

Barov, n. dvůr u Lhoty blíže Chotěšova (1339).

Baršov viz Boršov.

Bartoušov (*Bartošov*), až do r. 1318 v držení pp. z Rotšteina, odtud vladyk Labounských, z nichž jedna větev se psala odtud B-skými. Později tu seděli r. 1511 Jan Bílský z Kařišova, 1544 Věnek z Černína, 1565 Vilém Trčka z Lípy, 1566 Albrecht ze Šelmberka, 1574 Zikmund Beřkovský ze Šebířova, později Kapounové ze Svojkova (až 1616), 1624 nabyl B-a Albrecht z Valdšteina ke knížectví Frydantskému, pak jej měl Karel Villani (1642), od r. 1645 Jeníkové Zásadští z Gamsendorfu a r. 1667 přikoupen k Veliši (H. V, 272).

Baruth, hrad v Durynsku, v l. 1396 až 1501 léno koruny České.

Bastianperk (podle něm. vulgár. *Bastiansberg*, *Bastelberg*, *Basberg*, vlastně *Sebastiansberg*, i *Baštoberky* a *Vrch sv. Šebestiána*, *Na Horách sv. Šebestiána*), král. horní m., které povstalo na počátku 16. st., když v okolí rudy stříbrné a cínové objeveny. Zakladatelem byl bezpochyby Šebestian z Veitmile, který od r. 1497 se strýci a asi od r. 1529 sám panství Chomutovské držel. Ferdinand I. potvrdil obyvatelům všechny předešlé svobody, zejména prodej soli, udělil jim dva výroční trhy, clo ze zboží vezeného a pečet městskou (1563). B. zůstal potom při panství Chomutovském a obdržel nové výsady od Jiříka Popela z Lobkovic. Když tento r. 1594 o všechny statky přišel, dostal se B. v držení císaře Rudolfa II., jenž jej povýšil na král. horní a svobodné město. Svobody ty potvrzeny r. 1616 a 1656 a od následujících králův. Za válek švédských a za sedmileté války zkoušel B. mnohé útrapy. R. 1809 vpadli sem Sasové. Zanikáním hor ztenčovalo se m., tak že zůstávalo mnoho prázdných míst po domech. Erb: štít shora dolů polovičný; v pravé polovici dvě pole, vrchní červ. se stříbr. ležatým pruhem (domu Rakouského), spodní stříbr. s dvěma hlav. klavíry přiroz. barvy. V levé polovici zlatý obraz sv. Šebestiana, ke kmeni přivázaného a s stělamí raněného. Nad štítem jest vévodský klobouk.

Bašnice (dříve také *Bašněves*) u Hořic, bývaly sídlem dvou vladyk. Odtud se psal rod Uzíkův z B. R. 1491 skoupil celou ves Jan Krupý z Probluze, r. 1521 dostala se k Chlumci, r. 1542 k Hořicům (H. V, 137).

Bašf (*Bašf Velký*), ves starožitná u Karlína, která se již v 11. st. přip. Od knížat dávány tu statky duchovenstvu, avšak byl tu také statek vladyčí, po němž se psávali Baštští z Leroid. V 16. st. byl B. rozdělen ve dva statky (Sekerkův z Sedčic, pp. z Lobkovic, Orlů z Plavče). Pak tu seděli pp. z Valdšteina, Valkounové z Adlaru a j. Zdeněk Smolík ze Slavice k. r. 1606 díl Lobkovský a potomci jeho drželi B. až do r. 1623. Od r. 1624 zase byl v držení rodu Lobkovského, r. 1654 pr. Janovi Hertvíkovi z Nostic a připojen k Pakoměřicům.

Baštěk (*Malý Bašf*), býv. sídlo vladycké s tvrzi. Václav z Baštku dal si r. 1437 kroniku Trojanskou (nyní na Strahově) přepsati. R. 1544 a p. seděli tu Lužanští z Lužné, od r. 1575 Zikmund Karyk z Řezna († 1577), od r. 1581 Hochauzové z Hochauzu. R. 1622 byl zabrán a odevzdán kl. sv. Maří Majdaleny v Men. Praž. Od něho pak pr. r. 1694 Václ. Des. hr. z Nostic ke statku Pakoměřskému.

Baštiny, u starých Čechův časté názvy hor ve středních Čechách po levé straně Vltavy, jako ku př. r. 1353 lesy mezi Hořovíci a Rožmitálem, r. 1610 Dobříšské hory čili Hřebený.

Baštiny (*Baštín*), n. probošství a kl. u samoty Teslína, blízko rybníka Padrtského, mezi Rožmitálem a Mirošovem. Asi r. 1310 daroval Protiva z Rožmitálu vrch B. (nyní Teslín) s jiným statkem kl. Ostrovskému, který tu probošství založil (před r. 1353). Z proboštů jsou známi Oldřich († 1385), Jan (1395), Fráněk (1401 až 1408), Mstislav (1411) a opět Fráněk, jenž se stal r. 1416 opatem. V 15. st. zanikl kl., jehož skrovné jmění ujato k panství Rožmitálskému, a zříceniny jeho přip. se do 17. st.

Baven, n. ves v okolí Spál. Poříčí, která zpustla v 15. věku za domácích válek. (R. 1601 pustá ves.)

Bavorov, m., založen od jednoho z Bavorů ze Strakoníc, po němž má jméno, a to bezpochyby od Bavora III. (1289 až 1318), který na hradě zdejším sídlíval. B. s velkým zbožím dědil po něm bratr jeho Vilém, ač u věně zavaden byl vdově Markétě z Rožemberka († 1357). Od ní a od Viléma dostal se B. pp. z Rožemberka (1334—1351), kteří po r. 1355 na panství zdejším nový hrad Helfenburk postavili. Od té doby patřil B. pod Helfenburské a Netolické pp. Velice povznesl m. Jan z Rožemberka, jenž tu založil nynější kostel, faru nadal a obyvatele městečka na živnostech opatroval. Také jiní pp. (1474, 1476, 1479) svobody ty potvrzovali, když dřevní listové vlhkostí se kazili. Petr z R. potvrdil B-ským (1519) rybník nový od nich udělaný a Jan z R. r. 1528 všechny svobody. K prosbě Viléma z R. obdrželi B-ští (1552) majestát na výroční trhy a týdenní trh a pečetení červeným voskem. R. 1641 založeny matriky. Velké požáry r. 1649, 1744 a 1867 blahobytu obce nemálo škodily. Znamenití rodáci: Tomáš Bavorovský († 1562), Jos. Kr. Chmelenský, Frant. a Jan Nep. Škroupové a Fr. Mareš. Erb: Na stříbr. štítě červená růže Rozemberská se zlatým jádrem.

Bavorov (*Bavorovo*), český název vesnice Wobern u Maštova, z jejíhož německého jména zdělaný nové názvy Vavrová a Obora, než zdá se, že se vsi té také Obrovce (Obr = Bavor) říkávalo. Patřivala Vřesovcům (1467), pak k Maštovu a od r. 1542 k Turčím.

Bavorovice, ves nad Vltavou, patřily r. 1228 a 1233 kl. sv. Jiří a ujaty později v držení královské ke hradu Hluboké.

Bavorský les neb **hvozd**, staročeský název Šumavy (aspoň severní části), jenž se u tak zvaného Dalimila a ještě r. 1431 vyskytuje.

Bavoryně u Hořovic, bezpochyby jiným jménem Obryně zvaná, patřila napřed ke hradu Žebráku a v 16. st. k panství Hořovskému.

Bazejovice (tak v mluvě lidu a nikoliv *Bazejovice*, staroč. *Božejovice*), ves u Jistebnice, která se přip. j. r. 1262. Od

14. st. vyskytují se jako přísl. zboží Jistebnického.

Bdeněves (*Beñoves*, něm. *Wenuschen*), ves kl Kladrub., později ke hradu Bělé.

Bečice, ves nad Lužnicí, patřila až do r. 1283 k hospodářství Týnskému biskupův Pražských, a od té doby pp. z Rožemberka k panství Přiběnickému.

Bečkov (nikoliv *Beckov*, něm. *Potschendorf*) u Žacléře.

Bečov, hrad nad Teplou, založen jest od pp. Boršův z Oseka. Boreš mladší a Boreš nejmladší vysadili r. 1399 podhradí zdejší právem městským a prodali B. r. 1407 Oldřichovi Zajíci z Hazemburka, po němž za nedlouho v držení Jindřich starší z Plavna následoval. Syn jeho Jindřich ml. jsa dlužen Erkinggerovi ze Seinsheimu (předku kníž. rodu Švarcensberského) znamenité peníze, zavádil mu r. 1427 B., poněvadž pak dluh nebyl placen, pr. jej Erk. r. 1437 Matěji Šlikovi z Holiče, za něhož vdal dceru svou Kunhutu. Roku 1447 byli tu pány zástavními Aleš Holický ze Šternberka a syn jeho Petr, avšak r. 1453 byl již vyplacen a v držení Jindřicha Plavenského. Když se tento přidal k jednotě Zelenohorské, přišli Plavenští o mnohé své statky, ale B. opanoval (ok. 1473) Bohuslav ze Švamberka a zachránil jej tak Plavenským. Jindřich (III.) Pl. potvrdil r. 1481 svobody městečka B-a. Asi v l. 1492—1502 koupil B. Jan Pluh z Rabšteina, jenž velice o povznesení hor zdejších pracoval a hrad zdejší obnovil († 1537). Synovec jeho Kašpar měl nemalé účastenství v bouřích r. 1547, pročež statky své propadl a král Ferdinand zabrav B., učinil okolní horní města městy královskými. Roku 1548 zastaven B. Jindřichovi V. z Plavna († 1554), r. 1558 odevzdán ke správě Jindřichovi Šlikovi z Holiče († 1578). Král Maximilian vyvadiv B. zastavil jej r. 1573 obci B-ské na 20 let, ale poněvadž tato na jeho řízení dosti peněz neměla, zastaven r. 1577 Šebestianovi Šlikovi z Holiče. Od syna tohoto Jindřicha koupila B obec Slavkovská (1597) a držela jej v zástavě až do r. 1615, kdež jí dědičně od-

prodán. Roku 1621 v lednu obsadil B. hrabě z Mansfelda. Poněvadž Slavkovští měli účastenství ve vzpouře, propadli B., kterýž napřed (1624) zastaven a pak (1630) doprodán Gerhartovi z Questenberka. Za něho (1647) obsazen jest hrad B.-ský lidem vojenským, ale r. 1648 opanovali jej Švédové. Jan Antonín, syn Gerhartův, potvrdil svobody obce B-ské a vymohl na ně cis. potvrzení (1672). Vnuk jeho téhož jména založil v B-ě nový zámek, jehož dokončení se nedočkal († 1752). Poněvadž jim rod jeho po meči vymřel, zdědil B. nejbližší přítel Dominik Ondřej hrabě z Kounic, za něhož mnoho nových vesnic na panství založeno. Od syna jeho Aloisia koupil B. (1813) vévoda Bedřich Beaufort-Spontini, jehož rodu panství dosud náleží. Město obdrželo rozličné výsady od pp. Plavenských a Pluhův, kteréž Jan Ant. Questenberk potvrdil. Roku 1760 vyhořelo. Znam. rodák Jan Labický, hudebník. Erb: Štít modrý a na něm na trávniku dvě věže okrouhlé s červenými střechami a zlatými makovicemi. Před nimi uprostřed štítu jest červ. štít se lvem českým, an drží pravou přední nohou kladivo, nad tím přilbice s červ. a bíl. pokrývadly, zdobená dvěma černými křídly, mezi nimiž stojí panna se zl. září okolo hlavy v zl. rouše, majíc pravici pozdvíženou (Bernau, *Gesch. v. Petschau*).

Bečov v okrese Chomutov. příp. se r. 1207.

Bečov v okrese Mostském ve 14. st. a i potom vesnice farní, r. 1420 městečko patřící ke hradu Bílině. Jazyk český udržel se tu až do 18. st.

Bečváře (*Velké, Bečváry*, pův. *liečváři*, t. j. bednáři) příp. se r. 1265 a bývaly sídlem vладыčím. V 16. st. seděli tu Myskové ze Žlunic, od nichž koupeny r. 1728 k panství Zásmuckému, ale později zase odděleny. V 17. st. byl v držení hrab. z Trautmansdorfu. V l. 1745 až 1763 patřily Jiřimu Hillebrandovi z Prandova, který tu postavil zámek. Cís. Marie Terezie koupila od něho B. a darovala je odměnou Gideonovi svob. p. Laudonovi, polnímu maršálkovi, který

r. 1770 na dotčeném zámku stavěl a později B. zase státu prodal. Císař František vykázal je r. 1800 arciknížeti Karlovi k užívání a postaven tu r. 1800 druhý nový zámek. Až do r. 1824 zůstávaly jméním státním.

Bečvářky (pův. také *Bečváři*, potom na rozdíl *Bečváře Menší*), n. sídlo vладыčů, později příslušenství B. Velkých. Roku 1616. odprodány Radslavovi Kostomlatskému z Vřesovic, v jehož rodě zůstaly do r. 1684. Laudon připojil je zase k B-ům.

Bedno příp. se od r. 1275.

Bedřichov, n. ves ve farnosti Rynarecké (1203), snad u Radňova.

Bedřichov u Pacova býval statkem vладыčím, který přikoupen r. 1528 k panství Pacovskému (H. IV, 214).

Bedřichovice v okr. Otickém, bývalé sídlo vладыčů a farní ves (1361). R. 1531 seděl tu Bohuněk z Lomné, jehož potomci (Bedřichovští z Lomné) B. až do konce 16. st. drželi. V l. 1600—1623 seděli tu Chobotští z Ostředka, jimž B. zabrány a Janovi z Talmberka k Jankovu prodány.

Běhání, výšina u Ústí n. L., památná bitvou a slavným vítězstvím Čechů r. 1426 dne 16. června. Když Pražané a Táboři město Ústí obléhali, přitáhlo veliké Saské vojsko (70.000) k jeho vybavení. Avšak i Čechů přišlo dosti na pomoc, avšak všeho vsudy jen 25.000 bojovníkův. Kněz Prokop Velký, vrchní velitel, osadil Běhání čekaje tu útoku nepřátel, kteří přes nabídky Čechův lidské vzkazovali, že nikoho živiti nebudou. Čechové vyčkavše první útok, na znavené tím hřmotněji udeřili, mnoho jich na bojišti pobili a jiné zabíjeli na útěku, nešetříce ani těch 24 hrabat a pánův, kteří u Hrbovic o milost prosili. Nepřátel tu pobito asi 15.000, kdežto Čechové svých jen 30 ztratili a všechnu střelbu a bohatství stanů polních ukořistili.

Běhařov v okr. Kdynském ode dávna býval sídlem vладыčím, jež drželi r. 1510 Jindřich z Malovic, r. 1527 Johanka z Hognestu, 1533—1543 Bernart Bar-

chanec z Baršov. Od r. 1546 seděli tu Fremutové ze Stropčic. Na rozhraní obou století patřil rodu Měsíčkův z Výškova a od nich se dostal Ludmile Kateřině Gerštorfové, která jej prodala r. 1651 Karlovi Heřmanovi hr. z Dobrušky k panství Bystřickému, avšak později zase byl oddělen (H. IX. 153).

Běchary (*Bechaře*, pův. *Běchaři*) v okr. Libaňském (1295) patřivaly ke statkům arcibiskupství Pražského, avšak bývaly tu také zemanské statečky, kdežto podací farního kostela náleželo arcijáhnu kraje Hradeckého. V 15. st. měli B. v zástavě rozličné vладыcké rodiny, z nichž jedna Halamové z Jičína také se psávali z Běchar. Z nich smutně proslul jeden jako odpovědník Pražan a měst, najímaje lidi, aby vypálili Hradec Králové. Když však ho Hradečtí jali, dodán do Prahy a stat na Pohořelci (1509). V 16. st. drželi B. z části Andělové z Ronovce, z části Tuněchodští z Poběžovic, později patřily ke Staré a r. 1607 přikoupeny k panství Kopidlanskému (H. X, 309).

Bechlín příp. se r. 1295 a býval ve 14. stol. rozdělen na několik vладыčích statkův, které drželi dílem vl. z Cítova, dílem Bechlínové z Bechlína, později i pp. z Říčan. Větší část vesnice s tvrzí drželi v 16. st. Beřkovští z Šebířova nějaký čas k Beřkovicům, pak samotně. Roku 1597 přikoupil Zikmund Belvic z Nostvic B. k Beřkovicům, a menší díl náležel k panství Běškovskému (H. VIII, 205).

Běchovice u Prahy patřivaly (1228) ke statkům kl. sv. Jiří, později i s tvrzí zdejší klášteru sv. Kateřiny v Nov. městě Pražsk. Avšak býval tu také od 14. stol. dvůr vладыčů, kterýž koupili r. 1567 od Albrechta z Vřesovic bratři Zapřtí k Dubči, kdežto klášterní statek prodán r. 1584 Mikuláši Skalskému z Dubu ke Slušticům. Oboje části skoupil r. 1623 z konfiskace Karel kníže z Lichtenšteina k panství Kosteckému.

Bechyně (město nad Lužnicí) založena v dobách prastarých, jsouc knížecím hradem, po němž se nazýval kraj B.-ský,

avšak záhy dostala se s okolím v držení biskupů v Pražských. Král Přemysl II. vyvadil B. od biskupa a založil tu hrad podle nového způsobu. Od prvních známých purkrabí Čenka a Doběse (1283) posílí pp. z Bechyně. Za krále Jana předhradí vysazeno za město, podací kostela dáno kl. Milevskému (1327) a založen s B.-i nynější klášter (1333). Ok. r. 1340 až 1359 držel B.-i Štěpán ze Šternberka a později syn jeho Albrecht biskup Lito-myšlský, jenž ji vykázal za díl (1376) synovci svému Petrovi. Po smrti tohoto († 1397) uvázal se v B. i Jošt, markrabě Moravský, pro velké peníze, které mu na ní Petr odkázal, a prodal ji Heraltovi z Kunštátu († 1407), jenž od tud zemi hubil. Po synech jeho Heraltovi a Jiříkovi (1409—1411) dostala se B. Bočkovi z Kunštátu, ale ten ji vyměnil r. 1414 za Náchod. Nový pán Jindřich Lel z Lažan zemřel r. 1420 a poněvadž syn jeho Hynek odtud snahy Táborův mařil, oblehli tito r. 1427 B.-i s velkou mocí a posádku tak sevřeli, že se jim poddala. Osazena jest potom Janem Blehem z Těšnice, hejtmanem, od něhož ji Jan, bratr Hynkův, vykoupil. Potomci tohoto nazývali se Bechyňové z Lažan, ač již synové B.-i prodali. R. 1477 koupili ji bratři Jaroslav a Zdeslav ze Šternberka, z nichž tento potvrdil roku 1485 svobody městské, obnovil klášter spustlý (1491) a nadal kostely a oltáře. R. 1501 založil kostel klášterní († 1502). Po něm výborně B.-i spravovali synové Ladislav († 1521) a Jan († 1528). Obou jich p. lovic nabyt Kryštof ze Švamberka, po němž B.-i drželi nejmladší jeho synové Václav a Zdeněk mladší, když pak zemřeli bez dědicův, dědili po nich tři starší bratři, kteří měšťanům zdejší mnohá dobrodiní učinili a v obci a v kostele chvalitebný řád zavedli. Roku 1569 koupil B. Petr Vok z Rožemberka, jenž ji přeměnil na nádherné a bohaté sídlo panské. Na splacení dluhů prodal B.-i r. 1596 Adamovi ze Šternberka. jenž klášter a kostel obnovil. Roku 1618 osazena jest B. vojskem stavovským, a ač se jí Buquoy r. 1619 zmocnil, přece zase

B. dobytá t. r. (v m. září) skrze generála Jana z Bubna a dostala se teprve r. 1620 zase v moc císařských. Adamův († 1623) syn František pečoval o kostely (dva obrazy objednal u Škréty) a když zemřel († 1648) a pozůstalost dělena (1665), dostal B.-i syn Jan Norbert († 1678). Když syn tohoto Jan Josef vracel se z pouti Římské v řece Innu se utopil (1700), dědila B.-i dcera jeho Marie Terezie vdaná pak za Jana Leopolda z Paaru, jehož potomstvu B.-ské panství dosud náleží. Roku 1774 obdrželo město téhodní trhy Erb, udělený králem Vladislavem r. 1511: Na modrém štítě brána zlatá otevřená s červ. mříží vytaženou mezi dvěma věžemi zlatými a nad ní mezi věžemi orlice bílá, na jejíž prsou štítek červ. a černou barvou na kříž rozdělený, na dvou červ. polích štítku toho spatřují se proti sobě dva černí lvové, každý se z ocasy, a na druhých dvou černých polích dvě lvice příroz. barvy, taktéž proti sobě a nad štítkem přilbice se 2 křídloma černé a červ. barvy (H. VII, 1).

Bechynsko, Bechynský kraj 1. Území politické, tak řečené po hradu B.-i, odkudž je úředníci knížecí spravovali. Kosmas († 1125) mluví o kraji Bechynském, ale poněvadž B. se dostala v držení biskupův, zván kraj ten také Chýnovským, také s ním srostl kraj Doudlebský, a tomu všemu říkalo se také Pisecko, poněvadž couda (úřad) byla v Písku; i okolí Pisecké k severu a k západu se sem počítalo. Popravu vykonávali purkrabě královští (na Bechyni, Vožici, Lomnici a j.), též kmeté krajští (pp. z Rožemberka); r. 1381 udělena jest Budějovským, r. 1405 také Janovi Kamenickému z Ústí a Oldřichovi z Hradce. Král Zikmund zřídil tu poprvé (1420) tři hejtmany, hlavně na potlačení husitství. Později tu pravidelně a rok co rok dva hejtmanové dosazováni. S B.-em spojen býval také malý kraj Vltavský napřed v příčině berní, později i pod jedněmi hejtmany; někdy mívali tu stavové obou krajův společné sjezdy. Přílišná rozsáhlost kraje B.-ského byla příčinou, že rozdělen r. 1751 na dva kraje, Táborský a Budějovský.

2. Kraj arcijáhnův neb arcijáhenství (j. r. 11701 v. Arcijáhenství).

3. Kraj děkanův neb děkanství, nad kterým měl dohled jeden z farářův, nazýváje se děkanem, obsahoval ve 14. st. fary Bechyni, Sodoměřice, Hlavatce, Malšice, Dražice, Dobronice, Rataje, Hodušín, Sepekov, Milevsko, Bernartice, Červený, Dobrohošť, Oslov, Záhoří horní, Písek, Putim, Heřmaň, Myšenec, Albrechtice, Krč, Vodňany, Chelčice, Netolice, Němčice, Strýčice, Čákov, Dubný, Budějovice, Ledenice, Lišov, Hosín, Pištín, Karlshaus a Purkarec, Nakří, Hůrku obojí, Křtěnov, Týn n. V., Chraštany, Žimutice, Bukovsko hor. a dol., Bošilec, Kostelec, Ševetín, Bylov.

Bejčína (lépe *Býčína*), n. ves v okolí Lnař, r. 1542 pustá.

Bělá pod Bezdězem (staroč. i *Nový Bezděz*, lat. *Alba aqua*), město založené r. 1337. Když totiž Podbezděz, od Václava II. na město povýšený, neprosplával, přenesl Hynek Berka z Dubé právo městské odtud na nové město při potoku Bělé a nazval je proto Novým Bezdězem. Zároveň tu založeny hrad a kl. B. patřivala dlouho ke hradu Bezdězi a jen v letech 1402—1406 byla statkem samostatným, když zastavena byla Janovi z Ralska. Od té doby bývalo zvykem, že byli purkrabí i na B-é, i na Bezdězi. R. 1421 Pražané spálivše hrad, m. a kl. B. osadili. R. 1425 dobytá a obsazena od Táborů. R. 1426 bránila se B. Janovi Roháčovi z Dubé, jenž m. vzav útokem, mnoho lidu povraždil. Od té doby za několik let byla B. v držení bratrstva Sirotčího, avšak r. 1431 je Míšňané po čtvrté vyhubili a vypálili. Potom B. zase připojena k panství Bezdězkému a od držitelů rozličnými výsadami darována. Při rozdělení téhož panství r. 1553 dostala se B. Anně Špetlovně z Janovic, která se vdala za Jana Berku z Dubé († 1582). Synu jeho Alšovi B. dědičně prodána a při rodu jeho zůstala až do r. 1622 (Aleš † 1599, strýc jeho: Bohuchval 1599—1622). R. 1620 vrazil sem lid vojenský a B. plenil. R. 1622 zabrána a prodána Albrechtovi z Valdšteina. Tento připojiv ji ke svému knížectví, potvrdil výsady m. od předešlých

držitelů hojně propůjčené kromě regalí: (1628), avšak přece B. v tužší poddanosti držel než předešlí pp. Reformace katolická tu až do r. 1629 pomálu, potom tuzeji prováděna. R. 1631 obsadili B. vystěhovalci, kteří přišli se Sasy do země. R. 1634 trpěla B. vojskem císařským, v l. 1641, 1643 a 1644 hubili tu Švédové a v l. 1645 až 1646 drželi m. obsazené. Po zavraždění knížete (1634) postoupena B. Františkovi marchese de Grana et Caretto hr. z Millesimo, jemuž r. 1639 darována. Když tento r. 1653 zemřel, převzal B. syn jeho Ota Jindřich, jenž prodal panství B-ské (1678) Arnoštovi Josefovi hr. z Valdšteina. Od té chvíle patří panství tomuto rodu. V l. 1709—1712 postaven nový kostel při klášteře, r. 1815 a 1858 trpěla B. velikými požáry. Znam. rodák: K. Tieftrunk (* 1829). Erb: Štít modrý a na něm na trávníku tři stříb. věže; dvě po straně jsou s dveřmi a okny, červenými střechami a zlatými makovicemi, prostřední jest širší s oknem a červ. sedlovitou střechou se zl. makovicemi; spodek její zakryt jest červ. štítkem, na němž jest stříbrný český lev (H. X, 21, PA. VI, 144).

Bělá, městeč u N. Brodu, děkuje vznik svůj zmáhajícímu se hornictví ve 13. st. R. 1257 j. tu byly stříbrné doly a od r. 1278 byla B. horním městem. Od r. 1360 přip. se tu i fara. Pány byli napřed pp. z Lichtenburka, později pp. z Lipého. R. 1496 k. Vilém z Pernšteina městečko B. od Jindřicha z Lipého. Později patřila B. obci Německobrodské, od níž prodána r. 1731 Jos. Ign. Pichmannovi, kr. rychtáři v Pelhřimově. Od té doby byla B. sídlem samostatného statku. Fara zdejší zanikla po r. 1620, B. patřila pak k faře Štěpánovské a teprve r. 1734 tu fara obnovena. Erb stejný jest s královstvím kromě koruny, totiž na červ. štítě stříb. lev o dvou ocasích a se zl. korunou.

Bělá a Bělčice (*Běllice*), n. vesnice u Zahrádky Trhové, jmění proboštví Vyšehradského. Zanikly v 15. neb 16. st.

Bělá (něm. *Zirnetschlag*) patřivala již r. 1412 pp. z Rožemberka, kteří tu mívali tvrz; později spojena s panstvím Novohradským.

Bělá či ves Wörles, správně česky se jmenuje **Ostrov**.

Bělá, správné jméno vesnice Wieles ve faře Zátoňské, kteráž v kancelářských spisech také (ač nesprávně) jmenována Běleň, Bělení. Patřovala ke hradu Rožemberku.

Bělá v okr. Hostouňském, příp. se j. r. 1121 jako ves a patřovala k panství Přimdeckému. Rudolf II. pr. ji r. 1600 Jeronymovi Puchfelderovi z Presoti. Později (1623) držel ji Volf Lamingár z Albenreutu. Později připojena jest ke statku Újezda sv. Kříže, r. 1691 postaven tu kostel a r. 1786 zřízena fara.

Bělá, hrad pustý, ještě r. 1784 obydlený, u vsi Dolní Bělě v okr. Manetín. Odtud nazývali se pp. z Bělé erbu trojích jeleních rohů, Sezima v l. 1357—1394 a Racek 1372. Po nich držel B-ou strýc jich Sezema z Pušperka a od r. 1416 Neostup, probošt Týnský, a Bavor br. ze Švamberka. Před r. 1427 k. ji Burjan a Jan br. z Gutšteina, jichž. potomci ji skorem 100 let drželi, až pr. Albrechtovi z Kolovrat († 1510). Pastorkové a dědici jeho Jan a Bernart br. z Valdšteina pr. B-ou (1512) a byla od té doby v držení pp. z Roupova. Když zemřel Petr Roupovský, pr. B. pro dluhy Šebestianu Markvartovi z Hrádku (1555). B. byla v držení jeho potomkův až do r. 1622, kdež pr. Vilému Vřesovci z Vřesovic († 1640). Na panství jeho nacházelo se mnoho závad a proto je nemohl Jan Výkart, syn Vilémův, v celosti udržeti. Část jeho s B-ou dostala se r. 1659 Janu Vilému Kyšperskému z Vřesovic. Století patřila B. jeho potomkům až po smrti Jana Maximiliana přišla k odhadu pro dluhy (1755), a potom k. ku kl. Plasskému. Po zrušení tohoto kl. opuštěn zámeček docela.

Bělá Dolní, u hradu B-é bývala od 14. st. vesnicí farní a byla jedinou vesnicí při hradu ještě v 16. st. V 17. st. obdržela nehezký název Neustadtel a druhá ves, která povstala v okolí, nazývána Horní Bělá. R. 1641 založeny matriky.

Bělá, far. ves u Přelouče, příp. se jako farní ves r. 1361, jsouc tehdy v držení Rohovlada a br. jeho z Bukovky, od nichž posel rod Rohovladů z Bělé.

R. 1403 založeno při kostele nové kaplanství. Později patřila B. k panství Pardubskému. Fara zdejší zanikla po r. 1620 a B. patřila do farnosti Bohdanecké; r. 1781 založena tu zase lokalie, která se stala r. 1807 farou. Kostel obnoven r. 1768 (M. VII, 29).

Bělá, Německá B., far. ves u Poličky, již dal král Václav II. kl. Zbraslav. Král Jan zastavil ji s Banínem, avšak zástava ta r. 1341 zrušena a B. zase kl. navracena. R. 1420 dostala se se Svojanovem v držení držitelů zástavních. Při dělení panství Svojanovského r. 1579 dostala se B. k panství Bysterskému (r. 1623 slove Nová B.). Později byla odprodána a stala se statkem samostatným. R. 1720 založena tu fara, ale kostel postaven teprve r. 1756 od hr. Frant. Desfours-Walderode a r. 1770 dvěma věžemi dokončen. (Matriky založ. r. 1670.) (PA. I, 275.)

Bělá, častý název řek a potoků, zejména 1. B., přítok Jizery (1337), po němž město B. pojmenováno; 2. Suchá B. (15. st.), přítok Kamenice u Děčína.

Bělava, n. ves u Keblova (1292), která v 15. st. zpusla.

Bělbežice, ves u Čisté (Kralovic), původíště vladky Bělbožků z Chříče (1422 bojovali br. Žibřid a Absolon s Hanušem z Kolovrat o Krívoklát). V 16. st. patřily ke Krakovci, později Lažanským z Bukové a r. 1604 přik. ke Chříči (PA, VII, 384).

Bělčice, městys v okr. Blatenském, byly r. 1243 vesnicí a původíštěm vladky z B. (r. 1243 Petr, 1253 Heřman, 1316 Bašek, 1345 Oldřich Jahodka, 1356 Brum, Bušek a Jan, 1360 Bušek). Od r. 1360 se tu příp. farní kostel. V l. 1389—1406 drželi je Zbyněk a Bohuněk z Lochovic, 1412 až 1418 Markvart z Těchařovic, později vladky z Konratic. Asi od r. 1484 se děli tu Běšínové z Běšín a od nich snad způsobeno, že se staly B. městečkem. R. 1528 rozdělen statek mezi 4 br. Běšíny, později byl rozdělen na 2 díly. Poněvadž svobody městečka ohněm k zahynutí přišly, obnoveno B. (1549) k prosbě Václava z B. městské právo a trhy. Smil z B. spojiv oba díly pr. r. 1623 tvrz, dvůr a městys B. Jaroslavovi Volfovi ze Šternberka

(† 1635), po němž je dědily vdova a dcera. Od toho k. **B.** (1663) Aleš Ferd. Vratislav z Mitrovic a připojil je k panství Lnářskému. Erb r. 1549 potvrzený: štít červené barvy, v kterémž jsou 2 klíče stříb. barvy poříkem na kříž přeložené, mezi nimižto jest stříb. meč nahý se zl. ruko- větí. (PA. VI, 71; M. X, 49.)

Bělčice, n. ves, která patřila r. 1437 ke Všebořicům (u Ústí n. L.).

Bělčice viz Bělá.

Běleč v okr. Křivoklát., byl ve 14 st. vesnicí farní a patřival ke Hrádku Křivoklátu.

Běleč u Prachatic byl od r. 1362 aspoň z větší části v držení Malovců z Malovic. Poslední z nich Zdeněk pr. B. ok. r. 1540 Diviši Boubínskému z Újezda. Po něm následovali zase Malovci a ok. r. 1580 Zdeněk Ježovský z Lub. R. 1620, když tu seděl Ctibor ml. Údražský z Kestřan, B. od vojska císařského dobyt. V držení následovali zase Malovci (1623), Dlouhovesští, Markvartové z Hrádku a 1676 Jan Frant. Chlumčanský z Přestavlk. R. 1688 přikoupen B. k panství Prachatickému. (H. VII, 230.)

Běleč, Bíleč, hora jz. od Švihova (1563).

Bělčice, farní ves v okr. Nevekl., stála j. r. 1310 jsouc přísl. kl. Ostrovského a měla tehdá kapli, jež byla od r. 1350 kostelem farním. R. 1462 zastavena **B.** Jetřichovi z Janovic, později patřila Janovi Bezdržickému z Kolovrat, jenž ji (1522) dokoupil. Asi r. 1539 získal ji Jan Bechyně z Lažan a připojil ke statku Pnětluckému. Po r. 1620 zanikla fara a B. patřila napřed k Netvořicům a později ke Chlumu. Od r. 1712 byli tu administratoři a r. 1723 zřízena tu fara. (MB. IV, 46.)

Bělícká řeka, Bílka (1494), název ramena řeky Cidliny, které se oddělovalo u San a ústilo u Oseka (dnes stoka Bačovka).

Bělohrad, městečko, prvotně bylo částí Nové vsi a říkávalo se této části Koštofrank. Jan Škopek z Otradovic, jehož otec Jindřich byl Novou ves r. 1543 k., postavil tu nový dům, jemuž dal jméno

B. Po jeho smrti († 1583) držel B. syn Petr († 1625), pak připojen ke knížectví Frydlantskému. Jako manství téhož kníž. drželi jej r. 1628 Rozina Zilvárova, r. 1630 atd. Jindřich de St. Julien. Jako dědičný statek měl B. (1642) Vilém sv. p. Lambou († 1660) a po synu jeho Janovi († 1669) držela jej Kateřina Eliška z Valdšteina († 1681), jejíž manžel Pertolt Vilém vyprosil (1722) povýšení B-u na městečko. Později patřil Šafgočům z Kynastu, od r. 1818 rodu Stylfydovskému, od r. 1843 rodu Aichelburskému. Fara zanikla po r. 1620 a obnovena zase teprve r. 1721. Erb: Štít shora dolů polovičný, v pravo zlatý, v levo modrý a v každé polovici lev od dvou ocasech na třech zelených vršcích stojící a zelený stromek držící, modrý v zlatém, zlatý v modrém. (PA. IX, 209.)

Bělovice, n. ves (r. 1219) v krajině Sedlčanské neb Sedlecké.

Bělovice, dvůr, n. ves u Mutěňina. Po ní se nazýval vladyka Kuneš z B., v l. 1422—1426 hejtman Táborů (pak Sirotků) a věrný přítel Žižkův. R. 1426 bojoval u Ústí.

Bělsko viz Bílinsko.

Běluhy (i *Běluhov*) (1359 atd.), lesy u Kostelce nad Černými lesy.

Bělušice (*Bělošice*), ves v okr. Bílín., která se přip. již r. 1231. Ve 14. st. byla tu tvrz, sídlo vlad. z Chodžova, v 16. st. seděli tu Charvátové z Baršteina. Poslední rodu toho Eliška vdala se ok. r. 1620 za Karla Chotka z Chotkova, jehož rod podělil i statek i erb Baršteinský a obojího posud užívá.

Bělušice, ves severně od Týnce n. L., jejíž část patřila r. 1415 k tvrzi Korcům, druhá kláš. Sedleckému a k Týnci n. L. (1436).

Belver, hrad Salavův z Lípy neznámé polohy (snad hrad nad Bystrým u Starokova), z něhož činěny škody do Slezska, pročež jej Slezané r. 1447 koupili a rozmetali (H. V, 67).

Benátky Staré, vesnice nad Jizerou původu starého, pův. městečko, jež patřovalo k panství Dražickému neb Benátskému. Od 14. st. byla tu fara až do

r. 1433, kdež připojen kostel zdejší k faře Novobenátské. Znamení rodáci: František, Jiří, Jan a Jozef Bendové, hudebníci.

Benátky (*Nové*) založeny ok. r. 1340. Když městečko v Starých Benátkách pro polohu svou v rovině mnoho od nepřátel zkoušelo, přeložil je Jan z Dražic na nynější místo, ohradil je a založil tu klášterec Cyriakův. B. patřivaly k hradu Dražicům, a teprve po jeho spuštění staly se sídlem panství. To se stalo za Bedřicha z Donína, známého příznivce jednoty bratrské. Vnukové jeho prodali B. r. 1599 králi Rudolfovi II., který se o získání jich již r. 1588 pokoušel. Za něho tu také přebýval Tycho de Brahe. Za války 30l. zkoušelo město mnoho od lidu vojenského. R. 1631 vydrancovali je Sasové, v letech 1632—1633 zkoušely od císař. vojska, r. 1634, 1639, 1647 od Švédův, v letech 1644—1646 od císařských. Ferd. III. daroval B. (1647) Janovi z Wörthu, generálu svému († 1652), jehož potomstvo mužské vymřelo r. 1671. Skrze sňatek dostaly se v držení hr. Arnošta Bohumíra v. Schützen († 1715). Po smrti syna jeho (1720) dostaly se B. Ignáci Zikmundovi hr. z Klenového († 1764), který tu zaváděl kázání německá. Protože Václav, syn jeho, B. neudržel, koupil je (1769) arcibiskup Antonín Přichovský z Přichovic a v rodě jeho zůstaly až do smrti Frant. Vojtěcha, posledního toho rodu (1816). Pak dědily B. šlechtičny Mladotovny ze Solopisk a skrze sňatek dostaly se rodu hrab. z Thunu, jimž do nedávna náležely. Znamení rodáci: Václav Ráb, básník († 1838), Jaroslav Vrtátko, spisovatel. Erb: Na štítě modrém stříb. hradba s branou otevřenou, nad níž stojí věž s cimbuřím a jedním oknem. Po stranách věže jsou štítky červ. a na každém jest stříb. ratolest vinná (pp. z Dražic, mělo by býti zlaté v modrém). Pod hradbou jest štítek červený s zel. baziliškem (mělo by býti zl. v modrém, erb pp. z Kunvaldu. — L. S., Město Nové Benátky n. J. 1865).

Benátky, ves v okr. Počáteckém, přip. se již r. 1203.

Benedín, n. ves u Čachotína (snad nyn. Kerštejn). Někdy tu bývalo sídlo vladyčí,

ale ku konci 15. st. spustlo. V 16. st. ves tato a jiné vsi pusté v okolí byly zarostlé.

Benešov, město mezi Prahou a Tábořem, prvotně opevněná osada (ploty hrazená) na nynějším Kariově. Stála prý již v 11. st. a r. 1070 tu kostel posvěcen; avšak bezpochyby byl zakladatelem Beneš z B., jenž přinesl z Vlach bibli a pasionál (1162) a obětoval oboje kostelu B-skému. Jiný Beneš z B. (1220) zůstavil 6 synům svým hojné statky. Nejstarší z nich Vok (1222—1239) držel B., po němž jej zdědil Dobeš, syn jeho, potomní biskup Pražský († 1296). R. 1289 postoupil králi Václavovi hrad svůj neb opevnění B. na nějaký čas, aby odtud mohl stíhati odbojné pány. Po něm zdědil B. bratr jeho Milota z B. (též z Dědic), jenž prý krále r. 1278 byl zradil, pán nábožný († 1307), jenž založil v B. klášter Minoritův. Tím a jinými panskými stavbami byl Karlov tak zastaven, že nové a pravidelně měřené město založeno na nynějším svém místě. Nástupci Milotovi Beneš a Dobeš založili hrad Konopiště, k němuž od té doby B. trvale náležel. Pod panstvím pp. ze Šternberka zkvétal B. R. 1420 vypálen jest klášter zdejší od Táborův. R. 1451 sjeli se do B-a pánové zemští, rokující tu o vydání mladého krále Ladislava. Tehdá přišlo k pamětihodné rozmluvě mezi Jiřím Poděbradským a Eneášem Sylviem (potomním papežem Piem II.). R. 1473 opět tu byl sněm ku spořádání záležitostí zemských a sněmovníci zasedávali v pustém chrámě klášterském; když však mor počal zuřiti, zavřen jest sněm a nemohl úkol svůj dokončiti. Od Arkleba z Kunovic (1595) dostali B-ští právo pivo vařiti a zároveň množiti se blahobyť v městě, který však náboženskými válkami byl rušen. Katolická reformace sice působením Pavla Michny záhy provedena, ale lid venkovský bezohledným jednáním popuzený vytloukl B. (1627). Ještě hůře byl B. r. 1648 od švédského lidu generála Wittenberka poplenn. O zlepšení bídy starali se hrabě Sinzendorf (1673), ale hrab. z Vrtby (1720) utužili poddanost. Teprve r. 1800 vykoupilo se město 10.000 zl. a vstoupilo do řádu měst ochranných. R. 1702 založeno v B-ě gymnasium, r. 1703 kolej

piaristův s kostelem; za naší paměti zvláště od založení dráhy **B.** utěšeně rostl a rozkvétal. Rodáci: Jan Petřík (1537), Matouš B-ský (1577 atd.), Václav B-ský (1581), Jan B-ský (1591), Leander Kramář, poslední opat Sázavský (nar. 1714, † 1801). Na hřbitově pochován K. Vl. Zap. Erb: štít modrý, v němž hvězda zlatá. (Erb pp. ze Šternberka. Heraldická hvězda jest o 6 špicích, Benešovská se maluje o 8 špicích. (MB. III, 7.)

Benešov, město nad Ploučnicí, jméno své dostalo bezpochyby od zakladatele Beneše Věrného z Michalovic, jenž držel (1304—1322) blízký hrad Ostrý s panstvím. Práva městská obdržel **B.** 1392 od Jana z Michalovic a potvrzováno často od pánů hradů Ostrého a Děčína. R. 1483 založen zdejší krásný kostel a v ty časy také město hrazeno. Při rozdělení panství Děčínského (1522) dostal **B.** Bedřich z Solhauzu, který u ihned postavil hořejší zámek, kostel rozšířil a luteránství rozšiřoval († 1562). Synové jeho Hanuš a Bedřich drželi každý polovici města; onen († 1576) postavil dolejší zámek, jehož stavbu dokonali r. 1578 synové jeho Volf a Antonín. Od těch dob měl **B.** dvoje pány. Díl horní n. Bedřichův dostal se skrze dceru jeho v držení rytířů z Hagen, později Haubolta ze Staršedlu (1596), od toho koupil jej r. 1613 Jonáš Paust z Libštatu a po jeho potomcích držel jej od r. 1628 Zikmund z Volkenšteina a od r. 1631 Jan Šim. hr. z Thunu. Této části říkalo se pak Thunovská a stala se svěřenstvím. Druhá část přišla r. 1612 do prodeje pro dluhy Antonínovy († 1620) a dostala se pak Radoslavovi a po něm Vilémovi ze Vchynic († 1634). Po jeho zavraždění dostal jej s Teplíci Jan hr. z Aldringen. Po vyměření potomstva jeho dostal **B.** rod Clary, po němž se část tato Klárovskou nazývala. V 17. a 18. stol. proslul papír **B-ský**, který se vyráběl v přádelně blíž města (až do r. 1873 papírně). R. 1580 začínají se matriky (1580 křest, 1590 odd., 1581 úmrtí). Kromě svízelných válečných utrpěl **B.** nejvíce velkým požárem r. 1863. Erb: štít polovičný, v pravo zlatý, v levo černý (erb pp. z Vartemberka), kterýž drží medvěd za ští-

tem jen hlavou, prsama a předními drápy vynikající.

Benešov (*Německý*), městeček na řece Černé, založen byl bezpochyby také od Beneše Věrného z Michalovic (1304—1322) na panství jeho Velešínském; jisto jest, že tu byla již r. 1339 dosti velká osada s kostelem farním a tvrzí, na níž páni bydlívali. Když asi r. 1355 panství Velešínské děleno, dostal **B.** za díl svůj Jindřich z Velešína, jenž založil r. 1368 kaplanství sv. Václava na tvrzí zdejší. **B.** dědil po něm Jan z Michalovic, jenž r. 1383 měšťany zdejší právy obdařil. Sice odtud držen ke hradu Velešínu a když za Jindřicha z Rožemberka († 1412) tvrz opuštěna byla, přeneseno kaplanství r. 1397 do Krumlova. Později patřil **B.** k panství Novohradskému. Petr z Rožemberka vysadil tu (1504) trh téhodní a obdařil r. 1519 zdejší tkadlce. Od Jana Jiří ze Švamberka obdrželi **B.** ští rozličné dědiny a právo pivo vařiti, což jim i r. 1623 potvrzeno; právo na 2 výroční trhy a trh téhodní potvrzeno jim r. 1747. R. 1631 založ. matriky. Erb: na štítě červeném stříb. lev se dvěma ocasy, ústy rozžhavenými, jazykem červ. vyplazeným, ke skoku připravený (tedy český lev, avšak bez koruny).

Benešov (staroč. *Benešov Dolní*), ves u Černovic, která patřovala r. 1380 ke zboží hradu Choustníka a později ke Kamenici a k panství Černovskému.

Benešov, **Benešovec** i **B. Horní**, n. ves u předešlé, jež se příp. r. 1359. Od té doby vycházely odtud užítky ke kostelu Kamenickému. R. 1549 příp. se jako pustá ves a přísl. panství Kamenického.

Benešova Hora, ves v okr. Volynském, v starších dobách (1274) zprosta Hora, r. 1274 vlad. sídlo Zdatovo. R. 1362 seděl tu Buden z B., r. 1394 zase Zdata. R. 1544 vyskyt. se jako přísl. statku Přečinovského.

Benešovec, n. ves mezi Sudoměřici, Komárovem a Hadětínem (u Bechyně), jejíž jméno zachovaly dva rybníky. V 16. st. byla pusta a patřila k panství Bechynskému.

Benešovice (prv. *Benešovici*), ves v okr. Stříbrském (1115), napřed majetek kaple sv. Vavřince v Plzenci, od r. 1238 kl. Kladrubského.

Benešovice, ves u Pfelouče, n. s tvrzí, příp. se od r. 1318 jako statek vладыčí Havla z Brloha. Ve 14. st. dostaly se B. ke Štěpánovu, potom drženy od Andělů z Ronovce, kteří je rozdělili. Jeden díl držel Jan Holec z Nemošic. Všechny díly skoupil v l. 1538—1541 Vilém z Dobřenic a držel B. k Brlohu. R. 1573 přik. k Cholticům (H. I, 207).

Benešovsko čili kraj děkana Benešovského (zřízený snad po r. 1279) obsahoval kromě Benešova farní kostely: Bystřici, Balkovice s Poříčím, Ledec, Kostelec n. S., Chrast, Týnec n. S., Vadislavice, Chvojenec, Tožice, Olbramovice, Martinice, Červený Újezdec, Janovice, Maršovice, Neveklov, Bělčici, Živohošť, Netvořice a Vysoký Újezd.

Benice, Bynice (prv. *Benici*), ves u Týnce n. S., bývaly (1318) sídlem vладыčím. R. 1498 prodal Václav z Roupova B. Litvínovi z Klinšteina a od té doby patřily k Týnci n. S.

Benice, Bynice, ves u Řičan, jeví se od r. 1318 jako sídlo vладыčí Slavkova a rozdělena byla potom na několik statkův. V 16. st. drželi B. Rousové z Vražkova, kteří do r. 1635 tři dvory, Husákovský, Kobylkovský a Matějkovský v jedno skoupili. Statek tento střídal se pak v držení rodů Naporů z Borkova (1635—1638), Oplů (1638—1668), Zobelů a j. a přikoupen r. 1740 k Uhřiněvsi.

Beňov nad Úhlavou (staroč. *Beněvice*) příp. se r. 1228 jako jmění klášt. Svatojirského v Praze. Když Přemysl II. Klatovský zakládal, odňal B. klášteru a přidělil jej k obci Klatovské. Podací kost. náleželo pak králi, ale bohatší měšťané Klatovští měli tu dvorce. V 15. st. seděli tu na tvrzi Beňovští z Hunstruku, v 16. st. vl. z Šentálu, také obec tu mívala dvůr a mlýn.

Beranov u Teplé příp. se r. 1233 jako přísl. kláštera Teplského.

Bergen, klášter u Magdeburka, 1357 k Čechám přivtělený a ještě r. 1621 léno koruny České.

Běčice, n. ves, která se příp. r. 1291 a měla v l. 1360—1415 farní kostel. Ve 14. a 15. st. příp. se vладыky z B. V 16. st. patřil chrám zdejší »Navštív. p. M. na poušti« (poněvadž ves zpustla) k panství Čestinskému, r. 1611 držel jej Adam Slavata z Chlumu. B. stávaly buď na jižním konci nynějších Rašovic aneb na místě Sudějova.

Beřkovice Dolní (staroč. zprosta *Beřkovice*, pův. *Beřkovici*) příp. se již r. 1318 jako ves a sídlo vладыcké (1318 Martin a Jaroslav, 1338 Čáslav, 1341 Chotibor, Petr, 1367 Ješek a Styrek, 1382 Mikeš, 1451 Janek). Asi r. 1465 koupil B. Radslav z Šebířova, předek Beřkovských z Šebířova, po němž tu seděli synové Petr († j. 1510) a Jindřich. B. náležely pak dvěma strýcům Janovi a Hynkovi, z nichž onen je r. 1522 na díl obdržel († c. 1544). Po synovi jeho Radslavovi († 1566) následoval syn Jan a ten prod. B. r. 1588 Kryšt. Vilém. Sezemovi z Ústí. Asi r. 1594 koupil je Zikmund Belvic z Nostvic († 1621), jehož synům nezletilým z pokuty pod léno zanechány, že ale syn Jan léna nepřijal a s nepřátely císařovými držel, zabráný a prodány r. 1627 Polyxeně Lobkovské z Pernšteina. Mezi tím (1606) byla tvrz přestavěna v pevný a úhledný zámek, jenž zůstal v držení rodu Lobkovského a při Roudnici až do r. 1832. T. r. postoupil kníže Ferdinand B. bratru svému Jozefovi († 1875) a tak zůstaly B. v držení potomstva tohoto (H. VIII, 197).

Beřkovice Horní viz Běškovice.

Bernartice, městec mezi Tábořem a Pískem, r. 1251 farní ves a r. 1293 sídlo Bernarta z B., erbů rúže, jehož potomci byli Bušek (1347) a Dobeš (1365). Od tohoto koupil je Kunrát z Chvojna (o. 1380), z jehož potomkův Jan Malohrádecký byl horlivým přivržencem strany Tábořské (1433 atd.). B. měli pak Mikuláš z Krchlebo, asi od r. 1450 Rynart od Dubu a r. 1477 koupil je od něho Burjan Běchyně z Lažan. Vnukové (?) tohoto Adam a Jan rozdělili se r. 1553, držíce každý polovici. Jan a synové jeho seděli na zdejší tvrzi. Dědic jich Burjan prod. r. 1604 B.

Anně Puchfelderové, rozené Zebingarové z Hernštorfu, od níž přešly (1606) v držení jezovitů u sv. Klimenta v Starém m. Praž., jezovité přikoupili k tomu po r. 1621 drahně statkův, z nichž utvořeno veliké panství Opaňanské. Erb: štít červ. a v něm nad zlatou zemí s 3 pěšinami čtyři otevřené brány a tolikéž věží stříb. barvy po 1 oknu, čern střechách a zl. makovicích, na každé věži jest lev, na 1. a 3. od prava modrý lev v levo hledící v zlatém, v ostatních zlatý lev v pravo hledící v modrém poli, dohromady erb rodu Valdšteinského (H. VII, 45).

Bernartice, **Pernartice**, farní ves u Přimdy, jež se přip. již ok. r. 1160 a byla sídlem Milka a syna jeho Přibyslava. L. 1356 byl tu farní kostel a tvrz, na níž seděli r. 1356 Bozděch se synem Buškem, 1391—1413 Jan z B., r. 1431 Jan z Ostroměče a r. 1458 Purkart z Hořešovic, jehož potomci tu byli až do r. 1553; tehdy zapsala Anna z H. B. Janovi Merklinskému z Merklína. Po smrti potomka jeho Purkarta prodány B. r. 1639 skrze věřitele Diviši hr. z Dobrše. Pak následovali Paris de Szpandko (1650), r. 1675 dcera jeho Anna Eliška Lažanská, později Tomkové z Čejkov, od r. 1686 Jan Václ. Přichovský, pak hraběnka Hildprandtova, od níž přikoupeny (1732) k panství Borskému. Kostel obnoven r. 1733, v ty doby tu zřízena hrobka pro rod Löwensteinský a fara postav. v l. 1782 až 1785 (H.).

Bernartice (něm. *Bernsdorf* t. j. *Bernhardsdorf*), farní ves u Žacléře, jehož přísl. byla již v 16. st. Kostel zdejší postaven r. 1677 od obyvatel a byl napřed filiálním k Žacléři, rozšířen jest po r. 1733 a potom na farní povýšen.

Bernov, město v Horní Falcí v l. 1392 až 1717 manství koruny České (l. 1392 v držení Bořivoje ze Svinář).

Bernov v okr. Boreckém, ves, v níž byl ve 14. stol. filiální kostel patřící k Boleboři. Tehdá byl B. manstvím ke hradu Žeberku.

Bernschlag u Landšteina a Bystřice staroč. nazýván byl Peršlák.

Bernstein (staroč. *Barštein*) n. přísl.

koruny České a původistě vlad. z Baršteina, jež zanecháno l. 1459 při Sasku.

Beroun kr. město, prvotně ves Brod, která se přip. r. 1088 v listu Vyšehrad. Za Přemysla II. (r. 1260) povstala z ní ves trhová, která obdržela latinský název Verona, něm. Bern. Teprve Václav II. provedl jeho hrazení a vysazení právem Star. m. Praž. asi v l. 1295, po čemž tu bylo také sídlo kraj. úřadu pro Podbrdsko. Václav II. přivtělil k městu některé vesnice. Jan daroval mu polnosti a dovolil pastvu v lese Kdýčíně, což vše Karel IV. r. 1350 potvrdil. Z těch dob přibýlo k prvotnímu něm. obyvatelstvu také české ob. a proto tu bývali dva kazatelé, český a německý, kromě faráře, který na podání králův dosazován. R. 1404 založen špitál a při něm kaplanství a r. 1407 koupěna od obce městská rychta se clem. Za váleku husit. drželi B-ští s katolíky a králem Zikmundem, který tu r. 1420 nějaký čas přebýval. Z nedostatku peněz odňal B-ským některé vesnice a zastavil je s panstvím Žebráckým. začož dal městu právo míle. Zůstavil tu velitelem Rudolfa z Bece s posádkou, k níž se utekli též kněží, mistři a měšťané z Prahy. Pražané a Žižka opanovali r. 1421 dne 1. dubna B., po čemž klášter zbořen a 37 osob v obecní lázni za dolní branou upáleno. Od té doby byl B. v moci Pražanův až do r. 1425 a odtud do r. 1434 Táborův. Císař Zikmund a král Jiří (1471) potvrdili B-ským svobody, rychtu, clo, vsi, lovení ryb. Vladislav II. obdaroval B-ské clem z výtoně dříví (1474) a dovolil jim pečeti červ. voskem (1502). Tehdá zmáhal se velice blahobyť sousedstva rozkvětem živností, a obecní hospodářství bylo tak dobré, že kupovány statky, třebaš l. 1512 a 1544 požáry dosti škody způsobeno. R. 1547 přišla obec o všechno jmění své, z něhož jí skrovná jen část navráćena. V 16. st. zmáhali se tu rodově erbovní, zároveň klonilo se obyvatelstvo, jež si od r. 1421 oblíbilo učení pod obojí, k luteránství. Útrapami byla přímoří a r. 1599 velký oheň od lotrů založený, při němž shořelo 158 domův jen ve hradbách. K tomu B. r. 1611 od Pasovských vyplněn. R. 1601 založeny matriky křtě-

ných. Poněvadž se B-ští r. 1618 povstání účastnili, zabrány všechny statky obecní, ale že byly spustie a obec vydržovaním vojska schudlá, zase r. 1628 navráćeny. Z obyvatelstva, kteréž podstoupilo katol. reformaci (1624), odstěhoval se znamenitý počet osob, ale někteří se zase vrátili. R. 1632 uprchla posádka zdejší a Sasové vpadše sem jej vydrancovali. R. 1639 dne 22. října přitřhli Švédové pod Bannérem; obyvatelstvo vehnáno do kostela a žádáno na něm výpalné, když je však nemohlo dáti, byl B. docela vyloupen a zapálen. Z té příčiny bylo tu r. 1654 více domů pustých, než obydlených. Znenáhlé zotavování zdržováno i útrapami, z nichž nejhorší byla mor r. 1680. R. 1710 obdržela obec právo děkana podávati. R. 1714 stal se B. krajským městem nového kraje B-ského a obdržel krajský úřad, který tu zůstal do r. 1791. R. 1735 zase město úplně vyhořelo, r. 1741—1742 bylo v moci Francouzův, r. 1744 učinili naň útok Prusové, aby se zmocnili spíše vojenské tu složené, ale odrazení. R. 1773 založena v B. kolej piaristská od panny Lidmily Rudolfové a byla při ní hlavní škola a nějaký čas také nižší gymnasium. R. 1785 odňal Josef II. B-u cla, a r. 1788 zřídil tu c. k. magistrát. Tehdá a v dobách potomních utrpělo město mnoho povodněmi, jako i přimořím, také změnou poměrů zavíněno, že tu některé živnosti zanikaly. Od r. 1862, když založena západní dráha, pokročeno zase na dráhu zlepšení, které potvrává přes škodu r. 1872 skrze velkou povodeň způsobenou. Znamenití rodáci: Jan Achyles, spis. (1587—1617), Václav Přesl (děkan v Prachaticích † 1702), Fr. X. Strachovský z Strachovic, děkan zdejší a probošt u sv. Víta († 1780), Jiří Frant. Procházka de Lauro (1724 děkan zdejší), Frant. Fuss, spisov. († 1805), Josef Ant. Seydl, spis. (děkan zdejší), Thekla Podleská (nar. 1765), zpěvačka, tenoristé Ivan Laštovička (nar. 1737) a Josef Holeček (nar. 1765), historik Petr Koudela († 1874) a Č. Šercl (nar. 1843). Erb: Na štítě modrém brána otevřena se zlatým hřebem vytaženým, v níž stojí černý medvěd (bar), po obou stranách vže vše stříb.

barvy s červ. střechami a zlat. makovicemi. Nad branou stojí král Český brněný maje český štít a meč, jako oprávce a ochránce města (tak již 1363).

Beroun (něm. *Pern* pův. *Berne*) ves u Teplé, která se příp. r. 1273 jako majetek kl. Teplského.

Berounka, 1. novější název části Mže na dolním toku, 2. r. 1555 a 1557 název Mohelky, přítoku Jizery pode vsí Chocnějovici.

Beřovice, ves u Slaného, jež bývala někdy duchovenstvím, za husit. válek dostala se v držení vrchností světských a v 16. st. patřila pánům z Martinic. Později dostaly se dědičně k panství Zlonickému.

Berštejn (pův. *Berkenstein*, t. j. *Berkův kámen*, obecně *Starý Berštejn*) n. hrad, nyní zřícenina nad Vrchovým u Dubé, založený po r. 1402 a bezpochyby týž, který r. 1429 od Jana ze Smiřic a Čččka z Pakoměřic dobyt. Později držel B. Zikmund z Vartemberka († j. 1481), pak vdova Ofka z Petrovic a synové. Nedlouho potom se dostal zase v držení Berkův z Dubé, zejména Jiřika, jehož syn Aleš jej do r. 1541 držel, ale bezpochyby na něm málo kdy bydlíval. Za synův jeho Jana, Adama a Albrechta byl B. ještě v dobrém stavu, ale opuštěn ok. l. 1560 pro vysokou svou polohu (H. X. 169).

Berštejn Nový, zámek a hospodářství u Dubé, postavený v l. 1553—1567 na místě dvoru Nezlovic skrze Adama Berku z Dubé, jenž Dubou za svůj díl obdržel. Ze synův jeho dostal Jiřík (asi 1591—1592) B. za svůj díl, ale odprodav části, prodal jej r. 1618 bratru svému Václavovi. Tento propadl r. 1621 všechny statky a B. byv napřed (1622) v držení Adama, potom Albrechta z Valdšteina připojen ke knížectví Frydlantskému. Po smrti knížete (1634) slíben B. Valterovi Buttlerovi, jednomu z vrahů, ale dán teprve r. 1638 vdově jeho Anně Marii z Donína. Po její smrti (až do l. 1657) byly pře o B. mezi Kryšt. Ferd. z Heissensteina, druhým manželem jejím, a rodem Buttlerovským, po nichž tento B. obdržel. Následovali po sobě Tomáš opat († 1669), Edmund († 1684), Theobald Antonín († 1714), Theo-

bald Václav Buttlerové a tento prodal B. (1723) hr. Karlovi Rudolfovi ze Sweertsu a Šporku. Syn tohoto Jan Frant. Christ. zemřel r. 1802 a dcera jeho prodala B. (1806) hr. Arnoštovi z Valdšteina (jehož potomstvu posud náleží) (H. X. 174).

Běrunice, Běronice (*Velké*, pův. *Běrunici*), farní ves u Kr. Městce, v níž byl farní kostel již r. 1354. Tehdá a r. 1366 seděl tu vladyka Slavík a jiní, r. 1404 atd. Bernart († j. 1412) drže tu tvrz, po němž následoval zeť Michal z Jezeřan. Následovali pak Jaroš z Libře, 1418 Petr z Chlumu, r. 1451 atd. Zaviše ze Sekyřic († 1463). Později seděli tu Vyšehněvští a Dašičtí z Barchova spolu s Krupými z Probluze, (totiž 1463 Čeněk, pak Jan † r. 1542, a synové tohoto Jan a Čeněk Dašičtí). Janova dcera Johanka z Barchova vdala se za Jaroslava Bořitu z Martinic, jehož dětem umírajíc († 1592) B. odkázala. Od Jaroslava syna jejího koupil B. Adam z Valdšteina a připojil je k panství Městeckému. Po r. 1620 zanikla tu fara, kostel patřil k Městci a teprve r. 1786 zřízena zase lokalie. (H. X.)

Běruničky, ves nedaleko předešlé, kterouž držel Domanek z Jívky († r. 1392). Potomci jeho Domankové z B. seděli tu ještě r. 1451. Část dostala se pak k Výklekám, část s tvrzí držel r. 1495 Jakub Flašár z Dolan, jehož potomci prodali ji Jaroslavovi Kapounovi ze Svojkova (1534). Z tohoto rodu následovali r. 1541 Píram, r. 1560 Jindřich († 1610) a Karel (1610—1623). Tomu zabráný r. 1623 a postoupeny Václavovi ze Vchynic k panství Chlumeckému (H. V. 298).

Berzdorf Horní neb i Berzdorf (šp. *Suchá*, pův. *Berthelsdorf* od zakl. Pertolta), ves u Liberce, jež se vyskytuje od r. 1454 jako přísl. hradu Grabšteina.

Besednice, Besenice, farní ves u Trh. Svin. R. 1396 darovali Bartoloměj ze Světlika, farář Krumlovský, a Jindřich z Rožemberka ves B. ke kostelu sv. Víta v Krumlově, od kteréž doby byla přísl. prelatství Kruml. R. 1738 založen tu kostel, r. 1742 až 1745 postaven jako filiální k Soběnovu, r. 1786 zřízena tu lokalie a r. 1857 zřízena fara (T. 343).

Běsno neb Běstno v okr. Podbořan. bylo ve 14. st. farní vesnicí, která patřila zemanům, ale i měšťanům sousedních měst Prahy, Žatce a Rakovníka. Část patřila též křižovníkům Svatomářským, v 15. st. pak vladykám Vlčkům z Mínic. Později drženo k Petršpurku. Při dělení bratří z Kolovrat r. 1595 povstal tu samostatný statek (Beneše Libšt. z Kol.). R. 1623 zabrán Jaroslavovi Juliovi Libšteinskému z Kolovrat a prodán k Nepomyšli.

Běstovice u Chocně darovány byly r. 1291 kl. Zbraslavskému. Asi tehdá byl tu již farní kostel, k němuž patřil kostel Choceňský jako filiální, avšak v 15. st. se tento poměr vrátil na opak. B. byly ode dávná přísl. panství Choceňského. V l. 1481 až 1744 pořízeny sem zvony a r. 1592 kamenná křtitelnice (Barviř, Děje Chocně).

Běstvína, ves v okr. Chotěboř., přip. se r. 1137 za příčinou záračného uzdravení nemocné ženy. Také tu byl tehdá kostel farní, jehož podací náleželo r. 1356 až 1364 Janovi Kokotovi z Příchodu a pak jeho potomkům. Na poč. 15. st. seděli tu Trojan († 1413) a Václav, r. 1415 atd. Hanuš z B. (= Jan Sudlice z B.). R. 1523 držel B. Václav Onšovský z Onšova sedět tu na tvrzi, v l. 1566—1584 Jan, téhož rodu, jehož dcery prodaly B. r. 1592 Kryštofovi Kapounovi ze Svojkova, a tento roku 1629 Janovi Purkartovi Korduľovi ze Sloupna. Když se potomstvo tohoto zadlužilo, prodána B. r. 1678 zase a dostala se r. 1687 do rodu Věžníkův z Věžnik, r. 1693 Voračických z Paběnic. Faru, která po r. 1620 zanikla (B. patřila k Heřmani), obnovil r. 1726 Ferd. Frant. z Birkenšteina. Nástupce jeho (od r. 1758) Jan Frant. sv. p. Šenovce z Ungersvertu zřídil tu hřebčinec a pěstoval dobré koně, z nichž čívali králi Ludvíkovi XVI. prodání. Potomstvu jeho náležela B. ještě v nynějším století.

Běšice, ves u Kadaně, v 15. st. sídlo Jana z B., jenž držel s Táboř (v l. 1427, 1431), v 16. st. Žďárských ze Žďáru, zejména Jana († 1530) a syna jeho Oldřicha; tento prodal B. Jindřichovi ze Štampachu. Po krátké přestávce následovali r. 1564 Šmoháři z Rochova a r. 1572

Václav Strojeticcký ze Strojetic. Potomek jeho Jindřich propadl r. 1623 týž statek, který prodán koleji Chomutovské a patřil odtud k Velemyšlovsi.

Běšiny, farní ves u Klatov a původistě Běšínův z Běšin, z nichž první známý byl Jeník Mních (1382). B. byly tehdá nejen rozděleny, ale i rod Běšínův rozvětvil se velice, tak že bylo v 16. st. několik pošlostí. Na B-ech seděli 1529 Milota, Jindřich, syn jeho Jindřich (1545 až 1579), syn toho Adam (1581—1591) a synové jeho Jindřich a Adam Trystram, kteří se r. 1602 rozdělili. Tehdá tu byla kromě staré také nová tvrz. Eva, Jindřichova dcera († 1644), odkázala B. manželu Adamovi Havlovi Kocovi z Dobruše, v jehož rodě zůstaly až do r. 1678. Tehdá prodala Maximiliana Kocovna B. Vilémovi Albrechtovi Krakovskému z Kolovrat, jenž je k Týnci připojil. Bývalá kaple Navštív. p. M. stala se farním kostelem, když prvotní farní kostel sv. Bartoloměje nad Běšiny zpustl.

Běškovice (obecně *Horní Beřkovice*), ves u Roudnice a původistě Běškovcův z Běškovic, z nichž první se tak jmenoval Ješek (1344). Syn jeho Smil (1364—1403) byl v jednotě panské, Jan B. (1411—1444) potřebován býval v poselstvích a vele rotám. Od r. 1470 držel B. Jan Firšic z Nabdína, jehož potomek Jan prodal je r. 1521 Burjanovi Trčkovu z Lípy. R. 1527 koupil B. Hanuš Kaplíř ze Sulevic, jehož rodu do r. 1559 náležely. Následoval pak Kryštof z Lobkovic spolu pán u Běšině a Kosti († 1592), syn toho Oldřich Felix († 1604) a tohoto syn Oldřich Adam († 1654). Vdova tohoto, Anna M. ze Šternberka, vdala se zase za Jana hrab. z Rottálu († 1675), od jeho dědicův dostaly se Arnoštovi Josefovi hrab. z Valdšteina (1676) a r. 1680 Františkovi v. Scheidlern († 1680). Vnučky tohoto dělily se r. 1698, jedna z nich Marie Jozefa obdržela B. a vdala se za Jana Humberta hrab. Hartiga, jehož potomstvu dosud patří. R. 1684 postaven zámek z býv. tvrze, jenž r. 1750 od vrchnosti opuštěn, neb v l. 1738—1756 postaven nynější zámek (H. VIII. 199).

Betkovice, n. samota na mstě, které slove pod Bozkovem (u Semil), jež v 18. st. zanikla.

Bezdědice (pův. *Bezdědicí*), ves pod Bezdězem, patřivaly ode dávna k panství hradu Bezděže (již 1337). Ve 14. a 15. st. býval tu farní kostel, jehož podací patřivalo králům Českým. Také tu býval vladýčí statek manský. Po r. 1620 zanikla fara a B. patřily k Dokzám. R. 1706 zal. matriky, r. 1787 povstala lokalie, r. 1855 fara. Když r. 1859 většina vesnice vyhořela, kostel v l. 1867—1870 znovu postaven (Bernau, Bezirkskunde von Dauba 584).

Bezdědice pod Plesivcem (také *Velké*), ves u Hořovic, pův. příslušenství zboží Hostomského a pak hradu Karlšteina. R. 1354 byl tu farní kostel, k němuž i Hostomice patřivaly. Podací bylo královské, dostalo se však r. 1398 děkanům Karlšteinským. V 15. st. byl tu také statek vladýčí, z něhož snad Řitkové z Bezdědic pocházeli. Na poč. 16. st. náležely B. ke hradu Valdeku, v l. 1601—1612 byly samost. statkem Václava Pešíka z Komárova, od r. 1613 v držení Malovců, od r. 1652 Evy Talmberkové; později připojeny k Jincům. (H. VI, PA. IX 63, X 103.)

Bezdědovice u Blatné (pův. *Bezdědovicí*), jméno daly újezdu neb statku, kterýž dal Jindřich Přemyslovec se šesti vesnicemi kláš. Kladrubskému (před r. 1186), avšak ve 13. st. vyměnil si jej tento s vladýkami Vatem a Bohuslavem za ves Zhoř. Od poč. 16. st. přip. se jako přísl. hradu Blatné.

Bezděkov, ves u Chotěboře, napřed sídlo vladýčí, okolo r. 1530 příslušenství Předboře a od r. 1563 samostatný statek Předbořských z Předboře. Asi od r. 1628 držel B. Albrecht Hylehrant Lukavský z Lukavice a od synův jeho prodán r. 1650 ke statku Hor. Studenci. Před časy tu bývala tvrz.

Bezděkov, ves u Hroch. Týnce, v 15. st. sídlo vladýčí, v 16. st. přísl. statku Slepoticckého a od r. 1548 zase samostatný statek Markvarta Slepoticckého ze Sulic († 1569), jenž tu postavil tvrz. Skrze dceř jeho dostal se B. do rodu Lukavských z Lukavice, z nichž Jan starší prodal B.

r. 1584 Mikuláš z Lobkovic. Od té doby patřil k Týnci (H. I, 217).

Bezděkov, ves u Přelouče, příp. se v 6. st. jako přísl. panství Pardubského.

Bezděkov, ves u Lnář, jež se příp. r. 1252 a 1264. R. 1363 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo ke Blatné, ale od r. 1381 seděli tu Oldřich, Litmír a Jan br. Bušovci, r. 1412 také Petr Holkovec. V 16. st. seděli na tvrzi zdejší Řesanští z Kadova, od nichž statek r. 1562 rozdělen. Od poč. 17. st. držen B. k Bratronicům, oddělen zase r. 1630 a dostal se skoupením (1642) Markétě Lažanské z Mitrovic, avšak necelý; díl ten byl v l. 1661 až 1679 v držení Janovských z Janovic, čtvrtý díl patřil Vratislavům. Maximiliana Františka Vrat. z Dobrušky přikoupivši i ten, prodala B. r. 1682 ke Lnářům. Po r. 1620 zanikla fara a kostel byl fil. ku Kadovu (PA. VI, M. XII, 38).

Bezděkov viz Strakonice.

Bezděkov, farní ves u Klatov, příp. se poprvé r. 1331. Byl tu vladyčí statek, později s tvrzí (r. 1404—1417 Jana Bohuchvala z Hrádku). R. 1450 seděl tu Racek Chlevec z Malšína, jenž od jednoty Strakonické po dobytí tvrze vypuzen. Od r. 1463 seděl tu Půta z Pěžína. R. 1468 vytrhli k B-u křižáci Bavorů a tvrze dobyli. R. 1496 k. B. Půta z Ryžemberka a držen pak ke Klenovému. Od r. 1555 seděli tu Pekové z Římků (1555—1586 Viktorin, 1586 až 1621 Jan, 1623 strýci jeho). Rodu tomu později zabrán a prodán r. 1646 Jiříkovi Adamovi Bořitovi z Martinic, jenž připojil B. k Opalce. Oddělen sice později, ale koupen zase r. 1721 k Bystřici a teprve po několika letech stal se zase statkem samostatným. Správcem jeho byl Christian Jindř. Spiess († 1799), spisovatel rytířských románů, potom v Němcích velice rozšířených (H. IX, 165).

Bezděkov, n. ves, kterou Kumpolt z Potvorova kl. Plasskému daroval. Král Václav to r. 1234 potvrdil. O poloze její není nic známo.

Bezděkov, ves u Žatce n. s tvrzí neb zámek. V r. 1360 seděl tu Jindřich z B-a, jenž prodal B. i s lidmi na předměstí Žateckém Albertovi z Kolovrat

(1368). Na poč. 15. st. držel část B a Jan z Kolovrat. R. 1420 dobyt jest B. od lidu Pražského, poněvadž odtud Žateckým překáželi. Potom držel část B. Janův syn Albert ještě r. 1443. V l. 1448—1463 držel část Kliment Varnučka, měšť. Žatecký, a druhou syn jeho Janek († 1456), později tu seděl Zdeněk Sekerka ze Sedčic († 1474). Od potomkův jeho koupila obec Žatecká půl vsi B-a se zámekem zbořeným (1539). B. zůstal pak v držení města Žatce, ovšem kromě let 1547—1554 a 1621—1627, kdež jej drželi králové.

Bezděkov, n. ves v okolí Doupova, r. 1528 již pustá.

Bezděkov Horní a Dolní, dvě vesnice u Unhoště, z nichž jedna se příp. r. 1260. Před tím patřila k biskupství, potom k Berounu. B. H. byl potom částí panství Křivoklátského, B. D. prodal Ferdinand II. r. 1625 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic. R. 1652 vyměněn za Chraštany a dostal se pp. ze Šternberka, r. 1653 přikoupen k Červ. Újezdci (Melichar. okr. Unhošť. 261).

Bezděz, hrad zbořený u Bělé, kterýž postavil král Přemysl II. před r. 1264. R. 1279 královna Kunhuta se synem svým Václavem skrze Otíka Braniborského na hradě Pražském jata a zavezena na B. v opatrování hejtmana Heřmana. Klamajíc tohoto unikla do Opavy, ale mladý král tu zůstal, až v roce zavezen do Žitavy. R. 1283 nacházel se B. mezi hrady, které zapsány Otíkovi za vydání mladého krále. R. 1315 byl v držení B-e Půta z Frydlantu († 1318), po němž následoval bratr jeho Hyneček Berka z Dubé, zakladatel města Bělé (1337). Po jeho smrti († 1348) ujal Karel IV. B. a tu v l. 1351—1357 přebýval. I za Václava IV. zůstal B. v přímém držení králově až do r. 1398, kdež zastaven markrabí Prokopovi, aby odtud králi proti jeho nepřátelům sloužil, a markrabě učinil tu r. 1402 Havla ze Zvířetic vrchním purkrabí. T. l. vytáhl proti Prokopovi Zikmund, bratr Václavův, vylákal jej k sobě z B. a zajav jej, vozil jej po zemi a zavezl do Prešpurka. B-e se nezmočil; ten r. 1405 ujal Jan z Chotčovic, a když ho Václav zase do moci

dostal, svěřil jej Janovi ze Smržova. Král Zikmund zastavil B. asi r. 1420 Janovi staršímu z Michalovic, jenž jej hájil proti kališníkům a tu útočiště poskytoval těm, kteří jich utíkali. Po jeho smrti (asi r. 1425) ujal B. syn Jan († r. 1436), po němž následoval napřed Václav a potom Jindřich z Michalovic. Tento platě dluhy rodinné zavadil B. Janovi ze Smiřic († 1453), ale uvázal se v něj zase a rozdělil panství na dvě: B-ské a Bělské. Po jeho smrti uvázala se v B. sestra jeho Mandaléna s manželem svým Janem z Cimburka († 1483). Za nezletilosti syna jeho Adama hospodařil tu Ctibor, bratr Janův, a když r. 1494 zemřel, postoupil Adam s mateří svou Johankou z Krajku (druhou manželkou Janovou) B. Janovi z Janovic (1495, † 1503). Tento přijal za syna a dědice Jana Špette z Prudic, který se odtud psal z Janovic († 1532). Syn jeho Burjan ujal B. zůstavil jej († 1534) třem svým synům: Janovi, Jetřichovi a Vilémovi. Po jich smrti děleno panství mezi Annu, sestru jich, a Saloménu, dceru Janovu (1553). Onano obdržela Bělou, tato B., který odevzdala manželu Mikuláši Zajíci z Hazemburka, ale tento prodal jej r. 1558 Adamovi Berkovi z Dubé. Po tomto následoval pastorek jeho Jan z Wartemberka, jemuž r. 1589 k dědictví doprodán. Po něm († 1595) dědila vdova Barbora z Lobkovic, jež se zase za Václava star. Berku z Dubé vdala. Tento propadl r. 1621 všechny své statky a B. dostal se napřed Adamovi, pak 1623 Albrechtovi z Valdšteina a připojen ke knížectví Frydlantskému. Kniže uvedl na B. bratří řádu sv. Augustina, ale že se jim na vysokém hradě nelíbilo, založil tu r. 1633 klášter pro benediktiny Montserratské. Stavba a zřízení jeho smrtí knížete zanikly, ale Ferdinand III. dal B. témuž řádu, jenž tu míval poustevníka. Don Antonio de Sotomayor, opat Emausský, obnovil některé části hradu a míval tu některé duchovní, kteří vykonávali pobožnosti mariánské. Znenáhla tu vzniklo slavné místo poutnické. kamž se ku př. r. 1740 40.000 lidí scházelo. R. 1778 osazen jest hrad B. od Prusův, ale když

se Charvátí v noci o zlezení hradu pokoušeli, obraли Prušané mnichy a ustoupili. R. 1785 zrušen jest klášterec B-ský, prázdné jeho místnosti vytlučeny a hora s pustým hradem postoupena k panství Dokezkému (H. X, 1).

Bezděz, Podbezděz, farní ves pod hradem Bezdězem, vysazena od krále Václava II. za město s právem Nymburským. Od téhož krále dostal farní kostel zdejší sv. Jiljí ves Zbiny (1293). Poněvadž se měšťanům zde nelíbilo, přeneseno jest město na místo nynější Bělé. Karel IV. odevzdal kostel zdejší a kapli na hradě klášteru Karlovskému, od něhož sem v l. 1358 až 1779 duchovní (stálí vikáři) sázení. V letech 1764—1769 postaven kostel znova (Bernau, Dauba 245).

Bezděz Nový, prvotní jméno města Bělé pod Bezdězem.

Bezdruzice (pův. *Bezdruziciz*), městečko, bylo r. 1227 ještě vesnicí, když je odkazoval Kojata hrabě Vojslavovi a Bohuslavovi, Později tu bylo sídlo vladýči, r. 1330 Vyšemíra, r. 1364—1375 Buška. Okolo r. 1403 nabyt B. Purkart z Kolovrat, praděd Bezdruzických z Kolovrat. Týž zemřel r. 1410, zůstaviv syny: Purkarta (1410—1426), Alše († j. 1424) a Jana Kobíka (1410—1423), kteří válčili s kališníky. Purkartovi synové Jan a Albrecht rozdělili se tak, že onen dostal B., tento (praděd Novohradských) Opočen. Jan se držel krále Jiří, jenž r. 1459 ves B. na městečko povýšil a popravou obdařil. Po jeho smrti († r. 1467) následovali synové jeho Purkart Jan, Václav, Jetřich a Jiří, ale naposled je měl sám Jiří, jenž r. 1494 městečko obdařil († 1518). Vdova po něm Eliška z Fictum obnovila r. 1533 obdarování městečka. Po ní dědil B. Jetřich, vnuk Jetřichův. Týž prodal B. (1540) Hanušovi Elpognárovi z Dol. Šenfeldu, který potvrdil svobody městečka (1559). Po smrti obou synův jeho koupil B. Jáchym ze Švamberka († 1574). Synové jeho Jiří Petr († 1608) a Jan Šebastian podělili také strýce své. Od Jana († 1615) obdrželi B-čtí potvrzení svých svobod. Po něm následovali Jan Bedřich a Jan Šebastian (synové Jiří

Petra). R. 1646 hrad zdejší a městečko od Švédův vypleněny a skorem vyvráceny; proto Jan Bedřich (podědiv bratra), r. 1657 svobody městečka obnovil. Zemřel r. 1659 bez dědicův a vdova Maří Majdaléna pur. z Donína prodala r. 1669 Švamberk a B. s připojenými statky Kryštofovi Ferdinandovi hrab. z Heissensteina. Po smrti potomka jeho Jana Kryštofa rozděleno panství mezi jeho sestry (1693) a B. dostaly se Marii Kateřině z Roggenborfu roz. z Heissensteina. Po ní následovali 1697—1707 Jiří Bedřich svob. p. Stadion, r. 1707 koupila je Marie Kadruta Berlepschova, abatyše and. kláštera v Praze. Její nástupce Petr Filip Berlepsch obnovil 1710—1711 kostel zdejší, a když panství zadlužil, dostalo se r. 1712 v držení Maxm. Karla kníž. z Löwensteina a Wertheima, jehož potomstvu posud náleží. V l. 1772—1776 postaven nynější zámek na místě zpustlého hradu, r. 1791 založen spolek střelců, r. 1809 a 1834 byly tu velké požáry, r. 1842 založena radnice, r. 1849 umístěn v zámku okresní soud, r. 1857 zřízena tu fara (Bernau, Album I, 205). Erb: štít shora dolů polovičný, v pravo červený a na něm na trávníku bílá věž s černou střechou, v levo sv. Václav, drže korouhev s orlicí (půl bílou a červenou na modrém) a štít shora bílý, zdola červený, na němž jest černá ptačí noha.

Bezejovice v okr. Neveklov. sluly našim předkům také Božejovice (pův. *Božejovicz*), a tak se psal po nich vladycký rod, který seděl na zdejší tvrzi. Před r. 1543 prodal Mikuláš a Jan br. Chobotští z Ostředka tvrz, dvůr a ves B. s vesnicemi Janovi Holickému ze Šternberka; později se dostaly k panství Tloskovskému.

Bezemín, ves v okolí Bezdržic, přip. se již v zákł. listu kl. Kladrub. (1115), ve 14. st. byla vsí vladyčí, v 16. st. držena ke hradu Gutšteinu.

Bezenstein, městečko u Normberka, až do r. 1791 léno koruny České.

Bezmir, ves v okr. Otickém, v 15. st. statek vladyčí, který měl na poč. 16. st. Předbor z Radešína, ale asi r. 1530 přikoupil od Voračických z Paběnic k Otícům.

Bezmirov, ves, která se r. 1239 připomíná, snad táž, co Bezemín.

Bezník, stál již r. 1267 a patřil k faře Miletínské. Ode dávna patřival k panství Miletínskému.

Bezno, ves u Ml. Boleslavě, připomíná se již v 11. st., poněvadž tu měl dědiny kostel Vyšehradský. R. 1357 byl tu farní kostel a zároveň dvory několika vladyk. Část drželi také pp. ze Zvířetic, část r. 1409 Jan ze Smržova. V 15. st. usadili se tu vladky z Prorubě, jichž potomci byli Bzenští z Prorubě. Praděd jich byl Zdeněk 1460—1479. Čtyři vnukové jeho rozdělili se o B., kteréž jim ani celé nánáleželo. Díly ty zcelovány a zase děleny a za té doby byly tu 2 tvrze, větší a menší. Oboje zcelil Jan Václav B. z P. a ten prodal B. r. 1694 Janovi Rud. Zárubovi z Hustřan. V letech 1706—1724 patřilo k Benátkám, r. 1724 koupil je Jáchym Pacht z Rajova, jehož potomstvu až k r. 1881 náleželo. Od té doby jest J. V. císař a král Frant. Josef držitelem velkostatku. Kostel postaven v l. 1750—1755, zámek postaven r. 1750, shořel r. 1817 a obnoven r. 1818 (MB. VII, 44—76).

Bezpravovice (původ. *Bezpremovici*), ves u Chuděnic, vyskytuje se r. 1390 jako přísl. hradu Pušperka, od něhož později odcizena a byla v 16. st. přísl. Chuděnic.

Beztahov (stč. *Beztuhov*), ves u Otice n. s tvrzí, prvotně vladyčí sídlo 1372 až 1394 Hrocha z B-a ale i jiných. Ctibor Šváb z B-a bojoval 1448—1454 na straně jednoty Poděbradské, a s ním tu seděl Kuneš z B-a. R. 1525 seděl na tvrzi Jan z Kozle, s ním tu seděli Beztahovští z Říčan, kteří pak celou ves opanovali. Po nich zdědil B. Jan z Říčan a po něm tu byli r. 1578 synové Mikuláš († 1591) a Zikmund, r. 1619 Vilém Lev, syn Janův. Tento propadl r. 1623 statek, jenž prodán Sezimovi z Vrtby k Vrch. Janovicům (MB. I. 25).

Bezvěčí (i *Bezvětice*) n. ves na panství hradu Rychemburka v l. 1392—1547, nyní toliko ovčín Bezděčí u Daletic.

Bezvěrov, ves v okr. Manětínském, ve 14. st. sídlo vladyčích rodin, v 15. st. rodiny Kelnářův, později Pernklův z Šen-

reitu, z nichž první Jiřík tu r. 1502 seděl. (Od toho rodu pochází také něm. jméno *Bernklau*.) Asi od r. 1543 drželi B. bratři Arnošt a Kunrat, ale prodali jej r. 1554 Kryštofovi Tejnárovi z Týna. Roku 1564 koupil B. Kryštof z Cedvic a v držení potomstva jeho zůstal asi do r. 1620. R. 1623 odsouzen ho Mikuláš z Račina a prodán Vilémovi z Vřesovic, od něhož jej koupil r. 1626 Julius Jindřich kníže Saský. Od té doby patřil B. k panství Toužimskému.

Bezvěrov, ves u Teplé, jež se vyskytuje r. 1273 jako přísl. kláštera Tepského a jím i později zůstala.

Bezvěrov, ves ve farnosti Mutěňinské a okresu Hostounském. Část její byla r. 1623 přísl. Hostouně a připojena později k Týnu Horš. Druhá část byla do r. 1691 statkem samostatným a přikoupena t. l. k Ronšperku.

Bihařovka, r. 1359 název Lhoty hlasné u Prachatic.

Bijadla neb Bijedla, dvůr u Merklína, na jehož místě stávala ves s farním kostelem. Kníže Vladislav daroval ji r. 1115 kláš. Kladrubskému, jenž ji až do r. 1420 držel. Potom ves spustla a stala se statkem zemanským, kterýž drželi v 16. st. Chlumčanští z Přestavlk. Tehdáž tu také stála tvrz.

Bílá hora, v celém světě známá skrze bitvu Bělohorskou, jest planina pahorkatá záp. od Prahy, která k západu strměji, k východu volněji se sklání. Bojiště leží mezi Motoly a Dolní Libocí a skládá se hlavně ze tří výšin doly rozdělených, z nichž severní a prostřední k Litavskému potoku a Ruzyni strmě spadají, ana jižní k západu v láz vybíhá a k Motolům strmě se sklání. Na severní výšině jest zámek Hvězda s král. oborou. Císařské vojsko pod Maximilianem knížetem Bavorským a stavovské pod kníž. z Anhaltu potýkalo se 25-31 října r. 1620 u Rakovníka. Když úsilí císařských, Anhaltu z jeho dobrého položení vylákati, marné bylo, zdvihl s Maximilian kvapně na Nové Strašecí k Praze (3. listop.), aby jí náhlým přepadením získal, avšak A. poznav jeho záměr poslal rychle Jindř. Mat. z Thurnu k Praze. Sám se za ním vydal dne 6. listopadu a dnem i nocí neleně

v čas, avšak s vojskem unaveným, dorazil dne 8. listop. o 1 hodině v noci na Bílou horu, kdež se položil. Uherská jízda, která se v Ruzyni ubytovala, přepadena jest od Gauchiera c. k. nejvyššího, který Čechy pronásledoval, a ztrativši několik set jezdcův, ustoupila na Bílou horu. Asi o 9. hod. z rána postupoval přední voj. cis. vojska. Bitva byla nevyhnutelná. Čechové měli 21.000 mužův (z nichž 6000 uher. jezdcův pod Pěchym) a 10 děl. A. sešikoval je ve 3 šiky, dva první pěchoty a jízdu, třetí jen uherskou jízdu obsahující. Právě křídlo stálo v dolině, jižně od samé obory, odtud k jihozápadu postaveno bylo vojsko po střední (nyní Maria de Victoria) a jižní výšině až ke stráni u Motol, kde stálo levé křídlo. Před pravým a levým křídlem byly násypy s děly. Na ochranu pravého boku osadilo 1800 mužův oboru. Císařské vojsko asi 27.000 mužův počítající přibýlo asi v 1 hod. s poledne. Na pravém křídle stál lid Ferdinanda císaře v trojím šiku, z jízdy a pěchoty se skládajícím, pod velitelem hrab. Buquoy a rozložil se na boku jižní výšiny mezi Řepy a vápenným lomem. Armáda katolické ligy, již velel hr. Tilly, rozdělena byla na 4 šiky, dva a dva pěchoty a tolikéž jízdy, a rozložilo se jižně od Ruzyně proti stráni prostřední výšiny. Po skončeném pochodu nastala ihned bitva, tak že cis. jízda na pravém křídle učinila útok na stav. jízdu na levém boku. Tato odrazila útok a způsobila zmatek i ve 2 plucích cis. pěchoty, která k podpoře jízdy postupovala. Čtyři škadrony z druhého šiku povydané rychle pořádek zjednaly, udeřily na Čechy, jichž krajní levé křídlo dalo se na útek. V této nebezpečné chvíli zdvihl se mladý kníže Anhalt s jízdou druhého šiku proti levému křídlu císařských, povalil jízdu prvního šiku hned po prvním útoku a udeřil pak na pěchotu, kterou skorem docela rozprášil, jen Verdugo s Valony ještě se držel. Teď vyslal Tilly mladému knížeti v bok pluk kyrysníkův, který s císařskými zase se sbírajícími knížetem odrazil a potřel. Jezdci divým spěchem utíkající způsobili zmatek nejen mezi pěchotou, nýbrž i mezi uher. jízdou,

kteřá se dala na útěk, ač jí dán rozkaz k útoku. Zmatku takového využítkoval Verdugo a ztekl nedokonané opevnění, které se ve středu nacházelo, po čemž císařští na všech stranách na stavovské dotírali. Tito nemohouce se ubrániti utíkali k Praze, jejíž brány byly zavřeny, tak že mnozí nedočkaví vrhli se do Vltavy a tu se utopili. Jen Moravané pod Šlikem bránili se mužně v dolině jižně u obory, tak že skorem všichni padli. Hodinu trvala tato bitva a rozhodla o osudu 4 zemí. Čechů padlo 3—5 tisíc, skorem tolik jich bylo zajato, císařských padlo $1\frac{1}{2}$ —4 tisíce. (Podle spisu Kriegs-Chronik Österreich-Ungarns I. 18.)

Bílá Hora, nějaká osada v okolí Chocně, po níž se nazýval r. 1398 Slašek z Bílé Hory.

Bílče, n. ves, nyní les mezi Odslivy a Dojetřici, jež patřila do r. 1436 kl. Sázavskému.

Bíleč (? *Bylec*), n. ves v okolí Žebráku a Točnika (1336), která spustla v 15. st. Místo její se pak nazývalo Belicko.

Bílenec, ves v okolí Chomutova, v níž byl r. 1355 fil. kostel k Přečaplům, avšak působením Jindřicha z Bílenec povýšen r. 1370 na farní, jež r. 1405 obdařen od Markéty vdovy Viléma Rousa z B. B. drželi pak r. 1510 Jan z Cítova, r. 1541—1556 Kateřina z Chramec, pak Močidlanaštví z Močidlana. Od r. 1572 seděl na tvrzí Adam ze Štampachu. od r. 1573 Hrobčičtí z Hrobčice. R. 1622 zabrány Asmanovi ze Štampachu, a prodány Františkovi Clary de Riva. Později připojeny k panství Červ. hrádku. Kostel, který od r. 1620 přestal býti farním, r. 1747 obnoven.

Bílenec, v okolí Jesenice, býval ve 14. a 15. st. vesnicí farní, která patřovala ke hradu Špryberku a později k panství Petršpurskému. R. 1620 neb dříve fara tu zanikla.

Bílenice (pův. *Bielenici*), ves u Sušice n. s tvrzí, v 15. st. sídlo Běšinův, 1528 Mandalény z Lipna, která je zapsala Častolárovi z Dlouhé vsi (1528). Od jeho potomkův koupil je r. 1588 Diviš Březský z Ploskovic. Václavovi B. z P.

zabrány r. 1623 a prodány Martinovi de Hoeff Huerta. Od něho převzal B. Petr Vasquez de Umano a r. 1651 měly je dcery jeho. Od r. 1651 držela B. rodina Ježovských z Lub, r. 1689 koupil je Jan Frant. Krakovský z Kolovrat od Ježovských a r. 1706 byly již přísl. panství Žichovského.

Bílina (pův. *Bielina*, jako řeka tudy tekoucí), město, pův. hrad knížecí (nyní zámek) s podhradím (nyní město), jež se poprvé k r. 1041 připomíná. Ok. r. 1061 postavil Mstiš na podhradí kostel sv. Petra, k jehož posvěcení také kníže Vratislav II. sem přišel. Od r. 1216 vyskytuje se také B. jako sídlo arcijáhno. Za Václava II. zrušen tu kraj. úřad a B. darována udatnému Ojříovi z Friedberka. Asi v ty časy vysazeno podhradí za město. V letech 1290—1316 držel B. Albrecht z Žeberka, jež daroval kostel a špitál křížovníkům Pruským. Po něm držel B. Ota z Bergova, jako manství ušlechtilé (1327) s bratrem svým Otou, po nichž následoval Albert (1339—1371) syn Oty staršího. Ota z B., snad syn jeho, prodal B. na konci téhož st. Drželi ji pak r. 1399 Jiří (probošt Pražský) a Purkart bratří z Janovic. Od nich koupil ji (o. 1407) Albrecht z Koldic, jež se postavil proti učení Husovu. Z té příčiny B. r. 1421 obležena a město dobyto, potom i ztečen hrad (od Ojře do starého hradiště postavený), na němž mnoho obrancův a kněžův uprchlých ohněm zahynulo. V B-ě nastalo nyní panství víry pod obojí a pánem stal se Jakoubek z Vřesovic, jež dal městu první svobody (1428). R. 1436 postoupil B. zase Albrechtovi, Hanušovi a Těmovi z Koldic, kteří se (1437) B-ským a všem lidem na panství zapsali, že je od přijímání pod obojí risknouti nebudou. Janův syn Tíma, pán na B., Krupce a Jiřetíně, nedbalým hospodářstvím zavedl se tak, že nucen byl B. r. 1490 Volfovi ze Staršedlu zastaviti. R. 1495 zastavil ji na 6 let Jindřichovi z Vřesovic, ale nemoha ji potom udržeti, prodal ji dědičně (1502) Děpoltovi z Lobkovic. Tomuto B. (posud ušlech. manství) v dědictví uvedena. Synové jeho Litvín,

Děpolt a Kryštof rozdělili se r. 1538 o B., při čemž každý dostal třetinu, ale po Děpoltovi († 1541) připadl díl jeho bratru Václavovi, který jej Kryštofovi prodal (1547). R. 1549 drželi B. bratři Jan, Litvín a Kryštof a vymohli pro město majestát, aby měli v erbu svém kromě dvou věží starodávných erb Lobkovský a pečtili potřeby své červ. voskem. R. 1591 začínají se matriky. Po Janovi († 1570) držel díl jeho syn Kryštof († 1609), po Litvínovi syn Jan ml. († 1583), po Kryštofovi († 1592) syn Oldřich Felix. Tento skoupil r. 1592 díl Kryštofův, r. 1593 díl Lidmily, dcery Janovy, za něž dal Bystřici a Chlumeč. R. 1601 potvrdil svobody města, ale pivo vařiti dovolil jen vyznavačům víry pod jednou († 1604). Stejněho smýšlení byl syn Vilém mladší, jenž reformaci katolickou dokonale provedl († 1647). Syn Oldřich Adam, obdržev B. od otce ještě za jeho živobytí († 1650), měl z manželství svého s Annou Marií ze Šternberka jediného syna Frant. Ferdinanda, jenž zemřel brzo po otci ve věku dětském. Dědicem jeho stala se máti a druhý její manžel Jan hrabě z Rotalu; týž však, uživ jí jen rok, postoupil ji (1656) Kryštofovi synu dotčeného Viléma († 1658). Syn jeho Václav Ferdinand byl napřed pod poručenstvím matere Elišky Apoleny roz. z Tilly, která udělila B-ským výsady (1660), a dal v l. 1675—1677 skrze stavitele Antonína Portu postaviti nynější zámek. Asi v tu dobu se B. od pradávna česká poněmčila. Václavův († 1697) syn Leopold byl poslední B-ské pošlosti pp. z Lobkovic, pročež se B. dostala sestře jeho Eleonoře Karolíně († 1720) a manželu jejímu Filipovi, praotci nynějších knížat Lobkovských. Příznivá poloha a rostoucí průmysl minulých desetiletí povznesl B-u tak, že v posledních letech velice vzrůstala a obyvatelstvo za posledního půlstoletí skorem se zdvojnásobilo. Erb: Na modrém štítě stříb. hradba s cimbuřím, v níž brána otevřená s čern. hřebenem vytaženým; nad hradbu vynikají 2 věže téže barvy každá s 5 okny, stínkami a červ. střechou. Mezi věžemi je štítek shora dolů polovičný,

v jehož levém poli stř. jest černá orlice, v pravém dvě pole nad sebou, červené nad stříbrným. Za štítkem postaveny jsou dva praporečce, v pravo černý a stříbrný, v levo stříbrný a červený. (PA. X. 435.)

Bílina, ves u Bernartic (1215), která patřovala klášteřu Milevskému.

Bílina, Bílinka, ves u Lovosic, v 15. st. sídlo vladk ze Vchynic a tvrz. V 16. st. patřila ke statku Vchynskému.

Bílina, řeka a přítok Labe (staroč. *Bielina*, něm. *Biela*, odkudž povstal nerozumný překlad *Běla*), přip. se již v 12. st. v nejstarším sepsání pověsti o Přemyslovi, jehož rodiště (Stadice) leží nad Bílinou.

Bílina, přítok Lužnice u Borovan (1219).

Bílinsko (staroč. i *Bielsko*, *Bělsko*), pojmenování krajinné: 1. Politického území neb kraje Bílinského. Popravcové neb purkrabě jeho byli r. 1041 Prkoš hrabě, který maje v Bílině velitelství nad Moravany a pomocnými pluky z Uher, zradil Břetislava I., začež jej Čechové do Bíliny řeky uvrhli, osekavše mu ruce i nohy, r. 1043 Epa, až do r. 1061 Mstiš, 1061 Kojata Všebořic, 1177 Sezema, 1187 Bohuta, 1207 Slavek (předek pp. z Oseka), r. 1222 Jaroš. Někjaký rok potom zrušeny tu úřady krajské (lovčím byl r. 1169 Mojek) a poprava přenesena potom na Osek a Most. Kraj B., území bývalých Děčanův, obsahoval údolí Bíliny, Labe a Ploučnice a krajiny při nich severně od Středohoří. Ve 13. století obsahoval kraj tento krajinu od Bíliny až k Uštku, obsahuje ovšem i popravu Děčkou a Kamene královského. Název kraje B. potrvál i po zrušení úřadů krajských až do r. 1359, vedle toho vyskytuje se již od roku 1341 název kraje Mostského, ačkoliv se zdá, že hned po zrušení úřadu Bílinského patřil kraj tento pod zemský úřad Litoměřický a udržel si starý název jen jako topický. Nicméně nazývá se Heřman ze Zhorce ještě r. 1462 hejtmanem krajův Žateckého, Litoměřického, Slanského a Mostského. 2. Arcijáhensství v. t. 3. Děkanství neb kraje děkana Bílinského, jež obsahovalo fary Bilinu, Radovesice, Kostomlaty, Světec, Křemýž, Teplici, Hradiště, Doubravici, Bohusudov (Weisskirchlitz), Osek starý, Ne-

světice, Libkovic, Radčice, Duchcov, Zabuřany, Újezd Jenišův, Jeníkov, Klíny, Litvinov, Kopisty, Souš, Holetice, Most, Zlatníky, Želenice, Lužice, Bečov, Světec Bedřichův, Židovice, Vtelno, Slatěnici, Rvenice, Albrechtice, Nové Sedlo, Jiřetín Dolní a Horní (tento teprve od r. 1409).

Bílkovice, ves u Vlašimě, n. sídlo vladyské s tvrzí r. 1358 Vykéře. Až do r. 1547 patřily **B.** k Vlašimi, t. r. postoupeny jsou Věžníkům z Věžník. R. 1631 prodal Václav starší V. z V. tvrz **B.** s přísl. Bedřichovi V. z V., jenž je připojil k Chotyšanům.

Bílonice, ves n. u Jemnice, která náležela klášteru Kladrub. a r. 1535 byla pusta.

Bílsko, Bílský (obyčejně *Bisko*), ves u Vodňan, jež měla farní kostel již r. 1359. Tehdá i potom patřivala k Drahonicům. R. 1630 dali Radkovcové kostel zdejší obnoviti, poněvadž tu měli svůj pohřeb, jejich přičiněním tu také fara udržena.

Bílsko, ves u Kopidlna r. 1401 z části majetek vl. z Cholynic, později přísluš. Kopidlna. Jan Haugvic z **B.** prodal ji (1554) Václ. Chvalovskému z Ledec. On neb potomci jeho postavili tu tvrz. R. 1583 seděl tu Jan Sudkovský z Henřtorfu, přizniv se Jindř. Materna z Květnice prodal **B.** (1629) Albrechtovi z Valdšteina, jenž je proměnil v manství knížectví svého. Tak se stalo **B.** zase statkem, ale později připojeno k Veliši (H. V. 273).

Bílsko, ves u Hořic, která povstala rozprodáním panského dvora, ale za dávnych dob byla tu také ves a v 16. st. tvrz. Krátký čas byla samost. statkem, sice patřila k Holovousům a od r. 1594 k Hořicům (H. V. 137).

Bílštica vrch, jinak Hradiště (1383), nyní Hrad u Bílského a Vitic.

Bílý Chlum, r. 1268 véška u Hořic a Mokré za Krumlovem.

Bílý Kostel (tak r. 1566), něm. Weisskirchen, farní ves nad Nisou, měla prvotně také jméno Heinrichsdorf (r. 1606 Hendersdorf od zakladatele svého Jindřicha z Donína?). Nynější název obdržela od kostela farního, ve 14. st. bělostkvoucího, který se poprvé r. 1356 připomíná. Ode

dávna patřila ves ta k panství hradu Grabšteina aneb těch pánův, kteří na hradě Rajmundě sídlili. Po bitvě Bělohorské byl kostel zdejší dlouho filialním ke Hrádku a teprve r. 1786 zřízena tu lokalie. Věž kostelní postavena r. 1786.

Bílý Kostel ve 14. stol. také název Třebonína u Čáslavě.

Binsdorf v okolí Děčína připomíná se r. 1515 jako přísl. Děčína a hradu Ostrého, později patřil k panství Benešovskému. Ok. r. 1560 postaven tu nový dvůr, později také pivovár. Když r. 1653 Benešovsko mezi dědice Aldringenovské děleno bylo, dostala **B.** s dílem Benešova a vesnicemi Anna vd. Clary za svůj díl. Od té doby držel **B.** rod Clary, který tu také zámek postavil.

Bířkov, ves u Přeštic, r. 1245 sídlo Břetislava, předka pp. z Ryžemberka, později sídlo vladyské (1339 Ota předek pp. Vřeskovic). Okolo r. 1485 připojen k panství Roupovskému.

Bischofswerde, hrad v Německu, 1356 až 1501 léno koruny České.

Biskoupky, ves v okolí Zbiroha, jež patřivala napřed ke hradu Libšteinu. Když jeho příslušenství se r. 1543 rozdělilo, postavil tu Kryštof z Valdšteina tvrz, ale prodal též statek r. 1573 k panství Zbirožskému.

Biskupice (pův. *Biskupici* t. j. poddaní biskupovi), ves u Ronova, r. 1356 přísl. hradu Žleb a Anežky Lichtemburské, později kláštera Vilemovského. Zápisně drženy v 16. st. ke hradu Lichtemburku. Cís. Rudolf prod. je l. 1578 dědičně Robmhápům. V 17. st. patřily ke tvrzi Suchotleskám a přík. l. 1638 k Ronovu.

Biskupice n. ves, kterou držel r. 1415 Aleš z Kořec, v krajině mezi Chlumcem n. C. a Týncem n. V.

Biskupovice n. ves, snad nynější sam. u Biskupa v okolí Volyně, jež spustla v 15. st. a l. 1543 jako pustá ves k Dobříši patřila.

Bítov (p. *Bietov*), ves u Berouna (1324), býval sídlem vladycím, po němž zval se rod Bítovcův z Bitova. Z nich jeden Jan B. (od Němců řečený Witowetz, Witobetz) přišel r. 1439 ke dvoru hrabat Cilských

a vtípem válečným a chrabrostí dodělal se velkých úspěchův a stal se mužem bohatým, nazýváje se pánem ze Hřebene a podbámem v Záhoří a jiných končinách Charvatských († o. 1463).

Bítov, ves u Stodu (1272), patřivala ke klášterství Chotěšovskému.

Bítovany (pův. *Bielovaně*), ves u Navsevrk, r. 1349 farní ves biskupství Lito-myšl. a vладыčí sídlo s tvrzí r. 1361 Mstislava Rakušice, r. 1415—1440 Alše. 1448 Bleha. V 16. st. seděli tu Závíšové z Osenice a rozděliviše se, utvořili tu dva statky. Jeden z nich patřil pak k Přestavlkům, druhý díl drželi r. 1607 Václav Ostromířský z Rokytníka, pak Hradečtí z Bukovna 1616—1624. R. 1630 k. tento díl Abraham Bechyně z Lažan, asi r. 1648 držel jej Jindřich Bořický z Hostovic, od jehož dcery přikoupen r. 1694 k Orli a Seči. Kostel přestal býti farním po r. 1621, byl pak fil. ke Skutči a od r. 1682 k Žumberku (PA. II. 40, H. I. 170).

Bitozeves (snad *Bytozěves* t. j. *Bytohova ves*), farní ves u Postoloprť, v níž byl far. kostel r. 1361 a sídlo Dalibora z Telec a Závíše syna jeho. V 15. st. patřila křižovníkům Svatomářským, přišla r. 1436 do světské zástavy a stala se potom statkem dědičným. Na tvrzí zdejší seděli Pehmové z Konobřž, a dědic jich Zikmund z Nemyčevsi prodal B. r. 1506 Janovi Hruškovi z Března. Jeho potomci tu seděli až do r. 1623, kdež Jakub a Tobiáš bratří propadli statky své a ty prodány Adamovi z Herbersdorfu. Později patřila Michnům z Vacinova a přikoupena r. 1671 k Postoloprťům.

Blahoňov snad totéž co Platná u Frymburka.

Blahotice (pův. *Blahutici*), ves v okolí Slaného, příp. se již v zákł. listu Vyšehradském (1086). R. 1316 bylo tu vладыčí sedění Dobrohostovo, později také tvrz a vedle toho jednotlivé dvory. Václav z B. byl kanovníkem Mělnickým (1396) a potom farářem v Ústí n. L. a děkanem v Lito-měřicích († 1414). V 15. st. usadil se tu Erhart z Doupova. Potomek jeho Petr prodal B. (1532) Janovi Luníkovskému

z Vraního, jehož potomstvo tu do r. 1563 sedělo. Tehdá dostaly se B. v držení Václava Pětipeského z Chyš, udatného bojovníka († 1602). Syn toho Odolen starší propadl po r. 1620 statky své. Izalda máti jeho Šoletá měla pak takovou nouzi, že hrnce po čeládce vystrouhávala. B. k. l. 1623 Jaroslav Bořita z Martinic a připojil je k panství Smečanskému (H. VIII. 152).

Blahousty (pův. *Blahousti*), ves v okolí Stříbra (1247), která bývala jméním vладыčím a r. 1318 tvrzí Havla z Malesic. V ladyk tu sedících připomíná se hojně (1383 Protiva, 1418 Půta, 1463—1492 Jan Mníšek z B.). B. přikoupeny později od Markvartů z Hrádku ke zboží Sviňomazskému a připojeny pak k Trpistům.

Blahov, Blehov, ves u Velkého Března (1167), kterou daroval Milota Zdeslavic klášť. Litomyšlskému, avšak později jí nabyl Hroznata zakladatel kl. Tepl. a odkázal jí nějakému Blehovi. Část vesnice patřila do r. 1437 ke zboží Byčkovskému, později k němu celá ves.

Blahušovice n. ves neznámého položení.

Blahutín snad český název vsi Platné u Frymburka

Blanice (v 16. st. řečená *Kozlova*), ves u Mladé Vožice, která bývala ve 14. st. vesnicí farní, ač se jako sídlo vладыčí teprve od r. 1407 vyskytuje. Část vsi držel od r. 1417 Jan Kozel z B., po němž se potom Kozlovou nazývala. V 16. st. patřila Voračickým z Paběnic a po zabrání r. 1623 dostala se B. k panství Chýnovskému.

Blanice n. dvůr u Kamberka (1408), v 16. st. pustý, r. 1609 zase obnovený, ale potom zase spustlý.

Blanice n. tvrz, dvůr a ves, nyní mlýn u Pavlovic v okr. Vlašimském, původistě Blanických z Blanice (1370—1395 Viléma, 1412 Markvarta, 1438 Jana, 1459 Markvarta a Viléma, 1475—1483 Jana), z nichž poslední potomek zemřel r. 1584. R. 1546 patřila B. jako pustá tvrz k panství Vlašimskému. Zůstal tu pak dvůr, jehož popluží r. 1850 rozděleno (MB. II. 39).

Blanice Velká u Bavorova (1274) měla

ve 14. st. farní kostel, jemuž podřízeny byly kostely v Bavorově a Vitějicích. Patřila k panství Bavorovskému aneb hradu Helfenburku.

Blanice, název řek a potokův, a Blaník, Blansko, Blanský názvy hor a lesův v jižních Čechách oblíbené, kdež se chudým porostlinám blany říkávalo. Blanice, přítok Otavy, příp. se r. 1205.

Blaník, hora u Louňovic, připomíná se teprve r. 1397, ale má na temeni prastarou ohradu, k níž se váže pověst o rytířích B-kých. L. 1420 osadili B. Táboři, ale byli odtud sehnáni.

Blankenburg n. přísl. koruny České v držení pp. Plavenských.

Blankštejn viz Blansko.

Blankštejn (*Plankstein, Plankenstein*), ves v 15. st. v rychtářství Polenském u Krumlova, jejíž nynější pojmenování aneb poloha není známa.

Blansko, ves a hrad zbožený (něm. *Blankenstein*, odtud i česky *Blankštejn*) za Ústím n. L., založený asi r. 1400 od Václava z Vartemberka, jenž byl po r. 1393 statky okolní od vl. z Lungvic, Mojžíře a j. skupil. K tomuto hradu vztahuje se bezpochyby násl. událost: Král Zikmund vylákal markrabě Prokopa z Bezděže táhl s ním k zámkům, které se krále Václava přidržely, až i před »Blaník« přitáhl; tu jej kázal na taras svázati, aby k němu z hradu stříleli, a tak hradu dosáhl. Václav zapsal se r. 1405 markrabí Míšeň., že mu bude B. otevřeným hradem († 1407). Někjaký čas držela B. vdova Markéta a pak dobyto byvši vojskem královským dostalo se Bohuši ze Zvěřince, který tu po r. 1417 seděl. Král Zikmund vyvadil od něho B. dada mu za ně Řepín a udělil je Albrechtovi Šenkovi z Landšperka (o. 1424), který se s ním poddal pod ochranu Míšňanův. Ale po bitvě Ústské (1426) opanoval B. Zikmund z Vartemberka a dal jej strýci svému Janovi. Tento odtud vedl dlouhé pútky se Sasy a Lužičany, v nichž (1441) B. obléháno, avšak nedobyto. Teprve l. 1453 zjednan pokoj (Jan † o. 1472). Janova vdova Anna z Dubé vdala se zase za Mikuláše z Hermštorfu, jenž se proto stal pánem na B-u kdežto Kateřina, dcera Janova, po-

stoupila práv svých pp. z Kekeřic a právo kr. odumrtí si vyprosil Jindřich z Rabšteina. Mikuláš spokojiv obě strany smlouvou (1483), podržel B. Dědic a bratr jeho Kryštof jsa stářím stížen, odevzdal B. l. 1495. synu svému Kryštofovi mladšímu. L. 1503 koupil B. Volfart Planknár z Kynšperka a držel je asi do r. 1517. Po nějakém čase nabyl ho Jan Březenský z Vartemberka, a ten prod. B. s rozsáhlým panstvím (1527) Jindřichovi z Bynu a synům jeho Rudolfovi a Gynterovi. Při potomstvu jich zůstalo B. až do r. 1628. Poněvadž pak důležitost hradu jako pevnosti pominula a vrchnosti se nelíbilo na vysokém a nesnadno přístupném hradě bydleti, přeneseno sídlo panství, které se přece pořád B-ským nazývalo, do Březnice. Jak se zdá, bylo B. ještě r. 1628 v dobrém stavu (H. B. V. 226).

Blanský (druhy i Blansko), far. ves u Kaplice, již ve 14. st. farní, kterou drželi r. 1361 Zdeněk ze Šternberka, vl. 1369 až 1379 Jan z Ledenic, avšak od r. 1386 vyskytuje se jako přísl. hradu Pořešína, s nímž se dostalo k panství Novohradskému. Po r. 1620 zanikla fara a B. patřilo do r. 1671 ke Kaplici. (R. 1671 začín. matriky.) R. 1690 nadána jest tu opět fara a r. 1735 přistavena ke staré kapli sv. Maří Andělské, která je nyní kúrem, loď kostelní (T. B. 287).

Blatná, město, obdržela jméno své od blat, mezi nimiž povstala. Jako osada a sídlo vladyčí příp. se r. 1235, kdež patřila Vyšemírovi a bratru jeho Ivanovi (1218 atd.). V l. 1243—1251 seděl tu Předota s bratřími Bavorem a Dluhomilem. Všichni ti byli snad předky Benedův z Nečtin. Od nich přejali B. páni ze Strakoníc, zejména tu seděli Mikuláš z Blatné (1315) a syn jeho Bavor jinak Bašek (1353 až 1363) a potom Vilém z B. (1367—1374). Nástupce jeho Břeněk ze Strakoníc dal B-ským první výsady. Zdeněk z Rožmitála jsa jeho společníkem, zdědil (o. 1391) po něm i jmění i erb a rod jeho pokládal B. od té doby za své přední sídlo. Od l. 1407 vládl tu syn jeho Jan († 1430). Synové tohoto Lev a Protiva došli velké vážnosti skrze spříznění s králem a bohat-

ství, které vzrostlo ještě více za Zdeňka († 1535), syna Lvova. Týž sídle na hradě zdejším před tím nákladně přestavěném potvrdil l. 1489 svobody B-ských, vymohl jim výroční trhy a pustil jim pivovár a některé dědiny. Jsa myslí nábožné, obdržel i pro kostel výsady papežské a zřídil při něm dvoje kaplanství. Nákladnými cestami, jakož i nádherným živobytím, kteréž vedl jako první osoba po králi, zavedl se tak, že strhl za sebou všechno příbuzenstvo a syn jeho Adam ani jediného panství otcovského neudržel. Věřitelové prodali B. Adamovi ze Šternberka a od něho se dostala sestřám Kateřině a Anně Řepickým ze Sudoměře, z nichž onano ji sama ujala a l. 1560 manželu svému Zdeňkovi ze Šternberka († 1575) zapsala. Po jeho smrti nedostala se B. synům jeho, nýbrž ujata (před r. 1579) od Jana hrab. z Rozdražova († 1584). Od poručníkův nad sirotky jeho zřízených obdržela B. rozličné výsady (1589—1595) a jsouc posud městečkem povýšena jest l. 1601 na město a obdržela královské potvrzení všech svobod. Za Václava († 1625), syna Janova a obnovitele kostela zdejšího, zkoušela B. mnohá protivenství od stavovských, poněvadž od katolictví nikdy neustoupila, jsouc »skalou mořem kacířským obklíčenou«. Syn jeho Frant. Ignác pracoval k napravení předešlých škod († 1691). Dědicem jeho stal se Jan Frant. Krakovský z Kolovrat a ten prodal B. Ernestině hrab. Serenyiové roz. z Löwensteina. Za vlády Serenyiův povznesla se B., což děkovati bylo péči jich o obec, nemálo i dobromyslnosti M. Elišky roz. hrab. z Waldšteina (1742, † 1787), kteráž byla »nejdobrotivější mateří chudých a největším dobrodincem kostelův«. Po její smrti k. B. (1798) Václav svob. pán Hildprandt z Ottenhausen, jehož potomstvu velkostatek posud náleží (T. 465). Znamenití rodáci: J. P. Koubek, F. L. Vorlíček a K. Strakatý. Erb: jest štít od pravého rohu pošikem rozdělený, v jehož vrchním poli zlatém jest černá sviní hlava s jazykem červeným vyplazeným, ve spodním červeném prostý (t. j. s jedním ocasem) stříbr. lev (totiž dvě pole z erbu Lvův z Rožmitála).

Blatnice (1591) přítok Kamenice a Jizery, něm. Blatnei.

Blatník, n. hrad, nyní samota u Lhotky v okolí Pardubic. R. 1244 stála tu nějaká věska, kterou daroval Jan Zbislavovic klášteru Litomyšlskému. R. 1339 seděl na hradě zdejším Ctribor z B-a, po němž následoval v l. 1349—1363 Bernart z Cimburka. Nástupce tohoto Albrecht z C. prodal B. klášteru Opatovskému. V 15. st. připomíná se tu jediné ves, rybáři a přívoz.

Blatno (*Platten*), králov. horní město, prvotně přísl. panství Švarcenerského, jehož větší část nyní v král. Saském leží. Zdena, dcera Jiříka Poděbradského, vdávána jsouc za Albrechta Saského, obdržela panství to věnem. Kníže Albrecht prodal je později pánům z Tetova a od nich koupil je r. 1532 zase kníže Jan Bedřich. R. 1531 začínají matriky. Tehdá a před tím v okolí dolováno na železo a cín, zejména tam, kde stojí nyní Irgang, Schwimmiger, Breitenbach, Zwittermühl. Okolo r. 1531—1532 našla se hojná ruda na Blatné hoře a proto se sem scházelo drahně havířů, kteří tu založili B. a jiná místa okolní. R. 1534 již hornictví tu (po objevení nových žil) tak bylo pokročilé, že vydal kníže J. B. tištěný řád horní, usadil tu perkmistra a obyvatelům propustil pivovárství, pekařství a řeznictví. R. 1542 postaven tu již kostel. Když kníže začal r. 1546 válku, byl achtován a kurfirství Mauricovi knížeti Saskému uděleno, učinil král Ferdinand dne 14. října s ním smlouvu, tak aby jižní část panství Švarcenerského s B. a Božím darem a lesy přísl. postoupena byla koruně České a knížatům aby zůstaly jen hony a horní desátky (poslední r. 1556 pozměněno). Král Ferdinand povýšil B. r. 1548 o Novém roce na král. horní město, udělil mu r. 1555 erb a pečet městskou jako i právo lesy klučiti a na pole vzdělávati a nová práva horní. Král Maximilian dal B-ským r. 1564 stavení horního úřadu za radnici a r. 1570 potok městský. Svobody ty l. 1580 a 1613 potvrzovány. R. 1593 založil nový kostel na rynku, jehož věž v l. 1605—1607 stavěna. Za těch dob hynulo hornictví a obyvatelstvo chudlo, tak že již r. 1585 B-ským a jiným horním mě-

stům berně odpuštěna. Později činěny pokusy o nápravu, ale zmařeny válkou (1618) a ještě více reformací katolickou. Obyvatelé jsouce horliví luteráni odírali tak tuze, že reformace r. 1623 začatá nic nepokračovala, také na přímluvu kníž. Saského jen volně prováděna. Když pak r. 1653 přísněji prováděna, vystěhovali se mnozí obyvatelé do Sas, kdež od nich a jiných horníkův založeno nové horní město Johanneorgenstadt. Když v násilném obracování zůstaly a nevystěhovaných pokračováno, ujímal se jich kníže Saský dovolávaje se smlouvy r. 1546, kdež horníkům svoboda víry byla zaručena, ale nic nedovedl. R. 1686 posvěcen znova kostel a r. 1754 obnoven. Doložení na cín šťastně prováděl v l. 1739 až 1747 Jan Frant. Hessler, jenž odtud zobhatl. (Dějiny B. zpracoval farář Berner pro Sommerovu topografii.) Erb: štít shora dolů polovičný, v pravé polovici červené stříbrný široký pruh (erb rodu Rakouského) levá polovice na dvě pole rozdělena, ve vrchním červeném erb král. Českého (lev), ve spodním též červeném kladivo a hornické hrábě (střb. se zlat. rukovětmi) pošikem přeložené.

Blatno (i *Blatná*), ves v okresu Boreckém se starým zámekem, který postaven ve 14. st. od křižovníků řádu Němec. na panství jich Chomutovském a zřízen za malou komendu pro 2 bratří. Od r. 1377 příp. se také fara zdejší. R. 1403 bydlel tu Albrecht Dubé, bývalý komtur zemský, r. 1404 postoupeno B. králi Václavovi a podřízeno purkrabí Chomutovskému. Král Zikmund odevzdal B. (r. 1420) Vilémovi Zajíci z Hazemburka, avšak r. 1424 učinil naň nový zápis panu Plavenckému. Zápis ten vyplatil Mikuláš z Lobkovic a proto mu B. (1454) zastaveno. Král Ladislav zapsav B. Janovi Caltovi z Kamenné hory dovolil mu je i vypláti; když se to pak stalo, zůstalo B. zase při panství Chomutovském. K rozdělení přišlo teprve r. 1560, když Jan z Veitmile Chomutov arciknížeti Ferdinandovi prodal a sobě B. s 5 vesnicemi zůstavil. R. 1564 koupil B. od jeho sester Mandalény a Anný Václav z Lobkovic na Duchcově, jehož syn Adam Havel je prodal

r. 1587 Bohuslavovi Jáchymovi Hasišteinskému z Lobkovic. Od něho směněn B. za jiné statky s Jiřkem z Lobkovic a kdž tento přišel o všechny své statky, držel B. císař Rudolf II. až do r. 1606. Tehdáž připojen byl k panství Boreckému. R. 1638 začín. matriky.

Blatno, Blatná, ves v okolí Jesenice (1253), vyskytuje se od r. 1357 jako ves farní a patřivala řádu křižovníkův s červ. hvězdou. Od r. 1420 byla snad v držení panství Rabšteinského, s nímž se dostala rodu Kolovratskému. Při dělení r. 1595 dostalo se B. s podacím sv. Michala k dílu Žihelskému a s ním k Petršpurku. Fara, která po r. 1620 zanikla, nikdy již neobnovena.

Bláto, ves a svěř. statek u Chrudimě vyskytuje se od r. 1382 jako sídlo vladyčí (1440 Jiří z B. a z Brloha) v 15. st. jako přísl. Rychemburka a od r. 1498 panství Pardubského. Od Burjana Sobka z Kornic koupil je r. 1538 Jiří Vaniš ze Ždánic, od synův tohoto (1548) Burjan Svitkovský ze Škudl. Zdeněk Komarovský z Libanic postavil tu tvrz, na níž seděli od r. 1561 Něnkovští z Medonos a od r. 1569 Beneš Vahanský z Vahančic († 1573). R. 1583 koupil B. Heřman Varlých z Bubna, jehož rodu odtud náleželo (H. I. 176).

Bláto, Černé Bláto (lat. *Nigrum lutum*), ves u Uhl. Janovic a n. tvrz a od r. 1382 vladyčí sídlo (l. 1440—1449 Aleš z B.). R. 1479 držel B. Opl z Fictum, v 16. st. Říčanští z Říčan držíce B. k Maloticům. R. 1555 k. B. Jakub z Bezdědic, v jehož rodě zůstalo do r. 1568; tehdáž k. je Václav Baderský z Újezda, přiznáním dostal se v jeho držení Diviš Hostačovský z Petrovic, jehož syn Jan Diviš prodal je r. 1601 Danielovi Pražákovi z Jindic. R. 1616 k. je Albrecht Dobranovský z Dobranova, ale propadl je († 1623), po čemž prodáno vrchnosti Ratajské (MB. XII. 50).

Blaždice (*Blažtice*, staroč. i *Blažčice*), n. dvůr a ves u Seče v okolí Blovic. Odtud se nazýval rod Žitínských z Blaždice.

Blažejov, ves u Jindř. Hradce, byl ve 14. st. vsí farní a patřil od dávných dob

křížovníkům řádu Něm., jimž se s Vítkovým Hrádkem dostal. Až do r. 1405 byli pány podací komturové Hradečtí, od r. 1405 osoboval si to právo provincial, avšak r. 1416 držel B. Sezema z Chotěmic. Později zabrán B. k panství Hradeckému. Fara zanikla po r. 1620 a B. patřival k Pěně, r. 1781 nadán tu lok. kaplan r. 1856 zřiz. samostatná lokalie (H. IV. 68, T. 409).

Blažim (i *Dlažim*), ves v okolí Neveklova prastarého původu, již daroval prý kníže Boleslav ok. r. 1000 klášteru Ostrovskému. Král Zikmund zapsal ji r. 1421 Mikuláši z Krchleb. R. 1522 dána k dědictví Janovi Bezdrůžickému z Kolovrat a po jeho smrti prodána r. 1539 Janovi Bechyňovi z Lažan. Od té doby byla přísl. statku Pnětluckého, později připadla k Jablonné.

Blažim (i *Dlažim* a to od 16. st.), ves v okolí Postoloprť, ve 14. st. farní ves s tvrzí a sídlo vladyčí (1390 Jindřich a Litolt, 1404 Martin, 1417—1434 Jan z Blažimě a z Moravěvsi). R. 1467 byla v držení Vřesovcův, jichž jedna větev zvala se *Dlažimskými* z Vřesovic (Jindřich 1467—1515, Jaroslav 1523—1543, Jan 1534—1569, Vilém 1574—1599). Jan Habart Kostomlatský z Vřesovic, dědic Vilémův, prodal B. (1629) Pavlovi Michnovi z Vacinova, od jehož potomstva držena napřed k Bitozevsi a potom k Postoloprťům.

Blažim, ves v okolí Žatce, jež patřila r. 1332 k prebendám kapituly Vyšehradské a tehdá najata Albrechtovi ze Krya a o níž není jisté, byla-li totožnou s předešlou.

Blažim, ves v okolí Bezdrůžic, příp. se již r. 1183. V 15. st. seděl tu rod vladyčí, jenž se psal z Blažína, později náležela ves tato ke hradu Krasikovu.

Blažkov, ves v jižních Čechách, jež patřila r. 1465 s Tichou ke statku Omlenici, nyní neznámé polohy.

Bleistadt (česky prý *Olovnice*), král. horní město, jehož počátky jsou málo známy. Na poč. 16. st. byly již v těch místech olověné doly, které koupil hrabě Štěpán Šlik od Volfa z Hertemberka. Šlik velice pečoval o hory zdejší, jak

svědčí nejstarší horní kniha r. 1524 založená. Brzy osazovalo se tu drahně horníkův a tvořila se nemalá osada, již hrabě výsadami obdařil. Když Šlikové r. 1547 statky své propadli a B. s panstvím Hertemberským Jindřichovi z Plavna zastaven byl, upadalo hornictví, tak že se vidělo králi Ferdinandovi doly zdejší od panství Hert. oddělití a podříditi hornímu úřadu Jáchymovskému. Týž král povýšil městečko (1561) na král. horní město a udělil mu výsady. Pozdější výsady obdržel B. v l. 1580, 1594, 1597, 1613, 1652 a 1785 R. 1594 začínají se matriky. R. 1700 vyhořela radnice i se všemi písemnostmi. Erb: Štít od pravé k levé polovičný, ve vrchním červ. poli stojí český stříb. lev se zl. korunou jako ke skoku připravený, spodní rozdělená jest na dvě pole. V pravém modrém poli jest zelený vršek s černými dveřmi a nad tím šindelová střecha s korouhvičkou zlaté barvy na způsob hornické hašple, v levém stříbr. poli jsou dvě hornická kladiva rozličné podoby stříbr. barvy a se zlatými rukovětmi pošíkem přeložená. Štít drží za oba horní úhly anděl v stříbr. rouchu a s stříbr. křídly, zl. křížkem na hlavě a zlatou štolou přes prsa křížem přeloženou. (Majestát na to r. 1594.)

Blessberg, hrad u Bernova v Hor. Falci, v l. 1360—1783 léno koruny České a v držení falckrabí a knížat Bavorských.

Blešno, ves u Třebenic (1226), patřivalo kl. Doksanskému, bylo později odčizeno a vyskytuje se od 16. st. jako příslušenství statku Třebívlického (poprvé r. 1586 jako háj).

Blevíce viz *Blovíce*.

Blížejev, Blíživo (i *Blížiov* a *Blíživa*), farní ves u Horšova Týna, r. 1324 sídlo vladyk Uhy, Zdeňka a Benedy. Ve 14. a 15. st. byla tu fara a ves rozdělena mezi Hrocha (1379—1403) a Václava Šrůta (1413) a Sezemu z Chotiměře (1406 až 1423). Část vsi pak se dostala k Nahošicům, na druhé části s tvrzí seděli Blíživští z Blíživy (1472 Přibram, 1492 Jan, 1541 Jiří, Jan, Hynek, Bedřich, Adam). Jinou část, kterou r. 1546 Jetřich B. z B. držel, prikoupil Václ. Henigar z Eberka

(1552) k Nahošicům. R. 1638 koupila podací zdejší posud k Chotiměři nálež. obec města Horš. Týna i s kostelem, který dala vrchnost Chotiměřská r. 1556 postavit. R. 1644 začínají se matriky. (H. IX, 124, T. 767.)

Blíževedly (též *Blížebedly*, *Blížebydly* t. j. *Blížebydli*), městeček, jehožto hrad se však jmenoval Hřídělík; byly již na poč. 14. st. v držení biskupův (později arcibiskupův) Pražských, kteří B. ke Hrádku Helfenburku připojili. R. 1364 byl tu farní kostel. B. vše městečkem ještě v 15. st. sklesly před r. 1524 na ves. Jáchym z Malcánu oddělil B. od Helfenburka a připojil je k panství Ronovskému a Stolinskému. Ač se ještě r. 1608 vsi nazývají, slovou od r. 1623 zase městečkem. R. 1784 byl tu takový oheň, že za tři hodiny 77 domů shořelo, a jen 35 s kostelem zůstalo. Erb: na modrém štítě stříb. hradba se stínkami, branou otevřenou, v níž černá mříž vytažena; za branou stojí stříb. čtverhraná věž s cimbuřím a oknem a po obou stranách zlatá hvězda.

Blížkov, na Blížkově, samota u Slavhostic, ve 14. a 15. st. ves s farním kostelem. Podací kostelní patřilo vladkám ze Slavhostic a dílem také vladkám na Meziríčí a Kozojedech sídlícím. Kdy ves spustla, není známo.

Blížná (prvotně na Blížných, něm. *Eggenschlag*, staroněm. *Ekhartschlag*), připomíná se r. 1268 jako přísl. klášt. Korumského, v 15. st. zámku Krumlova.

Blov, Blovy i Vlov, ves v okr. Kadaňském, n. s tvrzí příp. se k r. 1336 v kronice Neplachově. R. 1454 seděl tu Zikmund Tos z Kysyble. Král Ferdinand I. dal Vinary a B. (1530) Vilémovi z Doupova do zástavy a roku 1545 připojeny k Vintřovu. (PA. X, 843.)

Blovice (pův. *Blovič*, staroč. i *Blevice*), město, r. 1374 místo s farním kostelem, jehož podací patřilo opatům kláštera Nepomuckého, poněvadž i B. k němu od starých dob patřivaly. R. 1419 naposled tu opat podával a od r. 1420 byly B. napřed pod vládou vladk z Netunic, později pod panstvím pánův Zelenohorských (vladykové z Javora měli tu nějaké sedění).

První obdarování obdržely B. od krále Jiřího. Vladislav II. udělil B.-kým výroční trhy a právo voliti si purkmistra. R. 1558 dány k dědictví pp. ze Šternberka k Zelené hoře (se 79 osedlými tudyž) a připadly r. 1560 na díl Vilémův. Nedlouho potom dostaly se k panství hradu Vildšteina. Kryštof z Roupova udělil jim r. 1587 svobodu, aby o statcích svých řídili, a pustil jim piva vaření a šenkování. Pak odtrženy od Vildšteina a připojeny ke Hradišti. R. 1647 založeny matriky. R. 1760 kostel znova postaven skrze Prokopa Krakovského z Kolovrat, r. 1766 založeno jest při něm kaplanství, r. 1844 zase kostel obnovován a r. 1846 znova posvěcen. Erb: Na štítě modrém stříb. hradba se stínkami a červ. stříškami, branou otevřenou, v níž černá mříž vytažena. Z hradby vynikají tři stříb. věže, každá o dvou oknech s červ. střechami a zlat. makovicemi; v pravo od prostřední jest zlatý měsíc, v levo zlatá hvězda.

Blovice, Blevice, ves v okolí Velvar, příp. se r. 1282. Část patřila kapitule Vyšehradské, část klášteru sv. Jiří. Onano dostala se později ke statku Zvoleněvsi.

Blsko v. Bílsko.

Blšany (pův. *Blšané*, něm. *Flöhan* s nárazkou na slovo blecha), město v okr. Podbořanském, r. 1238 ves, r. 1357 farní ves a vlad. sídlo s tvrzí. Páni zdejší patřili k rodu vladk z Rvenice (1374 Jindřich, 1380 Lukáš, 1394 Bedřich a Aleš bratři). Po nich ujal B. Vlček z Minic (1407) a potomstvo jeho sedělo tu po celé 15. st. Bohuslav Felix Hasišteinský z Lobkovic vyprosil B.-ům (tehdy již městečku) trh roční a téhodní a trh výroční na vlnu (1541). V držení jeho zůstaly B. až do roku 1572, kdež je prodal Bohuslavovi Havlovi z Lobkovic († 1595) a skrze manželku tohoto Elišku roz. z Kolovrat († 1597) dostaly se sestře její Anně Marii Vchynské roz. Krakovské z Kolovrat a po ní Jiříkovi ze Vchynic. Odtud byly s Krakovcem pod jednou vrchností. Jiří Karel Strasoldo prodal B. (1648) Sylvii Kateřině Černínové z Millesima, která svobody městečka potvrdila. Později dostaly se markrabskému rodu Baden-

skému, ale prodány r. 1688 Antonínovi Janovi Bedřichovi Libšteinskému z Kolovrat, spolu pánu na Malé Černoci. Poněvadž po smrti jeho pro dluhy udrženy býti nemohly, prodány r. 1709 skrze nařízené komisaře hrab. Heřmanovi Jakubovi Černínovi z Chuděnic a připojeny k panství Krásnodvorskému. Kostel zdejší rozšířen jest r. 1762 novou věží, vyhošel r. 1825 a potom zase obnoven. Erb: Na štítě modrém stříb. hradba se stínkami a červ. stříškami a branou otevřenou s dveřmi do kořán a mříží černou vytaženou. Z hradby vynikají dvě věže, každá s oknem, cimbuřím, červ. střechou a zlatou makovicí. Mezi věžemi jest štítek zlatý, na němž jde pošikem stříbrný pruh se třemi červ. leknovými lupeny (štít vladky ze Rvenice), nad štítkem jest zlaté F.

Blšany, prvotní název vsi Bžan neb Bšan (něm. *Ubelsass* ze staroč. v *Blšas*).

Blšany, n. ves v krajině mezi Poděbrady, Městcem Králové, Kolínem a Přeloučí, náležející klášt. Břevnovskému, kterou si od něho najal r. 1393 Aleš z Bychor a r. 1398 najala manželka jeho Eliška z Dolan. R. 1395 klade se do Hradeckého kraje, stála r. 1406, avšak později není o ní zmínky.

Bludy (pův. *Bludi*), dvůr, n. ves u Lovčic (1299).

Bluk, n. tvrz a dvůr mezi Černošici, Lipany a Mokropsy (u Zbraslavě) a manství službou ke hradu Karlšteinu patřící. R. 1404 drželi je Hynek a Jodok z B., r. 1412 Markéta postřihačka, později měšťané rozliční. Před r. 1467, kdež ho dosáhl Zikmund Malešický z Černožic, spustl B. docela. V l. 1488—1549 patřil vl. z Vrábí, 1549 Janovi Kolskému z Kolovsi a okolo r. 1585 připojen k Mokropsům (H. VI, 85).

Bluvačov, n. ves, která se r. 1196 připomíná a někde v okolí Doupova ležela.

Bnečice viz Mlečice.

Bobanov (též *Bubanov*, *Vobanov*), n. ves v okolí Třebles za Černošínem. Bezpochyby vypálena r. 1431 od křižákův, poněvadž se v l. 1454—1544 jako pustá ves a pustý dvůr připomíná.

Bobík (bezpochyby nynější *Schreiner*),

hora, která dělila (asi r. 1346) panství probošství Vyšehradského a Vimberské.

Bobovec (vlastně snad *Popovec*, něm. *Pfaffenschlag*, špatně *Kněžice*, poněvadž tu »kněz« znamená pána země), ves u Krumlova. Ves tato již před r. 1283 dána byla klášteru Drkolenskému od pp. z Krumlova. Prikázána byla kostelu Světlickému a farář Ondřej přikoupil r. 1414 louku u Bobovce od vladyk z Trojan.

Bobovice viz Bubovice.

Bobrkov, n. dvůr u Chrtnic v okolí Habr.

Bobrovice, n. osada, po níž se nazýval rod zemanský Bobrovcův z Bobrovic, bezpochyby táž, která se jindy nazývá Bavorovice a Obrovice.

Bohanka, prvotně Bohaňova hora (1378), ves, která patřovala ke hradu Vřeštovu a s nynějším svým pojmenováním se od 16. st. připomíná.

Boharyně (nyní i *Bohárna*), farní ves u Nechanic, v níž byl farní kostel r. 1355, později také tvrz. Ves B. byla prvotně asi na tři vladycí statky rozdělena; z jednoho z nich pocházel také Jan Sova, farář Dvorský, jehož Táboři r. 1425 vrhli z praku. Od r. 1460 seděl tu Petr z H., předek Boharynských z Hrádku (Jan 1480, Diviš 1486). Potomek jeho Bořek prodal B. (1530) obci města Hradce, která ji držela do r. 1547. Od l. 1548—1622 seděli tu Jestřibští z Ryzemburka (Bernart † 1569, Jan † 1593, Jetřich a Karel bratři). V l. 1622—1644 patřila ke Chlumci, v l. 1644—1693 ke Kratonohám, později byla v držení Asterlů z Astfeldu a pak připojena ke Stěžerám. Po r. 1620 zanikla tu fara, r. 1783 postaven znova kostel, r. 1787 zřizena tu zase lokalie (H. V, 339).

Bohdalice, n. ves, jejíž poloha není známa.

Bohdaneč (t. j. *Bohdankův dvůr*), město u Pardubic, r. 1363 s farním kostelem. B., tehdá městečko, pravidelně vyměřené a stavěné, patřil ke hradu Blatníku. R. 1377 prodal Albrecht z Cimburka hrad Blatník a městečko B. se 4 vesnicemi klášteru Opatovskému. Po vyvrácení téhož kláštera (1421) ujat ke Kunětické hoře. Jindřich kníže Ministr-

berský zapsal od téhož hradu **B.** s 5 vesnicemi (1488) Vilémovi Zubovi z Landšteina, ale vyplacen jest zase k Pardubicům od Viléma z Pernšteina, který u **B.** rybník Plaček založil (1497). Týž vyprosil **B.**-či r. 1491 majestát na výroční trh a dovolil obyvatelům, aby o statcích svých říditi mohli, také jim zjednal r. 1512 majestát, aby mohli mýta na opravu cest vybíratí. Obci přibývalo jmění, tak že koupili od pána (1514) ves Jilovku. Vnuk jeho Jaroslav zavázal se r. 1554, že svodnice a struhy z rybníka Rozkoše jdoucí sám bude vydržovati, a když přes to městské dědiny byly zaplavovány, daroval obci les Soukovský. Od Ferdinanda I. obdržel **B.** (1554) výroční trh. Maximilian II. potvrdil r. 1564 všechny svobody a daroval ke kostelu (od r. 1562 pod obojí) les Lužec. Jiné majestáty dány byly l. 1587, 1616, 1628, 1637, 1638 (na výroční trh), 1685 (právo červ. voskem pečetiti), 1726, 1748. R. 1737 postaven jest kostel znova, r. 1772 vyhořela velká část městečka s věží kostelní, farou a radnicí. Na novou věž vytáhlo prý jen několik školních dětí zvon 1539 lb. těžký (1780). V **B.** narodil se r. 1806 spisov. J. J. Langer a tu také zemřel. Erb starodávný zděděný po pánech z Miletínka potvrzen r. 1685 a jest tento: Štít shora dolů polovičný, jehož pravá polovice černá s červ. okrajem a v ní zlatý žebřík o šesti žebrech od spodu širších a k levé straně obrácených, levá polovice tolikéž s červ. okrajem s šachovnicí červ. a stříbr. Nad štítem anděl od pasu nahoru za týmž štítem vynikající s dvěma křídla, pravým černým, levým červeným. v stříbr. rouše červenými růžemi pokropeném a zlatem obroubeném, s páskou okolo hrdla, až k pasu splývající a tam na kříž přeloženou a zlat. záponou ozdobenou, drže rukama nad hlavu vyzdvíženými korunu zlatou, ve kteréž sedí půl orla černého s křídla složenými, pyskem zlatým, jazykem vyplazitým, korunkou zlat. na hlavě, k pravé straně obráceného. (Na prsou jeho užívá se na památku písmeny L.) Pokryvadla štítu jsou černá a červená. (M. VII. 25.)

Bohdaneč, ves, n. městečko u Ledče,

prvotně také ves, jež patřila řádu křižovníkův Německých a prodána od nich r. 1233 klášteru Želivskému. Od r. 1367 přip. se tu farní kostel, také tu bývala tvrz. Tehdá tu seděli Kuneš a Michal, bratří, z nichž onen se také r. 1375 jako spoludržitel Čechelic vyskytuje. Jan Kropáč držel jednu část **B.** až do r. 1390; na jiné seděl Robert (1384 až 1407), praděd Bohdaneckých z Hodkova. Vedle něho vyskytují se jako držitelé druhé části l. 1398—1426 Milota a l. 1412—1416 Ctibor z Chřenovic. Asi uprostřed 15. věku skoupil ty části Heřman Otrybec z Hodkova. K žádosti potomka jeho Kunše Bohdan z H. povýšil král. Vladislav (1514) **B.** na městečko, udělil mu trh výroční a téhodní, vaření piva a j. Týž Kuneš prodal **B.** (1525) Anežce z Tismic, vdově po Vilémovi Kostkovi z Postupic († o. 1540), po níž následovala dcera Eliška. Od ní k. **B.** (1545) Jindřich Robmháp z Suché († 1589), jenž dal pro kostel zdejší slíti zvon. Z synův jeho Jaroslava a Karla ujal **B.** tento. Od konce t. st. držel **B.** Václav Březský z Ploskovic († 1612), jehož syn Beneš jej r. 1622 propadl. Koupila jej Maří Majdalena z Lobkovic k Ledči. Po konfiskaci panství Trčkovských daroval Ferdinand II. **B.** (1636) Anně Kylvanové z Kylvanseku. Od ní k. **B.** (1643) Anna Kamilla z Enkefurtu a připojila jej k Ledči. Za válek tehdejších tvrz a městečko vypáleny a od té doby sklesl **B.** na ves. Také fara tu po r. 1620 zanikla a teprve r. 1760 znova zřízena; mezi tím patřil **B.** farou k Ledči.

Böhemstein, hrad v Německu, vl. 1402 až 1416 přisl. Čech.

Bohen, prastaré jméno řeky na Lešansku (říčky pod Břežany).

Bohna, ves u Chabařovic, nazývala se česky Banov.

Bohnice, Bojmice (pův. *Bojmici*), ves za Karlínem, kdež biskup Daniel vložil (1158) ostatky sv. do oltáře v kostele sv. Petra, založeném od Gervasia probošta Vyšehradského u přítomnosti krále Vladislava a královny Jitky. R. 1228 byly **B.** příslušenstvím kláštera Svato-

jiřského a část ta patřila k němu i v 16. st. Kostel (r. 1360 farní) patřil s částí vsi r. 1360 Vaňkovi z Vartemberka, v l. 1368—1371 držel je Peslín Bohuslav, l. 1377—1378 Mnislav z B., r. 1390 Zachař z Vinařec, r. 1393 Petr Bojmička a v 15. st. jeho potomci. R. 1521 prodal Jan Vratislav z Mitrovic dvůr pustý v B. s věží pustou Jiřikovi Králi. Později se dostaly B. ke statkům nejv. purkrabství. Po r. 1620 zanikla tu fara, jež zase r. 1738 obnovena, kostel posvěcen znovu r. 1673 (PA IX 699).

Bohňovice, Bohuňovice (pův. *Boguňovici*), ves u Litomyšle, která se přip. k r. 1167 a ode dávna k panství Litomyšlskému patřovala.

Bohusudov viz Bohusudov.

Bohumil, Bohomil, samota u Jevan, n. ves, která patřila ke Kostelci n. Č. l.

Bohumilice, ves u Ledče, připomíná se již r. 1289 jako statek vladyčí, v 16. st. byla přís. hradu a panství Ledeckého.

Bohumilice, farní ves u Vimberka (1352), ku které prvotně Vimberk býval přifařen. B. patřivaly ode dávna ke hradu Vimberku. Král Václav IV. vrátil (1379) kostelu zdejšímu role, louky a potok, které mu od starodávna patřily, ale odcizeny byly. Urbář farní založen r. 1435 a obnoven r. 1666 od kněze Jakuba Fortelidesa, faráře v B. a vikáře v Prachensku. R. 1815 vyhořely kostel a fara a v l. 1817—1818 obnoveny (T. 946).

Bohunkov, n. tvrz a dvůr v okolí Chuchlé v okr. Chotěboř, jež v 15. st. spustla.

Bohuňovice, ves u Peček v okolí Kolína, v l. 1370—1406 sídlo vladyk Marše a Tešíka bratří. Od některého z potomních pocházeli Sakové z B., kteří ku konci 15. st. již B. nedrželi. Od 16. st. drženy B. ke statku Hranického; r. 1545 zapsal Václav Popel z Vesce tvrz a ves B. manž. své Johance z Ryzemburka, po jejíž smrti zase spadly na vrchnost Hranickou. Sousedé přezdívali B.-ským »Holevajti«, poněvadž je držel v l. 1699—1711 hrabě Holleweil k Malešovu (Sborník hist. III. 156).

Bohuslav, ves pod Přimdou, jež měla

již ve 14. st. farní kostel a patřovala k panství Přimdeckému. Při rozprodání téhož panství prodána B. r. 1596 bratřím ze Švamberka, kteří ji později připojili ke Dvoru Přimdeckému.

Bohuslav v okolí Teplé připomíná se r. 1233 a patřovala ku klášteru Teplskému.

Bohuslavice, ves u Nového města n. M., byly farní vesnici ve 14. st. Až do r. 1371 vyskytují se v držení pp. z Dobrušky, pak náležely k panství Černčickému, později Novoměstskému, avšak tu bývalo také sedění vladyčí. Fara zanikla r. 1625. B. patřily odtud k faře Novoměstské, avšak r. 1745 zase tu zřízena lokalie a v nov. době fara. Kostel obnoven r. 1688.

Bohusudov (i *Bohusoudov* a v 16. st. obyčejně *Bousudov*), něm. Weisskirchlitz, blízko Teplice (a nikoliv Šejnov, jak se obyčejně a chybně udává skrze mylné domněnky). B. byl příslušenstvím kláštera Teplického a po r. 1420 zachvácen jest od světských lidí. Když král Jiří (1462) svolil, aby Jaroš z Vřesovic vyplatil B. od Hanuška Šulmistra, náležel pak k panství Teplickému a Doubravské hory. Část vsi patřovala v 16. st. k Bělině a později připadla k Libčovsi. V l. 1577—1624 byli tu luther. faráři, potom zanikla tu fara a B. patřil k Teplici až do r. 1787, kdež tu opět fara zřízena. R. 1642 založeny matriky.

Bohušín u České Skalice býval farní vsí již r. 1358 a patřival ke hradu Visemburku.

Bohutín, farní ves v okolí Příbramě, měla ve 14. a 15. st. kostel farní, jehož pány podacími byli faráři Příbramští. Ves patřovala k panství Příbramskému, r. 1576 byla zastavena Bedř. Chrastrskému k Lazsku, později koupěna ke Hrádku Starosedlskému. Fara tu zanikla po r. 1620 a teprve r. 1784 lokalie zřízena.

Bohy (zřídka *Zbohy*, staroč. *Bozi*, v *Bozech*, v *Bozes*), ves u okolí Kralovic, která patřila r. 1228 ke statkům kláš. Svatojiřského.

Bochov (něm. *Buchau*, staron. *Puchav*), město, založeno jest jako městečko buď ku konci 13. neb poč. 14. st. od

jednoho z Boršův z Oseka na panství Anděl. Hory, avšak vysazení a osvobození obdrželo teprve r. 1349 skrze Slavka a Borše bratří, kteří měli také malý hrad nad městem (nyní Hungerberg). Boreš dal jim r. 1366 Žlutické právo, ale když s ním nebyli spokojeni, dal jim r. 1375 Chebské právo, což i Boreš syn jeho (1396) potvrdil. R. 1407 dostal se B. v držení Oldřicha z Hazemburka a držen potom k Anděl. Hoře. Matěj Šlik mu vyprosil r. 1437 trh téhodní. Jindřich z Plavna potvrdil r. 1442 všechny svobody a vysadil tu popravu pro svá panství. Syn jeho potvrdil (1456) ty svobody a pustil obci kaštu solní a vaření piva. R. 1469 dobyt B. od vojska krále Jiřího a hrad zdejší zkažen. Jindřichův syn Jindřich vyprosil B-ským výroční trh a v příčině té vydal tržní řád pro celé panství (1484). Poněvadž před tím postaven nad B-em nový hrad Hartenštejn, patřil B. od té doby pánům jeho. R. 1529 obdrželi B-ští potvrzení všech výsad, r. 1533 radnici, r. 1544 znamenitá obdarování na vaření piva a lesy a r. 1551 koupili hospodářství zámecké. Posavadní farní kostel byl u sv. Jakuba, kdež B. prvotně stál, nežli byl od Boršův vysazen, a kdež se od r. 1356 fara připomíná, ale Adam ze Štensdorfu († 1579) postavil nový kostel v městě a daroval obci (1573) lesy. Jiné výsady obdrželi v l. 1602—1608 od Hrobčických a r. 1616 od císaře Matyáše obdarování na nový výroční trh. Protože pak pochybnost byla, zdali svobody ty po rebelii (1618—1620) platí, potvrdil je znova Heřman Černín s manželkou svou (1629). R. 1666 vyhořelo celé město i s kostelem. Erb: Na modrém štítě stříbrná hradba se stínkami, střílnami a branou otevřenou, k níž přikloněn jest červený štítek a na něm stříbrné hrábě (erb pp. z Oseka). Za hradbou stojí věž okrouhlá, sloupky obklopená a červ. stříškou pokrytá, na ní dvoje ochoze se sloupovím, tolikéž tak pokryté, a nejvýše zl. makovice s křížem. Za věží spatřuje se vrchní část kostela stříbr. barvy, s červ. střechou, zl. makovicemi a křížky, jehož průčelí je k levé obráceno.

Bojanov, městys v okr. Nasevrckém, prvotně ves, jež byla přední na panství B-ském, patřícím kláš. Vilemovskému. R. 1329 najal si je Jindřich z Lichtemburka do života, aby tu hospodářství zlepšil. R. 1349 byla tu fara, která postoupena k biskupství Litomyšl., ale přivtělena byla kl., načež se stalo r. 1401 papežské potvrzení. R. 1436 zastaven jest B. s hradem Ohbí a patřil napřed k panství Ohebskému a od r. 1628 k Nasevrkům. Jako městečko příp. se r. 1564. R. 1730 obnoven a rozšířen kostel. Erb: Červený štít a na něm stříb. klíč a stříb. meč se zl. rukovětí pošíkem na kříž přeložené.

Bojanov, n. ves (1226) na klášterství Želivském.

Bojanovice, ves u Davlí, kterou daroval kníže Svatopluk (1107—1109) klášteru Ostrovskému. Patřila k němu až do r. 1437, kdež zapsána Jakubovi z Řitky, později opět získána a klášter sv. Jana na Skále měl tu až do zrušení dvůr a ovcín.

Boječnice, Oboječnice, něm. Woschnitz, ves v okr. Přímdeckém, která náležela od r. 1115 kl. Kladrubskému, ale od r. 1420 byla v držení světských lidí. V Boječnici býval také v 15. st. statek vladyčí. R. 1473 prodal Racek z Pněvan B-i Bohuslavovi ze Švamberka a od té doby držena k Boru.

Bojenice, ves v okr. Bechyňském, která se r. 1218 připomíná a patřovala kláš. Milevskému. R. 1576 prodal ji Kryštof ze Švamberka Václavovi Svatkovskému z Dobrohoště; později stala se skrze dělení statkem samostatným, který se dostal (1624) od Adama Lipovského z Lipovice jezovitské koleji v Praze a připojen k Opařanům.

Bojetice, Vojetice, ves u Mladé Boleslavě, jež se příp. v zák. listu Vyšehradském (1088) a patřovala i potom k proboštví kostela Vyšehradského. Od r. 1436 v zápis. držení Jana Seměčky ze Semčic, v 16 st. proměněny v dědictví a drženy ke statku Týnci, který přikoupen r. 1599 k Dobravicemsi.

Bojiště, pojmenování starodávné místa, kdež poražen jest kníže Soběslav II. od kn. Bedřicha (1179). Kněžna Alžběta, se-

stra tohoto, podle slibu, který učinila, založila na tom místě blíž Slepé brány (konec Ječné ulice, v pravo ke bráně jdouc) kostel sv. Jana, jenž darován jest od Bedřicha (1183) křižovníkům Svatomářským.

Bojiště, ves nad Ledčem, prvotně jen les zvaný tak na památku nějakého vítězství; r. 1587 stál tu také jediný kostelík sv. Vojtěcha.

Bojiště, ves u Hrab. Peček r. 1670 založená v lese B-i, který se r. 1557 přip. Název B. vztahuje se k bitvě r. 1142 (viz Vysokou).

Bojmany, ves u Žehušic, po níž se zvali r. 1257 Sulislav a Bohuslav, 1310 až 1322 Vesel z B. majice tu sedění. Od r. 1364 připomíná se tu farní kostel, také tu byla tvrz, na níž seděli obyčejně Kutnohorští měšťané. R. 1424 zapsal Fryduš horník B. v dluhu Janovi Chotouňovi z Nestajova, od kteréžto doby drženy ke zboží Žehušickému. Když fara tu zanikla, dřevěný kostelík zdejší býval obnovován, že ale r. 1823 byl velice sešlý, rozbořen na dobro, a zvony a náhrobky přeneseny do kostela Žehušického (M. XI. 16).

Bojnice (1203 atd.), ves kláštera Oseckého neznámého položení aneb snad taková, která se nyní jinak jmenuje.

Boleboř, Boliboř, ves v okr. Jirkovském (něm. *Göppersdorf* na místě *Gottfriedsdorf*), byla ve 14. st. vesnicí farní, která patřila r. 1375 Otovi z Bergova a od r. 1392 pánům z Koldic. Později držena k Borku, odprodána r. 1578 skrze Augusta z Gerstorfu Linhartovi Štampachovi ze Štampachu, od něhož připojena k Ahníkovu. R. 1610 začínají se matriky.

Bolehošť, ves u Opočna n. s tvrzí, na níž seděli r. 1404 bratři Buzek a Jan Želenec z Přepych. Onen měl syna Jana Hložka (1428), jenž se stal předkem Hložkův ze Štampachu. R. 1450 dobytá tvrz zdejší Mikšovi H. patřící, poněvadž Janovi Koldovi sloužil. Mikeš sloužil později králi Jiří (1460—1474). Vnukové jeho prodali B. asi r. 1511 Trystramovi Dašickému z Barchova a tento (o. r. 1530) Mikuláši Trčkovu z Lípy

(† 1540), jehož syn Vilém jej připojil k Opočnu (H. II. 70).

Bolechov, ves u Želiva, která tomu klášteru již r. 1226 patřila.

Bolechovice, ves u Sedlčan, od r. 1381 vladyčí sídlo (Jindřich z B. r. 1448 u Prahy). V letech 1537—1539 prodal Jan Žehart z Nasevrk B. na dvě části. Část s tvrzí drželi pak Snětští ze Snětu, 1586 Vilém Bedřichovský z Lomné a jeho potomstvo do r. 1622. R. 1623 prodala B. Anna Kateřina Měděncova roz. z Vesce Zdeňkovi Libštejn. z Kolovrat, tak že zůstávaly potom nějaký čas při zboží Uhřickém. Po nějakém čase byly zase samost. statek Popovských ze Šarfenbachu (1716), r. 1775 Karvinských a potom rozličných rodův (MB. VI, 108).

Bolemil? Boleník, n. ves v okolí Týnce a Hoříkovic, sev. od Chotěšova, jež patřila r. 1367 kláš. Chotěšovskému.

Boleslav Mladá (prvotně *Boleslav Menší, Malý*, r. 1132 i *Nový*), král. město, prvotně knížecí hrad podle pověsti od Boleslava II. založený, který zabíral nynější zámek a kus Starého města. Hrad ten byl sídlem král. úředníkův až ok. r. 1262 (viz Boleslavsko). Po založení Bezděže a města Nymburka opuštěn jest hrad B. a zůstalo jen bývalé podhradí neb Podolec. Tu založili páni z Michalovic, kteří jej opanovali, kostel sv. Víta s komendou, a druhý kostel sv. Jana též s komendou (obě křižovníků Svatomářských) založen na výšině před hradem. Ty oba byly pak farními kostely. Opuštěnému hradišti říkalo se Hroby a tak jmenována i kaple sv. Vojtěcha, která tu zůstala. Beneš z Michalovic (1304—1322) obdržel od krále Jana dědičně clo a právo trhové v městečku Menším B. kromě hradiště. Syn jeho Jan přenesl r. 1334 osadu trhovou z Podolce na horu Hroby a dne 24. února vysadil tu nové město právem Nymburským (nynější Staré město). Občané obdrželi ke svým živnostem krámy masné, chlebné, pekařské, soukenické, ševcovské a právo pivo vařiti. Při městě pak postaven hrad, také tu postaven klášter minoritův. Po jeho synu Petrovi († 1368) následoval zase syn Jan, kterýž vyprosil B.-ským výroční

trh (1391) a jim právo dal, aby mohli o statcích řídití (1417). Když ok. r. 1426 Michalovice v moc Táborů padly, dobytá i Boleslav a byl tu jako hejtmanem r. 1427 Kunat z Počapl a v letech 1431—1433 Václav Kruknár z Lobkovic. Ke smíření mezi B skými, kteří si víru pod obojí oblíbili, a Petrem z Michalovic, pánem jich dědičným, došlo r. 1436, při čemž jim svobod přivětšeno (aby byli při více zanechání a mohli se volně stěhovati). Od Jindřicha Kruhlaty z M. obdrželi (1439 až 1444) potvrzení starých a nové svobody na prodej soli a odúmrtí. Po jeho smrti († 1468) dostala se B. sestře jeho Mandaléně a manželu jejímu Janovi z Cimburka, kteří svobody města potvrdili (1469). Jan i druhá jeho manželka Johanka z Kraju podporovali jednotu bratrskou, která se proto v B. rozmáhala. Po smrti Janově spravoval jmění Adama, sirotka nezletilého, Ctibor, bratr Janův, jenž potvrdil r. 1493 svobody B-ských. Adam hospodařil s mateří Johankou, již r. 1502 vše své jmění zapsal. B-ským vymohl majestát na clo (1502) a bratřím dovolil s mateří a otčímem svým Janem ze Šelumberka, aby si postavili sbor u pustého kláštera minoritův. Johanka slevila B. s manželem svým některých platů a povinností (1503) a obdarovala je clem (1508). R. 1513 zapsala B. bratru svému Kunrátovi Krajíři z Kraju. Tehdá mívali B-ští nechuti s obyvatelstvem obou předměstí (za branou Svatojanskou a za klášterskou), ale naposled přišlo ke sloučení obou a spojená nová osada Starého i Nového města hradbami obehnána (1528). Arnošt, syn Kunrátův, potvrdil r. 1544 svobody obce a bratřím jich dům v klášteře, v němž starší bydleli, a sbor s krchovem. Jednota bratrská tu měla hlavní svou školu a zřídila tiskárnu, od kteréž doby se B. ve spisech bratrských také Horou Kármel nazývá. (R. 1572 zemřel tu Jan Augusta.) R. 1547 zapletl se A. do povstání stavovského. Z pokuty mu část jmění vzata, ostatek s B-í proměněn v manství. Z manství propuštěna B. teprve r. 1576 na žádost Karla a Adama, synů Arnoštových. Když Adam, jenž bratra († 1577)

přečkal, bezdětek zemřel (1588), spadla B. na sestry jeho Markétu a Barboru, které B-ským svobody potvrdily, ale švakrová jich Marta z Veselice, žena zlá, chytře je ošídila o B., tak že nuceny mnohými pohrůžkami ji prodati Jiříkovi z Lobkovic. Krajířky uchýlily se na Bechyni k Petrovi Vokovi z Rožemberka, jenž bratří B-ské podporoval a jmění jich (dva domy, sbor, školu, špitál) později sám ujal a je r. 1610 předním defensorům vydal. Jiřík poddaným svým v náboženství jich velká zkrácení činil. Prodal ještě t. r. (1588) B. Bohuslavovi Jáchymovi Hasišteinskému z Lobkovic, který sem mnoho čeládky německé přivedl. Také se tu dosti zhusta Němci osazovali. Maje dluhy, pobídl město (1594), aby se vykoupiilo. Město pracně peníze sehnavši koupilo (1595, 9. ledna) sebe, totiž Staré i Nové město, Podolec i předměstí se 2 mlýny. Potom také město r. 1595, dne 19. dubna, mezi ostatní města královská přijato, avšak v náboženství tím utrpěli ujmu. Po smrti Bohuslavově († 1605) koupovala obec od manželky a dědičky jeho Evy Hasišt. z Valdšteina hrad, ale nemohli se hned shodnouti. Teprve s druhým jejím manželem Jiřím Bedřichem hrab. z Hohenlohe učiněna smlouva konečná o prodání (1614), ale užívání si Eva do smrti zůstavila. R. 1616 založeny matriky křtěných. V l. 1618—1620 přidrželi se B-ští stavů odbojných, proto r. 1620 nejen hrad císařským vojskem obsazen, nýbrž i obec těžce pokutována. Statky jí vzaté byly sice r. 1628 navraceny, poněvadž obec za minulých let velké nátlisky od vojska vytrpěla, ale statky jednoty bratrské, která byla krutě potlačena, zabrány na dobro a darovány karmelitánům (na díle r. 1631 františkánům), přes to, že byly jměním zádušním. R. 1631 vypleněna B. od císařského vojska a kostel sv. Víta vypálen. Švédský generál Bannér opanoval B. r. 1639, ale r. 1640 ustoupil před arcikn. Leopoldem. R. 1642 přitáhl Jan Reichwald, velitel švédský, a nemoha od schudlých sousedů peníze dostat, město zloupil. Roku 1643 ležel tu Torstenson, čině zase veliké škody. R. 1648 od císařských hrad znova opevňován, pro kterou věc i několik domů zbořeno, ale

brzy od toho upuštěno. Hrad pak spustl potom tak, že když jej obec teprve po r. 1670 ujala, byl zříceninou. L. 1780 odevzdán správě vojenské a přeměněn na kasárny.) Po r. 1650 snášela B. mnohé útrapy (1680 morem, 1697, 1761, 1779 velkými ohni, 1789 velikou povodní, kterou 22 domů na Podolci zkaženo). R. 1741 a 1757 snášelo město mnohé útrapy od Prusův. Za M. Terezie stala se B. městem krajským a sídlem krajských úřadův. Od té doby B. zotavivši se z předešlých pohrom, utěšeně rostla a obdržela při zřizování zeměpanských úřadů r. 1850 místo předních měst v kr. Českém, kteréž posud drží v příčině všech ušlechtilých odvětví práce lidské. Znamenití rodáci: Mik. Kulha (obyčejně Claudianus, knihtiskař zdejší (tu rodilý?), Jan Kupecký, malíř (nar. 1667, † 1740), Jan Bricquey, zvonář, Dr. Jaroslav Goll. Erb: Na štítě červeném (podle Novotného modrém) Český lev bez koruny. Nad štítem koruna sv. Václava. Štít drží v pravo Spravedlnost, majíc v rukách nahý meč a váhy, v levo Milost, majíc zelenou ratolest, obě na zlatém podstavci stojíce. (Dějiny B-ské napsal Fr. Novotný. Viz i H. X, 30.)

Boleslav Stará (pův. B. *Větší*, město, prvotně hrad, kterýž dal postaviti Boleslav Lítý, dokud držel knížectví Pšovské za úděl. Týž chtěje míti hrad kamennou hradbou zavřený, obyvatelstvo krutostí k založení jeho přinutil. Postavil tu také kostel sv. Kosmy a Damiana. Na jeho posvěcení (928, dne 27. září) přijel sem sv. Václav z Prahy navštívit bratra svého a zdržen tu při kvasu a hrách, avšak nazejtří (28. září) hanebně zavražděn. Když císař Ota r. 950 do Čech vtrhl, zavřel se Boleslav se synem svým v B. a tu obležen, ale obávaje se zlých konců, císaři se podrobil. V německých pamětech nazývá se hrad obležený Nivunburg (lat. Nova civitas), což se může dobře rozuměti o B-i. Také ve válce Břetislava I. s Němci hrozil prý císař, »že jeho stolec musí v Boleslavi státi« a stolec takový býval tu ještě na počátku 14. st. V l. 1039—1046 staven tu druhý kostel sv. Václava a při něm klášter pro kanovníky, z něhož se vyvinula kapitula s pro-

boštem, děkanem, kustodem, scholastikem atd. Kostel založil kníže Břetislav I. 1039 na pokání proto, že vpadl do Polska a tělo sv. Vojtěcha unesl do Čech. V kostele tom r. 1046 posvěcením uloženy r. 1058 ostatky pěti bratří, kteréž sem z Polska byly přineseny (1039). Břetislav nadal (1052) kostel a klášter vesnicemi, dvory, řemeslníky a důchody po Čechách i Moravě. L. 1092 byl tu dvorem kníže Kunrát II. přijímaje tu nově volené biskupy Kosmu Pražského a Ondřeje Olomouckého. L. 1099 položen do B. sněm k volbě biskupa, kdež také shromážděným duchovenstvem a lidem volen Heřman probošt B-ský. Proboštové tu byli 1052 Menhart, 1079—1099 Heřman, Zbud (?), 1160—1165 Petr, 1176 až 1180 Kuna, 1184—1189 Přibyslav, 1195 až 1197 Kryštof, 1201—1211 Ondřej, 1222—1237 Bohuta, 1237—1238 Dobeš z Benešova, 1244—1252 Kuna, 1276 až 1298 Pardus, 1331—1339 Bernart z Kamenice, 1354—1358 Petr, 1358—1362 Zaviše z Račiněvsí, 1362 Jan kníže Těšínský, 1370 Petr z Janovic, 1384 Jan z Janovic, 1396—1398 Vilém z Hazemburka a z Pihle, 1398—1399 Vlachník z Veitmile, 1399—1402 Jan Jindřichův z Prahy, 1402—1421 František z Jevíčka, 1424 až † 1434 Michal Pačest. Karel IV. dal B. v l. 1351—1378 novou hradbou ohraditi. Při počátku husit. válek uprchla celá kapitula do Žitavy, statky její rozebrány a kostel kapitulní vyhořel. L. 1434 vrátili se někteří kanovníci domů a pokoušeli se o obnovení kapituly, avšak s nevelkým štěstím, poněvadž císař Zikmund velkou část statkův rozzastavil. Za bouří po r. 1437 rozprchli se kanovníci opět. Větší část uprchla do Budína, vzavši s sebou poklady a listy, což vše od Turků buď rozebráno, aneb zničeno. Po r. 1452 zůstávala zase kapitula v držení statkův svých, ale hynula skrze nedostatek kněží katolických. Když kapitula se proti králi Jiříkovi postavila, osazena jest B. královskými, statky zapsány a část B-ě dostala se v dědičné držení pp. z Michalovic. Probošt František ze Strakonice (1476—1482) některé dědiny vyplatil. Král Vladislav dal l. 1506 vrchnost nad chudou kapitulou Janovi ze Šelm-

berka, jenž příjmy její zlepšil, ale synové jeho ji l. 1510 zase králi navrátili. Probošt Václav Hájek z Libočan (1543 † 1553) nesídlil v B-i, skrze což kapitula ve větší a větší úpadek přicházela. Následující proboštův Václav Franta (1553—1580), Benedikt Chýšský ze Špicberka (1581—1595), Václav Albin z Helfenburka (1601—1617), Jan Kryštof Kilian (1616—1626) jen živořili. Za těch dob začaly pouti k chrámu farnímu sv. Maří a vystavenému tam zázračnému obrazu. Po r. 1620 se kapitula zase zotavila. Za proboštů Jana Čubora Kotvy z Freienfeldu (1626—1630) a Felixa de Cancellariis (1630—1646) trvaly útrapy válečné. L. 1639 část města zbořena, l. 1640 kostel kapitulní i domy kanovnícké shořely. Kapitula zase přišla v úpadek a proboštův Rudolf Roder z Feldsburku (1646—1657), Vit Daniel Nastoupil z Šiffenberka (1657—1665), Martin František Kemlich (1665—1667), Jiří Vojt. Aster (1667—1682) udržovali, co se udržovati mohlo. Následovali pak Jan Aleš Čapek († 1695), Frant. Ferd. Ruml z Pfreutse (1695—1701), Jan Vratislav z Mitrovic (1701—1709), Michal Bedř. hr. Althan (1709 atd.); ti spojení ještě s kapitulou zachovávali, ale u nástupců jich (1734 až 1736 Arnošta z Harrachu, 1736—1739 Jana Rudolfa ze Šporku, 1739—1759 Eman. Arn. z Valdšteina, 1759—1795, Jošta Viléma Pražmy z Bilkova, 1796 až 1807 Josefa sv. p. Maffe, 1808—1818 Josefa Chrys. Bauera, 1818—1832 Josefa Aloise Jüstla, 1832—1838 Karla hr. Coudenhove, 1838—1847 Frant. Halašky, 1847—1873 Jana Padlesáka, 1873 Josefa Hlaváčka) důstojenství to klesalo znenáhla na pouhý titul. Od počátku 18. stol. děkanové kapitulní více působili na osudy B-ě, než proboštové sami až do té doby, kde hodnost jich spojována s důstojenstvím světicího biskupa. Za naší paměti sice dosti pracováno k povznesení kapituly, ale svého bývalého lesku se již nedodělala. Erb: štít polovičný, v pravo červený, v levo stříbrný a na tomto dvěře kostelní se zlatým kruhem. Za něj chytá se sv. Václav, jehož Boleslav v červeném poli stojící vraždí (MB. IV. 56, PA. II. 337, III. 8).

Boleslavsko, pojmenování části země. 1. V politickém a soudním ohledu kraj Boleslavský, který se příp. poprvé ve 12. st. a pojmenování své měl po knížecím hradu Boleslavi nad Jizerou jako popravce a purkrabě zdejší příp. se r. 1177 Přebyslav, 1183 Litobor, 1184 Zaviše, 1226 Sezema, 1260 Jaroslav. Ve 12. a 13. věku objevuje se B. s Havranskem (neb pozdějším Nymburskem) jako jeden kraj, ač se snad v příčině popravky od sebe lišily. Podobněž vyskytují se oba jako jeden kraj i v potomních dobách, zejména v příčině berní, kraj. sjezdův (v Nymburce), kdežto v příčině některých právních věcí (podle svědectví řídkých) rozděleny byly (rozhraní šlo od Sovinek na Boleslav, Litkovice a Rovensko). Pojmenování své podržel kraj tento i po r. 1260, když se Boleslav byla dostala napřed zástavně a potom dědičně v držení pp. z Michalovic; předními královskými úředníky pak zůstali purkrabě Bezděžský a cudaři Nymburští. R. 1405 jmenování byli za popravce krajské Aleš Škopek z Dubé na Dražicích, Vilém ze Zvířetic a Jan z Michalovic. Berně královské sbírány byly v Nymburce Benátkách, Boleslavi, Hradišti, Sobotce, Turnově, Jablonci a Bělé. V 15. st. připojeny k B-u některé části, které před tím ke kraji Mělnickému patřovaly. Podobněž rozšířeno jest B. i na severní straně již záhy. Od kraje Žitavského dostalo se k němu panství Grabšteinské a okolí Liberce, když vymaněny z moci soudu zemského v Žitavě a páni Frydlantští, jsouce od r. 1278 many královými, nehleděli potom k Lužici, kamž vlastně náleželi, a k soudům Zhořelským, nýbrž k B-u. Kraj B-ský, nemnoho méně obvod svůj, udržel se až do r. 1850, a v některých věcech trvá podnes, ačkoliv se mu úředně takového jména nedává. 2. Jako okršlek arcijáhna viz Arcijáhensství. 3. Jako děkanství neb kraj děkana Boleslavského, jenž obsahoval fary a kostely: Boleslav, Týnec, Michalovice, Debře, Kosmonosy, Bakov, Horní Stakory, Studenku, Plasy, Březno, Starou, Osonice, Semčice, Zerčice, Dobrovíceves, Sýcin, Luštěnice, Jablky, Rajšice, Struhy, Mladou a Předměřice.

Boletice, ves farní v okrese Chvalšinském, ve 13. st. sídlo královského hospodářství, jehož vladař seděl na blízkém Hradci. Král Přemysl daroval r. 1263 statek tento ještě málo vzdělaný s rozsáhlými lesy klášteru Zlaté koruny, kterýž tehdá založil. Asi tehdá již tu stál starožitný kostel a snad byl i farním, leč fara se teprve ve 14. st. připomíná. Podací jeho patřilo opatům až do zrušení kláštera.

Boněnov (nikoliv však *Bobonov* neb *Bobanov*), ves farní u Plané, prvotně vladýcké sedění, kteréž prodal Stupek z B-a klášteru Teplskému. Ačkoliv pak klášter dlouho v držení jeho zůstal, přece tu také seděli vladýkové (snad jako nájemci). Ok. r. 1498 zarazili pp. Bezdrůžičti v okolí hory. Klášter Teplský prodal B. r. 1576 Barboře Šlikové z Landšperka, jejímuž rodu již před tím byl zastaven a připojen byl k Plané. Fara a kostel byly tu již r. 1492; kostel znova postaven r. 1547, po r. 1620 však fara zanikla a teprve r. 1788 nová lokálie založena.

Bonětice (pův. *Boňatici*, *Bonětici*), ves u Přimdy, která se již k r. 1115 připomíná a od r. 1177 klášteru Kladrubskému náležela. Později dostaly se B. pp. ze Švamberka a připojeny k Boru.

Bonrepos, zámek mezi Benátkami a Lysou, který postavil (o. 1718) Frant. Antonín hr. ze Šporku, aby tu v zátiší bydliti a číhadlem ptačím se obveselovati mohl.

Bor, farní ves u Karlových Var, měla již r. 1352 kostel, jenž byl však filiálkou k Radešovu. R. 1577 byla tu fara, avšak zanikla po r. 1620 a zřícena teprve r. 1768.

Bor, město (něm. *Haida*, lat. *Merica*), příp. se již r. 1264. Založeno bylo snad na boru od Ratmíra a Bohuslava, synův Ratmírových ze Skviřina (předka pp. ze Švamberka) a to asi v l. 1250 až 1263. Bohuslav se potom (1285—1291) z Boru nazýval. Tak se i jmenovali Ráček (1290), Bohuslavův syn a vrstevníci jeho Bušek a Dobeš (1313 atd.). Od l. 1342 měl B. jedny pány s hradem Krasílkovem (pp. ze Švamberka). Bohuslav ze Š. udělil městu (1369) výsady

v příčině dědění statků a zřizování poručenství, což rozšířili synové jeho Bušek, Bohuslav a Jan ustanovením práva Stříbrského a Plzeňského a aby o statcích svých řídití mohli (1391), Bohuslav, syn Bohuslavův (potomní hejtman Tábořský), potvrdil tato práva r. 1408. Páni tito a šlechtici okolní v ty doby velká dobrodini činili kostelu v B-u a udržovali tu katol. víru. V l. 1414 a 1459 obdrželi B-ští zase potvrzení výsad a od Bohuslava ze Šv. dostali obdarování na vaření piva (1476). Jindřich ze Šv. dal jim svobody v příčině provozování živnosti (1494). Když synové tohoto se dělili (1505), dostal Jan († 1528) B. na svůj díl a založil pošlost Borskou tohoto rodu. Synové jeho Bartoloměj († 1560) a Jan Erazim († 1580) rozdělivše se vzali po polovici B-u. Po onom následoval syn Jan Vilém († 1590), jenž zdědil čtvrtinu po Erazimovi, ana se druhá čtvrtina Hanušovi Jiřikovi bratranci jeho dostala. Tento postoupil dílu svého Janovi Bartoloměji a Jiřikovi Ernreichovi (synům Vilémovým). Od těch zkracování B-ští ve vaření piva, za to dostali erb, téhodní trh (1602) a konečně (1610) jim také vaření piva puštěno, když byl Jiří po smrti bratrově († 1608) celého B u dosáhl. Syn jeho Jan Vilém († 1651) potvrdil výsady městské (1630) a prod. B. (1650) Zikmundovi Bedřichovi v. Götzen. Po tomto dědila manželka Isabella roz. Trčkovna z Lípy, od níž se dostala polovice (1681) synu jejímu Janovi Zikmundovi. R. 1720 k. B. kníže Dominik Markvart Löwenstein z Wertheima, jehož potomstvu panství B-ské dosud náleží. R. 1726 část města s radnicí, s knihami městskými a fara s matrikami vyhořela (jiné ohně v l. 1746, 1761 a 1822). V l. 1737—1749 kostel zdejší znova postaven. Erb: štít modré barvy, v prostřed brána s mřížemi (vše stříbr.), s každé strany brány věže kamenná, dole v každé okno, uprostřed druhé a u vrchu věže po dvou oknech křížových, nad týmiž okny krance neb stínky. Mezi týmiž věžemi a a nad branou jest červ. štítek a v něm stříbr. labuť se zlatýma nohama a pyskem k pravé straně obrácena stojí, nad tím

kolčí helm s přikryvadly stf. a červ., nad tím konečně krk labutí se zlat. pyskem.

Bor, farní kostel sv. Mikuláše se vsí, kteréž jméno své dostaly od rozsáhlého boru je obklopujícího, kdežto od nového založení se zvala ves Lhotou, později zobecnělo pojmenování vesnice podle kostela (Sv. Mikuláš u Nových dvorů v okr. Kutnohorském). Odtud se nazýval Dr. Jiří z Boru, jenž tu byl v l. 1378—1390 farářem a později se mezi odpůrci Husovými nacházel. Ves B. patřivala ke statkům kláštera Sedleckého, později byla v zápisném držení vladyk, r. 1553 postoupena k panství Kolínskému a od pp. z Žerotína připojena k Novým dvorům. Kostel zdejší obnoven r. 1680, ale r. 1790 zbořen, tak že zůstal jen kůr jako kaple (M. XII. 28).

Bor Malý (jindy i panský), farní ves u Horažďovic, starodávné sídlo pp. z Vilhartic, kteří na tvrzi v dolní části vsi seděli, totiž 1238—1251 Svojsě, 1238 až 1253 Dluhomil z B-u. Od l. 1356 přip. se tu farní kostel. Po vymření rodu tohoto dědil B. Jindřich z Rožemberka. (O bitvě r. 1420 viz níže.) V l. 1444 až 1461 seděl tu Smil z Kocova a po něm syn jeho Svatoslav († 1473), jenž zemřel bezdětek. V 16. st. náležel B. 1515 k Horažďovicům, pak ke Kotouni, r. 1591 k Nepřachovu a později k Horažďovicům. Po r. 1620 zanikla fara zdejší a B. zpraven od minoritův Horažďovských. L. 1644 začín. se matriky. L. 1668 zřízena tu zase fara (M. XII. 102).

Bor Velký (dříve i křižovnický na rozdíl od panského), farní ves u Horažďovic, prvotně královského zboží s kostelcem čili kostelem opevněným. L. 1283 přijal B. Jetřich Špacman od krále jako župu. L. 1304 dostal B. Půta z Potšteina směnou, dav králi za to polovici Litic. Ze synův jeho držel B. Vilém (1318† j. 1331). Po smrti jeho držel třetinu Bašek z B-u, ostatek Oldřich a Vilém synové Vilémovi. Onen koupil díl Baškův (1334) a zapsal B. s bratrem svým klášteru Zderazskému (1336), jenž se ho po smrti jich ujal. Páni ti bydleli na hradě, jenž byl s kostelcem v jednom zavření; bezpochyby v něm byla také fara, která se od 14. st.

připomíná. Před l. 1401 opanoval B. Dobeš z Měšovic, ale sehnán jest církevními pokutami. R. 1420 dostal se B. zástavou Janovi a Vilémovi bratřím z Ryžemberka a držen ke hradu Rábí. Za časů krále Jiří držel jej Břeněk z R. a potom syn jeho Jan (1476) s Annou mateří a Eliškou sestrou. Tato tu seděla ještě r. 1519. Po její smrti dostal se B. strýcům jejím a připojen k Horažďovskému panství. Po r. 1620 zanikla tu fara a V. B. patřil k faře Maloborské. R. 1700 zřízena tu zase fara, r. 1765 učiněn z býv. hradu špitál s kaplí sv. Jana a Pavla, ale r. 1786 zase zrušen a r. 1820 postavena při bývalé kapli škola (M. XIII. 103).

Bitva u Boru byla r. 1420, dne 12. října. Žižka totiž oblehl tvrz v Malém Boru a tu ležel, až se dali. Když tvrze dostal, vypálil ji. V tu chvíli však táhli k vybavení tvrze četní nepřátelé, totiž z jedné strany Oldřich z Rožemberka a Lipolt Krajčř s mnohým lidem a z druhé strany Bohuslav ze Švamberka s Jindřichem Plavenským a jinými s Plzenska, mezi nimiž byl také probošt Chotěšovský. Zvědév o tom Žižka, táhl ke kostelu na návrší stojícímu a tu se šikoval. Nepřátelé sice ho osuli, ale on se bránil udatně, čině jim velikou škodu, tak že hanbou odtáhli. Zůstal sám na bojišti táhl potom, kam se mu líbilo.

Bor, někdy ves (v okolí Plas), jež se dostala ok. r. 1193 klášteru Plasskému. Již na počátku 14. stol. byl B. pust a dán jest Petrovi rychtáři v Kralovicích, aby ji znova osadil, po čemž jej tento r. 1357 zase klášteru odevzdal. (Zdali se tím má vrozumívati nynější Borek u Kozojed a Liblína, nelze tvrditi).

Bor, n. ves u Křince. R. 1598 byla pusta a patřila ke statku Nepokojnickému.

Bor. název velkých lesů borových, jako Borek název malých, jako ku př. B. les veliký okolo kostela sv. Mikuláše (r. 1193) a B. velký les u Hradce Králové (1318), později (1495) řečený Království.

Bořanovice, ves u Karlína, která patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. L. 1328 najal si ji Bohuslav z Budenic a tak činili šlechtici i v dobách potomních.

V 16. st. staly se dědictvím zpupným a na tvrzi zdejší sídlili Bořanovští z Bytysky. R. 1609 držel B. Rudolf z Lidlova r. 1612 připojeny k Bašti, avšak r. 1623 klášteru zase navráceny a k Panským Břežanům připojeny.

Borčice, ves u Volyně, r. 1274 sídlo vladyčí Jeníka z Borčic. I později bylo sídlem vladyčím a malým statkem.

Borec, ves v okrese Lovosickém, která patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří, později byla statkem vladyčím, jenž se dostal r. 1483 vl. z Vlinčevsi; od nich koupil ves s tvrzí Kryštof z Berbistorfu (1547 až 1564). Asi r. 1571 koupil B. Adam Kuneš z Lukavec († 1584), ok. r. 1588 byl v držení Růtův z Dírného, jimž až do r. 1630 patřil. Následovali pak pp. ze Solhauzu a po přestávce od r. 1668 Rajští z Dubnice, od nichž prodán (1802) k Lovosicům.

Bořejov, farní ves u Housky v okr. Dubském, vyskytuje se od r. 1358 jako farní ves a v l. 1358—1362 jako statek Zdeňka Klumáče, avšak od r. 1377 jako příslušenství hradu Housky. Po r. 1620 zanikla tu fara a B. patřil farou ke Kruhu. R. 1699 založeny matriky, r. 1703 postaven znova kostel a l. 1725—1727 zřízena zase fara (BD. 235).

Borek, zámek a město (zámek obyčejně *Červený Hrádek*), město, podle německého (*Görkau*) také Jírkov, založen od pp. z Bergova na poč. 14. st. jako hrad a pomenován Neu Seeberg, možná však, že již vesnice řeč. B. před založením hradu tu stála. Fara tu byla již r. 1352. V l. 1374 atd. vyskytuje se B. jako městečko, jehož dvě třetiny patřily (1374 až 1407) vladykám ze Rvenice a třetina s Novým Žeberkem ještě pp. z Bergova. Toto zboží prodal Ota z Bergova (1383) Tímovi z Koldic, a rod Koldický držel svou část městečka ještě r. 1411. Asi r. 1413 skoupil obě části Jetřich Kraa, číšník král. († 1417). Po něm drželi B. vlad. z Moravěvsi a z Kopisti (mezi tím i 1428 Vít ze Šumberka). Asi r. 1430 dostal se B. Půtov z Ilburka, jehož syn Vilém jej prodal (1449) Albertovi z Konipasů. Když tento zemřel, koupil B.

ode vdovy a syna Oldřicha Bedřich Ojří z Očedělic (1472), po němž r. 1473 Hanuš Glác ze Starého dvora následoval. V držení potomstva Hanušova zůstal B. až do poč. 16. st. a byl r. 1514 z manství propuštěn. Šebestian z Veitmile, nabyv ho sňatkem s Annou Glacovnou, zastavil B. (1549), ale Jan z V. zase jej vyplatil a prodal r. 1551 Kryštofovi z Karlovic, učenému a zkušenému pánu. Týž, prodav některé části, pustil ostatek (1577) Augustinovi z Gerštorfu. Následovali pak r. 1579 Bohuslav Felix, 1583 Bohuslav Jáchym a r. 1588 Jiří z Lobkovic, jenž tu neposlušné Chomutovské trestal. Když potom vše své jmění propadl (1594), prodal císař Rudolf B. (1606) Adamovi Hrzánovi z Harašova. Drželi jej pak z téhož rodu Jan Adam (1622 † 1681), Ferd. Maximilian (1681—1696), bratr tohoto Arnošt Karel (1696—1697), Zikmund Valentin (1697 až 1707). Od tohoto koupil B. kníže Jáchym Adam Ondřej z Lichtenšteina, jehož dcera se vdala za knížete z Aueršperka a jemu a dětem B. odkázala (1724). Jan Adam, jeden ze synův, ujav B. r. 1766, prodal jej potom Janovi Alexandrovi z Rottenhan, skrze jehož vnučku Gabrieli (1809) dostal se v držení rodiny Buquoy. Město B. obdrželo od svých pánův a od králův Českých rozmanité výsady. R. 1645 založeny matriky. Erb: Štít modrý, v jehož spodní polovici stříb. hrabá se stínkami a branou svraty otevřenými. Ve vrchní polovici štítek zlatý, přes nějž pošikem od pravé k levé stříb. pruh a v něm tři červené lupeny leknové (erb vladyk ze Rvenice), nad tím helma, která i štít i štítek pokrývá a s níž splývají pokrývadla zlatá a červená. Nad helmou je točenice a fetlíky týchž barev a nad točenicí stříb. křídlo, v němž tři lupeny leknové špicemi k sobě postavené.

Borek Suchomastský, farní ves, která měla již r. 1350 farní kostel a králům Českým patřovala, býval tu však i manský dvorec službou k Vyšehradu. R. 1422 poraženo tu oddělení Polákův, kteří sem zašli na píčování, od pp. z Kolovrat a Alše ze Šternberka. Dvůr manský spadl r. 1473

odúmrtí na krále, jenž jej daroval Václavovi ze Svárova. Od té doby patřil k Suchomastům. Fara zdejší zanikla po r. 1620 a zase obnovena r. 1748 (M. IX, 76).

Borek v okolí Hořic, příp. se r. 1265 jako osada farnosti Miletínské a v pozdějších dobách přísl. panství Miletínského.

Borek, ves v okr. Jílovském, patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. Císař Zikmund zastavil B. s jinými vesnicemi Petrovi z Janovic a z Chlumce. Později se dostal k panství Lešanskému.

Borek, n. ves v okolí Chocně, k níž r. 1397 patřila. Naposled se příp. r. 1495.

Borek, n. ves v okolí Plzně (nyní les mezi Sencem a Bolevcem), která spustla před r. 1543 a téhož roku se jako jmění města Plzně připomíná, byvši r. 1454 jměním kl. sv. Františka.

Borek, n. ves západně od Nýtan mezi Úherci a Blatnicí. V 15. st. spustla a král Vladislav potvrdil r. 1472 Janovi z Roupova rybník Janov, přidal mu i B., jenž se jako pustina i v 16. st. připomíná.

Borek, r. 1233 les rozsáhlý před vzděláním krajiny mezi Jihlavou, Štoky a Želivem.

Bořenovice, ves u Benešova, r. 1205 majetek kl. Ostrovského, kterýž tu držel popluží. Později byl tu vladyčí statek, v 15. st. Elišky Vrchotové z Říčan, pak syna Viléma Vojkovského z Milhostic, jehož synové je prodali r. 1558 Johance Vojkovské z Lazec. Později drželi B. Věžníkové z Věžník až do r. 1676, pak patřily k Jezeru a s ním se dostaly k Jemništi (MB. III, 108).

Bořetín, Božetín, pravý český název vesnice Tiefendorf u Kvítka v okolí Lipském, jež se připomíná od r. 1389 a až do 17. st. ke hradu Lipému patřivala.

Bořice, ves v okr. Chrudim. V 15. st. tu bylo vladycké sedění (1403 Petr, 1417 Hynek z B., Petr Skála z Nelechova, 1440 Martin). Později tu seděli na tvrzi Bořičtí z Hostovic. Jan B. z H. pr. je (r. 1558) Václ. Lukavskému z Lukavice, po něm následoval Jiří Adlspacek z Damsdorfu. R. 1591 koupila je Markéta Berkova z Lípy a připojila k Chrasti (H. I, 219).

Boříkov, ves v okolí Klatov n. s tvrzí,

kteřou postavili Boříkovští z Košumberka (1365 Vilém, 1444 Oldřich, 1458 Vilém, 1485 Ctibor a Jan a synové Ctiborovi, Vilém a Burjan). Onen (1520 až 1573) zapsal B. dceři své, od níž jej koupil r. 1577 Ondřej Šváb z Nížkého Přívozu. Od r. 1594 drželi B. Pernklobové ze Šenraity a potom přes celé století. V 19. st. vystřídalo se tu ještě několik rodin a r. 1833 spojen jest B. se statkem Mlazovským (H. IX, 259).

Bořichov, n. dvůr u samoty Částenického, vých. od Tábora, který patřival ke hradu Kozskému.

Bořislav, farní ves u Teplice (1169), za starých dob majetek křižovníkův Svatomářských, od nichž jej na nějaký čas kníže Bedřich ujal, ve 14. a 15. st. ves s farním kostelem a v l. 1399—1434 majetek kláš. Teplického. V ty doby dostal se v držení Vřesovců a patřil později k Doubravské hoře. R. 1486 povoleno Kryštofovi z Fictumu, aby B. vyplatil k Teplici, ale k tomu nedošlo. Když spojena jest Doubrav. hora s Teplicí, připojen také B. Po r. 1620 zanikla fara a B. patřil pak k Řehlevské faře (Matriky tehdá české); r. 1661 zřízena tu zase fara, r. 1717 stavěn znova kostel a r. 1820 obnoven.

Borky, samota u Borku v obci Podstraňské, někdy manství kraje Trutnovského a v 15. st. také přísl. hradu Pecky. R. 1473 dostal je Jan z Habru, od jehož potomků koupil je r. 1502 Jan Litoborský z Chlumu. V pozdějších dobách seděli na tvrzi zdejší Borečtí ze Železna a připojili je k Třemešné. R. 1623 sloučeny s Žireckem (H. V, 95).

Borohrádek, Boruhrádek (stč. jen *Hrádek*, u lidu *Bolehrádek*), město při Orlici v okr. Kosteleckém, od pradávna městečko s tvrzí, jež patřivalo prvotně ke hradu Potšteínu (1342). R. 1366 držel je Matěj z Třence, 1379—1389 Půta z Častolovic, r. 1411 Matěj House. Od r. 1415 seděli tu Lickové z Ryzemburka (1415 Licek, 1480 Mikuláš, † 1504, 1520 Jan, † 1553). Janovi synové Zikmund, Alexandr a Adam obdarovali r. 1563 městečko. Zikmundův syn Jan Hylebrant prodal B. (1582) Kryštofovi Betenglovi z Najenperka,

jenž potvrdil městečku svobody (1600) a statek k Rychnovu držel. B. patřil pak ke svěřenství Libšteinských z Kolovrat, avšak později od něho oddělen a od r. 1861 držen statek k Vamberku. Městečko obdrželo roku 1652 majestát na trhy (r. 1820 obnoven). Kostel znova postaven r. 1673 a zámek r. 1820. Erb: Na modrém štítě u spodu trávník a na něm čtverhranná věž s branou (jejíž vrata otevřena, tak že viděti černou mříž vytaženou), dvěma okny nad sebou, stínkami a červ. střechou, na niž dvě (zl.) makovice. (H. II, 33).

Borotice (původně *Borutici*), farní ves v okr. Dobříšském, jež se příp. r. 1207 jako jmění křižovníkův Německých, ale vyskytuje se od r. 1235 jako majetek křižovníkův s červ. hvězdou a jako farní ves již ve 14. st. Po r. 1620 přestala tu fara, avšak zase obnovena r. 1786. B. zůstavše v držení křižovníkův, připojeny v 17. st. ke Starému Knínu.

Borotín, městečko u Tábora a neda-leko něho zřícenina hradu (nyní Starý zámek), pradávny majetek Vítkovcův. Vítek z B. založil tu snad hrad a kostel. Žil ještě r. 1356. V držení B-a vyskytují se pak Jan (1369) a Mikuláš (1356—1412) synové Vítkovi. Tento způsobil r. 1386, že byl B. od fary Kostelecké oddělen. Po něm drželi B. synové Heřman († 1425) a Jan. Když nástupce jich Mikuláš přidal se k jednotě panské, tuž Táborští (l. 1434) B. oblehli, ač marně. Od r. 1446 seděl na B. Jan Malovec z Pacova († 1488). Buď jeho aneb z bratra syn byl Jan († j. 1515), jenž zůstavil dceru Alžbětu mladší. Tato dělila se r. 1517 se strýní svou Kateřinou. Onano dostala část městečka s vesnicemi, tato hrad s částí městečka a vesnicemi. Kateřina byla vdána za Oldřicha z Malovic, jehož synové potom (1539) následovali. Ač přišlo ke zcelování, přece část tato na dvě dělena. Oldřich, držitel hradu († ok. r. 1602), zůstavil syna Pavla, po němž se dostali v držení B-a napřed Kryštof (1613), pak Přeč Vojkovští z Milhostic; tento pak propadl svůj statek. Druhý díl Alžbětin dostal se manželů je jímů Arnoštovi Černčickému z Kácova († 1545), jehož synové jej prodali

r. 1548 Janovi starš. Hodějovskému z Hodějova. Od něho k. tu část r. 1552 Ladislav z Lobkovic a držel ji k Jistebnici. Když pak Polyxena Lobkovská z Pernšteina (1623) díl Vojkovských přikoupila, dostal se B. zase pod jednu vrchnost. V l. 1612—1724 patřilo městečko (jehož kostel r. 1615 od arcibiskupa posvěcen) k faře Jistebnické. R. 1725 zase tu fara zřízena. Erb: Na modrém štítě půl zl. koně se stříb. (má býti červ.) uzdou, nad tím helmice s pokryvadly modrými a zlatými, nad ní koruna a zase půl koně, jako na štítě (erb Malovců z Pacova — H. VII, 196).

Borov, Borovy, ves u Přeštic, r. 1358 sídlo Sezemy a jeho bratří, od r. 1379 majetek několika vladyk, až skoupil je asi r. 1426 Václav z Drahozuze. R. 1447 seděl tu Jan Muchek z Bukova, od jehož potomkův k. B. (ok. r. 1530) Peršteinaři z P. sedice tu na tvrzi. R. 1558 rozdělen na dva díly. Na jednom seděli Kocové z Dobrše, na druhém Fremutové ze Stropčic; oba díly v 17. st. připojeny k Poříčí (H. IX, 209).

Borová Rudná (i *Vysoká*), městečko u Příbyslavě, mělo již r. 1359 farní kostel a bývalo ode dávna v držení pp. z Ronova, dokud seděli na hradě Ronově, později připojeno k Polné. R. 1400 byla B. ještě vesnicí, avšak v 16. st. příp. se jako městečko. Ode dávna byly v okolí doly na železo, odkud přijímá Rudná neb Roudná. R. 1695 postaven tu nový kostel. R. 1862 byla tu na oslavu K. Havlíčka slavnost, jež náležela k nejznamenitějším národním manifestacím té doby. R. 1886 a 1887 větší část městečka vyhořela. Znamenití rodáci: Karel Havlíček Borovský (v č. 163) a Václav Zelený. Erb: Štít červený a na něm trávník s borovicí přirozené barvy. Proti ní stojí stříb. lev se dvěma ocasey, korunou na hlavě a ústy rozžavenými, drže v předních drápech sekeru (stř. b. s topůrkem přirozené barvy) na tu borovicí namířenou.

Borová, ves u Litomyšle, založ. r. 1698.

Borová, farní ves u Poličky (snad r. 1226 sídlo vladyky Jacína), jež měla již r. 1349, kdy přidělena k biskupství Lito-

myšlskému, svůj farní kostel. Druhý název této vesnice (bezpochyby *Ullersdorf*, lat. *Ultricivilla*) pocházel od Oldřicha, který tu ves vysazoval. B. patřila obci města Poličky, jemuž r. 1547 a 1620 zabrána, avšak zase navrácena. Fara tu zanikla po r. 1620 a obnovena zase r. 1787; mezi tím patřila B. k Poličce. R. 1785 postaven tu evang. kostel.

Borovany (staročesky *Borované*, něm. *Forbes* ze stč. v *Borovas*), městečko, jehož obyvatelé se pod tímto jménem r. 1186 připomínají. B. patřily ke starodávnému majetku Vítkovcův, zejména je drželi Vok z Třeboně (1261—1300) a syn jeho Jaroslav (1327—1339) byl tu sídlem. Lidmila, sestra Jaroslavova, obdařila (1339) zdejší kostel. Později drželi B. bratři Vilém a Smil z Landšteina. Dcera tohoto jménem Keruše ze Stráže držela B. r. 1358 v zástavě a teprve po její smrti připojeny k Novohradskému panství. Asi r. 1400 odprodány zase a r. 1406 byly rozděleny; jednu část držel Přibík z Dobřemilic, druhou Bohuslav a Vilém bratři Harachéři z Petrovic a Ofka (potom manž. Jarohněva z Kouta) Od těch dostali obyvatelé svobodu, aby o statcích svých řídití mohli. Přibík zapsal svůj díl (1423) Buzkovi a Jindřichovi z Drahova sestřencům svým, avšak r. 1436 prodal tento B. Petrovi z Lindy, měšťaninu v Budějovicích, jenž byl od r. 1433 v držení druhé polovice, koupiv ji od Ofky. Od něho odkázány B. klášteru, který tu založil. R. 1636 obdrželo městečko znova svobodu, aby o statcích řídití mohli, slevení robot a právo na vedení vody z klášterského rybníku. Po zrušení kláštera zřízena tu r. 1786 fara světská. Erb: Štít modrý a na něm na trávníku stříb. hradba se stínkami a střílnami. Uprostřed ní stojí čtverhranatá věž, v jejíž přízemí jest brána otevřena s mříží vytaženou, nad tím na věži červ. růže, výše dvě okna podle sebe a nejdříve červená střecha s dvěma zlatými makovicemi. Ze strany věže a z hořejšího patra jejího vystrčena jest stříbrná korouhev, na níž jest červená růže (pánů z Rožemberka).

Borovanský klášter kanovníkův zá-

kona sv. Augustina založen jest r. 1454 od Petra z Lindy, jenž k němu oddal dvůr a ves Borovany, dvůr Hlubokou, ves Nesměň, mlýn a lesy. Král Ladislav potvrdil to r. 1455 a papež Pius II. r. 1458 a král Jiří r. 1461. První bratří (7 osob) přišli sem z Třeboně. Proboštové byli: 1455—1461 Zikmund, 1461—1479 Valentin, Ondřej † 1508, Jakub † 1517, 1520 Bartoloměj, Šimon † 1557 (za něhož klášter v přímoří vymřel). R. 1559 uveden za probošta Matěj Kožka z Rynarce, jenž tu byl sám druhý a po vypuzení kn. Jana sám. Když Kožka zbaven dohledu (přesazením Krčina regenta do Krumlova), rozprodal obilí, propil peníze, opustil pivovár, zastavil krčmy a naposled zadluživ klášterství, klášter Vilémovi z Rožemberka odevzdal. Konvent sám sebou přestal, statky jeho připojeny k Třeboňsku (1567) a klášter přeměněn na pivovár. Císař Ferdinand II. obnovil klášter a vrátil mu jeho statky (1631). R. 1663 zvolen jest Jiří Jand, dosavadní administrator, za probošta († 1670). Po sedm let pak nebylo proboštví obsazeno; na to následovali Kunrát Fischer († 1701), Křišťan Preitfelder, jenž r. 1729 věž kostelní postavil, † 1738). Nástupce jeho Augustin Dubenský dal postaviti nový konvent a zemřel r. 1774. Za následujícího probošta Ambrože Steina zrušen klášter r. 1785. Probošt obdržev 800 zl. pense, zůstal duchovním správcem v B. do r. 1786 († 1811). Statky klášterní prodány r. 1787 Janovi knížeti ze Švarcenberka. Erb zdědil klášter po Petrovi z Lindy, totiž: Štít polovičný, v pravo černý, v levo zlatý, v každé polovici lipová větev o jednom lupenu zelené barvy, v pravo dolů, v levo nahoru obráceném, nad helmici zavřenou rohy a na každém třikráte lipové ovoce.

Borovany, ves u Bernartic, připomíná se od r. 1219 jako sídlo vladyčí, později náležely k Bernarticům, odloučeny však zase ok. r. 1399 na krátký čas a postaveny tu 2 tvrze vedle sebe. Po druhé od Bernartic odloučeny r. 1553 dostavše se za díl Adamovi Bechyni z Lažan. Potom postavena třetí tvrz ve vesnici. Adamův vnuk Oldřich prodal B. (1623) jezovitům u sv.

Klimenta, kteří je k Opořanům připojili (H. VII, 45).

Borovany, ves v okr. Přimdeckém, připomíná se již r. 1115 a patřila od té doby ke klášterství Kladrubskému. V 15. st. zastavena od opata Martina. R. 1558 zastavena Adamovi ze Švamberka a r. 1578 v dědictví uvedena. Později připojeny ku Boru.

Borovice, Zborovice, n. ves u Chýnova, r. 1379 ještě osedlá, ale r. 1390 již pustá. Polstvo její připojeno k městu.

Borovnice, farní ves u Dol. Kralovic, která měla farní kostel již ve 14. st. Z části patřila arcibiskupům, z části byla sídlem vладыčím. Statek vладыči proměnil se dělením ve statky svobodnické. Část jedna patřila 1547—1569 ke statku Veseckému a t. r. prikoupil ji Štěpán Štela z Rokyc ke statku Krivsoudovskému, k němuž od té doby také podací patřilo. R. 1624 zanikla fara, B. patřila pak farou ke Krivsoudovu a od r. 1725 k Čechticům. R. 1785 zřízena tu lokalie, která r. 1858 na faru povýšena. (MB. XI, 63.)

Borovnice Velká, Borovice, farní ves u Nové Paky. Část její patřila r. 1492 pp. z Valdšteina ke hradu Štěpanicům a patřila později k Branné. Druhá část patřila ke hradu Pecce. R. 1720 postaven tu kostel a r. 1785 zřízena tu lokalie.

Borovnice, oblíbený název řek a potoků skrze bory tekoucích, jako ku př. B. řeka (1269), přítok Kamenice, tekoucí skrze ves Borovou u Litomyšle, B. potok (r. 1381, nynější Borecký potok), u Košic v okolí Tábořském.

Borovsko, ves u Dol. Kralovic, r. 1289 sídlo Protivy z B., r. 1364 farní ves a hrad, na němž seděli bratři Bohuslav, Markvart a Brocek a od r. 1380 Bohuslav Synovec z Volfemberka. V l. 1395—1412 držel B. Jodok ze Soutic. V 15. st. dostalo se B. v držení pp. Zručských z Chřenovic a připomíná se od r. 1540 jako městečko. R. 1540 dostal je za díl Léva Zručský. Po něm následovali synové Aleš a Albrecht, od nichž je koupil (asi r. 1576) Čeněk Míčan z Klinšteina († 1580). Po něm tu seděli Ostrovci z Kralovic. R. 1623 zabráno B. a prodáno Bohuslavovi Zně-

šovskému z Korkyně. R. 1639 vypáleno B. R. 1654 dostalo se B. rodně Paravicini, od níž je koupil Kryštof Ferd. Popel z Lobkovic, jenž se zadlužil. Po některých změnách patřilo B. (1682) Voračickým z Paběnic a připojeno později k Dol. Kralovicům. Dvůr r. 1801 prodán. R. 1624 zanikla tu fara a právo městské zaniklo po r. 1674 (MB. XI, 27).

Boršengryn (vlastně *Borschengrün*), n. hrad sev. ode vsi Amonsgrün, založený snad od Nothaftův a také Amonsgryn pojmenovaný. R. 1373 prodali jej Nothaftové Boršovi z Oseka, jenž jej pojmenoval podle jména svého a k němu zboží své Žandovské připojil. R. 1389 dostal se v držení Zikmunda Hulera z Orlíka, jež jej směnil r. 1395 s Hynčíkem Pluhem z Rabšteina. Od té doby byl hrad Kynžvart znova postavený sídlem panství. V 15. st. seděli tu Frasové a Valdenrederové. Uprostřed 15. st. drželi B. Bedřich v. Feiltsch (jako man pp. Plavenských). Protože škodil Chebským, ztekli tito B. a vyvrátili (1452). Později Failčar prodal B. p. Plavenskému, který jej zase jako manství zadal. Ke sklonku 15. st. B. ještě stál, avšak později se již nepřipomíná (H. B. VI).

Borschenstein, hrad v Sasku n. přísl. Čech, který obdržel jméno své od Boršů z Oseka.

Boršice, n. ves v krajině mezi Žatcem a Rakovníkem, někde u Strojetic neb Kolečova, r. 1383 sídlo Páty z Boršic. Odtud se nazýval rod vладыči Hromadův z B.

Boršíkov viz Woisetschlag.

Boršov, farní ves u Budějovic, prvotně tvrz a vладыči sídlo bratří Alberta (1261 až 1291) a Beneše (1274—1279) z B., z nichž onen měl také Stropnici a ves B. s farou a kostelem klášteru Vyšňobrodského daroval. Nad farou měli podací do roku 1392 klášter, od roku 1402 pánové z Rožemberka. Nicméně zůstal B. v držení kláštera, byť na čas nějaký byl sídlem vладыčím (1378 Mikuláše, 1426 Beneše Plachtů z B.). R. 1620 o hodu Božího Těla byl farář zdejší od uherského vojska před velkým oltářem rozsekán, lid v kostele vražděn a okolní vesnice vypáleny (PA. IX, 715; H. III, 291).

Bory, samota mezi Nořínem a Vysokým Mýtem. R. 1292 byla tu véška Borek, jež darována klášt. Zbraslavskému.

Bory, v Borách, r. 1292 ves kláštera Vyšňobrodského v těch místech, kde jest hájnice Borovka u Čakova.

Bosákovice, n. ves neznámého položení, kteráž darována asi r. 1132 ke klášteru Sázavskému.

Boseň (stč. *Bosěň*), farní ves u Mnich. Hradiště, měla farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli vладыky Boseňští a páni Valečovští. Ok. r. 1424 opanoval B. Mikuláš Zajíc z Hazemberka a držel ji ke Kosti, při níž potom jen malá část vsi zůstala. Větší část vesnice patřila ke hradu Valečovu a s ní se dostala k panství Hradištskému. Kostel r. 1730 znovu postaven.

Boskov (lépe *Bozkov*) farní ves u Semil, jež měla již r. 1363 farní kostel. Pány tu byli ok. r. 1360 Hašek z Lemberka, vyměňiv je od klášt. Hradištského, r. 1363 Boček z Kunštátu, r. 1380 Jindřich z Valdšteina a na Navarově, od r. 1385 drželi B. páni z Lemberka k panství Semilskému. U něho zůstal i v dobách potomních. Po r. 1620 zanikla tu fara, r. 1690 zbořen starý dřevěný kostel a postaven nynější, r. 1757 zase zřízena fara.

Bosyně, ves u Mělníka, n. vладыčí sídlo v l. 1386—1389 Bohunka z B., později Hrzánův a Homutův; také tu byl dvůr manský ke hradu Housce. Homutové drželi B. s tvrzí až do r. 1579, kdež ji koupil Jiří Kaplíř ze Sulevic. Od něho ji k. (1588) Albrecht Pětipeský z Chyš († 1596), jenž ji držel k Byšicům (část patřila tehdy ke Kokořinu). Ok. r. 1654 održena B. pro zadlužení a měl ji pak Václav Sylvestr Smrčka ze Mnichu, jenž ji prodal r. 1669 k panství Liblickému (BM. 478).

Bošice (pův. *Bojšici* ?), ves u Svojsic, jež se přip. v listu Vyšehrad. (1088). Ve 14. st. patřila ke klášteru sv. Ducha v Praze. Král Zikmund zapsal tvrz a dvůr Bošice (1420) Plichtovi a Jaroslavovi br. ze Žerotína, ale r. 1437 pustil je obci Kouřimské, která je držela až do propadení svých statkův (1547). Od král. komory koupil je Kryštof Skuhrovský ze Skuhrova

(1552). R. 1567 přikoupeny k Pyšelům a později připojeny od Mráckých z Dubé ke Svojsicům.

Bošice, r. 1226 ves na Želivsku, buď neznámého položení neb zašlá.

Bošilec, farní ves u Veselí n. L. Farní kostel tu byl již r. 1359, když tu páni z Rožemberka kapli sv. Jana Ev. založili. V těch dobách byl kostel od některých dobrodincův obdarován. Páni z Rožemberka drželi B. napřed k Bukovsku a v 15. st. k Třeboni. Kostel vysvěcen r. 1493 skrze Beneše z Valdšteina, biskupa Kaminského, a přišed o faru, přidělen jest k faře Veselské, avšak r. 1703 zase tu fara obnovena. Z B. vycházely platy ke klášteru panenskému v Krumlově. R. 1420 uvázal se v ně Oldřich z Rožemberka, r. 1519 navrátil je potomek jeho Petr.

Bošín, ves u Chocně, za starých dob vладыcké sídlo, odkud se i Bošínští z Božejova, v Chrudimsku osedlí, nazývali. Avšak část vsi patřila již ve 14. st. k panství Choceňskému. Jinou část koupil Vilém z Pernšteina (1506) od Kostků z Postupic a připojil také k Chocni.

Bošín, farní ves u Křince, patřivala ode dávna ke zboží Rožďalovskému a byl v ní farní kostel již ve 14. st. Část vesnice patřila v 16. a 17. st. k Nymburku, větší část vsi s kostelem patřila pak k panství Kunstberskému. Avšak byl tu také dvůr, který drželi Rašínové z Ryzemburka a jenž prodán r. 1625 Adamovi z Valdšteina. Fara tu pominula, když zřízena fara v Křinci, a obnovena teprve v novější době. R. 1790 také tu zřízen evang. kostel.

Bošovice (tak staroč. vždy a nikoli *Božejovice* neb *Božovice*), ves u Čížové, v níž byl v 15. st. dvůr manský, služebný ke hradu Zvíkovu. Ves B. patřila v 16. st. Buzickým z Buzic, později náležela k Čížové. V 17. st. také tu byla tvrz. R. 1659 odděleny B. jako statek samostatný, ale zase se dostaly k Čížové a znova odděleny r. 1685. Ale Jan Petr Dým ze Stříteže, jenž B. na dil dostal, koupil r. 1690 Čížovou a tak zase oba statky spojeny. Oba pak se dostaly k Drhovli.

Bošnice (staroč. *Boštici*), ves u Uhlíř.

Janovic, která se přip. r. 1291 a patřovala později k Cestínu kostelu.

Botič, potok (183), který dělival Prahu od Vyšehradu.

Bottmar, panství v Německu, v l. 1361 až 1621 léno koruny České a naposled přišl. Württemberska.

Boubín, ves u Horažďovic, jež se nazývala dříve Velký Újezdec neb Újezdec blíž Horažďovic.

Boubín, hora v Šumavě, připomíná se r. 1531. Tehdá byl pod B-em most přes Vltavu.

Bousov (staroč. obyčejně *Bousovna*), ves u Ronova n. D. a vladýčí sídlo r. 1360 Svatobora z B. R. 1368 koupil tu také kl. Vilémovský nějaké dědictví. Část patřila až k roku 1497 k Tupadlům a koupena k Lichtemburku od Mik. Trčky z Lípy, jež již od r. 1495 část měl. Jinou část koupil ok. l. 1530—1540 Kuneš Bohdanecký z Hodkova ke Žlebům.

Bousov Dolní (staroč. *Búsov*) městečko u Sobotky, r. 1360 farní osada a příslušenství panství hradu Michalovic, jemuž ještě r. 1385 patřil. R. 1404 držel B. Aleš z Dubé a z Dražic a prodal jej. V letech 1408—1423 panoval tu Kuneš z Konojed, jež bezpochyby tvrz za nynější farou postavil. R. 1497 přip. se B. jako městečko a přišl. panství Kostského. Erb r. 1600 od císaře Rudolfa k žádosti Oldřicha Felixa z Lobkovic propůjčený: Štít modrý, v němž u spodku skála červená o třech pahrbcích, dvou po straně nižších a prostředním vyšším, na nichž stojí věž nebo brána stříb. a v ní vrata otevřená a z každé strany té brány stříb. zeď se stínkami. Nad branou dvě okna, nad nimi kabíneček se stínkami a nejvýše krov červ. okrouhlý, nad nímž orel černý se vznáší, máje přes prsa a křídla svá roztaženou zlatou pružinu na každém konci s třemi pukličkami a drže v pysku větvičku zelenou s růží zlatou.

Bousov Horní, ves u předešlé, patřovala klášteru Hradištskému.

Bousovna viz Bousov.

Boušovice (tak obyčejně nyní i v stč., prv. *Búšovici*) neb Bohušovice, far. ves u Doksan, která se připomíná r. 1218 jako jmění kostela Litoměřického, ale od

r. 1226 patřila klášteru Doksanskému kromě několika zemanských dvorův, které klášter Doksanský po r. 1331 skoupil, a té části, která patřovala ke klášt. Břevnovskému. Část Doksanská dostala se r. 1436 obci Litoměřické, kdežto druhá část s Hrdly držena zápisně ke hradu Kamýku a od r. 1480 ke Košťálovu. Později navráceny B. klášt. Doksanskému. V letech 1634 a 1644 od Švédů a Sasů, r. 1757 od Prusů vypleněny. Kostel zdejší znovu postaven r. 1718.

Bovoz(?), n. ves u Zalše v okolí Litomyšle, která dána r. 1292 klášteru Zbraslavskému.

Bozděchov, Boztěchov (na místě *Božetěchov*), dvoji ves (*Starý* a *Nový*) v okr. Kamenickém, kdež bývala tvrz se sídlem vладыckým. Odtud se jmenovali r. 1395 až 1416 Sudík z B. a bratr jeho Oldřich a r. 1454 Bohuslav z B. R. 1551 drželi B. bratři Jindřich a Jetřich Bozděchovští z Bozděchova a později připojen k panství Kamenickému (H. IV, 187).

Bozděšice, Boztěšice, staré pojmenování vsi Božetic u Strážova.

Bozdíš, Bozdíše, správné české pojmenování vesnice Wostirschen (nikoliv Ostříží) v okolí Týna Horšovského.

Bozensko, Bozenský kraj i Božesko, název kraje a) politického, pocházející od řeky Božes (viz to) a jako upomínka na samostatný kmen, který tu za pradávna v údolích říčních a jejich lazích obýval, a nikoliv od nějakého hradu Bozna neb Bozně, kteréhož jména nebyvalo, ačkoliv není možnost vyloučena, že se nějaký starý hrad nad řekou (ku př. hradíště u Počápl) Božes jmenoval. Od 12. st. připomíná se kraj tento několikrát, ale nikde nedočitáme se zpráv zevrubných. Tak ku př. jest zmínka k r. 1183, že Milhost, lovcí kraje Netolického, držel úřad v Bozensku, což lze rozuměti na soud neb coudu, která se k r. 1268 připomíná. Avšak proti tomu, že vladař Kamýcký tu ještě r. 1356 nějaké požitky vybíral, zase z jiných pamětí zřejmá jest souvislost Bozenska s krajem Netolickým a Prachenským, a to v příčině vybírání berní a poprav. Ačkoliv dávno již samostatného kraje B.

nebylo, udržel se název jeho v mluvě lidu do r. 1468. Co se týče rozsáhlosti, vztahovalo se B. od Vltavy na západ za Kadov, Chanovice, Kotouň a Budislavice a od Radomyšle až za Příbram, Višňovou a Borotice; b) děkanství Bozenské neb kraj děkana B ského obsahoval fary: Příbram, Bohutín, Slivice, Višňovou, Tbity, Pečice, Borotice, Kamýk, Těchnič, Chrašnice, Staré Sedlo, Stražiště, Mirovice, Rakovice, Pohorí, Mirovice, Radobytec, Radomyšl, Sedlec, Blatnou, Paštiky, Kadov, Bezděkov, Chanovice, Řesanice, Kotouň, Lnáře, Kasejovice, Kocelovice, Černivsko, Bělčice, Újezdec, Budislavice, Hvoždany, Bubovice, Tochovice, Třebesko a Rožmitál.

Božanov (něm. *Harzdorf*, původně *Pertholdsdorf*), vesnice v okolí Broumova, jež vysazena r. 1253 právem německým. B. patřival vždy k panství Broumovskému kláštera Břevnovského.

Božce, ves v okr. Chlumce n. C., dříve sídlo vladyčí, pak Klusákův z Kostelce, kteří tu asi r. 1602 tvrz postavili. R. 1607 přikoupena k Poděbradům.

Božejov, městys v okolí Pelhřimova, vyskytuje se jako takový již ve 14. st. a osada s farním kostelem (1355) a tvrzí, na níž seděli Tluksové z Božejova. Přibík z B. (1386—1403) skoupil díly bratří svých. Po něm následovali Soběn z Jenišovic (1409—1431), Hynek Tluksa z Kamene (1446), Beneš ze Střechova (1457), později zase potomci Tluksů. Na poč. 16. st. byl B. v držení Štítných ze Štítného a po nich Leskovcův z Leskovce. Skrže Dorotu z L. († 1564) dostal se B. v držení manžela Ladslava Ostrovce z Kralovic, jehož syn Vilém prodal B. (1579) Janovi z Leskovce. Tohoto syn Kryštof († 1608) dostal B. za díl r. 1584 a obnovil zámek, jemuž se od té doby říkalo Starý hrad Červený Božejov. Syn jeho Jan Kryštof zemřel r. 1680 a B. dostal se do rodu Voračických z Paběnic. Díly spoludědicův skoupil r. 1686 Kryštof Karel V. († 1712) a následovali po něm syn Karel Jozef (1712—1726), vnuk Jáchym Kryštof († 1784) a pravnuček z druhého syna Jáchym Jindřich († 1838). R. 1837 přikoupen B. k panství Kamení-

ckému. Kostel postaven v l. 1634—1657, městečko dostalo r. 1692 majestát na trhy. Erbu prý B. nikdy neužíval (H. IV, 179; M. VII, 76).

Božejovice viz Bazejovice.

Božejovice (prvotně *Božejovicz*), dnes Božovice, samota u Budičovic, n. tvrz a dvůr. R. 1443 držel B. Jaroš z Drahoníc, jenž tu dobyt. Tvrz byla potom zbořena. Po druhé dobyty r. 1450 a nějaký rok potom po třetí. R. 1460 ujal B. dcery Jarošovy a po nich následoval 1470 Ondřej z Mladějovic. Od jeho potomků dostali B. Čejkovští z Čejkov (zejména Bartoloměj 1543—1557). Synové Bartolomějovi rozdělili malý statek mezi sebe. Dva díly skoupil (1585—1586) Štěpán Vamberkský z Rohatec, všechny (1589—1590) obec města Písku. Od panství Píseckého prodány r. 1640 Mikuláši Diviši Radkovci z Mirovic a připojeny k Drahoněcům (H. VII, 257).

Božejovice, Božovice viz Bošovice.

Božes, n. název řeky Vlčavy a mlýna, který byl pode vsí Martinici v okolí Mirovic. Jméno tu vyslovovalo se druhy jako Božes (snad místo Božses).

Božešici, snad název kmene slovanského, který obýval v Bozensku, máje jméno své po řece řečené Božes, tak jako Lovosici od Lovoše, Libočané od řeky Liboce a p. Čeleď jich vystěhovalá snad založila Božešice, n. ves, nyní samotu v okr. Jilovském.

Božetice (původně *Božtěšici*, *Boztěšice*, *Bozděšice*), ves u Strážova, která se ve 14. stol. připomíná a ke hradu Opálce patřivala.

Božetice (pův. *Božetici*, od osobního jména Božaty, avšak v mluvě lidu *Bozetice*), ves u Sepekova, která patřila ke jmění Závise Vítkovce a jeho bratří, r. 1291 dostala se biskupství Pražskému a později k panství Přiběnickému. Páni z Rožemberka vykázali tu r. 1378 úrok pro špitál poutníkův v Římě založený. R. 1530 patřily k Bechyni a od pp. ze Švamberka připojeny k Milevsku.

Boží Dar, král. horní město, založen prý na poč. 16. st. od pp. z Tetova a obdržel r. 1546 vysazení jako horní mě-

stečko od Jana Bedřicha knížete Saského. R. 1546 postoupen B. s jižní částí panství Švarcenberského domu Rakouskému a přivtělen r. 1579 ke koruně České. R. 1802 a 1808 trpělo požáry, r. 1804 a 1817 drahotou, při čemž se vyznamenal farář F. W. Tippmann. Z B. pochází rodina Peithnerů z Lichtenfelsu. Erb: Štít z horní polovice zlatý, z dolní oblaky vyplněný, z nichž vyniká Bůh otec oděný zlatohlavem a nachovým pláštěm s korunou na hlavě, maje pravici k požehnání vyzdvženou a levicí drže zeměkouli modrou a zlatou s křížem. Pod ním jest štítek v pravo červený, v levo zlatý, a na něm dvě hornická kladiva pošikem přes sebe přeložená.

Boží Dům, ve 14. a 15. st. název farní vesnice, kteráž v 15. st. přejala jméno Nového hradu, na vrchu nad ním založeného, dnes Nový hrad za Skutčem.

Božkovice, ves v okr. Otickém, r. 1385 sídlo Hrdibora, potom i tvrz vladyk z Mrvic a později Černských z Černé. V 16. st. drželi B. Voračičti z Paběnic, ke konci téhož st. Drslav Byšický z Byšic, jehož syn Jan prodal je (1611) Dorotě hr. z Fyrštemberka. Od té doby patřily k Lěstnu.

Božtěšice (mylně *Požtěšice*, prvotně *Božtěšici*, od osob. jména Božetěch, něm. *Postitz*), ves za Ústím n. L., kteráž patřila r. 1228 klášteru Svatojirskému.

Božtěšice, n. ves v okolí Rožďalovic, jež se přip. r. 1378; tehdá tu k. platy jeptišky od sv. Jiří. R. 1392 pr. část B. Václav z B. Drhanovi, faráři v Kozojedech, ostatek patřil vladykám z Doubravan. Později se nepřipominají.

Bračice (pův. *Bratrčici*, tedy správně *Bračice*, nikoliv *Brabčice*), ves u Čáslavě, po níž nazýval se r. 1224 bohatý pán Jan, syn Zbislavův. Veliká část jmění jeho dostala se křížovníkům řádu Něm. a s ní i za neznámé doby B., kdež byl ve 14. st. také farní kostel. B. zůstaly v držení téhož řádu až do husit. válek. V 15. st. dostaly se jako zápisné zboží ke Žlebům (ač 1536 byly v držení Studeneckých). Po Kunšovi Bohdaneckém ujal B. za díl syn jeho Heřman, jehož potomci seděli na tvrzi až do r. 1609. R. 1614 držel B. Jiří Dobřenský z Dobřenic, od jehož potomků prodány

r. 1642 Bernartovi Felix. Šmerovskému z Lidkovic († 1654). R. 1672 koupil B. Arnolt Ferd. L. hr. Suis, dvě léta potom M. Barbora Pöttingová, jejíž syn je prodal k Tupadlům. R. 1618 vypáleny B. od vojska císařského (M. XII, 64).

Brada (nyní na *Bradech*, staroč. na *Bradě*), ves, která byla ve 14. st. farní a již r. 1261 se připomíná, a n. hrad, založený od Načerata Pakoslavice (1241 až 1263). Král Václav II. odňal B. Lévoovi a přivtělil ji ke král. komoře. Později patřila B. ke hradu Veliši a drželi ji r. 1371 Beneš, 1407—1410 Petr z Vartemberka, později Čeněk odtudž a jeho dědici. Od Haška z Valdšteina převzal ji (ok. r. 1450) Markvart z Údrnic, jenž byl předkem Bradských z Labouně. Nástupce jeho Otík prodal B. (po r. 1482) Mikuláši Lickovi z Ryzemburka a od tohoto přikoupil ji Mikuláš Trčka z Lípy k panství Velišskému (H. V, 265).

Bradava, řeka, tak se již r. 1266 jmenovala.

Bradějov (?), r. 1226 ves na klášterství Želivském (psána »Bradeo«).

Bradkovice, Bratkovice (původně *Bratrkovici*), ves u Velvar, již daroval Břetislav I. (1045) kl. Břevnovskému. R. 1416 měl ves najatou Petr z Trkova, později Eliška z Dubé († j. 1423). R. 1437 zapsána Janovi Šmikouskému ze Žďáru, r. 1462 Jindřichovi Míčanovi z Klinšteina. Za těch dob tu byla tvrz. R. 1534 držel je Ondřej Tatek z Kuřiho a jeho potomci ke Zlonicům, pak prodány k dědictví a r. 1584 koupil je Hertvík Zejdlic ze Šenfeldu a prodal je r. 1597 obci Velvarské (H. VIII, 262).

Bradlec, hrad zbořený a Podbradlec samota pod ním. Hrad stál již l. 1322, kdež jej držel Havel Ryba z Lemberka. R. 1325 byl tu pánem Markvart z Jíkve, v l. 1356—1379 Půta z Turgova. Od r. 1391 seděli na B. páni z Jenšteina (bratří Pavlík a Václav). Vaněk, syn Pavlův z J., zdvihl odtud válku proti králi (1416), pročež B. od královských obehnán, dobyt a připojen ke komoře král. Vykázán za věno králové Žofii, ale r. 1421 opanoval jej násilně Čeněk z Vartemberka. Od

roku 1429 patřil Hynkovi Krušínovi z Lichtemburka. Později seděli tu Bradlečtí z Mečkova (1450 Vilém, 1474 Vrbata). Ke konci 15. st. patřil vladykám z Kopidlna, roku 1498 Vilémovi Zubovi z Landšteina. Od r. 1510 držel B. Jiří z Valdšteina († 1532), jehož synové Jan a Albrecht se o panství r. 1533 rozdělili. Albrecht prodal B. (1539) obci Jičínské, ale v držení jeho vešli Trčkové z Lípva, kteří jej připojili k panství Kumburskému (H. V, 194).

Bran, samota u Suletic v okr. Ústí n. L. (něm *Brand*), r. 1218 ves, jež patřovala kostelu Litoměřickému.

Brána, Branka, n. ves (1380), později dvůr v okolí Mnichu (u Kamenice), jenž byl pust v 16. st.

Brandlín, Branlín, ves u Soběslavě, ve 14. st. sídlo vladycké Benešovo († 1381). Od r. 1400 držel jej Albera z Těchobuže, po němž B. Vejrhákové z Koutu dědili. Ku konci 15. st. drželi jej Olbramové Brandlínští ze Štěkře (Jindřich Olbram 1487—1529, Jan 1538—1568, Adam 1589, Jiřík 1589—1602). R. 1602 k. B. Jindřich ml. Hozlaur z Hozlaur († ok. r. 1621). Z konfiskace k. B. r. 1626 Štěpán Draghi, jehož dědicem byl bratr Drago (1637). Od r. 1650 seděli tu Pergerové z Rozenvertu, 1676 Jan Jiří starší Dohalský z Dohalic, 1678 Václav Vojt. z Eckersdorfu, 1695 Oktavius K. hr. Cavriani. Později dostal se B. k Přehořovu a s ním r. 1740 v držení kláštera Zlaté koruny. Po zrušení kláštera (1785) patřil B. k nábož. fondu a od r. 1812 zase byl samostatným statkem (H. IV. 93, M. XVI. 42).

Brandov, farní ves u Hory sv. Kateřiny, bývalé přísl. hradu Borku (1549 Pronotov) a snad teprve v 16. stol. založená Kryštof z Karlovic prodal B. (1577) mimo železné doly Mikuláši z Karlovic, jehožto nástupce Jiřík jej prodal zase (1582) Boh. Felixovi z Lobkovic. R. 1622 příp. se tu kostel, který byl filiálním k Boleboři, avšak r. 1781 zřízena tu fara.

Brandýs (lat. *Brundisium*), město nad Labem, povstalo sloučením dvou vesnic, totiž Hrádku s farním kostelem (viz to) a vesnice při kostele sv. Vavřince. Hrad B.

postavili snad páni z Michalovic před r. 1318 a přeměnili potom ves B. na městečko. Ve 14. a 15. st. měl stejné pány s Mladou Boleslaví a hradem Michalovic. R. 1420 osazen jest B. od Pražanů, ale dostal se po krátkém čase zase pod moc dřevních pánů. Za Krajířův vznikl tu sbor bratrský; r. 1512 tu byl sjezd starších, po r. 1530 odevzdán jednotě i kostel zdejší. Král Ferdinand I. kupoval B. r. 1537, ale nedosáhl ho, když však Arnošt Krajíř se proti němu zapisoval, ujal jej v pokutě (1547). B. se stal statkem komorním. Hned tu vyhubeno učení bratrské. R. 1552 vyhořel hrad, r. 1559 připojen k městečku Hrádek. R. 1562 vyhořel zámek, po čemž v nynější podobě vystaven. Císař Rudolf hledaje zátiší, přicházel na B. a bavil se honbou v širých lesích. R. 1580 potvrdil výsady městečka, r. 1581 povýšil je na město komorní. Učený Tycho de Brahe bydlel nějaký čas na zdejším zámku, ale že měl tu obyt hlučný, přestěhoval se r. 1601 na Benátky. Císař Matyáš také někdy přijížděl do B-a. R. 1624 provedena tu katol. reformace, r. 1631 osadili B. Sasíci, jež teprve Albrecht z Valdšteina vypudil. R. 1634 osadil B. švédský major Stalhans, r. 1639 a 1640 Bannér, r. 1648 Württemberg. Ferdinand III. navštívil B. odpustil poddaným dávky a císař Leopold dal městu trhy výroční. Karel VI., který v lesích okolních honil, dal zámek opravit. Roku 1757 velice B. trpěl pruským i královským lidem. R. 1759 zaveden do B-a řád piaristův, v l. 1776, 1828 a 1836 zuřily tu velké ohně. R. 1813 v prvních dnech srpna dleli ve zdejším zámku císařové Rakouský a Ruský a král Pruský, čekající na odpověď Napoleonovu. Až do r. 1860 byl B. komorním panstvím, ale t. l. koupil je arcikníže Leopold († 1870), jehož potomstvu B. posud náleží. Znamenití rodáci: V. Hnojek, Dr. M. Karlach. Erb srovnává se s erbem království Českého (MB. IV, 5).

Brandýs nad Orlicí, město, prvotně hrad a podhradí, s nímž splynula starší ves Loukotí neb Lokot. Tato připomíná se r. 1227, když ji Kojata Hraběšic Oslovi odkázal. Před r. 1289 založen byl B. skrze

Jindřicha z Prostiboře a též stal se praotcem pp. z Brandýsa. Potomek jeho Oldřich (1308—1322) účasten byl rozličných bouřlivých jednání toho věku. Od pánův těchto z jichž držení B. ok. r. 1340 vyšel, vysazeno podhradí v městečko. Po nich následovali Ješek z Bezkovic (zemř. 1363) a syn jeho Tas, jenž ok. r. 1399 zřídil a nadal nové oltáře v kostele. Syn jeho Jan (od r. 1406) proslavil se jako velitel na Vyšehradě (1420). Po jeho smrti opanoval B. Smil ze Šternberka a z Holic a seděl tu v l. 1429—1431. Nedlouho potom nabyl B-a Zdeněk Kostka z Postupic, ale postoupil ho Janovi, bratru svému (1464), jenž udělil městečku právo, aby o statcích svých řídili, úlevy učinil v robotách a daroval řeku (1483). Syn jeho Bohuše († 1505) vyprosil B-ským erb a právo pečeti zeleným voskem (1503). Bratr jeho Jan přikoupil mnohé vesnice pr. B. (1506) Vilémovi z Pernšteina, jenž jej přivtělil k Potšteinu a hrad zdejší pobořiti dal. Syn jeho Jan obdařiv městečko (1539) prodal panství zase Bohuši Kostkovi z Postupic, jenž je držel k Litomyšli a v B-e jednotu bratrskou podporoval. (R. 1521 tu byl sjezd.) Tuto propadl r. 1547 a kromě toho pokutován nejen, aby B. v manství proměnil, nýbrž i od souzen k arrestu na B-e. Po jeho smrti (1557) měl B. spadnouti na krále, ale prodán (1558) vdově Libuši z Lomnice, kteráž jej odkázala Janovi ze Žerotína, synu svému z prvního manželství. Páni ze Žerotína jsouce vrchností milostivou, prokazovali B-u všelijaká dobrodiní. (R. 1580 vyprošeny trhy.) Buď tehdy aneb před tím vystavěn také (na místě nynějšího zámku) dům pro kněží bratrské neb tak řečený klášteříček, v němž do r. 1623 také biskup bydlel. Také zřízen v Loukotě hřbitov s hrobkou, do níž se páni kladli. Po roce 1620 přišly zlé časy na církev zdejší. S počátku chránil ji Karel ze Žerotína, jenž se byl v B-e narodil, a poskytl ctihodnému bratru J. A. Komenskému (1622) útulek v domku vedle Srubu pod Klopoty, aby tu žiti mohl pobožnosti a spisovatelství. (Tu napsal Labyrint světa a Hlubinu bezpečnosti.) V B-e oženil se Komenský

po druhé, oblíbiv si Dorotu Cyrillovou. Ale brzo donucen jest opustiti B. (1628), an i šlechtný jeho ochránce tu nesměl zůstat, nýbrž bydlel ve Vratislavi, odkudž B. spravoval († 1636). Potom držela B. Kateřina z Valdšteina krátký čas, ale za nedlouho ujala jej Marie Zárubovna z Hustiřan, majíc z pozůstalosti velikou sumu peněz dostati. Potvrdila svobody městečka (1651) a prodala B. (1652) Janovi Bedřichovi z Trautmansdorfu, jenž B. zase k Litomyšli připojil. Syn jeho František prodal B. (1723) tetě své Marii Terezii Tr. z Paaru, po druhé provdané Rothalové, od níž stavěn zámek na Mostku (1724). Tehdy objevena hrobka Žerotínská a vytlučena a vybrána. R. 1732 sleveny městečku roboty. V rodě Trautmansdorfském zůstal B. až do r. 1806. (R. 1781 postaven nynější zámek, r. 1793 kostel.) T. l. koupil B. Arnošt Mouřic z Lynar, jehož rodu do r. 1817 patřil. V l. 1831—1855 patřil B. Valdšteinům, později jej držel kn. Chimay. R. 1869 koupěn jest B. od Parishův a připojen k Žamberku. Znamenitý rodák Karel ze Žerotína. (Že se tu narodil Jan Jiskra, jest báchorka.) Erb r. 1503 udělený: Štít modrý a na něm dvoje hrábě zlaté na kříž přeložené. (B. Kadlík, Děje a paměti B-a 1885 a H. II, 132.)

Brandýsek, Brandýs, ves u Slaného, patřila k nějakému duchovenství, ale od r. 1420 byla v držení světských pánů a spustla dokonce. Do r. 1544 držel ji Daniel Tatous z Vraního, od něhož ji potom Zikmund z Údrče vyplatil (před r. 1551). R. 1590 ještě byl B. pust. Později znova postaven od držitelův Buštěhradských.

Brandýssko, děkanství neb kraj děkana Brandýsského, obsahovalo ve 14. a 15. st. část tak zv. Meziříčí a fary: Brandýs s Hrádkem, Dřevčice, Svrčovice, Svěmyslice, Zapy, Čelakovice, Mochov, Nehvizdy, Vyšehořovice, Jirny, Lhotu, Újezd, Litožnice, Počernice, Kyje, Hloupětín, Prošik, Čakovice, Vinoř, Třeboradice, Hovorčevs, Sluhy a Kostelec n. L.

Braník, na Braněc, ves u Vyšehradu, která se poprvé připomíná r. 1088 v základním listu kostela Vyšehradského a vy-

skytuje se v 13. st. v držení kapituly Vyšehradské. Králová Kunhuta darovala B. (1271) řádu křižovníkův s červenou hvězdou. Probošt kostela Pražského míval tu na břehu Vltavy výton, vybíral tu mýto, a ustanoven tu byl nápravník, který dřeva vytínal. Ves B. patřila ještě r. 1349 proboštovi, avšak od r. 1371 patřila kostelu sv. Jiljí v Starém m. Praž. V potomních dobách mívala tu také obec Staroměstská dvoreček s vápenným lomem.

Branišov (obyčejně *Branšov*, vyslov. *Branžov*), farní ves u Humpolce, jež stála již r. 1226 a patřila klásteru Želivskému odtud až do válek husitských. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací opatům náleželo. B. zůstal v držení kláštera až do zastavení klášterství světským pánům, uveden později Trčkům v dědictví a odprodán od nich se statkem Jeníkovským. R. 1606 oddělen B. jako díl bratrský, ale připojen potom zase k Jeníkovu.

Branišov, *Branšov*, ves u Chotěboře, jež stála již r. 1252. R. 1393 byla již přísl. statku Studence.

Branišov, n. ves u Chvalova (v okolí Sedlčan), tam, kde jest myslivna Branžov neb Purkrábka.

Branná Horní (stč. *Brenná*, *Brenný*), farní ves (již 1359) u Jilemnice a někdy vladycí statek (1359 Štěpán a Macek, 1362 až 1387 Ješek, 1410 Jan Tichava. R. 1392 držel část Vok z Valdšteina. R. 1437 snad tu seděl Jan z Litovic. V 16. st. patřila část k Vrchlabí (bezpochyby bývalá vladycí část) až do r. 1612, ostatek s podacím sv. Mikuláše patřil ke hradu Štěpanicům. Zdeněk z Valdšteina († 1574) postavil v B. zámek vedle starší tvrže. Vdova Maří z Martinic dostavěla jej r. 1582. R. 1594 ujal B. Adam z Valdšteina a prodal ji 1606 Václavovi Zárubovi z Hustiřan, u něhož se nějaký čas J. A. Komenský zdržoval. Po smrti Václavově ujal B. Albrecht kníže Frydlantský maje ji od r. 1628 slíbenou a dal ji v manství Otovi Bedřichovi z Harachu (1632), jemuž r. 1638 z manství propuštěna. Potomstvu jeho posud náleží. (H. V, 237).

Branná Dolní, farní ves s předešlou souvislá, v níž byl farní kostel již r. 1357.

Tehdáž držel B. Jan Skupice, v l. 1362 až 1363 Václav z Cidliny a od r. 1380 patřila ves celá ke hradu Štěpanicům (později k Hoř. Branné). Později zanikla tu fara a kostel sklesl na filiální (H. V, 237).

Branná, ves u Třeboně, r. 1370 vladycí sídlo Alberta a Mikuláše, ale současně z větší části jmění pp. z Rožemberka a přísl. panství Třeboňského. Darováním od nich dostala se B. klášteru Třeboňskému, jenž část vladycího zboží přikoupil; ostatek přikoupili pp. z Rožemberka (1382) od vdovy a syna Mrakše z B. Od té doby patřivala část k panství a část ke klášteru. Tato zvětšena roku 1518, když Petr z R. (1518) několik lidí klášteru přidal za dědiny v Opatovicích zatopené.

Branovice (někdy i *Vranovice*), samota u Dobšic v okolí Týna n. Vlt., někdy i tvrž se dvorem a prvotně ves (Branovici). Roku 1535 držel B. Albrecht Býšovec z Býšova, jenž je prodal r. 1571 Krystyně Čabelické z Čejkov. Od té doby drženy k Týnu n. V. a po jeho vyplacení zůstaly rodu Čabelických. Odkazem dostaly se r. 1632 dětem Rudolfa z Malovic a později připojeny ke statku Bezskému (H. III, 196).

Bransudov, Bransoudov (od osob. jména *Bransud*), dvůr u Rozkoše na místě vesnice, která patřila r. 1226 klášteru Želivskému, ale v 15. st. od něho odcizena. V 16. st. byla příslušenstvím panství Humpoleckého.

Brany, Brana, ves v okr. Chomutovském, již r. 1239 sídlo vladycí.

Břasy, ves u Rokycan, v dřívějších dobách niva, ale od r. 1838, kdež tu stál horní úřad se 4 panskými staveními, zůstala skrze čilé provozování hornictví.

Braškov (nikoliv *Bražkov*), ves u Unhoště, která se již r. 1249 připomíná. Ve 13. a 14. st. rozdělen byl na několik statků vladycích, pročež se i vladky z B-a často připomínají. Také tu byla tvrž, na níž seděl v l. 1389—1404 Grynvald z B. (Jiní znamenitější vladky 1416 Jaroslav z Nevida, Beneš z Vrbna, 1434 Vaněk z Lužce, 1436 Drslav z Malovar.) Okolo r. 1485 patřila část vsi a v 16. st. celá ves k panství Buštěhradskému (H. VIII, 275).

Bratřejov, ves u Nechvalic, stála již r. 1184.

Bratřelec, n. ves v okolí Maštova, po níž se psali r. 1387 Otk a Oldřich bratří, Staník Penta († 1391), 1409 Jan Tluček. R. 1409 se ves tato výslovně připomíná, později není o ní zmínky.

Bratřínov (staročesky *Bratřienov*), ves u Zbraslavě, která patřila r. 1205 klášteru Ostrovskému.

Bratronice (původně *Bratronici*), ves u Blatné, která náležela r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. Od r. 1361 (Mikuláš z B.) vyskytuje se jako vladyčí statek s tvrzí, na němž seděli na počátku 16. st. vladyky ze Sedlce a později Horčicové z Prostého. Jan nejstarší H. († 1616) odkázal B. dceři své Salomeně vdané Vratislavové. Po této zůstalo pět dětí, které se r. 1630 o pozůstalost dělily. B. obdržela Markéta Lažanská z Mitrovic († 1679) a skrze ni dostaly se v držení Lažanských z Bukové. R. 1739 odhádnány věřitelům pro dluhy. R. 1758 držel B. Christ. Jozef v. Gfässer, jenž tu založil kaplanství zámecké. Od rodu jeho dostaly se B. dědictvím (1831) Jozefovi Talackovi z Ještětic. Od r. 1864 patří rodině Battaglia.

Bratronice, ves u Křivoklátu, která patřila r. 1228 též klášteru Svatojirskému, ale později si ji králové zase vzali k panství Křivoklátskému. Ve 14. stol. stál tu kostel filiální, patřící k Bělči.

Brázdím, tři vesnice (Starý, Nový a Velký) u Brandýsa n. L. Nejstarší z nich jest Velký B., v němž stávala tvrz, vedle něho povstal Brázdímeč (od roku 1778 Starý B., protože rozprodáním dvoru panského povstal Nový B.). Oba B-y patřily ve 14. stol. rodině Benešovských. V 16. st. seděla tu rodina Brázdímských ze Svěmyslic. Od nich koupil obojí B. (1547) Bernard Bourman z Louchu, od jehož syna Jana zastavován, až pak prodán (1575) Albrechtovi Bryknárovi z Bruckšteina. Následovali pak Jan Hůlka z Počernic, 1584 Beřkovští ze Šebřova. Od nich nabyli B-ě Jan Rudolf Trčka z Lípy a prodal jej (1610) cí-

saři Rudolfovi. Od té doby patřil ku Brandýsu (MB. IV, 157).

Bražec, farní ves u Bochrova, r. 1316 sídlo Hynka z B. a snad manství služebné k Bečovu neb Andělské Hoře. Od r. 1356 příp. se tu farní kostel, jehož podací patřilo napřed vladycům zdejšími a od roku 1408 Štampachům a jiným rodinám společu. Ok. r. 1540 byl v držení Plikův z Pliknšteina, později Cedvicův. Jiří Vilém z Cedvic s bratřimi pr. (1581) tvrz B., dvůr a ves Anně Šlikovně z Holiče, ovdovělé Kolonové, od níž připojen k Andělské Hoře. Fara, jež zanikla po r. 1620, obnovena zase r. 1783. R. 1641 začínají se matriky.

Bražec, Bražecký vrch (1591), název hory v Jizerském pohoří (něm. *Wittigberg*).

Brdce viz Brdo.

Brdce, n. dvůr severozáp. od města Kladrub k Vrbici. Patřival klášteru Kladrubskému a byl r. 1589 pust.

Brdo, oblíbený u starých Čechův název hor, které mívaly skalnaté hřebeny, tak B. západně u Hoštic (1315 a 1422, nyní samota u Včelné), B. nad Dobřichovicí a Řevnicí (1337), nynější Hřebeny u Dobříše (1346), jihozápadně od Jince (v 16. st.), u Rožmitála (1353, nyní Brdce s Korunou). B. slove také r. 1564 hora nad Štěkní. Pohoří u Cerhovic říkalo se r. 1526 Brdce.

Břebudice, r. 1402 název místní, viz Přebudice.

Břecštejn, n. hrad, řečený od r. 1568 Silberstein, založen na zboží Vlčickém v 15. st. snad od Nykle Zilvára z Pilnikova, jenž se r. 1455 seděním na B. nazývá. Po něm následovali z téhož rodu Jan (1477—1513) a tohoto syn Adam, jemuž B. z manství propuštěn (1522). Zemřel r. 1550, postoupil B. (1544) synu Janovi († 1553). R. 1568 ujal B. Kryštof Zilvár z P. († 1579). B. dědily po něm manželka Sabina z Vřesovic a dvě dcery, z nichž Beatrix B. po smrti matěře († 1581) za díl ujala. Bohatá tato paní třikráte vdaná († 1610) odkázala B. strýci Adamovi Zilvárovi. Tento propadl r. 1622 jmění své a B. prodán r. 1623 Albrechtovi z Valdšteina, jenž jej připojil ke knížectví Frydlantskému. Kníže dal B.

v manství (1627) Danielovi Hebronovi, jehož vdova jej prodala r. 1638 Jakubu Weyherovi a tomuto byl r. 1650 z manství propuštěn. Tehdáž byl B. již opuštěn, poněvadž se drahně let na něm nebydlelo. Sídlo panství přeneseno z něho již v 16. st. na zámek Vlčický. Theerové zvolili si po něm šlechtické příjmení »ze Silbršteina« (H. V, 144).

Břehoryje (pův. *Břehoryji*), ves u Liběšic, patřící roku 1226 klášteru Doksanskému, jemuž ji darovala králová Judita. Od r. 1544 vyskytuje se jako přísl. panství Ústského.

Břekeš, mlýn u Městce v okr. Opočenském, n ves, která patřivala v 16. st. ke zboží tvrze Vranova.

Brenná, farní ves u Mimoně, jež měla farní kostel již ve 14. st. Od starodávna patřivala k panství Zákupskému. Kostel byv prvotně jako kostelec zřízen, znova postaven r. 1730. Po r. 1620 zanikla tu fara a B. patřila k faře Zákupské; nová fara zřízena teprve za naší paměti.

Brennet, veska u Nýrska. R. 1408 založili Bohuslav a Racek bratří z Janovic a na Ryžemberce na poušti nad Dešenici kapli sv. Kunhuty, která posud stojí.

Břešťany, ves u Zlonce, která stála již r. 1282 a patřila kostelu Vyšehradskému. V 16. st. patřila ke statku Zlonickému.

Břešťany, ves u Biliny, po níž se nazýval r. 1238 vladyka Marek z Břešťan. R. 1341 patřila část její ke klášteru Oseckému. R. 1398 seděli tu vladyky z Ledvic držíce manství ke hradu Oseckému, jež drželi r. 1440 Dobeš z Vchynic, r. 1454 nějaký Bořita, r. 1460 Jan z Hřivic. Manství toto později spojeno s tou částí, která klášteru ode dávna patřivala.

Břevnice, ves u Něm. Brodu, bývala přísl. Něm. Brodu a hradu Lipnice, avšak roku 1502 vyměněna ke zboží hradu Ronovce a vsi Krupé. Při dělení téhož zboží r. 1572 dostala se B. k dílu Rosochateckému. Od tohoto statku odprodána r. 1754 Německobrodskému měšťanu Koudelovi, byla odtud v držení potomstva jeho a rodiny Čermákův. Od r. 1873 patří obci kr. města Něm. Brodu.

Břevniště, ves u Osečné, obdržela při

svém založení jméno po Martinovi, který ji vysazoval (*Merlensdorf*, odtud nyn. něm. *Merzdorf*). Ves bývala ode dávna přísl. hradu Děvína. R. 1578 odprodána k panství Vartemberskému. R. 1621 ujali se jí bratří Škopové a prodali ji. R. 1628 prodána ke knížectví Frydlantskému a stala se jeho manstvím, avšak r. 1658 v pokutě ujata a prodána k Mimoně.

Břevnov (Velký), také u sv. Markéty, krásný klášter a far. ves u Prahy. Klášter založen od Boleslava II. na přímlovu sv. Vojtěcha (993), jenž tu provedl oblíbenou svou myšlenku. Dvanácte mnichů řádu sv. Benedikta, přivedených z kláštera sv. Alexia a Bonifacia v Římě, byli první obyvateli ústavu toho druhu v Čechách prvního a postavili svýma rukama kostel a konvent (prý na jiném místě, než nyní stojí). Radla, soudruh sv. Vojtěcha z mladosti, stal se pode jménem Anastasius prvním opatem, avšak opustil Čechy po pádu Slavníkovcův a apoštoval v Uhřích. Boleslav nadal klášter dostatečně, Břetislav I. pak, poněvadž postaven větší kostel, daroval (1045) kromě jednotlivých vesnic velké panství u Horažďovic a přivtělil ke klášteru Rejhrad na Moravě. Také přivtělen později klášterec v Opatovicích. Opatové B-ští, pocházející z předních rodin, zhusta bývali při dvoře královském a od papežů nezřídka delegováni jako soudce při odvolání do Říma. První opatové byli: 993—996 Anastasius, 996—1011 Jeronym, 1011—1023 Řehoř I., 1023—1035 Arsenius, 1035—1089 Menhart, 1089 až 1110 Vojtěch, 1110—1127 Kliment I., 1127—1129 Oldřich, 1129—1167 Petr I., 1167—1169 Hartman, 1169—11.. Jindřich I., 11.. Zdeněk, 1197—1217 Kuna, 1217—1236 Dluhomil, 1236—1238 Pavel I., 1238—1249 Kliment II., 1249 až 1253 Vít, 1253—1278 Martin I., 1278 až 1290 Křišťan, 1290—1332 Bavor z Nečtin, 1332—1336 Jetřich, 1336—1360 Předbor z Chroustoklat, 1361—1365 Diviš I., 1366—1381 Oldřich II., 1381 až 1385 Jindřich II., 1385—1408 Diviš II., 1409—1419 Žibřid, 1419—1426 Mikuláš. Ve 13. st. nabýval klášter statkův na rozličných stranách. Nejdůležitějším bylo daro-

vání újezdu Polického skrze krále Přemysla I. Neb až to byl tehdy většinou les, přece snažnou pílí mnichův vzděláván. K tomu přišla také ok. r. 1253 krajina Broumovská, která pak rychle mýtěna a zalidněna. Za nedlouho povstala proboštvství v Polici a Broumově (tu i klášter r. 1322). Jiné zboží klášterské tvořilo se ve 13. a 14. st. v okolí Kostelce (naproti Orlíku). Třetí obvod byl okolo vsi Hrdel, čtvrtý vesnice u Přerova. Avšak klášter měl kromě statkův na Moravě ještě i jiné rozličné důchody v Čechách, tak že patřil ke klášterům nejbohatším. Na počátku válek husitských uchytil se opat do Broumova. Dne 22. května r. 1420 klášter od Táborů a lidu Pražského ztečen a vypálen a sedm mnichů, kteří se opozdili, zavezeno do Prahy. Klášterní stavení sice byla zničena, ale ke zubožení konventu přispěl více král Zikmund, jenž statky jeho většinou zastavil. Opat Heřman (1426—1449) usadil se tedy v Broumově. Nástupcové jeho byli: 1449—1459 Jan, 1460—1461 Havel, 1463 Řehoř II., 1464—1467 Petr II., 1474 Jan II., 1481 Řehoř III., 1483 až 1495 Pavel II., 1495—1506 Kliment III., 1506 Řehoř IV., 1506 Vavřinec, 1509 až 1537 Jakub, 1537—1553 Matěj, 1553 až 1575 Jan Chotovský, 1575—1602 Martin II. řečený Korytko z Pravdovic, 1602—1621 Wolfgang Zelendár z Prošovic. Snaha všech těch nesla se k tomu, zachovati, co se zachovati mohlo. Újezd Nezamyslický a zboží Kostelecké sice dědičně odprodány (a to katolickým pánům), avšak udrženo panství Břevnovské a Broumovské s některými menšími statky. Na klášterští postaven byl r. 1545 nový kostel a u něho zřízeno proboštvství, jež podřízeno bylo opatu, sídlícímu odtud stále v Broumově. Kritická léta pro B. byla r. 1619 a 1620. Direktoři zemští prodali z větší části statky jeho (i panství Broumovské). Když však obnovená císařská vláda, uveden jest Šimon Chlodomasteus v proboštvství klášt. B ského, tehdy velice zuboženého. Nový opat Jan Benno (1621—1646) a nástupcové jeho Alexius Hübner (1646—1651, Augustin Seyfert (1652—1663), Tomáš Sartorius (1664—1703) udržovali klášterství v do-

brém řádu. Opat Otomar Zinke (1700 až 1738) byl dobrý hospodář a druhým zakladatelem kláštera B ského, jež s velikým nákladem tak vyzdvihl (1701—1736), jak se nyní spatřuje. Následující opatové byli: Benno Löbel (1738), Bedřich Grundtman (1752), Štěpán Rauttenstrauch (1773), Jakub Chmel (1786), Fortunat Böhm (1806), Placidus Beneš (1818), Jan Rotter (1844), Rupert Smolík (1886), Bruno Čtvrtečka (1887).

Březenec viz Březec.

Březhrad, ves u Opatovic, kteráž patřovala kl. Opatovskému. Prvotně říkalo se jí Lhota Břehrad (1228). Po rozchvácení klášterství (1420) dostal se B. v držení obce Hradce Králové. R. 1547 odňat jí a prodán pp. z Pernšteina, ale obec jej zase r. 1559 koupila a kromě l. 1620 až 1628 až na naše časy držela.

Březí, bezpochyby totéž co Hlásný (něm. *Wachteln*), ves u Rožemberka.

Březí, Bříza (stč. *Březie*), ves u Řičan, jež měla r. 1358 farní kostel. Držiteli jejími bývali obyčejně měšťané Pražští, jako r. 1358—1360 Donat Rost, 1380 Endrlin a Merklín a r. 1414 Rynart ze Sluštic. Od té doby patřilo B. ke zboží Sluštického a připojeno s ním k Ůhřiněvsi. Fara zanikla za neznámé doby a kostel zůstal filiálním ke Slušticům.

Březí, ves u Trh. Svin, r. 1357 sídlo Trojana z Doubravice, v l. 1448—1478 Mikuláše Safrána, jehož potomci se nazývali Březskými z Veselé. Od nich koupil B. Petr Beran, od kterých doby drženo k Tučapům. Tehdy tu byla tvrz. Někjaký čas bylo B. v držení Špulířů z Jíter a koupeno r. 1601 k panství Novohradskému (H. III, 261).

Březí, ves u Čachrova, jež v l. 1379 až 1595 zůstávala při zboží Čachrovském a tehdy se dostala za díl Vilémovi Bohuchvalovi z Hrádku, jenž tu tvrz postavil. Od něho koupil B. (1600) Adam Šofman z Hemrlesu a od jeho potomkův připojeno zase k Čachrovu (H. IX, 266 až 267).

Březí, ves bližší Sedlce, r. 1291 buď les aneb ves, později ves panství Chlumického (1604).

Březí Vlachovo, město, příp. se poprvé roku 1274, jsouc vladyckým sídlem bratří Verneře, Vchyny a Michala. R. 1318 připomíná se Lev z B., syn Valkounův. R. 1359 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo třem vladykám. Později (asi od roku 1383) bylo B. v držení Malovcův (Petra a Bohuslava). Po synu jednoho z nich Vlachovi z B. (1415) nazýváno B. Vlachovým. Potomek jeho Vlach z B. znám jest jako horlivý přívrženec krále Jiří. Z té příčiny Němci vtrhše do Pračenska (1468), tvrz zdejší vypálili. Roku 1469 zase dobytá od katolických Čechův, ale neunavený Vlach zase ji obnovil. Roku 1502—1517 vládl tu Jan Vlach Malovec. Na přímlovu Oldřicha Malovce povýšena ves B. na městečko a dán mu erb (1538). Dcera po něm († 1561) Kateřina Bořitova vzdala B. (1569) zeti svému Janovi ze Vchynic. Po něm následovali Jakub Černín z Chuděnic (1570) a synové jeho Karel a Ondřej. Ok. r. 1620 jest B. od vojáků vypáleno. Od Jana Karla, syna Ondřejova, koupil B. (1623) Jindřich Žákavec ze Žákavy († 1643). Od syna tohoto (Diviše Lva) koupil B. 1656 Karel Leopold hrabě Millesimo, jenž přikoupil několik statků okolních. Rozšířené panství koupil (1676) Matyáš svob. p. z Vunšvic, ale prodal je roku 1680 Gundakárovi z Dytrychšteina, jehož potomstvu panství (r. 1689 za nápadní vysazené) až do vymření patřilo. Erb: Modrý štít, v němžto vzhůru zpjatý kozel šerý vyskakuje, maje rohy a kopýtko na všech čtyřech nohách stříbrné (H. VII, 230).

Březí, r. 1414 ves v okolí Skřiple.

Březí (*Seslas*) viz Bříza.

Březí viz Břízí.

Březí, Březsko, n. ves u Lub, která slove r. 1379 Nová Bříza. Stávala tu také tvrz, která patřila Loubským z Lub. Po zpuštění vesnice nazýváno místo to Březskem (1544). (H. IX, 162—164.)

Březí, Bříza, n. ves, která stávala v okolí Dešenic. R. 1379 patřila vladykám Čachrovským a r. 1533 byla již pusta.

Březina, farní ves u Mnich. Hradiště, jež darována byla r. 1225 křižovníkům Svatomářským. Později dostala se klášteru

Hradištskému a r. 1356 byla tu také fara. R. 1420 dostala se s klášterstvím v držení Jana Ralska z Vartemberka. R. 1436 zapsána Janovi Čapkovi ze San. Později se dostala B. v držení pánův Rohozeckých a oddělením od Rohozce dostala se k panství Svijanskému. Po r. 1620 zanikla tu fara a B. patřila k faře Loukovské, později Loukovecké. R. 1787 zřízena tu lokalie, r. 1856 fara. (M. XX, 79.)

Březina, ves u Hořepníka, která již r. 1299 stála a k panství Hořepnickému patřila. Při vsi stával hrad, jemuž se říkalo napřed Hořepník a později Konipasy. Z počátku býval sídlem držitelův panství Hořepnického (viz to), v 15. st. spustl. R. 1572 prodali Burjan a Ferdinand bratři Trčkové z Lípy zámek pustý K. a ves B. Janovi Houskovi ze Zahradky. Když takto utvořen nový statek B ský, postavena nová tvrz, na níž seděli 1589 až 1600 Jan Albrecht Křinecký z Ronova, 1605—1611 Maternové z Květnice, 1611—1646 Vratislavové z Mitrovic, 1646—1666 Miličovští z Braumberka, později pp. z Talmberka, od té doby drahně držitelův z rozličných rodin, posledně ryt. z Eisenšteina (H. IV, 342).

Březina, ves u Radnice, zámek nový a starý hrad postavený snad (po r. 1379) od Jindřicha z Elstrberka (r. 1389 seděl na Březině). Od r. 1398 seděl tu Jan Žid z Vetlé († 1407), r. 1402 Václav ze Švamberka, 1410 Něpr Duc, r. 1439 Harant a Lvk bratří z Vařin. Potomek jich Jan Harant prodal B. r. 1498 Zbyňkovi z Buchova a tento (1499) Bohuslavovi ze Svinař. Potomek tohoto Jiří Litevský ze Svinař prodal B. (před r. 1518) Kateřině ze Slatiny, manželce Drslava Černína z Chuděnic († 1531). V držení B. následovali čtyři jich synové. Když došlo r. 1562 k dělení, dostal B. za díl Václav Černín a ten ji prodal (1576) Jeronymovi Hrobčickému z Hrobčice, jemuž náležela do smrti. Syn jeho Jan Vilém nemohl býti věřitelům práv a proto odhadána B. jednomu z nich, od něhož ji koupil r. 1608 Jan z Klenového († 1624). Vilém, syn jeho, prodal B. (1628) Lidmile Příchovské z Kokořova, od níž

nabyl jí manžel Petr Jiří z Příchovic († 1640). Po jeho smrti našlo se drahně dluhů, pročež prodána B. (1642) Petrovi Pavlovi Malovci z Chýnova, jenž přikoupil také Přivětice a Radnici. A poněvadž hrad pro nebydlení na něm spustl, nazývalo se panství odtud Radnickým (viz Radnici). Nový zámek povstal na poč. našeho století (H. B. IV, 246).

Březina, ves u Deštné za Soběslaví, příp. se r. 1294 pod ním. jménem *Pirchet* jako přísl. statku Deštenského. Od pánů z Hradce prodána roku 1364 ke hradu Choustniku a od tohoto r. 1595 k Červené Lhotě.

Březina, n. ves u Nedamova a Herrndorfu v okr. Dubském, jež stála již roku 1253. Později patřovala k panství Dubskému neb Beršteinskému.

Březina, ves, která patřila v 16. stol. k panství Vartemberskému a buď později zanikla aneb jméno své změnila.

Březina, n. ves u Poříčí Spál., r. 1601 pustá.

Březiněves, **Březňoves**, ves u Karlína, jež se příp. r. 1159 a od té doby patřila křížovníkům Svatomářským. Císař Zikmund zastavil B. (1436) Václavovi Cvokovi, sousedu v Novém m. Pr. R. 1454 držel ji Jan Sosnovec, a nástupce jeho Heřman Sirotek ze Zborce prodal B. (1461) Joštovi, biskupu Vratisl. a nejvyššímu převoru, též řádu týchž křížovníkův.

Březinka, ves u Bělé. Tu se narodil r. 1787 kněz Václ. Krolmus, pilný sběratel starožitností.

Březinka, dvůr u Nedamova, n. ves, která se již r. 1253 připomíná. Později tu byl dvůr, patřící ke hradu Housce, avšak v 17. stol. byl přísluš. Nového Beršteina (BD. 343).

Březec, **Březenec**, **Březno**, **Malé Březno** **Hořejší** (něm. *Pirken*, ale dříve i *Pirka*, *Pirkau*), ves u Borku (Jírkova), roku 1363 farní s kostelem sv. Linharta. Tehdáž patřil Jetřichovi z Alamstorfu, ale prodán potom (1381) křížovníkům Německým, kteří jej k Chomutovu drželi. Ku Chomutovu patřil B. ještě v 16. st., avšak

oddělen a připojen k Borku. Fara tu v 17. st. zanikla.

Březnec, **Březenec**, **Malé Březno** **Dolejší** (něm. *Klein-Priesen*), ves u Hobčic v okrese Boreckém, která byla ve 14. st. farní vesnicí. O podací kostela zdejšího dělili se v l. 1400—1406 Bušek z Eisenberka a dcery n. Zdislavovy z Libofic. Od r. 1417 patřila část i s podacím ke hradu Borku. L. 1437 prodala Anežka ze Rvenice věno své ve B. Janovi z Litovic, avšak B. vyplacen za nedlouho. Zase odprodán r. 1464 Janovi ml. z Údrče, jehož syn Jiřík jej prodal r. 1495 zase k Borku. R. 1499 odprodán zase. V 16. st. patřil B. Borňům ze Lhoty. Roku 1623 propadl jej Ota B., ale koupila jej Majdalena vdova. Později patřil ke Konobržům a r. 1671 přikoupen od Hanuše Kašpara Broje z Geiselberka k Eisenberku.

Březnice, město, prvotně vladycké sedění, jež se r. 1238 příp., později hrad s městečkem. Hrad snad založil Budislav z B. (1224—1240), jehož potomky byli: Havel (1318—1321) a bratři Jaroslav (1355—1369) a Havel. V držení B. následovali od roku 1377 Beneš a Jindřich (synové Havlovi?), tento seděl tu ještě r. 1407. R. 1406 měl polovici B. (snad Benešovu) Ondřej Huler z Orlíka, od něhož se dostala zástavou Půtovi ze Skály, avšak král Václav vyplatil ji (1410) prodal B. Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína. Po něm drželi B. Václav syn († 1457) a pak vnukové Petrovi, z nichž Jan ji držel na svůj díl. Od r. 1496 držena B. k Orlíku. R. 1506 prodal Václav Zmrzlík ze Sv. B. Zdeňkovi Malovci z Chýnova († 1512), jehož synové Jan a Petr se r. 1531 tak rozdělili, že se B. dostala tomuto. Když pak Petr r. 1547 proti králi se provinil, proměněna B. z pokuty v manství královské a Petr stížen tu domácím vězením, jež svévolně zrušil. Proto propadl všechen statek a B. prodána Jiříkovi z Lokšan, mistokancléři říšskému (1548). Manželka tohoto Kateřina známa jest pro oddanost svou k arciknížeti Ferdinandovi a milostné jeho choti. Na zámku zdejším přebývala Filipina Velsеровna, zde snad uzavřen roku 1557 tajně její sňatek a narodil se tu nej-

starší její syn Ondřej (1558). Ferdinand († 1603), Jiříkův syn, potvrdil r. 1570 svobody městečka, jež bezpochyby za něho rozšířeno částí řeč. Lokšany. Synové jeho Adam a Jiřík drželi (asi od r. 1607) po polovici B. Od onoho dostala se jeho polovice (1615—1617) manželce Lidmile Lokšanové z Chuděnic, kteráž ji prodala Přibíkově Jeníškovi z Újezda (1623); druhý díl koupil tento z konfiskace, provedl tu reformaci katol. a založil zde kolej jezovitskou, kterou Karel a Martin Luragové, vlastní mistři, v l. 1640—1642 i s kostelem sv. Ignáce a Frant. Xav. postavili. Manželka jeho Lidmila Kateřina z Talmberka založila tu kněžský seminář. Po smrti Přibíkově (1651) dostala se B. synovci jeho Přibíkovi Františkovi, jež svobody městečka potvrdil (1651). Tak i učinil (1719) poslední toho rodu Jan Jozef (zemř. 1728), jež odkázal B. i erb svůj Vilémovi Albrechtovi Krakovskému z Kolovrat. R. 1773 zabrala c. k. vláda zdejší jmění jezovitův; kostel byl podřízen napřed Bubovské faře, ale r. 1788 sem fara přenesena. Panství B-ké zůstalo v držení Krakovských až do smrti hr. Hanuše (1872), po němž je dědil Edvard hr. Pálffy. Erb: Štít stříb. shora polovičný, v každé polovici černá orlice s korunou, pyskem a drápy zlatými a obě drží pysky zlatý věnec, pod nímž jest mezi prsy jich štítek se třemi pruhy červenými a tolikéž stříbrnými (štít rodu Zmrzlíkův).

Březnice, ves u Sodoměřic n. s tvrzí, r. 1353 Štěpánova ze Štramberka, r. 1358 až 1359 Vchyny z B. Od r. 1388 vyskytuje se tu Majnuš z B. z rodu vladk z Mlékovic, jehož potomci tu do 16. st. seděli. Po r. 1510 držena B. k panství Týna n. V. a r. 1589 prodal ji Prokop Čabelický ze Soutic Petrovi Vokovi z Rožemberka, jež ji k Bechyni připojil (H. VII, 52).

Březnice, ves u Strojetic, která se již r. 1275 připomíná. Později tu byl vladčí statek, který se stal r. 1474 manstvím služebným ke Hrádku Krívovlátu. R. 1515 byl tu toliko dvůr, jež náležel potom ke statku Strojetickému.

Březnice neb **Krásné Březno**, ves za Ústím n. L., jež se r. 1186 připomíná

a od té doby křížovníkům Svatomářským patřila. R. 1335 přijal B. v manství Jindřich z Kyc. Od potomkův jeho koupil B. Dobeš z Bron (1405) a když ten ji propadl, propuštěna z manství. V 16. st. držena ke hradu Blansku a když tento opuštěn, sídlili páni v B-i, totiž rod Althainův (1650—1669), Cavrianův (1687 až 1753) a po nich Hardekův, kteří přikoupili Všebořice. V l. 1798—1865 střídali se držitelé rozličných rodin a r. 1865 k. statek B-cký Dr. V. Russ, zemský a říšský poslanec.

Březnice, místní položení od nynějších Hartmanic jihozápadně (snad na místě Dobré Vody). V 11. stol. žil tu sv. Vintř, poustevník, jež pocházeje z knížecího rodu něm. asi 40 let dlel v Šumavě a zůstavil po sobě cestu lesem tím prokleštěnou od sv. Jana a Rinchnachu v Bavořích až ku B-i, kdež r. 1045 zemřel. Kníže Břetislav dal mrtvolu jeho převézt do kláštera Břevnovského. Na stezce té vysazeno clo témuž klášteru, jež se později v Hartmanicích vybíralo.

Březnice, ve 12. stol. název potoku Blšanského.

Březno (pův. *Březan*, v 16. st. *Velké Březno*), město u Chomutova, po němž se nazývali roku 1281 Liděť a Bedřich z Března. Ve 14. stol. byla tu fara. B. držel r. 1375 Heřman ze Šumberka a r. 1401—1409 Aleš z Kolovrat, po němž je měla r. 1422 dcera Dorota. R. 1440 jsouc ještě vesnicí s tvrzí, obdrželo svobody od Plichty z Žirotnína, r. 1443 bylo v držení Mikuláše z Lobkovic a jeho potomkův Hasišteinských. Jan z Lobkovic vyprosil B-u (1469) povýšení na městečko. R. 1490 dostal slavný Bohuslav z Lobkovic a z Hasišteina B. a blízké vesnice na svůj díl. Rod Lobkovský držel B. jako manství až do r. 1541, kdež je Bohuslav Felix prodal Šebestianovi z Veitmile. Ten potvrdil (1545) výsady městečka, jež synové jeho Kříž a Václav prodali r. 1550 Janovi Kernárovi z Korbic. Tento potvrdil svobody městečka r. 1551 a r. 1556 král Ferdinand. Pro nepřijetí léna spadlo B. na korunu a připojeno od arciknížete Ferdinanda ku panství Chomutovskému.

R. 1573 dostalo se městečko B. dědičně Bohusl. Felixovi Hasišteinskému z Lobkovic a drženo k panství Hasišteinskému, s nímž prodáno r. 1607 Štampachům a připojeno k panství Ahníkovskému. R. 1581 začínají se matriky. V l. 1739—1749 postaven tu nynější kostel. Jak se stalo městem, není známo. Erb: Na modrém štítě stříbrná hradba se stínkami a červenými stříškami, za níž stojí muž brněný, vrchní částí těla nad hradbu vynikající, an drží v pravici halapartnu.

Březno, ves nad Ohří u Postoloprtn, odkudž se nazýval r. 1238 Mikuláš z B a. Až do r. 1420 bylo B. v držení kláštera Postoloprtského, potom obce Lounské a od dob Jiříka Poděbradského náleželo k Postoloprtnům. R. 1549 prodal Štěp. z Veitmíle B. Albrechtovi Kaplířů ze Sulevic, ale roku 1559 patřilo zase k Postoloprtnům.

Březno Malé viz Březnec.

Březno Malé, Březnec, ves u Svadova, která se dostala r. 1188 darováním páně Hroznatovým křižovníkům Svatomářským. Později patřilo k panství hradu Varty a ještě r. 1548 k Vel. Březnu. R. 1619 vyskytuje se již jako přísl. Doubravské hory a Teplice.

Březno, Velké Březno, ves u Svadova. R. 1167 daroval Milota Zdeslavíc B. kostelu Litomyšlskému. Ve 14. a 15. st. bylo přísl. hradu Varty a po jeho spuštění sídlem statku, po němž se zvali Březenští z Vartemberka. Asi od r. 1539 drželi jej pp. z Zolhauzu (1539—1548 Hanuš, 1554—1594 Jindř. Abraham, 1594—1597 Bedřich, 1597—1606 Antonín). 1606 k. B. Abraham starší z Boku, 1628 Karel z Glichu a z Miltic, jehož dcera prodala jej (1676) Žofii Anežce z Dytrychšteina. V rodu tomto bylo B. až do r. 1745, kdež se dostalo v držení hrabat z Harachu (Ferdinand, Arnošt Vít, Jan, Arnošt). Od r. 1841 jest v držení Chotkův z Chotkova a z Vojnína.

Březno, Vysoké Březno, ves u Mostu. Hanuš z Fictum prodal B. před r. 1540 klášteru Zahražanskému, kterému roku 1620 odňato a Otovi Borňovi ze Lhoty prodána ale roku 1623 zase navrženo.

R. 1782 klášter zrušen a r. 1789 prodáno B. obci Mostské.

Březno, Březn, městys nad Klenicí u Ml. Boleslavě, prvotně ves a bezpochyby ona ves podobného znění, která patřila od 11. st. kostelu Litoměřickému. V letech 1255—1416 bylo v držení pp. z Vartemberka, jichž předkem byl Markvart z Března (1197—1228). Později odprodáno a patřilo v l. 1468—1473 Janovi Lapačkovi ze Sukorad. Ok. r. 1515 koupil B. Jindř. Hložek z Žampachu († 1544), jenž odkázal tvrz a městečko B. bratru svému Matěji, ale tento odevzdal všechny své statky Otíkovi z Bubna († 1552). Po něm následoval syn Jindřich, potom syn Mikuláš Vratislav (1602—1617) a tohoto synové. Jeden z nich Kunata Jaroslav dostal B. asi r. 1657 na díl († 1684). V držení jeho potomstva zůstalo B. až do r. 1749, kdež veřejnou dražbou prodáno. Při opětné dražbě r. 1751 koupil B. Jan Adolf hr. z Kounic, jehož potomstvu statek dosud náleží. V 17. st. zanikla fara a obnovena r. 1747. Erbu B-ští, pokud jest známo, neužívali (H. X. 42).

Březová, ves u Malešova n. s tvrzí, r. 1318 sídlo Jindřicha, syna Příbramova, později vladyčí statek, z něhož snad pocházel Vavřínc z B. (nar. asi r. 1370) R. 1414 dostala se v držení Bernarta Grubera, r. 1437 Mikuláše Sokola z Lamberka a po něm Ondřeje z Řimovic (zemř. 1446). Na poč. 16. st. patřila k panství Malešovskému, od něhož odprodána r. 1571, ale zase k němu přivtělena. R. 1655 prodána Vilémovi Hrobčickému z Hrobčice na Koruticích a se statkem Korutickým dostala se k panství Křesetickému (HB. V, 252).

Březová, Březový, ves u Dol. Březan, patřila r. 1310 a potom klášteru Ostrovskému. V držení kláštera zůstala i v 16. a 17. stol. a teprve r. 1742 postoupena arcibiskupovi k Březanům (PA. IVA, 169).

Březovice, ves u Hořic, nazvaná po potoku Březovici, mjetek r. 1318 Tasa a Rubína z B., kteří snad na Pustohradě u Lhotky Březovské seděli. R. 1365 vyskytuje se B. jako přísl. zboží Hořického, r. 1395 v držení (z části) Rubína z Třeb-

ňouševsi a v 16. st. jako příslušenství statku Jerického.

Březovice, ves u Chroustovic s tvrzí, v l. 1382—1400 sídlo Zdeňka z B. Odtud pocházel Jiří Kroměšín z Březovic, jenž byl hejtmánem Táborův, jako i Jakub Kroměšín z B., jenž vypálil r. 1420 klášter Hradiště, a Jan Kroměšín z B. V 16. st. seděli tu Příbkové z Otoslavice; od poč. 17. st. pak byl statek mezi ně rozdělen na dva díly. Oba spojili v jedno Václav Haugvic z Biskupic, jenž zdědil (před r. 1649) dolní díl a manželka jeho M. Lucie Haugvicová z Nedabylic, jež koupila horní díl od Anny Mandalény Vrochyňové ze Sulevic. Haugvicové drželi B. až do 18. st. a pak přikoupeny k Rosicům (H. I, 222).

Březovice, jiné jméno vesnice Jilovice neb Jivovice u Rožemberka.

Březovice, původní jméno vesnice Příslovice v okr. Vyšňobrodském.

Březsko viz Břeží.

Březsko, Břízsko, n. ves u Slatiny v okolí Kralovic a Chříče, jež patřovala ke hradu Krašovu. Vilém Sviták z Landšteina prodal B. r. 1576 Šebestianovi Lažanskému z Bukové ke statku jeho Chříči. R. 1604 se ještě B. přip. (P. A. VI, 304).

Břežanky, Břežany, ves u Bíliny, která patřila od r. 1209 klášteru Oseckému.

Břežany (pův. *Břežané*), ves u Netvořic n. s tvrzí, r. 1414 sídlo Markéty z B., později Ondřeje z Petrovic a Vaňka z B. (1435). R. 1521 dostal B. za díl Přibík Netvorský z Břízy, po něm seděl tu r. 1550 syn Albrecht, potom tohoto syn Aleš († 1602) a pak tohoto syn Přibík. Tento prodal r. 1622 tvrz B., městečko Netvořice a jiné přísl. Pavlovi Michnovi z Vacinova, který je připojil k panství Konopištskému (MB. V, 59).

Břežany, ves u Čes. Brodu, ve 14. st. z části jmění arcibiskupův a příslušenství panství Brodského. Tato část dostala se k panství Poděbradskému; zapsána od Jindřicha Hynka knížete Minstrberského Kateřině Klinšteinské z Okoře a objevuje se proto r. 1532 jako část panství Škvoreckého. Druhá část byla jméním arcipřysta Vratislavského a dostala se

r. 1437 Mikuláši z Církvice, od jehož potomkův prodána Čabelickým ze Soutic. Od té doby držena ke Komoficům a s nimi dostala se Smiřickým. Z počátku držena ke Kostelci, potom ke Škvorcí.

Břežany, ves u Plaňan, která se přip. r. 1088 v zaklád. listu Vyšehradském. Témuž kostelu patřila tu část i r. 1356 a dostala se zápisně r. 1436 ke Kolínu a později držena k Poděbradům. Druhou část koupil roku 1290 klášter Sedlecký od Hynka z Dubé a měl ji ještě ve 14. st. Od 16. stol. seděli tu a nazývali se po B-ech Břežští z Ploskovic, jimž sice r. 1622 odňaty, ale zase později navráčeny. Pro dluhy Václava Břežského z P. dostaly se r. 1655 k odhadu a koupil je r. 1657 Antonín Binago, jenž je připojil k Choceňnicům. S těmito dostaly se ke statku Cerehenskému (P. A. I, 307).

Břežany, n. ves u Kolína mezi Osekem a Jestřábí Lhotou, jež patřila ve 14. a 15. st. klášteru Strahovskému a později zatopena rybníkem Bačovským (P. A. XII, 228).

Břežany, ves u Budyně, připomíná se r. 1336 jako příslu. hradu Budynského, k němuž i potom náležela.

Břežany, ves u Chříče, patřovala k panství Křivoklátskému, od něhož postoupena Janovi st. z Lobkovic (1561) a ten přispěl na postavení kostela (1564). R. 1564 prodal B. kapitole Pražské, která je přivtělila k Čisté, r. 1713 pak připojeny ke Chříči. R. 1727 kostel (filiální) byl opraven (P. A. X, 50).

Břežany (něm. *Pressern*), ves u Žatce, jež patřila klášteru Valdsaskému v Bavořích. Tento postavil tu kostel, jenž povýšen r. 1365 na farní. R. 1360 patřily B. k Pětipsům. R. 1388 drželi B. Zikmund a bratři jeho z Koldic. Fara ta později zanikla.

Břežany Dolní, ves v okr. Jilovském n. s tvrzí, r. 1356 majetek Henslina Menhartovice, později kláštera Zbraslavského a ok. r. 1364 v zástavě biskupa Litomyšlského. Císař Zikmund zastavil B. (1436) Benedovi z Nečtin a klášter je potomku jeho Janovi (1476) odprodal. Ok. r. 1530 koupil B. Jan st. z Valdšteina,

r. 1546 ujal je Jetřich Špetle z Janovic, od jehož potomkův prodány r. 1573 Jiřfkovi Oděradskému z Hrušova. Ok. r. 1590 vyženil je Kryštof Želinský ze Sebužína († 1606), jehož potomstvu do r. 1627 patřily. R. 1627 koupil je Pavel Michna z Vacinova, od jeho potomstva hrabata z Trautmansdorfu a r. 1715 přikoupeny k arcibiskupství.

Břežany Panenské, ves n. s tvrzí v okr. Karlínském, obdržely příjmení své proto, že patřily r. 1228 a potom panenskému klášteřu sv. Jiří na Hradčanech. R. 1421 zabrány od osob světských a dostaly se později v držení Vaňka Pivo ze Zhoře, jehož vdova Anna je zase klášteřu postoupila (1441). R. 1631 zmocnili se B. čeští emigranti, přes to však zůstaly v držení klášteřa až do jeho zrušení. Pak byly až do r. 1820 ve správě nábož. fondu a připojeny k Odolce, s níž roku 1820 prodány.

Břilice (do *Břilice*, stč. *Břulici*), ves u Třeboně, starodávne přísl. panství Třeboňského, k němuž již r. 1366 patřila.

Břístev, ves u Rožďalovic, r. 1385 sídlo vладыč, v 16. st. jen dvůr, který se dostal k Dymokurům; tehďa se tu ves znova stavěla a připojena po r. 1622 k Rožďalovicům.

Bříství, Břístí, samota u Křečohoře v okr. Kolínském, n. tvrz a ves, r. 1388 sídlo Michala z B. († 1410), pak Mikuláše z Lysé a jiných vладыk. R. 1461 patřilo ke Kolínskému panství a rozprodáno lidem, však zůstal tu dvůr Břístských z Břístí. V l. 1543—1545 skupila je obec Kolínská, ale ztratila je zase r. 1547. po čemž připojeno k panství Kolínskému.

Bříství, farní ves u Kounic, která stála již okolo r. 1000. Tehďa dostal klášteř Břevnovský od sv. Vojtěcha z otcovského jeho statku vsí Bříství a Vykáně i s jinými vesnicemi a poddanými. R. 1437 zastaveno B. Jindřichovi ze Stráže a drženo k panství Přerovskému, nicméně zůstalo klášteřu podací. R. 1608 dal císař Rudolf B. dědičně Janovi Rud. Trčkoví z Lupy, jenž je ke Kounicům připojil. R. 1714 založena nad B-ím kaple sv. Kříže, jež po r. 1764 spustla (Trnka, Kounice, 35).

Břístfany, ves u Hořic, r. 1380 sídlo

Paška, r. 1395 Frenclina z B., potom sídlo rozličných vладыk, kteří seděli na tvrzi. Roku 1521 patřilo ke zboží Bašnickému, r. 1542 přikoupeny k Hořicům (H. V, 137).

Břístě Mladé (ve spisech i *Nové*, u starých i *Mešné*, poněvadž tu byl kostel). R. 1226 patřilo B. s kaplí klášteřu Želivskému, k němuž i potom patřilo. R. 1356 byl tu již farní kostel, posv. sv. Janu Křt. Po r. 1643 zanikla tu fara a B. stále zůstávajíc u panství Želivského, patřilo k Humpolecké faře; r. 1707 opět tu fara zřizena (P. A. III, 131).

Bříza, ves u Všeštar, jež se připomíná r. 1086 mezi statky kl. Opatovského. Na tvrzi zdejší seděl r. 1383—1411 Prokop Rohlík z B. a r. 1443 Mikeš, potomek jeho. R. 1486 spadla po smrti Anny, vdovy po Ješkovi z Lupy, na krále a darována Mikuláši mlad. Trčkoví z Lupy. Petr Huneš z Brloha prodal (1508) B. obci města Hradce a od té doby patřila ke zboží Přimskému (H. V, 338).

Bříza Horní, ves v okolí Plas, patřila r. 1181 nějakému Arnoltovi a od vладыky Ratmíra odkázána r. 1232 klášteřu Plasckému. Po r. 1420 odcizena od něho a dostala se do rukou světských; v 16. st. držena k panství Kaceřovskému, s nímž se dostala zase ke klášteřství Plasskému.

Bříza, Březka, Březí (něm. *Seslas*), ves v okolí Krukanic, která byla r. 1359 vesnici farní. Podací kostela zdejšího náleželo z části opatům Teplským a z části v l. 1359—1380 Janovi Břízkovi, v l. 1394 až 1404 vладыkám Nicovským a od r. 1415 Havlovi z B. a jeho synům. R. 1459 vyskytuje se mezi přísi. kl. Teplského. Fara tu zanikla v 17. st. a kostel r. 1719 znova postavený zůstal filiálním.

Bříza, n. ves u Zdětina (v okolí Nov. Benátek), jež se přip. r. 1186. Patřivala křižovníkům Svatomářským.

Břízí, Březí, ves u Kovářova v okr. Milevském, n. tvrz, původistě vладыcké rodiny, jejíž dvě pošlosti psaly se Břízskými a Netvorskými z Břízí. Pradědové jich byli, jak se zdá, Svatomír (1440) a Jan (1454) z B. V držení oněch bylo B. i roku 1549, když byla tvrz spustla a dvůr pod plat rozprodán, jako přísl. statku Osečan-

ského. R. 1590 postoupeno B. ke statku Kovářovskému.

Břízská, Březsko, n. ves u Buštěhradu, jež zanikla v 15. st. R. 1602 stál na jejím místě dvůr, který později zase zanikl (PA. X, 518).

Brkanov, n. ves v bývalém Boleslavsku, neznámého položení.

Brlenka, Brněnka, ves v okolí Litomyšle, upomínající na starodávný cestu, kterou se z Litomyšle do Moravy choďovalo.

Brloh, farní ves v okr. Chvalšinském, v níž postaven ok. r. 1340 kostel sv. Maří Majd. skrze Petra z Rožemberka a při něm zřízena fara. Páni Rožemberští drželi B. k panství Krumlovskému. Matriky začínají r. 1686. R. 1702 rozšířen kostel a r. 1704 skrze Leopolda Koloniče, kardinála a arcibiskupa Ostrihomského, posvěcen.

Brloh, ves u Citolib, roku 1295 sídlo Chotibora z B., ve 14. st. z části majetek kl. Roudnického, z části statek vladýčí, s tvrzí, kterýž si Matěj probošt r. 1386 od Jana z B. vyměnil. R. 1363 příp. se tu farní kostel. Král Zikmund zapsal B. r. 1420 Parcifalovi a Lotovi z Vinařic bratřím, po nichž držel jej r. 1454 Martin Smolík. R. 1546 prodal Šebest. z Veitmile B. s farářstvím Jiřkovi Osovskému z Adlar; později držel jej Vilém z Landšteina († 1612) k Sosni a r. 1624 Kateřina z Valdšteina. Asi tehda zanikla fara a později přikoupen B. k Citolibu.

Brloh, ves u Přelouče, r. 1318 sídlo Havlovo, později statek vladýčí s tvrzí (1359 Kuneš, 1371—1384 Havel a Jan bratři, 1440—1458 Jan a Matěj bratři, jichž potomci zvali se Brlohové z Brloha). Před r. 1540 drželi B. po sobě Diviš, Bošínský z Božejrava, Jan Holec z Nemošic a Vilem z Dobřenic. R. 1602 prodala Eva Stropínova z Dobřenic tvrz B. s přísl. k panství Žehušickému.

Brloh, ves u Drhovle n. s tvrzí, r. 1359, až 1375 sídlo Diviše z B., jež byl pradědem Záborských z Brloha (část držel 1366 Oldřich). Ok. r. 1454 vešel v držení B-a Václav Koktan z Kestfan. V 16. st. seděli tu Čejkové z Olbramovic (1578 až 1615 Mareš, 1617—1623 Vilém). Léta 1623 koupil B. Albrecht Beneda z Ne-

čtin z konfiskace a prodal jej (1633) Mikuláši Dýmovi ze Stříteže, jež jej připojil k Drhovli. R. 1661 utvořen z B. samostatný statek dělením, jež později zase s Drhovlí spojen.

Brlozec, farní ves v okr. Žlutickém, v níž byl farní kostel již r. 1364. Podací náleželo vladýkám okolním a těm, kteří na B. seděli (1364 Soběhrd a Vysil, 1390 Kuneš, 1408 Vaněk, 1411, † j. 1436 Heršík). V 16. st. patřil B. s tvrzí Račinům z Račina (1549 Mikuláš a Lorenc, 1580—1597 Mikuláš). R. 1623 byl B. zabrán Mikuláši Račínovi z R. a prodán Vilémovi Vřesovci z Vřesovic, jež ho postoupil (1626) Jul. Jindřichovi kníž. Saskému. Od té doby patřil k Toužimí. Matriky začínají se roku 1651, kostel r. 1814 znova postaven.

Brná, ves u Ústí n. L., která se připomíná r. 1218 mezi vesnicemi kostela Litoměřického. R. 1366 patřila klášteřu sv. Jiří (snad z části), r. 1383 ke hradu Střekovu. V 16. st. připomíná se jako příslušenství Lovosic.

Brná, Brné, r. 1415 ves patřící ke hradu Náchodu, nyní zašlá.

Brňany (pův. *Brňané*), ves u Terežína, jež se příp. v zakl. listu Litoměřickém (1057) a patřila r. 1226 klášt. Doksanskému, v jehož držení zůstala až do roku 1420. Císař Zikmund zapsal B. (1436) městu Litoměřickému, od něhož je dostal Vilém z Konic na Kamýce a od toho r. 1480 Bohusl. Kaplíř ze Sulevic a na Košťálově. Později byly vyplaceny a zase ke klášteřství Doksanskému připojeny.

Brník (*do Brníka*, nikoliv *Brníky*), ves u Kostelce n. Č. L., která patřovala ke hradu Kostelci (1359) a při něm po věky zůstávala.

Brníkov, ves u Budyně, n. přísl. probošpství Mělnického k Brozanům, kteráž zapsána r. 1437 Jindřichovi Berkovi z Dubé. Později přešel B. v držení Pavla z Jenšteina a r. 1495 patřil Janovi ze Šelmberka. V 16. st. drželi jej Sezimové z Ústí a potom tu tvrzka postavena. Roku 1623 zabrán Bernartovi st. Elsnicovi z Elsnic a prodán Adamovi ze Šternberka, jež jej připojil k panství Budynskému.

Brniště, farní ves u Jablonného. Farní kostel měla již ve 14. st. a od r. 1398 vyskytuje se v držení pp. z Vartemberka, avšak roku 1409 držel ji Hanuš Velfl z Varnsdorfu. V 16. st. byla ves rozdělena. Část prodal Jan Dlask ze Vchynic (1565) Jindřichovi Rodvicovi z Frydrštorfu a držena až do roku 1589 ke Svojkovu; tehdá ji koupil Adam Blekta z Útěchovic k Valtinovu, k němuž již před tím část patřila. Za vlády Vartemburské přiděleno B. k Vartemberku. Kostel byl až do roku 1700 filialním k Vartemberku; tehdá znova postaven a fara tu zase zřízena. Matriky začínají se r. 1592.

Brnky, Brníky (původně *Brnici*), ves v okr. Karlínském, která stála r. 1228 a patřila klášteřu Svatojirskému. V 15. st. dostala se v záp. držení svět. držitelův. Král Jiří zastavil B. (1459) Pražanům. R. 1547 zabrány Starému městu Pražsk. V 16. st. postavena tu tvrz. Jáchym z Kalenic prodal B. (1591) Kunrátovi Majerovi z Pokstorfu, jehož potomci je až do r. 1641 drželi. Okolo r. 1660 držel B. Jan Birko phil. a med. dr. a měšťnín Nového m. Pražského, od něhož koupili je jezovité Novoměstští (1661). Avšak za nedlouho zase byly statkem svět. pánů (v 18. stol. Karetové z Millesima).

Brocno (pův. *Brocen*), ves u Štětí, patřila do r. 1357 Epíkovi z Hrádku, odtud do r. 1376 k nadání university Pražské a pak Jindř. Škopkovi z Dubé. R. 1436 postoupeno Mikuláši z Tuhance, později seděli tu vlad. z Velezic, r. 1485 Albrecht ze Sulevic. Tehdá bylo B. městečkem. V držení Osterských neb Brocenských ze S. zůstalo B. až do r. 1604, kdež prodáno Alexandrovi Kyjovi z Hyršfeldu. R. 1612 rozdělen statek na 2 díly, z nichž jeden byl v držení Kyjův (pak Racenberkův), druhý Osterských ke Chcebuzi. Ještě r. 1683 bylo B. městečkem. Díl Chcebuzský dostal se r. 1729 k Liběchovu, díl druhý koupil od Racenberkův r. 1687 klášter Doksanský a zůstal v držení jeho do r. 1782 a r. 1802 také přikoupen k Liběchovu.

Brod, Brodec, ves v okr. Jaroměřském, která byla v l. 1520—1547 v držení obce

Jaroměřské a od r. 1548 v držení pp. statku Heřmanského. R. 1778 tábořili tu Prusové.

Brod (lat. *Pons*), farní ves u Plané, r. 1243 sídlo Vítkovo (de Bruch) a r. 1308 Bedřichovo, obou erbů růže, 1316 Dluhomilovo a Bedřichovo. R. 1379 byl B. městečkem s farním kostelem a tvrzí. B. drželi r. 1379 Anna z Volfšteina, r. 1395 Jetřich z Gutšteina a r. 1414 Jindřich z Elsterberka. Až do té doby byl B. Čechy obydlen, avšak od křižákův německých vypálen a vyhuben. R. 1437 patřil k Plané, od níž později oddělen jako díl Jiřska ze Žeberka (1519), avšak ok. r. 1525 prodal Jiřík B. dvůr a ves Štěpánovi Šlíkovi z Holiče, jenž jej zase k Plané připojil. Matriky začínají se r. 1634. R. 1704 kostel opraven.

Brod, ves u Kladrub v okr. Stříbrském, stála již r. 1239 a patřila klášteřu Kladrubskému.

Brod, Český B. (dříve i *Biskupský*), král. město, pův. ves trhová, patřící k biskupství Pražskému. Ok. r. 1303 byl od nepřátelského pána vylopuen a vypálen. R. 1315 položili se u B-u vojensky čeští páni, kteří se byli proti králi Janovi zdvihli. Za arcibiskupa Arnošta obezděn B. hradbami a byl pod správou purkrabě, jenž i 15 vesnic odtud řídil. Týž arcibiskup postavil tu chrám a zřídil špitál pro chudé a nemocné. R. 1394 ležel tu Jan kníže Zhořelský s vojskem opanoval k osvobození bratra svého. R. 1413 svolána sem synoda duchovenstva, r. 1415 sešli se tu arcibiskup Kunrát a Hynek Berka z Dubé a učinili úmluvu, že budou pevně státi k církvi. R. 1421 vojsko Pražan, Táborů a Orebských přitřhlo ke B-u a dne 17. dubna v několika hodinách opanovalo příkopy a hradby, jakkoli udatně bráněné. Vnikše do města, nepřátely mlátili cepy, žoldnéři pak němečtí, kteří uprchli do kostela a na zvonici, tu ohněm kladeným uhořeli a ostatek jatých (18 kněží i s farářem zdejší) buď zbito od cepníkův neb upáleno. B. se tím dostal pod vrchnost obcí Pražských. Císař Zikmund potvrdil (1437) staré svobody B-ských, zejména mýto, právo míle, aby mohli o statcích svých

říditi a spravovali se právem Staroměstským. T. r. dne 4. února přijal B. mezi města královská a nedlouho potom obdařil jej erbem. R. 1444 svolán do B-u sjezd všech stran v národě, aby se tu staly námluvy ke svornosti, zachování kompaktát, potvrzení Jana z Rokycan na arcibiskupství a přijetí Ladislava za krále. R. 1451 stavěny nové hradby. Od krále Ladislava potvrzena míle. V druhé polovici 15. st. město se zvelebovalo. R. 1471 koupilo Novou ves ke špitálu, r. 1505 obdrželo právo pečetiti červeným voskem, avšak utrpělo r. 1512 pohromu velkým ohněm, při němž i kostel shořel. V 15. st. povstal tu dvojí kůr literátský, český a latinský. Ferdinand I. stvrdil svobody (1538), avšak odňal r. 1547 pro vzpouru všechny statky, z nichž zádušní však vrátil. V druhé polovici 16. st. výborně se s obecním důchodem hospodařilo. Obec koupila r. 1583 Liblici, r. 1592 Vratkov, r. 1603 zboží Tismické, avšak město trpělo také pohromami (r. 1598 velkou povodní, skrze niž mnoho domův zničeno, r. 1613 velkým ohněm). R. 1560 stavěn kostel sv. Trojice, v l. 1578—1580 postavena nynější kostelní věž. Pro účastenství ve vzpouře propadli B-ští všechny statky, i obecní i zádušní, které šmahem prodány 1623 Karlovi z Lichtenšteina, tak že i rybník Zítřa, z něhož se voda do města vedla, zabrán. Obec, majíc jen clo a jsouc dluhy stížená, vojenskými platy vysílena, velmi obtížně opravovala chrámy, věž a radnici, jež r. 1628 s celým městem a dvojm předměstím shořely. Kromě toho mnoho sousedův při provádění reformace se rozuteklo a vystěhovalo. R. 1632 začínají se matriky. R. 1639 město od Švédův tak vypáleno, že mimo kostel ani tolik stavení dřevěného nezůstalo, co by do náruči se složití mohlo. Město bylo pusté a teprve ok. r. 1648 se tu 24 sousedův usadilo. Marné byly žádosti B-ských (1623—1681), aby jim statky zádušní byly navraceny; zůstalo jen při pouhých slibech. Jedině dosáhli potvrzení výsad (1628), které však měly platnost jen pro katolíky. R. 1711—1720 obnoven jest kostel sv. Maří Majd. (někdy špitálský), při němž založen r. 1750 klášter kapucínský (později zrušen a r. 1785 i s kostelem

prodán). Císař František zrušil (1824) staré ustanovení z r. 1628, aby židé nebyli v B-ě trpěni. Od r. 1844, kde tudy stavěna první česká dráha parní, zase blahobyť města vzrůstal. R. 1887 byl tu sjezd všesokolský. Znamenití rodáci: Jetřich, biskup, 1376 kanovník Vratislavský, Jakub Brodský, bakalář na universitě Pražské (1379), mistři a bakaláři někteří v letech 1392—1508. Erb císařem Zikmundem r. 1437 propůjčený: Štít modrý, v němž jest u spodku zeď z bílého kamene tesaného se stínkami, s branou otevřenou s dveřmi zlatými a visutou mříží, nad níž věže bílá o jednom okně s červenou střechou sedlovou a zlat. makovicemi. V pravo od věže zlatý štítek s orlem černým rozkřídleným o dvou hlavách (erb Římského císaře), v levo štítek červený se lvem stříb. vzhůru vzpjatým o dvou ocasích (erb Českého krále).

Brod, Německý B., král. město, prv. místní pojmenování místa, kudy šla silnice Habrská z Čáslavě do Moravy, a proto i nevelké osady, jež se rychle rozmáhala ve 13. stol., když dolování u Jihlavy započaté rozšiřovala se i v poříčí Sázavy. Dálo se tak již za Jindřicha Žitavského, jenž okolí do r. 1252 držel, Hory okolní však podléhaly úředníkům královským. (R. 1234 příp. se urburéf Brodský.) Ačkoliv doly zaraženy i u Bělé, Šlapanic a Přibyslavě, přece B. byl větší osadou, rosta přibýváním horníkův Němců, od nichž dostal své příjmení. Za Jindřichova syna Smila († 1269) říkalo se mu obyčejně Smilův B. a objevuje se jako město s farním kostelem sv. Maří, při němž byla již před r. 1261 komenda křižovníkův Německých. Sklady kupectví (suken, olova, herynkův a j.) v B-ě zavedené r. 1269 kázáním královým přeneseny do Jihlavy. Jindřich, Smil, Oldřich a Remunt z Lichtemburka, synové Smilovi, potvrdili r. 1278 svobody městské, ustanovivše řád napodobený hornímu právu Jihlavskému. Vyhrazující sobě vrchní práva, povýšili B. na přední stolici celého okolí. V té příčině osobovali si tak jako i obec jejich mnohá práva královská, kterých král Přemysl za moci své Smilovi nedopouštěl. Avšak od vladaře Otíka dosáhli nejen po-

tvrzení toho, co si osobili, nýbrž i přenesení kupeckého skladu z Jihlavy do B. a právo B. ohraditi (1278). Po oddělení bratří vyskytuje se Jindřich (Hajman) jako držitel hradu Ronovce a polovice Brodu a Remunt v držení hradu Lipnice a druhé polovice B-u (avšak bez horních práv a požitkův královských). Teprve r. 1310 dovolil Remunt s bratrem Smilem, se synovci svými Václavem a Čeňkem (syny Jindřichovými) B-ským, aby se mohli hraditi, osvobozující je na 10 let od platův, k čemuž také přistoupil Jindřich (bratr Václava a Čeňka) se syny svými Ješkem a Hynkem. Při tom i B-ským rozličná nová práva postoupena. Podobněž učinili r. 1314 Remunt, vdovy dotčených synů Jindřichových a Hajman, syn Václavův, k doděláním hradeb. Král Jan vyměnil polovici B. od Hajmana za Poděbrady a druhou polovici koupil od Remunta a dal oboje (1319) Jindřichovi z Lipého směnou za kraj Žitavský. Tento stvrdil r. 1320 svobody B-ských a obdržel polovici důchodů horních Miltberských, které byl král po směně s Hajmanem za sebou zanechal, a polovici důchodu mincovny B-ské. Po smrti Jindřichově († 1329) vládl B-em syn Jindřich, jenž mu r. 1333 táž práva vyprosil, která mívala města královská. Po jeho smrti (c. 1336) vládl bratr Pertolt, jenž B-ské po velkém ohni na 10 let od daní osvobodil (1340). Pak rozdělili se bratři jeho se synovci svými o všechna panství rodinná (1346), při čemž přidělen B. k dílu Lipnickému, avšak skrze nový spolek neb sstupek učiněný zůstal v držení bratří Čeňka a Pertolta a synovce jich Jindřicha, probošta Vyšehradského. Úmrtím jich a opatřením právním stal se samotným pánem Čeňk († 1363), jemuž císař Karel druhou polovici užitkův horních daroval (1351). Čeňk daroval za svého živobytí B. se všemi horami a statky, které ke hradu Ronovci patřily, synovci svému Jindřichovi z Lipého a před smrtí ještě B-ským všelijaká dobrodiní, zejména na vedení vody do města učinil (1363). Jindřich, potvrdiv svobody B-ských (1365), prodal Lipnici a B. k ní připojený (asi r. 1371) císaři Karlovi, jenž r. 1372 svobody B-ských

tak rozmnožil, aby mohli o statcích svých řídit tak jako měšťané měst královských. Když císař r. 1376 Lipnici zastavil, vymínil, aby B-ští nebyli většími platy obtěžováni než posud do komory dávali. Král Václav dal (1379) Vítkovi z Landšteina L. a B. dědičně, poněvadž od starodávna ke koruně nepatřily, a od té doby patřil B. po dlouhou dobu k panství Lipnickému. Čeňk z Vartemberka potvrdil roku 1416 práva a svobody z r. 1278. Po bitvě B-ské (viz to), husité (1422, 9. ledna) B-u dobývali a na jezťří mezi jedním zlezli hradby a drahně obyvatelstva pobili. Sedm let stálo město pusté, vlci a psi jedli mrtvá těla na rynku a některé pochovávali se dláci. Tou věcí hory zanikaly. Ok. r. 1429 uprchli měšťané zase se vrátili a město, jehož obyvatelstvo odtud bylo české, zase osazovali. Od následujících pánův (1442 a t. d.) a králův (1453—1544) svobody městské potvrzovány. R. 1472 učinili prý Jihlavští útok na B., majíce srozumění s jistým Hnátém v městě, ale odrazení. (Odtud pověst o »Brodské smrti.«) Frant. hrabě z Thurnu propustil B-ské (1565) z človecenství (děd. poddanosti), dav jim práva král. měst a jako cí. falckrabě rozmnožil 1566 erb B-ských (dvě ostrvy) věžemi a hradbami. Kdýž pak B-ští se uvolili synům jeho 1000 kop ročně platiti, odevzdali jim (1588) poslední práva vrchnostenská (kostelní podací, odúmrtí, pokuty, daně, obnovování úřadu městského). B-ští, majíce odtud po léta blahobyt, dodělali se největšího tehdá práva městského. Když r. 1634 panství Lipnické v pokutě ujato, ponechal císař Ferdinand II. B. ve svém držení a potvrdil (1635) jeho svobody; císař Ferdinand III. pak povýšil B. (1637, 27. června) na město královské a k starým svobodám ještě nové přidal. Válečnými běhy B. velice strádal. Roku 1618 dobyt od císařských, r. 1639 a 1645 od Švédův, r. 1649 navštíven ranou morovou a r. 1662 krutým ohněm, r. 1742 vypleněn od Sasův s Prusy spojených. R. 1674 založen klášter bosákův augustinianů od několika dobrodincův, při němž roku 1703 kostel dostavěn. Z nadání Kateřiny Kobzovy († 1730) založeno při klášteře nižší

gymnasium (1735), jež později rozšiřováno a od r. 1807 klášterem Želivským obsazováno. (Později bylo obecním, od r. 1886 státním.) Svobody městské potvrzeny roku 1735, 1782 a 1795. Město, v 18. st. ochuzené, vzkvétá za naší paměti, výhodně užívajíc nových dopravných prostředků. Znamenití rodáci: Michal de Causis († okolo r. 1431), Pavel Černovický († 1632), F. J. Beckovský († 1725), J. K. Stamitz († 1787), J. Hulakovský. Erb: Štít modrý, v něm červená brána městská ze samého štukového kamení dobře ozdobená s dvěma vysokými, též štukovým kamením vysazenými, okrouhlými, pěkným vrchem neb kranclími ozdobenými věžemi a otevřenými, k vystřelení připravenými děrami a na každé z těch tří otevřená okna a zespod při gruntu dobře opatřené dveře neboli fortna; brána pak stojí otevřena s 2 žlutými křídly neb polovičnými fortnamei, s hůry pak železná mříž ke spádu připravená se spatřuje (dar p. z Thurnu), nad branou a dobře vystavěnou její vrchní ozdobou zjevuje se štít domu Rakouského (stříb. pruh v červeném), nad ním knížecí klobouk, uprostřed štítu písmeny F III, z obojí strany štítu dva korunovaní lvi stříbí. barvy vzhůru tělem stojíce a štít držíce, nad tím vznášejí se císařská koruna s farchy z obojí strany vytaženými, tak že koncové jich kranclí obou věží se dotýkají (v starší době jen štít s ostrvami) (PA. III, 270, IV, 57, OSN.).

Brod, Železný B. (dříve obyčejně *Brodec*), město nad Lizerou, patřilo r. 1363 Václavovi a Bohuslavovi bratřím ze Železnice; onen seděl tu ještě roku 1374. Tehdáž tu byla ještě ves, ač s far. kostelem. Od r. 1386 držel B. Zdeněk z Valdšteina a ze Štěpanic, koupiv jej od Jarka z Brodce, r. 1404 Beneš a Hašek br. z Valdšteina, po nichž následoval r. 1414 Mikuláš z téhož rodu. R. 1538 objevuje se B. jako městečko a přísl. Malé Skály, r. 1613 přidělen od ní k dílu Zbirožskému (i s hamrem železným, od něhož přijmí dostal), který spojen s dílem Rohozeckým v jedno panství. Po r. 1620 zanikla tu fara a B. patřil farou do Bzí, r. 1721 zase tu zřízena fara a r. 1769 nový kostel postaven. Erb: Štít modrý, u jehož spodku stříbrná hradba

ze štukové postavená a stínkami ozdobená s branou, v níž dvěře zlaté otevřené a mříž železná ke spádu připravena se spatřuje. Nad branou jest stříbrná věž čtverhranatá s 2 okny, kranclími, červenou střechou a 2 zlat. makovicemi, v pravo od věže jest štítek s erbem království Českého, v levo stříb. štítek s černým havranem vyletujícím.

Brod Vyšší viz Vyšní Brod.

Brodce (pův. *Brodec*), městeček u Nov. Benátek, od r. 1346 sídlo vladyčí (Hartmanovo), r. 1357 farní osada. Podací městeček r. 1357—1362 Zdeňka z Měcholup, 1362 bratří z Rokytovce, 1373 synové Zdeňkových r. 1387 a t. d. Hrzek z B., 1404 synové jeho Jan st. a Jan ml. Potomní držitel byli: 1433 Jan z Obříství, 1440 Smil z B. r. 1451 Jan, syn jeho (tehdejší se přip. městečko), později pp. z Klinšteina. Albrecht z Rychnova prodal B. zámek a městeček Mikuláši Vančurovi z Řehnic, jehož potomci (Zikmund, 1542 Jiřík, 1554 Mikuláš) tu do r. 1563 seděli. Tehdejší koupili B. Vojtěch a Petr Kaplíři ze Sulevic r. 1587 ujal B. Albrecht Zdeněk, Petrův syn († 1596). Bratr a dědic jeho Vojtěch Václav prodal B. 1611 Václavovi mladšímu Kaplíři, jemuž zabrány a r. 1623 Mikuláš Arnoldovi z Klaršteina a prodány. Potomci jeho (Hartmanové) drželi B. až do roku 1738. Když tehdejší Frant. Mik. Hartman bez dědicův zemřel, dostaly se B. do rodu Desfours, později rodu Clam-Gallas a v nov. do rodu hrabat z Nostic. Zámek a farní kostel jmenují se nyní Horky, od vesnice, která pod nimi v 15. stol. vznikla. Erb: Štít zlatý, v němž u spodu stříb. hradba se stínkami, branou otevřenou, u níž dvěře a mříž ke spádu připravená. Nad branou jest věž s oknem, cimbuřím, červenou střechou a zl. makovicí, za níž vyniká v pravo polovičný černý orel, v levo orel, který v pravici má v levici černý kůň s červenou uzdou.

Brodce, Brodec, ves u Citolib, r. 1520 statek Hynka z Veselice, pak Kunšů z Lučkové. R. 1580 k. tvrz a ves B. Adam Hruška z Března, r. 1604 Volf Bernar Fictum z Egerberka. Od r. 1615 držel B. Jáchym Hendrych ze Štensdorfu, v letech 1624—1651 Hildtprandtové, r. 1664 pr

B. Jan Jiří, purkrabí z Donína ke statku Citolibskému.

Brodslady, správné české jméno vesnice, která se nazývá německy *Prodeslad*.

Brodská bitva (1422): Císař Zikmund shledávaje, že se s vojskem svým v Kutné Hoře a okolí neudrží, zapálil město a ustoupil k Habru, utíkaje celý den (7. ledna). Žižka dal se hned za ním a dohonil ho u Habru dne 8. ledna. Tu (mezi Bačkovem a Prosečí?) sešikoval Zikmund vojsko své na výšině, ale když Žižka na ně udeřil, dali se Uhři na útěk a učinili takový zmatek, že celé vojsko utíkalo až k Něm. Brodu. Zde část vojska zase se sešikovala a odpírala, avšak buď zbiti, aneb zajati. Při útěku kvapněm pustila se jízda uherská (15000 koní) přes Sázavu zamrzlou, protože most nestačil, ale když pod velkou tíží led se prolomil, několik set jezdců utonulo.

Brodské děkanství čili kraj děkana Brodského obsahovalo ve 14. st. fary: Něm. Brod, Šlapanov, Štoky, Zvonějov, Polnou, Ždírec, Nižkov, Přibyslav, Losenici, Pravnov, Borovou, Šumfeld, Dlouhou ves, Buchberg, Bělou, Sopoty, Vojnín Městec, Krucemburk, Studenec, Polom, Liběč, Chotěboř, Čachotín, Krupou, Skuhrov, Světlou, Lučice, Smrdov, Habr, Radoňov, Dobrnice a Čihošť.

Brody (pův. *Brod*), ves v okr. Podbořanském, jež se přip. r. 1403. **B.** patřil prvotně k Buškovicům, avšak odprodán r. 1575 s tvrzí Uršile Hasišteinské z Lobkovic. **B.** patřily odtud k Maštovu. Později (v 17. st.) patřily rodině Pizinga a v 18. st. přikoupeny ke Krásnému Dvoru.

Brochenstein, n. manství koruny České, jež patřivalo pp. ze Švarcperka a panství Rudolštatskému.

Brony, nějaká osada, po níž se jmenoval r. 1401—1415 Dobeš z Bron, běžpochyby totéž jako Brany.

Broudkovice (?), r. 1226 ves na klášteřství Želivském.

Broumov, město, původně malá osada, založená prvotně při kostele sv. Maří pod lipami, jež s okolím byla přísl. kraje Kladského a stála pod král. fojtem. Poprvé se přip. r. 1256 a ostával tehdy na svém nynějším místě, byv vysazen jako vesnice

trhová s kostelem farním. Asi ke sklonku panování Václava I. dostal se klášter Břevnovský v držení **B-a** a okolní krajiny a r. 1266 přikoupeno od kláštera i fojství. Opat Martin zavedl tu soukenictví a zjednal si na to svobodu od krále Přemysla II. Také tu stála tehdy tvrz, na níž sídlil purkrabě klášterský, ale opat Bavor přestavěl ji r. 1322 v klášter a založil tu nové proboštství. R. 1348 obdržel **B.** od Karla IV. práva taková, jaká měly Hradec a Kladsko. Když r. 1420 klášter Břevnovský vypálen, odebral se Mikuláš opat do **B-a**, jenž byl odtud stálým sídlem opatův. R. 1421 vložena sem silná posádka Slezská. T. r. přitáhlo sem vojsko české a oběhnavše město, zastrašili Slezáky tak, že vstoupili v úmluvu. R. 1469 obsadil **B.** král Matyáš skrze vůdce svého Františka z Háje, který sužoval jej, avšak i okolí. R. 1472 zmocnil se kníže Jindřich starší z Minstrberka **B-a** a vymohl sobě na králi Vladislavovi tu milost, že obdržel do života práva král. k Broumovsku a Policku, jež připojil k hrabství Kladskému. R. 1478 udělil kníže výsady městu **B-u** a tamějším řemeslníkům. Když pak opat Pavel s povolením královým **B.** vyplatil (1487), bylo mu přece uznati vrchnost knížete. Tato přestala, když Kladsko přešlo v držení hrabat z Hardeka a když si byl již před tím (1493) král právo vyhradil, sám **B.** zámek a město vojensky obsazovali. R. 1549 zámek i město vyhořely. V 16. st. rozmáhala se v **B-ě** víra luteránská a počet jejích přívržencův rostl proto. Opatové a řád byli v té příčině tak lhostejnými, že císař Rudolf obmyslel **B.** benediktinům vzíti a sem jezovity uvést. Jinak se věci měly, když se stal opatem Wolfgang Zelendár z Prošovic, jenž svou přisností zbytečně způsobil bouři. Nutil poddané své ke katolictví těžkými tresty a pohrůzkami. Po vydání majestatu (1609) domnívali se **B-ští**, že si mohou postaviti nový kostel luteránský, ale když s dilem začali, vymohl toho opat při císaři, že to nové stavení zastaveno. Ale poněvadž opat prováděje nařízení nové to způsobil, že kostel byl zavřen a zpečetěn a nespokojenci do vězení dáni, utíkali se **B-ští** ku

defensorům (1617) a zavinili sami druzí následující bouří. R. 1620 koupila obec B-ská od správců zemských m. B. s předměstím, klášteřem a s celým panstvím kromě tří vesnic a stala se svobodným městem, což ani rok netrvalo. Neb po bitvě Bělohorské donuceni panství to bez náhrady vrátiti, kromě toho také propadli své svobody. Teprve r. 1629 vrátil jim císař výsady, avšak odňal jim právo pivo po panství vystavovati a uložil platiti berně, které posud bývaly od kláštera placeny. R. 1632 začínají se matriky. R. 1648 vyplněn B. od Švédův, r. 1689 vypálen od paličův francouzských. Opat Sartorius postavil roku 1682 farní kostel sv. Petra a Pavla (po ohni r. 1757 zase obnoven a r. 1772 posvěcen), r. 1683 klášterní kostel sv. Vojtěcha (1733 dokonán) a ještě jiné dva kostely. Nástupce jeho O. Zinke postaviti dal nynější klášter. R. 1742 a 1744 vynutili Prusové na B-ských výpalné, r. 1757 vypálen B. zase od paličův a opět shořel r. 1779, když před tím zase byl od Prusův vydírán. Znamenití rodáci: Opat Tomáš Sartorius (vlastně Schneider), opat Otom. Zinke, opat Bedřich Grundmann, J. J. J. Lachenbauer, biskup Brněnský. Erb: Štít modrý, u jehož spodku trávnik a na něm stříb. labuť kráčející, se zlatým pyskem a zlatými nohami. Prázdný ostatek k levému rohu vyplňuje zlatá hvězda.

Broumovice (původ. *Brúmovici*), ves v okr. Otickém, ve 14. stol. sídlo vladyk z B. (1374—1383 Mareš, 1383 Přešek, 1432 Václav, 1458 Mareš) s tvrzí. Poslední toho rodu byly: Alžběta a Lidmila, z nichž onano se vdala za Jana z Cimburka. Tento držel B. a po něm syn Kryštof, jenž je pr. (1544) Beneši Dráhovskému z Dráchova. Potomci tohoto seděli tu do konce 16. stol. R. 1598 koupila B. Eva Kaplířova ze Slavkova a od té doby drženy k Neustupovu a Vlčkovcům (H. IV, 249).

Broumovské děkanství, kraj děkana Broumovského, obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Božanov, Martinkovice, Šonov, Heřmánkovice, Ruprechtice, Vizňov, Valtěřov (ve Slezsku), Trutlibovu ves (ve Sl.), Frydlant (ve Sl.), Zdoňov a Teplici.

Broumy, ves u Velize v okr. Krivoklátském, starodávné přísl. království k Týřovu a Točnicku, avšak bylo tu také r. 1358 manství služebné. Později patřily B. k panství Krivoklátskému a r. 1599 povoleno Kryštofovi Širerovi (z Falknova) zříditi při vsi sklenou huť, k níž dány mu znamenité svobody.

Brozánky (dříve *Brozany*, prv. *Brozané* t. j. *Broďané*), ves na Labi pod Mělníkem, byly již ve 13. stol. přísl. hradu Mělníka, když tu králová Jitka tři lány služebniku svému Hošťálkovi darovala. Byly tu i jiné takové statky na způsob svobodství; jedno z nich bylo manstvím ke hradu Mělnickému. Jiná část patřila k proboštství Mělnickému a zapsána roku 1436 Janovi z Černína. Později patřily B. celé k Mělnickému hradu a r. 1650 byla ves téměř všechna spustlá. Nějaký čas tu býval domovem V. Hálek (BM. 480).

Brozanky, ves u Řehlovic, n. i tvrz a původisté Lévů z Brozaneč, jichž předek Léva (syn Ondřejův) se r. 1410 připomíná. Avšak část vsi s podacím kostela farního patřila v l. 1356—1423 klášteru a potom k panství Teplického, k němuž i vladýč část přikoupena. Od r. 1521 byla část vsi v držení Víta Lišovského z Prochodu. Od 17. st. byly B. přísl. statku Řehlovského a po zaniknutí fary stal se kostel filiálním.

Brozany, městys v okr. Libochovském, n. i tvrz, připomíná se r. 1276, jsouc ještě vsí a přísl. proboštství Mělnického. R. 1411 měl je v nájmu Jan z Doupova, r. 1456—1463 v zástavě Boreš z Oseka. Král Vladislav zastavil B. (1482) Litvinovi z Klinšteina, po němž r. 1486—1500 Vojtěch Tvoch z Nedvídkova a potom Jindřich z Vřesovic následovali. Tehdá byly B. městečkem. V 16. st. seděli tu Brozánští z Vřesovic, držíce drahý čas statek na polovice rozdělený. R. 1558 k. jednu polovici Kryštof Zajíc z Hazemburka a děděna v témž rodu až do Jana Zbyňka Zajíce, jenž přikoupil ostatek (1601) od Jana Václava Brozanského, ale přišel o tento poslední statek rodu svého skrze dluhy (1613). Měl jej napřed Jan z Klenového, ale postoupil ho zase Polyxeně,

manželce Zbyňkově († 1616), ale po její smrti zase prodán pro dluhy (1617) Polyxeně z Pernšteina a připojen r. 1637 k Roudnici (jsa od r. 1614 dědičným). Erbu B. neměly (PA. V, 337, VII, 70).

Brťi, české jméno vesnice Pirten u Bečova, ve 14. stol. sídlo vладыčů, později přišl. statku Javorného.

Brtná, ves u Želiva, která se připomíná r. 1300.

Brtná, u starých Čechův název kostela, fary a snad vesky, které byly v nepatrné vzdálenosti od Damnova. R. 1239 rozeznávají se B. a Damnov, avšak nyní B. zahrnuje se v Damnově (viz Damnov).

Brtnice, mlýn u Šternova, n. tvrz a ves, jež se dostaly r. 1384 Mikšovi z Kolo-vrat. Roku 1448, když byla B. v držení Kostků z Postupic, byly tu jen pustiny, jež přikoupeny později ke Šternberku

Brůdek, ves za Všeruby v okr. Kdynském (viz Zdemily).

Bruch, ves v okr. Duchcovském, slove česky Lom.

Bruska, potok u Prahy (1278), původ. Brusnice (1110).

Brusnice Česká neb Horní, měla r. 1358 farní kostel a drželi ji tehdá Krušínové z Lichtemburka k Miletínu, při němž se i r. 1544 nacházela. Když však pp. z Valdšteina r. 1565 Miletín koupili, přidělena po rozdílech k Olešnici. Za knížete Frydlantského přidělen sem i ten díl, jež patřil posud k Bílé Třemešné a připojen potom k Hostinnému. Kostel r. 1582 znovu postavený, byl později filialním k Hostinnému, ale stal se r. 1752 zase farním.

Brusnice Německá, byla roku 1260 městečkem s kaplí, jejíž podací daroval Idík z Úpy klášteru Zderazskému. Farou tehdá patřila k Trutnovu, avšak od r. 1354 vyskytuje se tu samostatná fara klášterníkův Zderazských. Později se dostala ke hradu Visemburku a s ním k Náchodu. R. 1684 postaven tu skrze kníž. Piccolomini nový kostel.

Brusnice, Brusný (něm. *Rossnitzhütten*), samota ve farnosti Pláně Věžovaté, již r. 1373 dvůr, který prodal Kamaret z Kyselova Mikuláši z Bolu.

Brusnice (1110), nynější potok Bruska, který se takto od r. 1278 jmenuje.

Brusný viz Brusnice.

Brusy, ves v okr. Kadaňském, n. tvrz a manství ke hradu Hasišteinu (1350 Rudolf, 1384 Rudolf, 1395 Petr z B., 1416 Fryc z Hasišteina). V 16. st. náležely B. Váleckým z Doupova. Od r. 1549 střídaly se v držení rozličné rodiny. Ludvík Arnošt ze Štokova propadl B. pro promlčení léna a prodány dědičně Eliášovi Šmidgrabnerovi z Lusteneka. Týž propadl r. 1622 statek svůj, jež prodán roku 1628 jezovitům Chomutovským a přidán k Velemyšlovsi (HB. VII, 157).

Břve (do *Břev*), ves v okr. Unhošťském, která se již r. 1182 připomíná a r. 1288 pod ním. jménem Schegen vyskytuje. Patřivala kl. Plasskému a najímána měšťanům Pražským, jimž později i s tvrzí dědičně zůstala. V l. 1442—1482 držel B. Oldřich Medek z Valdeka, a potom synové jeho Zdeněk a Václav, a tohoto syn Burjan (1508). Následovali pak r. 1515 Zikmund Bareš z Kamenice, ok. r. 1530 Chrtové ze Rtína, r. 1545 Jan z Valdšteina. Roku 1555 koupil je Zikmund Údrcký z Údrče († 1564) a zůstaly pak v jeho rodu až do r. 1585, kdež přikoupeny skrze Goth. Floryana ze Žďáru k Červ. Újezdci (H. VIII, 287).

Brzánky, Brozanky (staroč. *Brzany*, pův. *Brzaně*), ves u Roudnice, starodávné přišl. hradu Roudnického (1390), avšak část patřila již před r. 1384 kl. augustin. v Kladsku, připojena po r. 1420 k Roudnici a držena později k Brozanům.

Brzina (od 16. stol. *Brslina*), přítok Vltavy u Zrubku (1380).

Brzotice Česká a Německá (též v 17. stol. *Brořice*), dvě vsi u Chvalšín, starodávné přišl. kláštera Korunského.

Brzваны, farní ves u Postolopr, od starodávna přišl. kl. Postoloprského, jež tu snad měl proboštvství feč. Cella janua vitae. Roku 1436 zapsány Beneši z Kolovrat, později nabyli jich Lounští, jimž r. 1454 odňaty. R. 1588 odprodány B. s kostelem od Postolopr Janovi nejst. Černínovi z Chuděnic a zůstaly s tvrzí v nově postavenou v držení rodu jeho až

do r. 1614, kdež je Štěpán Jiří ze Šternberka zase k Postoloprům přikoupil. Okolo r. 1787 zřízena při kostele lokalie.

Bržín, ves u Nečtin, starodávne přísl. hradu Nečtin (r. 1401 také sídlo Jindřicha z B.). Ve 14. a 15. stol. býval tu farní kostel, jenž byl do r. 1624 také farním pro Nečtiny, avšak stal se potom filialním.

Buben, n. hrad za Touškovem u Plešnic. Na jeho místě stávalo již r. 1170 nějaké obydlí, po němž se psal Gumpolt z Bubna. Později psali se po hradě tomto vладыky (později páni a hrabata) z B., však jen jediného z nich Stacha Bubna z Hrádku (1387 a t. d.) nacházíme v nějakém vztahu k B-u. Později (1395) drželi B. Jan, arcijáhen Hradecký, a Heřman br. z Jeřně, z nichž tento zapsal jej (1415) Vilémovi z Nečtin, Vilémovi z Volfšteina a j. jako poručníkům syna Evana, který odtud (1423 až 1431) katolíkům pomáhal. Po jeho smrti ujali (1434) B. poručníci a poněvadž žily vdova a dcera (obě Jitky) a na B. se táhli i Jan a Mikuláš bratři z Gutšteina, vznikly spory, po jichž ukončení (1456) zůstal B. dceři Jitce z Nečtin. Tato měla s manž. Oldřichem z Janovic syny Jindřicha a Heřmana, z nichž jeden prodal B. (okolo r. 1471) Petrovi Chlumčanskému z Přestavlk. Za jeho rodu rozdělen B., jenž v 16. st. spulst na dva díly. Jedna polovice přikoupena r. 1565 od Jana Chlumčanského z Př. skrze Jiřika a Jozefa br. Úlické z Plešnic ke statku Plešnickému. Co se s druhou polovicí dalo, není známo.

Bubeneč, vlastně Ovenec Přední (v 16. st. *Vovenec, Vobenec, Pobeneč*), předměstí Pražské, prvot. ves, jež patřila z části v l. 1197—1219 klášteru Teplskému. Od r. 1228 vyskytuje se jedna část v držení kláštera sv. Jiří, druhá patřila k purkrabství Pražskému. R. 1313 byl tu farní kostel. Král Jan vyměnil r. 1320 dvůr purkrabský a podací za Praskolesy s kapitulou Pražskou. Dvůr klášterský zapsal císař Zikmund (1437) Vaňkovi Larvovi z O., po němž jej měli (1454) Lukáš a Mařík, měšťané z Prahy. Dvůr kapitulní dostal se (1437) zápisně v držení Pražan Staroměstských a zůstal v jich držení až do r. 1547, kdež jim odňat a prodán

Vítovi Lišovskému z Prochodu. Tak vznikl v B. zemský svobodný statek. Z držitelův jeho nejznamenitější jest Josef Ign. Buček z Heroltic, jenž založil sady ve struhách u Císař. mlýna. Sice patřil ostatek vsi k nejv. purkrabství. Kostel zdejší přestal býti farním po r. 1620 a přifařen byl ke chrámu Týnskému v Praze, od roku 1702 k Liboci, od r. 1738 k Bohnicům. R. 1771 zřízena tu lokalie, r. 1786 fara a r. 1801 kostel znova postaven.

Bubny, část Prahy, dříve ves, která se poprvé roku 1088 připomíná; tehdy dána část dědin zdejších kostelu Vyšehradskému. Starodávny kostelík sv. Klimenta daroval (1234) vладыka Drslav (Sdrzalaus, nikoliv Zdislav) klášteru Zderazskému, jenž se v jeho držení až do r. 1421 nacházel. (Po r. 1311 postaven tu nový kostelík.) Sice se příp. ostatek vsi (1311) jako jmění králové Elišky (vl. hradu Pražského) a postoupen r. 1320 kapitole Pražské. Později tu byly dva svobodné statky zemské. Jeden koupil r. 1623 Albrecht z Valdšteina od Anny Fyrstenberské z Lobkovic, později jej měl Maxmilian Valentin z Martinic (koupiv jej po Václavovi Michnovi z Vacinova), jenž r. 1659 kostel Švédy vypálený (1639) opravoval. Syn jeho Jiří Adam postoupil jeho podací křížovníkům kostela sv. Kříže Většího (1680). R. 1784 držel rýž statek František Adam ze Šternberka. V l. 1803—1805 skoupil oba statky Jakub Wimmer, c. k. plukovník († 1822). (M. XVI, 62.)

Bubny, Tři bubny, někdy Kaplice (viz to).

Bubovice, Bobovice, farní ves u Březnice, měla r. 1364 kostel farní, k němuž i Březnice náležela, ves pak patřivala pp. Březnickým. R. 1626 dal Přibík Jeníšek kostel zpustlý obnoviti, r. 1662 a 1721 zase obnovován. R. 1684 vyhořela fara. Kostel, jehož podací až do r. 1773 jezovitům náleželo, stal se r. 1786 filialním, když fara přenesena do Březnice. Zřízena tu hned potom lokalie a r. 1858 fara (M. X, 62).

Bubovice, ves u Berouna, která se r. 1333 příp. a později klášteru Ostrovskému patřila. R. 1436 zapsána Mikuláš

z Lidic, v 16. st. pak byla zase v držení kláštera a zůstala mu až do jeho zrušení.

Buckov viz Buštěhrad.

Buč, **Bučí**, ves u Krašovic v okr. Manětinském, připomíná se již r. 1240 a byla sídlem vladyčím, avšak od r. 1512 vyskytuje se jako příslušenství hradu Bělé.

Bučina, ves u Cerekvice v okr. Mýtském, r. 1167 řeč. Na bučině (darovaná kláš. Litomyšl. od Petra Libinanovice) a r. 1244 sídlo Držka z B. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž připojen k bisk. Litomyšl. Tehdáž tu byl statek vladyčí, později (1547) vyskytuje se **B.** jako přísl. hradu Litomyšle. Kostel stal se po r. 1620 filiálním k Cerekvici. Po vydání toleranč. patentu zřízena tu helvetská modlitebnice s farou, z níž povstal kostel.

Bučina Velká a Malá, dvě vsi v okr. Velvarském, které patřily ke hradu Mělnickému; také tu bývala služebná manství a část patřila r. 1410 ke kl. Strahov. Jedno manství držel od roku 1444 Diviš z Talmberka, dostav je od králové Barbory.

Bučovice, ves v okr. Otickém, v 15. st. vladyčí sídlo Vejnhákův z Koutu, později Ctibora Martinického z Chřenovic, jenž o ně r. 1518 pro dluhy přišel. V 17. st. připojeny **B.** k Oticům.

Budáky, **Budákov**, ves v okr. Kaplickém, jež částečně patřila k panství hradu Rožemberka, částečně byla vladyčím statkem (r. 1499 Albrecht z B.). R. 1509 rozdělili se Markvart Budák a Martin bratří z B. o svoje dědictví a tento dostav **B.** na díl, prodal jej t. r. Petrovi z Rožemberka. Později koupil jej od Petra Václav z Rovného a daroval jej r. 1506 ke kostelu Krumlovskému.

Budčeves, **Bučeves**, **Bučoves** (t. j. *Budkova ves*), ves u Libáně a n. tvrz, na níž sídleli vladyky z Budčevsi, ale část patřila r. 1349 ke hradu Staré a ve 14. st. arcibiskupům. Část tato byla roku 1527 v držení Ladislava Ostrovice z Kralovic a postoupena r. 1536 dědičně ke Kopidlnu. Část vladyčí byla okolo r. 1434 v držení Bohuslava z Cholynic a připojena potom také ke Kopidlansku. (H. X.)

Budče, ves u Bezdruzic, jež se přip. r. 1273 mezi statky kl. Teplského.

Budčice Dolní (i *Bučice*), farní ves u Čáslavě, přip. se r. 1279 a patřila od nepamětných dob kláš. Vilemovskému. Fara tu byla již ve 14. st. Dvorové jednotliví patřili ve 14. a 15. st. měšťanům Čáslavským. Roku 1437 zapsány Mikšovi z Tichonic. Až do 16. st. byly v zápisném držení Trčkův, pak Robmhápův. Roku 1570 prodal Václav Robmháp ze Suché Václ. Chotouchovskému z Nebovid Horní i Dolní B., r. 1582 dány k dědictví Václ. Plesovi Heřmanskému ze Sloupna, r. 1587 koupil je Vilém starší Malovec, po němž spadly na cís. Rudolfa a prodány r. 1602 k Žehušicům. Po r. 1620 byl kostel filiálním; fara tu zřízena teprve za naší paměti.

Budeč (od zakladatele Budka), kostel v obci Kovarské v okr. Smíchov., n. hrad založený již za prvních Přemyslovcův. Sv. Václav učil se na Budči písmům slovanským od kněze tu bydlicího, odkud vznikla pověst, že tu bývala slavná škola již za dob Libušiných a Přemyslovcův. Sem také poslal Václav mateř svou Drahomíř. Kněz bydlel tu tehdáž při kapli, kterouž byl kníže Zpytihněv I. (po r. 895) založil. Až do konce 12. st. byl **B.** mocnými svými náspý dobrou pevností; avšak čím více přibývalo kamenných hradův, tím více klesala důležitost jeho, tak že byl ve 13. st. pouze kostelem a hřbitovem. Podací jeho postoupila králová Kunhuta roku 1262 manželu svému Přemyslovi II., jenž je daroval t. r. i s hojným záduším kapitole Vyšehradské. Až do r. 1282 užíval příjmův probošt, ale pak vrátil podací kapitole a kanovníci užívali potom duchodův k potřebám svého duchovenstva. Po r. 1420 byl **B.** v zápisném držení a dostal se potom k panství nejvyš. purkrabství. Kostel ještě v 16. stol. farní a pod obojí přišel po r. 1620 o duchovního správce a patřival dlouho ke Pcherům. Nejv. purkrabě Filip Krakovský z Kolovrat dosadil sem r. 1761 administrátora a r. 1778 zase tu zřízena fara (P. A. IX, 219).

Buděhostice, **Budohostice** (prvotně *Budihostici*), ves v okr. Slanském. Kníže Břetislav daroval r. 1045 polovici její kláštera Břevnovskému, který toho se domohl,

že lidé jeho z B. pro nátisky úředníků převedeni do nové osady Kamenice. Roku 1088 měl tu také kostel Vyšehradský dědiny. Ve 13. st. bylo tu sídlo vladyčí a dva dvory (1267 Předslav a Rudolf († 1316), 1318 Příbyslav, 1387 Mareš z B.). Na tvrzi seděl r. 1396 Jaroslav z B. a po něm následoval Jan z Chlumčan († j. 1437). Roku 1451 uvázal se v B. Jindř. Míččan z Klinšteina. B. patřivaly dlouhá léta ke špitálu sv. Pavla v Starém m. Pražském; když pak tento byl za Jozefa II. zrušen, přiděleny B. k »Světskému nadačnímu fondu«. Od tohoto vykoupili se Buděhostiči a jsouce od té doby svobodnými, v soudních potřebách utkali se do Slaného.

Budějovice České (na rozdíl B-c Moravských, pův. *Budivojici*, u lidu i *Budějice*. Něm. *Budweis* povstalo z tvaru *Budinois* t. j. *Budivojovo město*). B. vyskytují se v pamětech poprvé r. 1251 jako ves (snad i hrad) a jmění pána Čech z Budějovic. Tato prvotní osada stála na místě nynějšího Pražského předměstí, kde slove posud na Starém městě. Král Přemysl II. odňav Čechovi Hlubokou s panstvím, přenesl B. na místo něco dále k jihu ležící, založil tu novou pevnost a král. město a r. 1265 klášter dominikánů. Práce ty řídil Hrzek, purkrabě Zvíkovský. Nové město Záviše z Krumlova r. 1279 v noci přepadl a opanoval. B. zůstaly potom po několik let přísl. hradu Hluboké. R. 1290 navrátily se zase ku království a Václav II. potvrdil tu rychtářství Mikuláši Klarycovi. R. 1297 dostavěn farní chrám sv. Mikuláše. R. 1304 ležel císař Albrecht u B., ale neodvážil se útoku. Když Petr z Rožemberka pleněním statkův skrze královské byl rozhněván, přestoupil ke straně králi odpornej a obléhal B., ač marně (1318). Císař Karel IV. obdařil B. r. 1351 znamenitými svobodami, vyňav měšťany ze všech soudův, kromě městského, uděliv míli, osvobození od cla v jistých městech a výroční trh, k čemuž přidal ještě roku 1372, aby o statech svých řídití mohli. K synu jeho Václavovi, jenž dal Budějovským (1381) popravu v kraji a jiné milosti udílel (1390), věrně drželi, ale činili to i proto, že se báli nátiskův Jindřicha Rožemberka, s nímž

byli ve sporu. Pře ty se vlekly až do r. 1411; mezi tím užil Jindřich té chvíle, když byl Václav v zajetí, a oblehl B. (1402) a přinutil obec ke smlouvě. Od r. 1420 drželi B-ští věrně nejen ke králům, nýbrž i k víře katolické, tak že Žižka a ostatní vůdcové husitští neodvážili se na ně útoku. Král Zikmund zastavil B. r. 1421 Albrechtovi Rakouskému s pěti morav. městy, když vdával zaň dceru Elišku; když pak Zikmund přijat za krále (1436), zase B. vybaveny. V následujících letech měli B-ští pokoj od pp. z Rožemberka, kteří zaměstnávání byli Táboři, ano pomáhali jim i po r. 1448 proti jednotě Poděbradské. Roku 1452 položil se Jiří Poděbradský mezi Hlubokou a Budějovicemi, aby donutil Oldřicha z Rožemberka, jenž vojska doma nemaje, do B. se uchránil, poslouchati jeho jako správce zemského. Pán i B. podnikli poslušenství. Jindřich z Rožemberka vymohl toho při králi Ladislavovi, že mu B. do života zastavil, avšak obec s Ondřejem Puklicí ze Vztuh v čele takový odpor tomu činila (hrozíc, že raději domy zapálí a do jiných kr. měst se vystěhuje, než by podnikla poslušenství Rožemberské), že po marných domluvách osob stavovských a přísném pokárání králově ponechání na svobodě a konečně si vymohli (1457) majestát, že nikdy nebudou zastaveni neb zadarováni. Mimo to obdrželi potvrzení výsad a právo voliti si rychtáře. S Jiříkem Poděbradským B-ští z počátku věrně drželi, dokud Puklice moc v městě měl; proto bylo i marné napominání papežské (1466), aby krále opustili. Avšak kázáním faráře Ondřeje (jenž byl před tím od krále k papeži vyslán) a podpichováním dvou měšťanův způsobeno povstání a sběh (nejvíce cizích tovaryšův v městě pracujících), v němž Puklice hanebně zavražděn (1467). Nová rada od povstalcův ustavená nedostávala však podpory od strany papežské, tehdá stísněné, proto vyprosila si odpuštění královo a odpadla od něho teprve potom, když i Jan z Rožemberka stranu jeho opustil. B. byly potom přední pevností strany papežské a panské v jižních Čechách. Město ovšem potom trpělo mnoho od královských až do roku 1478, kdež učiněn mír. Král

Vladislav přijal B. zase na milost, potvrdil svobody městské (1479) a vydal majestát (1505), aby židé v městě trpění nebyli. (Bylo na ně vypověděno, že v B. křesťanské pachole zavraždili.) V l. 1528—1531 svolávány sem sněmy. R. 1547 zachovali B-ští věrnost ku králi, začezž milost obdrželi, aby na sněmích hned po Pražanech a Plzeňských sedali. Za těch dob vzámaly se u B. stříbrné doly a hrnuli se sem havíři z Němec, čímž se i luteranství šířilo, ale nikdy v městě samém pořádně kořenův nezapustilo. V těch časích postaven farní kostel sv. Mikuláše. R. 1569 zřizena v B. mincovna a bity toлары. R. 1611 zmocnili se Pasovští úskokem města, pobrali zbraně a měšťany nelidsky týrali. Velitel jich Ramé dal tu několik svých hejtmanův postínati a pak uprchl sám před rozzlobeným vojskem. R. 1614 svolán sem sněm, k němuž císař Matyáš životně přijel. Při té příležitosti založila tu císařová Anna kostel sv. Anny s klášteřem kapucínů. Když vypuklo povstání r. 1618, zachovali B-ští věrnost k císaři a církvi. Marně učinil hr. z Thurnu útok na město a dlouho potom leželi stavovští před městem, čínice mu mnohé škody. Teprve r. 1619 odtáhli, když je Buquoy velitel císařský tísnil a Mansfelda, který k vybavení jich táhl, u Záblatí porazil. Avšak i císařští v městě řádili tak jako mezi nepřátely. Císař Ferdinand odměnil věrnost B-ských tím, že jim daroval město Rudolfov s doly stříbrnými, právo statky pozemské a dskami se řídící kupovati a sklad solní. Nad to přidal r. 1623, že nemají hýti pod podkomořím, nýbrž obnovení rady má se státi skrze král. komisaře. R. 1628 část města vyhořela. Když r. 1631 Sasové do země vpadli, utekli sem místodržící z Prahy, vezouce s sebou klenoty král a dsky zemské. R. 1641 vznikl zase oheň skrze neopatrnost vojákův, při čemž skorem celé město vyhořelo. R. 1644 založeny matriky. Roku 1649 zase svolán sněm do B. V l. 1727—1730 postavena radnice. Když r. 1741 Francouzi a Bavoři do Čech vtrhli, přinuceni B-ští vpustiti je do města. Vypuzeni byli zase královskými, nicméně opanovali Hlubokou, odkudž přese všechno úsilí královských, jimž B. byly

hlavní oporou, teprve roku 1742 vytlačeni. R. 1744 dobyl B. pruský generál Kreuz, ale za měsíc opanoval je Trenk se svými pandury a zajal celou pruskou posádku. R. 1751 staly se B. krajským městem polovice kraje Bechyňského. R. 1762 založeno měšťanstvem gymnasium, spravované piaristy. R. 1778 byla tu zemská vláda, roku 1783 zřizeno tu biskupství, r. 1784 zrušen klášter dominikánský, r. 1786 kapucínský. Po bitvě Slavkovské (1805) přitrhli sem Francouzové, po nichž přibyl napřed franc. maršálek Bernadotte, potom bavorský gen. Wrede. Roku 1809 zdržovali se tu císař František a arcikníže Karel. V našem století, zvláště za naší paměti prodělaly B. neobyčejný rozvoj. R. 1803 založen biskupský seminář, r. 1847 nižší reálka, jež r. 1861 rozšířena na vyšší, r. 1849 kurs paedagogický, r. 1853 chlapecký seminář, r. 1868 české gymnasium skrze biskupa Jirsíka, r. 1885 česká reálka a kromě toho drahně českých a německých národních škol a dvoje školy rolnické. R. 1847 přenesena jest do B. továrna na tužky a j, kterou byl Josef Hardmuth ve Vídni založil. R. 1832 založena jest také z B. do Lince první železná dráha na pevnině Evropské, jež přeměněna r. 1873 na parní; avšak v ty časy dosáhly B. také přímého spojení s Chebem, Prahou a Vídní a souvisící s tím zmáhání živností způsobilo, že se město k severu a východu rozšiřovalo. R. 1875—1880 založeny pěkné sady okolo vnitřního města. Tímto rychlým vzrůstem města jako i četným přílivem obyvatelstva českého stalo se, že německý jazyk, který v B-ších 200 let panoval, octl se v menšině. Znamenití rodáci: Václav Fabri, Ondřej Morgenstern, Šimon Proxen ze Sudetu, Jiří Plachý († 1664), jezovita, František Prokeš, malíř, Vojtěch Jirovec, skladatel († 1852), Maxim. Millauer, proslulý učenec († 1840), Matiaš Kalina z Jaethenšteina († 1848), Vojtěch rytíř Lanna, velkopřemyslník († 1866), Frant. Schuselka, publicista († 1886). Erb r. 1648 udělený: Štít červený, u jehož spodku modrý vršek se 3 pahrbky, na němž jsou v pravo dvě kladiva hornická křížem přeložená, v levo měsíc špicemi k pravé straně obrácený.

Na prostředním pahrbku stojí anděl zlatým rouchem oděný se zeleným věncem vavřínovým na hlavě, an drží v pravici dobytý meč a v levici štít království Českého. Spodní polovice štítu za andělem vyplněna jest stříb. hradbou z tesného kamene postavenou, za níž vynikají k vrchu štítu tři stříb. čtverhranaté věže s kranclemi, modrými střechami a zlatými makovicemi s korouhvičkami. Prostřední věž ukazuje se s průčelím, ostatní buď levým neb pravým rohem, na všech jsou okna, z nichž vyčnívají děla. Nad štítem jest otevřená přilbice s korunou zlatou, s níž splývají po obou stranách pokryvadla, v pravo černožlutá, v levo stříbrná a modrá. Z koruny vyniká až po kýty zlatý lev o dvou ocasích, drže mezi předními nohama štítek rodu Rakouského (červ. se stříb. pruhem), na němž uprostřed jsou písmena F III. Štít drží dva oděnci s přilbami kolčími, korunami a meči dobytými (Mikovec, Album v. Boehmen 261, OSN).

Budějovské biskupství mělo být založeno již po rozkazu Ferdinanda II. (1630), ale nepřišlo k tomu, ačkoliv papež svoloval, pro dlouhé války a zapomenutí prvotního úmyslu. Teprve císař Jozef II. ujal se tétoho úmyslu, shledávaje, že okršlek arcibiskupství jest příliš velký. R. 1783 jmenoval prvního biskupa, jemuž arcibiskup přislíbil dávat část svých důchodů (r. 1784 ustanoven tento příspěvek na 3000 zl.), k čemuž císař 9000 zl. z fondu náboženského přidal. Na přání císařovo vydal papež Pius VI. (1785, 20. září) bullu základní. Správě biskupově přikázány kraje: Budějovský, Tábořský, Prachenský a Klattovský. Biskupové byli: Jan Prok. hr. Šafgoč (1785, † 1813), Arnošt Konstantin Růžička (1815, † 1845), Jozef Ondřej Lindauer (1845, † 1850), Jan Valerian Jirsík (1851, † 1883), podporovatel všeho šlechtného, Frant. hrabě Schönborn (1883—1885), Dr. Martin Jozef Říha (1885, 7. července).

Budějovský kraj povstal r. 1751 rozdělením kraje Bechyňského, příliš velikého, na polovici Tábořskou a Budějovskou. Při nové krajské organizaci obnoven starý kraj Bechyňský, rozšířen až k Sázavě a obdržel jméno B. kraje. Trval jen do r. 1851 a

rozdělen potom zase. B. k. obsahoval asi tytéž krajiny, jako před r. 1849, k nimž přidáno ještě okolí Jindřichova Hradce. Od r. 1868 jest to obvod kraj. soudu Budějovského.

Budenice, Budeničky (staroč. *Budynice*, prv. *Budynici* od osob. jména Budyn neb Buden), farní ves u Zlonic n. s tvrzí, prvotně dvůr B. a ves Budeničky, z nichž tato do 16. st. spustla. R. 1322—1328 byly statkem Boleslava z Rožďalovic, jenž je prodal Janovi biskupovi. Tento dal B. špitálu, klášteru Roudnickému přivtělenému (1334), v jehož držení do husit. válek zůstaly. R. 1437 opanoval je Jan Šmikouský ze Žďáru, asi r. 1463 dostaly se Vilémovi z Ilburka. Asi r. 1524 dostaly se B. v držení Šliků z Holiče a ok. r. 1545 Petra Chotka z Vojnána. Později seděli tu Hrobčičtí z Hrobčice (1550 Mikeš, 1562 Adam, 1587 Racek, 1622 Adam Daniel). R. 1623 zabrány B. a prodány Adamovi z Valdšteina, po němž následoval r. 1626 Jan Boryně ze Lhoty. Bratr jeho Vilém prodal B. r. 1631 Matyáši Arnoldovi z Klaršteina, jehož dcera Eliška postoupila je r. 1664 synu svému Matěji Ondřejevi Hartmanovi z Klaršteina, jenž tu kostel postavil (1681). Roku 1693 koupil je Jiří Adam z Martinic († 1714), po něm následovali syn Jozef Antonín († 1736) a tohoto máti Marie Jozefa ze Šternberka († 1747). R. 1748 koupil B. Filip hr. Vchynský ze Vchynic a připojil je k panství Zlonického. Týž dostavěl zámek zdejší. R. 1786 zřízena tu lokalie. (H. VIII, 209.)

Buděčice (původně *Buděčici*), ves farní u Rábí, prvotně jmění královské, jež daroval Václav I. Držislavovi a tento prodal 1254 Dluhomilovi. Ten nebo jeden z potomkův jeho založil hrad nade vsí na kraji pohoří Čbány. Na něm seděli páni z Budětic (totiž 1291 Bohuslav, 1355 až 1390 bratří Bohuslav a Svojsje). Podací fary již r. 1355 přip. měli s nimi od roku 1362 páni z Ryžemberka, kteří pak koupili a rozhojnili zboží B-ké a na něm nový hrad Rábí postavili. Páni Rábští se v kostele zdejším kladli. V B-ích narodil se v dobré paměti J. J. Hais, biskup Hradecký.

Budičovice, ves u Protivína, dříve z části přísl. hradu Hluboké. Ostatek tvořil tři manství služebná ke hradu Zvíkovu. Tyto spadly znenáhla na vrchnost a Jan Bartoloměj ze Švamberka prodal je Čejkovským z Čejkov (c. 1590). Tato část dostala se později k Protivínu a spojena s částí n. Hlubockou, když byl Protivín od Hluboké odprodán (1598).

Budiměřice, ves u Nymburka, která měla ve 14. a 15. st. farní kostel. B. patřily v letech 1394—1417 králům Českým a byly později přísl. hradu Poděbradského. Fara tu zanikla po r. 1620 a kostel byl filiálním k Nymburku.

Budislav, ves v okr. Litomyšl., snad založená od Budislava, jenž se přip. mezi dobrodinci kl. Podlažického. R. 1480 prodali Čeněk z Barchova a Jan Makovský vesnice své B. a Jarošov obci města Litomyšle, od kteréž doby jí patřila.

Budislav, farní ves u Soběslavě (již 1357), ve 14. stol. tvrz a sídlo vladyk z Vyhnanic, avšak od r. 1359 Přibíka Kastena. V l. 1382—1408 seděl tu Ondřej Opat a v letech 1407—1415 Jan Zoubek. V l. 1491—1508 seděl tu Diviš z Doudlebs, jehož syn František prodal B. (v l. 1522 až 1529) Václavovi Tučapovi z Tučap, jehož potomci (1538 Mikuláš a Hynek, 1589 Václav, 1615 Hynek) drželi ji až do r. 1623. R. 1629 koupil B. Hanibal ze Šemberka, c. k. nejvyšší, po němž následoval okolo r. 1643 rod Felnářův z Feldeka. Pak jej vyženil Jan Aleš Max. Koňas z Vydří, jenž B. r. 1666 prodal, ale zase se v ni r. 1667 jako poručník uvázal. Po r. 1737 připomíná se jako majitel Jan Václav hr. Millesimo, jenž zdejší zámek postavil. Pak následovala v l. 1749—1803 rodina Escherichův, r. 1808 hr. Václav Cavriani, 1814 Prokop Vratislav z Mitrovic, 1835 Jan Šmidl ze Šmidlu, od r. 1839 Jindř. Edv. kn. ze Šumberka (H. IV, 91).

Budislavice (pův. *Budislavici*), farní ves v okr. Blatenském, jež měla faru již ve 14. stol. Ves tu drželi r. 1370—1371 Filip a Miroslav bratří z B., r. 1401 Beneš z Choustníka, r. 1418 Mikuláš z Kladrubec. Později dostaly se B. ke hradu Blatné, ale Adam ze Šternberka prodal je (1577)

Mauřicovi Chanovskému z Dlouhé vsi, od které doby patřily ke statku Dožickému. Po r. 1620 zanikla tu fara a B. byly přifašeny k Čížkovu; r. 1787 zřízena tu zase lokalie a r. 1857 fara.

Budislavice, n. ves na panství Kostelce Černého (1359), r. 1444 toliko dvůr, ale r. 1471 byl tento zase mezi lidí rozprodán, ale od r. 1544 se ani tato ves nepřip.

Budislavice, Budislavičky, n. ves u Běhařova v okr. Kdyňském, roku 1543 pustá.

Budiš, n. osada (tvrz a dvorec) mezi Rohozcem a samotou Schützhäusel, sev. od Valče. R. 1424 a 1454 patřila k tvrzi Křečovu, ale snad jen již jako pustina, poněvadž se po r. 1454 nepřipomíná.

Budkov, ves u Kunžaku, pův. přísl. markrabství Moravského, avšak od pánů Hradeckých, odvěkých držitelův, s Kunžakem přivtělena k Čechám. Při dělení dědictví Slavatovského r. 1693 zůstavena při dílu Kunžackém.

Budkov, ves u Vlachova Březí, v letech 1370—1373 sídlo Vojtěcha a roku 1416 Jeniše z B. S tímto současně seděl tu Hrzek z Tourového, předek *Budkovských* z Budkova. Jeho potomku Hynkovi (1443) B. r. 1468 od Němců spálen. Následovali pak z téhož rodu 1483 Hrzek, 1522 Mikuláš a Jindřich, 1555—1600 Jindřich. Syn tohoto Mikuláš propadl roku 1622 B., jenž prodán Anně Hysrlové ze Šanova konečně prodal Václav Mich. Hysrle z Chodův r. 1675 B. Karlovi Leop. hraběti Millesimo ke statku Březskému (H. VII, 231).

Budňany (n. i *Budy*), městys pod Karlštejnem, založený jako podhradí téhož hradu skrze císaře Karla, který tu i kostel sv. Palmatia vyzdvihl (1351) a ostatky téhož svatého obdaroval, jež z Trevir byl přivezl. Okolo kostela založil vinice a chmelnice, jichž užíval děkan hradecký. Kostel, jenž byl jako kaple k děkanství na Karlštejně přivtělen, obdržel r. 1358 ves Lhotku Žebrákov od Jana, bratra Karlova, což změneno r. 1384 tak, že ves tato darována děkanovi proto, aby v B. denně mšev sv. sloužil. V novější době zřízena tu fara.

Erb: Obec B-ská pečetí erbem království Českého.

Budy, Černé budy, ves na místě n. kláštera Sázavského (viz Sázava).

Budyně nad Ohří, město, ode dávna statek královský, který si král Vladislav r. 1173 vymínil, když vládu složil. Proto sídlil ve dvoře král., který byl na místě pozdějšího hradu, král. vladař. Král Přemysl II., který tu v l. 1267—1270 přebýval, vysadil ves B. jako městečko. Také tu vznikl hrad. Po r. 1291 měla B. v zástavě Grifina Halická, vdova po Leškovi Černém knížeti Krakovském. Ta dala pole při městečku znova měřiti, což král Václav II. r. 1302 potvrdil, osvobodiv měšťany od soudův krajských. Král Jan zastavil B. napřed dvěma pánům z Němec a prodal ji dědičně (1336) Zbyňkovi Zajíci z Valdeka (+ 1368). Syn jeho Vilém Zajíc z Hazemburka držel jmění otcovské společně se synovcem Mikulášem (+ 1395) a zmírnili r. 1376 daně z městečka vycházející. Mikuláš, jsa od r. 1379 samotným pánem, vymohl městečku král. svobodu na vožení zboží. Synové jeho Jan a Mikuláš ujali B. r. 1402 a odpustili B-ským r. 1408 povinnost, aby kupovali vína od vrchnosti. Mikuláš, jsa potom samotným pánem, ulevil městečku (1414) v robotách, udržoval v B. katolické řády, jež potom nikdy v B. neustoupily. Bratr a dědic jeho Jan prodal B. Zbyňkovi Zajíci. Když tento r. 1463 zemřel, přestěhovali se nástupci jeho Mikuláš a Jan Z. do B. Odtud protivovali se králi Jiřímu, jenž proto B. obléhal (1469). Později uherská posádka odtud okolí trápila. Mikuláš postavil tu nový kostel sv. Jiří, zemřel roku 1495. Synové jeho Mikuláš a Jan vyprosili B., která se tehdy již jako město připomíná, výroční trhy (1495). Za poručnické vlády po r. 1497 následující zrušeno jest B-ským Magdeburské právo a zavedeno Pražské (1506). Za Jana (1511 až 1553), syna Mikulášova, byla různice mezi městem a vesnicemi, jež pán smířil, tehdy tu pán několik důkladných staveb vyzdvihl. Po něm následoval syn Mikuláš, jenž v letech 1574—1581 městu svobody udílel (piva vařiti, solníci mítí a p.) a r. 1582 třetí

výroční trh vyprosil (+ 1585). Syn jeho Jan Zbyněk, pán vzdělaný a všeho krásného milovný, obnovil zámek zdejší, obdaroval město volným řízením o statcích, ale zadlužil se tak, že o vše přišel. B. koupil r. 1614 Adam ze Šternberka (+ 1623). Po tomto následoval syn Frant. Matyáš (+ 1648) a po něm ujala vdova Lidmila Kateřina Kavkovna z Říčan B. od svých svnův (1665). R. 1672 koupil B. od ní syn Václav Vojtěch, jenž potvrdil r. 1675 svobody města. R. 1676 prodal B. Gundakarovi hrab. z Dytrchšteina, který dal r. 1683 zámek v Libochovicích postaviti, tak že B. přestala býti sídlem panským. Od rodu jeho potvrzovány výsady Budyňským v letech 1690, 1700, 1731, 1760. R. 1759 přibyv sem pruský generál Šafgoč, žádal 10.000 tolarů výpalného, slevil to pak na 500 tolarů, avšak i když ty mu dány býti nemohly, město vypálil a zámek prachem rozvrátil. Skrze ten oheň město svou okrasu, brány a věže ztratilo a pusté zůstávalo. Císařská potvrzení na své svobody dostali B-ští l. 1782 a 1796. Za naší paměti byl děkanem v B. kněz J. K. Rojek, muž v každém způsobu ctihodný. Erb: Štít křížem na čtvero polí rozdělený, tak že v pravém horním a levém spodním modrém zlatý zajíc vyskakující, v ostatních v každém zlatém černá sviní hlava se spátňuje (erb pp. z Hazemburka).

Budyňské děkanství neb kraj děkana Budyňského. R. 1612 byl Jan z Kyrchperku děkanem krajův B., Třebenského a Řipského. Oboje tato poslední děkanství totiž bezpochyby shrnována pod název B. d., poněvadž děkan katolický v Budyni bydlíval.

Buggaus (česky *Bukovsko*).

Buchberg viz Bukova hora.

Buchov, samota u Otradovic ve farnosti Neustupovské, n. tvrž a vладыčí statek Buchovců z Buchova (1368 Mareš, 1378—1384 Jan, 1387—1417 Zbyněk), z nichž Jan Zbyněk B. byl r. 1420 hejtnanem Tábořským a r. 1421 jedním ze správcův zemských (H. VII, 294).

Bujanov (něm. *Angern*), ves v okr. Kaplickém. Pavel z Harachu dal tu r. 1347 lán role kl. Vyšňobrodskému na záduší

matky své. Roku 1461 prodal Bohuněk z Omlenice louky na Vitíně obci B-ské. (P. A. IX, 708.)

Bujesily (i *Bojesily*), ves u Liblína, která se r. 1228 mezi statky kl. Svatojirského připomíná. V 16. st. patřily ke hradu Libšteínu.

Buk, ves u Hradce Jindř. Král Přemysl († 1278) vzav Hradec Oldřichovi z Hradce (1260—1277) usadil jej v B-u. Ve 14. st. patřil B. kanovníkům Vyšehradským, později se dostal v držení pp. z Hradce.

Bukol, ves u Velvar, připomíná se již r. 1334. R. 1362 příp. se tu kostel farní, o jehož podací sdíleli se křížovníci s červ. hvězdou, klášter sv. Jiří a zemané ve vsi usedlí. Kl. Svatojirský držel část svou ještě v 16. st. a zůstal při Břežanech. Druhá část dostala se později k Roudnici, třetí k Jeviněvsi. Fara tu zanikla a zůstala tu jen kaple.

Bukov, ves u Podbořan, původíště Muchkův z Bukova, n. tvrz; část patřila ke hradu Šprymberku, část byla statkem vладыčím. R. 1483 patřila ves B. s dvorem pustým ke hradu Petršpurku.

Bukov, Český B., farní ves u Ústí n. L. R. 1366 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo abatyším Teplickým. Od r. 1436 byl B. v zápisném držení pánův Teplických, stal se r. 1512 statkem dědičným a patřil k Teplici ještě v 17. st. Fara zanikla po r. 1620 a B. byl přifařen ke Svádovu. R. 1739 zřídila tu vrchnost Trmická zase faru.

Bukov, ves v okr. Ústském u Břežnice (Krás. Břežna), n. vладыč í statek (1414 Václav Sovka, 1426 Jan Šesták z Klen). V 16. st. seděli na tvrzi Kelblové z Gejzniku, r. 1546 koupil B. Jan Trmický z Miliny; tohoto potomci seděli tu do r. 1615, kdež prodán Prokopovi Dvořeckému z Olbramovic. Od r. 1618 patřil B. rodu Štampachův a r. 1649 k. B. Alexander Regniers z Bleileben ku Všebořicům.

Buková, Bukový, samota v okolí Jeníkova Větr., r. 1226 ves kláštera Želivského, s nímž zastavena r. 1468. Později oddělena od Želivska s Větrným Jeníkovem.

Buková, n. ves v okolí Jihlavy, blíže

Valdhofu, snad při potoku Smrčné. Patřila r. 1382 ke statku Ebrharci a spustla před r. 1500.

Buková, Nová B., ves u Horní Cerekvíce, která se připomíná r. 1203. Až do r. 1584 patřila k Cerekvici, potom držel ji Arnošt Leskovec z Leskovce, jenž tu postavil tvrz (odtud jméno Nová B.). R. 1615 koupil B. Albrecht Šebastian Leskovec, r. 1616 k. ke Kamenici, ale odprodána zase. Měli ji pověstný Martin de Huerta († 1637) a později Miličovští z Braumberka, r. 1674 Jindřich Valvarský z Valvaretu, r. 1681 František Albr. Hložek ze Žampachu († 1685), od jehož dcer přikoupena k Horní Cerekvici (H. IV, 317).

Buková, Velká B., ves u Merklína, v l. 1354—1358 sídlo Hynka z B., tuším předka Lažanských z Bukové. Asi od roku 1380 byla v držení Bohuchvalův z Hrádku. R. 1542 k. Hynek a Petr br. z Chřínova B. s tvrzí. V 16. st. přiznil se sem Štěpán ze Šlovic, jehož potomstvo tu sedělo do 17. st. Později držel B. Oldřich Adam z Říčan († 1670) a r. 1681 patřila již k Merklínu (H. VIII, 191).

Buková, ves v okr. Dobříš., jež se příp. r. 1336. Až do r. 1515 patřila k Píčině, pak se dostala na díl Bedřichovi Bechyni z Lažan. V rodu tom zůstala B. po celé 16. stol., měl ji po r. 1612 Václav starší († j. 1623), od jehož synův Jiří a Václava k. ji r. 1623 jiný Václav starší († 1625), jenž měl Hluboš. Několik let zůstala při Hluboši, pak se stala zase samostatným statkem, jenž se dostal v 18. st. v držení Enisův v. Atter a přikoupen r. 1846 k panství Dobříšskému.

Buková, Bukovany, ves u Kladruha a Prostiboře, která se nacházela r. 1115 mezi prvními statky kl. Kladrubského. Po r. 1420 dostala se v zástavu světskou a držena potom stále k Týnu Horšovskému.

Buková hora (něm. *Buchberg*, lat. *Mons fagi*), samota s filialním kostelem sv. Kateřiny u Pohledu. Za zmáhajícího se hornictví na panství p. Smila z Lichtemburka postaven na hoře zdejší, které říkali Helmerichsberg, Herlivinsberg i Mermelnberg, kostel, a kde jsou Stříbrné Horky

na hoře Buchberg založena kaple (před r. 1265). O to, kam mají oba patřiti farou, byly dlouhé spory. R. 1327 obdržel klášter Pohledský podací právo. Nedlouho potom přestalo se říkati Herlivinova hora a název B. vztahován také na kostel sv. Kateřiny, jehož podací náleželo klášteru až do 15. st. Později patřila k Šicendorfu a dostala se r. 1499 k panství Polenskému. R. 1680 kostel znova postaven. Byv od 14. stol. filialním k Dlouhé vsi, patřil později k faře Pohledské (M. IV, 53).

Bukovany, ves u Týnce n. Sázavou, n. příslušenství hradu Kostelce n. Sázavou, s nímž připojena ke Konopišti.

Bukovany (pův. *Bukované*), ves u Zalužan, se zámkem, jenž povstal ze staré tvrze. R. 1316 seděl tu Zachař z B., později Přibík (1398) a synové jeho Bohuslav, Oldřich a Zikmund (1414), předkové Bukovanských z Bukovan, z jichž rodu pak tu seděli 1534 Jan, 1571 syn Přibík († 1601) a tohoto syn Jan († 1619), vdova Eliška Bukovanská ze Mnichu († j. 1629), Václav B. z B. († 1632), po němž k. B., vdova Aléna Saloména z Chuděnic († 1657), po druhé vdaná Morlova z Letin. V rodě tomto zůstaly B. až do r. 1716, kdež Jozef Vladislav M. z L. prodal je Ferd. Frant. z Říčan. L. 1720 následoval Jan Felix Chanovský z Dl. vsi, pak 1724 Barbora Věžníková roz. Švihovská, po níž dědil (1752) syn Frant. hr. z Věžník († 1789). R. 1816 přikoupeny k panství Orlickému.

Bukovec, ves u Plzně, r. 1379 majetek Heřmana z Litic, v 16. st. majetek Malésických z Poutnova. Při rozdělení jich jmění dostal se r. 1553 k Červ. Hrádku, s nímž přikoupen k panství Plzeňskému.

Bukovec, farní ves u Týna Horšovského, jež stála již r. 1176 jsouc jméním br. Dobrohosta a Mutiny. R. 1289 držel ji Jaroslav z Bukovce, předek pánův z Čechovic. R. 1355 byl tu farní kostel hrazený, jehož podací i se vsí patřilo tehdá a až do 16. st. k Čechovicům. R. 1546 přikoupen B. k Týnu Horšovskému.

Bukovice, ves v okr. Bilinském, n. sídlo vладыčí a manské zboží se službou ke hradu Mostskému (první Oseku). V l. 1475 až 1500 byla v držení Doroty z Vlastislavě, od

r. 1500 Osterských ze Sulevic. Od r. 1533 patřila B. Kostomlatským z Vřesovic, propuštěna z manství, byla ku konci 16. st. v držení Hruškův z Března, na poč. 17. st. Kaplířův ze Sulevic, od r. 1609 Anny Vřesovcové z Miliny. Od Lidmily Býčkové z Vřesovic přikoupena před r. 163 ku Kostomlatům.

Bukovice, n. vладыčí sídlo (dvůr neb ves) v okolí Třeboně (1397).

Bukovina, ves v okr. Hradce Král., příp. se r. 1342, kdež její bývalý majitel Zbyněk již na Moravě přebýval. V 15. st. vyskytuje se jako přísl. zboží Smiřického.

Bukovina v okr. Doupov., jež se vyskytuje od r. 1365 jako farní ves. Tehdá tu seděl vладыka Hroch, od r. 1391 syn jeho Hroch a od r. 1404 Vilém z B-y, jenž zemřel nedlouho po r. 1455. Dědili po něm Vřesovci, držice B. l. 1494 ke Žluticům. V 15. st. byla tu tvrz, která nedlouho potom zanikla.

Bukovina u Pecky, příp. se r. 1267 a byla od r. 1417 přísl. téhož hradu.

Bukovina Malá, Bukovinka, ves u Benešova n. Pl. R. 1543 prodal Hanuš Knobloch z Varnsdorfu B. Balcárovi Pencíkovi z Penciku. Odtud patřila k Žandovu a dostala se před r. 1603 k Vel. Bukovině, s níž připojena k panství Paličskému.

Bukovina Malá, Bukovinka, ves u Jaroměře, n. s tvrzi, byla dávným dědictvím Heřmanských ze Sloupna, z nichž Petr dostal ji po r. 1545 za svůj díl. Po něm držela ji Johanka Kruštinská z Konechlumě a pr. ji (1600) Veronice z Maxen, manželce Petra Plesa Heřmanského. Od r. 1611 drželi ji Bukovští z Hustiřan, v r. 1617—1635 Arnošt z Kaltenšteina. Roku 1635 dostala se v držení Salomény Bubnové roz. Ostromiřské a Heřmana z Lukavice, r. 1653 koupil ji Jan Filip Cobl a později přikoupena ke Chvalkovicům. (H. V. 54.)

Bukovina, Velká B., ves u Benešova n. Pl., r. 1454 příslu. hradu Lipského, r. 1536 statku Žandovského. Adam Týn z Týna seděl tu r. 1563 na tvrzi († 1595), po něm syn Adam Bohumír († j. 1602). R. 1603 k. B. Vilém Trmal z Toušic,

r. 1606 Jonáš Paust z Libštatu, jehož potomstvo tu do r. 1702 sedělo. Přešla pak na Annu z Preschenfeldu, která ji prodala r. 1732 M. A. Toskanské k Pailči. Bývalý zámek r. 1798 na dva domy prodán.

Bukovina, Velká B., ves u Chvalkovic, starodávné dědictví Heřmanských ze Sloupna, z jichž rodu ji Věnek po r. 1546 na díl obdržel. Nástupce jeho Albrecht Kordule ze Sloupna měl tu tvrz, již k. (1589) Johanka z Pašiněvsí. Syn její Adam Litický ze Šonova zemřel před r. 1638 zanechav B. manželce a dceři. Později držel B. Arnošt Max. Hozlaur z Hozlaur a ten ji prodal Karlovi Leop. Rodovskému z Hustiřan. Pak přikoupěna ke Hradišti (H. V. 94).

Bukovina, n. ves u Pardubic (za Lažankami k Hůrkám), jež se příp. r. 1340.

Bukovka, Bukůvka, ves u Bohdanče v okr. Pardubském, r. 1365 sídlo bratří Rohovlada, Bohunka, Beneše, Mikuláše a Jana, předkův nynějších hrabat Bukůvků z Bukůvky. Petr z B. (asi 1420) a Matěj z B. (1440) seděli na zdejší tvrzi. Okolo r. 1447 k. B. Majnuš ze Chvalkovic, předek Bukovských z Hustiřan, po němž následoval syn Bavor (1495). Synové jeho Majnuš, Petr a Bavor pr. B. r. 1513 Vilémovi z Pernšteina k panství Pardubskému. Po r. 1781 povstala tu duchovní správa pro helv. vyznání (H. I. 71).

Bukovník, farní ves v okr. Sušickém, jež se příp. r. 1251, jsouc tehdy sídlem vladyčím. R. 1360 a t. d. byl tu farní kostel, o jehož podací sdíleli se vladyky Kadovští a B-čtí. Od r. 1557 vyskytuje se B. jako přísl. statku Mačického. Po r. 1620 zanikla fara zdejší a B. přifařen k Nezamyslicům. R. 1703 zřídil tu faru Rudolf Gothart z Malovic.

Bukovno, farní ves v okr. Boleslav., r. 1387 sídlo Pešíka ze Zásmuk, předka vladyk Hradeckých z Bukovna. V 16. st. bylo B. přísl. hradu Boleslavského a po jeho odloučení panství Kosmonosského. Kostel zdejší postaven l. 1769 z nadání Marie Anny Hrzánové roz. Putzové a zřízena tu s počátku expositura fary Kosmonosské.

Bukovská hora slove r. 1669 Zinkenstein u Stínek (v okolí Ústí n. L.).

Bukovsko (*Buggaus*), ves v okr. Kaplickém. Anna z Lipé pr. B. (1377) Markvartovi z Metlína, který právo své přenesl na klášter Vyšňobrodský.

Bukovsko Dolní, městys u Veselí n. L., prvotně zboží královské, na němž ves trhov. vysazena. R. 1323 postoupěna Petrovi z Rožemberka, jenž tu postavil tvrz (v tu stranu ke Bzi); on i nástupcové jeho tu druhdy přebývali. B. s okolními vesnicemi tvořilo panství o sobě, které později sloučeno s panstvím Třeboňským, když r. 1435 i Lomnice získána. Ve 14. st. tu bývala fara, která však po r. 1620 zanikla. R. 1703 přikázán kostel zdejší k Bošilci, r. 1785 zřízena tu lokalie a r. 1856 fara. Erb: Na štítě stříbrném červ. růže pětিলístá se zlatým jádrem (erb rodu Rožemborského — H. II, TB. 124).

Bukovsko Horní (obyč. jen *Horní*), část obce B. Dolního. R. 1354 byla tu samostatná fara, jejíž podací patřivalo pp. Babynským. V 16. st. patřil díl k Bechyni, díl k Žimuncům (1530). Jan Čabelický ze Soutic přikoupil druhý díl od pp. ze Švamberka a držel celé B. k Týnu n. V. a Žimuncům. Později připojeno k Zalší. Kostel patřil v l. 1669—1724 k Modré Hůrce. R. 1724 obnovil faru Václav Ignác hr. Vratislav, ale přenesl ji do Zalší, jemuž je zdejší kostel jako fil. podřízen.

Bukšice (pův. *Bukšici*), n. tvrz a ves v okolí Plzně (u Božkova), r. 1379 sídlo tří vladyk, z nichž jeden byl Markvart (1379—1409, jiný Markvart za husitských válek). R. 1454 vyprosil si Jindřich Rous z Čemín B., odumřelé po Janovi z B. Část B. spustla za husit. válek, ostatek v témž století. R. 1532 držel pustiny ty Jan Štáhlavský z Doupova, jehož potomci pr. je (1540) obci Plzeňské.

Buky Mladé, farní ves v okr. Trutnovském, v níž byl farní kostel r. 1358. Ves patřila ode dávna k panství Trutnovskému a spravována do r. 1367 hejtmany a držiteli Trutnova a od r. 1370 hejtmany hradu Žacléře. Části dvě s dvěma tvrzemi byly sídly manův služebných ke hradu Trutnovu. Jan Stoš ze Starkovic koupil

r. 1482 jednu část a druhou t. r. od Hanuše Zilvára. Obě koupil r. 1500 Jan Zilvár z Pilnikova, po čemž patřily k Břecšteinu, kdežto část panská dostala se s hradem obci Trutnovské. Kostel byl až do r. 1682 filiálním k Vlčicům a rozšířen r. 1687. V l. 1765—1772 tu dolo-
váno, ač marně (H. V. 167).

Buky Staré (*Dolní, Horní a Prostřední*), trojí ves v okr. Trutnov. Farní kostel v Prostř. B. přip. se již r. 1360. Ve 14. stol. seděli tu vlad. z Jimnice, r. 1403—1415 držel B. Nícek ze Ždánic jako manství Trutnovské. Později seděli tu Bučtí z Varnsdorfu. Od nich vyženil B. Beneš Stoš z Kounic, jehož synové se r. 1554 dělili. Jiřskovi († 1571) synové rozdělili se tak, že Jan Jiří dostal tvrz a horní část, Bedřich dolní část, v níž také tvrz postavil, a třetí bratr Otto třetí část, čímž povstalo rozdělení na tři vesnice. Jan Jakub de Vaghi skoupil r. 1627 dolní, střední i horní statek (od Kateřiny Barb., Adama Mikuláše a Oty Jindřicha z Kounic). Od potomkův jeho koupil B. (1701) Pertolt z Valdšteina. R. 1729 dostaly se B. skrze dceru jeho v držení Šafgočův. L. 1796 k. Jozef hr. Štylfrýd z Ratěnic B. od nich a r. 1803 přešly v držení Dýmův ze Stříteže, od nichž zase prodány (H. V. 167).

Bulový, Bulov, hora mezi Brlohem, Ktiší a Chvalšinami, jež se tak již r. 1263 a 1380 nazývala.

Bünauburg, ves v okr. Děčínském. Když rytíři z Bynu Děčínsko rozdělili mezi sebe, dostal jednu část za díl Gynter z B. Tento založil (1572) nový dvůr na místě řeč. Bienweide, kde již r. 1547 byl železný hamr. Syn jeho Gynter postavil tu po r. 1591 zámek (1605), jemuž dal jméno Bünauburg. Po jeho smrti (1619) rozdělili se synové jeho a B. dostal Rudolf mladší. Tento vystěhoval se r. 1628, prodav B. Kryštofovi Simonovi z Thunu k panství Děčínskému. R. 1653 oddělen sice, ale zase připojen k Děčínu. R. 1835 zřízena v zámku tkalcovna (Focke, alt. Gesch. Gebiet).

Bunina, n. ves v býv. kraji Kouřimském neznámé polohy.

Bunovec, prý n. ves v okolí Heralce, bezpochyby ves Boňkov, která patřivala k Světlé, pak k Okrouhlici a roku 1714 k Heralci.

Burberg, Burgberg viz Úhošt.

Burdice, n. ves (1386—1439) kdesi za Žatcem.

Buřenice (prv. *Buřenici*, t. j. *Burjanici*), ves u Košetic, r. 1279 sídlo Rapoty z B., purkrabě Pražského, roku 1292 Vokovo, r. 1295 Benešovo. R. 1359 byl tu farní kostel, jehož podací drželi, sedíce na tvrzi, Tluksové z Buřenic (příbuzní Vrábských a Božejovských — r. 1360 Albert, Ryneš, Oldřich, Sezema, Přibík bratři), z nichž Zdeslav (1395—1433) proslul jako obhájce Karlšteina. R. 1440 a t. d. žil Petr z B. R. 1468 B. od křižákův vypáleny. Patřily pak r. 1499 k panství Hořepnickému a s ním se dostaly Trčkům z Lípy, již je drželi ke Světlé. R. 1623 a t. d. patřily ke Košeticům a k Horké, potom zase byly samostatným statkem (r. 1688 až 1690 Lidmily Frant. Žňovské) a přik. r. 1692 k Lukavci. Později se dostaly ke Křivsoudovu. Kostel zůstal po r. 1620 filiálním (M. XVIII. 73).

Burgmilching (dříve *Wilmersdorf*), v l. 1613—1762 manství koruny České za hranicemi v držení rodu Hohenlohe-Waldenburg.

Burgstall, Burgstadtl, německé pojmenování hradiště, zachované nejen v názvech vesnic, nýbrž i niv a lesů.

Burgstall-Ardeck, v l. 1358—1501 manství koruny České za hranicemi v držení rodiny Weidenberské, r. 1630 již zamlčené.

Buritschen viz Kvasov.

Buš, Buše, ves u Slap, jež náležela r. 1292 ke statkům kláš. Zbraslavského. Po zrušení jeho přičtena ke statku Slapskému.

Buškovice (původně *Buškovici*), město v okr. Podbořanském, přip. se r. 1197; ve 14. st. byl tu farní kostel a městečkem byly od starodávna. Na tvrzi zdejší sídli vladky z Buškovíc, jichž předek Vilém se r. 1336 přip. Po něm drželi B. synové jeho Vilém, Kadolt a Petr († j. 1408). Dědictvím dostal se v držení B. Drslav z Krás-

ného dvoru (1407—1427), jehož potomci Fremutové z K. d. tu až do r. 1591 seděli. Skrze Oldřicha Fremutu získali B-ští (1535) výroční trh a obnoveno jim r. 1539 právo české purkrechtní a podační. Asi r. 1573 děleny B. mezi bratří Kryštofa, Bedřicha, Jiříka a Jana, při čemž tvrz a městečko na dvě děleno. Jedna polovice dostala se r. 1574 v držení Jiříka Žďárského ze Žďáru, r. 1579 Vojtěcha starš. z Vřesovic, v jehož rodě nějaký čas zůstala. Druhá polovice dostala se k Ličkovu (1591) a prodána zase r. 1597. T. r. koupila ji po rychlé změně dvou držitelův Voršila Vřesovcova z Hřivíc pro sebe a syny své, tak že oboje zase sloučeno R. 1615 k. B. Šimon Karel Údrcký z Údrče, jenž je sloučil s panstvím Krásnodvorským. V 30l. válce bylo městečko vypleněno a je již městem nad pamět lidskou. R. 1636 začínají se matriky. Erb: Červený štít a na něm u spodu trávník, z něhož vyrostly tři topoly přirozené barvy. Mezi nimi stojí dvě stříbrné věže s černými končitými střechami a zlatými makovicemi, každá s dvěma okny nad sebou, čtverhranatým a okrouhlým. V přízemí ve výklenku levé věže stojí sv. Jozef, u pravé sv. Maří.

Bušovice, ves v okr. Rokycanském, jež stála již r. 1115. Klášter Kladrubský měl tu dědiny, jež mu dal Bohuchval a r. 1239 mu potvrzeny. R. 1398 seděl tu na tvrzi Racek ze Švamberka, který nějaké dědiny lidem zdejšími právem purkrechtním rozprodal. Části vsí tvořily kromě toho dva vladyčí statky. Rackův syn Lipolt (1412 až 1457) snad ty statky skupil. Okolo r. 1514 odkázal Petr Ebrzvin z Hradiště ves B. obci Plzeňské.

Buštěhrad (prvotně *Buštěves*, potom se hrad nazýval *Buštěhradem* a městečko *Buckovem*), městys, prvot. »Buškova ves«. Ve 14. stol. byl B. v držení Rokycanských z Prahy (Frana † 1382 a Jan 1380). R. 1385 držel B. Hašek z Braškova, pak následoval Petr Štuk, měštěním Pražský († 1400). Petr z Konípas († 1413) zapsal B. mateři a přibuzenstvu, kteří jej prodali (asi r. 1418) Bedřichovi z Ředhoště († 1423), Albrecht, syn tohoto, postoupil B. Pešíkovi a Janovi bratřím z Kunvaldu,

skrze pak Kateřinu, dceru Pešíkovu, dostal se B. v držení manžela jejího Jindřicha z Kolovrat a z Libšteina. Za tehdejších válek obležen Jindřich r. 1450 na B., ale posádka statečně se bránil, držela se až do učinění míru. Po něm aneb jeho potomstvu následoval Jetřich Bezdruzický z Kolovrat († 1508). K prosbě jeho král Vladislav r. 1497 ves Bustěves »za městečko aneb město« vysadil, tak aby se mohlo ke hradu hraditi, dal jim popravu, řemesla, šenky a jarmarky a obdařil erbem. Následovali po něm syn Jan († 1526) a vnuk Jetřich († 1546). Když tento bez dědicův zemřel, dostal se B. strýcům jeho Janovi, Vladislavovi a Ludvíkovi, kteří se oň (1548) podělili. První dva dostali po polovici B-u. Po Janovi († 1556) následovala dcera Kateřina († 1576) a manželové její Petr Bechyně z Lažan († 1561) a Zdeněk z Vartemberka. Zdeněk podědiv ji, přestavěl zámek zdejší, ale pak vyveden jest z držení B-u skrze Annu, druhou dceru Janovu (manželku Jáchyma Novohradského z Kolovrat). Druhou polovici držel po Vladislavovi († 1575) syn Václav († 1601) a po jeho smrti prodána pro dluhy (1602) Janovi, synu dotčeného Jáchyma († 1613). Obě polovice spojené dědil po Janovi syn jeho Zbyněk Leopold a po něm († 1630) manželka jeho Anna Majdaléna z Lobkovic. Tato vdala se po druhé za Jindřicha Julia Saského, všechna pak panství Saská stala se časem nápadními statky císařské linie rodu Lothrinského (viz Zákupy). Švédové vytloukli zámek zdejší tak, že byl zříceninou, a proto postaven r. 1700 nový zámek. R. 1680 vymřelo městečko morem a noví obyvatelé přišli ze Zákupska. V novém zámku přebýval v letech 1833—1837 Karel X., král francouzský. Erb: Modrý štít a na něm stoje na zeleném pšeničném poli Buštěhrad, t. j. brána s hradbou bez stínek s dvěma věžemi nad zámek vyvýšenými s kranclemi bez krovů; mezi nimi jest obraz sv. Maří Majdalény, držící v pravici štít červený s literou W zlatou a nad tím korunou a v levici štít modrý s orlicí polovicí červenou, polovicí stříbrnou a na hrdle zlatou korunu mající (erb Kolovratský — toto později změněno, aby W bylo

na pravé věži a na levé císařský orel — PA. XI. 206).

Buštívka (t. j. *Buštěves Malá*), n. ves u Buštěhradu, která v 15. st. spustla.

Butov, Butovo, ves u Stříbra, jež se připomíná k r. 1186 a 1239 v listech Kladrubských. Ve 14. a 15. st. byl B. v držení křižovníkův Stříbrských. R. 1437 zapsán Janovi z Malejovic a Habartovi, synu jeho. V pozdějších dobách objevuje se v držení města Stříbra, jemuž bezpochyby od králův příkázán byl. R. 1547 mu odňat, ale r. 1549 zase navrácen.

Butoves (pův. *Lhota Hrnčířova*, potom *Turská*), ves u Jičina. Na konci 16. st. byl tu jen dvůr panský Mik. Buty, poddaného panství Velišského, později ujala jej vrchnost a prodala r. 1604 Elišce Valdšteinské z Martinic ke statku Turskému. Od té doby říkalo se dvoru a tvrzí při něm Butovsko. R. 1614 koupena B. od Maří, dcery Eliščiny, k panství Kumburskému. R. 1624 darována B. ke koleji Jičinské a připojena tak k Milčevsi. Rozprodáním dvoru vznikla nynější ves (H. V. 282).

Butovice, farní ves u Prahy, která se přip. r. 1088 v zákl. listu Vyšehradském. Část vsi držel klášter Kartouzský, ostatek patřil královnám Českým. R. 1312 obdrželi obyvatelé od králové Elišky právo Malostranské. R. 1352 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo r. 1362 Jetřichovi, arcibiskupu Magdeburskému, r. 1400 až 1425 Žofii králové. Duchovní část dostala se r. 1437 Petrovi ze Sloupnice, královská Janovi z Přerova, oboje později drželo Staré město Pražské. Když jemu byly r. 1547 vzaty, koupil je r. 1550 Martin Smil ze Stojedšic; jehož rodu do r. 1581 náležely. Následoval pak rod Malovcův, r. 1588 Adam z Hradce, r. 1597 Zikmund Knobloch z Knobelshofu. Tehdá tu také stávala tvrz. R. 1609 přikoupeny B. k Jinonicům. Po r. 1620 zanikla tu fara, ale obnovena zase r. 1714. (Progr. Smíchov. r. 1878, H. VII. 298.)

Butzlav, manství koruny České v Němčích, v l. 1399—1501 přiznáváné, r. 1630 zamlčené.

Buzdař, Buzdaře, samota u Kladna,

přvotně krčma řeč. Bůhdař, před r. 1602 při silnici vystavěná,

Buzice (pův. *Buzici*), ves u Blatné se starou tvrzí, kdež se rodili první Buzičtí z Buzic, totiž Předota Němec (1384 až 1412) a bratr jeho Pešík (1397), Bušek (1412), Jan (1446—1458), Václav (zemř. 1474), Bušek starší (1467—1473), Bušek mladší (1463—1408). Již r. 1527 přip. se B. s tvrzí pustou jako přísl. panství Blatenského. Stavení tvrze později předěláno na sýpku (H. XI.).

Buzošná, název potoka (1358), t. j. horního toku potoka Loschnitz (Riesensbach).

Bužehrad, mylné pojmenování myslivny u Loun (staroč. *Lužerady*).

Býčina, n. ves v okolí Lnař, r. 1542 pustá.

Býčkovice, farní ves u Litoměřic, která se dostala r. 1197 klášteru Tepelskému. R. 1233 prodal týž kl. B. s jiným přísl. křižovníkům Německým, kteří si tu výnosné hospodářství s tvrzí upravili a komendury zřídili, při níž byl farní kostel. Komtury byli: 1326 Havel, 1337 Kunrát ze Cvikova, 1361—1364 Jakub (Jaklin), 1388—1391 Jetřich ze Šumberka, 1400 Václav Srša z Drahobuze, 1402—1404 Petr z Neuhausu, 1404 Jindřich, 1406 Albrecht z Dubé. R. 1409 byl tu jen vladař a hospodářství t. r. najato Heršovi z Vrutice, po němž r. 1412 Bohuněk z Valovic následoval. Král Zikmund zapsal B. r. 1422 Zikmundovi z Vartemberka, jehož potomci podrželi B. a velkou část přísl., až B. r. 1437 zapsány Heníkovi z Valdšteina. V držení Vartemberkův pošlosti Děčinské zůstaly B. až do r. 1538, kdež (již jako dědictví) prodány Karlovi z Duban. Po vyměření rodu Dubanských dostaly se statky jeho četným dědicům a B. příkázány roku 1575 za díl Petrovi Kostomlatskému z Vřesovic. Týž koupil r. 1592 Ploskovice, k nimž B. připojeny.

Bydlín (pův. *Dobrá*, avšak již r. 1391 také *Bydlín*), samota u Osikovce v okr. Vožickém, za starých dob sídlo vладыčf (před r. 1391 Jana Komína). Petr z B. († j. 1444) držel od r. 1436 mnohé vsi klášt. Želivského zápisně. Pustou ves B.

prodal Jan Táborský r. 1531 Matěji Lhotkovi, dědinníku ze Lhoty.

Bydlo, Staré Bydlo, Starý Láz, ves u Nýrska, prvotně z části majetek vladyk z Hrádku; od r. 1481 patřila část tato (1481 Starý Láz, 1533 již Staré Bydlo) k Dešenícům. Druhá část byla roku 1496 přisl. statku Bystřického. Obě části sloučeny po přikoupení Dešenic.

Bydžín, totéž co Vidžín. Odtud nazýval se rytířský rod Pecingárův z B-a.

Bydžov Nový, král. věnné město, prv. ves trhová, která sem r. 1305 z prvotního svého místa (Starého Bydžova) přenesena byla. B. byl tehdá sice na království, ale dostal se v zástavu nějakému pánu; když r. 1311 vyplacen, podřízen jest Heinlinovi, vladaři Hradeckému, jako komorní město a opevněn hradbami, při čemž zřízen hrad k obydlí král. úředníkův. Král Jan daroval B. (1325) Benešovi z Vartemberka. Po tomto následovali v držení syn Jan (zemř. 1362) a tohoto synové Beneš († 1385) a Čeněk († c. 1393) a po rozdělení Čeněk samotný, jenž se zadlužil. I uvázali se v B. (1393) přední věřitelé král Václav a Smil Flaška z Pardubic, jehožto díl přešel pak na Jana, biskupa Litomyšlského (1403). Asi r. 1405 vyvadil B. Čeněk z Vartemberka a obdařil město právem Hradeckým. Po něm následoval syn Jindřich († 1434) a po tom Machna, sestra Čeněkova, která ho postoupila Elišce z Vartemberka vdané Zvířetické. Tato potvrdila r. 1453 svobody města a r. 1461 rovnala úřad městský s řemeslníky. Po ní dědili Jindřich z Michalovic a Heřman Zvířetický, kteří r. 1468 svobodu městské potvrdili. Onen postoupil polovici králi, který jí zase Heřmanovi daroval. Heřman přál městu, jemuž výroční trh vyprosil, a tak se i chovali synové Petr (1493—1505) a Hašek (1493—1544), kteří zjednali městu clo a nový trh. Petrův syn Havel, dostav B. na svůj díl, prodal jej (1516) Vilémovi z Pernšteina. Tento (1517) a syn jeho Jan (1546) stvrdili výsady B-ských. Tehdá hrad zdejší spustl. B. držen k panství Chlumeckému a když se to stalo královským (1547) vykázán jest B. jako manství Vilémovi z Valdšteina (1548). Po smrti

Vilémově († 1553) drželi B. nezletilí jeho synové Jindřich a Heník Šťastný, když pak oba bez dědicův zemřeli, spadl B. na krále Maximiliana. R. 1569 obec města B. koupivši panství od krále, sebe z poddanství vykoupila. Měšťané dali na to všechny hotové peníze, sousedky své stříb. a zlaté řetězy. B. povýšen na král. město a přijat r. 1593 ke svobodě třetího stavu městského. L. 1589 také obdařen třetím výročním trhem (k němuž přibyl r. 1666 čtvrtý). Súčastnivše se B-ští r. 1618 povstání, propadli r. 1620 všechny své statky, avšak r. 1628 obci zase navraceny. Při provádění reformace mnozí se roku 1628 z města vystěhovali, z ostatních část zase utekla z města pro nátlisky vojáků, tak že jich l. 1632 jen deset v městě zůstalo, kteří nad to, jsouce vyjedeni od vojákův, ani na svém hospodařiti neuhli. Nad to všechno město r. 1633 a 1636 od lidu nepřátelského vypáleno. Všechno město bylo r. 1650 na mizině a co bylo ještě od vojáků ušetřeno, r. 1656 shořelo. Ledva se město trochu zotavilo, následoval zase r. 1718 velký oheň a po něm v zápětí zase veliká bída. R. 1751 stal se B. krajským městem. R. 1817 vznikl na Hradeckém předměstí oheň, jenž prudkým větrem jsa rozdmýchován, rychle se po městě rozšířil, 123 domův a některá veřejná stavení strávil. R. 1849 přestal B. se jmenovati kraj. městem, nebyl již před tím sídlem kraj. úřadu. R. 1873 založeno tu vyšší gymnasium. Znamenití rodáci: Matěj Bydžovský z Aventinu (* 1520), Marek Bydžovský z Florentinu (* 1540), Pavel Bydžovský († 1559), Jiří Kezelius (* 1576), Jos. Bergmann (* 1722) a J. Smolík. Erb: Město B. pečeti erbem království Českého (Říha, Místopis B.; PA. III. 268, H. V. 305).

Bydžov Starý, farní ves u Nového Bydžova, připomíná se již r. 1186. Bohuška jakýsi dal část jeho na záduší syna svého křižovníkům Svatomářským, ale r. 1186 vyměnil si ji kněžic Přemysl. B. byl pak vsí trhovou komorní, jejíž práva přenesena r. 1305 na Nový B. S. B. byl potom přisl. hradu B-ského a patřil k šosu městskému. R. 1549 prodali pp. z Pernšteina část Janovi Kluckému z Libo-

držic se Sloupnem a druhou s 11 osedlými bratřím Kapounům ze Svojkova. Tuto část drželi pak v l. 1555—1562 Vojt. Klusák z Kostelce, roku 1562—1566 Hertvík Žehušický z Nestajova, jež tu dvůr popl. zřídil. Od tohoto koupil ji r. 1566 Jan Materna z Květnice, měv již druhou část (r. 1552) od Kluckého koupenu. V držení potomstva jeho byl B. až do r. 1630, kdež jej koupil od Zikmunda Materny kníže Frydlantský a připojil ke Smidarům. Od Švédů byl B. docela vypleněn; farní kostel zdejší stal se pak filiálním a teprve r. 1787 tu fara obnovena (PA. IV. 117).

Bydžovsko, Bydžovský kraj: 1. kraj politický a soudní povstal teprve po založení Nového Bydžova a r. 1323 příp. se již úředníci B-ští, totiž úřad krajský, ale neměl dlouhé trvání, když se Bydžov dostal již r. 1325 v držení pp. z Vartemberka. Možná, že tento úřad živořil v Městci Králově. Sice se okolí Bydžovské ve 14. a 15. st. ke kraji Hradeckému počítá a Bydžov byl toliko sídlem k vybírání berní. Císařským nařízením r. 1751 rozdělen byl kraj Hradecký pro velikou svou rozsáhlou na dva podíly, totiž Hradecký a Bydžovský, ale až se jim mělo říkati podíl, záhy se přece ujal název kraje B-ského. Také přenesen krajský úřad do Jičína, pry proto, poněvadž Bydžov neležel ve středu kraje. R. 1849 zrušen jest kraj B-ský, obnoven sice zase r. 1854, avšak s názvem kraje Jičínského, který posud jako okršlek kraj. soudu trvá. 2. Děkanství čili kraj děkana B-ského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Bydžov Nový, Metličany, Vysočany, Lhotku, Boharyni, Babice, Luhy, Starou Vodu, Vápno, Újezd, Chlumec, Lučici, Lovčice, Lužec, Vlkov, Běrunice, Městec, Sloveč, Záhornici, Kněžice, Chroustov, Bydžov Starý, Žlunice, Kozojedy, Blížkov, Vršce, Smidary, Loučnou horu, Ohništany, Lískovice, Chodovice, Újezd, Sobčice, Chomutičky, Veselí Vysoké, Velezice, Hradištko, Slatinku a Slatinu.

Býchory, ves u Kolína, která měla r. 1359 farní kostel. Ves rozdělena byla tehdá mezi tři vladyky z B. jako r. 1359 Viléma, Jana a Jana, 1369—1370 Heř-

mana, Jana a Mikuláše, 1374 Heřmana, Načka a Mikuláše. V l. 1388—1407 seděl tu Hereš z B., jehož bratr Aleš (1418) přetrval, r. 1410 Jan Býchora z B., později v 15. stol. seděl tu jiný Hereš. L. 1444 držel tu statek vladyčí Mikuláš z Raškovic, předek Býchorských z Raškovic. Tých zapisoval okolo r. 1460 dědictví v Bách Janovi Hůrkovi. V 16. st. příp. se B. jako přísl. panství Kolínského. Po r. 1620 zanikla tu fara a kostel zůstal filiálním. L. 1865 založil tu Frant. Horský zámek, dvůr a park s umělým chovem pstruhů.

Bykaň, farní ves u Kutné Hory, jež se příp. r. 1327 a měla r. 1359 farní kostel. R. 1359 držel ji Purkart, purkrabě Magdeburský, ke hradu Malešovu, ale pr. ji tehdá klášteru Sedleckému a třeba ji zase klášter prodal, zůstala přece při panství Malešovském. R. 1720 postaven tu nový kostel.

Bykanec, samota u Kutné Hory, n. tvrz, již držel v l. 1410—1416 Hanuš od Kutné Hory a roku 1434 Kryštof Sysel. L. 1460 držela B. obec Kutnohorská, l. 1520 Václav Bykanecký z Vrbice, od něhož ji k. asi r. 1540 Jan Melhauzský z Lipan. Později seděli tu Salavové z Lípy a r. 1599 přikoupena ke Křeseticům.

Býkev, ves v okr. Mělnickém. Do roku 1420 měla tu kapitula Mělnická šest osedlých, ostatek náležel k panství hradu Mělníka. Král Zikmund zapsal r. 1436 část duchovní Janovi ze Smiřic. Část vesnice vyskytuje se r. 1627 jako přísl. Dolních Beřkovic a toto rozdělení udrželo se až do r. 1849. (BM. 484.)

Bykoš, ves v okr. Berounském, která již r. 1170 stála. Tehdá daroval Časta Vojslavic dědiny své v B. ke kapli sv. Václava na hradě Pražském, jíž udělil královic Václav r. 1229 ostatek, kromě části, jež patřila pak kapitole Vyšehradské. Král Václav IV. zapsal B. Janovi z Lestkova, po němž se dostala vnukovi jeho Janovi z Vrabí. Ok. l. 1460 přešla v držení Vratislava z Mitrovic, nad jehož sirotky byl dotčený Jan poručníkem. Vratislavská část držena r. 1560 ke Skříplu, r. 1601 k Osovu a postoupena r. 1623 k Sucho

mastům. Druhá část byla od léta 1420 v držení rozličných vládyk, patřila r. 1520 a t. d. ke Všeradicům, r. 1558 k Točnicku, později Šanovcům ze Šanova a před r. 1620 připojena k Suchomastům.

Bykov, dvůr u Obory v okr. Plzeňském. Asi r. 1181 daroval jej Čech ze Železnice ke klášteru Plasskému. Tehdá tu povstala vesnice, jež zůstala do roku 1420 v držení téhož kl., pak ale zastavena a byla v držení pánův Kacefovských. V 16. st. ještě ves stála, ale zanikla bezpochyby v l. 1630—1648.

Bylany, ves u Čes. Brodu, jež stála již ve 13. stol., měla r. 1364 svůj farní kostel a arcibiskupům Pražským patřila. Císař Zikmund zapsal B. (1436) Bedřichovi z Bítova, kterýž jich postoupil Jenfíkovi z Mečkova a Vilémovi synu jeho. Od nich B. nabyt Zdeněk Kostka z Postupic (1454). Později dostaly se B. dědičně Slavatům a připojeny k panství Kosteleckému, avšak býval tu v 17. st. dvůr hamfeštní, který později vrchnost od Talackův koupila. Po r. 1620 fara zdejší zanikla a kostel zůstal filiálním.

Bylany, ves u Kutné Hory, která se dostala r. 1142 klášteru Sedleckému. Od něho r. 1276 právem zákupným vy-sazena. Po r. 1420 staly se vsí zápisnou, v 16. stol. uvedeny v dědictví a drženy k Přítoce. R. 1623 zabrány Ladislavovi Hrobčickému z Hrobčice, ale drženy i potom k Přítoce a konečně připojeny ke Kře-seticům.

Bylany, ves u Chrudimě, kterouž drželi v 15. st. pp. z Miletínka a prodal Štěpán z Buchova r. 1493 Mikuláši z Holohlav. V 16. st. patřila ke zboží Morašickému a r. 1661 dostala se k Heřm. Městci.

Bylany, ves v okr. Mostském, která patřila od r. 1203 klášteru Oseckému. R. 1436 zastaveny se Škrlemi Hanušovi Honingerovi, ale později nabyt jich zase klášter Osecký a držel až do r. 1849 ke Šklrům.

Bylov, n. farní kostel v děkanství Bechyňském (1369—1405) neznámého položení, který byl tak chudý, že desátkův papežských neplatil.

Byňovice (Beňovice, Beněvice), n. ves

v okolí Nedělišť u Hradce Králové, jež se r. 1382 přip. Tehdá si tu vyprosil Kunata z Dobřenic nějaké zboží odumřelé. Před r. 1540 prodal Bořek ze Zábědovic ves B. Hamzovi, bratru svému, od kteréž doby drženy ke statku Chlumskému, a později k Nedělišti. Ves zanikla bezpochyby v l. 1630—1648.

Byseň, ves u Slaného, r. 1316 vlad. sídlo Petrovo, později Vlinských z Vliněsvi. V 15. st. byla tu tvrz, na níž seděl rod Malikovských z Bysně. Od l. 1485 seděl tu Selmičtí z Cstova. Od nich k. B. r. 1588 Václav Pětipeský z Chyš, jenž tu do smrti († 1602) seděl. Syn jeho Odolen propadl r. 1623 B., kteráž prodána Jaroslavovi Bořitovi z Martinic a od té doby držena k Smečnu (H. VIII. 151).

Bystrá (něm. Schild), ves u Vyšního Brodu, která se r. 1278 připomíná. Tehdá byla od panství Rožemberského v dluhu zastavena, ale později vyplacena. R. 1418 propustil Oldřich z Rožemberka obyvatelům odúmrtí. Roku 1500 daroval ji Petr z Rožemberka kl. Vyšňobrodskému.

Bystrce, Bystřec, ves u Lanškrouna, která se r. 1227 připomíná. Tehdá ji odkázal Kojata Hrabišic Sezemovi a Milotovi. Ve 14. st. bývala B. částí panství Landšperského. Roku 1402 držel ji Jan z Brandýsa snad nájmem od kláštera Lanškrounského. R. 1437 zapsána Janovi z Vyhnanic. Tehdá tu také byla tvrz. V 16. st. vyskytuje se zase jako přísl. panství Lanškrounského (H. II. 117).

Bystřec, n. ves u Pardubic, která patřila r. 1377 ke hradu Blatníku.

Bystré, Bystrý, ves u Starkova, patřivala ke hradu, ležícímu mezi ní a Starkovem, jenž se také tak jmenoval. R. 1528 náležel hrad pustý B. a vesnice ke hradu Skalám, od r. 1625 náležely ke Starkovu. (H. V. 67.)

Bystré, Bystrý, farní ves u Nového Města n. M., při níž stával ve 14. a 15. st. farní kostel Zákraví (v. t.). Od nepamětných dob patřilo B. ke hradu Frymburku, s nímž připojeno k panství Opočenskému. V l. 1720—1726 postaven tu kostel, jenž r. 1750 shořel. R. 1786 zřízena tu lokalie a r. 1802 fara.

Bystré, Bystrý, město a při něm zámek (také druhdy *Frischberg* řečený). Ve 14. st. byla tu farní ves, která odevzdána r. 1349 s fil. kostelem v Trpíně k biskupství Litomyšlskému. **B.** patřovalo k panství Svojanovskému ode dávná. Ku konci 15. st. vyskytuje se jako městečko, jež obdrželo výsadu na téhodní trhy a cla, r. 1504 svobodu lidí k sobě přijímatí a jiné výhody. Při dělení panství r. 1557 dostal Jan Žehušický z Nestajova († 1564) za díl městečko **B.** s vesnicemi a postavil »tvrz nad Bystrým«. Statek ten zdědil bratr Hertvík († 1579) a připojil jej zase k Svojanovu. Skrze vdovu jeho Bohunku z Hustiřan († 1583) dostalo se **B.** druhému jejímu manželu Janovi Bezručickému z Kolovrat. Tento ujímal se poddaných svých a odkázal († 1604) Bysterským penízem na vystavění školy. Syn jeho byl Vilém Jindřich, za něhož hospodařila ujkyně Johanka Švihovská ze Sloupna. Tato nakládala s **B.**-skými nelidsky. R. 1620 vzbouřili se sedláci na panství. Vilém zemřel r. 1642 odkázav **B.** Oldřichovi Frant. Libšteinskému z Kolovrat, který **B.**-ským zkracovaně jich živností zase napravil a za tehdejší bídy je penězi podporoval († 1650). Po něm následovala manželka a po ní bratr její Jiří Adam Bořita z Martinic († 1651), jenž zjednal **B.**-ským potvrzení svobod. R. 1652 k. **B.** Maxim. Valentin z Martinic († 1677). Vdova po něm Anna Kateřina z Bukůvky odpustila **B.**-ským robotu, na ně r. 1621 uvalenou († 1685). Od synův a dcer její koupil **B.** (1686) Jan Pavel z Walderode, jenž zase s poddanými krutě nakládal († 1694). Později držel **B.** kníže z Lichtenšteina, který je r. 1710 postoupil Jakubu Hannibalovi v. Hohenembs směnou za panství Vaducké. **B.** stalo se nápadním panstvím tohoto rodu a když za naší paměti po meči i přeslici vymřel, uvázal se císař František Jozef v **B.** právem odumrtím a podle úmluv r. 1762 učiněných. Erb: Štít červený, na něm zelený trávník a na něm myslivec, an zlatým oštěpem bodá medvěda na začátku lesa ke skoku se vzpínajícího (H. I. 239).

Bystřice (něm. *Habelschwert*), město

v král. Pruském a hrabství Kladském. Za městečko vysazeno skrze Havla z Lemberka, když ok. r. 1253 byl v držení hrabství Kladského, a obdržela po něm jméno Hawelswerde. Až do r. 1319 podřízena byla **B.** městu Kladskému, trpíc s ním ve příčině poplatkův, ale když t. r. také ohrazeno bylo, vyhlásil král Jan **B.** za svobodné město. Od té doby podřízeno bylo přímo purkrabím a později hrabatům Kladským. R. 1742 odtrženo od Čech a postoupeno k Prusku.

Bystřice, město u Benešova, založené snad od pánův z Dubé, majitelův hradu Lěstna, k němuž **B.** od starodávna patřovala. R. 1350 byl tu farní kostel. R. 1420 přitáhl sem Albrecht kníže Rakouský s vojskem, ubíraje se na pomoc králi Zikmundovi. Tehdáž za městečkem u velkého rybníka kněz Václav, farář v Arnoštovicích, se třemi sedláky a čtyřmi pacholaty upálen. Podle nezaručené zprávy pomáhali **B.**-čtí svým pánům za válek náboženských (1467 a t. d.) tak usilovně, že obdrželi právo městské. V 16. stol. ujala se tu víra pod obojí. R. 1624 vypuzen farář pod obojí a dosazen katolický. R. 1645 městečko od Švédův vyplněno a vypáleno. Když r. 1664 panství Lěstenské rozkouskováno bylo, zůstala část **B.** s polovicí podací při hradu Lěstně, druhá část též s pol. podací dostala se Jozef. Priamovi z Rovoratu (jenž r. 1666 kostel obnovil) a připojena r. 1710 k panství Tloskovskému; toto rozdělení trvalo až do r. 1800. R. 1680 zuřil tu mor, r. 1688 založeny matriky. Erb: Červený štít a na něm u spodu trávník, na němž stojí vůz vojenský zlaté barvy, z něhož vyniká kyta zelená s pěti růžicemi stříbrné barvy (MB. III. 114).

Bystřice pod Libaní, farní ves v okr. Libaňském, v níž byl již roku 1365 farní kostel. V l. 1365—1396 sdíleli se o to podací vladky okolní, mezi nimiž byli i r. 1365 Jan Manka z B., r. 1396 Naklo z B. Ok. r. 1434 držel **B.**-i Purkart z Kopidlna a na Kněžicích. R. 1546 náležela část **B.** s podacím ke statku Střevackému Stranikův z Kopidlna, s nímž r. 1623 na velký k panství Starohradskému připojena. Větší část vesnice dostala se později k pan-

ství Dětenenskému. Po r. 1620 byl kostel filiální až do naší paměti.

Bystřice Menší říkalo se r. 1396 až 1584 menší části předešlé vesnice (k jihozápadu), kterou držel r. 1396 vladka Jan Čelístko.

Bystřice nad Úhlavou, ves, jež se příp. r. 1339. Tehdá ji koupil Sezema z Dolan a r. 1358 vládl tu Bušek z B. (potomek jeho?). Nástupce jeho byli r. 1369 Boček z Vilhartic, r. 1374—1379 Racek z Prostiboře. Od r. 1394 byla B. rozdělena mezi Borníka ze Štítar a Maršíka z Hrádku. Borník, syn Borníkův, prodal svou polovici tvrže roku 1446 Oldřichovi z Janovic, jenž byl před tím (1444) druhou polovici od Habarta Lopaty, syna Maršíkova, přikoupil. Po něm následovali r. 1464 syn Oldřich a r. 1483 tohoto synové Jindřich a Heřman, kteří prodali B. (1491) Přibíkovi a Petrovi br. Kocům z Dobrše, jejich potomci [Václav, Přibíkův syn, 1542 Jan († 1595), 1595 Jan Václav († 1608), 1608 synové tohoto, zejména Diviš, 1641 Karel Heřman († 1655), Jaroslav († 1656), 1658 Diviš († 1665), 1665 Václav Vojtěch († 1698), 1698 Diviš Libor († c. 1717)] přikoupili drahně statků okolních. Pro špatné hospodaření posledního Koce přišla B. do hrade. Koupil ji roku 1720 Karel v. Schmidlin; pak patřila do r. 1737 rodu Bredovskému. Ok. r. 1760 následoval rod hr. Palmův, za něhož přikoupeny Dešenice a Opálka. Rod ten později knížecí držel B. až do našeho století; nyní pak je v držení kníž. rodu Hohenzollern. V B-i narodil se r. 1834 Antonín Randa. (H. IX. 128.)

Bystřice Nová, město, původně městečko, vzniklo vysazením a přestěhováním lidu, jenž bydlel ve starší vesnici (nyní nivě Staré Bystřici u osady Obory). Stalo se tak skrze pp. z Landšteina, kteří tu také hrad založili a B-i ke hradu Landšteinu drželi. Také od nich postaven farní kostel, jenž však patřil k biskupství Pasovskému. Okolo r. 1404 povstala nevole mezi Lipoltem Krajířem z Krajku, pánem zdejší, a Janem ml. z Hradce, za niž tento B. dobyl a nějaký čas mocně držel. Proti Lipoltovi, jenž byl nepřitelem kalicha, vy-

táhl Žižka s Táboři, dobyl B. s velkým posádky německé okrvavením a jal tam Lipoltovu manželku a děti (1420). Když r. 1489 panství Landšteinské děleno, dostala se B. za díl Jiříkovi a Kunrátovi Krajířům a když tito se dělili, ujal Jiří díl B-cký († 1492). Kunrát, jsa poručníkem jeho dětí, založil r. 1501 klášter u B. Vykázav r. 1512 synovcům za díl Landšteina podržel si B. Po smrti synovce a nástupce jeho Volfa děleno jmění jeho mezi pět synů (1557), z nichž Jan (zemř. 1564) a Vilém po polovici B. N. dostali. Celé panství zase sloučil Vilém († 1572), ale zadlužil se tak, že B. prodána r. 1575 Janovi staršímu z Lobkovic († 1590). Syn jeho Jiřík prodal B. r. 1590 Oldřichovi Felixovi z Lobkovic, ale ten ji pr. brzo potom Lidmile Pruskovské z Lobkovic. Od ní koupil B. (1602) Radslav Vchynský ze Vchynic, jenž udělil městu svobody. Když r. 1607 město shořelo, dal Radslav zámek B-cký s velkým nákladem obnoviti (1610) a prodal B. (1615) Lucii Ottilii z Hradce, manželce Viléma Slavaty z Chlumu. R. 1618 obsazena jest B. na nějaký čas od lidu Dampirovského. Když Vilém r. 1626 syna svého Adama Pavla Slavatu ženil, darovala mu máti B. i Chlumec; mladý pán pak tu byl sídlem až do otcovy smrti. Obnovil klášter (1626), vzdvihoval v okolí hory na síru a skalici a podporoval řemesla. R. 1651 zase město vyhořelo. Nástupce jeho Ferdinand Vilém rozšířil zámek a založil při klášteře nový kostel (1668), jehož stavbu dokonal bratr a nástupce jeho Jan Jiří Jáchym († 1689). Když pak po smrti bratra jeho Františka Leopolda Viléma († 1691) jiných dědiců nebylo, dostala se B. N. (r. 1691 zase ohněm spuštená) dědicům po přeslici, zejména Janovi Leopoldovi sv. p. z Fünfkirchen (1693), jenž byl i na Pavlány i na měšťany krutý, až došlo k povstání (1701). I syn jeho Jan Adam s poddanými svými se soudil, až pak po letech (1730) došlo k narovnání († 1748). Zeť jeho Karel Ignác hr. Clary zavedl v B. předení a tkaní bavlny (1764), ale za něho zase velká část města vyhořela (1774). Dcera jeho Karolína postoupila B. (1802) Frant.

hr. z Fünfkirchen. Po něm střídali se majitelé z rodu Trautmansdorfův a Hoberkův z Henrštorfu, k nimž se přičlenil rod Riese-Stallburg. Erb: Na štítě modrém trávník, na němž stojí dvě čtverhranaté věže stříbrné barvy o čtyřech oknech (poněvadž rohy k předu obráceny jsou) s krancllemi, červenými střechami a makovicemi. Mezi nimi jest hradba stříbrná ze štukové postavená se stínkami a v ní brána se zl. mříží, ke spuštění připravenou. Ve bráně spatřuje se štítek od pravého rohu pošíkem rozdělený, od spodu červený, od vrchu stříbrný (erb Krajířovský). Nad hradbou mezi věžemi jest štítek s černou orlicí, jež má korunu, pysk a drápy zl. barvy (orlice Lobkovská — H. IV. 154).

Bystřice, n. ves severových. od Písku v okolí Vrcovic, Vonškova a Novosedl, jež spustla v l. 1630—1648. V 17. stol. patřila k Brlohu, později připojena k Čížové a Drhovli.

Bystřice, Bystrá, Bystrý, častý název horských potokův jako Bystřice (r. 1226), potok ústící do Ohře pod Vojkovicí, a B. (1518), potok Prunešovský.

Bystřický klášter viz Klášter.

Bystřičany, n. ves v bývalém kraji Berounském.

Bystrý, ves u Humpolce, která patřila od r. 1226 klášteru Želivskému. V téhož držení zůstala až do r. 1468, avšak i potom a po obnovení kláštera při panství Želivském zůstávala.

Bystrý, n. ves v okolí Králova Městce, l. 1443 již pustá.

Byšice (pův. *Byšici*), městys za Mělníkem, prvotně ves s tvrzí na několik vladých statkův rozdělená; také tu byli nejméně dva rodové. Z jednoho pocházel Pavlík († 1321) a synové jeho Pavlík, Štěpán, Vadek (Vladislav) a Jindřich, kteří se v l. 1321—1350 připomínají. Jindřich prodal r. 1356 dvůr kmecí v B. k faře u sv. Jiljí. Rameš a Pavlík, synové Pavlíkovi, obdarovali r. 1350 klášter pod Mělníkem. Potomci jich nazývali se Byšičtí z Byšic a z jejich poslušnosti příp. se r. 1403—1411 Rameš a Pavlík († j. 1410). Kromě nich se příp. 1343 Věnek, držitel polovice B., 1351 Drslav se syny Ješkem

a Šebkem, 1357 Bohuněk, 1391 Ctibor, 1405—1409 Pešík, 1410 br. Jan Paleda a Štěpán a Jan z B., 1412 Václav, 1417 Mikuláš a Jan bratří, 1420—1456 Petr, 1449—1455 Jan z B. R. 1450 patřila již část k Liblicům a nedlouho potom tuším celé B. Rozprodáním vladých dvorův a množním se obyvatelstva vzrostly B. v městečko a bývalá tvrz zanikla. Když Liblicko r. 1530 děleno, staly se B., ale jen na krátký čas, samostatným statkem. L. 1562 prodal Jaroslav ze Smiřic městečko B. a některé vsi Václavovi z Vřesovic, od něhož se dostaly Albrechtovi Pětipeskému z Chyš. Tento tu postavil zase tvrz. Synu jeho Václavovi Šťastnému zabrány B. r. 1621 a prodány r. 1623 Polyxeně Lobkovské z Pernšteina, ale dostaly se zase v držení manželky jeho Johanky roz. Myškovny ze Žlunic (1638). Po její smrti dostaly se B. Adamovi Šťastnému Pětipeskému (1655), po němž dědila vdova Alžběta roz. Goldakerova, majíc tu velké věno. Od ní k B. Daniel Pachta z Rajova († 1682), jehož syn Fr. Václav je prodal r. 1713 Frant. Jozefovi hrab. z Valdšteina. R. 1719 přikoupeny od něho k panství Mělnickému. R. 1677 obdržely B. majestátna na tři výroční trhy. V letech 1690—1693 vystavěn kostel. V l. 1846 až 1869 utrpěly ohni. Erb: Štít stříbrný a na něm dvě věže červené barvy, každá s brankou, oknem, krancllemi, černou střechou a 2 zlatými makovicemi. Mezi věžemi (z části za nimi) spatřuje se černá orlice s křídly roztaženými, zl. korunou, pyskem a drápy téže barvy a červ. vyplazeným jazykem (BM. 485).

Byšičky, kostel u Bělohradu, n. ves, která založena krátce před r. 1267 a nazvána prvotně Byšice. Ve 14. a 15. stol. vyskytuje se jako farní ves, po níž se nazývali vladky 1360 Jindřich a Vilémek, roku 1406 Kunc. Kdy fara zanikla, není známo. Ves zanikla v 15. st. R. 1543 patřil Nový dvůr v Byšičích k panství hradu Pecky, od něhož přidán k Bělohradsku.

Byškovice, ves u Mělníka, roku 1346 dědictví Ondřeje a Jana br. Štukův a kostela sv. Mikuláše v Starém městě Praž. R. 1451 příp. se Zikmund z B. V 16. st.

patřila část ke statku Obrřství, část byla duchovenstvím, prodána r. 1620 od stavův k Byšicům, ale potom dána ke kostelu Týnskému v Praze (BM. 494).

Býšov, dvůr u Knína (sev.-záp. od Hluboké), n. tvrz a r. 1395 sídlo bratří Arnošta a Kunika, r. 1410 Petra. r. 1414 Bohuslava, r. 1440 Oldřicha, jichž potomci nazývali se Býšovci z Býšova [r. 1452 Bohuslav (Bušek), 1485 Odolen a Kuneš, 1483 Jan]. R. 1543 držel B. Jan B. z B., o jehož statek se sedm synův dělilo. Neopatrné ty podily prodány proto na konci 16. st. ke statku Dřítenskému a s ním se dostal B. k Hluboké (H. VII. 170).

Býšov, dvůr u Pykova ve farnosti Borotnické, původně Býšovcův z Býšova, původem i erbem od předešlých rodu. Předek jich je Matěj Býšovec dědinník, jenž k. dvůr B. od Prokopa Hýlovce z Polkovic (1547). R. 1559 držel jej Přibík B. z B., soused města Tábora.

Býšov, správné pojmenování věsky Výšova v okr. Přeštickém.

Býště, farní ves u Holic, která měla farní kostel již ve 14. st. V l. 1360 až 1371 patřila vladykám z Černčic, avšak od r. 1413 byla v držení Jana ze Šternberka. Jiný Jan držel je v l. 1450—1465. V 16. st. vyskytuje se jako přísl. panství Pardubského. Po r. 1620 zanikla tu fara; kostel byl pak dlouho filiálním k okolním farám, až tu r. 1807 zase fara zřízena. Kostel býval dřevěný, ale r. 1796 z kamene postaven; r. 1822 shořel, r. 1823 znova vystavěn (PA. X. 307, M. VI. 98).

Byštica, n. ves v býv. kraji Boleslavském.

Bytče, n. ves mezi Oplany, Vlkančici a Komorcem (u Čern. Kostece), nyní les. Do r. 1436 patřila ke klášteru Sázavskému, v 16. st. ke Skalici. V 17. st. byla pustá a užívala se ke dvoru Komoreckému.

Bytiz, ves u Přibramě, r. 1336 manský statek ke hradu Kamýku, po založení hradu Karlšteina službou k tomuto hradu přikázán. Statek takovým zůstal, i když byl připojen ke Dlouhé Lhotě, až do zrušení zřízení manského.

Byzrac, ves v okolí Opočna (od pánů Franců Bishradetz psaná), která dostala

jméno své od vladyky Byzrata jako Načerac od Načerata. R. 1495 držen B. ke hradu Litickému, potom k Potšteínu, roku 1558 prodán s panstvím Černikovským. u něhož pak zůstal.

Bzí (t. j. *bezovi*), ves u Bukovska, n. s tvrzí, jež se přip. r. 1345. Praotcem vladyk Bezských byl Mikeš z Bošilce (1367). Jiní byli Bohuněk (1378—1389), Ondřej (1392—1414). Pozdější rod byl Rouzimové ze Bzí; první byl Rouzím (1406), poslední Adam R. ze B. († 1538). R. 1541 k. B. Volf Hozlaur z Hozlaur († 1552). Po něm následovali syn Šebestian († 1568), syn tohoto Jeronym (1574), jenž pr. B. (1584) bratru svému Vladislavovi. R. 1594 k. B. Bohuslav z Kalenic, r. 1602 převzala je Mandaléna z Tetova, manželka Albrechta Hložka ze Žampachu, jež prodala B. (1623) synu Mikuláši Bohuslavovi. Potom následovali r. 1649 Karel Ad. Lev z Řičan, roku 1651 Jetřich z Germersheimu († 1660). Po jeho smrti byly pře o B. až je obdržela vdova Voršila (1670) a skrze ni druhý manžel Tylman Hansen z Kapellenberka. Tento pr. B. r. 1672 Janovi Adolfovi kníž. ze Švarcenberka. Od té doby jest Bezský statek v držení tohoto kníž. rodu jako přísl. panství Třeboňského (H. III. 194).

Bzí (staroč. *Bzie*, u lidu na *Bzi* i *Nabzi*), ves u Želez. Brodu, která byla r. 1361 farní. Tehdá patřila ke statku Železného Brodu, ale r. 1416 vládli tu Václav ze Všejam a Mikuláš z Kojetic. Od r. 1538 vyskytuje se jako přísl. statku Maloskalského. Bývalý dřevěný kostel r. 1692 od kamene postaven.

Bzichov, jiné jméno vsi Žichova.

Bzík, n. ves pod Rajovem a nad Letiny (u Blovic), starodávné přísl. kl. Nepomuckého a potom zámku Zelenohorského. Později dostala se vrchnosti Chocenické, která v těch místech před r. 1624 nový dvůr Bzí postavila.

Bziň, n. ves klášt. Kladubského r. 1115 a 1186, neznámého položení.

Bžany, Bšany, Pšany (prv. *Bišany*, něm. druhdy *Uebelsas* z českého v *Bišas*, druhdy *Vlehein*), ves v okr. Lounském, jež se přip. r. 1226 jako přísl. kl. Doksan-

ského (z části), r. 1228 majetek kl. Svatojirského. Ok. r. 1330 držel B. Bera Lounský a r. 1341 vrátil je král synu jeho Helinovi. Od té doby řídili se držitelé i knihami města Loun i dskami zemskými. Obec Lounská skupila ves tu před r. 1525, ale přišla o ni r. 1547. Byly pak v držení Žateckých z Vejkrštorfu. R. 1588 pr. Kryštof z Doupova ves B. Hanušovi Hruškovi z Března, jenž tu panský dům postavil. Roku 1600 ujal B. Karel Hruška, r. 1637 prodána po smrti Adama Jindřicha

H. Janovi Karlovi z Příchovic, jehož rod tu až do sklonku tohoto století zůstal. Majdalena Rozina ze Žďáru, vdova a dědička po Leopold. Příchovském, odkázala (zemř. 1690) B. k nadání pro šlechtické vdovy a sirotky.

Bžany, Vebžany, ves v okr. Teplickém, vyskytuje se na poč. 14. stol. jako přísl. hradu Oseka. R. 1413 udělena v manství téhož hradu Janovi z Drosse (?). V 16. st. vyskytují se jako přísl. Doubravské hory, ovšem později panství Teplického.

C.

Caltov, ves u Plané, r. 1379 v držení několika vládek. Z nich příp. se 1402 až 1413 Jan Balile z C., 1413 Štěpán, 1443 Lvík, 1454 Oldřich Balile, syn Janův. Tvrz a ves C. náležely na poč. 16. st. k panství Planskému.

Canburg (t. j. *Kaňův* neb *Kanin hrad*), ve franckých letopisech název hradu, který dopadá na nynější hradiště u Hrazska naproti Kanině za Mělníkem. Když Karel Velký r. 805 vojsko vypravil, aby Čechy pokořil, táhlo na ně troje vojsko, kteréž se spojilo na rovinách pod Řípem. Čechové nejsouce na odpor připraveni a také počtem a ozbrojením slabší, utíkali na hrady do lesův a zanechali nepřátelům jen to, co nemohli ukryti. Tedy Frankové pleníce zemi po 40 dní, pokusili se i o hrad C., ale všechno namáhání vojska čteného a dobře vypraveného bylo marné, poněvadž obránci jsouce na místě nepřístupném, bránili jen úzkou šíjí, kterou skalisko souvisí s planinou. Když pak Frankové všechny potraviny snědli a k novým v zemi popleněné pomoci si nemohli, vrátili se s nepořízenou. (PA. XII. 247.)

Cartle, Certlov, ves u Dvořiště, jež stála již r. 1380. V 16. st. seděli tu Sudkové z Dluhé a ještě r. 1650 z téhož rodu Jan Sudek. Později koupil C. Matyáš z Mukenberka († 1666), jehož synové se r. 1674 dělili, při čemž Konstantin C.

obdržel. R. 1745 k. hr. Frant. z Buquoy C. od Oldřicha Spalta, od kteréž doby patří k panství Rožemborskému.

Cebiv, Cebivo i Ceběvo (nikoliv *Cebivo*), ves u Bezdružic, která darována byla r. 1115 kl. Kladrubskému a od něho po r. 1186 byla prodána. R. 1379 byl C. na několik vládyčích dvorů rozdělen. Ke konci 15. stol. seděli tu Cebivští ze Záduba, po nichž dědil asi r. 1533 Jan Drzděť z Hrádku. Skrze dceru jeho Evu dostal se C. v držení Jindřicha Strojetickeho ze Strojetic, manžela jejího († 1603). V l. 1623—1687 držel C. k panství Křimickému. R. 1712 prodal Jan Jozef hrabě z Vrtby statek C. Maxim. Karlovi kníž. z Löwensteina, jenž jej připojil k Bezdružicům.

Cehnice, ves u Štěkne, příp. se r. 1342 a byla s tvrzí zdejší sídlem větve rodu panského, kteráž se nazývala Cehnicové z Říčan [1342—1357 Rudolf, 1357 synové Oldřich, Svojše, Jan a Bohuslav, 1416—1425 Karel a Bušek (synové Bohuslavovi), 1431—1465 Jan a Karel bratři], Mikuláš z Ř. k. ke sklonku 15. st. Štěkni, k níž C. připojil. K žádosti Heralta Kavky z Ř. vysazený C. (1540) za městečko a dán jim erb (štíť modrý a v něm muž v šeré sukni a kukle s oštěpem). trh téhodní a dva trhy výroční. Při dělení Štěkenska r. 1563 dostal Jan z Ř. C. na díl

(† 1577). Syn jeho Jan obdaroval r. 1601 obyvatele C. a vsí přísl. všelijakými milostmi, což jim i majestátem stvrzeno. Roku 1602 koupily C. pro Zdeňka Jana Kavku z Ř. a připojeny potom zase ke Štěkni. V 17. st. pozbyly C. městského práva. R. 1850 tu postavena kaple.

Cejlý, Cejl (t. j. něm. *Zeile*), ves u Dol. Cerekvice, starodávné jmění biskupův a arcibiskupův Pražských a ve 14. st. přísl. panství Řečického. Při témž panství zůstaly C. i za zápisných držitelův a při dělení jeho po r. 1521 dostaly se k panství Rychnovskému.

Cekov (staroč. *Cakov* nikoliv *Čekov* a také nikoliv *Cetkov*), veska u Zbiroha, r. 1379 jmění vладыčí na několik statků rozdělené. V 16. st. dostal se C. k panství Zbirožskému.

Celkovice (nikoliv *Čelkovice*), ves pod Tábořem, starodávné dědictví biskupův Pražských. R. 1307 postoupil Jan biskup C. a jiná zboží Jindřichovi z Rožemberka, od kteréžto doby patřily k panství hradu Přiběnic. Za to, že Táboři r. 1437 Přiběnice Oldřichovi z Rožemberka navrátili, odevzdal tento C. a jiné vesnice obci města Tábora. Od té doby patřily C. k panství Táborskému.

Cella janua vitae viz Brzваны.

Cep, Cepy, ves u Suchdola v okr. Třeboň., starodávné vладыčí jmění. Ondráček z Cepu, syn Vavřincův, koupil r. 1439 díl bratra svého Mikuláše, pr. tu l. 1443 dědiny Janovi Cepovi z Branné, kterýž také díl Barbory vdovy koupil. R. 1482 patřil C. k panství Bystřickému. Tehdáž daroval Kunrát Krajř z K. blata při C. kl. Třeboňskému. R. 1508 postoupil C. směnou za jiné dědiny Petrovi z Rožemberka k panství Třeboňskému.

Cerekau, ves u Dvořiště, česky *Štědkor*.

Cerekvice viz Církvíce.

Cerekvice, ves u Hořic, r. 1368 ves s farním kostelem a tvrzí. T. r. seděli tu Vojslav, Petr a Štěpán, r. 1396 Vinold a Jan Paták bratři, r. 1412 Přibík, r. 1444 Léva (a synové jeho Ješek a Burjan). Od r. 1505 seděli tu Holovouští z Holo-

vous. R. 1530 k. C-i Jan Litoborský z Chlumu, pak následovali rychie držitelé až na Zdeňka Zárubu z Hustiřan (1541), jenž připojil Třebovčice († j. 1570). Zárubové seděli na C. dlouhou dobu (kromě r. 1633—1634, kdež držena ke knížectví Frydlantskému). Roku 1729 dostala se C. v držení rodiny Browne, které patřila do r. 1803. Kostel po r. 1620 stal se filiálním (H V. 344).

Cerekvice, ves u Litomyšle, jež se připomíná r. 1167 jako jmění kláštera Litomyšlského, byvši mu dána manželkou Bedřicha Vladislavovce. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskupství Litomyšlskému. Úroky ze vsi patřily k témuž biskupství hned od jeho založení, při dělení r. 1398 odevzdány kapitole. Za zápisných držitelův drženy C. ke hradu Litomyšli. R. 1550 obnoven kostel, r. 1576 postavena kostelní věž. Matriky začínají se v 17. st.

Cerekvice Dolní (neb *Cerekev*, stč. *Německá C.*), městys v okr. Pelhřimov., nazývala se prvotně Menší Cerekvici a německy Neustiřt, poněvadž byla od biskupův Pražských asi ve 13. st. založena. (Podle pověsti založena r. 1224 biskupem Pelhřimem.) V l. 1369 měl ji v držení Ryněš z Buřenic, odkudž se jí i C. Rynšova říkalo. Od r. 1419 byla v držení zápisných držitelův, zejména r. 1457 Václava z Leskovce, jemuž králem Jiřím (1466) potvrzena. Později držena k panství Řečického a tehdáž tu též bývala tvrz spustlá. Od téhož panství prodal ji (r. 1575) Šebestian Leskovec Janovi z Leskovce a na Cerekvici Horní. Když tento zemřel a synové se r. 1584 dělili, dostala se C. synu Arnoštovi, tento pak ji prodal r. 1592 Kryštofovi staršímu z Leskovce, jenž ji připojil k panství Rychnovskému. R. 1691 obdrželi obyvatelé od arcibiskupa svobodu na obchod v soli a víně. Kostel od roku 1642 filiální k Nov. Rychnovu opatřen r. 1709 zase farářem. R. 1721 dal jej farář Fel. Jugel svým nákladem rozšířiti a obnoviti, avšak v letech 1763—1765 ohněm zkažen. R. 1825 obdrželi C-čtí majestát na výroční trhy. Erb: Štít červený, na něm trávník a na tom stojí hradba s branou otevřenou

a zlatou mříží ke spuštění připravenou, po jejíž stranách stojí dvě věže, každá se dvěma malými okny u spodu, jedním velkým nad tím, krancleni, černou střechou a dvěma zlatými makovicemi s korouhvičkami. Mezi věžemi jest stříbrný klíč a zlaté vidle pošikem a křížem přeložené (H. IV. 279).

Cerekvice Horní (neb *Cerekev*, v 16. st. *C. Leskovcova*, něm. v 17. st. *Lobskirchen*), město za Počátkami, prvotně řečené *C. Dobešova*, poněvadž ji založil Dobeš z Bechyně († 1307). Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. 1361 drželi *C. Matěj*, Petr a Linhart br. z Vlašimě, kteří založili kapli sv. Linharta za městečkem. R. 1373 seděl tu (Čeněk) Krušina z Lichtemburka. Od l. 1411 vyskytuje se *C.* v držení Leskovcův z Leskovic. Po Janovi Leskovci († 1424) držel *C.* napřed syn Arnošt a po něm druhý syn Václav (1443—1473). Syn tohoto Albrecht (1473—1505) obnovil kostel zdejší. Asi r. 1510 dělili se o *C.* synové Bohuslava Leskovce a dostali ji za díl Kryštof a Mikuláš, držíce každý polovici tvrze a městečka. L. 1521 zase sloučeny oba díly a dostaly se synům Kryštofovým, zejména Václavovi a Janovi. Tento skoupiv druhou polovici seděl tu do r. 1583. Ze synův jeho dostal Albrecht *C.* na díl, jenž záhy (1584) zemřel. Syn jeho Albrecht Sebastian udržoval v *C.* katolické řády, tak jako předkové jeho. Po jeho smrti († c. 1655) dostal *C.* Maxim. Valentin z Martinic, jenž (1657) městečko výsadami obdařil a nadání na trhy vymohl. R. 1662 následoval po něm Ferd. Leopold, probošt Vyšehradský († 1691). Dědic jeho František Ferd. z Khünburka postavil faru a tvrz na zámek přeměnil. L. 1718 k. *C.* Arnošt Aug. hr. z Metternichu. Do rodu toho přičlenil se r. 1720 hrabě Regal, a do tohoto zase r. 1767 hr. Rindsmal. Skrze dceru jeho dostala se do rodu Fuggerův (1788). R. 1802 k. *C.* Václav hr. Ubelli. Od r. 1816 byla v držení rod. Cavriani. Erb: Dva oděnci s kopími drží červený štít, na němž černá sviní hlava čelem k pozorovateli obrácená, nad tím stříbrný klíč a zlaté vidle pošikem křížem přeložené. Štít jest na vrchu ozdoben

třemi pštrosími péry, dvěma červ. a prostředním stříbrným (H. IV. 308).

Cerekvice Nová (neb *Cerekev*, strč. *C. N. biskupova*, lat. *Nova catholica*), městys v okr. Pelhřimov., který založen byl jako ves od biskupův na panství Rečickém. R. 1359 byl tu farní kostel. Asi roku 1419 dostala se v držení zápisných držitelův. V 16. st. byla v držení Leskovcův z Leskovec. Za nich přip. se jako městečko, jež r. 1543 trhy obdařeno. Když Jan Leskovec zemřel a synové jeho se l. 1584 podělili, dostal Kryštof na díl svůj Božejov a *C. N.*, jemuž roku 1590 od Rudolfa II. dědičně doprodána. Při Božejovu zůstala až do r. 1650, kdež ji Jan Kryštof Leskovec Jiřikovi Miličovskému z Braumberka pro dluhy postoupil. Tento dostav také Čížkov, stavěl tu tvrz, k níž *C. N.* odtud stále patřovala. Neb když Jiří okolo r. 1661 zemřel a synové jeho se dělili, utvořen jako třetí díl statek Čížkovský. V l. 1750—1760 kostel zdejší obnoven. L. 1822 městečko z velké části vyhořelo. Erb: Na modrém štítě stříbrná hradba se stínkami a branou s mříží ke spuštění připravenou. Nad branou vypíná se věž s červenou střechou a dvěma zlat. makovicemi a korouhvičkami.

Cerhenice (staroč. *Crhenice*, prvotně *Crhenici*), městys u Kouřimě, prvotně ves a vladyčí sídlo, na němž seděl roku 1295 Oldřich z *C.* Později tu byla také tvrz. R. 1379 přip. se Bohuněk Hájek z *C.*, r. 1381 Diviš a Chotibor, r. 1395 Hroch, r. 1398 Hynek, r. 1408—1446 Pavel s Jindřichem, 1448 Bernart. Po smrti Jana Horky vyprosil *C.* tvrz a ves (1474) Bernart Bírka z Násile, ale zůstaly pak vdově Elišce ze Strižkova a druhému jejímu manželu Kryštofovi z Košíně (1488 až 1493). Před r. 1506 přičlenil se sem Mikuláš Cerhenský z Dražovic. Eliška († 1524) dosáhla toho, že *C.* povýšeny na městečko, a odkázala je Janovi a Burjanovi, vnukům svým, synům Mikulášovým. Ok. r. 1545 přičlenil se sem David Střela z Rokyc, po němž následovali z téhož rodu Mikuláš († 1592) a Purkart († c. 1629); tomuto r. 1622 v manství proměněny, ale vdově Sabině ze Vchynic zase propuštěny

(1629). Ze synův jejích dostal Vilém Oldřich C. na svůj díl (1638, † 1689). Dědicem jeho byl Adolf Vratislav ze Šternberka, jehož vnuk František prodal C. r. 1758 císařové Marii Terezií k nadání ústavu šlechtičen. Od císaře Leopolda dostali Cerhenští majestát na trhy. R. 1734 postaven tu kostel. Znameníť rodák J. B. Dlabáč († 1820). Erbu C. nemají (H. B. VI. 249).

Cerhenky, *Cerhynky* (stč. *Crhenky*, t. j. *Cerhenice Menší*), ves u předešlé, n. tvrz. R. 1391 rozdělena byla na nejméně dva statky vладыčí. R. 1438—1452 seděl tu Jindřich Koba. Asi r. 1457 dosáhl C. Jan Písek z Konic, jehož potomci (1523 Ondřej Močík, 1531 Matouš, 1551 Jakub a Jiřík) tu asi do r. 1560 seděli. Anna Razická, sestra posledních tří, prodala C. r. 1566 Vilémovi Muchkovi z Bukova. po něm nastl. Vilém z Blanice a r. 1584 Mikuláš starší Hlaváč z Vojenic. R. 1623 zabrány Jindřichovi Hlaváčovi a prodány k panství Kosteckému.

Cerhonice (staroč. *Crhonice*, prvotně *Crhonicí*), ves u Mirotic, v níž bylo ode dávna manství služebné; ostatek vsi patřil ke hradu Zvíkovu. R. 1420 zapsán dvůr královský v C. Rackovi z Výškova, který jej zase r. 1454 ke hradu vrátil. R. 1577 prodal Kryštof ze Švamberka týž dvůr s přísl. Jindřichovi a Alšovi hr. Dýmům ze Stříteže. Později tu postavena tvrz. Potomku jich Mikuláši Dýmovi zabrány (1623) a ponechány Baltazarovi da Marradas. R. 1628 následovala Anna Zuzana Přichovská z Písnice, r. 1629 Jan Vilém Černín z Chuděnic († 1635). Syn tohoto Jiří Václav prodal C. (1650) Lidmíle Kalenicové ze Stříteže pro její vnučku Lidmilu Veroniku. Tato prodala roku 1688 s manželem svým Jiřím Frant. Doudlebským z D. C. klášteru Drkolenskému.

Cerhovice (staroč. *Crhovice*, prvotně *Crhovici*), městys, kterýž měl právo trhové již r. 1275. Tehdá dostal C. za díl svůj Sulislav syn Sulislavův z Trnovan. Ještě r. 1367 nacházel se v držení C-ic, které měly tehdá farní kostel, Přibík z C., avšak od r. 1390 byly C. v držení krále Václava, jenž je připojil k panství Žebráckému a

Točnickému. R. 1516 povýšil král Vladislav ves C. na městečko a kromě trhu téhodního a výročního udělil mu i svobodu pivo vařiti. V 16. stol. dvůr ležící u C. spustl. Od Ferdinanda II. obdrželi Cerhovští milost, že více než 60 dní v roce nemají k robotám býti potahováni (1630). Erb r. 1516: Štít zlatý, v němž zvíře skládající se z přední polovice jelena a zadní medvěda. Nynější erb: Štít zlatý s trávníkem, na něm dvě věže čtverhranaté, každá dole s jedním, nahoře se dvěma okny, kranclmi, bání a zlatou makovicí. Mezi nimi štít na čtyři pole rozdělený, v horním pravém a spodním levém tři poie nad sebou, červené, stříbrné a nejspodnější modré se zlatým žebříkem, v ostatních dvou stříbrných Lobkovská orlice. Nad štítem spatřuje se černý jelen vyskakující.

Ceten, *Cetno* (*Horní a Dolní*, dříve *Velká a Malá*), dvě vsi u Strenic. V Horní bývala tvrz. Předkové vладыk Cetenských z Cetně byli 1348—1357 Kuneš, 1368 Dobeš a Pavlík, 1369 Frycek, 1384—1391 Hašek a synové jeho Markvart, Procek a Jan (1391). Později se dělili na Procky a Cetenské z C. R. 1440 připomíná se Jan, v l. 1492—1514 Markvart a Jan. R. 1543 prodal Vít Cetenský z C. tvrz a ves C. Jiříkovi Cetenskému, po němž následovali r. 1551 Václav Cetenský a r. 1555 Jindřich starší Hrušovský z Hrušova. Od potomkův jeho dostala se C. l. 1580 Jindřichovi Berkovi z Dubé a od tohoto koupila ji (1599) Markéta Hozlaurová z Liběchova. R. 1623 koupil C. Jiří Benedikt Beník z Petrštorfu, jehož rod tu do roku 1650 seděl. Následoval pak v l. 1650—1674 rod Vančurův z Řehnic, r. 1674 Ota Jindř. hr. Millesimo, v letech 1678—1693 rod Valdšteinský, od roku 1693 Mladotové. R. 1771 připojeny k Níměřicům.

Cetkov, n. ves, nyní les u Újezda Drahoňova. R. 1379 patřila ke statku Rovenskému, r. 1543 byla již pustá a držena ke hradu Libšteinu a Draho. Újezdu, později patřila k Biskoupkům a s nimi připojen zase ke Zbirohu.

Cetoraz (od zakladatele *Cetorada*), farní ves u Pacova, jež měla r. 1359 farní

kostel. C. patřila (již od r. 1307) pánům z Rožemberka a držena buď ke hradu Choustníku neb Hrádku u Křeče. Pánům náleželo podací, avšak ves byla rozdělena mezi nápravníky. Roku 1480 prodal Vok z Rožemberka ves C. s podacím a jiné vsi Janovi z Vojslavic, Bohuslavovi Malovci z Pacova a Bohusl. Ojířovi z Očedělic, Od r. 1528 příp. se C. jako přísl. panství Pacovského.

Cetviny, Cetvina (něm. dříve *Zetbune*), městys v okr. Kaplickém, původně ves, již Petr z Rožemberka (1325) Bohuňkovi z Hrachy zastavil. I r. 1380, kdež byly přísl. hradu Rožemberka, příp. se C. jen jako ves s kostelem farním. R. 1418 obdržely první výsady od Oldřicha z Rožemberka, jsouce odtud městečkem. Pozdější výsady dali Cetvinským r. 1488 Petr, r. 1563 a 1577 Vilém a r. 1596 Petr Vok z Rožemberka. Svobody ty pak utvrdili r. 1612 Jan Jiří ze Švamberka, r. 1623 Maří Majdalena z Buquoy a r. 1681 Ferdinand z Buquoy. L. 1795 celé městečko vyhořelo. Erb: Na stříbrném štítě červená růže se zeleným kalíškem (erb pp. z Rožemberka).

Cibotín (t. j. *Sibotín*, po zakladateli *Sibolovi*, něm. původně *Seibotendorf*, lat. *Sibotonis villa*), ves u Bělé, před r. 1316 založená, která patřivala ke kl. Pohledskému.

Cidlina, ves u Lomnice, n. s tvrzí, sídlo Havla z C. († j. 1322) a Hynka (1322). V l. 1394—1408 seděl tu Hašek Cidlina, v 15. st. Petr. V l. 1493—1519 držel C. Jan Šťastný, předek Cidlinských ze Sluh. Z téhož rodu seděli tu Bušek (1515, zemř. 1542), Zbyněk († 1559), Jan (1579 až 1600). Tento prodal C. r. 1600 obci města Jičína. Kníže Frydantský odňal jí C. a přivtělil k Milčevsi (H. V. 280).

Cidlina, řeka, příp. se poprvé v bojích r. 1110, když dělila Čechy od Polanův.

Cidlina, r. 1610 název Mže pod hradem Krašovem.

Cílkov, n. ves v okolí Maštova, která bezpochyby r. 1421 vypálena a vyhubena. R. 1521 pustina její přidělena k Polákům, ale r. 1542 zase prodána k Maštovu.

Cimburk (v 15. st. i *Hradiště*), n. hrad u Poličan v okolí Kutné Hory. V 15. st.

živa byla pověst v rodu pp. Tovačovských z Cimburka, že předkem jich byl Miroslav, zakladatel kl. Sedleckého (1143), což se i tím dotvrzuje, že si týž klášter erb Cimburkův za svůj vyvolil. Lze za to míti, že Miroslav na C-ce seděl. Rod Cimburský měl v Kouřimsku a Bechynsku statky až do svého vymření. Jméno hradu udrželo se v pojmenování mlýna, jenž se tak posud nazývá (PA. XIII. 241).

Cimruky, dvojí ves (*Velké a Malé*), u Dolního Rejsteina, někdy přísl. hradu Kašperka. R. 1458 šla tudy cesta z Bavor do Čech a platilo se tu mýto.

Cinvald, město u Teplice, dříve ves, vzniklo v 16. st., když se tu na cin dolovalo. Název sám svědčí, že dolování začalo v lesích. Díl povstal na panství Krupčeckém, díl na Bělinském, odkudž již roku 1588 poddáno bylo dvěma vrchnostem. L. 1592 prodal Kryštof z Lobkovic díl svůj Bíliny s horami cinovými u Cinvaldu a desátkem z nich Oldřichovi Felixovi z L. Když syn tohoto Vilém († 1647) r. 1637 statky své mezi syny dělil, dostal Oldřich Adam díl Patokryjský a s ním C. Díl tento přijel později zase k Bílině. Při zdělání urbářův na Lobkovských panstvích r. 1664 vyskytuje se městečko Horní a Dolní Cinvald při panství Libčevském. Když se tu po r. 1726 reformace katolická přísně prováděla, uprchli r. 1728 mnozí do Sas. Část se jich zase vrátila a přestoupila ke katolické víře, když byl Filip kníže z Lobkovic r. 1732 kostel v C. vyzdvihl.

Cipín, ves u Krumlova, r. 1283—1293 sídlo Čenka a r. 1291—1300 syna jeho Dvořaty z C-a. Potomci jich (1366 Dvořata, 1380—1406 Vecl a Řehoř bratři, 1422 Petr) drželi rozličné statky v jižních Čechách. Později patřil ke kl. sv. Kláry v Krumlově a r. 1800 přikoupen k panství Krumlovskému. R. 1839 C. vyhořel.

Církvice, Cerekvice, název značící prvotně chrám dřevěný aneb neopevňený, který nebyl kostelcem neb kostelem či chrámem hrozeným.

Církvice (staroč. *Cerekvice*, *Cierkvice*), farní ves u Kutné Hory, ve kteréž byl r. 1356 farní kostel. Patřivala klášteru Sedleckému, od něhož tu bezpochyby círk-

více a ves založeny. Podací a ves náležely téměř kl. až do r. 1422. L. 1436 zapsal císař Zikmund ves C. Chotuňovi z Nestajova. Potomci jeho drželi C. k panství Žehušického; když však toto r. 1547 Václavovi Žehušickému z Nestajova odňato, připojil král Ferdinand C. k panství Kolínskému. R. 1553 zastavena Karlovi ze Žerotína a r. 1611 prodána synu jeho Kašparovi Melicharovi dědičně, po čemž připojena ke statku Novodvorskému. Roku 1722 kostel zdejší znova posvěcen.

Církvice (staroč. *Cierkvice*), farní ves u Lovosic, kteráž měla farní kostel již r. 1357. Drželi ji tehdy Ješek a Oták br. ze Sebuzína a r. 1395 Jindřich ze S. k Libochovanům. K těmto patřila ještě na poč. 16. st., ale od r. 1592 přip. se jako přísl. panství Lovosického. Kostel byl po r. 1623 bez duchovního pastýře, ku konci 18. st. založena tu lokalie a v 19. st. fara.

Církvice, ves v okr. Kouřim., dříve statek vладыč, jež držel v l. 1400—1416 Kunrát z C. Jeho potomky byli 1436—1475 Mikuláš, r. 1461 Kunrát. R. 1603 prodal Jiří Čejka z Olbramovic ves C. Danielovi Pražákovi. Později dostala se C. kl. Sázavskému. Po jeho zrušení koupil ji r. 1784 Emanuel Zádubský ze Šontálu. Později byla v držení Lud. Hubatia z Kotnova (1800), Jana Kagera ze Štampachu (1807), hrab. z Rumschirchu a j. rychle se střídajících, naposled hrab. ze Šternberka.

Církvička, kostel Nanebevz. p. Marie v Sedlčanech, r. 1734 znovu postavený.

Círlíkov, Crlíkov, lépe Sedlíkov.

Cítice, správné české jméno vsi u Falknova (něm. *Zieditz*).

Cítkov, ves u Podola Vápenného, roku 1318 majetek Hrabě ze Paběnic. V 15. st. držel ji Jan Hůrka a asi r. 1474 Jiřík z Ohnišťan. L. 1534 patřil k Heřm. Městci, r. 1577 ke zboží Stolanskému, s nímž připojen r. 1608 k Městci.

Cítoliby (lépe *Citolib*, staroč. *Cetoljub*, od osoby Cetoliba, staroněm. *Zellenbe*), městys u Loun, r. 1325 jmění královo, v 14. st. farní ves, jež patřila v l. 1383 až 1416 panům z Koldic. V 15. st. seděli

tu vlad. ze Žichova, r. 1519 Prokop Kuneš z Lukovec. L. 1543 patřily synům n. Mikuláše Kuneše, kteří je r. 1562 na několik dílů rozdělili. Ty skupiv Václav Kuneš, prodal tvrz a ves C. (1570) Adamovi Hruškovi z Března († 1581). Ze synův jeho ujal C. Karel († 1609) a po něm následoval syn Adam Jan nezletilý. Od něho dostal C. r. 1628 Adam Jindř. Hruška z B. R. 1635 rozděleny statky tohoto na tři díly; jeden, totiž C., držela Dorota Barbora vd. Bissingerova, po níž jej měl od r. 1651 Arnošt v. Schützen u. Leupoldsheim, jehož rod tu postavil kostel a zámek (1717) a tu do r. 1723 seděl. R. 1723 koupil C. Karel Daniel Pachta z Rajova. Od Arn. Karla Pachtu k. C. r. 1797 Jakub sv. p. Wimmer, ale prodal je r. 1802 Jozefovi kníž. ze Švarcenberka. Až do naší paměti pokládaly se C. mezi vesnice.

Cítov (staroč. *Cietov*), farní ves u Mělníka, n. s tvrzí. Odtud psal se Smil z Cítova, jenž založil roku 1264 klášter pod Mělníkem. Jiného rodu byl 1295—1318 Byčen z C. Z rodu jeho byl Hynek biskupem Ladmiřským. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Byčenovi potomci seděli tu do 15. st. R. 1458 držel C. Jan Čedek z Pakoměřic, jehož potomci tu asi do r. 1530 seděli. Tehdá k. C. Matěj Škrovač ze Škrovač. Z toho rodu tu seděli r. 1550 Jan, 1579 Štastný a r. 1597 dcery jeho. Roku 1604 prodal Ondřej Horňatecký z Dobročovic C. Anně Belvicové ze Štampachu. Synové její tři se r. 1615 dělili; r. 1616 ujal C. Jan Kryštof Belvic z Nostic, jenž l. 1623 k manství odsouzen. R. 1630 k. C. Jiří Malovec z Chýnova († 1647), po němž jej uchvátily věřitelé. Drželi pak jednu část r. 1650 Humprecht z Račina, r. 1654 Polyxena Svatkovská, r. 1675 Fr. ze Šeidleru. K té části přikoupena r. 1675 jiná a r. 1690 třetí. C. patřil pak k Liběchovu a r. 1782 přík. k Beřkovicům. Kostel byl po r. 1623 bez faráře. R. 1717 založeny matriky, r. 1753 obnovena fara. (H. VIII. 206, BM. 495.)

Čižkrajice viz Čižkrajice.

Crbyle, starý český název vsi Zieberle u Přísečnice.

Crhov, n. ves (1291) mezi Sedlcem a

Malou Chýškou, r. 1450 přísl. hradu Vys. Chlumce.

Crkaň, Crkaně, n. ves u Valu v okolí Přelouče. R. 1488 prodal ji Jindřich kníže Minstrberský Václavovi z Nestajova a ze Žehušic, od něhož ji koupil (1491) Vilém z Pernšteina. Později měl ji Jiřík Pároveň z Uřetína a od toho koupena r. 1541 ke statku Valskému. Později ovšem se dostala ku Cholticku.

Crkovice, ves u Jankova, po níž se nazýval vladýcký rod Crkovských ze Zahradky.

Crlíkov, správně Sedlíkov.

Ctěnice (dříve i *Stěnice*, prv. *Ctěníci*), ves v okr. Brandýsském, n. s tvrzí, jež se r. 1372 přip. C. bývaly tehda v držení měšťanův Pražských. V 15. st. seděl tu rod Ctěnických ze Ctěnic. Po smrti Adama Hrzána z Harasova dostal syn Mikuláš Ctěnicko za svůj díl a potomstvo jeho drželo je asi do r. 1570. R. 1578 pr. Petr Myška ze Žlunic C. Oldřichovi Hostakovskému z Arklebic († 1585). Druhý nástupce jeho Trystram Hostakovský z A. prodal C. (1601) Kateřině Smirické z Hazeburka († 1604). C. odtud drženy k Vinoři a pp. z Valdšteina. R. 1652 koupil je Jan Ant. Losy z Losintálu, jehož rodu až do r. 1781 patřily. V letech 1781—1804 patřily C. rodu Windischgrätz a od r. 1820 hrab. Desfours.

Ctětín viz Štětín.

Ctibor, ves u Vlašimě, jejíž tvrz a kostel nazývaly se a zovou posud Hrádek (viz to).

Ctibor (něm. *Stiebenreut*, t. j. *Ctiborova lhota*), ves u Tachova, přip. se r. 1375 a patřila Trautenberkům. Král Zikmund zapsal C. r. 1431 Václ. Filibéri, jehož potomstvo tu do sklonku 15. st. sedělo. Volf z Gutšteina pr. C. tvrz a ves r. 1532 Volfovi Perglarovi z Perglas († 1546). Syn jeho Volf Gothart pr. C. (1571) Zikmundovi z Trautenberka na St. Sedlišti. Později přikoupena k Plané.

u **Ctimíra** vesce nazývá se r. 1228 ves kláštera Svatojirského v okolí Vodňan, ač i tu není možnost vyloučena, že se mají vyzoomivati vesnice dvě.

Ctiměřice (prv. *Ctiměřici*), ves u Ml. Boleslavě, r. 1255 sídlo Samsona ze Ct.

V l. 1387—1390 přip. se Petr Kabát ze Ct. R. 1542 patřily C. z části ke zboží Zerčickému a k. od Bedřicha z Donína, od jehož potomstva přip. ke Kuncberku (pak k Dobrovicvsi). Druhá část patřila v 16. st. k Březnu.

Ctiněves (staroč. i *Ctělěves*, obecně *Čiňoves*), ves u Roudnice, jež se u ne-soudných kronikářů pokládá za místo, kde praotec Čech pohřben byl. Ok. l. 1318 seděl tu Blahut ze C., r. 1383 Radslav se synem Rackem, r. 1388 Mikeš z Újezda a r. 1395 Matěj odtudž s jinými vladykami 1432—1455 Janek ze C. Tehda tu byla tvrz. Část vsi pak patřila kostelu Praž. a zapsána r. 1436 Albrechtovi z Beškovic. Od r. 1500 držel C. Mikuláš Ctinský ze Ctiněvsi. Po vymření jeho potomstva (1521—1558 Adam, 1558—1578 Mikuláš, 1578 dcery tohoto) dostala se C. v držení Bedřicha Zapského ze Zap († j. 1602). Po smrti Adama syna jeho k. C. od Polyxeny Lobkovské z Pernšteina (1609). Až do r. 1655 patřila k Roudnici, v l. 1655 až 1671 jezovitům u sv. Klimenta, potom zase k Roudnici. (H. VIII. 203.)

Cuclav, zkomolené jméno, v. Sudslav.

Cuclavice, pozdější jméno vesnice u Vimberka, která se jmenuje správně Sulislavice.

Cukštejn (prv. *Zuckenstein*), tvrz ještě zachovaná a dvůr u Nových Hradův, postavena v l. 1488—1491 na zboží tvrze Světví od Viléma Pouzara z Michnic († 1496). Po něm následovali z téhož rodu Oldřich († 1545), Svojshe († 1570) a tohoto vdova Lidmila z Dlouhévsí († 1572), po níž dědily její sestry. V l. 1588—1592 držel C. Pavel Boubínský z Újezda, po němž následoval r. 1597 Jiří Kába z Rybňan. Tento zavřel se r. 1619 do Třeboně, kdež r. 1620 zemřel. C. byv od vojska dobyt a vypleněn, zabrán a t. r. darován s Novými Hrady Karlovi hraběti z Buquoy. (H. III. 252.)

Cupkov, n. ves u Kalivody, v 16. st. pustá a přísl. statku Přerubenského.

Cvikov, město, jež bývalo roku 1362 farní osadou, která patřila ke hradu Milšteinu. R. 1391 přip. se jako městečko.

V l. 1553—1558 postaven tu nový kostel skrze stavitele Benedikta Servi. C. utrpěl mnoho ohněm r. 1820. Vzrůst svůj děkuje čilosti průmyslné naší doby. Erb: Zlatý štít a na něm dvě černé ostrvy křížem přeložené (obyčejně o 4 sucích — erb rodu Berkovského, kterýž míval obyčejně 6 suků).

Cviněves viz Činěves.

Cvrčkov, Cvrčková, n. ves, nyní rybník Futschka u Starého Sedla v okr. Primdeckém. R. 1239 patřila klásteru Kladrubskému, v l. 1427—1431 vypálena a vyhubena, r. 1521 byl tu již rybník a paměť po pusté vsi trvala do r. 1578.

Cvrčoves viz Svrčovec.

Cvrčovice viz Svrčovice.

Cvrkyně viz Svrkyně.

Č.

Čabel, n. ves u Měšic v okr. Tábořském, ve 14. stol. přisl. Ústí n. L., od r. 1420 majetek města Tábora. Zpustl bezpochyby převedením obyvatel do Tábora. V 16. st. příp. se jako ves pustá.

Čabelice, samota u Polipes, n. tvrz a ves, na níž seděl v l. 1393—1408 Hroch ze Soutic. Rod jeho seděl tu do 15. stol. nazýval se Čabelickými ze Soutic. R. 1452 prodal Jan Čabelický ze S. dvůr Č. a ves pustou Vaňkovi a Vackovi bratřím z Tlučeni. Později dostali se Čabeličtí zase v držení tohoto zboží. R. 1543 drželi je k Jindicům, ale když zboží toto v 16. st. rozprodáno, dostaly se Č. k panství Kácovskému. (MB. XII. 99.)

Čabuze (*v Čabuzích*), ves u Volyně, starodávné sídlo vладыčí (r. 1406 Petra Štítkovce). R. 1420 seděl tu Petr, předek Čabuzských z Prostého; jeho snad synem byl Jan z P., jenž se r. 1461 připomíná. R. 1544 patřily C. ke statku Dobrušskému.

Čachoměř viz Číměř.

Čachořice, dvůr u Nedrahovic, r. 1382 ves a sídlo vладыčí (Matěj † 1382, Velík † 1414), r. 1419 majetek Zdeboru z Vranova. V 16. st. postavili tu tvrz Méděnci z Ratibořic. Poslední z nich Jan mladší odsouzen r. 1621 statku a Č. pr. r. 1623 k panství Chlumeckému.

Čachotín, farní ves u Chotěboře, v níž byl farní kostel již r. 1352. Č. patřival ke hradu Ronovci, později k tvrzi Krupé. Roku 1572 při dělení toho statku dostal

Václav Haugvic z Biskupic za svůj díl Č. s podacím, ale prodal jej r. 1575 Lidmile Haugvicové z Lichtemburka na Krupé. Od r. 1588 patřil k Rosochatci. Po r. 1620 zanikla fara a Č. dlouho byl přifařen ku Chotěboři. Ke konci 18. stol. zřízena tu lokalie a v 19. stol. fara.

Čachovice, ves u Benátek, která se příp. již r. 1088 v zákl. listu Vyšehradském. L. 1296 sídlet tu Bedřich, r. 1340 Ješice z Č., r. 1418 držel Č. s tvrzí Heník z Chlumu a r. 1450 Jaroš odtudž. Od poč. 16. stol. seděli tu Dovolové ze Chcebuze, zejména r. 1525—1545 Jindřich. Po jeho smrti prodány (1560) Jindřichovi z Valdšteina, jenž je připojil k Dobrovícevsí, r. 1580 odtud odprodány k Benátkám. Cís. Rudolf II. postoupil r. 1611 Č. Adamovi Linhartovi z Neyenperka k Vlkavě, s níž připojeny k Loučeni.

Čachovice, ves u Kadaně, po níž se nazývali r. 1239 vладыka Štěpán, r. 1318 Bedřich a Lambin, roku 1327 Bohuslav. L. 1358 byl tu farní kostel a ves Č. drželi tehdá 4 vладыky, z nichž Bušek, Bohuslav a Bedřich tu do r. 1368 seděli. R. 1395 poroučel tu Jindřich z Dubé a r. 1428 Mik. Rosengart, měšťan Kadaňský, r. 1454 Mik. Ventlár odtudž. Později nabyla Č. obec města Kadaně. R. 1547 byly jí odňaty, ale zase navráceny (1549), rovněž navráceny r. 1628 po druhé konfiskaci. R. 1647 založeny matriky. R. 1820 zřízeny tu lázně.

Čachrov, farní ves u Klatov (již r. 1362

s farním kostelem), původistiě Kanických z Čachrova, jichž předeek Vilém tu v letech 1362—1392 seděl. Syn jeho Petr stal se r. 1408 opatem Strahovským, vnuk Vilém násl. r. 1401 v držení Č. a seděl tu ještě r. 1443; r. 1446 vládl tu Vilém mladší. V 15. st. přikoupen Č. k Vilharticům a tvrz zdejší spustla. Když pak r. 1541 Vilharticko mezi věřitele děleno bylo, dostal Č. Jan Rendl z Úšavy († 1566), jenž tvrz obnovil. Od dcer jeho k. Č. ihned Jan Bohuchval z Hrádku († 1595), po němž následoval syn Viktorin. Následovali r. 1612 Kateřina z Březi, v l. 1620—1685 rod Šofmanův z Hemrlsu, 1685 Fr. Mikuláš z Morzina, 1692 Adam Hump. Koc z Dobrše, od r. 1695 rod Khuen-Belassy. V 18. st. seděli tu napřed Fruveinové z Podolí a pak drahně let Horové z Ocelovic a rodina Kordíkův (H. IX. 266).

Čákov, také Velký Č. neb Čekov, farní ves u Budějovic. R. 1262 byly tu tři vsi, které se Č. jmenovaly. Dvě z nich snad srostly ve Velký Č., jenž měl ok. r. 1350 farní kostel. Podací a panství nade vsí příslušelo pp. z Rožemberka. R. 1380 držen Č. k Poděhusům, avšak v 15. stol. ke hradu Krumlovu. Ok. r. 1418 obdrželi obyvatelé výsady od Oldřicha z R., kteréž jim r. 1503 obnoveny. Po r. 1620 zanikla tu fara a přísluhovali buď z Křemže neb z Dubného; r. 1650 připojen byl kostel ke Lhencům. Na poč. 18. stol. přifařen byl Č. k Brlohu. R. 1781 zřízena tu lokalie a r. 1794 fara (TB. 85).

Čákovec, Malý Čákov (stě. i Čekov), ves u Budějovic n. s tvrzí. Po r. 1262 prodána ves ta. V l. 1337—1354 držel ji Ješek z Č. z rodu Harachovského; syn jeho Bohuněk byl farářem Budějovským, druhý Vilém seděl na Č.ě. V 15. st. seděli tu Čákovci z Bohušic (totiž 1420 Petr, 1452—1474 Jan, 1483—1495 Jindřich s Bohunkem, 1513—1533 Přibík s Jiříkem, 1569—1576 Jiřík, 1595—1623 Přibík). R. 1630 prodal Jiří Čákovec z B. s matkou Lidmilou Č. ku kl. Vyšňobrodskému (H. III. 293).

Čakovice (prv. Čakovicí), ves u Štětí, která stála již r. 1276, jsouc sídlem Miku-

šovým. Když r. 1385 Jan z Č. zemřel, povstaly pře o Č. Roku 1370 držel je Jan Kamenec, r. 1440 Jan Vlk z Kvít-kova, jehož potomstvo tu do r. 1627 sedělo. Poslední z nich Jan Albrecht proměnil Č. z pokuty v léno. R. 1634 odumřelo léno, r. 1644 dostaly se Č. Hyzrlům z Chodův, jimž r. 1662 z manství propuštěny. Drženy k Drahoenzi, v l. 1749 až 1850 k Liběchovu, od r. 1850 k Smědovicům (BD. 500).

Čakovice (Malé) u Kostelce n. Lab., r. 1266 sídlo Jakubovo z Č., potom vladycí statek, jehož nabyt ok. r. 1500 Bartoloměj Buben ze Všebořic, jenž je připojil k Jiřicům. S nimi se dostaly k panství Brandýsskému.

Čakovice (Velké), Čachovice, ves v okr. Karlín., jež byla r. 1352 farní vsí. Podací a část vsi drželi r. 1372 Ela vdova Ulova, r. 1380 Mik. Rost, r. 1395 Frant. Geunher, r. 1414 Jakoubek z Č. R. 1409 vyměnil si opat Slovanský dvůr v Č.ích od Herše Masáka; dvůr tento býval v 15. st. zemanům najímán. Bezpochyby tu nějaký čas seděli Čachovští z Jinočan a Čachovští ze Svémyslic. R. 1674 odprodán Karlu Leopoldovi hr. z Millesimo, jenž tu držel tři dvory panské. Pro dlhy jeho byl statek ten rozkouskovan. Po r. 1620 zanikla fara a ač kostel jest bohat, neobnovena. V 18. st. byly Č. v držení rodin Šliků, Kolovratův, od r. 1801 Fr. z Kleblsberka, od r. 1807 v držení Auersperkův a r. 1832 přikoupeny ke Ctěnicům.

Čakovice, n. ves mezi Starým a Novým Kolínem na levém břehu Labe přímo proti Třem dvorům, r. 1412 již pustá.

Čanka, ves v okr. Opočenském, jež v l. 1390 a 1392 skupována pro kapitulou Pražskou, která také Jana Čanku z Č. a syny jeho r. 1397 penězi odbyla. R. 1420 dostala se Č. v držení světských pánův, naposled Trčkův z Lípy, kteří ji připojili k panství Opočenskému.

Čankov, n. dvůr a hospodářství u Stráže pod Přimdou, jež zdědila Eliška z Kobřan, manželka Jana Muckovského ze Švamberka a r. 1535 obci městečka Stráže zastavila.

Čankovice, ves u Hrochova Týnce, l. 1293 sídlo Markvartovo, l. 1318 Rad-

slavovo a Příškovo. Z vladyk zdejších přip. se v l. 1430—1437 Hylbrant, 1440 Vaněk a Jan Čanka. R. 1486 držel část Václav ze Zámrsku, druhá část byla od dávných dob v držení kláštera Sezemského. V 16. st. drželi Č. s tvrzi Příbkové z Otaslavic; poslední z nich Petr odsouzen r. 1623 a Č. prodány Vilémovi Jindřichovi z Kolovrat (1625). Drženy až do r. 1660 k Bystrému, pak prodány Kateřině Myškové ze Zabědovic, od níž je ujal Jaroslav Vilém Hubryk z Henrštorfu († 1691). Držel je po něm Kryštof Václav z Nostic, od něhož koupeny k Březovicům (H. I. 223).

Čanovice (prv. *Čanovici*), ves u Strašecího, n. majetek kláš. Svatojirského. R. 1361 najal si ji Albert z Malikovic. R. 1543 přip. se jako přísl. tvrze Malikovic, s níž připojena ke Smečnu (1599).

Čap (*Čáp?*), n. hrad mezi Tuhancem a Leštnicí (za Dubou), postavený ve 14. st. od Berků z Dubé na jich panství Dubském. Když se r. 1402 bratří Berkové dělili, dostal jej na díl Václav Berka. Týž bydlíval potom ve Vidimi a potomci jeho na Zakšíně snad proto, že Č. s nejbližším okolím prodán. Hrad spustl brzo po r. 1403 a okolí jeho náleželo k panství Hrádku Helfenburka, od něhož prodán (1592) ku Bezdězi (H. X. 172).

Čaploukovice viz Ploukonice.

Čáslav, kr. město, na svém nynějším místě postavené ok. l. 1260. Prvotní Č. nebo knížecí hrad, který se teprve r. 1134 v nepodezřelých pamětech přip., stávala na návrší řeč. Hrádek a snad založ. byla od Čáslava Slavnikovice, bratra sv. Vojtěcha. Od nepamětných dob sídli tu kníž. úředníci (viz Čáslavsko). Ve 13. st. dostal se úřad krajský v dědičné držení pánů z Chlumu, avšak král Přemysl II. odňal Blehovi z Chlumu týž úřad i s místem, na němž založil nynější Č. s kostelem sv. Michala. Za nešťastných dob r. 1278 podařilo se Chlumským opanovati Č. Mstislav z Ch., syn Blehův, tu pochován (asi r. 1300) a bratr jeho Bun se synem Jenišem vyskytují se v dědičném držení podacího kostelního, jež darovali r. 1310 křižovníkům Německým. S ním se jim dostal i Hrádek z kaplí sv. Maří. Za krále Jana

byla Č. zase v držení královském. (Podací dáno r. 1325 kl. Sedleckému.) Týž král udělil Č.-ským (1330) právo Jihlavské, také on i nástupcové jeho rozličnými svobodami (1341, 1359, 1372, 1386, 1409) přispívali ku zlepšení městských živností; také se vzámáhalo Č. výstavností, když malý románský kostelík přestavěn ve větší a zřízen v městě též klášter minoritův, který r. 1388 obdarován skrze Procka z Jedlčan. Když se Č. r. 1421 vítězným Pražanům podala, podvráceno tím panství prvotních rodin německých, a jazyk český, jímž mluvilo chudší sousedstvo, a s ním víra pod obojí přicházely k platnosti. T. r. sezváni sem obyvatelé koruny České na sněm, jenž zasedl (3. června) ve velkém kostele, ale k žádoucí svornosti v národě nepřispěl. R. 1424 pohřben Jan Žižka v kostele zdejší, avšak náhrobek jeho r. 1623 zase rozmetán. R. 1440 byl tu sjezd krajský krajův východních a uradili se o popravě a bezpečnosti. Podobný sjezd svolán sem r. 1441. Králové Ladislav, Jiří a Vladislav odměňovali Č. za věrnost jim prokazovanou (1454, 1465, 1466, 1468, 1484, 1490) a r. 1483 svolán sem zase sněm z celého království. Blahobyť zmáhal se tu v l. 1478—1547 za doby obecného míru tak, jako v jiných městech, ale těžká rána stihla Č., když r. 1522 celé město kromě několika stavení vyhořelo. Z tohoto neštěstí brzo se Č. zotavila, tak že drahně statků pozemských kupovala. Když však se Č.-ští r. 1547 k odpořilým stavům přidali, přišli o všechny statky pozemské a šosovní, z nichž jen část jim r. 1549 navracena. Strádající chudobou a ponižením jen znenáhla si pomáhali k novému jmění, ale nedovedli se nikdy závad sprostiti pro častá rukojemství za krále. Po obecném míru v 16. st. přišly bouře válečné, které začaly ve zdejší krajině r. 1618 boji nerozhodnými mezi císařskými a stavovskými. Po r. 1620 všechny statky obecní (i šosovní grunty) šmahem vzaty a r. 1623 Maří Majdaleně Trčkové z Lobkovic odevzdány a r. 1627 doprodány. Výminka při tom učiněná, že je může obec vyplatiti, byla bez ceny, poněvadž tato jsouc již dříve v závadách pro rukojemství a proto

nemalými dluhy obtížena, skrze běhy válečné a vydírání vojenská k zotavení přijít nemohla. R. 1621 založeny matriky. Po všech protivenstvích, které způsobeny skrze reformaci katolickou, následovalo (1639, 1643), vyplenění města skrze Švédy, tak že Č. (nepočítajíc dluhů) jen skrze vojáky o 320.000 zl. ochuzena byla. Za obecné bídy potom následující zakrnělo živobytí sousedské v malicherných pletkách a hynuly živnosti. Ledva se Č. zotavovala, dolehly na ni zase strasti válečné r. 1742, když sem Prusové po Chotusické bitvě vnikli a na obci krvavý peníz vydřeli. Menší, ale vždy hořké svízele následovaly r. 1757 za dob Kolínské bitvy. Však bylo za to potěšitelnou událostí, když r. 1791 městem koruna Svatováclavská vezena a v noci se dne 7. na 8. srpna v radnici uložena. Úplné zotavení ze všech předěšlých strastí následovalo teprve na poč. 19. stol. a dokonalo se za naší paměti. Čilému ruchu doby děkovati bylo, že zřízena r. 1859 záložna, r. 1863 dokonána oprava kostela a věže (což oboje bylo r. 1841 ohněm zkažené), postaveny divadlo Duskovo a nový chrám evangelický v místech kláštera r. 1420 zbořeného. Ke zvelebení města přispívali čilí vlastenci, jako dr. Jablonský, Želina, P. Nožička, Štastný a Čermákové, otec a syn. Znamenití rodáci: V. Kocmánek (1608, obyč. Kozmanecius), Jan Kořínek (1626), bratří Dusíkové (Jan Ladislav 1761 a Frant. Jozef r. 1766). Erb: Štít červené barvy, v němž od spodu až do polovice hradba ze štukové vystavěná, se stínkami, branou otevřenou se zlatými dveřemi a zlatou mříží ke spuštění připravenou. Z hradby vynikají tři věže, každá s okny a kranclmi (avšak beze střech). Nad prostřední spatřuje se štítek království Českého, z ostatních dvou vynikají svrchním tělem hlásni, na zlaté rohy proti sobě troubíce. (A. Sedláček, Děje Čáslavě 1874.)

Čáslav, spravedlivé české jméno vsi Tschoschel v okr. Chomutovském (a nikoliv Stráž), která se r. 1368 starodávným jménem (Czaslab) nazývá. Patřil a tehda k Neusteinu a později ku Chomutovu.

Čáslav, dobré české pojmenování vsi

Tschaschel u Konojed, jež se připomíná v zařl. listu Litoměřickém (1057).

Čáslavky, ves u Černožic, n. sídlo vladýčí, na němž seděl v l. 1365—1382 Maršík a v l. 1490—1407 Mikeš z Č. R. 1533 patřily již k panství Smiřickému.

Čáslavky, ves u Jaroměře, r. 1445 majetek králové Barbory, již postoupěna od obce Jaroměřské, a potom Jiřika z Poděbrad. Později obec zase této vsi byla; přišli o ni sice r. 1547, ale dostali ji zase r. 1549.

Čáslavsko, ves u Pravonína, starodávné přísl. kl. Louňovského, od něhož r. 1437 s Pravonínem odcizena a r. 1579 k dědictví prodána držitelům Pravonína. Dvůr Kozlovský náležel ke statku Louňovskému až do r. 1662; tehda jej k. Anna Kekulová roz. Haugvicka. (MB. XI. 114 až 124.)

Čáslavsko, Čáslavský kraj: 1. jako území politické a soudní, jež sice se přip. v pravých pamětech od 12. st., ale nepochybně trvalo od pradávnych dob. Obvod jeho od starých dob rovnal se zhruba velikosti jeho až do r. 1849, neb již z podezřelých paměti 12. st. jde na jevo, že jižně sáhal ke hranicím Moravským, a z paměti r. 1292 vysvítá, že sem patřila také krajina okolo Čechtíc. Až do 13. st. sídleli purkrabí a popravcové krajsí (r. 1165 Předboj, r. 1175 Budivoj) na hradě Čáslavi. Okolo r. 1207 tvořilo Č. s Chrudimskem a Vratislavskem knížectví Děpolicův. Později dostal se královský úřad i s hradem v držení pp. z Chlumu, jimž odňat skrze Přemysla II. V nově založeném Čáslavi umístěn úřad krajský, jenž tu do r. 1420 trval. R. 1362 byl Modliboh z Heřmanic purkrabím Žlebským a cudařem Čáslavským; ve 14. st. se také přip. dsky kraje Č. Popravu krajskou vykonával purkrabě hradu Lichtemburka od té doby, co hrad tento se stal královským (asi r. 1320). Král Václav IV. ustanovil za popravce r. 1405 Mikuláše ze Zruči a Vítka z Landšteina a z Lipnice; v jiné staré paměti jest poznamenáno, že týž úřad kmetský mívali páni Lichtemburští a Chlumští. Od r. 1440 řídili kraj ten dva správcové neb hejtmané krajsí a zachovávan pak jest způsob ta-

kový, jako býval v jiných krajích. R. 1849 zrušen kraj Č. a přivtělen ke kraji Pardubskému, v nově zřízenému, avšak obnoven zase r. 1854 tak, že k němu připojen kus Kouřimska a z Bydžovska okolí Poděbrad. Ač r. 1862 kraje zrušeny, trvá Č. jako okres kraj. soudu. z Děkanství neb kraj děkana Časlavského, k němuž patřily ve 14. a 15. stol. fary: Časlav, Kluky, Lochy, Chotusice, Bor sv. Mikuláše, Církvice, Sv. Jakub, Malín (Kutná Hora), Pněvice, Líbeznice, Suchdol, Vysoká, Vidice, Chlistovice, Bykaň, Krchleby, Křesetice, Třebonín, Vilemovice, Janovičky, Petrovice, Michalovice, Zbýšov, Dobrovítov, Tchořov, Potěhy, Bračice, Přibyslavice, Kozohlody, Vlkaneč, Jenškov, Okřesanec, Horky, Příbram, Vilémov, Heřmaň, Heřmanice, Stusyně, Bučice, Markovice, Zbislav, Bojmany, Žehušice, Kojice, Řeččany, Zdechovice, Lipoltice, Turkovice, Starkoč, Vícemilice, Protivany a Běstvína.

Časlovice nedobře, lépe Častolovice.

Časta, přítok Vltavy (1531, německy *Kiesbach*).

Částkov (něm. pův. *Czoskenreut*, nyní *Schossenreut*), ves v okolí Tachova, která se již r. 1272 připomíná. R. 1354 seděl tu Sulek z Č. Od sklonku 15. st. byl Č. s tvrzí v držení Bohušův z Otěšic a to déle než století. R. 1591 prodal jej Vilém Bohuš z O. Janovi Vilémovi Kfelíři z Zakšova. Tomu zabrán a prodán r. 1624 Janovi star. Kavkovi z Říčan. Později držen ke Star. Sedlišti a r. 1718 koupen k panství Tachovskému.

Částkov, Častkovy, n. dvůr u Žitína, r. 1567 již pustý a lesem zarostlý.

Častolovice, město, prvotně ves, jež r. 1342 na přímluvu Půty z Č. na městečko povýšena. Tehdá tu stával také hrad a r. 1358 farní kostel. Páni z Č. (Půta 1342, † 1397, Půta 1365—1400, Půta 1420, † 1435) získali veliké bohatství, tak že poslední měl knížecí jmění. Mezi tím držel Č. (1413—1415) Jan Puška z Kunštátu. Od vymření rodu Půtův patřily Č. ke hradu Potšteínu. R. 1559 odprodány Jindřichovi z Regeru, později Albrechtovi Bryknárovi z Brukšteína. R. 1575 koupil je král Maximilian, ale

král Rudolf prodal je r. 1577 Janovi, Vilémovi a Jiří bratřím z Oprštořfu. V držení následoval napřed Bedřich (zemř. 1615), syn Jiříkův, jež postavil r. 1600 nynější zámek, potom syn jeho Ota († 1646), u něhož býval mladý Bohuslav Balbin, syn Otův Jan Václav, jež Č. od robot osvobodil (1659, † 1676). Synové jeho prodali Č. a jiné statky r. 1684 Tomáši Černínovi z Chuděnic. Od něho je koupil r. 1694 Adolf Vratislav ze Šternberka, jehož potomstvu panství dosud náleží. R. 1700 a 1805 obdržely Č. majestáty na výroční trhy. R. 1638 začínají se matriky. R. 1775 dostavěn zdejší kostel, r. 1785 vyhořely z polovice, r. 1809 stala se tu velká škoda bouřkou a r. 1813 povodní. (H. II. 164.)

Častolovice, ves u Lipého, jež patřila r. 1400 ke statku Mnichovskému a od r. 1612 přip. se jako přísl. panství Zákupského.

Castrov, farní ves v okolí Kamenice n. L. Farní kostel stál tu již r. 1362 a ves patřila tehdá k panství Kamenickému. Při dělení tétož panství r. 1549 odtržen a přidán k dílu Božejovskému. Později připojen zase ke Kamenici a když panství toto r. 1672 děleno, dostal se s Včelnicí Bernartovi Františkovi de la Saga na díl. R. 1624 zanikla tu fara a Č. přifařen ke Kamenici. V 18. st. byl v Č. také zámeček, an byl samostatným statkem. Majitel Frant. Adler obnovil tu r. 1761 faru. R. 1822 přikoupen Č. zase k panství Kamenickému. R. 1863 zbořen zdejší zámeček.

Čbán, správné pojmenování vsi Schwan v okr. Touškovském.

Čbán (1549), návrší severozápadně od Rabí.

Čbánov, Čbánovec, Džbánov, ves u Litomyšle, r. 1311 sídlo vладыky Havlka a později rodiny té, která se nazývala Džbánovskými ze Lžbánova. R. 1471 prodali Václav a Přibík bratři z Jehnědí Č. obci města Litomyšle.

Čbánov, Džbánov, ves v okr. Mýtském, od starodávna dědictví kl. Zbraslavského, jež si r. 1356 ponechal, když panství Landšperské prodal. R. 1420 do-

stal se v zápisné držení Kostků z Postupic a držen k Litomyšli, později k Novému hradu. Roku 1559 prodána rychta C-ská s Novým hradem dědičně. R. 1597 prodal Mikuláš Popel z Lobkovic dvůr a ves Č. obci města Vysokého Mýta, již sice r. 1622 odňat, ale r. 1628 zase navrácen.

Čbánek, Džbánek, n. ves mezi Nebílovou a Chvalenicí, r. 1555 již pustá.

Čbinov, n. ves jihozáp. od Sedlce, jež se příp. r. 1450 jako přísluš. Vysokého Chlumce.

Čebříkov, n. ves v krajině mezi Hradcem, Přeloučem a Chluncem n. C., r. 1382 a 1391 jmění vладыčí.

Čečelice, farní ves u Mělníka, která se příp. r. 1252, jsouc sídlem Paběnovým. R. 1295 seděli tu Hašek, Mikeš a Lovata, tento i r. 1318 s Liekem. R. 1361 byla tu fara, jejíž podací náleželo držitelům asi 5—6 vладыčích statků. V 15. st. zcelovány Č. skrze Ermolaa a Zikmunda br. z Přivor. Tehdá tu seděl také rod Čečelických ze Šanova a byla v Č. tvrz. Po Petrovi ze Š. a Kateřině z Porostlé, manželce jeho, dostaly se Č. v držení Mikuláše Vančury z Řehnic, jenž je prodal r. 1501 Janovi, Václavovi a Bedřichovi br. Hrušovským z Hrušova. Potomstvo jich dělic Č., zůstalo v jich držení půl století. Tvrz a část Č. koupil r. 1564 Jiřík Klusák z Kostelce, později seděli tu Smrčkové z Mnichu, jimž po r. 1622 zůstala polovice, kdežto ostatek zadarován roku 1629 a dostal se r. 1637 v držení rodu Lobkovského. Tu koupil r. 1668 Václav Sylvestr Smrčka, ale prodal zase Eleonoře hr. z Nostic. Nedlouho potom přivtěleny k Byšicům. Od r. 1623 byl kostel bez faráře, r. 1721 zase tu fara obnovena. (BM. 500.)

Čečeves, n. ves v krajině mezi Kolínem a Hradcem Králové, po níž se psal r. 1414 Václav z Čečevsi.

Čečín, myslivna u Babiny, n. ves, po níž se nazýval roku 1181 Bohurad z Č. R. 1184 dostala se část vsi klášteru Plaskému od Jimrama Vilemice. R. 1189 darovala Helicha, manželka kn. Kunrata Oty, témuž kl. dvůr, který měla v Č.-ě. R. 1190 učinil biskup Pražský směnu s klášterem,

postoupiv mu dvorec v Č. za vinohrad a dvorec pod Petřínem.

Čečín, Čečino, ves u Hostouně, ode dávna přísl. hradu Přimdy. R. 1596 prodán od něho Adamovi z Předenic na Dešenických a ten jej prodal r. 1599 Jindřichovi Lorencovi z Gutšteina na Hostouni a Svrzně. S těmito statky připojen později k Týnu Horšovskému.

Čečkovice, ves u Boru, která stála již r. 1115 a později se dostala klášteru Kladrubskému. R. 1379 patřily k Muckovu. Ok. r. 1475 koupil Bohuslav ze Švamberka polovici vesnice od sirotkův Otíka z Tlucné, ale zanechal ji Ondřejovi Kanečkovu ze Svrzna (do r. 1487), druhou polovici k. r. 1487 od Purkarta Jakuba a Václava br. Židův z Vetlé. Od té doby patřily Č. k Boru.

Čečovice, ves u Stankov, v níž byl farní kostel r. 1356 a tvrz. Tehdá tu seděl Jaroslav z Č., avšak od r. 1364 patřily Č. držitelům hradu Vilhartic a dostaly se r. 1409 v držení Jindřicha z Rožemberka. Od jeho potomků prodány v 15. st. R. 1513 měl je Volf z Ronšperka, pak je měl Jan z Gutšteina. Šynové jeho Jiřík, Albrecht a Kryštof pr. Č. Přibíkovi Chlumskému z Chlumu († 1544). Roku 1546 k. Č. Jan ml. z Lobkovic a připojil je k Horš. Týnu. R. 1624 zanikla tu fara a Č. přifařeny r. 1652 k Bukovci. V letech 1717—1724 přistavěna věž ku kostelu. (H. IX. 118).

Čečovice viz Číčovice.

Čechové, prvotně jen obyvatelé prostředních Čech, již dali jméno celému národu, když panovníci jich jej byli sjednotili. Východně vztahovali se až asi ku Mochovu, jižně až k Sázavě a ke hřebenům Brd, západně až k ústí Střely do Mže a ku krajině Jesenické, severně až po Čbánský les k hoře Řípu a asi k Labi. K nim jediné se vztahuje starodávná pověst o Čechovi, který je přivedl z Charvat a ze země Bělosrbské. Avšak i oni nebyli od prvopočátku v jedno sloučeni, nýbrž dělili se na několik malých knížectví. Jeden z takových knížat jménem Bech připomíná se r. 805, když hrdinsky bojuje s Franky padl. V pověstech starých zachovala se památka

spravedlivého Kroka, knížete krajiny za Rakovníkem. Památka tří knížectví Libušinského, Tetinského a Kazinského zachovala se v pověsti o dcerách Krokových. Z nich utvoří se teprve knížectví České pod panovníky rodu Přemyslova. Za nedlouhou následuje krutá válka mezi Čechy a Lučany, v nichž tento udatný národ podlehne. Od té doby opanuje kmen Čechův mnohé jiné kmeny na severní a západní straně nynějšího království, až se pak octne všechno od Šumavy až k Těšínu a od Žitavy až daleko do Rakous pod jedním paněm.

Čechovice (pův. *Čechtici, Čachtici*), městečko u Dol. Kralovic, r. 1350 farní ves, r. 1318 vladyčí sídlo Jindřicha, Vojslava a Slavka. Od r. 1370 vládl tu rod Tluksův z Božejova, zejména Oneš z Č. a synové jeho Přibík a Hyněk (1386—1390). Roku 1443 vyskytují se Č. jako městečko s tvrzí, již držel Jan z Kralovic. Č. se přip. odtud jako přísl. Konipasů a r. 1461 hradu Kamene, jehož držitelem byl Jan ze Smilkova. Když po jeho smrti (po r. 1464) statky jeho mezi dědice děleny byly, dostaly se Č. Svatomírovi a Nedamírovi br. z Březi. R. 1521 dělili se o ně potomci jich, bratři Jan a Přibík, tak že tu byly dva statky, jež scelil Štěpán Štřela z Rokyc († 1593), koupiv polovici (1578) od Albrechta Netvorského a polovici (1580) od Bernarta st. z Hodějova. Č. patřily odtud ke Křivsoudovu. Jindřich, syn Štěpánův, obdařil je r. 1606 svobodami. V l. 1626 až 1645 sužování Č. čtí velice od vojákův. R. 1650 odděleny Č. od Křivsoudova a Jan Šebastian z Halleveilu postavil tu zámek (1656). Tžž prodal Č. r. 1678 zase ke Křivsoudovu. R. 1725 zřízena zase fara při kostele od r. 1623 osiřelém. V ty časy také Č. ckým roboty odpuštěny. L. 1741, 1794 a 1826 zuřily tu ohně. Znameníť rodák Ferd. Čenský († 1887). Erb: Na červeném štítě stříbrná herald. lilie (erb pp. z Kralovic — MB. XI. 45.).

Čejetice, Čejtice (prv. *Čejetici*), ves u Štěkně, r. 1368 farní ves. R. 1368 drželi ji Jetřich, Vojtěch a Lipold br. z Č., od l. 1374 byly tu dva vladyčí statky (jeden 1374—1393 Bohuslava Sestřenka a syna

jeho Karla r. 1402, druhý Mladějovských a r. 1402 Petra Dunovce). Oba držel r. 1408 Jan Romanek ze Žestova, jehož předchůdcové Zachař a syn Pavlík byli tvrz a ves Č. r. 1406 od Václava z Č. koupili. V letech 1437—1457 držel Č. Zachař z Borovnice a r. 1490 Jan z Neznašov; vedle toho tu ještě byl některý vladyčí statek. R. 1543 přip. se ves a tvrz pustá Č. jako příslušenství zboží Štěkenského. Po r. 1623 zanikla tu fara a kostel sklesl na kapli.

Čejetice, Velké Č., ves u Ml. Boleslavě, po níž zval se r. 1255 Slavek z Čejetic. V l. 1385—1408 seděl tu Ctibor Drštka z Č. V 16. stol. byl Č. »horní i dolní« přísl. hradu Boleslavského; po jeho odprodání patřily ke Kosmonosům. Když tyto r. 1730 od věřitelův rozkoupeny k. Č. Jan Ignác rytíř z Neuberka a založil r. 1734 na statku nový zámek Neuberka, jehož přísl. byly Č. až do r. 1849.

Čejetičky, Malé Čejetice (původně *Čejetici*), ves u Ml. Boleslavě, v 16. stol. přísl. hradu Boleslavského, pak do r. 1730 Kosmonos (viz Čejetice).

Čejkov, Čejkovy (pův. *Čejkoviči*), ves v okr. Sušickém, která patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. V l. 1354 až 1377 seděl tu Vyntř, v l. 1402—1426 Ojř z Č. s Janem z Běšin. Později držela Č. rodina Čejkovských z Čejkova a pak držel ke hradu Rabí. R. 1538 prodán s tvrzí Kryštofovi z Račina, jehož potomci tu až do r. 1619 seděli. Tehdá zabrán skrze vojsko a prodán r. 1623 Bedř. Švihovskému z Ryžemberka k Nalžovu. (H. IX. 263.)

Čejkovice, ves v okr. Hlubočském, v starší době přísl. tvrze v Machovicích, ale v přímém držení jen částečně, protože platy braly rozličné osobnosti (r. 1482 pr. Václav Puklice ze Vzthu takový plat Petrovi, kramáři z Budějovic). V 16. st. postavili tu Kunašové z Machovic tvrz, kteráž se nazývala Vildštejn (viz to).

Čejkovice, ves v okr. Žateckém, roku 1391 statek Jiřika Chlupa z Č., jehož poslední potomek Jakub před r. 1463 zemřel. Tvrz a ves Č. držel tehdá Jan Žehrovský z Kolovrat. Část patřila tehdá a v 16. st.

ke statku Sedčickému, později připojena celá ves ke Krásnému dvoru.

Čejky, pustý a úplně rozvalený kostel blíže Krnska, při němž také bývala tvrz. Na této seděli roku 1354 Jošt a Jeniš a r. 1360 Jiřík z Č. R. 1354 byl tu farní kostel, o jehož podací se dělili držitelé Malkova, Horek, Krnska a Niměřic. V 16. st. zbyl jediný kostel sv. Kateřiny, jehož podací náleželo z polovice k Vel. Horkám, z polovice ke Krnsku. Když r. 1653 statek Krnský dělen byl, přikázány tři díly kostelíčku (t. j. polovice) staršímu a čtvrtý díl mladšímu bratru. V 17. a 18. st. bývaly tu pouti na Hod Boží velikonoční a na sv. Kateřinu a vrchnosti Horecká a Krnská tu pivo šenkovaly. V 18. st. spustl kostelík a pole zádušní zorali Horečtí. (MB. VII. 114.)

Čejřov, lépe Cejřov.

Čekanice, ves u Blatné, po níž se nazýval r. 1274 Oldřich z Čekanic. Ve 14. st. bylo tu několik statků vладыčích. R. 1523 seděl na tvrzi zdejší Jiří Korbel z Bukové. Nedlouho potom rozděleny byly Č. na polovice; ty skoupil Přeck Popovský z Bezejovic (od Václ. Muchka z Bukové a Jiříka z Kalenic a část vsi od Jiříka Korbela). Statek ten zdědila dcera Mandaléna (manželka Kryštofa Skuhrovského) a od dědicův jejich koupil je r. 1571 Jan Řepický ze Sudoměře († 1575). Od jeho potomkův dostaly se Č. do rodu Vratíslavův a roku 1616 Janovi Jiří Horčici z Prostého. Následovali pak r. 1623 Linhart z Švarcpachu, r. 1628 Jan Rosau z Pallesanu, jehož potomci tu do r. 1668 seděli. Pak se dostaly Č. do rodu Enysův, v 18. st. Helvesenův a udržely se do té doby jako statek samostatný.

Čekanice, ves u Tábora, ve 14. stol. přisl. panství Ústského a majetek Sezimův z Ústí. R. 1420 opanovali Č. Táboři a drželi je odtud ke svému městu. R. 1547 jim odňaty, ale zase navráceny. R. 1625 zastaveny na vyživení děkana Don Martinovi de Huerta a teprve r. 1658 navráceny.

Čelákov (lépe než Včelákov), farní ves u Nasevrk, jež měla již r. 1349 farní kostel a postoupena tehdá k biskupství Litomyšlskému. Č. patřival ode dávna ke

zboží klášt. Podlažického a dostal se r. 1421 v držení majitelův světských. Až do 16. st. drženy k panství Novohradskému. Bohuše K. z P. prodal statek Hory Čelakovské Václ. Okrouhlickému z Křenic a tento r. 1539 Václavovi Talackovi z Ještětic, jenž jej připojil k Rosicům. V 16. st. dokoupen k dědičnicku jmění.

Čelakov Hrádek, nedobří od panů Francův utvořený název; říkej Čelakovský Hrádek.

Čelakovice, město, jež bylo již r. 1290 městečkem a povstalo pod starodávným Hrádkem Čelakovským, kdež povstal také za dávna farní chrám (viz Hrádek). Č. byly v l. 1290—1300 majetkem kl. Sedlečského, r. 1300 prodány M. Janovi, prob. Žateckému. R. 1368 držel je František Rokycanský z Okoře a r. 1388—1396 syn jeho Jan. (Mezi tím vyskytují se v letech 1391—1393 páni podací z rodu Kamaréřův.) Roku 1400 seděl tu Jan z Cáck († c. 1402), r. 1406 Bernásek z Pakoměřic. Ok. r. 1420 drženy Č. ke hradu Jenšteinu. Za těch dob Č. od nepřátel vypáleny. V l. 1444—1451 držel Č. Bohuněk z Klinšteina, od něhož nabyli jich Jindřich z Michalovic a připojil k panství Brandýsskému. Od vrchností svých obdrželi Čelakovští rozličné svobody. R. 1511 odpuštěno čepné neb povarné, r. 1517 darována odúmrtí a dopuštěno o statcích řídití. Když se staly Č. městečkem komorním (1547), potlačena tu jednota bratrská, za to dostaly od králův r. 1558 trh téhodní a potvrzení svobod (1558—1628). V letech 1620—1648 loupny a drancovány od lidu vojenského obou stran, tak že část spustla. R. 1680, 1724 a 1795 potvrzeny svobody, r. 1709 obhájily svůj hrdelní soud, r. 1719, 1820 a 1850 z části vyhořely. Erb: Štít modrý a na něm strom dub s kořením dole na patero rozděleným a do trávníku zapuštěným, nahoře s ratolestmi zelenými, žaludy nesoucími, na pravé straně uprostřed dřeva suk jeden a na levé straně dva suky od uťatých větví mající. Na pravé straně stromu štítek zlatý s dvěma černými křídly, brky vzhůru, jedno na pravou a druhé na levou stranu ukazujícími, avšak jedno druhého se nedotýkajícími. A po levé

straně štítek červený a stříb. pošíkem rozdělený se zavřeným helmem, stříb. a červ. pokryvadly, korunou zlatou a z křídly téže barvy jako štít (erb Krajířovský — MB. IV. 197).

Čelčice (*Celčice* ?), n. ves v okolí Král. Městce, l. 1382—1407 jmění Bohuňka Puklice ze Štítar a r. 1406 také Jana Puklice z Č. R. 1454 drženy ke statku Kněžickému a potom se ani jako pustá ves nepřipomínají.

Čelechovice, ves u Strašecího, n. s tvrzí, r. 1358 sídlo Ješka Ročovce. Týž prodal Č. asi r. 1398 a seděl tu r. 1410 Petr z Č. R. 1453 příp. se Jan z Č. V tu dobu vznikl i rod Čelechovcův z Kralovic. V 15. st. seděli tu Štukové z Pytkovic (1454 Jakub, Jindřich a Zdeněk, 1543 Jan, 1571—1595 Zdeněk). Barbora, vdova po posledním z nich, prodala Č. r. 1595 Jiř. Bořitovi z Martinic, jenž je připojil k panství Smečanskému. Část vsi patřila ke Kornhauzu. (H. VIII. 161.)

Čelejovice, Čelevice, ves v okr. Soboteckém, jež patřila r. 1228 ke statkům klášt. Svatojirského. R. 1497 příp. se jako přísl. hradu Kostského.

Čelín, Čelina, ves v okr. Dobříšském, jež se příp. r. 1336. Tehdá tu byl manský stateček, služebný ke hradu Kamýku. Ves patřila k témuž hradu a od r. 1348 ke hradu Karlšteínu. Dvorec s částí vsi služebný k témuž hradu nazýval se později manstvím Karhanovským, byl v minulém století v držení Machtů z Löwenmachtu a Unwerthův a od r. 1820 rodu svob. pp. Kučerův.

Čeliv, Čelivo, farní ves u Bezdruzic, která patřila od roku 1115 ke klášteřu Kladrubskému. R. 1357 byl tu farní kostel, jehož podací se vsí náleželo Hynkovi z Č., avšak od r. 1375 vyskytuje se Č. z části jako přísl. panství Bezdruzického, z části jako malé statky vладыčů, ale i ty do r. 1540 k Bezdruzicům přikoupeny. R. 1614 založeny matriky mrtvých, r. 1624 vypuzen farář pod obojí a dán sem katolický z Tepelského klášteřa.

Čeminy, ves u Touškova, která již r. 1239 stála. Ok. r. 1330 držel ji Prostěj Chura, r. 1354 Prkoš a Mikuláš. R. 1379

počítalo se tu 6 vладыčích statků. V 15. st. byla tu rodina Rousův z Čemín. Statky vладыčů skoupeny a Jan z Gutšteina (zemř. již 1521) pr. Č. Oldřichovi Čichalovci z Čichalova. Od syna jeho Jindřicha k. Č. Petr z Roupova a pr. r. 1554. Tehdá k. Č. Ivan Podmoklský z Prostiboře; po jeho rodu následoval Oldřich Chlumčanský z Přestavlk. R. 1605 k. Č. Jan Ondřej Černín z Chudenic, v jehož rodě zůstaly (s tvrzí před tím postavenou) až do r. 1607, pak následoval Václav Rudolf z Treyfelzu, jehož vdova pr. Č. (1670) kl. Kladrubskému. Vedle toho tu byl ještě svobodný dvorec. Po zrušení klášt. Kladrubského (1785) dostaly se Č. (1790) Janovi svob. p. Erbenovi, jehož potomstvu do r. 1832 patřily.

Čenětice (pův. *Čaňatici*), ves v okr. Jilovském, která se již v zákl. listu Vyšehradském (1088) připomíná. V 16. st. náležely ke klášteřu sv. Jiří, l. 1542 zastaveny Janovi Zapskému a roku 1558 zase vyplaceny.

Čenino, n. ves klášt. Kladrubského kdesi u Nedražic.

Čenkov, Černkov, ves u Jince vyskytuje se od r. 1454 jako přísl. statku Jineckého.

Čenkov, Černkov, ves v okr. Karlínském, jež patřila r. 1228 klášteřu sv. Jiří. Jsouc potom přísl. statku Břežan, zůstala potom (kromě držení zápisných držitelův) jméním téhož klášteřa až do jeho zrušení.

Čenkovice (staroněm. *Czunkendorf*), ves v okr. Lanškroun, jež se příp. r. 1304 jako přísl. hradu Landšperka. Později tu postaven také kostel, jenž patřil k Jablonnému; r. 1767 zřizena tu lokalie, r. 1782 fara. Po r. 1781 vznikla tu také evang. modlitebnice.

Čeňov, Čiňov, ves v okr. Žateckém, která byla r. 1276 sídlem Mladoty z Čeňova, ale z části r. 1291 majetek klášteřa Valdsaského. Z vладыčů, kteří odtud pocházeli, na slovo vzatým stal se Václ. Vlček z Č.

Čeňovice, ves u Divišova, jež se příp. r. 1378. R. 1381 seděl tu Slavek, r. 1414 a 1415 Janek a tři synové Přibankovi, r. 1449—1483 Milota, r. 1449 Chval a Ondřej, r. 1533 Kateřina z Č. Od této

dostali Č. Beztahovští z Řičan. Od r. 1554 seděli tu Záhorové ze Záhoří. L. 1603 prodal Václav Pětipeský z Krásného dvoru tvrz Č. Petrovi Karlovi ze Šternberka. Jindř. Vrchotickýmu z Loutkova byly zabrány a prodány l. 1626 Štěpánovi Beníkovi z Petršdorfu, ale později zase Vrchotickým navraceny. Roku 1678 prodal Č. Václav Michal Lhoták ze Lhoty ke statku Třebešickému (MB. II. 104).

Čeňovice, n. ves na místě nynější samoty Ohrady v okr. Otickém, r. 1545 přisl. statku Otického.

Čep, ves u Pardubic, 1375 sídlo Jana, 1417 Alše a r. 1440 Jana z Čepě. V letech 1459—1464 byly spory o rozličné statky, jež po vladykách Čapských z Čepě odumřely. R. 1485 vyprosil si jeden po Bohuslavovi z Drahobudic Jan Přebozský ze Zásmuk. R. 1543 pr. Zdislav z Dobřenic Č. pořádku havířskému na Horách Kutných, od něhož přikoupen r. 1694 k panství Pardubskému (PA. X. 586).

Čepičná (1549), hora u Budětic.

Čepirohy, ves u Mostu, ode dávna přisl. hradu Mostského, jež dostala svobody na platy, soudy a j. od Přemysla II. Ty stvrdili r. 1331 král Jan, r. 1437 císař Zikmund, r. 1456 král Ladislav, r. 1462 král Jiří. R. 1509 prodány od hradu obci města Mostu. V ty doby také se vyskytuje rod Freitagův z Čepiroh. R. 1621 obci Mostské odňaty, avšak později zase navraceny.

Čepřejice, lépe Čepřovice (staroč. Čepřevici), ves u Volyně, r. 1315 přisl. újezdu Volyňského, který patřil královně Elišce. Svobody, jež tehdá vesnicím svým dala, od pozdějších králův potvrzovány. V 15. a 16. st. drženy ke hradu Hluboké. R. 1552 odprodány s celým úřadem Milejovským Vilémovi z Rožemberka a r. 1593 k. je Arnošt Vitanovský z Vlčkovic od Petra Voka, bratra jeho. V držení potomstva jeho zůstaly Č. až do 17. st. Tehdá tu postaven zámček. R. 1685 k. Gundakar z Dytrychšteina Č. od Jiřika Frant. Doudlebského z Doudleb a připojil je k Vlach. Břeží.

Čeradice (pův. Čaradici), ves v okr.

Slanském, l. 1345 sídlo Radimovo, l. 1345 z části jmění klášt. sv. Jiří, r. 1363 sídlo Zdislava Telce a několika vladyk. Tvrz drželi Ješek z Len a roku 1380 Maříček. V l. 1392—1409 přip. se Petr Zubák, r. 1426 Jan Stupka, r. 1485 Vojslav, předek Čeradských z Čeradíc. Asi r. 1530 pr. Jindřich Čeradský z Č. tvrz a ves Č. Albrechtovi Mýdlovi ze Stuhnic. L. 1585 postoupil Jindř. Brozanský z Vřesovic Č. Anně Potšteinské z Kralovic. Manžel její Vilém Žampach prodal Č. r. 1590 ke Kobylníkům. Později se dostala část ke Zlonicům a část ke Vraní (H. VIII. 213).

Čeradice, ves v okr. Žateckém, snad táž, která patřila r. 1115 z části klášteru Kladrubskému. R. 1385 prodal Henzlin Schadernicht a Otík Rys z Krašovic ves Č. lidem svým právem zákupným a r. 1397 dali tu platy na nábožné skutky. V 16. st. byly v držení Krajířův z Krajku, na poč. 17. st. Šlikův. Později byla ves Č. mezi několika držitelův rozdělena a části ty k rozličným statkům přikupovány. Obci Žatecké zůstala část zádušní od r. 1397.

Čerčany, Černčany (pův. Črnučaně), ves nad Sázavou. R. 1356 prodal Arnošt z Poříčí, poručník sirotkův po n. Mstišovi z Poříčí Č., Ondřejovi z Dubé. R. 1521 patřily Netvorským z Bříží k Netvořicům a vrch Chlum odprodán od nich r. 1556 ke Hrádku Komornímu. Také ves dostala se ke Hrádku, od něhož oddělena r. 1648. Č. vzrostly teprve za naší paměti po vystavění dráhy.

Čereňnice, ves u Divišova, r. 1377 přisl. hradu Šternberka, r. 1418 majetek Jana Beby z Nesper, v 16. st. zase přisl. téhož hradu.

Čereňiště, myslivna, n. ves, jež byla r. 1566 pustá a patřila ke zboží Otickému.

Čerěny, východ. konec Chlínek, n. veska se 4 osadníky (jako nyní), jež bývala přisl. hradu Potšteina. (PA. XI. 133.)

Čerina, dobrý český název vesnice Ziering.

Čermná, Čermný (tolik co Červená), častý název řek a potoků a proto také osad při nich založených.

Čermná Česká, městys v okr. Lanškrounském. R. 1349 tu byla farní ves,

kteřá postoupena k biskupství Litomyšl. Č. bývala (1358) přísl. hradu Landšperka a později patřila k panství Lanškrounskému. Po r. 1623 zanikla fara, ale obnovena zase r. 1671. Po r. 1781 vznikla tu i evang. modlitebnice.

Čermná, farní ves u Ústí nad Labem. R. 1169 byl v těch místech pouze potok Čermná. Později vysazena tu ves skrže nějakého Litkéře, odkudž nazývána Leutquardsdorf neb Leutkersdorf. R. 1364 byla tu fara a sídlo vladýč (1364—1377 Bernart, 1383—1399 Ota, 1405—1409 Buda Brach, 1427 Jan Puškář z Kozojed). Také tu byla tvrz, jež do 16. st. spustla. Na poč. 16. st. patřila Č. ke hradu Blansku a později ke statku Březnickému. Po roce 1623 zanikla tu fara, r. 1773 zřízena tu expositura a za naší paměti fara.

Čermná, farní ves u Hostinného, roku 1362 s farním kostelem. L. 1362 seděla tu Kateřina, vdova po Tyčkovi z Ivanovic, r. 1376 Jan Tlumák z Olešnice. V 15. st. drželi Č. Zilvárové a od konce 15. st. seděl tu rod Cikánův z Čermné, jež ji rozdělil na dva statky, horní s tvrzí a dolní. Onano vyšla z držení jich r. 1607 do rodu Valdštejnův a Smrčkův ze Mnichu, ale koupena zase r. 1662 od Viléma Václ. Cikána, držitele druhého statku. Syn jeho Vilém Rudolf prodal oboje r. 1699 Okt. Vladislavovi z Valdšteina. Fara tu zanikla po r. 1623 a teprve za naší paměti obnovena. (H. V. 220).

Čermná Malá a Velká, dvě vesnice u Borohrádku. Malá byla r. 1342 přísl. Borohrádku, obě pak patřily později ke zboží Jelenskému, drženy pak k Liticům a po r. 1495 k Potšteinu. Velká zůstala odtud při Potšteinu a později se dostala ke Kostelci n. Orli. Malá Č. odprodána, dostala se pak k Postolovu, prodána r. 1589 Hertvíkovi Zejdlicovi ze Šenfeldu a od toho r. 1591 Heřmanovi z Bubna a na Jelení.

Čermníky (lépe než *Čermiky*, též *Čermník*), ves u Kounic, jež se přip. r. 1340. Tehdá patřilo kapitule Vyšehradské 5 osedlých, které zastaveny r. 1436 Jindřichovi ze Stráže a drženy pak ke Přerovu. Vedle toho byl tu vladýčí statek,

na němž seděl r. 1436 Jan Chyba z Chlumu. Tento statek odumřel po Janovi Měkýši a prodán r. 1543 sirotkům Jiříka Vachtla z Poutnova. Odtud patřil díl tento ke Kounicům a přikoupen k němu i bývalý duchovenský statek. (Trnka, Kounice, 102.)

Čermný, část vesnice Horní Břízy, dříve ves o sobě a majetek kláštera Plasckého, jež zapsal císař Zikmund r. 1420 Burjanovi a Janovi br. z Gutšteina. Později se vyskytuje jako přísl. zámku Kaceřova.

Černá (pův. i *Černá řeka*), ves u Plané, která stála r. 1268 v újezdě Heršově a dostala se klášteru Korunskému. S velkou částí statkův klášterních dostala se v 15. st. k panství Krumlovskému. R. 1787 zřízena tu lokalie a r. 1798 postaven na náklad nábož. fondu kamenný kostel. R. 1858 zřízena tu fara.

Černá u Bohdanče (staroč. Č. *za Bohdančemi*), ves v okr. Pardubském, přip. se r. 1377 jako přísluš. hradu Blatníka, s nímž se stala jméním kl. Opatovského. R. 1436 zastavena s Kunětickou horou pp. z Miletínka a později se dostala k panství Pardubskému.

Černá za bory, ves u Pardubic, r. 1289 sídlo Bolechovo z Černé, r. 1340 přísluš. tvrze Pardubské. Později se dostala v držení klášt. Opatovského a byla od r. 1436 přísl. hradu Kunětické hory, s nímž připojena k panství Pardubskému.

Černá Malá a Velká, vesnice u Pacova, byly za starých dob rozděleny na některé statky vladýčí, z nichž pokračujícím dělením povstaly statky svobodnické. R. 1531 byl v jedné z nich vladýčí statek Viléma Vojslavského z Vojslavic, bezpochyby týž, jež patřil v 16. st. k Pacovu.

Černá, Černá neb Dolní Novina, dobrý název vesnice Schwarzwald pod Děvínem u Mimoně. Ves tato povstala nedlouho před r. 1604.

Černá, časté pojmenování řek a potokův. Č. neb Černá řeka (1268), přítok Olši, na němž jest ves Č. (Schwarzbach), a Č. (1368), potok Schwarza.

Černá hať, Černohať, Černěhať, ves u Manětiny, která patřila ok. r. 1193 klášteru Plasskému. L. 1420 od něho

zastavena, ale zase vyplacena a držena ke klášteru do r. 1577, kdež prodána Mik. Kozelkovi z Hřivic. Potom tu postavena tvrz. L. 1584 koupil Č. od dědicův Kozelkových Havel Hrobčický z Hrobčice. Č. držena později ke Vsesulovu. R. 1672 prodal ji Václav Karel Hozlaur z Hozlaur Karlovi Max. Lažanskému z Bukové a tento ji připojil k Manětíně.

Černá Hora, ves, v 15. stol. spustla (patříc k Hostouni), později zase postavena.

Černá hora, Sedmihradská hora (1584), staroč. název nejvyššího vrchu nad Deštnou v Orlických horách.

Černá hora, vysoký vrch u samých hranic, po němž se i hory všechny za Kvildou Černými horami nazývaly. Proto slove r. 1589 Zdíkov a r. 1652 Kvilda pod Černými horami.

Černá Studnice, název vsi Schwarzbrenn.

Černčice, Čenčice (prv. *Crnčici*), ves u Loun. Od 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo vladýkám z Jablonce a Vlastislavě (1391 Dobeš, Hašek, 1405 až 1415 Jan). V 15. st. nazývali se odtud rodiny Černčických a Světeckých z Černčic. R. 1537 prodal Václav Novohradský z Kolovrat ves Č. Albrechtovi a Jiříkovi a jich bratřím Sokolům z Mor, kteří je připojili k Vršovcům. Část vesnice tvořila kromě toho vladýčí statek (do roku 1623 Kozelkův z Hřivic) a jiná část patřila k Novému hradu. Všechny ty části s třemi čtvrtinami podací kostelního k Vršovcům přikoupeny. Po r. 1623 zanikla tu fara a Č. přifařeny k Oboře.

Černčice, Čenčice, ves u Nového Města n. Met., n. s tvrzí, r. 1318 sídlo Arnusta z Talmberka, jehož potomci byli bratři Jan a Vilém (1355—1364). R. 1355 byl tu farní kostel. Asi od r. 1367 vládli tu bratři Vítek, Arnošt a Vilém, z nichž první byl ve vysokých důstojenstvích duchovních († c. 1414). V držení Č. následoval sestřelec jeho Oldřich (1405—1415) a potom Arnošt z Kácova (1423—1466), jenž poražen r. 1423 u Hořic. Potomek jeho Jan Černčický z Kácova (1483 až 1527) založil Nové Město, k němuž Č. připojil. Tvrz spustla před r. 1527.

Kostel v l. 1580, 1600 a 1725 opravený, byl po r. 1623 filialním. (H. II. 157).

Černčice, Čenčice, ves u Kostomlat, vyskytuje se od r. 1466 jako přísl. hradu Kostomlatského, dostala se při dělení tétož panství (asi 1501) Václavovi z Vřesovic, jenž ji Václavovi jinému prodal (1509). Později byly v držení Kostomlatských z Vřesovic až do r. 1587, kdež je koupil Jiří Kamarét Kaplíř ze Sulevic. Tehdá tu postavena tvrz. R. 1623 Č. zabrány Mik. Sataněři z Drahovic a prodány Humprechtovi st. Černínovi z Chudenic, jenž je zase ke Kostomlatům připojil.

Černětice (prv. *Črňatici*), ves u Volyně, vyskytuje se v 16. stol. jako přísl. tvrze Zálezl. L. 1601 odprodány Jindř. Chřepickému z Modliškovic, jenž tu zřídil dvůr. Potomci jeho Adam a Ctibor Václav pr. Č. Bernartovi Hyzrlívi z Chodův († 1652). Po něm dostali Č. za díl synové mladší Václav a Zikmund, po nich následoval ok. r. 1689 Jindřich Václav, syn onoho. Na poč. 18. st. držel Č. Vojtěch Zádubský ze Šontálu, jehož potomstvu až do vymření (1877) náležely.

Černice (prv. *Črnicí*), ves v okr. Jirkovském, přip. se r. 1409, kdež přidělena k faře Horního Jiřetína. Mikuláš Fictum z Ekštetu prodal Č. Jaroslavovi Kostomlatskému z Vřesovic a tento Jiříkovi z Hochauzu (1586). Od něho připojeny k Albrechticům a s nimi se dostaly k Eisenberku.

Černice, farní ves u Krumlova, v níž byl kostel již r. 1315. Tehdá daroval Bavor z Bavorova ves Č. a jiné vsi klášteru Zlaté koruny za to, aby byl v témž klášteře pohřben. Od 14. stol. byla tu fara, jejíž podací náleželo opatům. Papež Bonifacius r. 1400 týž kostel klášteru připojil. Když Oldřich z Rožemberka veškeré opatství Korunské opanoval, vrátil klášteru k nuznému jeho vydržování dvě rychty Rájovskou a Černickou, s čímž se opat r. 1457 spokojil. A tak zůstaly Č. klášteru až do jeho zrušení (1785) a přip. r. 1787 k panství Krumlovskému.

Černice, samota u Bechyně, n. ves a vladýčí sídlo, na němž seděl r. 1410 Ctibor

a r. 1447 syn jeho Ctibor z Č. R. 1530 patřila ves k panství Bechyňskému.

Černice, ves u Horažďovic, n. tvrz a vladyčí sídlo. Ke sklonku 14. st. seděli tu Mikuláš Puchník, Dobrohost a Volfart br. z Č. Puchník oddal se stavu duchovnímu a stal se arcibiskupem Pražským, avšak zemřel před uvedením v úřad (1402). Později přikoupeny Č. k Oselci a tvrz před r. 1543 spustla.

Černíkov, ves u Polyně, r. 1379 mezi několik vladyk rozdělená. R. 1410 patřila část k Novému Heršteinu a na jiné seděl zeman Čeněk. V l. 1447—1463 držel Č. Jetřich z Čirempërka. R. 1473 vyplněn skrze Bavyro. R. 1480 držel jej Jindřich Výrek z Ryžemberka. R. 1519 prodal Jindřich z R. a ze Švihova tvrz a ves Č. Mikuláši Nebílovskému z Drahozby. Č. připojen potom k Polyni, r. 1592 k Ježovu a s ním k Chudenicům. (H. IX. 56.)

Černíkov (*Gross-Ureitschlag*, původně *Ulreichslag*), ves u Krumlova, jež se přip. r. 1380 mezi přísl. hradu Krumlovského a při něm stále zůstávala.

Černíkovice (něm. ve 14. st. *Grunaw*), farní ves u Rychnova, n. s tvrzí. Od 14. st. stál tu farní kostel. Č. byly sídlem vladyk ze Žampachu. Nejznámější z nich Jan Kolda provostným se stal pro mnohé loupeže. Proto dobyty Č. od lidu krajského r. 1441 a obleženy zase r. 1449. R. 1457 dobyl jich Jiří Poděbradský a podržel je pak k Liticům. Od roku 1495 drženy k Potšteinu a od něho odprodány r. 1558 Matyáši Dobešovi z Olbramic, jež postavil novou tvrz na místě nyn. zámku († 1579). Po něm následovala Barbora Trčková z Bibršteina († 1585), po druhé vdaná za Jana Jetřicha st. ze Žerotína († 1610), po němž dědila druhá manželka Lidmila z Kolovrat. Po ní následovala Maří Majdaléna Trčková z Lobkovic († 1633) a syn její Adam Erdman Trčka, jež r. 1634 v Chebu zavražděn. Č. zabrány potom a darovány Jindřichovi Kraftovi z Lamerstorfu (1636), jež nynější kostel vyzdvihl (1652). Po jeho smrti dědila manželka Anna Vítovna ze Rzávého a po ní synové Leopold Vilém († 1663) a Karel († 1672). Č. dědil potom

Mik. Aleš Víta ze Rzávého († 1675) a Č. prodány po jeho smrti Fr. Karlovi Libšteinskému z Kolovrat (1676). Od té doby drženy k Rychnovu. Fara, jež v 17. stol. zanikla, obnovena r. 1787. V l. 1822—1825 postaven nynější zámek. (H. II. 192.)

Černilov (staroč. *Črnielov*, něm. dříve *Slakendorf*), farní ves u Hradce Král., která měla farní kostel již r. 1271 a patřovala králům (zbytek vladařství Hradeckého). Ok. r. 1346 dostal se Č. manšionářům v kostele Pražském, část pak od nich přikoupena od Hynka z Náchoda (1353) a plat na dvoře od Petra zdejšího rychtáře (1416). R. 1420 zapsán Č. Hynkovi z Červené hory, jež jej ještě roku 1454 držel. V témž století dostal se Č. Trčkům z Lípy a držen v 16. st. k panství Smiřickému. R. 1585 dědičně prodán Burjanovi Trčkovu a bratřím jeho. R. 1753 postaven tu nový kostel a r. 1782 zřízen evangelický sbor.

Černín (staroč. *Črnín*), ves v okrese Berounském, snad pojmenovaná po lese Č-u (viz níže). Ve 13. st. patřila biskupům Pražským, avšak král Václav odňal jim ji (před r. 1295), aby ji přivlastnil novému městu Berounu. Ač tomuto Č. v l. 1350 a 1437 potvrzován, přece potom odňat a přidán k panství Točnickému, při němž se r. 1558 vyskytuje.

Černín, ves u Hořic, která stála již r. 1250. Později tu byla tvrz, na níž seděl r. 1402 Petr, praotec Černínův z Černína. Syn jeho Jan (1427—1437) byl hejtmanem Siroctého vojska. Kromě nich přip. se Veněk (1440—1460) a Jan Lučinec (1447—1468). R. 1547 byl Č. v držení Sadovských ze Sloupna, po nich jej měl Václav Král z Dobré vůdy a roku 1557 Jiří Kopidlanský z Kopidlna. Od jeho synův k. jej Vilém Ostromířský z Rokytníka a následoval r. 1594 Václ. Kapoun ze Svojkova, jež jej prodal (1603) ke Smidarům. Později připojen k Domaslavicům a za vlády Frydlantské k Bělohradu. (B. V. 122.)

Černín, les někdy rozsáhlý (bezpochyby v okolí Králova Dvora u Berouna). Když kníže Břetislav r. 1039 hradu řeč. Hděc

v Polsku dobyl, převedl obyvatelstvo (Hedčany) do Čech a usadil je na velikém kusu lesu Č-a. Ještě r. 1110 říkalo se jim Hedčané a vesnicím od nich založeným také tak.

Černívsko, Černísko (strč. *Črniewsko*), farní ves mezi Březnicí a Blatnou. Patřivalo ke hradu Křikavě a měla farní kostel již r. 1357. Po zboření hradu Křikavy náleželo k Uzenicům a r. 1617 přik. k Drahenicům. Po r. 1623 zanikla tu fara a kostel byl filiálním k Pohofí; l. 1785 zřízena tu lokalie a l. 1856 fara. (M. XII. 136.)

Černoc Velká, farní ves v okr. Žateckém, r. 1316 sídlo Sulislavovo. R. 1356 byl tu farní kostel pod podacím Pluhův z Rabšteina a Jana a Miloty Kozích hlav. R. 1374 seděl tu Otrád a od r. 1390 Fremutové z Krásného dvoru. Kromě toho byl tu některý vladyčí statek. R. 1548 patřila Č. pp. z Vřesovic, později seděli na tvrzi Myškové ze Žlunic. Po držení Bedřicha Maštovského z Kolovrat následovali r. 1598 Beřkovští ze Šebířova a r. 1605 Jachym ml. Hora z Ocelovic. Tomuto zabrán a prodán 1623 Matyáši Portovi, po jehož smrti prodán Heřmanovi Černínovi z Chuděnic (1629). Týž sice r. 1636 Č. odprodal, ale zase r. 1646 prikoupil. Od té doby patřil ke Krásnému dvoru. Po r. 1623 zanikla fara, r. 1773 založena lokalie, v l. 1783—1787 kostel znova postaven a r. 1801 fara obnovena.

Černochoy, ves v okrese Lounském, která patřila od r. 1207 klášteru Oseckému a r. 1358 měla farní kostel. Cís. Zikmund zapsal Č. l. 1421 Vlaškovi z Kladna, jehož potomci jej r. 1454 drželi. Později vyplacen a ujat zase od kláštera. R. 1620 prodán od stavův Prokopovi Dvořeckému z Olbramovic, ale r. 1621 zase klášteru navrácen. Od polovice 17. st. patřil k Peruci. Kostel od r. 1623 filiální r. 1772 znova postaven.

Černojedý, ves kláštera Opatovského neznámého položení.

Černolice, ves u Dobřichovic, jež patřila r. 1239 Kladrubskému a od r. 1292 Zbraslavskému klášteru, z jehož držení však ve 14. st. vyšla. Později byly samostatným statkem, jenž přikoupen ke Všenorům.

Černošice, Černěšice (stč. *Črněšici*), dvoji ves u Radotína, která se dostala r. 1115 kl. Kladrubskému a od r. 1292 klášteru Zbraslavskému. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel. R. 1422 opanoval Č. Pešík Předbor z Raděšína, jemuž roku 1436 zapsány. L. 1454 byly ještě v zápisném držení, avšak později zase ke klášteru vyplaceny.

Černošín, město, prvotně ves, po níž se snad jmenoval r. 1155 Bernart z Černošína. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel. V l. 1374—1383 jsouc ještě v držení Bohuslava ze Švamberka, vyskytuje se od r. 1396 jako příslušenství hradu Volfšteina. Po spuštění téhož hradu držen ku Třebli a k panství Trpistskému. L. 1551 obdržel svobody od Zdeňka a Jáchyma bratří ze Švamberka. R. 1624 založeny matriky. Poněvadž Č. za válek Švédských velice spuštěn byl, udělil mu Bedřich ze Švamberka nejen svobody (1653), nýbrž vymohl i majestát na výroční a dobytčí trhy a dal výsady také zdejšími cechům. Trhy potvrzovány v l. 1756, 1783 a 1794. R. 1732 znova postaven zdejší kostel. R. 1804 a 1836 byly tu veliké ohně. Erb: Štít červený se zeleným vrškem a na něm labuť stříbrné barvy se zlatým pyskem a zlatými nohami.

Černotín, ves u Stoda, která se již r. 1238 připomíná, ale tehdy tu byly dvě vsi téhož jména. Patřivala klášteru Chotěšovskému, jehož přísl. byla také r. 1367 a potom až do jeho zrušení.

Černoušek, lépe Černouček (staroč. jen *Černuc*, *Černučec*, *Černúček*), farní ves u Roudnice, která patřila r. 1102 ke statkům kostela Vyšehradského a okolo r. 1295 z části k biskupství. Od r. 1352 přip. se tu také farní kostel a větší část drželi tehdy a potom pp. z Běškovic. Proto přip. se r. 1521 i s podacím jako přísl. panství Běškovského (Hor. Beřkovic), k němuž až do r. 1850 větší část vesnice patřila. Ostatek přip. se r. 1390 jako přísl. arcibiskup. hospodářství (později panství) Roudnického.

Černoves (lat. *Nigra villa*), ves v okr. Netolickém, kterou prodal Vilém z Újezda a z Poděhus r. 1401 Petrovi a Bohu-

slavovi br. z Malovic. Se statkem tvrze Malovic dostala se k Libějicům (1545). Sice oddělena na krátko, ale zase připojena.

Čerňoves, Černěves (pův. *Črnněves* soudic podle lat. překladu *Rufa villa*), ves na Labi u Roudnice, jež se přip. r. 1273 mezi statky kl. Doksanského. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jež s částí Č. patřil k arcibiskupství. R. 1390 držena k hospodářství Roudnickému část arcibiskupská a druhá část zůstala v držení kl. Doksanského až do r. 1454, kdež zastavena Zbyňkoví Zajíci z Hazemburka. Odtud držena ke Klapému a Budyni a r. 1577 Mikuláši Zajíci doprodána. Část tato (bez-pochyby r. 1617) spojena s tou, která dosud k Roudnici patřila, a oboje spojeno s Brozany. Fara r. 1623 zanikla a kostel zůstal filialním k Vetlé.

Černovice, ves u Chomutova, která stála již r. 1281, jsouc tehdá přísl. komendy Chomutovské. Při téměř panství zůstala až do r. 1561, kdež ji Jan z Veitmile prodal Václavovi Trmickému z Miliny. Později připojena k Ahníkovu.

Černovice, město, pův. ves ve farnosti Dobešovské, k níž kostel zdejší ještě ve 14. st. patřival. Za městečko vysazeny Č. skrze pp. z Choustníka a byly dlouhou dobu přísl. hradu Choustníka. V 15. st. nazývali se faráři již Černovickými, zvolivše si Č. za sídlo. R. 1531 zastaveny důchody Č., Deštné a několika vesnic od hradu Choustníka Anně Rožemberské z Hradce a vykoupeny teprve r. 1581 skrze Petra Voka z Rožemberka od Adama z Hradce, jež je byl po Anně zdědil. Petr Vok prodal pak (1597) Č. a 4 vesnice Majdaléně Malovcové z Lisova, skrze niž se dostaly k panství Kamenickému. Když r. 1620 císařské vojsko Kamenici mocně ujalo, zastaveny Č. Jáchymovi Špaňovskému z Lisova, ale vyplaceny od něho zase (1622). R. 1623 prodány s panstvím Kamenickým válečníku Jindřichovi Paradysovi z Eschaide. Po smrti jeho (1638) dědili Martin Jindřich z Eschaide a Bartoloměj de Lasaga y Paradis, když se pak r. 1641 dělili, dostal onen dvůr Vodnou, městečko Černovice a mnohé vesnice, tento Kamenici. R. 1647 začínají se

matriky. Martin postavil kostel v Č. (zemř. 1668). Dědičkou byla manželka jeho Johanka Kateřina z Talmberka († 1672), po níž zase dědil bratr její Vilém Václav († 1678). Č. potom byly v držení syna jeho Jana Maximiliana († 1697) a tohoto syna Václava Viléma († 1697), jež vše jmění své odkázal manželce Marii Eleonoře Renatě de Lasaga. Tato prodala Č. Kryštofovi Karlovi Voračickému z Paběnic, jehož syn Kryštof Norbert pustil je r. 1721 Frant. Karl. Vchynskému ze Vchynic. Později dostalo se panství Č. v držení hr. ze Sternberka, od r. 1803 Zesnerů ze Spitzenberka, od r. 1823 knížat ze Schönburka a za naší paměti také rodiny Veithův. Fara povýšena r. 1824 na děkanství. Erb: Štít modrý, na němž stříbrná hradba ze štukoví postavená, s branou a v ní mříží ke spuštění připravenou, nad hradbou dvě věže, každá s velkým oknem, kranclemi, červenou střechou a dvěma zlatými makovicemi. Mezi nimi nad branou stříbrný štítek s červenou rúží (erbu rodu Rožemberského) a výše zlatá růže (erb pp. z Hradce).

Černovice, Černovičky, dříve Černomice, Černomičky, ves u Středokluk, roku 1358 ves s farním kostelem a tvrzí. R. 1358 seděl tu Štěpán Budkovic, později Jaklin z Ličkova, po němž zůstala (1380) vdova Mára. Od r. 1392 držel Č. Herbort z Kolovrat. V 15. st. seděli tu potomci jeho Černomičtí z Kolovrat (1434 až c. 1460 Albrecht, 1475 Herbort). Později přikoupený k Buštěhradu, tvrz se vsí spustly a fara zanikla. (H. VIII. 240.)

Černovice, ves v okr. Touškovském, jež patřila od r. 1219 klášteru Teplskému.

Černožice (prv. *Črnožici*), ves u Jaroměře, dříve vладыčí sídlo (1365 Ctibor, 1395 Pašek Plesský, 1395—1407 Matěj, syn Benešův). Potomci některého z nich psali se potom Malešickými z Černožic. Beneš Sendražský ze Sendražic prodal Č. (1512) k panství Smřickému.

Černuc, starý název Turska.

Černůtky (stč. *Črnotici*, tedy vlastně *Velké a Malé Černotice* neb *Černůtky*), dvojí ves v okr. Hořickém, z nichž jedna patřila r. 1143 klášteru Strahovskému,

avšak již r. 1260 byla tu vladyčí sídla Dobostojovo a Zavidovo. R. 1447 patřila větší část obou ke zboží Třebovického. Oboje vesnice zůstaly při něm i r. 1551 při dělení statku Cerekvického, avšak roku 1623 patřily k němu toliko Dolní Č., ponevadž Horní se byly dostaly v držení pp. Přimských, od nich k Třeboveticům r. 1615 jen zastaveny byly.

Černýšovice, obecně Černejšovice (pův. *Črnýšovicí*), ves u Bechyně, jež ode dávna k panství Bechyňskému patřovala.

Čerov, dvůr u Jičína, n. ves, jež se r. 1360 přip. Také tu bylo vladyčí sídlo, na němž seděl r. 1414 Aleš z Č. V 16. st. náležel Č. ke hradu Veliši jsa vesnicí, ale po prodání Veliše r. 1606 ponechán při zámku Kumburku. R. 1622 byla ves na dvůr svedena, kromě toho byl tu sad Čerovka, jež darován r. 1624 jezovitům Jičínským.

Čertousy (staroč. *Trčeuši*, *Trčehúsy*, pak *Trčousy*), ves u Hor. Počernic, jež se přip. r. 1322. Část její prodal Henzlin Benešovský r. 1357 k vysokému učení Praž. Sice tu byly zemanské a městske dvory. Při jednom z nich byla tvrz, na níž před r. 1437 Mik. Gúr seděl. V 16. st. byl tu zemanský dvůr (vladyka z Baště, Flašárů z Dolan a t. d.), jež prikoupen před r. 1614 ke Chvalám, ostatek zůstal od r. 1357 při Michli.

Čertyně, ves u Krumlova, kterou pr. Vernér ze Srdova r. 1365 bratřím z Rožemberka. Od té doby držena k Menšteinu a po jeho spuštění ke Krumlovu.

Červená, Červený (lat. *Ruffa*), farní ves nad Vitavou, kdež založila Dislava, máti Jiřika Milevského, před r. 1190 kostel. Č. měla již r. 1251 svou faru a patřovala odtud klášteru Milevskému. Po r. 1420 dostala se s celým klášterstvím zástavou pánům Zvíkovským. R. 1575 podací s kostelem sv. Bartoloměje, pustou farou, mlýnem, rybáři a březáky dědičně ke Zvíkovu odprodáno. R. 1729 skrze vrchnost zase fara obnovena.

Červená, ves u Kašperských Hor, jež patřovala ke hradu Kašperku. Když v 16. st. jeho panství rozprodáno, koupila Č. obec města Kašperských Hor. Po r 1620

odhata obci pro účastenství ve vzpouře a do r. 1629 v nájmu a potom dědičně ponechána. R. 1856 tu postavena nová kaple.

Červená hora, n. hrad u Žernov, po němž se nazýval v l. 1291—1295 Sezema z Č. V l. 1362—1365 byl tu pánem Mik. Piskle z Rotemburka (1372 Mikuláš Polc?). Od něho k. Č. Jan arcibiskup a bratři jeho Václav a Pavel z Jenšteina před r. 1379. Od r. 1390 držel ji Pavel sám a pr. asi r. 1393 Hynkovi a Hynkovi bratřím z Dubé a z Adršpachu. Když tito se dělili asi r. 1408, dostal Č. Hynek ml., jež se postavil r. 1420 proti kališníkům a straně pod jednou pomáhal. Proto Č. r. 1427 od Širotkův obležena, dobytá a vypálena. Zdali hrad od té doby postaven byl, není známo. R. 1454 držel panství Hynek mladší (syn Hynkův) a potom se dostalo k Adršpachu. Petr Adršpach z Dubé postoupil r. 1527 hrad pustý Č. h. a jiné statky věřitelům svým. Tehdá a ještě roku 1687 byla ves u hradu ležící městečkem. L. 1534 připojeno oboje k panství hradu Ryzemburka a r. 1601 k Náchodu. (H. V. 36.)

Červená Lhota viz Lhota a pod.

Červený dvůr, zámek a hospodářství u Chvalšin, původně jen dvůr, který r. 1599 stál. Za Eggenberkův, když panství Krumlovské drželi, postaven tu letohrádek, jež v l. 1756—1786 v zámek rozšířen. Odtud také zřízena silnice na Klet a tu r. 1825 věž vyhlídka postavena.

Červený dvůr, n. tvrz a dvůr u Branhan pod Červenou horou blíže Biliny a manství služebné ke hradu Mostu. V 15. st. seděl tu rod Krynesův z Červeného dvoru. Poslední z nich Albrecht prodal jej r. 1513 Bartoloměji ze Všebořic. Od něho koupil jej r. 1521 Opl z Fictumu, avšak zabrán mu pro faleš a prodán dědičně Bedřichovi Sataněři z Drahovic, od něhož jej koupil r. 1544 Petr z Čirnu a od tohoto r. 1545 obec města Mostu.

Červený Hrádek viz Borek.

Červený potok (1583), přítok Orlice (něm. *Grenzbach*).

Český les, již r. 1298 (r. 1461 také *Hvozď*).

Česlice, dříve Šeslice, Čestlice, Všestlice, farní ves u Říčan, která měla svou faru již ve 14. st. R. 1324 připomíná se Slávek z Č., r. 1331 měnil je Vznata ze Zap. Až do r. 1372 patřily pp. z Říčan, r. 1380 držel je Jan, děkan u sv. Apolináře, a Bartol. Štuk, r. 1396—1408 Mikeš z Č. Tehdá tu byla tvrz. Polovice její (r. 1425 Alžběty z Č.) dostala se Zaviši z Valdšteina a pr. r. 1457 Martinovi Bořkovi z Lukavce. Později je držel Vilém z Chlebova a r. 1465 Jan z Říčan a Heřman, syn Lévův, odtudž. R. 1496 držel Č. Heřman ze Sulic. R. 1541 patřily k Průhonicům. (M. X.)

Čestětín, Čištětín, ves u Manetiny, r. 1379 na několik zeman. statkův rozdělená. Král Václav dal část vsi Hošťálkovi, purkrabí na Rabštejně, a synům jeho v manství (1388), kteří ostatek od Byčena a Zvěsta přikoupili. R. 1509 přip. se jako přísl. Hrádku Prohořského, s nímž se dostal k Toužimí.

Čestice, ves u Častolovic, od starých dob (zejména 1495) příslušenství tvrze Častolovské.

Čestice (prv. *Častici*), farní ves u Volyně, která se připomíná již r. 1243, jsouc sídlem Janovým a r. 1251 Vitmarovým. R. 1274 seděl tu Štěpán se syny svými Hrdoněm, Hypolitem a Bohuslavem. Od 14. stol. byl tu farní kostel. Od r. 1366 vládl tu bratři Rynart (1366—1384), Přeč (1375—1400), Štěpán, Jan († 1392) a Veclin, pak synové Rynartovi Štěpán (1393 až 1434), Vilém a Mikuláš. Po Mikuláši následovali synové Přeč (1463—1487) a Jindřich a Vilém (1519—1544), Přečův syn. Po jeho bezdětné smrti uvázal se v Č. Přeč Lčovický z Čestic († 1570), po němž je dědila dcera Johanka s mužem svým Bernartem z Hodějova. Rodu jeho 1622 zabrány a prodány Jindřichovi Mich. Hysřlovi z Chodův, jenž zřídil r. 1626 kalvarii u Č. K rodu tomu přičlenil se Karel Leop. hr. z Millesimo (c. 1660) a ten jej prodal za děti své (1679) Benigně Kateřině Hochauzerové. R. 1690 k. je Petr Hynek z Říčan, jehož rodu do r. 1745 patřily. Odtud byly v držení Malovcův z Chýnova až do r. 1798. Ná-

sledovali pak hrab. ze Sickingen, r. 1819 hr. Rej, pak po některém vystřídání rod hr. Malabailův.

Čestín, vlastně Čestín kostel, městys u Janovic, r. 1350 farní ves s tvrzí, na níž seděli r. 1360 Mojek, Zdeněk a Mikeš bratří. Mojkův syn Zbyněk stal se tu r. 1360 farářem a založil tu několik církevních nadání († 1413). Po něm dědil Č. Prokop ze Soběšina, jenž tu ještě r. 1419 seděl. V druhé polovici 15. st. držel Č. Michal ze Soběšina, po němž jej dědila Dorota z Holohlav. Tato se vdala pak zase za Slavatu z Chlumu, jenž se stal r. 1486 páнем zdejší. Syn jeho Michal († 1537) odkázal Č. Markétě sestře a Haškovi Zvířetickému z Vartemberka, manželu jejímu († c. 1544), po němž následoval syn Zdislav († c. 1559). Po jeho bezdětné smrti uvázal se v Č. Diviš Slavata z Chlumu (1559) a když po něm r. 1577 statky děleny, dostal Č. syn Adam. Týž prodal Č. r. 1602 Karlovi Mazanci ze Frymburka († 1616). Po něm následovali Ladislav Hrobčický z Hrobčic († 1623), Albr. Libšteinský z Kolovrat (1629—1640), od r. 1640 Jáchym sv. p. Rungen. Od toho koupila jej r. 1641 Kateřina Skuhrovská z Kokořova († 1656). Po ní dostal se Č. dceři Alžbětě Kateřině provd. z Kaiseršteina. Po ní následoval r. 1668 svob. p. Vernier, r. 1673 Jan Vojt. z Freisleben, jenž byl r. 1680 od svého sloužícího uskrčen. Od r. 1686 následovala rodina Brunierů. R. 1713 prodal Ant. Václav Miseroni z Lissonu Č. hrab. Bredovi k panství Kacovskému. Fara r. 1623 zaniklá obnovena r. 1708 jako administrace a r. 1861 jako fara. Matriky začaty r. 1670. Erb: Štít červený a na něm stříbrná lilie heraldická. (M. B. XII. 106.)

Čestín Nový, Čestíno, ves u Klatov, r. 1379 na několik vладыčích statkův rozdělená. R. 1537 koupil ji Volf Sedlecký z Újezdce. Do r. 1640 držen ke Kolinci, odtud byl v držení Kocův z Dobrše. Okolo r. 1653 nazýval se Novým Č. Od r. 1667 držel Č. Vilém Alexandr Běšín z Běšín († 1698) a po něm jeho potomci. V 18. st. patřil k Obytcům, r. 1739 přišel zase prodluhy do prodeje. R. 1783 k. jej Antonín

Perglar z Perglasu, jemuž až do poč. 19. st. patřil.

Čestlice viz Česlice.

Česy, spravedlivé české jméno vesnice Přes v okr. Hostounském.

Češov, ves v okr. Jičínském, n. vладыčí sídlo (1360 Jan Skála z Č.). Vладыky z Češova, kteří měli ve 14.—16. stol. statky v Kladsku, bezpochyby odtud pocházeli. Část vesnice dostala se v 16. st. k panství Velišskému. Na svob. dvoře seděli v 16. st. Kameničtí z Vitiněvsi, 1597 Vojičtí z Novévsí. Dorota Linhartova roz. Mladotka ze Solopisk prodala jej r. 1628 ke knížectví Frydlantskému, ale pro nezaplacení byl jí vrácen a r. 1669 zase v dědictví uveden. R. 1716 přikoupen k Veliši od ryt. z Hochberka.

Četětice viz Tetětice.

Čibuz (stč. *Čiebuž*), farní ves u Smiřic. Fara, která tu byla již ve 14. st., říkalo se také Německá Skalice. R. 1359 patřila pp. z Dobrušky, r. 1380 Elišce ze Smiřic, vdově po Sezimovi z D., r. 1390 držel ji Petr Kostský z Vartemberka a roku 1403 Beneš z Choustníka. R. 1495 připomíná se i Č. i Skalice jako přísl. panství Smiřického. R. 1623 zanikla tu fara a Č. přifařen k Holohlavům; obnovena r. 1785.

Čičany, n. ves v bývalém Chrudimsku (snad — *Sičany*).

Čičov (staroč. *Čiečov*, od osob. jm. *Čeč*, *Čič*), ves u Blovic, v níž byla ve 14. st. fara. R. 1272 měl tu statek kl. Chotěšovský. R. 1360—1392 seděl tu Ondřej s Patřkem, r. 1380 i Protiva. Odtud nazývali se Čičovci z Čičova, zejména r. 1414—1425 Petr (současně 1413 Jan) a r. 1442 Zdeněk. Jeden z nich Jan nabyl Těňovic, k nimž Č. (před r. 1520) připojil. S ním se dostal k panství Poříckému. Po r. 1623 fara tu zanikla.

Čičová, *Čečová* (ve 14. st. i *Čečovice*), ves u Borohrádku, jež se přip. r. 1342 jako přísl. Borohrádku. Později patřila k Jelení, s ním připojena k panství Litičkému a po r. 1495 k Potšteínu. Odtud zase prodána, náležela do r. 1589 k Postolovu, odtud k Chocni. Vincent Muschinger oddělil ji r. 1623 od Chocně a připojil k Borohrádku.

Čičovice (staroč. *Čiečovici*), dvě vsi (Velké a Malé), z nichž jedna se r. 1209 přip. Za oněch dob říkalo se velkým hořejší, malým dolejší. V těchto stávala tvrz. Až do r. 1562 drženy k Bíl. Újezdci. T. r. prodal je Václav a Jan br. z Donína Ctiborovi, Václavovi a Janovi starš. Sluzským z Chlumu a Jiřskovi starš. Otovi z Losu. Ti se rozdělili o ně tak, že každý držel několik dvorů. Větší část skoupil později Štastný Sluzský (— 1590) a když syn jeho Jan Benjamin nabyl (1606) Tuchoměřic, připojeny k nim i Č. (H. VI. 240.)

Číhaná, farní ves u Touškova, která patřila od r. 1219 kl. Teplskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo opatům. Král Jiří potvrdil (1459) klášteru Č., kterou držel ke zboží Krukanickému. Kostel v l. 1654 a 1717 obnoven. R. 1635 začínají se matriky.

Číhaná, ves u Teplé, jež patřila r. 1273 k vesnicím kl. Teplského (r. 1459).

Číhošť, farní ves u Ledče, r. 1347 sídlo Ctiborova a syna jeho Hanka (1347 až 1362). R. 1365 byl tu farní kostel, pak i tvrz. Č. drželi r. 1365—1369 Mareš, 1384—1390 Kunášek, 1393 Jan a v letech 1407—1414 vdova jeho Přiba. Jan ml. Špetle z Prudic, koupiv Č. od Matouše z Chřenovic, prodal ji r. 1500 Michalovi z Chlumu. Odtud držena ke hradu Chlumu. V l. 1574—1587 přikoupena ke hradu Ledči. Po l. 1623 zanikla fara a kostel byl filiálním k Ledči. R. 1784 zřízena tu lokálie a později fara.

Čichalov, ves u Žlutic, r. 1389 sídlo Heršovo, jež byl praotcem Čichalovcův z Čichalova (Hereš 1389—1400, Jindřich a Tas 1402, Jan, Rudolf, Oldřich, Purkart 1403, Petr 1429). Posledním tu byl Jan (c. 1520). Tehdá tu byla tvrz. Od r. 1530 drželi Č. Huvarové z Lobenšteina, k nimž se přiznil před r. 1665 Valter Vilém ze Štensdorfu. Později přikoupen k Údrči.

Čichov, n. ves u Pláně v okolí Manetiny, nyní les. Stála již r. 1169, ale spustla v 15. st., ne-li dřívě.

Čichtice, ves u Bavorova n. s tvrzí. Ok. r. 1350 měl je Albert z Libotyně, od jehož synův je koupili ok. r. 1360 páni

z Rožemberka k Helfenburku. Od r. 1410 držel Č. známý válečník Mikuláš z Husí a v letech 1422—1461 příbuzný jeho Jan Stebňák ze Skryj. Od syna jeho dostaly se r. 1492 Býčkům z Nezpečova, za nichž Č. děleny. Sloučil je zase Jan Býček z N., jemuž pro vzpouru zabrány a r. 1623 Lukáši Kořenskému z Terešova prodány. V rodu jeho zůstaly až do r. 1651, kdež prodány od Václava Kořenského Marii Majdaleně hr. z Buquoy. Připojeny k Libějicům, r. 1703 odprodány do rodu Bukvojův, r. 1720 dostaly se do rodu Rajských z Dubnice, ale r. 1728 zase přikoupeny k Libějicům. (H. VII. 124.)

Čikvasovice viz Třiklasovice.

Čilce, ves u Nymburka n. s tvrzí, na níž seděli r. 1398—1408 Jan, 1418—1440 Naček z Čilce. R. 1481 patřila část k Benátkám, ostatek drželi od r. 1543 po předcích Jan a Petr br. Bramburkové z Koklína, kteří jej prodali také roku 1558 k Benátkám.

Čilina hora (1346), záp. od Rokycan.

Čím (staroč. *Čiem*, prv. snad *Čám* adj. *Čamský*, ves u Živohouště), r. 1318 sídlo Beneše a Jindřicha. Později tu byly vládyčí statky. Z jednoho pocházela rodina Čamských z Ostrého. R. 1476 drželi Č. Nedamír a syn jeho Aleš z Březí k Netvořicům, k nimž až do r. 1523 tvrz s poplužím patřila. Později patřil statek ten ke St. Knínu a od r. 1636 ke Korkyni, s níž se dostal k panství Slapskému. Část patřovala ke hradu Karlšteinu; jeden dvůr byl manstvím Čamským, kromě něho tu bývalo troje manství Ctiborovské, Hynkovské a Mašátovské, tak se nazývají v 17. st. H. VI. 120).

Čimelice (původně *Čimelici*), farní ves (r. 1629 městečko) u Mirovic. Seděli tu na tvrzí r. 1446 Markvart a r. 1455—1464 bratři Jan Lopata a Markvart z Rakovic. R. 1481 držel Č. Jan Tluksa z Vrabí, jemuž povoleno tu šibenici postaviti. Roku 1508 byli v držení synové jeho; r. 1531 následoval Mik. Dým ze Stříteže, koupiv je od bratří Vrabských. Potomci jeho byli 1541—1577 Jindřich a Aleš, 1597—1629 Vilém. Po jeho smrti dostal Č. Michal Ad. hr. z Althanu, jenž je prodal (1630) Evě

Plotové ze Stříteže. Po její smrti (1664) ujal Č. syn Aleš Karel Plot z Konařin, jenž se tak zadlužil, že přišly Č. r. 1686 do prodeje. Koupil je Jan Jindřich sv. p. z Bissingen, jehož rodu do 18. st. patřily. Karel Bohumil z B. zřídil tu faru (kostel stál již 1590) l. 1739. Po Karlovi posledním z nich držela Č. vdova Marie Apolonie, jež je odkázala l. 1782 bratru svému Prokopovi Vratislavovi z Mitrovic. Po něm následoval roku 1798 synovec Jozef († 1834), pak vdova Gabriela. Skrze dceru její dostaly se Č. do rodu Švarcenberkův. Znamenití rodáci: Jozef Dastich a Jozef Pervolf.

Čiměř (pův. *Čachoměř*, *Čachměř*, *Čieměř*), městečko, měla r. 1359 farní kostel sv. Jiljí. Č. bývala přísl. panství Hradeckého. R. 1354 drželi ji bratři Oldřich a Heřman, každý na polovici. Plat na 12 osedlých měl Tůma ze Štítného a pak sestra jeho Peltrata, která jej darovala r. 1414 kl. Treboňskému. Páni Hradečtí jej později vykoupeni. V 17. st. zanikla tu fara a Č. přifařena k Pěně. R. 1774 zřízeno tu kaplanství (expositura). V l. 1796 až 1817 byl tu expositou šlechtyn Ant. Hanikýř ze Semína a zemřel tu r. 1833. R. 1857 zřízena tu zase fara.

Čimice (prv. *Čimici*), ves u Karlína, r. 1334 z části kapitulou Pražské, z části pak kostela sv. Klimenta na Pořiči, později statek zápisný, v l. 1524—1530 Zikmunda Vyntíře z Křemže. R. 1543 držel oboje Jan Kelecký z Kelče, jemuž roku 1546 dán dědičně. Od r. 1551 seděli tu Čimičtí ze Strašína, r. 1565 Zikmund Diviš z Hradešína, r. 1592 Jan Bryknár z Brukšteina, po němž náležely ke statku Libeňskému.

Čimice, ves v okr. Sušickém, ode dávná přísl. hradu Rábí. R. 1565 od něho prodány s Žichovici Janovi Kavkovi z Řičan a byly od té doby přísl. zboží Žichovského.

Čimyšl, ves pod Troskami, ode dávná přísl. hradu Trosk, r. 1497 městečko poddané ke hradu Kosti, od r. 1559 zámku Hrubé Skále. Asi v 17. stol. sklesla zase na ves.

Činěves (stč. *Cviněves*), ves u Městce Král., z části duchovenství, z části statek

panský. V l. 1357—1370 drželi jej s far. kostelem pp. z Choustníka, r. 1374 Jan Rotlev, od r. 1377 pp. z Vartemberka až do polovice 15. st. R. 1466 žil Mikuláš ze Cv. R. 1498 postoupil Jan ze Šelumberka část, která náležela ke Kosti, králi a náležela odtud k Poděbradům. Jinou část vyměnil si král r. 1539 od Václava Haugvice z Biskupic, třetí měli Křinečtí z Ronova a od nich prodána r. 1587 císař. Rudolfovi II.

Činov, n. ves za Hrubým Rohozcem, jež spustla v 15. st. Místo její nazýváno potom Činovskem.

Činov, n. dvůr na statku Mečkovském u Měčina, r. 1411 již pustý.

Činov, české jméno vsi Schönau pod Andělskou Horou.

Činovsko viz Činov.

Čireperk, Čirnsperk, Čimperk, n. tvrz a sídlo vladýči neznámé polohy, avšak v krajině Klatovské. Původní název buď Tschirnberg neb Tschirnberg. Roku 1404—1414 seděl tu Štěpán. R. 1447 až 1465 přip. se Jetřich z Č., držitel Pušperka a Černikova. (H. IX. 57.)

Čirovice, n. ves v okolí Benešova (nyn. *Jirovice*?), jež patřila r. 1416 ke zboží hradu Lěstna, r. 1544 a 1642 se zase přip. na též panství, ale později od něho odcizena.

Čisovice, Tisovice (staroč. *Čusovice*), ves u Mníšku, přip. se v darování Břetislava I. († 1052) učiněném kl. Ostrovskému. R. 1321 držel Č. Oldřich Zajíc z Valdeka. R. 1357 přip. se jako přísl. hradu Karlšteina. R. 1409 předána z větší části ke tvrzi Mníšku. Byl také dvůr manský služebný ke hradu Dobříši, jehož držitelé vykonávali obchoz lesův královských. Roku 1575 koupil jej od Albrechta Zruického ze Chrenovic Jiří Konstantin z Červeného pole a prodal jej r. 1589 Adamovi Kapounovi ze Smřic. Později tu byly dva manské dvory Bouškovský a Leskovský, jež přikoupeny r. 1802 ke Mníšku.

Čistá, ves pod Bezdězem, která měla od r. 1354 kostel farní. Právo podací měl r. 1354 král jako pán Bezděze, ale v letech 1363—1428 vždy rychtář, konšel a vše obec vesnice Čisté. Č. patřila ke hradu

Bezdězi, ale při dělení téhož panství r. 1553 přidána k Bělé. Když tu později fara zanikla, přifařena k Bělé.

Čistá, ves v okr. Packém. R. 1365 vyskytuje se fara a Č. drželi až do r. 1380 knížata Opolská. Od r. 1390 vyskytuje se v držení kláštera Opatovského. Od r. 1420 byla statkem zápisným, jež r. 1522 Arnošt z Újezdce a z Kounic od opata dědičně koupil. K potomstvu jeho přiřazenil se Zbyněk Kapoun ze Svojkova (1588), jež tu na tvrzi seděl († 1604). Po něm držel Č. Adam Kašpar Vančura z Řehnic, jemuž zabrána a r. 1623 Albrechtovi z Valdšteina prodána. R. 1634 dostala se k Hostinnému, od něhož prodána r. 1667 Pertoltovi Arn. Zárubovi z Hustiřan. Od jeho potomkův koupěna r. 1688 od Pavla hr. z Morzína a držena odtud k Lomnici. (H. V. 222.)

Čistá, město, jež se přip. již r. 1229, jsouc sídlem Zdeslavovým, jež žil ještě r. 1240. R. 1352 byl tu farní kostel sv. Václava. V l. 1357—1369 držel Č. Chotibor z Čisté. R. 1389 byla Č. jsouc ještě vesnicí v držení kapitoly Pražské, která občanům lesy u Č. prodala. Císař Zikmund zapsal Č. (1420) Hynkovi z Vildenfelsu. R. 1453 držel ji potomek jeho Jan Žofka. Později kapitola Č. vyplatila a král Ludvík na prosbu její r. 1526 ves Č. za městečko vysadil. Kapitola udělila městečku r. 1531 právo pivo vařiti. R. 1620 odňata Č. kapitole a prodána Janovi Adamovi z Nostic, ale později (r. 1622) jí zase navracena. R. 1666 potvrzeny svobody Čistickým, načež dostali i r. 1668 majestát, r. 1676 dovoleno jim pivo do tří vesnic vystavovati. R. 1680 obdrželi majestát na tři výroční trhy. R. 1713 prodala kapitola městečko Č. se třemi vesnicemi Václavovi Joz. hr. Lažanskému z Bukové, jež ji ke Chřtici připojil. R. 1747 dostali majestát na potvrzení svobod, r. 1768 zdržoval se tu císař Jozef II., r. 1794 obdrželi čtvrtý trh. Erb: štít polovičný; dolejší polovice trojdílná, uprostřed stříbrná, jinde červená (erb pp. z Čisté), vrchní polovice zlatá a v ní až pod kolena obraz sv. Václava, an drží štít i korouhev s orlicemi. (PA. X. 41.)

Čistěves (pův. *Čieščeves*), ves u Hradce

Králové, jež se r. 1225 přip. Tehdá daroval tu král Přemysl zemí Petrovi a Benedovi. Od r. 1533 přip. se jako přísl. panství Smiřického.

Čiřtovice, ves u Otic, ve 14. st. na několik vladyčích statků rozdělená (r. 1364 Oneš, 1381 Jan). R. 1543 byl tu svobodnický dvůr řečený Hradiště (Beranovský). R. 1569 prodali bratři Holubové dvůr jeden ke statku Smilkovskému. Část patřila k Heřmaničkám a připojena s nimi později také ku panství Smilkovskému.

Čívce (staroč. *Čievici*, odtud vyslov. *Číjevice*), ves nade Mží v okr. Kralovickém, r. 1181 sídlo Stojanovo, 1251 Petra syna Ivanova. R. 1357 byl tu farní kostel. Tehdá byla ves Č. na několik statkův vladyčích rozdělena; část drželi k tvrzi Lhotě, část měli Chotkové z Chockova. Jedna část patřila již r. 1435 ke hradu Libšteínu, druhá (Jindřicha z Přebořova a Hukova) přikoupena k němu později. Když pak panství to děleno, zůstaly Č. při tom dílu, z něhož povstal statek Liblínský. Po r. 1623 tu fara zanikla.

Čívce, ves u Pardubic, jež se přip. r. 1264. Ode dávná bývala manstvím biskupství Olomouckého. R. 1264 dána v manství jistému Tůmovi. R. 1389—1400 držel Hereš polovici s tvrzi a druhou Vilém a r. 1390 Jaroš ze Sobešin s bratrem Markvartem. R. 1404 opanoval je Frencl z Popovce, ale r. 1411 přisouzeny v Kroměříži Vilémovi Dubánkovi z Duban. Z rodu toho seděli tu 1440—1464 Jan, 1503 Jindřich. R. 1515—1524 vládl tu Václ. Opršal ze Žher. Pak následoval r. 1557 Ludvík, po něm Petr Suda z Řeneč. Od něho koupil je Jan Bryknar z Brukšteina (1582), ale prodal k Pardubsku. (H. I. 68.).

Čiřice, ves u Plzně, která stála již r. 1115; kl. Kladrubský měl tu popluží. R. 1379 držel Č. Miřenek. Ok. r. 1530 patřily k Snopoušovu, s nímž připojeny k Lukavicům. Od 17. st. patřily ke Štěnovicům.

Čiřkov, ves u Nové Cerekvice, od starodávna jmění biskupův Pražských, z nichž jeden jej daroval faře v Nové Cerekvici. Když panství Řečické v držení zápisné přešlo, odňat Č. faráři a držen

pak k Horní Cerekvici a Božejovu. (Viz N. Cerekvice.) Jiří Miličovský z Braum-berka koupil Č. od Leskoců, postavil tu kamenný dvůr a zámeček, jež držel po něm (1664) syn Jiří Ludvík. Od něho koupil Č. Vojtěch Jiří Voračický z Paběnic († 1687), po němž syn František Helfryd († 1719) následoval. V držení tohoto rodu zůstal až do r. 1764, kdež se dostal Janovi Rokosovi z Rossinfeldu. R. 1783 koupil jej Václav Scholz, r. 1784—1792 držel jej Linhart z Aueršperka. Od té doby vystřídali se mnozí držitelé, mezi nimi rodiny Arioli, Storchendorf, Zasadští z Gamsendorfu, Ringhoferové a j.

Čiřkov, ves v okr. Blovickém, přip. se již r. 1183, byvši před tím jméním kl. Kladrubského, který jej dostal od Vladislava II. († 1174); tehdá postoupen knížeti Bedřichovi. Dostal se pak kl. Plasskému, který jej dal r. 1193 Drslavovi a Rousovi za jich práva k Lomanům. R. 1237 zase jej vyměnil kl. Kladrubský od Havla Markvartice. R. 1310 držel Č. s jinými statky Budislav, syn Protivy z Rožmitála, maje hrad na blízké skále. Od nástupce jeho Sezemy dostal se Č. s polovicí Rožmitála (r. 1347) arcibiskupství Pražskému, avšak podací kostela farního (1350) zůstalo držitelům obou polovicí Rožmitála. R. 1420 dostal se Č. držitelům zápisným. Obec města Rokycan koupila r. 1558 polovici Č. od král. komory a druhou polovici r. 1567 od Mauřice Chanovského z Dlouhévsí. Kostel r. 1727 obnoven.

Čiřkvice (prv. *Čiřkovicí*), farní ves u Lovosic, r. 1318 na vladyčí statky rozdělená, r. 1363 farní ves, která se dostala okolo r. 1379 Kaplířům ze Sulevic a držena odtud ke hradu Košťálovu. Při rozdělení téhož panství r. 1486 dostal Č. Jan Kaplíř († c. 1530). Po něm následovali syn Albrecht († 1554), tohoto syn Štátný a tohoto synové Jan, Jaroslav a Albrecht, kteří rozdělili Č. na tři díly a na dvou tvrzích, dolní staré a horní nové seděli. Statky ty skoupil Jaroslav. R. 1623 zabrány Adamovi Kaplíři a prodány Volfovi Ilburkovi z Vřesovic. Po jeho smrti (1651) koupil Č. Gustav Adolf z Varrensbachu, jenž r. 1675 kostel obnovil. Dě-

dičky jeho prodaly Č. r. 1692 klášteru sv. Jiří v Praze, jemuž patřily až do zrušení. Do r. 1819 byly v držení c. k. nábož. fondu, pak prodány.

Čížkrajice (lépe *Cížkrajice*, stč. *Cužkrajici*), ves za Trh. Sviny, r. 1347 sídlo Pelhřimovo, r. 1354 Benešovo. V 15. st. seděli tu Žestovci ze Světní, od r. 1437 Sudlicové z Jivovice. Ku konci 16. st. dostal se v držení Č. Jindřich Otík Bradský z Labouně († 1605), po jehož smrti prodány. Měl je pak Jan Míčan z Klinšteina (1615), od jehož dcery r. 1638 prodány. Ok. r. 1650 dostal se v držení Býšovcův z Býšova, kteří je do r. 1708 drželi. Potom patřily Rajským z Dubnice a přikoupeny r. 1745 k Novým Hradům. Bývala tu tvrz. (H. III. 258.)

Čížová, farní ves u Písku, jež měla r. 1406 kostel filiální. Ode dávná patřila ke hradu Píseckému a v l. 1509—1547 byla v zástav. držení města Písku. R. 1549 koupil Č. od krále Adam Řepický ze Sudoměře, jehož dcera Kateřina ji prodala Janovi Dýmovi ze Stříteže (1560). Rod jeho (1589—1597 Mikuláš, 1603 až 1630 Jan mladší, 1630 Jindřich, 1640 až 1650 Mikuláš, 1658 Václav Mikuláš, 1685 Jan Jindřich, 1690 Jan Petr) sídlil tu na tvrzi, Jan Petr Dým prodal Č. r. 1715 k Drhovli.

Čížovo, ves, jež se přip. r. 1544 jako přisl. Hostouně a r. 1552 Svržna, jsouc tehdá již pustou vesnicí.

Čkyně, farní ves u Vimberka. R. 1243 seděl tu Bedřich ze Č. R. 1350 byl tu farní kostel. Č. drželi r. 1370—1414 Ondřej s Bozděchem (1359—1396). K prosbě Jana Malovce z Chýnova vysazena Č. za městečko (1537) a obdržela trh téhodní a dva výroční trhy. Č. držena tehdá a potom ke tvrzi na Vysokém dvoře. Synové jeho rozdělili týž statek, Ezechiel měl Č. a Václav V. dvůr s částí Čkyně (1569). Po Ezechielovi následovali syn Jan (zemř. již 1617) a toho syn Petr Pavel († 1653). Později měl ji Václav Chřepický z Modliškovic, po jehož smrti prodána Mikuláš z Gerštorfu (1666). Od dědiček tohoto nabyt Č. (1690) Václav Milota Hrušovský z Hrušova. Za jeho potomstva

přikoupen Vysoký dvůr a tak Č. byla zase pod jedním pánem. Po Kajetánovi Hrušovském z H. koupil Č. r. 1797 hr. Sickingen, od r. 1808 držel Č. rod Klaudi. Znameníť rodák: A. Zucker (nar. 1842). Erb: Červený štít, v němž věž stříbrná čtverhranná na zeleném kopci, u spodku vrata železná zavřená, nad nimi okno křížové, výše krance, z nichž vyniká krov křídlicí přikrytý s dvěma (zlatými) makovicemi a po pravé i levé straně téhož krovu muž zbrojný, drže kámen, pravý v pravé, levý v levé ruce.

Člunek, farní ves za Hradcem Jindř., patřívala prvotně k Moravě a biskupství Olomouckému. Ale poněvadž držitelé jeho, páni Hradečtí, jej s Kunžákem k Hradci Jindřichovu drželi, připojen tím k Čechám. Při dělení dědictví Slavatovského r. 1693 dostal se Č. k dflu Kunžackému. L. 1786 založena tu lokalie, r. 1787 postavili tu osadníci kostel a r. 1856 zřízena fara.

Člupek, ves u Litomyšle, n. s tvrzí a sídlo vladyčí Člupeckých z Člupku (1402 Pavel, 1428 Mikuláš, 1467 Viktoryn, 1525 Bohuše). Ok. l. 1530 prodal Bohuše Č. Bohuši Kostkovi z Postupic. Tento jej držel do l. 1547 k Litomyšli, odtud byl k Brandýsu a později s ním připadl zase k Litomyšli. (H. I. 28.)

Čmeliny, Štmeliny, ves u Nepomuk, r. 1384 sídlo Ervínovo ze Štmelin. V 15. st. nazývali se odtud Štmelinští z Nepomchov. V 16. st. přip. se jako přisl. statku Kladrubec a panství Zelenohorského. Jméno Čmelinky, jež se druhdy vyskytuje, snad povstalo proto, že tu bývalo jen osm osadníků.

Čouš, dobře česky Souš (v. t.).

Čtítary viz Štítary.

Čtverín, ves mezi Č. Dubem a Turnovem, n. s tvrzí. Zde seděli l. 1394 Jan Sobec na jednom, Bohuslav r. 1398 na druhém dvoře. Na onom seděl r. 1454 Příbek z Medonos. Větší část vsi skupili Mikuláš z Valdšteina a syn jeho Mikuláš a ten prodal ji r. 1456 bratrům Skalckým z Valdšteina. Od té doby držena část tato k Malé Skále, druhá dostala se pak k Dubu. (H. X. 269.)

D.

Dáblice (staroč. *Davlicí*), ves u Karlína, která byla od r. 1253 jménem křižovníků s červenou hvězdou. Křižovníci mívali tu své komendatory, z nichž se r. 1344 Lev a r. 1406 Ctibor přip. Po zabrání duchovenství r. 1620 k. D. tvrz a ves Jan nejst. Petráček z Vokounšteina, ale odsouzen je vrátiti.

Dajov, n. ves u Březí v okolí Svádova (1338).

Dalešice (prv. *Dalešici*), ves u Bakova, vyskytuje se od r. 1465 jako přísl. hradu Zvířetického, s nímž připojena k panství Mnichova Hradiště.

Dalešice, ves v okr. Jabloneckém, vyskytuje se r. 1538 jako přísl. hradu Skalského (Malé Skály), s nímž připojena k Rohozci. Při dělení tohoto panství r. 1565 dostaly se D. k dílu Svijanskému.

Daletice (prv. *Daletici*), dvůr u Skutče, n. ves, jež náležela r. 1086 klášt. Opatovskému a od r. 1392 pánům hradu Rychemburka.

Dalevice, Dalovice (prv. *Dalevici*), ves v okr. Boleslavském, starodávné přísl. hradův Michalovic a Boleslavě. Po odprodání zámku Boleslavského zůstala při panství Kosmonoském. (MB. VII. 133.)

Daliměřice (prvotně *Daliměřici*), ves v okr. Turnovském, n. vladýčí sídlo a původně Fryckův z Daliměřic. Předek jich byl r. 1387 Jeniš z D. (odjinud z Odic), jehož potomky byli 1419 Frycek, 1447 Vaněk Čéček a v l. 1480—1498 Mikuláš Frycek. Od r. 1534 vyskytuje se celá ves D. jako přísl. hradu Rohozce.

Dalkovice, ves v okr. Vlašim. (j. 1295), n. s tvrzí, na níž seděli r. 1354 Ješek, r. 1391 Sezema († 1400), r. 1415 Bolek. Potomci jednoho z nich sluli Vlkovští z Dalkovic. R. 1437 nabyli D. Jan a Markvart bratří z Ovesných Rataj, jichž potomek Jan tu r. 1490 seděl. Později dostaly se k Vlašimi. R. 1547 odprodány

Zdenkovi Zruckému z Chřenovic, po němž následoval r. 1553 Pavel Malovec z Malovic, pak tohoto syn Jan mladší († 1590) a tohoto syn Pavel Jindřich (zemř. 1595). Po něm přikoupeny ke Šternberku. (MB. II. 70.)

Dalov, ves v okr. Vlašimském. R. 1380 prodal Matyáš od Věže a Ješek Rot ves D. k faře sv. Havla v Praze. R. 1431 nájala si ji Perchta z Kravař. R. 1600 prodali kostelníci u sv. Havla ves D. Petrovi Karlovi Holickému ze Šternberka a od té doby patřila ke Šternberku. (MB. II. 83.)

Dalovice (něm. *Dallwitz*), ves u Karl. Var, n. s tvrzí, jež r. 1502 od Šlikův oblehána. Statek D., prvotně pod léno hradu Lokte náležející, patřival do r. 1600 Žďárským ze Žďáru, pak Jáchymovi z Jonu, do r. 1613 byl Volfa Bernarta Fictuma. V l. 1614—1636 patřily obci Karlovarské.

Daměnice (prv. *Damianici*), ves u Načerače, n. na vladýčí statky rozdělená. Jeden držela r. 1403 Jitka z Olešné, druhý Odolen Vidlák z Újezda. V 16. st. náležela část vsi ke zboží Načeračkému, druhá ke zboží Kamberskému. Třetí částí byl dvůr, jehož polovici držel r. 1543 Jan Jenšík z Radvanova a koupil r. 1555 druhou polovici od Oldřicha z Malovic. Později tu seděli 1556 Jan ml., 1572—1589 Martin, Floryan († 1603), 1675—1700 Václav Jenšíkové z Ježova. Jeden díl koupil od Viléma Jenšíka (1700) Jindřich Myška ze Žlunic. (MB. II. 133.)

Damírov, ves u Časlavě, r. 1382 jmění kláštera Sázavského a vladyk (1382—1393 Václav Kratář z Třebestovic, 1390 Bernart z Orlovic, Jan Pytel († j. 1415) a syn jeho Mikuláš). V 16. st. patřila část ke hradu Chlumu dědičně a část n. kláštera sv. Prokopa zápisně. Jiná část náležela k Dobrovítovu a celá ves dostala se ke Krchlebům.

Damnice (lépe než *Damice*), ves v okr.

Jáchymovském, jež patřila r. 1273 kláš. Doksanskému. Když klášter hrad Hauenstein koupil, připojena D. k němu a vyskytuje se od té doby (zejména 1497) jako jeho přísl.

Damnice, Damice, ves u Kašp. Hor, n. vladyčí sídlo. Petr z Damnice (1483) nabyl statku Předslavě, k němuž potom D. držena. Později připojena ke statku Hoštickému, s nímž prodána r. 1623 Jindřichovi Libšteinskému z Kolovrat a připojena k Žichovicům.

Damník (něm. *Thomigsdorf*, pův. *Thamingsdorf*), farní ves, která se dostala r. 1349 k biskupství Litomyšlskému. Kostel byl postaven jako kostelec neb lidová tvrz. D. dostal se klášteru Lanškrounskému, jemuž jej král Jiří r. 1460 potvrdil, avšak byl bezpochyby v zápisném držení. V 16. st. příp. se jako přísl. zámku Lanškrounského.

Damnov, farní ves v okr. Planském. Kostel mimo ves stojící nazýval se dříve Brtnou, poněvadž tu stála věska téhož jména; proto r. 1239 jest řeč i o Brtně i o Damnově. Oboje patřily tehdá klášteru Kladrubskému, který sem také faráře po r. 1376 sázel. R. 1454 náležela jedna část D-a ke hradu Boru dědičně, druhá část patřila zápisně po r. 1420 Janovi Hanovci, jehož vdova Žofka z Vildenfelsu jej postoupila Vilémovi z Tupadl, avšak král Vladislav zapsal ji roku 1476 Bohuslavovi ze Švamberka. Jinou část též zastavenou vyplatil r. 1498 opat Kladrubský. V 16. st. náležela část ke Kočovu. Odtud patřila část s kostelem sv. Martina (r. 1762 obnoveným) ke Kladrubům, druhá (Kočovská) k Plané, třetí dostala se (skrže pány ze Švamberka?) k Trpistům.

Daňoves (vlastně *Daminěves*), ves pod Mělníkem, z části byla v držení kláštera a sv. Jiří, jemuž ještě roku 1545 patřila. Kromě toho tu dostal v l. 1368—1414 oltář jeden u sv. Víta platy a část patřila ke klášteru pod Mělníkem. Část později náležela ke hradu Mělnickému a příp. se jako přísl. jeho od r. 1650 až do r. 1849. Druhá část vsi (n. duchovní), která zapsána okolo r. 1490 Janovi Čěčkovi z Pakoměřic, připojena ke statku Cítovskému. (BM. 506.)

Dar Boží viz Božidar.

Darmyšl (staroč. *Dalemyšl* od osob. jména *Dalemysl*), ves v okr. Přimdeckém, jež se příp. r. 1115. Ve 14. st. příp. se jako přísl. hradu Prostiboře. Při dělení toho zboží dostal jeden bratr třetinu a postavil tvrz v D. Statek ten koupil Bohuslav ze Švamberka a prodal roku 1373 tvrziště v D. s třetinou popluží Rackovi z Prostiboře, který zboží to opatství Kladrubskému odevzdal. Později zůstal D. při Prostiboři.

Darová (i *Darov* a *Darovy*), ves u Rokycan, sídlo Zdislava z Darové, jež byl v l. 1229—1236 komorníkem království. Později se dostala kláš. Plasskému, ale po r. 1420 od něho zastavena. V 15. st. ves spustla a zůstal tu jen dvůr. R. 1498 potvrzena Janovi Harantovi z Vařin, jež ji držel ke hradu Březině. Po r. 1544 uvedena D. v dědictví a zůstala při Březině. R. 1661 byl i dvůr pustý a tak ves teprve později znova založena.

Dašice, město, prvotně vladyčí statek (1316 Blažejův, 1323 Bohuslavův). Budiš z D. prodal r. 1398 D. Bočkovi z Kunštatu a z Poděbrad. Nedlouho potom dostaly se Mikuláši z Barchova (1409 až 1436) a bratřím jeho Kalhotovi a Trystramovi, z nichž tento ještě r. 1440 žil. Za těch dob tu byla tvrz a D. byly městečkem. Čeněk Dašický z Barchova, syn Trystramův (1463), prodal D. r. 1507 Vilémovi z Pernšteina. Tento udělil D-ským svobodu, aby o statcích řídili (1513) a posavadní únos rozvázeti ryby a plody a voziti dříví svedl na plat. Od té doby patřily D. k panství Pardubskému. Od Jana, syna Vilémova, obdrželi slevení platu (1539), od Jaroslava syna Janova (1549), potvrzení všech svobod. Po útrapách, které uvaleny na D-cké Švédskými válkami, dostaly se jim majestáty na dva výroční trhy (1631) a trh na vlnu, třetí výroční trh a čtyři trhy na dobytek (1638). Léta 1641 začínají se matriky. Za války r. 1757 zase mnoho zkoušely a r. 1767 stiženy velkou povodní. Od cís. Jozefa II. obdržely majestát na čtyři trhy s přízi. R. 1864 prodala státní správa panství Pardubské, které potom rozkouskováno. Část

jeho panství D-cké k. r. 1865 J. Liebig, ale prodal je zase r. 1872 akciovému lesnímu spolku českému k pěstování lesů, sídlícímu ve Vídni. R. 1874 obdrželo město právo držeti téhodní trh. Erb: D-čtí pečeti erbem království Českého jako bývalé komorní město. (PA. X. 285.)

Datelov, ves u Nýrska. příp. se r. 1379 jako přísl. statku Dešenského. Později odloučen a vyskytuje se r. 1547 jako přísl. hradu Klenového, k němuž se dostal po Evě Švihovské ze Sudoměře. Adam ze Šternberka prodal jej r. 1555 Trystramovi z Předenic, jenž jej příp. zase k Dešenícům.

Davle (staroč. i *Davel*, gen. do *Davel*), městys nad Vltavou, příp. se r. 1310 jako městečko a majetek kláštera Ostrovského. Cís. Zikmund zapsal D. městečko s vesnicemi Jakubovi z Řitky (1436). Ještě r. 1454 byly v zápisním držení. Zdá se, že když mniši r. 1457 od krále Ladislava mocný list k vyplacení svých statkův obdrželi, zase D. vyvadili a ke klášteru sv. Jana pod Skalou drželi. R. 1604 obdrželi D-šti výsadu na vaření piva. V těch a násl. dobách zval se zbytek klášterního majetku, okolo Ostrova a D., statkem Davelským. Po zrušení kláštera (1785) byly D. až do r. 1825 pod správou náboženského fondu a pak přikoupeny od Karla Korba z Weidenheimu k panství Slapskému. Erb: Červený štit a na něm hlava sv. Jana ozářená na zlaté míse (památky na klášter Ostrovský).

Deblice, samota u Dymokur, n. vladýci sídlo. Roku 1403 držel je Sezema, r. 1406 seděl tu Jaroslav, zchudlý potomek pp. z Valdšteina. Po spuštění této osady udržela se v 16. st. památka na ní jenom v názvu rybníka D-ckého, který patřil ke statku Dymokurskému.

Děbolín, ves u Jindř. Hradce, jež se již r. 1255 připomíná (Doblings). Manželka Jindřicha Vítkovice, zakladatele Hradce, darovala jej ke špitálu, který řád německý v Hradci založil; avšak r. 1255 navrátil jej řád za jinou odměnu Vítkovi z Hradce. Od té doby držen k panství Hradeckému.

Debře, ves u Ml. Boleslavě, r. 1364 ves farní, která patřila ke hradu Michalovicům. V 16. st. byla přísl. hradu Bole-

slavského a později Kosmonos. (MB. VII. 140.)

Debrník, ves u Eisenšteina, původně název lesu, který patřil k Eisenšteinu. Jan Jiří rytíř Hafenbrádl († r. 1786), držitel Eisenšteina, zůstavil jej i s chalupami tu vystavěnými dceři své Marii Alžbětě jako podíl otcovský, od kteréž doby byl statkem dskami zemskými se řídícím.

Debrník, ve 14. st. farní kostel (dnes v Třebešicích u Benešova). Podací náleželo vladkám Třebešickým. Ještě r. 1544 připomínají se podací a dva dvory kmecí v Debrníku. Později splynula ves D. s vesnicí, která byla při tvrzi Třebešické.

Debrno, Debrný, ves u Trutnova, která se již roku 1260 připomíná. Idík z Úpy, komorník kraje Bitovského daroval, ji tehdy ke špitálu Trutnovskému, spravovanému křižovníky Zderazskými. Zderazští pronajali později D. obci Trutnovské a r. 1580 jí panství nad špitálem a vesnicemi dědičně prodali proti jistému platu.

Debrný (dolož: potok) **Horní**, ves v okr. Dvorském, jež povstala na lesích, zůstavených pro c. k. hory Kutnohorské. Až do r. 1784 podřízena byla jako statek nejv. mincmistrovi, odtud až do r. 1813 zemské vládě, potom hornímu úřadu Příbramskému. R. 1833 prodán týž statek a koupen k panství Žireckému.

Debrný, u Olešnice objevuje se r. 1544 jako přísl. panství Miletinského a dostal se r. 1565 v držení pp. z Valdšteina a držitelův Hostinného.

Debrný Starobucký, ves v okr. Dvorském, prvotně část předešlý, která povstala rozšiřováním se stavení na území statku Starých Buků.

Děcko, ve starších dobách oblíbený název kraje Děčínského.

Děcký, tolik co Děčínský.

Dečané (ve starším tvaru *Dacané*), název obyvatel, kteří od knížete hradu Děčina přivedeni pod jeho panství a proto po Děčině nazýváni byli. Příp. se v základním listu biskupství Pražského (973). K nim se také vztahuje vypravování Kosmovo, že Vlastislav hrad založen byl u rozhraní dvou kmenův, aby se jim bránilo, pomáhati Čechům. D. obývali v kraji řeč. po-

zdějí Bílinském po obou březích Labe a podle údolí Ploučnice, Bíliny a jiných přítokův. Od Litoměřicův dělily je hory a lesy od Levína k západu ke Kleči a Milešovce se táhnoucí; tu se s nimi stýkali i Lučané. Vystěhovalci jich založili ves Děčany u Třebívlic. V pozdějších dobách mluví se o kraji Děčinském, jenž obsahoval toliko popravu hradu Děčína. (Viz Děčín.) O děkanství Dččinském jest řeč při Lipsku.

Děčany, *Ječany* (prv. *Děčané*), ves u Lovosic, která patřila r. 1226 klášteřu Doksanskému. R. 1392 vyskytuje se jako přísl. statku Solanského, k němuž i v 16. st. část vesnice patřila a s ním k panství Bílinskému připojena, avšak později odprodána byla. Druhá část přip. se od r. 1392 až 1611 jako přísl. Semče a dostala se s ním k Třebívlicům.

Děčín (zřídka *Ječín*), roku 1150 ještě *Dacín*, pův. hrad knížecí, napřed sídlo knížat Děčanů, potom popravcův knížat a králův Českých. R. 1128 odveden sem kněžic Břetislav a tu roku 1130 oslepen. Jako správce hradu přip. se r. 1199 Bohuše a roku 1220 Markvart z Března, předeek pp. z Lemberka a z Vartemberka. Za krále Václava I. (asi 1250) přestavěn hrad zdejší po způsobu západním skrze Heřmana ze Šumberka. R. 1283 byl D. mezi těmi hrady, které zastaveny byly Otíkovi Braniborskému, byv pak z této zástavy vyvaděn, zůstal v držení krále Václava II., kterýž t. r. Jana z Michalovic za jeho spravedlnost ke hradu a městu D-u jinými statky odměnil. Král Václav III. dal D. k dědictví Janovi ze Stráže odjinud z Vartemberka († 1316) a nejstaršímu synu jeho Vaňkovi, avšak tento zdědiv jiné statky v sev. Čechách, pustil D. a Střekov bratřím svým Janovi († 1368) a Benešovi († 1372). Tomuto a Janovi Gastovi, synovci jeho, potvrdili císař Karel a král Václav (1370) D., když jim bylo prvotní darování i s hradem D. shořelo. Synové obou bratří rozdělili se o panství, avšak Jan Gast díly ty asi r. 1376 skoupil († 1383). Nejstarší syn jeho Jan (1383 až 1410) učinil v D-ě některá zbožná nadání, následuje příkladu předkův. Za něho němčena okolní krajina; D. sám byl bezpo-

chyby hned od svého vysazení pod právo městské městem německým. Synové jeho Zikmund a Jan (1426—1454) drželi po polovici hradu, města a panství. Onen zůstavil po sobě mnohou dobrou památku, ale jsa povahy nestálé, ustavičně měl půtky a ukládaje o krále Albrechta, zavezen do Hradce Jindřichova a ve věži umořen (1438). Synové jeho Jindřich (1440 až 1443) a Jan mladší (1443, † 1464) drželi D. se strýcem Janem a následujícíce otce svého zase stropili mnohé půtky. Jindřich opanovav zradou Valečov, zavlkl mateř i se syny na D. Válce s Lužičany osazoval cesty a jímал kupce, čímž znepokojoval i Pražany. Vytáhli tedy na něho r. 1444 s krajem Litoměřickým, ale není na jisto postaveno, jestli D. ztekli a zbořili. Jan mladší skoupil díl strýčův a věnné právo mateře své † Anežky ze Šternberka, jež si byli Aleš a Zdeněk ze Šternberka na králi Ladislavovi vyprosili (1453). Synové jeho Kryštof a Zikmund rozdělili se r. 1471 tak, že D. zůstal tomuto. († 1518). Prodal jej roku 1511 Mikuláš Trčkoví z Lípy, jemuž se to pro množství německého lidu a špatné cesty nelíbilo, pročež odevzdal D. (1515) s panstvím Benešovským a Kamenickým Hanušovi, Bedřichovi a Volfovi bratřím ze Solhauzu. Z těch Hanuš, obdržev D. na svůj díl, prodal jej r. 1534 Rudolfovi z Býnu. Obyvatelé D-a obdrževše r. 1412 Magdeburské právo a práva města Litoměřic těšili se s poddanými dobrému řádu a samosprávě, avšak Býnové, jsouce cizinci a práv domácích neznali, utiskovali své poddané. Rudolf († 1540), syn jeho Gunther († 1576) a syn toho Jindřich st. († 1614) stavěli v D-ě a zlepšovali panství. Když pak Rudolf st. (syn Jindřichův) a celý ten rod pro náboženství se vystěhoval, koupil D. (1628) Kryštof Zikmund svob. p. z Thunu, jehož potomstvu panství dosud náleží. R. 1604 založeny matřiky. Za následujících válek přetrpěli D-ští mnohé útrapy. Když r. 1631 Sasové do Čech vtrhli, poddal se velitel de la Marche nepříteli a Sasové osadili D. Kryštofem Jindřichem ze Staupitz, který odtud až do r. 1635 okolí vydíral. R. 1639 vpadl sem švédský generál Pful z vojska

Bannérova, spálil předměstí a zvítěziv nad hejtmanem Janem Schoberem osadil D. nejv. lejteňantem Koppym. Tento bránil se udatně, když r. 1640 císařští D. oblehali; Kopy poddal se teprve, když bylo předhrdátí zámku dobyto. Následující cí. velitelé Balt. Schmidt (1640—1642) a Adrian Alchieri (1643—1644) řádili tu jako nepřátelé. Léta 1645 osadil Paykul, švédský generálmajor město, ale marně obléhal na hradě c. k. velitele Stüblingera. Když Švédové r. 1648 Malou Stranu Pražskou opanovali, uzavřeno osaditi D., aby mohli kofit v Čechách nalopenou volně odvážeti. Úlohu tu vykonal dotčený Kopy, jsa tehdá nejvyšším, a Švédové tu poručeli až do polovice r. 1649. Po nich osadili D. císařští a zůstali tu až do r. 1658. R. 1668 přestavoval Maximilian z Thunu zdejší zámek. R. 1680 vzbouřili se sedláci v okolí, ale brzy přemoženi. R. 1741 usadili se v okolí Prusové a zůstali tu až do r. 1742; po nich přišli Francouzové a opanovali zámek. Když tito skrze obranu zemskou ke vzdání přinuceni, osadil zámek c. k. hejtman v. Hochberg. Posádkou tu byli pak Trenkovi panduři (Charvátí), jež Prusové r. 1744 zajavše, tu do r. 1745 zůstávali. R. 1756 osazen jest D. c. k. vojskem, ale dobyt za nedlouho od Prusů. Tyto vypudil c. k. velitel Laudon, ale přišli za nedlouho zase a ty a takové potyčky trvaly až do r. 1757. R. 1778 osadil a vydíral Jindřich Pruský okolí. V l. 1786 až 1792 postaven zámek tak, jak se nyní objevuje. R. 1813 zkoušel D. mnoho od vojska, když byla bitva u Chlumu, a ještě t. r. zámek opevňován, ač se císař Jozef II. r. 1779 očitě přesvědčil o nedostatečnosti jeho jako pevnosti. R. 1866 Prusové D. osadili. Erb: Štít červený a na něm lev králův Českých, an drží předními nohama a zadní pravou rybu parmu; kteréhož erbu D-ští již na poč. 15. st. užívali. (Focke, Aus dem ältesten Geschichts-Gebiete Deutsch-Böhmens 1879.)

Děčínské děkanství viz Lipsko.

Děčkovice, Děčkov (prv. *Děchovici*), ves, jež se r. 1273 a 1459 mezi přísl. kláštera Teplského přip., avšak neznámé polohy.

Dědibaby viz Jedibaby.

Dědice (prv. *Dědici*), ves v okr. Čáslavském, po níž se nazýval roku 1257 Zvěst z Dědic. Později tu byly vладыčí statky (Vlchen † j. 1389). R. 1533 patřila část vsi k Dobrovítovu. Druhá část patřila ke hradu Chlumu. Tu prodal Adam Slavata r. 1579 Adamovi Puchartovi z Vodčrad, jenž byl r. 1571 třetí část dvůr pustý od Jana Lopaty koupil. Tu část prodal Jiří Jan Materna z Květnice roku 1603 také k Dobrovítovu, s nímž se dostaly oboje k Tupadlům.

Dědice a Dědičky, vesnice v okrese Vožickém. V jedné z nich seděli r. 1322 Štěpán z D. a r. 1414 bratři Protiva a Petr, r. 1433 Bušek, r. 1450 Frycek. Dědičky přip. se od r. 1545 jako přísl. tvrže Nemyšle. Ves Dědice připomíná se v 16. st. jako přísl. tvrže Těmic a s ní se dostaly k panství Vožickému.

Dědina, řeka (1361, r. 1537 řeka Dobřanská).

Dědkov, Dětkov, ves v okr. Otickém, r. 1462 sídlo Bohuslavovo. Václav Halaš z Radimovic prodal r. 1542 D. Janovi Voračickému z Paběnic, od jehož potomkův držen ke zboží Přčickému. R. 1701 odprodán Leop. Vilémovi Voračickému, od něhož se dostal hned Marii Alžbětě Znovské a r. 1721 Cecilii Haugvicové. Po ní následoval v l. 1723—1727 Vilém Bedřich Huvar z Lobenšteina a odtud Dýmové ze Stříteže. R. 1746 prodány Janovi Martinovi z Běšin a od toho r. 1753 k panství Smilkovskému.

Dědkov, Dětkov, n. ves, později dvůr samotný v okolí Kaplice, bezpochyby Vavřín dvůr u Výhně a Rozpoutí. R. 1358 patřil D. ke zboží hradu Pořešina, s nímž se dostal k panství Novohradskému. R. 1613 přip. se ves Rozpoutí a dvůr samotný Dědkův.

Dědošín viz Dětošín.

Dědová, ves u Police, přip. se r. 1395 jako jmění kl. Břevnovského, povstavši již dávno před tím na jeho újezdě Polickém, při němž i potom stále zůstávala. R. 1420 sice zapsána, ale potom zase vyplacena.

Dědová, ves u Hlinska, od r. 1392

přísl. hradu Rychemburka, při němž nepřetržitě zůstávala.

Dědovice, ves v okr. Píseckém, patřila z části ode dávna k biskupství a arcibiskupství Pražskému a držena r. 1390 ku Příbrami. V 15. st. dostaly se v zápisné držení. R. 1562 a 1576 byly v držení Jana a Fabiana br. Vratislavův z Mitrovic, kdežto druhá část patřila až do 16. st. ke hradu Zvíkovu. Obou částí nabyli později Dýmové ze Stráitéže dědičně a připojili k Drhovli.

Dehtov Horní a Dolní, dvojí ves u Poličan, prvotně jen jedna, jež stála již roku 1238. Zbraslav z Miletína odkázal ji tehdy Ojří, bratru svému. V 16. st. patřil D. k Miletínu a při dělení tohoto panství (asi r. 1590) dostal se k dílu Poličanskému. K tomu později také připojen díl ten, který patřil k Červ. Poličanům.

Dehtov, n. ves u Záboří, jihových. od Mělníka, která náležela ve 14. st. klášteřu Roudnickému.

Dehtáře, Dehtáry (pův. *Dehtáři*, lépe než *Dehtary*), oblíbený název vesnic, jichž obyvatelé byli dehtáři.

Dejšina viz *Dýšina*.

Dejvice (staroč. *Dehnice, Device*, pův. *Degnici*), ves u Prahy, jež se přip. již r. 1088 v zákl. listu Vyšehradském. Později (zejména 1384) patřily k proboštství kostela Pražského, které tu mělo dvojí nápravu (r. 1449 na jedné seděl Jan Mléčko ze Sebužína). Král Jiří zastavil dvůr v D-ích Jeníkovi z Divic, jež jej r. 1477 prodal. Tento dvůr držen pak ke Křivoklátu a postoupen r. 1594 k úřadu nejv. komornictví. Odtud zůstal majetkem státní vlády až do r. 1790, kdež také přikoupen od kapitoly.

Děkanství, která v Čechách byla, hledej při arcijáhenství.

Děkanovice, ves u Křivsoudova, pojmenována odtud, že založena byla od děkana kostela Vyšehradského v starodávném jeho újezdu Svatavině. R. 1352 přip. se mezi statky Vyšehradskými. Patřivaly obyčejně k nějaké prebendě. Císař Zikmund zapsal D. s Křivsoudovem Mik. Trčkoví z Lípy a tak se stalo, že zůstaly při panství Lipnickém. R. 1596 prodány

ke Křivsoudovu, jež později byl k Dol. Kralovicům připojen. (MB. XI. 38—45.)

Děkov, farní ves v okr. Jesenickém, n. na vladyčí statky rozdělená (jeden pr. Racek otec a Racek syn r. 1325). R. 1361 byl tu farní kostel, jehož podací páni byli r. 1361 Jan ze Pšovlk a r. 1380 Zbislav. Statky ty skoupili Děkovci, z nichž poslední tu byl Prokop z Děkova (1465—1474). V letech 1519—1537 seděli tu Bobrovci z Bobrovic, od r. 1542 pp. ze Štampachu. Tehdá tu byla tvrz. R. 1620 k. D. od nich Gedeon Pernklo ze Šenraitu. R. 1623 propadl statek, který k. r. 1623 Frant. de Couriers; potomstvo tohoto drželo jej do r. 1672. Následovali Emanuel Hildprandt († 1674), později Jan Kulhánek z Klaudenšteina do r. 1709. Nedlouho potom připojen ke Kolečovicům. (H. VIII. 116.)

Dělouš (druhy *Jelouš*, staroč. *Dělúš*), ves u Chabařovic, jež patřila r. 1419 potom v 16. st. z části ke Všebořicům, u nichž zůstala až do r. 1849. S touto částí spojena r. 1628 i druhá část, která v letech 1547—1628 k Habrovicům patřila. Jiná část dostala se dělením ke statku Předlickému, k němuž od r. 1576 patřila a čtvrtá objevuje se v 17. st. jako přísl. Chlumce.

Děpoltice (prv. *Děpoltici*), ves u Nýřska, jež se vyskytuje od r. 1379 jako přísl. statku Dešenského a s ním k Bystricku připojena byla. R. 1751 byla tu kaplička, která r. 1770 za mešní kapli vyhlášena. R. 1785 zřízena tu lokalie, která r. 1857 na faru povýšena. R. 1806 postaven kostel. (TB. 167.)

Děpoltovice (něm. *Tüppelsgrün*, staron. *Dipoltsgrun*), farní ves v okr. Varském, jež patřila r. 1273 klášteřu Teplskému a v jeho držení se ještě r. 1342 nacházela. Neznámým způsobem, bezpochyby s Falknovem dostaly se v držení Šlikův. Volf Šlik Falknovský postoupil ji r. 1540 Alb. Šlikovi. Později držena ke statku Nejedického, od něhož ji prodal Štěpán Šlik s domem, dvorem a kostelem Jáchymovi z Jonu, koupil je však zase a prodal r. 1602 Kryštofovi Šlikovi. Od něho převzala je manželka jeho Anna Marie roz. ze Švamberka (1605). Po ní dědila sestra

Saloména a ta prodala D. (1630) Janovi Jáchym. Ratiborskému ze Chcebuze. Později přík. k Ostrovu a drženy k němu do r. 1819. Od té doby zase byly sam. statkem. R. 1775 zřízena tu lokalie, r. 1786 kostel znova postaven.

Derflík, Dorflík, vesnička u Mýta, n. dvůr a tvrz (r. 1420 Matěje Frybergáfe). V 15. st. koupila statek ten obec Mýtská. Tvrz a dvůr spustly a na jich místě vznikla r. 1784 nyn. vesnice. (H. I. 232.)

Desky (staroč. *Dsky*), ves v okr. Kaplickém, ve 14. st. vlad. statek, na němž seděl v l. 1358—1403 Přibík z Pořešína. Po něm jej měl za díl syn Zikmund Bílá hlava (1416, † j. 1465) a po tomto synové Jan a Přibík (1465—1482). V 16. st. patřila ves D. z části Václavovi z Rovného, jenž tvrz a dvůr poddaným prodal (1523). Větší část patřila v 16. st. k tvrzí Hřebenu, oddělena asi r. 1557 a přidána k Mostku, od něhož oddělena zase r. 1627 a byla nějaký čas statkem samostatným. Jeden ten statek trval až do r. 1731, kdež jej Markéta Obytecká k prelátství Krumlovskému prodala. R. 1806 od něho zase prodán a byl od té doby statkem samostatným.

Desná, řeka (r. 1108, r. 1557 i Desnice).

Desná, ves za Litomyšlí, patřila r. 1365 Pětovi z Častolovic, jenž ji dal t. r. kapli sv. Kateřiny u kostela Častolovského. R. 1414 Jan Puška z Kunštátu ves D. pr. R. 1422 prodal Půta z Častolovic ves D. Janovi a Benešovi z Litomyšle. Později přikoupena k obci města Litomyšle.

Desnice viz Desná.

Dešenice (prv. *Dešenici*), městys u Nýrská, r. 1272 sídlo Rydkéřovo. Ve 14. st. stál tu farní kostel. D. držel r. 1379 Racek z D., 1414 Oldřich z Paběnic. V l. 1452 až 1459 seděl tu Ctibor, předek Dešenických z Dešenic. Potomci jeho prodali r. 1533 tvrz, dvůr a ves D. s přísl. Trystramovi z Předenic. Po něm násl. syn Adam (1570, † 1603), pak ujal D. Vilém Tluksa z Vrabí. D. měly odtud stejné majitele s Drahenicí. Eva Marie Vrabská z Bukové obnovila r. 1670 faru zdejší (po

r. 1623 zaniklou). Rudolf Hynek Vrábský prodal D. (1686) Vilémovi Albrechtovi Krakovskému z Kolovrat. V držení potomstva jeho, za něhož postaven nový zámek, zůstaly D. až do r. 1757, kdež prodány k panství Bystřickému. (H. IX. 149.)

Deštná (stč. *Deščná*), farní ves u Dubé, která měla již r. 1356 kostel farní a patřila k panství Dubskému neb později Beršteinskému. Když se po smrti Adama Berky synové jeho dělili, dostal Václav Berka D. na svůj díl. R. 1621 propadl všecky své statky, kteréž se dostaly ke knížectví Frydlantskému. Od těch dob ponechány při statku Dokezkém. Po r. 1623 zanikla fara a D. byla přifařena k Dubé, Dokzám (1660), k Mělníku 1727—1784, k Tuháni. Roku 1726 založeny matriky, r. 1766 postaven kostel, r. 1784 zřízena fara. (BD. 176.)

Deštná, Deštný, město v okr. Kamenickém, byla již r. 1294 vsí trhovou neb městečkem a bezpochyby i farní. Výslovně připomíná se farní kostel r. 1360. D. byla od pradávna majetkem pp. z Hradce. Po smrti Oldřicha Hradeckého (c. 1355) dostal třetí jeho syn Menhart Teieč a D. na svůj díl, ale pro dluhy prodal (1364) městečko D. s vesnicemi Petrovi, Joštovi, Oldřichovi a Janovi br. z Rožemberka. D. držena odtud ke hradu Choustníku. R. 1418 obdrželi sousedé svobodu, aby o statech řídili. V l. 1420—1423 od Tábořských vypálena. R. 1531 zastavena D. Anně Rožemborské z Hradce, po níž se dostala pp. Hradeckým. Adam z Hradce potvrdil sousedům (1577) právo bílé pivo vařiti. R. 1581 zase vyplacena k Choustníku. Petr Vok z Rožemberka prodal D. (1595) Vilémovi Růtovi z Dírného, od kteréž doby držena k Červené Lhotě. Od Ferd. Viléma Slavaty obdrželi sousedé (1662) obchod solní. Jan Jáchym Slavata potvrdil jim r. 1677 starodávné jich výsady na výroční a téhodní trhy a z moci falckrabské přidal jim tři výroční trhy. Výsady ty stvrzovány r. 1708 od vrchnosti, r. 1767, 1786 a 1796 od panovníkův. R. 1733 kostel rozšířen. R. 1774, 1795 a 1846 D. vyhořela. Erb: Červená růže se zlatým

jádrem na štítě stříbrném (erb pp. z Rožemberka). (Šubrt, Paměti Deštné 1890.)

Deštná, hora nad Deštným, slove roku 1584 Černá hora neb Sedmíhradská hora.

Deštnice, ves v okr. Žateckém, n. sídlo vládyčí. (R. 1378 Jindřich z Bezděkova, 1401—1408 Hrzek z Deštnice.) Jan a Pavel br. z Nedvídkova prodal D. r. 1443 Šťastnému z Tuchořic. V l. 1519—1532 seděl na tvrzi zdejší Kašpar ze Strojetic. R. 1545 pr. Jan Maštovský z Kolovrat D. Jeronymovi Šlikovi z Holiče, následovali pak Šeb. z Veitmile, r. 1549 Jindřich Všeatský ze Všebořic, od jehož sestry Doroxy k. k Ličkova (1552). Cís. Rudolf II. odtrhl ji od Ličkova a prodal r. 1595 Janovi nejst. z Valdšteina na Sedčicích. Nedlouho potom přik. k Měcholupům.

Deštný, farní ves v okr. Novoměstském. Fara byla tu již r. 1362 a patřila se vsí klášteru Svatopolskému. Roku 1437 přešlo celé klášterství v držení zápisné. Na počátku 16. st. přešlo v držení Trčků z Lípy a D. držen potom k panství Opočenskému. R. 1602 dána svoboda Jiřímu Kellerovi na huť sklenou u D. R. 1635 odtržen D. od Opočna a připojen k Černíkovcům. R. 1706 postaven tu nový kostel.

Dětel, Dětelí, n. ves, nyní část Podolí u města Bělé pod Bezdězem, jež se přip. r. 1337.

Dětenice, Jetenice (staroč. *Dětynicí*), ves u Libáně, jež stála již v 11. st. a patřila kostelu ve Staré Boleslavi. R. 1295 náležela část k biskupství, druhou měl Beneš z D. z rodu Valdšteinského. R. 1323 seděl tu Vok z D., potom Beneš Bílý (1378—1391) z téhož rodu. Na počátku 15. st. drželi D. Jan a Vilém br. z Okoře, později Hrzánové z Újezda (1437 a 1454). Natanael z Černína pr. D., tvrz a ves, Viktorynovi Křineckému z Ronova, † 1510, po němž následovali syn Viktoryn († 1551) a vnuk Bohuslav (zemř. 1598). Po tomto jej držela manželka Beatrix z Pilníkova († 1610) a pak Jiřík Křinecký z R. Tomuto zabrány a dostaly se r. 1623 Adamovi z Valdšteina. V držení potomstva jeho zůstaly D. až do Oktaviana Ladislava († 1717), po němž následovala dcera Anna Barbora. Jejím dědicem stal

se Karel hr. Bathyany, druhý manžel její. Od něho dostaly se roku 1760 rodu Klam-Gallasův, r. 1797 rodu Wimmerův, pak rodu Wessenberkův. R. 1867 zakoupeny k nejv. převorství.

Dětochov (staron. *Dietochslag*), ves u Horní Plané, která stála již r. 1284 a patřila klášteru Korunskému. S klášterstvím celým zabrána v 15. st. k panství Krumlovskému.

Dětošín, Dědošín (od osob. jména *Dětocha*, nesprávně *Květušín*), ves u Horní Plané, která povstala na klášterství Korunském, s nímž připojena v 15. st. k panství Krumlovskému.

Deutzendorf, ves u Duchcova, bezpochyby staroč. Domaslavice.

Děvín, n. hrad u Mimoně, jenž stál již r. 1283. Tehdá jej dal král Václav Janovi z Michalovic († c. 1295). Syn toho Beneš Verný prodal jej v l. 1311 až 1322 Janovi, proboštovi Vyšehradskému. Později držel D. Vaněk z Vartemberka (1325—1364), po němž následovali synové Jan a Vaněk (1365—1377) a později Jan sám. Asi r. 1390 dostal Petr, třetí syn Janův, D. na svůj díl († 1426). Synové jeho Jan a Markvart drželi po polovici Děvína a začali odtud půtky s Lužičany. R. 1429 zapsali D. Benešovi z Vartemberka, od něhož přešlo zboží to na dceru Kateřinu. Pro velké škody, které se odtud daly, přitrhli Lužičané k D. (1444), ale marně jej oblehajíce, tím více hubili a pálili v okolí. Později patřil D. Vartemberkům z pošlosti Děčínské. Od r. 1471 držel jej Kryštof z V., ale též prodal jej (asi 1490) Kryštofovi z Talkenberka, pánu slezskému. Od tohoto koupil jej Jan z Vartemberka, ale prodal jej zase s Ralskem (1516) Jitce z Landšteina, manželce Jáchyma z Bibršteina. Později držel D. Bedřich z Bibršteina († 1530). Po něm tu hospodařila vdova Zikuna s druhým manželem svým Zikmundem Berkou. Karel, syn Bedřichův, zadlužil se tak, že části panství odprodával († 1593). Syn jeho Adam zastavil D. sestře své Evě Tendlové († 1603), po níž dědil manžel Virgilius Tendl. R. 1604 k. D. od Adama Jan Mylner z Mylhauzu, jenž jej pak od

Tendlů vyplatil. Když tento zemřel, drželi synové jeho Jiří a Petr, každý po polovici D. R. 1621 ujal D. v pokutě a pr. Janovi Hofmanovi ze Zeidleru, jenž byl luteránem a r. 1631 Sasům pomáhal. Proto D. s panstvím Mimoňským zabrán a připojen (1633) ke knížectví Frydlantskému. Na prosbu Majdalény Hofmanové z Hyršfeldu, vdovy Zeidlerovy, navrácen jí D. (1635). Syn jejich Jan Zikmund prodal jej r. 1651 Janovi Putzovi z Adlersturnu. R. 1620 byla krajina okolní Slezáky spuštěna, při čemž D. v 16. stol. s velkým nákladem obnovený velikou zkázu vzal. Držitelé jeho již před tím tu nebydlivše zanedbávali jej pak a učinili sídlem panství město Mimoň. (H. X. 157.)

Děvín (později i *Dívčí hrad*), n. hrad nad Zlíchovem, na vysokém návrší. Památka na nějaké boje, které se odtud vedly, spolu s názvem hradu (odvozeným ode jména Děva) způsobila pověst o dívčí válce, kteráž položena byla do doby Přemyslovy a po smrti báječné kněžny Libuše a v pozdějších dobách novými a novými podrobnostmi rozprávána. Prvotní dřevěný hrad již za dob Kosmových (1120) byl zašel a proto se od těch dob jen hora D. připomíná. Soběslav I. daroval r. 1130 kapitole Vyšehradské clo, které se pod tou horou z vorů vybíralo. Podobné nadání na clo pod D. učiněno r. 1121. Když se potom Štěpán z Tetína dostal v držení zboží Zlíchovského, postavil na hradišti hrad kamenný (asi 1330). D. drželi po něm synové Štěpán a Ješek a prodali jej i se Zlíchovem (v l. 1361—1376) kláš. Kartouzskému na Újezdě. Za té doby až do r. 1419 bezpochyby D. zpustl a zboží jeho nazývalo se Zlíchovským. Zastaveno jest r. 1421 Václavovi z Langberka a koupí dostalo se l. 1449 obci většího města Pražského. Od té doby několikrát se připomínají zříceniny D-a, poněvadž je Pražané mívali za terč při zkoušení střelby (na př. l. 1513). Jméno D-a zatím vyhybnulo z paměti lidu a teprve když vypravováním Hájkovým pověst o Dívčí válce zase oživila, dáno mu jméno Dívčí hrad neb Děvčí hrady; tak se nazývá zejména v trhových smlouvách o statek

Hlubočepský až do roku 1669. (H. VIII. 294.)

Díblíkov (původně *Díblíkovský*), dvůr u Kouřimě, tak řečený od rodiny Díblíkův z Otína, v Kouřimi osedlých (r. 1556 erbem nadaných). V 16. stol. zakoupen od obce Kouřimské, r. 1620 zabrán a r. 1623 knížeti z Lichtenšteina k panství Kosteleckému prodán.

Díčkopy viz *Dívčíkopy*.

Dietrichsdorf, n. manství koruny České v Německu (1357—1501), ale již roku 1630 dávno promlčené.

Dinín viz *Dynín* a *Jenin*.

Dippoldsdorf, n. manství koruny České (1578—1613).

Dippoldswalde, n. manství koruny České, jež r. 1459 na dobro při Sasku ponccháno.

Dírná, Dírný, ves u Soběslavě, r. 1354 farní ves s tvrzí Oldřicha a Jošta, v letech 1360—1371 statek Janův a jiných tří zemanův. R. 1379—1382 seděl tu Oldřich Pluh, po němž následoval Mikuláš Roth (1397), předek Růtův z Dírného. Z toho rodu tu seděli r. 1415—1463 bratři Mikuláš a Albrecht, 1459—1496 bratři Oldřich a Vilém, 1511—1528 Albrecht, léta 1537 šest jeho synův, z nichž jeden Vilém měl zase pět synův (1570 a t. d.), kteří se o statek rozdělili. Díly ty k. r. 1574 Anna Růtová ze Sulevic († 1583), po níž dědil manžel její Jan Růt, držitel jednoho dílu († j. 1597). Skrze dceru jeho Barboru dostala se D. v držení manželza jejího Adama Vratislava z Mitrovic († 1617). Po ní dědili páni z rodu Vratislavův a ujal D-ou Kryštof Vratislav, jenž tvrz obnovil. Nástupce jeho byli Václav († 1660), Kryštof František († 1689) a syn toho Jan Václav († 1718). Tento obnovil roku 1706 faru zdejší. Po něm drželi D-ou Frant. Karel († 1750), za něhož tu meškala nějaký čas Kateřina, potomní cíárová Ruská, Frant. Adam († 1788), Vincent Ignác († 1794), Frant. Adam († 1819), Gustav († 1827), Frant. Jan († 1858) a Eugen, vše Vratislavové z Mitrovic. (H. IV. 301.)

Disam (*Kodetschlag*), nesprávně čtené jméno *Dynín*.

Dívčí hrad viz *Děvín*.

Dívčí kámen (něm. pův. *Maidenstein*, odtud v listech a u lidu *Maidštein*, *Mejnštein*, *Menštein*), n. hrad, l. 1349 od Petra, Jošta, Oldřicha a Jana bratří z Rožemberka založený a před r. 1383 dostavěný. D. byl vždy v držení pánův Krumlovských. Starý Oldřich z R., byv dlouholetou prací unaven a dluhy stížen, složil r. 1457 vladavství a uchýlil se na D. k., avšak nemoha se se synem srovnati, odstěhoval se zase r. 1461 do Krumlova († 1462). Ač byl D. k. velký hrad, přece tu páni zřídka meškávali; obyčejně byl jen příbytkem purkrabě (ještě r. 1506). Potom ponechán zpouště (asi v l. 1513—1520) a l. 1541 nazývá se zámek zbořeným. (H. III. 60.)

Dívčice (pův. *Dievčici*), ves u Hluboké, n. s tvrzí. Z vladyk zdejších připomíná se r. 1357 Tůma a Bušek. L. 1398 seděli tu br. Nedamír a Kunášek ze Sudoměře. Když se synové jich po r. 1437 dělili, dostaly se D. Nedamírovi († c. 1452). Po něm dědil bratran jeho Hynek (1454 až 1471), jehož syn Jan dělal pilně rybníky (1487 atd.). Jan, syn tohoto, měl tři syny, kteří se r. 1528 dělili. D. ujal Hynek, ale bydlel tu také později bratr jeho Ctibor, tak že tu byly dvě tvrze, na nichž okolo r. 1549 synové obou seděli. L. 1550 k. D. e král Ferdinand a r. 1551 zastavil je Ondřeji Ungnadovi, držiteli Hluboké, jenž je k této připojil. (H. VII. 173.)

Dívčíkopy (obec *Dičkopy*), ves v okr. Kamenickém, po níž se nazýval r. 1267 Pertolt z D. V 16. st. seděli tu na dvoře Hejdové z Poříčí (Albrecht † 1551, Jan r. 1589), ostatek měl r. 1577 Fr. Švejnich z Borova. Část tato dostala se r. 1595 ke Mnichu. Tehdáž tu stál poblížku kostelík sv. Jana, jenž později zbořen. Od roku 1623 vyskytá se jako přísl. panství Kamenického, od něhož se dostaly oddělením ke Včelnici.

Divice (pův. *Divici*), ves u Loun, jež se r. 1318 jako vladčí ves připomíná. Lev (1346—1365) a syn jeho Lev (1365 až 1373), Jiřík (1382—1399), bratří Václav (1405—1434) a Petr (1397—1408) a Václavovi synové Léva, Jan a Diviš (1454) byli předky Divických z Divic, z nichž Jeník (1433—1478) byl šenkem krále Če-

ského. D. s tvrzí držel v l. 1459—1482 Vilém z Krásného dvoru. Jan Hrzek ze Mšena pr. D. Děpoltovi z Lobkovic (asi r. 1530), v jehož rodě zůstaly do l. 1596. Tehdáž pro dluhy prodány Janovi ze Šelmberka († 1598). Po něm se dostaly do rukou Trčků z Lípy, ale pr. l. 1601 Kryštofovi z Lobkovic a zůstaly v držení pošlosti Bilinské téhož rodu. Léta 1637 odděleny jako zvláštní statek Frant. Vilémovi z L., r. 1662 přešly pro dluhy v držení Jana Viléma Vogta z Hundlsteina, byly pak od r. 1663 v držení rodiny v. d. Cron a příp. později k Citolibům. (HB. IV. 239.)

Divislavice, n. ves u samého Duchcova, která se přip. r. 1402.

Divišov (i *Divišovec*), město, s jehož jménem se poprvé roku 1218 setkáváme. Tehdáž psal se po něm Diviš z D., předek pp. ze Šternberka. Syn jeho Zdislav postavil blížký hrad Šternberk, k němuž ve 14. st. část D-a i s podacím farního kostela (1350) patřivala. Od panství toho k. D. Jan Zoul z Ostředka, jemuž vzat asi r. 1403 pro loupeže. Král Václav zřídil l. 1404 a později daroval D. jako manství Mikuláši z Prahy. L. 1420 patřil zase k Šternberku, a rozšířovala se tu víra pod obojí. Ok. r. 1453 založil tu kněz Jakub sektu bratří Divišovských. R. 1545 ves D. k prosbě Jana Holického ze Šternberka za městečko vysazena a threm téhodním a dvěma výročními obdařena. Reformace katolická (1623 a t. d.) pobouřila D-ské tak, že se s jinými nespokojenci shlukli a zámek Šternberský vytloukli. Po utišení této bouře zavedena tu katol. správa duchovní a faráři, jenž až do 18. st. mnoho okolních far spravoval, dán název dělkana (1650). L. 1742 zničena část městečka i s kostelem, skvostnými rouchy a matrikami skrze velký oheň, po čemž v l. 1744—1746 nový chrám postaven. Týž pak r. 1854 obnoven. Erb: Štit na přič. rozdělený, v dolní polovici zlatá zeď se stínkami a u jejího spodku brána otevřená, svrchní polovice modré barvy a v ní zlatá hvězda. (MB. II. 79.)

Dlažďov (lépe *Dlažov*), farní ves v okr. Kdyském, která byla r. 1379 na několik vladčích statků rozdělena. Část větší před

tím skoupenou prodal Jan z D-a (1561) k Sohostovu. R. 1623 zabrána část Jiříkovi Přichovskému z Přichovic, ale postoupena zase r. 1626 vdově, jejíž syn ji prodal (1671) Albrecht. Jiří Hejdovi z Lovčic. Později tu byla kaple, již Karel Nigroni z Ryzempachu rozšířiti dal. L. 1787 zřízena tu lokalie, jež povýšena r. 1857 na faru. Statek držely rodiny od r. 1787 v. Ehrenbau, od r. 1806 Lakin-gerů, později Stadionů. Od r. 1863 připojen jest D. k Bystrici.

Dlažim viz Blažim.

Dlažkovice (původně *Blažkovicí*), ves u Lovosic, která se přip. v zaklád. listu Litoměřickém (1057), ale později byla sídlem vladyčím s tvrzí (1237 Radoslav, 1276 Vojek, 1316 Tomáš, Vojšta, Vilém). Od r. 1365 vyskytuje se část vsi s kostelem farním jako přísl. hradu Hazemburka, na druhé s tvrzí seděli rozliční zemané, jedna část byla v l. 1406—1445 v držení Berků z Dubé a patřila pak k Milešovu. Část n. Zajíců dostala se l. 1543 Janovi star. z Valdšteina a připojena ke statku Újezde-ckému. L. 1648 dostaly se D. Zbynce Polyxeně Vintřfeldové z Kolovrat a od Kryštofa Václ. z Vintřfeldu k. je (1667) Frant. Edmund Putz z Adlerthurnu, který dal (1675) kostel zdejší skrze stavitele Giuio Broggio znova postavit. Tehda byl filiálním k Třebenicům a stal se roku 1793 zase farním. Statek Dlažkovský dostal se skrze Marii Annu Putzovou v držení hr. Ferdinanda Hrzána z Harasova a připojen ke Skalce, jejíž panství se odtud nazývalo Dlažkovským.

Dlouhá ves, ves u Něm. Brodu, v níž postaven ok. r. 1256 kostel. R. 1335 byla tu fara a patřila kláš. Pohledskému, jemuž i ves dávno před tím patřivala. R. 1437 zapsána Petrovi Polákovi, ale vyplacena později zase k Pohledu. Kostel po r. 1623 sklesl na filiální.

Dlouhá ves, ves u Rychnova, jež bývala ode dávna přísl. panství Rychnovského. Vilém z Pernšteina odpustil (1498) obyvatelům odúmrti.

Dlouhá ves slove položení záp. od Častolovic k Olešnici, bezpochyby po bývalé vesnici.

Dlouhá ves, farní ves v okolí Sušice, n. s tvrzí, původě rodiny Dlouhovských z Dlouhé vsi, dosud žijících, jichž větvemi byli Častolárové, Chanovští, Pokoničtí a Oselští. Předkové jich byli Blajslav (1290), jenž obdaroval klášter Vindberský, Lipolt (1318), Vojsa (1320), Dobroslav (1352), bratří Jetřich, Vojtěch, Lipolt a Jan (1360). L. 1368 byl tu farní kostel, jehož pány podacími byli r. 1368 bratří Kunrat a Zdimír a od roku 1392 bratří Vitmar, Výšek a Petr. V 15. stol. se rod ten velice rozvětvil. D. dostala se pak (před r. 1497) v držení jiných rodů. R. 1501 měl ji Prokop Tomek z Čejkov, r. 1524 jeho potomek Václav a jiní z téhož rodu, kteří také přikoupili díl vesnice, který patřival Švihovským z Ryžemberka. R. 1560 dělili se strýci Tomkové a D. dostal Jan Tomek. Později drželi D. Čejkové z Olbramovic (Jan 1579—1597, Petr 1602 až 1634 a tohoto syn Mikuláš Jetřich). R. 1650 prodána pro dluhy Janovi Kašp. z Hozlau. Potom střídali se rodové Kunašů, Bubnů, Šafbergerův z Trenberka, od r. 1697—1785 Šumanů. Jozef svob. p. z Enisu nadal r. 1788 lokalii, zřízenou před tím po zaniknutí fary. Od r. 1800 drží D. knížecí rod Švarcenberský. R. 1854 zase tu fara zřízena.

Dlouhodvory (i *Dlouhé dvory*), ves u Hradce Král., po níž se psali r. 1413 Janek a Velislav. Část vesnice patřila ke kl. sv. Jiří v Hradci a zastavena r. 1437 Diviši Bořkovi z Miletínka; zůstávala pak v držení Hustifanských a Salavů z Lípy. Od nich dostal je r. 1536 Václav Bořek z Dohalic. Drženy odtud k Mokrovousům, později ke Střezeticům a r. 1576 v dědictví uvedeny. Od Angeliny Bořkové koupil D. (1620) Václav Záruba z Hustifan. Tomuto zabrány. L. 1677 připojeny k Nedělišti.

Dlouhý Derflín (něm. *Langendörfler*, prv. *Langendörflein*), ves u Tachova, jež se r. 1361 přip. Tehdá patřila ke hradu Tachovskému. Později tu byl samostatný statek, manskou službou k témuž hradu zavázaný, jenž se stal r. 1617 zpupným. L. 1766 k. jej hr. Losy od Marie Františky Perglarové z Perglasu a připojil ku

panství Tachovskému. Držitelé seděli na zámečku, z něhož jsou nepatrné zbytky.

Dlouhý luh (1514), dobrý název český vsi Langenau u Klášterce.

Dlouhý most, r. 1291 nějaká vesnice v býv. Kouřimsku.

Dluhá Horní a Dolní (něm. *Langendorf*), dvoje vesnice (za starých dob troje: Horní, Prostřední a Dolní). R. 1374 pr. Čeněk z Dluhé Prostř. D. Mikšovi z Jedovar. V 15. stol. vznikl tu rod Sudkův z Dluhé a rozšířil se po jižn. Čechách (1433 Petr, 1462 a t. d. Jan). Adam, Petr a Jindřich br. Sudkové pr. (1544) D. Václ. Višňovi z Větřní; u tohoto potomků zůstaly obě do r. 1615, kdež prodány Mikuláši z Čejkov. Tomuto byl statek D. (1620) vojskem vzat a odevzdán Matyáši Heldrle, jenž jej odkázal na chudý dům jezovitův v Krumlově. Od té doby držen k Římovu.

Dluhoště, spravedlivě české pojmenování vsi Ottenschlag pod horou Kohoutem u Benešova v okr. Kaplickém ležící. D. patřivaly k panství Velešinskému a připojeny s ním (ok. r. 1430) k panství Novohradskému. V urbáři téhož panství z roku 1553 slove česky Dluhoště, něm. Otten-schlag.

Dlužiny, dvě vsi (Dolní a Horní) u Ledče, po nichž se psali vладыky, roku 1278 Benek, r. 1289 Domaslav, r. 1318 Henek, r. 1341 Zdeněk z Dlužin. Ve 14. a 15. st. byly statkem vладыčím, připojeny pak ke Kunemili a s ní se dostaly obci Čáslavské (1520). Když tato r. 1547 statkův svých zbavena, pr. oboje Dlužiny bratřím Trčkům z Lípy a připojeny k panství Světelskému.

Dmejšťice viz Dmýšťice.

Dmout, hora u Domažlic (1398). Býval tu šosovní dvůr, jenž se nazýval německy Durrenstein; král Jan jej r. 1321 osvobodil od platů. Později měl jej klášter Domažlický a tuším tu vrv postavil. Po zboření kláštera zabrala to hospodářství Domažlická obec. (H. IX. 86.)

Dmýšťice, ves u Milevska, za starých dob majetek kl. Milevského. Zikmund král zastavil D. (1421) Matěji Brusovi z Kovařova, jehož dcera Machna je ode-

vzdala r. 1455 Janovi Předborovi z Radejšína. Od tohoto koupil je r. 1461 Jan z Rožemberka a připojil ke Zvíkovu. R. 1581 při odprodání Milevska k tomuto připojeny.

Dnebohy, Nednebohy (v starší době i *Dneboh*), ves u Mnich. Hradiště, jež se vyskytuje r. 1400 jako jmění kl. Hradištského. Po r. 1420 dostaly se v držení světské; ok. r. 1465 vyplatil je Samuel z Hrádku od Jindř. z Michalovic. V 16. st. byly v držení Vančurův z Řehnic a patřily ke hradu Valečovu. R. 1590 prodány dědičně Bernartovi hr. z Hardeka, po jehož smrti je k. (1592) Kryštof Budovec a připojil ke Hradišti. Část vsi patřivala od 15. st. ke hradu Kosti.

Dnespeky viz Nespeky.

Dnešice, farní ves u Přeštic, která bývala majetkem kláštera Kladrubského. Kníže Vladislav daroval mu r. 1115 kostel a popluží a jiné části koupil klášter před r. 1239 od kl. Nepomuckého. Ve 14. st. byl tu farní kostel sv. Václava, jehož podací náleželo opatům ještě r. 1433. Roku 1453 opat Jan obyvatelům listy jich výsadní, které shořely, obnovil. V 15. stol. odcizeny D. od kláštera a dostaly se Chřínovcům ze Chřínova; do r. 1546 drženy k Merklínu a pak k Bukové. V 16. stol. drženy D. ke Chlumčanům a později se dostaly k panství Lukavskému. Fara po r. 1623 dlouho spravována z Přeštic. Matriky začínají se r. 1685.

Dobenína (t. j. hora), i Dobenín, Dubenín, kostel sv. Václava u vsi Václavic, bezpochyby založený záhy k obraně blízké brány zemské, za níž se začínal pomezí hvozdu. Léta 1068 držen tu ve vojenském ležení sněm k volení biskupa, při němž kníže Vratislav chtěl míti biskupem Lance, kaplana svého, páni však raději měli Jaromíra Přemyslovce, tak že přišlo až k nevolí a sněm se rozešel u velikém rozjitrění. Od r. 1259 přip. se tu fara. Podací kostelní náleželo v l. 1359 až 1367 Rubínovi z Lochynic odj. ze Starkova, avšak od roku 1408 ke statku Černčickému. Přes to si opatové Břevnovští právo to v l. 1395—1406 osobovali. Později přišel kostel o svého duchov-

ního správce a stal se filiálním k Novému Městu. R. 1786 založena při něm na zádušních gruntech ves Václavice.

Dobeš, Dobrš (gen. *Dobše*), ves u Miletína, jak se zdá, táž, která se jmenuje r. 1267 novou vsí Markovou. Později byla statkem vladyčím (1405 Zdislav). Část vsi patřila potom k Bělohradu, část k Lukavci a část k Miletínu, což zůstalo do r. 1850.

Dobešov, ves u Černovic. Ve 14. st. byl tu kostel farní, jemuž byl Černovský jako filiální podřízen, ale později se týž poměr zvrátil. D. patřival k panství hradu Choustníka, odprodán pak ke Kamenici a připojen později k panství Černovskému (viz Černovice).

Dobešov, n. ves pustá blízko Zvonějova (v okr. Štöckém), jež se přip. r. 1536 jako pustina a přísl. tvrze Stříteže.

Dobešovice, ves u Červených Peček, n. s tvrzí, r. 1303 sídlo Heřmanovo a Přibíkovo a později rodu Dobešovských z Malenovic. R. 1503 pr. Jiří z Kosi-kova D. Bartoši z Prachňan, po r. 1522 seděli tu Hanikéřové ze Semína, pak r. 1542 Maternové z Květnice. R. 1604 k. týž statek Pavel Hrabáně z Přerupenic a připojil jej k Pečkám. (H. Sb. III. 155.)

Dobětice (pův. *Dobětici*), ves u Ústí n. L., n. s tvrzí, ve 14. st. statek vladyk z Lungvic (1375 Vigant, 1383 bratří Vigant, Děpolt a Rynolt, l. 1393 s bratrem Hildanem, kanovníkem na Karlštejně, 1405—1429 Rynolt). L. 1473 postoupila Marketa z Utěchovic, vdova po Rynoltovi, D. synu Stanislavovi, později seděl tu Václav a r. 1547 strýci jeho Jan, Bedřich a Bernart. Od Jana star. z L. koupil D. (1568) Jindřich z Bynu a připojil je k panství hradu Blanska neb Březnickému.

Dobe Stará a Nová, vsi u Kestřan. V oně bývala tvrze. Po Alberovi z Dobeve (1318—1342) zůstali synové Oldřich, Al-bera a Diviš (1359 a t. d.), z nichž tento byl předkem Záborských z Brloha. Potomek jednoho z nich byl Diviš z D. (1426). D. drželi potom Bušek z Holkova (1432), Petr z Dlouhé vsi (1445—1461) a Jan odtudž, jemuž Lev z Rožmitála. táhna tu vojensky, statek hubil (1470). Následovali

pak Petr z Říčán (1473) a Jan Radkovec z Mirovic. Při dělení bratrském r. 1528 obdržel D. Ctibor Dívčický ze Sudoměře, od něhož ji k. Jindřich ze Švamberka a připojil ke Kestřanům. (H. VII. 260.)

Dobkov (v 16. stol. i *Doubkov*), ves u Chotěboře, napřed přísl. statku Neje-pínského, avšak od roku 1562 díl bratří Zdeňka a Jiříka z Nejevína. R. 1615 seděl tu Zdeňk Slavíkovec ze Slaví-kova. V 18. st. přikoupen statek tento k Chotěboři.

Dobkovice, Dubkovice, ves u Lo-vošic, jež stála již r. 1276, jsouc sídlem vladyk Chotěbora a Vojka a r. 1318 Ješka. I v potomních dobách byly tu vladyčí statky. Po 15. stol. byly tu dvě tvrze, které pak skoupeny ke hradu Ostrému a spustly do-cela. Okolo r. 1530 odprodány D. Jaku-bovi Valatkovi z Klenče, jehož potomci tu novou tvrz postavili. L. 1565 koupil D. Jiří Hora z Ocelovic, po němž následo-vali r. 1568 Jan Rausendorf ze Šprem-berka a r. 1578 Hynek a Albrecht br. Kekulové ze Stradonic. Od l. 1584 vyskytují se v držení pánů ze Šlejnic, 1692 koupil je Bedřich z Bílé, r. 1608 Kašpar star. Belvic z Nostvic. Později (před r. 1644) k. od Černínův a připojen ke statku Újezdskému.

Dobkovice viz Dubkovice.

Dobrá Malá neb Dolejší, ves u Un-hoště, nedaleko druhé Dobré. Prvotně se mluvilo jen o jedné Dobré, později roze-znávaly se Velká a Malá D. Na této seděl r. 1396—1419 Drch, r. 1436—1457 Bohu-slav, předek Dobrských ze Tmaně. Po smrti Jiříka Kfelíře ze Zakšova koupil D. Zdeňk Kladenský z Kladna (před r. 1544) a připojil ji k panství Kladen-skému. Bývala tu tvrze, která v 16. stol. spustla, ale potom zase obnovena byla. D. dostala se pak s druhou D-ou k panství Tachlovskému. (H. VIII. 292; Melichar, okr. Unhošt. 215.)

Dobrá Velká neb Hořejší, ves u Un-hoště, n. s tvrzí, snad v l. 1320—1356 sídlo Zdislava z Dobré, jenž byl místo-písařem desk zemských. R. 1393 seděli tu Zikmund a Ondřej bratří Hulerové, po

nich Vojtěch a Jan Štír z D. V 16. stol. příp. se D. jako přísl. statku Kladenského. Při jeho dělení léta 1549 dostala se D. Jiříkovi Žďárskému ze Žďáru (zemř. 1574), následovali bratr Jan a syn tohoto Tibor. Odtud patřila zase ke Kladnu až do r. 1686. Při dělení jeho tehdy dostala Polyxena Lidmila hr. ze Šternberka obojí D-ou za díl, avšak prodala je r. 1696 k panství Tachlovskému. (H. VIII. 291; Melichar, okres Unhošťský 217.)

Dobrá Pustá viz Pustá Dobrá.

Dobrá viz Bydlnín.

Dobrá, samota, n. ves nad Sázavou u Příseky a Nové vsi v okolí Světlé. Roku 1233 pr. jí řád křižovníků Pruských kl. Želivskému. R. 1377 bylo tu vladyčí sídlo a psal se odtud rod Nelechovských z Dobré. R. 1591 byl tu toliko dvůr Dobrsko s mlýnem, jenž patřil k panství Světlskému.

Dobrámysl, n. letní zámeček u vsi Kletce, nedaleko Lomnice n. L., který postaven byl snad od Viléma z Rožemberka, držitele panství Třeboňského. R. 1583 stál a pán sem jezdíval buď na honby aneb na cestách přenocuje. Spustl brzo po smrti svého zakladatele.

Dobranka (1555), přítok Ploučnice.

Dobraňov, farní ves u Lipého, měla farní kostel ve 14. st. a podací jeho náleželo farářům Lipským. D. patřival z větší části k panství Lipskému a Hynek Hlaváč z Dubé věnoval tu l. 1413 manželce své Anežce ze Šternberka. Ostatní části té vsi patřily ke Sloupu a Libchavě. Odtud pocházel rod Dobranovských z Dobranova, kteří tu snad jako manové pánův Lipských sedávali. V 16. st. oddělen od Lipého a připojen k Zákupům. R. 1594 založeny matriky. R. 1599, 1680 a 1772 strádala D. přimořím; r. 1680 vymřel tak, že zůstali jen tři lidé.

Dobřany, město za Plzní, prvotně sídlo vladycké, po němž slove r. 1243 Zaviše z Dobřan. Nástupce jeho Vykart z Tyrné daroval s manželkou svou a zetěm Janem podací kostela zdejšího bílým sestrám řádu sv. Maří Majdaleny k založení klášterce. Tento začal se nedlouho potom a obdaren r. 1260 od obou pánův roz-

ličnými milostmi. Vrchnost však nade vsí trhovou D., kdež byly tehdy dva kostely (sv. Víta a Mikuláše) dostala se kl. Chotěšovskému. Odtud vznikly neshody mezi Jitkou, převoraši klášterce, a Miroslavem, proboštem Chotěšovským, po kterýchž tento (1272) vrch obdržel. Klášterec však dobře neprosplával a proto prodal řád všechna práva svá kl. Chotěšovskému. Proboštové pak sázeli kněží Tepelské ke kostelu sv. Víta, jenž byl farním. Císař Zikmund zastavil r. 1437 městečko D. Hanušovi z Plzně, nejvyššímu svému lékaři raněmu. Ač pak klášter později D. vybavil, dostal se přece dvůr zdejší (po r. 1471) v držení Černínův a plat královský zastaven r. 1491 Janovi z Roupova a jeho synům. V 16. st. rozkvétaly tu živnosti a obecní hospodářství tak, že mohla obec D-ská (1590) část vsi Lukavice od obce Rokycanské koupiti. Od cis. Rudolfa II. obdrželi D-ští (1585) majestát na clo, aby mohli zlé cesty opravovati. Z těch dob také pochází nadání na téhodní a výroční trhy. A poněvadž obec r. 1618 císaři věrnost zachovala a vpádem lidu Mansfeldského nemálo trpěla, potvrdil jí Ferdinand III. (1652) všechny výsady. L. 1630 založeny matriky. Městečko trpělo po roce 1740 vpádem nepřátelským a r. 1801 požárem. Za naší paměti zřízen tu blázinec, upravený podle nejnovějších zkušeností. Erb: Štít modrý, u jehož spodku trávník a na něm tři věže stříbrné barvy a každá s cimbuřím, červenou střechou a zlatou makovicí. Prává a levá mají nahoře po oknu, dole po dvou a kuželovité střechy. V prostřední jest brána a nad ní zlatý štítek s trojímí jeleními rohy černé barvy (erb blahoslaveného Hroznaty) a kryta jest sedlovitou střechou, na níž jsou dvě makovice.

Dobřany, farní ves nad Zlatým potokem, v níž byl farní kostel již r. 1358. Ves patřila tehdy pánům z Dobrušky a držena napřed k Opočnu a potom ke Frymburku, s nímž přivtělena panství Opočenskému. Po r. 1623 zbaven jest kostel svého duchovního správce a spravován z Dobrušky. R. 1749 znovu postaven a opatřen za Jozefa II. lokalií, jež se stala později

farou. Na začátku tohoto století shromažďoval zde J. Boh. Ziegler výtečníky národa českého, jsa tu v letech 1809—1817 lokalistou.

Dobrávoda, farní ves u Budějovic, u níž se někdy dolovalo, povstala teprve před sto lety na gruntech vsí Bucherky, Suchých Vrben a Strupče. R. 1630 založil tu Jan Karmínský z Ebenfeldu s manželkou svou Dorotou kapli p. M. Bolesné, při níž bydlel r. 1722 poustevník. Poněvadž sem časté procesí konány, založen tu kostel v l. 1733—1739, jenž r. 1763 po druhé, ale slavným způsobem posvěcen ke cti sv. Maří. Starší kaple obdržela název kaple sv. Linharta a ponechána pro české poutníky. R. 1809 přeměněna jest na obydlí. Rada Budějovská založila r. 1777 při kostele kaplanství, podřízené děkanovi Budějovskému; r. 1786 zřízena tu samostatná správa duchovní a r. 1858 fara. (T. 87.)

Dobrávoda (v 16. st. i *Vilémova hora*, něm. *Heilsanbrunn*, *děl, Brünnl*, dříve obec. *Heilbrunn*, r. 1259 *Guleprune*), městeček na svahu Dobrovodské hory v okrese Novohradském, prvotně veska, která se nazývala Dobrouvodou hořejší nad Stropnicí a r. 1259 patřila k nadání kl. Vyšňobrodského. R. 1553 byla přisl. panství Novohradského. Když tu objeven r. 1564 léčivý pramen a lidé sem častěji přicházeli, stavění r. 1567 nové domové pro pohodlí přespolních a nové osadě dáno jméno Vilémova hora. V 16. a 17. st. lázní zdejších neb »teplíce Rožemberské« od vynikajících osobností užíváno. Roku 1613 nazývá se městcem a stál tu kostel, avšak bez fary. Stavění táhla se bezpochyby od D-y nynější roztroušeně až do míst nynější Hojné vody, a dotčený kostel jest ten, který posud na Hojné vodě stojí. R. 1706 přišlo k rozdělení, když Albrecht hrabě Bouquoy v nynější D ě kapli založil a městys znovu vysadil. Kaple přeměněna r. 1715 na kostel, u něhož od r. 1712 faráři Hojné vody bydlívali a tak faru do D-y přenesli. O podací kostela učiněna smlouva mezi vrchností a opatem Vyšňobrodským. R. 1855 zrušeno církevní spojení s Hojnou vodou a v každé z obou vesnic byla fara. Erb: Modrý štít a na něm stráž skalnatá, stromy

porostlá, z níž vzniká pramen vody. Nad tím jest štítek stříbrný se zlatou obrubou a na něm pošikem shora dolů dva čern. pruhy a mezi nimi zlatý zvon. (T. 345.)

Dobrávoda, ves ve farnosti Vidžinské, která se připomíná již r. 1233. Králová Konstancie prodala ji tehdá kláš. Teplskému, pod jehož vrchností pak až do r. 1850 zůstávala.

Dobrávoda, n. ves v okolí Černého Kostelce ležící, jež se jen l. 1360 připomíná. T. r. dáno v manství Litoltovi Hájkovi z Chrastu zboží Chrastské se vsí D. pod Černým lesem.

Dobrávoda, ves nad Vlčavou u Březnice, obdržela jméno své od léčivého pramene. Prvotně tu byla jen kaple, kterou postavil Přibík Jeníšek z Újezda († 1651) a Jan Karel Krakovský z Kolovrat r. 1858 obnovil. V minulém století byly tu lázně.

Dobrávoda, Sv. Vyntíř, farní ves u Hartmanic. Prvotně tu byl jen les. Sv. Vyntíř prý se uchýlil na horu sv. Vyntíře do poušti (v Březnice) a usadil se na skále, z níž vznikal pramen. Podle pověsti tu prý také zemřel (1045) a pohřben v klášteře Břevnovském. Později tu postavena kaple a níže, kde jest nyní ves, postaven jest kostel sv. Vyntíře. Stalo se tak r. 1620 skrze jednoho Čejku z Olbramovic (snad Petra, v l. 1602—1634 držitele Dlouhé vsi a Vatětíc). R. 1735 založena fara od Fr. Karla sv. p. Villani, držitele statku Kunratic a D y a přispěním několika dobrodincův. Statek Dobrovodský koupil potom od Villaniho Filip hr. Vchynský a připojil jej ke Štubnbachu. (T. 875.)

Dobrávoda, ves v okr. Pacov., starodávně přisl. hradu Kamene. Když se po smrti Petra Malovce synové jeho dělili (ok. r. 1560), dostal Jiřík z Malovic, nejstarší syn, D, za svůj díl. Syn jeho Jetřich pr. D. ves se dvorem a domem v nově postaveném (1579) Janovi z Malovic, jenž ji připojil k panství Chýnovskému.

Dobrávoda Dolejší (i *Dobrávůda*), ves u Hořic, patřívála prvotně ke statku Hoř. D-y a stala se statkem samostatným na poč. 16. st., když se Jan a Václav br. Králové rozdělili. Když se dostala Marketě, dceři jednoho z nich, prod. r. 1540 Janu

Zlivskému z Labouně. R. 1547 následoval Dobeš Bucký z Varnsdorfu a po jeho smrti prodána Benigně z Jandorfu a manželu jejímu Janovi Zilvárovi z Pilinkova. L. 1557 vysazena za městečko a trhy téhodním a výročním obdařena. Od Zilvárův držena k Třebnouševsi a s ní se dostala k panství Hořickému. Práva městského záhy D. pozbyla. Erb: Štít černý a v něm od spodku až do polovice štítu klín červený (erb Zilvárův — H. V. 141).

Dobrávoda Hořejší (dříve i *Dobrávůdka*), ves u Hořic, byla r. 1415 sídlem Mladoty, Zdislava a Bartoloměje z D. Později tu seděli Králové z D., posud žijící, zejména r. 1505 bratří Jan a Václav. Potomci jich rozdělili statek (Hynek a bratří 1540). Václav Král pr. D. (1557) Václ. Sadovskému ze Sloupna († r. 1586), jehož vdova Beatrix z Pilníkova prodala ji (1587) Janovi Kopidlanskému z Kopidlna, ale zase ji r. 1596 ujala († 1610). Odkázala ji Janovi Královi z Dobřevody. R. 1624 připojena ke knížectví Frydlantskému a dětem Královyň ponechána jako manství. Od nich k. ji (1642) Kateřina z Valdšteina. Později tu seděli Zárubové z Hustířan, od r. 1671 Vít von Natterman, od r. 1674 Kateřina Loubská. R. 1685 přik. k Hořickému panství. (H. V. 140.)

Dobřejov, ves v okolí Č. Krumlova, bezpochyby táž, která se jmenuje něm. *Klein-Uretschlag* (viz Dvořetín). Okolo r. 1420 přip. se mlýn pod D-em, r. 1483 byl D. přísl. panství Krumlovského, roku 1544 patřila k Pasovarům ves celá D. a r. 1623 statek Pasovarský se vsí Uretschlag obci Krumlovské prodán.

Dobřejovice (pův. *Dobřejuvici*), ves v okr. Jilovském, n. s tvrzí, r. 1309 sídlo Bohuslavovo, r. 1361 Kunšovo a r. 1391 Jindřichovo. R. 1472 prodal je Bedřich Ojír z Očedělic Oldřichu z Konipasu. Okolo r. 1530 seděl tu Václav Mutrplos z Tedražic, od něhož koupil D. Jan Zapský ze Zap (1544). Syn jeho Oldřich prodal D. (1549) Jiříkovi Mošaurovi z Valdova. Z rodu toho vládli tu Jiřík († 1592), Adam († 1610), Jáchym († 1611)

a Jiří Aleš († 1627). Tento odkázal D. Vilémovi Vokovi Vítovi ze Rzávého. V rodě jeho zůstaly až do r. 1677, kdež koupěny od Odolena z Věžník. Od jeho potomstva prodány r. 1686 Vojtěchovi Jiří Voračickému, r. 1688 dostaly se Kryšt. Fr. Vratislavovi z Mitrovic, od jehož syna je k. (1695) Dorota Přehořovská. R. 1706 dostaly se zase do rodu Přehořovských, pak Valdštejnův a roku 1710 Šternekův. L. 1763 koupěny k arcibiskupství od arcibiskupa Gust. z Mander-scheida, který dal panství jméno Mander-scheid.

Dobřen, ves u Malešova, r. 1310 sídlo Heřmanovo. R. 1358 byl tu farní kostel, jehož podací měli v l. 1374—1398 bratři Mikuláš Jindřich, Heřman († j. 1398) a Prokop. Odtud tu bylo několik vladyčích statkův. Polovice nabyt král Jiří a zastavil ji zase r. 1459. Část tato patřila vladykám z Vrchovišť, kteří nabyli i svobod. části a oboje (asi roku 1516) Samsonovi z Fulšteina prodali. R. 1543 prodal Jan Žatecký z Vajkrštorfu D. Jindřichovi Voděradskému z Hrušova, jehož potomci (Jan 1554, † 1587, Václav † 1606) ji až do r. 1616 drželi. R. 1610 ujala D. Kateřina, dcera Václavova a postoupila ji roku 1616 synu Ondřeji Horňateckému z Dobročovic. Potomek jeho Jiří Arnošt pr. D. (1644) Janovi z Kamberka a tento roku 1648 Jindřichovi Volfovi Berkovi z Dubé ke statku Suchdolskému. Tvrz zdejší potom zanikla. Kostel klesl po r. 1623 na filialní. (M. VIII. 127.)

Dobřenec, ves v okr. Doupov., která stála již r. 1281, jsouc sídlem Předotovým. Ve 14. st. byly tu malé vladyčí statky. V 16. st. patřila část k Maštovu, později k Doupovu a naposled přip. celá ves k panství Krásnodvorskému.

Dobřenice, farní ves u Hradce Král., n. s tvrzí, původě Dobřenských z Dobřenic, jichž předkové byli Zdeněk a Bohuněk (1339), Předbor (1367) a Kunata (1382—1385). Od konce 14. st. seděli také na jiných sídlech. D., kdež byl ve 14. st. farní kostel (r. 1336 postavený), držel v l. 1395—1415 Jan, pak tu byly kromě tvrže vladyčí dvory (Jan st. 1450

až 1491), Petr (1465—1483), Kunata (1453—1496), Zdislav (1451—1472). Roku 1472 učinili všichni Dobřenští památnou smlouvu rodinnou. Z rodu toho drželi D. Jan, syn Zdislavův, až 1538 Vilém, 1538 až 1542 Mareš, 1542—1544 sirotci Jana st., 1544—1593 Jan. Po něm následovali br. Jan a Zikmund († 1608). Onen († 1624) odsouzen jest r. 1623 a D. pr. r. 1623 Albrechtovi z Valdšteina, jenž je postoupil ihned k panství Chlumeckému. Od toho převzal D. (1644) Karel Kunata Dobřenský, po němž následovali syn Kunata Lev (1657) a po něm Zdeněk Karel D. L. 1672 odcizeny zase D. pro dluhy; dostaly se věřitelům, od nichž je k. (1675) Rudolf Jindř. Odkolek z Újezdce. Zase koupil D. r. 1693 Bohuchval Jaroslav Dobřenský, po němž následovali z téhož rodu Bojislav Bedřich (1696), Ferdinand Rudolf († 1707), Karel Ferdinand († 1734), Václav Petr († c. 1783), Jan Josef (zemř. 1796) a Jan Václav a Michal. R. 1781 slavena na zámku zdejším tisíciletá slavnost trvání rodu Dobřenských. L. 1863 vyšel statek z držení této rodiny. Kostel r. 1740 znovu postaven. (H. V. 348.)

Dobré pole, Dobropůl, ves u Kostelce n. Č. l., n. s tvrzí, jež se příp. r. 1350. Držitelé (1397 Matěj, 1405 Jan) byli many krále Českého. Roku 1417 seděl tu Jan Holec z Nemošic, od jehož potomkův k. D. (1437) Václav Mutina z Chlumu, po němž následoval (1448) Mikuláš Krabice z Veitmile. Roku 1451 nabyl D. Hlaváč z Nemošic, po němž tu seděla r. 1464 Dorota dcera. S touto oženil se Slavata z Chlumu (1464) a získal D., jež r. 1482 z manství propuštěno a ke Kostelci připojeno.

Dobříč (stč. *Dobřivč*), ves v okr. Smíchovském, která stála již r. 1205 a patřila z části kl. Ostrovskému. Vladyka Nosišlav dal mu tu čtyři lány rolí. Cís. Zikmund zapsal D. (1436) Hospřidovi z Hostivice. Klášter vyplatil D. později v letech 1502—1537 hospodářství zdejší pronajímal. R. 1619 připojena jest D. ke statku Chrutenickému, ale r. 1621 klášteru zase navracena. R. 1710 přikoupen dvůr jeden posud kapitule Pražské poddaný a vysta-

věna při něm residencí, která až do zrušení kláštera trvala. Část ta náležela pak ke statku sv. Ivana, ostatek ode dávna ke hradu Karlšteinu. (PA. IV. 170.)

Dobříčany, ves u Žatce, která byla r. 1318 sídlem Ojířovým a měla r. 1356 farní kostel. Tehdá držel D. Oldř. Slaner, měšťan Pražský, po něm následovali 1363 Mikuláš z D., r. 1396 Jaroslav z Opočna a od r. 1413 vladyky z Lipna. V 16. st. patřily D. k panství Ličkovskému. Když se po smrti Diviše Hrobčického z Hrobčice († 1596) synové jeho dělili, dostal Kryštof na svůj díl statek D. a postavil tu tvrz; avšak r. 1623 mu zabrány a prodány Františkovi Clary de Riva. Po něm následoval l. 1662 syn Jeronym a potom po posloupnosti týž rod nazýváje se Clary Aldringen. Poslední z nich Adalbert pr. D. (1804) Janovi Hládkovi, pak následoval r. 1809 Edvard kníže ze Schönburka, jenž je směnil s Vincentem Zesserem ze Spitzenberka za Černovice (1823). Rodu tomu velkostatek zdejší posud náleží.

Dobřichov, farní ves v okr. Kouřimském. Farní kostel byl tu již r. 1354 a tehdá patřil D. pánům z Kunštátu a z Poděbrad. (Již r. 1345 k Poděbradům.) R. 1503 byli tu držiteli Jan z Mochova a Václav Hruza z Chelčic, čímž vesnice rozdělena; větší část dostala se k panství Kosteleckému, menší s podacím dostala se k Cerhenicům. Král Vladislav potvrdil roku 1503 svobody osadníkův a l. 1504 zůstavil jim louky pod plat. R. 1615 darovala vrchnost ke kostelu kalich, r. 1679 učinila nadání na varhanika. Po zrušení dřevěné zvonice postavena r. 1829 nynější věž a r. 1830 byl celý kostel opraven. (PA. I. 230.)

Dobřichovice (původně *Dobřichovici*), městys nad Berouňkou, prvotně ves, která se příp. r. 1253 jako jmění křižovníků s červ. hvězdou. Prvotní osada stála u kostela sv. Martina a Prokopa (čtvrt hodiny vzdáleného, r. 1350 postaveného), jenž byl od 13. st. farním a na místě nynějšího městečka byl dvůr (1282), jenž ani k farnosti zdejší nenáležel. Král Zikmund zastavil D. Zikmundovi Bolechovci z Pušperka i s tvrzí zde stojící.

Od té doby byly D. až do konce 15. st. v držení světských pánův, až konečně Matěj z Třebska, nejvyšší mistr křižovníkův, je od Heřm. z Říčan a Jana Šrámka vyplatil. Od té doby zůstal řád v držení D. kromě jedině r. 1619—1620, kdež je koupil od stavů Jindřich Mates hrabě z Thurnu. Při tvrzi na zámek rozšířeně postavil nejv. mistr Jiří Pospíchal kapli sv. Judy Tadeáše (1679), která r. 1775 rozšířena. R. 1779 vyhořel zámek i s kaplí a věží a byv dlouho zříceninou, upraven potom v nynější podobě. D. byly vesnicí až po naši dobu. (H. VI. 82.)

Dobříkov (stč. *Dobřiekov*), ves u Zámrsku, n. s tvrzí, v l. 1415—1440 majetek Jana Těchlovce z D., po němž následoval Jan Talafous z Ostrova, jeden z hejtmánův Jiskrových v Uhřích. Po něm následoval Hynek (1463—1493), předek Dobříkovských z Malejova a nástupci jeho byli syn Jan 1529—1536 a tohoto syn Jindřich († 1573). Jindřichovi synové Jan a Vilém následovali za sebou. Tomuto zabrán D. z pokuty a prodán r. 1623 Albrechtovi z Valdšteina. Zůstal od té doby při Zámrsku. (H. I. 230.)

Dobřín, ves u Roudnice, která již stála ve 13. st. Patřivala ke kostelu Vyšehradskému, avšak král Václav II. vyměnil si ji, daroval ji (1295) k biskupství Pražskému a od té doby držena k Roudnici.

Dobřín, ves u Vyšního Brodu (česky *Dobřín*?). R. 1259 příp. se jako ves Svato-míra z Němčic, nikoliv však výslovně; později patřila ke klášteřu Vyšňobrodskému.

Dobřínov (staroč. *Dobřienov*), ovčín u Rychnova, n. ves, jež se příp. r. 1411. Obyvatelům r. 1498 od Viléma z Pernšteina odúmrti odpuštěny. Platilo to pro tu větší část, která patřila k Rychnovu. Jeden dvůr patřil k Ledské a prodán ok. r. 1530 k Hoděčínu. Na té části povstal dvůr popl. a krčma, což oboje pr. (1588) Albrecht Absolon z Ledské k panství Rychnovskému. V 17. st. ves spustla.

Dobříš, město, příp. se poprvé r. 1252 jako dvorec královský; král Václav I. tu tehdá listy vydával. Prvotní ves rozkládala se na suché vysočině u nynějšího hřbitova

a patřila roku 1321 Štěpánovi z Tetína, jenž ji znova vysadil právem zákupným. Král Jan získav zase D. postavil tu hrad (nyn. starý zámek), připojil k němu ves-nice od Kamýčka a zřídil k němu služebná manství. Karel IV. přebýval tu r. 1371. Václav IV. také tu bydlel r. 1386 a podřídl nějaký čas panství D. purkrabství Žebráckému. Král Zikmund zastavil D. (1422) Bedřichovi a Hanušovi bratřím z Kolovrat, z nichž tento tu někdy sídlil. Král Jiří vyplatil D. od Hanuše, syna Hanušova, a zapsal ji r. 1461 synům svým, avšak již r. 1472 byla v zápisném držení Jindřicha ze Švamberka, jenž jí postoupil r. 1491 Děpoltovi z Lobkovic († 1527). Synové jeho postoupili D. za to, že jim Osek dědičně byl dán, králi Ferdinandovi (1530). Tento dal D. Vilémovi Švihovskému z Ryžemberka do života, po čemž tento panství za poslední doby schátralé opravoval († 1551). Syn jeho Ferdinand držel D. až do roku 1569, kdež D. králi Maximilianovi postoupil. Za správy komorní nakládaly se na panství velké peníze, poněvadž bylo v stavu chatrném. Bývalá ves, která byla v 15. st. v městečko vzrostla, byla zase spustla a povstala nová ves na nynějším místě. Obyvatelé její domáhali se r. 1571 až 1575 městských živností. Hejtmán Oldřich z Doudleb dal r. 1589 kostelík nový u D. (u krchova) dělati; za to byl hrad spustl a bydlelo se v nové tvrzi u dvora (nyn. zámek). R. 1630 prodáno panství D-ské Brunovi hrab. z Mansfelda dědičně. R. 1639 městečko skrze Švédy vypáleno. Potomci Brunovi byli v držení D. až do r. 1780, kdež přestala větev tato smrtí Jana Václava říš. hrab. z Mansfelda. Statky jeho dědila sestra jeho Marie Isabella provdaná Kolloredová a tak se dostala D. v držení rodu tohoto, který příjmi Mansfeld k heslu svému přijal. Poslední držitel postavili nový zámek a starý, jenž roku 1720 vyhořel, zřídili za sýpku. Kníže Frant. Gundakar z Kolloreda postavil r. 1797 kostel v městě a kníže Rudolf dal starý kostelík u krchova znova vyzdvihnouti (1807). Erb: Štít modrý, na němž dvě stříbrné věže ze štukoví postavené,

každá s jedním oknem, obě s cimbuřím, červenými střechami a zlatými makovicemi. Mezi věžemi jest brána, v níž stojí sv. Tomáš; jméno jeho také na bráně latinsky napsáno. (H. VI. 100.)

Dobříšské hory (1538) neb Království; tak nazývaly se nynější Hřebený.

Dobřív, Dobřev, Dobřív (stč. *Dobřievo*), ves v okr. Zbirožském, jež patřila ode dávna ke království. R. 1325 byvši před tím zastavena Nachvalovi z Osvračína, spustla a král Jan daroval ji Petrovi z Rožemberka. Byvši opět postavena, držena k panství Strašickému a Zbirožskému. Svůj největší vzrůst děkuje nové době průmyslové.

Dobrnice, i Dobrynice, Dobronice, ves v okr. Habrském, která byla ve 14. a 15. stol. farní a patřila klášteru Sedleckému. Císař Zikmund zastavil D. (1436) Mikuláš Trčkoví z Lípy, jehož potomci je drželi ke hradu Lipnici a později ke Světlé. Po zabrání statkův Trčkovských (1634) daroval Ferdinand II. rychtu Dobrnickou s panstvím Habrským Rynartovi sv. p. z Walmerode. Později D. odděleny a drželi je roku 1680 Jan Arnošt z Erkenprechthausu a r. 1685 Fr. z Thamu. Tento k. Vrbici, k níž D. připojil. Týž znova postavil kostel, který byl v 17. st. na filialní sklesl.

Dobročovice, Dobročovice (prvotně *Dobročovicí*), ves u Škvorce, n. s tvrzí, patřivaly ke Kolodějům, ale prodány od nich (1403) Petrovi z Myslína († 1406). R. 1415 seděl tu Bohuslav z Prahy, předek Hornáteckých z Dobročovic, jež žil ještě roku 1454, není-li to jiný stejného jména. V l. 1454—1457 byly časté pře o tento statek, poněvadž byly na něm dříve rozličné platy zapisovány. V l. 1457 až 1470 příp. se Petr z D. Páni z Klinšteina přikoupili D. ku konci 15. st. ke svému panství Škvoreckému.

Dobročovice, n. ves v okolí Dobrše, v okr. Volyňském, která spustla v 15. st. a r. 1544 se jako přísl. statku Dobříšského připomíná.

Dobrohostův Týn, tolik jako Týn Horšovský.

Dobrohošť (t. j. *Dobrohostův dvůr*),

ves u Kosovy hory, původistě Svatkovských z Dobrohoště (1453 Ondřej, 1455 Přeč), jichž jeden předek Petr (1488 až 1499) býval ve službách pp. z Rožemberka. Na počátku 15. st. seděl tu Jindř. Opršal z Jetřichovic, jež prodal D. ok. r. 1541 Lovčickým z Pohnání. Brzo potom k. D. páni z Říčana a připojili ji ke Kosové hoře. Držitel její Sezima z Vrtby daroval dvůr zdejší (1623) Bohuslavovi Kořenskému z Terešova († 1656), po němž následovali Zdeněk syn († 1689) a Jan Petr vnuk. Od Jana Václ. Měsíčka z Výškova dostala se D. r. 1753 do rodu Malovcův a r. 1798 koupil ji Jan Václav Božek Dohalský z Dohalic, jehož rodu posud náleží. (MB. VI. 109.)

Dobrohošť, Dobrohoštice, n. farní kostel v arcijáhenství a děkanství Bechyňském, jehož bývalá poloha ještě není na jisto vyšetřena. Z paměti jest o něm toliko známo, že tu v l. 1352—1405 se fara připomíná a že r. 1404 dán byl rozkaz Matěji, faráři zdejšímu, a faráři Chelčickému, aby vyšetřili škodu, která se stala kostelu ve Větší Hůrce zatopením nového rybníka. Z toho jde na jevo, že stával kostel ten v krajině okolo Vodňan.

Dobrohošť (1255), potok Vizňovský, tekoucí do Stenavy.

Dobroměřice (pův. *Dobroměřici*), ves u Loun, jež se příp. r. 1325. R. 1331 byl tu farní kostel a ves patřila z části Berovi, rychtáři Lounskému, jež ji daroval t. r. kláš. sv. Maří Majdalény v Lounech. Druhá část patřila rozličným měšťanům Lounským. Podací náleželo držitelům společně. Po r. 1420 opanovala D. obec Lounská a držela je až do r. 1547, kdež všechny statky své propadla. D. a jiné vesnice sice jí navraceny, ale po druhé zabrány r. 1621 a zastaveny Volfovi Ilburkovi hrab. z Vřesovic, jehož dědici je drželi k Novému hradu. Teprve r. 1661 od obce Lounské zase vyplaceny. Kostel stal se po r. 1623 filialním.

Dobronice (pův. *Dobronici*), ves nad Lužnicí s kostelem sv. Maří, jež byl roku 1350 farním. Pod ním záhy povstala tvrz, jejíž držiteli byli Diviš (1322), bratří Vlček

a Matěj (1344 a t. d.). Po tomto († 1369) následoval syn Diviš z D. (1373—1417), s nímž tu měli díly ještě tři zemané. Asi r. 1412 zapsal Diviš statek svůj Vojtěchovi, Janovi a Lipoltovi z Kraselova bratřím. Od jednoho z nich převzal D. Jan ml. z Malovic a ten je prodal (1443) Rynartovi od Dubu, po němž od r. 1455 Oldřich z Rožemberka následoval. Asi v ty doby přestavěna tvrz v tvrdý a velký hrad. K uhrazení velkých rodinných dluhů pr. D. (1459) Vítovi ze Rzávého († 1469), po němž následovali synové Víta a Jindřich, z nichž onen držel pak D. sám. Nástupcové jeho Jan a Ondřej († 1514) bratři Vítové rozdělili statek na dva díly. Od synův jich skoupeny obě polovice (1527—1528) skrze Volfa a Jindřicha br. Hozlaury z Hozlau. Po r. 1543 držel je Jindřich sám († 1560) a zanechal je pěti synům, kteří se r. 1572 dělili; Jan a Kryštof vzali každý po polovici D. s přísl. dvojím dělením již valně ztenčeným. Janův díl připadl pak třem jeho bratřím, z nichž jeden Jetřich dostal za díl čtvrt zámku a Kryštof držel tři čtvrtiny. Tento přík. r. 1599 díl Jetřichův a zemřel r. 1618. Při dělení jeho synův dostal D. za díl svůj Jan Jiří, jenž mezi povstáním zemřel. Statek jeho k ruce král. komory vzatý k. bratr jeho Bohuslav († 1636), jenž jej však nedovedl zaplatiti. Proto statek jeho zase od komory ujat a odevzdán Ferd. Pruggerovi z Grienburka. Dcera tohoto Anna Jakoba vdaná Klebelsberková pr. D. (1691) koleji jezovitův u sv. Klimenta z Praze, kteří je připojili ke statku svému Opořanskému. Prostranný zámek D. ký učiněn jest residence, aby chovanci tu své prázdny trávit mohli. Po vystavění residence Opořanské zanedbáván zdejší zámek a když byl řád jezovitský r. 1773 zrušen, teprve od správy studijního fondu zanedbáván a r. 1790 rozmetán. Kostel sklesl po r. 1623 na filialní. (H. VII. 36.)

Dobronice, ves u Chýnova, bývala v držení kostela Vyšehradského. R. 1421 dostaly se zápisně v držení Petra ze Zmyslova, po němž následovali roku 1437 Mikuláš Sokol z Lamberka a okolo r. 1454 Jan z Dobronic, držitel

vladyčí části. Pak následovali rodové Břekocův a Malocův v držení zápisné části, oboje pak držel Jindřich Lapáček ze Rzávého, jenž r. 1557 část duchovní dědičně k. Synové jeho skrovný statek l. 1588 na šest dílův rozdělili, ale všechny ty k. již r. 1589 Mandaléna Malocová z Lisova a příp. je k panství Chýnovskému. Potom tvrz zdejší zanikla. (H. IV. 297.)

Dobropůl viz Dobrépole.

Dobrotěšice, n. ves neznámé polohy, ale bezpochyby v krajině záp. od Milevska, kterou pr. Jindřich biskup († 1197) hrab. Jiříkovi k nadání kl. Milevského. Později se nikde nepřipomíná.

Dobrotín, správně české pojmenování vesnice za Nov. Bystřicí (něm. *Dobroten*).

Dobrotín, r. 1291 ves někde u Myslkova a Chýšky, vých. od Obděnic.

sv. Dobrotivá, jinak **Ostrov**, vlastně klášter sv. Maří a sv. panny Dobrotivé na Ostrově, farní ves a n. klášter, založený od nábožného Oldřicha Zajíce z Valdek a pro poustevníky řehole sv. Augustina. Nadal jej důchody dostatečnými a synové a potomci jeho přidávali vesnic a dědín. Oldřich Zajíc, děkan kapituly na hradě Pražském, přinesl do Čech (1320) ostatky sv. Benigny a umíraje (1326) ustanovil, aby v klášterním kostele na novém oltáři v malé prostřední kapli byly vystavěny; odtud zván klášterem sv. Dobrotivé, byv před tím obecně Ostrovem nazýván. Papežskou bullou d. r. 1401 dány odpustky těm, kteří by k dotčeným ostatkům putovali. Konvent stál pod převory, kterými byli r. 1353 Štěpán, r. 1411 Vachek ze Zbiroha (dědil některé knihy po arcibisk. Zbynkovi). Za husitských válek prý sem kališníci v l. 1421—1425 přišli a klášter vypálili, avšak ze současných pamětí nic o tom známo není; spíše se zdá, že klášter jsa pod ochranou katolických sousedův bouře přetrval. Jisto jest, že v 15. stol. hynul a že se převor Mařík r. 1496 do Říma odebral, aby vymohl odpustky pro každého, kdo by k obnově kláštera přispěl. Jan Zajíc z Hazemburka, Jan ze Šelmburka a Zdeněk Lev z Rožmitála sice kostel obnovili (asi 1496), nicméně spustl zase

a l. 1569, když klášterství Václavovi Zajícovi z Hazemburka († 1578) za díl otcovský bylo vykázáno, byl již od mnichů opuštěn. Dědic jeho Vilém Zajíc prodal r. 1591 klášter, tvrz s dvorem popl. a vsi Zaječov, Těny, Těžkov, Dlouhou Lhotu, Dlouhý Újezd, Třtěnici, Drozdov, Zaluží, Jivinu, Kvaň a Borek Ladislavovi starš. z Lobkovic na Zbiroze. Pod vládou Zbirožskou klášter dlouho se vykřísiti nemohl. R. 1620 zabloudila sem jízda uherská a prý vybrala, co se najíti dalo, avšak mnoho toho nebylo, poněvadž byl ještě r. 1627 klášter celý pustý a zbořený kromě kostela. Jan Koleneč z Kolna, hejtman Zbirožský, obnovil pouti (1639) a opravil kostel z dobrovolných příspěvků. K prosbě pak augustiniánů u sv. Tomáše navrácen jest jim klášter r. 1676, avšak bez vesnic. První převor Chrysost. Otto 1676 začal se stavbou nového kláštera, v němž pokračovali Filip Rosenthaler (1677) Tomáš Scharf (1680) a Alex. Schimmel (1689). Převor Rafael Pelikán (1689) pokryl kostel, nástupce jeho Valentin Weidner (1692) pilně sbíral paměti klášterní. Pak následovali Jeronym Ebenauer (1693), Tomáš Scharf (1694), Kunrat Štěpán (1701), Bernart Schindler (1704), Alex. Rosenthaler (1706), Tomáš Scharf (1707, po třetí). Převor Ant. Czackert (1712) dobyt si o obnovení kláštera (dostavěn r. 1720) takových zásluh, že se může zváti jeho druhým zakladatelem. Pak následovali Rafael Sichrovský (1727), Fortun. Ketner (1728), Andreas Keyser (1731, jenž císaře Karla VI. v refektáři uctil), Rafael Sichrovský (1744), Kajetan Fux (1750), Titus Čečatka (1752), Eustach Havlata (1757), Tobiáš Barolar (1760), Cyrill Portz (1769), Kazimír Roudnický (1773), Nebridius Tauchmann (1775), Matouš Chotěborský (1777), Bernart Mitis (1779). R. 1785 proměněn chrám zdejší ve farní, ale počet bratří tak ztenčen, že tu zůstal jedině převor (spolu farář) s kaplanem a ostatní místnosti vykázány k potřebám školským. Jako převorové pak následovali 1790 Max. Korren, 1792 Jan Rauch, 1805 Jan Elger, 1811 Inoc. Hlaváč, 1815 Chrysost. Vokoun, 1827 Jeronym Emler, 1845 Klim. Schrei-

ber, 1868 Hugo Koblitz, 1871 Marcel Hnízdo († 1889), 1890 Ondřej Laffar, 1891 Bernart Brand. (PA. IV. 72, výpisy p. převora Branda.)

Dobrouč Dolní (strněm. již *Libntal*), městys, prvotně ves, která se dostala kl. Zbraslavskému a od té doby držena byla ke hradu Landšperku. R. 1349 byl tu farní kostel, který postoupen k biskupství Litomyšlskému. Později dostala se k panství Lanškrounskému. Po r. 1623 zanikla tu fara a D. s kostelem patřila ku Čermné. Fara obnovena r. 1765 prací kníž. Jozefa Václava z Lichtenšteina, avšak teprve r. 1793 farní dům postaven.

Dobrouč Horní (staroněm. *Dietrichsbach, Dietreichsbach*), ves u Čermné, která se r. 1292 dostala kl. Zbraslavskému a držena byla ke hradu Landšperku. Roku 1349 byl tu farní kostel, který postoupen k biskupství Litomyšlskému a po r. 1623 na kostel filiální sklesl.

Dobrovice (staroč. *Dobroviceves*, t. j. Dobrovitova ves), město a od r. 1249 sídlo panské Mstidruha z D., jenž byl praotcem Chlumův z Chlumu (1220—1249), purk. Pražský V 14. st. patřila část vsi, tehdy farní, k Vinařicům a část s tvrzí drželi potomci Mstidruhovi (1267—1279 Mstidruh, 1319—1322 Mutina, 1356 až 1371 Mstidruh, 1371—1407 Hereš, 1407 až 1438 Mstidruh, 1440 Jan, 1456 Hereš, 1479 Smil, 1505 Hereš, 1522—1545 Jan), Janovi synové prodali D. r. 1545 bratřím Budovcům z Budova. L. 1551 koupila D. Anna z Vartemberka vdova a skrze ni dostala se druhému jejímu muži Jindř. z Valdšteina. K prosbě jeho král Ferdinand r. 1558 D. za městečko a tvrz zdejší za zámek vysadil, po čemž týž pán v l. 1559—1571 kostel zdejší a r. 1578 zámek znova vyzdvihl († 1579). Po poručenství následoval napřed Vilém Vok starší syn († 1593), a potom Heník, mladší jeho bratr. Týž založil v zámku tiskárnu, v níž knihy své a některé cizí tiskl. Po věstnou se stala kniha o pomínutých politických událostech zde tištěná, kterou sepsal V. Majrle a Heník vytiskl (1616). Pro ni dal tiskaře O. Mizeru pokoutně stíti, aby proti němu nesvědčil. R. 1612

dal městečku svobody. R. 1623 zabrána D. a prodána Albrechtovi z Valdšteina, od něhož ihned postoupěna Adam. z Valdšteina († r. 1638). D. držel po něm syn Maximilian († 1654) a po něm páni z téhož rodu (Frant. Augustin, 1684—1702 Karel Ferdinand, 1702—1713 Karel Arnošt, 1713—1733 Jan Jozef, pak tohoto dcera Marie Anna. Sňatkem dostala se D. v držení rodu Fyrštemberského a od nich odkazem (1808) v držení rodiny Thurn-Taxis. R. 1732 obnoven kostel, r. 1831 proměněn zámek v cukrovar. Erb: Štít červené barvy, v němž od spodku do polovice zeď ze štukovi se dvěma věžemi s červeným příkrytím a bílými makovicemi, ve kteréž zdí ze spodku brána otevřená s dveřjemi otevřenými, panty bílými staženými a se zavěšenou spadací mříží bílé zaostředí mající, vše zlaté barvy a nade zdí nad stínkami mezi věžemi štít se čtyřmi lvicei, dvěma zlatými v modrém a dvěma modrými v zlatém (erb pp. z Valdšteina — H. X. 325, PA. VIII. 249).

Dobrovítov, ves v okr. Čáslavském, n. s farním kostelem (1355) a tvrzí. Ve 14. st. byla rozdělena na dva neb tři vladčící statky. Něco se dostalo ke hradu Chlumu (před r. 1361), ostatek byv jměním vladčím skoupen pak od Dobrovítovských z Újezda (snad Jana r. 1455). Jiřík, poslední toho rodu (1507—1533), odkázal D. vnukům svým Václavovi a Jiříkovi a Janovi, bratru jich, vše Špetlům z Prudic. Jiřík prodal D. (1560) Arnoštovi, falckrabě na Rýně, po němž spadal na krále. Dostal se pak Martinovi Hanuši ze Šaratic (ok. r. 1567), po němž následoval syn Jan (1599 a t. d.). Zuzana Salavova, sestra a dědička jeho, prodala D. (1629) Maří Majdaléně Trčkové z Lobkovic. Po zabrání statkův Trčkovských darován r. 1636 Valterovi Devereux, avšak syn jeho Martin přišel oň pro dluhy. Pak nabyl D-a (1651) Ferdinand Robmháp ze Suché, od jehož potomkův prodán r. 1700 k Tupadlům. Po r. 1623 sklesl kostel na filialní. (M. XI. 55.)

Dobrovíz, ves v okr. Smíchovském, jež se r. 1238 připomíná. Tehdá ji daroval Všebor Hrabišic klášteru Zderazskému.

Roku 1400 tu stála tvrz. Pražané dali D. (1422) Mik. Tkaničkoví, avšak cí. Zikmund zastavil ji (1436) Tvochovi z Nedvídkova, od něhož ji koupil (1447) Jindřich z Kolovrat a z Libšteina. Po něm dědil D. Zbyněk Kornouzký z Kolovrat (1473), ale roku 1487 patřila zase k Buštěhradu. Při témž panství zůstala i v 16. st., stala se pak statkem dědičným a skrze dělení v rodu Kolovratském dostala se ke statku Středokluckému.

Dobrš, farní ves v okrese Volýnském, n. s tvrzí. Ve 14. st. byl tu varný kostel, jehož podací měli 1377 Petr, 1390—1437 Jan, Vyntř a Přibík, synové jeho, předkové Kocův z Dobrše. Po nich pak následovali 1454—1466 Václav, 1479 a t. d. Jindřich a Přibík bratří, od r. 1528 Kryštof († 1563), syn jednoho z nich, jenž r. 1561 kostel obnovil. Václav (1608), vnuk předslého. Ten odkázal statek strýcům svým, ale po dělení r. 1609 učiněném byla část v držení Viléma, Adama a Jana Kocův a část od r. 1615 v držení Jana Kryštofa Kavky z Řičan. Ke spojení došlo, když vdova Anna Řičanská z Klenového roku 1631 díl Kocův koupila. D. dědil potom Přibík Jeníšek z Újezda, jenž prodal D. (1651) Ctiborovi Václ. Chřepickému z Modličkovic. Od syna jeho Frant. Albrechta koupila D. Apolena Lidmila hr. z Althanu roz. z Račina (1690) a od syna této Zikmunda Adam František kníže ze Švarcenberka, jehož potomstvu posud náleží. Po r. 1623 zanikla tu fara a D. patřila napřed k Vacovu, potom k Česticům. R. 1709 založena tu zase samost. duchovní správa a r. 1725 fara. Ze starého zámku udělána dílem škola, dílem rozprodán. (H. XI.)

Dobruška, město, prvotně ves řečená Lešno, která jméno D. teprve potom obdržela, když od pp. z Dobrušky za městečko vysazena a zdmi ohrazena. Když však Mutina z D. měšťany k robotě nutil, vzepřeli se a podvolili se jen k placení šosu (1320). S městem povstal i farní kostel, jež Mutina a syn jeho Sezima hojným nadáním obdařili (1361). Tento obdařil obec (1364) právem Magdeburským neb Hradeckým. Posud držena D. ke hradu

Opočnu, avšak když Sezima r. 1373 zemřel, dostal ji na díl druhý jeho syn Jan a držel ji ke hradu Frymburku, kromě několika domů, které zůstaly při Opočně. Proto také Jiřík z Dubé, jsa pánem na Frymburce (1432), obci právo Magdeburské a Hradecké potvrdil a výslovně svobodu propůjčil, aby o statcích svých řídití mohli. Později dostala se D. zase k panství Opočenskému. Samuel z Hrádku obnovil jí (1481) výsady, Mikuláš Trčka z Lípy vymohl obyvatelům majestát na dva výroční trhy (1495), potvrdil svobody (1501) a r. 1502 dům, který jim k bytu dal, za špitál vysadil a osvobodil a též špitál platy a užitky nadal. Jan mladší Trčka daroval jim les Drnov s Doubravou (1540), špitál nadal platem z Křovic, potvrdil svobody obce, již daroval odúmrti, a dovolil, aby i bezdětní sousedé o statcích řídili (1542) a propůjčil konečně všem svobodu volného stěhování a přijímání do obce. Jaroslav Trčka dovolil, aby mohli piva vařití a šenkovati, vína a sůl skládati a prodávati (1582). Synové jeho Vilém a Kryštof Jaroslav rozmnožili počet vesnic, do nichž pivo vystavovali, potvrdili jim dvůr Běstviny před tím koupený (r. 1596). Kryštof jim pak slevil platy dávané ze vsi Křovic a rozmnožil důchody špitálu (1598), Jan Rudolf Trčka potvrdil všechny svobody (1601), vymohl majestát na trhy téhodní, koňské a dobytčí a zavázal všechny poddané na panství, aby obili na trhy do Dobrušky vozili (1616). T. r. vyměřil obci řád náboženský pod obojí, svým složením velice krásný. Po r. 1623 prováděna tu katolická reformace. R. 1634 potvrdili poručníci Trčkovští svobody, ale odňali Dobrušským právo, pivo do vesnic panských vystavovati. Výsady ty pak stvrzovali roku 1635 Ferdinand III., roku 1657 Ludvík Kollorodo a r. 1694 Jeronym, a r. 1726 Rudolf K. Jeronym za to, že upustili od vystavování piva do vesnic, várníkům daroval rybníčky a slevil platu. V l. 1711 až 1712 zbořen starý kostel pro skrovnost svou a potom nynější postaven. Kromě požárů r. 1565 a 1702 utrpěla D. mnoho velkým požárem r. 1806. V l. 1849—1859 byla D. sídlem okr. soudu. R. 1866 zkou-

šela mnohonásobné svízele. Erb: Štít červený, na němž dva stříbrné pruhy pošikem od pravé k levé, helma otevřená s korunou a přikryvadly červené a stříbrné barvy. Z helmy vynikají dva rohy červené, z nichž každý posázen jest pěti praporečky téže barvy.

Dobruška, hrad (?), po němž se nazývali páni z Dobrušky dříve ještě, než ves Lešno se stala městečkem Dobruškou, snad hradiště u Dobřan.

Dobrušské děkanství neb kraj děkana Dobrušského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Dobrušku, Opočen, Přepychy, Voděrady, Černíkovice, Solnici, Skuhrov, Újezd Bílý, Uhřínov, Dobrý, Deštný, Černčice, Bohuslavice, Dobenín, Krčín, Třebešov, Skalici, Hrádek, Olešnici, Dobřany, Slavoňov, Zákraví, Náchod, Levín (v Kladsku), Hronov, Čermnou (Něm.), Machov, Starkov, Vernífovice, Zálezly, Ůpici, Rtyňi, Bohušín, Kostelec Červ., Hořičky a Chvalkovice.

Dobrý, Dobré (stč. *Dobray*, odtud něm. *Dobrey*), farní ves za Opočnem, která měla již ve 14. st. farní kostel a patřila klášteru Svatopolskému. Po r. 1420 dostala se s celým klášterstvím v držení světských pánův, připojena k Opočnu, s klášterstvím pak dědičně doprodána. R. 1635 odtržena od Opočna a přidána k panství Černíkovskému. Kostel zdejší prvotně dřevěný (s oltářem r. 1601 postaveným) zbořen skrze Frant. Karla Libšteinského z Kolo vrat a r. 1739 nový postaven, fara pak, která zanikla po r. 1623, zase r. 1787 obnovena.

Dobšice (*Dobschitz*) viz Dubčice.

Dohalice Horní a Dolní a Dohaličky, tři vesnice v okresu Nechanském. V Dohaličkách byl od r. 1354 farní kostel, v Dolních D-ích tvrz. Z vladyk zdejších připomínají se r. 1352 Václav a r. 1354 Martin Kosa, 1380 Diviš, 1403 Jan Tluksa. R. 1395 žil Bořek, praotec Dohalských z Dohalic, s bratrem Jarkem (1415). Kromě těch připomínají se 1437 Václav Tluksa, 1440—1460 Prokop, 1453—1484 Jarek. Synové Bořka Dohalského (1497 až 1512) dělili se r. 1536; syn Mikuláš dostal D. a připojil je k Vysokému Veselí,

k němuž do sklonku 16. st. patřily. Od r. 1591 seděl tu Hynek († 1617), jenž odkázal D. dceři Anně Lidmile, vdané Boryňové, ale tehdejší Dohalští opřevše se tomu, způsobili, že pořízení bylo zničeno. Pře ty se protáhly až do r. 1651, kdež přičeny D. Janovi ml. a Václavovi. Roku 1660 dostal se díl Janův Václavovi Zárubovi z Hustířan, jehož potomkům patřil do roku 1707. Šafgočové koupivše zboží to připojili je k Sadové, měvše druhý díl již od r. 1661. Fara po r. 1623 zanikla a obnovena teprve r. 1736; mezitím patřily D. farou ke Hněvčevsi. (H. V. 341.)

Dohnau, český Donín.

Dokez, r. 1264 pojmenování potoka, na němž vysazeno tehdá nové město téhož jména (nyní Dokzy), r. 1553 slove řeka Hákov.

Doksany (pův. *Dokzané*, v 16. stol. i *Dogzany*), farní ves u Roudnice, n. slavný klášter panenský řádu Premonstrátského. Založila jej r. 1142 neb 1143 Kedruta kněžna (manželka Vladislava II. a dcera Leopolda Rakouského), tak aby kněz z kl. Strahovského jako probošt měl vrchní řízení. R. 1145 dokonána jest stavba kostela s konventem a deset panen z předních rodů domáčích do kláštera uvedeno. Kněžna s manželem obětovali k nadání kláštera několik vesnic v okolí, k čemuž přikoupen r. 1176 újezd Radoušovský. Biskup Jindřich Zdík a potomní panovníci přidali statků v severních a západních Čechách. Některé vesnice si vyměnili za jiné a všecko jmění klášterní r. 1226 od krále Přemysla potvrzeno. R. 1220 vyhořel klášter, na kostele shořela střecha, ale silné klenby jej zachránily. V 13. st. rostlo jmění kláštera v Loketsku. R. 1232 založen od něho Kynšperk, později obdržel i klášter to, že podání jeho z pravomocnosti úřadův krajských vyjímání. Všecka ta práva i od papežův schválena. R. 1278 vyplněn jest klášter od rot Braniborských; panny utekly napřed do lesů a později do Litoměřic. Klášter obnoven za Václava II., který jej proti škůdcům chránil, avšak vyhořel po třetí r. 1295. Prvními probošty byli: Erkebald (1145), Albert (— 1175), Volfram († 1195?). Pertolt († 1212), Vyntif († 1234?),

Paběn († 1242), Heřman († 1249), Gottfryd (c. 1260), Jan I. († 1263), Heřman († 1267), Kunrat († 1276), Jan II. († 1282), Petr I. († 1282), Žibřid († 1295), Edmund († 1300), Šimon († 1310). Převořiše byly: Ida (1145—1175), Eliška Přemyslovna, Markéta, její sestra († 1195?), N. jména neznámého (prý Silla??, † 1209), Předslava († 1220?), Střezislava († 1228), Kateřina († 1240?), Markéta, Jitka († 1251), Božena († 1270), Domaslava († 1281), Anežka, Aléna (— 1298), Vratislava (zemř. r. 1314).

Králové Jan (1336), Karel (1358) potvrdili svobody kláštera, který na světské stránce čím dále tím více prospíval. Když r. 1421 v červenci vypraveno vojsko Pražské k posilnění Žateckých a Lounských a sehnání nepřátel, vzat jest klášter D-ský a vypálen. Panny utekly do lesů, když však se navrátily, našly klášter tak spustošený, že se v něm bydleti nemohlo. K tomu uchvátíl vladařství nad klášteřem Hynek z Valdšteina. Uchýlili se tedy do dvoru svého v Litoměřicích. Klášterní statky rozchváčeny od světských pánův. Také Zikmund císař jich drahně rozstavil a slib jeho (1434), že bude zase vyvazovati, byl neupřímností. Pannám zůstal jen klášter s okolím a Nový dvůr. I katolický Zbyněk Zajíc bohatl z klášterství. Panny, usadivše se v klášteře zase, dosáhly r. 1456 právo, zastavené statky vykupovati. Probošty do té doby byli: Gotfryd II. († c. 1318), Ondřej († c. 1323), Mikuláš (— 1327), Petr (1328), Jetřich (— 1339), Arnolt († 1342), Soběslav († 1350), Jetřich († 1352), Florian († 1354), Aleš († 1368), Vincent († 1380), Beneš († 1396), Jimram († 1406), Mikuláš (zemř. 1420), Děpolt z Ryžemberka (1421, zemř. 1461). Převořišemi byly: Adléta († 1340), Mathilda († 1348), Jitka († 1388), Jilka († 1408), Anna řeč. Šťastná († 1410), Adlička († 1430), Markéta († 1453), Adléta Berkovna († 1477).

Probošt Václav z Louky († 1501) stavěl zase klášter a zjednal si majestát (1493), že již nic z klášterství zastaveno nebude. Nástupcové jeho Jan Cipra († 1503), Stanislav (1503—1515), Jan Bochovský (1515

1531) a Jan Fryvaldský (1531, † 1565) pomalu vyvazovali zastavené statky. Stav kláštera se lepšil za násl. proboštů (Leonard Schütz † 1575, Vít Herolt † 1585, Jozef Werner † 1591, Jan Voit † 1598, Jan Konrad † 1600, Zikmund Kohel 1600—1605). Probošt Melichar Roman († 1621) snášel všelijaká protivenství; neb vzbouření poddaní přepadli klášter (1619), z něhož probošt i panny uprchli do Roudnice; stavové pak klášter zabrali. Statky některé prodány, nežli však došlo k prodání všeho klášterství, zvítězili císařští na Bílé hoře. Převoršísemi za té doby byly: Žofie († 1500), Lidmila Zodalova (— 1535), Markéta z Trojanovic (1535—1541), Anna Plzenská (1541 až 1551), Františka Heilerova (1551 až 1563), Jitka (1564), Markéta Velenská z Veleně (1564—1566), Markéta z Kulmpachu (1566—1582), Markéta Znojemská.

R. 1621 dosazen za probošta Kryšpín Fuk, jehož koadjutorem byl Václav Althans. Tehdáž obdrželi proboštové infuli a berlu od papeže (1628) a důstojnost zemských prelátův od císaře. R. 1631 vpadli Sasové do kláštera a tak nezbedně se tu chovali, že převoršíše Kateřina Maierhoferova z toho zemřela. V následujících letech zle tu řádili i přátelé i nepřátelé (1632—1635). Když Althans r. 1637 zemřel, dostal se Norbert z Amelunxen na jeho místo a stal se r. 1640 proboštem. R. 1639 uprchly panny do Litoměřic a Švédové potom kl. vybrali nejednou. L. 1642 přišli sem zase Švédové, panny utekly do Prahy, ale na cestě oloupeny od cís. vojáků. Vrátily se r. 1644, ale uprchly zase r. 1646 a klášter od Švédův dokonale vytloučen. Tři léta potom bydlely v Praze. R. 1647 stal se proboštem Mikuláš Plutzer; ten a nástupce jeho Cyril Hofmann (1656, † 1669) pečovali a obnovení stavení klášterských. Následovali pak Hyacint Hohmann (1678), Dominik Giruth (1679, † 1689), Frant. Waldhauser († 1692) a Bruna Kunovský († 1709), který klášter zase ke květu přivedl. Probošt Jozef Mika, rodák z Pelhřimova (1709, † 1733), vystavěl nádherně klášter a kostel (1720—1725), ale krásnému slohu starožitného kostela velice ublížil. Napsal také dějiny kláštera (1726).

Jeho nástupcové: Benedikt Bayer († 1754) a Jozef z Winkelburka († 1797) mnoho strastí snášeli od pruského vojska. L. 1758 chovali se tu Prusové jako zloději, r. 1778 bojováno v okolí kláštera. L. 1779 přijel do D. císař Jozef II. R. 1782 zrušen kl. D-ský (od 200 let poněmčený). Přišel sem Filip hrabě z Kolovrat, hejtman kraje Rakovnického a nerudně si vedl (prelátovi i kříž na prsou sebral). Převoršísemi byly za té doby: Kateřina Vyšatova († 1637), Saloména Müllerova († 1655), Kateřina Dultova († 1669), Juliána hr. Sekyrkovna ze Sedčic († 1692), Cyrilla Proyova (zemř. 1701), Beatrix Údrcká z Údrče (1701 až 1722), Hyacinta Mateřovská z Mateřova († 1724), Hildegunda Frölichova († 1726), Mathilda Pachtovna z Rajova († 1727), Anežka Reitenbergerova (1727—1752), Nepomucena Schweisingerova (1752—1757, † 1779), Libertina Rosova (1757—1771), Eliška Pihlerova (1771—1782). Poslední panna (Augusta Hellovna z Heldenwerthu) zemřela r. 1837 v Pátku.

Klásterství D-ské zabráno k c. k. náboženskému fondu. Strahovský opat pečoval o vydržování kněze, nežli zřízena administrace, odtud od Strahovských obstarávaná. Bývalé klášterství najala si roku 1790 kněžna Terezie Poňatovská roz. Vchynská († 1806), laskavá paní, s níž tu býval syn její Jozef, známý z válek francouzských. Roku 1798 koupil D. Jakub Wimmer, ale již r. 1799 následoval velkou kupecký dům Ochs-Geymüller. Konečně se dostaly D. v držení rodiny Leksův, kteří se od svého povýšení na šlechtictví Lexa z Aehrenthalu psali. Potomstvu jeho posud náleží. (PA. V. 162.)

Dokzy (u vyslovení *Doksy*, pův. *Dokez*, něm. již r. 1293 *Hirschberg*), město, jež vysazeno r. 1264 na vodě Dokzy a poprvé r. 1293 jako městečko se vyskytuje. D. byly přísl. panství Bezdězského a právo jich vztahovalo se na severní polovici téhož panství, jako bylo také v Bělé. Králové dali městečku rozličné výsady, které však shořely. Z těch příčin král Jiří (1460) svobody městské s hrdelním právem, trh téhodní, vaření piva, osvobození od robot obnovil a statky, dědiny a přísl. městské

potvrdil. Také zástavní držitelé Bezděžští dávali D-ským rozličné svobody (1494) a co jim zatopeno děláním nových rybníkův, zase nahrazeno (1498—1508). Jan Špetle z Janovic pustil jim prodej soli (1526) a daroval jim rybník. Král Ferdinand I. potvrdil jich svobody (1549) a udělil jim výroční trh. Jan z Vartemberka dal jim r. 1580 právo, aby mohli o statcích svých fidity, a vymohl jim t. r. majestát na druhý výroční trh. Také jmění obecní přikupováním dědin tehda se množilo. Asi v ty doby přenesena sem z Bezděže správa panství a při dvoře postaven panský dům. O povinnostech obyvatel ku vrchnosti, poněvadž přestaly D. od r. 1588 býti komorním městečkem, učiněno r. 1619 narovnáni mezi Václavem st. Berkou z Dubé a obcí D. R. 1620 vpadli sem Bavoři, vytloukli panský dům a kostel a mnoho lidí povražдили. Co s sebou nevzali, pobrali potom vzbouřilí sedláci. Za vlády knížete Frydlantského obci ani nepřilepšeno, ani nepřihoršeno; reformace katol. prováděna stále, avšak zvolna. L. 1639 založeny matriky. Císař Ferdinand III. daroval panství D. s Novým Beršteinem Valterovi Buttle- rovi. Poněvadž pak se vdova po něm (Maria Anna) za hr. Ferd. z Heissensteina vdala a jemu D. odkázala, musil se tento porovnat s dědici rodu Buttle- rova a postoupil jim Nový Berštejn, avšak přikoupil r. 1679 statek Bezděžský. R. 1680 prodán D. Arnoštovi Jozefovi hr. z Valdšteina, jehož potomstvu panství posud náleží. Frant. Jozef z V. vysadil r. 1711 zdejší spolek literátů a hudebníků (*Literatur*). Jako v l. 1631—1632, tak i v l. 1740 až 1746 zkoušely D. mnohé svizele od nepřátel. R. 1750 veliká část městečka skrze neopatrnost vyhořela, paměti městské zničeny a pro schudnutí obyvatelstva zakupovali se sem Němci, čímž městečko v 16. st. docela, v 17. a na poč. 18. st. převahou české, úplně poněmčeno. O posledních sto letech opakují se jen zprávy o pochodech vojska, návštěvách vynikajících osobností a pohromách živelních. R. 1842 zase veliká část D. vyhořela, při čemž zase mnoho domácích pamětí zničeno. Menší ohně opakovaly se i v ná-

sledujících letech. Erb: Štít červený a na něm na dvou zelených, ale skalnatých vrších stříbrné čtverhranaté věže, ze štukoví postavené, každá o dvou oknech v horním patře a cimbuří; z pravého okna levé věže vyskakuje stříbrný jelen. (BD. 270.)

Dokzy, Doksy (pův. a ještě v 16. st. *Dokez, Dogez*), ves u Unhoště, n. s tvrzí. Z vládyk zdejších jsou známi: r. 1385 Jakoubek, r. 1405 Petr a Jan, r. 1413—1430 Chval z Očína. Později tu seděli r. 1485 Jindřich z Vraního, r. 1485 dosáhl jich Rudolf z Nedvídkova. Polovice D. dostala se pak Kladenským, držena k Dobré a připojena ke zboží Tachlovskému. Na druhé polovici seděli Delfín a po něm Ruprecht z Haugvic; od toho koupil ji (1545) Jiří Žejdlíc ze Šenfeldu. Potomci jeho r. 1623 odsouzeni statku a polovice tato pak prodána ke Smečnu. (H. VIII. 155.)

Dol Sudkový (lépe *Sudkův*), ves u Černovic, n. s tvrzí, r. 1408 sídlo Maršíka Kostena a později Jana Sudka († j. 1475). Po Bohuslavovi, posledním toho rodu, dědily sestry; Apolena Žehartova ujala D. (1531), kterýž se potom dostal Janovi st. z Leskovce († 1545). Dcera jeho Dorota vdala se za Ladislava Ostrovice z Kralovic a držela D. k Prosečí († 1564). Od synův jejích koupil jej (1576) Zdeněk z Malovic a připoj. ke Kamenici. (H. IV. 300.)

Dolánky, Dolanky (původně *Dolané*), farní ves u Roudnice, jež se přip. r. 1290. Patřivala klášteru Doksanskému a jako fara přip. se již r. 1357. Podací s částí vsi patřilo k témuž klášteru, ostatek (1395 a t. d.) kl. Břevnovskému. Onano část zapsána r. 1436 obci Litoměřické, tuto zastavil král Jiří Vilémovi z Konic, jemuž potvrzena r. 1478 a držena pak ke Kamýku. Oboje části dostaly se zase v držení svých bývalých držitelův. (R. 1547 Litoměřičtí svůj díl propadli.) Kostel zdejší za vlády Doksanské r. 1588 rozšířen a r. 1675 znovu postaven. Farní dům postaven r. 1792.

Dolánky, ves v okrese Teplickém, již r. 1264 sídlo vladycké (Vilémovo). R. 1385 patřily D. k Duchcovu, v l. 1408—1411 seděl tu Zikmund z D. R. 1544 držel Jan

Dlažimský z Vřesovic D. ke statku Ohníči, jež později s Křemuzem připojen ke Kostomlatům.

Dolánky, ves u Podbořan, r. 1391 snad sídlo Václavovo, jež býval místopísařem. R. 1457 soudil se o ně Fremut z Krásného Dvora s Jindřichem Plavenským. R. 1467 prodal D. Drslav Fremut Jindřichovi z Kr. dv. Patřily pak ke Krás. dvoru. R. 1561 k. je Jiřík Fictum z Egrberka, ale prodal je zase r. 1578 Jindřichovi z Polbryc, jež tu tvrz postavil. R. 1582 koupil je Daniel z Michalovic. R. 1615 držel je Diviš Markolt z Tědražic. Později střídali se držitelé a od Adama Štastného Údrckého z Údrče přikoupeny k Podbořanům.

Dolánky, ves u Turnova, nedaleko Rohozce, k jehož panství již r. 1534 patřila.

Dolany (pův. *Dolané*, t. j. obyvatelé dolu), ves u Bohdanče, ve farnosti Ždánické. Příp. se r. 1228 jako majetek kl. Opatovického, jež si ji byl vyměnil za ves Kopisty. V 15. st. patřila ke Kunětické hoře; nějaký čas ji měl Jan Otec z Chrastu v zástavě, ale před r. 1491 postoupil ji Vilémovi z Pernšteina. Odtud držena zase ke Kunětické hoře a potom k panství Pardubskému.

Dolany, ves v okr. Chrudimském, n. vladýcí statek s tvrzí, na němž seděli r. 1384 čtyři sirotci po Mstislavovi z D. Asi roku 1415 žili Vilém a Mařík z D. a v l. 1440 až 1448 Jan. Ok. r. 1495 seděli tu Jakub Flašár z Dolan a syn jeho Prokop. Na poč. 16. stol. držel D. Václav Lorecký ze Lkouše a od toho koupil je Burjan Trčka z Lípy (asi r. 1520). Potom připojeny ke zboží Městeckému. (H. I. 190.)

Dolany, ves u Jičína, v l. 1360—1623 farní ves. Podací kostela náleželo r. 1360 Bohunkovi, r. 1369 Zdeně, vdově po Soběhrdovi, a r. 1407 Mikuláši z D. Část D. prodala r. 1474 Kateřina ze Sekyřic (měvší ji po Janovi Čelákovi z Mečiče, manželu) Bohuslavovi Hruzdovi z Chelčic. V 16. st. patřila většina vsi k panství Velišskému. Druhá část náležela ke tvrzí Třevaci, ale dostala se později také k Veliši. Byl tu také svob. dvůr, na němž seděl r. 1616

Jan Oldřich Klusák z Kostelce; ten přikoupen r. 1715 k Veliši. (M. XV. 66.)

Dolany, farní ves u Kadaně, již r. 1356 farní a majetek Jindřicha a Štěpána z D. a Frycka z Egrberka (r. 1404 Frycka z D.). L. 1405 koupil D. Hajman Kadaňský. Vdova jeho Eliška vdala se za Jana Žehrovského z Kolovrat (1416) a zapsala D. synu svému Mikuláši. R. 1508 patřily k panství Vintřovskému, prodány okolo r. 1545 k Polákům, k nimž před tím jen jeden dvorec náležel. Roku 1730 kostel zdejší znova postaven.

Dolany, farní ves u Klatov (1245), n. s tvrzí, na níž seděli páni z Ryžemberka a z D., totiž 1205 Drslav, 1238 až 1253 syn jeho Sezima, r. 1313 bratři Protiva a Ojíf, r. 1325—1339 Sezima, syn Ojífův. R. 1379 byly D. na tři statky rozděleny. Jeden měl Půta (1378—1398), jež měl tři syny. Jeden z nich Břeněk (1401 a t. d.) byl Žižkovi pomocníkem a padl r. 1420 u Sudoměře. Synovci jeho Karel a Děpolt seděli tu roku 1435. Od sklonku 15. stol. drželi D. Měsíčkové z Výškova (1492 Racek, 1515 Jan a Zikmund, pak Diviš † c. 1590, syn Zikmundův, 1590 a t. d. Kunrat, syn Divišův, 1599 Markéta, sestra jeho, 1612—1631 Bořivoj). Pak následovali r. 1631 Rudolf Čejka z Olbramovic a r. 1640 Karel. Vidršpergárova. Někjaký čas zůstaly v držení Měsíčkův a pak opět Vidršpergárův (až do r. 1673). Později ho nabyli jezovité Klatovští, po zrušení řádu patřily k c. stud. fondu a r. 1805 prodány k Chuděnicům. Kostel po r. 1623 filialní stal se r. 1696 zase farním a od jezovitův znova postaven. (H. IX. 51.)

Dolany, ves v okr. Kolínském, jež patřila klášteřu Sedleckému do r. 1437 a pak ke statku Libenickému, avšak dvůr měl r. 1523 Mikuláš Nyklásek ze Žitenic, jehož potomci (Petr † 1593, Zikmund) tu do r. 1601 seděli. Tehdáž koupil tvrz a dvůr D. Václav Vlčkovský z Vlčkovic, po němž následoval r. 1605 Burjan, bratr jeho. Týž prodal D. (1616) Janovi Oldř. Klusákovi z Kostelce a dcera tohoto Mandaléna (1628) Jindřichovi Maternovi z Květnice. Část tato dostala

se později k panství Kolínskému, k němuž již v 16. stol. ves se statkem Libenickým připojena.

Dolany, veska u Chříče, n. s farním kostelem (1358) a tvrzí. R. 1358 vládli tu Habart z D. a Markvart z Řebříka, r. 1395 Markvart a Slavibor, bratři Vršové, a Půta z D. (1394—1417). Od r. 1428 byl tu pánem Dobeš Vrš z Modřejovic, syn Slaviborův, jenž po r. 1447 zemřel. V držení D. následoval pak Bohuslav z Chlumu. V 15. st. spustly tvrz a ves a zůstal tu jen dvůr s kostelem, který připojen k panství Krakovskému. R. 1530 dostaly se D. dělením ke Všesulovu, ale od tohoto statku prodány r. 1561 Šebestianu Lažanskému z Bukové a připojeny ke Chříči. Fara ta v nábož. bouřích zanikla. (P. VI. 302, H. VIII. 113.)

Dolany, ves u Velvar, ve farnosti Libčické, r. 1322 sídlo vладыčů. Ješek Prosinka z D. pr. D. (asi r. 1337) křižovníkům s červenou hvězdou. V 15. st. pronajímány s tvrzí světským osobám, pak se dostala v jich zástavu. Část za řekou čili Dolánky r. 1455 nevj. mistr od Oldřicha Medka z Valdeka vyvadil. Ostatek byl v 16. st. připojen ke Chvatěrubům. Část tato vyplacena a držena pak k Tursku. Jiná část byla dvorem, patřila v 16. stol. Štrouchům z Chlumku a připojena pak k Mikovicům.

Dolany, ves v okr. Stříbrském, která se příp. r. 1266 (snad již 1170). R. 1379 byla na několik vладыčích statků rozdělena. Jeden z nich držel Stach Buben z D., předek hrabat z Bubna (1388—1395), Jan Dolský z Týnce (1522) měl celou ves s tvrzí s bratrem Jiříkem. Polovice onoho dostala se r. 1533 k Úlicům, na druhé seděla dcera Jiříkova Voršila a po ní její manžel Jeronym Nobok z Perkenšteina. R. 1591 měl je Vilém Bohuše z Otešic, potom tu vládli Broumové z Miřetic a od r. 1619 rod Longinův. L. 1650 dostaly se v držení vладыk z Raicenšteina, pak patřily Steinbachům a r. 1764 připojeny k Lišťanům.

Dolany, n. sedění zemanské (ves?), blíž Hostkovic u Holan, kde jest nyní rybník Dolanský (Töllenteich). Spustly v 15. st.

Dolce, Dolec, Údolec, ves v okr. Přeštickém, r. 1379 majetek Jana Manholta. R. 1481 seděl tu na dvoře Otík ze Španova, ale ostatek byl, tuším, pustý; neb r. 1545 patřil dvůr pustý ke Hradišti a ves pustá k Horšicům, avšak v témž století zase postavena.

Dolen, n. manství koruny České, jež zůstaveno r. 1459 při Sasku.

Dolín (dříve *Dolina*, v 17. st. *Dolejn*, správně (?) *Dolyně*), ves u Zlonic, jež se připomíná r. 1325 jako majetek kostela Vyšehradského. Menší část s kostelem farním patřila k biskupství a postoupena r. 1337 kl. Roudnickému a od tohoto přikoupeno také, co tu bylo vладыčů. Jak přešel z držení duchovního v držení světské, není známo. V 16. stol. patřil »Dolejn« k zámku Žirotinu a připojen později k panství Zlonickému.

Dolíanky (původně *Dolín*, *Dolínek*), ves u Odolky, která se r. 1300 připomíná. Byla z části přísl. kláštera sv. Jiří a zůstala v jeho držení snad nepřetržitě. Druhá část patřila ke statku Chvatěrubskému, dostala se pak v držení Kunšův z Lukovec a prodána roku 1571 Janovi z Valdšteina. Část tato dostala se s Kozominem zase ke Chvatěrubům.

Doly, ves u Skutče, povstala teprve v 15. stol. a příp. se r. 1543 jako přísl. panství Rychemburského.

Domahoř (ob. *Domhoř*), ves u Zruče, jež byla již r. 1409 přísl. hradu Zruče. V 15. st., jak se zdá, spustla, poněvadž se po celé 16. stol. nepřipomíná. R. 1657 připomíná se dvůr D., avšak byl pust.

Domamyšl, ves v okr. Vožickém, patřila okolo r. 1400 Čenkovi z Polanky, r. 1454 Janovi Hrobskému ze Sedlce. V 16. st. patřila Smrčkám ze Mnichu. R. 1622 zabrána Jiříkovi ml. Smrčkovi a postoupena napřed Janovi st. Vratislavovi z Mitrovic a roku 1623 prodána Janovi Václavovi Gryslu z Gryslu. V 17. st. připomíná se jako přísl. statku Vodického.

Domanice (pův. *Domanicí*), ves u Luže, n. s tvrzí. R. 1415 držel D. Beneš Brázda ze Srbec. Týž žil ještě r. 1463. Syn jeho Jiřík zemřel okolo r. 1470 a statek jeho dostal se Heřmanovi ze Sulic a dvěma

jiným, od nichž Heřman díly jich vykoupil. Potom příp. D. k Slepoticům a hospodářství zdejší lidem rozprodáno. (H. I. 113.)

Domanice, ves u Radomyšle, n. s tvrzí. R. 1327 seděl tu Hroznata z D., jehož potomek r. 1388 se také Hroznata jmenoval. R. 1414 byl i s manželkou Eliškou a synem Janem mrtev. Statek jeho odumřelý dostal se třem výprosníkům a roku 1416 Janovi Odranci z Drahoníc. Roku 1528 patřily již D. ke zboží Řepického, s nímž se dostaly později k panství Štěken-skému. (H. XI.)

Domanín, ves u Třeboně, kterou pr. Fránek ze Zelyně (r. 1367) bratřím z Rožemberka, kteří ji darovali r. 1376 k nadání kl. Třeboňského. Avšak vedle toho byl tu vladyčí dvůr, který pr. Jan Podlavička ze Lhoty (1378) Petrovi z Miletína, avšak i ten později ke klášteřu přikoupen. Po jeho zrušení připojen k panství Třeboňskému.

Domaradice, Domaraz viz Domaradice, Domoraz.

Domaslav, farní ves v okr. Bezručickém. Stála již r. 1227, neb tehdá ji odkázal pan Kojata Benešovi. R. 1357 byla tu fara, která patřila se vsí ke hradu Krasikovu a s ním později se dostala k panství Bezručickému. Po r. 1623 zanikla fara a D. (zvaná odtud Českou na rozdíl od Domaslaviček neb Něm. Domaslavě) patřila k faře Lestkovské. L. 1708 tu fara obnovena.

Domaslavice (tak správně od osob. jména Domaslav), ves u Č. Dubu, příp. se od r. 1547 jako přísl. panství Dubského. Kníže Frydlantský prodal od něho (1628) D. s pěti vesnicemi Pavlovi Cornazani a manželce jeho Anně Zuzaně v manství a pod léno. Po smrti knížete ponechány D. vdově. R. 1710 patřily se Starým Dubem Janovi Jakubovi Lamotte de Frintropp a zůstaly potom přísl. téhož statku.

Domaslavice, n. ves v okolí Duchcovském, jejíž poloha určitě se neví. D. náležely r. 1203 k prvotnímu nadání klášteřa Oseckého a příp. se též v potvrzovacím majestátu r. 1207. Král Jan potvrdil témuž klášteřu r. 1341 dvůr D.

Domaslavice (méně dobře *Domoslavice*), ves v okrese Hořickém, n. s tvrzí. D. bývaly vladyčím statkem (Pešek zemř. c. 1383, Naček Váva 1408—1417, Jan Váva 1430, Naček 1448). Později (až do r. 1546) patřily D. k Dol. Újezdu. R. 1546 koupil je Jiří Vlk z Kvitkova a prodal je (1553) Arnoštovi Bryknárovi z Brukšteina. Později dostaly se k panství Smidarskému. Kníže Frydlantský dal D. v léno (1632) Františkovi de Jacobo, jemuž pak (1638) dědičně ponechány. Nástupce jeho Ferdinand prodal D. ke zboží Holovouskému. (H. V. 328.)

Domašice, ves v okr. Ústěckém, kterou prodal Jan Gast z Vartemberka (1377) kl. Roudnickému. Po r. 1420 uchváčeny jsou od světských držitelů k Hrádku Helfenburku. R. 1527 dány dědičně Karlovi Dubanskému z Duban, ale zůstaly přece při Hrádku, ovšem dědičně. Jáchym z Malcánu prodal (1592) D. Janovi z Vartemberka, jenž je připojil k Bezdězi (panství Dokežskému).

Domašice (pův. *Domašici*), ves, která se ve 12. stol. připomíná a bezpochyby stála na místě nynějšího Velkého Sedliště u Litomyšle. V listu podezřelém r. 1108 vypravuje se, že Domaslav dal kl. Opatovskému a Litomyšlskému ves D. s lesem u Desné (t. j. u Nedošína). V listu (1167) na potvrzení všech statkův kl. Litomyšlského připomíná se popluží neb země »na Kornicích«, blízko vsi D., avšak D. samy klášteřu nepatřily. [Jelínek, spisovatel dějin Litomyšle a Jireček (PA. II. 28) domnívali se, že z D. povstaly nynější Kornice.]

Domašice, n. ves a zemanské sedění u Klatov. R. 1379 držel část vsi vladyka Bohunek. R. 1497—1505 bydlela Hedvika z Domašiček v Plzni a Jindřich odtudž byl purkrabí na Libštejně. I zdá se, že D. a Domažličky jest jedno.

Domašín, město, prvotně dvůr, jež založil Domaša (Tomáš) a který snad stával v lese řeč. Starý Domašín. Nynější D. vyzázen bezpochyby jako trhov. ves od kl. Louňovského, jemuž okolí patřilo. Od r. 1359 příp. se tu farní kostel. R. 1420 opanovala městečko D. obec Tábořská,

již roku 1437 s celým klášterstvím řádně zapsán. R. 1447 vypleněn jest od Pražan válčících s Táboři. R. 1515 obdržel D. majestát na výroční trh. R. 1547 prodala obec Tábořská všechny své statky a D. dědičně prodán Janovi z Pernšteina, jenž jej pr. (r. 1548) Kryštofovi Skuhrovskému ze Skuhrova. Týž vymohl D. majestát na výroční a téhodní trh (1549), jichž obdarování starší shořela, sám pak dal obci lesy na horách D-ských pod stálý plat (1553), daroval jim odúmrti, šenk piva a vína, clo výsadní († 1557). Při dělení synů jeho (1566) dostal D. Smil, za něhož kostel zdejší obnoven (1582). R. 1548 a 1583 D. vyhořel. Smil potvrdil r. 1596 výsady D-ských a udělil jim správu kostela, fary a školy. Postavil si také tvrz novou vedle kostela, a poněvadž kromě toho po r. 1582 celé městečko znova postaveno bylo, říkalo se mu Nový D. Po jeho smrti († 1601) prodán D. Janovi Ostrovci z Kralovic a připojen k panství Vlašimskému. L. 1627 vypleněn D. od sedlákův. Téhož roku prováděna reformace tak tuze, že se mnozí sousedé vystěhovali. R. 1645 vypleněn D. od Švédův. Po ohních r. 1658 a 1662 zůstalo tu mnoho pustých domů. Frant. Vilém z Talmberka potvrdil D-u svobody (1655) kromě šenku a odúmrtí a dal jim prodej soli; tak i učinil Jan Frant. Kryštof, syn jeho (1665), Benigna kněžna z Portie vrátila jim odúmrti (1665) a Františka Benigna hrab. z Weissenwolffu ponechala je r. 1684 také při těchto svobodách. Podobná potvrzení obdržel D. od následujících držitelův v l. 1705, 1723 a 1766 a od císařův a králův v l. 1732, 1780, 1789 a 1820. R. 1721 opraven kostel, r. 1726 stavěna radnice, r. 1800 vyhořela větší část, v l. 1804—1807 dostavován kostel, r. 1830 ustanoven exposita, poněvadž tu fara v 17. stol. zanikla, r. 1839 stavěna nová radnice, r. 1858 zřízena samostatná expositura a na postavení fary prodány (r. 1864) obecní lesy. V D-ě narodil se spisovatel František Augustin Slavík. Erb: Stříbrný štít a na něm dvě supí hlavy s krky spojenými červeně barvy se zlatými pysky, ke krajům štítu obrácenými (erb pozměněný pp. z Vlašimě, kteří měli ve

14. stol. opravu nad D-em. — Slavík, Děje D-a).

Domašín, ves u Dobrušky, která bývala ode dávna přísl. statku Černfkovského. V 15. st. držena ke hradu Litickému, od r. 1495 k Potšteinu a po rozprodání téhož panství zůstala zase při Černíkovcích.

Domašín, Domašino (i *Domačin*), ves v okr. Žlutickém, avšak r. 1253 připomínají se v těch místech dvě vesnice téhož jména. D. připomíná se r. 1546 jako příslušenství hradu Krasíkova. L. 1557 odprodal jej Šebestian Šlik z Holiče Jiříkovi Strojeticckému ze Strojetic. R. 1603 koupil D. Rudolf Hrobčický z Hrobčice, ale prodal jej r. 1626 Adamovi Jiříkovi z Kokořova, který jej posledním pořízením (1631) obci Žlutické na vydržování farního kostela odkázal.

Domaželici, t. j. čeleď Domaželova, podle zdání jméno obyvatelstva krajiny, která se nazývala Tuhošť, ovšem však obyvatelé osady, z níž povstalo město Domažlice. Jako název ten přenesen na okolí, tak zkažený název Tuhoště přenesen od Němců na město.

Domažlice (zkráceně místo *Domaželici*, něm. prvotně *Taugst* z česk. *Tugoš*, lat. *Tusta*), kr. město s hradem, prvotně knížecí hrad, t. j. trhová osada zpevněná v důležitém položení při pomezím lese a bráně zemské, k jejížto ostřihání byli v okolí Chodové. R. 1274—1291 snad byly D. v zástavě knížat Bavorských. Ve 13. stol. postaven při městě tvrdý hrad, r. 1288 založen klášter augustiniánů. Ve 13. st. tu byla sídla zeměpanských úřadův (viz Domažlicko). Král Jan zastavil úřad D-cký napřed Vilémovi Zajčci z Valdeka, později Petrovi z Rožemberka, od něhož jej vyvadal (1328) Jindřich falckrabě na Rýně, zeť králův. Král tu často býval a r. 1318 svolal sem všeobecný sněm zemský. Poněvadž D-čtí velkými platy obtěžováni byli, král se jich zastával. Po smrti zetě svého ujal zase D. k vlastnímu držení, ale později je vykázal Janovi knížeti Korutanskému, synu svému, jenž r. 1349 obec z popravý krajské vyňal a jí ves Petrovice daroval. Karel zastavil D-cko r. 1349 Jindřichovi z Hradce, ale když tento ne-

pokoj v zemi tropil, oblehl král D. (1354) a přivedl je pod svou moc. R. 1363 dal D. výroční trh a trhy dobytčí, r. 1372 svobodu na kšaftování a odúmrti. Za Václava IV., jenž D. některými milostmi (1382 osvobození od platů, r. 1395 potvrzení svobod) obdaroval, byl úřad D-cký po léta v držení královském a spravovali jej dva purkrabě stavu vladycckého, avšak roku 1397 dán Janovi z Michalovic. Když se Zikmund, bratr Václavův, vlády zemské ujal, zapsal roku 1403 D. Boršovi ml. z Oseka, což i od Václava uznáno. Asi r. 1406 zástava tato vyvazena a král zase purkrabě svoje a soudce Chodovské sázel. Král Zikmund zapsal napřed D. Bedřichovi a Hanušovi hr. z Kolovrat, ale přenesl zástavu tu na Dobříš a zapsal úřad D-cký Zdeňkovi z Drštky. Avšak D-čtí jich neposlouchali; zdvihše se, zmocnili se vlády v městě a přidali se k bratrstvu Tábořskému. Velitelem jich byl Jan Řitka z Bezdědic. Při vítězství roku 1431 ukořistili roucho, kříž a jiné věci kardinála Juliana a dlouho je pro památku chovali. R. 1436 dostal se úřad D. v držení Hanuše z Kolovrat, jenž tu s Bavyry válčil. Tak si vedl i Jindřich z Kolovrat, nástupce jeho. Roku 1454 vyplatili se D-čtí sami a vymohli si majestát, že na nich výplata pánům dána nebude. R. 1456 koupili rychtářství Chodovské. Král Jiří potvrdil r. 1458 svobody městské a zastavil úřad s městem Rackovi Ryžemberskému z Janovic († 1461). Po jeho smrti jej zase vyplatil a zastavil r. 1479 Protivovi a Lvovi, bratrům z Rožmitála, kterým se sousedé, zvyklí svobodě, protivovali. Za to horlivě pánům pomáhali proti nepřátelům královým. Roku 1473 přešla zástava na Zdeňka ze Šternberka († 1476), jehož, jako i synů panství velice bylo obci proti myslí. R. 1478 násled. Kateřina Rožmitálská z Pecky († 1482) a dcera její Markéta. Tato vdala se za Jindřicha ze Švamberka, od něhož úřad v témž rodě postupován, až se dostal v držení Jana ze Šv. Od toho chtěli se D-čtí r. 1523 (jako i dříve r. 1472) vyplatiti, ale neměli peněz. Janův syn Petr byl r. 1547 králi věrným, za to se zdvihli D-čtí i Chodové. Obec D-cká odsouzena

proto všech statkův svých, z nichž však větší část jim r. 1549 navrácena. Mezi Petrem a poddanými bývaly stálé ústrky, tak že se vláda odhodlala D. vyplatiti. K tomu došlo r. 1572. L. 1579 ustanovena jest obec D-cká za úředníky nad Chody a zastaven jí celý úřad, avšak Chodům se pod obecní správou o nic lépe nevedlo než pod panskou. R. 1593 žalovali na D-cké, ale po letech svou při prohráli. Jiné ústrky opakovaly se r. 1612 a opět r. 1618. Tehdá D-čtí přidali se k odbojným stavům a pracovali k tomu, aby jim byl úřad dědičně prodán, avšak r. 1620 město od císařských akkordem vzato. Z pokuty vzat obci úřad D-cký s Chody a hradem a kromě toho i dědičné jich vesnice; hrad s Chody a s královstvím zastaven r. 1621 Volfovi Vilémovi Lamingárovi z Albenreutu a konečně mu r. 1630 doprodán. R. 1631 založeny matriky. Část bývalých vesnic městských, pokud neprodány, obci pod správou ponechána, ale poněvadž po předešlá léta mnoho byla vojskem obtěžována, nucena byla je zastavovati a prodávati, tak že jí naposled jen čtyři vesnice zbyly. Kromě toho bylo město spustlé, poněvadž při obléhání mnohé domy zkaženy. Z těch příčin jí r. 1642 ještě tři navráceny, avšak žádost jich, aby jim vesnice od nich na Království vystavěné navráceny byly, r. 1666 navždy odmítnuta. R. 1671 obdržela obec hrad zdejší od rodiny Lamingárovské. Vybředění z dluhův obecních a tiché živobytí městské byli údělem D-c v 17. st., jsouc přetrhováno jen některými nehodami. Ke starším (1373 pleněn od Bavorů, 1431 a 1620 obléhán, ohňů 1499 a 1592) přibýly r. 1683 a 1747 požáry; při tomto posledním i kostely shořely; také v l. 1796 a 1822 zuřily tu požáry. Lépe vyvíjely se osudy města od r. 1850, zejména od založení železné dráhy (1861). Znamenití rodáci: Baltazar z D., jenž byl r. 1348 prvním učitelem lékařství na vysokém učení Pražském, Mikuláš Slatina, biskup († 1400), Jan Roh († 1547), Jiří Štřela (1605). Místní paměti pilně sbíral děkan Hájek. Erb původní: Štít modrý, v němž od spodu stříbrná hradba se stínkami a otevřenou

branou, vytaženou zlatou mříží a dvěma stříbrnými věžemi čtverhranatými, tak že na každé straně nahoře je po oknu a sedlové střeše se dvěma zlatými makovicemi. Tento erb r. 1481 polepšen tak, aby nad branou a mezi věžemi stál anděl, vynikaje nad hradbou po kolena; oděn jest rouchem skvoucím (stříbr.), za hrdlem má zlatou štůlu splývající, drže se levicí hradby a pravicí tase meč dobytý; nad čelem jeho je zlatý křížek. (H. IX. 74.)

Domažlické bitvy. 1. L. 1040 svedena bitva císařem Jindřichem III. s knížetem Břetislavem, jež nebyla sice blízko Domažlic, ale ze starého zvyku se po nich nazývá. Císař přitřhl od Kouby hradu a táhl pohodlnou cestou na Brod a Osí. Přiblíživ se k lesu, který dělil Bavorsy a Čechy (Eigelstein a Schachesriederholz nad Osím) shledal, že cesta jest zaroubána a zasekána. Odstraniv tuto překážku, dostal se ke druhým zásekám (v místech nad nynějšími Všeruby), za nimiž Čechové měli pevnou ohradu. Ale vojsko obtížným útokem v lesích unavené nemohlo zdárný útok podniknouti na českou ohradu. Naopak Čechové jsouce při síle, vyřítili se z pevnosti své tak srdnatě, že mnoho vojska pobíli a ostatní obrátili na útěk (22. srpna). Padlo tu mnoho urozených lidí a korouhev králova dostala se Čechům. Na slavném bojišti postavili Čechové kaplici sv. Václava, dědice Českého (viz Zdemily). — 2. bitva r. 1431 dne 14. srpna. Vojsko křižákův německých pod vrchním velitelem Bedřichem, markrabí Braniborským, jehož kardinál Julian Cesarini doprovázel, vtrhlo dne 1. srpna přes hranice k Tachovu a nekřesťanský (anobřz hůře než Turci) plenili krajinu až k Bezručicům, ale pak bojíce se vtrhnouti dále do země uhnuli se ke Kladrubům a k Domažlicům. Čechové tedy sebravše se u Chotěšova, táhli jim vstříc v tu stranu k Domažlicům. Ležení křižákův bylo kdesi severovýchodně od Domažlic, blíže neb dále od Milavče. Rychle se v něm roznesla pověst, že se Čechové blíží, neb ačkoli mšlí vzdáli byli a viděti jich nebylo, přece se rozlehaly rachot vozův a řetězův a nadšené zpívání písní válečných. Kardinál s vévodou Sa-

ským vystoupivše na horu jakousi, aby shlédli i vojska i bojiště, vyslali rychle k vrchnímu veliteli, aby hora tato osazena byla, ale v tu chvíli překvapeni byli nenadálým útekem všeho vojska německého. Padl na ně totiž takový strach, že každý hleděl co nejrychleji utéci a tím více zmatku plodil. Nežli se kardinál vzpamatoval, již mu přišlo poselství z hlavního stanu, že vojska všeska jsou na útěku a aby hleděl v čas zachrániti sebe. Utíkající nepustili se k Domažlicům, protože se báli posádky české, nýbrž dali se údolím ke Kdyni. Ačkoliv utíkajce mouku a spíží na zemi metali, vozy lehčili a sudy osekávali, přece platno nebylo, poněvadž vnikše do lesů, sebe vozy zaměstnávali. Čechové je pronásledovali, mnoho jich schytali a do zajetí vedli, dva a dva vážíce. Kromě 300 pušek a 2000 vozův ukořistili celé ležení se stany skvostnými, korouhvemi, zlatými a stříbrnými klenoty. Nikdy nedobyli Čechové tak snadného a slavného vítězství jako tehdá.

Domažlicko, Domažlický kraj čili Tuhošť obdržel jméno své po obyvatelích Domaželicích a po prastarém hradu Tuhošti. Pod tímto jménem připomíná se v zakládacím listu biskupství Pražského. R. 1183 připomíná se clo v Tuhošti, což jest svědectvím, že se té krajině i v pozdějších dobách tak říkalo. Kraj tento, jež se shodoval s arcijáhenstvím Horšovským, lze pokládati za obvod popravý v Domažlicích vysazené, ale poněvadž bývalo knížectví Plzeňské, ku kterému D. také patřilo, podřízeno bylo v mnohých věcech zemskému úřadu v Plzni. R. 1284 vyskytuje se v Domažlicích kr. úřad purkrabský s dvěma purkrabími stavu panského (Přítou z Potšteina a Soběhrdem z Litic). Až do 14. st. byli osoby stavu panského tu purkrabími. R. 1266 a 1298 příp. se tu i soud krajský či menší úřad, z jehož pravomocnosti vyňati poddaní kl. Teplského. Při zastavení Domažlic r. 1349 příp. se také soud krajský, jehož pravomocnost znenáhla jen na panství a Chody obmezena. R. 1406 a 1434 mluví se ještě o Domažlickém kraji, ale je to jen místní pojmenování. D. podlehalo v dobách potomních kraji Plzeňskému.

Domažličky (dříve snad *Domašice*, *Domašičky*), ves v okr. Klatovském, o jejíž starších osudech jest málo známo (viz *Domašice*). V 16. st. držel Kryštof Sedlecký z Újezdce ves *D.* ke statku Měcholupskému. Syn jeho Sezima prodal je (1589) obci města Klatov; tato držela je do r. 1640 a prodala potom Apoloně Čejkové z Chuděnic, od kteréž doby zůstaly při Měcholupech.

Domina (staron. *Domeny*), ves u Chomutova, kteráž patřivala ke hradu Neusteinu. Hanuš a Huk z Alamstorfu pr. na ní (1359) plat jednomu sousedu v Chomutově. Později držena jest k panství Chomutovskému a koupena r. 1605 od obce Chomutovské, od kteréž doby držena ke Krásné Lípě.

Domoradice (pův. *Domaradici*), ves u Vys. Mýta, po níž se nazýval r. 1250 Markvart z *D.* Ve 14. st. patřila část ke Košumberku, v 16. st. k Zámrsku. Když statek Zámorský ok. r. 1550 dělen, dostaly se *D.* na díl Albrechtovi Lukavskému z Lukavice, jenž tu tvrz vyzdvihl. Po něm následovali z tohoto rodu Petr a roku 1590 Václav. Pak byly v držení Lickův z Ryzemberka až do r. 1666, kdež Anna Rozina Lickovna prodala je Leopoldovi Oldřichovi Libšteinskému z Kolovrat. Drženy pak k Zámrsku až do roku 1747. Tehdá je koupil Fr. Václav Kordule ze Sloupna, jehož nástupce Jan o ně pro dluhy přišel (1786). Koupil je napřed Joz. Rössler a r. 1790 Frant. Žejklic, jehož potomstvo je do r. 1867 drželo. (H. I. 231.)

Domoradice, spravedlivě české jméno vesnice Tuberovic neb Dumrajic (něm. *Dumrowitz*) u Krumlova. Za neznámé doby dostaly se v držení kl. Zlatokorunského. Od kláštera prodán dvůr zdejší r. 1414 Jechovi, pekaři z Krumlova, pod plat a r. 1455 seděl tu nějaký Zikmund. S klášterským dostaly se k panství Krumlovskému.

Domoraz, **Domorazy** (vlastně *Doma-raz*, t. j. Domaradův dvůr), ves v okresu Sušickém, příp. se r. 1331 jako příslušenství kláš. Břevnovského, jemuž dávno před tím patřivala. S újezdem Nezamyslickým dostala se v držení pp. z Ryzemberka

a ke hradu Rábí. R. 1543 jim dědičně prodána a zůstala při panství Žichovském. Část vesnice patřila roku 1563 ke zboží Cehnickému.

Domoslavice viz Domaslavice.

Domousice, **Domoušice** (pův. *Domašici*), ves u Loun, původně zboží královské, které král Jan r. 1325 právem zakupným vysadil. Později patřily *D.* kláš. Ostrovskému, který je r. 1373 na levnější platy znova vysadil. Později patřily kapitule u sv. Apolináře v Praze, dostaly se v zap. držení Jindřicha Žehrovského z Kolovrat, ale od něho r. 1460 vyplaceny. Později byly malým statkem zemanským. Ondřej Kneisl, kanovník kostela Pražského, postavil tu r. 1754 kostel, kterýž se potom stal farním. Po rodu Kneislův následovaly rody Paulů a Průknerů a r. 1802 přikoupeny *D.* k Citolibi.

Domousice, **Domousnice**, ves u Sobotky n. s tvrzí, r. 1405 jmění Karla Harasa z Bosyně a r. 1437 Bohunka Harasa. Nástupce jeho Jan 1452—1482 byl předkem Domousických z Harasova. Okolo r. 1510 držel *D.* Markvart Frycek z Daliměřic († j. 1535), po němž vnuk Zikmund následoval. Jan Frycek prodal *D.* (1573) Václavovi Birkovi z Násilí, po němž Jiřík B. (1585) následoval. Po tomto dědil *D.* Petr z Konče, jenž r. 1620 ujel. Po synovi jeho Jetřichovi († 1630) zůstala vdova Marie z Býšova, která se vdala po druhé za Jana Petra Rašina z Ryzemberka. Rod tohoto seděl na *D.* do r. 1741, kdež o ně pro dluhy přišel. V následujících letech držely *D.* rodiny Schertzer v. Kleinmühl (1750—1785), od r. 1785 Pálpanové z Feldšteina až do našeho století.

Domyslice viz Zdemyslice.

Donička, **Dončice**, n. farní ves na pravém břehu Vltavy téměř naproti Vrbnu. L. 1300 měla ji nábožná Markéta, vdova po Petrovi z Libněvsí, která vstoupila do kl. sv. Jiří a jemu *D.* darovala. L. 1328 odřekl se téže vsi Drslav, probošt Pražský. R. 1352 příp. se tu farní kostel, jehož podací abatysi náleželo. Pro časté povodně a poněvadž voda stále polí a luk ubírala, zůstal tu samotný kostel sv. Mikuláše, k němuž kněz odjinud přísluhoval. V letech

1664—1668 bydlíval u něho poustevník. Když pak mezi l. 1667—1683 Vltava opustila své staré koryto kolem Zelčina a napřímila se k Doničkám, kostel byl pobořen. Roku 1798 zbyly z něho ještě zříceniny. (BM. 384.)

Donín, Donyně, ves v okr. Lounském, r. 1362 majetek Plichty, děkana kostela Pražského. Později tu bylo vладыčí sídlo (1396 Jan Čírka, 1408 Paneš, 1410 Jiří, 1423 Petr). R. 1434 k. D. Jeník z Divic, r. 1493 patřila část k oltáři sv. Urbana na hradě Pražském. V 16. st. patřila část k Toužetínu a zůstala při něm až do r. 1849. Druhá část patřila ke hradu Žirotínu a připojena ke statku Vranskému, když tento od Žirotínska oddělen.

Donín (něm. *Dohna*), město v král. Saském, při němž stával hrad (nyní hora s novou věží). D. býval přísl. země a koruny České (viz Donínsko).

Donínsko, Donínská země neb purkrabství Donínského bývalo prvotně přísl. země Nišanův a dostalo se r. 1075 neb 1076 pod panství české. R. 1084 daroval král Vratislav zemi tu Viprechtovi Grojskému, zeti svému, jenž na D. sídlil (1105), avšak císař Jindřich V. odňal mu Donín (1109) a zřídil tu císařské purkrabství, které se od Bystřice až ke Kotlavě a Labi a přes Drážďany za pravý břeh Labe vztahovalo. D. byvši odtud v držení císařském, dostalo se po nějakém čase v držení Vladislava I., který hrad zdejší obnovil (1121). Drželi pak zemi tu nástupci jeho Soběslav I. a Vladislav II. R. 1152 odňal tomuto císař Bedřich zase D. a učinil tu purkrabí Jindřicha z Rotova, předka potomních purkrabí z Donína. Za bojův mezi Otou a Filipem Švábským dostala se vrchnost nad D-em markrabím Míšenským, r. 1212 zase skrze císaře Bedřicha II. darována králi Českému na ten způsob, aby si je od Míšenských vyplatil. Donín potom se dostal pod panství České a pod ním dlouho zůstával. Nicméně nepřestávali markrabí činiti nároky na D. a dosáhli vrchního panství druhdy na čas, jako ku př. r. 1254. L. 1289 došlo k poměru novému, tak že vrchnost Míšenská měla býti lénem koruny České. Konečný poměr ustanoven

r. 1341. Purkrabství, kteréž posud pokládáno za zástavu, vysazeno jest za manství koruny České, tak aby hrad Donín byl králům vždy otevřen a z něho se povinné služby konaly; při tom vyňato jest ze všech poprav Českých a postaveno na roveň hrabství Kladskému. Zaražen tu tehdá samostatný soud zemský. R. 1402 opanoval D. Vilém, markrabě Míšenský a tak je od země České odtrhl.

Donitz viz Stuhnice.

Doňov, ves u Veselí n. L., byla snad ve 14. st. přísl. Buďislavě. Jan Zoubek ze Samosol prodal (1402) část D-a kl. Třeboňskému, který si tu r. 1412 ještě nějaké platy od Beneš z Komařic vyměnil. Jinou část prodala r. 1445 Vychna z Dračova jednomu sousedu v Soběslavi. Po zrušení kl. Třeboňského připadl D. k panství Třeboňskému.

Dorflik, véska, n. dvůr a tvrz u Vys. Mýta šosovní, který býval v držení sousedův Mýtských. Obec Mýtská skupila jej v l. 1466—1469. V těch letech dvůr i ves spustly, později tu byly dědiny, na nichž založen nynější D. (H. I. 133.)

Dorrstadt u Nýrska (česky *Městiště*).

Dorštejn, Durštejn (pův. *Dorrenstein*), n. dvůr a hospodářství u Domažlic, blíže hory Dmoutu (viz to). Prvotně to byl šosovní dvůr (r. 1321 Albrechta Furejra), r. 1398 byl v držení kláš. Domažlického. (H. IX. 86.)

Dorštejn (*Dorrenstein*), snad dvůr neb vладыcké sedění v okolí Přibyslavě. R. 1403 nazýval se po něm. Petr Olovník, jenž byl r. 1405 mrtev; za jeho duši dán kostelu Šumfeldskému plat v Údolně.

Doubí, n. ves, z níž zbyl Dubový mlýn, samota u Sobětic blíže Bukovska. R. 1511 bylo přísl. hradu Bechyně, od něhož bezpochyby r. 1555 odprodáno k Žimuticům.

Doubí (*Aich*), ves v okrese Varském, kterou držel r. 1369 Frenclín, r. 1397 Ješek a r. 1434 Jan. Býval tu statek manský ke hradu Loketskému. V l. 1598—1615 držel jej Haubolt Winkler z Hainfeldu. Později byl manství osvobozen, patřil Lotaroví z Langenberka a potom jeho pastorkyni, od r. 1653 pak zase byl v držení Vinklerův. Od nich koupil jej (1692) Adam

Gerhart Unruhe z Hořeného Chodova a držel jej ještě r. 1739. Pak následovali Mulcové z Valdova a od r. 1795 rodina v. Schönau, od níž teprve r. 1834 prodán.

Doubí, Dubí (něm. *Eichwald*), ves u Teplice, prvotně jen les, na němž ves postavena v 16. st. Les i ves bývaly přísl. hradu Krupky. Roku 1584 odprodáno D. skrze kr. komoru Ladislavovi st. z Lobkovic. Později se dostalo k panství Teplického.

Doubí viz Dubice.

Doubice viz Dubice.

Doubice Stará, Nová a Zadní, tři vsi v okr. Rumburském, r. 1457 ještě les, v němž se nacházela jediná huť sklená. R. 1614 příp. se dvůr poplužní a ves D. jako přísl. panství Kamenického; vzrůstem jejím povstaly pak tři vesnice.

Doubičko viz Dubice.

Doublovičky, Dublovičky, vlastně Doudlebičky (původně *Dúdlebici*, tedy stejného pojmenování s blízkou vesnicí, od níž se rozeznávala jako Menší Doudlevice). D. bývaly přísl. hradu Zvěřince. R. 1526 pr. Vilém, Bohuslav, Václav, Petr a Chval, br. Růtové z Dírného, větší část Janovi Kalenicovi z Kalenic a dva dvorce Janovi Žehartovi z Nasevrk. Po tomto je měla dcera Anna a prodala je r. 1575 ke statku Přestavlkému; část tato dostala se pak k Prčici. Větší část dostala se ke zboží Nedrahovskému a s ním připojena k panství Chlumeckému.

Doubrava, ves u Kostomlat v okresu Nymburském, obdržela jméno své od velkého lesa Doubravy, v jehož části r. 1357 ves Ztratov založena. Ves D. založena teprve od Frant. Ant. ze Šporku († 1738), který luhy v té krajině vysušil, pícní rostliny sel a tyrolský dobytek zaváděl. Po něm se ves ta v minulém století Franciscidorf nazývala.

Doubrava, myslivna v okr. Tábořském, n. ves, která patřila k panství Ústskému. R. 1388 vykázán na ní plat ke špitálu v Ústí n. L. R. 1420 opanovali ji Táboři a převedli obyvatelstvo do nového města Hradiště, čímž D. spustla. R. 1437 ves ta k témuž městu přivtělena.

Doubrava Velká a Malá, dvě vsi u Týna n. Vlt. (někdy i *Doubravice*), patřila r. 1268 ke hradu Bechyni, a tudíž napřed biskupům a potom králům. R. 1352 držel D. Jetřich z Újezdce snad v nájmu, poněvadž i potom k Bechyni patřila. R. 1555 odprodána Čabelickým a připojena ke Kaladému. Doubravka neb Malá D. patřila roku 1390 k arcibiskupskému hradu v Týně nad Vltavou, s níž se dostala v zápisné držení Čabelických ze Soutic a patřila k Týnu až do r. 1849.

Doubrava, Doubravice, kostel sv. Petra a Pavla u Stříbra, n. ves, kterou držel r. 1115 Markvart z Doubravy. Později patřila klášteru Želivskému a okolo r. 1239 koupěna od kláštera Kladrubského. Ve 14. a 15. st. bývala tu fara a asi pět dvorů poplužních, které náležely měšťanům Stříbrským. V 15. st. spustla ves a zbylo jedině podací kostelní, které patřilo obci města Stříbra. R. 1547 jí zabráno, ale r. 1549 zase prodáno, podobněž jí zabráno r. 1623 a teprve r. 1634 navráceno.

Doubrava, n. ves u Plas mezi Nebřeziny, Koryty a Oboron, nyní les. Patřivala ode dávná ke kláš. Plasskému spustla v 15. st., tak že slove r. 1541 pustou vsí a byla r. 1558 v přímém držení kláštera.

Doubrava, n. ves v okolí Domažlic, která patřivala pánům Záhořanským. Roku 1585 byl tu již les.

Doubrava, řeka, r. 1281 také Doubravice, od r. 1314 vždy Doubrava.

Doubravany, Dobrovany (pův. *Dúbravané*), ves u Rožďalovic, n. s tvrzí, roku 1318 sídlo Zdeslavovo. R. 1372 seděl tu Ješek, jiný Jan připomíná se r. 1440. Jan Doubravec z Doubravan pr. r. 1521 D. Zikmundovi Stružskému; po něm následovali Jan z Chlumu a r. 1570 Jan Rašín z Ryzemburka († 1577). Od synův jeho koupila D. Salomena z Valdšteina, máti (1587), ale dostali je zase po ní a ujal je r. 1600 syn Jiří Sezima († c. 1620). Po něm následoval syn Jan Petr, který prodal D. (1625) Adamovi z Valdšteina. Po té připojeny k panství Křineckému. (H. X.)

Doubravčany, vlastně Doubravčany, ves u Zásmyk, n. přísl. kl. Sázavského. Císař Zikmund zapsal D. (1436)

Janovi Zajímáčovi z Kunštátu, jehož potomci ji drželi také k Sázavě. Na poč. 16. st. odtrženy, když panství toto rozkouskováno a od 17. st. byly přísl. panství Zásmuckého.

Doubravčice, Dobravčice, ves u Škvorce, kterou dala králová Eliška (zemř. 1330) v manství Hrozkovi z Hoholic. Později ji měl Jan z Masojed. jenž ji pr. (1360) Jetřichovi, biskupovi Mindenskému, k nadání kl. Skalického. Když klášterství toto r. 1420 rozchváčeno bylo, dostala se v držení světských pánův. V 16. stol. držena k Tucherazí, s níž připojena k panství Kosteleckému.

Doubravice viz Doubrava.

Doubravice, i Dobrovice (pův. *Dúbravica*), ves v okr. Říčanském, snad táž, která slove (1052) v listu zakl. Boleslavském »na důbravici«. Za neznámé doby dána byla k záduší kostela sv. Štěpána v Praze, jemuž až do roku 1849 patřila; avšak tehdy tu byl jediný dvorec. Obec Novoměstská majíc správu tohoto statečku, dvakráte (1547 a 1621) o něj přišla, ale vždy jí zase navrácen.

Doubravice, ves u Budějovic, byla prvotně vladyčím sídlem (1357 Trojan, 1379 Drslav). Potom až do 16. st. patřila k panství Třebovskému. Vilém z Rožemberka zastavil ji (1555) Mikuláši Humpolci z Tucheraze. Vyplacena sice, ale zase prodána. Zatím tu postavena tvrz. Napřed ji držela Lidmila ze Hřebene († c. 1614), potom (1615—1617) manžel její Bedřich Frokštejn z Načeslavic. Od Jana Řepického koupil ji Don Baltazar de Marradas a od tohoto Jan Salazar de Montalban (1631). Tento ji pr. r. 1637 a vystřídal se tu pak několik držitelův na mnoze sousedův Budějovských, až konečně obec Budějovská (1736) D. zakoupila. (H. III. 281.)

Doubravice (Česká) i Dobrovice, ves u Manětiny, jež patřovala ok. r. 1193 klášteru Plasskému. Cís. Zikmund zapsal D. (1420) se zbožím Manětinským Bohuslavovi ze Švamberka a r. 1425 bratru jeho Hynkovi. Od té doby držena ke hradu Krasikovu (jen jeden dvorec patřil do Třeběle). R. 1557 pr. Šebastian Šlik

z Holiče D. Jiříkovi Strojetickeému ze Strojetic a r. 1606 vyskytuje se jako přísl. panství Manetinského.

Doubravice nad Úpou, ves u České Skalice, již část prodal Rubín z Ryzemburka (1368) klášteru Jaroměřskému. Císař Zikmund zastavil ji (1436) Jiříkovi z Chvalkovic a drželi ji potom Chvalkovští z Hustířan. Část byla dědičnou a z té poslali Tamchynové, Vranovští a Slanští z Doubravice. R. 1440 držel ji Výšek z Veselice. Jiří Ch. z H. dostav D. (před r. 1556) za díl, postavil tu tvrz († 1572). Synové jeho prodali D. (1584) Těminovi z Těmic († 1599), od jehož syna Jana Bohuslava k. ji Jan z Bunsonu. Roku 1614 dostala se do rodu Škopkův z Bílých Otradovic a r. 1624 Maří Majdaleně Trčkové. L. 1638 daroval ji císař Jindřichovi ml. Kustošovi ze Zubřího, jenž ji pr. (1639) k Opočnu. (H. II. 74.)

Doubravice (pův. i na *Doubravici*), ves u Pardubic, jež se přip. r. 1167. Kl. Litomyšlský obdržel tu tehdy sverepice s kobylníky. R. 1325 patřila ke zboží Rosického, s nímž se dostala později ke kl. Opatovskému a k panství Kunětické hory. Později náležela k panství Pardubskému.

Doubravice, ves v okrese Volyňském, n. s tvrzí, která stála již r. 1251, jsouc statkem vladyčím (1251—1274 Habrek, 1274 Vojtěch, 1317—1329 Habrek, 1406 a t. d. Markvart). V druhé pol. 15. stol. seděl tu Volf z D. Od Adama Řepického ze Sudoměře k. Vilém Přeč z Čestic tvrz pustou a ves D. R. 1520 D. od městského vojska (Píseckých a Vodňanských) vypálena. Držitelem byl Vilémův bratr Václav, jemuž král Ferdinand (1543) škodu nahradil. D. spojena potom se statkem Čestickým. (H. XI.)

Doubravice, dvůr, n. farní ves u Teplice, již daroval Všebor Hraběšic (1238) klášteru Zderazskému. R. 1363 byl tu farní kostel a vladyčí statek manský a služebný ke hradu Mostskému, který drželi Ota z D., 1363—1364 Markéta, vdova po něm se syny, r. 1401 Jan Vlk, farář Hrobčický, Heník a Hanuš z D., r. 1416 Habart Habrlant. Ves stála ještě r. 1478, majíc od r. 1460 také panské sídlo, a zdá se, že

po založení hradu na Doubravské hoře svedena v jeden dvůr, který se již r. 1577 připomíná.

Doubravice (nyní *Doubrávka* čili *Bouchalka*), samota u Cerhovic, n. ves, která se r. 1230 připomíná. Ve 14. st. stávala tu také tvrz. Roku 1400 žil Hašek z D., r. 1405 Michal Chabec a Václav, bratři. R. 1409 koupil popluží zdejší Jan z Domašína, farář Cerhovský, a tak přišlo popluží to k záduší Cerhovskému. L. 1574 dostala se pustá ves D. ke zboží Ostrovskému a s ním ke Zbirohu. (H. VI. 204.)

Doubravice, n. ves u Častolovic (v místech nynějšího nádraží). Patřivala ode dávna ke zboží Častolovskému a přip. se r. 1495 jako přísl. hradu Litického. Z neznámých příčin zanikla, tak že se již roku 1559 nepřipomíná. (PA. XII. 133.)

Doubravka viz Doubravice.

Doubravka, ves u Plzně, od kteréž si heslo zvolil Jan Skála (nar. ok. r. 1486, † 1553), když r. 1517 obdržel erbovní list, aby se psal z Doubravky a z Hradiště (obec se nazývá Jan Dubravius).

Doubravská hora (něm. druhdy *Neuschloss*, druhdy *Daubersberg*, nyní *Schlossberg*), n. hrad u Teplice. Až do r. 1478 byla tu holá hora, řečená po Doubravici, ku kteréž patřila; teprve potom postavil hrad Jan Ilburk z Vřesovic, obdržev povolení král. Syn jeho Vilém připojil k ní mnohé vesnice n. duchovní a roku 1507 propuštěna mu D. z manství, byvši postavena na manském statku Doubravském. Po něm drželo D. šest synův asi do r. 1545, kdež ji dostal Volf, nejstarší bratr za svůj díl; též pak přikoupiv Teplici a jiné statky, učinil D. středem velkého panství (zemř. 1569). Po něm držely D. dcery jeho Anna a Mandaléna, z nichž tato se vdala za Kašpara ze Šumberka, saského pána, jenž statky zavedl. Pro velké dluhy a závady rozchváceny jsou od věřitelův; zejména D. odhádána Bedřichovi Maškovskému z K., jenž postoupil práva svého (1584) jinému věřiteli, Jiřskovi z Lobkovic. Od tohoto koupil D. (1586) Bohuslav Kaplíř ze Sulevic a prodal ji zase (1590) Radslavovi Vchynskému ze Vchynic, pánu na Teplici. Od té doby míjela důležitost D. jako pan-

ského sídla, ale zůstala přední pevností panství Teplického. Vilém Vchynský dal v l. 1620—1626 D. h. znovu postaviti a pěti hrubými novými věžemi zpevniti; avšak když se tam r. 1626 stěhovati chtěl, shodla D. Na opravu obydlí mnoho nevykládáno, více staráno o novou oboru zvířecí, která D. obklopovala. R. 1631 bránila se tu posádka Sasům po tři neděle; D. byla pak půl léta v moci Sasův. Od té doby tu byla stále císařská posádka. R. 1634 se marně o ni Švédové pokoušeli. R. 1639 oblehli ji zase a poddala se po třech dnech, po čemž v moci jich až do jara r. 1640 zůstávala. Tehdá oblehl ji Šlik, c. k. nejvyšší, a oblehal ji šest neděl; ačkoliv se na ní jen padesát mužů bránilo. Při tom D. na polo zbořena. Tu dal Maximin z Aldringen D., uvažuje, že městu více škodila než prospěla, po odtažení posádky hradby i zámek zbořiti (1644), tak že kromě zřícenin jen sklepy podzemní v celosti zůstávaly. Co tu ještě zbylo, pobोřeno r. 1655.

Doudleba (1315), potok Bělečský u Prachatic.

Doudlebce (pův. *Dudlebcí Dúdlebi*), ves u Plzně, která se připomíná r. 1228 mezi statky kl. Svatojirského. Někaké role patřily ve 13. st. též ke kostelu sv. Vavřince v Plzni. V 16. st. vyskytují se jako majetek obce Plzeňské.

Doudlebce, Doudlebice viz Dublovice, Doudlovičky.

Doudlebi, kmen, kterýž bydlíval v jižních Čechách. Tak se jmenoval i přední jich hrad (nynější ves Doudleby u Budějovic). Památku jich zachoval pozdější kraj a dekanát Doudlebský; avšak tento nelze stotožniti se sídly jich, an byl do 13. st. většinou lesy pokryt. Spíše se zdá, že D. bydleli od krajiny Velešínské k severu na pravém břehu Vltavy, vztahující se až do krajiny Soběslavské. O osudech jich nic známo není. Tolik se zdá, že přijali křesťanství z Řezna (845) a že knížetem jejich byl jeden z pěti knížat, kteří bojovali r. 872 s Němci (Svatoslav, Vitislav, Heřman, Zpytimír a Mojslav). V 10. st. nacházíme je již pod panstvím Slavníkovým. Vystřelkův jich v Čechách bylo hojně; posud je připomí-

nají vesnice Doudleby, Dublovice, Doudlovičky a Doudlebce. Doudleby nazývala se také ves u Žatce.

Doudlebičky viz Doudlovičky.

Doudlebsko. 1. Kraj Doudlebský čili bývalé území Doudlebův (viz to), připomíná se v listu základ. Vyšehradském (1088), poněvadž vladař Pražský dostával od žencův zdejších ovce. Z představených a popravcův jeho známi jsou: r. 1175 Kochan, r. 1179—1186 Pilunk. Ve 13. st. pominula důležitost hradu Doudleb (viz to), odkudž kraj tento spravován a úřady zdejší zanikly. Pro **D.** zůstal sice menší úřad, jehož správu dal král Přemysl (1268) kapitule Vyšehradské, ale neví se, ve kterém místě byl. **D.** objevuje se odtud s Bechyňskem (Píseckem) a Chýnovskem jako jeden kraj, ač název jeho se udržel až do 15. st. a obvod jeho někdejší shodoval se s okřskem berním (v tom smyslu r. 1349). — 2. Děkanství Doudlebské neb kraj děkana Doudlebského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Doudleby, Strážov, Boršov, Újezd Kamenný, Křemží, Brloh, Kuklvaíd, Kajový, Černice, Boletice, Chvalšiny, Ktiš, Horní Planou, Vltavici, Rychnov Nēm., Vítkův Hrádek, Světlík, Frymburk, Slavkov, Vyšní Brod, Kaplicí, Hořici, Sveraz, Zátoň, Rožemberk, Malšiny, Krumlov, Velešín, Sviny, Borovany, Nové Hrady, Žumberk, Stropnici, Benešov, Soběnov, Malonty, Rychnov Český, Dvořiště, Přídol, Rožmitál, Blanský, Myšlany a Cetvinu.

Doudleby (původně *Dúdlebí*), farní ves u Budějovic, která se poprvé asi k r. 981 jako pomezny hrad Slavníkův připomíná (viz Doudlebi, Doudlebsko). Po zániknutí úřadu knížecího dostaly se **D.** v držení zemanův, kteří si tu postavili tvrz za samým hradištěm. Jako první držitel je znám Čeněk z **D.** (1291), jehož potomci zvali se Doudlebskými z Doudleb. Ve 14. st. vyskytují se **D.** jako farní ves. Držitelé její byli bratří Mikuláš z Řevnovic (1360 až 1398), Trojan (1360—1369) a Čeněk (1360—1383). V držení následovali pak synové jednoho z nich Pešík (1398—1419), Čeněk († j. 1423), Svatomír (1398—1423) a Domin (1392—1429). Rozvětvením rodu nastalo také dělení statku, jenž znenáhla

zcelován. R. 1446 měl část Vilém (jediný z toho rodu), ostatní části patřily k Poříčí, vladkám z Jivovice a Holkova. Petr, poslední z prvotního rodu, pr. svou část **D.** (1522) Václ. Metelskému z Feldorfu, od něhož ji koupila (1544) obec Budějovská. Ostatek **D.** pr. Eliška Kořenská z Terešova (1575) k panství Třeboňskému. Od té doby až do r. 1849 patřila polovice k Budějovicům a polovice ke Třeboni. (H. III. 287.)

Doudleby nad Orlicí, ves u Kostelce, která byla od r. 1259 sídlem vladčím (1259 Oldřich, 1393 Jan, 1398 Urban) z části a částí patřila ke hradu Potšteínu a byl tu manský dvůr. Tvrz držel Jan Vrabec z Říček († r. 1535), od jehož dcery Kryzeidy koupil je Václav Okrouhlický z Kněnic (1545). **D.** připojeny pak k Liticům, které s nimi k. r. 1562 Mikuláš z Bubna. Společně s Liticí drželi **D.** jeho potomci až do r. 1809, učinivše z něho svěřenství rodinné. R. 1590 stará tvrz přestavěna v renesanční zámek. (H. II. 199, Kořousek, Dějiny Doudleb.)

Doudleby, ves v kraji Žateckém, zalidněná od Doudlebův a po nich zvaná. R. 1165 patřila i s polem Převlaky a řekou Ohří klášteru Valdsaskému v Bavořích. Roku 1185 připomínají se zase jako majetek téhož kláštera Převlaky a **D.** I zdá se, že název Převlak přenesen na **D.** a tyto pak se nazývaly Převlaky neb Přívklady.

Doupnatá hora, r. 1585 pojmenování vrchu v Orlických horách, který patřival k panství Frymburskému, nynější Kleine Koppe.

Doupov, město n. s tvrzí, starodávné sídlo vladčích a původišti Doupovcův z Doupova, za jichž předka pokládán Jiřík Stanovic (1116). R. 1281 žil Beneš z **D.** Potomci jeho rozvětvlili se záhy tak, že nelze dostatečně jich vývod sestaviti. Ve 14. stol. byl v **D.** farní kostel, jehož podací měli r. 1365—1367 Kadolt a Beneš bratří, r. 1402 Vilém a Habart, r. 1409 Habart a Jan, r. 1417 Habart a Kadolt. V 15. st. prodali Doupovci **D.**, usadivše se na mnohých menších statech. **D.** držel r. 1519 Jan ze Žďáru a pak byl rozdělen. Polovici dostal (1523) Jan Ješek ze Stro-

jetic od sirotkův n. Bohuslava Strachoty z Kralovic, ale prodal ji (1528) Hugovi, purkr. z Leisneka. Druhou polovici koupil týž od Jana Mašovského z Kolovrat. Brigida, dcera Hugova, vdala se za Albina Šlika z Holiče a D. dědil po ní († 1566) syn Kryštof, po němž r. 1609 syn Jan Albin následoval. Za Šlikův přestavěna tvrz v zámek. R. 1623 zabrán D. a pr. Vilémovi Verdugovi, jenž provedl katolickou reformaci. Roku 1623 založeny matriky. Z Verdugů vládli tu: 1631 František, 1651 Ferd. Jan († 1672), pak Vilém František. Tento prodal D. (1698) Gotfrydovi hr. z Lützova, jehož rod D. ské utiskoval. Neb ač byl D. ode dávná městečkem, přece se svobodami vykázáni nemohl, poněvadž mu i s radnicí vyhořely; jsouce D. však utiskováni, statečně odpirali a dosáhli toho, že městečko bylo z poddanosti vybaveno a za ochranné městečko vyhlášeno, jemuž císařovna Marie Terezie dala obdarování na výroční trhy. R. 1723 postaven zámek a r. 1745 kostel. R. 1770 založil Antonín Jozef šlechtic Klement kostel sv. Alžběty a zřídil při něm kolej jezovitskou; když pak řád byl zrušen, ujali piaristé kolej i s gymnasiem při ní založeným. R. 1780 koupil D. Frant. Gundakar Kolloredo († 1807). Syn jeho Rudolf pr. D., ale zase jej převzal r. 1820; zůstal pak v držení tohoto rodu až do r. 1842, kdež jej převzala Gabriela Dietrichsteinová. Velkostatek D-ský byl pak v držení Černínův z Chudenic a posledně hr. Kurta z Cedvic. Erb: Štít červ. a na trávníku stříbrná hradba se stínkami, branou otevřenou, při níž zlatá vrata a mříž černá vytažena. Za hradbou vynikají dvě stříbrné věže, každá s jedním oknem, cimbuřím, černou sedlovitou střechou a dvěma korouhvičkami, mezi věžemi stojí na stínce hradby zlatá konvice, v níž jsou zastrčeny tři stříbrné růže.

Dožice, ves v okr. Blatenském, n. s tvrzí. D. byly vладыčím statkem (1318 Racek a Lev, 1403 Pelhřim, 1410 Jan). Na poč. 16. st. seděli tu Martinkovští z Roseče. Poslední z nich Jan pr. D. (1553) Mouřicovi Chanovskému z Dlouhé vsi, jenž postavil r. 1575 blízký kostel sv. Michala († 1589). Z rodu toho následovali: 1589

Jan, 1615 Jan Karel, 1658 Lidmila Aléna. L. 1660 koupil D. Vilém Alexandr Vitonovský z Vlčkovic († 1665), v l. 1666 až 1689 náležely Anně Julianě Bukovanské a od r. 1689 obci města Rokycan. Od ní k. D. (1698) Jan Karel z Unvertu, po němž následoval Adam Koc z Dobrše. R. 1746 držel D. Jozef Jáchym Vančura z Řehnic, jenž je prodal (1777) křižovníkům Svatomářským řádu sv. Jana.

Dračov, Vysoký (dnes *Horní Ročov*), městečko u Loun, prvotně les Bor. Karel IV. dovolil Albrechtovi z Kolovrat (1352), aby tu mohl klučiti a městečko založiti. R. 1358 postaven tu farní kostel, jehož podací patřilo i s městečkem pp. z Kolovrat ke zboží Ročovskému. (Viz Pravda.) V 15. st. zanikl staré názvy D. a V. a městečku říkalo se po tvrzi blízké, která tu již r. 1352 stála, Ročov. V 16. st. dostalo se zboží Ročovské pp. z Lobkovic, kteří je drželi napřed k Bilině a později k Divicům a s těmito připojeny k panství Citolibskému. Fara zanikla (v 17. st.?) a kostel zůstal filiálním. Erb: Obec Ročovská pečeti erbem království Českého.

Drahelčice, ves v okr. Unhošťském, jež se přip. r. 1186 a 1239 mezi statky kláštera Kladrubského. Ve 14. stol. měl D. a jiné vesnice Frána Žatecký, jenž je pr. r. 1357 Jordanovi Rechcerovi, měšťanu Pražskému. R. 1366 dostaly se D. k učení Pražskému čili ku koleji Karlově darováním císaře Karla. Universita postoupila D. (1730) Karlovi Jáchymovi hr. z Bredova směnou za statek Malešický. Potom připojeny k Tachlovicům.

Drahelice i Drahenice (pův. *Drahelici*), ves u Nymburka, která se připomíná již r. 1088 v základním listu Vyšehradském. Později byly přísl. hradu Kostomlat. Perchta z K. darovala (1351) ves D. kl. sv. Jiří před Hradcem Králové. V 15. st. dostaly se zase v držení pánův Kostomlatských a s Kostomlaty připojeny k Lysé.

Drahenice, Drahnice (pův. *Drahnici*), ves u Březnice, připomíná se léta 1228 mezi statky kláštera Svatojirského, ač nemá-li se to rozuměti na Draheničky. R. 1365 seděl tu na tvrzi Jan z D. (zemř. 1399), jehož syn Bartošek znám jest jako

spisovatel, avšak D. nedržel. R. 1400 držel D. Jan, předek Šicův z Drahenic, jehož synové byli Jan a Albrecht (1454). L. 1492 držel D. Václav z Rastel († 1504), pak Jan Drahenický z Rastel, od něhož k. D. Kerunk Vrabský z Vrabí (ok. r. 1530). Z rodu tohoto vládli tu: Hynek 1569, 1577 Jan a Vilém. Tento zval se pak nejstarším a odevzdal statky své roku 1626 synům, z nichž ujal D. Adam Hynek. Tento postavil po r. 1638 kapli při tvrzi své, která r. 1699 posvěcena. Po jeho smrti († 1660) následoval syn Václav Rudolf († 1667). Po něm ujala D. od sirotka (1678) vdova Eva Marie roz. Lažanská, po druhé vdaná Khunova a pr. D. (1686) Leopoldovi Vilémovi z Valdšteina. Nástupce jeho Fr. Karel odkázal D. manželce své Marii Lidmile Libšteinské z Kolovrat († 1720, druhý manžel Jan Václ. ze Šternberka). R. 1720 následovala dcera její Marie Františka vd. Krakovská z Kolovrat († 1782) a po ní opět dcera Marie Eliška vd. Nosticová, od níž koupil D. Jan Prokop Hartman z Klaršteina (1795). Ten rozšířil kostel, při němž byla roku 1785 zřízena lokalie (1858 na faru povýšená). V rodě Hartmanův zůstaly D. až do r. 1870. (T. 530.)

Draheničky (t. j. *Malé Drahenice*, pův. *Drahyniči*), ves u Drahenic, z níž bývalo od starodávna manství služebné ke hradu Zvíkovu, ostatek patřil k témuž hradu. Kryštof ze Švamberka pr. D. (1577) Voršile Vrabské z Bukova, která je připojila ke statku Drahenskému.

Drahkov, **Drachkov** i **Drachov**, ves v okr. Blovickém, kterouž držel r. 1379 zeman Ondřej. Dvěma dvorům ve vsi říkalo se v Mokři neb Mokřice, ty patřily r. 1549 k Újezdu Šatavovu. Ty odprodány r. 1581, byly pak statkem samostatným a postavena tu tvrz. Té se říkalo pak D. R. 1615 k. D. Jáchym Loubský z Lub, prodal jej však zase roku 1626 a zůstal statkem ještě několik let. L. 1650 držel k Prádlu a r. 1671 přikoupen ke statku Chocenickému. (H. IX. 220.)

Drahlín, ves v okr. Příbramském, n. s tvrzí, jež se mylně ve spojení uvádí s kněžnou Drahomíř. Na tvrzi seděl roku 1324 Heřman, předek pp. z Valdeka na

Litni sedících. Z té příčiny připomíná se D. r. 1390 jako přísl. Litenska. R. 1413 skupili D. Dobeš ze Tmaně a Zdeněk z Podmokl od svých manželek. R. 1533 přip. se D. jako přísl. statku Hlubošského.

Drahlovice, ves v okr. Berounském, jež se přip. již r. 1271. Tehdá tu vykázaný důchody křížovníkům s červ. hvězdou. V 15. st. spustly D. a jako pustá ves patřily ke statku Všeradickému (okolo r. 1540). Ostatek byl služebným manstvím ke hradu Karlšteinu (1443 Zikmund z D. a syn jeho Martin). Statek patřil r. 1745 Janovi Bernartovi z Hostína, r. 1781 hrab. z Kounic, potom po léta Ubellům ze Siegburka.

Drahnětice (původně *Drahnětici*), ves u Jistebnice, která se přip. r. 1380 jako přísl. panství Přiběnického. Po rozkouskovaní téhož panství drženy D. k Jistebnici, dostaly se v 16. st. v držení obce Tábořské, avšak zůstaly i nadále při panství Jistebnickém.

Drahnovice viz **Draňovice**.

Drahubudice (pův. *Drahobudici*), ves v okr. Kouřimském, n. s tvrzí. R. 1338 patřily ke zboží Hrádku nad Poděhusy a prodány kapitule Boleslavské, již ještě r. 1404 patřily. Od r. 1354 přip. se tu farní kostel, jehož podací příslušelo proboštům. Současně tu byla náprava, na níž seděl v l. 1395—1410 Bohuněk Kozlík. Nástupce jeho Bohuslav (1429 a t. d.) a syn jeho Bohuše drželi celou ves dědičně. Bohuše zapsal D. (1483) Mikuláši Popelovi z Vesce, jenž tu ještě r. 1489 seděl. Později připojeny byly k Bečvářům. Po r. 1623 zanikla zdejší fara a obnovena teprve r. 1762. L. 1778 kostel rozšířen.

Drahubuz (dříve i *Drahobuzeves*, t. j. Drahubudova ves), ves v okr. Ústěckém, n. s tvrzí, r. 1377 vладыčí sídlo Petra řeč. Srša, jehož potomci se nazývali Nebílovští z Drahubuze. Jiný Petr (1412) byl z rodu vладыk z Roztok. V l. 1463—1487 držel D. Jindřich Čeněk Berka z Dubé, jehož syn Jindřich Drahubuzský z D. pr. D. okolo r. 1540 Karlovi z Duban. Odtud držen k Liběšicům, až oddělen r. 1575; drželi jej pak Albrecht Žichovec z Duban († 1583) a syn jeho Jan Habart († j. 1613). Jeho dcera (?) Anna zapsala D. (1629)

Jindřichovi Belvicovi z Nostvic, manželů svému a skrze jeho potomstvo dostal se v držení Malovcův. Později připojen k Liběchovu.

Drahobylice, Drahobylicka, v letech 1400—1516 jméno řeky Cidliny u města Bydžova.

Drahoměřice, Drahoměřice, n. ves v okolí Chlumce n. C. a Králova Městece. R. 1414 zapsal tu Jindřich ze Staré vody úrok farářů ve Slověči, r. 1418 držel ji Jiří z Kladrub. Z pozdějších pamětí není nic o ní známo.

Drahomyšl, ves v okr. Žateckém, jež patřila r. 1115 ke statkům kláštera Kladrubského. Ve 14. st. měl D. Smil z Kovaně a po něm roku 1389 Hynčík Pluh z Orlika, po němž následoval ok. r. 1409 syn Hynčík. R. 1548 přip. se již jako přísl. panství Ličkovského.

Drahonice (původně *Drahonici*), ves u Vodňan, n. s tvrzí, již daroval Bedřich, maršálek králové (asi r. 1240) křižovníkům s červenou hvězdou. Asi r. 1254 odňal jim D. král Přemysl a připojil je ku městu Písku. R. 1318 držel D. Ctibor. L. 1359 tu seděli bratři Jan, Venclín a Čadek. Jan († 1380) prodal D. (1374) Jarošovi a Rackovi, br. ze Štěkně. Od r. 1381 připomíná se z jich rodu Racek Odranec, jehož syn byl Jan (1422—1440). Od r. 1434 drželi D. br. Racek a Jaroš. V l. 1449—1452 žil Buzek z D. Po Adamovi (1455, † j. 1483) byli synové Václav, jinak Adam a Jan. Onen rozšířil tvrz v zámeček a odkázal D. Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála (1508). Od tohoto přešly r. 1534 v držení Václava Švihovce ze Švihova, jehož vdova Kateřina je zapsala (1553) vnučkám svým Radkovicům z Mirovic. Ujal je napřed Mikuláš (— 1594) a pak Oldřich (1604). R. 1614 k. D. Salomena ze Žakavy, po níž následoval syn Mikuláš Diviš Radkovec († r. 1661). Dcera jeho Kateřina Konstancie († r. 1685) odkázala jmění své manželů Ferd. Frant. Leopoldovi z Vrby z polovice a z polovice synům svým Frant. Karlovi a Fr. Arnoštovi. Od nich dostaly se r. 1700 Ferdinandovi kníž. ze Švarcenberka a připojeny k Proti-

vínu. Zámek se po ohni roku 1762 sesul. (H. VII. 247.)

Drahonice (i *Drhonice*), ves v okrese Žlutickém, dříve vladyčí sídlo (1454 Jíra, 1454—1466 Jan Křížek). R. 1509 držel D. s tvrzí Václav Valecký z Doupova, jemuž ještě r. 1549 patřily. Potomek jeho Jindřich Doupovec pr. D. (1591) Vilémovi Šlikovi z Holiče, po jehož smrti je k. ode vdovy Doroty Kryštof Hasišteinský z Lobkovic (1608). Tento pr. D. (1609) bratřím Údrckým z Údrče a měly pak společné držitele se statkem Vidhostickým. Později připojeny k panství Chýšskému.

Drahonice viz Drhonice.

Drahoňův Újezd viz Újezd.

Drahoraz, ves u Kopidlna, r. 1318 sídlo Sulkovo. R. 1361 byl tu farní kostel, jehož pány podacími byli Zdeněk z Třevace a Straniš z D. (tento 1371—1407). Zdeněk z Kopidlna držel D. v l. 1434 a 1437. V dobách potomních držel D. ke Kopidlnu. Zdeňkovi z K. povolil král Vladislav (1487), aby mohl Kamensko, ves zápisnou, dědičně držeti, a za to D. u ves zápisnou proměnit. D. zůstal v držení synů Zdeňkových, avšak r. 1546 vyskytuje se zase jako ves dědičná a přísl. statku Třevackého, s nímž se dostal k panství Velišskému. Po r. 1613 zanikla tu fara; kostel byl přifařen napřed k Libani a od r. 1787 ke Kopidlnu. (H. V. 273.)

Drahotěšice, ves u Lomnice, prvotně přísl. hradu Bechyně. Pp. z Rožemberka vyměnili si je r. 1323 a drželi je potom k Bukovsku, s nímž připojeny později ku panství Třeboňskému.

Drahotín, ves za Horš. Týnem, která se r. 1365 přip. D. patřival ode dávná k arcibiskupství (k Horš. Týnu). L. 1420 dostal se v zástavné držení. Asi r. 1528 vyplatil jej Albrecht z Gutšteina a držel potom k zámku Ronšperku, avšak poněvadž r. 1539 dědičně prodán s Týnem Horšovským, obesláni pp. ze Švamberka r. 1545 o jeho výplatu. Potom D. připojen k Týnu.

Drahoun, les a v něm kaple, která patřila r. 1310 klášteru Ostrovskému. Poloha jeho pozdějšími pamětmi se nevy-
světluje.

Drahouš, n. hrad u Postolopr, dnes prostora valy zavřená při klíče řeky Ohře, v níž stávalo podhradí. Podle pověsti postavil D. kníže Neklan, když dobyl knížectví Luckého, aby byl sídlem správce jeho. Prvním správcem byl Durynek, jemuž odevzdán k výchování mladičský kněžic, syn Vlastislava, posledního knížete; avšak nešlechtný pěstoun, mině se Neklanovi dobře zachovati, vedl dítě v zimě na led a tu mu bradaticí hlavu stal. D., známý jen z těchto starých pověstí, v pozdějších pamětech se nepřipomíná; jméno jeho totiž zaniklo záhy, poněvadž na jeho místě založen klášter Postoloprský. (PA. VIII. 136.)

Drahouš, ves u Jesenice, dříve zboží vladycské, jež se dostalo po smrti Václava, křižovníka, Litoltovi z Moravěvsi (1408). V 16. st. připojen k panství zámku Petrš purka.

Drahov, farní ves u Veselí n. L., n. s tvrzí, za starých dob přisl. panství Mezimostského. R. 1359 byl tu farní kostel. Po prodání Mezimostí psal se Dobeš z Bernartic »na D-ě« (1380); tak se psali i synové jeho Buzek a Jindřich. Po nich následoval roku 1417 Vilém ze Želče. R. 1446 seděla tu Jarka ze Stráže, po níž následovaly dcery Anežka a Johanka se svými muži. Část patřila ke Stráži, část měl Jan Mráz z Radimovic. Tuto koupil ok. r. 1492 Jindřich z Hradce a připojil k panství Hradeckému, k němuž se i druhá část neznámým způsobem dostala. Později přidělen D. ke Kard. Řečici (viz to). V 17. st. zanikla fara zdejší a kostel byl filiálním ke Kardašově Řečici. L. 1752 založeno tu kaplanství (od r. 1786 samostatné), z něhož vznikla r. 1807 lokalie a r. 1858 fara. (H. IV. 338.)

Drahovice, ves u Karl. Var, bezpochyby původně vladycké rodiny Sata-něřův z Drahovic.

Drahslav, nějaká ves v okolí Lipětína a Kopist (1238), snad i totožná s Drahovkem u Těplice.

Drahyně (1476), potok Kladrubský a přítok Labe v okolí Dvoru Králové.

Drachkov, ves u Bystřice, n. s tvrzí, r. 1318 sídlo mnohých vladyk. Od r. 1357 seděl tu Odolen z D., roku 1404 a 1406

Beneš a Bohuše z D. byl potom komorníkem hradu Točnicka. R. 1520 prodali D. Jan a Arnošt, bratři Karlíkové z Nežetic, Bohuslavovi Trmalovi z Toušic, jehož potomstvo (syn Jan 1546, † 1579, Bohuslav — 1587, Jan 1587 a t. d.) D. do r. 1611 drželo. T. r. koupila D. Kateřina Řičanská ze Smřic, a nedlouho potom připojen k Léštnu. R. 1661 odloučen pro dluhy a dostal se roku 1664 v držení Viléma Albrechta Krakovského z Kolovrat. Následovali rychle za sebou držitelé z rodu Smřčků ze Mnichu, Mulcerů z Rozentálu, hr. z Purkstattu. R. 1708 koupil jej Jeronym Kollredo z Waldsee, jenž jej připojil k Tloskovu. (MB. I. 106.)

Dráčov, farní ves u Veselí n. L., n. s tvrzí. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. V l. 1353—1359 přip. se Oldřich z D., po němž následoval jako držitel D-a Přibík (1366, † o. 1385). Dceru Annu pojal za manželku Jan Vchyna z Pacova r. 1390 a stal se pánem D-a. Následovali r. 1403 Ondřej z Pohnaní, r. 1413 Slávek Bažant z Vyhnanic. Později tu seděl Jindřich z Nadějkova (1416), předek Dráčovských z Dráchova. Syn jeho Jiřík připomíná se často v l. 1428—1447 a r. 1450 žil Petr z D. R. 1477 držel D. Jindřich Dráčovský z D. († c. 1490); synové jeho Hynek, Václav a Ctibor pr. (1505) D. Kateřině kněžně Minstrberské roz. ze Sas. Po ní zdědila D. dcera její Anna paní Hradecká, skrze níž se dostal D. k panství Hradeckému, později k Řečickému. V l. 1594 až 1773 býval rektor jezovitův Hradeckých patronem kostela zdejšího. (H. IV. 339.)

Draňovice i Draněvice, ves v okr. Vlašimském, jež se přip. r. 1411 jako přisl. hradu Šternberka. Albert ze Šternberka pr. D. (1412) Petrovi a Purkartovi, br. z Janovic. R. 1419 měl část Tas z Ohnišťan a pr. ji Bartošovi z Drahynic, známému spisovateli, část pak pr. Jan z Ohnišťan (1446) Janovi z Radiče. Konečně měl část Ctibor z Beztuhova, jenž ji prodal r. 1449 Jetřichovi z Radiče. R. 1471 přip. se D. zase jako přisl. hradu Šternberka.

Drasovice (obecně *Drasov*, pův. *Drasovici*, chybně *Dražov*), ves u Dobříše, která se přip. v základním listu Litoměřickém

(1057), poněvadž odtud darován témuž kostelu muž včelník. Na poč. 16. st. patřila Pešíkům z Komárova a byl tu man, který jim službu konal. Od Bechyňů z Lažan připojen ke statku Dlouhé Lhotě.

Drasovice, r. 1415 mlýn kdesi v okolí Čisté, snad též místo, kde mívával klášter Ostrovský rybáče (viz Dražovice).

Drasty, ves ve farnosti Klecanské, n. s tvrzí, býv. sídlo vladyčí a manský statek (1305 Mladota Prosinka, 1316 Domaslav, 1385 Ctibor Tlam, 1404 Kernuk z Loun, 1416 Hanuš Frank, 1437 Jan, syn jeho). R. 1437 k. D. Jošt z Kačice, r. 1440 Jan z Valče; r. 1457 pr. D. Jan z Hodějova Oldřichovi Chmelickému z Vlčihory, jehož potomstvo tu do konce 15. st. sedělo. Později držel D. Jiřík st. ze Vchynic, jehož potomstvo je drželo se hradem Krakovcem. Vedle toho tu byl dvůr Pštrosovský, tak že z těchto dvou statků povstali Hořejší a Dolejší D. Onen statek byl pak po dlouhá léta v držení cyriakův Pražkých, přišel pak pro dluhy do prodeje a koupěn r. 1791 od rodiny Novotných.

Drasty, dvůr na statku Nové Libně, nyní Drazdy v okr. Jilovském, který byl r. 1629 pustým a později obnoven.

Dražčín, n. ves na Blovicku neznámého položení. R. 1379 bylo tu více než tři vladyčí statky. R. 1545 patřila pustá ves D. ke zboží Hradištskému.

Dražejov, ves u Dubé, prvotně přísl. Dubé, r. 1402 na dílu Jindřicha Hlaváče z Dubé. Později se dostala k panství Housckému, při němž se r. 1545 připomíná. R. 1832 skorem celý vyhořel. (BD. 189.)

Dražejov, ves u Strakoníc, která se přip. r. 1505 jako přísl. hradu Střely.

Dražejovice, Dražovice, ves v okr. Sušickém, n. s tvrzí, bývaly vladyčím statkem, na němž seděli r. 1430 Mikuláš a r. 1459 Dluhomil. předkové Cerhenských z Dražovic. Skrže Mikuláše z D., místosudí (1474), přišel ten rod k platnosti. Břetislav z Ryžemberka, koupiv D. od Jana z Kalenic, pr. je (1548) Šťastnému z Řičan a Marjana Dubanská z Řičan zase (1581) Janovi Markvartovi Kocovi z Dobrše. Zůstaly pak nějaký čas v držení Kocův, později Krakovských z Kolovrat a

r. 1656 koupil je Michal Alvernia, markr. Klavesanský. Potom připojeny ke statku Žichovskému.

Dražen (pův. *U Dražka*), ves u Manětiny, jež patřila od roku 1193 klášteru Plasskému. L. 1372 vykázan tu témuž klášteru ještě úrok na části, která patřila ke hradu Bělé. Kromě toho tu byl r. 1379 ještě některý vladyčí statek. V 16. st. držel D. ke hradu Bělé, s nímž se dostal r. 1623 Vřesovcům. Po rozchvácení jich jmění v 17. st. připojen k Manětíně.

Draženov, Dražinov, ves Chodská u Domažlic, přip. se r. 1325 mezi těmi vesnicemi, kterým král Jan právo Domažlické vysadil. R. 1579 bylo tu 21 osedlých, patřících pod právo Chodské a pět osedlých patřilo ke statku kl. Pivonského. R. 1621 zastaven D. Volfovi Vilémovi Lamingárovi z Albenreutu a roku 1630 jemu dědičně doprodán, tak že patřil od té doby k panství Trhanovskému.

Dražetice (lépe než *Drašetice*, původně *Dražetici*), ves v okr. Dobříšském, jež se již r. 1235 připomíná. Králová Konstancie darovala je tehdá křižovníkům s červenou hvězdou. Tito zůstavše potom v držení jich, připojili je v 17. st. ke statku Starého Knína.

Dražice, dvůr a zříceniny hradu u Nov. Benátek. Zakladatelem hradu a předkem slavného rodu pp. z Dražic byl Řehník z Litovic, bratr Jana III., biskupa. R. 1264 založil hrad, avšak nedokončil stavby, zemřel r. 1279. Jan, syn jeho (od r. 1301 biskup), muž učený a jazyka svého milovný, pokračoval ve stavbě s Řehníkem, bratrem svým a ukončil ji r. 1318; při hradě založil kapli sv. Lidmily. (R. 1360 a t. d. byla farním kostelem.) Jan, syn Řehníkův, založil (před r. 1349) Nové Benátky a zemřel r. 1367, zůstaviv syna Jana, jenž ještě r. 1385 D. držel. Dědil je pak Beneš z Choustníka, jsa manželem Maně Dražické (1390). Po něm následovali Petr z Vartemberka (1397) a Aleš Škopek z Dubé (1402). R. 1433 vládli tu katolící pání Jindřich a Jan. Snad tu seděl i Jan Smil z Křemže, pověstný hejtman Táborův. Jisto jest, že cis. Zikmund r. 1437 D. koupil a potom Janovi z Kunvaldu,

podkomořimu, prodal. Když r. 1448 města Pražská od vojska Poděbradského dobytá, Pešík, bratr Janův, jsa purkmistrem Staroměstským, na D. uprchl. Jan a Bohuslav, synové Janovi (1471—1486), zůstavili po sobě mnohou pěknou památku. Bohuslav († 1513) postoupil D. Hynkovi Bořitovi z Martinic a ten pr. r. 1512 hrad D. s přísl. Bedřichovi z Donína. Poněvadž tento nový zámek v Benátkách vyzdvihl, přestaly D. býti sídlem panství. Hrad proto v l. 1526—1599 úplně spustl. Fara při hradě zanikla snad již v 15. st. (H. X. 236.)

Dražice, ves v okr. Bechyňském, patřivala z části ke hradu Bechyni a z části k arcibiskupství (1379). Část duchovní dostala se Čabelickým ze Soutic a držena k Týnu n. Vlt. Část dědičná dostala se potom také Čabelickým. R. 1583 odprodána od Prokopa Čabelického ze S. a r. 1585 dostala se Oldřichovi Svatkovskému z Dobrohoště. Syn jeho Jan, jenž tu tvrz postavil, propadl statek svůj a týž prodán (1623) Adamovi Lipovskému z Lipovice († 1637). Rod tento seděl tu až do 18. stol. R. 1720 patřily rodu Pötting, v l. 1729—1802 rodině sv. p. Tamův a r. 1806 přikoupeny k Bechyni.

Dražice (v 15. stol. i *Větší Dražice*), farní ves u Tábora, patřila prvotně k panství hradu Přiběnic. R. 1361 a t. d. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo pp. z Rožemberka. Jan z R. prodal (1459) D. Petrovi Růžovi a Benešovi Haldovi, po nichž se dostaly v držení obce Táboorské (asi r. 1469). Před tím tu bývala tvrz, ale není jisto, za kterých držitelův byla postavena. V 17. stol. zanikla fara zdejší a teprve r. 1786 zřízena tu lokalie, která povýšena r. 1856 na faru. (H. IV. 152.)

Dražičky (v 15. st. i *Menší Dražice*) patřily ve 14. st. k panství Přiběnickému, od r. 1495—1519 k Dobronicům. R. 1519 koupil Jan Zářecký z Polkovic D. od Jana Vity a skrze dceru jeho Markétu dostaly se D. v držení muže jejího Jana (1537) a syna Adama (1567). Tento Adam Petřek z Polkovic postavil tu tvrz. V l. 1589—1615 držela D. Johanka Vítova ze Stříteže, r. 1617 následovala Marie Zmyslovská, r. 1618 Vilém starší z Hozlau.

Tomuto zabrány a prodány (1623) Lidmile Pechlárové z Kolovrat († 1632). Po ní následovala Mandaléna ze Štanykeru, dcera z prvního manželství († r. 1636) a manžel této Rudolf Malovec, pak dcera Lidmila, vdaná Rombaldova. Roku 1660 koupila D. Lidmila Kateřina Brandšteinová z Terešova. Když r. 1704 dědictví její rozchváčeno bylo, dostaly se D. do rodu Vchynských (Václava Norberta a Františka Karla) a prodány pak k Zelči. (H. VII. 83.)

Dražov, ves v okr. Volyňském u Dobrše, r. 1356 Budново, v l. 1358—1365 sídlo Lipolta z D. odjinud z Tourového, jenž náležel k rodu Kraselovských. Od r. 1544 patřil D. ke statku Dobříšskému.

Dražovice (*Drasovice?* viz to), n. ves, podle zdání u řeky Mže. Klášter Ostrovský obdržel prý od Boleslava III. okolo r. 1000 rybnář v Dražovicích, Třebani a Lahovicích. V pozdějších pamětech není o této vsi poznámek.

Dražovka, samota u Hořovic. Jméno její souvisí se jménem Samuela Martinia z Dražova, jenž se r. 1593 v Hořovicích narodil a heslo z Dražova si podle pojmenování položení mu známého volil. Roku 1709 stálo tu panské stavení (letní zámek), z kamene nově postavené.

Drbohlavy, n. vesnička u Aldašfna (bližší Čer. Kostelce), z níž tuším chalupy blízké zbyly. Připomíná se teprve v 17. st.

Drbohlavy, Vlasenice, ves v okresu Pelhřimovském, jež se vyskytuje od r. 1386 jako přísl. statku Božejovského. Tehdá se jí říkalo Vlasenice, avšak v 16. st. opanoval název D. (Od r. 1584 patřily k Hornímu hradu) Bohuslav z Leskovce dal r. 1591 jméno D. opravití na Vlasenici, ale ač tak v kancelářích psáno bylo, nikdy se u lidu neujalo. Později připojena k Libkově vodě.

Drbov, n. ves u Stráže, v okolí Domažlickém, jež patřila ode dávna, zejména roku 1543 obci Domažlické. R. 1547 jí vzat, avšak r. 1549 i s rybníkem Drbovským navrácen. R. 1579 se ještě připomíná.

Dřel, n. ves při nynějším dvoře Závřší za Kostelcem n. O. a tvrz na vrchu Chlumu. Vilém z Orle držel ji v l. 1442.

až 1451 a snad také potomek jeho Michálek z Orle a ze Dřela (1480). Od sklonku 15. st., když tvrz a ves od Uhrův vypáleny, držen D. k Boruhrádku, a když zarůstaly lesem, zdělána tu obora. Okolo r. 1567 držel ta místa Zikmund Licek z Ryzemburka, jenž pustou ves prodal (viz Závrší), ale tvrzisté si podržel, tak že s Kozičkami ke statku Koldínskému připojeno. (H. II. 32.)

Dřenice, ves v okrese Chrudimském, která patřila do r. 1416 Vlaštcevi z Nové vsi (avšak r. 1409 Beneš z Dřenic). Ok. r. 1538 patřila část vesnice ke zboží Morašického a zůstala při něm dvě desetiletí. Druhá část patřila do r. 1547 obci Chrudimské, připadla pak komoře král. a prodána r. 1551 Petrovi Hamzovi ze Zábědovic. V 17. st. patřily D. se Tříbřichy rodu Kustošův ze Zubřího a z Lipky. Eva Kustošova koupila je r. 1656 a r. 1660 Mezilesice, k nimž D. připojila.

Dřešín, Dřešín, ves v okr. Volyňském. Bývaly toho jména tři vesnice, totiž Dřešín Hořejší či Hořejšice (i Řešínek Hořejší), D. Prostřední jinak Velký a Dřešínek, Řešínek neb D. Malý. Z Prostř. D-a pocházel r. 1407 Mikeš Chomout z D-a. V 16. st. patřily D. Horní a Malý ke statku Čestického a Prostřední k Dobrší. R. 1642 pr. Václav Chřepický z Modlíškovice tvrz a dvůr v Prostř. D-ě Janovi Markvartovi Kocovi z Dobrše. Později připojen zase k Dobrší.

Dřevčice (pův. *Dřevičici*), ves u Dubé, ve 14. stol. vladýčí statek, kterýž držel v l. 1363—1381 Soběhrd z D. Po něm přikoupen od Berkův z Dubé k Chudému Hrádku a s ním připojen k panství Nového Zámku. (BD. 379.)

Dřevčice, ves u Brandýsa n. L., n. s tvrzí, jež byla darována r. 1052 kostelu Boleslavskému. Později držel D. Jindřich z Bělé, synovec Jana biskupa Olomouckého (1375). Od něho koupeny (1382) k biskupství Olomouckému, ale opakovány potom od Alše z Cimburka, jenž je do r. 1392 držel. R. 1397 tu Mikuláš biskup zemřel. Asi roku 1400 najal si D. Beneš z Choustníka, r. 1412 zastaveny Jankovi z Chotěmic. Od toho přenesena

zástava na Jetřicha Tluksu z Vrabí (1437). To schváleno r. 1444 od Pavla biskupa a D. jemu a Janovi synu znova zapsány. Po jich smrti zapsány (1453) Diviši, synu Jetřichovu, Janovi st. a Janovi ml., strýcům z Vrabí, kteří, jak se zdá, to zboží dělili. Část zapsal král Jiří r. 1469 sirotkům po Janovi ml. Později drželi D. Václav, nejstarší z nich, až do r. 1506 a bratr jeho Hynek († r. 1531). Zápis pak převeden r. 1524 i na Jana, syna Hynkova. Když pak Jan r. 1547 k manství odsouzen byl, minula naděje biskupův, že by D. vyplaceny býti mohly. Drželi je pak Hynek a Karel, synové Janovi, později onen sám u prodal D. roku 1584 císaři Rudolfovi k panství Brandýskému.

Dřevenice, ves v okr. Jičín., n. s tvrzí, r. 1393 statek Otika z Labouně a Vítka, bratra jeho, a Beneše z Dřevenice (1396 až 1409). V l. 1429—1454 žil Havel z D. Jeho aneb Beneše (syna Benešova) potomstvo nazývalo se Turskými z Dřevěnice. V 16. st. držel D-i Jindřich Berka z Dubé († 1541). Po něm následovali synové jeho až do roku 1553 společně, pak držel D. Zdeněk, jenž ji prodal (1560) Petrovi ze Šelmberka. Po něm dědila manželka Lukrecie z Jandorfu († 1586) a po ní druhý manžel Bohuslav Křinecký z Ronova. Od tohoto koupila D. (1588) Kateřina Donínská z Donína, ale prodala ji (1596) Janovi Rudolfovi Trčkovu z Lípy k panství Kumburskému. (H. V. 203.)

Dřevenice, n. ves na býv. Loketskú neznámého položení.

Dřevič, n. hrad u Kozojed v okrese Lounském, za starých dob jedna z předních pevností zemských. Ve staré pověsti se vypravuje, že Oldřich Přemyslovec vrátiv se z Němec, aby opanoval stolec Český, přišel na hrad D. ke svým věrným a s nimi se umluvil, jak by lstně hrad Pražský opanoval. D. byl také sídlem kníž. popravcův, z nichž se přip. r. 1175 Petr s bratřími svými Milhostem a Ahněm. Odtud se také kraj jeden D-ským nazýval. Kostel Vyšehradský bral z něho (od r. 1135) desátek ze soudních pokut, desátého vola a desátek z obilí. Při zakládání hrazených měst ztratil D. svou důležitost a zadarován jest i s ko-

stelem farním (jediným zbytkem bývalé osady) klášteru Sázavskému. Podací kostela náleželo opatům, kteří při něm zřídili proboštví. Probošty byli: okolo r. 1360 Zdeslav, r. 1368 Valentin, r. 1377 Jarek a r. 1405 Václav. Po roce 1420 uchvácen jest D. od světských pánův. R. 1522 držel jej Děpolt z Lobkovic zástavou k Vinařicům. S nimi dostal se ku panství Citolibskému.

Dřevič (1213), potok od Vernířovic na Starkov tekoucí, na jehož dolním toku jest trojí ves Dřevič.

Dřevič Hořejší, Nízký neb Menší a Velký, tři vesnice mezi Starkovem a Hronovem, prvotně jediná ves, kterou prodal Hynek z Dubé a z Náchoda r. 1341 kl. Břevnovskému. Roku 1395 se výslovně jako jmění téhož kláštera připomíná. Roku 1406 rozeznává se již dvojí D., totiž Horní a Nízký, které zůstaly odtud při panství Polickém. D. Velký povstal v 15. st. přistavováním na gruntech Náchodských a vyskytuje se proto r. 1533 jako přísl. hradu Náchoda.

Dřevíkov, ves u Trh. Kamenice, přip. se v 16. st. jako přísl. zboží Slavíkovského. Když toto po smrti Zdeňka Slavíkova ze Slavíkova mezi syny jeho děleno (1596), dostal Jan dvůr a ves D. Nástupce jeho Zdeněk odsouzen polovice (1622), když ale týž statek r. 1641 Adamovi Metychovi z Čečova prodal, ujat D. v pokutě (1653) a Marta Metychova musila jej znova zaplatiti. D. zůstal od té doby samostatným statkem.

Dřevný (1411), les u samého Kozího hrádku za Měšici (okr. Tábor.), v němž M. Jan Hus sedával pod lipou, když se na Kozím zdržoval.

Dřevohryzy, ves u Teplé, která patřila r. 1233 kl. Teplskému. Tento ji koupil tehda od králové Konstancie. V držení téhož kláštera zůstaly D. i přes husitské války.

Drhonice viz Drahonice.

Drhonice, Drahonice (pův. *Drahnici*), ves v okrese Kadaňském, jež byla r. 1360 přísl. statku Pětipeského. Okolo r. 1490 patřily z části pánům Hasištejn-

ským z Lobkovic a drženy ke Březnu. R. 1578 pr. Jan Maškovský z Kolovrat tuto část Bohuslavovi Felixovi Hasištejnskému z Lobkovic a od té doby patřily D. k panství Ličkovskému. Později připojeny k Polákům i s tou částí, která bývala duchovní a v 16. st. zápisnou.

Drhovice, Druhovice (prv. *Druhovicí*), ves u Tábora, po níž se psal r. 1219 Volkmar z Druhovic. Později dostaly se D. v držení kl. Louňovského, ale zabrány hned roku 1420 skrze Táboorské. R. 1437 zapsáno celé klášterství (a s ním D.) obci Táboorské, a když r. 1547 jí odňato bylo, přece ponechány D. při městském zboží a r. 1561 dědičně odevzdány.

Drhovičky, n. véska jižně od Drhovic, prvotně část Drhovic, totiž dvůr s poplužím. Týž patřil ke hradu Přibeničkám pánům z Rožemberka, ale užitky jeho dávány špitálu v Přiběnicích. Asi r. 1459 z toho povstala vesnička která později spustla. Petr Vok z Rožemberka prodal Meziříčí a D. (1575) Jindř. Doudlebskému z Doudlehb. Pustá ves D. přip. se i později jako přísl. statku Mezřického. Grunty její bývalé patří posud ke katastr. obci Mezřické.

Drhovle (stč. *Druhovle*), zámek a ves u Pisku, prvotně přísluš. hradu Zvíkova. Bývaly tu dvě vesničky při sobě, kteréž se r. 1323 výslovně připomínají, v 16. st. D. Velká a Malá, v 17. st. Hořejší a Dolejší. Později odprodány od Zvíkova a vyskytují se v 16. st. jako přísl. statku Mladějovského. Odprodáním dostaly se v držení Bernarta st. z Hodějova, patřily k Řepici až do r. 1621, kdež odtrženy a ke Kestřanům připojeny. Potom dostaly se v držení Dýmův ze Stříteže a postavena tvrz v Hořejší D. Kateřina Dýmova z Kalenic pr. D. (1630) Mikuláš ml. Dýmovi. Tento zemřel r. 1650 a následoval syn jeho Jindřich Mikuláš († j. 1663), po němž dědil bratr Jan Vilém († 1685), dědic jeho Přibík Frant. prodal D. Františku Mikulášovi hr. z Morcína. R. 1712 koupila Antonie hr. Černínová pro syna svého Fr. Antonína statek D. od Karla Jozefa z Morcína. K D. i patřily i Brloh a Čížová a připojen statek Sedlecký. Po Marii Lidmile roz. Černínce († 1796) dědil statky ty syn její Antonín

Isidor z Lobkovic, od kteréž doby jsou posud v držení rodu Lobkovského.

Drchkov, ves u Slaného, jež se přip. r. 1267. Čech, nejvyšší sudí, založiv kapli Všech Svatých na hradě Pražském, daroval k ní D. a Vyšín. V 15. st. dostal se D. v zápisné držení světských pánův. Do r. 1544 držel jej Daniel Tatous z Vraního; tehdy jej vyplatil od něho Zikmund Údrcký z Údrče. V pozdějších dobách D. úplně spustl (1590). V 17. st. připojen D. k panství Zlonickému. R. 1766 postavena tu od obyvatel kaple.

Drchlava, ves v okr. Dubském, r. 1265 sídlo Načeplukovo. Tento sídlé na hradě pod D-ou, tam, kde jest nyní ves Hradiště. R. 1359 přip. se Hrd z D-y. R. 1363 byl tu farní kostel, jehož podací Soběhrdovi z Dřevčic (1363—1373) náleželo. Od něho koupili D. Berkové z Dubé a držena ke hradu Jestřebí. Tak i bylo po dělení statků Berkovských (1402). R. 1417 prodána D. Elišce z Klinšteina († j. 1423). Později připojena jest D. ke zboží Rybnovskému a s ním se dostala k panství Nového zámku. Kostel, jenž r. 1623 o svého duchovního správce přišel, přestavěn roku 1717. (BD. 373.)

Dřín, ves u Buštěhradu, založená roku 1681. Stará Dřín bývala od ní něco dále v tu stranu k Buštěhradu. D. býval r. 1318 rozdělen na vladýčí statky. Ok. r. 1395 žili bratří Zdislav neb Mikuláš, Petr a Beneš a později (1418) bratří Petr a Havel ze Dříně. Tehdy tu byla tvrz. R. 1450 ves D. při obležení Buštěvsi vypálena a grunty její drženy odtud k Buštěhradsku. (PA. X. 514.)

Dřínov Slanský, ves u Zlonic, v níž byl r. 1358 farní kostel. D. byl z části zbožím vladýčím již r. 1316 (Pavlik, 1361 Lipolt, 1382 Racek), z části patřil k sufraganství kostela Pražského, proto tu arcibiskupové v l. 1359—1419 právo podací vykonávali. R. 1437 zapsáno též zboží (kromě dvou lidí, kteří se dostali pp. z Žirotína, a r. 1462 kapitule Pražské) Blažkovi Pátkovi. Později byl D. v držení obce města Slaného, zabrán jí r. 1547 a prodán (1549) Janovi Kolskému z Kolovsi a r. 1550 Petrovi Chotkovi z Vojnána.

R. 1592 popluží panské mezi lidí rozprodáno, čímž vznikla pověst o rytíři Poplužském. Ok. r. 1620 dostal se D. k panství Slanskému. Tehdy tu také zanikla fara a kostel zůstal filiálním ke Kvilicům.

Dřínov Velvarský, ves mezi Klomínem a Krabčici, jež se přip. r. 1353. Tehdy daroval odtud Jan, farář Hostínský, plat k oltáři sv. Doroty na Vyšehradě. Část D-a patřila kl. Kartouzskému u Prahy a zastavena r. 1436 Albrechtovi z Běškovic. Ta pak zůstala při Jeviněvsi. Později patřila část vsi ke Chvatěrubům, jiná ke Kozomínu a dostala se také k Jeviněvsi. Jedné části nabyli Sekerkové z Sedčic a připojili ji před r. 1623 k Odoleně Vodě.

Dřísy, Dřízy, ves u St. Boleslavě, jež byla darována r. 1052 kostelu Boleslavskému. Část vesnice byla statkem vladýčím, který pr. (1380) Václav z Újezdce Rudoltovi z Račiněvsi. R. 1397 měl ji toho syn Jan. V 16. stol. patřila část tato ke zboží Byšickému, avšak dostala se v 17. neb 18. st. k druhé části, která kapitule Boleslavské ode dávna patřovala. V 17. st. svedeny role lidí zběhlých v panský dvůr. Blízko D. v Cecemině postavena (po roce 1723) kaple Stěti sv. Jana, která do r. 1821 docela spustla, avšak potom a r. 1854 až 1856 zase opravena. (MB. IV. 113.)

Dříteč, farní ves u Pardubic, již daroval pan Časta před r. 1228 klášteru Opatovskému. Opatové jeho také vykonávali ve 14. st. právo podační nad zdejší farním kostelem. Od r. 1436 držen jest ke Kunětické hoře, r. 1476 zastaven od ní Václavovi ze Zahrádky, ale později zase vyplacen k panství Pardubskému. R. 1623 přišel kostel o svého duchovního správce; přísluhovali sem pak farář Dašický (1654), později farář Sezemský. R. 1746 zřízena tu expositura a r. 1858 zase fara. Kostel r. 1699 rozšířený opraven r. 1872. (PA. X. 577, M. VI. 99.)

Dříteň, ves u Hlubok, n. s tvrzí, starodávné dědictví Malovcův, zejména r. 1469 Bohuslava Malovce. V 16. st. byla D. rozdělena. Tvrz držel Jan Malovec (1523) a díl tři bratří Dřítenští z M., od nichž koupil jej Jan († 1552). Ze čtyř synův jeho ujal D. Bohuslav, jenž koupil (1598)

panství Hlubocké a k němu D. připojil. Když však zemřel, přišlo k dělení mezi syny a Václav obdržel D. s vesnicemi od panství Hlubockého. L. 1619 zabrán mu statek pro účastenství ve vzpouře a D. pak zase ke Hluboké připojena. V D-i narodil se prof. R. Dvořák. (H. VII. 175.)

Dřítovice (stč. *Dřietovice*), Řetovice, Vřetovice, farní ves v okr. Kladenském, snad ta, kterou daroval král Václav (1233) kl. Kladrubskému. Později byl tu vladýčí statek, jehož držitelé měli polovici podací u kostela sv. Václava (v. Kralovice), totiž roku 1354 Běta, vdova Oldřichova, r. 1384 Mikuláš 17 j. 1390) a syn jeho Jan. Tento zapsal D. Jaroslavovi z Buděhostic a Jetřichovi z Blahotic; onen pak je dostal při dělení. Odtud měly stejné držitele s Chlumčany a Buděhostici a dostaly se r. 1454 v držení Jindřicha Míčana z Klinšteina. Potomek jeho Čeněk pr. (1521) D. a Kralovičky Markétě Jednorozcové a synu jejím Viktorynovi. Později připojeny k panství Buštěhradskému.

Drmy viz Stolinky.

Drnovice, n. ves v okolí Ostrova (Schlackenwerth). R. 1409 založila Anežka Štumpfova oltář v Ostrově a k vyživení kněze vykázány úroky. K úročení přikázány vsi: Grasengrün, D. Waigmansgrün a Alnargrün.

Drobovice, ves u Čáslavě, kterou daroval Jan, syn Zbraslavův (1242) řádu křižovníkův Pruských. Tento tu postavil kostel a zřídil komendu opevněnou jako hrad. R. 1263 již byla hotova, r. 1270 odbývána v ní provinc. kapitula řádu a r. 1297 pohřben tu nejvyšší mistr Kunrát v. Feuchtwangen. Komтуры zdejšími byli: 1270—1272 Gotfryd, 1326—1332 Mikuláš řečený Ratmír, 1341 Ctibor, 1347 Vítek, 1355—1364 Pertolt z Friberka, 1362 Jan, 1390—1394 Jindřich Schaf, 1396 Bartuš, 1400—1401 Kunrát z Čachovic, 1404 Vojtěch z Chocemic, 1404—1405 Kunrát z Čachovic. R. 1411 postoupena komenda se všemi statky králi Václavovi a k jeho rukám Hájkovi z Hodětína a Jetřichovi Krahovi z Borku. R. 1414 zastaveny Mikuláší Divůčkovi z Jemniště. R. 1421 obsazeny D. od vítězných Pražan a Táborův. Cís.

Zikmund zastavil D. (1436) Jiřík. z Dubé a z Vismburka. Poněvadž tento také Žleby držel, spojeny s nimi D. a přešly potom v držení Špetlův z Janovic. Za neznámé doby jim D. dědičně prodány. Jan Špetle prodal r. 1510 D. klášter pustý a ves Janovi a Divišovi br. Žehušickým z Nestajova. Po té připojeny k Tupadlům.

Drochy, Drochov (staron. *Drochav*), ves na Kaplicku, bývala dílem vladýčím statkem (1349—1381 Oldřich, odj. z Květonova, jehož potomci Drochovci z Omlenice seděli na Omleňce, Pláni, Stríteži, Skoronicích a Trutmani a po nich se psávali), dílem patřila ke hradu Rožemberku. Petr z Rožemberka dal díl ten směnou za jiné statky klášteru sv. Kláry v Krumlově (1502). Po jeho zrušení připojeny D. k panství Krumlovskému.

Drossberg, n. manství koruny České (ve 14. st.), potom od ní odcizené.

Drosseň, dobře česky Strážný.

Droschig, ves u Chomutova, česky Stráž (nikoliv Tschoschel = Stráž).

Drouhaveč, Drouhaveč, ves na Sušicku, která patřila do r. 1290 klášteru Doksanskému a postoupena tehdá Bohuslavovi z Budětic směnou za jiné statky klášteru bližší. D. přivtělen potom k nově postavenému hradu Vilhartickému a nepřetržitě při něm zůstával.

Droužetice (původně *Družetici*), ves u Štěkně, která patřila r. 1228 ke klášteru sv. Jiří. Později tu byl vladýčí statek, který prodal r. 1398 Břeněk ze Strakonice vladýkám z Milenovic, kteří tu skorem po celé 15. st. seděli. V 16. st. měl D. s tvrzi pustou Adam Řepický z Sudoměře. Od dcer jeho Kateřiny a Anny koupil je r. 1552 Jan st. z Hodějova, ale prodal zase r. 1554 Janovi ml. Lipovskému z Lipovice. Po smrti Janově ujal D. syn Václav (1589) a ten je pr. r. 1591 Bernartovi ml. z Hodějova ke statku Řepickému.

Drozdov, ves u Cerhovic, patřivala prvotně pánům Zajícům z Valdeka a r. 1368 vykázán tu plat pro klášter sv. Dobrotivé. Ostatek zůstal v držení Medkův z Valdeka, avšak přip. se r. 1558 jako přísl. hradu Točnicka.

Drslavice (pův. *Držislavici*), ves u Polyně, r. 1379 statek Buškův. R. 1410 ukázal tu Jiřínek z Běšin úrok pro kostel Hlohovský a jiný zase týž r. 1429. L. 1615 držel týž statek Jindřich Janovský z Janovic. Do r. 1674 držel D. Jan Jindřich Pek z Římků. V druhé polovici 18. st. držela D. Anna Maximiliana Horrichova roz. z Breitenbachu, po níž následovaly nezletilé dívky. R. 1797 koupil D. Jan Adam Schramm a manželka jeho. V rodě tom zůstaly D. až do r. 1833, kdež prodány Eug. hr. Černínovi z Chuděnic.

Drslavice, ves u Prachatic se starou tvrzí, připomínají se r. 1384 a byly sídlem Petrovým († 1395), r. 1396 Štěpánkovým a r. 1415 a 1422 Petra Rycharta. R. 1479 seděli tu Jaroslav a Petr z Újezda (1493 Petr sám), roku 1522 Diviš Boubínský z Újezda. Ten prodal D. (1538) Volfovi Bitnárovi z Muronu († 1548). R. 1549 koupily D. pro rod Rožemberský, který k nim panství Husské připojil. Petr Vok z R. zastavil je r. 1598 Adamovi Hrzánovi z Harasova a prodal r. 1603 Volfovi Novohradskému z Kolovrat. Syn tohoto prodal D. r. 1618 Jetřichovi Malovci z Malovic, ale navraceny mu zase, když kupec neplatil a vše jmění své propadl. Prodán D. po druhé (1628) Janovi Oldř. knížeti z Eggenberka, od kteréž doby patřily ke jmění Eggenberskému a potom Švarcenberskému. (H. XI.)

Drslavův hrad, n. hrad, nyní vrch u Vadkova (jižně ode Lhenic), řeč. Hradiště neb Hradý. Nějaký Drslav neznámého rodu a původu postavil hrad ten kamenný v tu dobu, kde staročeské umění opevňovací přetvářelo se v soustavu u západních národů obvyklou (tedy asi v 12. neb poč. 13. st.). Král Přemysl daroval horu D. h. (1263) klášteřu Korunskému a pan Vok ze Strunkovic, maje k ní nějaká práva, odevzdal r. 1290 témuž klášteřu ves Záboř a horu Drslavovu, »na kteréž týž Drslav, maje tu hrad, sedával«.

Drsník (1408), hora mezi Chotíkovem a Ledcem, nyní Krkavec řečená, na kteréž se od 14. stol. mlýnské kameny lámaly. Patřila kl. Plasskému, ale páni Štěpanovci z Vrtby měli ji dlouhá léta.

Drsník (1526), vrch a les nad Žinkovy. **Drštěkryje**, Dyštěkryje, ves u Sobotky, n. s tvrzí, ok. r. 1530 statek Jindřicha Krsovského z Krsovic, odr. 1549. přísl. statku Samšinského. Po smrti Abrahama Gerštorfa z Malšvic († 1579) dostal Jan syn jeho D. za svůj díl a postavil tu novou tvrz († 1617). Od potomkův jeho (Jana Oldřicha a Jana Zikmunda) pr. D. r. 1628 ke knížectví Frydlantskému, avšak po smrti knížete zase Gerštorfům navraceny. Ke sklonku téhož století dostaly se Leveneurům a připojeny od nich k Samšině. (H. V. 277.)

Drštka (u lidu i *Losumberk*, což na něm. *Ramsperg* poukazuje), n. hrad u Skořic, na třech skaliskách postavený. R. 1353 až 1376 přip. se Dobrohost z Ramsperka, jenž posledně na Lvorci seděl. R. 1390 přip. se Nachval, Sezema Břeněk a Zdeněk, bratří z Drštky, synové Dobrohostovi, a Břeněk měl pak Drštka sám ještě r. 1431. Když r. 1454 odúmrť po něm povolována, připovídali se k Drštce Dobrohost z Ronšperka a syn jeho Břeněk. Právo král. vyprosil si Oldřich z Rakové, avšak postoupil je Václavovi Lukavovi z Račina (1455). Hrad tehda stál, avšak spustl tak rychle, že Hájek r. 1540 jeho polohy již dobře neznal.

Druhanice, Druhynice (pův. *Druhanici*), ves u Čáslavě, n. s tvrzí, na níž seděl r. 1350 Tyluš Furman, 1388 Fryduš Kundl. R. 1411 pr. Václav z D. D. Pavlovi Meylerovi, hornímu písaři († j. 1437). Část patřila potom obci Čáslavské, část Kunšovi z Sekyřic (1462, po jehož potomcích se také Čáslavským dostala (1468 až 1486). Potom ves a tvrz zanikly a zůstal tu jen dvůr, který Čáslavští ještě r. 1543 drželi. Prodán sice, ale koupen zase r. 1603 od Lidmily Škopkové. R. 1623 propadla obec D., kteréž ponechány při statku Tupadlském. R. 1645 postoupil Arnošt de Suys D. Václavovi st. Vražďovi z Kunvaldu a tento pr. je (1652) Anně Marii hr. z Valdšteina, poněvadž však neplatila, ujal je zase r. 1660 a pr. r. 1661 Michalovi Osvaldovi hr. z Thunu k panství Žehušickému.

Druhov, báječný hrad, podle V. Hájka

roku 815 v »kraji Píseckém« postavený (Drhovle? Hradiště u Písku?)

Drunče, ves v okr. Kamenickém, která se příp. r. 1267, jsouc tehda statkem vладыčím. L. 1567 pr. Lidmila Čáslavova z Křekovic ves D. Oldřichovi Smrčkoví ze Mnichu na Radeníně. V 17. st. připojena k Choustníku.

Drunice, správné jméno vsi Tronitz v okolí Žatce. R. 1401 držel tu dvůr vладыka Nadslav z Veletic. Později patřila menší část ke statku Měcholupskému (až do r. 1850), kdežto větší část s Veletici k Dobříčanům připojena.

Druzcov, ves u Osečné, bývala starodávným přísl. hradu Děvína, ale od r. 1444, kdež byla Lužičany vypálena, byla pustá. Ok. r. 1540 znova postavena a něm. lidem osazena. R. 1569 pr. k panství Dubskému. Když toto připojeno ke knížectví Frydlantskému, dal kníže (1627) statek D. v léno Krystýánovi z Valdšteina, jemuž r. 1636 dědičně ponechán. Roku 1673 přikoupen k panství Mimoňskému.

Druzdová, farní ves u Plzně. Farnímu kostelu od vesnice čtvrt hodiny vzdálenému říkalo se ve 14. st. buď D. aneb Věžka od hradu, který stával u něho přes rokli. Podací kostela patřilo farářům Dýšinským, poněvadž byl do r. 1351 filiálním jich kostelem, sice ves náležela ke hradu Věžce. S Věžkou dostala se později k panství Libšteinskému. Jan a Bernard bratři z Valdšteina zastavili D. obci města Plzně, když pak Jan jí nemohl vyplatiti, doprodal jí r. 1517 dědičně. Roku 1632 postaven kostel, ale ztratil před tím svého duchovního správce, byl do roku 1701 filiálním k Dýšině, ale potom zase vlastní farou opatřen.

Družec, farní ves u Unhoště, která měla již r. 1352 farní kostel. Podací patřilo v l. 1363—1417 králům Českým a drženo k panství Křivoklátskému. Byl tu také vладыčí statek, který patřil r. 1389 ke Braškovu a později Kladenským z Kládna a pak k Tachlovicům. V 15. st. patřil D. kapli Všechn Svatých na hradě Pražském a r. 1466 zastavil D-ou král Jiří Bořitovi z Martinic. Potomci jeho nabyvše ho (r. 1514) dědičně, drželi jej

k panství Smečanskému. Fara udržela se asi do r. 1634, potom osiřela a přísluhoval tu farář Smečanský. R. 1664 založena zase fara a začínají se odtud matriky. (MU. 56.)

Družec píše se omylem jako pustá ves n. na Hradištsku za jinou, která se nazývala Dražčín (viz to)

Družkovice, Droužkovice (původně *Drůžkovič*), farní ves u Chomutova, kteráž měla faru již r. 1357. Ves patřila křivovníkům Německým v l. 1357—1404, potom ji ujal s Chomutovem král Václav. K panství Chomutovskému drženy D. až do 16. st., když pak toto mělo jedny pány s Borkem, připojeny k tomuto. Podací kostelní náleželo koleji žezovské v Chomutově od jejího založení až do zrušení (1773), proto se tu fara nepřetržitě udržela.

Držemberk (z něm. *der Isenberg*, t. j. *Eisenberg* ?), n. hrad nad Mutějovicí v okolí Rakovnickém. Okolí i hradiště patřily původně k panství Křivoklátskému. Ve 14. st. zastaven jest Řevničov s okolím osobám vладыckým. Zboží to opanoval ok. r. 1420 Herbert z Kolovrat, maje je svěšené od Markéty z Donína. On aneb syn jeho Beneš postavili hrad D., což se stalo před r. 1428. R. 1437 odsouzen Beneš, aby téhož zboží zase Markétě postoupil. Hrad se později v pamětech nepřipomíná; zboží jeho připojeno zase ke Křivoklátsku. (H. VIII. 85.)

Držkov, městys u Brodu Želez., který měl farní kostel již r. 1356. Tehdá držel D. vладыka Jarek, po němž následoval Hynek Krušina z Lichtemburka. Týž vzdal D. řádu Cyriakův, který jej v letech 1361—1418 držel. V 15. st. D. neznámým způsobem odcizen a opanován od světských pánův. Bezpochyby se dostal ke hradu Nístejce aneb k Semilům, s nimi připojen ke Hrubé Skále a přidělen k Navarovu, při němž se r. 1620 vyskytuje.

Držkovice, n. ves na klášterství Želivském, která se r. 1226 připomíná. Jejím zbytkem jest bezpochyby některá z četných samot, kteréž jsou u vsi Jiřic.

Držkrajov, ves u Milevska, která se připomíná r. 1291 a tehdá přidělena byla k biskupství. R. 1380 příp. se jako přísl. hradu Příběnic a majetek pp. z Rožemberka. R. 1459 zastaven Matěji z Dubče.

Později odprodán ke hradu Bechyni, k němuž r. 1530 patřil. Václav ze Švamberka pr. D. (1551) Oldř. Bechyni z Lažan; odtud držen k Podhoří a s ním připojen k Opořanům.

Dub, městys u Volyně, n. s tvrzí, r. 1274 sídlo Janovo z D-u. Od 15. věku vyskytuje se D. v držení Dubských z Třebomyslic (1447 Jindřich a Ahník, 1509 syn tohoto Beněš), kteří jej kdysi po r. 1523 prodali. Následoval pak Mikuláš Budkovský z Budkova a ten prodal (1543) tvrz a ves D. Divišovi Boubínskému z Újezda. Po tomto následovali syn Petr (1556 až 1570) a pak Vlachyně (1579) a Kryštof z Leskovce († 1608). R. 1622 zabrán D. Pavlovi z Říčan, avšak navrácen manželce jeho Anežce z Hodějova. Skrze dceru její Annu Markvartovu dostal se D. v držení syna jejího Václava Markvarta z Hrádku († r. 1665). Po tomto následovali z rodu tohoto syn Jan Pavel († 1669) a synové tohoto Miroslav a Václav (1671). R. 1687 až 1689 skoupil D. od nich Karel Filip hr. Buquoy a rod jeho jej držel do r. 1720. Tehdá jej k. Jan Štěpán Rajský z Dubnice. Potom následovali Cukrové z Tamfeldu a Jan Fr. v. Linker, jehož příčiněním kaple zdejší lokalií opatřena (1787). R. 1790 koupil D. Jáchym Zádubský ze Šontálu. Za naši paměti postavili tu Henikšteinové nový zámek. (H. VII. 232.)

Dub, ves u Ratiborských hor, n. s tvrzí, staré vladyčí sídlo (1393 Hynek, 1484 Petr († 1436), 1443 a t. d. Rynart). Odtud se nazýval rod Sedleckých od Dubu. Roku 1452 seděl tu Jiří Víta, roku 1463 Nepř z Ratibořic. Později tu seděl rod Čáslavův z Podolí (1523 Petr, 1534—1571 Hynek, 1573 Jan a Hynek). R. 1579 koupil D. Adam Víta ze Rzávého († 1596). D. pak patřil k Pacovu. R. 1624 koupila jej Anna Markéta z Vrtby († 1639), po níž manžel Jiří z Kotvic následoval. Dcera jeho Eliška prodala D. (1666) k panství Chýnovskému. (H. IV. 294.)

Dub, n. tvrz, dvůr a ves v okolí Svojetína a Veclova, r. 1393 sídlo Ješka Čiháka (1411 Zikmund z D-u?). V 15. st. dostal se ke hradu Krakovci. Jan Krakovský z Kolovrat prodal (1530) D.

Václavovi z Pibru, jehož vdova vdala se za Václava Šlovského ze Šlovic; a tak připojen D. k Olešné. (H. VIII. 90).

Dub Český, město, n. s hradem. Na území darovaném od Markvarticů křižovníkům Svatojanským založen od těchto před r. 1291 kostel sv. Ducha s osadou a nazván Nová Světlá, avšak u lidu ustálil se název D. Při tom povstala komenda opevněná, v níž Karel IV. r. 1357 bydlel. Komtury tu byli: 1373—1379 Hynek z Havlovic, 1396 Matěj, 1412 Jetřich. R. 1420 zapsán D. Janovi Ralskovi z Vartemberka. Komendu v pevný hrad přetvořenou opanovala r. 1429 strana pod obojí. R. 1434 poroučel tu Jiřík z Dubé a r. 1435 opanoval D. Jan Čapek z San, jemuž zápisně ponechán. Později držel jej zástavně Mikuláš Berka z Dubé, jenž tu ještě r. 1480 seděl. Jan z Vartemberka učinil roku 1512 obyvatelům města, kteří ještě městskými právy obdařeni nebyli, všeličáká dobrodiní a podířil je právu města Nymburka († 1543). Syn jeho Adam přidržev se stavů odbojných propadl D. (1547), jenž byl po několik let pod správou komorní. Novým pánem stal se r. 1556 Jan z Oprštorfu, jenž obdařil město (1569) a r. 1583 jemu radnici osvobodil. R. 1564 postavil znovu zámek († 1584). Po smrti jeho pr. D. napřed (1589) cí. Rudolfovi, ale dostal se zase Bedřichovi a Jiříkovi z Oprštorfu, kteří r. 1590 svobody D-ských potvrdili. R. 1591 pr. D. Zikmundovi Smiřickému z Smiřic, jenž r. 1606 svobody městské potvrdil. R. 1620 ujal se statků Smiřických Albrecht z Valdšteina, jemuž D. vedle jiných statků r. 1622 ponechán a potom ke knížectví Frydlantskému přivtělen byl. Roku 1628 potvrdil svobody městské. Roku 1635 darován D. udatnému Janovi Ludvíkovi hr. z Isolanu († 1641), jenž svobody D-ských potvrdil (1639). Po něm držely D. dcery jeho Anna Marie a Regina; tato podědivši sestru († 1648) vstoupila do řádu sv. Augustina u sv. Jakuba ve Vídni a stavši se abatyší téhož kláštera, darovala mu r. 1653 panství D-ské. Od kláštera obdrželi D-ští potvrzení svobod v letech 1658, 1690, 1754. Když byl klášter r. 1782 zrušen, připadl D. nábož.

fondy arciknížectví Rakouského pod E. L. 1838 dostalo se panství knížecímu rodu Rohanskému. R. 1858 vyhořel zámek a potom zbořen. Znamenitý rodák: Frant. J. Beneš (nar. 1820). Erb: Na stříbrném štítě dub přirozené barvy. Na radnici je nápis z roku 1565: »Město toto dubu za znamení užívá, jakožto od něho své vlastní jméno má.« (H. X. 262.)

Dub Starý, ves u předešlého, příp. se již r. 1547 jako přísl. panství Dubského. Albrecht z Valdšteina pr. (1624) D. S. se dvorem Cesarovi Gillo de Hungria jako manství Frydlantské, jemuž r. 1636 ponechán a potom r. 1663 Františkovi Inghen de Hungria z manství propuštěn. Později náležel D. S. Lamottům, od r. 1750 rodu Hartigů a od r. 1835 zase k panství Dubskému.

Dubá, město, r. 1253 ještě ves (s kostelem sv. Petra a Pavla) a majetek křesťanů s červenou hvězdou, kteří je dostali od Alberta (ze Rvenice) a syna jeho Jana. Po r. 1257 dostala se D. v držení mocných Ronovcův. Jedna jich větev postavila tu hrad, rozšířila ves na městečko s novým kostelem sv. Kateřiny (nyní Nanebevzetí P. Marie) a nazývala se odtud Berkami z Dubé. Tak se psal předek jich Hynek z Dubé (1278). Ze synů jeho držel D-ou Hynek Berka z D., nejvyšší purkrabě († 1348), skrze jehož dva syny velké jmění jeho rozděleno na dvě skupiny, totiž Honšteinskou s Lipskou a Houseckou s Dubskou. Tuto měl Jindřich jedooký (1348—1403), ale máje sedm synů (jeden zemřel před otcem) způsobil roztržství jmění na neveliké statky. Při dělení r. 1402 obdržel Jindřich řeč. Vaněk D-ou k Chudému hrádku. V držení D. následovali pak synové jeho Jan a Jindřich. Dělením jich odtržena jest D. od Chudého hrádku. Neznámým způsobem přešla v držení Alše Berky z Dubé a patřila odtud k panství Beršteinskému (viz to). Jifí a Václav, br. Berkové, udělili D-ským první výsadu (1591), potvrdili jim jmění obecní a vyměřili povinnosti a závazky. Asi tehdy se D. poněmčovala a nové knihy městské, roku 1619 založené, většinou jsou psány v německém jazyku. Reformace katolická

tu jen pomalu a s obtížemi prováděna. (R. 1652 založeny matriky, když fara zdejší od r. 1624 osiřelá obnovena.) Roku 1680 zuřil tu mor, r. 1692 veliká část města vyhořela. Rod Buttlerův svobody městské všelijakým způsobem obmezoval a dobrou podporu v tom měl, že r. 1692 a 1711 výsady D-ských shořely. L. 1711 žalovali D-ští na Děpolta Antonína hr. Buttlera pro zkracování výsad; pře o to protáhly se až do r. 1727, kde odklizeny smlouvou. R. 1717 dostavěn jest farní kostel a novou věží opatřen, roku 1722—1723 rozšířen. R. 1792 zrušen a prodán, r. 1840 zbořen. V letech 1744—1760 postaven nový kostel Nalezení sv. Kříže, roku 1744 kaple na Květné. R. 1734 obdržela obec majestát i na třetí a čtvrtý výroční trh, což i r. 1748 potvrzeno. R. 1761 udělen jí téhodní trh na plátna a přízi. Všechny předešlé výsady od císařův r. 1782 a 1793 potvrzeny. R. 1793 daroval Frant. hr. Sweerts kostel sv. Petra a Pavla zrušený poddaným svým ke zřízení kontr. sýpky. V l. 1820, 1838 a 1845 zuřily tu požáry, tak že skorem všechny paměti shořely. R. 1850 zřízeny tu zeměpanské úřady. Erb: Na stříbrném štítě dubová větev s třemi žaludy, vše přirozené barvy. (BD. 143.)

Dubá, hrad u Poříčí n. Sáz. s podhradím řeč. Odranec (oboje u lidu Stará Dubá). D. postavena nedlouho před r. 1283 skrze Ondřeje z Kavčíchory, jehož rod se zval potom Mráckými z Dubé. Ondřej z D. postavil na hradě (ok. r. 1350) kostelík sv. Klimenta († po r. 1356). Ze tří synů jeho byl Václav druhý z nich (1356 až 1377) pánem na D-é a Humpolci a měl zase tři syny, z nichž Václav (1382 až 1416) seděl na D. a právem věnným ji zastavil manželce své Markétě z Rychemburka. Táž prodala r. 1428 hrad D-ou, městečko Odranec a vesnice k tomu patřící Perchtě Šternberské z Kravař, od níž postoupeny r. 1440 Buzkovi, Mrakšovi, Přechovi a Zdeborovi z Božejovic, avšak právo dědičné pokládal si Kuneš Rozkoš z Dubé, poněvadž byl synem buď Václavovým neb Jindřicha, bratra jeho. Oboje právo, věnné i dědičné skupil v l. 1443 až 1447 Bohuše z Postupic a připojil

D-ou ke Komornímu Hrádku. V 15. st. spustl a v 16. st. příp. se jako hrad pustý.

Dubany (prv. *Dubané*), ves u Chrudimě, n. s tvrzí, původíště Dubánkův z Duban (1363—1371 Mikuláš, 1363—1383 Pešík, 1383 a t. d. Vilém starší a Vilém ml., bratří), z jichž rodu byl Vilém proslulým válečníkem († 1468). Potomek jeho Jindřich (1485—1503) držel také Čivice. V 16. st. drželi D. Bošínští z Božejova, zejména 1538—1548 Jindřich. Dcera jeho Kateřina pr. D. (1558) Vojt. Tamchyňovi z Doubravice, avšak po smrti tohoto prodány (1562) Beneši Vahanskému z Vahančic. Nástupce jeho Václav starší Podhradský z Vlčíhory pr. D. (1570) Mandaléně Saskové z Malejova a tato (1579) Evě Špetlové ze Zábědovic ke statku Morašickému. (H. I. 189.)

Dubany, ves u Libochovic, n. s tvrzí, po níž se psali r. 1251 Čáslav, l. 1282 Matěj, l. 1307 Pavel a Věnc z Duban. Předkové Dubanských, Žichovcův a Soušských z Duban byli: Karel, Jan, Zdeslav (1358), Aleš (1378—1396), Ješek, Jindřich (1378), bratří Petr a Jiří (1378), Dmítr 1389—1399. Tvrz držel po r. 1418 Jindřich. Od r. 1358 připomíná se tu farní kostel, jehož podací rozděleno bylo mezi vladky zdejší; r. 1433 stalo se dohodnutí, aby jednou podával pán hradu Hazemburka a po druhé Jindřich a jeho potomci. V 16. st. vyskytuje se tvrz D-ská a ves jako příslušenství panství Libochovského. Po r. 1623 zanikla fara zdejší a kostel zůstal filialním k Libochovicům.

Dubany, r. 1207 ves kláštera Osekého, která se toliko t. r. připomíná, tak že buď zanikla anebo jméno své změnila.

Dubčany (prv. *Dubčané*), ves v okrese Žatce, která dána byla l. 1367 k nadání oltáře sv. Erharda a Otilie v kostele sv. Víta a university skrze pány z Jenšteina. Později byl tu také vladýčí statek, na němž seděl l. 1403 Hereš z Dubčan. Na poč. 16. st. byly v držení Sataněřův z Drahovic, l. 1543 byly přísl. zámku Ličkov a. Za Hrobčických odděleny a patřily Kryštofovi z Hrobčice, jemuž l. 1623 zabrány a Františkovi Clary de Riva spolu s Dobříčany prodány.

Dubčice (něm. *Dobschitz*), ves v okr. Buddějovickém, která patřila od r. 1292 klášteru Vyšňobrodskému, byvši mu králem Václavem náhradou darována. V držení téhož kláštera zůstala nepřetržitě.

Dubčice viz Dučiče.

Dubeč, Dubec, farní ves pod Přimdou, která měla farní kostel již r. 1357. Podací jeho náleželo rodu vladky Tasňovských, Kocovských a Svrženských, od roku 1412 také vladkám Újezdským a r. 1424 Rackovi z Tupadl a Nachvalovi z Racov. Ves samotná náležela l. 1379 k Tasnovicům a byla l. 1543 přísl. statku Bernartického, s nímž se dostala k panství Borškému. Po r. 1623 sklesl kostel zdejší na filialní a teprve l. 1815 tu zase samostatná duchovní správa zřízena.

Dubeč, městys u Říčan, r. 1088 již ves, později svobodný statek měšťan Pražských. L. 1312 měl tu dvůr Mertlin Chebský. Od l. 1353 patřil D. Pražskému rodu Velflovcův, zejména Menharta neb Meilina, jehožto syn Jan (1396—1437) přestoupil do stavu vladýckého a stal se předkem Dubečských z Dubče. Po něm držel jeho jmění syn Matěj (1437—1465). Potomek Jan, bohatý pán († po r. 1508) měl jen jedinou dceru Žofku, skrze níž se dostal D. v držení manžela jejího Zikmunda Zapského z Zap. Při dělení potomků jeho (1542) dostal Oldřich za díl D. tvrz a městečko s přísl. Po tomto následoval syn Adam (1568), jenž l. 1609 zemřel, přečkav syna svého Oldřicha, pročež odkázal statek vnuku Adamovi. Tento stat l. 1626 pro zavraždění Daniele Kapra, sekretáře, byv před tím (1622) třetiny statku odsouzen. D. prodán l. 1623 knížeti Karlovi z Lichtenšteina a připojen k Uhříněvsi. L. 1608 tu byla schůze králů Rudolfa II. a Matyáše.

Dubeč, n. ves, nyní položení Dubice u Vrbčan, Brozan a Rochova. R. 1218 patřila kostelu Litoměřickému, v jehož držení zůstala až do l. 1420. Cís. Zikmund zapsal D. Janovi Kaplíři ze Sulevic, jenž jej držel ke Košťálovu. Od jeho potomkův vyplatil D. (před r. 1463) Vilém z Ilburka a držel jej ke Mšenému. Kdy spustl, není známo.

Dubček, Dubček, ves u Říčan, n. s tvrzí. L. 1364 byl tu farní kostel sv. Petra a Pavla, jež držel i se vsí Johlin Vzteklec, měšťan Pražský. Později (1391) tu seděl Jakeš Mulner z D., jenž zemřel před r. 1400, zůstaviv nezletilé sirotky. V l. 1400—1415 držel D. Jan Dubček, syn předešlého (l. 1430 Jan z Dubčeka, † j. 1437). L. 1440 seděl tu Otík z D. Nedlouho potom přikoupen jest D. od Dubeckých z Dubče. L. 1508 patřily k Dubči D. tvrz pustá a ves pustá (byvši snad od Uhrů l. 1470 vypálena). S Dubčem pak připojena k Uhříněvsi. Za neznámé doby zanikla tu fara a kostel zůstal filialním k Uhříněvsi.

Duběčko, véska východně od Turnova, starodávné přísl. Hrubé Skály. V 16. st. byla pusta, později zase vystavěna.

Dubějovice, ves u Soutic. V 14. st. patřily dva lány k arcibiskupskému panství Štěpánovskému (kus toho měl farář Štěp.). Část jinou držel l. 1410 Vítek ze Soutic. V 16. st. náležela část n. duchovní držitelům Štěpánova, s nímž se dostala k panství Vlašimskému. Druhá část náležela až do r. 1850 ke statku Soutickému.

Dubeneč, farní ves, která se připomíná roku 1229, jsouc jméním Zbraslavovým. L. 1355 byl tu farní kostel. Pány na D-i byli 1355—1364 Věnek a Ctibor Kordulové a Jan Bílý, l. 1383 Věnek Kordule, Věnek Břída a Václav. Na tvrzí u mlýna Kalinovce seděl Věněk z D. († j. 1395), později tu seděl Přibík z D. a l. 1415 Zdeněk. L. 1441 dobytá tvrz tato od lidu krajského pro loupeže a zbořena. Novou tvrz u kostela postavil Žibřid Kordule ze Sloupna (1448, týž neb jiný 1481 až 1495). L. 1505 držel D. dcery jeho Duška a Anna. Polovici této k. Natanael z Černína a od něho dostala se ke statku Žírečkému. Díl Duščin s tvrzí držel Jan Chvalkovský z Hustřířan, po němž následovali l. 1534 Majnuš Bukovský z Hustřířan a syn tohoto Jan († c. 1570). L. 1571 k. D. Karel Zilvár z Pilníkova († 1580) a po něm dědila manž. Mandaléna z Valdšteina, skrze niž se dostal v držení rodu tohoto (1593 tři sestry, po r. 1604 br. Krystyan Jiřík a Jan, pak Krystyan sám).

Léta 1622 zabrán a prodán Albrechtovi z Valdšteina, od něhož se dostal l. 1624 do rodu Trčkův. Po r. 1634 dostal D. Jan Pieroni de Gagliano († 1656). Po smrti syna jeho Jana († 1662) prodán tento díl také k Žirci. Jezovité v l. 1737—1740 kostel rozšířili. (H. V. 87.)

Dubí v. Dubice.

Dubí, Dubice, ves u Buštěhradu, z části l. 1399 majetek Mikuláše Benešovského z Vrapic. Tento díl zůstal pak při statku Vrapickém. Druhý díl náležel do l. 1405 Zikmundovi Rubáši, ale l. 1414 vyskytuje se celá ves při statku Vrapickém. S ním připojena k panství Buštěhradskému, na němž se l. 1545 výslovně připomíná.

Dubice, Dubí (stč. *Dubie*), ves u Ústí n. L., l. 1351 sídlo Zdeňkovo, po němž tu seděli l. 1393 synové Václav a Mikuláš z Dubice. L. 1405 přip. se jako držitelé D. Rydkčf a Erhart, br. ze Skalky. Od nich připojena D. ke zboží Řehlovskému, při němž se ještě l. 1546 připomíná. Jetřich z Bílé koupil je, pr. (před r. 1540) D. s kostelním podacím sv. Barbory Kašp. z Kouče, jenž ji připojil ke statku Trmickému.

Dubice, Doubíčko, Dub, Doubí, n. tvrz a dvůr u Branišova, v rybníce Návesním v okolí Budějovic. Na ní seděl Oldřich Poledne z Dubé († j. 1375), l. 1388 Jan z D. a potom synové jeho Mikuláš a Jan. Tento prodal D. (1444) Benešovi ze Lhoty. Beneš Hrůza z Vhlav pr. Dub (před r. 1454) Janovi Koňatovi z Olešnice, po němž následoval l. 1472 Oldřich Harachčf ze Hřebene. Synovec jeho Jan (1473—1495) pr. D. Petrovi Kořen-skému z Terešova. Patřila pak k Vhlavům a l. 1548 prodána obci města Budějovic. (H. III. 289.)

Dubice, Doubice, Doubí (*Klein Aicha*), ves u Lipého, která se připomíná r. 1405 a patřila k parství Lipskému, později Novozámeckému. Albert kníže Frydlantský založil l. 1627 klášter Augustiniánův při Lipém, daroval k jeho nadání i D., kteráž od té doby při statku klášterním nepřetržitě zůstávala.

Dubičná dolní a horní, Dubičina, Dubice, dvě vsi u Konojed, které patřily ke statku Konojedskému.

Dubičná, Dubíkov, ves u Rudolfova, ode dávna přísl. obce města Budějovic. L. 1378 pr. Ctibor, nejv. lovčí, osadníkům zdejšími dva lány lesu, začez platili úrok na Hlubokou. Z té příčiny počítána D. l. 1565 i k panství Hlubockému.

Dubjany v. Dubňany.

Dubkovice, Dobkovice, ves u Děčína, jež byla l. 1383 z části přísl. hradu Střekova, mlýn pak patřil k Těchlovicům. L. 1515 a v potomních dobách vyskytuje se část tato jako přísl. hradu Děčína. Menší část snad patřila ke klášteřu Teplického, poněvadž se od l. 1512 jako přísl. panství Teplického připomíná.

Dubkovice v. Dobkovice.

Dubovice, Dublevice, Dudlevice (pův. *Dúdlebici*, *Dúdlebci*), farní ves u Sedlčan, která se r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského připomíná. Platí to jen o části; neb l. 1363 patřila část s podacím farního kostela pp. z Rožemberka k panství Sedlčanskému a zůstala při něm stále. Část duchovní zastavil císař Zikmund (r. 1436) Petrovi z Janovic a držena odtud ke hradu Chlumci. Tato část l. 1477 od kláštera Děpoltovi, Václavovi a Ladislavovi, bratřím z Lobkovic dědičně doprodána. Obě části sloučeny při spojení Sedlčan s Chlumcem. Třetí část držena v 16. st. ke statku Neustupovskému a pr. l. 1586 ke Tloskovu. Snad to byla též část, která l. 1628 od Lidmily Vojkovské k panství Chlumeckému postoupena. L. 1624 přestala tu duchovní zpráva a přísluhovali děkanové Sedlčanští. L. 1787 fara obnovena. (MB. VI. 90.)

Dubná, ve 13. st. potůček u Skochovic a Vraního do Vltavy tekoucí.

Dubňany, Dubjany, dvůr u Kožlan, n. s tvrzí, pův. ves, l. 1360 sídlo Hrdého. Nástupce jeho Jan (1404, † j. 1416) měl syny Hrdoně, Václava, Gutu a Janka. Potomci jich byli: l. 1466 Petr, l. 1486 Václav. Později patřily D. ke hradu Krakovci, přiděleny l. 1530 k Podmoklům a dostaly se pak zase ke Krakovci. Jan nejmladší z Lobkovic pr. (1565) D. Šebestiánovi a Oldřichovi br. Lažanským z Bukové. Léta 1567 ujal D. Oldřich sám

(† 1573). Od syna jeho Šebestiána přikoupeny ke Chříči. (H. VIII. 112.)

Dubnice, farní ves u Vartemberka (jež r. 1363 fara). Jméno své obdržela po potoku, kdežto od Němců zvána byla *Heinrichsdorf* po zakladateli Jindřichovi. V l. 1363—1369 držel ji Soběhrd Špaček z Jablonné, později patřila (tuším) z části k Valtynovu, z části k Vartemberku. Oboje spojeno za vlády Frydlantské a D. patřila pak celá k Vartemberku. L. 1623 zanikla tu fara; kostel, znova l. 1700 postavený, opatřen l. 1782 expon. kaplanstvím, l. 1797 lokalii a za naší paměti farou.

Dubnice, n. ves s tvrzí v okolí Plzně u Božkova a Lobež. Část patřila l. 1379 k Bukšicům, ostatek byly statky bratří Habarta († 1389) a Děpolda († 1380) a j. V 15. st. drželi tu část také Plzeňští měšťané. Při oblehání Plzně od Táborův bezpochyby D. vypálena. Ku konci 15. st. příp. se tu dvůr s podsedky, v 16. st. byli tu jen lesy a louky. Od místa toho vzali si příjmení Staškové a Rajští z Dubnice. (H. XVI.)

Dubno, ves u Příbramě, prvotně jako městečko vysazená, příp. se jako takové l. 1298. Ve 14. stol. skleslo na ves, ale mělo přece 39 osedlých. Náleželo tehda arcibiskupům k panství Příbramskému, s nímž se dostalo v držení zápisné světských držitelův. Po vyplacení Příbramě l. 1576 připojen D. k panství Dobříšskému.

Dubno (v 15. st. i *Pršín*), veska u Rychnova n. K., původně přísl. panství Rychnovského a naposled bratří Jetřicha Jana a Hynka, synův n. Jetřichových († 1400). Když ti se dělili, dostal Hynek D. a horské vesnice a postavil si tvrz († j. 1437). Po něm příp. D. zase k Rychnovu (zejm. 1456). Při dělení bratří Albrechta a Heřmana z Rychnova obdržel tento za díl D., avšak prodal týž statek (1497) Vilémovi z Pernšteina, který jej zase k Rychnovu připojil. Po spuštění tvrze postaven v 16. st. na návrší, kdež stála, kostel sv. Bartoloměje a byl tu pak jen dvůr a kostel; tento na poč. našeho století zbořen a z kamene postaven ovčín. (H. II. 197.)

Dubný, Dubná (pův. *Duben*), farní ves u Budějovic, po níž se psal l. 1263 Sud-

slav z Dubného a l. 1354 Vyšemř. Tehdá tu byl farní kostel a dva statky vladyčí s dvěma dvory a tvrzemí. L. 1390 drželi jeden Beneš, druhý Nedamír. Na jednom seděl onen do l. 1424, na druhém Jan Hazmuka z Proseči a Markvart Zbož z Pobipes (1414). Později drželi jednu tvrz Dubenští z Chlumu (Přibík 1451—1495, Beneš 1505—1549, Jan † 1554). Po jich vymření dělilo se šest dědiček o D. a spůsobily roztržení na nepatrné části. Na druhé tvrzi seděl v l. 1463—1468 Oldřich Roubík z Hlavatec, jehož tvrz l. 1469 dobytá. L. 1526 obdržel Ctibor Roubík D. za svůj díl († 1548). Ze dcer jeho ujala D. Hedvika, jež byla manželkou Jindřicha Sudka z Dluhé a odevzdala l. 1589 statek Dubenský synu Jindřichovi. Po něm následovali Ctibor a Jáchym Ojiřové z Protivce a tohoto syn Ctibor (1606). Po něm následoval Adam Chval Kunaš z Machovic, jemuž D. (1623) zabrán a obci města Budějovic prodán. Kostel l. 1535, věž l. 1575 postaveny. (H. III. 288.)

Dubová i Dubový, ves u Krumlova, n. vladyčí statek, na němž seděli 1371 až 1383 Jan, 1371 Jendlík, 1380 Vojslav a 1402 Johánek z Dubového. L. 1518 patřila Markétě z Branišova. Léta 1537 sstoupil Jošt z Rožemberka části D-é Janovi, faráři Krumlovskému, od kteréž doby patřila k farnímu statku; ostatek zůstal při panství Krumlovském.

Dubová hora, český název vesnice Eichberg, záp. od Dubé. L. 1402 tu byl ještě les.

Dubsko, ves u Poříčí n. S., v starší době Lhota Dubová (?). Albert ze Šternberka vykázal léta 1397 k novému oltáři v Benešově plat ve Lh. D. »blízko Lštění«. V zápisech panství Konopištského příp. se L. D. až do konce 15. st., potom není řeč ani o ní ani o Dubsku. Na místě nyn. Dubska byl ještě l. 1709 les.

Dučice, Dubčice, ves v okr. Strašeckém, jež patřila dříve ke statku Zálezličkám (před r. 1436 Daliborově). S ním se dostala ke statku Přerubenskému, při němž se l. 1542 připomíná; l. 1606 přikoupena ke Kornhauzu.

Dudín, ves v okr. Humpoleckém, jež

se příp. r. 1226 jako majetek kláštera Želivského, jemuž i r. 1437 potvrzena. V 16. st. odloučili jej Trčkové od panství Želivského a přidělili k Větrnému Jenškovu.

Duchcov (staroněm. *Tokzaw, Doxaw, Duxaw* a j.), město, vysazeno od pánů z Oseka na panství jich Oseckém jako městečko, jehož řády byly od roku 1240 pravoplatné pro okolí. Ve 14. okolí vyskytuje se již jako město a na předměstí býval dvůr manský vladyčský. Bratři Boreš a Slavek z Oseka drželi po polovici města, ale l. 1385 pr. tento svou polovici Boršovi. L. 1398 pr. s Osekem markrabím Míšenským, ale vzat jim l. 1403 neb později skrze vojsko krále Českého. Ačkoliv pak l. 1411 při učinění míru král Václav slíbil Bedřichovi markrabí, že mu nebude překážeti v držení D-a, přece ponechán tu Hynce z Kaufunku jako kr. hejtman (1412) a l. 1420 mu D. zápisně postoupen, než za nedlouho podařilo se Bedřichovi, markrabí Míšenskému, zase D. opanovati. L. 1421 obsazen jest D. od Čechův. Po jeho opětém opanování skrze Míšňany oblehli jej Žatečtí s Jakoubkem ze Vřesovic. Když Bedřich poslal k vybavení vojska a Míšňané v městě strojili se s ním spojití, dobyli se tam Čechové a povraždili obyvatelstvo, svobody městské a pečeť zničili a zdí pobořili. L. 1426 dobyl D-a Prokop Velký. Bedřich vévoda udělil l. 1438 obyvatelům svobody na cla, řízení o statcích a lovení ryb v příkopě městském, avšak po dlouhá léta byl D. nevystavěn a spuštěn. Když král Jiří panství Osecké zase ujal, potvrdil Duchcovským l. 1460 všechny svobody, pustil jim pastvy a daroval je novou pečeti. Na to dostali nové potvrzení l. 1482 a l. 1512 majestát na cla a mýta; také Ferdinand I. (1530) a potomní králové (1589, 1615, 1622) jejich svobody potvrdil. Od konce 15. st. sídlívali držitelé panství Oseckého také v D-ě, majíce tu tvrz (l. 1544 zámek). Stále tu sídleli Václav z Lobkovic († 1574) a syn jeho Jiří nejmladší, který dovolil D-ským vařit pivo v obecním pivovaře (1586) a prodávati víno, sůl a smůlu. Po něm následovali Adam Havel z Lobkovic († j. 1606) a syn tohoto Václav Vilém a

syn toho František Jozef; tento potvrdil l. 1635 svobody města († 1639). L. 1647 založeny matriky. Skrze Polyxenu z Talmberka, vdovu po Frant. Jozefovi († 1651), dostal se D. druhému manželu jejímu Maximilianovi z Valdšteina, jenž s ní (1644) svobody města potvrdil. Syn jeho Jan Bedřich (arcibiskup Pražský) potvrdil sice výsady města (1680) a udělil nové svobody, ale za ně odňal pivovarství. Z D-a a Hor. Litvínova učinil statek nápadní. V držení toho následoval podle posledního pořízení arcibiskupova Jan Jozef, nejmladší syn Arnošta Jozefa z Valdšteina, jenž dal l. 1720 kostel zdejší z peněz arcibiskupem odkázaných znova postavit (1722 posvěcen). Po smrti tohoto pána (1731) dostal se D. synovci jeho Frant. Jozefovi. Tento vstoupiv l. 1760 do řehole kapucínské odevzdal D. synovi Emanuelovi. Tento seznámiv se v Paříži (1783) s Casanovou, známým italským dobrodruhem, přijal její bibliotékáře v Duchcově, kdež l. 1798 zemřel. Když synové Emanuelovi, Frant. Adam a Ferdinand, l. 1823 bez dědicův zemřeli, dostal se D. Jiřkovi Jozefovi hr. z Valdšteina z linie Litomyšlské († 1825). Po něm následoval syn Antonín. Za něho byli tu l. 1835 císařové rakouský a ruský a král pruský, přehlížejíce polní cvičení. L. 1838 pořádána v okolí vojenská cvičení na pobavení café Mikuláše. V potomstvu Antonínově zůstalo panství D-ské až do smrti hrab. Jiří (1890), po němž se dostalo pošlosti Hradištské. Vystavěním železných drah při Duchcově (1869 a t. d.) jako i rozšířeným těžením hnědého uhlí v okolí vzrůstal D. velice, tak že obyvatelstvo jeho za půl století desateronásobně se rozmnožilo a při dolech více horníkův pracovalo, nežli D. před tím obyvatel měl. V l. 1879—1887 topeny doly uhelné teplícemi, což však zaraženo. Erb l. 1460 propůjčený: štít pěti pruhy zhora dolů rozdělený, tak že tři jsou červ. a dva černé barvy; přes ně položen jest erb království Českého.

Důl Suchý v. Suchý důl.

Důl Široký v. Široký důl.

Důl Vlčí v. Vlčí důl.

Dumrowitz v. Domoradice.

Dunovice, ves u Strakoníc, r. 1253 statek křižovníkův s červ. hv. Později tu byl vladyčí statek (l. 1376 Pešík). L. 1461 prodal Jan Stebňák z Čichtic dva dvory popl. v D. Ondřeji Střelci z Písku, čímž tu vzniklo svobodství. Ostatek patřil v 16. st. ke Štěkenskmu, přidělen l. 1563 k Cehnici, s níž zase připojen k panství Štěkenskému. Třetí část se objevuje od l. 1534 jako přísl. tvrže Drahoníc, s níž se dostala k panství Protivínskému.

Durštein v. Dorštein.

Dušejov (staroněm. *Tusendorf*), farní ves v okr. Humpoleckém, jež se připomíná r. 1233. Patřívá klášteru Želivskému a měla již r. 1358 farní kostel. Klášteru patřila ještě r. 1437 a zůstala při panství Želivském i za zápisných držitelův. Po r. 1623 zanikla tu fara, avšak kostel l. 1780 znova postavený opatřen jest lokálií, z níž povstala fara za naší paměti.

Dušníky (pův. *Dušnicí*), ves v okrese Unhošťském, která se připomíná r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. L. 1295 daroval král Václav D. kostelu Pražskému, tak že ve 14. st. byla část arcibiskupskou, část kanovnickou. Jako nájemníci seděli tu také zemané. Kunrát, arcibiskup zastavil D. (1423) Markétě z Ředhoště, l. 1463 potvrzeny Vilémovi z Ilburka a l. 1474 postoupeny Zdeňkovi ze Šternberka, v jehož rodě až do 16. st. zůstávaly. Část D. držel l. 1615 Albrecht Hrzek ze Mšena, jemuž l. 1623 zabrán, ale ponechán k užívání zeti jeho Přečovi Mitrovskému z Nemyše až do l. 1628. Potom se dostaly zase kapitule. L. 1688 postaven kostel na blízké Homoli. (MU. 163.)

Dušníky, ves u Obříství, která se přip. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. Později tu sídlívali také zemané, jako ku př. l. 1371 Otík. Cís. Zikmund zapsal část kl. Svatojirského obci Starého města Pražského, což l. 1459 potvrzeno. L. 1547 jsou Staroměstským pro zpouru, zabrány a l. 1551 Albrechtovi a Janovi Všebořovi, bratřím Kamýtským ze Lstiboře prodány. Bratři ti připojili je k Obříství i s ostatkem, tak že odtud celá ves ke statku Obřístevskému náležela. Později

náležel jediný dvorec ke Chvatěrubům. (B.M. 507.)

Dušníky, ves u Dobříše, řeč. Německé (na rozdíl od trhových). D. se ok. l. 1390 v držení arcibiskupství a jako přísl. Příbramě vyskytují. S touto dostaly se v držení zápisných držitelův, zejména ok. l. 1510 Jana Pešíka z Komárova. Léta 1576 držel je Václav st. Bechyně z Lažan, potom vyplaceny a drženy k panství Dobříšskému.

Dušníky, ves u Roudnice, která patřila r. 1226 ke statkům kláštera Doksan. Po roce 1420 opanovala je obec města Litoměřic, již l. 1436 skrze cis. Zikmunda zápisně postoupeny. Táž držela je ještě l. 1454, ale později zase vyplaceny a ke klášteru připojeny.

Dušníky daleké neb vysoké, ves nad Labem v okr. Velvar., patřivaly k proboštství Pražskému. L. 1410 zastaveny Lévovi z Dědibab a Vilémovi z Klučova. Později vyplaceny zase k proboštství. L. 1620 k. je obec Nového města Pražského od stavův, ale musila je zase navrátiti. V 18. st. prodány k Jevíněvsí a Veltrusům.

Dušníky trhové, ves u Příbramě, n. s tvrzí proto tak řečené, že tu bývala trhová ves neb městečko, které Štěpán z Tetína l. 1321 právem zákupním vysadil. D. drženy ke hradu Karlšteinu a teprve l. 1548 postoupeny Václavovi Bechyni z Lažan směnou za Třebaň († 1579). Po něm držel díl D. s tvrzí mezitím postavenou syn Kryštof († 1599) a díl bratr tohoto Kašpar. Judyta Bechyňova z Předenic pr. (1612) D. Oldřichovi Bechyňovi z Lažan a manželce jeho a tento zase l. 1623 Janovi Bapt. Verdemanovi, od něhož je k. (1625) Kateřina Lidmila hrab. ze Sulcu roz. z Lobkovic. Od dcery její k. D. (1644) Vladislav Chlumčanský z Přestavlk († 1679), jehož rodu patřily do 18. st. L. 1741 zakoupeny od obce města Příbramě. (H. VI. 138.)

Dutlenovice, n. ves v podkrají horní Mše, která dána byla r. 1115 klášteru Kladrubskému a v jeho držení se ještě r. 1186 připomíná.

Dvakačovice, Dvekačovice, Vakačovice, ves u Chrudimě, n. sídlo vладыčí.

Štěpán z D. spečetil l. 1415 stížný list. Část byla duchovní. Část vsi pr. l. 1446 Dětleb z Seslavec Janovi Rendlíkovi z Ejvanovic. Část duchovní dostala se se statkem Ejvanovským k panství Rosického, k němuž i ostatní část přivtělena byla.

Dvércce v. Dvorce.

Dvořáci Okrouhličtí, obec u Nēm. Brodu z roztroušených dvorců se skládající. Původně tu byli šosovní dvorové měšťan Brodských, jichž prvotní německá jména se ještě z části v 16. st. zachovala. Některé z nich na menší sedlské statky a chalupy rozprodány. V 16. stol. drženy k zámku S:řelá a zpravovány rychtářem Dvorským. Po zabrání statků Trčkovských (1634) zadarována tato rychta spolu se statkem Okrouhlickým a zůstala napotom při něm.

Dvořáci Pohledští, obec u Německého Brodu, jejíž vznik jest týž jako u předešlé. V 16. stol. patřily ke statku Termesyfám, byvše od Trčků l. 1598 Giglingárům z Kneislšteina prodány. L. 1623 zabrány a darovány kl. Pohledskému.

Dvorce, Dvércce, Dvírcce (původně *Dvořec*), ves v okr. Podbořanském, jež se přip. l. 1412; tehjá tu obdržela Škonka z Buškovic plat, jež darovala kostelu Buškovskému. L. 1501 připomíná se jako část statku Buškovského. Ok. l. 1570 dostal D. na svůj díl Jiřík Fremut z Krásného dvoru; pro dluhy odhádány l. 1578, avšak 1580 zase k Buškovicům přikoupeny. S částí Buškovic dostaly se pak k panství Nepomyšlskému.

Dvorce, Dvořec, Dvorec, ves u Soběslavě, n. s tvrzí, na níž seděl l. 1371 Petr ze D., v l. 1404—1437 jiný Petr. Dcera tohoto Markéta vdala se za Kunše, předka Dvořeckých z Olbramovic, jenž tu v l. 1452—1462 seděl. Po něm následovali z téhož rodu Jan a Václav bratří, 1525 Jindřich, 1564—1590 Kuneš, 1590 Prokop. Tento pr. D. (1594) Janovi Opršalovi z Jetřichovic, ale následoval brzo Břetislav Dvořecký z Olbramovic (zemř. 1601). Po jeho smrti k. D. Jan Kába z Rybňan, jenž jej l. 1623 propadl. Koupil jej Jan Řepický ze Sudoměře († 1637). Z toho rodu následovali Karel Ladislav († 1647) Šebastian Hynek (— 1650), Judyt

Kateřina, vdova Řisnická. Po manželu této dostal se D. napřed do rukou Řisnických z Řisnice, 1679 Miseronů z Lissonu, 1686 Mateřovských a Sovinků z Eulensfeldu, 1699 Kavriánů, od nichž připojen k Branlínu. (H. IV. 43, M. XVI. 43.)

Dvorce (pův. *Dvořec*), dvůr u Třeboně, n. ves a vladycké sedění, na němž seděl l. 1368 Vilém Pucek ze D. R. 1376 vykazány tu úroky klášť. Třeboňskému. Ostatek drželi l. 1385 Henslin Třeboňský, jenž jej byl s bratrem Merklínem od Přibla z Petrovic k., něco patřilo také (1380) k panství Třeboňskému. L. 1401 k. zase klášťer díl od Mik. Laudra Třeboňského a znenáhla dosáhl celé vsi. Později tu byl dvůr, jenž l. 1570 vyhořel a na jiném vyvýšeném místě vystavěn Po zrušení kl. Třeboňského (1786) prodán D. s celým klášťerstvím (1787) k panství Třeboňskému.

Dvorce, lépe *Dvořec*, ves ve farnosti Podolské u Prahy, od Podola k Braníku se táhnoucí, jež se l. 1222 přip. Ve 14. st. byly tu dvorce svobodné. Na jednom seděl l. 1388 Mikuláš Pražský, maje jej s zákupným držení od kl. Kartouzského. Vrchní to právo s úroky převedla na sebe v l. 1388—1390 kapitula Vyšehradská. Kašpar z Granova připojil v 16. st. ves D. ke statku Vršovskému, při němž se od l. 1601 stále připomíná. Menší část dostala se pak ke statku Podolskému.

Dvorce (stč. *ve Dvorciech*), n. ves, snad část vsi Ledec u Choltic. L. 1397 patřila část její ke Svinčanům.

Dvorec, Dvořec v. Dvorce.

Dvořec, Dvorec, ves u Trh. Svin a Borovan, n. s tvrzí, na níž seděl v l. 1385 až 1414 Licek ze Dvorce. Oldřich Licek zůstavil vdovu Annu, jež se vdala (před r. 1432) za Zdeňka z Chlebova, jenž jej držel do r. 1450. V l. 1453—1514 vyskytuje se Oldřich ze D. Týž přikoupil od kl. Borovanského tu část, která mu od jeho počátku náležela. byvší od Licků ke kostelu Borovanskému darována. Poněvadž syna Jana přečkal, dostal se D. Adamovi Rouzímovi ze Bz a od něho 1534 Petrovi z Rožemberka. Volf st. z Krajku pr. D. (1550) Divišovi Boubinskému z Újezda, od jehož syna

Petra se dostal (1576) Kryštofovi Kořenskému z Terešova. Po smrti jeho dědice Václava (1614) k. D. Albrecht Řehoř Pouzár z Michnic, po čemž držen k Olešnici. L. 1631 prodán pro dluhy Mandaleně Kořenské z Terešova a od ní l. 1635 Lukáši Kořenskému, jenž jej připojil k Újezdci. (M. III. 282.)

Dvořec, dvůr u Protivína, na jehož gruntech stávaly tvrz a ves Dvory, jinak Víckovice (viz Víckovice). Když oboje spustlo, postaven tu ovčín »ve Dvořích«, který se l. 1614 připomíná a z něho povstal nynější dvůr.

Dvořec nad Otavou viz Slaník.

Dvořec, n. dvůr manský v okolí Lipého neurčité polohy. L. 1422 seděl na něm Hanuš Karas ze D. se synem svým Jarošem. L. 1454 byl úplně pust a patřil k panství hradu Lipého.

Dvořec, n. tvrz severovýchodně od Mirošova, kde jest nyní Dvořecký mlýn. Jméno snad odtud, že tu byl dvořec statku Mirošovského a pp. z Ronšperka. L. 1374 sídlet tu z jich rodu Dobrohost a později syn jeho Zdeněk ze D., jenž se ještě l. 1411 připomíná. Po jeho smrti zanikla tvrz proto, poněvadž zboží její s Mirošovem připojeno ke statku hradu Drštky. V 17. st. měli tu páni Mirošovští dvůr a ovčín.

Dvořec, n. tvrz a ves nedaleko Opálky, po níž se nazýval l. 1378 Jakub Bujara. L. 1379 držel D. Černík, číšník králové. Později připojen jest D. k Opálce a spust docela. Když panství Opálecké l. 1545 rozprodáno, zůstal D. při Lomci, dostal se l. 1549 rodině Vidršpergárův z Vidršperka, ale spojen před rokem 1614 zase s Opálkou. Ze vsi zbyl jedině mlýn Dvořecký. (H. IX. 151.)

Dvořeček, Dvorček, Krásný D., ves u Kadaně, pův. dvorec, jenž se l. 1368 připomíná. Později tu postaven kostel sv. Volfganga. L. 1590 pr. Jiří starší z Lobkovic ves K. D. s podacími obci města Kadaně, která se odtud pořáde v jeho držení nacházela.

Dvorecko, ves u Bohdanče v okolí Ledče n. S., povstala na místě někdejší vsi, která sloula Vícoměřice (viz to).

Dvorek (*Hut'erhöfel*), véška mezi Po-

hledem a Termesyfy, slove ve 14. stol. Chuodenhof.

Dvořetice, veska u Blatné, l. 1349 sídlo Přibíkovo. Část její pr. (1384) Oldřich z D. Pavlíkovi z Letův. L. 1412 seděl tu Vyšemír z D. V 16. st. drženy D. od Muchků z Bukové ke Tchořovicům. Skrze Elišku Annu Muchkovnu (1636) dostaly se D. v držení Jáchyma Sobětického z Sobětic, manžela jejího, a po její smrti následovali synové a dcery (1673). Poněvadž nebylo lze malý statek mezi několik dědicův rozdělit, prodán ihned k panství Draženskému.

Dvořetín (tak by se měl zvát od Dvořaty, staroněm. *Dworatslag* a odtud *Uretschlag*), ves ve farnosti Světlické u Krumlova (viz Dobřejov), v l. 1291—1312 sídlo Mikulášovo), jenž byl potom pánem na Pasovařích a D. k nim připojil.

Dvořísko, ves u Chocně, jméno své patrně obdržela po dvoře, který tu býval a kromě něhož tu byla krčma a něco málo chalup. L. 1690 přikoupeny grunty od obce Choceňské a přidány panské lesy a založena nová ves. (Viz Mohelno.)

Dvořiště (v kancelářích zkaženě Dvořice), n. ves u Litomyšle, která prý stála v lesích Němčických v místě řečeném Zádkopy. Přip. se l. 1347 jako přísl. biskupského panství Litomyšlského, avšak bylo tehda zastavené. Rovněž se i l. 1361 přip. L. 1412 obdrželi obyvatelé svobodu, aby o statcích svých řídili. Bezpochyby spustla v 15. st.

Dvořiště, dvůr v okresu Pacovském u Obrataně, n. ves s tvrzí. Pojmenování poukazuje na starší dvůr, který tu stával. D. patřilo dlouho ke hradu Kameni. Léta 1515 k. je Jan Zrucký z Chřenovic s polovicí Kamene od Petra z Vojslavic a postavil tu tvrz († 1543). Po něm se dostala polovice manželce Lidmile z Podolí, polovice dceři Mandaléně. Tato sloučivši obě pr. D. (1544) Zdeňkovi z Malovic a od té doby patřilo k Chýnovu (H. IV. 300.)

Dvořiště (zbytečně: *Dvořiště dolní*, lat. *Merico Philippi* t. j. *Bor Filipův*, něm. *Unter-* neb *Niederhaid* t. j. *Dolní Bor*), městys v okr. Kaplickém. Kostel zdejší sv.

Jiljí byl l. 1279 filialním k Rožemberku; podací jeho darováno tehda kl. Vyšňobrodskému. Ve 14. st. byla tu fara a l. 1380 nazývá se D., jsouc přísl. hradu Rožemberka, městečkem. L. 1481 dány od někteřých kardinálův, plnomocné odpůstky těm, kteří by »kostel sv. Jiljí na Louce« na jistý způsob navštívili. Petr z Rožemberka postavil tu l. 1488 nový kostel a l. 1498 dal městečku svobodu, aby o statcích svých řídili. L. 1500 dal D-ským novou svobodu a l. 1504 učinil výpověď o svedení vody z potoka D-ského. Od Viléma z Rožemberka obdrželi obyvatelé nadání (1555), aby mohli vařit ječná piva. Práva ta potvrzena l. 1596 od Petra Voka z R., l. 1612 od Jana Jiří ze Švamberka, leta 1623 od Maří Majdaleny z Buquoy, l. 1680 od Ferdinanda hrab. Buquoy. Od 14. st. až do r. 1641 patřilo podací kostelní vrchnosti; od l. 1641 obsazována fara kněžími z kláštera Vyšňobrodského. Erb: Na modrém štítě stříbrná hradba ze štukoví postavená, za níž dvě sřib. čtverhranaté věže, každá s dvěma okny podle sebe, červenou střechou a zl. makovicí. Mezi nimi v poli štítu spatřuje se zlatá pětিলistá růže.

Dvořiště horní, zbytečně pojmenování Myšlan v. Myšlany.

Dvorské děkanství neb kraj děkana Dvorského, zvaný po Dvoru králové, obsahovalo ve 14. a 15. stol. fary: Dvůr, Kocelšov, Chotějovice, Čermnou, Hostinný, Olešnici, Sejfy, Lánov, Vrchlabí, Žacléf, Buky mladé a staré, Žďár, Pilinkov, Vlčice, Trutnov nový a starý, Brusnici Něm., Rokytník Starý v Čechách, Valbeřice, Olešnou s Bernarticemi, Šumberk, Pertoltice ve Slezsku, Abršpach a Chvaleč.

Dvory, ves u Nymburka, prvotně řeč. Velelibské dvory, poněvadž postavena byla na gruntech n. vsi Velelib. L. 1599 přip. se jako přísl. panství Benátského. Eliška ze Šternberka, vdova po Jindřichovi z Donína držela tu potom dvůr (nyní Zdonínský), který byla od svého manžela k svobodnému jmění obdržela. Po smrti Janově dvůr ten přikoupen k panství Benátskému (1620).

Dvory, ves u Prachatic, kterou Jan

z Malovic, sed. v Nestanicích, l. 1444 lidem tu bydlícím právem zákupným rozprodal. List ten obyvatelům potvrdil l. 1553 Vilém z Rožemberka, koupiv D. se statkem Drslavským, k němuž již l. 1538 náležely. S Drslavici pak připojeny D. ku panství Vimberskému.

Dvory Dlouhé, Nové a t. d. viz Dlouhodvory, Nové dvory a t. d.

Dvory, Velké dvory (původně *Dvůr Přimdecký*), ves pod Přimdou, prvotně dvůr zámecký, který byl k potřebám hradu Přimdy. L. 1596 bylo tu při dvoře devět chalup, které pr. cis. Rudolf i se dvorem Kryzeldě z Lobkovic. Tato dala l. 1603 D. a Souměř vnučce své Kryzeldě z Donína vd. Švamberské, jež je pr. (1608) Jiříkovi Petrovi a Janovi Šeb. bratřím ze Švamberska. Od Jana Bedřicha, syna onoho, dostal se »dvůr pod Přimdou slove Majrshof« Jindřichovi Juliovi knížeti Saskému (1623). Ok. l. 1643 drženy k Tachovu a později dostaly se Novohradským z Kolovrat. (Viz Přimda.)

Dvůr králové (staroč. i prostě *Dvůr*, lat. *Curia*, staroněm. *Hof*), král. věnné město, prvotně dvůr knížecí, který se nazýval Chvojen (novoč. Chvojno). Na podzimku roku 1139 zdržoval se tu kníže Soběslav I., aby řídil hrazení na Hostině hradci, avšak o vánocích rozmohl se tu těžce a přenesen na Hostín, kdež skončil. Když ve 13. st. kraj Trutnovský zalidněn, připojen dvůr k němu a vysazen jako trhová ves neb městečko (možná přistěhovalcům z Němec). D. ač přisl. kraje Trutnovského měl své hospodářství, své lovcí a k obraně městečka hrazeného příkázání byli zvláštní manové. Stalo se tak proto, poněvadž Trutnov byl v zástavním držení. Král Jan zastavil D. (1316) Půtov z Turgova, avšak jej zase vyvadil. Zastavil jej l. 1329 Jindřichovi knížeti Slezskému v Javoru, který mu byl zemi Zhořelskou prodal, avšak jen do života († 1337). D. mezi tím byl vzrostl na město. Král Jan vysadil l. 1340 samostatný kraj Trutnovský, vyňav jej z popravý a coudy krajské a dal mu takové zřízení jako mělo Kladsko a Budišínsko. D. připojen k tomuto kraji. Zároveň vysazen pro kraj manský soud,

na němž také přísežní a měšťané Dvořští sedali. Poněvadž D. l. 1345 vyhořel, zmírnil král platy (1346). Císař Karel ustanovil, že D. může býti zastaven zejména králové do jejího života, avšak týkalo se to úrokův královských. Od l. 1365 byl D. s celým krajem v zástavním držení Bolka knížete Svidnického a manželky jeho Aněžky Rakouské. Po smrti Bolkově (1368) vládla Aněžka sama sázejíc v l. 1375—1380 faráře ke kostelu zdejšímu. L. 1390 potvrdila obci ves Rynoltice, jako statek zádušní († 1392). Král Václav slibiv Dvorským již l. 1368, že jejich úroky král. zastavovati nebude, držel D. sám a potvrdil mu l. 1398 výsady. Asi tehdá vykázan celý kraj králové Žofii, proto tato l. 1399 svobody Dvorských potvrdila a D-u říkávalo se od té doby Králové Dvůr. L. 1421 poddal se D. spojenému vojsku Pražskému a Tábořskému a zůstal od té doby v bratrstvu Orebském neb Sirotčím. Jen Jan Sova farář odpíral, proto l. 1425 v Holohlavech od Tábořův prakem vyhozen do povětří. L. 1427 pomáhali Dvořští oblehati Červenou horu, l. 1434 bojovali na straně městské u Lipan. Císař zapsal l. 1437 D. manželce své Barboře, která ho u věně uživala do smrti († 1451). Od králův obdrželi D-ští v l. 1454 a 1463 svobody (i výroční trh). Za krále Jiří prý křižáci Slezští v noci do města vskočili a je zapálili; měšťané vidouce plameny vyšlehající rychle brány osadili a asi 400 žhářů do ohně naházeli. Za to prý jim král Jiří drahně peněz poslal k vystavění města, avšak kostel dostavěn teprve l. 1485. Král Vladislav povolil D-ským (1476), aby mohli o statcích svých řídit, l. 1477 vyměřil, co se má dávatí podkomořímú od obnovení rady, l. 1509 potvrdil list král. z r. 1368 a svolil, aby potřeby své pečtili červeným voskem. L. 1504 založen kostel sv. Kříže. Když po r. 1514 soud manský v Trutnově rozpuštěn, připojen jest kraj jeho ke kraji Hradeckému; tehdá si dali manové svobody své u rady D-ské schovati. L. 1547 pokutování Dvořští tak jako ostatní města, zejména ztratili pozemské statky Libotov, Koclářov a Bukovinu, které ihned prodány. Svobody jich navraceny a potvrzeny jim

jsou l. 1547. Též je potvrdil Maximilian II. l. 1570. L. 1572 vyšel oheň z Hradištské ulice a shořelo celé město kromě kostela a dvou domků. L. 1607 k. obec manství Podhoří od kr. komory. Pro účastenství ve vzpouře l. 1618 odňaty obci všechny statky, ale poněvadž stálým vydržováním vojska schudla, zase jí l. 1627 navraceny. Reformace katolická provedena dosti lehce, tak že se jen jedna osoba pro víru odstěhovala, za to odbíhali mnozí měšťané svých statkův, poněvadž nemohli nátisky vojenské snášeti. L. 1646 poražení císařští u D-u od Švédův, po čemž D-ští zle od vítězův ztýráni. L. 1676 založen špitál od Petra Kryského, t. r. kaple špitální od El. J. Petery. L. 1699 zase město kromě kostela a čtyř domů vyhořelo. Nové svízele následovaly, když Prusové l. 1741 do okolí vtrhli a je s městem po celou zimu vydírali. Sotva byl mír l. 1742 učiněn, následovala l. 1744 druhá válka, za které Prusové zase město po deset neděl pod mocí měli (1745). Když odtáhli, zase vymáhány dávky pro vojsko královnino. Královna potvrdila jim l. 1749 všechny svobody, zejména i majestát (1507) na výroční trh, který byl za Švédských válek zmařen. L. 1728 založena jest kaple sv. Jana Nep. skrze Jana Schmiedta (pak zrušena). L. 1756 a 1757 zase D. obsazován vojskem obojí strany. Horší než to, byl mor, který skrze vojsko se v lidu rozrušoval. Také v l. 1759—1762 D. mnoho od Prusův a jich spojencův zkoušel. Léta 1771 zase trpěl hladem, ale byl od Prusákův ušetřen l. 1778. L. 1776 vyhořela celá Hradištská ulice; ještě větší oheň byl l. 1791, kdež nad šedesát domů vyhořelo. L. 1793 postaveno stavení školní. L. 1817 přibyl sem Václav Hanka a přebýval tu u známých. Přebíraje se ve sklepení věže pod kruchtou, vzal kancional tu ležící do ruky, při čemž spadly pargaménovy listy na zem. Tyto známy jsou jako rukopis Kralodvorský. Jan Kopp († 1826) byl příčinou nového dobrého vodovodu. Léta 1831 byl ve D. mor. L. 1847 slavila se třicetiletá památka nalezení rukopisu Dvorského. L. 1850 zřízeny ve D. zeměpanské úřady, t. r. a l. 1855 panovaly ve D. zase

nemoci. Léta 1858 postavena tu železná dráha. L. 1866 dne 7. června potýkaly se tu armáda Rakouská a Pruská, při čemž mnoho vojákův v ulicích zabito a raněno bylo. Raněné potěšoval císař František Jozef I., jenž t. r. D. navštívil. L. 1867 slavena tu byla hlučná slavnost na památku objevení Rukopisu. Znamenití rodáci: Jindřich Dvorský z Helfenberka (zemř. 1582), M. Matěj Dvorský z Hájku († 1583), M. Matěj Dapsilis (1586), A. P. Wagner, sochař (nar. 1834). Erb: Štít červený a u spodu jeho hradba stříbrná se stínkami, z tesného kamene postavená, v ní brána otevřená se zlatými vraty a zlatou mříží ke spuštění vytaženou. Za hradbou vynikají dvě čtverhranaté věže stříbrné barvy též z tesného kamene postavené, každá s jedním oknem, kranclerem, černou sedlovitou střechou a dvěma zlatými makovicemi. Mezi věžemi jest lev, erbovní znamení krále Českého, stojí zadními nohama na dvou stínkách (Dějiny D. vydal A. K. Viták l. 1867).

Dymokury, ves u Městce králové, která se přip. r. 1249 jako sídlo Soběslavovo a r. 1290 byla městečkem, jež pr. král Václav kl. Sedleckému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací s tvrzí drželi l. 1377—1378 Sezema z D., od l. 1386 Jakubín, l. 1406 a t. d. Václav Jakubín. Na druhé části seděl l. 1414 Zdislav z D. (z Záhoří) a j. potomci. L. 1454 seděl na třetí části Václav Lacembok, kdežto na první byli vl. ze Sluh. Před l. 1480 k. D. Jan Křinecký z Ronova, po němž potomstvo (Viktoryn † 1510, Štastný † 1575) následovalo. L. 1572 k. D. Jindřich Seletický ze Smojna († 1573), po jehož smrti prodány Zdeňkovi z Valdšteina, po němž je držela manželka Maryje do smrti († 1606). Po ní dostal D. smlouvou Adam z Valdšteina. L. 1622 zabrány po smrti Albrechta Jana Smiřického ze Smiřic a pr. Janovi Eus. Khuenovi z Belasy. Od dcery jeho Františky Palfové k. D. (1654) Vilém z Lamboy a měly potom stejné držitele s Hostinným až do l. 1671, kdež je k. Ludvík hr. Colloredo. V držení rodu tohoto zůstaly D. až do našeho století; přešly potom v držení rodiny Cavri-

ani a od l. 1872 patří panství Černínům z Chuděnic. Kostel l. 1723 skrze kněžnu Marii Antonii Montecuculi (roz. Colloredo) postavený, l. 1760 rozšířen zvonici. (H. X.)

Dynín, ves u Lomnice a Veselí n. L., l. 1380 přisl. statku Bukovského a majetek pánů z Rožemberka. Úroky odtud vycházející bral kl. panenský Krumlovský; l. 1420 uvázal se v ně Oldřich z R. a teprve l. 1519 je Petr z R. zase klášteru postoupil. D. zůstával pak při panství Třeboňském.

Dynín (*Kodetschlag*), lépe Jenín.

Dýšina (obecně *Dejšiná*, v *Dejšinej*), farní ves u Plzně, jež se l. 1242 přip. Tehdá ji daroval král Václav kl. Chotěšovskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Ves byla l. 1379 rozdělena Část patřila

ke Smědčicům, část k Újezdu. Ostatek drželi farář a čtyři vladyky (snad i více). Lipolt z Oseka maje část již od l. 1367 prodal ji lidem svým právem zákupným (1386). Skupovával díly, a statek D. držel po něm (1414—1427) Johánek Týnský, jenž lidem ve vsi kus lesu odprodal a katolické řády v D. udržel. V 15. st. učiněna pro kostel zdejší všelijaká obdarování. V 16. stol. držena jest ves D. s podacím ke statku Hořemyslickému a s ním přikoupena l. 1563 ke statkům král. města Plzně. Paměti kostelní začínají se r. 1660. Kostel opravován a obnovován byl v letech 1696, 1700, 1748 a 1825. L. 1712 postavena fara a l. 1818—1819 »škola Kolo-vratská«.

Džbán, Džbánov v. Čbán, Čbánov.

E.

Ebmet, n. manství koruny České v Něm-cích, v l. 1578—1612 s některými vesni-cemi majetek Mulcův.

Ebrharec, Hebharec, Ebnarce, Ebr-hartice, nyní Hybralec (staroněm. *Eber-hardsdorf*), ves ve farnosti Jihlavské, n. s tvrzí, kdež pr. Jan z E. (1320) jistě dě-diny. Po smrti Henzlina a Petra bratří držel E. Martin Rotlev (1382—1390). L. 1396 pr. E. Kunclín Ruthart Kutno-horský Haškovi Hesovi z Jihlavy. L. 1440 až 1454 příp. se Rudolt z E. Jan syn jeho pr. E. Zdeňkovi ze Šternberka, jehož synové jej zase l. 1478 dvěma mě-šťanům Jihlavským prodali. Po nich do-stala se obec kr. města Jihlavy (asi l. 1510) v držení E. Když l. 1621 Jihlavští statky své propadli, odprodán E. se stat-kem Střítežským, při němž pak zůstal.

Ebrvínov, ves, jež se l. 1273 mezi statky kl. Teplského připomíná a jejíž bývalou polohu dnes určití nelze.

Edersgrün (původně *Odersgrun*), ves u Hroznětína, jež se příp. v l. 1273—1459 jako majetek kl. Teplského. Se zbožím Hroznětínským dostala se v 16. st. k pan-

ství Ostrovskému. Později připojena k Dě-poltovicům.

Egrberk, n. hrad nad Lestkovem u Klá-sterce, jenž byl postaven na poč. 14. st. skrze Viléma a Frycka, syny Odolenovy z Chyš odjinud z Hustopeče (1254—1289). Frycek odděliv se seděl na Pětipsech (po-tomci Pětipeští z Chyš a z Egrberka); bratr jeho Vilém zůstal na E (1317—1327), jež dědili po něm synové Vilém a Vilém (1342 a t. d.). O potomcích jejich není nic známo. Od jednoho z nich pr. E. a k. jej jako ušlechtilé manství koruny České (před r. 1352) Albert, Bedřich a Jetřich bratří ze Šumburka. L. 1379 držel E. Albrecht, syn Jetřichův, ale prodal jej. Pánem na E. byl l. 1386 Jindř. Škopek z Dubé († 1396), po němž jej měli sy-nové jeho Aleš a Jindřich do r. 1401 spo-lečně, potom Jindřich sám. Po nich ná-sledoval asi od r. 1411 Mikuláš Augustinův z Prahy, jenž se proto v l. 1411—1412 z E-a psával. Od roku 1422 seděl na E. Vend z Ilburka, jenž se tu udržel přes celé váiky, avšak potom, když se znesadnil s Vilémem ze Šumburka, věřitelem svým,

přepadl tento (asi l. 1443) E. a pána ve věži umofil. Vilém maje na E. 2000 hřiven dluhu přisouzeného, pr. jej Jakoubkovi z Vřesovic. Když však l. 1454 pře o odúmrtí po Vendovi vznikly a Půta z Ilburka se k E u připovídal, přisouzen mu. I pr. jej Bosovi z Fictumu (1460), jehož potomci (1476—1489 Jetřich, 1518 Bernardin, † 1540, Jetřich, Bernart, Jan, Volf synové jeho) tu skorem století seděli. Nabyl ho pak (1557) Bohuslav Felix z Lobkovic a z Hasišteina, jemuž l. 1581 z manství propuštěn. Týž opustil starý hrad na vysoké hoře položený a postavil pod ním nový zámek Felixpurk. Po jeho smrti držela oba zámky vdova Anna Lobkovská z Fictumu († 1587) a pak se dostaly dvěma synům, z nichž Bohuslav Jachym dostal E. na svůj díl a pr. jej l. 1591 Linhartovi ze Štampachu. Tento přikoupil l. 1598 Felixpurk, jenž se stal trvale sídlem panství, tak že E. po spojení téhož panství s Kláštercem (1623) dokonce zpustl (Bernau, Album der Burgen).

Eicha viz Dubice.

Eichberg viz Dubová hora.

Einsiedl dolní, farní ves v okr. Hanšpašském, má jméno své po starodávném pojmenování místním. L. 1241 totiž při vyměření hranic mezi králem Českým a biskupem Mišenským se pamatovalo, že v těchto končinách poustevník bydlíval. Okolí patřovalo ke hradu Honšteinu a skrze změny a dělení jeho držitelův (viz Honštejn a Vildštejn) stalo se, že přidán k panství Šluknovskému. S tím dostal se E ok. l. 1530 v držení pp. ze Šlejnic. Když se l. 1566 synové Jiříka Šlejnice dělili, dostal se E. k dílu Hanšpašskému. Nedlouho potom založen tu dvůr a l. 1630 se tu příp. také panské sídlo. Teprve poměrně pozdě tu postavena kaple.

Einsiedl u Rožemberka v. Nažidla.

Eisenberk, název zámku a n. hradu stojícího pod Krušnými horami severně od Rvenice. Již ve 12. st. vyskytuje se rod pp. z Železnice (viz to) a v 13. st. zvali se pány z Isenberka, ale nelze s určitostí tvrdit, vztahují-li se paměti o nich k tomuto E. neb jinému neznámé polohy. Možná, že zakladatelem E-a byl Nevlas

ze Rvenice (1354—1372), jenž sice okolí držel; ale teprve od r. 1365 pánem na E. slove. Synové jeho byli Bušek (1377 až 1417) a Nevlas (1384). Tento zemřel záhy a onen prodal E. asi l. 1406. Drželi jej pak 1407 Petr z Perče, l. 1410—1413 Albrecht starší z Kolovrat a 1416—1434 Jan Smolík ze Slavic. Nástupce jeho Zikmund Smolík měl často pře se Sasy a vydal potom E. Kuncovi z Kaufunku, saskému rytíři, kterýž byl za neshod mezi knížaty saskými trvajících (1446—1451) statky Fictumovské obdržel, pak je zase vydati měl a proto na kurfiršta Bedřicha zanevřel. Aby se pomstil a náhradu vynutil, zlezl Kunc (1455, 6. července) s tovaryši svými hrad Altenburg, jež jako jeho bývalý hejtman dobře znal a unesli mladá knížata. Jednoho z nich Arnošta pojal Kunc s sebou a chtěl jej dovézt na E., ale úmysl jeho byl zmařen, on sám jat a stát (1455). Aby se kurfiršt nemstil na synech jeho Kuncovi a Jindřichovi, obsadil Jiří Poděbradský E.; převzal jej potom Zikmund, jehož potomkům (Petr † j. 1493, Zikmund 1505 a t. d.) až do l. 1513 patřil. Tehdáž zdědil E. Mik. Hochauzár z Hochauzu, jenž dal l. 1549 část nynějšího zámku postavit. Synové jeho Jiřík a Petr dělili se l. 1565; onen obdržel statek Albrechtický, tento E. Po smrti Petrové ujal E. syn jeho Mikuláš (1588) a když tento r. 1596 v Uhřích zahynul, prodán E. Jiříkovi z Hochauzu na Albrechticích. Nástupci jeho Jancvi Mikuláš byl E. zabrán a prodán (1623. Vilémovi ml. z Lobkovic. Tento obnovil a rozšířil zámek (1627). V držení následoval po smrti jeho († 1647) syn Frant. Vilém a pak syn tohoto Ferdinand Vilém († 1704), jenž l. 1696 postavil zámek tak, jak se nyní spatřuje. Smrtí mladšího jeho bratra Oldřicha Štastného, jenž byl l. 1722 dubem padajícím nedaleko E. zabit, vyhasla tato pošlost a E. dostal se Krystyanovi Jiříkovi kníž. z Lobkovic († 1755) a potom hlavně neb Roudnické větvi tohoto rodu. (Mikovec, Album 244.)

Eisendorf, farní ves u Hostouně na hranicích ležící, založena jest v lesích, které patřily ke hradu Přimdě. L. 1601 odpro-

dána jest od něho s lesy Janovi Tomáši Valdfoglovi z Lohenmilu. Ten tu postavil dům panský neb zámeček. Vnučka jeho Krystyna Albina pr. E. (1608) Janovi Šebest. Perglárovi z Perglasu, jemuž byl z pokuty zabrán a Volfovi Vilémovi Lamingárovi z Albenreutu prodán (1626). Potom připojen ke Sv. Kříži. (H. IX. 92.)

Eisenstein, městys v okr. Hartmanickém. Prvotně byl v těch místech les, který patřil ke král. hvozdu. V 16. stol. byl tu toliko železný zabrán a Volfovi Vilémovi zástavně ke hradu Ryžemberku. Jiří z Gutšteina pronajal jej (1569) Kunrátovi Geisslerovi a Melich. Fiedlerovi v Pasově a doprodal l. 1574. Od obou k. je l. 1579 Jiří Kryštof hr. ze Švarcenberka. Skrze potomstvo jeho dostal se E. v držení Nothaftův z Varnberka, z nichž jeden slečnu ze Švarcenberka dostal za manželku. Syn jeho Volf Jindřich obdržel l. 1676 povolení, aby mohl dvůr, vsi a sklenné huti zřizovati a nad nimi i soudnictví. Potomci jeho seděli tu do l. 1757. Poněvadž tu vládly rodiny bavorské, přivtělen E. k biskupství Řezenskému, k němuž až do l. 1808 patřil. L. 1694 zřízena tu kaple, v l. 1727—1732 zřídil tu Volf Jindř. N. kostel, kterýž obsazován kněžími z Bavor. V l. 1757—1771 drželi E. hrab. z Klenového, po nichž následoval rod Hafenbrádlův. L. 1776 zřízena tu fara. Od l. 1852 patří statek E. kníž. rodu Hohenzollern.

Eisenstrass, farní ves u Nýrska, pův. přisl. král. hvozdu, na němž se l. 1614 Hojsova rychta (Eisenstrass?) připomíná. L. 1802 posvěcena tu kaple, l. 1806 zřízena tu lokalie, která povýšena l. 1856 na faru. V l. 1824—1826 postaven tu nový kostel.

Ejpvovice, vlastně Epovice (prvotně *Epovici*, od osob. jména Epa), též Vejpvovice, ves u Rokycan, n. s tvrzí (nyní Hrádek u Klabavy). Léta 1375 seděli tu Štěpán a Žibřid, l. 1379 držel E. Ctibor ze Švamberka, l. 1398 seděl tu Beneš z E. Na poč. 15. st. seděl tu Bozděch, předek Vejpvovských ze Štahlav, z nichž Mareš (1427—1460) a Jan (1477) tu seděli. L. 1505 držel E. Staněk z Pavlovic.

L. 1537 pr. Kryštof a Václav br. Točnickové z Křimic s Janem strýcem svým E. tvrz (ve vsi), dvůr a ves a Hrádek dvůr pustý obci král. města Plzně.

Ejv- viz Ev-.

Ejžíf, Ejžíf, snad bývala tvrz aneb zemanské obydlí, soudíc odtud, že se vyskytuje rod vladyk z Ejžífe, avšak tím není vysvětleno právě jméno původistě, poněvadž se i někteří Žďárští psávali z Ejžáru (zej Žáru). První z Ejžífských Frána psal se »ze Žieře« (1423) a k. l. 1427 Zlýčín. V témž okolí vyskytují se i Diviš z E. (1441—1452) a Fránovi synové Jan Frána (1450—1456) a Václav (1450 a t. d.) a Janův syn Bohuslav (1465), majíce i domy v Praze.

Elbančice, správně Lbančice, také Elvančice, ves u Mladé Vožice. Okolo léta 1530 přikoupil ji Albrecht Cipla z Kravska ke hradu Šelmberku a po něm držela ji dcera jeho Kateřina. Se Šelmberkem dostala se pak k panství Vožickému. V novější době vystavěny tu lázně s kaplí, které byly v l. 1840—1850 oblíbeny, ale nedlouho potom zanikly.

Elbleiten, pův. Nová ves při stráni Labské.

Elčovice viz Lčovice.

Elh- viz Lh-.

Elsterberg, město v Sasích, n. hrad a manství koruny České. Jindřich z E. měl s počátku 15. st. také statky v Čechách (Březinu, Planou, Žlutice). L. 1459 ponechán jako manství při Sasku.

Elsterwerda, město v pruském Sasku, n. manství koruny České, jež l. 1459 při Sasku zanecháno.

Elsteg, ves u Norymberka. V ní byla meze udělána mezi korunou císařskou a korunou Českou.

Encovany, ves u Litoměřic, jež se l. 1269 připomíná. L. 1335 přikoupil ji Petr probošt ke kl. Chotěšovskému. Léta 1436 zapsány Janovi ze Smiřic a drženy pak k Roudnici. Král Jiří zapsal tvrz a ves E. Hertvíkovi z Ostružna, jenž je pr. (1483) zase k Roudnici, avšak ku konci 15. st. byly v držení Černínův z Chudenic. L. 1543 zapsány Janovi st. z Lobkovic, l. 1558 Osvaldovi z Šen-

feldu, jenž je l. 1563 od kláštera dědičně koupil († 1588). Po něm následoval syn Rudolf († 1602) a po tomto Ladislav Zejdlíc. Tomuto zabrány a prodány léta 1623 zase k panství Roudnickému.

Engelhaus viz *Andělská hora*.

Engelsberg, ves u Chrastavy, byla původně vysazena jako horní městečko od pp. z *Donína*, když na poč. 16. st. na panství Grabšteinském dolovali. L. 1549 příp. se **E.** jako nové horní město, l. 1566 a t. d. jako městečko, které však rozkvětu nedošlo.

Engelsburg, starý něm. název hradu *Andělské hory*.

Erbelstein, ves v okrese Kadaňském, dobře česky *Hrachová*, zkaženě i *Blštejn*.

Erpužice, Rpužice, Erpožice, Erpižice, Verpeřice, Spiřice (prvotně *Erpužící*), farní ves u Stříbra, prvotně dvůr, jež obdržel klášter *Plasský* od *Bohuslava Častovice*, ale zaměnil l. 1175 za knížecí dvůr *Luhov*. Potom byly **R.** sídlem vládyčím (l. 1329 *Sulek*, 1353 *Harbart*). Tehdá tu byl farní kostel. L. 1379 byla ves rozdělena mezi vládky *Sezemu*, *Volfarta* a *Lva*. Podobněž to bylo i v dobách následujících, tak že díl držen ke *Hrádku Sviňomazskému* aneb od vládk *Hrádeckých*, díl k *Trpístům* a na díle byla tvrz, kteráž později také ke *Hrádku* přikoupena. Od l. 1503 držel **E.** *Linhart* z *Hrádku* u sídla tu, protože *Hrádek* byl spustl. Syn jeho *Jan Markvart* postoupil **E.** (1577) strýci svému *Janovi*. Rod tento připojil **E.** k *Trpístům*. L. 1701 postaven tu nový kostel.

Ert- a **Erv-** viz *Rt-* a *Rv-*.

Eschenau, n. manství koruny České u *Norymberka* (1571—1621) v 16. stol. v držení rodiny *Muflů*.

Eschenbach, n. manství koruny České (1353—1717) v *Horní Falcí*. Za *Václava IV.* držel je *Bořivoj ze Svinař*, v l. 1578 až 1717 přiznával se k manství rod *Vitšbašský*.

Esenthor, ves u *Karl. Var*, česky *Olšova vrata*.

Etink Nový, městys u *Kamenice n. L.* Své nechutné a nevkusné jméno (za které

by mu lépe slušelo pojmenování *Nová Včelnice*), protože povstal na gruntech statku *Včelnického*, děkuje následující věci: *Držitelka* jeho *Hypolyta Paradysova de la Saga* postavila v těch místech l. 1662 kapli p. *Marie* a to ze slibu, který učinila, byvši vysvobozena při rozvodnění rybníku *Kalicha u Kamenice*. Putovala pak do *E-u* v *Bavořích*, tam dala napodobiti sochu *Rodičky boží*, podle té, která tu stála, a dala ji postaviti v nově založené kapli. Nadán byl při ní kněz, jenž byl poddán řaře *Jarošovské*. *Fr. Paradys* postavil tu 50 domkův, kteréž řemeslníkům a živnostníkům z okolních vesnic *lacino* prodal a dal nové osadě jméno *Neu-Oetting*. Osada tato vyzdvižena potom na městečko. L. 1786 zřízena tu fara, l. 1806 rozšířena kaple v kostel. *Erb*: Na modrém štítě socha *Rodičky boží* (červené roucho spodní, zelené svrchní, zlaté koruny) a po obou stranách zlatá písmena *S M N O E*, t. j. *sancta Maria Novo Oettingensis*. (T. 394.)

Etlang (*Ellingen?*), n. přísl. koruny České, tvrz a město, kdež měl *Václav IV.* svou minci.

Evaň (t. j. *Ivanův dvůr*), ves u *Libochovic*, původně duchovní zboží, kteréž *Václav Carda z Petrovic* za válek husit. opanoval. Odtud drženo k *Úšti* a l. 1575 od *Sezímů* dědičně dokoupeno. L. 1597 k. *E. Karel Elsnic z Elsnic*, jehož dědicí *Václav Kunrát a Melichar bratří Elsnicové* pr. jej (1619) *Johance Šternberkové z Hertemberka*, ale prodej ten l. 1623 zrušen, statek v pokutě ujat a l. 1627 *Marii Maximilianě* ze *Šternberka* prodán. Připojen pak k *Libochovicům*. V 17. stol. byla tu také tvrzka.

Evanovice (pův. *Ivanovici*), v mluvě lidu *Vejvanovice* (skrže tvar »v *Ivanovicích*«), farní ves u *Chrudimě*, která stála již r. 1167. Tehdá ji měl kl. *Litomyšlský*, dostav ji od hrab. *Bavora*. R. 1349 byla tu fara, která postoupena k biskupství *Litomyšlskému*. **E.** patřily pp. z *Parďubic* a l. 1392 drženy ke hradu *Rychemburku*. *Smil Flaška* pr. část (1396) *Jeníkovi* a jinou (1397) *Světišovi*. Bylo tu tedy potom několik vládyčích statkův. V 16. st. patřila část ke zboží *Slepotického*, část

držena k Rychemburku, zejména držel Václ. Berka l. 1586 díl E. s podacím. V 17. st. byl tu statek Talackův z Ještětic, jenž později přik. k Rosicům. K těmto příp. i ten díl, který býval Rychemburským a

část třetí byla již l. 1714 při statku Rosickém. Fara, která po r. 1623 zanikla, obnovena l. 1720 (po tu dobu patřily E. ke Chrastské faře) a l. 1724 ke kostelu loď přistavěna. (M. VIII. 81.)

F.

Falkenberg, Falkenburk, n. hrad nad Petrovicí, sev. od Jablonného, postavený v l. 1391—1415, tuším od Alberta z Donína, jenž okolí od Berkův Jablonských koupil († 1419). Syn jeho Jindřich odevzdal F. rytířům z Gusku, ale pro obranu své vlasti najali si jej Lužičané a dali sem posádku, již velel Baltazar Wuntsch (l. 1424). Po smrti Jindřichově († 1428) připovídal se k němu Bernart z Donína a ujal jej l. 1429 od Lužičanů. Ale nedlouho potom ujal jej Venč z Donína a pr. jej Janovi Kolouchovi z Vesce, vladykovi pod obojí, který odtud Žitavským škodil. Tito se pokoušeli o F., ale nechali toho, když došla zpráva, že shořel (1437). Dědičné právo zůstalo pp. z Donína a držitelům panství Grabšteinského a potvrzeno jim také l. 1454, avšak ve skutečné držení dostal se Mikuláš Sokol z Lamberka a skrze dceru jeho Kateřinu dostal se v držení Děpolda z Ryžemberka, manželka jejího. Léta 1457 domáhali se Grabšteinstí toho, aby F-a zase dosáhli. L. 1514 příp. se jako pustý hrad. Později připojen k panství Jablonskému. (H. X. 282.)

Falkenburk Nový, zámek při městě Jablonném, stojící v těch místech, kdež stával od 14. st. dvůr Krotensul. Jindřich Berka z Dubé, držitel polovice Jablonného, založil N. F. v l. 1565—1572, zrušiv posavadní dvůr. Od následujících držitelův (viz Jablonný) rozšiřován a nynější svou podobu obdržel v minulém století. (H. X. 284.)

Falkenstein, n. hrad u Jetřichovic (Dittersbach) za Českou Kamenicí. Založen jest na vysokém skalisku ve 14. st., aby odtud hejtmanové panství Kamenické čili

východní část panství Šarfšteinského hustě se zalidňující zpravovali. Asi do l. 1406 patřil pp. z Michalovic. Po Jindřichovi Berkovi Honšteinském (1406—1417) držel jej napřed syn Jan († 1426) a po něm bratr jeho Jindřich († j. 1436); tento tu také bydlíval a prodal asi l. 1428 F. s panstvím Kamenickým Zikmund. z Vartemberka; poněvadž pak několik let potom postaven jest nový hrad nad Kamenicí, F. jen ze dřeva postavený opuštěn jest docela. (V Čechách jiného F. nebylo, a ten, který se hledá v Šumavě, byl v Bavořích.)

Falkenstein, město v Sasku, jež bylo lénem koruny České a ponecháno l. 1459 při Sasku.

Falkenstein, n. hrad v Sasku, vých. od Šandova, postavený od Berků z Dubé na panství Honšteinském. Albrecht Berka prodal jej l. 1451 s panstvím Vildšteinským Bedřichovi kurfirštovi Saskému a tak od cizen od Čech.

Falknov, farní ves u Hajdy, jež povstala v 16. st. na panství zámku Sloupu. L. 1604 příp. se se sklennou hutí (od Pavla Schierera prý l. 1443 (??) zřízenou). Rostouc rozšířila se ves tato i po gruntech Kamenických. Usedlost ke sklenné huti patřící léta 1746 prodána Jozefovi Kittlovi, sklenáři ve Chřibské, ale později na chalupy rozprodána. Ant. Bernart Gürtler, biskup Neapolský, který se ve F-ě narodil, postavil tu kostel a zřídil lokalii, která později povýšena na faru.

Falknov, město, založeno bezpochyby od Nothaftův, bavorského rodu, který od dávných dob v Loketskú statky držel. K jeho držitelům patřili Albert Nothaft

z F. (1280—1309), jenž měl syna Ekharta (1309—1327) a bratří Albert a Enghart, kteří tu ještě l. 1324 poroucheli. Známe je z paměti Valdsaských, poněvadž tomuto klášteru mnohá dobrodiní učinili. L. 1313 dostal prý F. od krále Jana první výsady. Od Nothaftův dostal se F. jako léno Mikulášovi Vinklerovi, jenž jej zase králi Janovi v léno podal, avšak za Tomáše Vinklera zřekli se Nothaftové vrchního práva (1360) a Tomáš odkázal F. strýci svému Trostovi z Kynšperka. Tento seděl tu l. 1363, ale již r. 1366 byl F. v držení královském. Král Václav potvrdil l. 1397 obci F-ské svobody a vesnice Lomnice a Jindřichovice a držel F. po celé panování ke kraji Loketskému. Zikmund císař zapsal (1434) Loketský kraj s F-em Kašparovi Šlikovi z Holiče. K Lokti držel až k rozdělení Šliků. Mikuláš Šlik, jenž při dělení F. na díl obdržel, postavil tu r. 1480 nový zámek na místě bývalé tvrze († 1522). Ze synův jeho ujal Volf F. při dělení. Ve válce Šmalkaldské opanoval F. Vilém Thumshirn, vůdce saský, ale brzo odtud odtáhl. L. 1553 dosáhl Volf F-a dědičně, čímž z Loketského práva vyňat a k Žatecku připojen († 1556). Synovec jeho Kryštof udělil městu výsady (1587) na vaření piva a zůstavil syna Jana Albína. Týž jsa za povstání jedním z direktorův nejen úsilovně jednal proti Ferdinandovi II., nýbrž se i zasazoval o volbu Bedřicha falckrabě, který u něho jedal do Prahy přenocoval (26. října l. 1619). Z těch příčin odsouzen (1621) hrda, cti a statkův a F. prodán l. 1622 Otovi z Nostic († 1630). Když Mansfeld osadil severozápadní Čechy, vtrhlo do F. 750 Angličanův, jimž velel Gray (1621 5. února); ku konci března přitáhlo k F. vojsko císařské, a když přibyl gen. Vřesovec se Sasy, oblehán F. a získán úmluvou (9. dubna). Po obnovení katolických řádů založeny matriky (1628). L. 1631 obsadili F. Sasové, ale ustoupili před cis. vojskem; nedlouho potom vrátil se saský generál Fictum a opanoval zámek, při čemž vznikl oheň takový, že celé město vyhořelo (1632). Za švédských válek F. mnoho zkoušel; l. 1643 plenil tu Königsmark, l. 1647 císařští F. opanovali, ale vypudil je Witten-

berg, pak zase obsazen jest od císařských, a opět přitáhl Königsmark, jenž střilev na město po pět dní dobyl ho (21. června 1648). Jan Hartvík z N. založil ve F-ě (1663) klášter kapucinský a obnovil kostel sv. Jakuba (1671), k němuž přeneseno arciděkanství kraje Žateckého. V držení rodu Nosticovského zůstalo panství F-ské jako statek nápadní do dneška. L. 1693 způsobena velká škoda v okolí skrze kobylky. L. 1719 postaven kostel sv. Jana Ev. skrze Haarbauera, souseda zdejšího. F. velice vzrostl za naší paměti, zejména skrze okolní doly. Erb: Na stříbrném štítě, kterýž jest na vrchu pokryt zlatou korunou, pták sokol (Falke) přirozené barvy se zlatým zobákem a zlatými drápy na zeleném pahrbku (Au) stojí (tak zvaný mluvící erb).

Falštejn, n. hrádek blízko Bezdruzic u tak zvaného Starého mlýna pod Potínem (hradiště, Altes Schloss). Kým a kdy založen byl, není známo; jen tolik jde na jevo, že byl v 15. st. spojen se zbožím Trpístským. Jetřich z Guršteina držel jej l. 1460 (ač-li ještě stál), obdržev jej na svůj díl. Kromě této zmínky nic o něm známo není.

Fefry, ves u Prachatic, založená od proboštů Vyšehradských na zboží jich Prachatickém. Připomíná se l. 1351 a zůstávala při Prachaticích nepřetržitě.

Felixpurk, n. zámek při vsi Rošovcích u Klášterce, kterýž postavil Bohuslav Felix Hasišteinský z Lobkovic nedlouho po r. 1557, když byl hrad Egerberk s panstvím koupil. F. byl sídlem téhož panství až do smrti Bohuslavovy († 1583) a manželky a dědičky jeho Anny Lobkovské z Fictumu († 1587). Starší jejich syn pr. F. Volfovi Žoldánovi ze Štampachu (1588), ale ujal jej zase, když kupující neplatil; pak se F. dostal za díl mladšímu bratru Janovi Valdemárovi, jenž jej do r. 1589 prohospořoval, tak že se odhadem dostal Janovi st. z Lobkovic († 1590). Po něm se dostal za díl synu jeho Ladislavovi staršímu, jenž jej zapsal l. 1593 manželce své Mandaléně Lobkovské ze Salmu. Když pak Ladislav zapleten jsa v pád bratra svého Jiříka (1594) kvapně ze země ujel a statky jeho zabrány, odevzdán F. Man-

daléně (1595) jako náhrada za věno a jiné nároky, avšak ta prodala (1598) F. a Polaky Linhartovi Štampachovi ze Štampachu. Po smrti tohoto dostal jej s Egrberkem za díl svůj syn Matyáš mladší, ale l. 1622 mu zabrán a prodán Kryštofovi Šimonovi z Thunu, jenž jej připojil ke Klášterci. Vrchnost užívala pěkné renesanční stavby zámku jako pivovaru. Ještě v 1. polovici našeho století viděti tu bylo ozdobné chodby a zbytky maleb; ale od posledních desíletí zanedbán F. tak, že dnes jest pouhou hromadou rumu, z něhož vynikají některé části jako smutné zříceniny.

Fergunna, staroněmecký název Krušných hor vyskytující se v letopisech Moissiackých, v nichž se vypravuje, kterak Frankové se Sasy (805) ze země Glomáčů táhli přes Fergunna a přišli k řece Ohři. V názvu tom skrývá se staré pojmenování Hercynských neb Herkynských hor.

Ferchenhaid, ves za Vimberkem, povstala na místech, kdež byl prvotně samotný les a kde se připomíná l. 1531 potok Břízha.

Fidrholec, n. ves mezi Koloději, Úvaly a Jirnamy, tam, kde jest velký les téhož jména. L. 1558 příp. se jako pustá ves a přísl. zámku Květnice. Po válkách švédských zdržovali se tu a v pusté vsi Vojkově Petrovští, činíce překážky lidem tuto k Praze přicházejícím a projíždějícím po hlavní silnici, pročež sem poddaní z panství Kosteleckého, Škvoreckého a Uhřiněveského na strážě choditi museli.

Filipov viz Šintloch y.

Finsterwalde, n. manství koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasku.

Fischern, městys u Karlových Var s kostelem, kterýž se již l. 1585 připomíná. Jiljí ze Štampachu daroval l. 1511 ves F. obci Karlovarské jako zádušní statek za to, aby za něj a jeho rod denně mše svatá sloužena byla.

Fláje (staron. *Flew*), farní ves u Duchcova, jež patřivala s farním kostelem již ve 14. st. k biskupství Míšenskému. Sice byla, jak se zdá, přísl. hradu Oseka a jestli tak nebylo, zajisté připojena k Oseku od markrabí Míšenských, když jej po r. 1398 drželi. Při dělení rodu Lobkovského léta

1538 přidělena k dílu Oseckému čili pozdějšímu panství Duchcovskému.

Fleissen, městec, n. manský statek v zemi Chebské a ves, jež se l. 1295 příp. a ke statku Vildšteinskému patřivala. Léta 1429 kostel zdejší a ves vypáleny. V 15. st. byla v držení Šliků a l. 1545 koupil ji od Alberta Šlika Volf z Virsperka na Vildštejně. Od té doby patřila k Vildštejnu a Altenteichu, jsouc na tři díly rozdělena. Mezi Chebskými a držiteli F. byl dlouhý spor o popravu. Také v příčině daní měli spor s Chebskými, v němž jim od Českých stavů za právo dáno. L. 1782 povolena tu evang. fara a l. 1849 postaven tu evang. kostel. (PE. II. 486.)

Floss, hrad a panství v Bavořích, n. přísl. koruny České. Císař Bedřich daroval F. (který děd jeho byl koupil) l. 1212 králi Přemyslovi I. k věčnému dědictví. Později odňal je císař Čechám, bezpochyby násilně, tak že králové o svůj právní nárok nepřišli a Kunrát IV. zastavil jej knížatům Bavorským (1251). V té příčině učinil král Přemysl II. l. 1273 smlouvu s Jindřichem knížetem Dolnobavorským, tak že se hradů F. a Parkšteina proti vydání jiných statků odřekli. Albrecht kníže Rakouský slíbil (1298) králi Václavovi II. zastavití hrady F. a Parkšteina a městečko Weidu, bude-li za císaře zvolen. Stalo-li se tak, není známo. Sice je císař Ludvík l. 1314 králi Janovi zastavil. Ač F. zastavován, přece si králové Čeští vrchnost nad ním zachovávali. Karel IV. zastavil (1373 za Branibory) F. a jiné hrady knížatům Braniborským ve 100.000 fl., avšak potomci jeho je nevyplacovali; v následujících válkách pak tím méně na to pomyšlení bylo. Král Jiří obnovil nároky své, ale že neměl peněz k tomu, musil F. (1459, 18. září, 11. října) při Bavořích zanechat. V 16. a 17. stol. pokládal se již F. jako zboží nedobytné.

Foglhauz, Fuglhauz, n. hrad u Lomnice, založený na konci 14. neb počátku 15. st. u vsi Kletce, od níž také jméno dostal (totiž klec). Oldřich z Ústí prodal F. (asi l. 1410) Janovi z Ústí. Za husit. válek seděl tu Václav ze Stráže s Janem, ale dobyt a zajat byl od Oldřicha z Rožemberka (v l. 1437—1439?). Léta 1444

drželi jej ještě oba páni, ale později se Jan nesrovnával s Janem a Jindřichem ze Stráže. Tito pak nabyli hradu sami a každý držel polovici. V polovici Janově následoval syn Václav a po něm sestra tohoto Eliška (1465). Po smrti její nabyli F. Jindřich a držel jej ke Stráži. Potom F. spustl a zboží jeho přivtěleno l. 1577 k Třeboni. (H. III. 181.)

Forst, ves u Vrchlabí, vznikla v 16. st. na místě lesu Forst, jenž se l. 1507 a později připomíná. Když panství Hostinské ok. l. 1590 děleno, dostal se F. s polovici Hostinného Janovi Kryšt. z Valdšteina, jenž tu školu a l. 1606 dřevěný kostel a také zámeček založil († 1616). Dědila po něm vdova Mandaléna Sezimovna z Ústí, avšak na nalehání věřitelův pr. F. (1620) Majdaléně Valdšteinské z Hodkova. Později připojen s Hostinným ke knížectví Frydlantskému, tak že Majdaléna je držela od r. 1624 jako léno. F. měl odtud stejné pány s Miletínem. Po smrti Viléma Kryštofa z Valdšteina († 1685) dostala F. za díl dcera Eliška, od r. 1688 manželka Bedřicha Leop. Kotulínského z Kotulína. Hr. Ignác Chorvinský z Ledské postavil tu (1769) kamenný kostel a nástupce jeho Václav z Bergenthalu (od roku 1794) nový zámek. (H. V. 221.)

Frais, krajina jižně od Chebu a jihovýchodně od Valdsas, sporná mezi Čechy a Horní Falcí od r. 1411, kdež se opat Valdsaský pod ochranu Jana falckrabě poddal. Od té doby nepřestávali králové připovídati se ke své vrchnosti nad Valdsasy. Po marných jednáních v l. 1534 až 1540 učiněna l. 1591 na sjezdu Chebském prozatímní úmluva, aby vrchní právo nad devíti vesnicemi střídalo se ročně mezi Valdsasy a Chebem a území těch devíti vesnic aby tvořilo Fraisský okres. Když pak po míru Prešpurském tyto staré poměry přestaly, došlo l. 1845 k nové smlouvě (v níž rakouskou vládu Jan Jindřich sv. p. Karg-Bebenburg, hejtman kraje Loketského, a bavorskou svob. p. Godin zastupovali). Podle ní sporné území rozděleno, tak že vsi Ernstgrün, Hardeck, Maiersgrün, Nový Albenreut, Ottengrün, Pfedermühle, Querbach a Schachten k Bavorům, avšak Starý

Albenreut, Gosel, Neu-Mugel a Schönlinde k Čechám připadly.

Frankenberg, město v Hořejší Falcí, l. 1353 přisl. Čech a později léno koruny České.

Františkovy lázně, město u Chebu, jehož kyselka již v 16. stol. známa byla. (Hlavnímu pramenu, nyní řeč. Franzensquelle, říkalo se Schlada-Säuerling neb Egerbrunnen.) L. 1611 přicházeli sem již cizinci na léčení a nedlouho potom kyselka i po světě rozesílána. Léta 1660 postaveno tu od rady Chebské první stavení, l. 1708 přistavovány hostinské pokoje a l. 1748 postavena kaple sv. Jana Nep. V 18. stol. klesala důležitost zdejší vody a tím také lázně; o jejich povznesení se pak horlivě staral dr. Bernart Adler, od l. 1785 městský lékař Chebský. Jeho přičiněním došlo k zavření pramene a zřízení dvou vodních trub, což způsobilo v Chebu ženské povstání. Nicméně přičiněním Adlerovým překročeno l. 1793 k založení nových stavení a rozkouskování gruntů na domy. Nová osada obdržela jméno své po císaři Františkovi. Od těch dob rostla návštěva lázní tak, že již l. 1810 nové domy nestačily. Císař František navštívil osobně novou osadu, povolil vystavění nového kostela nákladem státním (dokončen l. 1820). V těchto dobách povstalo několik lázeňských domův a k okrášlení místa činěn od obce Chebské nemalý náklad. L. 1851 zřízeny F. jako samostatná obec, l. 1852 začalo se úřadovati. Od té doby neunaveně pracováno k utvoření obecního jmění. L. 1865 povýšeny F. na město, l. 1875 postaveny evang. kostel a synagoga. (PE. II. 282.) Erb: Štít pruhem od horního pravého rohu pošíkem k levé straně jdoucího modré barvy (znamení řeky Ohře) rozdělený. V levém horním poli zeleném šest modrých pruhů pošíkem zdola nahoru položených (totiž šest pramenův Franzensquelle, Salzquelle, Wiensquelle, Sprudel, Louisenquelle, Neuquelle). Pravá dolní polovice rozdělena jest na dvě pole. V horním zlatém jest orel jednohlavý, sedící na holi Aeskulapově (památká B. Adlera, lékaře), v dolním stříbrném červený kohout. Okolo štítu vine

se páska, na níž se čte přísloví: Concordia parvae res crescunt.

Frantole (něm. *Frauenthal*, původně *Freudental*), farní ves u Prachatic, založena l. 1316 skrze Vernéře, Racka a Přibíka bratří z Vitějovic v lesích, kteréž však za své pokládal opat Korunský; po při donucení bratří F. klášteřu zapřísahati, ale podrželi ji do života svého. Když však si Vitějovice vyměnil od nich Bavor z Bavorova, postoupil F. ihned klášteřu (1317). L. 1320 najal si F. Předvoj ze Lhoty a l. 1344 držel ji syn jeho Vesel. Léta 1360 byl tu farní kostel. Tehdá ji s 22 vesnicemi Jetřich z Kuglvardu probošt Vyšehradský klášteřu odňal a ku panství Prachatickému přivtělil, avšak léta 1395 proboštové svého práva odsouzení. F. zůstala při klášteřství Korunském, s nímž připojena v 15. st. k panství Krumlovskému. Obyvatelé obdrželi l. 1581 a 1594 výsady na osvobození od odúmrti. Po r. 1623 zanikla tu fara a F. přifařena ke Chrobolům. Léta 1797 zřízena tu lokalie, která l. 1862 na faru povýšena. (M. XX. 113.)

Frauenberg, ves u Chřastavy, byla původně vysazena jako horní městečko od pp. z Donína na panství Grabšteinském, když tu na počátku 16. stol. dolovali. L. 1549 příp. se F. jako nové horní město, l. 1566 a p. jako městečko, kteréž však v počátcích zakrnělo.

Frauenberg, něm. název hradu Hluhoké, t. j. Páně hora. Týž název má také Přimda (i Pfraumberg), ale tu jest jiného původu.

Frauenreut, farní ves u Chebu, jejíž kostel již ve 13. stol. stál. Dříve tu byla tvrz, na níž seděl (1540) Mik. Fritsch a později rodina Fritschhaus. Později statek se vykoupil z práva Chebského a rozdělen na sedlské statky. L. 1768 postaven nový kostel. Fara byla od l. 1564 luteránská, a katolická obnovena léta 1628. (PE. II. 483.)

Frauenstein, n. manství koruny České ve Francku v l. 1580—1803 přiznávané, naposled v držení Pernklobův z Šenraitu.

Freienstadt, starý německý název Kufčích vod.

Freienstadt, n. manství koruny České, v l. 1578—1717 od falckrabí Rýnských doznávané a přijímané.

Freienstein (staroněm. *Frihenstein*), n. hrad, postavený od Berků z Dubé na panství Honšteinském. L. 1453 prodán s panstvím Vildšteinským k Sasku a tak odcizen od Čech. Poloha jest neznámá, ale snad stál u vesničky Jenschdörfel (sev.-vých. od Hřenska), snad tam, kde jest skála Hint. Raubschloss.

Freiheit, Vrajt (pův. *Bergstadt unter dem goldenen Rehhorn*), město v okrese Maršovském. Že by založeno bylo l. 1009 patří k takovým bájkám, jako v 16. stol. v Trutnově vymyšleny. V pravdě nestálo ještě l. 1522 a založeno teprve v polovici téhož století na panství Břecšteinském snad skrze Adama Zilvára z Pilinkova, jehož synové a vnuk se l. 1568 o panství dělili. F. tehdá nedělen a zůstaven bratřím Kryštofovi i Karlovi v nedilu i po nové smlouvě l. 1575. Od králův Ferdinanda I. (1546) a Rudolfa II. obdržel F. práva horních měst, které císař Ferdinand III. l. 1648 potvrdil. F. zůstal pak při panství Vlčickém. Jan Adolf ze Švarcenberka založil tu léta 1683 špitál. Kostel zdejší (prvotně dřevěný) býval filiálním ke Mladým Bukům až do r. 1770, kdež znova a od kamene postaven a farou nadán. Časem dolování, jemuž městečko vznik svůj děkovalo, zaniklo. Erb: štít polovičný, v jehož pravé polovici zlaté spatřuje se polovice císařského orla černé barvy se zlatým pyskem, ústy rozžhavenými a zlatými drápy. V levé polovici červené jsou dvě hornická kladiva křížem přeložená přirozené barvy a pod tím zlaté srnčí růžky.

Freudenberg, ves u České Kamenice, l. 1547 majetek Kryštofa z Lotice, jenž jej zapsal bratru Bedřichovi. Později tu postaven dvůr s tvrzí. Když Bedřich z L. l. 1623 propadl F., prodán tento l. 1630 Oldřichovi Měděnci z Ratibořic. Dcera tohoto Anna Dorota vd. Čejkova pr. F. (1657) Marii Eusebii Laryšové. L. 1672 dostal se v jeho držení Jan Arnošt Rottemberk z Ketře, po něm následoval Gedeon Ehrlich z Ehrenfeldu a l. 1686 Bened. Praschl z Praschenfeldu, jenž držel

F. k Bukovině. Později připojen jest statek tento k Markvarticům.

Freudenstein viz Jáchymov.

Freudingen, n. manství koruny České v Němcích, jimž se (1372) hrabata z Hohenberka Karlovi IV. proto poddali, poněvadž hrad Weisseneck odprodali.

Fried-, Frid- viz Frýd.

Friedau, ves u Frymburka. Jindřich z Rožemberka dal l. 1305 faráři Frymburskému dovolení, aby mohl ves F. vysaditi (t. j. založiti). Protože patřila k faře, nepřip. se v urbářích panských. Pán míval vrchnost a farář bral užtky.

Friedreichs, n. ves v krajině jihozáp. od Starého města v okolí Nové Bystřice. Verněf z Pořešna pr. l. 1375 ve vsi F. úroky Oldřichovi z Rožemberka. L. 1487 příp. se tu jen pustotiny, které patřily ku panství Landšteinskému.

Frim- viz Frym-.

Frummersreut, n. manství koruny České v Němcích (1370—1501), l. 1630 již promlčené.

Frumštejn (původně *Frommenslein*), n. hrad mezi Vseruby a Huncíci, původistě pánů z Frumšteina, kteří byli jednoho rodu s pp. z Gutšteina a z Vrtby. Z rodu tohoto příp. se Jan (1358—1360), Břeněk (1379—1416), Vilém (1406) a Břeňkovi synové Jan (1428—1470), Děťřich (1432 až 1447) a Zdeněk. Ok. l. 1467 ještě F. byl obydlen. Asi v ty doby byl dobyt stranou pod obojí; potom sice strana katolická jej zase opanovala, ale dřevní pánům nenavrátila. Byli to šušm pp. z Gutšteina. Jan z Gutšteina pr. asi r. 1520 panství Vserubské a s ním hrad pustý F. s dvorem Petrovi Kokořovci z Kokořova a tento potom Hynkovi z Šontálu. Od té doby patřil F. ke statku Huncickému.

Frybus (něm. *Frühbuss*, *Friebus*, dříve i *Früposs*), město u Nejdeka, jež založeno bylo v 16. stol., když se tu zarazily doly na cín. Od Viktoryna Šlika z Holiče obdrželi obyvatelé (1553) první výsady a stáli od té doby stále pod vrchností statku Jindřichovic. Za válek švédských zanikalo tu hornictví. L. 1670 obdrželi obyvatelé potvrzení svobod od Jana Hertvíka hrab. z Nostic. L. 1704 zřizena fara při zdejším

koste, který již byl v 16. st. postaven a filialním napřed k Nejdeku a potom k Jindřichovicům. Prvním farářem byl tu D. J. Mayer, potomní arcibiskup. L. 1780 postaven nový kostel. Erb jest složitý (většinou Nosticovský), totiž: Štít křížem na čtyři pole rozdělený, první a čtvrté modré, druhé a třetí stříbrné. V prvním jest zlatý měsíc, z něhož dva kly červeně a bíle šachované vynikají. V druhém poli jest černé křídlo se zlatým pruhem. Na rozhraní obou jest kotev, sahající až do třetího a čtvrtého pole, barvy modré, kde jest na stříbře, a barvy zlaté, kde zasahuje v modré pole. Pod ní přes obě spodní pole jest štítek červený s dvěma havířskými kladivý, na kříž přeloženými a fafrnochy stříbrné a červené barvy po obou stranách.

Frydlant (pův. *Vridelant*), město v sev. Čechách se starým hradem. Okolí patřivalo prvotně k Lužici a biskupství Míšenskému, avšak dostalo se v držení Častolova Ronovce (1238) k purkrabství Žitavskému. Syn jeho Častolov obdržel za díl krajinu F-skou a od purkrabství Žitavského okolí Liberce a založil okolo r. 1257 F. Král Přemysl odňal mu toto panství a pr. F. (1278) Rulíkovi z Bibršteina k manství. V držení jeho pak následoval syn Jan (1327) a tohoto syn Bedřich († 1360). Bedřichovi synové byli Hanuš a Oldřich (1360 a t. d.), kteří měli také velké statky v Lužici. Onen podělil l. 1416 syny své a zemřel l. 1424. F. obdržel syn Václav, za něhož prý město od husitů vypáleno (1428). L. 1433 vpadla sem posádka Grabšteinská, avšak odražena. Oldřich, syn Václavův, spojil se l. 1441 s knížaty Saskými a držel F. s bratry svými Václavem a Bedřichem. Když Oldřich l. 1463 zemřel, syn jeho Oldřich se rozdělil se strýcem Václavem a dostal za díl F. Po něm držel jej nejstarší syn Jáchym (1516 a t. d.) a po tomto († j. 1523) syn také Jáchym řečený. Týž zemřel l. 1544 bez dědicův a ve F. uvázal se Kryštof strýc jeho, jenž dostavěl kostel v městě a část horního hradu († 1551). Poněvadž byl posledním této pošlosti, uvázal se v F. král Ferdinand I. a držel jej napřed přímo (až 1555), potom zastaven Kunrátovi z Ho-

burka, jenž F-ským (1558) majestát na trhy výroční a téhodní vyprosil. T. r. k. F. Bedřich z Rederu k manství († 1564). Z pěti jeho synův drželi pak F. Kryštof a Melichar nejmladší a udělovali poddaným svým rozličné svobody na zlepšení živnosti. Onen zemřel l. 1591, tento r. 1600. Syn jeho Kryštof došel r. 1611 let svých, potvrdil výsady měst a cechů na celém panství. Povstání účastnil se tak úsilovně, že cti, hrdla a statku odsouzen. F. zabrán a prodán v manství Albrechtovi z Valdšteina (viz Frydl. knížectví), jenž měšťany v jich právech zkracoval. L. 1623 vpadl Kryštof na panství a je vytloukl. Reformace katolická prováděna tu zvolna. Po smrti Albrechtově dán F. Matyášovi hr. Gallasovi jako svob. panství. L. 1635 vyplněn jest F. od Uhrů, l. 1636 osazen jest od Švédův pod Bannérem; švédská posádka teprve léta 1638 od císařských sehnána. L. 1639 vpadl do města švédský generál Pfuhl a vyplnil je, potom osadil Torstenson hrad a Švédové tu devět měsíců poroučeli. L. 1640 dobyt F. od císařských, ale l. 1642 obsadil jej Torstenson zase a zůstali tu Švédové celý rok. L. 1645 osadil jej Wittenberg a Švédové tu pak zůstávali až do října l. 1649. Po smrti Matyášově († 1647) pokračováno v reformaci a svobody poddaných zkracovány. Matyášův mladší syn Antonín Pankrác Rudolf (od r. 1661) potvrdil F-ským aspoň některé svobody (1671). L. 1673 k. F. František Ferdinand, starší jeho bratr († 1697). Syn jeho Jan Václav († 1722) týral poddané své. Za syna tohoto, Filipa Jozefa († 1757) zkoušel F. zase vojenské útrapy. L. 1744 osazen, l. 1757 vyplněn od Prusů. L. 1759 vtrhl sem pruský generál Fouqué, zajal charvátskou posádku a obyvatelstvo týral. L. 1762 přišli sem Prusové třikráte. Mladý dědic Krystyan Filip převzal F. l. 1770 a postavil v l. 1773—1779 nové stavení na předhradí. Poddaní ho pro jeho laskavost milovali († 1805). V držení panství následovali po něm syn Krystyan Kryštof († 1838), syn toho Edvard († 1891) známý z posledních válek a jeho syn František. Erb: Štít modrý a na něm na trávníku stříbrná hradba se stínkami a v ní brána

otevřená bez vrat a s černou mříží vytaženou. Po obou stranách brány jsou stříbrné okrouhlé věže, každá o třech odstavcích s trojími štíly, červenou bání a zlatou korouhvičkou. Nad branou jest zlatý štítek s červeným jelením rohem stočeným a nad tím zlaté F. (H. X. 177.)

Frydlant, někdy hrad záp. od Nového zámku v okr. Lipském, po němž se nazývala větev Ronovcův. První jeho držitel byl Albert z F. (1279—1319), jenž se tak od l. 1288 nazýval. Po něm jej držel syn Zbyněk (1319—1348), ale brzo se tato rodina (Škopkové z Dubé) odstěhovala na jiná sídla neb upadla v chudobu. F. dostal se v držení Jindřicha Berky z Dubé (1348—1403). L. 1391 připomíná se ještě F-ské zboží, ale v 15. st. spustl hrad a přip. se v 16. st. na panství Rybnovském jako hrad pustý.

Frydlant, hrad neb tvrz (?) neb dvůr (?), po němž se psal l. 1290 Vok ze Strunkovic, jinak z Krumlova. I jest možná, že stálo toto sídlo nad Frymburkem, jenž byl do 14. stol. sídlem zvláštního statku. Ovšem není na jisto postaveno, zdali F. pp. Krumlovským patřival, ale k pravdě je podobno.

Frydlantské knížectví trvalo deset let (1625—1634). Začátkem jeho bylo panství Frydlantské, které Albrecht V. E. z Valdšteina l. 1622 k manství koupil a které l. 1625 dne 3. dubna na knížectví povýšeno. Avšak od r. 1622 měl Valdštejn mnoho statkův z pozůstalosti Smiřické a rok co rok kupoval velké a malé statky dílem z konfiskace, dílem od držitelův. Ty a takové statky na jeho žádost z práva zemského propuštěny, z desk zemských vymazány a císaři jako manství podány. Všechny spojeny v jedno souvislé území, jež povýšeno l. 1627 na knížectví s názvem vévodským; trvání jeho pak pojištěno majestátem, že nemá býti n kdy v pokuté ujato, nýbrž vždy jen držitel měl býti trestán. Knižectví toto prostíralo se (1631) západně až za Brniště (mimo Zákupy a Mimoň), za Lipý, Jezvý, Holany a Tuhaň, jižně za Vidím, Kokofín, Stránku, Zvířetice, Kněžmost, Skálu, Mladějov, Třevac, Libaň, Kopydlno, Vys. Veselí, Smidary, až skorem

k Bydžovu a za Petrovice, východně za Cerekvici, Miletín, Debrný, Pilnikov a Freiheit, severně až ke hranicím zemským. V tomto souvislém kusu nepatřil knížeti statek Lískovský, za to měl ještě statek Radounský u Štětí a ves Kobylice u Nechanic. Hlavním městem a sídlem knížete i vrchního regenta byl Jičín. Sídly komorních panství byly Frydlant a Liberec, Veliš, Bělá, Nový zámek, Smrkovice, Semily, Hrubá Skála, Jičín, Hořice, Český Dub, Dokez, Houska, Kopidlno, Hostinný, Vrchlabí, Vysoké Veselí, Zběň, Tuří, Staré hrady, Smidary, Stolinky (teprve od l. 1632), Kost (teprve l. 1632), Mimoň (od l. 1633), Trnovany (od l. 1633). Poslední čtyři sice Valdšteinoři patřily, nebyly však z desk vymazány a ke knížectví připojeny. Kromě toho bylo na knížectví drahně statků manských. Po smrti knížete (1634) ihned bylo knížectví Frydlantské, které bylo kusem z těla království Českého vytrženy, zrušeno, všechna jeho příslušenství zase dána pod právo zemské a manství znenáhla v dědictví uvedena (kromě Forštu. — Podrobně v Bílkových konf.). Erbem knížectví byl štít pod vévodským kloboukem, na němž se spatřuje orlice a na její prsou štítek rodu Valdšteinského, čtyři lvi, dva zlatí v modrém, dva modří v zlatém poli.

Frydmansvald, n. manství koruny České, jež zůstaveno l. 1459 při Sasku.

Frydnava (prv. *Friedenau*, *Freudenau*), ves u Něm. Brodu, n. s tvrzí, ode dávna vладыčí sídlo, na němž seděl 1310—1327 Michal. Ve 14. st. řídili se držitelé také knihami Brodskými, sice byli many ke hradu Ronovci. L. 1479—1491 držel F. Jan Špetle z Prudic, od l. 1510 Jindřich Naz z Chřenovic, jenž l. 1533 z manství propuštěn. Po něm tu byl Hynek (1543) a tohoto synové Mikuláš a Adam (1571). 1576 k. F. Baltazar Šenovců z Ungersvertu, jehož potomstvo (1604 Jan a Pavel, 1656 Augustin Arnošt, 1677 Jan Rudolf, pak tohoto bratří Augustin Arnošt a Frant. Leopold) tu do r. 1689 sedělo. Tehdáž koupil F. Karel Max. hr. z Thurnu, ale l. 1700 dostala se věřitelům. Potom připojena ke Štokám a tvrz l. 1806 rozmetána.

Frydštejn (stč. i *Fryčtein*, původně *Freundenstein* i *Friedenstein*), n. hrad u Malé Skály, snad postavený od Jana staršího († 1367) a Jana ml. syna jeho z Dražic, aneb od Jana z Bibršteina (1376—1378), kteří okolí drželi. L. 1385 držel jej Bohuněk Puklice z F., od něhož jej k. Ješek Kamenec ze Střížovic, sedě tu se synem Petrem. Potomci jich zvali se z F-a a z Maršovic. Asi léta 1406 dosáhli F-a bratří Bohuše a Vaněk z Kovaně. Tento zemřel po r. 1414 a dědici byli Václav († 1424) a Jan z Doubravice. L. 1432 oblehli Sirocti F., který se jim za nedlouho poddal. Bohuše drže jej sám zemřel l. 1460. Po něm uvázal se ve F. Jan Zajíc z Hazemburka a držel jej ještě l. 1469. L. 1489 poroučel tu Jiří Berka z Dubé, l. 1498 Vilém Zub z Landšteina. Nedlouho potom měl jej Jan Dubecký z Dubče, jenž jej odkázal Janovi Chvalovskému z Ledec a dětem jeho s Eliškou Krašovskou z Landšteina splozeným (1508). Jan tu seděl ještě l. 1516 a syn jeho Jindřich léta 1524—1530. Synové jeho Jindřich, Adam, Hynek, Václav a Zikmund drželi potom F. a když Jindřich zemřel, zůstaviv syna Jana ml., prodali (1540) hrad F. s vesnicemi Janovi z Vartemberka. Tento připojil F. k Českému Dubu a dvůr lidem rozprodal. (H. X. 254.)

Frydvald (t. j. *Friedwald*, staroněm. dial. *Fredewald*), hrad východně od České Kamenice u Dolní Prešky, postavený na panství Šarfšteinském k řízení východní jeho polovice či panství Kamenického. Připomíná se poprvé l. 1406, jsa tehdá v držení Hynka Berky z Dubé. Za synův jeho odděleno jest Kamenicko od Šarfšteinska a dostalo se Janovi († 1426) a po něm bratru Jindřichovi, jehož manželka Jitka z Hazemburka l. 1427 na F-ě sídla. Asi l. 1428 prodal Jindřich hrad F. s ostatním panstvím Zikmundovi z Vartemberka. Když pak potomci jeho ok. l. 1442 nový hrad nad Kamenicí postavili, opuštěn F. a za nedlouho i jméno jeho zapomenuto.

Frymburk (zkrác. *Friedenburg*, u lidu prý *Zámosti*), městečko nad Vltavou, příp. se poprvé l. 1277, majíc tehdá farní kostel. Odtud, že farář Přibyslav tehdá v listu

Vitka z Krumlova svědčil, mohlo by se souditi, že F. (jenž byl do 14. st. samostatným zbožím) pp. Krumlovským náležel. Od l. 1302 drželi jej pp. z Rožemberka. Jindřich z R. daroval (1305) podací kostelní kl. Drkolenskému, ale tím vyvolán spor (1313) s klášteřem Ostrovským, který měl nějaké obdarování na zdejší kostel (ukončen l. 1317). V potomních dobách dostal kostel od pánův z R. a zemanů okolních všelijaká obdarování. L. 1374 nastaly spory mezi klášteřem a sousedstvem o desátky k faře, kteréž výrokem pánů uklizeny; z té příčiny také došel F-ských rozkaz (1388), aby snopů z polí neodklízeli, dokud by si farář svůj desátek nenaznačil. F-ští obdrželi svobody od Voka l. 1492 a od Viléma z R. l. 1555, 1575 a 1577, zejména právo piva bílá a ječná vařiti, což Petr Vok z R. l. 1596 potvrdil. Jan Jiří ze Švamberka daroval jim mlýn na Vltavě. F. stále zůstával při panství zámku Rožemberka. Erb: Na stříb. štítě červená růže se zlatým jádrem a zeleným kalichem spod vyčnívajícím (erb pp. z Rožemberka).

Frymburk, n. hrad u Hrádku v okr. Novoměstském, pův. řečený *Friedenburg*, jehož prvním známým držitelem byl l. 1354 Matouš ze F. Nástupce jeho Čeněk z Lipého (1362) postoupil ho Janovi řeč. Jira, kastelánu Krakovskému († 1363), jehož vdova Eliška z Lipého tu l. 1364 vládla. F. ujal po ní Jindřich z L., ale prodal jej před r. 1365 Janovi z Lichtemburka. L. 1367 k. jej Hynek z Dubé a z Náchoda. L. 1374 patřil Štěpánovi a Janovi z Opočna, později seděl tu Jan sám, drže k němu také Dobrušku. Nástupcem jeho byl Jan Městecký z Opočna, jenž za husit. bouří brzo s tou, brzo s onou stranou držel. Před r. 1432 opanoval F. Jiřík z Dubé († 1450), ale přivodil se k němu l. 1437 Aleš ze Šternberka. L. 1519 seděl tu Hynek Anděl z Ronovce, jehož syn Achyles pr. F. asi l. 1530 Janovi Trčkovvi z Lípy. Tento dědil se oň se strýcem Zdenkem mladším († 1543), jenž peníze na jeho koupení vynaložil. Každý dostal polovici hradu. L. 1538 k. polovici Janovu Jan mladší, syn Zdenkův a tak přišlo ke

spojení obou dílů, jež připojeny k panství Opočenskému. Název panství Frymburského udržel se do konce 16. stol., hrad ještě l. 1598 v dobrém stavu, ale nebydlo se na něm. (H. II. 60.)

Frymburk, ves v okr. Sušickém, n. s hradem, od r. 1318 v držení Sezemy a Protivy, z nichž onen pr. svou polovici Pertoltovi z Lipého a tento v manství Drslavovi z Šelmburka. Z prvotního rodu přip. se bratří Bašek a Svojshe (1356 až 1377), bratří Bušek Jaroslav a Pertolt (1364 a t. d.) a Karel a Protiva (1368 a t. d.) synové Sezemovi. L. 1384 držel jej Pavel z Vintřberka, později následoval Stach Buben z Hr. (1395) a synové jeho Držkraj († j. 1437) a Václav Varlych (1415—1437) a Racek (1415—1420). Jiný Racek (1456 a t. d.) protivil se královi Jiří, pročež syn jeho kníže Jindřich léta 1467 F. mocně opanoval. Později Rackovi navrácen a seděl tu ještě l. 1490. V 16. st. spustl F. a připojen k Horažďovicům. V l. 1548—1549 byl zastavován; teprve Vilém z Rožemberka pr. jej (1574) Janovi Vojslavovi z Branišova, jenž tvrz obnovil († 1612). Syn jeho Jan Vojslav propadl F., kterýž prodán Elišce Kolovratové z Lobkovic (1623) a od ní postoupen (1631) synu jejímu Oldřichovi Františkovi Libštejnskému z Kolovrat. Potom připojen k Žichovicům. (H. XI.)

Fuchsberg, prvotní jméno hradu Pušperka, odkudž povstalo napřed *Fusperk* a potom *Pušperk*.

Fuchsberg, ves u Vrchlabí. Zde postavil tvrz Hanuš Cetryc z Karyše, když se s Paulou z Jandorfu, dcerou pana Vrchlabského oženil. Po jeho smrti (1564) vdova tu nějaký čas seděla a pak to sídlo opuštěno. (H. V. 236.)

Funkštejn (prv. *Funkenstein*, v 16. st. také *Finkenstein*), n. hrad, jenž maten s Peršteinem. Poloha jeho jest nejistá, tolik však jest jisto, že stával v okolí Klášteřce. Bezpochyby postaven byl od Viléma ze Šumberka, když pr. l. 1449 Nový Šumberk. Nedlouho potom byl buď zbořen aneb opuštěn. Vilémovi synové Bedřich a Jan pr. jej l. 1466 Bedřichovi ze Šum-

burka, jenž jej k panství Peršteinskému připojil. V 16. st. byl tu toliko les.

Funkštejn (*Funkenstein*), ves v okrese Varském, nad níž stával hrad na hoře Schlossberg. O starších osudech této vesnice není nic známo. V 16. stol. patřila k panství Andělské hory.

Fürstenberg, starý název hradu Svojanovského.

Furgisatis, jedno z měst z geografie Ptolemaiovy, které by dopadlo do Čech. Ze stupňův totiž, jak určuje polohu Šumavy a F. jde na jevo, že tato pod Šumavou na straně České ležela. Ačkoliv Ptolemaios jí dává stejnou šířku s Brodem nad lesy (Brodentia), přece odtud nelze nic jistého dovoditi, leč jen domněnku, že ležela buď v krajině Klatovské neb odtud k Písku.

G.

Gabersdorf, správně česky Libeč.

Gabreta, *Gambreta*, název Šumavy v geografii Ptolemaiově. V popisu svém Germanie mluví o ní třikráte. Poprvé připomíná ji při vytčení hranic Germanie, kdež mluví o ústí potoka, který přicházejí od severu z lesa G. padá do Dunaje. Atsi se tu mluví Mühl neb jiný přítok, vždy se to vyzoumívati musí na Šumavu. Podruhé přip. ji mezi horami Germanie (s udáním polohy) a naposled praví o ní, že na obrazu mapy bydlí pod ní (tedy jižně) Markomanové.

Galgendorf, n. ves, nyní část města Mimoně, s níž splynula. L. 1407 zapsán tu úrok kostelu Mimoňskému od Viléma a Petra bratří z Vartemberka. G. patřil k panství hradu Ralska a s ním připojen k panství Mimoňskému.

Gattendorf, n. manství koruny České, jež zanecháno l. 1459 při Sasku.

Gebendorf viz Kubinské.

Gehaag, ves u Chebu, n. tvrz a manský statek, na němž seděli l. 1360 František z G., l. 1446 František a Vilém Junkerové, v 16. stol. Šmidlové ze Seeberka. V l. 1608—1635 byl v držení Pachelblův, l. 1635 následoval Moser, nejv. vachtmistr. L. 1640 k. G. Arnošt Otovaldský, jenž zradil Pražská města a za to od Švédské královny do šlechtictví s heslem v. Streitberg povýšen byl. Statek jeho sice zabrán, avšak zůstaven mu a Otovaldský prodal jej l. 1650 obci Chebské. (PE. II. 492.)

Geiselpatz viz Pračov.

Geltsch viz Jeleč.

Georgenthal viz Jiřetín.

Georgswalde (vlastně *All G.*), město na Saské hranici u Šluknova. G. bývalo přisl. hradu Honšteina, od něhož připojeno k panství Šluknovskému. V 15. st. slove Geringswalde, v 16. st. Jorgswald. Dlouho jsouc vesnicí povzneslo se svým průmyslem, l. 1725 postavila tu hrab. Ernestina z Harachu kostel, l. 1753 povýšeno od císa. Marie Terezie na městys a obdarováno trhy výročními. Městem se stalo l. 1784 majestátem císa. Jozefa II. L. 1818 zřízeny tu léčivé lázně. Erb: Na červeném štítě obraz sv. Jiří na brnění (která má zlaté koňské nádoby) sedícího, an oštěpem bodá draka na zemi ležícího zelené barvy.

Gerbetschlag (původně *Gerbrechtslag*, *Gerbertslag*, t. j. *Gerbertova Lhota*), ves u Vyšního brodu. Snad byla vysazena od Gerberta, jenž se od r. 1259 několikrát připomíná. Jindřich z Rožemberka slíbil l. 1278 kláš. Vyšňobrodskému ji dáti, kdyby se z výpravy do Rakous nevrátil; poněvadž se však vrátil, k darování nedošlo. Přes to vyskytuje se l. 1323 a v potomních dobách v držení kláštera, ale zároveň také l. 1380 a 1500 jako přisl. hradu Rožemberka (nikoliv však l. 1589).

Gerute viz Krajt.

Gerštorf, farní ves v okr. Č. Kamenice, jež se již l. 1382 jako přisl. panství Kamenického připomíná. Barbora z Lotic, dcera Zikmundova, pr. ji (1497) Zikmundovi a Jindřichovi, br. z Lotic, avšak v po-

zdějších dobách patřila zase ke Kamenici. Později povstal tu kostel; nynější kostel postaven l. 1775 a stal se l. 1853 farním.

Gerštorf, ves v okr. Jirkovském (dříve též *Přední Bernov* řečená), povstala (snad v 16. st.) na statku Bolebořském, s nímž se dostala k Byčicům a z konfiskace Žďárským ze Žďáru. Později připojena k Ahníkovu.

Gerštorf (také *Görsdorf*, dříve i *Girsdorf*), ves u Chrastavy, příp. se od l. 1454 jako přísl. hradu Grabšteina.

Gerungestorf (*Kerunkova ves*), r. 1278 název vesnice blíže Něm. Brodu, jejíž jméno dnes není známo.

Gesirzen viz Jezerce.

Gesmesgrün, ves v okr. Jáchymov., dobře česky Osvinov (viz to).

Gfell (pův. *Gefelle*), ves blízko Ostrova v okr. Karlovarském, l. 1364 sídlo Bedřicha ze G. Odtud nazývali se Kfelíři ze Zakšova, kteří druhé jméno si od tvrze Zakšova nepřiliš daleké obrali. L. 1557 vyskytuje se jako dávné přísl. panství Ostrovského.

Gfell, ves u Slavkova, v 15. st. a potom přísl. hradu Bečova.

Glasau, česky Neblažov.

Globen (v mluvě *Kloben*), ves u Falknova, původně Globnárů z G. G. býval poddán hradu Kynšperku v příčině poprav, sice byl statkem zemanským.

Glöckelberg, farní ves u Horní Plané, jež povstala l. 1670 usazováním se dřevorubců; l. 1705 bylo tu již 30 osedlých, jež kníže Krystyan z Eggenberka od odúmrti osvobodil. L. 1785 tu zřízeny lokalie a dřevěná kaple, v l. 1788—1794 postaven tu nový kostel a l. 1857 zřízena fara.

Glouchov, město v Sasku, n. přísl. a manství koruny České, od 14. st. v držení pánů ze Šumberka. Ve smlouvách Chebských l. 1459 zůstavěni pp. ze Šumberka při koruně České. V 16. st. přijímali v léno zámky G., Waldenburg, Pirschenstein neb Lichtenstein a kl. Geringswalde. L. 1590 dovoleno jim kl. Geringswald prodati za to, že jiné statky v manství podají; avšak neučinili koruně patřičnou náhradu. Přijímali léno naposled l. 1743, avšak potom

vrchnost manská postoupena kurfirštům Falckým.

Gluzk, n. manství koruny České, jež zůstavěno l. 1459 při Sasku.

Gobelsdorf, l. 1278 ves u Něm. Brodu, nyní neznámé polohy.

Gölsin, n. přísl. koruny České, jež jí l. 1372 zůstavěno.

Goldwaag, ves v okr. Planském, česky Řešanov.

Gossengrün (*Gassengrün*, česky i *Kocengryn*, chybně *Kaceřov*), město u Falknova, prvotně ves, jež se příp. l. 1350 jako přísl. hradu Hertemberka. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podací patřilo do l. 1364 pánům hradu Hertemberka, avšak v l. 1409—1415 vykonávali to právo purkrabí Loketští (1409—1413 purkrabě Hertemberský). Nicméně zůstal G. při Hertemberce, s nímž dán v 15. stol. do zástavy. Ještě v 15. stol. byl vesnicí, ale když se potom tu dolovati počalo, povýšen na městečko skrze krále Vladislava (1485) a obdařen erbem a městskými právy; jako takové příp. se l. 1523. L. 1583 obnoven kostel, l. 1598 obdrželi sousedé svobodu, aby o statcích svých řídili, l. 1604 založ. matriky. V 17. a 18. st. zanikalo tu dolování a obyvatelstvo chudlo. Proto založ. l. 1643 špitál, jehož důchody v l. 1695 až 1712 rozmnožovány; a druhý špitál zřízen l. 1761. T. r. založena také kaple sv. Jáchyma a sv. Anny, jež l. 1785 zrušena; l. 1821 prodána a rozmetána. L. 1760 osvobození sousedé z tuhého poddanství. L. 1807 skorem celé městečko vyhořelo. Erb: Štít modrý a na něm rameno lidské až po loket obnažené, jež drží dvě hornická kladiva se zl. topůrkou. (Bernau, Album I. 12.)

Gottesacker. Tímto jménem jmenováno bývalo místo, n. vesnice, jejíž pravé jméno známo není, od Němcův v té krajině osedlých (1546). Stávala v okolí Doupova.

Götzdorf (vlastně *Gotzendorf*), ves v okr. Mimoňském, jež se příp. l. 1369; tehdá tu Pancířové zapsali úrok kostelu Kunratickému; jiný úrok tu k. (1371) pro oltář v Lipém, odkudž část vsi k Lipému patřila. Sice tu také l. 1388 Jan Pancíř

ze Smojna sídlet, avšak ostatek náležel k panství Zákupskému.

Gozwindsdorf (zkrác. *Giessdorf*), starý název Vrchlábí.

Grabstein, Kravštein (něm. *Grafenstein*), hrad starý, zámek a ves u Chrastavy, původně řečený Ulsiz, ale novým jménem pojmenovaný od purkrabí z Donína. Jím se dostal od krále Přemysla II., jenž je jistému pánu neznámého jména odňal. Až do l. 1310 podlehal právu Žitavskému, potom vysazen jako ušlechtilé manství. První z Donínův byl Jindřich (III.), jenž ok. l. 1280 zemřel; ze synův jeho ujal G. Jaroslav (1288—1317) a po něm syn Jindřich (1326—1334). Po něm následovali synové Čeněk, Jindřich, Vilém a Jan společně (1356 a t. d.), naposled ale Jindřich sám (až 1399). Syn jeho Albert zemřel léta 1419 a tohoto syn Jindřich r. 1428, nemaje mužských dědicův. Tu opanoval G. Venč z D., ale jeho sehnal Mikuláš z Kaišperka a činil veliké škody do Lužice. L. 1435 upadl do zajetí a G. dostal se v moc Jana Čapka ze San, jenž odtud zase Lužičanům škodil. Tedy se tito spojili se Zikmundem z Vartemberka, jenž G. ztekl a G. Hlaváčovi z Donína odevzdal, avšak pravým dědicem byl Jan z D. Oba odevzdali právo své (1438 neb 1439) dotčenému Venčovi, jenž také byl v nepřátelství s Lužičany. Tito přitrhli (1448) ke G., ale se vši svou střelbou nic nedovedli. Po druhé hradu dobyli (1450) a Venče k zápisu donutili († 1471). Po něm následovali synové Jan († 1491) a Mikuláš, jenž tu počal dolovati († 1540). Synové jeho Albrecht, Jan, Jaroslav, Václav, Bedřich a Kryštof rozdělili se l. 1549, avšak někteří potom odumřeli a ostatní prodali G. Jiřikovi Mehlovi ze Střelic (1562). Tento pr. G. (1586) Ferdinandovi Hofmanovi z Grypnichlu († 1607), jenž odkázal G. manželce Elišce z Donína († 1611). Skrze ni dostal se v držení G. třetí její manžel Jan z Černhauzu. Po tomto následoval synovec jeho Jan Bedřich (1622) a po tomto strýc jeho David. Tomuto G. l. 1632 zabrán ke knížectví Frydlantskému a propůjčen Maximil. z Valdšteina, ale l. 1637 zase Davidovi navrácen.

L. 1645 osazen G. od Švédův a držen až do míru. Jiří Zikmund, syn Davidův, pr. G. Janovi Hertvíkovi z Nostic (1651) a tento ihned Adamovi Matyášovi z Trautmansdorfu. Rod jeho držel G. až do l. 1704, kdež pr. Janovi Václavovi hrab. Gallasovi. Od té doby sdílel pány s Frydlantem. (H. X. 225.)

Grafenried, farní ves u Ronšperka, původně příslušenství Bavor. L. 1764, dne 3. března učiněna jest smlouva o vymezení hranic, podle níž statek G. s vesnicemi Anger, Seeg a Haselberg připojen ke král. Českému. Statek G. patřil l. 1753 Frant. Wernerovi, jenž rozšířil zdejší kostel léta 1764, a potom patřil rodině Müllerů z Althammerthalu. L. 1770 zřízena tu duchovní zpráva (zámecký kaplan), l. 1782 přivtělen G. k arcibiskupství a l. 1808 zřízena tu fara. Léta 1803 přešel statek v držení rodiny Voithův z Voithenberka. Později statek rozkuskován a jedna část přivtělena k Ronšperku.

Gratschen, spravedlivě česky Hradešín.

Grein viz Kryně.

Griesshof, n. manství koruny České v Němcích (1373—1501), l. 1501 v držení Frumerstorfu, avšak l. 1630 již zamlčené.

Gröna, Grönau viz Chřínov.

Gröwenberg, hrad a městečko u Normberka, n. manství koruny České od l. 1371. V l. 1577—1791 přijímala naň léno obec města Normberka.

Grub, n. manství koruny České v Němcích (1358—1501), l. 1630 promlčené.

Grube, n. manství koruny České, jež zůstaveno l. 1459 při Sasku.

Grün u Klášterce, česky Hřím.

Grünau, n. manství koruny České v Němcích (1376—1501) rodiny Engelhoferův, l. 1630 promlčené.

Grunaw viz Černíkovice.

Grund (*Christophgrund*, v českých pamětech *Údol sv. Kryštofora* neb *Údolí*), farní ves u Chrastavy, okolo l. 1580 na panství Lemberském v nově založená. Nedlouho potom (před r. 1600) postaven tu i kostel dřevěný. Na jeho místě postaven l. 1684 druhý kostel dřevěný a zřízena při něm duchovní zpráva; v nové době fara.

Grunt dolní a horní, dvojí ves u Varnsdorfu, povstala na panství Tolšteinském. Prvotně (1485) se tu jen jediný G. připomíná a tak to bylo ještě l. 1560, avšak l. 1587 přip. se již dvojí G. a l. 1607 kostel, jenž byl postaven v Dol. G. Od l. 1636 patřily obě k panství Rumburskému. Až do naší paměti patřil kostel zdejší k faře Jiřetínské, a byla tu toliko expositura; v nové době zřízena tu fara.

Grunt dolní, prostřední a horní, trojí ves v okr. Děčinském, která se teprve v 16. st. připomíná. Povstaly na panství Děčinském a byly tu prvotně tři vsíky, které tvořily jednu rychtu. Dolní G. patřival farou do Děčina, od l. 1702 k Rozbělesům. Léta 1746—1747 postavena tu kaple sv. Trojice, l. 1780 zřízena tu expositura. L. 1828 kaple rozmetána a l. 1830 dokonána stavba kostela, jenž byl l. 1853 na farní povýšen. Ostatní dvě vesnice ponechány při faře Rozběleské. (Focke.)

Grunta viz Libenice.

Grünwald u Malé Skály, česky Kunwald.

Grynlas (staroněm. *Grunleins*, nyní *Grünlas*), ves u Lokte, l. 1397—1405 statek Václava Rotha, manský ke hradu Lokti, v 16. st. v držení Raussengrunerů. Adam R. pr. tvrz a ves G. (1611) radě města Lokte, avšak l. 1621 jim zabrán a pr. (1624) Janovi Menclovi z Kolsdorfu, od něhož se dostal l. 1625 v držení Hertlů z Leitersdorfu. L. 1692 k. jej zase obec Loketská od Antonína Jana hr. z Nostic.

Guratin viz Krtinov.

Gutenbrunn viz Útěchovice.

Gutzenburg, n. tvrz u Gingen v Němčích, jež přivtělena léta 1360 ke koruně České.

Gutštejn (pův. *Gutenstein*), zbořený hrad a dvůr v okr. Bezdruzickém, založený buď na konci 13. neb poč. 14. st. Jetřich a syn jeho Sezema jsou jeho první držitelé známí a předkové pp. z Gutšteina. Drželi jej pak bratři Jan († záhy), Jetřich a Půta (1369 a t. d.), později Jetřich sám a synové jeho Burjan (1413—1462) a Jan st. (1419—1452). Tento zůstal na Bělé a G. dostal se synu Burjanovu Burjanovi (1462 až 1488) řeč. Bohatý, poněvadž nabyl velkých statkův a požíval nevšední vážnosti v celé zemi. O hojné ty statky podělilo se pět synův, kteří otce přečkali. G., jak se zdá, dostal syn Jetřich, jenž l. 1513 zemřel. Dědil po něm bratr Volf, spolu pán na Petršpurce a Chýšech († 1545). Syn jeho Viktoryn prodal G. hrad se dvorem a vesnicemi Hanušovi Elpognárovi z Dol. Šenfeldu, jenž jej přivtělil k panství Bezdruzickému. Dlouho byl udržován v dobrém stavu, avšak znenáhla pustl. Jednou oddělen léta 1638, když Jan Bedřich ze Švamberka Trpisty a G. manželce své Maří Majdaléně z Donína jménem věna daroval. Po druhé oddělen, když po smrti Jana Kryšt. Ferd. z Heissenšteina statky jeho na jeho tři sestry spadly (1693). Tehdá přidělen Marii Elišce, že ale hned potom zemřela, spadl G. na její dvě sestry. Získal jej manžel jedné z nich (Jan Jozef hr. z Vrtby) a prodal jej l. 1712 s Cebiví zase k Bezdruzicům.

H.

Haan viz Hajná.

Habartice, farní ves u Klatov, přip. se jako taková ve 14. st. Klášteru Nepomuckému náleželo tu podací a část vsi; ostatek byl vladyčí dvůr, na němž seděl l. 1379 Jan. Obou částí dosáhla obec města Klatov; l. 1547 jí zabráný, l. 1549

zase navraceny. Klatovští pr. H. (1630) Vilémovi z Klenového, jehož dcera Regina Kocova darovala je l. 1663 jezovitské koleji v Klatovech. Od této k. H. (1680) Václav Karel ze Svárova, ale prodal je l. 1687. Potom následoval rod Broumův z Miřetic, od léta 1700 Steinbachové

z Kranichšteina, kteří o ně pro dluhy přišli (1739). Od l. 1750 patřily Janovským z Janovic, kteří o ně zase pro dluhy přišli. L. 1809 přík. k Otínu. Kostel v 17. a 18. st. filiální k Planici opatřen l. 1786 lokalit, která l. 1801 zase zrušena; l. 1845 obnovena a l. 1858 zřízena fara.

Habartice (*Ebersdorf*, pův. *Eberhardesdorf*), farní ves u Chabařovic. Fara tu byla již r. 1363. **H.** patřily původně k Děčínu, r. 1374 vyskytuje se jako držitel jejich Anzelm z H., od r. 1376 drželi ji pánové z Koldic ke Krupce. Později od ní odčizeny. V 16. stol. měl je Kryštof z Gerstorfu, jehož vdova Darbora prodala je (1587) Volfovi Žoldánovi ze Štampachu. Odtud drženy k Chuderovu, avšak l. 1613 prodány od Jana Albrechta ze Št. Frydrychovi Horovi z Ocelovic. Odtud zůstaly při statku Hotovicích, kterýž po konfiskaci prodán pp. ze Stralendorfu a přip. k panství Chlumeckému. Kostel zdejší léta 1783 znova postaven.

Habartice horní a dolní (*Ebersdorf*, pův. *Eberhardesdorf*), dvoji ves u Benešova n. Pl. Horní **H.** přip. se již r. 1281 a patřily pak ke hradu Ostrému, s nímž se dostaly k Děčínskému panství, k němuž l. 1515 horní celé a dolních část náležela. Ty části pak zůstaly potom při panství Benešovském. Ostatek dolních **H.** patřil dílem k Markvarticům, dílem Pencikům z Penciku (od r. 1543). V pozdějších dobách patřila k Markvarticům část horních **H.** (1580) a stála tu l. 1618 tvrz; statek ten k. l. 1631 od Thunů a připojen k Benešovu. Také v dolních **H.** povstala tvrz (na býv. díle Pencikův?), tu prodal Jiří Bedřich z Granachu Hauboldovi Poustovi z Libštatu na Bukovině. Tento díl zůstal pak při statku Šarfšteinském, kdežto ostatek k Binstorfu patřil. V horních **H.** zřízena l. 1787 expositura a za naší paměti fara.

Habersdorf, starý název Liberce (1411).

Haberspirk, farní ves u Falknova, n. manský statek ke hradu Lokti s tvrzí. Léta 1523 seděl tu Volf z Hertemberka, později (1573 a t. d.) Štolcové ze Simsdorfu. Jiří Adam Š. sice dvakrát (1623 a 1633) odsouzen statku, ale vždy v jeho držení zanechán. Později připojen **H.** k Falknovu

jako statek svobodný. L. 1719 prodal jej Ant. Jan z Nostic Jindřichovi Mulcovi z Valdova. Později náležel **H.** k Hertemberku a vrchnost tu vystavěla l. 1766 kostel, při němž zřízena l. 1785 lokalie a později fara. L. 1790 odprodán jest od Hertemberka a byl od té doby samostatným statkem.

Habr viz Habry.

Habří, ves u Budějovic, která se přip. r. 1264. L. 1381 náleželo **H.** k Vesci. Na tvrzi zdejší seděl léta 1425 Jan Roubík z Hlavatec, po němž syn Oldřich (1443 a t. d.) následoval. V 16. st. Roubíkové **H.** na dva díly rozdělili. Jedna polovice dostala se záhy v držení Dívčických ze Sudoměře, l. 1550 Václava Strabocha z Pernstorfu, l. 1581 Viléma z Rožemberka a potom Kolíchreitářův z Kolíchreitu. Tito získali druhou polovici, na níž seděli od l. 1541 Ojířové z Protivce. Melicharovi K. l. 1620 vzat statek **H.** a prodán l. 1623 kláš. Vyšňobrodskému, od něhož připojen ke Komařicům. (H. III. 293.)

Habří, ves u Řehlovic v okr. Chabařovském, jež se přip. l. 1334 a dána od biskupa Jana ke kl. Roudnickému, ale 1337 od něho zase ke hradu Kyšperku vyměněna. K tomuto patřilo ještě l. 1567, ale potom dostalo se ke statku Hotovicům, s nímž zabráno l. 1623 Bedřichovi Horovi z Ocelovic a prodáno Petrovi ze Štralendorfu, od něhož připojeno ke Chlumci.

Habřina, ves v okr. Jaroměřském, n. s tvrzí, na níž seděli vladky z Hustiřan. L. 1357 byl tu farní kostel, jehož podací měli l. 1357 Koňata z Habřiny, v l. 1357 až 1376 Čeněk z Hustiřan a l. 1387 Bavor odtudž. V l. 1404—1411 připomíná se Petr H-ský. V 15. st. držena **H.** k Neznašovu. Aleš Rodovský z Hustiřan pr. ji (1533) Mikuláši Trčkovy z Lípy, jenž ji připojil ke Smiřicům. Zdejší kostel v minulém století zrušen, prodán a pak rozmetán. (H. II. 242.)

Habřina, n. ves v okolí Chrastné a Smrku, která patřovala r. 1291 k panství Ratajskému. Později se nepřipomíná.

Habrov, n. tvrz u vsi Topole v okolí Chrudimském, na níž seděl l. 1415—1440

Petr z H. Odtud psali se rodové Hyndráků a Habrovcův z Habrova. Záhy dostal se H. v držení obce města Chrudimě. (H. I. 176.)

Habrová, dvojí ves (městská a panská) u Rychnova n. K. H. patřila l. 1405 ke hradu Rychemburku a poukázán tu úrok pro kostel Častolovský. Část tato patřila pak (1495) k panství Litickému a přidána pak k Rychnovu, když jej páni z Pernšteina odprodali. L. 1547 dovolil Jan z Pernšteina obci města Rychnova, aby si k šest dvorův v H-é. Tím vznikla městská část a ostatku se říkalo panská H.

Habrovany, ves u Ústí n. L., jež patřovala bezpochyby ke klášterství Teplického, poněvadž se l. 1512 na téměř panství přip. Sice jeden dvůr k Malhosticům. Jiří ze Šemberka, jsa pánem obou statků prodal ves celou H. Janovi ze Šlejnic. Z téže příčiny patřily H. l. 1586 ke statku, Dubkovskému. L. 1610 odprodal Kašpar starší Belvic z Nostvic od téhož statku tvrz a ves H. Mikuláši z Hochauzu, jenž je ke Hlíňanům připojil; s nimi se dostaly k panství Řehlovskému.

Habrovce (něm. *Jonsdorf*, pův. *Jonasdorf*), ves u Ústí n. L. v okr. Chabařovském a farnosti Skorotické. Až do r. 1559 patřila ke statku Předlickému a Hrbovskému; tehdy ji dostali za díl Heřman a Lipolt bratři Kelblové z Gejzinku, od l. 1561 měl ji Heřman sám. Potom tu postavena tvrz. Janovi Heřmanovi Kelblovi H. zabrána a prodána (1623) Janovi Kašp. Kerbicovi; od tohoto postoupena l. 1628 Alexandrovi Regniers a připojena ke Všeborčicům.

Habrovka, samota u Radměřic, n. zámeček postavený v 17. st. od pánů z Talmberka na jich panství Jankovském, potom buď nedokonaný aneb opuštěný. Když léta 1693 statek Postupický Janovi Františkovi z T., biskupovi Hradeckému, od Jankova odprodán byl, postoupen mu také zámek pustý Habrovka s okolím do tisíce loket zšíří a tolikéž zdělí, aby nepřišel o poklady, které tu byly podle domnění lidského.

Habrovník, n. ves, nyní niva u Velenic u Cviněvsí, v okolí Králové Městce.

L. 1389 přip. se Jenek z H. Tehdá tu koupili Augustiniani plat od Jarka Popka, rychtáře Městeckého. L. 1487 náležela ves pustá H. k panství Poděbradskému.

Habry (pův. *Habr*), město. Ok. r. 1207 přip. se tu místo na vybírání cla knížecího, protože stál H. na kraji velkého lesa, který se táhl odtud až ke hranicím. Část tohoto cla darována kl. Vilémovskému. L. 1238 přip. se cesta »na Habr« (z Čáslavě na Jihlavu) Na gruntech zdejších klášterem opanovaných povstala ves, kterou Karel IV. l. 1352 na městečko povýšil a trhem v pátek obdařil. Ve 14. st. byl tu kostel filiální ke Kněži, jehož podací náleželo opatům; avšak faráři přestěhovali se záhy do vzrůstajících H. L. 1421 dostalo se celé klášterství v moc světských pánův, zejména je drželi potom Trčkové z Lípy ke hradu Lipnici. Po prodání jeho stala se Světlá předním sídlem statků Trčkovských v této krajině. L. 1582 H. Burjanovi Trčkovi k dědictví doprodány. L. 1591 byla tu již obec židovská. Panství Světelské držel po Burjanovi syn jeho Jan Rudolf (1634), za něhož H. od vojáků tak spuštěny, že ze 30 osedlých jen 9 zůstalo. Po konfiskaci statků Trčkovských odděleny H. s 25 vesnicemi od Světlé a dány l. 1636 Rynartovi sv. p. z Valmerode. Později patřily H. Žďárským ze Žďáru, zejména Johance Eus. Barboře vdané hr. Millesimo, která v l. 1676—1678 s manželem svým zdejší kostel obnovila. Ke konci téhož st. držel H. Šebastian z Pöttingu, jehož syn Adolf Štastný (1718) zde zámek postavil. Týž odkázal H. l. 1762 strýci svému Janovi Adolfovi, po němž l. 1802 syn jeho Adolf následoval. Od l. 1808 patřily H. rodině sv. p. z Badenthalu a později dostaly se do rodiny Salm-Reifferscheid. Léta 1850 staly se H. sídlem zeměpanských úřadův. Erb obdržely H. bezpochyby od kláštera (Vilímov má stejný erb); totiž na červeném štítě stříbrný klíč a stříbrný meč se zlatou rukovětí a zl. kříží, oboje pošíkem přes sebe přeložené.

Haclov (něm. *Hatzles*, pův. *Hatzslabs*, což ukazuje na zakladatele Hodslava), ves v okr. Vyšňobrodském (1349), kteráž patřovala ve 14. st. k panství Frymburskému,

ale později držena ke Krumlovu. Část byla l. 1385 a 1397 statkem vладыčím a pak kláštera Vyšňobrodského

Hácpurek, mlýn a tvrziště u Velké Černé a Lhoty Salačovy.

Háčkov, n. ves pod Zachotínem. Ve seznamech panství Řečického ve 14. a 15. st. se nepřipomíná, ač nelze pochybovati, že k němu patřival. L. 1571 pr. Karel z Řičan od panství Pelhřimovského pustou ves H. Šebastianovi z Leskovce k panství Řečickému.

Háčky, mlýn u Voděrad v okolí Ondřejova, n. ves, kterouž pr. Bernart Albert a Ješek z Cimburka (1320) klášteru sv. Jiří. L. 1408 žila Bětka z Háček, l. 1414 seděl tu na tvrzi Kuneš z H. a l. 1462 patřily Kunšovi ze Skalice. Ok. l. 1513 k. Michal Slavata z Chlumu tvrz H. a připojil ji k panství Kosteleckému.

Háčky, n. dvůr mezi Prahou a Berounem, záp. od Mezouně, sev. od Vysokého Újezda. Po smrti Markvarta z Jenišovic dostal jej jako odúmrť (1459) Jan ze Smrčné.

Haderburg, n. tvrz a dvůr při Sázavě mezi Něm. Brodem a Pohledem a bývalý šosovní statek Brodský, pročež obyčejně osobám městského stavu patřival (1382 Jan Cvik, horník, 1391 Heřman Maurer a Ondřej Rabel, 1396 Nykuš Obic a Václ. z Bylan). V 15. st. nazývala se odtud rodina vладыčká Hadburkův z Sobučic.

Hádky, samota u Konratic, n. ves, která náležela r. 1601 jako pustina ke Spálenému Poříčí.

Hagensdorf viz Ahníkov.

Haída (*Bor Velký*), město, má své jméno od velkého boru, který v těch místech až do 17. st. byl. Na místě nynějšího hostince u pošty stával dvorec, který přik. l. 1695 k panství Sloupskému. Ale že se s tímto popl. dvorem nedobře hospodařilo, byl rozprodán l. 1700 na stavení domů. Vznikla tím napřed vesnice, která tak rychle vzrůstala, že obdržela l. 1732 poštovní úřad, l. 1747—1749 kostel a l. 1757 povýšena jest na městečko. Městečko rozkvétalo hlavně sklářstvím. L. 1763 založena kolej piaristická, se kterou bylo spojeno gymnasium (až 1777). L. 1786 původní malý kostel přestavěn a l. 1792 posvěcen. Léta

1813 v samých ulicích mezi rakouským a francouzským vojskem bojováno. Od léta 1883 město pěknými stavbami okrašlováno. V H. narodili se J. Bratté, hudebník (1796), Jaroslav Kalina (1816, † 1847). Erb: Na modrém štítě trávník a na něm stříbrná zeď z tesného kamene postavená se stínkami, na koncích její dvě věže též takové, každá s jedním oknem, cimbuřím, červenou střechou a dvěma makovicemi. Nad hradbou mezi věžemi jest červený štítek se stříbrnou postavou bohyně Themis. Nad tím jest obraz Matky boží v oblacích se vznášející.

Haidek, město a hrad v Bavořích, n. panství koruny České (od r. 1360). K mianství přiznávala se v l. 1577—1586 obec Norymberská, l. 1620 země Pfalz-Neuburg, v l. 1769—1783 kurfirštové Bavorští

Haindorf, Hejnice, farní ves v okr. a býv. panství Frydlantském. V 16. stol. slove česky Matka boží na pařeze, protože tu byl starý obraz p. M. L. 1691 založen tu kl. Františkánův. Filip Jozef hr. Gallas a manželka jeho dali tu skrze stavitele Fischera z Erlachu kostel Navštíví p. M. (1722) postavití. L. 1762 kostel a klášter shořely, ale brzo potom zase obnoveny. L. 1786 povýšen kostel na farní, byv posud filialním k Raspenavě.

Háj, ves v okr. Kadaňském, po níž se nazýval r. 1281 vладыka Petr. H. dostal se záhy Žďárským ze Žďáru. V l. 1488 až 1498 měl jej Mikuláš Ž., později Bedřich Ž., jehož synové Stanislav, Jiří, Žibřid, Václav a Kryštof pr. H. (před r. 1540) Aibrechtovi Šlikovi z Holčice. Potom připojen k Vintřovu. (HB. VII. 161.)

Háj, n. ves v okolí Ličkova u Žatce. Asi do l. 1411 patřila ke hradu Ličkovu a k farnosti Libičické, potom vyměněna za Tasov. V pozdějších pamětech není po ní zmínky.

Háj, Háje, ves v okr. Přeštickém, která postavena v nové době. Starší ves téhož jména stála u lesa Hajsko, připomíná se r. 1379 a byla v 16. stol. pustá, patříc k Renči a Snopoušovům.

Háj, n. tvrz a dvůr nad Novým mlýnem mezi Jiřetici, Záhoří dvorem a Hojšínem. Okolo l. 1420 seděli tu Jan z Oseka a

Kuneš z Jinošova, l. 1454 držel H. Jan Hájek z Bezmiře. Někdy po r. 1471 tvrz vybrána. Ok. l. 1523 držel H. Příbík Vítanovský z Vlčkovic. Týž prodal H. (1538) Janovi Vidlákovi Radimskému ze Slavkova, jenž jej k Neustupovu přivtělil. L. 1652 byla tu ves z polovice pustá, která později úplně zanikla. (H. VII. 293.)

Hájek (*Donau*), ves u Všerub v okr. Kdýnském, starodávné přísl. hradu Ryžemberka. L. 1581 přidělena k dílu Zahořanskému. Později držen ke statku Všerubskému Kocův z D. (1650) a pak připojen ke statku Kourskému. Léta 1698 dal tu sedlák Jan Münch postavit kapli.

Hájek, n. tvrz a dvůr mezi Boleslaví a Bousovem, západně od Obrubec. O ní jest jen tolik známo, že ji držel l. 1488 Kuneš z Jemníka. L. 1519 patřil Hájek, dvůr pustý, k Obrubcům, s nimiž se dostal k panství Boleslavskému; l. 1577 příp. se les Hájecko (nynější obora — H. X. 224).

Hájek, n. ves vých. od Bezna, l. 1380 jmění Jindř. Vlacha, pak Matěje Malkovce († 1388). L. 1399 vyprosil si odúmrtí po něm Jan ze Střimelic. Později ves spustla. Asi okolo l. 1750 postavila tu vrchnost Bzenská dvorec s myslivnou.

Hájek, klášterec u Červ. Újezda, založený od Floriana Jetřicha Žďárského ze Žďáru na Tachlovicích a Červ. Újezdě, když se mu narodil syn dlouho od Boha vyžadovaný (1623). Napřed postavil Loretánskou kapli, jež l. 1625 posvěcena. Po jeho smrti († 1653) postavil syn Frant. Adam při kapli domek, do něhož uvedl l. 1659 řeholníky Zákona sv. Františka. Klášter počal stavěti l. 1663, avšak nedokonal († 1670). L. 1684 stavba klášterce zhruba dokonána; až do l. 1689 pak pracováno o podrobnostech. L. 1723 slavena tu slavnost stoletého založení. Ve vyzdobení vnitřku pak z peněz dobrodincův až do l. 1750 pokračováno. (Seznam vznešených hostí, kteří sem přijeli, jako i všech představených kláštera dopodrobna jest v Melicharových pamětech okresu Unhošťského na str. 115, kdež jest i podrobný dějepis klášterce na str. 102—116.)

Hajná dolní a horní (něm. *Haan, Hahn*, pův. *Hain*), ves u kl. Oseka, jež se

l. 1203 jako přísl. kláš. Oseckého připomíná. V držení jeho pak zůstala nepřetržitě.

Hajna viz Hejna.

Hajná hora (1581), hora mezi Vimberkem a Solnou Lhotou.

Hákov, n. ves v okolí Dokez neznámého položení. Patřivala k šosu téhož města a zanikla v 15. st.

Hákov, l. 1553 název řeky, tekoucí skrze Dokzy na velký rybník Dokežský (r. 1264 potok Dokez). Název pochází od n. vesnice.

Halberstein, n. manství koruny České v l. 1623—1636 přiznávané.

Halbstadt (chybně *Meziměstí*, lépe by se překládal slovem *Dolní Vizňov*), ves v okr. Broumovském. Ve Vizňově horním býval kostel, v dolním býval dvůr s tvrzí. L. 1408 seděl tu Jan z Menšího Vizňova. L. 1434 k. Heřman, opat Břevnovský, obojí Vizňov a Vernéřovice od bratří Mikše a Haubolda a jich mateře a připojil je k Broumovu. Král Jiří zastavil V. (1460) Štěpánovi Grumhoferovi ze Mnichova, však vyplacen od opata a pr. Mikuláši Hložkovi ze Žampachu. Nástupce jeho byl od r. 1484 Jan ze Šalndorfu, od jehož nástupce Těmy prikoupen (1499) zase ke klášteru. L. 1556 zastaven zase Jáchymovi z Manšvic, vyplacen léta 1570, ale zastaven Broumovským, kteří peníze půjčili. (H. V. 66.)

Hals viz Halže.

Halže (něm. *Hals*), farní ves v okr. Tachovském, n. s tvrzí, která byla manstvím služebným ke hradu Tachovskému. L. 1529 zastavil ji Volf z Gutsteina Mikuláši Planskému z Žeberka. Od léta 1552 patřil obci Tachovské, s níž se dostal po r. 1620 v držení Filipa Husmana. Tento postoupil H. (1644) blízkému klášteru Pavlánův. Tento držel H. až do svého zrušení (1787). H. zůstal pak pod správou náboženského fondu, ale prodán již l. 1789 k panství Tachovskému. Od tohoto odprodán l. 1792 a byl od té doby statkem samostatným. Bývalá tvrz přestavena l. 1873. (Bernau, Album, I. 256.)

Halže horní a dolní (v 16. st. i *Hrdlo*, něm. *Ober-, Unterhals*), dvě vesnice u Pří-

sečnice, l. 1431 jediná ves, která patřila ke hradu Peršteinu a t. r. přidělena k tomu dílu, jenž byl pak přisl. Nového Šumburka. Od něho odprodán s Kupfberkem a s ním připojen k Haunšteinu. Obě vsi připomínají se již v 16. st.

Hamr, mlýn a dvůr v okolí Budějovic mezi Řimovem a Straňany. V 15. st. drželi jej Puklicové ze Vztuh, v 16. st. Ekhartové z Urtvinovic. R. 1570 k. H. Jindřich Ojří z Protivce ke zboží Řimovskému. Rozdělením mezi syny jeho povstal zase statek H-ský a Jáchym O. postavil tu novou tvrz (o. 1584). Syn jeho Ctibor (1597) prodal H. L. 1620 zabrán Jindřichovi Záborskému z Brloha a pr. k panství Krumlovskému. (H. III. 95.)

Hamr, ves pod Děvínem u Mimoně. Na jeho místě bylo l. 1516 městečko nové s hamrem, jež patřilo k panství hradu Děvína, nemělo se však k životu. R. 1597 slove »ves Nový hamr«. Jan Milner z Milhauzu († 1619) chtěje každému ze tří synův sídlo na panství zanechat, postavil tu dvůr a sídlo panské, jemuž dal jméno Nový Děvín.

Hamr, samota vých. od Třemošné (sev. od Plzně). Tu se narodil l. 1851 Václav Brožík, malíř.

Hamr, ves ve farnosti Strážovské, jejíž pojmenování ukazuje na původ novější. Rozecnával se v 17. st. dvojí Hamr, hořejší a dolejší; při dolním byl dvůr a ovčín. Páni statku Opálky postavili si tu zámeček, jenž se jen jednou (1625) připomíná.

Hamr Ostrov, farní ves u Veselí n. L., pův. jen hamr na ostrově. L. 1395 přip. se Henslin, hamerník u Valu, jehož synové se tehdy dělili. L. 1472 ještě tu byl hamrník, l. 1496 však také dvůr zemanský Řehoře z Sobětic. Asi od l. 1525 drželi H. s tvrzí Kunrát, Bohuslav a Jarohněv Valovští z Úsuší. Bohuslav ujal jej sám a držely po něm dcery, od nichž jej koupila (1572) Markéta z Hodějova. Manžel její Albrecht Valovský založil tu (1581) kostel († 1595) Skrze dceru jeho Annu dostal se H. v držení Vrchotických z Loutkova, avšak pr. (1598) Kryštofovi Karlovi ze Svárova, po němž l. 1623 syn Václav Albrecht následoval. Kryštof K. ze

Svárova pr. H. (1651) Anně Ekrštorfové ze Svárova, od níž jej převzala (1661) dcera Kateř. Barbora Loubská. L. 1677 k. H. Václav Marek sv. p. de Gerard, jehož syn Leopold Jakub byl spustlý a nemravný ukrutník. Od něho k. H. (1714) Václav Antonín ryt. Goltz, který tu l. 1724 faru zřídil. L. 1729 k. H. od rodu Švarcenerského a připojen ke Třeboni. Kostel l. 1755 opraven. (H. III. 181.)

Hamrštejn, Hammerstein, zbořený hrad mezi Libercem a Chrastavou, jenž povstal buď na konci 13. neb počátku 14. st. v jižní části panství Frydlantského. Léta 1357 již stál, jsa v držení Bedřicha z Bibršteina. V 15. st. se po H. nazývala rodina Dachsův z Hamršteina, poněvadž Mikuláš D. byl l. 1411 purkrabí na H-ě a učiniv l. 1424 smlouvu s vojskem českým, zůstal na H-ě pánem jako jejich přívrženec. Avšak od porážky Sirotkův l. 1428 držel s Lužičany. L. 1433 dobyt jest H. od kališníkův. S Bibršteiny pak učiněno porovnání, že Dachsové podrželi H. jako jejich léno (totiž Mikuláš 1444 a Mikuláš ml. a Hynce 1453, potom tento sám). Oldřich, Václav a Bedřich z Bibršteina drželi vrchnost manskou ke Frydlantu (1454). Oldřich, syn Oldřichův, spůsobil l. 1463 rozdělení, při čemž dostal vrchní právo Václav. Poněvadž se tento králi protivil, ztratil l. 1487 svou manskou vrchnost. H. byl tehdy ve skutečném držení Hanuše z Rechenberka, který jej (asi l. 1492) pr. Helfrychovi z Mekova. Páni z Bibršteina získavše později H., připojili vesnice k újezdu Libereckému a zůstavili starý hrad spouště. L. 1558 přip. se jako zámek pustý. (H. X. 193.)

Hamry, farní ves u Nýrska, skládající se z mnohých osamotnělých dvorců, které povstaly ve hvozdč královském. Při dvoře řeč. Kollerhof povstala kaple, která l. 1773 a 1774 rozšířena. L. 1785 zřízena tu lokalie a l. 1887 fara. (TB. 173.)

Hanšpach, město a farní ves, prvotně farní ves biskupství Míšenského a arcijáhentství Hornolužického a přisl. hradu Honšteina. S ním se dostal l. 1443 v držení knížat Saských, avšak postoupen od nich l. 1451 Albrecht. Berkovi z Dubé, jenž

jej spojil s panstvím svým Tolšteinským a Šluknovským. V 15. st. dáván H. od pánův v léno zemanům většinou ze Sas pocházejícím. V l. 1531—1541 tu seděli Ichtrycové jako manové. Vrchnost nad H. dostala se Jiřískovi ze Šlejnic, jenž l. 1541 manství vyvadil a ke svému panství připojil. Při dělení jeho synův (1566) ujal H. Jan. V držení jeho rodu zůstal H. až do l. 1602, kdež pr. Radslavovi Vchynskému ze Vchynic († 1619). Strýc a nástupce jeho Vilém zavražděn l. 1634 a H. darován l. 1635 Volfovi hr. z Mansfelda. Nástupce jeho Karel Adam zemřel l. 1662 a při dělení sester jeho ujala H. Krystyna Eliška vdaná Trautsonova z Falkenšteina a po ní následovala l. 1666 dcera její Marie Markéta vdaná Slavatova. Tato převedla dědičné právo k H. na dceru svou Marii Aněžku, manželku hrab. Františka Viléma ze Salmu z Reiferscheidu (l. 1696), jehož rodu (Leopold † 1769, Frant. Václav † 1802, Frant. Vincent † 1842, Jan † 1847, Frant. Jozef Alois svěřenský statek H. dosud náleží. Kostel obnoven l. 1693. Za naší paměti vzrostl H. průmyslem, tak že má pateronásobné obyvatelstvo proti počtu jeho před 50 lety. Erb: Na červeném štítě bohyně Spravedlnosti stojící na zeleném trávníku, totiž panna v stříbrném rouše se zl. pásem majíc oči stříbrnou stuhou zavázané, pravíci stříbrný meč se zl. rukovětí, levíci zlaté vážky držíc. (Ndbm. Exc Cl. XI. 194, XVI. 320.)

Harachy (vlastně *Hory* a podle lokálu *Horách* utvořeno), ves v okr. Kaplickém, původně hrabčící rodiny z Harachu. Z rodu toho nejstarší známi jsou bratři Beneš (1272—1291) Jan, Jan a Bohuslav a synové jednoho z nich Albera (1291 až 1325) Budislav neb Buzek (1291—1325) a Jakub (1300—1326). Potomci jich seděli na Rovněm, Čakově, Slavkově, Petrovicích, Zvíkovicí a Mezipotočí a j. a v Rakousích. L. 1380 drželi Oldřich Drachovec, Albera a Jeniš z Mezipotočí ves H. jako manství rodu Rožemberského. Později vešli páni v přímé držení této vesnice a připojili ji k panství hradu Rožemberka.

Harabasko, dvě samoty na místě pusté vesnice Herbartic (viz to).

Hartenberk, Hertenberk i Hatemberk, ves a zámek v okr. Falknovském. Zdejší hrad založen ve 13. st. První jeho známý držitel je Habart († j. 1277), jenž zůstavil syny Jindřicha, Alberta, Habarta a Habarta řeč. l. 1299 Brunatschel. Ti měli na štítě znamení na způsob hrábě, avšak zdá se, že si je vyměnili ok. l. 1300 za dvě medvědí nohy křížem přeložené. Tímto erbem pečtili Jindřich a synové jeho Tut, Jindřich a Oldřich (1300 a t. d.), též Albert (1303—1317), jenž měl syny Habarta (Eberharta), Alberta, Habarta a Kunrata, kteří se v l. 1320 a 1323 připomínají. Hrad H. drželi jako ušlechtilé manství, k čemuž se l. 1350 Taut z Šomprunu a svrchupsaní Habart a Albert přiznali. Tento žil ještě l. 1351; asi v ten čas zemřel také Habart zůstaviv syny Bohuslava (1360—1394) a Alberta (1360 až 1361). Od těchto dvou neb již otce jich k. H. Těma z Koldic, jenž jej pr. (1364) císaři Karlovi. Od té doby byl H. král. hradem. Václav IV. zastavil H. Habartovi z Hartenberka (1401), avšak vyvadil jej zase a zapsal jej Andrlovi ze Štampachu. Od tohoto k. jej l. 1407 Jan Maleřík a měl jej jako ušlechtilé manství (1434). Král Jiří vyvadil H. (asi l. 1460) od Alberta Maleříka a dal jej v manství Václavovi Šlikovi, jenž tu kapli postavil. Po něm následovali ok. l. 1480 syn Václav († 1506) a po tomto synové Erazim (zemř. již 1518) a Pankrác. Od tohoto nabyli H-a Štěpán Šlik († 1526). Bratr jeho Jeronym připojil H. k panství Loketskému, avšak propadl l. 1547 oboje H. zůstal odtud buď v přímém držení králově aneb zastaven byl s panstvím Loketským (od léta 1562 obce Loketské). L. 1597 prodán H. dědičně Jindřichovi z Pisnice († 1608). Ze synův jeho ujal H. Jan Jindřich (zemř. 1626). L. 1621 obsazen jest H. od lidu Mansfeldského, ale dobyt pak od Bavorů a vypleněn. Po Janovi Jindřichovi následovali v držení H-a syn Adam Jindřich (zemř. 1652), tohoto syn Jan Ferdinand († 1692) a tohoto synové, z nichž byl poslední svého rodu Julius Jindřich († 1773). Tento pr. H. neteři své Marii Jozefě Bredové (1761), od níž jej převzala dcera Marie Anna (zemř.

1814) vd. Aueršperková. Po ní držel H. Jozef Jáchym hr. z Aueršperka (zemř. 1857), u něhož tu bydlíval vzdělaný jeho otec Jozef. (V l. 1819, 1821, 1823 bydlíval tu u něho Gothe.) Po Jozefovi následovala v držení H-a vdova Františka roz. z Henneberka. (Bernau, Album I. 1.)

Hartenreut, n. manství koruny České v Němcích (Bavořích), l. 1629 doznávané.

Hartenstein, n. hrad nad Bochovem, založený teprve ke sklonku 15. st. Když totiž vojsko krále Jiří r. 1469 Bochova dobylo a zdejší hrad zkazilo, nebylo opevněného místa pro okolí Bochovské, proto postavil Jindřich z Plavna nový hrad, kterému dal jméno Nový Hartenstein. Příp. se poprvé l. 1473, kdež si jej najal Bohuslav ze Švamberka. L. 1496 držela jej Anna Ubrichova z Cedvic a l. 1524 Jan ml. z Kolovrat. Později jej Plavenští vyplatili a tu v 16. st. (1529 a t. d.) bydlívali. L. 1551 zrušeno hospodářství pod hradem a dvůr pr. obci Bochovské. H., který v ty doby spustl, měl stejné držitele s Andělskou horou až do l. 1573, kdež jej Jindřich Mik. Hasišteinský z Lobkovic prodal Adamovi star. ze Štensdorfu. Tento jej obnovil a nástupce jeho Anzelm ze Št. pr. jej (1589) Jeronymovi star. Hrobčickému z Hrobčice. Při dělení synův jeho (1606) obdržel Ferd. Burjan H. na svůj díl, avšak již l. 1609 přišel o něj pro dluhy. Nabyl ho Vilém st. z Lobkovic, přední věřitel, ale postoupil ho t. r. Linhartovi Kolonovi z Felsu, jenž jej zase k Andělské hoře přivtělil. Potom spustl po druhé.

Hartenstein, n. hrad v Bavořích a manství koruny České (1353 a t. d.), na němž seděl ku konci 14. st. Bořivoj ze Svinař. V l. 1578—1631 naň léno přijímáno.

Hartlíkov (vlastně *Hartvíkov*), farní ves u Pacova, n. s tvrzí. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Z vladyk zdejších známi jsou 1390 Kuneš, 1414 Přibík, 1417 až 1419 Chval, 1424 Zdeslav. L. 1528 patřil H. k panství Pacovskému. V 16. st. připojen k Oblojavcům. Tehdá tu byli faráři pod obojí a ještě l. 1786 vymalován byl kalich na venkovské zdi. Po r. 1623 byl

kostel filial. k Cetorazi; l. 1785 zřízena tu lokalie a l. 1858 fara. (H. IV. 331.)

Hartmanice, město povstalo jako ves v těch místech, kde se od starodávna clo pro klášter Břevnovský vybíralo (Viz Březnice.) První zmínka o clu H-kém jest l. 1331. Také arcibiskup bral jeho část. Ok. l. 1340 byly tu zlaté doly, jež byly zastaveny Petrovi z Rožemberka. Ves sama patřila pánům z Vilhartic. Po nich dostaly se se zbožím Petrovským v držení Jindř. z Rožemberka a Jana z Hradce, z nichž tento onomu své polovice postoupil (1396). Oldřich, syn Jindřichův, prodal H. (1428) Menhartovi z Hradce a drženy odtud zase k Vilharticům. Později patřil díl H. Mikuláši ze Žumberka, jenž jej prodal (1481) Štěpánovi Horčicovi z Prostého na Mačicích, jiný díl držel Kryštof z Raichštaine a Aléna, dcera jeho († j. 1494); sice zůstával ostatek při panství Vilhartickém. Obec kr. města Sušice koupila l. 1603 díl H. od Daniele Teraškv. Tehdá byly H. již městečkem s kostelem. K prosbě obce Sušické a na zlepšení živnosti udělil cis. Rudolf (1607) městečku trh téhodní a dva trhy výroční. L. 1667 přík. obec Sušická dvůr v H. od Humprechta z Račina; odtud byly H. obci Sušické až do r. 1848 poddány. V kostele konali duchovní z Moufence a Petrovic střídavě služby boží; l. 1764 tu zřízena lokalie, která l. 1856 povýšena na fara. Při zřizování c. k. úřadův přiděleny H. k okresu Sušickému, avšak za naší paměti zřízen tu zvláštní okresní soud. Erb l. 1607 propůjčený: Štít modrý, v němž věž od kamene tesného a v ní tři okna, dvě u spodu vedle sebe a třetí nad nimi uprostřed, na věži krancle, červená střecha a zl. makovice. Pod věží ve spodu jejím brána, v níž obyčejná černá mříže vytažená a pod ní prostice solná zl. barvy. (Gabriel, okres Sušický.)

Hartmanice, ves u Bukovska (příp. se r. 1219?, jsouc sídlem Předíkovým, který se jmenuje mezi vladykami kraje Vltavského). Sice se vyskytují H. ode dávna jako přísl. hradu Bechyně. Jindřich st. ze Švamberka pr. H. (1554) Janovi Čabellickému ze Soutic, odkudž drženy k Ži-

muticům a před r. 1650 větším dílem spuštěn. Pak připojeny k Třeboňskému panství.

Hartošice, Hartušice, samota u Kozmic (Benešova), n. ves, kterou měl r. 1428 Jan Makovec z Měrunic. L. 1569 připomíná se na panství Konopištském ves pustá **H**.

Harungsberg, n. manství koruny České, léta 1501 od Nothaftův přiznáváne, l. 1630 promlčené.

Harzdorf Starý (pův. *Hartmannsdorf*, *Hartelsdorf*, *Hartsdorf*), ves u Liberce, která již r. 1544 stála a bývala přísl. panství Frydlantského, zejména Liberecké jeho části. Vzrůst svůj děkuje pokročilému průmyslu našeho století.

Hasatitz viz Hostětice.

Hasenburk, Hanžburk viz Klepý.

Hasenburg slove bašta při zámku Vimberském.

Hasenpühl, n. dvůr manský koruny České v Němcích l. 1615 přiznáváný.

Hasištejn (*Hassenstein*), hrad zbořený u Kralup, postaven jest bezpochyby v polovici 14. st. (snad 1341—1348) na gruntech královských a dán v manství Bedřichovi z Šumburka (1348 atd.). Manský list dán jemu a Bernartovi ze Š. Tento jsa potom samostatným pánem, vyňat jest z práva soudův krajských (1367). Po něm následovali synové Frycek, Heřman a Bernart (1388), z nichž potom jej první ujal (1394). Vzdal **H**. později Jindř. z Plavna. Když se tento proti králi bouřil, obležen jest **H**. l. 1418 v zimě a po dvou měsících dobyt. Král Václav zastavil jej l. 1418 Mikuláš z Lobkovic, jenž byl velice k jeho dobytí přispíval; podle výminky v manském listu doložené, stal se **H**. (1419) zase manstvím uslechtilým. Po Mikulášovi († 1435) zůstali synové Mikuláš a Jan, z nichž onen při dělení (1440) **H**. ujal. Držel k němu mnohé statky a účasten byl mnohých běhů válečných a veřejných († 1462). Synové jeho Jan, Mikuláš, Jaroslav a Bohuslav drželi statky otcovské z počátku nedílně. Teprve po Jaroslavově smrti († 1486) se rozdělili (1490). Každý z nich dostal třetinu zboží otcovských dosti rozlehlých a kromě toho třetinu hradu **H**.

Bohuslav, proslavený humanista, shromážděl na **H**. vědecké sbírky, jakých tehda v Čechách žádný pán neměl. Měl tu mapy, hvězdářské stroje, ale předním pokladem byla veliká knihovna s mnohými a drahocennými knihami (rukopis Platonův za 1000 dukátů koupený). Po smrti Bohuslavově († 1510) drželi potomci bratří jeho čili Hasištejnští z Lobkovic po polovici hradu. Jan († 1517), bratr Bohuslavův, zůstavil svou polovici synu Jaroslavovi († 1529), po němž ji měli tohoto synové Jindřich a Šebestian společně později (1540), tento sám († 1587). Díl tento spadl odúmrtí na cis. Rudolfa II., který jej pr. (1592) Maximilianovi Hasištejnskému z L. (synu Jindřichovu) k manství (Maximilian sice jej ujal hned r. 1587). Držel jej ještě l. 1597, avšak potom octl se díl tento v držení cis. Rudolfa a potomci Maximilianovi zůstávali v Německu.

Na druhé polovici seděli od l. 1510 Zikmund, Vilém, Mikuláš a Václav, synové Mikulášovi. Každý z nich měl míti čtvrtinu této polovice, avšak při dělení l. 1518 převzal Václav dva díly svých bratří a držel tu polovici s Mikulášem a prodal potom (1519) své tři osminy bratru Vilémovi a tento zase l. 1533 Jeronymovi, Lorencovi a jich strýcům Šlikům z Holíče. Avšak část tato se dostala zase v držení Bohuslava Felixy, syna Václavova, jenž s ní l. 1543 manskou přísahu učinil. Zdá se, že díl tento po jeho smrti († 1583) dostal se synům Janovi Valdemárovi a Bohuslavovi Jáchymovi, jichž statky většinou se dostaly dílem odhadem, dílem prodejem Jiříkovi Popelovi z Lobkovic. Tomuto l. 1589 léno na díl **H**-a uděleno. Jiří převzal také s Chomutovem knihovnu **H**-skou, která z části ohněm, z části povstáním Chomutovských l. 1591 zničena. Část její zachována pro rod Lobkovský a uložena v Roudnici. Po Jiříkově pádu (1594) zabrán jest díl tento od císaře Rudolfa II. Zatím následoval po Mikulášovi († 1531) na díle jeho syn Jindřich Mikuláš, jenž jej ještě l. 1579 držel. Na proshu Kryštofa, syna jeho, cis. Rudolf díl ten jemu z manství propustil a ve dskv zemské vložil (1608). Léta 1606 tedy měl císař sedm osmin a

Kryštof osmou osminu. Cís. Rudolf prodal l. 1606 zámek manský **H.** s přísl. a statkem Březenským Linhartovi ze Štampachu († 1608). Syn jeho Jan Reichart přikoupil l. 1609 díl Kryštofův a držel s bratřími celý hrad, kterýž však nechali spustnouti. Převzal jej od bratří Linhart Štampach, avšak l. 1622 propadl hrad pustý **H.** s panstvím Ahnikovským. **H.** zůstal příslušenstvím tohoto. (F. Bernau, Hassenstein 1893.)

Haslau, farní ves severozáp. od Chebu, n. tvrz a sídlo šlechtické (1224 Bedřich) a l. 1307 farní ves. Rytíři zdejší sedíce tu ještě v 15. st. vystěhovali se potom do Čech, kde se stali známými jako Hozlaurové z Hozlau. **H.** byl v l. 1436—1476 v držení Landwüstův, 1477 Viléma Perglára, 1492—1570 rodiny Maleříkův. Po nich seděli tu pp z Reicenšteina až do l. 1628, kdež prodán pp. Kocovským. Po nich seděli tu Steinheimové, od l. 1678 Jan Hertvík hrabě z Nostic, od l. 1683 až 1795 rodina Moserův. Kostel postaven léta 1687. Fara byla v l. 1567—1628 v držení evangelíkův. Katolická fara obnovena l. 1668.

Hašlovice, Hašlice, ves u Krumlova, starodávné přísl. kl. Ostrovského, kteréž mu l. 1310 potvrzeno a k újezdu neb probostství Zátorskému patřilo. Když tento se v 15. st. v zápisné držení pánův Krumlovských dostal, připojeny ke Krumlovu i **H.** a při něm později dědičně zanechány.

Hař černá viz Černá hař.

Haunstein, zámek a ves v okr. Jáchymovském povstal buď na sklonku 13. neb poč. 14. st. na malém zboží, které bylo mezi klášterstvím Postoloprtským a Doksanským. Mik. Winkler purkrabě Loketský, držel jej jako kr. manství asi l. 1320. Od něho k. jej kl. Doksanský a postoupil ho l. 1336 směnou králi Janovi, odkudž byl král, hradem. Později byl odcizen a k. jej Jetřich z Pordic, jemuž jej Karel IV. v ušlechtilé manství, svobodné od purkrabství Loketského udělil. Později spadl zase na krále a spravován l. 1411 skrze hejtmana Zikmunda Paldru z Rotšteina (?). V l. 1416 a 1417 držel jej (zápisně) Bušek z Taklovic, pak se dostal v držení Ště-

pána z Kobrshanu, harnušmistra, jemuž král Zikmund na něm peníze připsal (1422). L. 1431 dovolil týž král Vilémovi z Doupova, aby **H.** vyplatil, ale nedošlo k tomu, nýbrž Kobrshan odevzdal jej Vilémovi z Ilburka a tento l. 1437 Jindřichovi star. z Vejdy. **H.** ponechán tomuto zase v manství a držel jej ještě l. 1466 s Jindřichem mladším. L. 1470 držel **H.** Hylbrant Satanéř z Drahonic, jehož potomkům Oldřichovi a Václavovi král Vladislav **H.** z manství propustil (1497). Skrze ně přišlo k dělení na svrchní a spodní díl (předhradí), z nichž jeden držel l. 1523 Alexander hr. z Laisneku. Synové obou Satoněřův pak díly své (1528) Jindřichovi Šlikovi z Holíčce. Tento zemřel t. r. zůstaviv syny Kašpara a Jindřicha, z nichž onen l. 1544 svrchní díl ujal. L. 1547 uvedl jej i spodní díl z pokuty v kr. manství a teprve synům jeho Bedřichovi, Jindřichovi a Prokopovi l. 1574 dědičně zanechán. Bratři ti drželi **H.** nedílně, později tu seděl Bedřich (zemř. 1611) s Kašparem, synem Jindřichovým, Kašpar († 1624) sloučil ve svém držení všechno jmění po dědu a otcí a pr. l. 1616 **H.** Alžbětě z Donína, manželce své († 1639). Po jich bezdětné smrti stal se dědicem Jindřich Šlik, bohatý pán a z tehdejších válečných běhů známý († 1650). Od l. 1621 činěny na **H.** a v okolí veliké škody od lidu vojenského. František Arnošt, syn Jindřichův, pr. **H.** (1663) Juliovi Jindřichovi knížeti Saskému, po němž v držení jeho l. 1666 syn Julius František následoval († 1689). Skrze dceru jeho Frant. Sibylu Augustu dostal se **H.** v držení manželky jejího Ludvíka Viléma markrabě Badenského. Od té doby zůstal **H.** při někdejších Saských a potom Badenských státcích až do l. 1811. Tehdá totiž od statkův arciknížeti Ferdinandovi postoupených oddělen a pod zprávu komorní postaven. L. 1836 prodán Gabriele hrab. Buquoy, od kteréž doby se v držení tohoto rodu nachází. (Bernau, Album I. 311.)

Hauseck, n. manství koruny České a zámek v Bavorsku, l. 1353 k Čechám přivtěleny v l. 1577—1791 od obce Norymberské jako držitele v léno přijímaný.

Hausenfeld, n. manství koruny České

v Němcích (1361—1501) l. 1730 již promlčené.

sv. Havel, kostel nad Zbraslaví, snad na tom místě postavený, kde stál hrad Kazín. Jako kaple (kláštera Kladrubského) připomíná se r. 1115, jako kostel r. 1298. Tehdá a ve 14. stol., když tu byla fara, patřil klášteru Zbraslavskému. Později fara zanikla a kostela užíváno jen jako hřbitovního. (Zpráva škol Smíchov. 1878.)

Havlov (*Hablesrent*, pův. *Hawleins-reut*), ves v okr. Kaplickém, která patřila ke hradu Rožemberku již r. 1380 a potom stále.

Havraň, farní ves v okr. Mostském, po níž se nazývali r. 1281 Chval a l. 1337 Ješek z Havraně. R. 1364 byl tu kostel farní, o jehož podací dělili se pp. z Koldic a vladky v okolí osedlí jako l. 1337 Herald z Saběnic, r. 1371 Kuneš z Moravěvsí, r. 1380—1396 Beneš z Saběnic. r. 1396 Litolt z Moravěvsí. Pp. z Koldic drželi jednu část i l. 1417. Jiří Opl z Fictum ustanovil ves H. na skutky nábožné a dobročinné, zejména chudiny v městě Mostu (1496). Od té doby byla H. pod zprávou rady Mostské a při dělení statkův mezi protestanty a katolíky zůstala těmto (1613).

Havraň, n. hrad, potom tvrz a dvůr u Havranska v okrese Nymburském. Od prvotního hradu měl jméno své kraj Havranský; později se říkalo části jeho dekanat Havranský. Název ten se udržel ještě tehdá, když hrad H. již opuštěn byl. Léta 1228 tu byla pouhá vesnice, která patřila ke klášteru sv. Jiří. Avšak později zase prodána a od držitelův postavena tvrz na starém hradišti. Léta 1325 seděl tu Jan z Labouně a v l. 1375—1389 Bernart z H. Po něm dostala se H. v držení Jana Švába z Jíkve. L. 1412 byl již mrtev a zboží jeho odumřelé bylo předmětem sporů; dosáhli je pak Jakub a Petr bratří předešlého, pak měl H. Jan Šváb z Havraně syn Petrův († j. 1459) s Absolonem, příbuzným svým (1443). Později držel H. Čeněk Dašický z Barchova a pr. tvrz, dvůr a ves H. k panství Poděbradskému (před r. 1492). Když pak toto l. 1495 králi

prodáno, postoupeno zboží H-ské obci města Nymburka. Když tato l. 1547 jmění své propadla, H. připojena k panství Poděbradskému. Tvrz spustla hned ku konci 15. stol., tehdá i ves zanikla a zůstal tu toliko dvůr, avšak i ten v 17. st. zašel a prázdnému místu říkalo se Havransko (PA. X. 485.)

Havraň viz Tukleky.

Havransko, kraj Havranský. 1. kraj, který poddán byl kr. purkrabí na Havrani. (Viz Nymburský kraj.) 2. děkanství Havranské obsahovalo v 14. a 15. st. fary: Nymburk, Budiměřice, Kostomlaty, Lysou, Všejaomy, Loučín, Mcery, Psinice, Žitovlice, Rožďalovice, Bošín, Křinec, Jeseník, Výkleky, Dymokury, Cviněves, Vrbici, Oško-brhy, Libici, Poděbrady s Pátkem, Úmyslovice, Veleliby a Housku.

Hazlov, farní ves v okr. Ašském, viz Haslau.

Hbity viz Tbity.

Hedčané, obyvatelé Hedče Polského do Čech převedení, viz Černín.

Hedčany (pův. *Hedčané*), ves u Kožlan, jméno své mající po n Hedčanech, jež kníže Břetislav ze hradu Gděc řečeného (v Polsku) do Čech převedl a tu usadil (1039). H. byly statkem manským ke Křivoklátu, l. 1416 Otika a syna jeho Oldřicha (1416—1447). Od l. 1461 patřily k Týřovu, později Janovi ze Strojetic, jemuž je král Ferdinand z manství propustil (1527). Později náležely zase k Týřovu a před r. 1540 přikoupeny ke Chříči. Po r. 1585 přiděleny ke dvoru Břežskému, ale l. 1604 zase ke Chříči prodány. (PA. VII. 183.)

Hedčany, samota, n. tvrz a ves u Dašic, z též příčiny jako dřívější jmenovaná. Ve 14. stol. bylo to vladcké sídlo, jež měli l. 1325 Ctibor a Ješek br. z Hedčan. Později spustla tvrz a přisl. její připojeno ke statku Dašickému. (PA. X. 293.)

Heidenfeld, vl. Heidingsfeld, město a n. manství koruny České v Bavořích, jež přišlo k Čechám l. 1366. L. 1415 biskupovi Vircpurskému zastaveno a odtud až do l. 1793 jako manství přiznávano.

Heiligen (t. j. u *Svatých*), zámek s kaplí a vedlejší stavení u Tachova. Prvotně tu

byl klášterec od Filipa Husmana, držitele Tachovského, pro 12 bratří sv. Františka de Paula založený, a to proto, aby Tachovští tak tak na víru katolickou převedení, v ní byli posilňováni (1639). Léta 1644 postoupil klášteru dostatečné statky pozemské. L. 1656 počato se stavbou kláštera a smlouvou l. 1664 s vrchností Tachovskou učiněnou nadání kláštera doplněno a dokonáno. L. 1787 zrušen klášter tento a veškeré klášterství s kostelem prodáno vrchnosti Tachovské; jen oltáře, obrazy a jiné náčiní kostelní rozdáno okolním kostelům. Klášter pak předělán na nynější zámek.

Heilingsheim, n. manství koruny České v Němcích l. 1367 získané, ale potom promlčené a odcizené.

Heimburg, n. přísl. koruny České v Bavorích, jež zastaveno l. 1374 falckrabím, ale jako léno do l. 1717 bylo přiznáváno.

Heinrichsgrün viz Jindřichovice.

Hejlov viz Hýlov.

Hejna, Hajna, ves u Horažďovic, jež byla r. 1045 v držení kláštera Břevnovského a od té doby počítána byla k újezdu Nezamyslickému. Král Jan sice Hajnu odňal klášteru, ale poznáv svůj omyl, zase navrátil (1331). Obyvatelé dávali až do l. 1346 (kdež také klášteru darovány) ke hradu Práchni úroky řečené opičné (opicné?), kosné, vejce, sýry a kury; odtud, že dávali opičné, vznikla pověst, že obyvatelé Hejny zabíli opici, domnívajíc se, že je čert a proto trestání jsou od pana Půty († 1506), aby dávali za to stálý plat. S tím spojovala se také nadávka Bláznivá H. H. totiž patřila od l. 1420 pánům hradu Rábí zástavně. L. 1543 doprodána od kláštera dědičně pánům z Rožemberka, ale neponechána při Rábí, než přidělena k panství Horažďovskému Starodávny kostelík (M XX. 133), od kláštera ve 12. neb 13. st. postavený, zůstal vždy filialním.

Hejrov viz na Výtoně.

Helfenberg, n. hrad v Němcích l. 1354 koruně České získaný, avšak l. 1374 falckrabím zastavený.

Helfenburk, hrad u Ústku, viz Hrádek.

Helfenburk, zbořený hrad u Bavorova,

založen byl l. 1355 od Petra, Jošta, Oldřicha a Jana bratří z Rožemberka na jejich panství Bavorovském a zhruba dokonán l. 1357. Od l. 1376 drželi jej společně Petr a Jan a naposled Jan sám († 1389). Po něm následovali Oldřich a syn jeho Jindřich († 1412). Tohoto syn Oldřich odvrátil se l. 1420 od kališníkův, uvěznil tu některé své kněží pod obojí, z nichž dva umořeni. L. 1428 konány tu příměrné úmluvy se stranou pod obojí. Jan, Oldřichův syn, převzav po otci velkou tíži dluhův, zapsal (1457) hrad H. s městečkem Bavorovem a vesnicemi Janovi z Lobkovic, avšak tento zastavil jej (1461) Mikuláš Přeškovi z Čestic, aby ho užíval jako purkrabě. Po smrti Přeškově († 1462) vyplatil Jan H. zase, a když pak od svého krále ustoupil, válčil odtud s Píseckými a Vodňanskými, tak že malé pětky v okolí po několik let trvaly. Jan († 1472) sice H. odkázal k věnné zástavě manželce, avšak pro dluhy byla velká část panství zastavena a ostatek s hradem prodal syn jeho Vok (1475) Janovi ze Švamberka, mistru Strakonickému. Léta 1477 k. H. slavný válečník Václav Vlček z Čeňova s bratrem svým Zikmundem, avšak postoupil ho l. 1483 Jindřichovi Pryšenkovi sv. p. ze Štetenberka, který jej držel do l. 1499; tehdy odevzdán Oldřichovi, synu jeho, jež se pak jmenoval hrab. z Hardeka. L. 1503 prodán H. zase Petrovi, Vokovi a Oldřichovi z Rožemberka. Petr, jsa vladařem, odevzdal H. Janovi, synu Vokovu a chtěje rod svůj o jmění připraviti, odkázal H. Janovi ze Švamberka (1521) k držení, což však po smrti jeho (1523) zamezono Jindřichem z R. († 1526). Po něm následovali bratři Jan, Jošt a Petr († 1545). Za Viléma z R. (syna Joštova) postaven pivovar pod hradem a hrad a panství byly (asi až do r. 1579) v dobrém stavu, ač onen dosti chudě opatřen. Po Vilémově smrti († 1592) bratr jeho Petr Vok H. tak zanedbal, že spustl. Týž prodal (1593) pustý zámek H. s Bavorovem a částí panství obci města Prachatic. Této vzat jest H. l. 1620 a zadarován Janovi Oldř. knížeti z Eggenberka k vévodství jeho Krumlovskému.

Prachatičtí doprošovali se v l. 1623—1651 navrácení jak při císaři tak i při knížatech, ale nic nedovedli. (H. VII. 84.)

Helgendorf viz Svatoňov.

Helkovice viz Helvískovice.

Helvíkov (něm. původně *Herwigsdorf*, tedy vl. *Hervíkov*), ves v okr. Lanškrounském, která dána byla r. 1292 klášteru Zbraslavskému a potom držena byla k panství hradu Landšperka (či pozdějšímu Lanškrounskému) Obec postavila l. 1752 kapli na hřbitově.

Helvíkovice, Helkovice, ves u Žamberka, přip. se l. 1365 jako přísl. hradu Litic, k němuž až do 17. stol. patřila. L. 1547 prodána část (4 dvory) obci Žamberské, ostatek po spuštění Litic ponechán při panství Žamberském.

Hemže, ves u Chocně, n. vladyčí statek, který držel l. 1309 Pešek. L. 1354 měla farní kostel. Držiteli jejími byli r. 1356 Lev z H. a r. 1391 vlad. Václav, střídající se jako páni podační s pány Chocenskými. Na poč. 16. st. náležel dvůr popl. zdejší Janovi Okrouhlickému z Kněnic, který jej prodal l. 1522 Mikuláši Sudličkovi z Borovnice. Náležela pak **H.** ke Lhotě Sudličkově, avšak v 17. věku objevuje se jako přísl. panství Chocenského. Kostel byl do l. 1683 toliko dřevěný, potom tu postaven nynější kamenný kostel. Fara ta v 17. st. ne-li dřívě pomínula.

Hengst, věž ven povýdaná jako opevnění venkovské hradu Třemšina (nad Hutí zadní), z níž zbylo toliko věžiště s hlubokým příkopem. Povydané věže toho spůsobu byly venkovskými hlídkami, odkudž se pozorovaly všechny takové příležitosti, kterých z hradu samotného viděti nebylo.

Hennenberg, n. hrad pánů Berků z Dubé, patřící k panství jich Vildšteinskému, jehož poloha není na jisto postavená, tak že se s jistotou neví, zdali padá do Čech neb do Sas.

Heralec (bezpochyby z pův. *Erhards*) městečko, prvotně (1226) ves patřící klášteru Želivskému. Později tu byla tvrz, kterou držel Oldřich z Říčana a z Křivšouva. Když tento bez dědicův zemřel, daroval král Václav **H.** Rejnerovi z Florencie, kterýž jej prodal zástavně kl. Se-

dleckému (1305), avšak potom vyplatil. **H.** se dostal pak Jindřichovi z Rožemberka, jenž jej postoupil směnou (1307) Janovi biskupu Pražskému. **H.** patřil odtud k biskupství a pak arcibiskupství, jsa hlavním místem zvláštního hospodářství. Byl tu také kostel, kterýž jeden z prvních biskupův opevnil. Po r. 1420 uchvácen světskými držiteli a dostal se pak v držení Trčkův z Lípy. I patřil napřed k Lipnici, pak ke Světlé. Král Rudolf pr. jej dědičně (1582) Burjanovi Trčkovi a bratřím jeho, z nichž jej ujal Mikuláš k Želiví († 1595). Po něm následovali z téhož rodu Maximilian († 1597), Kryštof, Jaroslav a Jan Rudolf. Od tohoto koupil **H.** (1614) Kryštof Karel z Roupova, který s ním spojil zboží Humpolecké (viz Humpolec). V 17. stol. přeneseno jest sídlo panství z Humpolce do Heralce. Hrabě Antonín z Salmu postavil tu nový kostel, který byl do l. 1755 filiálním k Úsobí; tehdá dosazen sem zámecký kaplan a léta 1771 zřízena tu fara. L. 1780 vyhořel kostel i s větší částí městečka. V l. 1805, 1809 a 1813 bývaly tu velké nemocnice vojenské.

Heralec, ves v okr. Hlinském, jest pokračování moravské vesnice téhož jména na pravém břehu Svatky ležící, která patřila l. 1360 Epíkovi z Hrádku a měla tehdá farní kostel. Česká část vznikla na gruntech panství Rychemburského.

Heraltice, Heroltice, n. ves v krajině mezi Jihlavou, Polnou a Štoky, která patřovala ke zboží tvrze Stříteže. V 15. st. vyhubena jest za válek náboženských a přip. se proto l. 1536 jako ves pustá.

Herbartice, n. ves na místě nynějších Harbask u Byšic, jež patřila r. 1395 ke statku Liblickému. V 15. st. spustla a dostavši se ke statku Byšickému dostala jméno Herbartsko, z čehož vzniklo později Harbasko a z toho zase nynější pojmenování.

Herlivínova hora (l. 1258 *Helmerichesberch*, lat. l. 1265 *Herlivini mons*, l. 1327 *Mernlinperch*), hora u Českého Šicendorfu, na kteréž povstal záhy kostel sv. Kateřiny. (Viz Buková hora.)

Heřmaň (staroněm. *Hermanns*), farní ves v okr. Chotěbořském, jež patřila ode

dávna kl. Vilémovskému. Fara tu byla již i. 1362. L. 1421 uchváčena jest H. s celým klášterstvím od světských držitelův, dostala se pak v držení Trčkův z Lípy, zejména Viléma, který ji prodal (1556) Burjanovi Trčkovi. Tento ponechal H. při zboží Úhrovském, jež prodáno Matyaši Hostounskému z Kosmačova, po němž ji měl l. 1600 syn Daniel. Od té doby držena i s kostelem k Vesci a s ní se dostala k panství Ronovskému. Fara se tu stále udržela. Matriky začínají se r. 1685. L. 1800 kostel přestavěn a rozšířen.

Heřmaň, farní ves, n. městečko u Protivína, v níž byl farní kostel již l. 1254. Užítky jeho l. 1330 na žádost krále Jana obráceny na zřízení prebendy kapitoly Vyšehradské a od té doby byl při kostele (jemuž darován l. 1331 mlýn pod Myšencem) stálý střídník. Sice patřila část městečka ke království až do l. 1341, kdež ji král Jan daroval kapitole i s lesem Vysokou. Ostatek byl manstvím služebným ke hradu Zvíkovu. Císař Zikmund zapsal l. 1437 H. Janovi Smilovi z Křemže. Tento přinucen l. 1444, jsa v zajetí nepřítelů svého Oldřicha z Rožemberka, aby mu všechny svoje statky vydal. Odtud držena H. ke hradu Zvíkovu, ale odcizena za nedlouho. L. 1508 držel ji Lev Malovec z Libějovic († j. 1523) a po něm syn Diviš. Mezi tím zapomnělo se, komu H. patří, a poněvadž kl. sv. Jiří měl v okolí velké statky, pokládána H. i za jeho majetek. Od téhož kláštera (1530) pr. dědičně Kryštofovi ze Švamberka (vklad ve dsky teprve 1584), po čemž vyplacena od Divíše a připojena k panství Kestřanskému. L. 1588 prodána H. od Jana Viléma ze Švamberka obci Písecké. Od panství Píseckého odprodána l. 1639 skrze komoru král. bratřím Arnoštovi a Janovi Bedřichovi hr. z Merode, od nichž ji koupil (1640) Mikuláš Diviš Radkovec z Mirovic a přivtělil ke statku Drahonskému. S ním se dostala k panství Protivínskému. L. 1640 H. docela vypleněna a sklesla na ves. Kostel od l. 1623 osiřelý patřil pak k Blskému, později tu přebýval kaplan od faráře Blského ustanovený, léta 1786 tu zřízena expositura a l. 1853 fara,

Heřmanice, Heřmaničky (pův. *Heřmanici*), ves u Habr, jež se příp. r. 1281 jako majetek kláštera Vilémovského R. 1352 a potom byl tu farní kostel. Seděli tu také zemané (1318 Křápa, 1339 a t. d. Modliboh), kteří měli H. od kláštera v nájmu. Na Kunšikovi, synu Modlibohovu, klášter (1398) vynutil, aby mu H. vydal. L. 1437 zapsány Mikšovi z Tichonic. Později získány od Trčkův z Lípy a drženy ke klášterství Vilémovskému. Léta 1557 prodány s Vilémovem, při němž stále zůstávaly. Za neznámé doby zanikla tu fara a kostel zůstal filialním.

Heřmanice, farní ves v okr. Jaroměřském, n. s tvrzí. Ve 14. st. již tu byla fara. Držiteli byli r. 1356 Rupert purkrabě Hradecký, 1357—1368 Vyšemír, 1371 až 1392 Pašek a Věnek bratři, 1415 Hynek, 1418 Matěj z rodu Heřmanských ze Sloupna. Z téhož rodu následovali 1453 až 1473 Václav Věnek, syn jeho Jiřík a l. 1494 Věnek. L. 1502 seděl tu Zdeněk Salava z Lípy a v l. 1505—1515 Jindřich Berka z Dubé. L. 1520 pr. Jiří z Gerštorfu H. obci král. města Jaroměře, která byla v jich držení do r. 1547. L. 1548 koupil je Jan z Pernšteina od kr. komory a pr. ihned Janovi Hostinskému z Valdšteina († 1572). Dědicem toho byl synovec Vilém, jehož synem byl Albrecht V. E., proslulý válečník, jenž se podle starých pamětníkův na Náchodě u báby své Hedviky narodil. Týž zdědiv H. po otci († 1595) pr. je (1610) Hanybalovi z Valdšteina, jenž o ně skrze dluhy přišel (1615). Od věřitelův a právních jich zástupcův skoupil H. Jan Jindřich z Oprštorfu, jemuž zabrány a zase Albrechtovi z V. prodány (1623). Od tohoto k. H. Maří Majdaléna Trčkova z Lobkovic a připojila je k Hradišti. (H. V. 84.)

Heřmanice (*Hermsdorf*, původně *Hermandorf*, *Hermersdorf*), ves u Jablonného. Příp. se l. 1391 a patřila tehdá z části ke zboží Jablonskému, avšak l. 1396 vyskytuje se celá jako přísl. hradu Milšteina. L. 1409 tuším prodána a byla pak přísl. hradu Falkenberka. Od l. 1454 připomíná se jako přísl. hradu Grabšteina, ale jen v právním smyslu, poněvadž v skutku se

dostala s Falkenbergem k panství Jablon-skému.

Heřmanice, ves u Nové Paky, n. s tvrzí, na které seděl l. 1295 Petr z Kamenice. L. 1414 žil Václav Mašovec z H. Později tu seděli Heřmanští z Doubravice. Zdislav, poslední z nich pr. H. Mikuláši Kulovi z Chotče a od toho k. H. dokonce pusté (1549) Vilém Trčka z Lípy a připojil k panství Kumburskému. (H. V. 204.)

Heřmanice (něm. *Hermsdorf*, původně *Hermannsdorp*), ves u Radoušova, založena v l. 1226—1273 na klášterství Doksanském, pročež se l. 1273 poprvé přip. Poněvadž újezd Radoušovský zastaven. l. 1436 Jindřichovi Berkovi z Dubé, zůstaly H. při hradu Milšteínu a pak panství Lipském. Král Ferdinand dovolil léta 1537 Zdislavovi Berkovi vyplatiti H. k panství Zákupskému, což když se stalo a H. v dědictví uvedeny, zůstaly při Zákupech čili té části panství, již se říkalo Paličsko.

Heřmanice, Heřmaňovice, ves při Ploučnici u Lipého, přip. se již l. 1416 jako přísl. tvrze Svojkova, poněvadž na ní prodán holý plat, který po dlouhá léta vybírán. L. 1502 byla přísl. Lipého a pozděj Nového zámku.

Heřmanice, také České H., farní ves, n. městečko. Roku 1226 byla tu vesnice, kterouž držel Svatoslav a l. 1263 seděl tu Oldřich z H. Na tvrzí (Plechově kopci) seděl Vítek ze Švabenic, jenž vzdav králi panství Trutnovské zakoupil před r. 1307 mnohá zboží v okolí. L. 1310 vytopeny H. přívalem vody, která celý tanec i s pišt-cem vzala († c. 1314). Od Vítka a synův jeho zboží Heřmanské dílem rozdáno, dílem rozprodáno. L. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskupství Litomyšlskému. L. 1397 seděli tu Pešek Kokot a Beneš z Něnic na dvou statcích, l. 1415 Vaněk Sekyra a Vilém z H. L. 1451 držel H. Mikuláš z Libaně a od r. 1460 Bohuněk z Adršpachu. K žádosti jeho král Vladislav (1502) ves H. na městečko povýšil. Již l. 1506 držel Jan Kostka z Postupic H. k panství Litomyšlskému. Když Kostkové l. 1547 o Litomyšl přišli, přivtěleny H. k panství Brandýskému. Po r. 1652

odděleny od něho skrze společnou vrchnost a zase k Litomyšli připojeny. V 17. st. sklesly H. na ves, kostel, byv l. 1623 zba-ven duchovního správce, dlouho byl filial-ním k Brandýsu, l. 1720 znovu vystavěn, l. 1740 zase opatřen farou. (H. I. 25.)

Heřmanice horní neb německé (staron. *Hermannsdorf*), farní ves u Lanškrouna, přip. se l. 1304 s H. dolními mezi těmi statky, které král Václav klášteru Zbraslavskému potvrdil. Odtud drženy ke hradu Landšperku. Jan, biskup Lito-myšlský, zastavil oboje H. Janovi Strý-čkovi ze Střížkova (1409). Později zase k Landšperku a Lanškrounu vyplaceny. Ves pův. německá se počestila. L. 1712 postavila tu vrchnost kostel, kterýž povýšen l. 1752 na farní z peněz, které na to dal Bernart Lyer, děkan kapituly Hradecké, zdejší rodák.

Heřmanice, Velké H., ves v okr. Otickém, n. sídlo vladýčů 1363 Oldř. Korček, 1374—1380 syn jeho Miroslav, 1377 Vítek, 1391 Kuneš, 1486 Ondřej. V 16. st. přip. je Hodějovští k Chotěčům a s nimi se dostaly k panství Smilkovskému.

Heřmaničky, n. ves v okolí Vlašimě, která se l. 1533 jako pustina a přísl. panství Vlašimského připomíná.

Heřmaničky, Malé Heřmanice, ves v okr. Otickém, n. s tvrzí, ve 14. st. (1380 Oldřich, syn Ctiborův a j.) na statky vladýčů rozdělená. L. 1542 k. Jan Voračický z Paběnic H. od Viléma z Koutu. Léta 1613 držel H. Jan Byšický z Byšic, jehož vdova Judyta († 1641) odkázala H. bratru svému Jáchymovi Chrtovi ze Rtína. Po něm přišly do rodu Častolárův z Dlouhévsí a l. 1670 k. je Jiří Bechyně z Lažan. Od vdovy a dědicův k. H. (1713) Kateř. Johanka Ostrovská rozená Běšinka, pak následovali l. 1717 Martin Ryba, 1718 Václav Štěpán Malovec z Malovic, 1727 Frant. Bauler z Hohenburka a od toho přikoupeny l. 1731 ke Smilkovu.

Heřmánkovice (*Hermsdorf*, původně *Hermannsdorf*), farní ves v okr. Broumovském, jež patřila od svého založení klášteru Břevnovskému. Od r. 1353 vyskytuje se tu kostel farní. Po r. 1623

stal se filiálním k Šonovu. Opat O. Zinke postavil tu l. 1724 nový kostel, při němž zřízena l. 1784 lokalie a v 19. st. fara.

Hermannsgrün, Hermesgrün, ves v okrese Nejdeckém, l. 1341 přísl. tvrze Nejdecké, v 16. st. Jindřichovic. Když se o tento statek bratří Šlikové l. 1582 dělili, oddělen **H.** jako třetí díl, který Mikuláš Šlik l. 1606 Anězce Šlikové roz. hraběnce z Lippe prodal. Od té doby patřil zase k Jindřichovicům.

Heřmanovice viz Heřmanice.

Hermanschlag viz Kouřim.

Heřmanův Městec viz Městec.

Hermesgrün viz Hermannsgrün.

Hermězdice viz Verměřice.

Heroutice, Heroltice, dvůr u Tloskova, n. vладыčí sídlo. L. 1373 a t. d. žili bratří Buzek a Jetřich, z nichž onen byl král. komorníkem. V l. 1404—1437 příp. se Čejchan z H. Později tu seděli Heroltičti z Vozerovic. V 16. st. přišlo k rozdělení. Jeden díl držel od bratří Alexij a synové jeho prodali jej l. 1556 Adamovi Řepovi z Neveklova na Tloskově; druhou polovici prodal Jak H. z V. l. 1576 Bernartovi z Hodějova a připojena též k Tloskovu.

Hersbruck, město a n. tvrz v Bavořích, n. léno koruny České, jež l. 1353 získáno, l. 1374 k Falci zastaveno a l. 1621—1791 od Norymberských v léno přijímáno bylo.

Heršošice (Herscheditz), ves v okr. Žlutickém, n. s tvrzí, původně rytířů Zumrů z Heršošic, z jichž rodu tu Jetřich l. 1455 seděl. L. 1537 držel část **H.** Melichar Tyzl z Taltic. L. 1571 seděl tu Adam Prolhofer z Purkerstorfu. Nástupce jeho Fabian Šebastian prodal (1609) **H.** Janovi Jiřímu Zumrůvi z Heršošic. L. 1615 patřily **H.** již k Lukám a l. 1630 k Údrči.

Heršlák, Český H. (pův. snad *Herrnschlag*), ves u Myšlan, n. s tvrzí, na níž seděli Řehoř (1357 † j. 1372) a synové jeho Beneš a Dvořata, pak Beneš Macuta (1390—1409), syn Benešův, a léta 1437 Svatomír. Později tu seděli Cinišpánové z Heršláku. L. 1467 opanoval **H.** Zdeněk ze Šternberka. L. 1474 dosáhl **H.-u** Lev z Rožmitála od Cinišpánův smlouvou a

válčil odtud do Rakous. L. 1475 dobyl tvrze Jindřich Roubík z Hlavatec (zemř. 1477) a po něm ji držel Petr Stupenský z Houžného. Později navrácen Cinišpánům a drželi jej z toho rodu Jan (1487 až 1514), Jindřich (1543 † c. 1560). Skrze Elišku, dceru posledního, dostal se **H.** Janovi Vamberskému z Rohatec, manželu jejimu, a Bohuši synu (1589 až 1615). **H.** držen pak ke Hřebení. L. 1640 k. jej od Jana Hynka V. z R. Antonín Binago, pak následovali 1645 Benedikt Caccia, 1646 Matěj z Mukenberka († 1666), jehož potomci tu do l. 1677 seděli. Od l. 1694 seděli tu pp. z Kaiseršteina, později zase Mukenberkové skorem po celé 18. st. (H. III. 284.)

Heršov, vlastně Hrzov, starý název Vltavice po zakladateli Hrzovi.

Heršov (něm. *Hirschau*), n. léno koruny České v Hof. Falci, l. 1353 získané, l. 1374 zastavené falckrabím.

Herštejn Starý (původně *Hersenstein, Hirsenstein, Hirstein*), hrad zbořený za Ronšperkem, snad založený od Protivce z H. (1272). Po téměř hradě měli příjmení Protivec (1324—1335), Vítek (1324) se synem Jindřichem, Prkoš (1302—1317) a syn jeho Čotěbor (1324—1335), Sezima (1321), Vilém (1312—1353) a Zdeněk (1359 až 1373), z nichž některý snad je ve spojení s Novým Herštejnem. Na St. **H.-ě** seděl napřed nějaký Habart, pak nějaký Bruk, pak jej k. Oldřich lantkrabě Leuchtenberský. Od tohoto převzal jej l. 1328 Jindřich kníže Bavorský. Později se dostal králi Janovi, jenž jej pr (1331) Janovi biskupu Pražskému. V držení arcibiskupství zůstal **H.** necelé století. Arcibiskup Kunrát zapsal jej (před r. 1420) Petrovi Ebrzvinovi z Hradiště. L. 1421 prý jej opanovali Domažličtí. L. 1427 byl v držení Bedřicha a Hanuše bratří z Kolovrat a l. 1437 patřil Ctiborovi z Volfšteina. Tento odevzdal **H.** t. r. Zdeňkovi z Drštky a strýci jeho Zdeňkovi Kolvínovi z Ronšperka. Od té doby patřil **H.** k panství Týna Horšova. Po r. 1506 dostal jej za díl Zdeněk Dobrohost z Ronšperka, jenž odtud l. 1510 lotrovství tropil. Tedy **H.** dobyt a králi

k ruce osazen. Od té doby byl pustým a ponechán při panství Ronšperském. Léta 1545 obeslal Jan ml. z Lobkovic, jemuž Týn a H. dědičně prodány, pány Ronšperské (Švamberky) z výplaty a zaplativ jim peníze, připojil H. po třetí k panství Týnskému. (H. IX. 103.)

Herštejn, Nový H., hrad zbořený v okr. Kdýnském, založen byl ve 14. st. a nazván Novým na rozdíl od předešlého. První jeho známý držitel byl Břeněk z H. (1349—1355). Nástupcem jeho byl Ješek Maršálek z Vilhartic (1360—1367), po němž (1369) vládla tu vdova Ofka z Újezdce. Syn jich Jan zapsal se hradem H-em (1385) pánům z Rožemberka a držel jej do l. 1435. Synem jeho snad byl Závise, jenž l. 1423 na H. seděl, sice jej drželi ostatní Janovi synové, Arnošt (1433—1465), Vilém a Půta. Jan Heršteinský z Vilhartic, syn jednoho z nich, spůsobil to půtkami, že l. 1474 byl od Bavorův zajat, a když po propuštění závazek neplnil, dobyt jest H. od nich i. 1475 a pán po druhé zajat. Jan těmito běhy přišel o své jmění a H. kdysi po r. 1496 prodal. Koupil jej Půta Švihovský z Ryžemberka († 1506). Syn jeho Břetislav prodal H. (1524) obci města Domažlic, kterážto starý hrad přenechala spouště. Pustý hrad zabrán jí l. 1547 a pr. l. 1549 Šebestianovi Markvartovi z Hrádku. Od té doby držen jest ke statku Úňovskému. S ním dostal se napřed k Bystrici a později k Chocomyšli a tak k panství zámku Chudčenic. (H. IX. 35.)

Herštejn, n. hrad a manství koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasích.

Hertenberg viz Hartenberg.

Hertvíkov viz Hartlíkov.

Heskov viz Hyskov.

Hesselsdorf viz Hoštka.

Hetov, ves v okr. Bílinském, jež byla v 16. st. v držení Kaplířův z Sulevic; zejména ji měl Adam starší K., jemuž l. 1623 se statkem Tuchořicemi z pokuty v manství proměněna. Po jeho smrti darován H. (1635) Achillovi sv. p. de Soye a držen pak po léta k Tuchořicům. Později patřil k Milešovu a byv od něho l. 1787 pr., byl do l. 1850 samostatným statkem.

Heuchlingen, ves u Norymberka, n. manství koruny České, v l. 1578—1793 přiznáváne.

Heuraffel viz Výtoň.

Hilpoltstein, n. hrad v Bavořích a manství koruny České, l. 1353 koupené a l. 1624—1791 od obce Norymberské v léno přijímané.

Himmelstein viz Hymelstein.

Hinterstift a **Vorderstift** viz Lhota zadní a přední.

Hirscher, Hirschedel, n. ves u Libkovic, jižně od kláštera Oseckého, jež se l. 1203 příp. Jaroslav ze Zabrůšan nedávno před tím daroval ji klášteru Oseckému, v jehož držení se i l. 1209 nacházela. Klášter svedl grunty kmecí na dvůr, který se l. 1340 vedle druhého dvoru (Nového dvoru) připomíná. I jest dosti možná, že ovčín u Nového dvora jest jeho zbytek.

Hirsenstein, Hirschenstein viz Herštejn.

Hirschau viz Heršov.

Hirschberg, n. manství koruny České (1359), ještě v 16. st. přiznáváne.

Hivno viz Jivno.

Hladomře, myslivna u Blovic, n. ves.

Hladov, n. ves v okolí Zálezlic, jihozápadně od Mělníka, jež byla l. 1354 majetkem kl. sv. Jiří. Později zastavena jako pustina bratřím z Kopece, po ní patřila Kateřině z Šanova a tato pr. ji l. 1488 Matyáši z Kozarovic. Klášter ji potom zase vyplatil k Panenským Břežanům.

Hladov (něm. *Waldhof*), ves u Jihlavy (viz Bílkovy konf. 1099).

Hlasivo (*velké*), farní ves u Ml. Vožice, jež se příp. l. 1315, tehdá část její držela Dobroně z Kamberka. L. 1369 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo několika vladýkám erbu chrta. V H-ě z nich se děli l. 1369 Bušek, 1380 Vlček, 1390 bratří Přibíček a Jan. L. 1415 bylo H. rozděleno mezi Zdebora z Řičan a Hynka z Šebanovic, l. 1439 držel tvrz Víta starší ze Rzávého. V 15. st. spustla tvrz za vlády Zruckých ze Chřenovic. Z nich drželi H. 1540 Léva, jehož synové prodali H. (1553) Václavovi Voračickému z Paběnic. Odtud drženo k Polance, patřilo

od l. 1565 Kryštofovi Voračickému od l. 1580 Janovi Čáslavovi z Podolí, od jehož synův prodáno l. 1586 ku Chýnovu. Kostel, byv fary l. 1623 zbaven, přifařen ku Chýnovu a od l. 1786 k Ratibořicům. L. 1823 tu zřízena zase lokalie a l. 1858 fara. Kostel léta 1746 znovu postaven. (H. IV. 293, TB. 643.)

Hlásný (*Wachtern*), jinak Břeží ves u Rožemberka, jejíž obyvatelé na tom hradě R. hlásky konali.

Hlaváčov, 1. hradiště u Rakovníka, 2. tvrziště u Chocně.

Hlavatce (pův. *Hlavatci*), farní ves u Soběslavě, která se příp. r. 1250 jako přísl. zboží Chýnovského. L. 1354 byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo mnohým vladykám, předkům Roubíkův z Hlavatec. L. 1406 měli je jen čtyři. Když se Roubíkové vyprojali, dostaly se H. vladykám z Vyhnanic. Oldřich z Hlavatec skoupil je l. 1452, totiž menší část od Kateřiny vdovy Markvartovy, větší část s podacím od Přibky, dcery Burjanovy. Léta 1530 patřila část k Bechyni a část k Želči; oboje spojeny v jedno pod Petrem Vokem z Rožemberka. Třetí díl patřil ke Bzí a Hozlaurům z Hozlau (1550) a držen l. 1595 k Roudnému. Snad to byla ta část, která potom obci Soběslavské patřila. V 17. st. byly H. přifařeny k Plané a l. 1785 tu zase zřízena fara. V l. 1818 až 1822 kostel obnoven.

Hlavečník, ves u Žiželic, r. 1228 řeč. Hlavecko a majetek kl. Opatovského, od r. 1299 příslušenství panství Žiželického, s nímž se dostala později k panství Chlumeckému.

Hlaven viz Hlavno.

Hlavenec, Hlavnec (t. j. *Hlaven menší*), ves sev. od Brandýsa n. L., n. vladyčí sídlo, na němž bydlel l. 1386 Jan z H. Později zakoupen a přivtělen k panství Brandýsskému, k němuž l. 1547 zejména patřil. Císař Rudolf k. tu l. 1580 dvorec jeden od Viléma z Oprštorfu a zřídil tu zámček, k němuž se l. 1584 z císařského poručení vízky přistavovaly. Později z něho udělána sýpka. (MB. IV. 118.)

Hlavice, farní ves u Č. Dubu, jež od

nepaměti patřivala ke zboží kl. Hradiště. Od r. 1359 příp. se tu fara. Od kláštera Hradištského nabyt H. Jan z Ralska a z Vartemberka ok. r. 1417. Při statku zápisném Mnich. Hradišti zůstaly H. stále a postoupeny l. 1555 králi od Adama z Vartemberka. Král. komora prodala H. dědičně (1556) Jiříkovi Labounskému z Labouně, jenž je připojil ke Hradišti také v ten čas koupenému. H. byvše léta 1623 zbaveny fary, přifařeny ke Hradišti; l. 1705 zase tu zřízena fara a l. 1759 kostel znova postaven.

Hlavín, n. ves v bývalém Čáslavsku.

Hlavno Rynšovo, ves, kteráž patřivala kapitule Boleslavské (snad se na H. neb Hlaven vyrozumívá špatně psané Raunen v zakl. listu Boleslavském l. 1052). Dvůr zdejší najala kapitula l. 1386 Janovi z Hlavence. Poněvadž kapitula brala l. 1549 platy i z Hlavna kostelního i z Hlavna Sudova, nelze vypátrati, na které z nich H. R. dopadá.

Hlavno kostelní, dřívě i Velké, lépe Hlaven (prv. *Glaven*), farní ves v okr. Brandýsském, původně vladyčí statek (1318 Řehoř). Janda z Lysé daroval část s tvrzi křížovníkům Svatomářským (1337) a část kapitule Boleslavské. Onino postavili tu farní kostel, který se l. 1357 připomíná. Sice tu zůstal ještě vladyčí statek, kterýž drželi l. 1415 Jaroš z Ryžemburka a v l. 1426—1440 Ondráček z H. L. 1437 zapsán křížovníci statek Václavovi z Mačovic. Král Jiří zapsal H. Janovi z Mochova, po němž následovali Žofka z Opavy a Hynek z Klinšteina, syn její; v l. 1494 až 1503 držel týž statek Kryštof z H., od něhož jej dostala l. 1503 Johanka z Krajku a připojila k Brandýsu. Na vladyčí části postavena také tvrz, kterou držel v l. 1524 až 1546 Václav Bubla z Meziklatí. L. 1546 k. ji Pavel Bzenský z Prorubě a není známo, co se pak s ní dalo. Snad to byla táž část, kterou císař Rudolf II. l. 1580 od Viléma z Oprštorfu koupil. Patřilo pak celé H. k Brandýsu kromě části, kterou si kapitola Boleslavská léta 1623 dskami zemskými pojistila. Po r. 1623 přifařeno byl H. k Staré Boleslavi, pak k Předměřicům (1652). L. 1784 zřízena

tu lokalie, když byl kostel úplně přestavěn a v 19. st. fara. (MB. IV. 146.)

Hlavno Sudovo (vlastně *Hlaven Sudovo*), ves u předešlé, nemá jméno své od Sudy, „měštana Olomouckého“, který prý H. prodal (asi 1130) biskupovi Olomouckému, pověďaz list na to daný a vytištěný jest nepravý, nýbrž od Petra Sudy z Kunratic (1456) a nástupce jeho Martina (1505—1530). Ve starší době snad se jmenovalo H. Rynšovo (viz to). Část vsi držela l. 1546 kapitula Boleslavská, ostatek za neznámé doby připojen k Brandýsku.

Hlavňovice, farní ves v okr. Sušickém, jež patřila prvotně ke hradu Vilhartickému. Při jeho rozkouskování dostaly se napřed k Čachrovu, potom Sylvestrovi Mlazovskému z Těšnice, od něhož pr. (1569) Zikmundovi Doupenci z Doupova. Léta 1508 přešly v držení Dětleba Koce z Dobrše, jehož potomstvu zemský statek H. posud náleží. Za jich držení postaven tu zámek s kaplí. L. 1785 byla v H. zřízena lokalie, v l. 1799—1808 postaven kostel a l. 1857 povýšen na farní. (Gabriel, Sušice 151.)

Hlažovice, ves u Osova v okr. Hořovském, jež se přip. r. 1233. Klášter Ostrovský mival tu hospodářství. Tvrz vладыčí byla při Chrastině (1343 Buzek a Ota, 1370 Bušek Hus, 1406 Jan House). V 15. st. seděli tu Lautové a Mrázové z H. pospolu. Oboje části získal Jindřich z Vraního (1457—1460). Pak připojeny H. ke Všeradicům. L. 1572 od nich odprodány Havlovi Trmalovi z Toušic a o l. něho Zdeňkovi Otovi z Losu. Pak následovali syn jeho Jaroslav (1610—1624), odtud až do r. 1647 Vratislavové z Mitrovic a l. 1647 přikoupen k Osovu.

Hlemýždí, ves u Jablonného, která patřovala v starší době k Valtínovu. Při dělení tohoto statku l. 1548 stalo se samostatným statkem, který koupil l. 1578 Jiří z Berbistorfu. V l. 1587—1597 seděl tu Dětiš ze Švendy, jež tu postavil tvrz Nový Šnekendorf. Syn jeho Julius zavražděn l. 1616 a následoval syn Jan Julius, jemuž zabráno a l. 1624 Albrech-

tovi z Valdšteina prodáno. Ten je připojil zase k Valtínovu.

Hlína, Hlinná, ves v okr. Nasevrckém, jež se připomíná k r. 1086. Tehdá tu byly dvě vsi téhož jména, totiž nynější H. a Kostelec. Za neznámé doby dostala se H. v držení kl. Podlažického a s ním Kostků z Postupic. Ok. l. 1539 odprodána Václavovi Okrouhlickému z Kněnic a od toho léta 1545 Václavovi Talackovi z Ještětic. Držena odtud napřed k Rosicům, později k Trojovicům. S nimi připojena ke Hrochovu Týnci.

Hlína Stará neb Velká, ves u Třeboně, n. s tvrzí, prvotně vладыčí ves. Léta 1387 seděli tu Vilém, Ctibor a Těmík z H. Po smrti Jaroslava z Bošilce (1398) táhl se na statek jeho bratr Jeník, jež tu ještě l. 1414 seděl. L. 1450 držela H. vdova jeho Anežka z Prudic. L. 1506 prodána od Litvína z Todně část k Třebošsku, druhá část k. l. 1522 od Václava Jindřicha a Petra Litvínův z T. a třetí l. 1542 od Jana.

Hliňany (prvotně *Hliňané*), ves u Ústí n. L., n. s tvrzí, na níž seděl l. 1397 Petr Šebíř z H. Ok. l. 1530 pr. Jan Zikmund a Bernart bratří Glacové ze Starého dvoru H. Buškovi Kaplíři ze Sulevic. L. 1545 a t. d. drželi je jeho vnukové Kryštof a Alexander, od l. 1557 tento sám († 1583). L. 1607 k. Jan Mikuláš Hochauzar z Hochauzu polovici H. od Kateřiny, dcery Alexandrovny, a neznámým způsobem získal druhou polovici, kterou měl před tím Jiří Kapláš. L. 1623 zabrány mu H. a prodány Vilémovi ml. Popelovi z Lobkovic, od něhož připojeny l. 1629 k Řehlovicům.

Hlíněná, Hlinná, ves na býv. panství Děčinském, něm. Gleimen, jež patřovala ode dávna k Děčínu, od r. 1591 k Bynauburku a pak zase k Děčínu. R. 1687 vyhořela.

Hlinná, Hlinné, ves v okr. Plánském, jež se přip. r. 1115. Klášter Kladubský obdržel tu v ty časy popluží od kněze Chvala. L. 1379 patřila část vsi této ke statku Olbramovskému. V 15. st. spustla H. a přivtělena ke zboží Kočovskému, při němž se l. 1557 připomíná.

Hlinsko, Hlinské, město, l. 1349 farní osada, která tehda připojena k biskupství Litomyšlskému. Od nepaměti bylo přísl. hradu Rychemburka. Beneš z Vartemberka vysadil tu asi l. 1350 rychtu s důchody. Ač lze za to míti, že H. bylo tehda městečkem, přece se teprve l. 1392 výslovně jako takové připomíná; páni tu také měli tvrz. Ok. l. 1420 koupila obec pole mezi hranicemi Vojtěchovskými a Blatenskými od Arnošta Flašky z Pardubic, ale nedostali na to písemného pojištění; to jim dal teprve (1443) Jan Pardus z Vratkova. Jindřich z Valdšteina dovolil Hlinským (1511), aby si mohli vodu vésti na obecní rvníček. Zdeněk Berka z Dubé vyprosil Hlinským majestát na výroční trhy a trh téhodní (1568). L. 1585 provedeno obnovení a zlepšení městských knih. Bohuslav Ferdinand Leop. Berka udělil Hlinským (1652) šenk vinný, vážné, clo a propustil jim odúmrti. Jeho nástupcové obtěžovali H-é novými povinnostmi; ok. l. 1707 pobral jim hejtman knihu městskou a výsady. Za to dobře se vedlo řemeslům, zejména hrnčířskému. L. 1742 H. od nepřátelského vojska zapáleno a prymas a rychtář do zajetí odvedeni. L. 1850 zřízen tu c. k. okresní soud. Založení dráhy a zkvětání obchodu a průmyslu bylo příčinou, že H. za posledních desítek leti velice vzrostlo. V H-u narodil se léta 1840 Karel Adámek. Erb: Na červeném štítě polovičný kůň stříbrné barvy se zlatou uzdou. (Erb pp. z Pardubic — PA. I. 174, IX. 247.)

Hlivojedy (prvotně *Hlivojedi*), samota u Petrovic (Rakovníka), někdy služebné manství ke Hrádku Křivoklátu, které drželi 1360 Markvart, 1434 Kuneš, 1446 a 1454 Jan Slaven, 1462 Ctibor Sekerka z Sedčic, 1465 Prokop z Děkova, 1474 Prokop z Černčic, 1484 Kub ze Pšovk. Léta 1497 k. Zikmund z Chmelic tvrz, dvůr a ves pustou H. Nástupce jeho Petr Holý z Chrastu obnovil ves na vedlejším místě, odkudž se jí říkalo Petrovice, tak že starší pojmenování zaniklo. (H. VIII. 117.)

Hlízov (pův. *Hluzov*), ves u Kutné hory, n. s tvrzí, která se dostala r. 1142 klášteru Sedleckému. Tomuto patřila

až do l. 1421. Cís. Zikmund (1436) zapсал H Petrovi z Bydlina, po němž jej měl l. 1454 Zdeněk z B Král Jiří zastavil H. Janovi Hrabáni z Přerubenic, jehož synové jej měli do l. 1500. L. 1514 držel jej Václav Litevský ze Svinař a před tím a potom Kutnohorští měšťané. Léta 1547 patřil sestrám z Újezda. Ferdinand I. dal H. dědičně Jiříkovi Ursinovi z Vladoře a sestrám z Újezda (1561). Pak tu seděli Šatní z Olivetu dělice ves na dva díly. Alžběta Křižanovská jsouc dědičkou n. Jana otce a Jetřicha bratra prodala H. Václavovi Březskému z Ploskovic, po němž následovali l. 1653 Ondřej Borovanský, l. 1653 Alžběta Čejkova, l. 1657 Jaroslav Šofman z Hemrlesu. Po vymření Šofmanův vystřídali se tu rodové Klusákův z Kostelce a Jestřibských z Ryzemburka a j. až připojen l. 1791 k panství Novodvorskému.

Hlodný, n. hrad na levém břehu řeky Solnické (Alby) blíže Tisovce, o němž nic není známo. Snad jej postavil Jan Ovčič ze Žampachu, v l. 1354—1369 držitel zboží Uhřinovského. L. 1576 přip. se jako zámek pustý. (H. II. 211.)

Hlohov, Lohov, ves ve farnosti Bohdanecké v okr. Časlavském. Část vsi patřila l. 1533 ke tvrzí Dobrovitovské, ostatek přikoupen potom, tak že l. 1571 držena k Dobrovitovu celá (kromě jednoho osedlého k Ledči). S Dobrovitovem připojen k panství Žlebskému.

Hlohov (obecně *Lohov*), ves u Šlapanova v okr. Otickém, n. s tvrzí, na níž seděli l. 1403 Jan a Mikuláš, l. 1448 Oneš. L. 1465 dostal jej Jan z H. († j. 1473) od otce Kunše, později 1474 drželi jej Petr z Býkovic a Václav Nosakovec z Odlochovic. L. 1548 patřil H. ke zboží Zvěstovskému.

Hlohov, Lohov, r. 1416 ves v okolí Mašova, která bezpochyby l. 1421 od křižákův vypálena. V 16. st. přip. se jako ves pustá a přísl. zboží Mašovského.

Hlohová, ves u Stankov, n. s tvrzí, na níž seděli l. 1368—1379 Jan Hložek z Hl., syn jeho Otík (1386—1394), l. 1397 Zdimír z Sedlce, od l. 1408—1429 Jiřínk z Běšin. Ve 14. st. byl tu farní kostel.

V 15. st. seděli tu vладыky ze Sedlce, později Břeněk z Ronšperka (až do r. 1475). Ku konci téhož st. a až do r. 1543 držena H. ke hradu Roupovu. L. 1543 koupil ji Bohuslav z Vidršperka († c. 1571), v jehož rodě (Jan starší † 1606, Kryštof a Bohuslav mladší) až do l. 1620 zůstal. Kryštofova polovice prodána léta 1624 k Týnu Horš. Bohuslavova polovice dostala se l. 1625 manželce jeho, l. 1626 Anně Alžbětě Přichovské a přík. l. 1629 také k Týnu. Kostel sklesl (snad l. 1623) na filiální. (H. IX. 114.)

Hlohová, n. ves v dalším okolí Plzně, r. 1379 majetek Habartův.

Hlohovice, Hlohovičky (obec. *Lohovice a Lohovičky*), dvě vesnice v okolí Zbiroha. V obou bývalo po dvoru a po části vesnice, které bývaly manstvím služebným ke Hrádku Křivoklátu. Také tu bývalo robotné manství. Později proměněna tato manství v sedlské dvorce poplatné (již 1658). Část Hlohoviček dostala se před r. 1545 ke statku Svinné a odtud k Řešihlavům, jiná část patřila v 17. st. k Terešovu. V Hlohovicích postaven za neznámé doby kostel, při němž zřízena lokalie a v 19. st. fara.

Hloupensko, v 16. st. místo vsi Hloupína (v. t.), nyní samota mezi Zeleným a Vlčím u Přeštic.

Hloupětín (z nicotné citlivosti píše se *Hloubětín*), farní ves za Karlínem, mající jméno své po vладыkovi Hlupatovi. Kníže Břetislav vracuje se z Polska s ostatky sv. Vojtěcha (1039) položil se ležením mezi H., Vysočany a Libní a nazejtří táhl v slavném průvodu do Prahy. Léta 1207 byla v držení křižovníkův Německých. L. 1233 koupila je od nich králová Konstancie a darovala je křižovníkům s červ. hvězdou. L. 1365 byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo nejv. mistrům. Také tu postavena tvrz, jejíž zbytky se ještě ku konci 17. st. spatřovaly.

Hlubany (prv. *Hlubané*), ves u Podbořan, n. s tvrzí, na níž seděl l. 1321 Bušek. L. 1363 příp. se s syny Vilémem a Jindřichem. V l. 1409—1422 seděl tu Jetrích z Kladna, r. 1447 obdržel Mikuláš Ojít z Očedělic H. od bratří svých

za díl. Později připadly H. k Buškovcům a l. 1501 dostal je za díl Jan Fremut z Krásného dvoru († 1530), jehož potomstvo tu do l. 1550 sedělo. Následoval pak Jan Chrt ze Rtína a synové jeho, l. 1575 Jiří z Fictum, od jehož synův prodán (1598) Janovi ze Štampachu. Léta 1602 dostaly se v držení Štensdorffův. Později připojeny ke Krásnému dvoru.

Hlubče (*Obst*), lépe Hlubce.

Hlubecko, název pustoziny (1509), na níž bývala ves v okolí Libyně v okr. Jesenickém.

Hlubín, Hlubyně, ves u Březnice, n. statek vладыčí. Dorota z H. pr. l. 1434 věno své na H. bratřím svým, Václavovi a Janovi z Vlksic. L. 1455 držel část H. Hejma z Libčic. Léta 1545 patřil H. k zámku Rožmíralu. Oddělením od něho za Gryspekův dostal se H. ke statku Strýčkovskému, když pak tento koupil (1638) Jindřich Libšteinský z Kolovrat, připojeny ke Starosedl. Hrádku.

Hlubočerpy, Hlubočepy, ves u Zličova, jež patřila r. 1222 kostelu Vyšehradskému. Kapitola jeho postoupila H. l. 1388 kl. Kartouzskému. Část patřila kl. Strahovskému. Oboje zapsal cis. Zikmund (1436) Mikuláši z Chotče a pak postupovány až na Jana z Tuhance (1454). L. 1482 měl je Lukáš ze Dvorův. L. 1486 koupili H. Pražané a drželi je až do l. 1547. Držel je potom Hanuš Falk, založil tu dvůr (pak i tvrz) a pr. H. (1570) Janovi Kutovci z Úrazu († 1586). Potomstvo jeho sedělo tu až do l. 1601. L. 1614 dostaly se Maryji Slavatové, po níž dědil Jáchym Slavata. V l. 1623—1669 patřily Michnům z Vacinova, l. 1669 k. je jezovité a připojili k Tuchoměřicům. (H. VIII. 297.)

Hluboká, ves u Borovan, n. s tvrzí, na níž seděli l. 1357 Drslav a od l. 1380 Přibík z Dobřemilic. Tento odkázal H. léta 1423 Buzkovi a Jindřichovi bratřím z Maršovic, a tento pr. je l. 1436 Petrovi z Lindy, zakladateli kláš. Borovanského. Na zdejší tvrzi seděl Petr ještě l. 1466 a pak se dostala H. kl. Borovanskému,

jenž ji držel do zrušení. Léta 1600 dostala se k panství Třeboňskému. (H. III. 192.)

Hluboká, zámek a město (staroč. *Hluboka* jen zámek, *Podhradí* město). Ve 13. st. založen tu hrad jenž jmenován býval Froburg, Fronburg (nyní Frauenberg). Byv napřed král. zbožím, dostal se v držení Čěče z Budějovic, jemuž od krále Přemysla (asi po r. 1263) odňat. Později se dostal slavnému Záviši z Krumlova, jenž jej držel s bratrem Vítkem (1285). Když Zaviše u mladého krále v nemilost upadl, měl H. vydati, avšak nechtěl ani on ani Vítek tak učiniti. Přiveden tedy pod hrad a hrozeno posádce, že bude stat, nepoddá-li se. Když pak tak učiniti nechtěla, stat jest l. 1290 v samém Podhradí. Král Jan zastavil H. Vilémovi z Landšteina (asi 1317), jenž ji snad do smrti († 1356) držel. Pak byla v přímém držení Karla IV., jenž založil na panství druhý hrad Karlshaus. Také za celé panování Václavovo patřila H. přímo ke království. Cís. Zikmund zastavil H. (1420) Mikuláši z Lobkovic († 1435), jenž ji pro sebe udržel, ač měl na ni záslusky Oldřich z Rožemberka. Po Mikuláši drželi H. synové Mikuláš a Jan; l. 1447 postoupena Janovi, nikoliv bez kyselostí a rozepří. Jiří Podhradský přítrh s vojskem ke H., donutil Jana, aby se mu poddal. Po r. 1453 vyplacena H. a byla dobrou oporou králi Jiřímu, jenž ji zapsal k věnnému právu manželce Johance z Rožmitála. Po smrti králově opanoval H. Jindřich Roubík z Hlavatec mocně (1471) a nevrátil jí, dokud dokud mu nebyly zaplaceny škody ve válce vzaté. Po smrti Johancině († 1475) dostala se H. bratru jejímu Lvovi z R., jenž odtud válčil do Rakous († 1482). Po něm následoval Jan Jenec z Janovic, ale již 1489 vyplacena H. a zastavena (1490) Vilémovi z Pernšteina, jenž hrad opravil a hospodářství na panství zlepšil († 1521). Syn Vojtěch ujal H. ještě za živobytí otce; po jeho smrti († 1534) ujal H. Jan a postoupil ji Ondřeji Ugnadovi z Suneka, manželu sestry své. Tento také panství zlepšoval. L. 1561 vyplacena H. Adama Ugnada a prodána dědičně Jáchymovi

z Hradce (1562). Když tento l. 1565 zemřel, převzal H. syn Adam, jenž hrad obnovil a o vyzdvižení hor na panství pečliv byl. Syn jeho Jáchym Oldřich pr. H. na zaplacení dluhův otcových (1598) Bohusl. Malovci z Malovic († 1608). Když se synové tohoto o statky otcovské dělili, dostal Jetřich H. za díl. Ten otevřel H. stavům (1619), ale ještě t. r. dobytá od císařských. Léta 1622 odsouzen jest Jetřich polovice statku a H. odevzdána Don Baltazarovi de Marradas, jemuž l. 1628 dědičně prodána. H. rozšířil hrad novým stavením, na něž dal nápis »Fructus belli« († 1638). Dědicem jeho byl synovec František de Salent y Marradas, jenž zemřel l. 1656. Nejstarší jeho syn Bartoloměj chtěl raději bydlet ve Španělsku a proto prodal l. 1661 H. Janovi Adolfovi ze Švarcenberka. Od té doby patří H. k primogenituře knížecího rodu Švarcenberského. R. 1721—1728 zámek přestavován a ozdobován. L. 1741 přišel sem kurfiřt Karel Albrecht s vojskem a u přenocoval. Nedlouho potom osazena jest H. Bavyru a pak Francouzi. Nastalo oblehání zámku skrze rakouské vojsko, kteréž dlouho do r. 1742 trvalo. (Z nedostatku děl vřel Matěj Čechman, mlynář Podhradský, dřevěná děla pro Francouze.) L. 1744 obsadili Prusové H. po dvakráte, až vypuzení pověstným Trenkem. Následkem toho potom valy a hrady rozmetány. L. 1815 a 1820 přebýval tu cář Alexander. L. 1844 počalo se s přestavováním zámku, aby byl nový ve slohu Windsorském. L. 1847 selsula se věž, ale stavba t. r. dokonána. Poslední kámen zasadil dne 3. září nynější císař pán. V Podhradí neb »městečku pod Hlubokou«, jak se říkalo, založena l. 1786 fara při kostele, který povstal přestavováním z bývalé kaple. Při zřizování zeměpanských úřadů zřízen tu léta 1850 okresní soud a starodávné jméno Podhradí přeměněno za naší paměti v název Hluboká. L. 1685 obdrželo městečko erb, totiž: štít polovičný, v jehož spodním zlatém poli oděnc, maje v pravici řemdih a v levici červený štít s bílým maltézským křížem. Vrchní polovice rozdělena jest na dvě; v pravém stříbrném poli jsou tři červené

pruhy vlnité, v levém červeném stříbrná poutnická mušle. (H. VII. 127.)

Hluboká, Hluboký (v 16. stol. *Hlu-bokey*), ves v okr. Sedlčanském, která se dostala r. 1277 klášt. Břevnovskému. Později prodána a patřila k Osečanům. Při jich dělení l. 1573 dostala se Anně Vojkowské z Lukavce. Před r. 1601 připojena k Nelžejovicům.

Hluboká, Hluboký, ves v okr. Doupovském, jež se příp. již r. 1196. Tehdá určil ji Milhost pro klášter, který založiti hodlal. L. 1544 vyskytuje se jako přísl. statku Žďárského, při němž zůstala až do l. 1850.

Hluboká horní a dolní (něm. *Ober-, Unter-Tiefenbach*) u Bečova. L. 1504 příp. se jako přísl. hradu Bečovského jen jediná ves. V 17. st. již byla dvojí ves.

Hluboký viz Hluboká.

Hluboký, n. ves v okolí Stružince a Tuhaně, severozápadně od Lomnice n. P. L. 1437 věnoval na ní Jan Košík z Lomnice manželce Machně. V l. 1457—1524 příp. se H. jako přísl. panství Lomnického. Poněvadž se l. 1633 v seznamu panství Lomnického nepřipomíná, lze za to míti, že buď zanikla neb s jinou vesnicí splynula.

Hluboký, ves u Manětiny, kterou dostal r. 1193 klášter Plasský od Anny manželky Kuny z Potvorova. V držení kláštera zůstal H. až do r. 1420, pak opanovaná skrže držitele hradu Rabšteina, při němž zůstal, když Rabštejn dědičně prodán.

Hluboš, farní ves u Příbramě, n. s tvrzí, prvotně přísl. hradu Valdeka (l. 1355 měl tu farář Píčínský dědinu). Po Zbraslavovi z H. zdědil H. Oldřich z Drásovic (1415 až 1436) a po něm následoval syn Jan. L. 1455 seděl tu Václav z Koněprus. Na počátku 16. st. držel tvrz H. Jan ze Svárova; od jeho syna dostal H. Petr Vamberský z Rohatec, jehož potomci ji l. 1575 prodali. Po střídání majitelův dostal ji l. 1580 Albrecht Vtelenský z Vtelna, jehož syn Karel ji (1623) propadl. Následoval pak rod Bechyňův z Lažan a l. 1636 vladky z Račína, kteří tu seděli do konce 17. stol. V minulém století drželi H. napřed Bechyňové z Lažan, později Hoberkové z Henrštorfu.

Jan Antonín postavil z prvotní kaple kostel (1783), při němž zřízena l. 1787 lokalie a za naší paměti fara. Poslední jich rodu Antonín dostal dovolení, aby dal H. do loterie (1816). Po té dostala se knížeti ze Schönburka. (H. VI. 139.)

Hlupenovo (něm. *Neuhausel*), ves v okolí Kladrubském, která se dostala r. 1115 klášteru Kladrubskému od kníž. Vladislava, jeho zakladatele. Při téměř kláštere zůstalo H. až do jeho zrušení.

Hlupín, n. ves mezi Zeleným a Vlčím, nyní samota. R. 1403 stála, r. 1546 byla pustá a držena k Horšicům jako pustina Hloupensko neb Hloupensko.

Hlupohlavy viz Úpohlavy.

Hlušce (méně správně *Hlušice*) malé (pův. *Hlušci*, t. j. hluší), ves u Bydžova, n. vladýčí statek, který drželi Přibík (1381 až 1401) a Ješek Bradáč ze Sloupna († 1395) pospolu, později (1399—1418) Jan Puklice z Čelčic a současně Domořad (1417). Léta 1451 držel je Zdeněk z Vinar. Potom se dostaly k Bydžovskému panství a léta 1516 odprodány Vilémovi z Pernšteina, jehož syn Jan pr. oboje H. Od těch dob patřily k Velkým Hlušcům a s nimi připojeny ke Smidarům.

Hlušce velké, farní ves u Bydžova, n. vladýčí sídlo s tvrzí (1322 Sulislav, 1375 Oldřich, 1382 Chotěbor, 1385 Vilém, 1386 Mareš Desátek, pak Markvart z Varthemberka († 1393), Jindřich z Bartoušova (1396—1409). Léta 1417 seděl tu Mikeš Krně ze Slatin, l. 1451 Petr, l. 1454 Jetřich z Plotišť. Pak se dostaly k Bydžovu. Jan z Pernšteina odtrhl oboje H. a pr. je (1548) Arnoštovi Bruknárovi z Brukšteina. L. 1549 k. je bratři Kapounové z Svojkova, z nichž Albrecht († 1591) tu tvrz postavil. Oj něho zřízeny H. jako nápadní zboží pro nejstaršího z tohoto rodu. Nápad šel tedy po bratřích jeho a synech, avšak Kryštofovi nejstaršímu K. vzaty l. 1622 šmahem a prodány l. 1623 k panství Chlumeckému. Později (1630) odprodány Ivovi z Prodšhartu, dostaly se pak v držení pp. z Valdšteina a v 18. stol. přikoupeny ke Smidarům. L. 1749 postaven tu nový kostel, l. 1789 tvrz rozmetána. (H. V. 314.)

Hnátnice, farní ves v okr. Ústském, jež měla již r. 1364 farní kostel a patřila ke hradu Žampachu. Později fara zanikla a zřízena lokalie teprve v minulém století na náklad nábož. fondu, z níž povstala fara.

Hněvanov (něm. *Liebesdorf*, pův. však *Hniewansdorf*), ves u Rožmitálu, která patřila r. 1380 a potom ke hradu Rožemberku.

Hněvanovice (pův. *Hněvanovici*), n. ves za Nymburkem, nyní myslivna u Vlavy. Ves tato, která se v nynějších topografických dílech plete s Vanovicí (viz to), patřila v 15. st. z části ke statku Újezdci a byla l. 1544 pusta. Vančurové z Řehnic koupivše ji s Újezdcem připojili ji ke statku Brodeckému, od něhož však později odtržena.

Hněvčeves, Hněvčoves, ves v okr. Hořickém, n. sídlo vладыčí s tvrzí. Ve 14. st. sedělo tu asi pět vладыk, z nichž Dobral z H. se do l. 1388 přip. Z pozdějších jsou známi 1380 Pešík, 1392 Havel Hřebec, 1408 Vaněk, 1412 Otmár a Matěj Nos, 1431 Mikuláš a Jindřich. L. 1503 pr. Václav a Petr bratři z Černůtek H. Václavovi Zárubovi z Hustiřan, jež ji připojil k Třeboveticům. Později držena k Cerekvici. (H. V. 344.)

Hněvice, Hněvčice, ves u Štětí, jež se přip. r. 1268. Tehdá dal ji král Přemysl k biskupství Pražskému směnou za jiné statky jemu odňaté, což i král Václav II. (1295) potvrdil. Od té doby drženy H. k panství Roudnickému.

Hněvín most, prvotně název města Mostu.

Hněvkovice (pův. *Hněvkovici*), ves u Týna n. Vlt., jež byla od 13. st. přísl. hradu Bechyně. Václav ze Švamberka pr. H. (1551) Volfovi starš. Hozlaurovi z Hozlau a drženy odtud ke Bzí. Jeronym Hozlaur prodav Bzí, usadil se l. 1584 na H-cích, kdež si zámek vkusný postavil. Zemřel za povstání (1618—1620) a statek H. r. 1620 vojskem zabraný postoupen Janovi Častolárovi z Dlouhévsí zástavně a odevzdán pak (1621) arcibiskupovi J. Lohelioví, jež jej k panství Týnskému připojil.

Hněvkovice, ves u Humpolce, starodávné přísl. kláštera Želivského, mezi jehož statky r. 1226 se nepřipomíná; za to vyskytují se H. l. 1437 v potvrzovacím listu krále Zikmunda a l. 1458 krále Jiří. Od té doby, co klášter zastaven (1468), patřily rodu Trčkův z Lipy až jen zápisně. V 16. st. připojeny k panství Humpoleckému; bezpochyby l. 1572, když od Trčků Janovi z Říčan prodán.

Hněvkovice, Bílé H., farní ves u Dol. Kralovic, n. městečko. Na městečko povýšeny r. 1262, když jim právo to Přisnobar, scholastik kapituly Pražské, vyprosil. Patřily H. kapitole kostela Pražského. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací k jedné z prebend kostela Pražského patřilo. L. 1436 zapísány H. Mikuláši Trčkovi z Lipy a drženy odtud ke hradu Lipnici. L. 1550 městečko H. od něho Bedřichovi Lukaveckému z Lukavce odprodáno a pak tu postavena tvrz. Cís. Rudolf dal H. dědičně (1579) Trystramovi, Janovi, Adamovi a Mikuláši, synům Bedřichovým, ale drželi je vlastně jen Adam a Mikuláš, majíce každý polovici. Trystram k. l. 1580 díl bratrův prodal jej Jaroslavovi Trčkovi z Lipy, jež l. 1582 k. i druhý díl od Jaroslava ze Vchynic (tomuto od Adama prodaný). V 17. stol. zanikly fara a trhy zdejší; H. sklesly na ves, obdržely lokalii teprve v minulém století a staly se farní vsí za naší paměti.

Hněvnice (pův. *Hněvnici*), ves v okr. Stříbrském, která se přip. r. 1115 a patřila klášteru Kladrubskému. V jeho držení zůstala až do jeho zrušení.

Hnidošice, n. veska u Hloupětína, jež se přip. r. 1233 a patřila řádu křižovníkův s červ hvězdou. V 15. st. zanikla na dobro.

Hnidousy (pův. *Hnidúsy*), ves u Kladna, jež se přip. r. 1282 jako přísl. kostela Vyšehradského. Část tato k němu patřila až do l. 1420. Druhou část daroval král Jan (1338) Gotfrydovi, mistru kuchyně král. Od té doby tu bylo také vладыčí sídlo (1407 Dobeš z H.). Dvůr a služ. manství, při němž byla tvrz, pr. (1414) Slavibor Janovi Skopcovi z Kralovic.

Za husitských válek seděl tu Jan Špatka. Od tohoto k. H. (1456) Jindřich z Malíkovíc. V ty doby drobila se ves H. na malé statky. Ty zcelovány potom a l. 1570 dostaly se H. v držení Albrechta Pětipeského z Chyš. V rodě jeho zůstaly až do l. 1613 a tu pr. ke statku Kladenskému. (H. VIII. 294.)

Hnidousy, n. ves v okolí Hradec, Stělic a Holejšova, jež se připomíná r. 1272, jsouc majetkem klášt. Chotěšovského. V jeho držení zůstala až do husitských válek. Zástavou přešly H. v držení pánův Týna Horšovského, při němž zůstaly po dědičném jeho odprodání. V 16. st. připomíná se jako pustá ves, byvši bezpochyby v l. 1427—1431 vypálena a vyhubena.

Hobšovice, farní ves u Slaného, jež patřila r. 1228 ke statkům klášt. Svatojirského. Ve 14. st. byl tu kostel farní a H. drželi 1356 Jeklin a Zipota a r. 1377 Hanza Benešovští, měšťané Pražští, léta 1410 a t. d. vladka Jan. R. 1426 Jan z Vrapic si dědičné právo osoboval. Jeden dvorec dostal se faráři zdejšímu l. 1390 skrze Markétu měštku Pražskou, která jej zakoupila; cís. Zikmund zastavil jej Janovi Slukovi z Slatinic, jehož dcera Lidmila (1445) zápis ten vrátila. Ves H. drželi pak Bořitové z Martinic. Léta 1536 dány k dílu Okořskému, avšak později připojeny k zámku Smečnu. Platy, které se odtud dávaly do města Slaného, dostaly se léta 1623 také rodu Bořitovskému. Tehdá zanikla fara; l. 1787 zřízena tu zase lokalie, která (1856) proměněna na faru.

Hoděčín, ves u Častolovic, n. s tvrzí a statkem vladycím (1368 Mikšík a Bavor bratři; onen † j. 1415, 1407 Oneš Svině, 1442 Jan Burjan). Jiří Vranovský z Doubravice pr. H. (před r. 1540) Janovi Lickovi z Ryzemburka, od jehož potomkův jej k. (1585) Marjana Absolonova z Kralovic. Po ní následoval syn Mikuláš a l. 1598 Jan Absolon z Ledské († 1606). Léta 1608 koupil H. Mikuláš Bukovský z Hustiřan († j. 1623), po němž dědila dcera Johanka manž. Zdeňka Straky z Nedabylic. L. 1642 následovali bratr její Vilém Karel († 1682) a

tohoto syn Mikuláš Bedřich († 1701). H. dostal se pak Karlovi Ferdinandovi Dobřenskému z Dobřenic, držen pak k Nedělišti ještě za naší paměti, nĕjaký čas patřil rodu Šternberskému a jest nyní zase samostatným statkem. (H. II. 198.)

Hodějov, ves v okr. Volyňském, původistě slavného rodu Hodějovských z Hodějova, jichž předkové byli 1359 Lodhéf, 1378—1400 Hněvek, později Bernart, jenž byl purkrabí na Helfemburce, Bušek a synové jeho Jindřich Racek a Ota a Jan (1454) a synové jeho Jan a Smil, skrze něž přišel rod tento k platnosti. Jan dotčený pr. H. (1454) Přechnovi z Čestic. Držen pak ke Lčovicům, ale Přeč Lčovický z Č. prodal jej (1533) Mikuláši z Kraselova. Později dostal se v držení Chřepických z Modliškovic a držen k Němčicům.

Hodějov, n. ves na klášterství Želivském (1226). V pozdějších pamětech téhož kláštera se H. nepřipomíná, z čehož na jevo jde, že buď spustl aneb s jinou vesnicí v jedno splynul.

Hoděmyšl, Hodomyšl, ves v okr. Březnickém, jež patřila od r. 1349 k panství Rožmitálskému, totiž k té polovici, která patřovala arcibiskupům. Při též panství zůstala H. po spojení obou částí. Sousedé mívali táž práva a též povinnosti, jako měšťané v Rožmitále.

Hodenice, Hodonice, samota u Haagu v okr. Kaplickém, n. ves, jež patřila r. 1281 klášt. Vyšňobrodskému. Mikšík z H. († c. 1393) vyměnil si od kláštera l. 1387 majetek jeho za jiný statek. Později byly H. zase majetkem téhož kláštera.

Hoděšovice, ves u Holic, jež se přip. r. 1336. Tehdá daroval ji král Jan se zbožím Chvojenským Pertoltovi, Jindřichovi a Janovi bratřím z Lipého. Bezpochyby drženy později ke zboží Albrechtickému a s ním připojeny k Pardubskému panství.

Hodětice (pův. *Hodětici*), ves u Neveklova, již ok. l. 1350 farní ves. Podací jeho příslušelo rodu tomu, který nosil na helmě chrta, tedy vladkám ze Stajic, Břekovcům z Kozího hřbetu, z Hlasiva,

z Jedlan a Suchdola; naposled je měli léta 1415 Bohuslav Břekovec s bratřími a Alberta z Těchobuz. Byly ve vsi malé vladyčí statky, které skupovali Břekovci k Červenému Hrádku. Jeden takový svobodnický statek přikoupil Jan z Vrtby l. 1584, jiného nabyl l. 1596 od Hermana z Říčan. Léta 1624 zanikla tu fara a kostel byl filiální ke Chlumu, Kosově hoře a naposled k Maršovcům. V 17. st. byly H. v držení pánů z Vrtby, později patřily k Osečanům. L. 1727 prodány oboje Jáchymovi Pachtovi z Rajova, jenž Osečany prodal a H. k panství Tloskovskému připojil. (MB. V. 30.)

Hodětín, ves u Bechyně vyskytuje se od starodávna (zejména od r. 1511) jako přísl. panství Bechynského.

Hodětín, n. ves u Veletína a Myslkova (mezi Tábořem a Sedlčany), jež se přip. r. 1291 mezi statky biskupskými. Z vladyk, kteří odtud pocházeli, známým se stal Jan Hájek z Hodětína, jenž býval v l. 1411 až 1418 podkomoří morav. a českým a mistrem kuchyně král. Též znám jako dobrý válečník.

Hoděvice, n. ves v krajině Chomutovské (1281). Chotěbor z Řečice daroval ji tehdy s jinými vesnicemi řádu Německému.

Hodina, vl. *Hodyně* (pův. *na Hodině*, neb *na Hodyně*), ves u Kralovic, jež patřivala klášteru Plasskému. Klášter obdržel ji před r. 1229 od krále směnou, ale buď jen z části aneb ji zase prodal, protože l. 1240 zase obdržel H. od Bohuslava Radimovice. Později držena jest ke Kacetovu a s ním se dostala zase ke kl. Plasskému.

Hodkov, ves u Zbraslavic, n. s tvrzí. V 13. stol. byl tu farní kostel, jehož podací měli l. 1375 Petr z Kolovrat a l. 1379 Jeník z H. V l. 1392—1403 seděl tu Kunašek z H., předek rodu Bohdaneckých z H-a. L. 1414 držel H. Kuneš z Olbramovic († j. 1419) a po něm synovec Kuneš Kozel († j. 1473). Pak se dostal H. Dvoreckým z Olbramovic a měl stejné pány s Olbramovici. Naposled jej držel Přech Dvorecký z O. L. 1550 prodán a od l. 1556 rozdělen byl na tři

díly. Skoupil je před r. 1560 Zdeslav Tluksa z Vrabí. Jeho syn Zikmund přišel oň pro dluhy; pak se dostal Smilovi Hrušovskému z Hrušova. Od dědicův jeho pr. (1603) Václavovi Březskému z Ploskovic a připojen ke statku Ostrovskému. V 17. st. zanikly fara i kostel; na místě tohoto postavena kaple. Až do l. 1731 náležel H. k Ostrovu, pak zakoupen od montánního eráru pro doly Kutnohorské, avšak zase za naší paměti prodán. Z držitelův statku novějších nejznamenitějším byl J. St. Skrejšovský.

Hodkov, ves u Sedlce ve 14. st. vladyčí sídlo (1348 Vchyna, 1360 Eliška, vdova Arnoštova, 1386 Břeněk, 1394 Jan Jícha, 1395 Albert). Později připojen H. k panství Chlumeckému.

Hodkov, ves ve farnosti Jistebnické, byla r. 1380 a potom stále přísl. statku Jistebnického.

Hodkovice (pův. *Hodkovicí*), město v okr. Libereckém, jež mělo r. 1363 farní kostel. Tehdá patřily H. pánům z Dražic a r. 1376—1378 Janovi z Bibršteina. Od r. 1385 vyskytují se jako přísl. hradu Frydšteina a v l. 1432—1434 jako fara katolická. S panstvím Frydšteinským dostaly se pak ke zboží Českého Dubu. Staré paměti městečka shořely; poslední oheň velký byl l. 1806, kdež větší část městečka vyhořela. Léta 1808 povýšeny od císaře Františka I. na město. Erb: Pod zlatou hraběcí korunou stříbrný štít a na něm černý medvěd s ústy rozžhavenými a jazykem vyplazeným na zadních nohách stojící.

Hodkovice, ves v okr. Jilovském, stála asi již ve 13. stol., ale připomíná se výslovně l. 1314, když ji Jetřich Volflínův z Prahy, držitel, pod plat vysadil. Tehdá již patřily ke Zlatnickému zboží a l. 1356 pr. kapitule kostela Pražského, avšak zůstal tu kromě toho dvorec svobodný (1409 Jan Rost Modřanský). Platy z H. vycházely také ke kapli královské Věch Svätých již za krále Jana. Některá část patřila pak k universitě, dostala se v zást. držení vladyk a patřila pak ke statku Břežanskému. Ostatek zůstal při statku Zlatnickém.

Hodkovice, n. ves u Kunkovic ve farnosti Vilhartické, kteráž bývala přísl. hradu Vilhartického. Příp. se l. 1428 ve smlouvě, již Menhart z Hradce některé vsi obvěněné zase k Vilharticům přikoupil.

Hodkovičky (prvotně *Hodkovicí*, tedy *Malé Hodkovice*), ves u Modřan. Václav I. král zřídil tu prebendu pro kanovníka Vyšehradského, kterou pak zrušil a ves H. kapitole daroval (1245). Kapitola tu postavila tvrz a zboží zdejší pronajala (1368) Jencovi, proboštu u sv. Kříže. Cís. Zikmund zapsal H. Mikuláši z Tuhance (1437). Později získala H. obec Nového města Pražského ke svému záduší. Léta 1547 jí statek tento s dvorem pustým zahrán. ale nedlouho potom navrácen ke špitálu sv. Elišky a sv. Bartoloměje a l. 1586 vrchnost, která králi zůstavena, doprodána.

Hodonice, ves u Bechyně, jež patřivala r. 1268 ke hradu Bechyni a tudíž do t. r. biskupům a pak králům. Od téhož panství pak neodtržena.

Hodonice viz Hodenice.

Hodov, ves u Úval, n. vладыčí sídlo s tvrzí. Příp. se l. 1364, kdež na ní dán plat k oltáři sv. Alexia a sv. Anežky v koštěle sv. Víta skrze syny n. Mik. Planera. R. 1373 příp. se Odolen z H. V 15. st. seděl tu Mikuláš ze Stežova († j. 1473). Svn(?) jeho Jindřich Hostynský ze St. (1489 a t. d.) připojil H. k Hostyni a ponechal tvrz spouště. S Hostyni připojen ke zboží Škvoreckému.

Hodovice, ves u Manětiny, jež se připomíná r. 1169. Vladislav král daroval H. tehdá křižovníkům Svatomářským řádu sv. Jana a držena potom k Manětínu. S ním se dostala l. 1420 v držení pp. ze Švamberka, ale ponechána při zboží Manětinském.

Hodušín, farní ves u Milevska, jež se dostala r. 1291 se statky odsouzených Vitkovicův biskupství Pražskému. Od r. 1355 připomíná se tu farní kostel, jenž patřil klášteru Želivskému, ač ves náležela k panství hradův Přibenicých. V 15. st. páni z Rožemberka H. zastavovali a konečně prodali. Vyskytuje se od r. 1530 jako přísl. panství Bechyňského.

Když se pp. ze Švamberka l. 1540 dělili, odtržen H. od Bechyně a přidán k dílu Milevskému, při němž napořád zůstal. Asi l. 1623 zbaven jest kostel H. svého duchovního správce a byl filiálkou k Jistebnici. L. 1785 zřízena tu lokalie, kteráž obsazována kněžími kl. Strahovského, ač podací teprve l. 1795 témuž kl. postoupeno. Kostel po ohni (1832) znova postaven a l. 1858 na farní povýšen. (T. 623.)

Hody, n. ves v okolí Heřmanova Městce, jež se l. 1382 jako jeho přísl. připomíná. V 15. stol. spustla, tak že se v seznamu téhož zboží l. 1538 zdělaném již nepřipomíná.

Hodyně, ves u Litně, jež se připomíná v legendě o sv. Ivanu v 15. stol. sepsané. Tehdá byla ves rozdělena. Část jedna pustá dostala se l. 1489 od Jana Beškoyce z Proseči Janovi Rousovi z Lipničky, jehož rodu ještě v 16. st. patřila. Okolo l. 1550 patřily některé pustiny ke hradu Točnicku a část vsi ke zboží Osovskému. Později měl díl H. Karel Korka z Korkyně, jehož syn Karel jej (1605) Václavovi star. Vratislavovi z Mitrovic pr. Patřila odtud k Litni a později oddělena se statkem Svinářským, při němž zůstala.

Hohenberg viz Homberk.

Hohenfels, n. hrad v Němcích a přísl. koruny České, jež l. 1374 zastaveno a v l. 1578—1817 od kurfirstův falckých jako léno přijímáno.

Hohenstein, n. hrad v Němcích léta 1353 od falckrabí vyzískaný, později manství koruny České, v l. 1577—1791 od obce Norymberské přijímané.

Hohenstein viz Honštejn.

Hoholice viz Úholice.

Hoholov, n. ves sev. od Oseka mezi Březinou, Vitinkou a Osekem. L. 1379 byla rozdělena na několik vладыčích statků (Bohuslav, Ješek atd.). V l. 1409—1423 držel H. Petr z Oseka, l. 1447—1449 Lipolt z Chrastu. V nábož. válkách za Jiříka Poděbradského zničen H. docela a příp. se l. 1521 jako pustá ves a přísl. zboží Oseckého. V potomních dobách udržel se jen název rybníka Holiovského a polí okolních.

Hoješín, Hojšín, ves u Chotěboře, jež se příp. l. 1491 jako přísl. statku Rušinovského. L. 1567 dostal se s Rušinovem ke statku Lipce a v držení Kustošův ze Zubřího. L. 1617 prodán s Modletínem Janovi st. z Dobřenic. Později odprodán a byl samostatný statek, v němž na poč. 18. st. zámeček postaven. Patřil do l. 1709 Terezii Obrekové roz. Fryšmance, potom rodu Šafbergrův z Treuberka, v druhé polovici téhož století a až do r. 1814 rodině Schmiedl v. Schmieden.

Hojná voda, též Vilémova hora, městeč na sedle Dobrovdské hory v okr. Novohradském. Prvotně tu býval les a sklená huť (jejíž památku zachovala nedaleká ves Stará huť neb Althütten). Říkávalo se jí (1553) sklená huť nad Vilémovou horou a něm. Glashütten, při ní byla již r. 1553 vesnice. L. 1567 stavění tu domové a vznikly lázně, které se s osadou pod nimi ležící Dobrou vodou nazývaly. Tato byla l. 1613 městcem a stál tu nynější kostel, avšak bez fary. Snad byl tento dřevěný, poněvadž v domácích pamětech se vypravuje, že tu hraběnka Majdaléna z Buquoy založila kapli sv. Anny (okolo l. 1623), odkudž lid náš osadě té i »u sv. Anny« říkal. Kaple později na kostel rozšířená bývala filiální ke Stropnici a Benešovu. Od l. 1673 bydlíval tu kněz střidník. Asi v ty doby povstal nynější městeč. Léta 1708 učiněna o podací smlouva mezi vrchností a opatem Vyšňobrodským a založena tu fara pro obě osady Hojnou i Dobrou vodu. Avšak druhý farář přestěhoval se do Dobrévody a opustil farní dům, který potom prodán. R. 1855 nařizeno zase rozdělení na dvě fary a l. 1858 uveden sem zase nový farář. Erb: Na stříbrném štítě rokle s skalami a trávniky. Na levém návrší stojí kříž přirozené barvy, k němuž z rokle zlatý jednorozec vyskakuje. (T. 356.)

Hojovice, ves u Černovic, n. vladyčí sídlo, jež před r. 1381 Čeněk z H. Damianovi ze Žďáru pr. Později tu seděli Jan l. 1432 Přibík, l. 1452 Jindřich z H. Václav Robmhap z Suché odprodal H. od panství Pacovského (1530) Zikmundovi Kamenickému, jehož potomci (1522 Václav,

1558 Matyáš, 1587 Matyáš) zvali se Kamenickými z Hojovic. Poslední z nich pr. H. s tvrzí (1611) Anně Voračické z Paběnic. Skrze ni dostaly se v držení Ježovských z Lub, kteří tu po celé 17. stol. seděli. V 18. stol. byly v držení Vražďův z Kunvaldu, pak následovali Salazar de Monte Albano a Václav Novohradský z Kolovrat. R. 1730 přikoupeny k Červ. Lhotě. (H. IV. 272.)

Hokov, ves u Kolesovic, n. s tvrzí, odkudž pocházel rod Hokovských z Hokova (1404 Racek, 1412—1413 Jindřich Hes, 1430 Dalibor, 1468 Jan, 1484 Otík, 1513—1545 Kuneš). L. 1515 k. H. Jan Štampach ze Štampachu, jehož syn Adam ho postoupil (o. 1597) Beneši Libšteinskému z Kolovrat († l. 1617). Po smrti syna tohoto Ferdinanda († 1648) prodán H. Byl v držení Volkenštejnův, pak Hubryků z Henřstorfův a v 18. st. připojen ke Kolesovicům. Z tvrze udělána (1757) veřejná kaple, která za Jozefa II. zrušena a potom rozmetána. (H. VIII. 116.)

Hol viz Holy.

Holá, lépe Holka.

Holačovice viz Holešovice.

Holákov, dvůr u Božejova; jež postoupil Jan Hrouček (1460) konšelům Pelhřimovským. Později tu seděl rod Holakovských z Proseče (1489 Mikuláš, pak Václav, l. 1575 Jan, Petr a Jakub synové jeho). Tehdáž tu byla tvrz. L. 1598 byl H. přísl. statku Božejovského. (H. IV. 188.)

Holany, městys u Lipého, r. 1359 ves farní, která patřila ke statku Milčanskému Berkův z Dubé. Později držen ke statku Rybnovskému, a když na něm Nový zámeček postaven, k tomuto. Kostel zdejší léta 1788 znova postaven. Erb: Štít modrý a v něm ze spodu stříbrná zeď ze štukové postavená. Za ní vynikají dvě čtverhrané věže, každá o dvou oknech nad sebou a končité střeše se zlatou makovicí. Mezi věžemi vyniká za hradbou strom bříza své přirozené barvy.

Holašovice viz Holešovice.

Hole, ves u Průhonic, příp. se l. 1346 jako majetek rodiny Rokycanských a přísl. statku Koloděj, odkudž vykázaný platy kl

sv. Ducha. Za husitských válek zničena a byla l. 1437 pusta. Později odprodána od Koloděj a připojena k Průhonicům L. 1508 tu byla tvrz, ale dvůr byl lidem v plat vysazen.

Holečice viz Holešice.

Holedeč, ves u Žatce, n. s tvrzí. Z vladyk zdejších příp. se l. 1318 Jindřich, Miloslav, Toman, Voch, Mířen a Mikuláš, 1362 Mířen, Mik. Liphart, Veleslav, 1399 až 1404 Přeč, 1399 Odolen, 1401 Hašek, 1404 Velislav, 1410 Oldřich, 1414—1441 Janek, 1418 Oldřich, 1434 Odolen Polák, 1454 Jan a Hlaváč bratří, 1495 Oldřich. Do l. 1527 držel H. Zikmund Čelechovec z Kralovic, pak Mikuláš Hysrle z Chodův. Ten prodal H. (1544) se strýci svými Jindřichovi st. z Údrče, od jehož potomkův Jindřicha, Viléma a Václava koupila H. obec města Žatce. Po r. 1620 sice statek ten obci zabrán, ale l. 1627 zase navrácen.

Holedeček, ves u Žatce. Ve 14. stol. býval tu farní kostel, jehož podací náleželo dílem vladýkám ve Velkém Holedči osedlým, dílem rodu Kavlencův v Žatci a vladýkám Veletickým. V 15. stol. skoupeny statky vladýčí, které tu bývaly, k Holedči a oboje prodáno l. 1579 obci Žatecké. Zbyl jedině dvorec svobodný, který obec l. 1737 od Kryštofa Sekerky z Sedčic přikoupila. Po r. 1623 sklesl kostel zdejší na filialní k Žatci. L. 1737 vyhořel, l. 1788 tu zřízena lokalie a l. 1806 fara.

Holenberg, n. hrad v Německu a léno koruny České, jež v l. 1578—1718 od kurfirstův falckých doznáváno.

Holenice, n. ves v okolí Vrchlabském, jež patřila l. 1522 ke tvrzi Vrchlabské, jsouc již vesnicí pustou.

Holenstein, n. hrad a manství koruny České v Bavorsku. Léta 1374 zastaven k Falci a v l. 1578—1714 naň léno od králův Českých přijímáno.

Holešice, Holečice i Holetice, farní ves v okr. Jirkovském, v níž byl farní kostel již l. 1360. Obyvatelé vesnice patříce ke hradu Mostskému obdrželi jisté svobody od krále Přemysla II. († 1278), jež jim l. 1331, 1484 a 1562 potvrzeny. V 15. st. byl tu také vladýčí statek s tvrzí,

na němž seděl Zvěst z H. († j. 1484). Obec král města Mostsku nabyvši panství Mostského hradu pr. H. (1604) Kašparovi star. Belvicovi z Nostvic. Po té připojeny H. ke statku Zaječickému a s ním přikoupeny l. 1651 k Eisenberku. Po roce 1623 sklesl kostel na filialní (patře k Zlatníkám); l. 1722 tu zase zřízena fara.

Holešice, dvůr u Orlika, při němž bývala tvrz a n. dvojí ves. Seděli tu 1380 Kuneš, 1407 syn jeho Mikuláš a Jan Holeška, 1429—1448 Mareš. L. 1454 držel H. Vyntř z Kadova. Jan Kovářovský z Jetřichovic postoupil H. Zdeňkovi ze Šternberka, jenž odtud (1469 atd.) sousedům škodil. Později dostaly se H. pánům ze Švamberka. L. 1505 dostaly se za díl Bohuslavovi, l. 1506 postoupeny Jindřichovi a připojeny ke Žvíkovu. (H. XI.)

Holešov, Holíšov, Holejšov, ves v okr. Vožickém, od starých dob na vladýčí statky rozdělena, které se pak na svobodství rozdrobily. Od jednoho z nich vzala si příjmení rodina Holejšovských z Slavětína, jimž l. 1559 štít propůjčen.

Holešovice, Holišovice, Holejšovice (pův. *Holišovicí*), sedmý okres měst Pražských, před tím ves, která se l. 1228 připomíná. Tehdá tu seděl vladýka Bohumil, ale ves byla ode dávna královská jako přísl. hradu Pražského. L. 1359 patřila Fránovi z rodu Rokycanských, jenž tu prodal plat Františkovi z Okoře, strýci svému, aby tento jej mohl dáti klášteru sv. Ducha. Odtud patřila téměř klášteru část vesnice. Druhou část držel l. 1408 Jan z Vrapic z rodu Benešovských. Později patřila část ke statkům nejv. purkrabství (bezpochyby ta část, která vždy při hradě Pražském zůstávala), ostatek se dostal v držení Bryknárův z Brykšteina. Od nich drženy k Libni (1595) Malé H. celé a díl Velkých H. V našem století H. rychle vzrůstaly a byvše do léta 1886 samostatnou obcí, pak se připojily k městům Pražským.

Holešovice staré, Holišovice, ves u Chroustovic, n. s tvrzí. Z vladyk zdejších známi jsou l. 1318 Štědrón, ok. l. 1390 Hynek, 1440 Buzek. Od l. 1454 držel H.

Příbek z Březovice, jehož dcera Johanka je prodala (1496) Mikuláši ml. Trčkovu z Lípy. V 16. st. drželi tu dvůr Příbkové z Otaslavic a rozdělili ves zase na díly. Jeden patřil k Březovici, na druhém postaveno nové sídlo. Tento k. l. 1616 Anna Marie Kapounova z Damsdorfu od Adama Příbka z O. Od té doby patřily H. až do r. 1663 ke zboží Zaječickému, dostaly se pak rozdělením Kapounům ze Svojkova. Později následoval Jan Kryštof z Talmberka, biskup Hradecký, po jehož smrti prodány od dědicův (1699) k panství Chroustovskému. (H. I, 113.)

Holešovice, Holašovice, Holašovice (něm. *Holschonitz*), ves v okr. Budějovském, jež se dostala r. 1292 klášteru Vyšňobrodskému a v jeho držení po potomní věky zůstávala.

Holetice viz Holešice

Holetice (staroč. *Vihostice*, *Úhostice*), ves v okr. Chomutovském, bezpochyby táž, v níž daroval král Václav nějaké statky klášteru Valdsaskému (1290). Později vyskytují se H. v držení kl. Grünhainského z části, z části jako přísl. statku Vintřovského (1447) a potom Hasišteinských z Lobkovic. Část duchovní postoupil Beneš z Veitmile zase klášteru (1479), ale král Ferdinand zastavil ji l. 1537 zase Albrechtovi Šlikovi. L. 1552 dostala se Bohusl. Felixovi z Lobkovic, od něhož ji k. l. inhart ze Štampachu. Tomuto l. 1608 dědičně doprodána a připojena k Ahníkovu, k němuž již před tím druhá část náležela.

Holetice, Holotice, ves v okresu Bochovském, n. s tvrzí, r. 1540 majetek Jana Zumra z Herstošic, jehož rod tu po celé 16. st. seděl. L. 1610 pr. Jan Jiří Zumr H. Asmanovi Štampachovi ze Štampachu na Sedčicích. Potom připojen jest statek tento (před r. 1623) k Nepomyšli.

Holetín (*dolní a horní*), ves u Hlinska, jejíž část drželi l. 1374 vladky z Seslavec, kdežto ostatek patřival k panství hradu Rychemburka. Část byla vladčím statkem s tvrzí, na němž seděli l. 1415 Jan Roubík a l. 1451—1466 Václav z H. Část n. Se-

slavskou pr. Dětleb ze Seslavec obci m. Skutče ke špitálu a vložil ji l. 1460 ve dsky zemské. Když pak Jan Zájedský vladčící statek (před r. 1500) Anežce z Chlumu prodal a tato ho odkázala synu svému Jindřichovi Štátnému z Valdšteina, patřil H. z části k Rychemburku, z části ke špitálu Skuteckému. (PA. XVI, 95.)

Holice (něm. původně *Ekleinsdorf*, lat. *Eklini villa*), město, prvotně ves s tvrzí, l. 1349 ves farní, která postoupena k biskupství Litomyšlskému. Král Jan daroval zboží Chvojenské a 4 vesnice (mezi nimi i H.) Pertoltovi Jindřichovi a Janovi z Lipého (1336). Později dostal se statek ten v držení pánův ze Šternberka, jichž jedna větev zvala se odtud Holickými. Předek jich Jan (1358—1376) držel H. ještě ke Chvojně; když pak došlo k dělení, drželi H. samotné synové Smil (1375 až 1390) a Oldřich (1384—1387) a potom Oldřich jinač Vladislav (1390—1394), syn Oldřichův. Když pak se synové Vladislavovi dělili, zůstal Smil (1408 a t. d.) na Holicích, kdežto bratr jeho Aleš († 1455) vešel záhy v držení velkých statkův. Kdy a komu H. od Šternberkův prodány, není známo. L. 1493 držel je Neptalim z Frymburka, který zdejší obec hojně obdařil. Nástupce jeho Hynek Bradlecký z Mučkova pr. (1507) tvrz, dvůr a městečko H. s přísl. Vilémovi z Pernšteina, od které doby patřily k panství Pardubskému. Od pánů z Pernšteina obdrželi H. čti vzácné svobody, které však ohněm zkaženy. Neb l. 1643 Švédové město vytloukli a vypálili a léta 1679 zase skrze oheň velikou škodu utrpělo. (L. 1642 začínají se matriky.) Ochuzené obci pomohl císař Leopold II., povoliv trhy výroční a téhodní. Léta 1680 shořely na dobro obecní pivovar a mlýn a již neobnoveny. L. 1738 postaven nový kostel, l. 1758 zase část H. skrze vojsko pruské vypálena. Za to dostali H. čti obdarování, aby každý čtvrtěk trh na přízi drželi. L. 1850 staly se H. sídlem zeměpanských úřadův. (PA. X. 302, M. VI. 87.)

Holice, vrch za Vimperkem (u Ferchenhaidu, 1531).

Holicko, ves pustá, která se l. 1599 na panství Benátském přip. Tak jméno-

vána pustina, avšak ves se jmenovala bezpochyby Holice.

Holín viz Holyně.

Holíšov, Holejšov, Holeyšovy, farní ves v okr. Stodském, která se připomíná r. 1272 a patřivata klášteru Chotěšovskému. Kostel farní přip. se ve 14. st. a podání jeho náleželo proboštům Chotěšovským. Po r. 1420 odcizen byv H. dostal se v držení osob světských, patřil v 16. st. k panství zámku Týna Horšovského a navrácen klášteru (jak se zdá) teprve r. 1623. V 30l. válce H. od nepřátel vypleněn, fara zbořena a kostel byl fil. k Touškovu. L. 1745 zase zřízena fara a kostel opraven.

Holíšovice viz Holešovice.

Holka (t. j. *malá Hole*), n. ves v okolí Rataj nad Sázavou, která se přip. l. 1528 jako ves pustá a přísl. panství Ratajského.

Holkov, ves u Velešína, n. s tvrzí, původě Holkovcův z Holkova, z jichž rodu tu seděli l. 1378—1413 Matěj neb Mach, 1425 synové jeho Bušek a Mikuláš, 1452 Jan, 1469—1513 Matěj, na němž rod tento přestal. Od něho koupil H. (asi 1513) Jiřík Kunaš z Machovic († 1555), jehož rod (1569—1580 Jan, 1593 Bohuslav, 1628 Jan Chval) tu přes století seděl. L. 1640 pr. H. pro dluhy Marjaně Kofenské z Něšova a l. 1643 M. Maximilianě Častolárové z Machovic (zemř. l. 1683). Pravnukové této z rodu Řepických následovali potom a l. 1757 dostal se H. kl. Korunskému, s nímž připojen ke Krumlovu. (H. III. 95.)

Hollin viz Holyně.

Holohlavy (pův. *Holohlavi*), farní ves u Jaroměře, l. 1318 majetek Půty z Pardubic, Jana a Miroslava z H. L. 1365 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo vladkám zdejší, Černožickým a Časlavským. Viadyky Olkmar († j. 1365), Beneš a Jan, synové jeho, Matěj Hrachovec (1380 až 1407) a Otmar (1395—1415) byli předky Otmarův z Holohlav. L. 1425 dobyli H. husité a kněze Sovu prakem do povětří vrhli. V držení následovali Jan (zemř. již 1438) a syn jeho Otmar. Před r. 1495 připojeni H. ke zboží Smiřickému. V 16. st. zřídila tu vrchnost špitál. L. 1584 kostel

znova postaven, l. 1645 leželi tu Švédové. (H. II. 241.)

Holonohy (pův. *Holonow*), n. ves nad mlýnem Kalousovým u Nenačovic, jež se připomíná poprvé v základním listu kl. Strahovského (1143), který tu měl ještě 1410 úroky. (L. 1515 potvrzena mu ves pustá Holonow.) Ostatek patřil Franovi z Žatce, od l. 1357 Jordanovi Rechcerovi a darován od cís. Karla k universitě. Nynější mlýn Kalousův náležel kapitule Pražské až do l. 1421 a později zase. (PA. X. 333.)

Holostřevy (nikoliv -střeby, původně *Holočřevi*), farní ves v okr. Stříbrském, jež patřila od r. 1186 kláš. Kladrubskému. Fara tu byla ve 14. a 15. stol. Jan opat zastavil H. (1455) jistým sousedům Stříbrským; léta 1476 vyplatil je Bohuslav ze Švamberka a držel potom k Boru. Tak to bylo po celé 16. st. Později byly v držení Širntyngárův a když těmto l. 1622 statky vzaty, zase kl. Kladrubskému navráceny.

Holotice viz Holetice.

Holoubkov, ves v okr. Zbirožském, jež se přip. l. 1380. Patřila tehď pánům z Rožemberka a držena buď k Vildšteínu neb ke Strašicům. V 15. st. spustl H. a ač patřil k panství zámku Zbiroha, nikde se v jeho zápisech nepřip. (teprve l. 1652 jako pustá ves). Později vystavěna v těch místech nová ves, jež v našem století skrze průmyslné závody velice vzrostla.

Holousy (pův. *Holouši*, staroč. i *Holúsy*), ves v okr. Slanském, kteráž patřila r. 1228 klášteru Svatojirskému, avšak část byla vладыčí. (L. 1405 pr. tu Petr z H. plat na stavbu kostela Pražského.) Císař Zikmund zapsal H. (1437) Janovi Nešporovi, který je držel ke Vrapicům. L. 1544 držel je Daniel Tatous z Vraního, od něhož je vyplatil Zikmund z Údrče. L. 1590 byly H. pustý. V 17. st. připojeni k Buštěhradu.

Holovousy (pův. *Holouši*), ves v okr. Hořickém, která byla již r. 1260 sídlem vладыčím Miroslavovým. Z vладыk jsou známi 1390 Pešík Hubart, 1403 Hynek a Jan Rezkové, 1433 Jan Hubart, 1448 Prokop a Otík. Těchto potomci zvali se

Holovouskými z Holovous. V 16. st. seděli tu Karlíkové z Nežetic (Jan † c. 1540, Mikuláš starší † 1552, Karel † j. 1574, Václav † j. 1594). L. 1594 k. H. Albr. Vladislav Smiřický ze Smiřic a drženy odtud k Hořicům až do l. 1629. Tehdá dány v léno Frydlantské Elišce Stošové ze Stropčic, po níž následoval syn Ota Jindřich Stoš z Kounic († j. 1649) a jeho sestry. Skrze ně dostaly se v držení rodiny des Carmes, v l. 1695—1728 byly v držení Libšteinských z Kolovrat. Potom následovala rodina Lamotte de Frintropp, od l. 1786 Leveneurové z Grünvaldu a za naši paměti Sosnovcové z Vlkanova. (H. V. 328.)

Holovousy, ves u Kožlan, n. vладыčí sídlo, l. 1388—1406 Oldřicha z H., jehož dcera Markéta pr. H. 1447—1449 Dobeši z Modřejovic a Bohuslavovi z Chlumu. Odtud drženy k Dolanům. Okolo l. 1540 držel je Petr Šatný z Brodce. Po něm byly rozděleny na dva statky, z nichž jeden se dostal l. 1546 Lažanským k Dubňanům, později ke Chříči, druhý Krakovským z Kolovrat. Tento pr. l. 1630 Adamovi Jindř. Týřovskému z Enzidle a připojen také ke Chříči. (PA. VI. 232.)

Holubí dvůr, n. vладыčké sedění v okolí Česk. Dubu, jehož držitel Mikuláš obdařil komendu Dubskou (1415) platem ve Bzí.

Holubice (pův. *Holubič*), ves u Kralup n. V., která se přip. r. 1204. Tehdá patřily H. kapitole Pražské a jen část zůstala králi, který ji t. r. také kapitole daroval. V l. 1224—1225 oltář zdejšího kostela prastarého skrze biskupa Pelhříma posvěcen. Tehdá a potom byl tu kostel farní, jehož podací náleželo těm kanovníkům, kteří tu měli své hospodářství. Václav IV. zastavil H. (1416) Vokovi z Valdšteina, jenž je zapsal l. 1423 manželce své Elišce z Úhlišt. Od této dostal H. druhý manžel její Mikuláš z Kněževsi (1429). Později se dostaly H. v držení Staršího města Pražského. L. 1547 mu odňaty a l. 1548 prodány Floryanovi Gryspekovi z Gryspachu, od něhož připojeny k Nelahozevsi. V 17. st. zanikla tu fara a kostel přifařen k Mincům. (PA. VII. 415, M. XVI. 49.)

Holubín, n. ves u Stochova, jež patřila l. 1330 ke zboží Stochovskému. Později se nepřipomíná.

Holubín, Holubíno, ves u Mar. Lázní, jež se přip. l. 1273 jako majetek kl. Teplského. Léta 1530 zastavena sice od krále Hanušovi Pluhovi z Rabšteina, ale později zase ke klášteřu připojena.

Holušice (obecně *Houšice*, špatně *Holušice*), ves u Uhlířských Janovic, n. s tvrzí. L. 1534—1547 držel tento statek Martin Mareš z Holušic, od něhož jej k Václav Hlaváč z Vojenic. Tento pr. H. l. 1549 Janovi Čejkovi z Olbramovic, jenž je připojil ke Kácovu. Kromě toho byla tu dvoje svobodství a jeden dvorec patřival k Zruči, od níž l. 1542 přikoupen ke Kácovu. (MB. XII. 94.)

Holušice, ves u Sedlce na Blatensku, n. vладыčí sídlo (1450 Jan Příbram, 1460 Jan Sedívek), prvotně (1336) přísl. hradu Strakonice. L. 1545 přikoupena ke statku Sedleckému od Ctibora Dívčického ze Sudoměře.

Holy, Hole, Hol, ves v okr. Smíchovském, starodávny majetek kl. Břevnovského. Asi ok. l. 1224 byla založena a od krále Přemysla Hole pojmenována. Léta 1320 pronajata Petrovi Košíkovi z Hrádku na 15 let. Císař Zikmund zastavil ji l. 1436 Václavovi Cardovi z Petrovic a od té doby ji držel vždy ten, který byl pánem hradu Ústku. L. 1528 byla ves H. pusta. L. 1574 ji král Maximilian Sezimům z Ústí dědičně prodal. Ihned potom odprodána Janovi ml. Bořítovi z Martinic k zámku Okoři. Později dostala se pustina tato k Tuchoměřicům a znova osazena.

Holyně, Holín (pův. *na Holyni*), ves v okr. Zbraslavském, jež se přip. r. 1088 v zákl. listu Vyšehradském a od r. 1253 jako majetek křižovníkův s červenou hvězdou, v jehož držení nepřetržitě až do r. 1850 zůstávala.

Holyně (lépe než *Holín*, něm. *Hollin*), ves v okr. Stříbrském, která patřila l. 1379 ke zboží Svojsínskému a při něm nepřetržitě zůstávala.

Homberk (prv. *Hohenberg*), n. hrad na vysoké skále u Vísky v okolí Mirošova.

Držitelem jeho býval Jan z H., jehož pečet se našla u sv. Dobrotivé. Měl čtyři syny Jaroslava, Bleha, Ješka a Jířika (1368 atd.), z nichž každý měl čtvrtinu. L. 1407 obležen H. skrze vojsko král., poněvadž se odtud loupeže dály. Bleh měl syna Sezimu (1395) a Jaroslav syny Jaroslava († j. 1410) a Jana Hájka. Po onom byl syn Heřman, z tohoto synové Zbyněk (1422) a Jan. O dědictví po nich byly l. 1454 spory, aniž jest známo, komu se H. dostal. V 15. st. spustl a přivtělen k Rožmitálu; později od něho oddělen a patřil k Mirošovu. Potomci Jana Hájka nazývali se po něm Humberky z Homberka.

Homburg, město a n. lantkrabství v král. Pruském, jež l. 1388 s podřízenými many bylo přisl. koruny České. Od té doby až do l. 1501 léno naň od lantkrabí Hesských přijímáno.

Homile viz Homyle.

Homole, veska v okresu Kosteleckém s filial. kostelem Bolestné m. b. Prvotně tu byl holý chlum řeč. H. aneb Chlumek, na němž v l. 1692—1696 Terezie Eleonora vdova z Ugarte roz. ze Žďáru kostelík postavila a při něm školu založila. Pozdější držitelé Borovnice učinili k němu rozličná nadání a lid okolní navykl si sem putovati. L. 1740 věž kostelní prudkým větrem vyvrácena, l. 1864 kostel vyhořel. (L. K. 273.)

Homole, n. tvrz u Petroviček v okolí Polickém na lesnaté hoře. Okolí jeho získal kl. Břevnovský l. 1341. Popluží na Homoli příp. se l. 1395 a l. 1404 najal si je Bavor z Hustiřan. Asi tehda tu stála při něm tvrz. Později se nepřipomíná. (H. V. 63.)

Homole, hájnice u Koutů v okr. Ledeckém, n. ves aneb dvorec vladyčí, který se příp. l. 1385, byv před tím majetkem Mikše z Bohdanče.

Homole, Homoly, farní ves v okresu Litoměřickém, jmenovala se prvotně Hribojedy neb Řibojedy a vyskytuje se od l. 1407 jako přisl. zboží Liběšického. Když toto l. 1575 rozděleno, dostala se H. Jaroslavovi z Vřesovic. Od té doby patřila ke statku Vel. Újezdu. L. 1724 založena tu kaple, při níž zřízena l. 1786 lokalie.

L. 1787 založen tu nový kostel. V 19. st. proměnila se lokalie ve faru.

Homole (něm. i *Landfried*), n. hrad za Náchodem v hrabství Kladském, který s okolím přímo ke král. Českému patřival. Prvotní hranice šla totiž po předělu vod za Levínem. Ve 14. st. držel jej rod vladyk z Panovic, avšak na poč. 15. st. získal jej Jindřich Lefl z Lažan a držel k panství Náchodskému. S ním se dostala H. v držení rodu Kunštatského a poněvadž Jiří Poděbradský kromě Náchoda i hrabství Kladské měl, držena k tomuto.

Homyle, Homile, Homole, ves u Nechanic, patřivala až do 16. st. ke statku Boharynskému, ač tu v 15. st. přece nějaký zemanský statek býval. Po r. 1569 dostal ji za díl Vilém Jestřibský z Ryzemburka († 1614) a postavil tu tvrz. Následovali po něm synovci Karel a Albrecht. Tomuto H l. 1623 vzata, ale na byl jí zase l. 1641 (mezi tím patřila ke Chlumci). Syn jeho Jan Bernart prodal ji (1662) Kateřině Hedvice Šultové z Borovnice, od níž přikoupena l. 1666 ke Chlumci. Náležela potom ke Kratonohám a později zase k Boharyni. (H. V. 340.)

Honbice (rci *Hombice*, ale nepiš), ves u Týnce Hrochova, jež se příp. již r. 1244 jako sídlo vladyčí Hoška a syna jeho Bavora a l. 1318 Bavora a Zvěsta. R. 1349 byla tu fara, která postoupena k biskupství Litomyšlskému. Z H. pocházel rod Horynův a Ořechovských z Honbic (1415 Václav, 1453 Jan a Jan Horyna atd.). L. 1464 seděl tu Bohuněk. Ku konci 15. st. držel H. Jan Makovský z Potšteina (1498) a po něm Příběk z Otoslavíc († 1514). Po něm drželi H. synové Jiřík a Petr (1541), pak Jan a Adam, synové Jiříkovi. Adam, dostav je l. 1568 na díl, k Holejšovic, k nimž H. připojil. V 17. st. byl kostel zdejší filialním k Trojovicům. Později patřila část H. k Nabočanům (od l. 1716 k Nasevrkám), druhá dostala se ke Chroustovicům a od nich k Přestavlkům. (H. I. 219, M. VIII. 94.)

Honezovice, Honezovice (pův. *Gonezovici*, něm. *Honositz*), ves u Stodů, n. s tvrzí. Část této vsi daroval kn. Vladislav (1115) kl. Kladrubskému, jiná část

s tvrzí a dvěma dvory dostala se za neznámé doby k arcijáhenství Horšovskému. Na této seděli zemané (1370 Harant, 1398 Oldřich a j.). Císař Zikmund zastavil H. Oldřichovi Všerubci z Slavic (1420?), později je měl pp. z Volfšteina. V 15. st. byl tu nápravní dvůr, jenž nabyt později kl. Kladrubský. Jan ml. z Lobkovic vyplatil H. (1545) od držitelův zápisných a připojil je k Horš. Týnu. (H. IX.)

Honice, Hojnice, ves u Strašecího, přip. se l. 1330, kdež část její se dostala klášt. sv. Maří Majdalény a od něho Kunrátovi Junošovu, kdežto druhá část patřila léta 1339 ke král. kapli Všech Svátých. Na oně seděli l. 1343 Remunt, l. 1410 Přeč Radlice, l. 1415 Jan Trestka, l. 1423 Zikmund Dubšic. Později počítány H. za přísl. kláštera sv. Maří Majdalény. V 16. st. byly H. přísl. panství Smečanského, byvše pánům za neznámé doby dědičně prodány.

Honositz viz Honezovice.

Honštejn (pův. a něm. *Hohenstein*), hrad a město v Sasích, jenž býval přísl. Čech a v 15. st. od nich odtržen. (Viz následující.)

Honšteinské panství, severozápadní končina království Českého, jejíž dělení a odtržení způsobilo nynější hranice výběžku Šluknovského. Prvotně patřilo k zemi Milčanův neb Milečku a na vých. břehu Labe u Perna se hranice Čech, Nišska a Milečka stýkaly. Krajina okolo Honšteina, Šluknova a Hanšpachu byla ještě ve 13. st. málo vzdělána a dostala se tehda s purkrahstvím Žitavským (ač toto k Čechám a ona k Lužici patřila) v držení pana Častolova (1216—1253), po němž ji držel syn jeho Jindřich (1249—1309). Za synův tohoto přišlo k dělení, při čemž se dostal Lípý se Šluknovskem a Honšteinskem a j. v držení druhého syna Jindřicha neb Hynka Berky z Dubé († 1348). Za synův jeho opětovalo se zase dělení, tak že Hynek (1337—1381) dostal Honšteinsko a Šluknovsko s Lípým a bratr jeho ostatní statky v Čechách. Hynek v krajině, kterou teprve vzdělával, založil hrad Honštejn, jež (1353) od císaře Karla v léno přijal. Tak tedy část ta přidána k Čechám a hranice Čech šla

pak vedle potoka Kotlavského a okolo Perna a odtud v oblouku až severně od Šluknova. Za synův jeho stalo se zase rozdělení na díl Lipský a Honšteinský. Hynek Honšteinský měl pět synův, mezi než H. a příležíci statky děleny. Jindřich obdržel polovici hradu H-a s kusem země od nynějších hranic u Děčína až k Vysokým horám za Novým městem nad Policí. Bratr jeho Hynek mladší obdržel druhou polovici hradu, tříšlo země po pravém břehu Labském až k Šandovu a Rumburk. Onen založil si na svém díle hrad Vildštejn (přip. se do r. 1430). Panství toto převzal od něho bratr Hynek, postoupiv mu za to Kamenici Českou a držel zase celé panství Honšteinské, o něž však dělit se musel s Benešem, Hynkem a Albrechtem, syny bratra svého Beneše. Tedy si vzal Hynek hrad H. celý s pozdějším jeho přísl. v Sasích, polovici Šluknova s vesnicemi některými v okolí neb větší část nynějšího výběžku Šluknovského; dotčení tři bratři dostali hrad Vildštejn s celým panstvím k němu patřícím s obojím Einsiedlem a snad i pozdější statek Hanšpach a některou příslušnost u Šluknova. L. 1443 koupili Bedřich a Vilém, knížata Saská, Honštejn hrad s veškerým příslušenstvím od Hynka staršího Berky a tak se dostali i v držení větší části země Šluknovské. Potom koupil kníže Bedřich (1451) panství Vildšteinské od Albrechta, ale tak, že mu dal na místě peněz polovici městečka Šluknova, polovici vsi Kaiserswalde, vsi Zeidler, Nixdorf, Wolmsdorf a jisté many. Poněvadž Albrecht také druhý díl Šluknova, jakož i obojí Einsiedl, kterého neprodal, dědičně již držel, měl nyní i celý nynější výběžek Šluknovský, a hranice Čech šly tak, jak nyní jdou.

Hony, n. Lhota (*Hutberg*), ves v okr. Broumovském, jež povstala na klášterství Břevnovském. V urbáři l. 1406 se nepřipomíná, i zdá se, že povstala teprve v 16. st.

Hora Andělská a t. d. viz Andělská hora a t. d.

Hora sv. Kateřiny, Hory sv. Kateřiny, město, děkuje svůj vznik Šebestiánovi z Veitmile. Týž tu v gruntech svých, k Borku patřících vyzdvihl hory měděné

při nichž se lidé osazovali. Král Ferdinand osadu tu povýšil na městečko a erbem a městskými právy obdařil. **H.** patřila ku panství Boreckému. Kryštof z Karlovic koupiv Borek (1554) daroval sousedům lesy a polnosti. Když l. 1577 Borek odprodal, pustil **H.** Mikuláši Fictumovi z Ekštetu. Po něm ji držel s 3 vesnicemi Jiřík z Karlovic a ten ji prodal (1582) Bohuslavovi Felixovi Hasišteinskému z Lobkovic, tak že tím zase k Borku připojena. Bohuslav Jáchym udělil městečku nové výsady. Když panství Borecké l. 1594 král. komoře připadlo, potvrdil císař Rudolf II. (1597) svobody městečka, ale prodal Borek zase. Městečko tím hynulo na živnostech, poněvadž souded byli od vrchnosti utiskováni; válkami pak následujícími bída rostla. Městečko a okolí bylo v 16. st. luteránské, jak svědčí matriky dosud dochované; o obrácení soudedův dobyl si zásluh P. Bedř. Hunecken, jezovita koleje Chomutovské, jenž tu v letech 1628—1648 působil. Táž kolej obdržela i právo podací nad kostelem a držela je až do zrušení (1773). Kostel byv napřed filiálním k Boleboři, opatřen l. 1690 farou a l. 1786 znova postaven. Výsady městské potvrzeny od císařův a králův v l. 1612, 1652, 1669, 1785 a 1794. Dolování na stříbro přes útrapy vojenské v 17. st. a odtud pocházející bídu ještě v 18. st. bylo dosti výnosné, ale čím dále, tím více těžku ubývalo. Erb od krále Ferdinanda I. propůjčen byl půl štítu blankytného na vrchní straně a v něm obraz sv. Kateřiny s mečem a dva žernovy mlynářské bílé, polovice štítu dolejší (červená) a v něm půl (stříbr.) kola s břitvami. Nad štítem helm s příkryvadly modrými a bílými a půl kola s břitvami. Nyní jest erb podobný totiž: štít ze spodu červený se stříbrným cílým kolem, od vrchu zlatý s obrazem sv. Kateřiny v zeleném rouše. V pravém a levém rohu štítu jsou červené štítky, na onom dvě havířská kladiva, na tomto stříbrný žernov. Nad štítem helm s příkryvadly červenými a bílými a nad ním půl kola s břitvami (t. j. ostrými palci).

Hora sv. Václava, sv. Václav na hrubích, farní ves za Ronšperkem zalo-

žena prvotně jako kostelec neb opevněný kostel sv. Václava, který se r. 1359 přip. jako farní. **H.** patřovala arcibiskupům ku panství Týna Horšova. R. 1430 držel ji mocně Bohuše z Tosnovic. Později se dostala v moc pánův z Ronšperka a na-
posled držena ke hradu Heršteínu. Jan ml. z Lobkovic vyplatil l. 1545 »kostel sv. Václava na hrubích« od pp. ze Švamberka a připojil jej zase k panství Týnskému. Až do l. 1785 zpravovali kostel kněží Pivoňského kláštera.

Hořákov, ves u Čachrova, l. 1379 na tři vladyčí statky (Božtěcha, Haška a Přecha) rozdělená; l. 1384 seděl tu Petr z H. Dvůr tento vladyčí zůstal napořád statkem dskami zemskými se řídícím, kdežto ves připojena ke statku Kolineckému a při něm do léta 1838 zůstávala.

Hořany (přv. *Hořaně*), ves u Č. Brodu, starodávné dědictví proboštství u sv. Apolináře. Opat kláš. Ostrovského postoupil tu dvoru Janovi z Korkyně (1419). Císař Zikmund zapsal **H.** Jiříkovi z Kunštátu a z Poděbrad, od kteréž doby patřily k panství Poděbradskému. Později nabyli jich Jaroslav ze Šelmerka a od něho před r. 1531 obec Starého města Pražského. Tato ztratila **H.** l. 1547 a prodány l. 1561 Jaroslavovi Smiřickému ze Smiřic, jenž je připojil k Č. Kostelci.

Hořany, ves u Kutné hory, přip. se l. 1299, kdež kl. Sedlecký a Markvart Šik z Kutné hory na ně majestát krále Václava obdrželi. Šikovi synové Albert a Kuna tu v l. 1303—1309 seděli. Práva ta l. 1337 potvrzena. Dvůr zdejší držel l. 1438 Mikuláš z H. Ves dostala se pak z části v držení obce Kutnohorské, z části patřila l. 1538 ke statku Libenickému. Kutnohorští majíce potom celou ves kromě jednoho osedlého, přikoupili léta 1644 dvůr svobodný v **H.** od Jana Oldřicha Kalousa spolususeda.

Hořany, ves u Opočna v okr. Lounském, n. s tvrzí, n. vladyčí statek, kterýž drželi l. 1316 Dalibor z Kozojed, Mikuláš Pašek a Zdeslav z H., léta 1391—1408 Martin Šram, léta 1408—1414 Jan z Tu. Menší část držel l. 1450 Václav z H. chořic větší pr l. 1454 Sulek z Vlasti-

slavě Janovi Škubele z Jimlína. Po něm následovala l. 1461 manželka Kateřina z Uherska. Okolo l. 1530 koupil Děpolt z Lobkovic ves H od Kateřiny z Kozojed, manželky n. Smila Razického ze Vchynic. Od potomkův Děpoltových připojeny ku Lipnu, když toto l. 1582 koupili.

Hořany, ves u Mostu, n. manství ke hradu Mostskému, kteréž drželi v 16. st. Sataněřové z Drahanic. Vrchnost manská stala se l. 1585 dědičnou v rodě Lobkovském, pak manové osvobození a H. dostaly se v držení Jindřicha z Pisnice, jenž je prodal (1595) obci král. města Mostu. Od této k. je (1600) Markéta Hochauzerova a syn její Jan Václav. Polovice obou k. od mateře a dědicův synových l. 1624 Jiří Schön z Schönek, po jehož smrti spadly H na krále. V 18. stol. byly v držení Zessnerův ze Spitzenberka, pak (l. 1773) Glaserův z Glasersberka a v 19. st. rodiny v. Ottililienfeld.

Hořapy, n. ves buď v bývalém kraji Boleslavském aneb Bydžovském.

Horažďovice (druhdy i *Horaždějovice*, po starém způsobu kancelářském *Haranicz, Horawicz*), město, které založeno bylo ve 13. st. (před r. 1279) skrze pány ze Strakoníc a l. 1293 od krále Václava vyňato bylo z moci úřadů krajských, tak že na roveň postaveno městům král. Bavor ze Strakoníc († 1317) daroval kostelu zdejšímu sv. Petra, kterýž skrze předky byl vyzdvižen a křižovníkům Svatomářským odevzdán, l. 1298 les Babiny. Král Rudolfa l. 1306 voleného neuznával, pročež tento vytáhl proti němu a jiným protivníkům a město H. (patrně již opevněné) oblehl. Avšak tu se král rozstouav zeměl ještě v mladých letech (1307). Po Bavorovi následoval bratr Vilém, který statek kostela zdejšího potvrdil (1318) a rozhojnil. L. 1330 založen jest od Jetřicha mečiře špitál. H. patřily pak k panství hradu Prachně po r. 1315 nad nimi postaveného až do vymření Bavorův. Poslední z nich Břeněk protivil se králi Václavovi, pročež kázal král Václav IV. město H. oblehnouti. Stříleno na ně z velikého děla, ale není známo, jestli bylo dobyto. Ná-

stupcem jeho byl (l. 1409 již) Jan starší z Hradce. Když začaly války husitské, vzepřeli se H-ští své vrchnosti a přidali se dobrovolně k bratrstvu Táboorskému, jemuž byli pro opevnění svého města dobrou záštitou. Když l. 1434 velký zástup Táborů u H. poražen byl od lidu Menharta z Hradce, poddali se H-ští tomuto svému pánu dědičnému. Po r. 1437 zmáhal se blahobyt v městě, že i statky pozemské kupovati mohli. Ok. l. 1458 vyšly H. z držení pánův Hradeckých a dostaly se v držení Jana a Racka bratří z Kocova. K prosbě Rackově potvrdil král Jiří svobody města a udělil mu výroční trh Havelský (1463). Od Racka bezpochyby tvrz na místě nynějšího zámku postavena. Protože Racek mír rušil, obležen jest na H. skrze jisté pány a vojsko městské (1477). Po dlouhém obléhání, při němž měšťané pánu svému vzácnou věrnost zachovali, vymořeno město hladem, tak že se poddalo. (Za vzácnou věrnost dostalo město od krále 1502 právo pečetiti červeným voskem.) Páni dobyvše města náklady svoje hradili z prodeje panství, jež se dostalo potom v držení Páty z Ryžemberka. Tento potvrdil a rozšířil (1497, 1503) svobody města, stavěl klášter a nadal a postavil kostel klášterský, v němž († 1504) pohřben. Synové jeho dokonali stavbu kláštera a rozdělili se tak, že Břetislav měl jednu polovici H. a Jindřich druhou. (Před tím nějaký čas držel H. Zdeněk I. ev z Rožmitála.)

Po smrti Jindřichově († 1551) rozdělili se o polovici jeho tři synové Jan, Václav a Michal, tak že každý měl šestinu města; avšak Václav podělil po bratřích a přikoupil léta 1561 polovici Břetislavovu (1561). Tento pak krátce před smrtí se synovcem práva města (zejména vaření piva) slavně potvrdil. Avšak Václav a Michal potom obec utiskovali, tak že po mnohých ústřích ke smlouvě došlo (1570) z poručení císaře samého. Václav pak 1578 a 1587 svobody obce potvrdil a u císaře (1586) majestát na clo a mýto vyprosil († 1587). Syn jeho Karel zase sousedy utiskoval, v právech zkracoval a dědiny jim bral. V té příčině byla učiněna

smlouva l. 1589 († 1593). L. 1598 postaven kostel sv. Jana Křt. Po Karlovi držel H. strýc Děpolt († 1616), jehožto syn Ferdinand Karel po bitvě Bělohorské ujel a u města Amiens zahynul (1622). L. 1619 dobyty H. od císařských, vydrancovány a vypáleny. L. 1620 dne 3. října opanovány od nich po druhé. Panství zabrané prodáno l. 1622 Adamovi ze Šternberka († 1623), jehož vdova sousedy obracela na katol. víru. (Do l. 1676 se to úplně nepovedlo.) Svobody zabrány obci, která za navrácení (1638) 1000 zl. podávala. Frant. Matyáš, syn Adamův, potvrdil svobody obce l. 1647. Syn jeho Václav Vojtěch zavedl v obci dobrý řád a vyprosil na císaři třetí výroční a téhodní trhy. L. 1666 dostal H. na svůj díl Ignác Karel nejml. bratr, ale prodal je l. 1676 Václavovi Vojtěchovi, jenž obci zase svobody potvrdil. Týž postavil nový zámek a dal tu vítězství nad Mongoly u Olomouce vymalovati (okolo l. 1690). L. 1689 město vyhořelo. Dědičkou Václavovou († 1708) byla manželka Klára Bernardina z Malcánu († 1719). L. 1721 k. H. Eleonora z Mansfeldu, po níž následoval l. 1748 syn Jindřich. Od něho k. H. (1755) Marie Karolina kn. Löwenstein-Wertheim († l. 1765), po níž manžel Karel Tomáš a po něm druhá manželka jeho Marie Jozefa následovala. Skrze tuto dostaly se H. do rodu Rumerskirchů. Od nich koupil H. l. 1834 kníže Rudolf Vchynský ze Vchynic, jehož rodu panství dosud náleží. L. 1790 povýšena jest fara na děkanství. Léta 1814 zrušen zdejší klášter, ale l. 1854 zase odevzdán školním sestřám. L. 1850 staly se H. sídlem zeměpanských úřadův. V H. narodili se Tomáš Budecius, opat Zbraslavský, a V. Herites, probošt kost. Praž. Erb: Štít modrý a u jeho zpodu vrch skalnatý, na němž stojí dvě stříbrné věže, každá s jedním oknem a cimbuřím beze střechy a červ. štítkem, na němž jest zavinutá střela (má býti prostá střela pp. ze Strakoníc). Mezi cimbuřímí věží jest zlatá hvězda o šesti špicích. (H. XI.)

Horčabsko (vlastně *Hořičabsko*, *Hořečabsko*), ves u Tochovic, příp. se l. 1313. Král Jan daroval ji t. r. klášť. Ostrov-

skému, jenž ji ke zboží svému Tochovskému připojil.

Horčice, lépe Horšice.

Horec (něm. *Hurz*), ves u Bezdruzic, jež bývala přísl. Hradu Gutšteina.

Hořehledy viz Ofehledy.

Hořekovice viz Hořikovice.

Hořelice (původně *Gorčluc*), farní ves v okr. Unhošťském, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. Léta 1356 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo abatyšším. V 15. stol. seděli v H. Lauferové z H. Císař Zikmund zastavil H. Jeronymovi, Janovi a Buškovi bratřím z Čechelic, od nichž a potomkův jich držena k zápis. vesnicím kl. Ostrovského. L. 1607 prodána dědičně Zikmundovi Měsíčkovi z Vyškova, jehož nástupce Bořivoj ji prodal (1612) Kateřině Zapské z Chlumu. Asi tehdy tu postavena tvrz. Od dcer Kateřininých k. H. Ondřej Erl z Erlšteina. Po něm následoval rod Karvinských z Karvína. Kostel zdejší od r. 1623 filiální k Železné opraven l. 1697 a l. 1698 při něm fara zřízena. L. 1730 koupil H. od bratří Karvinských Karel Jáchym hrabě Breda a připojil ji ke zboží Tochlovskému. (H. VIII. 285, MU. 146.)

Hořeměřice, Hořoměřice, ves v okr. Smíchovském, starodávné přísl. kl. Strahovského (zejména l. 1406). Císař Zikmund zapsal (1436) polovici Bartošovi z Drahenic a polovici Jakubovi z Řitky. Klášteru podařilo se později ves vyplatiti a potvrzena mu l. 1515 od krále Vladislava. Asi l. 1560 odcizeny H. zase od kláštera, ale l. 1598 opět vyplaceny.

Hořemyslice, Hořomyslice, ves v okr. Plzeňském, dříve na několik vladých statků rozdělená, na nichž seděli v l. 1367—1379 Amcha a Lipolt, léta 1379 také Drslav, l. 1414 Jan. l. 1446 držel H. s tvrzí Johánek z Nové Plzně, po němž je měl (1454) Jan Muchek z Bukova. Potomek jeho Jan seděl tu okolo l. 1543 a potom dědili je synové, z nichž Adam je ujal. Týž prodal tvrz H. s přísl. (1563) obci kr. města Plzně. V 17. st. tu zřizovány železné hutě.

Hořelec, ves v okr. Bilinském, po níž se psali r. 1251 Jeniš a Petrác bratří z H.

l. 1409 patřila z části Jindřichovi z Chodžova, z části Martinovi z Kystré. Později dostal se v držení kr. města Loun, jež o něj přišlo; l. 1550 prodán Ladislavovi z Lobkovic. V 17. st. náležel H. k Libčevsi.

Hořenice (nikoliv *Hořenec*), ves u Údlic, ode dávná sídlo vладыčů, na němž seděli l. 1327 Štěpán, František, Bech, pak Hodislav († j. 1384), Macek (1384), 1398 až 1419 Štěpán ze Všechlap. L. 1454 byly o H. spory; zdá se, že je opanovali Oldřich a Zikmund bratři Šeptáči ze Všechlap. Potomci jich Bedřich a Vilém br. Hylprantové pr. tvrz H. (1535) Štastnému Šmohařovi z Rochova. Potomku jeho Joštovi H. l. 1623 zabrány a Jaroslavovi Bořitovi z Martinic prodány. Později náležely k Ličkovu (rodině v. d. Wahl) a pak připojeny k Borku.

Hořenice, ves u Kadaně, náležela z části pod šos města Kadaně. Čtyři chalupy dostaly se Strojetickým a drženy pak k Novému Sedlu; ty l. 1623 zabrány a postoupeny Augustinu Šmidovi ze Šmidbachu. Dvůr šosovní dostal se k vладыčů části, kterou držel Jan Šanovec z Šanova († 1605). Tehdá tu byla tvrz. H. se dostaly potom Janovi Reichartovi ze Štampachu, jehož syn Zdeslav měl také Poláky a oboje l. 1629 prodal. H. pak od Polák neodloučeny.

Hořeněves, Hořeňoves viz Hořiněves.

Hořepná viz Hořipný.

Hořepník (původně *Hořupník*), město, prvotně vладыčí statek, který držel l. 1252 Bedřich. Nástupce jeho Sezema držel polovici městečka (držitel druhé není znám) a hrad, který stál v Konipasu jinak v Březině. Týž statek daroval (ok. l. 1299) Dětochovi z Třebelic. Tento zemřel po r. 1324 a polovici tuto zdědil po něm Oldřich z Hradce, jemuž l. 1334 od krále potvrzena. Syn jeho Oldřich (1360) pr. pak tuto polovici. Následoval pak v držení (asi l. 1361) Jeník z Mezimostí, předek Konipasův a Krčmův z Konipasu, jehož potomstvo tu ještě ok. l. 1411 sedělo. Poslední Petr prodav tuto polovici, podržel si v H. toliko dva domy, které

měl po něm Oldřich Krčmice. Druhou polovici drželi l. 1360 Bušek, l. 1388 Hynek, l. 1403 Příbek Tluksové z Božejova ještě z rodu Dětochova. Po nich držena tato polovice k Loutkovu (1419 Jan z Loutkova). První polovici drželi Janek z Chotěmic s Heřmanem z Landšteina (1417, 1419), později Mikuláš z L., jenž ji prodal Janovi z Kralovic. Tento koupil také Loutkov a tak měl potom H. jednoho pána († c. 1451). Vdova Janova Marta z Březí zapsala všechny statky Janovi Sádlovi ze Smilkova, synu svému. Tento odkázal je l. 1464 několika příbuzným. Při dělení jich (1465) obdržel Petr Břekovec z Ostromeče H. s Kamenem. Odtud patřil H. ke hradu Kameni až do l. 1499, kdež se synové Jana z Vojslavic dělili. Ti vyprosilí H-u (1498) dva výroční trhy. Skrze Elišku z Vojslavic dostal se v držení H-a a Loutkova manžel její Mikuláš z Leskovce (1523). Nástupce jeho Hynek Žampach z Potšteina udělil léta 1540 H-ckým právo, aby o statecích svých říditi mohli, a připojil k městečku ves Úlehlí. Tehdá držela obec statek Skočidolovice. L. 1548 k. H. Jindřich Kekule ze Stradonic, jehož synové prodali H. a Loutkov (l. 1578) Štěpánovi Španovskému z Lisova. Synové jeho Jáchym a Kryštof utiskovali sousedy, o čež se stala smlouva l. 1598. Po smrti Jáchymově prodán týž statek (1639) Humprechtovi z Račina. Když pak tento pro dluhy o statek přišel, nabyl ho l. 1669 Maxim. Valentin z Martinic, jenž l. 1670 svobody městečka rozmnožil. Po něm († 1677) následovali z téhož rodu syn Jaroslav Bernart († l. 1685) a Maximilian Guidobald († 1733) a naposled Jozef. Od tohoto pr. týž statek (1757) Francouzské kongregací u sv. Ludvíka v Praze, která spojena l. 1777 s kongregací Vlaského špitálu. Po zrušení této přirčeny H. a Loutkov Pražské všeobecné nemocnici a spravovány skrze administraci státní do l. 1791. Tehdá k. je Václav Bechyně z Lažan, jenž H-u popustil práva ochranného města. On a potomní držitelé hledy v H-e v panském domě. Erb: Štít modrý a u spodu trávník, na němž stojí stříbrná věž čtver-

hranatá ze štukoví postavená s okny, cimbuřím, červenou končitou střechou a zl. makovicí. Po obou stranách věže jsou stříbrné lilie (erbovní znamení Jana z Kralovic).

Hořesedly, Horosedly, ves v okrese Jesenickém, l. 1355 s farním kostelem, jehož podací se vsí až do l. 1420 kapitule král. kaple Všech Svatých náleželo. Vedle toho byl tu statek vладыčf, snad jen nájemný (1397 Jindřich Hes). Král Zikmund zastavil H. (1420) Bedřichovi a Hanušovi z Kolovrat, při jichž potomstvu až do l. 1579 zůstávaly. Avšak páni zastavili H. zemanům, kteří tu postavili tvrz (1529 Mik. z Polenska, 1540 Jan Myška ze Žlunic, † 1568). Jaroslav Libšteinský z Kolovrat dostav H. dědičně prodal je (1579) Havlovi Hrobčickému z Hrobčice a ten je přivtělil Kolešovicům. Kostel stal se v 17. stol. filiálním ke Kolešovicům. (H. VIII. 116.)

Hořesedly, Horosedly (pův. *Hořusedlí*), ves u Mirovic, která se r. 1234 přip. Kl. Milevský postoupil jich tehda směnou Janovi, biskupu Pražskému, od které doby k panství Příbramskému náležely. L. 1448 seděl tu Vít z H. se synem Mouřicem. Léta 1584 dostaly se dědičně Kryštofovi Loubskému z Lub. Později drženy k Myslínu a postavena tu tvrz. Anna Sibylla Wildkynova z Lub pr. (1668) H. Ignácovi Karlovi ze Šternberka. Drženy pak nějaký čas k Horažďovicům. L. 1708 měl H. Jan Fr. z Talmburka, jenž tu kapli postavil; vdova po něm Jozefa Maximil. založila při ní kaplanství († l. 1760). Následovali pak Běšínové z Běšin, rod Mayerů a od l. 1789 kníž. rod Švarcenberský větve Orlické.

Hořesedly v. Hořisedla, Horosedlo. **Hořeslaň**, n. ves, kdesi západně od Postoloprta, která se l. 1375 připomíná.

Hořeslavsko (vlastně *Hořeslavice*, prv. *Hořeslavici*), samota u Ledče n. S., l. 1357 sídlo Bartoše z H., jenž t. l. lidi své osvobodil a právy nadal. Později ves tato spustla a místu se říkalo Hořeslavsko. Nynější samota jest původu novějšího.

Hořešovice (staroč. *Hořešovicí*, *Hořšovicí*), farní ves u Slaného. Prvotně byly

dvě H., z nichž menší zvány později Hořešovičky. Jedny z nich patřily r. 1228 ke klášteru sv. Jiří, avšak příp. se také r. 1249 vладыka Heřman z H. Ve 14. st. bylo tu několik statků vладыčf; podací farního kostela vykonávalo l. 1372 jednácte. Znamenitější z vладыk byli: 1398 Závíše Burda, 1406 Sezima († 1419), jiný Sezima (1401—1431), 1420 Václav, Prokop, Jan, 1432 Matouš. Od některých pocházeli Hořešovci z Hořešovic, od jiných Hořešovci z Libošína. Na poč. 16. st. skoupeny vладыčf statky od sousedů. Část vsi držena k Žirotinu a ta připojena léta 1566 ke Kornhauzu. Druhá držena k Srbčf a pr. l. 1628 k panství Zlonickému. Kostel zdejší byl v 17. stol. filiálním ke Kornhauzu; l. 1767 zřizena tu lokalie a v našem století fara. (H. VIII. 162.)

Hořešovičky, Malé Hořešovice, ves v okrese Slanském, za starodávna též na vладыčf statky rozdělená. Z nich se přip. l. 1398 Jan Racek z Hořešoviček. Část držel také Sezema z Hořešovic († 1419). V 16. stol. patřila celá ves k Srbčf a dostala se l. 1575 za díl Kateřině z Reichu vdané Žďárské. L. 1628 prodal Floryan Jetřich Žďárský ze Žďáru ves H. k panství Zlonickému.

Hořetice (staroč. *Hořutici*), ves u Maršovic, která se r. 1271 připomíná. Křižovníci s červenou hvězdou brali odtud nějaké užitky. L. 1375 daroval tu Bohuslav ze Suchdola krčmu kostelu Hodětickému. Od starodávna a po celé 16. st. patřily H. k Suchdolu a panství Červ. hrádku; později připojeny k Tloskovu.

Hořetice, farní ves v okr. Žateckém, l. 1356 s farním kostelem, jehož podací měli léta 1356 Jarohněv, Pešek, Čáslav, l. 1370 Jarohněv, Petr a Václav, l. 1386 Jan a Smil, Pešík a Nechval a sirotci Ctiborovi. V l. 1408—1419 seděl tu Pešík Šatka, l. 1430 Jan Kostelec z Sebusína. Na poč. 16. st. seděl tu na tvrzf Martin ze Stranec. Po vymřeni rodu jeho spadly H. na krále a darovány (1542) Hynkovi Krabici z Veitmile. Později držel H. Jindřich Chmelický ze Chmelic (zemř. 1568) a po něm vdova, k níž se přiženil (c. 1570) Bohuslav Doupovec z Dou-

pova. Od potomkův jeho k. H. (1610) Kašpar st. Belvic z Nostvic, pak násl. 1613 Langové z Langenhartu. L. 1623 zabrány Asmanovi Štampachovi a prodány Františkovi Clary. Léta 1626 dostaly se v držení Michnů z Vacinova, od nich l. 1727 do rodu Krakovských z Kolovrat, jimž jako i Libšteinským z K. až do polovice našeho století náležely. Kostel l. 1689 znova postaven a l. 1811 po dlouhé sirobě zase duchovním správcem opatřen.

Hořetín, n. ves u Domažlic, která v l. 1427—1431 od křižákův zahubena byla. V 16. st. patřila obci Domažlické, v jejímž držení stále zůstávala.

Hořevce, r. 1379 statek Volfardův na Plzeňsku. V letech 1456—1468 byl Stach z Hořevce pánem na Otíně. I zdá se, že jest H. totožný se vsí Oberdorf z Planou, jejíž jméno Němci utvořili rozumějice Hořeves.

Hořice (od starodávna množné číslo, jak svědčí staré tvary *Goricih* a *de Horico*), město, prvotně jen ves, jejíž polovice se dostala r. 1143 klášt. Strahovskému. R. 1267 držel H. a okolí Marek z H., za něhož (1270) již tu byl farní kostel. Léta 1365 přidělil Jakuš z H. Svatomírovi a Hynkovi, synům svým, dva díly městečka H. Tento zemřel před r. 1395 a čtvrtinu jeho držel v letech 1396—1412 syn Jan. Ostatní díly měli l. 1396 Přibík Doubek z Třebovetic, Mareš a Jan z Ostrova a po nich 1412 Zdeňka, vdova Přibíková, Jiří Haléř z Kunčic, Zdeněk Šváb z Chvalkovic a Jan z Křince. Zdeněk měl svou část ještě l. 1454. L. 1494 držel celé H. Jan Rašín z Ryzemburka, jenž svobody městečka potvrdil. L. 1503 postoupil H. Janovi Štěpanickému z Valdšteina († 1506). Syn jeho Zdeněk prodal H. Vojtěchovi z Pernšteina. L. 1532 držel je Jan Litoborský z Chlumu a po něm rychle následovali l. 1535 Petr Bohdanecký z Hodkova, l. 1538 Bernart Žehušický z Nestajova a po něm Zikmund Smiřický ze Smiřic. Syn tohoto Jindřich († 1569) vyprosil H-ckým třetí a čtvrtý výroční trh. On a syn jeho Albrecht Vladislav († 1602) přikupovali okolní statky.

Potom následovali Zikmund († 1608) a Jaroslav († 1611) a pak přišlo ke zcelení všech statkův Smiřických, jichž polovice se dostala (l. 1622) Albrechtovi z Valdšteina. Ten tiskl H-cké břemeny a ubíral jim svobod. Císař Ferdinand II. daroval H. (1635) Jakobovi Strozzi ze Streitenthalu Po útrapách válečných (1639 a 1642) vypukl tu l. 1649 velký oheň a zúřily l. 1650 mor a l. 1653 povodeň. Oktavie, vdova po Jakobovi, pustila za to obci prodej soli a tržně. Petr, syn její († 1664), vyprosil H-ckým šestý výroční trh (1662, pátý dal Valdštejn). Posledním pořízením Petrovým měly se statky jeho obrátiti ku fondu na vydržování invalidních důstojníkův a vojákův, avšak k tomu došlo teprve po smrti Oktavie a vdovy Marie Františky Khevenhüllerové (1714). Vrchní právo měl arcibiskup. L. 1688 a 1689 zase zúřily ohně. L. 1732 přijala vrchnost od obce prodej kořalky a za to jí platila. Léta 1738 vyhořelo městečko, při čemž vzácné staročeské hodiny v niveč přišly. V l. 1740—1747 strádali H-čtí útrapami vojenskými. L. 1741 postaven nový kostel (stavěl Dienzenhofer). L. 1743 vzaty H. do státní zprávy. L. 1749 zase H. vyhořely; potom postaven nynější zámek na místě staré tvrze. V l. 1756—1763 zase nastaly útrapy vojenské a spojené s tím veliké náklady na penězích. V l. 1750 až 1777 drželi Jozef Pertolt Sosnovec z Vlkanova a syn jeho Jozef Jan panství H-cké v nájmu. L. 1778 a l. 1781 zase trpěly H. velikými požáry. L. 1825 založil tu farář Al. Hanl knihovnu. L. 1850 staly se H. sídlem zeměpanských úřadův. V H. narodili se Tob. Birno († l. 1751), Jozef Ladislav Jandera (* 1776), pilný sběratel místních pamětí, Frant. X. Čech, Kašpar Černý, Joz. Durdík (* 1837). Erb: Štít červené barvy a v něm na trávníku zeď městská stříbrná ze štukoví postavená se střílami a cimbuřím, v ní brána s vraty otevřenými, nad tím čtverhraná věž s okny dole malými, nahoře velkými, šindelnou sedlovitou střechou a zlatými makovicemi. (H. IV. 130.)

Hořice (staroč. z *Hořic*), město v okr. Krumlovském, prvotně panské sídlo větve

Vítkovcův erbů rúže, totiž Jindřicha z Koso-
sovy hory (1272—1281). Od tohoto k.
H. Zaviše z Falkensteina († 1290) a
bratr jeho Vítek prodal H. ihned klášť.
Vyšňobrodskému Ačkoliv pro provinění
Zaviše a Vítkova měly na krále spadnouti,
přece klášter vyprosil, že mu byly pone-
chány. Nároky, které činili na H. sirotci
Jindřichovi (pro nedoplatení l. 1293), pe-
něži odbyty. L. 1358 byl tu farní kostel
sv. Kateřiny a H. byly tehdá městečkem,
jež Vyšňobrodští německými přistěhovalci
zalidnili. Klášťer tu měl také své hospo-
dářství. Ač kostel zdejší platy měl, přece
nemožné bylo proň knihy, kalichy, kříže,
korouhve a roucha zaopatřovati: proto
udělovány v l. 1462—1483 odpustky těm,
kteří by jej navštěvovali. Století 16., 17.
a 18. uplynulo pro toto velmi malé mě-
stečko, které krnělo ve vesnických pomě-
rech, bez důležitých změn, když pak tu
dráha zřízena a zavedeny pašijové hry,
staly se H. brzo osadou daleko a široko
známou. Erb: Na štítě stříbrném rúže čer-
vené barvy se zlatým jádrem (erb pánů
z Rožemberka, fundatorův kl. Vyšňobrod-
ského).

Hořice dolní a horní, dvě vsi u Chý-
nova, n. s tvrzí (v dol. H.). L. 1413 až
1439 seděl tu Mikuláš, předek Hořických
z Hořic V 15. st. patřily k Radensku a
l. 1528 dostal je na díl Jan Smrčka ze
Mnichu († 1558). Vnukové jeho prodali
oboje H. Oldř. st. Smrčkoví, ale později
nabyl Dol. H. Jiřík Smrčka a přikoupil
Hoř. H. od Bohuslava Smrčky. L. 1623
proměněny H. z trestu v léno. V držení
následovali l. 1622 Oldřich († 1657) a
Adam. 1657 Václav Sylvestr Smrčkové.
Od tohoto k. H. l. 1661 k Černovicům.
Kryštof Voračický obdržev H. na díl svůj
prodal je (1727) Eleonoře Millesimové
roz. Kořenské a od ní k. je kníže Jozef
ze Švarcenberka a připojil je k Chýnovsku.
(H. IV. 298.)

Hořičky, ves u Chvalšín, povstaly bez-
pochyby ve 14. stol. na klášterství Zlato-
korunském, patřily l. 1483 k rychtě Bo-
letické a k panství Krumlovskému.

Hořičky, Hořička, na Hořičkách,
farní ves u Č. Skalice, jež měla již r. 1357

farní kostel. Také tu byl vладыčí statek
r. 1357 Běty, vdovy Litkéřovy (1359 také
Heřmana a Liděře bratří), r. 1362 Jarošův,
r. 1376 Rubinův. R. 1380 držel H. Mla-
dota z Ryzemburka a v l. 1405—1414
přip. se jako společní podační páni Beneš
z Ryzemburka a Hanuš z Chlumu.
V 16. st. byly H. přisl. hradu Ryzemburka
a jméním Žehušických z Nestajova.
Když po r. 1579 panství toto k rozpro-
dání přišlo, dostaly se H. ke statku Heř-
manicům, jež l. 1637 přikoupen k pan-
ství Náchodskému. Od l. 1623 přestal kostel
býti farním a přifařován k okolním farám.
L. 1709 tu fara obnovena. (MB. X. 67.)

Hořikovice, Hořekovice, Hořiko-
vec (vlastně *Ořikovice*), ves u Stoda, jež
stála již r. 1235. Tehdá daroval král Václav
tu dědiny kladské kl. Chotěšov. L. 1272
a v násl. dobách náležela klášťeru celá
ves a zůstala při jeho panství až do zru-
šení poddanství.

Hořín, farní ves pod Mělníkem, prvotně
dvůr královnin s hospodářstvím, který se
l. 1319 přip., a ves, z nichž od starodávna
se dávaly desátky řádu křižovníkův s červ.
hvězdou, sice patřila část k probošťství
Mělnickému a l. 1352 nabyli tu křižov-
níci části, která až do l. 1850 k Tursku
náležela. L. 1353 měl H. v nájmu neb
zápisu Václav, syn Frenclínův, později zase
byl v přímém držení královen. L. 1436
zastaven H. Janovi z Černína. L. 1439
vpadl sem Jan Šmikonský ze Žďáru a dvůr
vydrancoval. Později držel H. ke hradu
Mělníku. Podle posledního pořízení Frant.
Antonína Černína z Chuděnic († 1739)
postaveny tu od vdovy Isabelly M. mark.
Westerlo zámek a kostel (1746); tento
pak l. 1787 na farní povýšen, byv dotud
zámeckou kaplí. Léta 1778 byl tu císař
Jozef shlížeje válečné škody; l. 1784 a
1890 velice tu škodily povodně. (BM. 500.)

Hořiněves, Hořeněves, Hořeňoves,
farní ves v okr. Jaroměřském, jež se přip.
r. 1238. Asi l. 1280 potíral Mutina Vře-
štosvský v okolí loupeživé rotý Branibor-
ských. L. 1367 byl tu farní kostel, jehož
podací měli klášťer Opatovský a Hroch a
Petr br. z Přelouče. Po nich následo-
vali l. 1397 Martin, od r. 1413 bratří

Pavlík a Prokop a potom onoho syn Jeronym, sedíce na tvrzi. Potomci jich psali se Hořiněvskými z Hořiněvsi. L. 1482 držel H. Jindřich z Rychnova, jehož dcera Johanka jej prodala (1544) Jakubovi Kadrmanovi z Kelče. Od potomka jeho Jakuba k. H. Myslibor Hamza ze Zábědovic (1588) a od něho (1612) Kateřina Štošova. L. 1623 zabrán Janovi Purkartovi Kordulovi ze Sloupna a prodán Valdšteinovi (1624), ale ten vzdal potom H. Mandaléně Trčkové z Lobkovic (1625). Od té doby patřil H. k panství Smiřickému. L. 1661 oddělen jest zase pro Frant. Ferd. Gallasa a pr. l. 1674 Janovi hr. ze Šporku, jehož potomstvu do l. 1790 náležel. Poslední z nich Jan Karel utiskoval tak poddané, že zámek jeho H. přepadli (1775). L. 1790 prodána H. cis. Jozefovi II. L. 1707 postaven kostel, dávno již osiřelý, l. 1718 zřízeno při něm kaplanství a l. 1725 zase fara. V H. narodili se Neplach, opat Opatovský (nar. 1312, † 1371), a V. Hanka (nar. 1791 — H. II. 238.)

Hořipný, Hořipná, Hořepná (pův. *Hořupná*), ves v okr. Vyšňobrodském, bývalé příslušenství hradu Rožemberka, při němž stále zůstávala.

Hořisedla, n. ves u Lštění (za Stančkovy), r. 1379 jmění vladky Zbyňka, jehož potomek (jak se zdá) byl v l. 1407—1436 Zbyněk z H. a z Luk. Později náležely obci Domažlické, zabráný l. 1547, ale později zase navráceny. Obec pr. ji l. 1665 se statkem Lštěním. (PA. XV. 167.)

Horka, Horky (původně *Hora*), ves u Úval, po níž se psal r. 1279 Bohuslav z H. († j. 1290). R. 1352 byl tu farní kostel, k němuž i Úvaly patřily. R. 1354 držel H. Volfram Menhartovic z Prahy, r. 1361 Pavel, předek pp. z Jenšteina, a r. 1374 seděl tu Přeč z H. Od r. 1392 nacházelo se podací a ves celá v držení pp. Škvoreckých a byla potom až do roku 1850 přísl. Škvorce. V 17. st. zanikla tu fara a kostel sklesl na filiální.

Horka, Horky, ves mezi Čáslaví a Golčovým Jeníkovem, jež se vyskytuje od r. 1267 jako farní ves. O podací kostelní dělili se r. 1358 Sezima z Rochova s pp.

Chlumskými, avšak od r. 1358 náleželo Chlumským samotným. L. 1417 přiděleno ke hradu Košumberku. Později přivtěleno zase ke hradu Chlumu, k němuž l. 1544 náleželo. Po rozdělení panství Chlumského pr. Jindřich Slavata z Chlumu (1580) Hostovice a podací na Horkách Heřmanovi Bohdaneckému z Hodkova. Oboje pak před r. 1619 připojeno ke Žlebům. Asi v 17. st. stal se kostel filiálním. Od věkův stával o samotě a vesnice teprve pozdě na panských pozemcích vysazena.

Horka, n. ves v okolí Přeštického, jež patřila r. 1239 kláš. Kladrubskému. Z pozdějších pamětí není nic o ní známo.

Horka, Horky, dvůr u Martinic ve farnosti Košetické, n. áteak vладыčí (1411 až 1414 Mikeš). L. 1524 seděl tu Zdeněk Lukavecký z Lukavec, jehož rodu až do l. 1592 náležela. T. r. k. H. Jiří Košetický z Horek, později byly v držení Dráčovských z Dráchova a od l. 1609 patřily ke Košetickým. Později oddělena H. jako díl Elišky Tengnáglové z Šebířova, která jej prodala l. 1640 Johance Cukrové, sestře své. Nedlouho potom připojena k Onšovu.

Horka nad Slupnou, ves u Zruče, tak se jmenuje proto, že část její u řeky nazývala se l. 1380 Slupna. L. 1553 pr. Albrecht a Jindřich br. Zručtí ves Slupnu Pavlovi z Malovic. Napřed držena ke Zbraslavicům, později byla samostatným statkem potomků Pavlových. L. 1616 pr. Anna Mírkova z Malovic tvrz a dvůr H. a ves Slupnu Janovi ml. Řisnickému z Řisnice. Od něho se dostala do rodu Lukaveckých a l. 1642 Litmírovi Vidunovi Obyteckému z Obytec. Odtud držena k Souticům a od r. 1765 ke Zbraslavicům. L. 1782 odprodána a byla v držení hr. Šporků, od léta 1845 Stanglerův. (MB. XI. 96.)

Horka viz Horky.

Horka (něm. *Adamsfreiheit*, u lidu *Bergwerk*), městečko u Nové Bystřice, děkuje svůj vznik Adamovi Pavlovi Slavatovi z Chlumu. Týž povolav horníky ze Sas, dal na síru a skalici kopati a daroval jim grunty u vsi Zenotína. Tak povstalo městečko po něm zvané, jemuž Adam léta

1637 svobody městské udělil. Naděje, že by přišel na měď, jej sklámaly, také doložení započaté dlouho netrvalo a obyvatelé chudnouce museli vyhledávat jiných živností. Do léta 1768 patřila kaple zdejší k faře Bystřické; t. r. tu zřízena administratura a l. 1781 povýšena na farní kostel, jenž však teprve l. 1816 od hrab. Trautmansdorfově postaven. Sice byla **H.** do l. 1850 přísl. panství Bystřického. Erb: Štit zlatý a v něm modrá růže se zlatým jádrem, za níž vynikají dvě kladiva hornická pošíkem a křížem přes sebe poiožená.

Horky viz Horka.

Horky, Horka, ves u Žehušic, patřila ke zboží Bojmanskému. L. 1422 zapsal ji Frydšp horník Janovi Chotuňovi z Nestajova. Od té doby a po celé 16. stol. patřila větší část vsi k panství Žehušickému. Dva poddaní patřili obci Čáslavské, které pak odňati l. 1623.

Horky, Horka, ves u Dubé, která náležela r. 1253 křížovníkům s červenou hvězdou. Později držena k Dubé a Beršteinu, ok. l. 1600 dostaly se k Deštenskému dílu Václava Berky, propadly konfiskací l. 1622, patřily pak k Dokzám a připojeny zase k Beršteinu. (BD. 341.)

Horky (pův. *Hory*), ves u Litomyšle, po níž se psal r. 1226 Hlupen z Horek. L. 1397 držel Tomáš z H. dvůr v Heřmanicích. L. 1506 patřila celá ves Horky k panství Brandýskému, při němž se zase l. 1558 připomíná. Když pak měl Brandýs společné pány s Litomyšlí, přivtěleny **H.** k Litomyšlí.

Horky, ves u Tábora, někdy jeho předměstí. Ačkoliv se v okolí Tábora od starodávna ryžovalo, přece stříbrné doly zaraženy teprve v 16. st. a jim děkují také Horky svůj vznik. Zprávcem byl král. perkmistr, avšak zápisy se dály do Táborských knih. Za válečných dob 17. stol. nastal úpadek hor; když pak dlouhý čas doložení opuštěno bylo, obnoveno jest v první polovici našeho století skrze společnost těžarův.

Horky nad Jizerou, farní ves u Nov. Benátce. Zdejší zámek stojí na místě tvrze Brodecké, také farní kostel nad zámekm stojící nazýval se Brodec; avšak již l. 1505

připomíná se ves Horky, která pod tvrzí povstala. Název tento přenesen v 17. st. i na zámek a kostel a i panství dosud slove Brodecké a fara se ještě v 19. st. také Brodeckou nazývala. Kostel v nově postaven l. 1734. (O držitelích viz Brodec.)

Horky, n. ves v okolí Chlumce nad Cidlinou a vsi Chotětovic, tam, kde se léta 1670 na Slaných říkávalo. Byla již v 16. st. pusta.

Horky Malé, ves u Strenic, patřily na poč. 16. st. ke zboží Vel. Horek. Když toto l. 1548 děleno, dostal je Jan Klusák z Kostelce na díl. Nástupce jeho Jiří Klusák prodal **H.** Václavovi Hrzánovi z Harasova (1574). Následovali pak Albrecht Pětipeský, Václav Hrušovský a Jan Habartický rychle za sebou. L. 1580 přikoupeny **H.** ke zboží Cetenskému a s ním připojeny k Velkým Horkám. (H. X. 387.)

Horky Velké, ves u Strenic, n. vladycí statek s tvrzí (1354—1364 Věněk, 1387 Petr Bratroš, 1401 Václav Babák). Před r. 1404 držel **H.** Hrzek z Brodce a pak syn jeho Jan (1409—1444), Václav Klusák z Kostelce přivenil se do **H.** a postavil věž posud stojící. Rod jeho (1510—1546 Albrecht, 1548 synové jeho) drželi **H.** až asi do léta 1579, kdež Jiří Klusák prodal **H.** Markétě z Řehnic. S ní vyženil **H.** Albrecht Zdeněk Kaplíř ze Sulevic (1593, † 1596), jehož bratr Vojt. Václav prodal je (1599) Mikulášovi z Gerštorfu. Tento prodal je a pr. (1621) Jiříkovi Bened. Beníkovi z Petrštorfu († 1646). Po smrti Jana Benjamina, syna jeho, prodala vdova **H.** (1676) Janovi Renartovi z Valmerodu. Pak střídali se držitelé z rodů Kleblsberků, Šliků (1672) Vchynských a od těchto k. je (1744) Fr. Jozef Pachta z Rajova a přip. k Beznu. (H. X. 384.)

Horky Železné, ves u Borové, jméno své obdržely od železného hamru, který l. 1464 Příbek z H. prodal Jiříkovi Hamerníkovi. Ten aneb jiný připomíná se l. 1538 jako přísl. panství Polenského. Po vladkách dědil tvrz a dvůr **H.** Kryštof Čechočovský z Čechočovic (1523 až 1555). L. 1555 nazývají se Nové Horky. Jindřich, syn Kryštofův, prodal l. 1569

tvrz pustou **H.** s příslušenstvím Zacharyáši z Hradce, jenž je připojil k panství Polenskému.

Horn Bleištatský viz Hory.

Hornátky (staroč. *Hornělice*), ves v okr. Mělnickém, jež stála r. 1271. **H.** náležely kapitole Pražské. Později byly v zápisném držení a zval se odtud rod Hornáteckých z Dobročovic. V 16. st. spustla ves a držena k Byškovicům. Ku konci téhož století připojeny k Obříství a znovu postaveny teprve v 17. neb 18. stol. (BM. 500.)

Horky Velké (neb *Rudolfovy*, jinak *Rudolfov*, t. j. překlad z něm. *Rudolfstadt*, též *Hory Budějovské*), město u Budějovic. V okolí se stříbro již ve 14. st. kopalo. Od l. 1547 dolovalo se tak šťastně, že se za půl století prý přes 1½ mil. hříven stříbra vytěžilo. Okolo l. 1550 postaven kostel. Evangelický z Budějovic vypovídánými (1559—1560), kteří se však na **H.** zdržovali směli, vzrůstala osada tato tak, že ji císař Rudolf l. 1575 na horní město povýšil a jménem Rudolfstadt nazval. Jeden dům v městě zřídil si na způsob nějakého sídla Jan Höltzel z Sternsteina, horník vzdělaný a činný; asi l. 1596 byl tu perk-mistrem. Později se dostalo sídlo to Malovcům, z nichž Jan dostav rychtu Lišovskou za díl, tu bydlíval. L. 1619 byl tu hlavní stan stavovského vojska, odkudž řízeny byly podniky jeho proti císařským v Budějovicích. Po porážce stavovského vojska v Zahájí opanovány **H.** od Bukvoje (1619, 15. června), jenž je vypálil a vyplnil. Teprve l. 1623 město znova ob-sazováno a stavěno. Dům Helclovský připojen pak k panství Hlubockému, svobody **H.** zničeny a skrovná osada, jež se více vsi než městu podobala, darována obci Budějovské. Tato sice udělila obyvatelům l. 1630 svobody městské, ale nedovedla obec k rozkvětu přivést, tak že léta 1663 nebylo v **H.** více než 58 domův. Ok. l. 1636 provedena tu katolická reforma a brzo po tom ustanoven první katolický farář. Léta 1818 tu dolování na stříbro obnoveny. Erb: Štít polovičný, jehož levé pole červené a v něm erb království Českého, nad nímž se zlatá písmena

R spatřuje. Pravá polovice je na přič rozdělena; ve vrchním poli jsou 4 stříbrné a 4 červené pruhy na přič položené, ve spodním zlatém poli jsou dvě havířská kladiva na kříž přeložená. (TB. 96.)

Horní, t. j. Bukovsko horní.

Horní hrad, Hornohrad n. tvrz v Horní vsi u Horní Cerekvice. Ves patřila ve 14. stol. k Moravě a dostala se v 15. st. v držení Leskovicův (viz Hornoves). Bohuchval L. dostav ji na díl od panství Cerekvického postavil tvrz před r. 1550. V l. 1552—1574 držel ji strýc jeho Šebestian, l. 1574 k. Jan Leskovec hrad pustý nad Horní vsí a ves a připojil jej k Cerkvici. L. 1584 obdržel jej na díl syn Bohuslav († l. 1603) a tvrz opravil. L. 1613 držel jej Albrecht Šebestian L., jenž jej zase k Cerkvici připojil. (H. IV. 316.)

Hornosín, ves u Bělčic, patřila na poč. 16. st. ke zboží Bělčickému a rodu Běšínův z Běšin, léta 1528 oddělen jako zvláštní statek. Po smrti Zdeňka B. držel **H.** Zbyněk Jiří, syn jeho, a ten jej pr. l. 1602 Volfovi Novohradskému z Kolovrat. Pak připojen ke Lnářům. L. 1860 postavena tu mešní kaple.

Hornov, r. 1250 ves kláštera Oseckého, která se v l. 1250—1254 připomíná.

Hornoves, Horní ves, ves u Horní Cerekvice, ve 14. st. přísl. Moravy a na vladyčí statky rozdělena (1364 Oldřich z Pacova, 1364 Roněk, 1368 Mikeš a Frenclín, 1368 a t. d. měšťané Jihlavští a Pelhřimovští, 1369 Martin, 1370 Mikuláš). Později patřila k Cerkvici horní a postaven tu Horní hrad (viz to).

Horoměřice viz Hořeměřice.

Horosedlo, Hořesedla, ves v okrese Volyňském, připomíná se ok. l. 1400 jako majetek proboštův kostela Pražského a zboží Volyňského, k němuž stále patřivala.

Horosedly viz Hořesedly.

Horoušany (původně *Horúšaně*), ves u Hostouně, l. 1379 přísl. zboží Mutěňnského, později část panství Týnského.

Horoušany, ves u Roupova, založena asi r. 1809.

Horoušany, dvůr u Petrovic (dříve

Německé H. i Koroušany), l. 1379 ves a vladýčí statek Otíka a Amchy a j. Odtud se nazývala rodina Hvozdu z Horoušan. V 16. st. byly přisl. statku Merklínského.

Horoušany a Horoušanky, dvě vesnice v okrese Brodském, pův. jen jedna (Horoušany), která se příp. již r. 1238. Tehdá ji držel klášter Zderazský, obdržev; jí darem od p. Všeboha. Císař Zikmund zapsal l. 1436 Vaňkovi z Křivé ves **H.** a dvůr tudíž s některým přísl. Ješkovi z Roztok, jehož potomci se psali Horoušanskými z Roztok. Od nich postoupeny **H.** později Pražanům. Léta 1547 vzaty jim, ale poněvadž král Ferdinand chtěl k Poděbradům připojiti, dal za ně ke klášt. Zderazskému jiné statky (1549). L. 1608 postoupeny ke Kounicům. Ostatek vsi náležel k Tlustovousům a přikoupeny bezpochyby také k Poděbradům. Horoušanky založeny od vrchnosti l. 1780. (Trnka, Kounice 84.)

Hořovice, město, prvotně (1233) prosté sídlo panské, na němž seděli l. 1243 Neostup a Habart bratří (l. 1229 a t. d.) a l. 1263 Vchyna a Zaviše. Nástupcové jich Plichta, Jarek a Habart z Žirotína darovali l. 1321 podací kostela v **H.** klášteru v Týnci; Plichta z Žirotína s Ješkem, synem svým, přenesl ves **H.** na nynější místo města a vysadil je jako městečko právem Berounským. Část jeho s kostelem držel l. 1363 Habart Plichta z Ž., jinou l. 1370 Smil z Libomyšle. Asi v tu dobu seděli tu také předkové rodiny Hradištských z Hořovic (1380 Markéta, vdova po Lévovi, 1392 a t. d. Bohuněk a Beneš Čert). Léta 1390 držel **H.** král Václav a l. 1422 seděl tu Ondřej Huler. Nástupce jeho Zikmunda **H.** oblehli tu l. 1430 kališníci a dostavše **H.** úmluvou, odevzdali je Janovi Zmrzlíkovi ze Svojšína. Léta 1437 opanoval **H.** Zdeněk z Rožmitála, pak následoval od l. 1458 Sezema Štěpánovec z Vrtby († j. 1477). Skrze dceru jeho Mandalenu dostal se v držení **H.** Litvin z Klinšteina (1496—1510), manžel její. Když se ok. l. 1520 dcery jeho dělily, dostaly **H.** Vracka a Dorota, avšak tato pr. (1525) svou polovici Mikuláši z Říčan, manželu Vracky. L. 1540 **H.** se všemi svo-

bodami a listy shořely. Po smrti Mikulášově († 1565) obdržel syn Václav, přítel umění a literatury († l. 1596) **H.** za díl. Měšťanům učinil l. 1588 obdarování strany vaření piva a pustil jim šenk vína a sklad železa a soli. L. 1590 zase více než polovice města vyhořela. Litvin, syn Václavův, ztratil **H.**, jež l. 1620 vítězným vojskem obsazeny. Zabraný statek prodán l. 1622 Marii Eusebii hrab. z Martinic roz. ze Šternberka, za níž město opět vyhořelo (1624). Po ní následoval l. 1626 manžel Jaroslav Bořita, jenž **H.** ihned synu svému Jiříkovi Adamovi postoupil. L. 1634 zase město vyhořelo, l. 1639 od Švédův vytlačeno. Johanka markraběnka Gonzágova dědila **H.** po Jiříkovi manželu, ale postoupila je (1652) Bernartovi Ignácovi z Martinic († 1685), po němž dědila dcera Tereza Františka († 1606), vdaná za Jana Frant. hrab. z Vrba. Tento dosavadní starý hrad (v němž se podle pověsti Jiří Poděbradský narodil) ponechal za byt úředníkův a postavil (před r. 1709) nynější nový zámek. Po smrti jeho ujal **H.** nejmladší syn Norbert († 1734), po němž následovali z téhož rodu syn Eugen Václav († ok. 1790), tohoto syn Rudolf († 1830) a tohoto syn Eugen († 1848). Dominik, syn posledního, pr. **H.** l. 1852 Bedřichovi Vilémovi, kurfirstovi Hesskému, jehož potomstvu panství Hořovské dosud náleží. L. 1850 staly se **H.** sídlem zeměpanských úřadův. Asi v tu dobu rozchvácena slavná n. knihovna Hořovská. Znamenití rodáci: Beneš Čert jinak Zámorský z **H.**, Jan Rosacius (1613—1637), Samuel Martinus z Dražova (nar. 1593, † 1639). Erb: Štít polovičný, v pravém poli půl stříbrné orlice se zlatým pyskem, drápy, rozžhavenými ústy a zlatou pružinou přes prsa s 3 pukličkami; levé pole trojdílné, uprostřed stříbrné, ostatně červené. (*H.* VI. 181.)

Hořovičky, Hořovice, ves v okr. Jesenickém, připomíná se l. 1392, kdež tu Maršík z Hrádku dal plat do kostela Strojického. Část **H.** patřila měšťanům Rakovnickým a Lounským; l. 1445 k. jednu část Jan Rejn z Tytyr od Zuzany z Rakovníka. L. 1483 patřila část ke hradu Petršpurku; ostatek potom přikoupen.

Horsko, n. ves v okolí Kuřích vod, jež v 15. st. spustla. L. 1550 příp. se jako přísl. statku Kuřovodského.

Horšice (v mluvě *Horčice*), farní ves u Přeštic, r. 1245 sídlo Adamovo z Horšic. L. 1356 tu byl farní kostel, jehož podací náleželo vladýkám zdejšími. (Z nich znamenitější 1375 Tomáš, 1386 Jiřík, 1407 Ondřej, syn jeho.) L. 1463 byly H. rozděleny mezi Jana, syna Ondřejova, a potomky Tomášovy. Jiný Jan držel (1527 až 1546) tvrz a část vsi. Potomci jeho Horšičtí z Horšic (1559 Vilém a Mikuláš, 1589 Jan, 1596 Hynek, 1638 Mikuláš Vilém, 1668 Jiří Antonín) seděli tu do l. 1676, kdež H. prodány pro dluhy Adamovi Frant. Henigárovi z Eberka a připojeny k Přichovicům. Kostel osiřev po r. 1623 zase l. 1796 farou obdařen. (H. IX. 177.)

Horšov, farní ves u Týna Horšovského, jež stála r. 1186. Tehdá tu bylo hlavní hospodářství biskupské v těchto krajinách a sídlo arcijáhenství H-ského, což oboje později přeneseno do Týna Horšovského. Zůstal tu farní kostel, jehož podací náleželo arcibiskupům. Na dvoře seděli na právníci arcibiskupští (asi 1360 Mareš, 1378 Otík, 1403 Bohuslav, 1438 Pavlík z Hradiště, 1464 Bušek z Bezvěrova), později patřil H. přímo k panství Týnskému. L. 1648 kostel od Švédův vytloučen (nikoliv zbořen), neměv již před tím faráře a l. 1745 znovu posvěcen. (H. IX. 115.)

Horšov, ves u Kaplice, jež se příp. l. 1358. Klášter Vyšňobrodský obdržel tu l. 1387 jisté důchody. Jiná část zůstala při hradě Rožemberce; malá část dostala se s hradem Pořešínem k panství Novohradskému a jiná v 15. st. k faře Krumlovské.

Horšovsko, Horšovský kraj, arcijáhenství a děkanství, jež obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Domažlice, Kdyní, Stanětice, Zdemily, Loučim, Úboč horní a dolní, Srbice, Lštění, Blížejev, Osvračín, Hlohovou, Bukovou, Merklín, Přestavky, Choťšov, Touškov Hartmanův, Holíšov, Stančkov, Hradce, Čechovice, Bijedly, Kostelec, Skapce, Staré sedlo, Prostiboř, Bukovec, Rácov, Semněvice, Týn Horšovský, Hor-

šov, Křakov, Třebnici, Horu sv. Václava, Meclov, Valtířov, Šitboř, Rokošín, Hostouň, Mutěnin, Újezd sv. Kříže, Štitary, Dubeč, Mířkov, Mělnice, Bernartice, Stráž, Přimdu a kapli sv. Kateřiny. V 16. st. říkalo se mn Týnské arcijáhenství. (Viz PA. VII. 442.)

Horusice, ves u Veselí n. L., l. 1294 přísl. panství Hradeckého. Část její držel Petr z Chotěmic, jenž ji odkázal l. 1432 ke špitálu chudých za rybníkem v Jindř. Hradci. Jindřich z Hradce pr. H. (1491) pánům z Rožemberka k panství Třeboňskému. L. 1500 založen při H. veliký rybník a později rozšiřován. Za grunty jím zatopené obdrželi H-čtí grunty n. vsi Oslova.

Horyšice, ves u Žehušic, jejíž část se od r. 1544 jako přísl. panství Žehušického vyskytuje. Ostatek byl majetkem kláštera Sedleckého. Léta 1619 k. obec Kutnohorská část tuto i s lesy od stavův, ale za nedlouho byla nucena ji klášteru vrátiti. Pak zůstala při panství Sedleckém až do r. 1850.

Hory království Českého mají jména a názvy v mnohém ohledu zajímavé. Dělití je můžeme na obecné a zvláštní.

Obecné jsou názvy Hora, Hory, zdobnělé Horka, Hůrka, Horky, Hůrky, Hořice a všechny ostatní od tohoto kmene odvozené. Rozšířen jest i název Chlum (též Chlumeck, Chlumeck, Chloumek, Chum, Chumo), znamenající asi to, čemu říkáme návrší, pohřešuje se však slovo Kopeck, znamenající prvotně hromadu nakopanou a vyskytuje se jen v názvech novějšího původu. To i lze říci o jménu Vrch, jež znamená prvotně vyšší část hory; též smysl má proto pojmenování «na vrších». Samotné se tyto názvy jen někdy vyskytují, obyčejně je přídavek jako ku př. Hora nad Hlubokou cestou (1587), H. podle Plamavy (1557), ještě častěji jest přídavné jméno, kterým vstupuje pak název takový do řady jmen zvláštních.

Zvláštní pocházejí vždycky z jisté příčiny, která nám někdy jest zřejmá, rozumíme-li smyslu slova, avšak jest mnoho názvův takových, kterým nerozumíme a jichž smysl by jen jazykozpytec podrobným

baláním uhodl. Taková jména jsou: Běšín (1502), Bobík (1340), Boubín, Bulový, Butná hora, Čbán, Devořec, Houba (1263), Hrochot (1346), Klet (1263), Nevadiny (1584), Pažem (1581), Pizdiholec (1539), Razina hora (1380), Říp (1110), Slupný (1585), Tulečnice (1360), Veliz (999).

Ostatní pojmenování lze takto rozříditi:

a) jména vzata z tvaru aneb podoby, jako Brdo, Bradlo, Brdec, Brdce, Dlouhá hora (1535), Homole, Híby (1544), Hřeben (1543), Chrbce, Ostrý (1404 Ostrý pahorek, 1564 Ostrý vrch), Ostrýš (1626), Planá hora (1409), Řepík (1585), Stožce (1581), Stranný (1226), Vysoká hora (1179);

b) jména pocházející od způsobu nebo dojmu, kterým na divajícího zevnějšek působil, jako Bělce (1298), Bílá hora (1560), Černá hora, Černé hory, Plesník, Plešivec, Rosochatec (1233), Světlé hory (1531), Veselá hora (1588), Zelená hora, Zelený vrch (1549);

c) jména pocházející od povrchu jako Blaník (1397), Blanský les (kde jsou blany), Bukovská hora, Dubí hora, Dubovice (1524), Holice (1530), Chvostná (1373), Chvostník (snad i Choustník), Javorník, Kamenný vrch (1613), Klenový, Kluk (1375), Leština, Lipová, Lysá hora, Olší, Osek, Oseka, Paseka neb Paseky, Praha, Třemošná, Třemšín;

d) jména odvozená od osob (majitelů neb jinýchkoli) jako Frecárova hora (1553), Hostkovy hory (1380), Chotuc (1569), Chuchlova h. (1565), Kněží h. (1380), Kněžská h., Království, Králova h., Letkova h. (1380), Mileč (1584), Mrahotina (1554), Nerova h. (1557), Pintovka (1444), Rackova h. (1543), Radyně (1361), Vitanova h., Vítkova h. (1384), Vojíkova h. (1380), Zdebišovka;

e) jména od polohy a místa pocházející, jako Bavorský les, Besednická h. (1409), Dobříšské h., Čeněvická h. (1381), Domašinské h. (1566), Klečetské h., Kotenský chlum (1515), Kunětická h. (1436), Písecké h. (1400), Růvenská h., Todenská h., Vladořská h. (nikoliv Vladař):

f) jména pocházející od událostí, které se na hoře zběhly, neb od zvířat tu

chycených neb vídaných neb jakékoliv jiné náhody jako Čihadlo, Čížová (1382), Hradíště, Jestřábí h. (1606), Kohout (1602), Kozi h. (1547), Kozlův vrch (1373), Kraví hora (1469), Lomec (1380), Loučovice (1423), Nedvězí h. (1506), Psí hory (1600), Ptáček (1531), Sovčí hora, Strašidelník (1259), Točná (1578), Vlčí vrch (1560), Vrabina (1243).

Hory, správný název německé vsi Horn ve farnosti Bleistatské. Od l. 1350 vyskytuje se jako přísl. hradu Hertemberka.

Hory, Stříbrné hory (v 16. st. Hory Knínické neb Vrbické), dvůr v okrese Habrském, n. ves, při níž se na stříbro dolovalo. Část této vesnice pr. Adam a Zacharyáš Slavatové z Chlumu (1578) Jaroslavovi Trčkoví z Lípy k panství Ledeckému, druhá část vyskytuje se (zejména od l. 1598) jako přísl. statku Vrbičského.

Hory, Březové hory, město, prvotně městečko, založené od horníkův, kteří se tu při obnově hor stříbrných (před tím obci Příbramské náležitých) usazovali. Léta 1732 tu postavena kaple, l. 1841 zřízen městský úřad. L. 1892 vznikl v horách oheň. jímž 320 horníkův zahubeno. Erb: pod korunou zlatou štít červený, na němž nahoře dvě kladiva hornická přirozené barvy křížem a pošikem přeložená a pod tím stříbrný měsíc s rohů k pravé straně obrácenými se spatřují. Štít drží dva havíři ve svátečních šatech černých a stříbrných s zel. čepicemi na hlavě, držíce tou rukou, kterou štít nedrží, kladivo na ramenech položené.

Hory Kašperské a t. d. viz Kašperské hory a t. d.

Hory Malé, Adamov, městys v okr. Lišovském, založen jest od horníkův v 16. st. a na prosbu pána jeho Adama Ungnada ze Suneka l. 1595 od císaře Rudolfa za horní městečko vysazen. Při tom mu udělena též práva, jimiž Hory Velké neb Rudolfov obdařeny byly. L. 1601 nazývá se městem, l. 1628 zase městečkem. Erb: Štít polovičný; v pravém poli červeném spatřují se nejvýše písmena A (památka na zakladatele), pod tím zlatá koruna (památka na cis. Rudolfa) a pod tím zlatá

kotvice obráceně položená. Levé pole je napříč rozděleno, v horním stříb. jsou ze spodu tři zelené pahrbky a nad tím dvě hornická kladiva pošikem a křížem přes sebe položená. V dolním červeném poli jdou 4 stříbrné pruhy pošikem od pravé horní k levé dolní straně. Nad štítem jest korunovaná kolčí helmice, z níž pokrývála červená a bílá po štítu splývají a nad helmicí orlice vyletující v pravo červená, v levo stříbrná.

Hory Matky boží (vlastně *Hory stříbrné Velhartické Matky boží sněžné*, lat. *Montes Mariani*, něm. *Frauenstadt, Bergstadt unserer lieben Frau*), král. horní město, prvotně příslušenství hradu Vilhartic, jehož držitel Zdeněk Lev z Rožmitála vyprosil si l. 1511 majestát na horní svobodu na 10 let pro panství Vilhartické. Práce hornické začaly l. 1520 za krále Ludvíka, jenž (1521) Zdenkovi Lvovi pro H. svobodu hornickou udělil a l. 1522 Hory na město horní povýšil. Zdeněk osvobodil pak horníky od poddanosti a udělil jim městské svobody. Avšak asi po r. 1541 zacházelo zde dolování, odkud obecný lid okolní bral si příčinu říkati městu Zlamané hory. Od Ferdinanda II. obdržely H. svobody (1637), ale ty schudnutí města nezabránily. Ku konci 18. st. se na půlnoční straně města něco pavovalo, avšak se skrovným výsledkem. Také l. 1828 stará šachta, po 350 let opuštěná zase se bez prospěchu otevřela. Léta 1737 postaven kostel, byl do l. 1762 filialním k Petrovicům; t. r. tu zařizena administratura a l. 1857 fara. Erb: Štít červený (nyní obyčejně zlatý) a v něm obraz Matky boží v modrém rouchu) a z každé strany anděl, korunu její drže, a pod tím dvě kladiva haviřská na kříž přeložená, ano je dva haviři (s zelenými čepicemi, černými kabáty a s stříbrnými nohavicemi) drží. Nad štítem helma a přikryvadla na ní červenou a modrou barvou (nyní zlatá s červenou a černou barvou) potažená dolů visí a nad tím taktéž dvě kladiva haviřská na kříž přeložená. (Gab., Sušice, 152.)

Hory Nalžovské viz Hory stříbrné Nalžovské.

Hory Ratibořské, městečko u Tábora,

děkuje vznik svůj stříbrným horám, které tu skrze pp. z Rožemberka v 16. st. zaraženy a od r. 1593 k velkému květu přicházely, tak že na rozhraní 16. a 17. st. mnoho stříbra vynášely. L. 1652 povýšeny na městečko a od Anny Marie kněžny z Eggenberka vyprošeno jim obdarování na výroční a téhodní trhy. Adam Frant. kníže ze Švarcenberka, držitel panství Chýnovského, postavil tu l. 1722 kostel, jenž byl s počátku filialním k Chýnovu. L. 1773 založeno tu samostatné kaplansví a léta 1785 fara. L. 1818 postavil tu Ign. Veselý, farář zdejší, kapli na místě starší dřevěné kaple. Erb: Štít modrý a v něm na trávníku dvě stříbrné věže okrouhlé, ze štukoví postavené, s cimbuřím, černými báněmi a zlatými makovicemi; na pravé věži jsou zlaté sluneční hodiny, na levo je okno a v něm zlatý zvonec. Mezi věžemi jest štít od vrchu na tři pole rozdělený, v prostředním spodním červeném jsou dvě hornická kladiva na kříž přeložená, levé jest stříb. s červ. růží (pp. z Rožemberka), pravé jest modré s orlicí, půl stříbrnou, půl červenou, a zlatou pružinou. Nad štítkem helma s červ. a stříb. pokrývála a nad tím obraz horníka kladivo držícího.

Hory Stříbrné, Horky St., ves v okr. Přibyslavském, n. horní městečko. V okolí bývaly ve 13. a 14. stol. bohaté stříbrné doly, které však v 15. st. zanikly. V 16. st. zase obnoveno dolování, ale nevyneslo v l. 1558—1574 více než asi 400 hřiven stříbra. L. 1692 zase se činily pokusy o obnovení hor, ale zastaveny.

Hory stříbrné Nalžovské neb Městečko horní nad Nalžovy, město v okr. Planickém, děkuje vznik svůj dolování na stříbro, cín a olovo, které tu na počátku 16. st. začalo. Svoje z Vilhartic, jsa pánem statku Nalžovského, vyprosil si l. 1521 svobodu horní, avšak l. 1527 odezdval hory Janovi z Rožemberka, mistru Strakonickému. Oba tu měli odtud perkmistra společného. Jan dobře řídil hory a dovedl toho, že »ves Nalžov« za městečko vysazena (1530). L. 1532 zemřel Jan a nedlouho potom i Svoje. Král míně se tedy sám v hory uvázati, vyslal do H. komisaře, aby se jich ujali (1533); vrchnosti Nal-

žovské ponechány 4 kukusy. Král zastavil kupování rudy pánům z Rožemberka a řízení hor přepustil Oldřichovi Pouzárovovi z Michnic. Odtud povstaly pře mezi Joštem z Rožemberka a Pouzářem, ve kterých tento vyhrál. Za těchto nesvorností hynuly hory, tak že l. 1541 všechny šachty zatopeny byly. Až do té doby vytěžilo se 41.000 hřiven stříbra. Zaniknutím hor zaniklo také právo královské a H. zůstaly při panství Nalžovském. Horníci z velké části odešli, ostatní chytali se jiných živností. Jan ze Vchynic povolil obyvatelům volnou pastvu na svých gruntech za svobodný výčep piva, což potvrdil Bedřich Švihovský z Ryžemberka († 1630). Syn jeho Ferdinand Vok měl spory s městečkem, poněvadž dosavadní vrchnost nutila sousedy všechny potřeby od vrchnosti kupovati (1652—1654). Jan Norbert hrabě Pötting rozšířil kapli zdejší (1721 a t. d.) v kostel, k němuž zámecký kaplan Nalžovský přísluhoval. Léta 1787 zřízena tu lokalie a l. 1813 fara. Erb byl městečku l. 1530 od krále Ferdinanda takový propůjčen: Štít modrý, u samého spodku vršek zelený, co skaika vyzdvížený, na kterémž stojí obraz sv. Jana křtitele v oděvu velbloudové barvy, maje v pravé ruce při prsech knížky zeleným povlečené, na kterýchž leží beránek bílý s korouhvičkou červenou, a v levé drží štít bílý, ve kterémž růže zelená s jádrem modrým.

Horyčabsko viz Horčabsko.

Hosín, farní ves, jež patřovala od nepaměti ke hradu Hluboké a měla l. 1330 svou faru. Matriky začínají se l. 1599 a vyskytují se tu pořád katoličtí faráři. Po r. 1623 přísluhoval farář zdejší také k okolním kostelům. (TB. 89.)

Hoslau u Týna Horšova, česky Hvozďany.

Hostopín, ves u Velvar, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Matějovo, l. 1349 z části majetek Zdeslava skolastika, který ji postoupil kapitole Pražské. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo l. 1404 vladkám z Kralovic. V 16. stol. seděli tu Štrouchové z Chlumku (1501 Hanuš, 1522 Bernart a Václav, 1581 synové onoho). Od l. 1583 drželi H. Hrobčičtí z Hrob-

čice (1583 Benigna, 1588 Jan, 1600 Jiří). L. 1611 seděl tu Mik. Bohuslav Hložek ze Žampachu, po němž následoval (1656) syn Jan Karel. Od něho k. H. (1661) M. Majdaléna Malovcova ze Žampachu, po níž následovali synové. V 18. st. drželi H. hrabata Clary a l. 1765 přikoupen ke Zlocům. Kostel byl od 17. st. filialním. (H. VIII. 211.)

Hostačov, ves u Golčova Jeníkova, n. s tvrzí, léta 1318 sídlo Bohusiavovo. L. 1360 zřídil tu Jaroš z Lacemboku s král. povolením krčmu. Později tu seděli bratři Buzek a Bernart Bervík, l. 1404 Beneš z Labouně. V 15. stol. seděla tu rodina Hostačovských z Petrovic. Ok. l. 1530 k. H. Václav Tuněchodský z Poběžovic, ale pr. jej (1557) Heřmanovi Bohdaneckému z Hodkova († 1583). Od l. 1597 drželi H. Václav Chotouchovský z Nebovid a Jan odtudž († l. 1616), l. 1630 Jindřich Ch. L. 1641 pr. Johanka Gerštorfova roz. Mitrovská z Nemyšle zámek H. s přísl. M. Majdaléně sv. pí. z Golče roz. z Opsinku. Od té doby patřil H. až do našeho st. ke Golčovu Jeníkovi. Odtržen sice l. 1685 a dostal se v držení rodiny Funcken, pak Straků z Nedabylic a Bechyňů z Lažan, ale zase v 18. st. přikoupen. V 19. st. zase odprodán.

Hostašovice, n. ves v okolí Zbraslavě, snad u Točné, jež patřila do r. 1420 kl. Zbraslavskému. Král Zikmund zastavil jí (1420) Janovi Močihubovi z Kralovic a Janovi Ručkovi z Petrovic. V 16. st. drženy k Cholupicům. Později připojeny zase ke klášteru a zanikly bezpochyby v 17. st.

Hostašovice, n. ves u Stankovic v okolí Rataj, na jejímž místě jest samota Ostašov. L. 1528 patřila jako pustá ves k Ratajům a místu říkalo se Hostašovsko.

Hostějoves, ves u Jindř. Hradce, jmenovaná po vladýkovi Hostějovi, který se r. 1255 připomíná. Od svého počátku byla přísl. panství Hradeckého.

Hostěnice, Hostinice, Hostimice, ves u Brozan, jež se příp. od r. 1226 mezi statky kláš. Doksanského. V 15. st. byl tu také vladýčí statek s tvrzí, na němž seděl l. 1388 Jan Růže z Roudného,

pak Zajícové z Valdeka v 15. st. V 16. st. byla **H.** přísl. statku Brozanského, při němž až do l. 1850 zůstávala.

Hostěradice, ves u Netvořic, jež se přip. l. 1310 jako přísl. kl. Ostrovského. Císař Zikmund zapsal **H.** (1436) Jeronymovi, Janovi a Buškovi bratřím z Čečelic a obnovil týž zápis l. 1437 Janovi Kobianovi z Č. Na poč. 16. st. patřily **H.** pp. z Klinšteina a drženy k Týnci. Později se dostaly v držení kapitoly Pražské. L. 1620 sice od stavů prodány Bohuslavovi z Hodějova, ale potom zase kapitole navraceny. Později připojeny k Lešanům.

Hostětice, n. ves v okolí Volyně, snad u Čepřovic. L. 1315 patřily **H.** k újezdu Volyňskému a ke statku králové Elišky. Později drženy ke hradu Hluboké. L. 1585 byla ves pusta a prodána dědičně Vilémovi z Rožemberka.

Hostětice, Hoštětice, Hoštice (něm. *Hassatitz*), dvůr u Štítar za Horš. Týnem, n. ves, již koupil okolo l. 1186 klášter Kladrubský od Oty a Heřmana z Mířkova. L. 1379 patřilo jedno popluží odtud k Mutěninu. Byvše l. 1431 od křižákův vypáleny, přip. se l. 1544 jako ves pustá a přísl. statku Hostounského.

Hostice, starožitný název řeky, která padá do Lužnice u Kosaře (r. 1179 Gostice, r. 1359 Hostice).

Hostičkov, ves u Plané, jež se l. 1379 jako přísl. zboží Třebelského připomíná; avšak to platí jen o části, poněvadž druhá část náležela kl. Tepelskému (zejména 1459). Před r. 1465 držel část dědičnou Prokop ze Švamberka. Později koupena jest od pp. z Žiberka, držena ok. l. 1520 ke Brodu a pak prodána k Plané.

Hostíkovice, ves v okr. Lipském, v níž byl ve 14. stol. farní kostel. V **H.** seděli r. 1379 Petr Vyšata a Hašek z Oslovic; v l. 1409—1415 Jan Vyšata, r. 1421 a 1422 Vaněk Vyšata z Liljova, sdílejíce se o podací s vladykami Mnichovskými a držíce část vsi, kdežto druhá patřila ke tvrzi Milčanům. Obě byly l. 1542 přísl. statku Rybnovského a později Nového zámků. V 17. st. zanikla fara a **H.** přifařeny k Holanům.

Hostín, Hostinná, Hostyně Dřevěná, ves u Liblic, kterou drželi l. 1361 Frycek a Ješek z Liblic společně. **H.** patřil odtud ke zboží Liblickému. V 16. st. objevuje se část při témž zboží a část patřila ke zboží Byšickému. Ke spojení obou došlo, když l. 1676 Byšice ke zboží Liblickému přikoupeny. (BM. 516.)

Hostín, Hostyně, farní ves v okrese Velvarském, jež patřila kapitole Vyšehradské již od r. 1088. Od této tu založen farní kostel, jenž se od 14. st. přip. L. 1320 Jan, probošt Vyšehradský, **H.** právem zákupným vysadil a Pertolt probošt potvrdiv to (1337), dal lány znova změřiti. R. 1420 dostal se **H.** v zástavní držení světských pánův. Kapitola usilovala o to, aby jej vyplatila, avšak nemajíc k tomu peněz, pr. 1563 ves **H.** s kostelem Štěpánovi Oškobrnskému z Oškobrnh. Z tohoto rodu následovali Jan († 1595) a Jan Jetřich sedíce na tvrzi. Tomuto 1622 **H.** zabrán a prodán l. 1622 Polyxeně z Lobkovic, od jejíhož rodu připojen k Nelahozevsi. Matriky sahají do r. 1678. Tehdá tu fara zanikla, **H.** přifařen k Lužci a teprve l. 1784 zřízena lokalie, která pak proměněna na faru.

Hostín hradec, n. knížecí hrad, kterýž založil l. 1139 kníže Soběslav přebývaje na dvoře svém Chvojně (Dvoru králové), ve Chvojně postižen jest nemocí smrtelnou, pročež nesli ho do nově vystavěného hradu, kdežto s pobožnou důvěrou připravoval se ke smrti a dne 14. února l. 1140 zemřel. **H. h.** vykládá se obyčejně na Hostinný, v jehož okolí se ještě l. 1400 Burgberg připomíná.

Hostinný, Hostinná (prvotně snad Hostín hradec), město od Němcův založené, jež dal král Jan k manství Půtovi z Turgova (1316). S ním držel **H.** syn jeho Jan (1354). Tehdá tu byl farní kostel. V roku 1359 držel **H.** Purkart, purkrabě Magdeburský, po němž léta 1365—1377 Bolek kníže Opolský následoval. R. 1383 drželi **H.** zase páni z Turgova, Jan a Půta bratři, kteří obci svobody potvrdili. Po jich smrti držel **H.** Jindřich z Rederu († j. 1415), po němž se dostal **H.** v držení Jana Krušiny z Lichtemburka. Léta

1423 dobýval Žizka **H.** v jehož držení byl pověstný Jan Městecký z Opočna († 1430). Po smrti Jana Krušiny († 1434) uvázal se v **H.** Hynek, bratr jeho († 1454), ale syn jeho Vilém prodal **H.** maceše své Anně z Koldic (1454). Tato potvrdila l. 1458 špitál v nově založený († 1467). Od dědiček k. **H.** (1467) Oldřich Zajíc z H a z e m b u r k a, manžel jedné z nich. Bratr a dědic jeho Jan prodal **H.** (1474) Alšovi z Šanova, jenž daroval (1477) obci svou lázeň a založil nové knihy městské († 1493). Synové jeho Václav a Jan drželi **H.** napřed nedílně a od r. 1507 po polovici. Polovice Václavova dostala se napřed (1518) Janu Tetaurovi a l. 1519 Janovi z Vartemberka, jenž t. r. koupil druhou polovici od Hynka Špetle z Janovic (1512—1519). Za toho rozdělení úřadovali dva purkmistři. Jan obdařiv obec prodal **H.** (1521) Zdeňkovi z Valdšteina († 1525). Synové tohoto se l. 1548 rozdělili, tak že obdrželi Zdeněk jednu a Jiří druhou polovici, avšak onu koupila (1552) Kateřina z Chlumu, manželka Jiříkova. Za Jiříka zavedeno luteranství, kostel obnoven (1552 a 1570), cechům dána pravidla a obec svobodami obdařena († 1582). Znamení dědictví po něm rozděleno mezi syny. Jednu polovici dostal Hanibal, druhou Jan Kryštof.

Hanibal, jsa pán velmi vzdělaný, ale špatný hospodář, zadlužil se velice; statek jeho dostal se (1615) Janovi z Klenového a později následoval v držení jeho Jan Bernart z Fünfkirchen (1616). Polovice tohoto pak zabrána a prodána Albrechtovi z Valdšteina (1628) ke knížectví Frydlantskému. Jan Kryštof, držitel druhé polovice, obnovil kostel, jenž však l. 1610 s celým městem vyhořel († 1616). Pro dluhy prodán pak (1620) Majdaléně Valdšteinské z Hodkova, jež obci svobody potvrdila. Avšak pro nespokojenost věřitelův přišlo k novému prodeji a **H.** koupil (1622) Albrecht z Valdšteina. Týž jsa od l. 1628 v držení celého města, obmezoval živnosti městské, ale propustil obyvatelstvo z človecenství a prováděl katol. reformaci. Po jeho smrti odevzdán **H.** Vilémovi Lambojovi z Desenersu (1635) i se zám-

kem Olešnickým, od kterých doby zámek **H.** ský pozbýval své důležitosti, poněvadž držitelé na Olešnickém Novém zámku bydleli. Vilém založil v **H.** residence jezovitskou, kterou však jezovitě pro skrovné nadání opustili († l. 1659). Syn jeho Jan Lambert († 1669) úmysl měl, založiti v **H.** klášter františkánský, což teprve l. 1677 provedeno; bývalá residence jezovitská dána pak obci na zřízení školy. Od cis. Ferdinanda III. obdrželi **H.** ští svobody na tři trhy výroční (1653) a od Maxim. z Lamberka právo vybírati poplatek z kořalky na opravu hradeb a jiných městských stavení. Erb: Štít modrý a v něm u spodu zeď stříbrná z tesného kamene s branou otevřenou a mříží v ní železnou, vytaženou. Nade zdí vynikají dvě čtverhranaté věže stříbrné po obou stranách brány, každá s okny, červ. hřebenovitou střechou a zl. makovicemi. Skrze bránu viděti na strom, lípu, která košatým vrškem nad zeď vyniká, a na též lípě sedí orel brunatné barvy rozkřídlený. Předě zdí stojí dva obři sice nazí, každý však s kabátem z buvolí kůže (neb stříb.) se kšticemi s hlavy splývajícími a chundelatou bradou; pravý opírá pravou ruku o štítek král. Č., levý levou o štítek sv. Václava (černou orlici ve stříbr.); druhou rukou drží spolu stuhu přes kmen jdoucí. (H. V. 209.)

Hostišov, dvůr u Otice, n. ves s tvrzí, l. 1402 sídlo Filipovo. Ok. l. 1440 seděl tu Mikuláš z Nového dvora a l. 1463 Jan odtudž. Možná, že odtud také pocházel rod *Ostešovských z Ostešova*. Jan Řídlo z Mokřan prodal **H.** (ok. l. 1530) Burjanovi Otickému z Otice a od té doby patřil ke zboží Otickému. Když ves spustla, svedeny grunty její na dvůr.

Hostišovice (ob. *Hošovice*, prv. *Hostišovici*), ves v okr. Březnickém, n. s tvrzí, na níž seděli l. 1364 Ropert, l. 1394 až 1399 Jan a l. 1408 Dobeš z *H. V. 15. st.* držel **H.** rod *Hostišovských z Jelenova*. Poslední toho rodu (Eliška a Barbora) prodaly **H.** ok. l. 1536 Jindřichovi Koupskému z Břízy, jehož dcera Žofie († 1568) odkázala je synům svým z dvojího manželství. Byly potom v držení *Byšických z Byšic* a po smrti Václava B.

koupil je (1646) Adam Hynek Tluksa z Vrábí a připojil k Drahenicům. (H. XI.)

Hostivař (v *Hostivaři*), ves u Prahy, příp. se l. 1068, když přitáhla sem strana Jaromíra Přemyslovce a rozloživši se po tamějších lukách, vyjednávala s knížetem Vratislavem. Přibyslava, vdova po Hroznatovi, darovala H. (1132) kl. Sázavskému kromě té části, která patřila ve 14. stol. rodině Rostův, a té, která byla l. 1328 kaple sv. Vavřínce a Klimenta na Vyšehradě. Na vladycké části seděl od l. 1403 Vitek z H., duchovní část vsi zapísána l. 1437 Janovi Zajímačovi z Kunštatu a dvůr klášterský Janovi Rakovnickému z Perče, jehož synu Václavovi l. 1503 dědičně dán. V 16. stol. byla při téměř dvoru tvrz, na níž seděli Hostivařští (vlastně Koutští) z Kostelce (1544 Jan, 1554 Karel a Pavel). L. 1569 koupil tento statek Čeněk Mířčan z Klinšteinu. Nedlouho potom stržil H. Vilém z Rožemberka, aby polepšil důchodům nejvyššího purkrabství (1577). Od té doby drželi H. každý nejvyšší purkrabě až do l. 1783; odtud zpravovali H. stavové král. Českého až do léta 1860, odkudž jest majetkem obce království Českého. V H-i nar. se J. Strnad. (PA. VII. 138.)

Hostivice (t. j. *Hostivítova ves*, proto v *Hostivici*), farní ves v okr. Unhošťském, ode dávna na několik dvorů rozdělená (l. 1257 ještě les). Jeden dvůr i s podacím far. kostela (1277) patřil kapitule Mělnické. Z vladyk znamenitější byli l. 1422 Hospřid a Oducové z H. V 15. st. seděli na dvoře s tvrzí vladyky z Moravěvsí. Poslední z nich Dorota vdala se za Žibřida Anděla z Ejstebna (asi 1494), skrze jehož dceru Annu dostala se H. v držení syna jejího Ludv. Bezdružického z Kolovrat (1545). Svnové toho napřed zastavili, pak pr. H. Evě Štampachové z Údrče (1561). Větší část vesnice byla odtud v držení Štampachův, později Sluzských z Chlumu a před r. 1608 koupil ji Floryan Gothart Žďárský ze Žďáru k Červ. Újezdci. Později přík. i dvůr k kapitule Pražské. V 17. st. postavena nová tvrz, z níž povstal l. 1734 zámek. V l. 1617 až 1662 nebylo tu duchov. pastýře, potom

přisluhovali okolní faráři a l. 1733 zřízena fara. (MU. 183. H. VIII. 289.)

Hostkov viz Hoštka.

Hostlovice (vyslov. *Hoslovice* i *Hostoulice*), ves u Volyně, n. na vladyčí statky rozdělená. Část pr. 1430 Lipolt a Arlam br. z Kraselova Anně ze Štítkova a synu jejímu. Ta část patřila pak až do r. 1850 ke Strakonickým. Část koupil od křižovníkův s červ. hvězdou Václav Buzický z Buzic a pr. ji před r. 1540 k Vimberku, k němuž již l. 1519 jiná část od Přibíka Koce z Dobrše přikoupena. Později se dostala část k Nihošovicům a část k Ohraženici.

Hostokreje, Hostokryje (prv. *Hostokryji*), ves u Rakovníka, jež patřila l. 1413 Janovi a Hankovi bratřím z Krakovce a držena ke zboží Šanovskému, kromě některé části, zejména dvorce, který prodal (1450) Jindř. Boreň ze Slabec Janovi Rejnovi z Tyter. V 16. st. držena část Šanovská k Petrovicům. L. 1587 pr. Radslav ze Vchynic od téhož zboží ves H. Ferdinandovi z Renšperka. Ten a jeho nástupcové drželi H. zase k Petrovicům, s nimiž připojena ke zboží Kolečovskému.

Hostomice, město, nacházelo se podle pověsti na jiném místě (*v starých městech*). Pověst jest pravá a stalo se přeložení a nové vysazení nynějšího města na počátku 14. st. skrze Viléma Zajíce z Valdeka, jenž je měl od krále v zástavě, ale list na to Hostomští ztratili. Proto Hynek Berka z Dubé (1343) vysazení, pokud se pamatovalo, obnovil i s právem bráti souše a pásti dobytek na Brdě. Byl tu také tehdá kostel, avšak byl filialem k Bezdědicům. Ve 14. st. patřily H. ke hradu Karlšteinu. Václav IV. propůjčil městečku právo míle (1416) a králové Zikmund (1436) a Ladislav (1454) potvrdili všechny svobody. Tak i učinil Ferdinand I. (1538) přidav obdarování na trh téhodní a l. 1562 vysadil dva trhy výroční a povolil pečeti zeleným voskem. Rudolf II. nejen to vše potvrdil (1580), nýbrž navrátil i H-ským (1610) starodávnou jich živnost, vaření piva, též právo sebe přijímati a propouštěti a sirotky řídit, což předešli purkrabové Karlšteinstí zastavili. To i potvrdil cis. Matyáš (1616). L. 1619 měli H-ští spor s děka-

něm Karlšteinským, ujímající se kostela Bezdědického. Reformace katolická prováděna v H. s obtížemi; ještě l. 1684 byli tu evangelíci a l. 1755 volání na vykořenění jich učení misionáři. Císař Karel VI. povýšil H. l. 1738. na město. L. 1836 utrpěly H. požárem velikou škodu. Erb: Město H. pečeti erbem království Českého jakožto od starodávna přisl. král. komory. (PA. X. 103.)

Hostoulice viz Hostovlice.

Hostouň, město, jež se přip. r. 1238 jako sídlo panské Gumpertovo, po němž zůstali čtyři synové. Na počátku 14. st. potomstvo jeho (1238 Pavlík, Zdeslav, Lev, Dobrohost, 1291 Bořislav, Dobrohost, Zdeslav, Nevlas, 1333 Dobrohostové dva, Protivec, Pavlík, Borník) se rozvětvovalo. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Protivec z H. skoupil díly po strýcích; syn jeho Racek (1378—1413) držel celou H. Od r. 1423 držel H. Ctibor z Volfšteina, jenž udělil l. 1456 obyvatelům právo, aby o statcích svých řídili a svobodně se stěhovali. Z téhož rodu pak následovali léta 1462 Ctibor a l. 1482 Jiřík. Asi l. 1497 patřila H. Jindřichovi z Kolovrat, jenž t. r. svobody městečka potvrdil. Nástupce jeho Kryštof z Gutšteina postoupil (asi 1508—1510) H. Janovi z Rabšteina. Tento potvrdil l. 1513 svobody městečka a l. 1539 osvobodil je ode všech robot a platův kromě povarného. Synové jeho Václav a Vojtěch drželi H. po polovici (1544) a potvrdili svobody městečka. Po onom († 1552) dědil Mauřic Šlik z Holiče († 1578), po tomto syn Jan (1571). Tento zdědiv polovici Šlikovu zemřel l. 1580. Skrze sestru jeho Aněžku dostala se H. v držení Jiříka z Gutšteina, manžela jejího. Tento vprosil městečku (1587) k prvnímu trhu výročnímu ještě 2 trhy takové a trh koňský, potvrdil (1598) svobody, ustanovil, aby do úřadu konšelského jen Češi dosazování byli, a udělil právo ječná piva vařiti († 1598). Strýci a nástupci jeho Jindřichovi Lorencovi zabrána H. a pr. (1622) Zdeňkovi Vratislavovi. L. 1623 následovala Krystyna Kordule Černínova z Helmaku, jejíž manžel Protiva nymohl l. 1626 královské potvrzení svobod. T. r. stvrdil i svobody

městečka posledním českým listem (zemř. l. 1634). Dědička jich Marie Anna Černínka prod. s manželem Janem Ludvíkem ze Štarhenberka H. k panství Týnskému (1656). L. 1731 kostel znovu postaven. Erb: Štít modrý, v něm při spodní polovici zeď stříb. z kamene tesného a o pěti stínkách a v ní brána otevřená, po každé straně vrata na polo se otvírající a panty okovaná, nad branou u vrchu mříže zl. s 3 špicemi železnými. Na zdi po obou stranách brány dvě věže stříb. z tesného kamene, na každé pět oken (dvě, dvě a jedno), krancle a krov červ. se zl. makovicí. Mezi věžemi štítek napříč rozdělený, spodní polovice červená (erb Dobrohostův), ve svrchní dvě pole, pravé zl. s černými rohy jeleními o 14 parozích (erb pánů z Gutšteina), levé napříč rozdělené, svrchní stříb., spodní zl., přes obě lev k pravé straně obrácený na zadních nohách stojící s rozzhavenými ústy, jazykem vyplazeným, ocasem vzhůru obráceným, zlatý v stříbrném, stříbrný v zlatém (erb pp. z Rabšteina. — H. IX. 109).

Hostouň, městeč v okr. Unhošťském, prvotně ves (1316), jejíž větší část patřila k purkrabství Pražskému, ale král Jan dal ji l. 1320 kapitole Pražské, která ji obyčejně pronajímala. Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. 1436 zastavena H. Pešíkovi z Kunvaldu a Hanušovi z Kolovrat. Od rodu Kunvaldského nabyt pak té části 1459 Bušek Sekerka z Sedčic a od syna tohoto Martin z Dříně a Zikmund z Libědic. Na druhé části vладыčí byla také tvrz, již drželi l. 1417 Habart z Nedvídkova a pak dotčený Libědický, jenž tuto část s tvrzí lidem poddaným rozprodal. Vладыčí a duchovní část spojeny byly až do l. 1483, kdež kapitola svou část vyplatila, avšak zůstala jedna část v držení pánů z Kolovrat k Buštěhradu (1487—1503). Část vладыčí dostala se pak v držení křižovníkův s červ. hvězdou a potom Doroty z Vel. Lipna, která ji l. 1548 také kapitole prodala. Když pak tato l. 1621 také Kolovratské části nabyta, patřila celá ves kapitole, avšak odprodáním tu povstaly zase dva zemanské statky. Fara zůstávala v H. nepřetržitě. Kostel

v l. 1857—1859 opraven. (H. VIII. 293, MU. 243.)

Hostov, r. 1497 potok Chýnovský.

Hostovice, n. dvůr poplužní v okolí Zruče. Mikuláš a Albert z Kolovrat ukázali na něm 1409 plat ke kaplanství ve Zruči. V pozdějších pamětech se nepřipomíná.

Hostovice (staroč. *Hostovici*), ves v okr. Pardubském, kterou daroval Jan Zbislavic (1244) klášteru Litomyšlskému. Roku 1349 byla tu fara, která postoupena k biskupství Litomyšlskému. Ve 14. a 15. st. seděli tu zemané (1382 Beneš, 1415 Chvalík, Pavlík Václav, 1440 Čepek, Jindřich a Jan), od nichž pocházel rod Bořických a Hostovských z Hostovic. Statky některé skupovány l. 1491 k panství Pardubskému. Jedna část byla pak ještě v držení Hostovských z Vlčnova a tu pr. Jan Šváb z Vlč. (1523) také k panství Pardubskému. V 17. stol. zanikla fara. Na místě starého dřevěného kostela postaven l. 1715 kamenný. (PA. X. 295.)

Hostovice, ves v okresu Časlavském, jež stála r. 1244 a r. 1289 byla sídlem Bleha z Hostovic, ale potom rozdělena na několik vladyčích statků (1307 Stojslav, 1412 Václav. Ve 14. a 15. stol. patřily dva dvory poplužní a část vsi ke hradu Chlumu; jinou část držel l. 1360 Jaroslav z Laccemboku. Slavata z Chlumu koupil l. 1463 dvůr dříve pánům z Řičan patřící, obdržel l. 1465 od krále statek n. Lichvy odumřelý, k. l. 1467 jiný dvůr od Hertvíka z Rušinova, l. 1478 dvůr od bratří Kalinův ze Skály a část vsi od Petra z Dobešovic a l. 1481 dvorec sedlský od koleje Nazaretské v Praze. Tak celá ves ke hradu Chlumu skoupena. Jindřich Slavata pr. H. (1580) Heřmanovi Bohdaneckému z Hodkova. Drženy pak k Podmoklům a l. 1619 patřily již ke Žlebům.

Hostrázek, n. ves v okolí Chýše a Libkovic, která se přip. r. 1253.

Hosty (prv. *Hosti*, lok. v *Hostích*), ves u Týna nad Vlt., která patřila r. 1268 k panství Bechyňskému. Král Přemysl ponechal tehdá polovici vsi při Bechyni a polovici nechal k biskupství. Ve 14. st. drželi arcibiskupové H. k panství Týn-

skému kromě části, která byla vladyčí. Tu prodal Zdeněk Malovec z Malovic l. 1546 ke statku Dřítenskému. Ta později také k Týnu prikoupena.

Hostyně viz Hostín.

Hostyně, dvůr u Úval, n. s tvrzí. H. byla prý prvotní sídlo pánův z Pardubic. Zde seděli bratři Arnošt a Jetřich, z nichž onen nabyl statku Visemburka a později Pardubic, tento pak († c. 1340) měl syna Kuníka z H., jenž byl l. 1346 purkrabí na Kyšperce. Arcibiskup Arnošt se v H. narodil. Později, jak se zdá, držena H. ke hradu Škvorci (zejména 1426), oddělena pak a byla l. 1441 majetkem Petra ze Škvorce. V l. 1448—1461 seděl tu Jan, předek Hostynských z Stežova, pak (1473 a t. d.) syn jeho Jindřich a od l. 1509 tohoto synové. Asi l. 1520 pr. Jiřík Dlask ze Vchynic H. Janovi Vchynskému ze Vchynic a potomci tohoto Václav, Bohuslav a Jiřík pr. H. (1560) Albrechtovi Smiřickému ze Smiřic zase ke Škvorci.

Hostyně, Hostynka, veska u České Skalice, n. s tvrzí. Po spuštění tvrže bývala H. přísl. statku Studnického a později Trčického. Při dělení jeho l. 1562 dostalo se tvrziště k Vesci a ves patřila ke Zblovům. Oboje připojeno později ku panství Náchodskému. (H. V. 55.)

Hošnice, ves v okr. Chomutovském, která náležela od r. 1203 klášteru Oseckému a jemu l. 1341 potvrzena. H. zůstávaly stále při klášteře kromě 3 človekův, kteří drženi v 15. st. ke hradu Mostskému.

Hošťalovice, Hošťálkovice (prvotně *Hošťalovici*), ves v okresu Časlavském, r. 1349 s farním kostelem, který postoupen k biskupství Litomyšlskému. L. 1384 držel třetinu vsi Beneš z Urbanic a l. 1407 syn jeho Mikuláš. L. 1446 odumřela tu část po Fraňkovi z Robčic. Slavata z Chlumu k. l. 1478 část H. od Jíry, syna Kašparova z Nebovid, a ta patřila odtud k Podhořanům. Druhou část pr. Diviš a Jan bratří Tuněchodští z Poběžovic obci Chrudimské (1510). Jeden dvorec patřil l. 1497 ke Žlebům, druhý k Žehušicům. Díl Žehušický k. l. 1548 Jiřík z Gerstorfu a připojen také k Podhořanům. V 17. st. za-

nikla fara a kostel zůstal filialním. (PA. X, 66.)

Hoštce (do *Hoštěc*), ves u Teplé, která se příp. od l. 1273 jako jmění kl. Teplského.

Hoště, dvůr u Kotelce n. Č. l., n. s tvrzí a ves, ku konci 14. st. kr. manství, sídlo bratří Jindřicha Roška a Bohuška Hájka. Tento pr. H. (1415) Strachotovi Trčkovci z Kralovic. Tento prodal H. (1447) Zdeňkovi Kostkovi z Postupic a Jindřichovi jinak Odolenovi a Jaroši bratřím z Tatec (1447). Zdeňk Kostka prodal l. 1498 H. Michalovi z Chlumu k panství Kosteleckému.

Hoštětice viz Hostětice.

Hoštice, Hoštka, ves v okr. Děčín., která patřila r. 1383 ke hradu Střekovu a r. 1515 byla částí panství Děčinského.

Hoštice (prv. *Hoštici*), dvůr u Zásnuk, n. s tvrzí, l. 1360 sídlo bratří Litoše a Jaroše, l. 1378 Zdislava a Dluhomila a 1396 Štěpána a Zikmunda, synův tohoto. L. 1489 prodali Tomáš a Zikmund br. z Hoštic H. Prokopovi Mírkovi z Solopisk, jehož potomci (1499 Beneš, 1545 Adam a 1574 synové tohoto) tu do sklonku téhož století seděli. Pak držel H. Jan ze Vchynic († 1590) a po něm syn Radslav mladší. Tento prodal H. J. 1615 Radslavovi staršímu ze Vchynic, jenž je připojil k Zásnukám.

Hoštice, ves u Klecan v okr. Karlínském, ode dávna na několik statkův rozdělená. Jedna část bývala kl. Zderazského. Císař Zikmund zapsal ji (1437) Janovi z Kunvaldu a Anně Kbelské; l. 1454 koupil je od jich dědicův Heřman Sirotek ze Zhorce. Později patřily Valčevským z Hrádku, l. 1507 vladkám z Tedražic, kteří tu dlouho seděli. Jeden dvůr ve vsi jmenoval se zámek a ten se poddal vrchnosti Libenské. L. 1625 zabrány H. Davidovi Borňovi ze Lhoty a pr. Karlovi z Lichtenšteina. Později připojony k Pakoměřicům.

Hoštice (nehezky *Střelohoštice* z něm. *Strahl-Hostitz*), dvě vesnice u Horažďovic, z nichž jedna Zadní slove. V předních byla tvrz a ve 14. st. farní kostel. Z vladyk se příp. l. 1347 Chval, 1368—1374 Přech,

pak Jan Prčice († c. 1395) a 1402—1433 jiný Jan Prčice. Od 15. st. seděli tu Kraselovští z Kraselova (1462 Lipolt, 1523 Mikuláš, pak Kunaš († 1563)). Po nich dědili Pešíkové z Komárova; ujal je Šebestian P. Potomku jeho Petrovi zabrány (1622) a se Střelou prodány. Od té doby patřily H. k zámku Střelé, odkudž později úřady do H. přeneseny. Teprve za naší paměti došlo zase k rozdělení obou. (H. XI.)

Hoštice, farní ves v okresu Vožickém, jež měla farní kostel již ve 14. st. H. patřily ke statku Nemyšlskému nepřetržitě. Kostel obdržel ve 14. a 15. st. všelijaká dobrodiní od okolních zemanů. V 17. st. přišel o faráře; duchovní zpravu pak buď měli řeholníci, aneb přísluhoval farář z Nové vsi. L. 1712 dosazen administrator, l. 1722 postaven farní dům a l. 1779 zřízena fara. Kostel, jenž l. 1750 shořel, l. 1751 znovu postaven a l. 1852 opraven. (TB. 645.)

Hoštice, farní ves v okr. Volyňském, n. sídlo vladčích, po němž se nazýval léta 1274 Držislav z Hoštic. L. 1315 připomínají se H. jako přísl. újezdu Volyňského, který patřil královně a držen později ke Hluboké aneb Karlšperku. V 16. st. dostal H. dědičně Vilém z Rožemberka a pr. je (1593) Arnoštovi Vitanovskému z Vlčkovic. V držení tohoto rodu zůstaly H. až do sklonku 17. st., pak je koupil Vladisl. Chlumčanský z Přestavlk. Syn jeho Antonín obnovil kostel a ozdobil jej (asi l. 1742). L. 1749 narodil se tu Václav Leopold Chlumčanský († 1830), jenž se stal arcibiskupem Pražským, H. l. 1784 k. a kostel zdejší l. 1795 posvětil. Léta 1785 zřízena při něm lokalie, která léta 1857 povýšena na faru. Od l. 1799 držel H. Jáchym Zádubský z Šontálu. (TB. 961.)

Hoštice Šumavské, farní ves v okr. Vimberském, jejíž farní kostel se r. 1360 připomíná. Drželi H. l. 1360—1407 Vilém z Újezda odjinud z Poděhus a r. 1413 synové jeho Ctibor a Jan br. z Kozího. L. 1455 odumřel ten statek po Drslavovi a kněžích Matějovi a Václavovi. V 16. st. patřily H. z části statku Čestickému, z části k panství Vimberskému. V 17. st. zanikla

tu fara; l. 1786 zřízena tu zase lokalie, která l. 1857 na faru povýšena. L. 1751 obnoven kostel. (TB. 931.)

Hoštice Velké, ves v okr. Klatovském, jež se l. 1331 připomíná. L. 1379 byla rozdělena na tři vладыčí statky a část patřila ke Kydlinům. Obytečtí z Obytec skupili H. a drželi je k Obytcům (1484 až 1553). Oddělením povstal tu zvláštní statek s tvrzí; ten postoupil Bedřich O. z O. (1597) Melicharovi Kolkreitárovi z Kolkreitu. Později drželi je Adam a Vilém br. Nebílovští z Drahobuze a pak spojenci s Hoštičkami a l. 1680 se statkem Obyteckým. (H. IX. 167.)

Hoštičky, Hoštice malé (prv. *Hoštičici*), ves v okr. Klatovském, n. s tvrzí, jež patřila l. 1379 Otíkovi. L. 1518 seděl tu Jan Sádlo z Kladrubec, jenž prodal (1544) H. bratřím Obyteckým ke statku Obytcům. T. r. přijal je za díl Albrecht z Obytec, ale prodal je (1562) Adamovi Sekerkovi z Sedčic. Ten tu seděl ještě l. 1585 a po něm syn Fabián Jáchym. L. 1615 patřily Apoloně Kadovské z Robčic. Když Mik. Jan Nebílovský z Drahobuze l. 1665 zemřel, uvázaly se v H. sestry jeho. Alex. Mik. Šofman z Hemlesu prodal l. 1680 oboje Hoštice ke statku Obyteckému. (H. IX. 167.)

Hoštka (stč. *H. nad Obrtkou*), město v okr. Štětském, vysazeno jest od Mikuláše řeč. Srša (1318—1335, předka vладыk z Drahobuze) právem zákupným. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací náleželo l. 1358 Mikuláši, synu Sršovu, kanovníku Bremskému, a l. 1361 Heníkovi z H. Tento pr. H. Janovi arcibiskupovi (před r. 1365), jenž ji držel k Hrádku Helfenburku. Zbyněk arcibiskup potvrdil (1406) výsady Sršovy a vysadil městečku jako první správní stolicí Roudnický úřad, druhou Litoměřický úřad a nejvyšší podkomořího arcibiskupského. Za husitských válek opanoval H. Jan Smiřický ze Smiřic a držel ji k Roudnici. Když s tímto Václav Carda z Petrovic válčil, osadil H. a kostel opevnil; potom Jan dobyl H. mocně, městečko vyplnil a obyvatelstvo z větší části povraždil. V potomních dobách zůstala H. při panství Roudnickém, avšak jisté platy dávány

majitelům Hrádku Helfenburka podle staré zvyklosti. Léta 1494 začínají se městské knihy. Léta 1571 potvrdil Januš kníže Ostrožský výsady městečka a darování špitálu l. 1412 učiněné. K prosbě Viléma z Rožemberka vysadil cis. Rudolf (1577) Hoštce úřad městský, trhy výroční, téhodní a na vlnu. Zdeněk z Lobkovic vyprosil l. 1614 majestát na nové trhy. L. 1619 bouřili se sousedé proti vrchnosti, od léta 1621 sužování průchody vojenskými, později mnoho domův spustlo. Kníže Ferdinand August (1677—1715) vysadil pořádek řemeslům. V l. 1703—1712 přestavěn kostel. L. 1757 táhli tu Prusové, l. 1777 ležel tu polní maršálek Laudon. L. 1777 a 1846 trpělo městečko požáry. L. 1853 vyhlášena H. za město, l. 1862 obnoven kostel. Erb: Modrý štít, v jehož prostředku na trávníku kostel stříb. s cihelnou střechou a vízkou na něm též s cihelnou střechou dveřmi do dvora za kostel a zlatými křížky na každé části stavení Před kostelem obraz sv. Otmára v biskupském oděvu s berlou (BD. 509.)

Hoštka viz Hoštice.

Hoštka, Hostkov (něm. *Hesselsdorf*), farní ves u Přimdy, jež bývala ode dávna přísl. hradu Přimdeckého. Cis. Rudolf odprodal H. (1596) Jiřimu Petrovi a Janovi Šebestianovi br. ze Švamberka, od jichž rodu připojena ke Dvoru Přimdeckému. L. 1745 postavena tu kaple, při které byl potom kaplan od Bohuslavského faráře dosazovaný; za naší paměti zřízena fara.

Hotovice, Otovice (původně *Olovici*), ves v okr. Chabařovském, kterou daroval Jan biskup (l. 1334) klášteru Roudnickému, ale l. 1337 vyměnil si ji a připojil ke hradu Kyšperku. K panství Kyšperskému patřila až do 16. st. L. 1599 drželi ji bratři z Kouče, l. 1613. Bedřich Hora z Ocelovic. Tehdá tu byla tvrz. Bedřichovi H. zabrány a postoupeny (1623) Petrovi Jindřichovi ze Štralendorfu. Od té doby patřily ke zboží Chlumeckému.

Houba, vrch a les mezi Chvalšínami a Brlohem (r. 1263 a 1380).

Housina (prvotně *Úsina*), dvůr u Neuměteli, jehož jméno vlastně hoře nad ním se vypínající náleží (tedy >dvůr pod Hou-

sinou«). Na blízkém vrchu Košíku býval hrad, na němž podle pověsti báječný Horymír sídlíval.

Houska, zámek a ves v okr. Dubském, postavený buď od Jindřicha z Dubé (1249 až 1309) aneb od syna jeho Hynáčka, který se psal l. 1316 z Housky. Po tomto dědil bratr jeho Hynek Berka († 1348), a syn jeho mladší Hynek tu sídlíval. Po jeho smrti (1404) ujal H. Jindřich Berka mladší, syn jeho, jenž žil až do l. 1423. Syn pak jeho Hynek prodal H. (1432) Janovi ze Smiřic († l. 1453). Ze dvou synů Janových ujal H. syn Jindřich, jenž († 1478) zůstavil 4 syny. Dva z nich, Jan a Zikmund, dostali l. 1498 po polovici H., ale Jan koupil díl bratrův a pr. H. (před r. 1506) Václ. Hrzanovi z Harasova. Po tomto následoval syn Dobeš (1520) a po něm syn Václav (1555, † 1584). Dobeš, syn Václavův, obnovil zámek a prodal jej (1594) Damianovi z Pejcelsdorfu a Bohunce roz. Kelblovně z Geizinku manželům. Po smrti onoho (1596) držela H. Bohunka a vdala se po druhé za Volfa Kryštofa Šena z Šěnu. Asi v ty doby postaven u hradu kostelík (1830 zbořený). L. 1615 koupil H. Václav starší Berka z Dubé. Tomuto zabrána a dostala se ke kníž. Frydlantskému. L. 1631 osadili H. přátelé Berkovi, ale zase odtáhli. Císař Ferdinand II. daroval H. a jiné statky (l. 1635) Janovi Bekovi, generalvachtmistrovi, Veronice, vdově po generalu Alvegovi ze Sulzu roz. ze Spauru a Hypolitě Františce v. Hofkirchen; avšak léta 1636 odevzdána H. oběma paním. L. 1639 osadili Švédové zámek; l. 1640 přitáhli císařští a vylákavše velitele jej zavraždili a H. náhlým útokem zteklí. H. zůstala potom v držení rodu Hofkirchenského, od l. 1694 patřila sirotkům z rodů Roggendorf a Souches. L. 1700 koupil H. hrabě Vilém z Kounic, jehož potomstvu posud náleží. Léta 1823 byl zámek velkým nákladem obnoven. Na něm bydlíval známý astronom David. (H. X. 247.)

Houska, kaple sv. Jana Křt. na Rohově, čtvrt hodiny východně od Nymburka, na jejímž místě stávala již ve 14. stol. kaple téhož posvěcení, založená se špitálem, dvo-

rem a mlýnem od křižovníkův Zderazských. (Špitál se příp. l. 1352—1405, byl však chudý na příjmech.) Dvůr spálen okolo r. 1402 a kaple zbořena v 15. st.

Houštka (obec. vyslov. *Houška*), lázně u St. Boleslavě, prvotně les, v němž založil Jos. Neumann, nadlesní Brandýsský, lázně, objeviv pramen železitý (1818). Lázně ty udržely se tak až do l. 1867, kdež je arcikníže Karel Salvator větší a úpravnější postavil. L. 1834 postavena tu kaple, jež zase při stavbě nových lázní rozebrána. (MB. IV. 111—112.)

Hloužná, n. tvrz, dvůr a ves severně od Haklových dvorův. Již r. 1263 příp. se Aleš a Psid z H. L. 1386—1408 žil Vyntíř z H., 1408 Přibík, 1409 Maršík, 1452 Bartoš. L. 1458—1463 držel H. Mikuláš Víta ze Rzvého a po něm Václav a Jan Puklicové ze Vzтуh. V l. 1468—1495 seděl tu Petr Stupenský z Houžné, jehož syn Mikuláš (1515 až 1519) odkázal H. Heřmanovi a Petrovi strýcům Zálezským z Prostého. Od nich koupila H. obec města Budějovic. (H. III. 290.)

Houžovec dolní (něm. *Seibersdorf*, pův. *Sifridsdorf*), ves v okr. Lanškroun., která se dostala r. 1292 kl. Zbraslavskému a potom byla přísl. hradu Landšperka neb později panství Lanškrounského.

Houžovec horní (něm. *Herterisdorf*, prv. *Hertrichsdorf*, lat. *Herterici villa*), ves v okresu Lanškrounském, od r. 1292 majetek klášt. Zbraslavského a přísl. hradu Landšperka.

Hovědliny, n. název tvrze Samechovské.

Hovnov, n. ves u Bernartic mezi Borem a Hostouní, jež byla l. 1553 pusta a přísl. statku Bernartického.

Hovorčeves, Hovorčovice, Hovorčevice, ves v okr. Brandýsském, jež se příp. v listech Vyšehradských r. 1088 a 1130. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo jednotlivým kanovníkům kostela Boleslavského. Ves sice byla jménem kapitoly Vyšehradské a postoupena l. 1321 proboštovi. Kromě toho tu byl dvůr, ježž Mikuláš Vyntířův pr. l. 1329 Mikuláši Rokycanskému a ten býval pak

obyčejně v držení Pražských měšťanův. Císař Zikmund zapsal H. Vaňkovi Duršmídovi. V 16. st. vycházel odtud plat ke kostelu sv. Vojtěcha ve Smrdařích. Na počátku 17. st. patřila část ke zboží Měšickému. V 17. st. stal se kostel filiálním.

Hraběšice (původně *Hrabišici*), n. ves mezi Malahovem Bohatým a Semněvicí, nyní les řeč. kostelní. Vypálena a vyhubena byla asi r. 1431 a přip. se v 16. st. jako pustá ves při panství Týnském.

Hraběšín, Raběšín (prv. *Hrabišín*), ves v okrese Časlavském, l. 1379 sídlo Ješkovo a l. 1440 Janovo, avšak z části přisl. statku Paběnického. Kuneš Bohdanecký z Hodkova pr. H. před r. 1540 Janovi Studeneckému z Pašíněvsi. Od té doby patřil H. ke zboží Krchlebskému, avšak oddělen l. 1595 při dělení bratří Studeneckých, zůstal sice v rodě jich, avšak zabrán při konfiskaci. Adam Studenecký koupil jej zase l. 1629. L. 1658 prodal Zdeněk Šťastný z Lukavce a manželka jeho Salomena roz. Studenecká H. kl. Sedlečkému.

Hrabina (pův. *Grabina*), n. ves, ze které vycházely r. 1228 desátky kl. Svatojirskému. V pozdějších dobách slove Rabyně. (Viz to.)

Hrabišín (pův. *Grabišín*), na počátku 12. stol. trhová ves. Klášter Osecký bral odtud (1207) tržné ze dvou neděl; jedno téhodní tržné daroval mu Boreš z Oseka, druhé Jaroslav ze Zabuřan s otcem. Po r. 1209 se H. v pamětech nepřipomíná. H. jest bezpochyby prvotní jméno Duchcova, který se pod jménem Tokzaw poprvé l. 1240 přip.

Hrad, staročeské pojmenování pevnosti hrazené at velké at malé. Prvotně tedy slovem tím znamenány nejen místa obydlí na způsob našich měst a městeček, nýbrž i ohrady nacházející se v lesích pro čas nebezpečí (viz hradiště) a jen skrovnost obvodu naznačovala se slovy hradec, hrádek. Čím více poznáván způsob západní, tím více šířila se láska ke hradům kamenným, po záp. způsobu opevnovaným. Hrad pak po západním způsobu stavěný mívá kromě náspu, příkopu a hradeb (čili dohromady ohrady), hlavní části: velkou

věž (jádro celého hradu a poslední útulek), palác (byť páně s velkou síní neb palácem) a brány. Kde byl velký hrad, mívá několik věží a předhradí, v němž bývala stavení hospodářská. Začasté spojena byla s hradem v jednom ohrazení ves, která mívá právo trhové a zvána bývala podhradím (podle polohy) aneb městečkem přihrazeným (podle právního postavení). Prvotní hradové kamenní neměli mnoho stavení, ale přistavováním, když přibývalo snahy po pohodlí, přibývalo stavení. Zachoval se tedy málokterý hrad (nehledíc k opravám na jednotlivých částech) tak jako prvotně byl postaven. Příklady prastarého jednoduchého hradu jsou Týřov, Ralsko, Kokořín, Ostrý u Benešova, Hamrštejn, Rotštejn, Trosky, Nistějka, Michalovice, Bradlec, Frymburk, Chřenovice, Radyně, Volfstein, Netřebý. Hradové, kteří přistavováním vzrostli tak, že se podobají městům, jsou Pražský hrad, Krumlov, Kunětická hora, Jindř. Hradec, Třeboň, Jirí hradové, kteří rozšiřování a přestavování zcela neb v částech Křivoklát, Loket, Osek, Střekov, Grabštejn, Bezděz, Zvířetice, Pecka, Náchod, Košumberk, Žumberk, Rychemburk, Lipnice, Šternberk, Vys. Chlumec, Lěšno, Zelená hora, Blatná, Týnec Horšovský, Roupov, Choustník, Bechyně, Rábí, Strakonice, Helfenburk. Úplně přestavovány a v zámky předělány Stará, Rožďalovice, Poděbrady, Kostelec nad Č. l., Opočen, Litomyšl, Vlašim, Hluboká a Chudčnice.

Jména hradův jsou zhusta německá, jiná čistě česká; u některých jest obojí název. Jen česká jména měly ku př. Budyně, Roudnice, Mělník, Kokořín, Nový hrad, Žitotín, Oltářík, Krašov, Krakovec, Milešov, Ostrý u Milešova, Skalka, Košťálov, Bílina, Borek, Děčín, Kostomlaty, Ronov, Lipý, Chudý Hrádek, Dubá, Ralsko, Bezděz, Zásadka, Děvín, Český Dub, Navarov, Nistějka, Rohozec, Skála, Trosky, Zbíroh, Kost, Valečov, Zvířetice, Boleslav, Poděbrady, Kostelec, Stará, Bradlec, Pecka, Hradiště, Oheb, Pardubice, Kunětická hora, Červená hora, Litice, Litomyšl, Žleby, Chlum, Chřenovice, Lipnice, Vlašim, Červ. Řečice, Vožice, Choustník, Lěšno, Dubá,

Zlenice, Týnec, Konopiště, Ostroměč, Vys. Chlumeč, Borotín, Přiběnice, Blatná, Zelená hora, Roupov, Točník, Zbiroh, Bezručice, Horšův Týn, Chudenice, Švihov, Domažlice, Klenový, Tachov, Žirovnice, Stráž, Nová Bystřice, Choustník, Soběslav, Lomnice, Týn n. Vlt., Písek, Strakonice, Pracheň, Rábí, Velhartice, Pořešín. Německá jména pocházejí z marné ješitnosti vyrovnávatí se západním sousedům, zejména pánům v Bavořích a Francích, odkudž nejvíce názvův přejato. Proto opakují se v Čechách názvy Sonnenberg (Žumberk), Königsberg (Kynšperk), Waldek, Wolfstein, Hohenberg (Homberk), Ramesberg (Ronšperk), Engelburg, Frauenberg, Fusbürg, Kornburg, Sternberg, Klingenberg (Zvikov), Landesberg, Potenstein. Ostatní názvy německé vzaty 1. od osob, jako: Karlstein, Karlšperk, Petršpurk, Berkenstein, Grafenstein; 2. od erbu: Lemberk (ode lva), Rožemberk (od růže), Šternberk (od hvězdy), Hasenburg (od zajíce), Švamberg (od labutě), Ronburg (od ostrví), Pušperk (od lišky), Ramsberg (od berana); 3. od polohy: Nižburk (Misenburg ode Mže), Egrberk, Valdštejn, Vamberk (Waldenberg). Valdek; 4. jiné názvy jen německé, které jsou překlady z českého, jsou: Žampach (Sandbach t. j. Písečná), Vogelhaus (Kletce), Rauchenberg (Kouřim); 5. ostatní názvy německé: Kornhaus, Hauenstein, Himmelstein, Pirschenstein, Hassenstein, Rabenstein, Hartenstein, Königswart, Herenberg, Geiersberg, Eisenberg, Falkenstein, Fredewald, Tollenstein, Mühlstein, Raimund, Hammerstein, Friedlant, Friedenstejn, Goldenburg (Kumburk), Weissenburg, Trautenau, Schatzlar, Friedenburg, Reichenau, Brandeis, Koschenberg, Richenburg, Landskron, Tollenberg, Rosenthal, Wildenstein, Liebenstein, Riesenberg, Hirschenstein, Wolfstein, Gutenstein, Landstein, Winterberg, Helfenburg, Krummau. Dvojí jména mají: Andělská hora (Engelburg, Engelhaus), Blansko (Blankenstein), Dívčí kámen (Maidenstein), Doubravská hora (Neuschloss), Hluboká (Frohburg), Hradec Jindřichův (Neuenhaus), Hrádek (Helfenburg), Hrádek Křivoklát (Burglin, pouhý překlad), Hus (Gans), Klapý (Hasen-

burg), Krasikov (Schwanberg), Loket (Elbogen, pouhý překlad), Michalovice (Michelsberg), Most (Landeswart), Nečtiny (Breitenstein), Netřeby (Neu-Riesenberg), Nový hrad (Gretzen), Nový hrad (Wenzelstein), Nový zámek (Neu-Withinberg), Osek (Riesenburg), Ostrý (Scharfenstein), Přimda (Pfrimberg), Radyně (Karlskrone), Ronovec (Sommerburg), Sloup (Birkenstein), Stráž (Wartenberg), Střekov (Schreckenstein), Světlice (Lichtenburg), Týřov (Angerbach), Vrabinec (Sperlingstein), Zákupy (Reichenstadt), Zvikov (Klingenberg, špatný překlad), Žebrák (Bettlern, překlad).

Hradec, farní ves u Stoda, zvaná tak po prastarém hradi, l. 1186 ves kl. Kladrubského. Ve 13. st. zůstal tu jen kostel sv. Vavřince se 4 osedlými, který daroval král Václav (1284) kl. Chotěšovskému. Vedle něho byl tu druhý kostel, jenž přivtělen kostelu sv. Jiljí v Praze. L. 1354 byl tu kostel sv. Vojtěcha, s věčným kaplanstvím, jehož podací náleželo kanovníkům u sv. Jiljí. Asi v ty doby vyskytují se tu vladýčí statky, které kl. Chotěšovský koupil. L. 1384 v okolí poražení Němci od Sulka, probošta Chotěšovského. L. 1450 zastaveny dvůr a tvrz a teprve l. 1494 zase vyplaceny. Po zrušení kl. Chotěšovského zrušen kostel sv. Vavřince a rozmetán. Farní kostel zůstal při kapitole Pražské. L. 1773 i se vsí vyhořel.

Hradec Jindřichův, obyč. Hradec (něm. *Neuhaus*, t. j. *Nový hrad*, a proto lat. i *Novum castrum* i *Nova domus*), město a zámek, známé množstvím svých stavitelských památek:

a) Zámek, prvotně hradec, založený od Jindřicha Vítkovce před r. 1200. Ten měl dva syny Vítku a Sezemu (1223 atd.), z nichž onen seděl na H. a okolí zalidňoval. Nástupce a syn jeho Oldřich (1260) ztratil H., kterýž mu král Přemysl odňal, ale uvázal se v něj zase po r. 1278. Syn jeho Oldřich založil v hradě kapli sv. Dívě († j. 1312). Syn jeho Oldřich rozmnožil bohatství rodu svého a krášlil město stavbami († 1348). Čtyři synové jeho se rozdělili, z nich dva Jindřich († 1362) a Heřman († j. 1404) drželi každý polovici Hradce. Po smrti onoho drželi H. Heřman

společně se syny jeho, totiž Jindřichem st., Jindřichem ml. a j., a když pak tito před r. 1398 pomřeli, se syny Jindřicha st., totiž Janem a Oldřichem Vavákem. Když tito podělili po Heřmanovi, vládli ještě l. 1405 společně na Hradci, pak držel onen (zemř. 1420) Teleč s částí města H., tento (zemř. 1421) hrad H. s druhou částí města. Po Janovi dědili synové, zejména Jan († 1452), po Oldřichovi strýc jeho Menhart, jenž se potom zúčastnil všech důležitějších běhů veřejných. L. 1438 odevzdal mu král Albrecht věrolomného Zikmunda z Vartemberka, aby ho ve věži H-cké umořil. Byl l. 1448 v Praze zajat a potom zavezen na Poděbrady, zemřel l. 1449 domů s vračeje. Syna jeho Oldřicha († 1453) navštívili na H. Eneáš Sylvius, Jan Kapistran. Poněvadž Oldřich i bratr jeho Jan (1451 až 1468) synův neměli, dostal se díl jejich synům Jana Teleckého († 1452). Jeden z nich Jindřich († 1507) přetrval bratra, držel celý H., stavěl na zámku a zlepšoval panství. Jsa smýšlení přísně katolického, protivil se králi Jiříkovi s jednotou Zelenohorskou. Byla sice naděje, že se ukončí spor ten rokováním na sjezdu, který svolán byl do H. (1467), ale vášně a podněcování strany papežské pokus ten zmařily. Jindřich t. r. od královských v H. obležen, ale ubránil se. Syn jeho Adam († 1531) také stavěl na hradě. Ze synův jeho ujal H. Jáchym, u něhož tu l. 1558 král Ferdinand přenocoval. I on na hradě stavěl († 1565). Syn jeho Adam hostil tu vznešené hosti a v l. 1580—1594, dal starý hrad na nádherné sídlo panské, jak tehdá v obyčejí bývalo, upravit. Nejskvostnější částí byl okrouhlý altán (lusthauz) l. 1591 vystavěný († 1596). Syn jeho Jáchym Oldřich, na duchu a těle slabý, zemř. l. 1604 a s ním vyhasl rod pánů Hradeckých z Hradce po meči. Dědičkou byla Lucie Otilie, sestra zemřelého († 1633), s manželem Vilémem Slavatou z Chlumu (zemř. 1652) ze všech držitelův H. nejznamenitějším. Když l. 1618 po známých událostech ze země ujel, zabrali stavové H. a užitky panství přikázali osobám od vojska znuzeným. L. 1649 Vilém zámek rozšířil. Adam Pavel († 1657), syn Vilémův, drže

H. po otci a mateři, zřídka tu bydlíval. Nástupcem byl synovec jeho Ferdinand Vilém († 1673) a po tomto bratr Jan Jiří Jáchym, který u sebe císaře Leopolda hostil (1673). Po jeho smrti († 1689) následoval druhý bratr František, jenž však již l. 1691 zemřel. Po tom rozděleno dědictví Slavatovské (1693) mezi dědičky, při čemž Marie Jozefa († 1708), manželka Heřmana Jakuba Černína z Chuděnic, H. za díl obdržela. Tito tu vítali vznešené hosti a H. stal se předním sídlem rodu Černinského. Syn jich František Jozef († 1733) uctival tu také vznešené hosti, tak to i činil syn jeho Prokop († 1777). L. 1773 vyhořel zámek a s ním všechny krásné umělecké památky. Jan Rudolf († 1845), syn Prokopův, část zámku obnovil, ostatek tak tak přikryl, kterýžto stav nehotovosti potrvál i za jeho nástupcův Eugenia Karla († 1868) a Jaromíra. (H. IV, 1.)

b) Město. H. povstal z trhové vsi na způsob podhradí ke hradu přistavěné. Zakladatel její Jindřich Vitkovec postavil tu kostel farní, jež odevzdal křižovníkům řádu německého. Tito zřídili před r. 1255 při kostele špitál, a proto v l. 1255 a 1267 od pánův novými statky darováni. L. 1320 založen druhý kostel sv. Jana Křtitele a při něm kl. minoritův. (L. 1564 vystěhovali se do Jihlavy a klášter přeměněn na špitál). Heřman z H. postavil velký kostel zhruba asi tak, jak se nyní spatřuje, nadal jeho oltáře a založil l. 1399 nový špitál u mostu. On a Jindřich, synovec jeho, učinili obci první obdarování. Jindřich dal sousedům své polovice (1389) svobodu, aby o statcích svých řídili a volně se stěhovati mohli. Nástupcové jeho učinili nadání pro oltáře. L. 1457 uvedení do H. františkáni a vykázán jim kostel sv. Václava (ve 14. st. vystavěný). Asi v ty časy opustili němečtí rytíři H. a fara osazována kněžími světskými. Dosud měly polovice města mezi někdejší pány rozdělené různé svobody a rozdílná práva; proto Jindřich z H. († 1507) práva jednostejná všem vyměřil (1472) a obec (1476—1506) dědici obdařil. Na prosbu jeho také erb městský rozhojněn (1483). Františkánům

vystavěl (1478) nový klášter na předměstí s kostelem sv. Kateřiny, dal velký kostel opravit (1482) a zřídil v něm uprostřed oltář (1495). Poručníci statkův jeho potvrdili (1507) svobody obce, tak i učinil l. 1516 Adam. Léta 1534 založen skrze Annu kněžnu Minstrberskou a vdovu po Jindřichovi a dceru její Annu tak zvaný klášteríček neb špitál, jenž l. 1600 zrušen. Jáchym z H. potvrdil l. 1552 svobody obce. Syn jeho Adam prodal obci (1575) ves Olešnou a obdařil ji l. 1591. L. 1582 založil hřbitov, na němž postaven v l. 1590 až 1594 kostel sv. Trojice pro křesťany pod obojí. Na žádost manželky své Kateřiny vzal s sebou P. Jana Vivaria, regenta Pražského jezovitského konviktu, a na té cestě odhodlal se jezovitům kolej zříditi. Syn jeho Jáchym Oldřich položil základní kámen při zvuku všech zvonů a hlaholu trub a kotlův. Kolej s kostelem sv. Maří Majdalény teprve za několik let postavena. Manželka Adamova, Kateřina z Montfortu, postavila l. 1604 seminář pro chudé studující, Marie Maximiliana, vdova po Jách. Oldřichovi dala postavit kostel sv. Jakuba u města. Vilém Slavata obmezoval víru pod obojí, podporován jsa v tom jezovity, kterým byly l. 1594 všechny kostely a fary na panství odevzdány. Proto l. 1618 vypověděni jezovité a H. stavy obsazen. T. r. chtěl se Dampír města zmocnit úskokem, ale posádka ho odehnala; za to spálil předměstí a kostel sv. Václava vybil. Po druhé se pokoušel o H., vnikl do města, ale úmysl jeho zmařen hrubou střelbou, na rynku postavenou. L. 1619 zavedeny tu řády pod obojí a H. usilovali o to, aby se město jejich stalo královským. Brzo po bitvě Bělohorské osazen jest H. vojskem císařským, ku konci t. r. (1620) vrátili se jezovité, obci odňaty výsady, zavedeno vyšetření a začato s reformací katolickou. Lucie Ottilie vrátila svobody odňaté (i list od ní l. 1606 na handl vinný daný) a synové její je na radnici přinesli. L. 1625 vymohl Vilém Slavata u papeže, že faru v H. povýšil na proboštví. Za následujících let mnoho trpěl H. od vojákův. L. 1630 potvrzeny od Vil. Slavaty svobody městské a léta 1653 od Adama

Pavla. syna jeho. Oběma náleží zásluha, že udrželi H. jazyku českému. Léta 1668 upraven střelecký spolek, již dříve založený. Ferd. Vilém Slavata obnovil l. 1668 klášter františkánů, jenž byl vyhořel. Jan Jiří Slavata vyprosil městu majestát na čtvrtý trh výroční a dva trhy na dobytek (1689). L. 1741 bojováno u H. mezi královskými a Bavyry. L. 1765 navštívil císař Jozef II. město H. L. 1773 zrušen řád jezovitův, kolej zabráná a l. 1779 na vojenské kasárny přeměněna. S jezovity zaniklo i gymnasium. L. 1793 zrušen kostel sv. Aizběty a prodán za sousecké stavení. L. 1798 přijel do H. arcikníže Karel a bydlel z klášteríčku. L. 1801 město vyhořelo, l. 1805 obsazen H. od Francouzův a vymáhány poplatky a příspěvky. L. 1807 otevřeno vyšší gymnasium. L. 1848 zřiz. v H. národní garda (i dělostřelectvo). Léta 1895 byl tu sjezd bývalých studujících zdejšího gymnasia. V H. narodili se: Ant. Rezek (1853) a A. Tajra (1844). Erb: Štít modrý a v něm zlatá růže, kterou drží dva zlatí lvi pod zlatými korunami, každý se dvěma ocasy, na zadních nohách stojící, a nad tou růží zlaté W pod korunou zl. (Rull, Monografie města H. J.)

Hradec králové neb *na d Labem* (něm. *Königgrätz*, stažené místo *Königin grätz*, v starých dobách i zprosta *Grätz*), král. město, prvotně hradec, t. j. opevněné místo pro knížecí úředníky. Poloha při zlatém poli svědčí, že H. stojí od pradávna, ale první zprávy o něm jsou z 11. st. (Viz Hradecko.) Když Hradecko vykázano za úděl knížci Jaromírovi, stal se H. sídlem knížecím. Od té doby tu byl zemský úřad (krajský soud) a od neznámé doby arcijáhenství, které se l. 1167 připomíná. L. 1109 se tu shromáždili přívrženci Oty Olomouckého, odkudž táhli ku Praze. T. r. chtěl tu kníže Vladislav slaviti vánoce, ale sešlo z toho. Za Přemysla I. objevuje se na místě staročeské obce hradčanův obec městská, již daroval týž král (1225), přebýváje tu, dědinu Vesce. Král Václav I. přebýval tu l. 1229. L. 1241 připomíná se již zdejší klášter minoritův; asi tehdy tu také byl hrad, na němž bydleli knížecí úředníci a jemuž také poddány byly

domy za hradbami. Tyto připojil král Václav II. k městu (1298). Po jeho smrti vykázán H. za vdovské sídlo vdově jeho Elišce, která odtud nazývána »královnou Hradeckou« To vedlo i ke zřízení úřadu, který důchody H. i jiných měst králové věnem zapsaných zpravoval (počátek podnikomořství věnných měst; před tím také byli komorníci králové). H., byv sídlem Elišky a jiných královen, stal se prvním městem po Praze. L. 1302 založen kostel sv. Ducha. L. 1307 přijala sem Eliška posádku rakouskou, potvrdila l. 1308 svobody svých měst. Od l. 1315 sočila na ni »Pražská královna« Eliška, poněvadž dceři své Anežce kněžně Slezské bez jejího svolení provdané H. upsala. Za války proto vzniklé opustila Eliška H. a odebrala se do Brna. Král Jan ujav H. potvrdil l. 1318 svobody obce a na opravu města dal jí les Bor. Aby mohli hradby stavěti, slevil jim l. 1321 na platech a dovolil jim stavivo bráti na království. Právo podační kostela sv. Ducha daroval kl. Sedleckému (1325), avšak čtvrt století později přece je zase králové vykonávali. Potom zastavil H., ale syn jeho Karel jej l. 1333 neb 1334 zase vyplatil. L. 1339 celé město vyhořelo. Okolo l. 1359 se město dláždilo, a na to skrze král. úředníky mýto vybíráno. Císař Karel IV. upsal l. 1363 H. choti své Elišce Pomořské do života aneb do stavu změnění, povolil l. 1364 vybírat mýto na opravu hradeb, a l. 1372 udělil sousedům svobodu, aby mohli o statcích svých řídit i konečně l. 1378 daroval jim ungelt neb poplatek ze soli dovážené a sklad prodejných věcí. Králová potvrdila jim výroční trh »poslední« a po smrti manžela svého zvolila si H. za sídlo. L. 1382 vysadila téhodní trh na maso a propůjčila některé pekařské svobody koláčníkům. U jejího dvora žil Ludvík (Tkadleček), známý svým skládáním, k němuž dala příčiny nevěrná mu Adlička (1407). Zemřela l. 1393. Podle pověsti zůstavila pás, skvostné lžice a jiné klénoty, které jsou částí pokladu obecního. Král Václav ujav H. ustanovil, že královna nesmí městu nové daně ukládati a peří vybírat (1395) a daroval městu Obec při království ležící,

již sousedé pastvami užívali. Na uhrazení dluhův městských dovolil král (1396) vybírat clo z ryb. L. 1400 přikázán H. králové Žofii. L. 1407 byl v městě velký oheň a kostel vyhořel. Té doby bylo při kostele sv. Ducha tolik oltářů a kaplanů, že se tolika jiné město vykázati nemohlo; nad to kostel sv. Jakuba na předměstí, který křižovníkům řádu Německého náležel (1361—1418), kostel sv. Martina na předměstí (1354 a t. d.), jehož podací náleželo arcijáhnům, kostel sv. Petra na předměstí (1354 a t. d.), jenž náležel kl. Opatovskému, kostel a špitál sv. Anny též na předměstí a dva klášterní kostely. Kněz Ambrož (prý farář u sv. Ducha), horlivý přívrženec Husův, byv (1419) skrze královnu z H. vypověděn, velice přispíval k rozšíření husitství na venkově. Když l. 1420 byl tábor na Kunětické hoře, byl tu také Ambrož a vedl lid mimo nadání ke H., kterýž bez velkých nesnází zlezen (26. června). Potom uchvátil Ambrož arcijáhenství i faru a město podřízeno hejtmánům bratrstvu Orebského. Kláštery zdejší (minoritův s kostelem sv. Jana Křt. a jeptišek s kostelem sv. Jiří) vyvráceny. L. 1423 uspořádv Jan Žižka bratrstvo Orebské čili Menšího Tábora stal se jeho hlavou a H. středem, odkudž v letech násl. rozličné válečné jízdy podnikány. L. 1436 po podání země České ještě H. odporoval císaři Zikmundovi. Následovalo proto obležení města, které se nezdařilo, avšak i. 1437 se H-čtí poddali. Téhož léta zapsal císař H. manželce své Barboře u věně, která si po smrti císařově Mělník za obydlí zvolila (avšak v H. zemřela l. 1451). V l. 1437—1448 bydlel v H. M. Jan z Rokycan. L. 1448 H. pomáhali při dobytí měst Pražských. Král Ladislav (1454), Jiří (1459) a Vladislav (1472) potvrdili svobody obce. Po smrti krále Jiří držela H. králová Johanka a druhdy tu přebývala. L. 1482 byl tu sjezd kraj- ský strany pod obojí, tehdá sem přijel Augustin Lucian, biskup Sankturienský, a tu světil kněží. L. 1484 město vyhořelo. Léta 1515 vyžádali si H-čtí majestát na ochranu při právech a víře pod obojí a l. 1516 byl tu druhý sjezd stavův pod

obojí. L. 1531 potvrzeny svobody skrze Marii královnu, vdovu po Ludvíkovi, a přičiněny nové. L. 1547 pokutován H. pro vzpouru na svobodách a statcích; větší část statků prodána a jen menší l. 1549 navrácena, avšak králi několik let vrchnost ponechána. Nové statky přikoupili H. čtí v následujících letech. V l. 1567 potvrzeny svobody. L. 1576 uvázala se v H. králová Marie Španělská, l. 1579 obdrželi H. čtí majestáty na potvrzení svobod a nové trhy. L. 1586 velká část města vyhořela. V násl. letech se obec příspěvky válečnými a rukojemstvími za panovníky velice zadlužila, nad to obci pro vzpouru všechny statky odňaty (1620). Větší jich část zase l. 1628 navrácena. V l. 1620 až 1627 trpěl H. mnoho od vojáků; nelibostně trýznil město a okolí nejvyšší Montecuculi. Pro ty nátisky a provádění katolické reformace mnozí sousedé se vystěhovali a domy pusté zůstavili. L. 1628 potvrzeny H. ckým svobody. L. 1629 založena kolej jezovitův, k níž přistavěn l. 1654 kostel Nanebevzetí p. M. Od l. 1631 zase začaly nátisky vojenské. L. 1639 opanovali jej Švédové Bannérovi a vytloukli. L. 1640 dobývali města císařští a v moc svou je dostali. Stav města pak byl takový, že 400 domův bylo vypáleno neb pobořeno a sousedé na zebrotu přivedeni, kterýž stav ještě l. 1656 potrval. L. 1664 zřízeno tu biskupství. L. 1680 přijela sem císařovna Eleonora utíkajíc před morem. Léta 1702 založili jezovité gymnasium. V letech 1711—1721 postaven kostel sv. Jana Nep. L. 1741 vpadlo sem pruské vojsko, po něm přijel sám král Bedřich II.; odtáhli teprve po učiněném příměří. L. 1744 zase sem přitáhli Prusové, a později za nimi král. L. 1751 stal se H. sídlem krajského úřadu. L. 1758 přitáhli sem zase Prusové, avšak ustoupili dílem pro nedostatek, dílem pro strach z císařských. L. 1762 vpadla sem zběh pruských kozákův a vedla si tu jako sprostí loupežníci a město vypálili. Císař Jozef II. vyhlásili H. za pevnost (1766); předměstí všechna s kostelem sv. Antonína a špitálem vykoupěna a zbořena a na jaře začalo se s opevňováním. Císař sám sem přijel t. r. a v následujících letech

několikrát. L. 1774 zbořen klášter u sv. Anny a sv. Pavla a l. 1778 kostel sv. Petra na Pražském předměstí. L. 1786 dodělávána brána Slezská a l. 1789 stavba pevnosti dokonána. L. 1814 zuřil v městě oheň. L. 1836 zavítal sem císař Ferdinand ubíraje se ke korunování do Prahy. L. 1849 prohlášen v H. stav obležení a brány pečlivě zavírány. (Trval do r. 1853.) L. 1850 H. vyzbrojován, když se očekávala válka; také počali úřadovati cis. úřadové. Léta 1856 stavěna dráha od Pardubic k Liberci a od podzimku l. 1856 se jezdilo. L. 1866 za války (viz Hradecká bitva) mnoho obyvatelstva se vystěhovalo, pevnost zatopena a část překrásných stromořadí vykáčena. T. r. po učiněném míru zavítal do H. císař František Jozef. Ačkoliv již před tím (1858) úmysl byl pevnost zdejší zrušiti a po zkušenostech poslední války utvrzován byl, přece uskutečnění jeho se po léta protáhlo. Po rozpuštění pevnosti a odevzdání hradeb a příkopů dána H. příležitost volného rozvoje, kterýž přes 100 let pohřešoval. Znamenití rodáci: Marek Hradecký (nar. c. 1412), Jan Šindel (15. st.), Cyprian Leovicus (1557), Jan Škornice († 1570), M. Marek, M. Petr z Hradce, Pavel Aquilinus, Martin Polycarpus, Vít Orcinius, Jakub Veles, Ondřej Modestinus, Václav Placel z Ebinku († 1604), Bohuslav Balbin z Orličné. slavný dějepisec a upřímný Čech (nar. 1621, † 1688), Jiří Veis († 1687), Stanislav Vydra († 1804), Fr. Švenda († 1822), Jozef Rautenkranz († 1818), Karel Sud. Schneider († 1835), Joz. Lib. Ziegler († 1846), Karel J. Rokytanský († 1878), Frant. Havránek (nar. 1805), V. V. Tomek (nar. 1818). Erb: Štít červené barvy a v něm znak král. Českého, však s tím rozdílem, že lev obrácen jest k levé ruce a v předních nohách zl. písmenu G drží. (Solař, Dějepis H. k.)

Hradec Levý viz Levý Hradec.

Hradec Nový, město založeno l. 1766. Když totiž při zakládání pevnosti vypověděni jsou sousedé z podměstí od Pražské brány až ke Slezské, vykázáno jim k usazení místo, kde povstal H. N. L. 1769 založen tu kostel.

Hradec, ves vladyčí aspoň na dva statky

rozdělená, jež se přip. 1. 1379 v podkrají Mežském, o níž však nelze říci jestli zanikla aneb se skrývá pod jiným jménem.

Hradecká bitva (1866, 3. července) rozhodla ve válce rakousko-pruské. C. k. armáda ležela od Vyššího Příma přes Probluz, Střežetice, Dlouhodvory a Hořeněves až k Račicům a odtud podle Trotiny až k Labi. Na levém křídle u obojího Příma a Probluze stáli Sasové a za nimi 8. sbor, ve středu mezi Střežetici a Chludem 10. a 3. sbor, na pravém křídle u Čistěvsi a Maslojed H. a mezi těmito a Hořeněvsi 2. sbor. V rezervě stál jihozápadně od Rozběřic 1. a 6. sbor. Divise jízdy takto byly postaveny: 1. lehká u Stěžer, 2. lehká u Sendražic a Lochenic, 1. rezervní sev. od Rozběřic, 2. u Břízí a 3. u Dlouhodvorů. Hrubá střelba položena byla u Světí a výšinách u Lípy. Všeho vojska bylo: 175.000 pěších, 24.000 jezdců a 770 děl. Prusové měli všeho 220.000 mužův a 780 děl. Střed (1 armáda) postupoval po obou stranách Hořické silnice k Sadové, Labská armáda v pravo od ní, od Smidar k Nechanicům. Korunní princ, jehož hlavní stan byl v Králové Dvoře, měl rozkázáno, aby se vši silou pomáhal a k Trotině a Hořeněvsi postupoval. Asi o 8. hodině ráno začal boj mezi Cerekvicí a Nechanicí podle Bystřice.

Události ve středu: Přední voje středu c. k. armády ustoupily po dlouhém boji od Sadové, Dohaliček a Mokrovous k hlavnímu šiku, po čemž Prušané překročili Bystřici a až k lesům Skalce a Holé pronikli. Dále postoupiti nemohli, poněvadž z 160 děl na výšinách Lipských a Dlouhodvorských postavených zpousta kloube se na ně vychrlovala. Až do 2 hodin s poledne zde věci dobře stály; neb 1. pruská armáda udatným odporem c. k. vojska byla zastavena, ano v nebezpečí, od c. k. dělostřelectva býti zničena.

Události na levém křídle c. k. vojska: Přední voje Sasů dlouho se bránily v Nechanicích, Lubně a Popovicích proti předním vojům pruským. Po celé předpoledne tu byly malé potyčky. Po 12. hodině divise pruského vojska skrze Přímský les učinila útok na obojí Přím. Po dlou-

hém boji, ve kterém se Sasové statečně drželi a dvakráte na Prusy útok učinili, podařilo se Prusům na nejkrajnějším levém křídle v Přímském lese se usaditi a potom Vyšší Přím opanovati. Sasové ještě drželi Probluz a dvě c. k. brigády (Roth a Schulz) srazily se v Břízském lese. Mezi tím pronikla divise pruská přes Popovice k Probluzi a Sasové umdlení nemohouce této odpočaté části odolati ustoupili s celým křídlem na Rosnické výšiny. Edelsheimova divise c. k. jízdy právě (o 4. hodině odpoledne) zamýšlela přes Těchlovice vpadnouti do pravého boku Labské armády, když povolána byla do středu: Labská armáda tedy stála u Probluze při levém boku c. k. vojska v ten čas, když se pravé křídlo s armádou korunního prince setkala.

Události na pravém křídle: Asi současně, když začal boj ve středu, také s bojem započato na pravém křídle. Sedmá pruská divise od Benátek učinila útok na les Svěb a přední voje rakouské odtud vytlačila. Čtvrtý sbor pokoušel se o to, aby les zase obsadil, avšak několikeré útoky ač výtečně začaté selhávaly, až teprve, když oddělení druhého sboru do boje zasáhlo, okolo poledne zase obsazen. Z toho počal zlý následek, totiž ohromná ztráta mužstva a obnažení (vyprázdnění) postavení od Hořeněvsi k Trotině, kdež státi měl druhý sbor, avšak zbyla jen jediná jeho brigáda. V tu chvíli přišli první vojnové korunního prince na bojiště. Poněvadž fronta proti nim obrácená slabě byla obsazena, podařilo se pruským gardám a 6. sboru po snadném boji obsaditi důležité výšiny u Hořeněvsi a Sendražic. Rozkázáno tudíž 4. a 2. sboru c. k. vojska, aby Svěb pustil a k Nedělišti a Chlumu ustoupil. Avšak Prušané přece pronikali k Maslojedům a Chlumu; Chlum asi o půl třetí hod. s poledne nenadále od východní straně od 1. divise gardy pruské napaden a dobyt. Brzo potom dostaly se i Rozběřice a Nedělišť v moc Prusův. Rozkázáno tedy 1. a 6. divisi c. k. vojska, aby učinila útok na Rozběřice a výšiny Chlumské; ony vzaty hned při prvním útoku, avšak na Chlumě Prusové svoje postavení ubránili.

Nastalo pro c. k. vojsko nezbytí, z bojiště ustoupiti. Ustupování jeho umožněno bylo obranou jízdy a dělostřelectva, které se tu v pravém smyslu obětovaly. Ačkoliv mělo c. k. vojsko několik cest přes Labe otevřených, přece se dalo ustupování s velikými ztrátami; příčina toho byla ta, že nebyl udeřen napřed rozvrh ústupu a že průchod skrze pevnost Hradeckou teprve v 11 hodin v noci byl dovolen. C. k. vojsko ztenčeno o 1313 důstojníkův a 41.000 mužů a ztratilo 187 děl (tyto z větší části proto, poněvadž zůstávaly k obraně ústupu). Prusů padlo 360 důstojníkův a 9000 mužů. (Z díla Kriegs-Chronik Österreich-Ungarns.)

Hradecké biskupství založiti mšnil již císař Ferdinand III. (1653), avšak překazila mu v tom smrt jeho. Za prvního biskupa určil Jana Karanuela, avšak na přání císa. Leopolda zřekl se toho (1659), poněvadž si císař raději přál Matouše Ferd. Sobka z Bilenberka. Tento byl l. 1660 jmenován koupil pro kapitolu statek Skály (před tím l. 1656 byl arcibiskup Chrast k stolním statkům biskupovým koupil), tři domy v městě ke zřízení residence a dosáhl toho, že papež Alexander VII. (1664 10. listop.) biskupství v H. založil. K biskupství přidělen tehdejší Hradecký kraj a farv Chrast a Vejvanovice v Chrudimsku. Povýšením Matoušovým na arcibiskupství (1668) uprázdnil se stolec biskupský, na nějž dosedl Jan Bedřich hr. z Valdšteina l. 1673, ačkoliv byl již l. 1668 od císaře jmenován, avšak nikdy do Hradce nepřišel. Třetí biskup Jan Frant. Kryštof z Talmberka (1676, † 1698) zůstavil po sobě mnohou pěknou památku. Nástupcové jeho Bohumír Kapoun ze Svojkova (1698—1701) a Tobiáš Jan Beker (1701. † 1710) pro krátkost panování mnoho novot nezaváděli, avšak tento založil kostel sv. Jana Nep. Jan Adam hr. Vratislav z Mitrovic (1710—1721) do stavěl residenci (1714) a kostel sv. Klimenta (1715). Sedmý biskup Václ. Frant. Košínský z Košína (1721, † 1731) také krátce panoval a nástupce jeho Mauric Adolf kníže Saský (1731 jmenovaný) krátký čas po svém přibytí do Hradce jmenován byl biskupem Litoměřickým. Ná-

stupce jeho Jan Jozef hr. Vratislav z Mitrovic (1733, † 1753) obdržel l. 1737 od papeže ostatky sv. Klimenta, koupil (1747—1751) statky Zájezdec a Roubovice). Nástupce jeho Antonín Petr hr. Přichovský z Přichovic (1753—1763) byl po 10 letech jmenován arcibiskupem. Jedenáctý biskup Heřman Hanibal hr. Blümege (1763, † 1774) málo se v Hradci zdržoval a nástupce jeho Jan Ondřej Kaiser z Kaisernu (1775, † 1776) a Joz. Adam hr. Arco (1776—1780) pro krátkost panování také nic podstatného ve své diecési vykonati nemohli; Arco po celá dvě léta ani v diecési nebyl. Čtrnáctý biskup Jan Leopold z Háje (1780, † 1794), muž vtipu ostrého, zůstal ve vděčné paměti svých osadníkův. K žádosti císaře Jozefa rozšířeno jest H. b., posud skrovné kláštery, farami a kostely Chrudimského a Časlavského kraje, též panstvím Poděbradským, což vše l. 1783 od arcibiskupa postoupeno a od papeže potvrzeno. Počet kanovníkův posavadních (9) císa. nařízením ztenčen (8). Patnáctý biskup M. Tadeáš hr. z Trautmansdorfu (1794—1811) vymohl lokalitům zvětšení platu a založení bisk. škol theologických v Hradci (l. 1802). Aloisa Jozefa hr. Krakovského z Kolovrat (1812—1830) následoval Karel Hanl (1831—1874), jenž zavedl vzorný pořádek v matrikách a diecési pro snadnější řízení znova na vikariaty rozdělil. Od l. 1863 horlivě se přičiňoval o opravení kostela sv. Ducha († 1874). Nástupce jeho a osmnáctý biskup byl Joz. Hais (1875—1892), jenž šťastně a důmyslně svou diecési řídil a požehnaný svůj život v Chraští dne 27. října l. 1892 dokončil. Devatenáctý biskupem jest Edvard Brynych. (Solař, děj. Hradce.)

Hradecko, ves u Kralovic, jež založena v 16. stol. a pojmenování své zdědila po místu bývalého Hrádku Odrance.

Hradecko, Hradecký kraj, 1. území politické a soudní, jež obsahovalo od pradávna pozdější kraje Hradecký a Bydžovský (neb Jičínský). Západně sahalo až za Jičín a Králův Městec, jižně asi až k Labi a Divoké Orlici. Kraj byl velký, ale bylo v něm prvotně mnoho nevzděla-

ných částí. Zpytihněv II. († 1061) prý vykázal H. za úděl Jaromírovi, bratru svému, jenž za držení svého Jaroměř založil; bylo-li tak, držel H. jen krátkou dobu. Kníže Vladislav udělil H. (1115) se čtyřmi hradci Soběslavovi bratru svému, ale vláda tohoto trvala velmi krátce, poněvadž mu Vladislav dal náhradu na Moravě a H. zase k sobě potáhl. L. 1134 učinili krajané H. s Chrudimskými, Boleslavskými, Časlavskými a Kladskými vpád do Slezska. Ode dávná byl v H. zemský úřad čili soud; Pertolt, purkrabě H., příp. se r. 1195 a Přisnobar sudí r. 1229. Výslovně se týž zemský úřad totiž »úředníci a soudcové« l. 1248 příp. Ke sklonku 13. st. byl stav takový, že purkrabě měl obranu a popravu, soudce věci právní a vladař řídil důchody královské vycházející z vesnic ke hradu náležitých. Jako vladaři příp. se za Václava II. Gundakar a Pertolt; tomuto král Václav vladařství pronajal. V l. 1311 až 1325 byl Henlin vladařem a l. 1313 Mikuláš soudcem; onen měl také pravomocnost nad Bydžovem; ku kraji náležela pak i krajina Polická a v berních věcech i Trutnovsko. Z purkrabí příp. se l. 1320 Macek Mnich z Bukoviny, 1356 Rupert z Heřmanic. Za Karla IV. dáván týž úřad osobám panského řádu, jako byli l. 1378 Aleš z Cimburka, l. 1395 Heřman z Choustníka, l. 1399 Předbora z Ronova a v l. 1415—1419 Jindřich z Vartemberka. Když l. 1437 obnoveny úřady zemské v Praze, obnoveny úřady krajské, přestavše r. 1419 působiti a zanikly; avšak náhodou aneb schválným způsobem nám neznámým stalo se, že v H. starý úřad potrvál jakožto soud purkrabství Hradeckého a purkrabě že se odtud psali purkrabími kraje Hradeckého. Poněvadž pak pro popravu, která purkrabími l. 1405 zvláště byla vysazena, zřízení l. 1440 hejtmané krajští, zůstal purkrabím podobný obor působnosti, jako měl soud purkrabství Pražského, ovšem jen pro H. kraj. Úřad purkrabský od 15. stol. také dáván osobám vladyckého řádu, avšak vždy počítán k vyšším úřadům zemským. Jako purkrabě se příp. l. 1454 Mikuláš z Leskovce, 1457 Matěj ze Hrošky,

1460—1471 Mikuláš Berka z Dubé, 1471 Václav Hložek ze Žampachu, 1471—1479 Vilém Krušina z Lichtenburka, 1479—1494 Mikuláš Hořický z Hořic, 1501—1502 Beneš Sendražský z Sendražic (administrator), 1503 až 1504 Václav Čeč z Nemyčevsi, 1507 až 1513 Bohuněk Černín z Černína, 1530—1542 Jan Litoborský z Chlumu, 1543 Jan Chvalkovský z Hustířan, 1545—1563 Bernard Žehušícký z Nestajova, 1570—1591 Albrecht Kapoun ze Svojkova, 1592—1603 Jan z Vřesovic, 1603—1605 Kryštof Vratislav z Mitrovic, 1605—1611 Adam Hrzan z Harasova, 1615—1619 Kašpar Kaplíř z Sulevic, 1619—1620 Bohuslav z Michalovic, 1620 Bedřich z Bílé, 1620 až 1624 a 1628—1629 Humprecht Černín z Chudčic, 1624—1627 Kryštof Chanovský z Dlouhé vsi, 1629—1638 Jiří Malovec z Chýnova, 1638—1640 Jan Jindřich Chanovský z Dlouhé vsi, 1640 až 1647 Oldřich Sezema ze Skuhrova, 1647 až 1652 Bedřich Leop. z Věžník, 1652 až 1653 Jozue Kořenský z Terešova, 1653 až 1663 Jan Vilém z Gerštorfu, 1663 František z Šeidleru, 1664—1671 Lambert Hřebenář z Harachu, 1671—1682 Daniel Pachta z Rajova, 1682—1685 Vilém Gervasius z Gollen, 1685—1691 Ferd. Kryštof ze Šeidleru, 1691—1697 Petr Mikul. Straka z Nedabylic, 1699 až 1705 Frant. Michal z Věžník, 1705 až 1707 Václ. Arn. Markvart z Hrádku. Císař Jozef I. zrušil soud purkrabský a daroval dům purkrabský (1706) biskupovi; zřízen z něho l. 1714 seminář a velká světnice, v níž se k soudům sedávalo, ponechána za refektář. Následující purkrabové Jan Hubert hr. Hartig (1708 až 1718), Ludvík Ignác Bechyně z Lažan (1718—1719), Jan Frant. z Golče (1720 až 1737), Václav Kazimír Netolický z Eisenberka (1738), Jan Kryštof Dohalský z Dohalic (1739—1743, 1751 až 1764), Jozef Jáchym Vančura z Řehnic (1743—1748), Jan Marcell z Hennetu (1764—1780), Jáchym Nesslinger z Selchengraben (1780—1782), Matyáš Jozef v. Smittner (1791—1796), Jozef

Tonlov z Rosenthala (1796—1803) nepřebývali proto v Hradci, nýbrž mohli bydleti kdekoliv. Zůstávající napořád úředníky zemskými, měli až do r. 1748 hlas v místodržitelství radě, avšak od l. 1748 měli jen prostý titul beze všeho významu, který pak l. 1803 zanikl na dobro.

Po zrušení soudu purkrabského následovala i změna v politické zprávě kraje, an pro velkou svou rozsáhlost l. 1751 na dva kraje. totiž Hradecký a Bydžovský rozdělen. L. 1849 zřízena krajská vláda v Jičíně pro oba tyto kraje čili obvody zemských soudův Jičínského a Hradeckého. L. 1854 vyhlášeno zase nové rozdělení a Hradec stal se opět sídlem krajského úřadu, kterému poddán byl bývalý kraj H. s některými změnami. Po zrušení kraj. úřadův l. 1862 potrvalo H. jen jako obvod kraj. soudu.

2. Arcijáhensství v. t. 3. Děkanství neb kraj děkana Hradeckého, jenž obsahoval ve 14. a 15. st. tyto fary: kostely v Hradci, Hrádek, Libčany, Kratonohy, Dobřenice, Bělou, Semín, Rosice, Bohdaneč, Živanice, Ždanice, Osice, Stěžery, Dříteč. Kunětice, Býště, Chvojno, Albrechtice, Třebechovice, Krnějovice, Černilov, Vys. Újezd, Libčice, Meziříčí, Jassenný, Rohenice, Zvoli, (Jaroměř), Zaluňov, Heřmanice, Semonice, Ples, Čibuz, Holohlavy, Habřinu, Sendražice, Lochenice, Nedělišťe, Chlum, Světí, Všestary, Probluz, Nechanice, Suchou, Petrovice, Dohaličky, Stračov, Milovice, Hořice, Jeřice, Hněvčevy, Hoříněves, Cerekvici, Žiželeves, Chotěbořice, Dubenec, Lanžov, Červ. a Bílou Třemešnou, Byšičky, Miletín a Brusnici. Do l. 1420 sídlil děkan na kterékoliv faře, od r. 1420 v Hradci.

Hradečno, ves u Smečna, má jméno po starém hradisti, na jehož opyši postavena jest tvrz. Tato byla v 16. st. pusta a se Smečnem spojena a přip. se r. 1542. (H. VIII. 148.)

Hrádek, pojmenování 1. malého hradu, jestliže totiž se porovnával s velikou ohradou, jako ku př. H. u Sudoměře, srovnávali se s velkou ohradou u Česova neb jí podobnými hradisti; 2. hradův mnohých, které ve 13. st. podle západního způsobu

zakládány aneb přestavovány (Hrádek Krivoklát, Nový, Starý a t. d.); 3. částí hradu, která se mohla sama brániti, skládající se z věže ohrazené (ku př. H. na hradě Krumlovském); 4. takového pevného obydlí, které bylo prostrannější než obyčejné tvrze, avšak přece se nevyrovnávalo hradům, jako ku př. H. Březí, nad Poděhusy, Komorní a j. v.

Hrádek, n. ves aneb dvůr u Skalska a Sudoměře v okolí Ml. Boleslavě, v těch místech, kde jest také prastaré hradisti. Jiřík z H. (1389, Kateřina dcera jeho (1411) a j. řídili se knihami města Bělé.

Hrádek, farní ves u Ctiboře v okrese Vlašimském, prvotně starodávné hradisti, potom ves s dvěma tvrzemi, při níž byl l. 1350 farní kostel. Právo podací měli l. 1386—1394 Bohuněk, 1414—1417 Jan, snad týž, který potom pánům z Hradce sloužil (1448 a 1449). Ve válkách l. 1467 a 1468 vypálen od strany nepřátelské a nazýval se odtud Spáleným H. Od panství Vlašimského, k němuž v 15. st. připojen, pr. (1547) obci města Vlašimě. Léta 1627 zastaveny pouti ke kosteliku M. Jana Husi na Kladrubské hůře a obráceny na H. k milostnému obrazu a soše Matky boží. Ty pouti byly již r. 1677 a zvláště se rozmnožily r. 1763. V l. 1765—1790 byla socha z nařízení kr. úřadů schována. V 17. stol. zbaven byl kostel duchovního správe, avšak l. 1787 jím zase opatřen. Za naší paměti tu byl farářem ctihodný A. N. Vlasák. (MB. II. 74.)

Hrádek (něm. *Hausles*), ves u Trh. Svin, při níž stával hrádek neb tvrz. Zde seděl v l. 1360—1380 Pešík z H. Kromě něho se přip. 1364 Lipolt, 1390 Laviček a 1392 Bohuslav z H. Ves patřila již l. 1390 k panství Novohradskému a na tvrzi sídlili odtud purkrabí Rožemberští (1412 Vilém z Petrovic). Ok. l. 1420 tvrz obořena. (H. III. 255.)

Hrádek, ovčín u Hořovic, n. hrad, před tím hradisti. Ve 14. stol. seděli tu Zbyněk ze Zaluží († 1358?), později Markvart ze Zaluží (1377). H. patřil potom k panství Žebráckému; s ním drželi jej páni z Gutšteina a osadili tu silnici, aby vybírali clo. Král Vladislav dal H.

dědičně Janovi a Kunatovi br. Pešíkům z Komarova a od té doby patřil ke zboží Komarovskému. (H. VI. 203.)

Hrádek nad Vltavou viz Karlshaus.

Hrádek u Čáslavě, hrad před založením města Čáslavě.

Hrádek, ves u Nechanic, n. s tvrzí, l. 1362 farní ves. Podací náleželo arcijáhnům kraje Hradeckého, na tvrzi seděli zemané (1377 Bořek, 1380 Ješek, 1390 Jiří a Neplach, 1434 Bořek, 1440 Jan a Martin), kteří byli předky Halířův, Hrádkův, Boharynských a Radikovských z Hrádku. V 16. st. patřil H. ke zboží Nechanskému a tvrz byla pusta. L. 1595 odevzdal Ctibor Smil Pecingar ves H. manželce své Hedvice, ale potom zase k Nechanicům a později k Sadové připojen. V 17. stol. zbaven jest kostel duchovního správce a stal se filiálním. Frant. Arnošt hrabě z Harachu položil l. 1840 v lese Lubenském základy k zámku nádhernému, jenž také H. nazval a prostory jeho naplnil mnohými uměleckými památkami. (H. V. 329, PA. IX. 693.)

Hrádek (*Grottau*), město ve 14. st. založené od purkrabí z Donína na panství Grabšteinském. Založení stalo se nedlouho před r. 1357, kdež první farář k nově postavenému kostelu dosazen. V potomních dobách zůstal H. při téměř panství. R. 1453 a v potom. dobách příp. se jako městečko. Kostel l. 1586 od pana Hofmana obnoven, l. 1665 k němu věž přistavěna a l. 1765 rozšířen. Bývalé městečko vzrostlo od té doby, co založena dráha z Liberce do Žitavy, v město. Erb: Štít modrý, v něm u spodu trávník a na něm stříbrná hradba ze štukovi postavená s 3 stínkami a branou do kořan otevřenou, v níž se spatřuje černá lovecká trubka se zlatým ozdobením a zl. šňůrou. Nad prostřední stínkou jest zl. věchet, z něhož se kloní na obě strany 2 zl. klasy. Prázdný prostor nad nimi a vedle nich vyplněn jest 3 zl. liliemi.

Hrádek u Koksína, venkovské opevnění hradu Švihova.

Hrádek, samota u Libochovan, starověké hradiště.

Hrádek, Pustý H., ves v obci Jehněd-

ské u Brandýsa n. O.. má jméno své po hrádku, který u něho stával (pod lesem Štítkou) a jenž lid jiným jménem Katrštejn nazývá. (Srov. i Orlick.) L. 1432 jest řeč o louce pod H. v Pěnicích, kterou otec Mikše z Jehnědí zastavil. V 15. st. H. spustl a proto se Pustý H. l. 1506 jako přísl. hradu Brandýsa příp. Později připojen k Litomyšli za společných držitelův této a Brandýsa. (H. II. 145.)

Hrádek, mlýn pod Křečí v okr. Pacovském, n. hrad, který patřil ve 14. st. pp. z Hradce a byl tu v l. 1359—1361 purkrabí Přibík Kasten. Později prodán H. pp. z Rožemberka a držen k Choustníku. Ok. l. 1428 držel jej Ondřej z Nemyšle, jenž se před l. 1439 na Radenín přestěhoval. Později zase držen k Choustníku, od něhož (bezpochyby l. 1593) k Radenínu odprodán. (H. IV. 328.)

Hrádek, dvůr u Roučkovic v okolí Pacova, n. tvrz. Po nějakém Dobrkovi spadl na krále a ten jej dal (1358) pp. z Rožemberka. Před r. 1400 seděl tu Václav a pak (1404) syn jeho Petr Hrádek z Hrádku. V l. 1522—1529 seděl tu Jan Hrádek z H., pak Vilém († j. 1544). Po synovi jeho Jindřichovi († 1566) ujala H. (1571) dcera jeho Anna vdaná Vrchotická, a ta pr. H. (1577) Janovi Špaňovskému z Lisova k panství Pacovskému. (H. IV. 214.)

Hrádek viz Oltářík.

Hrádek, ves u Rokycan ve farn. Mirošovské, stála za dávných dob a byla již l. 1325 pusta; tehda daroval ji král Jan Petrovi z Rožemberka. L. 1380 držena ku panství Strašickému a Zbirožskému. L. 1557 tu byl dvůr a veska Hradecko, které Anežka z Snopoušov obci města Rokycan pr. Této zabrán l. 1622 mlýn v H. a postoupen Adamovi st. Vratislavovi z Mitrovic ke statku Mirošovskému.

Hrádek, Kunčín hrádek, n. tvrz u Plzně za kostelem Všech Svatých, který držela l. 1408 Žofka. L. 1415 prodal jej Jan z H. Bláhovi Chrtovi, l. 1418 koupil jej Václav Běl a držel jej do l. 1455. Všichni ti, jakož i následující držitelé byli měšťané Plzeňští, poněvadž H. patřil k šosu města Plzně, jsa snad zbytkem bývalé vla-

dycké tvrze, která tu před založením Plzně stávala. (PA. XVI. 675.)

Hrádek, n. tvrz u Plzně, naproti kostelu sv. Jiří (nyní Pecihrádek), jež se připomíná od l. 1437 několikrát. L. 1493 prodal Jan Haraprask z Hodusic obci města Plzně, jež si jej vložila ve dsky zemské. (PA. XVI. 677.)

Hrádek, Červený hrádek, ves u Plzně, ve farnosti Dýšinské, n. s tvrzí. L. 1407 prodal H. Zdeněk nejv. mistr křižovníkův s červ. hv. V 16. st. patřil H. Malesickým z Poutnova a tvrz zdejší spustla. Při dělení jich l. 1553 dostal H. Jiřík M., jehož potomci drželi H. k Bukovci. Skrze Malesické dostal se v držení Štampachův. L. 1641 pr. jej Anna Prohoferova ze Št. Janu Gorichovi, měšťanu v Plzni, a jeho manželce. Od té doby býval v držení Pražských neb Plzeňských měšťanů. Léta 1685 prodal jej Kryštof Jind. Winkler z Heimfelda Jiříkovi Karlovi Šteinbachovi z Kranichšteina, jehož rodu do l. 1715 patřil, pak následoval rod Harnochův, od nichž přikoupen ke statkům kr. města Plzně.

Hrádek, ves u Sušice, pojmenovaná po starodávném hradci, který na jejím místě býval. Ve 14. st. přip. se tu tvrz, která patřila k panství Vilhartického. Tehdá tu bylo městečko. Při rozdělení jeho v 16. st. dostal část H. Jan Rendi z Úšavy, od něhož jej k. Václav Vyntíř z Vlčkovice a od toho Vojt. a Jan bratří z Račína (1564). Jiná část zůstala při Vilharticích a teprve l. 1588 prodal ji Jan Jindřich ze Žeberka Adamovi a Kryštofovi br. z Račína. Po onom následoval syn jeho Humprecht (1626), pak následovali 1679 Arn. Vojtěch z Račína, 1686 Jan Heřman Černín z Chuděnic, 1693 Zikmund Max. Hrzán z Harasova, 1703 Adam Humprecht Koc z Dobrše, 1707 Humprecht Zik. z Althanu, 1721 Marie hr. Truchsesova. Od ní k. H. (1731) Jan hr. Desfours, jenž přík. Vilhartice. Skrze jeho vnučku Františku dostal se H. v držení Šturmfelderův z Oppenweiler.

Hrádek, n. tvrz u Husince, na níž držitelové městečka Husince přebývali; při tvrzi byl také dvůr. Pavel z Vimberka

přiznal se l. 1404 k desátku, kterýž posud dával ze dvora Hrádku na faru Lažišťskou a přenesl jej do Zábrdí. (Viz i Husinec.)

Hrádek (stč. *H. nad Vrchlicí, nad Páchem*), dům v Kutné hoře na způsob tvrze postavený. L. 1461 k. jej od obce Kutnohorské Petr Peršteinský z Mikovic. Později patřil Ambroži Krtkovi Frcuchárovi, a když tento odběhl, daroval jej král Vladislav úředníkům mince, kteří jej l. 1486 Michalovi Preklovi prodali. Dostal se pak (před r. 1493) Janovi Smiškovi z Vrchovišť, který jej zhruba postavil, jak se nyní spatřuje. L. 1544 náležel Albrechtovi z Gutšteina, jemuž od krále osvozen tak, aby pod právo městské nepatřil. Později byl v držení Bohdaneckých z Hodkova a přiženěním se dostal ok. l. 1615 Václavu Chotouchovskému z Nebovid († 1618). Po jeho smrti jej vyženil Václav Heral Libšteinský z Kolovrat. L. 1676 koupila jej obec od jeho dědicův a prodala l. 1686 jezovitům ke zřízení semináře. Jim zůstal až do zrušení, a pak sloužil k potřebám zdejších škol. (PA. V. a XI.)

Hrádek (vlastně *Králov hrádek*), dům v Litoměřicích na rynku, prvotně nazýván byl domem Divišovským. Šimon Petr Oulík z Třebnic, král. rychtář, k. jej a dosáhl toho (1628), že mu byl od císaře osvozen a ve dsky zemské vložen. V držení jeho rodiny zůstal do l. 1726, kdež prodán obci Litoměřické. Tato byla umístnila tu obecní úřad, když radnici krajskému soudu odevzdala.

Hrádek, ve 14. a 15. stol. pojmenování kostela v Chlístovicích.

Hrádek, někdy část Brandýsa n. L. a prvotně ves, která se l. 1290 přip. Před r. 1304 povstala u H. trhov. ves Brandýs, avšak fara byla u kostela sv. Petra na H. Patřivala proboštům v Sadské a zastavena byla nějaký čas kapitole Boleslavské, avšak l. 1304 jim zase navracena. Podací kostela farního náleželo týmž proboštům a později proboštům u sv. Apolináře v Praze. L. 1418 měl je František, probošt Boleslavský, a l. 1434 František z Jevíčka, kanovník Pražský. H. byv léta 1420 Pražany osazen, pak zápisně se do-

stal v držení pánův Brandýských a připojen k Brandýsu docela za královské vlády, tak že oboje splynulo. Cís. Rudolf II. kostel zdejší znova vyzdvihl a svou kaplí učinil. V 30l. válce vyhořel opět. Na konci minul. století byl zavřen a již měl prodán býti; l. 1807 darován piaristům, kteří ho do slušného stavu připravili a l. 1868 opět opraven. (MB. IV. 30.)

Hrádek, položení u Nečich za Louny, snad vladycké sídlo Hrádkův z Chodžova.

Hrádek Březí, jméno tvrze, která se nacházela ve vsi Březí u Týna n. V. (nynější zámek). Zde seděli Albert († j. 1367) a synové jeho Svatomír (1367—1373) a Přibyslav (1373—1395), Albert (1410 až 1415) a bratří Aleš a Rynart, z nichž onen se stal biskupem Litomyšl. a ještě l. 1438 žil. Po nich seděli tu l. 1440 Oldřich a l. 1517 Jindřich z Býšova, potomci předešlých. L. 1526 koupil Jan Nebřehovský z Nebřehovic H. od Jana a Mik. bratří Rendlův z Úšavy, jehož syn Oldřich jej pr. Zikmundovi Malovci z Libějovic (1556). Po něm následovali synové Pavel a Václav, a když jimi po r. 1616 větev tato vymřela, dostal se H. do rodu Malovcův z Chýnova, v jejich držení až skorem do vyměnění zůstával (Pavel † 1666, Jan Oldřich † j. 1679, Václav † 1686, Jan Bohusl. † 1700, Václ. Arnošt † 1745, Mik. Antonín † 1756, Jozef Frant. † 1781, Jan Nep. až 1799, Václav † 1816, a syn jeho František † 1842). Poslední z nich pr. jej l. 1825. (H. VII. 278.)

Hrádek Čajchanov, jinak Veselý, n. hrad, který býval nad Sázavou u samého Komor. Hrádku. L. 1318 seděl tu Ondřej, l. 1380 Havel a Rous z H. Poněvadž Mikeš Zoul z Ostředka odtud loupeže tropil, obležen jest na H. skrze Zbyňka arcibiskupa, dobyt a zajat (1403). Král Václav kázal Zoula oběsiti a H. zbořiti. Hradiště daroval král (1406) Mikuláši Šraňkovi a Martinovi ze Soutic, od nichž ho nabyl Racek ze Dvojic. Tomu dal král povolení, aby si nový hrad postavil; i vznikl tak nynější Komorní Hrádek, několik kroků daleko od předešlého.

Hrádek Čelakovský (t. j. v Čelakovi-

cích, chybně Čelakov podle kancelářského psaní 18. věku), část města Čelakovic, v níž stojí farní kostel. Jméno pochází od hradu, který tu před založením městečka býval. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo držitelům Čelakovic. Kromě kostela tu bývalo jen něco málo stavení, zejména dvůr a mlýn. Tento patřil v 16. st. Koutským z Kostelce, z nichž jeden (Jan) si vymohl, že byl vyňat z obce. Při dvoru postavili držitelé mlýna tvrz a nazvali ji Hradištko. Když se dostala komora v držení tohoto statku, rozprodala je. Byly pak tu tvrz a dvůr Hradištko, dvůr Hlaváčkovský a mlýn. R. 1778 rozdělením obou dvorů vznikla ves H., jež za naší paměti splynula s městečkem. L. 1713 kostel přestavěn. (MB. IV. 190)

Hrádek Červený viz Hrádek.

Hrádek Červený viz Borek.

Hrádek Červený (jindy nad Poděhusy, aneb zprosta *Poděhusy*, prvotně *Poděúsi*), l. 1260—1298 sídlo Alberta z P. (z rodu pp. ze Slivna) a syna Jaroše z Fuserka a l. 1320 Alberta a Ješka z P. z rodu pp. z Cimburka. L. 1338 pr. páni z Lipého tvrz a ves P. kapitole kostela Boleslavského. Tato pronajímala P. rozmanitým zemanům, avšak zůstala v držení P. až do r. 1420. Pak jej drželi světszí páni zápisně, zejména Michal z Soběšina, od něhož jej Jan z Roupova vyplatil. Na poč. 16. stol. byl v držení Žehušických z Nestajova a stal se dědičným. Od Petra Bohdaneckého z Hodkova k. jej Jindřich Firšic z Nabdína a pr. jej před r. 1540 Smilovi Myškovi ze Žlunice. Rod tohoto (Zikmund † 1577, Jindřich † j. 1595, Oldřich 1596 a Jan Kryštof 1600 a t. d.) seděli tu do l. 1623, kdež H. zabrán a Janovi Oktav. ze Vchynic pr. L. 1637 k. H. Gerhart z Taxisu, ale hned jej pr. Janovi Salazárovi z Montalbána, od jehož potomstva ho nabyt (1672) Václ. Sylvester Smrčeka z Mnichu. Později připojen byl od Trautmansdorffů k Pečkám. Ok. l. 1739 k. jej Jan Václav Vražda z Kunvaldu, jenž tu l. 1747 zámek postavil. Rod jeho (syn Jan Václav † 1778, Prokop 1778, Jozef 1782, † 1807, Václav 1807 a t. d.) seděl tu do naší paměti.

Hrádek Červený, zámek u Sedlčan, povstal snad ve 14. st. Snad jej založil Otík z rodu pp. z Říčan, jehož syn Heřman jej v l. 1400—1417 držel. Po něm seděli tu l. 1450 Mikuláš a později (1470) Heřman z Říčan. L. 1508 držel jej Bohuslav Břekovec z Ostromeče, po němž dědili po r. 1518 strýci Jan a Petr. Onen se pak psal na Červeném, tento na Novém Hrádku (novém domu pod hradem). Tohoto postoupil Jan l. 1556 Zikmundovi Valkounovi z Adláru a později mu zapsal i H. Č. (1560). Po smrti Zikmundově († 1572) vdala se vdova jeho († c. 1615) za Jana Prostiborského z Vrtby. H. dědil potom syn Sezima († 1648) a po něm dostal jej za díl syn Jan Frant. Týž pr. H. 1667 Karlu Leopoldovi hr. z Millesimo a Mikuláši Franchimontovi z Frankenfeldu. Tento dostal H. (jenž vyhořel) při dělení († 1685). Následoval po něm syn Antonín Alexander († 1709) a po tomto dcera Kateřina, manželka Václ. Ant. z Golče, jež tu dlouho bydlela. Od ní dostal se H. do rodu Bzenských z Prorubě, pak přešel od jich přibuzenstva v držení Doroty z Eben. Od jejího rodu přešel l. 1788 v držení rodu Lobkovského a byl po léta spojen s Kosovou horou. Za těch dob opustl, ale obnoven zase za držení Mladotů ze Solopisk. (MB. VI. 145.)

Hrádek Ejpovský, n. tvrz, jejíž zříceniny se spatřují nad Klabavou u Rokycan. Sídlivali tu držitelé Ejpovic (viz to). V 15. st. tvrz zdejší spustla, a držitelé seděli na tvrzi v Ejpovicích. Když Kryštof Točník z Křimic l. 1537 Ejpovice obci Plzeňské prodal, byl na statku »Hrádek dvůr pustý«. V 16. st. příp. se i H. zámek pustý.

Hrádek, jinak Helfenburg (u Čechů obecně *Hrádek*, u Němců také *Affenburg*), zbořený hrad u města Ústě. O počátcích jeho neví se nic více, než že byl manstvím královským a že patřil před r. 1374 Hanušovi z H-a (bezpochyby z rodu pp. z Klinšteina). Asi l. 1374 neb 1375 k. H. Jan Očko z Vlašimě arcibiskup k arcibiskupství a postavil jej tak, jak se nyní zhruba spatřuje, v čemž nástupce jeho Jan z Jenšteina pokračoval. Když se tento

z důstojenství svého poděkoval, dán mu H., kamž byl poklady kostela Pražského uschoval, k držení do života, a to skrze bullu papežskou (1398), držel jej však jen dvě léta († 1400). L. 1421 chtěl jej dostati do své moci Hašek z Valdšteina, avšak purkrabě Aleš z Malikovic nevydal jej a také odepřel poslušenství arcibiskupovi Kunrátovi z Vechty. L. 1427 měl jej ve své moci Jaroslav Berka z Dubé, katolický pán s bratrem svým Jindřichem, ale když jej l. 1429 Janovi ze Smiřic prodal, dostal se v držení strany pod obojí. Jan maje naň zápis od arcibiskupa Kunráta, vykázal mu jej za sídlo, a tu tento léta 1431 zemřel. Po smrti Janově († 1453) postoupila vdova Markéta z Michalovic hradu H-a Jindřichovi z Rožemberka, od něhož jej převzal Zdeněk ze Šternberka. Když se tento králi protivil, obleženy jeho hrady a H. dobyt (1467). Dobytý hrad odevzdán s množstvím svrchkův sem uchráněných Petrovi Kaplíři ze Sulevic, stranníku královu, když pak tento l. 1471 zajat, zavázal se všechny klénoty, svátosti a knihy z H-a odevzdati na hrad Klapý. Ku konci 15. st. nabyl H-a Vilém z Ilburka, jenž jej odkázal (1531) manželce Aněžce hr. z Helfenšteina k užívání do života a potom dceři Anně. Tato (vdaná Kurcpachova) ujala jej l. 1538 po smrti mateřin a držela jej až do r. 1553. L. 1554 ujal jej Jindřich Kurcpach z Trachemberka a vymohl při králi, že mu byl dědičně prodán (1575). Když pak Jindřich později v závady upadl († 1590), nemohla vnučka a dědička jeho Eva Malcánova z Lobkovic H. udržeti a odevzdala jej manželu Jáchymovi Malcánovi z Pencelinu (1591), týž pak obdržel také práva, které tu měla Eva z Vartemberka, vdova Jindřichova, do života svého, rozprodával příslušenství H-a ihned. Zajímavé jest, že po r. 1591 najednou H. z dějin mizí, jako nějaká bublina; neb hrad l. 1591 neporušený v žádné z potomních pamětí se nepřipomíná. Za časův Balbínových se ani již jméno hradu neznalo a okolní lidé proměnivše jméno jeho v název Affenburg brzo i cosí o opicích bájili. (PA. X. 222.)

Hrádek Hrochův v. Hrochův hrádek.

Hrádek Chudý v. Chudý hrádek.

Hrádek Komorní (někdy *Hrádek Kostkův* neb *H. nad Sázavou*), zámek a ves, jež založil Racek z Dvojic, obdržev od krále dovození, aby tvrz postavil (1412). Tvrz tu drželi po něm vdova Anna a Mik. z Úlibic, později pak Vilém Kostka z Postupic († 1436), po němž synové Bohuše († 1449) a Zdeněk († 1468) následovali. Od tohoto přikoupeny některé statky okolní, které držel s H. l. 1516 Albrecht Rendl z Úšavy a po něm Ludvík Zajímáč z Kunštátu. Když tento jej nemohl zaplatiti, ujal H. l. 1525 Jaroslav ze Šelmberka, nejev. komorník, po němž obdržel příjmení své. Od synův jeho k. jej Jan mladší z Valdšteina († 1576) a rod jeho (Adam † 1638, Jan Viktoryn † 1676, Jan Karel, Jan Václav 1708 až 1713, František Jozef † 1722 a Frant. Jozef) H. do l. 1733 držel. T. r. k. jej Jan Adolf v. Metsch († 1740), po němž následoval zeť jeho Jan Jozef hr. Khevenhüller, jehož potomstvu posud náleží. (PA. III. 258.)

Hrádek Kostkův, tolik co H. Komorní.

Hrádek Kozířbet, n. hrad u Dublína v okr. Sedlčanském. R. 1369 seděl tu Volkéř z H. a po něm (1386—1417) Bohuslav Břekovec z Ostromeče, jenž zůstavil syny Petra (1418—1473) a Jana jinak Haška (1430/1468). L. 1441 přepadli někteří Táboři H. K., avšak od pána odehnání, dílem zajati a do Benešova k popravě vydáni. V druhé polovici 15 stol. H. K. buď opuštěn aneb od nepřátelův zbořen. L. 1530 pr. Jindřich Osečanský z Osečan pustý zámek H. K. Janovi Voračickému z Paběnic, od jehož potomstva pr. l. 1560 a k Radiči připojen. (MB. VI. 127.)

Hrádek Křivoklát viz Křivoklát.

Hrádek Lacembok, n. hrad u Skrchleb blíž Stankov, snad založený skrže Bohuchvala ze Skrchleb (1373—1382), syna Vojslavova a praotce Bohuchvalů ze Hrádku. Po něm následoval syn Jan (1404—1431) a po tomto syn Bohuchval (1449) a Mikuláš a Jan, synové tohoto

(1463 a t. d.). Zdá se, že H. byl již tehdy opuštěn a že jej držel Jan ke Lštění. Když l. 1521 po jeho smrti H. dělen, dostal se H. ke statku Kamenickému, kterýž byl potom v držení Šlovských ze Šlovic a s ním přikoupen k Týnu Horšovskému. (H. IX. 106.)

Hrádek Nový, městečko v okr. Novoměstském, r. 1362 farní ves, která patřila ke hradu Frymburku. V starších zápisech nazývá se jen Hrádkem. V 16. st. obdrželo od Jana staršího Trčky z Lípy nadání na cestu. S panstvím Frymburským připojen k panství Opočenskému. L. 1736 obdržel na žádost Rudolfa Jozefa hr. Kollareda výsadu na téhodní a tři výroční trhy. Kostel, jenž byl v 17. st. duchovního zprávce zba-ven, jím teprve l. 1721 opatřen; do té doby H. přifařen byl k Dobrušce. Erb: Štít stříbrný a v něm nádoba černé barvy s dvojím uchem, z níž vyčnívá kytice růží a tulipánů přirozené barvy.

Hrádek nový viz Hrádek starý.

Hrádek Odranec, n. hrad a ves, nyní Hradecko, ves u Dol. Kralovic. Ve 14. st. byl tu před hradem také farní kostel, jehož podací páni byli páni hradu, totiž l. 1356 Markvart a Bohuslav bratří, l. 1369 Procek, l. 1372 Procek i Markvart bratří a Procek, jich synovec, a l. 1399 a 1407 Erhart z Volfemberka. Po smrti Zdeňka z V. daroval král Ladislav H. Václavovi z Kocourova (1457), ale měl tu také práva nějaká Prokop ze Zhoře, jichž nabyl léta 1461 Aleš ze Soutic a l. 1463 Prokop Karlík ze Chřenovic. Nedlouho potom hrad i ves spustly a zůstal jen kostelík a mlýn. Místu se říkalo Hradecko a patřilo k panství Vlašimskému. Od toho prodány Hradecko hrad a dvůr pustý se mlýnem Adamovi z Říčan, jenž jej spojil se zbožím Nesměřickým. Kostelík l. 1887 nešetně zbořen. (MB. XI. 84.)

Hrádek Prohořský, dvůr u Prohoře v okr. Žlutickém, tvrz a ves. Zdali prvotně s Prohořem vladykám Prohořským náležel, nelze na jisto postaviti, sice byly H. a Prohoř dvě rozličné vesnice a H. drželi v l. 1360—1371 Racek a Jindřich a na poč. 15. st. Litolt Černý z Hrádku. V 15. st. k. od pp. z Gutšteina i s Prohořem, l. 1504

prodal jej Jan z Gutšteina Jindřichovi z Plavna, odkudž držen k Toužimi. Léta 1572 k. jest k panství Žlutickému. V 17. st. zanikl tvrz a ves a zůstal dvůr.

Hrádek nad Sázavou viz Hrádek komorní.

Hrádek Starosedlský, ves u Tochovic, prvotně Staré sedlo řeč., avšak v 16. st. po tvrzi zdejší čili hrádku přejmenovaná V 15. st. seděli tu vladyky z Nechvalic. Před r. 1472 patřil H. Janovi Štěpanovci z Vrtby, jemuž od lidí Zmrzlíkových zlezen. Na poč. 16. st. patřil H. k Tušovicům a dostal se skrze Elišku z Vrtby synu jejímu Bedřichovi Libšteinskému z Kolovrat. Z rodu tohoto seděli tu l. 1549—1585 Albert, Jaroslav († 1617) a po něm vdova Kateřina roz. Kábová z Rybňan († 1625) a Václav († 1659). Tento odkázal H. jezovitům Malostranským tak, aby strýc jeho František měl právo, jej koupiti. František postoupil práva svého l. 1664 jezovitům Březnickým, kteří H. k. a až do zrušení (1773) drželi. Pak patřil ke statkům stud. fondu a l. 1868 prodán k panství Orlickému. (H. X)

Hrádek starý a nový nazývání byli dva hradevé, v nichž král Václav I. v letech 1240—1250 sídlival. Místní jich určení jest nemožné, ač lze tušiti, že byli v okolí Křivoklátském. Snad znamená Hrádek starý Křivoklát a Hrádek nový Jívno.

Hrádek Sviňomazský neb H. nad Jablonicí, n. hrad u vsi Sviňomaze za Střibrem, na němž seděli l. 1360 Sulík a synové jeho Sezema (1379—1417) a Jan (1380—1431), jichž bratr byl Sulek, orbošt Chotěšovský. Potomci jejich psali se Drzděřové, Kulové a Markvartové z Hrádku. (Viz i Lopata.) V 16. stol. spustl a l. 1544 příp. se jako hrad pustý. V držení Markvartův zůstal i potom a připojen od nich ke zboží Trpistickému.

Hrádek Štědrý (staroněm. *Burgleins*), n. hrad nedaleko vsi Štědré nad mlýnem Boreckým v okr. Žlutickém. Snad založen byl skrze pány z Oseka. L. 1393 držel jej Boreš starší z Oseka, avšak l. 1400 nacházel se již v držení Buška Calty z Kamenné hory, po němž synové jeho následovali. Později držel jej Vilém Buko-

vina z Pnětluk. Tomuto vzal jej Jindřich Plavenský, ale když se protivil králi Václavovi, dal tento H. oblehnouti a dobyt a zbořiv zase jej dal Vilémovi. (L. 1425 nazývá se Bohuněk ze Šumberka pánem na H.) Vilém zapsal H. Jakobovi ze Vřesovic a Janovi synu jeho (1445), žil však ještě l. 1461. Jindřich Vřesovec prodal H. (1489) bratřím z Gutšteina, z nichž Jan jej ujal a l. 1506 Jindřichovi Plavenskému prodal. Nedlouho potom spustl po druhé, přivtělen ke zboží Prohošskému a s ním ke Žlutickému panství. (HB. VII. 121.)

Hrádek Včelný, dvůr u Jílového, jenž se v podezřelém listu l. 1045 příp. Kníže Břetislav prý daroval hrad H., jenž od jeho předkův ze zřícenin staršího opevnění k ochraně jílovcův byl vyzdvížen a potom Dluhomilovi řeč. Včelí k manství dán a po jeho úteku zase ujat, klášť. Ostrovskému. Později tu byl šosovní dvůr k městu Jílovému, jenž byl v 16. stol. pust a v držení Kryštofa Želinského z Sebužína. Ku konci 18. stol. postavil si tu Karel Jozef rytíř z Bienenberka, známý zpytatel starožitností, zámeček, jemuž dal podle svého příjmení jméno Včelný hrádek a zde také rozličné věci uložil, jež ze zrušeného kl. Sázavského skouplil.

Hrádek Zámostský (n. také *Myškův, nad Jizerou*), zbořený hrad nad Zámostí proti Vtelnu n. J., na němž seděl l. 1297 Mikuláš z H. Od potomka jeho Epíka (1340 a t. d.) pocházeli Epíkové z Kruceburka. L. 1377 seděl tu Heřman Chmel a později Pavel a Václav bratři Myškové, a onoho synové Jindřich, Václav, Křižan a Hereš (1405 a t. d.). Poslední z nich Hereš pr. H. (1446) Pavlovi a Matějovi synovcům svým, z nichž onen tu ještě l. 1469 seděl. Nástupce jeho Mikuláš Kozojedský z Kozojed (1480) pr. H. Janovi z Duban, jenž jej zase l. 1485 prodal. Držel jej tehdá také zemané, kteří se odtud psali Hradeckými z Bukovna. Asi ku konci 15. neb zač. 16. st. připojen ke Stranovu a spouště přenechán. Od 17. st. říkávalo se mu Starý Stranov.

Hradenín (dříve i *Radenín*), ves u Pláňan, po níž se psal r. 1265 Předota z R. a l. 1289 a 1295 Zbislav a Brum. L. 1318

přip. se Čeněk, Litobor, Zbyslav, Michal, Jindřich a Svěslav z H. V 15. st. seděli tu Píškové z Radenína, pak Rynart z Mylhuz († j. 1423) a dcera jeho Ofka, později Rynart ml. († j. 1454). L. 1483 držel jej Mikuláš Dachs z Hamršteina, v 16. st. rodina Amchův z Borovnice, a asi od r. 1541 Nečamští z Minic (Hynek † c. 1565, Václav † 1586). Po nich vyženil H. Mikuláš Salava z Lsýpy, ale pr. l. 1600 Václ. Šatnému z Olivetu. Od l. 1604 seděli tu Zarubové z Hustiřan, pak od r. 1615 Talmberkové. Od l. 1652 byl v držení Častolárův z Dlouhévsí, l. 1663 k. H. Jan Viktoryn z Valdšteina, jehož rodu do l. 1720 patřil. Obec Kutnohorská k. jej l. 1720 od Františka Jozefa z V. (Bernau, Plañany 122.)

Hradešice, Radešice, farní ves u Horažďovic, jež měla r. 1360 farní kostel a patřila pánům z Janovic. V letech 1374 až 1391 držel H. Vilém z Čachrova a od r. 1393—1411 syn jeho Jenec. L. 1419 držel je Jan Lopata z Hrádku, jehož bratr Habart prodal je (1437) Lvíkovi ze Slavic, tento (1439) Janovi z Ryžemberka a tento zase (1443) Habartovi. V 16. st. patřily H. ke hradu Rábí, a byly od konce téhož století přísl. zboží Nalžovského. Kostel l. 1629 obnoven. Blízká kape sv. Antonína l. 1787 zrušena, ale l. 1793 zase posvěcena a l. 1809 tu hrobka rodiny Taaffe zřízena.

Hradešín viz Radešín.

Hradešín, Radešín (něm. *Gratschen*, dříve i *Kretschen*, nikoliv *Kračin*), ves za Ústím n. L., jež patřila v 16. st. Kelblům z Gejzinku a později držena ke statku Chlumeckému.

Hradeštnice viz Hradnice.

Hradišťany (prvotně *Hradišťané*), ves u Stankov, l. 1251 sídlo bratří Přibyslava a Předslava. L. 1381 drželi H. Jetřich a Ješek z H., kteří se spojili s Kamennohorskými a H. (1390) k. Kladrubskému pr. Od něho dostal H. zástavně Bušek Rozvora, po němž synové Jan a Prokop (ke konci 15. stol.) následovali. l. 1556 byly H. v zápisném držení pánů Týna

Horš. a po r. 1621 při něm dědičně ponechány.

Hradiště, v českém jazyce nejen 1. jméno místa k postavení hradu spůsobilého, 2. nýbrž i jméno místa, které po spuštění neb zboření hradu zůstalo. Nejčastěji nazývají se tak všelijaké ty veliké a malé ohrady, které se zhusta spatřují na horách a v lesích a o jichž založení a dějinách zpravidla nic známo není. Nejstarší zmínka o H. děje se l. 952, když císař Ota měnil krajiny s Bilunkem; tu se přip. Tarata marka s hrádkem Hradiště (nyní Grottsch, úřad Giebichenstein) a Dobrá hora (Halle) marka. Co se doby a trvání dotýče, kladli starší badatelé všechna hradiště do přísl. staré doby, novější jsou střízlivější. (Němci pro nevědění, do které doby co sahá, vynašili název praehistorisch.) Jisto jest, že doba jich sahá do pradávna až do 13. st., tedy do té doby, kde se někteří drželi starodávneho domácího zvyku a jiní již následovali sousedův Němcův v zakládání kamenných hradův. O způsobu, jak zakládány v nížinách, vypravuje Ibrahim Ibn Jákub (950—990). V Čechách bylo hrady opravovati a zakládati všeobecnou povinností a těžkým břemenem, z něhož se rádi poddaní klášterův vynaňovali. V l. 1221—1250 knížata dávali taková osvobození, poněvadž důležitost starých hradišť mýjela. Opevnění dalo se rozmanitým způsobem a řídilo se i povahou krajiny. Asi 9 hradišť má spečené valy, okolo 40 má valy kamenné (nejvíce v záp. Čechách) velký počet má valy ze země nasypané, některá hrazena byla jen dřevěnými hradbami (Děvín) aneb rokytím a trním. Účel jich byl hlavně obranný; velká část měla velikánský objem, pro to, aby se tu z daleka a ze široka rodiny se vším jich bohatstvím ukryti mohly a mnoho branců k jich ochraně místa mělo. Tak učinili Čechové l. 630 bránice Úhošť. Když Karel Velký l. 805 do Čech vtrhl, vyhýbali se Čechové bitvám a spasilí se do míst nepřístupných a lesův. Tak činivali i později. To byli praví národní hradové, za něž byly jen jakousi náhradou kostelce (viz Kostelec). Jiní hradové byli tržištěm; mnohé rovnaly se nynějším městům a

v tom smyslu udrželo se slovo hrad u východních Slovanův. V takových udržel se za časté křesťanský kostel. Některé z nich byly opevněným sídlem jednotlivé osoby neb rodiny; obyčejně jim dáván název hradec neb hrádek. Byly to první pokusy, z nichž se vyvinuly tvrze. Toho způsobu byly také týny. (Viz Týn.) Následující seznam hradišť zřejmých jako i míst po nich jmenovaných, též prastarých hradův a hradcův (vynechajíc kostelce, týnce a stráže ve zvláštních člancích popsáné) zdělán jest v tom pořádku, že popsáno napřed okolí Prahy a potom obvod království. (Číslo za jménem napřed arabská, pak latinská, spec. mapy.)

1. Pražský hrad, u starých Čechův zprosta hrad zvaný (jako urbs u Řimanův); obyvatelé jeho slouží hradčané.

2. Vyšehrad, podle pověsti za dívčí války založený.

3. Děvín, nyní Dívčí hrad nad Zlíchovem.

4. Srnboj, hradiště u Butovic. (PA. XII. 125.)

5. Dvoje hradiště v Šarce sev. od Liboce u Okovic. (PA. VII. 167.)

6. Levý hradec, starý knížecí hrad u Žalova nad Vltavou. (Vocel v Pravěku II. 405.)

7. Řivnáč, hora a hradiště prastaré západně od předešlého v nepatrné vzdálenosti. (PA. XII. 209.)

8. Veliká zděná ohrada u Černomíček v obci Středoklucké v okr. Smíchovském. (PA. V. 44.)

9. Bělohrad. Položení východně od Tuchoměřic slove pod Bělohradem.

10. Budeč, starý knížecí hrad. (PA. X. 6, Voc. Pr. II. 407.)

11. Slanská hora, hradiště s kamenými valy nad městem Slaným. (PA. XI. 443, XII. 111.)

12. Libušín, hradiště přepevné okolo nynějšího kostela sv. Jiří jižně od Smečna. (Voc. Prav. II. 403.)

13. Starý zámek, ostroh východně od hradiště předešlého a jižně ode vsi Libušína bez viditelných známek opevnění.

14. Hradiště, jižně od Zlonic, vých. od Dřínova (na mapě 4. X.).

15. Šance, na šancích, hora vých. od Stradonic, severně od Chrastin (na mapě 4. X.).

16. Hradečno, ostroh lesem porostlý nad samou vsí Hradečnem (okr. Nové Strašecí) se táhnoucí a z velkého a malého Starého zámku se skládající. Na konci jeho založena středověká tvrz.

17. Krakov, prastarý knížecí hrad, bezpochyby na místě nynějšího Červeného zámku. (Krakovce.)

18. Hlavačov, jinak Červený zámek, starý hradec sev. od Rakovníka, záp. od Lužné (na mapě 5. IX.).

19. Hradiště, vesnice vých. od Zvíkovce (na mapě 6. IX.) ve starém hradišti vystavěná.

20. Hrádek Křivoklát, starý knížecí hrad před založením nynějšího hradu.

21. Bušohrad, název myslivny jiho-východně od Skryj (6. IX.) pod strmým ostrohem Hřebenuv.

22. Branov, hradiště u Nezabudic v okr. Křivoklátském. (PA. VI. 235.)

23. Hradiště u Častoníc v okolí Křivoklátském.

24. Ohrádka, les mezi Žloukovici a Nyžburkem na levém břehu Mže.

25. Hradiště, vrch rozsáhlý jižně od Nové huti a vých. od Stradonic, památný svými nálezy, které o tom svědectví vydávají, že tu bývalo (mluvíc v našem smyslu) lidnaté město. (Vocel Pr. I. 111, PA. X. 835, XII. 113.)

26. Šance, ostroh u myslivny téhož jména (5. X.) jihozápadně od Žiliny při potoku od Lan tekoucím.

27. Hyskov neb Heskov, ves na starém hradišti stojící. (Tak aspoň to bylo za dob V. Hájka z Libočan. Viz jeho kron. k l. 776.)

28. Tetín, prastarý knížecí hrad na místě nynější vesnice. (Vocel, Pr. II. 402.)

29. Kozel, hradiště naproti Tetínu a jižně ode vsi Hostína na ostrohu mezi Mží a potokem Kačákem.

30. Oseka, hora, kamž klade Kosmas hrad Kazín od báječné Kazi postavený, snad ten ostroh, který končí u sv. Havla nad Zbraslaví.

31. Hradiště, místní položení severo-západně od Mořin.
32. Hradčany. U Davel jest víska Račany.
33. Kotyz (na Kotysi?), hradiště jižně ode vsi Koněprus mezi Zdici, Berounem a Litní. (PA. XI. 653.)
34. Šance, pravidelné opevnění u Skříple a Osova.
35. Hradec, ostroh nad silnicí z Dobříše do Hostomic vedoucí, kamennými valy zpevněný. (Vocel, Pr. I. 109, PA. XI. 109.)
36. Obora, hradiště u myslivny Obory severně od Dobříše na způsob pozdějších tvrzi, nevelké, ale větší než bývalí tvrziště.
37. Hradiště u Lochovic, již l. 1640 tak řečené. (PA. XI. 111. XII. 144.)
38. Hradiště na Otmické hoře severo-západně od Lochovic nad Otmičí a Praskolesy. (PA. XI. 657, XII. 144.)
39. Plešivec, hora severně od Jinec, jihozápadně od Hostomic s velkým a starým hradištěm. (PA. X. 691, XI. 587, XII. 85.)
40. Ostrý, malé hradiště jihovýchodně od Rpet, severně od Jinec nad Litavkou.
41. na Vývratku u Jinec, jihovýchodně od Plešivce. (Vocel, Pr. I. 109, avšak II. 425 se to odvolává, že tam nic není.)
42. Komorsko, hora lesem zarostlá, vých. od Čenkova, kdež prý jsou (podle poznámek n. A. Z. Malocha) valy (zbytky snad vsi? Viz Komorsko.)
43. Vranová, myslivna v lesích u Veliké, jihozápadně od Čenkova (6. X.), kdež valy podle poznámek Malochových. (Snad totéž, co se nazývá Slonovým hradem v PA. VII. 434.)
44. Radec (Hradec?), hora severovýchodně od Borotic (7. X.).
45. Ohrádka, hora západně od Jablonné, blízko Dolních Tbit mezi Příbramí a Kamýkem.
46. Kamýk, rozsáhlé hradiště západně od Kamýka na levém břehu Vltavy, na jehož vých. konci postaven středověký hrad K. (Hunec). Nynější K. jest bývalé podhradí.
47. Hradiště, hora mezi Smolotýlky a Větrovem, záp. od Kamýka, východně od Milína (7. X.).
48. Hrádek, sev. od Třebska u Příbramě na návrší slove »na hrádkách«, protože se dějí na Přední a Zadní Hrádek. (Na tomto stál hrad.) Pod samým návrším u cesty jest pravidelné čtverhranaté opevnění (v mapách: Švédské šance).
49. Hradec, veska mezi Vys. Chlumcem, Ořikovem a Hrabřím v údolí ležící, nad ní východně jest kupovitá hora lesem porostlá.
50. Pačická hora mezi Sedlčany a Chlumcem, hradiště snad nedodělané.
51. Hradištko, vesnice severových. od Sedlčan v obci Sestrounské.
52. Hradiště, pole ohrazené u Podháje. (HB. VI. 227.)
53. Hrádek. L. 1557 příp. se v okolí vesnic Krašovic, Kuní, Kuníčka a Rybníčku les Hrádek.
54. Kamenná hradba. Nade vsí Rudoltici mezi Maršovici a Otici slove »u kamenné hradby«.
55. Hrádek, horka nad samotou Lhotkou (7. XI. znam. výškou 608) mezi Otici, Jankovem a Neustupovem, snad týž, který se l. 1566 jako les a přísl. Otice připomíná.
56. Hradiště. Tak nazýval se v 16. st. dvůr ve vsi Čištovicích jihozápadně od Otice.
57. Benešov, hrad ve 12. st. založený, nyní poloha na Karlově při městě Benešově, jenž se ještě ve 13. st. pevností (munition) nazývá.
58. Šance, hora jihozápadně od Benešova u Šiberny.
59. Hradištko (Mstibín), staré hradiště obecně »na sekané« řečené, při samém stoku Vltavy a Sázavy, po němž jméno dostala blízká ves Hradištko. Hájek jmenuje je Mstibín, snad proto, že se mu tak za jeho doby říkalo. L. 1562 jest řeč o louce pod Hrádkem v Skále.
60. Hrádek Včelný jižně od Jílového. Viz Hrádek.
61. Hradečnice (Radešnice), hora mezi Čakovici a Kostelcem nad Sázavou.
62. Šance, hora jihovýchodně od Kostelce nad Sázavou.
63. I.štěn, nyní Hradiště, kostel na

hoře nad Sázavou, mezi Lštěním a Dubskem, vých. od Pyšel (viz Hradiště nade Lštěním — Vocel, Pr. II. 420, PA. IVa. 24).

64. Hrad. Záp. od Boholib (6. XI. u Jílového) jest hora znamenáná výškou 412, položení odtud k Sázavě a k Pykovicům slove »Za hradem«.

65. Hradiště u Dolních Břežan nad Závistí v okr. Jílovském. (Voc., Prav. II 417, PA. VI. 106)

66. Hradiště u Komořan. (PA. XIII. 237.)

67. Hradiště, hora u Zadního Ovence. Šebestian mlynář vysadil vrch slove na Hradišti l. 1565 rozličným osobám pod dílo viničné.

68. Zámky, na zámkách sev. od Bohnic nad Vltavou, staré hradiště. (PA. XV. 369.)

69. Kostobrdá, na zámkách, hradiště u Klecan. (PA. VIII. 630, XII. 111.)

70. Ve valech, hradiště nad Klecankami. (PA. XV. 368.)

71. Hradiště za Hořtici k Vodochoďm u Panenských Břežan. (PA. XV. 369.)

72. Hradiště, poloha mezi Lobkovici a Kostelcem n. L. u vsi Kozel. (PA. XV. 360.)

73. Hrádek, část města Brandýsa, n. farní ves. (Viz Hrádek.)

74. Boleslav (nyní Stará Boleslav), podle pověsti první hrad v Čechách, jenž byl zděnými hradbami zavřen. (Viz Boleslav.)

75. Hrádek Čelakovský (v 16. st. Hradištko), část městečka Čelakovic, n. na způsob kostelce opevněná.

76. Hradištko jižně od Vinoře, hradiště ze dvou oddělení složené, v němž postavena později středověká tvrz. (Vocel, Pr. II. 432, PA. XV. 369.)

77. Hrada (t. j. Hradý, původně tedy Hrad) na břehu Labském sev. od Sedlčanek. (PA. XV. 367.)

78. Bělizna, Bílá hora, vrch nad Novým Přerovem (5. XII.), jehož staré hradiště se obecně na šancích nazývá. (PA. X. 650. XV. 366.)

79. Sadská, hrad, který se v starých pamětech připomíná (viz Sadská), nyní západní povýšená část městečka, kdež stojí

kostel. (Jiná místnost při Sadské řeč. Valy jest opevněné manství.)

80. Hradištko, rozsáhlé hradiště severozápadně od Sadské na břehu Labském, po němž zdělila název ves Hradištko, západně od něho stojící. (PA. XV. 365.)

81. Ohrádky, výspa u téže vsi Hradištka při západním jejím konci. Na ohrádkách vlastně slove položení při vsi, výspa někdy vodou otočená slove Lázně.

82. Šance, staré hradiště mezi Radimí, Chotutici a Chroustovem. (PA. XV. 372.)

83. Hradiště u Skramníka s mohutnými náspy, nyní již rozvezenými. (PA. XV. 371.)

84. Vrbčany, prastaré opevnění kostela. (PA. XV. 37.)

85. Hradiště, n. tvrdé a rozsáhlé opevnění nad samou Přistoupimí, jihovýchodně od Č. Brodu. (Vocel, Pr. II. 414, PA. IVb 33, XV. 370.)

86. Starý Kouřim, rozsáhlé a veliké hradiště nad Kouřimem městem, n. sídlo knížat Zlických, prvotně snad řečené Zlič. (Vocel, Pr. II. 413, PA. IVb. 31.)

87. Hradiště Hryzelské, rozsáhlé opevnění jižně od Hryzel (sousední les odtud ke Škvřňovu slove proto U starého zámku. (Vocel, Pr. II. 416, PA. IVb. 31.)

88. Hradiště, býv. opevnění nad Doubravčany, záp. od Zásmuk, nyní řečené na hradištatech, okolo něhož se vine Výravka. (PA. XV. 374.)

89. Hradiště pod Církvicí.

90. Šance, na šancích, hradiště jihu-západně od Doubravčan na ostrohu nad Výravkou. (PA. XV. 374.)

91. Hradiště u Bohumile, jihozápadně od Černého Kostelce. L. 1677 přip. se louka pod Bohumilí, slove pod Hradištěm.

92. Hradiště (Burgstadt), v lese Kozím hřbetě, bezpochyby nynější les Šembera u Štilic. L. 1358 se jednou mluví o opevnění v témž lese (praesidium), po druhé o místě vhodném k postavení hradu.

93. Hradiště, niva mezi Tismicí a Vratkovem beze všech známek bývalého opevnění. Nejprůhodnější místo k založení hradu bylo jižně od Tismického kostela.

94. Šance, pevné hradiště u vsi Břeží, jihozápadně od Škvorce na ostrohu, se-

verně od kostela sv. Bartoloměje. (PA. XV. 370.)

95. Kralovice, n. knížecí hrad severozápadně ode vsi Kralovic u Uhříněvsi, o čemž svědčí kostel sv. Markéty na hradišti stojící. (PA. IVb. 87, XV. 369.)

96. Hradec, veska mezi Kostelními Střimelici a Konojedy při Jevanském potoce.

97. Hradec (1677 na Hradci), obecně Hradce (na Hradcích již l. 1533), návrší nad Sázavou, jihovýchodně od Stříbrné Skalice. Ještě do 17. st. tu byl pouhý les.

98. Hrádek, kostel a ostroh u vsi Ctiboře, sev. od Vlašimě velmi starého založení v nejužším místě n. valem zavřený.

99. Lhota hrazená, ves u Vlašimě.

100. Hradiště hora, kostel jihozápadně od Vlašimě, sice dnes bez známek opevnění, avšak tak již ve 14. st. se nazýval.

101. Vysohrad, vrch u Věžniček.

102. Čáslav, knížecí hrad na místě Hrádku, návrší u Čáslavě.

103. Hradiště u Březí nad Doudovským mlýnem, jižně od Čáslavě, severozápadně od Golč. Jenškova.

104. Hradiště (tak 1431) nad mlýnem Cimburkem u Poličan jižně od Kutné hory ve 12. st. sídlo Miroslava předkův pánů z Cimburka, odkudž se hradišti v starých pamětech i Cimburk říkalo.

105. Hradiště u Božetic, nad samou Ratboří na ostrohu n. náspy zavřeném. (PA. XV. 372.)

106. Šance, hradiště u Křečhoře v tu stranu k Břístvi. (PA. XV. 372.)

107. Hradištko, léta 1337 poloha u Mrchojed, východně od městečka Sázavy a západně od Úžic.

108. Hrádek, ostroh vybíhající od Chlistovic (jižně od Malešova) k východu n. proti hradišti Sionskému. Kostel Chlistovský nazývá se proto l. 1406 Hrádkem.

109. Hradiska. Pole u Losyn nedaleko Kácova jmenovala se l. 1711 v Hradiskách.

110. Hradce, l. 1570 poloha u farní vsi Chřenovic v okolí Ledče, snad v tu stranu k Pavlovicům, poněvadž se u těchto l. 1587 kopaniny v Hradcích připomínají. Proti tomu slove

111. Hrádek poloha záp. od Chřenovic.

112. Hradec (dolní a horní), dvoje ves u Ledče n. S., bezpochyby u nějakého hradiště postavená. Les severovýchodně od Hof. Hradce slove na Hrádku.

113. Hradiště, l. 1587 poloha (seč v Hradištích) u vsi Kožlí (jihozápadně od Ledče) v jižní části katastrální obce.

114. Horní a Dolní Hradiště, les západně od Hněvkovic a severně od Kletečné (7. XII.) nad řekou Želivkou.

115. Ohrada, hora nad Bonkovem (7. XIII.) severozápadně od Heralce.

116. Hradiště, les východně od Heralce a severozápadně od Úsobí. Tak slove i myslivna k Úsobí patřící.

117. Hradiště, hora mezi Libicí a Hranicí (6. XIII.) v okrese Chotěbořském. (PA. X. 669.)

118. Hradec, strmá hora mezi Moravany, Bučovici a Sptyci při Doubrávce, na níž jsou zbytky opevnění.

119. Červenice, hradiště mezi Golč. Jeníkovem a Vilémovem, u vsi Vrtěšic a jižně od Sirakovic. (PA. XIV. 420.)

120. Hradiště, záp. od Golč. Jeníkova a vých. od Kozohlad při stoku dvou potokův.

121. Hradiště u vsi Semtěše pod samými Železnými horami. (PA. XV. 61.)

122. Chrudim, starý hrad knížat Českých v 11. st.

123. Pumberk, hora nad Chrudimí, na níž jsou náspy. (PA. III. 45.)

124. Hradiště, ves severně od Pardubic na pravém břehu Labském. U ní západně ves Ohraženice.

125. Hrádek, vesnice severozápadně od Pardubic a východně od Bohdanče.

126. Týnec, městečko na hoře nad řekou Labem ležící n. hrad knížecí.

127. Hradiště u Lžovic, západně od Týnce n. L. (PA. XI. 469.)

128. Kočičí hrad, l. 1658 les u Nerozhovic, jižně od Heřmanova Městce (snad poloha nyní Kočičí ocas řečená).

129. Pračov, staré hradiště nad řekou Chrudimkou. (PA. XIV. 46.)

130. Hradiště, rozsáhlá a přepevná ohrada u vsi téhož jména (severozáp. od Nasevrk), jež Chrudimka obtéká. (PA. II. 92.)

131. Hrádek, Hradisko, prý poloha u Žumberka.
132. Hradiště, jižně od Hlinska na přední a zadní H. rozdělené.
133. Zkamenělý zámek, hradiště v jihovýchodním cípu okresu Hlinského nedaleko levého břehu Svatky severozáp. od Perníček (jinak Starý Karlštejn).
134. Hradiště nad Leštinkou západně od Skutče na výběžku hřebene Cejřovského. (PA. IX. 250, 319.)
135. Hradiště Rabounské v obci Dolské. (PA. III. 367.)
136. Hradiště Domanické v obci Voletické (PA. III. 367.)
137. Vratslav, starožitný avšak nevelký hradeček knížecí. (PA. III. 367.)
138. Litomyšl, starodávný hrad, nyní část, na níž zámek stojí.
139. Hrutov, hradiště u Benátek, jihovýchodně od Litomyšle. (Viz Hrutov.) Léta 1505 říkalo se mu Hradiště. (PA. III. 367, VIII. 59.)
140. Hradec nad Labem neb králové, prastarý knížecí hrad.
141. Hradce, na hradcích, ostroh mezi Veliny, Ostřetinem a Jelením.
142. Hrádek, t. j. nynější Boruhrádek, jenž se l. 1342 H. nazývá.
143. Hrádek, hora mezi Hoděčínem a Rašovicí v obci Olešnické bez známek ohrazení.
144. Hradiště, hora a les mezi Ličnem, Ledskou a Hoděčínem. Býval prý tu násep a l. 1825 zbytky nějakých zdí. Les H. přip. se l. 1528.
145. Hradisko, samota u Tutlek, řečená od lesnaté hory, která se nad ní vypíná (sev. od Kostelce n. O.).
146. Kostelec nad Orlicí, prvotně vlastně kostelec, ale rozsáhlostí svého opevnění od kostelců se lišící a více hradištím se přibližující. (PA VIII 509.)
147. Hradisko, samota východně od Vamberka v obci Pekelské.
148. Hradiště, prý vrch u samé Orlice mezi Brandýsem a Ústím.
149. Hradisko, poloha jihozápadně od Šedivce v okolí Kyšperka.
150. Šance, hora jihovýchodně od Králík, blízko hranic Moravských.
151. Opočen, starodávný knížecí hrad, na jehož místě stojí město se zámekem.
152. Hradiště, 1528 a 1547 les nad Přepychy. Sousední les nazývá se Kamýk a o obou dí se l. 1588, že jsou blíže obory Opočenské.
153. Hradčany. V Dobrušce (původně řečené Léšno) na předměstí Opočenském podle potoka jest chalupa slove Bašta, potom jsou zahrady, v nichž mnoho popela přerýváno a konec toho jest mlýn v Hradčanech.
154. Hradiště. Nové město n. M. stojí na hoře, která se jmenovala v 15. stol. Hradištěm; odtud se nazývalo nové město také Hradištěm.
155. Homolka, hradiště u Náchoda. (PA. VIII. 443, XV. 341.)
156. Hradiště, něm. Ratschenkoppe, lesnatá hora (3. XIV.) severozápadně od Českých horních Vernířovic, jež se l. 1626 připomíná.
157. Hradiště. Odtud k severu táhne se návrší rozdělené na Zadní a Přední H. (Hinter-, Vorder-Ratsch). Poslední končí nad Chvalčem.
158. Burgstadt, l. 1593 les sporný mezi obcí Trutnovskou a císařem, jakožto vrchností Žacléřskou, snad nynější Schlossberg mezi Libčem, Trautenbachem a Starým Trutnovem ležící.
159. Šance, hora jižně od Oblanova (Weigelsdorf) blízko Trutnova.
160. Šance (Schanzenberg), hora severovýchodně od Žacléře výškou 596 znananá při samých hranicích.
161. Hradiště, městečko u Dvoru králové, v němž stál středověký hrad již l. 1316, zdědiv jméno to po starším hradu.
162. Hostin hradeček, l. 1139 knížecí hrad, jenž se vykládá na Hostinný.
163. Bradlo (něm. Pradelberg), vrch strmý již. od Hostinného a Dolní Olešnice. (PA. XIV. 607.)
164. Vyšehrad, návrší východně od Těchlovic (záp. od Hradce králové).
165. Hradištko, ves nad Cidlinou. Tak se již nazýval hrad asi na počátku 14. st. postavený.
166. Kočičí hrádek, návrší mezi Novým městem u Chlumce a Chýštém, tam

kde psáno chybně na mapě (5. XIII.) Kozi hůra. Tato totiž jest přes silnici na druhé straně.

167. Červený hrádek u Ohnišťan (podle poznámek Malochových).

168. Hradištko, vesnice na návrší ležící severně od Vys. Veselí.

169. Hradiště u Češova, jedna z největších ohrad v Čechách. (Vocel, Pr. I. 115.)

170. Ohradiště, Ohradištata, položení u Dolan mezi Jičínem a Kopidlnem.

171. Hradiště u Mlýnec blíže Kopidlna. (PA. XI. 132.)

172. Hradčany, ves u Báně, jižně od Králova Městce, založená pozdě a pojmenovaná po návrší nad ní se vypínajícím.

173. Hradec slove východní konec Poděbrad mezi Bělídly a Bažantnicí při silnici k východu vedoucí.

174. Havraň knížecí hrad u Vesce, sev. od Poděbrad. (PA. X. 489.)

175. Oldřiš, knížecí hrad proti Předhradí na pravém břehu Labe ležící tam, kde slove Na kostelíku neb Na hradě. (PA. III. 97, XV. 355.)

176. Libice, starožitný knížecí hrad u nynější vsi Libice. (Vocel, Pr. II. 410, PA. VII. 200, XV. 355.)

177. Hradištko, starožitná ohrada u vsi H. sev. od Kolína.

178. Hradiště s kamennými valy u Vidochova mezi Hostinným a Novou Pakou (podle poznámek Malochových).

179. Hradisko, hora jihozápadně od Studence mezi Hostinným a Lomnicí.

180. Hradiště u vsi Rychlova, severně od Jilemnice.

181. Hradisko, severně od Valteřic, severovýchodně od Jilemnice.

182. Hrádek, vršek znamenavý výškou 635 jihozápadně od Lomnice u samého Košova bez známek opevnění.

183. Hrádek v Proseči mezi Novou Pakou a Ůbislavici.

184. Hradiště dvoje v Prachovských skalách u Jičína. (PA. XIV. 352, 605.)

185. Hradištko, hora u Hoř. Lochova mezi Jičínem a Sobotkou.

186. Hradištko, velká ohrada u Ostro-

měře, západně od Hořic. (Vocel, Pr. II. 423.)

187. Hrádek, Hradištko (i šance), hradiště u Chodovic a Holovous, blízko Hořic.

188. Hradiště s kamennými valy mezi Peckou a Velkou Borovnicí (podle poznámek Malochových).

189. Hrádek, ostroh dvakrát překopaný mezi Bělohradem a Lhotou Šarovicovou.

190. Miletín, starý knížecí hrad na místě nynějšího města.

191. Velehrádek, jihovýchodně od Miletína u Lanžova až do 16. st. prázdné místo, pod nímž byl mlýn. V 17. st. říkalo se zdejší tvrzi Červený hrad Velehrádek.

192. Hradiště (na hradištatech) položení mezi Želejovem a Borkem na kraji straně.

193. Vyšehrad, návrší mezi Bezníkem a Zvičínem.

194. Hradiště mezi Kalem a Vřesníkem, jehož opevnění nazývá se Vala.

195. Hůra mezi Bělohradem a Arnoštovem se zbytky opevnění. (Poznámky Malochovy.)

196. Boleslav, knížecí hrad na místě nynější Ml. Boleslavě, jehož opevnění se nazývalo ve 14. st. Hroby.

197. Hradiště, na ostrohu u Dalovic, sev. od Ml. Boleslavě. (PA. XIV. 605.)

198. Hradiště, hora na levém břehu Jizery proti Vincí. (PA. XIV. 605.)

199. Chlumek, hradiště u Ml. Boleslavě mezi Jemníky a Nepřevážkou.

200. Hrad, někdy položení u Března, soudíc odtud, že se l. 1558 rybník Podhradský připomíná.

201. Hrádek, jihovýchodně od Jabkynic (?).

202. Stará Lysá, nevysoké návrší u nynější Staré Lysé, původní Lysá.

203. Puštěhrad, položení na hranicích obcí Nymburka, Budiměřic a Zboží.

204. Rokytňany dolní, vesnice záp. od Libaně, jižně od Dol. Bousova. Ve vsi se spatřovaly dřívě valy (od tvrže?).

205. Hrádek, pravidelné opevnění mezi

- Markvartici, Řmenínem a Skuřinou, jižně od Sobotky.
206. Hradiště na Porani mezi Sobotkou, Dobšínem a Kostí. (PA. XIV. 351.)
207. Staré hrady, hradiště u Malé Lhoty, severně od Sobotky. (PA. XIV. 351, 605.)
208. Hradiště, návrší, na němž založen jest klášter, jenž jméno své po starší poloze zdědil. Jméno jeho pak přeneseno také na Rybitví (nynější Mnichovo Hradiště — PA. XIV. 350.)
209. Hradec, ves nad Jizerou naproti Loukovci. (PA. XIV. 161.)
210. Hrada, hradiště vých. od Mnich. Hradiště nad Dnebohem na Mužském. (PA. XIV. 330.)
211. Klamorna, hradiště nedaleko oltud též na Mužském. (PA. XIV. 336.)
212. Staré hrady, hradiště na Mužském. (PA. XIV. 339.)
213. Hrádka, položení severozápadně od Dolní a severně od Horní Bukoviny v obci Dolno-Bukovinské; avšak položení odtud k severozápadu (mezi Borovnicí a Dol. Rokytou) slove též Hrádka.
214. Hrádka, východní konec Horní Bukoviny.
215. Hradčany, ves jihovýchodně od Českého Dubu.
216. Hradčín, návrší jihozápadně od Něm. Jablonce a severně od Rychnova. (PA. XI. 591.)
217. Mazova horka, vrch nad Javorníkem, severně od Českého Dubu a pod Ještědem. (Vocel, Pr. II. 424.)
218. Hrádek (něm. Grottau), město v okr. Chrastavském.
219. Schlossberg, vrch východně od Mařenic nad samotou Geräumigte.
220. Hradištko nazýval se nynější Hershberg, vysoká hora mezi Vartemberkem a Svěbořici. L. 1544 totiž patřil k Vartemberku »Radiský háj« až k Děvínským mezem. L. 1577 určují se hranice »vom Radischeke« až k silnici, která jde z Vartemberka do Mladé Boleslavě mezi Vartemberkem a Svěbořici.
221. Vrátno, n. hrad na Vratenské hoře nad Libovicí a Nosalovem u Mšena.
222. Hrádek nad samým Skalskem mezi Sudoměří, Spykaly a Kovaní. (PA. VI. 168.)
223. Hradiský, hora východně od Kadlína mezi Mšenem a Sovinky.
224. Hradiště jmenovala se bezpochyby hora, na kterou přeneseny ve 14. st. Benátky (nyní Nové Benátky. — PA. III. 239.)
225. Příkopy, na příkopech, návrší jihozáp. od Nových Benátek mezi Obodrzí a Kochánkem.
226. Hradiska, položení u Sedlce, severozáp. od Benátek (soudíc podle pojmenování »v hardiskách« 4. XI.)
227. Hrazsko, starožitné a přepevné hradiště proti Kanině, záp. ode Mšena. (PA. IX. 455., XV. 363. Viz Canburg.)
228. Pšov, n. knížecí hrad na místě nynějšího Mělníka.
229. Litoměřice, prastarý hrad na místě nynějšího města Litoměřic.
230. Hradčany, návrší mezi Písty a Dušníky, záp. od Roudnice.
231. Hrádek, velké a staré hradiště (na Velký a Malý Hrádek rozdělené) mezi Vel. Žernoseky a Libochovany. V l. 1499 a 1543 nazývají se lesy v této poloze Hradiště. (Vocel, Pr. II. 428, PA. VIII. 434.)
232. Deblík, vysoká hora nad Církvicí mezi Libochovany a Sebužínem, na níž jsou kamenné valy.
233. Hradiště (Ratschberg) slove na kat. mapách položení u Záhořan.
234. Hradiště, hora severozápadně od Litoměřic u vsi Hlinné; příp. se l. 1461 a 1544 jako les a přísl. statku Pokratického. Na téměř statku příp. se l. 1404 vinice Hrazská a l. 1553 vinice Hrádek, ale není zřejmé, je-li totožná s předešlým. (PA. VIII. 431.)
235. Hrad (?). U Liběšic jihovýchodně jest položení Burgwald (3. X.).
236. Hradec, Hradsko, návrší pod Sedlem a u Levína, u něhož i vesnička. L. 1580 příp. se les Hradec a l. 1669 les Hradsko. (Vocel, Pr. II. 426.)
237. Hradiště, ves severně od Levína. Jižně od ní k Lovečkovcům jest návrší znané výškou 516.

238. Hradištko, hora mezi Svadovem a Valtířovem vých. od Ústí n. L.
239. Hradiště (Radisch), niva severně ode vsi Dřevčic mezi Ústkem a Dokzy.
240. Chudý hrádek, starodávné hradiště severozápadně od Drchlavy, na jehož konec severní postaven středověký hrad.
241. Dlouhá hora u Provodína (mezi Dokzy a Lipým, něm. Langeberg). Jsou tu prý valy hodinu cesty se táhnoucí, kterým říká lid Francouzské šance.
242. Šance od předešlého k východu na strmých skalách nad vesnicí Kummer.
243. Freudenberg, hora východně od Markvartic a jihozáp. od České Kamenice, na níž jsou kamenné valy.
244. Kleisberg, vysoká hora u Cvikova, kdež prý hrad stával.
245. Burgberg, l. 1566 hora u Varnsdorfu, která dělila Lužici a Čechy. Bezpochyby dnes Spitzberg severovýchodně od Varnsdorfu.
246. Botzenberg, strmá hora u Šluknova, jejíž pata jest ohražena kamennou hradbou.
247. Děčín, starodávný knížecí hrad na místě nynějšího zámku Děčínského.
248. Hradiště na hoře řeč. Quaderberg nad městem Děčínem, na níž bývaly kamenné valy. (PA. XI. 469, 473, Focke, Popis Děčínska II. 29.)
249. Vyšehrad (das hohe Schloss), prý n. hrad v lesích u Dolního gruntu (podle saských pamětí Schlosshübel — Focke II. 28).
250. Lidenschloss, n. hrad u Bělé záp. od Děčína. (Focke II. 29.)
251. Červený hrádek, n. hrad na hoře řeč. Hegeberg, jihozápadně od Jílového. (Focke I. 52, II. 9.)
252. Zámky (Schlösserberg), hora u Petrovic při samých hranicích saských.
253. Chvojen, n. hrad nad Českým Chvojnem.
254. Zámek (něm. Schlossberg), hora mezi Strážkem, Nezabohy a Vel. Chuděrovem.
255. Hradiště mezi vesnicemi Hradištěm, Dolánkami a Lyscem, celá soustava kamenných valů s vyšehradem. (Hallwich, Gesch. v. Teplitz 11.)
256. Valy u Křemyže, jižně od Teplice, východně od Duchcova.
257. Bílina, knížecí hrad na místě zámku a hory nad ním. (PA. X. 435.)
258. Kostelec, skalnaté návrší u Bíliny.
259. Hradiště na západním konci vsi Radovesic, vých. od Bíliny.
260. Hradiště na hoře mezi Osekem a Mostem u vsi Radčic. (Vocel, Pr. II. 434.)
261. Hradiště u Zabrušan. (PA. XIV. 425.)
262. Staré hrady (něm. Starade, nyní obecně Shtepaner Berg), hora s valy a příkopy mezi Štěpánovem, Radovesici, Kostomlaty a Milešovem.
263. Hradišťany (něm. Radelstein), hradiště nad Mokovem v okr. Bílinském. (Voc. Pr. I. 103, PA. VII. 434.)
264. Hradištko u Měrunic v témž okresu. (PA. VIII. 435.)
265. Vlastislav, n. knížecí hrad nad nynější vsí Vlastislavi, severozáp. od Třebenic. (Vocel, Pr. II. 406.)
266. Hradiště u vsi Teplé v okolí Třebenic.
267. Hradiště sloul l. 1586 dvorec u vsi Leského, severozápadně od Třebivlic, záp. od Třebenic.
268. Žatec, starodávný knížecí hrad na místě nynějšího města.
269. Hradiště u samých Rybňan při Ohři. (PA. XI. 447.)
270. Hradiště nějaké u Bitozevsi, které Schaller (Saatz. Kr. 37) nazývá Silwan.
271. Hrad, n. položení v okolí Želče, východně od Podbořan. L. 1596 jest řeč o dubi, kdež nad hradem slove nad potokem Želeckým.
272. Hradiště, ves mezi Žatcem a Postoloprty na řece Ohři, tak již ode dávna řečená.
273. Drahouš, starodávný knížecí hrad jižně od Postoloprty na Ohři. (PA. VIII. 136.)
274. Dřevič, jedno z největších hradišť nade vsí Kozojedy, jižně od Loun. (Vocel, Pr. II. 430.)
275. Hrádek. Položení. mezi Líšťany a Citoliby u Loun, slove v katastr. mapách na Hrádku.

276. Hrádek nazývalo se položení za Nečichy, sev. od Loun (1513 lada za Nečichy, kdež slove na Hrádku).
277. Rubín, na Rubíně u Kaštic, hradiště s kam. valy.
278. Hradiště (Kl. Purberg), severozápadně od Černovic, záp. od Chomutova. (PA. VIII. 192.)
279. Hrad (Hausberg), sev. od Krásné lípy, severozápadně od Chomutova (4 IX.).
280. Hutberg (Stráž), hora ohrazená u Malše v okolí Žďáru. (HB. II. 224.)
281. Hassburg, hora u Přísečnice. (HB. II. 224.)
282. Zámek (Schlossberg) položení (3. IX.) severně ode vsi Stolzenhahn.
283. Hrad (Burgberg) položení sev. od Malkova na konci katastrální obce.
284. Úhošť (Purberg), jihozápadně od Kadaně za Ohřem, jedno z největších hradišť. (PA. VIII. 376.)
285. Hradiště (Burgstadel), ves jihovýchodně od Kadaně při potoku, u jehož ústí do Ohře jest hora na tři strany strmá.
286. Hradiště u Radonic, jižně od Kadaně. (PA. XIII. 235.)
287. Hrad (Burberg), strmá hora mezi Kláštercem a Peršteinem.
288. Varta nad Ohřem, jihozápadně od Klášterce. (PA. VIII. 566.)
289. Hradiště (Burgstadel), hora u Doupova u vsi Výrova.
290. Pustý zámek, hora u Prachomet v okolí Doupovském.
291. Hradiště (1226 Na hradišti), návrší mezi Vojkovici a Velichovem při řece Ohři.
292. Tebisberg, hora záp. od Velichova za Ohřem.
293. Radešova hora (Rodisberg), vrch proti předslému přes řeku Ohři.
294. Sedlec, n. knížecí hrad, nyní vesnice severozápadně od Karlových Var. (PA. VIII. 569.)
295. Vladořská hora (něm. Wladař), vysoká hora nad Vladořici, jihovýchodně od Žlutic. (Vocel, Pr. I 110, PA. VII. 599.)
296. Valy blíže Komárova, jihozáp. od Žlutic. (Poznámky Malochovy.)
297. Hradiště (něm. Höfen), ves severovýchodně od Bochova.
298. Hradiště (Schlossberg) nad Funksteinem jihozápadně od Karlových Var.
299. Starý Loket, hradiště západně od Lokte při řece Ohři.
300. Cheb, starodávný císařský hrad.
301. Šance (Schanzenberg), návrší u vsi Paulusbrunn záp. od Tachova.
302. Ahornberg, hora s valy, bezpochyby ta, která je u Brandu, západně od Tachova. Jiný Ahornberg je západně odtud při hranicích.
303. Hradiště u Dvorův pod Přimdou.
304. Hradiště. L. 1457 připomíná se u Pernolce (jihovýchodně od Tachova) les Purštal.
305. Lazurova hora, vrch severně od Michlšperka.
306. Zámeček (Schlössel), poloha pod horou řeč. Podhora u Teplé mezi Rájovem a Habrovými Kladruby.
307. Hradiště u rvbníka řeč. Betlehem, jižně od Teplé.
308. Hradištko, tuším návrší znané výškou 487 u Ošelína, jihozáp. od Černošína. L. 1585 příp. se les a hora Radisska u Ošelína.
309. Hradištko, 1710 les u Pňovan mezi Touškovem a Střibrem.
310. Hradiště nad Hublovým mlýnem jižně ode vsi Lipna.
311. Okrouhlé a Dlouhé Hradiště, dvě vsi vedle sebe jižně od Bezdržic, pojmenované po hoře Hradišti nad nimi se vypínající.
312. Hradiště (Höllberg) u Bržína, mezi Nečtiny a Úterým. L. 1461 příp. se mlýn pod horou Hradištěm.
313. Hrádek, ves nad Střelou v obci Vysočanské, okr. Manětinské.
314. Zámku vrch, hora nad Střelou u Stradiště, vých. od Manětiny.
315. Hrad, snad Hůrka u Hodovic, jihovýchodně od Manětiny, poněvadž nižší položení odtud k východu slove »pod hradem«.
316. Hradecko, ves jihozápadně od Čisté, sev. od Kralovic.
317. Hradiště hořejší, ves severozápadně od Plas. Poloha u ní slove na Kozím zámku.

318. Hradiště dolejší, ves mezi Plasy a Liblínem nad Střelou.

319. Zámek. Na jižní straně od Lomničky (záp. od Plas) slove »k zámku«.

320. Radná, hradiště proti Plané (přes řeku Mži), západně od Radnice, jinak na zámku.

321. Hradiště, hora s mohutným opevněním nad Březinou jižně od Radnice. (Vocel, Pr. I. 107.)

322. Hradiště u Bukovce, severových. od Nové Plzně. (Vocel, Pr. I. 114, PA. V. 286. VI. 36.)

323. Hrádek, ves vých. od Plzně mezi Újezdem a Kyšicemi. Jméno své má od horky jižně odtud při silnici ležící.

324. Hradiště (nyní na Horách), hora u Hořemyslic. L. 1586 příp. se les v Hradišti nad Ejpovici, l. 1600 les v H. za mostem Kyšickým z té strany k Hořemyslicům.

325. Žďár, hora vysoká u Rokycan. (Vocel, Pr. I. 104.)

326. Hradecký vrch, jižně od předěšlého a pod ním přes vodu ves Hrádek (l. 1557 dvůr Hradecko).

327. Hradiště nad Homolkou, jižně od Nové Plzně.

328. Plzeň (stará), n. knížecí hrad nad Plzencem. (PA. VIII. 417.)

329. Hradčany (Hradschin), hora jihovýchodně od Vejprnic k Liticům.

330. Hradina, Hradinná (v Hradinné), les v severní části obce Skořické (kat. mapy). L. 1409 činil smlouvu Zdeněk z Drštky s farářem Skořickým, aby hradištil průhon obecným lesem, kterýž jde k Hradině.

331. Kokšín, hradiště nad Mitovem, jihovýchodně od Spáleného Poříčí.

332. Hrad, Lišků hrad, hradiště pod Kokšínem u Mitova(?).

333. Hradce, na hradcích položení mezi Čížkovem a Přešínem, jihovýchodně od Blovic.

334. Hradiště, vesnice u Blovic.

335. Jindřín, hradiště mezi Horšici, Radkovicí a Dolci v okolí Přeštic.

336. Hradec, Hradce, ves nad Radbuzou, záp. od Stoda a rozsáhlé hradiště. Léta 1298 stál tu kostel sv. Vavřince na

Hradci, l. 1450 nazývá se hradiště na Hrobích.

337. Vrabina, hora jihozápadně od Stoda, na níž l. 1755 zbytky hradu nalezeny. (HB. III. 214.)

338. Hrádky. Severových. od Otěšic v okolí Merklína, jest položení na Hrádkách a na Velkých Hrádkách.

339. Hradiště, severozáp. od Nové vsi mezi Kbelem a Vlčím. L. 1558 připomíná se tu »les řečený Velké Hradiště«, l. 1709 dí se, že les Hradiště leží vedle Vlčických a Kbelkých gruntův.

340. Obrové hradiště slove l. 1526 les nad zámek Žinkovským (*paseky Žinkovské u tvrze Žinkov tu polovici, která blíž k Vojovicům a v kteréžto straně jest Vobrové hradiště«).

341. Hrádek, hůrka nad Klikařovem, jižně od Žinkov.

342. Hrádek, hradiště nade vsí Zbořovem, vých. od Planice. (Vocel, Pr. I. 109.)

343. Hradištko u Neprachov mezi Planicí a Horažďovicí. L. 1630 příp. se u Neprachov louka a les v Hradiškách.

344. Hradec, hora západně od Nalžov. L. 1575 příp. se rybník Hradec, l. 1630 vrch slove Hradec.

345. Hradec, hora mezi Ústalcem a Buršici, jižně od Planice, záp. od Nalžovských hor. L. 1630 slove »les aneboližto vrch Hradec«.

346. Hradiště u Habartic, záp. od Planice.

347. Tuhošť, hora hrazená nad Švihovem. (PA. VII. 215.)

348. Hradiště přední a zadní, položení záp. od Malechova.

349. Hrádek, horka mezi Přetínem a Ježovem, západně od Švihova.

350. Hradiště, ves v obci Bořikovské v okr. Klatovském.

351. Kravařka (Přskopy), hradec nevelký v 16. st. Starý Ryžemberk zv. severně od Nové Kdyně.

352. Hradiště, ves jihozápadně od Kolovče u Konic, jež se příp. již l. 1382.

353. Bělohrad, Bělohradský les severozápadně od Všerub (Najmarku).

354. Hradčany (Radschin), vrch u sv. Kateřiny v okolí Nýrska.
355. Domažlice, starodávný hrad po-
mezni.
356. Tuhošť, starodávný hrad v krajině
Domažlické, po němž se nazývala vše kra-
jina okolní. Název ten se pamatoval ještě
v 16. stol. Snad valy na mapě (8. VIII.)
viditelné západně od Petrovic.
357. Holubí hlava, hradiště nad Skr-
chleby, východně od Stankov.
358. Hradištany, ves záp. od Stoda,
jižně od Kladrub, nad níž jest staré hra-
diště.
359. Hroby, hradiště s kostelem sv.
Vavřince u Štítar, východně od Hostouně.
L. 1544 slove »na Hrúbích«.
360. Rokošín, nyní sam. sv. Jiří, sev.
od Ronšperka. (Vocel, Pr. II. 434.)
361. Hora sv. Václava, kostel valy
ohrazený, tedy vlastně kostelec. (HB. III.
213.)
362. Hradý, 1442 les u Nahošic v obci
Blížejevského nedaleko Týna Horšovského.
363. Příkopy. Pod Svatoborem na jeho
úpatí k městu Sušici a Otavě spatřují se
valy. (Vocel, Pr. I. 110, II. 434.)
364. Hrnčíře, hradiště u Petrovic, ne-
daleko Sušice.
365. Hradiště (něm. Burgstall), hora
u Kumpatic mezi Sušicí a Kašperskými
horami.
366. Hradčany (Ratschin), návrší jižně
od Kašperských hor.
367. Obrové hradiště (Riesenschloss),
jihovýchodně odtud u vsi Reckerberg.
368. Vyšehrad, samota západně od
Stachova a východně od předešlého.
369. Hrad, Na hradě, položení mezi
Bošici a Horou, východně od Kašperských
hor ke Čkyni.
370. Obrové hradiště (Riesenschloss),
hora a les severně od Hořejší Vltavice.
371. Věnc, hora východně od Čkyně
s kamennými valy. Pod ní k západu jest
ves Hradčany.
372. Hradiště u Vojnic, jižně od Ho-
ražďovic. L. 1543 příp. se tu les Hradiště
a mlýn pod Hradištěm.
373. Hradec, hora jižně od Žichovic.
374. Hrádek, ves mezi Horami M. b.,
Sušicí a Rabím.
375. Hradec, horka nad Otavou, se-
verně od Hydčic mezi Rabím a Hora-
žďovici.
376. Pracheň, starý knížecí hrad, jehož
stará ohrada vedle středověkého hradu se
zachovala.
377. Hradin(?), hora západně od Tře-
bomyslic, severozápadně od Horažďovic.
378. Kněžší hora, hradiště nad Otavou
u Katovic. (Vocel, Pr. I. 112, PA. IVb. 27.)
379. Hradiště, ves západně od Blatné,
jihovýchodně od Kasejovic.
380. Třemšín, hora s ohradou staro-
žitnou u Rožmitála. (Vocel, Pr. I. 109.)
381. Hradec, hůrka u Pinovic a Sku-
hrova nedaleko Rožmitála.
382. Hradiště (Šance) mezi Straži-
štěm a Počapy, jihovýchodně od Březnice.
(Vocel, Pr. II. 432.)
383. Hrochův hrádek, ohrada u Dobré-
vody naproti předešlé přes voju, v jejíž
rohu postavená středověká tvrz.
384. Hrádek, návrší u Bělčic (západně),
na němž již l. 1528 nebylo stavení.
385. Hradčany, vesnice západně od
Drahenic, jižně od Březnice.
386. Hradec, horka jižně od Horosedl,
jihovýchodně od Mirovic.
387. Pteč, hora mezi Zbenici a Buko-
vany, severovýchodně od Mirovic. Na ní
prý býval hrad.
388. Hradná, l. 1584 les na panství
Orlickém za Vystrkovem, severovýchodně
od Mirovic.
389. Hradiště u Podskalí nad Vltavou
na gruntech obce Kozlů. (PA. XI. 442.)
390. Hradec, ostroh, který z výšiny
u zámku Orlíka na sever vyběhá. Vltava
jej oblévá na třech stranách. Připomíná
se již l. 1584.
391. Hradiště u Letošického mlýna,
jižně odtud u vsi Nevězic nad Vltavou.
392. Hrad, návrší s kamennými valy
u Čimelic (tuším nyní Chlum. Vocel, Pr.
II. 425.)
393. Hradiště, hora mezi Pacelici,
Skvořetici a Němčici, jihovýchodně od
Blatné. Tak slove již l. 1629.
394. Hradec, hora a les mezi Sedl-

cem, Lázem a Lažany jihovýchodně od Blatné. L. 1404 se tu příp. lesy Hradec a Hradček.

395. Hradec, véška u Krt, severozáp. od Strakoníc.

396. Hradec, hora hrazená mezi Domaníci a Řepicí u Strakoníc (1540 les Hradec).

397. Hradiště, l. 1630 les u Třebohostic, západně od Radomyšle.

398. Kozí hrádek, les a návrší východně od Dubí hory mezi Sedicem, Strakoníci a Pískem.

399. Kozí hrádek, horka od Brloha severozápadně u Nedílné, avšak přes potok.

400. Hradec, horka jižně od Brloha, l. 1584 les panství Kestřanského.

401. Hradec, na hradci, položení u Drhovel.

402. Kozí hrady, Kozlí hrady, položení západně od Varvažova, severně od Ostrovce.

403. Zvíkov, knížecí hrad ještě před založením nynějšího zámku, jenž se dále k Oslovu táhl, nežli nynější zámek.

404. Mirovice. Návrší, na němž stojí kostel sv. Klimenta, bezpochyby bývalo knížecím hradem.

405. Hradiště. V Jetětické obci jihovýchodně od Zvíkova jest položení Hradištěta.

406. Hradiště okolo kostela sv. Jana nad Vltavou u Chřešťovic, východně od Písku.

407. Hradiště, hora nad Otavou, západně od města Písku. Ves H. při ní připomíná se již l. 1389.

408. Hradec nad Boubíně nad Smrkovicí jižně od Písku.

409. Hradiště mezi Libětici a Předními Zborovici, jižně od Strakoníc. (Vocel, Pr. II. 571.)

410. Zámek, návrší mezi Nemědicí a Strunkovicí, jižně od předešlého.

411. Šance, návrší západně od předešlého k Úlehlí. U této vesnice na tu stranu k šancům říká se Zastroubí.

412. Kamenný zámek položení jihozápadně od Úlehle asi půl hodiny cesty dále.

413. Hrádek, hájemství na panství Volynském.

414. Hradiště u vsi Dvorů, severozápadně od Prachatic řečené na příkopích.

415. Hradiště, les jihozápadně od Vlachova Březí v tu stranu ke Lštění, l. 1565 les.

416. Hrady, na hradech, položení záp. od Mladějovic, jihovýchodně od Strakoníc.

417. Hrad, hora západně od Vodňan, mezi Skočici, Pivkovici, Bílským a Vitici, l. 1383 vrch Hradiště jinak Bílštice.

418. Netolice, starý knížecí hrad nad samým městem nynějším (nyní u sv. Jana. PA. IX. 651, X. 183).

419. Velký Hrádeček a pod ním véška Hradce u Hrbova, jihozápadně od Netolic.

420. Hradiště, návrší severovýchodně od Netolic a pod ním véška. L. 1548 to vše byl les k Malovicům patřící.

421. Kočičí zámek položení východně od Malého Újezda při vsi Záblatí (vých. od Vodňan).

(Šance mezi Týnem n. V. a Smilovicí opevnění z nové doby.)

422. Hrádek, hora jižně od Týna n. V. mezi Býšovem, Litoradicí a Jaroslavici.

423. Hradce, hora mezi Poněšicí a Dobřejicí, severovýchodně od Hluboké.

424. Bába, hora severně od Hluboké při Vltavě s kamennými valy.

425. Drslavův hrad (něm. Dyrslawspurg 1346), nyní Hrady neb Hradiště jižně od Lhenic a Jámy a Vadkova. L. 1263 nazývá se horou, která slove hrad Drslavův.

426. Kamenný, val mezi Kuglvaidem a Brlohem.

427. Hradec, kuželovitá hora u Boletic (něm. Raziberg). L. 1263 nazývá se vrch Hradiště.

428. (Šance mezi horou Tusset a osadou Wolfsgrub.)

429. Hrad (Hausberg), hora mezi Žalnavou a Pernekem, na níž prý hrad stával.

430. Hradiště (něm. Schlösselwald), les a ohrada stará mezi Spolím a Větrním, jižně od Krumlova. V l. 1386—1449 slove Hradiště. (Znamenán výškou 692.)

a Glöcklberkem jest hora Hüttberg u samých hranic a pod ní véška Ratschin.

432. Hradiště, hora, jež se l. 1259 v pamětech Vyšňobrodských připomíná, dopadá na horu Oedhäusel jihozápadně od Vyšního brodu.

433. Hradiště (Purgstall), horka jihovýchodně od Dvořiště (Unter-Haid).

434. Hrad (Hausberg), návrší severozápadně od Kaplice.

435. Hradiště, hora se zbytky opevnění nade vsí Hradištěm, východně od Blanského u Kaplice. Ves se tak již ode dávna nazývá.

436. u Kamenné věže, hradiště severovýchodně od Velešína proti hradišti středověkého hradu Velešína. L. 1613 tu byl les na Kamenné věži.

437. Hradiště u samé vsi Třísova mezi Vltavou a Křemžeckým potokem naproti hradu Dívčímu kameni.

438. Hradce, l. 1375 les u Slavče, dnes hora Kluk se zbytky opevnění nad Křemží vysoko vynikající.

439. Hradec, na hradci, samoty a les u Vrabče, jihozápadně od Budějovic. Jméno mají od některé hory, na níž stával hradec. S tím také souvisí, že se poloha jihovýchodně od Lipí na Hradečnici nazývá.

440. Doudleby, starý knížecí hrad, jižně od Budějovic. (PA. VIII. 549.)

441. Hrádeček u Třeboně, les má jméno své od n. hrádečku, který býval tam, kde je nyní samota H. Les slove tak od nepaměti.

442. Hradiště (Burgstall), návrší severně od vesnice Burgstall blízko Nové Bystrice.

443. Hradec Jindřichův, hradec prv. na království na poč. 13. st. postavený (později hrad a město).

444. Prčík, hora severozápadně od Hradce u Pluhova Žďáru, na níž prý hrad stával.

445. Svákov, hradiště severozápadně od Soběslavě, později také ves. (PA. IVb. 27, XII. 223.)

446. Bechyně, starý knížecí hrad na místě nynějšího zámku.

447. Hradec, položení u Kaladého

(západně k Hostům), jihozápadně od Bechyně. L. 1704 pole na Hradci.

448. Hradec, hradiště jižně od Bechyně při Lužnici a Židovské strouze naproti Nuzicům. L. 1596 se přip. les řeč. na Hradci k Nuzicům.

449. Hrádek, Hradiště u Dobronici k Ratajům, severně od Bechyně. Léta 1599 připomíná se kus lesu neb chřastin u Rataj pod Borečným slove Hrádek.

450. Hradiště v ryb. Ostrově, záp. od Okrouhlé, jižně od Milevska.

451. Vyšehrad nazývala se vysoká hora nad Jistebnicí, na níž stojí kostel sv. Maří Majdaleny. (Položení pod ním slove »k Vyšehradu«.)

452. Vitanova hora, vrch znamenáný výškou 586 nade vsí Božetici, vých. od Milevska. Říká se tu »na hradišti«.

453. Hrádek slove část vsi Božetic.

454. Blaník (Velký B.), hora u Louňovic se starodávným hradištěm. (PA. VII. 573.)

455. Kozí hrad položení záp. od Janova nedaleko Ml. Vožice.

456. Hradiště, hora, na níž stojí nynější Tábor. Tak se nazývala hora ta již ku konci 13. st.

457. Ohraženice, stráž nad Kvěchovým mlýnem, záp. od Tábora. Někdy tu byly kolem zdi stavěné bez malty.

458. Obřiště (i Hradiště), hradec jižně od Dražic nad řekou Lužnicí.

459. Chýnov, starodávný knížecí hrad vých. od Tábora.

460. Hradiště položení u samého Pelhřimova na západní stranu.

461. Valy u Vyskytné, východně od Pelhřimova (Maloch).

462. Čertův hrádek, hora jihových. od Nového Rychnova a pod ním samota Šance (8. XIII.).

463. Kočí hrady, návrší u Skuránovic (7. XII.), severně od Košetic.

Poznámka: Pojmenování Šance při hranicích bezpochyby ukazuje na novější opevnění, není však vyloučena možnost, že se někde tak staré opevnění jmenuje. Název Ohrada obyčejně neukazuje na hradiště, poněvadž se tak v 16. st. pastvištím říkalo. Ze 463 tuto položených hradišť

bezpochyby několik odpadne po bedlivém ohledání místa neb podrobnějším prozkoumáním paměti; ale i kdyby jich zůstalo 400, jest to počet vždy znamenitý.

Hradiště viz Burgstall, Hradištko, Klášter.

Hradiště (i *Hradištko*), ves v okr. Vlašimském, jejíž filialní kostel jest zbytek prastarého hradu a býval od r. 1352 farním. Podací nad ním příslušelo napřed (1359) pánům Dubským a Vlašimským společně, v l. 1375—1378 Vlašimským samotným, avšak r. 1414 měl je i H. Mikšík Horka. Později patřilo H. k panství Vlašimskému a kostel stav se filialním přífašen ke Kunraci. (MB. II. 53)

Hradiště, ves u Kasejovic, jež náležela r. 1233 klášteru sv. Jiří (Na hradišči), později tu byl vladyčí statek (1398 Jan). L. 1579 seděl tu Zikmund Chrt ze Rtína, později drželi je Chanovští z Dlouhé vsi k Chanovicům, naposled tu seděl Albrecht Chanovský v D. († j. 1654), po jehož smrti prodána »tvrz H. Vyšší hrad« k panství Lnářskému. (H. XI.)

Hradiště (dříve i *Heřmanův Choustník*), městečko v okr. Dvorském, n. s hradem, který byl založen na starodávném hradišti a po něm jméno zdědil. Snad jej založil Půta z Turgova (1316). L. 1382 seděli tu Václav a Jan br. Krušinové z Lichtemburka a od nich koupil H. Heřman z Choustníka († j. 1404), od něhož dostalo druhé jméno. Bratr a dědic jeho Beneš z Ch. držel H. do smrti (1410) a pak vdova po něm Maňa. Okolo l. 1413 uvázal se v H. Jan Městecký z Opočna, ale prodal je brzo a dostalo se do rodu vladyk z Hustiřan. Když pak l. 1453 Janovi z Vyhnanic prodáno, dosáhl ho soudním nálezem Purkart z Janovic a prodal je 1457 Mikuláši Zajíci z Hazemburka. Po tomto následovali napřed Oldřich mladší, později Jan starší syn a léta 1473 Petr Čáč z Nemyčevsi. Syn tohoto Václav (od r. 1480) obyčejně H. zastavoval pro dluhy; dosáhl ho naposled Burjan ze Švamberka († 1513), po němž dědil strýc jeho Kryštof. Dědičného práva dosáhl Mikuláš Cerhenský z Dražovic (1513) a vyplativ H. držel je několik let,

až sám o ně pro dluhy přišel. St. H., který byl do l. 1513 manským, dostal se pak od prvního věřitele v držení Michala Slavaty z Chlumu (1531) a jeho rodu. L. 1541 prodal Diviš S. H. hrad a městečko (toto již l. 1516) Mikuláši Pecin-gárovi z Bydžína († 1561). Ze synův jeho ujal H. Albrecht († 1598), po jehož smrti se synové tak rozdělili, že Albrecht Ctibor dostal H. L. 1622 propadl statek svůj, který pak prodán Albrechtovi z Valdšteina a od něho puštěn (1624) Maří Majdaleně Trčkové z Lobkovic. Tehdá tu byl farní kostel. L. 1637 založeny matiky. Po ukončení procesu Trčkovského darováno H. (1636) dánskému šlechtici Františkovi hr. z Ulfelda, jenž utekl ke Švédům. Bratr jeho Korfic obdržev H. prodal je Oktaviovi Piccolomini (1652). Potom se vystřídal několik držitelů až k. H. Jan hr. ze Šporku (1664, † 1679). Syn jeho Frant. Antonín zřizoval v okolí podivínské novoty, nebydlel však na hradě (l. 1645 od Švédův spuštěném), nýbrž obyčejně na Kukuse od něho založeném. Tu také založil klášter a fundací na chudé, k jichž udržování důchody H. určil. Na H. bydlily pak do r. 1739 jeptišky, až se přestěhovaly do nového kláštera v Jindřišské ulici. Opuštěný hrad spustl potom. V letech 1760—1770 kostel znova postaven. Erb: Štít červený a na něm u spodu zl. vozové kolo o šesti loukotích a nad tím stříbrné kružidlo Pecin-gárův. (H. V. 74.)

Hradiště, ves u Zvíkovce, postavená na starém hradišti, l. 1379 vladyčí statek Ojřův, Jindřichův, Marušin a Ješka Lačna, l. 1396 Jindřicha a Jana bratří, l. 1406 Jaka z Újezdce a l. 1408 Ondřejův. L. 1543 seděl tu Václav Litmír z Háje. Později připojeno H. k panství Křivoklátskému.

Hradiště, ves ve farnosti Chlístovské, v okr. Klatovském, v níž měl l. 1368 Zdeněk své popluží, avšak l. 1383 měl Protiva z Kva-sejovic půl tvrže, dvě hořejší a tři čtvrtiny vsi po Oldřichovi z H. L. 1406 seděl tu Zachař a l. 1471 vyprosil si tu odúmrt Bušek Trautenbergér. Později seděli tu Bešínové z Bešín (?); l. 1682 prodal Jan Jaroslav Dlouhoveský H. Janovi Jindřichovi Šofbergovi a manželce jeho, od

nichž je k. (1683) Adam Ferd. Khék ze Švarcpachu. Od l. 1704 bylo v držení Kocův, pak Vidršpergarův (až 1762) a od r. 1768 rodiny Elveinch.

Hradiště, ves u Blovic s zámekem, léta 1775 postaveným blíž býv. tvrze. V letech 1480—1498 držel H. Beneš Častolár, jehož potomci zvali se Hradištskými z Hořovic (Jan 1529, † 1545, Častolár 1545 až 1566 a Beneš, Jan 1580—1594). Markéta, dcera posledního, získala Vildšteina a postoupila oboje (1618) manželu Petrovi Tobiašovi Karlovi ze Svárova. V rodě tohoto (1623 Jan Václav, 1649 Kryštof Rudolf) zůstalo H. až do l. 1678 a pak děleno mezi zetě posledního. Skrze Polyxenu Kateřinu Vratislavovou († 1690) dostalo se H. v držení Jana Jozefa Jeniška z Újezda. Po vymření jeho rodu dostalo se H. v držení hrabat Krakovských z Kolovrat a od r. 1872 v držení hr. Palffy. (H. IX. 218—219.)

Hradiště, ves v okr. Teplickém, v níž byl ve 14. stol. farní kostel. Podací nad ním příslušelo klášteru Teplickému. Ve vsi byly vladyčí statky (1413 Sezema, Pešík a Hereš). Později seděli na tvrzi Ledvičtí z Chanova (1531 Jindřich, 1550 syn Václav), od nichž k. je (1565) Žibřid Žďárský ze Žďáru. Potomci tohoto přišli o ně l. 1588 pro dluhy a l. 1590 dosáhl H. postoupením Radslav ze Vchynic. Odtud drženo k Teplici. Později stal se kostel filialním k Bořislavi.

Hradiště, farní ves v okr. Žateckém, po níž se psal r. 1238 Zdata z H. Ve 14. st. byl tu již farní kostel a H. drželi r. 1392 Albrecht z Kolovrat, r. 1414 Mikuláš Aug. z Prahy, r. 1418 Martin Piterkauf Žatecký a Jan z Chříče. Později seděl na tvrzi Jan Černobýl ze Chříče s manželkou Majdalenou Žateckou († j. 1453), l. 1453 nabyl ho Zbyněk Zajíc z Hazemburka. V 16. st. patřilo H. k panství Ličkovskému, od něhož prodáno (1595) Karlovi Hruškovi z Března. Odtud patřilo k Tatinné a pak k Postoloprům. Kostel byl v 17. st. filialním k Libšicům, Postoloprům a Bitozevsi; léta 1702 zřízena při něm lokalie, l. 1756 fara.

Hradiště, samotný kostel nade Lštěním

u Čerčan. Kostel posvěc. sv. Klimentu jest zbytek bývalého hradu, kterýž se jmenoval Lštěn (Lščen). Když Zpytihněv II. r. 1056 bratra svého Vratislava z Olomouce vypudil, zavezl manželku do Čech a dal jí chovati hraběti Mstišovi na hradě Lštěně, kterýž s ní tvrdě zacházel, daďa jí i v noci ke své noze poutati. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jemuž se říkalo Hradiště nebo Hradec; podací jeho příslušelo společně pp. ze Šternberka a pánům blízkého hradu Dubé, r. 1385 Dubským samotným a od r. 1415 pánům Zlenickým, r. 1428 připomíná se pouhá ves H. jako přísl. hradu Dubé, kdežto podací kostelní i potom ke hradu Zlenickému náleželo. S ním se pak dostalo k panství Komorního Hrádku. Léta 1663 bylo připojeno ke Mrači, s nímž se dostalo l. 1725 k panství Konopištskému. L. 1730 sešlý kostel obnoven. (MB. III. 78.)

Hradiště, kostel sv. Jiří nad Libošínem, s náspy jej obkličujícími památka prastarého hradu, který se nazýval Libušín (později Libošín) a jméno své měl od Libuše, proslavené v pověstech kněžny České. Když již dávno hrad pomínil a jméno jeho přeneseno na jeho bývalé podhradí, zůstal tu ještě farní kostel, jehož podací měli pp. Smečanští v l. 1355—1417. Fara zanikla později a kostel zůstal filialním.

Hradiště, Hradištko, n. tvrz a ves u Hostivice nad potokem Litovským, z níž zbyl jedině Peterkův mlýn. H. patřovalo pod šos Menšího města Pražského a na tvrzi zdejší sedávali měšťané Pražští (1405 Plajerové 1412 Mik. Zárovský), na druhém dvoře seděli Plajerové. Později seděli tu vladykové z Ejzife a od l. 1465 Čeněk z Klinšteina a pak jeho potomci. L. 1515 seděl tu Vilém Mračský z Dubé. Nedlouho potom H. připojeno k Hostivici. L. 1563 bylo tu všechno pusté. Z vesnice zbyl l. 1610 jen mlýn řečený H., ale od l. 1705 nazývá se Peterkovým. (PĀ. X. 330, 618; H. VIII. 294.)

Hradiště Dlouhé, ves u Bezdruzic, l. 1379 statek Sulkův, který jej držel ke Hrádku Sviňomazskému. Od jeho rodu dostal se v držení vladyk z Rakové, prodán l. 1447 Dobešovi Vršovi z Modřejevic a Bohuslavovi z Chlumu. L. 1460 patřila část

pp. z Gutšteina a držena pak ke Gutšteinu, ostatek patřil k Trpístům.

Hradiště hory Tábor viz Tábor.

Hradiště nad Labem viz Hradiště.

Hradiště, Mnichovo H., město nad Jizerou, prvotně ze dvou osad zrostlé, totiž z městečka, jež se poprvé l. 1436 připomíná, a z vesnice Rybitví. V této býval ve 14. st. farní kostel, jehož podací příslušelo opatům blízkého kláštera Hradiště. K tomuto farnímu kostelu patřil filialní kostel Hradištský (bezpochyby kostel před klášterem). Po splnutí vesnice Rybitví s H. se její staré jméno znenáhla zapomnělo. Městečko poddáno bylo zástavním držitelům kláštera a připomíná se l. 1556 jako město. Když l. 1556 klášter s okolím Jiříkovi z Labouně a Jindřichovi Žibřidovi z Velechova dědičně prodán, obdržel Žibřid (l. 1557) při dělení město H. celé i s Rybitvím a něco vesnic. Nástupce jeho Adam Žibřid († 1579) odkázal H. manželce své Krescenci z Habartic, kteráž se pak vdala za Kryštofa Budovce z Budova a jemu umírající († 1598) toto odkázala. Syn jeho Václav odpustil l. 1602 obyvatelům odúmrti a daroval obci tržné, jarmarečné a clo v Turnovské ulici. T. r. vyměřil svobody nákladníkům, když však l. 1610 od várek upustili, odpustil jim všechny platy a povinnosti panské. Václav připojil ke Hradišti Klášter, ale po jeho stětí (1621) zabrány všechny statky jeho a prodány Albrechtovi z Valdšteina, jež H. připojil ke knížectví Frydantskému a dal H. s panstvím v léno Maximilianovi z Valdšteina. Tomuto po smrti knížete dědičně ponecháno a zůstal velkostatek do úneška v držení jeho potomstva, jež si tu zámek postavilo. Po něm († 1651) následoval napřed syn Albrecht Leopold († 1657), po němž H. a Klášter odděleny. Ono dostal Jan Bedřich, tento sirotci n. Ferdinanda Arnošta. Karel Ferdinand obnovil městu (1663) předešlé svobody, jež byli zprávcové panství porušovali. Nástupce jeho Arnošt Jozef držel H. i Klášter a založil v H. klášter kapucínův s kostelem sv. Tří králův. Když syn jeho František Jozef l. 1722 zemřel, zpravovala panství vdova Marie Markéta roz. Černínka, jež stavěla

l. 1726 farní kostel a l. 1730 kostel sv. Anny. Starší syn jich a nástupce Frant. Arnošt zemřel l. 1748 a syn jeho Vincent k. (1785) zrušený klášter a dal do kostela sv. Anny ostatky n. Albrechta z Valdšteina a jiných předkův svých přenést († 1797). Po synu jeho Arnoštovi († 1832) následoval syn Krystyan (1858), za něhož tu byla schůzka císaře Františka a císařovny s cářem Ruským a některými knížaty z Němce (1833). L. 1850 stalo se H. sídlem zeměpanských úřadův. Znameníť rodák: Jan Kvíčala (nar. 1834). Erb: Štít červený a na něm dvě opatské berly poškem a křížem položené, nad tím zlatá infule.

Hradiště Okrouhlé, farní ves u Bezdruzic, jež měla farní kostel již ve 14. st. a patřila ke hradu Gutšteinu. Část se dostala v 15. stol. při dělení ke hradu Falšteinu, odkudž pocházelo, že v 16. st. část ke Všerubům a část ke Gutšteinu patřila. V 17. st. zanikla fara, kostel byl filialním k Čelivu a teprve l. 1696 tu zase zřízena fara.

Hradiště Staré, ves u Kunětic, snad ta, která náležela ve 12. stol. s vodou, lukami a lesem klášteru Sedleckému. Po r. 1420 uchvátil H. Diviš Bořek z Miletínka, vzav je buď Sedlci aneb kl. Opatovskému, a zapsáno mu l. 1436 ke Kunětické hoře. Od té doby drženo k ní a s ní připojeno k panství Pardubskému.

Hradiště, ves nejisté polohy, v níž měl klášter Litomyšlský (1167) rybáře.

Hradiště viz Hradnice.

Hradiště Ústské, vrch, na němž stojí nynější Tábor. Připomíná se asi k r. 1268, a když tu l. 1420 nové město založeno, zdědilo jméno po něm, hoře pak přezděno Tábor. Od té doby až do počátku našeho století říkalo se městu Hradiště hory Tábor, zkráceně však vždy Tábor.

Hradištko, ves u Žizelic, jež se přip. l. 1299. Tehdá tu byl hrad, který držel Dětoch z Třebelovic po Sezimovi Hořepnickém. Když po r. 1324 zemřel, zdědil H. Petr z Rožemberka, jehož potomstvu městečko H. (již 1380) asi do l. 1420 patřilo. Měl je pak Jindřich z Vartemberka († 1434), strýně jeho Machna a po ní Hašek z Valdšteina. V rodě Valdšteinském

zůstalo až do l. 1493, kdež je ujal král Vladislav. Po smrti králově postoupen hrad H. již opustlý s městečkem Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála (1517). Ten je hned prodal a následovalo několik zápisných držitelův až na Jana z Pernšteina (1533), který je pr. (1547) králi Ferdinandovi. Od té doby drženo ke Chlumci. (H. V. 293.)

Hradištko, farní ves v okr. Jičínském, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Držiteli jejími byli 1372 Machek a Ješík bratří a l. 1413 Martin z Chomutic, po němž se dostalo v držení Radeckých z Radče. V 16. st. dostalo se H. v držení Barbory z Bozkovic, pak syna jejího Albrechta z Valdšteina, po jeho smrti je k. (1544) Mikuláš Boček z Dohalic. Od Dohalských připojeno k Milčevsi. V 16. st. rozeznávalo se H. horní a dolní. V 17. st. zanikla tu fara; l. 1788 zřízena tu lokalie a l. 1856 fara.

Hradištko, Hradiště, ves u Sadské, jež se příp. r. 1088 v zákł. listě Vyšehradském. L. 1345 příp. se H. jako přísl. hradu Poděbradského, avšak byl tu také vладыčí statek Hrocha z Rovného, který l. 1356 Boček z Kunštátu od dědiců koupil. Část nějaká patřila i kl. Břevnovskému.

Hradištko, Hradiště u Ostroměře, n. ves, která se příp. r. 1143 a dána byla klášteru Strahovskému. Ve 14. st. a potom patřilo H. k Ostroměři a když toto l. 1553 rozděleno a Jan Ostroměřský z Rokytňáka H. na díl obdržel, postavena tu tvrz. L. 1584 následoval syn jeho Václav, po jehož smrti H. k. (1598) Adam O. z R. L. 1609 koupil je Jaroslav ze Smiřic z pozůstalosti jeho a drženo pak k Hořicím. Za knížete Frydlantského patřilo ke statku Holovovskému, l. 1680 odprodáno od Ferdinanda Rud. des Carmes kl. Valdickému a příp. ke statku Sobčickému. (H. V. 121.)

Hradištko nad Zakšinou, n. hrad mezi vsí Bukovcem a hospodou Zakšinskou. Název hory té jest prastarý, ale připomíná se poprvé l. 1402, kdež se dostala s Čápem a Zakšinou Václavovi Berkovi z Dubé. Ten na zdejším hradě v l. 1403 až 1420 bydlíval a psal se ze Zakšiny.

Tak se i ještě Aleš Berka l. 1456 nazýval. Potomci jeho připojili opuštěný hrad se zbožím k Beršteinu. (H. X. 176.)

Hradištko, Hradiště nad Sázavou, ves v okr. Jílovském, od nepaměti (zejména 1310) statek kl. Ostrovského. L. 1436 dostalo se zápisně v držení vlad. z Čečelic, l. 1499 patřilo Jeronymovi ze Skuhrova. V 16. st. nabyli ho Slepotičtí ze Sulic, kteří tu měli tvrz, dědičně. Od nich k. je Zuzana Šanovcova, ale prodala je l. 1608 Dorotě Hodějovské, tak že pak drženo ke Konopišti. L. 1617 prodal Adam starší Hozlaur z Hozlaur H. Marjaně Mrakšové z Kolovrat, od jejíž synův je koupil (1628) Maximilian Pechlár z Meminku. Po něm je držel Rudolf z Malovic, ale pr. je (1638) opatství Strahovskému, v jehož držení panské grunty u H. posud zůstávají.

Hradištské děkanství neb kraj děkana Hradištského obsahoval ve 14. a 15. st. fary: Hradiště s Rybitvím, Mohelnici, Březinu, Mukařov, Hlavice, Jablonec Č., Světlou, Dub, Boseň, kapli na Kosti, Sobotku, Osek, Nepřívěče, Libošovice, Všeň, Výskeř, Mladějov, Samšinu, Markvartice, Kříženec, Vlčí pole, Řitonice, Bousov, Všebořsko a Solec.

Hrádkov, Hrádkovy, n. ves v okolí Unhoště a manství hradu Křivoklátu. Ve 16. st. byla již pusta.

Hradnice, Hradeštnice, Hradiště, dvorec před Ostroměčem, ve 14. st. vладыcké sídlo. Olbram z H. (1369) a Bohuslav z H. (1388) byli předky Břekovcův z Ostroměče. Bohuslav psal se z H. ještě l. 1395, avšak seděl na Hrádku Kozím hřbetě. Bývalý dvůr, nad nímž stával hrádek, po jeho opuštění stal se dvorem kmečím.

Hradový, ves, která stála ve 13. st. a l. 1277 přezvána byla Vítkovým dvorem, když ji Vítek z Krumlova daroval k. Vyšňobrodskému. Zdá se, že se udrželo prvotní české pojmenování v německém názvu vsi Raith, Reith (sev. od Vyšního brodu).

Hradsko viz Hrazsko.

Hrady viz Nové hrady.

Hrady Staré viz Stará.

Hracholusky, ves u Netolic, jež se od l. 1334 jako přísl. panství Bavorovského a později hradu Helfenburka připomíná. Po spuštění a prodání téhož hradu připojeny k panství Libějickému.

Hracholusky, ves u Křivoklátu, n. manství služebné ke Křivoklátu s tvrzí, l. 1379 sídlo Oříkovo, v 15. st. Duhelů z Pustovět. Drželi je pak l. 1476 Burjan ze Strojetic, l. 1495 Jan ml. Penížek ze Slatiny. L. 1521 koupil H. Ondřej Vančura, předek **Hracholuských ze Vlenec**; l. 1551 nabyli H. Jindřich z Vřesovic, od jehož synův je k. (1575) Radslav ze Vchynic. Tento je prodal (1589 a 1592) císaři Rudolfovi II. k panství Křivoklátskému. (H. VIII. 94.)

Hracholusky, předměstí města Roudnice, prvotně ves patřící ke hradu Roudnickému. Část patřila obci Roudnické snad od jejího vysazení. Vilém z Rožemberka přidal obci (1589) rybníště nad H. Léta 1863 založena tu byla škola rolnická, která l. 1885 byla přeměněna na střední hospod. školu a připojena k ní zimní hospodářská škola.

Hracholusky (i *Rakolusy*), ves v okr. Stříbrském, která bývala (1415 a t. d.) příslušenstvím hradu Bubna. V 16. st. patřil k jedné polovici Bubna mlýn u H. a ves bezpochyby k druhé polovici, jejíž osudy nám nejsou známy. V 17. st. patřily H. ke statku Ůlickému, když však tento ok. l. 1710 pro dluhy k roztržení přišel, staly se samostatným statkem, který později přikoupen k Luhovu.

Hrachov, ves u Malé Chýšky, r. 1291 ještě les, později, jak se zdá, příslušenství kl. Milevského a od r. 1420 hradu Zvíkova. L. 1576 prodal Kryštof ze Švamberka člověka na H-ě Bedřichovi st. Doudlebskému z Doudleb, v jichž rodu H. (1593 již dva osedlí) a při statku Chýšce zůstal.

Hrachov (staroč. *Hrachovištná*), ves u Verměřic v okresu Sedlčanském, starodávno děd. kl. sv. Jiří. L. 1436 zastaven Petrovi z Janovic a držen odtud ke hradu Chlumci L. 1477 držitelům k dědictví odprodán. Název Hrachovištná udržel se ještě l. 1667.

Hrachová (něm. *Erbelstein*, z čehož zkomolením *Blštein*), veska ve farnosti Vočské v okresu Kadaňském, jež patřila do l. 1357 kl. Postoloprtskému, potom od něho postoupena byla císaři Karlovi a od té doby bývala přísl. hradu Haunšteina.

Hrachovec, n. mlýn u vsi Vrbice v okolí Stříbra. L. 1542 bylo tu mlyniště pusté, jež patřilo obci Stříbrské.

Hrachovec, n. ves v krajině mezi Borkem a Bolebořím. Držitelé její byli povinni konati manské služby ke hradu Žeberku. L. 1470 byl H. již pust a v držení Albrechta z Libchavy a l. 1516 byl přísl. hradu Borku.

Hrachovice horní a dolní (druhy *Rachovice*), vsi v okr. Vožickém, n. vladýčij jmění, zejména rodiny, která se psala Sudlice z Hrachovic. Kromě dvorů dskami zemskými se řídicího byli tu v 16. st. dvořáci a dědinníci. Vrchnost na dvořácích v H. d. nabyli l. 1584 Michal Špaňovský z Lisova, ale potomci jeho jí neudrželi.

Hrachovištná viz Hrachov.

Hranice, ves v okresu Chotěbořském, l. 1303 sídlo vladky Hroznaty, služebníka pánův z Lichtenburka. Později dostaly se H. v držení Předbořských z Předboře a drženy do l. 1536 k Předboři. K Malči připojeny v 17. stol., když byly Maleč a Předboř v jedné rukou.

Hranice, ves v okresu Kolínském, n. s tvrzí, l. 1380 sídlo Ješkovo a l. 1436 až 1440 Vackovo. Později tu seděli 1501 Václav Mírek ze Solopisk, l. 1528 atd. Jan Srník ze Tří dvorův a pak se držitelé rychle střídali. Od l. 1542 seděli tu Popelové z Vesce, l. 1548 koupil je Otík Hokovský z Hokova. L. 1555 nabyli H. Jan Materna z Květnice, od něhož je k. (1559) Jan Vok z Řičan. L. 1560 k. je Jan Popel z Vesce a připojil je k Suchdolu. S ním se dostaly k Malešovu, k němuž až do l. 1754 patřily; tehdy odprodány a pak k Peččám připojeny. (Hist. sbor. III. 157.)

Hranice, samota ve farnosti Hoštické u Vojislavic, snad r. 1251 sídlo Drždětovo z H.

Hranov, n. ves v bývalém kraji Budějovském.

Hraštice (staroč. *Hraščice*, původně *Lhota* neb *Lhotka Petrova*, také *Chraštice*), ves v okr. Knínském, kteráž založena nedlouho před r. 1360 na království a zvána L. P. R. 1360 dokonána tu stavba farního kostela. Král byl jejím majitelem do r. 1365; r. 1403 a t. d. držel H. Vilém z Mrvice. Po něm následoval l. 1423 Jan z Lestkova a pak (l. 1454) Vrábští z Vrábí. Od nich přešly v držení Vratislavův z Mitrovic, kteří tu měli tvrz. Když pak v 16. st. Jědičně koupěny, připojeny ke Mníšku. L. 1639 spustošili H. Švédové, tak že jen 3 živnosti zůstaly. Fara tu v 17. st. zanikla. (H. VI. 120.)

Hraštičky neb Malé Hraštice, ves u předešlé, která také od starodávna ke komoře král. patřivala. Vaněk ze Vrábí zmocniv se jí, musil ji l. 1454 postoupiti. L. 1527 dostala se obec Knínská v držení tvrze a vsi H., které měl před tím Kunrat z Kemhaimu. V 16. st. byly přisl. panství Dobříšského (H. VI. 120.)

Hrazsko (pův. *Gradsko*, ve 14. st. i *Hradištko*), ves u Mšena na šíji spojující pláň s obrovským skaliskem, na níž stojí kostel sv. Jiří. Jméno své má po bývalém hradě, k němuž vztahujeme události z r. 805 (viz Canburg). Asi r. 1215 prodali klášterové Teplský a Svatomařský v Praze ves H. křižovníkům řádu Něm., jimž patřilo až do husit. válek. Od r. 1357 připomíná se tu fara, jíž se říkalo Kaniná neb Hradištko. Patrony byli provincialové řádu něm. a od l. 1413 král Václav, dokud měl Řepín v držení. H. patřilo pak ke statku Řepínskému. L. 1594 k. H. Tobiáš Hrzán z Harasova a patřilo pak k Libni; když pak tuto Filip Fabricius Platter z konfiskace koupil, připojeno zase k Řepínu. Ještě l. 1640 byl kněz při kostele, pak se stal filiálním. (BM. 518.)

Hraženice, n. ves v býv. Prachensku, snad táž co Ohraženice.

Hrbovice, ves v okr. Chabařovském, jež se přip. r. 1169. Král Vladislav daroval H. tehdá křižovníkům Svatojanským. Ve 13. a 15. st. byl tu manský statek (l. 1426 viz Běhání), l. 1522 seděl tu

Petr Kelbl z Gejzinku, jehož potomci (1559 Adam, Lipolt, Vladislav, l. 1596 osm bratří, 1599 Bernart a jeho bratří) H. až do l. 1628 drželi. Bernart získav H. od bratří prod. je (1628) Jindřichovi ze Štralenborfu a připojeny pak ke Chlumci. L. 1652 z manství propuštěny.

Hrdlořezy, ves u Hloupětína, patřivala ode dávna ke špitálu sv. Pavla, který býval za Poříčskou branou a po 30leté válce do Starého města Praž. do Celetné ulice přenesen byl. Císař Jozef II. zrušil tento špital jako samostatný ústav, přivtělil jej k Pražsk. chudobinci u sv. Bartoloměje a z Hrdlořez učinil část svět. nadačního fondu.

Hrdlovka, Hrdlovka, ves u Oseka, která patřila od r. 1203 klášteru Oseckému, byvši jemu od zakladatelův darována a pak stále v jeho držení zůstávala.

Hrdly, Hrdle, ves u Terezína. jež se přip. (k r. 993) v zákł. listu Břevnovském a tomuto kl. až do l. 1420 patřivala. Pak byly v držení svět. pánův a asi od l. 1470 Viléma z Konic a z Kamýka. Ferdinand I. zapsal H. (1546) obci Litoměřické, avšak po roce jí zprosta odňaty a potom kl. Břevnovském u navraceny. L. 1620 k. je Václav Vilém z Roupova od stavův pod obojí, ale smlouva ta l. 1622 zrušena a H. klášteru navraceny.

Hrdoňov (zkaž. i *Henrychov* podlé něm. *Heinrichsöd*), ves v okr. Vyšňobrodském, od r. 1380 a před tím a potom přísluř. hradu Rožemberka.

Hrdy, l. 1608 ves a přisl. statku Stolan u Heřm. Městce, bezpochyby táž, jako Hody.

Hřebeč, Řebeč, ves mezi Unhoštěm a Buštěhradem n. s tvrzí (na místě řeč. Tasov). L. 1285 přip. se bratří Boheš a Václav z Hřebeče. Jiní vладыky byli 1333 Martin, 1340 Boheš, 1381 Ctibor, 1462 Jan Hřebecký z Krchleb. L. 1532 aneb před tím držel H. Oldřich z Pibru. L. 1545 patřily ke Kladnu ves celá a tvrz pustá H. a l. 1688 přidělena k Litovicům. (H. VIII. 292.)

Hřebečnický, ves v okr. Křivoklat. n. s tvrzí, l. 1409—1427 statek Sulkův. V l. 1444—1450 přip. se Jan Týřovský

z Hřebečnick. Po r. 1530 střídali se držitelé z rodu Kaplířův, Vřesovcův a Světeckých; l. 1550 k. H. Jindřich Týřovský z Enziedle, jehož potomstvu do l. 1609 náležely. Dostaly se pak do rodu Černínův a l. 1616 v držení Václava Varlycha z Bubna. L. 1620 k. H. Kryštof Hrobčický z Hrobčice, jehož rodu (kromě krátké doby) až do l. 1655 náležely. Dědictvím se dostaly v držení rodu Nosticovského, jemuž (kromě přestávky) pak po dlouhá léta patřily. Statek H. od nich l. 1867 prodáný připojen l. 1882 k panství Křivoklátskému (H. VIII. 96.)

Hřeben, Hřebeny. myslivna ve farnosti Těmické a okr. Kamenickém, l. 1380 dvůr a hájemství ke hradu Choustniku, l. 1675 dvůr pustý a přísl. statku Chvalkova.

Hřeben, dvůr u Velešina n. s tvrzí, l. 1312 statek Matějův, l. 1389 Buzka Pátka a potom Hřebenařů z Harachu (Jan (1439—1441) Oldřich a Markvart 1447 až 1472, Jan a Markvart (1473—1495), Markvart († j. 1534), Lipolt, Purkart a Markvart (1534), Markvart, († 1565). Vdova a dcery po Markvartovi H. prod H. a byl pak v držení Počepických z Počepic a od l. 1590 Vamberských z Rohatce. L. 1650 prodán pro dluhy Maří Majdaléně Bukvojové a připojen k panství Novohradskému. (H. III. 262.)

Hřebeny, v 16. st. název návrší jihozápadně od Jince.

Hřebeny jmenují se r. 1543 hory, kterým říkáme Račské (u Zbiroha).

Nynější **Hřebeny** u Dobříše slovou v starých dobách Baštiny (1610) neb Dobříšské hory neb království (1538).

Hřebřenov, n. ves v býv. Plzensku, která patřila l. 1379 s Olbramovem a Brodem paní Ane.

Hředly (pův. až do r. 1389 *Řehly*, pak *Hředly*), ves u Krušovic, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. Před r. 1355 byl tu farní kostel. H. patřily tehdy králům ke Křivoklátku. L. 1381 byly v zástavě Ješka Kozíhlavy z Pnětluk, jenž se tehdy zavázal je králi zase postoupiti Rychta zdejší byla služebným manstvím ke hradu Křivoklátku. Král Ferdinand zastavil H. (1554) Jeronymovi

z Hrobčice, avšak později vyplaceny. Asi v 17. st. sklesl kostel na filiální.

Hředly, Hředle, ves u Žebráka, jež se přip. l. 1336 jako přísl. hradu Žebráka a v 16. st k panství Točnickému patřila.

Hrejkovice, Rejkovice (pův. *Grajkovici*), ves u Milevska, jež se r. 1216 přip., ale stála již dříve. Jiří z Milevska vyměnil si ji od biskupství, aby ji mohl dáti kl. Milevskému u. Cis. Zikmund zastavil H. (ok. l. 1430) Matěji Brusovi z Kovařova, jehož dcera Machna je vzdala (1455) Janovi Předborovi z Radejšína. Od tohoto dostaly se l. 1461 Janovi z Rožemberka a připojeny ke Zvíkovu.

Hřensko, farní ves za Děčínem (něm. Herrnskretsch, dříve Horneskretsch), prvotně jen krčma, která povstala pod horou Hornichen (tato se přip. l. 1492). Tehdáž patřilo okolí k panství Děčínskému. Při rozdělení jeho mezi Solhauzy dostalo se k dílu Šarfšteinskému. Tehdáž se tu lidé osazovali a povstalo několik jednot. Haubolt ze Staršedlu prod. l. 1596 ves Hernischkretscham Antonínovi z Solhauzu, který ji k Benešovu připojil. Později odděleno H. k tomu dílu, jenž se nazýval Binsdorfský. L. 1786 postaven tu kostel, l. 1787 zříz. lokalie, jež l. 1857 povýšena na faru. V minulém a našem stol. mnoho trpělo H. od velké vody a ledu.

Hřibojedy, Řibojedy, staré pojmenování vsi Homole (viz to).

Hřibov, hora západně ode Zvole nad Vraným, jižně od Zbraslavě, snad dříve dvorec, poněvadž se l. 1437 přip. mezi vesnicemi, které Matěji ze Skuhrova a Petrovi z Obořišť od kl. Zbraslavského zastaveny byly.

Hřiby, ves u Č. Brodu, přip. se již ve 14. st. L. 1434 byla v okolí velká bitva, jež se obyčejně Lipanskou nazývá. L. 1576 prod. Mikuláš Hlaváč z Vojenic sídlo, dv. a ves H. Johance Klenovské z Královic. V 17. st. byly Hřiby přísl. panství Kosteleckého.

Hřidelec, Řidelec, ves u Bělohradu v okr. Packém, l. 1416 majetek Vlaška z Nové vsi a potom jeho rodu. Ok. l. 1454 dostal se Soběslavovi z Mileťinka. V 15. neb 16. st. postaven tu kostel. Statek H

s Okrouhlým patřil l. 1600 Jiříkovi Kujovi z Chotče, l. 1623 zabrán Karlovi Jestřibskému z Ryzemburka, prod. ke knížectví frydlantskému a připojen k Bělohradu. V l. 1839—1840 postaven tu nový kostel. (M. XII. 73.)

Hřídělík, n. hrad u Blížvedl, postavený na sloupovitém skalisku, odkudž jméno jeho. Stál již l. 1334, jsa v držení biskupově. Biskupové a arcibiskupové mívali tu purkrabí (1334 Martin), avšak záhy podřízeny Blížvedly purkrabí na Hrádku Helfenburku a H. opuštěn.

Hřín, Hřín? (něm. *Grün*), ves u Klášterce, jež se příp. l. 1357. Před tím patřila k proboštví ve Voči kl. Postoloprtského; tehda postoupena cis. Karlovi.

Hřiměždice, v. Verměřice.

Hříškov, ves v okr. Loun. n. na vladýčí statky rozdělená. Jeden měl l. 1368 Byčen z Brloha a zůstal potom v držení jeho potomkův (ještě 1418 Byčen), avšak dvůr popl. s částí vsi patřil od l. 1360 klášteru v Týnci, byvši mu darována Plichtou z Žirotína. Díl vsi dostal se Zikmundovi Baršovi z Kamenice po vladýkách Žichovských a od l. 1524 držel jej Děpolt z Lobkovic. Část tato patřivala v 16. st. a potom k Pátku. Kromě toho se některé zemanské podíly dostaly k Toužetínu a Kornhauzu, a dvůr Buškovský býval manstvím ke hradu Pražskému.

Hřiště, n. tvrz u Doudleb v okr. Kosteleckém, sídlo vladýčí, jež vyžénil ok. l. 1397 Otík z Bubna s Kačkou ze H. L. 1442 příp. se Hefman ze H. Nedlouho potom tvrz spustla a statek připojen k Doudlebům. (H. II. 200.)

Hřivčice, ves v okr. Loun., která se příp. r. 1143 v zákł. listu Strahovském. Témuž klášteru patřily H. až do l. 1420 a l. 1361 znova vysazeny. Po r. 1420 uchvátili je světští držitelé; l. 1454 znova zastaveny s Pátkem, při němž pak stále zůstávaly.

Hřivice (prv. *Hřivici*), ves v okr. Loun. n. s tvrzí, l. 1318 rozdělena na vladýčí statky, ve 14. st. farní ves Podací drželi l. 1362 páni z Kolovrat a z Vlašimě společně se Slachem a Chotiborem, l. 1397 Slach a Oldřich l. 1407 Slach s Václavem.

Potomci jich nazývali se Slachy a Kozelkami ze H. Část H. dostala se pak v držení obce Žatecké (až 1547); tvrz s ostatním statkem dostala se od Jana Slacha Kateřině z Chramce a od ní l. 1542 v držení Močidlanských z Močidlana. L. 1542 prod. ji Jiří ml. Hora z Ocelavic Šebestianovi z Vřesovic, jehož potomci H. k Novému hradu drželi. Kostel od 17. st. filialní l. 1724 znova postaven.

Hřivínov, Řivínov, ves ve farnosti Lucké (něm. Makowitz) n. vladýčí statek. Část patřila l. 1437 k Brlozci. L. 1532 k. část Jiří Zumr z Herstošic od Jana z Čichalova, druhá část patřila od l. 1536 Štampachům. Později držen H. k Holecicům a s nimi připojen k Lukám.

Hrlejev, Hrlevy (obec. *Hrdlejev*, *Hrdlijov*), ves u Smečna, jejíž část l. 1345 z pozůstalosti Předbora, probošta Pražského, dána k oltáři sv. Diviše ve velkém kostele Praž. Statek manský v H. zapsal Mikuláš z H. (1466) Bořitovi z Martinic a l. 1479 synům jeho. Od té doby patřila část tato ke Smečnu. Bývalá část duchovní, jež držena v 15. st. k Budenicům, snad jest táž, jež potom patřila k nejv. purkrabství.

Hrnčiče (prv. *Hrnčiči*), ves za Kr. Vinohrady, jež měla ve 14. st. farní kostel. Podací nad ním příslušelo opatům Zbraslavským. Od husit. válek byly H. v držení měšť Pražských. Dvůr jeden (Dolení H.) patřil již l. 1389 ke kostelu sv. Mikuláše na Malé straně; v 16. st. spustl a l. 1587 prod. Václ. Bedřichovskému z Lomné, od něho koupil jej Jakub Ledčanský z Popic ke statku Šeberovskému. Statek H-ský v 18. stol. přikoupen ke Kunraticům. Fara teprve l. 1812 pro nedostačný důchod zrušena.

Hrob (přeloženo z něm. *Klostergrab* čili *Kloster Grab*), horní město, pův. ves kl. Teplického. Od tohoto prod. l. 1282 kl. Oseckému, jemuž od krále Jana l. 1341 potvrzena. Poněvadž se tu na poč. 16. st. hornictví rozmáhalo, obdařil Ferdinand I. H. svobodami a Rudolf II. povýšil jej na horní město. L. 1602 posvětil tu arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé katolický kostel, když pak později luteráni,

jichž víra se tu v 16. st. velice vzmohla, nový kostel si postavili z peněz, kteréž poslali ze Saska, tu arcibiskup Jan Lohelius, jsa držitelem klášterství Oseckého, dal týž kostel zbořiti a rozmetati; věc tato patřila k posledním příčinám následující kruté a nešťastné války (1618). Opat Maur. Elbel založil l. 1786 v Hrobu lokalii, která později povýšena na faru. V 17. st. zanikalo hornictví, k jehož pozdvížení l. 1824 činěny nové pokusy. Erb: štít polovičný, v jehož pravé polovici erb království Českého a v levé u zpodu červ. hradba s otevřenou branou, za níž vyniká vysoko zl. opatská berla a dvě hornická kladiva, křížem přes ni přeložená.

Hrobce, v. Robce.

Hrobčice, Robčice, ves u Bíliny, l. 1240 sídlo Ojiřovo, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podací měli l. 1363 bratří z Lomu a od r. 1378 vladky z Baršteina. Tvrz zdejší s manským statkem patřila rodu tomu ještě l. 1483 a skrze vdovu Žibřidovou dostala se l. 1500 v držení druhého muže Hanuše z Delen. Později drželi H. Rausendorfové ze Špremberka, od l. 1596 Jan z Mirešovic. Cis. Rudolf II. l. 1600 týž statek Zdeslavovi Kaplíři z Sulevic z manství propustil. Týž pak připojil H. ke zboží Mirešovskému. Podle pověsti zbořena tvrz od Švédův, kteří z oken dvě slečny (prý Rausendorfovny?) vyhodili.

Hrobčice, Robčice, ves ve farnosti Litické a okr. Stodském, l. 1408 atd. sídlo Zachařovo a l. 1413 Maršíkovo z Hrádku, kteří měli bezpochyby ves v zástavě od kl. Chotěšov. Později seděli tu Cukrové z Chylic, jimž zástava od krále Jiří potvrzena. V 16. st. drženy H. ke statku Litickému a s ním zase ke klášteru připojeny.

Hroby, farní ves u Tábora. L. 1358 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo držitelům blízkých Sedlce a Nužbel, avšak již l. 1376 přip. se Smil a l. 1408 Držek ze H. Potomci tohoto zvali se Hrob-skými ze Sedlce (1420 Petr, 1428 až 1463 Jan, 1470—1505 Jiřík). Tehdá tu stála tvrz. L. 1529 stál tu jen kostel. Za Jana Smrčky ze Mnichu (1529) a Jana

(1577) syna jeho se tu lidé osazovali a také postavena tvrz. Ta zůstala v držení Smrčkův až do r. 1622, kdež zabrána; l. 1623 k. H. Augustin Felnár z Feld-eku, jehož potomstvo tu do l. 1666 se-dělo. Nedlouho potom dostaly se v držení Voračických z Paběnic a od r. 1682 po dlouhou dobu byly v držení rodu Ko-chovského. L. 1753 k. je Leopold hr. Krakovský z Kolovrat, jehož potomstvu velkostatek posud náleží. Fara v 17. st. zaniklá l. 1687 obnovena jako admin. a l. 1758 jako fara. Kostel, jenž l. 1596, 1666 a 1791 shořel, byl l. 1825 obnoven. (H. IV. 330. TB. 731.)

Hrochot, r. 1346 pojmenování Hře-benů mezi Mníškem a Litní.

Hrochův hrádek, hradiště u Dobré vody nedaleko Břežnice, sídlo neznámého Hrocha. Do jeho rohu postavena ve 14. st. tvrz. Ok. l. 1490 k. ji Jošt z Pruku od Bohuslava z Němčic. Později prod. ji Zde-slav Ojír z Očedělic Václ. Bechyni z Lažan (před r. 1540), za něhož tvrz spustla. Její přísl. s Nestrašovicí drželi Be-chyňové až do l. 1584, pak se dostala k Bukovanům a l. 1716 koup. k Břežnici. (H. X.)

Hromice, ves v okr. Plzeň., po níž se psal l. 1181 Sulivoj z Hromice. L. 1283 prodal Ota z Kařez a ves H. ke klá-šteru Plasskému. V držení kláštera zů-stala H. až do hus. válek, kdež se do-stala v držení světských držitelův. Držena pak ke Kaceřovu, s nímž se zase dostala ke kl. Plasskému.

Hronov nad Medhují, město jméno své má po Hronovi z Náchoda (1241 až 1289), který je bezpochyby založil a vysadil. Od l. 1359 přip. se tu farní kostel, jehož podací patřilo pánům hradu Náchoda; jako přísl. tohoto přip. se l. 1415 výslovně městečko H. Byla tu také tvrz a manský statek, jehož držitelé (1422 Matěj z Vlč-nova, 1437 Evan ze Žampachu, 1456 Vaněk z Nosalova) sloužili ke hradu Ná-chodu. Život sousedův po celé 17. a 18. st. byl velice tichý, a kromě obnovení kostela l. 1716 nestala se tu pamětihodná událost. Svůj vzrůst a živnost vzal H. teprve v 19. st. Znameníť rodák: Al. Jirásek (nar. 1851).

Erb: Modrý štít a na něm stříbrné sousoší ve vkusu barokové doby; nejvýše na sloupu jest socha Matky boží, níže na odstavcích jsou sochy sv. Floryana a sv. Mikuláše, nejniže ve výklenku spatřuje se socha sv. Jana Křt.

Hrošany, n. ves v bývalém kraji Hradeckém.

Hroška, ves v okr. Opočen., n. statek vladyčí l. 1362 Jana Hrošky ze Skalky, l. 1415 Petra a Diviše a l. 1422 Tasa. Od poč. 16. st. byla H. přísl. statku Ostrova a když pak tento l. 1569 k Černíkovcům prodán, připojena k panství Černíkovskému.

Hrošov, ves někde v severních Čechách, v níž Přibík Vrba z Oslovic l. 1406 plat prodal, nyní neznámého položení.

Hrotný, Hrotín neb Sranov, n. ves u Chýnova, jež se ve 14. st. jako přísl. arcibiskupského panství Chýnovského připomíná. Zanikla bezpochyby v 15. st.

Hroubovice, Roubovice (pův. *Grúbovici*), ves u Luže, jež se přip. již r. 1167. Klášter Litomyšl. měl tu les koup. od benediktinů Opatovských. V 15. a 16. st. patřila část H. ke zboží Domanickému, druhá byla do r. 1420 přísl. klášterství Podlažického a s ním se dostal v držení Kostkův z Postupic. Mikuláš z Zámuk koupil tuto část l. 1539, a l. 1575 mu k dědictví doprodána. V 17. st. patřily H. Talackům k Přestavlkům. L. 1694 koup. H. Norbert Leop. Libšteinský z Kolovrat, ale prodal je zase l. 1700 Adamovi Bedř. Údrckému. L. 1751 přikoupeny ke Chrastskému zboží.

Hroznětín (něm. *Lichtenstadt*, *Liechenstadt*, lat. *Lucida civitas*), město na úpatí Krašných hor, prvotně ves trhová, založená od blahoslaveného Hroznaty, zakladatele kláštera Teplského, jenž tu obdržel výsluhou les od krále Přemysla. Ves tu Hroznata, maje pouť konati do Říma, témuž klášteru daroval, což l. 1212 listem stvrzeno. L. 1268 vyňat jest týž statek z pravomocnosti úředníkův krajských a l. 1273 od papeže potvrzen. Tehdá se H. řídil městskými řády. Cís. Karel dovolil klášteru, aby dobýval železo na Železné

hoře u H-a. Za těch dob se tu přip. farní kostel, jehož podací patřivalo opatům. Léta 1434 prodal Racek opat H. s vesnicemi příležitostmi králi Zikmundovi, aby jej mohl připojiti ke hradu Lokti. Tento pak zapsal H. (1437) Kašparovi Šlikovi z Holiče i s právem, aby tu židy držel. Král Albrecht dal mu týž statek dědičně (1439) s tím doložením, že má býti svoboden práva Loketského; což i králová Eliška (1440) potvrdila. Proto městečko l. 1459 jen omylem mezi statky kl. Teplského položeno. H. zůstal v držení Šlikův i l. 1547. Koupil jej pak Jáchym Šlik i s Ostrovem od Jindřicha Šlika, což l. 1557 králem potvrzeno. H. zůstal odtud při panství Ostrovském. V 16. st. vzmáhalo se tu hornictví a zaniklo v 17. st. aniž obživlo po pokusích l. 1770 a 1785 činěných. Do l. 1650 provedena tu katol. reformace a dosazování kat. farářů. V l. 1684 až 1693 byl tu farářem Dan. J. Maier, potomní arcibiskup. L. 1732 postaven tu nový kostel. Erb: štít červený, u jehož spodu štítek s erbem blahosl. Hroznaty, totiž zl. štítek s trojimi čern. rohy jeleními; za štítkem stojí na trávníku věž stříbr. ze štukoví postavená s cimbuřím, branou otevřenou a čern. mříží ke spuštění vyzdvíženou, po jejíž stranách je po jednom červ. rohu jelením.

Hrusice, farní ves v okr. Řičan., jejíž farní kostel ve 12. st. postavený se od r. 1359 připomíná H. patřivaly pp. z Dubé a drženy ke hradu Zlenickému. S ním se dostaly H. l. 1444 k panství Kom Hrádku. Později byl tu kněz pod obojí, jenž l. 1624 faru opustil, a proto kostel připojen k faře Mnichovské. L. 1787 zřízena tu fara, jejíž patronat vrchnost Hradecká l. 1811 převzala. (M. XIX. 124.)

Hrušov, ves u Nov. Benátek, původně dvou rodin, totiž Hrušovských a Voďeradských z Hrušova, jejichž předky byli 1346 Bohuněk a Řehník, 1364 až 1401 Milota, 1405—1408 Milota a Jetřich, 1440 Vaněk a Ješek a pak dva Milotové. Ti sídlieli na dvou tvrzcích, z nichž jedna věžovatá ok. l. 1501 od Jetřicha Hrušovského z H. novou věží opatřena. Týž měl část H-a a druhou Milota. Po Jetřichovi násl. synové Hynek a Šťastný (1546).

Skrze Majdalenu dceru Ondřeje H. dostal se H. v držení Gottfryda z Berbistorfu, manžela jejího († 1612), v jehož rodě po několik let zůstal. Po r. 1620 vyženil jej Jan z Roupova, od něhož jej k. (1628) Jáchym st. Slavata. Po něm následovala Anna Arnoldova a potom dědici její Hartmannové z Karlšteina, kteří H. k Brodci připojili. (H. X. 371.)

Hrušová, Hrušov (v star. kanc. také *Rauschaw*), ves u Vys. Mýta, jež darována r. 1167 kr. Vladislavem klášteru v Litomyšli. Odtud patřila k témuž klášteru a později k biskupství Litomyšl. a postoupena l. 1356 kl. Zbraslavskému směnou za Landšperk. Avšak kapitule Litomyšl. zůstal tu dvorec. Cís. Zikmund zastavil H. (1437) Divišovi Bořkovi z Mileletínka, tak že odtud držena ke Kunětické hoře. Po r. 1547 neznámým způsobem přivtělena k Litomyšli.

Hrušovany, farní ves v okr. Chomutov. jež se příp. r. 1266 jsouc sídlem Štěpánovým a l. 1337 jiného Štěpána. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací drželi l. 1380 Bořita ze Pšovek, l. 1387 týž s Litoltem z Moravěsi a l. 1404 Albert z Mor. V 16. st. patřily H. pp. z Veitmile; l. 1573 k. je Vác. z Lobkovic a od jeho rodu (1602) Jiří z Hochauzu. Potomku jeho Janu Mikuláši l. 1623 vzaty a prod. Flor. Jetřichovi ze Žďáru. Od l. 1655 patřily rodu Nigronův z Ryzempachu. L. 1739 prodal hr. z Klebelsberka H. obci kr. města Chomutova. Kostel l. 1678 znova postavený byl od 17. st. filialním a l. 1806 zřiz. při něm. fara.

Hrušovany (dříve *Hrušověné*), farní ves v okr. Litoměřic, jež patřila od nepaměti klášteru Chotěšov. R. 1272 byla tu kaple sv. Gotharda, která byla l. 1312 far. kostelem. Podací náleželo proboštům. H. drženy za klášterské vlády i za zápisných držitelův k Encovanům. l. 1580 rozšířen kostel skrze Osvalda z Šenfeldu a zřízen tu pohřeb rodinný. Do l. 1641 byla tu fara, když však i se vsí od nepřátel spuštěna. přifařeny H. k Hoštěce. Teprve l. 1784 zřiz. tu expositura, která posud trvá.

Hrušovka, ves v okr. Lovosic. n. s tvrzí,

l. 1396 majetek Jana z Dubkovic. L. 1400 prod. Křišťan z Žernosek dvůr H. a část vsi Janovi z H., Petrovi a Erhartovi ze Skalky. Později patřila část H. k Bílince. L. 1505 byla tvrz pusta a H. patřila k panství hradu Ostrého čili k potomnímu statku Újezdskému.

Hrušnice, Hrušice (něm. *Wadetstift*, pův. *Wazlawstift*, pak *Watzensstift*), ves v okr. Vysňobrodském. Před r. 1205 daroval vlad. Bolečej kláš. Ostrovskému kapli sv. Vojtěcha »v Hrušicích« s dědinami, týž klášter pak si dělal nárok r. 1313 i na kapli v blízkém Frymburce. R. 1234 dostal kláš. Milevský od biskupa polovicí H. v kraji Bechynském. Od r. 1380 vyskytují se H. jako příslušenství hradu Rožemberka.

Hrušnice (staroč. Hruščice), ves u samého Turnova, po níž se psal r. 1238 Jaroslav z Hrušnice, předek pp. z Valdšteina. Ve 14. st. byl tu farní kostel, o jehož podací sdíleli se pp. z Valdšteina se strýci svými Rotšteinskými, až tito r. 1410 sami opanovali. Od té doby patřila H. ke hradu Rotsteinu, s nímž se dostala k panství Hrubé Skály. V pozdějších dobách stal se kostel filialním k Turnovu. L. 1668 svedena prý u H. pátka mezi Turnovskými a sedláky víře katol. odpornými (M. XIV. 35.)

Hrutov, hradiště u Litomyšle nad Benátkami. L. 1056 svolal kníže Zpytihněv 300 předních Moravanův, aby mu u Chrudimě vstříc přišli, když pak přišli za bránu zemskou na pole Hrutovská, dal je jíti a do vězení rozsázeti. Od l. 1098 měl klášter Litomyšl. právo, chmel po celém Hrutovsku sbírat, což mu l. 1167 písemně ztvrzeno. Zdá se, že H. založen byl k bydlení kníž. úředníka, když prostora hradu Litomyšlského mlčky ponechána byla klášteru. V 15. a 16. st. říkalo se místu Hradiště. (PA. VIII. 59.)

Hrutovsko, kraj Hrutovský obsahující okršlek, nad nímž popravu vykonával král. úředník sídlící na hradě Hrutově, příp. se r. 1186 (provincia, quae vocatur Gritoouo) a praví se, že v něm ležela ves Ledce; a poněvadž se o této r. 1185 praví, že byla v sousedství kláštera Litomyšlského,

jde odtud na jevo, že se Hrutovskem vyrozumívá kraj řečený později Mýtský.

Hryzely, ves v okr. Kouřim., l. 1318 sídlo několika vladyk (Vratislava, Krále Muky), l. 1427—1450 Hynka, l. 1450 Vaňka a l. 1459 Majnuše z H. Ok. l. 1540 prod. Petr Bohdanecký z Hodkova H. ves Adamovi z Říčan, jenž také od strýcův svých dvůr přikoupil. Zůstal tu ještě svobodnický dvůr. Do l. 1561 držel tvrz a ves H. Adam Dlask ze Vchynic, potom 1561—1584 Purkart Budovec z Budova, a od r. 1584 Jan Kutovec z Úrazu. Později připojeny ke Kostelci n. Č. l.

Hubce, ves v okr. Kaplickém, správně česky Obce (viz to).

Hubojedy (prv. *Hubojedi*), ves v okr. Soboteckém n. s tvrzí a vladčí statek (1372 Janda, 1403 Procek). L. 1454 držel H. Václav, předek Hubojedských a Cidlinských ze Sluh, z jichž rodu tu seděli 1463 Bohuš a Štátný, l. 1530 Jan, 1569 Adam a 1571 syn jeho Adam. Nedlouho potom (před r. 1574) k. H. Václav z Valdšteina, jenž je připojil k Lomnici. Kníže frydlantský daroval je koleji jezovitské v Jičíně. Nějaký čas potom byly statkem samostatným a přík. l. 1688 k Drštekryjům. (H. V. 277.)

Hučavská, r. 1576 jméno kusu Radbuzy u Stankov.

Hudeč, n. ves mezi Modletínem, Stříteží a Spalavou v lese Klaništech, jež byla přísl. statku Modletína. (PA. X. 740.)

Hudlice (i *Udl ce*), ves v okr. Křivoklát. L. 1341 dal král Jan Jindřichovi rychtáři v Provondorfu a Peškovi Benešovskému moc, aby v lesích Křivoklátských na místě řeč. Hudlice novou ves vysadili, což král Ladislav l. 1454 potvrdil. L. 1460 zastaveny H. s hradem Týřovem a zůstaly při panství Týřovském až do jeho spojení s panstvím Křivoklátským. Rychta zdejší byla tak dobrá, že kupována v 16. st. od osob stavu vladyckého. V 17. st. aneb na poč. 18. st. přišli do zdejší krajiny osadníci z Němec; mezi nimi byla i rodina Jungmannovská, jež se usadila v H. a Svaté. V H. byl sedlák Pavel J. (1718), jehož potomkem byl proslulý Jozef Jungmann

(nar. 1773 v Hudlicích). Jiný znamenitý rodák Ad. Patera (nar. 1836).

Humburky, ves u N. Bydžova, prvotně přísl. panství Bydžovského, od r. 1548 samostatný statek (potom i s tvrzí). V 16. st. vystřídalo se tu několik rodin, v 17. st. byly H. v držení Vančurův z Řehnic a Vratislavův z Mitrovic; l. 1662 k. je Vác. Jindřich Odkolek z Újezdce, r. 1678 dostaly se v držení Hubrykův z Henřtorfu a odr. 1690 pp. z Věžníků. L. 1748 přikoupeny k Barchovu. (H. V. 345.)

Humburky (staroč. snad *Bojiště* v kanc. *Vogschi* t. j. *Bojišči*), ves u Trutnova, která byla r. 1260 k Trutnovu přifařena. Ves H. bývala přísl. panství Trutnovského.

Humenec, n. veska u Hloupětína, jež se přip. r. 1233 a křížovníkům s červ. hvězdou patřivala. (Možná, že patřivala l. 1207 němec. řádu.) L. 1407 najal řád ves H. i s tvrzí a dvorem Vavřinci soukeníkovi z Prahy. V 15. st. bezpochyby celý H. spustl.

Humňany, dvůr v okr. Vodňan, n. ves, ok. l. 1390 sídlo Markvartovo († j. 1414). Dvůr zdejší byl služebným manstvím ke Zvíkovu, jiný dvůr patřil k Drahonickým a v 16. stol. vsazen byl v plat. Ostatek patřil kapitule Vyšehradské a zapsán l. 1437 Janovi Smilovi z Křemže. Dílu tohoto zmocnil se pak Oldřich z Rožemberka. L. 1476 držela jej u věně Anna Rožberská vdova. Část Drahonskou koup. obec Písecká l. 1600, získavši před tím (1588) Švamborskou část. Po konfiskaci prod. l. 1640 celé H. k Drahonickým a s nimi přip. k Protivínu.

Humniště, n. tvrz a ves blízko Drnek mezi Smečnem a Kornhauzem u dvoru řeč. Martinice. L. 1416 prodal Slavata z H. tvrz, dv. a ves H. Janovi a Petrovi br. ze Studeněvsi. V 15. stol. zarostly lesem, kterýž prodán l. 1598 k Malikovicům a l. 1599 přík. ke Smečnu. L. 1711 založen tu dv. Martinice. (H. VIII. 150.)

Humno, n. ves, kteráž r. 1479 zatopena a svedena jest novým rybníkem u Dehtař. Do r. 1380 patřilo pp. z Rožemberka a držena ke hradu Poděhusům; tehda darovali ji páni klášteři Vyšňobrodskému, ale zatopivše ji l. 1479

novým rybníkem, dali klášteru jiné dědiny náhradou.

Humny (vlastně *Ovny, Ovna*), ves u Slaného, která patřila ve 13. st. k panství Jemnickému Ojře ze Frydberka. Král Přemysl daroval **H.** (1277) kl. Ostrovskému a zpravoval je odtud probošt Slanský. Po r. 1420 uchváceny od světských držitelů. Hynek Bořita z Martinic, drže je l. 1509 ke Smečnu, zavázal se z nich klášteru platiti, což se později nestalo. Ještě l. 1623 se klášter marně o vyplacení namáhal.

Humperk, pojmenování n. hradu nad Skutčem (viz to).

Humpolec (staroněm. *Gumpolds* t. j. *Gumpoltova* ves) město, jež se jako bydlíšťe r. 1233 příp. a r. 1253 trhovou vesnicí (městysem) jmenuje. **H.** vzdělal a Němci osadil řád křižovníkův němec., avšak l. 1233 prod. **H.** kl. Želivskému i s podací sv. Mikuláše. Později se dostali křižovníci s červ. hvězdou v držení městečka **H.**, avšak prod. je (1325) Jindřichovi z Lipého, tak že odtud drženo ke hradu Lipnici. Obec koupila l. 1371 od kláštera Želivského dvůr Pohoří. Tehdáž držel **H.** Václav z Dubé († j. 1382). On aneb syn jeho Jindřich (1382—1413) postavil u **H.** hrad, kterýž v 16. st. jmenován býval Orlík. Za nepokojův r. 1404 dobyl **H.** Jindřich z Rožemberka. Po smrti Jindřichově táhli se na **H.** Václav bratr i Jan z Jenšteina zeť jako dědic tchyně a manželky své. Jan vzdal **H.** Arnoštovi z Leskovce (před r. 1428), jež obci (1437) jarmark Svatojirský vyprosil. Léta 1454 držel **H.** syn jeho Arnošt. Obec měla již od pp. Dubských obdarování na odúmrť a práva, ale skrze neopatrné chování listů o ně přišli; proto jim práva ta l. 1483 obnovili Jetřich, Bohuslav a Vlacheň bratří z Leskovce a vyprosili jim t. r. majestát na dva trhy výroční. Bohuslav a Vlacheň s Janem, synem Jetřichovým, prod. **H.** (1496) Burjanovi Trčkoví z Lípy. Od té doby patřil **H.** pánům Lipnickým. Zdeněk, vnuk Burjanův, dostav **H.** na svůj díl, potvrdil obci (1559) odúmrť, vaření piva a důchody městské; když pak Jan Kosoňorský z Řičan od něho **H.** s zámkem pustým a dvorem pustým koupil, vyprosil

obci (1562) obdarování na třetí výroční trh. L. 1574 držel **H.** Jan Jiří z Řičan, jež zámek zdejší obnovil (od té doby Orlík) a l. 1583 zemřel; vdova jeho prod. **H.** (1588) Kryštofovi Karlovi z Roupova. Tento zemřel za vzpoury po r. 1620, statek jeho všecken zabrán a **H.** s Heralcem prod. Filipovi hr. ze Solmsu. Tento daroval podací kostelní (1625) kl. Želivskému. Po smrti nástupce jeho Filipa Adama následovala dcera Jozefína Johanka, kteráž l. 1686 obci práva potvrdila. Od ní k. **H.** Michael Achác svob. pán Kirchner (1708), ale prod. jej zase (1714) Jozefovi Antonínu z Gastheimu. Později následovali Metternichové, za nichž kostel přestavěn (1721 až 1722). L. 1729 k. **H.** Frant. Max. sv. p. z Deblína († 1732), jež obci svobody potvrdil. Syn jeho Frant. Ant. vyzdvihl (1746) kapli sv. Anny. Později byly **H.** a Heralc v držení rodin Schellartův a Nefferů. Jak. Beneš z N. potvrdil obci svobody a vyprosil (1781) čtvrtý výroční trh. L. 1784 založ. evang. modlitebnice (později kostel); židé měli tu školu (synagogu) již od r. 1762. Po dlouhou dobu kvetla v **H.** živnost soukennická, jež sice v našem století poklesla, ale za naši paměti zase prospěšně se rozmohla. L. 1850 zřízeny v **H.** zeměp. úřady. Erb: **H.** čtí pečeti prv. erbem pp. Dubských, nynější pečť jest červ. štít a v něm dvě zl. vidle křížem přeložené (Leskocův), pod tím jest stř. stěla zavinutá (pp. Dubských), nad tím štitek domu Rakouského, červ. s stříbr. ležatým pruhem. (PA. III. 336, IV. 94.)

Humprasky viz Humprechtice.

Humprecht (vlastně *Humprechtsberg*), zámeček při Sobotce, který založil Humprecht Černín z Chuděnic a na Kosti a l. 1672 dostavěl. L. 1678 vyhořel od udeření hromu, ale l. 1679 stavěn znova a l. 1680 práce dokonána. Zámeček tento za letohrádek zřízený od potomních držitelův Kostských zanedbán. (H. X. 97.)

Humprecht, zamčístě nad Dolními Rokytňany, kdež také takový věžovatý zámeček, jako předešlý, stával.

Humprechtice, n. ves, nyní samota Humprasky u Těchlovic, jež patřivala k panství Děčinskému.

Humprechtice, prv. název Albrechtic (viz to).

Hunčice (staroč. *Unčici* od osob. jména Unka), ves u Všerub, za Touškovem, jež se dostala r. 1197 kl. Teplskému; avšak již r. 1238 byla vladyč. sídlem Jetřichovým. L. 1379 patřily **H.** Břenkovi z Frumšteina a drženy odtud ke hradu Frumšteinu, po jeho spustění ke Všerubům. V 16. st. a na poč. 17. st. seděli tu Zádubští ze Šontálu, později Steinbachové z Kranichsteina.

Hunčín viz Unčín.

Huntřív (staroněm. *Gunthersdorf*), ves v okr. Benešov., jež měla farní kostel ve 14. st. a patřila ke kraju Ostrému. Na poč. 16. st. byl **H.** přísl. panství Děčinského, pak držen k Benešovu. Před r. 1618 oddělili jej Solhauzové a přid. ke statku Markvartickému, avšak s tímto statkem připojen zase k Benešovu. Fara, která v 17. st. zanikla, opět l. 1725 obnovena.

Huntov, myslivna u Dobré vody v okr. Kamenickém a farnosti Těmické, n. ves, jež patřivala k arcibiskupství a pak jsouc přísluš. panství Pelhřimovského l. 1550 byla pusta.

Hůrka, n. ves v okolí Benátek, jež se l. 1567 jako pustá ves a přísl. zámku Benáteckého připomíná.

Hůrka, n. ves v lese Maslovankách mezi Modletínem a Dolní Pilou, jež patřivala ke statku Modletínskému. (PA. X. 740.)

Hůrka, Červená neb Vejvanovská **H.**, samota u Vejvanovic, jež podle pověsti bývala městečkem, v pravdě tu bývala ves a od starodávna hospodářství kl. Podlažského. V 16. stol. byl tu samostatný statek zápisných držitelův.

Hůrka, n. ves mezi Doudleby, Strízovou a Lomcem v okolí Budějovic. L. 1395 dal Pešík z Borovnice odtud plat ke statku Doudlebskému. Později tu seděl Svatomír z Doudleb (1419) a po jeho smrti dostala se Ondřeji Sokolíkovi z Dubé.

Hůrka, samota u Chuchle a Podbořic ve farnosti Heřmanské, n. tvr. Tato byla l. 1544 pustá a **H.** patřila k Chuchli.

Hůrka, kostel sv. Martina u Klatov,

prvotně Beňovský farní kostel, jenž podací příslušelo ve 14. st. klášteru. Později patřilo ke statku Bezručovskému a s ním dostalo se l. 1555 v držení Pekův, měšťanův Klatovských. Později patřilo obci Klatovské. Léta 1725 kostel po dokonání nové stavby znova posvěcen.

Hůrka, Hůrky, ves v okr. Klatovském ve farnosti Němčické, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. R. 1379 byla vladyčím sídlem Přibíkovým. L. 1445 patřila **H.** ke statku Němčickému.

Hůrka bílá (u starých *větší*), farní ves v okr. Týnském, jejíž farní kostel se již ok. r. 1350 připomíná. Podací jeho patřilo kláš. sv. Jiří. Ves s okolím snad držel l. 1404 Dobeš z Libějovic. Potomci jeho Malovci drželi tuším podací zdejší ke statku Heřmanskému. Když tento l. 1546 doprodán a l. 1584 ve dsky vložen byl pp. ze Švamberka, odevzdáno jim též podací na Hůrce. Potom se dostala v držení Malovcův, kteří **H.** ke Hluboké připojili. L. 1770 kostel obnoven a věž při něm postavena.

Hůrka modrá (u starých *menší*), farní ves u Bzí, jejíž farní kostel se již l. 1357 připomíná. Podací jeho patřilo k jednomu z kanovníctví hradu Pražského. L. 1406 prodal Petr z Bukovice plat na **H.** ke kostelu zdejšímu. L. 1543 k. Volf Hozlaur z Hozlaur **H.** se statkem Bežským, u něhož **H.** až do jeho spojení s panstvím Třeboňským zůstala. V 17. st. zanikla tu fara, ale obnovena zase l. 1669.

Hůrka Hořetická, ves u Maršovic, n. vladyčí statek s tvr. který drželi v 16. st. Karlíkové z Nežetic. Později měl jej Jan Opit z Maličina a ten jej prodal (1577) Janovi Trmalovi z Toušic. Od té doby patřila k Drahkovu, později pak díl k Tvořešovicům a díl k Tloskovu.

Hůrka Kapinuská (dříve **H.** nebo *Hůrky nad Neveklovem*), ves u Neveklova, býv. přísl. statku Tloskovského.

Hůrky, Hůrka, ves u Bělé v okresu Manětínském, jež patřila v l. 1115—1239 kláš. Kladrubskému, avšak od r. 1252 vyskytuje se v držení kláš. Plasského. L. 1379 byly **H.** přísl. statku Podmokl-

ského, při němž stále zůstávaly až do jeho roztržení. Pak připojeny k Plassku.

Hůrky, n. ves s tvrzí mezi a Vranovici Sedlcem, severových. od Rožmitála. Sídřivali tu Vranovští z Valdeka a později připojeny se statkem Vranovským k panství Rožmitálskému. L. 1565 byly již H. pustý a popluží drželo se k Vranovskému dvoru.

Hůry, Hůrky, ves u Lišova, jež se přip. l. 1378 a tehďa lantkrabí Leuchtenberskému zastavena byla. Později byly H. přísl. hradu Hluboké.

Hurz, česky Horec.

Hus, n. hrad u Zábřarí, založili bratři Jenčik, Vavřinec, Herbort a Pešek z Janovic l. 1341 na svém manském panství Vimberském. Později seděl tu Pešek sám. Po r. 1363 vymizeli páni z Janovic ze zdejší krajiny; H. dostala se králi, jeňž ji dal v manství ok. l. 1392 Zikmundovi Hulerovi z Orlíka. Po smrti tohoto († 1405) následoval bratr jeho Oneš jen krátký čas, poněvadž král Václav H. na sebe potáhl a tu purkrabí Mikuláše z Písného (známého z událostí l. 1420) ustanovil (1406 atd.). Asi r. 1420 nabyt H. Jan Smil z Křemže, nepokojný hejtman strany Tábořské. Když l. 1439 v zajetí na Krumlově upadl, čeled jeho s Habartem z Hrádku tropila z H-i loupeže. Proto páni okolní přilehli l. 1441 ke hradu a zmocnivše se ho, jej rozmetali na dobro. Hradiště s panstvím donucen byl Smil postoupiti Oldřichovi z Rožemberka (1444) a synové jeho vložili je r. 1455 ve dsky dvorské. »Panství Husské« zůstalo v držení domu Rožemborského i potom (kromě l. 1474—1491, kdež patřilo zástavou k Vimberku) skorem až do jeho vymření a nazývalo se po přikoupení Drslavic Drslavským. (H. XI.)

Husice v kancelářích psáno místo Úžice.

Husinec, ves u Klecan, kteráž patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. Po r. 1420 uchvátřili H. svěťšři páni a držen potom k Roztokám. Zdá se, že po konfiskaci navrácen klášteru sv. Jiří, avšak od něho potom k Roztokám prodán.

Husinec, město. prvotně měšťys, který povstal na panství Vimberském a poprvé

se l. 1359 připomíná. Tehďa však náležel ke hradu Husi. Za těch dob tu byl kostel, ale byl filiálním ke Vlachovu Březí. Léta 1369 narodil se v H. M. Jar. Hus jinak z Husince, jeňž zbožností a čistotou mravní velice nad mnohé vynikal a jehož ukrutná smrt byla příčinou husitských válek. Asi ke sklonku 14. st. stalo se, že H. rozdělen byl mezi dva pány. Jedna polovice manská zůstala ke hradu Husi; druhá byla svobodná a snad l. 1404 v držení Pavla z Janovic a z Vimberka, jeňž seděl na blízké tvrzí a dvoru Hrádku (1404) a tehďa desátky k faře v Lažišti zapsal. H. byl asi od těch dob po dlouhá léta přifařen k Lažišti. V 16. st. patřil H. k zámku Vimberku (vlastně k Drslavicům). Petr Vok z Rožemberka (1596) potvrdil staré svobody, zejména osvobození od odúmrti a vaření piva, které H-ckým byl bratr jeho Vilém udělil. A poněvadž jim dům rádní vyhořel, dovolil Jáchym Novohradský z Kolovrat (1626), aby při téhodních trzích poplatky vybírali. L. 1654 vyhořel. L. 1715 založena tu lokalie, která l. 1745 povýšena na faru. L. 1765 velká část městečka vyhořela. Po druhém ohni l. 1802 tu nový kostel postaven. L. 1869 tu byla oslava narození Husova. Erb: Štřit modrý, u jehož zpodu moře rozbouřeně, kteréž sv. Mikuláš jeda s přívozníkem na loďce pravou svou rukou pozdvíženou utišuje. (Grünvald, Husinec.)

Húsov, Úsov, po němž se psali Husovci ze Všejan, snad dopadá na Osov aneb Úsovou.

Husová viz Úsová.

Hustilaz jest správně pojmenování vsi u Nechvalic, která se obecně Hustiláč nazývá.

Hustřany (prv. *Hustieřané*), ves v okr. Jaroměřském, původně n. mocné a bohaté rodiny, která se rozvětvila na pošlosti Bukovských, Chvalkovských, Rodovských a Zárubů z Hustřan. Z těch, kteři H. drželi, známi jsou Jiřik († j. 1389), Bavor 1394—1413, Janda a syn jeho Matěj v 15. stol. Mikuláš Rodovský z H. prodal H. Mikuláši Trčkovi z Lípy († 1540) a od té doby patřily H. k panství Smřičkému.

Huť nová, ves v okr. Křivoklátském, prvotně huť, mlýn a pila, které postavili buď Jan Ota z Losu († j. 1549) aneb synové jeho jsouce v držení zámku Nižburka. Huť zůstala pak při panství Nižburském stále. Svůj vzrůst děkuje H. nynějšímu století.

Huť stará, ves v okrese Berounském, prvotně hamr železný a huť řeč. Heskov, tak jako ves nad ní stojící. Král Václav dal tu huť (1417) v léno bratřím Falke-aurům, což i l. 1437 stvrzeno. L. 1467 prodal ji purkrabě Karlšteinský Mik. Repelovi. V 16. st. dostala se v držení Otů z Losu napřed Jiříka († j. 1575) a pak syna jeho Adama. Za tohoto tu také byl panský dům s hospodářstvím, avšak léno ke hradu Karlšteinu bylo již promlčeno. Později byl statek ten přivtělen ke Křivoklátku.

Hutná (pův. *Gutna*), potok pramenící se nad Kralupy a ústící pod Žatcem, jež připomíná Kosmas († 1125) ve svých letopisech. Tak i slove l. 1547. R. 1571 slove Střízová a r. 1613 Svině (překlad z něm. Saubach).

Hvězda, zámek u Liboce, zvláštní svým základem a plný umělecké krásy, založen byl arciknížetem Ferdinandem, zprávcem král. Č. L. 1555 máje úmysl založiti si letní sídlo u Prahy, svou rukou plán jeho vyrýsoval a zákl. kámen položil. Nové stavení pojmenováno Zlatou hvězdou a založena při něm obora (dok. 1557). Léta 1564 přebýval tu arcikníže, pokud víme, naposled. L. 1610 dal tu Rudolf II. strojiti hody. L. 1619 vítali tu stavové Bedřicha falckrabě a l. 1623 vítán tu Ferdinand II. jedo do Prahy. Po celé 17. a 18. st. H. jako královský letohrádek udržována. Cis. Jozef II. učinil z H. prachárnu, avšak l. 1874 (hlavně přičiněním Alexandra sv. p. Helferta) H. vyklizena a zase odevzdána c. k. hejtmanství hradu Pražského. (H. VIII. 301.)

Hvězdonice (dříve *Jezdovice*), ves u Beňsova, jež přikoupeny v 15. st. ke Kom. Hrádku kromě mlýnu, který patřil ke hradu Dubé, avšak i ten s Dubou ke Hrádku připojen.

Hvězdov, ves u Mimone, n. přísl. hradu

Ralska. V 16. st. rozeznával se H. starý a H. nový. Oboje zůstalo při Ralsku neb pozdějším panství Mimoňském.

Hvozď, ves u Manětiny, po níž se psal r. 1253 Ubislav z H. Později H. se dostal v držení křižovníků Svatojanských a držen ke zboží Manětinskému. L. 1544 vyskytuje se jako přísl. Třeble a zůstal až do l. 1584 v držení rodu Švaberského. L. 1606 patřil zase k Manětině.

Hvozď, ves u Rakovníka, v níž byl r. 1352 farní kostel. H. patřival ke království a k hrádku Křivoklátku, avšak býval tu také zemanský statek. Kostel sklesl později na filialní.

Hvozď (1461), název lesu pomezího u Tachova.

Hvozď, Královský hvozď. Hvozdem nazývá se l. 1429 Šumava od Sušice k Nýrsku. Císař Zikmund zapsal lesy Hvozď řečené pánům z Janovic ke hradu Ryžemberku, s ním pak postupovány a prodávány až do 16. stol. Mezi tím se tu znenáhla osazovali lidé a povstávaly vesnice. Léta 1578 dovoleno Janovi st. z Lobjovic, aby H. ke své ruce vyplatil. Na počátku 17. st., kde držen jest H. zápisně k zámku Opálce, bylo tu osm rycht: Zejbiská, Hojsova, u sv. Kateřiny, Fajcovská, u Šimonovy stodoly, Vejdovská, Stachovská a Zůří. Pro nátisky Judity Kolovratové a syna jejího Zdeňka Novohradského z Kolovrat sebrali sedláci »královi lidé« sami peníze, aby se vyplatili (1614) a přičiněním české komory toho léta 1617 dosáhli. Králové Matyáš a Ferdinand II. potvrdili jim jich staré svobody, avšak Ferdinand III. zastavil zase tři rychty (Stachov, Stodolu a Hohensteig) Albrechtovi Libšteinskému z Kolovrat. Vnukové tohoto Vilém Albrecht, Jan Norbert a Frant. Leopold pr. Stachov a Stodolu Maximilianovi Norb. Krakovskému z Kolovrat. Tím dostala se část zápisně k Janovicům a Dešenícům a s nimi k Bystřici; část patřila ke Štubenbachu, takže tam odváděli povinné úroky a poddání byli úřadům a soudům, sice měli některé svobodné živnosti, které poddaným panským dovoleny nebyly.

Hvozdec, n. dvůr aneb statek nějaký

v okolí Bělé pod Bezdězem, který patřil l. 1377 Jindřichovi Berkovi z Dubé.

Hvozdec, n. dvůr u Všeně v okolí Turnova, jenž patřival k Rohozci. V 16. st. říkalo se mu Hvozdecko neb Vozdecko. Léta 1593 odtržen od Rohozce a přidán k panství Svijanskému.

Hvozlíce (obecně *Vozlice*), n. tvrz a ves u Popovic v okr. Benešovském, l. 1381 statek sirotkův Dětlebových, pak Vykéře, l. 1401 Vaňka a Radslava a 1427 Protivy. V 16. st. patřila tvrz pustá a ves k Popovicům. Ves udržela se do 17. st. (MB. III. 111.)

Hvozdnice, ves v okr. Zbraslavském, příp. se l. 1310 mezi statky kl. Ostrovského. L. 1437 zapsána Jakobovi z Řídky. Po vyplacení držena ke kl. sv. Jana ve Skále a byl tu dvůr klášterní až do zrušení kláštera.

Hvozdo viz Zvozno.

Hvoždany, farní ves u Lnář, v níž byl farní kostel již ve 14. st. H. držel l. 1364 Frenclín z Obořiště, pak patřily ke hradu Třemšínu. V kostele zdejším pohřben byl Beneš z Blíživa, nábožný vladyka, jenž odav se pouze pobožnosti v lese pod Třemšínem na poušti bydlel. Ok. l. 1520 k. H. Jindřich Koupický z Břízí od Obyteckých, skrze jehož dceru Apolenu, manželku Jana Koce z Dobře, dostaly se v držení Kocův, po nichž následovali v 17. st. Vitanovští z Vlčkovíc. L. 1664 k. je Karel Leopold hr. Millesimo, ale pr. je (1666) k panství Lnářskému. Kostel pozbyv svého duchovního pastýře byl až do l. 1785 filiálním a pak zase farním. (PA. VI 74, M. XI 111.)

Hvoždany, ves u Bechyně, která se příp. r. 1295. Tehdá a po všechny časy potomní patřila k panství hradu Bechyně.

Hvoždany (strč. *Hvožděné*), ves v okr. Touškovském, která patřila r. 1239 klášteru Kladrubskému. Nějaký čas potom (zejména před r. 1359) dostaly se H. v držení kl. Teplského a náležely odtud ke Krukanicům.

Hvoždany (něm. *Hoslau*), ves u Ronšperka, patřivala ode dávna ke hradu Starému Heršteínu a k arcibiskupství; asi od l. 1420 byly v držení pp. z Drštky a dostaly se tak k jich zboží Ronšperskému, avšak vyplaceny odtud k Týnu Horšov.

Hybrálec, ves u Štok, viz Ebrharce.

Hydčice velké (prvotně *Hydčici*), ves u Horažďovic, která patřila r. 1045 klášteru Břevnovskému. Prvotně tu byli dvojí Hydčici a po nich dvě osady, jež se později přidavky Velké a Malé rozeznávaly. Až do l. 1420 patřily klášteru Břevnovskému, pak se dostaly v zápisné držení pp. z Ryžemberka i s újezdem Nezamyslickým a drženy ke hradu Rábí. L. 1543 dědičně prodány a při prodeji panství Rábského l. 1549 ponechány při panství Horažďovském.

Hýlov (obec. *Hejlov*), dvůr u Tábora, n. vesnice, příp. se teprve v 15. st., kdež byl v držení Hýlovcův z Polkovic. Léta 1541 byl H. majetkem obce Tábořské, v jejímž držení kromě přestávek (1547 a 1620) stále zůstal.

Hylváty, ves u Ústí n. O., příp. se l. 1544 jako přísl. hradu Landšperka a později panství Lanškrounského.

Hymlištejn (prv. *Himmelstein*), hrad zbořený v okr. Kadaňském, postaven byl 15. st. na části panství Haunšteinského; jako první jeho držitel příp. se l. 1434 Vilém z Ilburka, jenž potom i Haunštejn držel. Při tomto zůstal H. pak stále, ale právě proto spustl. Znova postavil jej před r. 1497 Oldřich Sataněf z Drahonice s bratrem svým Václavem a dosáhl toho, že byl z manství propuštěn. Drželi jej po něm od léta 1515 synové jeho, z nichž Bedřich nejstarší jej okolo l. 1519 za díl ujal; avšak l. 1528 prodal H. a Haunštejn s bratřmi Jindř. Šlikovi z Holiče. H., jenž zase k Haunšteínu připojen byl, opustl. Bedřich Šlik opravil jej a prodal l. 1587 se strýcem svým Kašparem zámek »Hymelssteyn« Šimonovi Ungnádovi ze Suneka, ale tento prodal jej l. 1588 Kryštofovi z Fictumu. Od té doby patřil ke Klášterci a spustl na dobro.

Hyskov, Heskov, ves u Berouna, obdržel jméno své po hutí Heskově (Huti staré, viz to), která se v 15. st. připomíná. L. 1597 povolili stavové, aby H. byl odloučen od panství Karlšteinského a připojen ke Křivoklátsku, avšak l. 1652 a potom byl H. zase přísl. hradu Karlšteína.

Hyvno viz Jivno.

Ch.

Chabařovice (vlastně *Chabrovice*, něm. *Karbitz*, staron. *Cagarwitz, Cagerwitz, Gegerwitz* i *Carwitz*), město, jež mělo r. 1362 farní kostel. Držel je r. 1362 Slavek. r. 1363--1367 Boreš z Oseka, ale od r. 1385 vyskytuje se jako příslušenství hradu Krupky a od r. 1396 jako statek samostatný, který držel rod *Mansdorffů*, osedlých v Krupce a na Trmicích (1396 1407 Míchal, 1415 Kunrát, 1427 Jan Michalíkův). L. 1507 byly Ch. (avšak jako ves) přímým přísl. hradu Krupky. L. 1523 byly již městečkem a l. 1542 vyprosil mu Václav z Vartemberka majestát na pečel. Po rozprodání panství Kruckého k. obec Litoměřická Ch. s lesy příležičími (1584), avšak prod. je l. 1601 Petrovi Kelblovi z Gejzinku. Od té doby patřily Ch. ke statku Chlumeckému. L. 1616 obdrželi Chabařovští majestát na 4 výroční a téhodní trh, jako i právo pivo vařiti. Toto postoupili l. 1673 Vilémovi Albrechtovi a Janovi Frant. hr. z Kolovrat, pánům svým, vybaveni za to z robot a obdrželi rozličné městské výsady. V těch dobách zanikla tu fara. L. 1697 velká část města s kostelem a se všemi pamětmi vyhořela. Kostel potom znova postaven a l. 1714 zřiz. při něm fara. L. 1813 v čas bitvy Chlumecké Ch. zase vyhořely. Erb prvotně daný, byl štít modrý a v něm červené křídlo supové. Nynější erb jest jiný, totiž štít červený, u jehož spodu trávník a na něm dvě stříb. věže čtverhranaté, každá s otevřenou branou, oknem, černou končitou střechou, zl. makovicí a korouhvičkou. Mezi věžemi jest skála a na ní stojí ští. Český lev (bez koruny) ve skoku.

Chaběrice, Chaběřčice, ves u Uhl. Janovic, n. vladyčí sídlo (1440 Smach). V 16. st. patřila část vsi k Čabelicům a l. 1553 atd. ke Štěpánovu. Dvůr držel l. 1542 Matouš, předek Chaberských z *Kochanova*, kteří (1589 Jan, 1608

Václav) tu ještě l. 1624 seděli. Před r. 1657 přikoupen ke Kácovu. (MB. XII. 95.)

Chábory, ves u Dobrušky, u níž býval ve 14. st. hrad neznámého jména. V 16. st. říkalo se místu jeho hradiště. Ves Ch. patřila v 16. st. k Opočnu a ke Skalce.

Chabrovice, ves u Soběslavě n. vladyčí statek (1387--1402 Jana Chabrovce z Ch.). Na poč. 16. st. patřily k Pacovu, avšak nedlouho potom odprodány. Patřily pak ke Skopytcům. L. 1596 koupil oboje Jiřík Pětipeský z Chyš, kromě části, která patřila ke Branlínu. L. 1623 připojeny k Choustníku. (M. XIX. 101.)

Chabry (vlastně *Chrabry*, pův. *Chrabří*), dvojí ves (dolní a horní) za Karlinem, která se již ve 12. st. (1176) přip. V D. Ch. byl od r. 1352 farní kostel, jehož podací náleželo opatům Strahovským. Cís. Zikmund zastavil Ch. horní Pražanům, jimž je král Jiří l. 1469 potvrdil. Drženy ke kostelu sv. Jindřicha a k záduší jeho platy vydávány. Pusté dvořiště v Dol. Ch. drženo ok. l. 1560 ke statku Čimickému. Později patřily celé Dol. Ch. a část Hoř. (pokud nepatřily Pražanům), ke statku Libeňskému. S ním se dostaly Ch. v držení obce Starého města Praž., kteráž l. 1719 od Novoměstských zádušní díl Hoř. Ch. přikoupila.

Cháchov, myslivna u Rokycan, n. ves, kterou držel l. 1379 Vilém (z Fuserka?). L. 1412 koupila na ní plat kapitula kostela Praž. Cís. Zikmund zapsal Ch. Ryžemberským z Janovic, avšak právě tehdá ves spustla. Byla v držení Bohuchvalů a v 16. st. Markvartů z Hrádku a přikoupena l. 1557 od obce m. Rokycan.

Chanov, ves v okr. Most., jež patřila od nepaměti řádu křižovníkův, s červ. hvězdou a bezpochyby již obsažena byla mezi vesnicemi, které král Václav (1253) ke špitálu Mostskému potvrdil.

Chanov, n. dvůr (snad u hory Hahn-

busch u Valkeřic), který byl r. 1545 pust a patřil ke Konojedům.

Chanovice, farní ves u Horažďovic, n. s tvrzí, v níž byl farní kostel již l. 1357. Držiteli byli 1357 Batík a Vyntíř, 1360 až 1368 Buzek, 1380 Václav Saip, 1393 až 1416 Buzek, l. 1454 jiný Buzek z Jindřichovic. L. 1467 držel **Ch.** Jan Lhota mlad. z Dlouhévsí, jehož potomci zvali se Chanovskými z Dlouhévsí (1538 Wolfgang, 1541 Jiří, Mouřic, Petr, Adam, tohoto syn Kryštof († 1628), Jan Jindřich († j. c. 1647). Poslední z nich Václav prod. **Ch.** (1717) Ferd. Jachymovi z Rumerskirchu. Tento obnovil (1751) faru zaniklou. Po vnuku jeho Ferd. Kryštofovi († 1794) střídali se majitelé rychle. (Od r. 1811 rodina Beckrův.)

Charvatce (nikoliv *Charva'ec*, pův. *Charvatci* t. j. *Charváti*), ves v okr. Boleslav., n. vladyčí statek s tvrzí (1382 Arnošt, 1402 Časlav Chod, 1407 Jan Tlach, 1417 Václav, 1440 Ješek). Jaroslav ze Šelemberka prod. **Ch.** 1544 Bedřichovi z Donína, jehož syn je prodal l. 1555 k Dobrovici. (H. X. 342.)

Charvatce, farní ves u Libochovic, v níž byl farní (sice velmi starý) kostel již r. 1352. Ok. l. 1341 k. Jan biskup Pražský **Ch.** od Kunráta ze Mšeného a dal je kl. Roudnickému. Po r. 1420 odcizeny od klátera. L. 1540 atd. patřila část rodu Kaplířův k Libochovanům, část drželi páni z Valdšteina. Později nabylí **Ch.** Rausendorfové ze Špremerberka a drželi jej k Martiněvsí l. 1562 zápisně, od r. 1581 dědičně. S Martiněvsí dostaly se k panství Zlonickému.

Charvatce, ves u Libčevsi, jež se přip. již r. 1203 a patřivala klášt. Oseckému. V 15. stol. patřila také část k Libčevsi a ta pak zastavena byla Šavlům z Vlkové. Rod Lobkovský skoupil v 16. st. část vsi, již prod. l. 1574 k Citolibům. Odtud l. 1588 odprod. byvši byla v držení Vinklmanů, pak od l. 1607 Jana Rezlera z Lišic. Když po něm **Ch.** odumřely, daroval je císař Ferdinand III. (1648) Jaroslavovi Juliovi Libšt. z Kolovrat. Později přik. k Libčevsi.

Charváti (pův. *Chrváti*), slovanský ná-

rod, který bydlel v Čechách a v sousedních zemích. V popisu hranic biskupství kladou se za sebou Charváti a z druhé strany Charváti, Slezané, Třebované, tak že se tu vyzorují dvojí **Ch.** Poněvadž je (soudíc z jiných svědectví) nelze mítí za dva nepatrné kmeny pod Krkonoši bydlící, rozuměti se musí, že bydleli obojí při Krkonoších, jedni na jich jižním úpatí v Čechách, druhí severně od nich v Slezsku. Do zdejších končin klade též Konstantin Porphyrogenetos císař kmen **Ch-ův** právě o jižních (nynějších) Charvátech, že vyšli z krajiny za jeho času pohanské řečené Bílé neb Velké Charvátsko, ležící za Bajvarií (t. j. Bavyry) a v Dalmatsku se usadili. Dokládá pak, že ostatní Charváti zůstali blíže francké říše a nazývají se Bělocharváti a majíce kníže, poddáni jsou Otovi, králi Franckému († 973) a jsouce ještě pohany, přáteli se s Turky (t. j. Maďary). Jinde vypravuje o nich, že sousedí s Bílými Srby ještě pohanskými a tito že bydlí za Turky (Uhry) v zemi, kteráž se od nich nazývá Bojky (Čechy) a s kterouž sousedí Francie. O části Srbů, kteří se usadili v Záchlumí, píše, že přišli z kraje pohanů, při řece Visle neb Dičici. O Charvátech mluví také král Alfred (871—901) říka, že bydlí východně od Dalemincův. V legendě staroslovanské vypravuje se, že Drahomír po zavraždění syna svého Václava (935), uprchla do Charvat. Sídla bývalá českých Charvátův poněkud (nikoliv přesně) značí rozšířenost východního podřecí českého, která se vztahuje asi od Hudkovic, Mnich. Hradiště a Boleslavě až za Litomyšl. Podle toho zdá se, že **Ch.** obývali v pozdějších krajích Hrdeckém a Mýtském. Po vystěhovalcích z jich země obdržely jména svá troje vesnice, z nichž jedna Charvatce u Dobrovice svědčí o tom, že **Ch.** v této krajině nebydleli, nýbrž že sídla jich začínala východně odtud v krajině Libaňské.

Chbané, podlé domnění název malého slovanského kmene, kterýž bydlel v nynějším Chebsku a jmenoval se po Chbě (neb Chebu).

Chbany (prv. *Chbané* t. j. vystěhovalci z Chebska), ves u Žatce, l. 1514

majetek Fictumův, od nichž připojena později k Morům.

Chcebuz (pův. *Chocebuz* t. j. *Chotěbudův dvůr*), farní ves u Štětí, která se přip. v zákł. listu Břevnovském (993) a klášteru tomu aspoň ve 13. st. patřila. Podací farního kostela patřilo klášteru i ve 14. a 15. st. L. 1295 sídlili tu Martin a syn jeho Vítek. V 15. st. býval tu dvůr manský, sice tu byly také vладыčí statky. Z jednoho pocházela rodina Dovolův z Ch. Od konce 15. st. seděl tu Jan Vlček z Kvítkova, později Osterští z Sulevic. L. 1643 sice jim prodán pro dluhy, avšak koupen zase l. 1650 od Doroty Osterské, skrze niž se dostal v držení Kunšův z Lukavec. Po nich následoval (1683) rod Pachtův. L. 1683 obnoven kostel od ohně l. 1656 pustý a l. 1690 obnovena fara. L. 1782 kostel nový postaven. Pachtové získavše L. k němu Ch. přivtělili.

Cheb, kr. město, přip. se r. 1061, avšak již před tím postaven tu hrad se starodávnou černou věží, z jehož podhradí se vyvinulo město. L. 1179 tu byl říšský sněm a císařové z rodu Štaufského tu někdy přebývali. Císaři Bedřichovi I. připisuje se vystavení paláce a kaple na hradě. Král Jindřich přivtělil k městu (1234) panský statek, těsně k němu přiléhající. Ve 13. st. založena tu komenda křižovníkův německých a klášter minoritův (později i kl. sv. Kláry). První výsady obdrželo město l. 1266 od krále Přemysla, ale utrpělo škodu velkým ohněm (1270). L. 1279 potvrdil výsady císař Rudolf, l. 1285 a 1289 sešel se tu s Václavem II., zetěm svým. Tento měl tu l. 1291 sjezd s některými knížaty a bydlel tu po celý měsíc. Městu, jehož mince se tu poprvé připomíná, udělil svobodu ode všech cel a mýt v král. Č. Před r. 1296 povstal tu klášter kazatelský. Císař Albrecht udělil Ch-u (1306) výroční trh. L. 1310, 1311, 1318 a 1321, byly tu sjezdy knížat. Za těch dob zjednávala si obec Chebská panství a vrchnost nad zemí Ch-skou, od níž jen někteří šlechtici osvobozeni byli. Čím dále tím více klesala vážnost zemského soudu a obec získala znenáhla popravu v celé zemi. Král Jan potvrdil l. 1322 výsady

Ch-ských podřídil je jedině hejtmanovi svému a slíbil od nich daní nežadati. Král Jan a nástupcové jeho se druhdý v Ch-u zdržovali. Karel IV. osvobodil Ch. od cel a mýt po vsi Říši a slíbil, že je od Čech neodcizí (1348). Kromě toho udělil jim později i jiné výsady. L. 1350 zdvihla se chudina zdejší proti židům a povraždila jich množství. R. 1355 obdrželo město také právo všechny obyvatele země Chebské k válkám svolávati. L. 1374 byl tu sjezd knížat k volbě Václavově za něm. krále, jenž obci l. 1376 všechny výsady potvrdil. L. 1389 svolán sem říšský sněm, na kterém se jednalo o docilení zemského míru v Německu. L. 1397 obdržel Ch. od krále Václava také výsady, že měl vedle hejtmana rozhodné slovo v zemi, též obdrželi Ch ští právo město své hraditi, l. 1398 sekání dříví v lesích a ungelt. Na poč. 15. st. válčili Ch-ští s nepokojnými a loupeživými sousedy, od l. 1420 sbírali vojska svá aneb činili často přípravy k obraně proti husitům a l. 1421 sbíralo se tu vojsko křižáků do Čech táhnoucí. L. 1437 byl v Ch-u říšský sněm. Po smrti císař. Zikmunda, jenž Ch-ské několika výsadami obdařil, potvrzovány svobody od následujících císařův, zejména Bedřicha III. Když však volen byl Jiří Poděbradský za krále, poddali se mu Ch-ští a obdrželi potvrzení všech výsad (1458). L. 1459 sešel se král Jiří v Ch-u s knížaty Saskými a Braniborským a tu uzavřeny smlouvy přátelské mezi Čechami, Sasy a Branibory. L. 1461 tu byl sjezd říšských knížat a t. r. velký kostel sv. Mikuláše postaven. Ch-ští jsouce vděční králi za jeho dobrotiní, věrně k němu drželi, pročež l. 1470 v klatbu upadli. Král přijel sem l. 1467 a přebýval na hradě. (Od té doby tu žádný král nebyl obydlím.) L. 1472 hrad a velká část města vyhořely, kromě toho Ch. a okolí přímořím a válkami mnoho trpěly. Král Vladislav obnovil zase (1501) zemský soud Ch-ský, stvrdil a rozhojnil svobody města, jež císař Maximilian (1495) potvrdil. L. 1509 válčeno s nepokojnými sousedy, l. 1525 vzniklo sedlské povstání, jež však rada moudře odkládila. Když se mělo l. 1527 poselství vypravití

ke korunování Ferdinanda I., vznikla rozepře mezi městem a šlechtou o přednost při tom jako i jiná práva, jež l. 1533 smlouvou ukončena. Ferdinand I. potvrdil l. 1534 městské svobody, l. 1530 též majestátem císařským stvrzené. L. 1546 a 1547 drželi Ch-ští věrně ku králi Ferdinandovi; tehdá (1547) sešli se tu císař a král s vojsky svými a vytrhli odtud do Sas. L. 1553 byl tu sjezd říšských knížat. Po l. 1555 a 1556 upadaly v Ch-u církevní řády, křížovníci němečtí, františkáni a dominikáni dílem z lehkomyšlnosti, dílem z nouze se rozutekli, l. 1564 pak měšťané se dali na víru evangelickou, následující venkova, který tak byl v l. 1529—1560 učinil. Katolíci jsouce v menšině jen se bránili, za to však svoje kostely a ústavy v lepším pořádku udržovali, nežli dříve. L. 1565 začínají se matriky u děkan. kostela. L. 1600 koupila obec purkrabství na 20 let, l. 1608 komendu něm. křížovníkův, čímž nabyla i podacího nade všemi kostely v Ch-ské zemi. V l. 1609—1611 usilovali Ch-ští o to, aby majestát Čechům udělený byl také na ně rozšířen. L. 1618 zdráhali se Ch-ští přistoupiti k stavům odbojným, ale odváděli jim přece příspěvky peněžité a uznali Bedřicha falckrabě za svého pána. Po bitvě Bělohorské poddali se Ch-ští Ferdinandovi II. teprve po domluvách. L. 1622 a 1623 podávali Ch. a rytířstvo země Ch-ské žádost za udělení odpuštění a potvrzení svobod (zejména i nábož. evangel.) dokládající, že jsou říšskou zástavou, a vymlouvajíce se, že k povstání hrozbami přinuceni byli. Na přímělu knížete Saského ponechání při statcích a stvrzena l. 1625 privilegia jejich. Za těch dob Ch. mnoho zkoušel od vojska. L. 1626 odňata Ch-ským komenda a podací kostelní a l. 1628 prováděna katol. reformace a zavedení sem jezovitě. Mnozí se obrátili na oko, jiní se vystěhovali. Od luteránsky smýšlejících vpuštění do města Sasové (1631) a s nimi vrátili se mnozí vystěhovalci. L. 1632 vypuzení Sasové od Valdšteina. Tento zavražděn tu 1634 v domě Pachelblovském (nyn. radnici) a velitelové jeho Illo, Trčka, Vchynský a Neumann na hradě, kamž je velitel Chebský Gordon k večeři byl po-

zval. L. 1647 oblehán jest Ch. od Švédův po 28 dní a padl v jich moc a byl od nich až do l. 1649 obsazen. Před tím Ch-ští velice o to pracovali, aby jako říšské město pojeti byli do míru Vestfalského, ale marně. Skrze výstupky většiny ještě luteránské (1649) pak způsobeno, že tu reformace znovu a tuze prováděna (1650). L. 1655 zřizováno město jako nová pevnost. L. 1659 obdrželi Ch-ští potvrzení i císařské i královské. L. 1670 znova opevňováno, v l. 1574—1689 staven znova klášter dominikánů, l. 1693 koup. obec zase německý dům se statkem a ponechavši si tento, pustila onen jezovitům k postavení koleje. Ch. máje nyní důchody větší, kupoval statky, opravil v l. 1695 až 1700 farní kostel a o jiné všelijaké opravy pečoval; l. 1700 také dosazení k far. kostelu, který byl posud v držení jezovitův, světější kněží. L. 1712 a 1713 obdržel Ch. zase císařské (naposled) a královské potvrzení svobod, l. 1728 postavena radnice. L. 1742 obléhali Francouzové Ch. po 17 dní a dostali jej úmluvou, tak že upadl v moc Karla VII. T. r. uchýlil se sem Belleisle, francouz. velitel Pražský, po mistrném ústupu, v zimě (v prosinci) provedeném. L. 1743 obležen Ch. od královských a vzat úmluvou po hrdinské obraně. L. 1744 obdržel Ch. jen královské potvrzení výsad. L. 1761 střelili Prusové na Ch., ale marně. L. 1773 zrušena jezovit. kolej a l. 1782 klášter sv. Kláry, za to zřízena l. 1790 v Ch-u druhá fara. Rada městská založila l. 1792 Františkovy lázně, r. 1808 zrušena pevnost a Ch. prohlášen za otevřené město; kromě hradu a některých částí prodány hradby obci. L. 1809 vyhořela velká část města. L. 1835 přijel do Ch-u císař Ferdinand I. L. 1848 žádáno za povolení sněmu Ch-ského, výhradní panství němčiny a potvrzení výsad. První nepovoleno, v příčině druhého vydáno ministerial. nařízení (22. květ. 1848), jímž jazyk český na roveň postaven němčině. L. 1849 zřízen v Ch-u krajský soud a Ch. se stal krajským městem Chebského kraje. L. 1851 odloučeny Františkovy lázně jako samostatná obec. Vymoženosti moderní doby (železnice, telegrafů,

peněžních ústavů atd.) stal se **Ch.** účastným v hojně míře a přispívaly k rychlému vzrůstu města. L. 1862 zřízeno v **Ch-u** evang. presbyterium a obnoven děkanský kostel. Znamenití rodáci: Kašpar Šlik († 1449), Jan Lohelius arcibiskup († 1622) a jiní (viz v Sommerově topografii), též Bern. Adler († 1809, viz Frant. lázně). Z **Ch.** pochází také rodina Limbeků. Erb: štít polovičný, spodní polovice červená a v ní pošikem stříb. mřežování, vrchní polovice zl. a v ní čís. orlice černá se zl. pyskem, vyplaz. červ. jazykem, vrchní svou polovicí nad zpodek vyletujíc. (Gradl, Egerland, PE.)

Chebsko, **C h e b s k á** země, původně všechna země, kterouž omezovaly na východě potok Liboc, Dylenská hora a nyn. Bernov v Bavořích, k jihozápadu nyn. Tirschenreut a Redwitz (v Bavořích), na severozápad Weissenstadt (v Bavořích), Aš (v Čechách) a Markt Neukirchen (v Sasiích). Kraj tento řídce obydlený slovanským kmenem (Chbané?) dostal se asi l. 1003 až 1004 pod panství Německé říše a spravován byl od sklonku téhož st. markrabími Vohburskými, kteří tu l. 1132 klášter Valdsaský založili. Asi l. 1146 ujal **Ch.** císař Kunrát III. a **Ch.** bylo odtud v držení rodu Staufského. (Za tohoto rodu odpadla od **Ch-a** západní část a stala se samost. říš. lénem.) Konradin, poslední toho rodu, zapsal l. 1253 jmění své Ludvíkovi Bavorskému, ale poněvadž král Richard Přemyslovi II. vládu nad **Ch-em** udělil, obsadil tento kraj l. 1265. Posavadní nejv. úřad v zemi (zemských sudí) zrušil a na jich místě ustanovil po českém způsobu purkrabě (1265 Jaroš z Fuserka, 1271 Jarek z Valdenberka). Po jeho přemožení (1276) ujal **Ch.** císař Rudolf I. k Říši, podřídil je purkrabím Normberským a zase tu usadil zem. sudí, který předsedal na zemském soudu šlechticů a měšťan. Za něho odcizena krajina Ašská. L. 1291 poddalo se město **Ch.** a s ním země králi Václavovi II., jemuž ji král Adolf i s Plisenskem l. 1292 zastavil. To obnoveno l. 1298 čís. Albrechtem, ale též panovník mu zase **Ch.** l. 1304 odňal. Za těch dob území Valdsaské již jen slabě

s **Ch-em** souviselo. L. 1322 zastavil císař Ludvík Cheb město a zemi a hrady Hohenberg, Seeberg a Kiensberg v 10,000 hřivnách stříbra králi Janovi, který se v ně (kromě Hohenberka náležitého k purkrabství Normberskému) uvázal. Poprava znenáhla přecházela v držení obce Chebské. Císař Ludvík si později ještě právo nad **Ch-em** osoboval a proto tu ještě zůstali říšští sudí (z rodu Plavenských), ale po r. 1241 sázel sem král Jan hejtmany, kteří si své zemské sudí volívali. Hejtmany byli: 1343 Rous z Litic (1344 opět Jindř. ml. z Vejdy), 1350—1352 Albrecht Nothaft z Thiersteina, 1354—1356 Habart z Prostiboře, 1357 Rous z Litic, 1359 až 1362 Bohuslav ze Švamberka, 1370—1371 Jindřich z Kittlitz, 1371—1378 Boreš z Oseka, 1378 Ješek z Sulislavě, 1379 až 1384 Jan ml. lantkrabě Leuchtenberský, hrabě v Halsu, 1384—1386 Hynčik Pluh, 1389 Bohuslav z Hertenberka, 1390 Kunrát z Neiperka, 1392—1394 Zdimír z Sedlce, 1394—1395 Bušek ze Švamberka, 1395 až 1397 Purkart Strnad z Janovic, 1397 až 1398 Jan lantkr. z Leuchtenberka, 1400 Habort z Hertenberka, 1401 Erhart Forster, 1402 Herbort z Kolovrat, 1404 Vilém markr. Mišenský, 1405 Hanuš Forster, 1409 Hynek ze Švamberka, 1410 Habart z Hertenberka, 1412 Hanuš Forster, 1413—1416 Jindřich Plavenský. Za tohoto zmenšeno jest **Ch.** zase skrze Jana purkrabě Normberského, který mnohé vesnice záp. od Chebu odňal a ke své zemi připojil. Také klášterství Valdsaské na dobro odtrženo. Od l. 1307 pak skleslo hejtmanství země na purkrabství hradu. Následující hejtmanové byli 1416 Václav purkr. z Donína, 1422—1428 Vend z Ilburka, 1428—1431 rada Chebská, 1431 až 1449 Kašpar Šlik z Holiče, 1450 Matěj Šlik, 1452—1458 Ota ze Šparneka, 1461 Zdeněk z Mitrovic, 1461—1474 Matěj Šlik, 1474—1501 Václav Šlik, 1501 Kašpar Šlik, 1501 Zikuna z Ortenburka, 1502 Václav Šlik, 1502 Kašpar Šlik, 1507 Kryštof z Gutšteina, 1508 Albrecht z Kolovrat, 1509 Jan z Gutšteina, 1514—1524 Matěj Hysrle z Chodův, 1524—1546 rodina Šlikův, 1546—1548 Volf Adam z Virsperka, 1548—1550 Jindřich z Cedvic, 1550

až 1574 Jáchym ze Švamberka, 1574 až 1584 Jan Šebastian z Cedvic, 1584—1596 Tomáš Hanuš z Cedvic, 1596—1599 Hanuš Popp, 1599 Štěpán Jiří ze Šternberka. Tehdá obec **Ch-ská** velice se o to brala, aby dosáhla purkrabství, k němuž ještě vrchnost nad lény, poprava, grunty a úroky patřily. I dosáhli toho, že jim purkrabství na 20 let zastaveno (1600—1603), což později obnoveno. Od l. 1540 činěny od stavův pokusy **Ch.** vtěliti v král. České, napřed tak, že stavové volání na sněmy, ačkoli měli svoje Chebské sjezdy, což i l. 1567 a 1590 a potom častěji zkoušeno, ale **Ch-ští** vždy se tomu ubránili. Od l. 1620 začalo podrizování místodržícím aspoň ve vojenských věcech. Hrad a jeho přísl. ujal zase l. 1642 císař Ferdinand II. a udělil jej l. 1644 Vilémovi hrab. Metternichovi, jehož rodině až do l. 1700 patřil. Následující purkrabě byli 1700 až 1717 Antonín hr. z Nostic, 1744—1756 Václav hr. z Oprštorfu, 1767—1779 Leop. Kašpar hr. Clary, 1770—1773 de Fyn. L. 1721 svolán sněm **Ch-ý** a přijal předloženou sobě pragmatickou sankcí jako město a země zastavená. Byl to poslední politický akt **Ch-a**, neb již při korunování l. 1723 nuceno město s městy a stavové s Českou šlechtou holdovati, l. 1725 vyhlášen **Cheb** za král. město a přivtělen k Čechám. Zvláštnosti soudní a berničné, které pozůstaly, znenáhla rušeny v l. 1745 až 1790, tak že se **Ch.** srovnávalo s ostatní zemí, jsouc částí kraje Loketského. L. 1773 zrušeno i purkrabství Chebské a důchody jeho příkazány kraj. hejtmanu Loketskému, jenž tu měl jako zástupce c. k. kraj. komisaře a adjunkta úřadu purkrabského. Císařským dekretem (1787, 6. března) zrušeno i starodávné přísl. **Ch-a** k Řezenskému biskupství a přivtěleno k arcibiskupství Pražskému. Přechodem byla do l. 1807 zpráva skrze Řezenského vikáře.)

Chebský kraj l. 1849 zřízený trvá posud, jako okršlek krajského soudu. (PE.)

Chebský hrad. Kromě toho, co již řečeno v předešlých dvou článcích budiž doloženo: L. 1472 hrad vyhořel, od l. 1584 purkrabě tu nebydlívali, v l. 1620—1634 bydlíval tu vojenský velitel, od l. 1634 byl

opuštěn a upadal stále. L. 1655 pojat sice v opevnění, ale požárem l. 1742 stal se zříceninou, l. 1762 spustla také krásná kaple a dostala teprve l. 1818 novou střechu. Od l. 1842 jest pod zprávou finančních úřadův.

Chedrbý, veska v okrese Čáslavském, l. 1595 ještě pouhý les, který náležel ke statku Krchlebskému.

Chejstovice viz Chlistovice.

Chelava, Chýlava, mlýn v okr. Planickém, n. ves, která patřila do r. 1420 kl. Nepomuckému a pak ke hradu Zelené hoře. L. 1560 byla již dávno pusta a celá lesem zarostlá.

Chelčice, farní ves u Vodňan, v níž byl již l. 1357 farní kostel a potom tvrz. L. 1357 seděli tu čtyři bratři (Sasin, Bohuněk, Hrzek a Slava) a pak dědici jich. Od nich snad pocházel Petr Chelčický (1410—1460), jeden z nejušlechtilejších mužův svého věku. Asi od l. 1389 seděli tu Hružové z Vlhlav. Ok. l. 1471 držel větší část **Ch.** Diviš Malovec z Libějovic, ale tvrz mu spálena skrze Vodňanské, poněvadž držel s nepřátely královými. Teprve l. 1498 statek synu jeho Lévovi od Vodňanských navrácen. V 16. st. patřila celá ves k panství Libějickému. (H. VII. 123.)

Cheznovice, ves v okr. Zbirožském, jejíž část patřila l. 1370 k Libomyšli. O jiné části učiněna l. 1385 směna mezi králem a Janem z Rožemberka, jenž držel svou část ke Zbirohu. Od l. 1395 tu také vycházely platy ke kl. Třeboňskému. V 16. st. patřila část (3 dvory) ke Zbirohu, druhá od l. 1495 k Valdeku, v potomních dobách celá ves k Hořovsku

Chlebov, ves u Soběslavě, jež již léta 1267 stála. Ve 14. st. tu byla tvrz a vладыčí sedění (Mařík † j. 1398, 1409 atd. Zdeněk) a část patřila k Přebořovu. Tvrz a dvůr odkázal Oldřich z Rožemberka (1390) ke špitálu v Soběslavi. Od té doby ves, jež l. 1467 vypálena, ve zprávě obce Soběslavské zůstávala. (H. III. 201.)

Chleby, ves u Neveklova, jejížto část l. 1360 Vrativoj, Ctibor a Bohuněk bratři z Mlíkovic se svými příbuznými dali ke kostelu Chvojenkému. Sice se ves od léta

1521 jako přísl. statku Břežan připomíná, s ním pak připojena k Lešanům.

Chleby, farní ves u Nymburka, již koupil císař Karel od Ješka z Vartemberka a daroval mansionářům Pražským. Zůstaly sice tu dva statky svobodné, ale na nich si mansionáři v l. 1415—1417 vrchnost zjednali. Císař Zikmund zastavil Ch. (1420) Petrovi Švábovi z Havraně, jehož syn Jan je pr. obci Nymburské. Této odňaty l. 1547 a připojeny ke král. panství Poděbradskému Po zboření kostela ve Výklecích postaven l. 1780 nový kostel ve Chlebích; při něm zřízena l. 1782 lokalie a l. 1854 fara. Od konce minulého století je tu také evang. zpráva duchovní.

Chleny, farní ves u Kostelce n. O., n. statek manský ke hradu Litickému, který drželi l. 1353 Diviš a Zbyněk synové Doníkoví a osvobození jeho z manství dosáhli. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podací měli l. 1395 Půta st. z Častolovic, l. 1399 Jan Krušina z Lichtemburka a od l. 1411 páni panství Litického. Při rozprodání téhož panství koupil Václav Hrzan z Harasova Ch. s Potšteinem a zůstávaly potom při Kostelci. Od l. 1623 nebylo tu fary; l. 1760 zřízena tu lokalie, l. 1858 fara. Kostel l. 1755 opraven a rozšířen. (PA. XII. 269.)

Chlévsko viz Chlevy.

Chlevy, Chlevece, n. ves v okolí Vlkova a Lukové, jižně od Žlutic a vladyčí sídlo (1402 Jan Chlevec z Ch.). Chlévové z Malšína se odtud psali. Pustému místu, jež l. 1504 ke Hrádku Prohoř. (pak ke Žluticům) patřilo, říkalo se Chlívsko.

Chlistov (pův. *Chljustov*), farní ves v okrese Klatovském, ve kteréž byl farní kostel již r. 1360. O podací jeho sdíleli se vladyky v Chlistově, Hradišti a okolních sídlech sedící. Část vsi patřila ke Střezmíři, druhá byla mezi vladyky zdejší rozdělena. Větší část s tvrzí pr. Petr Čejka z Ch. (asi 1530) Václ. Lehomskému z Malovic. Od r. 1554 seděli tu Stěnovští z Kadova. Léta 1658 připojena jedna část k Týnci, část zůstala statkem samostatným. V 17. st. zanikla fara; léta 1785 zřízena zase lokalie a l. 1857 fara obnovena. (H. IX. 258, TB. 188.)

Chlistov, n. ves farní, nyní véška řeč. Kostelík ve farnosti Slabecké. L. 1361 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo (1361 až 1369) Janovi Chlumlkovi z Chlumu. L. 1410 byl Ch. přísl. hradu Krakovce. V 16. st. byly dvůr a ves již pusty, a jen se zachoval starý kostelík, jenž při odloučení statku Modřejovského od Krakovce k onomu přidán. Ok. l. 1690 založil tu Jiří Loubský z Lub. novou ves, již dal jméno Luhy, avšak to jméno později zaniklo.

Chlistov, ves ve farnosti Benešovské, jež se dříve Lačnice jmenovala (viz to).

Chlistovice, Chýstovice (vulg. *Chejstovice*), ves u Dol. Kralovic, n. vladyčí statek (1360 Hynek, syn Jetřichův, 1374 až 1388 Jaroslav a Matěj, 1415 Matěj). Později tu seděli Hálkové z Ch., l. 1622 byly tu čtyři svobodnické živnosti (dvě Hálkův). Od dávných dob (již před r. 1542) patřila část obci Hořepnické.

Chlistovice, ves u Malešova, jejíž kostel stojí opodál vsi na býv. hradišti a proto sloužil také Hrádek. Od r. 1359 vyskytuje se v Ch. fara a patřivala se vsi jednotlivým kanovníkům Pražským. Za válek husitských opanoval Ch. Jan Roháč z Dubé a postavil proti samému kostelu hrad Sion (viz to). Ch. zůstaly pak při zboží Sionském až do jeho připojení ku panství Malešovskému. Jméno Siona přeneseno pak na kostel tento a bájeno i cosi, že tu nápodoben Sion Jeruzalémský. (PA. X. 229.)

Chlomek, Chlumeck, kostel sv. Václava u Habřiny, který se přip. r. 1411 jako kaple, k níž Petr z Hustiřan sázel kněží. Ch. patřil odtud ke statku Habřinskému. Před r. 1540 pr. Aleš Rodovský z Hustiřan Habřinu ves s podacím na Ch. Mikuláši Trčkové z Lípy, který je připojil k panství Smiřickému. L. 1702 kostelík obnoven.

Chlomek, Chloumek, ves u Mělníka, n. příslušenství panství Mělnického a obce Mělnické. L. 1588 založen tu kostel sv. Trojice, jenž obnoven l. 1605 a 1882. Za ním bývala poustevna v lese Hůle. L. 1708 založila Eliška Eufr. Schmiedova, měštká Mělnická, na temeni hory Ch. kostel sv.

Jana Nep., jenž před stoletím zrušen a prodán jest. L. 1850 opět obnoven a posvěcen. (BM. 323, 385.)

Chloumek, n. ves v okolí Blovic, r. 1545 pustina na panství Hradištském.

Chlum (v jihozáp. Čechách i *Chum*), oblíbené pojmenování návrší s dlouhým hřebenem (srovnej ku př. polohu Konecchlumě) a proto i název častý hor, lesů a vesnic na nich založených. Ze starých pamětí známy jsou **Ch.** hora u Sepekova a Podboře (1291), **Ch.** hora u Chlumčan a Loun (1422), **Ch.** hora nad Manětinou (1487), **Ch.** vysoký vrch u Vadslavic (1569).

Chlum, ves, v 16. st. městečko ve farnosti Zbýšovské se zříc. hradem, z něhož pocházel slavný rod Slavatův z Chlumu. Ve 12. st. byli předkové jeho v Litoměřicku, ale když se Bleh dostal v držení kraje, úřadu Čáslavského, založil hrad **Ch.** (asi léta 1260). V držení jeho následovali po r. 1282 synové Mstislav, Bun, Sezema a Jeniš, syn Bunův. Ok. l. 1360 byl v držení šesti bratrů: Diviše, Viléma, Procka, Mstislava, Slavaty a Ješka. Když se l. 1417 Ješkovi synové o jmění rodinné dělili, dostal Jan hrad **Ch.** s několika vesnicemi. Když tento v l. 1419—1437 zemřel, dostal se **Ch.** bratru jeho Benešovi, a když i tento bezdětek zemřel (před r. 1461), dědili jej synovci Slavata a Jan, z nichž onen jej měl pak sám, ale bydlíval obyčejně na Kostelci († j. 1498), jako i čínilal syn jeho Michal. Po bezdětné smrti tohoto (ok. l. 1533) spadlo všechno rodinné jmění na Slavatu, jehož syn Diviš l. 1547 o velkou jeho část přišel. Ostatek po Divišově smrti rozdělen mezi jeho syny (asi l. 1580). **Ch.** pak dokonce z držení rodiny vyšel. Měla jej Eliška Ostrovцова z Malovic a po ní Jiří Sádovský ze Sloupna, jenž jej pr. Janovi ml. z Lukavce a tento l. 1604 Janovi Hanušovi ze Šaratic. Tento († 1610) přebýval v **Ch-u**, také tu bydlela sestra jeho Zuzana s manželem svým Petrem Slavou z Lípy, ale jak se zdá nikoliv v starém hradě, který byl hrubě opustl, nýbrž v panském domě. Statek **Ch.** koupila léta 1629 Maří Majdaléna Trčková z Lob-

kovic od Zuzany, avšak po její smrti darován Valterovi Devereux, vrahu knížete Frydlantského, za jeho krvavý skutek. Statek od něho zadlužený dostal se l. 1651 v držení Ferdinanda Robmhápa z Suché, prodán l. 1653 Vilémovi Mladotovi ze Solopisk (i s městečkem). Nedlouho potom přivtělen **Ch.** ke statku Krchlebskému.

Chlum, Chlumec, n. hrad l. 1335 Zdeňka, 1353 Jarka a 1362 Jana pánů z Valdšteina, bezpochyby hradiště, které se nazývá nyní Kozlov a leží nad Podhájím blíž Turnova. (H. X. 75.)

Chlum, n. hrad na kraji pláně mezi Ml. Boleslaví, Březnem, Dobrovicí a Nepřevážkou, nad samou Nepřevážkou, původně rodu Chlumův, Všejaňských, Sluzských, Litoborských, Ratiborských a Slivenských z **Ch-u**, jichž předkové byli Mstidruh (1220 atd.) jeho zakladatel, 1297 Jaroš, 1319 Mutina. Jak se zdá, patřil v 15. st. pánům z Vartemberka a naposled Jindřichovi, po němž v l. 1431—1459 Rameš z Hrádku následoval. Od jeho dědicův prodán ke sklonku 15. st. Janovi Křineckému z Ronova a pak opuštěn. (H. X. 340.)

Chlum, v 16. st. dvůr při vsi Skvrňově (u Kouřimě), jenž pak zanikl.

Chlum, Chlumec (něm. *Kolmen*), ves u Děčína, jež bývala ode dávna přísl. panství Děčínského. Přip. se již l. 1392.

Chlum, ves v okrese Dubském, která stála již r. 1293. Tehdá byl kostel zdejší asi nedávno založený oddělen od fary Bezdězské a zřízen za farní kostel. Podací jeho přišlo pánům z Dubé, jimž i ves náležela. Od r. 1405 držel **Ch.** ke hradu Jestřebí a v 16. st. k Rybnovu, s nímž přivtělen k Novému zámku. V 17. st. zanikla fara a kostel přifařen k Pavlovicům. Léta 1739 znova postaven. L. 1818 zřízena tu továrna na kamenné nádobí.

Chlum, ves u Zvíkovce, n. vladyčí statek, l. 1379 Habarta Psíhlavy a Oldřicha, později se odtud také nazýval rod vladyk z Chlumu. L. 1543 patřila celá ves ke Zvíkovci.

Chlum, ves u Nedělišť, jež měla r. 1358 farní kostel. **Ch.** drželi r. 1358 Jan Znojlk, později Zdeněk, r. 1403 tohoto vdova Běta

a syn Jindřich z Ch., r. 1413—1419 Vojtěch z Ch. L. 1542 pr. Bořek Hamza ze Zábědovic Ch. s podacím Hamzovi ze Zábědovic. Hamza Bořek z téhož rodu odkázal kostelu zdejšimu louku. Po smrti Jana Jiřika Hamzy prodán Ch. (1607) Václavovi nejstar. Zárubovi z Hustířan. Později přivtělen k Nedělišti. Kostel, jenž přišel v 17. st. o svého duchovního správce, l. 1745 obnoven. (M. VI, 27.)

Chlum, ves u Krucemburka v okrese Hlínském, n. majetek Epíka z Krucemburka, jenž jej v 15. st. prodal. V 16. st. patřil ke Krucemburku, l. 1548 oddělen a dostal se za díl Jindřichovi Střelovi z Rokyc. Od té doby byl v držení pánův Křivsoudovských, l. 1596 koupen od Markéty Berkové. Patřil pak ke Chrasti. Za neznámé doby postaven kostel, při němž zřízeno l. 1894 samostatné kaplanství.

Chlum, ves u Křemže, kteráž se již r. 1279 přip. jsouc sídlem Benešovým a l. 1315 bratří Jindřicha a Smila, jichž potomci byli Smilové z Křemže, Chlumové a Dubenští z Chlumu (1361 Beneš, 1365—1411 Příbík, 1414 Beneš, 1451 Příbík a Beneš, 1482 Příbík ml.). Od vdovy Příbíkovi dostal se Ch. (1547) Janovi Častolárovi z Dlouhévsí (†1560), jehož rod (1566 Častolár a Oldřich, 1622 Jindřich, 1643 Oldřich Lukáš) tu do léta 1668 seděl. T. r. přikoupen Ch. k panství Krumlovskému. (H. III. 87.)

Chlum, ves v okr. Mimoňském u Jablonce Č., která stála již r. 1225. Tehdá darovala Boemila ze Strakonice Ch. a jiné vesnice křižovníkům Svatomářským. Od těchto držen k Č. Dubu, dostal se po r. 1420 s Loukovcem v držení světských pánův a zůstal odtud při Loukovci až do 17. st. Později připojen ke Svijanům.

Chlum, ves u Rakovníka, kterouž držel l. 1337 Ješek Lintvurm. Jan (1360 až 1369) a synové jeho Jan Hněvek (1398 až 1414) a Oldřich byli předkové Chlumkův ze Chlumu. L. 1437 držel Ch. Aleš z Vidhostic jako manský statek. V 16. st. patřil Ch. ke Všetatům. V 17. st. ves byla pusta a pak se Všetaty přivtělena k panství Křivoklátskému. (H. VIII. 92.)

Chlum, farní ves u Sedlčan, v níž byl

farní kostel již l. 1356 a potom také tvrz. Podací jeho drželi vладыky na Úsuší a Krchlebci z Chlumu (1356—1387 Jenčík, 1395—1401 Václav, 1402 Jan Krchlebec). V 15. st. patřila část Ch-u Křušským a v 16. stol. celá ves Břekovcům z Ostromeče, kteří ji drželi k Červenému hrádku. L. 1554 odprodán Anně z Hertnštorfu, od níž koupen l. 1575 k Nalžovicům. Fara se tu v 17. st. udržela příčiněním Vratislavův, pánův Nalžovských, od nichž také l. 1707 nový kostel postaven. (MB. VI. 117.)

Chlum, ves u Manětiny, dostala jméno své od vrchu Chlumu, kdežto prvotně se jmenovala Novosedlky. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel, kterýž patřil ke hradu Rabšteinu. R. 1565 prodal Jachym Šlík z Holiče Ch. Jindřichovi st. z Plavna a od té doby patřil k panství Žlutickému. Po zaniknutí fary kostel byl filiálním ke Žlutici (1620—1645), pak až k r. 1651 k Nečtinám, a později k Štědré.

Chlum, samota u Lažan v okr. Turnovském, dříve obyčejně Ch. pod Vyskří řečený na rozdíl od Ch-u pod Mladostovem. Oba patřivaly k panství Hrubé Skály.

Chlum sv. Maří (něm. *Maria Kulm*), městys v okr. Falknovském, prvotně kostel sv. Maří posvěcený, který vyzdvihl řád křižovníkův s čern. hvězdou. L. 1460 již tu byla fara a ves, která patřila pod právo hradu Kynšperka (od léta 1603 k Haberspirku), užitky však bral farář. L. 1482 kostel znovu postaven, l. 1499 přistavěna k němu kaple. Když pak fara l. 1687 na probošství povýšena, kostel l. 1691 rozšířen a znovu postaven. Poutím k tomuto kostelu konaným děkovala také ves svoje rozšíření na městys. Erb: Štít černé barvy, u jehož zpodu tři zelené chlumky a nad tím červená hvězda a výše červený kříž.

Chlum přední a zadní, dvě vesnice v okr. Sedlčanském, ve farnosti Těchněské, ode dávna a až do l. 1610 přisl. král. hradu Dobříše. Později byly samostatným statkem a v 18. st. přikoupeny k Zahrádce. (MB. VI. 116.)

Chlum, Bílý chlum, n. ves (1268),

kteřá stála v okolí Hořic a Mokré (za Krumlovem).

Chlum, n. ves u hůrky Chlumu, jižně od Chocně, která darována od krále Václava 1292 klášteru Zbraslavskému a zanikla nedlouho potom.

Chlumčany, ves u Loun, l. 1320 sídlo Albertovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo vladkám Peruckým. Sice tu byly vладыčí statky vладыk z Jablonce a v 15. st. vладыk z Buděhovic (1443 také Matěj z Ch.). L. 1454 držel je Jindřich Míčan z Klinšteina; s tvrzí B. potomek jeho Johanka z Kl. pr. je l. 1525 obci Lounské. L. 1547 přišli Lounští o ně a prodány Šebestianovi z Veitmile, kterýž jich postoupil (1548) Janovi Kunšovi z Lukovec. L. 1557 k. je Veronika Šlikovna a l. 1606 prodala Kateřina Libentálova z Veitmile Ch. Karlovi star. Hruškovi z Března. Od těch dob patřily ke statku Citolibskému. Kostel byl l. 1772 znova vystavěn, l. 1825 opraven, ale od 17. st. zůstal filialním.

Chlumčany, ves u Jesenice, jež byla ode dávna přísl. hradu Petršpurka, zejména l. 1483 a v dobách potomních.

Chlumčany, ves v okrese Přeštickém, n. s tvrzí, odkud se nazýval rod Chlumčanských z Přestavlk, kteří (1379 Petr a Racek, 1416 Racek, 1486 Rous, 1497 Markvart) je až do konce 15. st. drželi. Po nich následovali Vlasatí z Domaslavě (1506 Matouš, 1545 Zikmund a Jan, 1560 onoho synové). L. 1560 dostaly se z části v držení Přichovských, 1592 Jana z Vidršperka a l. 1602 Mikuláše Vratislava z Mitrovic, jehož potomkům až do poč. 18. st. patřily. L. 1712 přikoupeny k Dol. Lukavici. (H. IX. 182.)

Chlumec (něm. *Kulm*, lat. *Columna*), farní ves u Chabařovic, od dávných dob důležitá proto, že tudy šla cesta z země (1040, 1057); u Chlumce proto stál také pevný hrad (1040, 1126) a vybíralo se tu clo. R. 1126 byla tu památná bitva. L. 1358 byl tu farní kostel sv. Gotharda, kterýž se vsí drželi léta 1358 Jindřich a l. 1410—1426 Jindřich z Rybnic. Ke konci 15. st. měli část Doupovci z Doupova, část Kelblové z Gejzniku, pak

Petr Kelbl l. 1544 celou ves s tvrzí, které držel rod jeho [1559 Ota syn, 1597 Petr († 1619), l. 1619 Ota a Rudolf] až do l. 1623. Zabrán tehda a prodán Pavlovi Jindřichovi a Petrovi Jindřichovi ze Štralendorfu. Skrze spříznění dostal se od jich potomstva v držení Jana Frant. Krakovského z Kolovrat (1661). Když pak o něj pro dluhy přišel, drželi jej Norbert Leop. († 1716), Norbert Vincent († 1727), František Karel († 1743) a Jan Vincent († 1750) Libštejnští z Kolovrat. Marii Annu († 1829), dceru posledního, pojal Václav Jozef hr. z Thunu.

Bitvy u Chlumce. a) Bitva l. 1126. Vojsko německé, jež vedl sám císař Lothar, vkročilo do Čech dne 18. února bezpochyby údolím Srnice a Telnice. Soběslav kníže byl již napřed tam dal nadělati zásek a rozděliv lid svůj na tré, rozestavil jej na nejhodnějších místech. První voj Němců vedl Ota, bývalý kníže Olomoucký, jenž si chtěl Český trůn vybojovati, když však sestoupil s hor, ihned se všemi svými zastoupen a zabit. Když pak jiní zástupové za nimi táhli, také se jim tak vedlo a mnozí vzácní vězňové jsou jati. Hrůza pojala císaře, když patřil na úplnou porážku svých, jimž pomoci nemohl, uhnul se s vojskem svým na návrší, avšak i tu obstoupen Čechy a donucen, aby se s nimi smlouval o mír.

b) Bitva l. 1813. Když česká armáda, jejíž velitelem byl polní maršálek kníže ze Švarcenberka, od Drážďan zatačena byla do Čech, postupoval Vandamme, maršálek francouzský, ze Sas po Teplické silnici, aby jí cestu zastoupil. Z večera dne 28. srpna stáli Rusové (část české armády) u Petrovic (při hranicích) a Vandamme u Hellendorfu (v Sasích). Dne 29. srpna hned z rána udeřili Francouzové na Rusy, kteří bojující ustupovali přes Nakléfov ke Chlumci a u Přestanova po obou stranách silnice se postavili jsouce úmyslu, držeti se tu až do posledního, aby armáda táhnoucí na Krupku mohla bez úrazu sejíti. Rusů tu stálo 20.000 mužů, k nimž přirazil pluk c. k. dragounův. Vandamme učinil útok na Přestanov, vzal jej, ale zase vypuzen ruskou jízdou. Nabyv odpoledne

posily, udeřil na levé křídlo Rusův, ale ač měl více vojska (37.000), přece se Rusové drželi až do večera, ovšem ztrativše 6000 mužův. Mezi tím byl kníže Švarcenberk přibyl na bojiště, tak že měli spojenci nad 100.000 mužův. Proto také kníže se k útoku připravoval. Rusové měli zůstatí ve svém postavení mezi horami a poli Chabařovskými, rakouské pak divise Kollaredova a Bianchova (20.000 m.) měly mezi Chabařovici a Střízovskou horou proniknouti, levé křídlo Francouzův obejítí a zatlačití je do hor. Mezi tím táhli Prusové ze Sas přes Nakléřov do Teplického údolí.

Vandamme domnívaje se, že se mu blíží znamenitá posila, neoustupil proto z Chlumce a dne 30. srpna měl vojsko své rozestavené tak, že šlo od Stradovské hory přes Chlumeck až na Střízovskou horu. O 8. hodině ráno učinil ruský generál Knorring útok s jízdou a obsadil výšiny severových. od Chabařovic, hr. Kollaredo, velitel pravého křídla, vzal útokem Střízovskou horu, zapudil Francouze a postupoval k Úžínu. Mezi tím i Knorring a brigáda Abelova (rak.) ke Chlumu postupovali. Mezi tím usilovalo pravé křídlo Francouzův o to, aby opanovali cestu pod Kyšperkem, v čemž jim překaženo Rusy, kteří pracně vystoupili na strmé boky hory Kyšperské. Když pak k 10. hodině i Prusové k Nakléřovu pronikli, byl Vandamme na všech stranách zastoupen. Obětovav své dělostřelectvo udeřil na Prusy, aby si tu cestu otevřel. Francouzové učinivše prudký útok jízddecký, pošavlovali pruské dělostřelce a prorazili k Nakléřovu. Díl Francouzův usadil se ve Varvažově, který však potom také Kollaredem vzat. Chlumeck vzal útokem Knorring, při čemž Vandamme zajat. Když se i nezdařil pokus francouzské jízdy znova se sešikovati, dala se francouzská armáda na útek do hor, kamž je spojenci pronásledovati nemohli. Francouzové ztratili 5000 mrtvých a raněných, 10.000 zajatých, 81 děl, Rusové 5000 mužů, Prusové 1500, Rakušané 816. (Kriegs-Chronik.)

Chlumeck nad Cidlinou, město, jež bylo již r. 1235 panským sídlem Zdeslava z Chlumce, předka pp. ze Šternberka. I potomci jeho Zdeslav (1297) a Ješek

(1349) se tak nazývali. L. 1358 byl tu farní kostel. Po Šternbercích (1358—1376 Jan, 1376 Smil a Oldřich, 1390 Oldřich) následoval Štěpán z Opočna, jenž prodal Ch. 1397 Otě z Bergova († j. 1415). Za syna jeho Oty Ch. l. 1424 od husitův dobyt. Týž a syn jeho Jan osvobodili (1445) obec od robot. Po smrti tohoto (1458) dostal se Ch. (1461) Samuelovi z Hrádku, jehož nástupce Vaněk z Valečova (1469) svobody městečka potvrdil. Ku konci 15. st. drželi Ch. pp. z Landšteina a od léta 1517 Vilém Kostka z Postupic. Týž prodal Ch. Vojtěchovi z Pernšteina (1521), kterýž městečku mnohá dobrodiní učinil. Ch. zůstal v držení bratra jeho Jana až do léta 1547, kdež postoupen králi Ferdinandovi. Za něho tvrz bývalá již spustlá obnovena a panství zlepšováno. Císař Matyáš daroval Ch. Václavovi ze Vchynic, jehož potomstvu velkostatek dosud patří. L. 1620 Václav ztýrav sedláky od nich na zdejším zámku oblehán, dobyt a zajat. Vybaven jen skrze přimluvu král. komisařův, aby byl dán zase do vězení Pražského. Po Václavovi následoval syn Jan Oktavian († 1676) a tohoto syn Fr. Oldřich († 1699). Po bratru jeho Václavovi Norb. Oktavianovi († 1719) následoval syn Frant. Ferdinand († 1741), jenž postavil zámek Korunu (1723). L. 1733 vyhořel díl města, l. 1744 zase zuřil oheň, při čemž fara a matřiky shořely, a l. 1747 starý zámek úplně vyhořel. Kromě toho městečko l. 1744 od Prušákův sužováno. Později zuřily ohně v letech 1778, 1809, 1818. Po Františkovi následoval syn Leopold Ferdinand († 1760), jehož syn Frant. Ferdinand († 1806) kostel farní obnovil. Pak následovali Jiří Leopold († 1831) a Oktavian. Léta 1850 stal se Ch. sídlem zeměpanských úřadův. Erb: Štít modrý a v něm kostel stříbrné barvy s 3 okny, červ. střechou, stříb. vížkou s též červ. střechou a zlatými křížky. (H. V. 283.)

Chlumeck Velký, ves u Osova, bývalé přísl. král. hradu Dobříše, jež bylo okolo l. 1520 v zástavním držení Pešíkův z Komárova a drženo k Valjeku. Ještě léta 1576 byl v jejich držení, avšak před r. 1603 vyplacen a zase k Dobříšsku připojen.

Chlumeč Vysoký, zámek a městys (vlastně hrad Chlumeč, městys Podhrad) u Sedlčan, stál již l. 1382 (byv snad založen od vladky z Ústupenic) a byl léta 1393 v držení Purkarta z Janovic, jehož rod tu skorem století seděl. Následoval totiž po Purkartovi syn Petr (1413—1433) a pak tohoto syn Jetřich, jenž okolo l. 1469 bezdětek zemřel. Zdědil tudíž Ch. Jenec z Janovic a z Petršpurka, jenž jej brzo prodal. L. 1474 prodal Bedřich Ojř z Očedělic Ch. Anně z Ryžemberka, vdově po Janovi Popelovi z Lobkovic, a synům jejím Děpoltovi, Václavovi a Ladislavovi. Od těch dob zůstal Ch. až do naší doby v držení rodu Lobkovského, byv za svého trvání snad jen asi třikrát prodán. Po Ladislavovi, jenž byl pak samotným držitelem, následoval syn Ladislav († 1584) a po něm syn tohoto Zdeněk Vojtěch († 1628), jenž pozdější moc a bohatství rodu založil. Statek Ch-cký jím skoupením konfisk. statků na velké panství rozšířený držel pak syn Václav F. E. († 1677), jenž minil starý hrad v kasárnické stavení přestavěti. Na štěstí tomuto tato krásná památka ušla. Potomní držitelé byli: Ferd. August († 1715), Filip († 1734), Ferdinand Filip († 1784), Jozef František († 1816), Ferd. Jozef († 1868) a Mouřic, nynější držitel, jenž na zámku potřebné opravy provedl.

Chlumeč (staroč. a u lidu *Chlum*), ves za Třeboň, jež patřila l. 1395 a potom ke Třeboňskému panství. Od něho postoupen Ch. l. 1508 k panství Bystřickému. Při dělení tohoto panství po r. 1554 došlo k utvoření statku Ch-ckého, jenž patřil tuším Jiří Volfovi Krajířovi z Krajku a synu jeho Juliovi; tento však jej zase spojil s Bystřicí. Tehdá tu byla tvrz. Po vymření Slavatovského rodu (1693) zůstal Ch. také při Bystřici, ale oddělen nedlouho potom, když se bratři Finfkyrchnerové dělili. Rodu tomu (Jan František † 1782, Frant. Jan † 1807 a děti tohoto) patřil až do r. 1834. Koupil jej tehdá hr. Stadion. L. 1861 dostal se v držení Frant. vévody Modenského a odtud zůstal v držení nejdomu Rakouského. H. III. 272.)

Chlumečká bitva viz Chlumeč.

Chlumeček, ves u Křemže, n. s tvrzí. Ves příp. se v 15. st. a byla přísl. statků Křemžeckého a Chlumského. Oldřich Častolár z Dlouhévsí, jenž tu tvrz postavil, dostal jej před r. 1604 za díl a od jeho synův dostal jej za díl Lipolt, který jej prodal (1628) Janu Albrechtovi († 1663) a Rudolfovi strýcům svým. L. 1665 dostal se do rodu Kořenských a l. 1673 k. jej Jan Aug. Milíčovský z Braumberka, od něhož jej koupil kl. Zlatokorunský. Po zrušení kláštera přivtělen k vévodství Krumlovskému. (H. III. 90.)

Chlumeč, kostel u samé Luže, prvotně kaple založená l. 1668 od Marie M. Evy Hysřlové roz. Žďárské ze Žďáru na chlumku nad Luží. Tu vystavila k obecné účtě obraz Matky boží Pasovské, který od bratra svého obdržela. L. 1669 kaple posvěcena, l. 1678 založila Hysřlová při ní residenci s kaplí pro 4 jezovity (1683 odevzdána), sama pak si pod Ch. domek pro sebe postavila. Jezovité zdejší obdrželi léta 1691 panství Košumberské, avšak r. 1773 učinil konec jich residenci, v níž žilo 7 duchovních. Do residence vložen napřed kr. krajský úřad Chrudimský, a když potom odtud do Chrudimě přenesen, učiněn z residence vojenský ústav vychovavací. Po prodání panství byl tu byt držitelův. (PA. IV. 56.)

Chlumeč, kostel farní v býv. dekanátu Chrudimském, jehož polohu na jisto postavití nelze (Jestbořice?). L. 1295 potvrzeny cyriakům dvě kaple sv. Jiljí a sv. Václava na Chlumku. L. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskupství Lito-myšlskému.

Chlumeč, n. tvrz u Koldína při cestě k Seči s dvorem a vsí. To vše ve válkách l. 1420—1471 vypáleno a jako pustina patřilo l. 1544 k Borohrádku. Později přivtěleno ke Koldínu. (H. II. 80.)

Chlumín, Klomín (i *Klumín*), městys, ve 14. st. s farním kostelem, po němž se nazývalo děkanství Ch-ské. V l. 1320 až 1332 byl s tvrzí v držení Velfe, měšťana Pražského, a potom potomkův jeho Jana a Matěje od Věže (1347 a t. d.). Matějovým synem byl Jan Dubecký z Dubče (1398 a t. d.), jenž Ch. prodal. Držel jej

okolo l. 1408 Dobeš Hrzán z Újezda († c. 1425). Ok. l. 1439 seděl tu Jindřich Hrzán z Harasova a pak jeho potomstvo. L. 1476 patřil Samuelovi z Hrádku, l. 1507 pánům ze Šelmberka a Johance z Krajků. Od Krajiřův dostala se v držení měst Pražských, zejména od l. 1529 Starého města. Když pak toto l. 1547 o své statky přišlo, postoupil král Ferdinand Ch. městečko Anně Lvové z Biskupic (1548). Po ní následoval rod Špiglův a od l. 1567 Přibík Sekerka ze Sedčic. Ku konci téhož stol. držel Ch. Jetřich z Vřesovic († c. 1599), po němž následoval strýc Jaroslav Kyšperský z Vřesovic a od léta 1602 synové jeho. Později se dostal v držení Ch-a rod Kaplířův ze Sulevic (koupením od Kyšperských 1643), avšak přišel l. 1647 zase do rodu Kyšperských. Okolo l. 1660 nabyla Ch. Marie Eliška z Kounic rozená kněžna Frydlantská, jejíž syn Arnošt jej prodal (1675) Janovi Evanovi Údrckému z Údrče. Potomek tohoto Karel Eugen pr. Ch. (1726) Marii Anně Frant. kněžně Toskánské, od níž se dostal do potomstva knížat Bavorských a přivtělen l. 1763 k Jeviněvsi. Kněžna Anna Marie vystavěla l. 1732 zdejší kostel. Erb: Štít modrý a u jeho zpodu stříb. zeď ze štukové se stínkami a s branou otevřenou se stříb. dveřemi a černou mříží vytaženou; nad branou vyniká stříb. čtverhraná věž s jedním oknem, cimbuřím, červ. končitou střeou a zl. makovicí. Po obou stranách věže jest červený štítek se stříb. ležatým pruhem.

Chlumín, Klumín, veska u Litkovic ve farnosti Kněžmostské, prv. dvůr panství Valečovského, l. 1545 pustý.

Chluminské děkanství neb kraj děkana Ch. obsahovalo ve 14. a 15. stol. fary: Chlumín, Dončici, Semilkovice, Obříství, Libiš, Lobkovice, Kojetice, Velkou ves, Libeznice, Pakoměřice, Zdiby, Chabry, Bohnice, Klecany, Odolenu vodu, Chvatěrubby, Veltrusy, Hostín a Bukol.

Chlumská, Chumská (prv. *Chlum*), ves v okr. Klatovském, jež stála r. 1379 a byla rozdělena na mnoho vladých statků. V 16. st. patřila ke hradu Švihovu a s ním připojena k Chuděnsku.

Chlustina, ves u Žebráku, jež se přip. r. 1170 jako sídlo Střezivojovo a r. 1263 Onšovo. Mezi tím také tu měl kl. Doksanský nějaký statek, který mu odkázala před r. 1226 manželka Častova a jež ještě l. 1273 držel. Zůstal-li i potom v jeho držení, připojen l. 1420 k Žebráku. V 16. st. patřila celá ves ke hradu Točniku.

Chmelice, n. tvrz a dvůr v okolí Žatce, snad nynější samota Na zámečku u Stanovic. Po Ch. zvali se Chmeličtí z Vlčí hory a Chmeličtí z Chmelic. R. 1510 držel Ch. Bedřich Sekerka z Sedčic. V 16. st. udržel se název Ch. aniž jest co o osudech jejích známo.

Chmelík, ves u Litomyšle, jž se přip. l. 1314 a patřila kl. Litomyšlskému. Po zřízení biskupství tudíž přidělen Ch. biskupovi (1347), l. 1398 pak odevzdán kapitule. Po dobytí Litomyšle skrze husity zůstával při panství zámku Litomyšle. Léta 1780 postaven tu kostel.

Chmelištná, farní ves v okr. Jesenickém, v níž byl farní kostel již ve 14. st., jsa podacím královským. Od r. 1403 držena Ch. ke hradu Týřovu, s nímž také l. 1460 Týřovským z Enzidle zastavena. Léta 1574 postoupil Jiřík Týřovský z E. ves Ch. strýci svému Janovi. L. 1588 zanechal ji cis. Rudolf Janovi st. z Lobkovic dědičně ke Křivoklátu. Později přivtělena k Petršpurku. V 17. stol. zanikla fara a kostel (l. 1774 znova postavený) byl filialním. L. 1786 zřízena tu lokalie a l. 1854 fara.

Chmelná, Chmelný, ves u Nové Cerekvice, n. vladyčí statek. L. 1414 žila Příba vdova po Václavovi ze Ch. Chval ze Ch. od r. 1420 horlivě pracoval v běžích válečných a zavražděn l. 1441 od Táborův. L. 1468 patřila celá ves k Prosečí. L. 1547 přikoupena od Leskocův ke Kamenici, léta 1549 při dělení dostala se ke statku Božejovskému. Odtud pak později oddělena a přivtělena k Čížkovu.

Chmelná, Chmelný, ves u Pravonína, přip. se již l. 1375, kdež tu plat koupen pro kostel Štěpánovský, jiný plat vycházel l. 1403 pro kostel Vlašimský. Část vesnice patřila Lukaveckým a po nich od r. 1497 dědinníkům. Ostatek držen byl ke statku

Štěpánovskému. V 16. stol. seděl tu rod Ptáčekův ze Chmelného. Okolo l. 1600 byli tu 4 svobodníci. V našem století postavena tu kaple a l. 1883 posvěcena. (MB. XI. 66.)

Chmelný, ves, po níž se psal r. 1267 Bořihněv ze Ch., snad v okolí Roudnice.

Chobolice dolní a horní, dvě vsi u Liběšic, onyno vyskytují se již l. 1407, tyto od 16. st. jako přísl. statku Liběšického. Když tento l. 1574 mezi nápadníky n. Oldřicha z Duban dělen, staly se Ch. samostatným statkem, jenž byl pak v držení Kyšperských z Vřesovic až do l. 1628. Držel jej pak v l. 1628—1637 Jan Ryc z Lichtenfeldu a l. 1637 dostal se v držení Kostomlatských z Vřesovic. L. 1680 koupila jej jezovitská kolej u sv. Klimenta. Tato přivtělila Ch. d. k Liběšicům, kdežto h. se dostaly k Ploskovicům.

Chobolka, vrch a les r. 1373, nyní vesnička jihozáp. od Myšlan a jižně od Vyšního Brodu (něm. *Rosberg*, což postalo nedorozuměním a myšlením na Kobylku).

Chobot, ves u Vlašimě, n. s tvrzí, léta 1392 sídlo Ahníkovo. Později zvali se odtud Chobotští z Ostředka. Po Alexandrovi Ch. ujalí jej l. 1527 synové Mikuláš a Jan, kteří jej přivtělili k Nesperům. S nimi se dostal ke Vlašimí. (MB. II. 54.)

Chocava, Kocava (1597), přítok Vltavy v krajině Knínské. Od r. 1612 tvary Chocaba, Kocaba.

Chocemyšl (staroč. *Chocemyšl*, obecně *Chocomyšl*), ves u Kolovče, ve 14. st. na několik vладыčích statků rozdělená. Jeden držel Svatobor z Příkřice († j. 1404), jehož potomek Svatobor tu v l. 1435—1466 seděl. Od r. 1480 drželi Ch. Chocomyšlští z Vildenfelsu (:480 Jindřich, 1545 Volf, 1579 Jan). Poslední z nich Volf prod. Ch. (1583) Jindřichovi star. ze Žákavy, jenž ji přivtělil k Srbicům, avšak za potomkův jeho byla zase statkem samostatným (Vilém † j. 1622, Jan Karel † j. 1664, Václ. Antonín † 1681). L. 1683 dostaly se do rodu Vratislavův, l. 1693 Novohradských z Kolovrat, l. 1708 Vunšvicův. Nedlouho potom přik. Ch. k Chudenicům. Na místě býv. tvrze po-

staven v l. 1761—1763 nový zámek, který l. 1773 shořel. L. 1833 zřízena z něho továrna na cukr, ale zase sešla. (H IX. 54.)

Choceň (t. j. *Chotěň*), město, prvotně ves, která se přip. r. 1227, když ji hrabě Kojata odkazoval Sezimovi a Milotovi. R. 1291 byla Ch. vsí trhovou, která se dostala klášť. Zbraslav. Od poč. 14. st. byl tu pánem Mikuláš z Potšteina, jenž se protivoval králi, proto hrad jeho (na Zitkově) dobyt a vyvrácen (1338). Po druhém jeho povstání a smrti statky jeho zabrány. Polovice jeho dostala se pak pp. z Lichtemburka (1352—1389 Ješek Pykna, 1406—1410 Zikm. Pykna), kdežto druhá polovice zůstala v držení Potšteinských. Po vymření Lichtemburských nabyl Ch. Páta z Častolovic. Odtud přivtělena polovice tato k panství Litického, (druhá držena ke hradu Žampachu). Vilém z Pernšteina, držitel polovice Litické, přikoupil l. 1506 díl Chocenu, jenž posud ke Brandýsu patřil a druhou polovici Chocně, zástavně od Jana ml. Žampacha z Potšteina (1509). L. 1539 městečko vyhořelo. T. l. vyplacena polovice Žampachův a obdarována l. 1547 výsadami, l. 1549 však přikoupena zase k druhé polovici. L. 1555 k. Ch. od pp. z Pernšteina Zikmund ze Šelmerberka, jenž l. 1558 vymohl majestát na trhy a l. 1562 zámek založil. Po jeho smrti dostali se páni z Pernšteina zase dědictvím v držení Chocně, již prod. l. 1587 Hertvíkovi Zejdlicovi z Šenfeldu († 1603). L. 1602 zase všecka vyhořela. Hertvík a syn jeho Rudolf udělili obci rozličné výsady. L. 1622 Ch. zabrána a l. 1623 prod. Albrechtovi z Valdšteina, od něhož hned postoupena Vincent. Mušingrovi z Gumpendorfu. Po Mušingrovi držel Ch. zeť jeho Zikmund Kurc ze Senftenova, jenž obci l. 1654 svobody (ale ne všechny) potvrdil. Po jeho smrti skoupila Ch. dcera Terezie Markéta (vdaná ze Schönkirchen) od sester, a od ní k. je l. 1686 Jan Bedřich z Trautmansdorfu, po němž následoval l. 1696 syn František Antonín. Tento zadlužil se a prod. proto Ch. (1709) Norbertovi Oktavianovi hrab. Vchynskému ze Vchynic. Panství Ch. zůstalo potom stále v rodu

nového pána. L. 1725 vyhořela část města i s kostelem, jenž v l. 1728—1732 znova byl postaven. Od l. 1741 zkoušela Ch. od vojákův, neméně i v l. 1756—1758. Od l. 1765 píše se Ch. městem, obdrževši l. 1762 majestát na téhodní trhy (l. 1709 již dobytčí trhy povoleny). L. 1829 zase veliká část města vyhořela. L. 1829 dostala Ch. cis. potvrzení svobod. (poslední panské z l. 1709). V l. 1843—1845 stavěna tu železná dráha, která velice přičinila ke vzrůstu Ch.-ě. Znamenití rodáci: M. Jan Chocenský, J. Krška († 1885), E. Špindler. Erb: štít červený a na něm obraz sv. Václava, držícího pravicí štít a levicí korouhev s orlicí; za ním vznášejí se dva andělé v zlatém rouše, držící zlatou zář okolo jeho hlavy.

Choceněk, nazývala se ode dávna část Chocně na levém břehu Orlice, jež patřila dílem k Liticům, dílem k Brandýsu, ale od l. 1509 celá k Chocni. Nynější předměstí postaveno teprve na konci 17. st.

Chocenice, Chotěnice i Chocemice, ves u Plaňan, v níž byl farní kostel již ve 14. st. a l. 1295 sídlo Tasovo. Odtud zvali se Kroupové a Zigelové z Ch. a j. V 16. st. seděli na tvrzi Horňatečtí z Dobrošovic [1515 Bohuslav, 1545 Jan a Jiřík, 1557 Karel († 1599), Bohuslav a l. 1601 máti jeho Apolona roz. Mrácká († 1616) a dcera této Alžběta]. Pak následoval Karel Eus. Mrácký z Dubé, po němž se dostaly v držení Čabuzských a Portův. Od l. 1657 držel je Ant. Binago († 1645) a syn jeho Antonín. Po tomto držel je syn Václav, a když před r. 1713 zemřel, dostaly se Ch. pro dluhy do prodeje a byly v držení Vchynských až do r. 1729, kdež přík. k Cerhenicům. L. 1757 byla v okolí bitva (viz Kolínská b.). V 17. st. zanikla fara a kostel sklesl na kapli. (Bernau, Plaňany 142.)

Chocenice, Kocenice, ves u Blovic, která patřila od r. 1115 klášť. Kladrubskému. Později patřily kl. Nepomuckému, od r. 1420 k Zelené hoře a konečně ke statku Prádlu, až je Kryštof Kokořovec z Kokořova za díl dostal a tu tvrz postavil (před r. 1623). Od dcery jeho k. Ch. Jan Vác. Koc z Dobrše (1650) a od

vdovy tohoto (1662) Jindřich Bedřich hr. z Gutšteina. Pak je drželi 1666 Ferd. Lud. z Vopinku, 1685 Marek Josef hr. Lanoy; v 18. st. pak připojeny k Nebílovům (později ke Štáhlavům. H. IX. 219.)

Chocenska, r. 1576 název Tiché Orlice. **Chocerady** (prv. *Chocěradí*, *Cholěradí*, obecně *Kocerady*), farní ves nad Sázavou, někdy na několik vladyčích statků rozdělená, z nichž jeden držel l. 1318 Havel z Drahkova. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací rozděleno bylo l. 1356 mezi Odolena z Drahkova, Jana a Čajchana br. z Ch. a Procka z Vesce. L. 1380 náleželo Drahkovským, Veseckým, držitelům Kom. Hrádku a pp. z Dubé. Ke konci 14. st. skoupeny Ch. celé od Hrádeckých a drženy ke Kom. Hrádku. L. 1622 vypuzen odtud farář pod obojí a Ch. byly pak přifařeny ke Mnichovicům. L. 1705 zase tu zřízena fara. (M. XIV. 17.)

Chockov (t. j. *Chotkov*, *Chotíkov*), obecně *Kockov* véska u Liblína původně Chotků v z Chockova (nyní z Chotkova). L. 1370 držel Ch. Kuneš Pracek ze Lhoty, l. 1377 seděl tu Slavibor, l. 1395 Václav, l. 1413 Petr z Bojanovic. V 15. st. ves vypálena, a pak tu bylo pouhé popluží, které drženo ke hradu Libštejnu. Později se tu zase přibytky stavěly, avšak asi od r. 1622 zase byl Ch. pust a do r. 1652 celý lesem zarostl.

Chocnějovice, Kocnějovice, Kocňovice, ves v okr. Hradišt., n. s tvrzí, sídlo Janovo († 1322), l. 1322 Olenovo a l. 1360 Ješkovo. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací měl l. 1392—1405 Janda ze Sovojovic. Později seděl tu vladyčí rod Kocňovských. V 16. st. byly Ch. v držení Zvířetických z Vartemberka a Litevských ze Svinař; l. 1559 k. je Jan Roznhám z Janvic, jehož synové je prod. (1603) Anně Budovcové a synu jejímu Adamovi. Od té doby drženy ke Hradišti, dostaly se za knížete Frydlantského k Zásadce a s ní zase ke Hradišti. V 17. st. stal se kostel filiálním. (H. X. 138.)

Chocomyšl viz Chocemyšl.

Chočov, Kočov, ves u Šebířova, l. 1402 vladyčí statek Jindřichův a Vykěřův a později jich potomkův, ok. l. 1460 pak

v držení vladk Hlohovských. V 16. st. patřil ke Kamberku, s nímž se dostal k panství Vožickému.

Chodeč, ves u Liblic, v níž byl farní kostel ve 14. st. Podací jeho příslušelo r. 1390—1394 Jakubovi Ryvlovi, měšťanu v Lounech, společně r. 1390 s Ješkem Valevicí a r. 1394 s Jindřichem z Ch. R. 1408 držel Ch. Jan Homut z Bosyně. V 16. st. patřil Ch. obci Mělnické, již l. 1547 odňat a Jiříkovi Homutovi z Harasova prodán. Později patřil díl k Bosyni a s ní přivtělen ke zboží Byšickému. Ostatek patřil ke Brocnu, pak v 17. st. rodu Kyjův z Hyršfeldu a Ratzenbergerův a připojen později k panství Liblickému. Kostel sklesl v 17. st. na filiální, přifařen byl napřed k Liblicům a od l. 1786 k Vysoké. L. 1786 kostel zrušen a v hospodu přeměněn. (BM. 527.)

Chodolazy viz Chudolazy.

Chodouň, ves u Zdic, jež se přip. r. 1271. Patřovala sice odedávna ke hradu Žebráckému, ale byl tu také statek vladyčí (1396 Vítek a Beneš, 1409 čtyři bratři). L. 1410 prodal Vítek Krušec z Újezda popluží v Ch. sedlákům. L. 1457 žil Jan Horský z Ch. Statek tento vladyčí, jemuž se také Orlík říkalo, v 16. st. patřil s celou vsí k Točnicku. (H. VI. 233.)

Chodouň, ves u Roudnice, jež patřila od r. 1226 kláštr. Doksan. Později patřila klášteru sv. Maří v Kladsku, jemuž l. 1384 od cis. Karla potvrzena. Po r. 1420 uchváčena od Smiřických a držena k Roudnici přes to, že proboštové od l. 1504 o vyplacení usilovali.

Chodov dolní a horní, farní ves u Lokte, jež se přip. r. 1196 Od r. 1363 přip. se tu farní kostel v Dol. Ch. Podací jeho měli l. 1363 Trost z Kynšperka, od r. 1367 vladky z Hertenberka, od l. 1405 Václav Frencl z Lokte. Potomci tohoto, zvali se Chodaury z Lokte. V 15. a 16. st. byly v Horních Ch. dvě tvrze, z nichž jedna v 16. st. na zámek přestavěna. H. Ch. držela v 16. st. rodina Unruherův, jako manství hradu Loketského. Později byl přeměněn ve zpupný statek, který patřil v 17. st. rodině Plankenheimů, v 18. st. Braunům z Brauns-

dorfu, v 19. st. Cedvicům, Karbům z Weidenheimu a Neupauerům. Ves Dolní Ch., též manství Loketské, patřila obci Loketské, jí vzata a l. 1624 Janovi Mencelioví z Kolsdorfu jako statek zpupný prodána. Ten patřil pak také Plankenheimům, kteří l. 1725 zdejší kostel znova postavili. L. 1744 koupila též statek zase obec Loketská od Anny Barbory Nesslingerové, roz. z Plankenheimu.

Chodov, ves u Hostivaře, jež patřovala ode dávna kostelu Vyšehradskému, část měl tu také kl. Zderazský, jenž l. 1349 role nějaké přík. od Vyšehradských. L. 1471 patřil Ch. pí. Machně. (Viz Star letop. 203.) Anna z Chrastu odkázala tvrž Ch. s přísl. (1526) Jiř. Osovskému z Adlaru. Od jeho dědicův převzal Ch. Vilém Muchek z Bukova a prod. jej l. 1558 Jakubovi Chodaurovi z Lokte. Po tomto následoval l. 1578 Jan Bořita z Budče, později Panvicové a od l. 1616 Benjamin Fruvein z Podolí. L. 1618 dostal se do rodiny Michnův, l. 1665 hrabat z Millesimo a l. 1676 v držení benediktinův u sv. Mikuláše, kteří však jej zase l. 1728 prodali. Byl pak v držení Golců, Klamův z Martinic a Korbů z Weid. (HB. IV. 260.)

Chodov zadní, Chody, farní ves u Plané. Ve 14. st. byl tu kostel, jenž byl filiálním ke sv. Kříži. Někjaký čas byl Ch. držen k Tenesperku v Bavořích, avšak l. 1395 zastavil jej král Václav Ojří z Ryžemberka. Později držen ke hradu Tachovskému, od něhož odprodán l. 1606 k Chodové Plané. L. 1726 prý kostel od obce zdejší postaven; l. 1785 založena při něm lokalie, která l. 1856 povýšena na faru.

Chodová Planá, městec n. s tvrzí. Ve 14. st. byla tu ves a farní kostel, jehož podací patřilo z polovice pp. ze Švamberka, z polovice držitelům (1365—1375 Henslin, 1380 Henslin Foicperger, 1404 Hynek F. a Dobrohost). Od Hynka k Ch. kl. Kladrubský, ale prodal ji zase před r. 1437 Zbyňkovi z Kočova. Potomci tohoto (Jan, 1454 Humprecht) seděli tu do l. 1474, kdež dcery Humprechtovy prodaly Ch. Jindřichovi Lautvustovi z Rebrsreutu. Od jeho potomstva koupil

Ch. (již městečko) l. 1514 Jan z Kočova († j. 1532). Po jeho smrti pr. vdova **Ch. Hanušovi Pflugovi** z Rabšteina (1535), jehož syn Kašpar městečku téhodní trh vyprosil (1538). L. 1547 **Ch.** v pokutě zabrána a zastavena napřed (1551) Jindřichovi Bredovi. Posud byla **Ch.** manstvím, avšak král Ferdinand prodal ji dědičně (1558) Mik. Miřkovskému ze Stropčic. Po tomto následovali Širntyngárové (1560 Mikuláš, 1583 Volf, 1606 Jošt Adam). L. 1622 zabrána **Ch.** zase v pokutě a pr. Theodorovi z Hamhouzu (t. j. v Haimhausen), jehož potomci tu až do 18. st. seděli. Hrabě Zikmund z H. v l. 1752 až 1754 kostel zdejší znovu postavil. Od r. 1793 patřila **Ch.** rodu Fuggerův, později a posud hr. Berchem-Haimhausen. Z **Ch.** pochází rodina rytířův Kopetzův. Erb: Štít červený a v něm stříbrný lev král. Českého (však bez koruny na hlavě), an drží v předních nohách korouhev zlatou, na níž jest vymalován štítek rodu Rakouského (červený se stříb. pruhem).

Chodovice, farní ves u Hořic, jež náležela od r. 1143 klášt. Strahovskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, kterýž držen i se vsí (1407) k Holovousům. V 17. st. stal se kostel filiálním k Hořicům, l. 1787 zřízena tu lokalie, která povýšena l. 1858 na faru.

Chodovka, jméno řeky Úhlavice u Miletic a Libkova (1584) a u Běhařova (1586); odtud něm. název Choden-Angel.

Chodovice, ves v okr. Lovosic., jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. V držení jeho zůstaly **Ch.** až do r. 1420, kdež uchvácneny od Jana Kaplíře z Sulevic jemu l. 1436 zápisem odevzdány. Byly pak stále při zboží Třebenském a po jeho vyplacení v 16. st. zase v držení kláštera a konečně připojeny k panství Čížkovskému.

Chodovo, **Chodov**, ves v okr. Domažlic., ode dávná dvůr královský, na němž císař Karel Rousovi a Půtoví z Litic a jich přátelům (1370) plat zapsal. Právo to bylo l. 1437 v držení Bavora z Potšteina, potomka jich. V 16. st. byla tu ves patřící ke království (t. j. panství Domažlickému) a obyvatelé patřili k Chodům. S ostatními Chody dostali se ke statku Trhanovskému.

Chody (Staré Chody r. 1405, Chodeč r. 1417, Chodové r. 1359, sv. Kříž v Chodech 1376—1380) viz Sv. Kříž.

Chodžov (ob. *Kožov*), farní ves u Loun, v níž byl far. kostel již l. 1370. Pány podacími jeho a držiteli tvrze byli Jan (1370 až 1394) a Závaše (1370—1379), tohoto syn Jindřich (1394—1416), vše z Bělušic a l. 1435 Anna z Ch. manž. Hanuše ze Skalky. V 15. st. byl **Ch.** v držení Žehrovských z Kolovrat. L. 1514 k. **Ch.** Jan Křinecký z Ronova, avšak již léta 1523 byl v držení Děpoita z Lobkovic a jeho potomstva až do l. 1584, kdež prodán Jakobovi Zákostelskému z Bílejova. Tento připojil **Ch.** ke statku tvrze Vršovic.

Chodžovice, n. ves u Libotěnic, z níž zbyl kostel sv. Kateřiny. **Ch.** přip. se r. 1273 jako majetek klášt. Doksan. a ves kostelní. Od r. 1367 přip. se tu farní kostel, jehož podací náleželo proboštovi. **Ch.** náležely klášteru D. až do jeho zrušení. Kostel byl v l. 1591 a 1703 znovu staven. V 18. st. nebylo tu fary, než posílání sem kněží z kláštera, l. 1787 však postaven farní dům.

Cholín, viz Cholyně.

Choltice (prv. *Choltici*), městečko u Přelouče, v němž r. 1349 ještě farního kostela nebylo. Vladyčím sídlem byly **Ch.** ode dávná. L. 1285 přip. se Beneš, l. 1306 Jaroslav a Milota z **Ch.** Také odtud pocházel rod Sedlnických z Choltic, posud kvetoucí. Ve 14. st. byly **Ch.** rozděleny mezi dva držitele. Polovici měl Jindřich Lacembok z Chlumu až do l. 1397, pak Jan z Lipky. Druhá byla v držení rodiny Sekyrkův (1397—1417 Vaněk, 1440 Vaněk). L. 1466 patřila jedna polovice Mikuláši z Buchova. Ke konci 15. st. drželi **Ch.** Boubínští z Újezda (odtud zvaní také Choltickými z Ú.), totiž Jaroslav a Petr bratři (1482). Dál onoho, který pak patřil Pavlovi synu, dostal se do prodeje pro dluhy, byl v držení Plesských z Levína a Rohovládův z Bělé a koupěn l. 1542 od Jiřka z Gerštorfu, jenž byl před tím (1541) druhou polovici od Diviše, syna Petrova, koupil. Již tehdy byly **Ch.** městečkem. Gerštorfové (Jiřík † 1558, Ber-

nart † 1574, Jiřík † 1613, Jindřich † c. 1621, Štěpán) drželi **Ch.** až do l. 1623, kdež odsouzení jmění **Ch.** koup. Kryštof Šimon sv. p. z Thunu († 1635). Rozsáhlá zboží Thunovská zůstala v držení jednoho pána až do smrti Jana Zikmunda; pak rozdělena na 8 dílů a **Ch.** dostaly se Romediu Konstantinovi, jenž založil v **Ch.** kapli sv. Romedia (1683) a nový zámek (1695). Po smrti syna jeho Romedia Jana Frant. († 1719) prodány **Ch.** Byly v držení Chotkův a Trautmansdorfovův, avšak dostaly se zase l. 1731 v držení Thunův. L. 1787 zřízena při zámeckém kostele (kapli sv. Romedia) lokalie, která l. 1855 povýšena na faru. Erb: štít červený, u jehož spodu stříb. žernov a nad tím dvě hornická klavíva pošíkem a křížem přeložená. (H I. 196.)

Cholupice, Cholpice, ves u Modřan n. s tvrzí. **Ch.** se přip. l. 1328 a byly později statkem Štukův. L. 1521 dostaly se Mikuláši Hysřlovi z Chodův, jehož rod (1544 děti Bernartovy, 1550 Albrecht, 1570 Jan [† 1596], 1597 Jindřich) tu do l. 1597 seděl. L. 1597 k. **Ch.** Kryštof Želinský z Sebužína a připojil ke Břežanům.

Cholyně (lépe než *Cholin*), ves ve far. Borotické u Příbramě. Zde držel l. 1336 Michael manství ke hradu Kamýku, které pak přikázáno ke hradu Karlšteinu.

Chomle, ves u Radnice, v níž byl od r. 1363 farní kostel. Podací nad ním a ves drželi r. 1363 Otík, r. 1387 Beneš a r. 1398 Otík z Chrastu a r. 1411 Lev z Jivjan. Později držel **Ch.** Ondřej Čapek ze Sulova a po jeho smrti dal král Ladislav právo své odúmrtní Harantovi a Janovi br. z Vařin (1453). Od té doby patřila **Ch.** ke hradu Břežině. Při dělení l. 1562 přikázán samotný kostel sv. Markéty (ves byla spustla) ke statku Přivětickému, s nímž připojen k Radnici. Po zániknutí fary (15? 17. st.?) zůstal kostel filiálním.

Chomouty, Chomout, Chomutov, ves u Sloupu, jež patřila r. 1454 k Lipému a později k panství hradu Sloupu.

Chomutice (prv. *Chomutici*), farní ves v okr. Bydžov., l. 1339 sídlo Přeškovo. Ve 14. st. byl tu far. kostel. jenž l. 1393

posvěcen. Podací jeho patřilo arcijahňům kraje Hradeckého, avšak přední dobrodinci jeho byli Radečtí z Radče, (na blízké Oboře sídlící), kteří tu měli svoje kaplanství. Ves sice byla sídlem vладыk (1397 Beneš, 1401 Bušek ze Sluh, 1406 Aleš z Paseky). Od l. 1518 vyskytuje se celá ves **Ch.** s podacím jako přísl. Smrkovic. Po zániknutí fary byl kostel filiálním k Horčicím, ale l. 1723 tu fara obnovena.

Chomutičky (prv. *Chomutici*), ves při předešlé, jejíž část patřovala Radeckým z Radče. Sice tu byl vладыčí statek (1397 Albrecht a Vilém, bratři strýčeni). Část její prodal Jan Zákupský z Vartemberga (před r. 1541) Jiříkovi Vlkovi z Kvít-kova, jenž tu dvůr zřídil. Po něm následovali l. 1549 Václav Otmár z Holohlav a l. 1551 Jiří z Černína. L. 1553 koupěna část tato ke Kovači a připojena l. 1584 od Smiřických k panství Kumburskému. Jiná část byla l. 1612 v držení Zlivských z Labouně. Ta i část Radeckých připojena později také ke Kumburku. (H. V. 322.)

Chomutov, kr. město, prv. trhová ves s vладыčím seděním, jež daroval Bedřich Načeratic l. 1252 křížovníkům domu německého. Tito volali sem osadníky z Němec a založili první velkou osadu německou v Čechách. (Odtud přísloví: Všude lidé, v Chomutově Němci.) V **Ch.** byla první a nejslavnější komenda téhož řádu, jejíž jmění v okolí tak rostlo, že utvořeno veliké panství. Komendatory neb komtury byli 1318—1326 v. Joh. Schauenforrt, 1332 Bedřich v. Salza, 1355—1364 Kunrát ze Cvikova, 1368 Jindřich, 1376 Mikuláš, 1382 Kartuš, 1383 Mikuláš, 1396 Klaus, 1400 Jetřich ze Šumberka, 1403 Klaus z Polznic, 1404 Albrecht z Doupova, potom až do r. 1408 Jan z Egerberka, jenž pro nepořádný život sezazen, 1409—1411 Václav z Prahy. Velká moc řádu a jeho spojení s cizinou měly krále Václava k tomu, že již l. 1398 žádal za vydání **Ch.** Když pak rád svou pýchou králi příčinu dal, donutil l. 1411 Oldřicha z Ústí zemského komtura, aby mu **Ch.** a Drobovic postoupil. **Ch.** ujal ve svou zprávu Štěpán Harnušmistr, léta 1414 pak zastaven Půtovi z Ilburka.

L. 1421 dobyt jest Ch. od vojska Žižkova, při čemž svobody a knihy shořely, avšak l. 1422 zase získán od Sasův a odevzdán pp. z Valdenberka. Cís. Zikmund zastavil Ch. (1437) Jakoubkovi z Vřesovic, jehož syn jej ujal (1439) a l. 1441 městu od králové Elišky výroč. trh vyprosil. Král Ladislav zapsal Ch. (1455) Janovi Caltovi z Kamenné hory, jenž jej vyplatil a do smrti držel. Král Jiří l. 1460 svobody města potvrdil. Dcera Caltova, Bonuše († 1511) vdala se za Beneše z Veitmile, na něhož l. 1483 práva svá přenesla. Týž také l. 1488 právo něm. řádu dokoupil a starou komendu na zámek obrátil. Synové jeho a bratřiové obdařili (1497) měšťany, aby mohli o statcích svých řídit. L. 1517 dostala obec od svých pánův Šebestiana a Petra právo, aby tu židův netrpěli. L. 1525 město i se zámek vyhořelo. L. 1547 obsazen Ch. jenž již Šebestianovi samotnému († 1549) patřil, Saským vojskem. Syn jeho Jan prod. Ch. l. 1560 arciknížeti Ferdinandovi, jenž svobody města a cechův potvrdil. L. 1571 prod. Ch. Bohusl. Felixovi Hasišteinskému z Lobkovic, jenž tu podporoval luteranství. (Na zámku byla l. 1575 první hromada luter. bohoslovcův a od l. 1583 se veřejně od luter. kazatelův kázalo.) Také obci pustil právo piva vařiti a přenesl sem knihovnu Hasišteinskou. Po jeho smrti († 1583) držel Ch. syn Bohuslav Jáchym, jenž jej prodal (1588) Jiříkovi star. z Lobkovic. Ten tu založil jezovitskou kolej (1591), při níž pak povstalo gymnasium a čině luteránům překážky, způsobil napřed výtržnosti, pak povstání (1591), při němž zámek od lidu útokem vzat a kolej vytlučena. Nad buřiči držen přísný soud (19.—20. srpna) na Červ. Hradku. Po pádu Jiříkově ujal Ch. k ruce králové. L. 1598 skorem celé město vyhořelo (také část knihovny Hasišteinské). V l. 1601 až 1621 byl tu písařem městským Jan Sandel, jenž kroniku Hájkovu německy vyložil. L. 1605 koupila obec sebe i s panstvím a dosáhla potom povýšení na král. město. Zámek proměněn na radnici (1606 vyhořel) a u něho postaven protest. kostel (farní zůstal katolíkům). L. 1618 přidali

se Ch-ští ke stavům odbojným a ujali jezovit. kolej, již lid vydrancoval. Za to vzaty jim všechny statky a zastaveny léta 1621 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic, ale ujaty zase ke kr. komoře l. 1623 a r. 1629 obci navraceny. Do l. 1626 provedena tu katol. reformace, l. 1625 založeny matriky a v těch dobách založen od jezovitův kostel sv. Ignáce. L. 1645 a 1647 přišli sem Švédové a činili veliké škody. Po zrušení řádu jezovitského odevzdáno gymnasium (1779) dominikánům u sv. Jiljí, avšak l. 1786 přeměněno v ústav světský. L. 1780 obdržel Ch. svobodu, aby jednotliví sousedé mohli zemské statky držeti. L. 1806 odevzdáno obci gymnasium ale tak, aby bylo osazováno cisterciáky Oseckými. L. 1850 stal se Ch. sídlem zeměp. úřadův. Znamení rodáci: Matouš Goldhahn neb Aurogallus († 1543), Jan Jak. Weingarten († 1701), Frant. Pubička († 1807), Frant. Jos. Gerstner († 1832), Kar. V. Zenger (nar. 1830) Erb: štít modrý a u jeho spodu stříb. hradb. ze štukové postavená se stínkami a branou otevřenou, v níž mezi zl. dveřemi se štítek, erb království Českého, s korunou Svatováclavskou nad ním spatřuje. Za hradbou vynikají dvě stříb. věže čtverhranaté, každá s oknem, cimbuřím, červ. sedlovitou střechou a zl. makovicemi. Nad tím nade vším jest zl. koruna o 5 špicích.

Chomutovice (v obec. mluvě *Huntovice*), ves v okr. Říčán., jež se přip. r. 1205. Před tím daroval tu hrabě Svojše dvě popluží klášt. Ostrov. Do l. 1408 vycházel odtud plat ke kostelu v Popovičkách, pak na Vyšehrad. Část vsi připojena v 16. st. od Zapských k Průhonicům, ostatní patřivala ke statku Hor. Krčiči.

Chorotice, Choradice, ves v okr. Benešov., jež se přip. r. 1205. Před tím daroval Pravota ves tu klášt. Ostrov. i s platem z přívozu přes Sázavu. Kdy kl. z držení jejího vyšel, není známo. L. 1437 patřily ke kl. Sázavskému a s ním zastaveny. V 16. st. drženy ke Komorn. Hrádku zápisně (ještě 1558), potom dědičně a l. 1693 odprodány s Ostředkem, při němž zůstaly.

Chorotice, Choratice, ves u Děčína,

jejížto část patřila l. 1406 vladkám z Dlačkovic a prod. Jindřichovi Berkovi z Dubé a Jindřichovi Blektovi. Od l. 1515 vyskytují se jako přísl. hradu Děčina.

Choroušky (t. j. *Chorušice malé*), ves u Mělníka, jež patřila r. 1228 klášteřu sv. Jiří a l. 1321 zapsány od krále pánům Zvířetickým. L. 1436 dostaly se v zástavu pp. Smiřických. Od l. 1565 vyskytují se jako přísl. hradu Mělníka, s nímž konečně dědičně prodány. (BM. 529.)

Chořovice viz Tchořovice.

Chorušice (pův. *Gorušici*), farní ves u Mělníka, jež patřila r. 1228 klášteřu sv. Jiří. Od něho postaven tu farní kostel, který se ve 14. st. již přip. Ves byla od r. 1320 nějaký čas v zástavě pánův Zvířetických, od l. 1420 v zápisném držení světských pánův a od prostředku 16. st. přísl. hradu Mělníka. Kostel stal se v 17. st. filiálním ke Vtelnu a l. 1716 znova (kamenný na místě dřevěného) postaven. Léta 1720 přeložena sem fara ze Vtelna a povýšena na děkanství. (BM. 530.)

Choštišany v. Chvoštišany.

Chotčiny, **Chočiny**, ves u Chýnova, n. vladýč sídlo (1415 Prokop, 1443 Vykčf). V 16. st. patřila část ke zboží Hořického; na části seděli dědinníci, ale Jan Smrčka ze Mnichu ok. l. 1544 jednoho žalářem k tomu přivésti chtěl, aby se mu poddal. Od počátku 17. st. patřily Ch. k panství Chýnovskému.

Chotěbice, ves, která se přip. l. 1510 jako přísl. tvrze Jivjan (u Kladrub v býv. Plzensku). Nelze o ní říci, zdali jest totožná s Chotějovici.

Chotěboř, město, prvotně Chotiborův dvůr, l. 1265 osada (trhová ves?) s kaplí, kterouž daroval Smil z Lichtemburka kl. Žďárskému, který kapli přeměnil na kostel a při ní kněžské obydlí postavil. Po Smilovi († 1269) držel Ch. syn jeho Oldřich (1728—1313) a po něm ještě léta 1323 syn jeho Jindřich. Někjaký čas potom nabyt Ch. král Jan a přivtělil jej ke hradu Lichtemburku. L. 1331 obdařil jej právem Jihlavským a vybavil jej z nátsků, které mu činili purkrabí. Později se dostal Ch. s Lichtemburkem v držení pp. z Lipého a

přikázán l. 1346 jako díl Jindřichovi z L. Za Karla IV. patřil opět ke království (a pod podkomořního), obdržel l. 1361 potvrzení výsad a byl pak věnným zbožím Elišky vdovy Karlovy, od níž obdrželi Ch-ští (1387) výsadu. Král Václav dal Ch. Heřmanovi z Choustníka (před r. 1393) v manství. Po něm dostal Ch. l. 1405 Jan z Chotčelic a od toho Petr Zmrzlík ze Svojšína a držel jej ke hradu Žlebům (1409—1417). L. 1421 opanoval Ch. Hromádka, hejtman Táborský, avšak brzo ho v Ch. oblehli Kutnohorští s některými pány. Hromádka vida, že se neubrání, poddal se na čest a víru, avšak vítězové se tak šeredně zachovali, že H. a s ním ok. 300 zajatých upálili. Cís. Zikmund zapsal město Ch. (1436) Jiříkovi z Dubé i se Žleby, avšak určil je l. 1437 za věno králové Barbory, která však Ch. nevyplatila. Tím byl Ch. připojen ke hradu Lichtemburku, avšak král Ladislav jej l. 1454 z toho svazku vybavil. Král Vladislav udělil Ch. l. 1499 Mikuláši ml. Trčkovu z Lípy dědičně. Od té doby měl Ch. stejné pány se Světlou. Za Trčků svobody města všelijakým způsobem ztenčovány. Trčkové tu měli tvrz, z níž povstal pozdější zámek. Když po Janovi Rudolfovi Trčkovu všechny jeho statky zabrány (1634), darován Ch. l. 1636 Jaroslavovi Sezimovi Rašínovi z Ryzemburka, jako odměna za odhalení jeho v příčině zrady knížete Frydlantského. Po něm († 1638) následoval syn Rudolf Karel, který děti neměl; proto se dostal Ch. sestřám jeho, od nichž prod. 1662 Marii Elišce z Vrbna († 1679). Po ní následoval manžel Václ. Vojt., později Františka Rosalia Vchynská, která obci něco břemen ulevila (1692). Od Fran. Ferd. Vchynského dostal se Ch. v držení rodin Seilerů (1719), Bredů (1722), v. Teschen (1728), Oprštorfů (1739), Cebů z Brachfeldu (1752) a pak Vančurů z Řehnic. Skrze Marii Annu Dobřenskou z Řehnic dostal se statek Ch. v držení Dobřenských z Dobřenic. L. 1832 velká část města vyhořela. L. 1850 stal se Ch. sídlem zeměp. úřadův. Erb: Ch. pečeti ode dávna erbem království Českého (avšak lev bez koruny).

Chotěboř, n. ves v jižních Čechách, l. 1454 přisl. statku Těchobuze.

Chotěbořice, Chotěbořky (pův. *Choti-bořici*), farní ves v okr. Jaroměř., v níž byl farní kostel již r. 1348. R. 1360 držel Ch. Jan z Vartemberka, od r. 1366 patřily ke hradu Vřeštovu. Později zanikla tu fara a teprve l. 1723 obnovena.

Chotěbudice (prv. *Chotibudici*), ves u Maštova, jež se přip. r. 1196, majíc býti nadáním nového klášterce v Maštově. Léta 1454 vyprosil si ji na králi Albrecht z Kolovrat. Mandalena z Nebilova vd. Žákovcova prod. ves Chotěbice (v 15. st. Chotěbitice), Janovi ml. z Lobkovic, jež ji připojil ke statku Maštovskému.

Choteč, potok Radotínský a přítok Mže (r. 1186).

Choteč, farní ves v okr. Novopackém s tvrzí. L. 1357 byl tu far. kostel, jehož podací měli l. 1357—1371 Petr se dvěma jinými, 1390 Přibík z Jíkve a potom Kulové z Chotče (1411—1419 Jan, 1478 Mareš a Heřman, 1505—1523 Hašek, Mareš [† j. 1539]). Mikuláš (1545—1562) postavil tvrz. Poslední z nich Jan pr. Ch. (1592) Elišce Hofmanové z Donína, po níž jej dostal druhý manžel Jan z Černhauzu. L. 1624 k. Ch. ke knížetství frydantskému, dostal se v leno Janovi Jezberovi z Olivě hory, později servitům ve Vídni, l. 1644 ke Kumburku. Pak patřil do l. 1789 klášteru v Nové Pace V 17. st. obrácena tvrz na faru, jež později obstarávána z Paky, l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1857 fara. (H. V. 117, M. XII. 112.)

Choteč, ves v okr. Smíchov. n. s tvrzí. Od pradávna byla v držení kl. Plasského, který Ch. obyčejně pronajímal. V l. 1401 až 1411 držel Ch. Valentin, kr. podmaršálek. V 16. st. byl Ch. vladycím statkem, který drželi l. 1528 Vác. Stříbrný z Hořeměřic a l. 1530 Jan Hořešovec z Libošína. Syn jeho Zdislav prod. Ch. Adamovi ml. Byšickému z Byšic. Pak se měnili držitelé často, až se pak dostal v držení Majrlův z Sobišku. L. 1622 zabrán a odevzdán kapitule u Všech svatých. (H. VIII. 298.)

Chotějovice, Chotěvice i Chotobice, far. ves u Hostinného, n. tvrz a

manství kraje Trutnovského. L. 1362 tu byl far. kostel, jež se vsí patřil rodu Kolínských. Po jich vymření dostaly se Ch. Hynkovi Krušinovi z Lichtemburka, l. 1477 patřily vladycím z Kozojed a l. 1515 Janovi Otmárovovi z Holohlav. L. 1520 koupil Ch. Jan z Vartemberka, ale prod. je l. 1522 Zdenkovi z Valdšteina, jež je k Hostinnému připojil. Fara zanikla v 17. st. a teprve l. 1787 zřiz. tu lokalie, jež l. 1855 povýšena na faru. (H. V. 221.)

Chotějovice, ves v okr. Bilin., jež byla r. 1264 sídlem Liděrovým z Ch. Později patřily Ch. ke klášterství Světeckému.

Chotějovice, ves ve farnosti Žehunské u Chlumce n. C., l. 1345 přisl. panství Poděbradského. Od l. 1357 přip. se tu far. kostel. Ch. drželi l. 1357 Mikuláš s Janem Baretkem, l. 1395—1398 Mikeš, 1414 Dobrn Vavák z Vlkova. Nedlouho potom prod. a byly přisl. hradu Hradištka. V 16. st. a potom patřily ke Chlumci. Kostel od povětří spálený byl l. 1670 pust. Později sice obnoven, ale zůstal filiálním.

Chotějovice, n. ves sever. od Mirkova (v okolí Horšov. Týna), kde dosud jsou tři rybníky Chotějovské. L. 1379 tu bylo několik vladycích statkův, z nichž jeden měl Oldřich. V l. 1427—1431 vypálena a v 16. st. jako pustá ves byla přisl. statku Mirkovského.

Chotělice, ves u Smidar, n. tvrz a vladycí statek (1376 Kuneš, 1393 Mlach, 1392 Mik. a Jan), od l. 1403 jmění vladyk z Voděrad, l. 1419 Rafusa, rychtáře Hradeckého a potom syna jeho Jiříka Rafusa z Ch. V 16. st. patřily Stranovským ze Svojevic, pak připojeny ke Žlunicům a s nimi k Dymokurům. (H. X. 403.)

Chotěmice, ves u Soběslavě, n. vladycí statek s tvrzí (1381 Beneš a Erazim, jichž potomek Janek za krále Václava dosáhl velkého jmění). Od l. 1405 seděli tu Šorcové z Valu a v l. 1453—1467 Litvín z Nemyšle. Jan Sádlo z Kladrubec prodal Ch. Anně Hradecké roz. kněžně Minstrberské a odtud drženy ke Hradci až k r. 1582, kdež odprodány k Dirnému. (H. IV. 305.)

Chotěnice viz Chocenice.

Chotěnov, ves ve farnosti Pístovské u Teplé, l. 1273 a potom přísl. kláš. Teplského.

Chotěný viz Stoličky.

Chotěřina, Chotejřina, ves ve farnosti Kovářovské, jež se l. 1291 jako sídlo Budilovovo přip. L. 1324 daroval ji Svojsě z Ch. Martinovi z Počapl. Potom tu bylo vladýčí sídlo s tvrzí, na níž sídleli předkové Předborův z Radejšína (1362 Předbor a Brum bratří, pak onoho synové). Jiní zdejší držitelé byli: 1390 Přibík, 1407—1414 Martin s Benešem a Hynkem, 1429 Petřík. L. 1474 k. Ch. Smil z Hodějova († 1502) od Racka z Kočova. Synem jeho byl slavný místosudí Jan Hodějovský z Hodějova, jež se na Ch. dne 6. ledna l. 1496 narodil. Týž prod. Ch. (1542) Václ. Hruškovi z Trkova, od jehož potomkův ji k. (1568) Zikmund Kafuňk z Chlumu, ale prodal zase (1584) k panství Orlickému. K tomuto v l. 1598 a 1727 dvě svobodství zdejší přikoupena. (HX.)

Chotěšice malé a velké, dvě vsi v okr. Městeckém. Ve 14. st. patřily kl. Zderazskému a od něho pronajímány (l. 1375 pp. z Valdšteina). Později tu byl vladýčí statek (1410 Aldík z Radostova). L. 1528 prod. Ladislav Ostrovec z Kralovic oboje Ch. Václav Haugvicovi z Biskupic. Od jeho syna Jindřicha dostaly se Zikmundovi Andělovi z Ronovce a dědictví Janovi ml. z Valdšteina (1585). Když tento zemřel, přiděleny strýci jeho Heníkovi, prod. l. 1617 Mikuláši z Gerstorfu a po konfiskaci l. 1621 k Dymokurům. Až do té doby tu bývala tvrz. (H. X. 406.)

Chotěšov, farní ves u Libochovic, jež se přip. r. 1226 mezi statky kláštera Doksan. Tento tu vyzdvihl kostel, jež se ve 14. st. jako farní přip. Až do husit. válek držel Ch. kl. Doksanský, ale ok. r. 1425 opanoval jej Vilém z Hazemburka. Král Ladislav zapsal Ch. Zbynkovi Zajíci z Hazemburka. Od té doby byl Ch. v zápisném držení jeho potomkův, až l. 1577 Mikuláši Zajíci dědičně doprodán a k zámku Budyni připojen. V 17. st. zanikla fara a kostel l. 1737 znovu po-

stavený až do r. 1852 byl filialním k Libochovicům; l. 1852 tu zase zřízena fara.

Chotěšovec, n. ženský klášter a ves (tato i *Chotěšovice*), založen od blahoslaveného Hroznaty († 1217), kterýž jej snad i jako probošt Teplský sám zpravoval. Založení se stalo asi l. 1196. Prvním samostatným proboštem (poddaným opatu Teplskému) byl Zdislav, jež věno kláštera hojně zvětšil (1242—1248). Také nástupce jeho Gotthard († 1266) mnohé statky ke klášterství připojil; k rozsáhlému klášterství, které bylo v kraji Plzenském, přibýly za probošta Mírka neb Miroslava (1271—1293) také statky v Litoměřicku a důležité zboží Dobřanské. Kostel l. 1279 od loupežných rot znesvěcený l. 1282 znova posvěcen. Také následující probošt Pertolt (1299) klášterství rozmnožil. O proboštech Kunrátovi (1303 † 1308) Vyšemírovi († 1310) a Žibřidovi (1319) málo je známo. Pernolt (1320—1328) byl v nabyvání statkův šťastným, celkem se však objem klášterství byl ustálil a daly se pak až do r. 1420 jen malé změny. Petr probošt (1334 † 1354) přikoupil něco statků v Plzensku a Litoměřicku. Probošt Jan († 1363) dosáhl potvrzení majetku a svobod kláštera (1358) a stavěl dormitář v konventu († c. 1366). Nástupci jeho byli Oldřich (1367—1380) a Hartman (1383—1390); hleděli stav kláštera v dobrém zachovávat. Potom následoval Sulek z Hrádku (ok. l. 1393), byl ve velké přízni u krále Václava, a proto obdržel od papeže právo, aby se mohl zdobiti infulí a berlou. Z mládí jsa ve válečnictví zběhlý, Bavorsy vpadlé do Čech u Hradce na hlavu porazil, sám pak potom s arcibiskupem do Bavor vtrhl a velký kus země poplenil (1406). Sulek, za něhož měl klášter nejšťastnější dobu svého trvání, zemřel okolo l. 1415. Za nástupce jeho Hynka (1416), následovaly za to nejkřutější doby. L. 1421 opanoval a osadil Žižka klášter, avšak prázdný, poněvadž se byly panny v čas do pevné Plzně uchýlily. Větší ránu zasadil král Zikmund, zastaviv drahně statkův klášterních, neb ačkoliv zástavy l. 1422 odvolal a proboštovi právo dal je vyplatiti, přece se tím klášteru schudlému nepomohlo. Po smrti Hynkově († 1423)

za probošta Petra (1423—1431) následovaly nové zástavy. Probošt Václav (1431 až 1453) obnovil klášter a zastavené statky podle možnosti vyvazoval, avšak na sehnání peněz donucen býval, také některé statky zastavovat. Nástupce jeho Jiří Platner Tachovský (1453—1481) zjednal klášteru vzácné milosti, od králův Ladislava a Jiřka, vymohl obnovení svobody na infuli a berlu a snažil se, aby byl klášter z vrchnosti opata Teplského vyňat (1464), což se mu však nevydařilo. Za hádek jeho s opatem nastaly v klášteře nepořádky a některé statky zase zastaveny. Nástupce jeho Trytram (1481 atd.), Erhart Mügler (— 1504), Kliment (1504—1519), Zikm. Gürl (1519 až 1521), Matěj (1521—1549) udržovali stav kláštera tak, že se neklonil k horšímu. Za posledního z nich, kázeň klášterní se uvolnila, což za nástupce jeho Harta, tak se zhoršilo, že l. 1552 sesazen. Staříčský probošt Jan Muth (1552—1558), důkladnou nápravu učiniti nemohl a nástupce jeho Adam Haster (1558—1585), také mnoho nesvedl, tak že převora musila býti l. 1582 sesazena. Ač pak mnoho panen v klášteře nebylo, přece důchody jeho nebyly dostatečné. Následující proboštové Matěj Herolt (1585—1588) a Vavřinec Kastl (1588—1593) na napravení posavadních nedostatků nic neučinili. Proboštové Jiří Scheiter (1593—1598) a Adam Rudrich (1598—1633) pracovali o zlepšení důchodův; Adam postavil l. 1614—1616 proboštví a přečkal druhou zlou dobu kláštera, když byl nucen l. 1618 z něho do Plzně utíkat a klášterství l. 1620 rozprodáno. Obnovení kláštera bylo zásluhou císaře Ferdinanda II., který mu všechny statky někdejší vrátil. Nástupce jeho Pavel Herolt (od r. 1630 koadjutor, v l. 1633 až 1639 probošt) stavěl l. 1638 nový konvent, kterýž dokonil l. 1642 nástupce Zachar. Bandhauer (1639—1657). Za něho klášter Chotěšovský úplně z vrchnosti opata Teplského vyňat. Za proboštů Vojt. Pelce (1657 až 1666), Mich. Kastla (1666—1698) byl stav kláštera dobrý a také stavení jeho zlepšováno. V témž stavu udržovali jej proboštové Ondřej Fabricius († 1706), Domin. Peterka († 1737); tento stavěl znova kon-

vent (1734), kterýž dokončil (1756) nástupce Kryštof Schmidl († 1761). Poslední proboštové byli Liardus J. Pfeiffer († 1779) a Pavel J. Novák (1779—1781, † 1797). L. 1781 klášter zrušen a 44 panen (z nichž poslední l. 1830 zemřela) roztrousilo se po světě. Klášterství (3 města a 39 vesnic) připojeno k nábož. fondu, avšak l. 1822 prodáno knížeti Karlovi Alex. z Thurn-Taxis, jehož potomstvu panství Ch. posud náleží. Fary ponechány kl. Teplskému, klášterní kostel sv. Václava ponechán spouště (l. 1826 ještě stály zdi) a zůstal far. kostel Naroz. p. M. ve vsi. Říkávalo se mu druhdy Kostelec, druhdy Chotěšovice, a podací jeho náleželo proboštům. Matriky založ. l. 1599 a psány do l. 1680 česky. (Köppl, Gesch. v. Chotieschau, Dnuds, Popis kraje Plzenského.)

Chotěšov, Chotěšovec, Chotěšovice, Chotěšovičky, ves v okr. Stříbr., jež patřila od r. 1115 z části kl. Kladubskému. V 15. st. byl tu vladyčí statek (1421 Martin, 1409 Vyšemír, 1421 Martin a j.). Jeden dvůr drželi vlad. z Bubna. L. 1520 náležely tvrz a ves Ch. vše pusté ke statku Ůlickému.

Chotětice, ves v okr. Otickém n. tvrz a původně Sloupův z Ch. (1378 Přibík a Kuneš, od r. 1402 onoho synové Kryštof, Beneš, Jan, Přibík, Otík). L. 1519 postoupil Mikuláš Hlaváč z Vojenic Ch. Mikuláši z Hořejova, jehož rod (Smil 1528 † 1567, Bernart [† 1595] a Přeč [† 1610]) tu do l. 1599 seděl. Tehdá k. Ch. Štěpán Jiří ze Šternberka a připojil je ke Smilkovu, avšak v 17. st. drženy ke zboží Prčickému, od něhož l. 1701 prodány a zase se Smilkovskem spojeny. (MB. I. 62.)

Chotětice, n. tvrz a ves u Poděbrad (nyní Huslík), ve 14. st. sídlo Havránků z Vlkova, v 15. Širokých z Mirovic a v 16. Baderských z Újezda. Kdy a jak zanikly, není známo.

Chotětín, ves u Zbiroha n. s tvrzí, l. 1283 sídlo Merbotova a v l. 1359—1379 Zdislavova. Potom drželi Ch. l. 1383 Michal, 1419 Jan Baštín a Petr. V l. 1478 až 1508 přikoupen Ch. ke Zbirohu. (H. VI. 268.)

Chotětov, farní ves u Nov. Benátek,

jež se příp. již v Litoměřickém listu (1057). **Ch.** ležel na království a l. 1304 šosem přivtělen k městu Bezděži. Sice pak potom počítán k panství Bezdězskému a byl tu ve 14. st. farní kostel, jehož podací králům (od l. 1420 zápis. držitelům) náleželo. Léta 1553 byl zastaven Mandaléně Berkové. Po vyplacení připojen ke kr. panství Brandýsskému. V 17. st. zanikla fara, avšak zase l. 1681 obnovena.

Chotěvice v. Chotějovice.

Chotíkov, ves v okr. Touškov. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací se vsi drželi v l. 1370—1376 Mikuláš Miloslavův, 1394 Ebrzvin, měšťané Plzeňští, v l. 1417—1419 Jindřich z Elstrberka a později rodina Pabiánkův ze Štěňovic (1426—1459). V l. 1460—1482 seděl tu Markvart z Úlic. Jan a Petr bratří z Kokořova prod. ok. l. 1520 část **Ch**-a Václavovi Točnickovi z Křimic. Odtud patřila část ke statku Křimickému. Dvůr zdejší byl v 16. st. v držení Markvartův a Strojeticckých, od l. 1645 Úlických z Plešnic a pak v držení rozličných rodin. Léta 1673 přík. **Ch.** k Malešicům. V 17. st. zanikla fara a kostel zůstal filiálním.

Chotilsko (staroč. i *Chočilsko*), ves u Knína n. vladycí statek (Beneš † j. 1379, 1379 Pešík, 1390 Odolen z Pyšel). Od l. 1411 patřilo ke statku Korkyni. Když se l. 1521 Jan Netvorský z Břízí s Přibíkem bratrem svým dělil, dostal **Ch.** na svůj díl. Vratislavové připojili **Ch.** zase s Korkyní, s níž se dostalo l. 1680 kláš. Zbraslavskému a připojeno ke Slapům.

Chotiměř, Chotimír, Chotomír, ves u Lovosic n. s tvrzí, v 15. st. vladycí sídlo (1406 Mik. Skřika), l. 1492 statek Osterských z Sulevic, později přísl. hradu Ostrého, Ok. l. 1530 prodán Rynoltovi z Lungvic a od něho puštěn Zikm. z Gerštorfu, jehož rod (1532 Zikmund, 1571 Jan, 1585 dcera a sestry Janovy) tu do l. 1588 seděl. L. 1588 koup. **Ch.** Bohuslav Kaplíř ze Sulevic, po němž následoval Bedřich z Bílé. Tomuto zabrán a dostal se v držení rodu Valdšteinského (1623—1646), l. 1648 pak k. k. Újezdu, s nímž připojen k Lovosicům.

Chotiměř, Chotimír, Chotomír, ves

u Týna Horš. n. s tvrzí, l. 1379—1381 statek Hněvkův, 1382 Rackův a 1406 Viléma a Sezemy. L. 1540 prod. Jeroným Tas z Peruce **Ch.** Kašparovi Gotfrydovi z Žebnice, jehož dcera Dorota († 1596), jej odkázala Václ. ml. Kocovi z Dobrše, vnuku svému. Později patřila **Ch.** k Osvračínu, dostala se l. 1623 za díl Janovi Černínovi z Chuděnic, střídala se pak v rodech Hybnerův ze Streitenfeldu, Görischen, Širntyngárův, Henigárů z Seberka, (1735) Kyšperských z Vřesovic, ke konci 18. st. Mengů z Rennfeldu. (H. IX. 125.)

Chotíš, Chotejš, ves u Kostelce n. Č. l., jež se příp. v zákl. listu Vyšehradském (1088). V 15. st. tu byla tvrz a vladycí sídlo (1400 Jenek a Hereš, 1436 Ondřej Růže, 1450 Ctibor a Dobran). Ves patřila již l. 1544 k zámku Čern. Kostelci, ale na dvoře s tvrzí seděli i potom Mírkové z Solopisk. L. 1598 přík. k Sinči. Část vsi patřila až do l. 1706 k probošství kostela Praž. a teprve tehdy přikoupena k Čern. Kostelci.

Chotobuz (1578) potok Kotenčický.

Chotomír viz Chotiměř.

Chotouchov, ves u Kouřimě n. s tvrzí, až do r. 1420 majetek kláštera Sázavského. L. 1437 zapsán **Ch.** ke hradu Kolínu. Sice tu byl také vladycí statek, kterýž drželi v 15. st. předkové Chotouchovských z Nebovid. Na tvrzí seděli v 16. st. Nykláskové z Žitenic, z nichž Jan **Ch.** od opata Sázavského dokoupil (1523). Nykláskové seděli tu přes 100 let a poslední z nich Kateřina prod. l. 1629 s Jindřichem Talackou **Ch.** Janovi De Vitte. Později patřil **Ch.** k Pečkám a l. 1778 přík. ke Hrádku.

Chotouň, ves v okrese Kouřimském. Podle starodávné pověsti narodil se tu sv. Prokop. **Ch.** patřila k dávným statkům Olomouckého biskupství. Léta 1249 dána v léno Havlovi z Lemberka, což rozšířeno l. 1268 na jeho bratří. L. 1330 biskup Hynek ves tu právem zákupným vysadil. Od l. 1354 příp. se tu farní kostel, jehož podací náleželo biskupům. Sice tu byl manský statek téhož biskupství. Léta 1437 zastavena **Ch.** k Poděbradům, l. 1463 k nim dědičně připojena a biskupovi dána

za ni ves Dražejevovice u Výškova. Tak zv. dvůr Svatoprokopský, jenž byl ve 14. st. manstvím biskupským, dostal se l. 1599 v držení rodu Berkovského a po vymření rodu jich byl v držení rodin šlechtických. Při něm bývala kaple sv. Prokopa, která se dostala l. 1807 v držení obce Ch-ské. Když potom starý kostel sv. Petra a Pavla (od 17. st. filialní) zbořen byl (1814), postoupila ji obec vrchnosti, tak že byla odtud kostelem fil. ke Skramníkům. (Bernau, Pláňany 79.)

Chotovice viz Chotějovice.

Chotovice, český název vesnice Kotwitz u Haidy, jež byla od 16. st. přísl. hradu Sloupu. V 18. st. postavena tu dřevěná kaple, z níž udělána okolo l. 1777 kamenná.

Chotoviny, farní ves u Tábora, prv. jen název kostela a stavení při něm se nacházejících, kdežto tvrz s vesnicí nazývala se Vlkаницe neb Vlkancice. Ch. byla ve 14. st. farní osadou, která patřila k panství Příběnickému a rodu Rožmberskému až do l. 1593. (V starší době vladýčtí sídlo l. 1266 Bořislavovo, l. 1318 Řivinovo). Na Vlkanicích seděli l. 1407 Pešek, 1463 Ctibor Vidlák z Nechvalic, od l. 1544 Netoničtí z Nebřlov. Když léta 1586 Vlkаницe od pp. z Rožemberka přikoupeny, říkalo se obojímu Chotoviny. Statek ten pak drželi z polovice Vítové ze Rzavého, z polovice Lapáčkové a Pětipesští, až došlo l. 1611 ke spojení obou, držitelé pak celého byli Bohuslav, Vilém Vok (— 1642), 1644 Mikuláš Aleš Vítové ze Rzavého, z nichž poslední l. 1645 kostel opravil. Od l. 1669 následovali Vratislavové z Mitrovic, 1692 Stařinští z Libšteina, 1701 Jan Lukáš Krocín z Drahojeje, pak rodiny Nosticovská, 1750—1760 Soyer v. Brugsburg, od léta 1760 jezovité, od l. 1768 rodina Migazzi, od l. 1806 rodina Nádherných. Fara zaniklá obnovena léta 1700 a l. 1781 kostel znova postaven. (H. IV. 349.)

Chotuc (1569), hora nad Křincem. Nynejší kaple postavena asi l. 1679.

Chotusice, městys u Čáslavě, prvotně ve 12. stol. ves, která náležela klášteru Sedleckému hned od jeho založení (léta

1142). Později odcizena a klášter ji znova koupil od Oldřicha z Lichtemburka (ok. l. 1310). Ve 14. st. měly tu rozličné osobnosti platy, jež kl. na sebe brával, býváje v tísních peněžitých. Tehdá byl tu farní kostel, jehož podací náleželo opatům. Cís. Zikmund zastavil Ch. Janovi Chotunovi (1430), jehož potomci Žehušičtí z Nestajova je drželi zápisně ke zboží Žehušičkému. Když l. 1547 o Žehušice přišly, postoupeny Ch. králi Ferdinandovi, avšak od něho při Žehušicích zápisně ponechány. Cís. Maximilian doprodal l. 1575 ves Ch. s podacím dědičně bratřím z Donína, tak že na vždy připojeny k Žehušicům. K prosbě Adama st. z Valdšteina cís. Rudolf obdarování městského práva l. 1540 vsi Žehušicům dané, převedl l. 1601 na ves Ch. a ji na městečko vysadil a z trhy výročními, trhem téhodním a clem obdařil. L. 1660 dostalo městečko svobody od Burjana Ladislava z Valdšteina. L. 1719 polovice městečka i s kostelem vyhořela. Kostel obnoven sice l. 1716, ale vyhořel po druhé (1742) v čas Chotusické bitvy (viz to). Erb: Štít zl., v němž jest divoký muž zelený od levé k pravé straně obrácený, nohy maje rozkročené, pravou rukou, vzhůru vyzdvíženou, palici nad hlavou a v druhé ruce rundel (okrouhlý štít) drže.

Chotusická bitva (1742, 17. května) byla jedna z nejdůležitějších v Čechách svedených, poněvadž znamenala ztrátu velké země a stlačení koruny České na malý státní útvar. Když Bedřich II., král Pruský, do Čech vpadl, táhl naň Karel kníže Lotrynský s rakouským vojskem. Před bitvou stála pruská armáda (33 práp., 70 škadron, 80 děl, dohromady asi 28.000 mužův) od rybníka Církvického až k Žehušické oboře, střed její obsadil Chotusice. Rakouská armáda (38 praporů, 16 pluků jízdy, 2000 Charvátův, 40 děl, celkem asi 30.000 mužův) stála severně od Čáslavě, majíc jízdu na obou křídlech. Pravé křídlo sáhlo ke Vlačicům, levé bylo severně od Kalabousku. Ráno v 8 hodin začala bitva tím, že rak. jízda levého křídla učinila útok na pravé křídlo pruské. První šik rak. jízdy byl ze začátku zmaten, sebral se však zase

a sesílil se druhým šikem útok tak důrazně obnovil, že nepřítel s bojiště sehnal a pronásledoval. Mezi tím střed a pravé křídlo rak. vojska postupovalo proti nepříteli a po první srážce jízda levého pruského křídla tak byla poražena, že přišla o 3000 koní a 14 práporcův. Bohužel vítězící jízda se vrhla nyní na pruské ležení, aby je vyplnila. Pruská pěchota sevěřena se tři stran ustoupila k Chotusicům, jež rak. vojsko útokem vzalo. Vítězství zdálo se býti jistým, ale nevázanost rakouské jízdy na levém křídle, jež slepě nepřítel pronásledujíc bok pěchoty obnažila, způsobila náhlý obrat. Král totiž pozoruje to, kázal ihned pravému křídlu svého vojska obrátiti se na bok rak. vojska a učinil útok na střed a levé křídlo rakouské. Prusové vybojovali Chotusice po tuhém odporu a okolo poledne vytlačili rak. armádu z bojiště. (Ustoupila napřed k Čáslavi a pak k Vilémovu ve vzorném pořádku, tak že ani jednoho práporu neztratila.) Rak. vojsko ztratilo 237 důstojníků, 5900 mužův, 16 děl; pruské 155 důstojníků, 5000 mužův, 2 prápory, 14 práporcův a 3000 koní. (Kriegs-Chronik Öst.-Ung. 57.)

Chotutice, ves v okrese Kouřimském, prvotně snad vладыčí statek, avšak od počátku 16. stol. přísl. zboží Radimského. (Bernau, Plaňany 54.)

Chotýčany (lid říká *Kotejčany*), ves u Hluboké, ode dávná zboží královské. Císař Karel zapsal l. 1378 důchody její Ješkovi a Mikšovi z Lipoltic, Jeníkovi z Mezimostí a Havlovi z Brloha. V pozdějších dobách byly Ch. příslušenstvím hradu Hluboké.

Chotýšany (obec. *Chotejšany*, v 16. st. *Chotajšany*, chybně *Chotejšany*), farní ves u Vlašimě, jež se přip. r. 1250, jsouc sídlem Mrakotovým. Od l. 1357 přip. se tu farní kostel, jehož podací náleželo potomkům Mrakotovým. Od l. 1403 seděl tu Zdeněk Ohništko a pak synové; l. 1411 dostaly se Ch. Přibíkovi z Buřenic. Před r. 1540 pr. Štylfrýd Lukavecký z Lukavce Ch. s tvrzí Mikuláši a Janovi br. Chobotským z Ostředka, jichž potomci (1542 Mikuláš, Vilém † 1594, 1600 Jan, 1612 Vilém, 1620 Jan Václav) tu do léta

1620 seděli. L. 1620 k. je Václav starší z Věžník a drželi je po něm syn Bedřich Leopold († 1663), vnuk Václav Jaroslav († 1727) a tohoto syn Jan Jozef. L. 1737 dostaly se v držení hrab. z Vrtby, jimž do l. 1807 náležely, odtud byly dlouhá léta majetkem Vratislavův. Fara, jež l. 1624 zanikla, obnovena l. 1806 (od r. 1798 lokalie). Kostel obnoven l. 1844. (MB. II. 105.)

Chotýška, r. 1409 název potoka Chotýšanského. Týž slove r. 1567 na Veselkách, kteréž jméno zachovala ves Veselka.

Chouč, Chouče, Kouč, ves jižně od Bíliny, která se přip. v zakl. listu Litoměřickém (1057, 1218). V držení kostela Litoměřického zůstala Ch. až do války husitských; za té doby býval tu také farní kostel, jehož podací patřovalo proboštům Litoměřickým. L. 1420 uchváčena svět. držiteli a patřila odtud Vřesovcům. L. 1467 dostala se za díl Janovi Ilburkovi z Vřesovic, jehož syn Jan Vilém ji držel l. 1498 k Doubravské hoře. L. 1584 dostala se Ch. v držení rodu Lobkovského a později připojena k Bělině. Po zániknutí fary stal se kostel filiálním.

Choustník, hrad zbořený nad Chustnicí u Tábora, založený od Beneše z Ch., který se v l. 1252—1262 připomíná. Týž neb jiný Beneš žil l. 1282. Na počátku 14. st. rozdělen byl mezi bratří Beneše a Jana, kteří jej l. 1322 Petrovi z Rožemberka prodali. On a potomci jeho připojili k němu Soběslav a jiná zboží okolní. Po rozdělení synův jeho držel Ch. Oldřich jeden z nich až do své smrti († 1390) a po něm syn Jindřich († 1412). Tohoto syn Oldřich dal tu l. 1420 kněží pod obojí vězniti a válčil odtud s obcí Táborskou po mnohá léta. Syn jeho Jan zastavil mnohé vesnice od panství a konečně i Ch. sám (1468) Zdeňkovi ze Šternberka. L. 1471 jat jest Mikuláš sedlák z Vlasenice, původce sekty bratří Pecinovských, uvězněn na Ch. a tu po nějaký čas mořen. Vok, syn Janův, vyvadil Ch. l. 1476, ale dostal jej otrhaný a spustlý. Za jeho nástupcův Petra († 1523), Jindřicha († 1526), Jana, Jošta, Petra a Viléma Ch. tak tak udržován, ale bydlel tu obyčejně jen pur-

krabě s čeledí. Vilém postoupil Ch. (1565) bratru svému Petrovi Vokovi. Když tento se stal l. 1592 vladařem, rozprodal panství Ch-cké na zaplacení dluhův a zbytek hrad Ch. s 8 vesnicemi pr. (1597) Jiříkovi Homutovi z Harasova, který zvolil za sídlo své Radení a Ch. vysoko ležící zkáze přenechal. Jan Černín z Chuděnic (zemř. 1642) a Zuzana z Harasova postavili si nový zámek v Chustnici, avšak teprve před r. 1702 oddělen Ch. od Radenína pro starší dceru n. Jana hr. ze Šporku. Statek tento, který se po pustém hradu Choustníkem nazýval (název tento přenáší se proto i na Chustnici), dostal se pak v držení Voračických z Paběnic (1718 Karla Jozefa † 1765, Jachyma Kryštofa † 1781, Jachyma † 1838). L. 1843 dostal se v držení Vratislavův z Mitrovice a později knížat Rohanův. (H. IV. 72. — Veselý, Děje Choustníka.)

Choustník Heřmanův viz Hradiště.

Chraberce (i *Chabeřice*, *Chaberce*, genitiv do *Chrabřec*, pův. *Chrabrci*), ves u Loun, která se připomíná v zakl. listu Vyšehrad. (1088). V držení kostela Vyšehradského zůstaly až do l. 1420. L. 1436 zapsány Jakoubkovi z Vřesovic a od jeho potomkův drženy l. 1467 k Dlažimi. Později se dostaly v držení obce Lounské, již dvakráte (1547 a 1721) zabráný, ale zase navraceny.

Chrabry viz Chabry.

Chramce, ves v okr. Bílinském, l. 1381 sídlo Jana z Kystré, l. 1393 Kateřiny vdovy Uněje z Peruce a jiných vladky. Po Stupovi z Ch. měl je l. 1499 Pavel z Černčic. L. 1550 k. Kryštof Rajský ves Ch. od Johanky z Vřesovic a l. 1622 měl je potomek jeho Kryštof Rajský z Dubnice. V 18. stol. byly majetkem Zesnerů z Spitzemberka, pak sv. p. Eben a konečně rodiny Debeffe.

Chramostek, ves u Mělníka, vlastně Kramolsko (BM. 533.)

Chrančovice, ves v okr. Touškovském, l. 1379 statek Daliborův a l. 1441 Jaroslava z Lipna, pak statek Zádubských z Šontálu (1522 Václav, 1578 Václav, 1615 Jan Kryštof a Adam), kteří na tvrzi do r. 1617 seděli. L. 1627 k. Ch. Jáchym

z Říčan a potomci jeho je drželi k Pinovanům. Ke konci 17. st. dostaly se v držení Vidršpergárův, kterým až do r. 1801 patřily. Jan Václav Vidršpergár postavil tu (1795) kapli.

Chrast, dvůr u Přistoupimě v okrese Českobrodském, l. 1358 vладыčí a manský statek, odkudž se psali Kšelští z Chrastu. Později tu byla tvrz vладыk Konických, která se dostala léta 1505 v držení Jana z Landšteina a připojena k Tucherazi. Kromě toho tu zůstal manský dvůr (v 16. st. vладыk z Zahrádky, v 17. st. vl. z Vildenšteina a Linhartův z Najenperka), který přikoupen l. 1683 k panství Kosteleckému.

Chrast (gen. *Chrasti*), město, prvotně ves, která ještě l. 1349 neměla fary, nýbrž byla přifařena ke kostelu v Podlažicích. Ch. býval přísluš. klášterství Podlažského a s ním od r. 1420 majetkem svěť. pánův, totiž napřed vl. z Vratkova a později Kostkův z Postupic. Zdeněk Kostka potvrdil obci městečka Ch. koupený prut dědiny. Vilém Kostka ustanovil (1511) řád o vybírání obecních příplatkův. Na prosbu Zdeňka, Jana a Bohuše bratří Kostků udělil král Vladislav městečku trh téhodní a 2 trhy výroční. L. 1539 prodal Bohuše Kostka Ch. se zbožím Podlažským Slavatovi z Chlumu, jehož potomku Divišovi (1575) dědičně doprodán. Syn tohoto Albrecht († 1600) postavil si v Ch. sídlo panské (část nynější residence bisk.). Po něm následovala v držení Ch. Marketa napřed Berkova, potom Talmberkova z Lípy, jež l. 1605 svobody městečka potvrdila. Po ní dědila Ch. neť její Johanka, manželka Jana Viléma ze Švamberka († 1651). Když se l. 1652 dcery jejich o zboží otcovské a mateřské dělily, dostala se Ch. v držení Anny Eusebie Harachové ze Švamberka. Od ní k. Ch. kardinál Arnošt z Harachu a pr. ji císaři Ferdinandovi III. k nadání biskupství Hradeckého. Od té doby byla Ch. statkem a letním příbytkem biskupův. V letech 1585 a 1708 obdrželi Ch-ští král. potvrzení svobod a výsady na čtyři výroční trhy. V l. 1710—1717 postaven tu nový kostel. L. 1892 zemřel v Ch. dobrý paměti biskup J. J. Hais. Erb: štít stříbrný

zlatým proužkem na dvě rozdělený, v pravém i levém poli černá orlice s křídly roztaženými, pyskem a drápy zlatými, jazykem vyplazeným červeným, vylétující jako by se jedna na druhou vrhnouti chtěla. (PA. VII. 347)

Chrast (gen. *Chrastu*), ves v okrese Plzenském, jež se přip. r. 1242. Tehdá daroval král Václav Ch. kl. Chotěšovskému, avšak l. 1283 byl tu statek Lipoltův a tvrz, na níž seděli 1318 Beneda, 1326 Lipolt, 1359 bratří Beneš a Ota a 1378 atd. Petr a Ota ml. Členové rodu, někteří měli příjmi Prase, později se nazývali Žďárskými z Ch. Později přikoupen Ch. ke hradu Libšteinu. Jan a Bernart br. z Valdšteina zastavili Ch. (asi l. 1510 až 1511) obci Plzenské a Jan jí Ch. l. 1517 doprodal.

Chrast, Chrasto (i *Chrastov*), ves u Chrančovic v okrese Touškovském, jež patřila v l. 1186—1239 klášteru Kladrubskému. Ve 14. st. byly tu statky vladyčí (jeden Němotův, druhý faráře Lištsanského). V 16. stol. byla Ch. z části přísl. hradu Frumšteina a panství Všerubského, z části statku Třebobuže. Později připojen ke statku Chrančovskému.

Chrast, ves v okr. Jílovském, jež měla od r. 1357 farní kostel. Tento i se vsí patřival tehdá kanovníkům Pražským. V 15. st. dostal se Ch. v držení Netvorských z Březí, přidělen l. 1521 k Netvořicům a vyskytuje se po r. 1569 jako příslušenství panství Konopištského. Kostel, jenž se stal za neznámé doby filiálním, l. 1684 znovu postaven.

Chrast, spravedlivé české jméno vesnice *Kröglitz* u Děčína, jež bývala ode dávna přísl. panství Děčinského. L. 1454 a 1515 slove Ch., l. 1534 a 1554 Kroška, německy potom Chrosthügel neb Krohügel.

Chrast, r. 1345 ves nějaká u Peček a Velyně, jež patřovala k Poděbradům snad též jako nynější Chraštany mezi Českým Brodem a Plaňany.

Chrastava, město u Liberce, přip. se l. 1356 jako místo s farním kostelem a bývalo ode dávna přísl. hradu Grabšteina. V 15. st. byla Ch. městečkem a konšelé

sedali s rytíři na manském soudě hradu Grabšteina. Také se přip. l. 1411 zvláštní hejtman na Ch. Venč z Donína vdal ok. l. 1429 tetu svou za Mikul. z Kaisperka, da-da po ní všem městečko Ch., po čemž M. osadil kostel zdejší a otočil příkopem. Čině odtud mnohé škody opanoval později Grabštejn, k němuž zase Ch. přivtělil. Tehdá a potom městečko mnoho trpělo běhy válečnými a říkalo se později, že bylo do l. 1512 pustým. Jisto jest, že l. 1539, když si koupila obec grundy od p. z Donína pro pastviště, tu jen 50 hospodářův bylo. Jiří Mehl ze Střelice vyprosil Ch-ským l. 1574 majestát na téhodní trh a zlepšení erbu a byl nakloněn městečku proto, že ho obyvatelé při sedlském povstání podporovali. L. 1581 obdrželo městečko nový majestát na svobody a zlepšení erbu. Tehdá tu bylo 130 osedlých. Když l. 1628 katol. reformace prováděna a komisař s misiónáři do Ch. přišel a nového faráře uváděl, zběhli se sedláci a přichozí kamenovali, takže farář jen skrze vojsko uveden býti mohl. Teprve l. 1651 reformace dokončena, když se 149 nekatolických osob vystěhovalo. Za třicetileté války Ch. dvakrát vyplněna a l. 1644 vypálena. L. 1850 stala se Ch. sídlem zeměpanských úřadův. Erb: štít modrý a u zpodu jeho až do prostředku stříbrná hradba ze štukoví postavená s otevřenou branou a veřejemi, v níž se spartňují dva kratce křížem přeložené; na hradě dvě stínky a v každé okrouhlá střílna, mezi oběma nad branou zelené rákosí, z něhož vynikají dvě hnědé třtiny a mezi nimi labuť své přirozené barvy sedíc a v pysku zlatou střelu držíc. Nad tím v pravo jest modrý, v levo červený lovecký roh se zl. ozdobou.

Chrasten, původní jméno Vyšehradu. Když dívky pozdvihly se proti mužům a postavily si hrad na Děvině, jinoši z hněvu postavili druhý hrad na skále mezi chrastím, odkudž se jmenoval Chrasten. Pozdější mu říkali Vyšehrad. (Tak v pověsti 11. století.)

Chrastná (něm. *Krassa* a odtud v 17. st. česky *Krásná*), ves u Osečné, starodávné přísl. hradu Děvína, jež teprve l. 1581 Šalomounovi Blektovi z Útěchovic odprodáno. On a nástupce jeho Jindřich se-

děli tu na záměcku. L. 1627 příp. **Ch.** ke knížectví Frydlantskému a dáno l. 1628 v manství Volfovi Ladislavovi ze Šlejnic, jehož potomstvu patřila až do l. 1707. Byvši l. 1659 z manství propuštěna, přikoupěna l. 1707 k panství Vartemberskému. (H. X. 167.)

Chrastná, ves u Janovic Uhl., jež se připomíná r. 1291 jako přísl. hradu Rataj. V 16. st. byla přísl. statku Čern. Bláta, s nímž zase l. 1623 k Ratajům přikoupěna.

Chrastno, n. ves snad v okolí Sezemic, již odkázal r. 1227 hrabě Kojata klášteru Sedleckému.

Chrastošice, n. ves, od níž drženy l. 1560 louky ke dvoru Poměnickému a ostatek vše bylo zarostlé. Pochybně, zdali jest totožná s Hartošicemi (viz to).

Chrašťany (prv. *Chrašťané*), ves v okr. Unhošťském, která patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. L. 1420 dostaly se světským pánům a od sklonku 15. st. patřily pp. ze Šternberka. Léta 1507 postoupeny kapitole Pražské. Kromě toho byl tu dvůr s tvrzí, který k. (1540) bratří z Pouchova a po nich měl Ctibor Sluzský z Chlumu (1561). Statek tento, jehož držitelé (Trmal, Údrcký, 1602 Hedvika Pichlova, Jan Čabelický, 1629 Jan Redlfester, Švarcpachové, 1650 hr. ze Šternberka, 1654 František K. Libšteinský z Kolovrat) se v rozličných rodech střídali, kapitulo l. 1667 přikoupila. (H. VIII. 286.)

Chrašťany, ves v okr. Podbořanském, bezpochyby táž, jako Chrast, který se r. 1196 připomíná. Později tu byl vladyčí statek, kterýž drželi l. 1318 Kunrát a později Jan Kladivo z Ch. († j. 1383), 1412 Smil a Václav, syn Jetřichův. V 16. st. byly **Ch.** v držení Novohradských z Kolovrat, pak přík. k panství Mašovskému. Později byly samostatným statkem, kterýž přík. ke Krásnému Dvoru.

Chrašťany, ves v okr. Rakovnickém, n. manství ke Hrádku Křivoklátskému. L. 1512 k. **Ch.** Otík ze Šlovic. Od té doby drženy ke statku Olešné a až do 17. st. na ně léno přijímáno. S Olešnou přikoupěny ke Křivoklátskému.

Chrašťany, farní ves u Týna n. Vlt., v níž byl farní kostel r. 1364. Podací nad

ním příslušelo proboštům kapituly v Týně n. Vlt., avšak část vsi náležela z části ke hradu Újezdci aneb byla vlad. statkem. L. 1419 scházeli se na Březovém neb Holém vrchu u **Ch.** přívrženci Husovi s kněžími a dali té hoře jméno Tábora, odkudž nazýváni stranou Táborskou. (Viz PA. VI. 213.) Část proboštská zapsána l. 1468 Čabelickým ke Chřešovicům a držena potom k Týnu n. Vlt. Ostatek přip. se od l. 1511 jako přísl. hradu Bechyně a to rozdělení potrvávalo do r. 1850. V 17. st. zanikla tu fara, **Ch.** patřily pak farou k Týnu a teprve l. 1724 fara obnovena.

Chrašťany horní a dolní neb **Chrašťany a Chrašťanky** (u Lhenic) povstaly bezpochyby teprve po r. 1292, kdež byl v krajině té ještě velký les Chrast neb Chrastský. Bezpochyby klášter Zlatokorunský první známý jich držitel oboje vysadil někdy na poč. 14. st. Od 14. st. příp. se obojí **Ch.** jako přísl. zboží Netolického, s nímž obyčejně ke Krumlovu drženy.

Chrašťany malé, ves v okr. Hlubockém, jež patřila od r. 1273 klášteru Vyšňobrodskému. Od r. 1376 připomíná se jako přísl. statku Vlhavského a vycházely odtud platy ke kostelu Strýčickému. Po r. 1482 odprodány od Vlhav a vyskytují se později jako přísl. zboží Netolického.

Chraštice viz Hraštice.

Chraštice, veska u Chrastu v okrese Chrudimském. Týmž jménem značíván i kostel, který postoupen r. 1349 k biskupství Litomyšlskému a byl filiálním k Podlažicům. **Ch.** bývala ode dávna jménem kl. Podlažského a kostel její byl pro Chrast farním až do 18. st. L. 1721 kostel znova postaven. L. 1794 pohřben tu slovný toho času biskup Jan z Hájce. (PA. VII. 355.)

Chraštice (nikoliv pův. *Horazdčice*, staroč. *Chrasčice*), farní ves u Mirovic, která se příp. r. 1260. Od r. 1356 vyskytuje se tu farní kostel. Podací příslušelo tehda Nedvědovi a Drslavovi synu jeho z Ch. a Diviši z Zálužan a r. 1414 dílem Bukovanským, dílem držitelům Těchařovic, avšak část vsi náležela kl. Břev-

novskému již od l. 1260. K Bukovanskému dílu patřily tu v 15. st. dva dvory Tomkovský a Benedovský a díl tento zůstal pak při statku Bukovanském a Zbenickém. Ostatek do 16. st. připojen k panství Orlickému i s dílem klášterským, který l. 1534 pp. ze Švamberka doprodán. Kostel l. 1722 znovu postaven. L. 1762 prý tu byly matriky z r. 1366 (?). (M. XI. 121.)

Chraštíčky, ves u předešlé, v starých dobách vладыčí sídlo; sice tu byl manský dvorec služebný ke hradu Karlšteinu. V 16. st. patřily již dávno k Bukovanům (odkudž jde na jevo, že nepatřivaly kl. Břevnovskému). Část příslušela platem ke kostelíku v Podhradí Zvíkovském a držena proto k Orlíku a Zvíkovu.

Chrbice, Krbice (něm. *Körbitz*, staron. *Curbitz*, *Kurwitz*), ves v okr. Chomutovském. Do r. 1361 patřily Ch. farou ke Kralupům, ale tehdá tu zřízena nová fara. Podací kostelní a ves patřily ke hradu Hasišteinu. Držitelé jeho pp. ze Šumberka vysadili tu manství, které pak drženo ke hradu Peršteinu. L. 1490 patřila Ch. ku Březnu. L. 1518 byly zase Ch. přísl. hradu Hasišteina. V 17. stol. sice fara zanikla, avšak l. 1644 založeny matriky od faráře Březenského. L. 1747 zase zřízena fara, když pak l. 1764 ves s kostelem vyhořela, tento teprve po r. 1769 znovu postaven.

Chrbokov, Hrbokov, ves u Podola Vápenného, r. 1349 farní ves, která postoupena k biskupství Litomyšl. L. 1492 prodal Jindřich mladší kníže Minstrberský ves Ch. Mikuláši a Burjanovi br. Trčkům z Lípy. Později byl Ch. přísl. statku Stolského, s nímž připojen k Heřm. Městci. V 17. st. zanikla fara.

Chrčice Labské neb **Pardubské**, ves u Chlumce n. C., jež patřivala ode dávna k opatství Sedleckému. Císař Zikmund zapsal Ch. (1436) Vaňkovi z Miletínka se zbožím Týneckým, s nímž Ch. připojeny k panství Pardubskému.

Chrčice polní neb **Poděbradské**, ves u Žehuně, byly l. 1361 majetkem kl. Zderazského. Císař Zikmund zapsal Ch. (1436) Mikuláši Skálově ze Žlunic, po němž je držel l. 1492 Václav Opršal ze Žher. Potomci jeho drželi Ch. ještě ve

16. st. Když pak později vyplaceny, připojeny k panství Poděbradskému.

Chřebřany viz Křebřany.

Chřelina, Křelina, ves u Jičína, jež patřila r. 1250 klášteru Oseckému. Od r. 1533 připomíná se jako přísl. hradu Veliše.

Chřelovice, Křelovice (prv. *Chřelovici*), ves u Červ. Řečice, byla od 14. st. (bezpochyby již dříve) částí arcibiskupství a přísl. zboží Řečického, avšak i vладыčím sídlem (1415 Vilomec a Hynek). Císař Zikmund zapsal Ch. se zbožím Řečickým Janovi ml. z Ústí, po němž je převzali potomní držitelé Řečice.

Chřelovice, Křelovice, ves u Bezručic. dávné dědictví křižovníků v Svatojánských, jež držíváno k Manětíně a od l. 1483, kdež dědičně prodáno, ke hradu Krasikovu. Ratmír ze Švamberka prodal Ch. (1541) bratru svému Bohuslavovi, a tento hned k panství Bezručickému.

Chřenice, Křenice (akk. *Chřenici*), ves u Říčan, n. s tvrzí, l. 1331 statek Henslinův a před r. 1420 M. Albíka, lékaře krále Václava. Týž Ch. sice odkázal kostelu Vyšehradskému, avšak uchvátili ji světští držitelé (1443 Jan z Suché, 1454 Aleš ze Šternberka). V 15. st. odtud dáván plat Bedřichovi kníž. Litevskému. L. 1519 držel Ch. Jan ze Vchynic, později Eliška ze Smiřic, jež pr. Ch. Matoušovi a Burjanovi br. Pechancům z Kralovic. Po smrti Burjanově, který dostal Ch. (1563) na svůj díl, spadla Ch. na krále Maximiliana, jenž pr. Ch. (1575) Mikuláši Skalskému z Dubu. Držena odtud ke Slušticům a odprodána od nich l. 1615 k Uhrněvsi.

Chřeničná, Křeničná, Skřiničná, ves u Slap ve farnosti Živohošťské, dávné dědictví kl. Ostrovského, v jehož (vlastně sv. Jana) držení zůstala až do 18. stol. Opat Bernart Slavík prodal ji l. 1753 hr. z Bubna.

Chřenov (něm. *Schonau*), ves u Dubé, blízko Nov. Beršteina, jež povstala teprve na poč. 17. st., neb r. 1594 teprve tu byl jediný dvorec.

Chřenov, Křenov, Chřenovy, ves

u Týna Horš., l. 1379 na několik vladých statků rozdělená, z nichž měl jeden Svach a jeden držen ke Skrchlebům. Kl. Kladrubský koupil l. 1390 část **Ch.** od bratří z Hradištan a z Kamenné hory, ale pr. díl toho l. 1440 Otíkovi z Tlucné. Část n. Skrchlebská patřila v 16. st. ke Kamenici. Ostatek klášterský zastaven léta 1525 ke zboží Puclického. Šlovičtí dostali později část tu dědičně a získali také statek Kamenici, tak že celá ves **Ch.** pak připojena k Týnu Horšovskému.

Chřenovice, Chřenovský hrad, zbořený hrad nad Sázavou u Ledče, založený snad ode Lva z **Ch.**, jenž se v l. 1289 až 1318 připomíná. Od l. 1356 drželi **Ch.** Milota, Bernard a ostatní bratři z **Ch.**, jichž potomní vývod není na snadě. Zdá se, že jedním z bratří byl Ješek (1362) a po něm že následoval v držení **Ch.** Lev (1376 až 1390), jenž potom seděl na Vrbcce. Na poč. 15. st. (zejména l. 1414) držel **Ch.** Hanuš Otlinger a jeho nástupcem byl Kunrát Naz, měšťenin Kutnohorský (1418), jenž přijal od hradu příjmení a stal se předkem Nazův z Chřenovic, kdežto potomci prvotního rodu zvali se Zruckými a Martinickými z Chřenovic. Kromě toho vyskytuje se v 15. stol. také rodina Karlíkův ze Chřenovic, kteří jistě nějaký čas **Ch.** drželi. Po Kunrátovi Nazovi následoval v l. 1428—1440 syn jeho Jindřich, jenž končí řadu držitelův nám známých. L. 1544 byl **Ch.**-ský hrad pustý a náležel ke hradu Ledči.

Chřenovice (obecně *Křenovice*), farní ves u Ledče, od hradu vzdálená, jest starší než hrad a dala mu jméno. V l. 1134 až 1139 světil Jan biskup Pražský relikvie kostela zdejšího. Od r. 1358 připomíná se tu farní kostel, kterýž patřil i se vsí ke hradu, později k Ledči. U kostela bývala tvrz, na níž někteří členové z rodu Zruckých ze Chřenovic seděli. V 17. st. zanikla fara a kostel byl filiálním k Ledči. L. 1784 zřízena tu lokalie, která l. 1857 povýšena na faru. (M. XX. 133.)

Chřenovice, ves v okr. Hlubockém, která patřivala ke hradu Hluboké, avšak r. 1382 směnou se dostala Vyšatovi a Buškovi z Machovic a držena odtud ke

tvrzi Machovicům. Rozvětvením rodu Kunašův z Machovic stalo se, že zboží jich děleno. Potom drželi statek ve **Ch.** Chval († j. 1578), synové jeho Beneš a Jan ml. (1578, † j. 1597) a Janův syn Adam Chval († j. 1629). Jiná část patřila k Vildšteínu zámku. V 17. stol. drželi **Ch.** Vilém Jan Kunaš († 1658) a syn jeho Václav Lev Jindřich (1671), jenž prodal l. 1682 **Ch.** strýci Jiříkovi Jaroslavovi a na Vildšteínu. L. 1687 přikoupeny **Ch.** ke Hluboké.

Chřepice, Křepice, ves u Vodňan, která patřivala ke hradu Píseckému. Král Jan zapsal **Ch.** Ctiborovi z Modliškovic, jenž se stal praotcem vladky Chřepických z Modliškovic. V 16. st. patřila **Ch.** ke zboží Libějickému, při němž nepřetržitě až do r. 1850 zůstávala.

Chřešovice, Křešovice, ves někdy s tvrzí, východně od Písku, od starodávna z části přísl. biskupství Praž. (i s kostelem sv. Jana), z části statek manský. Onano náležela v 15. st. k Týnu n. V., na této (dvoru lovčovském k Písku) seděli Radkovci z Mirovic. Ke spojení obou došlo l. 1529 za Oldřicha Radkovec z M. Skrze dcery jeho dostaly se **Ch.** v držení Jana star. z Kalenic a syna jeho Bohuslava. Tento založil l. 1598 faru v **Ch.** Po něm následoval syn Oldřich († l. 1619), po jehož smrti pr **Ch.** Aleně Marii Šternberkové roz z Hozlau. Po této následovala Kateř. Kothartova a od r. 1642 Jan Kořenský z Terešova († 1669). Poněvadž strýc a nástupce jeho Václav Lukáš na rozumu snižen byl, pr. **Ch.** obci Nového města Pražského (1679), která je do l. 1695 držela a pak k panství Protivínskému pr. Kostel sv. Jana l. 1571 opravený a tehdá »sv. Jan na poušti« nazývaný byl v letech 1640—1736 filiálním k Zaboři, pak tu zase fara obnovena. (H. VII. 150.)

Chřibská, Chřibsko (něm. *Kreibitz*, staron. *Kribitz*, *Krivitz*) i Chřibčice (?), město a tři vsi, z nichž město se připomíná od r. 1363 jako farní ves a přísl. hradu Šarfšteína. L. 1383 obdařena od Jana z Michalovic. Asi od r. 1406 držena ke hradu Tolšteínu, r. 1428 ke hradu Falkšteínu. Později pokládána za přísl. panství Kamenického a zpravována z Dě-

čina. Mikuláš Trčka z Lípy udělil městečku Ch. právo (1511), aby obyvatelé mohli o statech svých řídit. Císař Maximilian udělil městečku na prosbu pp. z Vartemberka l. 1570 pečeť a l. 1575 dva trhy výroční s trhem téhodním. Jindřich, Zikmund a Jan (1596) a Jan z Vartemberka (1609) potvrdili Chříbským svobody s Pražskou mírou, clem, lovením ryb a průhony a j. a osvobodil špitál před tím od pánův zřízený od platů. Svobody stvrdil i císař l. 1609. V 30leté válce strádala Ch. útrapami vojenskými (1639, 1648), podobně bylo i v letech 1757, 1778, 1813, 1866. L. 1705 vytopena, l. 1766 ohněm spuštna. Erb prvotní a zprávný: štít modrý, v němž při zpodku koruna zlatá (s rubem červ.), na té loďka rybařská, v kteréž panna černým rouchem oděná a v bílý hrbol s fáchy vzadu visícími zavítá, držíc v obou rukách veslo způsobem plavců. Nyní maluje se tak, že koruna je ve spodním zl. poli a pod ní štítek domu Rakouského.

Chříč, Kříč (staroč. *Chřůč*), farní ves u Kralovic za Rakovnikem, l. 1318 majetek Buška z Krašova, l. 1360 asi dvou vladyk. Od té doby tu byl manský statek ke Hrádku Krivoklátu, který drželi 1398 až 1410 Žibřid a synové jeho Jeronym, Žibřid a Absolon, od l. 1437 Otík z Šanova, od l. 1447 Sezema z Malšína, léta 1475 a t. d. rodina z Ryncmaule. L. 1541 pr. Martin z Kozlova tvrz a ves Ch. Václavovi ze Strojetic a tento Oldřichovi Lažanskému z Bukové (zemř. 1541). Od syna tohoto Šebestiana k. Ch. (1585) Jan Týřovský z Enzidle († 1615), jehož rod (Jindřich Jakub † 1618, Adam Jindřich † 1652, Vojtěch † 1695 a synové tohoto) Ch. do r. 1702 drželi. Tehdá k. Ch. Václ. Jozef Lažanský z Bukové, po němž syn Karel Jozef († 1751) a tohoto máti následovali. L. 1764 k. týž statek pro ústav slechtičen. Ze zámecké kaple povstal kostel, při němž zřízeny l. 1786 lokalie a l. 1858 fara. (H. VIII. 111, PA. VI. 224.)

Chřínov, Kříňov (něm. *Grünau, Gröna*), ves u Plané, n. s tvrzí, původistě Chřínovcův z Chřínova, z jichž rodu tu 1375 a t. d. Jan, 1391—1414 Hynek,

1414 a t. d. Vilém a Jan seděli. Na počátku 16. stol. měl Ch. Jan Bavůrek ze Švamberka, jenž odtud Plzenským mnohé škody činil. Vytáhli tedy l. 1507 na něho, tvrz vypálili a jeho samého šestého na tvrzí dobyli. Byl pak v Plzni jako loupežník stát a statek jeho obci Plzenské od krále Vladislava darován (1507). Díl ten měla obec Plzenská až do r. 1641, kdež jej pr. Jindřichovi ze Strojetic. V 17. st. přivtělen Ch. k Plané.

Chrobol, Chroboly, Chrboly, farní ves u Prachatic, jež povstala asi na poč. 14. st. na klášterství Zlatokorunském. Od l. 1360 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo opatům. Císař Zikmund zapsal Ch. (1437) Smilkovi z Křemže, jehož Oldřich z Rožemberka na Krumlově umožil a obrav jej o statek Ch. připojil k ostatnímu klášterství, které v moci měl. Kostel zdejší byv nepřetržitě farním v letech 1757—1758 rozšířen.

Chroustoklaty (ob. *Rostoklaty*, stč. *Chrústoklati*), ves u Čes. Brodu, prvotně statek vладыčf, na němž seděli ok. l. 1300 Zdeslav, l. 1332 syn jeho Zdeslav. (Bratr jeho Předboř od l. 1336 opat Břevnovský.) Později měl Ch. Menhart Rokycanský († j. 1346). L. 1358 přip. se tu farní kostel, jehož podací náleželo králi, avšak l. 1368 darováno podací kostelní kostelu Vyšehradskému, od něhož do l. 1420 vykonáváno. Nedlouho potom uchvácený od světských držitelův. L. 1564 potvrzeny Adamovi Hohenwarterovi. V 17. stol. zanikla fara. L. 1688 kostel znova postaven.

Chroustov, n. ves u Borkovic (za Veselím n. L.), jež patřivala pp. z Rožemberka. L. 1380 držena ke zboží tvrze Bukovská, s níž v 15. st. připojena k panství Třeboňskému.

Chroustov, ves u Miletína, jež se připomíná r. 1267 jako část osady farní Miletínské. Od těch dob nepřetržitě až do l. 1850 byl Ch. částí zboží Miletínského.

Chroustov, ves u Kr. Městce, ve 14. a 15. st. farní ves. Podací patřilo l. 1418 klášteru Strahovskému, ves prý byla kl. Opatovského, a zastavena l. 1436 Havlovi z Dřevenice. Od dcery tohoto Anny do-

stal s **Ch.** (okolo l. 1450) Jerřichovi z Miletřnka, později Trčkům z Lipy. L. 1585 postoupen dědičně bratrřm Trčkům a připojen ke zboží Městeckému, s nřmž se dostal k Dymokursku. Kostel pozbyv duchovního zpráve v 17. st., l. 1780 až 1785 znovu postaven. L. 1788 zřřzena při něm lokalie, ale l. 1807 opět zruřena.

Chroustovice, městečko u Vys. Mýta, v němž byl již r. 1349 farní kostel a postoupen k biskupství Litomyřlskému (snad Gruzineuizi v základním listu Vyřehradském 1088). Ve 14. st. tu byla tvrz, na níž seděli l. 1380—1382 Hereř z Ch., pak měřšané Hradečtí a od r. 1397 Petr a Přibřk z Třnce. Od l. 1418 příp. se **Ch.** jako městečko. V l. 1440—1457 držel **Ch.** Jan Šlechtic z Mrdic. Po něm následovali 1481 Petr Kdulinec z Ostroměře a pak rod vladyk z Mezilesic. Skrze Aneřku vdovu po Bernartovi z Petrkoa dostaly se **Ch.** v držení Albr. Slavaty z Chlumu. Potom drženy ke Kořumberku až do rozdělení bratrř Slavatův l. 1577, kdež dostal **Ch.** Zacharyáš Slavata († c. 1599). Po něm následovala l. 1600 Kunka Slavatova a syn její Diviš Lacembok, od něhož k. je Jan Diviš ze Žerotřna. Od l. 1620 byly **Ch.** v držení Gerřtorřův; l. 1623 k. je Jan Bap. Veber z Pisemburku, od jehož dcery se dostaly do rodu Valdřteinského (1654). L. 1663 nabył jich Frant. Karel Libřteinský z Kolovrat, jenž počal l. 1676 zdejší zámek stavěti († 1700). Z rodu jeho (Norbert Leopold † 1716, Frant. Karel) dostaly se **Ch.** do rodu Capece, po nichž dědili Vchynřtř ze Vchynic a drželi **Ch.** ke sklonku 18. st. L. 1827 dostaly se v držení knížat z Thurnu a Taxisu. Nový kostel postaven l. 1744. L. 1716 zemřel tu farář Jan Jozef Bořek, jenž vydal zpěvník Slaviček rajský. Erb: štřit zlatý a na něm obraz sv. Jakuba. (H. I. 234, M. VIII. 109.)

Chrstovo, n. ves, která patřila r. 1233 a 1273 klášteru Teplskému. V seznamu statkův tēhož kláštera z r. 1459 se pohřeřuje.

Chrtnice, Chrtniky, ves u Habrů, ve starři době bezpochyby přřsl. kl. Vilémovského, poněvaďž se v 16. st. jako

přřsl. zámku Světlé připomřná. L. 1636 přidělena k panství Habrřskému. Jako přřsl. Golčova Jenřkova příp. se teprve l. 1716.

Chrudim (t. j. *Chrudimův hrad*), kr. věnné město, prvotně hrad, v němž kněze Břetislav r. 1055 zemřel, vracaje se z Moravy. Z Chrudimě vycházelo tržné klášteru Břevnovskému. Zde také sídlili kněž. a kr. úředníci kraje Ch-ského. Tento hrad stával patřně na konci ostrohu, na němž nynějši město s rynkem jest. Král Přemysl II. poručil, aby zalořeno bylo město nové u Staré Chrudimě v bezprostředním jejřm sousedství (ok. l. 1260). Mřní se tu bezpochyby okolí kostela sv. Křřže, kde podle pověsti lidu město **Ch.** napřed stávalo a jenž byl jeřtě ve 14. st. farnřm pro podměřtř. Na hradišti zůstal druhý kostel (nynějši děkanský), jehož podací náleželo kl. Břevnovskému. Město za neznámé doby zase přelořeno na hradišťe, protože toto výhodnějši bylo pro opevněni, a postaven při něm hrad. Nové město až do r. 1420 mělo zámořné obyvatelstvo německé. Po smrti králův Václava († 1305) a Rudolfa († 1307) ustanovena **Ch.** za věno králové Eliřky. Chrudimané od té doby drželi se stranou rakouskou. L. 1308 utrpěli proto porážku nedaleko Mýta. První výsady král. obdržela **Ch.** l. 1337. Král Jan slevil **Ch.** ským na berní, Karel IV. dal jim všechna zboží, kterých by na zločincích dobyli (1348), osvobodil je od tržného, pokud by nebylo vysazeno. Cisar tu l. 1353 přebýval, potvrdil l. 1359 odkaz ke špitálu učiněný a zastavil **Ch.** l. 1363 čtvrtě své manželce Eliřce Pomořské. Od té doby veřlo v obyčej, že **Ch.** poddána byla úředníkú králové a počřtána byla k věnným městům. L. 1372 obdrželi **Ch.** řtř kr. majestát, aby mohli o statcích řiditi. Po smrti Eliřčině († l. 1393) ujal **Ch.** král Václav a dal jí l. 1395 ubezpečenř proti budoucím nátiskům, kdyby zase byla ve věnné zástavě. L. 1412 zase **Ch.** zapsána králové Žofii. Na počátku husitských válek byl hejtnanem na **Ch.** Jan Městecký z Opočna, jenž sem zavlekl kněze Hromádku v Chotěboři jatého a proti sřibu na rynku upáliti dal. Kdyř nedlouho potom Prařané a Táborei se u **Ch.** polem polo-

žili a dne 28. dubna (1421) k útoku se připravovali, uprosil je Městecký a s městem se poddal. Od té doby zlomena vláda starých rodin německých, české obyvatelstvo dostalo se na vrch a Ch. tak přilnula k víře pod obojí, že obyvatelé za nedlouho zbořili klášterec Svidnický a l. 1428 do Slezska vytáhli. Tehdáž také zanikl klášter dominik. v Ch. s kostelem sv. Maří. Císař Zikmund zapsal Ch. (1437) králové Barboře. L. 1438 položila si tu strana protirakouská sněm. L. 1460 zdržovala se na Ch. králová Johanka a král Jiří; k tomuto přišli sem vyslaní z Rakous a prosili ho, aby se jich ujal proti císaři. Když l. 1469 Matyáš, král Uherský, do Čech vpadl a okolo Ch. příležitost prohlížel, octl se v zajetí, avšak že byl postavy chatrné a dobře česky mluvil, propuštěn. Ku konci 15. a na poč. 16. st. živnosti městské kvetly, blahobyt se rozmáhal a vzdělanost rostla. (L. 1538 velká část města vyhořela.) Obec tehdejší schraňovala důchody a z ušetřených peněz kupovala statky. Ty všechny zabrány l. 1547 a prodány; obci na vydržování kostela, školy atd. jen skrovná část navráćena. L. 1562 (též 1610 a 1634) zuřilo v Ch. přímorie. Obci na důchodech se již tak nedařilo, jako před r. 1547. Nevelké jmění bylo l. 1620 z pokuty vzato a obec vydržováním vojska (1621) a zvláště co dala Albrechtovi z Valdšteina za ušetření města byla vysílena. Z části se tomu odpomohlo navrácením statků. Reformace katolická prováděna býti mohla jen skrze vojáky. Nátisky ty způsobily, že se 160 sousedův vystěhovalo, z nichž jen část se navráćila (1626). Ač víru katol. přijali, přece to byla jen víra povrchní; ještě l. 1630 katolickými obřady opovrhovali. T. r. založeny matriky. Obyvatelstvo skrze nátisky vojenské chudlo, město pustlo a kostel velký byl sešlý a věže při něm tak rozpukané, že záhubou hrozily. K tomu město l. 1641 vyhořelo. L. 1656 založil Jiří Vykročil z Bilenberka klášter kapucínův, jehož kostel l. 1665 posvěcen; l. 1673—1677 opraven kostel sv. Kříže, l. 1691 postaven jest kostel sv. Kateřiny. Za děkana Samuele Hataše († 1685) vystaven jest v kostele děkanském

ku veřejnému uctění obraz sv. Spasitele, kterýž prý švédští vojáci l. 1648 rozsekati chtěli. V l. 1734 a 1804 způsobeny rozmanité škody velkou vodou; neméně také škodila r. 1740 vichřice tak prudká, že srazila pravou věž děk. kostela a velké škody na domech a zahradách způsobila. L. 1742 ubytován byl v Ch. Bedřich, král Pruský, maje vojsko své odtud ke Slatiňanům rozložené. L. 1744 zase obsazena Ch. Prusy, kteří však za nedlouho před c. k. husary odstoupili. Když nastala válka l. 1778, přijel sem dvakráte císař Jozef II.; za těch dob zřízeny také šance na Pomberku, jež posud lze viděti. Asi v těch dobách také zrušen kostel sv. Jana, který byl před tím děkan J. V. Pecold založil. L. 1849 přestala v Ch. vláda krajská (která po pěti letech na nějaký čas obnovena) a l. 1850 počala činnost úřadův zeměpanských. L. 1866 obsazena jest zase Prusy. Znamenití rodáci: Viktoryn Kornel ze Všehrd († 1520), Alexander Chrudimský, provincial františkánů, Jiří Kohout, Gabriel Svěchyn z Paumberka († 1587), Václav Petržilka († 1750), Jozef Cereghetti, výborný malíř, jenž také dějiny Ch. sepsal († 1799), Jan N. Štěpánek († 1844). Jozef Lib. Ziegler byl tu od r. 1825 děkanem. Prvotní erb: stříbrný štít a na něm orlice černá se zl. pyskem a zl. drápy, ústy rozzhavenými a jazykem vyplazeným, polepšen později tak, že nad štítem jest koruna sv. Václava a drží jej dva andělé zlatým rouchem oděni.

Chrudimsko, Chrudimský kraj:
1. území zprávní a soudní, prvotně se asi děkanství Chrudimskému rovnající, jehožto zprávcové sídlili na hradě Chrudim. Léta 1134 podnikli obyvatelé jeho jízdu do Slezska. L. 1207 držel Děpolt Přemyslovec tři kraje, totiž: Čáslavsko, Ch. a Vratislavsko, jako knížectví. Ve 13. a 14. st. přip. se zprávcové tohoto kraje (l. 1248 úředníci a soudcové, l. 1330—1340 popravcové), protože tu trvala poprava a úřad krajský (couda). L. 1405 ustanoveni dva z pánův za popravce. Až do l. 1420 byly kraje Ch. a Mýtský od sebe odděleny; později došlo ke spojení a Hych z Rané nazýval se proto hejtmanem kraje Ch. a

Mýtského. Od 15. stol. připadly k němu také vesnice sev. od Labe, jež posud **Ch.** od Hradecka dělilo. Kraj **Ch.** zůstal potom zhruba ve své rozsáhlosti až do l. 1849, kdež zrušen a utvořena krajská vláda v Pardubicích. Avšak l. 1854 obnoveno zase v **Ch.** asi v též rozsáhlosti, jako bývalo. Ten zase zrušen při obnovení politických úřadův, ale ponechán jako obvod krajského soudu.

2. V církevním ohledu děkanství **Ch.** neb kraj děkana **Ch.**, jež obsahoval léta 1349 fary: Podlažice, Sezemice, Pardubice, Jestbořice, Čelákov, Hostoměřice, Tuněchody, Hošťalovice, Stojecí, Městec, Pouchobrada, Trojovice, Slatinu, Bítovany, Svinčany, Malou Kaplici, Slepovice, Chroustovice, Přelouč, Třebušice, Honbice, Týnec, Evanovice, Lepejovice, Morašice, Nasevrky, Žestoky, Seč, Kamenici, Kostel, Chrudim, Dašice, Rozhovice, Kostelec, Svidnici, Bojanov, Lucibořice, Pardubičky, Stolany, Větší Kaplici, Moravany, Chrbokov, Rosice, Míčov, Žumberk, Smrček, Chlumek.

Chrutenice (prvot. *Chrutenici*), ves v okrese Unhošťském, jež se příp. již za Břetislava I. (1055), an tu daroval hlásné kl. Ostrovskému. L. 1320 držel **Ch.** Přibík, pak byly statkem vladyk ze Všeradic (1380) a l. 1432 z Hořovic, jichž potomci se psali Chrutenskými z Malovar. Do r. 1527 držel je Ctibor ze Svojkova, pak Jindř. Prefat z Vlkanova, asi od r. 1547 Hrobčičtí z Hrobčice. L. 1560 k. **Ch.**, kdež tehdá tvrz byla, Tomáš Pichl z Pichlperka, jehož rodu do l. 1616 patřily. Potom je držely rodiny Pětipeských, Matyášů z Glouchova (1625—1652), Valderodův, Hřebenářův z Harachu, od r. 1671 Binagů, od l. 1676 Karvinských a l. 1727 přík. k Tachlovicům (H. VIII. 286.)

Chržín, farní ves u Velvar, jež se připomíná ve 13. stol. Král Václav daroval **Ch.** r. 1295 k biskupství, ale r. 1354, když tu byl již farní kostel, držel **Ch.** Petr, měšťan Pražský, a r. 1362 náležel křižovníkům Svatomářským. Ve 14. st. byl tu také dvůr vladycí. Císař Zikmund zapsal **Ch.** (1436) Albrechtovi z Běškovic. Potomci jeho nabyli **Ch.** bezpochyby dědičně, poněvadž se od r. 1521 jako

přísl. statku Běškovského příp. Později se dostal **Ch.** ke Zlonicům. Bohuchval Val-koun z Adlaru odkázal **Ch.** l. 1653 Bohuchvalu Bernartovi vnuku svému do života a po něm k záduší Zlonického. Kostel byl v l. 1614—1723 filialním k Velvarům, l. 1691 znova stavěn, l. 1756 a 1781 obnoven. Fara založena l. 1723.

Chudějov (něm. *Kuttan*, staroněm. *Kodan*), ves u Kaplice, napřed v držení pp. z Rožemberka, později majetek kl. Vyšňobrodského, jemuž darována léta 1479 od Voka a Petra bratří jako náhrada za ves Humno zatopenou.

Chuděnice viz Chudonice.

Chuděnice (prv. *Chuděnici*), městys v okr. Klatovském, zámek a panství, jediné v Čechách, jež zůstalo a nepaměti a bez přetržení v držení jediného rodu. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jež Černínové z Chuděnic vzácnými rodinnými památkami ozdobili. (L. 1660 dostavena při něm věž.) Z rodu Černínův drželi **Ch.** 1291 Drslav, 1358—1369 Černín, 1378 Perchta, 1380 až 1420 Černín a Jan (zemř. již 1394), l. 1434 Černín, Drslav a Vilém bratří, 1460—1499 Humprecht, syn Drslavův, 1525—1545 Diviš, syn Humprechtův. Tehdá byl rod Černínův rozdělen na pošlosti: Březinskou, Tasnovskou, Nedrahovskou a Švihovskou. Po Divišovi následoval syn Humprecht († 1601), pak 1601—1622 Adam, 1622—1660 Děpolt Protiva, od r. 1660 Jan Heřman a Frant. Maximilian, od l. 1665 Jan sám Když po tomto **Ch.** l. 1678 pro dluhy odhádány, vyplatil je Humprecht Jan († 1682) z pošlosti Nedrahovské, aby z rodu nevyšly. Po něm je pak drželi Heřman Jakub († 1710), Frant. Jozef († 1733), Prokop († 1777), Jan Rudolf († 1845), Eugen Karel († 1868) a Jaromír. Až do l. 1592 byly **Ch.** vsí, avšak na prosbu Humprechtovu je císař Rudolf za městečko vysadil a trhy obdařil (1592). Erb: štít červený a u zpodu jeho stříbrná zeď ze štukoví postavená se stínkami, branou otevřenou a zlatou mříží v ní vytaženou. Po stranách jsou věže o 2 oknech (nahore a dole) s kranclmi, z jedné i druhé věže dřevce neb kopí zl. s praporečkem letícím tří barev na příč

(po zpodu stř., v prostřední modré a při vrchu zl. barvy). Nad branou jest štítek modrý a v něm měsíc své barvy špicemi k levé straně od pravé obrácený. Při tom štítku po levé straně medvěd přirozené barvy vzhůru stojící, v přední levé noze štítek, v druhé pravé oštěp se zl. oštěpištěm držící. (Nyní malují na štítku erb Černínský — H. IX. 7.)

Chuděníno, pravé české jméno vesnice, která se nazývá něm. *Chudiva* (u Nýrska). **Ch.** postaveno v lese na království nedlouho před r. 1579 a patřilo ke hradu Domažlickému, s nímž se dostalo k Trhanovu. L. 1834 postavena tu kaple. (TB 183.)

Chudeřice, ves v okr. Bílinském, n. vladýčí sídlo, na němž seděl v l. 1408 až 1417 Hanuš Schadernicht. V 16. st. patřily k Bílině.

Chudeřice, ves u Chlumce n. C., ve 14. a 15. st. přísl. tvrze Přestavlík, s níž se dostaly ke Chlumci n. C.

Chuderov a **Chuderovec**, vsi u Ústí n. L., l. 1375—1400 majetek Ejvanův; l. 1429 seděl tu Jan Tlumecký a 1457 zeť (?) jeho Jan Firšic z Nabdína. L. 1548 držel tyrz **Ch.** Albrecht z Lungvic, léta 1587 držel ji Volf Žoldán ze Štampachu, který přivtělil obojí **Ch.** ku Všebořicům.

Chudiva viz Chuděníno.

Chudoba, n. hrádek před samým hradem Žampachem a jako venkovské opevnění k němu patřící.

Chudolazy, Chodolazy, ves v okr. Štětském, jež se přip. l. 1357 a byla odtud až do l. 1376 jménem university Pražské, pak Jindřicha Škopka z Dubé. V 16. st. byly přísl. statku Brocenského. (BD. 467.)

Chudonice, Chuděnínice, ves u Nov. Bydžova, jež se přip. r. 1334. L. 1400 seděl tu Licek, 1437 Daniel Hovan a Mikeš. L. 1517 prodal Bohuněk, syn n. Ctibora Radeckého z Radče vísku **Ch.** Vilémovi z Pernšteina a od té doby patřila ke Chlumci.

Chuchel, ves u Chotěboře, jež se přip. léta 1257, jsouc sídlem Bohuslavovým. L. 1448 k. Zdeněk z Nestajova tvrz **Ch.** od Bohunka ze Svinčan a Jana z Břežan

a stal se předkem Chuchelských z Nestajova. Tito [1463 Jindřich, 1520 Zdeněk a Jan, 1544 Petr, Burjan, Aleš, pak sám Burjan († j. 1565), 1575 Jan] seděli tu do l. 1578, kdež se **Ch.** dostala Hertvíkovi Žehušickému, avšak Jan zase **Ch.** koupil l. 1579 od dcer Hertvíkových. Od Adama Erdmana Trčky († 1634) dostali **Ch.** jezovité a drželi ji do l. 1643, od té doby byla v držení Lažanských z Bukové až do l. 1679, pak Kokolských z Kunvaldu. L. 1691 přík. k Běstvině.

Chuchel malá a velká, dvě vsi u Smíchova. V jedné z nich meškal l. 1135 biskup Menhart, když velký kámen svaliv se postel rozbil, aniž něco biskupovi na ní ležícímu se stalo. Oboje **Ch.** se r. 1268 připomínají a od r. 1292 klášteř Zbraslavskýmu patřily. Ve **V. Ch.** byl r. 1298 kostel a v 14. st. fara. Když kl. Zbraslavský l. 1420 vypálen, dostaly se **Ch.** v držení osob světských. Císař Zikmund zapsal je l. 1436 Pešíkovi Předborovi z Radejšína. Později klášter oboje **Ch.** zase vyplatil a až do svého zrušení držel. Francouzové majíce léta 1741 Prahu obsazenou, vylámali tu cestu podle břehu Vltavského. V minulém století byla u kostela nad **Ch.** poustevna. (Progr. Smíchov. 1878.)

Chum, v jižních a západních Čechách tolik co Chlum.

Chustnice, farní ves pod Choustníkem, často i tak jmenovaná jako hrad, k němuž vždy patřovala. Fara se tu přip. od r. 1352. V 17. stol. zpravována fara z Radenína. L. 1687 kostel znova postaven. (M. XIX. 39, TB. 726.)

Chvaleč (něm. *Qualisch*, staroněm. *Hertwigsdorf*), farní ves, v níž stál farní kostel r. 1364. Tehdá držel **Ch.** Strížek z Ostřešan, r. 1369 a 1372 vladýka z Litoboře, 1391—1417 Jaroš z Vizňova, ale asi r. 1417 koupil **Ch.** Hynek z Abršpachu. Od té doby byla **Ch.** přísl. statku Abršpachu. Později patřila k Trutnovu a stala se l. 1600 na nějaký čas samostatným statkem. Kostel prvotně dřevěný postaven l. 1706 z kamene; v letech 1623—1720 byl filiálním ke Zdoňovu, avšak l. 1720 tu fara obnovena.

Chvalenice (prv. *Chvalenici*), farní ves

u Blovic, jež se přip. r. 1275, jsouc sídlem vladky Semislava, dobrodince klášteřa Kladrubského. Ve 14. st. byl tu farní kostel a Ch. drželi r. 1377 Vilém z Fusperka, r. 1383 Aleš z Pokonic, r. 1395 Anna vdova po Tom. Pabjánkovi (kromě drobných vladých statků). Na Pabjancích dobyty od Plzenských a l. 1425 daroval je král Zikmund obci Plzenské. V 16. st. byly přísl. statku Hradiště, od něhož odděleny a přidány k Nebílovům, když tyto odlučovány. Po spojení Nebílov se Štáhlavy založeno l. 1624 přiděleny. Matřiky zase založeny l. 1645. Kostel l. 1753 obnoven.

Chvalešovice, Chvališovice, Chvalšovice i Chvalčovice (prv. *Chvališovici*), ves v okr. Sušickém, jež patřila v 15. st. k Zavlekomu, v 16. st. k Týnci.

Chvalešovice, Chvalšovice, ves u Týna n. V., vladčí statek (1397 Setěch a Pešík Kabele, 1440 Petr Štrouch ze Chlumku). V 15. st. patřily Ch. ke zboží Libějickému. Když toto l. 1548 děleno, dostaly se Zikmundovi Malovci († 1577), jenž tu dvůr a tvrz postavil. Po něm držel Ch. syn Václav, jenž je prodal l. 1616 Václavovi ml. z Malovic. Tak se dostaly Ch. ke zboží Dřítenskému a s ním ke Hluboké. (H. VII. 175.)

Chvaletice (prv. *Chvaletici*), ves nějaká nedlouho před r. 1380 od Jana z Rožberka ke Krumlovu přikoupená, avšak od téhož pána l. 1385 kl. Vyšňobrodskému darovaná. L. 1400 připomíná se se svým českým jménem, avšak od té doby není po ní zmínky, aniž lze uhodnouti, která nynější ves se má Chvaletici vrozumívati.

Chvaletice, ves u Přelouče, n. s tvrzí, l. 1393 sídlo Heršovo a l. 1407 Mysliborovo († j. 1410). Část vsi patřila kl. Sedleckému. Část tuto zapsal cí. Zikmund 1436 Kunšovi Voděradovi ze Sekyřic, jehož potomci ji připojili ke statku Zdechovicům, k němuž v 15. st. i vladčí část koupěna. (H. I. 248.)

Chvalice (prv. *Chvalici*), n. ves, nyní poloha u Berouna při silnici k Úterému. Králová Konstancie prodala ji l. 1233 kl. Teplskému. Kdy zanikla, není známo.

Chvalín, ves u Doksán, jež patřila od r. 1226 klášteřu Doksanskému. Císař Zikmund zapsal jej (1436) obci Lito-měřické. Později zase Ch. vyplacen a ke klášteřu připojen.

Chvalín, Chvaliny, n. vladčí sídlo neznámé polohy, po němž se nazýval v l. 1372—1383 Jenlín z Ch. bratr Janka z Dubové. Jaké jméno dnes osada tato má, jejíž polohu třeba hledati v okolí Krumlova, nelze vypátrati, ač nebyla-li to nynější samota Dürrnhof u Dubové.

Chvalkov, ves u Trh. Svin, n. s tvrzí, l. 1389 sídlo Jana Pucka a pastorka jeho Přibika, l. 1428 Lickovo. L. 1459 seděl tu Vojtěch z Jivovice, a pak Beneš, tohoto syn (1483) a později Kateřina, tohoto dcera. L. 1543 držel již Ch. k Žumberku a s ním připojen l. 1618 k panství Novohradskému.

Chvalkov, ves u Černovic, n. vladčí sídlo (1437 Kryštof, 1483—1493 Mikuláš ze Ch.). L. 1447 držel Ch. Bernart Chvalkovec a ok. l. 1530 pr. Libuše ze Sionu Ch. Václavovi Krajíři z Krajku. Patřil odtud ke Mnichu. Na počátku 17. st. odprodán; patřil pak Vilémovi Oldřichovi z Malovic, od r. 1675 Pergerům z Rozenvertu, pak rodinám Kochů (1690), Rennův a Brandsteinův (1700). L. 1703 přikoupen k Červené Lhotě, odprodán pak Votápkům z Rittervadu, zase spojen s Červ. Lhotou a odpr. l. 1801 k Černovicům.

Chvalkovice (prv. *Chvalkovici*), farní ves v okr. Jaroměřském. Kostel zdejší postaven l. 1304 a byl od té doby farním; také tu bývala tvrz (nynější zámek). Ch. drželi l. 1370 Petr, l. 1374—1387 Stříza a l. 1408 Jan Šváb. Od toho k. je (1409) Pašek Ples z Heřmanic. L. 1420 seděl tu Jiřík z Hustiřan, skrze jehož syny se rod ten rozdělil na Bukovské, Chvalkovské a Záruby z Hustiřan. V držení Ch. následovali po něm 1445 Majnuš a Dobeš, 1518—1544 Jan, 1548 Jindřich († 1565), Bavor († 1571), Jiřík († 1572), pak synové tohoto, z nichž Jiřík († c. 1594) byl té pošlosti poslední muž. Ch. zůstaly potom nějaký čas v ženském přibuzenství. L. 1600 k. je Jan st. Dobřenský z Dobřenic († 1624) pro svou manželku a

v držení jeho rodu (Rudolf † 1665, Ferd Rudolf, Karel Ferd. † 1734, Jan Jozef) zůstaly až do l. 1792, kdež pr. k panství Náchodskému. Fara, která tu od l. 1643 nebyla, l. 1738 obnovena a kostel v l. 1690 až 1694 rozšířen. (H. V. 42.)

Chvalkovice, n. ves, pak dvůr, nyní samoty řečené Chvaikovský (t. j. dvůr) u Koberovic. L. 1407 drželi **Ch.** Markvart a Pešík Hromada. L. 1606 tu byl pouhý dvůr, jenž k. k panství Želivskému.

Chvalov, ves u Nechvalic a Sedlce, r. 1291 buď les aneb ves. L. 1450 byl **Ch.** přísl. panství Chlumeckého.

Chvalovice, ves u Poděbrad, původistiě rodiny Chvalovských z Ledec, jichž první Oldřich l. 1443 tu dvorec měl. Sice patřily **Ch.** k panství Poděbradskému, avšak knížata Minstrberská dali je v manství (1492) Jindřichovi a Janovi br. z Ledec. Z téhož rodu seděli tu l. 1530 ještě titíž, 1541 Adam, 1574 atd. Zikmund. Později připojeny **Ch.** k panství Poděbradskému (snad po vymření Chvalovských právem odúmrtím).

Chvalovice Klucké, ves u Čáslavě, l. 1341 snad sídlo Ješkovo, od l. 1360 však přísl. hradu Chlumu. Po rozdělení statků Slavatovských v 16. st. pr. Adam Slavata z Chlumu (1579) ves **Ch.** Jindřichovi Chotouchovskému z Nebovid. Nějaký čas potom připojeny ke statku Kluckému. V 17. stol. **Ch.** spustly a před r. 1681 znovu založeny.

Chvalovice Žlebské, ves u Ronova, l. 1391 bezpochyby sídlo Jana z Ch. Jindřich, Burjan, Ferdinand a mladší jich bratří Trčkové z Lípy pr. l. 1543 **Ch.** Kunšovi Bohdaneckému z Hodkova, od které doby patřily k panství Žlebskému.

Chvalovice, Chvalovičky u Radimě, n. s tvrzí, od l. 1316 statek vladyčí, na poč. 16. st. majetek Krabiců z Veitmile, po nichž je k. (1520) Beneš Mírek ze Solopisk a asi l. 1527 Mikuláš Hlaváč z Vojenic. Potomci jeho (1569 Vilém, 1580 Jan, 1581 Adam, pak Karel) seděli tu do l. 1609. L. 1584 přikoupeny dva dvory, které posud k městu Čes Brodu patřily. Celé **Ch.** k. l. 1609 Anna Zaru-

bova z Valdšteina a připojila ke zboží Radimskému.

Chvalovice, n. ves u Sutomě (okres Lovosický), jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. Majitele své sdílela s Třebenicí a zanikla teprve v 17. st.

Chvalšiny (něm. *Kalsching*, staroněm. *Qualsing*, *Qualischingen*), město, jež se jako osada r. 1281, a jako městečko r. 1293 připomíná. Není pochyby, že založeny byly **Ch.** od kl. Zlatokorunského záhy po jeho založení a že tu také brzo vyzvižena fara. Podací náleželo opatům. V 15. st., když klášterství uchváčeno Oldř. z Rožemberka, připadly **Ch.** k panství Krumlovskému. V l. 1489—1506 postaven kostel v ušlechtilém slohu. Několika hroznými požáry l. 1516, 1620, 1741, 1808 a 1877 zničeny z větší části staré paměti. L. 1611 vrazilo sem oddělení Pasovského vojska a sousedy po 3 neděle vyjídali. L. 1620 vpadli sem Uhři a vydrancovavše domy, zapálili městečko, jež celé kromě kostela vyhořelo. Léta 1850 staly se **Ch.** sídlem zeměpanských úřadův. Erb: Štít křížem rozdělený; v 1. a 4. modrém poli zlatá koruna, v 2. a 3. červeném stříbrný kříž. (M. VI. 13.)

Chvaly, farní ves u Prahy, jež se přip. v zákł. listu Vyšehradském (1088). Ve 14. a 15. st. byla tu tvrz a **Ch.** patřivaly měšťanům Pražským. Okolo l. 1442 koupil Habart z Hertemberka **Ch.** od Anny ze Břev, pak je měl l. 1501 Václav Firšic z Nabdína, později Zikm. Bareš z Kamenice (1510) a od l. 1513 Václav ze Strahova, měšťan Pražský. Později následoval Mikuláš Karyk z Řezna († 1587), jehož dcera Marie pr. **Ch.** (1614) Eustachovi Betenglovi z Najenperka. Od l. 1622 držel je Jan Daniel Kapr z Kapršteina, l. 1652 syn jeho Jan Daniel. Ke sklonku téhož st. dostaly se **Ch.** konviktu u sv. Bartoloměje v Praze, po jehož zrušení (1783) připojeny ke studijnímu fondu. Jezovité postavili tu kostel, při němž zřízena l. 1773 fara.

Chvašnice, r. 1379 ves buď v okolí Přeštic neb v okolí Klatov, majetek Něpra ze Skočec a sotva též jako Hošnice.

Chvatěruby (prv. *Chvatirobi*), farní

ves nad Vltavou, již r. 1222 vlad. sídlo Rydkéřovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel a tvrz, oboje v držení Pražských měšťanův. L. 1413 vyměnil si kl. Doksanský **Ch.** od Viléma Zajíce z Hazemburka, avšak l. 1436 a potom seděli tu Jindřich Forach a Baštští z Leroid. Po nich zase byly **Ch.** v držení Zajicův, kteří tu měli tvrdý hrad. Tento l. 1467 od královských dobyt a dostal se l. 1469 slovněmu dr. Řehořovi z Hainburka. Později byly **Ch.** v držení obce Pražské. V 16. stol. seděli tu Chvatěrubišti z Lestkova (1544 Zikmund) a po nich Kunšové z Lukovec. L. 1568 dostaly se v držení Jana z Valdšteina, od jehož synův prodány do rodu Zejdlicův (1590). L. 1616 k. je Eliška Lobkovská z Lobkovic, v jejíž rodě až do sklonku téhož st. zůstávaly. V 18. st. patřily Voračickým z Paběnic, od nichž tu zámek nedokonaný stavěn a fara (l. 1624 zaniklá) l. 1722 obnovena. L. 1828 přikoupeny k Odoleně vodě.

Chvatlina horní a dolní (i *Chvatliny*), dvě vsi u Zásruk, z nichž jedna se již r. 1250 připomíná. Oboje byly vladými statky (1318 Liděf a Markvart) a v **Ch. d.** byl od l. 1359 farní kostel, jehož podací náleželo asi 4 rodinám. Odtud také pocházel rod Švábův z **Ch.**, který tvrz a částí obou **Ch.** do l. 1506 držel. Statek tento, jenž byl pak v držení vl. z Strašnic, přikoupen l. 1544 k Zásrukám. Část duchovní v 16. stol. byla v držení vladky z Prachňan. Ve **Ch. h.** byly dva dvory, které drželi v 17. st. Myškové ze Žlunic a k. l. 1665 obec Kutnohorská. Část tato také l. 1678 k Zásrukám přikoupena. Kostel l. 1807 vyhořel a l. 1823 obnoven.

Chvistonosy (pův. *Chvistonosi*), n. tvrz a ves jihozáp. od Obrubec (u Ml. Boleslavě) u Martinic neb Martinovic, l. 1375 sídlo Petrovo, l. 1408 Petra Horkého a l. 1415 bratra jeho Zdeňka. L. 1440 držel **Ch. Vitek** z **Ch.**, l. 1480 atd. Eliška Okáčova, jež je připojila k Obrubcům. L. 1519 bylo tu vše pusto a udržel se potom jen název rybníka **Ch-ského**. (H. X. 224.)

Chvištěc (něm. *Quis*), dvůr u Popelova, příslušenství hradu Jestřebí, později Nového zámku.

Chvojen, les a jmenovitě vrch nad Čes. a Něm. Chvojnem jako i odtud ke Krušným horám, jenž se přip. r. 1169, když velký kus jeho darován křižovníkům Svatomářským. Název lesu stal se oblíbeným v této krajině při zakládání vesnic.

Chvojen viz Dvůr králové.

Chvojen Český, Chvojno Č., farní ves u Chabařovic, v níž byl farní kostel již l. 1354. Podací jeho měli páni hradu Krupky (1354—1363 pp. z Bergova, 1386 až 1427 pp. z Koldic). Při Krupce zůstal **Ch.** až do l. 1580, kdež jej cis. Rudolf Adamovi Kelblovi z Gejzinku odprodal. **Ch.** držen pak k Předlicí, ale objevuje se od l. 1611 jako samotný statek Rudolfa, Václava a Jana br. Kelblův. L. 1623 zabrán Václavovi a prodán Františkovi de Couriers. Tento připojil **Ch.** ke statku svému Šonvaldu. V 17. st. postavena tu tvrzka a l. 1825 nový panský dům. Kostel v l. 1712—1713 znova postaven a pozbyv l. 1623 fary opatřen l. 1740—1750 zase knězem a l. 1832 farářem.

Chvojen Německý, ves u předešlé, odedávna jmění pp. z Vartemberka, zejména Václava Bílého († j. 1383), jenž jej ke Střekovu a Svádovu držel. Král Václav dostav **Ch.** odúmrtím, daroval jej l. 1384 Jankovi Děčínskému z Vartemberka a ten jej pr. l. 1387 obci města Děčína jakožto zádušní statek (kaplanství sv. Máří).

Chvojen Malý, Chvojenec, ves u předešlých. Polovice jeho patřila l. 1559 ke statku Předlickému Adama a Vladislava bratří Kelblů z Gejzinku. Později tu měl Rud. Kelbl zámeček, avšak týž l. 1623 zabrán a prodán Františkovi de Couriers, jenž jej ke statku Šonvaldskému připojil.

Chvojen (velký), Chvojno, ves u Benešova, v níž byl l. 1362 farní kostel. Podací jeho měli v l. 1362—1378 Mareš ze Zvěřince, Heřman a Kunrát ze **Ch.** Kunrát stav se pánem na Kožlí připojil **Ch.** s kostelem ke hradu Kožlí, pročež podací patřilo v letech 1414—1418 Beneši Libuňovi z Dubé. Se statkem tímto připojen **Ch.** (ještě před r. 1490) k panství Konopištskému. Za neznámé doby zanikla tu fara

a kostel zůstal filiálním k Benešovu; obnoven l. 1872. (MB. III. 52.)

Chvojen Vysoký, Chvojno, farní ves u Holic, prvotně městečko s tvrzí, jež patřovalo ke království (Hradci králové). Král Jan zastavil l. 1336 Ch. s vesnicemi Pertoltovi, Jindřichovi a Janovi bratřím z Lipého. Tehdá tu byl také farní kostel, jehož podací patřilo l. 1340 Jindřichovi z Lichtemburka a od l. 1358 pánům ze Šternberka (1358—1376 Jan, 1397 až 1415 Jan, 1450—1465 Jan). Později připojeno Ch. k Holicům. V 15. st. ztratil Ch. městské právo a byl l. 1507 vsí, jež se zbožím Holickým připojena k panství Pardubskému. Když fara l. 1623 zanikla, byl kostel zdejší filiálním k Holicům. Léta 1711 tu fara obnovena a l. 1733 kostel znova postaven. (PA. X. 306, M. VI. 97.)

Chvojenec neb Nízké Chvojno, ves u Holic, n. samostatný statek pp. ze Šternberka (1408 atd.). L. 1508 prodali Arnošt, Chval, Mikuláš a Kryštof z Leskovce část Ch. Vilémovi z Pernšteina, jenž jej připojil k panství Pardubskému i s tou částí, kterou l. 1508 s Holici koupil. L. 1783 vznikla tu sekta Deistů pod náčelníky Kašparem a Provazníkem. (PA. X. 307.)

Chvojenec, Chvojínek, ves u Neveklova, ve 14. st. farní ves, jejíž podací měli l. 1361—1371 vladyky z Mlékovic, l. 1300 až 1391 Ondřej z Dubé, l. 1394—1397 Příba vdova, l. 1402 Myslibor a l. 1423 Bartoš z Soběšína a Jan z Řečice. Sice tu byly drobné vladyčí statky, z nichž zůstal v 16. st. některý svobodnický statek rodiny Sezimův a udržel se do l. 1850. Část Ch. patřila již ke konci 15. stol. k panství Konopištskému. Kostel stal se (snad v 17. st.) filiálním. (MB. V. 19.)

Chvojnov, farní ves u Pelhřimova, jež měla farní kostel ve 14. věku. Ch. byl ode dávná majetkem arcibiskupův a přisl. panství Řečického. Poněvadž l. 1437 zastaven s Pelhřimovem Burjanovi, Zdeňkovi a Mikuláši Trčkům z Lípy, zůstal Ch. odtud při panství Pelhřimovském. Když l. 1626 poslední farář pod obojí zemřel, byl kostel zdejší nějaký čas filiálním k Pelhřimovu. L. 1666 nabyla obec Pel-

hřimovská podací od císaře Leopolda a zase zřídila faru. (TB. 695.)

Chvojný, n. ves v okolí Radimě u Jičina. L. 1413 patřil Ch. ke zboží Ůlibického. V pozdějších pamětech se nepřipomíná.

Chvostná (1373), hora a les mezi Vítkovým Hrádkem a Výtoní.

Chvostník (nyní *Kozník*), r. 1543 vrch u Nezamyslic.

Chvoštišany, Choštišany, Koštišany, ves u Chotěboře, prvotně majetek kláš. Vilémovského, od 15. st. až do r. 1559 v držení Trčků z Lípy, pak Marjany Robmháповé z Soutic (až do l. 1560), později Mnětických ze Mnětic a Chotouchovských z Nebovid. Později připojeny ke statku Ůhrovskému.

Chyjice, ves u Jičina, l. 1323 sídlo Hanušovo a Žibřidovo. Od l. 1369 se tu příp. farní kostel, jehož podací náleželo l. 1369 Oldřichovi ze Semína a Anně vdově po Janovi z Kyjic, l. 1405 Markvartovi Chyjíčkoví a l. 1423 Kačce vdově po něm. L. 1460 seděl na tvrzí Jan Kapřík z Lesonic. V 16. st. patřily Ch. (kromě svobodného dvora) ke Střeváci a připojeny l. 1584 k panství Velišskému. K tomuto svob. dvůr l. 1688 přikoupen. L. 1669 kostel znova postaven a stal se filiálním l. 1776, když se zřídila fara ve Veliši. (H. V. 272, M. XV. 63.)

Chylava, Chelava, mlýn u Újezda u Přeštic, n. ves. Ch. patřila kl. Nepomuckému, spustla v 15. st. a byla l. 1560 všecka lesem zarostlá.

Chylava (1560), hora mezi Měcholupy a Žďárem.

Chylice (prv. *Chylicí*), kostel a samota u Mírošova, n. ves, jež se příp. r. 1192. Kniže Přemysl daroval Ch. tehda kláš. Břevnovskému, jenž je vzdal l. 1211 Soběhrdovi Bezpremovicí. L. 1379 bylo tu 8 vladyčích statků a farní kostel, jehož podací měli l. 1394 Bozděch, Přibyslav a Petr a l. 1429 Přibyslav a Petr. V 15. st. příp. se rodiny Cukrův a Farářův z Ch. V 16. st. drželi Ch. Řisničtí z Řisnice a l. 1532—1533 skupila jejich díl obec Rokycanská. Později náležel kostel a co tu zbylo k panství Rožmitálskému, od něhož

odděleny k Mirošovu. L. 1675 kostel znova stavěn a v l. 1773 a 1882 opravován. Fara udržela se tu dlouho, ale farář bydlíval od l. 1654 v Mirošově. (Popis od A. Dráčovského 1891.)

Chýňava, ves v okrese Unhošťském, v níž byl ve 14. st. filial. kostel k Železné. Ch. byla ode dávna přísl. hradu Karlšteina, od něhož l. 1585 oddělena a k panství Křivoklátskému připojena. Snad tu v 16. stol. byla fara, poněvadž se kostel Ch ský l. 1667 jako n. farní připomíná. V l. 1779—1782 opravován. (MU. 264.)

Chýně, ves v okr. Unhošťském, bývala z části statkem kl. Strahovského, který tu měl tvrz, z části byla vladyčím statkem, který drželi Mik. Puš, po něm od r. 1362 Seidl Písecký a v l. 1378—1400 Zdeněk z Ch. měl Ch. od kl. Strahovského najatou. L. 1436 zapsána Ch. Pešíkovi z Kunvaldu; avšak od jeho vdovy dostala se zase v držení kláštera (1467). Direktoři odňali mu ji zase a prodali ji l. 1620, avšak Ferdinand II. ji zase navrátil. (MU. 259.)

Chynice viz Vchynice.

Chýnov, ves nad Libčicí pod samým Turským polem, příp. již v starodávné pověsti, kdež praví Styr, vítěz nad Vlastislavem, k Neklanovi: Zčiň mi tak vysoký rov, z něhož by uzřel ves Chýnov. V listech připomíná se r. 1226 (Chýnovici) a 1273. Daniel biskup Pražský († 1214) byl Ch. totiž daroval kl. Doksanskému a proto tomuto potvrzován. Císař Zikmund zapsal Ch. Václavovi Prudkému z Kopisti (1436—1437), od něhož ji nabyli Jindřich z Kolovrat a z Libšteina (před r. 1463). Od té doby držen Ch. k Buštěhradu, později oddělen ke Středoklukám, stav se v 16. st. dědičným.

Chýnov, městys, prvotně staročeský hrad, který příp. Kosmas († 1125) jako hranici knížectví Slavníkova. Později se vyskytuje jako přední hrad kraje Chýnovského (viz 10). Václav I. zrušil zde úřady, čímž sklesl Ch. na ves trhovou. Týž král daroval Ch. l. 1250 k biskupství Pražskému. Od biskupův (prý od Arnošta) založen tu hrad na bývalém hradišti, odkudž purkrabě zpravoval panství. Arcibiskup

Kunrát zapsal Ch. Hanušovi z Ronova a jeho bratřím, kteří jej drželi k Vožici. Po nich držel Ch. Mikuláš z Čestic, jehož nástupce Přešek prodal zástavu tu (1457) Janovi z Malovic. Od té doby vládl tu rod Malovcův z Chýnova, totiž po Janovi synové Zdeněk (1464—1494) a Oldřich (1494—1520), pak tohoto syn Zdeněk (1534—1576), jemuž Ch. l. 1575 dědičně doprodán. Zdeněkův syn Jan († 1598) a vnuk Michal († c. 1606) byli tu toho rodu poslední. Skrze Annu Mandalénu († 1615), sestru posledního, dostal se Ch. v držení Zikmunda Vencelíka z Vrchoviště, manželka jejího. Za nich založeno l. 1610 matřiky »církev Ch-ské«. V čas oblehání Tábora Ch. mocně ujat a l. 1623 prodán Janovi Oldřichovi z Eggenberka (1623), jenž mnoho statkův okoiních přikoupil. Od těch dob patřil Ch. držitelům vévodství Krumlovského a s ním přešel na rod Švarcenberský. Bývalá tvrz Malovcův přestavěna od nich v l. 1729—1730 na zámek. Kostel l. 1670 děkanským jmenovaný, l. 1727 věží ozdoben. (H. IV. 282.)

Chýnovice, n. dvůr ve farní osadě Soběslavské a soudě podle jména prvotně ves, jehož držitel Otík se l. 1359 příp. (Nyní neznámé polohy, snad i totožný s Cejnovem.)

Chýnovsko, Ch ý n o v s k ý k r a j : 1. území správní a soudní, kterýžto jako poprava podřízená knížecímu úředníku na Chýnově obsahoval krajinu k Soběslavi, Jistebnici, Prčici, ke Blaníku a za Pelhřimov. Ch. příp. se v listu kostela Vyšehradského (1088), jemuž přidělen desátek z daně krajské. Klášteru Litomyšlskému odváděli se z Ch. (1167) ročně 4 volí, 2 krávy a 4 ovce. což Vladislav II. změnil na 1500 peněz (tuším jednou pro věčné časy). Z úředníků znám jediný Oldřich, purkrabě (1222). Král Václav I. zrušil úřad zdejší a Chýnov daroval biskupovi (1250). Za Přemysla II. nacházel se týž úřad bezpochyby v Ústí, odkudž se Chýnovsku nějaký čas Ústský kraj říkalo; když však týž král ok. l. 1268 velké hospodářství u Bechyně zakládal, podřídil Ch. úředníkům Bechynským, tak že od té doby bylo částí Bechynského kraje. Nic-

méně udržoval se název **Ch.** dlouho do 14. st. (v jistém ohledu i 15. st.), ale co se tehdá tak zvalo, byl berní okršlek.

2. děkanství čili kraj děkana Chýnovského bylo snad nejrozsáhlejší děkanství obsahujíc ve 14. a 15. st. fary: Chýnov, Obrataň, Věžnou, Pošni, Cetoraz, Pacov, V. Chýšku, Těchobuz, Zhoř, Hartvíkov, Pohnání, Ratibořice, Klokoty, Ústí n. L., Planou, Tučapy, Budislav, Choustník, Radení, Hroby, Křeč, Dobešov, Mnich, Kamenici, Častrov, Prašivou, Počátky, Strannou, Žirovnici, Jarošov, Jindř. Hradec, Blažejov, Číměř, Pěnu, Radouň, Řečici, Lodhérov, Deštnou, Dírný, Soběslav, Skalici, Medvědice, Dráčov, Drahov, Veselí, Stráž, Novosedly, Lomnici, Slověnice, Štěpanovice, Třeboň, Lutovou a Suchdol.

Chýstovice viz Chlistovice.

Chýše, město, prvotně sídlo vladyčí, které drželi l. 1169 Ctibor, l. 1225 Tas a l. 1239 Přibyslav. Nástupce jich Odolen (1291) byl praotcem těch, kteří se psali Pětipeskými z Chyš a z Egrberka. Syn jeho Odolen přip. se l. 1332. Od l. 1358 přip. se tu farní kostel. V l. 1361 až 1365 patřily **Ch.** ke království, l. 1370 až 1378 Boršům z Oseka jako manství, l. 1397 ar. Jetřichovi a Janovi bratřím z Hradišťtan. L. 1422 opanoval je Jindřich Plavenský. Potomkům Janovým zůstal tu jen plat, ale **Ch.** držel pak Jan Calta z Kamenné hory k Rabšteinu a tak se dostaly **Ch.** až na Burjana z Gutšteina, za něhož byl tu zbořený hrad, jež král Vladislav i s městečkem z manství propustil (1473) Burjan ohradil městečko (každé z jeho 11 panství prý stáve lo baštu a kus zdi) a založil tu l. 1487 Karmelitský klášter († c. 1489). Po něm drželi **Ch.** synové Jetřich († 1513), pak Jan († j. 1521) a konečně Volf († 1545). Po tomto následoval syn Viktoryn a pak tohoto dcera Anežka, jež dala »město« **Ch.** (1572) manželu svému Mikul. z Lobkovic. L. 1578 postaven zámek. L. 1579 k. **Ch.** Ferdinand z Renšperka a od něho l. 1587 Kryzelda z Lobkovic, která l. 1604 svobody městské potvrdila († 1607). Po ní dědil syn Bohuchval Berka z Dubé, avšak tomu zabráný a pr. l. 1621 Jiřimu

Vilémovi Michnovi z Vacinova. Po tomto, jež l. 1660 klášter obnovil, následoval syn Vilém Bedřich, jež se tak zadlužil, že **Uh.** uchvátili věřitelé (1664). Nabyli jich Vilém Albrecht a Arnošt Abund Krakovští z Kolovrat. Obou dílů nabyla l. 1672 dcera onoho Anna Lidmila. Později držel **Ch.** bratr její Jan František († 1723), jehož vnuk Jan pr. je l. 1747 Václ. Leop. Putzovi z Breitenbachu. L. 1766 koupeny od Prok. Lažanského z Bukové, jehož rod tu byl do l. 1850 vrchností. V l. 1678, 1777 a 1779 **Ch.** vyhořely. L. 1786 zrušen klášter, a kostel jeho stal se farním (posavadní farní byl za městem).

Chýška (malá), farní ves u Milevska, jež se dostala r. 1291 biskupství Praž. Ve 14. st. byl tu farní kostel a ves patřila pp. z Rožemberka k panství Příběnickému. Petr Vok z Rožemberka pr. **Ch.** (1593) Jindřichovi Doudlebskému z Doudleb († 1614), jež ji odkázal obci Písecké na milosrdné skutky. Léta 1641 postoupena **Ch.** od Píseckých Janovi de Areizaga. Ferdinand III. daroval **Ch.** (1651) Jaroslavovi Juliovi Libšteinskému z Kolovrat, po němž náležovali 1652 Vilém Albrecht Krakovský l. 1653 Jiří Mařan Bohdanecký, 1672 Mateřovští z Mateřova. (O pozdějších v Sommerově topogr.) L. 1673 založeny matriky, l. 1678 kostel rozšířen a l. 1689 obnovena fara, která byla zanikla. (TB. 624.)

Chýška (velká), farní ves u Pacova, jež patřila od r. 1143 klášteru Strahovskému. L. 1287 prý tu pochován opat Jordan. Od r. 1361 přip. se tu farní kostel, jehož podací náleželo opatu. Král Zikmund zastavil **Ch.** Maršíkovi Tluksovi z Vokova (1421), o l. jehož syna postoupena Janovi Malovci z Pacova. Od té doby držena k panství Pacovskému a l. 1530 od krále doprodána. Při rozdělení Pacovska l. 1564 dostala se Štěpánovi Španovskému z Lisova, po němž následovali syn Jáchym, pak Michal († 1596) a syn tohoto Jáchym ml. z téhož rodu. Od tohoto koupěn **Ch.** zase ke kl. Strahovskému (l. 1614). Za Španovských tu byla tvrz. Kostel l. 1699 znova postaven. (H. IV. 215; TB. 670.)

I.

Ilburk (z něm. *Eulenburg*), n. hrad a město v nynějším král. Saském, jež bylo původistěm pp. z Ilburka. Tito poddali se Karlovi IV. v léno a přestěhovali se do Čech. Páni z Koldic prodali I. 1402 markrabí Míšenskému. L. 1459 jako léno České při Sasku zanechán.

Ilgenstein, n. hrad v nynějším král. Saském nad Labem na strmé skále, která jest proti Královskému kameni. I. byl pomězným hradem králův Českých. Byl vždy přísl. Královského kamene.

Imichen, ves u Tachova. česky *Mchovo*.

Ingrobin (z něm. *im Graben*), dvorec samotný u Trojan, blízko Dvořiště, jež se l. 1614 připomíná (nyní Grabenhof).

Irrsieglern, ves u Rožemberka, česky *Jříčkov*.

Išov, správně Jíšov neb Víšov.

Ivan - viz Evan-.

Sv. Ivan neb Sv. Jan na Skále neb ve Skále, i pod Skalou (lat. *Spelunca s Johannis*), farní ves u Berouna, prvotně pouhý kostelík. V legendách se původ jeho ve spojení uvádí se sv. Ivanem, jež sem z Uher přišel a zde na poušti přebýval za dob knížete Bořivoje a Lidmily (ok. l. 880). Tato legenda spojena pak s jinou, podle níž bydlel sv. Ivan na Brdech. (Viz moje Pověsti na str. 86. a 97.) Podlé jiné pověsti založili Čechové kostel sv. Jana po vítězství u Lodiny. Jiné pověsti s touto se nersrovnávající obsaženy jsou v potvrzovacím listu l. 1205, že Břetislav I. dal kapli sv. Jana pod Skalou kl. Ostrovskému. Jisto jest, že kaple tato okolo l. 1205 stála a že do r. 1310 tu zřízeno bylo proboštví. Bývalá kaple stala se farním kostelem (1355 atd.), k němuž opat kněží sázel. Po zboření kláštera Ostrovského (1420) a rozembrání jeho statkův S. I. s něco málo statky zůstal opatům. Neví se sice, kde opatové Jan Telec († 1448), Jan IV. (1456 atd.),

Mikuláš (1475) a Štěpán (1499—1509) bydleli, ale zdá se, že zůstali u S. I. Jisté se to ví o opatovi Janovi V. (1517), jehož nástupcové psávali se opaty u sv. Jana v Ostrově a v Skalách. (Od Oldřicha Zajíce z Hazemburka † 1494 klášterec zdejší obnoven.) Po smrti Janově († 1539) následoval Jan VI. Placidus 1539—1573, jež l. 1549 od loupežníkův obloupen a do naha svečen. Následující opatové Tobiaš Collius (1573—1576), Jakub (1581—1582), Vít Hiffel (1582—1589), Jan Kladrubský (1589—1612), Pavel Martin Bytomský (1612—1627) jen živořili. Direktoři zabrali mu l. 1619, co mu ještě zbylo, a Kozáci spálili na Kladně staré paměti kláštera Ostrovského (kromě zbytkův). Následující opat Tobiaš Václav Sculterus (1627—1651) z bídy se propracovati nemohl, ale nástupce jeho Matouš Ferdinand Zouhek z Bilenberka (1652 až 1661) pozdvihl jej zase a postavil v letech 1657—1661 nový kostel a konvent. Také o kázeň klášterní on a učený jeho nástupce Jan de Belmonte († 1669) si zásluhy zjednali. Nástupcové jeho Karel Bonifác Schuster z Goldburka (1675—1678), Kašpar Eimer († 1695) zlepšili stav kláštera, opat Emilian Koterovský (1695—1742) zvelebil hospodářství i stavení kláštera a jeho okolí. Opatové Bernart Slavík (1742—1768), Eugen Prudík (1768—1772) řádně a spravedlivě ústav sobě svěřeny zpravovali; když však se stal opatem Jan Felix z Ebenholzu († 1789), nastalo vinou či nevinou jeho zadlužení. Nežli však jeho následky se objevily, zrušen klášter l. 1785. Statek okolní připojen napřed k nábož. fondu, ale l. 1790 prodán Janovi Krystianu hrab. Sweerts-Spork, jež v klášteře zřídil továrnu. Týž statek pak byl v držení Jáchyma ze Širn-tyнку a od r. 1819 rodiny Bergerův. Léta 1647 založeny matriky. (PA. IV. 108, 154.)

J.

Jablečno, ves u Zbiroha, po níž se nazýval r. 1247 Patřík z J. Před r. 1380 přikoupeno ke Zbirohu a zůstalo stále jeho příslušenstvím.

Jablkyňice (vyslov. *Jabkynice*), samota v okr. Boleslavském, od r. 1359 farní ves, kteráž patřila tehdá pp. z Vartembergka. Od r. 1371 držel J. Bernart z Valečova (ještě 1402). V 16. st. byly J. přísl. statku Charvatec, přík. l. 1555 ke statku Dobrovici (ještě jako vesnice) a sklesly později na samotu. Také fara tu zanikla.

Jablonec (něm. *Ogfolderhaid*, vlastně *Apfelhaid*), farní ves u Plané za Krumlovem, která povstala na klášterství Zlatokorunském a od 15. st. byla přísl. panství Krumlovského. L. 1785 zřízena tu lokalie, postavena prozatím dřevěná kaple (1787 posv.) a potom stavěn kostel, jenž l. 1789 dodělán. L. 1857 zřiz. tu fara (T. 334.)

Jablonec Český i **Jablůnka**, farní ves v okr. Mimoň., jenž měl farní kostel již r. 1356. Tehdá držel J. Jarek z Železnice, ale od r. 1369 byli pány jeho pp. z Vartembergka. Sice byl J. od konce téhož st. jměním kláštera Hradiště a proto byl l. 1396 spor a podací mezi ním a pány z Vartembergka. Za husit. válek uchvácen od svět. držitelův a držen k Loukovci, s nímž v 16. st. dědičně odprodán a pak ke Sviňanům připojen. V 17. st. zanikla fara a kostel patřil od l. 1720 k faře Hlavické. V l. 1725—1733 kostel znova postaven, l. 1786 zřiz. tu lokalie a l. 1849 fara.

Jablonec, ves u Libčevsi n. vladyčí sídlo (1365 Dobeš a synové Jetřich a Jaroslav, 1386 Hašek syn Dobešův, Řehník a Frycek, 1391 atd. Jan, 1420 Řehník, Hašek a Jan, kteří byli z rodu vladyk z Vlastislavě). Později byl J. majetkem obce města Bíliny.

Jablonec nad Jizerou, farní ves u Vysokého, prvotně přísl. hradu Štěpanického. L. 1492 dostal se J. na dil Hynka z Vald-

šteina ke statku Jilemnickému, při němž potom pořád zůstával. L. 1701 přip. se tu kostel sv. Prokopa, jenž byl ze dřeva postaven. Po zřízení fary (1721) l. 1777 znova z kamene postaven.

Jablonec nad Nisou, jinak J. Německý, město, prvotně jen ves, která byla ok. r. 1356 znova založena (proto tehdá Nový Jablonec) i s kostelem. Tento povýšen r. 1356 na farní a odevzdán cyriakům u sv. Kříže v Praze. Ves sama patřovala k zámku Malé Skále. Bezpochyby ve válkách r. 1468 byl J. spuštěn a připomíná se r. 1538 jako pustá ves. V 16. st. byl německými osadníky zalidněn, a r. 1686 postaven tu kostel. Vzrůst svůj rychlý v našem století děkuje J. sklářství. Z té příčiny byl r. 1808 na městečko povýšen a kdž od r. 1806 soukenictví otevřen veliký obchod do Ruska, přestěhoval se r. 1808 veliký počet soukenických tovaryšův z Liberce do J-e a usadili se tu jako mistři. L. 1852 povýšen J. na město a udělen mu erb, totiž: Orel císařství Rakouského malého erbu kromě štítku, na jehož místě jest štít polovičný, v jehož levém poli erb království Českého a v pravém modrém jabloň se svým ovocem stojící na trávníku, jímž se řeka Nisa stříbrná vine.

Jablonice, název staroč. potoka Úterského (1577).

Jablonná, ves u Neveklova, n. vladyčí sídlo, jež drželi do l. 1417 Hrdibor z Korkyně a l. 1432 Petr Bepta z Jetřichovic. Později držena J. od Netvorských z Březí k Netvořicům, Břežanům a Lešanům. Z jich rodu Jan, prodav l. 1612 Lešany podržel si J., jež zůstala v rodě jeho do l. 1729. Tehdá k. ji Jozef Jan hr. ze Vchynic, po němž l. 1749 Jan Václav hr. Millesimo, od l. 1763 rod z Neuberka (až 1805) následovali. Od té doby se rodové držitelů zhusta střídali. (MB V. 49.)

Jablonná, Jablonný, ves u Rabšteina,

již odkázal hrabě Kojata (1227) Jarošovi; od té pak doby byla sídlem vladyčím. (Léta 1239 Příběk.) L. 1405 odumřel tu statek po Hvozdíři, l. 1446 seděl tu Jan Strniště, l. 1465 Nykl Hůgvic. Před r. 1541 prod. Jindřich Jablonský z Jablonné tvrz a ves J. Lorencovi Šlikovi z Holčiče, jenž ji připojil k panství Rabšteinskému.

Jablonná i **Jablonný** (něm. *Gabel* od pradávna, jak svědčí pečeť městská ze 13. st. pocház, dial i *Jahbel*), město při pomezí Žitavském, jež se přip. již r. 1249. Tehdá patřila J. Havlovi z Lemberka, jehož syn Zdislav daroval podací zdejší kl. Hradištkému; tento tu pak vyzdvihl klášterec. Po synech Zdislavových, Heřmanovi a Markvartovi (1309—1321) následoval Havel, prvorozený syn Heřmanův, jenž dal obci l. 1364 právo, aby o statcích řídili, a l. 1368 založil městské knihy. V l. 1383—1386 k. J. Jindřich Berka z Dubé, po němž tu seděli synové jeho, majíce J. na polovice rozdělenou. Jedna z nich dostala se l. 1405 v držení pánův Lipských, druhou drželi páni z Varthemberka asi do r. 1433, pak zase Berkové z pošlosti Kurovodské a konečně přikoup. také l. 1447 k Lipému Jindřich Berka vyprosil J-ským potvrzení svobod, trh výroční a téhodní a cla, jichž potvrzení zjednali l. 1472 synové jeho. Jeden z nich Jiří zůstavil J. sedmi synům (1507), z nichž zbyli tři a J. l. 1528 Zdislavovi Berkovi z Dubé prodali. Ten zjednal městu trhy koňské (1534), dva výroční trhy (1535) a snížil roboty (1536, 1546). Po smrti jeho (†1553) uvázal se v J. strýc Kryštof, jenž svobody městské i na vesnice rozšířil. Synové jeho Jindřich a Zdislav vyprosilí obci druhý trh téhodní (1558) a rozdělili se l. 1565, držíce odtud každý polovici městu a panství. Poněvadž stará tvrz v městě již dávno zanikla, postavil Jindřich při městě (před r. 1572) zámek Nový Falkenburk. Týž sice se přel. s obcí, ale zase jí v mnohem ulevoval; horší jeho pře byly s klášterem, an byl luteránem. Po něm následoval syn Volf († c. 1599) a potom druhý syn Jindřich, jenž prod. svou polovici Markétě Hozlaurové z Liběchova (1599). Manžel a dědic této, Vladislav Hozlaur z Hozlaur, naklá-

dal s měšťany nekřesťansky a čeládka jeho město vypálila. Dvakráte odtud vzniklo povstání, jež teprve l. 1609 smlouvou utištěno. Od Vladislava k. tuto polovici Ladislav Berka z Dubé, jenž ji najímal jiným šlechticům. L. 1602 založeny matriky. Ok. l. 1623 spojil Jindřich Volf Berka obě polovice. T. r. vypuzen jest pastor evangelický, ale obyvatelstvo nedalo se na katolictví obrátiti; teprve když l. 1628 zdejšího převora skorem do smrti zbili, tu komisař hr. z Kolovrat je mocí vojenskou, bitím a vězením na víru katolickou obrátil. Léta 1632 byli zde Švédové a vypálili klášter; nemálo škod nadělali i jiní vojáci (1632 až 1656). Po Jindřichovi držel J. syn Frant. Antonín († 1706), za něhož město přímořím spuštěno (1686). Nástupce jeho Frant. Antonín z Nostic prod. J. (1768) Rozalii Vchynské z Dubé († 1714) a její dědic prod. ji l. 1718 Janovi Jáchymovi Pachotovi z Rajova, jehož potomstvo J. do naší paměti drželo. L. 1757 obsazena jest J. od Prusův. avšak c. k. vojsko je i s jenerálem jejich zajalo. L. 1778 zase tu byli Prusové. L. 1784 zrušen klášter zdejší a kostel jeho stal se farním, poněvadž dosavadní far. kostel l. 1788 i s městem vyhořel. L. 1809 strojil se tu Bedřich Vilém Brunšvický k výpravě do sever. Německa, l. 1813 obsazena od Polákův a přišel sem císař Napoleon. L. 1850 stala se J. sídlem c. k. úřadův. Erb: štít stříbrný a v něm tři červ. věže, každá s okny, ciburím, sedlovitou střechou (prostřední jest vyšší) a zl. makovicemi. V přízemí prostřední věže jest brána otevřená se zl. mříží vytaženou a v bráně jest modrý štítek se zl. vidlicí. (H. X. 284.)

Jablonný, **Jablonná nad Orličkou**, městečko v okr. Žamberském, již r. 1304 trhov. a r. 1350 farní ves, kteráž postoupena k bisk. Litomyšl. J. býval ode dávna přísl. hradu Landšperka a tudíž napřed v drž. kl. Zbraslavského a pak biskupův Litomyšl. Jan biskup zastavil m. J. (1409) Janovi Strýčkovi ze Strážkova, po němž je držel l. 1417 Václ. Peyer purkrabě Landšperský. V potomních dobách měli J. páni hradu Landšperka. Vojtěch z Pernšteina prodal J-ským pivovar svůj tudíž, tak že

odtud z várek platův nedávali. L. 1544 dostal se J. s Landšperkem v držení Bohdaneckých; l. 1564 koupěn zase od Vratislava z Pernšteina, jenž (1567) J. a okolní vesnice svobodou obdařil, aby o statcích svých řídili, a J-ským dal výstav piva po panství. To i císařem Maximilianem stvrzeno (1567). Týž Vratislav vyprosil (1580) majestát na dva výroční trhy, téhodní trh a clo. Svobody ty potvrdili l. 1619 bratři Hrzánové a přidali šenk vína a pálení kořalky. Kníže Karel Euseb. z Lichtenšteina († 1684), obnovil l. 1663 faru, která byla l. 1623 zanikla, a kníže Josef Jan Adam rozšířil kostel (1725). V J. narodil se Frant. Alois Vacek (nar. 1779, † 1854). Erb: štít stříbrný, u jehož zpodu vršek zelený se dvěma rostlinami, mezi nimiž se spatřuje medvěd hnědé barvy sedící a v předních nohách zl. berlu biskupskou s stříb. nasadištěm držící. (Vacek, místopis Jablonného 1831.)

Jablonské děkanství neb kraj děkana J. (nejmenší ze všech děkanství) obsahoval ve 14. a 15. st. fary Jablonný, Vartemberk, Mimoň, Brniště, Zákupy, Brennou, Svěbořice, Osečnou, Dubnici, Suchou, Žibřidice, Rynoltice, Jitavu a Kunratice.

Jadruž, ves u Stráže pod Přimdou, jejíž obyvatelům markrabě Karel dal l. 1344 jisté svobody, k nimž přičinil l. 1371 jako císař, aby mohli dřív v lesích Přimdeckých sekati. Svobody ty l. 1434 a 1454 potvrzovány. Cís. Rudolf II. dal jim za svobodu sekání les. J. náležela již v 16. st. ke statku Olši, k němuž bezpochyby od Přimdecka oddělena.

Jadruž horní (dříve *Německá*), ves v okr. Plan. dříve (1379) na několik vladých statků rozdělená, z nichž jeden držel Humprecht. Velká část vsi patřila v 15. st. ke statku Lomskému, ok. l. 1526 k Plané. Jeden dvůr kmecí, který patřival k panství Tachovskému, odprodán l. 1606 k Chodové Plané.

Jadruž dolní (dříve *Česká*), ves v okr. Plan., která se vyskytuje již l. 1379 jako přísl. Plané.

Jägersdorf, nějaká ves, která se l. 1350 připomíná, když sázeny mezníky mezi ní a klášterstvím Zbraslavským, snad nynější

Řídká. (Tato se jmenovala l. 1387 Lhotka Řitka.)

Jägersdorf, nějaký hrádek neb tvrz v severních Čechách, blíže neb dále od Lipého. Když Vilém z Ilburka l. 1444 před Žitavou zájem dobytka učinil, byly s ním posádky z Děčína, Kamenice, Sloupu, Jegerdorfu, Brennė a Postřelné.

Jáchymov, král. horní město, jehož okolí patřivalo původně k panství Ostrovskému, kteréž se v 15. st. dostalo v držení Šlikův z Holstě, avšak byla tu také na hoře Pfaffenberg j. od města ves Konradsgrün. Na poč. 16. st. (snad i dříve) dolovalo se tu na stříbro, když však se přišlo na bohatou rudu (1516), povolal sem Štěpán Šlik mnoho horníkův a založil město, jemuž dal jméno Dál sv. Jáchyma. Velký výtěžek stříbra (v l. 1516—1545 3,209.777 fl.) l. 1586—1601 305.790 hřiven) přiměl jej k tomu, aby založil mincovnu, poněvadž rod jeho měl císařský majestát, aby mohl minci bítí (ovšem jen v Říši, avšak nikoliv bez svolení sněmu kr. Č.). Odchýliv se od dosavadního způsobu dal bítí velké mince, jímž se říkalo Thalergröschén (t. j. Jáchymovské groše) aneb zkrátka Thaler, pojmenování, které se potom daleko široko oblíbeným stalo. Městu udělil svobody, které také král Ludvík potvrdil (1519); týž pak král vysadil J. (1520) za město, jemuž udělil dva výroční a téhodní trh. Zároveň tu vysazena soudní stolice pro horníky a potvrzena mince. Tehdá město rostlo rozkládajíc se ještě za horu, na níž Štěpán založil hrad Freudenstein tak, že tento stál uprostřed. Za doby svého největšího rozkvětu obsahovalo 1200 domův, 12000 horníkův, 400 šichtmistrův, 800 lezcův a 800 dolů. Když l. 1524 v Němcích sedlská válka zuřila a Štěpán do Anspachu pomoc poslal, pobouřili se tím horníci, naklonění jouce učení Lutherovu, tak, že l. 1525 se vzbouřili, hrad vytloukli a všechny písemnosti zničili. Když se povstání rozšířilo, nemohlo býti jinak udušeno, než pomocí sousedních pánův. Již za živobytí Štěpánova činil ostatní rod Šlikovský nároky na podíly z nového bohatství, jež l. 1520 tak tak urovnány, ale po smrti Štěpánově († 1526) opakovaly se s větší

zuřivostí. Spory ty sice l. 1527 smlouvou uklizeny, ale sněm kr. Č. obral si je za příčinu, že rodu Šlikovskému minci odňal a ji za právo jen královské vyhlásil. Král Ferdinand, jenž ve věcech komorních velkých pořádek zavedl, ponechal ji Šlikům jen na velké přímluvy do 10 let, avšak tak, aby peníze podle stříhu a zrna v království platného a jen jménem královým bili. Léta 1531 založeny matriky a v l. 1530—1544 postaven kostel a v l. 1547 vpadlo sem vojsko saské. Když se Šlikové l. 1546 s některými pod obojí proti králi Ferdinandovi spojili, pokutováni tak, že jim statky odňaty. L. 1547 postoupili králi J. s horami, zámekem a městem a panstvím a ponechány jim jen desátky, šmelcovny a podíly horní. Král světil pak J. dohledu Bohuslava Felixe Hasišteinského z Lobkovic. Císař Rudolf ustanovil se na tom, aby J. ke koruně připojen byl (1579), od kteréž doby také J. řaděn byl mezi král. města. Avšak úpadek hor zdejších ani tím, ani opatřenými rozmanitými, kteréž tyž panovník v l. 1585 až 1603 činil, nemohl býti zadržen, protože jej množství zlata a stříbra z Ameriky dováženého a tím zlehčení jeho ceny způsobily. A co by se bylo mohlo ještě zlepšiti, tomu překáženo ustavičnými hádkami mezi měst. radou a horníky. Když začaly války (1618 atd.), městská rada nejen posádku Mansfeldovu přijala, nýbrž i jemu peníze z mince odváděla (7000 zl.) a poslušenství direktorů podnikla. L. 1623 zavřen far. kostel a kněží luteránští sesazeni, avšak obyvatelstvo je všemožně podporovalo. Když l. 1624 vypuzeni a katolicky se kázati začalo, byl kazatel kamenováním vypuzen. L. 1625 sice se sem dostavila reformační komisi, avšak k přímluvě kurfiřta Saského popřáno J-u poshovění. Opětne pokusy l. 1628 a 1629 byly marné. Když pak l. 1631 přísněji zakročeno, vzbouřilo se obyvatelstvo, začež město 100.000 toлары pokutováno. Nicméně i potom obyvatelstvo nepovolilo a raději se do Sas stěhovalo. L. 1634 byl hrad zdejší od Švédů rozstřílen a město dobyto. L. 1636 potvrzeny svobody města, pokud by chtělo býti katolickým, avšak reformace se nemohla ani za desíletí ukončiti a zbytečně se ubližo-

valo hornictví a městským živnostem, poněvadž se obyvatelstvo stěhovalo do Sas, zejména l. 1652, kdež přísná reformace obnovena. Horníci odebrali se do nového horního města v Sasích a přes všechny domluvy se nenavrátili. Skrže to město jindy kvetoucí ztenčeno tak, že ho sotva polovice zůstala. L. 1785 darováno podací kostelní obci. L. 1855 postoupeny lesy J-ské národní bance. V 16. stol. byl tu farářem Jan Mathesius, plodný a dobrý spisovatel († 1566?) Erb l. 1546 udělený: štít křížem na 4 pole rozdělený, první a čtvrté pošikem (zdola nahoru) na červ. a zl. pole rozdělené a přes ty dvě lev království Českého; ve druhém a třetím poli modrém mezi dvěma skalami domek hornický nad štolou, uprostřed štítu štítek domu Rakouského (červ. se stříb. pruhem) a přes něj dvě horn. kladiiva křížem přeložená. Štít drží sv. Jáchym a sv. Anna.

Jáchymov Nový, ves u Křivoklátu l. 1817 tím založená, že tu postavena velká želez. huť a pec působením Fr. Nittingra. Když se potom tu lidé osazovali, dáno osadě jméno po Jáchymovi Egonovi kn. z Fyrštenberka, jenž panství za nezletilosti dědicova zpravoval.

Sv. Jakub, ves u Kutné hory nazvaná po starožitném kostelu, jenž postaven a dokonán byl l. 1165 od nábožné Maří a synův jejich Slavibora a Pavla. Biskup Daniel jsa tu osobou svou přítomen, tehda do oltáře sv. Maří ostatky svatých vložil. (Tito bratři byli l. 1174 na Moravě.) Později patřil S. J. kl. Sedleckému a byl tu farní kostel, k němuž opatrové faráře sázeli. Král Zikmund zapsal S. J. (1420) Bohuslavovi z Doupova, ten se však v jeho držení nedostal, nýbrž zabrán od Bedřicha ze Strážnice a držen ke Kolínu. K tomuto patřil až do l. 1593, kdež dědičně prodán Kašparovi Melicharovi ze Žerotína a od něho připojen k Novým Dvourům. L. 1623 zanikla tu fara a S. J. přifařen k Církvici. Když l. 1845 opravováno v kostele, našly se ostatky svatých i s autentikou l. 1165 v oltáři uložené. V l. 1872—1873 kostel důstojně opraven. (M. XIV. 51.)

Sv. Jakub, n. kostel u věsky Pouště mezi Dymokury, Zahornicí a Činěvsí, jehož

jméno zachováno v pojmenování Jakubského rybníka a mlýna. O jeho počátcích není nic známo. L. 1501 příp. se podací u sv. Jakuba na statku Kněžickém. Léta 1617 patřilo podací i s chalupami na poušti u sv. Jakuba v nově postavenými ke zboží Chotěšickému. L. 1673 tu všechno bylo pusto a veska P. vznikla později.

Jakubov (něm. *Jokes*, pův. *Jacobs*), ves v okr. Jáchymovském, která r. 1234 založena a vysazena jest skrze klášter Doksanský. Když kl. l. 1336 zboží Velechovské s hradem Haunšteinem králi Janovi postoupil, nacházel se při tom bez pochyby také J., poněvadž se později příp. jako přísl. téhož hradu.

Jakule, samota u Nov. Hradů, která má jméno po potůčku ústícím pod Biňovem (1339).

Jamný, far. ves u Jablonného v okr. Žamberském založená na panství hradu Landšperka možná dosti brzo, avšak příp. se teprve l. 1409, protože se snad jinak jmenovala. L. 1409 zastaven J. Janovi Strýčkovi ze Střížkova. Později vyplacen od Kostkův a držen napřed k Landšperku, pak Lanškrounu. Později tu postavena soukromá kaple, při níž založena potom lokalie a l. 1891 zřiz. fara.

Jamný Dolní i **Jamně**, farní ves u Bezdruzic, jež se příp. r. 1227 a patřila kl. Zderazskému. Od r. 1350 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo k umtorům Manětínským řádu sv. Jana. Když l. 1420 klášterství Manětínské skrze pány ze Švamberka zabráno, držen J. odtud ke hradu Krasíkovu. V 17. st. zanikla tu fara a J. patřil ke Krsům. L. 1696 tu zase fara obnovena.

Sv. Jan, Hory Svatojanské, far. ves mezi Velešínem a Trh. Svinami. Až do 18. st. byla tu hold hora (Ločenická hora). V l. 1732—1735 založena tu skrze faráře Velešínské kaple sv. Jana Nepom., která v l. 1777—1782 rozšířena v kostel a ambity opatřena. L. 1786 založena tu lokalie a asi v ten čas rozprodány okolní pozemky k založení vesnice. V l. 1823—1824 zase kostel obnoven a věži opatřen a l. 1856 tu zřizena fara.

Sv. Jan na kopci, samota u Nového

Hradce králové. L. 1530 založil Lukáš Hostovský z Hostovic, kostel na vrchu slove Konstancí »k památce M. Jana z Husince, M. Jeronýma Pražského a jiných mučedníků českých«. Při témž kostelíku byl kněz, jenž od l. 1535 lidem ve Vysoké a Roudničce přísluhoval. Po r. 1620 posvěcen byl kostel sv. Janu Křt.

Sv. Jan, Svatojanská teplice, Svatojanské (neb Janské) lázně, městec v okr. Maršovském, jenž povstal na zboží hradu Břecšteina a tvrze Vlčic. Nedlouho po r. 1552 objevena tu teplice a založeny lázně bezpochyby skrze Kryštofa a Karla bratří Zilváry z Pilinkova. Mezi těmito umluveno l. 1575, že má teplice S. J. i s tím stavením nad ní Kryštofovi náležeti. avšak pohodlí stran mytí má při rodu zůstávati. Od kníž. Švarcenberka postaveno tu l. 1680 několik domů. Vzrůst místa tohoto padá hlavně do našeho století.

Sv. Jan na Skále viz Sv. Ivan.

Jankov, r. 1242 a 1293 dvě vsi, které patřily kostelu Polenskému a jichž polohu dnes nelze zjistiti.

Jankov (pův. u *Janka*, něm. *Jankeschlag*, pův. *Jenkesslag*), ves za Krumlovem nedlouho před r. 1268 založená, jež se dostala tehda kl. Korunskému. Od 15. st. patřil J. k panství Krumlovskému.

Jankov, městečko u Otic ve 14. st. sfar. kostelem, jehož podací patřilo l. 1362 Matěji, Petrovi a Linhartovi, bratřím z Vlašimě s mateří jich Libuší a l. 1390 Janovi z V., l. 1405 dvěma Janům staršímu a mladšímu. Po nich následovali Jankovští z Talamberka, totiž Diviš (1413), synové jeho Mikuláš a Vilém (1418 atd.), onoho syn Václav (1469—1498), tohoto synové Petr a Jan (1526), Vilém (1551—1586), syn Janův, Jiřík († 1623) syn Vilémův. Po smrti Jiříkově dostal J. mladší syn Jan († 1663), jenž zažil krutou bitvu v okolí (viz níže). Dědicem jeho byl synovec Frant. Vilém († 1665), po němž drželi J. synové Jan Frant. Kryštof († 1698) a po tom Rudolf Frant. Ferd. († 1705). Tento prod. J. (1702) Janovi Kořenskému z Terešova, jenž se ze zámku zdejšího (býv. tvrze) přestěhoval na zámek Ratměřický jím založený (viz Ratměřice). Po zaniknutí fary

l. 1667 dosazen ke kostelu kněz zase l. 1707 a l. 1761 fara obnovena. Erb: štít černý a v něm zl. koruna o pěti špicích a nad každou špicí zl. hvězda. (MB. I. 75.)

Jankovice (německy *Enkengrün*), ves u Teplé, jež se přip. l. 1273 jako majetek kl. Teplského a v jeho držení pak nepřetržitě zůstávala.

Jankovská bitva (1645, 6. března). Torstensenovi, velitelé švédské armády, táhnoucímu od Radomyšle k Něm. Brodu hr. Hatzfeld, velitel c. k. armády, chtěl zastoupiti cestu a táhl proto od Strakonice na Písek a Tábor k Sázavě. Večer dne 5. břez. leželi císařští u Otice a Jankova, ani se Švédové ze Sedlčan k Jankovu podali a severně od něho položili. Obě strany měly své příčiny, aby boj svedly. Švédové měli 16.000 mužův a 80 děl, císařští 16.000 mužův a 24 děl. Císařští leželi tak, že položení jich u Skryšova a Ratmířic bylo kryto výšinami, lesy a rybníky, avšak Götz, který velel levému křídlu u Ratmířic, opominul hůrku u levého boku křídla svého nad Broumovici a Vlčkovici, na níž stála kaplička, obsaditi. Tedy Torstensen hned z rána 6. března oklamav císařské hůrku obsadil. Poněvadž odtud hrozilo nebezpečení nejen levému křídlu, nýbrž i celému šiku císařských, mínil Götz chybu svou napravití útokem na hůrku, avšak nepřesvědčiv se napřed o poloze krajiny, zapadl mezi lesy, rybníky a močály, nemohl se pořádně sešikovati a utrpěl velké ztráty skrze švédské dělostřelectvo a jízdu. Tam Götz byv postřelen padl. Nyní Hatzfeld změnil své položení a položil se na stránkách naproti Švédům. Tito činili zuřivé útoky na císařské, ale vždy odrazeni. Tu pravé křídlo císařských majíc z toho radost, bez vědomí Hatzfeldova postoupilo a aby nenastal zmatek, kázal Hatzfeld celé armádě následovati. Jízda na levém křídle vrhla se na pravé křídlo Švédův, rozvrátila je, avšak majíc nyní svého prospěchu využítkovati, dala se do plnění švédských zásob. Střed a pravé křídlo sice byly také postoupily, avšak nic proti Švédům nezmožily. Když pak cí. jízda na útek obrácena, tu pýchota sama jsouc na sebe poukázána ocitla se v nejhorším a dílem po-

bita, dílem zajata. O 4 hodinách odpole dne byl konec bitvy, Švédové vítězi a zbytky cí. armády utekly do lesů. Císařští ztratili 4000 mrtvých, 134 důstojníkův, 4000 zajatých (i Hatzfeld) a 24 děl. Švédové přišli o 2000 mužův. O nešťastném Götzovi udělali si sedláci přísloví: Pořídil, jako Kec u Jankova. (Kriegschronik).

Janov (*Jansdorf*), farní ves u Litomyšle, jež měla farní kostel již r. 1349, když postoupena k bisk. Litomyšl. J. povstal na klášterství Litomyšlském a po zřízení biskupství přidělen l. 1347 biskupovi, v jehož držení až do l. 1421 zůstával, avšak i potom byl přísl. hradu v Litomyšli. Kostel, jenž l. 1623 svého duchovního zprávce pozbyl a k Litrbachům přifařen byl, ke konci 17. st. znova vystavěn a l. 1785 zase farou opatřen.

Janov, Janovice, ves v okr. Most., n. manský statek s tvrzí, kterýž k. l. 1386 Boreš z Oseka, ale pak držel rod Gablencův z J. (1393 Petr, 1437 dva Jindřichové). V 15. st. patřil ryt. z Rechenberka, v jejich držení až do 16. st. stával. Když Hanuš z R. l. 1577 zemřel, spadl J. na cí. Rudolfa, jenž jej ihned dědičně prodal Jiříkovi Hartyšovi z Hartyšů. Tohoto potomci drželi jej se Zalužím až do l. 1623. L. 1726 pr. jej Anna Barbora Krakovská rozená Michnova obci města Mostu.

Janov v okresu Jesenickém nazývá se česky vlastně *Ostrovec* (viz to).

Janov, dvůr u Úhřec (v okr. Stodském), n. ves, která se přip. r. 1272 a patřila kl. Chotěšovskému. Týž měl tu také nápravu. L. 1422 zastaven J. Janovi Hanovcovi ze Švamberka. Právo toto l. 1464 klášteru skrze Dobrohosta z Renšperka navraceno, ale rybník J-ský dostal se v držení pánův Roupovských od r. 1468 až do r. 1549 a odtud pp. z Klenového. Konečně od probošta l. 1603 vyplacen a zase ke klášteru připojen. Ves mezi tím i s tvrzí spustla.

Janov, Janovec, n. ves na místě rybníka u kaple sv. Blažeje u Branišova blíže Teplé, jež se přip. r. 1322. Tehdá koupil kl. Teplský J. od Abrahama ze Žichlic a syna jeho Haranta a odtud zůstal v jeho

držení. L. 1421 zastaven Vilémovi z Pnětluk, ale později zase vyplacen.

Janov, farní ves u Soběslavě, prvotně kostel sv. Jana, který v l. 1712—1716 v lese postaven od Frant. Leop. Voračického z Paběnic, držitele Myskovic. L. 1726 založeno při něm kaplanství, jež zřízeno l. 1743 za administraturu a konečně povýšeno l. 1858 na faru, která podržela jméno Myskovice. Při kostele stavěny chalupy, které l. 1814 na vesnici povýšeny a J. pojmenovány. V J. narodil se l. 1836 Frant. Studnička. (T. 739.)

Janov, ves u Ml. Vožice, r. 1360 farní ves, která náležela ke hradu Vožickému kromě půl druhého lánu, který patřil ke hradu Šelmberku. Oboje později sloučeno od držitelův panství Vožického. Fara tu za neznámé doby zanikla a kostel l. 1726 znova postaven.

Janov, n. ves v okolí Sloupu za Čes. Lipým, kterou Hynek Hlaváč z Dubé (zemř. l. 1423) k. od Janka ze Chcebuze a dědicí jeho pr. l. 1424 Hanuš Velflovi z Varnsdorfu. Odtud držen ke Sloupu. V 15. st. vypálen a spustl, příp. se sice l. 1471, avšak jen jako místo, poněvadž v pamětech 16. st. se o něm mlčí.

Janovec viz Janov.

Janovice (prv. *Janovici*), ves u Abršpachu, byla prvotně přísl. hradu Abršpachu. S tímto drženy l. 1528 atd. ke Skalám. Když po r. 1580 panství to děleno, dostaly se J. a Abršpach do rodu Bohdaneckých a l. 1589 po novém dělení prodány ke zboží Teplickému a při jiném dělení (1615) k Dolní Teplici. L. 1627 odprodány J. Anně Strakové z Hodkova a utvořen nový statek Janovský. Syn této Jan Petr Straka z Nedabylic († 1720) koupil Horní Teplici a k ní J. připojil.

Janovice Vrchotovy (ve 14. st. i *Herbertovy*), městys a farní ves, oboje v okr. Otickém, prvotně ves a panské sídlo, po němž se jmenoval l. 1243 Kunrát z Janovic a potomci jeho pp. z Janovic erbu orlice. Z rodu toho drželi J. Kunrát (1234 až 1254), Purkart († c. 1295), Zdík (1295), Herbort (1336—1356). Za tohoto již tu bylo městečko a farní kostel, jehož poda-

cími pány byli Purkart († 1397), Purkart 1397—1402, Jetřich († j. 1413) a Petr (1413—1433). Od l. 1453 byly J. s tvrzí zdejší v držení Štěpána Vrchoty z Vrchotic, jehož potomek Jan tu l. 1510 a potom seděl, Později seděl tu Předbor z Radejšína, jehož syn a dcery pr. J. městečko a ves (1549) Janovi st. z Říčan. Nástupce a dědic jeho Vlachyně pr. J. 1586 Hynkovi z Roupova, od něhož postoupeny l. 1603 Janovi z Vrtby. Tento je dal za díl l. 1609 synu Sezimovi, jenž je s mnohými okolními statky do smrti († 1648) držel. Po něm držel J. syn Ferdinand Fr. († 1712) k Oticům, po něm pak následovali syn Arnošt Fr. († 1750), tohoto syn Arnošt František († 1791) a tohoto syn Adam Fr. († 1807), po němž dědil Frant. Josef hrabě Vratislav z Mitrovic († l. 1849). Z jeho rodu panství l. 1872 vyšlo. Fara l. 1624 zanikla a l. 1787 zase obnovena. Erb J. není znám. (MB. l. 35.)

Janovice Červené viz Janovičky.

Janovice nad Úhlavou, městečko n. s hradem, původistě Janovských z Janovic, z nichž první Jan se l. 1290 připomíná. Král Jan zastavil J. Petrovi z Rožemberka, ale nedlouho potom dostaly se zase Bohuslavovi z J. Nástupce jeho Racek podal hrad a městečko králi v manství (1356). Tehdá tu byl také farní kostel. Po Rackovi následovali synové Jan a Smil (1376 až 1402) a pak Janovi synové Vilém a Bavor. Od těch dob měly J. dva pány asi do r. 1423, kdež Oldřich z J. stal se samotným držitelem. Po něm následoval syn Oldřich († j. 1483) a tohoto syn Heřman († j. 1536). Tento odsud vedl války s Bavyrou a Čechy. Naposled učiněn s ním mír, propuštěný mu J. z manství a městečku vysazeny clo téhodní trh a 2 výroční. Když se potom zase zdvihl, J. dobyty od královských. Po něm držel J. Petr Suda z Reneč, jenž všechny škůdce stavu městského podporoval. Města tedy se spojila proti němu (1520), hrad J. dobyla a vypálila. Od té doby se bydlelo jen na předhradí. L. 1524 J. zase Heřmanovi navráceny a městečko nejen od krále znova obdařeno, nýbrž obdrželo od Heřmana svobodu, aby se řídilo právem Klatovským a mohli

o statech říditi. Synové jeho Vilém, Jiřík a Jindřich drželi od r. 1539 J. každý třetinou. První díl byl po Vilémovi v držení vl. z Jemničky a od nich se dostal dědičtím zase Janovským. Druhý díl měli Jiříkovi synové a na třetím seděl Jindřich, jenž připojil k němu ostatní 2 díly. Synové jeho Jan ml. a Jiřík zjednali městečku majestát na potvrzení svobod (1598). Rozdělili zase J. na polovice, ale Jiřík je zase sloučil a zůstavil synovi Janovi Jindřichovi (1626). Synové tohoto Jiří Gothart a Oldřich Vilém potvrdili l. 1649 svobody městečka, kteréž od l. 1618 mnohými neřestmi souzeno bylo. L. 1674 k. J. Matouš Ferdinand arcibiskup k nadání biskupství Klatovského, jež se mělo zříditi, a když z toho sešlo, pr. J. Vilémovi Albrechtovi Krakovskému z Kolovrat. Od té doby patřily J. k panství Dešenskému, které Prokop K. z K. (1757) k panství Bystřičkému prodal. L. 1764 přistavěna věž ke kostelu. Erb: Štít červený, u jehož zpodu trávnik a na něm věž čtverhraná stříb. ze štukoví postavená s oknem, cimbuřím, černou sedlovitou střechou a zl. korouhvičkami. U zpodu věže brána otevřená s dveřemi své barvy a železnou mříží. Po stranách věže dva modré prapory k nasaditím připjaté a na střeše stříb. prapor k pravé ve větru vlající, vše se zlatými hroty. (H. IX. 136.)

Janovice Uhlířské (tak již 1431), město, ve 14. st. místo s farním kostelem, jehož podací náleželo l. 1359 Jaroslavovi a l. 1390 bratřím Albertovi a Markvartovi ze Šternberka držitelům jedné polovice hradu Šternberka. I později patřily J. U. k témuž hradu, avšak bylo tu i vladyčí zboží, jež po Anežce z J. zdědil manžel její Otík z Vřeskovic a l. 1431 druhé své manželce zapsal. Když se Šternberkové proti králi Jiříkovi bouřili, jsou jim J. U. mocně vzaty. Král zastavil je Janovi Kostkovi z Postupic, od něhož je vybavil král Vladislav (1485) a zase se Šternberkem Šternberkům vrátil. L. 1544 koupila obec od vrchnosti dvůr Kochanov. Petr Karel Holický ze Šternberka obdaril městečko právem pivo vařiti († l. 1608). L. 1680 zůfil v městečku mor. Ok. l. 1690

bouřili se obyvatelé proti vrchnosti, začož původové odstěhováni do Divišova a potomci jich nuceni tu do čtvrtého kolena zůstávati. K zamezení budoucí nespokojenosti udělil Jan Václav H. ze Št. obyvatelům (1692) právo, aby mohli o statech svých říditi a jiné svobody v příčině osazování se v městečku, obchodu, soudů, robot a dovolávání se spravedlnosti u kraj. úřadu. Týž zavedl také l. 1690 exposituru, poněvadž fara po vypuzení kněží pod obojí zanikla. Dcera jeho Anna Amabilie († 1724) potvrdila svobody městečka (1713). Anna T. kněžna Savojská založila l. 1767 kostel sv. Aloisia na rynku, jenž dostaven l. 1795 a byl pak farním. Posavadní farní kostel sv. Jiljí byl zavřen a měl býti sbořen, avšak l. 1871 po opravení zase otevřen. Erb: štít modrý, u jehož zpodu tři zelené pahrbky a na nich stříb. hradba ze štukoví a cimbuřím až do polovice štítu dosahující a na ní zl. R. Nad hradbou zl. hvězda o 8 (má býti 6) špicích a v ní štítek modrý, zl. korunou korunovaný, v němž zlaté G. (MB. XII. 1.)

Janovice (něm. *Johnsdorf*), ves u Jablonného, bývalé přísl. hradu Lemberka (1402 v lese Janovském dovoleno kláš. Jablonskému dříví sekati). L. 1518 byly J. pusty, avšak l. 1574 zase vystavěny.

Janovičky, Janovice, ves u Vysokého Mýta, jež byla r. 1244 sídlem Noska z J. a také později vlad. statkem. Jindřich VI k z Kvítkova pr. J. před r. 1540 Bohuslavovi ze Zahradky. Později patřily J. ke statku Dobříkovskému (již ok. l. 1560), když pak tento Frant. Karel Libšteinský z Kolovrat prodal (1693), vymínil si J. a přivtělil je k panství Chroustovskému.

Janovičky, Janovice, kostel u Košumberka, jenž byl r. 1349 farním a postoupen k bisk. Litomyšlskému. U něho bývala ves, jež se příp. l. 1392 jako přísl. hradu Rychemburka, avšak v 15. st. spustla. Také fara tu zanikla a kostel zůstal filiálním. L. 1741 znovu stavěn a l. 1746 posvěcen. Ze staré písně lidem složené jde na jevo, že jedna slečna Berkovna dědictví svoje oddala kostelu Matky boží na poušti Janovičkách na oběd pro chudé. Fundace tato trvala do l. 1784. (PA. I. 170.)

Janovičky (aneb od 18. st. také *Červené Janovice*), městys u Kutné hory, ve 14. stol. s farním kostelem. J. drželi od l. 1374 bratři Ješek, Zdeněk a Mojek a l. 1390 a potom ze dvou třetin bratři Zdeněk a Jodok ze Soutic. Po onom, který ještě l. 1440 žil, následoval syn Aleš (l. 1446—1461) předek Janovských ze Soutic. Po jich vyprodání následovali Petr Janovský z Suchotlek († 1482) a syn jeho Bohuslav (1487—1505), 1516 Hynek Haugvic z Biskupic, l. 1524 Jetřich z Lukavce a později Jan z Pařízku, od něhož k. J. Adam z Říčana. Týž je prodal l. 1550 Markvartovi Stranovskému ze Sovojevic a tento léta 1551 Adamovi Budovci z Budova. L. 1567 k. je Jan z Chlumu a od něho (1575) Albrecht Novohradský z Kolovrat († 1580). Bratr jeho Petr († 1596) odkázal J. strýcům svým Janovi Bezdrůžickému a Volfovi Novohradskému. Onen dostav J. na díl prodal je Heraltovi Libšteinskému z Kolovrat († 1630). Po tomto následoval syn Zbyněk Leopold († 1647) a od tohoto dostaly se J. do rodu Obyteckých (1646 Liunír Viduna, 1671 Jan Václav, 1712 Jozef Arnošt). L. 1715 k. J. Frant. Arn. hr. z Thürheimu. Tento založil při kostelu (který byl v l. 1636—1651 docela bez kněze a potom obstaráván z kláštera Sedleckého aneb odjinud) exposituru (1717). (L. 1657 založeny matriky.) Teprve l. 1812 zřízena tu fara. Od l. 1724 byly J. majetkem obce Kutnohorské. Erb: štít červený pod zl. korunou, u jehož spodu tři pahrbky zelené, nad nimi dvě kladiva hornická přeložená a výše korunovaný štítek domu Rakouského, totiž červený se stříb. ležatým pruhem, na němž jsou zl. písmena F III, štítek drží z pravé cí. orlice, z levé Český lev jednou nohou na jednom z kladiv stojící.

Jaroměř, král. věnné město, prvotně knížecí hrad podle staré pověsti založený od Jaromíra Přemyslovce († 1089), když prý Hradecko za úděl držel. Jisto jest, že l. 1126 stál, když Břetislav Přemyslovec tu uvězněn. Ve 13. st. založeno tu město podlé západního spůsobu, které se poprvé

l. 1307 příp. Tehdá zapsány užítky jeho Elišce králové. L. 1316 ujal J. zase král, avšak zapsal ji potom Markétě Lehnické († 1322) Zdejší kostel farní sv. Mikuláše byl biskup Jan z Dražic († 1343) daroval ke kr. kapli Věch Svätých, avšak arcibiskup Arnošt vybaviv jej daroval jeho podací klášteru, kterýž při J. pro bratři řádu sv. Augustina založil. Klášter tento s kostelem sv. Maří stál za nyněj. mostem Praž. při Labi asi v místech domů č. 22 a 23. Probošty tohoto kláštera byli: Petr († 1371), 1371—1418 Jakub (snad dva Jakubové?), 1418—1421 Štěpán. Cís. Karel zapsal J. knížatům Opolským, od nichž je Václav IV l. 1389 vyvadil, avšak zase l. 1399 králové Žofii zapsal. L. 1372 obdrželi obyvatelé svobodu, aby mohli o statcích řídit. L. 1404 dovolil arcibiskup, aby klášter byl přeložen ke kostelu sv. Mikuláše. Když začaly války l. 1419, ustanoven jest Hynek z Červené hory za hejtmana v J. Jeho jako i německých měšťanů v J. nepřátelství ke kalichu popudilo kališníky tak, že l. 1421 po dobytí města mnohé přes úmluvu usmrtili. Štěpán probošt s řeholníky upáleni. J. stála odtud při bratrstvu Orebském. L. 1427, když vojsko městské obléhalo Červ. horu, osadili J. Táboři a drželi J. do r. 1434. Cís. Zikmund zastavil J. králové Barboře, která l. 1445 svobody města, zvláště úmluvu s cí. Zikmundem, když jeho poslouchati slíbili, potvrdila. Avšak když se hned potom proti ní zbouřili, zastavila J. Jiríkovi z Poděbrad (1445). Obec nucena poddati se mu v pravé člověčenství až do korunovaneho krále (1448). Aby udržování byli v poslušenství, udělal Jirík hrad z domu proboštského. Týž hrad zastavil král Ladislav potvrdiv svobody obce a přidav trh výroční Vaňkovi z Valečova, jenž měl spory s obcí a konečně l. 1465 statek svůj při městě prodal. Král Jiří potvrdil l. 1466 svobody města, k nimž Vladislav (1476 až 1492) nové přičinil, a l. 1497 výroč. trh, l. 1504 clo a výroč. trh přidal. Na poč. 16. st. důchody obce tak se zmáhaly, že kupovali okolní statky. O ty všechny přišli l. 1547 a jen malá část l. 1549 navracena a kromě toho l. 1548 město vy-

hořelo. L. 1554 zavražděn tu kníže Dmitr Sanguško. Od násled. králův obdržela J. svobody v l. 1564 a 1575. L. 1618 účastnili se J-ští povstání, začez jim nevelké jich statky pobrány, ale zase navraceny, protože průchody vojenskými velice znuzeni byli (1628). L. 1625 vyhostění kněží nekatolictí a prováděna reformace bez velkých těžkostí. L. 1639 Švédové město hubili, l. 1670 město vyhořelo, pročež mu v l. 1670—1681 na platech slevováno. L. 1707 zaveden nový hospodářský řád. L. 1753 svalila se věž u kostela sv. Mikuláše stojící. L. 1778 ležel u J. s vojskem cís. Jozef II., a v městě se zdržoval l. 1780, když zakládal pevnost Ples. Pak v l. 1781 až 1786 zase sem několikráte přijel. Léta 1786 měl býti zavřen kostel sv. Jakuba, což obecní úřad dovedl zameziti. L. 1788 zaveden magistrát. L. 1831 vystavěn jest železný most. L. 1850 stala se J. sídlem c. k. úřadův. L. 1856 stavěla se tu železná dráha. Erb: štít červený a na něm trnová koruna a v ní erb království Českého, stříb. lev. (A. Knap, Pam. Jaroměře.)

Jaroslavice, ves u Hluboké, n. s tvrzí, l. 1360 statek Bruma z Řek, 1398—1408 z části Maršíkův, z části Kunše a Marše z Přehořova. V 15. st. nabyt J. Ojř z Protivce (1454), jehož potomek pr. J. (1520—1530) Bohuslavovi Malovci z Malovic. Od té doby patřily ke zboží Dří tenskému, s nímž připojeny ke Hluboké. (H. VII. 172.)

Jarošov, farní ves u Jindř. Hradce, v níž se přip. farní kostel již r. 1368. Tehdá patřil J. ke zboží Počáteckému hrabat z Hardeka a Rece; když pak pp. Hradečtí panství to r. 1389 koupili, náležel J. k panství Hradeckému a proto byl pánem jeho r. 1409 Jan ml. z Hradce. Fara se tu nepřetržitě udržela. V l. 1594 až 1773 patřilo podací kostela jezovitské koleji v Hradci. L. 1751 kostel shořel a l. 1755 obnoven. (T. 412.)

Jarošov, ves v okr. Litomyšlském n. s tvrzí, v l. 1407—1412 prý sídlo Vavřince Toulouce z Třemošné, jenž učinil několik zbožných nadání. Obec Litomyšlská koup. l. 1480 Budislav a J. od Čeňka z Barchova a Jana Makovského z Potsteina.

Jarpice, ves u Zlonic, kterou Jenofita z Obořiště darovala l. 1333 kláš. Zbraslavskému. Od r. 1420 byly J. v držení zástavních pánů, zejména l. 1420 bratří z Račiněvsi, l. 1463 Viléma z Ilburka. Ten a nástupce jeho drželi J. k Budenicům a l. 1562 dědičně koupěny. Když Bude-nicko l. 1587 děleno, dostal Daniel Hrobčický z Hrobčice J. na svůj díl. Týž prod. J. (1594) bratru svému Janovi, jenž ji připojil k Hospozínu. S ním pak koupěny k panství Zlonickému.

Jasenná, Jesenný (staron. *Rosperch*), farní ves u Jaroměře, jež patřila ke království a farní kostel měla již r. 1352. Ves dostala se r. 1346 skrze darování Karla markrabě v držení mansionářův Pražských. Cís. Zikmund zapsal J. Hynkovi z Červené hory, v jehož rodě ještě l. 1454 zůstávala. L. 1514 byla J. v držení Mikuláše star. Trčky z Lípy a potom jeho potomkův, od nichž l. 1585 dědičně dokoupěna. Připojena byvši l. 1533 k dílu Smiřickému, k témuž panství pak stále náležela. L. 1817 kostel rozšířen.

Jastráb, n. ves, nyní samota Kučefavá jižně od Orlíka, na levém břehu Vltavy. Ves tato stála již za krále Jana, jenž ji s manželkou svou Eliškou svobodami obdařil (1378 potvrzeny) L. 1361 byla zastavena a po výplatě počítala se ke hradu Zvíkovu.

Javor, Javoří, ves u Klenového (1379) jež ke hradu tomuto (1547) patřila.

Javor, n. tvrz a ves v lese mezi Štáhlavy a Kornatici, l. 1373—1379 statek Čáslavův, l. 1409—1415 Čajchanův; později prosluli Chval se synem Jaroslavem (1420 atd.), Přibík a Volfart jako bojovníci za válek husitských. V 15. st. J. vypálen a pustina připojena ke Spál. Poříčí. Kokořovci přivtělili J. od něho ke zboží Štáhlavskému, při němž se l. 1624 les a louky J. přip. (P. A. VIII. 420.)

Javoří, (1255) pohoří mezi Broumovskem a Slezskem.

Javorná, Javorný (t. j. řeka neb potok, nikoliv Javoří, něm. *Gabhorn*), farní ves u Karl. Var, n. manský statek ke hradu Bochovu a Andělské hoře, který drželi l. 1366—1375 Litolt z J. a l. 1392—1408

Hanušek. Později patřila J. přímo k Andělské hoře a vrchnost tu měla dvůr. Později oddělena J. s několika vesnicemi jako samostatný statek se zámek, který drželi do l. 1631 Jan Jiří a Volf Linhart Kolo nové z Felzu. Těm tehda zabrán a prodán Gerhartovi z Kvestenberka, jenž J. k Bečovu připojil. Bývalá zámecká kaple stala se l. 1856 farním kostelem.

Javornice (t. j. ves na potoce Javornici), farní ves u Rychnova n. K., v níž byl farní kostel již před r. 1359. J. drželi r. 1359 Čeněk z Lichtemburka a od r. 1364 patřila z části ke hradu Skuhrovu, pak ke hradu Rychemberku, s nímž připojena k panství Litickému. Druhá část patřila ke hradu Potšteínu. Oboje skrze Viléma z Pernšteina sloučeno v jednom panství. Když pak později rozkouskováno, ponechána J. při Rychnovu. L. 1602 tu postaven nový kostel ze dřeva, l. 1785 z kamene. Od l. 1623—1772 byl filialním k Rychnovu, l. 1855 se stal farním.

Javornice, ves pod Helfenburkem, jež byla r. 1284 sídlem vladyčím Slavka se synem Heřmanem a Havla se synem Slavkem, l. 1387 Heřmana a Jana. L. 1416 patřil dvůr kmecí k Domanicům. Větší část Javornice patřila pak ke hradu Helfenburku; sice tu zůstal svobodnický dvůr, nad nímž Vilém z Rožemberka l. 1579 vrchnost získal. Od té doby patřila J. k panství Netolickému.

Javornice, (1399 a 1580) potok u Zvíkovce.

Javorník, Javorníky, Javornice, ves u Poříčí n. Sáz., někdy přísl. hradu Zlenic, a potom panství Konopištského.

Javorník, farní ves u Hostinného n. s tvrzi, jež byla se vsí manským statkem ke hradu Trutnovu. L. 1496 dělili se o něj bratři Jiřík, Kryštof, Zikmund a Mikuláš. Později jej měli Václav syn Mikulášův a po něm strýc Zikmund. L. 1528 koup. jej Martin Radikovský z Hrádku a l. 1533 Adam Zilvár z Pilinkova, jenž jej k zámku Břecšteínu připojil. Po koupení tohoto ke kníž. Frydlantskému oddělen J. od panství Vlčického a s Forstem. dán v léno. Později zase patřil k panství Vlčickému, l. 1808 však od něho se Sejfami oddělen. Kostel

zdejší od sedláka Viléma Erbena postavený stal se l. 1785 farním. (H. V. 222.)

Javorská, Javory (dvě vsi *malá* a *velká*) u Ústku, z nichž jedna byla r. 1609 pusta. Oboje patřivaly k Lipému, avšak na poč. 17. st. ves Javory a ves pustá Javorská k Novému zámku odprodány.

Javory, Javorka, farní ves u Děčína, jež se vyskytuje od r. 1454 jako přísl. hradu Děčína. L. 1748 postavili tu obyvatelé kapli, která v l. 1772 a 1816 zvětšena. L. 1798 zřiz. tu expositura a l. 1853 fara.

Jažlovice, Žezlovice, farní ves u Říčan, v níž byl far. kostel již l. 1354. V J. seděli l. 1396 Jan Tichava, Roprecht a Bohuslav bratři, 1415 Mrakeš z Rohozova, 1417 Mikuláš. Ku konci 16. st. seděli tu na tvrzi Branišovšti z Branišova, l. 1601 koup. J. Jakub Berbek z Kunvaldu. Po jeho smrti koupil J. (1614) Jan Bořivoj Kyšperský z Vřesovic, ale prodal je zase (1617) Janovi Skalskému z Dubu. Odtud patřily ke Slušticům a od r. 1624 k Čern. Kostelci. Tehdá zanikla fara. Léta 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1856 fara.

Ječniště, n. ves západně od Lomnice n. P. v okolí Černé a Bitouchova. Před r. 1407 držel ji Mareš z Lužce. V 15. st. J. spustlo. L. 1542 prod. Bušek Cidlinský ze Sluh ves pustou J. Vilémovi star. z Valdšteina a od té doby patřilo k panství Lomnickému.

Ječovice (prvotně *Ječovici*), farní ves u Libochovic, v níž byl farní kostel již před r. 1359. J. patřivaly 1359 bratřím Slavkovi a Boršovi z Oseka, v l. 1363 až 1379 Slavkovi samému. Část patřila již l. 1341 ke klášteru Oseckému, první díl přík. ke klášteru l. 1359 od Beneše z Koponik a bratra jeho. L. 1574 prodal kl. J. Urbanovi Pšefrkornovi z Otopachu. Od jeho potomků přivtěleny k Podbradci, když jej koupili, a s ním se dostaly ke Mšenému a pak k Budyni. Část vsi patřila ke Vranímu. Po zaniknutí fary byl kostel až do l. 1763 filialním k Budyni; t. r. zřiz. tu lokalie a l. 1855 fara. Kostel l. 1783 znova postaven.

Jedibaby, Dědibaby (prv. *Dědibabi*), ves v okr. Velvarkém n. s tvrzemi, l. 1295

sídlo Přibkovo, Jakubovo a Martinovo, pak na vladyčí statky rozdělena, z nichž jeden držel l. 1374 Mareš a l. 1384—1419 syn jeho Mareš. Jedna tvrz patřila kapitule Pražské, druhou držel l. 1419 Antoš, pak jeho dcery a od l. 1449 Jan z Drast. Dvůr zdejší koup. l. 1583 Jan House z Krásné hory a od něho l. 1623 Vilém ml. z Lobkovic, tento pak k. druhý díl, který náležel od l. 1586 ke kostelu sv. Vojtěcha v Praze. Od té doby patřily J. k Veltrusům.

Jedlany, ves u Tábora n. s tvrzí, na níž seděl l. 1369—1413 Přibík z J. S ním tu držel nějaký statek (1392—1415) Bušek z Hlasiva. L. 1416 seděl tu Mrakeš z Petrovic. V 16. st. patřily J. Sádům z Vražného a když díly jich Jiří Pětipeský z Chyš v l. 1594—1603 skupil, připojeny k Chotovinám. (H. IV. 357.)

Jedlina, ves u Rychnova n. K., l. 1366 sídlo Onšovo, později jmění pp. z Rychnova, od nichž se dostalo k panství Potšteinskému. Vilém z Pernšteina obdařil sousedy zdejší (1498), aby mohli o statcích řídit. Při rozdělení panství Potšteinského přidána J. k Rychnovu kromě dvoru popl., který pak náležel ke Kostelci n. O., avšak ten přík. (1645) od Frelcely Dusíkovské roz. Grambové.

Jedlina, Jedlová, ves u Rokytnice bez pochyby teprve v 17. st. v lesích panství Solnického založená. Za neznámé doby postaven tu kostel. jenž l. 1726 jako filial. k Deštnému přifařen.

Jedlka (něm. *Höflitz.*, staron. *Heulin*), farní ves u Benešova n. Pl., v níž byl farní kostel již před r. 1359. J. patřila k panství hradu Šarfšteina v 16. st. k panství Benešovskému a pak k dílu Šarfšteinskému. V l. 1701—1817 zase patřila k panství Benešovskému a od l. 1817 obci Benešovské.

Jedlová, farní ves u Poličky, jež měla farní kostel již r. 1349, když postoupena k bisk. Litomyšlskému. J. byla od starodávna příslušen. panství Svojanovského, při jehož rozdělení v 16. st. přidána k Bystrému. V 19. st. rozšířen kostel a zrušena kostnice, z níž se prý 78.000 lebek vydvihlo. L. 1837 se v okolí uhlí dobývalo. (PA. I. 357.)

Jedomilice, Dědomilice (prv. *Dědomilici*), ves u Smečna. V 15. st. patřila k Malikovicům; ok. l. 1508 k. ji Děpolt z Lobkovic, od jehož potomkův se dostaly l. 1594 Žďárským ze Žďáru, l. 1599 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic a tak ke Smečnu.

Jehlice, ves u Nechanic n. s tvrzí, l. 1415 statek Vaňka Jehlice z Ryzemburka. V 15. st. žil rod Pšeničkův z Jehlice. Poslední toho rodu Johanka držela J. až do smrti (ok. l. 1510). Dědil po ní Vilém Bradlecký z Mečkova a ten prod. ji (před r. 1540) bratru svému Václavovi. Později přík. ke Přínu. (H. V. 338.)

Jehnědí (od slova jehněd, druhu topolu), ves u Brandýsa n. O., r. 1292 sídlo panství, jež dáno bylo kl. Zbraslavskému, ale záhy z jeho držení vyšlo. Pak tu byl vlad. statek, který držel l. 1404 Václav a l. 1432 Mikeš z J. Potomci jeho Václav a Přibík bratří z J. prod. l. 1471 ves J. a okolní statky k němu patřící obci města Litomyšle.

Jehnědno, ves u Písku založená na království a proto l. 1341 majetek králův, ač zastavena Petrovi z Rožemberka. Sice tu byl také nějaký vladyčí statek (1406 Jan Lysý z J.). V 15. st. patřila ves k Bechyni a dvůr ke Chřešticům; na tento přenesl Jan Radkovec z Mirovic manství lovčovské ze dvora svého Chřešťovského. Jindřich starší ze Švamberka prod. l. 1556 ves J., která se mu při dělení panství Švamberských z Bechyně za díl dostala, Antonínovi Lokovi z Netky. Potomci tohoto drželi ji až do 17. st. a říkalo se mu Dol. J., kdežto část v 16. st. k Chřešticům náležející sloula Hoř. J. L. 1662 přík. k Chřešticům dvůr v J.

Jejičný, Dědičný, n. ves u Drahoňova Újezda, jež se přip. l. 1379 jako přísl. Drahoňova Újezda. V 15. st. spustla ves a l. 1544 pamatovala se tu dvě dvořišťe.

Jelčany (vlast. *Jedlčany*, prv. *Jedlčané*), dvojí ves u Kouřimě, l. 1295 sídlo Mladotovo, pak rozličných rodin, z nichž nejznamenitější byli Krčínové z J. V 16. st. seděli tu Čejkové z Olbramovic. Václav ml. Čejka pr. (1580) tvrz J. Mikuláši Nykláskovi z Žitenic († 1590), od něhož

drženy J. ke statku Chotouchovskému. S ním dostaly se J. l. 1629 v držení rodiny de Vitte a později ke statku Červ. Hrádku. Až do 17. st. se přip. jen jedna ves J.

Jeleč, r. 1588 název hory, která se jmenuje něm. Geltschberg.

Jelení horní (n. i *vrchní*), městy v okr. Mýtském, prvotně ves a nad ní dvůr a hrad. Starší majitelé nejsou známi. Po smrti Jiříka Poděbradského († 1471) náleželo zboží Jelenské k panství Litického, pak k Potšteínu (totiž hrad pustý a dvě vesnice J. vrchní a spodní). V ty doby stalo se J. městečkem, jež držel l. 1555 Přibík Beneš Sekerka z Sedčic. Po smrti jeho nemohlo se J. pro sirotky udržeti a prodáno ok. l. 1573 Heřmanovi z Bubna. Tento šetrný hospodář, známý z pověsti o lvu, který ho všude doprovázel, kostel zdejší, asi 50 let před tím postavený, léta 1600 znova vyzdvihl († 1602). Po něm uvázala se v J. vdova Salomena z Bydžína, avšak postoupila ho Mikuláši st. z Bubna, jenž je připojil ke zboží Doudlebskému. Ok. l. 1623 zanikla fara, jež teprve l. 1792 obnovena. L. 1734 obdrželi J ští majestát na 6 výročních a dobytčích trhů a k tomu l. 1793 jiný na téhodní trh na obilí a dobytek. Erb: na stříbrném štítě hlava a krk jelení své přirozené barvy. (H. II. 200.)

Jemčina, Němčina, lovecký zámeček a dvůr u Jindř. Hradce, prvotně (okolo l. 1680) hřebčinec (odtud něm. *Gestüthhof* a druhdy i česky *Štíthof*). L. 1751 začalo se tu sídlo panské stavěti, l. 1753 založena kaple v jedné světnici a l. 1767 postavena zvláštní kaple. V l. 1775—1776 postaven zámeček tak, jak se nyní spatřuje. Jaké tu panovalo veselé živobytí o štvaních, popisuje n. J. Wachtel ve svém spisku l. 1875 vydaném. L. 1822 štvání přestala, postaveny tu léta 1841 železné hamry. Po r. 1865 pustl zámeček, avšak potom zase obnoven.

Jemnice, Jamnice, ves u Plané, léta 1379 statek Pavlíkův a jiných. Ještě v 15. st. rozdělena byla J. na několik statků, z nichž jeden byl duchovenstvím. Ok. l. 1533 byla J. přisl. statku Svojšínského a později připojena ke Plané.

Jemník, n. ves u Cotoraze, kterýmž jménem také nazýván býval sousední les. J. byl l. 1380 přisl. hradu Choustníka. V 15. st. se již nepřipomíná.

Jemníky (prv. *Janníci*), ves u Ml. Boleslavě, jež se přip. r. 1255. L. 1393 prodal Ješek Bobil z J. dvůr J. a část vsi Ješkovi z Vrutice. Ostatek patřil již od l. 1255 křižovníkům u sv. Jana Křt. v Boleslavi a postoupen l. 1408 Zvěstovi z Odic. V 16. st. patřily J. z části k Boleslavi a z části přík. k Dobrovici.

Jemníky, ves u Slaného, kteráž se přip. r. 1228 mezi statky klášt. sv. Jiří. Později ujata od krále Václava a darována s okolními vesnicemi pověstnému rytíři Ojiti z Frydberka, když pak tento zemřel, daroval král Přemysl (1277) panství Jemnické klášteru Ostrovskému. Léta 1420 uchváčeny od světských držitelův a dostaly se potom pp. z Martinic, kteří je drželi buď ke Smečnu aneb k Okoři. L. 1509 zavázali se klášteru z nich platiti, což později zanedbávali a rovněž nábožný Jaroslav Bořita z Martinic neučinil.

Jemniště, ves u Benešova n. s tvrzí, l. 1398 sídlo Jana a Mikuláše bratří Divůčkův z J. Mikeš Divůček znám jest z bitvy Vyšehradské l. 1420. L. 1460 seděl tu Svatomír z Březí, v 16. st. Vilém Vojkovský z Milhostic († 1558), po němž následovali Kamberští z Kamberka a l. 1582 Václav Čejka z Olbramovic. V 17. stol. drželi J. páni z Řičan (Petr † 1617, Adam † 1660), po nichž následoval rod Malovcův a l. 1681 Norbert Miseroni z Lissonu. Od syna tohoto k. J. 1699 Ferd. Frant. z Řičan. Nástupce jeho Frant. Adam z Trautmansdorfu (1717) postavil v J. nový zámek († 1762). Po něm následovali Jozef Václav z T. († 1769), téhož syn Maxm. († 1771) a tohoto vdova. V našem století patřilo rodům Buquoy a Windischgrätz. Velkostatek k. l. 1868 hr. Zdeněk ze Šternberka. (MB. III. 102.)

Jeneč (t. j. *Jenkův dvůr*, nikoliv *Jeně*), ves v okr. Unhošťském, již daroval r. 1115 Těšík klášteru Kladrubskému. Tomuto patřila ještě l. 1239, avšak l. 1253 dostala se darováním křižovníkům s červenou hvězdou. Ve sklonku 13. st. připojena

J. k šosu Menšího města Pražského a měšťané měli tu dvory (1316—1360 Planerové). Dva dvory k. Karel IV. (1346, 1349) a daroval je ki. Slovanskému, kterýž jeden dvůr l. 1409 prodal a druhý do l. 1420 držel. Při dvoře Planerovském, který v 15. st. také měšťané drželi, bývala tvrz, jinou držel Prokop Jidášek bakalář († j. 1456), jež tu l. 1444 obležen a zajat. Jednu z těch tvrzí měl l. 1467 Jan Chmelický z Vlčíhory. Na poč. 16. st. byly tu dva statky (na jednom l. 1520 Jan Duhel z Pustověti). Volf z Vřesovic skoupil je v l. 1553—1569 od Chlumčanských a dědicův n. Marty z Kynšperka. Od dcer jeho koupil obě tvrze Jan ze Vchynic a léta 1576 Gothart Floryan Žďárský ze Žďáru. V držení potomstva jeho zůstaly až do vyměření. L. 1688 přidány k Litovicům, l. 1702 přikoupeny k Tachlovicům. (H. VIII. 286, MU. 172.)

Jenček, Jeneček, Malý Jeneč, ves u předešlé, v níž měl kostel a špitál sv. Lazara mezi Prahou a Vyšehradem do r. 1363 jisté pozemky. Na dvoře seděl tu l. 1400 Hašek, dobrodinec kostela Hostivického. Jindřich Hostivický z Moravěvsi zapsal J. (1494) Dorotě vnučce a manželu jejímu Žibřidovi Andělovi z Ejstebna. Od té doby patřil J. ke zboží Hostivického, s ním se dostal v držení Žďárských a přidělen l. 1688 k Litovicům. (MU. 178.)

Jenčice (prv. *Jenčici*), ves u Lovosic, ve 14. st. vладыčí statek (1389 Milobor), l. 1408 v držení vладыk ze Vchynic a z Měrunic. Od konce 15. st. vyskytují se J. jako přísl. hradu Košťálova, s nímž v 17. st. připojeny k panství Čížkovskému.

Jenčov, hrad zbořený u Bělče v okolí Křivoklátu, postaven za starých dob od králův. O jeho osudech není nic známo. (H. VIII. 82.)

Jeníkov, ves u Čechtíc, v níž byl l. 1350 kostel filiální sv. Kateřiny ke Zhoři. Ves J. patřovala ode dávna ke statkům kapituly Vyšehradské. L. 1436 dostal se J. zástavou v držení rodu Trčkovského, patřil pak k Lipnici, od l. 1547 ke Křivousoudu a později ke Kralovicům. (MB. XI. 69.)

Jeníkov, ves u Duchcova, v níž byl farní kostel před r. 1363. Drželi ji 1363

až 1368 Slavek, 1406—1418 Boreš z Oseka, ale od r. 1423 vyskytuje se jako statek kláštera Oseckého. Kromě toho tu byl manský statek ke hradu Oseku, kterýž držel l. 1415—1454 Václav z J. I ten převedl na sebe klášter a udělil jej l. 1488 dvěma bratřím z Hrobu. L. 1551 postaven tu nový kostel, který l. 1756 pro skrovnost svou zbořen a znova vyzdvižen. Léta 1583 založeny matriky.

Jeníkov Golčův, město, jež se pův. Jeníkovem jen z části jmenovalo, neb část při zámku nazývala se Zábělčice. Kostel sv. Markéty byl l. 1359 farním a podací jeho patřilo tehdá Ješkovi Talafousovi z Říčan (1369—1376 Jan z Říčan). Od l. 1407 byl J. přísl. hradu Chlumu, avšak při jeho rozdělení l. 1417 přiděleno městečko J. k Podhořanům. Držel je s nimi Beneš z Chlumu († j. 1461) a po něm synovci jeho Slavata a Jan, kteří jej opět ke Chlumu připojili. Při opětném rozdělení panství Chlumského dostal J. Albrecht Slavata, který jej pr. l. 1580 Václ. Robmhápovi z Suché. Tento nabyt t. r. vsi Zábělčic dědičně a připojiv ji k J. prodal oboje (l. 1581) Janovi Libenickému z Vrchovišt († 1589). Po něm následovali z téhož rodu Vilím Všebor († 1591), Adam († 1592) a Vratislav († 1598). Skrze Mandalénu z Vrchovišt dostal se J. napřed v držení Šebestiána z Říčan (1601), prvního manžela a l. 1616 postoupila jej Jáchymovi Štastnému Šturmovi z Hyřfeldu, druhému manželu. Po konfiskaci zůstal J. přece v držení Mandalenině, byl ještě l. 1630 v držení Hrobčických z Hrobčice a postoupen pak Janovi Rudolfovi Trčkovovi z Lípy. Po zabrání statků Trčkovských darován l. 1636 Martinovi Maxim. sv. p. z Golče († 1653). Tento postavil v J. věžovatý zámek a kapli Loretanskou, vdova pak jeho Maří Majdaléna roz. z Opsiniku († 1657) zjednala městečku majestát na trhy a založila v J. residenci jezovitskou (1657, nyní fara). Po ní následoval Jan Jetřich z Ledeburu ze sestry syn, jež se pořád s jezovity soudil. Nástupcem jeho byl Karel Leop. hr. Mille-simo (1677), jehož syn Václav Ferdinand jej pr. Filipovi hr. Arco (1692). L. 1698

k. J. Frant. Ant. hr. z Halveilu a od něho l. 1701 Frant. Karel v. Schmiden. Když pak přišel pro dluhy do prodeje, měla jej hraběnka Arco, od l. 1716 Fr. Jozef hr. z Trautmansdorfu, l. 1720 Fr. Ant. Pachta z Rajova. Následoval pak rod Ulefeldův a l. 1773 Leopold hr. Krakovský z Kolovrat. Za něho zřízena ze zámku továrna na tabák, která l. 1812 přenesena do Sedlce. Po zrušení řádu jezovitského založil L. (1775) faru († 1809). Po něm následovala dcera Marie Aloisie Herberšteinova († 1823) a pak syn její Ota. L. 1827 postaven nynější farní kostel. L. 1830 dostal se J. zase do rodu Trautmansdorův a l. 1830 Neupauerův. Erb: Modrý štít a na něm stříb. kostel s červ. střechou, vížkou a zl. křížky. Po obou stranách vížky spatřují se dva zlaté kalichy.

Jeníkov Větrný, městys za Humpolcem, jež se příp. r. 1226 jako část klášterství Želivského. L. 1437 zapsán Mikuláš Trčkoví z L. a zůstal v držení jeho potomstva až do konce 16. st. Koupil jej Matyáš Štubík z Kynygšteina (léta 1601 se stal dědičným) a postoupil jej l. 1604 čtyřem synům k rozdělení. Jeden z nich Samuel držel jej ještě l. 1615. Po jeho bezdětné smrti ujal jej císař Matyáš a pr. Maří Majdal. Trčkové z Lobkovic. Po zabrání statkův Trčkovských darován l. 1637 Filipovi Fr. Breunerovi. Skrze Annu Marii Breunerovou († 1642) dostal se v držení rodiny Trautmansdorův, po níž l. 1660 rod Montrochier a l. 1665 hr. z Pöttingu následovali. Ke konci téhož století byl v držení Vltavských z Mansvertu a Pachtů (1690), od l. 1698 hraběnky z Buquoy. Její syn pr. J. (1719) Janovi Minetti, jež tu l. 1735 kostel postavil. Od něho odkázán J. Vlaskému špitálu v Praze, jemuž v l. 1744—1840 patřil. L. 1840 od státní zprávy prodán. L. 1793 obdržel J. majestát na trhy. Erb: štít červený a na něm stříb. hradba čtverhraná se střílnami a stínkami. Uprostřed brána otevřená s černou mříží a nad ní věž s 2 okny. černou zvonovitou střechou a zlatou makovicí.

Jeníkovec, Jeníkov, ves u Malče,

po níž se psal (1257—1278) Juršík z J., l. 1339 Tomáš, 1387 Jíra, 1404—1415 Prokop. Na tvrzi seděl Petr Šot († j. 1406) a l. 1412 drželi týž statek bratří Zvěst a Petr. V 15. st. připojen J. z části k Malči, z části se dostal k Předboři.

Jeníkovice viz Někovic.

Jeníkovice, ves u Třebechovic, jež byla až do r. 1547 přísl. zboží Ledeckého a Srubského. Tehdá dostaly se J. za díl Janovi Šárovcí z Šárova, jež tu tvrz postavil. Po něm následovali synové Vilém a 1589 Jindřich († 1599), pak Jindřichův syn Mikuláš Rolenc († j. 1606). Po jeho smrti k. jej Jan Václav z Šárova. Nedlouho potom koupěn od Jana Rudolfa Trčky z Lupy a připojen k Opočnu. (H. II. 73.)

Jeníkovice, ves u Týna Horšova, vyskytují se již l. 1312 jako majetek biskupův a přísl. panství Týnského, při němž stále zůstávaly. V 17. st. tu byl zámeček.

Jenín, i Dynín (něm. *Kodetschlag*, pův. *Chodenslag*), ves u Kaplice, která se vyskytuje od r. 1380 jako přísl. hradu Rožemberka.

Jenín v. Jinín.

Jenišov, n. ves v okolí Mimoně, která byla v 15. stol. od Lužičanů vypálena a r. 1516 jako pustá ves ke hradu Děvinu patřila.

Jenišovice, Jenšovice (pův. *Janišovicí*), ves u Křivosoudova, jež se příp. r. 1289, jsouc sídlem Bohuslavovým. Ve 14. st. seděla tu vladyčí rodina, z níž pocházeli l. 1359 Vykéf, l. 1398 Pešek, 1405 až 1429 Vykéf, 1410 atd. Soběn. Tito dva poslední nabyli větších statků. Asi v 15. st. zakoupeny od Trčků a drzeny k Lipnici; l. 1547 odprodány s Křivosoudovem, při němž napařád zůstávaly. (MB. XI. 39—45.)

Jenišovice, Jenšovice, ves pod Mělníkem, bývala prvotně přísl. proboštsví Mělnického. L. 1436 zapsány J. Janovi ze Smiřic, avšak vyplaceny později a připojeny ke hradu Mělnickému, při němž až do l. 1850 zůstávaly. Za naší paměti zakoupil se tu Ferdinand hrabě Kustoš ze Zubří, jež tu postavil l. 1890 kapličku. (BM. 539.)

Jenišovice, Jenšovice, far. ves u Vys. Mýta, jež se příp. v zákl. listu Vyšehrad.

(1088). R. 1349 byla tu fara, která postoupena k bisk. Litomyšl. Část vsi patřila l. 1372, v 15. a v 16. st. ke hradu Košumberku. Na poč. 18. st. patřily k Chroustovicům. Po r. 1623 zanikla tu fara a J. přifařeny k Luži. L. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1855 fara. Od l. 1860 byl tu farářem V. Šimerka matematik. (M. VIII. 111.)

Jenišovice, Jenšovice, far. ves u Turnova, jež patřila od r. 1143 kláš. Strahovskému. Později se dostala kl. Hradištskému, zejména mu patřila v l. 1367 až 1418, když tu byl far. kostel. Od r. 1420 držel ji Jan z Vartemberka v zástavě. Rychta Jenišovská ponechána pak při zboží Hradištském i když velká část klášterství rozzastavena. Když l. 1555 král Ferdinand Rohozec Adamovi z Vartemberka vrátil, ponechány J. při něm. L. 1623 přestala tu fara a kostel byl filial. ke Bzí; l. 1728 obnovena fara a l. 1744 kostel, posud dřevěný, z kamene postaven.

Jeňoves viz Jeviněves.

Jenšov, n. vesnice u Semil, o níž není známo, kde stávala.

Jenšovice viz Jenišovice.

Jenštejn (pův. *Jenzenstein* t. j. Jencův kámen), městys a zbořený hrad u Brandýsa n. L. Prvotně tu býval jen hrad postavený od neznámého zakladatele. Okolo l. 1368 nabyl ho Pavel písař kr. komory (bratr arcibiskupův) a přijav od něho příjmení stal se předkem pp. z Jenštejna. Po něm jej dědili synové Martin, Jan († 1400), Pavel († c. 1420) a Václav, kteří jej však prodali. Měl jej l. 1390 (jak se zdá) Zikm. Huler, l. 1402 Oldřich z Černčic a od l. 1404 Ctibor z Libiše. Okolo l. 1418 držel jej Jindřich z Cách, v l. 1431—1434 sídlil tu Aleš Škopek z Dubé. Ok. l. 1447 následoval Jan z Liblic; l. 1483 držel J. Václ. Holec z Květnice a l. 1502 Bohuslav Ojří z Očedělic. Jan Zachař z Plotiště († 1521) odkázal J. Ladislavovi ze Šternberka. Hned po tom následoval Jan Litoborský z Chlumu, jenž prod. J. (1526) Janovi Hrušovskému z Hrušova. Od potomkův jeho koup. jej před l. 1539 Mikuláš Rendl z Úšavy. Potom následovali rychle l. 1541 Hynek Krabice z Veitmile a l. 1542 Václav

a Mikuláš Hrzánové z Harasova, z nichž onen jej ujal l. 1544 za svůj díl. Týž prodal l. 1561 zámek, dvůr a ves J. Janovi Dobřichovskému z Dobřichova. Od něho koup. J. l. 1568 Ladislav starší z Lobkovic, ale nedostal jej ve dsky zemské, a když Dobřichovský v pokutu upadl, pobrán jest J. k panství Brandýskému (1583). V 16. a 17. st. byl tu také dvorec, který drželi lidé vladyckého stavu. Hrad byl již l. 1698 pust. Osada pod hradem byla ještě l. 1624 vesnicí, stala se bezpochyby teprve v 18. stol. městečkem, ale v 19. st. již městského práva nepožívala.

Jeřčany dolní (i *Jirčany*), farní ves v okr. Jilovském, jež patřila ok. r. 1060 klášteru Ostrovskému a v l. 1186 až 1239 kl. Kladrub. Od r. 1350 připomíná se tu farní kostel, jehož podací náleželo proboštům v Týně n. V. Po r. 1420 dostaly se zápisným držitelům. V 16. st. připojeny k Břežanům a pak v dědictví uvedeny. Želinstí z Sebusína měli tu svůj pohřeb.

Jeřče, ves, která byla přísluš. hradu Vřeštova. L. 1408 přenesen sem plat pro kaplanství ve Vřeštově a ještě l. 1521 patřily J. ke Vřeštovu. Potom odděleny při bratrském dělení. Snad nynější Jeřičky.

Jeřeň, ves u Valče, jež se přip. r. 1291, jsouc sídlem Oldřichovým. Na tvrzi zdejší seděl l. 1350 Evan a jeho potomci na Hrádku a Bubně. V 16. st. drželi J. Vikhartové z Šanova a poslední z nich prod. J. Janovi Valdemarovi Hasišt. z Lobkovic, od něhož se dostala před r. 1585 Kryštofovi Štampachovi ze Štampachu a připojena k Valči.

Jeřice, farní ves (již l. 1350) u Hořic, l. 1379 sídlo Mrzákovo a Zdenkovo, po nichž následovali vладыky ze Mžan a l. 1395 Václav s Markušem ze Mžan. L. 1448 držel je Sezima z Ryzemburka, l. 1521 Jan Otmár z Holohlav. Po něm následovali držitelé z rodu Litoborských, Rodovských a Zachařů a od r. 1583 Kordulů ze Sloupna. Později následovali Vratislavové a po nich Jeřich Myška ze Žlunic († 1620). Několik let patřily ke knížectví Frydlantskému; l. 1651 postoupeny bratřím Křineckým z Ronova a od nich se do-

staly do rodu Hylprantův. Dlouho byly v držení rodů Gastheimovského a Paarovského. L. 1762 postaven na místě tvrze zámeček. v l. 1780—1792 kostel rozšířen. (H. V. 142.)

Jeřišno, Řeřišno, ves u Chotěboře, v 16. st. přísl. statku Chuchelského a později Běstvinského.

Jerkov (? u Jerka? Jarkov? staron. *Jerkenslag*), n. ves za Krumlovem, jež patřila od r. 1268 klášteru Korunskému.

Jeřmanice, farní ves u Liberce, prvotně přísl. hradu Frydšteina, s nímž se dostaly l. 1540 pánům z Vartemberka a pak drženy k Čes. Dubu. Za knížete Frydlantského odděleny a se statkem Sedmi vesnic dány v manství, ale ještě v 17. st. k Dubu přikoupeny. L. 1772 postavil Ant. Brosche, zdejší rychtář, kapli, která vyhlášena l. 1787 za kostel s lokalií a l. 1816 rozšířena. L. 1853 zřízena tu fara.

Jesen, n. ves, r. 1551 pustá, na zboží Merklínském, která v krajině vých. neb jihovýchodně od Merklína stávala.

Jesenice i Jeseník (prvotně *Jasenice*, něm. *Jechnitz*, již r. 1385) město, okolo r. 1350 farní ves, a prvotně vladyčí statek, který držel l. 1321 Bořita z J. Později tu bylo městečko, které patřilo ke hradu Petršpurku. Od Jence z Janovic (1409), Jetřicha z Gutšteina (1507) a Volfa z Gutšteina (1531) obdrželo městečko výsady. Když l. 1555 panství Petršpurské mezi čtyři dcery Volfovy děleno bylo, dostala každá čtvrtinu městečka J. Jaroslav Libšeinský z Kolovrat, manžel Zikuny, jedné z dotčených sester, přikoupil dva díly a držel tři čtvrtiny ke hradu Petršpurku. Díl čtvrtý Marjanin († 1556) dostal se dědictvím sestře Anastasii a synům jejím Janovi a Volfovi z Rabšteina. Ten dostal se potom v držení sestry jejich Barbory a manžela jejího Viléma Svitáka z Landšteina († 1612), jenž l. 1599 svou část mčka. svobodami obdařil. Týž prod. pak čtvrtinu svou l. 1612 k Petršpurku. Herman Černín dal mčku. l. 1628 svobody. L. 1684 a 1715 zuřily tu požáry, při čemž mnoho starých památek shořelo. L. 1687 kostel znova postaven a l. 1687 zvětšen. L. 1850 stala se J. sídlem zeměpanských úřadův. Erb:

štit modrý a na něm orlice v pravo stříb., v levo červená se zl. pružinou, laločky na ní, drápy, pyskem a červ. vypl. jazykem; nad tím zavřená helma s červ. a bíl. pokrývadly, feflíky téže barvy a dvěma křídly, spodním stř., svrchním červeným (erb pánů z Kolovrat). Za helmou položeny křížem dva zlaté klíče.

Jesenice, farní ves v okr. Sedlčanském, v níž byl farní kostel již r. 1350. R. 1400 dostal se sem za faráře Mikuláš biskup Laurentinský (1403) skrze krále Václava, ale J. patřila tehdá ke hradu Zvěřinci. L. 1526 (?) odprodali Vilém, Bohuslav, Václav, Petr, Chval a Jan bratří Růtové z Dírného ves J. Janovi Kalenicovi z Kalenic. Od něho přík. před r. 1550 ke statku Nedrahovskému, k němuž již před tím část na stráni ležící patřila. L. 1622 připojena J. k Vysok. Chlumci. Od l. 1623 tu fary nebylo a J. přifařena k Sedlci. Léta 1763 ustanoven tu sídelní kaplan a l. 1846 zřiz. tu fara. (MB. VI. 98.)

Jesenice, ves u Prahy, která se přip. v zákl. listu Vyšehradském (1088). Kostel Vyšehradský dostal tu tehdá 5 popluží a týž majetek potvrzen mu l. 1356. Sice se přip. také J. jako majetek kostela sv. Valentina v Praze a v 15. a 16. st. držena od rady Novoměstské ke kostelům sv. Štěpána Velikého a sv. Václava na Zderaze. Teprve l. 1759 přikoupena J. od arcibiskupa Manderscheida k panství Břežanskému. V J. narodil se ku konci 14. st. M. Jan z Jesenice.

Jesenice Velká, farní ves u Č. Skalice. Část její s kostelem patřovala ke hradu Veselici a dostala se v l. 1495—1509 větším dílem k Opočna. Ostatek byl na vladyčí statky rozdělen. Jeden s tvrzí prod. Kunat ml. z Dobřenic (1527) Vojtěchovi z Pernšteina a ten patřil odtud k Nov. městu. Zbývající část bývala také přísluš. zboží Veselického a dostala se l. 1564 za díl Jitce z Veselice. L. 1588 k. ji Těmín z Těmic, po němž následovali držitelé z rodu Panských a Řeneckých. Později držel tvrzku na tomto díle postavenou Jan Albrecht Estereich z Jiměřic († 1656) a od dcery jeho prod. též k panství Novoměstskému. Fara zřízena v 16. st. (H. II. 162. MB. X. 84.)

Jeseník hrubý neb **velký** (původně *Jaseník*), farní ves u Nymburka, jež se přip. v zákl. listu Vyšehrad. (1088). Část vsi patřila pp. z Vartemberka a dostala se darováním (1361) domu Svatomářskému v Praze. Tehdá tu byl far. kostel, jehož podací rozděleno bylo l. 1383 mezi Svatomářské, Žitovlické a Řehoře měšťana Praž. L. 1407 bylo podací rozděleno mezi Svatomářské, probošta v Sadské a pána Poděbradského. L. 1451 držel J. Zikmund z Adlaru. V 16. stol. byl v držení Křižáckých z Ronova, držen l. 1541 k Ledcům, l. 1553 k Loučeni, pak k Dětenicům. Když pak v l. 1587—1593 zámek Nový Ronov postaven, patřil J. k němu a s ním přík. (1689) ke Křinci. Když fara l. 1623 zanikla, přísluhováno v kostele od dominikánů Nymburských. Fara bezpochyby v 18. století obnovena.

Jesenný, **Jesenné**, ves u Semil, jež stála již ve 14. st. Část její patřila kláš. Hradištskému, jež ji ok. l. 1350 Haškovi z Lemberka (k Semilům) postoupil. Ostatek patřil ke hradu Navarovu až do r. 1508 kdež také se Semily sloučen. L. 1624 přidán zase k Navarovu, při němž zůstal do l. 1664, kdež se dostal za díl Vincentovi de Lamotte. Tehdá tu postaven nový zámek. J. zůstal v držení Lamottův až do r. 1794, potom dostal se v držení Frant. Dýma ze Stříteže a pak rodiny Veithův.

Jesničany, **Jesenčany** staré neb velké, ves u Pardubic, ve 14. st. přisl. zboží Pardubského, s jehožto zbytkem drženy l. 1392 ke hradu Rychemburku. Později dostaly se k nějakému duchovenství. Vilém z Pernšteina obdržel na ně l. 1491 výplatu a držel je potom k panství Pardubskému, při němž stále zůstávaly.

Jestbořice, **Jezbořice** (pův. *Ješutbořici*), n. městečko, nyní farní ves u Pardubic, kterou koupil od Oty knížete Olomouckého († 1126) Jan biskup Olomoucký († 1126). Od té doby byl újezd Jestbořský po dlouhá leta zbožím biskupství Olomouckého. Od biskupů tu postaveny tvrz a kostel (l. 1399 farní) a mívali tu purkrabě. L. 1391 uvázal se král Václav v J., avšak l. 1399 patřily zase Janovi biskupovi. Asi tehdá větší část újezdu zastavena Jin-

dřichovi Lacembokovi z Chlumu a dostala, se později v držení Bochovcův z Buchova. J. samy udrženy k biskupství a teprve l. 1454 zastavil je Jan biskup Mikuláš Bohovci, poněmž následovali l. 1473 syn Štěpán a l. 1479 druhý syn Zbyněk. L. 1488 k. J. od něho Jindřich kníže Minstrberský. Ten zastavil J. t. r. Václavovi Zehušickému z Nestajova, avšak nemoha jich vyplatiti, postoupil právo své l. 1491 Vilémovi z Pernšteina. Od té doby drženy k Pardubicům. L. 1623 zanikla tu fara a J. přifařeny ke Chrudimí. V 18. st. sídlíval farář střídavě v Mikulovicích a J-ích. L. 1769 zřiz. tu lokalie, která l. 1871 povýšena na faru. (M. VII. 136.)

Jestřebí, městečko se starým hradem zbořeným (hrad J. a mčko. s kostelem farním Krušina). Hrad na skále, která se před svým rozlomením zdaleka lodí na suchu stojící podobała, založil před r. 1295 Hynek Berka z Dubé. L. 1300 dáni sem k němu do vazby fojtové Broumovští, kteří se byli zmocnili peněz uložených v kostele Polickém. Ve 14. st. byl pod hradem farní kostel. Po Hynkovi následoval syn jeho Hynek († 1348) a po tomto mladší syn Jindřich († j. 1404), jež syny podělil, J. do smrti držel Ujal je syn jeho Jindřich Berka starší dostav je od otce, když pak on († 1406) i děti pomřeli, zdědil J. bratr Jindřich Hlaváč. Když po tomto (po r. 1433) Čeněk syn následoval, dály se odtud loupeže a zádavy do Lužice; z těch příčin mělo l. 1445 k obležení přijíti, ale Jan ze Smiřic raději J. koupil (1445). Po Janovi († 1453) ujal J. napřed starší syn Václav, avšak když tento po r. 1463 zemřel, dostalo se Jindřichovi druhému synu († 1478). Tento prod. zámek a městečko J. s vesnicemi Kryštofovi z Vartemberka, jež tři syny zůstavil. Nejstarší syn Zikmund (1504) ujal po něm J., avšak po jeho brzké smrti dostalo se bratru jeho Václavovi, jež je držel ke zboží Rybnovskému. Na tomto povstal později Nový zámek, k němuž J. stále patřilo. Od počátku 16. st. se na hradě nebydlelo a proto spustl. L. 1523 postaven tu nový kostel, který se stal l. 1624 filialním k Pavlovicům; l. 1768 shořel s částí městečka a l. 1780 znova

postaven. L. 1786 tu zase zřízena fara. V našem století drobila se skála, na níž hrad stával; l. 1811 a 1825 odlouply se kusy, l. 1848 praskla celá skála a část její se po několika letech svezla, tak že se stalo hradiště nepřístupným. Erb: štít červený a na něm stříb. leknový lupen.

Jestřebice (t. j. voda), ves u Mšena, jež se přip. od poč. 15. st. jako přísl. hradu Housky. Při něm zůstávala J. až do 16. st., kdež při dělení statků Berkovských přidána k Vidimi. (BD. 202.)

Ješín (t. j. Jišova ves), ves u Velvar, jež se přip. r. 1233. Tehdá odtud vycházely desátky do kláštera sv. Jiří. Později tu byly dva manské dvory službou ke hradu Pražskému. Ostatek připojen v 16. st. ke Zvoleňevsi, k níž i dotčené dva dvory skoupeny.

Ješkrabec, r. 1577 potok tekoucí od Rejdic do řeky Kamenice.

Ještětice, ves u Solnice n. s tvrzí, prv. sídlo vladycké (1448 Jindřich a Jan, 1496 Jan) a původíště rodiny Talackův z Ještětic. Ves s manem patřila ku konci 15. stol. ke hradu Litickému, pak k Potšteínu, a po jeho rozkouskování k Solnici až do r. 1850. Dvůr byl v držení vladyk z Kelče, pak až do r. 1628 Dohalských z Dohalic. Ten prod. (1660) Kateřina Lykarda Ostromířská z Dobřenic k panství Černíkovskému, k němuž část vsi až do r. 1850 náležela. (H. II. 197.)

Jetišov, Jetišovo, ves u Volyně, r. 1253 sídlo vladky Bohuslava. V 16. st. bylo v J. svobodství, sice patřil J. ke statku Doubravickému, kterýž vladky z Čestic přikoupili ke statku Čestickému.

Jetřichov, něm. *Dittersbach*, ves v okr. Broumov. založena od kl. Břevnov. a jméno své dostala po tom, který ji vysazoval. Od r. 1406 přip. se jako přísl. panství Broumovského.

Jetřichov, bezpochyby české jméno vesnice, která se v l. 1273—1459 nazývá Dittreichsgrun a kláš. Tepelskému patřovala. Stávala na statku Hroznětínském a buď spustla nebo jméno své změnila.

Jetřichova ves, farní ves u Litomyšle. Jak se zdá byl kostel zdejší r. 1349, když postoupen k bisk. Litomyšl., filialním k Opa-

tovu. Byvší přísl. kl. v Litomyšli přidělena l. 1347 kapitole, při níž zůst. až do husit. válek. Pak ujata od světských držitelů a držena k Litomyšli až do r. 1850. Kostel zůstal filialním k Opatovu až do r. 1774, kdež zřiz. při něm lokalie; l. 1860 zřiz. tu fara.

Jetřichovice, farní ves v okr. Kamenickém, přísl. n. hradu Falkšteina, později panství Kamenického. Páni z Vartemberka drželi J. také nějaký čas k Děčínu, ale později patřily J. zase ke Kamenici. Léta 1748 založena tu kaple sv. Jana Nepom., která později rozšířena v kostel. L. 1787 zřízena tu fara.

Jetřichovice, ves u Sedlce n. s tvrzí a sídlo vladycí (1394 Václav, 1415 Bohuněk). 1448 seděl tu Jindřich, jenž byl předkem Opršalův z Jetřichovic. Od těchto k. tvrz s částí vsi (druhá s dvorem byla v držení Jetřichovských z Hroznic) Bohuslav Mitrovský z Nemyšle († 1531). Mitrovští (1539 Petr, Vilém † 1599, Petr † 1656, Vilém Jindřich † 1682, Leopold František † 1689, Frant. Sezima † 1720) seděli na J. až do 18. st. Pak se dostaly J. v držení Oprštorfů a rodiny Clary-Aldringen. L. 1784 přík. k Vysok. Chlumci, ale zase prodány a byly v držení Kaňků a Kochů. Ok. l. 1700 založena tu kaple. (MB. VIII. 57.)

Jetřiše, n. ves u Častrova, jež zkažena byla v 15. st. L. 1549 připomíná se jako pustá ves a přísl. panství Kamenického.

Jeviněves (ob. *Jeňoves*), ves u Roudnice, jež se přip. l. 1374. Z části byla vladycím statkem (1417 Jan z Solan, a po tom vl. z Běškovic), z části majetkem kostela sv. Michala v Praze. Tato část zastavena l. 1436 Albrechtovi z Běškovic. Odtud patřila J. ke tvrzí Běškovicům až do r. 1698, kdež po smrti Ferd. Kryštofa z Scheidlern oddělena jako díl dcery Marie Terezie vdané za Václava Ant. Chotka z Chotkova, jehož potomstvu J. do l. 1850 náležela a jako velkostatek posud patří.

Ježbiny viz Jezviny.

Ježbořice viz Jestbořice.

Jezeř, chybné pojmenování hradu Eisenberka, povstalé odtud, že držitelové jeho

vладыky ze Rvenice psali se něm. von See a lat. de Lacu.

Jezeřany (prv. *Jezeřané*), n. farní ves na místě nynějších Malých Veltrub s kostelem sv. Maří, jenž byl l. 1848 stržen. V J. bývaly tvrz a dva vладыčí statky; na jednom 1358 Otík, 1383 Markvart a Sezima, 1414 Michal a Markvart, na druhém 1383 Jan Jezero, 1414 Jan z Bohunovic. V 15. st. spustla ves a zůstaly toliko kostel a dvůr. Tento byl v držení vладыky z Nebovid a od l. 1472 Jana Plzáka z Nebžezin. V 16. st. zbyl jen kostel, jenž patřil s grundy okolními k Veltrubům. V minulém st. vystaveny v těch místech Malé Veltruby. (PA. XII. 227.)

Jezerce (t. j. *Jezerci*, něm. *Gesirzen*, r. 1705 i *Jezero*), ves u Svojšína, r. 1379 a potom přísl. tvrz Svojšína.

Jezero, ves u Benešova n. s tvrzí, bývalý statek vладыčí a původíště Sobkův z Jezera (1360 Ctibor, 1388—1414 Sobek). L. 1528 držel J. Václav Boreš z Dubu, jehož dcery se o J. l. 1553 dělily. Bohuslav Sobek z Jezera získal pak ty díly a potomstvo jeho drželo J. až do l. 1627, kdež Eva Štátná Sobkova prod. J. Kateřině Beníkové. 1655 přík. k Chotýšánům, 1676 dostalo se v držení Řičanských, kteří je později k Jemníšti připojili. (MB. III. 92.)

Jezevce, n. ves dále neb bliže od Rakovníka, která byla služebným manstvem ke Hrádku Křivoklátku. L. 1383 seděli tu Ješek a Tomek, do l. 1468 Přeč a po něm Petr. Justina z Jezvec prod. J. Petrovi Holému z Chrastu (1510), od kteréž doby zmínky o J. přestávají. L. 1653 již bylo léno to úplně promlčeno a poloha vesnice neznáma.

Ježírko, Jezírka, samota u Nové Huti v okr. Křivoklátském, n. ves.

Jezná, farní ves u Stříbra, v níž byl farní kostel již r. 1350. Podací nad ním náleželo pánům hradu Bubna a statku Dolanského z polovice. Ves celá patřila l. 1379 z části, v l. 1415—1448 celá ke hradu Bubnu. Od l. 1513 přip. se jako část statku Úlického. Při téhož rozkouskování l. 1710 povstal zvláštní statek J., jenž však později zase k Úlicům přikoupen. L. 1694 založeny matriky.

Ježvínec, Jezvínce, vrch r. 1241 přip. snad Lohnberg severozáp. od Frydlantu u hranice saské.

Ježviny, správnější pojmenování vesnice Jezbin u Jaroměře, která se l. 1410 přip. V 16. st. patřily J. obci Jaroměřské.

Ježvív (i *Ježovív* i *Ježví*, něm. *Neustadl*, lat. *Nova civitas*), prvotně ves, která se r. 1197 přip., když dána klášteru Teplskému; později jako městečko se jmenem Nového městečka vysazeno snad od kláštera Hradištského, jemuž vl. 1360—1420 s farním kostelem sv. Vavřince patřilo. Před r. 1422 opanoval J. Hynek Berka z Dubé, pán Lipský, a od té doby drženo ke hradu Lipému. Po rozdělení panství Lipského l. 1502 dostal se J. se čtvrtinou Lipého v držení Kryštofa z Vartemberka a od něho postoupen l. 1532 Václavovi z Vartemberka. Od té doby drženo ke statku Rybnovskému, později Novému zámku kromě malé částky a polovici podací, kteréž patřily ke statku Stroužnickému. L. 1577 obdrželi obyvatelé od vrchnosti nadání na vaření piva, kteréž od knížete Frydlantského a potomních držitelův a naposled od hr. Vincenta z Kounic potvrzeno. Kostel l. 1746 znova postavený shořel l. 1798 a znovu postaven od hr. Michala z Kounic. Léta 1732 narodil se ve mlýně zdejším Václav Hocke (Hockewanzel), později děkan v Paliči († 1808). Erb: modrý štít ovinutý zel. ještěrem, a v něm stř. radní dům s dvěma, 2 okny, štítem a cihelnou střechou; nad tím jest štítek Vartemberský (polovičný, v pravo zlatý, v levo černý)

Ježená (staroč. *v Ježenej*, Nikoliv *Ježina*), ves u Štok, která se přip. r. 1226 a 1437 na klášterství Želivském. Sklášterstvím dostala se pak v držení Trčkův, od nichž ji k. (1596) obec města Jihlavy a držela do r. 1850.

Ježlový, Jažlový, n. ves mezi Plasy a Všeruby. Ve 14. st. seděli tu páni z Gutšteina, zejména l. 1386 Jetřich, jenž dostal l. 1390 od kláš. Plasského role u J. za jistý les. Páni z Gutšteina připojili J. v 15. st. ke Všerubům. L. 1561 odprodán k Nekmíři.

Ježov, n. hrad, nyní myslivna u Mirošovic ve farnosti Hrušické, který byl po-

staven na panství Zlonickém ve 14. st. a ok. l. 1377 králům Českým poddán v léno. V zápisech téhož panství se nikde nepřipomíná, avšak na poč. 16. st. objevuje se jako hrad pustý a přísl. Kom. Hrádku.

Ježov, ves u Dol. Kralovic, ode dávna jmění kapituly Vyšehradské. Od l. 1354 příp. se tu far. kostel, jehož podací náleželo těm kanovníkům, kteří tu měli svou prebendu. L. 1436 zapsán Mikuláš Trčkoví z Lípy a náležel potom dlouho k Lipnici. V 16. st. přidělen ke Světlé, s níž (jak se zdá) dostal se Ladislavovi Burjánovi z Valdšteina. Tohoto vdova prod. J. (1652) Václavovi star. Vraždovi z Kunvaldu, od něhož připojen k Martinicům. Později se dostal ke Kralovicům. Fara tu zanikla bezpochyby v 17. st.

Ježov, ves u Merklína n. s tvrzí, l. 1251 sídlo Bohuslavovo, l. 1320 Jindřichovo. Léta 1379 bylo tu několik vladyčích statkův, které skoupili později Ježovští z Lub. L. 1518 držel J. Mikuláš Nebílovský z Drahozuze, jehož rod (Adam, 1592 Smil) J. století držel. L. 1615 patřil Janovi Kryštofovi z Račina, od něhož t. r. koupěn ke Švihovu. Když panství toto l. 1640 děleno, dostal J. za díl Jan Maxmil. Černín z Chuděnic, po němž následoval l. 1663 Jan Heřman Černín, který tvrz zdejší obnovil († 1699). L. 1738 J. přišel pro dluhy do prodeje a připojen později k Merklínu. (H. IX. 188.)

Ježov velký a malý, dvě vsi u Mladé Vožice, které se těmito příjmeními již ve 14. st. rozeznávaly. V obou byly vladyčí statky, jichž dělením povstala svobodství. Dvůr vladyčí ve Velkém Ježově patřil v 16. st. Ježovským z Lub, od r. 1590 k Těchobuzi. Část tato patřila k Těchobuzi až do r. 1850.

Ježová, (1308) přítok Vltavy při horní její části, který slove něm. Igelbach.

Ježová hora, panské sídlo v jihozáp. Čechách, po němž se psal r. 1268 pan Dluhomil z J.

Ježovice, ves u Uhl. Janovic, jež patřila r. 1291 k biskupství a držena k Ratajům. Odtud stále zůstávala při panství Ratajském až do r. 1850.

Jíckovice, Víckovice (obec. *Ickovice* staroč. *Vieckovici*), ves u Milevska, po níž

se psal r. 1220 Přibyslav z V., l. 1336 Jordán a l. 1340 Přibyslav a Pelhřím. Tehdá část byla vladyčí a druhá patřila ke kl. Milevskému. Onano, jak se zdá, dostala se před r. 1406 v držení klášt. Břevnovského. Obě duchovní části zastaveny l. 1420 zůstávající při Zvíkovu a Orlíku; vedle toho udržel se svobodnický dvůr až do l. 1721.

Jičín (vlastně *Jitčín*, prvotně *Jučín*), nestál snad prvotně na nynějším místě, nýbrž tam, kde jest Staré místo, které se v pamětech starých Starým Jičínem nazývá. Jméno své dostal od králové Jitky, která jej založila a l. 1293 zboží řeč. J. jako starodávné stolní zboží královen držela. Jisté důchody odtud vycházely ke kostelu v Lysé. Po smrti Jitčíně († 1297) dostal se J. zástavou Lvovi z Konecchlumě ke hradu jeho Bradě; ale král Václav II. vyvadel jej (1304) a odtud přidělen byl jako komor. městečko ke hradu Veliši. L. 1316 držel »město J.« Půta z Frydlantu v zástavě, ale vyvaden potom zase a obdařen od krále, aby neplatili platy k obci, než jen do komory královské. Asi r. 1325 J. s Velišem zase zastaven Oldřichovi z Gusku, ale s dovolením královým vyplacen od Beneše z Vartemberka. Když pak král Jan l. 1337 Ješkovi synu Benešovu hrad Veliš daroval, stal se J. městečkem panským poddaným. Stával tu také hrádek (1392 atd.), na němž páni přebývali, kdykoliv do J. přijeli, kromě něho přispíval k opevnění kostel sv. Jana na Koštofranku za hradbami městskými. Až do l. 1416 řízen byl J. purkrabími panskými; t. r. však Petr a Čeněk z Vartemberka prodali J-ským a okolním vesnicím právo královské, aby se zpravovali jako město Nymburk. Svoboda tato potvrzena l. 1440 Benešem a Haškem bratřími z Valdšteina, 1456 Jiříkem z Kunštátu (tento vyprosil l. 1455 majestát na výroč. trhy a cla), l. 1465 knížaty Minstrberskými jako i potomními vrchnostmi. Kníže Hynek Minstrberský dovolil J-ským (1478) udělati si rybník. L. 1502 zřídila si obec vodovod a l. 1512 dostala od Mik. Trčky rybník Kníže. L. 1519 spuštěno město velkým požárem, po němž se podobné v l. 1572, 1588 a 1768 opakovaly.

Od Burjana (1583) a Rudolfa (1605) Trčkův obdržel J. nové svobody. Když pak Veliš prodán, patřil J. k panství Kumburskému. Obec majíc v 16. st. dobré důchody koupila l. 1539 zboží Železnické a potom i jiné statky pozemské. V 17. st. měla tu vrchnost panský dům neb zámek (v rohu nynějšího zámku). L. 1620, dne 1. února přijeli do J. komisaři královští, aby panství Jindřichovi Slavatovi z Chlumu a manželce jeho Marketě Salomeně ze Smiřic v moc uvedli. Sestra její Eliška Kateřina Vartemberská ze Smiřic bráníc tomu, buď schválně neb bezděky byla příčinou, že zámek prachem do povětří vyletěl a v drt obrácen. L. 1623 založeny matriky. Když Albrecht z Valdšteina polovicí dědictví Smiřického uchwátil a panství jeho na knížectví povýšena, zvolil si J. za své sídlo a učinil jej hlavním městem nového knížectví. Skoupiv sousedské domy až ke bráně Valdické dal l. 1625 nový zámek stavěti, který pak do zadu rozšiřován, avšak tyto poslední práce nedokonány. Nicméně tu bývalo 800 lidí a 100 koní, když tu kníže dvorem býval. Vedle zámku založil nový kostel farní sv. Jakuba (1630), kterýž však teprve l. 1655 dokončen. Posavadní farní kostel, který býval také sv. Jakubu posvěcen dán jezovitům, jimž kníže l. 1624 kolej založil a bohatě nadal, a posvěcen sv. Ignáci. Se založením nového kostela obmyslel kníže založiti v J. biskupství pro své knížectví, tak aby při něm byl probošt s děkanem a 2 kanovníky a 2 vikáři. Listy na to l. 1624 sepsány, ale k dokonání skutečnému nikdy nepřišlo. Také založil l. 1627 v J. seminář. Velké naděje Jičínských zničeny, když kníže ve Chbě vykrvácel (1634). Knížectví Frydlantské zrušeno a J. s Kumburkem zadarován Rudolfovi hrab. z Tiefenbachu. Za těch dob zkoušel J. mnoho od vojákův. L. 1630 znepokojovali Sasové okolí, při čemž jezovité uprchli. V l. 1639 až 1648 zuřil nepřítel v okolí tak, že mnozí z J. se ukrývali na hradě Veliši. L. 1648 vpadli Švédové do města a vyplenili je kromě kostelův. Šlechtný Bohuslav Balbín stal se později rektorem koleje zdejší a její dějiny vypsál. L. 1639 obdržel J. majestát na trhy. Obec převzala stavbu kostela bo-

lestné p. M., který byl l. 1629 od knížete založen, ale nedokonán, a stavbu jeho ku konci dovedla. L. 1784 přeložen sem krajský úřad z Bydžova. L. 1813 přijel do J. císař František a bydlel v zámku. L. 1849 zřízen jest nový kraj Jičínský s krajskou vládou; l. 1855 ztenčen a nedlouho potom zrušen, ač zůstal jako obvod krajského soudu. L. 1866 potýkala se v okolí vojska. Znamenití rodáci: Jan Barner (1643), Fr. Rayman (1762), J. Holman (1802), J. Vlček (1805). Erb: štít modrý, u jehož spodu stř. hradba ze štukoví postavena se stínkami, branou otevřenou s dveřejemi a želez. mříží. Po stranách hradby čtverhranaté věže, každá s 2 okny nad sebou, cimbuřím, červenou končitou střechou a zl. makovicí. Mezi věžemi jest štítek rodu Vartemberského, totiž polovičný, v pravo zl., v levo černý. (Paměti J. pilně sebral dobré paměti prof. A. Z. Maloch.)

Jičíněves i Jičínoves, ves u Jičina, bezpochyby od králové Jitky založená. Ve 14. st. bylo tu sídlo vladýčí (1360 Diviš, 1367 Jiřík). Od l. 1403 držel J. Otík z Labouně. V 15. stol. zvali se odtud Haléřové z Jičíněvsi. Ok. l. 1530 držel J. Vilém Otmar z Holohlav; nedlouho potom dostala se v držení pp. z Valdšteina. Tehdáž tu stála tvrz. Po r. 1574 přik. J. k panství Velišskému, ale v 17. st. odprodána Karlovi Zumsande z Sandberka. L. 1686 přikoupena zase k panství Velišskému, jehož sídlem J. se stala, když tu l. 1717 nový zámek postaven. L. 1730 přistavena k zámku kaple, pro niž vymožena l. 1736 papežská svoboda na chování Nejsvětějšího. (H. V. 270., M. XV. 67.)

Jičínské děkanství neb kraj děkana J. obsahovalo v 14. a 15. st. fary: Jičín, Veliš, Ostrožno, Bradu, Nadslav, Bystrici, Chyjice, Údrnice, Zliv, Běchary, Kopidno, Drahoraz, Dolany, Kostelec, Nemyčeves, Zebín, Robousy, Úlibice, Lužany, Konechlum, Mlazovice, Choteč, Pecku, Paky obě, Úbislavice, Radim, Újezd Stavský, Železnici, Novou ves, Libouň, Újezd dolní a horní, Týn, Lomnici, Libštat, Olešnici, Jilemnicki, Poniklou, Štěpanice, Brennou hoř. a dol., Smiřično, Roztoky, Olešnici, Čistou, Kalnou a Vidonice. Kdekoliv se

v pamětech 14. stol. o »kraji Jičínském« mluví, vyrozumívá se děkanství.

Jidřín, Jindřín (1568), hora u Horšic s hradištěm.

Jihlava, (1233) řeka pod městem Jihlavou.

Jicharce (pův. *Jucharci*), n. ves, jež se přip. r. 1272 mezi statky kl. Chotěšov. L. 1421 zastavena bratřím Rochcům z Otova, od jichž potomstva ji vyplatili po r. 1473 páni Roupovští. Tehdá byla již pusta a na poč. 17. st. byla ke klášteřu vyplacena.

Jichostřeby, n. ves v okolí Turnovském u Loktuše (snad nyn. Pustina), přisl. hradu Rotšteina, v 16. st. Hrubé Skály.

Jikev, ves u Nymburka, původistě Švábu z Jikve, z nichž první Heník († c. 1365) měl 5 synů, z nichž nejstarší Jan Šváb se dostal v držení Havraně. (Po něm tu synovec Jan Šváb). Část vsi patřila l. 1433 Jakobovi Hupíkovi z Vrutice a po něm vladýkám z Rohatec, l. 1453 Mléčkům z Vrbna. Kromě této části byla duchovní část, jež l. 1562 dědičně prodána Kříneckým z Ronova a od nich připojena k Loučeni. Větší část vladýci připojena později k Nov. Ronovu.

Jileč (t. j. *Jilkův dvůr*), n. tvrz a dv. u Křince, snad nynější samota Leč. Léta 1443 seděl tu Bohuslav z Budčevsi († j. 1456). Později se dostal J. již pustý Kříneckým z Ronova. V 16. st. tu byly dědiny na Jilecku, později Jilecký rybník. (H. X. 379.)

Jilem, ves u Chotěboře, v níž seděl l. 1318 Martin z Jilma. V 15. st. seděli tu Břístští z Břístě, po nichž zdědil je s tvrzí Mik. ze Štítného. Po něm následovali v l. 1546—1554 Diviš Hostačovský z Petrovic, l. 1554 Václav z Doubravice, l. 1571 Jan Měděnec z Ratibořic. Pak patřil až do r. 1634 Trčkům z Lípy a přidělen k Chotiboři.

Jilemnice (t. j. *jilemná voda*). město, prvotně přísluš. hradu Štěpanického. Od l. 1361 přip. se tu farní kostel, jehož podací příslušelo pánům Štěpanickým. Když l. 1492 panství Štěpanické rozděleno, dostal Hynek z Valdšteina tvrz a horní polovici městečka, Heník z Valdšteina dolní

polovici. Od té doby držena tato ke hradu Štěpanicům a později ke Branné. Horní část držel po Hynkovi (1513) r. 1522 Arnošt z Újezdce, jehož potomstvo zvalo se Jilemnickými z Újezdce. Po Arnoštovi († 1560) seděl tu syn Závise († 1577) a po něm uvázala se v J. sestra jeho Anna Křínecká. Po ní († 1582—1583) zdědili J. synové Dobromysl a Albrecht Gotfryd Křínecktí z Ronova, z nichž tento byl potom tu sám pánem a l. 1595 Jilemnickým majestát na tři výroční a téhodní trhy zjednal († 1612). Vdova a dcery po něm nátisky přivedeny k tomu, že jej prodaly knížeti Frydlantskému, avšak poněvadž neplatil, zůstaly v držení J. L. 1637 koup. J. Jan Vilém Harant z Polžic († 1644), manžel jedné z Kříneckých, a po něm následovali synové Kryštof Gotfryd a Adolf Vilém, z nichž každý ujal čtvrtinu. Městečko mezi 3 pány rozdělené bylo schudlé, poněvadž je Švédové l. 1646 tak vypálili a vytloukli, že jediný dům řeč. »Na pecníku« zůstal. Adolf zdědiv l. 1670 druhou čtvrtinu zemřel l. 1675. Syn jeho Frant. Pavel prodal svou polovici Ferd. Bonaventurovi hrab. z Harrachu (1701). Poněvadž tento byl pánem na Branné, došlo ke sloučení obou polovic městečka. Tvrz l. 1716 obnovena a l. 1719 postavena kaple sv. Izidora. Alois hr. z Harrachu zřídil v J. zase faru (1721), která po r. 1620 byla zanikla (do té doby byla J. k Branné přifařena) a postavil (1729) nový kamenný kostel na místě dřevěného. L. 1788 velká část města s kostelem a radnicí vyhořela. Jiný oheň byl l. 1803. Léta 1825 obdržela J. majestát na 3 výroční trhy a l. 1850 stala se sídlem c. k. úřadův. V J. narodil se Ig. Mejsnar († 1895). Erb: stříb. štít a na něm strom jilma své přirozené barvy na trávníku. (H. V. 237.)

Jiljov (i *Liljov*), n. tvrz u Holan pod Vřískem, na níž seděl l. 1388 Hrdoň z Všetat. Odtud pocházel rod Holanův z Jiljova. Tvrziště a věž z kamene tesaná slove nyní Veilchenburg.

Jilmanice (původ. *Vilmanice*), n. ves u Svojsic v okolí Kouřimě, původistě Mladotů z Jilmanic. L. 1472 byl tu jen dvůr, který držel Václ. Vilmanský a l. 1508 dostal se Jindř. Amchovi z Borovnice.

Když i ten spustl, dostaly se dědiny Jilmanské v držení obce Kouřimské. L. 1547 postoupeny kr. Ferdinandovi, l. 1552 prod. Skuhrovským, od r. 1567 patřily Nebřehovským, jichž dědici Mráčtí z Dubé připojili je ke Svojišicům.

Jilovice, farní ves u Třeboně, bývala od dávné doby přísl. panství Třebonského a nazývala se ve 14. st. Větší Jilovice na rozdíl Jilovičky neb Menší Jilovice (nynější Vésky). Od 14. st. byl tu filial. kostel, v němž do r. 1481 klášterníci z Borovan přísluhovali. L. 1695 kostel obnoven a l. 1786 zřízena při něm fara. (T. 425.)

Jilovice Česká, Jilovec, Jivovice, ves v okr. Vyšňobrod., příp. se l. 1380 jako přísl. hradu Rožemberka byvší bezpochyby koupěna od rodu, který se nazýval až do vymření Sudlice z Jivovice. Léta 1524 byla Jilovice v držení kl. Vyšňobrodského.

Jilovice Něm., Jivovice, Březovice, ves v okresu Vyšňobrodském, příp. se již l. 1277, kdež ji Vítek z Krumlova daroval klášť. Vyšňobrodskému. L. 1380 byla příslušenství hradu Rožemberka, při němž i v potomních dobách zůstávala.

Jilovička, název starý Vésky u Třeboně, viz Jilovice.

Jiloviště, jinak Jístba, ves u Zbraslavě, v níž byl farní kostel od r. 1350. J. patřilo klášť. Zbraslavskému, v jehož držení stále zůstávalo.

Jilovka, n. tvrz na ostrově rybníka Skřína, kdež slove na hradě. L. 1495 držel ji Bavor Bukovský z Hustířan, jehož vdova Johanka prod. ji (1513) Vilémovi z Pernšteina. Tento dal l. 1514 J. obci městečka Bohdanče, která tvrz opustila a dvůr a ves na pastviny svedla. (H. I. 71.)

Jilový, Jilové, král. horní město, jehož počátky jsou (nehledí-li se k padělanému listu z r. 1045) nejisté. Jisto jest, že tu zrazeny ve 13. stol. zlaté doly a že prý Sloiger horník (1235) králi Václavovi I. kus zlata 10 hř. těžký darem přinesl. Léta 1331 bylo tu městečko komorní, které král Jan Oldřichovi Zajáci z Valdeka zastavil. Týž král zastavil zlaté doly u J. (1337) Petrovi z Rožemberka, v jehož držení až do smrti téhož krále zůstávaly. Krá-

lovna Eliška, jež J. v l. 1371—1377 držela, a králové Karel a Václav obdarovali město rozkvétající, ale listy na to dané shořely. Za Karla vzrostl J. v město a zřízena tu mincovna (nyní dům č. 16, jež slove v 16. st. mince). K povznesení hornictví dal král Václav peníze Michalovi Soudnému faráři u sv. Vojtěcha, jež se zkušenostmi hornickými chlubil, avšak ten nic nepořídil ujel do Říma. Za husitských válek J. vypálen a tak hory ke skáze přišly. Král Jiří obnovil svobody městské, propůjčil obci dolování v horách zlatých, osvobodil ji od daní kromě poplatku mincmistrovi (hor zlatých) a zarazil tu horní soud. Svobody ty potvrzeny a rozhojněny l. 1477 od krále Vladislava. Avšak týž panovník zastavil hory knížeti Karlovi Minstrberskému na 15 let, tak aby v Kníně zlatou minci bil. Za Ferdinanda I. (1530 atd.) bylo na J. pilně pracováno. K povznesení jich povolal král dva Němce z Augšpurku. Zdá se, že se opět hory povznesly, k čemuž nemálo arcikníže Ferdinand přispíval. Za těch dob se tu dobývalo také tak zvané bílé zlato. Maxmilian II. daroval obci peníze na vystavení kostela. Za těch dob zase dolování klesalo, poněvadž se na jeho zlepšení nechtěl a nemohl činiti patřičný náklad. Nicméně se v l. 1592—1629 ještě dosti dolovalo, ač stav města byl (po ohni l. 1567) žalostný. Od l. 1616 jednalo se o založení kláštera v J. a l. 1623 založen kl. minoritův (kolej sv. Jakuba fundací p. M. Lauretánské) od Jiří a Štěpána Benikův, Frant. z Peregrynu a J. Agrikoly. Zároveň vyhostěn farář pod obojí a fara, kterou chudá obec vydržovati nemohla, odevzdána minoritům. Konečně i minorité starou faru zbořili (1691) a všechny písemnosti do kláštera odnesli. Cís. Ferdinand II. (1628) a Leopold I. (1681) zdejšími nákladníkům udělili svobody. L. 1725 zřízena zase fara v domě k tomu od p. z Lauru koupěném. V l. 1727—1759 jsou zprávy o obstojném výtěžku zdejších hor. L. 1737 postaven kamenný kostelíček nad pramenem Svato-václavským, při němž založeny lázně. Léta 1785 zrušen klášť a s celým klášterstvím rozprodán. V l. 1793—1795 činěny pokusy o rozšíření dolování, které se zase

v l. 1820—1822 opakovaly. Zejména l. 1822 přišlo sem 150 horníků z Příbramě, avšak l. 1832 bylo jich jen 30. L. 1836 uznán jest dosavadní způsob dolování za nedostačelný a zaveden nový způsob, aby všechny staré zatopené doly byly otevřeny. Obtížná tato práce l. 1864 dokonána. C. k. montánní erár držel zlaté doly až do r. 1873, kdež je soukromníkoví prodal. L. 1850 zřízeny v J. zeměpanské úřady. Erb: Město J. pečeti erbem království Českého. (E. Kolihy popis Jilového.)

Jilový, městys v sev. Čechách, prvotně dvůr a ves, které byly manstvím ke hradu Lipému. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací 1371—1385 Petrovi, 1390—1410 Albertovi a Kunatovi bratřím z Naptic a později témuž rodu náleželo. Na poč. 16 st. patřil statek ten ke hradu Blansku a dostal se v držení vl. z Býnu. L. 1554 byl v držení Jindřicha z B., který je po otci za díl obdržel. Po něm následovali syn Rudolf († 1608), po jehožto smrti prodány tvrz a vsi J. hořejší a dolejší Jindřichovi starš. z Býnu († 1624). Po něm patřil J. Jindřichovi nezletilému synu jeho, avšak prod. l. 1629 k panství Děčínskému. Oddělen sice l. 1653, ale zase k témuž panství připojen. V 17. st. zanikla fara a J. přifařen k Libouchci. V l. 1679—1682 postaven nový kostel. L. 1771 zřízeno samost. kaplanství, l. 1832 lokalie a l. 1849 fara. L. 1859 kostel vyhořel a nedlouho potom obnoven.

Jimlín, ves v okr. Postoloprť, po níž se psal r. 1267 Chotibor z J. Potomci jeho byli stejného erbu se Hřivickými, písíce se Hříč z Jimlína. Ves byla rozdělena; na jedné části stála tvrz. Později příkoupěna od pp. z Kolovrat; l. 1516 patřila na díl Štastného a Petra bratří k Novému hradu, k němuž pak stále náležela.

Jince, farní ves u Hořovic, v níž byl farní kostel již ve 14. st. a tvrz, na níž seděli Zdeněk z Běškovíc († j. 1398), l. 1401 Milota z Podole. V l. 1407—1419 držel J. král Václav. L. 1454 držel J. Jan ze Ctěnic. Na poč. 16. st. patřily J. ke hradu Valdeku a dostaly se za díl Václavovi Pešíkovi z Komárova (před r. 1521).

Z téhož rodu seděli tu 1533—1541 Jan, 1544—1602 Mikuláš, jenž prod. J. Ctiborovi Malovci z Chýnova († c. 1614). Po něm ujal J. bratr Jiřík, l. 1646 pak statek zadlužený dostal se věřitelům a byl od l. 1648 v držení Vratislavův Dírenských až do l. 1806, kdež koupěny J. k panství Hořovskému. Frant. Karel Vratislav postavil l. 1728 nový kostel a na místě tvrze zámek; tento za naší paměti přeměněn na pivovar. (H. VI., 207., M. X. 99.)

Jindice, ves u Uhl. Janovic, l. 1363 ves s far. kostelem, jehož podací se vsi patřilo až do l. 1403 klášteru Kartouzskému u Prahy. L. 1418 držel J. Jan ze Zásmyk. V 16. st. byly v držení Čabelických ze Soutic, pak se dostaly Jindřichovi Mírkovi ze Solopisk, od něhož je k. (1601) Daniel Pražák. Týž nazýval se pak z Jindic († j. 1615). Po něm následoval Filip Čejka z Olbramovic, l. 1617 Maří Majdalena Trčková. Pak dostaly se J. držitelům hradu Chlumu, l. 1646 Kryštofovi Kordulovi ze Sloupna, pak rodinám Grefův (1651), Řičanských, Hopfengarten (1667), Trautmansdorffův (1670); od těchto příp. k Pečkám. Kostel, jenž sklesl l. 1623 na filialní, v 18. st. obnoven, když J. l. 1765 od Peček Janovi v. Kavanagh odprodány. Od té doby byly samost. statkem a patřily od r. 1815 rodně Coudenhoven.

Jindřichovice (prv. *Jindřichovici*), ves u Klatov, n. s tvrzí, dříve vladyčí statek (1384 Oldřich a Drha, 1397—1418 Drslav a Jan Jalovice). Po Stachovi z Bešin († 1477) dosáhl J. l. 1479 Vyntř z Vlčkovíc, jehož syn Mareš je pr. (asi 1534) Mikuláš Ucháčkovi z Kračína. Dceru tohoto pojnal Sezima Prostiborský z Vrtby († 1562), jehož potomci (1580 Václav c. 1600 Jan, 1609 Jan Hroznata, 1631 Jan Adam a Sezima Jan, 1681 Beneš Hroznata, 1686 Jan Václav) tu do l. 1689 seděli. Pak se dostaly J. Janovským z Janovic, jimž až do sklonku 18. st. patřily. V 19. st. držel je Helvesenové. (H. VIII. 258.)

Jindřichovice, ves u Blatné, která se příp. r. 1228, poněvadž odtud vycházely desátky ke kl. sv. Jiří. Později tu byl vla-

dyčí statek, jež pr. Herka (1399) Častovajovi ze Zábouř. L. 1407 seděl tu Vlašek z Kruhu. Před r. 1540 pr. Barbora Zálezlská z Jelenova a synové její J. Václ. Zmrzlíkovi ze Svojšína. Tento je zase prodal Jindř. Radkovi z Mirovic a od něho je k. Jindřich Bořivoj ze Strojetic (1567). Odtud drženy k Řesanicům a později připojeny k Bratronicům.

Jindřichovice (něm. *Heinrichsgrün*), město, r. 1273 ještě ves kláštera Tepelského, jež patřila ke statku Hroznětínskému (viz to). S ním se dostaly J. v dědičné držení Šlikův. L. 1489 dostaly se s Falknovem na díl Mikuláši Šlikovi a odděleny od Hroznětína. Za vnukův jeho (synův Viktorynových, jež l. 1537 svobody městečka potvrdil) městečko rozděleno na polovice (totiž Abunda † 1589 a Mikuláše † 1568, onen seděl na tvrzi). L. 1582 dělili se Mikulášovi synové a dostal tu polovici Jáchym Šlik. Abundova dcera Anna, vdaná Slavatova, pr. J. (k níž polovice druhá přikoupěna) l. 1611 Jáchymovi Šlikovi, od něhož je k. (1627) Ota z Nostic. V držení rodu jeho (1630 Jan Hertvík, Antonín Jan † 1736, 1736 Fr. Václav, 1765 Fr. Antonín, 1794 Bedřich, 1820 Ervín) zůstaly J. do r. 1850 a velkostatek patří jim podnes. Kostel, bezpochyby v 15. neb 16. st. založený, l. 1658 znovu vystavěn. Léta 1615 matriky založeny. L. 1672 postaven zámek na místě bývalé tvrze. Erb: štít stříbrný a na něm jelen běžící své přirozené barvy; nad štítem křížem přeloženy dva hornické nástroje (kopáč a hrábě).

Jinín, Jenín, Jiníno, Jíno, ves u Přestic, l. 1379 majetek Něprův a Jaroslavův. L. 1483 a 1487 drželi tu sirotci po n. Zdislavovi z J. jeden statek; druhý byl odumřelý po n. Vilémovi a manželce jeho Ofce z Miličína. Jedna z těchto částí patřila pak k zámku Švihovu a druhá k Poříčí; k této pak část n. Švihovská přikoupěna.

Jinín, Jenín, farní ves u Strakonic, jež měla farní kostel již r. 1316. Drželi ji r. 1371 Harant z Sedlčovic, r. 1388 Zdeněk z Kruhu a od r. 1408—1417 Vlašek z Kruhu a od r. 1417 patřila k Milenovicům. Po r. 1482 stavěno tu na

koste. V 16. st. byl J. městečkem, jež patřilo pánům z Rožemberka. Petr Vok z R. pr. J. (1593) Adamovi ze Šternberka, jež jej připojil ke statku Sedlečkému.

Jinočany (prv. *Jinočaně*), ves v okr. Unhošťském, jež patřila ve 14. stol. kl. Břevnovskému. Král Jiří zastavil J. (1459) Pražanům L. 1547 odňaty Starému městu a prodány l. 1548 Martinovi Smilovi ze Stojedic, po němž († 1552) dcera Marta následovala. Statek tento (kromě dvou usedlostí, které patřily k nejv. purkrabství) patřil potom k Červ. Újezdci. Při dělení dědiček Žďárských l. 1689 dostaly se k Tachlovskému dílu. (MU. 166.)

Jinonice, Ninonice, ves u Smíchova, jež se přip. již v zákł. listu Vyšehradském (1088) a patřila pak kláš. Plasskému z části a z části královnám. Tato poslední část l. 1312 obyvatelům pod plat vysazena, nad to býval tu ve 14. st. dvůr vladyčí, při němž stávala tvrz. L. 1560 prodal Jáchym Šlik ves J. Albrechtovi Bryknárovi z Brukšteina; l. 1584 dostal je s dvěma dvory popl. Vojtěch z Křešťanu. Po krátkém držení Ferd. Hofmana následoval l. 1598 Albrecht Pfefrkorn z Otopachu († c. 1620), jehož jmění l. 1621 zabráno. Koupila je (1622) dcera jeho Johanka Žďárská a od ní Pavel Michna z Vacinova, v jehož rodě zůstaly až do l. 1678. Tehdá dostaly se Jiří Ludvíkovi hr. ze Sinzendorfu a l. 1684 Ferdinandovi Vilémovi ze Švarcenberka, jehož potomstvu velkostatek dosud patří. (H. VIII. 297.)

Jířetín něm. *St. Georgenthal*, prvotně *Jurgenthal*). město u Varnsdorfu, povstalo v 16. st., když v těch místech objeveny rudy. Jiří ze Šlejnic, držitel hradu Tolšteina, založil je l. 1554 s 500 domy a udělil podnikatelům a horníkům (jichž bylo s počátku 32) důležité výsady (zemř. 1565). Od císaře Rudolfa obdrželo městečko J. (jež trvale k panství Tolšteinskému neb Rumburskému patřilo) výsady (1587). Jiří Mehl začal l. 1590 kostel stavěti, jež l. 1611 Radslav ze Vchynic, dostav pomoc od Žitavských, dokončil. Hornictví tu nikdy valně neprosplvalo a

obyvatelstvo hledělo si tudíž jiných živností, zejména pivovarství, které jim uděleno v 17. st. L. 1644 usazen tu první katolický farář. L. 1804 hornictví úplně přestalo. Erb: na štítu červeném obraz sv. Jiří jedoucího na brně, an s zeleným drakem bojuje. Za tím spatřuje se mezi dvěma věžemi otevřená brána, vše stříb. barvy. Na věžích ze štukoví postavených a cimbuřím korunovaných pověšeny jsou lovecké trubky, v pravo zlatá, v levo černá. Na hradbě mezi věžemi sedí stříb. pelikán, jenž si prsa hlavou a krkem prostřeleným otvírá.

Jiřetín dolní (něm. *Nieder-Georgen-thal*, prvotně *Jorgenthal*), město, jež se l. 1263 jako ves přip. Tehdá Protiva, držitel jeho, všechny usedlosti pod nový plat vysadil. J. patřil později částí ke hradu Krupce. L. 1491 dostal J. Václav Vlček z Čeňova od Těmy z Koldic zástavou a postoupil ji pak k panství Krupckému. Tehdá tu stávala tvrz. Šebestian z Veitmile vyplatil J. Od Jana z Veitmile koupil jej Václav z Lobkovic, jenž také díl Zdeňka Želinského z Sebusína získal. L. 1562 propuštěn J., jenž odtud trvale k Duchcovu patřil, z manství a povýšen l. 1571 na městečko. L. 1724 postaven tu kostel, při němž ustanoven léta 1822 kaplan. L. 1855 tu založena fara. Erb: Na červ. štítě obraz sv. Jiří na brně sedícího, který draku kopí do tlamy vrází.

Jiřetín horní, farní ves v okr. Mostském, patřivala od 15. st. z části k Dol. Jiřetínu. Při této části postaven byl v 15. st. kostel. Při něm byla fara a založeny léta 1641 (nikoliv 1441) matriky. Kostel léta 1693 znova postaven. Druhou část drželi ve 14. st. vlad. z Gablence, l. 1429 Bedřich z Elsnic a l. 1459 Zikmund ze Slavic, od které doby patřila ke hradu Eisenberku. To rozdělení trvalo do r. 1850.

Jiřetíněk, dvorec, který patřil l. 1380 a násl. k panství Milčinskému a ještě léta 1461 se připomíná, avšak později buď jméno své změnil aneb zanikl.

Sv. Jiří, farní ves u Brandýsa n. O., prvotně jen kostel (1199), při němž stávala ves Lhota. Tato přip. se r. 1227, když ji hrabě Kojata odkázal Nakasovi a

r. 1292 dána byla klášteřu Zbraslavskému. L. 1308 daroval Vítek ze Švabenic podací kostelní u sv. Jiří neb v Prostřední Lhotě kl. Zderazskému. R. 1349 Lhota jako farní kostel postoupena k biskupství Litomyšlskému »Podací kostelní ve vsi sv. Jiří« patřilo v 16. stol. ke hradu Brandýsu. L. 1623 zanikla tu fara a sv. J. přifařen ku Brandýsu. L. 1807 zřízena tu lokalie a l. 1853 fara.

Sv. Jiří, zámeček u Ronšperka, viz Rokošín.

Jiříce (původně *Juřici*), farní ves na Želivsku, jež měla farní kostel již před r. 1358. Patřivala klášteřu Želivskému a potvrzena mu r. 1437. Přišla sice potom do světských rukou, ale navrátna klášteřu zase v 17. st. Okolo l. 1610 zanikla fara a J. patřily k Mladým Břístvím. L. 1735 tu opět fara zřízena, která patřila do léta 1784 k Pražské diecesi, potom ke Hradecké. (PA. III. 159.)

Jiříce, Žiříce, ves u Kostelce n. L., jež se přip. již v zákl. listu Vyšehradském (11088). R. 1403 držel J. s tvrzí Hanza Rost, l. 1405 Frant. Rokycanský z Prahy. Později držel J. Mikuláš Kněževeský († j. 1450), po jehož smrti je dostal Jiří z Poděbrad. Od toho nabyli jich Vaněk Valečovský z Kněžmosta (1452). Léta 1454 držel je Jindřich Berka z Dubé. L. 1496 dostaly se J. Bartoloměji Bubnovi ze Všebořic od Sekerků z Sedčic. Po tomto je dědili vnukové jeho z rodu Vančurů z Řehnic. L. 1584 prodány Jaroslavovi ze Smiřic, pak se dostaly Jiříkovi z Lobkovic, od něhož přikoupeny k Brandýsu. (MB. IV. 128.)

Jiříčkov (něm. *Irsieglern*, pův. *Juřičkov*), ves u Rožemberka, která patřila r. 1380 ke hradu tomuto a od r. 1479 ke klášteřu Vyšňobrodskému, byvši darována náhradou za ves Humno zatopenou.

Jiřičná, Jiřičný, ves u Sušice. Zdebor Čejka z Čejetic pr. l. 1413 dvůr zdejší Oldřichovi Babkovi z Kvasejovic, jiná část byla l. 1416 v držení vlad. z Milonovic. V 16. st. držena ke Svojsicům. Léta 1562 dostala se v držení Sylvestra Mlazovského z Těšnice, l. 1571 Jiřika Haranta z Polžic. Později následovali

Lipovští z Lipovice, kteří tu v l. 1596 až 1687 seděli. L. 1698 držel J. Václav Vojtěch Fruvein z Podolí, 1702 Karel Stařimský, 1717 Jan Ign. rytíř z Vidršperka. Později se tu vystřídaly rodiny Kumersberků, Helversenův a Neukirchen s městskými rodinami. L. 1719—1722 postavena při záměčku kaple. (Gabriel, Sušice 170.)

Jiříkov, u Jírka (stněm. *Jurikslag*), n. ves v okolí Hořic u Mokré, která se dostala r. 1268 klášteru Korunskému. V pozdějších pamětech se nepřip., i zdá se, že brzo zanikla.

Jírkov viz Borek.

Jirny velké a malé (dříve *Jiren* a *Jirenek*), dvě vsi u Brandýsa n. L. Ve Velkých J. býval ve 14. st. farní kostel, v Malých J. tvrz. Podací při kostele vykonávali l. 1367 Jakeš Polkův a Pešek z Klučova, l. 1389 Mikeš z Kl., 1408 atd. Oldřich z Běškovce. Později je měl Jan ze Vtelna († j. 1454), l. 1458 Jan Kozel († c. 1464). Na poč. 16. st. drželi J. Vančurové z Řehnic. L. 1544 k. je Pavel Severin z Kapí hory, jehož potomci tu do l. 1593 seděli; pak se dostaly v držení vladyk z Proseče, jimž v konfiskaci zabrány. Napřed zastavovány a l. 1656 hrab. z Brandýsa ve dsky vloženy. Ke konci 17. st. byly v držení Štubíků, v l. 1706—1781 kláštera sv. Anny v Praze. Tento je pak prodal a vystřídalo se od té doby mnoho držitelů. Kostel, jenž byl l. 1623 faráře zbaven, l. 1728 rozšířen; l. 1709 zase u něho kněz ustanoven a l. 1800 zřízena fara.

Jirny, n. ves, nyní les v okolí Kladrub. R. 1239 byly v držení kl. Kladrubského. Z pozdějších pamětí není nic o J. známo.

Jístbice (staroč. *Jiestbice*), ves u Nymburka, po níž se jmenoval r. 1223 Pavlík z J. Ve 14. a 15. st. patřila část J. ke Krňovicům. V 16. stol. drželi Křinečtí z Ronova celou ves J. ke statku svému Ledeckému a při rozdělení jeho l. 1558 dostala se J. k dílu Loučenskému. Jeden dvůr kmecí patřival k Nymburku. Později patřila část k Novému Ronovu a část k Loučeni.

Jistebnice, Jistebník, Stebník (něm.

Stömnitz, pův. *Stebnitz*), ves v okr. Kaplickém, která se vyskytuje od r. 1380 jako přísl. hradu Rožemberka.

Jistebnice, r. 1330 jméno potoka, který se jmenuje dnes Cedron a na dolním toku Smutná.

Jistebnice, město, jež se přip. jako trhová ves r. 1262 a bylo v držení pp. z Rožemberka. Asi tehdá, jistě pak ve 14. st. byl tu farní kostel; kromě toho vystavěl Petr z R. († 1347) druhý kostel sv. Majdaleny na Vyšehradě. Potomci jeho drželi J. k panství hradu Přiběnic a ještě l. 1457. Později dostaly se v držení Kozských z Kozího Viléma, Markvarta a Zdebora bratří a Jana, kteří l. 1480 městečko obdarili, aby sousedé mohli o statcích řídit; Mikuláš Kozský potvrdil svobodu tu l. 1506 a vyprosil (1511) majestát na výroční trh. Po jeho sirotcích dědili Kuneš Bohdanecký z Hodkova a Volf Hazl z Nové vsi. Když tento l. 1536 zemřel, potvrdili poručníci dětí jeho svobody městečka a pr. J. (1537) obci města Tábora. L. 1547 J. Tábořským zabrána a prodána Albrechtovi z Gutšteina, od něhož ji k. (1549) Ladislav z Lobkovic. J. měla odtud stejné pány s Vysokým Chlumcem až do r. 1829. L. 1618 začínají se matriky. Zdeněk Vojtěch z L. potvrdil l. 1623 svobody a přidal prodej solí. Syn jeho Václ. Euseb. potvrdil l. 1636 svobody, vyprosil léta 1657 výroční trh. L. 1648 zkoušela J. velmi mnoho odvojákův; také klesala v bídu pro nátlaky panských úředníkův a velké daně. Nápravu v té příčině učinil kníže Ferd. Aug. Leop. (1691). Po jeho smrti († 1715) začaly zase nátlaky, avšak docházela J. ochrany u kníž. Filipa (1721) a cfs. Karla (1732). Také v l. 1749 a 1796 dosáhla J. král. potvrzení svých svobod. L. 1829 k. panství J-cké Jan Nádherný, jehož potomstvu velkostatek posud náleží. Ludvík Nádherný znovu postavil kostel sv. M. Majdaleny. Erb: Na stříbrném štítě červená růže se zlatým jádrem, zelenými kališkovými listy, starodávný erb rodu Rožemburského. (H. VII. 205, PA. X. 769, XI. 27.)

Jistebník, n. ves blíže neb dále od Nového Rychnova, která se přip. ve 14. st.

jako majetek arcibiskupství a přisl. panství Řečického. L. 1466 a v 16. st. ještě stála a l. 1574 držena k Nové Cerekvici.

Jistebsko, správné české jméno vesnice, která se jmenuje něm. *Gistley* a leží u Jablonce ve faře Šumburské. L. 1538 byla pusta, ale znovu stavěna později.

Jíšov, Víšov, dvůr u Tábora, na němž seděla l. 1380 Zuzana, vdova po Vlčkovi z Víšova. Ve 14. a 15. st. byla tu ves, avšak Jindřich Sádlo z Vražného svedl ji ve dvůr, kterýž pr. l. 1585 k Chotovinám. Potom se tu lidé stavěli a l. 1665 zase byla ves, která později zanikla.

Jištěrpy, Jištrby (prv. *Diežerpí*). ves u Ústku, která se přip. v listech Litoměřických (1057, 1218 — Štrpy). L. 1318 seděl tu Výšek, 1387 Bavor, 1436 Janek, 1451 atd. Petřík z Lejen. Od poč. 17. st. držel J. s tvrzí rod Jištrbských z Blatna (1528—1543 Zikmund, 1561 Habart, pak Albrecht). Ok. r. 1600 k. J. Jan Sezima z Ústí a připojil je k Ústku. Později patřily k panství Liběšickému.

Jítkov (prv. *Jutkov*), ves u Chotěboře, jež se přip. r. 1269 jsouc majetkem kláš. Pohledského, který ji obdržel od Smila z Lichtemburka. Později odcizen J. a patřil l. 1464 Beneši z Tupadl. V 16. st. patřil J. ke Studenci a dostal se později v držení Adama Naza z Chřenovic, jenž tu tvrz postavil. Syn jeho Jan prodal J. Pavlovi Mitrovskému z Nemyšle, jehož rod tu do l. 1638 seděl. Tehdá vyženil jej Vilém Boreň ze Lhoty, jehož potomstvu do léta 1676 patřil. Drželi jej pak l. 1676 M. Majdalena Dobřenská, l. 1678 Jan Ctibor Jeník z Gamsendorfu a l. 1693 přikoupen k panství Polenskému.

Jitrava (něm. *St. Pancraz*, staroněm. také *Dietrichsdorf*, lat. *Dietheri villa*), farní ves u Jablonného, která měla farní kostel již před r. 1363. V l. 1363—1372 držel ji Mikuláš z Kunvaldu, však od r. 1394 vyskytuje se jako přísluř. hradu Grabšteina. V 17. st. zanikla tu fara a J. byla přifařena ke Hrádku, avšak l. 1772 fara obnovena.

Jivjany, Jivňany (nikoliv *Jivany*), ves v okr. Stříbrském, jež se přip. v l. 1115 až 1239 jako majetek kl. Kladrubského,

ale zároveň také (1228) kláštera sv. Jiří. L. 1320 sídleli tu Hněvek a Jindřich z J., z nichž onen ještě l. 1352 žil. L. 1403 seděl tu prý Hněvek, l. 1411 Lvík, l. 1416 Racek. V husitských válkách vyznamenal se Jindřich Žito z J. L. 1510 patřily Jindřichovi z Nebílov, l. 1537 dceři jeho Mandaléně, s níž J. vyženil Václav Žakavec ze Žakavy. Potomstvo jeho sedělo tu do 17. st. Dělením na polovice stalo se, že vedle staré tvrze ok. l. 1630 postavena nová tvrz. Po smrti Václava Žibřida Žakavce dostaly se J. jeho dcerám (1694). L. 1704 koupeny J. ke klášterství Kladrubskému.

Jivník, n. hrad neznámé polohy. Léta 1444 vyjeli Pražané s lidem a stroji na pomoc Jakoubkovi z Vřesovic a jiným pp. lantfrydu Litoměřického na pole ke hradům Jana Děčínského a Jivníku, poněvadž z nich loupili. Ležel tedy J. bezpochyby v kraji Litoměřickém.

Jivno, n. hrad na potoku Kličově ústícím při samém Zbečnu, asi týmž způsobem založený jako Týřov (ve 13. st.). O osudech jeho není nic známo. Snad tu byl Hrádek Starý, o němž se v l. 1245—1260 zmínka činí. V 16. st. zachovaly se z něho znamenité zříceniny, jež Jan Žďárský ze Žďáru, hejtman Křivoklátský, l. 1551 rozvaliti dal. (H. VIII. 80.)

Jizera řeka přip. se r. 1297. Prameny její nazývají se r. 1578 Jizera a Jizerka.

Jména měst, vesnic a samot v Čechách samotným tvarem svým vykazují takovou bohatost obsahu a pestrost, že již ze jména pouhého o způsobu založení a prvotní způsobě, ano druhdy o době vzniku souditi lze. (Viz Pam. arch. III. 227.)

A. *Rozbor místních jmen.* Původem svým dělí se na tři řady: a) jména obyvatel, b) jména od osob aneb zakladatelů vzatá, c) jména vzatá od místní povahy před založením (topická).

I. Jména osobní jsou prvotně vesměs adjektiva, k jichž doplnění potřeba si přimysliti slova »hrad« neb »dvůr« (na Plzensku a Prachensku »sedlo«), u jmen pozdějšího původu také »ves«:

1. s koncovkou *-av*, ku př.: Boleslav, Budislav, Čáslav, Soběslav, Vratislav neb

Vratslav (od zakladatelů Boleslava, Budi-slava atd.);

2. s koncovkou *-im*, jako Chrudim, Kouřim, Radim, Vlašim (od zakl. Chrudíma, Kouříma, Radíma, Vlašíma);

3. s koncovkou *-on* neb *-ouň*, jako Třeboň, Hostouň od Třebona, Hostúna;

4. s koncovkou *-ěř* a *-oř*, jako Jaroměř, Radiměř, Sudoměř, Chotěboř, Litoboř od zakl. Jaromíra, Radimíra, Sudomíra, Chotibora, Litobora;

5. s koncovkou *-myšl*, jako Litomyšl od Litomysla;

6. s koncovkou *-z*, Bezděz, Vitoraz, Cetoraz od zakl. Bezděda, Vitorada, Cetorada;

7. s koncovkou *-c*, Načerač, Kunrac od zakl. Načerata, Kunráta;

8. s koncovkou *-iš* neb *-iše*, jako Veliš, Oldřiš, Libiš, Jetříše od zakl. Velicha, Oldřicha, Libicha, Jetřicha;

9. s koncovkou *-č*, jako Choteč, Radeč, Budeč, Slavnič od zakl. Chotka, Radka, Budka, Slavníka;

10. s koncovkou *-hošť*, jako Dobrohošť, Třebihošť od Dobrohosta, Třebihosta;

11. s koncovkou *-ov* (v Plzensku *-ovo*), jako Benešov, Divišov, Slavkov, Janov, Petrov, Pelhřimov od zakl. Beneše, Divíše, Slavka, Jana, Petra, Pelhříma;

12. s koncovkou *-ín* neb *-ina*, jako Tetín, Hroznětín, Vrbětín, Manětina (t. j. ves) od zakl. Tety, Hroznaty, Vrbaty, Maňaty;

13. s koncovkou *-yně*, jako Bechyně, Budyně, Radyně od zakladatelův, kteří se jmenovali Bechen, Buden a Raden;

14. s koncovkou *-ěves* neb *-eves*, jako Zvoleněves, Velemysleves, Nepřívaveves, t. j. Zvolenova, Velemyslova a Nepřivadova ves;

15. s přidáním přisvojovacího adjektiva, jako Heřmanův městec (Heřmanovo město), Jindřichův hradec, Králové hradec a dvůr, Jetřichova ves a j. v.

II. Jména čeledí, obyvatelstva, živnostníků a p.:

1. s koncovkou *-ice* (staroč. *-icí*):

a) od místního položení, jako Lovosici (bydlící pod Lovošem), Mezilesici (bydlící mezi lesy), Mnichovici (poddaní mnichův), Podlesici (pod lesem), Pohořici, Zalužici (za luhem);

b) od pánův vesnice: Opatovici, Děkanovici, Popovici (?), Biskupici;

c) podle pradědův neb vladyk, jako Lito-měřici, Martinici, Janovici, Petrovici, Tomiči, Bohuslavici od osobních jmen Lito-mír, Martin, Jan, Petr, Tůma, Bohuslav;

2. s koncovkou *-any* (staroč. *-aně*), jako Libočany, pův. Libočané (obyvatelé při ústí Liboce). Téhož původu jména osadníkův na místech vyplaněných, jako Lipané, Dubané, Doubravané, Břežané, Jedličané, Bukované, Habrované, Borované, Trnované, Hrušované, Rokycané, Chrašťané, nyní Lipany, Dubany atd. (od lípí, doubí, doubravy, břeží, jedlčí, bukoví atd.). U jiných též rozhodovalo místo, kde se usadili, ku př.: Dolané, Chlumčané, Vysočané, Lužané, Vodňané, Říčané, Podbořané, Podhořané atd., nyní Dolany, Chlumčany atd. (od dolu, chlumku, vysokého, luhu, vodné atd.);

3. s koncovkou *-y* neb *-e* (staroč. *-i*), a to:

a) podle duchovní povahy, mravu neb způsobu živobyti: Všehrdi, Všechlapi, Všelibí, Všelisi, Všenoři, Všesoci, Všestudi, Velelibí;

b) podle způsobu kroje, strojení aneb jiných zevnitřních známek: Všechromi, Všestaři, Všekaři (všichni krásní), Pouchobradi, Poděbradi, Poděvousi, Holohlavi, Holovousi, Mokrovousi, Levousi, Zibohlavi (kteří hlavou kolébají), Kosmonosi, Krato-nozi, Pryčhledi (nyní Všechromy, Všestary, Všekary, Pouchobrady atd.);

c) podle živnosti, které se oddali sou-sedě většinou (jako bylo za naší paměti v Humpolci, ve Skutči a j.), jako Bečváři, Štítaři, Kováři, Mentouři (vařečkáři), Rataji (oráči), Kravaři, Svináři, Mlynáři, Dehtaři, Šepeteli (kartáčníci), Řeporyji, Koloději, Kolomuti, Kolovrati, Kladorubi, Žernoseci, Pnětluci, Tukleci, Středokluci, Hracholusci, Poleradi (t. j. rolníci), Vodě-radi, Peceradi, Mydlovaři, Jedovaři, Smolo-teli, Konipasi (t. j. nynější Bečváry, Ští-tary, Kováry, Mentoury, Rataje, Kravaře atd.);

d) podle nějaké události, která se tu sběhla (ku př. Konětopi, Pobistrýci, Pobi-psi, Medonosi, Kozolupí, Měcholupí, Hrdlo-

řezi, Dědibabi, Stipoklasy, Hracholusci, Tatobiti (kteří pobili zloděje), Zajekuři, Mořizabi (nynější Konětopy, Pobistrýce, Pobipsy atd.);

e) přezdívky, jako Hlupohlavi, Všetati (samí zloději), Korožluci, Konojedi, Konětopi, Mokropsi, Mokrosuci, Kozojedi, Mlékojedi, Masojedi, Hubojedi, Hlivojedi, Mrchojedi, Drbohlavi, Dřevohryzi, Kotojedi, Kotopecí atd. (nynější Úpohlavy, Všetaty, Kolozruky, Konojedy atd.

III. Topická jména, vzata od povahy místa před založením, obsahující názvy řek (Břežnice, Desná, Trstenice, Kamenice, Bělá, Rokytnice, Lomnice, Střemošnice) neb příležitostí u nich (Brod, Most), hor (Chlum, Chlumeč, Brada, Bradlec, Kamenec, Ostroh, Ostrožno, Láz, Lažiště, Dol, Údolí, Přídolí, Zádolí, Prosmuky, Soutěsky a složeniny, ku př.: Konecchlum, Záchlum (neb Záchlumí, Záhoří, Podhoří a j. v.), od lesův (Chvojno, Březina, Dubina, Doubrava, Smrčina, Příseka, Seč, Proseč, Mýto, Hvozď, Bor, Žďár, Praha, a složeniny jako Záboří, Podboří, Meziboří, Podbřeží, Poddubí), od mokrých míst, jako Luh, Mlaka, Sopot, Vír, Slatina, Bláto, Blatná, Benátky, Ples a složeniny, jako Záluží, Podluhy. Jiné dostaly jméno po prvotním účelu, jako Hradec, Hrádek, Týn, Městec, Vesce, Dvořiště, jiné po stavení tu vynikajícím, jako Klášter, Kostelec, Cerekvice. Jiná zdědila jméno místa, kterého se k nějakému zvláštnímu účelu potřebovalo, jako ku př. Stráž, Strahov, Chodov. Velice rozšířené jsou názvy Lhota a Újezd. Onen znamenal vesnici, jejíž založení svěřeno bylo podnikateli tak, aby pozemkův vzdělaných do jisté lhůty užíval. Újezdy zachovaly památku pozemků, které byly knížetem někomu darovány a jichž hranice úředníci jezdíce vůkol ustanovili.

Topická jména jsou buď

a) prostá obecná, jako ku př. substantiva Újezd, Lhota, Hradec, Hrádek, Týn, Horka, Skála, Chlum, Ústí, Loket, Brod, Osek, Stráž, Žďár, Habr, Habry, Skály, Nové hrady, Hroby, Trosky, Žleby, neb adjektiva, jako Stará, Světlá, Veselá, Zlatá, Suchá, Teplá;

b) jména vlastní od obecných jmen vzatá, a to:

1. hromadná s koncovkou *-í*, jako Doubí, Břeží, Lipí, Jelení, Jestřebí, Zubří, Jehnědí;

2. též taková s koncovkou *-en* neb *-no*, jako Břežno, Dubno, Lipno, Bezno, Vrbno, Léštno, Jivno, Slivno, Chvojno, Stebno, Opočen (pův. i Chvojen, Březen, Duben, Lipen atd., proto i zdrobnělá slova Chvojenec, Březenec, Dubenec);

3. s koncovkami *-ý*, *-á*, *-é*, zvláště *-ný*, *-ná*, *-né*, jako Vysoký (totiž vrch), Vysoká (t. j. hora), Lipá, Dubá, Krupá, Jablonná, Olešná, Smrčná, Třemešná, Debrná, Lomná, Blatná, Polná, Dubný, Dírný, Štítný, Vražný a j. v.;

4. říční a potočná, něco i jiná jména s koncovkami *-ice*, *-nice*, *-ovice*, *-ovnice*, *-avice*, jako Skalice, Bystrice, Teplice, Řečice, Orlice, Jestřebice, Javořice, Vrbcice, Doubravice, Kamenice, Blanice, Břežnice, Dubnice, Olešnice, Jilemnice, Blatnice, Lomnice, Mohelnice, Brtnice, Včelnice, Roudnice, Ohrazenice, Březovice, Lipovice, Borovice, Borovnice, Doubravice, Žirovnice;

5. s koncovkou *-ýk* neb *-ík*, jako Kamýk, Orlík, Světlík, Hlílník, Jeseník, Křeník;

6. s koncovkou *-ov*, jako Habrov, Hlohov, Vranov, Rybnov, Kvítkov, Dřínov;

7. s koncovkami *-ový*, *-ová*, *-ové*, jako Březová, Trnová, Borová, Buková, Hlohová, Klenový, Dřínový;

8. s koncovkou *-ina*, jako Lipina, Dubina, Bučina, Bukovina, Leština;

9. s koncovkou *-ec*, *-ce*, jako Kostelec, Sedlec i Sedlce, Městec i Městce, Bradlec, Lužec, Lyšec. Borec, Leskovec, Lukavec, Jablonec, Vesce, Blatce, Lazce, též Husinec, Kozinec a j. v.;

10. s koncovkou *-eč*, jako Dubeč, Lipeč, Stromeč;

11. s koncovkou *-ečná* neb *-ečno*, jako Dubečno, Jablečno, Kletečná, Klokočná i Slupečný;

12. s koncovkami *-ník*, *-ovník*, jako Mělník, Choustník, Hořepník, Zlatník, Bukovník;

13. s koncovkou *-ská*, jako Léská, Ledská, Sadská;

14. s koncovkami *-sko*, *-evsko*, *-ivsko*,

-ovsko, jako Kladsko, Tursko, Nýrsko, Krnsko, Třebsko, Metelsko, Milevsko, Bukovsko, Černánsko. Za časté se jména tato dávala polohám, na nichž ves neb dvůr bývala, ku př. Lhotsko, Dvořisko;

15. s koncovkou *-ství* jako Obříství, Bříství;

16. s koncovkou *-iště*, jako Hradiště, Sedliště, Obořiště, Plotiště, Jiloviště, Konopiště;

Mnohá místní jména, jsouce prastará, tak že již smyslu jich nikdo nerozumí, teprve podrobným zkoumáním a srovnáním se slovanskými jazyky dojdou vysvětlení, jako ku př. Chleby, Chomle, Chleny, Kdyně, Klepý, Knín, Krč, Křemyž, Křemže, Ktiš, Labzy neb Lobze, Louny, Lety, Pchery, Rábí, Řisuty, Sany, Skryje, Sluhy, Sviny, Tbity, Vrabí, Vrtba, Zdíby, Zapy, též složeniny některé, jako ku př. Solopisky, Tuněchody, Chudoplesy, Přestavky, Pšovky, Kobilisy, Nepolisy, Rakolusy a j.

Mnohá místní jména vzata jsou z ciziny, jako ku př. Beroun (Verona), Kolín (Colonia), Želiv (Siloe), Postoloprty (Apostolorum porta). (Č. ČM. 1834, str. 404, PA. II. 364, III. 227.)

B. *Návod ke sklánění místních jmen.* Všeobecná pravidla: 1. Topická jména, jichž smysl jest ještě dnes zřejmý, sklánějí se tak, jako slovo stejně znějící, tedy ku př. Písek, Písku, Most, Mostu, avšak do Tábora, Újezda.

2. Jména řady II. jsou vesměs v čísle množném a zachovala staročeské sklonění, ku př. do Litoměřic, do Borovan, do Kozolup.

3. Německá jména, končící se slovy *-berk* a *-stein*, sklánějí se takto: Vimberk, do Vimberka, ve Vimberce, Hasištejn, u Hasištejna, na Hasištejně.

Je-li na konci *-dorf* neb *-vald* neb jiné slovo, sklání se: Varnsdorf, do Varnsdorfu, ve Varnsdorfu, Šonvald, do Šonvaldu, v Šonvaldu.

Jak se má které jméno skláněti, najde se ve vzorcích tuto položených a tak spouštěných, že se vzorec podle koncovky najde.

-a: Lhota, Lhoty, ve Lhotě;

-na: Štěkná, Štěkně, ve Štěkní — Pošna, Pošně, v Pošni;

-á: Vysoká, Vysoké, na Vysoké;

-b: Oheb, Ohbi, na Ohbi — Cheb, Chbě, ve Chbě (obyčejně Chebu, v Chebu);

-ac: Načerac, Načerace, v Načeraci;

-ec: Kostelec, Kostelce, na Kostelci;

-eč: Choteč, Chotče, v Chotči;

-d: Újezd, Újezda, v Újezdě — Brod, Brodu, na Brodě;

-e: Rataje, Rataj, v Ratajích, s Rataji — Svinaje, Svinaj, v Svinajích, se Svinaji;

-ce (muž.): Hlavatce, Hlavatec, v Hlavatcích, s Hlavatci;

-ce (střed.): Vesce, Vesce, ve Vesci;

-ice: Litoměřice, Litoměřic, s Litoměřici;

-ice: Skalice, Skalice, na Skalici, se Skalici;

Poznámka. Poněvadž neznalému nelze rozeznati, které jméno patří do II. a které do III. řady, dobré jest se těmito pravidly řídit:

1. Skláněj z pravidla v množném čísle;

2. jména topická, jichž smysl snadno postihneš, ku př. Skalice, skláněj v jednotném čísle;

3. nastane-li pochybnost, vyhledej si jméno v tomto slovníku, buď tam najdeš pád některý aneb prvotní pojmenování, tak ku př. Litoměřici, ale Skalica.

Sice je vždy nejlepším vodítkem pro toho, který v krajině bydlí, způsob, jak sklání lid.

-é: Vysoké, Vysokého, na Vysokém;

-ě (žen.): Bechyně, Bechyně, v Bechyni, s Bechyní;

-ě (střed.): Hradiště, Hradiště, v Hradišti, s Hradištěm;

-í: Ústí, Ústí, v Ústí, s Ústím;

-ek: Písek, Písku, v Písku — Osek, Oseka, v Osece;

-ýk, -ík: Kamýk, Kamýka, v Kamýce —

Orlík, Orlíka, na Orlíce;

-e: Libel, Lible, v Libli, s Liblí;

-m: Chlum, Chlumu, na Chlumu;

-im: Kouřim, Kouřimě, v Kouřimi;

-om: Řakom, Řakomě, v Řakomi;

-n: Týn, Týna, v Týně;

-en: Opočen, Opočna, na Opočně;

-en: Kámen, Kamene, na Kameni;

-in: Tetin, Tetína, na Tetině;

-ň: Plzeň, Plzně, v Plzni — Třeboň, Třeboň, v Třeboni;

-o: Dubno, Dubna, v Dubně — Nýrsko, Nýrsko, v Nýrsku;

-r: Žďár, Žďáru, ve Žďáru;

-s: Zvoleněves, Zvoleněvsi, v Zvoleněvsi;

-š: Veliš, Veliše, na Veliši;

-v: Želiv, Želiva, v Želivě;

-av: Boleslav, Boleslavě, v Boleslavi;

-ov: Pelhřimov, Pelhřimova, v Pelhřimově;

-y: Všechlapy, Všechlap, Všechlapích — Podmokly, Podmokl, Podmoklích — Dolanky, Dolanek, v Dolankách;

-ý: Vysoký, Vysokého, na Vysokém;

-z: Zderaz, Zderaze, na Zderazi;

-ž: Střítež, Stříteže, ve Stříteži;

C. *Sbírka staročeských jmen osobních, která se v místních názvech opakuji:*

Adloch (Odloch),	Bezema,
Ahně, Ahník (Ohník),	Bera, Berka,
Alběn,	Beran, Běrun,
Albera,	Berna, Bernart,
Aleš,	Běs, Běšek, Běška,
Arnošt,	Besed,
Arkleb (Vorkleb),	Bezděd,
	Bezděk,
Baba, Babek, Babata,	Bezdruh,
Bac, Bač, Baček, Bak,	Bezmír,
Balek,	Bezpřem,
Baň, Baňa,	Bezuj,
Barek, Bareš, Barták,	Bezvěr,
Bartuš, Bartoš, Bartoch,	Beztuh,
	Bík,
Baroch, Baruch, Baroch,	Bílek, Bílej. Bílen,
	Bíl,
Báta, Batina,	Biřek,
Bavor,	Bit, Bituch, Bitoh,
Bdihost, Bda, Bdina,	Bitata,
Beč,	Blah, Bleh, Blahota,
Běhař,	Blahuš,
Bedřich, Bedřek,	Blažej, Blažek, Bla-
Bech, Bechen, Be-	žen, Blažin,
chyn, Bechlej,	Bližej, Blížek, Bližan,
Bělboh,	Blud,
Bělek, Běl, Bělík, Bě-	Bob, Bobek, Boben,
loš a j.,	Boharyn,
Ben, Benata, Beneš,	Boh, Bohata, Bohon
Beník, Benek, Be-	(Bohyn),
neda,	Bohdal,

Bohdánek,	Buden (Budyn), Bu-
Bohdaš,	data, Budich, Bu-
Bohost,	dík,
Bohumil, Bohumilek,	Budihost,
Bohuň,	Budimír,
Bohuslav, Bohouš,	Budislav, Budiš,
Bohoušek, Bohuša,	Buch,
Bohusud,	Buk, Bukeš,
Bohuta,	Bukol,
Bojan, Boj, Bojata,	Bun, Buna,
Bojem,	Burján, Bureš,
Bojслав, Bojša,	Bus, Busek,
Bolebor,	Bušek, Buš, Bušan,
Bolehost,	But (Buta),
Bolech, Boloch,	Buz,
Boleslav, Bolek, Bo-	Byčen, Byč, Byček,
lík, Boleša, Bolata,	Býk,
Bolen (Bolyn),	Bydež,
Boňata,	Bydla,
Boněk, Boněn,	Byl,
Bor, Bora, Borata,	Byn, Byň,
Borátek,	Byš, Bysen, Byšek,
Bořek, Bořík, Bořej,	Bytek, Bytih,
Bořan,	Byzrat,
Boreš, Boršík,	
Bořim,	Cek (Čak?),
Bořislav,	Celek,
Borota (Boruta),	Cerad,
Bosen (Bosyn), Boša,	Cerha (Crh), Cerhon,
Božata, Božan, Bo-	Cet, Ceten (Cetyn),
žek,	Cítek,
Božej,	Cetorad,
Božetěch (Bozděch),	Cibota, Cibouš,
Bradáč,	Cipa,
Bran, Brančik,	Cír,
Branislav, Braniš,	Cřata,
Bransud,	Ctěn,
Branžeh,	Ctibor,
Bratřej, Bratřík, Bra-	Ctímír,
troň, Bratřík, Bra-	Cvik, Cvin,
truch,	Cun, Cunek,
Braslav, Brašek,	Cvrček (Svrček),
Brazek,	
Břetislav, Břetata,	Čáč, Čáč, Čeček,
Brník, Brnř, Brniš,	Čečen,
Brum, Bruneš, Brou-	Čadek, Čadal,
ček,	Čachomír, Čachen,
Brus,	Čachota, Čachor,
Brza, Brzota,	Čabel,
Buč,	Čabud,
Bud, Buda, Budek,	Čam, Čemen,

Čan, Čaněk,	Dešen,	Dřemek,	Hlupa, Hlupata,
Čakan, Čák, Ček,	Děva,	Dřevěk, Dřevík,	Hnan,
Čkyn,	Diva, Divek, Diviš,	Dřeven,	Hněva, Hněvek, Hně-
Čalhost,	Dlaž, Dlažek (t. j.	Drh, Drhan, Drhoň,	van, Hněvata, Hně-
Čap, Čapek,	Blažek),	Drhota,	ven, Hněvsa,
Čas, Čáslav,	Dluba,	Drch, Drček,	Hnojen,
Časta, Častata, Čá-	Dluha, Dluhoň,	Dřín, Dřít, Dřítek,	Hobeš,
stek, Časton, Ča-	Dmýšek,	Drlata,	Hoda, Hodata, Ho-
stoňa, Častor,	Dmitr, Mitr,	Drob,	dous, Hoděj, Ho-
Častobor,	Dobek, Dobeš, Do-	Drozd,	dek, Hoden, Ho-
Častolov,	beš, Dobata, Do-	Druh, Druhan, Drou-	dona, Hoducha,
Čava,	boch,	žek, Druhel,	Hodyn,
Čebud,	Dobran,	Drž, Držek,	Hodomysl,
Čečel,	Dobřata, Dobřek,	Držislav, Drslav,	Hohol,
Čech, Češ, Čechta,	Dobřej, Dobra, Do-	Držkraj,	Hok,
Čej, Čejek, Čejata,	břík, Dobřich, Do-	Dubek, Duběj, Dubla,	Hoj, Hojek, Hojan,
Čelák, Čelej, Čelech,	brch, Dobřcha,	Duc,	Hojen, Hoješa,
Čelen, Čelyn,	Dobřemil,	Duda,	Hola, Holata, Holák,
Čen, Čenata, Čeněk,	Dobřen,	Dunaj,	Holek, Holec, Ho-
Čepa, Čepřej,	Dobročest, Dobroč,	Dup,	len, Holeša, Holíš,
Čerad,	Dobroček,	Durda,	Holík,
Čeřen, Čeřej, Čeř,	Dobrohost,	Dušej, Dušen,	Holedek,
Černa (vl. Črna),	Dobromír,	Dvakač,	Holub, Holoubek,
Černata, Černík,	Dobroslav, Dobroč,	Dvořata,	Holus,
Černil, Černol, Čer-	Dobroň,	Dyna,	Hon, Honba,
noch, Černut, Čer-	Dobrovit, Dobrovid,	Ebrhart,	Horazd, Horazdek,
něj, Černych,	Dobruk, Dobruch,	Epa,	Hořemysl,
Čichal, Čichor,	Dohal, Doh,	Evan (Ivan),	Hořimír, Hořejš, Ho-
Čichta,	Domahor,	Habart, Habr, Ha-	řen, Hořina, Ho-
Čimysl, Čim, Čimel,	Domamysl,	břek,	řata, Hořík, Hora,
Čira,	Doman, Domaňa,	Hájek, Hajma,	Horeš, Horus, Ho-
Čih, Čížek,	Domarad, Domorad,	Hartman,	řák,
Čikvas,	Domaslav, Domaša,	Hana,	Hornusa,
Čiš,	Domažel,	Hašek, Hašla, Havel,	Hosa,
Čížkraj,	Domus,	Havran,	Hospoda,
Dach,	Doň, Doňa,	Helvík,	Hospřid,
Dalata, Dal, Dalek,	Drahobud,	Hen, Hena,	Hostaš, Hostač, Host,
Daleš,	Drahomír,	Herald (Erhart),	Hosta, Hostata, Ho-
Dalimír,	Drahomysl,	Hereš,	stěj, Hostek,
Daměn, Dam, Da-	Drahoň, Drahan,	Herlík, Heřman, Heř-	Hosten, Hostyn,
mata, Damír,	Drahňata, Drahek,	mánek,	Hostík,
Dan, Daňata, Daneš,	Drahla, Drahlek,	Hertvík, Hartvík,	Hostimír,
Darmysl, Dar, Dařen,	Drah,	Hetla,	Hostirad,
Debla (Děbola),	Drahorad,	Hlaváč, Hlavák, Hla-	Hostiš,
Děd, Dědek, Dědo-	Drahoslav, Drahuš,	vek, Hlav, Hlava,	Hostovel,
mil,	Drahota, Drahotěch,	Hlaven,	Hostivít, Hostun, Ho-
Dehta,	Draň,	Hliva,	stom,
Děka,	Dras, Drach, Dra-	Hloh,	Hošek, Hoseň,
Dětan, Dětoch, Dě-	chek,	Hluboch, Hlubyn,	Hošta, Hošťál,
ton, Dětuch,	Dražej, Dražen, Draž,		Hot,
	Dražek, Dražata,		Hovorka,

Hozen,	Chomut,	Jeřata,	Kolda, Kolek, Koleš,
Hrabáč, Hrach, Hra-	Chonek,	Jeřutbor (Jeřitbor),	Kolva,
šek, Hraj, Hrajek,	Chor, Chorata, Cho-	Jeřata, Jeřiš, Jeton,	Koňa, Koněk, Konar,
Hrabiša, Hrab,	ruš,	Jeřich,	Kora, Koren, Koruta,
Hradeňa, Hrádeša,	Chotěbor,	Jevina,	Kosmák,
Hrad, Hradek, Hran,	Chotěbud,	Jezdon, Jež,	Kosoř, Kosora,
Hrb, Hřebek,	Chotek, Chotík,	Jezma,	Kos, Koša, Košin,
Hrděj, Hrdoň,	Choten, Chotim,	Jícek (Víceek),	Koša, Košen,
Hřich, Hříšek,	Chotěl,	Jilman (Vilman),	Košta, Koštěn,
Hřimezda	Chotěra,	Jíra, Jirata, Jiřík, Ji-	Kotánek, Kot, Kotel,
Hřiva, Hřivin,	Chořata, Chotěj,	říček, Jírek,	Kotouč, Kotoun, Ko-
Hrobek, Robek,	Chotěš,	Jinon (Ninon),	tous, Kotur,
Hroch, Hroznata,	Chotímír,	Jitka,	Kouřim,
Hron, Hronata,	Chotiš,	Jitron,	Kováč, Kovan, Ko-
Hroznata, Hrozněj,	Chotohost,	Kac, Kacan, Kaček,	vaňa, Kovář, Kovka,
Hrozen,	Chotuch, Chotun,	Kačer, Kak,	Kozák, Kozar, Kožka,
Hrub, Hrubec,	Chotuš,	Kadan, Kadek, Kad,	Koza, Kozel,
Hrus, Hrušek,	Chrabrek,	Kadla,	Kozma,
Hrut, Hrutek,	Chranek,	Kah, Kahel, Kazněj,	Krabek, Krabor, Kra-
Hub, Huben, Hubal,	Chrapa,	Kaj, Kajen,	buš, Krabla,
Hudec, Hudla,	Chrasta,	Kalek, Kalen, Kalata,	Krajcn,
Huk (t. j. Hugo),	Chrbok, Chrboňa,	Kalul,	Král,
Hul, Hula,	Chřel,	Kamona,	Kramola,
Hunek,	Chřen,	Kaňa,	Krapota,
Huzen,	Chuděj, Chuděn,	Karan, Kareš,	Krása, Kras, Kraš,
Hvězd, Hvězdoň,	Chuděra, Chudoň,	Kasan, Kasej, Kašek,	Krasel, Krasen, Kra-
Hydek,	Chudolad,	Kaš,	sík, Krasek, Kra-
Hynek (Jindřich),	Chudoslav,	Kata, Katla, Kat, Ka-	slata, Krasoň,
	Chuchel,	tan, Katuš,	Krata, Kratuš,
Chabra, Chabřek,	Chuk,	Kbel, Kebla,	Kravalus,
Chabík,	Chrust, Chrusten,	Kdan, Kdyn (Kden),	Křek, Křček, Křeček,
Char, Charbud,	Chval, Chvalek,	Klat,	Křeč, Křičeň,
Chan,	Chvalata, Chvalen,	Klech,	Křepek, Křepen,
Chcebud,	Chvališ, Chvala,	Klen,	Křepla,
Chelek,	Chrza,	Klich, Klik, Klíč, Klis,	Křesa, Křesan, Kře-
Chezen,	Chvan (Kvan),	Klimata,	sata, Křesen, Křeš,
Chlapon,	Chyj, Chyl,	Kluch, Kluš, Kluh,	Křesyn,
Chleb,	Chyna, Chyn,	Klouzek,	Krhan, Krha,
Chlist,	Jadruh,	Kluk, Klučen, Kluč,	Křima,
Chluma, Chlumata,	Jakub, Jak,	Kober,	Křiřtan, Křista,
Chobol,	Jan, Janek, Janata,	Kocel, Koc, Koček,	Křtěn, Křřata,
Chocek, Chocen,	Jeniš, Jeřata, Jíša,	Kocléř,	Křiv, Křivan, Kři-
Chocněj, Choc,	Ješek, Ješ, Jenec,	Kohout,	voša,
Chocomysl,	Jeník, Jena, Janda,	Kochan, Koch	Křivolak,
Chod, Chodek, Cho-	Jarek, Jar, Jaroň,	(Skoch),	Křivosud,
chodun, Chodovel,	Jara.	Koj, Kojek, Koješ,	Kříž, Křiřan,
Chodež,	Jaromír,	Kojata,	Krněj,
Chochol,	Jaroslav, Jaroš, Ja-	Kok, Kokaš, Kokoňa,	Krok,
Cholen, Cholyn,	rota,	Kokor, Kokeš, Ko-	Kroměša,
Cholek,	Jeduch,	kot,	Krs,
Cholup,			

Krt, Krten, Krtel,	Liboň, Libor, Liboš,	Malej, Mal, Malata,	Mladoš, Mladěj,
Kruk, Krukan, Kruc,	Libuš,	Mala, Malek, Malík,	Mladouš, Mladota,
Kšen,	Libot, Liboten,	Malech,	Mlad, Mlaz,
Krupek, Krup,	Libuše,	Malen, Maloň, Ma	Mlek,
Krušej, Krušek,	Ličen, Liček,	loňa,	Mlynář,
Krutan,	Liden, Lid, Lidek,	Maleš, Malša,	Mnata,
Kubata,	Lidéř,	Malhost,	Modlata, Modlen,
Kuna, Kunata, Ku-	Lidman, Lidma,	Malimír,	Modla, Modlík, Mo-
něj, Kunek, Kunrát,	Lich, Lichek, Li-	Malobratr,	dlíš,
Kutra,	chuta,	Malucha,	Modliboh,
Kvasej, Kvasata,	Lipek, Lipolt,	Maněk, Maňata, Ma-	Modřej, Modra, Mo-
Kvas, Kvasek, Kva-	Lis, Liš, Lišek,	nik, Maňa, Manuš,	dříš,
sen,	Lit, Litek, Litěch,	Marek,	Mohur,
Květen, Květ, Kvě-	Liten, Litata,	Mareš,	Moch,
tuš, Kvítek,	Litobor,	Markvart, Markuš,	Mojek,
Kvic,	Litohost, Litoch,	Martin,	Mojžir,
Kvil,	Litolt,	Marun,	Mok, Mokoša, Mo-
Kyj,	Litomír,	Mastýř,	kruš, Mokřek,
Kys, Kysek,	Litomysl,	Mečizir, Mečich, Me-	Mona,
Kyta,	Litorat,	čík, Meček, Meč,	Morava, Moravek,
	Litoš,	Medvěd, Medvědík,	Moraša,
Labata, Labun,	Litvín,	Měch, Měchen, Měch-	Mošna, Mošek,
Lačen,	Lkan,	něj, Mechon, Mě-	Mozer, Mozol,
Lahost, Lah, Lahut,	Lobek,	šata,	Mrakota, Mrak, Mra-
Ladek, Laz,	Ločed,		čen,
Lba, Leb, Lban,	Łoděn, Loda,	Merkl, Merkla,	Mrava,
Lbosa,	Lodhěř,	Metan, Mětikal,	Mráz, Mrad,
Ledan, Ledek,	Loh, Lohen,	Mětěch,	Mrzek, Mrh,
Lehom,	Loch, Lochek, Lo-	Míč, Mik, Mikulek,	Mstěj, Mstata,
Lech,	chen, Lochota,	Mikuláš,	Mstislav, Mstiš, Mstí-
Lek,	Loj,	Michal, Michan, Mi-	šek,
Lel, Lelata,	Lopřata,	chen, Mich,	Mucek,
Lena, Leněsa,	Lorek,	Milan, Milen, Milin,	Mukar,
Lepej,	Lotuch,	Miloň,	Mutěj, Mut,
Leš, Lešek, Lešata,	Lovek, Lovata, Lovos,	Milboh	Mutina,
Lešiš,	Lstibor, Lstek, Lsta,	Milec, Milek, Milej,	Muzata,
Let, Letek, Letař,	Luk, Louček, Luch,	Mileš, Mil, Milenek,	Myslata, Myslek, My-
Léva, Levon,	Lučen, Lučim, Luči-	Milhost,	slík,
Lhan, Lha,	bor,	Milík, Milika, Milič,	Mysla, Mysl,
Liba, Liban, Libata,	Ludvík,	Miloš, Milosta,	Myšek, Myšenek,
Libák,	Luna, Luník,	Milota,	Mžiž,
Liběj,	Luštěn,	Milovan,	
Libek, Libec, Libík,	Lutek,	Mim, Mimon,	
Libel, Libla,	Lýcek,	Min, Minek,	Nabda,
Liben, Libník, Lib-	Lys, Lysek,	Mír, Mira, Mirata,	Načata, Naček,
ňata,		Míren,	Načerat,
Libhost,	Mač, Mach, Mašek,	Mířej,	Načeša,
Libich (Liběch), Li-	Machota, Matěj,	Mírek, Mireš,	Nadějek, Naz,
boch,	Mahuš,	Mírok, Miroch,	Nadslav,
Libomír,	Mak, Makuša, Makal,	Míroslav, Míroš,	Nahořek,
Libomysl,	Malah,	Mitr (Dmitr),	Nahoša,
		Mladan, Mladoň,	Nachval (Nechval),

Naklér,	Neštěd, Něš,	Ondřej, Ondřík,	Plachta, Plast,
Nakvasa,	Netěch, Nět,	Ondra, Oneš,	Platen,
Napas,	Netřeb,	Onomysl,	Plavek,
Nasata,	Netun,	Opal,	Plichta, Plíšek, Plech,
Nazda, Nezda,	Neusluh,	Orasa, Orač,	Plch,
Nedabyl,	Neumír,	Orel,	Plasek,
Nebah, Nebak,	Neurad,	Ořík (Vořík),	Plzen, Plh,
Neběl,	Neustup,	Osel, Oslata, Os,	Počeděl,
Neblah, Neblaž,	Neutom,	Osinal,	Počín,
Nebřeh,	Nevan,	Oskora, Osluch,	Poděša,
Nebřen,	Nevžel, Nevekla,	Osojen,	Podíva,
Nebuša,	Nevězen,	Ostaš,	Podles,
Nečam, Nek,	Nevoš,	Ostrata, Ostřek,	Pochval,
Nedam, Nedan,	Nezabud,	Ostromeč,	Pokoj,
Nedar,	Nezamysl,	Ostromír,	Pokut,
Nedoma,	Nezbavěta,	Ota	Polen,
Nedostoj, Nedoša,	Nezda, Nezdaš,	Otěch	Polež,
Ned,	Než, Něžata, Něžich,	Otrad,	Poměn,
Nedrah,	Nížek,	Otroček, Otroka,	Pomysl,
Nedvěd v. Medvěd,	Nic, Nicek.	Otvoj,	Ponědrah, Poněš,
Nehas,	Nin, Ninek, Ninoň,	Ozor,	Pop, Popek,
Nejapa,	Nirek,		Popel,
Nekmír,	Nora,	Paběn,	Pordub,
Nekrasa,	Nosek, Nosák, No-	Pačej, Pacel, Pac,	Pořej, Pora, Pořeša,
Nelahod,	sal, Nosata,	Paka,	Porut,
Nelch, Nelžej,	Nuk, Nučen,	Padař,	Posad,
Neman,	Nut,	Pakomír,	Posopa,
Němec,	Nudvoj, Nuzek, Nuz,	Pakoslav,	Postol,
Nemoj, Nemojek,	Nyněch, Nyn, Nyněk,	Palek, Palfk,	Postřek,
Nemota, Nemoš,		Palvín,	Postřicha,
Nemysl,	Očeděl,	Paš, Pavel, Pavliš,	Postup,
Nepas,	Očel, Očeh,	Pašín,	Pošit,
Nepěkoch,	Očím,	Patra,	Pozden, Poz, Po-
Neplach,	Obiden,	Pecín, Pek, Pečata,	zdeša,
Nepomír,	Oblan, Oblaj,	Peka, Peček,	Pracej, Pracek,
Nepomysl,	Obratan, Obrata,	Pech, Petr, Petřek,	Prachata, Prach, Pra-
Něpr,	Obr,	Petřík, Petraš, Péša,	chen (Prasata),
Nepřej,	Odolen, Odol,	Pelej, Pelech, Pelek,	Praslav,
Nepřivad,	Odomyšl,	Pelík, Pelyn,	Pravek, Pravík, Pra-
Neprobyl,	Odran, Odranek,	Pelhřim,	vata,
Nerad,	Odrata,	Pen, Penek, Penka,	Přebor,
Něreš,	Okor, Okora,	Perart, Perek,	Přebud,
Nerozha (?),	Okrasa, Okrasan,	Pernart,	Přebýš,
Nesměn,	Oldřich, Olech,	Pertolt,	Předboj,
Nesmír,	Olecha,	Perut,	Předbor,
Nesper, Nesper,	Ohník, Ohniš,	Petek,	Předén, Předla,
Nestan,	Ohrobek, Ohřebek,	Petrupa, Petroupek,	Předmír,
Nestar,	Okun,	Pichota,	Předota, Předoa,
Nestraš,	Olbram,	Pilunk, Pilata,	Předslav,
Nesucha, Nesuchen,	Olen (Volen),	Pivon, Pivek,	Předvoj,
Nesvět,	Olota, Oltyn,	Plaček, Plač,	Přehoř,

Přehýš,	Radoch, Radon, Ra-	Samech, Samša,	Sliva, Slivon,
Přech, Přeša, Příš,	dosta, Radoša,	Sebran, Sebra,	Slovek, Sloven,
Přek, Přečin, Příča,	Radomysl,	Sebuda,	Slub,
Přítek	Radota,	Sedlata, Sedek, Se-	Sluh,
Překos,	Radun, Radouš,	dlej, Sedlík, Sedloň,	Služek, Služata,
Přel, Přelek,	Radvan, Radvanek,	Sech, Sej,	Smil, Smilek,
Přemil,	Radyka,	Selata, Selib,	Smirad, Smira,
Přemysl, Přen,	Raj, Raješ,	Sema, Semek, Se-	Smola, Smolek,
Přerub, Přer,	Rak,	maňa, Semechen,	Smrd, Smrdák,
Přestan, Přesta, Pře-	Ranek, Řenda,	Semenek, Semen,	Smrh, Smrž,
tan, Přeten,	Rapota, Rapa, Ře-	Semon, Semoš,	Smrk,
Přezlata,	pek, Řepen, Řep,	Semil, Semilek,	Soba, Sobata, Soch,
Přiběrad,	Raš, Raša, Rašek,	Semitěch, Semta,	Soběbor,
Přiběn,	Raten, Ratek, Ratěj,	Sendrah (Sedrah),	Sobědrah,
Příbram,	Ratibor, Ratiborek,	Senek, Senata,	Sobek, Sobák, Soběn,
Přibyslav, Přibyš,	Ratimír,	Sena, Senečen,	Soběrad,
Přivata, Přivýš,	Reček, Reksa,	Sepek,	Soběslav, Sobeša,
Probyl,	Ředhost, Ředa,	Seslav,	Sobeš,
Prohon,	Řehák, Řehek, Řehen,	Sestron,	Sobětuch,
Pros,	Řehla, Řeh, Řehá-	Setěch,	Sobík,
Prostěj,	nek,	Sezema,	Sobust,
Prostiboř,	Řehout,	Sichra,	Sokol, Sokolek,
Protiva, Protivek,	Řik, Řich,	Simnutek,	Solek, Solen, Soleš,
Provod, Provoda,	Řim, Řima (Ryman),	Sirák, Sřeň, Sřem,	Sovoj, Soven, Sovata,
Pruda, Prouděk,	Řivin, Řevěk, Řeven,	Skaš,	Span. Spaněk,
Pták, Ptena,	Řevník,	Skočidol (?)	Spera,
Puch, Puchla,	Rod, Rodvin,	Skoch, Skok,	Spytata, Spyta,
Pukeš, Pucen,	Roh, Rohan, Rohen,	Skoran, Skora, Sko-	Srbek,
Pula,	Rohozen, Rohozek,	rek, Skoron, Sko-	Srd,
Purkart,	Rohož,	rota,	Srna, Srła,
Půta,	Roch, Rochla,	Skramuch,	Stad,
Putim,	Roj, Rojek, Rojša,	Skranek,	Stach, Staš,
Pyk, Pytek,	Rokoša,	Skřek,	Stan, Staněk, Staník,
Pýšek,	Ros, Rosek, Rosej,	Skřip, Skřipel,	Staňata,
	Rosen,	Skrša, Skrých, Skrýš,	Stanimír,
Raba, Rabun, Ra-	Rouček,	Skul.	Starek, Star,
bák,	Rozpak,	Skup, Skupek,	Stativen,
Račen, Račín, Ra-	Rozpracht (Ropracht),	Skur,	Stehel, Stehelek, Stež,
čata, Račim,	Rozvod,	Skutek,	Stik,
Rad, Radek, Radech,	Rožata, Rožel, Ro-	Skvira,	Stoj, Stojek, Stojan,
Raděj, Radata, Ra-	žďal,	Skvorata,	Stoch,
den, Raděna, Radeš,	Rtan, Rten, Rtena,	Skvrněj,	Stojislav,
Radhost, Radihost,	Rtiš,	Slabek,	Stola,
Radohost,	Rubin,	Slava, Slavek, Sla-	Strad, Strada, Stra-
Radík,	Rudek, Rud, Rudolf,	vata,	don, Stradun,
Radim, Radomil,	Rudol,	Slavhost,	Strah, Stražek, Straž,
Radimír,	Ruprecht Rup,	Slavík,	Strach, Strachota,
Radislav, Radeša,	Rusin, Rous,	Slaven. Slavon, Slav-	Strak, Strakota, Stra-
Radeš,	Rven, Rváč,	ník, Slavoš,	kač,
Radla,	Rydek, Ryček,	Sled,	Straněj, Stránek,
Radobyl,	Ryj, Ryjek,	Slepota,	Stran,

Straš, Strašek, Stra- šen,	Šebíř, Šerek, Šerech,	Třeban, Třebek, Tře- bech, Třeběj, Tře- bel, Třebon, Třebeš, Uher, Uhřin, Uhřata,	Údrah, Údrna,
Strata,	Šiman, Šimon,	Třebesta, Třebata, Uha,	
Střech,	Škoděj,	Třeboš, Třebota, Tře- bich, Třel,	Uhlej, Uhol (Hohol), Uhon,
Střek (vl. Skřek),	Škvorata, Škvorek,	Třebihost, Třebiš,	Ujka,
Střelit, Střel, Střelek,	Škvoren,	Třebnuša,	Úlib,
Střez, Stříhan, Stří- hom, Střížan, Stří- žek,	Šlapan, Šlechta, Šlib,	Třebobud,	Úla, Ulík, Uliš,
Střezimír,	Štědron, Štědra,	Třebomysl,	Úmysl,
Střezivoj,	Štěch, Štěpán,	Třebon, Třebona,	Uněj, Unka, Uněš,
Strk,	Štěn,	Třeborad,	Unata,
Strnad,	Štěta, Štít, Štítek,	Třebovět,	Unihost,
Strojata,	Štvera,	Třebosa,	Urban,
Stromek,	Švabin,	Třebuša,	Ústoj, Ustata, Úštěn,
Strupek,	Švih,	Třemša, Trma, Trmík,	Ústracha,
Struhar (Strhar),		Třen, Třenek,	Ústupen,
Strunek,	Tajan,	Třes, Třeš, Třeskon,	Úsil, Úša,
Studen,	Tach,	Třetužel,	Útěch, Útěš, Utěšen,
Stuchan, Stusyn,	Takona, Takla,	Trhan, Trhona,	Uzdíč,
Stup,	Tas, Tasen,	Trk,	Vacek, Vac, Vacík,
Styr,	Tatoun,	Trojan, Troj,	Vaceslav,
Suda, Sudek,	Tečen,	Trpa, Trpiš,	Vadislav (Vladislav),
Sudimír (Sudomír),	Tedrah,	Trs, Trsta,	Vadek,
Sudislav (Sudslav),	Teh,	Truba, Truběj,	Vahan,
Sudivoj,	Těchnik, Těchon,	Trusek, Trusen,	Val,
Sulej, Sulata, Sul,	Těchona, Těchar,	Trutman,	Vald,
Sulek,	Těchla,	Truzen,	Valek, Valeč, Valc- man,
Sulislav,	Těchobud,	Tuboh,	
Sun,	Těchorad,	Tuhan, Tuhata, Tuh,	Valkéř,
Sušata, Suš,	Telek, Tel, Telta,	Tuha,	Valtěl, Valtíf,
Sut, Sutom,	Temech,	Tuchomír,	Valtin,
Svad,	Těn,	Tuchomysl Tuchom,	Vána, Van,
Svařen, Svar, Svarek,	Teplíš,	Tuchorad,	Vatěk, Vařata,
Svatek, Svítek, Svát, Světín,	Těpta, Tereš,	Tuchota, Touch,	Vava,
Svatobor,	Těš, Těša, Těšek,	Tuch, Toušen, Tou- šek, Tuchon, Tu- chen,	Vavrata, Vavřinec, Vecel, Vědom,
Svatoň,	Těšata, Těšen, Tě- šík,	Tunek,	Věkoš, Vícek, Vic,
Svébor,	Teta,	Tur, Turek, Turen,	Vicman,
Svémysl,	Teřata,	Tuš, Tušek, Tuším,	Veledub,
Sverad,	Těma,	Tvrdošlav, Tvrda,	Velek, Velen, Velata,
Svinek, Sviňata, Sviň,	Tík,	Tvrch,	Velet,
Svojan, Svojata, Svo- jek, Svojen,	Tisem, Tis,	Tyk,	Velemysl, Velema,
Svojša,	Tlosk,	Tyr,	Velík, Velim,
Svrč, Svrkyn,	Tman,	Ubislav,	Velislav, Veliš, Veli- slava, Veliša, Veleš,
Synek,	Tod, Toden, Toh, Toch, Toš,	Udaša, Udík, Údim,	Velich,
Šach, Šachota,	Toj,	Udla,	Vepřík,
Šamon, Šan,	Toma (Tůma),		
Šeba, Šeban, Šebesta,	Travek,		

Vera, Veřech,	Vratek, Vrac, Vraten,	Zdemysl,	Zvírek, Zvirata, Zvě-
Verníř, Veruš,	Vratislav, Vratíš, Vra-	Zděň, Zdena,	rota,
Vesel,	tísek,	Zderad,	Zvol, Zvolen,
Věsta,	Vrbata,	Zdeslav (Zdaslav),	Zvoněj, Zvon,
Veter, Větruš,	Vřesek, Vřesec,	Zdeš,	
Vchyn, Vchyna,	Vřetan, Vřet.	Zdibor,	Žatek,
Vicemil, Vicen,	Vrchoslav, Vrchota,	Zdik,	Žalhost, Žal,
Vid, Vida, Vidim, Vi-	Vrš,	Zdimír,	Žanek,
doch, Vidol, Vidon,	Vrtěš,	Zdislav,	Žasan,
Vidovel,	Vstich,	Zdoben,	Ždan, Ždák, Žed,
Vidhost,	Všebor,	Zdon,	Žehel,
Vich, Višen,	Všech,	Zduch,	Žeba, Žeblata, Žíbek,
Viklant, Vikla, Vi-	Všelíb,	Zech,	Žehr, Žehun, Žehuš,
klata,	Všemysl,	Zelen, Zelka,	Žehel,
Vilém, Vil, Vila,	Všen,	Zemata,	Želek, Želech, Želej,
Vilhart,	Všerad,	Zenota,	Želen, Želich, Želek,
Vinar, Vinor,	Všesul,	Zerek,	Žel,
Vít, Víta, Vitin, Vitík,	Všeta, Všetek,	Zez,	Žest,
Vitan, Viten, Vitěš,	Vyhnan,	Zhud,	Želibor,
Vitěj,	Vyšata, Vysoňa,	Zik, Zil,	Žid, Židin, Židla,
Vítek,	Vyšehněv,	Zlatuš, Zlatýš,	Žich, Žiš, Žichla,
Viton,	Vyšehor,	Zlech, Zlen,	Žim, Žimut,
Viz,	Výšek,	Zlik,	Žirota, Žírek, Žir,
Vladimír,	Vzda, Vzduň,	Zliv,	Žer, Žerota,
Vladislav, Vladiša,		Zlon, Zlonek,	Žiten, Žítata, Žita,
Vlador,	Zahora, Záhořek,	Zlověd,	Žitomír,
Vlach, Vlachen,	Zahoren,	Zluk,	Živhost, Živan, Života,
Vlastěj,	Záhost,	Znanek, Znonek,	Živohyl,
Vlastibor (Lastibor),	Zachota,	Znosim,	Žizněk, Žizňata,
Vlastislav, Vlastiš,	Zajíc, Zajec,	Zorek,	Žiž, Žiža (Žuž),
Vlašim,	Zakeš, Zakša,	Zoubek,	Žížel (Žužel),
Vlčata, Vlček, Vlk,	Zaluň,	Zrnata,	Žlak, Žluk,
Vlčen,	Zámysl,	Zvěst, Zvěstoňa,	Žlun, Žlut,
Vleta,	Záton,	Zvik,	Žvich,
Vlkan, Vlkánek,	Zavid, Zaviděk,		Johannsgrün , zámeček v zemi Plaven-
Vlkon, Vlkoš, Vlkeš,	Zaviša,		ské, n. manství koruny České.
Vlkyš,	Zbislav (Zbyslav?),		Johnsdorf , ves u Jablonného, viz Jano-
Vodomysl,	Zbyš,		více.
Voch,	Zbilit (stč. Zbilut),		Johnsdorf , Janovice (původně <i>Janes-</i>
Vojata, Vojek, Voj,	Zbirad,		<i>dorp</i>), ves u Radoušova, založ. v l. 1226
Vojen, Vojna, Voník,	Zboh, Zbožen,		až 1273 v Radoušovském újezdě kláštera
Vojislav, Vojiša,	Zbomysl,		Doksanského, s nímž zůstávala spojena za
Vojtěch,	Zbor,		vlády i klášterní i Berkův z Dubé, zápisných
Vok, Voksa,	Zbraslav, Zbraša,		držitelův. (Viz Radoušov.)
Volan, Volen, Volek,	Zbud,		Jonsdorf , ves u Skorotic (Ústí n. L.),
Volata, Vol,	Zbyhněv,		česky Habrovice.
Volich, Voliš,	Zbyna (Zbena),		Jozefov , král. město a pevnost, zalo-
Voltuch,	Zdata,		ženo bylo na pozemcích vesnice Plesu.
Vrab,	Zdebora (Zdabor),		Tato rozkládala se po levém břehu řeky
Vrah, Vražek,	Zdebud,		Medhuje a býval tu kostel sv. Jiljí, který
Vran, Vranek, Vraniš,	Zdech, Zdel,		byl ve 14. st. farním. Podací jeho drželi

l. 1357 Vyšemír z Heřmanic, l. 1371 Petr a Věnek bratří odtudž a Petr Herynk z Varty, l. 1391 Jan, Pašek a Petr z Plesu, l. 1400 Pašek a Věnek bratří z Heřmanic, l. 1404 týž Pašek, Ješek z Plesu a Věnek Herynk z Bělídl. V bouřích válečných byl zbaven faráře a filialním k Jaroměři, až pak l. 1783 při zakládání pevnosti zbořen. Statek Ples drželi pak Pleští z Levína až do 16. st. a l. 1544 dostal se Plesům Heřmanickým ze Sloupna, prvotním držitelům. L. 1571 prodán Johance Zárubové ze Sloupna a zůstal v rodě manželově až do r. 1601, kdež přikoupen ke Smiřicům. Od Smiřického panství oddělen na čas s Hořeňovsí. Od l. 1764 konaly se přípravné práce v těchto místech, aby tu založena byla nová pevnost proti Prusku. V l. 1766 až 1771 přijížděl sem několikrát císař Jozef II. vznešený její zakladatel. Aby se gruntův volně užívatí mohlo, koupeno l. 1780 panství Smiřické ke král. komoře. L. 1781 bourány příbytky Vodního Plesu. Přeložen tok Labe a stavěno až do l. 1787. L. 1791 přijel sem císař Leopold II. a prohlédl si novou pevnost. Tato měla zprvu jméno Ples a teprve císař František nazval ji J. na památku zakladatelovu. Léta

1805 položen základní kámen k nynějšímu kostelu, který l. 1810 dokončen a l. 1811 posvěcen. Nových osadníkův, Čechů a Němců, kterým se výhody poskytovaly, přibývalo tak málo, že l. 1818 bylo teprve 18 sousedských domů postaveno (l. 1839 bylo 78 domů). Duchovní správu vykonávali napřed vojenští duchovní a teprve l. 1844 tu fara založena, avšak první farář teprve l. 1850 dosazen. L. 1835 zřízen tu řádný městský úřad, jehož záležitosti však l. 1850 na zeměpanské úřady přeneseny; zůstal mu toliko obor samosprávný. L. 1866 byl J. proti Prusům řádně zpevněn a zásoben, nepřítel však ho minul. V J. narodili se Jozef Jiljí Schoen (nar. 1790, † 1838] a J. Kosina (nar. 1827). Erb: štít ziatý, u jehož spodu trávnik a na něm moderní pevnostní hradba stříb. barvy z cihel, na vrchu s zeleným náspem a branou zavřenou s dvěma černozlatě pruhovanými. Za hradbou vyniká v pravo čtverhraná stříb. věž s červ. střechou a zl. makovicí, v levo položen turnýrský helm s třemi péry (stříb. a 2 červenými). Mezi věží a helmem vznáší se císařský orl (malého erbu — PA. IX. 757, M. IX. 101).
Jurau viz V ý r o v.

K.

Kabát, české jméno věsky Špimberka (něm. *Spiegelsberg*), severně od Ústí n. L. (PA. XVI. 322.)

Kaceřov, Kacerov, ves u Kralovic, snad od pradávna majetek kl. Plasského. L. 1378 držel K. Ctibor ze Švamberka snad v nájmu. Také v 15. st. pronajímán. Král Zikmund zapsal (1420) K. s velkou částí duchovenství Plasského Bedřichovi a Janovi z Kolovrat. V držení K. (kdež stála tehdá tvrz) následovali Jindřich a Beneš, Bedřichovi synové, a l. 1475 držel jej Jindřich, syn Benešův. Jaroslav Libšteinský z K. prodal K. asi l. 1498 Albrechtovi z Kolovrat a z Libšteina († 1510). Tohoto vdova a pastorkové postoupili K.

l. 1513 klášteru, avšak tento zastavil jej zase l. 1518 Albrechtovi z Gutšteina. Týž prodal K. ok. l. 1530 Vilémovi Podmoklskému z Podmokl, od něhož jej vyplatil l. 1539 Floryan Grysped z Gryspachu. Tento postavil tu nový zámek v renesančním slohu a jsa výtečný hospodář, zvelebil panství, na něž od krále všelíjaké milosti obdržel. Po jeho smrti (1589) dostal syn Jaroslav Bedřich († j. 1593) za svůj díl K., avšak po jeho brzké smrti dostal se bratru Karlovi. Synové tohoto Václav a Albrecht Ferdinand, kteří stavy odbojně skutečně podporovali, z té příčiny odsouzení všeho statku, který cis. Ferdinand II. zase navrátil klášt. Plasskému

(1623). Od té doby patřil **K.**, jehož zámek za naší paměti hrubě opustl, k panství Plasskému.

Kácov, městys u Janovic Uhl., původně Černčických z K. (1365 Ješek). Ve 14. st. byly tu tvrz a farní kostel, jehož podací náleželo Jindřichovi z K. († j. 1392), pak poručníkům sirotků jeho Beneše a Jindřicha, kteří do l. 1437 pomřeli. Potom dostaly **K.** dcery Jindřichovy, manželé jich Čeněk z Vyšehněvic a Ctibor z Chřenovic a Mikuláš z Tichonic, bratr vdovin. V polovici 15. st. seděli tu Košíňové z Košíně. L. 1524 držel **K.** Přeč Dvořecký z Olbramovic, po němž následoval ok. l. 1535 Jan Tetaur z Tetova. Synové jeho Lev a Bedřich přišli o **K.** pro závady, které na něm byly. Držel pak zámek a městečko **K.** Jan Čejka z Olbramovic († 1559), po němž následovali syn Václav († 1601) a vnuk Karel. Tomuto zabrán a prodán (1623) Janovi Verdovi z Verdenberku. L. 1627 k. **K.** Oktavian ze Vchynic, ale prodal jej l. 1627 Janovi de Vitte. L. 1635 dostal se **K.** v držení rodu Lobkovského, jemuž do l. 1656 patřil Tehdáž se dostal v držení Františka ze Šeidleru, jenž kostel osiřelý farářem opatřil (1658) a městečku majestáty na trhy vymohl († 1682). Syn jeho Ferd. Fr. pr. **K.** Františkovi G. z Kaiseršteina († 1701), z jehož rodu vyšel l. 1711 pro dluhy. Dostal se pak v držení napřed Bredův, l. 1725 Šmidlínův a l. 1726 přikoupen ke statkům Toskanským (viz Zákupy). L. 1727 založen nynější zámek, l. 1735 postaven most přes Sázavu. V **K.** narodil se (1798) blahoslavený paměti Jan Val. Jirsík, biskup Budějovský († 1883). Erb: štít modrý a na něm dvě křídla orličí za sebou, zadní, jehož jen část vyniká, stříb., přední červ. barvy a přes toto zl. pružina s 3 pukličkami. (MB. XII. 71, PA. VII. 557.)

Kácov, n. dvůr u Běšínova, v okolí Kouřimě. L. 1670 byl pust.

Káčerov, farní ves v okr. Rokytnickém, založena v 16. st. na panství Rychnovském a přip. se poprvé r. 1577. L. 1683 postaven tu dřevěný kostelík, při němž zříf. l. 1772 lokalie. Když l. 1794 vyhořel, vy-

stavěn jest od vrchnosti nový kostel kamenný. L. 1856 stal se kostel (posud fil. k Neb. Rybné) farním.

Kačí důl, n. ves v okolí Poleně, r. 1548 pustá a přisl. hradu Pušperka.

Kačice, ves u Smečna n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Zdeslavovo a l. 1333 syna jeho Ješka. Potom seděli tu 1373 Pešek a Ješek Kačířek († j. 1385), 1390 Sulek, 1396 Herša, 1429 Jošt. L. 1437 držel Kačící Ctibor ze Svojkova, jehož potomci byli Kapounové ze Sv. Část vsi náležela pak ke Stochovu a Žejdicům, část patřila ke Kornhauzu. Jan Bořita z Martinic koupil onu l. 1550, tuto l. 1551 a připojil oboje ke Smečnu. (H. VIII. 155.)

Kačina, zámek u Kutné hory, v jehož okolí stávala ves. Tato darována r. 1142 nově založenému klášteru Sedleckému. V pozdějších dobách přip. se tu louky na Kačinách. L. 1434 sbíráno tu vojsko panské strany. Jiná vojska tu l. 1469 a 1474 sbírána. Od 15. st. drženy louky **K.** k panství Kolínskému a později připoj. k Novodvorsku. Jan Rud. hrabě Chotek z Chotkova založil tu l. 1802 překrásný zámek podle plánu saského architekta Schuhnichta. L. 1822 skvostná ta budova ukončena.

Kácov (prv. *Kačí*), n. dvě vsi (Horní a Dolní K.), nyní myslivna a bažantnice u Sichrova. **K.** přip. se l. 1400 mezi vesnicemi kl. Hradištského a patřil pak ke Hradištskému panství. Část patřila v 16. st. k Zásadce.

Kadaň, král. město, jež postaveno asi l. 1183 jako hrazená osada s novým farním kostelem, aniž tu byl před tím nějaký Canburg, pro nějž tu nebylo výhodné polohy. Kníže Bedřich daroval **K.** řádu křižovníkův Svatomářských. Králové později **K.** vyvadili a ponechali řádu jen faru, kterou držel do r. 1542. Král Přemysl II. odňav **K.** pánům z Egrberka, vysadil **K.** jako město a postavil tu hrad, na němž jsa Albrecht z Žeberka purkrabě (1277), vykonával popravu v kraji Žateckém ještě l. 1297. Císař Albrecht zastavil župu Kadaňskou čili hrad s užitky Bedřichovi ze Šumburka (asi r. 1306), po jehož smrti († 1310) zavázali se synové (1312), že ji králi Janovi vrátí, obdržíce část její jako

svůj statek. Město od té doby podřízeno bylo podkomořímu, obdrželo l. 1319 právo, rychtáře svého ustanovovati a soudy držeti (kromě tří zločinův). Král Jan vdáváje dceru svou Jitku za Bedřicha lantkrabí Durynského zastavil mu město **K.** až do zaplacení věna. Od Jana obdrželo město nové výsady l. 1331 a 1337. L. 1336 byl pán z Volšteina, l. 1346—1350 Vilém z Egrberka král. purkrabími a popravci v kraji Žateckém. V též hodnosti následoval l. 1349 Albrecht z Kolovrat. Purkrabský úřad pozbýval vážnosti, poněvadž císař Karel popravu i městu udělil (1366), a propůjčován pak jen osobám vladyckého řádu. (Poprava však purkrabí l. 1405 znovu udělena.) Týž císař přivtělil k městu (1367) několik vesnic, zrušil 1372 odúmrti, vysadil (1374) vinice okolo města a obnovil l. 1376 právo míle. Václav IV. potvrdil l. 1385 všechny svobody, vysadil l. 1391 nové vinice a podkomoří jeho povolil mu l. 1398 téhodní trh. Právo míle l. 1406 znova potvrzeno. L. 1402 založena památná věž při radnici (dostavěna l. 1520). L. 1421 dobytá jest **K.** od husitův, při čemž dosavadní dva kláštery (minoritův v městě a panenský pod městem) vyvráceny. Posádka husitská tu byla několik měsícův. Král Zikmund zastavil **K.** Erkingerovi z Seinsheimu (1422), jenž právo to l. 1425 Jindřichovi Plavenskému postoupil. Od něho vyplatil **K.** Mikuláš z Lobkovic a z Hasišteina (před r. 1449), ale vrátil město zase králi Ladislavovi. Když král Jiří byl dán do klatby, jedna strana v městě chtěla odpadnouti, ale rychlým zakročením vojska a podkomořího to zamčeno. K udržení jeho učinil král Jana z Lobkovic a z Hasišteina hejtmanem města a zapsal mu jisté důchody. Jeho působením založen l. 1473 klášter františkánů při městě, kterýž l. 1481 od krále rodu Lobkovského darován a od r. 1483 řádně vystavěn. Hrad zdejší však byl v držení Bedřicha ze Šumburka a jemu od krále do života potvrzen. L. 1482 povstaly mezi ním a městem spory, tak že mu sousedé u hradu bašty bořili a zdi podkopávali a povinné platy nechťeli vydávati. Páni z Lobkovic koupili později hrad a král

Vladislav potvrdil l. 1501 bratřím Janovi a Bohuslavovi a strýcům jich držení zámku a města. Podlé povolení krále Vladislava sháněli Kadanští l. 1518 sami peníze na vyplacení, k němuž došlo l. 1519. Od l. 1523 vzrůstala se v městě víra Luthe-rova. Od l. 1530 hrad zase zapisován a l. 1534 dostal se v držení Albrechta Šlik a z Holčče, po němž následoval Václav Maškovský z Kolovrat. L. 1534 učiněna tu smírná smlouva mezi králem Ferdinandem a Oldřichem knížetem Vyrtemberským. L. 1543 opustili minorité klášter svůj po r. 1421 obnovený a kostel jich opanovali luteráni, l. 1564 také odešli františkáni, avšak vrátili se zase l. 1575 a minoritům z rozkazu císařského (1590) také klášter navrácen. L. 1590 byl rychtářem Petr Štěrba, jenž městská práva na německý jazyk přeložil. Císař Rudolf II. dal obci hrad k užívání (1595) s tou výminkou, aby jej v dobrém stavu udržovali. L. 1618 účastnili se **K** ští povstání mnohem úsilovněji než jiná města. Katoličtí kněží vypuzeni a církevní statky zabrány. L. 1621 zničeno panství luteránů a statky městské zabrány. Avšak poněvadž se **K**-ští Mansfelda nepřidrželi, vráceny jim statky zase. Kromě spuštění města způsobeného násilnou reformací katolickou, přispěly k tomu l. 1631 i oheň a drancování Sasů, l. 1635 opět oheň a l. 1642 a 1648 řádění Švédů. L. 1637 založeny matriky. V l. 1662 až 1677 postaven kl. františkánů, jak nyní jest a l. 1717 rozšířen. L. 1748 založen v **K.** klášter Alžbětinek se špitálem a kostelem od hrab. Schönkirchové. Za císaře Jozefa zrušena v **K.** všechna bratrstva (1784) kl. minoritův a počet františkánův obmezen. L. 1750 spustlý zámek přestavěn na kasárny. L. 1802 založeno v **K.** gymnasium, které zase l. 1823 zrušeno. Za to založena l. 1853 nižší reálka, z níž povstalo l. 1870 nižší reálné gymnasium a l. 1880 vyšší gymnasium. L. 1811 zuřil v **K** požár, jímž větší část města vyhořela. L. 1850 zřízeny v **K.** zeměpanské úřady. Z rodákův zdejších nejznamenitější jest Jan Sandel (ke konci 16. st.), jenž kroniku Hájkovu do němčiny přeložil. Erb: štít modrý a na něm hradba s otevřenou branou, zl. mříží

ke spuštění připravenou a věží nad branou, která má cimbuří. V pravo a v levo od ní jsou čtverhranaté stříb. věže s končitými červ. střechami a zl. makovicemi. Na pravé visí štítek s černou orlicí na levé štítek červ. se stříb. lvem. Nad štítem kolčí helm s černým křídlem, na němž jsou zl. lípové lístky. Pokryvadla v pravo černá a stříb., v levo červená a stříb.

Kadaňsko, kraj Kadaňský, 1. prava neb území purkrabě Kadaňského, sice žádné přesně vymezené území, poněvadž purkrabě Kadaňský býval popravcem v kraji Žateckém, ale přece poměry tak tak ustanovené, poněvadž vedle něho byl l. 1277 také purkrabě Žatecký. Veorských dvorských ustanoven jest jistý obvod, jehož odúmrti se v Kadani provolávaly. Kraj K-ský se tu také nepřipomíná. Purkrabě K-ský býval předním úředníkem královým v Žatecku, pročež mu l. 1406 poručeno, aby nad městy v kraji ruku držel.

2. děkanství neb kraj děkana Kadaňského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Kadaň, Mikulovice, Bystřici (?), Želinu, Úhošťany, Dolany, Novou ves, Lomazice, Záhořany, Vilémov, Podlesice Mladějov, Mašov, Radonice, Vintřív, Tureč, Ždár, Kojetín, Radnici, Okunov, Voč, Přisečnici, Volyni, Louchov, Klášterec, Slatinu (v Sasicích), Chrbice, Kralupy, Račice, Prunečov, Tušemice, Čachovice, Březno, Chomutov, Blatno, Křimov, Družkovice, Přečaply, Bílence, Údllice, Otvice, Borek, Březnec a Boleboř.

Kadlín, farní ves za Mělníkem, která patřivala ve 14. st., majíc svůj farní kostel, ke hradu Housce. Užítky jistě vycházely odtud ke klášteru v Bělé. Později náležel K. z části ke statku Vidimskému, z části s podacími kostelním k Bělé. Po r. 1620 zanikla fara a teprve zřízena, když kostel byl l. 1724 znovu postaven. (BM. 539.)

Kadov, farní ves u Lnář. Podací far. kostela měli l. 1362 Racek z Žihobec, Vyntřív a Jaroslav, l. 1380 Vyntřív a Jan Šelmsberk, l. 1395 vdova a děti Janovy, od l. 1400 Vyntřív a jeho bratří. Potomci jich byli Řesanští a Štěňovští z Kadova. V 15. st. seděli tu vladyky z Lukavice, v l. 1527—1543 Bušek Záborský z Brloha, z jehož potomstva na tvrzi zdejší Alexander († 1591) a Jindřich seděli. Později přišlo k rozdělení na polovice; obě sloučil Václav Záborský z B., po němž l. 1620 Jan Měsíček z Výškova († 1657) následoval. Syn tohoto Karel Maxim. pr. K. (1670) Maximilianě Kat. Khanové, od jejíhož syna Františka Eusebia se dostal l. 1677 Janovským. Pak zase rozdělen byl na polovice a přikoupen l. 1682 ke Lnářům. Ok. l. 1623 zanikla fara; l. 1757 zase obnovena a l. 1765 kostel rozšířen. (TB. 484.)

Kager (nyní *Kogerau*), ves u Kynšperka, n. s tvrzi, na níž seděli členové rodu Štam-pachu, zovouce se po ní Kagerové ze Št.

Kahov, n. ves, která patřila r. 1169 k Manětíně, nyní horní ulice tudíž, obecne zvaná Kuchov.

Kain, česky Kun.

Kainretschlag, česky Kunrátov.

Kaitz, česky Chyjice.

Kajkar, snad nynější Weigerhof u Světlíka. L. 1544 patřil dvůr K. ke statku Pasovarskému.

Kajový (nikoliv *Kájov*), far. ves u Krumlova, jež stála již r. 1263 a dána klášteru Korunskému. Těmuž patřilo i podací a l. 1400 klášteru přivtěleno. Ke kostelu ode dávná přicházeli a přicházejí poutníci a z jich darův nádherně rozšířen a vystavěn l. 1474—1485. L. 1469 K. přepaden od nepřátel a vypálen. V 17. st. kostel opustlý obnoven a l. 1661 nová fara postavena. Po zrušení kláštera (1785) přivtělen K. l. 1787 k panství Krumlovskému. (M. VI. 125, TB. 300.)

Kaladý (od 17. st. a obec *Kaladěje*, šp. *Koloděje*), ves u Týna n. Vlt., prvotně (1543) jen přívoz, který patřil ke statku Březnickému. Později povstal tu dvůr, a když Adam Čabelický ze Soutic K. s několika vesnicemi na díl obdržel, povstala tu také tvrz († 1611). Po něm převzal K. Jan, strýc jeho, a pr. jej (1625) Janovi Menceliovci z Kolsdorfu. Léta 1627 k. K. Johanka Brandensteinova z Malovic od Jana de Vitte a rod její (syn Jan Jáchym † 1704, 1679 vnuk Jan Štátný † 1692) jej do r. 1704 držel. Potom přišel K. pro dluhy do prodeje a dostal

se v držení hrabat Vratislavův z Mitrovic, jimž velkostatek dosud náleží. Hrabě Frant. Karel postavil v l. 1737—1741 při zámku kapli a syn jeho Frant. Karel založil při ní téhodní mši. Hrabě Rudolf založil l. 1795 zámecké kaplanství. (H. VII. 276, TB. 115.)

Kalbarov (?), ves (?) v krajině východně od Prahy, jež se r. 1266 připomíná.

Kalec, ves u Manětiny, která se přip. r. 1234, jsouc sídlem bratří Hošťálka a Meinvarda, l. 1252 onoho a synovce téhož jména, 1268 Hošťálka a Litka. Později tu seděli Václav († j. 1399) a syn Zikmund. Na tvrzi seděl l. 1450 Jan a Vikart bratří, l. 1480 Vikart z Šanova, jehož potomstvo (1524 Jiří, 1543 Viktoryn, 1589 Samuel) tu do konce 16. st. seděli. L. 1623 zabrán Adamovi Ferdinandovi Údrckému z Údrče a darován kl. Plasskému.

Kalek, farní ves u Borku neb Jírkova, zvaná od vápenných lomů, prvotně prý řeč. Langenhart, ač se poloha **K.** již l. 1555 a ves »Kholich« l. 1606 jako přísl. panství Boreckého přip. Později postaven tu kostel (kaple?), jenž l. 1702 znovu vystavěn. Tehdá tu i fara založena.

Kalenice, ves u Horažďovic, jež patřila r. 1045 klášteru Břevnovskému. Později byla vladyčím sídlem Kalenicův z Kalenice (1374 Jaroslav, 1375—1398 Jan, 1406 Beneš, 1413—1430 Hynek). Od l. 1455 seděli na tvrzi Sádlové z Kladrubec, totiž Petřík, 1507 Jindřich, 1523 Václav. Václav zapsal **K.** l. 1543 Kateřině Malovcové z Čestic, z jejichž dětí převzal ji l. 1559 Jan, avšak po smrti tohoto prodána **K.** (1569) Petrovi Boubínskému z Újezda. L. 1601 koupil **K.** od Boubínských Břeněk Ježovský z Lub, v jehož potomstvu až do konce 17. stol. zůstávala. V 18. stol. seděli tu Kocové z Dobrše.

Kalhov, ves u Humpolce, r. 1226 a 1437 na klášterství Želivském.

Kalich, n. hrad u Třebušína. L. 1421 Jan Žižka z Trocnova opanovav dřevěnou tvrz (řádu křižovníkův Pruských?) dal jí jméno Kalich a on sám a bratr jeho Jaroslav se odtud z Kalicha nazývali. Nový hrad tu postavený l. 1421 Zikmund

z Vartemberka marně obléhal. Posádka husitská zůstávala tu ještě l. 1437; chtěli tehdá **K.** od ní koupiti, ale nedošlo k tomu, proto l. 1438 vojsko kraje Litoměřického k jeho oblehání vytáhlo. L. 1444 seděl tu Vilém z Ilburka, jenž odtud Lužičanům škodil. Posledním držitelem byl Ješek Svojanovský z Bozkovic (1496), po němž se **K.** nepřipomíná. (HB. IV. 230.)

Kaliště (staroněm. *Schonfeld*), farní ves u Humpolce, jež patřila ve 14. a 15. st. i s farním kostelem kapitule Vyšehradské. Císař Zikmund zapsal **K.** l. 1436 Mikuláši Trčkovci z Lípy, od jehož potomkův drženo ke hradu Lípnici. Po odprodání jeho patřila celá rychta Kalištská k panství Světelskému. Po konfiskaci Trčkovské zadarována l. 1638 Burjanovi Lad. hr. z Valdšteina se Světelským panstvím. Když toto po smrti Burjanově pro dluhy rozebráno, odtrženo **K.** a dostalo se pak k Martinicům a s nimi pod Dolnokralovické panství. L. 1812 kostel znova postaven a lokalie při něm l. 1787, ne-li dříve, zřízená povýšena l. 1856 na faru.

Kaliště, n. ves v krajině mezi Manětinou a Toužimem, jež patřila r. 1186 klášteru Kladrubskému.

Kaliště, n. ves v okolí Radnice, r. 1379 sídlo vladyčí, od r. 1499 příslušenství hradu Březiny, v 16. st. již lesem zarostlá.

Kalivody, Kalivoda, ves u Mšece, n. s tvrzí, která postavena teprve v 16. st. Petr Hrabáně z **K.** držel **K.** k Přerubenicům, k nimž až do 16. st. patřily. Okolo r. 1555 dostaly se **K.** Mandaléně Hořšovcové, l. 1569 do rodu Velemyských z Velemyšlovsi a l. 1577 Adamovi Hruškovi z Března. Drženy pak k Citolibi, avšak l. 1596 odprodány ke Kornhauzu.

Kalná dolní, farní ves v okr. Packém, jež měla farní kostel již r. 1352 a patřila v l. 1362—1364 Petrovi Ocasovi ze Zásady. Potom se dostala kláš. Opatovskému a l. 1434 držena ke hradu Kumburku. Císař Zikmund zapsal **K.** 1436 držiteli téhož hradu, totiž Hynkovi Krušinovi z Lichtemburka. Král Ludvík dal **K.** dědičně Vilémovi z Valdšteina na Štěpanicích (1522), pokud by ji od opata dokoupil, avšak potomci jeho drželi

ji i potom zápisně ke Branné. L. 1609 od nich kostel zdejš obnoven, l. 1723 zase jej opravil Václ. hr. z Morzína, který držel **K.** k Čisté.

Kaltenbrunn, ves neb dvůr n. v okolí Hertemberka, léta 1486 již pustina a léta 1523 les.

Kaltenbrunn, ves u Vyšního Brodu, jež se příp. r. 1278 a patřivala pánům z Rožemberka. Obyvatelé dostali l. 1418 a 1500 obdarování. Petr z Rožemberka daroval **K.** l. 1500 kl. Vyšňobrodskému.

Kalthaus, samota u Černilova, n. tvrz, na níž seděl léta 1428 Mikuláš z Labouně. L. 1500 byla ves při tvrzi, již se říkalo Předboří, již pusta, ale na tvrzi seděl ještě l. 1541 Vilém z Veselice. Později koupena ke Smiřicům a spustla. (H. II. 242.)

Kalubice, ves u Křivoklátu, n. manství ke Hrádku Křivoklátu, které držel l. 1542 Petr Holý z Chrastu. Ten odkázal je manželce a tato Burjanovi Chodaurovi z Lokte. Kdy přikoupeny ke Křivoklátu, není známo.

Kamberk (původně *Karrenberg*, *Karnperg*), městys u Ml. Vožice, jenž povstal asi ve 13. st., když obj. ven tu zlatý písek. Okolo l. 1280 držel **K.** s tvrzi Sezima z Landšteina. Ve 14. stol. byl tu farní kostel a 7 držitelův. Něco skoupil před r. 1369 Litolt z Landšteina a v l. 1369 až 1379 držel **K.** Johlin Rotlev. Po něm seděli tu předkové Kamberských z Kamberka, l. 1411 — 1419 Jan Tožice a 1424 Lev a Ctibor bratří ze Chřenovic. Potom následoval Milota, syn Ctiborův (1454 až 1478) a potomstvo jeho. Albrecht Reudl z Úšavy vyprosil městečku (1512) trhy výroční a téhodní. Po něm následoval Vilém z Onšova a dcera jeho Anna vdaná Škopkova a této dcery. Skrze jednu z nich dostal se **K.** do rodu Lukaveckých z Lukavce. Ujal jej l. 1566 Adam († 1589) a držela jej pak vdova až do l. 1609. Pak následovali Štylfrýd a syn jeho Jetřich Adam. Tomuto l. 1623 zabrán a prodán Janu Jak. z Kalnberka. Po jeho smrti dostal se **K.** v držení rodiny ze Švendy a od nich přik. k panství Vožickému. V 17. st. byl kostel filiál. k Šebířovu a po

ohni léta 1720 znova postaven (1721); l. 1785 tu zřízena zase lokalie, která l. 1859 na faru povýšena. Stará tvrz duchovním zprávcům za obydli vykázána. (H. IV. 237, TB. 652.)

Kámen, ves u Pacova a zámek na kameni neb skále stojící, jehož držiteli byli l. 1316 Nimír a Zdík. L. 1327 měl jej Bušek Tluksa, od jehož potomkův k. jej (1356) Jindřich z Ciglheimu. Po něm (1366 naposled) následoval Jan Tluksa, potomek dřívějších pánův (1415), od jehož syna Hynka prodán (1437) Purkartovi z Žirovnice. L. 1450 tu bylo rokování obou tehdejších jednot. L. 1456 dostal se **K.** v držení Trčkův a l. 1460 koupil jej Jan Sádlo ze Smilkova. Když tento v l. 1464—1465 zemřel, dělena pozůstlost mezi dědice a **K.** ujal Petr Břekovec z Ostroměče. Po r. 1468 seděl tu Oldřich Fifka z Vydrší, jenž dělal falešné peníze. Od jeho syna koupil **K.** Jan z Vojslavic (1479) a rod jeho držel jej až do poč. 16. st. (1499 Markvart, 1513 Petr). Ok. l. 1523 dostal se **K.** v držení Petra Malovce z Malovic, jehož potomstvo [1557 Malovec, 1612 Petr, 1627 Václav, 1640 Jan Kryštof († 1677), 1690 Jan Kryštof] **K.** až do 18. st. drželo. Pak následovali držitelé z rodů Kreslů, z Kvaltenberka, Bauerů z Hohenburka, Běšínů z Běšin, Gynterů ze Šterneka, Kelblů z Löwengrimmu a t. d. (H. IV. 189.)

Kámen svatý, milostný chrám Matky boží jižně od Kaplice u Č. Rychnova, jenž založen l. 1653 skrze abatyši kl. Krumlovského a brzo od poutníkův tak hojně byl navštěvován, že tu ustanoven kněz (od l. 1753 administrator). L. 1788 kostel zamčen, avšak l. 1797 znovu opraven. (M. IX. 64.)

Kamenc, n. hrad (osada hrazená) neznámé polohy, snad na místě lesa a hory Kamence, jižně od Košátek, východně od Kojovic a záp. od Hor. Slivna. Připomíná se v zákl. listu Vyšehradském (1088) a výslovně jako hrad l. 1130. (Oboje památky asi l. 1150 psány.) Kostel Vyšehradský bral desátek z úroku knížecího a desátek ze soudních peněz v kraji.

Kamenecko, Kamenecký kraj,

1. území politické a soudní, příp. se poprvé v zákł. listu Vyšehradském (1088), poněvadž kostel Vyšehr. bral odtud desátek z peněz soudních a poněvadž týž list asi r. 1150 psán byl, dává se tím znáti, že se mu tehdá ještě tak říkalo. Název **K.** zanikl pak docela a zachoval se v názvu dekanátu Kameneckého, jen l. 1386 ještě jednou vztahuje se pojmenování kraje Kamenského na kraj Mělnický. Podlé toho zdá se, že tak jmenován byl kraj Mělnický a že před r. 1158 úřady odtud přeneseny na Mělník, výhodněji položený. Při posledním upravení dekanátův odtrženo od prvotního kraje dlouhé tříso země, v němž Kamenec nestál, a ponechán mu název Kamenecka.

2. děkanství neb kraj děkana Kameneckého obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Benátky oboje, Dražice, Skorkov, Starou Boleslav, Mečižír, Slivenec, Sliven, Zdětín, Chotětov, Brodce, Bezno, Vtelno, Vinec, Čejky, Strenice, Kovaň, Skalsko, Katusice, Čistou, Kuřívody, Krupou, Bezděz, Bělou, Okny, Dokzy, Bezdědice, Sudoměř, Mšeno, Lobeč, Bořejov, Kruh a Kadlín. Ačkoliv děkanem měl býti jeden z farářův v kraji, přece se jako takový (1402) farář Zdíbský připomíná, tak že se zdá, že k děkanství **K.** sousední malá děkanství připojena bývala.

Kamenice, někdy oblíbený název řek a potokův, kteréž měly kamenité řečiště, tak ku př. zvána v l. 1242—1329 Chrudimka a v l. 1547—1591 přítok Jizery ústící u Dol. Spalova. Mnohem více názvů takových zachovalo se v místních jménech.

Kamenice, ves u Jičina n. s tvrzí, léta 1318 sídlo Janovo a l. 1395 Petra z Heřmanic. Nějaký čas v 15. st. seděli tu Kameničtí z Vitiněvsi. L. 1488 držel **K.** Jindřich Haugvic z Biskupic, před r. 1530 k. ji Jan Bílský z Karišova, po němž ji měl syn Mikuláš a vnukové. L. 1559 přík. od nich k Ůlubicům. L. 1794 postaven tu nový zámek a sídlo panství Kumburského a Jičínského.

Kamenice (jinak *Benešov*), ves u Chaňovic, v starší době snad i Kamýk řečená, jež patřila od r. 1437 k Všebořicům, v 16. st. k Předlicí a později ke Chlumci.

Kamenice, ves v okr. Jílovském, po

níž se psal r. 1266 Ratmír z K., l. 1318 Markvart, 1322—1363 Mikuláš Podnavec. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací s tvrzí náleželo od l. 1412 rodině Štukův. Obec Nového města Praž. koupila **K.** za neznámé doby; l. 1550 jí odňata a prodána Janovi Frejnarovi z Branova. Od jeho dědicův dostal **K.** Prokop Otmar z Holohlav a l. 1576 po některém střídání Čeněk Míčan z Klinšteina († 1580). V l. 1585—1629 byla v držení rodu Lobkovského, 1629—1643 Michnův, potom Kalhartův ze Šternfeldu. Později přikoupena k Dobřejovicům. V kostele pohřben arcibiskup Vilém Florentin ze Salmu († 1810).

Kamenice nad Lipou, město, které prý l. 1248 se hradem založeno jest. Jeho prvním známým držitelem byl Dobeš z B., jenž založil l. 1348 kapli sv. Maří Majd. na Bradle a l. 1359 špitál. Tehdá tu byl farní kostel. Z téhož rodu tu vládli 1362 až 1368 Čeněk, 1379—1383 Zbyněk. Po smrti tohoto uvázal se v **K.** markrabě Jošt (ok. 1390), ale bratr jeho Prokop je prodal. Držitelem se stal Jan ml. z Ústí (od r. 1397), jehož manželkou byla Anna z Mochova. Po nich následoval syn Jan, odděliv se od bratří. L. 1420 vpadl sem Oldř. z Rožemberka a městečko vypálil. L. 1425 dobyli Táboři **K.**; při obléhání zeměl jich hejtman Jan Bzdinka. Od té doby stál Jan při straně Tábořské († c. 1452). Dědicem jeho byl Jindřich ze Stráže, jenž obyvatelům městečka dal svobodu, aby mohli o statcích svých řídití (1465). Později držel **K.** Jan ze Šelmberka, jenž potvrdil a rozhojnil výsady městečka (1495). Potom k. **K.** Vlachyně z Leskovce (před r. 1499), po němž následoval synovec Jan (1510), jehož dcery Dorota a Mandaléna se o panství dělily. Při dělení l. 1549 dostal **K.** na svůj díl Jan Malovec z Malovic, syn Mandalenin nezletilý († 1598). Když syn tohoto Michal před r. 1606 zemřel, dostala se **K.** sestře jeho Anně Mandalénce († 1615), která ji zapsala manželu svému Zikmundovi Matěji Vencelíkovi z Vrchovišt. L. 1619 přeřadena a vydrancována **K.** od císařských, l. 1621 zase mocně vzata, pak zabrána a prod. (1623)

Jindřichovi Paradysovi z Eschaid († 1638). Při dělení dědictví jeho dostal Bartoloměj de la Saga y Parady K. († 1654). Synové jeho nezletilí byli pod poručenstvím vdovy Hypolyty roz. z Lodronu (viz Etink), pak (1672) ujal K. starší syn Antonín Martin, jenž obyvatele městečka utiskoval. Příčiněním jeho svobody jich z desk vymazány (1691), živnosti městské jim odňaty a někteří kruté trestáni. Když místodržící naň pro jeho ukrutnost nastupovali, prodal K. Janovi Eg. z Hartigu (1692), jehož potomstvu půl století patřila. Přiženěním dostala se K. l. 1742 do rodu Golzů, pak Vratislavův a l. 1799 Ubellův. V našem století drželi K. nějaký čas hrab. Rejové. L. 1850 stala se K. sídlem c. k. úřadův. Erb: štít modrý, u jehož zpodu stříb. hradba s branou otevřenou a mříží ke spuštění připravenou; za hradbou vynikají dvě čtverhranaté věže stříb. s okny, cimbuřím, červ. sedl. střechami a zl. makovicemi. Po obou stranách věží po štítku stříb. s červ. růží. (H. IV. 165.)

Kamenice, Česká K. (na rozdíl Srbské), město v sev. Čechách založené na panství hradu Ostrého (Šarfšteina, viz to), prvotně jako ves, snad již na konci 13. st. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Městské řády začaly ok. l. 1380, kdež založ. knihy. Od Jana z Michalovic dostali měšťané léta 1383 obdarování, aby mohli o statcích řídit, a l. 1394 koupili od něho poplatky panské. Ke konci 14. stol. ovládána K. z Falkšteina a od r. 1406 z blízkého hradu Fredevaldu v nově založeného. L. 1428 neb 1429 dostala se K. v držení pánův z Vartemberka a držena k Děčínu. Nedlouho potom začaly války se Sasy a Lužičany, pro něž snad K. od nich nazývána Nevěrnou Kamenicí. Pro obranu města založili Vartemberkové nynější pustý hrad nad K. (Schlossberg) ok. l. 1441. L. 1442 oblehali jej Lužičané, avšak marně a ztratili tu mnoho lidí. Za to l. 1444 město i s kostelem vypálili a okolí spustili. L. 1492 povolil Zikm. z Vartemberka K-kým, aby piva svá do vesnic vystavovali. Mikuláš Trčka potvrdil jim l. 1511 výsady. L. 1522 přišlo mezi Solhauzy k rozdělení panství

Děčínského, při čemž Bedřich z Solhauzu obdržel Ostrý a K. Týž prodal před r. 1529 zámek a městečko K. s panstvím Prokopovi z Vartemberka († 1541). Synové jeho Jindřich, Abraham a Jan potvrdili obci prodej soli a bydleli v nově postavené tvrzi (nyn. zámku). L. 1555 postavena kostelní věž. Týž Jindřich potvrdil l. 1592 se synovci Zikmundem a Janem svobody obce, jež novými rozmnožili. Po smrti Jindřichově († 1604) ujal K. Zikmund (1605), ale dědil ji po něm († 1608) bratr Jan, jenž l. 1608 obci nové svobody povolil. L. 1614 pr. K. Radslavovi ze Vchynic. Po něm se dostala Vilémovi ze Vchynic, a když tento l. 1634 zavražděn byl, Janovi Oktavianovi ze Vchynic (1635), jehož potomstvu velkostatek posud náleží. V letech 1630—1644 strádala K. útrapami způsobenými vojáky. Po míru učiněném trpěla mnoho od Vchynských, kteří svobody a živnosti městské všelijakým způsobem omezovali, ačkoliv od nich v l. 1614, 1619, 1635, 1639, 1669 a 1719 reversy dávány byly, že se svobodám městským nemá ubližovati. Spory o to trvaly od l. 1652 až do r. 1756. V l. 1736—1763 vystavěna kaple Matky boží u far. kostela. V letech 1756, 1757, 1778 a 1866 ležela tu vojska. L. 1850 zřízeny tu c. k. úřady. Erb: štít polovičný, v pravo zlatý, v levo černý (erb Vartemberký), jež drží panna stříbrným rouchem oděná a pod pás nad štít vynikající.

Kamenice dolní, ves v okresu Velvarském, založena ok. l. 1224 od kl. Břevnovského, jemuž až do l. 1420 patřila. L. 1401 najala si ji Eliška, manželka Bořivoje z Všeradic. Král Zikmund zapsal K. (l. 1421) Jankovi Bílému z Arklebic. V 16. st. byla K. v držení Pětipeských (l. 1556 Václav, l. 1580 Mikuláš). Albrecht Štrouch z Chlumku prodal statek K. (1591) Blaž. Gryspekovi z Grysparu, jenž jej manželce Ofce z Bubna prodal. V 16. st. seděli tu páni z Kleblsberka a l. 1692 přik. k Sazeně a s ní připojena ke Zlonicku.

Kamenice horní, ves u Zlonic, l. 1266 sídlo Ratmírovo, l. 1295 Miroslavo a Zbislavovo a l. 1318 několika vladky. I ke

konci 14. stol. bylo tu několik vládyčích statkův. L. 1437 vyprosil si Ctibor z Kačice odúmrtí po vdově Vrchoty z K. Ke sklonku 15. st. seděli tu Kameničtí ze Smečna, totiž Jan Bíba a synové Kryštof a Jaroslav († j. 1496), potom Hašek z Malíkovíc. Někjaký čas drželi zdejší dvůr Bezdružičtí z Kolovrat. Později připojena k Hospozínu a s ním ke Zlonicku.

Kamenice dolní, ves u Stankov, v níž dal Zbyhněv popluží kláštr. Kladrubskému (1115). L. 1243 příp. se Výšek, l. 1282 Eliáš, Bohuslav a Zdislav z K. (z dolní? horní?). V Dolní K. seděli l. 1404—1432 Petr, 1416 Jan Plcha a pak rod Olbramův z K. (1432 Olbram a Jindřich, 1468 až 1492 Jan, 1516—1518 Jindřich) a s nimi l. 1449 atd. Bozděch z K. Později držena jest ke Hlohové od Roupovských a Vidršpergárův. Za těch dob stará tvrz zanikla a nová zřízena teprve po r. 1607, když se K. za díl Kryštofovi Vidršpergárovi z Vidršperka dostala. Tomuto l. 1622 zabrána a prodána l. 1624 Maxm. hraběti z Trautmansdorfu, jenž ji k Týnu Horšovu připojil. (H. IX. 119.)

Kamenice horní, ves u Stankov, jejíž část drželi ve 14. stol. Okalanci (1362 Otík, 1387 Jan a část patřila ke Hrádku Lencenboku. L. 1521 dělen tento statek a Lštěnský mezi dědice n. Jana Bohuchvala z Hrádku. V 16. stol. byla K. s tvrzí v držení Šlovských ze Šlovic (1531 Jan Dobeš, Štěpán † 1582, syn jeho Karel, který tu ještě l. 1634 seděl). Po Lidmile Kateřině ze Šlovic († 1666) dostala se K. do rodu Štaufenberkovského, později 1675 Hochauzarův a konečně přík. k Horšovskému Týnu. (H. IX. 108, 119.)

Pustá Kamenice, farní ves u Skutče, byla ode dávná přísl. hradu Rychemburka (jíž l. 1392 Kamenička pustá). Ok. l. 1680 postaven tu dřevěný kostelík, který patřil k farnosti napřed Hlinské, potom Krounské. L. 1763 založen tu kamenný kostel, při němž zřízena l. 1786 lokalie a l. 1857 fara. (PA. I. 173.)

Kamenice Srbská (ve 14. st. Slovanská), farní ves u Č. Kamenice, která patřovala ve 14. st., majíc kostel farní, ke hradu Ostrému, ok. r. 1420 k Tolšteínu,

r. 1427 k Falkšteínu. Od polovice 15. st. držena k panství Kamenickému aneb i přímo k Děčínu.

Trhová Kamenice neb K. pod Zeleným tábořem, město, r. 1349 farní osada, jež postoupena k bisk. Litomyšlskému, později městečko, jež držel l. 1400 Beneš z Kocourova († 1419), otec Příbyslava opata Louckého. L. 1457 seděl tu potomek jeho Václav. Ku konci téhož století prodal Václav z Perknova tvrz K. s přísl. Mikuláši ml. Trčkoví z Lípy. Dědici jeho Burjan a Jan Trčkové prodali K. (okolo l. 1530) Bernartovi Sobkovi z Kornic, který ji držel k Lipce, když se však s bratřími podělil, dostala se K. Absolonovi Sobkovi, po němž ji držel syn Adam. Janovi Sobkovi K. l. 1623 z pokuty v manství uvedena, když pak zemřel bez dědicův, zabrána a prodána (1628) Františkovi de Couriers, jenž ji připojil k panství Nasevrckému. Kostel, jenž byl po r. 1623 duchovního zprávce zbaven, byl filialním ke Skutči, l. 1712 znova vystavěn a zase farou opatřen, l. 1835 celé městečko vyhořelo. Erb: K. pečeti erbem král. Českého (lev jest bez koruny. — H. I. 167).

Kamenice, zaniklá ves, která stála snad u Chotělic. L. 1443 prodala Jitka, dcera n. Buzka z K. dvůr a ves K. vše pusté Jindřichovi a Frydmanovi bratřím ze Šlibovic.

Kamenička, Kameničky, farní ves u Hlinska, jež připojena r. 1349 i s farním kostelem k biskupství Litomyšlskému a od l. 1392 byla přísl. hradu Rychemburka. Po r. 1623 přifařena byla K. ke Hlinsku a teprve l. 1786 zřízena tu lokalie, jež l. 1855 povýšena na faru. Kostel n. z části dřevěný, l. 1765 zcela z kamene postaven. (PA. I. 174.)

Kamenička, Kameničky, n. tvrz u Kamenice v okr. Jílovském, l. 1410 sídlo Havla a l. 1417 Petra z Kameničky. V 15. st. připojena ke Kamenici a spustla (l. 1550 tvrz pustá).

Kamenná, často i Kámen (něm. *Stein*, lat. *de Lapide*), ves u Vyšního brodu, léta 1380 atd. přísl. hradu Rožemberka.

Kamenná (něm. *Sacherles*, pův. *Seher-*

leins, Sacherleins i Zaher), ves u Něm. Rychnova n. vладыčí statek. Kl. Vyšňobrodský získal tu v l. 1349 1360 mlýny, léta 1361 část vsi od Mikuláše Pognára z Veveří, jiné části l. 1362 od Kateřiny, vdovy Oldř. Šauflera, l. 1367 od Oldřicha Štublera a l. 1368 obdržel darem ostatek od Vernéře Štainprechera.

Kamenná, Kamenný, ves u Příbramě, někdy přísl. panství Příbramského, okolo l. 1520 v zápis. držení Pešíkův, v 16. st. Rozvodovských z Něšova a konečně jako dědičný statek Kalenicův z Kalenic. L. 1615 k. K. Jan st. Ježovský z Lub. L. 1689 k. K. k panství Březnickému od Jiřika Strachovského z Strachovic, později zase byla samostatným statkem, který přikoupen k Vysoké.

Kamenná hora, ves za Manětinou, jež se přip. v l. 1186—1239 jako majetek kl. Kladrubského. Od něho postoupena l. 1368 Ctiborovi ze Švamberka, který ji ještě l. 1379 držel. avšak od l. 1381 patřila bratřím Buškovi a Vilémovi z Vlkova, jichž rod se zval potom Caltami z Kamenné hory. K. držena odtud ke Štědrému a Prohořskému Hrádku. S tímto prodána l. 1504 pp. Plavenským a držena pak k Toužimí a Žluticům.

Kamenný most (staroč. *Kamenmost*, r. 1273 již *Ký m.*), ves u Slaného, jež se přip. již v zákl. listu Vyšehradském (l. 1088). Kapitula Vyšehradská brala odtud užitky, jiný statek, který Bedřich, kanovník Vyš., koupil, dostal se l. 1320 kostelu v Budči. Král Jiří zastavil K. (1467) Janovi Šešelkovi z Bohnic a Martinovi ze Lstiboře, z nichž tento onoho splatil (l. 1468). Po něm dědil Jeronym, sukna kraječ v Praze, a od něho dostal se K. Jakubovi a Ondřejovi br. ze Sá zavy. V 16. st. byl K. dědičným statkem Hrobčických z Hrobčice. L. 1623 zabrán Adamovi Danielovi Hrobčickému a prodán Adamovi z Valdšteina. Nedlouho potom koupen k Nelahozevsi.

Kamensko, dvůr u Kopidlna, n. ves, která patřila od 13. stol. k biskupství Pražskému (ok. 1295). Ve 14. st. držena ke zboží Běcharskému a Zerčickému. Ve stol. 15. dostala se v zápisné držení pánův

Kopidlanských a l. 1487 puštěna jim (jako ves kl. Hradištského) dědičně. Později K. spustlo a na gruntech jeho založen pak dvůr.

Kamensko, n. ves, nyní les severně od Blovic. L. 1544 již byla zarostlá lesem a v držení městečka Blovic.

Kammersgrün, ves u Kraslic, l. 1273 a až do 15. st. majetek kl. Teplského.

Kammerstadt, n. léno koruny České v okolí Norymberka, léta 1415 v držení Rumlův a v l. 1581—1791 jako léno (naposled v držení obce Norymberské) přiznáváne.

Kamnitzleiten, česky Nová ves při straně Kamenické.

Kamýcko, Kamýcký kraj, pojmenování krajiny na levém břehu Vltavy, kterou zpravovali vladař neb lovčí sídlící na hradě Kamýku n. Vlt. Jak se zdá, bývalo spojeno s Bozenskem v jedno. L. 1304 kladou se sem vsi kl. Zbraslavského na levé straně Vltavy, léta 1313 Zalužany v Bozensku. L. 1325 zastaven úřad lovčovský s 6 vesnicemi a lesy Heřmanovi z Miličína. Před r. 1336 vyplatil je Petr z Rožemberka a držel vladařství a lovčovství zástavně. Ve 14. st. vyskytuje se ve spojení s krajem Vltavským a přip. se cudaři a úředníci kraje K. Úřad ten zanikl potom a aspoň o Vltavsku se ví, že l. 1402 podřízeno bylo úřadu Píseckému. Odtud býval kraj Vltavský ve mnohých věcech spojen s Bechyňskem. Okolo l. 1350 zanikl úřad lovčovský, když mnohé přísl. připojeno ke Karlšteínu, a co tu vesnic královských zbylo, ty připojeny k panství Hlubockému.

Kamýk, ves u Litoměřic, n. hrad, založený Jindřichem z Kamýka, který se l. 1319 králi v manství poddal (zemř. po r. 1347). Jak dlouho potomci jeho (Pešek † 1380 a tohoto synové Jindřich harnušmistr, Heník a Jan) na K. seděli, není známo. L. 1402 držel jej Jetřich z Blahotic a l. 1413 Jan Zajíc z Hazemburka, po němž bratr Mikuláš následoval. L. 1425 koupil jej Vilém z Konic, jemuž l. 1428 od nepřátel vypálen. Po něm následoval okolo l. 1478 příbuzný jeho Petr ze Lstiboře, předek Kamýtských ze Lstiboře. Tomuto l. 1482 z manství propuštěn.

Z téhož rodu následovali syn Vilém (zemř. l. 1551), tohoto syn Všebor († 1585), tohoto syn Mikuláš († c. 1600) a tohoto syn Jan Jiří. Poslední z nich bydleli na nové tvrzi pod hradem. Jan Jiří prodal K. (1628) Heřmanovi Černínovi z Chuděnic a manželce jeho. Po smrti Heřmanově († 1654) dědila K. druhá jeho manželka Sylvia Kateřina roz. hrab. Mille-simo, která jej připojila k panství Lovosickému. Od této paní založena severně od Kamýka (»nad Jordánem« v osamotinách) kaple sv. Jana Křt. (Dějiny sepsal l. 1888 J. Chadt.)

Kamýk, ves v okr. Smíchovském, jež patřila r. 1228 ke klášteru sv. Jiří. Šťastnou pro kl. náhodou zůstal K. v jeho držení až do zrušení kromě některých přestávek. Část byla manstvím ke hradu Pražskému

Kamýk, Malý K., Kamýček, Kaměček, ves u Bezdruzic, jež patřila v letech 1115—1186 klášteru Kladrubskému. Ve 14. st. bylo tu několik vladyčích statkův, z nichž jeden patřil Soběslavovi. L. 1407 prodal Jan Hanovec ze Švamberka část K. Jindřichovi z Elstrberka. V 16. st. patřila část k panství Bezdruzickému a část ke Švamberku.

Kamýk nad Vltavou, městys se zbořeným zámekem, n. také Vrškamýk řeč. Snad se Kamýkem, který byl r. 1186 knížecím sídlem, míní tento Kamýk; neb od nepaměti patřil ku království. Také Václav I. tu na hradě v l. 1236—1247 přebýval. Po smrti králově rozpuštěn K. a postavena nová osada pod hradem při řece, nynější Větší strana. V tom smyslu mluví se o kostelích sv. Petra a Mikuláše ve Starém a Novém Kamýce. Při kostele sv. Petra byla fara, kterou obsazoval kl. Milevský. O úřednících králových již zhora mluveno. (Viz Kamýcko.) Městys byl až do r. 1420 majetkem královým. Za krále Jana mnoho manův přikázáno službou ke hradu novému nad K., které však syn jeho Karel ke Karlšteínu přikázal. I v K. samém byla dvoje taková manství, totiž jedno na Malé straně (později Svatoňovské) a druhé u kostela (později Chytrovské). V 15. a 16. st. patřil K. k panství Hlubo-

ckému. L. 1569 odprodán zámek pustý K. s městečkem Janovi Vojkovskému z Milhostic. Od jeho potomstva k. jej Bedřich Myška ze Žlunic, jehož rodu do l. 1623 patřil. Tito poslední držitelé seděli na tvrzi, jejíž zříceniny se posud spatřují. L. 1623 přikoupen K. k panství Chlumeckému. V 17. st. tu nebylo faráře. L. 1650 a 1775 městečko vyhořelo. L. 1797 obdržel K. majestát na výroční trhy. Erb: štít modrý a na něm stříbrná věž čtverhranatá s oknem, cimbuřím, červ. končitou střechou a zl. makovicí. (MB. VI. 84.)

Kamýk, ves, jež se l. 1169 připomíná, bezpochyby nynější Kamitz, od Čechů později Kamenice zvaný.

Kamýk, dvůr a les u Nevada za Štáhlavy. V lese stávaly tvrz a ves. Na drobných statcích seděli zemané, jako ku př. l. 1368 Jakub, l. 1375 Mikuláš a Václav. L. 1601 byl K. celý pustý a patřil ke Štáhlavům.

Kamýk, n. ves u Řepan a Skytal.

Kanburg viz Canburg.

Kanice, ves u Kolovče, jejížto hrad se nazýval Netřeby (viz to). Po opuštění jeho postavili si Kaničtí z Čachrova tvrz ve vsi. Z téhož rodu tu pak seděli 1443 Vilém, Jan († j. 1495) a synové jeho Jan a Václav, 1506 Bohuslav, 1522 Jan ml., 1569 Jiřík, 1580 Zikmund a Diviš, 1618 Jiřík, 1628 Vilém, 1663 Vilém a Jan Mik., 1689 Markéta, vdova Vilémova a Františka dcera. Později měl K. Frant. z Kampionu a l. 1712 koupeny k panství Chudeňskému. Po několika letech odprodány a byly v držení napřed Hildprandtův, pak Šmidgrabnerův, z nichž jeden (Jozef Jáchym) l. 1765 zámeckou kapli vystavěl. Velkostatek samostatný udržel se až na naše časy. (H. IX. 126.)

Kanice, Kajnice, Kejnice, ves u Hořažďovic, jež patřila r. 1045 z polovice kl. Břevnovskému. Asi r. 1260 vyměnil si K. od něho Zdeslav z Kasejovic, jehož potomci Kaničtí z Frymburka dlouho v K. seděli. Na druhé části seděl l. 1368 Mikuláš Tista, kdežto Zikmund (1400 až 1413) a Bušek (1467—1478) byli potomci Zdeslavovi a psali se z Kanic. V 16. st.

patřily **K.** ke hradu Rábí a pak k panství Žichovskému.

Kanín, ves u Velkého Oseka, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří a v jeho držení do r. 1420 zůstávala. Cís. Zikmund zapsal **K.** (1437) Jiříkovi z Kunštátu a z Poděbrad, odkudž zůstával při panství Poděbradském. L. 1495 postoupen králi a později připojen ke Kolínu, který také králům patřil.

Kanina, ves u Mšena jež se připomíná r. 1237, jsouc v držení křižovníkův Pruských. Jméno její vztahuje se někdy také na blízké Hrazsko. Část vsi patřila l. 1421 k Bosyni, l. 1539 ke Kokořínu a později zase k Bosyni. S touto dostala se v držení Pětipeských, zabrána l. 1623 a prodána se statkem Byšickým. S ním se dostala k panství Mělnickému. Druhou část drželi Hrzánové z Harasova k Libni; ta l. 1622 zabrána a prodána ke statku Řepinskému. (BM. 542.)

Kaněk, král. horní město, povstalo za doby, kdy hornictví Kutnohorské ještě prospívalo. L. 1421 v prosinci položili se Čechové táborem u **K.** a obklíčení tu vojskem Zikmundovým, avšak po půlnoci vyrazil Žižka s velkým hřmotem a střelením z děl a zmatku mezi královskými spůsobeného užil tak, že bez pohromy vyrazil ke Kolínu. Poněvadž kostel sv. Vavřince byl l. 1489 buď sešlý neb skrovný, znovu stavěn l. 1490, l. 1501 zhruba dokončen a l. 1506 od biskupa Filipa posvěcen. Tehdáž tu byla fara, která se udržela až do l. 1623. Cís. Ferdinand II. povýšil **K.** (1621) na král. město, dal mu svobody, jichž Kutná hora požívala, a podřídil jej nejv. mincmistrovi. Za to však zanikla fara a **K.** přifařen byl k arciděk. Kutnohorskému, teprve l. 1762 dosazen tu administrátor a l. 1804 zřízena fara. S úpadkem hornictví Kutnohorského upadal také **K.**, jehož obyvatelé se potom nuzně živili; z těch příčin obec polnosti své v l. 1782 a 1792 obyvatelům po dílcích roznajala. L. 1785 zrušen druhý kostel zdejší sv. M. Majdaleny, který stál za městem a později zbořen. L. 1793 zřízen tu magistrát. Erb: štít červený s dvěma kladivý hornickými, kterýž archanděl Gabriel drží. (M. VI. 113.)

Kanzelhof, n. dvůr u Jindř. Hradce (1267), který byl jméním kostelním a později zanikl.

Kapelec (*Kappelz*), n. ves, kterou dal opat Tepelský před r. 1341 založiti u nynějších Mariánských lázní, ale král Jan zrušiti.

Kapla, n. ves u Semil v údolí mezi Podmoklici a Chuchelnou, jež v 17. st. zahynula.

Kaplice, město, prvotně soudíc podlé jména prostá kaplice, avšak od r. 1350 byl tu farní kostel, jehož podací patřivalo klášteru Milevskému. **K.** bývala přísl. hradu Pořešína a přip. se l. 1358 jako městečko. Markvart z Pořešína prodal obyvatelům (1387) právo města Budějovic, tak aby mohli o statecích řídití a nemravné vypovídati. Práva ta jim potvrdil l. 1412 Hroch z Maršovic jako poručník a okolo l. 1418 obnovil jim list na to mladý Markvart z Pořešína. Před r. 1428 městečko vyhořelo. Asi od r. 1430 patřila **K.** k panství Novohradskému. Jan z Rožemberka stvrdil l. 1466 svobody její a Vok a Petr z R. vyprosili městečku majestát (1482), aby v míli okolo nikdo piva nevařil a nebyli řemeslníci. Svobody ty potvrdil Ferdinand I. a obnovil výroční trhy, na něž prý obdarování shořela. Podací kostelní prodal kl. Milevský l. 1552 Vilémovi z Rožemberka. Témuž pánovi pustili **K.** tři vaření piv, avšak Petr Vok z R. potvrdiv výsady (1596) zase je vrátil. Svobody ty potvrdili také l. 1623 Maří Majdalena z Buquoy a potomní králové (1653 Ferdinand I., 1677 Leopold, I. 1793 František), L. 1642 založeny matriky. L. 1718 celá **K.** vyhořela. L. 1738 obnovena kaple sv. Jozefa a sv. Barbory. V l. 1771—1775 byl farářem zdejší Ferd. Kindermann (později biskup Litoměřický), proslulý vychovávatel a znalec školství. L. 1788 povýšena fara na děkanství. Léta 1850 stala se **K.** sídlem c. k. úřadův. Erb: štít modrý, u jehož spodu hrabba s branou otevřenou a cimbuřím mezi dvěma čtverhr. věžemi, z nichž každá má dvěře, okno, cimbuři, červ. sedlovitou střechu a zl. makovice. Nad hradbou mezi věžemi je zlatá růže.

Kaplice, farní ves v okr. Vyšňobrod-

ském, založená jako kaplice od kl. Vyšňobrodského, který měl tu podací i tehdá, když se stal z ní (před r. 1350) farní kostel, avšak r. 1406 přináleželo podací Jindřichovi z Rožemberka. K. patřila témuž klášteru nepřetržitě. L. 1642 založeny matriky. (TB. 260.)

Kaplice menší, kostel sv. Marka u Markovic (Chrudimě), r. 1349 kostel farní, jenž postoupen k bisk. Litomyšlskému. L. 1396 smlouvil se o právo podačné téhož kostela Všech z Čepě a Mikuláš jeho synovec.

Kaplice větší, kostel sv. Jiří nad Orlem (u Chrudimě), r. 1349 kostel farní, jenž postoupen k bisk. Litomyšlskému. Podací jeho patřivalo ke statku Orelskému. V 16. st. již bylo pojmenování zapomenuto.

Káranice, ves u Chlumce n. C., dříve přísl. zboží Sušinského, s nímž zakoupena l. 1494 od Viléma z Pernšteina a později připojena ke Chlumci. Druhá část, která již před tím ke Chlumci patřila, dostala se l. 1521 pp. z Pernšteina.

Karasy, ves u Lipého, n. vладыčí statek, který patřil na počátku 16. st. Týnům z Týna a potom prodán pp. z Vartemberka. Od té doby patřil napřed k Rybnovu, později k Novému zámku.

Kardašova Řečice viz Řečice.

Kařez, ves u Zbiroha, po níž se nazývali r. 1263 Zípotá, r. 1281 Ota z K., l. 1326 jiný Ota, jenž byl převorem v kl. Světeckém. Z pozdějších vладыk přip. se 1418 Drslav, 1420 Racek, 1441 Mikuláš Mnich. Část K. patřila již l. 1478 ke hradu Zbirohu, ostatek vладыči k. l. 1491 od Pešíků a držen ke zboží Komárovskému. L. 1548 prodal Jan ml. Pešík z Komárova K. k panství Zbirožskému.

Kařízek, Kařez malý, ves u Zbiroha n. s tvrzí, která v 15. st. spustla. Někteří z vладыk u Kařeze uvedených snad tu seděli. V 15. st. byly tu dva dvory: Habartovský a Zípotovský; onen zcela, tento z polovice držel Jan ze Ptice († j. 1462) a po něm vdova Anna s dětmi. Později patřil K. ke zboží Komárovskému a pr. l. 1548 ke Zbirohu. (H. VI. 269.)

Karle, farní ves u Litomyšle, kteráž postoupena r. 1349 i s farním kostelem bisk. Litomyšlskému. Vesnice (Karlsprun)

přip. se již l. 1336. Při dělení statkův n. kláštera Litomyšlského (1347) dostala se K. biskupovi. Později byla přísl. zámku v Litomyšli. V l. 1640—1660 přifařena byla K. k Opatovu, později tu zřízena zase fara a kostel l. 1821 obnoven.

Karlík, veska u Dobřichovic. Zdejší kostel zajisté asi ve 12. st. (ne-li dříve) postavený, byl mateřským kostelem osady Dobřichovské, s níž také měl stejné pojmenování. Karel IV. založil nad ním tvrz, bezpochyby k obraně východních částí panství Karlšteinského. Asi okolo l. 1400 byl hrad K. zapsán a zastaven někomu skrze krále Václava. V 15. st. pak spustl. (M. XVI. 1, H. VI. 84.)

Karlín, město, prvotně jen pole, která patřivala křižovníkům Německým ke kostelu sv. Petra na Poříčí. Králová Konstanca koupila je od nich l. 1233 se statkem Hloupětinským a darovala je l. 1235 křižovníkům s červ. hvězdou. Když Karel IV. Nové město Pražské založil, přetrženo jest jmění řádu novými hradbami. Rovněž či poli za hradbami mezi řekou a horou Vítkovem a od Špitálské neb Pořecké brány až za nynější invalidovnu říkalo se tehdá pole Špitálské neb Špitálsko jako příslušenství špitálu u mostu Pražského. Byla tu role, náležející ku popluží dvoru špitálského u sv. Petra na Poříčí, a pod samým Vítkovem vinice a zahrada. L. 1420 leželo tu vojsko, které byl král Zikmund na Čechy přivedl. Když na poč. 16. st. všelijaké nemoci v Praze panovaly, kněz Matěj Hlavně, rodilý z Kouřimě, a jiní dobrodinci založili tu (naproti přístavu Vltavskému u nynějšího viaduktu) špitál a kostel sv. Trojice a sv. Pavla, který byl l. 1504 posvěcen. Když na počátku 17. st. dvůr špitálský na Poříčí shořel, rozprodal jej arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé (jsa také nejv. mistrem křižovníkův) a následek toho byl, že i Špitálské pole rozkouskováno a rozprodáno. Tak se utvořila osada asi z 46 domů, patřících rozličným živnostníkům, a tří ulic, totiž hlavní, Mlýnské a Vrbové skládající, avšak velký kus ještě řádu pozůstal. R. 1648, když Švédové Prahu obléhali, dal nejvyšší Kreuz špitál, kostel a celou osadu spáliti.

Kostel byl l. 1567 zase obnoven a sv. Pavlu posvěcen, avšak špitál zahynul na vždy; důchody jeho přivtěleny ke špitálu u templu. L. 1729 prodali Křižovníci pole měřící 183 korců vojenskému aeraru ke zřízení invalidovny, voj. cvičiště a voj. hřbitova. Invalidovna v l. 1729—1740 skrze stavitele J. Kil. Dienzenhofera vystavěna. Za cís. Jozefa II. (1787) zamčen kostel sv. Pavla a prodán Ferdinandovi ze Šenfeldu, známému pražskému knihtiskaři, jenž si tu letohrádek a blízko velkou papírnu postavil a sousední hřbitov, na kterém l. 1713 mnoho osob na mor pomřelých pochováno bylo, v zahradu přeměnil, která představovala plastickou mapu král. Českého. To, jako i výletní místnosti, které pro Pražany zřízeny byly («Růžové údolí») záhy zmizelo. Sice na ostatku až do poč. 19. st. nebylo nic jiného, než vrchnostenský hostinec («u posledního groše» později u červ. hvězdy), několik větších domů pod Žižkovem, něco malých domků a pak zahrady Pražským zahradníkům pronajaté, poněvadž se před tím za častých vojenských běhův zde lidé osazovali nechtěli. Když přestaly francouzské války a naděje v trvalý mír nastala, mnozí se tu osazovali, aby tu zřizovali průmyslné závody. Z těch příčin nařizeno jest král. guberniem (1816), aby se podle určitého plánu a předpisů v hlavním městě platících stavělo a poněvadž se za to mělo, že novému předměstí potřeba jest slušnější jméno dáti, nežli poslední platné («u posledního groše»), navrženo tedy na počest císařovny Karoliny Augusty jméno Karlín, k čemuž cís. Františkem l. 1817 povolení dáno.

Nové předměstí vzrůstalo v následujících 30 letech tak rychle, že tu bylo 170 domů a mezi nimi 18 továren, v nichž 700 dělníků zaměstnáváno L. 1847 postavena tu také velká plynárna a t. r. dokončen přes město viadukt státní dráhy ke Drážďanům. L. 1850, když krutě řádila cholera, zřízena za sporu s křižovnickým řádem prozatímní kaple. Dosud přifařen byl K. k Olšanům; avšak l. 1852 tu zřízena samostatná fara. L. 1853 navštívili K. ovdovělá císařovna Karolína Augusta a cís.

Ferdinand Dobrotivý. L. 1854 zavítali sem J. V. císař a J. V. císařovna, aby položili základní kámen ku kostela sv. Crhy a Strachoty. T. r. poskytl K. státu půjčku v obnosu přesahující 191.000 fl. stř. L. 1859 zemřel P. Dom. Špachta, administrator, jenž měl velké zásluhy o školství zdejší. L. 1861 zvolen tu do sněmu za poslance Č. Daněk proti tehdejšímu místodržiteli, kterýž byl vládou podporován. L. 1863 chrám zdejší od stavitelů Ig. Ullmanna a J. Bělského vystavený od kardinála arcibiskupa posvěcen na tisíciletou památku apoštolského působení dotčených dvou svatých na Moravě. L. 1866 dne 8. července přišli sem Prušáci, kteří sem zavlekli cholery; tato tehdá a l. 1872 tu dosti řádila. L. 1880 a 1890 potěšen byl K návštěvou J. V. císaře, (D. Špachta a V. Štulc, Karlín a jeho chrám l. 1854; J. Nedoma, Špitál sv. Pavla před Pořickou branou ve výroční zprávě K. reál. l. 1876; Fr. Kneidl, Dějiny K. školství, 1891.) Erb: hradba, za níž palečné kolo a stínka s korunou, na hradbě stojí český lev drže korouhev s písmenou K. a štít též s písmenou K. a korunou.

Karlovice, n. ves v krajině mezi Hlubokou a Protivínem, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří, snad totožné s vesnicí Krašlovici u Vodňan, která témuž klášteru patřovala.

Karlovy Vary, viz Vary.

Karlsberg, viz Kašperk.

Karlsfriede, n. hrad u Žitavy Karlem IV. založený, který tehdá patřil přímo k Čechám, nyní přisl. král. Saského. Viz Nový hrad.

Karlshaus (u lidu *Hrádek*), hrad zbořený u Purkarce, jež založil Karel IV. nedlouho před r. 1357, kdež se poprvé připomíná. Nedlouho po založení hradu povstalo před ním městečko a l. 1364 zřízena v něm fara. Naposled se oboje přip. l. 1370, tehdá totiž slíbil císař, že při nevyplnění jistých výminek bude povinen Johance, manželce syna svého, pustiti Sušici, Vodňany a K. Za Václava IV. K. opuštěn a fara přenesena do Purkarce. (H. VII. 155, PA. X. 143.)

Karlskrone, původní název hradu na hoře Radyni (u Plzně) postaveného.

Karlswalde, n. manství koruny České, jež l. 1459 ponecháno při Sasku.

Karlštejn (u starých i *Karštein*, chybně Karlův tůn, poněvadž název *Karlův kámen* znamená), hrad slavný v dějinách, který založil císař Karel I. 1348, aby tu uschováno bylo vše, co v Čechách bylo drahocenné. Stavbu řídil Matěj z Arrasu, dvorský stavitel, a l. 1355 z hruba byla vykonána. L. 1357 dodělaný byly kaple na hradě (sv. Kříže, sv. Maří, sv. Kateriny, sv. Mikuláše) a při jich posvěcení založil Karel kapitolu s děkanem. Opatrování hradu dal purkrabí (1356 Vít z Bitova, 1381 Otík Prase z Chrastu, 1389 Kunat Kaplír z Sulevic, 1398 Jíra z Roztok, 1406 Kuneš z Olbramovic, 1418 Jan Sádlo z Milíčna, 1419 Zdeslav Tluksa z Buřenic). K obraně jeho přikázání manové, jimž manský soud na hradě vysazen. Karel a syn jeho Václav tu na hradě rádi přebývali; oba byli na kapitolu velmi dobrotiví. L. 1386 zemřela tu králová Johanka, l. 1396 zajat tu markrabě Jošt pro pleťtichy, ale po krátkém čase propuštěn. L. 1397 tu čtyři rady královi ohavným způsobem zkrze Hanuše kníže Opolské zavraždění. Václav zošklivil si proto K. a několik let sem nejezdil. L. 1420 přijel sem král Zikmund ohledat pokladů, které tu šetrný jeho bratr zůstavil; pobral je, utratil a z obrazů zlato, stříbro a drahé kamení dal vyloupati. T. r. zavezeny sem také klenoty kostelní od sv. Víta a některých klášterů. Když Zikmund Korybutovič přišel do země, obležen K. vojskem Pražským, aby dostali korunu do moci (1422). Přes kruté střílení držela se posádka přes leto až do podzimku, kdež Pražané od obléhání přestali. V následujících letech mohla se posádka udržeti jen rozbíjením a prodáváním drahocenných svátostí. L. 1433 zemřel Zdeslav. Zprávu hradu měl po něm bratr Kuneš. Císař Zikmund odevzdal K. Menhartovi z Hradce jež byl prvním purkrabí ze stavu panského. Týž míval tu svého místopurkrabě a kromě něho ještě hejtmana. Když strana Poděbradská l. 1448 města Pražská ná-

hlým útokem vzala a Menhart zajat byl, ujal K. Oldřich syn jeho a korunu s klenoty prý na Vilhartice zavezl. Oldřich zůstal v držení Karlštejna buď do r. 1452 neb 1453. Potom se stal purkrabí Jindř. Berka z Dubé (1453—1459, 1465). a potom Beneš z Veitmile (1460—1496). Od této doby nastal zvyk, že byli na K. dva purkrabě jeden ze stavu panského, druhý ze stavu rytířského; vrchním byl střídavě purkrabě panský a rytířský (kromě toho i místopurkrabě do l. 1467, a potom hejtmanové zůstávali). Z purkrabství, které dříve dáváno bylo jednotlivým osobám do královny vůle, stal se důležitý a výnosný úřad zemský a purkrabě nebyl pak jen králi slibem zavázán, nýbrž i obci král. Českého. Za krále Vladislava snižen K. na mužírnu. Za něho následovali v purkrabství 1496—1498 Albrecht z Kolovrat, 1498—1504 Zdeněk Lev z Rožmitala ze stavu pan. a 1499—1500 Heřman z Vojslavic, l. 1500—1502 Jan z Klenového ze stavu ryt. Potom se vystřídali z onoho Jan ze Šternberka (1518—1528), Vilém Švihovský z Ryžemberka (1530—1545), Adam ze Šternberka (1546—1549) a Jáchym z Hradce (1551—1554), z tohoto Dobeš Kaplír z Sulevic 1516—1523, Jindřich Kutnaur z Kutnova (1525—1526), Jan Bechyně z Lažan (1526—1538) a Šebestian Markvart z Hrádku (1538—1558). Ferdinand I. staral se o opravu K., stavové pak ukládali tu po r. 1541 opisy desk zemských a l. 1546 usnesli se na tom, aby ukončeny byly opisy všech svobod zemských na K. chovaných. Po odstoupení Jáchymově stal se vrchním purkrabí Jan Bořita z Martinic (1554—1577), jež na hradě opravoval. Druhými byli Vilém Muchek z Bukova (1560—1569) a Mikul. Miřkovský ze Stropčic (1569—1575). Po smrti Bořitově byl prvním purkrabí Jan ze Vchynic (1577—1587), jež zase na hradě opravoval; po něm následoval druhý purkrabě Jáchym Novohradský z Kolovrat (1577—1600), za něhož hrad v l. 1588—1596 ve všech částech důkladně opraven. Po jeho smrti ujal se purkrabství Václav Ples Heřmanský ze

Sloupna (1587—1603) a druhým se stal Jachym Oldřich z Hradce (1600 až 1604). Tento byl krátký čas prvním a druhým byl Jan z Vřesovic (1603—1605). Zase potom byl Vřesovec prvním († 1605) a po něm Vilém Slavata z Chlumu (1604—1611, druhým Kryštof Vratislav z Mitrovic 1605—1612). L. 1610 uložen tu památný majestát na svobodu víry pod obojí. Po Vratislavovi byl předním purkrabí Jindřich Mates z Thurnu (1611 až 1617), který purkrabství za odměnu obdržel. (Druhým 1612—1613 Ctibor Žďárský ze Žďáru. Když Thurn l. 1617 povýšen, stal se prvním purkrabí Adam Hrzán z Harasova (1613—1618), který hodnosti přední postoupil l. 1617 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic (1607—1618). Stavové opanovavše K. l. 1618 učinili tu purkrabími Jindř. Matesa z Thurnu a Jindřicha Otu z Losu. L. 1620 ujat zase K. od císařských a Bořitovi (1621 až 1622) odevzdán. Potom následovali Bedřich z Talmberka (1623—1625) ze stavu panského, Přibík Jeníšek z Újezda (1623—1624) a Humprecht Černín z Chuděnic (1624—1625) ze st. ryt. jako poslední purkrabě. Cís. Ferdinand II. zrušil úřad purkrabský a odevzdal K. jako stolní statek královnám Českým. Hned potom zastaven K. skrze cís. Eleonoru Janovi Kavkovi z Říčan (1626), po němž († 1645) dcery jeho následovaly. Pak drželi zástavu Beatrix Benigna, jedna ze dcer († 1681), a pak dcery její roz. z Porcie společně s pány ze Šternberka, pak hrab. z Weissenwolfu a ze Šternberka společně. Vyplatil její pak Norbert Libšteinský z Kolovrat a od r. 1703 jednal o jeho doprodání za 150.000 fl. (!) i se všemi uměleckými poklady, na štěstí však k tomu nepřišlo. K. l. 1705 k rukám královny zase vyplacen. Císařovna Marie Terezie darovala užítky K. k ústavu šlechtičen na Hradčanech. Od dob Balbínových umělecké ceny K. nic si nevšímáno; první zase na ni upozorňoval prof. Ehemant (1775). V též čas několik obrazů snato a posláno do Vídně. Od l. 1812 staráno také o opravu hradu a od l. 1836 opravován jako každé veřejné stavení. V po-

sledních letech vybourány mnohé části v 16. st. přistavené a ostatek přestavěn aneb obnoven. (H. VI. 1.)

Karlštejn, tvrzíště u Chřibské, o jehož pravém jménu a dějinách nic není známo.

Karlštejn vrchní, n. hrad záp. od Krásné Lípy u vsi Schnauhübel a Staré Dubice, o jehož jménu a osudech není nic známo.

Karpenštejn, n. hrad v Kladsku a léno koruny České.

Kartouzy, trestnice u Jičina, prvotně háj řečený Valdice, který prodala obec Jičínská l. 1600 pánu svému Janovi Rudolfovi Trčkoví z Lípy. Od té doby byla tu obora ohrazená. Albrecht z Valdšteina a založil tu (1627) na záduší n. manželky Lukrecie klášter kartouzský též Valdice řečený, jež bohatě nadal zbožím Radimským a Peckovským a nákladem 100.000 fl. postavil pro 14 řeholníkův tohoto řádu. K prvotnímu nadání přík. statky l. 1661 Sobčický, l. 1664 Újezd podhorní, l. 1680 Ostroměř a l. 1718 Vojice, proti čemuž něco málo odprodáno. Z nařízení cís. Jozefa II. kl. l. 1782 zrušen a statky jeho l. 1824 prodány. Konvent již l. 1783 veřejně prodáván, ale poněvadž po třikráte kupec se nedostavil, učiněno z něho vojenské skladiště. Až do l. 1785 byly tu pohřbeny mrtvolvy zakladatelova a manželky jeho Lukrecie, avšak t. r. s cís. dovolením do Mnich. Hradiště přeneseny. L. 1791 upraven pro byty úředníkův někdejšího panství klášterního. Za naší paměti přestavěn na trestnici a první trestanci l. 1857, 17. července, ze Špilberka nad Brnem převedeni.

Kasalice velké (horní) a malé (*dolní*), dvě vesnice u Přelouče, v nichž k. nějaké důchody l. 1372 kl. Opatovský; sice tu byli i vладыčí statky, na nichž seděli l. 1455 Petr z K. a l. 1466 Jan ze Čtiřína. Od Jiříka, Václava a Mikuláše hr. Bořitův z K. prodány dvůr a ves K. Burjanovi z Plotišt, od jehož dcer přík. l. 1521 k Pardubicům.

Kasejovice, město u Blatné, jež se přip. již r. 1264, jsouc sídlem Zdeslava a bratří jeho Neostupa a Vojslava. Potomci jeho vладыky ze Frymberka, Střely

a Lnář v l. 1356—1364 měli podací zdejšího farního kostela, avšak od l. 1386 měl K. sám Protiva z K. sedě na tvrzi. Na počátku 15. st. držela Anna z K. městečko, jehož knihy l. 1414 začínají, ke Lnářům a skrze muže jejího Petra dostaly se v držení Zmrzlíkův ze Svojšína. Václav Zm. dal obci na polepšení nivu od popluží panského (1518). L. 1564 dostala obec právo pivo vařiti od Václava Zmrzlíka a jiné svobody od králův l. 1530 a 1677 a od svých pánův Adama ze Šternberka (1576), Alše Ferd. Vratislava z Mitrovic, který však právo pivo vařiti si ponechal, a od Marie Jozefy hrab. Küninglové roz. Černínky l. 1725. L. 1646 založeny matriky. Měst. několikrát, zejména l. 1791 vyhořelo. Erb. modrý štít, v jehož zpodu stříb. hrabba ze štukoví vystavená se stínkami, branou otevřenou a v ní mříží želez. vytaženou. Nad branou stojí věž též stf. ze štukoví vystavená s oknem, cihelnou střechem a zl. makovicí.

Kasurgis, jméno nějaké staré ohrady neb obydleného místa, které připomíná Ptolemaeus ve své Geografii. Poněvadž je klade blízko k pramenům Labe; zdá se, že leželo někde v severových. Čechách v poríčí nějakého přítoku Labského (snad Orlice.)

Kašovice, ves u Sušice (vlastně dvůr *Kašovice* a ves *Kašovičky*), n. s tvrzí, která postavena snad na poč. 14. st. Pokud jest známo, patřily K. k panství Vilhartickému a tvrz byla v 16. st. již pusta.

Kašovice, ves u Tábora (vlastně K. jen dvůr a ves *Řepečky*). Na gruntech dvora byla prvotně ves K., jež patřivala k panství hradův Přiběnických. Později byla přisl. statku Stáleckého a na poč. 17. st. svedena na nový dvůr.

Kašperk (staroč. *Karlšperk* i K., prv. *Karlsberg*, u Bavorův *Schilhenstein*), n. hrad nad Kašperskými horami. Císař Karel IV. kázal jej stavěti l. 1356 Vítovi Hedvábnému a l. 1361 ustanovil, aby držitel jeho měl popravu v kraji Prachenském. Od l. 1365 držel jej prý Jan Očko z Vlašimě. Král Václav zastavil jej l. 1379 Janovi lantkrabí Leuchtenberskému, od

něhož se dostal l. 1402 Habartovi z Hertenberka (1402). Tomuto jej také zapsal král Václav, avšak l. 1411 povolil Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína, aby jej k ruce své vyplatil. Petr jej držel do smrti († 1421) a po něm syn jeho Petr. Od toho k. K. (1454) Zdeněk ze Šternberka, jemuž byl oporou ve válkách jeho s Jiřím Poděbradským. Po jeho smrti († 1470) dostal jej syn Zdislav, jenž postoupil K. (1487) Bohuslavovi ze Švamberka († 1490). Když se tohoto syna vnukové dělili, dostal se K. Jindřichovi, jenž jej opravil. Po něm následoval leta 1505 synovec Volf, jenž brzo zemřel (1507). Následovali pak z téhož rodu Bohuslav († 1512) a Jan pospolu a pak Kryštof. Mezi tím (1525 a 1526) držel jej také Jan z Roupova. Od Kryštofa vyplatil jej t. r. Václav z Velhartic, avšak l. 1533 zastaven od krále Jiříkovi z Lokšan. Zastavu tuto vyměnil si Jiří l. 1547 s králem za panství Březnické, avšak král zastavil zase K. (1553) Ludvíkovi z Tovarů († 1555). Rod jeho (1555 Ludvík, pak syn Bernart) držel K. zápisně až do l. 1579, kdež jej pro sebe vyplatil Jan ze Vchynic ale zase císaři odevzdal. Cís. Rudolf prodal l. 1584 vesnice od hradu a ponechal k němu jen lesy a málo přísl., které v l. 1584—1600 pronajímал obci Kašperských hor. Po pětileté přestávce, mezi níž držel jej v nájmu Mikuláš Černoorský z Hořiměřic, zase najat téže obci a konečně l. 1617 dědičně odprodán. Poslední léta sešel K. tak, že byl již l. 1617 pustým hradem. R. 1861 slaveno tu 500leté jeho trvání. (H. XI.)

Kašperské hory (něm. *Bergreichenstein*, odtud česky v 16. st. *Hora Rejštein*), král. horní město, prvotně jen horní městečko, které buď ku konci 13. neb na poč. 14. st. na Království povstalo. Za krále Jana již stálo a že téměř králi horníci ve válce u Landshutu pomáhali, slevil obci l. 1345 placení ungeltu. Od l. 1364 přip. se tu farní kostel sv. Linhart. Karel IV. založiv cestu přes Kvildy z Bavor do Čech, vedl ji na K. h., aby tu vozkové přenocovali, a vydal na to r. 1366 majestát. Od něho připojeny K.

h. k nově založenému hradu Kašperku. Králové Václav (1399), Zikmund (1436) a Ladislav (1453) potvrdili svobody městečka. V následujících letech dosáhlo podobného potvrzení l. 1479, 1523 a 1538. L. 1535 dán mu majestát na trhy. V 16. st. se s obecním jménem výtečně hospodařilo. Obec K. l. 1551 dům panský s přísl. a dvorec a ještě více dědin kupovala v druhé polovici téhož st. Cís. Maximilian potvrdiv svobody města (1567) stvrdil také starodávny jeho erb (1572) a Rudolf II. l. 1577 všechny svobody. Po rozprodání panství hradu Kašperka povýšeny K. h. l. 1584 na král. město. Obec sama k. tehdá mnoho vesnic od hradu; i hrad sám později obci pronajímán a l. 1617 dědičně doprodán. Zlaté doly přicházely od sklonku 16. stol. v úpadek, tak že výtežek byl menší a ku konci 17. st. již nepatrný. (Nicméně náhodou někdy mnoho zlata najednou nalezeno.) Svobody městské potvrdili 1630 Ferdinand II., 1639 Ferdinand III., 1664 Leopold I., 1734 Karel VI., 1747 Marie Terezie, 1784 Jozef II. L. 1700 a 1706 obnovován fil. kostel sv. Mikuláše. L. 1746 stržena báň z věže kostelní (l. 1597 vystavěné), pročež věž (teprve l. 1773) obnovena; avšak ještě t. r. i s kostelem vyhořela. V l. 1815 až 1816 postavena blízko kaple p. Marie Klatovské, která pro množství poutníkův l. 1850 rozšířena a přestavěna a teprve l. 1867 dokončena. L. 1850 staly se K. h. sídlem c. k. úřadův. L. 1861 založ. tu nižší reálka. Erb: štít na přič rozdělený, zpodní polovice červ., svrchní modr. barvy, v kteréžto svrchní polovici v pravo a v levo stříbrné věže, jedna každá z zpodku bránu, nad tou jedno, u vrchu dvě okna a cimbuří mající, mezi nimi stř. zeď stínkami ozdobená, ze kteréž zdi ruka mužská v červ. rukávě vzhůru vyzdvížená držící kladivo železné v hrsti a z pravé strany též ruky drobet výše, též z levé strany něco níže tolikéž kladivo železné.

Kaštice, ves v okr. Podbořan., neb vladycí sídlo, jež držel l. 1384 Ješek z Očedělic Část se dostala l. 1400 křižovníkům s červenou hvězdou a patřila jim až do r. 1850. V 16. st. pa-

třila část rytířům z Fictumu. V 17. st. drželi **K.** Šmidgrabnerové z Lusteneku; od l. 1740 Václav Arnošt Markvart z Hrádku, od l. 1780 rodiny Gaidlerů a Pergerův, později pak rodiny městského stavu.

Sv. Kateřina, u sv. Kateřiny, ves u Kutné hory tak řečená od kaple sv. Kateřiny, kterou postavili mniši Sedlečtí ve 14. st. V držení kláštera zůstala až do l. 1421 a l. 1436 zastavena Bedřichovi ze Strážnice i s Kolínem. Při panství Kolínském zůstala až do l. 1593, kdež dědičně prodána Kašparovi Melicharovi z Žerotína a k Novým Dvorem připojena.

Sv. Kateřina, (pův u sv. *Kateřiny na Poušti*), farní ves u Přimdy, prvotně kaple založená od kláštera Kladrubského, okolo r. 1350 farní kostel a potom také proboštství téhož kláštera. Po r. 1403 spálena jest kaple a dána mnichovi Buškovi Vrepice, aby tu se 2 mnichy bydlel. Leta 1435 ještě tu bylo proboštství, potom i s kostelem spustlo. L. 1574 jednáno s Jáchymem ze Švamberka, aby mu pustina **S. K.** byla dědičně prodána. Potom připojena táž pustina ke Dvorům od zámku Přimdy přikoupeným. Později tu vystavěny ves a kostel, při němž zřízena l. 1858 fara.

Sv. Kateřina, far. ves Nýrška, která patřovala k svobodným vesnicím král. Hvozdu a tak po l. 1614 jmenována byla po kostelu před tím postaveném. L. 1788 zřiz. při něm lokalie a l. 1857 fara.

Katovice, městys u Strakonice, v němž byl okolo r. 1350 farní kostel. **K.** patřovaly ode dávna ke hradu Střele. Císař Ferdinand III. dal obyvatelům (1638) majestát na výroční trhy, který jim l. 1788 pro nezaplacení tax odňat. Erb: modrý štít a v něm stř. věže s branou otevřenou, nad tím oknem, cimbuřím, cihelnou střechou a zl. makovicí.

Katusice, ves u Bělé pod Bezdězem, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Seděli tu l. 1368 Hynek Smil a Jan bratří z Frydlantu; l. 1381 i Hereš a l. 1388 Hrdon. Potom držel **K.** Petr Bratroš z Dubnice († j. 1391), po němž drželi

je dcera Anežka a její manželové a pak syn Petr Hunger z Lysé a bratr jeho Jan (1416). L. 1423 držel K. Otík a l. 1430 Václav Vrbové z Oslovic L. 1535 patřily K. ke zboží Kovanskému (H. X. 388.)

Katzengrün (staroněm. *Getzengrün*), nikoliv Kaceřov, ves sev. od Kynšperka, n. manský statek ke hradu Lokti (vlastně ke Kynšperku, k jehož hrdelnímu právu také patřil). Ok. l. 1520 měl jej Michal z Virsberka, po něm pak Volf z Perglasu (1525), jehož potomstvu až do l. 1795 patřil. Poslední z nich Karel Antonín prod. K. (1795) 4 poddaným, jimž zjednal městské právo v Praze. L. 1825 bylo 35 držitelův. Později podíly ty zase skoupeny.

Katzenstein, viz Skály.

Kavčí, n. ves, nyní les Kavecko u Plané za Tábořem, jež patřovala k panství Ústskému. Když založen r. 1420 Tábor, přestěhovalo se sem obyvatelstvo a ves Kavčí opuštěna.

Kavčí hora, n. ves a snad hrad v okolí Lěštna a Bystřice, po níž se psal v l. 1284 až 1297 Ondřej z K. předek pánův z Dubé. V 15. st. spustla a v 16. st. přip. se jako pustá ves.

Kavčiny, n. hrad a zároveň venkovské opevnění hradu Valdšteina, které i s ním l. 1440 od krajského vojska dobyto. (H. X. 59.)

Kazín, n. hrad, na němž seděla báječná Kazí, sestra Libušina. Kosmas o jeho poloze určitě nemluví, praví totiž, že nad mrtvolou Kazinou nasypana veliká mohyla blíže řeky Mže u cesty, kterou se jde do Bechynska přes horu Oseku, a jinde mluví o hradu na těžé hoře Osece. Zde nikde není přímo řeč o Kazíně. Hájek vypravuje, že K. postavila si hrad z druhé strany řeky Vltavy proti kl. Zbraslavskému. Záhada tu posud není vysvětlena.

Kazňov (pův. *Kaznějov*), vesnice u Plas. která patřila k prvotním statkům kláštera Plasského (1146). R. 1346 znovu vysazena za ves. Král Zikmund zapsal K. l. 1420 bratřím z Gutšteina, avšak zároveň také s Kaceřovem bratřím z Kolovrat. V 16. st. držel K. ke hradu Bělé. Při

něm zůstal K. až do l. 1622, kde od Vřesovce postoupen zase klášteru.

Kbel, Kbely, ves za Karlínem, jež se již r. 1130 přip. Tehdá se tu popluží dostalo kostelu Vyšehradskému a statek kanovníci tu byl do r. 1420. Sice tu byly také statky vladyčí a měšťanů, jeden statek byl Vacka z Křížovic a zůstal l. 1438 sirotkům Prokopa z Olšan. Od l. 1445 seděl tu Martin Mejsnár z Lužné. Později měla K. kapitola Pražská a prodala jej l. 1706 ke statku Vינוřskému. L. 1715 za moru vymřela celá vesnice; hr. Thun zavedl sem Němce z Děčína, jichž jazyk se tu do první pol. našeho stol. udržel.

Kbel. Kbelo, Kbely. farní ves u Přestvic, v níž byl far. kostel již l. 1355. Podací jeho měli 1355—1364 Bohuslav z Vlčí a Vyšemír ze K. Sice tu byli ještě jiné drobné statky. L. 1380 tu seděl Vyšemír s Petrem a Bohuslav z Vlčí, v l. 1414 až 1425 držel K. Radslav z Kocova k Měčinu, při němž i po jeho smrti pozůstal. V 16. st. patřilo podací a ves ne celá ke zboží Neprochovskému (1543). Později se dostal K. Janovi z Roupova, od toho l. 1588 Jindř. Chlumčanskému a l. 1590 Adamovi Šicovi z Drahenic, jenž jej připojil k Poříčí. V l. 1723—1753 přifařen byl K. ke Švihovu; l. 1753 zřiz. tu fara a l. 1860—1861 kostel znova vystavěn.

Kbel, Kbely, ves u Kolína, l. 1295 sídlo Pardusovo. Od l. 1354 byl tu far. kostel, jehož podací měli 1354 Dobeš, Pardus, Albert a Vojtěch, l. 1380 Zdeněk, Ctibor a Jan ze K. a Oldřich z Velimě, l. 1420 Janek ze K., Janek z Obříství a Markéta. Dr. Jan Kbel († 1411), známý z událostí po r. 1393, býval tu farářem, ale nikdy tu nebydlel. V 15. stol. seděli tu Kasaličtí, v 16. st. vladyky z Prachňan a po nich Dačičtí z Heslova. L. 1596 k. K. Václav Voděradský z Hrušova, l. 1607 dostal se Petrovi z Libetálu a od r. 1615 patřil Hlaváčům z Vojenic. L. 1634 byl K. od vojáků vypálen a patřil pak do r. 1735 k Pečkám. Kostel l. 1664 zase postaven, avšak fara zanikla na věky. Od l. 1739 patřil K. Náchodským z Neudorfu. L. 1874 kostel vyhořel. (Hist. Sb. IV. 264.)

Kbelany, viz Keblany.

Kbelnice, ves u Přeštic, která se roku 1248 příp. t. r. před tím lékařům patřila a (!) po odnětí jim zase navráćena byla. L. 1379 držel ji vladyka Rudolt. Později dostala se **K.** ke statku Letinskému a s ním l. 1717 k Dol. Lukavici.

Kbelnice, ves u Štěkně, n. statek vladyčí, který měli Ješek († j. 1381) a Ondřej Žák († j. 1419). Okolo l. 1564 dostala se **K.** v držení Řepických z Sudoměře a postavena tu tvrz. Ok. l. 1590 k. ji. Václav Čejka z Olbramovic a a připojil ji k Oseku.

Kdýčina n. ves nad Kytínem v okolí Mnišku. Jako pustina dostala se l. 1549 Václavu Žďárskému, byla pak v držení Šanovcův z Šanova a ok. l. 1590 přik. ke Mnišku.

Kdýčina (obec. *Zdeřčina*), ves u Králova Dvoru a Berouna, která obdržela jméno své po lesu **K.** (1325). L. 1382 tu bylo manství ke hradu Nižburku, na němž seděli Jablonci z Chlumčan. Po nich následovali vladyky z Újezda (1484—1497). L. 1541 prodal Zikmund Kamýk z Pokratic tvrz **K.** obci Berounské, která hospodářství rozprodala. Pak drželi **K.** Otové z Losu a později příp. ke Královu Dvoru. (H. VI. 231.)

Kdyně (*Nová Kdyně*), město, ve 14. stol. osada s farním kostelem, jehož podací měl l. 1385 Hynčik Pluh z Orlika a l. 1390 týž s Ojřem z Ryžemberka. Sice potom patřila **K.** ke hradu Ryžemberku. L. 1508 příp. se jako městečko. Jan Půta z Ryžemberka odprodal **K.** (1535) Evě Řepické z Sudoměře, avšak tato připojila **K.** zase k Ryžemberku, když jej v moc dostala. Když se l. 1581 panství Ryžemborské mezi Jiříka a Jana Viléma z Gutšteina dělilo, dostalo se 21 osedlých ve **K.** k dílu Zahořanskému a ostatní zůstali při zámku Ryžemberku. Rozdělení to zůstalo až do připojení Zahořan k panství Koutskému (1623). L. 1615 byly ve **K.** dva kostely jeden sv. Mikuláše, druhý sv. Petra při měku. L. 1635 založeny matřiky. L. 1768 založena tu velká továrna na vlněné výrobky. L. 1781 shořela radnice se všemi knihami a písemnostmi.

L. 1850 zřizeny tu c. k. úřady. Erb: štít červený a u zpodu jeho trávník, na němž stříb. věž s branou otevřenou, zl. mříží vytaženou, dvěma okny, cimbuřím a končitou černou střechou se zl. makovic. Věž drží z obou stran dva lvi, erbovní zvířata kr. Č. avšak bez korun.

Kdyně, někdejší pojmenování nynější Karlovy huti u Králova Dvoru.

Keblany, ves u Svin, n. vladyčí statek (1360—1386 Filip, 1397—1402 syn jeho Bohuslav). V 15. st. seděli tu Keblanští ze Hvozdna, když pak roku 1589 Wolfgang a Mikuláš poslední z nich zemřeli, dostaly se **K.** sestře jich, prodány l. 1615 a dostaly se do rodu Bradských z Labouně. L. 1636 k. **K.** Lambert Segkrant a l. 1650 přikoup. ke kl. Korunskému, s nímž připojeny ke Krumlovu. (H. III. 96.)

Keblany, obecín u Kolešovic, n. ves, kterou prod. Petr z Chrástu (1445) Václavovi z Tuchořic. V první pol. 16. st. držena k Černoci; l. 1595 odprod. Vladislavovi Hrobčickému z Hrobčice a patřila odtud ke Vroutku, později ke Kolešovicům.

Keblany, Kbelany ves v okr. Stříbském, jež patřila od r. 1239 kl. Kladubskému. V 15. st. dostaly se v záp. držení zemanův, avšak l. 1486 postoupil je Jan Mnich z Blahust zase ke klášteru. Od téhož příp. r. 1670 k Čemínům.

Keblany, ves, na níž l. 1414 prodán plat ke kostelu Jeninskému. Nejisto, zdali se tu vyzoumívají jedny z předešlých či nějaká ves na Prachensku.

Keblice, ves u Litoměřic, kterou král Václav prodal r. 1249 Janovi Herbortovu z Litoměřic. O rychtu zdejší byl l. 1317 spor mezi opatem Oseckým a radou Litoměřickou; kl. dostal l. 1328 majestat a potvrzení na rychtu a platy. Část patřila již tehda obci Litoměřické, ostatek dokoupila do r. 1620. T. r. odňata jí celá ves **K.**, avšak zase potom navráćena. Vesnice k obci patřící nazývaly se odtud statkem Keblickým.

Keblov, farní ves u Dol. Kralovic, ve 13. st. a potom statek biskupský a arcibiskupský, l. 1367 atd. ves s farním ko-

stelem, jehož podací příslušelo arcibiskupům. L. 1436 zapsán K. rodu Trčkovskému, jenž jej až do r. 1547 k Vlašimi držel. L. 1547 k. K. Jindřich Opršal z Jetřichovic a připojil jej k Vesci. L. 1578 byl K. dědičně dokoupen a zůstal přisl statku Veseckého, s nímž připojen l. 1702 k panství Křivousoudovskému. Kostel, jenž byl od r. 1624 filiálním ke Křivousoudovu, opatřen teprve r. 1787 zase duchovním (lokalistou) a stal se l. 1858 farním. (MB XI. 55.)

Keblovec neb Keblovský dvůr, víska čtvrt hodiny sev. od Keblova, n. ves a vладыčí sídlo (1385 Adam), které prodal l. 1412 Vaněk z K. Jodokovi z Borovska. Za Trčkův přík. K ke Keblovu a držán do l. 1547 k Vlašimi, pak odprodán a patřival ke Keblovu. V pozdějších dobách svedena ves na dvůr, který zase potom rozprodán. (MB XI. 60.)

Kečov, (*Ketschmühle*), mlýn u Trnové blíže Tachova, obdržel jméno své po Kočovských loukách (1553) a tyto od rytířský rodiny Kečů z Kečova.

Kejnice, viz Kanice.

Kejšovice (pův. *Kajšovići*), ves u Bezdruzic, která se příp. r. 1183. T. r. dal ves tu opustlou kníže Bedřich křižovníkům Svatomářským. Od té doby patřily k panství Manetinskému, připojeny s ním k zámku Krasikovu a pak k Bezdruzicům.

Kel, n. ves, která stávala na místě nynější vsi Siegfelda u Kolína. Příp. se od r. 1299 často. (Viz PA IX. 318.)

Kelče, Keleč, dvůr v okr. Neveklov. n. ves, jež byla od r. 1310 a před tím majetkem kl. Ostrovského a později sídlem Keleckých z Kelče.

Kerhartice (prv. *Keohartici*), n. ves v krajině vých. od Mělníka, jež se příp. l. 1350 jako jmění vладыk Byšických. L. 1593 patřila pustá ves K. k Libni. (Snad totožná s *Herbartici* viz to.)

Kerhartice, ves neznámé polohy, v níž daroval (1411) Hynek z Erkeric sed. na Stroužnici plat k oltáři sv. Anny v Lipém.

Kerhartice (staron. *Gerhardsdorf*), ves u Ústí n. O., jež náležela r. 1292 k prvotnímu nadání kláš. Zbraslavského. V držení jeho zůstala i potom, držena ke

hradu Landšperku a s ním později k panství Landškrounskému. Vedle této osady povstala za neznámé doby jiná, kteráž patřivala l. 1506 a potom ke hradu Brandýsu n. O.

Keřsko, viz Kře.

Kestřany (prv. *Kestřané*), farní ves u Písku, l. 1315 sídlo, Alberta z K., jenž obdaroval kl. Písecký. V následujících dobách rozděleny byly na 4 statky, na nichž byly 3 tvrže vedle sebe stojící. Z horní tvrže pocházeli potomní Údrasťští z Kestřan, na dolní neb Barochovské seděli potomci starého rodu zdejšího. Václav z K. maje v držení horní i dolní tvrž prod. oboje (1491) Jindřichovi ze Švamberka, jenž pak l. 1492 třetí tvrž od bratří Vojslava a Jana přikoupil. Dosud byly K. manstvím, ale l. 1492 dány k dědictví. Odtud měly K. společné držitele se Zvíkovem až do r. 1612, kdež si je Jiří Erreich ze Š. prodav Zv. zůstavil. L. 1619 vypleněny Syn jeho Jan Vilém zemřel l. 1651 a při dělení pozůstalosti dostala K. Frant Polyxena, dcera (potom Paarova), za níž postaven nynější zámek. Po ní násl. 1678 Eliška Zuzana Vratislavka, 1685 Adam Humprecht Koc z Dobrše a l. 1700 přikoupeny od rodu Švarcenerského kl. Protivínu. Kostel za neznámé doby postavený opatřen l. 1712 duchovním zprávcem, v l. 1712—1714 obnoven a l. 1801 farním učiněn. (H. VII. 240, TB. 558.)

Keteň, ves u Libáně, n. na vладыčí statky rozdělená; jeden po n Janovi Čelákovi z Mečíře držel (1474) Bohusl. Hruza z Chelčic, druhý daroval Bernard Bírka z Násile (1477) ke kl. sv. Jakuba v Praze. Od konce 15. st. patřila větší část K.-ně ke hradu Veliši a část klášterní teprve l. 1731 přík.

Ketschmühle, viz Kečov.

Kickelsberg, viz Vítkovec.

Kienberg, česky Loučovice

Kiesbach, česky Časta.

Sv. Kilian, viz Sv. Kylian.

Kin- viz Kyn-.

Kirchenbirk, farní ves u Falknova, od 14. st. statek manský služební ke hradu Lokti, jenž byl od poč. 16. st. v držení

Steinbachův. V 16 stol tu stál také kostel. Po rodě Steinbachův následoval krátce rod Winklerův, avšak l. 1653 dostal se K. zase v držení Steinbachův. L. 1669 dostal se opět v držení Winklerův, l. 1682 Jiřika Mulce z Valdova, od r. 1688 v držení rodiny von Groppau. L. 1732 dostal se od této v držení Turbův, od nichž jej přešla l. 1774 rodina Spieglův a později rodina Henneberg-Spiegel. Kostel, až do 17. st. filiální, stal se později farním.

Klabava, ves u Rokycan, obdržela jméno své od potoka K., který se l. 1563 přip. V starší době oblíbeno bylo také pojmenování Dolejší Huť.

Kladina, Kladiny, ves u Sezemic, jež patřivala ke kl. Sezemskému. Po jeho spuštění (1421) držena ke Kunětické hoře a pak k panství Pardubskému.

Kladiny, Kladný, Kladenín, ves u Svin, jež patřila prvotně k panství hradu Velešína. L. 1361 dána ke kostelu Velešínskému, jehož jeden kaplan bral z ní užítky až do 16. st. Později připojena k panství Novohradskému.

Kladno, město, prvotně ves ode dávná na několik vladých statků rozdělená (l. 1316 aspoň tři, Vrchotův, Kladnův a Slaviborův). Zemané tu sedící rozrodili se velice; i byly tu 3 tvrze, z nichž dvě zůstaly až do 16 st. v držení Kladenských z Kladna. (Z rodu jich 1353 bratří Podiva, Zdeněk a Lukáš, 1379 Zdeňkovi synové Jan, Jindřich, Václav, 1379 bratři Pavel a Mikuláš, 1389—1415 Vlašek). L. 1423 drželi K. Kunata, Václav, Podiva a Lukáš. Po smrti Kateřiny dcery Václavovy odumřela tato část a dostala se l. 1464 Jindřichovi z Kolovrat. Odtud drženo až do l. 1530 k Buštěhradu a koupeno tehdy ke Smečnu, k němuž dlouho 5 osedlých patřilo. Ostatní části s 2 tvrzemi držel l. 1453 Přech a od r. 1474 syn jeho Zdeněk († 1543), který je odkázal uci svému Oldřichovi Žďárskému ze Žďáru a dětem jeho. Z těchto ujal K. Zdeněk, ale později je držel bratr jeho Jiřík († 1574). K prosbě jeho ves K. povýšeno na městečko (léta 1561, 22. prosince) a obdařeno jarmarkem s trhy téhodními. Po smrti bratra jeho Jana

(† 1578) následoval syn Ctibor, jenž založil l. 1610 domek Lazaret († 1615). Po něm následoval syn Jan Jiří († j. 1626) a po tomto syn Florian Jetřich, jenž založil kapličku při Lazaretu. Obci udělil svobody a zjednal na ně majestát (1630) a k utvrzení obyvatelův ve víře povolal sem l. 1648 jezovity († 1653). Po smrti syna jeho Frant. Adama († 1670) měli děditi strýcové jeho v Sasku zůstávající, že ale víru pod obojí opustiti nechtěli, přisouzena pozůstalost dědičkám po přeslici. Při dělení (1688) dostala K. Marie Maxmiliána ovdovělá Hysřlová. Po její smrti dostalo se K. třem dědicům rodu Lamberkovského, od nichž prod. (1701) Anně Marii kněžně Toskánské, která l. 1703 výsady obce potvrdila. Kl. Břevnovský koupil K. l. 1705 byl tu vrchností do r. 1850. L. 1740 byl tu postaven nový zámek skrze stavitele Kil. Dienzenhofera a potom kaple při Lazaretu přestavěna. L. 1814 vyšel oheň, který znamenitou část městečka zkazil. V letech 1818—1842 obnoven farní kostel. Do l. 1842 padají počátky dolování v okolí a když se první pokusy osvědčily, postaveno l. 1843 první stavení hornické. Rozšířením hornictví přibývalo obyvatelstva, tak že městečko n. nevelké (165 č. 1400 obyvatel) za nedlouho na město vzrostlo (ok. l. 1855: 413 č. 6—7000 ob., l. 1880 14.000, l. 1890 nad 17.000 ob. a 1359 č.). L. 1850 zřiz. tu zeměpanské úřady. Erb: štít modré barvy v poli na zděl rozdělený: v pravé polovici půl stříb. orla s noseem zl., vypl. jazykem, zl. pružinou a zl. pazoury, v levé polovici (kterou obyčejně zlatě malují) rys zvíře přirozené barvy vzhůru stojící a předními nohama téhož orla držící. (PA. II. 7, X. 18, H. VIII. 276).

Kladný (staroč. *Kladen*), ves u Krumlova, která se přip. r. 1263. Tehdá darována kl. Korunskému a v 15 st. přip. k zámku Krumlovu.

Kladrubec (prv. *Kladorbuci*), ves u Kasejovic, která patřila r. 1228, ke statkům kl. Svatojirského. Ve 14. st. byl tu vladčí statek, který drželi předkové Sadlů z Kladrubec. V 16. st. byla tu tvrz, na níž

seděli ok. l. 1530 Cukrové z Tamfeldu, pak Běškovci z Běškovic a l. 1540 atd. rod Strojeticckých. Od l. 1546 do 1602 byly v držení Trautenbergerův, k nimž se přičlenil Kryštof Oldřich z Purkštorfu. Od tohoto přikoupeny k panství Lnářskému (H. XI.).

Kladrubky, Kladerubky, n. víska u Přelouče (snad mezi Kladruby a Semínem). L. 1497 patřil tu i dvůr kmecí pustý ke statku Semínskému a přík. k panství Pardubskému.

Kladruby, Kladrubce, ves v okr. Zbirož., jež patřila ve 14. st. k proboštství Mělnickému. V 16. st. držena ke hradu Libšteínu, dostala se l. 1571 v držení Floryana Gryspeka a později připojena k Liblínu.

Kladruby (pův. *Kladorubi*), farní ves u Přelouče, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Tehdá byly **K.** vladyčím sídlem (1359 Albert, 1371 Dobral, 1410—1414 Jindřich z K.). Později přík. k Pardubicům a pp. z Pernštejna založili tu oboru. Cís. Maximilian II. vystavěl tu hřebčinec pro hřebce z Andalusie přivezené. L. 1670 postavena při něm kaple. Farní kostel od l. 1615 byl pod správou faráře v Přelouči; teprve l. 1780 ustanoven tu stálý kaplan a l. 1856 zřízena fara. Kaple l. 1758 rozšířena, l. 1857 zase sbořena (M. VII. 39).

Kladruby, Kladeruby, n. ves, která se přip. l. 1543 jako přísl. statku Borovnického a do okolí Libchav dopadá.

Kladruby, město u Stříbra, prvotně ves, při níž založen l. 1115 klášter. Městečko (před tím trhavá ves), vysazeno před r. 1334. Král Václav IV. dovolil klášteru (1380), aby městečko hradbami zpevnil, avšak pro odpor Stříbrských milost tu odvolal (1382). Také majestáty na silnice a výroční trhy pro odpor Stříbrských odvolány (1382—1399). L. 1389 městečku učiněna milost, aby sem cizí pivo dováženo nebylo. Poněvadž městečko od Taborův a jiných nepřátel zpuštěno, učinil mu opat Bušek (1441) ulevení v plotech a povolil sousedům, aby mohli o statcích řídit. L. 1449 obdrželi milost na vody vedení. Majestáty na potvrzení svo-

bod obdrželi **K.**ští v l. 1490, 1571, 1584 a l. 1616 jim udělena pečeť. Matriky založeny l. 1625. Pře s klášterem jako vrchností ukončeny l. 1628 a l. 1699 obdrželi majestát na výroční trh. L. 1711 zuřil tu veliký požár. Poslední potvrzení svobod obdrželi l. 1744, 1785 a 1793. L. 1779 postaven na místě kaple farní kostel a posavadní kostel sv. Petra za městem l. 1796 zbořen. Erb: štít modrý a při zpodku zeď ze štukové barvy šeré s branou otevřenou, nad níž jest písmena M ve štítku modrém (nyní malují červ.) pod zl. korunou, který štítek dva andělé jako klečící a to po pravé straně v červ., po levé v rozínovém oděvu oběma rukama, je až po loket ohrnuté majice, drží. Ve bráně klečí na trávníku osoba knížecí k levé straně obrácená v černém dlouhém rouše se sepjatýma rukama, též tváří vzhůru ke znamení umučení božího na zdi postavenému vyzdvíženou a na hlavě vlasy žl. barvy, před sebou pak na trávníku čepiči černou knížecí položenou majíc. Okolo jmenovaného křucifixu po straně pravé obraz blah. p. M., též s rukama na prsou sepjatýma v oděvu spodním rozínovém a vrchním modrém s tváří dolů skloněnou, po levé pak obraz sv. Jana ve spodním oděvu zeleném a vrchním červeném s rukama sepjatýma a od prsou odtaženýma, vzhůru ke křucifixu patřící.

Kladruby, n. slavný klášter, nyní zámeček, kostel a ves u předešlých. Stavba kláštera toho začala se za knížete Svatopluka r. 1108, jehožto tělo podle pověsti v kostele zdejším pochováno jest (1109), avšak založení a vysazení kláštera stalo se teprve za Vladislava I. a manželky jeho Rýčky Vohburské (1115). Vladislav založil tu kostel p. M., tu pochován (1125). Prvními opaty byli (1115) Pertolt, 1169 Lambert, 1186 Albert, 1201 Sylvester (doložení v listech; v klášterních letopisech jmenují se 1115 Pertolt, 1119 Wiziman, 1130 Bertolt, 1131 Ebrhart, 1140 Lambert, 1186 Albert, 1201 Sylvester, kromě toho Bedřich a Landulf). L. 1219 přijel sem král Přemysl se dvorem svým uvítat vyslancův papežských. Opat Reiner (1231 až 1275) velice byl pečliv o zcelení statkův

klášterních, jež léta 1239 od papeže potvrzeny. Po krátkém opatování Racka z Prostěboře († 1302), Předoty († 1304) a Bohuslava († 1306), následoval opat Kuna (1306—1318), jenž napravoval, co za předešlých nepokojných dob bylo zkaženo. Nástupcem jeho byl Bohuslav (1323 až 1334) a po něm prý byl krátkou dobu opatem Jan. Za opata Jindřicha (1335 až 1352) byl kl. velkými dluhy stížen; tžž opat zjednal si a nástupcům od papeže infuli a pontifikalie (1348). Opat Racek (1352—1370) dobře hospodařil. Po něm prý na krátko následoval opat Pavel. Opat Racek z Prostěboře (1372—1393) opevnil kl. a přikoupil vesnice, tak že kl. měl za jeho dob několik proboštvství, 3 města a 128 vesnic. Tohoto bohatství mnil král Václav užití k nadání nového biskupství v západních Čechách a čekal jen na smrt staříčského opata, aby učinil v K tak, jako otec jeho učinil v Litomyšli; avšak působením arcibiskupovým zmařen úmysl králův a volen a kvapně potvrzen opat Olen. Tento ujel z Čech a potom řízení věci duchovních převzal převor Jan, kdežto statky Václav Távák ze Švamberka jménem královým řídil. L. 1397 odevzdán kl. k řízení Václavovi Králíkovi z Burenic. L. 1399 volen opat Vernéf († 1417) jenž zadlužený kl. úplně vyvaditi nemohl. Nástupce jeho Martin Buben přečkal bouře husitské (1435). Když Žižka l. 1421 do Plzeňska přitáhl, utekli mniši do Bavor. Klášter nedlouho potom po krátké obraně dobyt a odevzdán Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína. Z moci husitské kl. brzo vyba-ven a byl pod opravou paní z Elsterberka na Plané (1427). Něco jeho statkův od krále Zikmunda zastaveno. L. 1435 volen opat Bušek z Vrtby († 1443). Tžž, jako i nástupcové jeho Jan Strážka († 1461), Pavel († 1476) a Prokop z Balkova († 1485) pracovali o vyvazení statkův zastavených. Za opata Jana (1486—1504) zlepšil se stav kláštera a kostel opraven, avšak mnohé z bývalých statkův odcizovány na dobro za něho a nástupcův jeho Stanislava († 1531), Maura († 1540) a Jana († 1544). L. 1557 i klášter od německých vojákův vypleněn. Za opata Jozefa Vrona z Dorndorfu vznikly

v klášteře nepořádky, pro něž opat l. 1583 ssazen. Nástupce jeho Ondřej Stein panoval krátce († 1589). Za opata Víta Hifflla (1589—1604) vyhořel klášter (1590). Následovali pak Ondřej Bartoloměj († 1607), Martin Brázda (1611) a Bedřich Vikt. Gribudo z Falkenberka († 1627). L. 1620 vypleněn klášter od vojáků. Po r. 1621 obdržel kl. zase některé ze svých bývalých statkův odcizených. Následující opatové Jakub Kryštof Rybnický ze Chřenovic († 1639) a Tomáš Ben. Malahovský (1639 až 1650) zkoušeli mnoho od nepřátel. Opatové Matouš Rom. Platzer (1650—1663), Celestin Mendl († 1689) a Tob. Hohmann († 1707) rozmnožovali důchody. Opat Maurus Fintzgut († 1729) v l. 1712—1726 kostel klášterní znova vystavěl. On i nástupce jeho Jos Sieber († 1756) zavedli v klášteře vzornou kázeň. Za opata Amanda Streera († 1783) počet řeholníků skrze král. komisi napřed (1765) na 58, potom (1781) na 55 osob snížen a stavba nového konventu dokončena. Po jeho smrti nedovoleno nového opata voliti a l. 1785 kl. zrušen. Veliké jeho statky, klenoty a hotové peníze zabráný k náboženskému fondu a v konventu byla od r. 1798 nějaký čas nemocnice (potom kasárna). Při kostele ustanoven l. 1815 duchovní zprávce a panství l. 1825, kostel pak s býv. klášterem l. 1826 knížeti Alfredovi Windischgraetzoovi prodán, jehož rodu posud náleží. L. 1874 zřízena při kostele fara. Erb: heraldická lilie (Köpl, Kladrau 1863).

Kladruby, ves u Horažďovic, jejíž část patřila křížovníkům s červ. hvězdou a prod. před r. 1544 Václavovi z Buzic. Jiná část patřila do r. 1558 k Tažovicům a pak k Ohrazenicům. Od r. 1563 patřil dvůr s částí vsi k Hořticům. Okolo l. 1600 byly K. v držení Boubínských ke Střele, l. 1623 zabráný a prodány Jindřichovi Libšteinskému z Kolovrat. Od těch dob patřily k Žichovicům, od nichž teprve l. 1803 odprodány. Byly pak nějaký čas v držení Údrckých a Jenšíků z Ježova.

Kladruby, ves u Chýnova, která se již r. 1250 přip. Tehdá tu popluží daro-

váno biskupovi se zbožím Chýnovským; od 14. st. příp. se K. celé jako přísl. hradu Chýnova.

Kladruby, ves u Teplé, kterou odkázal r. 1227 hrabě Kojata Benešovi. Od r. 1273 příp. se K. jako přísl. kl. Teplského.

Kladruby Habrové, též Ovesné (toto již r. 1363) farní ves u Mar. lázní, která patřivala od nepaměti ku klášterství Teplskému a farní kostel měla již před rokem 1363. L. 1611 ves vyhořela. L. 1616 založeny matriky. Obyvatelé měli rozličné výsady, které jim však l. 1681 odňaty, když se proti vrchnosti bouřili.

Kladruby, n. ves v okolí Žlutic, která patřila r. 1186 klášteru Kladrubskému. V pozdějších pamětech se nepřipomíná.

Kladruby, ves u Vlašimě ve farnosti Hrádecké. Na temeni (slove Kostelík) Kladrubské hůry býval kostelík posvěcený M. Janovi Husovi, k němuž lid z okolí putoval. L. 1627 byl zbořen, tak že se po 50 letech jen grunty spatřovaly (MB. II. 73).

Kladský kraj t. území politické a soudní povstalo po založení hradu Kladska, ježž příp. Kosmas († 1125) jako pomezí hrad Slavníkův. L. 1093 dány hrady patřící ke kraji Kladskému Boleslavovi Polskému jako knížectví. Potom tu byli purkrabími 1169 Hroznata, 1175, 1176 Řivín, 1177 Vitek, 1183—1189 Bohuše Bradatý, 1195 Heřman, 1196 Ratibor, 1211 Smil, 1213 Zbislav a Vilém, 1222 Budivoj. Ti zpravovali kromě nynějšího hrabství Kladského také krajinku Broumovskou, která se později jako část klášterství Březnovského z moci jich vytrhla. Kraj s popravou dostal se v dědičné držení Havla z Lemberka (1253), jemuž jej král Přemysl II. vzal a l. 1260 Broumovsko z moci purkrabí zdejších vyňal. Nicméně si i potom král. úřadové v Kladsku osobovali právo nad těmi částmi, které ke Kladsku patřivaly a za klášterstvím Břevnovským ležely (ještě 1353). Král Přemysl II. zavedl do K. německé osadníky a dal zemi řády německé; proto pro lid venkovský ustanovení fojtové, z nichž jeden byl v Kladsku a druhý v Broumově, kdežto pro šlechtu zřízen manský soud v Kladsku. Tím se začala

u zdejšího kraje podobná samostatnost, jako hyla u Loketska, tak že s Čechami jen skrze společnou osobu panovnickou souvisely. V l. 1278—1290 bylo K. v držení Jindřicha, knížete Vratislavského. Na poč. 14. stol. držel K. Jindřich Berka z Dubé (1318, 1319). Král Jan dal K. (1327) Jindřichovi kníž. Vratislavskému († 1335). Asi v ty doby byl v K. purkrabí Arnošt z Pardubic, otec arcibiskupův († c. 1341), pánem však byl Bolek kníže. Karel IV. zastavil K. (1378) Joštovi, markrabí Moravskému, ale za nějaký čas je vyvadil. Král Zikmund zapsal K. (1420) Půtovi z Častolovic, avšak po jeho smrti († 1435) je zase ve svou moc uvedl. Nicméně se potom nacházelo v držení poručníkův dětí Půtových a od nich prodáno l. 1440 Hynkovi Krušinovi z Lichtemburka. Syn tohoto Vilém prod. K. Jiříkovi z Kunštatu a z Poděbrad. Za něho, když se stal králem, dostalo K. název hrabství a synové jeho povýšeni od císaře na knížata Minstrberská a hrab. Kladská. V držení jejich zůstalo K. až do r. 1500. Tehdá prodáno Oldřichovi hrab. z Hardeka a od něho a potomstva drženo jako manství koruny České do l. 1537. Král Ferdinand I. je tehdá vyvadil a od té doby zůstalo K. v přímém držení králův až do r. 1622. Ferdinand II. udělil je arciknížeti Karlovi, biskupu Vratislavskému († 1625). Po něm následoval arcikníže Ferdinand, jenž K. (1637) zase ke koruně připojil. L. 1741 obsazeno od Prusův, jimž l. 1742 na dobro postoupeno. Od té doby bylo K. při království Pruském, ač starodávný náboženský svazek s Čechami neporušeným zůstal až po naši dobu.

2. děkanství neb dekanat K. obsahoval fary Kladsko, Štívnici (Schwedeldorf), Vilémov (Alt-Wilmsdorf), Pertoltov (Alt-Batzdorf), Lomnici, Dušník, Lužnici, Rychnov, Seifersdorf, Střední a Dolní Stínavu, Radkov, Tlumačov (Tuntschendorf), Neurode, Wolpersdorf, Ebersdorf, Schlegelsdorf, Valtěřov (Waltersdorf), Eckersdorf, Gabersdorf, Biskupice, Königshain, Hannsdorf, Rengersdorf, Arnoltov (Grafenort), Oldřichov (Ullersdorf), Landek, Winkelendorf, Hynčinu (Heinzendorf), Kunzen-

dorf, Schreckendorf, Konradswald, Valtéřov, (Waltersdorf), Nový Valtéřov, Bystřici, Lichtenwalde, Langenau, Kislingswalde, Wölfelsdorf, Ebersdorf, Schönfeld, Rosental, Lauterbach, Mitvald.

Klamoš, ves u Chlumce, n. vladyčí statek s tvrzí (1356 Herman, 1370 Jan Šerec, 1378 Půta a Neplach). L. 1397 koupil **K.** Milota z Úsova, jenž tu ještě l. 1418 seděl. Od l. 1445 držel **K.** potomek jeho Milota a l. 1473—1485 potomek Jetřich. L. 1521 patřil již **K.** k panství Chlumeckému (H. V. 297).

Klapý viz Klepý.

Klášter viz Nepomucký Vilémovský kl.

Klášter, farní ves u Nové Bystřice, n. klášter Paulanův, který založil l. 1501 Kunrát Krajčů z Krajku i s kostelem posvěceným sv. Trojici, p. M. a sv. Janu Křt. Nový kl. obdržel jméno Sana cella (Heilbrunn, Dobrá voda) a stal se záhy poutnickým místem. R. 1533 pryč kl. od podobojích přepaden a vypálen; mniši pryč pobiti (spíše se rozutekli). Kl. byl potom opuštěn po 93 let. Adam Pavel Slavata povolal zase Paulany ke sv. Trojici, zřídil nový klášter a učinil mu dostatečné nadání (1626). Nástupce jeho Ferdinand Vilém dostavěl v l. 1665—1667 kl. tak, jak nyní stojí a založil na místě starého kostelíka l. 1668 nový kostel, který teprve po jeho smrti dostavěn (1682). L. 1785 zrušen klášter zdejší a prodán potom vrchnosti Bystřické s povinností vydržovati tu duchovního. Lokalie tu l. 1786 zřízená povýšena l. 1856 na faru. (Monografii sepsal l. 1883 Jos. Mrštík, farář.)

Klášter Hradiště, ves u Mnich. Hradiště, někdy klášter slavný v dějinách českých, založen od předkův pánův z Vartemberka, snad od Heřmana z Ralska (1174—1197) pro Benediktiny; avšak týž vypudil je a zavedl sem Cisterciaky z Plas (1177). Nadáním kláštera hojným byly mnohé jeho vesnice v okolí jako i statky vzdálené. První opatové byli Jetřich (1184 až 1186), Jan (1221), Jindřich (1230), Řivin (1232), Modlík (1250). Za opata Pavla (1292—1306) nacházel se klášter v peněžitých nesnázích. Opat Předbor (1345 až

1360) odcizoval některé statky klášterní. Nástupci jeho byli Verněř (1361—1367), Zdeněk (1369), Matěj (1372—1382), Václav (1385—1398), Nemoj (1401—1410), Mikuláš (1412—1413) a Jan (1415 až 1425). O stavu kláštera za nich není skorem nic známo, poněvadž paměti jeho zmařeny. Jen tolik vysvítá, že často zápasil se závadami a statky zastavoval. K tomu přišlo, že Jan z Vartemberka a z Ralska okolo l. 1417 část klášterství mocně ujal. L. 1420 na jaře přitáhli bratři Orebští do této krajiny a kl. vybrali a spálili (30. dubna). Opat Jan se mnichy (jak se zdá) v čas utekl a klénoty kostelní a knihy uschovali v městě Bělé. Klášterství veškeré odevzdal král Zikmund (1420) Janovi z Ralska, avšak tento později vytačen od Husitův. Mezi tím volen ve vyhnanství opat Václav (1431—1435), jenž vykonával ještě nějaká práva podačná. Po jeho smrti bezpochyby opatové již nevoleni a slabý konvent řídil l. 1458 Jan převor, jenž si klénoty a knihy z Bělé vyzdvihl. Klášterství mezi tím uchvátil Jan Čapek ze San, hejtman Táborův, jemuž větší část l. 1436 ponechána; ostatek rozzastaven. Část kl. byla v držení Mikuláše Berky z Dubé (1473—1478) a synů jeho Jiříka a Burjana (1486), od něhož se dostal **K.** obci Starého m. Praž. Později vyplacen **K.** od krále a zastaven zase (1493) Janovi a Bernartovi br. z Valdštejna, kteří něco zastavených přísl. zase vyvadili. Léta 1512 k. **K.** Jan Svojanovský z Boskovic, po němž následoval l. 1528 Jan z Vartemberka. Syn jeho Adam postoupil **K.** l. 1555 králi, avšak l. 1556 prodán dědičně Jiříkovi z Labouně a Jindřichovi Žibřidovi z Velechova. Při dělení jich dostal onen († 1572) **K.** pustý, jehož stavení přeměněno na zámek, tento město Hradiště. Jiříkův syn Jan († 1601) odkázal **K.** synu Janovi Jiří, po němž následovaly dvě sestry tohoto. Od nich k. **K.** (1612) Václav Budovec z Budova, jenž postavil ze zřícenin kláštera nynější zámek. Když l. 1621 hrdla odsouzen, všechny jeho statky pobrány a **K.** prodán l. 1622 Albrechtovi z Valdštejna. L. 1624 přip. ke kníž. Frydlantskému a dán v man-

ství Maximilianovi z Valdšteina. Tomuto ponechán po zavraždění knížete a dělili jej pak potomci totiž Ferd. Arnošt († 1655), Arnošt Jozef († 1708), Frant. Jozef († 1722), Frant. Arnošt († 1748), Vincent († 1797), Arnošt († 1832), Christian († 1858) a Arnošt (PA. VI. 23, H. X. 123).

Klášter, ves u Opočna, n. Svaté pole (viz to .

Klášterec, město, dostalo pojmenování své od Klášterce, který v těch místech míval klášter Postoloprtský. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Tehdáž patřil K. k panství hradu Peršteina a oddělen l. 1431 k tomu dílu, na němž postaven hrad Šumburk. L. 1523 utvořilo se tu bratrstvo řemeslníkův, které od vrchnosti potvrzeno. V 16. st., když bylo nepohodlné na Šumburce bydlet, přestěhovali se Fictumové do K. a založili si tu zámek (1590). L. 1623 týž statek zabrán Kryštofovi Fictumovi a prodán 1623 Kryštofovi Šimonovi z Thunu. Dědictvím dostal se K. l. 1634 Janovi Zikmundovi z T. Bohatě to dědictví, k němuž drahně statků náleželo, děleno l. 1653 mezi syny Jana Zikmunda. Tehdáž ujal K. Michal Osvald, který z něho učinil světenství rodinné. Týž potvrdil a rozmnožil (1666—1682) svobody městečka, dal léta 1670 skrze stavitele Rossi de Lucca farní kostel vystavěti. Po něm následovali l. 1703 Jan Frant., l. 1739 Jan Jozef, l. 1784 Frant. Jozef, l. 1800 Jozef, l. 1810 Josef Matěj, 1868 Jozef Osvald. L. 1784 vyhořel zámek s velkou částí městečka (l. 1726 také velký oheň). L. 1794 založena v K. první továrna na porculán. Erb: Štít modré barvy a na něm hradba stříb. ze štukové postavená, v ní stř. věž čtverhranatá s branou otevřenou, mříží železnou vytaženou, okny, cimbuřím, cihelnou střechou a zl. makovicí. Z každé strany věže vynikají z hradby tři zl. klasy pšeničné.

Klášterec, ves u Vimberka, jejíž jméno nesnadno lze vyložit. Již l. 1359 příp. se jako přísl. hradu Vimberka.

Klášterec, ves u Žamberka viz Orlička.

Klatovy (pův. *Klatové*), král. město, prvotně panské sídlo Soběhrdovo (1235 až 1257), jenž se psal l. 1240 ze Šlovic a

l. 1253 z K^o. Jestli tehdáž aneb později založen tu klášter kazatelský, není známo. Král Přemysl II. vyvadiv K. učinil je královským městem hrazeným a obdaroval svobodami a vesnicemi. L. 1288 založen na předměstí špitál řádu křižovníkův a tehdáž tu byla také mince. Král Jan obdařil l. 1337 K., Karel IV. učinil jim l. 1348 slevení na platech, udělil l. 1351 popravu a l. 1378 výroční trh. V l. 1364—1367 byly K. zastaveny Albrechtovi falckrabí na Rýně a později držela je dcera jeho Johanka králová u věnné zástavě. L. 1387 ujaty zase od podkomořího. Král Václav udělil městu l. 1388 clo na opravu hradeb. učinil jim l. 1396 úlevu v platech a dal l. 1402 clo. Na poč. 15. stol. zapsány byly Arnoštovi knížeti Bavorskému, avšak zase vyvazeny. Za těch dob byl tu klášter Dominikánův. (Převorové 1350 Filip, 1379 Ondřej, 1386 Jetřich, 1391 Lipolt Stoklasa, pak Svatobor, 1400 až 1413 Pabeš, 1415 Jakub, 1418 Blažek Světlík), komenda a špitál křižovníkův s červ. hvězdou, far. chrám p. M, farní chrám sv. Jakuba. L. 1419 zbořeny klášter a komenda a K-ští dali se na stranu kalicha a k bratrstvu Táborskému. L. 1424 přepadeno město od královských, ale nedobyto. T. r. byl tu sjezd kněží z bratrstva. L. 1443 vytrhli se K-ští z téhož bratrstva. L. 1464 část města vyhořela. L. 1467 dobyli K-ští slavného vítězství nad Bavory u Nýrska. L. 1496 založena kaple sv. Michala. Na poč. 16. st. měli půtky s okolními zemany; proto l. 1520 vytáhli k obléhání Janovic. Asi tehdáž mnoho domův vyhořelo. Pro účastenství své ve vzpouře r. 1547 pokutováni na statcích a důchodech, z nichž část jen navrácena (1549). V 16. a 17. st. zuřily v městě nejednou požáry. L. 1548—1555 postavena krásná Černá věž, která r. 1583 obnovena. Po dobytí K. od císařských (1620) městu zase všechny statky zabráný; něco jich prodáno, ostatek však (1629) navrácen pro velké dluhy a velkou spoustu města, jehož polovice byla opuštěna. Obec pak soužena jsouc vojáky, zase část statkův na uplacení dluhův prodala. V těch dobách obnoven kl. dominikánův. L. 1636 obdrželi jezovité

cís. povolení, aby si zřídili v **K.** kolej; štědrostí pp. z Martinic umožněno jim tu po r. 1651 kostel Poč. p. M. postaviti. Léta 1641 přepadli Švédové město, vydrancovali je a mnoho sousedů zbili. Po druhé (1645) přišedše, zase město vybrali. Konečně (1648) Königsmark poslední peníze na sousedech vyzděl. L. 1751 staly se **K.** sídlem kraj. úřadu. L. 1758 vyhořelo město. L. 1783 uhodil hrom do kostela sv. Vojtěcha, který pak i s kostelíkem sv. Jakuba zbořen. L. 1786 zrušen klášter dominik., v jehož konventu umístěno gymnasium l. 1812 založené. Léta 1810 zuřil v městě tak zhoubný oheň, že i po letech následky jeho se cítily. Léta 1849 zrušen kraj. úřad a l. 1850, zřízeny nynější úřady. Znamenití rodáci: Matěj Klatovský, dějepisec, Martin Christianus, Jan Bošek, znamenitý mechanik, Václav Kramerius, Karel Amerling, Karel Vrba. Erb: dva štity; pravý, který drží sv. Václavská orlice, levý červ. se stříb. hradbou, cimbuřím a věží, levý, který drží Český lev, obsahuje štít pp. z Janovic (modrý s příčným pruhem, na němž červ. a stříb. šachovnice). Ve vrchním poli téhož štítku, nad nímž jest knížecí klobouk, jsou dva meče a mezi nimi písmena W. K. C. (Woldrich kníže České). Nad oběma štity jest zl. koruna. (Prášek, Děje Klatov).

Klatovsko, Klatovský kraj. 1. území zprávní soudní, kteréž prvotně se počítalo ke kraji Plzeňskému, a z něho v některých věcech (ku př. berních) nikdy vyňato nebývalo. Od l. 1298 vyskytuje se tu menší úřad (cúda) jen pro věci soudní, který se jest l. 1403 připomíná a bezpochyby do r. 1420 trval. V tom smyslu mluví se v l. 1330—1407 o kraji **K.**, pro nějž ani l. 1405 zvláštní popravce neustanoven. Území jeho srovnávalo se zhruba s děkanstvím. Teprve l. 1751 zřízen samostatný kraj **K.**, který zase l. 1849 zrušen a ani jako obvod kraj. soudu neobnoven. 2. Děkanství neb kraj děkana **K.** obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Klatovy, Beňov, Luby, Kydliny, Němčice, Nepomuky, Mileč, Myslevo, Zborov, Planici, Zdebořice, Habartice, Vrchany, Blovice, Čížkov, Žďár, Žinkovy, Letiny, Prusiny, Lukavici dolejší,

Přeštice, Vícov, Dnešice, Vřeskovice, Nezdice, Horšice, Švihov, Měčín, Kbel, Předslav, Chuděnice, Polyni, Dolany, Štěpanovice, Janovice, Týnec, Stražov, Nýrsko, Dešenice, Čachrov, Křtístín, Chlístov a Podolí. Objem děkanství se do r. 1620 neměnil. (Viz PA. VII. 224.)

Klažary, ves ve farnosti Žumberské u Nov. Hradů n. s tvrzí, na níž seděli po r. 1401 bratří Oldřich a Jan. V l. 1437 až 1454 držela je Katruše, dcera Janova. Potom přip. k Cižkrajicům. L. 1544 byla tvrz pusta. (PA. III. 260.)

Klecany, farní ves u Prahy, od starodávna sídlo vладыč (1316 Mladoň). Od l. 1332 mívali tu Pražští měšťané statky. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací drželi 1367 Šimon, 1386 Rynart, později rod Jevicerů. Od r. 1507 byly **K.** městečkem, jež koupil okolo l. 1520 Zikmund Hromada z Boršic od Petra Pašinky z Trojanovic. Od l. 1550 byly rozděleny na polovice. Později zceleny od Sluzských z Chlumu, prodány od nich l. 1607 a dostaly se l. 1616 v držení rodu Lobkovského. Po nich následoval l. 1654 rod Trautmansdorffů, 1683 pp. z Engelflussu a v l. 1691—1713 Václ. Vojtěch ze Šternberka. L. 1727 koupil **K.** Filip Josef hr. z Gallasu († 1759), po němž je držel do r. 1803 rod hr. z Klamu a z Gallasu. L. 1708 zřiz. tu opět fara, která l. 1623 zanikla a l. 1784 kostel znovu postaven.

Klečetná viz Kletečná.

Klečetné, Klečetské hory, v 16. st. lesy na Petršpursku u Klečetné.

Klečkov viz Nový hrad.

Klejnar viz Krejnar.

Kleneč, městečko, prvotně ves v území Chodův, jež se l. 1325 přip. Tehdá král Jan obdařil Chody svobodami, kteréž syn jeho Karel (1342, 1359), králové Václav (1396, 1404, 1416), Zikmund (1421), Ladislav (1454), Jiřík (1458) a Vladislav (1475) potvrdili neb rozhojnili. **K.** patřival s Chody ke hradu Domažlickému, s nímž l. 1621 zastaven a l. 1630 dědičně prodán Volfovi Vilémovi Lamingárovi z Albenreutu. Od potomstva jeho připojen l. 1676 k panství Koutskému. Kdy fara

tu zřízena, není známo (posavadní udaje o l. 1258 a 1384 jsou bajky); avšak matricy založ. l. 1647 a kostel v l. 1737 až 1745 znovu vystavěn. L. 1680 **K.** od cis. Leopolda na městečko povýšen a trhy darován. Erb: modrý štít, u jehož spodu trávník s jedlovým lesíkem (Šumavou), z něhož vyniká stříbrná věž čtverhraná s branou otevřenou, zlatými dvěma a cimbuřím.

Klení (nikoliv *Dluhoště*, něm. *Gollnet-schlag*), ves u Nov. Hradů. L. 1543 patřila část ke statku Olešnickému, druhá s podacími kostelním ke tvrzí Cukenšteinu, konečně jiná část, která patřila do Benešova k záduší, patřila k panství Novohradskému (1553). K tomuto ostatek přikoupen l. 1608 se Žumberkem.

Klení (něm. *Hafnern*), ves u Krumlova, po níž se psal r. 1283 Nemoj z K. L. 1382 daroval tu Jiří z Cipína dvorec k faře Světlické. L. 1383—1407 seděl tu Čeněk z K. V 16 st. patřilo k panství Krumlovskému.

Klenice, říčka u Boleslavě (1297).

Klenová, myslivna v okolí Jindř. Hradce n. ves, která patřila l. 1294 Oldřichovi z Hradce. Od té doby patřila k panství Hradeckému, l. 1493 k Řečici.

Klenová, Klenova hora, n. ves u Hořic, která se dostala r. 1268 klášteři Kournskému a později zanikla.

Klenovice (prv. *Klenovici*), ves v okr. Touškov, která se přip. již r. 1115 a 1186. R. 1269 psal se po ní vладыka Miloslav z K., jenž se zase l. 1283 s synem Miloslavem přip. L. 1379 patřily **K.** Sezemovi z Vrtby. V 15. st. byl **K.** v držení vладыky ze Strochovic. Od nich koupil je okolo l. 1530 Oldřich z Řičan, avšak prodal je l. 1549 s tvrzí Šebestianovi Markvartovi z Hrádku, od kteréž doby patřily k Nekomří a Bělé. L. 1660 přik. od Ant. Steinbacha a přip. pak k Luhovu.

Klenovice, ves u Soběslavě, bývala částí újezdu Nedvědickeho, který patřival od nepaměti klášteři v Louňovicích. L. 1436 dostaly se s celým klášterstvím v zápisné držení obce Tábořské, již l. 1547 odňaty a l. 1548 rodu Rožem-

berskému prodány. Od té doby patřily k panství Třeboňskému.

Klenový zámek a ves u Janovic, l. 1291 sídlo Bohuslavovo, potom dědiců jeho pp. z Klenového a z Janovic, totiž Přibíka († l. 1362), Přibíka (1362 a 1363), Jana (1406) a Přibíka, jenž vynikl za válek husitských jako jeden z válečníkův Tábořských († 1465). Po něm zpravoval **K.** Linhart z Gutšteina (1465—1475) k rukám Jana, vnuka Přibíkova. Od tohoto koupil **K.** Vilém Švihovský z Ryžemberka (1534) a pak se dostal v držení Zdenka Lva z Rožmitála († 1535). Uchvácen byv pak **K.** od věřitelův, prodán l. 1553 Jiříkovi Harantovi z Polžic. Tohoto synové Kryštof a Adam rozdělili se l. 1585, vzavše každý polovici **K.** Jedna z nich dostala se l. 1623 v držení pp. z Klenového, kdežto na druhé Harantové až do smrti Jana Jiřího H. zůstávali. Jiří Adam Bořita z Martinic získal r. 1640 až 1646 obě polovice, a potomstvo jeho mělo **K.** až do r. 1656. Byl pak v držení Salmů, 1669—1673 Ignáce Karla ze Šternberka, 1673—1698 Morzinův a po některém střídání držitelův přikoupen l. 1721 k Bystřici. Za těch dob zámek starý nejvíce spustl. L. 1744 oddělen zase od Bystřice a stal se sídlem malého statku. (H. IX. 154.)

Klepý, i Klepý (avšak již r. 1197 Klepý), farní ves u Libochovic, jejíž hrad jmenován byl obyčejně něm. svým jménem Hasenburg (u lidu Hanžburk), ale ještě ve 14. st. také Klepý nazýván byl. R. 1197 byla tu toliko ves, jež se dostala klášteři Teplskému jen z části, druhá část přikoupena r. 1237 od Smila Ronovce a k tomu nabyt i od krále dědin kladských u Klepého. L. 1365 byl tu farní kostel, jehož podací pánům hradu náleželo. Kostel tento po r. 1623 stal se filiálním k Libochovicům, l. 1779 obnoven a měl dlouho jen exposituru, stal se teprve za naší doby farním. Hrad **K.** postaven jest podle starodávné pověsti Lévou z rodu Vlastislavů, jehož potomci erbu orlice tu prý nějaký čas seděli. Vystavění stalo se ke sklonku 13. st. asi současně s Osekem a Rožemberkem. Na počátku 14. st. držel jej Hynek

Žlebský z Lichtemburka, od něhož jej koupil král Jan, ale prodal zase (1335) Zbyňkovi Zajíci z Žebráka. Tento přejmenoval jej Hasenburg a po tom novém pojmenování psal se on i potomci až do vymření. Od jednoho z nich založeno městečko Podhradí a přizděno ke hradu. Po Zbyňkovi († 1368) následoval v držení jeho syn Vilém († 1393), jenž se oddělil od strýce Mikuláše, dav tomuto za díl Budyni. Zůstali po něm synové Zbyněk, Oldřich, Vilém, Mikuláš, Jaroslav a Jan. Čtyři z nich prodali (1400) díly své Oldřichovi, tak že tento, jenž na bohatství prospíval, byl držitelem pěti šestin († 1415). Poněvadž dětí neměl, zdědil je po něm bratr jeho Vilém, držitel šesté šestiny a odpíraje odtud Husitům, držel K. ještě l. 1436. Syn jeho Zbyněk připojil k němu několik vesnic duchovenských, byl také od l. 1451 pánem na Budyni a zemřel l. 1463. Svá zboží všechna zapsal strýcům svým Janovi a Oldřichovi. Onen bouřil se proti králi Jiřímu a přišel o mnohé své statky; vysoký hrad K. se tuším královským ubránil (†. 1495). V držení jeho následovali po něm synové Mikuláš († 1496) a Jan († 1497). Po jich brzké smrti držel K. s Budyní Jan (syn Mikulášův) l. 1497 nezletilý. Jako předchůdcové jeho navykl si i on bydleti na hradě Budynském a K. zůstal jen jako posledním útočištěm. Když se po něm († 1553) synové dělili, dostal K. na díl svůj Kryštof Zajíc a nechteje také zůstávati na vysokém hradě, bydlel na domě v Libochovicích. L. 1558 prodán zámek Hazemburk a městečko Libochovice s vesnicemi Janovi star. z Lobkovic, jenž také v Libochovicích přebýval a tu l. 1569 zemřel. I za něho byl stav hradu dobrý, jen městečko k němu přihrazené bylo již l. 1553 pusté. K. a L. držel po něm syn Jiří, za něhož spustl. Připomíná se proto l. 1606 jako zámek pustý.

Klešice, ves u Heřm. Městce, po níž se psal r. 1257 Markvart z K. Od l. 1325 patřila část K. k Heřm. Městci, pak větší díl vsi, a poslední dvůr kmecí přikoupen l. 1497.

Kleštin, ves v jižních Čechách u Vyšního brodu. L. 1372 prodal ji Kunrát

z Trojanova, jsa poručníkem sirotkův po Ješkovi ze Světlíka klášteřu Vyšňobrodskému. Jak se nyní jmenuje, posud není vyzkoumáno (Kastlern?).

Klet, na Kleti, na Klati, nejvyšší vrchol Blanského lesa, tak v l. 1263—1318 jmenovaný. Když jméno to zapomenuto, říkávalo se Krasletínská hora (po vsi Krasletinu), z čehož udělali si Němci (myslíce na něco krásného) název Schöninger.

Kletečná, r. 1233 název potoka Hejnického, pramene Želivky.

Kletečná, ves u Želiva, jež byla r. 1226 na klášteřství Želivském a při něm stále zůstávala; kromě toho patřila ve 14. st. malá část k arcibiskupství.

Kletečná i Klečetná, ves v okr. Jesenickém, jež byla l. 1273 v držení klášteřa Teplského, potom vladyčím statkem Část patřila l. 1430 k Šanovu. Ta neb jiná vyskytuje se r. 1483 při hradu Petršpurku. Druhá část i s chalupou na horách patřila potom k Sosni a s ní také k Petršpurku přip.

Klíčany, ves v okr. Karlín. dříve majetek kl. Zderazského, od něhož l. 1417 několika osobám zastaveny. Od císař. Zikmunda dostaly se pp. z Kunvaldu, později patřily Valečovským ze Hrádku, l. 1507 Markoltům z Tedražic a l. 1574 Řehoři z Chocemic. L. 1585 vyplaceny od Albrechta Bryknára z Brukšteina. Potom dědičně prodány, drženy od Borynův ze Lhoty k Roztokám a později přip. k Pakoměřicům.

Klimětice, n. ves u Malkovic, l. 1379 vladyčí jmění (část byla Peškova). Vypálena v 15. st. od křižákův. L. 1461 již na jejím místě byl dvůr na Klimětictě, jenž patřil ke Skupči.

Klímkovice, n. ves u Semil, mezi Kuchelnou a Komárovem (snad část Komárova). Okolo l. 1320 patřily K. pánům z Lemberka, od nichž drženy k Semilům. L. 1689 se K. naposled přip.

Klinštejn (pův. *Klingensteiu*), n. hrad u Libchavy (Čes. Lípy), založený od podtomků Zaviše ze Stroužnice (1281—1291). L. 1341 seděli na něm Bohuněk, Půta, Čeněk, Vilém, Hynek, Protiva z K., později bratří Zaviše († l. 1371), Hynek, Jindřich,

Buzek, Čeněk, Henzlin, Frydman (1372 atd.). (Potomci Míčanové z Klinšteina.) Po spuštění hradu zůstal malý stateček Skalický s částí Libchavy (a tuším hradíště) v držení potomstva. Poslední Vracka z K. odevzdala jej manželu Mikuláši z Řičan a od toho koupen 1545 ke Sloupu.

Klíny, ves v okr. Most, jež založena okolo r. 1355 i s kostelem a jak se zdá, měla dostati jméno Hora sv. Václava, avšak u lidu ujal se prvotní název topický. Farním se stal kostel r. 1355. **K.** patřily ke hradu Oseku a později k panství Duchovskému.

Klisov, n. ves patřící ke hradu Šternberku, která byla l. 1544 již pustá.

Klíše, ves u Ústí n. L., jež se přip. l. 1328. **K.** patřivala ke zboží Předlickému křižovníkův Svatomářských, s nímž se dostala po r. 1420 v držení zápisných držitelů, a l. 1547 dědičně doprodána Jaroši Kelblovi z Gejzinku. Od něho koupil **K.** (1549) Jan Glác ze Starého dvoru a postavil tu tvrz. Syn jeho Adam († 1588) odkázal **K.** Petrovi Kelblovi z Gejzinku, jenž ji připojil ke zboží Chlumeckému.

Kloben, dobře Globen.

Klobuky, farní ves u Vraního, jež se přip. již r. 1226, kdež část patřila ke kl. Doksanskému. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací měli vladyky tu bydlící (1355 šest vladyk, 1377 čtyři, 1396 Jan a Mikuláš). Později patřily **K.** z části kapitule Pražské, zapsány l. 1420 pánům ze Žerotína, z části byly statkem vladyčím (1461 Jan Skrofa). Onano dostala se pak pánům Hasišteinským z Lobkovic, z nichž Jan ji zase (1513) kapitole navrátil. Týž Jan měl i část vladyčí, na niž zapsal důchod kl. Tyneckému. Kapitola koupivši l. 1706 Vraní, připojila k němu **K.** Kostel, jenž l. 1623 duchovního zpravce zbaven, l. 1729 znovu vystavěn. L. 1786 zřiz. tu lokalie a l. 1856 far.

Klokoč, Klokočí, ves u Turnova, někdy přísl. hradu Rotšteina, jehož držitel Vaněk Paldra z Vařin také v **K.** přebýval (1439). S Rotšteinem připojen ke Hrubé Skále.

Klokočín, dvůr u Protivína, n. tvrz

a manství ke hradu Zvíkovu, na němž seděli 1401 Hynek a Purkart bratři, 1441 Příbram, 1451 Petr Šant, 1454 Štěpán Kuchta z Květuše. Později (do r. 1541) drželi **K.** Litochlebové ze Strachotína, od r. 1541 Protivínští z Pohnání. L. 1584 z manství propuštěn Oldřichovi Želízkovi z Tourového a l. 1607 dostal se Joštovi Kořenskému z Terešova, od něhož přík. (1615) k Protivínu. (H. VII. 262).

Klokočov, ves u Chotěboře, jež patřivala vladykám z Ostrožna a l. 1491 ke statku Rušinovskému. Od té doby byl v držení rodu Trčkovského, později při Běstvině a od této odprodán l. 1796. Od tohoto času byl **K.** samostatným statkem až do r. 1850.

Klokočov, ves v okr. Milevském, n. s tvrzí. Za Karla IV. držel **K.** Bedřich († j. 1380) a 1380—1399 Domin. Ve druhé pol. 15. st. držel **K.** Jan Nedrahovský, po jehož rodu jej držel Vilém Vojkovský z Milhostic (1496). V 16. st. jej držel Jan ml. z Hodějova a po r. 1538 připojen k Vlkšicům. K těmto náležel až do r. 1703 a potom patřil k Nadějkovu. (H. VII. 210.)

Klokoty, ves u Tábora s poutnickým kostelem, léta 1220 sídlo Vítka Vítkovce a v l. 1257—1300 syna jeho Ojře. Po něm drženy **K.** ke hradu Přiběnickému. L. 1420 ujali je mocně Táboři a podrželi si l. 1437 podací kostela, jenž byl ve 14. st. farním. Ves sama byla v držení Petra Růže a dostala se po smrti jeho a dcery Kateřiny (1469) obci Tábořské. Obec Tábořská byla odtud v stálém držení **K.** L. 1679 koupil Didacus a Convero, preláta benediktin. **K.** a založil l. 1702 nynější kostel, jenž s kláštercem ve vsi založeným se dostal po r. 1705 v držení kl. Medlického. Benediktini Medličtí dostavěli kostel a když **K.** prodali obci Tábořské, zřízeny do r. 1730 ambity a kaple v nich se nacházející. Pak založena také při kostele kaplanství, která později na jedno svedena. A. Hanikýř († 1833) a J. V. Kamaryt († 1833) byli tu kaplany. (Sedláček, Průvodce po okolí Tábor. III.)

Kloušov, ves u Merklína, n. s tvrzí.

Zde seděl l. 1373—1379 Zbyněk, v 15. st. Merklínští z Merklína, jichž poslední (Anna) zapsala K. (1552) Bohuslavovi z Vidršperka, manželu svému. Po něm drželi K. potomci (Václav † 1609, Kryštof 1612), pak následovali 1615 Jan z Klenového a po r. 1629 Eva Pirgeková. L. 1657 přikoupeny k Merklínu. (H. IX. 190.)

Klučenice, farní ves v okr. Milevském, jež měla farní kostel již okolo r. 1352. Patřila ode dávná řádu křižovníkův s čern. hvězdou, aniž známo jest, jak jí nabyli. Kostel, jenž l. 1721 i se vsí vyhořel, l. 1723 obnoven.

Klučov, ves u Č. Brodu, jež se přip. r. 1250, jsouc sídlem Oldřichovým. L. 1295 seděli tu Jakuš, Jindřich a Jan, 1318 Hrabíše a Ctibor, ve 14. st. četní zemané, z nichž Štěpán († 1380) v Sadeké pochován a Jan stranil l. 1399 králi proti panské jednotě. Václav z K. padl l. 1420 u Vyšehradu. Mikuláš z Dražovic a Jan ze Lstiboře prodali tvrz Klučov (1510) Michalovi Slavatovi, jenž jej odkázal manž. Elišce Pňovské ze Sovince (1533). Po její smrti ujat od Slavatův k Čern. Kostelci.

Kluk, hora a les nad Křemží u Budějovic (1375, 1383).

Kluk, Kluky (pův. *Klk*, *Na klku*), ves u Poděbrad, jež přip. se v zákł. listu Vyšehradském (1088). Od r. 1345 přip. se jako přísl. hradu Poděbradského.

Kluky, ves u Čáslavě, n. s tvrzí, jež se přip. r. 1289. Od l. 1358 se tu přip. farní kostel, jehož podací měli l. 1358 Kunclín Bernartů, 1400 Henslin Tyrman, 1408 Jan Munzer, 1417 Martin Naz, měšťané Kutnohořští. V 15. st. seděli tu vl. ze Solopisk, 1526 Aleš z Leroid, později Jan Klucký z Libodržic, od něhož koupil K. (1538) Jan Chotouchovský z Nebovid. Rodu jeho patřily až do konce 16. st., pak byly v držení Lukaveckých z Lukavce. Od nich se dostaly ke statkům Trčkovským. L. 1635 postoupeny Ferd. Zikmundovi Kurzovi v. Senftenau, byly pak v držení Ledeburův (1660), Millesimův, Kostomlatských z Vřesovic (1681), Zárubův (1689—1700),

Obyteckých z Obytec (18. st.). L. 1830 přík. ke Žlebům. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1837 obnovená. (M. VIII. 111.)

Kluky, Klouky, ves u Písku, n. přísl. hradu Zvíkova. Ve 14. a 15. st. bylo tu dvoje manství k témuž hradu, z nichž jedno bylo dvorem púhončím. L. 1575 přík. K. od Zvíkova ke statku Chřeštovskému.

Klumín, n. dvůr popl. v okolí Kněžmosta a Valečova. L. 1545 byl již pust a přip. se jako přísl. zámku Valečova.

Kly, ves u Mělníka, někdy (kromě některých platův) majetek kostela Mělnického. L. 1436 zapsány Janovi z Černína. Později drženy k Obříství. V 3oleté válce spuštěna jest ves tato tak, že byla l. 1650 pusta. (BM. 546.)

Kmetiněves (ob. *Kmetňoves*), farní ves u Velvar, která patřivala ode dávná ke klášteru Doksan. Král Jan mu ji dal 1336 směnou za jiné statky. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel, jehož podací patřivalo proboštům. L. 1436 zapsána K. Parcifálovi z Prostiboře, od jehož bratra Alexandra ji klášter zase vyplatil. Později K. zase zastavena, byla l. 1560 v zápis. držení dvou měšťanův, l. 1597 Václava Bezdrůžického z Kolovrat. Potomstvu jeho K. dědičně prodána a dostala se od něho l. 1620 Jiříkovi Hrobčickému z Hrobčice. Po konfiskaci zase klášteru navracena.

Kmín, Knín, ves u Týna n. V., n. statek vladyčí (1367 sirotci Přibíkovi a Zdeněk, 1373 Pešek, Nedamír, Ješek a Mikuláš, 1395 Nedamír a Zdeněk, 1415 Vyntřf). V 16. st. patřila část k Vlhlavům, jiná prodána od Březího Hrádku (1558) Janovi Býšovcovi z Býšova. S Vlhavy a Býšovem dostaly se pak obě části ke Hluboké.

Knapovec, farní ves u Ústí n. O., jež patřila k prvotnímu nadání klášt. Zbraslav. (1292). R. 1349 byl tu farní kostel, který postoupen k biskup. Litomyšl. K. patřil napřed ke hradu Landšperku, a potom k Landškrounu. Když fara zdejší po r. 1623 zanikla, byl kostel zdejší filialním k Ústí. L. 1787 tu zase zřízena lokalie a l. 1856 fara. Kostel l. 1830 znovu vystavěn.

Kněnice, Kněžnice, n. ves v okolí

Heřm. Městce. Od l. 1325 přip. se jako přísl. zboží Městeckého.

Kněnice viz Knínice.

Kněvice, Kňovice, ves u Sedlčan, n. sídlo vладыčí, l. 1333 statek Hynkův a j., později vладыk z Úsuší. L. 1542 prodal Léva Zrucký ze Chřenovic tvrz **K.** Přibíkovi Břízskému z Břízy, jenž připojil statek ten k Osečanům. Po odprodání těchto (1611) podržel Adam Štátný Vojkovský z Milhostic **K.**, které odtud byly samostatným statkem. Drželi je po r. 1628 Michnové z Vacinova, později Franchimontové, jichž poslední Marie Viktoria tu postavila zámeckou kapli. Až do r. 1813 drželi je Lipovští z Lipovice. (MB. VI. 122.)

Kněž, ves u Habru, která byla ve 14. st. s Habrem jedna fara. Ves, jak se zdá, patřila kl. Vilémovskému a později Trčkům z Lípy, od nichž držena ke Světlé a konečně k Habru.

Kněževs, farní ves u Rakovníka, kteráž postavena byla na knížecím panství Křivoklátském a patřovala ke království. Farní kostel byl tu již r. 1327 a podací jeho patřilo odtud nějaký čas kl. Teplskému. Král Václav IV. obnovil l. 1406 práva obyvatel, protože jim prvotní list shořel. Rudolf II. vysadil a určil (1595) roboty obyvatel při dvoře Krušovském a potvrdil jim staré právo, aby o statcích svých řídili. **K.** zůstával stále při panství Křivoklátském.

Kněževs, ves u Středokluk, jež se přip. l. 1088 v zákl. listu Vyšehradském a kostelu tamějšímu l. 1356 potvrzena. Sice se také přip. **K.** l. 1228 (totiž část jeho) jako statek kl. Svatojirského a l. 1249 přip. se i zemané zdejší Urban a Vojtěch, l. 1318 čtyři zemané. Na tvrzi seděl Mikuláš z **K.** (1391 atd.), po něm pak Jan (1420 atd.) a Mikuláš (1426). Po něm následovali pp. z Landšteina. Část tato patřila l. 1470 k Okoři, kdežto se část duchovní r. 1459 v držení Pražanů dostala. Později patřila ves ke Středoklukám a s nimi připojena k panství Tuchoměřickému.

Kněževíska, Kněževska, Kněžívka, ves u Středokluk, jež se vyskytuje

od r. 1273 jako jmění kl. Strahovského, v jehož držení stále zůstávala.

Kněžice, ves v okr. Časlav., n. jmění kl. Vilémovského. Císař Zikmund zapsal **K.** (1437) Mikšovi z Tichonic. V 16. st. drženy ke hradu Lichtemburku a později k Ronovu.

Kněžice, ves v okr. Podbořan., n. s tvrzí, l. 1295 statek Bohuslavův. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. **K.** drželi l. 1358—1386 Přeč, před r. 1437 Ota z Ilburka, později Vršové ze Sadlna. Na počátku 16. st. seděl tu Václav Pětipeský z Chýš. Týž prodal **K.** (1530) Brykcí Štampachovi ze Štampachu, jehož potomstvu do r. 1623 patřily. Koupil je pak Frant. de Couriers, po němž následoval rod Schmidtův ze Schmidtbachu. L. 1652 přik. k Morům. Fara (1584—1624 luterán.) zanikla a obnovena zase l. 1729. (HB. VII. 148.)

Kněžice, farní ves u Kr. Městce, v níž byl farní kostel již ve 14. st. a tvrz. Seděli tu l. 1359—1365 Přeč a Mladota, 1393 bratři Zbyněk a Mikuláš, 1394 Uzík a později vладыky z Kopidlna (1415 až 1433 Straník, 1433—1456 Purkart), od nichž přip. **K.** ke Král. Městci. Zdeněk Loučenský z Kopidlna prodal je l. 1501 Mikuláši mladšímu Trčkovci z Lípy, od jehož potomkův drženy k Městci. Po r. 1623 zanikla fara a obnovena l. 1716 od vrchnosti Dymokurské. (H. X. 404.)

Kněžice, zámek u Petrovic v okr. Sušickém, jehož starodávné jméno dává znáti, že tu bývala ves, která se však ve 14. st. nepřipomíná. Jan Jindřich Plánský z Žeberka dostav l. 1589 Petrovice za díl ujal mocné farářství a učinil z něho popluží panské, při němž on neb syn Jan Jiří zámek založili. **K.** patřily pak Janovi z Vrabi, od r. 1653 Vilémovi Hartmanovi z Říčan. Petr Ignác, syn tohoto prodal je (1679) Janovi Rudolfovi z Renu. Následovali pak Fruveinové z Podolí, 1693—1721 Malovci, od r. 1737—1785 Horové z Ocelovic, a odtud Hubaciové z Kotnova. (H. XI. 126.)

Kněžičky, ves u Kr. Městce, l. 1391 sídlo Ivanovo, a až do r. 1410 Zikmunda z **K.** Později dostaly se **K.** ke Šlibovicům

a s nimi připojeny k panství Chlumeckému.

Kněžmost (prv. *Kněžemost*), městys u Mn. Hradiště, prvotně knížecí statek, z něhož zůstalo pak jen clo, které král Jan dal Beneši z Michalovic. L. 1337 vyskytuje se toto clo jako přísl. úřadu nejv. čišnictví a jmění pp. z Vartemberka. Sice patřil K. k Valečovu a byla tu tvrz, na níž seděl l. 1360 Tupec z K. Po K. nazýval se Vaněk Valečovský z Kněžmosta (1439, † 1472), znamenitý té doby muž, jenž jako podkomoří byl ředitelem stavu městského. L. 1470 Slezáci městečko pod Valečovem (Kněžmost?) vypálili. Při dělení Kapounů l. 1617 vykázána Albrechtovi Kapounovi ze Svojkova za díl polovice městečka (kdežto druhá zůstala při Valečovu), kterýžto díl udržel samostatnost svou uprostřed knížectví frydlantského. L. 1654 prodal Albrecht, který na záměčku v K. bydlíval, tuto polovici Ferdinandovi Arnoštovi z Valdšteina, jenž ji připojil k panství Zvířetickému (pak Hradištskému). Erb: štít polovičný, v levo stříbrný, v pravo modrý a v tomto půl zlatého slunce se září. (H. 111.)

Kněžská řeka, r. 1577 název nynější Kněžné.

Knín Nový hor zlatých, král. horní město, povstalo při vsi Kníně (odtud zv. Starý K.), kdež byla a jest dosud fara. Statek ten patřil l. 1321 Štěpánovi z Tetína, a dosti možná, že ještě N. K. nestál. Léta 1331 příp. se městečko Knín, jež král Jan Oldřichovi Zajíci z Valdeka zastavil. Příčinou založení byly zlaté doly, které za Jana a Karla IV. (Jan se tu l. 1341 zdržoval) dosti dobrý užitek vydávaly. L. 1386 příp. se v Mladém K. kostel. L. 1419 poskytovali K-ští podporu poutníkům pod obojí a že s jich stranou drželi, za následujících let K. od nepřátel vypálen, přičemž všechno jmění sousedův a listy s výsadami shořely. Král Jiří obnovil městu l. 1461 výsady, pokud se pamatovaly, zejména práva král. měst a aby zlato, což dobudou horního i na potocích ryzích za touž cenu do kr. komory odváděli jako Jilovští. Poněvadž odtud dolování a ryžování se zase obnovily, potvrdil král Vladi-

slav (1479) svobody města, rozhojnil je l. 1500 a král Ludvík přidal (1523) výroční trh. L. 1524 vyhořel K. úplně, zotavil se však za nedlouho tak, že i statky kupoval. Pozdější potvrzení král. jsou z let 1545, 1567, 1577, 1615, 1628 a 1680. V 16. st., když cena zlata padaia, zanikaly hory a obyvatelé chudli, k tomu pak K. od lidu švédského vypálen a na mizinu přiveden. L. 1650 zase město i s kostelem stavěno. (L. 1671 bylo 52 domů a 60 poustek.) Na poč. 18. st. se zase dolování povznášelo, avšak za potomních válek zase zanikalo. Mezi tím město jen volně rostlo (l. 1744 jen 78 domů, l. 1780 již 135 čísel). L. 1804 pracováno o obnovení hor zlatých, utvořilo se společenstvo, jež se zdarem a nezdarem pracovalo do r. 1835; tu společenstvo pro jakýsi přehmat úředně zrušeno. L. 1832 zuřila zde cholera a následoval nešťastný požár. L. 1849 zrušen magistrát a K. přidělen k okresu Dobříšskému. V l. 1850—1855 kutalo nové družstvo, ale když bylo již rud v zásobě, nepohodlo se a rozešlo, doiv pak znovu opuštěny a zatlučeny. Pracováno tedy o rozmnožení lesů obecních na holých stráních. L. 1870 vymezen městu nový výroční trh. Erb: štít červené barvy, nad štítem zavřený helm s korunou zlatou, z níž vyniká orličí černé křídlo plaménky (rozuměj zlaté lipové lístky) poseté s brky k levé straně roztaženými. Okolo štítu a helmu roztažen jest červený, kožešinou hranostajovou podšitý, na rozích zlatými tkanicemi svázaný plášť knížecí (t. j. erb krále Českého — PA. XI 525, Černý, Soubor dějin N. K. 1883).

Knín Starý, farní ves u předešlého, prvotně knížecí dvůr. L. 1186 sešli se tu knížata Bedřich a Kunrát, l. 1218 a 1219 přebýval tu král Přemysl. L. 1321 K. skrze Štěpána z Tetína právem zákupným vsazen. Ve 14. st. byl tu farní kostel a několik vladyčích statkův, z nichž pak byly potom tři. Na jednom seděli předkové Korků z Korkyně. Něco skoupili v 16. st. Dobešové z Vesce, sedíce na tvrzi. Ok. l. 1554 k. Knín Jan ml. Ježovský z Lub († 1596) skrze jehož vnučku Lid-

milu se dostal v držení manžela jejího Václava Vratislava z Mitrovic. Po něm držel S. K. syn Štěpán, a když tento ok. r. 1647 bezdětek zemřel, ujal S. K. Petr Arnošt Vratislav z M. a prodal jej l. 1669 křížovníkům s červenou hvězdou. L. 1688 kostel znova postaven. (H. VI. 112.)

Knín hora, někdy pomezí znamení újezdu Polického u pramenů Stenavy.

Knínice (pův. *Knienici*), ves v okrese Ústském, jež se dostala za neznámé doby v držení kapituly Litoměřické. L. 1420 odcizena, ale léta 1454 Jan Děčinský z Vartemberka donucen ji navrátiti.

Knínice, ves u Chabařovic, za starých dob rozdělena. L. 1383 patřila třetí část ke hradu Střekovu. Páni z Koldic koupili tu napřed clo a později drželi K. ke hradu Krupce. Při roztrhání téhož panství v 16. stol. odprodána a později ke statku Všebořickému připojena.

Knínice, Kněžnice (pův. *Knienici*), ves u Libuně, jež se přip. r. 1228 mezi statky klášteřa Svatojirského. L. 1497 patřily K. hořejší a dolejší ke hradu Troškám a s ním přip. ke Hrubé Skále.

Knínice, n. ves u Voračic v okolí Votic, jež se přip. l. 1417 a l. 1580 patřila k Voračicům.

Knířov (stč. *Knierov*), farní ves u Vys. Mýta, po níž se nazýval r. 1226 Hroznata z K. R. 1349 byl tu farní kostel, který postoupen k bisk. Litomyšl. Mikuláš Frybergář zapsal (1432) K. Jilkovi z Seči, lantfojtovi v Litomyšli. Později byl v držení Kostkův z Postupic a po smrti Bohuše K. spadl na krále, který prodal (1558) podací kostelní ve K. obci města Vysokého Mýta.

Knížeklady horní a dolní, Kněžeklady, Kněžeklada, dvě vesnice u Týna n. Vl., jichž část patřila ve 14. st. a potom k Týnu nad Vltavou. Na jiné části seděl l. 1406—1411 Držkráj z K. V 16. st. patřila část tato ke Bzí. Později připojeny Hor. K. a část Dolních k Třeboni, ostatek Dolních zůstal do r. 1850 při Týnu.

Knovíz, ves u Slaného, která se přip. r. 1086 a r. 1228 patřila z části klášteřu Svatojirskému. Část tato odňata pak klášteřu a patřila l. 1305 ke Slanému. Ve

14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo královnám. V 15. stol. přišel K. do zástavy. Za Vladislava II. zapsán Václavovi ze Světic. Část městská dostala se l. 1622 ke Smečnu a později celá ves k Toužetínu.

Kobeřice, r. 1227 ves klášteřa Strahovského, bezpochybně chybně psána a toliko Chabry.

Koblasko, vesnice u Zbizub v okolí Uhlíř. Janovic, stojící na místě vesnice, kteráž sloula Klobosice. Přip. se poprvé r. 1378.

Kobylá, Kobylé, farní ves u Žlutic, která se přip. již r. 1253. Ve 14. st. byl tu farní kostel pov. sv. Kříže, po němž se vsi také Sv. Kříž říkávalo. Podací nad ním příslušelo vladkám Kolešovským a Mlýneckým. Bylo tu několik vladých statků (l. 1379 Vojtěch a Slach). Ves K. patřila l. 1569 celá k panství Žlutickému. Po r. 1623 zbaven byl kostel duchovního, l. 1786 zřízena tu lokalie a l. 1855 fara.

Kobylá, Kobylý, ves u Čes. Dubu, která patřila klášt. Kladrubskému. Tomuto sice l. 1239 ještě potvrzena, ale již l. 1237 postoupena s újezdem Sezemským Havlovi Markvartici. V 17. stol. patřila k Č. Dubu.

Kobylice, ves u Nechanic, patřila prv. k panství Bydžovskému. L. 1548 odprodána se Skřivany, u nichž potom zůstala. Za válek švédských vypálena a spustla. Později přik. ke Sloupnu.

Kobylíněk, n. ves v krajině Benešovské, r. 1271 sídlo vладыčí.

Kobylnice, Kobylníky (pův. *Kobylníci*), ves u Dobrovice, která patřila klášteřu sv. Jiří (1228). Později patřila k biskup. statku Zerčickému. S tímto přik. l. 1624 k panství Dobrovickému.

Kobylnice, Kobylníky, ves v okrese Kutnohorském, prvotně bezpochyby jmění kl. Sedleckého. V 15. st. přip. se jako přísl. zámku Nového Kolína. L. 1590 prodána od Kolína dědičně k Novým Dvorům. V 17. stol. seděli tu na dvoře Lukavečtí z Lukavce.

Kobylníky, ves v okr. Slanském, n. s tvrzi, na níž seděli do r. 1375 Nevlas, pak Mikšík († 1382). Jiní zemané zdejší

byli: 1390 Mik. Klabá, 1405 Otík, 1434 Sezema, 1461 Jindřich. L. 1544 seděli tu Jindřich, Jan, Zikmund, Václav a Dobeš bratří ze Studeněvsi, z nichž první K. ujal. Po r. 1577 dědil je po něm Bernart z Elsnic. Po smrti jeho (1620) zabráný K. synům a prodány l. 1623 Karlovi Bedř. Platejsovi z Platenšteina († 1625). Syn tohoto Karel Bedřich († 1668) přišel o K. pro dluhy a koupil je (1667) Jan z Goltze, jehož rod (Jan Karel † 1695, Václav Antonín) tu do r. 1706 seděl. L. 1706 koupila K. Pražská kapitola. (H. VIII. 214.)

Kobyra, snad ves u Navarova. L. 1411 daroval Petr Čouch ze Zásady platy v Navarově a Kobyře křižovníkům Svato-máfským.

Kocaba, Kocava viz Chocava.

Kocbeř, ves u Dvoru králové, od léta 1415—1850 přisl. hradu Hradiště.

Kocelovice, ves u Lnář, ve 14. stol. ves s tvrzí a far. kostelem, jehož podací drželi l. 1372 arcibiskup, Zdeněk z Rožmitálu, Jan ze Tchořovic a Beneš a Zdeněk bratří z K., l. 1393 arcibiskup, Jan z Ústí, Zdeněk z R. a Beneš ze T., l. 1400 Zdeněk a Beneš. L. 1419 zapsal Jan Mládenec z Milčína K. sice Čeňkovi z Valdšteina, ale prodal je l. 1433 se syny svými Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína. Odtud patřily K. k panství Lnářskému. Po r. 1623 fara tu zanikla. (H. XI.)

Kocerady viz Chocerady.

Koclérov, farní ves u Dvoru král., již ve 14. st. farní. Podací měli 1359 Martin, Mikuláš a Pešek, léta 1359—1368 Jan Verdek ze Žlunic, 1374—1378 Pešek, 1394—1404 Jan Štemfl. L. 1416 k. K., který byl manstvím ke Trutnovu, Pavel Fojt a po něm jej držel (1426) Jarek z Pecky. Na tvrzí seděl l. 1489 Viktoryn. Po něm se střídali držitelé, až přík. K. (1538) k obci Dvoru králové. L. 1547 jí zabrán a k. jej Hynek Rychnovský z Rychnova, jehož rod (Václav † j. 1594, 1601 Rudolf Albrecht na dolním díle, Albrecht pak na horním díle) tu do 17. st. seděli. Horní K. koupili jezovité k Žirci l. 1685. Na dolním seděli Rozenhainové z Janovic a Talackové z Ještětic a

přík. k Žirci v l. 1692—1705. Kostel od Švédův spálený l. 1720 znova postaven, l. 1720 od kozáků a l. 1807 od hromu spálen, ale vždy obnoven. (H. V. 98.)

Koclérov, farní ves u Litomyšle, jež založena od klášterníkův Litomyšlských a l. 1347 přidělena biskupovi. Zůstala vždy při panství hradu Litomyšle. Kostel zdejší postaven před r. 1547, byl pak filial. ke Kamenné hoře na Moravě, přestavěn léta 1770 a l. 1805 farou opatřen.

Koclérov, n. ves u Lomnice (v okr. Třeboně), na místě rybníka Koclífova. Oneš z K. pr. tu dvůr (1391) kl. Třeboňskému. 1387 seděli tu Vícemil a Oneš, l. 1404 Sudík. Později patřil celý K. klášteru, od něhož jej koupil Vok z Rožemberka k udělení velikého rybníka.

Koclov (pův. *Choclov*), ves u Strakonice, jež patřila od r. 1243 křižovníkům Svato-máfským a později k panství Strakonckému.

Kocourov, ves u Chotěboře, n. vladyčí sídlo. Beneš z K. byl pánem na Trhové Kamenici a otcem Přibyslava, opata Louckého († 1419). Od r. 1536 přip. se jako přisl. Hor. Studence.

Kočí, ves u Chrudimě, patřivala ve 14. st. měšťanům Chrudimským. L. 1397 založen tu kostel. Větší část vsi měla potom obec města Chrudimě a na dvoře seděli 1440 Bartoš a na začátku 16. st. Jiřík z Kočího. V 17. spuštěna ves od vojáků.

Kočice, n. ves u předešlé v tu stranu k Honbicům. Na dvoře seděli Habrovci z Habrova, později patřila K. obci Chrudimské. L. 1468 od Uhrů vypálena a byla od té doby pustinou.

Kočín, Kočiny, Kotčiny, ves u Kralovic, která se přip. r. 1183 jako majetek kl. Plasského. Prvotně tu byl dvůr knížecí, jež kn. Bedřich daroval Plasským. Po r. 1420 zastaven světským držitelům a zůstal přisl. panství Kaceřovského až do jeho opětného připojení ke klášterství Plasskému.

Kočkov, Kačkov, dvě vesnice v okr. Ústském, které patřivaly ke statku Všebořskému již r. 1546.

Kočov (ve spisech i *Kocov*), ves u Plané, n. s tvrzí, na níž seděli Kočovští z Ko-

čova (druhdy i Kocovci z Miřkova a ze Svržna), totiž Kunrat (1357) a synové jeho Humpert (1359—1403) a Radslav, též Vilím (1379), Jindřich (1408) a bratři Humpert (1412), Sezema (1410, † j. 1434) a Zbyněk (1412—1442). L. 1519 držel K. Kryštof z Rabšteina a pak bratr jeho Štěpán Pluh. L. 1547 zabrán Kašparovi Pluhovi, zapsán l. 1549, dostal se l. 1557 v zástavné držení Floryana Gryspeka a získán l. 1601 od jeho potomstva dědičně. L. 1602 přík. od Bedřicha Šlika ke Plané.

Kočov, Kočov (pův. *Chočov*), dvůr a myslivna u Kladrub, n. ves, jež byla od r. 1239 v držení kláštera Kladrubského (snad táž, co Kočber r. 1115). Pustá ves přip. se v 16. st.

Kočov, Chočov, ves u Mladé Vožice, n. vладыčí sídlo. Vichna, vdova po Janovi z K., zapsala K. (1430) Vikéři a Janovi bratřím. Od l. 1465 přip. se K. jako přísl. Hlohova, v 16. stol. patřil ke Kamberku, s nímž koupěn k Ml. Vožici.

Kodetschiag viz Jenín.

Kogerau (vlastně *Kagerau*) viz Kager.

Kohlenberg viz Plešivec a Řemdihovice.

Kohoutov, Kokotov, farní ves u Dvoru králové, od starodávna přísl. hradu Hradiště. Na poč. 15. st. byli 2 osedlí v K. v držení manův, kteří seděli ve Vlčkovcích a služby ke hradu Hradišti konali. Manství to zase l. 1504 ke Hradišti přikoupeno. Jiná ves s touto souvislá patřila obci města Jaroměře již před r. 1547 a s přestávkami až do r. 1850. L. 1752 zřízena tu kaple, jež l. 1786 na kostel rozšířena. L. 1822 přistavěna věž. Pak tu zřízeno z odkazu l. 1820 učiněného kaplanství a l. 1891 fara.

Kohoutov, Kokotov, ves u Bezdruzic, již odkázal hrabě Kojata (1227) Mikvarťovi. V 16. st. byla přísl. hradu Bezdruzického.

Kochánky (prvotně *Kochánek*), ves u Benátek, jež bývala ode dávna přísl. hradu Brandýsa. V 16. st. rodilo se v okolí dobré víno.

Kochovice, ves u Štětí, jež se přip. v zák. listu Vyšehradském (1088), poněvadž Vratislav II. tu daroval témuž kostelu

dvě země s kuchařem. V pozdějších dobách patřily K. ke hradu Roudnici. (BD. 542)

Koječice viz Kojetice.

Kojetice, n. tvrz, dvůr a ves na místě nynějšího Kojetska, jižně od Č. Dubu. L. 1416 seděl tu Mikuláš z K. Mikuláš Nepochilský ze Zachrašťan prodal ves pustou K. (1541) ke Frydšteínu. Odtud nazýváno místo její Kojetskem a později tu nová ves založena. (H. X. 268.)

Kojetice, farní ves v okr. Karlínském, která měla farní kostel již před r. 1355. Kostel sv. Víta tu postaven okolo r. 1260 skrze Víta děkana Pražského. O ves dělili se kapitola Pražská a Boleslavská a vладыky ze Sluh. V 16. stol. patřily K. k farnímu kostelu sv. Mikuláše v Starém m. Praž., jemuž je daroval Václav Hamerník. V l. 1628—1637 zádušní jmění téhož kostela převedeno na kostel p. M. Týnský a p. M. na Louži a patřily později onomu samotnému. Po r. 1621 zanikla tu fara a l. 1719 zřízena tu znova duchovní zpráva. (O K. vydány dvě monografie.)

Kojetice, Chotětice, ves u Svadova, jež se přip. v zák. listu Vyšehradském (l. 1088) a od r. 1188 křížovníkům Svatomářským patřila. Ve 14. st. patřila ke hradu Střekovu, v 15. a 16. st. ke Svadovu.

Kojetice, Koječice, ves u Pelhřimova, po níž se psal r. 1219 Bohuchval z K. Ve 14. st. patřily K. k arcibiskupství a drženy k Červ. Řečici. Císař Zikmund zastavil K. s Pelhřimovem, od kteréž doby zůstávaly při panství Pelhřimovském.

Kojetice, n. ves, nyní niva severně od Staré Kdyně. L. 1581 přip. se ves pustá K. za Starou Kdyni, jež bývala přísl. hradu Ryzemberka a z níž plat vycházel ke kaplanství u sv. Petra ve Kdyni.

Kojetín, Kojetice, ves u Radonic, přip. se od r. 1447 jako přísl. tvrze Vintířova.

Kojetín, ves v okr. Milevském, jež se přip. r. 1220. Ku konci 12. st. držel ji Vítek z Prčice, ale syn jeho Vítek pr. K. (1220) kl. Milevskému. (K listu přiložena nejstarší naše pečeť panská.) Po r. 1420 přip. s celým klášterstvím ke hradu

Zvikovu a při něm stále zůstávajíc, stala se přísl. zámku Orlíka.

Kojetsko viz Kojetice.

Kojice, ves u Týnce n. L., po níž se psal r. 1238 Dalibor z K. Ve 14. st. náležela ves K. kl. Sedleckému, ale na svobodném dvoře s tvrzí seděl l. 1361 Dalibor z K. Za držení Hružův z Chelčic, kteří měli též duchovní část v zápisu, tvrz spustla. K. drženy pak k Týnci n. L. a s ním příp. k panství Pardubskému. (H. l. 74, M. VII. 89.)

Kojšice, ves u Sušice, n. vladycké sídlo (l. 1436 Racek z K.).

Kokašice, ves u Bezdržic, kterou odkázal hrabě Kojata (1227) sestřenci Benešovi. L. 1379 držel K. Hynek Hanovec ze Švamberka a potomstvo jeho sedělo tu na tvrzi (1412 Jan). Později seděl tu Jindřich Hvozď z Horoušan († j. 1459). L. 1506 patřily K. ke hradu Švamberku, s nímž příp. k panství Bezdržickému.

Kokořín, ves a opodál zbořený hrad v okrese Mělnickém. Ves stála již l. 1320, kdež ji Jindřich z Osměchova Hynkovi Berkovi z Dubé postoupil. Ten anebo potomci jeho postavili hrad, který držel od r. 1426 Aleš Škopek z Dubé a léta 1444 Janek Řitka z Bezdědic († 1446). Tento jej zapsal Zaviš z Klinšteina, jehož syn Jan tu do l. 1499 seděl. Pak jej měla Markéta, dcera Janova, jež jej postoupila manželů Mikuláši Pecingárovi z Bydžína (1511). Následovali pak Zdeněk Mladota ze Solopísk (1532) a po něm Hynek Beřkovský z Šebířova († j. 1539), jenž jej byl l. 1522 od bratra na díl dostal a jak se zdá, Mladotovi zastavil Dcera jeho Dorota Beřk. dědila K. a vdala se za Mikuláše Kaplíře ze Sulevic (1545). Před r. 1587 přiznil se sem Jiří Osterský ze Sulevic, pojav Mandalenu ze Sulevic. Tito seděli na tvrzi, nově ve vsi postavené, ač starý hrad tak tak udržován. Syn jejich Jiřík prod. K. (1595) Oldřichovi Hrzánovi z Harašova, od jehož syna Adama Dobeše císař. Rudolf II. K. koupil (1609). L. 1610 zase prodán Václavovi st. Berkovi z Dubé. L. 1622 zabrán a l. 1623 k. jej Albrecht

z Valdšteina. Za těch dob hrad spustl. Zůstal se vsí při Vidimi. (BM. 548.)

Kokořov, ves v okr. Plzeň., jež se roku 1225 připomíná, jsouc sídlem Podivovým. L. 1379 seděli tu Sezema, Martin a Otík, syn Hrdiborův. V 15. st. seděli tu Kokořovci z Kokořova, jichž rod teprve za naší paměti vyhasl. Z téhož rodu seděli na tvrzi zdejší v l. 1524—1534 Petr a Jiřík (1545). K. pak připojen ke Všerubům přikoupeným a později se dostal k Nekmíři.

Kokoško, n. ves pod hradem Valdšteinem (1413), která k témuž hradu patřovala. V 16. st. se již nepřip.

Kokot, n. ves, nyní položen Kokoško mezi Klabavou a Bušovicí. L. 1358 a 1379 patřila část ke Smědčicům; sice tu seděli l. 1379 Přibík Randák, Jindřich, Mach a Habart. Vlastyky z Kokota se dosti často příp. V 15. st. vypálena a vyhubena, náležela pak do r. 1553 Malešickým z Poutnova, prod. pak Hořemyslicům a s nimi se dostala obci Plzeňské.

Kokovice, ves v okr. Slan. n. s tvrzí, l. 1318 sídlo vladyk Ondřeje, Petra a Kunráta. l. 1362 Buškovo a 1381 Jindřicha Kokovce z Újezdce, l. 1394 Alše ze Slavětína a j. L. 1405 narodil se Stan z K. Ok. l. 1505 k. K. Habart z Herterberka od Jindřicha Hořešovce z Libošína. Z toho rodu tu seděli Petr (1531), Habart a Jan (1553) a Habartova dcera Kateřina (1584). Tato prodala K. ke statku Vranskému, od něhož jsou v l. 1659 až 1660 odloučeny. (H. VIII. 215.)

Kolben, česky Kolný.

Kolbendorf česky Lysečiny.

Koldice, n. manství koruny České v Sasicích a původně pp. z Koldic, kteří se l. 1368 Karlovi IV. poddali, l. 1404 K. k Míšensku prodali a pak v Čechách bydli. Jako léno přiznány zase l. 1459 a v potomních dobách s ostatními Saskými lény až do počátku 19. století.

Koldín, ves u Chocně n. s tvrzí, léta 1406 sídlo Jaroslavovo, pak Prokopa Hroška a l. 1451 Jana Náhradka z Bozkovic. Pak následovali Dobšové z Bezděkova, jichž poslední byl Prokop († 1543). Skrze dceru jeho Voršilu dostal se K.

v držení manž. Michala z Ríčan, jehož syn Václav I. 1580 zemřel. Později držel K. Jan Hylebrant Líček z Ryzemburka, jenž jej prod. (1604) Markétě Zejdlicové z Hustířan. Po ní jej držela dcera Anna, od níž k. K. (1637) Anna z Oprštorfu roz. Robmhapka z Suché. Nedlouho potom přip. K. k Častolovicům, jež Ota, manžel Annin držel; jen v l. 1682—1684 byl samostatným dílem Jana Václava z Oprštorfu. (H. II. 172.)

Koleč, farní ves v n. děkanství ústském (1352 atd.), jež patřila »křížovníkům s bílým křížem« (t. j. Svatomářským) a tedy ke statku jich Předlickému, dnes snad osamělý kostel sv. Vavřince mezi Hrbovicí a Červ. Újezdem.

Koleč, Choleč, farní ves u Slaného, která se r. 1273 přip. a kapitule Vyšehradské patřovala. Od císař. Zikmunda zastaven Václavovi Cardovi z Petrovic a držel K. přes 100 let k Ústku. V 16. st. dosáhli ho Sezimové z Ústí dědičně, l. 1594 prodán K. k Libochovičkám. Jan Albrecht Pětipeský z Chýš († 1614) snad tu postavil tvrz. L. 1623 zabrán Janovi Benj. Sluzskému z Chlumu a prod. J. Rašperovi. Od r. 1630 držela její rodina Vriesův. 1671—1698 Hrzánové z Harasova, pak Paradysové, v 18. století Ubellové ze Siegburka a po nich až do naší paměti Bohušové z Otěšic. (H. VIII. 240.)

Kolejovice n. ves v krajině mezi Kladruby a Stankovy. Patřovala bezpochyby kl. Kladrubskému. V 15. st. vypálena od nepřátel a dostala se v zápis. držení vladky. V 16. st. držena k Čechovicům a byla celá lesy zarostlá.

Kolence, ves u Lomnice, původitě vladky Chvalův z Kolenec. Ves K. záhy přip. ke hradu Stráži a po zakoupení jeho skrze pp. z Rožemberka k panství Třeboňskému.

Kolesa, Kolesy. ves u Chlumce nad Cidlinou, jež se l. 1299 přip. Patřovala ke hradu Hradištku, s jehož panstvím v 16. st. přip. ke Chlumci. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel, avšak později fara zanikla a kostel l. 1699 zbořen. I ves zanikla a vznikla teprve pozdě po rozprodání dvora.

Kolešov velký, ves v okresu Podbořan. L. 1319 majetek Ješka Lintvurma a služební manství ke Hrádku Křivoklátu. Léta 1320 vysadil K. Albert z Chlůmčan. L. 1527 Janovi ze Strojetic z manství propuštěn a dostal se pak Bedřichovi Maškovskému z Kolovrat. Po něm jej drželi Radslav ze Vchynic (1583), Zdislav Údrcký (1591), rod Beřkovských (1601) a od roku 1606 Beneš Libšteinský z Kolovrat. Nástupci jeho Jaroslavu Juliovi l. 1623 zabrán a prodán k Nepomyšli.

Kolešov, ves u Žlutic, po níž se psal 1239—1252 Někmiř z K. I v potomních dobách byl tu vladyčí statek (1393 Jindřich, jenž tuším K. prodal, 1402 Heřman, Vojtěch † j. 1406). V 16. století přip. k panství Žlutickému.

Kolešovice, městyš v okr. Jesenickém n. s tvrzí. Ve 14. století byl tu farní kostel a K. bývaly rozděleny na několik statků zemanských (1318 Vojslav, 1325 Přeč, 1363 Vaněk a Pešek, 1372 Racek). Od l. 1396 držel K. Albrecht z Kolovrat, po němž se vyskytuje jako pán od r. 1416 Jan z Kol. Syn tohoto Albert koupil Krakovec, k němuž K. až do roku 1541 drženy. Tehdáž koupil je Jeronym Hrobčický z Hrobčice, jehož rod (1571 Havel, 1618 Zdislav Havel), tu do l. 1623 seděl. Tehdáž K. zabrány a dostaly se v držení rodu Mynychů z Arcperka, kteří tu do r. 1676 seděli. K. byly pak v držení rodu Nosticovského a l. 1719 koupil je Ferd. Olivier hrabě Wallis, jehož potomstvo tu bylo vrchností až do roku 1850. Kostel byl od r. 1623 filiálním, v letech 1706—1708 znovu postaven a l. 1762 založena tu fara. (H. VIII. 115.)

Kolín (vl. *Nový Kolín nad Labem*), král. město, založené před r. 1261 od krále Přemysla a snad osadníky z Kolína nad Rýnem zalidněné. Pevné jeho hrady bývaly pak vzorem při hrazení jiných měst. S městem povstal klášter dominikánů. Léta 1278 ležel tu Otík Braniborský s vojskem. Král Václav II. udělil městu (1285) list ochranný a několikrát tu přebýval. Král Jan nebyl zprvu na Kolínské laskav, poněvadž ho l. 1310 u sebe nepřijali, ale

dav se uprositi, udělil jim v l. 1310—1327 několik milostí. L. 1349 vyhořela část města, pročež od krále (1351—1352) obci úlevy činěny. Karel IV. udělil K.-u l. 1363 sklad dříví a l. 1372 dovolil obyvatelům, aby o statcích fídili. Týž panovník dokončil (1378) stavbu farního kostela, který léta 1313 až po kůr postaven, nicméně i potom na něm stavěno. Václav IV. dal obci popravu v kraji Kolínském (1381), téhodní trh (1385) a právo míle (1391). Asi v l. 1413—1416 téměř celé město vyhořelo. L. 1421 podlehl K. vítěznému vojsku husitů a držel pak s Pražany. L. 1427 stal se v mysli obyvatel obrat, když tu velel Diviš Bořek z Miletínka; proto K. obležen a dobyt. Odtud vládli tu Sirotcí, zejména Jan Čapek ze San. Od r. 1435 velel tu kněz Bedřich ze Strážnice, jemuž císař Zikmund panství královské okolo K. a okolní duchovenství zapsal. Týž přestavěl klášter v zámek. L. 1449 oblehlo K. vojsko jednoty Poděbradské, avšak odraženo. Král Jiří vyvadal K. od Bedřicha a zpravoval jej skrze své hejtmany. L. 1466 dal obci majestát na clo a daroval některé dědiny. Po jeho smrti dostal se K. synu jeho Viktorynovi (1472), jenž přilnul k Matiáši, králi Uher-skému a proto l. 1473 Uhry na K. pustil. L. 1474 odešli Uhři a K. ujal Hynek, bratr Viktorynův; od něho pak král Vladislav K. vyvadal (1486). K. jsa potom pod kr. hejtmany, sklesl na komorní město. L. 1502 zastavil král K. Mikuláši ml. Trčkoví z Lípy, jenž jej do r. 1506 držel. L. 1512 dosáhli Kolínští druhého trhu výročního a l. 1514 vymanění z područí hejtmánův. Léta 1513 tu byl sněm. Za krále Ludvíka držel panství zdejší K. Zdeněk Lev z Rožmitála. L. 1525 tu byl sjezd šlechty. Když později Vojtěch z Pernštejna zámek držel (1533), vzmaňalo se v K. luteránství, k jehož obmezení pracoval Albrecht z Gutšteina v letech 1537—1545 držitel zámku. L. 1547 bouřila se obec K., začež pokutována tak, jako jiná města; nevelké statky jí odňaté zase l. 1549 navraceny. T. r. vrátili se sem také židé, kteří byli před tím vypo-vědění, ale zase se l. 1561 vystěhovali.

Mnoho židů se sem l. 1564 přistěhovalo. Ferdinand I. zastavil zámek K. (1556) Karlovi ze Žerotína († 1561), po němž jej zpravovala Veronika Žerotínská z Lípy († 1567). Ona a syn její Kašpar Melichar činili obci všelijaká příkoří. L. 1591 zase K. vyplacen a k ruce cis. Rudolfa II. ujat. Městu tehdá škodily časté ohně a r. 1588 a 1590 zemětřesení. L. 1590 založen kostel sv. Jana Křtitele. L. 1609 zavedeny v K. luteránské řády. Obec tehdá z rozličných příčin v takové závady upadávala, že byla stížena velikým břemenem dluhů. Císař Matiš daroval panství K. (1611) Václavu ze Vchynic, jenž činil sousedům všelijaká příkoří. Věci ty k nápravě přivedeny, když Vchynský od soudu zemského odsouzen a panství K. koruně navraceno. L. 1615 dostal K. majestát na koňské trhy. L. 1618 přidali se Kolínští po dlouhém váhání k povstalcům. Za těch a následujících dob mnoho zkoušeli od vojáků, l. 1622 všecky statky jim odňaty a prováděna katolická reformace, l. 1625 byli teprve tři katolíci a z počátku bylo úsilí jezovitských kazatelů marné. Vice provedl hejtmán Jan V. Gryzl bezohlednou přísností. Léta 1628 dosáhli Kolínští potvrzení svobod a navraceny jim statky; potom hejtmán přesazen a panství připojeno k zámku Poděbradskému. Léta 1633 zuřila v K. morová rána, potom sem vpadli Sasové. L. 1639 obsazen K. od Švédů a uveden luteránský kněz. L. 1643 vpadli sem zase Švédové a město vydrancovali, a v následujících letech nejednou peníze vydírali. L. 1650 založen kostel Bolestné Matky boží a l. 1664 v K. klášter kapucínů, ale klášterní kostel sv. Trojice dokončen teprve l. 1671. L. 1668 navraceno obci podací kostelní l. 1622 odňaté. Na poč. 18. st. řádily tu nemoci a l. 1734 část města vyhořela. L. 1742—1744 zase zkoušel K. od vojáků a léta 1757 byla v okolí veliká bitva (viz Kolínská bitva). Za těch dob obyvatelstvo strádalo také všelijakými útrapami. V l. 1778—1780 na panství i statku několik popluží podle Rábovské soustavy rozprodáno a vesnice zakládány. Léta 1780 obdržel K. majestát na dva výroční trhy, léta 1788 zřízen tu

magistrát. L. 1796 téměř všechno město vyhořelo. Za válečných dob na poč. 19 st. hynuly měštské živnosti a zvelebily se teprve před r. 1848. L. 1827 prodán zámek s panstvím Jak. Veithovi, od jehož potomstva prodán Františku Horskému z Horskysfeldu (1862), odborníkoví na slovo vzatému († 1877). L. 1831 zuřila v městě cholera. L. 1843 začala se stavba železné dráhy, po níž za krátko následoval počátek velkého průmyslu. Vyšší ruch duševní objevoval se potom ve všech oborech věděni a umění. L. 1866 přišli sem Prusové, po jejich odchodu zuřilo přimoří. V l. 1866—1869 souženo město častými požáry. V l. 1869—1870 stavena severozápadní dráha, čímž dosavadní ruch praktický ještě zvýšen. L. 1872 provedena v K. z jistých příčin okupace vojenská. L. 1879 založen nový železný most. Znamenití rodáci: Štěpán Kolínský n. 1379, Matěj Bartonius, M. Jan Kolínský (Collinus) 1555, J. S. Machar (nar. 1864), též členové rodiny Gosků z Sachsenthalu Erb: Modrý štít, u zpodu trávník a na něm stř. zeď ze štukové postavená, se stínkami, branou otevřenou a v ní železnou mříží ke spuštění připravenou; za hradbou vynikají dvě věže, každá s oknem, cimbuřím, cihelnou, končitou střechou a zlatou makovicí a mezi věžemi erb království českého. (Vávra, Děje Kolína.)

Starý Kolín, farní ves u Nov. Kolína, jejíž kostel l. 1267 dostavěn a vysvěcen. Podací patřivalo králům. K. patřival prvotně ke stolním statkům královny. Sice patře k šosu města K., řídil se tamějšími měst. knihami a měšťané Kolínští mívali tu své dvory a obec pozemky. Při jednom byla tvrz, kterou držel r. 1436 Zachař z Řeneč; od Viléma, nástupce jeho, koupila jej obec Kolínská. Od té doby patřil K. obci v N. K. a když jí l. 1547 statky pobraány, při pojen k zámku. Kostel v l. 1731—1740 znovu staven.

Kolínská bitva (dříve i Plaňanská, často i Chocemická). K vybavení Prahy, od Prušanů obležené, vedeno vojsko polním maršálkem Daunem. Dne 6. května r. 1757 přišel k Sadské, ale ustoupil před Prušany proti němu vyslanými ke Gol-

čovu Jeníkovu, aby vojsko své sesilnil. Mezi tím, co vojsko své na 53.000 mužů rozmnožil, přepadl nejv. L. Nauendorff, oddělení Prušanů u Kolína 29. května) a 90 jich pobil. Dne 12. června vytrhl Daun k vybavení Prahy a přitáhl dne 14. t. m. k Jindicům. Dne 17. t. m. před polednem stál Daun mezi Hradčínem a Novou vsí podle Bečvářky. Bedřich II. (král pruský), sešikoval své vojsko (36.000 mužů) mezi Kouřimí a Plaňany. V noci potom sešikoval Daun vojsko své znova. Střed položil mezi Přebozy a Chocenici, Wied se svou divisi stál mezi Bošici a Svojšicemi, pravé křídlo postaveno na Kamhájek, levé na Vinohradě u Bošic. Předvoj pod Nadasdym (15.000 mužův, z nichž 8700 jezdců), postavil se u Křečhoře. Dne 18. června dala se pruská armáda na pochod skrze Plaňany silnicí; veleli jí generálové Hülsen a Zierhen. Když přišel Bedřich II. k hostinci »u slunce«, přehléžl z hořejší světnice postavení rakouské, ale poněvadž mu bylo velmi silné, uzavřel, že uhodí levým křídlem na jeho pravý bok. O půl druhé hodině dal se na pochod ke Kolínu.

Daun, poznáv úmysl králův, pošlnul vojsko své dále k východu, sešikoval levé křídlo jižně od Blinky, pravé na Kamhájku a výšinách Křečhorských. Jízda postavena jižně od Břežan a Wied, který přidán pravému křídlu, postaven u Křečhoře. Nadasdy postavil se vedle něho k Radovesicům. Asi ve 2 hodiny odpoledne učinil Hülsen útok na Křečhoř rak. pěchotou obsazený a dobyl ho. Zierhen odrazil Nadasdyho, který byl ke Kutlířům pronikl a zahnal jej k Radovesicům, avšak pronásledující Prušané palbou dělostřelectva a pěchoty v dubině jižně od Křečhoře postavené přinuceni k ústupu. Prusové učinili tedy útok na vojsko za Břístvím, ale krvavě odrazeni. Obnovili jej a dobyli také Chocenic, ale zase odrazeni. Současně učinil Hülsen útok na divisi Wiedovu a prorazil ji, avšak dragouni plukův De Ligne a Savojského s jízdou Saskou vrazili na Prusy, povalili a rozprášili je. Nyní ustoupili Prusové k silnici. Dobrotím Břežan (5 hod. odpoledne), skončila tato památná bitva, kdež utrpěl Bedřich II.

úplnou porážku. Když král viděl, že je bitva prohrána, kázal vojsku ustoupiti k Nymburku; on sám ustoupil k Praze, aby své vojsko odtud odvedl. Rakouské vojsko ten den ztratilo 360 důstojníků a 7700 mužů, Prusové 320 důstojníků, 13.400 mužův, 45 děl, 22 praporů. (Kriegs-Chronik Österr. Ung. Zajímavé podrobnosti: Gottfried Uhlig, Erinnerungen an die Schlacht von Kolin. Wien 1857.)

Kolínsko, Kolínský kraj. 1. Území soudní a zprávní, vlastně kraj, pokud se vztahovala poprava města Kolína, jehož obvod shoduje se s obvodem dekanatu. Doklady z l. 1295—1372 svědčí o tom, že tehdá kraje Kolínského nebylo a místa okolo Kolína do kraje Kouřimského patřivala. Podobněž nebylo kraje Kolínského l. 1440. V l. 1392—1404 se kladou Hořany, Přítoka a Radboř do kraje Kolínského. Odtud jde na jevo, že týž kraj povstal teprve po r. 1381, když městu Kolínu udělena byla poprava. Bezpochyby také byl obvodem pro placení berně.

2. Děkanství neb kraj děkana Kolínského vyskytuje se jen v l. 1384 a 1385 a v l. 1352—1367 a 1399—1405 patřily kostely jeho buď do děkanství Kouřimského neb Čáslavského. Z Kouřimska patřily sem Kolín, Křechoř, Žiželice, Žehoun, Kbel, Zibohlavy, Lošany, Býchory, Ratboř, Předhradí, Chocenice, Jezeřany, Ovčáry, Pněv, Velyně, Měchovice a Sany. Z Čáslavska patřily sem: Týnec n. L., Nebovidy, Pečky, Veletov, Starý Kolín, Rosochy, Konařovice, Záboří, Selmice, Kolesa, Kladruby.

Kolinec, (t. j. *Menší Kolín*, lat. *Colonia*), městys prvotně snad Staethlin jmenovaný (viz Štetlín) Sice K. patřival královně a dostal se v manství pánům z Vilhartic. V letech 1506—1507 puštěn dědičně ke hradu Vilhartickému. Od 14. století se tu přip. farní kostel. Když po r. 1541 panství Vilhartické od věřitelův rozchváčeno bylo, dostal K. Václav Vyntřf z Vlčkovic, jenž tu tvrz postavil. Po něm drželi K. synové Jan, Mareš a Jindřich, naposled Jindřich († 1604) sám, jenž obci (1601) trhy vyprosil. L. 1610 přík. K. k Tedražicům a držen k nim až do roku

1623. Později jej držel Jaroslav Jáchym Koc z Dobrše († 1656), od jehož vnučky dostal se Max. Rudolfovi z Gutšteina. Po něm držel K. Karel Fruvein z Podolí († 1695), pak rod Tertzí až do 18. stol. Frant. hr. Tertzí, obnovil l. 1755 far. kostel. (Fara byla r. 1646 s Vilhartici, l. 1653 s Běšiny spojena. L. 1644 založeny matriky.) Erb: K. pečeti erbem království Českého (lev bez koruny) — H. IX. 264).

Kolný (něm. *Kolben*), ves u Stolinek, l. 1608 ještě les. L. 1676 tu byla teprve 4 stavení.

Koloděje, (pův. *Koloději*), farní ves u Řičan n. s tvrzí, kterou Karel IV. daroval bratru svému Janovi (1359). Později seděl tu rod Rotlevův, totiž Martina († 1395), syna jeho Martinka, 1419 atd. Jana, 1436 Alše. Vilém Kostka z Postupic prod. zámek K. s přísl. (1518) Václ. Mandelíkovi z Chrástu († 1544). Po něm koupil díly dědicův Tomáš z Javořice (1549), po němž držela K. dcera Anna, vdaná za Václava Rousova z Vražkova. Synové tohoto se zadlužili a jmění jich dostalo se věřitelům, jichž díly skupil l. 1590 Jaroslav ze Smiřic. Od té doby měly K. stejné držitele s Černým Kostelcem. Marie Terezie Savojská († 1772) postavila zámek, Jan Josef kníže z Lichtenšteina obnovil jej l. 1806, postavil kostel a nadal při něm lokalii (1804), z níž povstala l. 1859 fara (H. B. III. 236).

Koloděje (u Týna n. Vlt.), správně Kaladý. U lidu Kaladěje.

Koloděje ves u Sezemic, kterou prodal Strížek z K. (1377) kl. Sezemskému. Později drženy ke hradu Kunětické hoře a s ním přip. k Pardubsku.

Koloděje, n. dvůr. u samého Vysokého Veselí, jenž se r. 1361 přip.

Kololeč, Koleleč (pův. *Koveleč*), ves u Třebenic, jež od pradávna patřila ke kl. sv. Jiří a ke zboží Třebenskému, avšak mezi jeho vesnicemi se teprve l. 1436 přip.

Kolomuty, ves u Ml. Boleslavě n. s tvrzí, l. 1311 sídlo Janovo a l. 1369 bratří Soběhrda a Načka. Později tu seděli Kojaťové (1404 Jan. 1406 Mikuláš) a l. 1414 Procek z K., jehož potomci (1445 synové Jan a Al-

brecht) tu asi do r. 1460 seděli. L. 1469 držel K. Jan Loskot z Hobsdorfu a od r. 1491 Mikuláš z Kozojed. Jan Řepa z Neveklova prodal K. ok. r. 1513 Kunrátovi Krajíři z Krajku a od toho K. je l. 1516 obec Boleslavská (H. X. 42).

Koloveč, městys u Nové Kdyně, který patřival od r. 1226 klášteru Doksanskému a ještě r. 1273 byl vesnicí. Daroval mu je Jindřich kníže a biskup († 1197). R. 1336 najal si je Jaroslav ze Skotec do života a pod plat. Po r. 1420 dostal se K. v držení světských pánův a na tvrzi zdejší seděli purkrabě holdující odtud okolí. Král Vladislav potvrdil K. (1491) Janovi z Roupova, který jej ke hradu Roupovu připojil. L. 1577 byl K. pánům Roupovským prodán. Tito měli tu panský dům a kostel také již za nich stál (l. 1599 obnoven). Při dělení panství Roupovského dostal se K. společně bratřím Janovi a Hynkovi Obou polovice k. ok. r. 1589 Jindřich st. ze Žakavy a připojil je k Srbicům; s těmito se dostaly k Chudenicům. Příkladním Diviše Žakavce byla l. 1652 fara ze Srbic do K. přenesena. L. 1729 chrám vyhořel a l. 1731 obnoven. Erb: štít modrý a v něm zl. kolo o šesti špicích (M. XII. 88).

Kolovraty (pův. *Kolovrati*), ves u Řičan, jež se přip. r. 1205. Mladota byl před tím popluží v K. daroval kl. Ostravskému. L. 1238 žil Mladota erbu orlice; týž erb měli pak páni z Kolovrat, jichž předek Albert se l. 1347 tak psal, ale již K. nedržel. Tyto totiž měl Meinlin, měšťan Pražský, a po něm syn jeho Michal (1344). Okolo 1360 měl je nějaký Ješek. Buď celé K. aneb větší jich část přik. do r. 1420 od křižovníků Svatomáříských a drženy odtud k Úhríněvsi.

Kolozruky (prv. *Koroziuci*), ves v okr. Mostském n. sídlo vладыčů, jež drželi v letech 1325—1349 Petr a pak syn jeho Zbramír, l. 1378 atd. Hynek a l. 1399 Petr z Gablence. V l. 1408—1419 patřila polovice K. k Bělušicům. L. 1464 dán byl plat na K. bratrstvu p. M. ve velkém kostele Mostském. V 17. stol. bylo K. v držení rodin Hartyšův a Brunerův a l. 1688 dostaly se v držení Rajských z Dubnice, jehož potomkům do r. 1786 patřily. Od l. 1806 byly

v držení Beníšků z Dobroslově. Od těchto k. i část n. Mostská, která patřila po zrušení bratrstva k nábož. fondu.

Kolvín, ves u Mirošova, bývalé přísl. hradu Drštky, ale časem samostatný statek vладыčů, který držel l. 1381 Nachval z K.

Komařice, ves u Trh. Svin, kterou drželi v l. 1346—1369 Beneš a syn jeho Beneš. Později seděli tu zemané erbu orlice, zejména Beneš 1402—1425 a Odolen (1436 atd.), Jan (1452), Beneš (1457). Okolo roku 1472 patřily K. již jinému rodu. L. 1525 držel K. Lipolt Hřebenář z Harachu Volf Krajíř z Krajku prod. K. (1541) Ctiborovi Dráčovskému z Dráchova († 1545), po němž nasledoval syn Adam. Po smrti jeho dostala K. sestra Krystyna, která s manž. Jiříkem Kořenským z Terešova († 1568) zámek zdejší postavila (1566). Když se synové jejich dělili, dostali K. Petr a Ctibor, z nichž tento koupil l. 1591 díl sirotkův Petrových. Po něm seděli tu z téhož rodu Karel (1592) a Ctibor, jenž prod. K. klášteru Vyšňobrodskému. L. 1653 posvěcen oltář nový v kapli sv. Bernarda, která byla v zámku (H. II. 273).

Komárov, ves u Hořovic, po níž se nazýval r. 1263 Bohuslav z K. V 14. st. byl v držení několika členů rodiny Pešíkův z K., kteří jméno to dědili po prarotci Pešíkovi (1386—1405). Po něm následovali syn Kunata († 1420) a vnukové Mikuláš, Pešík a Boheš. Pešíkovi synové Kunata a Jan zbohatli (1491 atd.), avšak Kunatovi synové zase znamenité jmění rozdělili. K. držel Jan († 1549) a po něm synové Bořivoj a Adam. Tehdáž tu byly želez. hutí. Jan, syn Bořivojův, zemřel před r. 1586 a K. dostal se napřed Jiříkovi P. († 1601) a l. 1602 Jindřichovi Otovi z Losu. Tomuto l. 1621 zabrán a připojen k panství Hořovskému, s nímž l. 1623 prodán (H. VI. 198).

Komárov ves u Holic n. s tvrzi, na níž seděli l. 1415 Hlaváč, 1454 Beneš. Část patřila ke kl. Sezemskému a ta dostala se l. 1465 vладыkám z Kunčeho a později k panství Pardubskému, k němuž l. 1490 veškerá zápisná část vyplacena. Na tvrzi seděli v 16. stol. Komárovští

z Libanic (1538—1549 Jan), ale i ten ostatek přip. potom k Pardubsku (H. I. 65, P. A. X. 294).

Komárov, farní ves u Žlutic, v níž byla fara již před r. 1358. K. patřival králům až do r. 1420, pak ale zastaven s hradem Nečtinami. V 15. stol. byl připojen ke Hrádku Prohořskému, jehož přísl. byl již léta 1504. Kostel zbaven byv r. 1623 faráře sklesl na filialní. L. 1750 znova postaven, l. 1815 tu zřiz. lokalie a l. 1857 fara.

Komárov, dvůr, n. ves u Maličina v okr. Habrském, jež byla l. 1591 přísl. Světlé.

Komárov, n. ves mezi Zbýšovem, Šebestěnicí a Chvalovicí v okr. Čáslav. Patřivala kl. Sázavskému a k proboštství Zbýšovskému, s nímž přip. l. 1463 ke hradu Chlumu.

Komberk (pův. *Kornberg*), dvůr u Touškova n. hrad založený snad od Ojíře z K. který jej l. 1313 až asi do 1340 držel. Král Jan, na nějž spadl, daroval jej l. 1341 kl. Teplskému, jenž jej po roce 1350 zase prodal. Držel jej Ctibor ze Švamberka, jenž jej postoupil l. 1368 kl. Kladrubskému. Za jeho držení spustl hrad a zůstal tu jen dvůr, kterýž opat l. 1422 Vilémovi z Nečtin zastavil. K. později držen byl k zámku Bělé a l. 1628 držitelům dědičně doprodán.

Komonice n. zemanské sídlo (ves?) v okolí Katovic, na němž seděl l. 1368 a 1374 Markvart Novák a okl. l. 1420 Bušek. V 16. stol. se nepřip.

Komonín, Kamonín, Komouň, špatně Arnoltice (něm. *Arnsdorf*, lat. *Arnoldi villa*), ves v okr. Ústském, v níž byl farní kostel před r. 1363. Ves tu drželi roku 1363 Oldřich z Mirešovic. 1393 Jan Lucensdorf, r. 1400 Goč Karas, roku 1413 Mikeš z Mojžíře. Od r. 1417 patřila ke hradu Blansku celá ves K. a s ním připojena k panství Březnickému. Po roce 1623 zanikla tu fara a kostel se stal filialním. L. 1798 přestavěn a rozšířen.

Komořany, ves v okr. Mostském, která se i s blízkým n. jezerem r. 1250 přisp. Král Václav daroval tehdá polovici svou rybářů tamže s částí jezera kl. Oseckému.

Některé dědiny u vsi patřivaly ke kl. Zderazskému a 28 rybářů ke hradu Borku (až do 16 st.) Část Zderazská připojena v 15. století ke hradu Mostskému, k němuž se l. 1480 K. počítaly. Osecká část pak prod. l. 1576 Jiřikovi z Hartuš k Zaluží. L. 1622 k. část. K. Vilém ml. z Lobkovic z konfiskace po Bohuslavovi z Michalovic a držel ji k Novosedlům, druhá část patřila ke hradu Most. ještě l. 1621.

Komořany, zámek u Zbraslavě, n. ves, která se přip. v základním listu Vyšehrad. (1088). Prvotně tu byly dvě vsi Komořany a Komořanky. Ony patřily kapit. Vyšehradské a tyto kl. Zbraslavskému. L. 1436 dostaly se K. zápisem Matěji Vědetovi z Moštěnic, l. 1470 Václ. Ojířovi z Očedělic. L. 1589 prod. od kl. Zbraslav. dědičně Václ. Šturmovi z Hyršfeldu († 1595), od něhož neb syna Adama tvrz postavena. Od r. 1607 seděli tu Radniční z Zhoře a l. 1622 zabrány K. Jáchymovi Štastnému Šturmovi z Hyršfeldu, po čemž navraceny kl. Zbraslavskému. L. 1742 jednalo se tu o přiměří s Francouzi (H. VI. 86).

Komorce, Komořice (prv. *Komorci*), veska u Oplan v okr. Kouřim, kterou dal králevič Karel (1339) ke kapitole Všech Svatých. Po r. 1420 uchvátili K. světské pání. Král Jiří zapsal K. Janovi Čabelickému ze Soutic a Zbynkovi ze Soběšína a potom byly v držení Čabelických (i s tvrzí) až do r. 1586, kdež dědičně prodány Benjamínovi Kutovci z Úrazu. L. 1588 k. je Jaroslav Smiřický ze Smiřic a připojil je k panství Kosteletkému.

Komorovice (prv. *Komorovici*), ves u Humpolce, která patřila r. 1226 a 1437 klášteru Želivskému a od panství Želivského odtržena nebyla.

Komorsko, myslivna u Jinec, n. ves. L. 1454 přip. se jako přísl. statku Jineckého, ač není jisto, zdali ještě stála. V 16. století se již nepřipomíná.

Komošín, ves v okr. Klatov., vystavěna v ohradě býv. hradu, na němž bydlívali pání vsi Svrčovce (1334 Oldřich, syn Oldřichův, 1339 Páta, 1379—1395 Bušek

z Pušperka, 1419 Sezema.) Později páni opustili K. a postavili si tvrz ve Svrčovci. Jan Kanický z Čachrova prod. (1510) K. hrad pustý a tvrz ve Svrčovci Janovi Jeniškovi z Újezda. Jezovité zřídili v pustém hradě (1703) kapli sv. Maří Majdaleny, která za císaře Josefa II. byla zrušena.

Komošín, Komšín, n. ves u Pušperka (nyní rybník téhož jména pod Pušperkem). L. 1390 byla přísl. hradu Pušperka a jeden dvorec patřil k faře Polenské. Za husit. válek byla vypálena a proto v letech 1447—1548 slove pustou vesnicí.

Komošín, Komušín, Komšín, ves u Horažďovic, jež patřila l. 1399 bratřím Přibíkovi ze Lhoty a Buškovi ze Sedla. Se Lhotou dostala se ke statku Hoštičkému.

Konarovice, far. ves u Kolína, po níž se psal l. 1238 Odolen z K. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. K. drželi 1358—1361 Bartoš Puklice, 1380 Václav, 1400 Vítek z Černčic, probošt, 1402—1419 Vítek z Turovic. V 15. stol. zvali se odtud Konarovští z Libanic. Vl. 1492—1503 držel K. Petr Sak z Bohuňovic, po němž následoval Václav Háša z Újezda. Rod jeho (1540 Jan, 1584 Jan Jiří) seděl tu do r. 1588. Následovali pak Freusichselbst a Klusákové z Kostece, od r. 1614 Kryštof Nybšic z Holtendorfu, jehož potomkům do r. 1652 patřily. Od r. 1661 seděl tu rod Šofmanův z Hemrlesu; od nichž přešel l. 1746 na Robmhapy z Suché. L. 1772 dostaly se v držení Netolických z Eisenberka. L. 1683 založ. zámeček kaplanství, l. 1720 administratura fary, l. 1623 zániklé, a l. 1820 obnovena fara. V 19. stol. drželi K. rodiny Cavriani, Rumerskirch a Harachové (Hist. sbor. II. 137).

Konařovice, n. ves, pak dvůr v okolí Radějovic, který byl l. 1614 pust a přík. ke statku Lojovskému.

Konarovice, n. ves jižně neb jihovýchodně od Konopiště, l. 1327 přísl. hradu Konopiště.

Končany, hajnice u Bzí (Týna n. Vlt.) n. ves. Ve 14. st. patřily K. vladykám z

Žimuntic, od 16. st. byly přísl. statku Bezskeho.

Končice, ves u Žiželic, r. 1358 atd. s farním kostelem, nad nímž podací kapitule Boleslavské příslušelo. V 16. st. byly K. přísl. hradu Hradištka, s nímž přip. k panství Chlumeckému. Po r. 1623 zanikla tu fara, a když kostel l. 1726 shořel, již neobnoven.

Konrac viz Kunrac.

Konecchlum, ves u Jičína, po níž se nazýval r. 1226 Dalibor z Konecchluma. L. 1304 žil Léva z K. Ve 14. stol. byl tu far. kostel, jehož podací měli 1355 Jan z Verdeka, Jošt a Marta, vdova po Načkovi, 1378 Mikul. Verdek, 1397 atd. Petr a Hynek, 1411 Přibík. Jindřich Konecchlumský z K. prod. K. (1511) Janovi Kapříkovi z Lesonic († j. 1523), po němž drželi jej synové Zikmund a Aleš. Onen prod. K. do rodu Vojských z Nové vsi. L. 1560 k. je Barbora z Kolomut a nedlouho potom přip. ke Kovači, s níž přík. k Úlibicům. Po r. 1623 tu fara zanikla. L. 1749 kostel znova postaven (H. V. 205. M. XII. 114.).

Koněprusy, ves u Berouna, jejíž část patřila l. 1437 ke Kornu, sice tu byl také vladyčí statek (1464 Zdeněk z K.) V 16. století patřily K. ke hradu Točnsku.

Konětopy. Konotopy, ves v okrese Brandýs. n. s tvrzí jež byla sídlem vladyk. Z K. brali l. 1392 platy křižovníci Svatomárští, sice z držitelů znám jest Ctibor z Chlumu a Jan, syn jeho. Tvrz a ves patřily již l. 1502 k Brandýsu.

Konětopy, ves u Loun, n. vladyčí sídlo, jež držel l. 1408 Petr. Část vsi patřila sice l. 1357 ke zboží Ročovskému pp. z Kolovrat a l. 1523 celá ves ke hradu Pravdě.

Konice (obec *Kounice*), městys u Čes. Brodu l. 1295 sídlo Předbora, Nachvala a Zachaře, potom ve 14. stol. farní ves, kterou drželi v l. 1354—1358 Zdeněk, Jan a Jiří. Až do 16. stol. bylo tu několik vladyčích statků, z nichž jeden drželi v 15. stol. Kačicové z K. Po roce 1542 skoupeny ty statky od Vachtlův z Pantenova, z jichž rodu tu seděli na tvrzi ok. l. 1540 Jiřík, 1555 Zdeněk a

Jáchym, pak tento sám († 1593). Po tomto dědil zeť Prokop Dvořecký z Olbramovic a l. 1601 následovali Jan Rudolf Trčka z Lípy a manželka jeho. Po konfiskování Trčkovských statků dostaly se **K.** (1644) hrab. Albrechtovi Gustavovi Spignolovi z Bruay († 1645); od jehož rodu prod. (1667) Arnoštovi de Suys († 1677). Syn toho Frant. J. A. Viktor († 1691) odkázal **K.** do rodu Thunovského, ale l. 1693 prod. Janovi Rud. hrab. z Morzína, jehož rodu do r. 1760 patřily. Potom přivtěleny k Lichtenšteinským panstvím. Po r. 1623 zanikla fara a teprve l. 1762 obnovena. L. 1883 nový kostel postaven (Trnka, Kounice).

Konice, Kunice, ves v okr. Doupov., která se příp. r. 1196. L. 1447 dostala se za podíl Pechanci Ojířovi z Očedělic a patřila pak ke zboží Vintířovskému.

Königshan (dříve *Künigshan*), ves u Žacléře: založená na království a proto tak pojmenovaná. V 16. stol. držena ke hradu Žacléři, později k Trutnovu. Obec Trutnovská prodala **K.** (1609) kromě dvoru klášteru Křesovskému. Později připojen zase k Žacléři.

Königswalde, farní ves u Šluknova, prvotně přísl. hradu Honšteina, od něhož přidělena ke Šluknovu (viz Honšteinsko). Zde narodil se Ferdinand Kindermann ze Schulsteina, biskup Litoměřický a muž o školství v Čechách velezasloužilý.

Konín (pův. *Chonin*), ves u Kolince, jež patřila do r. 1290 klášteru Doksan. Bohuslavovi z Budětic výměnou postoupena. Potomci tohoto drželi ji ve 14. a 15. st. k panství Vilhartickému. V 16. stol. přidělen ke Kolinci.

Konín, vrch u Haclova blíže Frymburka (1373).

Konobřez, ves v okr. Most., n. s tvrzí a vладыčí statek (1410 Šimon, 1453 Vaněk Kladný), na němž seděl rod Behmů z **K.** (poslední 1522 Václav), 1558 dostal se v držení Langenaurů, ke sklonku téhož století Lunkvičův. L. 1628 k. je Kašpar Panvíc z Kukulovic od Albrechta Lunkvice, později seděli tu Rajští z Dubnice, Sobětičtí (1700) a l. 1736 přík. ke statkům města Mostu.

Konojedy, farní ves u Kostelce n. Č. l. v níž byl farní kostel již r. 1352. O podací při něm přeli se l. 1380 Jan ze Střimelic u Václav Stach kožišník z Prahy. L. 1402 drželi **K.** Mikuláš a l. 1415 Jan Vrbíkové z Tismic. Slavatové koupivše **K.** připojili je k panství Kostelce nad Čer. l. L. 1616 vypuzen katolický farář, avšak fara pod obojí zřízená po r. 1623 zanikla a teprve l. 1783 zřízena lokalie, která l. 1855 povýšena na faru. Kostel l. 1768 znovu postaven.

Konojedy, farní ves v okr. Ústěckém, jež se příp. l. 1057 jako jmění kostela Litoměřického. Na tvrzí seděli vладыky z Konojed (1360—1375 Jan, pak synové Kuneš a Petr a Kunšovi synové, totiž Jan, Markvart a Jan 1429). Skrze Bětu, dceru Kunšovu, dostal se Ctibor z Tloskova v držení **K.** (1451). V 16. stol. seděli tu Konojedští z Pojetic (1509—1527 Albrecht, 1545 Vilém, 1569—1598 Jindřich, 1598—1620 Albrecht). L. 1623 k. **K.** Adam Gotfrýd Berka z Dubé, a po něm je držel Zdeněk Libšteinský z Kolovrat. Pro dluhy pr. je l. 1650 Janovi ze Šporku, jehož potomstvo tu po meči a po přeslici (Sweerts-Spork) až do l. 1802 sedělo. Od nich založen l. 1739 kl. Servitů, který l. 1785 zrušen, po čemž klášterní kostel vyhlášen za farní.

Konopiště, zámek u Benešova, založený buď od Miloty z Dědic odjinud z Benešova († 1307) neb jehož potomků. Ok. l. 1327 daroval jej Dobeš z B. příbuznému svému Zdeslavovi ze Šternberka, jehož potomci tu skoro 300 let seděli. Ze 4 synův Zdeslavových († c. 1344) dostal jej za díl syn Zdeněk († c. 1388), jehož syn Albrecht (1381—1413) sešel bez mužských dědiců. Dostalo se tedy **K.** Petrovi ze Šternberka, jako vnuku nejstaršího z dotčených 4 bratří, jenž l. 1420 smrtí sešel. Nějaký čas držela pak **K.** vdova Perchta z Kravař a odevzdala je okolo l. 1440 zákonnitému dědici Zdenkovi ze Šternberka, jenž byl pravnukem dotčeného nejstaršího ze 4 bratří. Zdeněk účasten byl všech tehdejších veřejných a válečných běhů; když však se protivil králi Jiřímu, obleženo **K.** (1467) a po 18 měsících do-

byto. Navráčeno l. 1479 zase synům jeho. Držel je pak Jan a po něm synové Zdeněk mladší a Jiřík, každý polovici (1490). Díl Zdeňkův († 1496) dostal se strýci jeho Ladislavovi a Jiří zapsal díl svůj Zdeslavovi. Oboje spojil jiný Jiří, jenž před r. 1535 bezdětek zemřel. Následoval pak v držení Adam, jenž l. 1560 zemřel. Když se synové jeho dělili, dostalo se K. Vilémovi († 1562). Po něm následovali bratr Jan († 1578) a tohoto syn Adam mladší. Když tento l. 1588 bezdětek zemřel, dědila K. sestra Eliška, manž. Arkleba z Kunovic. L. 1604 prod. K. Dorotě Hodějovské z Harasova, která část hradu přestavěla (1605). Syn její Bernart odsouzen jmění a K. dostalo se napřed Albrechtovi z Valdšteina (1622) a l. 1623 Pavlovi Michnovi z Vacinova. Po tomto následoval (1636) nejstarší syn Václav, jenž odkázal K. (1667) bratranci Zikmundovi Norbertovi; že však tento brzo zemřel, nezletilé dívky zůstaviv, prod. K. (1673) Jiřímu Ladislavovi hrab. ze Sinsendorfu. Od jeho syna Filipa Karla k. K. (1701) Frant. Karel hr. Přehořovský z Kvasejovic. L. 1715 dostalo se K. v držení Jana Jozeta hr. z Vrtby († 1734), jehož potomci (1734 Frant. Václav † 1762, Frant. Jozef † 1830) tu do r. 1839 seděli. L. 1738 narodil se na K. proslulý topograf a upřímný Čech Jaroslav Schaller. L. 1775 chráněn zámek proti povstálým sedlákům. L. 1830 přešlo K. dědictvím v držení rodu Lobkovského (Jan Karel a 1870 Frant. Eugen). Za naší paměti stal se držitelem arcikníže Fr. Ferdinand, jenž K. ve skvostné sídlo proměnil (M. B. III. 34).

Konr viz Kunr.

Konradsgrün, n. ves u Jachymova, při hoře řeč. Pfaffenberg, která patřila na poč. 16. stol. bratřím Hozlaurům z Hozlau.

Kopanina přední neb **malá**, ves u Tuchoměřic, l. 1285 snad sídlo Budislavovo. Ve 14. st. byla tu fara. V letech 1363—1372 držel ji Jan ze Smilovic, l. 1386 Zaviše z Míkovic, l. 1402 Václ. Šrank. Od r. 1408 seděl u Albrecht Chotek a po něm dědili synovci. Kromě

toho statku byl tu ještě jeden dvůr mnišský a jiný kláštera sv. Anny; oboje ujala l. 1421 obec Pražská a až do roku 1454 měl K. Aleš ze Šternberka. V 16. st. měl kl. sv. Kateřiny K. tvrz a ves pustou. Později tu povstal dvůr, který se dostal jezovitům a příp. k Tuchoměřicům. L. 1712 zřiz. tu kaple sv. Lidmily a bývalý farní kostel l. 1779 zrušen (H. VIII. 237).

Kopanina zadní, ves u Ořecha, jejíž osudy ještě nejsou na jisto postaveny. (Bezpochyby některý z předešlých udajů týče se této Kopaniny.)

Kopatce, někdy ves v bývalém Prachensku.

Kopec, ves u Prostiboře, ves novějšího původu, která povstala při zámku Prostiboři na kopci. Jméno její od Němcův na týž zámek přeneseno.

Kopidlno, město, prvotně ves s tvrzí, na níž seděli l. 1322 Petr a l. 1340 Vok (z Kravař). L. 1361 kostel zdejší povýšen na farní za Věnka z K. L. 1383 k. K. Zdeněk z Nadslavě, předek Kopidlanských z Kopidlna, po němž tu vládl napřed syn Jan a od r. 1403 syn Zdeněk. Dědici tohoto byli syn Zdenata († 1463) a vnuk Zdeněk. Když Jan, syn tohoto, l. 1506 v Praze odpraven, zdvihl bratr jeho Jiřík zhoubnou válku. Bratr jeho Zikmund vyprosil městu majestáty na trhy a erb (1514, 1523), sám mu také učinil milosti. Od něho k. K. (1527) Václav Haugvic z Biskupic († 1535), jehož synové se l. 1548 dělili. Jan a Ladislav drželi K., později Jan sám a prod. je (l. 1559) Kašparovi Robmhápovi z Suché († 1592). Syn tohoto Baltazar zapsal K. (1614) Janovi Rudolfovi Trčkovci z Lípy, jenž udělil městu l. 1619 milost, aby o statech svých řídili. L. 1624 připojeno K. ke knížectví frydlantskému, avšak po jeho rozpuštění dostalo se léta 1638 Jindřichovi Šlikovi z Holiče († 1650). Potomci tohoto (František † 1675, Frant. Josef † 1740, Frant. Jindřich † 1766, Leopold Frant. † 1770, Jozef Jindřich † 1806, Frant. Jindřich † 1862) byli tu do r. 1850 vrchnosti. L. 1705 postaven nový kostel, jenž l. 1855 opraven. Léta

1854 zemřel Fr. A. Vacek, zdejší děkan, pilný sběratel pamětí. L. 1873 postavena radnice. Erb: štít modrý a na něm půl černé kozlové hlavy s krkem a jeden roh, a druhé půl kozlové hlavy bílé a též druhý bílý roh (erb vlastní pp Kopidlanských. H. X. 306).

Kopidlo, ves u Plas, která se r. 1181 přip., jsouc sídlem Vitoňovým, avšak r. 1183 darována tu také dědina knížecí klášteru Plasskému. V držení téhož kláštera zůstalo K. až do jeho zrušení. V 16. st. bylo pustinou.

Kopisty (prv. *Kopisti*), ves v okr. Most., která se r. 1227 přip. Tehdá daroval Kojata Hrabšic statek svůj v K. kl. Zderazskému, avšak byl tu také vladýčí statek s tvrzí, na němž seděli l. 1238 Chotěbor, l. 1263 Jetřich. Kdežto duchov. část držena od r. 1420 k Mostu, byl statek vladýčí manstvím ke hradu Mostskému. Ve 14. st. byl tu far. kostel, k němuž podávali l. 1379—1383 Jan z Haugvic, 1392—1398 Jan Schadernicht, 1409—1422 Václav z Mrzlic. Později seděli tu Hochauzárové, na poč. 16. st. Smolíkové ze Slavic, od nichž je k. (1533) Jiří Sekerka z Sedčic. Dědici jeho prod. K. (1543) ke špitálu sv. Ducha blíž města Mostu. Obec přikoupila pak l. 1595 část, která patřila posud ke hradu. Kostel byl po r. 1623 filiálním.

Kopisty České, ves v okr. Litoměř., snad táž, která patřila l. 1228 kl. Opatovskému, avšak později patřila kl. Doksanskému. Hynek, biskup Olomoucký byl tu před r. 1349 plat pro týž kl. koupil.

Kopisty Něm., ves v okr. Litoměřic. někdy na gruntech pevnosti Terezína ležící, bezpochyby založena od kl. Doksanského a něm. osadníky zalidněná, jež se ve st. 13. přip. Cís. Zikmund zastavil K. obci Litoměřické (1436), kteráž zástava od krále Jíří obnovena, avšak l. 1482 K. od probošta vyplaceny a ke kl. připojeny. L. 1620 sice si Litoměřičtí zase osvojili K., ale byli nuceni je navrátiti. R. 1779 rozhodl se cís. Jozef II., aby byla pevnost postavena v místech N. K. u Travčic, a rozkázal l. 1780, aby

se s přípravami začalo. Následkem toho bylo, že N. K. l. 1781 přeloženy na nynější místo (Plicka, Něm. Kopisty 1885).

Koporeč, ves v okr. Mostském, n. statek vladýčí, o nějž se l. 1450 dělili Kunrat s Janem a jeho sestrami. Po synech n. Zikmunda z K. dědil K. před r. 1516 Bartoloměj Křen z Velebudic, jehož potomci byli Filip, Zikmund († 1568) a Jan Zikmund († 1589). Po posledním dědila máti, která jej odkázala přátelům. Držel jej l. 1605 Jan Prog z Velnic, ale l. 1613 přikoupen k Postoloprům. Ještě v 17. st. tu stála tvrz.

Koprník, ves u Kněžmosta, n. vladýčí statek, který držel l. 1391 Oldřich. V 16. stol. byl v těch místech toliko rybník, který patřil k Valečovu. L. 1592 byl tu již jeden osedlý a později vznikla tu ves, jež přip. s Valečovem k Mnichovu Hradišti.

Korce, dvůr u Žehuně, n. dvě vsi a tvrz, po níž se psal roku 1267 Černěk z Kořec a l. 1295 Beneš. Pozdější držitelé byli 1359 Jan, 1365 Petr, 1390 Bernart. Aleš, syn Načkův z K., zapsal K. svým přátelům. Ke konci 15. st. drželi K. Slavatové z Chlumu. Ti postoupili králi drahně dědin k udělání ryb. Žehounského, čímž snad obě vsi (Větší a Menší K.) zanikly (H. V. 297).

Korčec, n. ves v krajině jižně od Žatce, jež patřivala kapitule Vyšehradské. L. 1332 najal si ji Albrecht ze Kyr. V pozdějších dobách (až do r. 1430) patřila k jedné z prebend. O pozdějších osudech není nic známo.

Korčec, Korec, n. ves východně od Pelhřimova. Ve 14. st. patřila k arcibiskupství a držena k Řečici. V 16. stol. byla již pusta a patřila k Pelhřimovu.

Kořen, ves v okr. Bezručském, která prvotně patřila ku hradu Třebli (1379) z části a tak i v dobách potomních. L. 1461 seděl tu Prokop ze Švamberka. Později patřil K. k Brodu a s ním připojen k Planě. Část tato (pokud k Třebli nepatřila) byla pak samostatným statkem, který drželi Jan ze Širntyngu († 1605), Albert de Pris († 1642) a syn jeho Jan Bedřich († 1712), pak Braunové z Brauns-

dorfu a až do našeho st. Volfingárové z Volsbachu.

Koridorgis, podle Ptolemaiovy geografie místo (hrazené nebo město?) v Germanii, jež dopadá podle jeho určení do krajín mezi Dunajem a pramenem Labským, tedy do (jižních) Čech. S jistotou nelze říci, kde stávala.

Kořín, n. ves kdesi v bývalém Pračensku neb Budějovicku.

Korkyně, ves u Dobříše, n. s tvrzí, původistě rodiny Korkův z K. (1318 Petr, 1390 Zdeněk, 1403 Filip). Po Dobře z K. zdědil K. (1416) Bohuslav z Košíně, a část držel l. 1417 Hrdibor. Leta 1449 držel K. Jindřich z Kralovic a později příp. k Břežanům (před r. 1521). L. 1583 odprodána zase Jaroslavovi ml. Beřkovskému. Po něm (1597) vystřídalo se několik držitelův, až k. K. (1625) Václav nejstarší Vratislav z Mitrovic. V držení potomků jeho zůstala K. až do r. 1668, kde koup. k Čími. L. 1680 otlprod. kl. Zbraslavskému a příp. ke Slapům (H. VI. 117).

Kornatice. Kornatec (dříve *Kunratice*, *Konratice*), ves u Rokycan, ve 14. stol. vladyčí sídlo (l. 1379 Přibík a Jindřich bratří, 1395 Bušek, 1407 Jan, uprostřed 15. st. Přečh). V l. 1532—1601 patřily K. ke Spálenému Poříčí, avšak t. r. přivtěleny ke Štahlavům.

Kornberg, viz Komberk.

Kornhaus (obecně *Kornouz*), zámek Mšecký a Mšec, městečko, kteréž bylo l. 1318 sídlem Dcheřovým. Před r. 1361 nabyl ho Albrecht z Kolovrat a postavil hrad K. On, aneb syn jeho způsobil od tud bouři proti králi Václavovi, pročež K. dobyt a rozbořen (l. 1388). Mikeš z Kolovrat, předek *Kornhauských* z Kolovrat, zůstavil syny Albrechta a Jana (1405), po nichž byli v l. 1450 až 1474 Jan a Zbyněk 1455—1506. Syn jeho neudržel K., který se dostal napřed Mikšovi Zehrovskému z Kol. a pak Jifíkovi Bezdruzickému z Kol. († 1528) V rodě tohoto (Jetřich † 1547, Ludvík † 1554, Jan) zůstal K. až do l. 1569, kdež prod. Bedřichovi Mičanovi z Klinšteina. L. 1586 následoval po něm Ma-

tyáš ze Štampachu, a pak z téhož rodu dva, z nichž poslednímu l. 1621 zabrán. Dostal se l. 1623 v držení Vratislava z Fyrštemberka, po němž zdědila vdova Lavinie, roz. Gonzagova. K. drželi po ní syn Frant. Vratislav († 1641), pak dcera Marie Eleonora vdaná hrab. z Hohenembsu, od níž koup. (1662) pro rod Švarcenberský. Tento tu byl až do r. 1850 vrchností. L. 1676 založeny matriky. L. 1681 přeložena fara do Srbče, l. 1759 zde zase obnovena. Kostel l. 1780 znova přestavěn. Od cis. Josefa II. obdržel K. (1788) nadání na výroč. trhy. Erb: štít modrý a v něm snop zl. barvy, po jehož obou stranách je po zl. klasu (H. VIII 157).

Kornice, ves u Litomyšle, r. 1167 ještě niva »na kornicech«. L. 1347 již ves stála a při dělení statkův mezi biskupem a kapitulou Litomyšlskou přikázána této. L. 1398 při novém dělení zase jí ponechány. Po r. 1420 uchvátili ji světší držitelé a drželi ji k zámku Litomyšli, k němuž do r. 1850 patřivala.

Korno, ves u Berouna, n. s tvrzí, l. 1263 snad sídlo Vítovo (viz Koruna), l. 1360 Předbojovo. L. 1418 držel je Jan z Doupova, jehož nástupce Vilém z D. je leta 1437 prodal Petrovi. Tento byl předkem Kořenských z Terešova. L. 1470 drženo K. k Okoři a dostalo se pak s jinými statky v držení Anny Lobkovské z Klinšteina. V rodě Klinšteinském zůstalo K. až do r. 1540, kdež je koupil Jindřich Karel ze Svarova k Popovicům (H. VI 231).

Kornouz, v. Kornhaus.

Korojedy, v. Kurojedy.

Koroseky (obec. *Kroseky*, prv. *Koroseci*), ves u Budějovic, n. s tvrzí. Ves K. patřila v l. 1365—1566 ke statku Chlumu, pak byla samost. statkem Jindřicha Častolára z Dlouhévsí, jenž tu tvrz postavil († j. 1608). Po něm prodán statek sirotčím (1611) Vilémovi Přídruhovi Kocovi z Dobříše. Tomuto K. vzaty. a l. 1623 obci Budějovské prodány. Od této koupeny l. 1636 k vévodství Krumlovskému (H. III. 95).

Korouhev, farní ves u Poličky, jež postoupena r. 1349 s far. kost. k bisk.

Litomyšl. **K.** byla starodávným přísluš. hradu Svojanova. Když panství toto leta 1555 děleno bylo, dostal Jan Žehušický z Nestajova díl Korouhevský († 1564). Po jeho smrti připadla **K.** zase ke Svojanovu a přidělena l. 1583 k Bystrému. Po r. 1623 zanikla fara a **K.** přifařena k Bystrému; l. 1783 zřízena tu lokalie, která povýšena l. 1856 na faru.

Koruna, zámek u Chlumce n. C., postaven byl v l. 1721—1723 od hraběte Frant. Ferdinanda Vchynského ze Vchynic a pojmenován od něho Karlskrone. protože tu Karel VI., když byl korunován na krále, 3 dni přebýval. Od té doby byl obydlím držitelův panství Chiumeckého.

Koruna, po níž se nazýval r. 1263 Vít z K., bezpochyby táž, jako Kornu.

Korutany, **Korytany**, n. ves u Mníšku, na království založená, která patřila leta 1409 ke Mníšku. V 15. st. spustla, od Mníšku odcizena a dostala se k Hořovicům. L. 1548 prod. Anna Klenovská z Říčan ves pustou **K.** Václavovi Vratislavovi z Mitrovic, jenž ji zase ke Mníšku připojil.

Korutice, **Korotice**, ves u Janoviček, v 15. st. majetek vladyk z Hrádku, později patřily **K.** ke špitálnímu statkům města Čáslavě. L. 1561 prod. k Janovičkám, l. 1583 dostaly se v držení Bohdaneckých z Hodkova. Tehdá tu založena tvrz, na níž seděl l. 1598 Petr Lukáš Rašín z Ryzemburka. Později dostaly se zase k Janovičkám, odprodány l. 1644 do rodu Říčanských, l. 1649 Hrobčických, l. 1661 Gerštorfů a přík. pak k Malešovu.

Korycany, ves u Mělníka, ve 14. st. dílem majetek Pražské kapitoly, dílem l. 1402 synův Olbrama Menharta. Po roce 1421 dostaly se v držení Pražan Starom., odňaty jim l. 1547 a připojeny k záduší sv. Vojtěcha na Novém městě Praž. Ve druhé polovici 17. st. koupeny k Obříství (BM. 556).

Koryta, **Koryto**, ves u Mn. Hradiště, jež se r. 1225 přip. Tehdá darovala ji Bolemila, manželka Bavora ze Strakonic, křížovníkům Svatomářským. Odtud držena k Dubu a v 15. st. k Loukovci,

při němž zůstala až do jeho přip. k Mníchovu Hradišti.

Koryta, ves u Klatov, l. 1316 sídlo Něprovo, jehož otec Zdebor před tím zavražděn. L. 1331 patřila **K.** k Bezděkovu a již l. 1348 byla v držení Sobětických ze Sobětic, jimž do l. 1406 patřily. Později tu byla tvrz, na níž seděl Mikuláš z Bezděkova, jehož vdova prodala **K.** (1460) Buškovi z Pěžína a synu jeho Půtovi. Od té doby patřila **K.** k Bezděkovu (H. IX. 166).

Koryta, **Koryto**, ves u Plas, jež se r. 1233 přip. Prvotně byla jméním kl. Kladrubského, avšak tento ji prodal l. 1233 kl. Plasskému. V 15. st. dostala se v držení zápisných držitelův a držena ke Kaceřovu, s nímž zase připojena ke klášterství Plasskému.

Koryta (něm. *Nirschlern*), ves v okr. Kaplickém, kdež dal l. 1375 Procek z Rakova 3 dvorce ke kostelu Rožemberskému. Od té doby patřila **K.** k panství hradu Rožemberka.

Koryta, n. ves u Třebeska, která byla již na poč. 16. stol. pusta a patřila ke statku Třebeskému.

Korytany, viz **Korutany**.

Korytany (něm. *Rindl*), ves u Mutěná, kdež před dávnými dobami nějaká tvrz stála. Ves **K.** povstala na království a patřivala k panství hradu Domažlického (H. IX. 92).

Korytka, **Korytko**, ves u Manětiny, která se přip. r. 1175 a patřivala klášteru Plasskému, jemuž darována byla od knížete Soběslava II. L. 1420 zastavena **K.** od opata Janovi z Rabšteina a Petrovi z Kokořova. Později držena ku hradu Bělé a při jeho zabrání l. 1623 zase klášteru navracena.

Korytnice, **Korutnice**, n. dvůr a snad i ves v okolí Kořec u Chlumce nad Cidlinou.

Koryto, n. ves, nyní samota Korytský záp. od Dobrše, od starodávných dob přísl. statku Dobrškého.

Kosice, ves u Chlumce n. C., l. 1315 sídlo Rudolfovo, l. 1318 Budislava, Bernarta a Hroznaty, l. 1339—1357 Zbyhněvo, i později sídlo vladyk. L. 1395

nabyl **K.** Zdeněk z Labouně, jehož rod (1407 Jindra, 1429 Bohuněk, 1448 Zdeněk, 1467 Čeněk, pak Bohuněk) tu do r. 1519 seděl. L. 1519 k. **K.** Vilém Kostka z Postupic a připojil je k Chlumci (H. V. 301).

Kosičky, ves u Chlumce n. C., kterou držel l. 1371 Čeněk z Kosic. L. 1521 patřily již k panství Chlumeckému.

Kosmonosy, (pův. *Kosmonosi*), městys u Ml. Boleslavě, prvotně ves, jež se roku 1186 připomíná. Hrdon, vladař knížecí, byl ji před tím daroval křižovníkům Svatomářským. Ve 14. st. tu byla fara (s kostelem sv. Martina), jejíž podací pp. z Lemberka a ze Zvířetic patřivalo. Sice patřily **K.** ještě po r. 1465 ke hradu Zvířetickému a později ke hradu Boleslavskému. V 16. st. postavili si tu držitelé zámek, po němž se i panství jmenovalo po odprodání Boleslavě. L. 1628 k. je Gotfryd Jindřich hrabě z Pappenheimu († 1632), jehož syn Wolfgang Adam l. 1647 zastřelen. L. 1650 k. od jeho dědičky **K.** hr. Heř. Černín z Chuděnic v jehož rodě až do l. 1738 zůstaly. Heřman založil tu l. 1688 kolej piaristickou s kostelem sv. Kříže (kolej po sto letech do Boleslavě přeložena). Dostaly se pak Zikmundovi Gustavovi hrab. Hrzanovi, patřily pak do l. 1760 do rodu Martiničského a od r. 1804 až do naší paměti Mirbachům. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1770 sem přenesena. Ok. l. 1810 založena v bývalé piar. koleji továrna Leitenbergerova.

Kosoř, ves v okr. Zbraslav., patřila ve 14. st. dílem ke kapitole Vyšehradské, dílem ku kl. Zbraslavskému. Byl tu také vladyčí statek, z něhož pocházeli Kosořští z Kosoře. Později patřila **K.** kapitole Vyšehradské.

Kosořice, ves u Ml. Boleslavě, kdež l. 1384 Hašek z Cetně prod statek Vítkovi z Nyněchova a jiný statek drželi l. 1391 bratři Cetenští. V 15. st. seděli tu Pancířové z Chlumu. V 16. st. připojeny **K.** k Charvatcům, a později k Dobrovici.

Kosořín, ves u Vys. Mýta, kteráž dána roku 1292 klášteru Zbraslavskému.

Později patřil **K.** ke hradu Žampachu. Jan ml. z Potšteina prod. **K.** (1502) Bohuši Kostkovi z Postupic, jenž jej držel k Brandýsu, avšak před r. 1555 přip. k Chocni.

Kosov, Kosovo, ves u Přimdy, již koupil ok. r. 1239 kl. Kladrubský od kláš. Postoloprtského. Po r. 1420 dostal se **K.** v držení pp. z Ronšperka. L. 1511 k. jej Jošt z Reichenšteina a odtud držen k Olši, s nímž pak připojen k Boru.

Kosova hora (stč. i *Koševes*), městys u Sedlčan, starodávné jmění Vítkovcův, zejména Jindřicha (1272—1283) a bratra jeho Přibyslava (1283—1322), Ješka (1357—1374), Beneše (1354) a synů jeho Jindřicha, Mutiny a Jana (1367), Beneše (1380—1400) a Bernarta (1400 až 1418). Ti je drželi z části, z části měli je 1367 Šimon z Roztok, 1399 atd. Heřman z Hrádku; tento k. l. 1416 tvrz a díl n. Vítkovcův od Jarohněva Vejháka z Koutu. Ve 14. st. byl tu již farní kostel. **K.** zůstala pak při Hrádku a v držení Řičanských. Jan a Bohuslav z téhož rodu prodali **K.** před r. 1540 Hanušovi a Janovi, strýcům svým. Jan získal druhou polovici a potomci jeho (1578 Heřman, 1612 Vilém) seděli tu do l. 1622. Tehdá **K.** zabrána a dostala se l. 1623 Sezimovi z Vrtby, jehož syn Jan František prod. ji 1662 Frant. Alžbětě Felnárové z Hustiřan. Po Felnářích následovali hrab. Millesimo a od r. 1681 rod Halánkův z Hochberku, k nimž se přiženili Karvinští z Karvině. Mezi tím byla fara zanikla a **K.** sklesla na ves. L. 1744 přičiněním Anny Marie Karvinské z Hochberka zase na městys povýšena. L. 1770 k. **K.** Jozef z Astfeldu. L. 1786 dostala se v držení rodu Lobkovského, jemuž do l. 1812 patřila. L. 1837 stali se vrchností Mladotové ze Solopisk. Erb: Štít modrý a u zpodu stř. zeď městská ze štukové postavená se stínkami a branou otevřenou, v níž stojí na zeleném pahrbku pták kos; z hradby vyniká čtverhraná věž s okny, stínkami, cihelnou střechou a zlatou markovicí (M. B. VI. 136).

Koss (Goss), n. léno koruny České l. 1501 od pp. z Ilburka přiznané.

Kost, starý hrad, a Podkost, ves u Sobotky. **K.** založen bezpochyby v l. 1346—1349 od Beneše z Vartemberka a děděn potom od synů Petra a Markvarta (1360), z nichž onen jej sám ujal (1371). Po něm následovali ok. l. 1405 zeť Jan z Kunštatu († 1409) a l. 1414 Mikuláš Zajíc z Hazemburka († 1459). Po tomto následovali synové Jan a Oldřich. Když se tito králi Jiřímu protivili, obležena **K.** (1467) od královských a donucena, aby se vzdala. Po Janovi († 1495) následovali synové Mikuláš († 1496) a Jan († 1497), po jichž smrti **K.** na splacení dluhů prodána. Koup. ji (1497) Jan ze Šelmberka († 1508), po němž ji držel syn Jindřich. Leta 1524 k. **K.** Jan z Bibršteina. Tento rozšířil stavení na hradě († 1551). Po smrti Kryštofa, bratra a dědice jeho, dostala se **K.** třem dědičkám, od nichž právo jejich Kryštof z Lobkovic na se převedl (1556). Týž stavěl na předhradí († 1590). Syn jeho Oldřich Felix († 1604) zůstavil **K.** synu Václavovi († c 1615), po němž dědil bratr Vilém. Od něho dostala se **K.** napřed Maří Majdaleně Trčkové z Lobkovic a l. 1622 Polyxeně Lobkovské z Pernšteina. Táž prod. **K.** ke knížectví Frydlantskému (1632), ale pro nezaplacení jí zase navrácena. Syn její Václav prod. **K.** (1637) Heřmanovi Černínovi z Chuděnic († 1651). Po něm následovala napřed manželka jeho Sylvie Kateřina a pak Humprecht Jan Černín († 1682). Po smrti Heřmana Jakuba, syna předešlého († 1710), zadluženo panství a přišlo (1738) do prodeje. **K.** je Václav Kazimír Netolický z Eisenberka († 1760), po němž syn Jan Adam († 1769) následoval. Anna Terezie, sestra tohoto, vdaná Vratislavka, ujala pak **K.**, kterouž zůstavila synu Ant. Václavovi Vratislavovi z Mitrovic. Rodu jebo patřila **K.** až do r. 1867. Po právní při o dědictví dostal ji v držení Flaminio dal Borgo (1872 — H. X. 80).

Kost nějaká místnost (vrch?) u Křemževě z Budějovic.

Kostelec, kostel, staročeské pojmenování opevnění, jehož jádrem byla čtverhraná hrubá věž kostelní se vši úpravou k tomu náležitou, jakož i ohrada k tomu patřící, buď zděné hrady aneb násyp s příkopy. Byl to zbytek lidových pevností a přechod ze starých hradišť ke tvrzím, jak zřejmo z rozsáhlého opevnění Kotelce nad Orlicí, porovnávali se s jinými opevněnými kostely. Farní osada měla tu pevnost, na níž se obyvatelé aspoň živobytím svým uhájiti mohli. Název kotelce, pocházející z lat. castellum (snad proto, že naše kněžstvo k nim dalo podnět), zachoval se nejen v mnohých názvech místních, ale jsou i leckdes zajímavé zbytky takových opevnění, a že jich bývalo více, než se obyčejně za to má, svědčí mnohé kostely někdy farní, které se na vrších nacházejí. Zdá se, že prvotní název chrámův (církvíce, cerekvíce) obmezen byl po zakládání kotelců na dřevěné kostely, podle starého způsobu stavené, v čemž ovšem výjimku činily basiliky a okrouhlé kaple. K poznání bývalého účelu kotelců slouží dobře smlouva l. 1281 dne 10. března mezi proboštem Zderazským a opatem Plasským o kotelce v Potvorově učiněná.

Kostelec, farní ves v okresu Hlubockém, v níž byl farní kostel sv. Vavřince již před r. 1360. Ves **K.** příslušela sice k panství Lomnickému, ale o podací kostela sdíleli se s pány Lomnic., vладыky z Řek a z Jaroslavic. S hradem Lomnickým připojen pak **K.** k panství Třeboňskému. V 17. st. zanikla tu fara; **K.** přifařen napřed k Hosínu a od roku 1703 k Purkarcí. L. 1848 zřiz. tu expositura, jež za naší paměti se ve faru proměnila (TB. 110).

Kostelec, zámek nad Tupadly v okr. Štětském, jehož položení pro kotelce jest příhodné, ač se tu kostel nepřipomíná. Z pamětí jde na jevo, že tu stály jen dvůr a tvrz, které patřily do r. 1547 Holanům z Jiljova, v l. 1547—1549 Alšovi Knoblochovi z Pírnstorfu a l. 1549 přík. k Liběchovu. Antonín Veith, držitel Liběchova, pán znamenitý († 1853), začal na **K.** Slavín stavěti (1837), jehož do-

končení dílem událostmi r. 1848, dílem smrtí zakladatelovou zmařeno.

Kostelec, i Kostel, ves u Heřmanova Městce, v níž byl farní kostel již r. 1349 a post. tehdá k bisk. Litomyšl. L. 1318 příp. se Heřman z Kostela. L. 1351 patřila část vsi a půl kostela ke zboží Mrdickému (Městeckému) a r. 1382 celá ves. Fara zanikla bezpochyby po r. 1623 a kostel zůstal od té doby filiálním.

Kostelec (i Vrbatův K.), farní ves u Skutče, jejíž kostel se již k r. 1086 připomíná. R. 1349 byla tu fara, která postoupena k bisk. Litomyšl. Ves **K.** patřila ke kl. Podlažskému, jemuž snad od Vrбаты zakladatele dána. V 16. stol. dostala se **K.** v zápisné držení Talackův z Ještětíc a držívána k Trojovicům neb Žestokám. Pak dokoup. k dědictví a prod. l. 1595 Václavovi Ojířovi z Vacovic, jenž jej příp. ke Smrčku. S ním se dostal **K.** k panství Nasevrkám. V 17. st. zanikla fara, l. 1787 zřízena tu lokalie a l. 1853 fara.

Kostelec, ves v okr. Jičín., v níž byl farní kostel již před r. 1360. L. 1318 držel **K.** Bohuslav, l. 1360 atd. Mstiš, l. 1392 Racek. Roku 1428 držel **K.** ke zboží Údrnickému a od Trčkův přikoupen k Veliši. Po r. 1623 zanikla fara, a kostel, byv do r. 1776 filiálním ke Kopidinu, přivtělen pak k faře Velíšské (M. XV. 64).

Kostelec, Kostelík (snad i *Bílý kostelík*), ves v okr. Ústském, jež se příp. již v základ. listu Litoměřickém (1057). Před r. 1362 byl tu farní kostel. Pány tu byli 1362—1380 Hynce, 1397—1402 Zdeněk z K. Později patřil **K.** vladkám z Konojed a držel ještě l. 1454 ke zboží Konojedskému. V 16. st. byl přísl. hradu Ústku a s ním připojen k panství Liběšickému. V 17. stol. sklesl kostel na filiální.

Kostelec (něm. Vestenhof), samota u Dolní Cerekve, od moravské vsi Kostelce jen řekou oddělená. **K.** patřil ve 14. st. k Moravě a byla tu tvrz, kterou držel l. 1365 Mikuláš Hamr a l. 1371 prod. Havel z Pacova Jaroslavovi ze Šternberka. L. 1390 držel ji Havel

z K. Později patřil **K.** k panství Pelhřimovskému. R. 1570 prodal Karel Říčan-ský z Říčan tvrzíště s dvorem obci Jihlavské (H. IV. 318).

Kostelec, farní ves u Milevska a proboštvství, založené od kláštera Břevnovského. (Proboštvství stálo od kostela na stranu jihozápadní.) Již l. 1341 příp. se tu far. kostel, jenž patřil se vsi a několika okolními vesnicemi ke kl. Břevnovskému. Z proboštů a farářů znám jest jediný Šimon l. 1419. Císař Zikmund zapsal zboží Kostelecké Janovi a Václavovi Zmrzlíkům ze Svojšína, kteří je drželi k Orlicku. L. 1466 potvrzeno Janovi a Jaroslavovi Z. ze Sv. L. 1534 koup. páni ze Švamberka **K.** s 9 vesnicemi od kláštera dědičně, odkudž přivtělen k panství Orlickému. Po r. 1623 zanikla fara; dlouhou dobu byl tu jen kaplan a l. 1786 zase fara obnovena (TB. 534).

Kostelec, kostel sv. Jiří u Plzně, bezpochyby od kláštera Břevnovského (podle pověsti od sv. Vojtěcha) založený, neb podací nad tímto kostelem, jenž byl před r. 1361 farním, příslušelo opatům Břevnov. Podací zůstalo opatům až do konce 15. st., potom od opatův postoupeno pánům sousedního Týnce, ale zase l. 1506 vybaveno. L. 1565 prodal opat podací v Kostelci obci Plzenské. Fara bezpochyby v 17. st. zanikla.

Kostelec, ves ve farnosti Planské, v okr. Plzeň., jež stála již před r. 1238. Tehdá prodal ji Protiva ze Žinkova klášteru Plasskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo pánům opatům Plasským. Po roce 1420 dostal se **K.** v držení zápisně svět. držitelův a l. 1540 od Floryana Gryspeka vyplacen ke Kaceřovu. S ním pak r. 1623 zase navrácen kl. Plasskému. Fara asi tehdá zanikla.

Kostelec, ves u Budyně, ve 14. stol. farní ves. Podací kostela rozděleno bylo mezi pány hradu Budyně, kteří koupili l. 1386 tvrz od Mikuláše z K. a vладыky, kteří na druhém dílu seděli (1386 Diviš, 1400 Čěč, 1412 Jan, 1431—1444 Smil). V 16. st. patřila celá ves k Budyni. Při dělení téhož panství l. 1550 dostal se **K.** k dílu Mšenskému, avšak prodán zase

l. 1567 k Budyňi. Po r. 1623 fara zanikla.

Kostelec, farní ves v okr. Stříbrském, v níž byl farní kostel sv. Jana již před r. 1364. Založen byl bezpochyby od opatřův Kladrubských, kteří měli nad ním podací nepřetržitě po 14. a 15. st. až do válek náboženských. Potom dostal se se Žďárem a Všetnicemi v držení zápis. držitelův a teprve v 16. st. klášteru navrácen. Odtud zůstal stále při panství Kladrubském.

Kostelec, prvotní název kostela p. M. v Chotěšově, který se od l. 1366 jako farní připomíná. Farář brání sem z kl. Teplského na podání probošta Chotěšovského.

Kostelec nad Černými lesy, obecně Černý K., město, prvotně kostelec s farním kostelem, v jehož ohradě tvrz postavena (nynější zámek). Král Jan dal K. s velikými lesy Ješkovi z Náchoda směnou za Náchod (ok. l. 1344). Týž poddal se l. 1358 s tvrzí a vesnicí při ní králi v manství a přeměnil kostelec na hrad. V držení následovali léta 1359 synové jeho Hron, Ješek, Mikuláš, Mareš a Oldřich, avšak dělením chudli. Naposled z dílů byly dva díly, které drželi na počátku 15. st. Jan z Náchoda a Jan z Klučova. Ti prodali hrad a ves K. (1415) Janovi Sekretáři ze Smržova († l. 1420). Synové jeho Jan, Sudek a Pavel se l. 1444 rozdělili, ale tito dva dostavše spolu K. prod. jej bratrovi. Tento měl dva syny Jindřicha a Všeboru (1460), kteří se ok. l. 1471 rozdělili. Onen dostal K. a přík. (1475) díl bratrův na Černých lesích. Vladislav král na prosbu Jindřichovu ves K. (1489) za městečko vzdvihl a trhy a právem pivo vařiti daroval. Léta 1492 prodal Jindřich K. Slavatovi z Chlumu, jemuž jej král (1494) z manství propustil († j. 1498). K. dědil po něm jediný syn Michal, jenž panství příkupováním přetvořil v jedno z největších (zemř. l. 1534). Dědici jeho byli strýc Slavata a syn tohoto Diviš, jenž K. l. 1547 propadl. Prodán l. 1549 Jaroslavovi Smiřickému ze Smiřic, jehož rod tu mnohou pěknou památku zůstavil. Po Jaroslavovi († 1597) zdědil K. synovec Zikmund († 1608). Po

něm následoval napřed nejstarší syn Jaroslav, a když tento zemřel, zpravoval K. k ruce nezletilých dědiců Albrecht Václav († l. 1614). Tento obdaroval obec, aby o statcích svých řídila (1611) a učinil jí pomoc (1613), když kostel s krchovem postavili. Po smrti Albrechta Jana († 1618), nejmladšího syna Zikmundova, byl jediným dědicem a posledním toho rodu Jindřich Jan nerozumný. Tuť Albrecht V. E. z Valdšteina ujav se nad ním poručenství a obdržev od císaře polovici ohromného jmění (které sice by konfiskací bylo propadlo) prodal K. 1626 Karlovi kníž. z Lichtenšteina. Tento zase panství zvětšil († 1627). Synovec a dědic jeho Karel Euseb. zemřel l. 1656 a následoval syn Jan Adam Ondřej († 1712). Za něho založil Šimon K. Svoboda, fišmeistr, »Zlatou knihu«, snad nejdokonalejší urbář, který kdy v jazyce českém sepsán byl. K. dědila po knížeti dcera Marie Terezie, vdaná za Tomáše Emanuela vévodu Savojského. Táž osvícená paní osvobodila K. od poddanství (1736) a mnoho dobrého na panství spůsobila († l. 1772). Dědici jejími byl rod Lichtenšteinský (František Jozef † 1781, Alois Jozef † 1805, Jan Jozef † 1836, Alois až do r. 1859, Jan). L. 1850 stal se K. sídlem zeměpanských úřadův. Erb: Štít modrý, v němž muž divý, od vrchu hlavy až po pás zastřený v zeleném věnci podobný věnec na hlavě máje, v pravé ruce drže větev na způsob šípku s růží na konci. Za hlavou jeho po levé straně zlatá hvězda. Nad štítem helmice zavřená s točenicí a nad ní podobný divý muž drže v pravici šípku špicí dolů a levicí tetivu nahoru pošíkmo od sebe. (P. A. V. 346.)

Kostelec Červený (tak řečený proto, že patřil k Červené hoře), město. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo pánům Červené hory. Kromě statku pánů Červenohorských byl tu také vladýčí statek s tvrzí, na němž seděl l. 1466 Jeník z K. Později náležel K. s okolními vesnicemi k panství Visemburskému, s nímž příkoupen k Náchodu. L. 1591 vyhořelo celé městečko i s kostelem, který prý teprve l. 1668 obnoven. Poněvadž však obyvatelstvo prů-

myslné této krajiny rostlo a kostel nevy-
stačoval, v l. 1744—1754 nynější kostel
postaven. L. 1832 obdržel K. majestát na
téhodní trhy. Erb: štít modrý a v něm
stř. kostel s cihelnou střechou, vížkou, zl.
křížky a zl. makovicí.

Kostelec u Křížků neb pod Křížky, farní ves u Jílového, v níž byl farní kostel již před r. 1361. Podací nad ním příslušelo kněžím kaplanům kaple sv. Kříže na Vyšehradě se sakristany Vyšehradskými a vladykami tu v K. osedlými (1361 Bohuněk a Jan, 1390—1407 Petr Mik. a Václav, 1414—1418 tito dva). V 16. st. byl tu malý statek, kterýž měl do r. 1628 Daniel Švík z Lukonos. Později připojen byl k Lojovicům. L. 1695 odprodán Fregonii Malanottové roz. Lemajerové z Grimberka, od níž postoupen l. 1716 kněžně Anně Viktorii Pikkolominové a připojen ke statku Střínskému. Po roce 1623 zanikla fara a teprve l. 1782 obnovena.

Kostelec nad Labem, město, prvotně kostelec při kostele sv. Martina. K. povstal na království, avšak dostal se v držení Boršů z Osek a, jimž jej král Přemysl (ok. l. 1270) ujal. V násled. dobách povstalo tu městečko s tvrzí (před r. 1317). R. 1323 nacházel se K. v zástavním držení Hynka probošta a Hynka Berky bratří z Dubé. S dovolením králové Elišky, kteréž užitky z K. přikázány byly, Hynek l. 1328 polnosti sousedské znova rozměřil. V l. 1354 až 1361 bral z K. důchody Rudolf kníže Saský, později zase královny. Král Václav potvrdil l. 1394 svobody obce, avšak zase K. zastavil. Napřed měl jej Albrecht ze Šternberka, potom Hanuš z Mylheimu, pak Jindřich z Dubé, jehož bratr a nástupce Aleš l. 1404 svobody obce potvrdil a K. ještě l. 1420 držel. L. 1424 tu byl Žizka a Pražané vytáhli, aby jej oblehli; z toho byla nedaleko pátka. Zástava se dostala po Alšovi Bohunkovi z Klinšteina, od toho Vilémovi ze Šumberka a od toho Jindřichovi Berkovi z Dubé (před r. 1454). Králové Ladislav (1454) a Jiří (1463) svobody obce potvrdili. Králová Johanka vyplatila K. od dědicův Jindřichových a zůstavila K. dceři své Lidmile

kněžně Lehnické. Od této dostal se K. Vilémovi Zubovi z Landšteina, pak když se rodové Sekerkovský, Bubnovský a Berkovský vystřídali, dostal se K. Janovi Šlechtovi ze Všehrd. Asi v ty časy postaven nový kostel sv. Víta a sem fara přenesena. Král Vladislav potvrdiv výsady obce (l. 1486) přidal k prosbě Šlechtově (1507, 1510, 1512) ještě jiné milosti. Po Šlechtovi († 1525) následovali bratři Václav a Mikuláš ze Všehrd. Od nich dostal se K. Mikuláši Vančurovi z Řehnic. Král Ferdinand potvrdiv svobody obce (1537) přidal l. 1561 trh výroční. Nástupcem Mikulášovým byl Jindřich Vančura a když tento před r. 1572 zemřel, zůstal sirotkům ještě l. 1584, avšak potom vyplacen a k Brandýsu připojen. Potvrzení královská svobod dostali K-čtí v l. 1570, 1585, 1616 a 1628. L. 1631 obsadili Sasové K., ale zase vytačeni. L. 1638 potvrzeny svobody. L. 1639 vpadli sem Švédové a zůstali tu přes zimu. Pozdější potvrzení svobod dostali K-čtí v l. 1674 a 1726. Z dějin pozdějších jen pramálo známo jest. V K. narodil se l. 1834 František Šimáček. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu trávník a nad ním stříbrný kostel s cihelnou střechou, vížkou a zl. křížky. V pravo od vížky jest štítek s erbem království Českého. (MB. IV.)

Kostelec Podolský neb Zelený, kostel starožitný a dvůr v obci Řevňovské u Tábora. Kostel byl l. 1356 atd. farním. Sice patřil K. až do r. 1557 k Borotínu, a teprve t. r. oddělen od něho jako díl Bohuslava Malovce z Malovic († 1576). Ten a syn jeho Oldřich mladší († 1596) seděli tu na nové tvrzí Skrze Oldřichovu sestru dostal se K. v držení Heřmana Ostroměřského z Rokytníka, jehož dědici Smilovi byl l. 1621 zabrán a léta 1623 k Jistebnici prodán. (H. VII. 201.)

Kostelec nad Orlicí, město, prvotně kostelec, kterýž Jan z Vartemberka l. 1316 dobýval. K. býval přísl. hradu Potšteina. L. 1323 daroval Mikuláš z P. podací kostelní v K. kl. Zderazskému. Jako městečko přip. se již r. 1330. Jindřich Lacembok daroval obci l. 1406 dědinu řeč. Lán, Hynek Krušina odпустиł obyvatelům léta 1442 odúmrti a vyhradil si toliko roboty

a Mikuláš z Klokočna vyprosil jim l. 1493 majestát na dva výroční trhy. Za pánů z Pernšteina rostl K. Vilém z P. propustil obyvatelům odúmrti a syn jeho Jan učinil jim (1543, 1547) rozličné milosti. Obec tehdá vzkvétajíc kupovala některé statky okolní, v čemž podporována Arnoštem falckrabí. Od králů obdržela potvrzení svobod l. 1567, 1577 a 1614. O její rozkvět pečliv byl Adam Štastný Hrzán z Harasova, udělil jí l. 1585 rozličné milosti, k nimž nově přidala l. 1612 Anna Kateřina Kaplířova. Kašpar z Grambu († 1633) odkázal K. jezovitům, kdyby syn jeho Kamil zemřel, což se l. 1638 stalo. L. 1648 vpadli sem Švédové, l. 1652 postavena residence jezovitská a tvrz (nynější starý zámek) a t. r. obci i od vrchnosti i od císaře svobody potvrzeny. L. 1667 koupil K. od nich Václav Záruba z Hustiřan († 1675), jenž svobody potvrdil (1667). Syn jeho Frant. Karel potvrdil l. 1687 svobody, přispěl l. 1687 na stavbu kostela sv. Anny, 1694 kostelíku sv. Václava a Michala, avšak utužoval poddanství. Náctisků neulevno přes to, že šly žaloby až ke dvoru († 1714). Když syn jeho Jozef Antonín Záruba l. 1744 zemřel, dostal se K. dceři jeho Alžbětě. Manžel její Kryštof hrabě Cavriani přísně přihlížel k pořádné zprávě obecního jmění († 1783). L. 1777 celý K. vyhořel. Se syny Kryštofovými měla obec také spory až do r. 1787. R. 1796 koupil K. Jozef kníže Vchynský ze Vchynic, jehož potomstvo K. až do r. 1812 k ostatnímu knížectví drželo. Léta 1812 odděleno panství pro Jozefa hrab. Vchynského († 1862), jenž v letech 1829—1835 nový zámek postavil. L. 1850 stal se K. sídlem zeměpanských úřadův. Znamenití rodáci: Frant. Tůma († 1774), Fr. Zoubek a J. Erben (nar. l. 1830). Erb: K. pečeti erbem království Českého.

Kostelec nad Sázavou, ves u Benešova, v níž byl ve 14. a 15. stol. farní kostel. Hrad K. stál odtud přes řeku a dostal jméno své po vsi. Bezpochyby jej založil Oldřich z K. z rodu pp. z Valdeka (ok. l. 1340), avšak potomci jeho Diviš a Špacman prodali jej l. 1356 císaři Kar-

lovi. Držel jej pak l. 1358 nějaký Jakub a l. 1360 zapsán od císaře Janovi hrab. z Hardeka; tento tu ještě l. 1376 seděl. Léta 1386 držel K. Chval ze Rzvého († j. 1390) a když Jan, syn jeho, l. 1395 zemřel, zůstal K. konečně Janovi, proboštovi od Všech Svatých. Po něm následoval Filip Laut (ok. l. 1400) a ok. l. 1410 Jan Sádlo ze Smilkova (zemř. l. 1421). Syn jeho Jan prodal K. (1443) Kunšovi Rozkošovi z Dubé. Když tento škody odtud činil, byl K. l. 1450 od vojska Poděbradského dobyt a skrze krále Ladislava Zdeňkovi ze Šternberka darován. Zřícenina jeho byla od té doby přísluš. zámku Konopiště. (MB. III. 59.)

Kostelec slul farní kostel sv. Gotharda v Krupě u Rakovníka.

Kostelecké děkanství neb kraj děkana Kosteleckého obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Kostelec n. O., Potštein, Častolovice, Tyniště, Šachov, Lično, Rychnov, Javornici, Slatinu, Pěčín, Rokytnici, Rychemberk, Lukavici, Rybnou, Orličku, Kunvald, Vamberk, Rybnou, Žamberk, Mladkov, Nekoř, Lukavici, Písečnou, Hnátnici, Orlici, Libchavy obě, Brandýs, Běstovice, Skorenice, Hemži, Sudslav, Chleny a Sopotnici.

Kostoloprty, v 15. stol. pojmenování Postoloprty.

Kostomlatky, ves u Brandýsa n. L. n. kostela Vyšehradského. Císař Zikmund zapsal je (1437) Vaňkovi a Jankovi z Odic. Od té doby drženy byly ke Cvrčovicům.

Kostomlaty, ves u Roudnice, někdy (od 14. st.) farní ves, kterou koupil (ok. l. 1352) kl. Svatomářský v Kladsku od vладыky Lévy z části a měl tu právo podačné. Sice byl ostatek zbožím vладыčím (1395 a t. d. Matěj). Král Zikmund zastavil K. (1420) Janovi z Vartemberka a z Ralska. Od té doby byly v záp. držení, až l. 1575 na žádost Kryštofa z Lobkovic od kláštera vyměněny a k Běškovicům připojeny. Fara zanikla snad v 17. st. Léta 1738 postavena věž. (H. VIII. 203.)

Kostomlaty, zbořený hrad a farní ves u Bíliny. Ves byla starší a hrad postaven později bezpochyby od Boršů z Oseka. Boreš prodal jej (1333) v manství Choti-

borovi z Heršteina, od něhož jej koupil (1335) Karel markrabě. Byl pak lénem koruny České. L. 1379 měl jej Habart st. z Žirotína a zapsal K. strýcům Plichtovi, Habartovi a Habartovi. Do l. 1390 přešly v držení Jindřicha z Dubé. Později tu seděl Beneš Silný († j. 1407) a syn jeho Albert (1400—1437) napřed pod poručenstvím a po r. 1418 jako pán. Od něho nabyh hradu neznámým způsobem Zikmund Děčfínský z Vartemberka, ale l. 1434 dobyl ho na něm Jakoubek z Vřesovic a později od Albrechta dokoupil. Po synu jeho Jankovi († j. 1478) zůstalo 5 synů, z nichž Jakub držel K. († j. 1491). Sedm jeho synův rozdělilo (asi 1501) hrad na 7 dílův, kteréž do l. 1513 dva z nich, Zikmund a Kryštof, skupili. Onen tu seděl ještě l. 1531, tento přetrvav a podědiv ho způsobil l. 1562, že mu byly K. z manství propuštěny. Drželi jej pak syn Oldřich († j. 1580) a tohoto synové Petr, Pavel a Oldřich. Těmto zabrán a prod. l. 1623 Humprechtovi st. Černínovi z Chuděnic. Asi v těch dobách opuštěn a sřítíl se. Jan Humprecht Černín vyzdvihl léta 1670 nový zámek ve vsi, kterému dal jméno Humprechtwiese. Vdova po něm Diana († l. 1687) odkázala K. do rodu Clary-Aldringen, od něhož je koupila (1770) Vilémína hrab. z Věžník. Poněvadž se Antonie, dcera její, do rodu hr. z Ledebouru vdala, dostaly se K. tomuto rodu. Kostel zdejší, jenž byl od 14. st. farním, stal se po r. 1623 filialním k Světcí. L. 1706 znova vystavěn a fara tu zřizena. (HB. VI. 265.)

Kostomlaty, farní ves u Nymburka, blíže níž stával při Labi hrad též K., ale někdy i Mydlovary řečený, bezpochyby proto, že u nějaké vsi Mydlovary postaven. Po vsi nazýval se l. 1223—1265 Sezema z K. a potomci jeho Mutina (1282—1289), Beneš (1285) a Sezema († j. 1346). Jeden z nich postavil hrad, který darovala Perchta, dcera Sezemova, synu svému Půtovi z Častolovic (1346). Od něho neb syna jeho koupil K. Petr z Vartemberka (před r. 1402). Po něm ujal jej napřed zeť Jan z Kunštatu, později Žofka, vdova Petrova. Po této následovali l. 1414 Jindřich

z Elstrberka a později Jan Puška z Kunštatu. Toho l. 1425 Hynek Boček z Poděbrad na hradě K. dobyl a ve vězení umožil. K. patřily odtud k panství Poděbradskému. Jindřich mladší kníže Minsterský odkázal K. Bedřichovi synu svému přirozenému a Kateřině Vojtkové ze Strážnice materi jeho (1492), ale že jí od knížat protimyslnosti činěny, prodány K. (1493) králi Vladislavovi. L. 1495 dostaly se zase v držení Jana ze Šelmberka († 1508) a po něm Bedřichovi z Donína († 1547). Po jeho smrti zabrány K. synu jeho Bořivojovi a přivtěleny k Lysé. Kostel ve vsi byl ve 14. stol. farním, v 17. a 18. stol. filialním k Lysé, až tu l. 1738 zase fara zřizena. L. 1778 znova vystavěn. (H. X. 351.)

Kostrčany, ves u Žlutic, n. s tvrzí, vladyčí statek Petra († j. 1385), l. 1389 až 1407 Beneše. L. 1542 k. K. Asman ze Štampachu od Václava Valeckého z Doupova, měv již od r. 1521 druhý statek ve vsi. Léta 1573 dostaly se K. v držení vlad. z Hertemberka. L. 1623 zabrány a prodány Janovi Hegnerovi z Rezelfeldu. Později byl v držení Nesslingrův v. Schellengraben a jiných rodin, do r. 1700 Jahnů z Jahnu. Statkem samostatným byly K. do r. 1850.

Kostřice, Kostřec, ves v okr. Mimoň. Ok. l. 1360 postoupil část její kl. Hradištský Haškovi z Lemberka. Později patřila ke hradu Kosti. L. 1561 odprodána a patřila později k Loukovci.

Košátky Staré a Nové, dvě vesnice u Benátek, v nichž býval dvůr kapituly Boleslavské a dvůr vladyčí s tvrzí. Tento měl l. 1419 Mareš z Nové vsi, l. 1421 Zikmund z Veitmile a pak jeho potomci (1448—1481 Jan). S Dorotou z Veitmile dostal K. Václav Bezduřický z Kolo-vrat († j. 1529). Po něm následoval syn Jan († 1556), jehož dcera Anna vdala se za Jáchyma Novohradského z Kolo-vrat († 1600). Z téhož rodu následovali Jan († 1613), Zbyněk Leopold († 1630), syn a vnuk, pak strýc jich Zdeněk a tohoto potomstvo (Jan Václav † 1690, Fr. Zdeněk † 1716, Frant. Václav † 1738, Frant. Ferdinand † 1763, Frant. Antonín

† 1802). Po vyměření této větve držela K. napřed Johanka ovd. Kavrianova, sestra posledního a když zemřela, dostaly se K. napřed do rodu Libštejnských a po jich vyměření Krakovských z Kolovrat. (H. X. 392.)

Košnice, dvůr u Všepadl v okr. Kdýnském, n. ves (1379), která vypálena v 15. století a r. 1534 jako pustá ves patřila ke statku Herštejnskému, později k Chocomyšli.

Košetice (něm. *Koschowitz*), ves u Touškova, která patřila r. 1239 kl. Kladrub. a r. 1247 prodána klášt. Chotěšovskému. L. 1379 drženy ke hradu Vrtbě, později (zejména 1512 a t. d.) ke hradu Bělé, od něhož ok. l. 1659 zase odděleny.

Košetice, farní ves v okr. Dolnokralovském, v níž byl farní kostel již l. 1360. Podací patřilo okolním vladkám s vladykami K-kými (těchto byli l. 1368 čtyři, l. 1372 pět, později dva až tři a l. 1417 Domaslav). V 15. st. zakoup. od Vojslavských a zůstavše v jich rodu dostaly se léta 1499 k dílu Buřenickému, léta 1543 v držení rodu Trčkovského a patřily pak ke Světlé. Od sklonku 16. st. drželi K. Mikuláš Beřkovský z Šebířova a manželka jeho Anna Juliana z Amštatu. Při dělení po její smrti dostala K. dcera Saloména (1639), po níž následovala sestra Johanka († 1657). L. 1664 k. K. Paris Karel hr. z Ladronu, jehož rodu až do l. 1682 zůstaly. V 18. stol. byly v držení Vražďů z Kunvaldu, od r. 1725 Věžníkův, kteří na místě tvrze nový zámek postavili. Od r. 1787 byly v držení Böhmvů. Fara zanikla l. 1624. L. 1670 zřízena tu administratura a l. 1762 zase fara.

Košetice, n. ves v okolí Žatce, již l. 1547 pustá, která patřovala obci Žatecké.

Košice, farní ves u Kutné hory, v níž byl farní kostel již l. 1362. Podací měl 1362 Kunclín Ruthart Horník († j. 1376), 1388 syn Kunclín. Od r. 1403 vyskytují se K. jako přísl. tvrze Malešova. V 17. st. zanikla fara a teprve l. 1823 zřízena tu lokalie, která l. 1866 na faru povýšena.

Košice, ves u Tábora, v 15. a 16. st. přísl. obce Tábořské, avšak byl tu také zemanský dvůr (Jan Rohlík † c. 1471),

kteřý se dostal pod Tábor a osazován býval dvořáky. V l. 1548—1594 patřily K. k Choustníku, v l. 1594—1656 zase obci Tábořské, v l. 1656—1666 k Plané, od r. 1666 k Želči.

Košík, ves severně od Křince k Rožďalovicům, v níž bývala tvrz. Odtud snad bylo pojmenování vladky Košíkův z Lomnice; ještě l. 1440 měla K. Vrata z Lomnice. L. 1510 prodal ji Vilém z Valdšteina do rodu Trčkovského a v 16. st. patřila ke Kuncberku.

Košín (staroč. z *Košině*, nyní z *Košína*), ves u Tábora, bezpochyby původíště vladkycké rodiny Košíkův z Košíně. V 16. st. patřil K. k Liderovicům a s nimi přip. k Chotovinám.

Košif, Košife (pův. *Chošur*, *Košur*), město u Smíchova, jež se již r. 1185 přip. Tehdá tu dostal kl. Plasský poddaného od kn. Bedřicha a l. 1209 získal část biskupovu. Vedle toho tu byl statek kláštera Svatojirského, který se l. 1228 připomíná. Ve 14. st. byl K. na dvě vsi Větší a Menší K. rozdělen; v obou byl kromě dvou předešlých třetí statek České královny s vinicemi (1312), nějaký užitek bral z K. opat Strahovský a farář v Úhonicích. Král Václav zastavil dvůr v K. (1416) Vokovi z Valdšteina, po němž jej měli manželka Eliška a této druhý manžel Mikuláš z Kněževsi (1429). Zboží tohoto dostalo se později Vankovi Valečovskému z Kněžmosta, který l. 1452 také získal práva rodu Krabcovskému náležitá. Týž statek pak zůstal v zápisném držení až do 16. st. L. 1531 potvrzen Tomáši z Pacelic list krále Ludvíka na dvůr K., který n. držela Johanka Janovská z Tajné. Všechny části K. spojeny později pod panstvím nejv. purkrabí. Když l. 1680 mor v Praze zuřil, koupili zprávcové Vlašského špitálu v Praze vinici, na níž nemocnici a kostel p. M. se hřbitovem zřídili. Při něm zřízena l. 1861 expositura. V letech tehdejších ves K. tak čerstvě rostla, že si l. 1895 zasloužila povýšení na město. Erb: štít na přič polovičný, v horním modrém poli tři srpovitě ostřím na pravou stranu obrácené stříbrné nože (kosíře), dva u vrchu, jeden u zpodu téhož pole a

v dol. zl. poli modrý lev s jazykem vyplazeným. Okolo štítu jest architektonická ozdoba, která nese hradbu na způsob koruny se 4 stínkami.

Košovice, lépe Košetice.

Košovice, ves u Otic, jež se připomíná r. 1205.

Košťálov, zbořený hrad a ves u Třebenic. Hrad stál již ve 14. st. (1372 až 1378 purkrabě Aleš ze Slavětína), avšak není známo, komu patřil. Okolo l. 1420 nabyt **K.** Jan Kaplír ze Sulevic straník katolický, jenž k němu drahně okolních statkův připojil († j. 1450). Po něm drželi **K.** synové jeho Václav a Bohuslav napřed společně, později Bohuslav sám. Když se synové tohoto l. 1486 dělili, dostal Zdeslav hrad **K.** na svůj díl. Synové jeho Jan, Mikuláš, Bušek a Václav drželi **K.** napřed společně, a když se l. 1563 rozdělili, dostal jej Mikuláš († j. 1579). Syn jeho Zdeslav (1579—1592) zůstavil tři dcery, které **K.** (1609) Adamovi ze Vchynic prodaly. Tomu pak v pokutě zabrán (a jen manželce do smrti ponechán) a l. 1629 Maří Majdaléně Trčkové z Lobkovic k ruce syna jejího Adama Erdmana prodán. Tehdá byl již hrad pust a pod ním stála tvrz před tím postavená, ale také opustlá. Po zabrání všech Trčkovských statků darován **K.** (1636) Anežce z Warrensbachu a zůstal odtud přísl. statku Čížkovského. (HB. III. 87.)

Košťalov, **Košťál**, n. hrad nad Olešnicí v okr. Lomnickém, jehož nejstarší držitelé byli pp. z Valdšteina, zejména 1374 Zdeněk, 1388 vdova po něm Kačna a po ní (1396) Petr Kštica ze Sloupna. V l. 1433—1454 seděl tu Zdeněk ze Sl., jenž končí řadu známých držitelův. **K.** byl l. 1514 pust a přísl. Hrubé Skály, později příp. ke Kumburku. (H. V. 201.)

Košfany, lépe Koštov.

Koštenice, ves u Holic, která patřila již léta 1398 ke zboží Dašickému, avšak býval tu také vladýcí statek, na němž seděl l. 1450 Hotart z **K.** Později patřily **K.** k panství Pardubskému.

Koštice, farní ves u Libochovic, v starších dobách přísl. nějakého statku duchovního, který Vřesovcům v dědictví prodán

na poč. 16. st. L. 1545 k **K.** Jindř. z Hrobčice. Potomci jeho seděli tu na tvrzi až do sklonku 16. st. L. 1604 dostaly se **K.** v držení Štampachův, avšak zabráný za konfiskace a prod. (1626) Janovi z Aldringen. V 17. st. vládli tu členové rodiny Brissigel, l. 1690 k **K.** Kašpar Proj z Geiselberka, avšak nedlouho potom koupeny od rodu Lobkovského a připojeny k Libčevsi. L. 1752 postaven tu kostel, při němž zřízena l. 1787 lokalie a l. 1856 fara.

Koštofrank (z lat. *castellum francum*), jméno opevnění nějakého na způsob kostelce, kteréž jako »svobodný hrad« otevřeno bylo vesničanům okolním.

Koštofrank, pojmenování okolí kostela sv. Jana v Jičíně.

Koštofrank, pojmenování tvrze v Nové vsi, bezpochyby u kostela v nynějším Bělohradě.

Koštofrank, název kostela sv. Jana křt. u Semil, jenž byl l. 1590 znova postaven.

Koštofrank, pojmenování místa v Železném Brodě.

Koštov, ves u Teplice, v l. 1416—1850 přísl. statku Trmického.

Košumberk, zbořený hrad a ves u Luže, na poč. 14. st. sídlo Ojířovo, jehož sirotka vytlačil Bohuněk z Pfafentálu. Diviš z Popovce pr. **K.** (1372) Divišovi, Ješkovi, Mstislavovi a Slavatovi z Chlumu. V držení rodu tohoto zůstal **K.** až do r. 1657. Při dělení bratří Slavatův l. 1417 dostali jej bratři Vilém († 1434) a Diviš a polovice jich dědilo potomstvo, totiž po onom synové Slavata (1454—1492) a Jan (1454—1483), po tomto syn Slavata starší a tohoto (?) synové Albrecht a Slavata. Tento podědil ok. l. 1533 všechny statky rodinné († 1539). Ty držel po něm syn Diviš, za něhož **K.** l. 1573 od udeření hromem vyhořel († 1575). Když se synové jeho l. 1577 dělili, dostal Jindřich hrad **K.**, u něhož přebýval nějaký čas synovec jeho Vilém, později proslulý. Syn jeho Diviš Lacembok († 1623) odsouzen sice statku, ale Vilém Slavata jej koupil pro Jindřicha Viléma, sirotka Divišova, jemuž jej l. 1634 postoupil. Když tento

l. 1654 zemřel, dědila K. nezletilá dce-ruška, že ale ta l. 1657 zemřela, dostal se K. materi Marii Maximilianě roz. Žďárské, potom vdané Hysřlové. Ta založila kostel na Chlumku a residenci jezovitskou, již r. 1684 K. zapsala († 1690). Jezovité uvázavše se v K. nechali hrad v 16. stol. nákladně obnovený spustnouti. Když léta 1773 řád jejich zrušen byl, patřil K. k náboženskému fondu. Týž statek pak l. 1807 prodán a dostal se l. 1826 v držení kníže-rodu Taxisovského. (H. I. 94.)

Kotelice, ves v okr. Litoměřickém, jež se příp. l. 1337. Křižovníci němečtí brali odtud úrok, ježž t. r. prodali. Nicméně zůstaly K. při statku jich Byčkovském.

Kotenčice, ves u Dobříše, n. statek vладыčů (1365 Hostek a synové jeho Ješek a Jodok, 1411 Jetřich, 1417 Petr ze Suchdola). Zikmund z K. byl l. 1430 hejtmanem města Prahy. Část vsi drželi Oldř. z Holovous a po něm dcera Markéta, která ji (1454) prod. Lackovi z Rosejovic. V 16. st. patřily K. k Píčině, od níž l. 1515 přiděleny k Bukové.

Koterov, Kotorov, Koturov, ves u Plzně, kterou l. 1369 Vavřinec Kralovský, měšťnín, koupiv ji od Mikuláše a Jakše bratřů z Újezda, zůkupně vysadil. L. 1392 měla kapitola sv. Apolináře ves K., jež se potom dostala v záp. držení světských pánův. Matouš ze Všeřovic postoupil jí l. 1471 Petrovi Kořenskému z Terešova, synové tohoto pak l. 1507 Bedřichovi z Donína. T. r. koupil ji od Bedřicha Petr Ebrzvin z Hradiště a daroval obci Plzeňské.

Kotkov, n. dvůr u Chotutic (Plaňan), r. 1545 pustý, jenž byl přísl. statku Radimského. (Bernau, Plan. 78.)

Kotlava, město v král. Saském, někdy přísl. Čech, které se dostalo l. 1405 knížatům Saským v zástavu a jim jako léno ponecháno.

Kotopeky (prv. *Kotopeců*), ves u Hořovic, jež patřila do r. 1320 ke statkům kostela Pražského, a pak ke hradu Pražskému. V 15. st. tu byly vладыčů statky, z nichž jeden Zdeněk z Chajna daroval oltářů Zv. p. M. v kostele Pražském (1405) a druhý podržel pro sebe. Jiný patřival

ke Mtihavě. Od poč. 16. st. patřily K. k panství Hořovskému. Za společného držení Hořovic a Jince připojeny k Jincům.

Kotouň (prv. *Chotůň*), farní ves u Hořavřovic, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací měli vладыky sídlící na zdejší tvrzi, v l. 1420—1434 Přibík. Ke sklonku 15. st. seděli tu Kotounští z Otěšic, od poč. 16. stol. Častolárové z Dlouhé vsi. L. 1581 prodal Kryštof Častolár K. Janovi Vlasatému z Domaslavě. Od poč. 17. stol. byl K. v držení Záborských z Brloha. Později příp. k Oselci. Faru, která po r. 1623 zanikla, obnovila Oselská vrchnost l. 1681. Později postaven nový kostel l. 1730 posvěcený. (TB. 508.)

Kotovice (prv. *Kotovici*), ves u Stodu, jež se příp. od r. 1272 jako přísl. kl. Chotěšovského.

Kottersdorf, n. ves na panství Haunšteinském.

Kotwitz viz Chotovice.

Kotvina, újezd, který patřil r. 1226 a 1273 klášteru Doksanskému, snad ves Kotvina nad Ohřů u Klášterce, která se objevuje v 15. stol. jako přísl. hradu Egrberka.

Koudelov (vlastně *Koudelovský dvůr*), dvůr u Časlavě, nazýval se vlastně Řečice a obdržel jméno své od majitelův Koudelův z Žitenic. Obec Časlavská koupila jej l. 1595 od Anny Měnické ze Žitenic, avšak l. 1621 jí zabrán a postoupen l. 1623 Mařů Majdaleně Trčkové z Lobkovic. Od té doby patřil k Tupadlům.

Kounice viz Konice.

Kounice, ves u Dol. Kralovic, až do r. 1420 majetek kl. Sedleckého, odtud Ondřeje rychtáře Časlav. a Václava Findera, od r. 1459 Hertvika Žehušického z Nestajova. V 16. st. drželi Lukavečtí z Lukavce K. ke statku Hněvkovicům, který l. 1578 dědičně dokoupili. Dělením dostaly se v držení Jana staršího Lukavce († 1607), jehož nástupce též Jan prodal je (1611) Majdaleně Trčkové z Lobkovic. Od té doby patřily k Vlastějovicům a s nimi se dostaly k Dol. Kralovicům.

Kounov, farní ves v okr. Žateckém, jež se příp. r. 1228, jsouc sídlem Kounovým. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož

podací patřilo králům ke Křivoklátu. Sice tu byla manství služebná k témuž hradu (dvoje). L. 1581 postoupil král Rudolf K. Burjanovi z Nostvic († 1593), po němž jej ujal syn Jan Adam. Po jeho smrti (1632) držel K. syn Jan Hanuš a od r. 1675 tohoto syn Heřman Jáchym. Od r. 1692 náležel K. kníž. Švarcemberkům. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1744 obnovena. (H. VIII. 163.)

Koupě, Koupí, ves u Březnice, n. na vladyčí statky rozdělena (1384 Martin, 1394 Jan z Mladějovic, 1437 Jíra), které skupili Koupští z Březí před r. 1509. L. 1509 měl K. Jindřich Koupský z B., jehož dcera Žofie je postoupila (1543) manželu Jiříkovi Byšickému z Byšic. Rod jeho držel K. s tvrzí přes 100 let. L. 1648 prodala Anna Byšická z Hozlau K. Příbíkovi Jeniškovi z Újezda a od té doby patřilo k Březnici. (H. XI.)

Kouřim, král. město, vzniklo nedaleko prastarého hradu zvaného nyní Stará Kouřim (pravé jméno bezpochyby Ziiče, viz to), jsouc napřed hradem a sídlem kraje K-ského (od 12. st. viz Kouřimsko). Přeměnění starého hradu v hrazené město a městskou obec stalo se před r. 1261. Král Jan daroval obci (1327) pastviny a syn jeho Karel (po ohni r. 1333) právo míle (1334); potvrzení svobod a nových statků dosáhla v letech 1336 a 1337. Od Karla IV. obdrželi měšťané právo, aby o statech svých řídili, což, jakož i předešlé, Václav IV. l. 1382 a 1389 potvrdil. Týž král osvobodil K. (1404) na několik let od poplatků. Za těch dob tu byly tři kostely, farní sv. Štěpána, a druhý sv. Jiří, jehož podací patřovalo kl. Břevnovskému, a třetí sv. Martina při kl. cisterciákův před r. 1340 založeném. L. 1419 obyvatelé přilnuli k novotám náboženským, pročež Kutnohorští zmocnili se v měsíci listopadu města, a javše tam některé konšely a starší, též faráře M. Jana Chodka s kaplany jeho vedli je spoutané do Hory a tu po několika nedělích za živa do šachet vmetali. K-ští drželi odtud se stranou pod jednou. Když však se l. 1421 vítězné vojsko pod obojí přibližovalo, K-ští ochotně podnikli jeho poslušensství a město dne 20. dubna

od Pražanů osazeno. K-ští jsouce odtud oddáni víře pod obojí, pečovali o povznesení svého města, jehož část povodní léta 1431 zmařena; l. 1470 zřídili vodovod a kupovali statky pozemské a šosovní. Léta 1508 a jindy bývaly tu sjezdy krajské. L. 1536 město vydlážděno. L. 1547 pokutována obec pro svůj odpor odnětím statkův, z nichž část jen k faře sv. Štěpána, ke kostelům sv. Maří Majdaleny, sv. Jiří nově vystavěnému a jiným obecním potřebám navrácena. Obec sice skupila potom znova jednu ves a několik statků šosovních, ale vše jmění hned po r. 1620 vzato a l. 1623 knížeti z Lichtenšteina šmahem prodáno, ačkoli se méně provinili, nežli jiní a k náboženství katolickému záhy přistoupili. Nad to obec nevelká ustavičnými vojenskými průchody a posádkami na nevyšší zbědována, tak že 31 sousedův pro nátisk lidu vojenského odešlo a jen 24 osedlých zůstalo. Marně se obec domáhala navrácení statků (1628); bída se ještě zvýšila, když l. 1639 město od Švédův vydrancováno, předměstí Pražské a Malotické zcela spáleno a kořisti na sta vozův pobráno. Kromě toho bylo město od nepřítelů a jiných vojákův ještě šestkrát vydrancováno, tak že l. 1643 jen 7 sousedův a l. 1647 jen tři daně platící zůstali. Když pak l. 1670 město nenadálým ohněm zkaženo a žádost za navrácení statkův l. 1681 na vždy odmrštěna byla, rostla bída tak, že se město jen pomálu zotavovalo. Po celé 18. st. město jen živořilo, a k tomu l. 1811 velkým požárem spuštěno. L. 1850 stala se K. sídlem zeměpanských úřadův. Znamenití rodáci: Brykci z Zlicka († 1543), Matouš Kolín z Chotěřiny († 1566), Jan Fortin nebo Hortensius († 1590). Erb: štít modrý, u jehož zpodu zeď stř. ze štukoví postavená se stínkami a branou otevřenou, v níž zl. mříže vytažená a zl. dveřeje. Z hrady vynikají dvě stř. věže s okny, cimbuřními, cihelnými střechami, a zl. makovicemi a mezi nimi je štítek království Českého. (Oehm, Pam. Kouřimě.)

Kouřim, hora a n. hrad (něm. také *Rauchenberg*. zkaženě česky *Ruchomperk*) u Košenic, blíže Polyně. O osudech jeho

je málo známo. V druhé polovici 14. st. seděl tu Černín († j. 1404). Nedlouho potom připojen k panství Pušperskému a s ním později k Chuděnicům.

Kouřim (něm. *Hermannschlag*), ves v okr. Novohradském, lépe Kuřív (název Kouřim povstal z neporozumění úslolí »v Kuřím«).

Kouřimsko, Kouřimský kraj. 1. území zprávní a soudní, prvotně řečené Zličko po Zličanech (viz Zliče). Po opuštění Zliče, která se pro velký svůj obvod za knížecí hrad nehodila, založen hrad Kouřim. Zde sídlili jako purkrabě 1167 Zdeslav, 1177 Rudolf. (Snad byli úřadové před tím na Lštění.) L. 1205 kladou se do tohoto kraje Postupice, což jest svědectvím, že se kraj K. již tehdá po obou březích Sázavy vztahoval. V l. 1220—1224 příp. se Vlastislav soudce K. a l. 1248 menší úřad zemský, jenž se dskami krajskými (a vladařem r. 1263) tu až do r. 1420 zůstával. V příčině berní byl kraj K. (již ve 13. věku) spojen s krajem Pražským a říkalo se obojímu Pražsko neb K. Popravu v kraji míval prvotně purkrabě Kouřimský, potom z pravidla purkrabě Pražský a obyčejně některý pán v kraji. Obvod kraje od 13. st. až do r. 1850 se zhruba neměnil. Dokud bylo krajské hejtmánství úřadem stavovským, sídlili hejtmánové na svých zámcích, když však změněny na zeměpanské úřady, býval krajský úřad v Praze.

2. arcijahenství neb kraj arcijahna Kouřimského, které se již r. 1216 příp. Viz Arcijahenství.

3. děkanství neb kraj děkana Kouřimského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary: Kouřim, Ždánice, Malotice, Svojšice, Voděrady, Chvatlín, Zásmyky, Drahodobudice, Dobřeň, Solopisky, Jindice, Krsovice, Košice, Žišov, Beřice, Uhl. Janovice, Malejovice, Podveky, Rataje, Úžice, Vavřinec, Skvrňov, Kruty, Rovnou, Chocerady, Strmelice, Konojedy, Ondřejev, Hrusice, Údašín, Pyšely, Mnichovice, Mukařov, Kozojedy, Kostelec Č., Olešku, Třebovli, Vitice, Přistoupim, Bylany. Čes. Brod, Radešín, Horky, Tukleky, Chroustoklaty, Tismice, Žitoměř, Lstiboř, Poříčany, Konice, Se-

mice, Velenky, Kovanice, Kří, Lhotu, Raštěnice, Dobřichov, Skramníky, Chotouň, Vrbčany, Plaňany a Žabonosy. (V příčině některých far viz Kolínsko.)

Kout, Kouto, Kouty, ves u Nové Kdyně, vyskytuje se teprve v 16. st. jako přísl. hradu Ryžemberka. Jiří z Gutšteina († 1597) postavil si tu tvrz, na níž držitelé toho panství bydlívali. L. 1704 postavena ve vsi kaple.

Kouty, ves u Otice n. s tvrzí, l. 1368 statek Přetotů a Svatomírův. Po nich držel K. Jarohněv a stal se předkem Vejrhákův Koutských z Koutů (1407 až 1456 Jarohněv, 1456 a t. d. Jarohněv. L. 1546 dělili se o statek synové Jarohněvovi a dostali K. Oldřich († 1547) a Svatomír († j. 1559). Po Alžbětě Benedové z Koutů († 1574) dědila K. dcera její Eliška z Paběnic, manželka Bořka Napoliského ze Zachrašťan, jenž ujal je l. 1596 od dětí svých. Po něm dostaly se K. v držení Jiřika Víty ze Rzávého (1600) a od dědicův jeho prodány l. 1606 ke Smilkovu. (MB I. 58.)

Kovač, ves u Jičína n. s tvrzí, l. 1318 statek Oty z Byšic, od r. 1397 Šatllů z Kovače. Léta 1513 držel K. Matěj Libák z Radovesic, po něm Bílští z Kařišova, od nichž se dostal ok. léta 1530 do rodu Jilemnických z Újezdce. Dědičky posledního prod. K. (1584) Smiřickým, od nichž příp. k Ůlubicům. (H. V. 205.)

Kovaň, městys u Bělé pod Bezdězem, jež se již l. 1222 příp. Kovanští z Kovaně vypravovali si staré pověsti o svých předcích. Předek jich Bohuška (1212 až 1222) měl syna Mladotu (1232—1239) a vnuky Bohuši a Zbuda. Kromě nich žili Havel (1238), Kuna (1239), Mikuláš a Zdeněk (1318). Podací farního kostela zdejšího měli 1363 Sulek, 1369 synové jeho Smil, Sulek a Bohuše. Druhý a třetí měli syny téhož jména; Bohuše postoupil K. (před r. 1416) příbuznému svému Janovi z Míkovic, ale později jej zase ujal († 1460). L. 1535 prodal Burjan Stranovský ze Sovojovic K. městečko Janovi Hrzánovi z Harasova. Od té doby patřila K. ke Vrutici a Libni a od r. 1623

byla přísl. Sovinek. Od arcibiskupův obnovena l. 1723 fara a postaven l. 1751 kostel. (H. X. 388.)

Kovanec, ves u Bělé pod Bezdězem. Václav Cetenský z Cetně prodal ves K. osadě kostela sv. Michala v Starém městě Praž, která l. 1574 plat tudíž Mandalény Hradecké přikoupila. Dvůr popl. koupila též osada (1601) od Mandalény Berbistorfové z Hrušova. Týž kostel dostal se l. 1623 Servitům, kteří K. ke statku svému Skalsku připojili. (PA. X. 370.)

Kovanice, farní ves u Nymburka, po níž se psal r. 1266 Sudomír z K., v níž byla fara již r. 1367. Tehdáž drželi K. 1368 Beneš z Choustníka, 1374 Zdeněk z Krchlebo, 1376 Eliška z Poděbrad. V 16. stol. šeděli na tvrzi Chvalovští z Ledec. Poslední z nich, sestry Markéta a Veronika, prodaly K. (1585) Václavovi Březskému z Ploskovic. Potom následovali Bibršteínové, l. 1594 rod Hlavnícův, v 17. st. Křinečtí z Ronova a po nich l. 1630 Václav Kaplíř z Sulevic. Později vládl tu rodiny Kollaredů, Hubryků (1669), v 18. st. svob. p. Laryšové ze Lhoty. (M. V. 93, IX. 102.)

Kovanín, ves u Volyně, prvotně přísl. knížecího vladářství Volyňského, l. 1315 majetek královnin. Později seděl na části neb celé vsi vладыčí rod, z něhož se přip. l. 1439 Petraš. V 16. st. patřily dvůr a ves k Zálezlům a s nimi připojeny ke Lčovicům.

Kovařov, ves u Orlíka, po níž se psali r. 1220 Budislav a l. 1318 Rynart. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací měl kl. Milevský, jenž držel tu dvůr s majiteli statku vладыčího, totiž dvoru Melicharovského (1399—1418 Melicharova), Brusovského (1368—1418 Matěje Brusa) a Maršovského. Brusové drželi od r. 1421 i klášterní část, jež přip. l. 1461 ke Zvíkovu. Dvůr Brusovský s tvrzi dostal se l. 1465 v držení vладыk z Jetřichovic, kteří skoupili ostatní dva dvory. Trojí tento statek byl pak v držení Hrušků z Trkova, kteří jej ok. l. 1549 na dva statky rozdělili. Na jednom z nich povstala tvrz Nový Kovařov. Tato dostala

se l. 1589 k Orlíku, k němuž přikoupena l. 1592 i druhá část (Starý Kovařov) patřící od r. 1576 Šturmům z Hyršfeldu. Fara r. 1623 zanikla a l. 1675 obnovena. (H. XI. 78.)

Kovary (pův. *Kovaři*), ves u Prahy, jejíž část patřila r. 1376 a potom kapitole Vyšehradské. Jiná část patřila až do r. 1409 ke Zvoleněvsí a prodána t. r. Vlkovi děkanu u Všech Svatých a Ješkovi Třískovi z Dehnic. Část Vyšehradská patřila ok. l. 1458 k Lidicům a zůstala později při kostele Vyšehradském, část koupena pro kostel sv. Mikuláše na Starém m. Praž. u ostatek byl (bezpochyby ode dávna) přísl. purkrabství Pražského.

Kozarovice (prvotně *Kozarovici*), ves u Chlumína, jež náležela okolo l. 1300 k úřadu čišnictví. Část tvořili později dva dvorové, z nichž konány služby ke hradu Mělnickému (později manství Pervolfovské a Pišlovské). Část bývala majetkem kláštera sv. Jiří a držena k Břežanům. Jedna část patřila v 16. st. k Běškovicům. (BM. 557.)

Kozarovice, ves u Mirovic, jež se připomíná již ok. l. 1159 jako majetek křižovníkův Svatomářských. Část tato patřila témuž řádu i ve 14. st. Jiná část patřovala v l. 1447—1600 k manství Touškovskému. Část drželi v 16. st. páni ze Švamberka, ale od nich také zastavována. Křižovníci drželi pak i v 16. st. a potom část svou k Varvažovu a Švamberská část zůstala při Orlíku.

Kozejčky viz Kozičky.

Koží (obecně *Koží hrádek*), n. hrad u Tábora, l. 1377 statek Vlčkův, potom (1387) Jana hrab. z Hardeka, purkrabě Mailburského, který jej prodal (1391) Jindřichovi z Hradce. Léta 1406 držel jej Vilém z Újezda, jehož potomci (1413 bratři Ctibor a Jan) nazývali se Kozskými z Kozího. L. 1412 uchýlil se sem z Prahy M. Jan Hus, jenž odtud daleko široko kázal lidu okolnímu, vyhledávaje příležitosti, kdež se nejvíce scházeli lidé. V prázdných chvílích sepsal tu některé své spisy (1412—1414). L. 1414 odstěhoval se odtud a potom bydlil nějaký čas v blízkém Ústí. Po jeho odchodu tropili přepjatí

kněží v okolí všelijaké neřesti (1416 sloužili mše ve stodole u K. a křtili děti v Kozských rybnících). V 15. st. získala obec Tábořská panství Kozské a hrad spustl. Popluží jeho drželi v 16. st. nějaký čas Pekové z Římků. (H. IV. 143.)

Kozíčin, ves u Příbramě, jež se přip. od l. 1298 jako ves farní osady Příbramské. Ode dávna bývala přísl. zámku Příbramského.

Kozíčky (ob. *Kozejčky*), ovčín u Chocně, n. ves, která stávala jižně odtud na místě řeč. Staré Kozejčky. L. 1390 seděl tu Čeněk. V 15. st. patřila pustina vsi ku panství Litickému, později k Boruhradku. Držitelé tohoto postavili tu dvůr, který připojili je Koldínu, když jej koupili.

Kozíhrady, v 16. stol. název hradu Kryrského.

Kozíhřbet viz Hrádek Kozíhřbet.

Kozíhřbet, les u Kozojed a Štilic (v okolí Černého Kostelce), který Ješek z Náchoda l. 1358 prodal Jetřichovi, biskupovi Mindenskému. i s místem řeč. Burgstadtl neb Hradištěm k vystavění tvrze příležitým. T. r. dostalo se oboje kláš. Skalickému.

Kozlany, lépe Kozlany.

Kozlí viz Kozlí.

Kozlí, Kozlé, Kozlov, ves u Lipého, která byla od 14. st. příslu. hradu Lipého a od r. 1547 panství Novozámeckého.

Kozlov, Kozlovy, název hradiště nad Mašovem, jehožto hrad se nazýval bezpochyby Chlum.

Kozlov, ves u Sobotky, bezpochyby původně vladycké rodiny Kozlovských z Kozlova. V 16. st. byl v těch místech rybník, který zván byl K-ský a patřil k Rovni. Vrchnost Mladějovská tuším v 17. a 18. st. novou ves založila.

Kozlov, n. hrad nade vsí Košovem u Lomnice, o jehožto osudech jest málo známo. Zbořen prý l. 1442. K. patřival v 15. stol. pánům Lomnickým a l. 1462 přip. se jako hradiště. (H. V. 227.)

Kozlov, ves u Doupova, jež se vyskytuje od r. 1528 jako příslu. panství Doupovského.

Kozlov, ves u Horažďovic, kterou založil l. 1347 Chval z Hořtic, maje tu již

dvůr a tvrz. Obyvatelé vsi obdrželi důležitá nadání od potomních svých pánův, l. 1398 Viléma, l. 1409 Petra ze Zelče a l. 1454 Petra Mnicha z Bračic. Tento oddal K. ke špitálu Strakonickému a od té doby patřil K. pod řád Svatomářský.

Kozlov, farní ves v okr. Doupovském, v níž byl farní kostel již l. 1365. Podací jeho měli 1365—1370 Němota, Přeč a Jan, 1380 Přeč a Jan, 1429 Roman a Václav Hes. Držitelé byli many k Bečovu a Bochovu, později k Toužimi. Před r. 1570 prodal Jan Ratiborský ze Chcebuze K. Jiříkovi z Ytenhofu, jehož rod tu do r. 1623 seděl. Následoval pak rod Hegerův z Rösselfeldu a do roku 1670 Štampachové, od r. 1687—1744 Pikhartové z Zel. údolí a od r. 1792 rodiny Hoyerův v. Blumenau.

Kozlov, l. 1359 včelník (a snad nějaké hospodářství) pánův z Landšteina u Lomnice nad Lužnicí, ač-li se nemá rozuměti na Koclěfov.

Kozlov, n. ves, nyní samota záp. od Ošelína. L. 1379 patřila k Ošelínu, ale platy šly do kl. Kladrubského. L. 1422 zastavena a asi v ty časy spustla.

Kozlovice, ves u Roudnice, po níž se nazýval r. 1223 Vilém z K. Později patřily K. kapitole Vyšehradské, dostaly se výměnou v držení krále Václava II. a darovány l. 1295 k biskupství Pražskému, od které doby patřily ke hradu Roudnici.

Kozly, ves v okr. Brandýském, jež se přip. již r. 1052. Děkan Staroboleslavský od té doby odtud bral užitky a v l. 1362 až 1424 s kapitolou kněží ke zdejšímu far. kostelu podával. Po husitských válkách opanoval je Zdeněk ze Šternberka, ale l. 1454 donucen je vydati. V 16. st. byly K. přísl. statku Jiříckého, s nímž připojeny k Brandýsu. Po r. 1623 zanikla tu fara; duchovní zprávy ujali se faráři Kosteletští a později přifařeny K. ke Všetatům. (MB. IV. 176.)

Kozly, far. ves v okr. Bílinském, v níž byl farní kostel již ve 14. st. K. bývaly vladyčím statkem, který drželi léta 1399 Jakub a Radim a l. 1430 Přeč z Žichova. L. 1454 dostal se v jeho držení Jakub

Lankaš z Nepomyšle. V 16. st. patřily **K.** vladykám z Tloskova a ok. l. 1530 prodal je Vilém z T. kapitole kostela Pražského. Tato držela **K.** až do r. 1750, kdež prodány k Bělušicům. Za kapitulního panství postaven tu nový kostel.

Kozly, n. samota, nyní hora severovýchodně od Stříbr. Skalice. Do r. 1420 patřila ke kl. Sázavskému, v 16. st. ke Komor. Hrádku, později k Čer. Kostelci.

Kozmice, farní ves u Benešova, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Na tvrzi zdejší seděli l. 1359 Jaroš a v l. 1371 až 1416 Přísnak, potom Václav z K. Jiný statek držel l. 1417 Petr ze Štěpánova. L. 1454 odumřely **K.** po Janovi ze Žiřic a darovány Zdeňkovi ze Šternberka. Od toho připojeny k panství Konopištskému. V l. 1624—1787 nebylo tu fary a teprve l. 1787 obnovena. (MB. III. 82.)

Kozohlody (prv. *Kozoh'odi*, staroněm. *Ratmersdorf*, lat. *Radimiri villa*, *Nova plantatio*), ves u Golč. Jeníkova, jež ve 14. stol. v nově vysazena na statku Drobovském skrze křižovníky Německé, a to od nějakého Ratmíra. Ok. r. 1352 byl tu farní kostel. Po r. 1420 uchvácný od světských držitelův a l. 1542 prodal je Bernart Žehušícký z Nestajova jako zpupný statek Kunšovi Bohdaneckému z Hodkova. Odtud patřily ke Žlebům, odděleny pak k Podmokům, s nimiž se dostaly l. 1636 Martinovi z Golče a později od Golč. Jeníkova zase ke Žlebům. Fara zanikla r. 1623.

Kozojedy (původně *Kozojedě*), samota v okr. Chrudimském u Lan, n. tvrz a ves, kterou držel l. 1318 Vlachen. L. 1414 žil Otík z K. a l. 1437 Vlachen, l. 1440 Pavel a Mikuláš. L. 1455 opanovali **K.** Zikmund Anděl z Ronovce a Jan Hroch z Mezišvic. V 16. st. byly **K.** pustinou a patřily ke zboží Morašickému. (H I. 188.)

Kozojedy, ves u Kostelce n. Č. l., jež měla farní kostel již ve 14. st. Drželi ji r. 1374 bohatý Jan Rotlev, r. 1380 páni z Jenšteina, r. 1412—1415 Vykéf z Jenišovic. L. 1498 prodal Zdeňk Kostka z Postupic ves **K.** Michalovi Slavatovi z Chlumu a od té doby patřily k panství Kosteckému. Po r. 1683 zanikla fara a

kostel, jenž l. 1769 opraven, zůstal filialním. (PA. V. 353.)

Kozojedy, dvůr u Hraz. Rataj, n. ves, jež se od r. 1291 jako přísl. panství Ratajského připomíná.

Kozojedy, farní ves u Kralovic, v níž byl farní kostel sv. Mikuláše již před r. 1363. Tehdá drželi **K.** Břeněk a Půta bratří ze Švihova. Od r. 1392 patřily pp. z Kolovrat a drženy ke hradu Krasovu. Později byly městečkem. Vladislav král (1514, 21. prosince) obnovil **K.** trh téhodní, poněvadž jim dřevní obdarování shořelo. V 17. st. **K.** od lidu vojenského byly vypáleny a l. 1649 pusty. Vystavěny sice později, ale zůstaly vesnicí. L. 1680 přip. ke klášterství Plasskému a l. 1690 kostel znova vystavěn. Erb: Červený rak v modrém poli a nad ním bílá parma ryba.

Kozojedy, ves u Loun, původně *Kozojedských z Kozojed*, z jichž rodu pocházeli 1408 Prokop, 1413—1429 Jan Puškař, 1456—1477 Aleš a také pověstný Dalibor. **K.** patřily v 16. st. ke zboží Divickému a s ním přip. k panství Cito-libskému.

Kozojedy slove l. 1577 stráž u Moravan v okr. Čáslavském. Soudíc ze jména, stávala tu ves.

Hrubé Kozojedy, ves v okr. Bydžov., v níž byl již r. 1369 farní kostel; také tu stávala tvrz. Na **K.** seděl l. 1375 Sulek s Ješkem Lemberkem, 1387 Přibík, okolo l. 1408 Mikuláš. L. 1423 Žižka **K.** dobyl a na 60 obranců spálil. L. 1448—1450 žili Bohuněk, Václav a Jan z K. Větší část **K.** dostala se ke konci téhož století Purkartovi a Jindřichovi br. Kordulům ze Sloupna, pak Janovi Litoborskému a léta 1508 ke Kněžicům. L. 1545 zase odprodány a byly v držení Stranovských ze Sovojevic. V 16. st. byly na krátký čas samostatným statkem; sice patřily ke Žlunícům a s nimi připojeny k Dymokurům. Kostel l. 1689 znova postaven. (H. X. 402.)

Kozojídky, Malé Kozojedy, ves v okr. Bydžovském, n. na drobné statky vladyčí rozdělená. Jeden dvorec dala Anna z Valečova (1386) ke kostelu Žlunickému, sice měl panství nad ním Jan Chotělec a po něm l. 1400 syn Zbyněk, farář Úli-

bický. Jiný statek měl l. 1407 Matěj. Zdeněk z Labouně prodal K. l. 1477 Jindřichovi Haléři z Jičíněvsi. Část K. patřila již l. 1456 ke Žlunicům, pak celá ves a od poč. 17. st. k Dymokurům.

Kozolupy (pův. *Kozolupi*), ves v okr. Berounském. Zbyněk z Litně prodal tu 3 lány kl. sv. Tomáše v Praze, odkudž jemu se statkem Lužcem až do l. 1850 patřily. Jiná část patřila ke hradu Karlšteínu. Třetí část dostala se od Pražské kapitoly l. 1581 klášteru sv. Jana na Skále a zůstala při něm do r. 1850. Čtvrtá část patřovala k Tachlovicům.

Kozolupy, farní ves v okr. Touškovském, jež se přip. již r. 1186. Od těch dob patřila z části kláš. Kladrubskému, z části byla statkem vladyčím. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo z části klášteru, z části jednomu z vladyk (l. 1379 byli Hrzek, Přibík, Závise, Oldřich), měli je totiž l. 1366 Zdeněk, l. 1404 až 1418 Otík Rakous sám druhý, l. 1423 až 1431 Racek z Honcovic. Později zastavil klášter svou část a dostala se pak l. 1464 Mikuláši z Nalžov. Kromě toho zůstal klášteru dvůr nápravničí (1465), který patřil od r. 1465 rodu Rakousů. L. 1615 držel část K. Mikuláš Úlický z Piešnic. Později byly K. samostatným statkem, jenž přikoupen k Malesicům. Ok. l. 1770 kostel znovu vystavěn.

Kozolupy, farní ves u Bezdružic, po níž se psali r. 1237 Šuchta (?) z K. a l. 1239 Choura. Farní kostel tu byl již před r. 1357 a o podací jeho sdíleli se držitelé Kozolup, Slavic, Trpist, Očina a j. L. 1379 měli část K. Soběslav, část nějací sirotci a část patřila k Ošelínu. Léta 1456 patřily K. z části k Lestkovu a s ním se dostaly v téměř století k panství Krasikovskému. Jiná část patřila v 16. stol. k Cebivi. Oboje pak spojeno s Bezdružickem.

Kozomín, ves u Velvar, někdy přísl. hradu Chvatěrub, pak po Zikmundovi z Lestkova jmění Kunšů z Lukovec, z jichž rodu Adam jej prodal (1571) Janovi z Valdšteina. Pak tu postavena tvrz. L. 1629 prod. Mandaléna Vtelenská K. Janovi star. Vratislavovi z Mitrovic,

od jehož dědiček prodán 1637 Benigně Kateřině z Lobkovic a zase připojen ke Chvatěrubům.

Kožlanské děkanství neb kraj děkana Kožlanského vyskytuje se teprve v 16. st. a povstalo rozdělením děkanství Rakovnického. L. 1573 obsahovalo fary katolické: Kožlany, Stražiště, Kozojedy, Žebnici, Zbečno; pod obojí: Kralovice, Potvorov a Vsesulov a jednu faru neosazenou, totiž Újezd panoší. (PA. VII. 443.)

Kožlany, město, prvotně ves, kterou dal král Václav I. kl. Plasskému, ale že bez ní pro hony své býti nemohl, vyměnil ji l. 1239 za Žihel. K. patřily pak ke hradu Týřovu. L. 1313 byly K. městečkem, kteréž od Oty z K. právem zákupným vysazeno, že však městských práv neobdržely, i potom se vsi nazývají. Karel IV. obdařil je (1351) právy městskými a od Vladislava II. obdrželi (1472) majestát na erb, potvrzení předešlých výsad a právo vystavěti si pivovár. V 16. st. drželi K. Týřovští z Enzidle zápisně ke hradu Týřovu, s nímž také se dostaly v držení Jana star. z Lobkovic. Když tento l. 1588 panství Týřovské králi postoupil, ponechány mu městečko K. a dvě vsi dědičně. Později zakoupeny zase od kr. komory a připojeny ke hradu Zbirohu. Léta 1600 slevil jim Rudolf II. na povinnostech. L. 1601 prodány K. Janovi Týřovskému z Enzidle a přip. ke Chřiči. L. 1612 dostali K-ští potvrzení svobod a nové milosti, též t. r. majestát na 2 výroční trhy. L. 1672 a 1733 zase všechny ty svobody obnoveny. L. 1768, 1773 a 1789 vyhořely. Erb: štít na přič. polovičný, a v dolní polovici dva pruhy stříbrné a dva zlaté (nyní bývají červené) pošikem položené, a vrchní polovice barvy brunatné (bývá modré) a v ní půl kozla stříb. s černými chlupy, majícího rohy k předku obrácené a nohy přední rukavicemi železnými obložené, držící sekeru. (PA. VII. 378.)

Kožlí, n. hrad u Vadslavic za Benešovem, na němž seděl l. 1318 vladyka Ctibor. Později tu seděli zemané z rodu Zvěřineckých a Tučapských, zejména léta 1363 Kunrát z K., odjinud ze Chvojence. L. 1400 držel K. Petr z Pětichvost a

v l. 1428—1445 Beneš Libun z Dubé, po němž synové Jan (1448) a Beneš (1461 až 1475) následovali. Tento bezpochyby K. prodal a vyskytuje se od konce 15. st. jako přísl. Konopiště. Byvši pak opuštěno, spustlo dokonce.

Kožly (v Kožlech), Kožlí, ves u Ledče n. S., l. 1385 sídlo Janovo. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací měli léta 1370 Lev, l. 1408—1415 Bohuněk (s ním do r. 1412 Bohuněk Kozlík z Drahobudic). Z rodu Koželských žili 1442—1460 Heřman, l. 1474 Čeněk, l. 1495 Bernart. Od 16. stol. patřila menší část k Ledči, větší Lukaveckým k Hněvkovicům, avšak s nimi se l. 1582 také k Ledči dostaly. Kostel (snad po r. 1623) sklesl na filiální.

Kožov viz Chodžov.

Krabčice (akk. *Krabčici*), ves u Jaroměře, l. 1385 statek Věnka z K. z rodu Heřmanských. Později byla přísluř. Heřmanic a s nimi do r. 1547 města Jaroměře. Až do r. 1624 patřila k Heřmanicům a potom k Hradišti.

Krabčice, ves u Roudnice, l. 1226 majetek kl. Doksanského, jemuž ji daroval Veleslav a Matouš, synové Nemojovi. L. 1273 papež ji klášteřu potvrdil. Kromě toho snad tu byl vladyčí statek, na němž seděl l. 1418 Vilém z Křivous. Král Zikmund zastavil K. (l. 1421) Rousovi ze Svinné, jehož synům l. 1454 patřila. V 16. st. byla přísl. hradu Roudnického, s nímž k dědictví doprodána.

Krabokov, místo u Plzně (1272), kde stával n. kostel sv. Blažeje.

Kračín (*Gratschen*), lépe Hradešín.

Kračín, ves v okr. Žlutickém, n. vladyčí statek, který drželi l. 1404 Svach, l. 1436 Mikuláš z K. V pozdějších dobách proslul rod Ucháčkův z Kračina. V 16. století patřil K. k panství Chýšskému.

Krajnice viz Krejnice.

Krajt (vlastně něm. *Gereute*), n. tvrž a dvůr záp. od Plané, severozápadně od Tachova, někde u tří vesnic Brand řečených. K. byl statkem manským ke hradu Tachovu. L. 1606 bylo vše pustinou.

Krakolec, n. dvůr v okolí Hradištka u Kolína n. L., nyní lesy a palouky řečené Krakolec. L. 1526 byl již pust a

král Ludvík jej udělil Adamovi z Semechova svému služebníku.

Krakov, sídlo Krokovo, r. 1110 již lesem zarostlé. Viz Krakovec.

Krakov, ves u Slabec před hradem Krakovcem, která jméno své zdělila po prastarém hradu Krakově. Příp. se od 14. st. jako přísl. hradu Krakovce a zůstala v držení Krakovských z Kolovrat, i když Krakovec prodali. Poslední držitel z toho rodu jménem Karel prodal K. (1616) Kryštofovi Zumrovi z Herstošic. Později připojen ke Slabcům.

Krakov, Křakovo, farní ves u Týna Horšovského, která patřila od nepaměti k biskupství (arcibiskupství). Farní kostel byl tu již před r. 1360. Od 14. st. stále držen ke hradu Týnu Horšovskému. Léta 1656 (podle jiných 1640) založeny matřiky, když fara ok. l. 1623 zanikla zase obnovena. (TB. 770.)

Krakovany (prvotně *Krakované*), ves u Týnce n. L., po níž se nazýval r. 1244 Honata z K. Vesel z K. prodal l. 1325 ves K. kl. Sedleckému. Král Zikmund zapsal K. (1436) se zbožím Týneckým Vaňkovi z Miletínka a s tímto zbožím později příp. k panství Pardubskému.

Krakovec, Červený zámek, zbořený hrad u Slabec, nejstarší místo, které se v domácích pověstech připomíná. Na úzkém a málo rozsáhlém ostrohu vystavěl si sídlo moudrý kníže Krok. Češi událost tu ještě l. 1120 v živé paměti měli, když místo sídla Krakova již lesem zarostlo. Držitelé statku manského postavili tu dvorec. Ten drželi okolo l. 1358 Heníček z Krakova a l. 1362 Smil ze Mšeného. Nástupce tohoto Čeněk ze M. prodal (1363) dvůr Krakov s vesnicemi Janovi, synu n. Rudolfa falckrabě; ten v l. 1363—1370 postavil tu hrad, jemuž Češi říkali Krakovec. Od synův jeho král Václav jej vyvadil a Jírovi z Roztok udělil (ok. l. 1386), tento pak jej prodal l. 1410 Jindřichovi Leflovi z Lažan († 1420), u něhož se M. Jan Hus zdržoval krátce před tím, než se odebral do Kostnice. Jindřichův syn Hynce postoupil K. (asi 1424) Ondřejovi Špalkovi ze Slatiny a zůstal odtud v držení strany katolické (zejména bratří Dubňan-

ských), pak opanován od strany pod obojí a kupován l. 1433 od obce Lounské. Potom soudil se oň Zdislav Vlk z Miletic, ale ujal jej Jan Bechyně z Lažan, jenž jej prodal (1437) Janovi Blehovi z Těšnice. Blehův syn Jan starší prodal jej l. 1443 Janovi Vlkovi z Miletic a od toho k. K. Albr. z Kolovrat a Jaroslav Plichta ze Žirotína. Albrecht ujal K. sám (1445) stal se předkem Krakovských z Kolovrat († c. 1470). Po něm následoval syn Jindřich Albrecht, jenž r. 1479 let svých došel a jemuž K. l. 1497 z manství propuštěn († 1530). Když se synové jeho Albrecht, Jan a Hynek dělili (1530), dostal každý díl na Krakovci. Jan koupil l. 1538 díl Albrechtův a prodal pak K. se syny Hynkovými (1548) Janovi star. z Lobkovic, od jehož syna Jana jej k. (1565) Jan Újezdský z Červ. Újezdce. L. 1570 k. K. Kryštof Jindřich Krakovský z Kolovrat, avšak zase ho postoupil (l. 1588) Radslavovi Vchynskému ze Vchynic, po němž za rok strýc jeho Jaroslav († 1614) následoval. Syn jeho Jiřík K. ještě l. 1625 držel, pak se dostal v držení Strasoldův a k. l. 1644 od Alény Marie Vchynské roz. z Hozlau. Tato postoupila K. (1646) Frant. Matyášovi Karlovi ze Šternberka († 1648), synu z prvního manželství, a synové toho prodali jej léta 1651 Karlovi Heřmanovi Kocovi z Dobruše († 1655). Od Kocův dostal se roku 1660 Otovi Jiřímu z Helversenu. Okolo l. 1700 byl K. opraven a od nové červené střechy říkalo se mu pak Červený zámek. Od Helversenův ujal jej l. 1716 Karel Jozef Hildtprandt z Ottenhausen, při jehož potomcích hrad K. s Hořkovem a Slabcem spojený přes 100 let zůstával. L. 1783 zapálen od hromu a zůstal odtud zříceninou. (H. VIII. 98.)

Krakovice (1594—1626), potok tekoucí pod Peckou z lesu Krakovky.

Kralice, ves u Uhl. Janovic, n. vладыčí statek s tvrzi, který drželi l. 1380 Jan a Heřman, l. 1390 Heřman se synem Janem (tento i 1409). L. 1499 seděl tu Václav starší Kralický z Krsovic, v l. 1519 až 1535 potomek jeho Burjan. Jindř. Firšic z Nabdína prodal K. l. 1542 Matějovi

z Ostrova, jehož synové Jindřich a Kryštof bratří Kraličtí z Ostrova prodali K. (1583) Pavlovi Hrabání z Přerubenic. Od té doby patřily k Pečkám. L. 1670 zrušením dvoru povstala ves Kraličky. (Hist. Sb. III. 159.)

Kralíky (prv. *Greulichs*), město, napřed snad jen ves, která ve 14. st. vzrostla, když tu doly zaraženy. Tehdá patřily K. ke hradu Žampachu (snad i po čas ke Kyšperku) a ve 14. st. ještě far. kostela neměly. Vzrůst jejich padá do poč. 16. st. Když léta 1568 panství hradu Žampachu mezi syny n. Zdeňka Žampacha z Potšteina děleno, dostal Jan Burjan, nejstarší z nich, za díl svůj město K. s několika vesnicemi. Když se tento příliš zadlužil, prodali věřitelé a rukojmě K. (1577) Zdeňkovi z Valdšteina. Tento dal sousedům první svobody a dědiny a vymohl (1577) majestát na 4 výroční trhy. Zdeněk zůstavil K. manželce Anně z Rederu, která se po jeho smrti za Bohuslava Jáchyma Hasišteinského z Lobkovic († 1605) vdala a jemu umírající († 1588) všečen statek svůj odkázala. Dědila jej pak druhá manželka jeho Eva z Valdšteina, po druhé vdaná Hohenlohová, a ta jej prodala (1628) Gottfrydovi Jindřichovi hr. z Pappenheimu. Když syn tohoto Volf Adam zemřel, postoupeny K. (1650) vdově Kateřině z Trautmansdorfu za věno a jiné nároky. Poněvadž pak tato se do rodu Althanovského vdala, staly se K. majetkem rodu toho a byly od r. 1657 statkem jeho nápadním. Obec obdržela l. 1628 právo pivo vařiti, l. 1640 prvního katol. faráře. Léta 1708 a 1768 K. vyhořely, l. 1778 od Prušanův vydrancovány. Tobáš Jan Becker založil v K. klášter Servitův (od r. 1883 Redemptoristův). Erb: Červ. štít a na něm meč ostřím vzhůru postavený se zl. jilcem a zl. kříži a pod ním dvě hornická kladiva, křížem přeložená.

Kralkovice, n. ves u Pertoltic, kteráž v 15. st. spustla. Jindřich z Řičan a z Ledče vyprosil si l. 1459 ves pustou K. odumřelou po Jindřichovi z Chlístovic a syn jeho Jan připojil ji k panství Ledeckému. V 16. st. tu byly lesy řeč. na Krakovsku (1497 Kralkovsko).

Kralovice (pův. *Kralovic*), ves u Říčan, jehož kostel o sobě stojící vznikl na starém hradišti. (Pověst o králové Jitce roku 1296.) Ves patřila od pradávna kapitole Vyšehradské a ve 14. st. tu byla fara; také tu měli statky měšťané Pražští. (Od jednoho postavena věžovatá tvrz.) Císař Zikmund zapsal K. Janovi Umrlému ze Suché. Část ta patřila pak ke Chřenicům. Ostatek drželi Pechancové z Kralovic (1495 Jakub, jeho syn Jan, 1533 atd. tohoto synové Zdeněk, Matyáš a Burjan). Po nich dostaly se K. v držení Skalských z Dubu a prod. l. 1596 Lukrecii Bohdanecké z Nečtin († 1615). Po této ujala Estera Šatná z Dubu, dcera její K. od svých sester a prod. je l. 1620 Jindřichovi Rozenhainovi z Janvic. Tomuto zabrány a l. 1623 prodány ke Kostelci Čer. Kostel sklesl l. 1624 na filialní a l. 1740 znovu postaven. (Hübner K. v Praze 1876)

Kralovice (omylem řečené *Cinadrory*), město v záp. Čechách, prvotně (do r. 1183) statek knížecí, odtud ves a hospodářství kláštera Plasského, jenž t. r. ukončil o ně spor s kostelem Pražským, zaplativ 40 hř. stf. a koupil r. 1200 blízký dvorec kláštera sv. Jiří, ale r. 1289 již městys neb ves trhá. R. 1307 byl tu kostel farní a tehdá farář skrze opata a klášter Plasský velmi důležitá práva vyměřena. Král Zikmund zastavil (1420) městečko Kralovice a mnoho vesnic kláštera Plasského Bedřichovi a Hanušovi bratřím z Kolovrat. Když pak se oni podělili, dostala se každému polovice Kralovic s několika vesnicemi; jedna polovice držena pak ke Krašovu, druhá k Libšteínu. Od císaře Zikmunda obdržela městečko (1437) právo pivo vařiti a o statcích řídit. Hanušovi, synu Hanušovu, král Vladislav léta 1463 polovici jeho potvrdil, avšak on ji postoupil l. 1480 kl. Plasskému. Tato polovice dostala l. 1539 svobodu volného stěhování. Druhá polovice zůstala v držení pánů hradu Libšteína a dostala se od Jaroslava z Kolovrat v držení Albrechta syna Hanušova (ok. l. 1496). Od té doby držena polovice tato ke Kaceřovu a s ním se dostala v držení Floryana Gryspeka z Gryspachu, jemuž od opata l. 1543

i druhá polovice do 4 životův zastavena. K proshbě jeho povýšil král Ferdinand (1547) K. na město, obdařil je erbem a rozličnými živnostmi měšťskými, dovolil jim platy k obci kupovati a město hraditi. Floryan postavil l. 1581 kostel zdejší a zřídil při něm památnou hrobku, v níž on i synové a vnukové jeho pochováni. Při potomcích jeho zůstaly celé K. s Kaceřovem až do r. 1623, kdež jim odňaty a kl. Plasskému navráceny. Poněvadž všechny svobody města l. 1620 skrze vojáky v nic obráceny, klášter městu l. 1627 svobody potvrdil. Jiné potvrzení dostalo l. 1699 skrze klášter a později od císař. Marie Terezie. Zhoubné požáry zachvátily K. v l. 1656, 1754, 1769, 1771, 1782 a 1845. L. 1850 staly se sídlem zeměpanských úřadův. Erb: Štít na třech rozdělený. V předním (pravém) vrchním modrém poli obraz sv. Doroty mající na hlavě korunu zlatou a držící v pravé ruce dělátko nahé, (které má v ruceičce ratolest s růží) a v levé ruce košíček s růží, obojí stojící na lvu bílém. V druhém levém červ. poli erb království Českého (bez koruny). Zpodní polovice štítu obsahuje 5 pruhů zlatých a modrých proti sobě pošikem se potýkajících (erb Gryspekovský).

Kralovice, kostel sv. Václava a n. městečko nedaleko Vřetovic u Buštěhradu. (Tvrzi a kostelu s farou říkávalo se i Kralovičky.) Odtud snad se jmenoval l. 1285 Držek. Ve 14. st. byl tu kostel farní, jehož podací náleželo zdejším vladykám a Vřetovským. L. 1334—1379 seděli tu Jan a Beneš bratři (l. 1363 i Jakub Bílý), od r. 1384 bratři Jan a Mikuláš, od r. 1415 onen s Janem, synem Mikulášovým. Po nich následovali Jetřich a Pešek z Blahotic a tento pr. (1437) K. Hoškovi z Bysně. Nedlouho potom spustly (snad 1450) a přip. k Buštěhradu. (H. VIII. 273.)

Kralovice, ves u Slaného západně od Zlonic n. s tvrzí, v l. 1316—1318 sídlo vladyk. Odtud snad pocházeli Trčkové z Kralovic (ve 14. a 15. stol.), jichž potomci se nazývali Strachotami a Ostrovci z K. Stejného rodu s nimi byli Čelechovci z K. L. 1404 držel K. Markvart z K. a po něm Vilém Zajíc z Val-

deka, od r. 1409 Hanuš Nešpor, od r. 1414 Václav z Vrapic a později Jindřich a Jan bratři z K. Ok. l. 1420 držel tu dvůr Dobeš rychtář Slanský († j. 1437), po němž dcera a vnuk (1448) následovali. Ves patřila k Telcům a dostala se pánům z Martinic, od nichž přík. l. 1549 dvůr v K. od Zikmunda Lévy z Brozanek. Od nich pr. K. (1614) Praž. kapitole a příp. později ke Vranímu. (H. VIII. 216.)

Kralovice dolní, městečko, prvotně ves, která s okolím (újezdem Svataviným) darována jest od králové Svatavy († 1126) kostelu Vyšehradskému. L. 1352 stálo tu městečko a byl farní kostel. Cís. Zikmund zapsal (1436) K. s části újezdu Oldřichovi Močihubovi z (Hor.) Kralovic, jenž jich postoupil Mikul. Trčkoví z Lípy (ok. r. 1440) Potomci jeho drželi K. a jiná rozsáhlá zboží k Lipnici. Před r. 1549 prod. Burjan a Ferdinand a jich mladší bratři Trčkové K. Andreášovi Strojetic († j. 1559), po němž ujal je l. 1559 syn Všeslav; tomuto († 1593) K. l. 1580 dědičně doprodány. Asi v ty časy vyzdvížena tu tvrz. Po něm koupil K. (1600) Petr Salava z Lípy, ale prodal je již l. 1602 Jetřichovi Myškoví ze Žlunic. Brzo po něm (asi 1607) následoval Oldřich Byšický z Byšic, jenž prodal K. (1626) Johanně Kateřině Rungenové ze Skuhrova. Po ní rychle následovali Jindřich Volf Berka z Dubé (1630), Veronika Gerštorfova († 1639), manžel této († 1643) a tohoto druhá manželka, Johanna Polyxena, zase provdaná Šofmanová. Od ní k. K. (1654) Jiří Miličovský z Braunberka, za něhož celé městečko (1658) vyhořelo. Syn jeho Ferdinand Ignác prodal K. (1669) Vojtěchovi Jiří Voračickému z Paběnic, který K. prodal (1686) Anně Kateřině hr. Šafgočové rozené ze Šporku. Od této dostaly se l. 1693 Kláře Rosalii hr. Šlikové († 1694) a po její smrti prodány l. 1698 Janovi Leop. hr. z Trautsonu a Falkensteina. Tento přikoupil Křivsoudov a jiné statky okolní a utvořil velké panství Dolnokralovské (vrchnosti sídlily v Křivsoudově a v Čechticích a teprve později úřad do Kralovic přenesen). Panství

přešlo l. 1766 od Trautsonů na rod Palm-Gundelfingen a l. 1841 koupeny od Vincenta kníž. z Auersperka, jehož rod tu byl do r. 1850 vrchností. L. 1850 staly se K. sídlím zeměpanských úřadův. V K. narodil se Dr. Jar. Hlava (1855). Erb: Modrý štít a v něm při zpodu ryba sled stř. barvy a nad tím pětিলistá růže zlaté barvy. (MB. XI. 1.)

Kralovice horní, jinak Cinadrový, ves u předešlé a od ní jen mostem oddělená, po níž se nazýval r. 1267 Martin z K. V 15. st. byla tu tvrz, na níž seděli l. 1410 Jarek († j. 1416), po něm syn jeho Oldřich Močihub (1416—1450) a tohoto syn Jan. Na poč. 16. st. drželi K. Albrecht a Záviše bratři Cinadrové z Újezdce. Onen ujav je sám zůstavil syny Alše († j. 1541) a Jana († j. 1537) a dceru Veroniku. Po smrti obou bratří ujala K. Veronika a držela je l. 1544 s Lévou Zručským ze Chřenovic, manželem svým. Po jeho smrti vdala se po druhé za Albrechta Novohradského z Kolovrat, jemuž statek Kralovský odkázala. Týž pak prodal K. (1571) křižovníkům Svatomářským neb Maltanským, kteří z nich zřídili komendu pro svůj řád. V držení jich zůstaly K. až do l. 1805, kdež prod. Janovi Göttmannovi. Od té doby do r. 1850 byly tu vrchností osoby stavu městského.

Královský kámen, pevnost v král. Saském. někdy přímé přísl. království Českého. Králové postavili tu pomezny hrad, na němž byl Jaroslav l. 1239 purkrabí. Ještě l. 1352 byl tu král. purkrabě, avšak za Václava IV. zastavován, dostal se pak v držení purkrabí z Donína, jimž l. 1404 odňat od markrabí Míšenských. Těmto nemohl býti vzat a proto ponechán jako léno koruny České.

Království, název obyčejný toho, co králi patřilo, nejčastěji však hor a lesův. Tak slovou r. 1538 hory a lesy Dobříšské, r. 1495 rozsáhlé lesy u Hradce králové (r. 1318 Bor řečené), r. 1577 hory Písecké a r. 1586 Šumava západně od Nýrska.

Kralupy nad Vltavou, městy, prv. ves, která se r. 1253 příp. Před tím vesel Kamposius, podkomoří králové Konstanacie, nespravedlivým způsobem v její držení;

proto ji král Václav I. daroval křižovníkům u sv. Františka (1253). Okolo l. 1332 koupil ji od nich biskup Olomoucký a Petr školastik Pražský, bezpochyby jen do svých životův. L. 1406 prod. křižovníci tvrz, dvůr a ves K. Janovi Veilburkoví a manželce jeho také jen do jich životů. Později zůstaly K. v držení téhož řádu ustavičně a patřily ke statku Tursku. K. byly do r. 1850 skrovným místem, jež se povznoslo otevřením státní dráhy r. 1850, Buštěhradské r. 1855 a České severní dráhy l. 1865. L. 1860 založena lučební továrna.

Kralupy Německé, město u Chomutova, prvotně ves, která se r. 1207 přip. Poněvadž ležela při důležité silnici do Sas, vybíralo se tu r. 1260 clo. Ve 14. stol. byl tu farní kostel a K. patřily ke hradu Hasišteinu. Král Vladislav obnovil městečku (1502) svobody, které za dob válečných potratili (solní trhy, pivovárství, řemesla, opravu), a Ferdinand I. jim vysadil jarmark. L. 1541 Šebestian z Lobkovic na Hasišteině vrchnost svou prodal Jindřichovi z Vidpachu. Tento přišel o ně léta 1547 a prodány léta 1548 Šebestianovi z Veitmile, od něhož se dostaly (1549) Brykcimu Šmohaři z Rochova. Po něm drželi je z téhož rodu bratří Job a Jaroslav, po jichž smrti si je najal Linhart Štampach (1574), l. 1580 Brykcí Š. († j. l. 1606) a pak syn tohoto Job. Tomuto K. l. 1623 zabrány a prodány Jaroslavovi Bořitovi z Martinic, jenž je připojil k Ahnikovu. L. 1796 kostel znova postaven. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu trávník a na něm zeď stříb. ze štukové postavená se stínkami, branou otevřenou, zl. dveřejemi a zl. mříží ke spuštění připravenou. Z hrady vynikají dvě čtverh. stř. věže, každá s oknem, cimbuřím, cihelnou střechou končitou a zl. makovicí a mezi nimi štítek s erbem království Českého.

Kralupy, n. ves, která patřila r. 1299 ke zboží Žiželskému. L. 1379 zbyl z té vsi toliko mlýn ležící nedaleko Žiželic.

Králov dvůr, ves u Berouna, prvotně dvůr královský. L. 1253 zemřel tu král Václav I. L. 1394 tu zajat král Václav IV. Týž tu také l. 1397 přebýval, když mil-

cové jeho na Karlštejně vraždění. Týž král zastavil dvůr blíž od Berouna* Zdeslavovi, Kunrátovi a Oldřichovi bratřím z Buenic, po nichž tu l. 1458 a 1464 Zdeslav, syn Zdeslavův, seděl. Již tehda tu byly huti. Po vyplacení držen K. k Točnicku. Jan starší z Lobkovic vyzdvihl r. 1585 zámek při dvoře, který l. 1603 za držení královského rozšiřován. Po celý 17. věk sídlili tu hejtmanové panství Točnického. Až do naší paměti byl K. v držení horního aeraru, avšak od r. 1860 patří rodu Fürstenberskému. (H. VI. 226)

Kramolín horní a dolní, dvě vsi v okolí Teplé, z nichž jedna se připomíná r. 1228 a obě r. 1273. Bývaly skoro bez přestání v držení kl. Teplského.

Kramolín, n. ves v okolí Chudenic, která byla léta 1564 pusta a patřila ke statku Chudenskému.

Krasavce (lépe než *Krašovice*, prv. *Krasavci*), ves u Přeštic, prvotně dvě vsi, které patřily r. 1239 klášteru Kladrubskému. V 16. st. patřila ke Snopušovu část a část byla v zápis. držení. Tuto pr. l. 1597 Mikuláš a Jan bratři Španovští z Lisova od Přešticka Ladislavovi Loubuskému z Lub. Od té doby patřily K. k Řenči a od r. 1623 k Dol. Lukavici.

Kraselov, farní ves u Volyně, v níž byly ve 14. st. farní kostel a tvrz, původně Kraselovských z Kraselova. Z rodu toho prosluli Lipolt z Drasova (1363—1375) a synové jeho Hrdoň, Oldřich, Vojtěch, Jan a Lipolt (1390—1418), bratří Jan, Arlam a Lipolt (1414—1430), pak Markvart (1466 atd.). Když se l. 1536 synové tohoto dělili, dostal K. Zdeslav († 1543), po němž jej držel bratr Václav († c. 1544) a tohoto dcery. Dědictvím se dostal do rodu Boubínských z Újezda. L. 1623 zabrán, patřil napřed Václavovi Koutkoví z Minic, asi od r. 1629 Záborským z Brloha a od r. 1669 rodu Brissigel. L. 1679 koupil K. Jan Ignác Dlouhoveský z Dlouhé vsi, biskup a probošt Pražský, a přík. Němčice učinil z obou nápadní statek rodu Chanovských a Dlouhoveských z Dlouhé vsi. (TB. 965.)

Krasetín, Krasletín, ves u Křemže, přip. se od r. 1372, kdež tu užítky daro-

vány faře Krumlovské, jako majetek pánů z Rožemberka a přisl. hradu Menšteina (Dívčího kamene). Po zpuštění téhož hradu patřil K. ke Krumlovu.

Krasetínská, Krasletínská hora viz Klet.

Krasikov i Švamberg (pův. *Schwamberg*), ves a zbořený hrad u Bezdruzic. Ves K. přip. se r. 1227, když ji hrabě Kojata odkazoval Maršovi. Vesta se zbožím okolním dostala se buď ve 13. neb na poč. 14. st. v držení pp. z Boru, kteří tu postavili hrad a jej po svém erbů (labuti) nazvali Švambergem; odtud se také zvali pp. ze Švamberka (z poč. i z Krasikova). První tak se nazýval l. 1330 Bušek. V l. 1342—1379 držel K. Bohuslav, z jehož čtyř synův jej dostal na díl Bohuslav a držel v l. 1385—1398. Tento zůstavil syny Bohuslava, Hynka Krušinu a Jana, kteří bojovali od r. 1419 se stranou pod jednou. L. 1421 přitáhl sem Žižka, když se byl sem Bohuslav uchýlil, a opanovav hned úprkem hřeben hory, nazejtří dobyl věže jedné i s mostem, tak že ulekaný Bohuslav poddal se i s hradem. († 1425 jako hejtman Táborský.) Když pak t. r. Plzeňští oblehli K., Žižka je sehnal. L. 1422 zase jej oblehli páni kraje Plzeňského, avšak nedobyli ho, tak že Hynek se l. 1425 v držení jeho dostal jen tím, že jej vyplatil. L. 1443 hrad vyhořel († 1454). Bohuslav, syn Hynkův, získal rodu svému bohatství. Po jeho smrti († 1490) dělena pozůstalost mezi syna Jindřicha a vnuky (syny Hynka † 1489). Jindřich nechav si K. držel jej do smrti († 1523). Dědicem jeho byl Kryštof, jeden z dotčených vnuků († 1534). Když se šest synův tohoto pána l. 1540 dělilo, dostal Ratmír K. za díl, avšak ten jej vzdal l. 1544 bratru svému Jindřichovi, od něhož ihned prod. Volfovi Krajsřfovi z Krajků. Tento jej propadl l. 1547 a dán l. 1548 Jeronymovi Šlikovi z Holiče, po němž († 1556) následoval Šebastian syn nejmladší. Týž postoupil K. (1569) Jindřichovi, Zdenkovi a Jáchymovi ze Švamberka. Jediný Jáchym († 1574) měl syny, kteří se teprve l. 1586 dělili. Jiří Petr, nejstarší z nich, obdržel K. a Bezdruzice,

kteříž po něm († 1608) podědil bratr Jan Šebastian († 1615). Starší tohoto syn Jan Bedřich, přečkav bratra Jana Šebastiana († 1626) držel K. až do smrti († 1659). Za něho l. 1644 hrad vyhořel a když jej potom i Švédové i císařští bojovníci o něj vytloukli, zůstal zříceninou kromě kaple. Pustý hrad zůstal při panství Bezdruzickém. (HB. IV. 116.)

Kraskov, ves u Ronova, jak se zdá, prvotně přisl. hradu Vildšteina, avšak při dělení panství Lichtemburského, Ohebského a Vildšteinského l. 1564 přidělen K. k Lichtemburku (později panství Ronovskému).

Kraslice (něm. *Grasslitz*, dříve *Gräslas, Gresles, Greselin*), město, někdy také hrad, kterýž daroval král Přemysl II. (1272) Jindřichovi star. Plavenskému i s doly v okolí se nacházejícími. Avšak později staly se K. zase královskými a obdržely l. 1370 od Karla IV. právo Loketské. Král Václav IV. zastavil K. (1401) Jindřichovi a Kunrátovi bratřím z Raitenbachu, avšak z jistých příčin ujal se hradu a města l. 1413 Janek Maleřík, purkrabě Loketský. Císař Zikmund potvrdil l. 1437 svobody městské. Později patřily K. zase Plavenským. Když Jindřich Plavenský od krále Jiříka odpadl a hrad K. zbůjně vypálil, odňal mu jej král a dal je l. 1466 v manství Kunrátovi, Hanušovi a Pecoldovi bratřím Mečům z Miliny. L. 1487 Jindřich z Plavna K. zase vysoudil. Jemu sice byly K. odňaty od Šlikův, ale l. 1506 tito odsouzeni, aby je zase vrátili. L. 1522 a 1523 drželi K. Hanuš a Václav Elpognárové z Šenfeldu, pak následoval Hanuš Pluh z Rabšteina, jenž hrad a městečko (1527) Jeronymovi Šlikovi z Holiče prodal. Tento ztratil l. 1547 manské právo na K., avšak ponechány mu zatím až do výpovědi. Od syna jeho Jáchyma vyplaceny K. (1567) a dostaly se pak v manské držení Jiříka ze Šumburka na Glouchové, jemuž l. 1575 dědičně prodány. Když syn tohoto August bez dědicův zemřel, následovali ostatní nápadníci z rodu Šumburkův. Od těchto postaven l. 1618 zdejší kostel. (Matriky prý r. 1608 založeny.) Po r. 1628 udrželi

se luteranští Šumberkové přece v držení **K.** Po přísném zákazu císaře Leopolda prodali Ota Albert ze Š. a dědici n. Jiřika Arnošta ze Š. **K.** Janovi Hertvíkovi z Nostic. Syn tohoto Antonín Jan prodal **K.** l. 1723, ale zase je l. 1729 ujal. Od té doby zůstalo panství v držení rodu Nosticovského. Erb: Modrý štít, na němž jest stříbrný G a hraběcí koruna, drží dva gryfové z polovice černí, z polovice stříbrní.

Krásná viz Chrastrná.

Krásná hora, farní ves u Něm. Brodu, v níž byl farní kostel již před r. 1356. Podací nad ním příslušelo děkanům u sv. Jiljí v Praze. V 15. st. dostala se v západní držení Trčkův z Lípy a patřila napřed k Lipnici a v 16. st. ke Světlé. Po r. 1623 zanikla fara a přísluhováno sem potom z Humpolce. R. 1652 založeny matriky. L. 1692 kostel znova postaven. (PA. V. 91.)

Krásná hora, město u Sedlčan, prv. zboží královské, jež zastavil král Jan, ale před r. 1341 penězi od Petra z Rožemberka půjčenými vyplatil. **K.** zůstala i potom zbožím královským. Král Jan obnovil l. 1341 vysazení městečka skrze královou Elišku, avšak podací farního kostela patřilo v l. 1362—1460 opatům kl. Milevského. V 14. stol. ryžovalo se tu zlato a císař Karel l. 1351 na prosbu ryžovníkův svobody městečka potvrdil. Tak i učinili králové l. 1458, 1479 a 1538. V 15. a 16. stol. držena **K.** ke hradu Karlšteinu, ale Šebestian Markvart z Hrádku, purkrabě, získal l. 1554 od Václava Podhradského z Vlčíchory Běleč, postoupil mu směnou a dědičně městečka **K.** Nedlouho potom získal **K.** Jan Orel z Plavče. Když tento se zadlužil, postoupil **K.** (1572) Jáchymovi Novohradskému z Kolovrat. Nějaký čas potom koupěna od pánů z Lobkovic a připojena k panství Chlumeckému. Ryžovnictví, které záhy zaniklo, později obnovováno, avšak bez výsledku. Znamení rodáci: Václav Želotín (1585) a Václav z Krásné hory (1589). Erb: Červený štít, u jehož zpodu trávník a na něm stříbrná věž okrouhlá ze štukové postavená s dveřmi otevřenými, oknem a cimbuřím, avšak beze střechy.

Krásná lípa, město, již před r. 1361

farní ves, kteráž patřovala ke hradu Tolšteinu. V l. 1485—1573 příp. se jako ves a přísl. téhož hradu. Kryštof ze Šlejnic prodal l. 1573 ves **K.** s jinými vesnicemi Hendrychovi a Abrahamovi bratřím z Vartemberka, od kteréž doby patřila k panství Kamenickému. V 18. stol. zmáhal se tu průmysl, k jehož povznesení velice se přičinil Filip Jozef hrabě Vchynský. Týž vrátil se z Londýna přivedl sem znamenitého průmyslníka a stroje a působil to, že byla t. r. na městečko povýšena. V l. 1754 až 1758 vystavěn nynější kostel. V l. 1757, 1778, 1813 a 1866 trpělo městečko mnoho od vojsk nepřátelských. Rychlý vzrůst městečka od r. 1864 skrze velkolepé průmyslné podniky byl příčinou, že l. 1870 na město povýšeno. Znamení rodáci: Frant. Bendel, komponista († 1874), J. J. Grohmann, taj. státní rada († 1811), A. Frind, malíř (nar. 1852). Erb: Stříbrný štít, u jehož zpodu trávník a na něm dvě lípy své přirozené barvy. Nad štítem jest helmice otevřená, s níž pokrývá dle červ. a stříbr. po obou stranách štítu visí, nad helmou bohyně spravedlnosti s očima zavázanými, v stříbr. rouše, držíc v pravici meč vytasený a v levici vážky.

Krásný dvůr, ves u Podbořan, n. s dvěma tvrzemi, l. 1295 sídlo Vilémovo. Od r. 1363 seděli tu bratři Fremut starší a Fremut mladší, kteří založili dvě větve rodu svého, totiž Pětipeských a Fremutův z Krásného dvoru. **K.** drželi bezpochyby Oldřich a Jan (1387) synové onoho. Na poč. 16. stol. byl **K.** na dva statky rozdělen; oboje patřily Maštovskému z Kolovrat. Hořejší tvrz říkalo se také Nový **K.** a oboje patřily Janovi Maštovskému z **K.** († 1581). Dědicem jeho byl Jan st. z Valdšteina, jež prod. **K.** (1586) Janovi Valdemarovi Hasišteinskému z Lobkovic. Když tento ve velké dluhy upadl, dostal se **K.** (1591) napřed Jindř. Štampachovi, pak Bedřichovi Šlikovi z Holiče († 1611), jehož manželka Marie prod. **K.** Šimonovi Karlovi Údrckému z Údrče, druhému manželu (ok. l. 1615), avšak při konfiskaci l. 1623 zase jej koupila. Od ní koupil **K.** Herman Černín z Chuděnic, jehož rod tu byl

do r. 1850 vrchností. Zámek postaven na místě hořejší tvrze (1723). Jan Rudolf hrabě Černín, umění milovný, zřídil při něm r. 1783 krásnou zahradu, která v největší době skorem ode všech panovníkův našich a vynikajících členův nejjasnějšího rodu navštěvována a obdivována. (HB. VII. 153.)

Krasoňov, ves u Humpolce, původně dvě vsi (K. a Krasoňovec), jež patřily r. 1226 ke klásteru Želivskému, avšak r. 1437 jediná ves.

Krasoňovice, ves v okolí Dol. Kralovic, ve 14. st. na několik vladyčích statků rozdělena. Jeden z nich prodal Mareš (1380) Václavovi a Maršovi bratřím ze Lhoty a Petrovi z K. L. 1384 držel jej Heřman, syn Petrův, ostatek Dobeš z Žichovic, Petr, syn Krasoňův, Petr a Jan, synové Jakoubkovi. Později jsouc přisl. Čestína kostela, dostaly se Slavatům. Adam Slavata prodal je l. 1603 Jáchymovi z Kalenic. V 17. st. patřily Střelům z Rokyc a přík. pak ke Zruči.

Krasoňovičky, Krasoňovice, ves v okr. Kutnohorském. L. 1469 odumřel tu Jan Tyništko z Tyniště a K. dostaly se Václ. Kavanovi z Dědibab. Okolo roku 1530 prodal Kuneš Bohdanecký z Hodkova K. Jiříkovi Hášovi z Újezda. Odtud patřily k Malešovu, avšak odprodány l. 1568 obci Kutnohorské, již l. 1624 zabrány a se statkem Křesetickým jezovitům zadarovány.

Krašovice, ves u Vodňan, jež patřila r. 1262 ke klásteru sv. Jiří. (Viz i Karlovice.) Císař Zikmund zastavil K. (1437) Janovi Smilovi z Křemže. Později se dostaly se zbožím Heřmanským v držení Malovcův z Libějovic. L. 1530 prodala abatyše K. Kryštofovi ze Švamberka dědičně tak, aby je od Malovcův vyplatil. Potom připojeny ke Kestřanům a s nimi se dostaly k Protivínu.

Krašov, farní ves u Manětiny. Král Vladislav daroval (okolo r. 1160) újezd K. ský klásteru Kladrubskému, který jej držel až do r. 1368 a pak Ctiborovi ze Švamberka postoupil. Od r. 1358 příp. se tu farní kostel, jenž se dostal i se vsí po r. 1378 v držení Buška z Vlkošova odjinud z Kamenné hory a příp.

ke Kamenné hoře (později Štědrému a Prohořskému Hrádku) S tímto koupem K. l. 1504 k panství Žlutickému a Toužimskému. Po r. 1623 zanikla fara a teprve l. 1765 obnovena.

Krašov, hrad zbořený u Zboh v okolí Kralovic, snad založený od Hroznatovcův (ve 13. st. někteří z nich se píší i z Krašova i z Krašovic), l. 1313 snad majetek bratří Sezemy, Buška a Racka a l. 1346 Viléma. Ok. l. 1363 byl v držení Břeňka a Půty bratří ze Švihova a l. 1392 patřil Albertovi, Mikuláši, Purkartovi a Herbertovi br. z Kolovrat. Ujal jej Albert (1413) a drželi jej po něm syn Hanuš (1416 atd.), tohoto syn Hanuš (1456, † 1483) a tohoto syn Albert (1478 atd.). Od tohoto dostal se v držení napřed Jaroslava Libšteinského z Kolovrat a pak Jetřicha Bezdrůžického z Kolovrat († 1508), po němž syn Jan († 1526) a tohoto syn Jetřich následovali. Od toho koupil jej před r. 1534 Mikuláš Sviták z Landšteina. Po tomto dědil bratr Vilém († 1542) a tohoto syn Vilém († 1612). Týž prodal K. (1589) Ferdinandovi z Renšperka, od něhož jej koupil léta 1596 Jeronym star. Hrobčický z Hrobčice. Potomek tohoto Jan Vilém prodal K. (1616) Heléně Regině Přichovské z Plešnic, od níž jej dostal manžel její Petr. L. 1631 koupil jej Jan David Boryně ze Lhoty, ale poněvadž se zadlužil, prodán l. 1649 po jeho smrti. Držitelem se stal Fr. Miseroni († 1656), v jehož rodě se až do l. 1678 udržel. T. r. přikoupen ke klásterství Plasskému. Do r. 1785 ještě hrad stál; když však t. r. klášter zrušen, hrad opuštěn a stržen. (HB. III. 147.)

Krašovice, farní ves v okr. Manětinském, od starodávna sídlo Hroznatovcův, totiž 1232—1263 Jetřicha, 1268—1284 Sezemy. Ve 14. stol. tu byl farní kostel, jehož podací drželi 1364 Petr z Vrtby, 1406 Petr a dva Sezemové z téhož rodu, 1416 Arkleb, 1425 Jiřík, 1427 Dobeš ze Skomelna. V 15. st. držel rod Krašovských z Krašovic statky v Plzeňsku. K. držel l. 1548 Kašpar Gotfryd ze Žebnice, později patřily ke hradu Bělé, od něhož odprodány l. 1660 Ant. Steinba-

chovi z Kranichšteina. V rodě jeho zůstaly K. do r. 1727, pak následovali Hamiltonové, Vchynští (1771), Dohalští (1799). L. 1777 a 1778 kostel znova postaven a zřízena při něm l. 1788 lokalie (po zaniknutí fary l. 1623), která l. 1855 na faru povýšena.

Krašovice, ves u Sedlčan, po níž se nazýval r. 1219 Naniše z K. L. 1379 seděl tu Otík, jehož synem byl l. 1406—1417 Otík Rus, l. 1398—1402 Hroch. Poslední ze zdejších vladyk byl Jiří Krašovský z Krašovic († 1548), jenž K. Oldřichovi Smrčkovi ze Mnichu odkázal. Po tom je držel syn Petr († 1580) a potom jiný Petr († 1605), po němž následovala dcera Alžběta. Po ní dědil Zdeněk Malovec z Chýnova a následoval l. 1629 Jan Betengel z Neyenperku († 1643), po jehož smrti koupeny K. ke koleji jezovitské na Novém m. Pražském. Pak připojeni k Petrovicům.

Krašovice viz Krasavce.

Kratochvíle, zámek u Netolic, prvotně nevelké stavení řeč. Nový Leptáč, které postavil Jakub Krčín z Jelčan, dostav l. 1569 dvůr Leptáč s okolím od Viléma z Rožemberka, držitele panství Netolického. Po jeho založení (před r. 1577) dal tu i oboru dělati. L. 1580 postoupil tvrze Nového Leptáče Vilémovi z Rožemberka, jenž ji rozšířil v zámek a majestát si zjednal, aby se jmenovala Kratochvíle. Stavěl ji od r. 1580 stavitel Baltazar Majo. L. 1586 postaveny v oboře vodní stroje, léta 1589 dokonáno bylo přední stavení i s kostelíkem. Obrazy nějaké tu maloval malíř Jiří Widmann. Vilém tu býval několikrát, také bratr a nástupce jeho Petr Vok sem přijížděl a za něho teprve poslední úprava K. dokonána. K. zůstávala vždy přísl. panství Netolického a vévodství Krumlovského a až do r. 1722 v dobrém stavu udržována. V druhé polovici minulého století zanedbávána a opustla. (H. VII. 106.)

Kratonohy (pův. *Kratonozi*), farní ves u Chlumce n. C., l. 1318—1323 sídlo 5 vladyk. Část vsi patřila potom Perchtě, dceři po Sezemovi z Kostomlat, a ta ji prodala klášteru sv. Jiří na předměstí

Hradeckém. K té části patřilo i podací far. kostela, které měli v l. 1374—1433 společně klášter s pp. z Častolovic. Tvrz a ves byly později v držení Dobřenských z Dobřenic (1467 Jiří a Adam, pak Jan starší a syn Vilém, 1358 Zdislav, okolo l. 1552 Mikuláš, pak tohoto syn Václav († 1608), jehož synové K. prodali). V letech 1623—1644 patřily K. ke Chlumci; léta 1644 postoupeny Jobstovi z Bryslu, od jehož potomstva koupil je (1701) Jan Václav Michna z Vacinova. Tento postavil l. 1710 nový kostel, při němž vrchnost Chlumecká koupivši l. 1721 K. faru zaniklou obnovila. L. 1745 zemřel tu Jiří Volný, polní mistr, který veselé písně skládal. (H. V. 302.)

Kratonosy (pův. *Kratonosi*), n. ves u Netřebic v okolí Nymburka, l. 1352 majetek Ješka z Vartemberku, jenž tu rychtu vysadil. Karel IV. dal je v léno Janovi Švábovi z Jítkve i se zbožím Krňovským. L. 1498 patřily kníž. Minstrberským, l. 1535 obci Nymburské, již léta 1547 vzaty a k Poděbradům připojeny.

Kratošice (prv. *Kratošici*), ves u Soběslavě, jež se příp. r. 1250 jako přísl. hradu Chýnova. L. 1400 patřily Alberovi z Těchobuze, jenž je připojil k Branlínu. V 16. stol. patřily k Branlínu i k Myskovicům.

Kravaře viz Radoušov.

Kravaře (pův. *Kravaři*), n. ves, nyní mlýn u Nové vsi pod Kolínem. Ves K. příp. se r. 1290, kdež patřila klášteru Sedleckému. Od husitských válek drženy ke hradu Kolínu a byl tu toliko mlýn, jenž se městskými knihami zpravoval.

Kravařov, Kravařovice, n. ves ve farnosti Křečovské u Neveklova, l. 1373 sídlo Volkého, l. 1409—1418 Odolenovo a l. 1458 Annino. V 16. st. se nepřipomíná.

Kraví hora, vršek a les nad samými Strpy u Vodňan. R. 1468 táhl Jan ze Šternberka, stranník Matyáše Korvina, k Vodňanům, chtěl Vodňanské vyloudit do záloh. To se mu také podařilo. Neb když Vodňanští se s asi 1200 brannými a 60 vozy z města vyhrnuli a nepřátely, kteří se jen v malém počtu ukázali, až k Čenicům

beze všeho vojenského pořádku honili, tu jiní nepřátelé, vyskočivše z Kraví hory, utkali je bojem a bijíce a tepouce hnali je až k městu. Ztratili Vodňanští všechny vozy a děla a zajatých asi 350.

Kravín, dvůr u Tábora, n. ves a přísl. hradu Kozí (1391). L. 1420 spustla, když se obyvatelstvo do nového Tábora stěhovalo a polnosti okolní byly majetkem Tábořské obce až do našeho století.

Kravolusice, n. ves v újezdě Nezamyslickém, kteráž patřila od r. 1045 klášteru Břevnovskému, ale v pozdějších pamětech se nepřipomíná.

Krbice viz Chrbice.

Krbová, n. ves v okolí Radonic na Žatecku. Zanikla léta 1421, když okolí Maštova nelítostně od křižákův hubeno. V 16. st. přip. se jako pustá ves a přísl. zámku Maštova.

Krč horní a dolní, dvě vsi u Prahy, z nichž jedna patřila r. 1222 kapitole Vyšehradské. O polovici její byla l. 1279 pře mezi kapitolou a Pútou ze Mšeného, ale tento ji kapitole l. 1293 postoupil. Horní Krč dělena l. 1328 mezi Pražského probošta a oltářníka u sv. Alžběty. Část tu s tvrzí drželi proboštové ještě l. 1357, ale od r. 1334 vysazena byla Velkovi a nástupce jeho Antonín Munheim držel ji (1416) jako vlastní zboží, a po něm měl Prokop i dolní i horní tvrz a oboje léta 1457—1463 Mikuláš a Erazim br. z Pusté Dobré. Jiný dvůr měl Léva († j. 1459). V 16. stol. řídila se jedna tvrz knihami Novoměstskými, dvůr pak byl statkem pozemským a druhá tvrz v držení Lévů z Brozane. Horní tvrz propadla l. 1547 obec Novoměstská, avšak jí navráćena a léta 1586 vrchnost doprodána. Užítky z ní šly pak ke špitálu u sv. Bartoloměje. Dolní Krč patřila karmelitánům u sv. Havla a po zrušení kláštera (1786) patřila napřed k nábož. fondu a od r. 1795 byla samostatným statkem.

Krč, ves u Protivína, jež měla před r. 1360 farní kostel a patřivala králům ke hradům Hluboké a Protivínu. Ve 14., 15. a 16. st. býval tu manský dvůr ke hradu Zvíkovu. Později tu byl dvůr svobodný, který Jan Údražský z Kestřan prodal

(1602) k panství Protivínskému. L. 1623 zanikla fara a K. přifařena napřed k Myšenci a pak k Protivínu.

Krčín, městys a n. hrad u Nového města n. M., l. 1336 s farním kostelem a majetek bratří Hajmana, Hynka Hlaváče, Hynka Crha a Václava z Dubé. L. 1360 držel K. Jan z Potšteina a po něm léta 1374 bratr jeho Čeněk. Od r. 1388 seděl tu Beneš z Ryzemburka († j. 1411) a syn jeho Rubin. Když l. 1421 Aleš z R. K. držel, vpadl sem Hynek Červenohorský z Náchoda a pobívl lidi v kostele, koni svému dával píti z kalicha. Syn Alšův Aleš starší prodal K. (1460) Sezemovi z Ryzemburka, jenž K. rozličným osobám zavadil. Díly ty skoupil Aleš Vřešťovský z R. a prodal tvrz a městečko. K. (1484) Janovi Černického z Kacova. Týž založil potom Nové město (1501) a naň l. 1503 práva městská z Krčína přenesena. Také fara l. 1567 do Nového města převedena a tak zůstal kostel zdejší filiálním. Erb: Modrý štít, v jehož zpodní polovici Duch svatý v podobě stříb. holubice a nad tím Boží oko v zl. trojhranu ozářeném. (H. II. 158.)

Krčínov, vlastně Nový hrádek Krčínov, jméno zámku Křepnického.

Kře, Kří (i Nákří), n. kostel záp. od Sadské, dnes les řeč. Keřsko. Újezd »na Křeč« patřil klášteru Břevnovskému hned od jeho založení (993). Později dostal se pánům Poděbradským a Boček z Kunštáta založil tu r. 1357 farní kostel. Za husitských válek okolí spušćeno a kostel i vesnice na vždy zanikly.

Křebřany, Chřebřany, ves u Hostouně, n. rozdělená na statky vladýčů, z nichž jeden byl l. 1379 Jindřichův a druhý patřil k Tasovicům. V 16. st. patřily k Miřkovu a s nimi připojeny k Týnu Horšovskému.

Křeč, farní ves u Pacova, v níž byl farní kostel již před r. 1358. K. drželi páni z Hradce až do r. 1369. Odtud patřila Křeč k panství Choustnickému. L. 1434 poražení v okolí Táboři od vojska Rožemberského. Léta 1593 odprodal Petr Vok z Rožemberka ves Křeč Jiřikovi Homutovi z Harasova, jenž ji připojil k Radenínu.

L. 1623 zanikla tu fara a K. připojen k faře Chustnické. L. 1758 zřízena tu zase fara, léta 1763 věž kostelní opravena a l. 1783 kostel rozšířen. (TB. 676.)

Křečhoř, farní ves u Kolína, v níž byl farní kostel již před r. 1363. Podací jeho náleželo oltářníkům u sv. Šimona a Judy ve velkém kostele Pražském. Sice patřivala K. ode dávná králi, dostala se Jindřichovi z Lipé, od něho postoupena kl. Sedleckému a od tohoto ok. r. 1307 kapitole Pražské. Později dostal ji zase Jindřich a prodal Elišce králové, která ji darovala l. 1325 k oltáři sv. Šimona a Judy. Cís. Zikmund zapsal K. (1437) Zikmundovi Horutovi ze Smilovic, avšak později dostala se obci Kolínské. V 16. st. patřila k zámku Kolínu. L. 1623 zanikla fara a kostel byl dlouho filial. V l. 1846 až 1848 vystavěn nový kostel, při němž l. 1876 fara obnovena. (PA. I. 305.)

Křečkov, ves u Poděbrad, léta 1345 přisl. panství Poděbradského.

Křečov, Křečovo, Čečov, Čečivo, farní ves u Manětiny, v níž byl far. kostel již před r. 1359. Ves patřila ode dávná křižovníkům Svatomářským a podací vykonával buď velký převor aneb zprávec statku Manětinského. S Manětinou držen pak po roce 1420 ke hradu Švamberku, l. 1544 k panství Třebelskému a později zase k Manětině. Fara zanikla ok. r. 1623; kostel byv filialním k Plasům, stal se zase l. 1684 farním.

Křečov, n. hrádek a dvůr u vsi Rohozce v okr. Podbořanském, ok. l. 1338 sídlo Rackovo, l. 1418 Diviše staršího a mladšího bratří. Po obou zůstali sirotci. L. 1452 držel oba díly Jan Tvoch z Nedvídkova s manž. Anežkou z Valdeka, později Oldřich Medek z Valdeka. L. 1482 vyprosil si odúmrtí na K. Vojtěch Tvoch, avšak K. byl již v držení Údrckých z Údrče. Připojen ke Vroutku, avšak před r. 1543 spustl.

Křečovice, farní ves v okr. Neveklovském, v níž byl farní kostel již před r. 1356. Podací jeho náleželo rodu Břekovcův a Vejnhákův. Na tvrzi zdejší seděl l. 1356 Jarohněv, l. 1370 jeho synové, v l. 1370 až 1407 Jarohněv mladší a pak synové

jeho Jarohněv a Jan Vejnhák (1407 atd.). L. 1546 držel K. Adam Řepa z Neveklova (kteréž děd jeho od Vejnhákův koupil), část vsi pak byla v držení Křečovských z Křečovic. Řepové drželi část svou k Tloskovu, k němuž i ostatek přikupován. Kostel byl od r. 1623 filialním k Neveklovu; l. 1785 zřízena tu lokalie, l. 1854 fara. (MB. V. 32.)

Křečovice, ves u Uhl. Janovic, n. sídlo vladyčí Růdův z Křečovic (1487—1490 Petr). Tvrz zdejší držel l. 1542 Pavel Růd a bratr jeho Václav dvůr. Onen prodal statek svůj Adamovi z Řičan (1543), avšak již l. 1547 koupeny k Pečkám. Léta 1623 patřily celé K. k Pečkám a l. 1765 odprodány od nich s Jindici. (MB. XII. 64.)

Krejčovice viz Lhota krejčova.

Krejnár (*Greiner*), starý název Klejnárky potoka (16. st.), pocházející od dřevních horníkův Kutnohorských.

Krejnice (pův. *Krajnici*), ves v okr. Strakoňském, jež patřila od r. 1045 kl. Břevnovskému. Tento vyměnil si K. ok. l. 1260 se Zdeslavem z Kasejovic za jiné statky. Potomci tohoto (naposled Krejničtí z Frymburka zvaní) drželi K. ve 14. st. Darováním dostala se z části k panství Strakonickému.

Křekovice (prv. *Křekovici*), n. ves u Litomyšle (snad nynější Višňáry), jež se přip. r. 1167. Král Vladislav totiž před tím daroval vsi K. a Řikovice klášteru v Litomyšli. V pozdějších dobách se jméno K. nevyskytuje.

Křekovice, ves u Čisté (l. 1389 Křekov zvaná), z části ode dávná majetek kapitoly Pražské, z části ok. l. 1540 Petra Holého z Chrastu, od jehož manželky a dědičky prodány l. 1546 Zikmundovi z Týnce. Od něho koupen díl ten l. 1554 ke Vsesulovu a s ním připojeny později ke Chřívči. (PA. VII. 373.)

Křekovice, ves u Ml. Vožice, n. vladyčí statek a původíště rodiny Šebířovských z Křekovic (stejného původu se Žižkami z Trocnova). Později patřila část k Šebířovu, část k Vitanovicům; oboje připojeno k panství Vožickému.

Křelina viz Chřelina.

Křelov, Křelověves, ves u Horšic, léta 1379 statek Vyšemírův, jež spustla

v 15. st. a jako pustá ves r. 1546 ke statku Horšickému patřila.

Křemešník (snad *Křemežník*), farní ves u Pelhřimova. L. 1555 postavil tu Matouš Chejstovský dřevěnou kapličku v lese. Později tu bydlivali poustevníci a l. 1750 postaven kostel, při němž zřízen l. 1763 residenční kaplan. L. 1817 zřízena tu pro 5 okolních vesnic škola. **K.** pro čistou pramenitou vodu, která časně z jara hojně prýstí, ode dávna býval navštěvován. (Hille, far. osada Novo-Rychnovská.)

Křemežný, potok pod Křemží (u Budějovic) tekoucí.

Křemyž, farní ves u Bíliny, l. 1282 sídlo Modlibohovo, Dobešovo a Přibyslavovo a l. 1300 Ulmanovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací měli l. 1372 Mikuláš, Jan a Jindřich, l. 1389 Dobeš, Petr a Ondřej z K. a Litolt z Ohníče, l. 1423 Slavibor, Dobeš a Modliboh z K. a Jan a Dobeš z Ohníče. Sice se i jiní zemané přip. V 16. stol. seděli na tvrzi Kozelkové ze Hřivic (1509 Litolt, 1526 až 1549 Rydkář, 1549 Jan, 1586 Václav a Rydkář) Na konci téhož st. k. **K.** Jan Ilburk z Vřesovic a po něm drželi jej l. 1603 synové. L. 1623 k. jej Václav Vyduna Obytecký z konšické († 1625) a když l. 1630 statek pro dluhy odhádán byl, dostal se do rodu Pröcklův z Procksdorfu, l. 1655—1669 Peceliův a pak rodu Pachonhay. Později připojen ke Kostomlatům. Fara l. 1623 zanikla l. 1706 i s kostelem obnovena.

Křemže, městys u Budějovic, starodávné dědictví rodiny, která byla jednoho původu s pány ze Strakoníc a prv. přísl. tvrze Chlumu. Oddělením povstala v **K.** tvrz, kterou drželi l. 1364 Smil, potom bratři Beneš a Přibík (1364—1384), Smil (1398—1414) a Jan Smil, pověstný hejtmán Tábořských (1422—1447). Když tento v Krumlově umořen, dosáhli toho Oldřich z Rožemberka, že mu synové **K.** s mnohými vesnicemi postoupili; z toho prodali Jindřich a Jan, synové Oldřichovi (1451) dvůr v **K.** s podacím Přibíkovi a Benešovi bratřím z Chlumu. Odtud drženo městečko ke Krumlovu a tvrziště s kostelem ke Chlumu. Tato část přikoupena l. 1679 ke

kl. Zlaté koruně, ale dostala se l. 1787 také ke Krumlovu. Kromě toho zakoupila tu vrchnost Krumlovská dva dvory, l. 1627 jeden od Viléma Přidruha Koce z Dobrše, l. 1643 druhý od Diviše. L. 1840 velká část **K.** vyhořela. (H. III. 87.)

Křenice viz Kšenice.

Kře- viz Chře-

Křenový, ves u Chvalšín, jež se dostala r. 1263 klášteřu Korunskému hned po jeho založení. Od druhé polovice 15. st. patřila k zámku Krumlovu.

Křepelov, n. ves v okolí Pelhřimovském (snad u Lešova), jež patřila r. 1203 do farnosti Rynarecké. Ves pustá **K.** přip. se r. 1545 jako majetek záduší Pelhřimovského.

Křepeňice, ves u Sedlčan, v níž daroval kníže Břetislav (1045) sedm úročníkův klášteřu Břevnovskému. Král Jan daroval **K.** (1322) Heřmanovi z Milčína, odkudž drženy k Milčínu. Později drženy **K.** k Sedlčanům. Oldřich z Rožemberka zastavil je l. 1450 pánům z Janovic, odkudž po dlouhou dobu drženy ke Chlumci. Vilém z Rožemberka prodal **K.** (1580) Jakubovi Krčínovi z Jelčan, jenž l. 1584 Nový hrádek Krčínov nade vsí **K.** vzdvihl. Po jeho smrti († l. 1600) spadlo zboží Křepeňické podle předešlých úmluv na Petra Voka z Rožemberka, avšak týž je pr. (1601) Zdeňkovi Popelovi z Lobkovic, jenž je připojil k panství Chlumeckému.

Křepkovice, Třepkovice, Třepkovo, ves u Teplé, která bývala od léta 1273 v držení kl. Teplského.

Křesnice, podle domnění název n. vesnice, viz Kříženec u Záhub.

Křesetice, ves u Kutné hory, tak řečená po Křesatovi a jeho čeledi, jež patřila prv. kl. Sedleckému. V 15. stol. opanovali ji Trčkové z Lípy a prodali ji l. 1546 Janovi st. Salavovi z Lípy. Odtud drženy k Malešovu a dostaly se l. 1564 Jiříkovi Hášovi z Újezda, jenž tu tvrz postavil. Janu l. 1578 dědičně prodány. Od synův jeho koupil **K.** Zikmund Kozel z Reizentolu, avšak týž je prodal (1595) obci Kutnohorské. Této odňaty a darovány (1626) nově založené koleji

jezovitské Kutnohorské. Té patřily **K.** až do zrušení řádu (1773) a pak do r. 1824 ke statkům studijního fondu. (HB. V. 251.)

Křesín, Křesyně (původně *Křasín*?), farní ves u Libochovic, jejíž správné jméno Křesyně připomíná Křesena neb Křesyna, otce Boženina. Před r. 1226 koupil kl. Doksanský **K.** od Kunráta z Lužic, avšak l. 1237 seděl tu vладыka Chřen. Ve 14. st. byl tu farní kostel, kterýž vystavěli držitelé hradu Šebína. K témuž hradu patřil také **K.** až k připojení jeho k panství Hazemburskému. Ok. l. 1553 přidělen ke Mšenému a l. 1564 prodán k Libochovicům. L. 1624 zanikla tu fara, l. 1781 zřízena tu expositura, jež později povýšena na faru.

Křesín, ves u Jinec, jejíž část patřila l. 1370 Oldřichovi z Libomyšle. Od léta 1454 vyskytuje se jako přísl. statku Jineckého.

Křesín, farní ves u Dol. Kralovic, v níž byl farní kostel r. 1350. Podací jeho měli vладыky v Křesíně, Chlistovicích, Skočidolovicích a Sulislavicích sídlící. V 16. st. patřil **K.** Lukaveckým z Lukavce (l. 1618 Smilovi). L. 1620 vpadlo sem vojsko a Bedřicha Damborského, ředitele školního javši, ukrutně usmrtilo. Statek konf. koupil l. 1623 Volf Jiří svob. pán z Pöttingu a připojil jej k Lukavci. Léta 1622 zanikla fara a kostel byl filialním k Lukavci až do r. 1785, kdež tu usazen kněz. L. 1856 zřízena fara a l. 1875 kostel znova stavěn. (MB. XI. 71.)

Křeslice horní a dolní, Křešice, dvě vsi u Řičan, z nichž horní daroval Oldřich z Řičan l. 1324 ke kl. sv. Anny v Praze. Druhá vyskytuje se od r. 1343 v držení kapitoly Vyšehradské. Kromě toho tu byla vладыčí tvrz (1386 Ondřej, 1421 atd. rod Běhalův). **K.** patřily kl. sv. Anny až do jeho zrušení. Ostatek patřil k Průhonicům již od 16. stol. a později přikoupen k nim i díl n. klášterský.

Křešice, ves u Divišova, n. s tvrzí, l. 1361 sídlo Mojka, Zbyňka, Bohunka a Mikuláše, synův Mikuláše Zoula, po nichž následoval v l. 1406—1431 Chval z K. a l. 1446 Jan Bořan z Radiče. Ok. l. 1510 držel **K.** Mikuláš z Lípy, 1529 prodal je

Mikuláš z Jenišovic Janovi Duhlovi z Pustovět. L. 1548 dostaly se v držení Mezenských, l. 1552 Lhotických ze Lhotic. L. 1584 prodal Bohuslav mladší Těmín z Těmic **K.** Kateřině Malovcové z Velemyšlovsi a od ní dostaly se léta 1610 v držení Chobotských z Ostředka. Léta 1614 přikoupeny ke Šternberku.

Křešice, ves u Vrchotových Janovic, n. s tvrzí, před r. 1390 sídlo Johankovo; od r. 1408 držel **K.** Hroch z Beztahova. V l. 1543—1578 patřila tvrz pustá **K.** k Beztahovu. Dělením Řičanských povstal tu zvláštní statek, který držel Zikmund z Řičan († 1597). Od vdovy jeho prodány l. 1609 k Janovicům.

Křešice, Křeška, ves u Děčína (1392), jež patřivala k panství Děčínskému.

Křešice, farní ves u Litoměřic, jež patřila od r. 1057 kostelu Litoměřickému. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací přináleželo proboštu Litoměřickému. Císař Zikmund zastavil **K.** (1437) obci Litoměřické, ale později zase kapitole Litoměřické navraceny. Léta 1620 koupila je zase obec od stavův, ale po vítězství t. r. zase kapitole navraceny. Později přikázány biskupům, od nichž l. 1666 kostel znova vystavěn. Matriky založeny l. 1663 a psány do l. 1687 česky. Blízký kostel Matky boží u Studánky založen l. 1708 od biskupa.

Křešice, ves u Libáně, n. s tvrzí, o níž nic známo není. Ves patřila pak ke zboží Psinickému a v první polovici 16. st. přikoupeny ke Staré. Ve válce švédské vesnice vyhubena docela. Až do r. 1705 byla tu pustina a teprve t. r. tu sedm baráků nových postaveno. (H. X. 311.)

Křeška viz Křešice.

Křešov, Skřešov, ves u Štětí, n. s tvrzí, léta 1318 sídlo Petrovo a Stanislavovo a l. 1405 Kunšovo. Po jeho smrti dostal **K.** Václav z Račíněvsi jako manství Vyšehradské. L. 1546 držel **K.** Václav Vlk z Kvítkova ke Smědovicům. Syn jeho Bedřich sice držel **K.** zvláště, ale prodal jej zase l. 1580 ke Smědovicům. (BD. 486.)

Křeťeš (?), n. ves kláštera Kladrubského (1239) v okolí Přeštic.

Krhance, Karhanice, ves u Týnce n. S., od l. 1360 z polovice přísl. hradu Kostelce n. Sáz., s nímž připojeny k panství Konopištskému. Druhá polovice patřila l. 1578 k Lešanům a připojeny později také ke Konopišti.

Krchleby, Skrchleby (pův. *Krchleb*), ves v okr. Benešovském, jež se již r. 1271 přip. Bývala tu tvrz s vlad. sídlem (1352 Jindřich, 1585 Oldřich, 1389 Mikeš). Petr z Lasenice odkázal **K.** (1444) Mikuláši synu a švagrům. L. 1531 seděl tu Alexander z Petrovic, později patřily Bechyňům z Lažan z části a z části k Tloskovu. L. 1661 odprodány Janovi Bedř. Pachtovi z Rajova († j. 1667), pak je měl od l. 1667 Jiří Lev z Lukavice, od r. 1671 rod Pauhofů, v 18. st. Haugvicové z Biskupic, 1766 rodina Götz a později Dohalští z Dohalic. L. 1815 zase přikoupeny k Tloskovu. (MB. V. 33.)

Krchleby (staron. *Kirchleins*, původně *Krchleb*), farní ves u Čáslavě, jež se léta 1257 přip., jsouc sídlem Petrovým. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací měli l. 1385 Peslín Brodský, 1391—1403 Polnárové, l. 1408 Václav ze Svatého pole, l. 1413 Jakub Kaufmann. L. 1459 držel **K.** Váslav Baroch z Dobré, l. 1496 Jan, jeho potomek, pak vdova po něm Johanka z Radonic. Tato odkázala **K.** Janovi Studeneckému z Pašiněvsi († 1557), jehož potomci byli (Adam † j. 1579, Václav † 1589, Jan † 1599, Adam). Při konf. l. 1623 dostaly se **K.** rodu Trčkovskému. Po vraždě r. 1634 dostal **K.** Valter Deve-reux, vrah knížete Frydlantského, avšak pro dluhy prodány l. 1651 Ferdinandovi Robmhápovi ze Suché († 1675), jehož rod (1675 Karel, 1676 Jaroslav Jindřich † 1695, Jan Ferdinand) tu do r. 1703 seděl. L. 1703 koupil **K.** Pavel Harant z Polžic († 1728). Po smrti jeho vdovy Františky († 1742) prodány **K.** (1748) k panství Sedleckému. Fara l. 1675 obnovena. (Zpráva Včely Čáslavské 1886.)

Krchleby, ves v okrese Pardubském, n. s tvrzí l. 1323 sídlo Benešovo. Jan Žák z **K.** prodal **K.** (1462) Janovi a Jiříkovi bratřím Ohništíkům z Ohništan. Po onom následoval syn Jan, jenž prodal **K.**

obci Chrudimské. Této l. 1547 odňaty a prodány k panství Pardubskému. (H. II. 67.)

Krchleby viz Skrchleby.

Křič viz Chřič.

Křičen, ves u Bohdanče, jež náležela do r. 1436 ke zboží kláš. Opatovského, ale od té doby držení ke Kunětické hoře.

Křičov, ves u Bydžova, po níž se snad nazýval l. 1260 Benek. Potom tu byla tvrz s vlad. sídlem (1389 Čeněk Mařák, 1413 Kunšik a tohoto potomci byli Křičovští z Křičova). **K.** drželi léta 1478 Ctibor Radecký z Radče, l. 1499 Bohuněk, syn jeho a do r. 1533 Burjan Stranovský ze Svojevovic. Léta 1533 přík. ke Smidarům. (H. V. 313.)

Křída, ves v okr. Mimoňském, l. 1360 sídlo Peška Kabáta. Mutyně z **K.** prodal (1396) ves **K.** Vojslavovi z Palohlav, jehož potomci tu ještě l. 1416 seděli. Aleš Berka z Dubé prodal **K.** před r. 1540 ke kláš. Jablonskému, avšak později držena do l. 1622 ke Kuřim vodům a potom k Bělé.

Křichová, vrch mezi Přídolím a Spolím (1380).

Křikava, n. hrad nad samým Černivskem u Břežnice, za dob Karla IV. majetek bratří Kolmana, Buzka, Huga a Příby-slava z Dornšteina (až do l. 1367). Po Kolmanovi drželi **K.** synové Jindřich, Kolman a Václav. Kolmanovi Dobeš z Bron (Boru) před r. 1402 **K.** mocně vzal a tu několik let panoval. Potom držel **K.** Jindřich, jenž ji prodal a na Obořišti zemřel (1425). O potomních osudech **K.** není nic známo; jen tolik se zdá, že s Černivskem připojena k Uzenicům. (H. XI.)

Křimice, ves u Plzně, v l. 1245—1289 sídlo Půtovo, jenž se psal později z Potšteina. L. 1385 držel **K.** Pertolt Nussel, měšťan Plzeňský a po něm jiní měšťané odtudž. Jedna rodina Plzeňská nazývala se od **K.** Točníky z Křimic, zejména bratří Václav a Bernart (l. 1445 atd.). Onomu l. 1462 **K.** z manství propuštěny. Po něm následoval Václav (1482 atd.), 1498 atd. Purkart, 1527 Václav, 1548 Jan, 1554 až 1591 Václav. Po Anně Točnickové roz. z Plešnic dostal se v držení **K.** (1621),

syn její Jan Jindřich Strojetický ze Strojetic. Po něm se dostaly **K.** dědičtím potomstvem až do jeho vyměnění. Dědičtím dostaly se pak rodu Lobkovskému, takže od více než 400 let prodávány nebyly.

Křimín, n. dvůr a ves, která byla l. 1340 s Nepřevážkou přisl. zboží Vinařického a bezpochyby v bezprostřední blízkosti od Vinařic stávala.

Křimín, n. ves u Škvorce, l. 1318 snad sídlo Přibyslava ze Šelemberka. L. 1462 vyskytuje se jako přisl. hradu Škvorce, avšak jen z části; druhá část příp. se v 16. stol. jako přisl. Hostyně, avšak po r. 1540 se ani na tom, ani na onom statku nepřipomíná. (Buď zanikla neb s jinou vesnicí srostla.)

Křinov (něm. *Krima*, dříve *Crimau*), farní ves u Chomutova, kterou r. 1281 Chotibor z Řečice křižovníkům Pruským daroval. Před r. 1361 byl tu farní kostel, jehož podací provincialům náleželo. Držena byla k panství Chomutovskému a když obec Chomutovská velkou část jeho koupila (1605), připojen ke Krásné Lípě.

Křinec, městys u Nymburka, ve 14. st. s farním kostelem. Ode dávná patřival vladýkám z Valečova, zejména tu seděli l. 1378 Jan, l. 1389 Bernart, v l. 1398 až 1437 syn jeho Jan. Před r. 1453 nabyt **K.** Jan z Ronova, jehož potomci zvali se Křineckými z Ronova (vymřeli r. 1892). Týž postavil si blízko hrad Kuncberk neb Kunstberk (viz to), jenž se stal střel. panství. Když v 17. st. týž zámek spustl a l. 1640 August Pavel br. z Morzína **K.** koupil, vystavěl tu l. 1649 zámek a potom kostel, kterýž od r. 1623 byl sklesl na filialní († 1688). Po něm následovali z téhož rodu Jan Rudolf († 1702), Václav († 1737), Karel Josef († 1741), František († l. 1791), Rudolf Ferdinand († 1817). L. 1796 k. **K.** svob. p. Wimmer, r. 1807 přešel v držení Bethmanů. Před r. 1758 obnovena fara, l. 1870 vystavěna synagoga. (Stifer, Křinec.)

Kříše (v Kříši, i v Kříších), ves u Rokycan, patřila od l. 1499 z části ke hradu Březině, z části ke Smědčicům. Část Březiněská přidělena l. 1562 z menší části ke

Březině, z větší k Přivěticům. L. 1661 přidělena celá ves ke Březině a patřila potom k panství Radnickému.

Křišťanov, farní ves u Chvalšín, založená od Jana Christiana knížete z Eggenberka na vévodství Krumlovském. L. 1785 ustanovena tu lokalie, která l. 1787 obsazena a slouženo zatím v kapli myslivny. V l. 1798—1799 postaven kostel a l. 1888 zřízena fara.

Křišťanovice, ves u Prachatic, prvotně řečená Křišťanova Lhota, jež založena před r. 1359 na panství hradu Husi a pak zůstala jeho přisl. Později držena k Drslavicům a s nimi příp. k Vimberku.

Křištín, ves u Klatov, v níž byl farní kostel před r. 1361 **K.** patřil tehdá z části ke Střeziměři, část měl léta 1379 Vilém z Přichovic. Pány podací byli l. 1361 až 1370 Volkmar z Střeziměře a Zdinka vdova po Bočkovi, l. 1391 Vilém z Čachrova, 1408—1412 Jenec odtud. Později náležel **K.** také ke Střeziměři, s nímž připojen k panství Týneckému. Fara zanikla okolo l. 1623.

Křivá, Křiváves, ves u Jilového, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. Ve 14. st. tu bylo vladýčí sídlo s tvrzí a jmenovali se odtud 1394 Petr, 1436 Vaněk, 1438—1450 Beneš. Později patřila ke statku Zaječickému, od něhož se dostala za díl (1577) Hynkovi Hrzkovi ze Mšena i s pustou tvrzí. Po dvou letech prodal Hynek týž statek k Lojovicům.

Křivany viz Skřivany.

Křivce, Křivec, ves u Bezdruzic, jež patřila r. 1219 klášteru Tepl. Bezpochyby od tohoto postaven tu farní kostel, který se r. 1358 příp. **K.** zůstaly skorem nepřetržitě v držení téhož kláštera a po zaniknutí fary (1623) přifařeny k Úterému.

Křivenice, ves u Mělníka, ve 14. st. z části majetek kl. Kladského, z části měšťanův Pražských (1377 Václava Štuka). V 16. st. patřily **K.** z části ke statku Liběchovskému; ta pak patřila Belvicům z Nostvic a připojeny k Cítovu a Beřkovicům. Jiná část patřila k Beřkovicům již l. 1588. (BM. 562.)

Křivice (v *Křivici*), ves u Opočna,

v níž postaven kostel snad v 15. st. (l. 1495 se poprvé přip.). Ves celá s kostelem patřila pak k Bolehošti a ok. l. 1530 přik. k Opočnu. Za Trčků rozšířen jest kostel, l. 1759—1760 zase rozšiřován a nová zvonce postavena.

Křivina, hora a les (1364) u Křivic.

Křivoklát, Hrádek Kř. (v 15. stol. i zprosta *Hrádek*, něm. dříve *Burgleis*, *Burglein*, *Burglin*), hrad nade vsí obecně též **K.** jmenovanou, jejíž původní jméno jest Budy. Hrad stál již l. 1109, ale tehdá přestavován. L. 1110 tu vězněn Ota Černý, kníže Olomoucký. Přemysl I. a syn jeho Václav I. rádí tu přebývali. Přemysl II. postavil tu nový palác a jiné části. Od něho vysazena snad četna manství, jichž držitelé službu na **K.** konali. Král Rudolf osadil **K.** (1307) oděnci Švábskými, které vypudil Vilém Zajíc z Valdeka a držel **K.** několik let. V l. 1316—1317 tu vychováván králevic Karel, později tu byl vězněn. L. 1322 zavezen sem do vězení Jindřich, kníže Rakouský. Okolo l. 1330 zastaven **K.** Oldřichovi Pluhovi z Rabšteina, ale l. 1333 zase vyplacen od králevice, jenž tu někdy s manželkou Blankou přebýval. (L. 1335 narodilo se mu na **K.** první dítě.) Potom zase zastaven **K.** bratřím z Janovic. Vybaven sice, avšak hned zase zastaven Jeslínu Bártovu a Heinlinovi řeč. Eilower a později tomuto samému. L. 1343 připsáno k tomu veškeré právo královské v kraji Rakovnickém. Od l. 1347 byl **K.** v přímém držení králově a tu vychováván Václav IV. Tento jsa králem, rád na **K.** přebýval (až do r. 1399). Léta 1419 a 1420 zavezeny sem přední klenoty království, ale když l. 1422 **K.** vyhořel, zaneseny napřed do Plzně a pak na Karlštejn. Potom opanovali **K.** Pražané, ale vypuzení odtud skrze Hanuše z Kolovrat a **K.** pak odevzdán Alšovi ze Šternberka. Tomuto také od krále zapsán. Před svou smrtí († 1455) vrátil Aleš **K.** králi Ladislavovi. Byl pak zase po léta v přímém držení královském, a teprve ok. l. 1471 měl jej v zástavě Jindřich starší kníže Minstrberský, od něhož jej král Vladislav vyplatil. Král tento tu nejednou přebýval a k ozdobení hradu nemálo při-

spíval (1490—1500). L. 1480 věznění tu mnozí Pražané, l. 1496 neposlušní haviři. Okolo l. 1520 zase byl **K.** v zástavě, ale l. 1523 za krále Ludvíka vyplacen. Král Ferdinand chtěje výnos panství zvýšiti pronajal **K.** (1532) Petrovi Holému z Chrástu, ale přejal jej brzo a zastavil jej léta 1534 Oldřichovi hrab. z Hardeka. Po jeho smrti vyplacen **K.** od Albrechta Šlika, který jej byl opanoval, l. 1538 od Ladislava z Lobkovic. Nedlouho potom zase vybaven k rukám královým. Po r. 1544 stal se **K.** předním vězením. V l. 1548 až 1549 zavezeni sem čeští bratři, z nichž nejznamenitější byli Jan Augusta a Jakub Bílek. Tito tu seděli až do smrti královny. Ok l. 1560 odevzdán **K.** Ladislavovi ze Šternberka, protože tu chtěl arcikníže Ferdinand manželku svou, spanilomyslnou Filipinu ukrývati. L. 1565 zastaven jest **K.** arciknížeti Ferdinandovi, aby panství v dobrý pořádek uvedl. Cís. Rudolf II. zastavil **K.** Jiříkovi z Lobkovic (1577), ale po dvou letech zase vyplacen. L. 1591 uvězněn tu známý pokladač Edvard Kelley a potom sklesl **K.** na prostou věznici. L. 1631 obsazen jest **K.** Saským vojskem a při tom věžňové osvobozeni. V těch dobách byl **K.** hrubě opustlý a k tomu léta 1643 vyhořel. L. 1658 zastaven **K.** Janovi Adolfovi hrab. ze Švarcenberka, v jehož rodě až do r. 1685 zůstával. L. 1685 **K.** dědičně prodán Arnoštovi Jozefovi hrab. z Valdšteina. Syn tohoto Jan Jozef († 1733) odkázal **K.** dceři Marii Anně vdané Fürstenberkové, čímž se **K.** tomuto knížecímu rodu dostal. Kníže Karel Egon († 1856) začal s obnovením hradu, jež však teprve kníže Emil, jsa v l. 1873 až 1885 poručníkem, ku konci přivedl. (H. VIII. 1.)

Křivolaje, n. ves v okolí Sázavy, ode dávna přísl. kl. Sázavského, s nímž léta 1436 p. z Kunštátu zastavena. V 16. st. držena ke Komornímu Hrádku, v 17. st. spustla.

Křivousty, n. ves v okolí Lestkova, která patřila pánům ze Švamberka na Lestkově sídlícím. L. 1456 se ještě připomíná.

Křivousy, ves u Velvar, někdy na vla-

dyčí statky rozdělená, z níž darováno po r. 1404 několikero platů ke kostelům a oltářům. Větší část vsi držel l. 1404 Racek a l. 1428 syn jeho Jan. Část patřila již l. 1415 k Jeviněvsi, část v l. 1521—1698 k Běškovicům a l. 1698 přiděleny K. k Veltrusům.

Křivosoudov (pův. *Křivosúdov*), městy tak řečený po Křivosudovi, jež držel léta 1276 Oldřich z Říčan. Za něho tu léta 1296 kostel postaven. Po Oldřichově bezdětné smrti spadl K. na krále, jež jej l. 1305 Jindřichovi z Rožemberka postoupil, ale již l. 1307 postoupen K. k biskupství a zůstal arcibiskupským statkem až do r. 1420. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Cís. Zikmund zapsal K. tvrz a městečko Mikuláši Trčkoví z Lípy, jehož potomci jej drželi ke Vlašimi. L. 1547 odprodán Jindřichovi Kekuli ze Stradonic, od něhož převzal jej Štěpán Střela z Rokyc. Tomuto l. 1576 dědičně doprodán a též vymohl městečku výsady († 1593). Synu jeho Jindřichovi K. zabrán a prodán l. 1622 Hugovi z Halleveilu. Když tento zemřel, dostal se K. při dělení synu Janovi Šebastianovi. L. 1672 koupila K. Johanka Barbora Millesimova a od ní Frant. Ant. z Halleveilu (1694), jež jej prodal (1702) Janovi Leop. hr. Trautsonovi. Za tohoto l. 1715 zámek s městečkem shořel a upraven pak za sýpku. Vrchnost přestěhovala se do Čechtic. Později přenesen hospodářský úřad do Dol. Kralovic. Erb: Na červeném štítě tři stříbrné vlčí zuby, jako mají Vchynští ze Vchynic. (MB. XI. 37.)

Sv. Kříž, u sv. Kříže, farní ves u Něm. Brodu, tak řečená po kostelu Nalez. sv. K. Bezpochyby povstala teprve v 17. st. na statku města Něm. Brodu, jako jehož majetek se l. 1623 přip. Děkan Brodský Seidl vystavěl tu l. 1712 kostel, při němž založeno l. 1786 kaplanství a l. 1856 fara.

Sv. Kříž, samota u Ronova, viz Protivany.

Sv. Kříž (staroč. *Sv. Kříž v Chodech, Starší Chodové, Staré Chody*, na rozdíl ode vsi Nových Chodův = Hinterkotten), ves u Plané, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Sv. K. patřil ke království a byl

v přímém držení králův až do husitských válek. R. 1426 měl jej Jindřich Plavenský. Matriky prý l. 1549 (snad 1649) založeny. Později držen k Tachovu. Při rozprodání téhož panství koupil S. K. (1606) Jošt Adam Širntyngár z Širntyngu a připojil jej k Chodové Plané. Kostel l. 1792 znova vystavěn.

Sv. Kříž viz Újezd sv. Kříže.

Křížákov viz Řežákov.

Křížanka, Křížanky, ves u Žampachu, r. 1376 manství ke hradu Litickému.

Křížanov (něm. *Krinsdorf*, původně *Krizansdorf*), ves u Hrobu nad Osekem, před r. 1341 na klášterství Oseckém založená.

Křížany, chybný název vsi Suché (*Kriesdorf*), který povstal nedorozuměním z lat. Crizani villa (*Krizansdorf*).

Kříženec (něm. *Kieseneuf*), ves u Plané, l. 1379 na několik vладыčích statků rozdělená, od 16. st. přísl. Plané.

Kříženec, ves v okr. Vožickém ve farnosti Vrcholtovské (tuším i Kříženeček řečená), v níž l. 1381 odumřela Bonka. V 16. a 17. st. byl tu dvůr statku Vítaňského, s nímž K. později k Vožicku přivtělen.

Kříženec, n. tvrz v okr. Vožickém při Frauenhofu, léta 1292 snad statek Voka z Buhenic. Na poč. 15. st. usadil se tu Oneš Huler z Orlíka (1410). Po něm následoval Mikuláš Zajíc z Valdeka (1420). Potom obsadili K. Táboři, ale l. 1423 vytáhli Pražané s děly a praky a obehnali K. Dobývavše tvrze několik neděl, odtrhli bez pořízení, když Bohuslav ze Švamberka táhl na pomoc. Tvrz potom spustla a byla v l. 1487—1546 při zboží Jankovské. Pak byl v držení pp. z Talmberka, okolo l. 1573 přík. k Šebířovu a později přip. k Vožicku. (H. IV. 242.)

Kříženec, n. ves u Záhub v okr. Libáňském, jež se již r. 1052 připomíná. Ve 14. st. byl tu farní kostel, kterýž drželi se vsí r. 1395 Jan z Michalovic, r. 1416 Jan z Veselice, r. 1417 Zdeněk z Vlčího pole. V 16. st. byla ves pustá a patřila k Milkovicům, s nimiž připojena ke Staré. Z kostela zbyly jen základy.

Křížky, na Křížkách, vysoké polo-

žení mezi Říčany a Jílovým. Když r. 1419 scházeli se lidé novotám náboženským přející v hromady čili tábory, sezván jest lid k táboru takovému na Křížky na široké úlehle při silnici jedouc od Benešova ku Praze, tedy asi v těch končinách, kde jsou Sulice a Želivec. Sešlo se tu mnoho lidu, jmenovitě přihrnuli se sem Pražané pěšky i po vozech u velikém počtu a také kněz Václav Koranda přivedl silný zástup lidu obojího pohlaví až od Plzně. Kázáno tu o svobodě slova božího a přijímání pod obojí spůsobou. Ačkoliv pak tábor tento průběhem svým byl pokojný, přece již se ozývali hlasově těch, kteří radili, aby se chodilo nejen s poutnickou holí, nýbrž i mečem.

Křížlice (i *Křislice, Křeslice*), farní ves u Jilemnice, jež se příp. l. 1492 jako přísl. hradu Štěpanického, s nímž příp. později ke Branné a l. 1701 k Jilemnici. Za neznámé doby postaven tu dřevěný kostel, kterýž léta 1814 na kamenný přestavěn. Bývalo filiálním k Vítkovicům, ale l. 1863 tu fara zřízena.

Krleč, n. ves u Velenov, mezi Plánicí a Horažďovicí, jejíž jméno zachovaly rybníky Krlecké. R. 1228 a 1305 připomíná se mezi statky kláštera Svatojirského. L. 1305 postoupena se Zábořím Koldovi a později se nepřipomíná.

Krňany, ves u Neveklova, jež se příp. v l. 1061—1086 v pamětech kláštera Ostravského, an tento tehdá K. obdržel. R. 1228 patřily klášteru Svatojirskému jen z části, neb l. 1310 kl. Ostrovskému potvrzeny a zůstaly mu do jeho zboření. L. 1437 zastaveny Pešovi ze Sedlčan. Později příp. ke hradu Kostelci n. S., od něhož daroval je král Vladislav (1453) Janovi ze Smilkova. L. 1543 postoupil Volf Hozlaur z Hozlaur K. králi Ferdinandovi. Později příp. k Lešanům.

Krnějovice, Krňovice, ves u Třebechovic, v níž byl farní kostel již před r. 1362. K. sloužily ode dávna ke zboží Třebechovskému, s nímž příp. k panství Opočenskému. Od r. 1623 byl kostel filiálním.

Krnějovice, Krněvice, n. tvrz, dvůr a ves u Rašovic v okolí Nymburka. Císař

Karel dal K. v léno (1361) Janovi Švábovi z Jíkve, po němž je držel (1365 až 1405) syn Markvart Hukeš. Později následoval synovec Jan († j. 1459), po jehož smrti byly pře o tyž statek. K., kdež jedině dvůr zůstal, příp. pak k Poděbradům a l. 1498 z manství propuštěny. Později i dvůr zanikl. (PA. X. 831.)

Krnsko dolní, Podkrnsko, farní ves v okrese Mladoboleslavském. Kostel sv. Jiří stál již l. 1361 a byl farním, avšak faře se říkávalo buď Vtelenská neb Zámotstská (1361 Menší Vtelen). Patrony byli držitelé tvrze v Horním Krnsku. V 15. a 16. st. říkávalo se »podací sv. Jiří« neb Svatojirské. V l. 1547—1551 a 1670 kostel obnovován. V l. 1623—1764 byl kostel filiál. ke Strenicům. L. 1764 zřízena tu fara. Osada se rozšířila teprve po založení Severní dráhy. (MB. VII. 28.)

Krnsko, Horní K., ves u Ml. Boleslavě se zámekem, který stojí na místě býv. tvrze. Tuto drželi 1354—1364 Arnošt, 1388 Jindřich Chmel, v l. 1390—1418 Zdislav Stožek ze Záhoří, 1430 Bohuňek a 1463 Zdislav odtudž. L. 1464 obdržel K. Jindřich z Michalovic a do r. 1476 drženo k Mladé Boleslavi. L. 1476 k. K. Jan Vančura z Řehnic, jehož rod (1490 syn Mikuláš, ok. 1530 Jan, 1535 Jiřík, 1553 Bedřich, 1578 Jan, 1616 Bedřich, 1618 Vilém, o. 1622 Markvart, 1650 tohoto bratří Jindřich a Zikmund, pak držitelé prvního dílu 1650 Jindřich, 1684 Bedřich Ferdinand a držitelé druhého dílu 1650 Zikmund, 1665 Jan Jindřich, 1672 Vilém Jozef, 1676 Frant. Karel, tento od r. 1689 držitel celého K., ok. l. 1713 syn Jan Václav K. do r. 1726 držel. L. 1726 k. je Jozef Frant. hr. z Vrba, jehož potomci tu do konce 18. st. seděli. Pak patřilo Šporckům a od r. 1869 rodu Vratislavův. (H. X. 364.)

Kročákov, samota u Teletína v okr. Neveklovském, na jejímž místě prý tvrz stávala. (MB. V. 67.)

Kročehlavy, Kročihlavy, ves u Kladna, 1318 sídlo Brzvenovo, Bohuslavovo a Zdislavovo. L. 1356 získán tu plat ke kapli Svatomářské u sv. Víta, l. 1361 prodal Zdislav z K. nějaké platy ke kostelu sv.

Jiljí v Praze, l. 1375 vykázány tu platy pro špitál na Hradčanech. L. 1398 žil ještě Zdislav. V 15. st. přík. ke Kladnu.

Kröglitz u Děčína, česky Chrast.

Kroměšín, dvůr a zámeček u Libice v okr. Chotěbořském, po němž se nazýval r. 1278 Budislav z K. Čeňka z K. prodal léta 1373 věno své na K. dvoru a vsi Vavřinci a Zvěstovi br. z Michalovic. L. 1454 dosáhl Hertvík mladší z Rušinova pustého dvoru K. V l. 1536—1563 patřil K. k Předboři, od r. 1563—1650 k Bezděkovu, později k statku Libickému.

Krošín u Všelis, lépe Krušina.

Krotějov, ves u Nýřska, l. 1386 rozdělená na dvůr, který patřil k Vitni, a druhý dvůr, který prodal Přestan (1392) Buškovi z Opálky a Slaviborovi z Přešina. V 16. st. bylo tu popluží pusté, jež patřilo k Opálce. Později tu povstala nová ves.

Krotenful (z něm. *Krötenpfuhl*) slove jižní konec vsi Žichlinku. Blízko stávala tvrz, kterou Petr Jelito, biskup Litomyšlský, daroval l. 1371 klášteru Lanškrounskému, od něho založenému. Ve válkách husitských odešli mniši do Olomouce a K. uchvátili svěťší páni, ač l. 1460 klášteru majestátem potvrzen. Tvrz připojena k Landšperku a spustla. PA. X. 736—738.)

Krotenful, n. dvůr a ves při samém městu Jablonném. V 16. st. ves svedena a postaveny tu zámek a nový dvůr řečené Nový Falkenburk.

Krottensee, ves v okr. Kynžvartském, prvotně tak zvané Leuchtenberské léno a od l. 1490 léno Plavenské. Část patřila ve 14. stol. ke hradu Kynšperku, v části byly samostatné statky. Planknárové seděli tu pak na tvrzi. Později tu stal se známým rod Typrárův z K. V 16. st. byly tu 2 manské statky ke hradu Loketskému a třetí část patřila k Pochlovicům. V 17. st. patřila ves ta ke Kynšperku a později k Milíkovu.

Kroučová, ves v okresu Strašeckém, v níž byl před r. 1361 farní kostel. K. patřivala tehdá ke zboží hradu Vinařec, ale v l. 1414—1417 byla sam. statkem Jana Proudka ze Lhoty. V 16. st. patřila K. ke zboží hradu Pravdy neb Ro-

čovskému. Později přip. k Hospozínu a s ním k panství Zlonickému. Ok. l. 1623 tu fara zanikla.

Krouna (staroč. *Horní Krouna*), městys, prvotně farní ves, jež postoupena r. 1349 k bisk. Litomyšlskému. L. 1392 přip. se jako přísl. hradu Rychemburka, k němuž potom až do r. 1850 patřivala. L. 1623 zanikla tu fara a teprve l. 1737 zase obnovena. Na místě starého dřevěného kostela vystavěn l. 1770 nový kamenný. (PA. I. 172.)

Křovice, ves u Opočna, ode dávna přísl. panství Opočenského. Mutina a Sezema z Dobrušky dali tu (1361) dědiny ke kostelu v Dobrušce.

Krpy, ves u Mělníka (nikoliv *Krby*, prv. *Krpi*). Ok. l. 1350 farní ves. Podací náleželo dílem kanovníkům u sv. Jiří, dílem vladýkám zdejšími (l. 1373 sedmi, l. 1398—1414 Heršovi a Petrovi, l. 1436 Václavovi Rohateckému). Ti, kteří z nich seděli na Vrutici, drželi svou část ke Vrutici, část duchovní dostala se l. 1436 Janovi z Černína. Část tato náležela později ke hradu Mělníku. Vrutická část l. 1622 při konfiskaci zabrána a k Řepínu prodána. Ok. l. 1650 zanikla fara zdejší a K. přifařeny napřed ke Mšenu, později k Řepínu. (BM. 558.)

Krsice, ves u Mirovic, přip. se r. 1298, ani obyvatelé tehdá k faře Příbramské desátky plativali. Tehdá a potom (až do r. 1420) patřily K. arcibiskupům ke hradu Příbrami. V 16. st. dostaly se v zápisné držení Dýmův ze Stříteže a drženy k Čimelicům. Později se jim dostaly dědičně a od nich dostaly se ok. l. 1630 v držení Hrobčických. Později přík. zase k Čimelicům.

Krsín, dvůr, na němž Ctibor z K. pr. l. 1409 plat klášteru Světeckému, buď osada zaniklá aneb jinak pojmenovaná.

Krsov, ves u Bezdručic, po níž se nazýval r. 1242 Valter z K. L. 1380 odumřel tu statek po Buzkovi, k němuž se pak táhl Jaroslav z K. L. 1420 byl Vlach z K. ve službách pp. ze Švamberka. Ke sklonku téhož stol. patřil K. s tvrzí Zádubským ze Šontálu. Později připojen k panství Bezdručickému.

Krsov, samota u Alběnic v okr. Otickém, n. ves, která spustla po vypálení (1420—1469) a patřila r. 1544 k panství Leštnskému. R. 1642 tu byla zase ves, z níž zbyla nyníjší samota.

Krsovice, také Sv. Jan (podíe kostela), ves u Uhl. Janovic, ok. l. 1350 farní ves. Podací náleželo l. 1355 Janovi z Talmberka, l. 1380 Janovi a Heřmanovi, 1390 Heřmanovi a synu Janovi. 1412 Václavovi, Rackovi a Přibíkovi bratřím, vladykám zdejšími, kteří seděli na Kralicích a jichž potomci psali se Kralickými z Krsovic. V 15. st. zanikla ves a kostel sám zůstal při statku Kralickém, s nímž připojen léta 1582 k Pečkám. L. 1623 zanikla tu fara. V 18. st. při fil. kostele vznikla nová ves a pojmenována Sv. Jan. L. 1768 kostel zbořen a znova postaven. (MB. XII. 69, Hist. sbor. 1885 str. 160.)

Krsovice, myslivna v okr. Jilovském u Osnice, n. ves. V 16. stol. byla přísl. statku Dobřešovského a v 17. st. zanikla.

Krsy, farní ves u Bezdruzic, která se již r. 1183 jako majetek křižovníkův Svatomářských přip. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel, jenž patřil i se vsí ke kumtorství Manětinskému, ale pak opakován od Hynka Krušiny ze Švamberka. Část tato patřila pak ke hradu Krasíkovu a ostatek vyskytuje se od l. 1540 jako přísl. Bezdruzic. Obě části sloučeny pod držitelí Bezdruzickými. L. 1813 vyhořel kostel a l. 1814 zase obnoven.

Krštejn, ves u Krupé se zbytky nějakého sídla. Na tom místě stávala snad bývalá ves Benedín. Do r. 1789 byl tu dvůr, který potom rozprodán a tak ves založena.

Krtely, ves u Netolic, která bývala přísl. hradu Poděhus. Před r. 1365 byla nějaký čas zastavena k Dobevi a nedlouho potom snad vyplacena. Ode dávna odtud vycházel plat k faře Krumlovské; tyto úročníky ujal l. 1581 Vilém z Rožemberka. Po spuštění Poděhus drženy K. k Netolicům a později k Libějicům.

Krteň, kostel sv. Jana Burjana v okr. Smíchovském, kterýž byl ok. r. 1354 farním. K. patřovala ke království a v přímém držení králův zůstávala až do smrti

Václava IV. Kdy a jak se dostala K. v držení kapitoly Pražské, není známo; jisté jest, že přip. ke Chrašanům, které kapitola l. 1667 koupila. Fara zanikla snad v 17. st.

Křtěno, Třtěno, ves v okr. Lounském, která byla od 16. století příslu. statku Vršovského.

Křtěnov, farní ves u Týna nad Vlt., v níž byl farní kostel již r. 1261. Podání nad ním příslušelo rodu vladyk Březských Knínských a na jiných okolních sídlech sedících. V 16. stol. byl K. přísl. Březího Hrádku. Po r. 1623 zanikla tu fara a K. přifařen k Týnu n Vlt. Císař Jozef II. zřídil tu l. 1787 lokalii, která l. 1854 na faru povýšena (T. B 111.)

Krtínov, Krtno, Krtín (něm. *Guralin*) ves v okr. Stříbr. u Kladrub, od neznámých dob v držení kl. Kladrubského. L. 1463 byla v zápisném držení sirotkův po Mikuláši Ucháčkovi z Kračina a l. 1487 Kryštofa z téhož rodu. Později vyplacen K. a l. 1589 byl zase v držení kláštera a zůstal pak při panství Kladrubském.

Krty (staroč. *Krti*) ves u Jesenice, již hrabě Kojata kostelu Praž. odkázal (1227). Odtud dlouho se nedostává zpráv o Krtech, avšak zdá se, že drženy zastavně ke hradu Rábšteinu a s ním se dostaly v dědičné držení Libšteinských z Kolovrat. L. 1595 přiděleny ke statku Běstnu (Beneše L. z K.), avšak hned potom postoupeny Adamovi Štampachovi ze Štampachu. Později připojeny k Petršpurku.

Krty ves u Strakoníc, kteráž se přip. r. 1233. Od r. 1243 patřila křižovníkům Svatomářským a později držena ke hradu Strakonickému. Na dvoře seděli ve 14. stol. nápravníci, kteří ke hradu sloužili.

Krucemburk (z něm. *Kreuzpurch*), městys založený od řádu křižovníkův německých, kteří dostali v okolí statky od pánův Polenských. Asi l. 1321 prodali K. Jindřichovi z Lipého. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Držitelí K. byli 1362 až 1385 Epík z Hrádku a l. 1390 syn jeho Epík. L. 1403 drželi jej Zikmund,

Jan a Mikuláš bratří z Ořecha a l. 1448 jakýsi Michal rodu neznámého. L. 1473 následoval Mikuláš z Holohlav a l. 1523 Štěpán Střela z Rokyc, jehož rod (1527 až 1543 Mikuláš, r. 1548—1561 David, do r. 1592 Mikuláš, 1592—1627 Purkart, 1629 Sabina Střelová ze Vchynic, 1630 Rudolf Václav a Oldřich Vilém, od r. 1638, Rudolf sám, od r. 1656 Oldřich sám), do r. 1659 držel. L. 1659 přisouzen Maří Alžbětě Berkové ze Vchynic, později byl v držení Jana Cellera z Rozentálu († 1665). Mezitím tu fara zanikla. Po smrti Bedřicha Smilkovského z Talmberka prodán K. (1677) k panství Polenskému. Bývalý zámek potom přeměněn na sýpek. Ferdinand kníže z Dytrchšteina vyloučil K. z farnosti Žďárské, vystavěl tu l. 1695 nový kostel a zřídil faru. L. 1782 zřízena tu modlitebnice pro evanjelíky augšpur. vyznání. Erb: štít červ. a na něm tři stříbrné vlčí zuby (erb Epíkův).

Krucemburk n. hrad založený od křižovníkův Svatomáříských na panství Dubském neb Světelském a po kříži, jich znamení, Kreuzburg neb Kreuzenburg jmenovaný. Připomíná se v l. 1431—1437. Není jisto, jestli se tu mívá bývalý zámek v Českém Dubě aneb hrad mimo něj stojící. Není-li to Dub sám, sluší polohu jeho hledati na Horce u Javorníka (H X 268.)

Kruh, farní ves v okr. Dubském, v níž byl farní kostel již před r. 1361. Až do r. 1380 seděli tu vladyky asi na 4—5 statcích, od r. 1403 vyskytuje se K. jako přísl. hradu Housky. Po r. 1623 zanikla fara, kostel byl od vojáků vypálen a ku Podbezdězi přifařen. L. 1699 založeny matr. L. 1725 nový kostel postaven a při něm fara zřízena. L. 1756 starý kostel zbořen. Ves patřila v l. 1636—1679 ke hradu Bezdězi a pak k Dokzám (BD. 226.)

Kruh, ves u Jilemnice n. s tvrzí. Léta 1406 držel K. Jarek ze Mžan a část měl snad jistý Oldřich († 1415), po němž Jindřich a Václav bratří jeho následovali. Větší část vsi patřila l. 1492 k panství Jilemnickému, druhá, menší část, dostala se v 16. st. k panství Kumburskému. (H. V. 250.)

Kruh, n. ves (aneb snad jen dvůr) v kraji Prachenském (snad v okolí farní vsi Jinína). L. 1407 nazýval se po ní Vlašek z Kruhu, jenž držel Jindřichovice a Sudkovice a r. 1412 nabyl Milonovic. V pozdějších pamětech se K. nepřipomíná.

Krukanice (prv. *Krukanici*) ves u Touškova, která se vyskytuje mezi prvotními statky kláštera Teplského (1197). V držení jeho zůstaly K. až do r. 1472, kdež nějakému zemanu zastaveny. L. 1483 držel je Zdebor z Prachomet. Za nedlouho vyplaceny a zase ke klášterství připojeny.

Krumlov Český (tak již r. 1258, něm. *Krumau*, pův. *Chrumenane*), město, arciděkanství (býv. arcijáhenství kraje Bechyňského) a zámek. K. připomíná se poprvé r. 1253, byv založen po r. 1216 od Zaviše Vítkovce, jako hrad s přihrazeným k němu podhradím. V držení K. a nevelkého zboží k němu patřícího následoval syn Vítek (1253—1277) a po něm synové Jindřich a Vok. Když tito bez dědicův zemřeli, dostal se K. v držení Jindřicha z Rožemberka. Jindřich a potomci jeho zvolili K. za své přední sídlo a poněvadž jejich moc rostla, stal se K. prvním panským sídlem. Petr, syn Jindřichův, obdaroval město (1347) a práva jeho rozšířil na nejbližší vesnice. Tehdá a bezpochyby dávno před tím byl tu farní kostel, s nímž spojeno bylo od l. 1358 děkanství kraje Doulebského a později také arcijáhenství. Petrovi synové Petr, Jodok, Jan a Oldřich založili v K. l. 1357 klášter františkánský a l. 1361 druhý pro jeptišky sv. Kláry (založil vlastně již otec). K. drželi společně i po smrti Joštově († 1369) a teprve l. 1374 vzali jej za díl Petr a Jan, od r. 1384 držel jej Jan sám, jenž město při jeho svobodách hájil (1386). Po smrti Oldřichově († 1390) zdědil K. syn jeho Jindřich, jenž tu l. 1394 a 1402 zajatého Václava IV. nějaký čas ve vězení držel. L. 1407 nynější krásný kostel skrze Jana syna Staňkova sklenut. Asi v ty doby neb již před tím založeno pod hradem nové město řečené Latran. Oldřich, syn Jindřichův, ujav K. l. 1418 choval tu své a mnohých duchovních okolních poklady. Dostav v zápisné držení

klášterství Korunské, panství ke hradu náležité neobyčejně rozšířil. L. 1445 jednalo se tu mezi posly císa. Bedřicha a jednotou Táboorskou o mír. T. r. byl tu kněz Jan z Karvajal a také Eneas Sylvius se v ty časy tu zdržoval. L. 1451 přibyl sem pověstný Jan Kapistran. T. r. odevzdal O. vladařství synu Jindřichovi, s nímž († 1457) l. 1456 svobody města potvrdil († 1462). Syn jeho druhý Jan vybavoval otcovská panství z mnohých závad, držel napřed se stranou Poděbradskou, později stál proti ní († 1472). Po krátkém vladaření syna Jindřicha následoval druhý syn Vok, jenž učinil l. 1485 městu dobrodiní († 1505). Třetí syn Petr, udělil městu l. 1494 královské právo městské a stavěl na zámku. Rozděliv se se strýci svými (syny Vokovými) chtěl díl svůj posledním pořízením obrátiti do jiných rodin, což však po smrti jeho († 1523) odporem Jindřicha, jednoho z dotčených strýců, zmařeno. Týž opanoval Istivě Krumlov a vzepřel se moci nejv. purkrabství († 1526). Bratr jeho Jan († 1532) obnovil zase nedílnost rodu, jehož vládu pak drželi bratr Jošt († 1539) a po něm nejmladší bratr Petr. Po jeho smrti († 1545) byli posledními toho rodu Vilém a Petr Vok, nezletilí synové Joštovi. L. 1551 ujal Vilém vladařství. Týž tu hostil vzácné hosti l. 1562 krále Ferdinanda, l. 1576 arcibiskupa Antonína a l. 1576 a 1578 císa. Rudolfa, l. 1585 arcikníže Ferdinanda. Od r. 1563—1589 zámek nádherně upravoval. V l. 1586—1588 vystavěl kolej jezovitskou a l. 1592 obci odúmrti odpustil († 1592—L. 1591 založ. matriky) Bratr jeho Petr Vok dokončil práce na zámku a jsa toho rodu poslední, po němž mělo jmění na krále spadnouti, po učiněné smlouvě (1600) postoupil Krumlova, Volar a Prachatic císa. Rudolfovi II.

V nejbližších letech bydlel na zámku zdejším Don Julius, přirozený syn císařův, jenž tu zšlel a l. 1609 zemřel. L. 1611 opanovali Pasovští K. a drželi jej několik měsícův. Císa. Matyáš se l. 1614 nějaký čas na K. zdržoval. Na počátku následujících bouří generál Buquoy osadil K., který po celou válku zůstával v moci

císařských, ač se stavovští oň l. 1618 a 1619 pokoušeli. L. 1620 ležel tu Don Baltazar de Marradas. Císa. Ferdinand II. daroval K. Janu Oldřichovi svob. pánu z Eggenberka (1622) a přidav k tomu později Prachatice a Netolice, to vše povýšil na knížectví s názvem vojvodským, od kterých dob na zámku mincovna zřízena. L. 1624 leželi tu Bavoři, kteří způsobili mnoho výtržností. Kníže postoupil před smrtí svou († 1634) K. synu svému Janovi Antonínovi (1633), za něhož město průchody vojenskými strádalo (l. 1648 obsadili K. Švédové). Po jeho smrti († 1649) zůstali dva synové, z nichž starší Jan Christian l. 1665 K. ujal. Za něho zámek vystavěn v nynější podobě hlavně přičiněním Marie Ernestiny ze Švarcenberka, manželky jeho umění milovné (1675—1687), zřízena nová zahrada, letohrádky a chodby přes příkop. Táž manželka dědila po něm († 1710), a po ní († 1719) dostala se všechna Eggenberská panství Adamovi Františkovi knížeti ze Švarcenberka, synovci jejímu († 1732). Císař Karel VI. potvrdil potom (1723) hodnost knížectví K.-ského. Jozef Adam, syn Adamův, vystavěl při zámku v l. 1744—1745 zimní jízďárnu, okrášlil zahradu, ozdobil zámek pěknými malbami a v okolí nemalé opravy činil. Po jeho smrti (1789) následoval starší syn Jozef Jan, jenž zřídil na zámku hospodář. školu († 1833). Syn jeho Jan Adolf znám byl jako výborný hospodář. L. 1782 zrušen ženský klášter. L. 1830 způsobena veliká škoda povodní. L. 1840 se tu zdržoval arcikníže Frant. Karel. L. 1850 zřízeny v K. c. k. úřady a později vyšší gymnasium. Erb (l. 1671 od Jana knížete polepšený): štít modrý a na něm hrabba přiroz. barvy se stínkami, branou otevřenou se zl. dveřjemi a vytaženou mříží výše dvě čtverhranaté věže s okny, cimbuřím, červ. sedlovitými střechami a zl. makovicemi. Mezi věžemi jest štítek rodu Eggenberského, totiž stř. štít a v něm červ. růže, kterouž tři slétající havrani svými zobáky drží. (Také se malují 2 červené růže nad branou). Nad štítem kolčí helm s přikryvadly stř. a červ. (v pravo)

a stří. a modrými (v levo), nad helmou koruna a nad ní červ. růže. (H. III. 1.)

Krumlovec viz Krymlov.

Krumwald, l. 1485 ves pustá na panství Žirovnickém.

Krupá, ves u Kostece n. Č. l., v níž seděli ve 14. a 15. st. vладыky erbu hrábě 1378 Jaroslav, 1400 Jindřich Rostěk, 1461 Čeněk a Litolt. Od 17. st. patřila k panství Kosteckému.

Krupá, ves u Rakovníka, jejížto kostel sv. Gotharda o samotě stojící mívá (snad) jméno Kostelec. Tento a Nesuchynský byl jednou farou, avšak farář býval l. 1368 až 1412 obyčejně v Nesuchyni **K.** patřila králům a držena ke Křivoklátu. Fara po r. 1623 zanikla. (Zajímavá pověst, proč nestojí kostel ve vsi, čte se v Chanovského spise Vestig. Boh. piac kap. IX.)

Krupá dolní, farní ves u N. Brodu, v níž byl farní kostel již r. 1307. Podací jeho i ves patřily ke hradu Ronovci; teprve když tento spustl, zřízeno tu panské sídlo. L. 1572 rozdělen jest též statek mezi bratří Haugvice z Biskupic, syny Janovy; **K.** drželi pak Hynek a syn jeho Jan, od r. 1580 byla v držení Trčků z Lípy a zpravována ze Světlé. Od r. 1634 držena k Habrům a l. 1651 byvši odprodána byla zase samost. statkem, jenž patřil od r. 1664 Henrychům z Levenfelzu. L. 1683 kostel znovu postaven. Později následoval rod Šenovcův z Ungersvertu, za nichž fara (léta 1623 zaniklá) l. 1762 obnovena. V držení jich byla **K.** až do r. 1833. (H. XII.)

Krupá dolní, farní ves u Bělé pod Bezd., snad též, která patřila r. 1228 klášteru Opatovskému. Až do r. 1293 byl tu filial. kostel fary Bezděžské, ale od t. r. stal se farním. Od té doby patřila **K.** z části Berkám z Dubé a držena ke hradu Housece, z části patřivala kl. Hradištskému. Část tato držena k Bezdězi a l. 1580 dědičně k Bělé doprodána. Druhá část držena v 15. st. ke Kuřim vodám a s nimi také k Bělé přikoupena. Fara, která l. 1623 zanikla, l. 1767 obnovena.

Krupka, město, ve 13. stol. ještě pohoří, na němž ok. l. 1297 objeveny rudy cínové; právo k nim přiznáno l. 1305

Zvěstovi z Trmic. Po něm byla **K.** v držení králově a povstalo tu město s hradem. Město to král Jan l. 1330 Těmovi z Koldic dal v léno († j. 1334). Nástupce tohoto též Těma řečený († 1383) měl syny Zikmunda, Václava, Albrechta, Těmu a Jiříka, z nichž vládl nad **K.** napřed Zikmund († c. 1390) a po něm bratr Václav. Po rozdělení ok. r. 1394 dostali česká panství Vácslav a Těma († 1410) a po nich Albrecht dotčený a Hanuš, syn Václavův. L. 1421 dobytá Krupka od husitův, kostel a klášter vyvráceny. Hanuš stal se po smrti Albrechtově († 1448) samotným pánem na Krupce; l. 1446 potvrdil obci městskou knihu († c. 1470). Syn jeho Těma opravil klášter v Krupce, rozmnožil l. 1477 svobody města, ale zadlužil se tak, že brzo o **K.** přišel. Zastavil ji l. 1486 Arnoštovi ze Šumberka († 1489), jehož synové Volf a Arnošt prodali **K.** (1490) Jindřichovi ze Staršedlu a synu jeho Volfgangovi. Onen potvrdil l. 1491 svobody obce. Okolo l. 1496 vyplatil Těma **K.** a dal l. 1502 obci nové svobody. L. 1504 zase zastavil **K.** Jindřichovi ze Šlejnic, jenž byl pouze nadržán od vévody Saského. L. 1506 k. **K.** Albrecht Libšteinský z Kolovrat jenž svobody obce potvrdil a na zdejším hradě l. 1510 zemřel. Anna z Kovaně, vdova po něm, l. 1510 znamenitě rozšířila svobody obce. Synové její z prvního manželství byli Jan a Bernart z Valdšteina, z nichž onen l. 1523 **K.** prodal. Koupili ji Jáchym, Bernart a Jiří bratří z Malcánu, kteří t. r. s otcem svým svobody města potvrdili. L. 1528 koupil **K.** král Ferdinand, ale prodal ji (1530) Zdenkovi Lvovi z Rožmitála, jenž léta 1532 svobody města potvrdil († 1535). Syn jeho Adam prod. **K.** (1537) Václavovi z Vartemberka, jenž ji l. 1547 v pokutě propadl. **K.** byla odtud panstvím královským. Léta 1551 zastavena Volfovi z Vřesovic († 1569). Po něm ji držel bratr Bernart, jenž l. 1569 svobody obce potvrdil (1573) Potom následovaly Anna a Majdalena, dcery Volfovy. L. 1576 **K.** zase vyplacena a pak panství rozsáhlé rozprodáno. Krupečtí se l. 1584 vykoupili a město bylo od té doby ko-

morním, jen zámek zůstal v přímém držení králově. L. 1609 vystavěn kostel sv. Anny. Král Matyáš daroval zámek a město **K.** Adamovi ze Šternberka (1616) přes odpor obce, která tím o svá práva zkrácena. L. 1619 vykoupili se měšťané po druhé od stavů, avšak l. 1621 zase se dostali v poddanost Adamovu († 1623). Proto jim výsady nepotvrzeny od vdovy Marie Maximiliany, ani od syna Františka. Štěstím pro obec bylo, že dosáhla na ně královského potvrzení. L. 1639 vyplněno město napřed od císařských a potom od Švédův; podobné výjevy opakovaly se l. 1642. Skrze to dvě třetiny domův buď vypáleny neb opuštěny a hrad také spustl. Ludmila Šternberská z Řičan, vdova po Františkovi, prod. **K.** (1672) synu svému Janovi Norbertovi, který ji zase prodal švakrové své Kláře Bernardině Šternberské z Malcánu. Kostel farní za válek spuštený l. 1669 znovu vystavěn. Dlouholetá pře mezi obcí a vrchností ukončena l. 1691 tak, že obnoven stav, jaký byl r. 1616. L. 1710 prodala Klára panství Františkovi Karlovi hrab. Clary a připojeno k Teplicí; město pak zůstávalo pod ochranou vrchnosti Teplické až do r. 1850, kdež se stalo sídlem c. k. úřadův. Erb: štít na přič rozdělený a horní pole na děl též rozdělené. V pravém horním poli erb království Českého, v levém horním erb pp. z Koldic, totiž štít na přič polovičný, nahoře půl lva v zlatě, dole tři červené pruhy pošikem jdoucí ve stříbrně (na místě černých ve zlatě). Spodní polovice modrá a v ní havíř klečící stříbr. barvy, který kladivem tluče do skály cínové. (Dějiny **K.** napsal Hallwich.)

Krupšiny, n. ves, která patřila ode dávna ke špitálu v Časlavi. V 16. stol. ves ta spustla a l. 1606 odprodána Matěji a Václavovi bratřím Salavům z Lípy a na Zhoři. V 17. stol. udělán z pusté vsi dvůr, který patřil k Petrovicům, ale později zase zanikl. Jméno **K.** dochoval les u Michalovic mezi Ledčem a Kutnou horou.

Krusvičany, Krušičany, ves u Neveklova, jež se příp. r. 1271. Od starodávna vybírali tu křižovníci s červ. hvě-

zdou úroky, avšak ves patřila k újezdu Vladislavskému ku kapli Všech Svatých na hradě Pražském. S ním se dostaly v zástavné držení vrchnosti Konopištské a l. 1623 ke Konopišti dědičně připojeny.

Krušec dolní, ves u Hartmanic, napřed přísl. statku Svojišického a po jeho rozdělení (1555) statek Beneše Cíle ze Svojišic. Potomku jeho Heřmanovi (1615) **K.** l. 1620 vzat a prod. (1623) Johance Malovcové z Bukovan. Odtud až do r. 1638 měl stejnou vrchnost s Bělčem. Humprecht z Račina prod. **K.** Jiřímu Aichornovi z Raichenpachu. Následující držitelé byli z rodu Šofmanův (1679), Kocův (1682), Běšínův (1683), Šumanův (1708), Vunšvicův (1709), Herbertův (1748), Villanův (1792) atd. (Gabriel, Sušice 180.).

Krušec horní, ves u Hartmanic, ve století 16. přísl. hradu Vilhartického, l. 1641 Jana Štastného a l. 1680 Bedřicha Častolárů z Dlouhévsí. Po nich následovali l. 1684 Alex. Mik. Šofman z Hemrlehu 1688 Mark. Kateřina Lipovská z Lipovice, 1706 Maxm. Norbert Krakovský z Kolovrat, 1618 Adam a Maxm. Lipovští z Lipovice, 1721 Jiří Rozhovský z Kruceburka, 1727 Rud. Ant. Rhen, 1732 Eleonora kněžna Mansfeldová, 1750 atd. Dlouhovešti z Dlouhévsí, od r. 1808 rodina Adlerů, od r. 1843 rod. Kordíků (Gabriel Sušice 183.)

Krušec prostřední, ves u Sušice, až do r. 1710 přísl. Loučové, odtud pak až do r. 1850 Dol. Krušce.

Krušina, farní kostel patřící ke hradu Jestřebí. V pozdějších dobách (v 15. st.) přímo se tak nazývá fara Jestřebská u samého hradu stojící a poněvadž není nutné příčiny, proč by se hned od 13. století obě místnosti těsně při sobě stojící různými jmény nazývaly, zdá se že **K.** nazýval se kostel někdejší stojící severozáp. od Jestřebí na místě řeč. dnes u pustého kostela.

Krušina, prvotní pojmenování (1205) místa, na němž stojí kostel sv. Pankráce u Vyšehradu.

Krušovice (prv. *Krušejovici*) ves u Rakovníka n. s tvrzí, před r. 1356 statek Viléma Zajíce, pak jeho vdovy Kuny,

l. 1399 Zaviše z Mikovic a potom Mikuláše († 1400) a Jana Matrovcův. V 15. st. seděli tu Zumrové z Herstošic, 1459 Bořivoj z Roudné a léta 1461 Vaněk Čelechovec z Kralovic, od jehož potomka Jana k. je (ok. l. 1530) Václav Pětipeský z Chyš. Nedlouho potom drželi **K.** Válečtí z Vřesovic, od nichž je k. (1541) Albrecht Šlik z Holiče. L. 1548 následoval Václav Bírka z Náside, od jehož potomka Jiříka k. (1583) ke Křivoklátu. L. 1729 zřiz. zámecká kaple a l. 1817 nový zámek vystavěn. (H. VIII. 89.)

Krutěnice, ves v okr. Planickém n. vladýčí sídlo (1397—1416 Oldřich, Přibík z **K.** byl l. 1400 hejtmanem na Podívíně). Před r. 1457 odumřel tu Mikuláš z **K.** Později patřily k Vilharticům, odděleny od nich ok. l. 1560 a drženy pak k Čejkovům; před r. 1575 odprodány Voršile Radkovcové, po níž je držela l. 1579 dcera Johanka Dlouhoveská. V 17. st. postavena tu tvrz, na níž seděla napřed Alžběta Sedlecká z Čejkova a po ní dcera její Anna Markéta vd. Ježovská. Tato prod. **K.** (1649) k panství Nalžovskému.

Krutý horní, farní ves u Kouřimě, v níž byl farní kostel již před r. 1361. Postaven byl bezpochyby od opatův kláštera Sázavského, kterým **K.** ve 14. a 15. st. náležely. L. 1436 zastaveny **K.** s ostatním klášterstvím Janovi Zajímavčovi z Kunštátu a zůstaly v držení potomstva jeho do 16. stol., kdež připojeny ke Kostelci. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1730 obnovena a kostel l. 1743 znova postaven.

Kružíň, Kruží hora, n. ves u Dětaně a Vrbičky severových. od Valče, jež bezpochyby v l. 1420—1422 zanikla. Dědiny dvora rozprodal l. 1464 Beneš Sekerka ze Sedčic, potomek jeho Jiřík prod. **K.** ves pustou Jindřichovi ml. z Údrče. Později drženy pustiny k Valči, nikoliv bez odporu sousedův.

Krychnov, ves u Kouřimě, do r. 1426 statek kl. Břevnovského; l. 1436 zastavena Divišovi Bořkovi z Miletínka, l. 1487 držen **K.** ke Kolínu. Král Vladí-

slav dal jí l. 1513 kl. Skalickému, jež se k ní připovídal. Později patřil **K.** obci Kouřimské, vzat jí l. 1547 a prodán l. 1552 do rodu Skuhrovských. Potom připojen ke Svojsčicům se zbožím Jilmanským.

Krymlov, Krymlovec, Krumlovec, Krumlovice, ves u Čern. Kotelce, od r. 1413 příslušenství hradu Kotelce n. S., později tu měla věno své Ofka z Dubé, vdova po Bohuši Kostkovi z Postupic, jež zapsala r. 1450 Petrovi z Ostromeče, druhému muži svému. Dědičné právo patřilo dědicům Bohuše, jež **K.** l. 1440 byl koupil. Později přip. část k Čern. Kostelci a část k Zásmukám.

Kryně, vesnice, jež se l. 1546 na panství Doupovském připomíná, bezpochyby táž jako ves Grein, která se dostala l. 1381 v držení Doupovcův.

Krynles, l. 1546 pustotina na panství Doupovském, dřívě (před r. 1420), ves, jejíž původní jméno bývalo bezpochyby Grünles.

Kryry, město v okrese Podbořanském, nad nímž stával tvrdý hrad. Ten držel v l. 1320—1348 Albert ze **K.** z rodu pp. ze Žeberka a pak synové jeho Heřman a Alšík. Později **K.** koupeny k Petršpurku. Podací farního kostela patřilo od l. 1374 vrchnosti Petršpurské. Za těch dob spustl hrad a pustině se říkalo Kozí hrad. Při dělení synův Burjana z Gutšteina dostaly se **K.** městečko k dílu Chýšskému a drženy proto k Chýšem. L. 1580 prodal je Ferdinand z Renšperka od panství Chýšského Jaroslavovi Libšteinskému z Kolovrat k Petršpurku. Když se synové tohoto dělili, dostal **K.** (1595) Beneš na díl Běstenský. Synu jeho Jaroslavovi Juliovi **K.** zabrány a l. 1623 s Kolešovem Heřm. z Questenberka prodány. Od té doby patřily k Nepomyšlí. Kostel byl v l. 1664—1740 filiálním; kostel znova stavěn l. 1722 a léta 1780 opraven, fara l. 1740 obnovena. L. 1665 celá městečko, l. 1791 jeho polovice vyhořela. Erb: Zlatý štít a na něm havran na ostrvě sedě.

Ksyny, samota u Žleb, n. dvůr nějakého duchovenství, který se dostal l. 1437 v zápis. držení Trčkův. Od l. 1558 drženy

K. ke Vlačicům; l. 1595 byly samostatným statkem Kustošův ze Zubřího, v l. 1608—1611 Dobřenských. V l. 1611 až 1628 patřily ke Golč. Jeníkovu, později ke Žlebům.

Kšely horní a dolní, dvě vsi u Čes. Brodu, po nichž se nazývali r. 1266 Ranek ze K., r. 1312 Mikuláš, 1389 Vítolt. Léta 1400 měl část Mikuláš z Lipan a část Petr Hájek. Tehdáž i v 15. st. bylo tu několik zemanských dvorů, z nichž něco drželi Lipanští, Zásmučtí a j. Známá byla také rodina Kšelských z Chrastu. Ke sklonku 15. stol. skupovával je Slavata z Chlumu a od té doby patřily k Čern. Kostelci

Kšice, ves u Stříbra, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. **K.** patřily od nepaměti k šosu města Stříbra. V 17. st. zanikla fara a kostel l. 1716 znova vystavěn.

Ktiš (pův. snad *Kluš*, v 14. st. i *Tuš*, *Utišče*), farní ves u Chvalšín, v níž byl farní kostel již před r. 1369. Ves i s kostelem založena od opatův Korunských. Když pání z Rožemberka v 15. stol. uchvátili klášterství Korunské a větší jeho části dědičně dosáhli, připojena **K.** ke Krumlovu. Léta 1641 založeny matriky. Kostel l. 1688 znova vystavěn. (TB. 320.)

Ktová, ves u Turnova, někdy zeman-ské sídlo (Václav Řabala † j. 1389, 1416 Petr). Ke sklonku 15. stol. náležela ke hradu Troskám s nímž připojena ke Hrubé Skále. Část přík. l. 1601 od Jindřicha ze Semína.

Kubětín, n. ves u Ondřejova, která patřila l. 1428 ke hradu Dubé a potom zanikla.

Kubinské (něm. *Geberdorf*), n. ves, která ještě l. 1650 stála, nyní niva Gebendflur v okolí Vartemberka. Založena v 16. st. na panství Vartemborském.

Kublov, ves v okr. Křivoklátském, jež bývala ode dávna přísl. hradu Točnicka.

Kučer, ves v okr. Milevském, někdy přísl. hradu Zvíkova (snad prvotně kláš. Milevského).

Kuenz, n. léno koruny České v německé zemi Schwarzburg-Rudolstadt.

Kuglvaid (vl. *Guglvaid*), n. hrad za

Košíři, západně od Skalky a Budňanek, v pravo od silnice k Motolům jdoucí. Založen byl od kl. Plasského na statku, který l. 1185 a 1209 vyzískal. Týž hrad ještě l. 1387 stál, avšak později se nepřipomíná. (H. VIII. 299.)

Kuglvaid, ves v okr. Chvalšín., n. hrad snad založený Jetřichem biskupem Mindenským (ok. l. 1357). V ty doby byl tu také farní kostel. L. 1378 nacházel se král Václav v držení **K.** L. 1395 dobyl Jindřich z Rožemberka téhož hradu válce s králem Václavem a zbořil jej; l. 1405 v držení jeho zanechán, tak že patřil odtud ke Krumlovu. L. 1495 dovolili Petr a Oldřich z Rožemberka zákonníkům řádu sv. Fran-tiška de Paula, aby se usadili na poušti nad **K.**, a darovali jim kromě dědin a lesa místo k založení klášterce a kostel od století pustý. Konvent slul sv. Ondřeje. V 16. st. byl na **K.** také panský dvůr a pivovar. V 17. st. spustl klášter, byv snad od zákonníkův opuštěn. (H. III. 81.)

Kuchaře, ves u Berouna, n. příslu. hradu Karlšteina.

Kuk, slove také ves Kluk na bývalém panství Houseckém za Mšenem.

Kukleny, městys u Kr. Hradce, někdy téhož města předměstí. L. 1778 založen tu kostel a klášter, protože minorité l. 1626 na předměstí u sv. Anny usazení při zakládání pevnosti odtud se vystěhovati museli, avšak již l. 1789 týž klášter zrušen a při kostele zřízena duchovní správa světská.

Kuklice (prv. *Kuklici*), příp. se jako ves v potvrzovací bule r. 1233 mezi statky kláš. Svatojirského na Bozensku v okolí Drahenic a Loučkovice, avšak v seznamu l. 1228 se pohřešují. V pozdějších pamětech není o nich zmínky.

Kukštejn, snad n. dvůr, soudíc podle názvu nivy řeč. Kukšteinsko, která patřila l. 1551 k Merklínu.

Kukulovice, n. dvůr, který koupěn l. 1407 ke klášteru v Budějovicích od Alše z Poříčí.

Kukus, ves u Dvoru králové, založena od ušlechtilého Fr. Antonína hr. ze Šporku, majitele panství Hradištského. Týž totiž začal stavěti l. 1695 zámček, l. 1699 ho-

stinec, l. 1702 divadlo a l. 1707 kl. milosrdných s kostelem a špitálem a k jeho vydržování dal l. 1711 důchody téhož panství († 1738). Avšak po jeho smrti naskytly se překážky takové, že k vykonání téhož nadání teprve l. 1744 došlo. Oprava na klášteře zůstavena biskupovi a dědičným držitelům z rodiny Sweerts-Spork. V K. bývaly tehdá lázně hojně navštěvované a okolí po vkusu tehdejší doby ozdobeno od zakladatele tak, že mu málo kde bylo rovno. Za dlouhou dobu od smrti zakladatelovy aleje, domky, poustevny, sochy a j. předměty zanikly z větší části a lázně jen živořily.

Kumburk (pův. *Goldenburg, Koldenburg*, staroč. i *Komburk*), zbořený hrad u Jičína, jenž založen byl od pp z Vartemberka. Z téhož rodu tu přebývali l. 1325 Markvart, l. 1331 bratří Beneš, Jindřich a Beneš, l. 1362 Jindřich, l. 1397 tohoto syn Jan, jenž K. (1406) pro dluhy prodal. Následoval v držení jeho Jan Krušina z Lichtemburka († 1407), po němž následoval syn Hynek; tento získav později jiné hrady, na nich raději přebýval. Po něm tu seděl syn Vilém (1454—1486) a tohoto syn Haiman. L. 1500 držel K. Jan Žehušický z Nestajova a později (1517 atd.) Jindřich a l. 1520 Jan Berkové z Dubé. Některý rok potom dostal se K. v držení Trčků z Lípy. Při dělení l. 1533 dostal se Janovi mladšímu a prodán potom Mikuláši († 1540). Tohoto syn Vilém († 1569) odkázal K. pěti strýcům svým, z nichž jej Burjan nejstarší ujal. Týž připojil k němu Jičín. Syn jeho Jan Rudolf prodal K. (1607) Zikmundovi Smiřickému ze Smiřic. Tento již na vysokém hradě nebydlel, a užíval ho jen jako vězení, v němž uvězněna asi r. 1608 jeho dcera Eliška. Od té doby byl starý hrad, který znenáhla pustl, přísl. Jičína, ač se název panství Kumburského stále udržoval. (H. V. 175.)

Kumpolec (původně *Gumpolds*, něm. *Gumpoltz*), ves u Plané, léta 1364 statek Jindřicha Holpritera, měšťana Tachovského, avšak jen z části. Část prodal Vilém Kfelíř ze Zakšova l. 1534 Hanušovi Pluhovi z Rabšteina a držena pak ke statku Ko-

čovskému. Druhá část patřivala ke statku Lhotce (Vogelsang). Tato se dostala k Tachovu, onano k Plané. Blízký kostel sv. Jana l. 1832 zbořen.

Kumpoltice (něm. *Gomplitz*, dříve *Gompalitz, Gompoltz*), ves u Děčína, jež patřivala od 14. st. k panství hradu Děčínského.

Kun, Kuní (něm. *Kain*), ves u Starého města za Novou Bystřicí, v l. 1487 až 1850 přísl. hradu Landšteina.

Kuncberk viz Kunstberk.

Kunčín, ves u Chrudimě, původně vladyk z Kunčína. Na poč. 16. st. patřila k Žumberku, l. 1529 položena na díl k Orli a s ní se dostala k panství Nasevrckému.

Kunčice, ves u Nechanic, n. s tvrzí, na níž seděli l. 1407 Olfart, 1412 Jiří Halér, 1418 Jan ze Kbelá. L. 1462 seděl tu potomek tohoto Jan. Nějaký čas potom přík. k Nechanicům. Držitelé Nechanic postavili si tu v 16. st. nové sídlo, které okolo l. 1620 od Poláků vydrancováno a spuštěno. Statek K. připojen s Nechanici (l. 1686) k Sadové. (H. V. 329.)

Kunčice (něm. *Pelsdorf*), ves u Vrchlábí, prvotně přísl. hradu Štěpanického. L. 1492 přidělena k Jilemnici a l. 1536 od ní odprodána k Vrchlábí.

Kunčice (staroněm. *Kunzendorf*), ves u Kyšperka, jež darována r. 1292 klášteři Zbraslavskému. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskupství Litomyšlskému. Při panství Landšperském zůstávaly K. až do konce 15. stol., pak odcizeny a drženy zápisně ke statku Orlickému. Po r. 1604 doprodány dědičně a připojeny pak ke Kyšperku.

Kunčina ves, ves v okr. Rokytnickém, která povstala za neznámé doby na horách panství Rychnovského a poprvé se v 16. stol. připomíná.

Kundratice viz Kunratice.

Kunějovice, Kuňovice, ves u Čechtí, za starých dob na vladycké statky rozdělená. Z části povstaly dvory svobodnické, jeden dvorec pustý patřil l. 1534 k Onšovu, část drželi Trčkové z Lípy a prod. od nich l. 1547 Jindřichovi Opršálovi z Jetřichovic. Nástupce jeho Jan odpro-

dal K. (1569) od statku Veseckého a příp. pak ke Křivisoudovu.

Kunějovice, Kuňovice, ves v okr. Touškovském, po níž se psal r. 1269 Miloslav z K. Později připojeny k panství Vše-rubskému, na němž se l. 1545 příp. Později patřily ke hradu Bělé a když pro dluhy Vřesovcův panství toto v 17. stol. rozchváčeno, staly se K. samostatným statkem.

Kunemil (obec *Kunemily*), ves u Světlé n. S., n. vladýčí statek, který drželi l. 1310 Hereš a Ota, l. 1360 Stráž řeč. Ješek a Petr bratří, l. 1398 Bolech a l. 1440 jiný Bolech. Skrze Zdinu, poslední rodu Bolechův, dostala se K. v držení manžela jejího Bohuslava z Leskovce. Synové tohoto Arnošt a Bohuchval prodali K. tvrz (1520) obci Čáslavské. Této odňata l. 1547 a prodána (1550) bratřím Trčkům, od nichž příp. ke Světlé.

Kunětice (pův. *Kunaticí*), farní ves v okr. Pardubském, tak řečená po čeledi Kunatově, v níž byl farní kostel již před r. 1352. Ves patřila ke klášterství Opatovskému, později ke Kunětické hoře a pak k Pardubicům. V 16 st. zanikla fara a ob-sluhována ze Hradce králové; také bývaly přifařeny k Sezemicům L. 1785 obnovena fara a l. 1794 kostel vyhořel. (PA. X. 577.)

Kunětická hora, zbořený hrad v okr. Pardubském, prvotně holá hora na klá-šterství Opatovském, pojmenovaná po vsi Kunětických. L. 1420 svolán na temeno hory tábor lidu, kterýž podněcován jsa knězem Ambrožem, rychle obrátil se odtud ke Hradci králové a jej ztekl. Diviš Bořek z Miletínka, vůdce obce Orebské, opa-novav horu vystavěl tu v l. 1420—1423 hrad, jenž mu l. 1436 s mnohými vesni-cemi v zápisném držení ponechán. V letech 1437—1441 zdržoval se tu M. Jan z Ro-kyan, aby ušel pronásledování svých pro-tivníkův. Po Divišovi držel K. syn jeho Soběslav ještě l. 1463, ale pak ji prodal králi Jiříkovi, jenž právo své (1465) na syny své převedl. Když tito se l. 1472 dělili, dostala se K. h. Jindřichovi star., jenž se zadluživ panství udržeti nemohl. Rozzastavil je a potom prodal K. h. Vilé-movi z Pernšteina (1491). Vilém jest

druhým zakladatelem hradu, vystavěv tu nejen palác, nýbrž i venkovská opevnění na boku hory, čímž se stala K. h. přední pevností zemskou. L. 1497 se tu zastavil král Vladislav. Po smrti Vilémově následovali synové jeho, napřed Vojtěch († 1534) a potom Jan; tento ještě postavil jednu bránu a snad poslední na K. h. přebýval. K. h. totiž zůstávala potom pevností, ale vrchní správa panství byla v Pardubicích. L. 1645 dobytá K. h. od Švédův a vy-drancována a spálena. K. h. byla od té doby pustinou, ač se v částech do konce 17. st. bydlívalo. (H. I. 54.)

Kuní viz Kun.

Kunice (prvotně *Kunicí*), ves u Říčan, v níž byl farní kostel již před r. 1352. Podací nad ním příslušelo z polovice rodu Štukův z Prahy, z polovice pp. z Říčan (1359) a pp. z Dubé 1363. Později pa-třila část obci Novoměstské Praž. a část k Čern. Kostelci; oboje l. 1547 zabrány a darovány Hanušovi z Renšperka. Smi-řičtí koupili K. k Úhrněvsi. L. 1624 za-nikla fara. Přifařeny k Říčanům, l. 1789 k Vel. Popovicům. (J. Sedlák, farní osada Vel. Popovice.)

Kuníčko, Kunice, ves v okr. Sedlčan-ském, po níž se nazýval r. 1260 Jakub z K., pak Bernart († j. 1398), 1413—1417 Petr Smahel, syn jeho, 1459 Franěk. Od r. 1628 bylo přísl. Petrovic.

Kunín, n. ves u Načerce, která byla léta 1548 pusta a k Načeraci patřivala. L. 1620 stál tu zase dvůr, který do l. 1677 zanikl.

Kunina, l. 1359 vesnice na panství hradů Vimberka a Husí.

Kunkovice, Koňkovice, ves v okr. Sušickém, v l. 1404—1456 přísl. Zavlě-kova, později hradu Vilhartického. Okolo léta 1560 položena na díl Jana Rendle z Úšavy; l. 1568 koupil ji Jan Bohuchval z Hrádku s Čachrovem a Nemílkovem. Po-zději byly samostatným statkem, který patřil v 17. stol. Boryňům ze Lhoty, v 18. stol. Malovcům z Chýnova, od nichž l. 1803 prodán.

Kuňovice viz Kunějovice.

Kunrac (t. j. *Kunrátův dvůr*, obecně *Kondrac, Kondratce*), farní ves u Vlašimě.

Ok. l. 1350 byl tu farní kostel, jehož podací měli dílem páni Vlašimští, dílem zemané na zdejší tvrzi sedící (1363 Maršík, 1385 Děpolt z Věžník, 1395—1404 Petr z V., 1414 Jarohněv). Petr Sloup z Chotčtic prodal l. 1550 tvrz Kryštofovi Skuhrovskému, jenž l. 1552 část vsi od Doroty Vrabské koupil a k Popovicům připojil. L. 1566 poiožena K. na díl Domašínský a s ním připojena později ke Vlašimi. L. 1624 zanikla fara, pak ves z polovice spustla a l. 1684 zase fara obnovena. (MB. II. 48.)

Kunratice viz Kornatice.

Kunratice, farní ves u Cvikova, v níž byl farní kostel již l. 1350 a tvrz. Na této seděl l. 1358 Hanuš Pancíř ze Smojna a od r. 1366 synové jeho Hanuš a Mikuláš. Později přikoupeny od rodu Berkovského (před r. 1391) a patřily k Milšteinu kromě doby 1415—1425, kde je měla v zástavě Katruše z Lemberka. Kostel l. 1680 a 1832 přestavován, l. 1787 zřiz. tu lokalie po zaniknutí fary a l. 1851 povýšena na faru. (H. X. 323.)

Kunratice, ves u Žiželic, jež se přip. již r. 1299 jako část panství Žiželického a s ním v 16. st. připojena ke Chlumci.

Kunratice, ves v okr. Boreckém, ve 14. st. manství ke hradu Žeberku. Manové seděli tu na tvrzi (1383). Později byly manstvím ke hradu Borku, k němuž v 16. st. na dobro připojeny. Od l. 1577 patřily k Brandovu a od konce téhož století ke statku Novému Sedlu.

Kunratice, ves v okrese Mimoňském, v 16. st. přísl. hradu Děvína. Jmenována byla obyčejně vsí podle Osečna aneb zhola Osečnou aneb Dol. Osečnou. Své nynější jméno obdržela později.

Kunratice, ves u Hartmanic, od l. 1360 z části majetek Dlouhoveských, z části (1395) přísl. hradu Vilhartického, později též hradu Rábí. Část Dlouhoveská patřila k Dlouhévsí, až do r. 1560, kdež přidělena k Vatěticům, jiná část patřila l. 1549 ke Čkyni. V 17. st. byl tu samostatný statek a postavena kaple sv. Antonína Pad. na hoře Mylperk. Týž statek byl od r. 1644 v držení Šofmanův z Hemrlesu, l. 1684 prodal jej Adam Bartoloměj Koc z Do-

brše Vilémovi Alex. z Běšin, v l. 1702 až 1709 byl v držení pp. Novohradských z Kolovrat a od r. 1729 Villanův až do našeho století. Za naší paměti drželi jej Herbstové. (Gabriel, Okr. Suš. 186.)

Kunratice, farní ves u Prahy, n. s tvrzí, kterou držel ok. l. 1336 Frenclín Jakubův z Prahy. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podací se vsí náleželo Pražskému rodu Bohuslavicův. Po r. 1407 koupil K. král Václav a přivtělil je k Novému hradu (v. t.). Po spuštění téhož hradu seděli zápisní držitelé ve vsi, totiž l. 1530 Václav Zima z Novosedl, pak Hysrlové z Chodův [Mikuláš † 1556, Mikuláš a Adam, pak tento († j. 1587), Jan až 1597, Jindřich 1596—1602 Mandaléna Šarovcova]. Léta 1602 k. K. Josef Pražan, který se stal předkem Voříkovských z Kunratic. Následovali pak l. 1616 pp. z Libentálu, l. 1622 Gryspekové a po nich Malovci, v l. 1671—1699 Čabeličtí ze Soutic, později hrab. z Golze, od r. 1795 hr. z Klamu a z Martinic a od r. 1801 Josef Korb, předek Korbů z Weidenheimu. L. 1736 obnovena fara a postaven nový kostel.

Kunrátov (něm. *Kainratschlag*, prv. *Cunratslag*), ves u Myšlan (Ober-Haid), jež se vyskytuje od r. 1379 jako přísluš. hradu Rožemberka.

Kunrátov (něm. *Kainratschlag*, prv. *Conratslag*), také býv. jmění pp. z Rožemberka. L. 1371 odevzdán kl. Vyšňobrodskému z odkazu n. Jošta z R. († 1369). Tři dvory patřily v l. 1543—1620 k Cuknšteinu a v l. 1620—1850 k Novým hradům.

Kunreut horní, ves v okr. Chebském, jež se l. 1249 přip. a byla ve 14. st. manským statkem ke hradu Chebskému. Léta 1497 k. jej bratři Erhart a Jan Junkerové, jichž potomstvo se nazývalo Junckher von Ober-Cunreut. Erhart jiný vystavěl l. 1563 tvrz posud stojící. Z rodu toho tu seděli 1497 Erhart a Jan, Erhart († 1578) a František († 1599), Adam († 1629), Jan Jirí († 1689), Jan Adam († 1732). Potomstvo jich po přeslici prodalo K. (1735) obci Chebské.

Kunstberk, Kuncberk, někdy zámek, nyní návrší u Křince s domem polesného. Založil jej před r. 1470 Jan Křinecký

z Ronova, držitel Křince († j. 1487), a po něm jej měli synové Jiří a Viktoryn. Když se Jiříkovi synové dělili, dostal se K. Jindřichovi († 1559), s jehož dcerou Kateřinou jej dostal Jan purkr. z Donína. L. 1568 k. jej Jan Kostomlatský z Vřesovic, po němž synové následovali, a léta 1575 prodán Jindřichovi z Valdšteina. V držení jeho potomků zůstal až do l. 1623, pak následoval po přestávce Adam z Valdšteina († 1638) a po něm syn Jan Viktoryn. Tento prodal K. (1650) Pavlovi hraběti z Morzína († 1688). Za těch dob byl prvotní zámek již spustl, ale Pavel postavil tu nový zámeček, který držel po něm syn Jan Rudolf († 1708) a tohoto potomci, totiž Maximilian († 1706), Václav († 1737), Karel Jozef († 1741), František († 1791). Po tomto dědil z téhož rodu Rudolf Ferdinand, jenž Křinec l. 1796 pr. Za Bethmanův zámeček K., ač l. 1818 opravený, tak zanedbán, že byl na upadení a proto v l. 1890—1891 rozbourán. (H. X. 374)

Kunštat (něm. *Kronstadt*), farní ves v okresu Rokytnickém, bezpochyby teprve v první polovici 17. st. založená, poněvadž se v pamětech 16. stol. ještě nepřipomíná. Záhy tu postaven kostel (l. 1768 přestavěný) a l. 1660 založeny matriky, avšak fara zřiz. teprve l. 1855. Císař Josef II. přenocoval tu (1779, 3. září) najejtří kus ovsy požal.

Kunvald, městys u Žamberka, prvotně (1350) farní ves, kterou držel v l. 1368 až 1369 Jan Svor ze Žampachu, bezpochyby zástavou od hradu Litic, k němuž K. l. 1365 i s kostelem patřil. L. 1389 prodal ji Ješek Kdulinec zase k Liticům. L. 1457 přestěhoval se sem Řehoř, syn ze sestry Jana z Rokycan, zakladatel Bratrské jednoty, s druhy svými a strhl za sebou tak velikou část obyvatelstva, že již l. 1459 svoláno shromáždění nové jednoty. To bylo příčinou pronásledování a vypovídání z panství Litického. V 17. st. zanikla tu fara a teprve l. 1787 obnovena.

Kunvald (něm. *Grünwald*), ves nad Loučnou u Jablonce, l. 1635 toliko huť skelná.

Kunžák (zkom. *Kunigseck?*), město,

které založeno bylo bezpochyby ve 13. st. a prvotně bylo přísl. Moravy a biskupství Olomouckého. Snad hned od založení byl K. jméním pp. Hradeckých, l. 1385 zejména Jindřicha ml. z Hradce, avšak později měl jej strýc jeho Heřman, který jej zapsal (1399) Elišce, dceři své, a Janovi z Kravař, muži jejímu. Po smrti tohoto postoupila Eliška K. (1406) zase Oldřichovi Hradeckému. Od té doby zůstal K. v držení Hradeckých a Slavatův až do jich vymření. Jindřich z H. (1487) a potomek jeho Zachař († 1589) obdarili K. svobodami a polnostmi a Vilém Slavata osvobodil sousedy od robot. Po vymření rodu Slavatovského (1691) dědily K. děti po Marii Barboře Lichtenšteince roz. Slavatce, totiž Antonín hr. z Lichtenšteina a sestra jeho Františka Marie vdané Götzová. Poslední toho rodu Frant. Antonín odkázal Teleč a K. Aloisovi hr. Podstatskému z Prusinovic, který erb a jméno vymřelého rodu ke svému připojil. Kostel zdejší byl v l. 1594—1773 podacím jezovitův. Erb: Zlatá růže na modrém štítě (erb pp. z Hradce — TB. 413).

Kunžvald (původně *Kunigsfeld*), ves u Lanškrouna, která se nacházela r. 1292 mezi prvotními statky kláš. Zbraslavského. R. 1349 byl tu farní kostel, který postoupen k biskupství Litomyšlskému. K. býval přísl. hradu Landšperka a později panství Landškrounského. L. 1607 vystavěn nový kostel, jenž po r. 1623 fary pozbyl. V 17. st. (před r. 1678) povstaly blízko lázně s kaplí, při nichž l. 1735 nový dům postaven.

Kun- viz Kyn.

Kupferberg, horní město, prvotně jen hora, která se poprvé r. 1449 připomíná, poněvadž tu nedlouho před tím měděná ruda objevena. Hora ta byla do r. 1466 přísl. Funkšteina, pak Peršteina a l. 1508 připojena k panství Šumburskému. Hanuš z Fictum založil tu l. 1520 městečko, jež si podržel, když l. 1543 Šumburk pr. Avšak on a l. 1566 Voršila, vdova jeho, drželi, tuším, jen část, neb že sousedé l. 1544 od Jindřicha a l. 1556 od Františka Šlikův svobody obdrželi, lze vysvětliti jen spoludržením. V l. 1577—1579 držel Linhart ze Štampachu polovici Fictumov-

skou v zástavě. L. 1581 postaven tu dřevěný kostel. L. 1588 povýšen **K.** na horní město. Kašpar Fictum prodal (1597) tvrz a městečko **K.** Kryštofovi z Taubenreutu, mincmistru Jáchymovskému († 1607), po němž dědila manželka Voršila z Cetperka. L. 1628 dostal se **K.** v držení Jindřicha Šlika, později patřil k Ostrovu, od něhož teprve l. 1811 s Haunšteinem oddělen. Luteranské řády přestaly tu teprve l. 1642 a zavedena katol. správa duchovní. Julius Frant. vévoda Saský postavil l. 1674 kapli na temeni hory, od níž městečko své jméno dostalo. Císař Josef II. obdařil **K.** trhy, avšak hornictví l. 1807 zaniklo. V l. 1803 až 1814 nový kostel vystavěn. Erb: Na modrém štítě obraz sv. Maří s Ježíškem ozářené a na měsíci stojící s dvěma šitky po stranách, v pravo Fictumovským (černou ostrovu s červ. jahodami ve zlatě), v levo ostrveným s dvěma hornickými kladivy.

Kuří, ves u Řičan, n. s tvrzí, jejíž část do r. 1349 Pražské kapitole a pak Zdeslavovi scholastikovi tudíž patřila. V 15. st. seděla tu větev Buziců. L. 1546 prodal Václav Valkoun z Adlaru **K.** Jiříkovi ml. Dlaskovi ze Vchynic. Po tomto následoval l. 1559 Hynek Kostelák z Kosteletce, l. 1559 Diviš Bošínský z Božejova a Jan Ostrovec z Kralovic a od toho přík. l. 1577 od Smiřických a připojeny pak k Úhřiněvsi.

Kuří (chybně *Kouřim*, což povstalo ze rčení »v Kuřím«, něm. *Herrmannschlag*), ves v již. Čechách u Benešova, prvotně majetek pp. z Rožemberka, od nichž prodána l. 1433 kl. Vyšňobrodskému. Kromě toho tu byl svobodný dvůr, jenž byl až do l. 1850 pozemským statkem.

Kuřívody (něm. *Hühnerwasser*, strněm. *Frienstaadl*, lat. *Libera civitas*), město v okr. Mimoňském, jež bylo již r. 1279 městečkem. Tehdáž tu stál kostel sv. Jiří, jenž byl až do roku 1293 filialním k Bezdězi. **K.** patřily prvotně k panství Bezdězskému. Král Václav II. dal **K.** dědičně Hynkovi z Dubé, jenž je, tuším, založil, a Karel IV. potvrdil je vnukům jeho Hynkovi a Jindřichovi. Jindřich, mladší z nich, držel pak **K.** k Housce. R. 1404 držela **K.** vdova jeho Adla a pak je držel syn Jindřich k Je-

střebí († 1406). Potom následovali dva jeho bratři a od roku 1430 Chval Berka z Dubé, jehož synem byl l. 1447 Pavel. L. 1454 vyprosil si Aleš Berka **K.** na králi a sídlil tu; syn jeho Jiřík († 1513) bydlel jinde a tohoto syn Aleš se tu zase ubytoval. Při dělení synů Alšových dostal **K.** Jan, jenž sídlo z tvrže zdejší přenesl na Bělou, tak že **K.** od té doby přisl. panství Bělského zůstávaly. Kostel léta 1724 znova postaven. Erb: Na stříbrném štítě u zpodu trávnik a na něm dvě lípy, jedna za druhou, mezi nimiž medvěď své přirozené barvy prochází. (H. X. 26.)

Kurojedy, *Korojedy*, *Koroděje* (něm. *Juratin*), ves v okr. Přindeckém, jež se přip. r. 1176. Kníže Soběslav II. daroval tehdá újezd velký mezi Suchou, Trnovou a Mží až po Kurojedy a to ze vděčnosti, že klášter mu rozmanitá dobrodiní činil, když věznen byl na Přimdě. Když biskup újezd ten desátky obtěžoval, vedl s ním klášter o to při (1183). R. 1239 patřily i **K.** ke statkům kl. Kladrubského. L. 1422 zastaveny od kláštera Janovi Hanovci ze Švamberka a byly pak v zápis. držení. Část patřila v 16. st. ke Kočovu.

Kuromrtvice (pův. *Kuomrtvici*), n. ves blízko kláš. Břevnovského, k jehož prvotnímu nadání (993) část této vesnice patřila; ostatek patřival k úřadu nejvyššího komorníka a dostal se klášteru také l. 1260. V pozdějších pamětech se **K.** nepřipomínají.

Kurovodice, dvůr u Mnich. Hradiště, prvotně přisl. zámku Zásadky, od r. 1560 sam. statek Mikuláše Samšinského ze Samšiny, od jehož vdovy prod. l. 1604 Bedřichovi Rausendorfovi ze Špremběrka. L. 1610 koup. ke Svijanům, od r. 1624 byly Frydlantským lénem pánů z Wachtendanku. Od těchto koup. l. 1642 k Loukovci, odděleny sice zase, avšak léta 1667 zase přikoupeny. (H. X. 211.)

Kuškov, n. ves mezi Holoubkovem a Svojkovici, nyní dva lesy řečené Kuškovina. L. 1325 zastavil král Jan **K.** Petrovi z Rožemberka, aby jej vykoupil od Nachvala z Osračina. L. 1478 byl již pust a patřil ke Zbirohu.

Kůstí (nikoliv *Kušty*, staroč. *Kosčie*, *Kuoštie*), ves u Touškova, jež patřivala ke hradu Komberku (1341—1422) a s ním od l. 1368 kláš. Kladrubskému. Až do r. 1628 bylo v držení zápisných majitelů: l. 1628 klášteru navráceno a příp. později k Čeminům.

Kutlíře, ves u Křečchoře v okolí Kolína, prvotně Újezdec řečená, kdež měl do r. 1383 Ješek Hradec svůj dvorec. Část patřila kl. Zbraslavskému, od něhož l. 1420 zastavena Albíkoví, proboštovi Vyšehradskému. Část tato patřila potom ke hradu Kolínskému a zase od něho zastavena. L. 1528 koupila **K.** obec Kutnohorská, od níž později příp. k Lošanům. (Slavík, panství Kutnohorské.)

Kutná hora (i *Kutné Hory*), bývalý stolec králův Českých a proslulý horní město, někdy známé pro bohatství svých sousedův a ve 14. stol. první město po Praze. (Pražané, Horníci a jiná města.) V místech nynější **K.** stýkaly se dvoje pozemky, jedny kláštera Sedleckého, druhé kapitoly Pražské. Hranice jich šla asi přes Smšskovo náměstí a končila se záp. od Pirknerova náměstí. Na části Sedlecké objeveny ve 13. st. stříb. rudy, bezpochyby od kláštera samého, a byly příčinou zakládání četných domův beze všeho přesného plánu, avšak nové osídlení jakožto horní vymytkalo se pravomocnosti klášterní a stálo pod správou komorní. Město stálo již za Přemysla II. († 1278), avšak svůj pozdější význam obdrželo teprve za syna jeho Václava II. L. 1289 poprvé se příp. Sibota, zdejší perkmistr. Klášteru zůstaly jisté užítky, zejména lázně, o něž však povstaly pře s urburefí královskými; král hledě k vydrženému právu, přisoudil je l. 1292 klášteru. Týž král těžce nesa, že Jihlavští nechtěli Horníkům vydati přepis svého práva, vydal (asi l. 1300) všem horníkům v král. Českém, jmenovitě na **K.** osedlým, knihu král. horního práva. Od té doby lze **K.** pokládati za město král., jež buď tehdá neb nedlouho před tím bylo hrazeno. Asi v týž čas také král maje z **K.** dostatek stříbra a chtěje domácí minci důkladně napravit. povolal do **K.** z Florencie Reinhera, Alfarda a Tyna Lombarda, kteří

l. 1300 v červenci začali s vybíjením nové mince, totiž grošů (zvaných i zmrzlíky) a malých peněz dobrého zrna a krásného tvaru, tak že **K.** zastínila všechny mincovny daleko odtud k západu a východu. Od prvních mincíů nazvána mincovna Vlaským dvorem. Bohatost zdejších hor lákala i cis. Albrechta, kterýž žádal krále jakožto prý mana svého za vydání **K.** na 6 let a když mu odepřeno, přitřhl l. 1304, dne 18. října, před **K.** Ač opevnění její bylo chatrné, přece se ubránila, jsouc hájena Jindřichem z Lipého a Janem z Vartembergka a sousedstvem ač německým. Císař pak kvapně ustoupil, když lidé jeho měli zhusta (prý od Vrchlice skrze trusky hornické otrávené). Když l. 1307 král Rudolf, syn Albrechtův, zemřel, vrhl tento zase do Čech se synem svým Bedřichem a po druhě **K.** oblehli. Tíz páni zase město bránili, ač s většími obtížemi, poněvadž část sousedstva císaři přála. Po velkých ztrátách ustoupil císař ku konci m. září a Jan z Vartembergka podržel zatím **K.** ve své moci. Moci jeho a druhů jeho učiněn byl konec, když léta 1309, dne 15. února, od Pražanů a Horníkův v kl. Sedleckém přepadeni a zajati. Král Jindřich uvázal se v užítky, jež byl před tím i potom štědře rozdával: ku konci svého panování i tu dvorem byl. Horníci sice napřed se spojili s jeho nepřátely, avšak potom ho do města pustili. Jsouce mu věrni odrazili l. 1310, dne 19. listopadu, útok vojska nového krále Jana a teprve po Pražanech se poddali. Jan **K.**, která za něho a dvou jeho nástupcův největšího rozkvětu dosáhla, hrubě nepřál. Teprve l. 1327 obdařil uhlíře ke **K.** příslušející a léta 1329 obdařil Horníky popravou v městě, právem dosazovati perkmistry, lezce hor, písaře, tesaře a hutníky. Asi v ty časy byl tu mincmistrem Mikuláš Ruthartovic, předek proslavené rodiny; bohatství sousedů se množilo, jsouc podporováno všelijakými svobodami král. (1343). L. 1348 sice město zemětřesením a bouřkou velikou škodu vzalo, ale nehody ty zase brzo napraveny. Zámožnost a při tom pobožná mysl sousedstva ukazovala se v množství duchovních beneficí, která odtud až

do roku 1420 zakládána. K. sice patřila k faře Malínské, avšak byly tu dva kostely, horní a dolní (Vysoký a na Náměti), z nichž onen před r. 1370 založen, a kaple s oltáři. Při tom nové šachty v okolí, jak na Sedleckých, tak i kapitulních gruntech zakládány, což způsobovalo nemalé pře nejen o hranice, nýbrž i příslušnost k soudům a úřadům. Karel IV. obdařil město (1371) právem statky po zemi kupovati a nápady na příbuzné a Václav IV. dodal k tomu (1386), aby mohli o statcích řídit, a změnil nápady tak, aby odumrtí statky šosovní na obec spadaly. Do té doby padá největší rozkvět K. a blahobyt jinde neobvyčejný, k němuž se ovšem dostavovala sice prostopášnost, avšak podporovány mnohé a krásné podniky, jako ku př. zřízení kaple Božího těla a sv. Barbory skrze tovaryšstvo horníkův (1388), která l. 1401 a 1403 od papeže důležitými svobodami obdařena.

Král Václav zamezil (1390) častá obstavování Horníkův nařídív, aby se mohlo státi jen se svolením mincmistrovým, přeložil silnici, z Čáslavě do Kolína jdoucí, z Malína do K. a vydal ustanovení v příčině povznesení hornictví (1401, 1408). Král sám tu někdy přebýval a l. 1409, dne 18. ledna, vydal tu známý dekret Kutnohorský, aby po příkladu cizozemských universit i na Pražské universitě nebyli domácí od cizincův odstrkováni. Spory o pravomocnost duchovní mezi klášterem Sedleckým a Pražskou kapitulou ukončeny l. 1410 výpovědí biskupa Olomouckého a potvrzením papežským a určeny hranice mezi farami Malínskou a Pněvickou a pravomocností duchovních při Vysokém kostele a kaple sv. Barbory přebývajících. Nevázanost obyvatelstva ukazovala se v tom, že léta 1411 Malín vypálili a l. 1416 král. posla Racka Kobylu ze Dvojic samého dvanáctého zavraždili. Když začalo náboženské hnutí l. 1419, Horníci bohatí, jsouce většinou německého původu, postavili se proti Čechům, o opravu církve usilujícím. Zášť jich byla tak slepá, že protivníky za peníze kupovali a do šachet metali a tak první příklad krutosti a nešášenlivosti dávali. Úmysly jich posilňo-

val král Zikmund, když tu v květnu l. 1420 polem ležel. Obdarovav obec rychtářstvím a sehnav tu drahně peněz, odebral se ku Praze. Horníci účastni jsouce výprav na Přelouč a Chotěboř, s přemoženými věrolomně a ukrutně nakládali. Pomstě za tuto nešlechtnost šťastně ušli. Když se l. 1421 v m. dubnu vítězní Pražané blížili, Horníci rychle hledali milosti vítězovy. Podle úmluvy dne 24. dubna učiněné dovoleno všem, kteří by se nechtěli ve víře srovnávati, aby se vystěhovali; ostatní kajicně šli Pražanům do Sedlce vsític a pokleše úpěnlivě prosili za odpuštění. K. stala se takto českým městem a přijala víru pod obojí.

L. 1421 od stavův po dvě neděle v K. sněmováno a dne 4. září požádán Alex. Vitold velký kníže Litevský od sněmu za krále Nedlouho potom od obou stran zřizováno pole. Žižka a Pražané osadili K. na poč. m. prosince. Necítíce se dosti bezpečni v městě nedostatečně opevněném vytáhli odtud (21 prosince) a potýkali se statečně s královými. Mezitím tajní přívrženci královi otevřeli králi Kolínskou bránu a s Horníky zběhlými, kteří se zase vrátili, protivníky své vraždili. Král usadil se dvorem v K. a vojsko jeho vybihajíc okolní kraj plenilo. Avšak když vojsko jeho dne 6. ledna r. 1422 přepadeno bylo od Čechův, dal se na útek, dav zápaliti město na několika místech, než Čechové přikvapivše uhasili oheň, tak že škoda byla nepřilíš velká. I ti, kteří byli posud tajnými katolíky, zběhli. K. zase byla v moci Pražan, ale po bitvě Malešovské opanoval ji Žižka, při čemž část města vyhořela a mnoho lidí se udusilo, kteří se byli v kostele zavřeli. Po Žižkově odchodu obec K. sama se uvázala v minci, hory a její užitky a aby nově zavedený řád skrze příchozí nebyl rušen, vydán l. 1433 řád takový, aby se noví měšťané jen s přivolením celé rady přijímali. Aleš Vřešтовský z Ryzemburka, stav se správcem zemským, l. 1435 svobody K. potvrdil. Tak i učinil král Zikmund po svém přijetí za krále a schválil smlouvu učiněnou mezi obcí starou (t. j. zběhlými) a novou (kteří byli pod obojí), aby onino zase ke statkům svým se na-

vrátiti mohli. Katolíkům vykázán kostel sv. Barbory, o němž se před r. 1420 stá-
vělo. Po smrti Zikmundově držela K. se
stranou Ptáčkovou. L. 1441 na počátku
m. října svolán do K. skrze Jana z Ro-
kycan, správce duchovního království, sněm
kněžský, při němž mu přítomní poslušen-
ství slibovali. L. 1443 přijeli sem kněží
strany Pražské k rozjímání a hádání s kně-
žími Táboorskými. Strana Poděbradská měla
tu l. 1444 sjezd a ustanovila Jiříka z Po-
děbrad za svého hejtmana, kterýž pak sem
l. 1448 svolal sněm své strany, když byl
úmyslu táhnouti na Prahu. Za následující-
cích dob když pevné řády obnoveny byly,
zase blahobyť v K. (přerušný událostmi
po r. 1419) se zmáhal. Král Jiří, jsa K.
nakloněn, nejen l. 1459 všechny svobody
potvrdil, nýbrž i zrušil l. 1461 starodávné
platy, které se posud kl. Sedleckému a
kapitole Pražské vydávaly, tak že odtud
se mohly obracet i na domácí duchoven-
stvo. Též zrušil l. 1467 všechnu odvislost
od Jihlavy nařídív, aby odvolávání od
měst. úřadu čili šepmistrův nešla do Ji-
hlavy, než ke králi neb mincmistrovi. K po-
vznesení hornictví a k vyučení mladých
havířův založen l. 1466 havířský cech. Po
smrti Jiříkově svolán do K. valný sněm
k volbě krále, a tu ve velké síni Vlaského
dvoru zvolen za krále Vladislav Polský
(27. května 1471), za něhož dosáhla K.
největšího svého rozkvětu. Král nejen byl
městu nakloněn, nýbrž i bývával na Vla-
ském dvoře; l. 1476 sám svou osobou
obnovil radu a přísnější kázeň v obci za-
vedl. Rostoucí blahobyť působil na ideální
snahy sousedstva utěšené. Vzácným zje-
vem bylo, že l. 1480 zřízena tu tiskárna,
ještě vzácnějším, že stavba kostela sv. Bar-
bory l. 1483 obnovena a dílo překrásné
s ohromným nákladem provedeno. L. 1485
pak následovala stavba nové radnice a
l. 1488 od samého Jana Smiška z Vrcho-
viště založen kostel sv. Trojice (1504 vy-
svěcen). Z l. 1495 pak pochází kaple ve
Vlaském dvoře, krásná kamenná kašna a
l. 1499 doklenut kostel sv. Barbory skrze
M. Rejska. L. 1484 o hromnicích byl valný
sněm v K. a král tu přebýval. Podobný
sněm byl tu l. 1485 v březnu, kdež vyslo-

vena a utvrzena zásada snášenlivosti ve
víře. L. 1492 Horníci dobývající starých
dolů přišli na kosti nešťastníků, které tam
předkové jich l. 1419 uvrhli. Mezitím již
po několik let znamenati bylo rozličné
neplechty, které se v K. dály, zejména ne-
pochtivost při vybíjení mince. Havíři jsouce
utiskováni od úředníkův bouřili se l. 1494
a zase srotili se l. 1496 na Špimberku
u Kaňku. Když byli obklíčeni vojskem,
poddali se sice chtějíce míti slyšení u krále,
než nestalo se tak a stali jich deset v Podě-
bradech. Král Vladislav teprve po jich
smrti dozvědév pravdy, nařídil o tom nové
jednání a přísné potrestání vinných. Úpadek
hornictví od těchto dob pocházející, jenž
byl zaviněn nepochtivostí a nedbanlivostí,
pokládán pak od lidu za trest boží pro
nespravedlivé stětí havířův.

L. 1504 usadiv se v K. Filip, biskup
Sidonský († 1507), bydlel v Kamenném
domě a tu kněží světě zařídil duchovní
úřad, který potrvál do r. 1620, řízen jsa
arciděkanem zdejším. Král Ludvík potvrdil
svobody městské a l. 1522 s královnou na
Vlaském dvoře přebýval, při čemž po celý
týden od obce vydržování. Za té doby
vkládali se mincmistři do záležitostí obec-
ních, zneužívající opravy, které mívali nad
městem; vzniklé odtud rozmršky rozsoudil
král tak, že mincmistrovi toliko obnovení
rady jménem královým zůstaveno. Horni-
ctví za té doby stále a stále klesalo; za
příčinu toho pokládalo se, že k úřadům
horním dosazování cizinci, kteří buď ve
věcech horních se nevznávali aneb jen
svého zisku si hleděli. Ani král Ferdinand,
známý jako výtečný pořadatel věcí finanč-
ních, přese všechno šetření skrze komise
k tomu volané nedovedl kleslého hornictví
pozdvihnouti, když i Osel, nejlepší důl,
zatopen byl. Z těch příčin poručil l. 1544
hory stříbrné spustiti, s čehož však na
žádost obce sešlo. L. 1547 tu poslední
české groše vybíjeny. T. r. obec pokuto-
vána pro účastenství své ve vzpouře, tak
že na ni uvaleno posudné a ustanoven
král. rychtář. V následujících dobách opa-
kovaly se v městě časté výtržnosti a úkazy
nevázanosti, které popsány jsou podrobně
v Pamětech Dačického, rodáka zdejšího.

K tomu obyvatelstvo souženo bývalo ranou morovou; l. 1568 se sem místodržící pro mor v Praze panující odstěhovali. Výtěžek hor se polepšoval a obyvatelstvo vycházelo lepší důchody; avšak obec obtěžována velkými půjčkami jako ku př. l. 1560, kdež na zakoupení panství Pardubského 1000 tolarův půjčili a peněz nemajíce kostelní klenoty na to obrátili. L. 1582 následovalo nové vytopení hor, l. 1584 opět pře mezi mincmistrem a obcí o pravomocnost a od léta 1586 zase sem jezdily komise k napravení hor, avšak užitek hor byl pro krále skrovný aneb žádný. Úředníci hor a cizozemci bohatli a jediný prospěch byl ten, že chudí lidé měli své obživení při práci horní. K stavení zlodějství horního poslán sem l. 1612 Prokop Dvořecký z Olbramovic a některé úředníky složil: za ním přijela zase komise usilující o nápravu. Mincmistr Vilém z Vřesovic pečoval i o řádné hospodaření na statcích obecních, jichž počet se stálým přikupováním zvětšoval, a též jiné nepořádky stavoval. Když pak pokusy o zlepšení hornictví se nedařily, císař opustil hory Kankovské (1614) a obec K. donucena l. 1617, aby čtyři hlavní doly ujala.

Když l. 1618 nepokoje začaly, dali se Horníci na stranu stavův odbojných, najali vojáky, l. 1619 ujali od stavův klášter Sedlecký a opevňovali město. Po vítězství obsazena K. vojskem, obyvatelstvu všechna zbraň odňata, hned uvedeni ke kostelům kněží katoličtí, a kde byli kněží pod obojí, služby boží zastaveny. L. 1623 začato s reformací katolickou, kterou Vřesovec mincmistr bezohledně prováděl. Obci odňaty všechny statky a důchody (1624); část jich darována l. 1625 jezovitům k založení koleje (založ. r. 1626) a ostatek obci na prosbu její t. r. navrácen. Naproti tomu byla obec starými a novými dluhy obtížena a obyvatelstvo častým ubytováním vojska a vpády nepřátelskými ochuzeno. Pro vojska a náboženské útisky mnozí sousedé zbíhali od města. Obec, která se zavázala, že po 10 let bude hory vydržovati, od tohoto břemene l. 1636 na svou prosbu osvobozena. Působením jezovitů, kteří byli dostali kostel sv. Barbory, do-

končena reformace a po překonání útrap válečných zase se obec, dobře jsouc zpravována, vzpamatovala a statky pozemské kupovala. V l. 1661—1694 závodila K. s Plzní o přednost místa a hlasu na sněmích obecních. L. 1712 založen v K. klášter Voršulinek, na něž Eleonora a Maximiliana hrab. z Trautmansdorfu větší část svého jmění oddaly. (Nynější stavení v letech 1733—1743 postaveno.) L. 1733 začala dlouhá pře mezi obcí a jezovity, poněvadž tito erb městský, od obce nad branou ke sv. Barboře vsazený, výtržně rozbili. Jezovitě na české kanceláři odsouzeni (1740) a přinuceni, nový erb zasaditi. L. 1753 vystavěn kostel sv. Jana Nep. na spále ništi, které k tomu byl J. Khun daroval. L. 1770 vypukl oheň, jimž 53 domů (též radnice) vyhořelo. L. 1772 zaveden v K. magistrát, s nímž spojen potom kriminalní soud pro všecken kraj Čáslavský. Tím na obec uvalovány velké výlohy a nařízené od vlády rozprodávání dvorův přivedlo ji o část stálých užitek. Po zrušení jezovitského řádu ujata kolej a proměněna v kasárny. L. 1776 zřízena v K. škola v býv. jezovitském semináři (Hrádku). Mezi tím hornictví stále zanikalo. V době francouzských válek byla v bývalé koleji vojenská nemocnice a když rozsáhlé zdejší místnosti nepostačovaly, dávání nemocní i do Vlaského dvora a školy. L. 1817 obnoven kostel sv. Trojice a léta 1823 zuřil strašný oheň, jimž chrám Námětský a 142 domů vyhořelo. L. 1837 zřízena opatrovna pro malé dítky, l. 1839 vystavěn nový chudobinec, l. 1842 položen základ k nové nemocnici. L. 1850 zřízeny v K. zeměpanské úřady, zpráva obce dána zase osobám voleným, které pečovaly o mnohé opravy a nové dobré podniky. Tak proměněna hlavní škola v nižší reálku a doplněna pak na vyšší, pro niž obec nový dům vyzdvihnouti dala, založeny (1856) jednoty pro okrašlování města a ošacování chudých dívek, l. 1857 c. k. vyšší vychovavací ústav, l. 1860 spořitelna, l. 1861 záložna a nemocnice. L. 1877 opravován Vysoký kostel, l. 1878 objeveny krásné fresky u sv. Barbory, které l. 1886 obnoveny. Obec koupila l. 1881 Vlaský dvůr,

ktež po tu dobu byl horní úřad, a pečovala l. 1882 o vystavění druhého chudobince. L. 1884 a v potomních letech opraven kostel sv. Barbory, l. 1889 opraven kostel Námětský a l. 1896 sv. Trojice. Znamení rodáci: Martin Kuthen ze Šprymberka († 1564), Ondřej († 1571) a Mikuláš († 1626) Dačičtí z Heslova, spisovatelé Pamětí, J. K. Tyl († 1856), J. E. Vocel († 1871), J. M. Pohořelý, A. Lhota, J. Braun († 1891). Erb (l. 1641 polepšený): Štít, ježž z spodku havíř v bílém oděvu a kukli jako břemeno drží, kterýžto štít od svrchu dolů na dvě polovice rozdělen, po pravé zlaté, po levé červené barvy, v jehožto spodku tři bílé hory, z nichž prostřední ostatní o něco převyšuje, se spatřují; nad tím jsou dvě kladiva neb nosatce havířské křížem přeložené a konci ostrými dolů obrácené, vedle nich po pravé orlice černá korunovaná, na druhé straně Český lev, oba k sobě obrácené a jednou nohou rukověť kladiva držící. Uprostřed štítu jest štítek (pod korunou) domu Rakouského (červ. a stříbr.) a v něm písmena F. III., který štítek orlice levou a lev přední nohou drží. Vůkol toho štítu vidí se místo přikryvadel z pravé strany obraz Naděje s kotvicí štít držící levicí a pravicí ratolest palmového stromu nesoucí, z levé strany obraz Víry držící pravicí štít a levicí kříž. Nad štítem vyniká obraz sv. Barbory, která pravou rukou štít, levou věž s třemi okny drží, majíc zář okolo hlavy a na hlavě pohanskou korunu.

Kutrovice, ves u Slaného, n. vладыčí sídlo (Diviš † j. 1415, 1417 Petr, pak Zdeněk † j. 1437, 1437 Jan), odkudž posli Kutrovcí z K. Později náležel jeden poddaný kapitole u sv. Víta a díl obcí města Slaného. Této l. 1622 všechny statky zabrány a darovány Jaroslavovi Bořitovi z Martinic i s městem Slaným.

Kůzí (t. j. *Kozí*, prv. *Kozlí*), ves v okr. Klatovském, prvotně přísl. statku Janovského (1379), později samost. statek, který Maršík, Jan a Habart z Hrádku postoupili l. 1424 Ivanovi z Nečtin. Po něm táhlo se k tomuto statku l. 1454 několik nápadníkův. Polovici měla pak Kateřina z Hrádku, po níž se táhl ke K. Stach

odtudž (1481). V 16. st. patřila k Vilharticům část, oddělena pak okolo l. 1560; v 17. st. patřila ke Lhotě Kouskové (pak Dol. Lhotě) a k Běšinům, a s obojimi se dostala k Týnci.

Kvaň, ves u sv. Dobrotivé, jmenovaná po Kvanovi, snad témž, který zavraždil sv. Lidmilu. R. 1263 dána od Oldřicha Zajíce klášteru sv. Dobrotivé. V 16. stol. patřila ke hradu Točniku a připomíná se l. 1593 jako pustá ves.

Kvasejovice, ves v okr. Sedleckém, n. s tvrzí. Dříve rozeznávaly se Hořejší a Dolejší K. L. 1519 držel je Jaroslav z Koutův, a skrze Alžbětu odtudž dostaly se v držení Mikuláše Měděnce z Ratibořic, jehož potomci tu do l. 1623 seděli. T. r. zabrány a prodány Zdenkovi Libšteinskému z Kolovrat, jenž je připojil k Uhřicům. S těmi se dostaly ke zboží Prčickému. (MB. VIII. 52.)

Kvasejovice, Kvasovice, ves u Soběslavě, n. s tvrzí, kterou držel l. 1376 nějaký Kunrát a l. 1381 Oldřich, předek Babků z K. Později tu seděli l. 1424 Jan Sloup a l. 1452 Zbyněk. Potomky některého z držitelův byli Pěkníkové a Přehořovští z K. Část držel l. 1536 Jaroslav Protivínský z Pohnání, část patřila Dvoreckým z Olbramovic, dílem k Myskovicům, dílem ke Dvorci. L. 1599 koupil K. Jan Kába z Rybňan, jehož synu l. 1623 zabrány. Patřily pak napřed Janovi Řepickému ze Sudoměře a později Janovi Měděnci z Ratibořic. L. 1644 koupil je Václav Prokecius ze Šneberka, jenž je připojil k Přehořovu. S tímto se dostaly ke Branlínu (H. IV. 97.)

Kvasenovice (obec *Kvašňovice*), farní ves v okr. Horažďovském, kteráž patřila od nepaměti klášteru Nepomuckému a měla farní kostel již před r. 1364. Po r. 1420 patřily k Zelené hoře. L. 1561 prodány ke Štáhlavům, později patřily k Hořažďovicům, dostaly se l. 1594 za díl Bedřichovi Švihovskému z Ryžemberka a od něho připojeny k Nalžovům. Od nich připojeny l. 1628 k Lažanům. Kostel l. 1768 obnoven. (TB. 510.)

Kvasetice, snad zaniklá aneb snad jinak pojmenovaná ves, která ležela nad

Medhují. L. 1186 dána křižovníkům Svatomářským.

Kvasiny, ves u Solnice, prvotně příslušenství statku Skuhrovského (pak Solnického). Při jeho rozdělení l. 1576 dostaly se Bedřichovi z Vlkanova, jehož potomci tu tvrz postavili. L. 1624 prodány Jindřichovi z Donína († 1651), jehož nástupce Hanibal o ně pro dluhy přišel. Dostaly se pak Frebonii z Pernšteina a po její smrti karmelitánům v Praze. Tito skoupili ostatek Solnického panství, jehož sídlem zůstaly **K.** až do novější doby. (H. II. 211.)

Kvasov (něm. *Buritschen*), vska v okr. Kaplickém, kterou prodal Procek z Rakova (1375) k nadání kostela v Rožemberce. L. 1377 dvůr zdejší rozprodán a **K.** úročil ke kostelu ještě l. 1598. Později připojen k panství Rožemberskému.

Kvasovice viz Kvasejovice.

Kvašov, ves u Květuše v okr. Sedleckém, ze dvou oddělení se skládající, z nichž severní zván Velký **K.** a jižní Malý **K.** neb Kvašovec. Onen patřil z části k Orlíku (ještě 1584), jedna část přík. l. 1601 se Stříteží k Milevsku a druhá patřila v letech 1668—1850 k Nadějkovu. Malý **K.** patřil Smrčkům ze Mnichu a přík. ok. l. 1540 k Vlksicům, s nimiž také příp. k Milevsku.

Kvašov, ves u Přestavík v okr. Sedleckém, na poč. 16. st. přísl. statku Mitrovského. Když tento l. 1539 dělen, dostal se **K.** Jindřichovi Mitrovskému z Nemyšle. Od té doby byl samost. statkem, který drželi l. 1560 Drslav Byšický, l. 1580 Adam Voračický, l. 1608 Jan Vojtěch Voračický, l. 1617 Judyt Byšická. V 17. st. dostal se v držení Černínův z Chuděnic, od nichž příp. k Mitrovicům. (MB. VIII. 100.)

Květenov, Květinov, ves u N. Brodu (ve 14. stol. snad také Květov), tuším ve 14. stol. prebenda ke kostelu sv. Jiljí v Praze, kterou měl do l. 1374 Chotek z Říčan v nájmu. V 16. st. patřil ke Světlé, od l. 1637 k Okrouhlici, v 18. st. k Věži. L. 1791 **K.** odprodán a byl až do r. 1850 samostatným statkem pozemským.

Květná, farní ves u Litomyšle, jež se r. 1349 s filial. kostelem (ke Karli), při-

pomíná. **K.** byla přísl. panství Litomyšlského a farou patřila ke Karli až do r. 1814, kdež tu zřiz. lokalie. Tato povýšena l. 1860 na faru

Květnice, ves částečně stavěná do zbořeného hradu u Č. Brodu. Hrad **K.** ve 14. st. býval v držení Pražských měšťanův, zejména Petra, syna Bohuslavova (1374) a l. 1386—1391 Jana z **K.** Od r. 1402 seděl tu Prokop Trčka z Kralovic, na němž Pražané l. 1425 **K.** dobyli. Pro dluhy Prokopa z Hobšovic ujali se **K.** věřitelé a postoup. od nich l. 1449 Petrovi Lopatovi a Jankovi ze Sibřiny. V 15. st. drželi statky Holci z **K.** V 16. st. spustl hrad a zůstal v držení Smiřických; od nich prodán l. 1558 bratřím Pechancům z Kralovic, ale zase koupen l. 1575 a pak připojen k Uhrněvsi.

Květoňov, snad dříve pojmenování nějaké vesnice v jižních Čechách. Oldřich z Drachova psal se před r. 1349 z Květoňova. (Zdali Kvítky?)

Květošín viz Dědošín.

Květov, ves u Milevska, prvotně přísl. kl. Milevského, od r. 1437 hradu Zvíkova. L. 1540 oddělen **K.** k Milevskému dílu a Jan ze Švamberka postavil tu tvrz († 1559), kterou po něm držela vdova Mandaléna ze Šternberka († 1573). Kryštof syn a dědic její příp. **K.** zase ke Zvíkovu. V 16. st. příp. se kostel na poušti u **K.**, který nějaký čas stál pust. (H. X. 80.)

Květov viz Květenov.

Květuš, ves u Milevska, l. 1396 sídlo Onšovo, l. 1407 Janovo, též Přibíkovo († j. 1413). Mezi hejtmany vojska Tábořského vynikl pak Zbyněk Veliký z **K.** V 16. st. a až do nové doby byl tu svobodnický dvůr, ostatek patřil Smrčkům ze Mnichu a prodán l. 1587 ke statku Nadějkovskému.

Kvic malá a velká, dvě vesnice u Slaného, již l. 1316 mezi několika vladyk rozdělené. Větší část drželi l. 1331 Vilém a Vznata bratří ze Zap, pak části l. 1364 Jan Hlušec, 1397 Jan Vrchota, Hašek, Petr, 1425 Vítek, 1454 Ctibor a Jan. Část **M. K.** patřila klášteru u sv. Ducha. Celou **V. K.** drželi l. 1520 Jindřich Selmický z Cítova, l. 1523 Jindřich z Martinic,

1528 Volf Štrouch z Chlumku. Vilém, syn tohoto, prodal obojí **K.** (1579) Petrovi Vokovi Žďárskému ze Žďáru, jenž oň přišel pro dluhy. Po nějakém čase přik. **K.** ke statku Bysenskému a s ním se dostal k panství Smečenskému. (H. VIII. 152.)

Kvíčovice (staročesky *Kviečovice*), ves u Horš. Týna, l. 1379 statek Oldřichův, l. 1404 Martina Rochce z Trubec, 1416 Stachův a Zbraslavův. V 15. st. patřily **K.** k Přichovicům, pak k Čečovicům, s nimiž (1546) přikoupeny k Horšovskému Týnu.

Kvílda (z něm. *Gefilde*), farní ves u Vimberka, prvotně les, který patřival Ondřeji, vladaři Píseckému, a l. 1345 jeho synům potvrzen. V 15. neb 16. st. vznikla tu ves, jejíž část patřila l. 1569 k Velkému Zdíkovu Malovcův z Chýnova. Až do r. 1765 patřila farou k Dolnímu Rejšteínu, t. r. dáno povolení osadníkům, aby tu zřízena lokalie, a Arnošt Vilém Malovec vzdvihl tu kostel. L. 1786 zřízena tu samostatná duchovní zpráva, která l. 1854 na faru povýšena. (T. B. 923.)

Kvilice, farní ves u Slaného, v níž byl farní kostel již před r. 1366. Podací jeho náleželo vladýkám z Neprobylic a Kutrovic. Ves patřila dílem k Neprobylicům, dílem k Blahoticům, něco také k Telcům (14. st.). V 15. st. patřila část k Třebízi. L. 1547 patřila část obci Slanské; ta sice po zabrání navrácena k záduší, ale l. 1623 opět zabrána a postoupena ke Smečnu, k němuž také druhá část se statkem Blahotickým přikoupena. Větší část patřila odtud ke Slanému, něco i k Týnci a Vranímu. (M. XIV. 94.)

Kvítkov, ves u Lipého, n. s tvrzí na strmé skalce stojící a od l. 1350 s farním kostelem. Okolo l. 1295 seděl tu Jan z **K.**, snad předek Vlkův z Kvítkova. Jistě k jich rodu patřil l. 1335 Petr. Sice se přip. l. 1345 Ješek Kopec, l. 1361 Vlk, 1375 Jan a Ctibor, 1392 Jaroslav z Robče, 1406 Bohuněk ze Mnichova, 1408 atd. dva Janové bratři. L. 1417 patřil **K.** Mikuláš z Kolovrat. Kdy připojen **K.** k panství Novozámeckému, není známo.

Kvítkovice, ves u Budějovic, po níž se psal r. 1263 Rut z **K.** a Styr z **K.** držel od r. 1264 Habří. Později patří y **K.** ke

království. Král Václav IV. zastavil **K.** Alšovi z Hlavatec, jehož potomci Mikuláš, Ctibor a Albrecht bratři Roubíkové je l. 1494 drželi. Ke statku Komaňickému připojeny bezpochyby s Habřím.

Kvítkovský dvůr (něm. *Favoritenhof*), dvůr u Č. Krumlova, jenž obdržel jméno své po majiteli Kvítkovi, avšak již l. 1347 zase k panství Krumlovskému patřil.

Kydliny, farní ves v okr. Klatovském, n. s tvrzí, l. 1379 na 3 vladýčí statky (Benešův, Otíkův a Levův) rozdělená. Tehdá tu byl farní kostel. Tři ty statky zůstaly až do 15. st. Celé **K.** dostaly se pak ke statku Obyteckému a l. 1545 přijal je za díl Václav Vyduna z Obytec. Po něm následovali syn Bohuslav a vnukové Jan a Václav; od těchto je k. (1615) Anna Markéta Šleglovská z Vrtby. Později drželi **K.** Jiří Děpolt Lukavský z Řeneč († 1641) a po něm syn Bohuslav Karel. L. 1685 patřily již k Obytcům. (H. IX. 167.)

Kyje, Keje, farní ves za Karlínem. Kostel vystavěn v l. 1134—1139 od Jana biskupa Pražského. **K.** patřily ode dávna ke statkům biskupství Pražského, kromě toho tu bývalo vladýcké sedění (1403 Ješek a syn Otík), a podací farního kostela patřivalo arcijáhnům kraje Bílinského. Až do r. 1547 drželi **K.** Pražané Staroměstští; tu jim vzaty a l. 1549 dědičně prodány Janovi Rašínovi z Ryzemburka. Patřily pak Ad. Šťastnému Hrzánovi, od r. 1587 Václ. Robmhápovi, od r. 1588 do rodu Zapských (l. 1588 Adam, l. 1600 Marjána Zapská z Harasova, † 1612), od nichž připojeny k Dubči, s tímto pak se dostaly k Uhříněsvi. V 17. st. byly **K.** po krátký čas statkem samostatným. Fara l. 1754 obnovena. (PA. VII. 51, M. XVII. 37.)

Kyjov, Kyjovský, ves v okr. Pacovském, r. 1226 majetek kláštera Želivského, r. 1299 příslušenství panství Hořepnického. V 16. st. tu bylo svobodství, ostatek patřil ke statku Loutkovskému až do r. 1850.

Kyjov, n. hrad u Malesic za Plzní, který býval sídlem držitelův Malesických. Možná, že vystavěn od pánův z Ryzemburka; jisto jest, že jej držel l. 1344 Sezima z Vrtby, a syn jeho Pešek že jej postoupil kl. Kladrubskému. L. 1503

patřil k Malesicům pustý hrad **K.** (HB. IV. 217.)

Kylčov, n. ves kláštera Kladrubského (1239), která ležela v tom újezdu, jež držival Svatobor z Přeštic.

Kylhyfy, n. dvůr u Německého Brodu (1591), snad v těch místech, kde se přip. r. 1278 ves Gobelsdorf.

Sv. Kylian, farní ves u Zbraslavě, která založena bezpochyby od kl. Ostrovského i s kostelem (l. 1357 farním). Opatové tu měli podací až do vyvrácení kláštera a sázeli sem zákonníky své. Fara se tu udržela v 16. st. a tuším i po r. 1623. Po ohni l. 1692 přestavěn kostel a z prvotního zbyl jen kůr.

Kynšperk (prv. *Chnningsperg*), město nad Ohří u Falknova. R. 1232 dovolil král Václav klášteru Doksanskému založit město na Králově hoře. Z držení kláštera byl potom vyvaden a stal se komorním městem. Král Václav II. daroval podací farního kostela (1286) křižovníkům u sv. Františka, ale l. 1290 zase kl. Valdsaskému, jemuž prý před tím náleželo, skrze což povstaly spory. Křižovníci vyhráli a drží faru podnes. Ve 14. st. patřilo vrchní právo s mnohými lény ke hradu **K.** vysazenými lantkrabím z Leuchtenberka, odkudž pošla tak zvaná Leuchtenberská léna. Pod lantkrabími byli v **K.** a v okolí usazení šlechtici, z nichž někteří hrad drželi (1298 Bera a Jindřich, 1303 Volfart se syny Habartem a Albertem, předky Planknárů z Kynšperka, 1352 atd. Jindřich a dotčený Albert a j. . Cís. Karel IV. obdařil **K.** (1364) měšťskými právy a Václav IV. dovolil obyvatelům, měšťany volně přijímat (1406). Týž král zapsal hrad (1408) Erhartovi, Mikuláši a Hanušovi br. Forsterům, avšak císař Zikmund potvrdil l. 1420 svobody obce zastavil l. 1426 Andresovi ze Stampachu i hrad i město, po čemž nastaly mezi ním a měšťany roztržky. V držení následovali synové Volfart, Jan, Kryštof, Kašpar a Jan, jimž král Ladislav (1457) **K.** potvrdil; prvním dvěma král Jiří (1460) sumy zápisné připsal. L. 1479 držel **K.** Kašpar. Později dostal se **K.** v držení Jetřicha z Gutšteina, jemuž jej král Vladislav potvrdil (1508) a peněz

připsal, poněvadž mu zámek a město od nepřátel vypáleny. Po smrti Jerřichově dostal se **K.** v držení jeho bratří, až pak jej Jindřich z G. okolo l. 1520 Štefanovi Šlikovi z Holiče prodal. Král Ludvík potvrdil l. 1522 svobody města, tak i Ferdinand (1537), který nad to přidal milost, aby se mohli ohraditi (l. 1364 jen oplaňkovati). Zástavné právo zůstalo Šlikům (l. 1530 Albrechtovi, l. 1547 Jeronymovi), avšak ok. l. 1550 od krále vyvaděno a **K.** přivtělen ke kraji a panství Loketskému. Králové Maximilian a Rudolf II. potvrdili (1570, 1579) svobody obce, které po smlouvě l. 1595 s král. komisaři učiněné rozhojněny. Ok. l. 1599 zastaven byl **K.** Janovi Popovi, když však zemřel, prodán dědičně Kašparovi Belvicovi z Nostic (1600), jež panství rozprodal a zámek s některými částmi obci pustil (1603). Když po r. 1621 obec všechno své jmění propadla, prodán **K.** Janovi, Reinhartovi, Karlovi, Emerichovi, Vilémovi a Lotarovi bratřím z Metternichu, jichž potomkům **K.** do r. 1726 patřil. L. 1647 založeny matriky a l. 1712—1731 kostel znova vystavěn. Antonín Bedřich Conway z Waterfortu obdařil obec (1734) městskou vahou. Když pak léta 1739 panství prodal duhy rozchváčeno, dostala se horní část hrab. ze Sinzendorfu, od nichž prodána l. 1749 obci. Tato dosáhla potvrzení svobod v l. 1755, a v l. 1825—1830 svobod nových na tržy. Panství dostavši se l. 1765 v držení Jozefa Ant. Mulce z Valdova a l. 1772 Jana Jiřího Lutze ze Stahlenberka, l. 1783 zase od věřitelův uchváčeno a od l. 1817 bylo v držení Flejsnárů z Ostrovic. L. 1862 založena dráha pod **K.**, l. 1869 stála pošta l. 1872 odborná škola pro truhláře. Erb: **K.** pečeti erbem království Českého. (Fröckl, Gesch. der Stadt Königsberg.)

Kynšperk (vlastně *Kiensberg*), hrad a městečko v zemi Chebské, n. manství koruny České. Hrad stál již l. 1217 a byl v držení Jindřicha z K. a potom jeho potomstva. Vrchnost nad ním patřila do l. 1254 Plavenským a odtud pánům Chebským. L. 1342—1360 byl v držení Winklerův, l. 1380 Bohuslava z Hertemberka.

Král Václav dal **K.** v léno Hynčfkovi Pluhovi z Rabšteina (1396), jehož vdova Amalie jej prod. obci Chebské (1401). Chebští postoupili **K.** (1402) Albertovi a Lorencovi Frankengrynerům, jehož potomstvo se psalo z Kynšperka (1430 Jan, 1433 Zikmund, 1440 Jan Kašpar, 1486 Lorenc). Mezi tím držel **K.** l. 1470 Albert Sak. L. 1506 prodali Lorenc a Albert Frankengrynerové z **K.** hrad **K.** Kryštofovi z Týna. Z tohoto rodu následovali Linhart (1545—1554) a od l. 1555 Bernart, 1568—1292 Ruprecht, 1594 Ludvík Bart. a Jan Bernart bratří. Za nich zavědno luteranství. L. 1606 koupil **K.** Jan Tanner, po němž následoval (1608) Volf Kryštof Elpognár z Dol. Šenfeldu. Za potomkův jeho opustl statek a hrad l. 1648 od Švédův vypálen. L. 1658 k. **K.** jezovité Chebští a drželi jej až do vyzdvižení řádu (1773). Pak byl **K.** jměním studijního fondu, ale l. 1824 k. jej Jan Nonner, měšťan Pražský, od kterých doby jest zase statkem soukromým. (P. E. II. 520.)

Kynžvart, Kunžvart (prv. *Kunigswarte*, i *Kungenstlen* a *Kungenstein*), nyní v obecné mluvě Kušvarta, starý hrad na hranicích za Vimberkem, jenž vystavěn ve 13. neb 14. st. na panství Vimberském, aby odtud vstup do země byl hlídán. Připomíná se r. 1359. V 16. st. opuštěn na čas, avšak přece se na něm bydlilo, až l. 1578 shořel. (H. X. 153.)

Kynžvart (pův. *Kungeswart*), město, zámeček a starý hrad za Planou, jenž se poprvé ve 13. st. vyskytuje, byv před tím asi za Přemysla II. založen. Prvním jeho držitelem byl Tuto (1287—1317) s bratřími Albertem a Englhartem, z nichž tito asi do r. 1350 žili. Okolo l. 1347 byl hrad **K.**, z něhož se škody dály, zbořen. V ty časy tu byl farní kostel. L. 1350 přijali **K.** Engbert a Albert od Karla IV. v léno. Po nich dostal se pustý hrad s Amonsgrynem a vesnicemi v držení Nothaftův, kteří jej l. 1372 Boršovi z Oseka prodali. Tento učinil sídlem panství hrad Amonsgryn, který přejmenoval Boršengryn. Ok. l. 1391 prodal B. Zikmundovi Huleřovi, jenž jej l. 1395 s Hynčikem Pluhem za Orlík směnili. Hynčfkovi povolil

král (1398), aby si na hoře **K.** nový hrad postavil. Po něm se dostal Jindřichovi Plavenskému, po němž ok. l. 1412 syn jeho Jindřich následoval. Tento dal **K.** věnem zeti svému Hynkovi Krušinovi ze Švamberka (ok. 1429), jenž l. 1448 obyvatelům městečka **K.** svobodu udělil, aby mohli o statcích svých řídit. Po jeho smrti dostal se **K.** zase Jindřichovi Plavenskému, jenž l. 1464 městečku várky piva udělil a l. 1471 jeho svobody potvrdil. Tohoto vévodové Saští, majíce ho v zajetí, l. 1476 donutili, aby jim **K.** zapsal, ale král zrušil zápis (1482) a **K.** zůstal synu jeho Jindřichovi. Na poč. 16. st. patřil **K.** Janovi z Gutšteina. L. 1509 opanoval jej Jindřich z G. mocně a poněvadž se Gutšteinové králi protivili, vzat jim **K.** k ruce králově (1510) a držěn odtud jako část kr. komory. Ferdinand I. zastavil (1534) **K.** Hanušovi Pluhovi z Rabšteina († 1537). Když však tento se l. 1546 dal do spolků proti králi, byl l. 1547 všech svých statkův odsouzen. **K.** zastaven zase (1558) Jindřichovi, Zdeňkovi a Jáchymovi bratřím ze Švamberka, kteří l. 1566 městečku trhy vyprosili. L. 1574 první dva městečku svobody potvrdili. Později dostal se **K.** v držení Jana Šebastiana z Cedvic († 1585), jehož bratru Kryštofovi Jindřichovi l. 1597 potvrzen. L. 1621 zabrán **K.** Janovi Šebastianovi z C. a postoupen (1623) bratřím z Metternichu. K učinění smlouvy došlo teprve l. 1630 a **K.** byl odtud dědičným statkem rodu Metternichovského. L. 1631 založeny matriky. Za tehdejších válek byl hrad císař. vojskem osazen, ale l. 1647 od Švédův opanován. Když ho zase císařští dobyli, byl vypálen. Filip Emerich a Ferd. Kazimír z M. utiskovali v l. 1655—1668 obyvatele městečka. L. 1667 dosáhli kr. potvrzení svých svobod, ale l. 1680 znova utiskováni. Také Frant. Ferdinand (syn Filipa, † 1698) byl pánem nemilostivým († 1719). Po něm držel **K.** syn Filip Adolf († 1738) a potomto syn Frant. Hugo. Nástupce tohoto Frant. Jiří Karel byl na poddané laskav († 1808). Po něm následoval syn Kliment V. L., známý státník. L. 1850 stal se **K.** sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít polovičný

v pravo červený, v levo stříbrný a uprostřed přes obě pole polovičný zlatý lev. (Urban, Gesch. v. Königswart.)

Kyptov, n. ves v okolí Spál. Poříčí, l. 1349 na té části Rožmitálska, která patřila arcibiskupovi. Jako pustá ves patřila l. 1601 k Poříčí.

Kyselov, Společnice (něm. *Neustift*), ves u Hor. Plané, založena na území kl. Zlaté koruny. V 15. st. slove Společnice, v 16. st. vždy Kyselov. S klášterstvím Korumským přivtělen K. v 15. st. k panství Krumlovskému.

Kyselov (něm. *Sarau*, prv. *Sauweraw*), ves u Malšín, l. 1373 statek Kamarétův. Od r. 1400 až do naší doby patřila část klášteru Vyšňohrodskému, jinou část prodal l. 1405 Oldřich z Valkunova Janovi ze Slavkova a i ta přišla k Vyšnímu brodu. Opět část měl l. 1414 Beneš Plachtík z Baršov a do l. 1454 Jan, potomek jeho, a jiné nabyl léta 1416 Matěj Holkovec. V 16. stol. patřil K. k panství Krumlovskému.

Kyselov, bezpochyby české pojmenování vesnice Sarau u Vltavice, která patřila od nepaměti kl. Drkolenskému.

Kysible, ves v okr. Bočovském, ode dávna přisl. hradu Andělské hory. Když tuto drželi Kolonové z Felsu, zaměnili nepohodlné bydlení na Andělské hoře s bydlením na novém pohodlném sídle v K. K. stala se velice známou za naší paměti pro kyselku, která u vsi Šemnic byla objevena a známa jest od l. 1614. Od r. 1787 zasílána po světě a l. 1798 zřízen velký její sklad.

Kystrá, ves v okr. Lounském, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podací měli l. 1363 Věnek, Bořita a Ojříř, l. 1366 první dva s Divišem a v letech 1391—1412 Diviš a Martin bratří a l. 1423 Martin sám. V 15. st. seděli tu Hořešovci z Hořešovic, od r. 1516 držel K. Šťastný Novohradský z Kolovrat, od jehož potomkův postoupena l. 1552 Šebest. z Vřesovic. V rodě jeho zůstala až do l. 1612, kdež prodána Bohuslavovi Zákostelskému z Bílejova a patřila pak k Vršovcům. Fara bezpochyby po r. 1623 zanikla.

Kyšice, ves u Plzně, stála prvotně na

místě, které slove Staré Kyšice (přip. se l. 1336). L. 1379 držel jednu část Jindřich z Pístova a druhá patřila ke Smědčicům. V 15. st. patřili 3 lidé z K. ke kostelu pod Řebříkem a výměnou se dostali s jinou částí k Ejpovicům, s nimiž přivtělení ke statkům města Plzně. L. 1537 byly K. dílem osedlé a dílem pusté.

Kyšice, ves v okresu Unhoštském, n. s tvrzí, l. 1316 sídlo Divišovo a l. 1318 Heřmanovo, l. 1331 Zdeslavovo a okolo l. 1340 Buzkovo a Bohutovo. L. 1389 seděl tu Grynvald z Braškova, l. 1402 Hašek odtud, potom l. 1412 Jan z Kladna, jehož potomci je po 15. st. drželi. L. 1504 držel K. Zikmund Léva z Brozaneč, l. 1507 Jan Hrzek ze Mšena a l. 1519 Václav z Chvojence. Od r. 1525 seděli tu Kozlovci z Kozlova, od r. 1557 Žďárští ze Žďáru až do vyměření katolické pošlosti. L. 1689 přiděleny k Červ. Újezdci, ale nedlouho potom odprodány a l. 1705 koupeny k Tachlovicům. (H. VIII. 291.)

Kyškovice, ves u Roudnice, která se r. 1253 přip. Ode dávna patřivaly k panství Roudnickému, ale později od něho odloučeny a přivtěleny ke Brozanům.

Kýšovka, n. ves v okolí Bystřice, jež byla r. 1544 pustou a patřila k panství hradu Léštna.

Kyšperk (nikoli *Supí hora*), město tak řečené po hradu K. (pův. *Geiersberg*), jež snad založil okolo l. 1308 Jeniš z K. Po něm následoval v l. 1349—1370 Buzek ze Žampachu, jenž měl syna Jeníše (1370). K. přivtělen potom ke hradu Žampachu, při němž zůstal až do l. 1568 (kromě l. 1539—1548, kdež byl zastaven). Při dělení tohoto panství (1568) dostal se K. Čeněkovi z Potšteina, ale zpravoval jej bratr jeho starší Jan Burjan, jenž v městěčku nové sídlo vyzdvihl. L. 1574 koupil K. Jan mladší z Valdšteina, po jehož smrti dědil Adam mladší, strýc jeho. Od něho koupil K. (1601) Jiří ze Štubenberka, po němž děděn do rodu pánů z Losenšteina. L. 1646 založeny matriky. L. 1650 k. K. Adam Mik. Vítaňovský z Vlčkovic († 1653). Syn jeho Hynek Jetřich vystavěl l. 1680 zámek a

kostel zámecký († 1681). Po něm dědila manželka jeho Johanka Majd. Hrzánka a držela K. s druhým manželem Norbertem Leop. Libšteinským z Kolovrat. Syn jejich František Karel prodal K. (1717) Ferdinandovi Markvartovi hr. z Harachu († 1725). Nástupce jeho Jan z Bredova vystavěl kapli na Hradisku (1736). L. 1726 zřízena fara. L. 1747 obdržela obec majestát na trhy. Skrze sňatky dostal se pak K. v držení rodiny Cavriani, Marcolini a Nimptsch. L. 1779 skorem celý K. vyhořel. Erb: Štít červený, u jehož zpodu trávnick a na něm jelen kráčejíci své přirozené barvy. (H. II. 266.)

Kyšperk i Supí hora (pův. *Gyrsberg*, *Geiersberg*), hrad zbožený, který se poprvé l. 1320 připomíná, jsa v držení Oty z Bergova. Jan biskup koupil jej l. 1335 od Oty staršího a Oty mladšího, Alberta a Oty z B., a pojmenovav jej *Bischofsberg* přivtělil k němu některé vesnice. Arcibiskup Jan tu léta 1393 přebýval. V držení arcibiskupů zůstal až do r. 1418, kdež jej Kunrat arcibiskup Rydkéři z Polenska, svému purkrabí, zastavil. Dostal se pak do rodu Vřesovcův, a když došlo l. 1467 k rozdělení statkův, připadl Jarošovi, předku Kyšperských z Vřesovic. Po Jarošovi držel jej syn Albrecht, jenž jej ok. l. 1522 prodal. Držitelem stal se

Volf ze Solhauzu, za něhož K. skrže neopatrnost vyhořel. Od syna jeho Volfa Abrahama a ostatních bratří vyplacen K. k ruce králově a zastaven potom Volfovi z Vřesovic. Volf K. neopravil a dcery jeho Anna a Mandaléna držely jej ke Krupce. Od nich vyvaděn asi l. 1578 a prodán l. 1579 Hynkovi a Albrechtovi bratřím Kekulům ze Stradonic. Následující držitelé sídleli na tvrzi Soběchlebích. Po smrti Albrechtově († 1622) zabrán týž statek a prodán l. 1623 Alexandrovi Regniers z Bleileben († 1659). Vdova po něm Anna Marie roz. z Pichlperka darovala K. a Soběchleby jezovitům Šejnovským a od té doby zůstaly v držení kostela tudíž. (HB. IV. 256.)

Kytín, ves u Mníšku, v níž byl ve 14. st. farní kostel. L. 1321 držel jej Štěpán z Tetína, léta 1357 patřil K. ke Karlšteínu. R. 1372 držel k panství tvrze Mníšku. L. 1433 držel jej Jan Tluksa z Vrabí, na poč. 16. st. patřil k Hořovicům, avšak od Vratislavův připojen zase k Mníšku, k němuž patřil do r. 1850. Kostel (snad po r. 1623) sklesl na kapli.

Kyžlice, Kejžlice (pův. *Kožlice*), ves u Lipnice v okr. Humpoleckém, založená ve 14. st. a pojmenována z počátku Nová ves Lipnice (na rozdíl městeček v Lipnici).

L.

Labe (lat. *Albis*, *Albia*, něm. *Elbe*), hlavní řeka Čech od ústí Vltavina. Přip. se ze všech řek našich nejdříve, ovšem proto, že dolní jeho tok Římanům dříve znám byl, nežli země Česká. I dán mu název *Albis* proti proudu, a nikoliv po proudu. O poloze pramenů Labských se ve starém věku nic více nevědělo, nežli že je třeba hledati asi v končinách, kde jsou nynější Čechy. Tacitus a Dion mluví o nich neurčitě Ptolemaios vymezuje pramen ve stupních, z nichž jen tolik se zví, že počátek Labe padá do vnitřku Čech.

I dlouho potom cizinci o pramenech Labských nic nevěděli. V listu základním biskupství Míšenského kladou se prameny Labské do hor pomezských, ale nepsán je týž list r. 967, nýbrž později. Když se ve 13. století část Podkrkonoší vzdělávala, dáno jméno posledním bydlům lidským pod horami Vrch Labe.

Labe (něm. výslov. *Láb*), ves u Žel. Brodu. L. 1615 se připomíná jako přísl. Malé Skály.

Labětín, ves u Pardubic, jež se l. 1333 přip. Bývala z části v držení kl. Sedle-

ckého až do r. 1421. Ostatek přip. se od r. 1451—1850 jako přísl. zboží Zdechovského, k němuž od 16. st. celá ves patřila.

Labez, Labez viz Lobež.

Labouň, ves v okr. Jičínském, původně vladyk, kteří se pak rozdělili na větve Brodských, Zlivských a Údrnických z Labouně. Po ní jmenovali se l. 1384 Markvart, l. 1386 Zdeněk a Otík, před r. 1391 Pešek a j. v. V 16. st. patřily L. a Lhota Labounská k panství Velišskému; když pak toto přip. ke knížectví Frydlantskému, dána L. koleji jezovitské v Jičíně k Milčevsi.

Lacembok viz Hrádek Lacembok.

Lacembok, jinak Zíkev, n. hrad u Vostojavky blíže Ledče, snad prvotně Lanzenbach řečený. Založen jest bezpochyby od některého z Chlumův. Jaroš (1350 až 1374) a Jindřich (1377—1415) nazývali se odtud Lacemboky z Chlumu. Po nich seděl tu nějaký Prokop, který zemřel před r. 1414. Dědil po něm Petr z Kutrovic. Když tento před r. 1457 zemřel, dostal se L. Janovi Hadburkovi ze Sobučic a ten jej prodal l. 1458 Jindřichovi Ledeckému z Říčan, od kteréž doby patřil k Ledči. Hrad spustl již v 15. věku.

Lačnice (*v Lačnicí*), staré pojmenování vsi Chlistova u Vadslavic (Benešova). L. přip. se l. 1342 jako přísl. újezdu Vadslavského. V 16. st. změněn název její na jméno Chlistov.

Lačnov, ves v okrese Litomyšlském, vlastně moravská ves Lačnov na české grunty rozšířená; proto také l. 1557 a 1610 ves tato, která patřila od počátku k zámku Litomyšli, pokládá se za společnou s biskupem Olomouckým k Mírovu.

Lačnov, ves u Poličky, ode dávna přísl. hradu Svojanova. L. 1557 přidělena k dílu Limberskému, později zase přivtělena ke Svojanovu a od něho odloučena l. 1579 k Bystrému.

Lačnov, někdy pojmenování chalup pod Orlíkem na pravém břehu Vltavy nad Žďákovem.

Lačnov, n. ves ve farnosti Chotyšanské, nyní rybník Lačnov pode dvorem Věžnickým. L. patřival ke statku Věžnickému, pak r. 1682 skrze vrchnost Vla-

šimskou sveden a grunty připojeny ke dvoru Věžnickému.

Ladměřice viz Vladiměřice.

Ladotice, slove l. 1268 dvůr kl. Plasckého, správně Mladotice řečený.

Ladvý (*v Ladvém*, v 16. st. *Ladvey*), ves v okr. Jilovském, l. 1254 snad pouhý les. L. 1380 patřila ves celá kromě šesti dvorů k Božešicům, od l. 1430 přip. se jako přísl. statku Kamenického.

Ladvec (*i Ladevec* neb *Malý Ladevec*), ves u Ladvého l. 1380—1391 z části přísl. Božešic a v l. 1591—1850 statku Pyšelského. Jiná část patřila od r. 1420 ke Kamenici.

Lahošf, ves u Duchcova, ve 14. a 15. st. přísl. hradu Oseka (zejména l. 1454) a později panství Duchcovského.

Lahovice (*pův. Lagovici*), ves u Zbraslavě, jež se od r. 1100 často připomíná, poněvadž knížata odtud oddělovali kostel Vyšehradský a kláštery Ostrovský a Kladrubský. Přemysl II. svedl ty statky ke svému hospodářství v Zbraslavi, ale Václav II. daroval L. ke klášteru Zbraslavskému. Císař Zikmund zapsal L. (1436) komusi, avšak později vyvadeny a zase ke klášteru připojeny.

Lahovice, ves u Libčevsi v okrese Bílinském, jež se přip. r. 1143 v zákl. listu Strahovském. Také tu měl zemi kostel Litoměřický darovanou od Zdeslava. Ve 14. stol. patřily L. ke statkům kapitoly Pražské. Jakoubek z Vřesovic uchvátil je po r. 1420 měl je navrátiti l. 1457, ale podržel je, a přiděleny l. 1467 k dílu Dlačimskému. L. 1498 a potom drženy k Doubravské hoře. V 16. st. připojeny od Vřesovcův k Libčevsi.

Lachenwitz, česky Lochovice, ves v okrese Vyšňobrodském.

Landeskron, prv. pojmenování Lanškrouna.

Landeswarte, původní něm. název hradu Mostského.

Landfryd, podle lidu pojmenování tvrze, která stála na Homoli u Petroviček v okr. Polickém.

Landš- viz Lanš-

Landštejn, zbořený hrad za Novou Bystřicí, založený ve 13. stol. na území

někdy Rakouském a tehdá tuším k Moravě patřícím. L. 1259 jej držel Oldřich z L. Od něho jej převzal Sezima Vítkovec, který se po něm v l. 1283—1293 psal. Po něm následoval Vítek Ojířovic, předek pánů z Landštejna, který po r. 1311 zemřel. Syn jeho Vilém († 1350) poddal L. králi v manství. Když se synové jeho l. 1358 dělili, dostal Litolt L. a druhou polovici panství držel bratr jeho Ojíř. Od nich k. L. král Václav, jenž jej dal v léno Kunrátovi Krajíři z Krajku (1381). Ze čtyř synův tohoto obdržel L. Lipolt, po němž syn Wolfgang následoval. Týž jsa l. 1487 věkem přemožen odevzdal L. a Bílkov synům svým Jiřkovi a Kunrátovi, z nichž onen při dělení L. převzal († 1492). Synové Volfovi se dělili r. 1518 a L. obdržel Zdeněk, jenž zemřel před r. 1540. Syn jeho Zdeněk († 1577) byl posledním toho rodu na L.; neb pro mnohé dluhy prodán jest l. 1579 Štěpánovi z Ejcinku. Od tohoto k. L. David Nejmar z Vintrberka. Syn tohoto Golfryd dopustil, že L. byl stavovským vojskem obsazen. Proto dobyt l. 1619 od císařských, odevzdán napřed Krystyanovi Hybnerovi, prodán pak Jakubovi Keclovi z Rottendorfu (1622) a po zrušení těchto koupí odevzdání Maximil. a Ferdinandovi br. Morům z Lichteneka. L. 1639 koupil L. Jakub Khuen z Belasy, jenž jej odevzdal synu svému Matěji. L. 1668 koupil L. Humprecht Jan Černín z Chuděnic, za něhož a synův jeho L. pustl. Dostal se l. 1685 do rodu hrab. z Herberštejna, v jichž rodě jako svěřenství (l. 1691 zřízené) až do našeho století děděn byl. L. 1771 uhodil do hradu hrom, od čehož vyhořel. (H. IV. 98.)

Landštejn nazýval se dvůr v Ledenicích.

Langenau, ves v okolí Kadaně, česky Dlouhý luh.

Langenau viz Lánov, Skalice.

Langendorf v okresu Vyšňobrodském, česky Dluhá.

Langendörflas v okresu Tachovském, česky Dlouhý Derflín.

Langenberg. n. léno koruny České.

Lánov dolní, farní ves v okr. Vrchláb-

ském, v níž byl farní kostel již před r. 1362. L. patřil původně ke království r. 1367 Bolkovi, knížeti Svídnickému, a r. 1394 Janovi Čouchovi ze Zásady, jenž jej měl zápisně od krále Václava. Odtud držen jako manství ke hradu Navarovu. L. 1474 odprodána část vsi s hamry Alšovi ze Šanova a držena odtud k Hostinnému, kdežto druhá část s horou Železnou k Vrchlábí patřila. Mezi Hostinskými a Vrchlábí byly odtud spory mnohé asi po 30 let. Později přivtělen k Vrchlábí celý Lánov (tuším za vlády frydlantské).

Lanské, veska u Holic, pův. rybníště, jež před 100 lety rozprodáno slezským přistěhovalcům k založení vesnice, odtud něm. jméno Teichdorf.

Lanškroun (pův. *Landescrone*), město, založené bezpochyby od krále Přemysla II. a z počátku poddané ke hradu Lanšperku. S ním dostalo se l. 1292 v držení klášt. Zbraslavského. L. 1306 opanoval L. Haiman z Dubé a odevzdal je klášteru teprve po vykoupení. L. vzrůstal, když panství koupeno l. 1356 k biskupství Litomyšlskému. Biskup Petr Jelito založil v L. klášter, kterýž hojně obdařili. Když však Lanšperk s panstvím opanován od podobojích, uprchli mniši do Olomouce a kl. spustl. Zdeněk Kostka zjednal obci (1463) majestát na výroční trh, léta 1507 darovány jí odúmrti a Jan Kostka slevil jí (1518) platů šosovních. Na poč. 16. st. zpravováno panství i z Lanšperka, i z L., protože bývalý klášter na zámek obrácen. Od Jana z Pernšteina obdrželi l. 1536 a 1541 obdarování a l. 1538 obdrželi majestát na výroční trh. L. 1548 držel L. v zástavě Václav z Bozkovic a l. 1561 Albrecht z téhož rodu. L. 1567 a 1568 dosáhlo město svobod od Vratislava z Pernšteina a l. 1570 a 1580 král potvrzení na ně. L. 1581 a 1582 vystavěna radnice. Od r. 1588 vyskytuje se L. jako přední sídlo na panství, jež prodali Jan a Maximilian bratři z Pernšteina (synové Vratislavovi) l. 1588 Adamovi Hrzánovi z Harasova. Tento l. 1601 zámek opravil a obec utiskoval. Lanškrounští protivili se a ohradili se vojensky tak, že vrchnost jen zadní brankou vycházeti mohla

(1593). Odpor jich přemožen a utiskování trvalo i po smrti Adamově († 1619) za synův jeho, zejména Zdeslava (1620). Tento prodal L. Karlovi kn. z Lichtenšteina. jehož potomstvu velkostatek dosud patří. L. 1621 vyhořela velká část města, od l. 1623 začala se reformace katolická, kteráž l. 1631 ke konci přivedena. L. 1643 Švédové L. opanovali, vyloukli a tu posádkou zůstávali. Opět je opanovali l. 1645 a kromě toho město až do l. 1648 od vojska obojí strany sužováno (l. 1645 také velkým požárem). L. 1850 stal se L. sídlem c. k. úřadův. Znamení rodáci: Štěpán z L. (1390), Jan Marek Marci z Kronlandu († 1667), Jan V. svob. p. z Bärnkappu († 1792), J. J. Steinmann († 1833). Erb: Červený štít a na něm královská koruna. (H. II. 106, PA. XII. 26.)

Lanškrounské děkanství čili kraj děkana Lanškrounského oasahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Lanškroun, Čes. Třebovou, Lukovou, Damníkov, Kunžvald, Třebovicí, V. Řetovou, Ústí n. O., Knapovec, Dobrouč obojí, Kunčice, Ostrov, Čermnou, Rudoltice a Jablonný.

Lanšperk (pův. *Landesberg*), hrad zbořený a ves (býv. podhradí hrazené) u Ústí n. O. Oboje založeno bezpochyby za krále Přemysla II., když okolní lesní krajina mýcena a měli je v zástavě Oldřich z Drnhole († 1276) a Heřman z Ústí. Václav II. vyvadiv L. daroval jej léta 1285 Záviši z Falkenšteina a synu jeho Ješkovi, když však Záviše upadl v zájetí, zapsal jej král napřed Bedřichovi Malému markrabí Mišenskému (1289), ale léta 1292 obrátil jej na nadání kl. Zbraslavského. Okolo l. 1309 okolí od nepokojných sousedů plněno. Král Jan ujal L. k vlastní ruce, avšak l. 1325 jej zase klášteru na vrátil. Když pak kl. l. 1338 v závadách se nacházel, zastavil L. napřed markrabí Karlovi a l. 1343 Janovi, biskupovi Olomouckému. Konečně prodán pro velkou vzdálenost od Zbraslavě (1356) k biskupství Litomyšlskému. L. 1420 přešel v zástavu Janka ze Smilkova a později Václava z Dubé. L. 1425 opanovali jej Sirotci a odevzdali Janovi Městeckému z Opočna, že ale tento od nich odpadl,

obležen L. zase (1428) a dobyt. Později zase navrácen Janovi, který jej odevzdal l. 1432 Janovi z Jenšteina. Pavel, syn tohoto, odevzdal jej Bohuslavovi z Košárně, jenž jej zase pr. (1451) Zdeňkovi Kostkovi z Postupic († 1468). Po tomto následovali bratr Jan († 1486) a tohoto synové Bohuše a Jan. Skrze Markétu, dceru Bohušovou, dostal se v držení Vojtěcha z Pernšteina manžela jejího (1507). Od těch dob patřil L. k ostatním statkům Pernšteinským (kromě toho, že jej měli v zástavě l. 1543 Bohuňk ze Zámrsku. l. 1544 Petr Bohdanecký z Hodkova, l. 1549 tohoto synové a v nájmu l. 1576 Johanka Žehušícká z Bozkovic). V 16. st. hrad opustl, v 17. st. spustl docela a panství řízeno pak z Lanškrouna. (H. II. 95.)

Lány, ves u Kostomlat blíže Nymburka, jež patřila ke zboží hradu Kostomlatského a s ním připojena k panství zámku Lysé. L. 1758 objevili se tu Adamité.

Lány, předměstí u Litomyšle, prvotně ves, která rozšířením města s ním srostla. Bývalo tu 18—19 osedlých a panský dvůr.

Lány, n. ves v okolí Cerhonic, která patřila v l. 1625—1688 jako pustina ke statku Cerhonskému.

Lány, farní ves u Strašecího, prvotně malé sídlo vладыč (1392 Hašek, 1414 Jan). Později patřily L. ke Stochovu a vrchnost postavila při dvoře nový dům (pozdější tvrz), kamž sídlo statku Stochovského přeneseno. Jindřich, Jiří a Ladislav bratří Zejdlicové ze Šenfeldu prod. L. (1581) Jiříkovi Bořitovi z Martinic, jenž ponechav si Stochov ke Smečnu, zbytek prodal králi Rudolfovi II. Hned potom tvrz zdejší přestavěna v pěkné královské sídlo, z něhož povstal nynější zámek. L. zůstaly přísl. panství Křivoklátského. Léta 1750 zřiz. tu zámecká kaple a l. 1757 fara. (H. VIII. 87.)

Lány u Dašic, ves, ve starších dobách rozdělená. Část prodala l. 1452 Kateřina z Bořic a z Horek Janovi Horynovi z Honbic. V 16. stol. patřily celé Lány k Pardubicům.

Lány dlouhé, L. na důlku, ves, jež patřila ok. l. 1300 ke statkům Dětochovým a l. 1337 k panství Žiželickému. Později

dostaly se biskupům Olomouckým a drženy k Jestbořicům. Od kníza Minsterských zastaveny L. s krčmou na Důlku (odtud přijmí) l. 1488 Václavovi Žebušickému z Nestajova a l. 1491 připojeny od Viléma z Pernšteina k panství Pardubskému. Právo dědičné koup. l. 1536 od biskupa L. 1787 postaven tu dřevěný kostel, který l. 1798 od větrův byl poražen. l. 1802 vystavěn kamenný kostel, při němž l. 1855 fara zřízena. (PA. X. 753)

Lanžov, farní ves v okrese Hořickém, v níž byl farní kostel již před r. 1380, ale faře říkalo se Poličany. Podací bylo z polovice rozděleno mezi držitele Bílých a Červených Poličan. Ves L. přidělena ok. l. 1565 k Velehradku, s nímž připojena l. 1657 k Bílým Poličanům, k nimž také celé podací patřilo. V 17. st. přifařen byl L. k Miletínu a l. 1716 obnovena zde fara. (M. XXI. 13.)

Larnbecher, ves u Vyšního brodu, česky Mlýnec.

Lasenice, ves u Jindř. Hradce, n. s tvrzí. O býv. majitelích není nic známo. Petr z L. držel l. 1444 Krchleby.

Lašitov, jinak Bor, slove l. 1367 ves patřící kl. Chotěšovskému, jež jest tožná se vsí později Borek řečenou, která pak spustla.

Laschkles, německé pojmenování vesnice u Kaplice, která slove česky Blažkov (špatně Vlášky).

Lašovice, ves u Křivoklátu, n. dvojí ves, jež patřila od r. 1143 klášteru Strahovskému. Později patřivala ke Hrádku Křivoklátu.

Lašovice, farní ves u Milevska, v níž byl farní kostel již ok. l. 1350. L. patřily ode dávná ke hradu Zvíkovu, než byl tu také vladycí dvůr (1382 Kuneš, 1397 Otík Rys). V 15. st. vznikla při něm tvrz, na níž seděli Lašovští z Lašovic. Poslední z nich, Václav, prodal L. Václavovi z Nahorub (1547), po němž se dostaly (1567) v držení Zachrastských ze Záchrastan a prodány l. 1604 k Orlíku, k němuž ostatek již před tím od Zvíkova připojen. Po r. 1623 zanikla fara L., patřily pak ke Starému sedlu a teprve l. 1786

zřízena lokalie, která l. 1795 na faru povýšena. (H. X. 78, TB. 537.)

Latran (v něm. výslov. *Latron, Ladron*), oblíbený název u měst a městeček náležitých pp. z Rožemberka (ku př. Krumlově, Rožemberce, Velešíně, Přiběnicích), znamenající ulici dlouhou, po straně městečka vybíhající.

Lauben, ves v okolí Lipého, dobře česky Luben.

Laubenstein, n. léno koruny České, jež l. 1459 k Sasku ponecháno.

Lauf, n. léno koruny České (1353), l. 1374 k Falcí, l. 1621 k Norymberku.

Lauseck viz Louzek.

Lauterbach, král. horní město, jež vzniklo bezpochyby na poč. 16. st., když tu Šlikové hory zarazili. Tyto patřily k panství Loketskému i s městem, ale platy vycházely odtud na zámek Bečov, na jehož území tuším L. vystavěn. Král Ferdinand I. vysadil L. (1551) za král. horní město, jež podřízeno hor. hejtmanství v Slavkově. L. 1626 založeny matriky. L. 1772 vyhořelo město, při čemž všechny staré paměti zkaženy. Erb: Červ. štít, u jehož středu na příč jde stříb. vlnitý pruh, po němž kráčí Český lev, pod tím jsou kladivo a hrábě na kříž přeložené. Štítonoši jsou dva havříi.

Lauterwasser, ves v okr. Vrchlabském, založena od Němcův na panství hradu Hostinného snad ve 14. st., příp. se však teprve l. 1494. L. 1624 postoupen k Forstu jako léno kníž. Frydlantského a zůstal odtud při statku Forstském.

Lautschney, ves v okr. Jabloneckém, česky Loučná, někdy přísl. Malé Skály.

Láz, Lazce, véska u Týna Horšova, prvotně ves vladycí, jež v 15. st. spustla a patřila k panství Týnskému. Biskup Bedřich udělil ji léta 1177 Přibyslavovi. L. 1378 bylo tu několik vladycích statkův, z nichž jeden držel Otík. Léta 1539 byl L. pust.

Láz (pův. *Poněbuzláz*, t. j. *Poněbudův láz*), ves u Stříbra, jež se příp. r. 1115 v zákl. listu Kladrubském, a klášteru tomuto až do jeho zrušení patřila.

Láz horní a dolní, dvě vsi v okrese Příbramském, které patřivaly k arcibisk.

panství Příbramskému. V 15. st. rozchváčeny od zápis. držitelů. V l. 16. st. patřily dílem k Břežnici, dílem byly v držení Častolárů z Dlouhévsí.

Láz viz Sv. Maří.

Láz, n. ves v krajině mezi Plzní a Křivoklátem, jež patřila r. 1228 ke klášteru Svatojirskému, vedle Bnečic, Stradonic a Bratronic se jako část kraje Pražského příp. Bezpochyby jest to týž Láz, který se v 15. st. jako přísl. Tmáně připomíná.

Lazce, n. ves v krajině severovýchodně od Sázavy. L. 1436 příp. se mezi statky kl. Sázavského.

Lazec, Lazce, n. dvůr a ves v krajině u Přepych, Čanky a Křiviny, jež patřily l. 1361 ke hradu Opočnu. V 15. st. byl tu vладыčí statek (1405 Zdeněk, 1408 Oldřich Flaška a Beneš), jehož držitelé byli many tuším k Liticům. Zůstal tu jen dvůr, který l. 1496 k Opočnu koupěn.

Lazec, n. ves v krajině severně od Mn. Hradiště. L. 1225 darovala Bolemila ze Strakonic vsí Chlum, L., Koryta, Lstěn, Loukov a Březinu křižovníkům Svatomářským.

Lazice, Lazec (nynější Nová ves, záp. od Mladé Vožice), ves, která se s farním kostelem sv. Kateřiny již r. 1257 připomíná. Podací jeho náleželo r. 1357 vладыkám ze Zhoře a z Křenovic, společně s Benešem z L. L. 1372 seděl tu Buzek († j 1400). V 15. stol. byl rod vладыk z Lazic. Podací kostelní patřilo l. 1452 Roubíkům z Hlavatec. Od 16. st. slove ves tato Novou vsí a náležela ke statku Těmickému. L. 1659 přidělena k Vrcholtovicům, l. 1686 příkoup. k Vitanovicům a s nimi připojena k Mladé Vožici. Okolo l. 1670 založeny matriky.

Lazov, někdy ves v býv. kraji Berounském, snad táž, co Laz.

Lazsko, ves u Příbramě, n. manský statek ke hradu Karlsteínu (již ve 14. st.), od r. 1438 majetek vl. z Lisovic, 1445 Petra ze Smoloty, od r. 1453 Šicův z Drahenic a od r. 1473 Kerunků z Lomu. V 16. st. seděli tu Chrastští z Chrastu a po nich Chanovští z Dlouhévsí. L. 1612 měl je Vojslav z Branišova, ale

zabráno po jeho smrti (1622) a dostalo se zase Chanovským. Držel je pak od r. 1650 Jan Kolenec z Kolna a l. 1653 přík. k Tochovicům, při nichž až do 19. st. zůstávalo. (H. VI. 132.)

Lázy, n. ves západně od Nasevrk, jež se příp. l. 1329 jako část újezdu Bojanovského a přísl. kláš. Vilémovského. V 16. st. patřilo okolí k Ohbí, avšak L. se již nepřipojímají.

Lažany (prv. *Lažané*), ves u Skutče, jejíž prastarý kostel příp. se r. 1349 jako farní a postoupen tehdá k bisk. Litomyšlskému. L. byly ode dávna přísl. hradu Rychemburka a páni jeho se ve zdejších kostele pochovávali (PA. I. 171.)

Lažany, ves u Stoda, jež se připomíná r. 1250 a patřovala klášteru Chotěšovskému. V 15. stol. spustla a zastavena l. 1496 Mikuláš Vlachovi z Přestavlk. Držena odtud ke statku Přestavlkému. V 17. st. opět vyplaceny ke klášteru.

Lažany Enisovy, ves u Blatné, n. s tvrzí, l. 1384 statek Ješkův, l. 1402 až 1438 Jana Žakavce ze Žakavy, jehož potomci (1406 Jan, 1489 Mikuláš a Lev, 1525 Václav a tohoto synové Jan a Jindřich) tu do l. 1550 seděli. Od r. 1550 byly v držení Kofenských z Terešova. od nichž je vyženil (asi l. 1604) Fabian Sekerka ze Sedčic. Později byly L. přísl. statku Čekanic a od něho odprodány l. 1673 Maryně Kateřině Enisové roz. Častolárce z Dlouhévsí. Odtud se dostaly v držení Enisův. (H. X. 236.)

Lažany Defurovy, ves u Horažďovic, n. s tvrzí, l. 1366 sídlo Baška Šilhéře a l. 1389—1406 Volfarta. L. 1483 držel je Oldřich, předek Lažanských z Bukové, a l. 1496 Hynec z téhož rodu. L. 1542 nabyli jich Václav ze Strachovic, k jehož dceři se ok. l. 1595 Adam Pikhart ze Zeleného Údolu přizemil. Od r. 1615 patřily L. k Přesticům neb Nalžovům, l. 1658 koupeny k Planici, v 18. st. patřily rodině Desfours a l. 1823 příkoupeny k Oselcům. (H. X. 268.)

Lažany, ves u Chýnova, jež se příp. r. 1250 jako přísl. biskupského statku Chýnovského, k němuž patřily až do r. 1850

Lažany, ves u Chomutova, jež se při-

pomíná r. 1209 jako příslu. kláštera Oseckého a l. 1341 mu potvrzeny. Někdy dědiny přík. kláš. (1364) od Blada z Hořetic a Ješka, faráře Hořetického. V držení kláštera zůstaly až do naší paměti.

Lažany, n. tvrz a ves v obci Štíhlické u Kostelce n. Č. l. L. 1358 příp. se tu dvůr (také Nový dvůr řečený). Ves patřila l. 1360 ke statku Chrastrskému. V pozdějších pamětech se nepřipomínají.

Lažany horní a dolní (něm. *Losau*), dvě vsi v okolí Chebském. Odtud měli příjmení své Šlikové z Lažan, zovouce se později hrabaty z Pasounu a Holiče. (PE. II. 545.)

Lažiště, ves u Netolic ve farnosti francouzské, jež se l. 1316 připomíná.

Lažiště, farní ves u Prachatic, v níž byl farní kostel již před r. 1360. L. držel r. 1360 Petr z Janovic k panství Vimberskému a Husskému, r. 1372 patřilo bratřím z Malovic a od r. 1404 vyskytuje se jako přísl. hradu Husí, s nímž příp. k Drslaviciům a s těmito k panství Vimberskému. Fara se tu nepřetržitě udržela. (TB. 903.)

Lažiště, někdy ves v okolí Všerub (u Plzně), po níž se nazýval r. 1233 Boček z L. Tento odkázal L. klášteru Plaskému. V pozdějších pamětech se L. nepřipomíná.

Lbaň, n. ves v okolí Blovic, jihovýchodně od Chocenic při lese Chýlavském. Povstala na kl. Nepomuckém, spustla v 15. st., patřila do r. 1561 k Zelené hoře a odtud ke Štáhlavům.

Lbančice (obec. *Elbančice*, ve *Lbančicích*), véska u Ml. Vožice, jež byla od 16. st. přísl. hradu Šelumberka. Ok. l. 1720 objevena tu léčivá voda a povstaly lázně, které ještě v našem století s oblibou navštěvovány.

Lbín, ves u Litoměřic, prvotně jen hora, která se v zák. listě Vyšehradském připomíná. Ves L. daroval témuž kostelu l. 1302 Lev ze Skalice se zbožím Skalickým. Odtud zůstal L. při statku Žitenickém.

Lbín, ves u Teplice, kteráž patřivala z části k Teplíci. Druhou část s dvorem koupil před r. 1540 Jakub Hošek ze Že-

levic od vladk z Polenska a držel po něm syn Bohuslav († j. 1548) Teplická část odprodána l. 1549 Zikmundovi Velvetskému z Nezpečova a od jeho potomků postoupena l. 1610 zase k panství Teplickému.

Lčovice, ves v okrese Volyňském, n. s tvrzí, jež spadla l. 1360 na krále a darována Bočkovi z Vilhartic. L. 1366 drželi Mik. Kosoř z Nehašovic a Bedřich ze Želibořic a l. 1397 Jan. Dlouhá léta je drželi vl. z Čestic (Přech † j. 1402, Štěpán 1402—1434, Přech 1454—1484, Štěpán 1499, Přech 1512 atd.). L. 1556 příp. k Česticům, od nichž l. 1651 odprodány. Drženy v rodu Hysrlův z Chodů a od r. Althanův. Po nich následovala rodina Sickingen, která L. do r. 1805 držela. (H. X. 276.)

Leblovice, n. ves v býv. kraji Bole-slavském neznámé polohy.

Ledce, ves u Libaně, n. městys s tvrzí, do r. 1383 statek Zbynka z Tupadl a od r. 1385 Mírkův. L. 1410 zemřel Albert Vzteklec z L. V l. 1430—1444 seděl tu Epík z Klenice a Čeněk z Pořičan. V 16. st. drželi L. Křinečtí z Ronova, totiž 1541 až 1556 Jan, 1558 syn jeho Kryštof, od něhož k. L. Václav Cetenský z Cetně († 1583). Odtud byly drženy k Vinařiciům a zůstaly v rodě Cetenských až do r. 1623, kdež zabrány a k Dobrovici prodány. (H. X. 342.)

Ledce, ves u Třebechovic, n. s tvrzí, l. 1450 sídlo Oldřichovo. L. 1450 tvrz zdejší dobytá a pak zbořena. Léta 1482 držel L. Daniel ze Šarova. Když nástupce jeho Jan zemřel, dostali L. synové jeho a prod. L. (1528) Janovi Trčkoví z Lípy. Od té doby patřily k Opočnu. (H. II. 71.)

Ledce, farní ves u Plzně, jež se příp. r. 1181. Již tehdy tu byl farní kostel, jehož podací i se vsí přináleželo opatům Plaským. Král Zikmund zastavil L. r. 1421 Burjanovi z Gutšteina, odkudž drženy ke hradu Bělé. L. 1622 k témuž panství dědičně puštěny. Při rozkouskování téhož panství v 17. st. odtrženy L. a připojeny k Nekmří. Kostel zdejší l. 1769 znova vy-stavěn.

Ledce, ves u Smečna, n. s tvrzí, l. 1400

sídlo Prokopovo († j. 1415). Po něm držel L. Petr Kočvara († j. 1437). L. 1439 držel L. Otík z Bysně. L. 1536 již patřily L. k panství Smečanskému (H. VIII. 148.)

Ledce, samota s kostelem nad Sázavou (v okr. Benešovském, n. farní ves s tvrzí (1350). Právo podačně vykonávali l. 1360 Mik. z Božešic, Bohuněk a Vilém bratří a Balcar z L., l. 1374 Přisnak z L., Ondřej a Lipoc bratří, v l. 1390—1395 Přisnak sám. L. 1417 držel L. Václav, farář v Poříčí, po němž se dostalo k těm zbožím, která držel l. 1454 Zdeněk Kostka z Postupic. L. bezpochyby zanikl v 15. st., když oblehán byl blízký hrad Kostelec. Zůstal toliko kostel s farou, která okolo l. 1624 zanikla. (MB. III. 65.)

Ledce, samota u Vitic, n. vladýčí sídlo a ves, kterou držel l. 1396 Pešík Varhan. Kateřina ze Stráže zdědivši tvrz L. po Kateřině z Kunštatů materi své prodala jí (1481) Slavatovi z Chlumu a od té doby patřily L. ke Kostelci n. Č. l.

Ledce, n. ves v okolí Litomyšle čili v kraji Hrutovském, která přináležela křesťovníkům Svatomářským, ale od nich prodána ok. r. 1185 opatu Litomyšlskému, poněvadž byla ke klášteřu jeho příležitá.

Ledce, Ledeč, n. ves v okolí Lipého, která se l. 1454 jako jeho přísl. připomíná. Sice byla část duchovenstvím a patřila k Jezvému a s ním v 16. stol. také k Lipému.

Ledečko (pův. *Ledeč*), ves pod Rataji na Sázavě, jež se r. 1291 jako přísl. Rataj připomíná. Po r. 1487 odprodáno a patřilo k Talmberku, s nímž přip. ke hradu Chlumu. Později zase patřilo k Ratajům.

Ledenice, městyš u Lišova, pův. ves, jež se r. 1291 přip. Po něm se nazývali synové Budivoje Krumlovského a bratří Zaviše z Falkenšteina. L. 1359 drželi L. Jan, Mikuláš a Vítek bratří, po nichž následoval l. 1362 Vchyna. Od tohoto koupil L. Vítek z Landšteina před r. 1369 a obdaril l. 1376 zdejší faru. Syn jeho Vilém udělil obyvatelům l. 1398 právo, aby mohli o statcích svých řídit. Po něm brala užítky Eliška z Landšteina, manž. Borše z Oseka, a po její smrti synové, kteří pr. L. 1419 Janovi Tožicovi z Videva. Vrchnost dostala

se po r. 1404 pánům z Rožemberka, kteří sem sázeli purkrabě. V 15. st. připojeny L. k panství Třeboňskému a hospodářství panské l. 1447 prodáno. Pusté tvrzí říkalo se pak Landštejn. V 16. st. povstalo tu zase vladýcké hospodářství, které l. 1567 zase k panství připojeno. L. 1782 postavena věž kostelní a l. 1846 kostel znova posvěcen. Erb: Červený štít a v něm stříb. růže (erb pp. z Landšteina). (H. III. 190.)

Ledhuj (Velká a Malá), dvě vsi u Police, které vznikly v újezdě Polickém kl. Břevnovského a jemu ode dávna patřivaly. L. 1395 mu potvrzeny.

Ledkov, Letkov, veska u Libáně, n. tvrz, dvůr a ves, kterou držel l. 1402 Beneš z rodu Valdšteinského. V 15. st. to vše zaniklo a zůstal tu jen rybník Letkovec (1593 — H. X. 311).

Ledčice (ob. *Lečice*, pův. *Ledci*, *Ledčice*), ves u Roudnice, jež se přip. r. 1226 mezi statky klášt. Doksanského. Od 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací stále patřilo proboštovi, ač ves pánům a vladýčkám se pronajímala. L. 1436 zastaveny Janovi Smiřickému ze Smiřic a drženy odtud k Roudnici. L. 1546 obdržel sice výplatu Jan z Hodějova, avšak L. zůstaly při panství Roudnickém. Po r. 1623 zanikla fara a l. 1784 zřizena tu helvet. modlitebnice.

Ledeč, město nad Sázavou, jež se přip. r. 1262. Ve 14. st. byly tu hrad a farní kostel a pány byli l. 1360 Zaviše a l. 1367 Petr, Diviš a Václav bratří. Tito poslední byli z rodu Říčanů a následovali po nich dva Mikulášové starší a mladší (jeden syn Petrův, druhý Václavův) od r. 1406. Oba obdarili obec l. 1442, aby sousedé o svých statcích řídit mohli. Král Ladislav vyzdvihl městečko na město. Nástupce Mikulášů Jan daroval obci (1460) clo z mostu a obdaroval l. 1464 s bratrem Jindřichem špitál. Po smrti Janově (žil l. 1479) vládl na L. Mik. Trčka z Lípy, zjednal obci majestáty na výroční trh (1488) a na právo Německobrodské (1501). L. 1509 založena u kostela věž a dodělána l. 1535, avšak kostel stavěn l. 1553 a l. 1554 dokončen. Burjan Ledecký z Říčan potvrdil svobody (1539) a zapsal obci jarmarečné. Jediná jeho dcera Markéta po-

tvrdila l. 1542 svobody obce a před smrtí svou († 1556) odkázala L. Zdeňkovi Meziříčickému z Lomnice († 1556, manželu a Janovi synu († 1569). Od těch obdržela obec potvrzení svobod (1566) a nadání na radnici (1561), váhu obecní (1569) a dosáhli l. 1562 král. potvrzení. L. zdědil pak Jaroslav Trčka z Lípy, jenž l. 1570 některé svobody obce zrušil a za to vaření piva a prodej vína povolil. L. 1585 postaven jest kostel na hřbitově znova (1553 kostel hořejší). L. 1590 k. L. Burjan Trčka z L., jehož syn Jan Rudolf l. 1598 svobody obce potvrdil. Týž pr. L. (1605) Mandaléně Lobkovské ze Salmu, po níž dědili dcery se synem, avšak Ladislav z L. a Jan Mikuláš syn jeho právo to na se převedli (1608) a onen († 1609) potvrdil l. 1608 svobody města. Po smrti Jana Mikuláše († 1614) dědila L. Eva, manželka jeho (známá dcera Jiříkova), ale odevzdala L. strýni a švakrové své Maří Majdaleně Trčkové z Lobkovic. L. 1618 obsazen zámek od císařských, ale Jiří Adam z Roupova po odtažení vojska jej přepadl a vši zbroje se zmocnil. Jan Rudolf, manžel Mařin a dědic její, obdaroval l. 1633 obec, avšak po událostech l. 1634 L. zabrána. Ferdinand II. potvrdil l. 1635 svobody obce a daroval L. (1636) Adrianovi z Enkefurtu, jenž obci výsady potvrdil. Léta 1634 založeny matriky. L. 1639 hubeno okolí od nepřátel, l. 1643 město od Švédů vypáleno. Od cis. Ferdinanda III. (1637) a Leopolda (1672) dosáhli Ledečtí potvrzení svých svobod. Jan Ferdinand (syn Adrianův) prodal L. (1677) Michalovi Osvaldovi hr. z Thunu, jenž kapli při zámku postavil a l. 1688 Ledeckým svobody potvrdil († 1694). Po něm ujala L. dcera Barbora Františka vdova, jež potvrdila l. 1700 svobody obce. Pak se dostala L. dcerám, z nichž Eleonora potvrdila l. 1703 výsady obce a l. 1714 kostel opravila. Syn její Jozef kn. z Lichtenšteina potvrdil svobody obecní (1718) prodal L. (1723) Leop. hr. z Věžník, jenž také svobody obce potvrdil (1724). Týž zemřel l. 1730 a syn jeho Leopold Ondřej l. 1733, po čemž panství zadlužené od věřitelů uchráceno. Dostalo se Františce

Bechyňové z Lažan, od níž je k. (1750) Ignác svob. p. z Kochu. L. 1753 k. L. císařovna M. Terezie a darovala jej ústavu šlechtičen na hradě Pražském. L. 1850 stal se L. sídlem c. k. úřadův. Erb jest totožný s erbem Ledeckých z Řičan, totiž červ. štít s třemi lupeny leknovými v trojlist spojenými, s pokrývadly stříb. a červ. helmou (s korunou) s dvěma červ. křídly a mezi nimi týmž znamením jako na štítě. (PA. V. 135.)

Ledkov, n. dvůr a ves u Malevic (již. od Erpužic a Blahust) za Střibrem, jež spustly v 15. st. Pustiny v L. přík. s Malovici l. 1544 ke statku Sviňomazskému.

Lednice, ves u Kralovic, dříve přísl. kl. Plasského. V 16. stol. nacházela se v tom skromném počtu vesnic, které od kláštera zastaveny nebyly.

Ledská, ves u Kostelce n. O., n. s tvrzí, 1442—1451 sídlo Jana Kuchynky. Odtud bezpochyby pocházeli Chorynští z Ledské, jisté to jest o Absolonech z L., kteří (1470 Jiří, 1520 Jan a Viktoryn, 1528 Jan sám, 1544 Václav, 1585 Albrecht, 1586 Jan, 1587 Marjana A. z Kralovic, c. 1610 Mikuláš) L. až do r. 1612 drželi. Léta 1612 k. L. Frydrych starší z Oprštorku a přivtěлил ji k Častolovicům. (H. II. 179.)

Ledvice, ves u Duchcova, jež se přip. r. 1226 mezi statky kláš. Doksanského. Později patřily ke hradu Oseku, od něhož zastaveny léta 1333 Chotiborovi z Heršteina. Odtud nějaký čas drženy ke hradu Kostomlatům, však zase vyplaceny a vysazeno tu manství ke hradu Oseku; ostatek k němu přímo držen a patřil po jeho spustění k Duchcovu.

Lehnstein, véška v okolí Chebském, od l. 1360 na dva statky rozdělená, totiž Větší a Menší L. Při obou bývaly tvrže. Onen byl l. 1360 v držení Rudischův a l. 1453 k. jej Erhart Werndl od Jana Grünera. Od jeho potomkův dostal se v 16. st. rodině Brunnerův, v 17. st. následovali Šmídlové z Seeberka. Od rodiny Dresslův dostal se l. 1723 zase v držení Werndlův. Tito měli od r. 1645 také Menší L., který býval v 15. st. v držení Dölnitzerův a Cedvicův, v 16. stol. Wir-

sperkův, Kesslerův a Tannerův. (PE. II. 526—531.)

Lehom, ves v okolí Klatovském, před r. 1380 statek Ješkův, k němuž se táhl Něpr z Lukavice, později statek Lehomských z Malevic, kteří tu do sklonku 16. st. seděli.

Lehovice, n. dvůr v okolí Říčan, který patřival ke hradu Říčanskému a v 16. st. již byl opuštěn.

Lechov, dvůr a kostel u Krs v okolí Bezdruzického. Kostel byl r. 1357 farním a patřil i se věž křížovníkům Svatojánskému domu Manětínského. Spanstvím Manětínským dostal se také pp. ze Švamberka. Později oddělen L. byl statkem samostatným a přivtělen před r. 1711 k Bezdruzicům. Fara se tu nepřetržitě udržela a od r. 1624 byla zase katolickou. L. 1813 kostel vyhořel a l. 1814 znova vystavěn.

Leibitsch, ves u Pochlovic v okr. Falknovském, dobře česky Liboc (prv. *Ljuboc*). L. byl přísl. hradu Kynšperka, od něhož l. 1604 odprodán.

Leisneck, n. manství koruny České, kteréž l. 1459 při Sasku zanecháno.

Lelov, Lelovo, ves u Stoda, r. 1243 sídlo Petra z L., avšak r. 1248 daroval jej král Václav klášt. Chotěšovskému, jemuž l. 1272 potvrzen. Při téměř klášteře zůstal L. až do jeho zrušení.

Lemberk (pův. *Levenberch*), zámek a ves u Jablonného, založený od Havla Markvartice asi r. 1240 a pojmenovaný podle erbovního znamení lvice. Synové jeho byli bratři Havel, Jaroslav a Zdislav. Jaroslav měl čtyři syny, z nichž jeden, Havel Beran l. 1322 L. držel. Po něm vládli synové Hašek a Ješek (1364), z nichž onen bratra přečkal a před r. 1402 zemřel. L. dědili Jarek ze Železnice, Jan a Beneš z Vartembergu. L. 1408 držel jej Goltfred z Hugovic, pak 1418—1427 Jan starší z Ralska. Asi od l. 1430 drželi L. bratři Jindřich, Hynek, Mikuláš a Zbyněk Berkové z Dubé, naposled (okolo l. 1465) Zbyněk. Okolo l. 1476 měl jej Hanuš z Elsnic, pak rozliční němečtí pánové, naposled Vilém z Ilburka († 1538). Po tomto dědila manželka Anežka († 1550) a zeť jich Jindřich Kurcpach z Trachen-

berka, který panství povznesl. L. 1581 prodal L. Jindřichovi Berkovi z Dubé († c. 1597). Po něm drželi jej napřed syn Volf († 1599) a potom druhý syn Hynek († l. 1609), jenž prodal L. (1600) Vratislavovi, purkr. z Donína. Když tento v cizině zemřel, dědili po něm jeho bratři, z nichž jej dědil Jan. Že se tento zadlužil, prodán L. (1626) ke knížectví Frydlantskému. L. 1627 dán v manství Adamovi Vilémovi Schellhartovi a nástupci jeho Hanušovi Rud. z Bredova (1633) ponechán od císaře dědičně. Ze tří synův jeho žil nejdéle Kryštof Rudolf, jenž zámeček znovu vystavěl. L. 1680 se proti němu poddaní pro kruté nátisky vzbouřili. Nástupce jeho Hertvik Mikuláš zemřel l. 1723 a potom prodán L. (1726) Filipovi Jozefovi hrab. Gallasovi, od kterýchž dob majitele své s Frydlantem sdílel. (H. X 270.)

Lemuzy, knížectví a kmen český, který se klade (v 10. st.) mezi Litoměřice a Pšovany a poněvadž tito bezprosředně vedle sebe sídli, nevybývá pro L. jiného místa. než údolí řeky Nisy od Liberce k Žitavě dolů; avšak ve všech ostatních pamětech (kromě vymezení biskupství Pražského) nesetkáváme se se žádnou zmínkou o L. a ve 13. st. jmenovala se tato krajina Záhost. Po L. nazývaly se některé osady v Čechách, jež od vystěhovalých byly založeny.

Lemuzy, Limuzy (pův. *Lemuzi*), ves u Čes. Brodu, již odkázal hrabě Kojata r. 1227 křížovníkům Zderazským. Později patřily L. ke hradu Jenšteínu. V 17. stol. patřily k Čern. Kostelci a byl tu jediný osedlý.

Lemuzy, Limuzy, n. ves u Řepice v okolí Strakonickém, dnes poloha řeč. v Lemuzích. L. 1414 patřily L. k Domanicům. L. 1553 byl tu pustý dvůr, jenž patřil k Řepici.

Léna, manství, statky od králův neb držitelův velkých pozemků osobám (obvykle zbrojným) proti vykonávání jistých služeb půjčené a proto se rozeznávající od zpupných čili dědičných statků. Rozeznávala se l. Česká v starých mezích království ležící a Německá.

l. Onano dělila se na ušlechtilá a

služebná. Ušlechtilé manství drželi od králů páni a zemané a konali jim službu v poli. Takovými byly ku př. Krakovec, Egrberk, Perštein, Hasištein, Haunštein, Andělská hora, Bečov, Žlutice, Nejdek, Kraslice, Osek, Eisenberk, Litvínov, Borek, Bílina, Kostomlaty, Střekov. Svadov, Kamýk, Grabstein, Hamrštein, Frydlant, Poděbrady, Hradiště Choust., Náchod, Kámen, Vožice, Mníšek, Orlík, Vimberk, Hus, Nové hrady, Pajrek, Janovice a j. v.

Služebnými lény nazývala se manství taková, jichž držitelé konali službu na určitém hradě buď králi, neb jeho zástupci aneb později i některému pánu. Takovými byly: Pražský hrad, Mělník, Vyšehrad, Karlštein, Křivoklát, Týřov, Hasištein, Andělská hora a Bečov, Rabštein, Loket, Kynšperk, Osek a Most, Lipý, Grabštein, Frydlant, Bezděz, Poděbrady, Hradiště Choustn., Hradec králové, Trutnov, Dobříš, Zvíkov, Přimda, Tachov, Hluboká, Písek. Arcibiskupové a jiné duchovní osoby mívali nápravníky k podobným službám. Hojně manův bylo ke hradu Roudnici.

Německými lény (feuda extra curtem) nazývala se ta manství, která byla mimo staré hranice Čech, Moravy a Slezska, zejména v krajích Chebském, Loketském a v Říši, zejména ve Francku, Švábsku a Bavorsku, onano co přímá léna, tato jako podmanství cisařova. Králové Čeští od 13. st. nejvíce však Karel IV. drahně len za hranicemi získali; počet jejich se tenčil v 15. st. neustále, zvláště v l. 1420 až 1458, avšak i v 16. stol. mnohá promlčována, jednak že nebylo vždy silné ústřední vlády, jednak že změny do knih nezapisovány. Od konce 15. st. vyskytují se hejtmanové, kteří nad těmito lény bděli a manům spravedlnost dávali. V 16. st. zavedeny knihy manské (Německých lén desky). Císař Ferdinand III. chtěje v těchto věcech lepší pořádek míti, přikázal řízení těchto lén (1651) kr. apelačnímu soudu v Praze, jemuž také ponecháno, když léta 1783 na obecný soud druhé instance povýšen. Cís. František přikázal všechna tato léna, pokud se právních věcí týče, zemskému soudu a v politických guberniu (1835). Opatření to týkalo se však jen

lén v Chebském kraji, poněvadž léna v Německu ustanovením Prešpurského míru úplně odpadla.

Rozeznávala se v 17. a 18. st. trůnní léna, která jen král udílel, a menší, která byla od jeho zástupce udílěna. K oněm počítaly se l. 1762: 1. vrchnost manská nad obojí Lužicí, lény Fojtlandskými a Míšenskými, clem Drážďanským (Saská léna); 2. vrchnost nad Bavorskými lény jako byly Tennesberg, Hohenfels, Hartenstein, Türendorf, Hohenberg, Stralenfels, Auerbach, Eschenbach, Rottenberg, Bernau, Heimburg, Hohenstein, Freyestad, Wolfstein, malá Vernberská léna v hrabství Leuchtenberském; 3. saské léno panství Saalfeldu; 4. arcibiskupství Olomoucké se svými regaliemi; 5. vrchnost nad Opavským a Krnovským knížectvím; 6. knížectví Těšínské; 7. vrchnost nad Rudolštatem rodu Švarcpurského.

Menší léna, která přijímána napřed u kr. české kanceláře, pak u direktoria politického, byla: 1. dědičný úřad říšského číšnictví (hrab. z Althanu); 2. dědičný úřad číšnický bisk. Bamberského (hrab. Aufsess); 3. Schönsee, Reichenstein, Frauenstein; 4. Sporneck, Hollenstein a Wallenstein (k Beuretsku); 5. díl knížectví Nisského biskupa Vratislavského ve Slezsku; 6. Bobenhausen (k Darmstadtsku); 7. hrad Burg Milching (dříve Wilmersdorf rodu Hohenlohe); 8. Parkenfels; 9. Reuth (Kaisersteinský); 10. hrab. Wertheim (rodu Löwenstein); 11. Waldau, Wallhof (rodu Mulcův); 12. Eschenau (Muflův); 13. Lauf, Felden, Herspruck, Grävenberg, Petzenstein, Reicheneck, Hohenstein, Süerberg, Hauseck, Mildenfels, Hiltoltstein (obce Norymské); 14. Friedenfels, Popperreuth, Weissenstein (Nothaftův); 15. Haideck kurfirstství Falckého; 16. Gera, Schleitz, Löwenstein, Greitz (Rousův z Plavna); 17. Schönkirchen (rodu Reitzenstein); 18. Schlathen (Rumlův); 19. Pirschenstein, Glouchov, Waldenburg (rodu Šumburkův); 20. Heuchling; 21. Pleystein; 22. Wildenau, Plessberg; 23. Rothenstadt; 24. Thüngen; 25. Mohrenstein; 26. Simmeldorf; 27. Fleissen (Trautenberkův); 28. čtvrtý díl zámku Thüngen, Wilanzheim, Haydungsteld, Mein-

bergheim (k Vircbursku); 29. Neuenburg, Peilstein, Lichtenstein, Pochvar (k Vyrtembersku); 30. Neuberg, Krugsreuth, Aš a Šenbach (Cedvicův); 31. Liebenstein (Cedvicův); 32. Niklasberg (Cedvicův); 33. polovice Fleissen (Cedvicův).

Lenešice, farní ves u Loun, kteráž náležela l. 1226 mezi statky kl. Doksanského. Léta 1262 vystavěn jest kostel. R. 1273 přip. se tu kostel, jenž byl snad již tehdá farním. Ve 14. a 15. st. patřily L. ke klášterství Postoloprtskému. L. 1436 zastaveny Parcifálovi z Prostiboře a později drženy ke hradu Mostskému (1480), s nímž se dostaly pánům z Veitmile. V 16. st. odprodány a patřily Jiřimůvi Děpoltovi Černínovi z Chudčic, jenž je l. 1600 zase k Postoloprtským prodal. V 17. st. zase byly samostatným statkem pánů ze Saurau, později rodiny Clary a od r. 1803 Švarcenberků. L. 1767 vystavěn tu nový zámek a l. 1800 nový kostel. (Wesely, Geschichte der Domaine Postelberg 120.)

Lenhardice, Lethardice, n. ves v býv. kraji Loketském. (Zl. Praha I. 263.)

Lensedly, ves u Kostelce nad Č. l., která se přip. od r. 1415 jako přísl. hradu Zlenic. V 16. st. patřily L. ke Hrádku komor.

Lepejovice, kostelík sv. Michala, n. ves s tvrzí u Valů v okolí Přelouče, jež patřila prvotně ke knížecímu hospodářství v Týnci n. L. Kedruta, manželka knížete Vladislava II., darovala tu zemi klášteru Litomyšlskému, jenž před r. 1167 nějakou jinou zemi přikoupil. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k bisk. Litomyšl. L. byly manstvím biskupství Olomouckého, jež drželi l. 1389 Hertvík, l. 1391 syn jeho Myslibor a 1407—1420 Zvěst (zeť Hertvíkův). Po smrti Jana ze Svinčan dostaly se L. bratřím ze Sekyřic. L. 1468 náležely Vilémovi z Duban a l. 1497 Václavovi ze Zásmuk, jenž je přivtělil k Valům. S nimi se dostaly L. k Cholticům. Spustly v 17. st. (H. I. 205.)

Lepolisy viz Nepolisy.

Leptač, n. dvůr u Netolic v místech, kde stojí nyní Kratochvíle. Týž dvůr se přip. l. 1401 jsa na klášterství Korunském a dědičně se dostal l. 1513 pp. z Rožem-

berka. Vilém z R. daroval jej l. 1569 Jakubovi Krčínovi z Jelčan. Tento vystavěl při něm před r. 1577 zámček, kterému dal jméno Nový L. Když potom Vilém l. 1580 zase L. nabyl, založil okolo něho nový hrad Kratochvíli (viz to). Staré stavení L. byvši pojata do nového ohrazení, udrželo se až do r. 1696, kdež jest zbořeno. (PA. XV. 765.)

Lerojidy, nějaká osada (tvrz? dvůr? ves?) neznámé polohy, avšak bezpochyby mezi Mělníkem, Prahou, Kouřimí a Sázavou, po níž se psali rodové Baštských a Podvinských z Lerojid.

Leská, ves u Libčevsi, která patřila l. 1511 Štátnému a Petrovi bratřím Novohradským z Kolovrat. L. 1555 prodal Jáchym N. z K. s Zdeňkem a Janem bratřimi svými ves L. Vojtěchovi Údrckému z Údrče, jenž ji připojil k Třebívlicům.

Leskovec, ves u Počátek, která byla původiskem vladycké rodiny Leskovicův z L. Nejstarší známý držitel L. byl Chval (1367), první známý předek Leskovicův jmenoval se Jan a žil l. 1400. Potomci jeho opustili zdejší tvrz nabyvše Cerekvice horní a L. k ní připojen.

Leskovice (pův. *Leskovicí*), ves u Radoomyšle, která stávala ve 12. st. v újezdě Bezděkovském a patřila klášt. Kladrubskému. Ve 14. st. byla tu tvrz, o jejíchž držitelích nám není nic známo. Od 16. st. byly L. přísl. statku Sedleckého.

Leskovice, ves u Nové Cerekvice, jež byla l. 1379 jméním arcibiskupovým a držena k Červ. Řečici. Při ní L. až do r. 1850 zůstávaly.

Lesný, Lesník, ves u Hořepníka, jež se r. 1299 přip. jako přísl. hradu Hořepnického. K tomuto a později k Loutkovu patřila větší část vesnice, odkudž vycházel plat ke špitálu Hořepnickému. V menší části byli tři svobodníci.

Lestkov, městys u Bezdružic, jenž se r. 1257 přip. jsa sídlem Ratmíra předkův pp. ze Švamberka. Ve 14. st. sídlila tu na tvrzi větev pp. ze Švamberka (1375 až 1394 Ratmír, 1397—1414 Jan Rulant) a podací far. kostela bylo proto mezi ně a pány hradu Krasíkova rozděleno. V 15. st. připojen L. ke hradu Krasíkovu. Bohuslav

ze Šv. daroval obyvatelům (1473) za to, že pomáhali pánům proti kacířům, odúmrti a udělil jim svobodu, aby o statcích svých řídili, a Jindřich ze Šv. udělil jim l. 1508 várky piva. Král Ferdinand I. vrátil jim l. 1547 várky, kteréž jim předešlý držitel odňal. L. 1647 byl celý městys od Švédův vytloučen. Kostel v l. 1740 a 1780 obnovován. Erb: Červený štít a na něm stříbrná labuť se zl. pyskem a zl. nohami (erb pp. ze Švamberka).

Lestkov, ves u Klášterce pod Egrberkem, jež se přip. od 15. stol. jako přísl. hradu Egrberka. Později patřil k Felixpurku a s ním přip. ke Klášterci.

Lešany, ves u Netvořic, která patřila r. 1185 křižovníkům Svatomářským, kteří část až do r. 1421 drželi. Od l. 1353 sídlil tu na tvrzi Oldřich z L., předek Medků z Valdeka a po nich následoval Markvart ze Soběšína († j. 1404) a po něm Prokop. L. 1418 držel L. Jan Řitka z Bezdědic, jež jich postoupil l. 1444 Závaši z Klinšteina († j. 1454). Okolo l. 1457 držel L. Jan Kobian z Čečelic, l. 1522 Jan Vratislav z Mitrovice, po němž dědila manžel. Alžběta z Hradešína (1544). Skrze ni dostaly se L. v držení synův, Čejkův z Olbramovic. L. 1578 k. je Albrecht Netvorský z Břízy, jehož syn je l. 1612 prodal. L. 1622 dostaly se v držení Michnův z Vacinova a od r. 1683 patří kapitole Pražské.

Lešina, Líšina, ves u Stoda, která se r. 1227 přip. R. 1243 byla sídlem vladyčím, avšak r. 1272 vyskytuje se mezi statky klášt. Chotěšovského. Král Zikmund zastavil L. (1421) Janovi, Martinovi a Rochcovi br. z Otova. Později držena ke hradu Roupovu, a to ještě l. 1535, po čemž následovalo vyplacení ke klášteru.

Lešnice viz Líšnice.

Lešov, ves u Pelhřimova, jež se r. 1203 přip. L. býval ode dávna jméním biskupův a arcibiskupův Pražských a spravován do r. 1850 z Červ. Řečice.

Lěštany, Líštany (pův. *Lesčaně*), ves u Touškova, n. s tvrzí, jež se r. 1115 v zákl. listě Kladrubském přip. R. 1269 byly vladyčím sídlem Předotovým, po němž následoval syn Bohuslav (1283) se syny

svými Bohuslavem a Drslavem. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací vykonávali l. 1369 Jetřich a Půta bratří z Gutšteina, l. 1412 Protiva ze Frymburka, l. 1422 Jan Burjan z Gutšt., l. 1434 Jan z Ůlic. Ok. l. 1523 rozděleny byly mezi Přichovské a Bohuchvaly z Hrádku, l. 1552 držel L. Jakub Černín z Chuděnic, jež L. vyženil. Potomek jeho Jan Karel prodal L. 1628 Václavovi ml. z Přichovic, jehož rod tu do l. 1660 seděl. Tehdá koupil je Antonín Steinbach z Kranichšteina, ale potomek jeho Karel Maxim. prodal L. (1726) Juliovi hr. z Hamiltonu. (Pozdější držitelé v Sommerově topogr. 353.) Léta 1774 kostel znova vystavěn.

Lěšťany, Líšťany, ves u Loun, l. 1346 sídlo Jindřicha Slejdy. Část této vsi oddal Albrecht z Kolovrat l. 1380 k nadání kl. Ročovského, ostatek byv v 16. st. přísl. statku Selmického přikoupen l. 1573 k Citolibi, dostal se l. 1651 se Selmici k Postoloprům a patřil potom (až do r. 1850) k Citolibi.

Leštěn viz Hradiště nade Lštěním.

Lěští, Líští, r. 1226 jméno potoka tekoucího pod zámkem Haunšteinem.

Leština viz Lštění.

Leština, ves u Smrdova v okr. Habrském, l. 1327 snad sídlo Zdeňkovo, sice jmění kl. Sedleckého, od něhož odcizeno l. 1436 a zastaveno Mikuláši Trčkovovi z Lípy. Ves L. zůstala odtud při statcích Trčkovských, dána l. 1636 k Habrům a v l. 1685—1850 patřila k Vrbici.

Leština, ves v okolí Ústí n. L., jež patřovala ode dávna ke kostelu Litoměřickému. Císař Zikmund zapsal L. (1437) Heníkovi z Valdšteina, od kteréž doby držena k Býčkovcům. L. 1454 postoupena zase kapitole Litoměřické.

Leština, n. ves u Ondřejova, která se l. 1428 jako přísl. hradu Dubé připomíná.

Leština, Leštiny, někdy tvrz a ves u Paseky s dvorem a tvrzí (v okolí Tábořském), nyní položení »na Leštinách«. V 15. st. zanikla tvrz. Ves se připomíná v 16. st. a koupena l. 1550 od Zikmunda Malovce a připojena k Výrci. (H. IV. 355.)

Leštiny, n. ves na Plzeňsku, která se vyskytuje v l. 1115—1239 v držení klá-

štera Kladrubského, avšak r. 1379 byla sídlem vladyčím. Polohu její nelze na ten čas vypátrati, také nelze zjistiti, je-li totožná s jinou zaniklou vsí v tomto kraji, která slula Lštnění.

Léštnice, Líštnice, farní ves v okolí Zbraslavě, jež měla farní kostel již před r. 1369 a patřivala klášteru Zbraslavskému. R. 1424 opanována ke hradu Karlšteínu a l. 1436 zastavena Hynkovi Škodovi z Valdeka, od něhož přešla l. 1453 na Bořivoje z Lochovic. Na poč. 16. st. patřila L. k Hořovicům.

Leštnice, Líštnice, potok Léštnický a přítok Vltavy, r. 1367 na zboží Radětickém a Stezovském.

Léštno (obec. *Lištno, Líšno*), starý zámek a ves u Bystrčie, založený snad od Beneše z Dubé (1361—1381), jehož potomci byli Roháči z Dubé, zejména bratři Ondřej, Hašek, Beneš a Václav, z nichž tento až do r. 1424 na L. seděl. L. 1420 obleženo L. od kališníků, ale posádka se s nimi smluvila. Ok. r. 1443 byl v držení L. Jan Sádlo ze Smilkova, po němž následoval Petr Holický ze Šternberka, jenž se přidržel l. 1467 odbojné šlechty. Vojsko královské proto L. dobylo a darováno Hynkovi kníž. Minstrberskému. L. 1476 Petr zase L. opanoval a po učiněném míru (1478) zase je podržel († 1514). Syn jeho Jan obnovil zámek l. 1536 († 1551). Při dělení synů jeho dostal L. Otakar († 1589), po němž dědila dcera Dorota napřed vdaná Smiřická, od r. 1601 manž. Kryštofa z Fyrštemberka († 1614). Po ní ujala L. dcera její Anna Albertina z F. (vd. llovova), jež se po druhé za Jana Pavla z Briamontu a po třetí za Šeb. Jana z Říčana vdala. Když pozůstalost l. 1664 dělena, dostalo se L. Petrovi Vilémovi z Říčana, synu jejímu († 1699). Po tomto ujal L. s panstvím ztenčeným syn Karel Šebastian, jenž je prodal 1713 M. Renatě ze Satzenhofen. Od r. 1741 držela je Lucie hrab. z Kokořova a ta se zadlužila tak, že L. prodán ve veřejné dražbě klášteru Servitův v Praze. Po jeho zrušení (1785) potaženo k nábož. fondu, k němuž drženo do r. 1800. Drželi je pak od r. 1800

Jakub svob. p. Wimmer, od r. 1805 hr. Pourtales, od r. 1872 rodina Daňkův. (MB. III. 119.)

Letařovice, ves u Č. Dubu, jež patřila ve 14. a 15. st. i s farním kostelem křižovníkům Svatomářským a od nich držena k panství Dubskému. Po r. 1623 zanikla fara a l. 1740 kostel znova vystavěn.

Letiny, farní ves u Přeštic, jež se r. 1248 přip. jsouc výsluhou lékářův král. L. 1346 byly L. statkem Prostějovým a byl tu farní kostel. Z vladyk zdejších se přip. l. 1358 Něpr, 1395 Ondřej a Markvart, 1402 Oldřich a Amcha, 1410—1417 Otík z Přeštic. Nějaký čas drželi L. Letinští ze Snopoušova. L. 1556 prod. Jáchym Fremut z Tropic ves L. Častolarovi Hradištskému z Hořovic. Od l. 1577 přip. se jako přísl. statku Újezda Purkartova, l. 1651 patřily k Žitínu a l. 1717 přík. k dol. Lukavici. Po r. 1623 zanikla fara, l. 1726 zavedena tu administrace a l. 1766 zase fara zřízena. Žitínská vrchnost postavila tu zámček, z něhož povstaly lázně. (TB. 218.)

Letkov, Ledkov, ves u Plzně, z části přísl. biskupství a arcibiskupství k Rokycanům, z části zboží manské, jež dal král Jan l. 1325 Bohuslavovi a l. 1339 synu jeho Oldřichovi potvrdil. L. 1350 drželi L. Jindřich Přibík a Bohuslav, l. 1407 až 1414 Oldřich. Martin z Klecan a Tomáš Pabiánek prod. tvrz L. 1447 Vilémovi a Václavu bratřím z Račína. Později přip. L. ke statkům m. Plzně.

Letky, ves nad Vltavou sev. od Prahy, jež se přip. již v zákl. listu Boleslavském (1052). Když majitel jich Bor byl asi r. 1159 pro zločiny oběšen, daroval král Vladislav L. křižovníkům Svatomářským. L. 1316 seděl tu Zdeněk. Později patřily L. kláš. Zbraslavskému, avšak vedle toho seděli tu l. 1361 Jakub, l. 1387 Havelec, 1390 Albera, 1406 Ratomír, pak Jan († j. 1439). L. 1464 prodal tvrz L. Albera Janovi ml. Špánovi ze Zahofana. Později tu seděli vl. z Hustiřan (1529), asi 1530 Jan Pytlík ze Zvoleňsvi, pak Šmoháři z Rochova, od r. 1548 Vlkové z Kvítkova, v l. 1568

až 1650 Kropáči z Krymlova. L. 1666 k. je jezovité a příp. k Tuchoměřicům. (H. VIII. 239.)

Letná u Prahy, prvotně pole, jež daroval král Vratislav (1088) kostelu Vyšehradskému. L. 1261 tu byla hlučná hostina po korunování Přemysla II. L. 1716 postaven jest tu od hr. z Valdšteina zámeček, jež obdržel jméno Belvedere a l. 1742 byl prachem roztržen.

Letňany, ves u Karlína, ve 14. stol. statek Velflovičů, totiž l. 1347 Jana a Matěje, pak jen tohoto, jež se nazýval od Věže. Nabyv Vinoře příp. k nim L. Později odcizeny. Maří Majdalena Trčkova z Lobkovic postoupila L. 1622 k panství Brandýsskému, avšak l. 1631 postoupeny Albrechtovi z Valdšteina a nedlouho potom přík. zase k Vinoři.

Letov, ves u Podbořan, kterouž prodal král Jan (1325) kostelu Vyšehradskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací měli buď proboštové neb nájemci statku. Po r. 1420 uchváčeny od zápis. držitelů; l. 1472 zapsány Janovi z Roupova a po r. 1556 vyplaceny od Jaroslava Libšteinského z Kolovrat k Petršpurku, k němuž l. 1575 dědičně prodány. L. 1592 dostal se L. Benešovi synu Jaroslavovu a byl v 17. st. v držení Sekerků ze Sedčic. L. 1636 vyhořel kostel s vesnicí a potom na jiném místě postaven. V 17. st. příp. L. k Rozlezlým Třebečicům.

Letov, Letovy, ves u Nalžovských Hor, l. 1377 sídlo bratří Jana a Dluhoměla, jichž potomci se nazývali Letovskými z Vilhartic. V 15. st. připojen L. ke statku Nalžovskému.

Lettendorf viz Samotín.

Lety, ves u Mirovic, kterou Eliška králová l. 1312 Buzkovi a Pavlovi bratřím z L. zapsala, l. 1337 zase zastaveny Petrovi z Rožemberka. Kromě království byl tu také vladčí statek. V 15. st. drženy L. (kromě jediné usedlosti) ke Zvíkovu, ok. l. 1580 připojeny k Orlíku, k němuž již před tím jeden osedlý patřival.

Lety, ves nad Berouňkou za Zbraslaví, jež se příp. již v zákł. listu Vyšehradském. Od té doby patřila jedna strana kostelu

Vyšehradskému, druhá vyskytuje se léta 1228 v držení kláštera sv. Jiří, potom zase ujata k držení královskému a teprve r. 1292 darována ke klášteru Zbraslavskému. Oboje zapsal král Zikmund (1436) Zikmundovi Bolehovci z Pušperka. Později vyplaceny a příp. ke klášterství Zbraslavskému.

Leutenberg, n. léno kor. České v Němcích, v l. 1367—1501 od Švarcburských přiznávané, avšak od l. 1607 zamlčené.

Levce, Lívce, n. ves u Oseka za Rokycany, jež byla r. 1379 jméním vladčím. V 15. st. byla vyhubena a pustiny drženy k Březině a jiným statkům pode jménem Levecko. Ještě r. 1653 znala se níva v Levcích.

Leveč, Levče. dvůr u Bílinky, n. ves a přísl. panství Týnského arcibiskupův. V 16. st. svedena na dvůr.

Levín, n. hrad nad Levínskou Olešnicí založený od nějakého potomka Načerata z Brady. L. 1333 držel jej Naček z L. († 1355), l. 1363—1375 Jakub z L. a l. 1380 Zdeněk z Hustířan (ještě snad 1421). V 15. stol. spustl L. a připojen k panství Kumburskému.

Levín, městys u Úště, ve 14. st. farní ves, která patřila ke hradu Úšti. V 17. st. zanikla fara a proto sem jezovité přeložili faru z Liběšic. L. 1791 vyhořela L. i s kostelem a tento pak znova vystavěn. Erb: štít zlatý s obrazem sv. Václava.

Levín viz Lovín.

Levínská Olešnice (chybně Levín) viz Olešnice.

Levonice, Levynice, ves u Postoloprta, jejíž část s Ohří a ostrovem Soběhrd Bezpramovic postoupil okolo r. 1200 klášteru Břevnovskému, kdežto druhé části nabyt tento r. 1238 od Sulislava purkrabě Loketského. Ve 14. st. patřily buď celé L. neb část ke kl. Postoloprtskému. Od r. 1420 byly v zástavním držení a l. 1480 na nich výplata dána ke hradu Mostskému. Později drženy k Postoloprťům.

Levý Hradec, Hradec, kostel sv. Klimenta, n. knížecí sídlo a hrad. Z Kosmova vypravování jde na jevo, že L. pokládán byl za druhý hlavní hrad Pražského knížectví, na němž se Čechové Vlastisla-

vovi knížeti Luckému bránili. Také Bořivoj tu sídlil a ve starých legendách vypravuje se, že byv pokřtěn na Moravě kněží sebou přivedl a s nimi kostel sv. Klimenta na L. založil. I v 10. st. nepozbýval L. své důležitosti. L. 982 zvolen tu na sněmě Vojtěch Slavníkovíc za biskupa. V pozdějších stoletích hynula důležitost L. a znenáhla opuštěn. Ve 12. st. jest řeč o popluží, kteréž kostelu sv. Klimenta na Opyši ve vsi Vojkovicích patřivalo. Na hradišti povstala role, z nichž jednu dal Zbyhněv kněz kostelu v Únětících, zakládaje jej. Ves L. s hradištěm dostala se v držení kl. sv. Jiří, jemuž léta 1228 a 1233 potvrzována. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo abatyšm. Od r. 1420 byl L. jměním zástavních držitelův. V 16. st. držen k Roztokám a po r. 1597 od kláštera vyplacen. L. 1821 připojen L., jehož fara v 17. st. zanikla, k Roztokám.

Ležky, ves u Podbořan, jež se přip. v zákl. listu Litoměřickém (1057) Ve 14. st. byly tu vладыčí statky (1316 Liděř, Drslav, Jakub, Vilém, Jelena), později tvrz, kterou drželi od 15. st. Chotkové z Chockova. Od nich dostaly se L. (1568) v držení Kateřiny Heršteinské z Kolovrat a byly odtud v držení Heršteinských z Vilhartic. L. 1584 přikoupeny k Chýším, od nichž l. 1656 pro dluhy odtrženy. Byly pak samostatným statkem a přip. později ke Mlýnci.

Lhenice (prv. *Lhenici*), městečko u Netolic, prvotně jmění kláš. Zlatokorunského a to brzo po jeho založení. L. 1420 uchvátil L. Oldřich z Rožemberka, avšak cí. Zikmund zastavil L. (1437) obci Táboorské. Odtud patřily jí L. až do r. 1547. L. 1544 povýšena ves L. na městečko. L. 1547 zabrány pro vzpouru Táboorských a prodány rodu Rožberskému, od něhož dosáhly potvrzení svobod (1569, 1596). Petr Vok z R. daroval L. (1600) Martinovi Grejnarovi z Veveří, jenž tu zámeček postavil, avšak L. ok. l. 1605 zase Petrovi Vokovi odevzdal. Drženy odtud napřed k Libějicům a l. 1628 přivtěleny k Netolicům. L. 1740 kostel prodloužen. Erb l. 1544 propůjčený: Modrý štít, v němž

štěp jabloňový s ovocem a okolo toho štěpu zdi se stínkami se spatřují. (M. XIV. 65.)

Lhenice, ves u Bíliny, prvotně služebné manství ke hradu Kostomlatům, kteréž Jakub z Vřesovic vrchní pán (1485) ke Kostomlatům přikoupil. Oddělením od tohoto hradu staly se L. samostatným statkem s tvrzí, jenž byl do r. 1609 v držení Kostomlatských z Vřesovic a od r. 1609 Zikmundovi Rousendorfovi ze Špremerberka patřil. Od r. 1623 patřily zase ke Kostomlatům.

Lhota neb zdobně Lhotka jest častý název vesnic zhusta ve 13. a 14. st. zakládaných, které na rozdíl od starších rodových vesnic lidem odevšad sebraným zalidněny bývaly. Protože pak novým osadníkům dáváno osvobození od poplatkův na jistou lhůtu neb lhotu, říkávalo se o nich, že jsou na lhotě a tak povstalo toto pojmenování. Týmž jménem překládán v jižních Čechách název Stift aneb Schlag, v sev. Čechách odpovídá tomu jméno Reut. V latinských pamětech překládá se Lhota názvem Nova plantatio. Lhoty dostávaly začasté příjmení a také je měnivaly. Od 16. věku bylo zvykem, že se Lhota nazývala buď po rychtáři neb prvním hospodáři. Ku př. Lhota Balkova nazývala se dříve Čelákovou; oboje rodiny i Balkové i Čelákové tu a v okolí posud žijí.*)

Lhota viz Hony.

Lhota, ves ve farnosti Dubské mezi Boleslaví a Lipým, jež patřila r. 1403 ke hradu Čápu, v 16. st. k Beršteinu, pak k Deštné a od r. 1622 k Dokzám.

Lhota, ves u Újezda bílého v okolí Opočna. Ode dávna bývala přísl. tvrze Skalky, od níž oddělena l. 1670 a později k Rychnovu přikoupena.

Lhota, ves u Stračova (proto l. 1553 pod Stračovem, v 17. st. Stračovská řečená), přip. se již r. 1399, patřila v 16. st. z části k Nechanicům, z části k Sadové, v 17. st. k Cerekvicí a od r. 1682 ke Stračovu.

*) Pro ustálení našeho místopisu vynaloženo na tento díl více práce, než na ostatní oddíly.

Lhota, ves ve farnosti Hoštické u Horažďovic, l. 1399 sídlo Přibíkovo z Dlouhévsí, l. 1407—1433 Racháče odtudž. Potomci jeho psali se napřed Lhotami z Dlouhévsí a pak Chanovskými. Okolo l. 1425 seděl tu Mikuláš, jehož potomci zvali se Lhotskými z Brloha. Poslední z nich Mikuláš prodal l. 1543 tvrz a ves L. Mikuláši z Kraselova, jenž ji připojil k Hošticům. (H. XI. 218.)

Lhota (také L. *Lipová*), ves ve farnosti Budětické u Sušice, patřila v 16. st. ke statku Tedražickému a postoupena od něho l. 1690 Janovi Kryštofovi Kocovi z Dobrše.

Lhota, ves u Dubu (Volyně), n. s tvrzí. Odtud pocházel bezpochyby (1461) Jan ze Lhoty. L. 1509—1517 seděl tu Jindřich Dubský z Třebomyslic. L. 1543 patřila L. ke statku Dubskému. (H. VII. 233.)

Lhota, Lhotka, ves u Blovic, jež patřila klášt. Nepomuckému a před r. 1420 zapsána Vilémovi z Netunic. V 16. stol. držena k Zelené hoře, l. 1561 prodána ke Štahlavům, oddělena pak ke Prádlu a patřila asi od l. 1600 k Choceňům.

Lhota, ves u Kounova (Rakovníka), jež se l. 1325 přip. Tehdá ustanoveno, že místoplebán Domoušický má přenést sídlo své ze L. do Domašic. Ves L. vyskytuje se od r. 1418 jako přísl. manského statku Kounovského.

Lhota, ves u Měcholup (Žatce), n. vladýč státek s tvrzí, odkudž pocházel rod Boreňův neb Boryňův ze Lhoty. Někteří členové rodu toho psali se Lhotami ze Lhoty. Sekerkové ze Sedčic připojili L. v 16. neb 17. st. k Měcholupům.

Lhota (jak se zdá), část Kopidlna města, r. 1361 ves, která však tehdá ke Kopidlnu patřila.

Lhota s Ostrovem, jedna ves mezi Dlouhou Lhotou a Úběnicí (u Dobříše). Jan ze Stěžova prodal l. 1437 plat na Lhotce a Druhlicích Mstidruhovi z Adlar.

Lhota, Lhotka (nikoliv Mladoně, něm. *Neustift*), vesnice v okr. Kaplickém, jež založena byla bezpochyby v 15. st. od pp. z Rožemberka. Od r. 1500 vyskytuje se

jako přísl. hradu Rožemberka. Od r. 1589 slove Najštift i v českých pamětech.

Lhota (*přední a zadní*, něm. *Vorder- a Hinterstift*), slovou někdy i bližší a další, onano nazývala se i Šenek (Schön-eck). Obě povstaly na klášterství Zlatokorunském a vyskytují se od 15. st. jako přísl. panství Krumlovského.

Lhota, Lhotka, ves ve farnosti Jiřické, u Želiva, jež patřila od r. 1226 klášteru Želivskému.

Lhotka (něm. *Vogelsang*), ves u Plané, l. 1379 na několik vladýčích statků rozdělená. L. 1519 seděl na tvrzí zdejší Martin Rendl z Úšavy a pak z téhož rodu Linhart (1530—1543). Později patřila L. pp. ze Švamberka a Jiří Erreich ze Šv. prodal ji l. 1607 Potencianě Švamberkové. L. 1663 k. ji Kryštof Jonáš Tuchar ze Šoberova od Jindřicha Petra z Gutšteina. L. byla samostatným statkem až do r. 1823, kdež koupena k Tachovu.

Lhotka, ves ve farnosti Rosické u Pardubic. L. bývala přísl. kl. Opatovského a později hradu na Kunětické hoře.

Lhotka, ves u Nov. Bydžova, v níž byl již před r. 1357 farní kostel. L. drželi l. 1357 Zbyhněv z Košic, l. 1363—1365 Sulek z Košic s Hrochem z Dobřenic, l. 1370 Kuneš ze Lhoty se Hrochem, l. 1390 Hašek a Zdeněk, l. 1408 Jan, l. 1414 Jindra, vše z Košic. Později patřila k panství Bydžovskému. Kdy kostel zdejší zanikl, není známo

Lhotka, ves r. 1779 založená na místě býv. dvora u Lanžova (Hořic).

Lhotka, dvůr u Častkovic, n. tvrz, asi r. 1399 jmění Jana ze Skopytec, později Vernéte z Rankova, odkudž slula také Vernéřovou. Ok. l. 1445 držel ji Přibík Tluksa z Čechtíc, pak držena nějaký čas ke Kamení, patřila do r. 1467 Karlikům z Nežetic a Prokop ze Štítného přip. ji l. 1468 k Prosečí. (H. IV. 281.)

Lhotka, dvůr u Lidmaně (Černovic), státek Bedřicha ze L. l. 1362, jenž tu asi do r. 1371 na tvrzí seděl. L. 1374 nazývali se odtud Jan Podlavička ze L. a Jan syn jeho. L. patřila v 16. stol. ke statku Dolu, později ke Kamenici. V 16. st.

nazývala se Prašivou L. Od l. 1641 patřila k Černovicům. (H. IV. 203.)

Lhotka, dvůr u Mokrého (Opočna), n. ves, která patřila v 16. st. ke Vranovu a s ním příp. k panství Opočenskému.

Lhotka, dvůr u Spál. Poříčí, n. ves, která patřila v 16. a 17. stol. k Poříčí. Vratislavové koupili 6 sedlákův a udělali z nich dvůr.

Lhota, n. ves mezi Smečnem a Ledci, jež patřivala ode dávna ke statkům kapituly Pražské. V 15. stol. spustla. Páni Smečanští měli ji obyčejně v nájmu a léta 1562 jim dědičně prodána.

Lhota, n. ves u Libochovic, l. 1335 přisl. hradu Klapého. Asi l. 1550 přidělena ke Mšenému. V pozdějších pamětech se nepřipomíná.

Lhota, n. ves buď v okolí Dětenic neb Mcel a Bošina, která patřila v 15. st. ke statku Újezdci. L. 1454 držel ji Jan Valkoun z Adlaru k Dětenicům. (Část léta 1459 k Vlkavě.) Na statku Dětenském příp. se l. 1520 louky Lhotské a l. 1572 ryb. Lhotský.

Lhota, po smýšlení našem bývala n. ves u Chudeřic na Chlumecku, neb v 16. st. se tu příp. lesy na Lhotách (nyní Lhotáček).

Lhota, n. véska nad Kovačem (v Jičínsku). L. 1479 pr. tu Bernart z Konecchlumě dvůr kmecí Petrovi z Nemyčevsi.

Lhota, n. ves u Dolejší Brenné (za Jilemnicí). L. 1403 patřil odtud jeden člověk k Dolní Brenné.

Lhota, n. ves severně od Nových Ohnišťan tam, kde se posud říká na Dolním Lhotsku. L. patřivala k Sobčicům, avšak byla již r. 1544 pusta. L. 1550 odprodáno Lhotsko k Ohnišťanům.

Lhotka, n. ves nad Jelením. L. 1495 příp. se jako přisl. panství Litického.

Lhota, n. ves u Žižova (v okolí Kouřimě a Kolína), l. 1410 již pustá.

Lhota, n. ves v okolí Víckovic, Hostkovic, Petrovic a Dědic (mezi Čáslaví a Ledčem). L. 1542 byla již pustá a držena ke statku Víckovskému. Viz L. žebračí.

Lhota, n. ves v okolí Vojnina Městce v lese u Radostína. L. 1426 patřila ke

statku Městeckému. Potom spustla a příp. se l. 1493 jako pustá ves.

Lhota, n. ves u Opatovic v okolí Světlé nad Sázavou, která v 15. stol. spustla. Pustotina Lhotovsko patřila l. 1591 k panství Světelskému.

Lhota, n. ves v okolí Těptína (mezi Jílovým a Pyšely). L. 1417 příp. se jako přisl. statku Těptínského.

Lhota, jinak Cukmantl, n. ves u Jevan, která se vyskytuje od r. 1359 jako přisl. hradu Kostelce n. Č. l., ale v 15. st. jeden čas ke hradu Zlenickému patřila. V 16. a 17. st. patřila jako pustina ke Kostelci.

Lhota, n. farní ves v lese Fidrholci u Úval, v níž byl farní kostel již před r. 1360. L. drželi r. 1360 Václ. Vanka, 1377 Pešlin Bohuslavův, 1402 Petr z Květnice, měšťané Pražští. (Snad totožná se vsí Fidrholcem. Viz str. 191.) V pozdějších dobách udržel se toliko název »na kostelíku«.

Lhota, n. dvůr u Tismic (v okolí Čes. Brodu). Dvůr popl. pustý ve L. patřil l. 1512 ke statku Tismickému, v :7. st. k Černému Kostelci. L. 1677 stály ještě zříceniny v lesích.

Lhotka slove l. 1562 mlýn u Černých Voděrad, vedle toho příp. se ves Cukmantl čili Lhota; i zdá se, že se tu vyrozumívají dvě Lhoty.

Lhota, n. dvůr v okolí Myškovic a Plaňan, prvotně majetek kl. Skalického. L. 1540 držena zápisně k Zalesanům a seděl tu člověk poplatný.

Lhota, n. ves pod Chvalami. L. 1442 příp. se jako přisl. statku Chvalského.

Lhotka, n. ves u Bukové v okolí Dobříše, v těch místech, kdež jest nyní dvůr Náves. Bývala přísluš. Pičiny a spustla v 16. st. Po r. 1629 vystavěn v těch místech nový dvůr.

Lhota, n. ves v okolí Žebráku. L. 1336 příp. se mezi vesnicemi, které patřivaly ke hradu Žebráku. Od l. 1558 příp. se na panství Točnickém jako pustá ves.

Lhotka, **Lhota**, n. ves u Hlavatec mezi Bechyní a Soběslaví, jež spustla v 15. st. a byla l. 1453 přisl. statku Vyhnanického a l. 1550 panství Zeleckého.

Lhota, n. ves u Podolí (v okolí Ber-

nartic), která patřivala napřed k Bechyni a v 15. stol. spustla. Od l. 1477 patřily pustiny k Bernarticům a l. 1553 byly lesem zarostlé.

Lhota, n. ves v okolí Smilových Hor (u Ml. Vožice). L. 1545 přip. se pustiny Lhoty a l. 1583 ještě tu byl mlýn na Lhotkách.

Lhotka, n. ves v okolí Rudolfova (u Budějovic), jež se přip. l. 1378 jako přísl. hradu Hluboké. Po r. 1420 spustla a l. 1490 přip. se jako pustá ves v rychtě Lešovské.

Lhota, Lhotka, n. ves u Řeneč, jež patřila r. 1239 klásteru Kladrubskému. L. 1379 měl tu Blahoslav z Řeneč popluží. V 15. st. spustla a l. 1541 patřila ke statku Řeneckému.

Lhota, n. ves u Bezděkova (Červené Poříčí), jež patřila r. 1379 z části Ondřejovi a Drhovi, a z části k Mečkovu, spustla v 15. st. a byla r. 1548 částí panství Švihovského.

Lhotka, n. ves nade drahami Úsilovskými u Nové Kdyně při lese ležící, jež patřivala ke statku Úsilovskému a l. 1571 byla pusta.

Lhotka, n. ves, nyní niva u Čivíc (Kralovic), l. 1407 sídlo Jiřinkovo a syna jeho Bedřicha, v 16. st. pustá ves a přísl. hradu Libšteina.

Lhota, n. ves v okolí Údrče, jež se l. 1378 přip. Boreš z Oseka zapsal na ní plat kostelu v Údrči. L. 1407 držel ji Hynek z Očedělic a l. 1437 šel odtud plat k Brložci. V pozdějších dobách buď zanikla aneb své jméno změnila.

Lhota Alénina čili Alínova véska u Cunkova ve farnosti Jistebnické, nazývala se dříve L. hořejší, zejména l. 1380, když patřila ke zboží Jistebnickému. L. 1414 slove také tak, avšak tvrz zdejší L. na Ostrém (dnes véska Ostrý) a patřila z části Mikuláši Drkuli ze Lhoty. Později patřila k Jetřichovicům.

Lhota u sv. Anny, ves v obci Kraselovské u Volyně, nazývala se v 16. stol. L. Pechlatovou (i Pechlárovou a nožářskou). Petr Vok z Rožemberka prodal L. (1594) Adamovi Chřepickému z Modliškovic a tento r. 1598 Johance Rad-

kovcové. L. 1616 koupena ke Kraselovu od Jana Řepického ze Sudoměře. Jméno své změnila, když biskup Jan Ignác Dlouhovský nad ní kostel sv. Anny vystavěl (1682). Chanovští k tomuto kostelu mnoho dobrodiní učinili a l. 1726 ambity a věž přistavěli. (TB. 969.)

Lhota Balkova (dříve *Čelákova*, *Včeláková*, *Kršňákova*), ves v obci Radkovské u Tábora, v 16. stol. jmění Kršňákův z Božetína. Poslední z nich Petr prodal L. (1587) obci Táboorské. L. 1623 jí zabrána a prodána napřed k Jistebnici, ale hned potom k. ji Jozue Kořenský z Terešova. Patřila odtud k Meziříčí, pak se dostala k Výrci a konečně k Chotovinám. (H. IV. 357.)

Lhota Bartošova, tuším starší pojmenování Lhoty Chomoutovy.

Lhota Bavorova viz L. Dlouhá.

Lhota Bělecká, Lhotka, ves u Bělče v okolí Prachatic, kteráž ode dávna ke statku Bělčí patřivala a s ním připojena k panství Prachatickému.

Lhota Beranova, ves u Chotovin v okr. Tábora, nazývala se dříve L. Slunečkovou (od prvního hospodáře). Od 16. st. patřivala k Chotovinám.

Lhota Blikova (1408), snad L. Červená.

Lhota Bilantova (i *Bielantova* a *Lhotky B.*), véska u Ledče, dříve řečená L. Mrázova (?). Jan vладыka dal ji l. 1391 za díl synům Ratmírovi a Albertovi. Léta 1530 koupila tu obec města Ledče svobodství od rodiny Přemilovských a pak patřila tato L. obci Ledecké.

Lhota Bláhova, ves u Počepic (Sedlčany), ve starších dobách zprosta Lhota. V 15. st. patřila ke hradu Chlumci, pak patřila obci Táboorské, která ji postoupila l. 1547 králi. Jakým způsobem připojena ke Chlumci, vypátrati lze jen podrobným badáním.

Lhota Bláhova, chybné pojmenování Lhoty Plachovy v obci Koutské u Otice.

Lhota Blikova, bývalý název L. červené.

Lhota bližší, jinak přední anebo také Šenek viz Lhota.

Lhota neb Lhotka Bolehošská neb

strhaná, ves u Bolehoště (Opočno), ve starší době řečená L. pod Křivinou a l. 1495 přisl. hradu Litic. V 16. st. patřila k Bolehošti a s ní koup. k Opočnu.

Lhota Bolunkova v. L. Krchlebská.

Lhota Bořivojova, l. 1359 přísluš. hradů Vimberka a Husí, později jinak pojmenovaná a proto neznámého položení.

Lhota, Lhotka Borová, veska u Pyšel, býv. přísl. statku Pyšel, jež se však v starších jeho zápisech nepřipomíná. (Viz i L. Březná.)

Lhota Bozdova, ves u Jablonce za Krumlovem, slove tak již l. 1483. Založena byla na klášterství Zlatokorunském a uchváčena v 15. stol. ke hradu Krumlovu.

Lhota Bradlecká jinak hrnčířská, ves u Železnice (Jičína), patřovala ke hradu Bradci a s ním k. l. 1539 k obci Jičínské.

Lhota Břekova, ves u Dublovic (Sedlčán), ok. l. 1352 na Břekově založená L. bývala přísl. statku Sedlčanského, s nímž přip. l. 1601 k panství Chlumeckému.

Lhota Březná, dvůr n. v kraji Kuřimském, který koupil l. 1587 Jiří Příbyšický z Příbyšic, držitel dvoru ve Vysoké Lhotě (snad též, jako Lhota Borová).

Lhotka Březová, prvotně Březová aneb Lhotka, ves u Chrustenic (Unhošť), která darována jest r. 1338 od Štěpána z Tetína klášteru sv. Tomáše v Praze. V 15. st. tuším spustla; v 16. st. až do r. 1622 byla přísl. města Berouna (ač nemíní-li se tu druhá snad vedlejší L.).

Lhota Březovská, L. u sv. Gottharda, veska u Hořic řečená po blízké Březovici, slove tak již l. 1365 jsouc přísl. statku Hořického. L. 1503 držel ji Jan Rašín z Ryzemburka. V 16. a 17. st. patřila k Hořicům, od nichž přidána léta 1624 k Třebnouševsi, avšak l. 1656 zase k Hořicku připojena.

Lhota Broučková, ves u Chotovin (Tábora), l. 1470 Lhavá L., a až do t. r. jmění Petra faráře Soběslavského. V 16. st. patřil obci Táborské jeden osedlý. V 17. st. nazývá se L. Drmolovou a obdržela tehdy jméno své od sedláků Broučků.

Lhota Broumova jinak hlasná (léta 1406 Literátova), ves u Nové vsi v okolí

Ledče nad Sáz. L. 1406 odumřel v Lit. L. Chval, syn Heřmanův z Vilemovic. V 16. stol. patřila k panství Světelskému. L. 1636 sice na krátko odloučena, avšak zase přikoupena a potom po rozbytování téhož panství s Novou vsí sloučena.

Lhota, Lhotka Bubeněčská, ves u Křivsoudova, l. 1412 zprosta Lhota a z části jmění Marše Smrčky z Alberovic. Sice byla L. přísl. panství Křivsoudovského.

Lhota Buková, též obyčejně Buková, ves u Noskova (Ml. Vožice).

Lhota Buková, Bukovská, ves u Bukovan (Benešova), slove tak již l. 1342 jsouc přísl. újezdu Vladislavského, tehdy ke hradu Kostelci n. S. zastaveného, s nímž přip. k panství Konopištskému.

Lhota Častova, n. ves, nyní les u Vápna v okolí Chlumce n. Cidl., která náležela r. 1337 k panství Žiželickému a při něm zůstala přes odpor Mikul. Piskle. L. 1379 patřila ke hradu Hradištku, s nímž přip. k panství Chlumeckému. V 16. stol. byla pusta.

Lhota Čelákova, dnes L. Bálkova.

Lhota Čelákova, Včelákova, ves u Vrchotic (Sedlice), tuším v l. 1517 až 1542 Krajčova a l. 1548 Jindrákova L. řečená. Tyto přip. se tehdy jako přísl. hradu Borotína. Od r. 1613 jsouc přísl. statku Vrchotického nazývá se L. Týblovou. Později přip. k Jetřichovicům.

Lhotka Čertova, dvůr u Kubíkových Dubů v okr. Čáslavském, n. veska, která patřila ke hradu Lichtemburku. V 17. st. svedena na dvůr.

Lhota červená (n. i Kábova neb Nová), ves a zámek u Jižné ve farnosti Deštné, prvotně tuším Jenzenslag řečená a v l. 1388—1418 statek Ondráčka ze Zásmuk, jehožto potomci se nazývali Lhotskými ze Zásmuk. Diviš Boubínský z Újezda prodal okolo l. 1530 L. Janovi Kábovi z Rybňan († 1564), jenž tvrz obnovil. Po jeho synech následoval vnuk Jan a od toho koupil L. (1597) Vilém Růt z Dírného. L. 1621 zabrána L. potomkům Růtovým a k. ji Antonín Bruccio († 1639). Pak spadla na císaře a prod. Vilémovi Slavatovi z Chlumu, jehož rodu až do vymření patřila. L. 1694

dostala se za díl M. Terezii Fynfkyrchnerové roz. Slavatce, skrze niž se dostala do rodu Windischgrätze, druhého manžela. L. 1755 koupěna do rodu Gudenus, pak byla od r. 1794 v držení Štylfrýdův, od r. 1823 Veithův a za naši paměti knížat Schönburkův. (H. IV. 264.)

Lhota červená, L. pustá, Lhotsko (1391 Blikova), ves v okolí Lipnice, jejíž část l. 1391 vладыky z Proseči Václavovi z Lukého prodali. V 16. stol. patřila ke Světlé a byla pusta. V 17. st. opět vystavena a nazvána po nových střechách. Od r. 1636 patřila k Chotěboři, později přik. k Lipnici.

Lhota červená, Lhotka, dvůr u Úžic v okr. Velvarkém, n. ves s tvrzí, kterou prodal Jan Pohan l. 1444 Hanušovi z Kolovrat. V 16. st. byla v držení Sekerků ze Sedčic, pak ji měla od r. 1592 Sibyla Berkova z Eberšteina a děděna v rodě Berkovském. Od r. 1602 střídali se rychle držitelé a naposled následovala (1614) Anna Šlejnicova z Říčán. Později patřila k Jeviněvsi a Veltrusům.

Lhota česká, ves ve farnosti Bošilecké, l. 1379 jmění pp. z Rožemberka a přísl. statku Bukovska. L. 1433 slove Česká a patřila odtud k panství Třeboňskému.

Lhota Čížkovcova, staré pojmenování nynější Hanušky, samoty u Chmelné (blíže Nové Cerekvice).

Lhota další viz Lhota.

Lhota Davidova viz L. vysoká.

Lhota Divůčkova jinak Šimkova, staré pojmenování Lhoty ve farnosti Libické u Chotěboře. L. patřila až do roku 1557 k Vilímovu, pak ke Studenci.

Lhota dlouhá, dříve Mravinná, ves u Března (Sobotky). L. 1383 a 1409 patřila z části ke statku Újezdci. V 16. st. patřila k Březnu a při rozdělení tohoto statku dána l. 1558 ke Skašovu, s nímž v 17. st. zase ke Březnu připojena.

Lhota dlouhá viz velká.

Lhota dlouhá, ve 14. st. Bavorova, ves u Svatého pole (Dobříše), první příjmí dostala od Bavora ze Strakoníc, jenž tu snad kostel farní založil. R. 1389 měl ji Vilém ze Strakoníc, pak se dostala s Píčinou křížovníkům Svatomářským.

L. 1515 oddělena od Píčiny Mikuláši Běchyňi z Lažan. Nástupce jeho Václav odevzdal ji l. 1578 synům, z nichž ji měl David Pak následovali Mikuláš, 1630 Judyt († 1656), pak Saloména Veronika, kteří tu seděli na tvrzi. Do r. 1745 vládl tu Hynek Humbert z téhož rodu. L. byla samostatným statkem až do první polovice našeho stol. (H. VI. 138)

Lhota dlouhá, n. ves, jež byla r. 1203 ve farnosti Rynarecké za Pelhřimovem (snad u Benátek).

Lhota dlouhá, ves ve farnosti Neveklovské, již l. 1398 tak řečená. V 16. st. patřila část k Lěstnu, část k Maršovicům a třetí část prodal Jan starší z Říčán (1560) Adamovi Řepovi z Neveklova. Všechny ty části spojeny pod vrchností Tloskovskou.

Lhota dlouhá, ves ve farnosti Chustnické u Tábora, která patřila léta 1369 k Radenínu a dostala se před tím pánům z Rožemberka. Odtud patřila k Choustníku. V 16. st. patřila část k Táboru, postoupena l. 1547 králi a pak patřila zase k Choustníku (později k Radenínu). Jiná část patřila l. 1602 k Branlínu.

Lhota Dobešov, někdejší název Velké Lhoty u Kostelce n. O.

Lhota Dobrovítova, ves u Ledče, za starších dob přísl. Světlé a potom po rozkouskování téhož panství statku Novoveského.

Lhota Dohnalova, ves u Kosovy hory, byla od 16. st. přísl. Kosovy hory a obdržela v 17. st. svoje příjmení.

Lhota Dohnalova, samota u Obděnic, dříve řečená Lhota neb Lhotka na Podhájí. L. 1513 patřila k Zahradce, od konce 16. st. k Obděnicům.

Lhota dolní, stará, ves u Roztěže (Kutné hory), stála již ve 14. st. Jindřich Firšic z Nabdína prodal l. 1541 ves Lhotku Janovi star. Salavovi z Lípy, od které doby patřila k Malešovu.

Lhota dolní, nyní zprosta Lhotka, ves záp. od Zásmuk, jež v 15. st. spustla a ok. l. 1557 se znova stavěla. L. byla přísl. statku Malotického.

Lhota dolní, ves ve farnosti Strážské

(u Jindř. Hradce), bývalé přísl. zámku Jindřichova Hradce.

Lhota dolní, ves u Lhoty horní ve farnosti Lukavecké, založena snad v pozdní době, protože se ve starších zápisech Pravnínska nepřipomíná.

Lhota dolní, přední, ves u Svojanova (Poličky), bývala ode dávna přísl. hradu Svojanova.

Lhota dolní viz L. Marvalova.

Lhota dolní, bývalé pojmenování L. Vilasovy.

Lhotka dolní, nižší. véska u Lhoty horní ve farnosti Heřmaňské (u Chotěboře), jež bývala ode dávna (1454) přísl. Malče. L. 1592 slove L. Jeníkovou, od r. 1599 L. Hnojčkovou.

Lhotka dolní, ves u Besednice (v okr. Svin.), proto ve starých zápisech Lhotka pod Besednicí, kterou zakoupila r. 1475 obec Krumlovská od Ondřeje, Jana a Zachaře bratří z Nemyšle.

Lhota Drmolova, starší název Lhoty Broučkovy.

Lhota Druží, někdejší název nějaké Lhoty u Bydžova, buď Lhotky u Lužce aneb L. mezi Mlékosrby a Barchovkem.

Lhota Dubova, l. 1398 sídlo Majnušovo, jedna ze Lhotek u Malotic (buď dolní neb horní).

Lhota Dubova, ves r. 1397 u Lštění n. S., bezpochyby nynější Dubsko.

Lhota, Lhotka dubova (jindy L. pod Petrovici, L. pod Janovici), ves u Rohozna ve farnosti Janovské, n. s tvrzí, kterou postavil Jan Boček z Vilhartic na své polovici Petroviček po r. 1416. Ofka dcera a Kateřina vdova jeho prodaly L. Přibíkovi z Klenového. Od té doby zůstávala při Klenovém až do sklonku 15. st. Tvrz potom zanikla. V 16. st. patřila L. k Petrovicům a od r. 1648 k Týnci. Část patřila k Janovicům a přík. l. 1615 k Petrovicům. (H. IX. 151.)

Lhota, Lhotka n. Fišlova (něm. *Fösselhof*, *Mehlhüttel*), véska na pravém břehu Vltavy u Chabičovic (Krumlova), přip. se již l. 1347 a bývala přísl. hradu Krumlovského. V 15. stol. slove L. Svachovou od r. 1541 Fišlovou.

Lhota Frydlova jinak Hrušova.

Lhota u sv. Gotharda viz L. Březovská.

Lhota Halouškova, Halušovská, dřívější název L. Karasovy.

Lhota Hanušova, vlastní název nynější Hanušky, samoty u Chmelné (blíže Nové Cerekvice).

Lhota Haškova, ves u Bechyně, n. přísl. panství Bechyňského, avšak majetek kláštera.

Lhota Heřmanova, někdejší pojmenování Vrchní L. u Malče.

Lhota hlasná, ves ve farnosti Ostruženské u Jičina, prvotně jen zprosta Lhota a od 14. st. přísl. hradu Veliše Svě příjmení má od r. 1546.

Lhota hlasná, l. 1431 přísl. hradu Šelmberka (buď Lhota Křekovská aneb Lhotka u Řemičova).

Lhota hlasná, ves ve farnosti Záblatské u Prachatic, jež patřila ke hradu Husi hned od jeho založení. L. 1359 slove Bihařovka, po r. 1456 přip. se se svým nynějším pojmenováním. V 16. st. patřila k Drslavicům a od r. 1628 k Vimberku.

Lhota hlasná viz L. Broumova.

Lhota Hlaváčova, Hlaváčkova ves u Kouřimě, nazývala se dříve L. pod Lipskou a patřila léta 1415 Mikuláši z Lipan. L. 1508 měl ji Václav Broum z Chomutovic, jeden čas Hlaváčové z Vojenic, 1572 Jan Čeněk ze Čbánova, 1574 Dorota Novohradská z Bítova, 1589 Mik. Varlych z Bubna, 1664 Dorota Mladotova, 1671 Bohuslav Ferd. Teis z Losu, 1695 Jan Fr. Roznhan z Janvic, pak Vilém Jaroslav Mladota ze Solopisk, od r. 1700 Vilém Leopold Záruba z Hustřan, l. 1710 Lidmila z Lobkovic, l. 1711 Kateřina Vítova, 1713—1755 zase Mladotové, od r. 1755 Filip Krakovský z Kolovrat. Za naší paměti držel L. Dr. V. Milner († 1864).

Lhota Hlaváčkova, ves u Smilkova (Otic), slula dříve L. Charvátovou. L. 1543 prodaly ji Anna a Dorota sestry ze Zahrádky Burjanovi z Otic. Od té doby patřila k Oticům, od nichž oddělena v 17. st. ke Smilkovu. Příjmení Ch. od prvního sedláka měla ještě l. 1757.

Lhota Hnojčková tolik jako L. dolní.

Lhotka hnojná neb hnojová nazývala se dříve L. kamennou a bývala přísl. panství Příběnického pp. z Rožemberka V 16. st. držena k Želči, odprodána l. 1594 Jiřískovi Vítovi ze Rzavého, od jeho potomstva l. 1615 ke Dražičkám, s nimiž zase přík. k Želči.

Lhota Homolina, Lhotka, ves u Tloskova ve farnosti Křečovské, prvotně řeč. Malá Lhotka (1389), ale již ve 14. st. také Homolina řečená Od 16. st. patřila k Tloskovu.

Lhota pod horami, ves u Bílé hůrky (Hluboké), bývala rozdělena mezi několik majitelů. Část patřila v l. 1545—1850 k Libějicům, jiná od r. 1546 k Vlhavům. Tato náležela v 17. st. ke Chvališovicům a příp. pak ke Hluboké.

Lhota hořejší, Nová, ves u Roztěže (Kutné hory), tuším teprve v 17. st. postavena, protože se v 16. stol. jen jediná ves (Lhotka, nynější L. dolní neb stará) připomíná.

Lhota pod Hoříčkami, ves u Hoříček (u Náchoda), patřila l. 1405 ke hradu Visemburku. V 16. st. náležela ke hradu Ryzemburku a léta 1628 k Ratibořicům, s nimiž příp. k Náchodu. (MB. X. 74.)

Lhota, Lhotka Hořilova, veska ve farnosti Libické u Chotěboře, prvotně jen Lhotka řečená, v 16. st. také L. nádobová pojmenovaná Až do r. 1563 patřila k Předboři, odtud pak k Bezděkovu, s nímž příp. ke statku Štěpánovskému.

Lhota horní, n. ves v okolí Krut, Barchovic a Hryzel, jež byla přísluš. statku Malotického. V 15. st. spustla.

Lhota horní, německá, ves u Jindř. Hradce a ode dávná přísl. panství Hradeckého.

Lhota horní, ovesná, ves ve farnosti Zhořské u Dol. Kralovic, prvotně jmění kl. Louňovského a od r. 1426 v držení Janka z Chotěmic, jež ji držel s Pravonínem k Vlašimi. Léta 1547 odprodána s Pravonínem, jehož přísl. zůstala. (MB. XI. 115—120.)

Lhota horní, Lhotka, ves ve farnosti Týnecké u Klatov, l. 1367 statek Otíka ze Štěpanovic a l. 1390 Jindřicha Sobětického. V 16. st. patřila část k Lubům a

v l. 1544—1647 obci Klatovské, od níž prodána k Týnci. Jiná část patřila ke Kouskově Lhotce a s ní příp. také k Týnci. Třetí část patřila až do r. 1687 k Dolní Lhotce a také příp. k Týnci.

Lhota horní, vrchní, Hubkova, veska ve farnosti Heřmanské u Chotěboře, bývalé přísl. tvrže Malče. L. 1456 slove L. svrchní, v l. 1592—1602 Heřmanovou.

Lhota horní, dřívější pojmenování L. Zemličkovy.

Lhota hrazená, ves u Vlašimě, jež náležela ke klášteru Louňovskému. Po r. 1420 opanovala ji obec Tábořská, r. 1437 jí kr. Zikmundem zapsána a zůstala jí do r. 1547. L. dostala se pak v držení Skuhrovských, kteří ji připojili k Domašínu a s ním dostala se ke Vlašimsku.

Lhotka Houserova, l. 1371 staré pojmenování Houserovky u Nového Rychnova.

Lhota Hřivná viz Lhota Mrkova.

Lhota Hrneckova, v 16. st. pojmenování Lhotky u Častkovic.

Lhota, Lhotka Hrušova, ves u Soběslavě, tuším táž, která se nazývá v 15. st. Frydlovou. Patřivala pánům z Rožemberka a držena k Soběslavi. Později patřila ke statku Lžínu.

Lhotka Hubkova viz L. horní.

Lhota Hubová, l. 1533 ves na Vlašimsku (snad táž jako Hubkova).

Lhota Hulínova, ves u Skutče, jež patřila od r. 1392 k panství Rychemburskému.

Lhota Hurtova, ves u Krásné hory (Něm. Brodu), slove v 16. st. L. Olešnou a patřila ke Světěl.

Lhota Husí, ves u Uhelnice (Mladé Boleslavě), l. 1391 tuším sídlo Mikuláše Kusa ze L. V 16. st. patřila k Volenovicům a přík. s nimi l. 1525 ke statkům města Boleslavě.

Lhota Charvátova, dřevní pojmenování L. Hlaváčkovy.

Lhota chocholátá (dř. chocholová), ves u Budkova (Prachatic), patřila až do r. 1594 pp. z Rožemberka. L. 1594 prod. Sylvestrovi Mlazovskému z Těš-

nice. Buď on neb Budkovští z Budkova tu postavili tvrz. L držena k Budkovu až do r. 1656, kdež ji Václav Hysrle z Chodů Alžběte Volfomíně Hysrlové z Dubé prodal. Krátký čas potom přík. k Vlachovu Březí. (H. VII. 231.)

Lhota Chomoutova (dříve i Jednota?), veska ve farnosti Borotínské u Tábora, slove l. 1386 tuším Bartošovou a patřila k faře Borotínské. L. 1423 patřila Jednota Chomoutova k Jistebnici. V 17. st. patřila k Podojskému Kostelci.

Lhota Chroustovská, ves u Chroustovic, jež patřivala ke klášteru Podlažskému. Při rozprodání klášterství v 16. st. připojena k Žilovicům a s nimi po r. 1607 ke Chroustovicům

Lhota Jadyrkova, staré pojmenování Velké L. nad Vrchotovými Janovici. L. 1573 patřila ke Smilkovu.

Lhota Jankovská, ves u Jankova (Otic), jež tak již l. 1408 slove. V 16. st. vycházely odtud platy do hradu Léštna, avšak L. patřila celá k Jankovu. L. 1546 sice oddělena ke Kříženci, ale později zase k Jankovu připojena.

Lhota Janovská (prvotně Lhota na křích), ves u Uhl. Janovic, jež patřivala ke hradu Šternberku, avšak l. 1392 seděl tu Štěpán.

Lhota Jencova, dvůr, n. tvrz a ves u Lužce (Chlumce n. C.), l. 1395 sídlo Benešovo, l. 1467 Mikuláše z Holovous. Ok. l. 1472 k. L. Mikuláš Dobřenský z Dobřenic, jehož rod (1512—1534 Václav, 1550—1589 Bohuslav, pak Lucie, 1601 Zikmund) tu do r. 1608 seděl. L. 1608 k. L. Karel Kapoun ze Svojkova, jenž ji prodal (1612) vrchnosti Chlumecké. (H. V. 300.)

Lhota Jeníčková, ves u Tábora, slove prvotně Pňovou L (1380 Přibík Lysec). Část její získali okolo l. 1437 Vítové ze Rzávého a příp. později k Chotovinám. Druhou část držel l. 1441 Purkart z Petrovic, po němž se dlouho nazývala Purkartovou. Kromě toho tu bylo ještě několik drobných statků. Část patřila l. 1517 k Borotínu, část k. l. 1546 Záhoří, část až do l. 1547 k Táboru, část k Měšicům.

Z drobných statků povstali tři svobodníci, zbytek byl pozemským statkem

Lhota Jestřábí, velká, ves u Kolína ve farnosti Ohařské, jež patřivala kláš. Strahovskému R 1420 uchválena od světských držitelův a držena potom ke hradu Kolínu.

Lhota Jindrákova, tuším nyní Čeláková.

Lhota Jindřichova, l. 1396 ves na zboží Chocenském, nejistého položení.

Lhota Jobova, zadní, ves u Svojanova, bývalé přísl. hradu Svojanova.

Lhota Kábova viz L. Červená.

Lhota Káčakova, ves u Robous (Jičína), patřila z části ke hradu Bradci, dostala se l. 1533 na díl Jana z Valdšteina. Jiná část patřivala prvotně k Chotči, koupena od pánů z Valdšteina, s předešlou držena pak do r. 1567 k Tuří a od r. 1567 k Lomnici. Jiná část patřila v l. 1558 až 1607 k Úlibicům a od r. 1607 ke Kumburku.

Lhota Kácovská, ves u Kácova, ve starší době na zemanské statky rozdělena, z nichž povstalo 11 svobodnických statků.

Lhota Kačerova, n. ves u Tomic (mezi Bystřicí a Otici), na jejímž místě postaven v 17. stol. Semtínský čili Nový dvůr. Jmenovala se tak již l. 1390.

Lhota Kačkova, Kacova, ves u Kozmic (Benešova), ve 14. st. již K. L. a do l. 1388 statek Jana Nužife Část její patřila v letech 1405—1413 k Býkovicům a v 16. st. ke Komornímu Hrádku, Třebešicům a Mrači. V 18. st. tu byli též tři svobodníci.

Lhota Kahlovská, vlastně a dříve vždy pod Kahlovici (léta 1386 Kahlíkova?), ves u Nēm. Záhoří (Milčina). Odtud pocházel rod Lhotků ze Zmyslova. V 16. st. patřila ke Hlasivu, od r. 1586 k Chýnovu, v 17. st. k Nēm. Záhoří, pak k Ml. Vožici.

Lhota Kalousova, n. ves v okolí Ledče (východně od Hor. Hrajece říká se na Lhotsku¹). Ves ta patřivala ke hradu Ledči a příp. se v zápisech Ledeckých v l. 1545—1587 a klade se i l. 1636 mezi vesnice téhož panství. Buď vypálena za válek tehdejších neb opuštěna.

Lhotka kamenná, starý název **L. hnojné**.

Lhota kamenná, l. 1532 ves, jež přešla od pp. z Klinšteina v držení Smiřických i se zámek Škvorcem, nejistého položení.

Lhota kamenná, ves u Vlkanče (Habru), nazývala se dříve tuším **L. Táborovou**.

Lhota kamenná, ves u Sudějova (Uhl. Janovic), založena r. 1690 v lese.

Lhota kamenná, ves u Ledče n. S., jež se tak již l. 1454 jmenovala a ke Mstislavicům patřila. Na poč. 16. st. patřila celá **L.** (kromě 1 osedlého k obci Ledecké koupěného) Slavatům, avšak od r. 1545 k Ledči. Později patřila k Dol. Kralovicům.

Lhota, Lhotka kamenná ves u Popovic (Benešova), slula tak již l. 1400 a byla přisl. Popovic. Při téměř statku zůstávala až do l. 1850.

Lhota kamenná, ves u Borotína, jež se příp. l. 1386 jako ves v osadě Borotínské. V 16. st. patřila Malovcům a nazývala se také **L. Přibíkovou**. Okolo l. 1530 dostala se Kateřině Malovcové, která ji ještě l. 1556 držela. V 18. st. byla v držení Kopidlanských z Kopidlna, pak rodiny Götz, Týřovských a jiných rodin, které se rychle střídaly. (Viz v Sommerově topogr. Táb. 74.)

Lhota Kandelova, l. 1431 přisl. hradu Šelmběrka a název jedné ze Lhot v okolí (Křekovské? u Řemičova?).

Lhota Kapsova, ves u Strakoníc, bezpochyby táž, kterou Dalevoj vladyka před r. 1318 křížovníkům Svatomářským daroval. Držena odtud ke Strakonícům a své příjmení měla již l. 1569.

Lhota Karasova (dříve Halouškova i Halušovska), ves u Smilkova, slula napřed Smilkovskou a patřila l. 1402 Matěji Holubovi. V 16. a 17. st. patřila ke Smilkovu a obdržela příjmení své v 17. st. od rodiny Karasův.

Lhota Karpíškova, ves, která byla v 16. st. v zápisném držení Trčků z Lípy, u Věže (Něm. Brodu) ležící.

Lhota klášterská, Klášterec, ves u Hostinného, která patřovala ke klášt. Opatovskému. Tento tu měl proboštství (tak řečené Vrchlabské neb Labské,

lat. *Albia*). **L.** 1416—1436 byl Jan Čanka z Čanky tu proboštem. Od r. 1420 zboží proboštství uchváčeno od držitelův světských a l. 1522 dědičně prodána Arnošt. z Újezdce a z Kunic. V 16. st. patřila **L.** dílem ke Štěpanicům, dílem k Vrchlábí. Tento díl koupěn l. 1612 k Třeboveticům. Od té doby patřila část k Jilemnicí, část k Vrchlábí a část k Čisté.

Lhota kostelecká (n. Žalmanova, ve 14. st. Tlukačova), dvůr u Kostelce n. O., někdy ves severně od Tutlek (který se v novější době mate se Lhotou jižně od Kostelce), do l. 1389 sídlo Všechovo, do r. 1407 Valtřovo. Ke sklonku 15. st. byla v držení Mašovských a dostala se od nich l. 1497 pp. z Pernšteina. Odtud patřila **L.** k Potšteinu. **L.** 1558 odprodána Mikuláši Pecingárovi z Bydžína. Od té doby patřila k Vamberku. Na poč. 17. st. vystavěna tu tvrz. **L.** 1628 zavražděn tu kněz Kamill Gramb. Tehda příp. **L.** ke Kostelci. (H. II. 29.)

Lhota kostelní, ves u Poděbrad, založena i s farním kostelem nedlouho před r. 1354 a patřovala k panství Poděbradskému. Po r. 1623 zanikla fara a **L.** přifařena k Sadské; l. 1784 tu zřiz. lokalie, která l. 1856 povýšena na faru. **L.** 1813 vyhořela celá ves s kostelem a l. 1817 kostel znova vystavěn.

Lhota Koubelova neb Koubalova, ves u Lašovic (Milevska), prvotně přisl. hradu Kamýka, pak až do 16. st. hradu Hluboké. Od l. 1569 patřila zase ke Kamýku, od poč. 17. st. k Obděnicům, s nimiž příp. k Vysokému Chlumci.

Lhota Kouskova, tvrz a dvůr nyní řeč. u Černé krávy, nade vsí Neznašovem u Klatov. Držitelem jejím byl l. 1501 Milota Beneda a l. 1521 Jan Beneda ze Štahlav. Lidmila, dcera tohoto, prodala **L.** (1544) Janovi Kouskovi ze Sobětíček, jehož rod (1559 Václav, pak Jakub († j. 1607), Jindřich († 1621) a Vilém († 1635), 1655 Jan a Albrecht) tu až do 17. st. seděl. Ok. l. 1660 dělena na polovice; jeden díl pr. Ladislav Vilém l. 1667 a druhý díl Kateřina se synem svým Vilémem l. 1687 k panství Týneckému. (H. IX. 249.)

Lhota Krajčova, tuším nyní L. Čelákova.

Lhota králova, ves u Meziříčí (Opočna), jež nazývána proto tak, že založena před r. 1346 v lese království. Ve 14. st. byl tu kostel podřízený faráři v Meziříčí. V letech 1407—1418 patřivala Jitce z Meziříčí ve věnné zástavě od Třebechovic. Později zapsala L. (1418) Prokop z Talmberka. L. 1456 vyprosil si statek tento Vratislav z Mitrovic. V 16. st. přip. L. k Opočnu. (PA. III. 308.)

Lhota králova, ves u Starého Sedla (Mirovic), prvotně majetek královen, který Eliška, manželka Janova, pod plat prodala. Právo to přešlo l. 1437 na Buška Sekerku ze Sedčic, od něho l. 1456 na Lipolta Vítu ze Rzavého, l. 1460 na Jošta z Rožemberka, l. 1461 na Jindřicha Sádlo z Kladrubec, pak na vladky z Hodějova, od nichž l. 1481 postoupena ke Zvíkovu. Při dělení tohoto panství a Orlicka přip. L. k zámku Orlíku.

Lhota králova, prvotní pojmenování vsi Kralovic (něm. *Kralen*), ve farnosti Frantalské za Netolici. L. 1379 patřila ke hradu Helfenburku, později z části k Libějicům, z části k Netolicům.

Lhota Krásova, l. 1359 název jedné z vesnic, které patřily ke hradům Vimberku a Husi, dnes neznámého položení.

Lhota krejčova, starý název vsi Krejčovic za Prachaticí a Záblatím.

Lhotka krejčova, tuším starý název Německé Lhoty u Veselí n. L. ve 14. st.

Lhota Křekovská (jindy Kříženecká), ves u Křekovic (Ml. Vožice), v 15. st. na vladčích statky rozdělená (l. 1406 jeden Pabikův, před tím Buzkův), l. 1523 tuším táž, která byla jako pustá L. přisl. statku Šebířovského. L. 1612 patřila k Vyšeticům.

Lhota Krchlebská, ves u Zbýšova (Čáslavě), l. 1378 z části přisl. proboštví Zbýšovského (odtud v 15. st. L. proboštova), z části vladčích statek (Adam Smach † 1388). V 16. st. nazývala se L. Bolunkovou a patřila ke hradu Chlumu, s nímž přip. ke klášterství Sedleckému.

Lhota na křích, l. 1392 pojmenování Lhoty Janovské.

Lhota Křišťanova, ve 14. stol. po-

jmenování Křišťanovic za Prachaticí a Záblatím.

Lhota Kříženecká viz L. Křekovská.

Lhota pod Křivinou, starý název Lhoty Bolehoštské.

Lhota Kršňáková viz L. Bálkova.

Lhota Kubcova, starý název L. Pejšovy.

Lhota Kuncmanova, dřevní název L. buď Sejkické neb prostřední.

Lhota Kunšova viz L. Zářecká.

Lhota pod Kůstrým, ves u Bukovníka (Strakonice), která patřila v 16. stol. k zámku Dobrší. Kocovci z Dobrše oddělili ji k Ohrazenicům.

Lhota, Lhotka nad Labem, ves u Lovosic, založena před r. 1348 a proto Novou L. řečená. L. patřila vždy ke zboží Lovosického.

Lhota Labounská, ves, která patřila v 16. st. ke hradu Veliši (snad část nynější Labouně).

Lhota lékařova, ves u Netolic, která patřivala l. 1347 pp. z Rožemberka ke hradu Poděhusům. Po rozprodání Poděhuského zboží dostala se k Malovicům. L. 1549 prodal Pavel Malovec díl svůj L. Zikmundovi Malovci k Libějicům, odkudž oddělena část tato ke Chvališovicům a s nimi přip. ke Hluboké. Jiná část patřila l. 1600 ke statku Sedleckému a připojena s ním k Libějicům.

Lhota pod lesem, Lesáky, ves u Louňovic, jež patřivala klášteru Louňovskému, pak až do r. 1547 městu Táboru a od r. 1548 zase ke zboží Louňovskému.

Lhota Lhavá viz L. Broučková.

Lhota pod Libčany, ves u Libčan (Nechanic), z části jmění kláštera Opatovského, později přisl. Kunětické hory a konečně Pardubic, z části přisl. Roudnice, s níž koup. l. 1513 k Pardubicům. V 16. st. obývali tu předkové slavného Balbina.

Lhota Libická viz Lhota Žebračí.

Lhota Lipanská, starší pojmenování Malé (i Velké) L.

Lhota pod Lipskou, starší jméno Hlaváčovy L.

Lhota Literátova, snad totéž, jako L. Broumova.

Lhota Lužná, jinak Lužná, ves u Zá-

toně (Krumlova), jež náležela klášteru Ostrovskému (1310). S újezdem Zátonským příp. v 15. st. ke Krumlovu.

Lhota Mackova, pojmenování vesnice, která l. 1493 ke hradu Kostí patřila, snad část Zelenecké L.

Lhota Mackova, ves u Ktiše (Chvalšín), založená na klášterství Korunském a až do 15. st. přísl. téhož kláštera, odtud pak zámku Krumlova.

Lhota Machovská, ves u Machova (Náchoda), ve starší době snad přísl. Machova, v 16. st. k zámku Náchodu.

Lhota malá, ves u Lhoty Rytířovy (Sobotky), l. 1406 snad statek Zikmunda syna Václavova. Jiří Ušák z Lomnice pr. Lhotku (1437) Mikuláší Zajíci z Hazemburka ke hradu Kostí.

Lhota malá (dříve Lipanská L.), ves u Velké Lhoty (Kostelce n. O), kterou l. 1474 Mikuláš z Lipan s Lidmilou ze Lhoty vyženil. Potomek jeho Albrecht pr. ji l. 1526 k Potšteínu. L. 1559 od něho odprodána k Borovnici a dostala se dědictvím po Bohunce Bubnové roz. Okrouhlické z Kněnic synu jejímu Mikuláší ml. z Bubna, jenž ji l. 1603 ke statku Závrší prodal. S ním příp. ke Kostelci. (H. II. 33.)

Lhota malá, Lhotka, ves u Bezmíře (Otic), patřivala z části v 16. st. ke statku Voračickému, z části k Olbramovicům a oddělena l. 1613 k dílu Zahradnickému. Později příp. k Otícům.

Lhota malá viz L. Mrkova.

Lhota Malátova, starší název L. Pažderkovy

Lhota Malšova neb za Malšovicí, ves u Hradce kr., ve 14. a 15. st. vladycské sedění (1606 Anežka ze L. a Staník, její zeť). V 16. st. byla statkem zádušním k městu Hradci králové a proto l. 1549 a po r. 1623 k němu zanechána.

Lhota Manova, ves u Rohozné (Poličky), až do r. 1850 přísl. hradu Svojanova.

Lhota Martinova, dřívější pojmenování buď Lhoty prostřední neb Sejické u Dobříše.

Lhota Marvalova, dolní, ves nad Úhlavou u Janovic (Klatov), tuším v 16. st.

z části přísl. Lomce, z části jiných sousedních statkův, s nimiž přík. k Týnci. Statek jeden patřil Kouskům ze Sobětiček (totiž jen dvůr), jenž po smrti Albrechta Hynka Kouska také k Týnci prodán (1687).

Lhota Masáková, ves u Vel. Ždíkova (Vimberka), prvotně jen Lhotka řeč., povstala na zboží Zdíkovském křížovníkův Svatomářských a stála již l. 1467. Později patřila ke hradu Vimberku, od něhož oddělena po r. 1531 k Vysokému dvoru a od něho zase k Vel. Ždíkovu, k němuž od l. 1569 patřila.

Lhota Mazancova v. L. Švejcarova.

Lhota městská, jinak Prachatická, ves u Prachatic, jež patřivala obci Prachatické.

Lhota Michálkova, starý název L. Pejšovy.

Lhota Mikulášova viz L. Ptáčkova.

Lhota Milostina viz L. Slovanská.

Lhota mladá viz L. vysoká.

Lhota mlynářova, ve 14. stol. pojmenování Mlynářovic za Záblatím a Prachaticí a přísl. hradu Husí.

Lhota Mnichova, jinak Vesecká, ves jihovýchodně od Ronova n. D. ve farnosti Heřmanské. L. povstala na klášterství Vilémovském, byla od 15. stol. přísl. hradu Lipnice a rodu Trčkovského; od r. 1556 patřila k Uhrovu, od r. 1623 k Vesci, s níž příp. k Ronovu.

Lhota mnichova neb mníšková i L. mníšská, jiný název Rybovy L.

Lhota mokrá, ves u Nového hradu (Skutče), založená na klášterství Podlažském a od 15. st. přísl. zámku Nového hradu.

Lhota mokrá, ves u Benešova, l. 1327 jen Lhota řečená a přísl. hradu Konopiště. V 16. st. patřila k Bezejovicům, s nimiž před r. 1543 přík. k Lěstnu.

Lhota Mravinná, staré pojmenování L. dlouhé.

Lhota Mrázova, snad dřevní název Lhoty Bilantovy.

Lhota Mrkova (n. Hřivná, Ostrovská, malá), veska u Světlé (Vlašimě), v 15. a 16. st. z části svobodství, z části přísl. zámku Ostrova, s nímž připojena k Vlašimi.

Lhota Nádobova, tolik jako Hořilova L.

Lhota německá, ves u Trh. Dušník (Příbramě), jež dána l. 1292 od krále Václava II. kl. Zbraslavskému. K tomuto patřila z části a byla od l. 1420 v držení zápisních držitelův. Jiná část patřila l. 1556 ke Skorotínu a jiná od 16. až do 18. st. k Dušníkám. K těmto příp. i ostatní části a L. přík. s nimi ku Příbrami.

Lhota německá, ves u Pošně (Pacova), již l. 1430 tak řečená, byla ode dávná přísl. hradu Kamene, patřila od l. 1557 k Prosečí a později oddělena k Novému dvoru.

Lhota německá, dřívější pojmenování dvoru Lhoty u Bošilce (rozdílná od vesnice České Lhoty). Jinak se jí také křečova L. říkávalo. L. 1355 seděl tu Zdeněk ze L., od l. 1379 příp. se jako přísl. Bukovska. Později patřila k Bechyni a dostala se l. 1530 v držení pp. ze Švamberka. Potom příp. k panství Třebošskému.

Lhota německá, n. ves u Rozdělova při myslivně Mrakavech (Unhoště). Viz PA. X. 339.

Lhota Něprova, někdejší pojmenování Lhotky u Bydžova (mezi Barchovem a Zachraštany).

Lhota nižší viz L. dolní, Hnojíková.

Lhota nová (n. pustá), ves u Třebonína (Čáslavě), jež byla vladyčím statkem (1380 Příbík z Úmonína, pak Adam Smach † j. 1388, 1406 Zdich). V 15. st. patřila k Paběnicům. L. 1565 prodal Václav Bedřichovský z Lomné ves L. Janovi ml. Salavovi z Lípy, jenž tu l. 1579 kostel vystavěl. L. byla pak v držení Salavův buď jako přísl. Úmonína aneb statek samostatný s tvrzí. Později byla v držení Balbínův a skrze Alžbětu Haugvicovou z Orličné dostala se v držení rodu tohoto a r. 1665 Bergmanův. V 18. st. příp. ke klášterství Sedleckému. (M. X. 3, H. XI.)

Lhota nová viz L. červená, hořejší.

Lhota nožířská, v 16. st. pojmenování Lhoty u sv. Anny.

Lhota odraná viz L. Švejcárova.

Lhota Ohništská viz L. Smidarská.

Lhota Okrouhlá, vesr. 1203 se Lhotou

dlouhou ve farnosti Rynárecké, neznámého položení, snad u Benátek.

Lhota Ostrovská viz L. Mrkova.

Lhota na Ostrém, n. tvrz, která patřila ke statku Lhoty hořejší (Aleniny), nyní véska Ostrý.

Lhota pod Ostrým, staré pojmenování Lhoty Aleniny neb Alínové.

Lhota otrhaná viz L. Švejcárova.

Lhota ovesná, ves u Smrdova (Ledče), patřovala za starších dob ke kl. Vilémovskému, od 15. st. k Lipnici a v 16. st. ke Světlé.

Lhota ovesná viz L. horní.

Lhota Ožerovská (i Ožerovka), dvorec u Skřýšova (Neveklova), l. 1386 a potom ves, jež patřila v 16. st. ke statku Tloskovskému.

Lhota Pařezská, ves u Ostružna (Jičína), tak řečená proto, že stávala při hrádku Pařezu (proto v 16. stol. L. na Pařezu). L. patřovala ke hradu Bradě a s ním ok. l. 1500 přík. k Velíši.

Lhota Pazděrkova (i Pazderná), véska u Popovic (Benešova), dříve také Malátova. Zde držela dvůr v 16. st. rodina Pazderků, odkudž své příjmení dostala. Později tu bylo 6 svobodníků.

Lhota Pechlatova, někdejší název Lhoty u sv. Anny.

Lhota Pechova, ves u Kravařova (Milevska), starodávné přísl. kl. Milevského, avšak od l. 1437 hradu Zvíkova a od 16. st. zámku Orlika.

Lhota Pejšova (l. 1517 Kubcova, l. 1623 Michálkova), bývala přísl. hradu Borotína a obdržela své nové příjmení od rodiny Pejšův tu posud osedlé (tedy nikoliv Bejšová).

Lhota Petrova, název starý Hraštice neb Chraštice.

Lhota Petrova, Lhotka, ves ve farnosti Onšovské u Dol. Kralovic, jež patřila v 16. st. z části ke statku Onšovskému. Ostatek býval rozdělen mezi svobodníky (l. 1789 devět).

Lhota Petrova, starší název vsi Petrovic (za Záblatím a Prachaticí), l. 1359 přísl. hradů Vimberka a Husí.

Lhota písečná, písková, ves u Lhoty

kostelní (Poděbrad), jež se od 16. st. jako přísl. panství Poděbradského přip.

Lhota Plachova (nikoliv Bláhova), ves u Smilkova (Otic), přip. se od r. 1417 jako přísl. tvrze Koutské. Své příjmení měla již v 16. st. Od 17. st. patřila ke Smilkovu.

Lhota Pňova, Pněva, prvotní pojmenování L. Jeníčkovy.

Lhota podbrzská, dvůr u Skalky (Opočna), byla statkem samostatným až do l. 1693, kdež od Viléma Antonína Mladoty ze Solopisk přík. k Rychnovu.

Lhotka na Podhájí, starý název L. Dohnalovy.

Lhota Prackova, ves u Radnice, jež jméno své obdržela po Prackovi, jehož syn Kunrát ze L. žil l. 1363. L. 1379 tu byly dva vladyčí statky. V 15. a 16. st. patřila L. ke Svinné.

Lhota prašivá, ves u Nákří (Hluboké), patřivala ke zboží Dívčíckému a s ním l. 1550 ke Hluboké koupěna.

Lhota prašivá slove v l. 1621—1641 Lhotka u Lidmaně.

Lhota přední v. L. dolní a Záborní.

Lhota přední, ves u Poděbrad, jež byla od 16. stol. přísl. zámku Poděbradského.

Lhota přední, ves u Těchlovic (Děčína) a ode dávna přísl. panství Děčínského.

Lhota Přibíkova, v 16. st. jméno L. kamenné.

Lhota u přívozu viz Lhotka.

Lhota proboštova, v 15. stol. název L. Krchlebské.

Lhota Prosenická, ves u Kosovy hory, bývala ode dávna přísl. statku Osečanského.

Lhota prostřední (dříve buď Kuncmanova neb Martinova?), ves u Lhoty Záborní (Dobříše), založená l. 1335 v lese Kapčici v lovcovství Kamýckém od Kuncmana Hochinstollena. L. 1365 dostala se kláštu Slováckému. V 16. stol. držena ke Mníšku, napřed zapisně, potom dědičně. L. 1601 odprodána Janovi ml. Bechyňovi z Lažan a patřila pak k Netlukám a před r. 1636 koupěna ke Starému Knínu.

Lhota Ptáčkova, Ptákova, véška ve

farnosti Vacovské u Volyně, jež se tuším l. 1383 L. Mikulášovou nazývala. Tato patřila tehdá k Radikovicům. Ve starších zápisech Volyňských se nepřipomíná.

Lhota Pudilova, l. 1643 název L. Sallačovy.

Lhota Purkartova, dřevní název L. Jeníčkovy.

Lhota pustá viz L. nová.

Lhotka Ratiborova, ves u Lhenic, jež povstala na klášterství Korunském potom (v 15. stol.) k zámku Krumlovskému patřivala.

Lhota Řešetova, ves u Náchoda, prv. přísl. hradu Ryzemburka, od r. 1579 statek Kunše Bohdaneckého z Hodkova, jenž tu tvrz a dvůr postavil. Po něm držel L. Petr st. Straka z Nedabylic († 1616 až 1617), jehož rod (syn Václav, 1626 Anna, 1660 Petr Mikuláš) tu do r. 1716 seděl. Tehdá koupěna k Náchodu. (H. VI. 56.)

Lhota Řitka, starý název vsi Řitky u Mníšku.

Lhota, Lhotka nad Rohanovem, ves ve farnosti Vacovské u Volyně, jež bývala přísl. zámku Dobrše až do l. 1707 a odtud k Přečinovu patřivala.

Lhota Roubíčkova, ves u Postupic (Benešova), ve starší době zprosta Lhota a od nepamětných dob přísl. statku Jemništského.

Lhota rybářská viz L. Úřetská.

Lhota Rybova, ves u Soběslavě, léta 1379 již tak řečená a přísl. hradu Choustníka. V 15. st. nazývala se také L. mničovou, mnišskou i mniškovou, protože snad část ke kláštu Louňovskému patřivala. Část snad patřila rodině Rybů v Soběslavi; l. 1546 držela tu ves Eliška Rybova a později patřila ke statkům města Soběslavě.

Lhotka Rychnovská, dvůr u Rychnova n. Kn. (chybně řečený L. Žalmanova), n. ves v 15. stol. a odtud až do l. 1850 přísl. zámku Rychnova (v 15. st. z části též k Dubnu). Řehoř, zakladatel jednoty bratrské, obeslal l. 1467 souvěrce své ke schůzi do L. a tu se jich 60—70 z Čech a z Moravy sešlo. Biskupové tři

obráni losem a potom posvěcení od biskupa valdenského.

Lhota Rytířova, ves u Libošovic (Sobotky) již l. 1497 tak řečená a ode dávna přísl. hradu Kosti.

Lhota Salačova (i Salašova), ves u Lukavce (Pacova), dříve L. pod Stražištěm řečená, l. 1415 z části přísl. Košetec. V 16. stol. patřila část k Pacovu a část ke Hrádku u Roučkovice, oboje pak k Pacovu část patřila l. 1612 k Vodici, část patřila až do r. 1707 k Lukavci a potom k Mezilesí. Ostatek byl mezi svobodníky rozdělen. L. 1643 slove také L. Pudilovou.

Lhoty Samoty, Lhota za Sedlcem, véska u Plané (Tábora), ve starší době snad přísl. statku Sedleckého u Plané, pak až do l. 1547 panství města Tábora. Léta 1547 sice postoupena králi, ale l. 1549 zase navráćena. Od r. 1561 příp. se tu jen jeden dvůr.

Lhota Sejícká, (vlastně Stajická, též Zálesní), ves u Živohoště (Dobříše), založena l. 1335 v lese Kapčickém lovcovství Kamýckého skrze Kuncmana Hochinstollen. L. 1365 byla zase v držení králově a dána ke kl. na Emausích. V 15. st. uchváćena od zápis. držitelův a patřila později ke Zhudovicům.

Lhota Semínova, ves u Újezda (Turnova), n. vládyčí statek (1364—1375 Ryvin, 1389—1416 Matěj). V 16. st. patřila Semínům ze Semína a držena k Semínu. L. 1554 oddělena Adamovi, jenž tu tvrz vyzdvihl. Po něm následoval Jindřich (ok. l. 1590) a tohoto syn Adam. Tento prodal L. ke kníž. Frydlantskému, ale podržel ji pak jako léno, které dědila dcera jeho Anna Marie vd. Stranikova (1664). Později příp. ke Hrubé Skále. (H. X. 78.)

Lhota Skašova, obecně Skašov, ves u Měćina (Nepomuku), pův. řečená jen Lhota a založená r. 1346 v lese Skašově. L. patřivala klášteru Chotěšovskému až do jeho zrušení.

Lhota Sklenářova, léta 1359 jedna z vesnic, které patřily ke hradům Vimberku a Husi.

Lhota Slivova, v 15. st. název jedné ze Lhot u Tábora.

Lhota Slovanská (n. Milostina), ves u Borotic (Dobříše), kterouž daroval Karel IV. klášť. Slovanskému v Emausích, odkudž slove Slovanská.

Lhota Slunečkova, někdejší název Lhoty Beranovy v okolí Tábořském.

Lhota Smetanova, ves u Čimelic (Mirovic), v 16. st. dílem přísl. statku Varvažovského, dílem Čimelického, což tak zůstávalo do r. 1850.

Lhota Smidarská, jinak Ohništská, ves u Smidar (Bydžova). Ve 14. st. seděl tu Bohuše Leptáč († 1386), pak Pešík z Labouně († j. 1391). V 15. stol. patřila ke Smidarům, v 16. st. ke Smrkovicům část a ke Smidarům také část.

Lhota solná ves u Vimberka a jeho přísl. od r. 1359.

Lhota na Srubě, starý název Srubu u Chocně.

Lhota Stajická viz L. Sejícká.

Lhota Staňkova, ves u Sobotky a od 15. st. přísl. hradu Kosti.

Lhota Stará, v 17. st. pojmenování Lhoty u Částkovic.

Lhota stará viz L. dolejší.

Lhota stará, bezpochyby název nynější vsi Dörrstein v Šumavě za Bystřicí. Od l. 1379 příp. se jako přísl. hradu Pajreka, l. 1440 slove Durstein, spustla pak a zarostla lesem. V 16. st. opět postavena a dostala nynější své něm. jméno. Kromě toho byly v okolí ještě dvě Lhoty, z nichž jedna snad dopadá na nyn. Freihöls.

Lhota Starcova, ves u Nadějkova (Sedlce), l. 1506 statek Petra z Doudleb s tvrzí. Pak patřila k Nadějkovu a před r. 1542 zase oddělena. Zůstala v držení Doudlebských (Diviše, 1578 Bedřicha a Petra, 1616 Anny Marie, pak Jiří Františka) už do r. 1664. Pak ji měl Karel Jiří z Valdšteina, l. 1667 Frant. Adam Khek ze Švarcpachu, l. 1683 Václav Fr. Budkovský z Budkova, od r. 1691 rodina La Cron, pak l. 1699 manželé Kürnbergovi, kteří ji příp. k Nadějkovu. (H. VII. 210.)

Lhota stoklasná, ves u Chotovin (Tábora), patřila od 15. stol. Hýlovcům z Polkovic a příp. od nich k Měšicům. Kromě toho tu bylo v 16. st. svobodství.

Lhota Stračovská viz Lhota.

Lhota pod strání, ves u Hradce kr., ode dávná přísl. téhož města (v 17. stol. tuším L. za šibenici řečená).

Lhota pod Stražištěm, staré pojmenování L. Salačovy.

Lhotka stříbrná, ves u Mníšku, jež se od l. 1409 jako přísl. zámku Mníšku připomíná, avšak byla i odloučena od něho (l. 1490 k Čisovicům, ok l. 1520 k Hořovicům).

Lhota strhaná viz L. Bolehoštská.

Lhota Sudličkova (nikoliv Sudlicova), ves u Brandýsa n. O., jež byla snad l. 1342 přísl. Boruhrádku (Lhota Ujčíkova?), l. 1371 slove L. Tasovcovou a patřila z části k Olešné. Jan Okrouhlický ze Kněnic prod. L. (1519) Mikuláši Sudličkovi z Borovnice, jehož rod tu na tvrzi do 17. stol. seděl (1519—1543 Mikuláš, 1565 Matěj, 1575 Václav, 1631 dcery tohoto Kunka a Hedvika). L. 1654 koupena k Brandýsu. H. II. 145.)

Lhota suchá, ves u Nového hradu (l. itomyšle), založená na klášterství Podlažském a od 15. st. přísl. zámku Nového hradu.

Lhota Svachova viz L. Fišlova.

Lhota Svankova viz Svankov.

Lhota Svatonina (něm. *Wadelschlag*, dříve *Wattenschlag*, t. j. *Swatenschlag*, zkomolené *Vodeň*), ves u Frymburka (Vyšního brodu), jež patřila od r. 1380 ke hradu Rožemberku.

Lhota Šablova, Šavlova, ves na bývalém klášterství Korunském v rychtě Polské, jejíž nynější jméno ještě zjištěno není.

Lhota Šalomonka, též Neptejov, n. dvůr v okolí Živhostě l. 1546 již pustý.

Lhota Šarovcova, ves u Hořic, jež obdržela své příjmení od Šarovcův ze Lhoty, bývalých držitelův. L. 1518 prodali ji synové Janovi Václavovi Zahradkovi z Černé, od jehož dcer se dostala Adamovi Karlíkovi z Nežetic. Potom se na statku tomto, na němž byla také tvrz, držitelé rychle střídali; měl ji také od r. 1549 Soběslav Pardubský z Miletínka († 1563). Dědici jeho prodali L. (1567) k panství Hořickému. (H. V. 136.)

Lhota Šimkova viz L. Divůčkova.

Lhota Štěpanická, ves u Štěpanic (Jilemnice), prvotně řečená Lhotka a ode dávná přísluš. hradu Štěpanického a od r. 1628 Branné.

Lhota Štěpánova, l. 1418 jedna ze Lhot v okolí Chocně.

Lhota Štěpánova, ves u Štěpánova (Vlašimě), ve 14. st. zprosta Lhota a ode dávná přísl. Štěpánova.

Lhota Švastalova, ves u Krásné hory, prvotně přísl. hradu Kamýka. Od 15. st. držena ke hradu Hluboké a po odprodání Kamýka (1569) patřila zase k němu.

Lhota Švejcarova, ves u Kraselova (Strakonice), od 14. st. přísl. hradu Strakonického. L. 1356 slove Mazancovou, protože ji měl v nájmu Racek Mazanec z Kraselova V 15. stol. se jí říkalo odraná, v 16. st. otrhaná.

Lhota Táborova, tuším starší název nynější L. kamenné u Vlkanče. L. patřila l. 1378 k proboštví Zbýšovskému, s nímž se dostala (1463) v zápisné držení Slavatův a ke hradu Chlumu. Adam Slavata z Chlumu prodal ji l. 1579 s Vikančem Jindř. Chotouchovskému z Nebovid.

Lhota Tasovcova, starší název L. Sudličkovy.

Lhota Tetínská, ves u Nové Paky pod Peckou, slove tak již l. 1417 a byla přísl. hradu Pecky, s nímž se dostala k panství Radimskému.

Lhota Tetouřova, ves u Malé Chýšky (Milevska), řečená tak po Tetouřech z Tetova, kteří ji drželi a v 16. st. ke zboží Vlkšického připojili; z té příčiny tvrz zdejší spustla. Při Vlkšicích zůstala až do r. 1597. Potom se dostala k Malé Chýšce. (H. VII. 211.)

Lhota Tlukáčova v. L. Kostelecká.

Lhotka třemešňová, název vesnice, jež patřila l. 1548 ke Zvěstovu.

Lhota Turská, dřevní název Butovsi, od 16. st. přísl. hradu Veliše. Ku konci 16. st. držel dvůr zdejší sedlák Mikuláš Buta a slula od té doby Butovsko. L. 1604 prodána k Tuří a l. 1614 přikoupena ke Kumburku. Od l. 1624 patřila k Milčevsi. (H. V. 282.)

Lhota Týblova, tuším nyn. L. Čelá-
kova.

Lhota Údrnická, ves u Libaně, léta
1322 již s tvrzí, kterou držel Vok z Rot-
šteina. V 16. st. patřila k panství Veliš-
skému. (H. V. 273.)

Lhota Uhlíková, l. 1454 název ves-
nice, řečené po držiteli Uhlíkovi již mrtvém.
Protože se o ni brali zemané Rynářečtí
a byla jedním statkem s Mysletínem, lze
ji hledati v okolí Pelhřimova.

Lhota uhlířská, ves u Týnce n. L.,
ode dávna přisl. kláštera Sedleckého.
L. 1436 zapsána Vaňkovi z Miletínka
a držena pak k Pardubicům.

Lhota Ůřetská, ves u Ejanovic (Par-
dubic), l. 1340 tuším rybářská řečená
a přisl. Pardubic. L. 1414 patřila rodině
Rožnovských v Chrudimi (z části). Od 16. st.
byla zase přisl. panství Pardubského.

Lhota Včelákova viz L. Balkova a
Čelákova.

Lhota velká, pod Přeloučem, ves
u Přelouče, která patřivala klášt. Opatov-
skému a zapsána r. 1437 s Kunětickou
horou Diviši Bořkovi z Miletínka. Poz-
ději náležela k Pardubsku.

Lhota velká (prvotně L. Dobešov,
v 17. st. chybně L. Lipanská), ves u Bo-
rovnice (Kostelce n. Orl.), která patřila
l. 1544 rodu Příbkův z Otoslavic a
l. 1567 prodána Jetřichovi Lipanskému
z Lipan. Syn toho Petr dostal L. za díl
a postavil tu tvrz a dvůr. Po r. 1620 se-
děla tu Dorota Lipanská roz. Peciňárova.
L. 1634 k. L. Kryštof Círan z Bom-
baku, k jehož rodu se přičlenil rod Šlech-
tínův ze Sezemic. Za nich rozdělena
L., ale oba díly skoupil l. 1685 Jaroslav
Alex. Náchodský z Neydorfu. Od něho
koupena (1690) k Borovnici a s ní připo-
jena ke Kostelci. (H. II. 33.)

Lhota velká, ves u Janovic (Otic),
nazývala se prvotně Jadýrkovou a pa-
třila l. 1578 ke Smilkovu, tuším, z části,
sice se L. po celé 16. st. a až do r. 1850
jako přisl. statku Janovského přip.

Lhota velká, dlouhá (n. i Vlčková),
farní ves pod Ráčem (u Zbiroha), v jejímž
bezprostředním sousedství byla Lhotka
neb Lhota malá s mlýnem (1379). Ve L.

byl farní kostel již r. 1350 a drželi ji
l. 1360 Rous z Litic, 1362—1363 Ry-
nart z Volduch, l. 1371—1374 Albrecht
z Kolovrat, l. 1376 Bohuslav ze Švam-
berka. L. 1400 držena k Březině, l. 1409
k Hoholovu a s ním se tato část dostala
k Oseku. Část patřila k Rokycanům a pro-
dána l. 1584 ke Zbirohu. Část patřila
v 16. st. k Točniku a ostatek l. 1623 při
konfiskaci statku Oseckého také připojen
ke Zbirohu. Nedlouho potom zanikla fara.
L. 1785 zřízena tu lokalie a l. 1857 po-
výšena na faru.

Lhotka Vesecká, ves ve farnosti Heř-
maňské u Chotěboře, prvotně řečená mni-
chova, protože patřila ke klášteru
Vilémovskému. Od 15. st. držena v rodu
Trčkovském, v letech 1556—1600 patřila
k Úhrovu, v l. 1623—1697 k Vesci a po-
zději k Ronovu.

Lhota Veselka, ves u Chotýšan (Vla-
šimě), n. s tvrzí, až do r. 1385 statek Ber-
nartův, pak Děpolta z Libče, od něhož ji
koupila (1393) Zbynka ze Švabína. L. 1400
držel ji Vesel a l. 1405 odumřel tu Jakub.
Od 17. st. patřila ke Vlašimi.

Lhota Veselská, ves u Vys. Veselí,
jež již l. 1412 stála a pp. z Vartemberka
k Veselí patřivala. Část vsi patřila až do
l. 1533 ke hradu Bradlci a dána pak na
díl Jana z Valdšteina; tato l. 1544 při-
koupena k Veselí.

Lhota Vidláková, ves u Poříčí (Bene-
šova) nazývala se tak již l. 1409. V 16. st.
patřila k Týnci n. S. a později tuším k Le-
šanům. Kapitola Pražská prodala l. 1718
L. Ferdinandovi Schönplugovi Pražanu.
Rodu tomuto, který zde zámeček vyzdvihl,
patřila L. až do r. 1744, kdež koupena
ke Konopišti.

Lhota Vilasova, ves u Petrovic (Sedl-
čan), dříve dolní řečená. L. 1489 patřila
část její k Obděnicům, od 16. st. až do
r. 1850 část k Petrovicům a v l. 1513 až
1538 část k Zahrádce. Ostatek rozdělen
byl mezi svobodníky. Na jednom svobod-
ství seděla rodina Vilasův.

Lhota Vilémova, v 16. st. název nové
vsi založ. u Suchdola na panství Třeboň.

Lhota viničná, Chaloupky, ves u Rož-
ďalovic, pojmenovaná po vinnicích, které

tu v 16. st. bývaly. L. 1611 příp. se jako přísl. Nového zámku Nepokojnického.

Lhota Vlaštkova, v l. 1379—1458 přísl. hradu Helfenburka za Bavorovem a snad totožná se Lhotou Ratiborovou.

Lhota volavá, volová, ves u Chřenovic (Ledče), prvotně na arcibiskupství, pak zápisná až do l. 1547 a v držení rodu Trčkovského. Od r. 1547 patřila k Vlaštějovicům a pak k Ledči.

Lhota Vožerovská v obecné mluvě, správně Ožerovská.

Lhota Vranova, Vranovská, Zahofanská, ves u Vranova (Benešova) příp. se l. 1404. V 16. stol. patřila ke Komornímu Hrádku.

Lhota vrbová, ves u Lhoty kostelní (Poděbrad), od 15. st. přísl. hradu Poděbradského.

Lhota vrchní v. L. horní, Hubkova.

Lhota Vrzalova, starší pojmenování vesnice Lhoty ve farnosti Heřmanské za Čáslaví. L. 1491 patřila k Rusinovu, l. 1567 k Lipce a v l. 1620—1695 k Modletínu. V 18. st. patřila ke statku Klokočovskému, jehož sídlem se stala, když tu Jan Karel Šenovc z Ungrsvertu l. 1789 zámeček vystavěl.

Lhota vysoká, Lhotka mladá i malá, ves u Března (Boleslavě), jež patřila l. 1406 z části ke statku Telibskému. V 17. st. patřila k Březnu.

Lhota vysoká, n. i Davidova, ves u Poříčí (Benešova), l. 1358 statek Ješkův. L. 1437 připovídal se k ní Jan Žák po smrti Dudíka a Jindřicha. V 16. st. patřil tu dvůr Žebrovcům a od r. 1582 Jiříkovi Přibyšickému z Přibyšic. V 17. st. seděl tu rod Lhotákův ze Lhoty (1665 Václav). Předposlední z nich Antonín zastřelil se v L a bratr jeho a dědic Václav Karel prodal L. (1737) Karlovi Davidovi, krajskému sekretáři. Tento byl l. 1741 z domácích nepřátel M. Terezie nejúčinnějším, pročež odsouzen k smrti, avšak životem darován a do života vězením opatřen. Statek L. jemu zabrán a prodán l. 1743 ke Konopišti. (MB. III. 77.)

Lhota vysoká, ves u Pošně (Pacova), l. 1523 přísl. hradu Kamene. Později patřila část k Pošni a část od l. 1557 k Pro-

seči, avšak od l. 1584 zase ke Kamení. Později patřila zase k Proseči.

Lhota vysoká, dvůr u Libže ve farnosti Divišovské, n. ves, která bývala přísl. hradu Šternberka. Vrchnost svedla ves na dvůr. Když l. 1752 Marie Barbora hrab. z Roggendorfu statek Třebešický odprodala, přidala k němu L. v. (MB. II. 84.)

Lhota vysoké, dvě vesnice u Bystřice n. M., jež byly l. 1444 pusty a přísluš. statku Bystřického. L. 1496 byly lesem zarostlé. Jedné z nich říkalo se také L. prostřední.

Lhota záborní, přední neb horní, ves u St. Knína, založená okolo l. 1330 v lese Kapčici v lovcovství Kamýckém. Od Karla IV. dostala se kláš. Slovanskému a v 15. stol. držena zápisně ke Mníšku. V 16. st. stala se dědičnou a l. 1601 odprodána Janovi ml. Bechyňovi z Lažan. Odtud držena ke Pnětlukám a v 17. st. příp. ke Starému Knínu.

Lhota zadní, ves u Těchlovic (Děčína), jež bývala přísl. hradu Děčina.

Lhota zadní viz L. Jobova.

Lhota zadová, n. dvůr u Tloskova, jenž byl v 16. stol. pust a patřil ke Tloskovu.

Lhota zahajská viz L. zálesní.

Lhota záhumní, záhumení, véska u Dol. Bousova (Sobotky), jež náležela r. 1497 ke hradu Kostí.

Lhota Zákostelská, ves u Kostelce (Náchoda), jež patřovala v 15. st. ke hradu Visemburku a s ním příp. k panství Náchodskému.

Lhota Zálesí, v 17. stol. název vsi Lhoty u Kamenice n. L.

Lhota zálesní viz L. Sejická.

Lhota zálesní, zahajská, ves u Studence (Jilemnice), ve starší době zprosta Lhota, v 16. stol. a ještě r. 1602 přísl. panství Vrchlabského, ale potom k Jilemnicí a Branné.

Lhota Zářecká (v 15. st. Kunšova?), ves u Chocně, jež ode dávna, avšak jen z části patřovala ke statku Chocenskému, část (Lhotka pod Choceňkem) patřila l. 1506 k Brandýsu a část k Borohrádku, kteráž l. 1546 také k Brandýsu koupěna. Tak to zůstalo až do r. 1850.

Lhota zárybníčná (prv. L. za rybníkem), ves u Chýnova (Tábora), v letech 1391—1547 přísl. hradu Kozí. L. 1547 postoupena od Táborských králi, avšak l. 1549 zase navráćena. V 17. st. patřila část k Měšicům.

Lhota zbožná, farní ves u Nýrska, od starých dob až do r. 1757 přísl. statku Dešenského (již l. 1533 zelenou pojmenovaná) a v l. 1757—1850 přísluš. panství Bystřického. Za neznámé doby postavena tu kaple, k níž později přistavěna loď. U ní zříděna l. 1786 lokalie, jež l. 1857 na faru povýšena. (TB. 172.)

Lhota zelená, farní ves u Nýrska, od starých dob až do r. 1757 přísl. statku Dešenského (již l. 1533 zelenou pojmenovaná) a v l. 1757—1850 přísluš. panství Bystřického. Za neznámé doby postavena tu kaple, k níž později přistavěna loď. U ní zříděna l. 1786 lokalie, jež l. 1857 na faru povýšena. (TB. 172.)

Lhota Zelenská, Zelenec ká, ves u Libáně, která stála snad již r. 1337. Od 15. st. patřila z části ke Kosti, v letech 1542—1585 z části k Obruhům.

Lhota zlatná, starší pojmen. (1362) nynější Zlatenky u Pošně (Pacova). V 16. stol. patřila k Pacovu (ještě 1550), později Ondřeji z Chmelného († 1566) a l. 1621 ke Kamenici.

Lhotka žabí, tvrz a dvůr, l. 1550 majetek Václava Srbského ze Ž. L., bezpochyby nynější dvůr Lhotka u Otradovic (v okolí Otíc) až do r. 1850 svobodství. Při něm bývala ves, jež patřila v 17. st. k Neustupovu.

Lhotka žabí, v 15. st. pojmenování vsi (? neb jen dvoru), jež patřila ke hradu Kolínu.

Lhotka Žalmanova viz L. Kostelecká.

Lhotka žebračí neb Libická, ves u Chotěboře, až do r. 1383 statek Vaňka Bezchleba z části a z části kl. Vilémovského. V 15. st. byla v držení rodu Trčkovského; od r. 1556 patřila k Úhrovu, později (1591) ke Světlé, od r. 1597 ke Studenci a pak ke statku Libickému.

Lhota žebračí, žebračetina, l. 1406 sídlo Zdíchovo, v 15. st. přísl. Tchořov, pak manský statek Sudliců ze Tchořov, jest bezpochyby totožná se zaniklou Lhotou, v okolí Víckovic, Hostkovic a Petrovic.

Lhota Želenská viz L. Zelenská.

Lhota Žemličkova, ves u Obděnic (Sedlčan), dříve L. horní, l. 1489 přísl.

Obděnic, l. 1593—1601 z části přísl. Petrovic, pak ke Křepenicům a konečně k Vysokému Chlumci.

Lhotice, ves u Mn. Hradiště, ve 14. st. z části přísl. kl. Hradiště, z části statek vladycí (Mikeš † j. 1462) s tvrzí. Od r. 1462 patřila k Valečovu; později tu byl svob. dvůr, který se dostal k Vinařicům. (H. X. 138.)

Lhotice Šadova, ves u Želiva, n. s tvrzí, na níž seděl l. 1400 Markvart, syn Vilémův. V 15. st. drželi ji Dobrovítovští z Újezda, z nichž poslední byla Anna Salavova z Ú. L. 1559 ujal Lhotici Jan, l. 1567 Jiřík Salavov, pak následoval po Vrchotických z Loutkova l. 1616 Ondřej z Ostešova, jež ji l. 1628 prodal. L. 1642 koup. ji Alžběta Františka Tengnaglova a po její smrti prodána (1674) ke klášterství Želivskému.

Lhotice, ves u Dol. Kralovic, n. s tvrzí, až do r. 1598 statek Vražďů z Kunvaldu, pak až do r. 1617 přísl. Křivsoudova, odtud do r. 1628 statek Malovcův. L. 1630 koupil ten statek Jan Vražďa z Kunvaldu. Odtud patřila k Martinicům, později k Dol. Kralovicům. Za starých dob nazývala se také L. Vražďovou. (MB. XI. 22.)

Lhotice Růžkova, ves u Čechtí, n. s tvrzí, l. 1363 statek Onše Tluksy z Čechtí. l. 1388 Pešíka Stekla a pak Jetřicha Váchy († j. 1421). L. 1436 patřila Zdeňkovi Malovci. Pavel Dřítenský z Malovic prodal L. (1542) Janovi a Jiříkovi br. Růžkům, svobodníkům z Mřetic, jichž potomci Růžkové z Rovného dvůr popl. L. až do r. 1611 drželi. Kromě toho tu drželi Růžkové a jiní rodové svobodství. (MB. XI. 54.)

Lhotka viz Lhota.

Lhůta viz Lhota.

Lhýšov (ob. *Lhejšov*), ves u Ml. Vožice, ve staré době na vladycí statky rozdělená, z nichž povstala svobodství. Dvůr držel na poč. 16. st. Matěj Koza a l. 1549 koupěn k Neustupovu. Část vsi patřila v l. 1603—1674 k Šebřovu a odtud k Ml. Vožici.

Lib (pův. *Ljub* r. 1178 a 1236), prastaré pojmenování potoka Martinického u Dolních Kralovic.

Libakovice, ves u Přeštic, jež se přip. v zákl. listu Vyšehradském (1088), kterýž kostel měl i r. 1336 tu nějaký díl; avšak kromě toho byly r. 1266 a 1272 majetkem klášt. Chotěšovského. Část Vyšehradská dostala se po r. 1420 v zápisné držení světských pánův a patřila l. 1491 k Roupovu. Ostatek patřil v 15. st. k Řenči a k Dražkovu. Roupovská část koupena léta 1599 k Vodokrtům a s nimi se dostala též k Řenči a s ní celá ves přip. k Dolní Lukavici.

Libáň (pův. *Ljubaň*), město, jež se již r. 1340 jako městečko připomíná. L. patřila ode dávna ke hradu Staré. Arnošt arcibiskup, jsa spoludržitelem tohoto založil v L. špitál. Kdysi v 15. st. založen tu také kostel (tuším s farou). L. 1574 na prosbu Jiříka Pruskovského z Pruskova vysazena L. za město a obdarována erbem a 2 jarmarky. Kromě toho obdržela majestát na vybírání cla. Obyvatelstvo vyznávací víru pod obojí po r. 1623 hlavně příčiněním jezovitův Jičínských na katolickou víru obráceno. Působili tu Vít Johannides, Matyáš Burnatius a Adam Kravařský, jichž práce l. 1629 ukončena. Od r. 1688 patřila L. k panství Kopidlanskému. Kostel l. 1754 s velkým nákladem znovu postaven. L. 1820 a 1821 zuřily tu požáry a l. 1850 stala se L. sídlem c. k. úřadův. V L. narodil se (1836) Dr. J. Emler. Erb: Štít červený, v němžto u spodku žlutý kopec o 3 pahrbcích, na kterém v prostřed brána s černými vraty zavřená a na té podkova špicemi dolů obrácená (erb Pruskovských) a vedle té z každé strany věže stříbrné s kulatými krovy, každá s 3 okny a 3 stínkami. Mezi věžemi kráčí na stínkách brány jelen maje přední pravou nohu pozdvíženou.

Libanice, ves u Hroch. Týnce, dříve vladýčí statek (1440 Adam, 1450 Mach). Na poč. 16. st. patřila část k Žumberku, část měl Matouš z Habrova a dostala se l. 1555 v držení Talackův z Ještětic. Později měli tu Malovci z Malovic tvrz, která prod. (1590) Václavovi Talackovi z Ještětic. Ten L. l. 1592 prodal a od r. 1613 patřily k Orli. Od r. 1636 zase byly samost. statkem a l. 1660 koupeny

k Žumberku, s nímž se dostaly k Nasevrkám. (H. I. 171.)

Libčany (původně *Ljubčané*), farní ves u Nechanic. v níž měl klášter Opatovský roli (1086). Od r. 1252 vyskytuje se jako statek vladýčí Častův. L. 1398 drželi je Jan Roudnice a Václav, l. 1406 Jan Sova, farář Dvorský, Racek a Jan a 1410 Bušek. Léta 1516 seděl tu Jan Donat z Těchlovic. V 16. st. patřily L. obci Hradecké, ale l. 1547 jí odňaty a patřily Janovi z Pernšteina, od něhož se dostaly v držení Nejedlých z Vysoké (1549). Tito drželi L. až do 17. st. Následovali potom Strakové z Nedabylic, jichž poslední, Jan Petr, odkázal jmění svá na zřízení šlechtické akademie. (H. V. 338)

Libčeves, farní ves u Bíliny, po níž se nazýval r. 1251. Protivec z L. a l. 1295 Smil. Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. patřovala tehdá pánům ze Žirotína, v l. 1390 až 1401 Pešíkovi a od r. 1416 Kryštofovi z Minic. Potomci tohoto prod. L. (1437) Václavovi Cardovi z Petrovic. Později seděla tu zchudlá větev pp. z Vartemberka (Zikmund a Václav † j. 1483). Na poč. 16. st. drželi L. Vřesovci a po nich od r. 1544 Jaroslav Beřkovský ze Šebířova, a od r. 1548 Bušek Kaplíř ze Sulevic, jehož potomci prodali L. (1588) Janovi Vřesovci z Vřesovic. Rod Vřesovcův seděl tu až do l. 1642, kdež prod. L. Kryštofovi Ferd. z Lobkovic. Zůstala pak v Bílinské pošlosti téhož rodu a po jejím vymření dostala se kníž. pošlosti. Matriky založeny l. 1661 a asi tehdá obnovena fara, která po r. 1623 zanikla.

Libčice (pův. *Ljubčici*). ves u Dolních Kralovic, jež ležela v 11. st. v újezdě Svatavině a patřila kapitole Vyšehradské. Po r. 1420 dostala se v zápisné držení Močihubův z Kralovic, dána jim k dědictví a proto držena potom k Horním Kralovicům až do r. 1850.

Libčice, Libřice, ves u Jaroměře, v níž byl před r. 1356 kostel farní. L. náležely až do r. 1420 klášteru Svato-polskému. Všechno toto klášterství dostalo se v 16. st. v držení Trčků z Lípy, jimž dědičně doprodáno. L. potom při-

pojeny k panství Smiřickému. Po r. 1623 sklesl kostel na filiální.

Libčice (vyslov. *Libšice*), farní ves nad Vltavou u Kralup. Klášteru Břevnovskému patřila tu část s lesem a řekou podle základ. listu (993), jinou část tu měla kapitola Boleslavská (1052). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo kláš. Zbraslavskému i s vesnicí. Po r. 1420 uchváčeny L. od světských držitelův a kl. Zbraslavský vida nemožnost vyplacení doprodal je l. 1558 Jachymovi Šlikovi z Holiče, od něhož postoupeny l. 1559 Floryanovi Grysppekovi a příp. k Nelahozevsi. Když fara po r. 1623 zanikla, přifařeny L. k Minicům. L. 1766 kostel znova vystavěn a l. 1787 zřízena tu lokalie, která l. 1854 povýšena na faru.

Libeč (pův. *Ljubeč*), potok tekoucí od Žacléře (1260, 1301).

Libeč (něm. *Gabersdorf*), ves v okolí Trutnova, která se r. 1260 příp. Tehdá ji daroval lidk ze Švabenic křižovníkům Zderazským. Po r. 1420, když kl. Zderazský vypleněn, potažen L. k panství Trutnovskému, k němuž až do l. 1850 náležel. Český název již v 16. st. upadl v zapomenutí

Libeč, ves u Maršovic, ve 14. st. vладыčí statek, na němž seděl rod Košíků z Libče. V 16. st. patřila L. k Zahrádce, vlastně k Maršovcům a s nimi připojena k Tloskovu.

Libeč, jinak Rytířov, ves u Děčína, až do r. 1515 L., později R. jmenovaná, jež patřila ode dávna k panství Děčinskému.

Libeč, Libice, městys nad Doubravou u Chotěboře, jenž se v podvrž. listech dosti záhy připomíná. (Viz Pam. arch. X. 654.) Před r. 1362 byl tu farní kostel se vsí. Až do r. 1420 patřil L. klášteru Vilémovskému, později byl v zápis. držení Trčkův a držen k Lichnici a Lipnici. V 16. st. patřila ves Libice ke Světlé, od níž prod. (1597) Vlachyni starš. z Říčan a patřila pak k Nov. Studenci. V 18. st. oddělena od něho a byla zvláštním statkem, který drželi po Kustoších l. 1727 Jindř. Karel Metternich, pak rod Buttlerův,

l. 1731 Norbert Haugvic z Biskupic, l. 1759 Václav Frant. Heymerle, pak sv. p. Laryšové ze Lhoty a od r. 1775 rodina Boleslavských z Rittersteina. Druhý z nich Benedikt vymohl l. 1798 majestát, že byla L. na městys povýšena a jarmarky nadána. **Libečov** (pův. *Ljubečov*), ves u Unhoště, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. Po r. 1420 dostala se v držení světských pánů, l. 1400 patřila Jaroslavovi ze Šternberka. Nástupce jeho Ladislav ze Št. odkázal L. kapitole Pražské (1507), která se v něj po jeho smrti uvázala. V 16. stol. dostal se zase v držení pp. ze Šternberka, patřil pak k Červenému Újezdci a připojen s ním k Tachlovicům. (MU. 144.)

Libědice, Libětice (pův. *Ljubědici*), farní ves u Kadaně, jež patřila r. 1226 kláš. Doksanskému, avšak l. 1318 patřila Střezimírovi. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Podací vykonávali l. 1358 Kuneš a Zdich se synem Sulkem, l. 1386—1410 Erhart z Doupova, avšak byly tu také drobné statky a ještě v 16. st. dva dvory Doupovcův a Libnaurův. Tento dostal se v držení Novohradských z Kolovrat (1556) a vystavěna tu tvrz. Tuto koupila l. 1606 Otilie Doupovcova ze Žďáru. Doupovci tu drželi dvůr až do 17. stol. prodavše svůj dřevní dvůr již l. 1572. V 17. st. patřily L. do rodu Zmyslovských a dostaly se dědictvím v držení karmelitánů v Praze. L. 1786 zabrány k nábož. fondu a l. 1808 prod. k Maštovu. Kostel l. 1687 znovu vystavěn. Matriky založeny l. 1594.

Liběhrad, n. hrad na skále u Libčic, jehož založení Hájek přikládal kněžně Libuši beze všeho důvodu a jen pro shodu prvních tří písmen. Bezpochyby založen od kl. Zbraslavského k ochraně statku Libčického a spustl v 15. stol. (H. VIII. 255.)

Liběchov, farní ves u Štětí, již l. 1318 vладыčí statek. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací vykonávali l. 1354 Nachval a Zdislav a od r. 1414 páni z Dubé. V 15. st. vystřídalo se tu několik zemanů, naposled Mik. Skalík ze Chcebuze. Od toho koupil L. Jan ze Vchynic a od

tohoto Radslav Beřkovský z Šebřfova (1513), jehož rod (1540 Vilém, 1543 Jaroslav) tu do l. 1547 seděl. Pak následoval Kašpar Belvic z Nostvic, jehož potomek Jindřich L. (1621) Mandaléně Malovcové z Chýnova prodal. Po Malovcích dědili okolo l. 1657 Villanové a Karel Ludvík Villani prodal L. (1664) Františku ze Scheidleru. Od této rodiny dostal se L. dědictvím Pachtům z Rajova, od nichž fara l. 1731 obnovena a kostel znova vystavěn. Pak následoval rod Veithův, k němuž se pěkně vzpomínky poujají.

Liběchov, l. 1541 vesnice na panství Novohradském, jejíž dnešní polohu určití nelze (snad Ličov?).

Libějice, vlastně Libějovice (pův. *Ljubějovici*), ves u Netolic se starým zámkem, jež se r. 1264 přip., jsouc sídlem Tomášovým. Od r. 1352 seděl tu Pešek Malovec, po němž z téhož rodu l. 1374 Diviš a l. 1389 Dobeš následoval. V 15. st. držel L. Diviš, potomek jich (1467). Léva († j. 1523), nástupce jeho, zůstavil šest synův, z nichž Diviš l. 1548 L. na svůj díl obdržel. Tento prodal L. (1557) Vilémovi z Rožemberka. Bratr a nástupce jeho Petr Vok odkázal L. sestřenci svému Janovi hrab. Zrinskému († 1612). Po tomto dostaly se L. v držení rodu Švamberského, avšak l. 1620 zabrány a darovány Karlovi hr. z Buquoy. Za Buquoyův starý zámek přeměněn v dům úřednický a l. 1696 založen Nový zámek u L., ale teprve Filip Emanuel z B. pečoval o dokončení stavby, což se l. 1747—1754 stalo. Jan Jozef Buquoy prodal L. (1801) knížeti Jozefovi ze Švarcenberka, jehož potomstvu panství dosud náleží. V l. 1816 až 1817 Nový zámek opraven a o druhé poschodí zvýšen. (H. VII. 118.)

Libel (prv. *Ljubel*), ves u Kostelce n. O., jež se l. 1414 jako přísl. Častolovic připomíná. Později patřila k Potšteínu a Liticům a od r. 1559 zase k Častolovicům.

Libeň (pův. *Ljubeň*), ves u N. Bydžova. N. tu byla tvrz, avšak z vladyk jest znám jediný Mikeš Pertolt (1445—1461), který již L. nadržel. V letech 1516—1850 byla L. přísl. Bydžova. (H. V. 308.)

Libeň nová, ves u Jílového, jež za

starodávna kláš. Ostrovskému patřivala (zejm. 1282). Král Zikmund zapsal L. Matěji z Černožic. Později ji měl Ctibor z Beztahova, jež ji l. 1475 Janovi Benedovi z Nečtin postoupil. Potomci jeho měli L. asi 80 let. Následovali Špetlové z Janovica a od r. 1573 Jiří Voděradský z Hrušova. Vilém z Rožemberka k. L. l. 1584 a daroval ji známému pokladači Edvardu Kelleyovi, jemuž zabrána a prodána l. 1597 k Dol. Břežanům.

Libeň, ves u Karlína i s tvrzí, v l. 1406 až 1419 vладыčí statek Jana Rotleba, od něhož k. ji Václav Cvoek († j. 1456). Dědici tohoto prodali L. Lidmile z Chys a z Jiren († j. 1473), po níž následoval Václav Karel ze Svarova. Část L. byla tehdá a potom v držení Vlašimských z Tymberka. Později následoval Jan z Roupova, jehož syn Václav pr. L. ok. l. 1500 Zikmundovi Holcovi z Květně († 1520). Po něm následoval Mikuláš Bryknár z Brukšteina († 1525), jehož rod (Albrecht † 1590 a synové jeho Jiří a Albrecht tu do l. 1595 seděl. L. 1595 k. L. Eliška Hofmanova z Donína († 1611) a odkázala ji Janovi z Černhauzu, druhému manželu svému. Léta 1608, dne 25. června učiněna v L. památná smlouva mezi císařem Rudolfem a bratrem jeho Matyášem. Potomkům Janovým patřila L. až do r. 1651, kdež prod. Janovi Hartvíkovi hrab. z Nostic. Tento pr. L. (1662) obci Starého města Praž. Za Pražské vlády rozšířena tvrz v zámek a postavena kaple (1770), při níž zřiz. l. 1837 expozitura. Od r. 1850 L. velice vzrostla, ježtež pak více se vzdáhala v posledních letech. (Dějiny vydal l. 1896 Lad. Hejtmánek.)

Libeň vysoká, ves u Mělníka, jež patřila od r. 1207 křižovníkům Německým a r. 1237 byla trhovou osadou, z části ale také byla jměním kapituly Boleslavské a platy šly také ke špitálu Lipskému. V 16. st. patřila L. k Řepínu, od něhož oddělena jako díl Jiřiska Karla z Nežetic. L. 1595 koupil ji Tobiáš Hrzán z Harasova od Zikmunda Karla z N., avšak potomku jeho Václavovi zabrána a prodána l. 1622 Filipovi Fabri-

ciovi z Rosenfeldu, jenž ji zase přip. k Řepínu. Do té doby tu byla tvrz. (BM. 567.)

Libenice, ves mezi Kolínem a Kutnou Horou, jež se nacházela r. 1142 mezi statky klášteu Sedleckému darovanými. Král Zikmund zastavil L. (1422) Erkin-gerovi ze Seinsheimu, avšak l. 1437 zastaveny Hanušovi z Rychnova, od jehož syna Kašpara dostaly se před r. 1454 Hynkovi a Pavlovi br. ze Zaluňova. Pak měli L. do r. 1499 Kostkové z Postupic, po nich Jan Janovský z Sou-
tic. Na poč. 15. st. vystřídali se tu vl. z Prachňan (l. 1510) a Lorečtí z El-kouše (1514), po nich Trčkové z Lípy. L. 1539 k. L. Jindřich (Smíšek), jehož potomci zvali se Libenickými z Vrcho-
višť. L. 1593 vyplaceny L. od Vratislava Libenického z V. a připojeny k zámku Kolínskému, avšak l. 1611 zřízena tu samo-
statná správa královská. Za nedlouho připojeny zase ke Kolínu. Tvrz zdejší l. 1643 vyhořela a spustla.

Libenice, ves u Prčice, kterou držel asi r. 1420 Petr z Šebířova a tehdá prodal V 16. stol. patřily Hýlovcům z Polkovic, po nichž dědili Dvořečtí z Olbramovic. Od těchto postoup. (1577) Jindřichovi Vrchotického z Loutkova. Ten připojil je k Uhřicům. V 16. st stála tu tvrz, která později spustla. (MB. VIII. 108.)

Libenky, Libinky, ves u Drahobuze (Úště), v 15. stol. statek Petra Krávy († j. 1437), v 16. st sídlo Libenských z Blatna. S poslední z nich Annou Václav Novohradský z Kolovrat L. vyženil (ok. l. 1550). Později přip. k Liběšicům, od nichž odděleny s Drahobuzí a pak přidány ke Chcebuzí a Liběchovu.

Libeř, ves u Jílového, jež se připomíná l. 1314. Ve 14. st. byla tu fara, jejíž podacími pány byli l. 1362 Štěpán, Dlužek a Velislav, l. 1402 Jaroslav, od r. 1413 Kolman z Křikavy. Potomci tohoto drželi část L. ještě v 16. st., ostatek s tvrzí patřil do r. 1545 Mladotám ze Solopisk, a odtud Vilémovi Křineckému z Ro-nova. Od jeho potomstva postoupena ke Konopišti, ale za nedlouho dostala se Ji-

říkovi Slepotickému ze Sulic (asi 1561). Později následoval Jiří Karban z Olšan (asi l. 1580), pak Vilém z Rožemberka, jenž L. s Novou Libní spojil. S ní připo-jena k Břežanům.

Liberec, město nad Nisou, prvotně ves řečená *Reichenberg*, jinak *Habersdorf*), která měla r. 1360 svůj farní kostel. L. pa-třival, pokud lze pamětmi doložit, pánům hradu Frydlantu. Ke vzrůstu obce přispělo na počátku 15. st., když se tu rozmáhalo soukennictví a Jan z Bibršteina († 1424) tu první cech založil. Městečko, které takto ze vsí povstalo, přip. se r. 1454, a kolem něho vznikaly po celé 15.—17. st. nové vesnice. Ještě před vyměněním rodu Bibr-šteinského (1551) ujalo se v L. učení Lutherovo a udrželo se tu do 17. stol. K povznesení L. nemálo přispíval Bedřich z Rederu a výtečný jeho hejtman Jáchym Ulrich. Onen jim udělil právo piva vařiti, tento obezřetně řídil osudy města za synův Bedřichových, a ti všichni vyprosili r. 1577 majestát na dva výroční trhy, erb městský a pečetění zeleným voskem. V l. 1570 až 1587 postaven nový farní kostel. Za Mel-chiora z Rederu lze pozorovati velký po-krok v městských živnostech. Po smrti Melchiorovč († 1600) zpravovala vdova Kateřina roz. Šlikovna Frydlant a L. až do plných let syna Kryštofa, ale r. 1609 usadila se v L. davši posavadní úřední dům (r. 1574 založený) v zámek rozšířiti a potvrdila r. 1612 svobody města. T. r. převzal vládu nad L. Kryštof, který Libereckým také vaření piv a prodej vína a soli potvrdil. Když koupil L. r. 1622 Albrecht z Valdšteina, nastaly L., který později spojen jest s knížectvím Frydlantským, horší časy. Kníže odňal jim ihned právo piva vařiti a od r. 1623 prováděna katolická reformace s velikým úsilím, ale beze všeho úspěchu. Kníže sice zamýšlel jakousi svo-bodou města svá obdařiti, ale úmysl ten zmařen brzkou jeho smrtí; avšak pro zmá-hání se trhův obilných a řemesla soukenni-ckého založeno r. 1630 nové tržiště (Neu-markt). Nástupce jeho Matyáš hr. Gallas uvázal se v L., když bylo město r. 1634 kromě několika stavení docela vyhořelo, ale rozmáhalo se zase a užilo aspoň na čas

bývalých svobod, když byl r. 1639 v moci Švédův. Gallas sice podporoval soukenníky zdejší, ale obci v ničem neuvoloval. Když r. 1647 zemřel a poručnická vláda nastala, obnovena katolická reformace, poněvadž v městě nebylo nic více, než jen 28 katolíkův, ale násilné její provádění způsobilo stěhování valně do ciziny a škodilo i vrchnosti i poddaným. (Z celého panství se prý 7000 osob, většinou průmyslníkův a obchodníkův vystěhovalo). Současně usilovali L. o to (1650, aby jim právo piva vařiti navráceno bylo, avšak ač i u dvora v té věci jednáno, nebyl výsledek nijaký. Když se r. 1661 bratři František a Antonín Gallasové dělili, dostal onen L. za díl, ale přikoupil Frydlant zase (1674). Za něho usiloval Kryštof Tugeman, purkmistr Liberecký, o to (1680), aby obci byly svobody skrze císaře navráceny, ale opět marně a odstonal snahu svou bolestným vězením na Frydlantském zámku. Kromě toho týráni i soukenníci zdejší od r. 1669 tím, že jim činěny překážky ve svobodném kupování vlny a od r. 1690 konečně nucení, vlnu od vrchnosti kupovati. R. 1700 vymohl si L. u císaře Leopolda dva nové trhy výroční. Přese všechny překážky přibývalo v městě a na panství tolik soukenníkův, že bylo okolo r. 1728 asi 500 mistrův. V následujících dobách živnost tato ještě více květala, poněvadž vláda sama k tomu přihlížela a čím dále, tím více vrchnostem vliv na živnosti odnímán byl. (R. 1758 povolila v L. trhy na vlnu.) Také obec dostala samostatnější působnost král. potvrzením svobod svých (1747) a rodina hrabat Clam-Gallas také více obci přála, než předešlí držitelové. Ok. r. 1770 klesaly tu živnosti zase a některé potom zanikly; ale tím více zmáhalo se soukennictví asi od r. 1780, poněvadž mu otevřen prodej do Turek a do Vlach. Tím přibývalo obyvatelstva a domův (r. 1771: 829, r. 1780: 872), pak založil hr. Krystyan Filip novou čtvrt městskou po něm zvanou (1787), tak že za krátkou dobu počet domů na 1036 vzrostl. První továrnu na sukna založil Jan Jiří Berger (1798), po čemž brzo (1800—1803) zavedení strojů následovalo. R. 1802 povstala

druhá továrna a od té doby se počet jich množil. Největší rozkvět této živnosti padá po r. 1825. Do té doby padá také regulování města, postavení a zřízení nových ústavův (1831 střelnice, 1836 špitálu, 1837 reálky, r. 1848 knihtiskárny, r. 1854 spořitelny). R. 1850 dostal L. zvláštní obecní statut, čímž postaven na první místo po Praze a zřízeny tu zemský soud a obchodní komora. R. 1859 docíleno železničné spojení s Žitavou a Pardubicí. Erb: Štít stříbrný a u zpodu trávník, na němž brána a věže červ. barvy; brána má železná otevřená vrata, zl. mříži a stínky a na ní jest štítek modrý se stříb. kolem (znak Rederovský), věže jsou čtverhranaté s okny, cihel. střechami, zl. makovicemi a železn. korouhvičkami. Mezi nimi stojí na stínkách brány zl. korunovaný lev ve skoku. (Hallwich, Gesch. v. R.)

Liberk (něm. *Rehberg*, pův. *Richenberg*), farní ves, n. městečko u Rychnova n. Kn. Za dávna tu býval hrad, který držel l. 1310 Vilém z R. Potomci jeho byli 1318 Heřman, Ješek, Drslav, Oldřich a Jeruše a l. 1355 Heřman Oldřich a Dobeš. Potomci jich nazývali se Přepyskými z Rychemberka. Ok. l. 1367 připojen L. ke Skuhrovu a s ním se dostal k Častolovicům. Půta z Častolovic zapsal L. (1396) manž. své Anně kněžně Osvětimské k věnnému držení. L. 1425 dobyl hrad od Táborů a později opanován od Jana Koldy ze Žampachu. L. 1441 obležen jest hrad od hotovosti krajské, ale Kolda učiniv příměří zůstal v jeho držení. Léta 1457 dobyl hradu Jiří Poděbradský a zbořil jej. L. přivtělen potom k Liticům a Potšteínu, od nichž oddělen s panstvím Rychnovským. V 17. st. sklesl L. na vesnici. L. 1691 postaven tu dřevěný kostel a l. 1749 zřiz. lokalie, která později na faru povýšena. (H. II. 188.)

Liběšice, Liběšovice, ves u Bíliny, jež byla od r. 1057 jměním kostela Lito-měřického. Cís. Zikmund zapsal je r. 1437 Jakoubkovi z Vřesovic. Od potomkův jeho drženy L. k Doubravské hoře.

Liběšice, městys u Ústku, který patřil r. 1239 kl. Kladrubskému. Později tu byla tvrz, kterou držel Albert z L. (1278

až 1319), předeek Škopků z Dubé, po něm syn. Albert (1319—1347), pak Beneš z D. (1357—1402), tohoto syn Beneš Silný († j. l. 1407) a pak Jan (1420—1426) z téhož rodu. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. V 15. stol. seděli tu pp. z Rabšteina, po nich p. z Gutšteina. Na poč. 16. st. k. je Karel z Duban, po němž je l. 1542 Oldřich syn jeho držel. Když tento zemřel a jmění jeho rozděleno (1575), dostaly se L. Kunrátovi a Lvíkovi († 1580) br. Žichovcům z Duban. Po jich vyměnění zase děleny L. mezi dědičky a dostaly se do rodu Kyšperských z Vřesovic a Sezímů z Ústí. Od těchto získán díl oněch a větší díl L. patřil k Ústku. S ním dostaly se L. jezovitům u sv. Klimenta, kteří l. 1630 také díl L. Merodovský získali. Od l. 1773 patřily L. stud. fondu. Po r. 1623 zanikla fara a za neznámé doby zřízena expositura (snad 1644, když matriky založeny). Léta 1815 kostel znova vystavěn.

Liběšov, n. tvrz u Bezvěrova, která byla v 16. st. již pustá. Bezpochyby bývala sídlem pánův Bezvěrovských, poněvadž se vладыky zvláštní z L. nepřipomínají.

Liběšov, n. dvůr u Žep, který držel l. 1404 Blažek, měšťan Malostranský.

Liběšov, n. dvůr v okolí Kunrace a Krašovic, jenž v 15. st. spustl a l. 1499 přik. k Vlašimi.

Liběšovice, ves u Podbořan, jež se r. 1281 jako vладыčí statek Smilův přip. L. 1325 prodal je král Jan kapitole Vyšehradské, která je do r. 1420 držela. Odtud byly v zápisném držení, dostaly se ok. l. 1563 Jaroslavovi Libšteinskému z Kolovrat, l. 1575 dědičně prodány a připoj. k Petršpurku. Po rozdělení tohoto panství dostaly se k Libořicům. Část byla od r. 1660 v držení Sekerků ze Sedčic.

Liběšovice viz Liběšice.

Libětice, ves u Strakonice (pův. *Ljubětici*), jež se od r. 1243 jako majetek křižovníků Svatomáříských připomíná a později držena byla ke Strakonici.

Libětice, Liběticky, n. ves na býv. statku Věžnickém. Část patřila l. 1380 Ješkovi z Moravčic, jinou s tvrzí koupil

(1385) Děpolt z Libže od Bernarta a zemřel ok. l. 1399. V 16. stol. patřily L. ke statku Věžnickému a vrchnost postavila tu před r. 1620 nový dvůr, avšak l. 1699 ze všeho zbyly jen 4 chalupy.

Liběvice, Libovice (pův. *Ijuběvici*), dvůr n. ves u Krs (Bezdržic), kterou dal Ratata (asi 1186) klášteru Kladrubskému. Tomuto patřila r. 1239. L. 1379 byly L. vладыčím statkem Hrdibora ze Slavic. L. byly bezpochyby od Němců křižáků vypáleny a v 16. st. pustou vesnicí, která patřila ke statku Cebivskému a později k Bezdržicům.

Libeznice, vlastně Grunta sv. Maří (lat. *Vallis S. Mariae*), ves a kostelík u Libenic (Kutné Hory). Před r. 1358 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo arcijáhnům kraje Kouřimského. V 16. stol. patřily L. ke statku Liběnickému, s nímž dědičně získány od Libenických z Vrchovišt. S ním připojeny k panství Kolínskému. V 16. neb 17. st. zanikla fara. L. 1814 zbořen zdejší starý kostelík a v l. 1815 až 1818 nynější kostelík postaven. Pozn.: Ač se tento kostel l. 1405 výslovně Gruntou, jinak L., nazývá, soudíme přece, že tu maten s blízkými Liběnicí, neb l. 1358 slove také Liběnice (M XIII. 67.)

Libeznice (prv. *Ijubeznici*), farní ves v okr. Karlínském, jež se r. 1236 připomíná. Před r. 1380 byl tu farní kostel, jehož podací kanovníkům Vyšehradským náleželo. Král Jiří zastavil L. (1459) obci Pražské a při dělení statkův na poč. 16. st. dostaly se Staroměstským. L. 1547 jim zabrány a prodány t. r. Duchkovi Chmelíři ze Semehova, jehož potomek Kateřina vd. Grofova prodala L. (1591) Elišce Hofmanové z Donína. Potom patřily nějaký čas k Libni. Nosticové přip. je k Pakoměřicům. Fara l. 1693 obnovena a kostel v l. 1788—1793 znova vystavěn.

Libež, ves u Vlašimě, po níž se nazýval l. 1388 Děpolt z Libže. V 16. st. patřila k zámku Šternberku, od něhož l. 1739 oddělena a k Třebešicům přidána. L. 1712 založena kaple od zdejšího mlynáře.

Libchava česká, ves u Ústí n. Orli. Na místě Libchav byl r. 1227 les řečený

na Ljubchavě, který hrabě Kojata odkázal Nakasovi. Ve 14. stol. byl tu farní kostel a později také tvrz. Na L. seděli 1360—1371 Petr Hrb ze Žamberka a l. 1397—1415 Jindřich z Brandýsa. V 15. st. přip. ke hradu Žampachu, od něhož prodána (1574) Janovi starš. ze Žerotína a přip. k Brandýsu. V 17. st. zanikla fara a teprve l. 1864 obnovena. (H. II. 146.)

Libchava dolní, německá, farní ves při předešlé, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Držitelem jejím byl v l. 1360—1363 Smil z Brandýsa a l. 1392 Jindřich, Jetřich a Jan téhož rodu, od l. 1405 Jan s Petrem Slepkou a Mikulášem, konečně Jan sám a l. 1440 Mikeš a Smil. L. 1502 držel L. Vaněk z Bubna, po němž dědili strýci jeho Mikuláš a Otík. Onen přík. část L. od Jana z Pernšteina. Když vnukové jeho se l. 1588 dělili, dostal Jan L. d. Tomuto l. 1622 L. zabrána a prodána Albrechtovi V E. z Valdšteina. Od tohoto postoupeny l. 1624 Maří Majdaleně Trčkové z Lobkovic a nedlouho potom přip. k Landškrounu Fara v 17. st. zanikla, l. 1778 zavedena tu administratura. l. 1802 kostel znova vystavěn a l. 1854 zřiz. fara. Někdy tu byla tvrz. (H. II. 116.)

Libchava horní, ves u předešlé, tak řečená teprve od r. 1588, když Albrecht z Bubna část Nēm. Libchavy za díl obdržel a zde tvrz vystavěl. L. 1611 prodal týž statek bratru Janovi, jenž jej připojil k Dolní Libchavě. (H. II. 117.)

Libchava horní, Liběchov, ve 14. st. Chotohošť, farní ves u Lipého. Ve 14. st. byl tu farní kostel a podací jeho patřilo z části ke hradu Klinšteínu, z části l. 1372 k Žandovu a v l. 1377—1417 ke Konojedům. Onu část koupil před r. 1410 Jan z Gausku, jehož potomci se zvali Kousky z L., sedíce na tvrzí v Dolní L. Tato patřila pak vjad. z Kouče, dostala se okolo l. 1523 s částí L. h. Smilovi ze Vliněvsi a l. 1544 ke Kamenici. l. 1574 postaven od Jindřicha z Vartemberka zámek v L. h. Tento odprodán l. 1611 Dorotě Berkové a od této prodán léta 1614 Jindřichovi z Pencíku. Tomuto zabrána L. a l. 1623 prod. Vilémovi Vratislavovi z Mitrovic,

po němž bratr Zdeněk († 1641) následoval. Po jeho smrti dostal se v držení L. řád křižovníkův Svatomářských. Kostel l. 1809 znova vystavěn.

Libchyně, ves u Nov. M. n. M., jež patřila v 15. st. ke hradu Krčínu, a později k Novému Městu, které na Krčínsku založeno. Jan Černěický z Kácova daroval L. l. 1527 obci Novoměstské.

Libice, farní ves n. hrad ve dvou ohradách (jedné, kde jest ves, a jedné od ní opodál) založený. L. byla sídlem knížat, kteří sloučivše pod svým panstvím několik kmenů naposled vládli v celých východních a jižních Čechách. Od území knížat Pražských dělily toto knížectví Třemšín, Brdy vysočina u ústí Sázavy, potok Mochovský a čára asi od Lysé k Sobotce. Zdali povstalo z kníž. Zlického aneb z kníž. Charvátův, dnes nesnadno uhadnouti. Ke sloučení těchto rozlehlých částí přišlo asi ok. l. 950 a pánem jich všech byl Slavník, jenž šťastně a mocně panoval. Po smrti Slavníkově (981) drželi knížectví synové jeho Soběhor, Zpytimír, Pobraslav, Pořej a Čáslav (jiní, Vojtěch a Radim, byli duchovního stavu). L. 995 udeřili Vršovci na L. z dopuštění kníž. Boleslava II. a dobyvše jí Slavníkovce tu přítomné z kostela sv. Maří vylákali a věrolomně povraždili. Skrze to knížectví jejich spojeno s knížectvím Pražským. Knížata obnovivše hrad spálený sázeli sem úředníky, kteří kraj Libický zpravovali. Jeden z nich byl Božej Vršovec, jenž l. 1108 na L. zavražděn. Po té úřady přeneseny na Havraň a L. sklesly na ves, která byla l. 1228 s celým okolím v držení kláš. sv. Jiří. Tento je držel do r. 1420. Tehdáž uchvátili L. páni Poděbradští, jimž l. 1437 zapsány, tak že od té doby byly přísl. hradu Poděbradského a páni tu vysadili manské dvory. Za neznámé doby postaven tu kostel sv. Jiří, jenž v 17. neb 18. stol. sv. Vojtěchu posvěcen. Druhý starší kostel zrušen a l. 1825 z něho vystavěna fara. Dějepisci 14. stol. L. ve spojení přiváděli s Libuší, což i mezi lid vniklo. (PA. VII. 248)

Libice, ves neznámého položení, jež patřila r. 1226 kláš. Želivskému.

Libice viz Libeč.

Libicko, r. 1252 les při horním toku Doubravy.

Libický kraj, viz Havranisko, Nymbursko.

Libichov, Libín, hora u Prachatic (1370).

Libiněves, Libňoves (pův. *I. juběň-ves*), dvůr u Žiželic, n. ves, jež se r. 1300 přip. R. 1410 tu byla tvrz, na níž seděl Jan Kyjata ze Zásady a l. 1430 Jan z Hostic. R. 1517 zůstal tu jen dvůr, který patřil k panství Žiželickému. (H. V. 297.)

Libínky viz Libenky.

Libiš, ves u Labe u Mělníka, jejíž velmi starý kostel byl před r. 1357 farním. Tehdá tu také byla tvrz, na níž Jan a Diviš bratři z L. seděli. L. 1364 drželi L. Adam, Markvart a Libek ze Záhoří, od r. 1371 patřila k Obríství, avšak přip. se i později Ctibor z L., maje díl vsi, týž, který patřil do l. 1547 Pražanům. Později náležel díl k Obríství a díl k Dol. Přívorám, s nimiž se dostal l. 1604 v držení obce Mělnické. L. 1789 vystavěn tu evang. chrám. (BM. 569.)

Libišany, ves u Pardubic, ode dávná přisl. kl. v Opatovicích. Král Zikmund zastavil L. (1436) Zdeňkovi Švábovi z Chvalkovic. Král Jiří obnovil l. 1465 zápis ten Mikuláši Berkovi z Dubé, avšak se službou ke Kunětické hoře. Od něho dostaly se L. (1470) Jindřichovi knížeti z Minstrberka, avšak ten je dal l. 1477 Václavovi ze Zahrádky. L. 1493 postoupeny k panství Pardubskému.

Libišice, Libšice, farní ves u Žatce, po níž se r. 1281 Zdislav z L. nazýval. Ok. r. 1350 byl tu farní kostel sv. Jakuba a patřil se vsí až do r. 1391 pánům z Koldic. Od r. 1401 panovali tu držitelé hradu Ličkova, později připojeny k Dobříčanům.

Libkov, Lipkov, Slibkov, Zlibkov, ves u Kdyně, r. 1379 statek vladyčí, v 16. st. přisl. dílem Ryžemberka, dílem Úsilova (před tím 1447 část k Poleni, avšak i část vladyčí 1459 Jana star. z L.). V 16. stol. byla ves pustá, v 17. st. patřila k Mileticům a l. 1720 koupena k Bystřici.

Libkova voda (i *Libíkov*, lat. *Lub-*

conis aqua), ves u Pelhřimova, v níž byl před r. 1355 farní kostel. Tehdá patřila L. ke statku Božejovskému. Kromě toho tu byl malý (snad svobodnický) statek (1457). Při dělení Leskocův l. 1584 odloučena L. od Božejova a přiděl. k Hornímu hradu S ním přík. později k Hor. Cerekvici. Později oddělena a byla do r. 1850 samostatným statkem. Po r. 1623 zanikla fara a teprve l. 1874 obnovena. (M. XIV. 34.)

Libkovice (prvotně *Ljubkovići*), ves u Žlutic n. s tvrzí a vlad. statek (1363 Pavel, 1371—1393 Petrovec, 1407 Mikuláš). Léta 1452 měl je Jan Hora z Ocelovic, jehož potomci (1523 Jan, Jiří a Bernart, 1574 Jan st., 1577 synové Řernartovi) tu do r. 1583 seděli. Díly jednotlivých bratří skoupil Petr Novohradský z Kolovrat a prodal L. (1583) Kryzeldě Švamberkové z Lobkovic. Patřily odtud k Chýším, avšak v 17. st. staly se samostatným statkem, který patřil hr. z Valdšteina, od r. 1694 pak rodině Clary; od l. 1807 patřily rodině Venišův.

Libkovice, ves u Roudnice, jež byla ve 14. st. z části majetkem kl. Roudnického, z části statkem vladyčím. Po r. 1420 uchvátil duchovní část Jan Smířický a přip. k Roudnici. V l. 1521—1850 patřila část k Beškovicům, druhá od r. 1522 k Beřkovicům, od r. 1554 k Bechlínu a od 17. st. do r. 1850 zase k Beřkovicům. Třetí část patřivala v 16. a 17. st. ke Ctiněvsi a později až do r. 1850 k Roudnici.

Libkovice (pův. *Ljubkovići*, něm. *Liquitz*, pův. *Lucnitz*), ves u Duchcova, jež se přip. r. 1186 jako majetek křižovníků Svatomářských; kdysi před r. 1240 koupil ji Slávek, opat Osecký, a připojil ke klášterství Oseckému. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Za neznámé doby zanikla tu fara a kostel sklesl na filialní.

Lible viz Libel.

Liblice (pův. *Ljublici*), ves u Č. Brodu, jež patřivala k arcibiskupství a podřízena byla Č. Brodu. Po r. 1420 uchvátil L. Jan Sádlo ze Smilkova, l. 1461 zapísány třem vladykám a drženy od vl. ze Strážnice až do r. 1507, pak od Pašinků z Trojanovic a hned po nich

Bradáčů z Toušeně ještě l. 1523. Tehdá tu byla tvrz. Asi od r. 1530 drželi L. Vachtlové z Pantenova (1530 Jiří, 1556 Zdeněk a Jáchym), po nichž následoval l. 1567 Jiří st. Ota z Losu a jeho potomci. Petr Šturm z Hyršfeldu postoupil L. (1583) obci Brodské, která také od Smiřických dvůr náprávníci přikoupila. Po r. 1620 zabrány L. a prod. l. 1623 k Čer. Kostelci.

Liblec, farní ves u Mělnka, l. 1321 statek Kunrátův a Fryckův, jichž potomci v 16. st. vymřeli. Ve 14. st. byl tu farní kostel a tvrz. L. drželi 1357 bratři Jan, Kuneš a Frycek, později až do r. 1448 Jan. Ok. l. 1485 k. L. Jindřich ze Smiřic od Viléma z Pernšteina, ale Ladislav, nástupce jeho, prodal L. (1544) Jindřichovi Vlinckému z Vliněvsi, jehož potomci (Smil † j. 1592, Jindřich † 1611, Smil) tu do r. 1621 seděli. Následovala pak Anna Špetlová z Dubé s manželem Jetřichem († 1640), po nich Pfeřkornové z Otopachu, k nimž se přičlenili Pachtové z Rajova a od r. 1669 L. drželi. Po nich následovali po r. 1822 Dýmové ze Stříteže a od r. 1862 Antonie hrab. z Valdšteina. Matriky založeny l. 1670. (BM. 573.)

Liblín (pův. *Ljublín*), městys nade Mží, jenž se příp. r. 1181 jako sídlo Přemilovo, r. 1228 však náležel klášteru Svatojirskému. Později byl L. přísl. hradu Libšteina. Když tento v 16. st. pustl, postavili si držitelé tvrz při dvoře v L., která byla l. 1579 v držení Myšků ze Žlunic. (Viz Jirečkovu Rukověť I. 355.) Statek ten koup. l. 1599 Anna Gryspekova z Drahenic. L. 1622 zabrán Václavovi Gryspekovi a postoupen vdově Juditě, s níž jej vyženil Petr Jiří Přichovský z Přichovic, avšak l. 1638 zase zabrán a prodán Benjaminovi Fruveinovi z Podolí. Po jeho potomcích následoval (1675) Jan Kryštof ze Štampachu. V 18. st. drželi L. rodiny Montecuculi, Ledebour a od r. 1801 Wurmbrandové. L. 1752 postaven nynější zámek.

Libnič, farní ves u Lišova, jež bývala přísl. hradu Hluboké. L. 1681 vystavěny tu dřevěné lázně a dřevěná kaplička, která

l. 1714 v kamenný kostel rozšířena. Léta 1785 zřízena při ní lokalie, která povýšena l. 1855 na faru. L. 1788 kostel rozšířen a věž přistavěna. (TB. 91.)

Libnov, české pojmenování vesnice Liebenau, blízko Hertemberka, k němuž patřovala.

Libňoves viz Libiněves.

Liboc (pův. *Ljuboc* od zakladatele *Ljubola*), farní ves u Prahy, jež prý dána klášteru Břevnovskému hned při jeho založení. Ve 14. a 15. st. držel tu klášter 18 zemí a zůstal v držení L. i po r. 1420. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo opatům. V 16. stol. zůstala klášteru jen menší část vsi, jejíž větší část s kostelem přidána ke statkům nejvyš. purkrabství. V 17. st. kostel obnoven. Po r. 1790 založil klášter na svých gruntech novou vesnici (Dolní Liboc), od kteréž doby se prvotní ves Horní L. nazývala.

Liboc (něm. *Leibitsch*), ves u Falknova, která bývala přísl. hradu Kynšperka, od r. 1604 Kacengrynu a později Pochlovic.

Liboc (něm. *Leibitsch*), potok ústící do Ohře u Kynšperka, jenž se příp. r. 1165 a 1181.

Liboc, potok ústící do Ohře u Libočan, po něm jmenovaných (1566).

Libočany (pův. *Ljubočané*, že se usadili při ústí Liboce), ves u Žatce, jež se r. 1226 příp. Na poč. 14. st. byl tu vladýcí statek, pak se dostaly L. králi, jenž je l. 1357 klášť. Postoloprtskému postoupil. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podací patřovalo opatům. Od 15. stol. až do r. 1547 patřily L. obci Žatecké, pak jí vzaty a l. 1550 koupeny k Ličkovu. Po rozprodání Ličkovska patřily k Sedčicům, od l. 1598 Kryštofovi st. Doupovi z Doupova. Jeho nástupci Vilémovi ml. l. 1623 zabrány a prodány Floryanovi Jetřichovi ze Žďáru. V 17. st. byly v držení Nosticů, od r. 1656 Elbognárů z Dol. Šenfeldu, pak Přichovských (od r. 1665), v 18. st. Pocků z Palmfelsu, Janinallů, od r. 1740 Schrollů ze Schrollenberka, od r. 1779 rodiny Weinberger.

Libodržice, Libodřice, ves u Svojsic, po níž se nazýval r. 1266 Milhost z L. Část její daroval Mik. Rokycanský (1346)

k nadání kláš. sv. Ducha v Praze, část s tvrzí byla statkem vладыčím (1386 Nutbor, 1408 Bernart a Aleš, 1437 Jan Hladký). Jedni zemané zvali se odtud Kluckými z L. Na poč. 16. st. seděl tu Jiřík Voděradský z Hrušova, od něhož je okolo l. 1505 Jan Dobešovský z Malenovic koupil. Syn tohoto Jiřík promarnil L. a dostaly se okolo l. 1550 Jiříkovi Baderskému z Újezda. Po tomto je měl syn Václav (1575) a tohoto dcera Anna, s níž je vyzeňil Diviš Hostačovský z Petrovic (1590). L. 1596 následoval Jindřich Mírek ze Solopisk a později Karel Mrácký z Dubé, od něhož k. L. (1615) Purkart Střela z Rokyc. Tento držel také n. duchovní část, která v l. 1436 až 1593 ke Kolínu náležela († 1629). L. měly odtud stejné držitele s Krucemburkem až do r. 1685. Dostaly se potom v držení Vchýnských, Desfoursův (1705) a Kustošů a přikoupeny l. 1726 ke Svojšicům. (Hist. sbor. 1883 str. 241.)

Libochovany (pův. *Ljubochované*, far. ves u Žernosek, jež se r. 1057 a 1186 příp. L. 1251—1276 seděl tu Vlk, l. 1276 až 1281 Přibyslav. Ve 14. stol. tu byla fara, jejíž podací měli l. 1363 Hynce, Jan, Jindřich, Halman a Jindřich, od r. 1380 Jan a Jindřich, l. 1415 tři Janové, l. 1423 dva z nich s Václ. Noskem z Kvítkova. V 16. st. byly v držení Kaplířů ze Sulevic, v l. 1560—1564 Klusáků z Kosteletce, v l. 1564—1578 Bezdrůžických z Kolovrat. L. 1578 koupil L. Jan ze Šlejnic, po němž následoval l. 1587 Kryštof z Roupova. Synové jeho pr. L. (1596 Vilém. Kamýtskému ze Lstiboře, jež je příp. k Žernosekám. L. 1600 kostel znova vystavěn a byl dlouho filiál. k Prackovicům. Pak tu zřízena expositura a l. 1864 fara.

Libochovice (pův. *Ljubochovci*), město nad Ohřem, jež se r. 1205 příp. Ačkoliv L. ode dávná ke hradu Klapemou patřily, přeče tu již tvrz stála l. 1336. Tehdáž byly L. městečkem a stál tu farní kostel. Léta 1424 dne 1. září přišel sem Žižka a dal tu čtyři kněží upáliti. L. 1504 dán L. majestát na výroční trh. Po opuštění hradu Klapého v 16. st. staly se L. sídlem panství. Na žádost Jana nejstar. z Lobkovic

(† 1569) l. 1560 na město povýšeny. Po něm následoval syn Jiřík, který město l. 1591 výsadami obdařil. L. 1594 mu všechny statky zabrány. Císař Rudolf postoupil L. (1604) Zikmundovi Batory, bývalému knížeti Sibínskému, který l. 1613 zemřel. Po jeho smrti dány L. Adamovi ze Šternberka († 1623), jež dal l. 1614 městu obdarování. Po něm následoval syn Frant. Mat. Karel († 1648), po němž synové jeho následovali. L. 1665 postoupili L. mateři své Lidmile Benigné roz. z Říčan, ale ta je prodala (1672) synu svému Václ. Vojtěchovi, jež l. 1675 cechy obdaroval a svobody města potvrdil. Od něho koupil L. Gundakar hr. z Dytrchšteina (1676), jehož potomstvu až do vymření náležely. L. 1683 stavěn jest zámek zdejší. Ferdinand, nástupce Gundakarův, potvrdil léta 1690 svobody města a syn jeho Leopold, l. 1700 († 1708). Valter, bratr tohoto, potvrdil je l. 1731 a vystavěl kostely sv. Vavřince a u Všech svatých. Syn tohoto Karel (1738—1781) potvrdil l. 1740 svobody města. V násled. letech trpěly L. mnoho vojsky tudy procházejícími. Za knížete Jana Karla (1781—1806) dosáhli Libochovští cís. majestátů na své svobody (1783 a 1796) a povolen tu l. 1791 magistrát. Za knížete Frant. Jozefa (1806 až 1854), jež l. 1824 zámek obnovil, staly se L. sídlem zeměpan. úřadů. V L. narodil se J. J. Purkyně (nar. 1787, † 1869). Erb l. 1560 daný: štít modré barvy, uprostřed něhož jest koruna zlatá na způsob lilí vykrojaná, z níž zl. zajíc, k pravé straně obrácený, až po pás vyniká. (A. Koubek, Děje města Libochovic.)

Libochovičky, Malé Libochovice, ves v okr. Smíchovském. jež se l. 1353 příp. Ve 14. st. bylo tu několik zemanů a povstala tu tvrz. V l. 1413—1420 seděl tu Petr z Bavorova a l. 1421 koupil L. Štěpán Mráz z Hlažovic. V 16. st. zval se odtud zemanský rod a od r. 1560 seděli tu Pětipeští z Chyš, jichž poslední Eva ovdov. Pětipeská je l. 1621 Anně Údrcké prod. Později patřily pp. z Donína, od r. 1655 rodině Valderode a l. 1666 k. od jezovitův. Potom patřily k Tuchoměřicům. (H. VIII. 241.)

Libomyšl, ves u Hořovic, n. s tvrzí (Hrádek), 1370 statek Oldřichův († c. 1404), pak Smilův. Léta 1413 držel L. Stach z Doubku († j. 1427), po němž je vyženil Habart z Vraního a dědil okolo l. 1450 syn Vilém z V. Od r. 1482 seděli tu Vamberští z Rohatec (Štěpán, pak Jan a Janovi synové). Dělením povstaly dvě části, z nichž jedna se dostala k Hořovicům a druhá před r. 1528 Vilémovi Podmoklskému z Prostiboře, asi léta 1537 Hynkovi Černínovi z Chudčenic a od r. 1540 Tatousům z Vraního. L. 1549 přik. k Lochovicům. (H. VI. 214.)

Libonice (pův. *Ljubonici*), ves u Hořic, jež patřila k prvotním statkům kláštera Strahovského (1143). L. 1371 byly vlad. statkem (Zdich, Ješek, Jan, Markéta), léta 1380 seděl tu Hereš Liška. V 17. st. patřily k Třebnouševsi a l. 1624 přidány k Hořickému panství.

Liboňov, Libňov (něm. *Liesdorf*, dř. *Lubsdorf*, *Liebsdorf*), ves u Chabařovic, jež byla l. 1383 přísl. hradu Strěkova, v 16. st. patřila ke Krupce a od 17. st. ke Chlumci.

Libořice, ves u Podbořan, jež patřila ve 14. stol. kl. Roudnickému, ale od r. 1386 Janovi z Brloha. Ve 14. st. byl tu farní kostel a L. drželi pak 1413 Volcoun ze Solopisk († j. 1414), l. 1425 Odolen Polák, v 15. stol. páni z Rabšteina, od nichž drženy k Sychrovu. Na poč. 16. st. připadly komoře král. a dědičně náležely asi od r. 1580 Libšteinským z Kolovrat, kteří tu měli tvrz. Seděli tu Jaroslav † 1595, Karel † 1606, Vilém Bedřich † 1641, Jaroslav Julius † j. 1686, Ferd. Linhart † 1725. L. 1718 pr. Fr. Jozefovi Šlikovi, do r. 1739 patřily k Milčevsi a od r. 1739 hraběti z Kleblberka. Kostel l. 1716 znova postaven.

Libosvary, ves u Přindy, l. 1320 statek Ondřejův, l. 1379 nějakého Hubky a ok. l. 1412 přísl. Přívozce. Ok. l. 1437 patřila tvrz zdejší rodu Týnských v Klatovech. Později dostaly se v držení Hořešovicův a sňatkem v držení Viléma Černína z Chudčenic, jenž je prodal (1545) Kryštofovi Purkartovi z Hořešovic. Patřily pak k Racovu a v 17. st. k Vidicům.

Libošín viz Libušín.

Libošovice, farní ves (již ve 14. st.) u Sobotky, jež patřovala ode dávna ke hradu Kostí, ale přece tu bylo nějaké zemanské sedění, po němž se nazývali r. 1438 Mikuláš, r. 1454 Jan z L. Po r. 1620 zanikla tu fara; l. 1787 zřízena tu lokalie, která l. 1861 na faru povýšena.

Libošovice, n. ves jihových. od Vlašimě, l. 1533 již pustá a přísluš. hradu Vlašimě.

Libotenice, Libotynice (pův. *Ljubotynici*), farní ves u Roudnice, jež se přip. r. 1226 jako jmění kl. Doksanského, jemuž ji dal král Vladislav I. Král Zikmund zapsal ji obci Litoměřické, avšak později zase ke klášteru vyplaceny. L. 1787 vystavěna ve vsi kaple. Kostel, opodál vsi stojící, jest zbytkem vsi Chodžovic (v. t.).

Libotyně, ves u Vimberka, po níž se nazýval l. 1360 Albert z L., máje 6 synův. Od 16. st. byla přísl. hradu Vimberka.

Libouchec (staroč. *Ljubúchec*), potok ústící do Labe u Podmokel proti Děčínu (1169).

Libouchec (něm. *Königswald*, pův. *Kunigswalde*), farní ves u Děčína, založená při potoku Libouchci a na království, odkudž se různá jména vysvětlují. L. patřival k panství Děčinskému a měl farní kostel již l. 1357. V 16. st. vystavěn tu od držitelův zámek a dvůr, v němžto přebývali, zvláště té doby, když L. s několika vesnicemi od Děčína byl oddělen. V L. narodil se Ferdinand Kindermann z Schulsteina, Litoměřický biskup († 1801), o zvelebení škol zaslužil.

Libouň, ves u Vlašimě, která patřovala ke klášt. Louňovskému. Před r. 1357 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo opatům Želivským. V l. 1437—1547 patřila s Louňovci obci Táborské. L. 1656 odprodána od Louňovic Janovi Kryštofovi Malovci z Malovic († 1677), jehož syn Václav tu po r. 1690 zámek vystavěl. Ignác Gothart, syn tohoto, prodal L. do rodu Gerardův (1720), po nichž následovali l. 1726 Řičanští a pak Věžníkové. Od těchto přík. l. 1767 ke Vlašimi. Po r. 1620 zanikla tu fara a L. přifařena k Šlapanovu. (MB. II. 56.)

Libouš, ves u Chomutova n. s tvrzí, l. 1387 sídlo Lipoltovo z Porten. Okolo l. 1502 prodal Racek z Doubravy L. Štastnému z Fictumu a Hanuš tohoto potomek prodal L. před r. 1540 Volfovi ze Štampachu. Potomci jeho připojili L. napřed k Polákům a pak se dostala k Ahnikovu.

Libovice, ves u Slaného, někdy přísl. probošpství kostela Pražsk. L. 1432 seděl tu Buzek z Vinařic, později jiní zápisní držitelé. L. 1562 prodala kapitola Pražská ves L. Jiříkovi Selmickému z Cítova, ale nástupcové jeho bratří Jindřich a Jan prodali ji l. 1584 k Blahoticům. S těmito příp. ke Smečnu.

Libovice (v 16. stol. i *Liboviz*), ves u Mšena, jež se příp. od r. 1414 jako přísl. hradu Housky. (Ode dávná: »v Libovici«.)

Libřice viz Libčice.

Libšice viz Libišice.

Libštat, městys u Lomnice, v němž byl farní kostel již před r. 1364. L. patřil ve 14. st. k panství Lomnickému, ale r. 1414 ke hradu Košťálovu. S tímto dostal se v 16. stol. v držení Smitřických, kteří jej příp. ke Kumburku. Po r. 1623 zanikla fara a L. přifařen napřed k Semilům a od r. 1677 k Lomnici. L. 1719 zřízena tu fara a založeny matriky. V l. 1787 až 1789 kostel znova vystavěn. (M. VIII. 133.)

Libštejn (původ. *Libenstein*), n. hrad u Liblína, prvotně jen tvrz založená od Oldřicha Tisty (okolo l. 1360), jehož potomci nazývali se Tistami z Libštejna. Okolo l. 1400 získal jej Albert z Kolovrat a on a potomci jeho (Libštejnští z Kolovrat) vystavěli tu tvrdý hrad. Ten držel syn jeho Bedřich († 1432), za něhož L. (1430) od Sirotkův oblehán, a tohoto synové Jindřich a Beneš, z nichž tento bratra přečkal. Po Beneši († j. 1497) následoval potomek Jaroslav, jenž zchudl L. prodal asi l. 1497 strýci svému Albertovi, jenž zemřel l. 1510 bezdětek, odkázav L. pastorkům svým Janovi a Bernardovi br. z Valdštejna. Jan ujav jej, zůstavil jej synům svým. L. 1543 rozdělen L. mezi ně. Díl jeden měl Kryštof a není známo, co se s ním po jeho smrti dalo.

Druhý díl měl Vojtěch († 1562) a l. 1568 dělili se oň synové jeho Jan Vojtěch a Jan Kryštof. Tento dostav jej na svůj díl prodal jej l. 1568 Elišce Myškové a držen pak k Liblínu. Třetí díl, který měl Bohuše, dostal po něm syn Jiří Bohuše a prodal jej (1571) Florianovi Gryspekovi z Grys-pachu. Po tomto následoval syn Jan Jiří, který díl ten l. 1592 Václavovi nejstarš. Bechyňovi z Lažan prodal, ale později zase ujal. L. 1599 koupila Anna Gryspekova díl Liblínský od Kryštofa Myšky a pak prodán jeden díl k panství Zbirovskému, k němuž l. 1608 patřil. K němu dostal se po konfiskaci také díl Gryspekovský. L. 1639 prodán L. s Liblínem Benjaminovi Fruveinovi z Podolí a zůstal odtud při statku Liblínském. Tehdá také starý hrad se sesul.

Libuň, farní ves u Lomnice, v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. držel r. 1394 král Václav, od r. 1407 vyskyt. se jako přísl. hradu Trosk, s nímž příp. k panství Hrubé Skály. Kostel l. 1771 přestavován. Za naší paměti byl ctihodný vlastenec A. Marek děkanem v L.

Libuš (pův. *Ljubuš*), ves u Prahy za Kunratici. Jméno si lid ve 13. st. tak vykládal, že tu pohřbena byla Libuše, což později neporozuměním kronikářů vykládáno na Libici. Rovněž se L. vzpomíná ve starých pověstech o dívčí válce. L. 1321 tvrz zdejší od Staroměstských dobyta. Ve 14. st. bývala v držení Pražských sousedů. V 17. st. příp. k panství Kunratickému.

Libušín, Libošín (pův. *Ljubušín*), ves u Smečna, prvotně podhradí hradu Libušína, který stával na vrchu Hradišti n. L. (viz to). L. se pokládá v nejstarších pověstech za sídlo Libušino, kdež Přemysla za muže pojala a odtud Prahu založila; teprve v pověstech 14. stol. pokládá se Vyšehrad za její sídlo proti zřejmému znění dřevních pověstí. Kostel Boleslavský měl tu r. 1052 vinice s vinaři, jinou část vsi dostala kapitola Vyšehradská při svém založení (1088). Tím se vysvětluje, že tu byly ve 13. st. dvě vesnice, z nichž jedna patřila (1186—1239) klášteru Kladrub., druhá (1228, 1233) klášteru sv. Jiří, při tom tu i kostel Vyšehradský svou část

podržel (1282). V pozdějších dobách měl část kl. Ostrovský k prob. Slanskému, část kl. sv. Anny, část proboštví Pražské. Také tu byl vladýčl dvůr, na němž seděli l. 1318 Jaroslav, l. 1396 Vlk, v l. 1397 až 1410 Mareš Mrháč jinak Vilštejn. Král Zikmund zastavil L. (1420) Janovi z Bysn. Později Bořitové z Martinic dosáhše ho dědičně, příp. L. k panství Smečanskému.

Libverda, ves u Děčína, prvotně dvůr a náprava pp. z Vartemberka, řeč. Liebenwerde, kterou držel l. 1401 Vavřinec Finc. V 16. stol. měli tu páni Děčínští dvůr a okolo l. 1580 vystavěli tu obydlí panské, které l. 1788 vyhořelo. L. 1850 zřízena tu hospodářská škola, která později ve vyšší ústav vzrostla.

Libyně (původně *Ljubyně*), farní ves u Žlutic, v níž byl farní kostel již před r. 1358. L. patřivala tehdá ke statku Petršpurskému, ale r. 1423 ke hradu Rabšteinu. Václav z Doupova prodal před r. 1540 ves L. Jekoniášovi ze Strojetic, jehož potomci tu do 17. stol. seděli. Po nich následoval rod hrab. Clary, pak držitelové rozličných rodin, z nichž Jozef v. Vogel (1765) zde zámek vystavěl. Od Joz. Ant. Korba z Weidenheimu pr. L. (1821) k panství Chyškému.

Libyně vysoká, farní ves u Jesenice, v níž byl farní kostel již před r. 1372. L. patřivala pp. z Gutšteina, později zejména té větvi, která seděla na Trpštech (1409). Jetřich z G. pr. L. (1509) Jindřichovi Krakovskému z Kolovrat, od kteréž doby držena ke Krakovci a od r. 1530 k Všesulovu. Rozdělováním Krakovských povstal samostatný statek L., který drželi z téhož rodu Maximilian (zemř. 1645), Kryštof Jaroslav († 1659) synové toho, od r. 1661 Anna Alžběta Krakovská roz. z Metychu, pak Albrecht Jindřich, od něhož pr. (1700) Karlovi Max. z Příchovic. Po Příchovských následovali l. 1731 Wallisové. Fara po r. 1623 zaniklá l. 1759 zase obnovena.

Licko, Licek, n. dvůr mezi Hradištěm a Kravary u Kolína, až do r. 1359 majetek kl. Sedleckého, který jej pr. obci Kolínské. V 15. stol. spustl a držel ke hradu Kolínskému.

Licoměřice viz Vícemilice.

Ličany, ves, která patřila l. 1273 kl. Teplskému a buď zanikla, neb své jméno změnila.

Ličnice, ves u Ústě, jež se připomíná r. 1268 jako sídlo vladýči Pavlovo.

Ličkov, zámek a ves u Žatce, prvotně jen tvrz, kterou držel l. 1359 Jan Chebský, v l. 1399—1406 Hensl Schadmirnicht. Za násl. válek držel L. Vilém z Ilburka, pak Jan Vlček z Minic, jež L. (1437) Vaňkovi bratru svému daroval. Potomci tohoto tu seděli do konce 15. st. V 16. st. měl L. Václav Hasišteinský z Lobkovic (l. 1520), po němž syn Bohuslav Felix († 1583) následoval. Když se l. 1583 synové tohoto dělili, dostal L. Jan Valdemar, ale l. 1588 pro dluhy odhadán Jiříkovi z Lobkovic. Po nešťastném pádu tohoto pána rozprodáno panství a L. k. (1595) Diviš Hrobčický z Hrobčice. Nástupci jeho Bohuslavovi zabrán L. a prodán (1623) Hertvíkovi Vratislavovi z Mitrovic († j. 1625). Od manželky a dědičky tohoto Anny Marie roz. Žďárské k. L. Jáchym Abrah. a Jáchym Christian bratří Wahlové. Potomstvo jich drželo L. až do r. 1700, kdež jim zabrán, protože drželi s nepřáteli císařovými. V 18. stol. patřil L. hr. z Bredova, ke sklonku téhož století rodině v. Eben, od r. 1807 rodině André a od r. 1835 Zessnerům ze Spitzenberka.

Lično, farní ves u Kostece n. Orl., v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací jeho náleželo dílem k Třebechovicům, dílem k Hodččinu, dílem vladýkám zdejším, kterými byli l. 1355 Budivoj, 1391—1399 Rohovlad, 1399—1404 Hynek z Veselé. Od konce 15. věku až do r. 1637 patřilo L. napřed k Ledké a potom k Úřiněvicům. Volf Bedřich Cetlic ze Seitendorfu postavil ve dvoře sídlo a prodal L. 1674 Janovi Václavovi z Oprštorfu. Odtud patřilo k Častolovicům. Při kostele byl do r. 1676 kaplan faráře Přepýšského; od r. 1677 patřil farou do Častolovic, l. 1848 zřiz. tu lokalie a l. 1854 fara. V L. narodil se l. 1849 Antonín Truhlář. (Lašek, okres Kostelecký 299.)

Lideň (pův. *Ljudeň*), ves u Chomutova,

jež se přip. r. 1281. Tehdá ji daroval Chotibor z Řečice křižovníkům německým k Chomutovu.

Liderovice, ves u Tábora, n. s tvrzí, l. 1400 statek Benešův. L. 1407 seděli tu Pelej a Oldřich, l. 1432 Jan Morava. V 15. st. známým se stal rod Aksamitův z L. Od 15. st. drželi L. Sádlové z Vražného, totiž Jindřich († j. 1546), Jarohněv († 1564), Pavel (1589—1603) a Jindřich (1615 až 1623). L. 1623 zabrány a prodány Jozue Kořenskému z Terešova († 1653). Od těch dob drženy k Výrci, pak k Červ. Záhoří a konečně k Chotovinám. (H. IV. 355.)

Lidice menší (pův. *Ljudici*), véška u Otryb nedaleko Slaného, ve 14. stol. s far. kostelem, o jehož podací dělili se četní zdejší zemané (l. 1357 pět, l. 1359 čtyři). L. 1361 přelo se oň osm vladyk. V 16. st. patřilo podací obci města Slaného, již sice l. 1547 vzato, ale l. 1549 zase navráčeno; l. 1622 darováno i se Slaným k panství Smečanskému. Kromě toho tu bylo l. 1550 dvořiště pusté Kateřiny z Libovice a manský dvůr, který patřil službou k Pražskému hradu a do r. 1850 se dskami dvorskými řídil.

Lidice větší, farní ves u Buštěhradu, snad táž, která se l. 1309 přip., když zajatí pání vezení »na hrad Ludice« (či Litice?). Ve 14. stol. byl tu farní kostel, o jehož podací se sdíleli někteří okolní zemané a ze zdejších l. 1357 Smil, l. 1370 Slavibor Čížek, l. 1380 vdova Bohutova, l. 1394 Hereš (tento do r. 1417). Dvůr zdejší odumřel l. 1487 po Petrovi z L., avšak kostel patřil tehdá k Buštěhradu. Část vsi patřila také ke klášť sv. Anny. V pozdějších dobách patřily celé L. k Buštěhradu. L. 1572 a 1736 zdejší kostel přestavován. (PA. XI. 319.)

Lidkovice, ves u Sedlce, odkudž se nazývala rodina Šmerovských z Lidkovic.

Lidmaň (kancel. *Ludmans*), farní ves u Kamenice n. L., v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. patřila k arcibisk. panství Řečickému a zůstala při něm až do sklonku 15. st. Potom držena s Lidmankou ke Kamenici a l. 1549 přidělena k Božejovu. Po r. 1580 opět přivtělena ke Ka-

menici a v l. 1641—1850 patřila k Černovicům. V 16. stol. zanikla fara a L. přifařena napřed ke Kamenici a od 17. st. k Černovicům. L. 1738 kostel znova vystavěn a l. 1855 zřiz. fara. V L. narodil se (1829) Fr. Pr. Volák. (TB. 390.)

Lidmovice (původně *Ljubmovici*), ves u Vodňan, jež patřila r. 1262 klášteru sv. Jiří. Cís. Zikmund zapsal L. (1437) Janovi Smilkovi z Křemže, po němž se dostaly pp. z Rožemberka. V 16. st. patřily ke Kestřanům a Jan Vilém ze Švamberka prodal je l. 1588 Mikuláši Radkovi z Mirovic, jenž je přip. k Drahonicům. V 17. st. patřily ke Skočicům, pak zase k Drahonicům, a později k Protivínu.

Lieben u Krupky viz Lovín.

Liebenstein, zámek a farní ves u Cheba, založený asi v 13. stol. Po Liebensteině u Türschenreutu nazývali se l. 1143 Oldřich a Albera z L. a v l. 1150—1170 Kuna. Na poč. 13. st. seděli tu Jindřich a Kuna. Onen byl od l. 1215 zemským sudím v Chebsku a žil ještě l. 1252. L. 1217 žili Kuna a Rydkéf, l. 1224 Oldřich a syn jeho Kuna. L. 1264 žil Ruprecht z L., jenž byl zemským sudím v Chebsku. Současně žil jiný Ruprecht, který se nazýval z Nového Liebensteina a tento nedlouho před tím založil. Týž žil ještě l. 1281. Na počátku 14. st. dostal se L. v držení králův a opustl. Král Jan dal je v manství Fr. Gosvínovi a povolil, aby jej znova stavěl (1346). V držení jeho potomkův (1358 Jana a Václava) zůstal L. až do l. 1381. kdež pro loupeže majitelův zabrán. Král Václav dal jej v manství Janovi lantkrabí z Leuchtenberka, jenž jej prodal (1400) Erhartovi Rudischovi, který tu l. 1406 farní kostel založil. Po něm seděli tu 1418 Hanuš ze Šparneka, 1426 Hanuš z Cedvic. Posud měl L. zření své k městu a zemi Chebské, avšak Hynce z Cedvic přijal (1454) léno od krále Ladislava a tak i činivali jeho potomci. Jiří z Cedvic vykonával odtud od l. 1500 loupeže. Proto Chebští vytáhli k L., dobyli ho a zajali tam 68 oděných (24 šlechticův), kteří zavezení do zajetí. L. zůstal i potom v držení Cedvicův, kteří jej dělili na dva statky, Přední a Zadní. L. 1598 založ. matriky.

Cedvicové držice je jakožto manství koruny České řídili se hejtmanstvím lén německých (v l. 1753—1773 purkrabstvím Chebským) a léno přijímali na ně až do l. 1824. K novému kostelu položen základ l. 1755. (PE. II. 533.)

Liebenthal, n. manství koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasku.

Liebwerda viz Libverda.

Liebwerda, lázně u Frydlantu, již v 17. st. známé, které Kašpar Schwenkfeld l. 1600 chválil, poněvadž dobře pomohly Augustovi knížeti Saskému. Vrchnost Frydlantská o povznesení zdejších lázní velice pečovala.

Lichnice viz Lichtemburk.

Lichtbucht, česky Světlé hory.

Lichtemburk (pův. *Luchtenburg*, t. j. *Leuchtenburg*), u lidu Lichnice, česky prv. snad Světlík neb Světlice, hrad zbořený u Časlavě, po němž Smil věrný přívrženec Přemysla I. (1193—1197) nazýván byl Světlickým. Vnuk jeho Smil založil okolo l. 1250 zděný hrad, jemuž dal jméno L. († 1269). Čtyři synové jeho rozdělili se o hojné statky a založili rod rozvětvený. L. dostal za díl Oldřich, jež před r. 1316 zemřel. Syn jeho Jindřich postoupil ok. l. 1330 L. králi Janovi a od té doby byl hradem královským. V zástavě jej držel do r. 1333 Štěpán z Tetína, pak vyplacen a zase zastaven pp. z Lipého. Karel IV. vyplatil jej zase a králové jej drželi do l. 1394. Tehdá zastaven Štěpánovi z Opočna (zemř. l. 1397). Před r. 1410 dály se odtud loupeže, pročez král Václav zase L. vyplatil. L. zapsán potom králové Žofii, ale l. 1421 dobyt od Pražan a odevzdán Hynkovi Krušinovi z Lichtemburka. Po něm následoval Jan Městecký z Opočna, jež potom stranu Pražskou opustil. Proto široci přilehli ke hradu (1428) a jeho po dlouhé obléhání dobyli. Držitelem stal se Jan Hertvík z Rušínova, jež tu ještě l. 1455 seděl. L. 1470 prý Jindřich Víta ze Rzávého L. zlezl, ale l. 1473 zase odtud vypuzen. Králová Johanka majíc L. v zástavě († 1475) poručila jej synu Jindřichovi mladš. kn. z Minstrberka, ale ten jej zase zastavil Vilémovi Tetouroví z Tetova. Král Vladislav zapsal L.

(ok. l. 1490) Mikuláši ml. Trčkoví z Lupy († 1516), jehož dědička Johanka Trčkova z Březovic postoupila L. (1516) synům svým Při dělení dostal se L. (1533) Zdeňkovi Trčkoví, jež ho postoupil l. 1534 Janovi starš. Trčkoví a tento zase l. 1539 Janovi mladšímu († 1549). Po tomto dědil L. strýc Vilém, jež jej prodal (1555) sirotkům Albrechtovi a Václavovi Robmhápům ze Suché. Onen dostal jej při dělení (1564) a držel do smrti († 1592). Po něm jej držel za díl syn Zikmund († 1624). On i synové jeho nebydleli již na starém hradě, nýbrž v Třemošnici, sídle novém, pod ním vystavěném. L. 1637 ujal L. syn Ferdinand, za něhož (1646) starý hrad od Švédů vytloučen. L. 1700, když jej Jan Antonín Robmháp za díl dostal, byly tu jen 3 pokoje a sklepy. L. 1747 přikoupen pustý hrad k Ronovu. (H. XII.)

Lichtenberg, l. 1374 léno koruny České ve Falcku.

Lichteneck, v l. 1353—1501 léno koruny České ve Falcku.

Lichtenfeld, staroněm. pojmenování vsi Světlice u Humpolce.

Lichtenstein, léta 1353 léno koruny České.

Lichtenwald, Rychvald, n. tvrz blízko vsi Kozojed (v okolí Loun), nyní položení Lichvarda, starodávné přísl. kláštera Sázavského, jež od 15. st. drženo zástavou k Vinařicům a později k Divicům.

Lichtenwald, n. léno koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasích.

Lichuceves, Lichceves, ves v okrese Smíchovském, jež se připomíná od r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. Král Zikmund zapsal L. r. 1437 Martinovi ze Štilic a manželce jeho Elišce. Později (1477) drželi L. Vrabští k Dřevčicům. V l. 1576—1582 vyplacována od Zikm. Vrabského z Vrabí, dostala se pak dědičně pp. z Martinic, kteří ji drželi k Okoři (1585 atd.). Kryštof starší z Leskovce pr. ji l. 1606 Václavovi Boryni ze Lhoty, odkudž držena po léta k Roztokám.

Lilienstein, skála proti Král. Kamení. Na ní stával hrad Ilgenstein, který přímo k Čechám patřival.

Limberk (něm. ve 13. st. *Lewendorf*,

ve 14. st. *Lauwendorf, Laubendorf*), farní ves u Poličky. Kunrat z L. vysazoval r. 1265 Poličku. Ve 14. stol. byl tu kostel farní, jenž postoupen k biskupství Litomyšlskému. L. patřival k panství hradu Svojanova, od něhož v 16. st. oddělen k Bystrému. V 17. st. zanikla fara a L. přif. k Bystrému, avšak l. 1727 fara obnovena a kostel znova postaven. (M. IV. 68.)

Limuzy viz Lemuzy.

Lindau, n. hrabství a léno České v Anhaltsku (1373).

Linden, dobře česky Lipanovice a Machnotec.

Linding, česky Lípa.

Líně (někdy Lény, v Lenfch), ves u Stoda, jež se přif. již r. 1115. Až do r. 1239 byly L. jméním klášt. Kladrubského, od r. 1272 patřily klášt. Chotěšovskému. Král Jiří zastavil L. (1469) Janovi z Nebřezin a král Vladislav potvrdil je (1475) Joštovi z Tupadl. V 16. stol. drženy ke hradu Boru, avšak potom ke klášterství vyplaceny.

Lípa, ves u Všestar za Hradcem král., n. s tvrzí, l. 1339 sídlo Janovo, l. 1355 až 1364 Jana Bílého, 1408 Tomáše a Haška. V 15. st. nazývali se odtud Trčkové, Salavové a Lipští z Lípy. Tito zůstali tu asi do r. 1540, kdež sirotci n. Věnka Lipského z L. prodali L. Mikuláši Bořkovi z Dohalic. Odtud držena k Dohalicům a po smrti Zdeňka Dohalského prod. (1599) Janovi Přechevi Třemeskému ze Železna. Před r. 1619 přif. k Smiřičkému panství.

Lípa (též Lipý soudc z něm. *Lipay*), ves u Milešova, v níž byl farní kostel již před r. 1363. Podací jeho přináleželo dílem Vchynským, dílem ke hradu Skalce I později byla L. rozdělena patřic dílem k Milešovu, dílem k Dlačkovicům. Fara bezpochyby v 17. stol. zanikla.

Česká lípa viz Lipý.

Lípa Krásná viz Krásná lípa.

Lípa vysoká, ves u Jetřichovic (Čes. Kamenice), prvotně přifsl. hradu Ostrého. Za Berkův držena L. k blízkému hradu Šaunšteinu, v 16. st. patřila k Děčínu, od něhož přidělena ke Kamenici. V 18. st.

vystaven na hoře nad vsí (Schlossberg) lovecký zámeček. (Exc. Cl. XVI. 138.)

Lípa (něm. *Linding*), prvotně »u lípy« řečená, přif. se od r. 1273 jako přísluš. klášt. Teplského. V 16. stol. její české jméno již bylo zapomenuto. Tehdáž držena k Ostrovu.

Lipanovice (pův. *Ljupanovici*, něm. *Linden*), ves v okr. Budějovském, jež patřila od r. 1292 klášteru Vyšňobrodskému. V 16. st. prvotní české jméno již bylo zapomenuto.

Lipanská bitva. Národ český ubrániv se r. 1420—1427 skrze zemany, měšťany a sedláky své, bezděky octl se na takové dráze, že by byl znenáhla spořádal obec království Českého jako stát demokratický. Avšak velká část zemanstva l. 1433 přestoupila na stranu krále Zikmunda získána jsouc slibem, že její lakotě obětována budou duchovenství. S nimi se spojila katolická strana, tak že proti nim stáli celá Tábořská jednota, část malá Sirotků a města z bývalých jednot Pražské a Sirotčí (kromě Prahy a Mělníka). Oboje vojska přiblížila se k sobě v krajině mezi Českým Brodem a Kouřimí. Prokop Holý, vrchní hejtman strany městské, s rychlostí opanoval Lipskou horu, táhlé návrší jižně ode vsi Lipan, a zavřel se vozovou hradbou. Vojsku panskému, které se opozdilo, nezbývalo nic jiného, než položit se na místě méně výhodném u Hřib. Táborští začali útok silnou stělbou a dobře míříce panským velkou škodu činili. Tito zůstávati chtěli v obraně vědouce, že by Prokopa nemohli vytlačit, ale že lid jejich reptal nechtěje se marně vydávati stělbě nepřátelské, vymyšlena lest taková, aby Táboři z hradby byli vylákáni. Mikuláš Krchlebec, hejtman vojska Rožemberského, postaven s částí vojska za vozovou hradbou panskou tak, že od nepřátel nemohl býti viděn, pročež i korouhve Rožemberské a oštěpy sklonili. Panští pak hnuvše se s vozy učinili útok na vojsko bratrské, ovšem jen jalový, protože obmysleli provéstí lícený útek. Jakmile se dali na běh v tu stranu k Vrbčanům, Táborští davše se oklamati, pustili se za nimi s celou vozovou hradbou střílejšíce do nich. Když pak se k utíkajícím přiblížili, zastavili se

s vozy a vyskočivše ze své hradby hnali ze zadu na vozovou hradbu panskou. V tu chvíli, když Táboři vzdálili se dosti od vozů svých, vztýčil Krchlebec korouhev Rožemberskou a spěšně hnál k opuštěné vozové hradbě. To vidouce panští, srdnatě odpírali Táborům, kteří teprve nyní pozorovali, že jsou oklamáni. Spěšně obrátilo se do vozové hradby, ale v tom vskočil do ní také Krchlebec od zadu, a páni se do ní pustili od předu. Nastalo nyní vraždění, poněvadž Táborští sevření jsouce hradbami a vojsky panskými odpírati nemohli. Málo jich uprchlo a velká část nemilosrdně pobita. (Tomek, Děje Prahy IV. 644.)

Lipany, ves u Čes. Brodu, n. s tvrzí, l. 1325 sídlo Havlovo. Ve 14. st. tu bylo několik vladýčských statků, jichž držitelé se rychle střídali. Vedle jiných tu byli od l. 1391 dva Mikulášové, strýc a synovec. I v l. 1440—1448 seděl zde na tvrzí jeden Mikuláš a l. 1472 jiný Mikuláš s bratřimi. L. 1480 prodali Milota a Václav br. z Lipan, synové Martinovi, L. Slavatovi z Chlumu a odtud patřily k Čern. Kostelci. Rod Lipanských z Lipan přip. se potom často.

Lipany, veska u Říčan, jež byla již před r. 1360 vesnicí farní. L. patřily křižovníkům u sv. Maří. L. 1421 uchwáceny od světských držitelů, ale od r. 1436 drženy k Uhříněvsi. Část L. patřila ke statkům nejv. purkrabství a teprve l. 1751 k Uhříněvsi přikoupena. V 17. st. sklesl kostel na filiální.

Lipany, ves u Zbraslavě, jež se již r. 1115 přip. jsouc odtud a r. 1186 jméním kláštera Kladrubského, později kl. Ostrovského. Přemysl II. ujal je zase k hospodářství Zbraslav., avšak Václav II. daroval L. (1292) klášteru Zbraslavskému, jemuž až do zrušení náležely.

Lipček, tolik co Lipec v okr. Chrudimském.

Lipec, Lipce, ves u Chlumce, l. 1410 sídlo Zdeňkovo, až do r. 1551 přisl. hradu Košumberka, pak asi do r. 1590 statku Radovesic. Potom držel L. s tvrzí Albrecht Jiří, pak Albrecht a pak Jan Oldřich Klusákové z Kostelce. Od tohoto koupen L. (1607) k panství Poděbradskému. (H. XII.)

Lipec (prv *Lupharzgrün*, *Liebhartsgrün*), tuším nynější ves Leopoldshammer nedaleko Hertemberka, k němuž ode dávna patřivala. Ves zanikla v 15. st. a l. 1523 přip. se toliko hamr Lipec.

Lipen, lépe a starší než Lipno.

Lipenec, ves u Zbraslavě, již daroval král Václav r. 1292 klášteru Zbraslavskému (až do r. 1268 byl L. statkem biskupovým a potom královým).

Lipenec, ves u Postoloprta, ve 14. st. s farním kostelem. Podací nad ním měli z části opatové Postoloprtské, z části zemané (1358 Aleš z Chlumu s Chotiborem Bažantem z Brašína, 1368 s Janem z Opočna, 1396 Mareš z Hrádku). Tvrz patřila v 16. st. pp. z Klinšteina, po nich pp. z Lobkovic a od r. 1563 Novohradským z Kolovrat L. 1566 dostal se zase Klinštejnům, l. 1567 Jiříkovi Belvicovi z Nostvic, od jehož synův prodán Janovi Jindřichovi Prohoferovi. Od tohoto koupen l. 1602 k Novému hradu. Kostel l. 1689 znova vystavěn a zůstal od 17. stol. filiálním. (Veselý, Děje panství Postoloprtského.)

Lipětín, ves u Mostu, kterouž odkázal hrabě Kojata (1227) křižovníkům Zderazským. Od l. 1420 držen L. ke hradu Mostskému. V 16. stol. zastaven Šénům z Šénů, v jejich držení asi půl století zůstával. Ok. l. 1584 vyplacen zase ke hradu Mostskému a obec Mostská prodala ves L. (1598) Janovi Václavovi z Lobkovic. Od těch dob patřil k Litvínovu a pak k Duchcovu.

Lipí, ves u Manětiny, jež se dostala r. 1169 křižovníkům Svatomáři. a držena k Manětině. Od r. 1420 patřilo ke Švamberku, l. 1584 od něho odprodáno, patřilo pak Kryzeldě Švamberkové a od poč. 17. st. zase k Manětině.

Lipí, n. ves u Plané (v ok. Tábora), jež patřila od r. 1391 ke hradu Kozí a od 15. st. k městským statkům Táborským. Pustině se říká posud Lipsko

Lipka, ves u Nasevrk, n. s tvrzí, l. 1303 sídlo Prošíkovo, l. 1316 Přibíkovo, l. 1327 Radslavovo; později tu seděli 1373 Hrček, 1397 Beneš a Jan, 1421 Zdeněk, 1448 Bléh. Václav Tamchyna z Doubravice prodal L. (1513) Jindřichovi Sobkovi

z Kornic († 1544), po němž dědil bratr Bernart. Od toho koupil L (1557) Jan Kustoš, od r. 1558 ze Zubřího († c. 1588), jehož potomci (1588 Jindřich, Karel † 1652, Kateřina Františka † 1663, Ferd. Leopold † 1694, Ferd. Adam, 1715 Marie Eliška) tu do r. 1715 seděli. Následoval pak rod hrab. z Millesimo a 1737 L přikoup. k Nasevrkám. (H. I. 163, PA. X. 737.)

Lipk- viz Libk-.

Liples, Liplesy, n. ves mezi Újezdem a Kolesy (u Chlumce n. C), nyní rybník Vyples. Léta 1397 patřila ke Klamoši a v 15. st. spustla.

Lipnice, hrad zbořený a městys, snad založený od Ctibora z L. (1238—1249), předka pánů z Cimburka. Jisto jest, že patřila L. l. 1316 Remuntovi z Lichtemburka a potom synům Řehnikovým (tuším Janovi a Mutinovi z Dražic), kteří ji propadli. Král Jan postoupil L. (1319) Jindřichovi z Lipého († 1329). Po něm následovali synové Jan († 1338), Jindřich († c. 1336), Čeněk († 1363) a Pertolt († 1347). L. 1346 ujal L. Čeněk, ale hned potom zase Pertolt. Držel pak L. Čeněk. Po něm následoval strýc jeho Jindřich. Od něho koupil L. císař Karel IV. a obdařil městečko (1370) právy města Něm. Brodu. L. 1376 zastavil L. Bočkovi z Poděbrad a jeho přibuzenstvu, ale Václav IV. dal ji dědičně (1379) Vítkovi z Landšteina, jenž ji od Bočka vyplatil. Po jeho smrti držel L. nějaký čas (1386 a t. d.) Jindřich Škopek z Dubé († 1395), ale potom ujal L. Vilém, syn Vítkův, jenž l. 1398 obyvatelům městečka a druhého nově založeného (nyní Dol. města) dal právo, aby o statcích svých řídili. Při kapli na hradě zřídil kapitolu († 1398). Po něm dědil L. Čeněk z Vartemberka, jsa manželem dcery jeho Kateřiny. Po jeho smrti (1425) dělal si k L. právo Oldřich z Rožemberka, avšak opanoval ji před r. 1429 Jan Smil z Křemže, jenž obnovil l. 1434 městu právo svob. řízení o statcích a daroval paseku. Nedlouho potom nabyt L. Mikuláš Trčka z Lípy a učiniv ji svým sídlem držel k ní vesnice daleko v okolí. L. 1437 stavěl o hradě († 1453). Po něm držel L. syn jeho Burjan († 1480). L. 1482

zdržoval se tu Augustin Sankturienský. Po Burjanovi († 1522) synu Burjanovu následoval syn Jan starší († 1540) a po něm synové jeho, kteří l. 1550 svobody města potvrdili. Burjan, obdržev L. za díl, prodal ji (1561) Františkovi hr. z Thurnu, jenž l. 1566 svobody města potvrdil. Když se synové jeho dělili, dostala se L. Martinovi, jenž ji prodal (1594) Janovi Rudolf. Trčkoví z Lípy. Tento obdařil l. 1594 město a daroval l. 1633 obci dům. Po jeho smrti († 1634) všechno jeho jmění zabráno a L. darována (1636) Matoušovi svob. p. Vernier, jenž l. 1637 obec obdařil. L. 1645 obsadili Švédové L. a drancovali odtud daleko v okolí. Proto hrad l. 1646 od císařských marně oblehán a opuštěn od nepřátel teprve po r. 1648. Po Matoušovi zůstali tři synové, z nichž František Leopold L. ujal (1664—1666), avšak po jeho smrti prodána od dědicův druhému bratru Janovi Bartoloměji (1692). Tento zemřel ok. l. 1711 a syn jeho Fr. Bernard zavedl se tak, že musil L. prodati. Koupil ji l. 1760 Karel Jozef hr. Palm-Gundelfingen, po němž l. 1770 syn jeho téhož jména následoval († 1814). Po tomto následoval zase syn téhož jména. L. 1842 k. L. od Jozefy hr. z Trautmansdorfu, jejímuž rodu posud velkostatek náleží. L. 1847 sřítla se věž nad branou a stav starého zámku byl potom tak chatrný, zvláště po ohni r. 1869, když docela vyhořel, že l. 1873 vydán zevrubný popis a dějiny hradu a připsán Ferdinandovi hr. z Trautmansdorfu, avšak neuděláno potom ani to nejnnutnější, tak že hrad zůstal zříceninou. Erb městečka: Na modrém štítě dvě věže stř. barvy čtverhrnaté s otevř. branami a želez. mřížemi vytaženými, každá s oknem, kranclmi, cihelnou sedlovitou střechou a zl. makovicemi; mezi věžemi je hradba se stínkami a na ní položen jest zlatý štítek s čern. ostrvami (erb pp. z Lipého).

Lipnice dolní, nyní Dolní město u Lipnice, v němž byl kostel farní (nyní filiální). Městečko založeno ve 14. století a farní jeho kostel l. 1397 při založení kapitoly vykázán děkanovi jako prebenda. V 16. st. skleslo na ves.

Lipnice (něm. *Litmitz*), ves u Lokte, někdy manský statek se službou ke hradu Loketskému, léta 1359 sídlo Frenclovo, l. 1523 Martina Vorreitera a l. 1525 Seholta V. Později patřila L. Fictumům; l. 1592 koup. ji obec Loketská, ale l. 1621 jí zabrána a l. 1623 prodána Marii Majd. Hertlové. L. 1644 dostala se v držení Jana Hertvíka z Nostic. Od jeho potomstva přík. zase (1719) k Lokti.

Lipnička, ves u Světlé, prvotně majetek kl. Vilémovského, od něhož prod. (1318) pod nájem. L. 1368 seděl tu Domaslav, l. 1369 Hertvík, 1396 Mikuláš, 1419 Markvart a l. 1440 Jindřich zemané. Okolo l. 1540 držel zdejší tvrz Jan z Kamberka a l. 1589 držel ji Zikmund z Kalenic. V 17. stol. příp. ke Světlé. (H. XII.)

Lipno, ves u Touškova, n. s tvrzí, ok. l. 1316 sídlo Předotova. L. 1379 bylo tu několik vladyčích statků, jeden byl Jindřichův. V 15. stol. seděli tu Rousové z Lipna, v 16. st. Čichalovci z Čichalova (1532 Oldřich, 1542 Jindřich a po něm Johanka). L. 1564 koupil L. Václav Broum z Miřetic, jehož potomstvo tu až do 18. stol. sedělo. S nimi drželi ku konci 17. stol. Vidršpergárové horní část L. Asi od r. 1748 seděla tu rodina Kölsch von Kölschheim, pak Štampachové a l. 1804 přík. k Lišťanům.

Lipno, Velké L., ves u Postolopr, jež se l. 1266 připomíná, jsouc sídlem Chotěborovým. L. 1388 seděl tu Mikuláš Bradatý, l. 1393 Kunka, Jan a Jaroslav (tento na tvrzi). Ještě v 16. st. žila rodina, jež se psala Zlý kněz z Velk. Lipna. Jan Mašťovský z Kolovrat prodal část L. (1523) Děpoltovi z Lobkovic, druhou část drželi Kaplířové ze Sulevic. Jiří Kaplíř získal také první část (1583), která dosud rodu Lobkovskému patřila. Od roku 1613 vládl tu Alexander Kaplíř, avšak jemu L. zabráno a prodáno (1623) Janovi z Aldringen. Od dědiců tohoto dostalo se (1636) Janovi Oldřichovi z Bissingen. L. 1676 koupeno od hr. ze Sinzendorfu a připojeno k Postoloprům. (Veselý, Děje Postolopr 103.)

Lipolec (prv. *Ljupolec*, z něm. *Liupolds*), n. ves, jež se příp. l. 1333 jako přísluš.

hradu Kostomlatského (u Bíliny). V 16. st. byl v těch místech les také L. řečený.

Lipoltice, farní ves u Přelouče, jež se již r. 1257 příp., jsouc sídlem Havlovým (1257—1282). V l. 1310—1339 čte se zase Havel a l. 1356 Jan, předek Šorců z Valu. Od l. 1360 poroučel tu Jaroš Lacembok z Chlumu. Tehdáž tu byl farní kostel. V l. 1383—1399 držel L. Václ. Kavalec, l. 1462 Jan Litvín z Prudic. Později koupil je Jan z Duban (jenž je l. 1486 držel). Na poč. 16. st. patřily L. k Žehušicům, od nichž prodány (1548) k Cholticům. V 17. st. zanikla fara; l. 1783 zřiz. tu lokalie, která povýšena l. 1855 na faru. Kostel v 19. stol. znova postaven. (H. I. 209.)

Lipoltov, Lipoldov (prý i Vratslav), (něm. *Rudelschlag*, původně *Walkunslag*, *Rodenslag*), ves u Myšlan, jež patřila k panství hradu Rožemberka. České jméno již v druhé polovici 16. st. bylo zapomenuto.

Lipoltov (něm. *Lappersdorf*, původně *Lupoldesdorf*), ves u Karl. Var, jež povstala před r. 1273 na klášterství Doksanském. V 15. a 16. st. držena ke hradu Lokti a l. 1598 odprod. k Andělské hoře.

Lipová, Lipov, Lopov (něm. *Spannsdorf*, pův. *Spennersdorf*), ves u Ústí n. L., jež patřila ve 14. st. ke statku Čermné. Tehdáž tu byl kostel napřed filialní k Čermné, potom samostatnými kněžskými osazovaný. V 16. st. byla L. přísl. hradu Blandska, později patřila k Březnici. Fara snad v 17. st. zanikla.

Lipovec, ves u Žleb, l. 1401 sídlo Pardusa ze Kbel, jehož potomek Aleš tvrz zdejší ještě l. 1475 držel. L. 1483 byl již mrtev. Odúmrt po něm vyprosilo si několik výprosníků a trvaly o L. spory až do l. 1494. Tehdáž a l. 1495 skoupil jejich práva Mikuláš ml. Trčka z Lípy a připojil L. k Lichtemburku. L. 1543 odprodán ke Žlebům, pak patřil až do r. 1695 ke Zbislavi a odtud k Žehušicům.

Lipovice, ves u Vlach. Březí, n. s tvrzí, původně Lipovských z Lipovice. z nichž tu seděli Michálek († j. 1454), Chval a Markvart († j. 1461) bratří, Lipolt Chval (1513) s bratrem Vojtěchem a synem On-

dřejem. Poslední Jan starší, Jan mladší, Lipolt a Václav prodali L. (1544) Divišovi Boubínskému z Újezda, jehož rod (1556 Jetřich, 1591 Diviš, 1620 Petr) tu do r. 1623 seděl. Tehdáž L. zabrána a prod. Janovi st. Častolárovi z Dlouhévsí. Tohoto rod seděl tu do r. 1665 a následovali pak Michal nejstarší Hysrle z Chodů, 1672 Jan Max. Lipovský, od jehož rodu prod. (1693) k Vlach. Břeží. (H. VII. 228.)

Lipská, n. ves, nyní vrch u Lipan (Č. Brodu), jež dána l. 1357 kl. Skalickému při jeho založení. L. 1415 koupil ji Martin z Lipan právem zákupným a drželi ji potom jeho potomci. L. 1480 prodal klášter ves pustou L. Slavatovi z Chlumu a odtud patřila ke Kostelci. Role rozdělovány mezi sousedy Dobropolské.

Lipské děkanství neb kraj děkana Lipského, zvaný po Lipém (před tím Děčínsko) obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Lipý, Dobranov, Mnichov, Pavlovice, Holany, Drchlavu, Hostikovice, Kvítokov, Stvolenky, Radoušov, Verneřice, Pertoltice, Nebočady, Těchlovice, Rychnov, Děčín, Benešov, Merboltice, Jedlku, Huntřov, Arnoltice, Rosendorf, Č. a Slov. Kamenici, Šonov, Chřibskou, Markvartice, Palič, Jezvý, Žandov, Libchavu horní, Skalici, Volfartice, Sloup, Cvikov a Mařenice. V 16. st. podržel týž objem a poněvadž v něm bylo katolických farářů jen 7, spojeno s ním tuším děkanství Jablonské. (Viz PA. VIII. 469.)

Liptice, ves u Duchcova, jež od 13. st. patřila klášteru Oseckému. Později zabrána ke hradu Oseku a patřila pak k panství Duchcovskému. L. 1730 vystavěn tu filiální kostel, na něž hlavně sedlák Matěj Matouš penězi přispěl.

Liptice, ve 14. st. ves kl. Ostrovského snad véška Lipka ve farnosti Neveklovské, kteréž se snad dříve Lipice říkávalo.

Lipý, Lipá, Česká lípa, město, n. s hradem, založené od pp. z Lipého, jichž předek Chval (1253—1263) okolní hornatou a lesnatou krajinu od bratří za díl dostal. Synové jeho Jindřich (1297 až 1329, toho času proslavený) a Čeněk (1290—1326) zase ten díl dělili, tak že

onen dostal L. s jižní, tento Sloup se severní polovicí. Protože také Žitavu drželi, obdařili L. právem Žitavským. Zdá se však, že buď Jindřich aneb synové jeho L. prodali. Kupcem byl Hynek Berka z Dubé († 1348), po němž následoval syn starší Hynek († 1361). Za těch dob byl tu far. kostel sv. Petra a Pavla, kostel sv. Maří Majdaleny s proboštvím (prý l. 1253 založený) a na předměstí dvě kaple (sv. Maří a sv. Kříže), kromě toho usazováno tu za 14. st. drahně oltářníků (jeden i v kapli Čechů). Po Hynkovi následovali synové jeho, dva Hynkové, z nichž starší tuším ok. l. 1384 zemřel. Bratr jeho Hynek ujav se L. jako poručník obci naprosto zchudlé svobody potvrdil a nových milostí udělil. Dědic Hynek Hlaváč ujal L. asi l. 1396 a dědicův nemaje zapsal jmění své strýcům Vilémovi z Ronova a Janovi Berkovi, z nichž onen městu (1423) právo Žitavské potvrdil. L. 1426 dobyto město od Táborů a Sirotků a z větší části vypáleno. Hejtnem stal se Jindřich Hlaváč Jestřebský, také Berka, po němž okolo l. 1433 Jan z Černína následoval. Po obnovení katol. řádův ujal L. Jindřich Berka, jako dědic, jenž městu majestát na výroční trh vymohl (1457). Když po r. 1468 zemřel, následovali synové Jaroslav, Jiří, Jan a Petr, kteří l. 1471 obec obdařili. K tomu l. 1493 nová práva přičiněna. L. 1502 dělili Adam a Zdislav, synové Jaroslavovi, Jiřík, Václav, syn Janův, a Petr všechny statky na 4 díly a na tolikéž dílů i město rozděleno. Petr podědil bratra Václava, ale synové jeho Zikmund a Jiljí prodali l. 1532 dědictví své Zdislavovi Berkovi, který postoupil polovici hradu strýci Zikmundovi, ale čtvrt města k dílu Vartemberškému odprodal (1553). Odtud držena tato polovice hradu se čtvrti města k panství Sloupckému. Adam a Zdislav prodali čtvrt svou a dostala se pak v držení Zikmunda z Vartemberka, jenž l. 1542 svobody své čtvrti potvrdil. Syn jeho Kryštof pr. l. 1532 tento díl strýci svému Václavovi. Na čtvrtém dílu následovali synové Jiříkovi, jenž l. 1507 svobody své čtvrti potvrdili. Tak učinil (1509) i nástupce jich Jan z Vartemberka. Nástupce tohoto

Prokop z V. prodal ji strýci svému Václavovi. Tak se stalo, že polovice hradu a tři čtvrtiny města (protože l. 1553 jedna čtvrt přikoupena) držena od pp. z Vartemberka k Rybnovu a potom k Novému zámku a ostatek ke Sloupu. V druhé polovici 16. st. šifila se v L. víra luteranská, tak že od konce téhož st. se tu katolický kněz ani neudržel. L. 1591 prodal Jan z Vartemberka dvě čtvrti zámku Lipského Kunhutě Berkové a tak zámek celý se čtvrti města patřil ke Sloupu. Část tuto vyženil l. 1609 Jan Abraham ze Solhauzu († 1617). Po povstání r. 1618—1620 zabrány i díl Solhauzský Volfa Abrahama i díl Jana Jiří z Vartemberka. Oboje koupeny od Albrechta z Valdšteina a příp. ke kníž. Frydlantskému. Kníže zavádl v L. zase řády katolické, a aby se upevnily, založil l. 1627 klášter poustevníkům řádu sv. Augustina s kostelem a gymnasiem (kostel teprve l. 1707 posvěcen). Po vpádu Sasův osazen L. (1631) vojskem jich a obnovovány dřívější řády, což jen krátkou dobu trvalo. Po smrti knížete († 1634) ponechán L. vdově Isabele roz. z Harachu a dostalo se pak skrze dceru její Marii Alžbětu v držení hrab. z Kounic. L. 1639 a 1643 město pustošeno od Švédův. L. 1636 obdržela obec skrze kr. majestát důležité svobody a l. 1654 potvrzení svobod od vrchností, avšak měla spory s vrchností o všelijaká břemena na ni uvalovaná, které l. 1660 skončovány. Zdržný rozkvět obce udržován rozličnými nehodami. Léta 1744 a 1757 zuřili tu Prusáci, l. 1772 obyvatelstvo hustě mělo a l. 1787 vyšel velký oheň, jímž shořelo mnoho domů i s farním kostelem, který potom již neobnovován. Také l. 1820 velká část města vyhořela. Od l. 1850, kde se stal L. na krátký čas sídlem krajské vlády, lze pozorovati rychlý vzrůst města a stálou snahu k jeho zvelebení. L. 1862 založ. vyšší reálka a pak i jiné školy, l. 1881 obnoven kostel p. M. (1710 znova postavený), l. 1882 vystavěn železný most a od těch dob vznikly také velké průmyslné závody. Z L. pocházeli mnozí učení a vynikající mužové, z nichž budtež připomenuti: Hans Kriesche, leto-pisce (1570), Veremund Proche (1694 až

1748), Dr. Fr. Šmejkal († 1894). Erb: Modrý štít a u jeho zpodu trávník, na němž stojí stř. hradba, ze štukoví vystavěná, se stínkami a branou s mříží vytaženou. Za hradbou vynikají dvě okrouhlé věže, každá s oknem, podsebitím, cihelnou končitou střechou a zl. makovicí. Mezi věžemi jest erb Lipský a Berkovský, totiž zlatý štít se dvěma černými ostrvami, helmici s příkryvadly týchž barev a dvěma ostrvami jako klénotem. (PA. VI. 1.)

Lipý starý (tak v 15. a 16. st.), ves u města Lipého a ode dávna jeho příslušenství.

Lískovice, farní ves u Nov. Bydžova, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. L. drželi 1357 Zvěst, 1374—1389 Bartoš z Valečova, 1389 Valentin a Václav, 1397 Martin z Hoříněvsí. Na poč. 16. st. měl je Věnek Kordule ze Sloupna, později patřily ke Kratonohám a l. 1551 odprod. Janovi Klusákovi z Kostelce. Od bratra tohoto Jiříka k. L. s tvrzí Kryštof Prog z Velnic, ale prodal je l. 1563 ke zboží Smidarskému. Po zániknutí fary založena l. 1787 lokalie, která l. 1855 na faru povýšena. (H. V. 31.)

Lískovice, Lyskovice, ves u Želiva, jež patřila od r. 1226 klášteru Želivskému

Lisov, ves u Stoda, po níž se psali r. 1243 Předvoj a Libek z L., avšak r. 1272 příp. se L. mezi statky kláštr. Chotěšovského. I jest dosti možná, že vladyčí rod Španovských z L. měl odtud původ a jméno. V 15. stol. dostal se L. v držení světských pánů; v 16. st. patřil k Horš. Týnu. Ke klášterství bezpochyby připojen l. 1623.

Lisovec, někdy ves v okolí Meziříčí a Královy Lhoty (u Dobrušky), jež patřila l. 1406 Hynkovi z Náchoda a z Červené hory.

Lisovice, ves u Březnice, jež se dostala l. 1315 kl. Ostrovskému a od něho příp. k Tochovicům. Kromě toho tu bývalo manství ke hradu Kamýku (1336), které pak patřilo ke Karlšteínu.

Lišany, ves u Rakovníka, jež se příp. r. 1252 jako dvůr královský; neb L. patřivaly k panství Křivoklátskému a král Václav honě ob čas tu prodléval. Král

Jan obdařil L. (1341) důležitými svobodami. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo králům. L. 1517 zastaveny L. Jiříkovi Bezdrůžickému z Kolovrat, ale sedláci se zprotivovali, pročež moci ke placení donucování. L. 1560 od Jana nejstarš. z Lobkovic zase ke Křivoklátu navraceny. L. 1642 založeny matriky.

Lišany, ves u Postoloprť, jež se l. 1351 příp. Část prodal Jachym Novohradský z Kolovrat (1556) s bratřími Jakubovi Hruškovi z Března, menší část dostala se l. 1581 k Postoloprťům. Hruškové měli tu tvrz, která Jiřfmu Hruškovi zabrána a l. 1625 Kryštofovi Gremerovi prod. Až do r. 1630 patřily pak k Toužetínu a odtud k Postoloprťům. (Veselý, Děje Postoloprť 67.)

Lišice, ves u Chlumce n. C., l. 1396 statek Janův, kdežto jiný Petr z L. t. r. L. Bartoš z L. prodal. Pešík z L. seděl l. 1410 na Nepolisech. L. 1446 prodal Markvart část L. Šimonovi z Vlkova, na jiné seděl Bořek, syn Bartošův, se synem Janem. V 16. st. patřily L. ke Chlumci.

Lišice, n. dvůr u Prahy (1346), snad nynější Liška u sv. Pankráce. L. 1346 klášter Plasský pronajal dvůr svůj L. nedaleko Prahy.

Lišina viz Lešina.

Lišná, Lišný, Lištný, ves u Zbiroha, jejížto hrad a kostel nazývaly se Řebřík (viz to). L. patřivala k Řebříku, s nímž přivtělena ke Křivoklátu. L. 1552 dána ves Jiříkovi Protivcovi z Entnšlanku († 1575), jež ji l. 1571 prodal. L. 1607 patřila zase ke Křivoklátu a později pro snadnější zprávu přid. ke Zbirohu. (H. VI. 262.)

Lišnice, Lišice, ves u Mostu, kterou l. 1487 Mikuláš a Duchek, bratří Švábové, a Kateřina, teta jich, dali k oltáři sv. Kateřiny v Mostu. V 16. stol. zůstal tu dvůr Švábům z Chvatliny, který se dostal l. 1706 Leopoldovi Údrckému z Údrče od matere Elišky roz. Švábové. Od něho prodán, ale dvakrát ještě od Údrckých koupěn (1715, 1775). V 19. st. byl statek L. v držení Beníšků z Dobroslavě. (Viz Sommerovu topografii Žatecka na str. 314.)

Lišnice, Léšnice, n. ves u Ostředka, která patřivala ke kláš. Sázavskému.

Král Zikmund zastavil ji l. 1436 Bohuši Kostkovi z Postupic, od které doby patřivala ke Kom. Hrádku.

Lišov, město, jež mělo ve 14. stol. farní kostel. V l. 1365 a 1367 držen L. k Lomnici a byl tu pánem podací Ješek z Kosovy hory. Karel IV. zastavil L. městečko s několika vesnicemi (1378) Janovi z Leuchtenberka. Po vyplacení držen L. ke hradu Hluboké. Král Václav IV. obdařil obyvatele (1400), aby o statcích svých řídití mohli. Adam z Hradce velice Lišovským přál pro jich věrnost a učinil jim v l. 1579—1582 troje obdarování. Když se po r. 1608 Malovci o Hlubocko rozdělili, dostal Jan Malovec L. s celou rychtou L-skou a bydlel v Rudolfově, avšak když r. 1619 statek jeho od cis. vojska opanován, přivtělen L. zase ke Hluboké. Erb: L. pečeti erbem království Českého.

Lišfany viz Léšfany.

Lištno viz Léštno.

Litava, Litavka, řeka a přítok Berounky (16 st.).

Litěchovice (pův. *Ljutochovici*), ves u Lovosic, jež patřila r. 1272 klášteru Chotěšovskému a později k Lovosicům.

Liteň (prv. *Ljuteň*), městys u Berouna, l. 1195 ves, l. 1324 statek Hermana z Drahlína. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací bylo rozděleno mezi držitele dvou tvrzí zdejších. Na jedné seděli předkové Medků z Valdeka (1378 Jaroslav, Oldřich a Zbyněk, 1405 Jan, pak synové jeho Burjan a Jan). Jedna tvrz dostala se l. 1530 Petrovi Kapounovi ze Smřfic, jež také koupil druhou tvrz (která l. 1454 bratřím ze Slavic a od r. 1474 rodu Mladotů ze Solopisk patřila). Petrovi vnukové zase L. na dvě rozdělili. Oba díly sloučil v l. 1571—1575 Jan starš Vratislav z Mitrovic († 1581), jehož rod L. k Lochovicům přivtělil. Při rozdělení statku Lochovského l. 1640 dostala se L. Zdeňkovi Eusebiovi Vratislavovi z M. a prod. l. 1648 Kunatovi Jaroslavovi hr. z Bubna, jehož rod tu do l. 1711 seděl. L. se dostala zase v držení Vratislavův, kteří ji do l. 1782 drželi. Odtud až do r. 1842 drželi ji Brechlerové z Troskovic.

Právo trhy odbývati l. 1837 majestátem potvrzeno. Erbu L. neměla. (Př. VI. 90.)

Litětín, Litětiny (r. 1228 *Ljuta*), ves u Holic, pův. přísl. kláštera Opatovského. L. 1393 seděl tu Děvic z L. po Držkovi otci. Po smrti Váni z Uherska a Kateřiny, dcery jeho, vyprosil si L. Vilém z Mečkova. Větší část koupil Vilém z Pernšteina (1513) od Štěpána z Koloděj, jeden dvůr (1514) od Bohunka z Jenišovic a připojil oboje k Pardubicům. Někdy tu bývala tvrz. (PA. X. 299.)

Litice (prv. *Ljutici*), starý hrad a ves, n. městečko u Žamberka, založený od pp. z Potšteina jako Nové L. Král Václav II. vyměnil si (1304) polovici L. od Půty z Potšteina a L. staly se zbožím komorním. L. 1309 zavezení sem páni, kteří byli v klášt. Sedleckém jati (či na Lidice?). Král Jan zastavil L. (před r. 1316) Jindřichovi z Lipého, ale markrabě Karel je zase vyplatil l. 1333 a postoupil jich Jindřichovi z Lichtemburka jako zaplacení za hrad jeho dědičný Lichtenburk (zemřel po r. 1353). Syn jeho Ješek Pykna a Jan, synovec jeho, prodal L. (1365) Jindřichovi z Lipého, ale nedlouho potom (1371) patřily Bočkovi z Kunštátu a potom synu jeho Bočkovi († 1416). Když se synové tohoto dělili, dostal L. Vítek (Viktoryn), jenž r. 1427 zemřel. Syn jeho Jiří Poděbradský zavezl sem l. 1452 Václava Korandru, starého tábořského kněze, a l. 1468 hrad tak vystavěl, jak se ve zříceninách spatřuje. Po jeho smrti dostaly se L. za díl synu Bočkovi a uloženy tu rodinné paměti. Boček († 1497) ještě za živobytí daroval L. knížeti Jindřichovi staršímu, bratru svému. Tento zadluživ se prodal L. (okolo l. 1492) Vilémovi z Pernšteina, jenž L. úředníkům k Potšteinským podřídil. Od Potšteina prodány (1558) Václ. Okrouhlickému ze Kněnic († 1562), po jehož smrti prodány Mikuláši z Bubna. Tento zřídil z L. statek nápadní, který po něm († l. 1608) dědil Jindřich Jan, jenž teprve l. 1628 dědictví ujal. On a jeho potomci usadili se v sídle Žamberském a hrad ponechali spoustě (H. II. 75.)

Litice, farní ves u Plzně, jež se r. 1211 příp. Býval tu hrad postavený od Drslavců,

kteřý drželi Oldřich z L. zakladatel († j. 1216), pak synovec Protiva ze Žinkova (1235—1245), pak synové tohoto Oldřich, Vilém, Rous, Půta, Děpolt (1279 a t. d.), později Soběhrd (1284—1287) a bratři Rous, Racek, Vilém, Bušek a Protiva, (1318) Rous, Heřman a Oldřich, synové Rousovi, Protiva, Půta, Rous a Racek, synové Rackovi. Od těchto prodány L. před r. 1367 kl. Chotěšovskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. 1431 zapsány L. od probošta Vilémovi Švihovskému z Ryzemberka, jenž je prodal (1447) Bedřichovi z Donína. L. na konci 15. st. držel Jan Čičovec z Čičova († j. 1507) a po něm dědila je Voršila, neť jeho, vdaná Běšínova († l. 1551). Syn její byl Vladislav Běšín a tohoto synové Petr a Smil, od nichž klášter (1570) L. vyplatil. L. 1640 založeny matiky.

Litič (špatně *Litice*), ves u Jaroměře, n. s tvrzí, na níž seděli Litičtí ze Šonova (1537 Jan, 1550 Karel, 1576 Jan). L. 1599 dělena mezi tři bratří. Karel Šeb. prodal 2 díly (1616) Bartoloměji z Valdšteina, avšak l. 1654 zase vráceny Litičským, dostaly se l. 1655 Albrechtovi Odkolkovi z Újezdce a l. 1672 Frant. Václ. z Bryslu. Třetí díl zůstal v držení Litických až do r. 1685. Jezovité u sv. Anny ve Vídni koupili onen díl l. 1675, tento l. 1685 a připojili oboje k Žirči. (H. V. 95.)

Litkovice, ves u Mn. Hradiště, l. 1383 statek Mikuláše ze Solečku, l. 1591 Jana Literata a Věslava, odkudž a potom až do r. 1572 z části přísl. k Solečku, z části k Obrucům (1519). Dvůr patřil l. 1555 k Valečovu, Solecký díl oddělen l. 1572. Jiný dvůr prodal l. 1576 Vilém Odkolek z Újezdce Martě Krajiřové a patřil pak do l. 1850 ke Kosmonosům.

Litměřice, n. ves v okolí Pětipes v Žatecku, jež se dostala l. 1236 kl. Doksan-skému.

Litoboř (pův. *Ljutoboř*), ves u Náchoda, n. s tvrzí, kterou drželi l. 1369 Jan, l. 1372 týž s Lickem, l. 1405 Hanuš, léta 1464 Jiřík, předek Litoborských z Chlumu. V 16. st. patřila L. s pustou tvrzí k Ryzemburku. Později byla roz-

dělena; jedna strana patřila napřed k Adršpachu, pak k Teplici, jiná byla Barchovských (?) a později Straků z Nedabylic. Jeden díl držen také k Třebešovu. (MB. X. 71.)

Litohlavý, ves u Rokycan, jež se přip. l. 1390 jako statek arcibiskupův ke zboží Rokycanskému; od něho nikdy neoddělena.

Litohlavý, samota u Králova Dvora, n. vladyčí sedění, jež drželi l. 1324 Mikuláš, 1373 Jan, 1381 Vojslav, 1405 Bohuta, 1413 Habart, 1416 Dobeš. V 16. st. patřily L. k Točnicku, později od něho odděleny ke Královu Dvoru.

Litohrady, lépe Litorady, ves u Rychnova n. Kněž., jež se přip. r. 1323 jako sídlo vladyčí, avšak r. 1495 patřila k panství Litickému. V l. 1495—1558 drženy k Potšteínu a odtud do l. 1850 k Solnici.

Litochleby, ves u Karlína. Bývala přísl. statku Chodovského, s nímž připojena ke Kunraticům.

Litochovice, ves u Volyně, ok. l. 1400 přísl. proboštského statku Volyňského a až do r. 1850 jeho část.

Litol (prv. *Ljutol*), ves u Lysé, blíže Benátek, již r. 1293 přísl. panství Lyského, k němuž do r. 1850 náležela.

Litoměřice (*Ljutoměřici*, odkudž něm. *Leutmeritz*, jak se psávalo dříve), prvotně hrad Litoměřiců (viz to), později knížecí hrad a konečně král. krajské město. Na hradě založil kníže Spytihněv II. (1057) kostel sv. Štěpána s kapitolou. Probošťové její byli 1057—1075 Lanzo, 1075—1094 Ondřej, 1094—1115 Letoslav, 1125—1139 Beneda, 1140—? Šebastian, 1167 Hrozna, 1169—1174 Martin, 1174?—1187? Dobromír, 1187—1199 Radosta, 1199 až 1216? Aderast, 1216—1225 Beneš, 1226 až 1254 Heřman, 1254—1270? Herbort z Fulšteina, 1270?—1293 Kunrát, 1293 až 1316 Smil z Víckova, 13..—1321 Albert, 1321—1334 Jindřich ze Šumberka, —1347? Tamo Pluh z Rabšteina, 1348 až 1358 Bohuše z Pardubic, 1358—1362 Jan Hackenbrunn, 1362—1368 Jan z Kamýka, 1368—1396 Jindřich Hackenbrunn, 1396—1398 Vlachník z Veitmile, 1398 až 1406 Vilém z Hazemburka, 1407—1415 Jan Cám, 1418 Zikmund z Budějovic,

1419—1421 Zdislav ze Zvířetic, ? Zikmund z Michalovic, ? Jašek († 1445?), 1447 až 1453 Jan z Rabšteina, Jan Papoušek († 1455), 1455—1485 Beneš z Valdšteina, 1485—1487 Jiří Haller, 1490—1508 Jan z Vartemberka, 1508—1534 Jan Žák, 1534 až 1541 Jan Fabri, 1542—1550 Jan Horák z Hasenberka, 1550—1565 Kašpar z Logova, 1562—1565 Vilém Prusinovský, 1565 až 1580 Marek z Kytlic, 1580—1587 Dr. Wolfgang z Horšovského Týna, 1587 Ludvík Švihovský z Ryžemberka, 1587—1592 Zbyněk Berka z Dubé, 1599—1604 František z Dietrichšteina, 1604—1617 Daniel z Jenčíc, 1617—1629 Jan Sixt z Lerchenfeldu, 1629—1637 Jan Ctibor Kotva z Freifeldu, 1637—1656 Maximilian Rudolf ze Slejnic. Při kostele sv. Štěpána zřízeno l. 1349 děkanství, později rozšířeno od Karla IV. počtem kanovníků; týž panovník obětoval kostelu ostatek sv. Lukáše, který byl l. 1355 ze Vlach přivezl. L. 1627 přičten jest probošt k zemským prelátům.

Na bývalém podhradí založil Václav I. (ok. l. 1231) hrozené město, při němž povstaly l. 1235 farní kostel Věch Svatých a neznámého roku král. hrad, protože staré hradiště kapitole zůstalo. Město se přip. poprvé l. 1249 a řídilo se právem Magdeburským. Nedlouho po založení města povstaly tu také dva kláštery, františkánů u sv. Michala a minoritů u sv. Jakuba. Mimo město vystavěn l. 1257 kostel sv. Maří. L. 1249 zdržoval se v L. král Václav. Za Přemysla II. kupovala obec statky. Po ohni r. 1297 vystavěn kostel sv. Vavřince za městem a obec obdržela l. 1300 majestát na snížení daní. Král Jan potvrdil l. 1325 svobody a udělil milost v příčině plavby na Labi; l. 1329 osvobodil L. od náतिकů kr. úředníků. Karel IV. potvrdil l. 1348 svobody a l. 1349 sklad zboží po Labi přivezeného, daroval l. 1352 Újezd a l. 1359 Radobýli na zdělání vinic, udělil l. 1372 výroční trh a daroval l. 1377 jisté poplatky. Získáním větších důchodů stalo se možným, že město rozšířeno a novými hradbami objato. Václav IV. potvrdil svobody obce, udělil jí l. 1381 popravu v kraji a potvrdil l. 1391 sklad. L. 1387 vysazeny L. jako kmetská stolice všem městům,

kteřá se řídila právem Magdeburským. Hrad zdejší vykázal l. 1398 sestře své Elišce Míšenské do života. L. 1405 povolil obci vybíratí poplatek z obilí, ale zrušil l. 1409 obmezování plavby obilí na Labi. Král Zikmund přišed sem (1420 v květnu) kázal husitsky smýšlející obyvatele utopiti. Když Žižka l. 1421 L. oblehl, poddaly se L. Pražanům a dosazen jim za hejtmana Hynek Koldšteinský z Valdšteina. České obyvatelstvo přišlo nyní k platnosti a L. staly se českým městem, byvše posud pod zprávou starých německých rodin. Po r. 1427 přistoupily L. k jednotě Tábořské a zmocnily se mnohých okolních duchovních statků (1436 jim potvrz.). L. 1452 vystavěn most přes Labe a l. 1454 vysazeno na něm clo skrze král. majestát. Vladislav II. udělil obci nová práva v příčině vození obilí na Labi a udělil l. 1498 clo v branách. Za něho město znova hradbami ohrazeno. L. 1504 byl tu sjezd několika měst, a v následujících letech krajské sjezdy. V potomních letech měla obec nemalé pře se sousedstvem. Důchody obce množily se a kupovány statky pozemské. L. 1547 shromážděval tu Ferdinand I. vojsko, které mělo táhnouti do Sas, a na radnici stavy přemlouval, aby se s ním vypravili. Vráťv se po vítězství u Mühlberka, zase se ubytoval v L. Zde přijímal na milost ty, kteří se ze spolku proti němu učiněného vytrhli. Pro účastenství v téměř spolku potrestány L. odnětím statků, uloženy nové poplatky a zrušena zdejší kmetská stolice. L. 1549 posavadní špitál přeměněn v kolej k vyučování mládeže, také se množily důchody obce tak, že zase statky kupovala. Ferdinand I. zvýšil pro obec clo na Labi a povolil třetí výroční trh. Maximilian II. byl na L. milostiv. Rudolf II. potvrdil svobody obce. Od r. 1600 měly L. tuhou při s Adamem z Valdšteina o povýšení Lovosic za městečko, kterou léta 1615 prohrály. L. 1618 přidali se L. k povstání a l. 1620 koupili od stavů všechny statky proboštví a děkanství. Za to pokutovány odnětím statků, z nichž část l. 1628 obci zadlužené a schudlé navrácena. Protože mnozí měšťané pokutování byli a reformace katolická se bezohledně prováděla,

vystěhovalo se tolik sousedův, že jich ze 385 osedlých jen 69 zůstalo. Opuštěné domy obsazovány znenáhla Němci a tak se L. koncem 17. st. poněměly. Ok. l. 1628 skrze vystěhování stálých ve víře reformace zhruba ukončena, proto také obec dosáhla potvrzení svobod a nových milostí, kláštery minoritů a dominikánský zase povstaly, dominikánský pak hojně obdarován, aby při něm zřízen byl noviciát. K utužení katolictví založena l. 1631 jezovitská kolej a l. 1649 stavěn klášter kapucínů. Vpád Sasův l. 1631 nespůsobil trvalých změn, poněvadž l. 1632 zase od Valdšteina vypuzeni. L. 1634 založeny matriky. L. 1634 tu řádili zase Švédové, v l. 1639—1640 drželi L. v moci a zle krajinu okolní vyssávali. V l. 1648—1649 zase L. ve své moci měli. Po r. 1650 bylo město zbědované a dlouho se nezotavovalo. L. 1655 zříz. v L. biskupství, které obci za nějakou dobu tuhou při vyneslo (1677—1679). V l. 1672—1685 vystavěn kostel sv. Michala. L. 1680 zůfil tu mor, v l. 1692 až 1712 zase vystavěn most l. 1632 vyvrácený. L. 1712 velká část města vyhořela. L. 1713 zase tu zuřil mor, který byl příčinou, že rada kostelík sv. Václava znovu vystavěla (1716). L. 1741 leželi tu Sasové, léta 1742 obsadil L. francouzský velitel D'Armentière, a když císařští L. oblehli, dal předměstí vypáliti. Také l. 1744 a po r. 1756 zkoušelo město od pruského vojska. L. 1773 zrušena jezovitská kolej a jmění její rozprodáno, ale zůstalo tu jejich gymnasium. Císař Jozef II. se tu v l. 1771 až 1780 několikrát zdržoval. Týž panovník zrušil kostely sv. Vavřince, Václava a Jiří a zrušil klášter minoritů (1785), který dán dominikánům (z konventu těchto stal se krajský úřad). Staré výsady až do r. 1794 od panovníkův potvrzovány, avšak ztratily již dávno svůj býv. význam. V letech 1821—1823 znova vystavěn most, který od l. 1744 několikrát byl zbořen. O okrášení a povznesení města staral se krajský J. Klecanský (1837—1848). L. 1850 přeložen krajský úřad do České Lípy, avšak l. 1855 zase obnoven a zřízeny tu ostatní zeměpanské úřady. R. 1861 začalo zřizování rozličných veřejných a obecních ústavů,

skrze něž vstoupily L. do řady prvních měst v král. Českém. Znamení rodáci: Pavel Stránský († 1657), Václav Nosidlo, Hilarius Litoměřický (1465), Jiří Böhm († 1666). Erb: Červený štít, v jehož dolní polovici stříb. hradba ze štukoví, stínkami, branou otevřenou, v níž zl. vrata a mříže vytažená. Z hradby vyniká z polovice Český lev (Dějiny vydal Lippert.)

Litoměřici, prvotně jen čeleď Lito-
mírova, později skrze zabrání okolních
čeledí knížectví a kmen, který obýval v kra-
jině od Třebenic k Lipému po obou stranách
Labe jižně až k pomezí Čechů, severně
až k Děčanům. U Vlastislavě hraničili Lu-
čané s nimi a s Dečany. Od Milčanů dělily
L. velké lesy. V pověsti o Vlastislavovi
dává se znáti, že L. tehdá s Čechy drželi.
Kdy a jak k Čechům byly připojeny, není
známo, než při založení biskupství Praž-
ského ještě se jako kmen připomínají.

Litoměřické biskupství založeno od
císaře Ferdinanda III. l. 1655 a prvním
biskupem stal se Maxim. Rudolf ze Šlejšnic,
posavadní probošt, který l. 1671 kostel sv.
Štěpána znova vystavěl († 1675). Druhý
biskup Jaroslav František ze Šternberka
(1676—1709) vystavěl v l. 1694—1701
biskupskou residenci. Následující biskupové
byli: Hugo Frant. hr. Königseck (1709 až
1720), Jan Adam hr. Vratislav (1721 až
1733), Mauric Adolf vév. Saský (1733 až
1759), Emanuel Arnošt hr. z Valdšteina
(1759—1789), Ferd. Kindermann (1790
až 1801), Václav Leopold Chlumčanský
z Přestavlk: 1801—1814), Jozef František
Hurdálek (1815—1822), Vinc. Edv. Milde
(1823—1831), Aug. B. Hille (1831—1865),
Aug. Pavel Vahala (1865—1877), Ant.
Ludvík Frind (1879—1881), Eman. Jan
Schoebel (1882).

Litoměřicko, 1. politický a soudní
okres čili kraj, prvotně knížectví, které
za neznámé doby spojeno bylo s kníže-
ctvím Pražským. Knižata zřídili zde úřad.
který ve 12. st. pokládán za jeden z nej-
výnosnějších V l. 1093—1101 řídil tento
kraj Mutina Vršovec, 1176—1183 Bleh
z Třebošova, 1253 Bořita z Ředhoště. V ty
doby ztenčována působnost královských
úřadův udělováním soudnictví na ducho-

venstvích, nicméně se tu úřad až do r. 1420
udržel. L. 1276 byl Vlk purkrabí a Martin
soudcem krajským, pak následoval v l. 1277
až 1282 Jarek z Valdenburka a popravcem
byl l. 1282 Jan ze Seburnka, vešle nichž
na hradě Litoměřickém též vladař pře-
býval, avšak po ztenčení královských statků
zbytek podřízen vladaři Budynskému. Za
Václava II. († 1305) býval tu purkrabí
také Albert z Frydlantu. Za krále Jana
přestali purkrabě ze stavu panského a po-
prava jim posud náležející udělována pán-
ům v kraji osedlým. Karel IV. dal ji
(1345) Zbyňkovi Zajíci z Hazemburka,
l. 1381 udělena také obci Litoměřické.
L. 1405 ustanovení za popravce Hynek
Berka z Honšteina, Jan Děčinský z Vartem-
berka, Oldřich z Hazemburka a Herbort
z Kolovrat. Bylo tedy 5 poprav, k nimž
později ještě některé přibýly. Úřad krajský
připomíná se ještě l. 1413. V 15. st. bý-
valy Žatecko, Litoměřicko a Mostsko pod
jedním hejtmanem krajským, a tedy jako
jeden kraj. Při opětém jich rozdělení
připadl Most s okolím k Žatecku, kdežto
větší část kraje Mostského při Litoměřicku
zůstávala. Od 15. st. se hranice L., k nimž
také Mělník patřival, zhruba neměnily.
L. 1850 zřízena krajská vláda v Lipém
pro kraj Českolipský a západní končiny
L. od něho odděleny k Chebsku a zůstaly
pak při kraji Žateckém i l. 1855, když
kraj Litoměřický obnoven.

2. arcijáhenství L. viz Arcijáhen-
ství.

3. děkanství neb kraj děkana Lito-
měřického obsahoval ve 14. a 15. st. fary
a kostely: Litoměřice se Zásadou, Rado-
byl, Mlékovidy, Žitenice, Chodžovice, Po-
čaply, Křešice, Hrušovany, Prachovou,
Vetlou, Hořtku, Černěves, Robeč, Tuhaň,
Blížvedly, Úst, Levín, Liběšice, Býčkovice,
Třebošev, Soběnice, Kostelec, Mukařov,
Zubrnici, Proboštov, Malešov, Stražiště,
Stebno, Libochovany, Církvici, Prackovice
a Žernoseky.

Litomyšl (chybně *Litomyšle*, původně
Ljutomyšl, t. j. *Litomyšlův hrad*), město
nad Loučnou, prvotně knížecí hrad, který
Kosmas (ok. 1110), jako pomezí hrad
knížectví Slavníkova přip. Podlé staré po-

věsti založen na něm kostelík sv. Klimenta od sv. apoštolů Konstantina a Methoděje. Břetislav II. založil na hradě (1098) klášter benediktinův. L. 1141 sem uvedeni kanovníci řádu Premonstratského. Opaty jeho byli: 1141—1145 Jan, 1160—1167 Deokar, 1184 Jirata, 1185—1201 Myslen, 1221 Heřman, 1225—1226 Valter, 1231 až 1234 Ota (1249? Heřman), 1268 až 1269 Štěpán, 1314—1326 Kunrát. 1339 Jindřich Calta. Za opatův povstal na hradě kostel sv. Maří a vzrůstalo bývalé podhradí v město, jemuž král Přemysl I. 1259 práva města Hradce udělil a je z pravomocnosti král. úřadův vyňal. V následujících dobách město rostlo; vznikla při něm dvě předměstí, hořejší Němci, dolejší Čechy obývané, kromě toho i vesnice Zahájí a Lány těsně při městě. Po založení biskupství (1344) přestalo opatství a klášter přeměněn na kapitolu. Město jsouc otevřené od r. 1351 skrze prvního biskupa hradbami ohrazeno. Druhý biskup Jan II. založil při hradbách klášter poustevníkův sv. Augustina (1357), při němž vystavěn kostel sv. Kříže. [Převory byli 1357 Mikuláš Brněnský († 1375), Ebrhart (1375 až 1394), Petr (1394 až c. 1399), Filip (1400) a Šimon († 1441)]. Týž biskup zavedl l. 1357 pořádky při řemeslech a obdařil l. 1360 město svobodami, jimiž se tu teprve řády městské zakořenily. Biskup Jan III. udělil městu l. 1380 výsadu na povznesení živností městských. L. 1401 obdrželo město majestát na výroční trh. L. 1418 vystavěna radnice. L. 1421 opakována L. od Pražanů a Táborů. Jako hejtman držel L. pak Diviš Bořek z Miletínka, jenž ji odvezdal l. 1425 Sirotkům. Hejtmanem stal se Jeník z Mečkova, po němž ok. l. 1432 Vilém Kostka z Postupic († 1436) následoval; tomuto císař Zikmund (1436) L. s panstvím zastavil. Syn jeho Bohuše odpustil obci (1442) plat solní. Bratr jeho Zdeněk zjednal jí l. 1454 majestát na potvrzení svobod a dovolení ke kupování statků pozemských († 1468). Po něm následoval bratr Albrecht († 1477) a po tomto Jan Kostka z P., za něhož obec mnohé statky kupovala. Syn jeho Bohuše založil (1491) nové město

(horní město) před zámkem (bývalou residencí biskupskou) v těch místech, kde stavení a kostely kapitulní stávaly, a zvláštěními výsadami je obdařil. Tehdá se v L. zmáhala jednota bratrská a Martin Kabátník, soused zdejší, vyslán sám třetí do východních krajin, aby tu způsob víry křesťanské seznali. Na horním městě (Olivetské hoře) povstala l. 1503 proslulá knihtiskárna bratrská. Po smrti Bohušově (1505) následoval bratr Jan († 1508). Nástupce jeho Zdeněk potvrdil léta 1520 svobody městské. Za syna jeho Viléma (1511 až 1518) kupovala obec zase statky. Zdeněk, bratr Vilémův, vyprosil jí (1514) obdarování na třetí trh výroční († 1529). Po krátké vládě Jana, bratra jeho, následoval nejmladší bratr Bohuše, jenž l. 1530 hornímu a l. 1536 dolnímu městu svobody potvrdil. L. 1547 mu L. z pokuty odňata a Jan Augusta, starší zdejších bratří, s Janem Bílkem, pomocníkem svým, zajati a do vězení dáni, potom také jednota vypovídáním a nátlaky ztenčena. Ferdinand I. zastavil L. napřed (1548) Šebastianovi a Fabianovi ze Šenaichu a l. 1552 Jaroslavovi z Pernštejna, který L. t. r. Václavovi Haugvicovi z Biskupic postoupil. L. 1557 dosáhla obec král. potvrzení svobod, l. 1560 skorem celé město vyhořelo. L. 1567 nabyt L. Vratislav z Pernštejna, jenž l. 1568 nový nádherný zámek (na místě starého) stavěl, l. 1570 obci nový řád udělil a král. potvrzení svobod zjednal; l. 1580 pustil obci odúmrti, po čemž zjednal král. potvrzení od Rudolfa II. a obdarování na nové trhy († 1582). Vdova Marie roz. Manrique z Láry nutila obyvatele ke katolictví († 1608). Potom následovala dcera Polyxena, která také o katolické řády usilovala. Proto vznikaly tu l. 1619 náboženské bouře. Obci l. 1622 pobrány výsady a teprve l. 1626 navráceny, zavedena katolická zpráva a založeny matriky (1622). Vratislavovi z Pernštejna léta 1628 panství L. dědičně dáno; tento odňal obci vaření pív a zbořil několik domů horního města na založení pivovaru († 1631). Za vlády sestry jeho Fregonie zkoušelo město mnoho od nepřátelského vojska pálením (zvl. 1635) a plněním. L. 1640 zalo-

žila Frebonia kolej piaristickou s kostelem a gymnasiem, čímž zase část horního města zničena; ostatek byv vypálen, zůstal pustým. Po smrti Frebonie († 1646) dědil L. Václav Eus. kníže z Lobkovic, který je prod. (1649) Maximilianovi hr. z Trautmansdorfu († 1650). Tohoto syn Jan Bedřich potvrdil l. 1652 svobody města a vyprosil (1656) čtvrtý výroční trh. Manželka jeho Marie Anna vystavěla l. 1670 kostel sv. Anny. Po smrti hraběte († 1696) trvala krátký čas poručnická vláda a pak ujal L. syn František Václav (1699). Léta 1709 odděleno město od panství v příčině placení berní. V l. 1714—1722 kostel piaristický znova a nákladně vystavěn. L. 1737 a 1747 obdrželo město král. potvrzení svobod. L. 1741 a 1742 leželi tu Prusáci a město a okolí vyssávali. Františkova dcera, Marie Jozefa, vdaná hr. z Valdšteina, ujavši L. po smrti otcově († 1753) zemřela již léta 1757, a následovali po ní manžel František Jozef Jiří se synem Emanuelem. L. 1758 zase tu leželi Prusáci. L. 1765 postoupena L. Jiřímu Christianovi, mladšímu bratru. Po mnohých ohních l. 1775 zase velká část města vyhořela a l. 1781 následovala po strašné bouřce krutá povodeň. L. 1784 dostalo město král. potvrzení svobod. L. 1790 zřízen tu magistrát. V držení panství následoval léta 1791 Jiří Jozef, syn předešlého. L. 1793 dosáhlo město králov. potvrzení svobod. L. 1802 založeno v L. filosofické učení, čímž se stala L. semenišťem vzdělanosti v celém království velmi vzácným. L. 1814 zase velická část města vyhořela, po čemž kostel sv. Kříže znova opraven. L. 1825 následoval v držení panství hrabě Antonín. L. 1836 založen sbor střelecký a l. 1841 obdržela obec cis. nadání v příčině trhů. L. 1850 stala se L. sídlem zeměpanských úřadův. L. 1859 přešel velkostatek v držení knížecí rodiny Thurn-Taxis. V L. narodil se Kvirín Kralovecký († 1781), Dr. Frant. Brauner († 1880) a J. E. Mařák (nar. 1835). Hojný počet učenců, kteří tu působili, čte se v Schallerově topografii XI. 123 až 151, k čemuž buď dodán ctihodný Florus Stašek. Erb: Červený štít a na něm stř. lilie. (Dějiny Litomyšle vydal Fr. Jelínek.)

Litomyšlské biskupství založeno Karlem IV. (1344) proměněním kláštera na kapitolu. Prvním biskupem stal se Jan, opat kl. Louckého. K biskupství tomu postoupil biskup Olomoucký děkanství Šumberské a Úsovské a arcibiskup Pražský děkanství Chrudimské, Mýtské, Polické a Landškrounské, tak že biskupství obsahovalo část Čech od Železných hor východně a Labe a Tiché Orlice jižně a severní cíp Moravy. Po smrti Jana I. († 1353) následoval Jan II. ze Středy, jenž statky biskupské znamenitě rozmnožil. Stal se léta 1364 biskupem Olomouckým a nástupce jeho Mikuláš ještě téhož roku zemřel. Čtvrtým biskupem stal se Albert ze Šternberka, po němž po čtyřech letech Petr Jelito následoval. Týž založil (1371) kl. v Landškrouně. Skrze směnu učiněnou navrátil se Albert l. 1372 do Litomyšle a založil kl. Tržek († 1380). Biskupem po něm byl Jan III. řeč. Soběslávek a po jeho odchodu (1387) Jan IV. Po něm následoval l. 1391 Jan V. z Prahy, jenž byl od r. 1415 nejednou příčinou následujících bouří. Týž odešel l. 1420 do Olomouce a biskupem stal se Aleš z Březí, jenž poslední ze všech v kostele Litomyšlském sídlel, poněvadž se město a Česká část diecese v moc husitů dostala (1421). Aleš uchýlil se do Moravy († po r. 1438) a kapitola zvolila za sídlo Svitavy. Následující biskupové Matěj (1443—1446, 1463 Eliáš, farář v Jindř. Hradci, administrator), Jan VI. Bavor (1474) podrželi pravomocnost jen v moravské své části, kdežto v české všude ji vykonávali děkanové pod obojí. Když již biskupové jmenování nebyli, řídili administrator a kapitula ze Svitav malý počet kostelů, který jim zůstal, avšak po smrti Wolfganga administratora († 1554) i kapitola zanikla.

Litoradlice, Litoradice (prv. *Ljutoradici*), ves u Hluboké, která byla v 15. st. z části přísl. kl. Krumlovského a proto l. 1483 ke Krumlovu počítána byla. Klášter postoupil L. l. 1531 pánům z Rožemberka. Ostatek patřil až k r. 1530 ke Strakonickým, pak k Dívčicům a konečně ke Hluboké.

Litošice (pův. *Ljutošici*), ves u Žehušic,

v níž měl (1167) klášter Litomyšlský dvůr darovaný od Soběslávka a ostatní dědiny dokoupil. Od 15. st. náležely k panství Žehušickému.

Litovice (pův. *Ljutovici*, tedy nikoliv *Letovice*), ves v okr. Unhošťském, n. s tvrzí, l. 1266 sídlo Řehníkovo, jenž byl předkem pp. z Dražic. Po těchto následoval Pešek z Příboje († j. 1375). L. 1391 drželi je Pavel a Václav bratří z Jenšteina. Nedlouho potom koupil je Zachař, předek Litovských ze Svinař (syn jeho Jan † 1451, tohoto synové Bušek a Bohuslav, tento až do r. 1481, před r. 1524 Jiří). Asi od l. 1524 držel je Bohuslav Chrt ze Rtína a od r. 1534 syn jeho Martin. L. 1539 k. L. Jan Ota z Losu, pak je měli Šlikové a od r. 1559 Šeb. Prunar. Od rodu tohoto vyženil je (1612) Jan Kutnaur († 1621). L. 1639 prod. Kryštofovi Šimonovi z Thunu, pak přík. ke Kladnu, od r. 1688 byly zase samostatným statkem, který pak připojen k Tachlovicům. (H. VIII. 279.)

Litožnice, někdy farní kostel, tvrz a ves, nyní les mezi Dubčem a Běchovicí. L. držel v l. 1358—1359 Nevlas, v l. 1397 až 1414 Štěpán Litoměřický a l. 1419 Pecman z Babic a František z Kotvic. Rod Pecmanův seděl tu ještě l. 1439. L. 1476 držel L. Štěpán z Novosedl, l. 1481 synové jeho Zachař a Jan. Nedlouho potom spustlo všechno a L. přivtěleny k Dubči.

Litrbachy (něm. *Lauterbach* z pův. *Lutherbach*), farní ves u Litomyšle, v níž byl farní kostel již r. 1349 a postoupen k bisk. Litomyšlskému. L. byly od založení svého přísl. panství Litomyšlského. L. 1629 založeny tu matriky L. 1740 kostel vyhořel.

Littengrün, ves u Falknova, n. manství ke hradu Loketskému, které držel l. 1525 Jošt Globnár. L. 1685 držel L. Jan Ferd. z Písnice, jehož potomek Julius Jindřich jej l. 1766 prodal. Odtud byl v držení městských rodin.

Litvínov dolní (prvotně *Ljutvínov*, něm. *Leuthebendorf*, *Leutmansdorf*), ves u Mostu. Starší dějiny nelze spolehlivě vypsati, poněvadž se obojí L. od sebe nerozeznává. Tento držela snad od r. 1393

rodina Reisen. V 16. stol. náležel rodu Šenů ze Šenu, potom příp. k Jiřetínu a s ním k Duchcovu.

Litvínov horní neb svrchní, město u Mostu, n. s tvrzí, l. 1357 s farním kostelem, jehož podací měli Heřman a Jetřich bratří Gablencové, l. 1391 statek Těmův, potom tuším přísl. hradu Oseka. Kašpar z Janu pr. L. (1505) Zikmundovi z Duban, pak následovali 1532 Mikuláš z Velemyšlovsi, 1534 Zikmund z Knoblschofu a nedlouho potom zase vlad. z Janu (Martin † 1547, Jiří † 1566, Abraham † 1571, 1572 Kašpar a Jáchym z Janu). L. 1589 prodal Jáchym z Janu L. Janovi Václavovi z Lobkovic, jenž jej připojil k Jiřetínu. Později spojen s Duchcovskem. L. 1670 obnovena fara, která zanikla, l. 1688 vystavěn nynější kostel, l. 1715 zřízena továrna na sukno (1848 zanikla), l. 1715 povýšen L. na městečko, obdařen l. 1721 a 1768 výročními trhy. L. 1757 začal tu průmysl stávkářský, l. 1811 hornictví, l. 1822 průmysl hračkářský. L. 1852 povýšen L. na město. Erb: štít červený, v jehož spodní polovici na trávniku stříb. hradba s branou otevřenou, v níž český lev. Nad hradbou vyniká bohyně spravedlnosti.

Litvinovice (prv. *Ljutvinovici*), ves u Budějovic, jež patřila r. 1259 Vokovi z Rožemberka. Později byla statkem obce Budějovské.

Litý (pův. *Ljutý*), ves u Manětiny, jež se příp. r. 1175. Tehdáž darována kláš. Plasskému. Král Zikmund zastavil L. (1421) Bavůrkovi ze Švamberka a držena odtud k Bělé až do jejího přikoupení ke klášterství Plasskému.

Litýš, Litýšek, n. hrad u Kotelic blíž Ústě, vystavěný před r. 1432 od pánů z Vartemberka a přísl. panství Děčinského. Dělením v rodě Vartemborském dostal se L. se zbožím Býčkovským Václavovi z Vartemberka, jenž jej postoupil l. 1532 Kryštofovi z Vartemberka. T. r. příp. se naposled. Po spuštění zůstal přísl. statku Býčkovského.

Livousy, Levousy, ves u Libochovic, jež byla od 14. st. přísl. hradu Šebína a s ním l. 1415 k panství Libochovskému přikoupena. Od r. 1550 patřila k Budyni.

Lkáň (něm. *Welkan*, t. j. *ve Lkáni*), ves u Libochovic, po níž se nazýval r. 1237 Sulislav ze L. Od l. 1379 příp. se jako přísl. hradu Klapého a po jeho spuštění patřila k Libochovicům.

Lkanice, Velkanice, Vlkanice, n. ves tuším na místě nynějšího Schmalzhofu v Polerad. L. držel l. 1404 Jan Kacovec, l. 1467 patřily rodu Vřesovcův, asi od l. 1529 Bartoloměji z Velebudic, jehož potomci (Křenové z V.) je ke Koporči připojili. L. 1568 držel tento statek Zikmund Šmolc ze Šmolcu, po němž Němci L. pojmenovali.

Lnáře (pův. *Lnáři*, něm. *Schlüsselburg* jest vlastně jméno zámku pro klíč, který na něm i na tvrzi byl malován, v 16. st. i *Klíčumburk*), městečko u Blatné. L. držel l. 1313 Oldřich, l. 1356 Habart s bratřími. Tehdáž tu byl farní kostel. V l. 1372—1404 držel L. Kunrát a od r. 1398 Vilém. Po zději dědil L. Petr Zmrzlík ze Svojšína (okolo l. 1451), jehož rod (1472 Václav, 1490 Jaroslav, 1519—1564 Václav) tu do r. 1564 seděl. Tehdáž k. L. Zdeněk ze Šternberka, ale že se zadlužil, zastavil L. Václavovi z Donína (1575). Okolo l. 1577 vyplatil je Volf Novohradský z Kolovrat († 1609), po němž následoval syn Zdeněk. Od tohoto k. L. (1617) Adam ze Šternberka a dědil po něm syn Jaroslav Volf († 1635). Eva, dcera tohoto, prodala L. (1659) Alšovi Ferdinandovi Vratislavovi z Mitrovic, jenž malé statky přikupoval. L. 1666 s manželkou svou kostel sv. Trojice znova vystavěl a blízko staré tvrze nový zámek založil. Dědici jeho prodali L. (1675) Humprechtovi Janovi Černínovi z Chudčenic († 1682), jehož syn Tomáš Zacheus l. 1682 klášter augustiniánů při Lnářích založil. (Kostel klášterní l. 1712 posvěcen a l. 1786 při něm fara založena, po čemž kostel v městě zůstal filiálním.) Po Černínech dostaly se L. v držení hrab. Küniglů, po nichž l. 1745 Šporkové následovali. Od poč. 19. st. patřily svob. pp. Línkerům. Ve L. narodil se l. 1825 Fr. Kott. (H. XI. 251, TB. 490.)

Lníště, ves u Trh. Svin, v 16. st. na dva díly rozdělená. Jeden díl patřil ode dávna a ještě l. 1543 k Cuknšteínu, po-

zději k Žumberku (1602), s nímž l. 1618 příp. k Novému hradu. Ostatek patřil až do r. 1650 ke Keblanům, pak až do r. 1787 ke kl. Zlaté koruně, od r. 1787 ke Krumlovu. Na dvoře seděl l. 1652 Lambert Segrondi z Tašberka.

Lníště, n. ves na Podbrdsku v krajině u Hořovic. Bývala přísl. hradu Valdeka, od něhož byla v l. 1511—1520 zastavena k Hořovicům. Tehdáž byla již pusta.

Lobeč, Lobež, ves u Mšena, n. sluzební statek ke hradu Bezdězi, když však Přisnobar s bratrem L. Jindřichovi z Mutěnic darovali, osvobozen od služeb a jen část byla manstvím (Dolní Lobeč). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací drželi 1357 Jan a Diviš, 1360—1362 Kuneš a Jan z Konojed, 1370—1378 Krušina Šmohaň, 1404 Petr Janda z Bosyně. Horní L. patřil pak pp. z Harasova a dostal se po r. 1513 Lobeckým z Lobče, držitelům dolní části. L. 1601 koupen k Bezdězi, ale po r. 1634 se Mšenem oddělen. Držitelové Mšena postavili tu před r. 1654 zámeček, jenž l. 1724 důkladně přestavěn a sídlem statku učiněn. Fara v 17. st. zanikla. (H. X. 398.)

Lobeč, ves u Kralup n. V., v níž měl kostel Vyšehradský dědiny od r. 1088. Ok. r. 1292 vyměnil si L. král Václav od Jana probošta a obrátil jej r. 1295 k biskupství Pražskému. Od tohoto ve 13. st. odcizeno. V 15. st. patřil L. k Míkovcům, oddělen ok. l. 1540 jako díl Petra Boryně ze Lhoty, ale zase potom k Míkovcům připojen (před r. 1547) a s nimi koupen v 17. st. ke Zvoleněvsi.

Lobeček, Lobečko, ves u předešlé přes vodu, jež patřila ve 14. a 15. st. ke statkům proboštsví Pražského. Císař Zikmund zapsal L. městům Pražským a král Jiří toho l. 1459 potvrdil. R. 1547 L. Pražanům vzat a potom k Nelahozevsi připojen.

Lobenstein, n. manství koruny České pánů Gerovských (Rousů z Plavna).

Lobež, Labež, Labze, Lobze, Labce, ves u Stříbra, jež se příp. od r. 1115, a byl potom přísl. kl. Kladrubského. Od kláštera zastaven l. 1422 Janovi Hanovci ze Švamberka. Později se dostal pánům

ze Šternberka a od nich pp. ze Švam-berka k Boru, k němuž ještě v 16. stol. držen. Později zase ke klášteru vyplacen.

Lobez, Lobzy, ves u Plzně l. 1379 na několik zemanských statků rozdělená; na dvou seděli Jakub a Jindřich část patřila k faře a část kl. kazatelů v Plzni. l v 15. st. trvalo toto rozkouskování. Od 15. stol. patřila větší část obci Plzeňské.

Lobez viz Lobeč.

Lobkovice (prv. *Lobkovicí*), farní ves nad Vltavou, v níž byl farní kostel již ve 14. st. a tvrz. Pány podací zdejšího byli l. 1356 Raimund, v l. 1367—1377 Mikuláš Čotr Později tu panoval Jan Čouch ze Zásady (1390), jenž prodal L (okolo l. 1400) Prokopovi Kruknárovi. Tento zemřel l. 1403 zůstaviv syna Vacka a dívky nezletilé. Vacek seděl tu asi do r. 1409 a pak ujal L. Mikuláš Chudý z Újezda, předek pánův a knížat z L. obkovic. Po jeho smrti drželi synové L. napřed nedílně a od r. 1445 Jan Popel. Po jeho smrti dostaly se L. v držení Albrechta Ojíře z Očedělic, jehož syn Jan je ok. l. 1500 Bartoloměji Bubnovi ze Všebořic prodal. Nedlouho potom nabyt L. Beneš Sekerka ze Sedčic († l. 1510), jehož rod (1510 Ladislav a Fabian, 1549 tento s Janem a Přibíkem, od r. 1556 Fabian sám, 1563 Jan a Přibík, pak Jan Ratibor) tu do r. 1615 seděl. L. 1615 k. L. Václav Majrle ze Sobišku, ale prodal je l. 1616 Polyxeně Lobkovské z Pernšteina. Rod Lobkovský (postaviv l. 1679 nynější zámek) držel L. až do r. 1829. T. r. k. L. Jan Měchura, jenž l. 1830 na místě fary zaniklé lokality zřídil. Po jeho smrti dostaly se L. dceři jeho Terezii, provdané za slavného dějepisce Fr. Palackého, jenž tu l. 1876 pohřben byl. Syn jich, Jan Palacký prodal L. za naši paměti. (ČČM. 1836. III. 288.)

Loděnice, farní ves u Berouna, jež se přip. již r. 1179. Před r. 1354 byl tu farní kostel, jenž i se vsí králům náležel a držen ke Karlšteínu V 17. st. zanikla fara a při kostele l. 1725 znova vystavěném, jenž přifařen byl ke Karlšteínu, zřizena l. 1783 lokalie, z níž povstala l. 1857 samostatná fara.

Loděnice potok Kačický (1361).

Loděnická bitva, l. 1179 dne 23. ledna mezi Soběslavem a Bedřichem. (Viz Palackého Děje I. b. 80.)

Lodheřice, l. 1454 ves patřící ke hradu Lipému v býv. Litoměřickém kraji.

Lodhěřov (něm. *Riegerschlag*, prvotně *Rudgersslag*), farní ves u Jindř. Hradce, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací jeho s částí vesnice patřilo křižovníkům německým až do r. 1420, jiná část darována l. 1365 od Markéty z Hradce kl. Krumlovskému a zůstala mu do r. 1502, opět jiná část postoupena u věně l. 1381 Johance, vdově po Oldřichovi z Desk a patřila l. 1465 k tvrzí Mnichu. Podací a část vsi v 15. stol. přip. k Řečici a s ní k Jindř. Hradci, k němuž od 16. st. celá ves náležela. Kostel l. 1642 znova vystavěn a l. 1786 rozšířen. Podací jeho patřilo v l. 1594—1773 jezovitům. (TB. 398.)

Lodín, Lodyně, ves u Nechanic, jež patřila od r. 1086 klášt. Opatovskému. Ve 14. a 15. st. byl L. rozdělen. Na jednom takovém statku seděl l. 1415 Jan. V 16. stol. dostal se L. Pecingárům z Bydžína a přip. l. 1538 k dílu Petrovskému. Později přip. k Sadové

Lodina, místo v starých pověstech přip., k němuž prý císař Lothar s Němci došel od kníž. Soběslava tak byl poražen, že celé jeho vojsko zhytnulo. (Památka bitvy Chlumecké za Soběslava I. spletené s Loděnickou bitvou za Soběslava II.)

Lodus viz Mladá.

Lodus, ves u Č. Rychnova (Kaplice), spravedlivě česky Mladoňov (nikoliv Lhotka).

Lohenice, Lohynice, ves u Přelouče, jež patřila r. 1226 klášteru Doksanskému. Později ji držel kl. Opatovský a od r. 1436 patřivala ke Kunětické hoře.

Loh- viz Hloh.

Lochenice viz Lochynice.

Lochkov, ves u Zbraslavě, kterou prod. Václav Michna z Vacinova (1637) Rafaleovi Mnišovskému ze Sebužína. Po tomto následovala dcera jeho Lidmila Eusebie, která prod. L. (1654) kl. Zbraslavskému. Tento držel L. do r. 1686 a prodal jej tehda manželům z Wendlingen. V 18. stol. držela L. rodina Schertzer

v. Kleinmühl a po nich vystřídalo se drahně rodin městského stavu.

Lochočice, ves u Chabařovic, již dal Jan biskup r. 1334 klášteru Roudnickému, ale r. 1337 zase si ji vyměnil k svému hospodářství Kyšperskému. Ke hradu Kyšperku patřily L. až do 16. st.

Lochotín, ves u Bochova, n. manský statek k Andělské hoře a Bečovu s farním kostelem ve 14. stol. L. 1357 drželi L. Goclin a Miroslav, l. 1369 onen s Jetřichem z Chyš, který ještě léta 1404 žil. V 15. st. seděli tu Haugvicové, l. 1465 Mikuláš Kfelif z Zakšova. V 16. st. seděli tu Šparnekárové ze Šparneku a l. 1567 L. ode všech manských služeb osvobozen. R. 1601 patřil L. k Věrušičkám a l. 1603 prodán k Valči.

Lochousice (původně *Lochusici*), ves u Stříbra, jež náležela od r. 1186 z části kl. Kladrubskému a později celá. Král Zikmund zapsal L. (1421) Přečovi z Konratic a Janovi Hvozdiřovi z Prostiboře. L. 1492 držel ji Jan Cehnice z Řičan a některý rok potom zase ke kl. vyplacena.

Lochov dolní a horní, dvě vsi u Jičina, jež se dříve L. malým a velkým jmenovaly. Oba patřily ke hradu Bradě a s ním ku konci 15. st. přik. k Veliši.

Lochovice, městys u Hořovic, n. s tvrzí, l. 1318 přisl. hradu Valdeka, potom sedění Bohuslava z L. (1358—1369) a synův jeho Bohunka, Bořivoje a Zbyňka (1381 až 1400) a jich potomků. V 15. st. drženy ke hradu Okoři. Tehdá a před tím tu byl farní kostel. Oko o l. 1532 držel L. Jan Žichovec z Duban, později Oldřich z Prostiboře († 1552), po němž dědil syn Ladislav. Od vdovy tohoto koupil L. Mikuláš Valter z Valtersperka, muž vzdělaný († 1578), jenž městečku majestát na trhy vymohl. Skrže vdovu po něm dostaly se L. druhému muži Kryštofovi Vratislavovi z Mitrovic († 1612) a po tom dědil jeho strýc Václav starší, jehož rod (Jiřík † 1639, Václav Adam † 1647, Zdeněk † c. 1680, Jiří Bernart † 1718, Jan Antonín † 1732, Vincent) tu do r. 1754 seděl. Pak následovali Netoličtí z Eisenberka a jiné rodiny. (Viz Sommer. topogr.) Erb:

vené, u zpodu tři zel. pahrbky a na nich brána otevřená mezi dvěma věžemi stříb. barvy; svrchní štít zl., v něm červ. krokev a na ní dva stříb. lvi proti sobě, pod tím jedna, nad tím po stranách dvě červené růže. (PA. XI. 668, H, VI 210.)

Lochovice (něm. *Lachowitz*), veska u Vyšního brodu, jež se příp. l. 1400 jsouc přisl. kl. Vyšňobrodského.

Lochy (n. i *Mely*), kostel sv. Bonifáce a samota u Čáslavě, n. ves, po níž se snad nazýval r. 1258 Vesel z L. R. 1352 byl tu farní kostel, který náležel klášteru sv. Prokopa. Kromě toho tu byl dvůr patřící měšťanům Čáslavským a Kutnohorským. Ten koupila (1492) obec Čáslavská, kdežto podací (1538 atd.) náleželo ke Klukám a ostatek k Tupadlům. Obec Čáslavská skoupivši L. přišla o ně l. 1621; zůstaly při Tupadlech a později přikoupeny k Novým dvorům.

Lochynice, *Lochenice*, farní ves u Hradce kr., kdež měl dědictví své Jan I., biskup Praž. (1134—1139) a daroval je klášteru Strahovskému. Ok. r. 1228 patřily L. ke klášteru Opatovskému, ve 14. st., když tu byl také farní kostel, drželi L. Dubánkové z Duban (až 1411) a od r. 1417 Jan Ples z L. V 16. st. patřily L. ke statkům města Hradce králové; l. 1547 sice zabrány, ale l. 1549 zase navraceny. L. 1623 zanikla fara a L. příp. k děkanství Hradeckému. L. 1762 zřízena tu lokalie, která l. 1862 povýšena na faru. (M. VIII. 135.)

Lojovice, ves u Jílového, n. s tvrzí, ok. l. 1380 statek Mikšův, v 16. st. Břizskýchů z Břízy (1509—1542 Petr, 1562 jeho synové, 1562 Anna Břizská z Losu, † 1598). Dědictvím dostaly se Elišce Beřkovské († c. 1622), která je odkázala Mik. Beřk. z Šebířova. L. 1627 koupil je Kryštof Vratislav z Mitrovic, po němž († 1645) dědila Frebonie z Pernšteina a po ní († 1646) rod Lemairův z Grünberka. Následovaly pak rodiny Galhartů ze Šternfeldu (1695), Löw z Erlsfeldu (1710—1788), od r. 1869 rod Ringhoffrův. (J. Sedláč, Velké Popovice, v Brně 1885 str. 60.)

statek kapitoly Vyšehradské. Císař Zikmund zapsal L. (1437) Oldřichovi Močihubovi z Kralovic, jenž jej přip. k Hoř. Kralovicům. V 16. st. již byl statkem dědičným.

Loket (něm. *Elbogen*, *Elnpogen*, lat. *Cubitum*), hrad a král. město, jež se poprvé r. 1234 přip., byvši nedlouho před tím založeno. Král Václav I. přijímal tu l. 1239 něm. krále Kunráta. Pod hradem, jenž byl sídlem kraj. úředníkův (viz Loketský), založil podhradí s far. kostelem, jehož podací udělil (1247) křižovníkům. Podhradí to buď tehdá aneb nedlouho potom vysazeno městskými řády. Za rozbrojů, které l. 1317 v zemi vznikly, uchýlila se sem králová Eliška s dětmi svými a l. 1319 uprchla sem před hněvem královým. Těž zajav ji, dal ji zavězti na Mělník a syna Karla po dva měsíce věznil v tmavém sklípku hradu L. Král zastavil potom L., ale markrabě Karel jej po roce 1333 zase vyplatil. Karel IV. potvrdil svobody »města a podhradí«, které jim byly od krále Jana uděleny, avšak shořely, přidal důležité milosti a obdařil město právem Chebským. V l. 1370—1376 několikráte byl dvorem na hradě. Král Václav IV. potvrdil l. 1382 svobody města a světil hrad a panství správě Zdimíra ze Sedlce (1382—1397). L. 1398 byl tu král dvorem. Od l. 1405 spravoval panství Albert z Kolovrat, od r. 1410 Jan Malečik, který sešlé části na hradě opravoval. Král Zikmund potvrdil l. 1420 svobody obce a udělil mu spolupůsobnost při obsazování zemského sudího a písaře kraje Lského. Těž král oddal L. v zástavu Půtovi z Ilburka, jenž tu míval svoje purkrabě a hrad a město kališníkům ubránil. Když pak Loketští předměstí vypálili, aby se tu kališníci usaditi nemohli, daroval král obci (1429) k vystavění nového předměstí oboru při Ohři. Půta byl na poddané tvrdý a měl l. 1434 s obcí válku. Proto zastavil císař (1437) L. Kašparovi Šlikovi a poručil mu, aby sešlý hrad opravoval. O nároky Ilburkův trvaly pak spory až do polovice téhož století. Po smrti Kašparově († 1449) drželi bratr jeho Matěj a synovci Vilém a Václav hrad a město se vším krajem a

také utiskovali měšťany a many. Král Jiří učiniv l. 1461 nález mezi nimi ustanovil, aby se z berní vyplatili a pak ode vši berně osvobozeni byli. Obec L. králi věrná odřekla se ho l. 1468 byvši k tomu pa-pežem donucena, čehož zase Šlikové ne-učinili, a jsouce od nepřátel obmezování, prodali kraj L-ský Arnoštovi a Albrechtovi knížatům Saským. Albrecht osadil l. 1471 hrad, ale že se mu obec nepod-dala, obléhal město. Prozatím učiněno příměří mezi Šliky a městem a onino tla-čení pak k tomu, aby se poddali králi uherskému. Král Vladislav potvrdil L. (1476) Mikuláši, Jeronymovi a Kašparovi, synům Matějovým, avšak tito usilující o větší upevnění své moci ztekli toho roku město po ohni a obyvatele donutili k člo-věčenství. Král hned nemohl tohoto pychu trestati, avšak l. 1486 ujal se obce soud zemský. Nové nepokoje vznikly na poč. 16. st., když Šebastian a Albert, synové Jeronyma Šlika, měšťanstvo krutostí svou dráždili. Měšťané oblehli hrad (1504), ale Šlikům pomohl Jiří kníže Saský, jenž mě-sto vyplenil (1505). Aby zpupnost Šliků byla potrestána, vypravena zemská hoto-vost, která přes celé léto r. 1505 a až do jara r. 1506 hrad obléhala. Následovala potom smlouva. Albert, potom samotný držitel L., postoupil hrad l. 1533 strýci Jeronymovi, který jej l. 1547 Sasům otevřel. Proto mu L. zabrán a stal se královským statkem. L. 1551 zastaven L. s celým krajem Jin-dřichovi z Plavna a když pak vyvazen byl, zastaven hrad obci na 50 let (1562). Po uplynutí jich postoupen hrad obci na nových 30 let (1593), ale kraj pak z velké části rozprodáván. L. 1598 se obec z pod-danosti ke hradu vykoupila a stala se král. městem. Na hradě zůstal král. hejtman a manský soud. L. 1604 byl tu uvězněn Jiří z Lobkovic († 1606). Za povstání l. 1618 přidrželi se L-ští stavův a přijali sem je-jich vojsko a i po Bělohorské bitvě zase přijali na hrad posádku Mansfeldovu. Tato se tu l. 1621 proti císařským udatně bránila, ale konečně podlehla a město vy-plněno. Proto l. 1621 obci všechny statky zabráný a jen část jich navracena. A proto-že l. 1631 po druhé nepřátele do města

přijali, zase odsouzení a teprve l. 1636 jim provinění jich odpuštěno a l. 1658 znova statky postoupeny. Dluhy obecní rostly. L. 1645 a 1647 pokoušeli se Švédové marně o L. Obec vybírala se po r. 1650 ze svých závad a v 17. a 18. st. zase okolní statky kupovala. L. 1725 vyhořela část zámku a města. L. 1742 přitáhli Francouzové (pod velitelem Armentières) a osadili město. Byli sice vypuzeni, ale zase město opanovali. Na památku uchránění města vystavěna l. 1744 kaple sv. Anny. L. 1751 stal se L. krajským městem. Starý hrad hynul, ale l. 1818 opraven a upraven na věznici. L. 1850 stal se L. sídlem c. k. úřadův. Erb: Červený štít, u jehož zpodku hradba se 4 stínkami uprostřed s černou brankou a na dvou prostředních stínkách červené růže, přes něž jde napříč stříb. čára. Nad hradbou jest brněná ruka meč držíc. Za štítem vyniká stříb. lev s rozžavenými ústy, drže v přední pravici železný klíč (v něm křížek) a přední levicí se o štít opíraje, zadními nohama štít ze spodu drže a ocas maje k levé straně štítu ohnutý. (Dějiny vydal Pröckl.)

Loketsko, kraj L-ský, 1. území správní a soudní. Jádrem jeho byl prvotně hrad Sedlec, jehož knížata spojili řídké obyvatelstvo při Ohři v jeden kmen. Odtud se obyvatelé jmenovali Sedličany (tak v základním listu biskupství Pražského) a kraj Sedleckem. Asi za Vladislava I. († 1125), jehož druhou manželkou byla Ryksa z Vohburka, dostalo se Sedlecko v držení markrabí z Vohburka a po nich císaři Bedřichovi I. Proto se mluví v zákł. listu Vyšehradském o desátku téhož kostela, který vybírán po celých Čechách i v Sedlicích, čímž se znáti dává, že Sedlecko, ač drženo k Chebsku, přece počítáno bylo k Čechám. Ale nesnadno srovnati, že Vladislav II. l. 1165 rozdával les za krajem Sedleckem a měl na Sedlci správce Zaviši a syn jeho Bedřich vyprosil klášť. Doksanskému újezd Vojkovský při mezích Žatecka. Až do r. 1226 nazývá se kraj tento Sedleckem. Odtud počíná název kraje Loketského od nového hradu Lokte. Purkrabími na něm byli 1234—1239 Suli-

slav, 1253 Jaroš, 1253—1262 Oldřich Zajíc, 1262 a t. d. Jaroš z Valdemberka. 1285 Bedřich Hohenzollernský, purkrabě Norymberský, 1294 Hynek z Lichtenburka, 1318 Ondřej Junged, 1330 Sejc. Za těch dob vyšší části zalidňovány cizím lidem z Němec, který prvotní jazyk český v údolích udusil. Kromě toho dostalo Loketsko řády docela německé. Statky okolní vysazeny jako manství ke hradu Loketskému a duchovenství znenáhla z moci purkrabí vyjímána, čímž obvod kraje ztenčován. Prvotně totiž se srovnával s děkanstvím, ale vymaňováním z područí purkrabí stalo se, že mnohé části spojeny se Žateckem a pak kromě několika větších statků manských srovnával se kraj docela s panstvím. Týž pak kraj, který v mnohých věcech měl podobnou samostatnost jako Kladsko, ve století 16. ztenčován vybavováním panství z něho a podřízením jich soudu zemskému. Tím způsobem velké kusy přivtělovány k Žatecku. V 17. století králové vyměněčně toto postavení zcela zrušili proměňující všechna manství ve zpupné statky. Zvláštní tento kraj přivtělen l. 1714 k Žatecku, ale l. 1751 zase oddělen v té rozsáhlosti, jak zůstával do r. 1850.

2. děkanství neb kraj děkana L-ského obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Loket, Sedlec, Kynšperk, Falknov, Vranov, Schönficht, Žandov, Kynžvart, Slavkov, Schönfeld, Novou ves, Oboru, Olšova vrata, Stanovice, Žalmanov, Svatobor, Ostrov, Radešov, Velechov, Tocov, Hroznětín, Roli, Neudek, Chodov dolní, Tatrovce, Lomnici a Kocengryn.

Lokot, n. ves, nyní ulice Loukotí v Brandýse n. O., již odkázal hr. Kojata r. 1227 Oslovi. Po založení hradu a městečka Brandýsa splynul s ním L. v jedno.

Lom (něm. *Bruch*), ves u Duchcova, jež se přip. l. 1341 mezi statky kl. Osekého. Avšak seděl tu také vladyka Kerunk († 1356), jenž byl předkem Kerunků z Lomu a tuším L. klášťteru daroval, začež obdržel v klášťte pohřeb. Při klášťterství zůstal L. až do r. 1850.

Lom (dříve *Český L.*), ves u Stříbra, jež se přip. od r. 1115. ale od 13. stol. pánům ze Švamberka patřila. L. 1379 pa-

řil L. z části Přibyslavovi, a sice byl pořad přísl. hradu Krasikova z části, na části byla tvrz, která patřila měšťanům Tachovským. Později patřil ke Svojšínu.

Lom, ves u Tachova, jež patřila l. 1379 jakémusi Sestřínkovi, a okolo l. 1400 měšťanům Tachovským. Asi v tu dobu ujal se pojmenování její L o m N ě m e c k ý. Držitelé obyčejně z Tachova pocházející měli tu tvrz, která již l. 1454 byla pusta. Část přík. l. 1537 k Plané a připojena pak ke Kočovu.

Lom, n. ves u Strakonic, z níž zbyl jedině kostel sv. Václava. L. dostal se r. 1423 křižovníkům Svatomářským a r. 1318 stál tu kostel sv. Václava, který se ještě v 16. st. L. nazývá. Až do r. 1787 byl tu farní kostel pro Strakonic.

Lom, ves u Kunžaku, nyní řečená něm. *Tieberschlag*.

Lom viz Lomy.

Lomany (pův. *Lomaně*), dvůr u Lomničky, n. ves, která se r. 1192 přip. a klášteru Plasskému patřovala. Král Zikmund zapsal L. (1421) Janovi Šaškovi ze Sádku. Asi l. 1543 vyplatil Floryan Grypek L. ke Kaceřovu, k němuž drženy až k jeho spojení s klášterstvím Plasským.

Lomazice, ves u Kadaně, jež se přip. v zákl. listu Vyšehradském (1088). Před r. 1356 byl tu farní kostel. L. držel v letech 1356—1365 Hynek z L., později patřily ke zboží Pětipeskému. Část patřila l. 1483 k Polákům, k nimž později celá ves přip. Kostel l. 1692 znova stavěn a l. 1761 při něm stavení pro kněze založeno, tak že zůstal sice filiální kaplí k Dolanům, ale býval knězem osazován.

Lomec, Lom, Lomy, ves u Bezdruzic, l. 1379 z části statek Hynka ze Švamberka, po jehož smrti (asi l. 1412) bratr Jan následoval. Tehdá tu byla tvrz. V 15. a 16. st. patřival L. ke hradu Krasikovu, s nímž přip. k Bezdruzicům.

Lomec, ves u Klatov n. s tvrzí, l. 1379 sídlo Bočkovo z Vilhartic († j. 1414), později Protivovo (1424) a od r. 1437 vladyk z Hohoľova. L. 1486 k L. Petr a Mikuláš br. z Lub, po nichž následoval napřed Jan Heršteinský z Vilhartic († 1520), pak Burjan, tohoto příbuzný. L. 1549 do-

stal se L. v držení Vidršpergárů, patřil napřed k Mutěninu, ale pak byl oddělen. Jedna polovice patřila od r. 1612 Kocům z Dobrže, celý statek od r. 1629 po několik let, až pak (1648) přík. k Týnci. (H. IX. 256.)

Lomec, samota u Libějic, l. 1380 les patřící ke hradu Poděhusům a potom k Libějicům. Hrabě Filip Emanuel z Buquoy vystavěl tu l. 1695—1700 kapli vedle slibu svého otce v čas velikého nebezpečí učiněného. L. 1700 založeno při ní kaplanství, l. 1786 zříc. tu lokalie, která l. 1859 na faru povýšena. (TB. 149.)

Lomec velký a malý, dvě vsi u Janoviček. Obec města Čáslavě koupila L. (1515) od Jana Hanikýře ze Semína, ale propadla jej l. 1547, po čemž připojen k Tupadlům. L. 1571 prodán L. obci Kutnohorské, která jej později k Janovičkám připojila.

Lomná (zadní), ves u Mladé Vožice, l. 1395 snad sídlo Benešovo, l. 1528 přísl. Pacova, pak (1544) Hrádku, od něhož se dělením dostala k Vodici. L. 1717 s pozůstalostí Jindřicha Janovského z Janovic přík. k Vožici.

Lomná, řeč. Krchova, ves u Mladé Vožice, od starých dob ves dědinníků. Od svobodnické rodiny Krchů, kteří tu v 17. a 18. st. bydlili a největší statek drželi, dostala své příjmení.

Lomná, n. ves v okolí Tachova, bezpochyby táž jako Něm. Lom.

Lomnice, město v jižních Čechách, jež se r. 1265 přip. jsouc sídlem Oldřichovým. Po něm držel L. Ojř Vítkovec (1281 atd.). Tehdá tu byl hrad. Od potomka jeho Smila dostala se L. před r. 1341 bratru jeho Vilémovi († 1356). Po tomto následoval syn Vilém, který ve hradě (1359) kapli Božího těla a sv. Petra a Pavla založil. Kromě toho tu byl farní kostel. Od r. 1359 držel L. Ješek z Kosovy hory, po němž ok. l. 1378 Jindřich ze Stráže následoval. Nástupce jeho Kunrát Krajšíř z Krajku postoupil L. (1381) králi Václavovi, jenž tu l. 1382 přebýváje městečko na město povýšil a ohraditi povolil. Okolo l. 1405 zastavil král L. Lipolt. z Lichtemburka, ale po nějakém čase dovolil ji od něho

vyplatiti, tak že ji držel léta 1409 Jan z Vrchotic. Asi od r. 1412 byla zase v držení králově. Král Zikmund zastavil L. (1420) Janovi z Hradce, avšak t. r. opanována od Táborů a stal se hejtmánem Jan Roháč z Dubé. L. 1421 sice od katolických obležena, ale marně. Od r. 1433 velel tu Jan Řezník z Bernartic, jenž tu l. 1435 od Oldřicha z Rožemberka obležen. Tomuto vzdána L. smlouvou, hrad s opevněním zbožen a L. připojena k panství Třeboňskému přes odpory pravných držitelů. Od vrchností obdržela L. 1491 a 1513 svobody, od krále Vladislava l. 1497 potvrzení svobod. L. 1650 vyhořel kostel, ale později opraven. L. 1671 vystavěn kostelík sv. Trojice na místě dřevěné kapele, ale l. 1787 zase zrušen. Léta 1850 stala se L. sídlem čís. kr. úřadů. L. 1552 narodil se tu Šimon Žebrák Lomnický. Erb: Červený štít a na něm čtverhraná věž, nad touto stř. růže a v pravo a v levo od věže po zl. lilii. (H. III. 169.)

Lomnice, město nad Popelkou n. s tvrzí, původíště Košíkův z L., kteří již na rozhraní 13. a 14. st. z držení L. vyšli. Již l. 1304 držel ji Albrecht a l. 1353 Hynek s Valdšteina († c. 1362), po němž následoval v l. 1362—1375 bratr jeho Jaroslav. Z téhož rodu seděl tu v l. 1383 až 1388 Jarek. Od něho k. L. Petr Rašín, ale od r. 1397 držel ji Jan Košík z L. Tým zemřel po l. 1429 a L. dědila po něm Škonka, dcera bratrova a manželka Alše ze Šanova (1437). L. 1482 držel L. Jan z Černína a Jan Břlský z Kařišova prodal ji (1524) Vilémovi z Valdšteina. Tento zemřel l. 1557 zanechav pět synův, z nichž Václav L. na díl dostal. Tým zjednal městečku (1561) majestát na výroční trhy († 1579). Eliška V. z Martinic, vdova po něm, založila l. 1580 v L. špitál († 1605). Po ní spravovala L. Apolena, nejstarší dcera, jež potvrdila (1606) důchody obecní. V l. 1627—1630 poroučela na L. také sestra její Eliška. Albrecht kníže frydlantský donutil dědičky, že mu L. postoupily, a dal ji (1632) v léno Otě Bedřichovi z Harachu. Po smrti knížete (1634) navráćena L. dotčené Elišce Žerotínské z Valdšteina († 1650). Synovec

její Jan Viktoryn z V. potvrdil l. 1651 svobody obce a prodal L. (1654) Janovi hrab. z Morzína, v jehož rodě až do l. 1796 zůstávala. Frant. Xaver z M. vystavěl l. 1785 kostel (již ve 14. st. farní). L. 1796 k. L. Ignác Falge († 1825) a od jeho dědiců dostala se do knížecího rodu Rohanovského. L. 1850 stala se L. sídlem c. k. úřadův. Erb: Na zlatém štítě středověký oděnc drže v levici kopí a v pravici sekeru. (Měl by býti kartas, t. j. tatarský zpyták s vys. holí. — H V. 223.)

Lomnice (něm. *Lanz*, staron. *Lompz*), farní ves u Falknova, v níž byl farní kostel již před r. 1361. Podací nad ním příslušelo dílem králům, dílem rodu Nothaftův na Falknově a Kynžvartě, r. 1371—1412 králi a potom pánům Bečovským. Od 16. st. patřila celá ves k Falknovu. Léta 1645 založeny matriky, l. 1661 zase sice fara obnovena, ale l. 1672 kostel podřízen arciděkanství falknovskému. Fara zřízena teprve l. 1852.

Lomnice dlouhá, ves u Bochova, byla l. 1378 přísl. Bochova a Andělské hory, avšak později přip. k Bečovu.

Lomnice dolní, ves u Svatoboru v okolí Karl. Var, bývala i s Horní L. ode dávna přísl. Andělské hory.

Lomnice dolní, ves u Jílového, patřila v 15. st. ke hradu Zlenickému, s nímž přip. ke Kom. Hrádku. V 17. a 18. st. patřila k Předboři, od níž prod. (1762) Václavovi Stařímskému z Libšteina. který ji do r. 1788 držel. Od té doby byla statkem o sobě, jehož držitelé bydleli na Chlumu. (Sedlák, Velké Popovice 64.)

Lomnice, přip. se l. 1186 mezi statky kláštera Kladrubského, byvši mu před tím od nábožného Markvarta obětována a l. 1239 témuž klášteru potvrzena. (Snad Lomec?)

Lomnice, řeka u Mirotic (1412).

Lomnička, ves u Manětiny, jež se připom. r. 1175. Patřila klášteru Plasskému, od něhož ji koupil před r. 1421 Bavůrek ze Švamberka. Od té doby patřila ke hradu Bělé. Ok. l. 1543 vyplacena od Gryspeků a přip. ke Kaceřovu, s nímž zase se dostala ke klášterství Plasskému.

Lomnička, ves u Střebra, l. 1379 vladýčí sídlo Lvíkovo, později přísl. Hrádku Sviňomazského, s nímž přík. k Trpistům.

Lomy, Lom, n. ves v okolí Lukavice (Přeštic), jež byla r. 1379 vladýčím jméním Bohuslavovým. V 15. stol. spustla a jako pustá ves patřila r. 1545 k Hoř. Lukavici, pak k Dol. Lukavici. Ještě r. 1627 byly tu 3 chalupy pusté.

Lomy (u Bezdružic) viz Lomec.

Lomy horní, farní ves u Chebu, přip. se již r. 1300, kdež tu byl filiální kostel k Chebu. L. 1611 založeny matriky, l. 1627 ustanoven tu administrator a l. 1711 zřízena fara. Kostel l. 1740 znova vystavěn.

Lopata, n. hrad u Štáhlav, založený ve 14. st. na starých kulturních vrstvách, a to snad skrze Heřmana z Potšteina (před r. 1379). Od něho dostal L. král Václav, ale zapsal ji r. 1401 Maršíkovi z Hrádku. V držení L. následoval po něm syn Habart, jenž odtud kraji škodil. Proto l. 1432 L. obležena. Obležení vidouce nezbytí hrad zapálili a hleděli se útekem spasiti. Pustý hrad dostal se Bedřichovi z Donína (1457), později držen k Rožmitálu a od 16. stol. patřil ke Štáhlavům.

Lopřetice, Opřetice, ves u Bystřice n. s tvrzí, na níž seděli páni z větve pp. z Dubé (1318 Dobeš). V 16. st. patřily již k Lěstnu a tvrz byla pusta. (MB. III. 131.)

Lopuč, niva mezi Psinicemi a Kozodírskem, n. tvrz, dvůr a ves. Odtud se psali 1340 Bohuněk, 1371 Mutina, 1377 až 1391 Ješek Hurak, 1382 Štěpán, 1440 Kašpar. R. 1384 již patřila L. ke Staré a v 15. st. spustla. (H. X. 311.)

Lorec, n. tvrz u Kutné hory v předměstí Hlušeckém, po níž se psávali Lorečtí ze Lkouše, držíce ji s počátku jako šosovní, později jako svob. statek. L. 1524 držel L. Petr z Trojanovic, později Václav Šarovec ze Šarova, jenž tu léta 1537 zajat a stat. Václav z Pařízku pr. L. l. 1544 Zdislavovi Zvířetickému z Vartemberka, po němž léta 1558 Václav z Vlachory a l. 1559 Ondřej Dačický, v jehož rodě statek týž do r. 1585 zůstával. Tehdá k. L. Kateřina Žerotínská ze Smiřic a l. 1589 koupila L.

obec Kutnohorská. Z L. udělán potom pivovar.

Losau česky Lažany.

Losenice velká, farní ves v okr. Přibyslavském, v níž byl farní kostel již před r. 1359. L. patřila k panství hradu Ronova, s nímž příp. k Polenskému panství. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1746 obnovena.

Losina, ves u Stoda, jež se přip. od r. 1272 jako majetek kláštera Chotěšovského, avšak v 15. st. byla v zápis. držení pp. z Roupova, později zase ke klášteru vyplacena.

Losina, ves u Blovic, kterou l. 1327 Jaroslav ze Štěňovic znova vysadil. L. 1379 a v potomních dobách patřila také ke Štěňovicům, až do r. 1561 k Zelené hoře. L. 1561 prodána ke Štáhlavům a zůstala při nich až do l. 1605, kdež postoupena k Nebílovu. Později zase získána ke Štáhlavům.

Losiny, ves u Uhl. Janovic n. s tvrzí, na níž seděli 1370 Hana, 1383 Havel. Ok. l. 1453 nabyli L. Jan Uher a Vykeř br. z Lazec, na poč. 16. st. seděl tu Zikmund Skalka, potomek jich. Tohoto potomek byl Kryštof, jenž L. (1572) Václavovi Čejkovi z Olbramovic odkázal. Tak se dostaly L. po smrti Kryštofově k panství Kácovskému. (MB. XII. 103.)

Lososnice, původní jméno (1338 až 1606) řeky, která se jmenuje nyní Střela

Losumberk, pojmenování prý nějakého hradu u Kolvína, bezpochyby Drštky, jež povstalo zkomolením německého Romsperg.

Lošanky, ves u Kolína. Ve 14. stol. nazývaly se České Lošany. Bylo tu vladýcké popluží; jedno bylo okolo l. 1430 Prokopovo, od r. 1482 Kluckých z Libodržic, 1538 Chotouchovských, pak Čejků a Myšků. Ves patřila v 15. a 16. st. Mírkům ze Solopisk. Oboje sloučil (1609) Jan Kryštof Myška ze Žlunic. Těmuž l. 1622 zabrány a prod. do rodu Vchynských. Od r. 1637 držel je Gerhart svob. p. Taxis a po něm Jan Salazar de Monte Albano. Potomek tohoto Blažej Eugen pr. L. obci Kutnohorské, která tu již od r. 1516 dvorec držela.

Lošany, farní ves u Kolína (dříve *Něm. Lošany* řečená). L. 1259 sídlil tu Ctibor a l. 1303 Ješek. Ve 14. st. tu byla tvrz a farní kostel. Držiteli bývali horníci, od r. 1414 rodina Alderů z L. Po nich následoval Jan Čabelický ze Soutic († 1513), jehož syn Prokop prodal L. obci Kutnohorské. Za neznámé doby zanikla fara, kostel spravován rozličnými duchovními ze sousedstva. L. 1765 rozšířen kostelík, l. 1774 zřiz. lokalie, která l. 1856 na faru povýšena. L. 1894 nový chrám vystavěn. (J. Tůma, L. s okolím.)

Lotouš, ves u Slaného, jež se r. 1228 příp. Později tu bylo vladyčí sídlo (1385 Ješek Široký). V 15. stol. až do r. 1623 patřil Lotouš k Slanému. L. 1623 zabrán a se Slaným darován vrchnosti Smečanské.

Loučeň, farní ves u Nymburka, po níž se psal r. 1223 Předslav z L. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Část vsi držel l. 1356 Mrakota, celou l. 1360 Přibík, Zdeněk a Matěj kromě duchovní části. Ohoje získal l. 1376 Zdeněk z Nadslavě, jehož potomci nazývali se Loučenskými z Kopidlna. V 16. st. patřila L. Kříneckým z Ronova. L. 1612 postoupila Aléna Kolovratova z Dubé L. Václavovi st. Berkovi z Dubé. Tomuto l. 1622 zabrána a postoupena Adamovi z Valdšteina, který L. k Dobrovici připojil. L. 1704 na místě tvrze postaven zámek, l. 1710 až 1713 nový kostel. Protože fara po r. 1620 zanikla, zřízeno tu 1718 zámecké kaplanství a l. 1786 lokalie, která l. 1853 na faru povýšena. (H. X. 345.)

Loučim, farní ves u Kdyně, v níž byl farní kostel již před r. 1357. L. drželi r. 1357 Vilém, r. 1367—1379 Zdebor z Přichovic, později Přichovští a příbuzní jich z Trubec a z Tupadl. Část měl l. 1379 Zdebor, část Beneda. Přichovským patřila L. i v 16. st., avšak l. 1577 přešla v držení Šebestiana Vlasatého z Domaslavě, jehož potomci tu do 18. st. seděli. Potom přík. k Libkovu, k němuž až do r. 1850 patřila.

Loučko, n. ves u Všetat, kterou král Jan dal l. 1337 v manství Ješkovi Linturmovi k jeho vsi Chlumu.

Loučky, ves u Brandýsa n. Orl., jež dána byla r. 1292 klášteru Zbraslav-

skému. V 15. a 16. st. byly přísl. hradu Brandýsa a patřily k Brandýsu n. O. až do r. 1850.

Loučky, jiné jméno vsi Přišovic.

Loučky Sekerkovy, ves u Turnova, n. s tvrzí, tak jmenovaná po Albertovi Sekyrkovi z L. (1391) a jeho potomku Janovi (1406). L. 1423 držel L. Vok z Valdšteina († j. 1429), skrze jeho manželku se dostaly v držení pp. z Řičan (na poč. 16. st. Burjan). Asi od r. 1535 patřily ke Hrubé Skále. (H. X. 78.)

Loučky zadní, farní ves u Železného Brodu, od 15. stol. až do r. 1538 přísl. hradu Vranova a Malé Skály. V l. 1538 až 1565 drženy k Rohozci, v l. 1565 až 1613 zase k Malé Skále a v l. 1613 až 1850 opět k Rohozci. L. 1792 vystavěn tu kostel a zřízena při něm lokalie (1793), která l. 1856 na faru povýšena.

Loučná, Loučný (něm. *Lautschney*), ves u Jablonce, která tuším v 16. st. na panství k Malé Skále založena a teprve l. 1615 se připomíná.

Loučná, Loučný potok jmenoval se za starých dob Trstenice (i Třenice) od počátku svého až do ústí (1086—1557), od Dašic se nazýval Babín.

Loučná hora, ves u Nového Bydžova n. s tvrzí, l. 1388 sídlo Věnkovo, 1400 Jana Loučince, pak syna (?) Petra a l. 1451 Jana Loučince z Černína. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel. V l. 1518—1588 patřila L. ke Smrkovicům, l. 1588 odprodána Vilémovi Hrušovskému z Hrušova, avšak od jeho synů prod. l. 1593 ke Smidarům. Fara zanikla po r. 1623. (H. V. 313.)

Loučová, ves v okr. Sušickém, l. 1389 sídlo Bláhovo, v 16. stol. až 1623 přísl. Třebomyslic. Pozdější držitelé byli 1633 Václav Lev Klusák z Kostelce, 1644 Markéta Řepická, 1667 Lidmila Kocová, 1684 Lidmila z Řičan, 1697 Jan Jirí sv. p. Šuman, 1702 František Mikuláš Rozhovský z Krucemburka, 1737—1789 rod Khunův z Belasy. L. 1789 k. L. Jan Gabriel, po němž následoval l. 1806 syn Jozef († 1859). Tohoto syn a držitel L. byl známý vlastenec Dr. Jozef Gabriel. (Gabriel, Sušice 190.)

Loučovice (něm. *Kienberg*), hora a les

u Vyšního brodu. Okolo r. 1420 chtěli ji stranníci Táborů, vypálíce Vyšní brod, osaditi a špihovari.

Loučovice (*Kienberg*, staron. *Chienperg*), ves nad Vltavou u Vyšního brodu. L. 1361 prý tu založeny na obou březích kaple sv. Prokopa a sv. Děpolda (nyní Oldřicha), které se l. 1450 přip. V l. 1640 až 1644 zase obnoveny. (TB. 257.)

Louchov, farní ves u Kadaně, v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. patřil k panství hradu Peršteina, ke konci 15. st. k Březnu, od r. 1555 k Přisečnici. Později patřil k panstvím Hasišteinských z Lobkovic a Jiřika z L. Po rozprodání jeho statků koupen L. k Vernsdorfu. Fara zanikla l. 1623; l. 1794 zřízena tu lokalie, která l. 1853 na faru povýšena.

Loukohořany viz Lukohořany.

Loukonosy (původně *Lúkonosi*), ves u Chlumce n. C., jež byla r. 1299 a 1379 přisl. panství Žiželického. Později byly L. statkem Švíkův Levíncích z Loukonos, ale zůstaly lépe při panství Žiželickém, s nímž koupeny ke Chlumci.

Loukotí viz Brandýs n. Orli.

Loukov většší, farní ves u Mnichova Hradiště, v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. patřival ke statkům kláštera Hradiště. Cís. Zikmund zastavil L (1436) Bohuši z Kovaně a držen odtud k Frvšteinu. Hynek z Valdšteina postoupil jej l. 1475 Bedřichovi Ojřovi z Očedělic. Později připojen zase ke Hradišti a přidán l. 1559 k Rohozci. Od něho přidělen léta 1565 ke Svijanům. L. 1610 kostel znovu stavěn a l. 1820 přidělána k němu hrobka.

Loukov, Luková, farní ves u Semil, v níž byl farní kostel již před r. 1368. L. patřil pp. z Lemberka a byl ode dávna přisl. statku Semilského. Kostel l. 1758 znovu vystavěn a poněvadž po r. 1623 fara zanikla, zřízena při něm lokalie, která l. 1849 na faru povýšena.

Loukov, Louký, Louká, ves u Lipnice, v níž byl farní kostel již před r. 1354. Tehdá tu seděl Naček z Lukého a po něm vdova Vrata (1356—1371), v l. 1386 syn Mikuláš, v l. 1396—1404 jiný syn Naček. R. 1407 držel L. Vlk. V 16. st. patřil ke Světlic, ale odtržen l. 1636 a darován Jaro-

slavovi Sezimovi Rašínovi z Ryzemburka. Od té doby byl statkem samostatným, který koupil l. 1764 Karel Jozef z Palmu. L. 1798 přip. k Lipnici. L. 1623 zanikla fara a L. přifařen napřed k Humpolci, pak k Lipnici. (PA. IVb. 90.)

Loukovec, Loukov menší, farní ves u Mnich. Hradiště, jež se dostala r. 1225 křižovníkům Svatomářským. Patřil jim až do r. 1420 a držen k Dubu. Král Jiří jej odtrhl a zastavil asi l. 1470 Kryštofovi Šofovi z Helfenburka. Od jeho potomkův dostal L. (okolo l. 1490) Petr Zvířetický z Vartemberka, ale prodal jej. L. 1504 dostal se Václavovi Litovskému ze Svinař. Později seděli tu Berkové z Dubé (1541 Aleš, 1544 Kateřina, její syn Albrecht † j. 1578, tohoto syn Bohuchval, 1616—1636 Aleš). Od l. 1624 patřil ke knížectví frydlantskému, l. 1636 darován Janovi Rud. z Bredova, jehož rod tu do r. 1700 seděl. Pak patřil Morzinům a l. 1725 koupen ke Svijanům. Kostel již ve 14. st. farní l. 1743 znovu vystavěn. (H. X. 210.)

Louky, Luky, ves u Jílového, kterou získal kl. Ostrovský l. 1419 směnou za Hořany. Císař Zikmund zapsal ji l. 1436 Rousovi z Hřešihlav. V 16. stol. patřily L. ke Konopišti a l. 1571 odprodány k Libni, s níž přip. k panství Libeňskému.

Louký viz dnes Velký vřr.

Lounín (prv. *Mlúnín*), ves u Berouna, kterou l. 1324 Heřman z Drahlína znova vysadil. Část patřila až do 17. st. kapitole u sv. Víta, část v 15. a 16. st. ke hradu Točnicku, část od 16. st. ke statku Tmani. Část kapitolní l. 1620 prodána Jaroslavovi Otovi z Losu, ale zase kapitole navrácena.

Lounky (vlastně *Louny malé*), ves u Roudnice, jež náležela od r. 1115 ke statkům kláštera Kladrubského (ač z přístavu bral užítky kostel Vyšehradský). Od Kladrubských prodány po r. 1186 a měl je ok. r. 1238 Zbraslav z Miletína. Ve 14. st. patřila část kl. Augustiniánskému v Kladsku, část probosťu u sv. Víta; avšak v 15. stol. uchrvány oboje od světských držitelův a drženy k Roudnici. S touto v 16. stol. uvedeny k dědictví a později k Brozanům připojeny.

Louňovice (staroč. *Lúňovice, Zlúňovice*), n. tvrz a ves v okolí Košátek (tuším k vých. straně). Odtud se psali l. 1321 Pešík, 1330 Jan, 1390 Jaroš Hájek. Léta 1486 byla celá ves pusta a patřila ke Košátkám. (H. X. 394.)

Louňovice, městys nad Blanicí u Vlašimě. Po r. 1148 (prý 1149) založen tu klášter panenský řádu Premonstratského od Jindřicha řeholníka a kněze. L. 1181 řídil jej převor Petr, od r. 1183 Manduin. Následující převorové byli: 1257 Jan, 1362 až 1364 Bernart, 1393—1396 Jan, 1403 Jakub, 1405 Drslav, 1410 Jan. Za těch dob získal kl. slušné jmění, z něhož vystavěn v klášteře kostel sv. Maří a mimo klášter kostel farní sv. Václava (na místě nynějšího kostela). R. 1420 vpadli Táboři do L., klášter vypálili a panny rozehnali. Klášterství zabráno k Vlašimi a Jan probošt utekl do Nedvědic, kdež l. 1436 žil. Císař Zikmund zastavil celé klášterství obci města Tábora, již patřilo až do r. 1547. (Viz Progr. Tábor. 1891.) Tehdá zabrány a prodány Janovi z Pernšteina, od něhož je koupil (1548) Kryštof Skuhrovský ze Skuhrova. Když po jeho smrti se synové dělili (1566), dostal Oldřich klášter pustý a městečko L. s vesnicemi a vystavěl si tvrz († 1594). Synem jeho Oldřichem Sezimou Karlem vyhasl rod tento (1652) po meči, a když se dvě dcery jeho (1652) dělily, dostaly se L. Lidmile Mandaléně vd. Říčanské. Když tato l. 1661 zemřela, dědil L. Karel Adam Lev, manžel její, jenž zemřel l. 1672, odkázav L. k Pražskému arcibiskupství. Od Říčanského obnovena fara (1669), která byla r. 1623 zanikla. V L. narodil se J. D. Zelenka († 1745), dvorský kapelník polského krále. Erb: Modrý štít, u jehož spodku jest důl, z něhož vyrostl strom lípa a před ní kráčí medvěd. Pravo v rohu štítek Skuhrovských červený se stříb. pruhem příčným.

Lounsko, Lounský kraj viz Louny.

Lounský, hora u Nebřicha. L. 1310 byla tu buď ves neb nějaké hospodářství kl. Ostrovského.

Louny, král. město, prvotně ves na království, která se dostala pánům ze Žitotína, avšak Přemysl II. chtěje tu novou

pevnost míti, vysadil ji. Bezpochyby on sám založil město, obdařil je hojnými rolemi a právem Litoměřickým Obyvatelstvo zprvu německé již ve 14. st. ustupovalo Čechům a od konce téhož století byly L. českým městem. L. 1306 ležel tu císař Albrecht. Král Jan obnovil vysazení města a důležitá práva jeho (1325) a dal mu výsadu v příčině Citolib. Také udělil městu l. 1335 povolení clo na dlažbu vybírati. Mezi měšťany tehdá bohatnoucími vynikal Bera, který založil na předměstí Benátky řeč. při Ohři klášter panenský sv. Anny (ok. l. 1330). Jiný klášter řádu kazatelského již dříve založen u Pražské brány. Hlavním předmětem obehodu byla sůl, proto Karel IV. dal (1352) Lounským výhradní její prodej v okolních panských městečkách a pustil l. 1377 obci také plat ze soli povinný. Těž dal obyvatelům (1372) právo, aby mohli o statcích řídit. Václav IV. udělil L. (1381) popravu v okolí. Od té doby mluvívalo se také o Lounsku či Lounském kraji, ač v L. král. úřadu nikdy nebývalo. Od téhož krále obdrželi Lounští clo z dobytka na zakoupení válečných potřeb (1389), výroční a téhodní trh (1398) a slevní na dávkách (1393, 1404). Záhy oblíbili si Lounští víru pod obojí, přidali se k jednotě Táborské a vyvrátili oba kláštery (1420). Králi Zikmundovi se sice v květnu l. 1420 poddali, ale odpadli zase od něho a poddali se l. 1421 Pražanům. Oběma jednotám tehdá vydatně pomáhali (měsíc víry pod obojí). Po r. 1420 zase drželi s Táborskými a bojovali vedle nich u Lipan (1434) a pomáhali jim léta 1438. L. 1439 učinili mír se stranou krále Albrechta a se Sasy. Získavše za válek hojně statky (klášterství Postoloprtské) učinili l. 1440 jednotu se Žatcem a Slaným a od r. 1448 pomáhali horlivě jednotě Poděbradské, ale donuceni l. 1452 upustiti od Táborských řádů Jiří Poděbradský, jsa správcem, odňal Lounským duchovní statky, na něž zápisů neměli, avšak stav se králem potvrdil obci svobody a daroval jí statky obou někdejších klášterů (1459). L. 1462 stavěn most přes Ohři. Vladislav II. potvrdil (1471) svobody, prodloužil (1477) vybírání cla na opravu hradeb a daroval

je (1490) na věčné časy. Pro bezpečnost města zapověděl komukoliv stavěti hrad na Chlumu. L. 1517 vyhořela větší část města, pročež obdrželo od krále druhý výroční trh. L. 1520 započalo se se stavbou kostela sv. Mikuláše. Stavbu řídil Beneš Ret z Pístova, podle staré pověsti rodič Lounský. Protože poslední léta života svého v L. bydlíval, říkalo se mu v nov. době Beneš Lounský. Zemřel l. 1531 a pohřben ve zdejší kostele, jehož stavba teprve l. 1538 dokončena. L. 1530 zjednány dva veliké kancionály. L. 1546 přidali se Lounští ke stavům odbojným, začož jako jiná města pokutováni, část statků jim l. 1549 k užívání ponechána a l. 1561 na dobro puštěna. Svobody obce potvrzeny l. 1567 a 1579. Památná kašna na rynku vystavěna l. 1576 (1700 zbořena. Až do léta 1614 kupovala obec statky, odkudž chrám sv. Mikuláše a kostely sv. Petra, Matky boží a sv. Maří Majdalény se opatřovaly. Ač se město po vzpouře l. 1620 hned poddalo, přece mu statky vzaty a nevráceny přes to, že obci provinění odpuštěno a svobody potvrzeny (1627). Teprve l. 1684 statky ty (meztím k Novému hradu zastavené) navraceny. Obec pak meztím nejen nedostatkem důchodů strádala, nýbrž i mnoho utrpení snášela, poněvadž město od vojáků z části vypáleno, z části zbořeno (l. 1635 od Poláků vydrancováno). Pro to a nátisky náboženské mnoho lidí se vystěhovalo. L. 1646 založeny kostelní knihy. L. 1663 jmenovány L. krajským městem kraje Slanského a l. 1668 navracena obci podací kostelní. L. 1718 dostavěn jest kostelík sv. Trojice na předměstí. L. 1736 potvrzeny svobody obce. L. 1758 a 1759 Prušáci na obci mnoho peněz vydělili. L. 1788 zaveden v L. magistrát. L. 1796 potvrzeny svobody obce. L. 1800 zřídil se sbor ostrostřelců. L. 1813 byly L. stálým obydlím spojených mocnářů a císař František tu životně přebýval. T. r. tudy vezen zajatý general Vandamme a general Moreau tu zemřel. L. 1834 zbořen jest kostelík u sv. Maří Majdalény. L. 1849 velká část města vyhořela. L. 1850 zřízeny v L. c. k. úřady. L. 1863 zřízena spořitelna, l. 1864 za-

veden při úřadování obecním český jazyk. V L. narodil se (1853) Jaroslav Vrchlický. Erb: Štit modrý, u jehož zpodka hradba s cimbuřím a brána otevřená se zlatými dveřmi a zlatou mříží ke spuštění připravenou. Za hradbou vynikají dvě stříbrné věže čtverhranaté, každá o jednom okně, s kranclmi, cihel. střechami a zl. makovicemi. Mezi věžemi jest zlatý měsíc s hvězdou. (R. Wunš, Dějiny Loun.)

Loupensko lépe Hloupensko.

Lousek lépe Louzek.

Loutkov, ves u Hořepníka, n. tvrz, l. 1316 statek Otiků a l. 1380 Jeníka z Mezimostí. L. držen pak k Hořepníku a měl stejné držitele s Konipasem a Kamenem. Odtud se psali Vrchoťtí z Loutkova. Rozdělením Vojslavských 1499 stal se L. samostatným statkem, jenž byl v 16. st. v držení pp. z Potšteina, Černčických z Kácova a Kekulů ze Stradonic, od r. 1578 Španovských z Lisova. L. 1639 koupil L. Humprecht z Račina a od r. 1669 náležel pp. z Martinic. L. 1730 celý L. vyhořel. V l. 1757—1777 byl L. v držení francouzské kongregace u sv. Ludvíka a od roku 1777 vlaského špitálu v Praze. L. 1791 stal se zase soukromným statkem. (H. IV. 347.)

Louzek (něm *Lauseck*, kanc. *Lawzek*), hrad zbořený a dvorec u Kaplice, o jehož založení a prvních držitelích není nic známo. Od pp. z Rožemberka obdržel L. Jan z Malovic, ale synové jeho Jan Diviš a Bohuslav jej l. 1448 Oldřichovi z Rožemberka vrátili. Tehdá spustl a patřil pak k panství Novohradskému. (H. III. 240.)

Louže, hora (1380) v Blanském lese, něm. *Albertstein* a *Elenberg*.

Loužná, n. dvůr, prvotně ves u Skočic (Vodňan). Ves L. patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. L. 1437 zapísána Janovi Smilkovi ze Křemže v 16. stol. držena ke Kestřanům a l. 1588 prodána k Drahonicům. V 17. st. zanikla.

Lov, někdy sídlo nějaké (tvrz neb dvůr) v krajině mezi Č. Lipou, Dokzami a Bělou. L. 1335 přip. se Martin z L. Pak se dostal L. v držení Berků z D. Při dělení l. 1402 dostal jej Jindřich Hlaváč a držel

jej později k panství Jestřebskému. Po r. 1420 se nepřipomíná.

Lovčí les (1325) hory mezi Chocavou a Vltavou.

Lovčice (dial. *Loučice*, prv. *Lovčici*), ves u Chlumce, jež se přip. r. 1299 jako část panství Žitavského. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. V L. seděli 1355—1377 bratři Heník a Přibík, 1365 Čěč, 1371 Přibík. Jiný dvůr drželi Bonec († j. 1381), 1396—1398 Heník. Později tu seděli 1454 Hereš, 1481 jeho syn Heršík. Ku konci 15. st. přík. z části, potom docela k Šlibovicům a s nimi ke Chlumci. Fara zanikla v 17. st. (H. V. 299.)

Lovčice, ves u Čáslavě, patřila v 15. st. z části k Tupadlům, ostatek prodal Jan z L. (1466) Burjanovi Trčkoví z Lípy. Část konečně měla do r. 1532 obec Kutnohorská. Trčkovská část dostala se l. 1536 v držení Sudů z Řeneč a od r. 1554 držena ke Žlebům. V 17. st. patřily L. ke Zbislavi a od r. 1695 k Žehušicům.

Lovčice, ves u Planice, od starodávna přisl. klášterství Nepomuckého, pak zámku Zelené hory. L. 1561 od této prodána ke Štáhlavům a od těchto 1566 Zikmundovi Doupovci z Doupova, který je l. 1569 zase k Zelené hoře prodal. L. 1584 položeny při dělení na Planický díl. Poměrně pozdě vystavěn tu zámek, sídlo vrchností Planické.

Lovčice, ves u Sedlčan, n. tvrz. odkudž pocházeli v 15. st. vладыky z L. a z Mezného. Část vsi prodal Petr Žehart z Nasavrč (ok. 1520) Janovi z Pohnání, předku Lovčických z Pohnání. Ze statku jich povstalo svobodství (1565). Část vsi patřila do r. 1571 k Oticům a pak ke Kosové hoře.

Lovič, hora mezi Oračovem a Choťšovem u Jesenice (1483).

Lovín, Levín (něm. *Lieben*), ves u Ústí n. L., již daroval l. 1169 Jindřich bratr krále Vladislava a l. 1184 Jindřich Břetislav biskup křižovníkům řádu sv. Jana. L. 1186 přijal kníže Bedřich újezd na L. od nich pod úrok. L. přešel se zbožím Předlickým v dědičné držení Kelblů z Gejzinku. Jaroslav Kelbl prodal jej (1549) Janovi Glacovi ze Starého dvoru a

od té doby držen ke Klíši, s ní pak přík. ke Chlumci.

Lovosice (původ. *Lovosici*, staroněm. *Leuschitz*), město nad Labem, prvotně ves a snad táž, která se l. 1143 jako jmění kl. Strahovského přip. L. 1237 patřily L. Jindř. Žitavskému, předku pp z Lichtemberka, jež je l. 1248 právem zákupním vysadil. Syn jeho Smil prodal L. (1251) klášteru v Celli v Míšensku, v jehož držení do l. 1415 zůstávaly. Král Václav zastavil L. Vlaštkoví z Kladna, po němž je měl l. 1436 bratr Jetrich a od r. 1454 syn tohoto Václav až do r. 1486. Později následoval Bohuslav Pětipeský a asi okolo l. 1507 Albrecht z Kolovrat a z Libšteina. Tento sice zapsal L. (1509) Jindřichovi ze Šlejnic, ale přes to dostaly se v držení Anny z Kovaně vdovy a synův jejích z prvního manželství Jana a Bernarta z Valdšteina. Okolo l. 1533 vyplatili L. bratři ze Šlejnic, kterým klášter Celský své právo (1540) doprodal. Naposled je měl jeden z nich Jiří († 1566), jež je odkázal synům Haugoltovi, Janovi, Arnoštovi a Jindřichovi. Při dělení (1566) obdržel je Haugolt. Později drželi L. Jan, bratr jeho, se strýci některými na polovic, avšak již r. 1575 byly v držení Jana z Valdšteina, po němž l. 1592 Adam mladší následoval. Tento vyjednal l. 1600 majestát, jímž L. za městečko vysazeny. Pro to byly dlouhé pře s obcí Litoměřickou. L. 1630 založeny matriky. Při dělení synů (1638) dostal Karel Ferdinand L., ale prodal je (1653) Sylvii Kateřině Černínové roz. hrab. Millesimo, skrze niž se dostaly v držení druhého manžela Leopolda Viléma markr. Badenského († 1671). V držení rodiny této zůstaly L. až do l. 1783, kdež prodány kníž. rodu Švarcenberskému. Ve válkách 1741 až 1744 zkoušely L. mnoho od nepřátelského vojska. L. 1756 svedena tu bitva a l. 1757 chodilo L. nepřátelské vojsko. l. 1809 L. vyhořely a l. 1813 leželi tu Rusové. Léta 1850 zřízeny c. k. úřady. Erb: Štít modré barvy, v němž brána otevřená ve zdi se stínkami po vrchu zdobenými, tesným kamenem udělaná, s 2 věžema, po stranách té brány na věžích červené krovky, každý

o 2 špicích a v každé věži 2 okna při vrchní a třetí po zpodu, v bráně pak po zpodu mříže pokosným způsobem, za níž lev přes polovici po zadní kýty vzhůru vyzdvížený, vše zlaté barvy. (Veselý, Gesch. der Dom. Lobositz 1894.)

Lovosická bitva (1765). Dne 30. září přešla rak. armáda přes Ohři u Budyně a Doksan a položila se jižně od Lovosic od Labe u Prosmyk až k potoku u Sulovic; hlídky povydány byly až k Lovoši. Mezitím byl Bedřich, pruský král, dne 29. září k Trmicům postoupil a dne 30. postoupily přední hlídky až k Bílince. Browne, rak. velitel, sesílil se sborem nejvyššího Lacy a měl 36 bat. 30 kump granátníků, 10 pluků jízdy a 1187 husarů, všeho 33.480 mužů a mezi nimi 9300 jezdců. Pěší předního voje stáli mezi Lhotou a důlem od Vchynic k Lovosicům se táhnoucím; vinice na jižním svahu Lovoše osadilo 2000 Charvátů. Jízda přední hlídky (20 škadron) stála mezi důlem Vchynským a Sulovici. Král Bedřich postavil své šiky mezi Lovošem a Vavčínem u Radosic. Dne 1. října v 7 hodin ráno za husté mlhy ranní učinilo jeho levé křídlo pod velitelem Bevern útok na Charváty a usadilo se na Lovoši. Zároveň se usadilo pruské dělostřelectvo na Homolce u Radosic a střelilo s ní na rak. jízdu až do 11. hodiny. V tu chvíli učinila veškera jízda pruská (71 škadron) mezi Vchynicí a Radosicí útok na přední hlídky, obrátila je na útěk a pronásledovala k Sulovicům. Tu však dostaly se Prusové do křížové palby rak. pěchoty a ustávali. Právě příklusaly od Lukovec dva pluky kyrysníků, kteří s husary nepřátelskou jízdu od boků utkali a povalili. Nepřátelské jízdě sice se povedlo ještě jednou rak. jízdu odraziti, protože měla přesilu, ale konečně přece skrze posily, které přišly od Sulovic, na útěk obrácena a postavila se za pruskou pěchotou. Lacy pokoušel se o Lovoš, ale marně. Když pak Lovosice pruskou střelbou zapáleny, přinuceno pravé křídlo rak., aby odtud ustoupilo až za Modlu. O 3. hod. odpoledne byla bitva u konce. Rakouské vojsko ztratilo 2863 mužů, Prusové 3308 mužů a 1247 koní. Rak. vojsko sice zů-

stalo ve svém postavení, ale že se ukázaly obtíže při špihování, Browne ustoupil k Budyni. (Kriegs-Chronik Österr.-Ung. I.)

Lovoš, hora nad Lovosici, jež se přip. r. 1310. Dalimil praví, že hrad Vlastislav stál mezi Přípkem a Lovošem.

Lovy, název zemanského sídla, snad Blov, Blový.

Loza, ves u Manětiny, jež se r. 1216 přip. jsouc sídlem Ctiborovým. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli l. 1390—1394 Jan Mimoně z L, l. 1408 Jan z Tlucné. Odtud se psal rod Loských z Rabšteina. Od poč. 16. st. patřila L. ke hradu Bělé, s nímž přip. ke klášterství Plasskému.

Lozice, ves u Vys. Mýta, jež se přip. r. 1167. Tehdá daroval je král Vladislav klášteru Litomyšlskému díl koupiv od biskupa Zdika a díl ujav po lidech zběhlých. Ve 14. a 15. stol. patřila část ke hradu Rychčemburku, před r. 1454 část k Holíšovicům a od r. 1454 k Tebechovicům, jinou část prodala Machna z Mlazovic Kunšovi ze Sekyřic. V 16. stol. patřily L. ke Košumberku, později k Roubovicům a od poč. 17. stol. k Chroustovicům.

Lozice, n. ves v býv. kraji Časlavském.

Lstiboř, Elstiboř, farní ves u Čes. Brodu l. 1305 sídlo Vavřince a Ostrvy, později Ctibora, jehož syn Držek se stal l. 1364 farářem v Nehvizdech († c 1395), bratr tohoto P. držel L. a zemřel okolo l. 1415. Ve 14. stol. tu byl farní kostel. Polovice podací patřila ke Klučovu, polovice zdejšími vladykám. V l. 1448—1450 žil Martin ze L. Potomci jeho neb některého předešlého zvali se Kamýckými ze L. V 16. st. patřila L. ke Klučovu, s nímž přip. ke Kostelci n. Č. l. V 16. st. zanikla fara a L. přifařen ke Plaňanům (od r. 1676). L. 1747 kostel znova vystavěn a l. 1752 fara obnovena.

Lštění, sv. Vojtěch, Lštíně, farní ves u Vimberka, tak řečená po kostelu sv. Vojtěcha, jenž byl před r. 1354 farním. Sice se fara také Libotyně říkalo a podací příslušelo společně vladykám Libotvanským a Lštěnským (1354 Vilém a Zdeněk, 1367 Čeněk, Hynek, Kuneš, 1376

Hynek, Kuneš, Hrdoň, 1395 Diviš). Od poč. 16. stol. až do r. 1850 patřilo L. k zámku Vimberku. V 17. st. zanikla fara a teprve l. 1718 obnovena. Kostel v l. 1739 až 1741 znova vystavěn. (TB. 928.)

Lštění, Lštíně, Elštín (pův. *Lščen, Lštěn*), farní ves za Stankovy s tvrzí, snad táž, kterou dal hrabě Milhost (1196) klášterci Maštovskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. drželi 1362—1367 Půta, 1379 Pelhřím, Ješek a Dobrohost. Potom přík. L. ke Hrádku Lacemboku. Po smrti Jana Bohuchvala z Hrádku přiděleno L. sestře jeho Elišce, jež se vdala za Diviše Černína z Chuděnic. Po těch následoval l. 1564 syn Jan († 1580) a l. 1593 tohoto syn Humprecht. Od toho k. L. Václav ml. Koc z Dobrše. V l. 1599—1665 patřilo obci Domažlické, odtud hrab. z Bubna a l. 1719 přík. k Přivozci. V 17. st. zanikla fara; léta 1786 zřízena tu lokalie, která l. 1888 na faru povýšena. (H. IX. 122, M. XXII. 134, TB. 768.)

Lštění, ves (až do 17. st. městečko) nad Sázavou u Čerčan, nad níž stával pevný knížecí hrad. (Viz Hradiště nade Lštěním.) V 15. st. patřila polovice městečka ke Zlenicům a polovice ke hradu Dubé. S nimi přip. ke konci téhož století ke Komornímu Hrádku. L. 1648 od něho odděleno a přidáno ke Mrači, s níž přip. ke Konopišti.

Lštění neb Leština. n. ves v okolí Teplé, která stávala mezi Vidžínem, Žerновnkem, Jamným a Světcem asi uprostřed. V l. 1233—1459 přip. se jako majetek kl. Teplského.

Lštění, Lštěň, n. ves, kterou Bolemila ze Strakoníc l. 1225 se zbožím Chlumským křižovníkům řádu sv. Jana darovala. Buď zanikla aneb srostla s Loukovcem aneb jméno změnila.

Lštovice, Lčovice, ves u Volyně, n. s tvrzí l. 1360 Bočka z Vilhartic, pak vl. z Nihošovic a l. 1397 Janova. L. 1409 měl je Štěpán z Čestic, l. 1455 potomek jeho Přeč († po r. 1484), po němž syn Heřman (1499) a po tomto syn Přeč (1512) následoval. Tento připojil L. k Česticům, jež ok. l. 1556 zdědil. Od Čestic

odprodány l. 1651 Eleonoře Hysrlové z Donína, jejížto syn Frant. Michal prod. je (1694) Anně Marii Althanové. Po jejím rodu následovala r. 1768 rodina Sickingen, která L. až do r. 1805 držela. (H. XI. 276.)

Luben (nikoliv *Loubí*, něm. *Lauben*), ves u Lipého, která se od r. 1454 jako přísl. hradu Lipého přip.

Lubnec, městys u Žlutic, snad ves, která od l. 1115 pode jménem Luben kl. Kladrubskému patřovala. L. 1302 vyplatil ji klášter od židův, zastaviv ji před tím pro dluhy. L. 1365 postoupil klášter ves Luben Petrovi z Vrtby směnou za statek Kyjov. Vztahuje-li se toto na Lubnec, splynul L. se vsí Lubencem, který Petr již l. 1356 i s farním kostelem k Petršpurku držel. V 15. st. byl L. městečkem, avšak některá část patřila l. 1436 k Brlozci. Když Petršpurk a Chýše 1555 mezi dědičky děleny byly, dostal se L. k Chýším, avšak část jeho současně patřila k Libkovicům. Libkovská část dostala se s Libkovicí v držení rodiny Clary-Aldringen, pak následoval hr. Ludvík Hartig a konečně rytíři Vogel a Klement. Onen splativ tohoto prodal tento díl Prokopovi hr. Lažanskému, jenž jej také k Chýšskému panství připojil. Fara, která byla l. 1623 zanikla, zase l. 1786 obnovena. Erb: Stříbrný štít, u jehož zpodku trávník a u něm dvě červené věže, každá s dveřmi, oknem a cimbuřím, mezi věžemi jest černá orlice se zl. zobákem a zl. drápy.

Lubná, Lubný, ves u Litomyšle, léta 1167 prostý újezd, který daroval Vladislav král klášteru Litomyšlskému, po němž také jméno obdržely Horní a Dolní Újezd. Léta 1347 přidělena biskupovi a zůstávala stále při panství Litomyšlském.

Lubno, Lubná (pův. *Luben*), ves u Rakovníka, jež se přip. r. 1057 v zákł. listu Litoměřickém. R. 1315 patřila k panství hradu Krivoklátu a r. 1357 byl tu filiální hostel ke Hvozdu. Podací nad ním příslušelo vladýkám z Příčiny. Od 15. st. patřila ves ke Krivoklátu a po přikoupení Krušovic připojena k těmto.

Lubno, Lubný, ves u Habr, původně přísl. zboží Smrdovského, od r. 1307 ma-

jetek kláštera Vilémovského a od r. 1420 přisl. Světlé. L. 1637 oddělena od Světlé a zadarována s Habry, při nichž potom zůstávala.

Lubný viz Lubna, Lubno.

Luby, ves u Klatov s tvrzí, sídlo Ctiborovo a léta 1316 syna jeho Dětleba a l. 1318 Miloty. V l. 1367—1369 seděli tu Kunrát Syntro a Sudivoj. Tehdá tu byl farní kostel. Potom následovali 1390 Petr, 1400 Oldřich, 1415 syn tohoto Vilém. Od nich posli Loubští a Ježovští z Lub. Poslední z nich, který tu seděl, byl Ladislav († j. 1544). Po jeho smrti prodány L. (1544) obci města Klatov. V držení jejím s trojí přestávkou zůstaly až do léta 1850. Fara v 17. st. zanikla. (H. IX. 162.)

Luby viz Chlistov.

Lucko viz Lučané.

Lucko, n. ves u Číhané a Budče v Plz. L. 1316 Vyšemír, opat Teplský, ves L. pronajal Jetřichovi z Gutšteina. Ještě léta 1459 se přip.

Lučané, staroč. kmen, prvotně jméno obyvatel malého knížectví, kteréž se jmenovalo Lúka, Louka, Lucko a bylo na rovině okolo Žatce, později pojmenování všech těch, kteří knížatům Luckým byli poddáni, protože knížata malé Louky skrze bojovnost svou okolní krajiny pod své panství dostala. Kosmas dělí zemi jejich čili kraj na 5 krajin; jedna ležela při Hutné, tedy od Kralup k Žatci, druhá podle Úzké neb Chomutovské řeky, třetí při Březnici jižně od Žatce, čtvrtá v Zalesí v podkrají řeky Mže a pátá Louka okolo Žatce. Hranice území jich byly na venkovské straně pomezí hvozdu, k východu hora Milešovka, k jihovýchodu krajina Slavětínská, lesy Ročovské, Čbánský les, Černoc, lesy mezi Jesenicí a Kryry, lesy záp. od Žitěle. K jihozápadu sahaly hranice až za Bezručice, k západu k Vartě, Tocovu za Doupov, Bochov a Toužim. Všechny ty krajiny, jak se zdá, teprve poslední kníže Vlastislav vybojoval. K obhájení svého kraje opevnil hrad Vlastislav proti Děčanům a Litoměřicům. Pokus jeho také kraj Čechův opanovati nezdařil se. Padl v bitvě na Tursku a Neklan, kníže Čechův, opanoval Lucko. Od té doby patřili L. ke

knížectví Českému a kraj jich nazýván Žateckým. Jako kmen od Čechů rozdílný udrželi se do 12. st. a známi byli pro svou hrdost, jejíž známky se ještě při chování Žateckých l. 1547 spatřují. V 15. st. se potomci jich srovnávše se s Čechy v nářečí a jinak úplně fysicky vysílili, pročež kraj jich skorem úplně poněmčen. Jediným zbytkem jsou obyvatelé okolo Loun. Severozápadní konec Třebenic slove posud na Loucké.

Lučibořice, farní ves u Nasevrk, jež postoupěna (1349) s farním kostelem k biskupství Litomyšlskému. Většina vsi patřila 1329 až do r. 1421 kláš. Vilémovskému a od r. 1421 ke hradu Ohbí. S ním patřila pak k Lichnici, oddělena l. 1564 s Ohbí a patřila pak k Seči. Kostel a jeden dvůr prodal 1491 Markvart Špína z Jenišovic Mikuláš mladšímu Trčkovci z Lípy a držena pak k Lichnici. L. 1564 také od ní oddělena a l. 1578 přip. k Seči. Celá ves patřila l. 1628—1750 k Nasevrkám. L. 1623 zanikla fara, l. 1785 zřízena lokalie, která l. 1853 na faru povýšena.

Lučice, farní ves u Habrů, v níž byl farní kostel již před r. 1362. L. byla až do r. 1366 přisl. hradu Žleb, avšak od r. 1390 čte se jako přisl. kláštera Vilémovského. Po roce 1420 dostala se L. v držení světských pánů a patřila v 16. st. ke Světlé, od níž l. 1636 odtržena a k Habrům připojena. Když po r. 1623 fara zanikla, přifařena ke Skuhrovu; l. 1786 zřízena tu lokalie, která l. 1858 na faru povýšena.

Lučice (pův. *Lučica*), ves nad Cidlinou u Chlumce, jež se přip. r. 1110. Když tehdá Polané vpadli do Čech, postavil se proti nim u L. kníže Vladislav, ale k bitvě nepřišlo, poněvadž je dělila Cidlina. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jenž patřil se vsí r. 1389 ke hradu Chlumci, ale r. 1394 Půtovi z Častolovic. Na poč. 15. st. seděl tu Bohuněk Puklice z Čelčic. V 16. stol. patřila L. k zámku Chlumci, k němuž až do r. 1850 patřila.

Lučice, ves u Chuděnic, patřila ve 14. a 15. st. z části k Pušperku, okolo l. 1466 z části k Chuděnicům, l. 1510 z malé části ke Svrčovci. Před r. 1531 seděl tu na

tvrzi Otík Lučický z Krutěnic a po něm 1533 Petr Bozděch z Kamenice. L. 1592 patřila k Ježovu a později k Chudenicům.

Lučkovice, Loučkovice (prv. *Lučkovici*), ves u Mirovic, jež se příp. r. 1228 jako majetek kláštera sv. Jiří a l. 1312 královny České k Letům. Ve 14. st. bylo tu také vладыčí sídlo (1383 Černín, před r. 1474 Petr Lučkovec). V 16. st. držena část ke Zvíkovu (časem i k Orlíku), druhá část patřila ke Skvořeticům a třetí k Rakovicům. První patřila tuším v 17. st. k Čimelicům a druhá po r. 1668 příp. k Cehonicům; k těmto pak patřila celá ves až do r. 1850 kromě 2 domků.

Ludvikovice (něm. již v 16. st. *Losdorf*), ves u Děčína, která se od r. 1454 jako přísl. hradu Děčína připomíná

Lueg, někdy ves v okolí Stropnice, jež držena l. 1379 k panství Nového hradu. L. 1541 byla pusta.

Luh, veska u Přeštic, jež patřila až do r. 1596 ke Švihovu, pak k Měčínu a l. 1653 přidělena k Žinkovům. L. 1846 narodil se tu V. E. Mourek.

Luh, Luhy, samota u Mlékosrb, někdy fara s kostelem, jež se od l. 1356 často připomíná. Podací patřilo až do sklonku 15. st. pánům tvrze Přestavlk, pak patřilo až do r. 1528 k Mlékosrbům a odtud ke Chlumci. V 16. st. byl tu kostel, ale tuším bez fary, avšak i ten zanikl a za to postaven nový kostel v Mlékosrbech.

Luh, Dlouhý luh (něm. *Langenau*), ves u Klášterce, jež se příp. od r. 1514 jako přísl. Nového Šumberka a později Klášterce.

Luh, městečko s tvrzí a přísl. král. Čes. za nynějšími hranicemi, jež patřovalo k Pražskému arcibiskupství.

Luhov, ves u Touškova, prvotně dvorec knížecí, jež daroval Soběslav II. r. 1175 klášteru Plasskému. Od tohoto postoupen (asi r. 1184) Heřmanovi Vilemíči a měl po jeho smrti zase na klášter spadnouti, což se i stalo. V 15. stol. bylo tu křomě toho vладыčí sídlo a část patřila klášteru Chotěšovskému. Tato prodána dědičně l. 1576 Oldřichovi z Řičan. V držení jeho potomků zůstal až do l. 1638, kdež pro-

dán Bartoloměji Stehlíkovi z Čenkova. Později patřil L. Steinbachům z Kranichšteina, kteří tu přes 100 let seděli. Ku konci 18. st. dostal se L. dědictvím Dohalským a příp. k Líštanům.

Luhov, n. ves v dalším okolí od Stříbra aneb ke Žluticům, jež se r. 1379 jako majetek vладыčí příp. Chotěbor z Křemže měl tu do r. 1401 plat.

Luhy Radimovy (prvotně *Radimův luh*), ves u Kosovy hory, l. 1384 statek Vitka a Ješka bratří. Asi od 15. st. patřila k panství Červ. hrádku, oddělena pak se Suchdolem a zůstala při Suchdolském statku.

Luhy, samota, n. ves u Mlékosrb (Chlumce n. C.), v níž byl před r. 1356 farní kostel. Podací nad ním patřilo vладыkám z Přestavlk, později ke statku Mlékosrbům a l. 1528 příp. k Chlumeckému panství. V 16. st. kostel stál, avšak později zanikl.

Luhy, samota, n. ves u Březinky, jež patřila do r. 1568 ke Svojsicům, potom k Podhořanům a od r. 1571 k Choltickému statku.

Lukavec, ves u Hořic, n. s tvrzí, sídlo Lukaveckých z L. Poslední z nich byl Jan (1543) a po jeho dcerách převzal L. okolo l. 1550 Adam Karlík z Nežetic († 1590). Potom prodán Karlovi Stařimskému z Libšteina († j. 1602), po němž tu seděli potomci Hynka bratra Ferdinand Antonín mladota ze Solopisk prodal L. Pertoltovi hr. z Valdšteina (1692), jenž jej připojil k Bělohradu. (H. V. 123.)

Lukavec, městys u Pacova (dř. i *Brančkovice řečený*), prvotně farní ves, jejíž podací měli l. 1360—1365 Dluhomil, pak Zdeněk († j. 1409) a poručníci jeho sirotků Zdeňka (1417—1460) a Petra. Pak následovali Petr (1456) a Jan (1492), jichž potomci slouli Lukavečtí z L. Z toho rodu tu seděli 1543 Štylfrýd a Adam, pak Štylfrýd (1609), Mikuláš ml. (1613—1622). Tomuto zabrán a prodán Volfovi Jiřimů z Pöttingu (1623). Po něm dědila L. Alžběta Konstancie ovdov. Oprštorfová roz. z P. a prodala L. (1659) Vilémovi z Gerštorfu, po němž následovali l. 1662 Václav Sylv. Smrčka ze Mnichu, 1664

Jan z Grefenburka. Až do r. 1707 patřil L. rodině Devald, pak Stockhamrům, ku konci 18. stol. rodině Briffaut ze Slavětína až do r. 1831, pak Thunům a od r. 1841 kníž. z Löwensteina. L. 1765 vyhořel kostel Matky boží za městečkem stojící. Erb: Štít modrý, svrchu u pravého roku stříb. polem vykrojený, u zpodu trávník a na něm dva stříb. hrady, každý s branou a dvěma věžema podlé ní. (H. XII.)

Lukavice, Velká L., ves u Nasevrk, n. s tvrzí, na níž seděli Lukavští z Lukavice, totiž 1318 Radslav, 1361 Herman syn Jiříkův a Hašek, 1405 Jan a Půta, l. 1415 s Janem mladším Hašek, 1448, 1450, 1454 Albert Střížka a Jan. L. 1509 držel L. Jan Janovský ze Soutic a tehdá tvrz vypálena. Připojena tehdá k Žamberku a od něho dána l. 1529 k Orli a později připojena k Nasevrkům. (H. I. 169.)

Lukavice, Lukavec hořejní a dolnejní, farní ves (již 1363) u Rychnova n. K., jež patřovala ke hradu Rychemberku (Liberku). S ním příp. k panství Litického. V l. 1495—1556 patřila k Pošteínu, odtud patřila horní část až do r. 1850 k Solnici a dolní s kostelem k panství Rychnovskému. Při kostele l. 1611 ze dřeva postaveném fara zanikla a byl fil. k Rychnovu až do r. 1783. Tehdá znova vystavěn a duchovním opatřen.

Lukavice, ves u Žamberka, v níž byl farní kostel již před r. 1354. L. patřila ke hradu Kyšperku a po jeho zakoupení ke hradu Žampachu. Po rozdělení Žampašského panství (1568) patřila ke Kyšperku (až do r. 1850) a dělila se na L. horní a dolní. V oné býval svobodný dvůr. V 17. stol. zanikla fara a l. 1705 kostel znova vystavěn.

Lukavice, dvůr, n. tvrz a ves u Mchova za Tachovem, kterou prodal (1452) Prokop Gulden Mikuláši Kostenpirovi z Mělnic. V 16. st. byla již tvrz zkažena a dvůr držen ke Starému Sedlišti.

Lukavice dolní, farní ves u Přeštic, kterou drželi l. 1216 Štěpán, 1243 Bohuchval a Vitla a 1250 Štěpán. Ve 14. st. byl tu farní kostel a pány jeho 1354 Vitla a Vilman, 1366 Vojslav, 1379 Bohuchval, 1427 Štěpán. Později seděli tu Lukavští

z Řeneš, totiž 1444—1452 Lvík, 1470 Jan, tohoto synové Lvík a Markvart (od r. 1505 Lvík sám), 1530 Petr a Václav, 1575 Vilém. Synové tohoto prod. L. (1596) Jindřichovi Chlumčanskému z Přestavlk († 1603). L. 1606 k. L. Petr z Říčan a l. 1615 Jáchym Loubský z Lub. V 17. st. seděli tu Kocové z Dobrše, pak p. z Helversenu, z Harachu, Millesimo; v letech 1666—1780 Morzinové, od r. 1780 Hatzfeldové a od r. 1794 Schönbornové. Na místě tvrže vystavěn l. 1708 zámek. (H. IX. 178.)

Lukavice horní, ves u předešlé, prv. přísl. předešlé, l. 1395—1423 sídlo (tvrz) Jana Lukavy, pak rodu Kadovských z L., ke konci 15. st. Lukavských z Hrádku. L. 1505 dostal L. za díl Markvart Lukavský z Řeneš, l. 1560 Jan, syn jeho, pak tohoto synové. L. 1614 k. L. Jáchym Loubský z Lub a příp. ji k Dolní Lukavici. Část vsi patřila od r. 1590 obci Dobřanské a část zůstala v držení Lukavských a teprve v 17. st. k Dolní L. příp. (H. IX. 179.)

Lukavice, Lukavec, Lukavý, oblíbené pojmenování dravých potoků, jež se zachovalo v názvech vesnic. R. 1380 slove Lukavicí přítok Vltavy (Mitschgerbach).

Lukavička, t. j. Malá Lukavice, ves u Velké Lukavice (Nasevrk), jež byla l. 1494 přísl. Velké Lukavice a s ní potom pány sdílela.

Lukohořany, Loukohořany, ves u Libochovic, jež se příp. r. 1237 jako sídlo Přibyslavovo a l. 1359 Přibíkovo. L. 1364 prodal L. Karel a Aleš. L. 1411 držel L. Václav Farsa z Kralovic. Tehdá tu byla tvrz. Jan Čelechovec z Kralovic, potomek předešlého, pr. L. (1548) Albrechtovi Kaplíři ze Sulevic. Patřily pak k Třebivlicům a l. 1589 Vilémovi Kaplíři. Okolo l. 1628 náležely ke hradu Skalce a později k Libochovicům.

Lukov, ves u Ústě, jež se připomíná v zákl. listu Litoměřickém (1057). V 17. st. byl přísl. hradu Ústě.

Lukov, ves u Slaného, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Vojslavovo a Oldřichovo, l. 1345 Albertovo († 1396) a ve 14. st. statek několika vladky (1364 Zdeněk, 1405

Jan Pazdera, 1419 Domin, 1448 Bohuslav). L. 1545 držel L. Ruprecht z Haugvic a prodal jej (1546) Oldřichovi Kekulovi ze Stradonic. V letech 1553—1609 byl v držení Lobkovského rodu, l. 1609 koupil jej Václav Vilém Žďárský a připojil ke Kladnu. Později patřil ke Vranímu. (H. VIII. 216.)

Lukov, ves u Bíliny, po níž se psali l. 1401 Ota a l. 1414 Petr. Později držel tvrz zdejší Petr Lukovský z Truzenic († c. 1496). Vdova po něm a dědička Barbora z Harasova prodala L. (1510) Děpoltovi z Lobkovic a příp. potom k Bílině.

Lukov (Lutov?), r. 1228 ves kláštera Svatojirského, snad táž jako Lukov u Slaného.

Luková, ves u Lanškrouna, r. 1349 farní ves, jež postoup. k biskupství Litomyšlskému. L. patřila v l. 1304—1358 klášt. Zbraslavskému, v l. 1358—1506 ke hradu Landšperku a v l. 1506—1850 k Lanškrounu. Fara v 17. st. zaniká.

Luková, ves u Chlumce n. C., n. s tvrzí, po níž se nazývali 1377 Zdeněk Lukovec z Mlékosrb, 1432—1445 Pavel z Lukové. V l. 1472—1486 seděl tu Havel ze Zachrašťan. Pak patřila k Mlékosrbům a s nimi přík. l. 1528 ke Chlumci. (H. V. 301.)

Luková, Lukov, farní ves u Manětiny, jež se příp. od r. 1115 jako majetek klášt. Kladrubského. R. 1219 bylo tu sídlo vladyčí Bunovo, r. 1253 dostala se L. křižovníkům Svatomářským. Tito drželi L., v níž byl ok. r. 1350 farní kostel, k panství Manětinskému, od r. 1420 patřila ke hradu Švamberku. Když od tohoto Manětina oddělena byla, náležela L. zase k ní až do r. 1850. Fara zanikla v 17. st. L. 1784 zase tu zřísena lokalie, která l. 1855 na faru povýšena.

Lukovany, někdy manský dvůr ke hradu Kostelci n. S. Král Ladislav daroval jej l. 1453 Janovi Sádlovi ze Smilkova

Lukovce, ves u Lovosic, n. s tvrzí, původíště vladycké rodiny Kunšův z Lukovce. Tito drželi ji v 16. st. ke statku Borči. V 17. stol. L. odděleny od Borče a patřily pak Rajským z Dubnice. Václav Chotek z Chotkova prodal L.

(1721) obci Litoměřické. Větší část patřila pak k Litoměřické kapitole, malé části k okolním statkům.

Luky, farní ves u Bochova, jež se příp. r. 1239 jsouc sídlem Václavovým. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Na tvrzi seděli l. 1363 Henzlin Šic, l. 1365 Jiří, 1403 Protiva a Kadolt, 1415—1433 Zbyněk s Nevlasem. V 15. stol. drželi L. Židové z Vetlé, v 16. st. Štampachové ze Štampachu. Od nich prodána l. 1588 Janovi Jindřichovi Prohloferovi z Purkrštorfu, jehož potomstvo tu do 17. stol. sedělo. L. 1592 založeny matriky. L. 1615 vyženil L. Volf Lochnár z Palic a jeho potomci drželi je až do r. 1652. Tehdá je koupil Wolfgang Libšteinský z Kolovrat, jehož potomci tu do r. 1711 seděli. (Dlouhá řada potomních držitelů v Sommerově topogr. XV. 164.) Kostel l. 1722 znova vystavěn.

Luky příp. se l. 1273 mezi statky kl. Teplského, ale není zřejmo, je-li to předešlá ves neb jiná.

Lůmek, n. ves sev. od Sedlčan v okolí Radiče, která patřila ke Hrádku Kozímu hřbetu a před 16. st. spustla.

Lunikov (pův. snad *Lunikovici* 1185), ves u Slaného. Kníže Bedřich povolil léta 1185 křižovníkům Svatomářským, aby koupili statek Rainoldův »v Lunechovicích«. V 15. st. seděl tu rod Lunikovských z Vraního. L. patřil v 16. stol. obci města Slaného, l. 1547 sice odňat, avšak zase navrácen, pak po druhé zabrán a l. 1623 ke Smečnu připojen.

Luňovice viz Louňovice.

Lupenice, ves u Rychnova, n. vladyčí statek (1389 Kunclín). V 15. stol. odtud vycházel plat k jednomu oltáři v Hradci králové. Část patřila do r. 1497 k Rychnovu, a potom větší část vsi k Potšteínu, část patřila k Vamberku a třetí část do r. 1559 Václavovi Okrouhlickému z Kněnic. V letech 1558—1559 části obě příkoupěny k Vamberku.

Lupetschnig, spravedlivě česky *Stupečný*.

Luštěnice, farní ves u Benátek, v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. patřila až do r. 1396 pp. ze Zvířetic; v l. 1402

až 1424 držel ji Ctibor ze Stakor. Léta 1481 koupena část k Novému Stranovu od Jana Tovačovského z Cimburka. V 16. st. patřily L k zámku Boleslavi a potom ke Kosmonosům. L. 1629 kostel znovu vystavěn, avšak fara zanikla. V 18. st. držel L. Šercerové z Malomlýnku, kteří tu l. 1750 faru zřídili. L. 1774 přik. k Horákám a Brodci.

Luťová, farní ves u Třeboně, n. s tvrzí, která patřila l. 1359 pánům z Landšteina. Ve 14. st. byl tu farní kostel a L. patřila pánům z Rožemberka, kteří tu měli své purkrabí. Později tvrz opuštěna a L. připojena k Třeboni. L. 1508 odprod. k Bystrici a l. 1554 stala se samostatným statkem Mikuláše Rutharta z Malešova. Tento prodal L. (1567) zase ke Třeboni a l. 1577 postoupena ke Chlumci. V 18. st. tu býval zámeček (Neuhöfel, Frauenhöfel). (H. III. 272)

Lužany (pův. *Lužané*, lidé při luhu neb v luzích), farní ves u Jičína, jež se přip. r. 1143 v zákł. listu Strahovském. Ve 14. st. byl tu farní kostel a ves byla na několik statků rozdělena. Část patřila pak k Chotči, díl s kostelem k Úlibicům a tvrz se dvorem byla statkem Konechlumských (1511—1554). L. 1562 dostal ji Adam Kamenický z Vitiněvsi, jenž ji l. 1595 Janovi Královi z Dobrévody prodal. Pak byly v držení Kulů z Chotče a léta 1613 koupeny ke Kumburku. L. 1666 založeny matriky. (H. V. 206, M. XII. 53.)

Lužany, ves v okr. Jaroměřském, n. s tvrzí, l. 1405—1410 statek Haškův. Potomek jeho Hašek Střízek (1485) nabył Smiřic, k nimž L. připojil. (H. III. 243.)

Lužany, ves u Přeštic, jež se připomíná r. 1175. R. 1245 byly L. sídlem Jimramovým. Ve 14. st. sedělo tu několik vladky pospolu; jeden rod nazýval se Štřpice z L.. Později dostaly se L. v držení Přichovských z Přichovic a patřily ke Skočicům. Od nich oddělovány jako díl napřed Petrův (1574) a pak jeho synů Václava a Karla. Václav měl potom L. samotné a prodal je l. 1628. Náležely zase ke Skočicům. Později přeneseno sídlo ze Skočic do L. Tyto patřily v 18. st. rodině Altvater a od r. 1815 hr. ze Schönbornu.

Nynějším držitelem velkostatku je J. Hlávka. (H. IX. 110.)

Luže, město, ode dávna s far. kostelem, jenž postoupen r. 1349 k biskupství Lito-myšlskému. Připomíná se l. 1372 jako městečko a přísluš hradu Košumberka. K tomuto stále patřilo, kromě jediného osedlého, který úročil na Rychemburk. Obyvatelé jsouce víry pod obojí po r. 1623 skrze Viléma Slavatu na katolickou víru obráceni (Viz Památky arch. XV. 773) L. 1623 založeny matriky. Kostel sv. Bartoloměje byl farním až do l. 1773; když však tehdá řád jezovitů zrušen, přenesena fara na blízký Chlumek. Erb: Červený štít a na něm tři stříbrné pruhy na příč položené (erb Slavatovský).

Lužec, farní ves u Chlumce n. Cidl., l. 1325 sídlo Slaviborovo, n. s tvrzí. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1375 Vilém, 1404 Racek a Jiří a l. 1422 Jan Halaváč. Z několika vladých dvorců zbyl v 16. stol. svobodnický dvůr; ostatek patřil ke Chlumci a z části ke Lhotce, později celá ves ke Chlumci. V 18. stol. bylo v okolí mnoho Adamitů. (H. V. 300.)

Lužec, ves u Berouna, z níž snad Mstidruh z L. (1224) pocházel. Ve 14. stol. kupoval tu klášter sv. Tomáše dědiny. Císař Zikmund zapsal tento statek (1436) Vaňkovi Zelenému z Rakových. Klášter nemoha ho vyplatiti, prodal právo své klášteru sv. Dobrotivé na Ostrově, jenž jej l. 1502 vyplatil. Později patřil zase kl. sv. Tomáše až do r. 1850.

Lužec, farní ves u Mělníka, v níž byl farní kostel již ve 14. st. L. patřival ke statkům kláštera Svatojirského, který l. 1305 i vladčího statku Koldovi náležitého nabył. Od l. 1421 byl v držení svetských osob, pak patřil do r. 1535 obci Roudnické a odtud držen nějaký čas k Lobkovicům, avšak později vyplacen k Roudnici zámku a držen k němu až do l. 1850. L. 1760 celá ves vyhořela a kostel l. 1762 znova vystavěn. (BM. 581.)

Lužec, ves u Podbořan, v 15. st. přisl. Vyntřfova, od r. 1483 část panství Petršpurského. Později oddělen a připojen ke

Mlýnci, jehož držitelé Kagerové ze Štampachu tu zámek vystavěli.

Lužerady (mylně *Bužehrad*), niva u Loun, jež se v 15. st. přip.

Lužice, farní ves u Biliny, po níž se jmenoval r. 1239 Předbor z L. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli l. 1363 Ota a Jindřich z L., l. 1377 a 1398 Ota z Bergova, l. 1401 Otík a Eliška, vdova po Heřmanovi, 1406 Mik. Čečvic a Bedřich, 1418 Tic Niklin, 1436 Mikuláš. Čečvicové seděli na tom statku, jež byl manstvím k Mostu, až do r. 1493; pak se dostaly vladykám ze Všechlap. V 16. st. patřily k Bilině a dělením téhož statku se stalo, že připojeny k Libčevsi. Fara, která byla po r. 1623 zanikla, l. 1740 obnovena.

Lužná, ves u Mutějovic, r. 1358 farní ves, která patřivala králům k panství Křivoklátskému a držena později ke Krušovicům, když ke Křivoklátu koupeny. Fara v 17. st. zanikla.

Lužná, Lužany, ves u Přimdy, která se od r. 1115 mezi statky kláštera Kladrubského připomíná. Ve 14. st. patřila k Muckovu, v l. 1454 — 1850 k Boru.

Lužnice (ve 12. st. *Lunženice*, odkudž rakouský název *Leunsitz*), řeka zvaná od luhův (1179).

Lysá (vl. *Nová Lysá*, dříve i *Větší L.*), město a n. hrad. Královny České založily ji ve 13. st. i s kaplí sv. Desideria (1244). Královna Jitka vysadila tu l. 1291 rychtu a založila tu farní kostel. Králová Anna darovala podací v L. kláš. Karlovskému (1355). L. 1389 držel L. Petr z Vartemberka, po němž ji dědila vdova Žofka. Potom k. L. Jan z Hradce (před r. 1413), jehož syn Jan ji ještě l. 1446 držel. Nedlouho potom koupil L. Jan ze Smiřic († 1453). Jeho syn Jindřich († 1478) zůstavil 4 syny, kteří se l. 1498 dělili. Při konečném dělení dostal Albrecht L. († 1505) a odkázal ji mateři Kateřině z Kolovrat († 1529). Po té dědil L. Zdeněk Lev z Rožmitála a prodal ji 1535 Jiříkovi Vachtlovi z Pantenova († 1542). Král Ferdinand k. L. od jeho synů a městečku udělil l. 1561 dva výroční trhy.

Rudolf II. potvrdil sousedům l. 1580 výroční trhy a l. 1608 svobody na kšaftování. Když l. 1625 reformace katolická počala, bouřili se sedláci, měšťané zapalovali své domy a stěhovali se do ciziny. Městečko tehdy z části vyhořelo (1626). Ostatní zbylí vojskem donuceni k přestoupení. Císař Ferdinand III daroval L. (1647) Janovi ze Šporku, známému válečníku († 1679). Po něm zdědil L. syn jeho osvičený Frant. Antonín, jež zámek rozšířil a okolí ozdobil. Při kostelíku pod zámek stojícím založil l. 1713 klášterec pro Augustiniany, jež však teprve l. 1733 stavěn. V l. 1719—1739 postavil nový kostel v městečku. Též založil na L. velkou knihovnu a sbírku rytin. L. 1722 prodal L. Frant. Jozefovi hr. Černínovi z Chudčovic, ale zase ji (1734) koupil († 1738). L. zdědila dcera jeho Anna Kateřina, vdaná za Frant. Karla sv. p. Sweerts († 1766). Zemřela l. 1754. Syn jejich Fr. Christian († 1802) rozmnožil zámeckou knihovnu. Po synu jeho Filipovi († 1809) následovali synové, kteří L. udržeti nemohli. Za naší paměti byl velkostatek v držení Rohanův. Klášter zdejší l. 1812 vyzdvižen. Erb: Červ. štít, u jeho spodku trávník a na něm stříb. věž s cimbuřím, branou otevřenou a mříží vytaženou. Nad branou jest štítek Smiřických posíkem polovičný, v pravo stříb., v levo červený. (H. X. 347.)

Lysá stará (dříve i *menší L.*), ves u N. Lysé, prvotně dvorec knížecí (dnes »Ostrov«), na němž oslepený kníže Jaromír až do r. 1037 u vězení seděl. Kníže Břetislav udělil L. hraběti Mutiši, ale zakládaje l. 1052 Boleslavskou kapitolu ustanovil, aby se jí dostal dvorec Lysá po smrti Mutišově. Později patřila ves L. k Nové Lysé. Léta 1509 přidělena k Milevicům, l. 1509 koupena ke Kostomlatům a s nimi připojena l. 1547 k Benátkám.

Lysá, někdejší pojmenování Vísky, části vsi Horního Újezda u Litomyšle. L. přip. se l. 1398 mezi statky biskupskými.

Lysá, r. 1260 ves k faře Trutnovské patřící neznámého položení.

Lysečiny (něm *Kolbendorf*), ves u Maršova, dávné přísluš. hradu Trutnova, jež

však drženo v 16. st. nějaký čas k Žacléří a v l. 1623—1850 k Maršovu.

Lysolaje, ves v okr. Smíchovském, jež se příp. r. 1227. Ode dávná patřily L. ke kapli sv. Václava na hradě Pražském, dvůr jeden do r. 1421 proboštu Litoměřickému, pak světským držitelům, zejména l. 1471 Janovi Oducovi z Hostivice. Část byla v 16. st. v držení Pražského kostela, větší část obrácena ke statkům nejvyššího purkrabství.

Lyšec, n. dvůr u Řeporyj, který klášter Plasský nedávno před r. 1341 znova vyzdvihl.

Lžín, ves u Soběslavě, prvotně majetek arcibiskupův k panství Chýnovskému. V 15. neb 16. st. odtržen od něho a dostal se v držení Přebořovských z Kvasejovic, kteří jej k Přebořovu drželi. L. 1554 dědičně k Chýnovu prodán. Ok. l. 1620 byl v držení Vrchotických z Loutkova, později a až do r. 1780 byl v držení kláštera Vyšňobrodského. (Potomní držitelé v Sommerově topogr. IX. 99.)

Lžovice, ves u Týnce n. L., která bývala přísl. Kolínského hradu.

M.

Macerov, **Macourov**, ves u Něm. Brodu, jež se příp. r. 1265. Smil z Lichtemburka daroval ji tehdá Verněfovi, rychtáři Brodskému. Později se dostal v držení kl. Pohledského a byt byl v držení světských držitelů, přece při Pohledu zůstával.

Mačice (prvot. *Mačici*), ves u Susice, n. s tvrzí, l. 1359 sídlo Dobcovo a l. 1418 Alšovo. Asi tehdá k. M. Heřman a Vojtěch br. Horčicové z Prostého, jichž rod (Dobrohost a Štěpán, 1521 Jan, 1541 Bedřich a Vojtěch) tu asi do r. 1574 seděli. Ok. l. 1581 dostaly se M. v držení Břežských z Ploskovic. L. 1629 držel je Zdeněk Ježovský z Lub, jehož potomci M. nějaký čas ke Kalenicům drželi. V 18. st. drželi M. Řičanští, pak Malovcové a Unwerthové a v l. 1724—1796 Šiškové z Jamolice. L. 1804 k. je Jáchym Zádubský ze Šontalu, l. 1830 Bedřich hr. Rumerskirch a l. 1834 chevalier Gramont. (H. XI. 103, Gabriel, Sušice 192.)

Mačkov, n. tvrz, dvůr a ves u Samšiny, l. 1396 sídlo Paškovo, pak Labounských a v 16. stol. Hubojedských ze Sluh, po nichž l. 1566 Gryslové z Gryslu následovali. V 17. st. seděli tu Gerštorfové a Kozlovští. L. 1628 prodán ke knížectví Frydlantskému a příp. k Veliši. V 17. st. zase byl samostatným statkem a připojen l. 1692 k Samšině. (H. V. 278.)

Mačovice, ves u Benešova, n. vladyčí sídlo. Václav z M. byl l. 1434 mezi těmi hejtmany, kteří drželi posádky pod obojí ve Slezsku.

Maffersdorf česky *Vratislavice*.

Machendorf, ves u Chrastavy, bývala starodávným přísl. hradu Grabšteina, také tu bývalo manství k témuž hradu a v 16. st. hamr.

Machlov, n. vladyčí sídlo v krajině Vlašimské neb Divišovské (snad v lese Malovce u Psar). Pelhřim († j. 1396) a Hynek a Přibík, synové jeho (1406—1419) řeč. z Machlova, drželi část Načerace.

Machotín, n. ves, příp. se l. 1436 mezi těmi statky, které klášteru Sázavskému patřily a t. r. zapsány Janovi Zajmačovi z Kunštatu

Machov, městys u Police, dříve (1354) farní ves, jež patřovala vladykám z Abrspachu (l. 1354 Hanušovi, l. 1369—1410 Zaviši, l. 1414 Hanušovi). L. 1465 vyprosil si Bohuněk z Ab. odúmrtí po n. Janovi z Ab. Později příp. M. k Náchodskému panství. V 17. st. zanikla fara a M. přifařen k Polici. Teprve l. 1784 fara obnovena. Asi v tu dobu zřízena tu modlitebnice pro evangelíky. Erb: Modrý štít, na něm stříbrná brána otevřená s cihelnou střechem, po obou stranách věže, každá s okny, cihelnou střechem a zl. makovicí.

Machovice (prv. *Machovici*), n. tvrz nedaleko Čejkovice u Hluboké, původně Kunašův z M., jichž předkové byli l. 1368 Jan, Buzek a Vyšata. Synové jednoho z nich byli Chval, Buzek a Kunaš. Potomci Kunašovi rozvětvili se v 16. st. a zboží dělili; ku konci 16. stol. se i o tvrz rozdělili. Díly ty postupovány pak a jeden měl léta 1611 Petr Malovec z Malovic. Tento díl a díly Adama, Chvala a Jiřího K. zabrány l. 1623 a postoupeny ke Hluboké. Ostatek držel Jindřich Václav K. († 1627) a pak bratr jeho Vilém, jehož syn Jiří Jaroslav M. l. 1687 ke Hluboké prodal. (H. VII. 163.)

Maidštein viz Dívčí kámen.

Sv. Majdaléna, vlastně Sv. Maří Majdaléna, farní ves u Třeboně, původně kaple v lesích, u níž žil r. 1397 bratr Václav Čepice ještě s několika poustevníky. Jindřich z Rožemberka učinil mu r. 1397 a 1400 nějaká nadání. Asi l. 1535 kaple v kostel rozšířena a l. 1600 s okolními lesy přešla v držení Třeboňské obce. Léta 1619 kaple tato od nepřátel vyplněna. l. 1844 kostel obnoven a l. 1853 zřízena tu fara z peněz, které obětoval Vavřinec Kocmoud Třeboňský († 1859).

Majelovice viz Malejovice.

Makařov viz Mukařov.

Makolusky, n. ves, která patřila léta 1384 pp. z Hradce.

Makotrasy, ves u Unhoště, n. s tvrzí, l. 1316 sídlo Jetřicha ze Skuhrova, Štěpána a Peška. V 15. stol. držel M. Petr Meziříčský, pražský měšťan. Jemu l. 1420 M. od husitů dobyty a vypáleny. Potom je osadili Pražané a darovali Jarošovi a Hynkovi br. z Chlumu. Ok. l. 1439 koupil je od Pražan Pešík z Kunvaldu. Jindřich Čéček z Pakoměřic prodal M. (1455) Anně vdově Šternberské roz. ze Švarcenberka. Po ní je držel Zdeněk ze Št. a l. 1487 Zikmund Štrauch z Chlumku. Od poč. 16. st. patřily k Buštěhradu.

Makov, ves u Litomyšle, kteráž r. 1349 i s farním kostelem postoupena k biskupství Litomyšlskému. Ve 14. st. seděla tu větev pánů z Potšteina (Havel a Jan † j. l. 1390, Mikuláš a Havel l. 1390). V 15. stol. dostal se M. z části v držení

města Litomyšle, od l. 1493 patřil ke statkům m. Poličky. V 17. st. fara zanikla.

Makov, ves u Klatov, l. 1379 statek Jana, Buška a j., před r. 1383 Drslava Charváta a asi od konce 14. st. patřil Sedleckým z Újezdce, kteří jej potom připojili k Měcholupům; druhy však také býval samostatným statkem jako l. 1614 Viléma Sedleckého z Ú., později Kateřiny Nabky S. († j. 1677) a dcery její Lidmily Běšínové. Od konce 17. stol. zase patřil k Měcholupům.

Maksinec, samota u Vojic, n. veska, prvotně dvorec, který v 15., 16. a 17. st. k Vojicům náležel.

Makušín, Mokošín, ves u Přelouče, která okolo l. 1086 kl. Opatovského darována a od krále Vratislava potvrzena. S celým klášterstvím připojena ke Kunětické hoře a s ní k Pardubskému panství.

Malahov velký, v dřívějších dobách Bohatý M., ves u Horšovského Týna, k němuž od nepamětných dob patříváia.

Malahov malý, za starých dob Sirotcí M., ves u Horšovského Týna, k němuž od nepamětných dob patříváia.

Malec, ves u Chotěboře, jež se přip. r. 1278, jsouc sídlem Vyntřívým. Část byla kl. Vilémovského a tu si najal l. 1387 Jíra z Jeníkova. L. 1454 seděli tu Herman a Jiří bratří z M., tento † j. 1488 a následoval Jaroslav. V 16. stol. drželi tvrz zdejší Příbčkové z Otoslavíc, v druhé polovici 16. st. Otmárové z Holohlav. L. 1599 koupila jej Barbora Chuchelská, jejíž potomstvo tu do r. 1687 sedělo. Tehdáž koupil M. Augustin Norbert Voračický z Paběnic, po jehož smrti se dostal věřitelům. Později patřil M. hrab. ze Šenfelda, z nichž Kateřina († 1750) jej odkázala manželu Janovi Adamovi z Auersperka. Tohoto potomstvo drželo M. až do naší paměti. L. 1862 koupil velkostatek Dr. Fr. Lad. Rieger. (Světozor 1872.)

Malechov, ves u Klatov, l. 1380 přísl. hradu Švihova. Zděnek Kavka z Řičan prodal M. (1569) Mikuláši Měsíčkovi z Výškova, jehož potomstvo tu do r. 1670 sedělo. Tehdáž koupil M. zase ke Švihovu a s ním přip. l. 1706 k Chudenicům.

Malejov, dvůr u Janoviček ve farnosti Vratslavské, n. tvrz. Odtud pocházel Hynek z M., jenž okolo l. 1463 nabyl Dobříkova a stal se předkem Dobříkovských z Malejova. M. patřil pak k Dobříkovu až do r. 1693, kdež od něho oddělen a k Chroustovskému panství připojen.

Malejovice (zkomol. *Majelovice*), ves u Uhl. Janovic, jež patřila r. 1142 k prvotnímu nadání kláštera Sedleckého. Před r. 1363 byl tu farní kostel a M. patřily tehdy Markvartovi (1363—1390) a Petrovi a Prokopovi ze Soběšína (1396). Petr z Libentálu prodal l. 1608 ves M. s podacími Heraldovi Václav. Libšteinskému z Kolovrat. Později příp. ke Křeseticům. Fara v 17. st. zanikla.

Malejovice, n. ves v okolí kláštera Vilémovského, jež se připomíná r. 1281. Synové n. Smila z Lichtemburka prodali ji tehdy Vilémovskému kl.

Malenice (prv. *Malenici*), farní ves, n. městečko u Volyně, v níž byl farní kostel již před r. 1359. M. drželi do r. 1377 vладыky z Dobeve, r. 1402 Petr a Bohuslav bratří z M. se Štěpánem ze Lčovic a r. 1434 Štěpán z Čestic. Odtud patřily M. ke Lčovicům a slovou l. 1544 městečkem, avšak l. 1622 jen vsí. Kostelní knihy založeny l. 1640. Fara se tu totiž nepřetržitě udržela.

Malenice, n. ves, pak dvůr (již l. 1544 pustý) v okolí Týnce nad Sázavou. L. 1444 seděl tu Hynek Medek z Valdeka. Pustině říkalo se v 17. st. Malensko.

Malenovice, ves u Kutné hory, bývala v 15. st. přísl. Kolínského hradu. Albrecht z Gutšteina zastavil ji l. 1544 Jindřichovi Voděradskému z Hrušova a držena odtud k Dobřeni. Při zabrání téhož zboží ponechána při něm a l. 1648 příp. k Malešovu.

Malesice (prvotně *Malesici*), farní ves u Touškova, n. s tvrzí. Odtud se nazývali 1318—1321 Děpolt a 1339 Břetislav z rodu Ryžemberského, avšak byla tu i drobná sedění. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. V 16. st. zvali se odtud Malesičtí z Poutnova, zejména po r. 1503 Štěpán, Beneš a Jiří, pak synové jednoho z nich, z nichž Jiřík je dostal l. 1553 za díl. Skrze vnučku Polyxenu dostaly se v držení Chlumčan-

ských, l. 1623 Loubských, l. 1666 Moráků z Morenfelsu. V 18. st. patřily Steinbachům z Kranichšteina. L. 1808 dostaly se v držení Schönbornův. L. 1840 kostel znova vystavěn.

Malešice (pův. *Malešici*), ves u Hluboké, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. Od r. 1420 byly v držení světských pánův. Malovci přivtělili ji v 16. st. k Chvališovicům, l. 1616 přiděleny M. ke Dřitní, od l. 1622 patřily ke Hluboké.

Malešice, ves za Karlínem, jež se léta 1309 příp. Část patřivala Vyšehradskému, část Pražskému kostelu; oboje zapsány l. 1437 Prokopovi Bervíkovi. Později tu seděli Malešičtí z Černožic (1467 až 1488 Zikmund, 1509—1525 Ladislav). Potom koupili M. Pražané, přišli o ně l. 1547, ale zase jim navráceny a l. 1586 vrchnost Novému městu doprodána. Léta 1635 prodány Janovi Beckovi, jehož rod tu dlouho seděl. Pak byly v držení Vratislavův a l. 1727 zakoupeny pro Pražskou universitu.

Malešov, městečko u Kutné hory s tvrzí, l. 1303 sídlo Přibyslavovo, pak 1318 až 1349 Zdeňka z Leštiny a syna jeho Zdeňka. Purkart z Maidburka prodal l. 1359 hrad a městečko M. kl. Sedleckému. L. 1411 dostal ho zástavně Martin Kladný z Těchlovic; asi v ten čas měli jej také Ruthartové. L. 1421 M. obležen od Pražan a dobyt. L. 1424 byla blízko bitva. (Viz níže.) Asi od té doby měl M. Beneš z Hustiřan a pak Jiřík, jeho potomek. V l. 1524—1539 držel M. Jiřík Háša z Újezda, jehož dcera Mandaléna se vdala za Jana Salavu z Lípy. Tento zemřel po r. 1562 zůstaviv 5 synů. Od nich prodán M. (1576) Jiříkovi Voděradskému z Hrušova, který jej do smrti držel. Když byl r. 1580 pro své zločiny štat, zabrán M. ke král. komoře. Asi léta 1609 zastaven M. Hanibalovi z Valdšteina na místě platu za mincmistrovský úřad, ale vyvazen zase l. 1612. Stavové postoupili M. (1620) bratřím Malovcům, ale císař jej zastavil l. 1623 Elišce Žerotínské. Léta 1631 jí doprodán a dostal se pak v držení Berkovského rodu. L. 1666 koupil jej známý generál Jan ze Šporku, po němž

jej držel Frant. Antonín, osvícený jeho syn. Za těch dob již vrchnost na zámku zdejšímsi nebydlívala, nýbrž v Roztěži. Panství přešlo l. 1699 v držení Frant. Antonína z Halleveilu, l. 1710 pánů z Osteina l. 1725 Bredovského, l. 1744 zase Osteinův, po nichž dědili (1809) Dalberkové. Městečko obdrželo l. 1702 majestát na trhy. Erb: Červený štít, u spodu trávnik a na něm zeď s cimbuřím, v ní brána s vraty své barvy otevřenými a v bráně stříbrný hmoždif. Po obou stranách brány jsou stříb. věže, každá s okny a cimbuřím a mezi nimi černé křídlo. (H. XII.)

Bitva u Malešova (1424, 7. června) sběhla se bezpochyby záp. od zámku Malešovského pod výšinou, jež slove Štimberky. Žižka překročiv Malešovku, přišel ode vsi Tuchotic táhl úvozem vzhůru. Na levo nad strání postavil svůj šik vozový a za vřel jej kolo na kole. K jízdě sešikované mimo vozy na kraji nad příkrou strání a úvozem dal přitočiti pěšimi několik píčovních vozů a do nich naložit hrubého kamenní, ale tak, aby bylo jízdou zakryto. Pražané, jeho nepřátelé, přišli některou hodinu po něm a na přesilu svou spolehající nesčekali ani za nimi táhnoucích, nýbrž stáhli sobě houfy, pustili se přes důl Malešovky a úvozem na vrch, kde se spořádati a útok na Žižku učiniti mínili. Když však jich polovice důlem prošla, kázal Žižka jízdým na ně hnáti a když tito již se utkati měli, pustil vozy kamením naplněné na ně, aby šiky jich rozrazil. Potom bil k nim z děl a pěši učinili útok, takže se dali na útek. Zahynulo jich 1400, mezi nimi 326 hospodářů z Prahy a několik urozených lidí (Toman, Husitské válečnictví str. 336.)

Malešov, ves u Štětí, jež se příp. od r. 1088 jako majetek kapitoly Vyšehradské. Podací kostelní postoupila kapitola l. 1357 Vaňkovi z Vartemberka, avšak vykonával je l. 1361 Boleslavský probošt a od r. 1391 pání z Dubé. V 16. st. byl M. v zápisném držení pp. z Vartemberka a koupen l. 1528 k Úšti. Jak se dostal k Brozanskému panství, není známo. Fara v 17. st. zanikla.

Malešov, Malečov, Malíčov (snad

i Malov), ves u Ústí n. L., již odkázal hrabě Hroznata (1197) Holofernovi, kaplanu svému. R. 1218 snad patřil kostelu Litoměřickému. Ve 14. a 15. st. patřil ke hradu Vartě. V 16. st. ke Svadovu.

Malešov, n. dvůr u Žitína, prvotně na klášterství Nepomuckém, jež se dostal v 16. stol. jako pustina ke statku Žitínskému.

Maletice, ves u Vodňan, již daroval král Václav (1253) křižovníkům s červenou hvězdou. Císař Zikmund zastavil M. (1437) Janovi Smilkovi z Křemže, ale později vyplaceny a drženy k Tatínskému statku křižovníků. L. 1519—1547 patřily městu Písku, pak zabrány a drženy až do r. 1598 ke Hluboké a odtud k Protivínu.

Malev, n. dvůr a véška v býv. Prachensku, jež byla manstvem ke Zvíkovu.

Malevice viz Malovice.

Malevláz (t. j. *Malův láz*), n. ves v okolí Borském, jež se l. 1115 v listu Kladrubském příp. a potom témuž klášteru patřovala.

Malhostice, ves u Teplice, l. 1307 sídlo Ctiborovo a l. 1397 Ješka ze Sulevic. V první polovici 16. st. patřily M. ke Stoličkám a byla tu tvrz, na níž držitelé obyčejně bydlívali. Potom přík. k Doubravské hoře a drženy pak k Teplíci. L. 1585 odprodány k Řehlovicům a l. 1586 zase příp. k Teplíci.

Malice, Saské předměstí města Plzně, n. ves, jež se příp. r. 1266. Klášter Chotěšovský měl tu dědinu. Když město Plzeň asi v l. 1288—1292 založeno, připojeny k ní M. i s kostelem Věch Svatých. Název M. udržel se až do konce 15. st. (Zpráva vyšší dívčí školy Plz. 1894.)

Malíč, ves u Litoměřic, n. s tvrzí, l. 1276 sídlo Bojslavovo, l. 1413 statek Křišťana z Vinné. Část vsi patřila od 15. st. ke hradu Kamýku. Avšak i později byla mezi několik držitelů rozdělena.

Malíčín, starší jméno vsi Malšina (Malčina) u Habrů.

Malikovice, Malkovice, ves u Strašecího, n. s tvrzí, l. 1349 statek Ctiborův. L. 1361 drželi ji bratři Albert, Jan a Procek, skrze něž ves rozdělena. Tehdá tu byl far.

kostel, jehož podací měli l. 1398 Aleš, Dalibor a Jan Ročovec, l. 1400 Aleš, Dalibor a Václav, l. 1414 Buzek. pak Beneš a Aleš bratří z Řepčic. Potom tu seděli Malikovští z Bysně. Jan, poslední z nich, upadl v dluhy (1508) a M. prodány Děpoltovi z Lobkovic. Od jeho potomků pr. l. 1594 k Červ. Újezdci a l. 1599 koup. ke Smečnu. (H. VIII. 149.)

Malikovice, n. ves u Podmokl, mezi Manětínou a Plzní. V 15. st byla vypálena a vyhubena; pustině se říkalo Malikovsko a patřila r. 1545 ke Všerubům.

Malikovice viz Malkovice.

Malikovsko viz Malikovice.

Maliměřice viz Malměřice.

Malín, ves n. městeček u Kutné hory, jež se r. 1101 jako městečko připomíná. M. byl prvotně hradem; na něm bydlel ok. l. 990 neznámý kníže Soběslav, jenž tu mince bítí dával. L. 1101 položil se kníže Bořivoj táborem u městečka Malína proti německým vojskům svých protivníků. Ve 13. st. objeveny ve farnosti stříbrné rudy, pročez také větší část Kutné hory k faře M-ské patřila. Sice se dostal M. v držení kl. Sedleckého a opatové sázeli sem faráře. Byly tu tehdy dva kostely, sv. Štěpána a sv. Jana Křt. L. 1412 Horníci z nepatrné příčiny dostali se do hádky s M-skými, při čemž městečko vypáleno a lidé vražděni. Když nastal úpadek kl. Sedleckého, klesal i M. Na poč. 19. stol. byl tu spisovatel Devoty farářem. Znameníť rodák Bohuslav Bílejovský († 1555).

Malín, n. ves u Ústí n. Or. a Lanškrouna, jež založena byla v l. 1292—1304 na klášterství Zbraslavském a přip. se ještě l. 1358 na panství hradu Landsperka.

Malinec, ves u Přestic, ve 14. stol. na několik statků rozdělená; část držel l. 1379 Vícemil. Část vsi patřila r. 1437 k Měčinu. v 16. st. ke Švihovu, jiná část v 16. st. k Neprochovům a třetí k Borovám. Od 17. st. tu bylo vladcké sedění (1616 Sezima Fremut ze Stropčic). Páni z Harachu drželi M. v 18. st. jako samostatný statek a měli tu zámeček. Okolo l. 1790 přip. k Žinkovům.

Malinný ostrov (Malinin ostrov?), ves neznámého položení, již daroval hrabě

Hroznata před r. 1183 křižovníkům Svato-mářským.

Malkov, ves u Lnář, v níž l. 1393 M. Jakub ze Žihobec měl dvůr. V l. 1454 až 1459 držel M. Amcha ze Sedlce a l. 1517 potomek jeho Zvěst. Pak patřil k Blatné a l. 1551 koupil jej s pustou tvrzí Adam st. Byšický z Byšic. Po něm následovali l. 1563 Kryštof Chrastský, od r. 1567 Čabužští z Prostého, od r. 1628 Jeniškové z Újezda (1628 Jan, 1651 Jan Burjan a Vilém Vladislav). Jiří Vojtěch Janovský z Janovic získal v l. 1671 a 1674 oba díly těchto a přip. je k Bezděkovu. (H. XI. 261.)

Malkov, n. tvrz mezi Podkrnskem a Strenicí, kterou drželi l. 1354 Jindřich a Arnošt bratří, l. 1360 Diviš. V 15. stol. spustla tvrz a dostala se pak k Velkým Horkám. L. 1574 odprodána, dostala se v držení rozličných rodin šlechtických. Po několikerém odprodávání přikoup. l. 1580 k Cetenskému zboží a s ním zase k Velkým Horkám. (H. X. 386.)

Malkovice (dříve i *Malikovice*), ves u Bezdružic, po níž se nazýval r. 1248 Sulislav z M. L. 1379 byla mezi několika vladyk rozdělena; část patřila ke hradu Gutšteínu. L. 1488 patřila část Jindřichovi Rozvodovskému, sice pak v 16. stol. ke Skupci. S ní přip. M. k Bezdružickému panství.

Malkovice, ves pod Přimdou, jež se r. 1115 v listu Kladrubském připomíná a později témuž klášteru patřovala (1239). L. 1379 bylo tu několik statků; dva měli Artleb a Velislav. Později přip. k Boru.

Malkovice, ves u Prčice, po níž se nazýval v l. 1205—1219 Přibyslav z M. L. 1360 seděl tu vladyka Markvart. Léta 1470 vyprosil si tu Jarohněv Vejhák z Kouta jeden dvorec. V l. 1517—1542 patřila část k Borotínu, část Růtům z Dírného, od nichž koupeny l. 1537 ke Kvasejovicům od Alžběty Méděncové z Koutův. Později koupeny k Prčicům.

Malkovice viz Malikovice.

Malměřice, Maliměřice, ves u Jeseňnice, jež se r. 1240 přip. jsouc sídlem vladyk Jiřika a Víta. L. 1404 seděl tu Jindřich, l. 1412 Čeněk. Jak se zdá, pa-

trly potom k Rabšteinu, a když Rabšteinské a Petršpurské panství, l. 1595 děleno, přidány k dílu Žihelskému, s nímž přík. k Petršpurku.

Malnice, ves u Postoloprta, jež se r. 1238 přip., jsouc majetkem kl. Břevnovského. Po r. 1420 dostaly se v držení obce Lounské. Král Jiří je vyplatil a připojil k Mostskému hradu. Od tohoto prodány (1549) Albrechtovi Kaplíři ze Sulevic. Později přip. k Postoloprtskému panství.

Malobratřice, ves u Mnich. Hradiště, prvotně na vladýčí statky rozdělená (1363 Bohuněk Kosta, 1370 Václav Perkal a Boh. Malý, 1371 Václav Třibuch, 1388 Adam, 1398 Zdislav, 1423 Zikmund). V 15. a 16. st. seděli tu Malobratřičtí z Řehce, kteří rozdělili M. na dva statky, dolní s tvrzí a horní. Na oněch seděli Haugvicové z Biskupic (1560—1663) a v l. 1679 a 1684 přík. ke Zvířeticům. Do horních M. přiženil se Vilém Odkolek z Újezdce (1576—1593), jehož rod tu do poč. 17. st. seděl. Asi l. 1615 dostal se v držení Vlkův z Kvítkova a 1629 Zdeňka Adama Mladoty ze Solopiska. L. 1661 dostaly se v držení Straků z Nedabylic a l. 1716 koup. ke Zvířeticům. (H. X. 138.)

Malonice, ves u Klatov, l. 1318 sídlo Jetřichovo a l. 1395 Lvovo. V 15. st. měli držitelé pohřeb svůj v Klatovském klášteře. V 16. stol. známa byla rodina Škornů z Malonic, která nějaký čas Opálku držela. Jeden dvorec náležel v 16. a 17. st. k Velharticům, ostatek Štěnovským z Kadova. Po nich dostala M. (1650) Eva Hajkova z Robčic a l. 1662 koupil je Vilém Boryně ze Lhoty. V 17. st. byly v držení Chřepických z Modliškovic a l. 1693 koupil je Jan V. Karel ze Svarova. M. zůstaly samostatným statkem až do r. 1850.

Malonty (něm. *Meinetschlag*, původně *Mainholdslag*, z čehož zkomoleno *Mainholt* i *Menoslav*), farní ves u Kaplice, v níž byl farní kostel již před r. 1364. M. patřivaly ode dávna k panství hradu Velešína, s nímž připojeny k Novohradskému panství. Kostelní knihy založeny l. 1650.

Malošín, hora, na níž založen r. 1355 hrad Helfenburk u Bavorova.

Malotice, ves u Zámuk, n. s tvrzí, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Patrony jeho byli l. 1389 Frant. Gyser a Martin Puš Horníci, l. 1395 tento sám, 1400 Jakub z Doubravice. Okolo l. 1410 nabyli M. Rohlíkové z Trhlavě a seděli tu půl století. Ok. l. 1461 vyženil je Přibsk Tluksa z Čechtic. L. 1519 následovali Popelové z Vesce (Jakub a Jan) a ok. l. 1525 Vok z Říčan s bratrem Michalem, vzavše je za svůj díl. L. 1557 prodal Jan z Ř. M. Zdislavovi a Karlovi bratřím Říšanským a odtud drženy k Zámukám. Věžovatá tvrz se udržela, ale kostel po r. 1623 spustl. Později obnoven a l. 1785 ustanoven při něm lokalista. L. 1856 zřízena tu fara. (H. XI.)

Malotín (něm. *Mollerbauer*, *Molledin*, původ. *Malatung*), dvorec u Novosedla a Kajového za Krumlovem, jenž býval sídlem vladýčím, r. 1283 Radostovým, r. 1366 až 1377 Mikšovým. Do r. 1438 držel jej Buzek Harachéf z Rovného. L. 1478 prodal Václav z Radenína dvůr M. kl. Vyšňobrodskému. Od tohoto postoupen l. 1550 Anně, vdově po Joštovi z Rožemberka, a přip. pak ke Krumlovu.

Malov, r. 1218 ves kostela Litoměřického, snad Malešov čili Malečov.

Malovary, n. tvrz a farní ves (již 1355) záp. od Velvar, jež se l. 1302 přip. Ve 14. a 15. st. byla rozdělena na několik statků, které patřily manstvím k Mělnickému hradu; jen z jednoho konala se služba k Pražskému hradu. Byly to tvrz Hrádek, dvůr Zápasníkovský, statek Šebákův, statek Krbcovský a j. Podací patřilo ke Hrádku. L. 1482 přík. ke Hrádku dvůr Zápasníkovský a Bohuslav Chrt ze Rtína prodal oboje (1526) obci města Velvar. Velvarští opustili tvrz a polnosti rozprodali. (H. VIII. 261.)

Malovice, ves u Boru, jež se přip. již r. 1115 a patřivala klášteru Kladrubskému. L. 1379 patřila část k Muckovu, l. 1454 část k Něm. Lomu. V 15. stol. spustla. Část prodal (1537) Volf Filibér z Melnic Volfovi z Perglasu a tento l. 1544 Gynterovi z Vidršperka, jenž i ostatek přikoupil. Později koupeny k Boru.

Malovice, ves u Netolic, n. i tvrz a

rodné sídlo Malovců v Malovic. Předek jich byl Bohuslav (1313—1341). Jiní byli Petr (1364), Jan a Diviš (1365). Jan měl syna Hanka, jehož synové stali se předky M. z Pacova. Diviš založil pošlost M. z Libějovic. Jiní pak byli M. z Chýnova a Kosořové (tito záhy na Dřítňi). L. 1494 drželi M. Jaroslav a Oldřich bratří, později Oldřich sám. Týž zůstavil 6 synů, kteří tvrz a zboží na tolikéž dílů rozdělili. Jednu polovici skupil l. 1539 jeden z nich Pavel a prodal ji ostatním třem, z nichž Diviš spoludržitele spokojil a podržev celé M., je k Libějicům připojil. (H. VII. 121.)

Malovidy, ves u Uhl. Janovic, jež se od r. 1291 jako přísl. panství Ratajského připomínají a k němu do r. 1850 patřivaly.

Malovidy, ves u Vlašimě, prvotně na drobné vладыčí statky rozdělená. Část patřila od 15. stol. k Vlašimskému panství, na části seděli v 16. st. Růžkové z Rovného. V 18. st. bylo tu 7 svobodnických statkův.

Malovidy, n. tvrz v okolí Zbraslavice (v lese u Skalice), l. 1395 sídlo Jaroslavovo, po jehož smrti je (1398) Bolech z Kunemile koupil. L. 1408 patřily M. již ke Zbraslavcům. V 16. st. přip. se tu pustá tvrz a v 17. st. les u Skalice.

Malovka, n. ves v býv. Časlavském kraji.

Malše, řeka a přítok Vltavy (1265).

Malšice, městeček, dříve ves u Tábora. Ve 14. st. byl tu farní kostel. M. patřivaly ode dávna ke zboží většího hradu Přiběnického. Po vyvrácení Přiběnic drženy k rozličným zboží, jako l. 1458 ke hradu Helfenburku, též krátký čas k Dobronicům. Od konce 15. st. byly připojeny ke hradu Choustníku a l. 1596 přiděleny od něho k Bechyni. Po odprodání Zelče od Bechyně přip. M. k Zelči. Fara zanikla po r. 1623 a ves přifařena k Plané. L. 1737 tu zase fara založena. Za naší paměti povýšeny M. na městečko.

Malšice, n. dvůr a ves v okolí Budějovic. L. 1259 patřily pp. z Rožemberka a vykázný tu desátky Vyšňobrodskému klášteru. Později patřily klášteru celé, ale

Přemysl II. je vyvadil a připojil k šosu města Budějovic.

Malšín, Malšiny i Molšina (něm. *Malsching*), farní ves u Vyšního brodu (1339), v níž byl farní kostel již před r. 1361. M. patřivaly ke hradu Rožemberku až do r. 1850. Podací postoupeno l. 1677 Vyšňobrodskému klášteru.

Malšín, n. tvrz a ves, nyní dvůr u Čbánu za Manětinou. Ves bývala na několik statků rozdělena; největší držel l. 1379 Vilém. Z tehdejších vладыk pocházeli l. 1429 Racek Chlevec, l. 1447 Sazema. V 16. st. bylo tu vše pusté a patřilo ke Všerubskému panství. V 17. st. připojen k Líšťanům a na pustínách vyzdvižen nový dvůr.

Malšina, v 16. st. název řeky Malše, která se r. 1362 i Malčí nazývá.

Maltheuer, ves u Mostu, česky *Zaluží*.

Mančice (prvotně *Kozí M.*), ves u Uhl. Janovic, snad ty, které l. 1316 Diviš zapsal bratranu svému Heřmanovi. L. 1462 měl je Zbyněk ze Soběšina. V 16. stol. byla tu tvrz, jejíž majitelé se často střídali, sice tu seděli Hrabaňové z Přerubenic (1546) a ok. l. 1580 Křečovští z Křečovic.

Mančice (prvotně *Polní M.*), ves u Kolína, někdy na vладыčí statky rozdělená, avšak část patřila do r. 1420 ke klášteru Zbraslavskému a později ke Kolínu. Dvůr patřil asi do r. 1540 k Zásmukám, pak ke Hrádku Poděhuskému. L. 1564 oddělen pro Zdislava Myšku ze Žlunic a postavena tu tvrz. Ta byla v držení jeho rodu až do l. 1590, pak Horňateckých a Hradeckých, a před r. 1620 zase Myškův. Drženy pak zase ke Hrádku. L. 1657 odprodány a l. 1665 koupila je Kutnohorská obec k Lošanům.

Manětina, Mantina i Mantiná (nikoliv *Manětín*, od osob. jména *Maňata*), město, jež se r. 1169 přip. M. a okolí její daroval kníže Vladislav I. Vratislavovi a Mikulášovi, příbuzným svým, ale Vladislav II. daroval je po jich smrti křižovníkům řádu sv. Jana. Král Václav vyzdvihl M. (1235) za trhovou ves. Řád tu měl komendu a farní kostel. Z komturů známi jsou: l. 1381 Beneš, 1393 Albrecht, 1406 Bobeš, 1408 Vojtěch z Bystřice, 1415 Mikuláš z Ryzmberka, 1419 Heřman z Var-

temberka. Semovit, nejv. mistr, l. 1382 městečko M. znova vysadil. Ok. l. 1420 opanoval Hynek Krušina ze Švamberka M., jemuž ji král Zikmund l. 1425 zapsal. Od té doby držena ke hradu Krasikovu a pánům od řádu l. 1483 doprodána. Tehdá tu stála tvrz. Král Jiří udělil obyvatelům (1461) výroční trh a Kryštof ze Švamberka prodal jim pivovar, což syn jeho Jindřich l. 1542 potvrdil. Jarolím Šlik pr. jim l. 1550 dědiny a král Ferdinand přidal jim l. 1562 výroční trh. L. 1560 odtržena od Krasikova a prodána Jeronymovi Hrobčickému z Hrobčice. Když se l. 1571 synové jeho dělili, dostal Jeronym M. L. 1606 dělen zase statek mezi syny tohoto, měl ji napřed Zdeslav Albrecht a po něm bratr Jan Vilém. L. 1617 k. M. Kryštof Karel z Roupova, však l. 1623 mu zabrána a prodána Estefe Mitrovské z Bukové († 1639). L. 1637 založeny kostelní knihy. Po Estefe následoval bratr její Ferdinand Rudolf Lažanský z Bukové, jehož potomstvo tu bylo vrchnosti až do r. 1850. Císařové Leopold (1680) a Karel (1718) všechny výsady obnovili; tento je znova napsati dal, protože l. 1712 i s městečkem shořely. Od Lažanských vystavěn l. 1696 kostel sv. Barbory a l. 1712 nynější zámek. L. 1850 stala se M. sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít shora dolů polovičný, pravé pole červené a v něm stříb. kříž, levé zlaté a v něm polovice cis. orla.

Manikovice, ves u Mn. Hradiště, jež patřila ode dávna klášteru Hradištskému, avšak r. 1345 postoupena Markvartovi ze Zvířetic. Svě držitele sdílela pak s Bakovem.

Manišov, neznámá ves, která patřila l. 1359 ke hradu Vimberku.

Mantina viz Manětina.

Mantov, ves u Stoda, která se l. 1272 přip. a ke kl. Chotěšovskému patřovala.

Mare, městečko v Němcích, n. léno koruny České (1361) ještě l. 1501 doznávané.

Sv. Marek v Ľarčích, kostelík na poušti nedaleko Počepic v okolí Sedlčan, který l. 1549 založen a od jistého biskupa posvěcen. Bývala tu poustevna.

Mařenice (něm. *Mergenthal*), farní ves u Cvikova, jež patří od nepaměti ke hradu Milšteínu. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Po zaniknutí fary (asi 1623) kostel l. 1699 znova vystavěn a l. 1706 fara obnovena.

Mařenice, v 16. st. pojmenování nynějších Dařenic, dvoru u Loukova (Mn. Hradiště).

Sv. Maří (*Maria Culm*) viz Chlum.

Sv. Maří na Chlumě viz Chlum.

Sv. Maří (obecně *sv. Mářa*, jinak Láz, Laziště vlastně *sv. Maří na Lázu*), farní ves u Vimberka, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací jeho náleželo vladýkům z Čestic a sdíleli se o ně s Pačejovskými a Zálezskými. Později patřila ke statku Předslavskému, dostala se l. 1528 na díl Ctibora Řepického ze Sudoměře a prod. l. 1543 Přečovi z Čestic. Od té doby patřila ke Lčovicům. V 17. st. zanikla fara. **S. M.** patřila pak k Malenicům a l. 1735 tu nová fara zřízena.

Sv. Maří, n. kostel v lese pod Primdou, založený od poustevníkův, které kl. Kladrubský l. 1306 do spolubratrstva přijal. Král Jan dal l. 1318 proboštu a bratřím ves Pytlíkov. Klášteru sice kostel ten potom odňat, ale l. 1346 od Arnošta, arcibiskupa, navrácen.

Maria Sorg, klášterec a kostel u Jáchymova. Kostel l. 1699 obnoven a kl. l. 1754 založen. Odtud se sem vzmohly pouti.

Marianovice, dvůr na místě n. vsi Ondřejovic u Benešova.

Mariánské lázně, město (prvotně řeč. *Úšovské lázně*). Léčivé vody jejich byly již v 16. stol. známy. V 17. stol. se o nich pochvalně mluvívalo a doporučovány nemocným, avšak zapomenuty brzy, když Karlovy Vary vzkvétaly. Na popud císař. Marie Terezie byly l. 1765 znova zkoušeny. O vyzdvižení lázní získal si Dr. J. Nehr, klášterník Tepelský, velké zásluhy. Od r. 1779 léčil tu lidi, nedlouho potom postaven tu slušný dřevěný dům, v l. 1804 až 1807 kamenný dům, po r. 1807 jiné domy a tak město ze začátku pomalu, avšak potom rychle vzrůstalo. L. 1818 uznány za veřejné místo lázeňské, l. 1848

postaven katol., l. 1857 evang. kostel a l. 1861 synagoga.

Markel, ves u Nové Bystřice, prvotně hrazená osada ve 13. st. založená (po-hradí ke hradu Landšteinu), která pak jako vesnice zakrněla. Záhy tu povstal kostel, který patřil s Landšteinem k biskupství Pasovskému. **M.** patřil vždy ke hradu Landšteinu. (M. XVIII. 38.)

Markhausen, ves u Chebu n. s tvrzí, ve starých dobách jmění kláštera Vald-saského. Od něho koupil jej 1348 Rydkěj ze Šparneka. Vrchní právo měli na něm potom Paulsdorfárové. V 15. st. seděl tu rod Teufelův, v 16. st. napřed Fischerové a jiné rodiny Chebské, v 17. st. Brunerové, Bartlové, Mehnerové a Friedrichové. Větší část vsi skoupila v 17. stol. obec Chebská a dvůr rozprodala. (P. E. II. 550.)

Markova nová ves viz Dobeš.

Markovice (pův. *Markovici*), samota se 2 kostely u Žleb, jež se přip. l. 1282. Do té doby patřily **M.** biskupovi a potom Vilémov. klášteru. Ve 14. stol. byl tu farní kostel a **M.** patřily ke Žlebům. V 16. st. již byla fara zrušena a kostel patřil ke Žlebské faře. Tehdáž tu byl svob. dvůr, který drželi l. 1577 Beneš Beneda z Nečtin a l. 1589 Zikmund z Dobřenic. Starý kostel sv. Marka byl prvotně posvěcen sv. Jiří. Druhý kostel sv. Anny postaven léta 1692. (M. XI. 26, Zpráva Včely Čáslav. 1887—1888.)

Markvarec, ves u Kamenice, v 14. st. majetek arcibiskupův, sice až do 16. st. přisl. Červ. Řečice, avšak l. 1574 k Nové Cerekvici a od r. 1584 k Božejovu. 1590 děličně doprodán a l. 1649 odprodán Janovi Voračickému z Paběnic. Odtud patřil ke statku Myslovskému. Později připojen k Černovicům.

Markvartice, ves u Krumlova, jejíž část patřila l. 1395 ke Krumlovské faře a část byla l. 1398 sídlem Racka z M. V 15. st. patřila část Višňům z Větrní. V 16. st. patřila malá část ke Hřebenu a od l. 1552 k Římovu, jeden osedlý k Dubnému. I později, jsouc rozdělena, patřila ke třem panstvím.

Markvartice, farní ves u Sobotky založená bezpochyby od Markvarta, praotce

Markvarticův, ve 12. st. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Tehdáž patřily **M.** ke tvrzí Rakovu a pány podací byli její držitelé, přip. se však i Přfbek z M. l. 1390. Dva osedlí patřili ke kl. Hradišti. Od 15. st. až do r. 1850 náležely **M.** i s podacím ke hradu Kosti. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1753 obnovena.

Markvartice, veska u Chotěboře, po níž se nazýval Beneda z M. (1257—1278). Ctibor a Jan z M. spečetili l. 1415 stížný list. Potom patřily **M.** bezpochyby k Přibyslavi a od polovice 15. st. k Polné.

Markvartice, n. ves v okolí Kdyně, anebo vesnice, která se dnes jinak jmenuje. V l. 1508—1543 přip. se jako přísl. hradu Ryžemberka.

Markvartice, ves u Č. Kamenice, snad l. 1281 statek Jana z Michalovic. Ve 14. st. byl tu farní kostel a tvrz. Patrony kostela byli: l. 1404 Jan ze Šerachova, l. 1412 Beneš, l. 1422 Vítek z Mnichova, l. 1428 Jan z Lutic a l. 1434 Zikmund z Šerachova. V 16. st. drželi jednu část s tvrzí vладыky z Lutic a ta k. l. 1612 k Lipému a Novému zámku, ale zase prodána. Druhá část byla v držení vладыk ze Šenfeldu a koupena l. 1580 od Volfa ze Solhauzu. Tu koupil z konf. (1623) Ota Jindřich z Vartemberka, ale sedláci ho po dvou letech na tvrzí utloukli. Statek odumřelý prodán léta 1629 Zikmundovi z Volkenšteina a l. 1631 hrab. z Thunu, kteří l. 1668 také druhou část koupili. Od nich spojen s Benešovem.

Marobudum nazývá se hrazené sídlo, na kterémž bydlil Marbod, král Markomanův. Tacitus mluví o jeho sídle (v análech) připomíná královské sídlo a hrad blízko něho položený. Ptolemaios ve své geografii určuje délku 35⁰, šířku 49⁰, podle čehož dnešní polohu nelze určit. Avšak srovná-li se na mapě Ptolemaiově poloha nejbližších míst k západu, nelze za jiné míti, než že **M.** leželo na místě Chebu.

Maršov, městečko u Trutnova, prvotně přisl. hradu Trutnova. l. 1568 tu vystavěn kostel dřevěný. Tehdáž zrůstal a rozšiřoval se okolo l. 1610 přistěhovalci z Tyrolska. L. 1623 zabrán obci Trutnovské a prodán Maří Majdaléně Trčkové z Lobkovic. Po

zabrání Trčkovských statků prodán ke Starým Bukům (1636). L. 1710 odprodán a byl od té doby samost. statkem (v 18. st. Šafgočů). Panský dům vystavěn v 17. st. a l. 1792 vznikl z něho zámek. Fara zřízena za neznámých dob.

Maršov, samota u Zbilid, n. ves, prv. na kl. Želivském a od l. 1559 přisl. Větrného Jeníkova. L. 1601 přip. se Maršova pustina.

Maršov, n. dvůr mezi Chocencí, Vůsy a Zhůří, prvotně založený na klášterství Nepomuckém, až do r. 1561 přisl. Zelené hory a odtud Štáhlav. L. 1558 byl již pust.

Maršova ves, l. 1359 pojmenování vesnice, která ke hradům Vimberku a Husi patřila.

Maršovice (prv. *Maršovicí*), ves u Lipého, která l. 1454 koupena ke hradu Jestřebí od Zikmunda a Vaňka bratří ze Smojna. S Jestřebím přip. k panství Nového zámku.

Maršovice, městec a n. vladyčí sídlo, po němž se psal r. 1205 Jiřík z M., syn Jindřichův. Ve 14. st. byl tu far. kostel, seděla tu větev Vítkovcův (1352 Hroch, 1360 Ojít, 1370 Jindřich a syn jeho Vítek). Po nich vystřídali se vlad. z Frydšteina (1399 Hanuš, 1425 Václav, 1448 Hanuš). Na poč. 16. st. náležely Vojslavským z Vojslavic. L. 1534 seděl tu Ján z Říčan, l. 1555 Václav Beneda z Nečtin. L. 1564 koupil M. Vilém Kosoř z Malovic, jenž vymohl l. 1571 toho, že ves M. byla na městečko povýšena. Nástupce jeho Bohuchval Dvořecký z Olbramovic odkázal M. (1584) dceři své Lidmile nezletilé, ale hned potom prod. Kryštofovi Karlovi z Roupova. L. 1589 přik. k Tlo skovu. Léta 1624 zanikla fara a teprve l. 1730 obnovena a l. 1774 nynější kostel vystavěn. Erb: Štít modré barvy, v němž u spodku pahrbek zelený, na němž dvě stříbrné věže s cihelnými krovky a dvěma zlatými makovicemi a uprostřed jich ohnivá koule červená s bíl. plameny (MB. V. 24.)

Martetschlag český *Martinkov*.

Martice (něm. *Maroditz*), ves u Žlutic, prv. vladyčí sídlo s tvrzí, odkudž se nazývali Martičtí z Rabšteina. Tito tu seděli až do 16. st. Ok. l. 1530 dostaly se

v držení Markéty Hasišteinské, pak Štensdorffů ze Štensdorfu. L. 1592 koupil je Jan Ratiborský ze Chcebuze († 1606). Nástupce jeho Mikuláš prodal M. Jáchymovi Libšteinskému z Kolovrat, jenž je připojil k Údrči.

Martiněves, Martinovice (t. j. Martinova ves), ves u Jílového (Děčína), jež byla l. 1454 přisl. hradu Lipého. V 16. st. patřila ke hradu Blansku.

Martiněves i Martinoves, ves u Libochovic, jež se r. 1226 přip. Kl. Doksanský měl tu dědinu darovanou od Vlastislava. L. 1267 seděl tu vladka Vykel. Část patřila pak k Roudnickému kl., ale l. 1341 prodána k Pražskému kostelu. Král Zikmund zapsal M. Václavovi a Janovi br. z Račiněvsi (1420), ale část zůstala přece v držení kl. sv. Jíří. Až do r. 1542 byla M. v držení Šliků, později Rausendorffů ze Špremerka (1562). L. 1581 děd. prodány k Helfenburku a l. 1585 koup. od pp. z Lobkovic. V 17. st. byla v držení pp. z Lichtenšteina a z Klebelsberka a l. 1723 dostala se v držení Vchynských, od nichž přip. ke Zlonicům. V M. narodil se 1847 Dr. Ot. Hostinský.

Martinice, Nové M. (prv. *Martinicí*), ves u Dol. Kralovic, povstala před r. 1352 ve Svatavině újezde Vyšehradské kapitoly. Od 15. st. byly v držení světských držitelův. Hašové z Újezda postavili tu v 16. století tvrz a dali jí jméno Nové M. L. 1601 k. je Albrecht Vražda z Kunvaldu, jehož rod (1630 synové Jan Vilém a Václav, 1668 Ferdinand Jiří, tohoto syn) tu do l. 1695 seděl. L. 1695 k. ten statek Jan Leopold Trautsohn hr. z Falkenšteina, který jej později ke Krivšoudovu připojil. (H. XII.)

Martinice (Bílé neb Rubášovy), ves ve faře Onšovské u Dol. Kralovic, jež byly l. 1414—1417 sídlem Alšovým. V l. 1433 až 1462 drželi část pp. ze Chřenovic, ale na části seděl l. 1440—1450 Rubáš z M. Oněch potomci byli Martiničtí ze Chřenovic. V 16. stol. drželi je Lukavečtí z Lukavce. Trystram L. prodal je l. 1598 Mikuláši Beřkovskému ze Šebířova, jenž je přivtělil ke Košeticům. Později drženy k Onšovu.

Martinice, ves u Vys. Mýta, jejížto část patřila ve 14., 15. a 16. st. ke hradu Rychemburku. Na ostatku seděl l. 1390 Ješek (odjinud z Popovce), který před r. 1409 zemřel. Výprosou dostaly se l. 1411 Janovi a Vilémovi bratřím Slavatům, jichž potomek Diviš l. 1450 i dvůr jeden od Michala z Přerostlého přikoupil. Odtud (z části již 1417) patřily **M.** ke Košumberku. L. 1694 přík. s Roubovici od Libšteinských a příp. pak ke Chroustovicům.

Martinice, ves u Březnice, léta 1373 statek Markvartův neb Markušův († j. 1416), avšak i jiných vladyk. Dvůr jeden prodal l. 1519 Bohuslav z Hořovic; dva kmecí dvory patřily asi tehdy ke Hvozďanům a Koupí a ostatek vyskytuje se od r. 1506 jako přísl. Březnice. Jedné z dotčených částí nabyt Pavel Krystián z Koldína († 1589) a dcera jeho Lidmila prodala ji Ferdinandovi z Lokšanu také k Březnici.

Martinice, ves u Sedlčan, snad prv. přísl. hradu Zvěřince, s nímž 1539 bratři Růtové z Dírného ji Mikuláši Měděnci z Ratibořic prodali. Později patřily k Nedrahovicům a s nimi příp. k Vys. Chlumci.

Martinice, ves u Otic, l. 1318 a t. d. jídlo Jaroslavovo a synův jeho Hrona, Petra a Beneše a l. 1339 Otovo. Ve 14. st. byly tu far. kostel a tvrz. Patrony tu byli: 1369—1373 Jan a od r. 1412 Jan, Štěpán a Arnošt bratří z rodu Bořitů z Martinic. **M.** vyšly potom z držení tohoto rodu a jen ještě Hynek z **M.** si tu l. 1489 odúmrť vyprosíl. L. 1528 držel **M.** Jaroslav Komarovský z Libanic. Později přík. k Janovicům, k nimž v 16. st. pustá tvrz patřila. V 17. st. patřily k Beztahovu a od r. 1623 k Oticům. (MB. I. 26.)

Martinice, dvůr u Drnek (Strašecího) postavený při starém tvrzišti, které se nazývalo Humniště.

Martinkov (něm. *Martelschlag*), ves u Vyšního Brodu. Založena nedlouho před r. 1379 na panství hradu Rožemberka. Petr a Jan z R. darovali tu l. 1384 roli ke kl. Vyšňobrodskému, v jehož držení se okolo l. 1400 i ves dostala.

Martinkovice, **Martinovice** (pův. *Březnice*), farní ves u Broumova, jež vysazena r. 1255 Martinem, opatem Břev-

novským, z české vsi Březnice jako Martinsdorf (Mertensdorf). **M.** zůstávaly při panství Broumovském. Před r. 1358 byl tu farní kostel. L. 1605 založeny kostelní knihy.

Marušin kámen (něm. *Maruscha*), hora v Orlických horách (1584).

Masečín, **Masučín**, **Masočín**, ves u Štěchovic, která patřila od nepaměti kl. Ostrovskému. Král Zikmund zapsal ji l. 1437 Jakubovi z Řidké, ale později vyplacena a zase ke klášteřu navracena jest.

Maskovice, ves u Netvořic, kterou Bohačedí paní darovala před r. 1205 kl. Ostrovskému. Po husitských válkách opanoval ji Milota z Chřenovic, ale l. 1454 ji vrátil. L. 1460 zastaveny ke Chlumci, l. 1520 patřily k Hořovicům.

Maslice viz Mastnice.

Maslojedy (původně *Maslojedi*), ves a Hoříněvsí, jež patřila r. 1241 řádu křižovníkův Pruských. Později patřila kl. Opatovskému a dostala se r. 1468 zápisem krále Jiří Petru Kdulinci z Ostrovního. V 16. a 17. st. patřily ke Smřicům.

Maslovanky, n. ves u Lipky sev. od Modletína. Stála ještě v 16. st. a patřovala k Modletínu. (PA. X 740)

Maslovice, ves nad Vltavou za Karlínem, jež se příp. již r. 1052. R. 1298 náležela Albertovi z Poděhus, jenž ji tehdy daroval k oltáři sv. Vítu v kostele Pražském. **M.** patřily k témuž kostelu ještě v 15. st.

Mastnice, **Maslice**, **Mastník**, n. ves jihozápadně od Kr. Městce v okolí Opočnice a Vrbice. L. 1400 byl tu statek Janův, l. 1487 byla již ves pusta a patřila k Poděbradům.

Mastník, potok, slove v l. 1560—1569 i Radičkou neb Radickým potokem.

Masty, ves u Opočna, byla prvotně z části přísl. hradu Rychnova, s nímž příp. k Potšteinsku. Když toto po r. 1556 rozprodáno, přidány **M.** k Solnici. Část dostala se l. 1564 v držení Viléma Trčky. V 17. st. patřily **M.** ke Skalce. Část n. Solnická zůstala ještě l. 1656 v držení vladyk Vlkánovských. Vrchnost Rychnovská koupila část l. 1693 od Viléma Antonína Mladoty ze Solopisk a část l. 1706 od Karla Lhotského ze Ptení.

Mastýřovice, ves u Štětí, někdy statek Pražského kostela Král Zikmund zaslavil M. (1420) Rudolfovi z Račiněvsi, od jehož potomků se dostaly ok. l. 1470 k Beřkovicům a l. 1493 k Běškovicům. V 17. st. patřily k Mělníku.

Maškovec, n. hrad u Kamen. Újezda (Budějovic), založený od vladyk z Újezda ve 14. st. Seděl tu v l. 1380—1407 Buzek z Újezda a okolo l. 1425 Racek a Jan z Drahonice. Asi l. 1455 koupil jej Jindřich z Rožemberka. Od té doby patřil k úřadu Krumlovskému. L. 1493 byl již zbořen. (H. III. 83.)

Maškrov, samota u Stodů, n. ves, po níž se nazýval v l. 1243—1245 Ota z M. Později tu byl dvůr Chotěšovského kl. Od 15. st. až do 16. st. byl v zápisném držení pánů Roupovských, pak Chlumčanských z Přestavlk. Po r. 1601 zase od kláštera vyplacen.

Mašov, i Mašřov, ves u Turnova, l. 1407 přísluší hradu Valdšteina (aneb Chlumu nad M. stojícího). L. 1499 seděl tu Jan z Valdšteina. Kdy se dostal ke Skalskému panství, není známo; patřil k němu již l. 1514.

Mašovice (n. i *Maševice*, prv. *Mašovici*), ves u Týna Horš., jež se připomíná v zákł. listu Kladrubském (1115). Okolo r. 1186 byl tu dvorec biskupský. M. zůstávaly až do r. 1850 při zámku Horšovském Týnu.

Mašovice, vévka u Řečice, jež se přip. r. 1300. V 16. st. a potom až do r. 1850 patřily M. k Pelhřimovu.

Mašřov, město, n. ves a panské sídlo, prvotně dvorec knížecí, kterýž si vysloužil Milhost, otec Milhosta, zakladatele klášterce Cistercienského, přivedeného sem z Valdsas r. 1193. Avšak již r. 1196 byl přenesen do Oseka, když se místa vhodného k jeho postavení nedostávalo. Milhost (1175—1226) měl syny: Ahně (1196 až 1238) a Petra (1196—1228) a onen syna Petra (1234 a t. d.), který se ještě l. 1252 přip. L. 1281 seděl tu Purkart. Ve 14. stol. byly tu farní kostel a tvrz (l. 1571 na zámek přestavěná). Z držitelů se přip. 1324 Rubin; 1384—1391 Petr, 1395 Milhost byli snad držitelé části. Sice

byl pánem l. 1396 a t. d. Aleš Škopek z Dubé, léta 1403 bratr jeho Jindřich, l. 1409 Ctibor z Libiše. L. 1421 obsazen od křižáků a okolí vypleněno. Potom tu byl pánem Vilém z Nečtin a l. 1454 následoval Beneš z Kolovrat, jehož potomci se nazývali Mašřovskými z Kolovrat. Beneš zemřel ok. l. 1470 a měl syna Jana, jež zůstavil syny Jana, Beneše a Václava. Ti se rozdělili l. 1521 a pak M. prodali. M. k. Jan ml. z Lobkovic, jež jej prodal (1542) Jeronymovi Šlikovi z Holiče. Od syna tohoto k. jej (1555) Bohuslav Felix Hasišteinský z Lobkovic. Od jeho rodu (za něhož l. 1580 kostel vystavěn) dostal se M. dědictvím pánům ze Švamberka a Jan Jiří odtudž prod. jej (1603) Prokopovi Dvořeckému z Olbramovic. L. 1623 zabrán Janovi Jindřichovi ze Štampachu a prodán Vilémovi z Verdugo, v jehož potomstvu až do r. 1661 zůstával. Koupil jej potom Jan z Goltze. Potomci tohoto zřídili z něho nápadní statek a drželi do vyměnění (1791). L. 1791 ujal M. Adalbert Mladota ze Solopisk, l. 1838 násl. Gabriela hr. Dytrchšteinka, od níž se dostal l. 1845 do rodu Černínského. Obyvatelé obdrželi od cis. Leopolda potvrzení svobod a Karel VI. vydvihl M. (1735) za město. Erb: štít modrý, u jehož zpodu stř. hrabša s cimbuřím a v ní brána otevřená s dřevěnými vraty a železnou mříží vytaženou, nad branou věž stříbrná s cihelnou střechou a zlatou makovicí, v pravo a v levo od věže štítky červené, na pravém písmena Y (maji býti 3 stříb. brněné nohy, erb pp. z Mašřova), na levém stříbrná střela (erb pp. z Nečtin).

Matařov, Machařov (něm. *Macharenhof*), dvůr u Hradiště Okrouhlého. R. 1379 bylo tu vladyčí sídlo Štěpána a část držel Půta z Gutšteina. I později patřil M. ke hradu Gutšteinu, jen nějakou dobu před l. 1460 patřil ke hradu Falšteinu.

Mateřov, dvojí ves u Pardubic, jež se r. 1227 přip. Tehdá a potom patřil M. klášteru Opatovskému, byv mu darován od Kojaty Hrabišice. Ve 14. st. šel plat odtud do Duban a nějaký statek měl Jiří z M. († j. 1404). Statek ten pak držel

Vilém Kepka z Ostrožna, pak vladkyové z Lacemboku, Duban a z Turovic. Odtud se zval rod Mateřovských z Mateřova. Diviš Bošínský z Božejova prodal M. (1537) k Pardubskému panství. (PA. X. 585.)

Matrovice, dvůr a mlýn mezi Březnem a Dlouhou Lhotou (u Boleslavě), n. ves. V 16. st. byl tu jen dvůr, který patřil ke Březnu. L. 1558 přidělen ke Skašovu a l. 1610 získán zase k Březnu.

Matrovičky, n. ves v Boleslavsku, bezpochyby v okolí předešlé.

Mäuseschloss viz Myšlín.

Maxberg, farní ves u Rtně s kostelem a farou v našem století založenou. Viz M. XXII. 136.

Mazance, r. 1329 ves, snad nynější Prosička u Nasevrk.

Mazanec, n. tvrz u Žlutic, jež vystavěna byla od Žlutických pánův a v 16. st. spustla.

Mcely, farní ves u Nymburka, jež se r. 1252 příp. jsouc sídlem Litoborovým. Panským zbožím byly ještě l. 1366, ale od r. 1368 patřily ke zbožím Pražského kostela. Tehdá tu byl farní kostel. Král Jiří zastavil M. (1471) Janovi z Ronova. Drženy odtud ke Kunstberku, doprodány Křineckým l. 1562 a patřily jim do r. 1622. Příp. k Dětenicům a vrchnost vystavěla tu l. 1698 zámeček na Vinici, který časem zase zanikl. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1769 a 1784 obnovena.

Meclov, farní ves u Týna Horš., jež se příp. r. 1115. M. patřival ke klášteru Kladrubskému ještě r. 1239, 1302 a 1373, ale r. 1380, když tu byl farní kostel, držel jej Oldřich z Ošelína a r. 1402 týž Oldřich a Bun z Olše. Později držen M. k zámku Ronšperku. L. 1599 založeny kostelní knihy. (Viz M. XXIII. 43.)

Mečíkov, Mečíkovice, Mečkovice, n. véška mezi Římovem a Straňany, u nynějšího Hamru, l. 1390 statek Mikulášů. Až do r. 1557 patřil M. ke Hřebeni, pak postoupen k Hamru a l. 1597 patřil k Římovu. L. 1628 přikoupen s Hamrem ke Krumlovu.

Měčín, Mečino, městys u Nepomuku, v němž byl ve 14. stol. farní kostel. M.

býval přísl. hradů Skály a Švihova až do r. 1399. Od r. 1404 držel jej Rupert z Tlucné a prodal jej l. 1413 Radslavovi z Kočova. Po smrti tohoto táhli se na M. (1437) Smil a Radslav, strýcové jeho, ale za nedlouho připojen M. zase ke Švihovu. Heralt nejstar. Kavka z Říčan postavil nad M. zámek (před r. 1596), jemuž dal jméno Nový hrad. L. 1597 dostal se M. Přibíkovi z Klenového, po němž prodán l. 1610 Janovi z Kl. Tento příp. M. k Žinkovu. V 17. st. zanikla fara; na poč. 18. st. dosazen sem duchovní a l. 1749 fara obnovena. Císař Karel VI. obdařil M. l. 1718 výročními a téhodními trhy. O erbu M. není nic známo. (H. IX. 246.)

Mečíř (zkom. *Mečířž*), ves u Benátek, v níž byl farní kostel již před r. 1379. M. patřil k panství Brandýsskému, ač o podací kostelní se pp. z Michalovic s vladkami Sliveneckými sdíleli. Ve 14. st. byl tu také malý zemanský statek; tento pak patřil v 16. stol. ke Košátkám. V 17. stol. fara zanikla.

Mečkov, ves u Přeštic, l. 1368 statek Amchův a bratra jeho Jeníka, faráře v Měčině († c. 1372), synův Jeníkových. Třetí bratr byl Vilém z Předslavě, jehož syn Jan neb Jeník (1404 a t. d.) byl předkem Bradleckých z Mečkova. Týž prodal M. (1411) Benešovi a Lévoovi z Kydlín. M. držen pak k Nedanicům, asi od l. 1460 ke Švihovu a od r. 1596 k Měčínu. V 17. st. byl M. samostatným statkem a stál tu zámeček. Drželi jej pp. z Gutšteina, Sedlečtí z Újezdce a Přichovští. L. 1748 přik. k Žinkovům.

Měděnec viz Kupferberg.

Medhuje (nikoliv *Metuje*), řeka (1186).

Medlešice viz Mezilesice.

Medličany viz Metličany.

Mednice, n. dvorec již l. 1379 pustý v okolí Nové Cerekvice.

Medník, vrch u Hradištka nad Sázavou (1569).

Medonosy (pův. *Medonosi*), farní ves u Dubé, v níž byl farní kostel již l. 1363. Patrony jeho byli: 1363 Bušek, Ješek, Dětmár, 1370 Ješek, Dětmár a Římek, 1394 Římek, sirotci Detlebovi, 1403 Římek, od r. 1415 synové jeho Procek, Přibík a

Beneš a jistý Křišťan (1406—1417). Léta 1437 prodali bratří Janek a Přibek M. Václavovi Vrbovi z Oslavic. L. 1446 k. je s tvrzí Jindřich Hrzán z Harasova. V 16. st. žil rod Něnkovských z Medonos. Později patřily M. ke Chcebuzi a Radouni, s nimiž připojeny k Liběchovu. V 17. st. zanikla fara, l. 1800 zřizena tu lokalie a l. 1855 fara. (BD. 471.)

Medvědice (obecně *Nedvědice*), farní ves u Soběslavě. Po ní nazváno bylo okolí újezdem M-ckým, kterýž se za nepaměti lidské dostal v držení kláštera Louňovského. Před r. 1363 byl tu farní kostel. R. 1420 uchvátili »Nedvědický újezd« pp. z Rožemberka, ale l. 1437 zapsán s celým klášterstvím městu Táboru, v jehož držení do r. 1547 zůstal. Prodány l. 1548 pánům z Rožemberka a od nich postoupeny l. 1594 obci Soběslavské. Protože fara zanikla, zřiz. tu l. 1786 lokalie, která l. 1855 na faru povýšena.

Medvědič, *Nedvědič* (nikoliv *Medvědice*, od osob. jména *Medvědič*), ves u Milešova, po níž se nazýval r. 1251—1276 Lev a Draslav br. z M. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací rozděleno bylo mezi M-cké vладыky a Vchynské z Vchynic. Asi od r. 1437 drželi M. Medvědičtí z Račiněvsi. L. 1520 dostala se část Vlinským a od nich 1545 Václavovi Kaplíři ze Sulevic, který († 1575) l. 1550 druhou část přikoupil. Později patřil pp. z Lobkovic, ale l. 1589 zase k. od Jiříka Kamaryta Kaplíře. Držen dlouho k Milešovu, ale v 17. stol. oddělen, ale l. 1672 zase přikoupen. Fara v 17. st. zanikla.

Medvěž, hora u Medvědiče (1110)

Medvězí viz Nedvězí.

Měchenice, *Měchnice* (prv. *Měchy-nice*), ves u Davlí, již daroval prý Boleslav III. klášteru Ostrovskému, jemuž sice r. 1205 patřily a l. 1310 potvrzeny. V 15. st. uchváčeny od světských držitelův a drženy ke Hradištku.

Mechnějov, *Mechňov*, ves u Vlašimě, v níž byl farní kostel již před r. 1365, ač kostel jest mnohem starší. M. patřil ode dávna ke hradu Šternberku. Fara v 17. st. zanikla. (MB. II. 84, M. XX. 64.)

Měchnice viz Měchenice.

Měcholupy (prvotně *Měcholupi*), ves u Klatov, po níž se nazýval r. 1245 Amcha z M. L. 1379 držel je Arnošt, l. 1392 Petr. L. 1518 seděl tu Apolon z Žihobec, pak 1523 Petr Barchanec. L. 1536 koupil M. Volf Sedlecký z Újezdce, jehož potomci (c. 1540 Kryštof, c. 1580 Sezima a Volf) dlouho M. s tvrzí drželi. Jeden díl dostal se obci Klatovské a měla jej do r. 1640, druhý k. l. 1625 Apolona Čejkova a dostať se l. 1659 Lidmile Kateřině Kocové. V držení Kocův zůstaly M. až do l. 1692 a l. 1696 koupěny pro řád sv. Jana. (H. IX. 167.)

Měcholupy, farní ves u Žatce, l. 1318 sídlo Albertovo, Vítoslavovo, Střehovo, Jarkovo, Hrzkovo. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1366 Habart, 1385 Bavor, 1410—1415 Zikm. z Želče a Diviš. Na tvrzí seděli v 16. st. Sekerkové z Sedčic. Jetřichovi, poslednímu z nich, l. 1623 zabrány a prodány Janu Kryštofovi sv. p. z Paaru (1627). Potomstvo tohoto sedělo tu dlouho. Léta 1693 přešel v držení Janinalův, pak násl. v 18. st. Hoberk z Henrstorfu, rod Bietagh a Hildpráนต์ové. V l. 1812—1843 držela je Růžena Libšteinská ze Vchynic. Za naší paměti je koupil sládek Dreher. Kostel l. 1750 znovu vystavěn a fara l. 1790 obnovena.

Měcholupy dolní (dříve také *velké*), ves u Říčan, n. s tvrzí, kterou držel l. 1411 Bohuslav z M. a tuším l. 1415 prodal. Část patřila až do l. 1562 křižovníkům s červ. hvězdou, kteří ji t. r. Hanušovi z Renšperka prodali. Od té doby patřily M. k Uhřiněvsi.

Měcholupy horní (dříve *Malé M.* neb *Měcholupce*), ves u Říčan. Část její patřovala od 16. stol. k Petrovicům, druhá k Uhřiněvsi

Měcholupy, n. ves v okolí České Lípy, která byla l. 1454 pusta.

Měchov (něm. *Mies*), ves u Bečova.

Měchutice, n. ves na klášterství Želivském neznámého položení, která se jen l. 1226 přip.

Meistersdorf, ves u Čes. Kamenice, povstala bezpochyby v 16. stol. a patřila k Benešovu. Okolo l. 1590 prodán Hanu-

šovi a Zikmundovi br. z Veispachu, jichž rod tu do r. 1655 seděl. Následoval pak rod Knoblochův a držen ke Svojkovu. Pak tu seděli Walbrunové a l. 1764 přik. ke Kamenci.

Mejnštejn viz Dívčí kámen.

Měkynce, Měkence, ves u Vodňan, jež patřila r. 1334 ke hradu Bavorovu a po založení hradu Helfenburka k tomuto až do jeho spuštění.

Mělčany, Milčany, ves u Dobrušky, ode dávná přísl. zámku Opočna, od něhož komusi byla l. 1455 zastavena, ale potom vyvazena.

Mělnice, ves u Hostouně, po níž se psali r. 1235 Kunrát a r. 1291 Dobrohost z M. V l. 1358—1362 seděl na tvrzi Dobrohost. L. 1370 psali se odtud Jindřich a Půta. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1370—1387 Půta, 1411 Jindřich, od roku 1416 rod Filiběrův z Mělnic. V 15. st. byl také rod Kostenpirův z M. V 16. st. drželi M. Černínové z Chuděnic (1556 Drslav, 1569 Vilém, Václav a Jan, 1619 Drslav † 1627). Některý rok potom přip. k Hostouni a s ní l. 1656 k Týnu. Tehdá fara zanikla. Kostel l. 1702 obnoven a fara l. 1728 zřízena. (H. IX. 117.)

Mělník (pův. *Pšov*), král. věnné město, prvotně kníž. sídlo (viz článek *Pšov* ané). Zdá se, že starý Pšov zanikl a proto úřady byly v Kamenci a kraj proto Kameneckým zván byl. Pro výhodnou polohu M. založen tu pak nový hrad, v němž byla ok. l. 990 mincovna kněžny Emmy († 1006), a úřady sem potom z Kamence přeneseny. Zároveň s hradem založena při kostele kapitola, jejímiž probošty byli: 1125 Šebíř, pak Gervas, 1144 Hroznata, 1160 až 1168 Jirata, 1168 Vojtěch, kralevic, 1172 Jeronym, 1178 zase Vojtěch († 1200), 1200—1207 Ondřej, 1222 a t. d. Pelhřim, 1233—1264 Ota, 1264—1269 Dobeš z Benešova, 1276—1288 Budislav z Valdeka, 1288 Oldřich, 1312 Mikuláš Špýrský, 1320 až 1341 Jindřich z Lipého, 1359 Heřman, 1359—1389 Jan z Landšteina, 1388 Barnim kníže Štětínský, 1395 Jan z Dubé, 1397—1403 Zbyněk Zajíc z Hazemburka, 1403 Ondřej Semeneč, 1404—1410 Kun-

rát z Vechty, 1410—1420 Konstantin z Vechty, a poslední Zikmund († 1436), za něhož kapitola zanikla. [Titulární probošti ještě byli: 1436 Vilém z Ryžemberka, pak Jindřich († 1473), 1501 Jan Žák, 1520 Martin Radoch, 1520—1542 Jiří z Hradiště, 1542—1557 Jan Podbradský z Pouchova.] Ve 13. stol. proměněn M. v kamenný hrad a hrazené město, jemuž král Přemysl l. 1274 sklad zboží po lodích přivezených povolil. Hrad obdržel svého purkrabě a k jeho obraně přikázána četná manstvy služebná v okolí. L. 1278 vykázaný důchody M. králové Kunhutě, což později tak často opakováno, že se stalo pravidlem. M. se nazýval proto věnným městem. Král Václav II. potvrdil l. 1290 svobody města. Za krále Jana drživala M. králová Eliška. Tato obdarovala město a dala mu právo psáti krajské dsky, což Karel IV. l. 1348 potvrdil. Týž rozmnožil l. 1352 práva ve příčině skládání zboží, dal městu l. 1372 právo zboží loupežníků zabíratí a sousedům svobodné kšaftování. Dav přinéstí burgundskou révu a rozsázeti na příhodných místech, stal se zakladatelem zdejšího vinařství. Také tu zřídil permistrovský úřad. V l. 1363—1393 držela M. králová Alžběta Pomořská. Václav IV. udělil obci popravu v kraji (1381), nové trhy (1407) a potvrdil svobody (1410). V l. 1400—1421 držela M. králová Žofie. L. 1421 poddal se M. Pražanům a hejtmanem stal se Jan ze Smiřic. Císař Zikmund potvrdil l. 1436 svobody M. a zapsal jej l. 1437 králové Barboře, která tu přebývala a l. 1451 zemřela. Za těch dob tu bývaly sjezdy panstva. Král Ladislav dal obci clo. Králová Johanka ujavši M. slevila M-ckým platu a poslední z královen tu přebývala. Po ní dědili M. (1476) syn Jindřich ml. Minstrberský a bratr Lev z Rožmitála, ale brzo potom M. ze zástavy vyplacen. Král Vladislav potvrdil l. 1475 svobody a slíbil 1478 městské jmění nezastavovati, dal l. 1495 prodej soli v míli a vysadil l. 1503 clo. Hrad zastaven byl Albrechtovi z Kolovrat († 1510), po němž dědili pastorkové jeho Jan a Bernart z Valdšteina. S nimi měli měšťané l. 1513 půtku v městě. Později přešel hrad v držení Albrechta

z Gutšteina, jenž jej l. 1537 Kryštofovi z Vartemberka a tento Zdislavovi Berkovi z Dubé postoupil (1542). L. 1547 zabráný městu statky a jen část jich zase navrácena. L. 1553 zemřel Zdislav a hrad dědili po něm strýci Zbyněk a Zdislav, z nichž tento jej l. 1565 na díl obdržel († 1571). Císař Maximilian II. potvrdil svobody a zapsal M. manželce Marii, která užitek až do smrti (1603) vybírala. Hrad sice l. 1578 vyplacen; ale l. 1579 zase zastaven Jiříkovi z Lobkovic. L. 1593 zabrán, ale zase l. 1595 zastaven Jachymovi Novohradskému z Kolovrat, od jehož syna Jana skrze císařovnu Annu dosti těžce vyplacován (1614). Císař Matyáš potvrdil l. 1612 svobody města, do jehož řízení vkládati se zámeckým zapověděl, a udělil (1614) nový trh. Zámek zastaven na čas Vilémovi Vchynskému a pak Jakubovi Horčickému z Tepence, jemuž je stavové odhali (1618). Vykázán napřed Malovcům pro vypěnění jich statků (1619) a pak zastaven (1620) Václ. Štastnému Pětipeskému z Chyš. L. 1620 mocně ujat a l. 1623 zastaven Vilémovi Slavatovi z Chlumu. L. 1623 založen matriky. Obec l. 1623 nepokutována a skromné její statečky jí ponechány. A protože obyvatelé ke katolictví přistoupili, také svobody potvrzeny (1628). Protože město nepřátelskými vpády 1631, 1634, 1639 bylo spuštěno, zadlužili se obyvatelé i obec velice. Také na zámeckém panství se špatně hospodařilo, pročež je Slavata po r. 1643 rád vrátil. Zastaveno (1645) Heřmanovi Černínovi z Chuděnic, jehož potomkům dědičně (1687) doprodáno. L. 1652 skorem celé město vyhořelo, což se zase l. 1681 opakovalo. Proto císař. Marie Eleonora městu na platech uvolila a cí. Leopold I. (1685) přidal výroční trh. L. 1739 zemřel František Ant., poslední držitel zámku z Černínův; skrze jedinou dceru jeho Marii Lidmilu vd. Lobkovskou dostal se M. v držení knížat z Lobkovic. Po r. 1740 město mnoho trpělo od nepřátel. L. 1748 potvrzeny svobody a l. 1765 velká část města vyhořela. L. 1777 povolen nový výroční trh a v l. 1782 a 1797 svobody městské potvrzovány. L. 1850 stal se M. sídlem

c. k. úřadů. L. 1866 zase město od Průšáků zkoušelo. M. byl domovem mnohých znamenitých mužův. (Viz BM. na str. 422.) Erb: Štít polovičný, v pravém poli erb Českého království, v levém zlatém půl černé orlice (erb Děpolticů), nad štítem helmice s korunou s příkryvadly v pravo černožlatými, v levo červenými a stříbrnými, nad helmicí dvě křídla za sebou, napřed zlaté, vzadu červené. (BM.)

Mělnicko, Mělnický kraj: 1. území správní a soudní, prvotně země Pšovánů (v. t.), později kraj Kamenský neb Kamenecký (v. t.). Po založení hradu Mělníka přeneseny sem úřady, což se stalo snad již před r. 1125, jistě však před r. 1158. T. r. padl v bitvě Zvěst kastelan M-cký. Ačkoliv se pak kraj M-cký až do 14. st. připomíná, není přece nikde zmínka o úřednících. Ovšem tu byl menší úřad a krajské dsky, jichž psaní a řízení podle svobod královou Eliškou a Karlem IV. daných náleželo radě Mělnické. Ještě l. 1352 jest pamět, že dluh na vsi Kostomlatech zapsaný vložen ve dsky M-cké skrze úředníky. Sice se týž kraj ještě l. 1386 Kamenskem nazývá. M. sahlo západně až k Postřižínu, k ústí Velvarského potoka, k Černoucku, Críněvsi a Bechlínu, pak k Radouni a Sukoradům. Jiná hranice šla od Vltavy blíže Postřižína vedle Chlumína, Obrství a Přivor až za Vtelno, odkudž se točila k Dubé. Kraj tento udržel se bezpochyby jen do r. 1420. Jakým způsobem došlo k jeho rozhrání, nelze povědět. Bezpochyby přivtělen k Litoměřicku a protože toto nějaký čas se Slánskem společného hejtmána mělo, přidána část ke Slánsku.

2. Děkanství neb kraj děkana Mělnického obsahoval ve 14. a 15. st. fary a kostely: Mělník, Záboreň, Kozly, Liblice, Čechelice, Všetaty, Hlavno, Krpy, Vtelno, Chorušice, Nebužely, Řepín, Kaninu, Vysokou, Chodeč, Liběchov, Štětí, Radujeň, Chcebuz, Medonosy, Dubou, Deštnou, Vidim, Krušínu (Jestřebí) a Chlum.

Mělnický klášter, obyčejně klášter sv. Vavřince pod Mělníkem (nyní *Šopka*, t. j. *Pšovka*), založen byl l. 1263 od Smila z Citova a Pavla z Luštěnice a uvedení sem první bratři z Pivoňky. Oprava

nad ním náležela dlouho Běškovicům z Běškovic, kteří jej dostatečně obdávali, avšak i okolní zemané přispívali. Z převorů málokterý znám jest, l. 1344 Jimram, 1356—1363 Štěpán, 1374 Jindřich, 1455 Arkleb, 1457 Michal, 1462 až 1477 Jan, 1484 Augustin Domažlický, 1615 Gabriel z Ulmy hory, 1635—1639 Albrecht Kornacher, 1640—1641 Frant. Tomáš Lev, 1653 Haishamer, 1665 Sebald Vendel n. Při klášteře povstala záhy ves Pšovka. L. 1789 zrušen kl. a statek jeho prodán k Mělnickému panství. Při kostele pak zřízena fara. (BM. 288.)

Mely, Mel viz Lochy.

Měňany, ves u Berouna n. s tvrzí, asi l. 1393 sídlo Jana z Ronovce, pak Habarta Hunta († c. 1410 a Petra. L. 1437 psal se odtud Jan. L. 1470 patřily M. z části k Okoři, jiná část patřila Václavovi z Lochovic a třetí dostala se l. 1488 Hořovskému kostelu. V 16. st. patřila část k Litni a část k Berounu. (H. VI. 91.)

Menčice, ves u Říčan, již postoupil r. 1407 Kašpar Čotr z Prahy klášteřu sv. Karla v Praze. Po r. 1420 uchrácena od světských držitelů. L. 1437 přidána k Poděbradům, od 16. stol. patřilo ke Kostelci nad Č. l.

Mendryk, ves u Litomyšle, založena l. 1617 a pojmenována prvotně Manryka ke cti Marie Manriquez de Lara, manželky Vratislava z Pernšteina. Patřovala k panství zámku Litomyšle.

Měník, ves u Bydžova (řečená prvotně *Měnin*), v níž měl l. 1395 Zvěst svůj statek. V 15. st. nazýval se odtud rod Kotlovcův z Měnína a do 18. stol. byla u nás rodina Měnických z Červené vsi. M. patřil již před 16. stol. ke statkům města Bydžova.

Menoslav, zkomolené Menholtslag, nynější Malonty.

Menštejn viz Dívčí kámen.

Mentouře, Mentoury (prvot. *Mentůř*), ves u Vys. Mýta, která patřila v l. 1372 až 1547 ke hradu Košumberku a l. 1410 z části ke statkům vl. z Martinic. Později patřily ke statku Roubovskému, s ním koupeny l. 1694 od Libšteinských z Kolovrat a pak k Chroustovicům připojeny.

Mentourov, myslivna severně od Litoměřic, n. véška, odkudž l. 1407 dán plat na oltář sv. Elišky v kostele Všech Svátých v Litoměřicích.

Merbotice, Merboltice (*Mertendorf* z *Merbotendorf*, lat. *Merbotonis villa*), far. ves u Benešova nad Pl., v níž byl farní kostel již před r. 1359. M. patřivaly ke hradu Ostrému. V 16. stol. dostaly se ke Konojedům. Ok. l. 1623 zanikla tu fara. Kostel l. 1709 znova vystavěn; l. 1783 zřízena při něm lokalie, která l. 1855 na faru povýšena.

Mergenthal česky *Mařenice*.

Merkelsgrün, ves u Hroznětína, l. 1273 majetek Teplského kl., od 16. st. přísl. Ostrova.

Merklín, městec u Přeštic n. s tvrzí, v němž byl farní kostel již ve 14. st. M. drželi l. 1362—1375 Něpr a Bohuslav a pak Bohuslav, syn onoho, 1410 s Kunrátém Borníkem ze Štítar. Až do r. 1453 seděl tu Michal, předek Merklínských z Merklína, pak l. 1466 syn jeho Petr a Jan a Petr, potomci jeho, pr. M. ok. l. 1496 Vilémovi z Chříňova. Ze synů tohoto ujal Petr M. († 1560) a zůstavil jej dceři Kateřině, vdané za Zdislava z Říčan. Synové jich prodali M. (1595) Oldřichovi z Ř., jehož potomstvo tu do r. 1623 sedělo. Tehdá M. zabrán a Vilémovi z Klenového postoupen. L. 1652 k. jej Anna Albertina z Říčan, ale hned jej prodala Následoval l. 1653 Jan Gref, l. 1659 Jakub Filip hr. Berchtold z Uherčic († 1679) Syn jeho Frant. Ferd. prodal M. Frant. Zdeňkovi Novohradskému z Kolovrat († 1716). Pak jej koupil l. 1723 Antonín Bedřich Konvaj z Waterfordu. Náležel pak dlouhá léta Morzinům a dostal se pak dědictvím Krakovským z Kolovrat a po nich též dědictvím hr. Pálffy. Kostel l. 1690 znovu vystavěn. L. 1695 dostal M. majetát na trhy. Erb: Štít polovičný pokosem rozdělený; zpodní pole červené, svrchní stříbrné a v něm znamení, jež druhy jako snop, druhy jako paví ocas vyobrazují. (Má býti větev s lupeny, erb Merklínských z M. — H. IX. 187.)

Mermlnperch, Herlivinova hora,

jiný název Bukové hory neb Puperku u Něm. Brodu.

Mernitz, zámek v Meklenbursku, v letech 1374—1501 jako manství České koruny doznávaný.

Merový, n. vesnice již l. 1183 pustá, která patřila řádu sv. Jana.

Měrunice, Měronice, farní ves u Běliny, odkudž se l. 1318 psal Mikuláš. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími byli 1363—1375 Frycek, 1363 Kunat a br. ze Skalky, 1368—1375 Rydkéf, od r. 1390 páni ze Skalky a ze Vchynic společně, l. 1435 Vaněk, potomek oněch sám a jeho potomci vl. ze Sulevic. Tito tu seděli do konce 15. st. Část vsi s podacím dostala se od Vchynských na poč. 16. stol. Děpoltovi z Lobkovic a přip. k Bělině. Část patřila do r. 1547 k Louňm a l. 1548 též k Bělině prodána. Později přip. M. k Libčevsi.

Merzdorf (pův. *Meinhardesdorf*, česky *Menhartov?*), ves u Kadaně, jež se r. 1281 přip. V 16. st. patřila k Chomutovu.

Městce správněji než *Městec*.

Městec, ves u Chroustovic, jež patřila v l. 1418—1488 ke Chroustovicům a odtud ke Košumberku a v l. 1577—1580 zase ke Chroustovicům.

Městec, ves u Nového města n. M., n. s tvrzí, prvotně přísl. Veselice, od níž byv oddělen patřil l. 1426 Petrovi z Veselice a v l. 1440—1487 Mladotovi odtudž. L. 1509 seděl tu Beneš ze Sendražic a Jan ml. a Mikuláš, potomci jeho, prodali M. (1528) Vojtěchovi z Pernšteina k Novému městu. (H. II. 162.)

Městec, ves n. městečko u Opočna, jež bylo ještě do 17. st. městečkem a patřilo k Opočnu.

Městec, Městečko, farní ves u Křivoklátu, v níž byl farní kostel již před r. 1354. M. vysazen bezpochyby za městec, ale zakrněl. Ode dávná patřil ke hradu Křivoklátu. V 17. st. zanikla fara. L. 1786 zříz. tu lokalie, která l. 1853 na faru povýšena.

Městec, Heřmanův M. (staron. *Hermannsladi*, lat. *Hermani oppidum*), město, založené bezpochyby od Heřmana z Mrdic na poč. 14. st. Po r. 1325 drželi je synové jeho ke tvrzi Mrdicům. Rozdělené

na polovice skoupil l. 1356 Jaroš, jehož synové do r. 1382 zemřeli. Tedy prodán M. Čeňkovi z Vartembergka (1382), po němž p. z Choustnika, pak Škopek z Dubé a Henslin z Turgova následovali. Tento tu měl již purkrabě. L. 1407 držel M. Jaroslav z Opočna a synem jeho byl pověstný Jan Městecský. Ten připojil M. k Lichtemburku, k němuž do r. 1538 držen. Od vrchnosti l. 1437 učiněno mezi obyvateli rozeznání o vaření piva, l. 1462 darovány odúmrti, l. 1514 darován jim rybník, l. 1523 ves Raškovice ke špitálu, L. 1538 k. M. Burjan a Zikmund Andělové z Ronovce, z nichž tento l. 1540 M. ujal, l. 1545 obci majestát na trhy vyjednal a později i dědiny daroval. Založil tu tvrz. Byv odsouzen k manství zemřel l. 1572. M. spadl pak na krále a prodán bratřím Oprštorfům, z nichž Vilém obci l. 1579 majestát na trhy a erb vyjednal. Synovec jeho Vilém dal obci l. 1586 dědiny a l. 1590 osvobození na výru pod obojí. L. 1591 prodán M. Janovi Jetřichovi star. ze Žerotína, jenž Městecským l. 1594 jistě roboty odpustil († 1601). Dcera jeho Eliška potvrdila l. 1604 svobody obce a vdala se za Ladislava Berku z Dubé († 1613), po němž synové jeho následovali. (Z nich Jetřich Jan l. 1637 svobody obce potvrdil.) Anna Marie Khyšlova roz. Berkovna prodala M. l. 1661 Janovi ze Šporku, jenž zase faru zaniklou osadil († 1679). Zde se l. 1662 syn jeho Frant. Antonín narodil. Při dělení jeho synův dostal M. Ferdinand Leop. († 1711). Syn tohoto Jan Jozef obnovil zdejší zámek († 1749) a zůstavil syna Václava, jenž l. 1769 kostel znova vystavěl a l. 1784 zámek opravil. M. prodán l. 1797 Otovi hr. z Greiffenklaui, od jehož dědicův se dostal Rudolf. Vchynskému ze Vchynic. Rodu tomuto velkostatek posud náleží. Erb: Modrý štít a v něm lekní list zelené své přirozené barvy. (Nyní se maluje stříbrný na červeném. — H. I. 177.)

Městec králův (prv. *Královo městce*, v 16. st. *Králový m*, odtud špatně *M. králové*, staron. *Kunigsfeld*), město od králův jako městečko vysazené. Karel IV. zastavil M. Anně kněžně Svidnické a od této

postoupen (1373) Petru z Vartemberka. Po něm měl M. Beneš z Choustníka (1398) a pak vdova jeho Maňa. Král Václav IV. zapsal M. Milotovi Kravaňském u z Tvorkova (1410), jenž tu tuším tvrz vystavěl. L. 1447 prodal jej Nickovi z Chotěvic a tento l. 1456 Purkartovi z Kopidlna. M. držen odtud ke zboží Kněžickému. Když Jindřich z K. l. 1485 toto prodal, zůstavil si M. († 1506), jež vdova Anna l. 1507 Mikuláši Trčkovu z Lípy prodala. V rodě tohoto zůstal M. až do r. 1569. Jan star. Trčka utiskoval sousedy, pročež tito si l. 1538 vymohli potvrzení svobod od Karla, Vladislava a Ludvíka králův daných. Také jim l. 1539 trhy dány. L. 1569 zdědil M. Matyáš Dobeš z Olbramic († 1579), jenž odkázal M. Albrechtovi Kapounovi ze Svojkova, ale pro odpor Trčkův, jimž M. l. 1585 k dědictví prodán, Kapoun od odkazu upustil. L. 1587 koupěn M pro Viléma z Valdšteina, když však tento zemřel, dostal se M. Marii Valdšteinské z Martinic († 1606), která jej k Dymokurám připojila. Obec byla od cis. Maximiliana a Rudolfa svobodami obdarována, kteréž l. 1792 při velkém ohni shořely. Erb: M. pečeti erbem Českého království. (H. X. 399.)

Městec Vojnův (prv. *V. jnin*, též *Vojnovo měšce*, staroněm. *Münichsberg*), městys u Přibyslavě, ode dávna majetek kl. Žďárského a obdržel l. 1293 svoje domáci právo. Ve 14. st. tu byla fara. Ok. l. 1357 pustěn Vojnovi ze Štětína, po němž české jméno obdržel. V držení následovalo potomstvo (1390 vdova po Přibíkovi, 1408—1426 Jan Vojna). Po smrti toho domáhal se klášter zase M., ale pr. l. 1454 rychtářství s tvrzí Mikuláši z Buchova. Syn tohoto Zbyněk prodal M. Janovi Bočkovi z Kunštátu a tento l. 1493 Žďárskému klášteru. Císař Rudolf II. připojil l. 1607 celé klášterství k Olomouckému biskupství, ale po obnovení kláštera patřil mu zase V. M. až do jeho zrušení (1784). L. 1786 obdržel majestát na trhy. L. 1770 kostel znova stavěn. L. 1826 prodán M. hraběti Jozefovi Vratislavovi, po jehož smrti připojen k Polné. Erb: Na zlatém štítě dvě černé ostrvy křížem pře-

ložené (erb pp. z Lichtemburka) a přes ně na příč jeden z nožů z erbu Dietrichsteinského. (H. XII.)

Městečko, Místečko, ves u Olbramovic, založeno bezpochyby od vl. z Olbramovic jako městečko Olbramovice, ale zakrnělo. Od l. 1419 přip. se jako přísl. Olbramovského zboží. Část patřila také v 16. st. k Voračicům. (MB. l. 29—34.)

Městečko, ves u Benešova, v 16. st. přísl. Břežan.

Městečko, ves u Vlašimě, bývala přísl. statku Chotyšanského, avšak l. 1601 přikoupeno ke Vlašimi.

Městečko viz Městec.

Městiště (něm. *Dorstadt*), ves u Nýrské, jež se vyskytuje od r. 1554 jako přísl. zboží Dešenského.

Město, Místo, městečko u Chomutova (něm. *Platz*), l. 1518 ještě louka, která se nazývala Plac. V druhé polovici 16. st. obmysleli tu držitelé hradu Hasišteina doloovati na rudy a založili horní městečko. L. 1572 vystavěn na rynku kostel, když však tento od Švédův zbořen, vystavěn nový kostel za městem. L. 1786 zřízena tu lokalie, která l. 1853 na faru povýšena.

Měšetice, ves u Sedlce, n. vladyčí statek s tvrzí (1392 Přibík Kluk, 1455—1475 Mikuláš). V 16. stol. byl tu svobodnický dvůr a jiný, který Jarohněv z Koutů († 1572) dceří Alžbětě Měděncové odkázal. Odtud tu seděli Měděnci a pak Voračičtí. V 18. st. drželi M. Šmerovští z Lidkovic, kteří tu zámek Lidkovic založili. Statkem samostatným byly do r. 1850. (MB. VIII. 39.)

Měšice, ves u Brandýsa n. L. n. s tvrzí, prvotně zboží křižovníkův Svatomářských a od r. 1416 světských držitelů zápisných. V 15. st. držel M. Zdeněk ze Šternberka, jemuž l. 1467 po mocném dobývání odňaty. Až do r. 1547 patřily obci Starého m. Pražského, od r. 1552 Semechovským ze Semechova. Léta 1595 prodány a pak často postupovány. L. 1616 dostaly se Janovi z Černhauzu, jehožto syn Zikmund je zůstavil (1651) Janovi Hartvíkovi z Nostic. Ten je sice l. 1664 prodal, ale l. 1677 zase koupil a s Pakoměřickým statkem spojil. L. 1767 stavěn nynější zámek, na nějž l. 1776 prvni

hromosvod v Čechách vsazen. (MB. IV. 152.)

Měšice, ves u Tábora, patřily prvotně k Ústí n. L. a z části k Ústskému zámku. Tato část byla od r. 1420 v držení Táboorské obce. Ostatek s tvrzí patřil do r. 1560 Hýlovcům z Polkovic a dostal se dědictvím Dvořeckým z Olbramovic. L. 1577 k. je Jan Přebořovský z Kvasejovic, jehož potomstvo M. do r. 1678 drželo. Až do r. 1680 patřily M. k Vožici, pak byly v držení Kořenských z Terešova (—1699), hrabat z Millesimo a j. (H. IV. 152.)

Mešno, farní ves u Rokycan, jež se r. 1263 přip. Ve 14. st. byl tu far. kostel. Právo podací patřilo z části ke hradu Homberku, z části ke Kornaticům. V 16. st. náleželo M. ke Hradišti, kromě poustky a podací, jež náležely k Rožmitálu. Onano patřila pak k Poříčí a v l. 1605—1850 ke Štahlavům. Tato přík. l. 1616 s Mirošovem k Poříčí. L. 1623 zanikla fara, ale l. 1710 obnovena a l. 1734 kostel opraven.

Metelsko dolní, ves u Týna Horšova, jež se přip. od r. 1115 jako majetek kláštera Kladrubského, darovaný od Gotpolda. L. 1379 drželi M. Jindřich a Budivoj. Odtud se nazývali Arnošt z M., kanovník Vyšehradský (1405—1423) a Jindřich (1419), jehož synové byli Jindřich a Jan. Na tvrzí seděl l. 1448 Jan Tele ze Sedlce. L. 1513 pr. Václav Dobrohost z Ronšperka M. Zdeňkovi Úličkovi z Úlic. V 16. st. patřilo k Horšovskému Týnu. (H. IX. 119.)

Metelsko horní, ves u Týna Horš., jež byla l. 1379 na několik vладыčích statků (i Beneše a Kuny) rozdělena. Od 17. st. patřilo k Horšovskému Týnu.

Mětice viz Mnětice.

Mětikalov, farní ves u Doupova, někdy přísl. Maštova, od něhož ok. l. 1530 pp. z Lobkovic prodána. Ti jej připojili zase k Maštovu. L. 1783 vystavěn tu kostel a zřízena lokalie, jež l. 1857 na faru povyšena.

Metličany, farní ves u Bydžova, v níž byl farní kostel již před r. 1362. M. patřivaly k panství hradu Bydžova, později z menší části k městu Bydžovu, z větší ke

Sloupnu (již l. 1334 dvoje M., Velké a Malé). Kostel l. 1768 znova vystavěn. (M. X. 4.)

Metličany, Medličany, n. ves, nyní niva u Věžník v okolí Vlašimě. M. patřily v 16. st. ke tvrzí Věžníkám. Dvůr patřil do r. 1601 k Chotýšanům, pak koupen ke Vlašimi, ale zase prodán a l. 1679 opět k Vlašimi přikoupen. L. 1682 dvůr zrušen. (MB. II. 112.)

Metlín, samota n. dvůr zemanský při Větrní u Krumlova. V l. 1361—1377 seděl tu Markvart, jehož synové před r. 1390 pomřeli. M. patřil v 16. st. k Pasovarům, později k Větrní a od l. 1603 Krumlovské obci.

Mezholez, ves u Kutné hory, kterou Franc z Rozentalu l. 1445 klášteru Sázavskému odkázal. Část tato patřila klášteru až do l. 1668. Ostatek byl vладыčím jméním. Ten prodal Václav Okrouhlický ze Kněnic l. 1535 Václavovi Popelovi z Vesce. Od té doby patřila tato část k Suchdolu a od l. 1376 k Malešovu. Jezovité Kutnohorští měli tu do r. 1773 dvorec.

Mezí (staroč. *Mezie*, *Mezieho*), ves u Mnětiny. Bývalo tu manství ke hradu Rabšteinu a vладыčís sedění.

Mezihoří, ves u Benešova, bylo v 15. st. přísl. hradu Dubé, s nímž přip. ke Komornímu Hrádku.

Mezihoří, ves u Sedlčan, ve 14. stol. majetek Milevského kláštera, od r. 1420 zápisných držitelů. Král Jiří odňal M. Zdeňkovi ze Šternberka (1467) a zastavil je pp. z Janovic (1470). V l. 1484—1577 drženo ke Zvíkovu, 1577—1643 ke Krašovicům, 1643—1850 k Petrovicům.

Mezihoří, v 15. st. pojmenování výšin, které se prostírají mezi Košířem, Butovici, Vidovlí a nádražím Smíchovským.

Mezihoří, potok, který vzniká jižně od Janovic a ústí v Týnci nad Sázavou, vlastně jméno údolí, kterým teče nad Vadslavicemi (1569).

Mezilesí, ves za Pacovem, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací jeho měli vладыky v M. (1380 Bohuněk, 1419 Ctibor) s Holíšovskými. V 16. st. a až 1850 patřil kostel a část vsi k Lukavci, ostatek se dvorem a sídlem by zemanským statkem,

ale l. 1689 od Jindřicha Jeníka z Bratřic také k Lukavci přikoupen. Sice kromě kostela, u něhož fara zanikla, l. 1706 od Lukavce odděleno a bylo pak statkem o sobě.

Mezilesí, n. ves u Slovče a Záhornice, l. 1395—1407 sídlo Slaviborovo. L. 1432 patřilo ke Skochovicům, l. 1498 koupeno ke Kněžicům jako pustina.

Mezilesice (*Mezlesice*, z toho *Medlešice*, pův. *Mezilesici*), ves u Chrudimě, jež se příp. r. 1228 jako majetek kl. Opatovského. Ve 14. a 15. st. byly tu drobné vladýčí statky. Po jednom z nich nazýval se rod Hrochův z Mezilesic. V 16. st. patřila část k Morašicům, část koupil od Absolonů (1538) Diviš Bošínský z Božejova, jehož potomci tu dlouho seděli. Vedle nich tu byli ještě tři držitelé dvorů, a v 17. st. bylo tu 5 statků. Jeden s tvrzí dostal se l. 1660 v držení Kustošů ze Zubřího a k němu ostatní statky skupovány. Týž statek byl pak v 18. stol. v držení Valdšteinův, Rašinův a Vernierův a v 19. st. Trautmansdorffů. (PA. I. 271.)

Mezimostí, městeček nad Lužnicí, někdy samostatné zboží s tvrzí, které držel l. 1322 Jeník a r. 1360 bratři Jeník starší a Jeník mladší. Asi l. 1361 dostalo se Oldřichovi z Hradce a l. 1369 Dobešovi z Bernartic, který je l. 1380 prodal. Potom držel M. Vilém z Landšteina, jež obyvatelům l. 1398 odúmrti odpustil. Na poč. 15. st. patřilo již M. pp. z Rožemberka a příp. k Třeboňskému panství. Jan z R. prodal l. 1465 panské hospodářství obyvatelům. L. 1715 tu postavena kaple. Erb: Štít stříbrný s červenou růží (erb pp. z Rožemberka — H. III. 177.)

Mezipotočí, ves u Krumlova, l. 1312 sídlo Albertovo a pak mnohých vladyk, z nichž se 1369 Jan Borovec, 1375 Jeniš, 1379 A bera, 1408 Mikuláš Višně z Větrní, 1438 Jan příp. V 16. stol. náležela část k Pasovarům a část ke Slavkovu. Tato patřila od r. 1607 obci Krumlovské.

Meziříčí, kraj mezi Vltavou a Labem, totiž poprava čili kraj, který byl podřízen popravci sídla neznámého, sice však v soudních a berních věcech patřil pod Pražský úřad a byl tudíž částí Pražského kraje.

Meziříčí, část (mlýn a několik stavení)

vsí Smidar, n. ves s tvrzí, l. 1371 sídlo Domoradovo, 1396—1402 Paška Herynka a jeho potomků (l. 1448 Jana). Kuneš Vlastěk z Oděrad prodal M. (1488) Jiříkovi Vlastkovi. Před r. 1496 koupeno M. ke Smidarům. Ves byla tehdy pustá a zůstal tu pouze mlýn. (H. V. 313.)

Meziříčí, *Mezřič* (staroněm. *Kunigswald*, *Kunzswald*), farní ves u Opočna, původně na království založená, ale ve 14. st. i s farním kostelem majetek pánů z Dubé a z Třebechovic. R. 1409 držel M. Hynek starší z Náchoda, jež měl o ně spory s Jitkou z Dubé. Jinou část prodal l. 1437 Hynek Krušina z Lichtemburka Mikšovi Hložkovi ze Žampachu a ta patřila pak k Bolehošti. Tvrz drželi Tošovští ze Žernového a proto patřila část v 16. st. k Tošovu. Obě tyto části skoupeny k Opočnu. L. 1638 založeny kostelní knihy a l. 1748 kostel znova vystavěn. (H. II. 73, PA. III. 304.)

Mezný, *Mezná*, ves u Pelhřimova, jejíž část patřila l. 1386 k Božejovu. Sice byl vladýčím statkem, na němž seděli l. 1415 Václav a pak vladyky z Lovčic.

Mezný, ves u Sudoměřic sev. od Tábora, l. 1517—1623 přísl. Borotína a pak Jistebnice.

Mezný, ves u Kosovy hory, kterou k Ondřej Mezenský z Mezného l. 1541 od Petra Růta z Dírného. Týž prodal ves M. Janovi z Říčana (1544), jež ji příp. ke Kosově hoře. Při té zůstala asi do r. 1664, byla na čas odtržena, ale potom zase přikoupena.

Mezný, ves u Soběslavě n. s tvrzí, l. 1362 sídlo Gotfrydovo a Bohunkovo, l. 1385 Janovo. Potomci Lévovi (1405) nazývali se Mezenští z Mezného. Po slední z nich Burjan pr. M. před r. 1537 ke Kamenici, a od ní přidělen (1549) k Božejovu. Po r. 1564 převzala M. Anastasie Ostrovцова vdaná Vítova († 1617), po níž násl. syn Ladislav Víta ze Rzaového L. 1621 zabránil Benjaminovi Fruveinovi, pr. l. 1623 Janovi Řepickému ze Sudoměřce a přík. l. 1650 k Dírnému. (H. IV. 305.)

Mezouň, ves u Berouna, jež se příp. 1205. Držel ji tehdy klášter Ostrovský,

dostav ji od Dluhomila Křižovice a Jetřicha Vršovce. Patřila pak klášteru až do r. 1420. Potom opanována od purkrabí Karlesteinských a zůstala při Karlštejně.

Meziříč, ves u Tábora (prv. *Meziříčí*), která byla ve 14. st. přisl. hradu Příběhnic a po jeho spuštění držena k Dobronicům a k Choustníku. Petr Vok z Rožemberka prodal M. Jindřichovi Doudlebskému z Doudleb. L. 1623 zabráno jeho rodu a prodáno Polyxeně Lobkovské, od níž Jozue Kořenský z Terešova M. koupil. V držení potomkův byl M. až do r. 1696 pak jej měl Martin Anton de Lasaga. Později přip. k Jistebnici a teprve v našem století oddělen jako samostatný statek.

Mežsko, kraj, vlastně podkrají kraje Plzeňského, který býval snad jen z části samostatným (973 při popisu hranic biskupství: Zeyza). Sice pokladána současně část za přisl. Luckého knížectví a o mnohých vesnicích praví se ještě l. 1185, že patřily k Žateckému kraji. Byly tedy před tím připojeny k Plzeňsku. Po založení města Stříbra zřízen tu menší úřad, který se poprvé k l. 1252 přip. (ještě l. 1235 ho tu nebylo). Popravu pak vykonávali purkrabí Přindečtí (od r. 1381 také Stříbrská obec). Ještě l. 1385 připomíná se komorník Stříbrského úřadu a M. slove proto l. 1407 Stříbrským krajem. V těch dobách také bylo podkrajím ve věcech berničných. M. sahalo jižně až k Orlovu a Konratci a hranicím Horšovského dekanatu, východně k Blatnici, Kozolupům, Příšovu, Kokořovu a do okolí Bělé, sev. asi ke hranicím bývalého Loketského kraje. Po r. 1420 přestalo býti krajem.

Mchovo (něm. *Imichen*), ves u Boru pod Českým lesem. Bývalo přisl. hradu Boru, od něhož prodáno (1606) Janovi Vilémovi Kfelíři ze Zakšova a připojeno ke Starému Sedlišti.

Míčov, farní ves v okr. Čáslavském, jež r. 1349 i s farním kostelem postoupena k biskupství Litomyšlskému. M. patřival ode dávna ke hradu Lichtemburku, s nímž přip. v 18. st. k Ronovu. Asi l. 1623 zanikla tu fara, a kostel byl pak filialním k Ronovu. L. 1782 zřízena tu lokalie a l. 1856 fara.

Mies viz Měchov.

Mies, něm. jméno Stříbra, vzaré od názvu řeky.

Michalovice, veska u Ml. Boleslavě a starý hrad, jenž zván býval prvotně *Michelsberg*. Veska s románským kostelem tu byla dávno a při ní založen hrad před r. 1281 snad od Jana (neb otce jeho Beneše). Potomci jeho zvali se Michalci z Michalovic. Beneš (1306—1322), syn Janův, zůstavil M. synu Janovi († 1354), jeho* syn byl Petr († 1368) a tohoto syn Jan (1368—1425). L. 1425 opanovali kališníci M a učinili tu hejtmana Kunata z Počapl, po němž v držení jeho Bohuněk z Klinšteina následoval (1436). Později navraceny Janovi, synu Janovu, a poslední toho rodu byl Jindřich Kruhla († 1468). M. byly odtud přisl. Boleslavského panství a hrad spustl. Po odprodání Boleslavě zůstal při Kosmonoském panství. Kostel již ve 14. stol. farní byl ještě l. 1627 farním, ale později přenesena fara do Kosmonos a M. podřízeny faře k Bukovně. (H. X. 212, M. XVI. 64.)

Michalovice, ves u Ledče (r. 1358 farní ves), jež byla sídlem vladých rodin (1358 Miroslava, 1360—1374 Pakoslava, 1387 Jana), ale o podací dělili se s nimi vладыky ze Zhoře, jimž od r. 1392 celá ves patřila. Patřila ke Zhoři ještě l. 1461, avšak v 16. st. k Dobrovítovu a v 17. st. k Bohdanči, s nímž koup. l. 1623 k Ledči. Tehdá zanikla fara, kostel spustl tak, že se v 18. st. rozpadl. Nový potom postaven od vrchnosti.

Michalovice, ves u Něm. Brodu, prv. nějakého duchovenství. L. 1436 zapsána Mikuláš Trčkovci z Lípy a držena odtud k Lipnici. V 17. stol. patřily M. ke Frydnavě, pak až do r. 1791 ke Věži a odtud ke Květenovu.

Michelfeld, n. léno koruny České, l. 1367 koupené, l. 1416 Plavenským zastavené a l. 1501 ještě doznávané.

Michelsberg, horní městec u Plané, tak jmenovaný po kapli sv. Michala, u které se první horníci usazovali. V 16. st. objevena tu stříbrná ruda a Šlikové z ní bíli své peníze. Městečko vzkvétalo a bohatlo hornictvím, avšak když hory zanikaly,

chudlo obyvatelstvo a ujímalo se méně výnosných živností. Od cis. Leopolda obdrželo městečko (1660) majestát. Fara s kostelem tu byla již l. 1590, avšak l. 1623 zanikla. Teprve l. 1785 zříděna tu lokalie, která l. 1855 na faru povýšena. Erb: Zlatý štít a na něm obraz sv. Michala, an kopím draka bode. U nohou svatého je červený štítek a na něm z kladiva havířská křížem přeložená a za nimi stříbrné vidle.

Michelsberg viz Michalovice.

Michle, farní ves u Prahy, jež se přip. r. 1222, jsouc jméním kapitoly Vyšehradské, avšak od r. 1254 patřila Břevnovskému kl. Také tu měla Pražská kapitola dvůr. L. 1421 obsadili M. Pražané. Císař Zikmund zastavil M. (1436) Janovi Rečkoví, sousedu Starého města Pražského, kterýž ji odkázal (1438) vysokému učení Pražskému. L. 1508 vypálena M. od Jana Kopidlanského. Léta 1757 leželi tu Prusové. Při kostele zřízena okolo l. 1702 duchovní správa, l. 1727 lokalie a l. 1830 fara (Rais, Vinohradský okres 120)

Michnice, ves u Kaplice, jež se přip. r. 1259. Ze vsi bral kl. Vyšňobrodský užítky, avšak na tvrzi a dvoře seděli zemané: 1312 Filip a Jan, 1392 Mikeš. Tohoto potomci nazývali se Pouzarové z Michnic a drželi pak M. k Cukenšteinu a Žumberku. L. 1602 koupěny od Petra Voka z Rožemberka a l. 1609 připojeny k Rožemborskému panství. (H. III. 118.)

Michňovka, ves u Chlumce n. C., na místě starých Nedabylic.

Mich- viz Mních

Míkovice (pův. *Miekovici*, ob. *Minkovice*), ves u Velvar, n. s tvrzi, l. 1318 majetek Vickův, a až do r. 1337 kl. Kladrubského. Léta 1367 držel je Zdeněk z Kladna, l. 1393 Zaviše z Kopaniny. jehož synové byli Zaviše a Jan. Ok. l. 1409 k. je Oneš z Vožice, jehož potomci nazývali se Peršteinskými z Míkovice, L. 1491 držel je Jan z Valšteina, později Boryňové ze Lhoty, kteří (1523 Jan, 1541 Jan, 1546 atd. David, 1588—1613 Jan, který l. 1596 tvrz znova vystavěl, 1615—1628 Jan David, 1628—1639 Adam

Václav) tu do r. 1641 seděli. L. 1641 k. M. Sezima z Vrtby († 1648), jehož syn Václav František je (1669) ke Zvoleněvsi prodal. (H. VIII. 256.)

Sv. Mikuláš viz Bor.

Sv. Mikuláš, veska u Hlinska, zvaná od kostela sv. Mikuláše, jež byl od r. 1349 filiálním k Trh. Kamenici.

Sv. Mikuláš (dříve *Vratslavka*), ves u Vysokého Mýta, tak řečená od kaple, která tu při léčivém prameni založena a l. 1688 posvěcena. L. 1729 přestavena na kostel. L. 1825 následov. lepší zřízení lázní.

Sv. Mikuláš, samota u Stehelčevsi, Vrapický kostel.

Mikulášovice (něm. *Nixdorf*, prvotně *Nickelsdorf*), farní ves u Hanšpachu, jež patřila v 16. st. pp. ze Šlejnic a držena pak k Hanšpachu. Kostel a fara tu bývaly od dávných dob.

Mikuleč, farní ves u Litomyšle, od 14. st. přísl. hradu Litomyšlského a přidělená ke stolním statkům biskupovým. V 16. st. přip. se tu kostel. Až do r. 1785 patřil farou do Karle, až do r. 1786 k Janštorfu. T. r. zřiz. tu lokalie, která l. 1861 na faru povýšena.

Mikulov (?) (*Niklasberg*, dříve *Neuschellenberg*), město u Teplice, prvotně horní městečko v 16. stol. založené, jež Litvin, Kryštof a Václav bratří z Lobkovic l. 1554 právy vysadili. V městečku, jež až do r. 1785 k Moldavě přifařeno bylo, založen l. 1770 kostel. L. 1785 založena při něm lokalie, jež l. 1858 na faru povýšena. Erb: Štít modré barvy, u jehož spodu stříbrná hradba se stínkami a věží s cimbuřím; v této u spodu brána otevřená s mříží železnou vytaženou a ve bráně dvě hornická kladiva, nad tím na věži štítek se starodávným erbem Lobkovským. Z věže vyniká sv. Mikuláš, drže levicí berlu a pravíci zehnaje.

Mikulov (něm. *Böhmendorf*, dř. *Böheimendorf*), ves u Kaplice, jež se vyskytuje od r. 1380 jako přísl. hradu Rožemberka.

Mikulov, Mikolov, Mikoly (něm. *Migolz*, *Mikollz*, *Nicolls*), ves u Kaplice, jež se přip. od r. 1325 jako přísl. hradu Rožemberka.

Mikulov, Milíkov (z něm. *Milligen*),

ves u Kaplice, jež se přip. r. 1380 a nedlouho před tím přikoupena k Rožemberku.

Mikulovice, farní ves u Pardubic, ve 14. stol. z části přisl. Pardubic a potom Rychemburka, později i vladyčí statek (1407 Jan Lidhář, 1415 Maršík), přes to část s kostelem patřila k Rychemburku až do r. 1558, kdež koup. k Pardubicům. Ostatek patřil až do r. 1550 k Morašicům, pak Humpoleckým z Rybenska a od r. 1572 Kapounům ze Svojkova. Avšak i ta v 17. st. k Pardubicům připojena. L. 1648 ves od Švédův vypálena. V l. 1769—1770 kostel znova vystavěn. (PA. I. 311, M. VII. 124.)

Mikulovice (*Niklasdorf*, pův. *Nicolausdorf*), farní ves u Kadaně, jež založena asi ok. l. 1261 i s kostelem na vymýtném místě. Podací kostela, jenž byl ve 14. st. farním, příslušelo křižovníkům Svatomářským a vykonáváno skrze kumtora Kadaňského. Sice patřila ves ke hradu Peršteinu, ale l. 1431 přidělena k Novému Šumburku a později patřila část ke Klášterci. Fara trvala do r. 1570 a teprve l. 1784 zřízena zase duchovní správa.

Milá, Milý (odtud něm. *Millay* podle tvaru 16. stol.), ves u Biliny, n. statek Bozděcha z Bělušic († j. 1395), potom přisl. statku Bělušického.

Milanovice viz Milovanice.

Milaveč, farní ves u Domažlic, l. 1302 majetek Prkošův a l. 1324 Chotibora z Heršteina, který t. r. a r. 1325 části nákupným právem vysazoval. L. 1379 patřil Bohuši z Přívovce a l. 1404 Bohuši, Janovi a Alšovi bratřím odtudž. V 16. st. patřila část ke Lštění, ostatek byl obce Domažlické, kromě těch let, kde jí býval od krále zabrán. Lštěnská část dostala se také k Domažlicům přikoupením tohoto statku. V 17. st. vypravovaly se pověsti o sv. Vojtěchovi, který tudy šel, a asi tehdy tu vyzdvižen kostel, který l. 1751 znovu vystavěn. L. 1775 zřízeny tu lázně a l. 1785 lokalie, která l. 1888 na faru povýšena.

Milčany, n. tvrz u Hostkovic (Lipého), prvotně ves založená od Milčanů, obyvatel Horní Lužice. Až do l. 1394 byla Jindřicha Berky z Dubé a pak syna jeho Jindřicha († 1406). Později se dostaly Jindřichovi, synu tohoto, a po něm dědil je syn Chval,

ktejř je prodal (1437) Zikmundovi z Vartemberka. Nedlouho potom tvrz opuštěna, protože na zboží tom založena nová tvrz Rybnov.

Milčany viz Mělčany.

Milčeves, ves u Jičina, v níž seděli l. 1325 Beneš a Kunrat a l. 1394 Mareš ze Žernového. V 15. stol. patřila pp. z Rychemburka, l. 1507 Janovi Litoborskému z Chlumu. Od r. 1522 byla v držení Otmárů z Holohlav (1522 Otmár, Vilém † 1556), od l. 1557 Dohalských z Dohalic (1557 Mikuláš, 1575 Jan † 1590, Bořek). L. 1623 zabrána a prod. k Frydlantskému knížectví. L. 1624 přikázána jezovitské koleji v Jičíně, v jejímž držení až do zrušení řádu zůstávala. Ve století 16. tu byla tvrz. (H. V. 278.)

Milčeves, ves u Žatce n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Ctiborova a Tůmova, l. 1392 Mikulášovo. Část patřivala klášt. Postoloprtskému, a proto tu byla v 16. stol. část zápisná a dědičná. Tato byla do r. 1560 v držení Chmelických ze Chmelic a pak pp. z Michalovic. Skrze Annu Marynu z M. dostala se M. v držení Maximiliana Krakovského z Kolovrat, manžela jejího (1611), jenž ji l. 1628 Heřmanovi Černínovi z Chuděnic prodal. Ok. l. 1660 patřila Felnarům, od r. 1666 byla v držení Libšteinských z Kolovrat a v 18. st. připojena ke Krásnému dvoru.

Milčice (prv. *Milčici*, *Milkova čeled'*), ves u Poděbrad, velmi starého původu. Okolo l. 1117 síděl tu Bena, k němuž se uchýlil nešťastný kníže Bořivoj. Ve 14. st. patřily M. ke statkům Vyšehradského kostela, ale l. 1421 uchváčeny od světských držitelů a od 15. st. drženy k Poděbradům. V 18. stol. žil tu sedlák Frant. Vavák (nar. 1741), muž vtipný, jenž se kromě sedlačení i ve spisovatelství pokusil († 1816, viz Nauč. Slov.).

Milé, Milý, ves u Strašecího n. vladyčí sídlo (1396 Zdeněk a Mikuláš, 1437 Zdislav). V 16. st. patřila část k Perucí a část ke Kornouzu a jiná k Přerubicům. Ke konci 16. st. větší část patřila pp. ze Šternberka, pr. l. 1597 Bernart. z Elsnic a od toho t. r. k panství Kornouzskému.

Milé viz Milá.

Mileč viz Miličov.

Mileč, ves u Nepomuku (r. 1358 s farním kostelem), jež patřivala od nepaměti klášteru Nepomuckému. Po jeho vypálení patřila až do r. 1630 k Zelené hoře, a odtud k Planici. L. 1640 byl kostel, tehdá ještě farní, obnoven, a k obrazu sv. Barbory, v něm se nacházejícímu, lidé, kteří na oči stonali, z daleka putovali. L. 1764 zase kostel obnoven.

Milečsko, t. j. země Milčanův (1131), nynější Horní Lužice, která tehdá také některé části Čech obsahovala. Zejména k ní patřily výběžky Šluknovský a Frydlantský. (Viz Frydlant a Honštejnské panství.) Jsouce krajiny ty prvotně příslušenstvím Mišenského biskupství, zůstaly při něm i po připojení k Čechám. Ve 14. stol. byly na území Čech tyto kostely poddané Mišenskému biskupu: Lobedau, Hainspach, Schönau, Šluknov, Nikelsdorf, Zeidler, Wiese, Ullersdorf, Bullendorf s Bartelsdorfem, Weigsdorf, Arnsdorf, Kunnersdorf, Frydlant, Raspenau, Schönwald, Ullersdorf, Berzdorf, Heinersdorf, Ringenhain, Luxdorf, Dittersbach.

Milence, Milenice (něm. *Millik*, *Mil-lek*), ves u Nýrska, l. 1378 mezi několika vladyk (jeden Svojše) rozdělená. (Část k Dešenícům.) Od l. 1465—1850 příp. se jako přísl. panství Bystrického.

Milenovice, ves u Protivína, prvotně přísl. hradu Protivína, a l. 1334 zákupným právem vysazená. Část byla zeman-ským statkem služebným ke hradu Zvíkovu. Připomínají se proto častokráte zemané, kteří odtud mívali své příjmení. Páni z Rožemberka, jsouce v zápis. držení Protivínska, rozprodali dvůr poddaným. Sice drženy pak M. až do r. 1598 ke Hluboké a odtud k Protivínu. Manský dvůr l. 1588 Štěpánovi Vamberskému z Rohatec dědičně puštěn a byl do 17. st. v držení Dýmův ze Strážezě.

Milešov, farní ves u Lovosic se zámek, bývalým hradem. 1391 sídlo Petromanovo a 1396—1408 Jana Hlavy. Hrad tu postaven teprve od Kaplířů ze Sulevic. Z těch tu napřed seděli Gerunk (1420 až 1454), pak synové jeho Bušek a Kamaret, později onen sám. Týž jej prodal

a drželi jej 1510 Zbyněk a Václav bratří z Egrberka a l. 1519 Bedřich Sekerka ze Sedčic. Jeho synové prod. M. asi l. 1534 Václavovi Kaplíři ze Sulevic († 1579). Ze synův jeho ujal jej Jiří Kamaret, avšak když zemřel, prodán zadlužený statek bratru Bohuslavovi. Týž od-souzen l. 1623 k manství. M. ujal po něm syn Jan Václav, jenž l. 1638 zavražděn. M. dědil po něm strýc Karel Kašpar. Protože tento synů neměl, odkázal M. strýci Kašparovi Zdeňkovi, známému válečníku. Týž vystavěl l. 1680 kostel ve Mlýnci a l. 1682 nynější zámek ze zbytků spustlého hradu. Zemřel l. 1686 dne 16. října odkázav M. svému příbuznému Janovi Leopoldovi Hrzánovi z Harasova, jenž l. 1711 zemřel. Po něm následoval syn Zikmund Gustav († 1760) a tohoto syn Jan Jozef († 1785), pak dědil M. Karel Bedřich, syn posledního. Na tomto vzácný tento rod přestal a M. velkostatek dostal se v držení hr. z Ledeburu. L. 1793 fara při kostele ve Mlýnci zřízena.

Milešovice, někdy ves na Chlumecku (v ok. Bydžova), v 17. st. a též dříve pustina.

Milešovka, l. 1359 jméno vsi Milejšic za Prachaticí.

Miletice, ves u Kdyně, l. 1379 sídlo několika zemanů, od r. 1385 též Lvíkovo. L. 1437 seděl tu Pavlík z Kněžic a l. 1524 potomek jeho Jiří Nevlas. Sice patřila část k Heršteínu a od r. 1534 Domažlické obci, část k Běhařovu a část k Bystrici. Dvůr Otíkovský byl od 16. st. v držení Koců z Dobrše, z nichž poslední (Bohuslav) léta 1628 ze země odjel. M. převzal po něm Vilém Pek z Římků, po němž se do-staly v držení Koců Bystrických a v 18. st. příp. k Bystrici.

Miletice, ves u Velvar, jejíž část se do-stala ok. l. 1338 odkazem klášteru sv. Jiří. Sice tu byly vладыčí statky. L. 1453 odumřel tu statek po Janovi Kuřeti. V 17. st. připojeny ke Zlonicům.

Miletín, město nad Bystricí, jež se příp. r. 1124. Tehdá tu byl hrad knížecí a přišel sem Ota, biskup Bamberský, ubíraje se do Pomořan. Později stal se M. dědičným jméním Zbras'ava, syna Vchynova (1228—1238). Domaslava, vdova po něm,

darovala M. křižovníkům Pruským (1241), za nichž ves M. v městys vzrostla. Týž rád zavadil M. (l. 1403) Benešovi z Choustníka, po jehož smrti jej Jan Městecký z Opočna mocně opanoval. Avšak kromě toho byla tvrz a dvůr při M. v držení pánů z Lichtenburka (1358 až 1372 Hynka, 1382—1397 Václava a Jana, 1437 Hynka Krušiny). L. 1437 spojeny obě části a zůstaly v držení pánů z Lichtenburka asi do l. 1520, kdež prodán Burjanovi Trčkoví z Lípy († 1522). Tohoto syn Jan prodal M. (před r. 1541) Zikmundovi ze Smiřic. Měl odtud stejné pány s Náchodem až do r. 1560, kdež prodán Jiřikovi z Valdšteina. Ten zjednal obci potvrzení trhů, vystavěl radnici a daroval (1580) důchody († 1584). Ze synův jeho ujal Bartoloměj M. a potvrdil l. 1599 svobody obce († 1617). Synové jeho (1623) donuceni, aby postoupili M. knížeti Frydlantskému. Po jeho zavraždění M. se dostal jednomu z nich, Janovi Kryštofovi († 1656). M. držel po něm Vilém Kryštof z Valdšteina, který poddané (1680) ke vzpouře popudil († 1685). M. dědila dcera jeho Barbora († 1719) a po ní manžel její Jiří Bedřich hr. z Oprštorfu, jenž tvrz v zámek přestavěl (zemř. 1742). Po něm se dostal M. Marii Anně Libšteinské roz. z Magni, která jej léta 1766 Jozefovi Janovi Sosnovcovi z Vlkanova prodala. L. 1636 založeny kostelní knihy. V l. 1756—1759 strádal M. pochody vojenskými a nemocemi. Tehdáž tu byl farářem ctihodný J. D. Baudisch (zemř. 1780). L. 1798 dostal se M. v držení rodiny Falge. V M. narodil se K. J. Erben. Erb: Na červeném štítě erb sv. Jiří na koni draka bodajícího; v levém rohu štítek Valdšteinský (v zl. modří lvi, v modrém zl. lvi. — O M. psal Jandera l. 1830. — H. V. 123.)

Miletínek (pův. *Miletín*), veska u Miletína, jež se přip. r. 1267. Odtud pocházeli pp. z Miletínka, jichž předeek Diviš Mrzák před r. 1412 zemřel. L. 1518 držel jej Matěj Libák z Radovesic, potom připojen k Pecce a v 17. st. k Miletínu. (H. V. 128.)

Milevice, Milovice (prv. *Milovici*),

ves u Benátek, n. s tvrzí, ve 14. st. sídlo zemana Holomka, po němž zůstali l. 1393 Markéta vdova a Jan syn. Na jiném dvoře seděli tehdáž Sperek a Václav. L. 1441 žila Eliška, vdova po Mik. Chbedovi z M. Pak patřily M. až do r. 1503 k Lysé a odděleny Jindř. a Ladisl. ze Smiřic za díl. Od toho prod. (1509) Bedřichovi z Donína a přip. později k Benátkám. (H. X. 246.)

Milevice, Milovice, ves u Hořic ve starší době na několik statků rozdělena, na nichž seděli 1410 Zaviše, pak Zikmund († j. 1437), 1450 Mikuláš a Fráněk, 1450 Lvík z Třebnouševsi, 1459 Prokop odtudž. Odtud patřila část k Třebnouševsi až do r. 1623, část l. 1522 k Jeřicům, podací farního kostela (jež vykonávali v letech 1375—1420 arcijáhnové Hradeckého kraje) k Bašnicům a dvůr svobod. drželi v 16. st. Otmárové z Holohlav. Tento přikoupen (1562) k Hořicům, se kterými od knížete Frydlantského i ostatní části spojeny.

Milevo, ves u Střebra, jež patřila od r. 1115 klášt. Kladrubskému a v držení jeho až do zrušení zůstávala.

Milevsko (u lidu *Milísko*), klášter někdy slavný u města téhož pojmenování, založený ok. l. 1184 od Jiřího, pána na Milevsku, jenž sám do něho vstoupiv nábožně tu život dokonal († 1193). Máti jeho Dislava († 1190) založila basiliku sv. Maří. Klášter osazen ze Želiva a prvním opatem byl Jarloch (1187—1221) spisovatel kroniky, jenž tu mnoho protivného snášel (1190 klášter vyhořel). On a nástupcové jeho Jan (1234—1236) a Ojří (1243 až 1257) převzavše od zakladatele velké zboží u M. Toužimě a v jižních Čechách rozšiřovali je směnami a koupěmi. Také osadili svými řeholníky klášter Drkolenský v Hor. Rakousích. Klášter vzkvétal za následujících opatů, z nichž nám známi jsou: 1307 Jindřich, 1337—1355 Mrakota, 1355 až 1365 Mikuláš, 1367—1374 Petr. Opat Fráněk z Vepic (1383—1404) obdržel od papeže právo infule a pontifikálií a přestavěl starodávny kostel sv. Jiljí. Pak následoval 1406—1423 Svatomír, jenž se dočkal sboření kláštera. Léta 1420 dne 23. dubna vpadli sem Táboři a klášter vypálili. Řeholníci a posádka za noční

doby uprchli. Asi tehdy přeneseny ostatky blahoslaveného Jarlocha na Zvíkov. Za následujícího opata Petra (1423—1427) statky klášterní rozzastavovány a co zbylo, zastaveno za opatů Chvala (1427 voleného), který se tuším brzo poděkoval, Petra (1429 až 1434) a Jana (1434 atd.). Největší část klášterství připojena ke Zvíkovu. Opatové vrátivše se do kláštera tak tak jej obnovili. Tak tu živořili pod vládou Zvíkovských pánů (1455—1458 Martin, 1479, 1480 Mikuláš, 1497 Bartoloměj, —1504 Vojtěch, 1504 Martin, 1511, 1512 Jiří, 1513 Ondřej, 1515 zase týž Martin, 1524 Ondřej, 1538 Jan. Opat Jan konečně postoupil kláštera (1543) pánům ze Švamberka proti vychování a zůstavil si jen faru († 1548). Nástupce jeho Jan nemoha tu býti živ farářoval v Hradci (1560) a tohoto nástupce Matyáš (1564—1596) byl farářem v Soběslavi a zemřel l. 1596 při Táboře, jsa posledním opatem, neb klášter l. 1575 Kryštofovi ze Švamberka dědičně prodán. Kryštof prodal M. l. 1581 Bernartovi staršímu z Hodějova. V držení jeho rodu zůstalo M. až do r. 1621, kdež Bernartovi mladšímu pro vzpouru zabrán. Císař Ferdinand přivtělil (1622) klášter s panstvím k Strahovskému klášteru. Opat Questenberg poslal l. 1622 Kryšpína Fuka z Hradiště za titulárního opata a správce do M. Týž stav se l. 1640 Strahovským opatem obnovil basiliku (1648). Po jeho smrti (1653) mělo býti opatství M. podle provinciální kapitoly obnoveno, ale že se tak nestalo, vznikly v řádu rozepře, kterou Strahovští cís. rozhodnutím (1683) vyhráli. Od r. 1668 bydlivalo tu několik kněží a l. 1683 zřízeno převorství. L. 1695 stavěno nové převorství s konventem (dostav. 1722). Tento klášterec l. 1786 zrušen, ale panství při Strahovu ponecháno a klášterní kostel prohlášen za farní. (PA. III. 213.)

Milevsko, město při bývalém klášteře, bezpochyby starší než klášter (ovšem jen jako panské sídlo, asi ve 13. st. s městskými právy vysazené). L. 1438 přip se jako město. Když v l. 1512—1513 vyhořelo, vymohl Jindřich ze Švamberka majestát (1513), aby o statcích svých řídit i

piva vařiti mohli. Týž pán († 1523) vystavěl tu kostel sv. Bartoloměje, při němž klášter se zavázal přísluhovati. Kryštof ze Švamberka potvrdil jim právo piva vařiti (1575, 1579), pustil obchod solní a potvrdil rybníky. Přech z Hodějova obmezoval svobody, ale město císařem chráněno (1603). Opat Kašpar z Questenberka zrušil l. 1623 všechny výsady města pro provinění pánův a uvedl obec v porobu (1625) a přísně ji prováděl (1627). L. 1629 založeny matriky. Skrze nátsky a oheň l. 1640 město zchudlo, pročež jim v letech 1656—1658 zase nějaké svobody puštěny, avšak vaření piva l. 1659 odňato. Stav města byl l. 1670 bídný, obyvatel málo a ti zchátralí. Od l. 1694 domáhali se Milevští toho, aby jim stará práva byla navrácena, a o té věci l. 1696 s vrchností smlouva učiněna. Ok. l. 1770 obyvatelstvo se zase pro nátsky bouřilo a stalo se skrze císaře (1782) narovnaní. L. 1790 zřízen tu magistrát a l. 1850 stalo se M. sídlem c. k. úřadův. Erb: Na červ. štítě poprsí nějakého knížete (prý cís. Maximiliana II.?), jenž má na místě spony, plášť svírající, erb Hodějovských (v modrém zl. kapra). (PA. III. 272.)

Milhostice (obec. *Milostice*, prv. *Milhostici*), ves u Sedlce, původitě rodiny Vojkovských z Milhostic, jichž poslední Mikuláš ji ok. l. 1530 k Nemyšli prodal. Později odděleny a postaven tu zámeček. Jan Vilém Sádlo z Vražného prodal M. (1687) Janovi Karlovi Mateřovskému z Mateřova, později tu seděli Oprštořové a ke konci 18. st. připojeny ke Střezmíři. V 19. st. zase byly samost. statkem.

Milhostice, dvůr u Vitic (okr. Humpolecký), před r. 1643 ves, která tuším l. 1226 ke klášteru Želivskému patřovala (avšak l. 1406 Petr Liška z M.) a v držení jeho i potom zůstávala.

Milhostov, ves neznámého položení v l. 1273 a 1459 kl. Teplského.

Miličeves viz Milčeves.

Miličín (obec. *Milčín*), město, l. 1283 až 1288 hrad Viléma z M a l. 1318 až 1325 Heřmana. Již tehdy tu bylo městečko. Potomek jeho Heřman mladší padl l. 1346 u Křesčak a M. dostal se Petrovi

z Rožemberka, jehož potomstvu do r. 1593 patřil. Synové Petrovi (tuším Jan) postavili tu okolo l. 1380 velký krásný kostel. Okolo l. 1400 držel jej v zástavě Diviš z Talmberka. Po r. 1417 byl tu farářem Heřman, biskup Nikopolský, jenž od Táborů (1420) pod Příběnicí utopen. Okolo l. 1469 opanován M. od Malovce Pacovského a teprve r. 1474 navrácen. L. 1475 zastaven pánům z Lobkovic, ale po několika desetiletích zase vyvaděn. L. 1593 prodán Michalovi Španovskému z Lisova, jehož synové jej prodali (1600) Evě Kaplířové ze Slavkova. Připojen pak k Neustupovu, při němž zůstal do r. 1645. Tehdá jej koupil František Euseb. hrabě z Pöttingu († 1679). Jeho syn Jan Šebestian prodal M. (1681) k panství Vožickému. Zámek l. 1746 vyhořel a pak se rozpadl. Kostel v l. 1752—1754 z části přestavován, pak dlouho zanedbáván a teprve v l. 1896—1899 péčí faráře M. Layera opraven. Erb: Červená růže na stříbrném štítě (erb pp. z Rožemberka. — H. IV. 234.)

Miličov, ves u Kralovic, jež se r. 1327 příp. Ok. l. 1350 byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli: 1368—1372 Oldřich, Jaroslav a Podiva, 1383 Podiva, Zdebor a Petr. Od r. 1392 vyskytuje se M. jako přísl. hradu Krašova (avšak l. 1423 Ondřeje Špalka ze Slatiny). L. 1575 odprodán Šebest. Lažanskému z Bukové a držen pak ke Chřívci. Kostel v 16. stol. opraven a l. 1615 rozšířen. Fara tu v 17. st. zanikla. (PA. VII. 43.)

Miličov, Mileč, n. ves v okolí Kratonoh. Václav z M. obdaril l. 1409 kostel v Kratonohách.

Milikov, Milikovo (pův. *Miljukovo*), ves u Stříbra, která patřivala od r. 1115 klášteřu Kladrubskému a v jeho držení se ještě l. 1352 nacházela. V 15. st. seděla tu větev pp. ze Švamberka a l. 1508 patřil ke Svržnu. Později patřil ke statkům města Stříbra.

Milikov (něm. *Miltigau*), ves u Kynžvartu, ok. l. 1390 na tři statky rozdělená, jež byly manstvím pp. z Leuchtenberka. Větší část drželi pánové z Hertenberka. Jednu část pr. l. 1441 Jan Tyzl z Taltic,

malou část koupil l. 1444 Osvald Planknár. Ještě l. 1525 byla větší část v držení pp. z Hertenberka, ale M. připojen byl manstvím k Lokti a popravou ke Kynšperku. V 17. stol. sprostěn manské povinnosti a byl odtud statkem svobodným, který l. 1756 od jezovitů Chebských koupěn. L. 1773 potažen k nábož. fondu a l. 1790 prodán ke Kynšperku.

Milikovice, ves u Krumlova, l. 1419 sídlo Svatomíra z Popovic, jehož potomci (1449 Jindřich, 1449—1482 Petr, 1452 Jan) se Svatomíry z Milikovic nazývali. Od konce 15. stol. patřily k panství Krumlovskému.

Milín, městec u Příbramě, prvotně bezpochyby přísl. hradu Kamýka, avšak od založení Karlšteina přísl. tohoto. Kromě toho tu byl služebný dvůr k témuž hradu. V 18. st. M. pro vzdálenost od Karlšteina vysazen s okolními vesnicemi za zvláštní statek, jehož užítky l. 1755 Tereziánskému ústavu šlechticem přikázány. Erb: Na modrém štítě orlice polovičná, v pravo stříb, v levo červená se zl. pružinou (snad erb nějakého pána z Kolovrat, který byl Karlšteinským purkrabím).

Milina, n. manství koruny České, které l. 1459 při Sasku ponecháno.

Milina, Milna (něm. *Mühlmeth*, dříve *Mulnod*), ves u Vyšního brodu, která se vyskytuje od r. 1380 jako příslu. hradu Rožemberka.

Milkov, Milkovo, veska u Bezdručic, která patřila v l. 1115—1186 klášteřu Kladrubskému. R. 1227 držel ji hrabě Kojata a odkázal ji Maršovi, od kteréž doby byla vsí vladyčí. L. 1379 patřila Petrovi, později tu seděla větev pánů ze Švamberka, od 15. stol. patřil ke hradu Krasikovu a později k Bezdručicům.

Milkovice, dvůr n. i tvrz a ves u Záhub, l. 1323 sídlo Albínovo, l. 1384 z části ke Staré. Jan ze Skály pr. (1437) tvrz Matěji z Mikovic († j. 1451). Později tu seděli Prockové z Kolomut (1451 Jan, 1500 Petr). Barbora z K. prodala M. Jiříkovi Klusákovi z Kostelce a tento (1551) Janovi Rašínovi z Ryzemburka. Od té doby patřily ke Staré. (H. X. 311.)

Milobuz, n. místo nějaké u Sázavy.

Kláster Sázavský dostal od Břetislava I. řeku od M. až k jeskyni Zakolnici, tedy někde od Vranik až kus pod Sázavu.

Miloňovice, ves u Strakonic, jež patřila od r. 1243 křižovníkům Svatomářským, avšak léta 1318 statek Ctiborův a l. 1373 Baška a Petra. Odtud se nazývali Kočkové a Vlaštkové z M. Na tvrzi seděli v 16. st. Radkovci z Mirovic, od r. 1541 Buzičtí z Buzic. Později se tu vystřídaly rodiny Dýmův, Lažanských Količchrejtářův, Vítanovských a Doudlebských. L. 1685 přík. k Vlachovu Březí. (H. XI. 243.)

Miloňovice, n. ves v okolí Dobrovítova, jež v 15. st. spustla.

Milostice viz Milhostice.

Milostín, ves u Rakovníka, jež patřila r. 1186 klášteru Kladrubskému. Ve 14. st. byl tu kostel filiální ke Kounovu. Polovice vsi byla v držení kl. Slovanického a od r. 1420 světských držitelů (1463 a 1485 ke hradu Krašovu). V 16. st. patřil M. pánům z Lobkovic, později ke Krušovicům.

Milošovice, n. ves v krajině od Kolína ke Chlumci n. C. Čeněk z M. prodal tu (1401) dvůr Ješkovi z Báně. Odtud se psali 1415 Zikmund, 1440 Procek a Dorothea († j. 1454), vdova po Matějovi Kabátovi z Újkovic, měla tu věno. Asi l. 1469 patřily M. ke Hradištku.

Milotice (pův. *Milotici*), ves u Uhlíř. Janovic, jež se přip. r. 1291 jako přfsl. Rataj. Později patřily k Talmberku, odprodány l. 1477 Slavatům, patřily odtud k Čestínu kostelu a od r. 1713 ke Kácovu.

Milotice, ves u Pelhřimova, jež se přip. r. 1300. Tehdá patřily k panství Červené Řečice, avšak důchody bral Řečický farář. Po r. 1437 zůstaveny při Pelhřimovu.

Milovanice, Milovanovice, Milanovice, véska u Ledče, jež patřivala napřed k Pertolticům a pak k Ledči.

Milovanice, ves u Benešova, prvotně majetek kl. Louňovského a od r. 1420 v držení města Tábora. Po vzetí statků městských koupeny l. 1548 k Popovicům, pak patřily k Otčicům a od l. 1571 k Janovu. Později patřily k Jemništi.

Milštein, n. hrad u Cvikova, ve 14. st.

vystavěný. Měl jej napřed Jindřich Berka z Dubé a od r. 1391 nejstarší jeho syn Hynek († j. 1413). Po něm následovali synové Jaroslav a Jindřich, z nichž tento bratra přečkal, a okolo l. 1470 zemřel. Když se synové tohoto dělili, dostal se M. Petrovi, jenž bydlel na Zákupích. Synové jeho Zikmund a Jiljí prodali jej Zdislavovi Berkovi a ten jej na dobro k Zákupům přivtělil. Hrad opuštěn nedlouho po r. 1518. (H. X. 319.)

Miltigau, ves u Kynžvartu, správně česky Milíkov řečená.

Milžany, ves u Kadaně, jež se již l. 1314 přip. Patřivaly ode dávna ke statkům města Kadaně.

Mimoň (něm. *Niemes*, pův. *Nimandes*, *Nimands*), město pod Ralskem. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Okolo l. 1371 koupili Jan a Václav bratři z Vartenberka městečko M. a připojili je k Ralsku a Vartemberku. Když se Janovi synové rozdělili, držena M. s polovice k Zákupům, s polovice k Děvínu. L. 1425 městečko od Táborů vypáleno a l. 1426 od nich zase vyplněno. Okolo l. 1500 patřila M. zase k Ralsku, a nedlouho potom k Děvínu. Karel z Bibršteina založil tu panské sídlo a prodal M. (1578) Bohuslavovi Mazanci ze Frymburka, jehož syn Karel ji l. 1601 Janovi Milnerovi z Milhauzu pustil. L. 1616 založeny kostelní knihy. Milnerovým synům statek ten zabrán a l. 1623 Janovi Hofmanovi ze Zeidleru prodán, avšak že se tento zpronevěřil, puštěn léta 1633 ke knížectví frydlantskému. Asi tehdá M. vyhořela. L. 1635 navrácena Hofmanům a l. 1651 k. ji Jan Putz z Adlers-thurnu († 1660). Starší tohoto syn Jan Frant. Edmund stavěl (1663) zdejší kostel († 1674). Bratr a nástupce jeho Jan Dominik potvrdil l. 1681 svobody obce a zemřel l. 1725 odkázav M. tetě své M. Terezii, vdané za Ludvíka hr. Hartiga (zemř. l. 1735). Od té doby sdílela M. držitele své s Vartemberkem. L. 1778 leželi tu Prusové, l. 1806 skorem celé město vyhořelo. L. 1850 stala se M. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít, u jehož spodu stříbrná zeď se stínkami, otevřenou branou, v níž vytažená zl. mříže; za hradbou vynikají

dvě věže každá s oknem i cimbuřím, cihelnou střešou a zl. makovicí.

Mimoňovice, n. ves v okolí Orlíka a Milevska, jež se r. 1216 přip.

Mimov, ves u Týna Horšova, již daroval Milhost r. 1196 klášterci, který chtěl zříditi v Mašově. R. 1379 byla tu vladyčí ves, která spustla v 15. stol. a držena ke Lštění.

Minice, farní ves u Velvar, v níž byl farní kostel již před r. 1358. M. patřily k věnným statkům královen Českých. Poslední je měla králová Žofie, po jejíž smrti zapsal král Zikmund M. Janovi z Černína (1436). Později střídali se zápisní držitelé. Ok. l. 1542 vyplaceny od Davida Boryně ze Lhoty a zastaveny k Nelahozevsi. L. 1623 s touto dědičně doprodány. V l. 1668—1678 kostel znova vystavěn.

Minice, farní ves u Žatce, po níž se nazýval r. 1281 Vlk z M. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli l. 1363 Sezema, Pešek a Jiřík, 1379 Pešík, Jiřík, Vlček a Jiřík, 1388 Vlček, 1433 Kryštof a Jan Kostelec. Potomci jich nazývali se Vlčkové z Minic. V 16. stol. seděli tu Šmohařové z Rochova. Poslední z nich Brykcí prodal je (1551) Kryštofovi Arnoštovi ze Štokova, jehož rod tu do r. 1577 seděl. Následoval pak Bohuslav z Doupova, pak do r. 1604 Jáchym Hora z Ocelovic, v letech 1604—1632 Štampachové, 1632 atd. Šenové ze Šenu. L. 1660 přik. k Pětipsům.

Mířejov, ves u Hořic, l. 1418 sídlo Kunšovo, potom přisl. hradu Vřeštova a asi od r. 1540 sídlo Bukovských z Hustiřan. L. 1620 zabrán a připojen pak ku Bílým Poličanům. Pak tu byla jen tvrz a dvůr, a rozprodáním jich povstala nyníjší ves. (H. V. 143.)

Mířejovice, Mířovice, ves u Velvar, prvotně přisl. hradu Roudnice. Král Jiří zapsal M. (1465) Radslavovi z Šebířova, odkudž patřily k Berkovicům. Od nich odprodán dvorec jeden k Běškovicům a zbytek dostal se l. 1559 Kryštofovi z Lobkovic. L. 1698 připojeny k Veltrusům.

Mířenice, ves u Planice, l. 1452 sídlo Amchovo a 1454 Olkmára z Neznašova,

později přisl. hradu Rábí, od něhož po r. 1557 odtrženo a k Nalžovům připojeno.

Mířesovice, Mířesovice (pův *Mířesovicí*), ves u Bíliny, jež patřila ve 13. st. klášteru Oseckému, a byla později sídlem Mířesovských z Mířesovic. Ve 14. st. byla tu fara, jejíž podací patřilo zdejším vladykám a Lukovským, v l. 1399 až 1427 pak ke Kozlům. Poslední z Mířesovských Jan prodal M. (1599) Zdeslavovi Kaplíři ze Sulevic. Později patřily pp. ze Šternberka, byly l. 1650 pro dluhy odhádány a dostaly se Veronice Polyxeně z Martinic. Bernart z M. prodal je (1668) Žofii Anežce kněžně Dietrichšteinové a nedlouho potom připojeny k Bělině. Fara za neznámé doby zanikla.

Mířetice, ves u Dol. Kralovic, po níž se nazýval r. 1274 Čechan z M. Sice tu bývaly drobné statky vladyčí, z nichž vznikly v 15. st. statečky dědinníků. (Jeden z nich drželi v 16. st. Růžkové z Rovného.) Léta 1789 bylo tu 28 svobodnických statků.

Mířetice, ves u Kadaně, v 15. st. přisl. hradu Peršteina a též sídlo manův, kteří k tomu hradu službu konali. V 16. stol. patřily k Šumberku a pak ke Klášterci.

Mířetín, Mírotín, ves u Skutče, od 14. st. přisl. hradu Rychemburka.

Mířetín, n. ves v okolí Březnice (v býv. Prachensku), kteráž se v l. 1506—1623 jako přisl. Březnice připomíná.

Mířiquido, starý název Krušných hor. R. 974 daroval císař Ota biskupství Mezi-borskému veliký les v Chuticích mezi Sálou a Muldou a kraji Žiželským a Plisenským i s lovy nejen zvěři v těch lesích, nýbrž i té, která by z velkého lesa Mířiquido přeběhla.

Mířkov, ves u Týna Horšova, okolo l. 1160 sídlo Hartmanovo. Kojata Hrabišic odkázal M. (1227) Maršovi, jenž ještě l. 1271 žil. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patrony byli: 1372 Jindřich, Albert, Pavel a Oldřich, 1412 Zbyněk, Jindřich a Radslav, 1417 Aleš a Radslav. Asi od r. 1498 drželi M. Mířkovští ze Stropčic (1498 Přibík, 1524 Zdislav, 1550 Mikuláš, 1575 Přibík, 1576 Sezema, 1603 Vilém). L. 1603 přikoupen k Horš. Týnu. Kostel v 17. st. sklesl na filialní. (H. IX. 115.)

Mírkovice, Mirokovice (prv. *Mirokovicí*), ves u Krumlova, 1363 sídlo Bohuslavovo († j. 1393) a l. 1373 atd. Kamařetovo. Matěj z Holkova prodal tu v l. 1474 až 1477 platy Janovi Blahutovi z Krumlova a Petr Višně z Větrín l. 1480 dva poddané ke kostelu Krumlovskému. I onyho statky získány k témuž kostelu, k němuž pak celá ves kromě jediného dvorce patřivala.

Mírkovice, někdy ves v okolí Luže, v l. 1372—1417 poplužný dvůr, který patřil ke hradu Košumberku.

Míroslav, ves u Benešova, l. 1403 statek Petra z Cimburka a v 16. st. přisl. zámku Léštna, s nímž přip. k Tloskovu.

Míroslav, n. ves v krajině Žlutické a v bývalém újezdu Krašovském, která patřila v l. 1186—1239 klášteru Kladrubskému.

Mírošov, farní ves u Rokycan, prvotně přisl. blízké tvrze Dvorce a hradu Dršťky, s nímž přip. k Rožmitálu a k němu do r. 1588 držen. L. 1588 oddělen při dělení bratří Gryspeků a Blažej Gryspek prodal jej l. 1616 Adamovi st. Vratislavovi z Mitrovic. V těch dobách tu založen zámek. Po Adamovi († 1624) následovala Saloména Vratislavova z Prostého, pak Adam Václav Boryně ze Lhoty, l. 1653 dcera jeho Maří Majdaléna, po níž dědil manžel Diviš Frant. Vratislav († 1677). Syn tohoto Adam František († 1694) vystavěl tu kostel a následoval po něm syn Jan Antonín. L. 1726 prodán ve dražbě c. k. dvorské komoře a připojen ke Zbirohu. Tehdá se tu vzmáhalo hornictví. Fara přenesena sem z Chylic.

Mírošov, ves u Pelhřimova, ve 14. st. statek arcibiskupův k Řečici, od r. 1417 přisl. Pelhřimova. Od něho odprodán a patřil l. 1628 Přechevi z Řisnice. Od Anny M. Odkolkové z Počernic koupil jej Václav Adam Rašín z Ryzemburka a pr. (1678) Janovi Ignácovi Vltavskému z Manšvertu. L. 1686 koupil jej Jan Albrecht Berka z Reinfeldu. L. 1702 prod. M. Alžběta Odkolkova M. Ferd. Jiřímu Vraždovi z Kunvaldu. Později jej držel Leopold Blažej Talacko z Ještětíc, a l. 1757 Ignác Arnošt Fučíkov-

ský z Grünhofu. Od r. 1788 byl v držení rodu Rychlých.

Mírošovice, ves u Uhl. Janovic, jež patřila r. 1295 ke hradu Ratajům a při Ratajích až do r. 1850 zůstávala.

Mírošovice, ves mezi Benešovem a Prahou, l. 1415 a potom přisluš. hradu Zlenic, s nímž připojena k panství Komorního Hrádku.

Mírotice, městeček u Mirovic, již l. 1299 osada s farou. Král Přemysl II. prý faru obdařil a králové Václav (1299) a Jan (1341) dědiny mnohé potvrdili. Podací kostelní náleželo také od Karlšteinských purkrabí. Císař Zikmund zapsal M. Zdeslavovi Tluksovi z Buřenic (1436), od jehož potomků je král Jiří vyvadil. Týž postoupil M. (1469) Lvovi a Protivovi bratřím z Rožmitála a drženy odtud k Rožmitálu zápisně (sic se pokládaly za přisl. Zvíkova). L. 1491 držel je Zdeněk Lev, ale po jeho smrti statky jeho všechny rozprodány a M. připojeny ke Zvíkovu. Jiří Ernreich ze Švamberka propustil M. z poddanství (1610), což i císařem Rudolfem II. schváleno. (Viz PA. XI. 568.) Svobodným městečkem zůstaly M. jen 4 léta, neb l. 1614 se zase poddaly Janovi Jiřímu Hořčicovi z Prostého. Odtud patřily k Bratronicům. Asi okolo l. 1637 následoval Kryštof de los Olivos, a pak ok. l. 1651 Jiří Václav Černín z Chudčic, 1655 Vilém Smil Hořčice z Prostého, l. 1665 Lad. Hrobčický z Hrobčice. Od tohoto k. je Kateřina Alžběta Běšínova a l. 1675 přip. k Cerhonicům. Svobody městečka v l. 1746 a 1793 potvrzovány. I. léta 1756 vystavěna zvonice. V M. narodil se (1852) M. Aleš. Erb: Na modrém štítě orlice polovičná v pravo stříb., v levo červená se zl. pružinou, zl. zobákem a drápy (erb pp. z Janovic, Olbramovic, Kolovrat atd.).

Mírotín, ves u Kamenice n. L., jež se l. 1378 přip. Královna Eliška tu tehdá přikázala plat k oltáři sv. Václava na Pražském hradě. K Černovicům přip. M. dosti pozdě.

Mírotín viz Mířetín.

Mirovice, město (v staré době *Miro-*

vice a Mirovičky, a posud tak u lidu). Začátek jich byl staročeský hrad s kostelem sv. Klimenta, kterýž hrad záhy zanikl. Trhová osada pod ním rozdělena byla na několik vladyčích statků, jichž držitelé s Nestrašovskými, Tušovskými, Němčickými a Dvořetickými (později i Myslinskými) se o podací dělili. Od jedné vladyčí rodiny pocházeli Radkovci z Mirovic. Velká část městečka patřila ke království a držena ke Zvíkovu (1323). Tak to bylo i v 16. st. Dědičná část dílem l. 1534 od Fremdárů z Pruku mezi sousedy rozprodána, dílem od pp. ze Švamberka skoupena, tak že část tato pak k Orlíku dědičně držena. L. 1575 Švamberkům k dědictví prodány. Císař Rudolf II. potvrdil (1594) obyvatelům, častými ohni zuboženým, výroční trh l. 1499 udělený a vysadil koňské trhy, k čemuž od vrchnosti (1597) právo piva vařiti a o statcích říditi dostali. L. 1625 obnoveny tu katol. řády. Jan Christian kníže z Eggenberka udělil městečku z moci palatinské (1683) nové trhy koňské a dobytčí a císař Jozef I. (1710) nové výroční trhy. Od kněžny Marie Ernestiny obdrželo l. 1711 jisté svobody, od císaře Karla VI. (1734) dobytčí trhy a od cís. Marie Terezie (1748) potvrzení všech svobod. L. 1816 vystavena kaple na hřbitově. L. 1850 staly se M. sídlem c. k. úřadů. Erb: M. pečetí erbem král. Českého. (M. XII. 125.)

Mířovice viz Mířejevovice.

Misenburg (t. j. hrad nade Mží), původní jméno Nyžburka.

Miskov viz Myslkov.

Místečko viz Městečko.

Místní názvy viz Jména.

Místo viz Město.

Míšov (pův. *Mišov, Mlčov, Milšov*), ves u Blovic, která se přip. od r. 1349 jako přísl. hradu Rožmitála, avšak později ke Spál. Poříčí patřila

Mitov, ves u Blovic, která se od r. 1349 jako přísl. hradu Rožmitála přip. L. 1588 oddělena k Mirošovu a v 17. stol. přip. k Poříčí. V M. narodil se l. 1821 B. Moser. (Faktor, Blovice 63.)

Mitrovíce, farní ves u Blovic, l. 1626 jen osm chalup (řeč. Hut), které patřily k Železnému Újezdu. Když se tu ku konci

17. st. dolovati počalo, vystavěno mnoho domků pro horníky a zakladatel Jiří Zdeněk Vratislav z Mitrovic pojmenoval novou osadu po svém příjmení. L. 1722 založena kaple, 1726 dostavěna a zříz. při ní administratura, která l. 1747 na faru povýšena. (Faktor, Blovice 58.)

Mitrovíce, ves u Sedlce s tvrzí n. vladyčí sídlo (Bohuněk † j. 1390, 1396 Jindřich, 1400 Přibík). Kdy a kteří předkové Vratislavů z Mitrovic tu seděli, nelze vypátrati. Okolo l. 1430 seděl tu Herbert z Otradovic, později Mitrovští z Nemyšle [1462 Bohuslav, 1477 Mikuláš, 1489 Bohuslav, 1539 synové tohoto Jan a Jiřík († 1579), Bohuslav a Burjan]. Roku 1584 k. M. Mikuláš Velemyský z Velemyšlovsi († j. 1607), po němž syn Maximilian († 1615) a vnuk Mikuláš († 1626) následovali. L. 1635 k. M. Jan Černín z Chuděnic, jehož syn Humprecht Jan je prod. (1659) Petrovi Vilémovi z Řičan. L. 1670 následoval Petr Arnošt Vratislav z M. Potomek jeho Frant. Ignác vystavěl (1736) zámek Mladé M. Vratislavové drželi M. až do poč. 19. st. (MB. VIII. 42.)

Mitrvald, jméno šlechtického sídla u Plzně, na němž seděl l. 1343 Oldřich z Litic. L. 1414 koupila je obec Plzeňská a udělala na tom místě hřbitov.

Mittelberg, l. 1256 hora u Ném Brodu, na níž stál kostel a při něm byly stříbrné doly. Příp. se ještě l. 1405.

Mizkolezy, Miskolezy, ves u Jarměře, jejíž část k. (1541) Jan Dobřenský z Dobřenic († 1557). Syn jeho Jiří vyzdvihl tu tvrz († 1582). Janovi ml. z D. M. 1622 pobrány a prodány l. 1623 Valdšteinovi. Od něho postoupeny l. 1624 k Náchodu. Po r. 1634 darovány Vídeňským servitům, ale l. 1636 zase k Náchodu koupeny. (H. V. 58.)

Mladá (něm. *Lodus*), ves u Budějovic, jež se přip. r. 1263, jsouc tehdy sídlem vladyčím. Později patřila ke statkům města Budějovic.

Mladá, farní ves u Benátek, l. 1341 založená a proto M. nazvaná. Tehdá tu byl farní kostel, jehož podací příslušelo až do r. 1397 farářům Lyským, v l. 1413

až 1415 Janovi z Hradce. Patřila pak k Lysé, l. 1509 přidělena k Milevicům, pak přip. ke Kostomlatům, s nimiž se dostala k Benátkám. V 17. st. zanikla fara, l. 1787 tu zřizena lokalie, která l. 1855 na faru povýšena.

Mladějov, ves u Sobotky, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podací rozděleno bývalo mezi vladyky Mladějovské, Pařezské, Hubojedské a Samšinské. V 16. st. patřil M. k Velíši a část podací k Rovní. L. 1603 odprodán Hynkovi Kozlovskému z Kozlova, jenž tu tvrz postavil. L. 1611 dostal se M. v držení purkrabí z Donína, l. 1623 zabrán a přip. ke kn. Frydlantskému. Stal se manským statkem téhož knížectví, l. 1638 zase dědičně prodán a byl pak v držení Ostroměřských z Rokytníka, později držen k Rohozci a Kostí, ale zase odprodán. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1740 obnovena. (H. X. 79.)

Mladějov, kostel sv. Štěpána u Chotěbudic (Maštova), n. farní ves, jež se r. 1196 přip. Před r. 1363 byl tu farní kostel. M. drželi r. 1363 vladyky z Hluban a Jiří z M., r. 1395 Aleš a r. 1405 Jindřich z Dubé. Část patřila l. 1454 k Chotěbudicům. Od husitských válek byla celá ves pusta, jen kostel zůstal. Statek ten pr. Mandaléna Žakavcova z Nebílova (ok. r. 1540) Janovi ml. z Lobkovic a přip. pak k Maštovu.

Mladějov, n. ves, která před r. 1510 spustla a náležela k Jivjanům.

Mladějovice, ves u Strakonice, l. 1298 sídlo Veclova a Čadkova a l. 1342 Bohunkova, po němž syn Přeč (1347—1468) následoval. V 15. stol. seděli tu Mladějovští z Mladějovic (1413—1460 Příbel). Následoval Jan Vrabský z Vrabí, jenž se králi Jiřímu protivil; proto (1467) tvrz M. dobytá a rozmetána. Po Janovi († j. 1508) následovali potomci [1517 Aleš, 1523 Jan, 1566 Kerunk, 1569 Jan, 1582 Mikuláš, pak bratr jeho Aleš, tohoto syn Kerunk († 1618) a tohoto synové]. L. 1622 dostaly se M. do rodu Lažanských z Bukové a měly stejné držitele s Manětínou. L. 1782 přip. ke Štěkní. (H. XI. 242.)

Mladice, Mladický (obecně *Klementin*o*v*, *Klementice*), ves u Planice, jež pa-

třila v l. 1404—1456 ke hradu Zavlekomu, v 16. stol. k Neprachovům a od r. 1591 k Nalžovům.

Mladíko*v* (i Mladíkovice), ves u Volyně, po níž se nazýval r. 1274 Beneš z M. V 16. st. patřila k Dobříši a od r. 1609 k Přečinovu.

Mladkov (něm. *Wichstadt*, pův. *Witkenstadt*), městeček u Králík, patrně od nějakého Vítky na místě české vsi M. vysazený. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. M. držel l. 1354—1369 Buzek ze Žampachu ke Kyšperku; s ním přip. k Žampachu Jan z Potšteina zastavil l. 1513 Žampach, seděl tu na tvrzi. Okolo l. 1516 k. jej Mikuláš a Otík bratři z Bubna, ale ok. l. 1543 zase k Žampachu vyplacen. L. 1568 přidělen M. ke Králíkám. L. 1697 obnovena fara a v l. 1736—1744 postaven tu nový kostel. Erb: Stříbrný štít, u jehož spodu tři zelené pahrbky a na nich tři jedle své přiroz. barvy. (H. II. 93.)

Mladočo*v*, farní ves u Litomyšle, jež r. 1349 i s farním kostelem postoupena k biskupství Litomyšlskému. L. 1408 patřil M. Vavřinci Toulovci, který jej daroval t. r. ke špitálu v Litomyšli. Od té doby byl M. městským statkem. V 17. stol. zanikla fara a M. přifařen k Dol. Újezdu. L. 1786 zřizena tu lokalie a l. 1807 fara.

Mladoně, Mladoňov, Mladeňov, Maloně (něm. *Lodus* a nikoliv *Neustift*), ves u Kaplice, jež od r. 1380 patřila k panství hradu Rožemberka.

Mladoňo*v* (původně u *Mladoně*, něm. *Plattetschlag*), ves u Chvalšín, jež patřila od r. 1268 klášteři Korunskému a v 15. st. přip. k panství Krumlovskému.

Mladono*v*ice, ves, která se l. 1331 jako přísl. zboží Korytského připomíná a snad do okolí Klatov dopadá.

Mladošo*v*ice, farní ves u Třeboně, v níž byl ve 14. st. kostel filialní ke Třeboní. V 15. stol. patřily Hárovníkům z Petrovic a později přip. k Třeboňskému panství. L. 1331 přifařeny M. ke Třeboní a l. 1783 tu zase fara zřizena. Kostelní knihy založeny l. 1664. (TB. 442.)

Mladotice (prv. *Mladotici*), ves u Čáslavě, která byla ode dávná a zejména l. 1339 jménem kláš. Vilémovského.

S klášterstvím dostaly se M. Trčkům a v l. 1557 až asi 1596 drženy k Lichnici. Pak odděleny k Suchotleskám a l. 1638 přip. k Ronovu.

Mladotice (i Mladce), ves u Kralovic, jež patřila v l. 1115—1186 klášteru Kladrubskému a od r. 1193 kl. Plasskému. K Plasskému panství drženy M. až do r. 1850.

Mlaka, ves mezi Třeboní a Hradcem, jež patřila až do r. 1596 ke Stráži a odtud ke Třeboní. V 18. st. vystavěna tu kaple, na jejímž místě l. 1769 kostel a při něm l. 1773 kaplanství zřízeno. (TB. 444.)

Mlazice (prv. *Mlazici*), ves u Mělníka, jež l. 1364 od Ješka ze Vliněvsi klášteru pod Mělníkem prodána. L. 1436 zapsána Janovi z Černína a později přip. k panství Mělnickému. (BM. 712.)

Mlazov, Mlazovy, farní ves u Planice, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podacími pány byli z části páni z Rožemberka, z části 1404 Zachař, 1419 Petr. V 15. st. seděli tu Mlazovští z Těšnice. Od nich koupil M. před r. 1540 Václav Vyntř z Vlčkovic. V l. 1557—1570 patřil Kouskům ze Sobětiček, v 17. st. Tomkům z Čejkov, od nichž jej koupil (1694) Jan Vilém Přichovský. V 18. st. patřil pp. z Berku a Dohalským. Fara zanikla v 17. stol., ale l. 1773 tu zřízeno kaplanství a l. 1857 fara. (TB. 234.)

Mlazovice, městec u Hořic, ve 14. st. s farním kostelem. Držiteli byli: 1360 Jiřík, 1387 Diviš Piskle, 1400—1408 Vseslav Chod z Charvatec, jehož synové byli Václav a Jan. M. nabyt potom nějaký vladýka Černín. Když Žižka l. 1424 pány u Skalce porazil, přitřhl k M., pána na tvrzi dobyl a zabil a tvrz vyvrátil. Městečko M. patřilo v 16. st. k Holovousům, ale Albrecht Smiřický (1594) připojil je k Hořickému panství. V 17. stol. zanikla fara a kostel přifařen k Hořicům. L. 1721 kostel obnoven a l. 1735 zřízena při něm lokalie, jež l. 1856 na faru povýšena. L. 1735 městečko vyhořelo. L. 1784 obdrželo majestát na výroční trhy. Znamení rodák Jan J. Dusík (nar. 1739). Erb: Červený štít, u jeho spodu trávník a na

něm stříb. věž ze štukoví stavěná s dveřmi, oknem a cimbuřím. (H. V. 136.)

Mlěchvosty, ves u Velvar, prvotně jmění Mělnického proboštství. Císař Zikmund zapsal M. (1436) Janovi ze Smiřic a drženy napřed k Roudnici, pak k Běškovicům. Po r. 1544 vyplaceny a přip. ke hradu Mělníku.

Mlčkov, veska u Milevska, jež se dostala r. 1291 biskupství Pražskému, ale od 14. st. patřila pánům z Rožemberka k Přibenicům, v 15. st. ke Zvíkovu a od l. 1581 k Milevsku.

Mlečice (vlastně *Bnečice*), farní ves u Zbiroha, jež se přip. r. 1228 jako majetek kláštera Svatojirského. Později ujali ji králové a drželi ji ke Křivoklátu. Ve 14. st. byl tu farní kostel a manský dvůr se službou ke Křivoklátu. L. 1460 přip. k Týřovu, a když tento prodán Janovi z Lobkovic, připojeny ke Zbirohu. V 17. stol. zanikla fara a M. přifařeny k Drah. Újezdu. L. 1767 zřízena tu expositura a l. 1858 fara. (A. Drachovský, Bnečice. V Táboře 1887.)

Mlekojedy (ob *Mlíkojedy*, pův. *Mlekojedi*), ves u Brandýsa n. L., jež se přip. r. 1235. Král Václav I. prodal M. tehdá kláš. Milevskému. L. 1385 patřily M. k Lobkovicům, při nichž potom stále zůstávaly.

Mlekosrby (ob *Mlíkosrby*, pův. *Mlekosrbi*), farní ves u Chlumce n. C., někdy s tvrzí. Na té seděli: l. 1375—1383 Jan Šesták z Přestavlk, 1395 Mikuláš Kokot ze Slemene. Asi r. 1397 k. k Přestavlkům. L. 1495 držel je Jan Bořek z Poličan, a Václav z Dohalic prodal je l. 1528 k panství Chlumeckému. Protože kostel na Luhu zanikl, vystavěn kostel l. 1709 v M. Při něm zřízena l. 1787 lokalie a l. 1857 fara. (H. V. 301.)

Mlekovice, ves u Kouřimě, n. s tvrzí, 1369 sídlo Vavřincovo a synův Majnušových, 1440—1453 Olbrama z Klučova, 1461 Mikuláše ze Zásmuk, od jehož potomků je k. (1497) Jiří Voděradský z Hrušova. Kromě toho tu byl svobodný dvůr. Po Voděradských drželi M. Mirkové ze Solopisk, zejména l. 1558 Adam a l. 1574 synové Simeon, Svatomír a Pro-

kop, naposled tento sám († j. 1579). Později přip. k panství Zásneckému.

Mlekovidy (něm. *Mlikoged*), ves u Litoměřic, v níž byl farní kostel již před r. 1363. M. patřily rodinám městským v Litoměřicích, které tu mívaly dvorce. Později patřily obci Litoměřické, již l. 1547 zabrány, ale l. 1559 zase navráceny, l. 1621 opět zabrány a Janovi hrab. z Tilly zastaveny, l. 1628 pak navráceny. Za neznámé doby fara zanikla.

Mlekožír, Mlekožiry, n. ves neznámého položení, kterou daroval Břetislav I. kostelu Boleslavskému.

Mlík - viz Mlek-.

Mlýňany (pův. *Mlyňaně*), ves u Žlutic, l. 1379 na několik statků rozdělena (na dvou Racek a Střech), l. 1405 seděl tu Racek z Mostce. Od r. 1425 seděl na tvrzi Odolen z Oračova a ještě l. 1461. Po jeho smrti dostaly se M. obci Žlutické k jich špitálu.

Mlýňáře (pův. *Mlyňáři*), předměstí Žatecké okolo kostela sv. Jana křt., jenž byl r. 1357 kostelem farním posvěc. sv. Janu Ev. Podací nad ním náleželo měšťanům Žateckým.

Mlýňárice, n. ves v okolí Kdyně, jež bezpochyby vypálena od Bavorů, když válčili s pány Ryzemberskými. Jako pustá ves náležela r. 1539 k Ryžemberku.

Mlýňáovice, ves u Pianice, n. s tvrzi, na níž seděli l. 1362 Vyšemír, Heřman a Ješitbor, 1381 Bohuslav, 1442 Mikuláš ze Sedliště. Okolo l. 1500 seděl tu Mikuláš ze Snopoušova a po něm vdova Alžběta z Mokře (1542). Potom se dostaly k Srbcům a l. 1579 odprod. k Němčicům. (H. IX. 239.)

Mlýňáovice v. Lhotu mlyňářovou.

Mlýnce, ves u Podbořan, n. s tvrzi. Zde seděli 1375 Radim, 1387 Ješek, 1419 Mikuláš a j. Od r. 1452 vyskytují se v držení Harantové z Kořen. Když Jan H. ok. l. 1603 zemřel, prodány M. (1614) Václavovi st. ze Štampachu a přip. k Valči. Později odděleny, ale zůstaly v držení Štampachův, z nichž Kryštof tu l. 1704 kapli a Václav l. 1733 zámek vystavěl. Štampachové drželi M. až do vymření l. 1830.

Mlýnec (*starý*), ves u Ploskovic (Lito-

měřic), jež se přip. r. 1186 jako přísluš. kláštera Kladrubského. Později patřila ke statku Býčkovskému křižovníků v Pruských. S Býčkovici přip. M. k Ploskovicům.

Mlýnec (něm. *Larnbecher*), ves u Vyšního brodu, až do r. 1380 přísl. hradu Rožemberka, ale Petr a Jan bratři z Rožemberka darovali jej t. r. kl. Vyšňobrodskému.

Mlýny, ves pod Choustníkem, ode dávna přísl. hradu Choustníka. V 14. st. nazývají se M. městečkem, ale v 15. a 16. st. vesnicí. Kostel zdejší l. 1402 povýšen na farní, avšak v 16. stol. spustl a fara zanikla. L. 1609 od základů obnoven a věží opatřen. (TB. 729.)

Mlýny, ves u Benešova, n. s tvrzi. Tu odumřel l. 1382 Ješek Oříšek a dědila po něm Markéta ze Zahrádky. V 16. st. patřily k Lěstnu, od něhož l. 1664 s Tvořešovicemi odtrženy a pak při nich ponechány.

Mnetěš (obec. *Netěš*), ves u Roudnice od Mnetěcha založená, jež se připomíná ve 12. st. Biskup Jindřich Zdík vykonav l. 1138 pouť do Svaté země, příčinou byl založení kláštera Strahovského, k němuž dána ves M. s Řípem a vesnicemi. Klášter tu míval (1410) tvrz s dvorem. L. 1420 mu odňata a byla v držení svetském (tuším vladyk z Běškovic). Vilém z Rožemberka vyvadiv ji, připojil k Roudnickému panství.

Mnětice (pův. *Mnětici*, t. j. rod Mnatův), ves u Pardubic, jež byla od r. 1244 jměním vladyčím (Bohuslava a Fabiana, Myslibora a Benedy). Okolo l. 1300 seděl na tvrzi Mikuláš, 1393 Markvart z Duban, pak měli tu statky: 1415—1456 Vavřinec, 1448—1474 Hertvík, po němž následoval syn Jiřík. Od toho k. M. Chrudimská obec, když však jí M. l. 1547 vzaty, prodány k Pardubicům. (H. I. 66.)

Mních, farní ves u Kamenice n. L., v níž byl farní kostel již ve 14. st. Patrony jeho byli l. 1359 Purkart, l. 1398 Jindřich, Mikuláš a Vilém a l. 1405—1428 Léva z Mezného. Potomek tohoto Oldřich (1505 atd.) odkázal M. Oldřichovi mlad, Mezenskému a ten jej pr. (1539) Vláca-

vovi Krajíři z Krajků. Od l. 1552 seděli tu pp. z Talmberka (Jan a Linhart † 1552, pak onoho syn Bohuslav † 1581 a jeho dcera Mandaléna Malovcova † 1584). Později ujala M. Saloména Říčanská z Talmberka († 1597), po níž syn Jan Litvin následoval. V l. 1602 až 1630 drželi M. Lapáčekové ze Rzávého, odtud Černínové z Chuděnic a l. 1655 přík. k Červ. Lhotě. L. 1759 obnovena fara, která v 17. st. zanikla, a stará tvrz faráři za obydlí vykázána. (H. IV. 270.)

Mnich, ves u Veselí n. L., n. s tvrzí, po níž se psali Smrčkové ze M. (Předek jich Ješek l. 1383—1397, potomci jeho: 1407 Jan, 1447 Heřman.) Po smrti Vícemila z Jetřichovic a Hynka, syna jeho, byly spory o M. Potom se dostal pánům Hradeckým a příp. k Řečici. (H. IV. 341.)

Mnichov, město u Teplé, jež se l. 1273 jako přísl. kl. Teplského připomíná. Ve 14. stol. byl tu farní kostel a podacími pány byli opatové. Také tu byl manský dvůr službami ke klášteřu povinný, který l. 1495 od opata koupen. Ferdinand I. zastavil M. (1530) Hanušovi Pluhovi z Rabšteina, ale ok. l. 1547 zase ke klášteřu navrácen. Obyvatelé dostali (1620, 1637, 1747) od opatů svobody a od císaře Jozefa II. majestát na trhy. V l. 1719—1725 kostel znova vystavěn. Erb: Štít s erbem království Českého, nad tím přilbice otevřená s korunou, z níž dvoje rohy jelení vynikají; po obou stranách přikryvadla černá a zlatá.

Mnichov (ob. *Mickov*), ves u Strakonic, jež patřila od r. 1243 křižovníkům Svato-mářským, ač tu i byl statek vladýčů (1243 Albertův).

Mnichov, správné jméno české vesnice v okr. Ronšperském ležící, která německy *Münchs Dorf* slove.

Mnichov, ves u Bíliny, jež patřila od r. 1209 klášteřu Oseckému. Král Jiří zastavil ji 1469 Václavovi z Černčic a potomstvo tohoto jej drželo k Vodolicům. Později ten statek v dědictví uveden a rozkouskován. M. později příp. k Libčevsi.

Mnichov, kostel sv. Barbory, n. farní ves u Nového zámku. Patrony kostela byli

1367 Jan Žižka, Filip, Dětmar, Tichava a Zdeněk Lála, 1377 Filip z M., Přibík z Milčan, Jan Soběhrd a Kotoun z M., 1392—1400 Hynek z Valkeřic a Pecman ze Svojkova. 1410 Hanuš a Hynek bratři, 1433 Jan a Beneš ze M. Od těchto pocházel rod Velenských ze M. V 15. st. ves spuštěna a zůstal jen kostel, bez fary.

Mnichovice (původ. *Mnichovici*), ves u Dol. Kralovic, v níž byl farní kostel již před r. 1358. M. patřivaly od nepaměti arcibiskupům k panství Křivsoudovskému, avšak byla tu také tvrz. Od 15. st. drženy k Vlašimi a v 16. st. připojeny ke Křivsoudovu. (H. XII.)

Mnichovice, městečko u Říčan, založeno na klášteřství Sazavském, odkudž i jméno M. Silvestr opat založil tu okolo r. 1140 basiliku na počest sv. Michala a všech nebeských Ctností, která nedlouho potom povýšena na farní kostel. M. zůstaly v držení klášteřa až do r. 1421. Cís. Zikmund zapsal městečko M. (1436) Mikuláši Trčkovvi z Lípy. Později dostaly se do rodu Kostků, a Anežka z Kanfunku, vdova po Zdeňkovi Kostkovi z Postupic, odkázala M. (1483) Vladislavovi králi. Později zase zastaveny Jaroslavi ze Šelmberka a drženy odtud ke Kom. Hrádku, k němuž v 17. st. dědičně puštěny. L. 1531 prý majestát na trhy obdrželo. L. 1629 založeny kostelní knihy. L. 1631 obdrželi obyvatelé od Adama z Valdšteina svobodu piva vařiti a od císaře Ferdinanda II. majestát na trhy. L. 1746 přistavěny ke kostelu kaple a l. 1754 znova vystavěn. Erb: Červený štít, v němž jsou dva pštrosové držíce každý zobákem celý pancíř a nad tím odětec s dobytým mečem, stoje jednou nohou na hlavě jednomu a druhou na hlavě druhému pštrosovi.

Mnichovice (obec. *Zálabí*), předměstí Kolínského, n. farní ves (již 1354), jež založena skrze opaty klášteřa Sedleckého. V l. 1357—1378 tu nový kostel stavěn. Později odcizeny, dostaly se v držení Kolínského obce a l. 1410 od klášteřa doprodány. V 15. st. byly předměstím Kolínským. L. 1497 vyhořel kostel a l. 1513 opraven, avšak fara před tím zanikla. V 16. a 17. st. mělo Zálabí svoje před-

stavenstvo pod vrchním právem Kolínského obce. L. 1681 kostel zdejší o loď rozšířen.

Mnichovice, n. ves mezi Tyništěm a Lípou. L. 1495 příp. se jako přísl. Častolovic ke hradu Litickému.

Mnichovice, n. ves u Žlutic, jež se l. 1375 v nadání kostela Žlutického připomíná.

Mnichovice, správné pojmenování vesnice na Vyšňobrodsku, jež slove německy *Münichschlag*.

Mnichovská hora (1502, něm. *Münzberg*, vlastně *Münchsberg*), hora u Lipého.

Mnichovství, samota u Vyhnanova, která se od 16. st. jako přísl. statku Doudlebského připomíná.

Mníšek, ves u Jindř. Hradce. Jindřich ze Stráže prodal tu l. 1366 plat bratřím z Rožemberka. L. 1415 žil Oldřich ze M. Od 15. st. objevuje se M. jako přísluš. hradu Stráže.

Mníšek městečko za Zbraslaví se zámkem, který povstal z tvrze, která bývala ve 14. st. sídlem královského zboží (od r. 1372 v zástavním držení Jindřicha knížete Litevského. Také tu býval ode dávna farní kostel. Král Václav udělil M. (1409) v manství Janovi z Lestkova. L. 1433 držel jej Jan Tluksa z Vrabí a l. 1437 Předbor z Řepnice, jehož potomstvo tu do r. 1487 sedělo. Tehdáž koupil M. Jan Vratislav z Mitrovic († 1520). Synové jeho rozdělili M. na 4 díly. Díly tyto za potomstva zcelovány a zase děleny. Potom byly tři čtvrtiny v držení jedné a čtvrtina v držení druhé pošlosti. Ke spojení došlo teprve skrze Zdeňka Vratislava l. 1623 († 1641). Strýci a dědici jeho prodali M. (1655) Serváci Englovi z Engelsflussu, jenž znova vystavěl zámek (1656—1672) a vodovod v městě († 1674). Následoval po něm syn Servác Ignác, po němž byl dědicem (1704) synovec Ignác Rudolf. Když tento l. 1743 bezdětek zemřel, dostal se M. Marii Viktorii hrab. z Umwerthu, jejíž potomstvo (Hynek, Jan † 1792, Jozef † 1822 a Ignác † 1827) tu do vymření sedělo. L. 1756 vystavěn zdejší kostel. L. 1838 přirčeno panství Marii Anně hrab. Pachtové († 1847), po níž následovala nej-

starší dcera Emanuela. Erb: M. pečeti erbem král. Českého. (H. VI. 93.)

Mníšek, samota u Záhřic, někdy dvůr, l. 1365 ještě les ke hradu Litickému patřící. Dvůr M. koupěn l. 1542 od Václava Okrouhlického z Kněnic se statkem Policí; týž nebo jiný byl l. 1558 přísluš. hradu Potšteina.

Močerady (pův. *Močuradi*), ves u Horš. Týna, jež patřila v l. 1115—1186 klášteru Kladrubskému. Ve 14. stol. patřily M. ke Kloušovu, v 16. st. ke Lštění, v 17. st. k Srbicům a od r. 1711 k Chuděnicům.

Močidlany, n. tvrz, dvůr a ves u Dříně, v polnostech Újezda pod Kladnem dosahujících k lukám pod Dříní. Na dvoře seděl do roku 1374 Pavlík z Újezda, tvrz měl l. 1378—1382 Hrdoň a po něm (1396) Jan Dítě z Praček a 1412 Modliboh z Heřmanic. Ok. l. 1422 držel je Václav z Ploštišť, a dcery jeho prod. je (1447—1453) k Buštěvsi. Asi tehdáž všechna ves vypálena. (H. VIII. 274.)

Močidlice, farní ves u Žlutic, jež se příp. od r. 1204 jako přísluš. kláštera Plaského. Později (1319) ujali ji ke hradu Rabšteinu, a proto vyskytují se jako patronové farního kostela: r. 1356 Oldřich Pluh, r. 1358—1380 králové, r. 1422 Bartoš z Hořovic, r. 1427 Jan st. z Rabšteina. Později patřily ke hrádku Sichrovu a v 16. st. k Rabšteinu. Konečně příp. ke Žlutickému panství. L. 1775 kostel vyhořel a l. 1782 znova stavěn. L. 1787 zřízena při něm lokalie, protože fara v 17. st. zanikla, a l. 1855 fara obnovena.

Močidlice, n. ves aneb jen hospodářství u Heřm. Městce (1351), které se později nepřipomíná.

Močovice, ves u Čáslavě, ve 14. st. přísl. kl. Sedleckého k Malešovu, ke konci 15. st. statek Václava Hamerníka z Božejova († j. 1492) a jiných vladyk. Obec Čáslavská koup. (1539) dvůr od Prokopa z Lukavce a ostatní části, i drženy M. odtud k Tupadlům. Ok. l. 1784 ustavila se tu náboženská obec pod obojí.

Modlany (prvotně *Modlaně*), farní ves u Chabařovic, v níž byl farní kostel již před r. 1364. M. dostaly se r. 1334 klá-

šteru Roudnickému, ale již r. 1337 ujal je zase biskup Jan a připojil je ke hradu Kyšperku, k němuž pak stále patřily a při něm i po rozprodání panství ponechány. Kostel l. 1692 znova postaven a do r. 1773 skrze jezovity Šejnovské přisluhováno. Léta 1786 zřízena tu lokalie, která později na faru povýšena.

Modletice (prv. *Modletici*), ves u Řičan, l. 1336 sídlo Šimonovo, l. 1403 Ojířovo. L. 1472 připsán plat v M. ke kostelu sv. Jiljí v Praze a Václav Hrzan z Harasova prodal zde plat (1502) kapitole u sv. Víta. Sice patřily M. dlouhý čas k Předboři, ale v 17. st. byly samostatným statkem, jehož držitelé se rychle střídali. (Viz je v Sommerově topogr.)

Modletín, far. ves u Chotěboře, v 16. st. přisl. Lipky. L. 1617 odprodán Janovi st. z Dobřenic, od něhož postoupen (1620) Eufemii Kustošové z Dobřenic. Po ní se dostal M. dceři Marjaně Františce, vd. z Bloenšteina († j. 1644) a potom pr. (1644) Václavovi z Věžník. V držení Věžníkův zůstal M. dlouhá léta a dostal se pak Voračickým, kteří jej k Malči připojili. Při kostele v 18. st. založeném zřiz. l. 1787 lokalie, založeny kostelní knihy a fara l. 1856 zřízena. (PA. IV. a X.)

Modlibohov, Modlibov, ves u Čes. Dubu, která byla ode dávna až do r. 1624 přisl. Čes. Dubu, avšak l. 1624 ke statku Starému Dubu přip. a při něm do r. 1850 zůstávala.

Modlice, n. véska u hradu Valdšteina (u Turnova), v níž l. 1413 plat k novému oltáři v Jičíně poukázán.

Modlíkov, ves u Sedlce, ode dávna na drobné statky vladýčí rozdělená, z nichž jeden Petr Chroust (1482) od Mik. Luknosa z Měšetic koupil. Část patřivala v 16. st. ke zboží Vlkického, z ostatku povstaly čtyři svobodnické statky.

Modlíškovice, jinak Petrovice, někdy tvrz, dvůr a ves u dvoru Dvorce blíže Protivína, ok. l. 1339 statek Ivanův. Asi v ty doby obdržel Ctibor z M. ves Chřepice a stal se praotcem Chřepických z Modlíškovíc. Okolo l. 1382 měli oba statky bratři Ctibor a Chval, v l. 1454—1462 jakýsi Petr. Později přip. M. k blízkým

Božejovicům. Okolo l. 1580 odděleny pro Bedřicha z Čejkov, jenž na spustlé vsi nový dvůr postavil, ale jej l. 1589 obci Písecké prodal. Odtud měly stejné pány s Božejovicí. (H. VII. 258.)

Modřany, farní ves u Zbraslavě, jež se přip. r. 1178. Tehdá daroval tu Soběslav II. dědiny kostelu Vyšehradskému. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patronem byl některý kanovník Vyšehradský. Sice tu byl také dvůr sakristána u sv. Víta a nějaký vladýčí statek. Větší část náležela pak Novému městu Pražskému, jemuž sice l. 1547 vzaty, ale zase navráceny. L. 1622 postoupeny ke kl. Zbraslavskému, při němž až do zrušení, nicméně i potom při Zbraslavi zůstávaly. Po zaniknutí fary zřízena tu lokalie a l. 1855 fara. (M. V. 19, X. 93.)

Modřejovice (prv. *Modřejovici*), ves u Rakovníka, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Půtovo a l. 1360 bratří Jana a Vrše, jichž potomci se nazývali Vršové z Modřejovic. Asi ok. l. 1380 se odtud vyprokali a M. (kromě nějakého malého statku) patřily ke hradu Krakovci. L. 1570 odloučil je Jan Újezdecký z Červ. Újezdce, jehož potomci (c. 1588 Šebastian, 1619 Jan Jaroslav, synové toho Adam a Jan, 1680 tohoto dcera Lidmila M., vd. Schadova) jej do konce 17. st. drželi. Později spojeny se statkem Slabeckým. (H. VIII. 116.)

Modřejovice i Modřovice, ves u Příbramě, n. s tvrzí, l. 1367 statek Držkův, Ješkův a Otíkův, pak Jana, syna Otíkova (1402). L. 1408 seděl tu Jindřich, l. 1492 Prokop a Ondřej. Na poč. 16. st. drženy k Jincům z části, ostatek drželi Kerunkové z Lomu. Tito prodali svůj statek Floryanovi Gryspekovi a patřil pak k Rožmitálu a Strýčkovu. Ostatek patřil rozličným držitelům. Dvůr a tvrz přip. k Vysoké. (H. VI. 133.)

Modřiluhy, ves, která se l. 1088 v základním listu kapituly Vyšehradské přip., neznámého položení.

Mohelka, řeka, slula dříve Mohelnice.

Mohelnice, ves u Mnich. Hradiště, jež dostala jméno své, že založena při ústí Mohelnice od mnichův Hradištských ve

13. (ne-li 12.) st. Ve 14. a 15. st. byl tu farní kostel. **M.** zůstala v držení kláštera Hradištského až do r. 1420. Odtud byla v držení světských držitelův; část byla l. 1555 k Valečovu, část ke Hradišti a část od r. 1567 k Loukovci. V 17. st. patřila část k Zásadce, která l. 1695 ke Hradišti příp. Loukovecká část dostala se l. 1725 ke Svijanům. Když fara zanikla, ponechán velebný starožitný kostel bez duchovního pastýře. (M. XIX. 1.)

Mohelnice, Mohelka, přítok Jizery (v 16 st. i *Berounka*).

Mohelnice, potok tekoucí do Myslívského potoka (1372).

Mohelno, n. ves daná r. 1292 klášteru Zbraslavskému, snad nynější Dvořísko u Chocně.

Mohrenstein, n. léno České koruny v Horní Falci až do r. 1800 doznávané.

Mohuřice, Mouřice (prv. *Mouřici*), ves u Trh. Svin, jež se r. 1186 připomíná (obyvatelé i Mohuřičané). Oldřich ze Dvorce prodal **M.** okolo l. 1503 panenskému klášteru v Krumlově, ale později příp. k panství zámku Krumlova.

Mochov, městeček u Českého Brodu, ve 14. st. s farním kostelem. Držitelem byl v l. 1360—1377 Peslin Najmburský, jehož potomci nazývali se Mochovskými z Mochova. L. 1396 následoval Hertvík Falcner, l. 1407 Ctibor z Tichonic a l. 1413 držel Jindřich z Cach **M.** ke hradu Jenšteinu. Jeden osedlý patřil do r. 1420 ke kanovníctví Vyšehradskému. Páni ze Stráže získaly **M.** příp. jej ku Přerovu, při němž zůstal do r. 1611. Tehdá jej císař Rudolf II. postoupil Maří Majdaleně Trčkové a příp. ke Kounicům. L. 1641 městečko od Švédův vypáleno. Asi tehdá zanikla fara a **M.** přifařen k Bříství. L. 1765 velká část městečka vyhořela, v l. 1846 až 1847 byly tu často ohně. Erb: Modrý štít a v něm pokosem stříbrný štít, jehož spodek jest zelený a na něm orlice modré barvy se zl. zobákem a jazykem rozžaveným. (Erb vladyk z Mochova. — Trnka, Kounice 50.)

Mochtín, ves u Klatov, již pr. Břeněk ze Skály r. 1398 Půtovi z Dolan. V 16. st. patřil **M.** Sedleckým z Újezdce, kteří

M. na drobounké statky rozdělili. Skoupil je v l. 1593—1603 Jan Václav Koc z Dobruše. Později příp. k Týnci.

Mojžíř, Možíř (staroč. *Možieř*), farní ves u Ústí n. l., n. s tvrzí. Farní kostel tu byl již ve 14. stol. a pány byli 1364 Ješek z Vilhartic a Petr z Buškovic a léta 1393 bratří z Lungvic. Od l. 1404 vyskytuje se jako přísl. hradu Blanska a tak i v 16. st. Později patřila k Březnickému panství. L. 1593 kostel obnoven, po r. 1623 fara zanikla. L. 1787 zřízena tu lokalie a l. 1851 fara.

Mokošín viz Makušín.

Mokov, Mukov, ves u Bíliny, v níž byl farní kostel již ve 14. st. **M.** vyskytuje se od r. 1415 jako přísl. hradu Skalky. Od 17. st. byl **M.** přísl. zámku Bilyny. Po zániknutí fary přifařen **M.** k Bílině. L. 1760 kostel znova postaven a přifař. k Mrzlicům.

Mokovice, jiné jméno vsi Hřivinova, které se opakuje v německém jeho názvu, totiž *Makowitz*.

Mokrá, ves u Hor. Plané, jež se r. 1268 (na mokrých) připomíná. Tehdá se dostala klášteru Korunskému, při němž zůstala až do sloučení většiny klášterství s Krumlovským panstvím.

Mokrá, Mokrý, ves u Turnova až do r. 1593 přísl. zámku Rohozce, odtud až do r. 1850 Svijan. Zde se Fr. J. Tomsa († 1814) l. 1753 narodil.

Mokřany, ves u Jílového, l. 1214 přísl. statku Řepčického. Pustá tvrz **M.** s vesnicí patřila v 16. st. k Lojovicům.

Mokřany, ves u Sedlce, po níž se psával rod Řidlů z Mokřan.

Mokré, Mokřý (něm. *Gauendorf*, pův. *Gaugendorf*), ves u Budějovic, jež se léta 1331 připomíná.

Mokřice, Mokře, v 16. stol. jméno Draškova u Blovic.

Mokřice, n. ves u Lužan, l. 1323 sídlo Zdislavovo, l. 1462 bratří Mikuláše a Jiříka. L. 1464 připojena ke Konecchlumu. (Snad stávala v lese Chotěšově. — H. V. 206.)

Mokropsy horní a dolní (jinak velké a malé), dvě vsi u Zbraslavě, z nichž jedna se r. 1088 v zákl. listu Vyšehradském připomíná. Oboje byly r. 1228 příslušenstvím

kláštera sv. Jiří. V horních **M.** byl farní kostel již před r. 1356. Svatojirskému klášteru patřily až do r. 1420. R. 1436 zastavil je král Zikmund Oldřichovi Medkovi z Valdeka. L. 1477 patřily bratřím z Vrabí a pak jich potomkům. L. 1549 zapsány Janovi Kolskému z Kolovsi. Ok. l. 1570 ujaty k rukám královským a l. 1584 dědičně prodány Karlovi z Kokořova. Po častém střídání držitelů byly na poč. 17. st. v držení Smolíků ze Slavic a od r. 1620 Albrechta Jiří Bryknára. Tento je l. 1622 prodal a zase se držitelé často střídali, až pak přík. v 17. stol. ke Zbraslavi. Fara v 17. st. zanikla. L. 1737 vystavěn nový kostel, l. 1787 zřízena lokalie a l. 1857 fara.

Mokrosuk, Mokrosuky, ves u Sušice, od 14. st. přísl. Vilhartického panství. Při jeho dělení ok. l. 1560 dostala se ke Kolinci. L. 1579 k. M. Volf Gothart Perglar z Perglas, jehož potomci tu měli tvrz. L. 1623 zabrán a příp. k Vilharticům a pak patřil k Hrádku. V l. 1670—1679 byl zase samostatným statkem. (H. XI. 124.)

Mokrovousy (prv. *Mokrovousi*), ves u Nechanic, n. s tvrzí. V **M.** seděli 1366 Ješek Košťál, 1380 Deněk, 1380 Tas, 1392 Zdeněk, 1395 Bavor a j. Potomci tohoto byli Mokrovouští z Hustiřan. L. 1484 držel je Aleš z Ryzemburka a asi l. 1512 k. je Bořek Dohalský z Dohalic, jehož potomci (Václav, Bořek † 1559, Mikuláš, 1590 Zdeněk † 1598, 1605 Hynek, 1610 Václav, pak Hynek) je do r. 1651 drželi. L. 1651 koupil je Pertolt Záruba z Hustiřan. Střídaly se pak v rodě jeho a Dobřenských a přík. l. 1707 k Sadovskému panství. (H. V. 343.)

Mokrý, n. ves v okolí Bohdanče, l. 1513 pusá. T. r. přikoupen s Bukovkou k Pardubicům.

Mokrý viz Mokrá.

Mokrý, přítok Vltavy u Vyšního brodu (1259, něm. *Ziehbach*).

Molberg (vl. *Mühlberg*), n. přísl. koruny České, jež l. 1397 k Míšní zastaveno.

Moldava, Mulda, farní ves u Teplíce, povstala na Bílinském panství při řece Muldě a ok. l. 1600 tu postaven kostel. L. 1637 přidělena k Patokrejskému dílu a

od l. 1644 patřila k Libčevsi a l. 1644 až 1670 ke kostelu od Oseka přísluhováno, l. 1670 založena fara a l. 1687 kostel znova vystavěn.

Starý Montfort, n. léno koruny České (ještě 1501) l. 1630 již promlčené.

Morany, Muráň, ves u Dobříše ode dávna na drobné statky zemanské (pak svobodnické) rozdělena.

Morašice, ves u Chrudimě, l. 1349 farní ves Litomyšlského biskupství s tvrzí. Ve vsi seděli: l. 1226 Předbor, l. 1382 Hereš, l. 1394 Čeněk. Od r. 1430 držel je Trystram z Barchova, později Andělové z Ronovce, od r. 1544 Mik. Štítný ze Štítného, od r. 1550 Hamzové ze Zabědovic. L. 1631 prodány Johance Pětipeské ze Žlunice a dostaly se skrze ni v držení rodu Lobkovského a od něho 1646 Františkovi ze Šternberka. L. 1651 přešly v držení Kaiseršteinů a l. 1661 koupeny k Městci. Fara v 17. st. zanikla. (H. I. 186.)

Morašice, farní ves u Litomyšle (1349 s far. kostelem). Část patřila ode dávna ke klášteru a pak k biskupství v Litomyšli. Ostatek s kostelem drželi l. 1293 Trojan, 1318 Blud, 1368 Adam. Jindřich z Potšteina prodal **M.** (1370) Rudlinovi, rychtáři Mýtskému, po němž je drželi (1387) Filip ze Slepotic a Petr Frybergář. Za husitských válek seděl v **M.** Michal z Kunvaldu. V 16. st. náležely **M.** až do r. 1547 z části k Litomyšli, ostatek s kostelem k Sedlišťkám. Oboje drženo od r. 1547 k Brandýsu, odprod. sice l. 1558, avšak zase l. 1574 přikoupeno. V 17. st. přivtěleny k Litomyšli. Zajímavé zápisy o kostele nacházejí se v archivu farním. (H. I. 26.)

Moravany (původně *Moravané*, t. j. osada Moravany zalidněná), ves u Čáslavě, někdy s tvrzí, na níž sídlili l. 1318 Trojan, l. 1339—1348 Michal a l. 1442 Zdeněk z Nestajova. Sice patřila ves až do r. 1557 k Vilémovu, pak Jozefovi z Gerštorfu, jenž ji l. 1577 dědičně koupil a l. 1589 k Lichnici prodal. Ok. l. 1610 odděleny **M.** jako zvláštní statek, byly v držení Robmhápův až do r. 1628, pak Trčků.

L. 1649 koupeny zase k Lichnici a drženy pak k Třemošnici.

Moravany, farní ves u Holic, n. s tvrzí, jež postoupena r. 1349 s farním kostelem k biskupství Litomyšlskému. **M** byly ode dávna vsí vладыčí, po níž se psal r. 1244 Příbyslav z M., l. 1263 týž s bratrem Oldřichem, 1293 Ludvík, 1318 Host, Bartoš a Zdeněk. L. 1400 seděl tu Habart z Lomnice a ještě l. 1415 Čeněk z Barchova, držitel jedné části, koupil druhou část, která náležela k Slepoticům, a oboje přip. k Dašicům, s nimiž se dostaly k Pardubicům. L. 1782 postaven nový kostel na místě starého skrovného. Fara zanikla obnovena l. 1854, když l. 1806 byla lokalie zřízena. (H. I. 65, M. VI. 25.)

Moravčice, prvotní jméno vsi Moravska u Chotýšan.

Moravčice, n. dvůr u Lhoty Salačovy (za Pacovem), r. 1544 pustý, jež tehda připojen k Pacovskému zboží.

Moraveč, ves u Tábora, odkudž se psal v l. 1381—1407 Fránek z M. a l. 1417 Lipolt. Od r. 1432 vyskytuje se **M**. jako přísl. Červ. Záhoří a v 18. stol. připojen k Chotovinám.

Moraveč, ves u Pacova, ve 14. stol. majetek arcibiskupův k Řečici. Tehda tu seděli též jeho nápravníci. Od 15. stol. patřil světským pánům, nicméně až do r. 1850 k Červ. Řečici. Po vydání tolerančního patentu zřízena tu fara pod obojí.

Moraveč, n. ves (snad něm. *Marassen*) u Dlouhého Hradiště v okolí Bezdržic, jež byla r. 1379 příslušenstvím hradu Švamberka a po r. 1420 vypálena.

Moravěves, ves u Mostu, n. statek vладыčí, který měli 1333 Bořita, syn Litoldův, 1346 Litolt starší a Litolt mladší, 1374 Bořita, okolo l. 1390 zase Litolt. L. 1417—1418 připomínají se Jan, Václav († j. 1437) a Albert († j. 1437). Dvůr tu měli pak Vřesovci a l. 1467 přidělen Jarosovi Vřesovci ke hradu Kyšperku. L. 1595 prodal Václav z Hochauzu týž dvůr s částí vesnice Vilém. Kostomlatskému z Vřesovic, i připojeno to ke Dlažimi. L. 1671 přikoupena k Postoloprům.

Moravice (něm. *Mörowitz*), ves u Vyšního brodu, jež se od r. 1400 jako ma-

jetek Vyšňobrodského kláštera připomíná.

Mořiny, Mořina velká, ves u Beřouna, již před r. 1359 farní, avšak nedlouho před tím les. Karel IV. dal l. 1352 **M**. a Mořinku kl. Emauzskému, a ten je držel jen do r. 1356; dvůr jeden držel (1367) malíř Jetřich Pražský. Podací nad kostelem náleželo ke Karlšteinskému panství. Dvůr n. Jetřichův byl svobodným statkem až do r. 1850; statek patřil ke Karlšteinu. Fara za neznámé doby zanikla a kostel v 17. st. znova vystavěn.

Mořizáby, Mořeřaby, n. ves nad Byšici za Mělníkem. L. 1530 přip. se jako pustá ves na Byšickém zboží.

Mörowitz viz Moravice.

Mory, farní ves u Podbořan, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. Patrony jeho byli: l. 1363 Bušek, 1369—1395 Beneš, 1404 jeho sirotci. Později se odtud nazývali Sokolové z Mor. V 16. st. patřily ke Krásnému dvoru, odprodány l. 1573 a patřily do r. 1583 k Petršpurku. V l. 1586 až 1621 patřily Fictumům, pak následovali do r. 1655 hrab. z Martinic, a asi od r. 1664 markrabskému rodu Badenskému. Od l. 1783 jsou jméním knížecího rodu Švarcenberského.

Most, vlastně Hněvín most (něm. *Brüx*, r. 1238 *Bruchis*, lat. *Pons*, král. město, jehož hrad (česky Mostský hrad) nazýván byl také Landeswarte. H. m. přip. se k r. 1040. Prvotně byla okolní krajina jméním Hrabšiců, zejména Hrabše 1188—1195. Syn jeho Kojata odkázal trhovou ves **M**. kl. Zderazskému (1227). Nedlouho potom vyvadil **M**. král Václav, postavil tu hrad a pod ním vysadil opevněné město. Na hrad přeneseny úřady Bílinského kraje a tento nazýván pak Mostským. L. 1248 králevic Přemysl hrad marně obléhal. Asi v ty časy povstal tu klášter minoritů, a křižovníci s červenou hvězdou měli tu špitál, ale podací farního kostela dostalo se Zderazským. Král Přemysl dal (1273) městu první svobody, které od pozdějších králů (1315—1525) potvrzeny. Purkrabími byli: 1269 Jetřich Špacman, 1297 Ondřej z Dubé. L. 1283 zastaven **M**. Otíkovi Braniborskému. Král Jan dal obci

pohořelé (1334) osvobození od platů a též jinak ji obdaroval. Od Karla IV. (1370) obdržela trh a potvrzeno jí l. 1371 a 1372 právo o statcích řídit a l. 1376 právo míle. Král Václav obci pro její věrnost přál, zejména jí udělil (1405) popravu, polepšil erb (1411) a udělil (1416) svobody v příčině žen a dcerek zdejších. Hrad zapsal (1413) Martinovi Kladnému z Malešova. Zápis ten přešel na Mikuláše z Lobkovic, od něhož král Zikmund M. vyvadal (1420). T. r. obsazen M. od Míšňanů k obraně proti husitům. Tito oblehli l. 1421 hrad, který se již na slušné výminky vzdání chtěl, avšak od přichozích Míšňanů poražení v poli a upustili od obléhání. Král Zikmund zastavil M. hrad a město Bedřichovi starš. vévodovi Saskému (1423), jež městu l. 1425 budoucí svobody vyměřil. L. 1429 učinili obyvatelé s husity příměří a l. 1431 a 1434 dostali majestáty na potvrzení svobod. Hrad drželi Bedřichovi synové. L. 1455 město vyhořelo a poddalo se pak Jiřímu Poděbradskému. L. 1456 mu také hrad od knížat odevzdán a svěřen Zbyňkovi Zajíci z Hazemburka. Potom dán městu majestát na potvrzení svobod (1456) a osvobození od daní na 7 let. Král Jiří mu l. 1462 podobných svobod poskytl a přidal výroční trh, začez ve věrnosti setrvalo. Hrad zastavil král (1465) svým synům a dostal se při dělení l. 1472 napřed Bočkovi a potom Jindřichovi, jeho bratru. L. 1472 obdrželo město majestát na svobody, radnici a pečetění červ. voskem a v l. 1475 až 1501 na rozličné svobody. L. 1480 postoupil kníže Jindřich hrad Benešovi a Ludvíkovi bratřím z Veitmile, v jehož rodě dlouho děděn. V l. 1499—1501 získala obec podací kostelní, majíc tehdy již drahně statků po zemi. L. 1515 celé město vyhořelo, pročež obdrželo osvobození od daní a nový trh. L. 1517 stavěn znova kostel; stavbu řídil M. Beneš. V následujících letech důchody obce tak se zlepšovaly, že mohla statky kupovati. Ty všechny obci l. 1547 vzaty, ale později zase navraceny. V držení hradu následoval napřed Jan, nejstarší syn Benešův, jehož syn Petr († 1542) právo své na Šebestiana,

nejmladšího syna Benešova, převedl. Po něm († 1549) následovali synové, z nichž Jan M. hrad držel. Dědily po něm sestry Mandaléna a Anna. Po smrti krále Ferdinanda († 1564) vzmáhalo se v M. luteranství, jež ok. l. 1590 opanovalo. L. 1578 zase větší část města vyhořela, po čemž kostel tou a jinými pohromami zpuštěný obnovován. Léta 1600 přistavěna věž a l. 1602 stavba ukončena. Hrad vyplacen l. 1584 od Anny z Veitmile a příp. ke král. komoře. L. 1585 zastaven Ladislavovi z Lobkovic, ale když tento se do jednání svého bratra zapletl, zabaven (1594) a l. 1595 i s panstvím obci prodán. Na poč. 17. st. byly v Mostě náboženské nepokoje, které ani po udělení majestátu (1609) nepřestaly. Luteráni si l. 1612 nový kostel postavili. Spory ukončeny léta 1616 smlouvou. T. r. založen tu klášter kapucínův. L. 1618 přidal se M. k odbojným stavům, ale vznikly nové náboženské hádky. Po bitvě Bělohorské obsazen jest M. od Albrechta z Valdšteina, jmění obecní zabráno, katolické náboženství zavedeno a klášterníci všemožně podporováni. Mnoho sousedů se vystěhovalo. L. 1627 dostavěn kapucínský kostel. L. 1628 potvrzeny svobody obce a statky navraceny. L. 1631 obsazen M. od Sasů. Po jich odchodu dána na hrad císařská posádka. L. 1639 Švédové město ztekli a poněvadž se hrad nepoddal, vypálili. L. 1640 se Švédové marně o hrad pokoušeli. Pro věrnost a udatenství obdrželi sousedé l. 1642 rozličná obdarování. L. 1645 obsazeno jest město od Švédů, což se zase l. 1646 opakovalo. Potom obležen hrad a po několika dnech dobyt (v lednu 1646). Švédové zůstali tu posádkou až do r. 1649. P válce bylo město zpuštěno a vyplněno; hrad pak v l. 1651—1653 naschvál od vlády sbořen. Znenáhla se město zotavovalo, ale strádalo v 18. st. častými požáry. L. 1724 zřízena pošta, l. 1749, 1784 potvrzeny svobody. L. 1778—1779 strádalo město vpády Prusů a l. 1779 od nich obsazeno. V 18. st. pilně o kostelích stavěno a opravováno. L. 1731 vystavěn kostelík sv. Vavřince, současně stavěn kl. minoritů. L. 1768 uvedeni sem piaristé, kterým da-

rován l. 1783 zrušený klášter panenský (viz *Zahražany*). L. 1785 zrušen též kostel sv. Anny. L. 1791 zřízeno v **M.** úplné gymnasium, při němž byla v l. 1805 až 1821 filosofická škola. L. 1820 vyhořela velká část města. L. 1848 dostavěno stavení gymnasia. L. 1850 stal se **M.** sídlem c. k. úřadů (též zemského a horního soudu). L. 1854 stavěny nové školy a město se od těch dob rychle rozšiřovalo, zvláště od r. 1870, když tu vystavěna železnice. Znamení rodáci: Jiří Pontanus z Breitenberka († 1616), Jakob Spanmiller Pontanus († 1626), Julius Zwicker († 1738), Florian Gassmann († 1771), Jiří Šen ze Šeneku (1602), Jan Jiří Verbig († 1747), Jos. Walter (1732). Elisabetha Vestonia (nar. 1582) tu vychovávána. Erb: Modrý štít, u jehož spodku řeka a nad ní stříb. most o třech klenutích, na něm dvě stř. věže čtverhranaté, každá s dveřmi, okny, kranclemi, cihelnou střechou a zl. makovicí; mezi věžemi je Český lev a nad ním zlatá hvězda. (J. Cori, *Gesch. der k. Stadt Brůx.*)

Most- viz -most.

Mostek (pův. *u mostku*), ves u Vys. Mýta, již odkázal hrabě Kojata r. 1227 Janovi. Od dávných dob až do r. 1850 patřil **M.** k Brandýsu. L. 1724 stavěla tu Marie Terezie hrab. Rottalová nový zámeček, ale syn její Fr. Norbert hr. z Trautmansdorfu, nemaje v něm zájbení, stavby nedokončil a části zboural. Zbytky okolo l. 1874 úplně zbořeny.

Mostek, ves u Hostinného ve farnosti Horní Brusnice, v 16. stol. jen mlýn patřící k Miletínu, od r. 1590 k Olešnici, později k Hostinnému.

Mostek, n. tvrz a dvůr východně od Dolan a jižně od Kotelce (u Jičina). Odtud pocházeli: (1318) Příbek, Bohuslav a Ondřej, 1393 Petr Kdulinec. Okolo l. 1411 držel jej Otík z Labouně a l. 1429 Zdeněk z Valdšteina. V 15. st. spustl. (H. V. 270.)

Mostek, n. ves neznámého položení na klášterství Želivském (1226).

Mostiště, ves u Rokycan, která patřila l. 1379 ke statku Sviinné a v 15. st. ke

statku Hřešihlavskému. Od 16. st. patřilo **M.** k Libšteínu a pak k Liblínu.

Mostky, **Mostek** (něm. *Pernlesdorf*, pův. *Perngersdorf*), v l. 1366—1369 sídlo Žibřidovo a pak potomků (1400 Žibřid, 1465 Přibík, 1478 Jan). V 16. st. drželi tvrz Hřebeňářové z Harachu a l. 1627 přešly v držení Jozefa Arnošta Šrejnára z Rozeneku. Od r. 1673 patřily Kořeniským z Terešova a Hamzům ze Zábědovic společně a asi od r. 1692 Jiř. Hartlovi. L. 1760 přik. k Novým hradům. (H. III. 263.)

Mostov, **Most**, ves u Kynšperka, která patřovala ke hradu Kynšperku a k tak zv. Leuchtenberským lénům. Od Kynšperka tvrz a ves **M.** l. 1606 Jiř. Arnoštovi Hofmanovi z Mynychshofu prod. V držení tohoto rodu zůstal až do r. 1630, kdež prodán Janovi Bedřichovi ze Vchynic († 1638). Od Vchynských koupil jej l. 1670 Jan Hertvík z Nostic a od Nosticů l. 1693 Jan Bedřich Perglár z Perglasu, jehož rod tu do 18. st. seděl. Pozemským statkem byl do r. 1850.

Moštice (pův. *Moštici*), veska u Vlkančic (Kostelce n. Č. l.), jež se dostala léta 1291 biskupství Pražskému.

Motoly, ves u Smíchova, jež se l. 1146 přip. L. 1228 patřily kl. sv. Jiří z části a tak zůstalo do r. 1421. Ostatek byl kl. Strahovského a část patřila ve 14. stol. pánům z Tetína. Císař Zikmund zapsal **M.** městům Pražským, což l. 1459 obnoveno. Oboje části později od duchovních držitelů vyplaceny. Později dostaly se v držení křižovníkův Maltézských.

sv. **Mouřenec**, sv. **Mouřic** v. **Rajský**.

Mrač dolní, veska u Benešova s tvrzí, l. 1318 sídlo Zdislavovo a l. 1356 bratří Oldřicha, Viléma a Ješka. L. 1405 držel **M.** Beneš z Lopřetic a l. 1410 Oldřich. L. 1438 seděl tu Beneš, předek **Mráckých** z Dubé, jehož syn byl Petr. Ok. l. 1493 seděli tu Petr a Vilém a pak Jan, syn onoho. Po tomto dostala se **M.** mateři Lidmile a ta postoupila **M.** (1540) Jaroslavovi star. ze Šeimberka († 1550). Po něm držela **M.** napřed vdova Anna a pak syn Jan († 1597). Po jeho smrti pr. dědicové **M.** (1598) Adamovi ml. z Vald-

šteina a příp. ke Komornímu Hrádku. L. 1638 oddělen za díl Janovi Viktorynovi z V., ale ten jej prohosподаřil. Byl pak v držení pp. z Vrbna až do r. 1709 a později příp. ke Konopišti (1725). Vrbnové tu stavěli nový zámek, ale nedostavěli. (MB. III. 72.)

Mračnice (pův. *Mračnicí*), n. ves na místě kostela Veleneckého u Konic a Bříství, jež ode dávna patřila klášteřu Břevnovskému (prý od r. 993). Ve 14. a 15. st. drženy M. ke zboží Přerovskému, s nímž se dostaly r. 1437 do zástavy. V 15. st. spustly, a proto slove r. 1547 Mračensko ves pustá.

Mračnice, ves u Týna Horš., r. 1186 přísluš. dvora biskupského v Mašovicích; tehda prodána Mechtřidovi ze Slavkovce, avšak jen do rodu jeho vymřeni; proto později ujata k panství Týnskému.

Mradice, ves u Postolopr. R. 1238 vyměnil si ji Sulislav, purkrabě Loketský, od kl. Břevnovského. Pak patřily kl. sv. Jiří a l. 1436 zapsány Hanušovi Henigárovi. Později vyplaceny a zase ke klášteřu připojeny. V 18. st. připojeny ke Stečniku, od něhož l. 1817 odprodány. Odtud byly statkem o sobě.

Mrakotice (prvotně *Mrakotici*), ves u Prčice, jež se l. 1300 příp. L. 1391 pr. Bohuněk z Vrchotic M. Přibíkovi ze Lhoty. V 15. st. žil rod Mrakotických z Mrakotic. Část M. patřila l. 1520 k Neustupovu, l. 1543 k Beztahovu. Anna Říčanská pr. část (1599) od Kosovy hory Štěpánovi Jiřimu ze Šternberka a patřila pak k Oticům.

Mrakov, n. ves na Smečansku, nyní myslivna. L. 1328 dostala se v držení Pražské kapitoly.

Mratín, ves u Brandýsa n. O., l. 1379 statek Přibíka ze Sluh. Až do r. 1547 patřil Starému m. Praž., jemuž l. 1547 vzat a Mik. Šindeláři postoupen. Po nějakém čase dostal se M. v držení jezovitů Novoměstských a l. 1765 zakoupen k Pakoměřicům. (MB. IV. 157.)

Mravinec, l. 1408 jméno vinice u Žitenic (Litoměřic).

Mraviny, v 15. stol. tolik co Lhota Mravinná.

Mraviště, dvůr u Načerace, někdy ves. L. 1437 zapsal Jan Sekyrka z M. statek svůj v M. Mikuláši Rabasovi. Od 16. st. patřila ves (z níž zbyl v 17. stol. jediný grunt) k Načeraci.

Mrazov, léta 1575 dvůr k Těchobuzi (u Pacova).

Mrazov, ves u Teplé, jež se od r. 1273 mezi statky kl. Teplského připomíná.

Mrdákov, farní ves u Domažlic, ves Chodů Domažlických a od 17. st. přísl. statku Koutského. L. 1785 tu zřizena fara a l. 1811 kostel založen. (TB. 843.)

Mrdice, n. tvrz u Heřmanova Městce, sídlo Mrdických z Mrdic (1325 Heřman a jeho synové, zejména Bernart, 1356 Jaroš, 1373 Heřman a Bernart). L. 1382 prodány M. se zbožím Městecským Čeňkovi z Vartemberga. V 15. st. zpustly zůstávajice přísl. Městce. (H. II. 177.)

Mrchojedy, l. 1577 jméno louky u Strakonice (Golč. Jenikova). Soudíc ze jména, bývala tu ves.

Mrchojedy, ves u Uhl. Janovic, ode dávna a již l. 1337 přísl. klášt. Sázavského, s nímž l. 1436 zastavena. Kromě toho tu byl malý statek vладыčů. V 16. st. byly M. pusty a patřily ke Komor. Hrádku. L. 1667 zase ke klášteřu připojeny.

Mříčno viz Smiřično.

Mrsklesy, ves u Lovosic, po níž se nazýval r. 1276 Vojtěch z M. a Dražil z M. L. 1454 patřil jeden grunt k Ohniči, v 16. st. část ke Skalce a část k Milešovu; tuto pr. Václav Kaplíř l. 1564 také ke Skalce. Zbyl pak jeden dvůr kmeců, který pr. l. 1584 k Nedvědicům.

Mrtníky (pův. snad *Brtnici*, t. j. čelaři), farní ves u Hořovic, v níž byl farní kostel již před r. 1354. O podací jeho sdíleli se Pešíkové z Komárova se sourodými vладыkami z M. V 16. st. patřila ves celá s podacím ke Komárovu, s nímž připojeny l. 1622 k Hořovicům. V 17. stol. zanikla fara; léta 1786 zřizena ta lokalie, která l. 1858 na faru povýšena. (PA. XIII. 279.)

Mrvice, ves u Otice n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Mackovo, 1380—1388 Zbyňkovo a tohoto synův (Mikuláš, Bohuněk, Vilém). L. 1414 k M. Bohuněk, po němž synové Mikulášovi následovali. L. 1545 patřila

ves **M.** k Oticům a l. 1585 prodána ke Kosově hoře.

Mrzlice, farní ves u Bíliny, v níž byl farní kostel před r. 1364. **M.** držel v l. 1364 až 1392 Rydkář z **M.** V 16. st. patřily **M.** k Razicům a l. 1698 přikoupeny k Bílině.

Mstibín, název hradu u Hájka, který snad jest vzat z podání lidu, ač není-li vymyšlen dokonce. Tím se míní hradiště »na sekané«, severně od Hradištku mezi Vltavou a Sázavou, před samým jich ústím.

Mstihněv, dvůr, n. tvrz a ves u Křivan (Bydžov), na níž seděli l. 1414 Buzek a Čeněk ze Sloupna. Jitka z Kamenice pr. l. 1443 pustou tvrz Jindřichovi a Frydmanovi br. ze Šlibovic. Pak připojen k Mezitíči a asi l. 1535 ke Smidarům. V 16. st. přík. ke Skřivanům. (H. V. 312.)

Mstislavice, ves u Ledče, kterou dal Jan ze Lhoty l. 1391 synům svým Ratmírovi († j. 1410) a Albertovi. Později patřily **M.** k Nelechovu. Albrecht z Leskocve postoupil ji l. 1498 k oltáři sv. Kříže farního kostela Ledeckého a počítána odtud k panství zámku Ledče.

Mstiškov, n. veska v okolí Mimoně, jež patřivala k panství hradu Děvína.

Mstišov, ves u Teplice snad založená od Mstíše, poprávce Břilinsk., před r. 1061. V 16. st. patřila k panství hradu Krupky (kromě části, která patřila ke Všechlapům). L. 1584 odprodána od Krupky a později přip. k Teplici.

Mstovice, n. mlýn v lesích (snad před tím veska) u Dobrého pole (Čer. Kostelce), jež se l. 1562 připomíná.

Mšec, městeček, jehož hrad nazýval se Kornouz (viz to).

Mšeno, město pod Bezdězem, prvotně ves králům patřící, kterou Václav III. (1306) Hynkovi Berkovi z Dubé zapsal. Syn jeho Jindřich l. 1352 městečko ke království vrátil a přip. k Bezdězi. Tehdá tu byl far. kostel a některý drobný statek zemanský. Proto byla později polovice královská a polovice s tvrzí statkem panským. Tento byl v držení Jana Bezdrůžického z Kolovrat, pak Kateřiny ze Smiřic († 1529), pak Lvů z Rožmitála a potom přík. k Bezdězi. Od Jana mlad. Špetle obdrželi obyvatelé (1545) právo o statcích řídití a l. 1549

král. potvrzení svobod a výroční trh. Léta 1635 založeny kostelní knihy. L. 1637 postoupeno **M.** Robertovi Geraldini (zemř. l. 1642) a skrze dceru jeho Marii Kláru dostalo se v držení nanžela Odolana z Věžník († 1678). On a potomci jeho bydlívali na novém domě Romanově, ale později sídlo panské přeneseno do Lobez (1724). Ok. l. 1765 dostalo se **M.** v držení rodiny Clary Aldringen, která je do r. 1802 držela. Pak se držitelé rychle střídali, až se dostalo l. 1828 v držení Vaňků. Znameníť rodák J. Píč (nar. 1847) Erb: Modrý štít a na něm orlice polovičná, v pravo stříb., v levo červená se zlatou pružinou, zlatým pyskem a zlatými drápy. (Erb Špetlů z Janovic. — H. X. 396, Červenka, Památky Mšena.)

Mšený, ves u Libochovic, n. s tvrzí, l. 1262—1284 statek Půtův a potom jeho sedmi synův (potomci z Vetlé), 1347 Kunráta a Plichty, 1379—1404 Jindřicha ze Slavětína a bratra jeho Alberta. L. 1426 držel jej Půta z Ilburka a l. 1455 Vilém, syn tohoto. Okolo l. 1542 patřil **M.** k Budyni a ok. l. 1555 oddělen za zvláštní díl Jíříkovi Zajíci z Hazemburka († 1580). L. 1599 přík. zase k Budyni, ale odprod. l. 1607. Koupil jej Jan Boryně ze Lhoty, jehož syn Jan David jej ok. l. 1637 Jetřichovi z Malovic prodal. Malovci tu seděli do r. 1674. Pak se tu několik rodů vystřídalo a v 18. st. přík. ke Zlonicům.

Mtihava (ob. *Tihava*), ves u Hořovic, n. s tvrzí, ve 14. st. vladyčí statky (1395 Mareš, Jan † j. 1406, 1406 Drslav a j.). V 15. st. skoupeny k Hořovicům. (H. VI. 206.)

Mückenberk, n. léno koruny České, jež l. 1459 při Sasku ponecháno.

Muckov, samota u Vysočan (Boru), n. ves a tvrz a sídlo větve pp. ze Švamberka (Dobeš 1379, † j. 1403 a šest jeho synův, 1454 Jan a 1464—1487 syn jeho Burjan). Asi ke konci 15. st. přík. k Boru.

Mühlbach, farní ves v Chebsku, v níž byl kostel prý již v 10. st., jako ves přip. se l. 1290. **M.** býval přísl. hradu Chebského. L. 1478 vypálen od Čechů, l. 1618 od Braniborův. L. 1610 založeny kostelní

knihy. Až do r. 1627 byli tu evangeličtí faráři, potom katol. administratoři a od l. 1753 zase katol. faráři. L. 1798—1799 postaven tu nový kostel. (TE. II. 547.)

Mühlreut, statek, jímž se pp. z Hohenlohe l. 1361 koruně České v manství podali.

Muchoprundy, Mukoprundy, ves u Polné, v l. 1628—1682 přísluš. Úsobí, v l. 1682—1700 Frydnavy a od 18. st. Stržiteže.

Mukařov (staroč. *Makařov, Mokařov*), ves u Strakoníc, jež se vyskytuje r. 1228 jako přísluš. kláštera sv. Jiří, od r. 1243 jako majetek křižovníků Svatomářských a pak přísl. zámku Strakonického.

Mukařov, farní ves u Mn. Hradiště, v níž byl farní kostel již před r. 1363. M. patřil až do r. 1420 klášteru Hradištskému. Za světských držitelů držen také ke Hradišti. V 17. st. zanikla fara a M. přifařen ke Hradišti. L. 1787 zřízena tu lokalie a l. 1854 fara.

Mukařov, farní ves u Ůstě, v níž byl kostel farní již před r. 1379. Podací nad ním drželi vladky z Těchlovic a z Konojed, r. 1422 však držela M. Markéta z Kekeřic, manželka Zikm. Děčinského z Vartemberka. V 16. st. přip. ke Konojedům. V 17. st. zanikla fara a M. přifařen k Valkeřicům. L. 1754 kostel znova vystavěn, l. 1786 tu zřiz. lokalie, která později na faru povýšena.

Mukařov, farní kostel a samota, někdy i ves u Kostelce n. Č. l., v níž byl farní kostel již před r. 1372. M. drželi r. 1372 vlad. z Klučova, r. 1394 Purkart Strnad z Janovic a jeho potomci, avšak od r. 1409 vyskytuje se v držení kláštera Karlovského v Praze. Část tato patřila pak ke zboží Tehovskému. Sice byl ostatek od 16. st. přísl. Kostelce n. Č. l. V 17. st. ves od Švédův vypálena a fara zanikla. L. 1790 tu zřízena lokalie a l. 1855 fara.

Mukojedy, l. 1389 ves Přisnáka z Kozmic, táž jako Mrchojedy.

Mukov viz Mokov.

Muncifaj, někdy název Dolního Smečna (viz Smečno), daný mu r. 1510 podle nějaké staré pověsti o Bukové hoře (Mons fagi).

Munchberg, město v Němcích, léno koruny České, již l. 1630 promlčené.

Munice (pův. *Municí*, tak i jméno slavného rodu v 11. století), ves u Hluboké, ode dávná přísl. hradu Hluboké.

Mury, n. městečko, nyní samota řeč. u sv. Klimenta na ostrově řeky Ohře. R. 1226 a 1273 byla tu ještě ves, která patřila kl. Doksanskému. L. 1342 městečko prý rozvodněnou řekou zničeno. Jisto jest, že za neznámé doby zaniklo a že tu zůstal samotný kostel sv. Klimenta, který za Jozefa II. zrušen.

Mutějovice (pův. *Mutějovici*), farní ves u Rakovníka, v níž byl ještě ves, která před r. 1369. M. patřivaly ode dávná králům k panství Křivoklátskému. Od králů zastaveny byla l. 1337 Jindřichovi z Kaufunku a l. 1554 Jeronymovi z Hrobčice. V 17. st. fara zanikla, ale l. 1667 zase obnovena

Mutěnice (pův. *Mutinici*), ves u Strakoníc, jež byla od r. 1243 jméním křižovníků Svatomářských a pak přísl. zámku Strakonického.

Mutěnin, městec u Hostouně, pův. ves, jež se přip. r. 1253. Bezpochyby založen od Mutiny (1174—1185). L. 1253 držel jej Zbraslav, l. 1291 Bořislav se syny. V l. 1333—1365 nazýval se po něm Protiva. Tehdá tu byla fara. V l. 1388—1413 držel jej Racek z Hostouně, od r. 1424 Pavlík z Bělovic. Ok. l. 1513 prodal jej s tvrzí Mikuláš Henigár ze Žeberka Jiříkovi z Vidršperka, jehož rod (1532 Jan, 1569 Jan, 1598 Jan, c. 1630 Jakub Jan, 1689 František, 1734 Jan Bedřich a Kryštof Václav atd.) tu až do našeho století seděl. Teprve po smrti Kryštofa Karla († 1852) prodán. L. 1646 založeny kostelní knihy. L. 1751 zámek vyhořel. Erb: Štít polovičný nahoře zlatý, dole stříbrný (erb pp. z Hostouně), v horním poli havíř drže v rukou kladiva, v dolním na trávníku červ. liška v běhu. (H. IX. 91.)

Mutice, ves u Ml. Vožice, ode dávná na drobné vladčí statky rozdělená (1322 Hojek, 1382 Petr, 1384 Mareš, 1387 Bohuněk, 1398 Mrakeš, 1413 Beneš, 1414 Přeč, 1424 Pavlík, hejtman Táborů, 1447 Jan, 1455 Dobran. L. 1517 patřila část

k Borotínu. V 16. st. a až do r. 1850 patřila část k Vožici, díl l. 1601 k Vítanovicům, od r. 1659 k Těmicům a od r. 1691 k Vožici. Jeden dvorec patřil v 17. stol. Jenšíkům z Ježova. Sice tu povstalo 14 svobodných statků.

Mutlisko, Mutinsko (ve 14. st. *Mutěnice*), veska u Král. Městce, n. s tvrzí, po níž se psali l. 1324 Jindřich, l. 1437 Hanuš. Později spustla, ale byla znovu vystavěna. V 16. stol. patřilo M. k Nepokojnicům a s nimi přivtěleno l. 1611 k Dymokursku. (H. X. 400.)

Mutiněves, ves u Jindř. Hradce, jejíž zakladatel Mutina byl r. 1255 ve službách pánů z Hradce. M. patřivala k panství Hradeckému

Mutinsko viz Mutilsko.

Mutišov, na Mutišově, někdy sedění vladycké v okolí Plas, po němž se nazýval r. 1181 Lecek.

Mužský, hora u Mn. Hradiště (1563) a vesnice, jež byla ve 14. stol. statkem kl. Hradištského. L. 1464 zastaven pp. z Michalovic, od l. 1465 patřil k Valečovu. V 16. stol. patřil pp. z Hardeka, l. 1594 zase prodán k Valečovu. Díl patřil až do r. 1850 ke Kosti (již 1556).

Mydlná, Mydlný, n. tvrz a ves při cestě z Kozel do Rakové, n. vладыč statek (1405 Bohuslav). Ok. l. 1430 k. jej Racek z Kvíčovic, po němž l. 1442 Jan z Rakové následoval. Tehdá celá ves spustla a dostala se l. 1474 vладыkám ze Štáhlav. V 16. st. patřila pustina k Poříčí a později ke Štáhlavům.

Mydlovary (původně *Mydlovaři*), ves u Bezdruzic, v níž měl klášter Kladrubský r. 1115 dědiny. V 15. a 16. stol. byla tu tvrz, avšak M. patřivaly ke Hrádku Sviňomazskému.

Mydlovary, jiné jméno hradu Kostomlat nad Labem, bezpochyby i starší vsi, která tu bývala.

Myškov (vlastně *Myslkov*, tedy chybně *Miskov*), ves u Jesenice (Sedice), jež se dostala r. 1291 biskupství Pražskému. Od 13. st. patřil k panství hradu Chlumč. e.

Myskovice, ves u Kutné hory, l. 1179 sídlo Nachvalovo a Peškovo a léta 1419 Vaňka Píska ze Suchboly. Tehdá tu byla

tvrz. Hašek Zvířetický z Vartemberka pr. ves M. (1544) Jindřichovi Voděradskému z Hrušova, od které doby patřily k Dobřeni a později k Malešovu.

Myskovice, Myškovice, ves u Kouřimě, kterou Jetřich biskup Mindenský ke Skalickému kl. daroval. Od r. 1421 byla v držení zápis. světských držitelů. V 16. st. patřily k Zalesanům. Po r. 1588 vyplatil ji Burjan Trčka z Lípy a získal l. 1590 dědičně. Syn jeho Jan Rudoif prodal M. (1595) Karlovi Zárubovi z Hustířana a od té doby patřily k Radimí.

Myskovice, ves u Soběslavě (prvotně *Myslkovici*, n. s tvrzí, l. 1367 sídlo Jeniše a Oldřicha, l. 1393 Jenišovo, l. 1415 Bočkovo. L. 1483 držel M. Kašpár z Vlasevnic, l. 1530 Petr Dvořecký z Olbramovic, jehož rod [1566 Kuneš, 1609 Mikuláš, 1613 Anežka Dvořecká z Hodic, pak zase Mikuláš († 1645), pak dcera jeho Johanka Malovcova] tu do 17. st. seděl. L. 1666 k. M. Jan Aleš Koňas z Vydří († 1703). Později patřily M. Frant. Leop. Voračickému (1712), pak Janovi Václ. Vchynskému († 1733), skrze jehož dceru se dostaly v držení Vratislavů z Mitrovic. L. 1802 sice odprodány, ale později zase přikoupeny. (H. IV. 306.)

Myskovice, Myškovice, ves u Karlína, n. duchovní zboží, které se dostalo l. 1420 v držení světských lidí. Král Jiří zastavil M. (1459) Pražanům, ale l. 1547 Starému městu odňaty a l. 1548 Duchkovi Chmelíři ze Semechova prodány. Léta 1623 zabrány Mikuláši Trmalovi z Toušic a prod. klášteru Emauzskému. Později patřily klášteru benediktinů u sv. Mikuláše a po jeho zrušení přip. k náboženskému fondu. Odprodány byvše staly se statkem samostatným, který léta 1842 k Vnoři přikoupen.

Myslčeves viz Myštěves.

Mysletín, ves u Humpolce, jež se přip. r. 1226 jako jmění kláštera Želivského a v jeho držení až do r. 1468 zůstávala. Král Jiří zapsal ji tehdá Burjanovi Trčkovi z Lípy. Byla pak držena k Lipnici, později ke Světlé.

Mysletín, samota u Ohrazení (Budějovic), n. s tvrzí, l. 1368--1411 sídlo Ja-

novo, pak Jana a Mikuláše Kebylův. V 16. st. patřil M. ke Třeboni, ale v l. 1593—1597 udělen Martinovi Grejnárovi z Vevří, jenž tu l. 1598 nový zámeček vystavěl. L. 1601 předal zase M. k Třeboňskému panství. Ves bývala l. 1650 na dvůr svedena, po r. 1681 znova založena, ale léta 1719 zase svedena. (H. III. 200.)

Myslevo viz Myslivo.

Myšlín, ves u Mirovic, někdy s tvrzí, l. 1382 sídlo bratří Štěpána a Beneše a l. 1416 synů Benešových, jichž potomci byli. Myšlínští z Myšlína. Ok. l. 1519 držel jej Václav Zub z Landšteina (zemř. j. 1524) a pak Zdeněk z téhož rodu (1534). Dědicem tohoto byl Vilém Loubský z Lub (1543), po němž následovali syn Jan († j. 1563) a pak synové Chvala Loubského († 1571) a jich potomci. Konečně prodala Eva Lidmila Loubská z Kalenice M. (1679) k panství Orlickému. (H. XI. 75.)

Myslinka, ves u Touškova, jež se přip. r. 1239, patříc kl. Kladrubskému. Jeho jméním zůstala až do r. 1420, pak držena k Bělé. V 16. st. byla pusta a role vzdělávali lidé ze Bdeněvsí. L. 1622 zanechána při statku Touškovském.

Myslivo, Myslevo, farní ves u Planice, jež patřila ode dáвна ke klášteřu Nepomuckému. Farní kostel byl tu před r. 1376. Od r. 1420 patřilo M. k Zelené hoře, ale l. 1630 přiděleno ke Planici. Kostelní knihy založeny l. 1646, když fara zase obnovena. Kostel l. 1730 znova vystavěn. (TB. 233.)

Myslov, ves u Pelhřimova, bývala rozdělena na dvě části, jednu arcibiskupskou k Řečici, druhou vладыčí s tvrzí. Tuto koupil od Adama z Hradce Jan z Prachomet, ale prodal ji l. 1521 Václavovi ze Štítného. Od toho koupil ji l. 1550 Jan z Leskovce. Při dělení l. 1584 dostal se M. k Božejovu. L. 1649 odprodán Janovi Jeburkovi Voračickému z Paběnic, jehož potomkům dlouho patřil, ale l. 1707 přip. zase k Božejovu. (H. IV. 188.)

Myslovice, ves u Klatov, l. 1379 na pět vладыčích statků rozdělená. V 15. st. skupovány od Obyteckých a připojeny k Obytcům kromě jednoho dvora, který

patřil do r. 1601 k Zelené hoře a t. r. také k Obytcům přip. L. 1625 držel M. Adam Čejka z Olbramovic, ale od léta 1652 zase patřily k Obytcům.

Myšenec, farní ves u Protivína, jež se přip. l. 1331. Tehdáž tu byl farní kostel, jehož podací náleželo králům. L. 1490 darováno toto podací od krále k Protivínu. Sice náležela ves kromě dvoru, který byl manstvím ke hradu Zvíkovu, v starší době buď k Protivínu neb Písku, ale asi od r. 1420 ke Hluboké. L. 1598 odprodána a zůstala při Protivínu. L. 1669 přenesena jest fara z M. do Protivína, kdež byl léta 1662 nový kostel postaven. Zdejší kostel byl pak filialním, ale l. 1785 tu zase zřízena samostatná duchovní správa a l. 1856 fara. (TB. 150.)

Myškovice viz Myskovice.

Myšlany (něm. *Oberhaid*, chybně *Dvořiště horní*, lat. *Merica superior*, t. j. horní Bor, *Merica Rinoldi*, t. j. Rynoltův bor, snad podle faráře Rynolta r. 1339), městeček u Vyšního brodu, který se jako takový r. 1278 připomíná. Kostel prý l. 1252 skrze pány z Rožemberka založen; fara byla při něm ve 14. st. Podací jeho tehdáž týmž pánům náleželo, ponevadž M. drženy ke hradu Rožemberku. Petr z R. odpustil obyvatelům odúmrti, povolil odkazy a téhodní trh a daroval svůj erb (1504). Jiné svobody obdrželi obyvatelé »horních Myšlan« l. 1612, 1623 a 1681 od svých vrchností. Od r. 1658 duchovní správa od řeholníkův Vyšňobrodských zastávána. L. 1738 vyhořela velká část městečka i s kostelem, l. 1772 celé městečko, a kostel teprve l. 1835 sklenut. Erb: Na červeném štítě stříb. věž čtverhraná s branou otevřenou, mříží železnou vytaženou, okny a cimbuřím. Nad branou je červená růže. (TB. 265.)

Myšlín, tvrziště ve Velkém rybníce u města Dokež. L. 1405 drželi tuto tvrz Petr, Jan a Řehník z Dokež. Když se sem Němci přistěhovali, domnívali se, že v názvu tvrže skryta jest nárážka na myši, dali tvrzi jméno Mäuseschloss a cosi i o myších vybájlili.

Myšlín, veska u Kostelce n. Č. l., někdy hrad, na němž seděl Mikuláš z Kolovrat

(1371—1397). L. 1401 snad jej držel Petr z M., ale před r. 1408 nabył ho Vykěf z Jenišovic. Skrze dceru jeho Annu dostal se v držení manžela jejího Zdeňka Kostky z Postupic (1415—1446). V držení jeho rodu zůstal až do počátku 16. st. L. 1511 držel jej Albrecht Rendl z Úšavy, od něhož jej koupil Ludvík Zajímač z Kunštátu. Ten jej v l. 1523 až 1527 ke Komornímu Hrádku prodal.

Myštěves (pův. *Myslčeves*, ob. *Myšloves*), vesnice u Smidar, n. s tvrzí, která z části patřila k Hořicům, z části byla vладыčím statkem, na němž seděli l. 1406 Michal, pak Jiří z Labouně († j. 1445), 1454 Petr Kdulinec z Ostroměře. Po smrti Jana Otmára z Holohlav († 1541) drželi tu dva synové jeho dvory; dvůr s tvrzí prodán l. 1563 ke statku Skřivan-skému. Ostatek patřil do r. 1651 ke Smidarům. (H. V. 309.)

Myštice (pův. *Myslčici*), ves u Ploškovic. L. 1255 byla pře mezi kl. Břevnovským a křižovníky Svatomářskými jako držiteli této vsi o desátky. Sice byly M. přisl. Ploškovského panství.

Myštice, ves u Blatné, prvotně jmění královské, jež Karel IV. zapsal (1348) Hukovi z Donršteina. Od té doby drženy ke Křikavě a l. 1418 prodány k Orlíku. Později patřily ke Blatné.

Mýto, městeček u Zbiroha, připomíná se l. 1336 jako město a přisl. hradu Zbiroha. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. L. 1379 drženo M. ke hradu Strašickému, ale později zase ke Zbirohu. Protože tento v 16. st. pánům z Lobkovic patřil, říkalo se M. také Popelovo M. Erb: M. pečeti erbem pp. z Rožemberka (červená růže na stříbrném štítě).

Mýto, dvůr jižně od Rožemberka (něm. *Mauthof*, ve 14. st. *Mauthstatt*), bývalé přisl. hradu Rožemberka.

Mýto (něm. *Mauthstatt*), ves u Horní Piané, jež patřila od r. 1268 klášteru Korunskému a od 15. st. ke Krumlovskému panství.

Mýto, Vysoké M., král. věnné město, založeno při vesnici Mýtu (nyní »na Starém Mýtě«), která půl hodiny daleko od nynějšího města ležela. Zakladatelem byl

okolo l. 1260 král Přemysl II. a založen tu i kostel sv. Vavřince a kl. minoritů. L. 1289 postoupeno Bedřichovi markrabí Míšenskému. Král Rudolf vykázal příjmy M. králové Elišce, která sem přijala Švábskou posádku; z té příčiny i císař Albrecht M. (l. 1307) znamenité výsady udělil. L. 1319 navrátilo se M. ke král. komoře, ale zase zastaveno a teprve léta 1333 vyplaceno. Od dob Karla IV. nastalo obyčejem, že se důchody M. udílely královnám a M. se stalo tím věnným městem. Král Václav udělil l. 1381 obci popravu v M-ském kraji a l. 1395 pro její obětavost slevení na platech. L. 1421 dobyt M. od vítězného vojska Pražanů a Táborů, po čemž zdejší klášter zkažen. Hejtmánem se stal Diviš Bořek z Miletínka. L. 1425 obsazeno M. od Sirotků a odtud věrně stálo při straně pod obojí; vojsko městské bojovalo l. 1434 u Lipan. Císař Zikmund potvrdil l. 1437 svobody, statky, popravu, udělil trhy, mýto, potvrdil městské živnosti a zádušní platy. L. 1448 pomáhali Mýtští vojsku Poděbradskému. Král Vladislav městu l. 1471 erb polepšil. L. 1517 větší část města vyhořela, pročež král Ludvík obci ulevnění učinil. L. 1547 přidali se Mýtští ke stavům odbojným, pročež jim statky a svobody vzaty; tyto a část statků navraceny. Po krátké době polepšily se důchody obce tak, že zase statky kupovala. L. 1618 přidala se obec ke stavům a válečnými výdeji se zadlužila. Po bitvě Bělohorské podalo se M. císaři bez odporu a obsazeno vojskem francouzským, po němž jiná vojska následovala. Statky obecní sice l. 1622 v pokutě ujaty, a město, jež císaři peníze půjčilo, zase navraceny (1628). Obyvatelstva ubývalo, protože mnozí pro vojenskou a náboženskou nátlak odbíhali. L. 1639 osazeno M. od Švédů a vydrancováno. Tak se i stalo l. 1643, 1645 a 1646. Skrze to pustlo město, obyvatel ubýlo a mnozí domové byli opuštěni. Po zotavování zase l. 1700 skorem celé město vyhořelo. Prusové tudy táhli l. 1742 a l. 1758 M. zhubili. Také za válek francouzských M. trpělo. V l. 1787—1827 klesalo M. a kromě toho trpělo častými požáry. Od r. 1827 lze znamenati příčin-

livost městského úřadu při zvelebování města, takže kostely opravovány a M. tvářnost úpravného a veselého města obdrželo. Staré věže hlavně přičiněním A. V. Šembery udrženy. L. 1850 stalo se M. sídlem c. k. úřadův; od té doby zřízeny všelijaké prospěšné ústavy, zejména střední škola. Znamenití rodáci: Jan Sofista (1385 až 1412), Matěj Hosius (1588 atd.), Bedřich Brydl († 1680), J. A. Čapek († 1695), Leop. Fabricius († 1772), J. Lipavský († 1813), J. D. Pađour († 1828), Jan Javornický († 1847), A. V. Šembera (nar. 1807, † 1882), J. Jireček (nar. 1825, † 1888), H. Jireček (nar. 1827). Erb: Štít červený a na něm obraz sv. Jiří obrněného, sedícího na bílém koni držícího levou rukou zlatou uzdu a pravou kopí, kterým bodá draka pod koněm se valícího; obuv a třmen jsou pozlaceny, štít svatého modrý se zl. křížem. (Dějiny vydal A. V. Šembera.)

Mýtsko, Mýtský kraj, 1. území soudní a správní, jež se jmenovalo prvotně Vratislavským krajem po hradu Vratislavi. Okolo l. 1207 patřil ten kraj ku knížectví Děpolda Přemyslovce, l. 1226 byl tu Byčen purkrabí a Janek sudím. Po spuštění Vratislavě a založení Mýta nazýval se tento kraj M. a měl svůj menší úřad (cúdu) v Mýtě. Od prostředku 14. věku nacházely se asi dvě třetiny všeho kraje v držení Litomyšlských biskupů, tak že se menší úřad stal zbytečným. Také popravčí úřad stál tak málo namáhání, že dáván dohromady s Hradeckem

zdejší (1405) a s Chrudímskem. V 15. st. spojeno M. s Chrudímskem a proto se nazývá Hych z Rané l. 1438 hejtmanem obou krajů.

2. Děkanství neb kraj děkana Mýtského obsahovalo ve 14. a 15. st. farní kostely: Mýto, Vratislav, Radhošť, Uhersko, Platěnice, Ředice, Holice, Rovnou, Ostřetín, Zámorsk, Plotiště, Zatopený kostel, Heřmanice, Lhotu, Sloupnici, Vratíšovice, Mladočov, Knířov, Bučinu, Makov, Chotovice, Božidům, Proseč, Řepník, Peralec, Krounu obojí, Lažany, Hlinsko, Rannou, Skuteč, Štěpanov, Janovičky, Luži, Volevice, Jenišovice, Kameničku a Svratku.

Mžané, obyvatel v podkrají Mže na horním jejím toku, jichž jméno doloženo jest názvem vsi Mžan jako i zkaženým názvem kraje pomezního biskupství Pražského, jenž umístěn jest mezi Tuhoštěm a Sedličany (Zeyza = Myza).

Mžany, ves u Nechanic, n. vladyčí sídlo, l. 1409 Marka, pak Prokopa († j. 1437). V 16. st. patřily M. k Dohalicům, l. 1682 k Cerekvici, od r. 1684 zase k Dohalicům a od r. 1707 k Sadové.

Mže (staroč. *M(i)ža*, lat. *Misa*, odkudž něm. *Mies*), řeka (1110), jež slove v letech 1558—1610 také řekou Plzeňskou, r. 1616 pod Krašovem Cidlinou, v 18. a 19. st. z části Černou řekou a z části Berounkou.

Mžice (1115), jinak nyní Ůhlavka, přítok Mže v okolí Stříbra.

N.

Nabdín (vlastně *Bdín*, na *Bdíně*), ves u Velvar, která byla z části jměním kl. Břevnovského, z části byla statkem vladyčím (1390 Jan, 1406 Zdeněk). Od r. 1437 držen N. zápisně ke Bratkovcům, až do r. 1584 ke Zlonicům a odtud ke Zvoleněvsi. Později patřil obci Velvarské.

Nabočady viz Nebočady.

Nabočany, ves u Hroch. Týnce, někdy s tvrzí; l. 1392 statek Přebkův a Heršův a kromě toho Buškův († j. 1406). Jiní zemědělci

byli: 1415 Petr, 1419 Jan Kačička. Asi od r. 1437 drženy N. k Honbicům, od nichž nějaký čas byly zastaveny. Od tohoto statku odprodány l. 1616 k Zaječicům a l. 1663 k Holíšovicům. L. 1692 odprod. Zidonii Voračické ze Svojkova, od níž se dostaly l. 1697 Marii Elišce hrab. Millesimové. L. 1716 přikoupeny k Nasevrkám. (H. I. 169.)

Nabovazy, Nabovazy, ves u Chomutova, jež se dostala r. 1287 křížovníkům

Pruským. Odtud byly přísluš. panství Chomutovského.

Nabzí viz Bzí.

Nacov, někdy ves v okolí Ledče, která v i. 1380—1405 ke statku Sloupně, odtud k Samechovu patřivala. Jan Cínadr z Újezdce prodal ji Jindřichovi Firšicovi z Nabdína (před r. 1540). Odtud patřila k Vlastějovicům a od r. 1573 k Ledči.

Načerac (t. j. Načeratův dvůr neb sedlec, špat. Načeradec), městeček u Vlašimě, prvotně ves, jež se r. 1184 připomíná. Tehdá tu byl kostel. L. 1252 připomíná se Vítek z N. erbu růže, jehož potomci tu do 15. st. nějaký statek drželi. Ve 14. st. byly tu dvě fary. Nad jednou měli podací l. 1359 Přibyslav, Heřman, Mareš, Beneš a Vítek ze Šelumberka a potom jednotliví z nich l. 1378 kůr sklenuli, od r. 1405 Jindřich ze Š. Podací druhé fary náleželo pánům Vlašimským. Tomáš z Chotěmic, pán Vlašimský, udělil l. 1434 obyvatelům právo, aby o statcích svých řídili. Tato část dostala se l. 1442 v držení Mikuláše Trčky z Lípy, jež l. 1450 část Tůmy Kalníka a asi v tu dobu část Žofky z Rotšteina přikoupil. Odtud patřilo celé městečko ke Vlašimi. L. 1546 odprodán N. Přečovi Dvořeckému z Olbramovic, po němž jej ujal l. 1563 syn Jindřich mladší. Tento zemřel l. 1592 a synové Vilém a Markvart Vok se rozdělili. Potomstvo jich mužské záhy vymřelo. L. 1645 vyloupeno městečko od Švédů. Jan Smil z Nečtin vyženil N. s Lidmilou Dvořeckou a oba (1654—1668) udělili městečku svobody. L. 1682 koupil N. Václav Marek sv. p. Gerard († 1724), po němž dcera Marie, vdova Dejмова, následovala. L. 1730 k. N. Frant. Jozef hr. z Starhemberka, jež l. 1734 zámeček vystavěl († 1742). Následovali pak hrab. z Tannenberka a po nich se držitelé dosti rychle až na Edvarda sv. p. z Vidršperka (1863) střídali. Špitál l. 1543 založený měl do r. 1850 pěkný pozemský statek. Erb: Modrý štít, u jehož spodu trávník a na něm věž stř. s branou otevřenou, mřížím vytaženou, oknem, cimbuřím, cihelnou střechou, zl. makovicemi. Od věže vpravo a v levo zl. klíč. (MB. II. 124.)

Načetín, ves u Ronšperka, starodávné dědičství arcibiskupův (prvotně snad přísl. Starého Heršteina), jež drženo k Horšovskému Týnu.

Nadějkov (vlastně *Dějkov*), městeček u Sedlce, někdy ves s tvrzí, l. 1373 sídlo Ahníkovo, léta 1416 Jindřichovo z Dráčkova. V 16. st. drželi je Doudlebští z Doudleb [1542—1596 Bedřich, 1596 Oldřich († 1616), 1616 Adam Bedřich, 1665 Jiří]. L. 1668 k. N. Mikuláš z GERMERSHEIMU († 1679) a l. 1681 Martin Ant. de Lasaga. Od r. 1686 byl v držení rodiny Franců a od r. 1702 Khurnberků. Pak násl. Václav Norb. ze Vchynic a asi l. 1738 Václav Ignác Dejm ze Strítěže. Od l. 1761 držela N. vojenská rodina Feuersteinův, pak 1803 rodina Tuskani. (H. VII. 208.)

Nadmiřice, l. 1334 pojmenování nivy u Nového Bydžova snad zaniklá ves.

Nadrybí (pův. *Naderybie*), ves u Plzně, po níž se nazýval r. 1240 Šimon z N. Ve 14. st. patřilo arcibiskupům a drženo k Rokycanům. K nim také patřilo za zápisných držitelů a l. 1623 přip. k Plasskému klášterství.

Nadslav, ves u Jičína, ve 14. stol. s farním kostelem a tvrzí. V l. 1365—1378 seděl tu Zdeněk († j. 1387), předek Kopidlanských, jehož syn Zdeněk přip. N. ke Střevači. L. 1584 přip. k Velišskému panství. V 17. st. zanikla fara a filiální kostel přivtělen l. 1776 k Velišské farnosti. (H. V. 275, M. XV. 64.)

Nádvoří, n ves v bývalém Berounském kraji.

Náhlov (něm. *Nachles*), ves u Vyšního brodu, l. 1379 a v potomních dobách přísl. hradu Rožemberka.

Nahořany (původně *Nahořané*), ves u Krumlova, jež patřila l. 1379 z části ke hradu Krumlovu, z části Strahovskému klášteru. Tato duchovní část po r. 1420 též ke Krumlovu přip.

Nahořany, ves u Nového města n. M., l. 1415 přísl. hradu Krčína, s nímž l. 1501 přip. k Novému městu n. M. Část vesnice patřila do r. 1528 k Městci a pak též k Novému městu. Kromě toho tu býval svobodnický dvůr.

Nahořečice, farní ves u Žlutic, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací nad ním měli dílem vладыky Očedělští, dílem zdejší (1393—1404 Mikuláš, 1406—1407 Jan a Hynek). V 16. st. patřily N. k Libkovicům. L. 1604 založeny kostelní knihy. Skrze dělení Libkovského statku stalo se, že kostel zůstal při Libkovicích a ves s Libyní přivtělena l. 1821 k Chýšům.

Nahořice, n. ves u Trubec (snad dnes les Hořina) v okolí Týna Horš., jež spustla, v l. 1427—1431 a patřila potom ke zboží Trubeckému.

Nahoruby, ves u Neveklova, jež se dostala v l. 1012—1037 od knížete Oldřicha klášteru Ostrovskému, jemuž část až do r. 1420 patřila. R. 1271 nadán částí řád křižovníkův s červ. hvězdou skrze královnou Kunu. Ve 14. st. byl tu vладыčí statek (1318 Jaroslav, 1370 Bohuslav) a v 16. stol. žila rodina Nahorubských z Nahorub. Později tu byly svobodnické statky. (MB. V. 33.)

Nahořice (pův. *Nahořici*), ves u Týna Horš., jež se dostala z polovice r. 1115 klášteru Kladrubskému. Pak tu bylo vладыčí sídlo (1362 Pavlík, 1379 Svatobor a Markvart, 1408 Beneš, 1410 Hrdoň, 1416 Petr Vidlák, 1420 Jan, 1438 Habart). Od l. 1454 seděli tu Branišovští a od nich dostaly se N. (okolo l. 1524) Václavovi Henigárovi ze Žeberka († 1554). Jeho rod (Ruprecht † o. 1580, 1616 Václav) tu do r. 1626 seděl. L. 1626 k. N. Aléna Saloména Černínka, po níž dědil Jindřich Morl z Letína. L. 1666 k. N. Frant. Maximilian Černín, jehož potomci tu několik let seděli. V 18. stol. dlouho tu seděli Širntyngárové. Samostatným statkem byly do r. 1850. (H. IX. 123.)

Náchod, město a zámek, jež oboje vznikly před r. 1254, byvše založeny Hronem, synem Pakoslavovým. Potomek jeho Ješek postoupil N. králi Janovi, jež jej dal před r. 1325 Hynkovi z Dubé. Po tomto následoval ok. l. 1360 syn Hynek. Za těch dob tu byl kostel farní. Zdá se, že potom N. drželi l. 1377 Anežka kněžna Svidnická a l. 1390 a 1391 Půta z Častolovic. Od r. 1392 vládl tu Jetřich z Ja-

novic, jež udělil t. r. obyvatelům právo, aby mohli o statcích svých řídit, a při kostele kaplanství zakládal. Po něm následoval okolo l. 1410 bratr jeho Jenec. Nástupce jeho Jindřich Lefl z Lažan pr. N. Bočkovi z Kunštatu (1414), po němž následoval syn Boček. Bratr jeho Viktoryn potvrdil obci (1425) výsady. Po něm ujal N. Jan Holý (1427). T. r. Slezáci spálili předměstí. L. 1432 k. N. Jan Baštin z Porostlé a l. 1437 ztekl jej Jan Kolda ze Žampachu, jež odtud zemi hubil. Proto krajané oblehli N. a hrad a město vypálili. Kolda, jež se vytratil, ponechán v držení N., ale když zase hubil, zdvižena proti němu válka. Ubránil se, ale byv z držení N. pohnán k zemskému soudu, konečně l. 1456 mocí donucen, aby N. opustil. Uvázal se v něj Jiří Poděbradský, zákonnitý dědic, jež obci l. 1458 výroční trh povolil. Synové jeho Boček a Viktoryn obdarovali ji (1459) novými svobodami. Když se l. 1472 synové Jiřího dělili, dostal se N. knížeti Jindřichovi staršímu, jež l. 1472 svobody obce potvrdil. Zastavil N. Zbyňkovi z Buchova (1484 až 1488), Kateřině ze Strážnice (1493) a léta 1497 Janovi ml. Špetlovi z Prudic, jež jej l. 1500 dokoupil. L. 1506 potvrdil svobody N-ských. Po něm následoval syn Hynek, jež l. 1533 svobody obce potvrdil a t. r. N. Vojtěchovi z Pernšteina († 1534) prodal. Od Jana bratra a nástupce Vojtěchova k. N. Zikmund ze Smiřic († 1548). Když se synové tohoto dělili, dostal Albrecht N. († 1566). Syn tohoto Václav zemřel záhy (1593). Sestra jeho Maruše († 1593) byla vdána za Viléma z Valdšteina († 1595). Syn její Albrecht Václav, potomní kníže, se l. 1583 prý na N. narodil. Albrecht Václav, syn Václavův, upravil zámek tak, jak se spatřuje, a l. 1612 svobody obce potvrdil († 1614). Nástupce jeho Albrecht Jan zemřel l. 1618 a po něm jej spravovala sestra jeho Markéta Saloména. Bedřich falckrabě utkáje z Prahy byl tu noclehem (1620) a prý podkovu ztratil. N. zabrán a prodán l. 1623 Maří Majdaléně Trčkové z Lobkovic, která jej odevzdala synu svému Adamovi Erdmanovi (1628). Oba sousedy utiskovali.

Tehdá zámek velice opevňován. Po Adamově smrti († 1634) obdržel N. Frant. Oktavio hr. Piccolomini, jenž v opevňování zámku pokračoval a na hradě kapli založil († 1656). Po něm dědil vnuk bratrův Eneáš Sylvius († 1673). Bratr a nástupce jeho Vavřinec uděлил l. 1689 svobody obci († 1712). Po něm tu vládla vdova Anna Viktorie, která stavení zámecká rozšířila. Po vyměnění starší větve rodu tohoto (1757) dostal N. Jan Pompejus P. († 1771), jehož syn Jan († 1783) byl toho rodu poslední. Po něm přisouzen N. hrab. Joz. Vojtěchovi Desfours a l. 1792 k. jej Petr vévoda Kuronský († 1800). Když tohoto dcera Kateřina zemřela (1839), dostal se N. napřed do rodu Hohenzollernského a potom knížecí rodině Lippe. Léta 1716 vystavěn kostel sv. Michala. L. 1850 stal se N. sídlem c. k. úřadův. Znamenití rodáci: A. Strnad (nar. l. 1747), biskup J. Hurdálek († 1833), J. Kodeš. Erb: Modrý štít, u jehož spodu trávník a na něm stříb. hradba s dvěma věžemi; branou otevřenou, s dveřemi a mříží vytaženou; nad stínkami mezi věžemi jest štítek s erbem král. Českého. (H. V. 1.)

Náchod (staroč. *Záchod*), ves u Tábora, jež patřila prvotně k panství hradu Přebenic a od 15. st. městu Táboru.

Nakleřov (lat. *Nakleri villa*), far. ves u Chabařovic, v níž byl ve 14. st. kostel od starodávna postavený, avšak r. 1382 nadali jej bratři Hyldan, Vygand a Rynolt z Lungvic a vymohli to, že byl učiněn farním (1383). R. 1405 patřil N. ke hradu Blansku, ale r. 1407 byl již v držení Markéty z Varternberka a r. 1412 Kateřiny z Mojžíře. V 16. st. patřil ke Krupce, od níž pak odprodán a patřil ke statku Šonvaldskému. Když fara zanikla, zřízena tu l. 1787 lokalie a l. 1852 fara. Když v okolí l. 1813 ku konci srpna vítězná bitva dobojována, pokoušel se Napoleon v měsíci září, ač marně, aby do Čech vnikl, a přebýval ve zdejší faře.

Nakříl, farní ves u Hluboké, v níž byl farní kostel již před r. 1357. O jeho podací sdíleli se prvotně vladyky z Němčic a z Vhlav a držitelé Dívčic, od r. 1412 drželi N. Dívčičtí ze Sudoměře. Až do

r. 1550 patřilo k Dívčicům a pak ke Hluboké. V 17. stol. zanikla fara a teprve l. 1773 zřízena duchovní správa, která l. 1857 na faru povýšena. Kostelní knihy začínají se l. 1741. (TB. 116.)

Nalžov viz Nalžovy.

Nalžovice viz Nelžejovice.

Nalžovské hory viz Hory.

Nalžov, **Nalžov**, ves u Planice, někdy s tvrzí, l. 1380 sídlo Jana z Paběnic a l. 1397 synův jeho Hrabíše a Jana. Po vyměnění jich potomkův dostaly se asi léta 1473 Svojší z Vilhartic a pak sestře jeho Nabce, vdané za Oldř. Pouzara z Michnic († j. 1545). Když Jan, syn těchto, l. 1552 zemřel, dědila N. dcera Anna, vd. Vchynská, ale prodala je Radslavovi ze Vchynic, od něhož je k. (1591) Karel Švihovský z Ryžemberka († l. 1593). Tohoto rod (1594 Bedřich, 1630 Ferdinand Václav, 1658 Jaroslav Floryan † 1716, 1716 Václav) tu do l. 1718 seděli. N. dostaly se pak v držení hrabat z Pöttingu, od kterých je koupil l. 1769 František hr. Taaffe. Za naší paměti je držel Edvard hr. Taaffe (nar. 1833), známý předseda ministerstva. (H. IX. 262)

Namyslice, v 16. st. pojmenování vsi Mysliče u Benešova.

Napajedly, n. ves v jižních Čechách. Petřik z Trojan pr. tu plat (1408) panenskému klášteři v Krumlově.

Napěrov, chybné pojmenování vsi Pichova (Na Pichově) nedaleko Sušice, která l. 1334 ke hradu Boru patřila.

Narysov, **Narysyrov**, ves u Příbramě, l. 1379 přisl. arcibiskupství k Příbrami, u níž asi do polovice 16. st. zůstávala. L. 1576 patřil N. k Lazsku, pak byl samostatný statek 1594 Hynka Vamberského, 1612 Jana Ježovského z Lub, 1628 Jana Fremdara z Pruku. Později patřil k Starosedlskému Hrádku.

Nasavrky viz Nasevrky.

Nasedlnice, též Sedlnice, ves u Mn. Hradiště, n. s tvrzí, l. 1398 sídlo Mikuláše Odkolka, jenž ji l. 1417 Vilémovi bratru svému zapsal. L. 1437 odumřela po Janovi Odkolkovi a nedlouho potom přip. ke Kosti. Od l. 1513 patřila ke Studénce a od r. 1623 ke Hradišti. (H. X. 137.)

Nasetice, Nasetičky, dvůr, n. ves u Křebran (Hostouně), l. 1379 statek Jindřichův, odkudž se psali vladyky z Nasetic. V 16. stol. byla ves pusta, patřila do l. 1603 k Mirkovu a odtud k Horšovu Týnu.

Nasevrky, Nasavrky (pův. *Nasěvrci*, něm. *Nassaberg*, z neporozumění, jakoby bylo Nasavrchy), město, r. 1349 farní místo, jež postoupeno k biskupství Litomyšlskému. L. 1360 přip. se jako městečko, obdrželo téhodní trh a městské právo Chrudimské. Sice patřily N. ke hradu Stradovu a teprve po jeho spuštění založena v N. tvrz. Tu drželi l. 1545 Mikuláš Běškovec z Běškovic se stryní Mandalénou. Mikuláš prodal N. (1585) Janovi Kekulovi ze Stradonic († 1589), jehož vdova se vdala za Václava Zárubu z Hustiřan. Později dostal N. Jiřík Záruba, ale z jich držení vyveden skrze Albrechta Kekuli ze Stradonic († 1622). Po smrti tohoto N. zabrány a prodány (1623) Františkovi de Couriers. Tento měl jediného syna Frant. Emanuela (1655), který bezdětek zemřel. Statek jeho dostal se mateři, která se po druhé vdala za Václava sv. p. ze Šenfelda. Po tomto následoval syn Jozef František (1701), jenž z okolních statků a N. rozsáhlé panství utvořil. Skrze dceru jeho Kateřinu († 1754), vdanou za Jana Adama z Aueršperka, dostaly se N. v držení potomstva tohoto. V 17. st. zanikla fara a N. byly přifařeny k Trhové Kamenici. L. 1740 obnovena duchovní správa a l. 1857 zřízena fara. Erbu N. neměly. (H. I. 159.)

Natulice, tolik co Netolice.

Navarov, ves a zbořený hrad u Žel. Brodu, l. 1380 majetek Jindřicha z Valdšteina, později Čouchů ze Zásady, zejména Jana († 1410) a Petra, syna jeho. Tomuto N. skrze nepřátely odňat a protože ho Jiří z Poděbrad na svůj náklad dobyl, zapsala mu jej (1452) Johanka, dcera Petrova. Od něho k. N. Mikuláš Zajíc z Hazemburka († 1459), jehož synové Jan a Oldřich se l. 1468 bouřili, avšak do prosa se dali, když N. (1469) od královských obležen. L. 1474 k. N. Aleš ze Šanova, po němž (1489) se ně-

kolik držitelů vystřídalo. Jan a Bernart bratři z Valdšteina prodali jej (1515) Zikmundovi ze Smiřic, jenž N. ke Hrubé Skále připojil. L. 1624 oddělen N. od ní jako manství Frydlantské a dostal se v držení rodiny Lamotte (1627). L. 1643 obležen N. od Švédů a dobyt a poněvadž odtud okolí hubeno, l. 1644 zbořen. Od r. 1665 patřil N. rytířům z Ehrenburka, kteří jej do naší paměti drželi. (H. X. 294.)

Navemsobě (obecně na Vensově), veska mezi Netvořici a Lešany, jež se l. 1612 jako přísl. Lešan připomíná (tuším l. 1578 dvorec Zelená hora).

Náves, dvůr u Píčiny, na jehož místě se přip. v l. 1515—1596 pustá ves Lhotka.

Navěšín, n. ves u Hostomic, l. 1412 docela pustá.

Návětří, n. tvrz a dvůr při cestě z Dráchova k Bechyni, l. 1377 sídlo Petrovo, pak Benešovo († j. 1405). Odtud se zvali: 1418 Jan Papák a l. 1448 Bečeš P. V 15. st. spustlo a patřilo l. 1505 k Dráčovu, s nímž přip. k Řečici. (H. IV. 340.)

Nažidla (něm. *Einsiedl*), ves u Vyšního brodu, kterou ok. l. 1357 páni z Rožemberka k. a kl. Vyšňovskému darovali.

Nebahov, ves u Netolic, přísl. napřed hradu Bavorova a pak Helfenburka od jeho založení. Od l. 1594 patřil k Libějicům.

Nebakov, mlýn n. hrad u Troskovic, jenž spustl před r. 1538. Tehdáž prodán i s Rovní od Buška Hubojedského ze Sluh Lorencovi ze Šmolcu a později přivtělen k panství Hrubé Skály.

Nebanice, farní ves u Chebu, ve 14. a ještě 16. st. statek Junkerův. Již l. 1391 se tu připomíná kostel. V 16. st. seděli tu Werndllové, v 18. st. rodina Mühlach, k níž se přiřazen rod Bigatto. L. 1716 postaven tu kostel skrze Chebské, kteří se v držení části N. již dávno před tím nacházeli. Fara byla evang. do l. 1627, odtud do l. 1661 přidělena byla k Frauenreutu, l. 1711 tu zase fara obnovena.

Nebílov, Nebílov (staroč. *Nebielov*), ves u Blovic, n. s tvrzí, l. 1327—1354 sídlo Rackovo, 1355 atd. Vilémovo a j., jichž potomci se nazývali Netonickými z Nebílov. Od 15. st. seděli tu Nebí-

lovští z Drahobuze. Poslední z nich byl Vojtěch, jehož dcery N. Ladislavovi Běšínovi z Běšin (1555) prodaly. Později seděl tu Petr z Hertenberka a po něm Jan Hradištský z Hořovic († j. 1600) a vdova po něm Anna, která je prod. 1604 Marjaně Kokořovcové. L. 1624 přiděleny N. synu jejímu Kryštofovi Karlovi, jehož potomci sice o ně přišli, ale l. 1685 k. je zase Jan Jindřich Kokořovec. L. 1705 k. je hrabě Adam ze Steinau, jehož dcera Marie Terezie je prodala (1715) ke Štáhlavům.

Neblažov (něm. *Glasau*), ves u Plané, l. 1454 z části přísl. Něm. Lomu. L. 1537 část přík. k Plané, jiná část příp. k ní s Otínem a třetí část koupena l. 1542 od bratří Muchkův z Bukova.

Nebočady, Nabočady, farní ves u Děčína, v níž byl farní kostel již před r. 1363. N. patřily pův. k Děčínu a ok. r. 1378 ke Střekovu. Od r. 1402 drželi je vladky z Těchlovic ke hradu Vrabinci a s ním se dostaly zase k panství Děčínskému. L. 1683 ves vyhořela a l. 1712 všechny paměti na faře s celou vesnicí.

Nebovazy viz Nabovazy.

Nebovidy, farní ves u Kolína, jež se příp. r. 1235, n. s tvrzemi, ve 14. st. sídlo vladčích a farní ves, od r. 1436 z části také přísl. hradu Kolína. L. 1440 seděl tu Bažek z N. a po něm potomci; také se odtud zvali Chotouchovští a Kašpárkové z Nebovid. V 16. st. seděli tu Hanikýřové ze Semína (1520 Jan, 1521 Jan a Boleslav, 1564 Vilém † 1580, 1580 až 1601 Lidmila. L. 1607 získal Pavel Hrabáně z Přerubenic N. a držel je k Pečkám. V 17. stol. ves spustla úplně. (Hist. sbor. 1885, str. 99.)

Nebřehovice, ves u Strakonice, někdy s tvrzí, l. 1253 sídlo Petrovo. Později tu seděli: Zdeněk (1397), Jetřich (1408), Střízek (1410), Jan (1418), Mikuláš (1420) a j., jichž potomci nazývali se Nebřehovskými z Nebřehovic. Poslední z nich Jan prodal N. Janovi z Rožemberka († 1532). V držení rodu Rožemberského zůstaly N. až do r. 1593, kdež prodány k Sedleckému zboží. (H. XI. 235.)

Nebřeziny, ves u Plas, jež patřila od

r. 1146 klášteru Plasskému. L. 1421 dostala se v zástavu pp. z Gutšteina, ale držena potom k Libšteinu a od 16. stol. zase patřila Plasskému klášteru.

Nebřich, ves u Neveklova, náležela od nepaměti klášt. Ostrovskému. R. 1421 zapsal ji cís. Zikmund Mikuláš z Krchleb. V 16. st. byl v držení Bechyňů z Lažan. L. 1558 přidělen k Blažimi a Netlukám a s nimi příp. k Jablonskému statku. (MB. V. 48.)

Nebušice, farní ves u Smíchova, léta 1410 a jistě již před tím majetek Strahovského kl. Lvík opat zastavil N. Rousovi z Hřešihlav, ale později zase vyplaceny a ke kl. drženy. L. 1680 zřízen tu krchov s kaplí pro ty, kteří na mor zemřeli; v l. 1713—1719 vyzdvižen kostel, při němž zřízena l. 1785 lokalie a l. 1857 fara.

Nebužel, Nebužely, farní ves u Mělníka, jež náležela r. 1228 klášteru sv. Jiří. Od něho tu zřízen farní kostel, jenž se příp. již ve 14. st., a vysazení tu nápravníci. L. 1436 dostaly se zápisem Janovi ze Smiřic, ale v 16. stol. zase vyplaceny. Léta 1573 zastaveny Jachymovi Novohradskému z Kolovrat a drženy pak ke Košátkám, ale byly zase vyplaceny. Po zrušení kláštera (1783) patřily k náb. fondu a l. 1806 prod. k Řepínu. L. 1735 kostel od základů postaven. L. 1781 ustavila se tu obec pod obojí, zřídila si sbor l. 1786 a l. 1789 faru. Ze sboru učiněn kostel, k němuž l. 1864 věž přistavěna. (BM. 729.)

Nečemice (pův. *Nečamicí*, proto i *Nečamský*), farní ves u Žatce, jež se příp. v zákl. listu Kladrubském (1115). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli: 1355 Lev, Blažej, Ditvin, 1360 Pašek, Zvěst, Ditvin, 1366 Petr a Tycek, 1369 Zvěst, Ditvin, Jan Pašek, 1387 Přibík ze Sádka, 1400—1415 Pašek. V 16. st. tu byla tvrz, ale patřila k Ličkovu. L. 1601 odprodány Karlovi Hruškovi z Března, jenž je l. 1614 zase k Ličkovu prodal. L. 1806 odprodány od Ličkova a l. 1812 přík. k Velkému Lipnu. V 17. st. zanikla fara; l. 1786 zřiz. lokalie a l. 1857 fara.

Nečice, ves u Senožatného, od staro-

dávna majetek kl. Želivského. L. 1436 zapsána Petrovi z Bydlína, ale nedlouho potom vyplacena a zůstávala stále při Želivi.

Nečichy, ves u Loun, jež se připomíná r. 1336 mezi statky kláštera sv. Anny v Lounech a po jeho zrušení se v držení Lounské obce jakožto zádušní statek uostaly.

Nečině, ves u Dobříše, od 16. st. až do r. 1850 přisl. zámku Dobříše.

Nečky, n. ves u Čisté a Všesulova, l. 1389 sídlo Věnkovo, l. 1402 Jana z Radovesic, ale bývalo tu několik malých statkův, z nichž jeden patřil l. 1455 k Šanovu a jiný vladýkám ze Vraního. N. zanikly v 15. st.

Nečtiny, ves a zámek (tento i *Preitenstein*) u Manětiny. Ves se přip. r. 1169 a byla sídlem vladýčím Předoty neb Předy z N. (1183). L. 1290 zval se odtud Oldřich. Hrad byl sice zbožím královským, které l. 1333 ze zástavy vykoupeno, avšak i v potomních dobách přip. se zemané z N., od nichž pocházeli Benedové z Nečtin. Někteří z nich snad hrad v manství drželi. Ve 14. stol. byl v městečku farní kostel, jehož podací Břevnovským opatům náleželo. Král Václav IV. zapsal hrad Něprovi Ducovi z Vařin a Ondřeji Špalkovi ze Slatiny, což jim l. 1420 potvrzeno. Okolo l. 1434 držel jej Zbyněk z Kocova a okolo l. 1450 nabyl ho Burjan z Gutšteina († 1462). Po něm následoval syn Burjan († c. 1489) a pak tohoto syn Jan. Král Vladislav vyvadil N. a udělil l. 1511 městečku trhy a cla. Ferdinand I. zastavil N. (1528) Hanušovi Pluhovi z Rabšteina, ale Kašparovi, synu jeho, l. 1547 zabrány. Asi v ty časy založeno pod hradem Nové městečko, ale zakrnělo záhy. L. 1557 prod. dědičně Floryanovi Grypekovi, jemuž byly od l. 1549 zastaveny. Po něm následoval syn Václav († 1590). Tohoto syn Bohuslav obdařil l. 1600 městečko. L. 1610 založeny kostelní knihy. L. 1623 N. zabrány a prodány Gotfrydovi Hertlovi z Leitersdorfu. V ty doby hrad byl pust a nový zámek pod nim postaven. L. 1637 dostaly se N. v držení Kokořovcův (viz Sommer. topogr. na str. 294.), jimž až do r. 1799 patřily. Po-

zději vyženili je Lažanští z Bukové. L. 1750 v městečku nový kostel postaven. Erb: Štít červený (prvotně polovičný červ. a modrý), na něm brána s dvěma věžemi stříb. barvy. V bráně stojí oděnc z drže kopí. Nad štítem je král. koruna

Nedabylice, n. ves jižně od Chudeřic u Chlumce n. C., n. s tvrzí, l. 1377 sídlo Bransudovo, l. 1386 Příbkovo a Bransudovo a později nějakého Myslibora. Léta 1437 žili Bransud a Diviš. Potomci jich slouli Strakové z Nedabylic (1447 až 1469 Jan). V 15. st. N. zahynuly. (H. V. 302.)

Nedakřevice, n. ves u Chlumce mezi Vlkovem, Lhotkou a Velkými Lišici. Léta 1396 tu odumřel statek po Michalovi. Léta 1413 žili Mikuláš, Vaněk a Přibík bratří, předkové Žantovských z Nedakřevic. N. zanikly v 15. st.

Nedanice, Velké N., ves u Přeštic, n. s tvrzí, l. 1370 sídlo Amchovo, l. 1379 Divišovo. Po nich následoval Jan z Mečkova, jenž prodal N. (1411) Benešovi a Lévovi bratřím z Kydlín. Po Benešovi následoval syn Mikuláš († j. 1434) a pak Beneš, syn Levův (1446). L. 1479 seděl tu Jindřich, předek Nedanských z Kadova a l. 1542 Nachval z Ryžemberka. Neznámým způsobem se dostaly N. v držení Jana mladšího Janovského z Janovic, od jehož dětí prodány ok. l. 1585 Janovi staršímu. Syn jeho Jan Adam prodal N. (1615) ke statku Poříčí. (H. IX. 210.)

Nedaničky, Malé N., ves u předešlé, až do r. 1596 přísluš. zámku Švihova a potom Měčina. L. 1623 patřily již k Poříčí. V 18. st. říkalo se Nedanice horní a dolní.

Nedbalec, n. ves za Záblatím, která se přip. l. 1456 jako přísl. hradu Husi.

Neděliště, ves u Kr. Hradce, jež se přip. r. 1143 jako majetek kláštera Strahovského, avšak r. 1226 byla sídlem Ctiborovým z N. Do r. 1346 držel je Petr z Turgova, l. 1351 darovala je Perchta, máti jeho, klášteru sv. Jiří na podměstí Hradeckém. Ve 14. st. byl tu farní kostel a od r. 1367 vládli tu pp. z Častolovic. Po r. 1420 obec Hradecká N. nabyla a držela je až do r. 1547.

L. 1548 k. je Hamza ze Zabědovic, vzdvihl zde kostel (1555) a tvrz († j. 1579). Později tu seděli Myslibor a Pavel bratři Hamzové, kteří se o N. rozdělili. Byly pak tu dvě tvrze. Díl první zůstal v držení Hamzů až do 17. stol. a přík. l. 1668 k Hoříněvsi. Díl druhý hořejší dostal se l. 1588 v držení Kadrmanův z Kelče a l. 1617 Straků z Nedabylic. Po Petrovi († 1689) následovala manželka Alžběta Lukrecie z Dobřenic († 1705). Skrze ni dostalo se N. v držení Dobřenských, jimž až do l. 1862 patřilo. Kostel l. 1729 obnoven a rozšířen, ale fara v 17. st. zaniklá neobnovena. (H. II. 243, M. IX. 27.)

Nedětovice viz Nětovice.

Nedomice, Nedomnice, ves u Brandýsa n. L., z části jmění Boleslavské kapitoly, z části vладыčí statek (1385 Frycek, 1440 Smil, 1444 Vaněk). V 16. st. patřily (1522) ke Slivnu a k Jiřicům; část k těmto l. 1559 od Štastného Hrušovského přikoupena. Část ke Všetatům patřící koup. l. 1584 ke Brandýsu; ostatek patřil k Přívorám a l. 1606 také k Brandýsu získán. (MB. IV. 175.)

Nedostojov, n. ves u Lipého, jež byla do r. 1454 přísl. hradu Lipého; později (1471 atd.) patřila ke hradu Sloupu.

Nedošín, ves u Litomyšle, jež se přip. r. 1167. Klášter Litomyšlský dostal tu od Břetislava II. hospodářství, z něhož vznikla ves. Při dělení l. 1347 přirčena biskupství, v jehož držení až do dobytí Litomyšle zůstávala. Sice byla potom příslu. zámku Litomyšle. Za Valdštejnův okolí okrášleno a l. 1823 lázně zřízeny.

Nedrahovice, ves u Sedlčan, n. s tvrzí, l. 1389 sídlo Jindřichovo a l. 1430 Mikulášovo. L. 1462 držel je Jan Řídlo z Mokřan, pak následovali: 1534 Ondřej Víta, 1540 Jan z Kalenice, později Petr Zalužský z Podhoří († 1562), po němž se dostaly v držení Jana Černína z Chuděnic. Syn jeho Diviš l. 1621 stat a N. byvše zabrány prodány l. 1622 Polyxeně Lobkovské, od jejíhož potomstva připojeny ke Chlumci. (MB. VI. 101)

Nedražice (prvotně *Smědražici*?), ves u Stříbra, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Protivovo a l. 1420 Benešovo. V 16. st. seděli

tu vl. z Otradovic, později Letinští ze Snopoušov, v 17. st. Merklínští z Merklína, kterým až do polovice 18. st. patřily. Statkem pozemským byly do r. 1850.

Nedv- viz Medv-.

Nedvědčí (vl. *Medvědčí*), n. ves v okolí Rynárce za Pelhřimovem, jež se připomíná r. 1203. Později se o ní zmínka nečiní.

Nedvězí (vl. *Medvězí*), ves u Řičan, za starých dob majetek Vyšehradské kapitoly (1313), a kromě toho statek Planerů. L. 1419 zastaveno k Nupakům, l. 1437 ke Chřenicům. L. 1514 prodáno dědičně Vilémovi Kostkovi z Postupic a přip. ke Kolodějům. Pak bylo statkem Rousů z Vražkova a l. 1623 zabráno a prodáno Karlovi z Lichtenšteina. Pak přip. k Uhříněvsi. (Paměti seps. od dvou Hübnerů l. 1884 vytištěny.)

Nedvězí, ves u Neveklova, n. s tvrzí, l. 1358 sídlo Filipovo, l. 1381 Ješka a Heřmana, l. 1410 Rynarta, l. 1432 Zdeňka a Martina bratří. Ještě v 16. st. seděli tu Nedvězští z Nedvězí (1534 Zdeněk, 1542 Jan). Po Janovi posledním z nich († 1585) dědili Chobotští z Ostředka. Od nich prodáno N. l. 1609 ke Konoopišti, ale l. 1683 přip. k Lešanům. (MB. V. 65.)

Nedvězí (něm. *Nedoweska*), ves u Mšena, jež byla r. 1402 přísl. Chudého hrádku, ale potom k Housce patřivala. V 16. st. se jí říkalo Nedvězská.

Nedvídkov (prv. *Medvedkov*), n. ves, snad i tvrz v býv. Žatecku. L. 1384 přip. se Hrzek a Vojtěch z N., l. 1401 Hrzek, l. 1437 Jan a Pavlík bratří a Tvoch z N. Potomci žili po celé 15. st.

Nehasice, ves u Postoloprť, ve 14. st. farní ves. Podací měli l. 1369 Jan a Přeč, l. 1378 dva Přečové, l. 1388 Jindřich Škopek z Dubé a Vilém, 1418—1421 Pešík z Hofetic, 1422—1427 Jan Kostelec ze Sebužna. Jaroslav Bečkovský ze Šebířova prodal N. ok. l. 1540 Jaroslavovi Kostomlatskému z Vřesovic, jehož potomci tu tvrz vyzdvihi. Od poč. 17. st. drženy N. ke Dlažimí a s ní přip. l. 1629 k Postoloprťům. Kostel l. 1535 znova vystavěný stal se v 17. st. filiálním

Nehvizdky, věska u Nehvizd, jež byla

do r. 1421 jméním kanovníkův od sv. Václava na Pražském hradě a od r. 1437 držena ke Přerovu; kromě toho měli tu vladyky z Nehvizdek svoje sedění. Statek ten koupil ok. l. 1540 Jiří ze Zahrádky, l. 1594 byl v držení Vchynských a pak přikoup. ke Přerovu. (Trnka, Kounice 82.)

Nehvizdy, městeček u Brandýsa n. L., ve 14. st. s farním kostelem. Pány jeho byli l. 1363—1373 Petr z Klučova a synové jeho Mikuláš a Štěpán, 1380—1383 Mikuláš, 1396 sirotci Zdeňka z Běškovic, 1417—1427 Mikuláš z Lobkovic. Později připojeny ke Přerovu. Od Rudolfa II. obdržely majestát na trhy, který l. 1641 s městečkem od Švédů zničen. V 17. st. připojeny ke Kounicům, ale fara zanikla. L. 1676 obnoven obyvatelům majestát na trhy. L. 1783 zřízena tu lokalie, která l. 1856 na faru povýšena. Erb l. 1599 propůjčený: Štít červený, u spodku trávník a na něm zeď bílá stínkami ozdobená a v ní brána otevřená se zlatou mříží a na té zdi dvě bílé věže se stínkami a křídličnými krovy, na každé okno křížové a na krově zlatá hvězda. (Trnka, Kounice 76, PA. IX. 925.)

Nechanice, ves u Blovic, jež patřila od r. 1115 klášteři Kladrubskému. Od 16. st. patřily ke Hradišti.

Nechanice, město, pův. trhová ves, jež se přip. r. 1235, jsouc statkem Závaše Vítkovce. Král Jan udělil tvrz, městečko a ves N. Petrovi ze Zebína a synu jeho Vilémovi, kteří je prodali (1341) Hynkovi Krušinovi z Lichtemburka. Tehdá tu byl farní kostel. Od r. 1390 seděl tu Ctibor († 1398) a pak syn jeho Vlaštěk a l. 1454 tohoto syn Vavřinec. Ok. l. 1471 koupil je Jan z Rychemburka, před r. 1496 Albrecht z Kolovrat. Před tím tu byla tvrz, která tehdá zanikla. Jan z Valdšteina, Albrechtův pastorek, prodal N. před r. 1521 Mikuláši Pecingárovi z Bydžína († j. 1529). L. 1538 ujal je syn jeho Vilém i s tvrzí nově vystavěnou. L. 1566 bydlel tu Mikuláš mladší, jehož dědic Ctibor Smil sídlo své do Kunčic přenesl. N. přestaly býti panským sídlem. Ctiborovi l. 1623 statek zabrán a prodán Václavovi ze Vchynic. Tohoto syn Jan Oktavian

postoupil ho (1645) Janovi Jiřimu a dvěma slečnám z rodu Verdemonův. L. 1652 dostal se týž statek v držení Šafgočů, za nichž kostel znova vystavěn (1690). N. patřily odtud k Sadové. L. 1850 staly se N. sídlem c. k. úřadův. V N. narodil se (1739) J. Vaňhal. Erb: Stříbrný štít a na něm červená růže (erb pp. z Rožemberka, Vítkovcův. — H. V. 329.)

Něchov, ves u Trh. Svin, jejíž obyvatelé (Něchované) se r. 1186 přip. Část patřila v 6. st. ke Komařicům, přidělena l. 1623 k Sedlu a od r. 1673—1850 patřila k Vyšnímu brodu. Druhá část patřila k Velešínu a s ním přip. k Novým hradům. Třetí část patřila v 15. st. vladykám ze Zahrádky.

Nechranice, ves u Chomutova, jež se l. 1332 přip., jsouc přísl. Pětipes. Později patřily kláš. Grunheimskému a od r. 1436 byly v zápisném držení. V 16. st. patřily Šlikům a později přip. k Ahníkovu.

Nechutnov, n. ves, která se v l. 1414 až 1437 jako přísl. hradu Housky přip. a tuším potom zanikla.

Nechvalice, farní ves u Sedlčan, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Pány podacími byli l. 1370 Přibík a Vavřinec, 1382 Aleš z N., 1390 Soběhrd a Bohuslav Žáček. L. 1447 žil Myslibor z N. Poslední z toho rodu byl Diviš, jenž l. 1502 tvrz N. s přísl. Václavovi a Ladislavovi Popelům z Lobkovic prodal. Od té doby patřily N. ke Chlumci. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1787 obnovena. (MB. VI. 69.)

Neidstein, někdy léno koruny České v Němcích l. 1353 koupené a l. 1374 k Falcí.

Nejdek (z něm. *Neudecke*), někdy dvůr u Hostivice, na polední straně u samé vsi. Býval přísl. statku Hostivického, v 16. st. spustl a l. 1608 připojen k Jenči a Červ. Újezdci.

Nejdek, město, ve 14. st. farní místo s hradem. Král Jan dal je v manství (1341) Petrovi Plikovi a od l. 1363 držel je Jindřich, jeho potomek († j. 1396) a po něm zase syn Jindřich. Pak následovali l. 1390 Bušík z Prohoře a l. 1411 Hanuš Forster. Král Václav IV. dal jej (1413) v léno Janovi Malefíkovi, který jej l. 1419

prodal. Byl pak v držení rodiny Frosův a až do r. 1446 Hanuše Henigara ze Žeberka. Pak následoval Mates Šlik z Holiče, od něhož jej l. 1462 král Jiří vyvadil a k zámku Lokti připojil. N. zůstal proto v držení Šliků, ale l. 1522 oddělen a potom od jednoho druhému prodáván. L. 1545 dostal se Lorencovi Šlikovi, († 1585), jenž syna Kryštofa († 1578) přečkal. Léta 1559 založeny kostelní knihy. L. 1590 ujal N. Štěpán, syn Kryštofův, a udělil l. 1602 obci svobody. T. r. prodal N. Bedřichovi Kolonovi z Felsu, jehož tři synové l. 1625 obci svobody potvrdili. L. 1632 N. od Sasů obsazen. Tehdá N. zabrán a prodán l. 1633 Hermanovi Černínovi z Chudčnic. Herman Jakub Č. potvrdil l. 1687 svobody obce. Od Černínův dostal se N l. 1724 hrab. Adamovi z Hartigu. L. 1748 dostala obec majestát na potvrzení svobod. L. 1799 přešel z držení Hartigův v majetek hr. Jana Joz. Stiebar a od r. 1828 držela jej rodina Veithův. L. 1832 dostalo městečko majestát na trhy. L. 1756 kostel stavěn, l. 1786 vystavěn nový zámek.

Nejepín, ves u Chotěboře, původistě Nejepinských z Nejepína, z nichž jej držel l. 1488 Urban, 1519 Prokop, pak potomci jeho, kteří zboží l. 1562 rozdělili. N. dostal Jan. Synové jeho Herman a Prokop prodali N. (1603) Kašparovi Slavkovskému ze Šonova, jehož potomci tu do r. 1684 seděli. L. 1684 koupil jej Ferd. Antonín Mladota ze Solopisk, l. 1686 Rudolf Měnický z Červené vsi l. 1692 příp. k Příbrami (Úhrovu).

Nekmír, ves u Plzně, n. s tvrzí, l. 1358 až 1379 sídlo Rackovo, potom Sezemy Štěpánovce z Vrtby, od r. 1406 Petra odtudž. Od něho k. jej ok. l. 1428 Petr a Pavel bratří Ebrzvinové, jehož rod tu do polovice 15. st. seděl. Okolo l. 1452 následoval Lejtolt z Ebrnic, jichž potomstvo tu do 16. st. sedělo. S Annou z E. Šebastian Markvart z Hrádku (asi 1526) týž statek vyženil. Potomci jeho příp. N. k Bělé, ale l. 1651 při rozbytování Bělska dostala se hrab. z Götzen a od počátku 18. st. zase náležela hr. z Vrtby až do jich vymření (1830). Dědictvím dostala se

napřed v držení rodu Lobkovského a pak Schönbornův.

Nekoř, farní ves u Žamberka, v níž byl farní kostel již před r. 1361. N. patřovala ke hradu Žampachu. Od něho l. 1568 oddělena a patřila odtud ke Kyšperku. Kostel l. 1698 znova vystavěn.

Nekrasín, ves u Jindř. Hradce, rodiště kněze Vojt. Hlinky (Fr. Pravdy).

Nelahozeves (t. j. Nelahodova ves, obecně i Nalezoves), farní ves nad Vltavou a starožitný zámek, ode dávná majetek Pražského kostela a jeho proboštví, kteří tu měli dva nápravníky. L. 1420 dostala se Antonovi z Pralhy a l. 1466 zastavena Dru. Řehoři z Heimburka. Vilém z Ilburka daroval N. (1508) Hyncovi Zejdlicovi ze Šenfeldu a synu jeho Janovi. Ok. l. 1532 vyplacena jest N. a zůstala několik let v držení proboštví. Král Ferdinand dal l. 1544 Floryanovi Gryspekovi z Gryspachu N. dědičně. Týž zbořil tvrz a vyzdvihl nynější zámek (řečený Floriansburg 1582) a uložil v něm vzácné památky († 1588). Když se synové rozdělili, dostal Blažej N. a léta 1614 stavbu zámku dokončil († 1620). Pro dluhy prodána N. (1623) Polyxeně Lobkovské z Pernšteina a po její smrti zůstala v držení Lobkovského rodu. L. 1621 a 1631 zámek od vojáků vyloupen. Starý kostel zdejší (ve 14. st. farní) byl filiálním k Minicům; l. 1787 zřízena tu lokalie a l. 1857 fara. V N. narodil se l. 1841 Ant. Dvořák. (H. VIII. 244.)

Nelechow (1252), vysoké pohoří u Ledče n. S. (obecně Melechow).

Nelechow, tvrz zbořená pod predešlým u vsi Koutů na počátku 15. st. založená, l. 1415 sídlo Albertovo, 1430 Petra Skáiy († j. 1437), pak ji držel Matěj Tiský. Ok. l. 1532 patřila Baltazarovi Peřinovi ze Sloupna a nástupce jeho Václav Sokol z Leskovce prodal ji před r. 1540 Janovi Trčkoví z Lípy. N. držen odtud k Lipnici a později ke Světlé. (H. XII.)

Nelžejov, nějaký dvorec neb hospodářství mezi Střibrem a Plzní. L. 1242 smluvil se opat Teplský o tento statek s jakýmsi vladykou.

Nelžejovice, Nalžovice, ves u Sedl-

čan, n. s tvrzí, l. 1364 sídlo Vilémovo, později Ctiborovo († j. 1446). Před r. 1512 přip. k Červ. Hrádku. L. 1601 prodány Ladislavovi Vratislavovi z Mitrovic, jehož syn Aleš Ferdinand je pustil (1659) Janovi Köpplovi z Adlersberka. Od r. 1665 panoval tu rod Franchimontův. Okolo l. 1704 Frant. Antonín Koňas z Vydří je vyženil. Po vymření tohoto rodu dostaly se Alsterlům z Astfeldu, kteří je až do počátku 19. st. drželi. Od r. 1821 drželi je sv. p. ze Scharffensteina. (MB. VI. 119.)

Nemajov viz Nemojov.

Nemanice (něm. *Wassersuppen*), farní ves u Domažlicka, dříve přísl. statku Koutů. L. 1704 vystavěna tu dřevěná kaplička a zavedena tu l. 1718 duchovní správa. Léta 1781—1784 vystavěn kostel a l. 1785 fara zřízena. (TB. 867.)

Nemanice, víska r. 1586 založená, snad nynější Hadruba.

Němčany, ves u Podbořan, jež se měla dostati r. 1196 novému klásteru v Maštově. Ode dána patřily ke hradu Maštovu, a to až do r. 1850.

Němčí, Němče, ves u Vys. Mýta, jež se l. 1371 přip. V 16. st. patřila z části k Brandýsu, z části k Přestavlkám. Této dosáhl l. 1575 Karel Žampach z Potšteina a bratr jeho Čeněk si tu dvůr skoupil. L. 1600 koupeno N. k Chocni, později patřilo k Sudličkové Lhotě a bylo od r. 1649—1680 samostatným statkem. Konečně přip. k Brandýsu. (H. II. 146.)

Němčice (pův. *Němčici*, t. j. rodina Němcova), ves u Kolína, v starší době z části majetek Strahovského klášteřa, z části vladyčí statek s tvrzí. L. 1514 držel je Zikmund Korček z Božec, pak patřily k Ohařům, od l. 1575—1593 k Libenicům a od r. 1594 ke Kolínskému zámku. (H. XII.)

Němčice, ves u Pardubic, až do r. 1421 majetek Opatovského klášteřa, později přísl. Kunětické hory a od r. 1560 k Pardubicům.

Němčice, farní ves u Netolic, statek Svatomírův, který jej l. 1273 propadl, ale l. 1292 potomkům jeho navráceny. Ve 14. st. patřily k Vlhavům. V 16. st. byly rozděleny; část patřila napřed k Újezdci a pak k Sedlci, část k Vlhavům. Tato pa-

třila pak ke Dřítině a od r. 1622 ke Hluboké, k níž i první část připojena. Ve 14. st. tu byl farní kostel. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1723 obnovena. (M. XIII. 110.)

Němčice, ves u Volyně, jež patřila r. 1228 ke statkům klášteřa sv. Jiří. Ve 14. a 15. st. byla tu drobná sedění vladycká. Do 16. st. skoupeny ty statky a drženy l. 1544 k Dobrší. Václav Koc z Dobrše daroval l. 1582 N. Adamovi Chřepickému z Modliškovic, jenž tu tvrz vystavěl. Po potomcích jeho následoval Jiří Frant. z Věžník († 1685) a od jeho syna prodány (1696) ke Kraselovu. V novější době sídlo z Kraselova do N. přeneseno. (H. XII. 139.)

Němčice, ves v okr. Kdýnském u Úboče, byly l. 1379 přísl. hradu Nového Heršteina, s nímž koupeny l. 1534 k Domažlické obci. Od l. 1547 patřily N. k Úňovicům, pak až k r. 1711 k Chocomyšli, a odtud k Chuděnicům.

Němčice, Němčičky, ves v okolí Polyně, jež patřovala ke hradu Pušperku. L. 1465 již byla celá pusta.

Němčice, farní ves u Planice, v níž byl farní kostel již před r. 1362. Snad to byla též ves, která se dostala klásteru Břevnovskému hned při jeho založení (993). Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. 1379 obsa-hovaly N. pět popluží a tvrz. Skoupené statky držel l. 1501 Jan Čejka z Olbramovic a potom jeho potomci (1545 Petr, 1579 Jan, 1602 Jan Adam). L. 1636 pr. Václavovi Otakarovi Perglarovi z Perglasu. Od jeho syna dostaly se l. 1665 Mik. Alšovi Vítovi ze Rzávého a ten je prodal l. 1668 k panství Planickému. V l. 1834—1837 nový kostel vystavěn. (H. IX. 237, TB. 235.)

Němčice, dvůr popl. u Lěstnice (Hluboké), n. s tvrzí, l. 1411 statek Bláhův. Diviš Boubínský z Újezda prodal N. (1541) Chvalovi Kunašovi z Machovic, jehož potomstvo tu do r. 1563 sedělo. Potom Budkovští z Budkova N. vyženili a drželi N. až k r. 1706, kdež prodány k Třeboňskému panství. (H. III. 193.)

Němčice, n. ves nad Vltavou u Zálezlic, r. 1226 jmění klášteřa Doksanského. L. 1488 přip. se jako pustina.

Němčice, n. ves v krajíně Žlutické neznámé polohy, jež patřila r. 1427 klášteru Kladrubskému.

Němčice, n. ves, v l. 1233 a 1273 majetek kl. Teplského, snad táž, jako předešlá.

Němčina viz Jemčina.

Němčovice, ves u Rokycan, po níž se psal r. 1240 Ratík z N. V 16. st. patřila větší část k Libšteínu a od konce téhož století ke Zbirohu. Něco patřilo l. 1588 k Radnici, pak do l. 1661 k Přívěticům a odtud zase k Radnici.

Nemílkov (pův. *Nemielkov*), ves u Sušice, l. 1382 sídlo Ctibora Lovečka a Pešika a na poč. 16. stol. Jana z N. Větší část patřila k Velhartickému panství a dostala se při jeho rozehrání Janovi Bohuchvalovi z Hrádku († 1595), jenž tu tvr. vyzdvihl. Okolo l. 1598 dostal se Lukavským z Řeneč, l. 1623 zabrán a prodán zase k Velharticům. L. 1649 odprodán Jaroslavovi Jáchymovi Kocovi z Dobrše († 1655) a byl pak samostatným statkem až do r. 1850. (Viz Gabrielovy Děje Sušice 203. — H. IX. 268.)

Nemílkov, ves u Mostu, již obdržel rád křížovníkův s červenou hvězdou r. 1280 a drží jako velký statek podnes.

Nemojčeves, Nemyčeves (t. j. Nemojkova ves), farní ves u Jičína, l. 1340 statek Sypův, pak ale na několik statků rozdělena. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli l. 1359 Václav a Jindřich z Vitiněvsi, Damek, Jindřich a Hereš z N., l. 1407 Mikeš z Úlibic, l. 1417 Hanuš Hungár z Lysé. Tvrz držel l. 1376 Čeč, l. 1392 syn jeho Čeč a 1411 Jan, 1445 Petr. Potomci jich byli Čečové z Nemyčevsi. V 16. st. patřila N. k Veliši a od l. 1606 ke Kumburku. Po zániknutí fary zřízeno tu l. 1786 kaplanství a l. 1856 fara. (H. V. 279.)

Nemojov, véška u Chotěboře, v 17. st. statek Kamberských z Kamberka, později přisl. Chotěboře.

Nemojov, Nemojovice, Nemaňov, ves v okolí Králové Dvora, v 16. st. jmění Třemeských ze Železna a pustina, později přisl. Žirce a naposled Sadovského panství.

Nemojov, mlýn u Putimova za Pelhřimovem, n. ves, jež se r. 1203 připomíná. Ode dávná patřivala k biskupství a arcibiskupství a držena k zámku Řečici. V 15. st. spustla a od r. 1550 patřila k Pelhřimovu.

Nemošice, ves u Pardubic, n. s tvrzí, l. 1318—1332 sídlo Vilémovo, pak Holců z Nemošic, z jichž rodu se příp. 1382 Matěj, 1400 Jan († j. 1437) a tohoto syn Jan. L. 1477 držel je Jan Makovský z Potšteina a syn jeho Jan prodal N. (1492) Vilémovi z Pernšteina. Od té doby patřily k Pardubicům. (H. I. 69.)

Nemyčeves viz Nemojčeves.

Nemyslovice, Nemeslovice, ves u Ml. Boleslavě, již před r. 1392 majetek kláš. Hradiště. Před r. 1419 zastavena Alšovi z Dubé a l. 1436 Janovi ze Smiřic. V 16. st. patřily Vlčům ze Kvítkova, od nichž prod. Jindřichovi Volfovi Berkovi z Dubé. V jeho rodě zůstaly až do r. 1694, kdež pro dluhy přišly do prodeje. Připojeny pak k Beznu. Stával tu zámeček. (H. X. 389.)

Nemyšl, ves u Tábora, někdy s tvrzí, l. 1377 sídlo Litvínovo a l. 1390 jeho synův, jichž potomci zvali se Mitrovští z Nemyšle. Poslední z nich, který tu seděl, byl Bohuslav (1506—1545). Po něm držel N. vnuk Vilém z Malovic. Týž pr. N. l. 1564 a l. 1571 držel ji Adam Předbor z Radešína. Ok. l. 1578 dostaly se Talmberskému rodu (Jití † 1623, Bedřich † 1643, Frant. Vilém). L. 1662 k N. Mikuláš Franchimont z Frankensfeldu, jehož rod ji do r. 1719 držel. Následoval Bernart hrabě Caretto Mille-simo, v jehož rodě do r. 1765 zůstávala. L. 1791 k N. Viktorie hrab. Golčova roz. Dýmova ze Stříteže († 1822), skrze niž se dostala rodině Dýmův. (H. IV. 359.)

Nenačovice, ves u Unhoště, do l. 1357 majetek Frany, pak Rechcerův. Asi od r. 1390 patřila část universitě, l. 1470 dvůr s částí k Okoři, který pak držen k Bílému Újezdci (1558). Jeden dvorec patřil do r. 1589 Pražské kapitole. V 17. st. patřily ke Kladnu, od r. 1688 k Červ. Újezdci a potom k Tachlovicům. (Melichar, Okres Unhošťský 154.)

Něnkovice (obecně *Jeníkovice*, pův. *Něnkovicí*), ves u Přelouče, n. s tvrzí, jež se přip. r. 1227. Hrabě Kojata odkázal ji tehdá Mikvartovi. L. 1372 seděli tu bratři Hanek a Jan, 1411 Zbyněk, 1414 Jan. Pak následovali Ludvíkové z Chlumku a ok. l. 1492 Něnkovští z Medonos, od nich prodány l. 1561, byly pak od r. 1578 v držení Myšků ze Žlunic, léta 1597 Čertorejských a od r. 1616 Kořenských. Po nich následoval Petr Hamza ze Zabědovic († c. 1647) a po jeho smrti prodány k panství Pardubskému, k němuž část již dříve náležela. (H. I. 69, PA. X. 587.)

Neosvěteli, název lidí bydlících v nynějších Nůslfch.

Nepěkošice, Pěkošice, n dvůr a ves u Chotělic (Kr. Městce), l. 1384 sídlo Jakuba, Jana Loutky a Diviše, 1394 Beneše, 1419 Mikše. L. 1432 držel je Jan Škorně ze Stranova. V 16. st. patřily k Chotělicům, v 17. st. ke Kozojedům a po r. 1612 k Dymokurům.

Nepokojnice, Nový zámek, ves u Král. Městce, až do r. 1538 Viléma Křineckého z Ronova, pak přišl. Kopidlna. L. 1548 dostal je za díl Jindřich Haugvic, a l. 1575 k. jej Karel Říčanský z Říčan, jenž tvrz v Nový zámek přestavěl. Tž se zadlužil a N. dostaly se l. 1594 Lidmile Šlejnicové z Lobkovic. Ta je prodala (1598) Bohuslavu Křineckému z Ronova. Po něm dědila manželka Beatrix († 1610) a po ní Karel Jindřich Křinecký. L. 1611 prodány k Dymokurům, po čemž zámek spustl. (H. X. 401.)

Nepolisy (pův. *Lepolisi*), ves u Chlumce n. C., jež patřila r. 1299 k panství Žiželickému. Tas ze Skuhrova vystavěl tu kostel, který l. 1359 synové jeho Jan a Vznata nadali. Hanuš Turkovec postoupil N. (1367) z části kl. sv. Jiří. Na této části seděli Nepolisiští ze Zachrašťan a postoupena l. 1522 ke Chlumci. Na menší části s tvrzí seděli l. 1396 Jan, 1410 Pešik, 1431 Nevlas, 1450 Alexandr, 1468 Jan z Labouně. Před r. 1513 k. tato část ke Chlumci. (H. V. 300.)

Nepomuk, Pomuk, Nepomuky, město založené od kláštera téhož jména, jehož

městský úřad později jako vrchní právo pro městečka na klášterství vysazován. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací opatům příslušelo. Ve 14. st. narodil se tu Jan z Pomuku, známý generální vikář arcibiskupský. Od 15. stol. držen N. ke hradu Zelené hoře Zdeněk ze Šternberka udělil obyvatelům svobodu, aby mohli o svých statcích řídit (1464), což i král Jiří (1465) povolil a výroční trh přidal. Svobody ty stvrdili králové, v l. 1479, 1530 a 1570 a pp. ze Šternberka l. 1479 a 1540. Od pp. ze Šternberka obdržela obec v l. 1514—1566 rozličné dědiny. L. 1606 navráceno jí právo pivo vařiti, kteréž před tím vrchnosti bylo postoupeno. Obyvatelé obdrželi od držitelů zámku l. 1629, 1634 a 1638 potvrzení svobod, k čemuž císař Ferdinand III. l. 1653 a Leopold l. 1672 výroční trhy přidali. Frant. Matyáš hr. ze Šternberka zakládal l. 1639 na místě rodiště sv. Jana Nepomuckého kostel, k čemuž dva sousední domy přikoupil, ale teprve po jeho smrti vystavěn (1654). Léta 1686 sice s městem vyhořel, ale l. 1688 zase obnoven. Když pak po vyhlášení Jana za svatého poutníků přibývalo, vystavěn v l. 1734—1738 nový kostel, který sv. Janu křt. a sv. Janu Nep. posvěcen. Tento prohlášen l. 1786 za farní, protože t. r. kostel sv. Jakuba (posud farní) byl zavržen; avšak tento v l. 1857—1859 zase obnoven. L. 1730 obdržela obec majestát na potvrzení svobod, vyhlášena za město a povolení, aby si obraz sv. Jana Nep. do městského erbu přibrala. L. 1850 stal se N. sídlem c. k. úřadů Erb: Modrý štít, u jehož spodu trávník a na něm kostel stříb. barvy s uhelnou střechou. Ve věži jest výklenek a v něm obraz Matky Boží. (Erb kláštera)

Nepomuk, n. slavný klášter pod Zelenou horou, v jehož zříceninách stojí ves. Klášter, založený l. 1144 od neznámého zakladatele. První mniši přišli z Elrachu. První opatové byli: Kunrát 1176, Heřman 1188, Purkart, Hartmut 1219, Jindřich 1240 a Pertolt 1250—1252, Habart 1262. Ke sklonku 13. st. stal se Jan opatem a po něm následoval na rozhraní obou století Ingebrand, jenž ještě l. 1313 opatoval.

O činnosti těchto i následujících opatův není nic známo, avšak zdá se, že klášter i v duchovních i světských věcech prospíval. Následující opatové byli: Ebrhart 1356, Jindřich 1356—1367, Jarloch 1371 až 1393, Jindřich 1396—1408, Gotfryd(?). Opat Arnolt (1412—1424) zavedl klášter tak, že mnohé dluhy upisoval. L. 1420 v dubnu přitáhli Táboři ke klášteru a obsadivše jej vypálili; opat a bratři v čas se zachránili útekem. Král Zikmund t. r. všechno klášterství zapsal Bohuslavovi a Hynkovi bratřím ze Švamberka, avšak zavázal je, že mají 8 mnichů téhož kláštera chovati. To také po ukončení válek pravidelně zachovávalo. Druhdy voliváni opatové; l. 1463 přip. se jen Kunrát probošt. Listy klášterní (přes 200 k.) zavezli klášterníci do kl. Ebrachu, kdež zůstaly do r. 1583. Téhož roku vydány na rozkaz císaře Rudolfa, ale kam se potom dostaly, není známo. Jak se zdá, mniši od r. 1420 ani v klášteře nebydleli a bezpochyby na Zelené hoře přebývali; tu se opat l. 1560 naposled připomíná.

Nepomyšl, městečko u Podbořan, někdy s tvrzí, v l. 1361—1386 v držení pp z Janovic, l. 1409—1410 pp. z Koldic a l. 1414—1417 Ctibora Čepce z Libiše. Tehdá tu byl farní kostel. Na poč. 16. st. dostalo se v držení saských hrabat z Leisneka. K poslední z nich přiznal se Albin Šlik z Holiče, ale ten prodal N. (1551) Elišce Berkovně z Dubé, vdané 1. Gutšteinové, 2. Šlikové († 1566—1567), po níž děti její dědily. Jindřich z Gutšteina, jedno z nich, ujal N. l. 1571, ale po jeho smrti prod. Hendrychovi a Václavovi br. ze Štampachu. L. 1623 zabrána Kryštofovi Abrahámovi Štampachovi a pr. Heřmanovi z Questenberka († 1651). Po tomto dědily N. vdova a dcera, a když onano léta 1661 zemřela, měla ji sama Eliška Konstancie z Q. S ní vyženil N. Gundakar kn. z Dietrichsteina, jehož potomkům zůstala do vymění. Na žádost Valtera Xavera z D. ves N. (1718) na městys povýšena a pak l. 1728 a 1741 rozličnými svobodami bez ujmy robot obdařena. Erb: Modrý štít, u jehož spodu stříbrná hradba s otevřenou branou, nad

níž tři střílny a z nich troje prameny vody na tři strany se prýští; nad hradbou dvě stříb. věže čtverhranaté s okny, cimbuřím, cihel. střechami a zl. makovicemi a mezi nimi obraz sv. Mikuláše zehnajícího.

Neprachov, **Neprochov**, **Neprachovy**, ves u Planice, l. 1364 statek Boztěchův, l. 1391 Mikuláše a pak Štmelínských z N. Léta 1508 patřil Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína († 1553) a manželce jeho Anně z Obytec, jichž syn Zdeněk l. 1558 zemřel. N. dostal se potom třem slečnám, posledním z rodu Zmrzlíkův, a ujala jej Barbora († 1578) manž. Jiří Hasišteinského z Lobkovic († 1590). Po tomto dědila N. druhá jeho manželka Hedvika z Hazemburka, ale za rok přip. N. ke statku Nalžovskému. Dříve tu byla tvrz. (H. IX. 263.)

Nepřivazevy, ob. Nepřevazky, ves u Boleslavě, jež se připomíná l. 1340, protože tehdá malá část k Vinařicům patřila. V l. 1492—1547 patřil díl ke Struhám, díl l. 1545—1695 ke Stranovu a ostatek k. (1551) od Kryzeldy Stranovské k Vinařicům a přip. l. 1638 k Dobrovici.

Nepřívěce, ves u Sobotky, jež se přip. r. 1255 a později patřila k panství hradu Kostí. Ok. r. 1360 byl tu farní kostel, ale v 17. st. fara zanikla.

Neprobylice, ves u Slaného, n. několik vladyčích statků rozdělená (1317 Michal a Zdislav, 1366 Stan atd.). Ve 14. st. byl tu farní kostel. Rod vladyk Neprobylických z N. držel ve vsi hořejší tvrz. neb Hrádek až do r. 1571. Dolejší tvrz. povstala u dvoru Pechovského za držení Kozelkův ze Hřivic. Oboje skupil ok. l. 1571 Václav Pětipeský z Chyš († 1602), jenž Hrádek v zámek přestavěl. Syn jeho Odolen účastnil se léta 1618 vzpoury a proto mu statek jeho zabrán, zastaven l. 1623 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic a potom mu se Slaným (1638) doprodán. (H. VIII. 141.)

Neprobylice, ves u Podbořan, někdy na několik statků rozdělená, z nichž jeden držel l. 1419 Jan Chmelický z Vlčíchory. V 16. st. části skupovány a potom tu postavena tvrz. Statek ten držel Jan z Konče a po něm syn, jenž jej pr. (1606) Jáchy-

movi z Jonu. L. 1612 k. jej Jan Albin Šlák z Holiče. Nedlouho potom k. N. Adam Gothart ze Štampachu a připojeny k Oplotům. (HB. VII. 150.)

Nepतेजov v. Lhota Šalomonka.

Neradice, Neradici, snad starší jméno Neratovic.

Neratov, ves u Bohdanče (Přelouče), starodávne přísl. kl. Opatovského a asi od r. 1420 hradu Kunětické hory, s nímž přip. k Pardubskému panství.

Neratovice (pův. snad *Neradici*, *Neradovici*), ves u Brandýsa n. L. Ves Neradice patřila v 13. st. z části kl. sv. Jiří, z části kostelu sv. Václava. Od 16. stol. držena k Lobkovicům napřed zápisně, pak dědičně.

Nerestce horní (i Neřestce), ves u Mirovic, jež se přip. r. 1228 jako přísl. kláštera Svatojirského. V 15. st. byl tu manský dvůr ke Zvíkovu. V 16. stol. patřila ves kromě manství k zámku Orlíku.

Nerozhovice, ves u Heřm. Městce, jež patřila l. 1381 ke hradu Rozpakovu a od konce 15. stol. k panství zámku Heřm. Městce.

Nesměň, ves u Trh. Svin, jenž náležela k prvotnímu nadání kláštera Borovanského a proto vždy k Borovanskému statku patřovala.

Nesměň, ves u Kouřimě, jež se přip. v zákl. listu Vyšehrad. (1086). Ok. l. 1340 byly tu dva vladčí statky Vaňka a Litobora, později, jak se zdá, bylo jich ještě více. Část patřila k Sázavskému klášt., část od r. 1461 ke Kouřimskému špitálu. V 16. st. patřil díl k Církvici, díl k Pol. Voděrādům a díl k Zásnukám.

Nesmřice, Nesměřice, ves u Doi. Kralovic, ok. l. 1295—1436 majetek biskupův a arcibiskupův ke Štěpánovu, pak do r. 1548 přísluš. Vlašimě. Od r. 1549 byly samostatným statkem s tvrzí, později v držení Leskocův. L. 1597 k. je Jetřich Lukavecký z Lukavce a asi léta 1603 Petr Malovec z Malovic. L. 1610 k. N. Jindřich Mřek ze Solopisk, jenž asi l. 1620 zemřel. Syn jeho Václav Ladislav prodal N. (1624) k Borovsku. L. 1679 odprod. od Borovska a přík. později k Vlaštějovicům. (MB. XI. 84.)

Nespečov, někdy huť, ves aneb dvorec, soudíc odtud, že žila rodina Býčkův a Velvetských z Nespečova. A poněvadž tito obojí z Litoměřicka pocházeli, sluší N. tam hledati. Možná, že N. a Nesvětice jest jedno.

Nespeky (vl. Nezpěky, Dnespeky, jinak Návsví), ves u Benešova, ve starší době na drobné vladčí statky rozdělená. L. 1380 nazývají se městečkem. L. 1437 přip. se Vaněk Žebrovec z N. V 16. stol. patřily N. k Břežanům z části a z části až do r. 1850 k Pyšelům. Onano část patřila později ke Konopišti.

Nespeřice (staré a nové), dvojí ves u Uhl. Janovic, jež se dostala r. 1291 k biskupství Praž. V 16. st. patřila k Čestínu kostelu a od r. 1713 ke Kacovu. V 18. st. tu byly skelné hutí.

Nespery, ves u Vlašimě, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Zdislavovo. Později tu seděli 1348—1377 Držek, 1384 Ondřej, 1420 Jan Olešák. Jan Řepa z Neveklova pr. N. na poč. 16. st. Alexandrovi Chobotskému z Ostředka, po němž tu seděli l. 1545 synové Mikuláš a Jan, 1589 Jan st., 1610 Adam, 1623 Vilém. Když tento ok. l. 1680 zemřel, koup. N. pro dědice Jošta ze Schwarzenwolfu, ale l. 1693 pr. k Vlašimskému panství. (MB. II. 54.)

Nespery, n. ves, nyní les u Babic. Ves pustá patřila až do r. 1579 ke Křivě a odtud k Lojovicům.

Nestajov, n. ves, jejíž jméno ozývá se v příjmení Žehušických a Chuchelských z N. Ale poněvadž ves ta l. 1392 Nestějov slove a u Nezavětic na Plzeňsku ležela, zdá se býti táž jako Nestev (v. t.).

Nestanice, ves u Netolic, v 15. stol. sídlo Malovců, zejména l. 1427 a 1453 Jana z N. († 1453). Potomci jeho seděli tu až do konce 15. st. (1494 bratři Jaroslav a Oldřich). L. 1520 zdejší tvrz od Pražanů pobořena. Pak patřily Budkovským a okolo l. 1540 přík. k Libějicům. (H. VII. 126.)

Netařice, n. ves u Pyšel, l. 1380 přísl. Božešic (jeden dvůr faráře Ledeckého). S Božešici koup. k Pyšelům a zůstaly tu dva dvorce, kteréž l. 1745 ke dvoru Dařboží svedeny.

Nestev a Nestavec (i Nestívy, nyní *Neslívky*), dvě pusté vesnice (větší a menší, neb horní a dolní) pod Lopatou u Štáhlav, jež patřily ke hradu Lopatě a v 15. st. spustly. R. 1545 náležely jako pustiny ke Štáhlavsku. V starší době tu byla tvrz a vladýcké sedění. (Viz Nestajov.)

Nestrašovice, ves u Březnice, n. sídlo vladyk (1384 Hrdoň, 1400 Albera, pak 1414 jeho syn Oldřich). Od r. 1418 držel N. Václav Masák ze Stežova. V 16. st. patřily napřed k Myslínu a od r. 1540 ke Hrochovu Hrádku. Od tohoto odprodána l. 1584 Přibíkovi Bukovanskému z Bukovan a patřila až do 18. st. k Bukovanům. L. 1716 přík. k Březnici.

Nesuchyně, ves u Rakovníka, jež patřovala králům a držena ke Křivoklátu. Ok. r. 1356 příp. se kostel zdejší jako filiální ke Kostelci, okolo r. 1369 byl tu farní kostel, který v 17. stol. zase na filiální sklesl. V 16. st. nějaký čas byla zástavou od Křivoklátu odcizena.

Nesvačilov, ves v okolí Polického, kterou král Přemysl I. 1213 klášterci v Polici daroval.

Nesvačily, ves u Hořovic, již prodal r. 1391 Dobeš z Jablonce klášteru minoritův v Berouně. Z části byly vladýčím statkem (1405 Jenec). Ok. l. 1520 koupeny z části se statkem Všeradickým k Hořovicům, zbytek patřil k zámku Točnicku.

Nesvačily, ves u Benešova, v níž byl v r. 1362 sice jeden farní kostel, ale dvě fary. Jedna z nich byla podací pp. z Dubé ke hradu Lěstnu, druhou měli vladky z Nesvačil (1318 Mikeš), jichž bylo r. 1380 pět, v l. 1407—1410 Vilém Chrt ze Zahradky a některá panna ze starého rodu. Část vsi patřila k Lěstnu ode dávna, zbytek přík. se statkem Bezejovským. L. 1661 odděleny od Lěstna a patřily ke Dražkovu, s nímž l. 1706 k Tloskovu koupeny. Kostel sklesl po r. 1623 na filiální a l. 1700 rozšířen. (MB. III. 134.)

Nesvačily, n. ves u Říčan. Připomíná se l. 1400 jako přísl. hradu Říčanského, spuštěna za válek náboženských a příp. se ku konci 15. st. jako pustá ves.

Nesvětilce, n. farní ves mezi Radčicí a Újezdem Jenišovým u Oseka, s počátku

vladýčí sídlo (r. 1238 Ludvíka), později příslu. kláštera Oseckého. Od něho odcizeny byly, když bezpochyby byly od křižáků vypáleny, a drželi pak dědiny Nesvětské (neb »Nespetice«) držitelé Konobržští, kteří klášteru plat vydávali; ale od toho se r. 1576 Jan Langenau z Pauzu, pán Konobržský, vyplatil.

Neškaredice (prv. *Neškaredici*, staron. *Kotigdorf*), ves u Kutné hory, v 15. st. statek Horníkův (1402 Zikmundův, pak Plumlův). Ok. l. 1450 držela je Anežka Donínská a l. 1460 Karlík ze Chřenovic. V 16. st. patřily Prachňanským z Prachňan, od nichž prod. 1556 obci Kutnohorské. Od l. 1625—1850 patřily ke Křešeticům. Někdy tu byla tvrz. (H. XII.)

Něšov, ves u Bezdruzic, původitě vlad. rodu Rozvadovských z N., l. 1379 na několik statků rozdělená, z nichž jeden držel Jetřich. Něšovkové koupivše Skupeč drželi k němu N. Při Skupči zůstal až do 18. st. a pak připojen k Bezdruzicům.

Neštědice, Neštědřice, ves u Ústí n. L. (snad r. 1186 Újezd, který byl dán křižovníkům Svatomářským). V 16. st. patřily ke hradu Blansku, později k Březnici.

Neštěmice, Neštomice (pův. *Nesčemicí*), ves u Ústí nad Lab., jež patřila r. 1188 křižovníkům Svatomářským, byvši jim darována od Měška a Hroznaty z Peruce. Ve 14. stol. patřily ke Střekovu, v l. 1527—1850 napřed ke hradu Blansku a potom k Březnici.

Netěchovice, ves u Týna n. Vlt., jež patřily k biskupství a r. 1268 postoupeny králi Přemyslovi. Od té doby patřily ke hradu Bechyni. Část byla při něm ještě v 16. st., zbytek byl v držení Hozlaurů z Hozlaur. Jošt Hozlaur prodal ji (1588) Adamovi Čabelickému ze Soutic a od té doby patřily ke Kaladému.

Netěš tolik co Mnetěš.

Netluky viz Pnětluky.

Netolice, město, n. hrad knížectví Netolicův, který se připomíná u Kosmy jako pomezí hrad knížectví Slavníkova (981). Později tu byla krájská vláda a když po r. 1253 zanikla a založen kl. Zlaté koryuny, dány mu N. s velikou částí kraje. Za vlády opatské vzrůstaly se živnosti;

pekaři obdrželi svobody v l. 1338, 1347 a 1451. Když klášter byl l. 1420 vypálen, dostalo se celé klášterství Oldřichovi z Rožemberka a N. zůstaly v jeho rodě skorem až do jeho vymření. Když Jan z R. l. 1468 od krále odpadl, Jindřich Roubík z Hlavatec N. opanoval a opevnil. Král Vladislav mu N. léta 1471 zastavil. Po jeho smrti poručníci N. zase domu Rožemberskému prodali. Petr z R. odpustil obci (1495) odúmrti a obdržel N. dědičně (1513). Léta 1602 postoupeny s Krumlovem císaři Rudolfovi II. L. 1619 ztečeno město skrze Dampíra a kromě obou kostelů, školy a jediné chalupy vypáleno. Léta 1621 darovány N. rodu Eggenberskému u jako část Krumlovského vévodství, ale přes to měly i za Eggenberkův i za Švarcenberkův svou zvláštní zprávu. Z N. pocházel Štěpánek, fišmistr panství Třeboňského (1519). Také tu narodil se kanovník Jíří Netolický. Erb: Modrý štít, u jehož spodu zlatý měsíc v oblacích a na něm Matka Boží sedí držíc Ježíška. (H. VII. 106.)

Netolici, jméno kmene, který bydlel na západní straně jižních Čech. Zeměpisec Bavorský (z 9. st.) připomíná slovanský národ na Rusi, jemuž dává jméno Znetolici, a praví o nich, že mají 74 hradů. Čeští Netolici zaujali poříčí Volynky a Blanici a krajinu odtud až k Vltavě; k jich území patřily i rozsáhlé lesnaté krajiny až za nynější Frymburk a Vyšní brod, které však do r. 1263 málo vzdělány byly. V 10. st. dostaly se pod vládu Slavníkovců.

Netolicko, Netolický kraj, území, které prvotně obýváno bylo Netolici. Když knížectví Slavníkovců vyvráceno, zůstali Netolici jako kraj pod panstvím Českých knížat. Na hradě Netolickém (nyní u sv. Jana) sídlili knížecí popravcové neb purkrabě, l. 1167 Nemoj, l. 1183 Ratibor, l. 1187 Štěpán a Jíří (tento i r. 1195), l. 1222 Bohuše a l. 1253 Jaroslav. Také lovčí lesů na Netolicku (1183 Milhost) se připomíná a měl také úřad v Bozensku, ale kde sídlel, není známo. Po roce 1253 zanikla krajská vláda, ač se jméno Netolického kraje ještě l. 1341 vyskytuje. Když založen byl klášter Zlatokorunský, dáno mu tak

rozsáhlé území, že se zajisté čtvrtině Netolického kraje rovnalo (1263), zároveň pak vyňato z moci soudcův a úředníků královských. Když tedy Netolické úřady zašly, zřízeny pro zbytek Netolického kraje nové úřady ve Volyni a na Hluboké. Také lovčí úřad po zadarování nesmírné lení krajiny mnichům Korunským buď zanikl aneb přenesen jest na Hlubokou. Nicméně z paměti l. 1318 psané jde na jevo, že pro část bývalého N. zřízen menší úřad ve Vodňanech, který zase před r. 1407 zanikl. V 15. st. patřilo všechno bývalé N. k Prachenskému kraji, k němuž v berních věcech již před tím patřovalo.

Netonice viz Netunice.

Netovice (pův. *Nedětovici*), ves u Slaného. Klášter sv. Jíří měl tu užítky r. 1233. V 16. st. patřily obci města Slaného. L. 1547 jí vzaty, ale l. 1549 navráceny a l. 1623 příp. ke Smečnu.

Netřeba, Netřeby, n. ves u Chlumína, nyní dvůr. Ves byla l. 1647 pusta.

Netřebice (pův. *Netřebici*), ves u Nymburka, jež patřila r. 1185 křížovníkům Svatojánským, byvši jim dána kněžnou Eliškou. V 16. st. drženy k zámku Poděbradskému.

Netřeby (staroněm. *Neu Riesenberg*), hrad zbořený nad Kanicí u Kdyně, snad založený od Děpolda z Ryžemberka, jenž byl l. 1325 pánem Kanického zboží. Ok. l. 1379 náležel Rackovi ze Švamberka a ten jej prodal (1382) Ješkovi Kozíhlavě ze Pnětluk. Ku konci 14. stol. patřily N. Vilémovi z Čachrova, předku Kanických z Čachrova, a po něm synu jeho Jenci (1393 - 1414). Nedlouho potom opuštěn jest N. hrad a držitelé sídlili na Kanické tvrzi. (H. IX. 120.)

Netřesky, n. ves na Boleslavsku.

Netunice, Netonice (pův. *Natunice*), ves u Plzně, n. s tvrzí, po níž se psal r. 1192 Jan z N. L. 1379 byly rozděleny mezi Racka a Viléma br. z Nebílov, Ctibora a jiné vladky. Potomci oněch zvali se Netonickými z Nebílov (1527 Jaroslav Hrdina, 1548 Jan a Hynek). Později je držel Josef Úlický z Plešnic († 1602) a po něm je syn Apolon Ladislav (1615) ujal. L. 1643 prodal je Jan z Hertent-

berka Mikul. Mirabelovi z Treuhofu, jenž tu do r. 1666 seděl. Pak následovali Jan Jindřich Šeflinger a l. 1672 Jan Bedř. Winkler z Heimfeldu. Nedlouho potom přík. k Nebílovům a s nimi se dostaly ke Štahlavům,

Netvořice, městec u Neveklova, jež se příp. r. 1205 jako ves. Tehdá tu měl kl. Ostrovský nějaké dědiny. Ve 14. st. byl tu farní kostel a N. byly městem. Pány jeho byly ok. l. 1350 Dobeš, 1395 Mik. Teměřic, 1416 Mik. z Mrvice. Nedlouho potom přivtěleny ke Kostelci n. S. V 15. st. usadili se tu Netvořští z Březí. L. 1521 děleny N. mezi Jana a Přibíka bratří, polovice patřila k tvrzi v N. a polovice ke Břežanům. Po smrti Janově dostala se polovice jeho k panství Tloskovskému. I éta 1622 dostaly se v držení Michnů, kteří také druhou polovici s Břežany přikoupili. K Břežanům a později k Lešanům patřilo pak celé městečko. L. 1669 založeny kostelní knihy. Ze školy zdejší vyšla hudebnická rodina Lemochů. Erb: Štít polovičný, v pravé zlaté polovici obraz sv. Víta, levá trojdielná, uprostřed stříbrná sice, červená. (MB. V.)

Neuberg, ves u Cheba se zámek, který stojí na místě bývalého hradu. Týž příp. se poprvé l. 1288, protože tehdá cíš. Rudolf statky po Albrechtovi z N. odumřelé pp. z Plavna daroval, avšak rod rytířů z N. i potom se příp., jsa Plavenským poddán. Albrecht z N. poddal se králi Janovi v manství (1331), tak aby ode všech berní byl osvobozen. K poslední toho rodu (Anně) přičlenil se ok. l. 1395 Kunrát z Cetvic, jehož potomci Ašskou krajinu získali, avšak podle ustanovení krále Václava (1398) připojen N. k Chebské zemi. L. 1422 přijali bratři Jindřich, Erhart a Kunrat z C. od krále Zikmunda. V držení jich potomků zůstal N. až do naší paměti. Podle smlouvy l. 1789 učeně rozděleno panství to na 6 dílů, totiž Aš, Nový zámek, N. Horní, N. Dolní, N. Sorg a Šompach. Léno přijímáno až do zrušení manského práva.

Neugarten u Č. Lípy, česky *Zahrádky*.

Neuhaus (t. j. Nový hrad), n. hrad za samým pomezím král. Česk. u Thier-

steina, avšak bývalé přísl. Čech. Založen ok. l. 1378 od Karla IV., avšak císař se konce stavby nedočkal.

Neuhäusel u Stříbra, česky *Hlupeňovo*.

Neuland u Chrastavy, česky *Novina*.

Neuland u Mimoně, česky *Novina*.

Neuměřice (obecně *Nouměřice*), ves u Velvar, jež se příp. r. 1159. Tehdá tu měli křížovníci Svatomáříští dědiny koupené od vladyky Liba, avšak měl tu také kl. Doksanský nějaký majetek. Císař Zikmund zastavil N. Václavovi Cardovi z Petrovic a od té doby drženy k Ústku. Za Ferdinanda I. vyplaceny a l. 1541 Jiříkovi Zejdlíci z Šenfeldu dědičně prodány. V l. 1597—1669 patřily k Míkovcům a odtud až do r. 1850 ke Zvoleňsvi. L. 1539 narodil se tu M. Bacháček († 1612).

Neumětely, farní ves u Hořovic, v pověsti lidu sídlo báječného Horymíra a pohřeb Šemíka, jeho koně. N. v okolí bývaly dvě tvrze. L. 1331 sídlili na jedné Oldřich otec a Protiva syn a s tímto léta 1344 Chotibor. L. 1372 držel ji Jan a l. 1379 Zdeněk Běškovcové a l. 1409 Ondřej z Vilímova. Druhá tvrz patřovala Zbraslavskému kl. Po r. 1420 držena ke Karlšteínu, ale zase klášteru navracena. Asi ok. l. 1450 zastavena a patřila l. 1460 Václavovi a Oldřichovi br. z Valtířova. Pak patřila pustá tvrz až do r. 1539 k Libomyšli a potom k Lochovicům. K témuž statku N. l. 1573 dědičně doprodány. (H. VI. 216.)

Neusorge u Jablonného, česky *Starost*.

Neustein, n. hrad u Kvinova (za Chomutovem). Ve 14. stol. sídlili tu rytíři z Alamstorfu, zejména v l. 1359—1368 bratři Hanuš a Huk, a snad 1381 Frycolt. Asi tehdá dostal se v držení křížovníkův Pruských a příp. k Chomutovu. Potom hrad zanikl.

Neustift, česky *Kyselov, Lhota, Společnice*.

Neustupov (ode jména Neustup), městec u Otice. Ve 14. st. tu byl farní kostel a tvrz. Držiteli bylo l. 1364 několik vladyk (1364—1373 Vilém). V l. 1364 až 1437 vládli tu Soběšfnové ze Sobě-

šína. L. 1471 držel jej Kuneš Radimský ze Slavkova a potom jeho potomci (1520 Jan starší † 1545, pak Kuneš † 1563). Dcery posledního vdaly se do rodu Kaplířův. Z toho rodu tu seděl Kašpar (zemř. r. 1621), po němž N. zabrán a prodán Martinovi de Huerta, po němž († 1637) dědila jej jeho dcera. Pro dluhy odprodán pak věřitelům. V letech 1654—1695 byl v držení hr. z Pöttingu, později Dohalských z Dohalic. V 18. st. se tu několik rodin vystřídalo. (Viz Míst. bibl. I. 69—70.) Fara, která po r. 1623 zanikla, zase léta 1710 obnovena. Erb: Modrý štít, u jehož spodu trávník a na něm mezi dvěma lipami okrouhlá věž (stř.) ze štukové postavená, s okny cimbuřím, kulatou střechou cihelnou a zl. makovicí. Pod hořejším oknem jest modrý štítek se zl. radlicí (erb Viléma 1364), pod dolním oknem jsou zlatá písmena L I. (Leopold I. — H. VII. 289, M. XV. 25.)

Neuzvedí, název lidí, kteří bydlívali v nynějších Nužbelích u Hrobů (Tábora).

Nevděk, Nevěk (t. j. Nevjek, něm. *Berndorfel*), veska u Slavikovic (Kdyně). Založena nedlouho před r. 1584 a patřila tehdá k Týnci.

Nevděk, n. hrad proti městu Žluticům na vrchu, kterýž slove Hradiště (Schlossberg). Držiteli jeho byli páni Žlutického panství. Založil jej Jakoubek ze Vřesovic nedlouho před r. 1455. V 16. st. byl již opuštěn

Neveklov, město, prvotní jmění rodu Rožemberského. Jindřich z R. pr. (1285) město N. kl. Zderazskému, ale prodej skrze krále zrušen (1305). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patrony byly zdejší vl. Tlokovští a Spolští, ze zdejších zejména 1357 Majnuš, 1376 jeho vdova, Ctibor a Mikuláš, 1380 bratří Jeniš, Ctibor a Jindřich, 1405 Majnuš, 1415 Jindřich Takonín. V pozdějších dobách proslul rod Řepů z Neveklova, potomků snad Ctibora, r. 1443. Poslední z nich Adam měl pře s kl. Zderazským, který na N. sahal. L. 1564 vymohl městu majestát na trhy a sám mu pivovarství pustil. N. byl tehdá přivtělen k Tlokovskému panství a patřil k němu až do r. 1850. Pavel Michna práva

obce obmezoval (1622). L. 1652 založeny kostelní knihy. (Nejstarší bohužel se ztratily.) V l. 1752, 1790 a 1814 části města vyhořely. L. 1850 stal se N. sídlem c. k. úřadů. Erb: Modrý štít, u jehož spodu trávník a na něm dvě věže stříbrné ze štukové postavené, každá s branou, oknem, cimbuřím, cihelnou střechou končitou a zl. makovicí. Mezi věžemi jest štítek trojdielný, uprostřed stříb., sice červený (erb Řepovský. — MB. V. 5.).

Nevězen, někdy ves u Bněčic, l. 1379 statek Heroltův a l. 1408 Oldřichův a Janův († j. 1409). Ok. l. 1410 držel N. Sulek z Hřebečnick. Když hospodářství zdejší spustlo, prod. Anna z N. pustý dvůr sedlákům Mlečickým a ti ještě v 16. st. dědiny od něho drželi.

Nevězenice, n. ves v okolí Citolib, podle paměti z r. 1663 tolik co Brodec, ve farnosti Citolibské, ale proto, že se tento také v 15. st. přip., jde na jevo, že tu bývaly dvě vesnice, které později v jedno splynuly.

Nevído, ves u Rokycan, snad táž, která se přip. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. L. 1352 seděl tu Habart, l. 1364—1379 Heřman a s ním 1379 Žehart, l. 1389 Jaroslav, který pak držel Braškov. V 16. stol. patřilo N. ke Spál. Poříčí a ok. l. 1601 přip. ke Štahlavům.

Nevosedy viz Novosedly.

Nevratice, Nevratvice (prv. *Nevratvici*), ves u Bydžova, l. 1398 statek Mikuláše z Úlibic, pak z části přísl. Nemyčevsi (1414) a l. 1428 z části statek Jana Makovce z Měronic. V l. 1518—1850 patřily N. ke Smrkovicům a jen dva dvorce v 16. stol. k Radčím a pak k Holovousům.

Nevřeň, Nebřeň, ves u Plzně, l. 1379 mezi Racka, Ješka, Jindřicha a faráře v Bělé rozdělená. V 16. stol. přip. N. ke statku hradu Bělé.

Nezabéhlice viz Nezabylice.

Nezabudice (pův. *Nezabudici*, rod Nezabudův), farní ves u Křivoklátu, jež patřila v l. 1186—1239 klášteru Kladubskému. Později držel je Oldřich Pluh a postoupil jich před r. 1332 kl. Plasckému. Později přip. ke Křivoklátu. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací

náleželo králům a druhdy vykonáváno skrže purkrabí Křivoklátského. Také tu býval v 15. a 16. stol. manský dvůr. Po r. 1623 zanikla fara a teprve l. 1787 zřízena lokalie, která povýšena léta 1856 na faru.

Nezabudice, n. ves jižně od Řevnice, po níž se jmenuje ještě potok Nezabudický. R. 1292 dostala se klášteru Zbraslavskému, avšak v seznamu vesnic téhož kláštera r. 1304 se již nepřipomíná, protože spustla a l. 1340 výslovně za pustou ves se klade.

Nezabylice, **Nezabelice**, odtud i **Nezaběhlice** (prv. *Nezabylici*), ves u Chomutova n. s tvrzí, ve 14. st. na drobné statky vladyčí rozdělená (okolo l. 1380 Odolen, Přibík, Štěpán). L. 1431 patřil tu dvůr Vilémovi ze Šumberka, který jej l. 1445 prodal. L. 1488 patřily Janovi Jiskrovi z Plotiště, v 16. stol. Boryňům ze Lhoty (1540 Jindřich). Benigna Renšpergárova ze Lhoty postoupila N. 1577 Ferdinandovi z Renšperka, manželu svému, a ten l. 1578 Bohuslavovi Felixovi Hasišteinskému z Lobkovic. Odtud patřily k zámku Borku. V 17. st. na čas byly samostatným statkem.

Nezamyslice (pův. *Nezamyslici*, rod *Nezamyslův*), farní ves u Sušice, jež se připomíná r. 1045 jako majetek kláštera Břevnovského, obdrženy od Břetislava I. Opatové postavili tu veliký stkvoucí kostel, od něhož se vesnici ve 14. stol. i Bílý kostel říkalo. V držení kláštera zůstaly N. až do r. 1420. Tehdá zastavil je král Zikmund Janovi a Vilémovi bratřím z Ryžemberka. Odtud drženy ke hradu Rábí a od kláštera ok. l. 1525 Břetislavovi a Jindřichovi bratřím Švihovským doprodány. Od r. 1565—1850 patřily k Žichovicům. V 17. st. konaly se ke kostelu zdejšímu velké pouti.

Nezbavětice, ves u Blovic, l. 1352 statek Drslavův, l. 1379 Oldřichův, Drslavův, Otaslavův a Valterův. Část patřila ke hradu Lopatě. Část tato i ostatní zeman-ské statky koupeny ke Štahlavům, k nimž N. až do r. 1850 patřily.

Nezdašov viz **Neznašov**.

Nezdice, **Nazice**, **Nazdice** (prv. *Nazdici* neb *Nazici*?), l. 1322 statek Miku-

lášův, a v první polovici 15. stol. Miloty ze Chřenovic. Asi l. 1536 koupila Otická obec dva člověky k záduší. Část ta pak patřila k Oticům i s ostatkem až do r. 1850.

Nezdice dolní (prvotně *Nezdici*), ves u Přeštic, po níž se psal r. 1243 Ludvík z N. Ve 14. st. bylo tu několik vladyčích statků a farní kostel, jehož podací měli l. 1364 Drslav z Tropčic a Mařka z Jinína, 1408 Purkart z Roupova, 1415—1417 Zachař z Řeneč. Tehdá tu byla tvrz. Část vsi patřila již v 15. st. ke hradu Roupovu, ostatek k němu do 16. st. přikoupen. Od r. 1707—1850 patřily k Červ. Poříčí. (H. IX. 210.)

Nezdice (něm. *Nesnitz*), ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako majetek kláštera Teplského.

Nezly horní a dolní (staroč. i *Nezel*), dvě vsi u Litoměřic, jež se přip. r. 1197. Nábožný Hroznata odkázal tehdá N. synu Petrovu. L. 1233 patřily křižovníkům Pruským a drženy potom k Býčkovcům, s nimiž přip. k Ploskovicům.

Neznašov, **Nezdašov**, farní ves u Týna n. Vlt., prvotně přísl. hradu Újezdce n. V., který se dostal l. 1491 Petrovi Kořen- skému z Terešova. Při rozdělení statku ok. l. 1520 dostal se N. ke zboží Sedle- ckému a když toto l. 1540 děleno, dostal N. Jindřich Kořen- ský z T., jenž tu tvrz vyzdvihl. Kořenští (1578 Jan, po r. 1590 Bohuslav, r. 1606 Zdeněk) seděli tu do r. 1622. Po konfiskaci následoval Sezima z Vrtby († 1648) a jeho potomci (1657 Václav Frant., 1686 Ferd. František) a jiní držitelé Otíc). L. 1764 dostal se N. Karlovi v. Schütz a l. 1785 v držení Per- toltů z Uherčic. Za hr. z Vrtby l. 1680 zámecká kaple v kostel rozšířena, při němž zřízena l. 1752 admin. a l. 1794 fara. (H. VII. 212.)

Neznašov, ves u Jaroměře, l. 1371 statek Ješkův, l. 1389—1393 Majnušův, 1404—1416 Bavorův, 1440 Petrův. Od konce 15. st. drželi N. Radovští z Hu- stířan (1494 Bavor, 1523 Jiřík, 1542 Jan, 1565 jeho synové). Od r. 1588 byl N. přísl. panství Smitčického. (H. II. 237.)

Neznašov, ves u Klatov, l. 1379 statek Protivův, 1406 Hněvkův, 1419 Hynkův a

1450 Olkmarův. V l. 1542—1655 patřila celá ves ke Kouskové Lhotě, pak tu měl statek Bohuslav z Vidršperka († 1659). Později patřil N. ke statku Dolní Lhotě a s ním koup. l. 1687 k Týnci.

Nezpeky viz Nespeky.

Nezvěstice (původně *Nezvěstici*), ves u Blovic, l. 1379 z části (a to s farním kostelem) přisl. hradu Vildšteina, z části k Lopatě, z části statek Blahutův a Zdeňkův, Zemané tu měli tvrz. Na této seděli l. 1408 Oldřich, 1418 Aleš, l. 1442 Otík z Řisutě a l. 1520—1532 Oldřich Žichovec z Duban Asi l. 1532 koupil N. Jan z Roupova a potomci příp. tuto část také k Vildšteinu. Od Vildšteina odtržena a příp. napřed k Poříčím a později (asi 1605) ke Štahlavům. V 17. st. přišel kostel o faru.

Nežetice, ves u Trh. Svin, jež se příp. r. 1186. Dvůr s tvrzí držel l. 1314 Mikuláš z Pasovar. Jan Cajsloch l. 1412 a Zachar l. 1441 byli předkové Karlíků z Nežetic (1448 snad i Vaněk). V 15. stol. přikoupeny k Novým hradům a tvrz pak spustla (H. III. 261.)

Nežichov, ves u Teplé, ode dávna přisl. kl. Teplského, zejména l. 1459. V listu l. 1273 nazývá se Nukachovem.

Nežlovice, Nežlevice, n. ves u Dubé, bezpochyby v místech dvoru Novoberšteinského. R. 1402 dostaly se k dílu Jindřicha Hlaváče z Dubé a drženy r. 1415 ke hradu Jestřebí. Pak ovšem patřily k Dubé. Když zámek a dvůr Novoberšteinský založeny, zmizely N.

Něžovice, ves u Milevska, až do léta 1437 přisl. kl. Milevského, odtud pak až do r. 1581 ke hradu Zvíkovu, a od r. 1581 část Milevského panství.

Nicov, farní ves u Kašperských hor, jež se dostala záhy klášteru Ostrov. Opatové zřídili tu před r. 1310 kromě farního kostela i proboštství a drželi N. až do r. 1420. Probošty tu byli asi 1360 Svatoslav, 1365 Havel, 1365 Jan, pak Jaroslav, 1399 Mikuláš, 1401 Kříž. Po r. 1420 přibrán N. ke hradu Karlšperku, od něhož l. 1584 dědičně odprodán obci **Kašperských hor**. Po zrušení proboštství

byla tu fara, která v 17. stol. zanikla. L. 1787 zřízena tu lokalie a l. 1857 fara.

Nicov, farní kostel a samota u Planice, prvotně jen dvůr, který byl, tuším, kláš. Nepomuckého až do r. 1420 a odtud k Zelené hoře. Později příp. k Planici. Vrchno t vystavěla tu před r. 1613 kostel, avšak Adolf Bernart hr. z Martinic vystavěl tu v l. 1717 1726 nový velký kostel (stavitel Dinzenhofer). Při též kostele zřízena l. 1786 lokalie a l. 1856 fara.

Ničov, Ničová, samota u Malkovic (Bezdruzic), n. sedění vladcké, jež drželi r. 1242 Lešek, r. 1269 Petr z N. L. 1379 byl N. na několik statků rozdělen. Asi l. 1530 pr. Ruprecht Hošťálek z Hojnestu dvůr N. Jiříkovi Mikhartovi ze Šanova a odtud patřil N. ke Skupči. V 16. st. i dvůr spustl.

Nidčice, l. 1382 omylem se píše, kdež má státi Vydčice.

Nihošovice (prvotně *Nihošovicí*), ves u Volyně, n. s tvrzí. Odtud se připomíná Buden, 1348 Mikuláš Kosoř, 1375 zase Mikuláš Kosoř. L. 1457 držel je Václav Vlašek a l. 1468 Bušek Buzický z Buzic. Od Adama Řepického koupil je 1543 Jan Malovec z Pacova. Po tom podělil N. Arnošt mladší Vítanovský z Vlčkovic jehož rod (1626 Ctibor, 1656 Jindřich Vilém) tu do r. 1670 seděl. Pak následovali Albrecht Chřepický z Modlíškovic l. 1696 syn jeho Jan Ferdinand a l. 1691 Bernart Věžník z Věžník. L. 1706 koupeny k Pražskému proboštství a pak příp. k Volyni. (H. XI. 275.)

Niklasberg, předměstí, vlastně farní ves s městem Ašem souvislá, n. manský statek, který Antonín Josef z Cedvic před r. 1709 přikoupil a l. 1724 koruně v manství podal. L. 1709 postaven u této tvrze kostel, jenž l. 1780 rozšířen a l. 1871 znova dostavěn. Od l. 1757 tu byla fara. (PE. II. 379.)

Niklasberg (česky i *Nyklšperk*), město u Teplice, založeno v 16. st. od pp. z Lobkovic na jich panství Bílinském a nazývalo se prý prvotně Neu Schellenberg. První výsady obdržel l. 1554 na městské živnosti a l. 1596 vysazen za horní město. L. 1770 vystavěn tu kostel, při němž zří-

zena l. 1785 lokalie a l. 1858 fara. Erb: Modrý štít a na něm stříb. hradba s věží, v níž vespod brána otevřena s mříží vyzáženou a v ní dvě hornická kladiva křížem přeložená. Nad branou na věži štítek se starým erbem Lobkovským. Z cimbuří věže vyniká nad pás postava sv. Mikuláše žehnajícího.

Niměřice, ves u Boleslavě, n. s tvrzí, ve 14. stol. dva vladyčí statky obsahující (1360 Adam a Petr Prušek). Před r. 1540 Burjan Stranovský ze Sovojovic pr. N. Albrechtovi Klusákovi z Kostelce, jehož syn je prodal l. 1551 Pavlovi Bzenskému z Prorubě. V držení Bzenských až do poč. 18. st. Skrze dceru posledního dostaly se v držení rodiny Lazari, která je měla do konce 18. st. V 19. st. také patřily hrab. z Kounic. (H. X. 390.)

Nimschuh, n. ves na horách u Krap. jež se přip. r. 1361.

Niněchov, Nyněchov, Jenichov, ves u Mělníka, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. Později byl vladyčím sídlem (1406 Jan). Část dostala se záhy ke statku Liblickému, druhá část patřila až do r. 1850 ke Košátkám. (BM. 537.)

Niněšovice viz Nišovice.

Ninonice viz Jinonice.

Nirschlern u Kaplice, česky *Koryta*.

Nisa, n. ves na Boleslavsku, jež patřila do r. 1556 k Frydšteínu a potom k Česk. Dubu. Po r. 1556 se nepřipomíná a snad s jinou vesnicí splynula.

Nisa, řeka tekoucí ke Zhořelici, přip. se r. 1241. Horní tok slove r. 1591 Loučný.

Nístějka, n. hrad u Vysokého, l. 1369 až 1375 majetek Jindřicha z Valdšteína († j. 1410) a l. 1390 Václava z Vartemberka, po němž l. 1398 bratr jeho Jindřich následoval. Od r. 1422 držel ji Václav z Jenšteína, a po něm následoval z téhož rodu (ok. 1450) Mikuláš († okolo l. 1459). Potom nastaly o ni spory, jichž konec není znám. V 15. st. k. k Semilům a spustla. (H. X. 298.)

Nišovice (pův. *Niněšovicí*), ves u Volyně, ode dávná přisl. Pražského probošství k Volyni, zejména r. 1400, a přisl. Volyňského panství až do r. 1850.

Nítovice (pův. *Nietovicí*), ves u Veselí

n. L. Jindřich z Radhostovic pr. (1394) část N. Kačeně z Mezimostí. Od té doby patřila tato část ke Drahovu. Na jiné části seděl l. 1415 Erazim z N. Obě části pak koup. k Jindř. Hradci a od něho odděleny ke Kard. Řečici.

Nivčice, n. ves kl. Opatovského, pak až k r. 1488 ke Kunětické hoře a 1488 až 1491 k Bohdanči.

Nížebohy, ves u Roudnice, r. 1262 sídlo Martinovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Ten s částí vsi patřil k Budyni. Ostatek byl Pražského probošství až do r. 1420 a pak přisl. Račiněvsi. V 16. st. patřila tato část k Martiněvsi, ale l. 1562 oddělena za Rousendorfů ze Špremberka a postavena tu tvrz. Později přip. N. zase k Martiněvsi (1581), ale potom přip. k Budyni, k níž celá ves do r. 1850 patřila. V 17. st. zanikla fara a N. přifařeny k Budyni.

Nížkov (pův. snad *Niežkov*), farní ves u Přibyslavě, jež se přip. r. 1230. Jenec z Polné zakládal tu klášterec pro Osecké mnichy, ale po pěti letech opuštěn. (Viz M. XIX. 54.) Pak Přibyslav, Jencův bratr, tu chtěl klášter založiti, ale z toho také sešlo. Kostel učiněn tedy farním a N. zůstal až do r. 1850 při Polenském panství.

Nižtice, n. ves v okolí města Berouna. Až do r. 1547 byla v držení Berounských, jimž odňata, ale zase navracena (1561). Při druhé konfiskaci (1621) přip. se pustá ves N. (Bílek, konf. 1037)

Nordwald, starodávné německé (bavorské) pojmenování Šumavy (853).

Nořín, ves u Chocně, jež se dostala r. 1292 klášteru Zbraslavskému, ale potom k Chocni patřovala. L. 1447 byla přisl. Litického panství. Jan z Potšteína prodal N. (1502) Bohuši Kostkovi z Postupic. V l. 1506—1556 patřil k Potšteínu a odtud do r. 1850 k Chocni.

Norovice, n. dvůr pod Lipnicí (u Něm. Brodu). Václav, rychtář Lipnický, daroval tu l. 1410 plat ke kostelu v Lukém.

Nosakov, ves u Otic, n. vladyčí sídlo l. 1426 Mikšovo, l. 1438 Václava Litery. Mikeš získal Odlochovice a potomci jeho psali se Nosakovci z Odlochovic. Havel z Tatounovic prodal dvůr v N. Matiaši

ze Stupčic. Část vsi patřila v 16. st. k Otíčům a Burjan Otický daroval tu (1528) plat Otické obci. Větší část patřila v 16. st. k Háji a od r. 1538—1850 k Neustupovu; jeden dvorec patřil od 17. st. k Vlčkovcům, ostatek k Odlochovicům.

Nosalov, ves u Bělé. Král Jan tu léta 1324 Jindřichovi z Mutěnic manství ke hradu Bezdězi vysadil. Sice byl N. přísl. Bezděze. Manové tu byli 1381 Hrd a Řimek, 1406 Vojslav. V 15. a 16. st. byla rodina Nosalovských z Přívor. Později držen k Dokzám.

Nosatice, Nosačice, n. ves, nyní níva u Slaného. R. 1282 měl tu dědiny kostel Vyšehradský. V 15. st. zanikly.

Nosetín, ves u Sedlce, jež se dostala r. 1291 k biskupství Praž. L. 1520 patřila celá ves k Neustupovu a od 17. st. k Nadějkovu.

Noskov, ves u Ml. Vožice, jež se přip. r. 1250, jsouc sídlem Domaslavovým. Později tu seděli 1381 Přibík, 1404—1415 Bušek, 1422 Mrakeš, 1453 Petřík. Mrakšovi potomci psali se Mrakši z Noskova a seděli do 17. st. v Rakousích. Od 16. st. až do r. 1850 patřil N. k Mladé Vožici, byv l. 1542 přikoupen.

Noutomice (pův. *Nútomici*), farní ves u Středokluk, jež patřila r. 1045 z polovice klášteru Břevnovskému, podle darování Břetislava I. avšak r. 1224 svolil král Přemysl k tomu, aby opat lidí své ze vsi přesadil na dědinu klášterní. Druhá polovice a potom celá ves patřily r. 1228 klášteru Svatojirskému. Tomuto náleželo i podací nad farním kostelem, jež se r. 1360 přip. Asi l. 1422 zadarovaný N. od Pražan, ale zůstaly potom v držení kláštera až do jeho zrušení jako přísluš Statenického statku. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1707 zase obnovena.

Nouzkovice (prv. *Núzkovici*), n. ves v krajině severně od Otic. L. 1380 patřila Ješkovi z Moravčic. V 15. a 16. st. byl rod Bydlínův z Nouzkovic.

Nouzov, Újezdec, ves u Rakovníka, l. 1399 přísl. statku Neček. V 15. st. patřil N. k Šanovu. Až do r. 1587 jmenoval se jen Újezdec, od té doby také N. Se Šanovem přík. l. 1587 k Petrovicům. Po-

zději přip. ke Kojšovicům, od nich od. pr. pak (1717) Petrovi Pavlovi z Renšperka, jež tu zámeček postavil. Přík. potom zase ke Kolečovicům.

Nová Lužnice, Nová řeka (nyní ob. *Nové řeky*), svodnice r. 1584 založená od Jakuba Krčína z Jedlčan.

Nová ves, r. 1267 ve farnosti Miletské a Markovi z Hořic patřící, bezpochyby dnešní Dobeš.

Nová ves, farní ves u Chotěboře, snad někdy jmění kl. Vilémovského; jistě však až do r. 1597 přísl. Světlé a pak Studence. V 17. st. patřila Šmerovským z Lidkovic, od r. 1675 Eleonoře Kustošové. V 18. st. patřila Kapounům, Haugvicům a rodině Haimerle (l. 1756) a od r. 1775 ryt. z Mühlensdorfu. Od r. 1798 vládla tu rodina de Fin, od níž l. 1816 při kostele před tím postaveném fara zřízena.

Nová ves, farní ves u Kolína, jejíž kostel prý r. 1068 postaven a od biskupa Jaromíra u přítomnosti Vratislava knížete, bratra jeho, vysvěcen. N. byla r. 1290 v držení kláštera Sedleckého, jemuž i s farním kostelem (1379) až do r. 1421 náležela. R. 1437 zapsána jest s panstvím Kolínským knězi Bedřichovi ze Strážnice. Odtud držena ke Kolínskému zámku až do r. 1850. V 17. stol. fara zanikla, ale léta 1787 zase tu zřízena lokalie, která l. 1832 na faru vyzdvížena. Kostel l. 1835 přestavěn. L. 1843 N. třikrát vyhořela. (PA. I. 308.)

Nová ves, ves u Světlé n. S. Hynck Slavíkovec ze Slavíkova prodal ji asi l. 1530 obci Čáslavské, která ji do r. 1547 držela, pak patřila (1550—1561) k Lipnici a l. 1561—1636 ke Světlé. Od té l. 1636 odtržena a připojena k Habrům. Později byla N. samostatným statkem a v držení hrabat z Thunu. Frant. Josef hr. z Th. prodal ji (1783) Leop. z Kolovrat, jež ji spojil se Světlou.

Nová ves, farní ves u Bečova, v níž byl farní kostel již před r. 1358. N. držel v letech 1358—1365 Tuta z N., avšak od r. 1417 vyskytuje se jako přísl. hradu Bečova. V 17. stol. zanikla fara. Kostel v l. 1702—1709 od sedláka Jana Pichla

s pomocí obce znova vystavěn a nadán. L. 1777 tu zřízena lokalie a l. 1856 fara.

Nová ves viz Trstenice.

Nová ves, farní ves u Přimdy, bývala od nepaměti přísl. hradu Přimdy. L. 1596 odprodána Kryzeldě Kolovratové z Lobkovic a v l. 1608—1850 patřila ke Dvourům. Kostel tu byl již v 17. stol. Až do r. 1858 patřil k Bohuslavi a byl při něm kaplan; l. 1858 tu zřízena fara.

Nová ves, farní ves u Lomnice, v níž byl farní kostel již před r. 1362. N. patřovala k panství hradu Bradlce, avšak byly tu také dvě vладыčí tvrze, na nichž seděli v 15. st. vладыky z Robous. Ostatek patřil do l. 1538 k Bradlci a t. r. prodán Vilémovi z Valdšteina. Odtud patřila N. až do r. 1850 k Lomnici. V 17. stol. zanikla fara a N. přifařena k Lomnici (1648). L. 1769 kostel znova vystavěn a l. 1786 fara obnovena.

Nová ves s Bělohradem souvislá a na tré, horní, dolní a prostřední, rozdělená u N. Paky. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož okolí se říkalo Koštofrank. Tu stála tvrz a jiná tvrz u dvoru Ratenického v dolní části. L. 1360 byla N. na několik statků rozdělena, které patřily Bořkům a Halřům z N. a vl. z Poličan. Část jednu drželi v 15. st. vlad. z Miletínka a po nich (1459) Jan z Roudnice. L. 1503 patřila část k Pecce a Ratenskou část drželi Vojičtí z Nové vsi. Oboje měl pak Čeněk Cukr z Tamfeldu a ten prodal před r. 1514 N. Janovi Litoborskému z Chlumu. Odtud patřila celá ves k Pecce. L. 1543 odprod. Jindř. Škopkovi z Otradovic, za jehož syna postavena tvrz Bělohrad. N. ves pak k ní patřila. (H. V. 114.)

Nová ves (německá), ves u Ústí n. L., jež se l. 1401 připomíná, když tu k. plat k oltáři v Ústském kostele. N. patřila v 15. st. ke Všebořicům a z části od 16. st. (zejména 1576) k Předlicí. Tak zůstala pod dvěma vrchnostmi až do r. 1850.

Nová ves u Mladé Vožice viz Lalice.

Nová ves v horách (*Gebirgs-Neudorf*, dříve *Rottendorf*), farní ves u Hory sv. Kateřiny, patřovala až do 16. st. k Most-

skému hradu. Založena byla prý od Majdaleny a Anny sester z Veitmile. Léta 1591 zřízena tu luteranská modlitebnice, která l. 1623 na katol. kostel posvěcena. Až do l. 1773 byla N. přifařena k Hoře sv. Kateřiny a pak tu zřízena fara.

Nová ves, ves u Bastianperka, v níž byl ve 14. stol. filialní kostel. patřící ke Křimovu. N. byla přísl. Chomutova a později statku Krásné lípy. Za neznámé doby přifařena k Bastianperku.

Nová ves (něm. *Neudörfel*), ves u Dolan (Kadaně), v níž byl ve 14. st. kostel filialní k Dolanům, ale r. 1395 dostal samostatného kněze. N. patřila ke hradu Peršteinu, od něhož však záhy odtržena. Kryštof a Jáchym br. ze Šanova prodali N. (1612) Oldřichovi Hrobčickému a od té doby patřila k Pětipsům.

Nová ves, n. ves někde pod Valdšteinem (1413), s níž příp. k panství Hrubé Skály. L. 1605 slove N. blíže Skal.

Novakovice, ves u Klatov, jež patřila r. 1228 klášteru Svatojirskému. Později od něho odtržena a přivtělena k obci Klatovské, v jejímž držení (s přestávkami po r. 1547 a 1621) zůstala.

Nové dvory (pův. *Nový dvůr*), městeček u Kutné hory, prvotně jen dvůr založený od kláštera Sedleckého na kraji lesu Boru. Po vypálení kláštera uchvácen N. od Bedřicha ze Strážnice a připojen ke Kolínskému zámku. Teprve l. 1501 klášteru zase navrácen. Že však týž byl v závadách, zastavil N. Hynkovi Martiničkému ze Chřenovic (1540) a poněvadž nebyl s to je vyplatiti, pr. mu je l. 1552. Hynkovi synové prodali N. (1569) poručníkům dětí n. Karla ze Žerotína. Z nich Jan Lukáš vzal za díl N., ale že se zadlužil, dostal se (1588) věřitelům, ale zase k. od Kašpara Melichara ze Ž., který tu po r. 1591 zámek postavil. Týž pr. (1628) N. manželce své Elišce z Valdšteina (zemř. l. 1640), po níž dědila dcera Eliška Polyxena, manželka Petra Voka Švihovského z Ryžemberka († 1642). L. 1653 ujal je Bedřich Kašpar, syn jejích († 1654), a tohoto dcera prod. je (1674) Ferd. Maxim. hraběti z Kounic. Po tomto následoval (1677) Jan Kašpar hr. Montani a r. 1679

Bernart svob. r. z Věžník, jenž l. 1695 klášter s kostelem, l. 1704 městečko založil (majestátem l. 1701 11. dubna vy-sazené). Po něm následoval syn Romedius († 1720) a po něm prodáný l. 1722 Fr. Ant. hr. Pachtovi z Rájova. Když však tento v dluhy upadl, k. je (1728) Karel hr. Bathyany. Od r. 1764 byly N. v držení hrabat Chotků z Chotkova. Léta 1784 zrušen klášter a při kostele zřízena l. 1789 fara. Erb: Červ. štít, v němž brána ze štukového kamení postavená a otevřená, v níž hlava psa anglického s dlouhým krkem stříbrné barvy s otevřenými ústy, červ. jazykem a červ. obojkem s kroužkem se spatřuje; nad branou na jednom kamenu jsou vytesána písmena B. H. Z. V. (zakladatele); nad tím jsou dvě věže, po obou stranách brány, každá o dvou oknech, s kůrkovou střechou a makovicí. (Ledr. Děje N.)

Nové dvory, ves u Milevska, prvotně nový dvůr na rozhraní 14. a 15. st. na Přiběnickém panství postavený, v 16. st. patřily N. k Bechyni, 1551 odprodány a byly v držení Hozlaurů k Dobronicům, ale v l. 1582—1685 patřily k Olši a pak k Milevsku. L. 1855 narodil se tu J. Máchal.

Nové dvory, ves u Sedlce, n. s tvrzí, l. 1406 sídlo Janovo, pak vl. z N. Po Janovi posledním z nich († j. 1531) zůstala dcera Lidmila, která se vdala za Petra Měděnce z Ratibořic. V držení potomkův jeho zůstaly N. až do r. 1623, kdež Janovi Měděnci zabrány a Polyxeně Lobkovské z Pernšteina pr. Po její smrti přip. ke Chlumci.

Nové hrady (pův. *Nový hrad*, něm. *Gratzen*, dříve *Gretzen* z česk. *Gradec*), město se třemi zámky. Starý hrad založen ok. l. 1279 od Ojře Vítkovce, po němž jej dědil syn jeho Smil. Po něm následovali l. 1317 synové. Za těch dob (bezpochyby hned po založení hradu) vysazeno při něm městečko. L. 1339 držel N. Vilém z Landšteina, a syn jeho Vítek prodal je (1359) bratřím z Rožemberka, kteří l. 1368 obec obdarovali. Potomkům jich patřily N. až po vymření. L. 1374 dostal je za díl Oldřich, jeden z bratří († 1390). Vnuč jeho Oldřich věznil tu l. 1420 kněží

pod obojí. L. 1425 hrad od Táborů vypálen. Za Jana, syna Oldřichova, zase N. dobyt od nepřátel (1467), ale zase pánu navrácen. Po jeho smrti zastaven Oldřichovi z Grafneku (asi l. 1476), jenž jej asi l. 1485 Tomáši z Láku zastavil, ale brzo potom vyvazen, aby se nedostal Uhrům v moc. Vok z R. vyprosil obci (1488) trhy, jež l. 1505 k žádosti bratra jeho Petra přeloženy. Týž chtěl N. dáti do rodu Švamberského, ale tomu l. 1524 překaženo. Za Viléma l. 1573 hrad vyhořel. Poslední toho rodu Petr Vok obci všelijaká dobrodiní činil. Po vymření Rožberského rodu zdědil N. Jan Jiří ze Švamberka, jenž l. 1612 výsady města potvrdil. Za syna jeho Petra (1615) 1619 městečko od Dampíra vypáleno a nedlouho potom od něho i hrad dobyt. Císař Ferdinand zabrav N. daroval je l. 1620 Karlovi hr. z Buquov, jehož potomstvo tu vládlo do r. 1850 a velkostatek posud drží. Od Karlovy vdovy potvrzeny l. 1623 svobody městečka. Syn jejich Karel Albert zřídil z panství majorát. Jeho syn Ferdinand založil při kostele (1677) klášter servitů čili tak zvanou residenci (nyní druhý zámek po zrušení kláštera). Třetí nový zámek založil (1801) hr. Jan a po manželce jeho Terezii z Paaru nazvány krásné a rozsáhlé sady pod N. Hr. Jiří August († 1863) znám jest jako učenec a politik. Ve starém zámku narodil se slavný medik Dr. J. Oppolzer. Erb: Štít modrý, v jehož spodu stříbrná zeď ze štukoví postavená se stínkami. Za ní vynikají dvě čtverhranné věže, každá s branou, okny, sedlovitou střechou cihelnou a zlat. makovicemi. Mezi věžemi jest zlatá růže. (H. III 202, Teichl, *Gesch. von Gratzen*.)

Nové městečko (něm. *Neustadt*), město u Frydlantu, založeno r. 1584 skrze Melchiora z Rederu, když v okolí objevna cínová ruda, a pojmenováno Böhmischn-Neustadt. R. 1592 obdrželo od něho důležité svobody. Poněvadž se sem Němci z Říše (až od Harce) přistěhovali, opanovalo tu hned náboženství luteránské, ale právě proto vystěhovala se r. 1651 velká část obyvatelstva, když reformace katolická násilným způsobem prováděna. Vystěho-

valci založili za hranicemi pět vesnic a v N. m. zůstali po odchodu horníků jen nádenníci, tak že hory zanikly. Erb: Štít modrý, na němž u vrchu stří. kolo o osmi loukotích (erb Rederovský), a pod tím dvě hornická kladiva křížem přeložená. Štít drží dva havíři.

Nové město (pův. *Nový Chlumec*), ves u Chlumce n. C., bezpochyby prvotně jako městečko založené (před r. 1400), ale záhy zakrnělo jako vesnice. Bylo vždy přísl. hradu Chlumce a své nynější po jmenování má již v 16. st.

Nové město, Hradiště nad Medhují, město, prvotně (zejména l. 1465) holá hora řečená Hradiště, jež se jen lesem a pastvou užívala. Jan Černčický z Kácova, držitel statku Krčinského, založil tu hrazené město l. 1501, na něž l. 1503 všechna práva z městečka Krčina převedl. N. m. obdařil právy města Hradce a právem o statcích řídit. L. 1526 vyhořelo a obdrželo léta 1527 nové obdarování. L. 1527 k. N. Vojtěch z Pernšteina († 1534), jehož bratr Jan l. 1535 svobody městské potvrdil a l. 1540 špitál nadal. L. 1548 prodal N. Volfovi ze Štubenberka, jež l. 1551 svobody městské potvrdil. Jan, syn jeho, vymohl l. 1567 majestát na trhy. L. 1581 zase výsady městské potvrzeny. Rudolf ze Št. († 1620) učinil městu nadání v příčině piva, přenechal l. 1613 obci oba kostely v městě a rozšiřoval v okolí luteránství. L. 1621 zabráno N. a prodáno l. 1623 Albrechtovi V. E. z Valdšteina, jež obec utiskoval. Týž prodal N. (1624) Maří Majdaléně Trčkové z Lobkovic, která také týrala měšťany. Sedláci vzbouřivše se l. 1628 předměstí spálili a zámek a město vyloupivše obsadili. Vypudil je Don Martín de Huerta. L. 1629 převzal N. syn její Adam Erdman. L. 1631 obsazeno od Sasů a vyplněno. Po smrti Trčkové († 1634) zabráno N. zase a darováno (1636) Valterovi z Leslie, vrahu oficírů Valdšteinských, jež městu clo daroval. L. 1639 stříleli Švédové na N. a opanovaše je, tu se zahrnizdili. Po druhé se tu usadili, l. 1640, ale vypuzeni. L. 1645 zase obleháno a l. 1648 zase od Švédů obsazeno.

Po smrti Valterově († 1667) zůstali potomci jeho v držení N. až do vymření. L. 1680 obnoveny trhy zaniklé a l. 1692 založil Jakub z L. klášter milosrdných bratří. (Od téhož pochází vodovod 1688.) L. 1699 velká část města vyhořela. L. 1724 zase byl velký oheň a v l. 1741—1745 a 1756 až 1763 město mnoho od Prusáků zkoušelo. Od r. 1756 bylo po celý rok v moci Prusů. L. 1778 a 1779 zase obsazeno od Prusů. L. 1782 sem přijel císař Josef II. L. 1850 stalo se sídlem c. k. úřadův (v tu dobu tu byl děkanem šlechtyn vlastenec J. K. Rojek) a 1866 zkoušelo zase od Prusů. Erb: Modrý štít, u jehož spodu stříb. hradba se stínkami a v ní otevírací brána se hřebenem vedle brány jest okrouhlá věž o 3 okénkách s červ. střechou a zl. makovicí. Nad branou jest erb Černčických z Kácova, červený štít s dvěma stříbrnými lekný, helm. koruna, přikryvadla, červená a stříbrná, křídla orličí červená, na nichž dvě stříb. lekna. (H. II. 147.)

Nové město viz Rajský.

Nové sedlo, ves u Žatce, na počátku 16. st. přísl. statku Rybňanského, později Sedčického Adam st. z Valdšteina prodal N. (1598) Jindřichovi Strojetic kému ze Strojetic, jehož potomci tu na tvrzi nově vystavěné seděli. L. 1623 zabráno a dáno jezovitům, kteří je okolo l. 1629 Krystyanovi Podpušovi prod. Potomstvu jeho patřilo až do r. 1754, odtud bylo v držení Kulhánků a od r. 1802 Schreiterů ze Švarcenfeldu.

Nové sedlo (něm. *Neundorf*), farní ves u Borku, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány jeho byli l. 1372 Ota, 1374 Henslin 1377, Jan a Jindř. br. z Gablence, 1395 Bavor z Měrunic, 1429 Jan z M. Od tohoto l. 1444 prod. a l. 1452 k. je Jan Hora z Ocelovic, jehož potomci (1510 Jan. 1539 Bedřich, 1577 Václav, 1601 Bedřich) tu do poč. 17. st. seděli. L. 1608 patřilo Bohuslavovi z Michalovic. Tomuto l. 1622 zabráno a prod. Vilémovi ml. z Lobkovic. Ten a potomci jeho sloučili s ním Eisenberk a drobné statky a tak povstalo panství N.

Nové sedlo (něm. *Neusattel*), ves u Lokte a n. statek manský k Loketskému

hradu. Držel jej l. 1490 Hynce ze Šenova. L. 1518 k. je Tomáš Tyzl z Daltic, jehož potomci tu po 16. st. seděli. Tehdá k. je obec Loketská a až jí l. 1621 odňato, zase l. 1643 navráčeno. Dříve tu bývala tvrz.

Nové sedlo, n. ves, kterou daroval Vratislav král (1061—1086) klášt. Ostrovskému, snad nyní jiného pojmenování.

Nové zámky viz Nový zámek.

Novina (něm. *Neuland*), ves u Chrastavy, kterou Jindřich Kurcpach z Trachemberka před r. 1581 na panství Lemberuském založil. Při téžz panství zůstala až do r. 1850.

Novina dolní neb **černá** viz Černá.

Novohradská řeka v l. 1559—1577 název nynější Alby neb Solnické řeky.

Novosedly, ves u Hluboké od starých dob s polovice přísl. hradu Hluboké, s polovice vladyčí statek (l. 1434 Jana z Drahouše). Asi tehdá tu postavena tvrz, která patřila později ke statku Dívčickému a s ním přip. ke Hluboké. (H. VII. 173.)

Novosedly (pův. *Novosedli*), farní ves u Lomnice, v níž byl farní kostel před r. 1359. N. patřivaly k panství hradu Stráže. Když panství Strážské od Viléma z Rožmberka koupeno (1577), přip. N. ke Třeboni. Kostel později obsluhován z Třeboňského kl. a pak přifařen k Lomnici. L. 1786 tu zřít. lokalie a l. 1857 fara.

Novosedly, ves u Žlutic n. s tvrzí, l. 1447 statek Jana Cukra z Tamfeldu. Sice se o ni přeli l. 1454 páni z Kolovrat a Caltové z Kamenné hory. V 16. st. patřily k Brložci.

Novosedly nejmenuje se ves Weisskirchlitz, nýbrž Bohusudov slove.

Novosedly, obyčejně *Novosedy*, ves u Katovic, patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří a v 16. st. byla přísl. Strakonického zámku.

Nový dvůr, r. 1345 dvůr na panství Poděbradském, který stával mezi Poděbrady a Chotánky na místě nynějšího Vystrkova.

Nový hrad (pův. *Boží dům*), farní ves u Skutče, ode dávná majetek kl. v Podlažicích. Když se klášterství v držení Kostků z Postupic dostalo, vystavěn tu

hrad a odtud pochází nynější jméno. Prip. se poprvé ok. l. 1470. Po Zdeňkovi Kostkovi († 1468) držel jej Albrecht a potom Zdeňk (1499). Pak držen k Litomyšli, ale ok. l. 1516 zastaven Burjanovi Špetlovi z Janovic, ale po několika letech vyplacen. Když Bohuše Kostka zemřel, spadl N. na krále, který jej pr. (1559) Janovi Žateckému z Vejkrštorfu zemř. l. 1561). Syn jeho Vojtěch († c. 1563) odkázal N. svým sestřám, z nichž jedna se vdala za Ferdinanda Švihovského z Ryžemberka. Tento prodal N. (1580) Mikuláši z Lobkovic († 1588), po němž syn Mikuláš následoval († 1599). Skrze sestru jeho Annu dostal se N. v držení Pavla Sixta z Trautsonu († 1620), v jehož rodu až do r. 1750 držen. L. 1638 založeny kostelní knihy. V 17. st. opuštěn starý hrad a pod ním l. 1774 nový zámek vyzdvižen. To se stalo za hrab. Harbuvalů z Chamaré, kteří l. 1750 N. koupili. (H. I. 191.)

Nový hrad, zámek a veska u Loun, založený l. 1465 skrze Albrechta Bezdrůžického z Kolovrat na zboží Jimlínském. Albrechtovi potomci psali se Novohradští z Kolovrat. Po jeho smrti (1490) rozdělili se oň synové: Jan, Šťastný, Purkart a Petr. Díly ty děděny a kupovány, až sloučeny skrze Jana († j. 1556), jehož syn Volf prodal N. (1573) Janovi starš. z Lobkovic. Tento prodal jej nedlouho potom Václavovi Fráňkovi z Liběchova († j. 1588) a Adam, syn tohoto, prodal jej 1588 Šebest. z Vřesovic. V držení Vřesovcův zůstal po r. 1623, kdež Volfovi zabrán a Volfovi Ilburkovi prodán. Od tohoto k. jej (1630) Jan z Aldringen († 1634) a odkázal kl. Strahovskému. L. 1639 vytlučen od sedláků. Klášter nemoha dluhy platiti pr. N. (1651) Kryst. Vilémovi markraběti Braniborskému. V držení rodu tohoto zůstal až do r. 1670, kdež jej k. Gustav Adolf hr. z Varrensbachu († 1689). Týž obnovil zámeckou kapli. Dědila po něm manželka († 1691) a po té dcera Anna Maria vd. Končinská a pr. jej 1715 Anně Barboře z Leveneggu. V l. 1757—1762 zámek vytlučen od Prusů. Od rodiny Levenegg koupil N.

(1767) Josef kníže ze Švarcenberka, jehož potomstvu dosud náleží. (Veselý, Postelberg 129.)

Nový hrad, n. hrad nad mlýnem Klečkovským za Solnicí, založený od pp. z Častolovic na jich zboží Rychemberském před r. 1427. L. 1440 pokoušel se oň Jan Kolda ze Žampachu, ale nedobyl ho. Léta 1495 byl již pust a l. 1558 příp. k Solnickému panství. (H. II. 206.)

Nový hrad Kunratický, někdy hrad u Kunratic (něm. *Wenzelstein*), založený od krále Václava IV. na zboží Kunratickém, které l. 1407 koupil. L. 1411 lámány příkopy ve skále, l. 1412 se stavělo a l. 1413 již tu král bydlel a zde svou pěknou knihovnu uložil. Léta 1419, dne 16. srpna zemřel tu po trapné nemoci. Král Zikmund se tu zdržoval l. 1420 a odtud dne 1. listopadu k bitvě vytáhl. Ke konci t. r. obehnán od Pražan a před hromnicemi r. 1421 dobyt a vypálen. Zdalí byl obnoven, není známo. Král Zikmund zastavil »hrad Kunratice jinak N.« (ok. l. 1420) Janovi z Ryžemberka, avšak v pozdějších všech zápisech nazývá se pustým hradem.

Nový hrad, n. hrad za hranicemi Čech, avšak prvotně k Čechám patřící u vsi Lückendorfu nedaleko Žitavy. Založen jest l. 1356 od Karla IV. a pojmenován Karlsfried; práci tu konal Oldřich Tista z Libšteina. Pro loupeže od u konané l. 1441 od Žitavských koupěn a pobožen.

Nový hrad Měčinský viz Měčín.

Nový Hradec viz Hradec.

Nový svět, ves v Krkonoších známá svou sklárnou, kterou l. 1732 Jos. Müller založil a l. 1764 vrchnost Jilemnická zakoupila.

Nový zámek (něm. *Neuschloss*, pův. snad *Neu-Wittenberg*), zámek u Lipého, založený ok. l. 1556 a od r. 1562 N. z. řečený. Držitelem jeho byl tehdá Jan z Vartemberka († 1595), po němž syn Adam následoval. Ale poněvadž tento hned po otci zemřel, dědila N. matka Barbora a po ní přišel na syna Zikmunda z V., totiž Abrahama Jana († 1604) a potom na otce jeho Zikmunda († 1608) a tohoto bratra Jana († 1617). Ale s tímto se o něj přeli

strýci jeho, ale protože Jan bez dědiců zemřel, dostal se N. Skalské pošlosti a ujat od Jana Jiří z V. Tomuto zabrán a prodán (1623) Albrechtovi z Valdšteina. Byl pak přísl. knížectví Frydlantského až do r. 1634. Cis Ferdinand II. daroval N. (1636) Isabelle Kateřině roz. z Harachu, vdově po zavražděném knížeti, a po její smrti zdědila jej (1654) Marie Eliška, dcera její, vdaná hrab. z Kounic, jejíž potomstvo tu vládne posud.

Nový zámek viz Nepokojnice.

Nový zámek Olešnický, zámek ve farnosti Olešnické u Hostinného založený asi l. 1590 od Jindřicha z Valdšteina, když Olešnici od Hostinského panství za díl obdržel. Synu jeho Zdeňkovi l. 1622 zabrán a prodán 1623 Albrechtovi z Valdšteina, ale ten jej dal (1624) Zdeňkovi v manství. L. 1633 prodán v manství Vilémovi Lambojovi z Deseneru a léta 1640 mu dědičně ponechán. Týž držel také Hostinný. Po něm († 1659) následoval syn Jan Lambert († 1669), jehož syn a dědic v nezletilosti zemřel. N. dostal se pak Sibyle, vdově po Vilémovi. Byl pak v držení Vchynských, od r. 1706 Morzinův, v l. 1719—1750 Šlikův. V l. 1762 až 1799 patřil hrab. rodině Bolza a l. 1799 k. jej hrabě Fr. Deym ze Stříteže, jehož potomstvu posud náleží. (H. V. 209.)

Nučice, ves u Unhoště, již daroval Břetislav I. klášteru Ostrovskému (ač nemíní-li se N. u Černého Kostelce). Ve 14. st. byl tu vladyčí statek (1357 Jan, 1373 Boček, 1434 Jindř. Ciglheim). V 15. st. spustla zdejší tvrz a příp. ke Kladnu. Dědictvím dostala se Žďárským ze Žďáru a tím k Tachlovskému panství. (H. VIII. 283.)

Nučice, mlýn, někdy ves u Rabšteina. L. 1413 patřila Janovi z Rabšteina.

Nučice, Nučnice, ves u Litoměřic na pravém břehu Labe, l. 1373 statek Sulkův a okolo l. 1399 psal se odtud Habart. L. 1401 držel je Michalec se synem Benešem. L. 1454 odumřel tu statek po Pešíkovi; Martinovi a Bohuslavovi bratřích z Libčevsi, ale uhájil si je Václav Carda z Petrovic, tehdejší držitel, a týž je pr. (1465) koleji Nazaretské v Praze. Kdy a jak k Litěšicům přivtěleny, není známo.

Nučnický (dříve jen *Nučnice*), ves proti předešlé, jež se vyskytuje od r. 1273 jako přísl. kláštera Doksanského a l. 1421 od Pražan darována Podívovi vojákovu a od r. 1436 byla v držení Litoměřické obce. L. 1623 jí zabrány, a tuším, zase kl. Doksanskému navraceny.

Nudvojovice, Nudvojevice, Nudvo-vice, ves u Turnova, ode dávna farní ves, jejíž kostel založen ke sklonku 12. stol. Patrony jeho byli l. 1358 Prkoš, Jan Šindel, Rudolf Jindřich, Siber, Eliška, vdova po Mladotovi, l. 1362 Běta, Ješků a Prkoš. L. 1406 sdíleli se o podací Petr z Vartemberka a Martin Zlý a Petr Kyselo z N. Čtyři dvorce patřily do r. 1420 klášteru Hradišti a od r. 1437 ke Svijanům. Vladyčí část patřila až do r. 1538 k Malé Skále a odtud k Rohozci, k němuž již před tím jedna část patřila. L. 1593 přiděleny ke Svijanům. V 17. stol. (tuším od kníž. Frydlantského) přip. ke Skalám. Asi tehdy zanikla fara a N. přifařeny k Turnovu. (M. XIV. 18 a XXI. 1.)

Nupaky ves u Říčan, ode dávna z části majetek kanovnictví Vyšehradského a od r. 1437 ke Chřenicům. Jiná část též byla duchovní a třetí vladyčí s tvrzí, na níž seděl l. 1451 Štěpán z Novosedl. Zápisná část patřila pak Kostkům z Postupic a jich nástupcům v držení Koloděj, k nimž, tuším, také vladyčí část připojena. V 16. st. odděleny jako samostatný statek, ale zůstaly v držení Rousů z Vražkova až do r. 1623, kdež k. k. Uhříněvsi.

Nůsle (původně *Neosvětlí*, pak *Nostulí*, *Nostly*, *Nosly*, v 15. st. *Nusle*), ves u Prahy, prvotně knížecí majetek (k Vyšehradskému hospodářství). Dolní část dostala se kapitole Vyšehradské hned při jejím založení, horní část udělována od knížat za výsluhy. Dolní N dostaly se l. 1437 zápisem Ondřejovi z Myslibořic, oboje pak patřily obci Nového města Pražského. L. 1547 zabrány a darovány kl. Světeckému, ale za nějaký čas zase od komory ujaty. Horní N. prodány Hynkovi Krabici z Veitmile, Dolní N. dostaly se zase v držení Nového města kromě dvoru, který prodán 1578 Natanaelovi Hložkovi ze Zbislavic a od r. 1650 patřil pp. z Vrtby,

Tito koupili i část Novoměstskou a drželi pak celé N Statek ten velice zveleben za Jak. Wimmera (1797 atd.). Obec se od r. 1895 ucházela za povýšení na město. (Rais, Okres Vinohradský 124.)

Notice, ves u Chrudimě, od 16. st. přísl. Heřmanova Městce, v l. 1577—1611 ke Stolanům a odtud až do r. 1850 zase k Městci.

Nuzice (pův. *Nuzici*), ves u Bechyně, jež se přip. r. 1268 a 1295 jako přísl. hradu Bechyně a král. byvši před tím jméním biskupů. K Bechyni patřily až do r. 1850.

Nužbel, Nužbely, Nužbly (pův. *Neuzvedí*), ves u Tábora, jež se l. 1250 přip. byvši s Chýnovem k biskupství zadarována. Část zůstala při panství Chýnovském až do r. 1850, ostatek patřil l. 1529 k Radešínu a od 17. st. ke Hrobům.

Nyklšperk viz Niklasberg.

Nymburk (t. j. *Neuenburg*), král a někdy krajské město založ. Přemyslem II., který tu také klášter dominikánů založil. Prvotně byl N. komorním městem na Poděbradském panství, což přestalo, když Poděbrady od koruny odcizeny byly. Král Václav II. obdařil město l. 1287 platem a je ohradil. Nedlouho potom, když i Boleslav koruně odcizena byla, stalo se zvykem, že šlechta Boleslavského a N-ského kraje v N. se sjžděla, což králem Janem l. 1328 potvrzeno. L. 1310 uprchla sem Eliška Přemyslovna. L. 1326 od Jana z Bibršteina ztečen a vypálen, za to však l. 1328 králem obdařen a Litoměřickým právem nadán; také obdržel l. 1335 les, když na se vzal část hradeb znova stavěti a l. 1337 a 1343 kromě nových svobod pastvy a lesy. L. 1343 N. vyhořel. L. 1351 založen špitál s kaplí sv. Máří Majdaleny. Karel IV. udělil obyvatelům právo, aby o statcích řídili. Léta 1413 koupila obec Rohov s kostelem a špitálem u města od Zderazských křižovníků. L. 1420 obsazen N. od Uhrů a odtud okolí pleněno. Když Pražané l. 1421 vítězně ke Kolínu přitáhli, Nymburští se jim poddali. Hned potom vyvrácen klášter a v myslích obyvatel taková změna se stala, že se přidali k Tábořské straně. Proto je chtěl Hynek z Poděbrad l. 1426 mocí opa-

novati, ale byv zaskočen od chasy sladovnícké, utlučen. N.ští zůstali při Tábořích až do lipanské bitvy (1434) a poddavše se pak králi, dosáhli potvrzení svobod. L. 1440, 10. března byl tu hlučný sjezd Boleslav. kraje a podobně bývalo i v potomních dobách. N. držel pak s jednotou Poděbradskou. Poněvadž byl krajským městem Bolesl. kraje, chovány tu ještě l. 1457 zemské knihy. L. 1470 obdržel N. potvrzení svobod. L. 1471 usadili se tu Uhři a zle řádili. L. 1482 zdržoval se tu Aug. Lucian, biskup Sankturieanský a po tři měsíce světil kněží; také l. 1483 tu přebýval. L. 1508 vskočil Jiří Kopidlanský do předměstí a je vypálil. Té doby rostl blahobyt obce tak, že v okolí drahé statků skupila, také počet trhů (1542) rozmnožen, ale když se spojili se stavy proti králi, vzaty jim (1547) všechny statky; jen skrovná část k užívání ponechána a později doprodána. Nastala druhá doba blahobytu až do r. 1618. N. přidržel se stavů, pročež l. 1621 vše svoje jmění propadl a podřízen hejtmanovi Poděbradskému. Při tom sužován od vojáků a kat. reformátorů tak, že sousedé v zástupech utíkali (Bílek, Konf. 1164 počítá 150 rodin — přes 1000 hlav) L. 1628 dosáhl potvrzení svobod. L. 1631 přitrhli sem Sasové a střelci do města je zapálili, tak že tři čtvrti i s kostelem shořely. L. 1634 přitáhli po druhé k městu, rozvalili střelbou hradby a opanovavše město, lidi bez rozdílu napofád vraždili a město vytloukli. L. 1639 obsazen od Švédů, kteří tu 33 neděl zůstávali. L. 1667 získali Dominikáni městiště starého kláštera s kostelem a onen obnovili. Za těch dob se N. pomalu zotavoval. L. 1741 zase trápen od Prusů. L. 1757 přitáhl sem král Bedřich, ztrativ pole u Kolína a smutně si odpočíval na vodní troubě sedě na rynku. Ke sklonku 18. stol. připravena obec o své skrovné jmění tím, že nucena své pozemky podle Raabovy soustavy rozprodávati (1772 až 1784). L. 1788 zřizen tu král. magistrát, l. 1789 zrušen klášter. V 19. st. stavěny tu mnohé silnice, ale pro časté ohně město pozbývalo svého staročeského rázu. L. 1850

stal se N. sídlem c. k. úřadův. V druhé polovici 19. st. rozšiřoval se N., zvláště po vystavění železných drah. Bohužel, zajímavé jeho brány a hradby, vzácnost to cihelného opevnění, nešetrným způsobem zničeny. (O nich P. A. III. 356.) Znamenití rodáci: Tomáš Mitis (nar. 1523, zemř. 1591), Václav Dasypus (16. st.), Jan Procházka (1631), Petr Edelbert, Josef a Václav Kramolinové malíři. Erb: na červeném štítě u spodu travník, na něm k pravé straně stříbrný lev kr. Č. (bez koruny) v pravo stf. věž ze štukové postavena s dvěma, okny a cimbuřím (P. A. III. 340).

Nynice, ves u Planě v okolí Plzně, jež se l. 1186 přip. Ok. l. 1216 daroval ji Oldřich z Litic kl. Plasskému, jenž ji držel do r. 1420; pak patřila k Libšteínu a Kaceřovu, později obci Rokycké, již zabrána l. 1623 a zase klášteru navrácena.

Nýřany město u Stoda, l. 1272 jako ves majetek kl. Chotěšovského, od něhož v 15. stol. odcizena. L. 1549 patřily zápisně Smilovi Nebilovskému z Drahozubi a l. 1558 dána na nich výplata Vilémovi Miřkovskému z Stropčic, jenž je vyplativ prodal je (1563) Osvaldovi z Šenfeldu. Tento po několika nedělich postoupil N. klášteru zase. Až do polovice 15. st. jsouc malou osadou, N. skrze hornictví tak vzrostly, že jsou dnes městem.

Nýrsko (obecně Neyřsko, prvotně snad Nyř, Nyřec, lat. Nira) město, prvotně měčko, v němž byl farní kostel již l. 1358. Ve 14. stol. rozděleno bylo na dvě části. Část nad kostelem (Hořejší N.) patřila ke hradu Pajreku, část pod kostelem i s ním (Dolejší N.) k Bystřici. L. 1467 vtrhla sem rota křižáků a tak nelidsky jednala, že H. N. docela spustlo; potom od Čechů bojem podstoupeni a patřičnou odplatu vzali. L. 1558 přikoupením oboje části spojeny a celé N. patřilo odtud k Bystřici. V D. N. l. 1813 také kostel postaven. Od r. 1850 jest N. sídlem c. k. úřadů. Erb: na červeném štítě stříbrná hradba do šestihranu se stínkami, otevřenou branou a vyzdvíženou mříží; za

branou vyniká stříbrná čtverhraná věž s dvěma okny, kranclerem, černou končitou střechou a zl. makovicí.

Nyžburk, Nižburk (prv. Miesenburg t. j. Hrad nade Mží) zámek a osada u Křivoklátu, prvotně hrad ve 13. st. založený, jenž se l. 1265 přip. Králové tu měli úřad pro býv. Tetínsko. Václav II. tu rád přebýval. Král Jan zastavil jej Zbyňkovi ze Žebráka, ale l. 1320 jej zase vybavil. Později byl v zástavě pp. z Tetína a z Janovic, l. 1341 Rudolfa knížete Saského a l. 1349 Jana Jindřicha, bratra Karla IV. Král Václav zastavil jej (1382) Kunrátovi ze Zlosin. L. 1425 hrad opuštěný osazen od pod obojí, ale ti vypuzeni. Později seděli tu Kapounové ze Smiřic až do konce 15. st. a pak Otové z Losu. (Ota 1529—1543 Jan. pak tohoto synové, z nichž jeden Jiřík jej (1574) na díl dostal a tohoto synové Jindřich a Adam.) L. 1601 k. jej Jiřík Šanovec z Šanova dědičně a po něm (1613) Bedřich Míčan z Klinšteina († 1616), po němž syn Hynek Albrecht následoval. Tomuto zabrán a pr. (1622) manželce Mandaleně z Hodkova († 1654). Následovali pak Mandalena Polyxena z Ladronu, 1658 Pavel z Morzina a 1679 kníž. ze Švarcenberka. L. 1685 prodán hrab. z Valdšteina a patřil pak ke Křivoklátu (H. VIII. 71).

Obce (akk. Obci), též Hůbce správné pojmenování vesnice, která slove něm Obst (u Rožemberka).

Obděnice (prv. Obiděnici, také druhdy Oběděnice) ves u Sedlčan, l. 1319 sídlo Martinovo. Na tvrzi seděli 1333 až 1357 Přibík, 1373—1418 jiný Přibík, 1468—1475 Jan Jedlice. Sice tu byl od 14. st. farní kostel, jehož podací patřilo držitelům tvrže, ostatních statků ve vsi a a některým zemanům z oholí. L. 1504 je držel Mik. Smrčka ze Mnichu, jehož potomci (1541 Oldřich, 1557 Jindřich, pak Jan mladší a Oldřich) je do r. 1593 drželi. Pak je měl Jakub Krčín z Jedlčan a po něm dostala za díl dcera Kateřina. L. 1609 k. O. Oldřich Myška ze Žlunic, jemuž zabráný a

l. 1623 Polyxeně z Lobkovic prodány. Potom připojeny ke Chlumci. Současně zanikla fara a kostel se stal filialním (M. B. VII. 73).

Obědovice (prv. Obědovici), ves u Nechanic s dvěma tvrziemi, jsouc ode dávna na několik statků rozdělena. Z jednoho z nich pocházel Bedřich z Obědovic. Ještě v 16. st. tu byly tři statky. Na jedné tvrzi seděli Holovouští z Holovous až do r. 1603, na druhé Žitovličtí ze Slivna a Odkolkové z Újezdce Jan Kryštof z Valdšteina ok. l. 1609 všechny tři statky skoupil. Spojený statek měli pak Klusákové, Vchynští, Dobřenští a j., pak připojeny ke Kratonohám a s nimi ke Chlumci (H. V. 303).

Oblajovice (prv. Oblajovici), ves u Tábora, až do l. 1529 přísl. Hrob a Radenína, potom statek Jiříka Smrčky ze Mnichu (—1564), jehož nástupce Petr l. 1620 zemřel. Statek pak zabrán a prodán (1623) Janovi st. Vratislavovi z Mitrovic, jehož nástupce tu zámeček postavil. O. totiž se dostaly l. 1647 v držení Ekrstorfův l. 1650 Černínův. Až do r. 1692 patřily k Vodici, pak Talmberkům, Rennům a od r. 1759 až do naší paměti k Radenínu a Hrobům (H. IX. 331).

Oblanov (něm. Weigelsdorf, prv. Wigandsdorf), ves u Trutnova, jež se l. 1630 přip. a bývala z části přísl. hradu Trutnova (v 16. st. také Žacléře) z části hradu Břecšteina a 1610—1850 Vičic.

Oblanov, n. osada (tvrz? dvůr? ves?) nyní rybník mezi Prašivou Lhotou a Novým Sedlem u Hluboké, sídlo Dobcovo († j. 1387) a pak statek dcery jeho Anny. Naposled se l. 1455 přip.

Oblík, Hoblík, samota u Loun, přip. se l. 1335 jako přísl. kláštera a sv. Anny v Lounech.

Oblík, Hoblík, Hoblíky, hora u Loun, na níž stál do r. 1549 kostelík sv. Jiří.

Obodrž, ves u N. Benátek (1052), kdež ourok darován kostelu v Staré Boleslavi, od 15. st. přísl. hradu Dražic a pak N. Benátek.

Obora, od 17. st. pojmenování vsi Radče u Nov. Bydžova, viz Radeč.

Obora, farní ves u Loun až do r. 1268 na království, pak přísl. biskupství a arcibiskupství. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patrony byli 1363 Sezema z Rožmitála, 1386 Jindřich, 1403 Aleš z Dubé zápis. držitelé. Ok. l. 1418 zastavena k Vršovicům, od r. 1474 patřila k Novým Hradům, od nich v 16. st. oddělena a byla samost. statkem v držení Vřesovcův. Adam a Václav bratří Linhartové z Najenperka prodali O. (1660) rodu Badenskému, od něhož příp. k Vršovicům. Kostel l. 1731 znovu vystavěn.

Obora, dvůr, n. ves u Jílového l. 1390 až 1419 statek kl. Ostrovského. L. 1736 zapsána bratřím z Čečelic, ok. l. 1520 držena k Hořovicům. Ferdinand I. zapsal ji Janovi Benedovi z Nečtin. Tak se střídali rozliční majitelé a naposled patřila Želinským z Sebuzína, jimž po r. 1620 zabrána a k Dolním Břežanům prod.

Obora, Velká Obora (na rozdíl od Oboříčky), ves u Kralovic, kterou kníže Soběslav l. 1175 kl. Plasskému daroval. Tento tu vyzdvihl kostel l. 1350 farní. L. 1420 odtržena, patřila pak k Libšteínu, v l. 1543—1623 ke Kaceřovu a pak zase k Plasům. Kostel l. 1708 znova vystavěn.

Obora (něm. Thiergarten), n. farní ves na patě hory Aberka u Karlových Var. Podací kostela sv. Linharta daroval prý Václav l. (1246) křižovníkům, ale ve 14. st. patřilo ke hradu Lokti. Král Jan daroval tu statek (1325) Kojatovi z Otnavic, jenž pak od Karla IV. obci Varské darován a l. 1401 potvrzen. V 15. st. ves i s kostelem spustly.

Obora, n. ves v místech nynějšího Svatojanského vršku (1278), která se dotýkala samých hradeb Nového města (Malé Strany) pod hradem založeného. Stával zde kostel, jemuž se říkalo Sv. Jan v Oboře, i když ves splynula s Prahou.

Oboříčka, Oboříce, hájnice u Obory (u Kralovic) n. ves, která patřovala do

r. 1420 kl. Plasskému a v 15. stol. spustla.

Obořiště, ves u Dobříše, někdy s tvrzí, l. 1408 sídlo Petra ze Suchého dolu, v době husitské Kolmana z Křikavy, za něhož Husité l. 1425 tvrze dobyli a spálili. L. 1480 příp. se Petr ze Suchdola. Po něm seděli zde Bohuslav z Košíně, Hynek z Jabloně, Břekovci z Ostromeče a r. 1545 Zikmund Valkoun z Adlaru, skrze jehož manželku, jež se podruhé provdala za Jana Prostiborského z Vrtby, dostalo se v delší držení tohoto rodu. L. 1644 dědil O. Ctibor Vítanovský z Vlčkovice po svém otci Arnoštu; l. 1659 seděl zde Václav Bechyně z Lažan, Tomáš Pešína z Čechorodu Koupiv O. (1677) od Satomény Chanovské z Dlouhé vsi, nadal tu klášter Pavlánův, který l. 1681 již po jeho smrti založen. Učený Mich. Sieber byl zde ok. l. 1765 podpřevorem († 1788). L. 1786 klášter zrušen a statek jeho prod. l. 1789 k Dobříši.

Obrataň, (tak u lidu a v pamětech, špatně Obratany, gen. Obrataně), ves u Tábora, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1365 Jetřich, Mrakeš, Hron, 1375 Jindřich Ciglheim z Kamene, 1403 Ondřej z Loutkova, 1409—1413 Dobrman kanovník Vyšehradský. V 16. st. až do r. 1544 patřila O. z části ke Dvořísti a pak k Chýnovu, z části v l. 1528—1561 k Pacovu a l. 1621 ke Kamenici. Fara v 17. st. zanikla.

Obrdov, n. ves mezi Ústím a Litoměřicí, l. 1338 majetek kl. Roudnického.

Obříství, farní ves u Mělníka n. s tvrzí, sídlo napřed Matějovo († 1305) a pak synů jeho, později Smila a 1398 Jana. L. 1390 seděl zde Mareš z Újezda, po něm syn jeho Mikuláš Chudý, jehož potomci přijali jméno Hasištejnští z Lobkovic. L. 1542 pr. Jindřich z Lobkovic O. Vilémovi Kamýckému ze Lstiboře, načež po smrti jeho syna Albrechta († 1585) seděla zde Kateřina, manž. Mikuláše Sekerky ze Sedčic, která je odkázala Karlu Častolovci Myškovi ze Žlunic. L. 1618 k. O.

Václav Štastný Pětipeský z Chyš, jemuž r. 1623 zabráno a Polyxeně z Lobkovic prodáno. L. 1657 držela O. Marie Cecilie Renata hr. z Náchoda a Lichtenberka, potom rod Slavatů, z nichž Marie Karolina, provdaná za hr. Leopolda z Trautmannsdorfu, po vymření mužských potomků je dědila. L. 1786—1803 byli v držení O. hr. z Clary, l. 1803—1813 hr. Kristian Clam Galas, l. 1817 generál František svob. p. Koller, který vystavěl (1824 až 1826) na místě n. staré tvrže nynější zámek. R. 1847 k. O. hr. Trautmannsdorfové.

Obrnice, ves a nádraží u Mostu, jež se příp. l. 1282, jsouc přísl. kl. Oseckého až do r. 1420. Pak patřila ke statku Svinčickému, s nímž zase k Oseku vyplacena

Obrovce viz Bavorov.

Obruce, ves u Sobotky n., s tvrzí, 1363 sídlo Mikulášovo, pak 1402—1437 Ušákův z Lomnice, ke sklonku 15. st. vладыk z Břišťan, 1496 Jana z Cetně. Ok. l. 1505 držel je Albrecht z Rychnova, jehož syn Hynek je prodal (1519) Kunrátovi Krajíři z Krajku. Odtud patřily napřed k Boleslavi a pak ke Kosmonosům (H. X. 222).

Obruby, ves u Sobotky, n. s tvrzí, 1404 statek Pechův, 1450 Šebkův a ke konci 15. st. Jindřicha Zumra z Herstošic. Po Mik. Sadvském († o. 1530) následovali Šanovci z Šanova a od r. 1585 Vilém ml. Odkolek z Újezdce. L. 1588 k. ke Kostí (H. X. 222).

Obryně, ves jež se l. 1088 příp. snad nynější Bavoryně (jako Obrovce, Bavorov).

Obytce (prv. Obytci), ves u Klatov, s tvrzí, l. 1228 majetek kl. sv. Jiří, později vладыčí statek Obyteckých z Obytec (1380 Zbraslav), naposled 1484 Bohuslava a 1543 jeho sedmi synův, z nichž jeden Jan († 1584) zneřáhl díly ostatních na se převedl, a O. Janovi Kocovi z Dobrše odkázal. Tohoto potomci seděli tu do r. 1631, ale zase jich l. 1656 nabyli. L. 1668 k. je Jindřich Bedřich z Gutšteina, l. 1700 dostaly se potřetí v držení Koců. L. 1789 nabyli

jich Vigilius hr. z Thunu, který je ustanovil za komturství pro tři z rodu Thunův, po čemž (1827) spadly na řád sv. Jana (H. IV. 166).

Ocasov, n. ves v okolí Mimoně, jež byla přís. hradu Děvína a v 15. st. spustla.

Ocelovice, n. ves v severních Čechách, soudíc z toho, že byl rod Horův z Ocelovic.

Očeděl, n. ves u Strážova, nyní pozemky řečené Oučeděly, l. 1386 majetek Valkouna z Adlar, ke statku Vítini, v 15. st. sídlo Očedělských z Hrádku.

Očedělce, staré a správně pojmenování vsi Dreihöfen u Nahověčic (Žlutice) l. 1359 sídlo bratří Vlada a Mikuláše a 1397 synův Vladových. Od Ojíře (1399) pocházeli Ojířové z Očedělic. V 16. st. tu byly dva dvory patřící k Libkovicům a později z nich povstaly dva statky.

Očíhov, ves u Podbořan, n. s tvrzí l. 1289 statek Přibyslavův a 1307 Slavatův. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací páni byli 1359 Ota z Chrastu, 1365 Albert z Kolovrat, 1403 Aleš ze Žeberka. Pak byl O. v držení pp. z Lobkovic a z Gutšteina, do r. 1546 přísl. hradu Krakovce, pak Hrobčických z Hrobčice, jímž l. 1623 zabrán. Později byl v držení pp. ze Štrasolda a l. 1648 přík. k Podbořanům. Faru v 17. st. zanikla.

Očíhovec, ves neďaleko předešlé, l. 1275 statek Sulislavův. Jan biskup koupiv ji, daroval O. (1334) ke kl. Roudnickému, který mu její však l. 1341 vrátil. Odtud byl vладыčím statkem, v 16. st. patřil ke Strojeticům, pak ke Všetatům a od r. 1587 k Očíhovu.

Očín (nikoliv Očim), ves u Bezdruzic, l. 1237 sídlo Přibyslavovo a Štěpánovo, l. 1357 Soběslavovo, l. 1379—1402 Chvalovo. Od Soběslava (1454) pocházeli Soběslavové z Očina. Již l. 1540 patřila ves »Vočino« k Bezdruzicům a pustá tvrž s dvorem k Trpístům, později oboje k Bezdruzicům.

Odice viz Vodice.

Odlezly, ves u Manětiny, kterou Jan biskup (1268) kl. Plasskému prodal. Ten ji držel až do r. 1420 a později patřovala k Rabšteinu.

Odlochovice (prv. Adlochovici), ves u Otice n. s tvrzí, l. 1359 statek Rynartův a Hrdkův, 1390 Přibíka a Jana. Rynart odkázal O. (1426) Chvalovi ze Chmelného a Mikšovi z Nosákova. Potomci tohoto slouli Nosákovci z O. Poslední z nich tu seděli Jan a Mikuláš (1541). Onen koupil (1556) díl bratrův a pr. O. (1570) Mik. Salavovi z Lípy. Od r. 1571 patřily Skuhrovským, 1591 Malovcům, 1609 Říčanským, do r. 1651 Vítům, pak zase Říčanským do r. 1672, od r. 1672 rozdílným rodům rychle se střídajícím, od r. 1786 rodině Romaldův. L. 1727 založ. tu kaple (MB. l. 98).

Odolka, vlastně Odolena voda, ves u Karlína n. s tvrzí, ve 14. st. statek Pražské kapitoly, s farním kostelem, v 16. st. jmění Sekerků z Sedčic (1553 Jana, 1603 Ladislava). L. 1623 zabrána a prod. Polyxeně z Lobkovic, jejíž syn Václav ji pr. 1671 koleji u sv. Klimenta v Praze. Po zrušení jezovitského řádu (1773) byla státním, od r. 1820 samostatným statkem, od r. 1828 v držení Riesů ze Štalburka.

Odolenov, ves u Sušice, v 16. stol. přisl. Svojsic a od r. 1555 Jiříčného, pak Hrádku. L. 1748 založen blízko kostelíček blíže temence Odolenky. (TB. 604.)

Odranec viz Hrádek Odranec.

Odranec n. podhradí (městečko) hradu Dubé n. S.

Odřen, Ozřen n. ves v okolí Plas, jež do r. 1420 kl. Plasskému patřovala. L. 1558 byla pusta.

Odřepsy (prv. Odřepsi), ves u Poděbrad, v l. 1228—1420 přisl. kl. sv. Jiří, pak hradu Poděbradského.

Ohař, ves u Mirovic 1312 přisl. král. zboží Letského a později Orlíka a Zvíkova.

Ohařice, Ohaříčky, též Lhotka, n. ves mezi Jestřábí Lhotou a Němčicí u Kolína, podnes Lhotský rybník.

Oheb, n. hrad nad Chrudímkou (Oheb-kou) u Seče (Nasevrk), prvotně lesnatá hora kl. Vilémovského v újezdu Bojanovském. L. 1315 odevzdána hora ta Hrabiši z Paběnic k Vildšteínu, ale l. 1348 od synův zase klášteru navracena.

Tento zde vyzdvihl hrad, který měl l. 1405 Ježík z Popovce v nájmu. Cís. Zikmund zapsal jej (1436) Janovi Hertvíkovi z Rušínova, od něhož se dostal v držení rodu Trčkovského. L. 1455 seděl tu Beneš Brázda ze Srbec. Trčkové drželi O. k Lichtemburku a nechali jej spustnouti, tak že se l. 1533 již na něm nebydlívalo. Při dělení l. 1564 dostal se O. Václavovi Robmhápovi ze Suché, jež jej l. 1578 dokoupil a z přísl. panství Sečské založil. Toto bylo od r. 1583 v držení Albrechta Bryknára z Brukšteina a od r. 1596 Zárubů z Hustiřan. L. 1623 přik. k Nasevrkům. (H. I. 153.)

Ohnič (po zaklad. Ohníkovi), ves u Bíliny, n. s tvrzí, prvotně manský statek k Oseku (1398 Petr, 1407—1417 Jan), od r. 1512 v držení Vřesovcův (1519 Mikuláše, 1544 Jana, 1547 Kryštofa, 1559 Jakuba, 1598 Volfa a Jana Ilburka. V l. 1600—1669 patřila ke Křemuzi a s ní přip. ke Kostomlatům.

Ohnišťany staré (prv. Ohnišťané), farní ves u N. Bydžova, n. s tvrzí, po níž se psali 1318 Jiřík a synové jeho Pešek a Karel. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1360 Bohuněk Ličen a Jiřík; také tu seděli 1401 Pešek, 1408 Čěč. V Chrudimsku býval rod Ohnišťkův z O. Od r. 1518 patřily ke Smrkovicům, pak byly krátký čas statkem a od r. 1577 zase patřily ke Smrkovicům. Kostel po ohni zase (1804) opraven. (H. V. 328.)

Ohnišovice (prv. Ogniščovicí), ves u Ronšperka, jež patřila asi od r. 1186 kl. Kladrubskému z darování kn. Bedřicha. Klášter ji pronajímal a asi l. 1373 prodal. Patřila pak (1379) k Mecalvu a od 16 st k Ronšperku.

Ohrádka, Ohrádky, n. ves u Březí (Čáslavě), l. 1529 pustá a přisl. Krchleb.

Ohrazenice, ves u Strakonice, n. s tvrzí, l. 1360 sídlo Oldřicha Tažovce, 1380 Peška Ohrážky a 1390 Dětleba z Ohrazenice. V l. 1517 do 18. st. seděli tu Kocové z Dobrše (1517 Markvart, 1519 Adam, 1573 Jan Markvart, Dětleb a synové Bohusudovi, 1595 synové Ja-

novi a vnuk jeho Mikuláš). L. 1646 patřily již k Tažovicům. (H. XI. 104.)

Ohrazenice, Ohrazenička, n. ves v okolí Chudčenic, l. 1394 již pustá, jejíž místo sloulo 1564 Ohrazenisko.

Ohrazenice, n. ves v okolí Přestic a sousedství Letin, jež se l. 1362 přip.

Ohře, řeka. Latinský a německý název Chbē (Egra, Eger) dochoval nám památku, že řeka, nad kterouž to město postaveno, od starodávna sloula Ohře. Staré formy toho názvu jsou (805) Agara, 1125 Ogra, 1165 Oegre, 1188 Ogre, 1226 Egra. 1364 Ohrzie V l. 1587 1588 slove také Hebská řeka.

Ohučov (i Houčovy), ves u Horš. Týna, kterou Vitla ze Stankova (1271) kl. Chotěšovskému prodal. Tento byl v jeho držení až do r. 1425. Později zase získán, ale zase zastaven. v 16. st. patřil k Týnu, a v 17. st. ke klášteru vrácen.

Oj . . viz Voj . .

Ojprnice viz Vejprnice.

Okny, Okna, farní ves u Dubé, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími jeho pány byli držitelé hradu Bezděze, k němuž i ves do r. 1553 patřovala. Od té doby slušela k Bělé. Po r. 1720 zanikla fara a obnovena teprve l. 1788. (BD. 240)

Okny, ves u Litoměřic, n. s tvrzí (1390) V první pol. 15. st. patřily vladkám z Libčevsi, 1455 Anně, vdově po Kryštofovi, a potom ke hradu Ůšti.

Okoř, n. hrad, nyní zříceniny u Tuchoměřic, založený ve 14. st. snad od Frany Rokycanského (1356), po němž následovali synové Jan starší a Jan mladší (1379). O. k. před r. 1412 Mik. Augustinův z Prahy († 1416), po němž následoval Jindřich Lefl z Lažan a pr. jej hned Lojsovi apatykáři z Prahy. L. 1421 dobyt O. od podobojích a odevzdán Václavovi Cardovi z Petrovic. Roku 1436 ujal jej Jan, syn Lojsův, a vdova (1445) vdala se za Bořivoje ml. z Lochovic. Tento zapsal O. (1462) vnukům Ješkovi a Bořivojovi z Donína, z nichž tento O. za díl dostal a r. 1499 jej znova vystavěl. Syn jeho Jan pr. jej (1518)

Hynkovi Bořitovi z Martinic. Tento zapsal O. svým strýcům, a když přišlo (1536) k dělení, dostal se Volfovi († j. 1561). Synem tohoto byl Jan († 1590), jenž jej odkázal manželce Anně z Vartemberka († o. 1595). Potom Jirík Bořita O. vysoudil a držen ke Smečnu až do r. 1649, kdež se dostal odkazem semináři Jezovitův u sv. Václava v Praze. Od r. 1773 byl majetkem stud. fondu, za něhož nedbalostí zmařen. (H. VIII. 229.)

Okořín, l. 1437 ves ke hradu Líčkovu, o níž není patrné, jestli je totožná s následující.

Okořín, ves u Borku (Jirkova), l. 1318 sídlo Hanušovo, l. 1368 Arnoltovo a bratra jeho Alše (1391). L. 1540 k. k Borku, od něhož l. 1565 prodán, ale zase později přikoupen.

Okounov, farní ves u Kadaně, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1359—1368 Ondřej z Doupova, 1407 Erhart a Habart odtudž. Ještě ok. l. 1472 seděl na tvrzi potomek jich Vilém, ale l. 1475 již Mikuláš ze Žďáru. V 16. st. přip. k Peršteinu a Novému Šumberku a byl v držení pp. z Fictumu. Na krátký čas odprodán a l. 1605 zase k. ke Klášterci.

Okřesanec, kostelní ves u Časlavě, v níž byla fara již ve 14. st. Podacími pány byli držitelé hradu Chlumu. O. patřil k témuž hradu i v potomních dobách (omylem se sem l. 1454 hrad klade), pak v l. 1580—1600 k Jenikovu, a potom byl statkem Anny Libenické z Vrchovišť († 1602). Později připojen ke Žlebům a fara (asi 1623) zanikla.

Okřešice (něm. *Aschendorf*), ves u Č. Lípy, jež byla manstvím k témuž hradu, ale již l. 1458 pustá. V 16. st. obnovena a patřila (1532) k Rybnovu, později k Novému zámku a část také ke Sloupu.

Okrouhlá, někdy část Kyjic u Borku (Jirkova).

Okrouhlá (něm. *Scheibendorf*), n. ves u Mimoně. Část její patřila v l. 1516 až 1578 k Děvinu a 1578—1850 k Mimoní, část v 16. a 17. buď k Tlustci neb Valtinovu.

Okrouhlá, l. 1268 ves v okolí Hořic a Mokré, kterouz dostal klášter Korunský (táž jako Dětochov?).

Okrouhlá, n. tvrz v Nebovidech u Kutné Hory.

Okrouhllice, ves u N. Brodu, n. s tvrzí, ode dávna majetek kl. Vilémovského, od něhož prodána (o. 1390) Bernartovi. Drželi ji pak 1400 Petr, 1415 Roprecht, 1418 Mikeš Hřebec, 1442—1450 Hrozna a l. 1454 Tomek, předek Okrouhlických z Kněnic. Pak měli Okrouhllici 1527 Mik. ml. a 1542 Adam z Dobřenic. Později držena ke Světlé, l. 1636 odloučena zase, zůstávala v držení hr. ze Solms a z Valdšteina, a konečně byla v držení Straků z Nedabylic. Jan Petr S. z N. odkázal ji l. 1709 na zřízení šlecht. akademie. (H. XII. 288.)

Okrouhlo, též **Okrouhlov** (prvotně **Okrúhel**), ves u Jilového, 1310 majetek kl. Ostrovského. Od krále Zikmunda zaps 1425 Kolmanovi z Libře a 1437 Matěji z Černožic. Později drženo k Břežanům a Libni.

Olbramice, n. ves v okolí Chlumce n. C., l. 1299 přísl. panství Žiželického, ale již l. 1373 pouhý les.

Olbramov, ves u Bezdručic, l. 1237 sídlo bratří Oty a Bohuslava, l. 1361 Drzděfovo, později mezi tohoto a pp. z Volfšteina rozdělená. Část patřila v 16. st. k Třebli a od r. 1711 k Trpístům, část k Cebiví a od r. 1712 k Bezdručicům.

Olbramovice (prv. **Olbramovici**), kostelní ves u Otic, původě Čekův a Dvořeckých z Olbramovic, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. Podacími pány byli 1393 Odolen, syn Odolenův, Pešík, Kuneš, Přeck, Odolen, syn Bernartův, Janek a Držek, a tak i v potomních letech několik držitelův. V držení Dvořeckých byla tvrz zdejší až do r. 1580. Tehdá prod. Bohuchval D. z O. týž statek Adamovi Velemyskému z Velemyšlovsi, jehož syn Jan Tobiáš jej prodal k Lěstnu. Při něm zůstaly O. až do r. 1664, kdež přišla do rodu Vrochyňův z Reptu. L. 1672 prod. k Oticům. L. 1624 zanikla fara. L. 1866 kostel přestavěn. (MB. I. 29.)

Oldřichov, ves u Tachova, n. s tvrzí, l. 1251 sídlo Pavlíkovo, 1272 Rapoty, Marše, Výška, Jindřicha. Část patřila l. 1273 kl. Teplskému, ostatek 1379 Holubovi. V 15. st. býval v držení Tachovských měšťan. V 16. st. patřila část k Tachovu, část ke Kočovu a pak k Plané. (H. XIII.)

Oldřichov (obec **Vondřichov**), kostelní ves u Ml. Vožice, v níž byl farní kostel ve 14. st. Část vsi patřila tehdá k Milčnu; na tvrzí seděl Zdeněk Provázek a jeho synové. Aleš Kropáč přel se l. 1395 o podací s p. z Rožemberka, a tak to bylo i l. 1412 za Chvala z Leštiny. Po Maršovi z Broumovic (1465) rozprodán statek mezi dědinnky; ostatek držen k Choustníku, něco do r. 1547 k Táboru a od 17. st. ves kromě svobodství k Mladé Vožici. Fara l. 1623 zanikla.

Oldřichovec (obecně **Vondřichovec**, dříve i **Žebrák**), kostelní veska u Otic, v níž byl far. kostel ve 14. st. Podacími pány byli vladkové z O. a držitelé blízké tvrze Buchova V 16. st. patřil O. k Neustupovu, později ke Smilkovu.

Oldřichovice, ves u Ústí n. Orl., do r. 1292 na království, pak majetek kl. Zbraslavského a přísl. hradu Landšperka.

Oldřiš, hrad při ústí Cidliny do Labe proti vsi Předhradí u Poděbrad. Založen ke konci 10. st. od Oldřicha Přemyslovce, když zdejší kraj na úděl obdržel. Když pak sprostěn byl polského zajetí, založil tu kostel sv. Jana. O. připomíná se ještě l. 1110 za vpádu Polanů, ale spustl potom a zříceniny kostela stály ještě l. 1310. Ves O. byla l. 1228 v držení kl. sv. Jiří a spustla potom také. (PA. II. 269, III 97.)

Oleš i **Olešná**, ves u Horš. Týna, prv. jmění kl. Kladrubského, jež si však kníže Bedřich ok. l. 1186 vyměnil, l. 1379 statek Bunův a Slaviborův s tvrzí (potomci Bounové z Olše), l. 1465 Jana ze Švamberka. V 16. st. seděli tu pp. z Raicenšteina, k nimž se ok. l. 1551 pp. ze Švamberka přičlenili. Potom byla O. v držení Kokořovců, Kocův, v 16. st. ryt. z Groschopu, pak Kokořovcův a od r. 1788 přísl. Boru.

Olešec, **Olešek**, **Oleška**, farní ves u Černého Kostelce, v níž byl far. kostel, již ve 14. věku. O. byl ode dávná a až 1453 přisl. hradu Kostelce n. S. Pak darován Janovi Zajímáči z Kunštátu a od 16. stol. byl přisl. Č. Kostelce. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1794 tu zřiz lokalie a l. 1854 zase fara.

Olešek, **Oleško**, ves u Roudnice, kterou kníže Vladislav (ok. 1142) daroval kl. Doksanskému; témuž 1226 a 1273 potvrzován a zůstal v držení jeho až do zrušení.

Olešen, **Olešek**, **Olešák**, **Oleška**, ves u Jilového, od nepaměti, též l. 1310 majetek kl. Ostrovského. L. 1420 uchvácen od světských držitelův, později držen k Libni a Břežanům.

Oleška, kostelní ves u Řičan, ve 14. st. s farou. Podacími pány byli klášter Ostrovský a Jan Skomrat z Blazimě v l. 1415—1418. Jak a kdy přip. ke statkům nejv. purkrabství a kdy fara zanikla, není známo.

Oleška, stará a nová, vsi u Č. Kamenice, slovou také druhy Oleš neb Olešnice.

Oleška, ves u Doupova, n. s tvrzí, l. 1196 majetek nábožného Milhosta. L. 1518 prodal ji Jetřich Žďárský Žibřidovi Žďárskému a ten ji připojil ke Žďáru.

Oleško, n. dvůr u Krásné hory, do r. 1437 přisl. kl. Milevského, pak Zvíkova a l. 1575 pustý.

Olešná, **Olešek**, **Oleška**, farní ves u Rakovnicka, n. s tvrzí, od starodávna přisl. Křivoklátu a též služebné manství k němu (ves Olešná, manství Olešek). Část patřila od r. 1353 mansionářům kostela Pražského. Vladislav II. daroval O. (1478) Jiřimu z Ebersdorfu, jenž vystavěl zde tvrz. Od jeho synů k. l. 1529 O. Jan Šlovský ze Šlovic. Pak střídali se v držení jejím Kryštof Krakovský z Kolovrat, hr. z Kaiseršteina, l. 1734 hr. z Molartů, 1766 hr. Meraviglia a od r. 1836 kn. z Fürstenberka. (H. VIII. 89.)

Olešná viz **Olešnice**.

Olešná, **Olešnice**, farní ves u Trutnova, l. 1241 majetek něm. řádu (?), snad táž, kterou dal Václav II. Čechovi za Velíš odňatý, později přísluš. hradu Trutnova. Vítek ze Švabenic daroval tu l. 1297 podací far. kostela Zderazským, což l. 1301 potvrzeno. V 16. st. držena také k Žacléři, a asi od r. 1570 zase k Trutnovu. Po zániknutí fary zřizena tu l. 1785—1787 lokalie a l. 1858 fara.

Olešná, véska u Brandýsa n. O. již Kojata Hrabšic odkázal (1227) Osiovi. L. 1390 odumřel tu statek po Otovi, l. 1407 seděl tu Jan Řipka. V 17. st. patřila k Chocni.

Olešná, **Velká O.**, ves u N. Brodu, l. 1591—1636 přisl. Habru a 1651 až 1850 Krupé. L. 1775 tu vystavěna kaple.

Olešná, ves u Načerace s ní téměř souvisící, na poč. 15. st. sídlo Jitky Dluhomilovy, 1454 statek Přibíka z Borovnice a l. 1456 syna jeho Zachaře, v 16. st. pp. z Cimburka, od r. 1546 Zikmunda Káby z Rybňan, od r. 1555 přísluš. Načerace.

Olešná, n. hrad u Louňovic, nedaleko dvoru Olešné u potoka Brodce, v 16. st. již pustý. Po Ondřejovi Sloupovi z Chotčtic dědily jej dcery a syn Petr (1548) a l. 1551 k. k Louňovicům.

Olešná, ves u Liblina (Rokycan) l. 1180 sídlo Hošťálkovo a l. 1240 zase Hošťálkovo, l. 1350 Kunrátovo, 1362 Bohuslava Penátka, avšak ve 14. st. asi na 3 statky rozdělena, které pak všechny k Libšteinu skoupeny. V l. 1588—1638 patřila k Žikovu a později k Liblínu.

Olešná, **Olešnice**, oblíbené názvy řek a potoků a proto časté pojmenování vesnic na nich vzniklých.

Olešnice (dříve i **Olešná**) řečená **Zlatá**, farní ves u Železného Brodu, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1363 Hašek z Lemberka 1383 Beneš z Veselí, 1391 Václav z Vartemberka. L. 1424 patřila k Nístějce, v 17. st. k Navarovu, l. 1664 přidělena k Jesenému, později patřila k Semilům. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1769 obnovena.

Olešnice Košťálovská (špatně Košťálov), ves pod Košťálovem u Lomnice ve 14. st. řečená Soběhrdova po Soběhrdovi z Lomnice (1323) a přísl. hradu Košťálova, l. 1393 majetek Beneše z Byšic, l. 1408 Jarka z Pecky, 1414 Čenka ze Sloupna a Václava ze Šlibovic. Ve 14. st. tu byl far. kostel. V 17. st. zanikla fara a kostel zůstal filialním.

Olešnice Levínská (špatně Levín), farní ves u Nové Paky pod horou Levínem, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli držitelé hradu Levína a vedle nich držitelé Žďáru a 1396 hradu Kumburka. Od 16. st. patřila ke Kumburku. Fara v 17. st. zanikla, l. 1787 tu zřiz. lokalie, jež l. 1857 na faru povýšena.

Olešnice dolní, farní ves u Hostinného, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími pány byli držitelé Hostinného, Když l. 1591 Olešnice s okolím odloučena, založen blízko Nový Zámek, který se prvotně také O. jmenoval a k němuž O. patřovala. S ním pak zase k Hostinnému připojena.

Olešnice, městce na řece O. u Nového Města n. M. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli držitelé hradu Frymburka. K tomuto patřila O. do r. 1538 a pak k Opočnu. L. 1607 byla O. na přímělu Jana Trčky z Lípy od cís. Rudolfa II. povýšena na městys. Erb: polovičný štít, v levém modrém díle na zeleném trávnicku stříbrný kostel s čtverhrannou věží; v pravém červeném poli stříb. pruh.

Olešnice, farní ves u Budějovic, jež se již l. 1186 (vlastně obyvatelé Olešnicané) přip. Později tu byla tvrz a sídlo Koňatů z O. (1378 atd.), z části též přísl. Nového hradu. Od r. 1499 patřila Krajským, asi od r. 1530 Pouzarům z Michnic. L. 1623 zabrána a prod. obci Budějovské, která však ji zase l. 1628 prodala. Patřila pak rodu Straten, později rodu Buquoy a od r. 1727 zase obci Budějovské. L. 1786 tu založ. lokalie a z části zámku vystavěn kostel. (H III)

Olešovice, ves u Bezdržic, již l. 1233 královna Kunhuta prod. kl. Těpl-

skému. V 15. st. byla odtržena, ale l. 1480 zase postoupena a potom dána měčku. Úterému.

Olšany (prv Olšané), ves u Horažďovic z níž l. 1228 vycházely desátky ke kl. sv. Jiří. Později patřily ke kl. Nepomuckému a v 16. st. k Zelené hoře.

Olšany (obec Volšany), farní ves u Prahy, n. s tvrzí, přip. se v 14. st. jako přísl. kláštera sv. Ambrože. L. 1420 zabrali Pražané církevní zboží zdejší a darovali je l. 1421 Janovi ze Žatce, od něhož však záhy přešlo opět v držení Pražanů, kteří je l. 1429 ponechali Novému Městu. L. 1437 daroval císař Zikmund O. purkmistru Pavlu Dětřichovic. Mimo toto zboží byl zde dvůr s tvrzí, jež držel ve 14. st. Štěpán Puš, načež se v držení střídali Kříž z Malešic, l. 1457 Jan z Plané, 1460 Martin z Tachova, 1461 Zdeněk Kostka z Postupic. V 15. st. vedeny dlouhé spory o drobná zboží v O. po Prokopovi z O., Štěpánovi z O. atd. L. 1495 pr. syn Kostkův O. Jakubu koláři. V 16. st. držel je Štěpán střelec, načež l. 1546 prisouzeny zemským soudem Vilému z Hradešína, který je pr. Pražanům. L. 1662 připojeny k Libni. L. 1680 zřídila zde obec Starého města Pražského hřbitov pro zemřelé morem. Po zrušení hřbitovů kol. kostelů v Praze l. 1786 pochovávaní zde zemřelí na pravém břehu vltavském v Praze.

Olšany, ves u Slaného, 1316 sídlo Ratiborovo, ok. l. 1400 z části proboštství Pražského, a ta zapsána l. 1437 ke Vranicům, od 16. st. z části přísl. Buštěhradu, z části Kladenského statku.

Olšany, ves u Litomyšle, kterou daroval Hroznata probošt před r. 1167 klášteru v Litomyšli, pak patřily do r. 1420 k Podlažicům a odtud k Novému hradu.

Olšany n. dvůr neznámé polohy, jež l. 1226 Želivskému kl. patřil.

Olšany, dvůr, n. ves u Sedlce (Kraľovic) jež patřil do r. 1230 k Týnci a pak Plasskému kl. Od r. 1420 drženy O. k Libšteínu a později ke Krašovu. Dvůr povstal svedením vsi.

Olší, Oleš, samota a les u Rohozce (Podbořan), jež patřila v l. 1425—1455 ke tvrzi Křečovu.

Olší, ves u Milevska, l. 1379 přisl. hradu Přiběniček, později (1423, 1433) Jistebnice a v 16. st. Bechyně. L. 1551 odprodána Jindřichovi Hozlaurovi z Hozlau a po r. 1572 vznikla tu tvrz. Adam ml. H. z H. prod. O. (1630) Janovi Menšíkovi z Menšteina, jehož rod je do r. 1680 držel. Pak patřilo krátký čas Lažanským a l. 1685 k. k. Mi levsku (H. VII. 287)

Olší, n. ves kdesi u Nové vsi v okolí Valče a snad na místě Nové vsi samé, l. 1455—1494 přisl. tvrze Bukoviny.

Olšov viz Ulišov.

Olšovice, ves u Netolic, snad táž, kterou před r. 1248 křižovníci u Matky Boží v Praze postoupili klášteru Kladrubskému za Sekyřany.

Olšovka, l. 1465 dvůr ke hradu Zvířetickému

Oltářík (obecně Hrádek), n. hrad nade vsí Děkovkou u Lovosic, který Jakoubek ze Vřesovic po r. 1427 založil. L. 1450 prod. jej Janovi z Polenska a nástupce jeho Mikuláš l. 1468 Janovi a Oldřichovi br. z Hazemburka. Některý čas potom spustl a byl v držení pp. z Ilburka a v 16. st. zase Vřesovcův, zejména l. 1550 Volfa, jehož dcery Anna a Magdalena postoupily (1576) svým strýcům Šebestianovi, Václavovi a Janovi. (H. XIV.)

Oltyně (obec. Voltyně), ves u Tábora, n. přisl. Přiběnic, odkudž pp. z Rožemberka (1378) důchod k českému špitálu v Římě vykážali. V 16. st. patřila k Bechyni, od r. 1551 k Dobronicům, l. 1572 oddělena Kryštofovi Hozlaurovi z Hozlau a vznikla tu tvrz. Od Hozlaurův prod. l. 1635 a byla pak v držení Neuchingrů, později přisl. Stadlce, od něhož oddělena teprve za naší paměti. (H. VII. 59.)

Oměžín, n. ves u Miřovic l. 1390 arcibiskupova k Roudnici.

Omlen, l. 1408 ves, tuším táž jako Homyle.

Omlenice, ves u Kaplice, původně

Drochovcův z Omlenice (později z Plané), vedle nichž tu byl ještě některý drobný statek. Drobné části patřily v 16. st. k panen. kl. v Krumlově, ke Trojanům, k Dubnému, v 17. st. i k Vildšteinu. Větší část po r. 1590 skoupena k Omleničce.

Omlenička (staroněm. zum Wenigen Omlowitz), farní ves u Kaplice n. s tvrzí, do r. 1363 přisl. Porešína, pak Jana z Voděrad, 1364 Oldřicha Drochovce. V 15. st. seděli tu Žibřidové z Mostku. L. 1548 k. O. Petr Sudek z Dluhé, jehož potomci (Jindřich † r. 1625, Jan 1631) do r. 1634 drželi. Potom patřila Janovi Fridrichovi z Waidlinku, v 18. st. hr. Nützům z Wartemberka a Josefovi Gundakrovi hr. z Thürheimu, jehož manželka Marie Dominika pr. je l. 1778 kl. Vyšebrodskému. L. 1722 založen tu kostel a l. 1739 fara (H. III. 279, T.B. 294).

Ondřejov, městys u Č. Kostelce, nazvaný po svém zakladateli Ondřeji z Dubé (ok. 1283). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jenž s jediným osedlým patřil ke hradu Zlenicům; ostatek byl přisl. hradu Dubé a připojen l. 1444 k panství Kom. Hrádku. L. 1629 zanikla tu fara a teprve l. 1778 obnovena. L. 1745 obdržel O. nadání na čtyři výroční trhy. Erb: na modrém štítě na zeleném travníku stříbrná městská zeď se stínkami, branou otevřenou a mříží vyzdvíženou; za zdí vypínají se dvě stříbrné čtverhranné věže s cihlovými střechami a zlatými makovicemi, mezi nimi nad branou stojí sv. Ondřej s křížem.

Ondřejovice, n. ves na místě dvora Maryjanovic u Benešova, l. 1285 sídlo Přisnákovo, od l. 1327 přisl. hradu Konopiště.

Ondřejovice, n. véska, nyní Ondřejský mlýn mezi Zhoří, Zhorcem a Rovnou u Pacova. L. 1379 patřila ke hradu Choustníku.

Onomyšl, ves u Uh. Janovic, založená od Onomysla, n. statek arcibiskupův k Č. Brodu. L. 1436 zastavena bratřím z Křešic, pak patřila Keřským z Římovic, ok. l. 1454 Mat. Libákovi. V 16. st. patřila k Pečkám a l. 1558

k dědictví dokoupěna (H. Sb. 1885, str. 160)

Onšov, far. ves u Dol. Kraiovic, l. 1252 sídlo Markvartovo, pak synův jeho Onše (1260—1279) a Protivoje (1260—1277). Tito aneb jejich nástupce tu zřídili dvě fary a O. byl pak na několik statků rozdělen. Od 14. st. seděli tu Onšovští z Onšova (1377 Vilém, jeho synové, 1377 Beneš a 1388—1392 Zikmund, 1392—1437 Jan, 1414—1437 Beneš, 1448—1466 Vilém, 1483 Jan, 1490 Vilém). Sňatkem dostal se v držení Škopků z Bílých Otradovic, pak Lukaveckých z Lukavce, l. 1622 Anně Beřkovské ze Šebířova, l. 1667 až 1717 sv. pánů z Gastheimů, Jana Daniele z Fürstenbuschu a 1721 Martina z Vacinova. L. 1761 k. jej arcibiskup z Manderscheidu. Na Kostelci neb Hůře nad Onšovem býval druhý kostel Prom. P., který l. 1818 zbořen (H. XII. 208).

Onšovec, (prv. Onšov), ves u Dol. Kralovic, l. 1417 přisl. Pobípes, l. 1457 Hrádku Odrance a od r. 1540 Borovska. V 17. st. byl samostatným statkem a kromě toho svobodstvím.

Onšovice, ves u Vlašimě, prvotně dvě vsi, z nichž jedna sloula Onšovičky (1392).

Onšovice, ves u Vimberka, l. 1315 statek králové, pak do r. 1534 přisl. Vimberka, ale mezi tím i zástavní statek který l. 1437 prodal Jan Kosoř z Malovic bratřím z Dobře.

Opach, ves u Kaplice již daroval Jindřich z Rožmberka (1281) klášteru ve Vyš. Brodě.

Opálka, zamek a ves u Strážova, prvotně tvrz založená ok. l. 1390 od Buška ze Strážova. V 15. st. seděli tu vl. z Dražovic, asi od r. 1483 Škorňové z Malonic. V 16. st. držel ji Adam Lev z Rožmitála a postoupil jí (1540) Alžbětě z Pacova, která ji měla s manželem Tunklem a sestrou Markétou; skrze tuto dostala se v držení pp. ze Šternberka, synův její. Ok. l. 1590 k. ji Jan st. z Lobkovic a po něm bratr Bohuslav Havel († 1595), jenž

ji odkázal manž. své Alžbětě († 1597) a skrze tuto dostala se do rodu pp. z Kolovrat a naposled (od r. 1614) Judytě K. ze Šternberka. L. 1630 k. ji Jiří Adam Bořita z Martinic a připojil ke Klenovému. Od ní l. 1698 odtržena a patřila rozličným rodům až do l. 1760, kdež k. k. Bystřici (H. IX. 146).

Opařany, Opořany, farní ves u Tábora, prvotně dvě vsi O. a Opařanky posud zřejmé, ve 14. st. statek arcibiskupství a kost. Vyšehradského. Po r. 1420 uchvátili je buď Táboři, aneb pp. z Rožmberka; po r. 1437 zůstaly městu Táboru a zůstaly mu do r. 1547. Ferdinand I. prod. je Vítovi ml. ze Rzávého a drženy odtud ke Stadci, l. 1589 odděleny a potom tu vznikla tvrz. L. 1593 k. od Anny Chrtové z Dlouhé vsi, pak je měl 1623 Jan de Vitte, později Hozlaurové, od r. 1656 Slavatové. Jan Jachym Slavata prodal je l. 1677 koleji jezovitské v Hradci. Od ní k. je (1669) kolej u svatého Klimenta v Praze. Jezovitě tu vystavěli l. 1727 residenci, l. 1732 nádherný hostel. Po zrušení řádu (1773) založ. tu fara (1785) a býv. residence obrác. na blázinec. Panství patřilo od r. 1825 kníž. z Paarů (Hejna, Pam. O. v Táboře 1885).

Oparen, Oparno, n. hrad u Lovosic, l. 1354 majetek Smila ze Vchynic, l. 1407 jiného Smila, l. 1432 a pak zase Smila a ještě l. 1486 Bohuslava ze Vchynic. Když l. 1536 statky mezi Volfa a Jana Bořity z Martinic děleny, byl O. již pust.

Oparov, n. ves v okolí Černošina, l. 1544 pustá a přisl. hradu Třebles.

Opatov (lat. *Abbatis villa*, něm. *Abtsdorf*), městys u Litomyšle, přip. se l. 1364 jako vska. L. 1374 přisl. kapituly litomyšlské. V O. narodil se (1785) čes. básník Fr. B. Štěpnička. Erb: v stříbrném štítě na zeleném trávníku zelená jedle, kolem jejíhož kmene ovinul se had.

Opatovice, n. ves mezi Přeloučem a Mokošínem, která l. 1086 kl. Opatovském u darována (rozuměj, že založena od některého opata na statku klášteru l. 1086 darovaném).

Opatovice, někdy slavný klášter, nyní farní ves mezi Hradcem a Pardubicí, prvotně malý klášterec poddaný kl. Břevnovskému, od Mikulce založený, který král Vratislav II. (1086) na král. opatství povýšil a bohatě nadal. Prvním opatem byl Ondřej († 1107). Za jeho nástupce Sulislava († 1127) rozmnoženo jmění. Třetím opatem byl Blažej († 1146) po něm následoval Mysloch (1148), jenž konvent již vetchý znova vyzdvihl a 1163 s kostelem dostavěl. L. 1227 tu pohřben Vladislav markrabě Moravský. Za Kunrata opata potvrdil král Přemysl (1229) všechny svobody a statky. Ondřej opat (1239) obdržel před r. 1242 les Křesov a velice zlepšil statky klášterní. Tyto byly tak bohaté a rozložité, že na nich založena probošství v Křesově (ok. 1254), Středě, Valštat u Slezsku a v Klášterci blíž Hostinného. (Později v Komárově u Brna.) Po Bohumilovi (1271) následoval Zdislav (1277), jenž mnoho knih skoupil. Nástupce jeho Časta prod. (1289) Křesov. L. 1307 císař Albrecht tu polem ležel. L. 1334 byl opatem Hroznata, jenž statky kupoval a když po r. 1340 zemřel, stal se opatem Neplach, jenž dosáhl znamenitých svobod (1352 a 1355), od císaře Karla. Potomstvu se zavděčil kronikou. Pak asi l. 1371 zvolen za opata Jan z Orle, jenž l. 1372 mnohé statky přikoupil. Časté to kupování způsobilo přehnané pověsti o bohatství kláštera a velkém jeho pokladu, kdežto jest zřejmo z paměti, že klenoty jeho měly cenu 128 kop. Po Janovi stal se opatem Petr Lacur. Toho Jan Městecký a Ota z Bergova do smrti umučili (1415, 1. listop.), vpadše v temné noci do kláštera. L. 1416 stal se opatem Jan. L. 1420 osazen klášter od král. vojska, jež dvakráté útok Hradeckých odbilo. Když však klášter opustila, uprchl i opat s konventem, odvezše všechno movité jmění do Moravy. Klášter pak vypálen a zbořen. Na Moravě žili nuzně až do smrti Janovy, po němž zvolen (1436) Petr probošt Středský a jeho nástupcové tuším ve Středě zůstávali, pšice se opaty O. (ještě 1522—1537 Řehoř Rudiger). Z bývalého klášterství

povstalo drahně statků, z nichž největší patřil ke Kunětické Hoře a později k Pardubicům.

Opatovice, ves u Čáslavě, n. přísl. probošství Zbýšovského (kl. Sázavského), již l. 1463 král Jiří zapsal Slavatovi z Chlumu.

Opatovice, ves u Ledče, prvotně přísl. kl. Vilemov., pak až k r. 1561 Lipnice a odtud Světlé.

Opatovice, n. ves u Buřenic l. 1299 přísl. Hořepníka l. 1405 z části Sloupného l. 1417 Pobípes. L. 1499 byla pustá.

Opatovice, n. ves za hradbami prvotně Prahy, za. ve 12. st. od benediktnů břevnovských, rozkládala se na místě nynější ulice Opatovické na Novém městě Pražském Zdejší kostel přip. se l. 1343.

Oplany, ves u Čern. Kotelce, ve 14. st. majetek arcibiskupův ke Brodu, pak zápisné zboží a konečně přísl. Kotelce.

Oplot, ves u Přeštic, v níž seděli 1243, 1245 Lemar, 1247—1250 bratři Vitla, Přibislav a Aldřk. 1272 Olbram a Lemar, L. 1379 patřil Děpoltovi, v 16. st. k Přestavlkům, s nimiž k 1677 k Chotěšanu.

Oplotec, Oplotce, ves u Horš. Týna, ve 14. st. přísl. Tasnovic, v 16. st. k Mířkovu (polovice) a k Tasnovicům. onano 1603, tato 1659 k Týnu přík.

Oploty, ves u Podbořan, l. 1360 sídlo Markvarta z Hlivojed a l. 1392 Jindřicha z Nekmiře. L. 1432 pr. je Anna z O. manželku svému Vchyni z Řebřska. Od r. 1543 seděli zde Štampachové ze Štampachu, z nichž Adamu zabráný a l. 1623 Augustinu Schmidovi ze Schmidbachu pr. L. 1835 k. je František Korb z Weidenheimu.

Opočen, Opočna, farní ves u Postoloprta, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1358 Hrzek a Jan 1392 Purkart z Kolovrat, 1410 Purkart Aleš a Jan bratři odtudž, 1424 Kateřina, vdova po Alšovi. Na zboží O. ském a Jimlinském vyzdvížen od pp. z Kolovrat Nový hrad, k němuž pak O. patřival. Kostel l. 1710 rozšířen.

Opočen (tak u lidu a v pamětech, v moderních spisech chybně Opočno)

město a zámek nad Zlatým potokem. Oboje stojí také na starobylém hradě. Hrad se přip. l. 1067 a kostel Vyšehradský bral odtud jisté důchody. Předkové pánův Opočenských sídlieli napřed v Dobrušce, pak v Leštně, jež Dobruškou převzali a v první polovici 14 st. založili hrad O. s podhradím (městečkem) kostelem a farou. Z toho rodu jej drželi Mutina († 1361), 1361—1373 Sezema, 1374—o. 1390 Štěpán. Před r. 1390 k. jej Půta z Častolovic († 1397), jehož syn Půta jej prodal Janovi Kruštinovi z Lichtemburka († 1407). Synové tohoto zase jej prodali. Podobojí se v l. 1421—1422 maruě o něj pokoušeli, ale l. 1425 jej opanovali. Ok. l. 1441 opanoval jej Svojše ze Zahradky, ale vzat mu (1450) Jiřkem z Poděbrad. L. 1455 nabył ho Vaněk z Valečova († 1472), po němž syn Viktoryn násle doval. Dědicem stal se pak Samuel z Hrádku († 1488), jenž pr. O. Janovi z Janovic, a od toho nabył ho asi l. 1495 Mikuláš ml. Trčka z Lípy, jenž mnoho statků okolních přikoupil († 1516). Po něm následovali synové Mikuláše star., zejména l. 1533 Jan ml. († 1549). Nástupce jeho Vilém rozšířil kapli hradskou v kostel († 1569). Po něm sice dostal se O. do rodu pp. z Žerotína, ale vyženil jej Jaroslav Trčka, po němž synové Vilém († 1596) a Kryštof Jaroslav následovali. Po tomto († 1601) dědil strýc Jan Rudolf, za něhož okolí od sedláků a vojáků pleněno. Když l. 1634 zemřel, O. pro jeho provinění zabrán a darován 1635 Rudolfovi z Kollareda, jehož potomstvo tu bylo do roku 1850 vrchností. Nástupce jeho Ludvík († 1694) založil na O. (1673—1674) kl. kapucínský. Jeronym (1694—1724) rozšířil (1716) kostel zámecký, jenž se stal l. 1725 farním. Rudolf (1726—1788) potvrdil (1726) svobody měka. Po něm následovali 1788 Frant. Gundakar, 1807 Rudolf Josef, 1845 František. L. 1813 přebýval na zámku cář Alexander. Erb: na modrém štítě zlaté slunce, vycházející nad třemi pahrbky, v levém pak rohu zlatá hvězda o 6 špicích (erb Valečovských — H. III.

36. — Flesar. popis okresu Opočenského.)

Opočen, n. tvrz a ves vých. od Brandýsa n. L. u Nového Vesce l. 1339 sídlo Příbtkovo, na poč. 15. st. Jaroslava z Ryzemburka († j. 1417), pak Ožanky vdané Chotkové a asi od r. 1464 Jana ze Zap. Po r. 1485 zanikl.

Opočen, ves u Vys. Mýta, u níž (1308) Němci v okolních městech uhnězdění od českých zemanů na hlavu poraženi

Opočíněk, Opočenek, Opočnec ves u Pardubic, vlastně dvě vsi při sobě, totiž prvotně Opočen na háji aneb Hájeves a O. Oboje patřily od pradávna (1131) k Jestbořicům a biskupství Olomouckému. V 15 st. byly v zápisném držení a od r. 1491 patřily ke Kunětické hoře, pak k Pardubicům.

Opočnice, ves u Kr. Městce n. s tvrzí. Sezema s Kostomlat daroval Opočnici l. 1223 kláš. Vilémovskému. L. 1288 byla pustá; ve 14 st. zase byla osazena a patřila do r. 1375 kl. v Sadské, pak kapitole sv. Apolináře, asi od r. 1420 k Poděbradům.

Opolany, též Opolely ves u Poděbrad, l. 1228 majetek kl. sv. Jiří, asi od r. 1420 přísl. Poděbrad a od r. 1487 zámku Koiřina.

Oprechtice (prv. Ruprechtici), ves u Kdyně, l. 1434 sídlo Jana Vykera, později přísl. Nového Heršteina.

Opřetice (prv. Lopřetici), ves u Benešova n. s tvrzí, l. 1316 sídlo Dobešovo, jehož potomek Jan byl ok. l. 1440 arcijáhнем kraje Bechynského. Od 16. st. patřily k Leštnu.

Oračov, farní ves u Jesenice n. s tvrzí, l. 1295 sídlo Odolenovo, jehož potomci se záhy vyprodali. Ve 14. st. byl tu farní kostel, k němuž páni hradu Petršpurka podávali. L. 1597 přip. k Hokovu a s ním přip. ke Kolečovicům. L. 1623 zanikla fara a od r. 1707 byl tu administrator; l. 1746 kostel obnoven a fara zřizena (H. VIII. 116).

Orasice (prv. Orasici), ves u Loun, l. 1143 z části majetek kl. Strahovského, ok. l. 1238 Zbraslava z Miletína. Ve 14 st. byl tu farní kostel, jehož poda-

cími pány byli 1356, 1359 bratří z Kladna a 1404—1411 Jan a Bedřich z Ředhoště. V 17. st. fara zanikla (M. XXVII 35).

Ořech, Ořechov, farní ves u Smíchova, v níž se příp. farní kostel již l. 1384. Část O. byla od nepaměti přisl. kapituly pražské, kterou za bouří husitských zabrali Pražané, jímž r. 1547 zabrána a kapitule pražské vrácena. Dle O. jmenovala se část kraje Pražského krajem Ořechovským, poprava se však z Prahy vykonávala. Dekanát ořechovský zřízen v druhé pol. 14. st.

Orel, ves u Slatiňan n. s tvrzí, ve 14. st. statek vladyčí (1371, Jan opat v Opatovicích, 1368 Štěpán), po němž se v 15. st. vladyky z Orle psávali. L. 1479 držel O. Michálek předek Orelských ze San, pak byl přisl. Žamberka a od r. 1529 Alše Janovského z Soutic, jehož potomstvo tu do r. 1575 sedělo. Následovali pak Kekulové ze Stradonic a r. 1600 Jindřich Kunata Dobřenský z Dobřenic, jehož potomci 1619 Jindřich († 1637) a Karel Kunata († 1647), 1657 Kunata Lev († 1668), Václav († 1683) tu až do r. 1683 seděli. L. 1683 přik. k Seči a potom k Nasevrkům. V 17. st. tu byl kosel (H. I. 168)

Ořešice, n. ves v okolí Dolních Kralovic, l. 1540 již pustá a přisl. hradu Borovska.

Ořešín, zprávné pojmenování vsi u Bezdružic, která slove něm. Rössin, l. 1237 sídlo Přisty, Matěje a Jaroše, bratří a až do 15. st. zemanský statek.

Orkov (prv. Ořikov), samota u Valče, v 15. st. ještě les, který patřil ke tvrzí Křečovu.

Orlice, ves a n. tvrz u Kyšperka, v níž byl farní kostel ve 14. st. Podacími pány byli 1361—1366 Ivan, 1393—1406 Tvoch, 1415 Mikuláš. V 16. st. seděli tu Strachotové z Kralovic, l. 1565 k ji Suda z Řeneč († 1592), jehož potomci tu do r. 1638 seděli. Nedlouho potom přiznil se Adam Mik. Vitanovský z Vlčkovic, jenž O. (1650) ke Kyšperku připojil (H. II 270).

Orlíčka, Orlík, Klášterec farní

ves u Žamberka, n. klášterec křížovníkův řeč. cyriakův před r. 1295 založený, jehož převorové bývali také faráři. L. 1395 obdržel plat z mlýna Chocenského od Mikše z Potšteina a l. 1413 od Jana Bečváře na statku Sedlišťkách. Po r. 1420 bratří se rozprchli a skrovné jich jméni připojeno k Žampachu. Kostel znova vystavěn l. 1453 a v l. 1586, 1589, 1691 a 1769 obnovován.

Orlík, zámek n. Vltavou, n. hrad bezpochyby od Karla IV. založený, ale l. 1357 Jetřichovi, biskupu Mindenskému darovaný. Po něm jej měl synovec Jetřich z Portic. L. 1369 dán v manství Hynčíkovi Pluhovi, jenž jej l. 1395 Zikmundovi Hulerovi († 1405) postoupil. Bratr tohoto Ondřej prodal jej (1407) Petrovi Zmrzlíkovi ze Svojšína († 1421), po němž synové Petr, Jan a Václav, pak synové Janovi následovali. Václav Z. ze S. prodal O. (1514) Kryštofovi ze Švamberka, jenž jej znova vystavěl († 1534). Když se l. 1540 synové tohoto dělili, přišel O. na díl Bohuslavův, jenž jej odkázal († 1552) manž. Johance z Lobkovic († 1564, zase vdané za Václava Berka z Dubé). Po její smrti nabyli ho Jindřich ze Švamberka a v jeho rodě (1569—1582 Kryštof, 1582—1617 Jan Jiří, 1617 Petr a Adam) tu do r. 1621 vládli. L. 1620 osazen O. vojskem, jež se l. 1621 císařským vzdalo. V letě r. 1621 sice dobyt od Zvíkovské posádky, ale hned opuštěn. O. prodán sice l. 1623 Adamovi ze Šternberka, ale trh zrušen, protože Jan Oldřich kníže z Eggenberka více zaplatil. Za něho a až do r. 1650 byl O. vojskem osazen. O. zůstal v držení rodu Eggenberského až do r. 1710, pak následovala M. Ernestina kn. ze Švarcenberka, manželka posledního, která zámek opravila. Skrze ni dostaly se všechny statky Eggenberské v držení kn. rodu Švarcenberského. Po smrti kn. Jana († 1789) přišlo ke zřízení druhého majorátu, tak že se dostaly O. a Zvíkov (1802) druhorozenému synu Janovu Karlovi Filipovi, proslulému z válek r. 1813, jehož potomstvu posud náleží. (H. XI. 56).

Orlík, n. hrad u Humpolce v. Humpolec.

Orlík, samota nad Brandýsem n. O., mající své jméno po blízkém hradu O. (jinak *Galdenšteinu*?) na němž l. 1311 Perchta vdova po Vítkovi ze Švábenic sídlila. Jak se zdá, byl tu v 16. st. kostelík a hřbitov českých bratří.

Orlov, ves u Příbramě, ve 14. st. statek arcibiskupův ke Příbrami v 16. st. v držení zápisných držitelův a od r. 1584 obce Příbramské.

Orlov pod lesy, n. dvůr popl. u Kyzlic (Humpolec), jež l. 1561 Burian Trčka z Lupy pr. Františkovi z Thurnu.

Orlovice, ves u Tuněchod, l. 1547 již pustá a přísl. hradu Chlumu.

Osečany, n. s tvrzí, ves u Sedlčan, původisté *Osečanských z Osečan* (1409 Petr, 1450 br. Jan a Hroch, 1474 br. Hroch a Heřman, 1480—1516 Jan, 1516—1530 Oldřich a Bohuslav). L. 1538 k. O. Přibík Břízský z Břízí. Potom tu seděl (1573) Jan Vojkovský z Milhostic, (1611) Vilém Lev z Řičan, (1615) Adam Řepický ze Sudoměře, jemuž zabrány a l. 1622 pr. Albrechtu z Valdšteina, jež je po roce pr. Pavlu Michnovi z Vacinova. Pak střídali se v držení O. Karel hr. z Wellenburka, Gabriela z Meiersbachu, Josef Pulpán ryt. z Feldšteina a jeho dcera Anna, provd. za Em. ryt. Tiegla z Linden kronu (MB. VI. 153).

Osečná, město na Ploučnici, jehož kostel byl již farním ve 14. st. O. bývala přísl. hradu Děvína a l. 1444 od Lužičanů vypálena, čímž také české obyvatelstvo vyhubeno. L. 1565—1568 tu nový kostel od Jana z Bibršteina postaven. Od l. 1569 patřila k Dubu a jsouc posud městečkem l. 1576 na přímělu Jana z Oprštorfu na město povýšena. Erb: Na červeném štítě orlí hlava se zlatou korunou.

Osek (druhy i Nový), slavný klášter u městečka téhož pojmenování. Nábožný pán *Milhost* založil l. 1193 klášterec v Maštově pro cisterciáky kl. valdsaského, ale když se jim tu nelíbilo, převedl je l. 1196 ke vsi *Oseku* (nyní Starému) a při ní s panem Slavkem z O. založil klášter,

který oba páni a jejich přátelé hojně nadali. První opat Heřman položil l. 1206 základy a král Přemysl l. 1207 založení kláštera potvrdil. Po opatovi Jetřichovi následoval Slavek z Oseka, jež ok. l. 1239 odešel stav se biskupem v Prusích. L. 1421 přitáhli sem Pražané se Žateckými a Lounskými a klášter od Mikuláše opata a bratří opuštěný vypálili. Statky klášterní pak král Zikmund již l. 1420 zastavoval. L. 1429 vypálen prý klášter podruhé. Následky toho byly také, že zbyly jen kapitola a nádherně a důkladně stavěná chodba křížová. Okolí osecké zůstalo klášteru a pracně dobývány zastavené statky, z nichž konvent tak tak obnovován. V 16. st. byl stav kláštera tak neutěšený, že se sotva udržeti mohl. Proto l. 1580 postoupeno klášterství arcibiskupu pražskému, a poslední opat Baltazar zemřel 1597. Po bitvě Bělohorské, když arcibiskupství novými statky darováno bylo, bral se arcib. Arnošt Vojtěch z Harrachu o to, aby klášter byl obnoven a dosáhl toho při císaři a papeži. L. 1624 přišli sem první bratří a l. 1626 začato s obnovováním. Napřed byl připojen klášteru zbraslavskému a pak byl samostatný. L. 1691 stal se opatem Benedikt Litwerig, který konvent a opatství znova vystavěl. Klášterníci, vyučující též na školách, unikli tím zrušení za císaře Josefa II. a posledních potvrzení svobod dosáhli v l. 1786 a 1793.

Osek (druhy *Riesenburg*), n. hrad u vsi Oseka u Duchcova, sídlo pp. z Oseka, z nichž l. 1061 příp. se předek Vsebor se synem Kojatou. Hrad založil Boreš (1226—77), jež pojmenoval *Riesenburg*, avšak Čechové mu vždy říkali Osek. Pak přebýval zde Slavek (1264—77), Bohuslav († 1280), Bohuslav, jinak Boreš († 1341), br. Slavek (1378) a Boreš (1385). Boreš ml., syn Boršův, pr. l. 1398 O. Vilémovi, markrabí míšeňskému, jemuž se hrad velice líbil a nejednou na něm přebýval. Král Václav sice to nerad viděl, ale l. 1411 se s markrabí Bedřichem smířil, ano král Zikmund O. l. 1422 ponechal markrabím jako zástavu. S české strany naléháno na jeho vybavení (1449), což zdařilo se teprve l. 1459 králi Jiřímu.

Postoupen Zbyňkovi Zajíci z Hasenburka a zastaven l. 1460 Prokopovi z Rabšteina. Nástupce jeho Jindřich činil odtud škody, pročež O (1473) od Sasův obležen. Aby Jindřich zlému ušel, prodal jej l. 1473 Pavlovi Kaplíři z Sulevic, což i král l. 1474 potvrdil. Po smrti Pavlově následovali jeho synovci Václav, Bušek, Purkart, Petr a Jan. Tento pr. jej l. 1523 Děpoltovi z Lobkovic a král Ferdinand l. 1530 hrad O synům jeho dědičně doprodal Když se tito l. 1538 dělili, byl O. ještě v dobrém stavu, ale poněvadž se tu nebydliho, za krátko zpustl.

Osek, ves u Strakoníc n. s tvrzí, odkudž se psali Osečtí z Brloha (1442 Absolon, 1489 Alexander 1529 Jan) V 16. st. drželi O. Dorota, Lidmila a Kateřina z Brloha, které jej pr. Jiřikovi Čejkovi z Olbramovic. L. 1622 Zdeňkovi Čejkovi z Olbramovic zabrán a pr. Karlovi z Lichtenšteina, po němž Lažanští z Bukové následovali. L. 1790 držel jej Václav Rajský z Dubnic (H. XI. 244).

Osek, ves u Sobotky, v níž byl l. 1360 farní kostel. O. býval vždy přísl. hradu Kostí a fara se udržela do 17. st.

Osek, Velký Osek (na rozdíl od Osečku) ves u Kolína, l. 1228 z části majetek kl. sv. Jiří, jemuž do r. 1420 patřil. Ostatek patřil k tvrzí Předhradí. Oboje v 15. st. k Poděbradům přip. a patřilo od konce 15. st. ke Kolínu.

Osek, farní ves u Rokycan n. s tvrzí, l. 1240 statek Budivojův, l. 1369 s farním kostelem, jehož podací patřovalo arcijáhnům Plzeňským. Ve 14. a 15. st. sídlili tu vl. z Oseka (oblíbené jméno Lipolt), 1502 Jan Čičovec z Čičova, po něm Muchkové z Bukova (1528 a t. d.). L. 1567 přiznal se Václav Karel z Svarova, jenž do r. 1582 podřel dědiců skoupil. 1623 zabrán Petrovi ml. z Říčan, dostal se r. 1628 do rodu Příchovců a držen ke Březině L. 1661 oddělen, patřil pak Malovcům z Chýnova, do r. 1679. L. 1774 k. od horního eráru a držen pak ke Zbirohu (H. XIII).

Oseka, hora v krajině jižně od Zbraslavě, neurčené ještě polohy, která se v 11. a 12. st. připomíná. Viz Kazín.

Oselce (špatně Voselec, prv. Oselci), ves u Horažďovic n. s tvrzí 1388—1397 statek Jezovcův, 1454 Mikuláše, pak Oselských z Dlouhévsí (1467 Mik, 1479 Lipolt, 1505 Jindřich, 1543 Petr † 1578). Skrze Markétu dceru posledního dostaly se O. v držení Kokořovcův. L. 1662 seděla zde Eva Polyxena Kokořovcová z Hrádku a l. 1676 Jindřich Vitanovský z Vlčovic, který jej směnil s Jiřím Vojtěchem Janovským z Janovic za statek Pole. Syn tohoto František Jiří připojil k O-cům Řesalice a Smolivec. Jediná dcera jeho Anna provdala se za bratrance Františka Dominika Janovského z Janovic. L. 1818 k. O. Filip Antonín sv. pán Bibra, po němž jej zdědil František hr. Boos Waldeck.

Osice, farní ves u Pardubic n. s tvrzí, darovaná l. 1086 kl. Opatovskému. Ve 14. st. tu byl farní kostel. L. 1421 zabráný ke Kunětické hoře, od níž l. 1460 zastaveny, ale zase vyplaceny. Od 16. st. patřily k Pardubicům.

Osičky (prv. Osice), ves u předešlé, která se též l. 1086 kl. Opatovskému dostala a sice držitele měla, jako předešlá.

Osík (staroč. Osiek), ves u Litomyšle, prvotně jmění kláštera, od r. 1347 biskupa tudíž. Býval tu také dvůr, jenž zemanům zastavován (1347 Markvart, 1405 Jan). Od r. 1421 držen od světských držitelův k Litomyšli a dvůr l. 1511 rozprodán.

Osík, Osika, staré pojmenování vsi Boku u Dobříše.

Oslice (?Oslíč), n. dvůr u Netolic l. 1377 již pustý.

Oslov, n. ves u Veselí n. L. za Horušíckým rybníkem, od l. 1378 přísl. Veselí. L. 1541 ještě stála.

Oslov (z neporozumění něm. Oslaw, Oslau, Oslav), farní ves u Písku, prvotně statek biskupský, který Daniel biskup (1197—1214) i s újezdem okolním daroval Dokzanskému kl. Král Přemysl vyvadil jej před r. 1226 a připojil ke hradu Zvíkovu. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací králům příslušelo. Přísl. Zvíkova a pak Orlika byl O. do r. 1850. Po r. 1623 zanikla fara; l. 1786 zřizena

lokalie, která l. 1858 na faru povýšena. Kostel l. 1778 znovu stavěn (TB. 578).

Oslovice, ves u Lipého, v 16. st. také Hodnovoslovec řečená, 1371 sídlo Přibíkovo, 1375 Jakubovo a pak samostatný statek až do konce 15. st.

Osluchov, ves u Slaného, jež patřila l. 1228 klášteru sv. Jiří. Později patřil městu Slanému, jemuž vl. 1547 a 1622 zabrán. Pak byl přisl. statku Slaného.

Osnice (prv. Oslnici), ves u Jílového, l. 1228 přisl. kláštera u sv. Jiří. Později patřily ke kl. sv. Anny na Újezdě Zikmund král zapsal O. (1437) Heřmanovi Vnučkovi z Drahonice. L. 1453 měl je Závíše z Valdšteina. L. 1585 dědičně prod. Jiříkovi Mošaurovi z Valdova a byla odtud přisl. Dobřejovic.

Osojnice, **Osonice**, **Osenice**, farní ves u Libáně, v níž byl farní kostel ve 14. st. Podacími pány byli 1357—1370 okolní zemané, 1378—1424 držitelé Dětenic, 1434 Jan Semeček z Dětenic. Odtud drženy k Semčicům kromě některého zemanského statku. Od 15. st. náležely z části ke Kostí a z části k Dětenicům. Kostel l. 1650 rozšířen a fara zaniklá, l. 1665 obnovena. V l. 1825 až 1826 vystavěna tu škola, již bylo málo rovných.

Osojný, dvůr u Pláně (Manětiny), n. ves, již Vladislav král l. 1169 řádu sv. Jana daroval. Až do r. 1420 držen O. k Manětíně. Pak ke Krasíkovu. L. 1454 zastaven a byl v držení Švamberků Přimdeckých až do r. 1587, kdež zase k. k. Manětíně.

Osov, farní ves u Hořovic, n. s tvrzí, v 15. st. vladyčí statek a pak sídlo Osovských z Adlaru až do r. 1504. Následovali Vamberští z Rohatec (1504 Jan, 1545 Oldřich) a Holanové z Jiljova (1554 Václav, 1562 Jiřík, 1585 tohoto synové). Od r. 1598 seděli tu Vratislavové z Mitrovic, od r. 1601 Menšíkové, pak (1614) Gerštorfové. Po střídání se rychlém majitelů následovali l. 1677 páni z Kounic, z nichž Jan Adolf (1728—1737) tu nový kostel

a zámek vystavěl. V držení jich zůstal O. až do r. 1804. Od r. 1818 patřil zase Vratislavům, po nichž dědili Švarcenberkové mladší linie (H. VI. 220).

Osov, n. dvůr v okolí Blovic, l. 1360 v držení vladky ze Žďáru.

Osovec, **Osůvec**, ves u Hořovic n. s tvrzí. O. býval manstvím služebným ke Karlšteínu, od r. 1606 byl v držení Otů z Losu a ok. l. 1617 spojen s Osovem (H. VI. 221).

Osovec, ves, která patřila do r. 1598 k Zálezlům a pak k Lipovici, snad část Konopiště u Vlach. Březí.

Osralov, někdy ves u Borové (Přibyslavě) do r. 1437 statek kláštera Pohledského. Později buď zanikla neb jméno měnila.

Ostaš, strmá hora u Police. L. 1421 uchýlilo se sem okolní obyvatelstvo před nepřitelem, ale Slezané dobytve hory, vše povraždili. Na počátku 18. st. založena na jejím poledním svahu ves a l. 1711 v ní kostel (PA. V 180).

Ostašov, **Ostačov**, veska u Stančovic (Uhl. Janovic), dobře Hostašovice, **Ostašovice**.

Ostašovice, ves u Opočna, n. statek kl. Svatopolského.

Ostředek, ves u Benešova, n. stvrzí, sídlo Chobotských a Zoulův z Ostředka, z nichž Zdeněk ji pr. (1415) Bořitovi a Lipoltovi br. z Malnic. L. 1454 spadla na krále, jenž ji postoupil Habartovi z Čeňovic. Pak střídali se v držení Slavíkovci ze Slavíčkova, Jan Karel z Valdšteina, l. 1693 Ant. sv. p. Hysrle z Chodův, Jan Václav Vojtěch Valkoun z Adlaru, l. 1700 Ferdinand Mladota ze Solopisk, l. 1752 kollej jesuitská na Novém městě Pražském. Po zrušení řádu jesuitského l. 1773 prodán l. 1819 veřejnou dražbou Aloisu Zubatému V O. narodil se básník Svatopluk Čech (MB III. 83).

Ostřešany, (prv. Ostřašané) ves u Pardubic, kterou Kojata Hrabišic (1227) manželce Vratislavě odkázal. L. 1340 patřily k Pardubicům, později k Rychemburku; sice tu byl zemanský statek (1394 Mach a j. v.). Tak patřily do r. 1547 Chrudimské obci a odtud Pardubicům.

Ostřetice, ves, která patřila l. 1379 k panství Červené Řečice, později buď zanikla aneb jméno změnila.

Ostřetice, ves u Klatov. (Omylem se sem klade Martin Ostřetic, t. j. syn Osřtatův l. 1196).

Ostřetín (prv. Ostřatín), ve 14. st. také Tizmansdorf neb Tizmanni villa), farní ves u Holic jež patřila l. 1336 ke statku Chvojenskému a l. 1349 postoupena s farním kostelem k biskupství Litomyšlskému. Pak patřila až do r. 1507 k Dašicům a Holicům a odtud k Pardubicům.

Ostřetín, Ospřetín, (něm. Wustung), vesnička jihozáp. od Bezvěrova (Manětiny). Kníže Bedřich daroval ji l. 1185 řádu sv. Jana, avšak l. 1379 byla statkem dvou zemanův. V 15. st. spustla a držena pak k Bezvěrovu.

Ostrkov, ves v okolí Tachova l. 1454 z části přisl. Něm. Lomu. Jednu část k. (1537) Volf Perglár z Perglasu, druhá patřila (1540) k Zádubskému statku.

Ostromeč, n. hrad nad ústím Mastníka do Vltavy u Sedlčan, prvotně nějaké hradiště, pak holá hora. Na Hradnici blízké seděl l. 1375 Bohuslav z Hradiště a l. 1395 Bohuslav z Hradnice. Potomci jeho slouží Břeckovci z O. L. 1424 Jan Bzdiňka, Podstavek a Hýhal s Táboru horu osadili, tu se zakopali a hrad založili. Později tu byl hejtmanem Mikuláš z Padařova (1429) a l. 1432 Fiip. L. 1435 oblehla jej panská jednota, ale po dlouhém dobývání postoupili jej Táboři pod výminkou volného odtažení, načež l. 1435 sbořen a vypálen. Zdeněk Konopištský ze Šternberka jej l. 1450 opravil a v okolí opět škody činil, takže na sněmu zemském l. 1471 ustanoveno, aby O. byl pobořen; což stalo se teprve l. 1479. L. 1570 pr. Jan ze Šternberka pustý hrad O. Adamovi Řepovi z Neveklova, jenž jej připojil k panství Tlokovskému (MB. IV. 38).

Ostromeč, n. dvůr u Strážova, nyní pozemky od města na východní stranu. Ještě v 16. st. byl tu zemanský statek.

Ostroměř, Ostromiř, ves u Hořic, n. s tvrzí, původě Kdulinců z Ostro-

měře. L. 1529 pr. jej Zdislav z Dobřenic Janovi ze Sendražic a l. 1541 Beneš ze Sendražic Václavovi a Janovi z Rokytníka, předkům Ostromiřských z Rokytníka. L. 1623 Václavovi Ostroměřskému z Rokytníka zabrán a pr. Albrechtovi z Valdšteina (H. V. 121, M. XII. 122).

Ostrov (vlastně klášter sv. Jana na Ostrově), n. slavný klášter řádu sv. Benedikta u Davlí na ostrově řeky Sá-zavy. Kníže Boleslav II. založil jej l. 999 a povolal sem řeholníky z Altaichu (z Bavor) s opatem Lambertem. K prvonímu nadání přispěli pak knížata Oldřich a Břetislav I.; na statech tímto darovaných zakládali opatové probošství a kostely a světili je sv. Janu křt. O duševní činnosti řeholníkův svědčí i to, že tu povstaly letopisy, z nichž tak zvaný Dalimil čerpal divotvorné skutky sv. Jana. K dobrodincům kláštera patří i knížata Zpytihněv, Vratislav, Kunrát, Břetislav II, Svatopluk. L. 1137 vyhořel. L. 1160 byl tu Petr opatem a ok. l. 1200 založen nekrolog. Opatové Rejner (. 218—1224) Bohan (1229), Petr (1239), Ota (1275) dobře řídili kl. a klášterství. L. 1278 vyhození řeholníci od Němců, kteří kl. zcela vyjedli. Opat Ota (1281—1288) škodu napravil. Rozsáhlé a bohaté klášterství l. 1310 od papeže potvrzeno. Opatovali pak Ota (1317), Vojslav (1317), Bohuslav (1348—1363), Diviš (1363), Mstislav (1365—1395), Jan Podnavec (1395—1400), Albert (1401—1407), Chval (1408—1411), Mikoláš (1411 až 1416), Fráňek (1416—1441) a dobře zpravovali klášter. Když r. 1420 poslední pohroma na něj se blížila, knihy, listy a peníze ustraněny; klášter pak vypálen tak, že již nepovstal. Větší ránu mu zasadil katolík, král Zikmund, že od konce r. 1420 všechno skorem klášterství rozzastavil. Konventu zůstala ještě probošství na Skále a Zátoň; v nich přebývali opatové Jan Skříčka (před r. 1449), Jan Telec (1449 atd.). Od krále Ladislava vymohli si právo statky zastavené vyvazovati, k čemuž pro nedostatek peněz však nepřišlo. Mikuláš (1575), Štěpán (1499—1509) a Jan,

opatové drželi ke Skále pusté klášteřiště, ale když všechna naděje mizela, že by se kl. zase vyzdvihnouti mohl, učinil Jan proboštsví sv. Jana stálým svým sídlem (1517). Klášteřiště bylo pak zemanským statkem až do r. 1657 (PA. IV. 108)

Ostrov, klášter řádu sv. Augustina viz Sv. Dobrotivá.

Ostrov (něm. *Schlackenwerth*), město na potoku Bystřici, založené na počátku 13. st. Slavkem z Oseka, po němž pojmenováno Slawkenwerde, t. j. Slavkův ostrov. L. 1272 potvrdil král Přemysl cisterciákům oseckým v O. kostel. L. 1331 král Jan povolil právo kupovati statky k obci od okolních zemanů. L. 1337 jmenuje se O. mezi městy královskými, podřízenými úřadu podkomořskému. L. 1387, když Ostrovští ohněm přišli o svá privilegia, ustanovil král Václav IV., že užívatí mají týchž práv a svobod jako Loketští a l. 1399 potvrdil jim právo k mostu přes Ohří u vsi Velichova, volbu rychtáře městského a výběrčího cla ze svého středu, jakož i odbývání týdenních trhů, ustanoviv při tom platy, které mají odváděti purkrabí loketskému, jemuž v ten čas byli podřízeni. Král Zikmund I. 1422 potvrdil jim všechna privilegia a potom zastavil zboží Ostrovské Šlikům. Král Ladislav povolil l. 1457 prodej soli, král Jiří jim odpustil placení úroků z rychtářství městského. Svobody jejich potvrdili jim také král Ludvík I. 1523, Ferdinand I. l. 1528, Maximilián I. l. 1567, Rudolf II. l. 1577 a Matiaš l. 1612. L. 1603 k. O. panství Ostrovské od Anežky Wirspergerové. Zboží toto obci zabráno a pr. l. 1625 Juliovi Jindřichu, vévodovi Saskému, po němž následoval l. 1666 Julius František, vévoda Sasko-lauenburský, načež sňatkem přešel na Ludvíka z Baden-Badenu V 18. st. dostalo se panství Ostrovské Leopoldu II. velkovévodovi Toskánskému. Erb: na modrém štítě stříbrný hrad o sedmi věžích, se stínkami, otevřenými branami, cihlovými střechami a makovicemi. Za Ludvíka Viléma z Baden-Badenu rozmnožen erb o rodinný erb rodu toho: v prostřední bráně stříbrný štítek, v němž je na pravo hledící, červený korunovaný lev.

Ostrov, n. ves při cestě od Hvězdy Strašecké ke Mšeci (v okolí Slaného), jež se l. 1395 přip. V 16. st. byla pustá a přisl. Malikovic.

Ostrov, n. ves u Vel. Března (Ústí nad Labem), jež se v l. 1396—1548 přip.

Ostrov, n. ves v okolí Mimoně, v l. 1516—1604 přisl. hradu Děvína.

Ostrov, ves u Hořic n. s tvrzí, sídlo 1364 Ješkovo, 1372 atd. Neplacha a bratří. V 15. st. seděli tu Ostrovci z Kralovic (1455 Jan, 1518—1528 Jan, 1541 Václav s bratrem). L. 1551 následoval Zdeněk Záruba z Hustřířan, od jehož dědicův prodán. L. 1581 k. k Třebnouševsi (H. V. 140).

Ostrov, ves u Opočna, n. s tvrzí, sídlo Ostrovských ze Skalky (1450 Arnošt, 1457 Tobiáš, 1534 Mikuláš, 1567 Jiřík, Václav a Albrecht), kteří posud žijí. Od Jiříka prod. 1567 k Černíkovcům (H. II. 197).

Ostrov, ves u Vys. Mýta n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Řehniře a Peška, pak z části přisl. Košumberka, z části zemanské statky, z nichž jeden l. 1411 zapsal král Václav IV. Janovi a Vilémovi z Chlumu. L. 1439 seděl zde Jan Talafús. L. 1442 zastavila Kateřina, dcera po Petrovi z Uherska, tvrz a ves O. v dluhu Mikšovi z Koloděj. Potomci toho seděli tu do 16. st. Od r. 1606 patřil O. k Chroustovicům (H. I. 112).

Ostrov, farní ves u Lanškrouna ve 13. st. po německu vysazená a Michelsdorf pojmenovaná. Od l. 1292 byla majetkem kl. Zbraslavského a držena potom ke hradu Landšperku. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jenž postoupen l. 1349 k Litomyšl. biskupství. V 17. st. zanikla fara; l. 1785 zřiz. tu lokalie a l. 1858 fara.

Ostrov Perkněřův, ves u Dol. Kralovic, l. 1257 sídlo Petrovo, l. 1390 statek Mikuláše Kolovrata ze Chřenovic. L. 1415 měl tu jeden statek Perkněř, který ještě l. 1440 žil. V 16. st. patřil O. z části ke Zbraslavcům a k Pertolticům. L. 1564 stal se zase statkem, jenž

l. 1623 k. k Malešovu. Od konce 17. st. byl zase statkem (H. XII. 221.)

Ostrov, n. ves pod Ždírcem u Polné, jež se l. 1483 příp.

Ostrov, ves u Vlašimě, n. s tvrzí l. 1357 sídlo Prokopovo, l. 1400 Závíše, l. 1440 Zachaře, pak Kojkovicův z O. (1457 Zikmunda, 1483 Markvarta) V šestnáctém století byla ves rozdělena na dva díly, z nichž jeden držel l. 1539 Mikuláš Anděl z Ronovce, 1540 Jan z Kolovrat, 1543 Zdeslav Tluksa z Vrabí, druhý pak 1540 Jetřich Tluksa, 1541 Dorota z Kojkovic. L. 1557 spojil Hynek Vrabský oba díly dohromady V držení Vrabských zůstal až do r. 1586 a l. 1590 k. k Vlašimi

Ostrov, ves u Brandýsa n. L., n. s tvrzí (136), l. 1447 sídlo Vanka Duršmída z Vesce, pak přísl. Jenšteina, l. 1583 až 1593 statek Doroty Horské z Lacemburku, později Ostrovcův z Kralovic a od poč. 17. st. přísl. Brandýsa.

Ostrov, **Ostrovce**, víska u Dobříše, ve 14. st. statek arcibiskupův, pak přísl. Přibramě, v 16. st. přísl. Suchého dolu. Pavel Korka z Korkyně (1566) vyzdvihl tu tvrz, která však zůstala přísl. Suchého dolu (H. VI. 118).

Ostrov, n. ves u Mutěnána (1379), která v 15. st. spustla.

Ostrov, ves u Stříbra, z části majetek kl. Kladrubského hned od r. 1115 a potom 1239 celá. Ok r. 1422 nabyli ji Jan Hanovec ze Švamberka a l. 1426 Otík z Myslovic; později zase patřil pp. ze Švamberka, od nichž l. 1495 klášteru postoupen.

Ostrov, ves u Tachova (1239) ode dávna přísl. kl. Kladrubského asi od r. 5 6 zápisných držitelů, konečně přísl. Třebě a (1711) Trpíst.

Ostrov, víska, kostel u Novosedl (Chyš a Rabšteina). prvotně farní ves (1335), jež byla přísl. hradu Rabšteina

Ostrovce (něm. Johannesdorff) ves u Petršpurka s kostelem sv. Jana, jenž byl ve 14. st. farním. Podací jeho se vsí náleželo nejv. mistrům křižovníkův s červ. hv. l. 1420 potažen k Rab-

šteinu a později příp. k Petršpurku. Fara zanikla bezpochyby v 17. st.

Ostrovce (prv. **Ostrov**) ves u Zbiroha n. s tvrzí, kterou Bušek z Rosejovic (1366) Michalovi z Sedlce prodal, potom vladyčí statek, v 16. st. sídlo Mladotů z Solopisk a Doupovcův, od r. 1588 přísl. Krivoklátu. L. 1642 stal se zase statkem a ok. l. 1659 příp. ke Zbirohu (H. VI. 268).

Ostrovce, ves u Počátek, l. 1203 k osadě Rynarecké připojená, l. 1324 sídlo Dobroslavovo a v 16. st. přísl. Horního hradu.

Ostrovce, **Ostrovce** dvě vsi (horní a dolní) u Mirovic, ode dávna přísl. hradu Zvíkova (1323). Také tu bývalo služebné manství ke Zvíkovu. V 16. st. patřily k Cerhonicům a Píseckému hradu.

Ostrovce, **Ostrovce** n. ves, nyní les u Hradišťan (Horš. Týna) l. 1239 přísl. kl. Kladrubského, který také ok. l. 1390 část vladyčí posud ke Hradišťanům patřící koupil. V 16. st. byl O. pustý.

Ostrovnice, n. ves blíže Újezda u Chlumce n. C. ode dávna přísl. hradu Hradišťka a později Chlumce.

Ostrožnice, ves l. 1260 v osadě Trutnovské ležící, snad nynější Kryblice.

Ostružno, **Ostrožno** i **Ostrožnice** (prv. **Ostružen**) farní ves u Jična, snad O. Újezd, z něhož l. 1228 desátky ke kl. sv. Jiří vycházely. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací i se vsí náleželo pánům hradu Veliše. Fara zanikla l. 1777 obnovena.

Ostružno, ves u Chotěboře, jejíž držitelé patřili k předkům Hertvíkův z Rušinova a těmto až do r. 1491 patřila. Později patřila k Lichnici, od r. 1580 k Vilémovu, v 17. st. k Vesci.

Ostrý (něm. Scharfenstein), někdejší hrad u Benešova, postavený před l. 1268, kdy seděl zde Markvart, předek pp. z Vartemberka, ale poněvadž byl založen na království, vybaven jest za nedlouho. L. 1283 dostal se v dědičné držení Jana z Michalovic, jehož potomci drželi jej až do l. 1406, kdy pr. jej Hynkovi Berkovi z Dubé Honštejn-

skému. Okolo l. 1450 k. jej Jan z Vartemberka. Odtud držen ke hradu Děčínů až do l. 1522, kdy se br. Solhauzové dělili a Bedřich ze Solhauzu dostal za díl O. s Benešovem a panstvím Kamenickým. Před l. 1584 oddělen pustý hrad se dvorem a několika vesnicemi a byl pak jménem Marie Staršedlové ze Solhauzu, jejíž manžel Haubold hrad zase obnovil. Ale opustil jej za nedlouho zase, tak že l. 1607 pr. Jonáši Poustoví z Libštátu jako pustina. L. 1706 koupen od Thunův k panství benešovskému a l. 1817 pr. obci Benešovské.

Ostrý, n. hrad nedaleko Milešova u Března, založený asi l. 1433 od Václava ze Sulevic, jenž dostal okolí od Milešova za díl. Potomci jeho psali se Osterskými ze Sulevic. L. 1475 až 1482 seděl zde Zikmund O. ze Sulevic s manželkou Annou z Vlastislavě. L. 1486 byl v držení Buška Milešovského ze Sulevic. Po něm následoval z téhož rodu Kamaret, jenž l. 1505 pr. O. Jindřichovi Vencelíkoví z Vrchoviště. Od tohoto nabyl ho l. 1508 Albrecht Libšteinský z Kolovrat, po němž jej dědili pastorkové Albrecht a Jan a dělili se o něj l. 1528; onen dostal O., tento Újezd (odtud zvaný »pod Ostrým«), ale Albrecht pr. O. l. 1535 bratru Janovi, jenž tu již nebydlil a připojil O. se zbožím k Újezdu. V l. 1565—1601 přip. se ještě jako pustý hrad.

Ostrý, n. tvrz u Jince. Viz PA. VII. 434, X. 696.

Ostrý kámen, ves u Litomyšle, založená l. 1668 při soujmené vsi moravské.

Osušín, n. ves v okolí Slaného, odkudž l. 1383 vykázán plat k oltáři jistému v kostele sv. Víta.

Osvínov, správné pojmenování vsi německy Gesmesgrün (prv. Goetzweinsdorf) řečené u Jáchymova, která byla do r. 1357 přísl. kl. Postoloprtského a pak hradu Haunšteina.

Osvračín (obecně Vostračín) farní ves u Horš. Týna n. s hradem, založeným snad od Zdeslava (1829). V l. 1321 až 1331 seděl tu Nachval a pak syn jeho Zbyněk. Ve 14. st. byl tu far. kostel a O.

byl rozdělen. Bohušové z Otěšic díly spojili a když po r. 1474 přip. ke Švihovu hrad spustl. V 16. st. patřil Kočovským z Kočova, kteří na nové tvrzi bydlili; po posledním (Jiříkovi † 1619) dědili Černínové z Chuděnic, kterým až do 18. st. patřil. Do l. 1734 pak patřil ke Kanicům a pak byl zase statkem (H. IX. 120, M. XXVI. 57).

Ošelín (chybně Olešín), farní ves u Střebra n. s tvrzí, v l. 1379 statek Oldřichův, později vladk Opozdilův neb Kovářů ze Strhař, kteří tu asi do r. 1490 seděli. L. 1497 k. jej Jan Laitolt z Ebrnic, jehož rod tu asi do r. 1571 seděl. Následovali pak Kečové z Kečova a po nich (1601) Širntyngárové, kteří tu do l. 1796 bydlili. V 17. st. fara zanikla; l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1856 fara (H. XIII)

Oškobrň, Oškobrhy n. ves, nyní hora u Vlkova. Ve 14. st. stával farní kostel, jehož podací patřovalo kl. Hradišti. Na tvrzi seděli předkové Oškobrňských z Oškobrň, kteří v 16. st. rozličné statky drželi. Ves v 15. st. od Uhrů docela vypálená patřila pak k Poděbradům. Kostel pustý v 17. st. obnoven, za cis. Jozefa II. zrušen a v lesní dům proměněn.

Ošova vrata, Ošvívrat něm. Espenthor, ves u Karlových Var, ve 14. st. s farním kostelem. Patřovala vždy k Andělské hoře.

Otelec, dvůr u Kouřimě, jenž již l. 1295 stál. V 15 a 16. st. byl také zemanským statkem, ač k šosu Kouřimskému patřil. Pak byl děděn od Mráckých z Dubé (asi l. 1590) a přip. ke Svojišcům.

Otěšice, l. 1169 ves v újezdě Bezdědovském, který byl v okolí Blatné.

Otěšice (i Ůtěšice, prv. Otěšici) ves u Merklína, l. 1228 majetek kl. sv. Jiří (1324 statek Otův a l. 1365 Bohuše († 1371), jehož potomci sluli Bohušové z O. L. 1427 seděl tu Jaroslav z Čečovic, od konce 15. st. Chřínovcové z Chřínova, kteří O. k Bukové připojili. Sice tu byl ještě jeden zemanský statek, jenž pak i s Bukovou k Merklínu připojen.

Otice (chybně Votice, prv. Otici t. j. čeleď Otova) ves u Říčan. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1359 Ješek z Říčan, 1379 Oldřich Vlach z Nechanic, 1399 Jímram a 1414—1417 Diviš z Říčan. Fara zanikla bezpochyby v 17. st.

Otice, město n. s tvrzí, l. 1318 statek Divišův, potom město s farním kostelem. Předkem Otických z Otic byl Aleš (1359—1378) a synové jeho Jan starší (1399—1416), Racek (1383—1416), Jan mladší (1399—1437). Později tu seděli Jan (1450) a bratří Burjan (1510—1549) a Jan (1511—1519). Onen obdaroval obec dědinami a svobodami († 1551) a zapsal O. Kryštofovi Skuhrovskému z Skuhrova. Když se synové tohoto (1566) dělili, dostaly se O. Mikuláši, jenž je pr. bratru Václavovi. Oldřich Sk. pr. O. (1574) Janovi ze Šternberka. Po něm následovali 1576 vdova, pak syn, později Štěpán Jiří ze Št., 1600 Johanka Hrzánova z Sulevic, 1606 Eva Kaplířova († 1618). L. 1622 zabrány a pr. Sezimovi z Vrtby († 1648), jenž v l. 1627 až 1629 tu klášter františkánům založil. Po něm následoval syn Ferdinand Fr. († 1712), jenž založil (1680) kapli sv. Vojtěcha na Větrově. L. 1693 založ. kostelní knihy. Potom následovali 1750 Arnošt, 1791 Adam Fr. z Vrtby. Tento († 1807) odkázal O. Frant. Jozefovi Vratislavovi z Mitrovic († 1849), jenž krutým jednáním poddané popuzoval. L. 1850 staly se O. sídlem c. k. úřadův (MB. I. 4.)

Otín, farní ves u Plané, l. 1379 s farním kostelem a přísl. Plané, l. 1402 statek Odolena z Oračova, 1415 Erharta z Neuberka, 1456—1468 Stacha z Hořevce. Od 16. st. patřila k Plané (H. XIII.)

Otín, ves u Klatov n. s tvrzí. L. 1379 bylo tu několik statků. Tvrz patřila do r. 1550 Bořikovským z Košmberka. Pak drželi O. Reichenbachové. Již pak l. 1558 držel O. Fabian Mejtolar, po něm Matěj Kafuněk z Pobořovic, l. 1589 Pavel Kafuněk z Pobořovic, potom Jiří Kanický z Čachrova. Jeho potomci pr. O. Marii

Žofi Bukovské, ale ta jej pr. l. 1678 Janu Vilémovi Příchovskému z Příchovic. Od jeho syna Vojtěcha Karla k O. Vilém Kokořovec z Kokořova ke statku Přednavskému. Pak střídali se v držení l. 1712 Fribík Vilém z Újezda, l. 1735 Viktorie z Umwerthu, Frant. Ad. Janovský z Jalovic, jeho syn František Jan Vincenc, Ferdinand ze Šternfeldu, od jehož dcery l. 1809 k. O. dr. Jan Měchura.

Otmíč (z Otmíče, i Otmíče. Otměče špatně Otmíky) ves u Hořovic, l. 1228 přísl. kláštera sv. Jiří, l. 1454 statek Přecha z Trnové. V 16. st. patřil O. Karlům ze Svárova a l. 1544 k. k. Hořovicům.

Otov ves u Ronšperka, l. 1239 přísl. kl. Kladrubského, ve 14. st. statek Rochců z Otova. (Stojmír, 1362 synové Martin a Vilém.) V 16. st. patřil O. k Ronšperku.

Otovice, Otovovice ves u Karlových Varů, odkudž se psal l. 1325 Kojata. V 15. st. seděli tu Štampachové, v 16. st. rytíři z Janu.

Otradov (i Dol. Krouna) ves u Skutče, l. 1349 s far. kostelem. jenž postoupen k biskupství Litomyšlskému, ode dávna přísl. hradu Rychemburka. Ok. l. 1620 fara zanikla (PA. I. 173).

Otradovice (prv. Otradovici), l. 1226 ves kláš. Želivského, snad část některé nynější vesnice.

Otradovice, Bílé O., ves u Neustupova, (Otic) n. s tvrzí, v 15. st. vladyčí statek Škopků z Otradovic (1432 Mikuláš, 1455 Jindřich.) L. 1483 tu nějaký Mikuláš odumřel. V 16. st. připojeny ke Zvěstovu, část pak patřila k Neustupovu a část k Vlčkovcům.

Otradovice, Červené O., ves u Jankova n. s tvrzí. Odtud pocházeli Svatoňové z B. O. Kteří byli jich předkové, nelze pro blízkost obou O. rozeznati. V 16. st. patřily k Jankovu.

Otročin, farní ves u Teplé až do r. 1233 přísl. újezda Vydžfinského, pak kl. Teplského. jenž jej Landek (1273) přežval. Ve 14. st. tu byl farní kostel. L. 1530 zastaven k Bečovu. L. 1544 pro-

dán k Toužimi a tuším ok. l. 1600 vyplacen a zase ke kl. připojen.

Otročin, Otročiněves, ves u Křivoklátu, v níž kníže Břetislav I. dal několik strážných ke kl. Ostrovskému, které jim opět vzaté král Přemysl I. 1205 navrátil. Ale jak se zdá později zase vyvazena od králův a příp. ke Křivoklátu.

Otryby, ves u Uhl. Janovic n. s tvrzí, l. 1322 sídlo Bohuslavovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož pány podacími byli 1368—1383 Ctibor, 1390 Petr z O., 392 až 1403 Kunášek z Hodkova, jehož potomci psali se napřed Otrybci a později Bohdaneckými z H. V 16. st. patřily O. ke Šternberku. Fara zanikla v 17. st.

Otvice (prv. Otvojici?) ves u Jirkova; v níž byl farní kostel ve 14. st. L. 1295 pr. ji Bedřich a Jetřich bratři ze Šumburka něm. řádu a odtud patřily k Chomutovu. Od r. 1606 drženy k Borku. Fara zanikla v 17. st.

Otvovice, Otvovice, ves u Velvar, l. 1228 statek kláštera sv. Jiří, ale l. 1282 kapitoly Vyšehradské a 1316 sídlo Přibyslavovo. František Rokycanský daroval O. (1379) ke kl. sv. Ducha v Praze. L. 1420 uchváčeny od vládyk, l. 1440 k. k Buštěhradu, asi od l. 1552 drženy ke Zvoleněvsi, pak patřily 1597—1669 k Mikovicům, a od r. 1669 zase ke Zvoleněvsi.

Ou viz Ú.

Ovčáry, ves u Slaného, ve 14. st. majetek kl. Ostrovského. Od něho tuším založen kostel, který za držení Slanských (1420?—1547) spustl. Přísl. Slaného byly až do r. 1850.

Ovčáry, víska u Kutné hory n. s tvrzí, až do r. 1420 zboží kl. Sedleckého, pak přísl. zámku Kolína. Král Jiří zastavil O. a byly samost. statkem. Na poč. 16. st. seděli tu Dobřenští a asi od r. 1549 Střelové z Rokyc. L. 1558 k. je dědičně Jan Balbín z Orličné († 1570), od jehož syna prod. k Novým dvorům (H. XII. 324)

Ovčáry, far. ves u Kolína ode dávna majetek kl. Strahovského. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Král Zikmund zapsal O. (1420) bratřím z Chlumu, ale kněz Bedřich uchvátiv je, držel je ke Kolínu a tak bylo až do r. 1850. V 17. st. zanikla fara; l. 1784 tu zřiz. lokalie a l. 1856 fara.

Ovenec dolní viz Troja.

Ovenec přední viz Bubeneč.

Ovny obecně Humny i Ovna (plur.) ves u Slaného, kterou kr. Přemysl II daroval (1277) kl. Ostrovskému, kterému s proboštvím Slanským do r. 1420 patřily. Později náležely ke Smečanskému panství z části a z části až do r. 1022 k městu Slanému.

Ožichov (prv. *Ožuchov*), ves kláštera Opatovského a od r. 1421 přísl. Kunětické hory neznámého položení.

P.

Paběnice (prv. *Pabianici*), ves u Kutné hory, n. městečko s tvrzí, l. 1279 sídlo Volkmarovo a Vilémovo. Hrabiše a Oldřich (1289—1318) byli předkové Voračických z Paběnic, kteří se za dob Karla IV. vyprodali. P. pak byly v držení rozličných rodů, až pak je opanoval Ondřej Keřský z Řimovic. Když tento odtud loupeže tropil, P. vojskem krajským dobyty (1440). Drželi je pak vl. z Košína a Janovští z Suchotlesk (1474). V l. 1487—1500 patřily ke hradu

Chlumu, pak je držel Jan st. Lukavcký z Lukavce. Od r. 1602 patřily Petrovi z téhož rodu, po jehož smrti spadly na krále a zadarovány (1630) jezovitům, kteří je připojili ke Křeseticům (H. XII. 263).

Paběnice (obecně *Babenice*), ves v osadě Kunratické u Prahy, v níž země patřila l. 1212 Pražskému kostelu a l. 1379 celá ves k proboštví u Všech svatých. Asi od r. 1429 držena k Novému hradu a v 16. st. jsouc pusta ke Kunraticům.

Pacelice, ves u Blatné n. s tvrzí, ve 14. st. sídlo vladky z Mirovic, v 16. st. přisl. Blatné. Od něho l. 1549 prodány a k. (1551) ke statku Škvotetickému (H. XI. 190).

Pacov, město n. s tvrzí (v 16. st. s dvěma zámky), ke konci 13. st. statek Hronův, jehož náhrobek je v kostele. Z jeho rodu byli také Čěč († j. 1316) a synové jeho Ondřej a Procek. Asi v tu dobu byl tu farní kostel. Král Jan nabyv P-a zastavil jej 1345 Petrovi z Rožemberka, avšak již l. 1365 patřil p. Vchynovi, po jehož synech l. 1394 Hvnek Tluksa z Čechic následoval. Okolo l. 1404 nabyl P.-a Petr, předek Malovcův z Pacova. Potomek jeho Jan dal měčku l. 1447 svobody († 1488). Jež potvrdil l. 1503 Pavel a také svobody od králů vyjednal. Dcery jeho prodaly P. (1528) Václavovi Romhápovi z Suché, jenž l. 1529 svobody měčka potvrdil. Tak i učinil syn Zikmund (1544) a prodal 1550 P. Oldřichovi Španovskému z Lisova († 1553). Mezi syny jeho rozdělen zámek na 5 dílů, město se dostalo Janovi a Erazimovi. Všechny díly skoupil bratr jich Michal, jenž obci přál a povýšení na město (1597) vymohl († o. 1598). Syn jeho Mikuláš potvrdil svobody (1600) prodal P. Dostal se pak P. do rodiny Vítův ze Rzávého a z Vrtby. L. 1630 nabyl ho Jan st. Černín z Chuděnic a když tento zemřel, k. P. zeť jeho Zikmund Jan Myslík z Hyršova (1643). Znameníť tento pán zemřel l. 1666 odkázav jmění své Karmelitanům, ale držela je po něm vdova Johanka ze Žďáru. Po ní a přibuzenstvu uvázali se v P. karmelitáni u M. b. Vítězné (1732) a zřídili ze zámku klášter s kostelem, který l. 1787 zrušen. P. byl pak statkem nábož. fondu (v l. 1803—1813 biskupství v Budějovicích. L. 1850 stal se sídlem c. k. úřadův. Erb: Na zlatém štítě stříb. věž s vraty, okny a cimbuřmi, kterou drží lev vzpjatý, shora modrý, zdola červený (H. IV. 204).

Pačejov i Pačivo, ves u Horažďovic n. s tvrzí. l. 1228 statek kláštera sv. Jiří, který jej l. 1305 Koldovi prodal.

Později tu seděli zemané z rodu Dlouhoveských (1378 Oldřich, 1384 Zachař a j.) až do r. 1554 pak Sylvester Mlázovský z Těšnice, od r. 1572 Pernklové z Šenraitu. L. 1667 přik. k Horažďovicům (H. XI. 216.)

Pačkov, n. ves severně od Dubé, jež patřila do r. 1532 k Chudému hrádku a později k Novému zámku. Zpustla v 15. st.

Padařov, Padeřov, ves u Tábora, od 14. st. přisl. panství Příběnického a později Jistebnice. Dva sedláci odtud Mikuláš a Filip, prosluli po smrti Žižkově jako hejtmané Tábořského vojska.

Pajrek (prv. Baierock), n. hrad u Nýrska, založený na poč. 14. st. L. 1356 měl jej Nepr z Janovic a potomci jeho bratři Jan, Tomáš a Václav (1412), kteří se o něj (o. 1419) rozdělili. Po Janovi drželi tu část synové jeho až do r. 1461, po Václavovi dědili synové Tomášovi, z nichž jeden Racek (1440 atd.) všechny díly spojil. Měli jej potom jeho synové. Poslední toho rodu Jindřich, pr. P. (1512) Jindřichovi Kostomlatskému z Vřesovic († 1520). Po tomto jej držela vdova se syny prvního manželství a po nich dcera Eva, skrze niž přišel do rodu Chanovských z Dlouhé vsi a l. 1554 k. k Bystřici. Od r. 1504 byl pust (H. IX. 131).

Paka nová, město, ode dávna přisl. hradu Kumburka, l. 1357 osada s farním kostelem. Až do 16. st. málo jest známo o Pace. L. 1478 obdržela majestát na trhy. L. 1563 velká část města vyhořela a l. 1566 obdrželi zdejší ševci první výsady. Obec obdržela l. 1583 právo pivo vařiti a l. 1601 rozličné nové milosti. L. 1643 měčko od Šédů vydrancováno. Rudolf z Tiefenbachu potvrdil l. 1647 svobody obce a Marie Eva ze Šternberka, vdova po něm, z jeho nařízení založila (1655) klášter pro Pavlány, avšak teprve v l. 1701 kostel jejich vysvěcen. L. 1711 potvrzeny svobody obce. L. 1715 starý kostel klášterní zbořen a nový, k němuž i. 1709 základ položen, l. 1724 dostavěn. Svobody obce potvrzovány v l. 1731. L. 1775 zbouřilí sedláci

tu drancovali. L. 1783 rozšiřován farní kostel a l. 1785 zrušen klášter a l. 1794 dostala obec král. potvrzení svobod. L. 1791 zřizena tu magistrát. L. 1827 velká část mčka vyhořela. L. 1837 dostala obec majestát na pátý výroční trh. L. 1850 stala se N. P. sfdlem c. k. úřadův. V P. narodil se l. 1749 Fr. F. Procházka. Erb: Štít pokosem zelenou korunou rozdělený, vrchní pole stříbrné, spodní červené. (J. Beran, Paměti m. Nové Paky.)

Paka stará, ves u nové P. ode dávná přišl. hradu Kumburku, ve 14. st. s farním kostelem. Ok. l. 1623 fara zanikla a P. přifařena k Nové Pace. L. 1754 starý kostel dřevěný zbořen a l. 1760 nový dostavěn.

Pakoměřice (dříve i Pakomilice), ves u Karlína n s tvrzí a ve 14. st. s farním kostelem, na poč. 15. st. statek Seidlů a později bratři Janka, Jindřicha a Pešíka Čéčků z P. (1428) a od r. 1439 Jindřicha samého a pak syna jeho Janka (1447 atd.). L. 1501 drželi je bratři Mikuláš a Hynek z Věcemilic a potom jich dědici jednotlivé polovice. Později sloučil je Vavřinec Bořanovský z Bytyšky a okolo l. 1547 jeho synové a těchto potomci. Poslední z nich Jetřich a Albrecht prodali P. okolo l. 1617 Kryštofovi Štátnému, a Slavatovi z Chlumu a tento l. 1628 Tomáši Teuflovi. Později drželi je Libštejnští z Kolovrata a od r. 1645 hrab. z Nostic, kteří tu byli do r. 1850 vrchností. Fara bezpochyby r. 1623 zanikla.

Pakoslav, ves u Bezdruzic n. s tvrzí ke konci 14. st. statek Frycka a l. 1406 Jana syna jeho. Od r. 1421 seděl tu Jan Hvozdič z Prostiboře, a ještě l. 1457. V 16. st. patřila P. k Trpistům.

Palava neb Spalava, řeka, nyní potok Malečský, jež se příp. v listu z r. 1144 (není-li tento falešný).

Pálček (nikoliv Palček), ves u Slaného, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podací měli l. 1363 zdejší zemané, v l. 1363—1407 držitelé Čeradic a s nimi v l. 1392—1415 Kekulové ze Stradonic. Části vsi patřily až do 16. st. k Čeradicům a Stradonicům. Jeden dvůr

patřil do r. 1420 ke kl. Břevnovskému. Část náležela od r. 1571—1850 ke statku Vranímu, dva dvorce v l. 1544—1663 ke Kobylníkům, část až do r. 1584 ke Zvolněvsi a pak ke Zlonicům, k nimž větší část do r. 1850 patřila. Kostel, jež l. 1623 na filiální sklesl, l. 1776 znovu vystavěn.

Palčice, n. ves záp. od Udraž (u Písku). Až do sklonku 15. st. patřila ke Zvíkovu, odtud ke Chřestovicům a později (od r. 1579) k Údražům. V 16. st. byla již pustá.

Páleč (nikoliv Paleč), ves u Slaného, l. 1318 sídlo Hrona, dvou Držkrajů a Bohuslava. Část vsi, v níž byla tvrz a farní kostel, získal biskup Jan a daroval (1333) kl. Roudnickému. Král Zikmund zastavil P. (1420) Kerunkovi ze Sulevic. Ok. l. 1550 příp. k Budenicům a při dělení l. 1587 dostal se Jiřkovi Hrobčickému z Hrobčice, jež s ním spojil Úděšice. Při Úděšických zůstal po léta, pak byl samost. statkem pp. z Klaršteina a l. 1669 prod. ke Kobylníkům. Ok. l. 1623 fara zanikla (H. VIII. 214).

Páleček viz Pálček.

Palicko, n. ves u Pertoltic (Dol. Kralovic), vlastně r. 1545 označení místa kde ves (Palič?) stávala.

Palič (horní), Paličsko (německy Politz, odtud chybně Police), farní ves u Lipého, jež založena před r. 1273 v újezdě Radoušovském patřícímu klášteru Doksan. Před r. 1358 byl tu farní kostel. Doksanským patřil do r. 1420, kdež jej opanoval Zikmund z Vartemberka. Král Vladislav dal panství, nad celým újezdem Radoušovským bratřím Berkům z Dubého a odtud držen ke hradu Lipému. L. 1502 přidělen P. k Zákupům, s nimiž sdílel držitele až do r. 1850 kromě nějaké doby po r. 1597, kdež byl zastaven Kryštofovi Vilémovi Sezimovi z Ústí. Kostel l. 1689 rozšířen a l. 1723 znova vystavěn. Fara l. 1736 na arciděkanství povýšena. Z arciděkanův znám jest Václav Hocke (u lidu Hokewanzl), o němž vyšla malá literatura.

Palvinov, Pavínov, ves u Sušice, prvotně přišl. hradu Rábí, v l. 1530 až

1560 k Dlouhé vsi a v l. 1560—1850 k Vatěticům.

Pankrác, ves za Vyšehradem původu novějšího, jež povstala na místě bývalé vsi Krušiny, když z ní zbyl toliko kostel sv. Pankráce. Tento byl ve 14. st. farním kostelem, u něhož se l. 1420 památná bitva zběhla. Po r. 1420 patřil obci Nového města Praž., l. 1624 odevzdán jezovitům. L. 1648 zbořen, aby se v něm neusadili nepřátelé, ale později od jezovitů znova vystavěn. Po zrušení řádu (1773) přenesena fara do Míchle, kostel l. 1786 zavřen a dán za prachárnu, ale l. 1818 zase obnoven. L. 1889 vystavěna u něho veliká trestnice (Rais, okres Vlnohradský, str. 124).

Bitva u sv. Pankráce, svedena l. 1420 dne 1. listopadu, aby Vyšehrad obležený od Pražského vojska byl vyhaven. Král Zikmund vytáhl ráno s vojskem svým od Kunderatic a táhl silnicí proti Pražanům a jich spojencům, položeným u sv. Pankráce. Páni ve vojskě králově vidouce výborné postavení Pražanů, zrazovali krále, ale ten podezřívaje je ze zrady, lehkomyšlně se pustil do boje. Čechy a Moravany poslal, aby úpadem od Podolí naboru a od západní strany útočili, Uhry pak poslal po silnici. Pražané pustili je až ke svým hradbám, pustili do nich svou střelbu a když útočníci byli bojem znavení, Hyněk Krušina z Lichtenburka, nejvyšší hejtman, pustil na ně cepníky. Ti způsobili mezi útočníky zmatek, obrátili je na útěk a bili je napořád. Z Uhrů mnozí po rovině vyvázli, ale hůře se dělo Čechům a Moravanům, kteří v úpadě rychle ustupovati nemohli, tak že tu padlo asi 24 osob panského stavu. Ti pak u sv. Pankráce pohřbeni a jména jich na zdi kostela napsána četla se ještě v 17. st. (Toman, husitské válečnictví 312).

Panna, n. hrad u Řepčic (Litoměřic) založený okolo l. 1420 na Byčkovském zboží, bezpochyby od Zikmunda z Vartemberka, když toto zboží (1422 mu zapsáno) uchwátit. Jak se zdá, l. 1423 dobytá od Bohuslava ze Švamberka a byla v držení pod obojích až do r. 1437, kdež

z rozkazu císaře Zikmunda obležena a pak zbořena.

Papinovec, tolik co Vesce Papinovo.

Parasy, l. 1491 dvůr na Žlutickém panství.

Pardubice (vlastně Pordubice prv. Pordubici), město ok. r. 1320 založené a proto z počátku Nové město Pardubice zvané, před tím farní ves s kostelem sv. Bartoloměje (1295), jehož podací patřilo cyriakům. Zakladatel města byl buď Půta, neb synové jeho Hynkové. Asi v l. 1327—1330 postoupili P. Arnoštovi z Hostyně, předku pp. z Pardubic. († o. 1341). Synové jeho byli Arnošt arcibiskup († 1364), Bohuš probošt († 1358), Smil a Vilém; tento držel na posled P. se Vzdatou ze Skuhrova. Když tento zemřel, spadl díl jeho na krále (1384) a ty, kterým král své právo daroval a v tom jim odhadány P. Později stal se pánem Hanuš z Mülheima, zakladatel kaple Betlemské (1391, † 1405). Ok. l. 1420 držel P. Vitek z Kunštatu († 1427) a po něm Jan Hlaváč z Ronnova, a ok. l. 1435 Diviš Bořek z Miletska. Po Divišově smrti držel P. bratr jeho Vaněk, po němž ok. l. 1460 synové jeho (?) Jiřka a Diviš následovali. Onen je měl později sám a zadlužil se tak, že P. neudržel. Skoupil je (1491) Vilém z Pernšteina od věřitelův a přikoupiv k nim drahně statků, utvořil velké panství. Byl druhým zakladatelem města, jež l. 1507 ohradil a krásnými věžemi ozdobil, vystavěl (1498—1511) zámek, vyzdvihl l. 1510 kostel sv. Jana Křt. a při něm špitál. Obci vyjednal clo, dal l. 1509 právo o statcích řídit, daroval l. 1512 les a pustil prodej vína († 1521). P. dědil po něm syn Vojtěch, jež městu (1515) vsi Bukovinu a Lhotu daroval a když l. 1534 bezdětek zemřel, následoval bratr jeho Jan, jež město l. 1538 po velkém ohni obdaroval a znova vystavěl († 1548). Když se synové jeho dělili, dostal Jaroslav P., ale hospodařil tak nedobře, že l. 1559 již na P. nic neměl. L. 1560 prodali věřitelé P. arcikn. Maxmilianovi a od těch dob byly ko-

morním panstvím. Od králů obdržela obec majestáty na potvrzení svobod v l. 1570, 1585, 1587, 1612, 1628, 1638 a 1662, a s nimi i nové svobody, zejména na trhy. Když se císař Rudolf II. koruny Č. zřekl, vykázány mu mimo jiné P. Později byly zastaveny Karlovi z Lichtenešteina, od něhož l. 1613 vybaveny. V 30l. válce se nepřátelé o město pokoušeli, ale vždy odrazení. Při švédském útoku l. 1646 město vypáleno. L. 1633 založ. kostelní knihy. Velice utrpělo město vpádem Prusů (1742) a velkou povodní (1781). V 19. st. zvláště po založení první dráhy z Prahy do Vídně učiněny P. krajským městem, což však jen 5 let trvalo. Od těch dob vzrostly P. tak, že se domohly mezi městy předního postavení. Erb: na červeném štítě polovice stříbrného koně se zlatou uzdou (erb pp. z Pardubic H. l. 30).

Pardubičky (dříve **Pardubice** mnichové), ves nedaleko předešlé. L. 1295 tu byla kaple sv. Jiljí řeč. na Chlumku u jejíž podací náleželo cyriakům. Tito obdrželi l. 1332 část vsi Pardubic, která mezi tím u kaple povstala, od Arnošta z Hostýně a zdá se, že kromě klášterce, který měli v městě, i zde si klášter založili. Tento l. 1421 od Táborů vyvrácen. Část vsi patřila ve 14. a 15. st. k Rychemburku, od 16. st. celá ves k Pardubicům. Kostel l. 1587 znovu vystavěn (M. VII. 53).

Pařeč, l. 1359 ves, jež náležela ke hradu Vimberku.

Paředly, **Pařidly**, ves u Mostu, l. 1341 majetek kl. Oseckého a tak i v 16. st., z části též kl. Světeckého. V 17. st. tu byl statek pozemský, který odkazem l. 1667 se dostal kostelu sv. Anny na předměstí Mostském. (V té příčině zajímavý spor 1898.)

Pařez, n. tvrz na skále u Lhoty, zvané odtud Pařezská (Jičína). Odtud se zvali snad l. 1372 Petr, 1403 Jan, 1430 Ctibor a l. 1448 Jan. Na poč. 16. st. patřilo okolí již ke hradu Bladě (H. V. 265).

Parchem, n. léno koruny České v Německu (1374—1501).

Pařizov, n. ves u Čáslavě, l. 1397 sporná mezi kl. Vilémovským a vlad. Hefmanskými. Část patřila až do r. 1557 k Vilémovu a 1557—1589 k Moravanům, část v 16. st. k Lichtemburku a od r. 1589 k němu také předešlá část, část v l. 1540—1623 k Vesci. Lichtemburská část patřila do r. 1636 k Suchotleskám a pak s Veseckou k Ronovu.

Parkštein, hrad v Horní Falcí, ve 13. a 14. st. přísl. České koruny.

Parník, ves u Ústí n. O., jež založena v l. 1292—1304 na klášterství Zbraslavském. V l. 1358—1589 patřil Horní i Dolní P. ke hradu Landšperku a odtud k Landškrounu.

Partoltice, **Pertoltice**, ves u Nepomuku, jež patřila prvotně klášteru Kladrub, ale r. 1239 postoupena klášteru Nepomuckému. Od r. 1420 patřily P. k Zelené hoře, 1561 prod. ke Štahlavům, v l. 1584—1600 patřily ke Prádlu, pak k Petrovicům a konečně k Žinkovům.

Pasečnice, **Posečnice**, dvě vsi u Domažlic. V místech Staré P. koste založen od kl. Kladrubského, který tu zřídil proboštství. L. 1393 Racek, 1417 též Racek, byli probošty u sv. Vavřince v P. Ok. l. 1420 proboštství zaniklo. Ves v 15. st. také vypálena a l. 1579 tu byla pustina, u kterého se zříceniny starého kostela spatřovaly.

Paseka, dvůr u Tábora, jmenoval se l. 1421 také Černhlav.

Paseka, n. dvůr mezi Moravcem a Záříčím u Mladé Vožice, l. 1542 již pustý.

Paseka, l. 1368 ves, snad část Příkosic u Mirošova.

Paseka horní a dolní, dvě vsi u Dol. Kralovic, po nichž se psal r. 1265 Oldřich z Paseky a l. 1444 Pelhřím a Petr. Jedna patřila až do r. 1716 k Vlastějovicům a pak k Křivsoudovu, druhá až do r. 1650 ke Křivsoudovu, pak k Čechticům a od r. 1678 ke Křivsoudovu, třetí až do r. 1657 k Lukavci, a odtud ke Křesínu, ale nelze uhadnouti, která z nich je horní, která dolní a která malá.

Paseky, farní ves u Rokytnice, v 17. st. na panství Semilském v lese založená. Za

neznámé doby povstal tu kostel, při němž l. 1787 zřízena lokalie a l. 1852 fara.

Pasovary (pův. *Pasovaři*, něm. *Passern*, pův. *Passauerslag*), ves u Krumlova, r. 1291 z části kláštera Vyšňobrod, z části Dominova (1278—1300), Mikuláše (1312) a Domina (1341). L. 1461 seděl na tvrzi Petr Kačice z Jetřichovic a později Višňové z Větrní (1472 Jiřík, 1498 Václav, 1545 Jan † 1575, Adam † 1585, 1589 Jan.) L. 1620 dobytý P. od císařského vojska, potom zabráný a prodáný (1624) obci města Krumlova. (H. III. 93.)

Pašice, ves u Hluboké, jež se přip. r. 1262. Tehda Vok z Rožemberka ji odkázal Hostislavovi. L. 1379 držena k Poděhusům, v 15. stol. k Helfenburku, v 16. st. ke Krumlovu. Na počátku 17. st. dosrál se P. Novohradským z Kolovrat a l. 1614 prod. ke Hluboké.

Pašiněves (t. j. *Pašinova ves*, obec. *Pašinka*), ves u Kolína s tvrzí, l. 1380 statek Václavův, Buzkův a Zbraslavův. Větší dvůr s tvrzí drželi V. Vundervein, 1384 V. Hamr, od r. 1414 Jan ze Smržova, od r. 1448 Širocí z Mirovic, od r. 1464 Pašinkové z Trojanovic. Na poč. 16. st. byla v držení Dobřenských, pak se rychle střídaly rodiny Říčanských (1527), Baršů z Kamenice (1530), Popelů z Vesce (1532), Kasalických (1547), za nichž rozdělena (1573) na tři díly. Z toho povstaly dva statky. Tvrz byla v držení Mirků ze Solopisk, Nový dvůr v držení Hradeckých z Bukovna. Oba díly sloučeny skrze Jana Burjana ze Slavíkova (1653), po němž se dostaly v držení Salazátů a l. 1693 Vil. A. Nigrona z Riesenbachu. Nedlouho potom přik. P. k Ratboři. (H. XII. 276.)

Pašiněvice, obec. Pašňovice (prv. *Pašinovicí*), ves u Trh. Svin, l. 1371 sídlo Oldřichovo, 1380 Čehňkovo. Onen byl l. 1414 se synem Pešíkem mrtev a k dědictví připovídal se synovec Oldřich. Od 16. st. až do r. 1850 patřily ke Komařicům.

Paštívky (ob. *Paštiky*, staroč. *Paštievky*), ves u Blatné, v níž byl farní kostel ve 14. a 15. st. P. patřivaly vždy k panství

hradu Blatné. Po r. 1620 zanikla fara^a P. přifařeny k Blatné. V l. 1747—1750 nynější kostel vystavěn. (TB. 474.)

Pátek, ves u Poděbrad, v níž byl filiální chrám již před r. 1368, ale faráři Poděbradští sázeli sem kněží s působností samostatnou. P. patřival z části l. 1345 k panství hradu Poděbradského a l. 1393 vysazeno tu manství k témuž hradu; část byla kl. sv. Jiří a dostala se po r. 1420 také k Poděbradům. Kostel zůstal vždy filiálním.

Pátek, ves nad Ohří, r. 1196 ves trhová neb městečko, které se mělo dostati novému klášteru v Maštově, avšak dostalo se potom klášteru Strahov. Císař Zikmund zastavil P. (1436) Jakubovi z Vřesovic a král Ladislav l. 1454 Vilémovi z Konic. Od l. 1478 patřil pp. z Klinšteina, kteří tvrz v zámek přestavěli. L. 1543 vyplacen P. od Mandaleny z Klinšteina, a l. 1542 zapsán Janovi mlad. z Lobkovic. L. 1587 dostal se na díl Kryštofa ml. z L., jemuž l. 1594 dědičně ve dsky vložen. Po něm následoval Jan Kryštof († 1614), po němž prodán Štěpánovi Jiří ze Šternberka. V držení jeho rodu zůstal P. až do r. 1658. Statku od věřitelů uchváceného nabyli (1663) Jan Karel Hložek ze Žampachu († 1671). L. 1671 k. od Ludmily Šternberkové a připojen k Libochovicům. Od l. 1709 zase patřil kl. Strahovskému.

Patokryje (prv. *Patokryji*), ves u Bíliny n. s tvrzí l. 1378 statek Peškův, v l. 1394—1404 Otkův. L. 1453 držel je Aleš z Velezic a skrze jeho dceru dostaly se l. 1478 v držení Oldřicha z Duban. Později je držel rod Manvičův, od nichž postoupeny (1568) Petrovi Razickému ze Vchynic, v jehož rodě zůstaly do poč. 17. st. L. 1613 k. je Bernart z Elsnic, jemuž zabráný a l. 1623 Vilémovi ml. z Lobkovic prodány. Od potomků jeho přip. k Bilině. L. 1741 tu vystavěna kaple sv. Jana Nep.

Pavlač, n. ves v severních Čechách. Anna z Vartemberka koupila ji od Příbka z Oslovic a darovala r. 1371 novému

oltáři v Děčíně, ale před r. 1406 tato ves vypálena a vyhubena.

Pavlička, Pavlice, ves u Dubé, v níž byl r. 1417 kostel filiální. Od 14. st. byla jménem arcibiskupů a přísl. hradu Helfenburka. Po rozprodání panství Helfenburského dostala se k Beršteínu a l. 1657 k Dokzám.

Pavlov, ves u Humpolce, jež patřila r. 1226 klášteru Želiv. Ve 14. st. byla statkem arcibiskupským k Heralci.

Pavlov, ves u Unhoště, založena l. 1799 i s zámekem od Leopolda Paula, který t. r. statek Nový dvůr od Antonína Vítky ze Salcerka koupil. Od té doby byl P. pozemským statkem.

Pavlov, ves u Pelhřimova, ve 14. st. statek arcibiskupův k Řečici a od husit. válek majetek zápisných držitelů. L. 1574 drženo k Nové a od r. 1584 k Horní Cerekvici. Leskovcové pak nabyvše P. dědičně, prodali jej. L. 1628 patřil Jeronymovi Makovskému. Odtud zůstal statkem až do r. 1850. V 18. st. náležel Zahradkům z Eulenfelsu a Rokosům z Rosinfeldu.

Pavlovice, farní ves u Dubé, v níž byl farní kostel již před r. 1360. P. patřivaly Berkům z Dubé a drženy r. 1403 k Milčanům, a pak k Chudému hrádku. L. 1454 dostaly se darováním Jindřichovi Berkovi. Později drženy P. k Rybnovu, asi od l. 1545 k Vítkovci a asi od l. 1560—1850 k Novému zámku. Po r. 1620 zanikla fara a P. přifařeny k Drchlavě. L. 1670 kostel znova vystavěn a pak fara obnovena.

Pavlovice, ves u Plané, jež se přip. r. 1239 jako přísl. kláštera Kladrub. Od tohoto zastaveny P. l. 1422 Janovi Hanovcovi ze Švamberka, pak patřily pp. ze Šternberka a l. 1488 k. k Boru. V 16. st. držena část ke Kočovu a ta pak přip. k Plané. Část byla statkem Širntyngarův ze Širntynku v 17. a 18. st. Z té povstal pozemský statek, který do r. 1850 trval.

Pažem, název hory u Vimberka (1581, něm. *Basum*).

Pecinov, Peclínov, veska u Benešova n. s tvrzí, l. 1407 statek Petra ze

Smilkova a l. 1440 Ctibora Macešky. L. 1445 tu seděl Ondřej z Dubé. Marta z Leskovce prodala P. (1489) Janovi Škvorovi z Myslice. V 16. st. psal se odtud rod Peclínovských z Peclínova, který měl a má svobodnické statky u Ml. Vožice. V 16. st. povstala tu sekta bratří Pecínovských. (MB. III. 48.)

Pecka, městec a zbořený hrad u Nov. Paky, l. 1322 statek Budivojův a l. 1365 potomků jeho Herše, Mutiny a Jana. Jan měl syna Budivoje (1401—1417). Od r. 1407 vyskytuje se v držení P. Jarek ze Železnice, jenž stál proti podobojím. Proto l. 1432 P. od Sirotků obléhána a dobytá. Po Jarkovi († 1434) držel P. syn Vaněk (1434—1463) a skrze Kateřinu snad dceru jeho Protiva z Rožmitála P. nabyl († r. 1474). Bratr jeho Lev pr. P. Mikuláši Hořického z Hořic († 1515). Potom následovali Mik. Libák z Radovesic († r. 1524) a Jindřich Kutnaur z Kutnova. L. 1532 k. ji Jan Litoborský z Chlumu († 1542), jehož synové ji prodali (1543) Jindřichovi Škopkovi z Bílých Otřadovic († r. 1566). Po tomto následoval syn Jan, jenž l. 1583 zemřel. Když se tři synové jeho dělili, dostali Karel a Adam po polovici P. Po onom († j. 1603) dědila manžel. Barbora Miřkovská ze Stropčic († 1607) a vdavši se l. 1603 za Kryštofa Haranta z Polžic, jemu svou polovici odkázala. Třetí manžel. Kryštofova Anna Saloména k. (1612) polovici Adamovu a po nešťastném konci manželovu také jeho polovici. Oboje k. (1624) Albrecht z Valdšteína a přip. ke knížectví frydlantskému. L. 1627 daroval P. klášteru Valdicckému, v jehož držení až do zrušení (1782) zůstávala. Až do r. 1824 zpravována od nábož. fondu a pak přip. ke Kumburku. L. 1830 hrad vyhořel a spustl. (H. V. 99.)

Peclínov viz Pecinov.

Pečekozly viz Pětikozly.

Pěčice, ves u Boleslavě, n. s tvrzí, l. 1295 z části statek biskupův. Vladyky zdejší byli 1318 Věslav, 1357 Jan, 1384—1397 Jan Kabát, 1406 Jetřich. L. 1444 patřila část k Újezdci a l. 1537

oboje Janovi Odkolkovi z Újezdce. Od jeho synů prodány Bedřichovi z Doňfna, k Benátkám, ale l. 1556 odprodány Zdenkovi z Valdšteina k Dobrovici. V 16. st. postavena tu nová tvrz, která záhy zanikla. (H. X. 343.)

Pečice, farní ves u Příbramě, v níž byl farní kostel již před r. 1379. P. patřily králům a drženy k panství Karlšteinskému. Také tu bývala dvoje manství, Vlkovské a Přibíkovské. Od zřízení zvláštní zprávy v Milíně patřily P. k Milínu. Po r. 1620 zanikla fara a P. přifaeny ke Slivici. L. 1786 tu zřiz. lokalie a l. 1845 fara.

Pěčín, farní ves u Žamberka, v níž byl farní kostel již před r. 1355. P. patřival k panství Rychnovskému. V 15. st. oddělen k Dubnu, ale l. 1497 zase s Rychnovskem sloučeny. Pak patřil k Potšteínu, od l. 1558 k Liticům a od 17. st. k Žamberku. Po r. 1620 zanikla fara. L. 1729 kostel znova vystavěn a l. 1788 zřizena při něm lokalie, která l. 1857 na faru povýšena.

Pečky »na Podblátí«, ves u Poděbrad, po níž se nazýval r. 1225 Jan z Peček. Větší část patřila k panství Poděbradskému, část byla statkem vladčím a část byla kanovnictví Norimberského. Tuto zastavil cíš. Zikmund také k Poděbradům (1437). Od vrchnosti Poděbradské vysazen tu l. 1472 dvůr, který drželi Pečečtí z Bítova (1472—1586). Jiný dvůr patřil Kapounům a post. (1554) Křížovi Čachovskému ze Svemyslic. Část patřila až do r. 1623 obci Českobrodské a pak patřila k Čer. Kostelci. Jiná část patřila k Radimi a jiná k Cerhnicům (od r. 1726 ke Svojsicům (Bernau, Plaňany 66).

Pečky (Červené neb Hrabáňovy), městeček u Kolína, l. 1333 statek Zdislavův s farním kostelem a tvrzí. Tuto drželi ve 14. st. Hornčí a l. 1458 Jan z Peček. Po něm následovali 1473—1492 Prokop Mírek ze Solopisk a 1500—1503 Beneš M., 1504 Kunat a 1516 Bohuslav Dobřenští, 1520 Vít Hanikář ze Semína. Ok. l. 1530 byly tu dva statky, jež skupil Václav Hrabáň z Pferubenic († j. 1562), jehož synové Jan,

Adam a Pavel zase P. rozdělili (1567) Pavel († 1618) zase sloučil dily. L. 1623 Vilém ze Vřesovic k. P., ale prod. je (1629) Janovi de Witte. Později byly v držení hrab. z Trautmansdorfu (1654—1713) a pověštných p. z Bredova, kteří poddané dělali. Když je páni l. 1734 prohospodařili, následovaly Kochové a l. 1794 vydražil je Leopold rytíř Hrubý, jehož rod tu byl vrchností až do zrušení poddanství. Fara zaniklá l. 1670 obnovena. L. 1755 ves na městečko povýšena a trhy darována. Od Hrubých přijala obec erb jich do svého erbu. (Hist. Sb. III. 24.)

Peduše, n. ves v okolí Přeštic, jež patřila r. 1239 klášteru Kladrub.

Pegnitz (t. j. *Bahnice*), město v Říši, od r. 1353 přisl. a leno koruny České.

Pechburk, n. hrad na cestě z Vel. Chýšky do Lestného v lese Smolíně. Prvotně v těch místech byla ves Smolín, která patřila l. 1299 k Hořepníku. Odtud se psal l. 1316 Hartman. Na P. seděl l. 1414 Jan Rubáš. V 15. st. dostal se v držení svobodníkův, držen ke statku jich v Lestném a mezi tím spustl. (H. IV. 215.)

Pěchotice, Píchotice n. ves v okolí Jilového. L. 1430 držel ji Ondřej Štuk a Kamenice ke zboží Kamenickému, při němž se ještě v 16. stol. připomíná.

Pechov, n. dvůr u Žlutic, před městem, jež Boreš z Oseka l. 1393 v manství prodal. L. 1428 byl v držení Cukrů z Tamfeldu.

Peiperz, ves u Děčína, česky Příipeř.

Peklov (*Peklouský*), samota u Chvališovic (Volyně) n. ves, jež patřila l. 1400 k panství Volynskému Pražského probošta. Za ves se psal P. ještě l. 1454.

Pěkovice, l. 1273 ves kláštera Teplského, která se ještě l. 1459 připomíná, dnes neznámé polohy.

Peleč, l. 1142 a 1273 ves kláštera Doksanského, dnes neznámé polohy.

Pelhřimov, král. město, prvotně poddané město, které má své pojmenování po Pelhřimovi, biskupovi (1224), buď že on tu osadu založil, aneb že sem přenesena ze Starého Pelhřimova, když již Pelhřim dávno nežil. Záhy tu byl farní kostel sv.

Vita, prý l. 1236 rozšířený (?). Město ještě ve 14. st. Němci zalidněné, bývalo v držení biskupův a arcibiskupův Pražských k Řečici a obdrželo l. 1379 od Jana arcibiskupa právo Staroměstské a podrobné svobody l. 1406 od Zbynka. Arcibiskup Kunrát zastavil P. (1417) Janovi z Chotčovic, jenž majestát na potvrzení svobod vyprosil. Po r. 1420 opanován P. bratrstvem Táborským, které sem hejtmany sázelo. Cís. Zikmund zapsal (1437) P. rodu Trčkovskému, což králem Ladislavem Burjanovi, Zbynkovi a Mikuláši, bratřím Trčkům stvrzeno. L. 1446 svolán sem valný sněm (12. června). L. 1450 od 13. července, do 3. srpna sněmováno tu zase a docíleno smíření mezi jednotami Poděbradskou a Strakonickou, čímž docílen mřr v zemi. P. sdílel potom stejné pány s Vlašimí až do l. 1533, kdež se dostal za díl Janu Trčkoví z Lípy, jenž poddané obtěžoval. Po jeho smrti prodal P. (1550) Adamovi z Říčan, jenž dům panský v zámek přestavěl († 1552). Syn jeho Karel měšťanům mnohá příkoří činil. Proto Pelhřimovští obdrževše l. 1570 majestát na potvrzení svobod, od marnotratného pána se vykoupili i s panstvím, které jim l. 1577 dědičně ponecháno. Tak se stal P. svobodným městem a majestátem l. 1596, 21. září povýšen na král. město. T. r. vystavěn kostel sv. Bartoloměje. Na počátku vzpoury l. 1618 obec císařským nejen brány otevřela, nýbrž i vojsko za šest neděl vychovávala. Za to jim slíbil císař Matyáš vynahrazení škod. Ačkoli pak i císař Ferdinand II. l. 1622 náklonnost svou k P. ukázal, přece P.-ští obvinění a statky jich zabrány. Kromě toho město vojskem trápeno a puštěno (l. 1626 bylo 95 domů pustých). Velkým nebezpečím pro město bylo, že se arcibiskup navrácení P. domáhal. Po opětovaných žádostech (1627) statky navráceny a svobody potvrzeny. Potom následovaly nové útrapy, tak že l. 1654 polovice města byla pusta. Později zotavovala se zase obec, tak že l. 1686 statek Lhotku přikoupila. L. 1692 obnoven kostel Božího těla a l. 1709 vystaven kostel bolestné M. B. na krchově. V l. 1766 a 1780 zu-

řily tu velké požáry. L. 1850 stal se P. sídlem c. k. úřadův. L. 1874 doplněno tu nižší reálné gymnasium, jež později rozšířeno na vyšší. Znamenití rodáci: Mikuláš Biskupec, biskup Táborský, Adam Chlossius, vešovec († 1591), Matěj a Pavel z P. Erb: Štít modré barvy, v němž od zpodu zeď stříbrná z tesaného kamene, uprostřed brána s otevřenými vraty zlaté barvy na železných pantech a šrankem zavěšeným, v kteréžto poutník v bílé sukni až po kolena, černým pláštěm oděný a přes ramena zavěšeným, černým výložkem koženým, bílými mušlemi obvěšeným, maje na hlavě černý klobouk též mušlemi obložený, v pravici poutnickou hůl, stojí; v též pak zdi z každé strany vrat úzké okno něco vzhůru ke stělbě prolomené, na ni u vrchu sedm stínek červenými stříškami přikrytých, každá s podobnými ke stělbě způsobenými děrami a za ní dvě věže okrouhlé stříbrné, každá s čtverhranatým oknem mřežovatým, třemi kranclemi a cihelnou stěchou, mezi věžemi štít červený se stříbr. pruhem napříč a nad tím černý orel, maje na prsou štítek král. Českého. (Z majestátu 1675. H. N.)

Pelhřimov řeč. **Starý**, ves u předešlého, starodávne přísl. napřed Řečického, potom Pelhřimovského panství.

Peličov, správně české pojmenování vesnice, která slove německy Pilsdorf, při samém Pilníkově ležící. L. 1416 se přip. Mikeš z P.

Pěna horní (něm *Ob. Baumgarten*, lat. *Pomoerium*), farní ves u Jindř. Hradce, v níž byl far. kostel sv. Michala, již před r. 1359. P. patřivala od nepaměti k panství Hradeckému. V l. 1594—1773 patřilo tu podací jezovitům. (TB. 407.)

Pennerit, ves neznámého položení v býv. kraji Žateckém jež patřila r. 1182 atd. klášteru Valdsaskému v Bavořích (zda Vinary?).

Peralec, *Perarec* (z něm. *Bernhards*), ves u Skutče, v níž byl farní kostel r. 1349 a postoupen k bisk. Litomyšl. P. patřival ode dávna ke hradu Rychenburku. Velký oltář vysvěcen l. 1321, když tuším kostel založen. Po r. 1620 zanikla fara a P. při-

fašen napřed ke Skutčí a od r. 1737 k Rychemburku. (PA. I. 167.)

Pereč, n. ves u Žatce v údolí, jež posud slove P. Odtud zvala se rodina vladýcká Rakovnických z Perče.

Perchov, n. ves u Chotěšova (Libochovice), jež patřila l. 1226 klášt. Doksan-skému.

Perknov (z něm. *Pirkenau, Birkenau*), ves u Něm. Brodu, založená od Němců Brodských. Později tu bylo manství pp. z Lipého s tvrzí. L. 1450 držel P. Aleš z P. a l. 1530 bratří Petr a Jan z Kamberka. Onen prod. P. (1540) Janovi starš. Trčkovi a l. 1571 k. od obce Brodské (H. XII. 251.)

Permesgrün (pův. *Permindesgrün*), ves u Jáchymova která se příp. r. 1273 jako přísl. klášt. Doksan. Později tu byl zemanský statek s tvrzí (1437 Hylbrant Prejsnar) L. 1450 dobytá od Mikuláše z Lobkovic V 16. st. patřil P. k Ostrovu.

Perná, Perný dvorec u Straňan (Budějovic), ve 14. st. vladýčí sídlo. 1372 tu seděl Mikuláš z rodu Doudlebských. Dvůr jeden patřil kl. Vyšňobrodskému, který jej l. 1416 v zákup prodal.

Pernarec i Bernadice (něm. *Pernharz*, pův. *Bernhards*), farní ves u Touškova, jež patřila od r. 1219 klášteru Tepl. před r. 1360 byl tu farní kostel, který l. 1820—1821 znova vystavěn.

Pernheim, město ve Francích, jež bylo ve 14. st. přísl. České koruny.

Pernink (něm. *Barringen*) horní městečko, které povstalo ok. l. 1532, když tu ruda objevena. Asi l. 1537 vystavěn tu dřevěný kostel, který patřil farou do Abertamu, ale když hornictví vzkvétalo, zřízena tu l. 1548 fara a l. 1587 založeny kostelní knihy. Po r. 1620 zanikla fara i hornictví a teprve l. 1765 fara obnovena. Erb: štít polovičný, v pravo červený, levo zlatý; uprostřed stříbrná věž okrouhlá s kranclími, oknem a dvěmi, u jejíhož zpodu jest štítek rodu Šlikovského. V pravém poli jsou dvakrát nástroje hornické křížem přeložené, v levém medvěd přirozené barvy, po věži vzhůru lezoucí.

Perno, město v Sasích, n. přísl. České koruny

Pernolec (něm. *Bernetzrent*, pův. *Pernoldsrent?*), ves u Tachova, r. 1251, sídlo Přibyslava z Pernolce a synů jeho. Tvrz prod. (1414) Otík Hanušovi Pehmovi z Osova, jehož syn Petr před r. 1439 zemřel. Kromě tvrze byly tu drobné statky. V 16. st. drželi tvrz vlad. z Reichenšteina v 17. st. rod Tušnerův v Tachově a od r. 1612 Jan Adam Lochnár z Polic. Později patřil P. k Částkovu a od r. 1718 k Tachovu.

Peršlák (něm. *Pernschlag*), ves za N. Bystřicí, ode dávna přísl. zámku Bystřice.

Perštein (pův. *Pirschenstein, Birsenstein*), n. hrad u osady téhož jména v okolí Klášterce, založený na království od pp. z Šumburka. L. 1356 drželi jej bratří Albert, Bedřich a Jetřich jako manství. Později držel jej Bedřich sám († r. 1375) a synové jeho Arnošt († j. 1417) a Albrecht († r. 1410). Pro protivení jich králi Václavovi byl P. ujat od královských a od nich v l. 1416—1419 držen. Synové obou bratří dělili se l. 1431, při čemž Aleš, syn Alšův dostal P. Podav se l. 1446 knížeti Saskému, hubil l. 1450 okolí († 1450). Za poručíkování Bedřicha ze Š. (1454) hrad od hotovosti Žateckého kraje obležen, dobyt a pobořen. Vystaven opět od bratří Bedřicha a Bernarta († 1504). Synové tohoto prod. P. (1508) Albrechtovi z Kolovrat a ten Oplovi z Fictum, jenž jej k Šumburku připojil a opustil. Když jeden Oplův syn false se dopustil, zabrán P. jeho díl ke komoře (1530) a zastaven l. 1533 Kryštofovi z Jendorfu jako plnomocniku Ondřeje Adlera. Za nedlouho P. Fictumům vrácen a příp. k Šumburku

Peršteinec (pův. *Pirkenstein*), ves u Kutné Hory, prvotně jen tvrz, kterou Pertolt Pirkner, bohatý Horník, vystavěl (1308—1310). Pro škody, které odtud činil, tvrz dobytá. Ve 14. st. drželi P. rodiny hornické, zejména 1399 Petr Písecký. Ok. l. 1421 dostal se P. v držení Oldřicha z Rožberka, jenž ji Onšovi z Míkovic odňal. Tento a Petr z M.

(1437) byli předky Peršteinských z Míkovíc. Po r. 1490 dostal se P. Johance z Radonic, za níž tvrz zpusťla († 1528) a pak do rodu Salavů z Lípy. L. 1571 připojen ke zboží Křesetickému. (H. XII. 202.)

Peršteinek, Perštýnek, n. tvrz u Smidar, postavená bezpochyby pro úředníka řídicího dědiny při Smidařích. L. 1407 patřila Čenkovi z Vartemberka a zpusťla ještě v 15. st. V 16. st. patřila vlad. z Chotetic a l. 1534 přik. ke Smidarům. (H. V. 313.)

Pertoltice, farní ves u Dol. Kralovic, n. s tvrzí, l. 1354 statek Hynka z Vlašimě. Tehda tu byl far. kostel a dva dvory, na nichž seděli ok. l. 1390 Kuník a Bohuněk Hájkové. Na dvoře onoho seděli pak syn Zaviše († c. 1416), Hašek z Rochova a od r. 1432 Heřman Otrybec a jeho potomci Bohdanečtí z Hodkova (1483 Bušek, 1520 Kuneš). Od nich k. P. (1524) Jindřich Špetle z Prudic, jehož nástupce Jindřich Firšic z Nabřina P. k Vlastějovicům připojil. L. 1564 sice odděleny při dělení Myšků, ale zase k Vlastějovicům připojeny. Z druhého dvora povstaly tuším svobodnické statky. (H. XII 202.)

Pertoltice (lat. *Pertoldi villa*), původní název farního kostela a osady okolo něho ležící ve vsi Valkeřicích.

Peruc, farní ves u Loun, původně prý Opučná řečená a P. pojmenována teprv od té doby, co kníže Oldřich tu Boženu, Křesynovu dceru, peroucí spatřil. Asi v l. 1170—1189 drželi P. bratři Měšek a Hroznata Kadeřavý. Později patřila P. kl. Strahovskému a ok. l. 1290 koup. od Bořity z Ředhoště. Potomci tohoto psali se z Peruce a rozrodili se tak, že mívala P. několik držitelů. Tehda tu byl farní kostel. Tas z P. podědiv všechny díly, P. po r. 1474 prodal. L. 1498 tu panoval Zikmund Pětipeský z Krásného dvoru, od jehož potomků prod. asi l. 1535 dětem Jiřího z Lobkovic. Z těch ujal P. Jindřich a po něm syn Bedřich († 1594). Vdova po něm prod. P. (1597) Janovi Hruškovi z Března († 1610), ale synové tohoto zase P. prod.

Alžbětě Zapské. Později držela P. Eliška Volfomina Berkovna napřed vd. Žďárská a potom (1633) Hysrlova, skrze jejíž potomstvo se dostala v držení hr. Caretto z Millesimo a v l. 1673—1798 Ledeburů. Od r. 1798 patřila Vchynským a od r. 1814 hrab. z Thunu. L. 1724 kostel znova vystavěn a l. 1824 opraven. (H. VIII. 226.)

Pessgarten, n. ves u Holetic, l. 1562 již pustá a přisl. Mostského hradu.

Pestřice, přítok Vltavy (něm. *Rollbach*), jenž se příp. r. 1308.

Pesvice (prv. *Pozovici* ?), ves u Chomutova, ve 14. a 15. st. přisl. komendy Chomutovské, ale od r. 1371 zastavovaná. L. 1405 vyplacena, patřila pak k Chomutovu a od r. 1605 k Borku.

Pěšice, Pušice (staroněm. *Gansdorf*), ves u Vys. Mýta, po níž se nazýval r. 1226 Služek z Pěšic. L. 1354 tu měla statek Jarka a l. 1386 Adam z Morašic tu měl platy. Na poč. 15. st. držel Ješík z Popovce tvrz zdejší, na němž jí Jan, biskup litomyšlský pro školy dobyt l. 1411 dostaly se v držení Jana a Viléma, bratří z Chlumu a příp. ke Košumberku. Později patřily ke Chroustovicům. (H. I. 112.)

Petersdorf, ves u Doupova, jež patřila r. 1273 klášteru Doksan. Později patřila k Doupovu.

Pětichvosty (ob. *Pětichosty*), ves u Jílového, l. 1404 statek Petřův. Anna ze Sulic zapsala je (1433) muži svému Pavlovi z Davle a ten je prodal (1453) Petrovi z Chrastu a Václavovi z Krsovic; sice drželi část (1444) Přisnak Košík z Lipce a Petr Mírek. L. 1460 Anna vdova Janova tu věno Košíkům zapisovala. Na poč. 16. st. připojeny k Pyšelům.

Pětikozly (prv. *Pečekozli*), ves u Bolešlavě, jejíž část patřila l. 1369 k Cetni a l. 1382 část k Rokytovci. Od 16. st. až do r. 1850 patřila část ke Krnsku, jiná část až do r. 1548 k Niměřicům, pak k Malým a později k Velkým Horkám a l. 1744—1850 k Beznu; třetí část patřila k Malkovu a v l. 1580—1613 k Hoř. Cetni.

Pětipsy (pův. *Pečipsi* ?), ves u Kadaně, n. s tvrzí, l. 1332 statek Frycka z Egr-

berka, jehož potomci zvali se Pětipe-
 skými z Chyš a z Egrberka (1387
 Frycek a Odolen, 1390 Odolen mladší,
 1415 Jan, 1449 Vilém, 1486 jeho sy-
 nové). L. 1504 k. P. Václav Hasištein-
 ský z Lobkovic, l. 1519 dostaly se
 Oplovi z Fictumu, jemuž zabrány. Pa-
 tříly pak (1544) Šlikům a l. 1559 do-
 staly se Hrobčickým, jichž rod (1559
 Jeronym, 1571 Vladislav, r. 1608 Oldřich)
 tu do r. 1628 seděl. L. 1630 prodány
 Kryštofovi Šimonovi z Thunu, jehož
 potomci tu byli do r. 1850 vrchností.

Petřejov (něm. *Bretterschlag*, pův.
Petranslag), veska u Vyšního Brodu, jež
 patřivala k panství hradu Rožemberka.

Petřín, n. dvůr u Soběslavě, proti Ce-
 razi přes řeku, z něhož šel plat do klá-
 štera Louňovského, ale vrchnost pa-
 třila pánům z Rožemberka. L. 1414 kou-
 pila jej Soběslavská obec a dokoupila
 l. 1436 i právo klášterní. Dvůr tuším zni-
 čen. aby sousedé měli pastvy.

Petřín, hora u Prahy, jež se přip. r. 1110.
 (Viz Tomkovy Dějiny Prahy.)

Petroupín, Petropím, ves u Bene-
 šova, l. 1318 statek Benešův, l. 1358 Cti-
 bora, 1388 Slavka. L. 1405 tu seděl Jan,
 l. 1440 jiný Jan a l. 1463 Aleš. V 16. st.
 byl rod Jiskrů z Petroupimě. Část
 vsi patřila již v 16. st. ke Konopišti, ostatek
 do r. 1725 ke Mrači a pak též ke Kono-
 pišti. (MB. III. 94.)

Petrovice (prv. *Petrovici*), ves u Ja-
 blonného, jež patřila l. 1391 z části k Ja-
 blonnému a v 15. st. z části ke Grab-
 šteinu (neb Falkenburku). Od 16. st. patřila
 celá ves k Jablonnému.

Petrovice, ves u Humpolce, která se přip.
 l. 1226 a od té doby vždy ke kl. Želiv-
 skému patřila. L. 1436 sice byla zapsána
 Petrovi z Bydlína, ale za nedlouho zase
 vykoupěna.

Petrovice, Petrovičky, ves u Uhl.
 Janovic, v níž byl farní kostel před r. 1359.
 Tehdá tu seděl Mikuláš z P. v l. 1360—1379
 vl. z a Čestína kostela, 1392 Mikuláš z P.
 od r. 1405 vладыky z Soutic seděním na
 Čabelicích. V 17. st. patřily ke Kácovu
 a v těch dobách fara zanikla. L. 1866
 fara zase obnovena.

Petrovice, ves u Kutné hory, v níž byl
 farní kostel před r. 1367. Tehda tu seděl
 Sezema z P. a r. 1418 držel P. Beneš
 z Řepčic ke hradu Paběnicům kromě ně-
 kterého drobného statku. Část Paběnická
 dostala se l. 1487 ke hradu Chlumu, k ně-
 muž l. 1463 i část někdy probošta Zbý-
 šovského patřila. Později (1596) patřily
 k Janovičkám, pak 1615 atd. Salavům
 z Lípy, do r. 1649 Jindřichovi Haugvi-
 covi z Biskupic a l. 1658 přík. k Ja-
 novičkám. L. 1819 kostel znovu vystavěn
 a zůstal po zaniknutí fary filiálním.

Petrovice, ves u Lanškrouna, n. stvrzí.
 Václav a Jan bratři z P. prod. ji před
 r. 1540 Janovi Strachotovi z Kralovic,
 jehož rod tu do r. 1558 seděl. T. r. k. je
 Hynek Blíživský z Blžíva († 1585),
 po němž následoval syn Adam († 1597).
 Pak se dostaly v držení Lickův z Ry-
 zemberka a l. 1624 přík. k Lanškrounu.
 (H. II. 117.)

Petrovice, Velké P., farní ves u Ne-
 chanic, v níž byl far. kostel již ve 14. st.
 Držitelé byli: 1355 Gothart a Jan, pak
 tohoto synové se strýci, l. 1408 synové
 Všechovi, od r. 1415 Václav z Ryzem-
 burka. Ke konci 15. st. seděli tu Pe-
 trovští z Voděrad, na poč. 16. st.
 k. k Nechanicům a odděleny pro Bedřicha
 Pecingára z Bydžína († 1551). Od
 syna tohoto Mikuláše prod. l. 1593 ke Smi-
 darům a l. 1809 koupeny k Sadové. Fara,
 která po r. 1620 zanikla, zase l. 1716
 obnovena. (H. V. 345.)

Petrovice, Velké P., ves u Police,
 prvotně přísl. hradu Náchoda. Hynek
 z Dubé prod. je l. 1341 kláš. Břev-
 novskému, od kterého doby byly přísl.
 statku Polického.

Petrovice (něm. *Peterswalde*), ves
 u Chabařovic, v níž byl far. kostel před
 r. 1367. Držitelé její byli 1367—1371
 Beneš z Vartemberka, 1375 Litolt
 z Kamýka, 1383 Jindřich odtudž, 1413
 Jan Karas. L. 1429 drženy k Děčínu,
 l. 1452 patřily Janovi z Vartemberka ke
 hradu Blansku. Od poč. 16. st. byly přísl.
 hradu Krupky. L. 1578 odprodány a byly
 od té doby přísl. statku Šonvaldu. Kostel
 l. 1639 od Švedů zničen a l. 1656 sice

obnoven a později zase zpuštěn. Fara zaniklá l. 1783 obnovena a l. 1793 nový kostel vystavěn.

Petrovice, farní ves u Sušice, n. s hradem ve 13. st. postaveným, v jehož ohradě stál far. kostel. Ve 14. st. staly se přísl. Velhartic a hrad zanikl. L. 1589 odděleny pro Jindřicha Planského z Žeberka, jenž farářství pobral a z toho popluží panské udělal. On neb syn jeho vyzdvihli tvrz Kněžickou, k níž pak P. patřivaly. (H. XI. 126, TB. 595.)

Petrovice, ves u Nepomuku, po níž se nazýval r. 1245 Petr z P. Později patřily ke kl. Nepomuckému a Zelené hoře, v l. 1561—1584 ke Štahlavům, 1584—1600 ke Prádlu. Asi l. 1600 odděleny pro Jana Viléma z Kokořova, po němž výměnami bratří jeho následovali. V držení Kokořovcův zůstaly po celé 17. st., pak následovali pp. z Klenového. L. 1740 vyženil je Frant. Václav z Vrtby a příp. k Žinkovům.

Petrovice, ves u Janovic n. Ú., jež se příp. od r. 1250 jako sídlo vладыčí. L. 1379 a dlouho potom patřily ke hradu Pajreku, odloučeny l. 1475 a drženy odtud k Janovicům. Při dělení l. 1539 dostaly se Oldřichovi z Janovic († 1567), jehož potomci tu do poč. 17. st. seděli. Ok. l. 1612 nabyli jich Zdebor Přichovský z Přichovic, jehož rod tu do r. 1648 seděl. Ještě r. přikoupeny k panství Bystřickému. (H. IX. 151.)

Petrovice, farní ves u Rakovníka, založená na poč. 16. st. od Petra Holého z Chrastu po zpuštění dřevní vsi Hlivojed. L. 1542 držel je Václav Dlask ze Vchynic, jehož syn Radslav je l. 1587 prodal. Od r. 1589 byly v držení Hrobčických, jimž l. 1623 zabráný a prodány Janovi Celerovi z Rozentalu. Za něho od vojska vypáleny. L. 1638 k. je Marie Vchynská z Hozlau a příp. 1644 ke Krakovci, s nímž měly P. společné držitele. L. 1732 příp. ke Kolečovicům. (H. VIII. 117.)

Petrovice, ves u Řičan, ve 14. st. s far. kostelem. Pány byli 1355 Mik. Klementer, 1360 Anežka vdova, 1394 Mik, 1398 Zikmund Klementerové. Snad odtud

pocházeli Cardové z Petrovic. L. 1489 tu seděli bratří Václav a Heřman; onoho dcera Kateřina vdala se za Jana Hrzka ze Mšena (asi 1530), jehož rod tu do r. 1571 seděl. Od r. 1575 byly v držení Homutův z Harasova, od nichž se dostaly l. 1630 Estefe Mitrovské. Od l. 1656 byly v držení Borovanských, pak Krakovských z Kolovrat, od r. 1701 Přehořovských a od konce 18. st. Voračických. Fara v 17. st. zanikla.

Petrovice, farní ves u Sedlčan, po níž se nazývali r. 1219 Obiden z P. a později Hostislav († 1343). Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podacími pány byli držitelé P., Krašovic a Kunička. Z rodu starých Petrovských seděl tu ještě l. 1475 Kunrát. V 16. st. byly P. rozděleny a patřily k Zahrádce, Orltku a rodu Rožemberškému. L. 1601 skoupil velkou část Jakub Krčín z Jelčan, v jehož rodě zůstala do r. 1628. Odtud tu seděli Ryterové z Grosotyňku, od r. 1644 Jindřich Ferd. Hlaváč z Vojenic, od r. 1649 patřily Jeníškům z Újezda. Později patřily jezovitům v Novém m. Praž., od r. 1773. c. k. studij. fondu a od r. 1806 rozličným rodinám. Fara l. 1709 obnovena a kostel l. 1721 znova vystavěn.

Petrovice, ves u Ml. Vožice, l. 1318 sídlo Václavovo. V l. 1381—1408 nazýval se po nich Mrakeš a 1405—1436 Jan Ručka, 1454 Purkhart. L. 1545 patřily k Oticům, v l. 1579—1586 k Hlasivu, od r. 1586 k Chýnovu, později k Nemyšli. L. 1718 odprodány a později patřily Voračickým a v l. 1790—1818 rodině Allincourt a v 19. st. rytířům Peche.

Petrovice České, ves u Kralik, prvotně přísl. Žampachu a od 16. stol. panství Kyšperského. L. 1734 obyvatelé si tu postavili kostel, při němž zřiz. l. 1784 lokalie a l. 1855 fara.

Petrovice, n. ves v okolí Opatovic (Světlé n. S.), snad nyn. Peterhof. V 15. st. zpustla a místo její řečené Petrovsko patřilo l. 1591 ke Světlé.

Petrovičky, ves u Hořic, n. s tvrzí, l. 1393 sídlo Petra a Onše, l. 1396—1401 Mikuláše. L. 1488 seděl tu Jindřich z Rychnova a l. 1511 prod. je Hašek Zvíře-

tický z Vartemberka Janovi Krupému z Probluze. Od té doby patřily k Bašnicům a s nimi příp. k Hořickému panství. (H. V. 137.)

Petrovičky, Petrovice, n. ves mezi Janovici a hospodou Granátkou podle Úhlavy s tvrzí, starodávné dědictví pp. z Janovic, zejména Jana († j. 1360) a synův jeho. Později patřila polovice k Janovicům a polovice dostala se l. 1416 v držení pp. z Vilhartic; ta držena pak ke Lhotce a později k Veselí. Mezi tím tvrz a ves zpustly. (H. IX. 151.)

Petršpurk, farní ves u Jesenice, prv. jen hrad, který založil Petr z Janovic (asi r. 1360). Na hradě seděli potomci jeho totiž Jenec (1375 † j. 1418), Jenec (1418—1459) a Jenec mladší (1462, † 1503). Páni ti za neznámé doby pod hradem vysadili městečko. L. 1483 k. P. Burjan z Gutšteina a po něm následovali synové jeho a naposled Volf († 1545) a jeho syn Viktoryn. L. 1554 dělily se o P. čtyři dcery Volfovy; jedna z nich Zikuna byla manž. Jaroslava Libšteinského z Kolovrat, jenž ostatní díly skoupil († 1595). Při dělení synův jeho dostal Jaroslav P. na svůj díl, a l. 1612 mu zabrán a prod. 1622 Heřmanovi Černínovi z Chudenic, jehož potomstvo tu bylo do r. 1850 vrchností. Starý hrad zpustl v 16. st. a postaveno nové sídlo na místě nynějšího zámku. Při zámecké kapli (l. 1652 založené) zřít. l. 1786 lokalie a l. 1808 fara.

Pěžín, dvůr u Semošic (Týna Horš.), jenž se l. 1312 jako ves příp. L. 1379 byly tu čtyři vladyčí statky. V 15. st. ves zpustla a pole pronajata sousedům Týnským.

Pfafendorf, starý název Pfitoky.

Český Pfafendorf, starodávné pojmenování *Českého dvoru* u Něm. Brodu. Někdy tu byla ves, již Anna Hroznatova obci Brodské darovala.

Pfaffenreut, n. ves u Albenreuthu (1318.)

Pfaffenschlag, ves u Krumlova, spravedlivě česky *Bobovec*, jež se připomíná r. 1283.

Pfaffenthal, česky *Popův důl*, ves neznámého položení ve východ. Čechách.

Pfauendorf, dvě vsi u Štok, založené teprv v 16. neb na poč. 17. st. L. 1805 dne 6. prosince tu byla pátka mezi arcikn. Ferdinandem a Bavorsy

Pchery (staroč. i *Pechry*), farní ves u Slaného, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. Roku 1270 dostaly se kláš. Ostrov. z části, později z části vikářům při kostele Pražském. Před r. 1354 byl tu farní kostel a kromě toho zemanské sedění (1318 Sudek, 1385 Slavibor). Pražská část patřila od r. 1436 k Blahoticům, Ostrovská se dostala ke Smečnu. V 15. st. patřila část ku Kladnu, v 16. st. celá ves pánům z Martinic, od nichž příp. ke Smečnu.

Píčina (staroč. *Piečina*), farní ves u Příbramě n. s tvrzí. Vilém ze Strakonice daroval l. 1320 kostel s farou řádu Svatojanskému, jenž ji posud drží. Ves byla pak statkem vladyčím (1373 Slajmír a Hostánek) v 15. st. patřila Hradištským z Hořovic, pak Bechyňům z Lažan, kteří (r. 1500 Oldřich, 1515 Jan († 1547), Petr † 1561, Johanka † 1574, Václav starší († 1579), Václav mladší 1596, David († 1611), 1614 Mikuláš) tu do r. 1627 seděli. Odtud drželi P. Dubští z Vitiněvsí, 1627 Václav,) syn jeho Jan Václav, 1689 Karel Ferd. pak Max. Josef až do r. 1740. V 18. st. seděli tu Hoberkové z Henřtorfu a l. 1826 přik. ke Hluboší. (H. VI. 136.)

Píčina, ves u Otíc, prvotně vladyčí statek (Ješek Žluva † r. 1381, Macek † 1390). V 15. st. patřila k Nesperám, pak se dostala s Jistebnicí v držení Tábořské obce, již l. 1547 zabrána. Část patřivala též k Jankovu a část nějaký čas k Popovicům a Otícům a od r. 1571 celá ves k Jankovu.

Piegelhof, pův. (1261) *Buchelberch*, *Pichelberk*. dvůr u Kadaně. V 15. a 16. st. patřil ke hradu Šumberku.

Pihel, ves n. hrad u Hajdy, který založil Hynek Zajíc z Hazemburka († 1363), syn Oldřicha ze Žebráka, a drželi po něm z téhož rodu Vilém (1385) a Hynek (1402). L. 1421 seděl tu Jan z Chlumu, ale odňat mu od protivníkův. L. 1422 vojsko pod obojí hrad

P. zteklo a odtud s katolfsky válčilo. Nedlouho potom pustý hrad přip. k Lipému a od r. 1502 patřil ke Sloupu

Pichel, ves u Krukanic, jež se přip. l. 1273 mezi statky kl. Teplského.

Pichelberg, ves u Falknova, l. 1318 přisl. hradu Falknova, později manský statek pp. z Hertemberka, kteří tu ještě v 17. st. seděli. Poslední byl Filip (1630), jehož dcery statek na tři díly rozdělily. Díly ty Jan Hertvík z Nostic v l. 1659—1660 skoupil a P. k Falknovu připojil.

Píchotice, viz **Pěchotice**.

Pilinkov, *Pilník* (něm. Pilnikau, staroněm. Pilunksdorf), městečko, ve 14. st. ves s farním kostelem. Až do l. 1371 bylo v držení pánů Trutnovských. Před r. 1388 nabyl ho Ješek Zilvár († j. 1415). Nástupcem byl bratr Mikuláš, jež také část Vlčic držel. Potomci založili hrad Břecštejn, k němuž pak P. náležel. L. 1513 povýšen P. na městečko a l. 1581 a 1609 dostal od držitelů svobody. L. 1604 kostel i s věží od Beatrix Lobkovské z Silbrštejna vystavěn. Znova vystavěn též kostel l. 1768 od Adama kníže ze Švarcenberka. Od Marie Terezie dostal P. majestát na trhy, což l. 1793 potvrzeno. L. 1820 skorem celé městečko vyhořelo. Erb: štít polovičný, v pravo červený, v levo stříbrný a v tomto poli polovice císařského orla. (H. V. 144.)

Pilriedt, statek v Němcích, jež l. 1361 České koruně manstvím poddán.

Piračov, *Peračov*, *Paračov*, farní ves u Strakonic, v níž byl farní kostel již před r. 1377. P. patřil ke statku Cehnickému, s nímž připojen ke Štětkenskému panství. L. 1670 přenesena fara do Štětkně, ale l. 1744 zase tu kaplan usazen, jemuž l. 1786 duchovní správa poručena. L. 1857 tu zřízena lokalie a l. 1888 fara

Pirkenstein viz **Perštejnec**.

Pirkštejn, (vlastně *Pirkenstein* a ještě lépe *Birkenstein*), německé jméno hradu Sloupu, jehož majitelé páni z Lipého neb z Pirkšteina byvše vyvedeni z držení jeho postavili si nový Pirkštejn v Ratajích.

Pirschenstein, viz **Perštejn**.

Pirten u Bečova, česky **Brtí**.

Písecké hory, lesy patřící ke hradu Píseckému (1400), r. 1577 zprosta Království.

Písecký kraj jmenoval se prvotně Bechynským krajem a obdržel jméno své po založení města Písku (ok. l. 1254) a zřízení tu menšího úřadu, jehož správa l. 1268 Vyšehradské kapitole udělena. Úřad ten trval do r. 1420. Na hradě Píseckém sídlili purkrabě, místopurkrabě a ve 14. st. také vladař. Ač se pak l. 1402 a 1407 výslovně kraj Písecký jako obvod menšího úřadu připomíná, přece jen po celé 13., 14. a 15. st. se kraj obyčejně jen Bechynským nazývá.

Písečná, přítok Orlice, po němž má jméno ves Písečná, avšak i hrad Žampach (pův. Sandbach).

Písečná, farní ves u Žamberka, v níž byl farní kostel již před r. 1367. P. patřila ke hradu Žampachu. Po r. 1620 zanikla fara a P. přifařena k Lukavici. L. 1716 zase obnovena.

Písek, král. město, prvotně jméno tržové vsi, která byla na místě nynějšího kostela sv. Václava. Přemysl II. vyzdvihl ok. l. 1254 nynější P., totiž pevnost, že k novému hradu přihradil město, v němž také nový klášter Dominikánů založen. Týž král tu nejednou dvorem býval. Zdá se také, že tu založena byla mincovna. Nedlouho potom dostal se Písek do zástavy, ale král Jindřich vybaviv jej, slíbil nezastavovati a všechna práva Starého přenesl na Nový Písek. Král Jan toto podhradí obdařil měšťskými právy a důležitými svobodami (1327, 1337), ale hrad zastavil, kralevič Karel jej však zase vyvadil. Od té doby tu býval purkrabě (1357 Hašek z Lemberka, 1391 Racek Odranec z Drahoníc, 1404 Václav Ťavák ze Švamberka, 1418 Bušek, 1419 Jan Hájek z Hodětína). Karel IV. a Václav IV. tu přebývali a město (1348, 1352, 1372, 1392, 1398, 1404) rozličnými svobodami darovali. Z dob Janových neb Karlových pochází most. Po r. 1415 byli Písečtí horlivými přívrženci Husovými; l. 1419 ztekli klášter a Dominikány vyhnali. Na jaře l. 1420 obsazen jest Písek od krá-

lovských, ale za nedlouho vybaven od Žižky a od té doby byl předním členem Táboorského bratrstva. L. 1420 založeny městské knihy. L. 1422 tu strana Táboorská svůj sněm měla. Po odstoupení Žižkově od této strany měli Písečtí jednotu s městy krajův Prachenského a Plzenského a l. 1426 tu byl sjezd téže strany. Hejtmánem byl Matouš Louda z Chlumčan. Později byli zase spolčení s Táboru a pomáhali jim ve válkách, které měli s Rožemberky a Rakušany. Jim také stranili proti jednotě Poděbradské, ale Jiří z Poděbrad l. 1452 zase je přivedl k poslušenství. Král Ladislav dal purkrabství (1454) Janovi z Kocova a 1457 Rackovi odtudž, ale již od l. 1459 po dlouhá léta byl hrad v držení Lva z Rožmitála. On a obec drželi věrně s králem Jiřím, od něhož dostala potvrzení svobod. Ke konci 15. a na poč. 16. st. obec bohatla, kupovala vesnice a zejména l. 1509 koupila hrad i s horami od Pluhův z Rabšteina, majících jej po otci Hynčkově (1495) a Jindřichovi Plavenském, jemuž byl l. 1483 zastaven. Když však obec l. 1547 vzpoury se účastnila, zabrány jí statky a svobody a jen část jim l. 1549 navracena. Na štěstí Ferdinand I. hrad (který l. 1532 vyhořel) nedal žádnému pánu, nýbrž zastavil jej l. 1558 obci. Tehda obec zase bohatla, pečujíc o hmotné, než i duševní věci, tak že se stal semeništem učených lidí. Léta 1618 přidalo se město ke stavům. L. 1619 v létě ztekl je Bukvoj a vyplenil, ale na podzim t. r. zase dobyto lidem Mansfeldovým. L. 1620 v září přitřhl sem kníže Maximilian Bavorský s Bukvojem a mezi vyjednáváním o mír město od vojáků zrádně zlezeno, město vydrancováno a obyvatelstvo prý až do 13 mužů (kromě uprchlých) povražděno. Velitelem města stal se Martin de Hoeff Huerta, jemuž (1623) město s panstvím zastaveno. Týž sídle v hradě, zavedl španělskou vládu, jaká posud nikde nebyla. Působením jeho bylo měšťanstvo na katolickou víru obráceno. L. 1636 obnovil Huerta klášter, zabrav k tomu domy na klášterišti († 1637). Po jeho smrti město a panství

od dědičky vyvaděno a částí jeho prodány. Ostatek navrácen městu, těžce zadluženému, které od r. 1641 zase k městskému stavu připojeno. L. 1648 přitáhli sem Švédové a marně se o město pokoušeli. Následovalo pak upokojování věřitelů a obnovování zpustlých domu. L. 1672 hory a lesy obci pro nedobré hospodářství odňaty, ale na velké prosby zase l. 1691 navraceny. Tehda a na počátku 18. st. panovaly mezi sousedy ustavičné rozbroje. L. 1740 stavěna (stará) radnice. L. 1741 přitáhl sem vojensky Karel Albrecht kníže bavorský, nedlouho potom tu přezimovalo francouzské vojsko, které mnoho škod nadělalo. V létě r. 1772 ustoupili Francouzi, zanechavše malou posádku, která od královských přemožena. L. 1768 vystavěna nynější radnice. Potvrzení svobod dosáhla obec v l. 1732, 1772, 1784 a 1793. Za cís. Josefa zaveden kr. magistrát a hrdelní soud, také tu býval od polovice 18. st. krajský úřad. L. 1779 sem přeneseno gymnasium Klatovské. V první polovici 19. st. působili tu osvícení mužové, dílem budíce národní vědomí, dílem pečující o okrášlení města a hmotné prospěchy, jako J. Schön, prefekt († 1838), profesor Řehoř Zeithammer, Fr. Bezděka († 1871), krajský svob. pan Schrenk, a Fr. Miltner, purkmistr Ign. Šurda. V druhé polovici 19. st. obec se horlivě starala o nové školy svým nákladem je zřizujíc (realné, rolnické, lesnické; organisator ředitel Burket) a zavedla elektrické osvětlení. L. 1886 poctěn P. návštěvou císaře Františka Josefa. Znamenití rodáci V. Hladič († 1511), Jiří Písecký (r. 1530), Václav Medek z Krymlova († 1567), Jan Kocin z Kocinetu († 1610), Vít Beránek († o. 1620). Erb: Modrý štít a na něm stříb. hradba s branou otevřenou a zlatou mříží vytaženou. Za hradbou dvě stříbrné věže, každá s oknem, cimbuřím, cihel. střechou a zl. makovicemi, mezi nimi Český štítek a nad ním zlatý půlměsíc s hvězdou a po stranách věží též po hvězdě.

Písek, n. vesnice v býv. Kouřimsku, jež se dostala r. 1291 biskup. Pražsk.

Písek, n. vesnice u Lipna (Stříbra), l. 1478 již pustá.

Pístný, n. ves u Hřebečnick a vладыčf statek, na němž seděli l. 1383 Beneš a l. 1399 Mikuláš. Tento stav se kr. purkrabím na Husi, psal se pak odtud a proslul na počátku husitských válek. V 15. st. zpustla ves a patřila pak ke Hřebečnickům.

Pístov (staročesky *Piestov*), farní ves u Teplé, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Ode dávna patřival P. ke klášterství Teplskému. Kostel l. 1495 po ohni obnoven, v l. 1746—1765 zbořen a pak nynější vystavěn. L. 1634 založeny kostelní knihy.

Písty, ves u Poděbrad, jež byla l. 1338 sídlem Bohunkovým a později patřila ke hradu Poděbradskému. Bedřich purkrabí z Donína prod. ok. l. 1530 P. obci Nymburské, již l. 1547 zabrány a zase k Poděbradům připojeny.

Pišfany (pův. *Piešťané*), ves u Litoměřic, jež se přip. již v zákl. listu litoměřickém (1057). Bývala tuším až do r. 1420 jměním téhož probošství Ke konci 15. seděl na tvrzi Mikuláš Mladota ze Solopísk a l. 1509 potomci jeho Jan a Zdeněk, ok. l. 1530 drželi P. Stolínští z Kopist a l. 1542 Bernard Podvinský z Podvíní. V l. 1543 až 1547 patřily Litoměřické obci, pak král. komoře. L. 1559 k. je Oldřich z Duban, ale v l. 1559—1850 drželi je zase Litoměřičtí (kromě l. 1623 až 1628).

Pištín, farní ves u Hluboké, v níž byla fara již r. 1261. P. patřival od nepaměti k panství hradu Hluboké. Okolo l. 1419 vnikl Buzek z Machovic do kostela a přinutil kněze před lidmi z církve vyobcovanými služby boží konati. L. 1645 založeny kostelní knihy. L. 1753 celý P. i s kostelem vyhořel (M. XIII. 39).

Pivoň, Pivoňka, farní ves, n. klášter za Ronšperkem. Podle pověsti tu bývaly prvotně dvě kaple, které kníže Břetislav I. založil. Poněvadž staré paměti téhož kláštera na zmar přišly, nelze o jeho původu a starších dějinách nic bezpečného říci. Tolik jisto jest, že tu byl l. 1379 klášter zákona sv. Augustina, který v l. 1383 až 1388 nějaké vesnice a platy kupoval.

Také o domnělém zboření kláštera l. 1421 není nic známo, ale jisto jest, že jej král Zikmund zastavením vesnic zavedl. Klášter trval nepřetržitě a po nějakém čase si ze závad pomohl. L. 1532 byl tu Jakub převorem, l. 1539—1542 Augustin. Léta 1573 klášter vyhořel a l. 1595 od převora Kašpara Malesia z Opolí znova stavěn. Od r. 1586 usilovali okolní páni o to, aby jim vesnice klášterní prodány byly, ale na prosbu Kašparovou z toho l. 1599 sešlo. L. 1686 kostel rozšířen a l. 1733 konvent obnoven. L. 1787 klášter zrušen a zřízena tu lokalie, která l. 1856 na faru povýšena. Bývalé klášterství léta 1800 prodáno (TB. 802).

Plac, n. dvorec (jak se zdá) v okolí Potšteina, z něhož dal Karel IV. jisté užítky faráři Potšteinskému.

Plačice, ves u Hradce Král., jež se přip. r. 1086 jako přísl. kláštera Opatovského. Později patřily dílem ke hradu Hradeckému, dílem byly zbožím vладыckým s tvrzí (1431—1454 Mikuláš Petrbach). L. 1436 Hradečtí tu Diviše Božka z Miletínka dobývali a odtud sehnali. Část se dostala pak Hradecké obci a ostatek přikoupen (H. II. 222).

Pláň, Pláně, n. ves v okolí Nýrska, která se přip. v l. 1379—1650 jako příslušenství zboží Bystřického.

Planá horní (dříve P. pod horou Vítkovou) městeček nad Vltavou, prvotně ves s far. kostelem, založená od kláštera Korunského, která se l. 1332 přip. Léta 1349 povýšena na městečko, které l. 1478 od opata svobody obdrželo. Při uchvácení klášterství skrze Rožemberky (1420) přip. P. ke Krumlovu. L. 1760 založena na Vítkově hoře kaple p. M., která v l. 1777 až 1779 z kamene vystavěna. Erb: Štít stříbrný, u jehož zpodku zelený pahrbek, na němž medvěd své přirozené barvy sedící a předníma nohama růži červ. rodu Rožberského držící (TB. 332).

Planá, město v západních Čechách, již r. 1251 farní ves, jejíž kostel patřil klášteru Valdsakému v Bavořích. Později tu byl hrad, jenž s městem l. 1343 Dobrohostovi a synům jeho Půtovi a Dobrohostovi, později témuž Půtovi až do

1. 1368 patřil. Synové jeho Zdeněk, Oldřich a Dobrohost obdělali město (1373). Ok. l. 1390 k. P. Bořivoj ze Svinař a po něm ok. l. 1399 Bušek z Kamenné hory. Od roku 1407 držel ji Jindřich z Elstrberka, jenž l. 1409 výsady potvrdil († o. 1426). Po něm následovala manž. Markéta ze Šternberka, za níž okolí velice sužováno. L. 1433 následoval Aleš ze Žeberka, jehož potomci se Planskými ze Žeberka nazývali, totiž 1443—1466 Bohuslav, 1466 Bušek, Hynek, Jan (každý na třetině) později Arnošt a Šebastian. Ok. l. 1526 nabyli P. Stefan Šlik z Holiče, jehož syn Mouřic o vyzdvižení hor pečoval (zemř. 1578). Po něm drželi hrad s částí města manž. Barbora a město Kryštof z Roupova († 1590) a po něm synové Jiří a Štěpán, vládouce každý jednou stranou města. Barbora († 1597) získala nejen práva nápadníkův rodu Šlikovského, nýbrž i díl Roupovských. Odkázala P. druhému manželů Bedřichovi Šlikovi, který jí daroval l. 1606 strýci Kašparovi. Po tomto následoval Jindřich Šlik válečník, za něhož město a okolí hubeno. Tehdá tu byla Šlikovská mince. L. 1644 založ. matr. Syn jeho Frant. Arnošt prodal P. pro dluhy (uděliv městu l. 1661 svobody) Janovi Jachymovi ze Sinzendorfu (1665), jenž ještě t. r. zemřel. Po dlouhé poručnické vládě násl. (1688) mladší syn Jan Jáchym Michael a pak jeho potomci (Frant. Václav † 1733, František Václav † 1792, Oktavian † 1799). Po nich následoval Prosper ze starší větve a protože l. 1822 bezdětek zemřel, dostala se P. hrabatům z Nostic jako potomkům po přeslici. Majestáty na svobody obdrželo město v l. 1708 a 1797. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadů. Znamenití rodáci Jan Löw z Erlsfeldu, životní lékař Leopolda I, M. Hermann, zpovědník téhož, J. L. Mayer, děkan u sv. Víta († 1722), Rochus Kuchenhart, zpovědník císa. Eleonory Erb: Červ. štít a na něm stř. hradba s branou otevřenou, zl. mříží a dvěma věžemi, mezi nimiž je znamení rodu Šlikovského, stř. klín a 2 kroužky se stříd. se barvami, dvě červená křídla

rozložená s kroužkem na každém a mezi nimi stříbrný klín s červeným kroužkem (Senft. Gesch. v. Plan.).

Planá, farní ves nad Mží u Plzně, v níž byl farní kostel již před l. 1362 patřívá od nepaměti klášteru Plasskému, ale ok. r. 1420 dostala se v zápisné držení Bedřicha z Kolovrat. Držena napřed k Libšteínu a pak ke Kaceřovu. S ním l. 1623 zase ke klášterství Plasskému připojena. Kostel léta 1688 obnoven a l. 1752 rozšířen.

Planá, farní ves u Tábora, v níž byl farní kostel již před r. 1357. P. patřívá k panství Ústskému, s nímž se dostala r. 1420 městu Táboru, a držena od něho až do r. 1547. Po zabrání statkův městských prodána (1548) mladým pp. z Rožemberka a držena k Choustníku a Želči. Petr Vok z R. prod. P. (1594) obci Tábořské, které sice l. 1623 zabrána, ale zase navracena a pro dluhy l. 1656 prodána. Patřila pak až do roku 1658 k Měšicům, odtud do r. 1666 Lidmile Benigně Šternberkové a odtud k Želči. Fara zaniklá l. 1666 obnovena; kostel l. 1796 znova vystavěn.

Planá Chodová viz Chodová Planá.

Plaňany (druhy i *Plaňasy* podle lokálu *Plaňas*, pšov. *Plaňané*) městeček n. vladyčí sídlo, jež se r. 1222 přip. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací páni byli 1359 Čeněk z Lipého a Hron z Náchoda a l. 1360 Hynek z Náchoda. Nástupce jich Pavel z Jenšteína (zemř. 1376) ves P. právem zákupním vysadil. Po něm následovali synové, pak Herman Nyrtheimer († 1410) a j. V 16. st. seděl tu Jan Hanikář ze Semína († 1522), jehož syn Jan prod. P. Beneši Mírkovi ze Solopisk. Po tomto následovali z téhož rodu Adam (c. 1540, † 1560), Svatomír (1579), Šimon (1585, † 1592), Jiřík (1592—1622). Za tohoto ves P. na městys povýšena. Také tu bývala tvrz. L. 1622 P. zabrány a prod. kníž. Karlovi z Lichtenšteínu k panství Kosteleckému. L. 1750 obdržely P. majestát na trhy. Erb: štít stříbrné barvy a na něm dvě lípy vedle sebe stojící (Bernau, Plaňany).

Plandry, ves u Jihlavy, prvotně dvůr *Brandhof*, Marie Brandlové, později přisl. Větrného Jeníkova. L. 1730 k. týž statek Zebo z Preitenau a dal mu nynější něm. název Preitenhof. L. 1765 následovali rytíři z Brachfeldu, pak Širntyn-gárové a po nich Dobřenští.

Pláně, něm. *Planes*, ves u Manětiny, jež patřila roku 1169 křižovníkům Svatočeským, a až do r. 1420 držena k Manětíně. V l. 1420—1693 patřila ke Krasikovu a Bezručicům, 1693 až 1712 k Cebivu a od r. 1712 zase k Bezručicům.

Pláně věžovatá, ves u Krumlova, jež se l. 1372 připomíná. V 15. st. patřila Drochovcům z Omlenice. Statek jich patřil l. 1545 a 1568 ke statku Stradovskému. V l. 1597—1628 patřila část k Římovu a pak ke Krumlovu, k němuž i ta část připojena, která l. 1612 k Hamru patřovala. L. 1785 založena zde lokalie, jež l. 1857 na faru povýšena a l. 1800 na místě starší kaple nový kostel vystavěn (T.B. 293).

Planice město, prvotně přisl. kláštera Nepomuck., od něhož zřízen farní kostel již před r. 1359. Městečko obdrželo od opatů v l. 1329 a 1418 výsady, jež majestátem r. 1511 potvrzeny. Od r. 1420 patřila P. ke hradu Zelené hoře, kromě l. 1519—1521, kde patřila Ladislavovi ze Šternberka. L. 1556 držel ji Vilém ze Št., jež tu sídlo vyzdvihl a l. 1558 majestát na trh vyprosil. I potom bývala P. přisl. Zelené hory, ale l. 1584 oddělena a byly tu dva díly, jež se staly zase přisl. Zelené hory. L. 1638 přišlo ke konečnému rozdělení a P. zůstala sama Jaroslavovi Bořitovi z Martinic. Po něm († 1649) následovali z téhož rodu Max. Valentin, 1678 Jiří Adam, 1714 Adolf Bernart 1735, Frant. Michal, 1760 Frant. Karel († 1789). L. 1790 prod. P. Frant. hraběti z Wallisu, jehož potomstvo velkostatek dosud drží. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadů. Erb: Červ. štít, u jehož spodu trávník a na něm stř. věž, čtverhraná, s branou otevřenou, mříží vytaženou, dveřma, okny, černou sedlovitou střešou a zl. makovi-

cemi. Na hřebenu střechy je stř. labuť, v pravo od věže dole stříb. lilie, v levo stříb. růže (H. IX. 939).

Plankenberk, panské sídlo, po němž se psal l. 1220 Vítek z Prčice, předek pánů z Rožemberka, snad překlad českého Prčice (prkno = planke).

Plankenberk, *Plankenbourg*, n. manství České koruny v Němcích od l. 1416 v držení Rousů z Plavna, l. 1501 doznáván.

Plasy, zámek, fara a osada, n. slavný klášter, založený l. 1144 skrze knížete Vladislava. Za prvního opata (1146), který vládl osadě mnichů z kl. Langheimu povoláné, byl podle jedněch Ivo, podle druhých Kunrát. Týž stavěl kostel, který jeho nástupce Meiner († 1191), Meingott a Albert (1194) dokončili. Za nich prvotní klášterství darováním knížat a jiných světských osob rozšiřováno, tak že se malému knížectví vyrovnávalo. Též vzrůst lze pozorovati i za opatů Meiner (1205 až 1210), Alberta (1214—1216), Jindřicha (1218—1223) Sigberta (1223—1232) a Jindřicha (1232—1260). Poslední z nich získal také klášteru znamenité svobody od papeže a krále. Opatové Gerard (269 až 1286) Jindřich (1286—1298) Bartoloměj (1298—1302) Jan (1302—1335) v též směru pokračovali. Za opata Jakuba (1335—1350) již něco odprodáváno a vesniceanova vyzarovány; tak bylo za Jana (1350—1360), Mikuláše (1360—1380), Jindřicha (1380—1387), Jakuba (1387—1399), ač vzrůst pořád byl mnohem patrnejší než ujma. Opat Gotfryd (1390, † 1425) již jen odprodával a ocitoval se v závadách od r. 1419, když král. majestáty berně zapisovány a prvým způsobem dluhy dělány. Zastavil několik vesnic, ale více uškodil král Zikmund, jež v l. 1420—1425 celé klášterství kromě jen několika vesnic rozzastavil. Opat Gotfryd ani nezemřel doma a nástupce jeho Arnold (1425—1429) zůstal v Plzni. Opat Jiljí (1429—1434) získal jedinou vesnici, ale Tylman (1434—1448) a Mikuláš byli často v závadách. Nic se nepolepšilo ze opatů Bedřicha Wachnera († 1457), Jana Kellnera († 1466), Jana

Greka († 1476) a Kunráta († 1477). Opat Adam (1478—1492) vybavil si polovici Královec s vesnicemi; něco statků vybavil také Šebastian (1495—1497). Z těchto nevelkých důchodů živořil konvent za Jana Richtra (1502—1516), Ondřeje Grafa († 1520), Linharta (1521—1530). Těžká rána stihla zase klášter za Bohuslava opata (1530—1554), jenž l. 1543 všechno klášterství kromě 4 vesnic Floryanovi Gryspekovi zastavil. Zase konvent živořil za opatů Wolfganga (1554—1564), Pavla († 1567), Ondřeje Videmana (1568), Vavřince Řínského († 1576), Matouše Kejsíka († 1577). Kašpar z Werden († 1593) usiloval o to, aby některé vesnice od Gryspeků vyplatil a v tom pokračoval jeho nástupce Adam Wild († 1608), ale nepovedlo se i nástupcům jeho Adamovi Uratovi (1608—1610) a Jiřímu Uratovi (1610—1612). Bartoloměji Laibelovi († 1615) postoupeno l. 1613 něco dědin a obnovení bývalého bohatství se stalo za Jiřího Vasmuta († 1639). Ferdinand II. vrátil klášteru (1623) velikou část prvotního klášterství a to dilem i za zásluhy opatovy při obhájení Plzně. Byv od nepřátel sužován, utekl opat l. 1638 do Plzně. Nástupce jeho Jakub Vrchota z Rosenvertu (1640—1651) nebyl ještě činným, ale Kryštof Tengler († 1666) stavěl (1661) nový klášterní kostel, který dokončen (1668) za nástupce Beneše Englkna († 1681), který statek Krašov přikoupil. Ondřej Trajer († 1699) stavěl nové opatství a založil proboštství v Týnci. Nástupce jeho Eugenius Tytl dokončil opatství a v l. 1714—1736 vystavěl konvent (stavitelé Dinzenhofer a Santini), také zdobil kostel a sebral mnoho krásných obrazů. Následující opatové Celestin Stoj, Sylvestr Hetzer a Fortunat Hartmann stavěli kostely a jiná stavení Z ušetřených peněz přikoupena v l. 1757 Bělá s panstvím a tím vývoj kláštera ukončen. Zrušen l. 1785 a poslední opat Celestin Werner nucen jej opustiti. Klášterství zůstalo až do r. 1826 přísl. náboženského fondu a pak prodáno kníž. Metternichovi.

Plasy, farní ves u Boleslavě, v níž byl

farní kostel ve 14. st. P. patřily ve 14. a 15. st pp. z Vartemberka a v 16. st. ke tvrzí Volenovicům, s níž přip. ke statkům města Boleslavě. Po r. 1620 zanikla fara a teprve l. 1877 obnovena.

Platenice (dříve *Platinice*, *Plačimice*), ves u Holic, jež se vyskytuje od r. 1086 z části v držení klášt. Opatovské ho; jiné části nabyli klášter r. 1228. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k bisk. Litomyšl. V 15. st. patřily ke zboží Dašického, s nímž připojeny (1507) k Pardubskému panství. Fara v 17. st. zanikla (PA. X. 299, M. VI. 86.)

Platná, vlastně Blahutín, Blahoňov, ves u Vyšního brodu, jež patřila vždy k panství hradu Rožemberka.

Plav (do Plava, do Plavu), ves u Budějovic ve farnosti Doudlebské, jež se přip. r. 1262. Vok z Rožemberka odkázal ji tehdá klášteru Vyšňobrodskému. Král Přemysl připojil ji sice k Budějovicům (1273), ale Václav II. (1292) ji zase klášteru navrátil.

Plaveč, dvůr, n. tvrz u Drahouše a manství Křivoklátské, jež l. 1474 k Petršpurku připojeno

Plavečín, n. ves blízko Kašperských hor, ode dávna přísl. hradu Kašperka. L. 1584 prod. obci Kašperských hor a l. 1593 jí povoleno, aby grunty zde koupiti a na pastvy svěsti mohla

Plavno (prvotně *Plaven*), město v Sasku, dříve přísl. České koruny od r. 1359, jež l. 1459 při Sasku jako manství zanecháno.

Plavsko, ves u Stráže (Hradec Jindř.), jejímž jménem (Platz) Němci Stráž pojmenovali.

Plech, n. manství koruny České (1353, 1374).

Plechý (kámen neb vrch), bezpochyby prvotní jméno hory, která se nazývá r. 1346 Plechenstein a nyní Plöckenstein

Pleistein, n. léno koruny České (1356 až 1800).

Ples starý, ves u Jaroměře, zbytek bývalé vesnice, která se l. 1186 přip. a l. 1271 byla farní a v 18. st. z větší části na pevnost Jozefov (viz to) svedena.

Ples, prvotní jméno kr. města Jozefova.

Ples, n. manství koruny České v 16. st. doznávané.

Plesanov, Plesonov, české jméno jedné ze tří vesniček u Černošína, které slovou dnes Plesau. L. 1239 byla v držení kl. Kladrubského. V 15. st. spustla zastavena l. 1463 pánům ze Švamberka, od kteréž doby patřila k Boru.

Pleše, ves u Kard. Řečice, l. 1382 koupěna pro Petra z Kříšova a l. 1394 prod. Kačeně vdově po Dobešovi z Mezimostí. L. 1414 a 1419 seděl tu Jan z Ústí, předek pozdějších Sezimův z Ústí, kteří se odtud na Úštěk dostali. V 16. st. drželi je Špulířové z Jiter. Později přík. ke Kard. Řečici.

Plešiště, ves u Sedlčan, kterou Jordan z Jickovic l. 1336 klášteru Milevskému prodal. V 15. a 16. st. část ta držena ke Zvíkovu, jiná patřila až do r. 1547 obci Táborské. Později držena k Obděnicům, s nimiž přikoupěna ke Chlumci.

Plešivec, správné pojmenování vsi, Kohlenberg (vlastně Kahlenberg, plechá hora), která se přip. l. 1359 jako přísl. hradu Husi (1549—1603 k Drslavicům, 1603—1850 k Vimberku). V 15. st. jmenována Řemdihovice (řemdih = Kolben, jakoby sloula Kolbenberg).

Plešivec, samota u Berouna, n. ves, která byla po smrti Viléma Zajíce z Valdeka (1319) darována ke kl. sv. Dobrotivé, ale od něho prodána. V 16. st. byl tu les, který patřil obci Berounské.

Plešivec (t. j. *Holý* neb *plechý vrch*), oblíbené pojmenování hor v Podbrdsku. Ok. r. 1150 jmenovala se tak hora u Berouna; název starožitného P. u Jince vyskytuje se teprve v 16. st.

Plešnice, ves u Touškova, n. s tvrzí, l. 1360 sídlo Držkrajovo, l. 1379 rozdělená mezi Racka, Lvíka a držitele hradu Bubna. Tito v 15. st. celou ves k Bubnu přikoupili. Po spustění téhož hradu sídlili Chlumčanští z Přestavlk na zdejší tvrzí. Od nich se dostaly P. (1565) Úličkým z Plešnic, kteří prvotně odtud pocházeli. Drželi P. až do 17. st. Později přip. k Čeminům.

Pleva, n. ves u hory Plevky, jižně od

Dražně (Manětiny), jež patřivala klášteru Plasskému (1193 u Plevy, 1204 u Plevy).

Plevník, Plevnice, n. ves blízko Úlic (u Plzně), jež patřila l. 1384 Heřmanovi z Hrádku a odtud držena ke hradu Bubnu. V 15. st. spustla a l. 1494 odprodána k Úlicům.

Plezom (*Plesau*), vésky u Černošína, prvotně jediná ves, jež se l. 1115 přip. Kniže Bedřich dal jí před r. 1186 kl. Kladrubskému. L. 1424 od něho zastavena byla Buškovi z Erpužic. L. 1454 měl ji Markvart z Hrádku. Mezi tím spustla a držena později ke Třebli, k níž l. 1576 dědičně prodána. V 16. neb 17. st. tu nové vsi založeny.

Plhov, véska, jež l. 1563 k Bezděkovu (u Chotěboře) přidělena, v 17. st. k němu patřila a s ním snad splynula. (L. 1440 Vaněk z P.)

Plchov, ves u Slaného, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří a r. 1257 křížovníkův s červ. hvězdou. V 16. st. patřil P. k Bílému Újezdci, v l. 1611—1614 ke Smečnu a 1614—1850 kapitole u sv. Víta.

Plchov, n. ves, l. 1403 přísl. hradu Třemšína.

Plöckenstein viz *Plechý*.

Plone, n. manství koruny České, jež l. 1459 při Sasích zanecháno.

Ploskovice (pův. *Ploskovići*), ves u Litoměřic, jež se přip. již r. 1057 v zákl. listu Litoměřickém. Pavel tu dal zemi kostelu Litoměřickému. Sice patřila ostatní ves řádu Svatomářskému od konce 12. stol. L. 1436 P. zastaveny Jakubovi ze Vřesovic, od něhož před r. 1440 pánům z Polenska postoupeny. L. 1475 držel je Jindřich z Rabšteina, později Ploskovští z Drahonic, l. 1527 Jan Březenský z Vartemberka a později Trčkové z Vitence, jimž l. 1545 dědičně prodány. L. 1568 k. je od nich Oldřich Dubanský z Duban. Po jeho smrti dělena pozůstalost mezi několik dědiců a P. dostaly se Kostomlatským ze Vřesovic. Díly jich sloučil Petr starší († 1604) a l. 1618 je držel Jan Habart. Po něm spadly na krále a darovány l. 1632

Jindřichovi Šlikovi z Holiče. Od dcery jeho M. Sidonie prod. l. 1663 Juliovi Jindřichovi kníž. Saskému. Odtud měly též držitele, jako ostatní Toskanské statky a naposled se dostaly svěřenským právem v držení J. V. císaře Frant. Josefa I.

Plotiště, farní ves u Hradce kr., jež patřivala prvotně ke hradu Hradeckému. L. 1318 povstal tu malý městský statek (později Kydlinů z P.) a v 15. st. tvrz se zemanským statkem, který držel l. 1468 Řehoř z P. L. 1475 k. jej obec Hradecká a později získala také statek Kydlinovský. Kromě toho tu byly ještě dvory svobodné. Na jednom seděli Nejedlí z Vysoké, Panšití ze Střežetic a Králové z Dobrévody. Od r. 1636 patřil Jezovitům a od r. 1677 ke Pfinu. L. 1787 tu zřiz. fara a l. 1788 vystavěn kostel. (H. II. 221.)

Plotiště, kostel na návrší nad Slatinou u Chocně, jež byl r. 1349 farním a postoupen k biskupství Litomyšl. U něho byla tehdá tvrz z vladycké hospodářství, jež patřilo od r. 1409 Mstidruhovi z Adlar. Od něho je k. 1434 Jan Veselík z Chlumu. Později drželi jej Slaškové a Špínové společně. V 15. st. spustl dvůr a dostal se v držení obce Mýtské (1480). Podací bylo v 15. st. rozdělené; polovice patřila ke Slatině, polovice ke Šnakovu. Fara za neznámé doby zanikla. (H. II. 255.)

Ploučnice (nikoliv *Plznice*), řeka, jež se příp. r. 1226 (Pulsnice, 1291 Polsteniz, 1374—1409 Plůčnice).

Ploukonice (dříve *Čaploukovic*, prv. *Načeplukovici*), ves u Turnova, n. manský statek k Rohozci, jež l. 1507 Alšovi ze Sovince osovoben, pak k Albrechticům patřil a l. 1614 ke Svijanům koupěn. Ves patřila v 16. st. k Rohozci a od r. 1615 ke Svijanům.

Pluskov (něm. *Stockern*), véska u Vyšního brodu od 14. st. přisl. hradu Rožemberka.

Plzeň, kr. město, založeno asi l. 1290 od krále Václava II., když prvotní Plzeň (Plzenec) bezpečnosti zemské již nevystačovala. Před tím stála tu ves Malice (v místech Saského předměstí). Nově založené město nazváno Novým Plzněm a vysazeno právem Starého města Praž-

ského Při založení neb brzo po něm vystavěny kláštery pro Dominikány (černý) a minoritský (šerý), též farní kostel, kterýž odevzdán l. 1310 králem Jindřichem křižovníkům německým. Prvotní německé obyvatelstvo podlehl Čechům teprve ok. l. 1400. Král Jan udělil obyvatelům (1341) svobody, jiných se jim dostalo l. 1363 a 1372. Václav IV. město za věrnost (1406, 1410) slevním berní odměňoval. Působením Václava Korandy kazatele stalo se, že jedna strana odevzdala město Žižkovi (1419) a křižovníky z fary vyhnala. Úmysl učiniti P. baštou husitství, se nevydařil; l. 1420 opanována vojskem královským, strana pod jednou obdržela vrch a druhá se vystěhovala. L. 1421, 1427 a 1431 od podobojích oblehána. Tužší bylo obležení l. 1433 skrze Prokopa Holého, které 10 měsíců trvalo a jen bojem u Lipan přetrženo bylo. Za statečnou obranu obdrželi měšťané od císaře Zikmunda mnohé milosti. Obecní hospodářství stálo odtud dobře, tak že do 17. st. pořád statky kupovány. L. 1449 přistoupili P-ští k jednotě Strakonické, ale podřídili se l. 1452 Pražské vládě a králi Jiřímu do r. 1465 zachovávali věrnost. Na vyzvání papežovo spikla se výstřední strana proti straně králově, vyhnala ji z města a podávši se později Matyáši Korvinovi, posádku jeho do města přijala. Ok. l. 1460 začaly se knihy městské psáti po česku a l. 1468 vytištěna tu první česká kniha. Za válek tehdejších přestěhovala se sem kapitula Pražská a Hilarius Litoměřický administrator odtud stranu pod jednou k boji podnětoval. L. 1480 k. obec rychtu. L. 1507 oblehli P-ští škůdce svého Jana Bavůrka ze Švamberka a dostavše ho, kázali ho stíti. L. 1500 zamezeno stěhování Němců, kteří by se nechtěli učiti česky a l. 1504 vypovězení židé. Za věrnost Ferdinandovi I. l. 1547 prokázanou, obdrželi P. první místo na sněmu po Pražanech, ač pak měli nákladné spory s Kutnou Horou. V l. 1554—1559 vystavěna radnice. Král tu přebýval, též arcikníže Ferdinand, který tu l. 1555 turnaj strojil. V 16. st. tu mnoho stavěno od vláských mistrů. Proto

že se tu víra pod obojí rozmáhala, přívrženci její l. 1579 z města vypovězeni. Také Rudolf II. tu dvorem býval. L. 1618 obležena P. od Mansfeldova vojska a padla v moc stavů, při čemž velká škoda na staveních učiněna. Teprve l. 1621 dostala se v moc císařských a to podplacením velitelů za nepřítomnosti Mansfeldovy. Za ty útrapy obdrželi P. (1627) majestát na vzácné svobody, zejména vynětí z moci podkomořího. L. 1633 a 1634 byl tu Albrecht z Valdštejna s vojskem a l. 1634 po dvakrátě podřízení velitelé se mu k věrnosti zapisovali. Za Ferdinanda III. a Leopolda I. usilováno o zřízení biskupství v P., ale vždy pro odpor měst. rady zmařeno. V 17. a 18. st. nepovznela se P. na blahobyt, kterého dosáhla v 16. st. L. 1741 obsazena Francouzi a Bavyry, ale l. 1742 vypuzeni. L. 1770 a 1784 svobody města potvrzeny. L. 1776 založ. tu německé gymnasium. Za cis. Josefa II. zrušeny oba kláštery a tři kaple. V následujících dobách bořeny hradby, brány a věže a jiná stavení druhdy i zbytečně, jako ku př. kostely sv. Markéty a sv. Ducha. První polovice 19. st. vyplněna jest působením prof. J. V. Sedláčka a J. Smetany. L. 1832 stavěno divadlo, v l. 1839—1842 stavěn měšťanský pivovár, k němuž l. 1839 druhý a v posledních letech třetí přibyl. Od r. 1850, kde se stala P. sídlem c. k. úřadův, shledati lze rychlý vzrůst a rozkvět města. Do l. 1850—1862 padá velký rozkvět trhů, v l. 1861—1873 založeny dráhy sem ústící. V následujících letech zakládány školy a užitečné ústavy, jako l. 1863 gymnasium, l. 1874—1893 stavěny obecné školy, l. 1876, 1885 průmyslová škola, l. 1878 museum, l. 1883 vyšší dívčí škola, l. 1886 obchodní škola, l. 1888 reálka, l. 1892 učitelský ústav a rolnická škola. V l. 1879—1881 obnoven kostel a v l. 1888—1889 zřízen vodovod. Znamenití rodáci: Zdislav Chrt (1402), V. Koranda, Prokop z P. († 1453), Jan Doubravský z Doubravky († 1553), Jindř. Písecký z Horšova († 1586), Wolfgang Zelendár z Prošovic († 1619), Jan a Matěj Tannerové, Jan Ctibor Kotva z Frei-

feldu († 1637), Šebest Berlička, D. Alexius († 1636), L. Widmann († c. 1756), Fr. Němeček, V. Sedláček († 1835), St. Zauper. Fr. Sequens († 1896), J. Schöbl. Erb: Štít křížem na 4 pole rozdělený; v 1. stříbr. dva zlaté klíče (1466 od papeže Pia), ve 2. zl. odětec s kopím a v pravo od něho půl černého orla, ve 3. zeleném velbloud přirozené barvy, ve 4. červeném stříbr. tista se zl. obojkem. Uprostřed štítu jest prvotní erb, totiž stř. hradba s dvěma věžmi a otevřenou branou, v níž stojí postava Českého krále s mečem a štítem království. Nad hradbou panna v stříbr. oděvu, držíc prapory, v pravici říšský, v levici český. Nad štítem dvě helmy s červenými a stř. příkrývadly, nad tím v pravo želez. halapartna, v levo zl. buzikán, mezi nimi tři zl. pahrbky se zl. křížem a nad nimi stuha s nápisem: In hoc signo vinces; v pravo a v levo ratolesti. To vše drží anděl, maje na hlavě věnec a na čele zlatý křížek (Spis pamětní Jednoty samosprávných úředníkův 1895).

Plzenec (i Stará Plzeň) městečko u Plzně, prvotně podhradí z hradu, který byl založen na hoře nad ním se vypínající. Na hradě a v podhradí bývaly kostely sv. Vavřince, sv. Jana, sv. Máří, sv. Petra (rotunda ještě stojící), sv. Martina, sv. Kříže a sv. Václava. Hrad přip. se poprvé l. 976, když tu císař Ota II. od Čechů poražen. V l. 1003—1012 tu byla mincovna. Ok. l. 1050 knězic Zpytihněv prý měl P. s krajem za úděl. L. 1109 přebýval tu kn. Vladislav, l. 1134 sešel se tu Soběslav s císařem a v l. 1213—1216 byl zde knězic Děpold. L. 1224 králevič Václav tu byl dvorem, maje kraj za úděl. Za těch dob sídlili zde komorník, purkrabě, sudí a vladař, též arcijáhen. Ve 13. st. mizela důležitost P. jako pevnosti a ustupovala novým pevnostem Stříbru, Domažlicům a Klatovům. Podací nad kostely dostalo se v držení kl. Chotěšovského, ostatek kromě podhradí zanikl. Zboží okolní zůstalo v držení králů a podřízeno od r. 1360 hradu Radyni, ale podací far. kostela náleželo kancléřům. Město obdrželo l. 1361 svo-

body, jež l. 1455 potvrzeny. Až do konce 15. st. patřilo k Radyni, pak do r. 1561 k Zelené hoře a od r. 1561 ke Štáhlavům. Kostel l. 1689 obnoven. Ještě ke konci 18. st. byl P. městečkem, ale pak sklensl na ves. Nyní se domáhají obyvatelé zase povýšení na městečko.

Plzeňská řeka v l. 1558—1610 název dílu jednoho řeky Mže.

Plzeňsko, Plzeňský kraj 1. název správního a soudního území, jež se vyskytuje většinou jako území poddané zemskému úřadu v Plzni, t. j. jako Plzeňsko, Klatovsko Domažlicko a Mežsko pohromadě. Jako úředníci jeho na hradě Plzni (Plzenci) sídlí se příp. 10, 8 Jan sudí, 1146 Jimram sudí, 1160—1167 Drslav purkrabě, 1175—1176 Sezema p., 1177 Suda p., 1189 Drslav p., 1192 Jan soudce (1213 Děpolt popravce) 1220—1224 Zbramír sudí, 1229 Ratmír komorník, 1232 Břetislav p. (?), 1238 Sasín sudí. Do následující doby padá zřízení menších úřadů v téměř kraji, zejména se příp. l. 1252 Stříbrský, 1298 Domažlický a Klatovský. Zdáli zůstal větší úřad v Plzenci, není známo, ale příp. se vladař krajský v padělaném listu Břevnovském, 1269 Drslav sudí, 1272—1283 Jindřich z Podmokle komorník, 1284 týž, Oldřich soudce, 1285, 1286 Bohuslav z Boru komorník, 1318 Bušek z Boru popravce. Ok. l. 1340 byli tu dva popravci, dva komorníci a sudí neb úředník. Kraj se zhruba udržel ve svých mezích od 13. st. až do l. 1751, jsa i nějaký čas úředním knížectvím. Berně se vybíraly pro čtyři obvody, z nichž tři odpovídaly menším úřadům a z těchto dva se udržely až do r. 1420. Popravu vykonávali od 15. st. dva krajsí hejtmané, někteří páni a některá král. města. L. 1751 rozděleno P. na podřly Plzeňský a Klatovský, jež však brzo nazývány i kraji. Na r. 1850 zřízena krajská vláda v Plzni pro větší část P. a Prachensko a větší část bývalého Mežska příp. k Chebsku. L. 1854 odděleno Prachensko a nový kraj Plzeňský aspoň v soudních věcech potrvál do dneška;

2. arcijáhensství neb kraj arcijáhna Plzeňského viz Arcijáhensství;

3. děkanství neb kraj děkana P. obsahovalo ve 14. a 15. stol. fary a kostely Plzeň, Plzenec, Kostelec, Chotíkov, Druzdovou, Ledce, Krašovice, Bělou, Tisou, Lozu, Úněšov Všeruby, Leštany, Břízu, Sulislav, Jeznou, Ojprnice, Kozolupy, Touškov, Malesice, Dobřany, Sekyřany, Kostelec, Litice, Chvalenice (Obvod a stav jeho l. 1573 v l'am. arch. VII. 224).

Pnětluky, Netluky (pův. Pnětluci) ves u Lovosic, l. 1415 sídlo Mikáskovo, l. 1526 Jiřka Stroupeckého ze Stroupeče. Asi od l. 1530 byly v držení Kaplířů ze Sulevic (1532 Volfa, 1542 Albrechta, pak Jana, 1587 Volfa a bratří, 1587 Václava). L. 1623 zabrány Adamovi Kelblovi z Gejzinku a prod. Frant. de Couriers Od jeho potomstva přešly ke sklonku téhož st. na pány ze Šenfeldu, jimž až do l. 1704 patřily. Až do l. 1773 měly stejné držitele se Šonvaldem, pak zase byl statkem o sobě. N. tu bývala tvrz.

Pnětluky, Netluky ves u Loun, jež byla sídlem Zvěsta a syna jeho Sulislava. (1230—1256). Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož pány podacími byli l. 1380 Markvart z Řebčfk, 1409—1414 Bušek ze Žirotná a pak jeho syn Jan. Ok. l. 1443 nabyli jich Beneš z Kolovrat, jehož potomstvo je drželo k Ročovu a k Pravdě. V 16. st. příp. od Vřesovcův k Novému hradu. V 17. st. zanikla fara a l. 1765 kostel znova vystavěn. N. tu bývala tvrz.

Pnětluky, dvůr u Bělice n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Radslavovo, l. 1388—1401 Jarohněva Chra. Až do r. 1539 byly v držení Bezdružických z Kolovrat, odtud Bechyňův z Lažan, (1539 Jana a dcera jeho, 1560 Jana, pak Jindřicha, 1578 Václava ml., 1596 Jana). L. 1622 zabrány Václavovi B. z L. a puštěny ke Konopišti. L. 1665 zase odprodány a patřily rodinám z Heunegku, Tamům a 1732 Leveneurům. L. 1751 k. k Jablonné (MB. V. 48).

Pnětluky n. ves neznámého položení, jež v l. 1115—1186 patřivala klášteřu Kladrubskému.

Pněv, Pňov, ves u Poděbrad, jež koupily r. 1265 nábožné paní Jitka a Lidmila z Hradce od pana Jaroše z Poděhus, aby ji darovaly klášteřu Pohledskému. Před r. 1344 byl tu farní kostel. Tehdáž držel P. Jakub Provod a r. 1363 Heřman z P. V l. 1410—1418 bylo podací kostela rozděleno mezi vladky Přebřadské a Dobřenské. Část vsi dostala se tehdáž k Přebřadám a potom k Poděbradům. Ostatek drželi Dobřenští, sedíce na tvrzi. Statek ten teprve l. 1630 k Poděbradům přikoupen. V 17. st. zanikla fara, kostel pak l. 1789 zrušen a prodán (H. XII. 23).

Pněvany, Pňovany ves u Stříbra, v níž patřilo hospodářství nějaké r. 1205 klášteřu Kladrub. Na vladectví zdejší seděli 1239—1242 Beneš, 1242—1269 Vavřinec. L. 1379 tu byly dva statky a část jednoho darována l. 1396 kl. Stříbrskému. Od 15. st. seděli tu pp. z Říčan. K žádosti Oldřichově (1545) na městečko povýšeny. Ač je Říčanští dvakrát prodali, zase jich nabyli, naposled l. 1710. L. 1796 přík. k Lišanům. Erb: Červ. štít s bílou branou, stínkami, vraty otevřenými, dvěma věžemi a mezi nimi půldruhého listu leknového (Říčanských).

Pněvice, Pňovice n. farní ves, která stávala na Rovínách proti kostelu sv. Barbory v Kutné Hoře P. patřivaly ke kapitule Pražské i s podacím kostela sv. Václava. Proto že se Kutná Hora do statku kapitulního rozšířila, patřila část její zejména i fil. kostel sv. Barbory do farnosti P. Z toho vznikaly pře s kl. Sedleckým. Obyvatelstvo bezpochyby se vztěhovalo do města. Kostel (a přý druhý kostel sv. Petra a Pavla) udržel se do r. 1786, kdež zrušen a prodán (M. XI. 100. P. A. XVI. 403).

Pňovice, n. ves (soudíc ze jména) v l. 1490 aspoň položení tak jmenované v krajině u Kadaně.

Poběžovice, ves u Přelouče n. v tvrzi l. 1399 statek Staňka Slaměnce a Martina. L. 1401 seděl tu Mareš přetek Tuněchodských z Poběžovic,

l. 1416 s ním Blažek a l. 1440 Jan a Diviš. V 15. st. přík. k Cholticům.

Poběžovice prvotní název Ronšperka.

Pobíbuky, viz Pojbuky.

Pobipsy, (obec Polipsy, pův. Pobipsi), ves u Kácova n. s tvrží. Zde seděli l. 1295 Křišťan, l. 1328 Markvart. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podacími pány byli 1355 Jeniš, Jeniš a Jindřich, 1370 Čeněk, 1395 Máňa, se synem Markvartem Zbohem spolu s cizími vladkami. Z pozdějších příp. se 1417 Jindřich a 1440 Čeněk. Ondřej Androvec z Jistbice prod. P. (1487) Slavatovi z Chlumu. Patřily odtud k Čestínu kostelu a od r. 1623 ke Kácovu. Fara v 17. st. zanikla (H. XII. 234).

Poboř, Poboří ves u Kouřimě, jež patřila k prvotnímu nadání klášteřa Sedlec. (1142). Za neznámé doby odcizena P. Albrecht Amcha z Borovnice prodal ji (1515) obci Kutnohorské, která tu byla do r. 1850 vrchností.

Počaply, farní ves na levém břehu Labe u Litoměřic, po níž se nazýval r. 1262 Dmítr z P. Farní kostel byl tu již před r. 1409. P. patřivaly klášteřu Břevnov. (1395, 1406) ale jako podací pán vyskytuje se v l. 1409—1411 Vilém z Hazemburka P. drženy až do l. 1850 k Hrdlům. Kostel l. 1724 skrze stavitele Kiliana Dinzenhofera vystavěn.

Počaply, ves u Roudnice, v níž byl farní kostel již před r. 1357. P. patřivaly klášteřu kartouzskému u Prahy, jež tu měl podací a klášteř sv. Jiří. L. 1436 zastaveny Ješkovi z Roztok, v l. 1521—1850 patřila část k Beškovicům a část k Beškovicům; tato byla r. 1554 na krátký čas oddělena. V 17. st. fara zanikla.

Počaply, farní ves u Berouna, v níž byl farní kostel před r. 1361. R. 1364 seděl tu Bořita z P. r. 1373 držena ves ta ke Zbirohu, r. 1399 měl ji Jíra z Roztok a od r. 1410 patřila k panství Karlštejn. Část patřila ke kapli na hradě Nyzburce a nechaná l. 1472 pánům, když tu kněze nebude. V 16. st. náležely k Popovicům

od r. 1586 k Točnicku a v l. 1590—1850 ke Královu Dvoru.

Počátky, město, l. 1303 dědictví Perchty, sestry Zaviše Falkenšteinského, která tu věno Vítkovi ze Švabenic, druhému muži svému, zapsala. Ve 14. st. tu byl far. kostel. P. byly l. 1355—1359 v držení Štěpána z Březnice. L. 1385 držel je Jan z Hardeka purkr. Maidburský a ten je prodal (1389) Jindřichovi z Hradce. Po tomto († 1398) následoval syn jeho Jan mladší († 1420) a od té doby patřily k pansví Hradeckému. Za husitských válek prý hradby města pobořeny, pročež Jindřich z H. zase P. hradbami opatřil a obyvatele od odumrtí osvobodil. Milost ta l. 1508 i na předměstí rozšířena a l. 1514 od Adama z H. potvrzena; od téhož pána obdrželi i jisté dědiny. Jiné milosti obdrželi 1559 atd. od Jáchyma z H., jenž koupiv Žirovnici, P. k ní připojil. Potomní výsadu obdrželi 1591 od Adama, 1606 a 1629 od Lucie Otilie Slavatové. Za tehdejších válek město od Švédův vyplněno, při čemž všechny staré výsady shořely. Pozdější svobody pocházejí od Adama Slavaty (1653), Adolfa Vrat. ze Šternberka (1694), Frant. Leop. ze Št. (1707). Kostel byl v l. 1594—1773 pod patronátem jezovitův. Ok. l. 1600 postaven kostel Božho Těla a ok. l. 1694 kaple sv. Anny. L. 1811 větší část města vyhořela a l. 1850 stalo se sídlem c. k. úřadův. Znameníť rodák: Tomáš Pešina z Čechorodu († 1680). Erb: modrý štít zl. čarou rozdělený, v pravém poli zl. hvězda Šternberská a písmena AW, v levém zl. růže Hradeckých a písmena AL. Štít, nad nímž jest zlatá koruna, drží dva andělé.

Počedělice, ves u Loun, která se přip. r. 1219, kdež od biskupa kl. Valdsaskému zastavena. Před r. 1361 byl tu farní kostel. R. 1347 vyměnil si P. Sezima z Rožmitála od biskupství za svou polovici Rožmitálu a seděl tu do r. 1377. V l. 1387—1403 drželi P. Škopkové z Dubé, ale od r. 1407—1429 patřily zase k arcibiskupství. Ok. r. 1422 držel je Rydkář z Polenska, Později byly v zápisném držení pp. z Kolovrat

a drženy k Novému hradu. Ok. l. 1570 dědičně puštěny pp. z Lobkovic a v l. 1575—1577 skoupeny k Touchovicům. L. 1615 odprodány k Vršovicům. V 17. st. fara zanikla. (M. XXIII. 29).

Počepice, farní ves u Sedlčan, po níž se nazýval r. 1219 Ctibor z P. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podací patřilo z polovice (i s částí vsi) ke Chlumci, z polovice s tvrzí Počepickým z Počepic, jichž předkové byli Volkář, Linhart (1385—1404), Odolen (1391—1404), Dik († 1406), Mikuláš Rynart (1413), Bolesud (1406—1413), Jindřich (1444—1465), Jiří a Mikeš (1490), Štěpán (1507). Synové Václava P. prod. P. 1559, ale l. 1568 zase k. od Kateřiny P. L. 1597 prodány Jindřichovi Doudlebskému z Doudleb, pak byly v držení Vratislavův a od l. 1609 Polyxeny Lobkovské, od jejíž potomků přip. ke Chlumci. Kostel l. 1790 rozšířen. (MB. VI. 52).

Počeradce, ves u Postolopr, jež patřila od r. 1209 klášteru Oseckému. Po r. 1420 odtržena a v druhé polovici 15. st. držena k Mostskému hradu i s klášterstvím Postoloprtským, k němuž později připojena.

Počernice dolní, ves za Karlínem, ok. l. 1330 statek Štěpána Puše po otci Mikuláši a l. 1361 Doroty, vdovy po něm, l. 1381 Jana z Cách. Tehdáž tu byl far. kostel. L. 1508 držel je Jan Široký z Mirovic, pak Johanka vdova jeho, po níž spadly na krále. L. 1562 prod. Matějovi Hůlkovi, od jehož syna je k. 1595 Maryje Čejkova z Řezna. Drželi je pak Čejkové z Olbramovic (1606 Jeronym, 1609 Rudolf) od r. 1611 Mandaléna Kaplšřova. L. 1622 zabrány Markétě Slavatové ze Smiřic a prod. Janovi Danielovi Kaprovi z Kapršteina. L. 1644 k. je Rudolf hr. Colloredo. V 18. st. drželi P. hrabata Sweerts a až do r. 1803; od r. 1809 patřily M. Václavovi Dohalskému a od r. 1825 Enisům. Fara v 17. st. zanikla.

Počernice horní, ves za Karlínem na poč. 14. st. tuším statek Zipyty Benešovského a l. 1329 jeho synův. Karel IV.

oddal l. 1366 P. k vysokému učení Pražskému, které je ve 14. st. pronajímalo. Od 15. st. spravovány z Michle.

Počínovice, (prvotně Počinovici, špatně Počejevici z něm. Potzowitz), ves u Horš. Týna, l. 1379 statek Jindřichův. Také tu měl kl. Kladrubský statek. V 16. st. tu bylo svobodství, jež se ještě l. 1789 pamatovalo.

Počínovice, farní ves u Kdyně, jež patřila k osadám Chodův Domažlických. L. 1787 tu zřízena lokalie a l. 1856 fara.

Podbezděz viz Bezděz.

Podbořanky, farní ves u Jesenice, v níž byl farní kostel před r. 1367. P. patřivaly až do r. 1420 klášteru Plasskému. Zastaveny pak, příp. k panství Petršpurskému, od něhož přiděleny k Žihlí, ale l. 1622 zase koupeny. V 17. st. zanikla fara; l. 1786 zřiz. tu lokalie a l. 1858 fara.

Podbořany, (pův. Podbořané, t. j. pod borem bydlící) město, prvotně ves kl. Postoloprtského. Po r. 1420 opanovali je Žatečtí a dán jim l. 1436 na ně zápis, ale l. 1436 také zapsány Burjanovi a Janovi br. z Gutšteina, kteří opanovali. Burjanovi, potomku Burjanovu l. 1480 potvrzeny. Drženy k Chýšim. Za neznámé doby povýšeny na městečko. L. 1535 dědičně doprodány Šebestianovi z Veitmile, ale ten je l. 1538 Volfovi z Gutšteina prodal a drženy napořád k Chýšim. Mikuláš z Lobkovic prod. je (1574) Kryštofovi ml. Šlikovi z Holiče, jež l. 1576 město obdařil svobodami. Za něho l. 1580 kostelní knihy založeny. L. 1586 prod. Kryštofovi Fictumovi. Potomku tohoto Jetřichovi l. 1623 zabráný a prod. vdově Heléně Kateřině ze Štensdorfu a tato je prod. (1626) Julianovi Jindřichovi kn. Saskému. L. 1590 město i s kostelem vyhořelo, l. 1647 od Švédů drancováno. Skrže dceru knížete dostaly se P. mark. rodu Badenskému, jemuž až do r. 1785 patřily. Tehdáž zabráný od dvorské komory jako odumřelý statek a zpravovány od státní správy až do r. 1837, kdež zase prodány. L. 1720 dccela, l. 1734 a 1748 z části

vyhořely. L. 1850 staly se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít, v jehož zpodu stříb. hradba s branou otevřenou, zl. mříží zpodjatou, a veřejemi své barvy, za tím dvě čtverhranaté věže též stříb., každá s okny, cimbuřím, červ. střechou sedlovitou a makovicemi. Mezi věžemi je erb pp. z Gutšteina, totiž zl. štítek a na něm troje jelení rohy černé barvy.

Podboří (staroč. Podbořie), ves u Bechyně, jež patřila r. 1291 ke zboží Sepekovskému a odtud k biskupství a r. 1307 k panství Přiběnickému, později a až k r. 1551 k Bechyni. L. 1551 k. je Oldřich Bechyně z Lažan. Potom tu postavena tvrz, která patřila Čabelickým ze Soutic do r. 1623. T. r. koupil je Jan de Vitte a příp. je k Opařanům (H. VII. 56).

Podbradec, ves u Libochovic; v 15. st. z části přísl. Budyně, sice statek 1452 Erharta z Hořan, 1495—1510 Erharta z Hertemberka, až od r. 1528 Jiřika z Pouchova. L. 1542 k. i s tvrzí k Percuci a l. 1597 zase odprodán Adamovi Pfeřkornovi z Otopachu, jehož synům do l. 1617 patřil. Tehdáž je k. Jan David Boryně z Lhoty. Držen pak k Mšenému, l. 1669 odprodán a l. 1675 k. Budyni.

Podbrdsko, Podbrdský kraj 1. území správní a soudní, jež jsouc přirozeně omezeno Brdy a lesy a horami Křivoklátskými, obsahovalo hlavně poříčí Litavy. Prvotně se nazývalo Tetínskem po hradu Tetíně, kdež sídlil lovčí. Po založení Berouna pozbyl T. důležitosti. Poprava pak vykonávána z nového hradu Nyžburka a menší úřad byl v Berouně. Tento zanikl buď ze krále Jana neb Karla IV. a P. podřízeno úřadu Rakovnickému. K témuž kraji patřilo i v příčině poprav. Ještě l. 1506 zůstávalo pod hejtmany kraje Rak. Za Ferdinanda I. míval svoje hejtmany a udržel pak svou samostatnost až do r. 1850. Od 17. st. nazýval se Berounským krajem a l. 1714 k němu příp. Vltavsko.

2. děkanství neb kraj děkana Podbrdského, obsahovalo ve 14. a 15. st. fary

a kostely: Beroun, Tetín, Počaply, Tmaň, Borek, Všeradice, Liteň, Řevnici, Mníšek, Kytín, Knín starý, Hraštici, Svaté pole, Lhotu dlouhou, Píčinu, Skřápel, Neumětely, Bezdědice, Lochovice, Jince, Mrtník, Hořovice, Žebrák, Praskolesy, Zdice, Cerhovice, Zbiroh, Řebříky a Veliz.

Podbřeží, n. ves u Opolan, která patřila v 15. st. ke hradu Kolínskému.

Podčaply, viz Počaply.

Poděbasy, ves u Něm. Brodu, jež se přip. r. 1278 jako příslušenství šosu Brodského.

Poděbrady, (pův. Poděbradi) město a hrad, pův. trhová ves, která se přip. poprvé r. 1224 (sice přip. se Arnolt z P. r. 1199 v listu podvrženém). Páni z P. byli potomky Arnošta Sezemice (1189—1207) totiž Hroznata (1224—1237) a pak Vilém a Beneš. Od nich vybaveny P. jako prvotně král. hospodářství a vyskytují se od r. 1268 jako království, sídlo purkrabě a vladaře. Králové tehdejší tu někdy přebývali. Ok. l. 1339 převzal jeho správu zástavně Frenclín Jakubovic, později zastaveny Štěpánovi ze Šternberka a potom bratřím z Janovic. Hynek z Lichtemburka obdržel je l. 1345 v manství a po něm náležely dceři Elišce vdané za Bočka z Kunštatu (1351 † 1373). Po něm následoval syn Boček, jenž ok. l. 1416 zemřel. Když se synové jeho dělili, dostal Hynek P. Tento tu l. 1426 od Táborů a Širotků obležen a t. r. u Nymburka zastřelen. P. ujal bratr jeho Vítek, jenž již l. 1427 zemřel. Syn jeho Jiřík (podle některých pamětí l. 1420 na P. narozený) vězil tu l. 1448 Menharta z Hradce, l. 1450 Jindřicha z Gery, 1452 Mik. Biskupce, 1462 Dr. Fantina, legáta papežského. Týž obdařil P. před tím na město povýšené, načež teprve synové jeho l. 1472 písemně ujistění dali. Když se dělili, dostal Hynek kníže Minstrberský P. za díl (1472). Matyáš král Uherský usiloval o to (1489), aby jej o P. připravil. Když l. 1492 zemřel, donutil král Vladislav dědice, že mu P. prodali. Od té doby byly P. komorním panstvím. R. 1496 tu vězení a stínání havířů (L. 1516 na tom místě kaple Na

n. v. p. M. vystavěna). L. 1501 zastaveny P. Kateřině kněžně Saské a l. 1502 Mikuláši ml. Trčkovvi z Lípy (t. r. obec od krále obdarována). L. 1505 P. vyvazeny. Král Ludvík dal obyvatelům l. 1524 právo volně se stěhovati. L. 1530 zastaveny P. Albrechtovi z Gutšteina a po vyvazení zase l. 1540 Adamovi Lvovi z Rožmitála. T. r. koupil je Jan starší Trčka z Lípy, ale hned potom zase navráceny Adamovi, od něhož l. 1542 vyplaceny. L. 1548 zámek a l. 1552 kostel stavěn; vl. 1552—1557 tu arcikníže Ferdinand přebýval. L. 1580 zase v zámku stavěno. L. 1612 obci potvrzeny svobody a l. 1616 dostala svobodu na krčmy. L. 1620 zapáleno město od vojáků, při čemž radnice i pamětmi vyhořela. L. 1631 P. od Sasů opanovány a v potomníci letech od vojáků sužovány. L. 1647 založeny kostelní knihy. L. 1648 a 1666 potvrz. svobody, l. 1681 město i se zámekem vyhořelo. V l. 1703—1713 pronajaty byly P. společnosti. L. 1723 zámek opraven a od r. 1748 tu císař býval. L. 1752—1757 zámek docela přestavován. L. 1762, 1784 a 1796 obec dostala majestáty na potvrzení svobod. L. 1775 vystavěn most přes Labe. L. 1840 prod. panství svob. p. Sinovi a l. 1850 stalo se město sídlem c. úřadů. Erb: štít zlatý a v něm zeď bílá s stínkami, branou ojevenou, mříží zlatou a dvěma žlutými, panty stříbrnými, za zdí věž v prostředku, bílá okrouhlá se 2. okny, kranclerem, červ. střechem a zl. makovicí, okolo té věže orlice Minstrberská polovičná, totiž černá a červená se zl. pyskem a zl. pazoury a stříb. pružinou přes prsy; nad branou štítek stří. rodu Kunštatského s třemi černými pruhy. (H. XII. 1).

Poděhusy, n. hrad nad Podeřístěm. (Hrádek), který se poprvé r. 1262 přip., jsa majetkem Voka z Rožemberka. Po něm jej držela vdova Hedvika ze Šamberka. Páni z Rožemberka drželi P. až do r. 1481. L. 1402 tu zemřel Mik. Puchník z Černic, volený arcibiskup. L. 1421 hrad od Žizky dobyt a vypálen. Pustý hrad podřízen panství Helfenbur-

skému a od r. 1481 patřil k Vhlavskému zboží. (H. VII. 158).

Poděhusy, viz **Hrádek Červený**.

Poděvousy, (pův. Poděúsi), ves u Týna Horš., jež se příp. v l. 1115—1239 jako přísl. kláštera Kladrub. L. 1379 držel ji Bohuchval z Krchleba, v 15. a 16. st. patřila ke Hlohové, s nž příp. k panství Týnskému.

Podezheim, n. dvůr u Hradce Král., neznámého položení.

Podhořany, (pův. Podhořané), ves u Čáslavě n. s tvrzí l. 1356 statek Janův a jeho příbuzných, později přísl. hradu Chlumu, od něhož na čas byl oddělen. L. 1541 odprodán Jiříkovi z Gerštorfu († 1558), v jehož rodě (Jindřich † 1602, Mikuláš † 1608, Václav) do r. 1628 zůstávaly. Následoval pak rod Kostomlatských ze Vřesovic, od r. 1678 Petr Mik. Straka z Nedabylic († 1720). Pak je vyženil Pertolt Záruba z Hustiřan (1727), později následoval Jan Adam Rašín z Ryzemburka (1753—1780). Později se tu vystřídaly rodiny Dohalských (1786), Pachtů (1798), de Fin (1837), Vchynských (1840) a p. (H. XII. 48, PA. X. 55).

Podhoří, viz **Podstráň** a **Pohoří**.

Podhoří, n. ves u Manětiny (snad pod Horcem), jež se příp. r. 1227, jsouc majetkem Kojaty Hřabišice.

Podhořovice, **Pohořovice** (pův. Pogorovici) ves u Vodňan, která se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Část ta po r. 1420 patřila k Heřmanu. Sice tu bývalo dvoje manství ke hradu Zvíkovu. Tato odprod. l. 1588 a dostala se l. 1590 obci Písecké, která i Heřman získala. Oboje patřilo od l. 1640 k Drahonickým a od l. 1700 k Protivínu. Také tu bývalo 5 svobodství.

Podhradí, býval název vesnice, která byla přihrazena ke hradu, tak že s ním byla v jednom zavěšení. Jméno pošlo odtud, že z pravidla býval hrad na hoře a p. pod ním, jako ku př. u Dubé n. S. neb Přiběnic, ale nezdívka bývalo p. s hradem na rovině jako u Rataj a Landšperka. Poněvadž obyvatelé zpravovali se měst-

skými právy a spůsoby, platilo p., ač bylo nevelké, za městečko. Jméno to udržely P. ves při Lichtemburku, P. u Zvíkova a tak se jmenovalo ještě za naší paměti i město Hluboká. R. 1555 sloula tak i ves při zámku Lěstně.

Podhradí, městečko pod Velišem, jež bývalo vždy jeho příslušenstvím. Erb: štít červený, u jehož spodu stř. hradba s stínkami, v níž věž čtverhraná s branou otevřenou, okny, cimbuřím, černou střechou sedlovitou a zl. makovicemi. V bráně jest český lev.

Podhradice, n. ves u Radvanic a Mrchojed (kl. Sázavského). L. 1378 seděl tu Jakub († 1390). L. 1436 se příp. jako přísl. kl. Sázavského.

Podlažice, ves za Chrudimí, n. benedikt. klášter založený l. 1159 od blahosl. Vrбаты na vlast. statku. Prvním opatem byl Hugo. Prvotní nadání nebylo malé, k němu náležel mimo vesnice u kláštera i Boží dům a jiné důchody od dobrodinců darované. Asi l. 1224 ukončen starodávný nekrolog tohoto kláštera a ok. l. 1239 vepsán do obrovské knihy (viz Dudík, Forschungen in Schweden), kterou klášter nějaký čas potom zastavil a nikdy již vyplatiti nemohl. L. 1318 tu byl opatem Artleb. Za jeho nástupců kl. zápasil se závadami a proto před r. 1347 Boží dům zastavil L. 1349 tu bylo mimo opata 20 osob. Domaslav, opat (1360) přel se l. 1369 o lesy a l. 1373 byl sesazen. Po jeho smrti volen Bohuněk (1375), za něhož již stálo proboství téhož kláštera u Svídnice (na Práčově). Ke konci 14. st. klášter moudrým řízením se zotavoval; opat Bartoloměj (1399—1406) také jmění přivětšoval. Král Václav IV. udělil opravu nad P. (1401) Jindřichovi Lacembokovi z Chlumu. L. 1421 kl. od Táborských dobyt a dokonce vypálen, tak že památky jeho všechny (kromě křtitelnice Hradecké) zničeny. Klášterství opanoval napřed hejtmán Kroměšín (1427), l. 1436 zastav. Janovi Pardusovi z Vratkova, od něhož je Zdeněk z Postupic (před r. 1454) koupil. Mezi tím žil titulární opat Bonifác z Volkenšteina (1448—1460). Kostkové z Postupic drželi P. k Li-

tomyšli až do r. 1539, kdež prod. Slavatovi z Chlumu. Od té doby patřily ke Košumberku a l. 1574 pánům dědičně prodány. L. 1577 dostaly se na díl Albrechta Slavaty, od kteréž doby panství se nazývalo Chrastským. (M. VII. 54).

Podlesice, (pův. Podlesici, podlesem bydlící), farní ves u Podbořan, v níž byl farní kostel již před r. 1375. Tehdá tu seděl Jan P., ale od r. 1408 drželi je páni z Dubé. L. 1514 patřily k Novému Šumburku, později k Vintřovu a od l. 1558 k Maštovu. L. 1623 zanikla fara a kostel byl až do r. 1723 filiálním k Vilřmovu. Tehdá fara obnovena.

Podlešín, Podlešín ves u Ústí n. L., jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. V 16. st. patřil ke Krupce, později odprodán. Obec města Ústí prod. P. (1612) Hendrychovi z Bynu, jenž jej přip. k Trmicům.

Podlešín, vlastně Podlešín, i Potlíšín, Potlejšín ves u Slaného, jež se přip. v základ. listu Boleslav. (1052) a Vyšehradském (1086). Kapitule Vyšehradské patřil až do r. 1420. V 15. st. tu byl vладыčí statek. V 16. st. patřil P. pánům z Martinic, od r. 1604 ke Zvolněvsi.

Podluhy, ves u Hořovic, jež se přip. l. 1331 jsouc odtud přišl hradu Valdeka. Na poč. 16. st. byly zastaveny k Hořovicům, později zase vykoupeny. Po spuštění hradu Valdeka vystavěna tu tvrz. Od l. 1623 patřily P. k Hořovicům a potom od vojáků vypáleny. (H. VI.).

Podmokly, Podmokly ves u Golč. Jeníkova n. s tvrzí, od 14. st. až asi do r. 1577 přišl. hradu Chlumu, asi od r. 1580 přišl. statku Bračického. L. 1593 dostal je Jan Bohdanecký z Hódkova za díl a prod. je (1608) Mik. Skalskému z Dubu. V l. 1611—1620 držel je Zikmund Materna z Květnice, pak Jan Rudolf Trčka. V l. 1636—1703 patřily ke Golč. Jeníkovu a později ke Žlebům. (H. XII. 88).

Podmokly, ves u Král. Městce, jež se dostala r. 1305 král. darováním a směnou kláštera sv. Jiří. Tehdá tu byl kostel filiální k Vrbici. L. 1409 vyměnil

si klášter část, která patřila Strahovským. Asi od r. 1420 patřily P. k Poděbradům. Kostel l. 1817 znova vystavěn.

Podmokly, město proti Děčínu, prvotně ves, jež se l. 1454 a potom jako přišl. hradu Děčina přip. Po smrti Gyntera z Bynu († 1576) dostal je syn Jindřich ml. s vesnicemi za díl († 1591) a vystavěl tu tvrz. Po jeho smrti přišly zase k Děčínu. Po smrti Jana Zikmunda hr. z Thunu (1646) byly dílem jeho syna, Jana Arnošta (arcibisk. Solnohradského † 1709). Po něm zase patřily k Děčínu. Asi od r. 1850 povstalo tu dráhně průmyslných závodů a P. rychle vzrůstaly.

Podmokly, ves u Sušice, jež patřila z části kl. Břevnov. Jiná část patřila kl. Vindberskému a držena pak ke Karlšperku. Břevnovská část prod. l. 1525 k Rábí. V 17. st. seděli tu Cílové ze Svojsic a později Malovci. Větší část patřila obci Sušické již od 15. st.

Podmokly, ves u Touškova, jež patřila v l. 1115—1186 klášteru Kladrub., ale od r. 1269 byla statkem vладыčím s tvrzí Jindřicha a synů jeho Jaroslava a Jindřicha l. 1364 Sezemy a l. 1379 syna jeho Sezemy. Potomci jich byli Podmoklští z Prostiboře. Poslední z nich tu byl (1510) Vilém. Později následovali Úličtí z Plešnic a od r. 1525 Peruklové z Šenraitu (Hylprant a Jiří, 1546 Šebestian, r. 1590 Jan Gedeon a Šebestian). Ok. l. 1623 patřily k zámku Bělé; od něho l. 1659 odtrženy a l. 1660 jezovitům Chebským prodány. L. 1667 přip. k Malešicům, l. 1676 koup. od kl. Teplského a patřily odtud ke Krukanicům.

Podmokly, ves u Zbiroha, jež se přip. r. 1252. Až do r. 1256 patřily kl. Břevnovskému, odtud ke Křivoklátu a z části ke Zbirohu. Na části od Křivoklátu odtržené byly vладыčí dvory (1370 Ježek, Lačen a Zdeněk, 1402 Jan, 1413 Zdeněk). V 15. st. celá ves i s tvrzí přip. ke Krakovci. L. 1568 odprodány Salomeně Zvíkovské z Hochauzu a byly v držení Hochauzarův přes polovici 17. st. L. 1675 násl. Sekerkové ze Sedčic, po r. 1677 Michnové, od r. 1711 Sincen-

dorfové. L. 1747 přík. ke Křivoklátu a l. 1771 se tu stal zajímavý nálezný prastarých mincí (H. VIII. 94).

Podmokly, Podmokly, samota n. tvrz a dvůr u Lhoty Janovské (Uhl. Janovic), ve 14. stol. sídlo Svatoslavovo († j. 1392) a Michkovo, l. 1413 statek Ondřeje Roháče z Dubé. L. 1511 je držel Václav z Říčana, později Mandalena ze Strašnic. L. 1547 přík. k panství Zámuckému. (H. XII. 242).

Podnavce, (pův. Podnavci), n. ves v okolí Jilového. Odtud se psal 1322—1348 Mikuláš z Podnavce a l. 1414 Prokop, který před r. 1437 zemřel. L. 1444 patřily Bohuslavovi z Kamenice. V 16. st. se nepřip.

Podnivi, n. ves u Blovic, jichž část ok. l. klášter sv. Ducha v Plzni od Duce z Vařin a Viléma mlad. ze Žďáru koupil. L. 1545 patřilo P. ke Žďáru a později se nepřipomíná.

Podol, ves u Mn. Hradiště, jež patřivala kl. Hradištskému. Po r. 1420 byl v zápis. držení a l. 1529 dostal se Janovi z Vartenberka. V 17. st. patřil k Zásadce a od r. 1695 ke Hradišti.

Podol, Podolí, farní ves pod Vyšehradem jež se přip. l. 1222 a patřila královským z částí, z části kapitole Vyšehradské, již náleželo i podací far. kostela. Od dávných dob tu skládáno dříví ku Praze připlavené. Část vsi patřila od r. 1421 do r. 1547 obci Staroměstské, již zabrána a darována kl. Zbraslavskému. Ostatek patřil k Vršovickým. Po r. 1620 zanikla fara a spravována od r. 1683 z konventu sv. Tomáše; l. 1782 přifařena P. k Michli a l. 1856 tu zřizena fara. V druhé polovici 19. st. dosáhl P. velkého rozkvětu; za století tu přibýlo přes 100 domů. (Rais, okres Vinohradský 128).

Podol ves u Libochovic, jež patřila r. 1267 Půtovi ze Mšeného. V 17. st. patřival P. střídavě ke Kladnu a k Dobré a s Hospozínem přivtělen k panství Zlonickému.

Podol, véska u Bohumilic (Ledče). v 15. st. vladčí sídlo (1450 Jan), v 16. st. přísl. Ledeckého zámku. L. 1558 po-

stoupen dvůr Janovi Podolskému z Lacemburku, jež tu tvrz vyzdvihl. Po jeho smrti koupen zase k Ledči. (H. XII. 116.)

Podol bílý, městeček u Čáslavě, jež se přip. r. 1307, jsa prvotně vesnici. L. 1393 dostal se král. darováním obci Čáslavské a od ní prod. (1407) Šimonovi Pulovi. L. 1412 jej koupil Pavel Mailer, pak patřil k Druhonicům. Ok. l. 1500 přip. se již jako městečko, jež patřilo Sekerským z Vodčerad. L. 1500 k. je Mikuláš Trčka z Lípy. Dědic jeho Jan prodal je (1336) Sudovi z Řenče. L. 1546 dostal je na díl Zikmund bratr jeho a prod. jej l. 1554 Václ. Chotouchovskému z Nebovid. Odtud patřil ke Zbislavi a l. 1695 přip. k Žehušicům, k nimž od 15. st. jedno stavení patřilo. V 16. st. přip. se tu kostel a tuším fara, jež po r. 1620 zanikla. Kostel zůstal od té doby filiálním. L. 1687 obdrželo město majestát na svobody. Erb: modrý štít, u jehož spodku trávník a něm divý muž, maje hlavu a pás doubím ověnčené, pravíci drže palmu ze spodu vyrostlou, levíci se o bok podpíraje. V pravo a v levo písmena W M.

Podol vápenný, farní ves u Heřm. Městce, až do r. 1513 majetek Jana z Kunčického k Zaječicům, odtud přišl. hradu Lichtemburka a Heřm. Městce. V l. 1577—1611 patřil ke Stolanům a odtud zase k Heřm. Městci. Léčivá voda zdejší byla již l. 1725 známa a l. 1802 vystavěn tu lázenský dům. L. 1785 tu vystavěn kostel, při němž l. 1858 fara zřizena.

Podolec, dolní část Nových Benátek.

Podolec, předměstí Boleslavské, prvotně podhradí hradu Boleslavského, na němž záhy založen kostel sv. Víta a při něm komenda řádu Svatojanského. Po založení města stal se P. předměstím.

Podolí, ves u Bernartic n. s tvrzí, l. 1368 statek Janův, 1388 Onšův a Janův. L. 1405 tu seděl Beneš a l. 1429 Oldřich. Asi ok. l. 1440 přík. P. k Bechyni. Po prodání Bechyně bylo zase samostatným a dostalo se l. 1477 za díl Burjanovi Bechyňovi z Lažan, jež je přip.

k Bernarticům. V l. 1553—1623 patřilo k Borovanům (H. VII. 56).

Podolí, ves nad Běšiny (u Klatov), u níž stával r. 1360 farní kostel sv. Bartoloměje. Tehdá tu seděl Držek z P. a v l. 1409 1413 Otík Koláček z Malonic. V 16. st. patřily k Běšinům. L. 1579 slít sem zvon. Kostel dlouho zůstal farním, ale farář zůstával v Běšinech. L. 1788 kostel v P. zrušen a ponechán spouště a za far. kostel ustanovena zám. kaple v Běšinech (TB. 186).

Podolí, ves u Jistebnice, jež patřila do l. 1291 ke zboží Sepekovskému, odtud až k r. 1307 k biskupství a od r. 1307 k panství Příběnickému. Později patřila k Jistebnici.

Podolí, ves u Tábora n. s tvrzí, na které seděli Čáslavové z P., zejména l. 1452 Čáslav. L. 1520 drželi je Mik. Petr, Jan a Václav bratři Měděnci, l. 1542 k. k Chýnovu, postoupeno sice l. 1544 Mandalěně ze Chřenovic, ale l. 1551 zase k Chýnovu získáno (H. IV. 294).

Podolí, samota u Načerace, ve 14. a 15. st. statek, k němuž část Načerace patřila (1375 Mareš, 1390 Vítek ze Šelmberka), kromě toho tu byl vladyčí statek. Držitelé postavili tu před r. 1607 tvrz a dali jí jméno **Nové Podolí**, která zůstávala přísl. Načerace.

Podolí, samota u Lohenic (Humpolce), n. ves, jež koupena r. 1233 od kláštera Želivského a k němu vždy patřovala

Podolí, n. veska v okolí Spáleného Poříčí. L. 1391 příp. se jako přísl. Těnovic.

Podolí, n. ves, která stála v lukách u Berouna.

Podolí, n. tvrz a ves nad Mačkovem u Blatné, l. 1388 sídlo Bohunkovo. Později spustly.

Podolšany, ves u Pardubic, jež patřila k prvot. nadání kláštera Sedlec. (1142). Později patřovaly ke kl. Opatovskému, asi od r. 1421 ke Kunětické hoře a od r. 1560 k Pardubicům. L. 1665 tu vystavěn kostel. U P. byla l. 1421

bitva, v níž Hradečtí poraženi od královských (PA. X. 752).

Podolší, l. 1455 louka a nikoliv vesnice na statku Křečovském u Nepomyšle.

Podolší, ves l. 1399 připomenutá, jest nynější Podůlsí u Jičina.

Podrňov, někdy dvůr, jenž v 15. st. spustl a l. 1549 ke Kamenici Leskovcové patřil.

Področov, viz Ročov.

Podruhly, ves u Březnice, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Později odcizeny a byly přísl. sousedních statků, zejména do r. 1646 Hostišovic a pak Drahenic.

Podsedice, ves u Lovosic n. s tvrzí, l. 1463 statek Břetislava ze Želče a l. 1512 z části přísl. Teplického panství. V 16. st. patřila část ke Skalce, část patřila l. 1522 Volfovi ze Sulevic, pak Volfovi a od l. 1549 Albrechtovi, bratru jeho ze Vřesovic. Pak následovali držitelé téhož rodu až do l. 1616, kdež prod. Alžbětě Vřesovcové z Dubé. Potom se dostaly do rodu Libšteinských z Kolovrat; l. 1650 je k. Jan Putz z Adlersturnu, po němž potomci následovali. Později příp. k Dlačkovicům.

Podskal, **Podskalí**, část Prahy, prvotně ves, jež se l. 1199 příp. a bývala stálým sídlem Pražských dřevařů. Záhy tu byly dva kostely, z nichž jeden byl farním. Při založení Nového města pojato P. do něho.

Podstráň, ves u Žirče, n. s tvrzí, která sloula prvotně Novou vsí (1404). Ke konci 15. st. zvali se odtud Hrabíšové z N. L. 1504 koup. ves ta k Žirči. (H. V. 95).

Podstráň, **Podhoří**, ves u Kr. Dvoru v samém sousedství předešlé v 16. st. majetek Zilvářů z Pilnikova, odkudž něm. jméno Silberleiten. Cís. Rudolf II. prodal statek ten na něho odúmrtím připadlý obci Dvorské.

Podveky, ves u Rataj hraz., n. s tvrzí, již l. 1295 sídlo několika vladyk; ve 14. st. ves s far. kostelem, jehož podací bylo rozděleno mezi tři statky zdejší.

L. 1396 žil Hroch z P., horlivý citel Husův. V 15. st. dostala se část k Ratajům; na druhé s tvrzí seděli Podvečtí z Podvek (1467 Oldřich, 1491 Jan, pak Bohuňek, 1541 tohoto synové Václav a Jan). L. 1546 k. ta část ke Kácovu, l. 1628 ke Šternberku, l. 1765 k Ratajům. Za neznámé doby fara zanikla. (H. XII. 62).

Podviní, ves u Litoměřic, sídlo vladycké rodiny Podvinských z Podviní, z nichž poslední Bernart (1535) tvrz P. Jiřskovi Stolinskému z Kopríst prodal; od toho je k. (1560) Jindřich z Kouče. Část tato náležela potom k Trnovanům, jiná k Ploskovicům, později oboje k Ploskovicům

Podviní, n. tvrz a ves u Libně na potoku Rokytnici, ve 14. st. statek Bavorů, l. 1407 Krysty, pak rozličných rodin městských. V 15. st. seděli tu Podvinští z Lerojid, l. 1510 Jan Hroznata z Vrtby, později Mik. Sulek ze Hrádku, od něhož je k. před r. 1524 Mik. Bryknar z Brukšteina a příp. pak k Libni. L. 1616 bylo vše pusté

Pograt, (pův. Podagrat), ves u Chebu n. s hradem a manství Chebské, l. 1287 jmění bratří ze Šparneka, ve 14. a 15. st. rodu Rudischův. L. 1469 vypálena ves od křižákův. Od l. 1471 byl P. v držení Junkerův, kteří tvrz obnovili. V l. 1503—1637 drželi jej Kramerové; kteří odtud i příjmi přijali. Po nich následovalo příbuzenstvo, zejména 1629 Pavel Junker. Od r. 1658 držela P. rodina Martini, od l. 1726 Bruschové z Neuberka L. 1747 k. P. Frant. sv. p. Schönstetter, v l. 1754—1831 byl v držení Gablerův. L. 1872 Karel G. Opitz postavil nový zámek.

Pohled i Frantál (něm. Frauenthal, t. j. údolí sv. Maří), městečko u Něm. Brodu, prvotně ves, v níž ok. l. 1263 farní kostel stavěn. P. náležel ke zbožím pp. z Lichtenburka a zastavován jich služebníkům. L. 1265 k. jej Uta, vdova po Kunovi z Kovaně a založila tu t. r. ženský klášter řádu Cisterského, jenž l. 1269 od krále, l. 1271 od papeže potvrzen. Opravu nad ním mívala krá-

lovna. L. 1424 prý kl. vydrancován, l. 1436 zastaveno hospodářství zdejší Janovi z Bechlava a ostatní jmění též zastaveno. Oprava nad klášterem přešla za krále Jiřího na Polenské pány, klášter sám pak živořil. V l. 1486, 1522 a 1528 dosáhl majestáty na potvrzení statků, které mezi tím od držitelův vybavovány. L. 1627 dostal kl. od Ferdinanda II. nové statky k vystavění kostela a novému zařízení kláštera. Proboštsví vystavěno l. 1714 skrze stavitele Santini. L. 1782 klášter zrušen a statky zabráný k náboženskému fondu; konvent pak vykázán za obydli Karmelitánkám z Prahy, které tu do r. 1792 zůstávaly. L. 1807 prodáno klášterství Josefovi hr z Unwerthu konvent přeměněn na zámek a z proboštsví udělána fara (PA. III. 193).

Pohled, ves u Chrudimě, která l. 1532 od Burjana Pouchobradského z Pouchobrad obci Chrudimské zastavena. V držení jejím zůstala do r. 1547, pak náležela ke Slatiňanům a l. 1558 s Pouchobrady zase od Chrudimských koupena.

Pohnání, farní ves u Ml. Vozice, v níž byl farní kostel již l. 1360. Patrony jeho byli l. 1360 Vykéf, 1390 Petr a Přibík, 1406 Rynart, 1414 Jan. Potomci psali se Pohnanové a Protivínští z P. L. 1528 bylo P. příslušenstvím Pacova, l. 1554 vyskytuje se při Chýnovu. L. 1623 zanikla fara a osada zpravována z Chýnova. L. 1787 tu zřiz. lokalie a l. 1858 fara.

Pohoř, Pohoří, n. ves, pak dvůr u Humpolce. Ves se příp. l. 1226, dvůr l. 1371. Oboje patřovalo kl. Želivskému.

Pohoří, Podhoří, farní ves u Mirovic, v níž byl farní kostel již před r. 1375. Na P. seděl v l. 1375—1381 Černín z P. s bratrem Filipem. Část patřila tehdá k arcibiskupství a panství Příbramskému. Tato část náležela od 16. st. k Čimelicům, ostatek s kostelem patřil ke Koupi a Hostišovicům, s nimiž připojena k Drahenicům (M. XII. 124).

Pohoří, Pohoř, n. ves u Komárova (Hořovic), l. 1454 odúmrt po Janovi.

V 16. st. spustlo a bylo pak přisl. Komárova

Pohořice, (pův. Pogořici), ves u Libochovic n. s tvrzí. Klášter Roudnický k. ji před r. 1340 od Kunráta ze Mšeného. Král Zikmund zapsal P. (1420) Kerunkovi ze Sulevic kromě té části, která patřila k Budyni. V 16. st. patřila malá část k Martiněvsi, jiná ke Kladnu a v 17. st. střídavě ke Kladnu a Dobré, konečně část ke Mšenému. Dobrá část k. l. 1695 k Martiněvsi.

Pohořice, ves u Litoměřic, jež se dostala r. 1179 křižovníkům Svatomářským skrze pány z Peruce. Ve 14. a 16. st. patřila ke Střexovu.

Pohořovice, viz Podhřovice.

Pochlovice, ves u Kynšperka, prvotně (1390) Leuchtenberské 1454 Nothaftské manství, v 16. st. v držení Globnářův z Globen. Když poslední z nich Jan Albrecht zemřel, spadly P. na korunu a staly se zpupným statkem (1627), jež přešel l. 1641 v držení Vchynských ze Vchynic. V 17. st. k. k Mostovu a patřily pak k Novému dvoru a od r. 1787 k Littengrůnu.

Pochvalov, ves u Loun, odedávna statek křižovníkův Svatomářských, kteří jej l. 1346 Buškovi z Rochova pronajali. L. 1420 zastaven k Vinařicům, l. 1456 patřil pp. z Žerotína, pak do r. 1547 obci Lounské, později pp. z Klinšteina, od r. 1574 k Peruci, od r. 1585 k Citolibům, od r. 1587 k Žirotnu, l. 1637 k Smilovicům.

Pojbuky i Podbuky, vlastně Pobibuky, ves u Ml. Vožice, jež se l. 1398 přip., jsouc statkem Václavovým. L. 1528 patřily k Pacovu a v druhé polovici 16. st. přivtěleny k Mladé Vožici.

Pokonice (i Pokojnice), n. tvrz a ves u vsi Žakavy (Spál. Poříčí) při řece Uslavě, l. 1357 statek Buška, l. 1377 Viléma z Pušperka. L. 1383 seděl tu Aleš z P., l. 1413 Bušek z Dlouhé vsi, jehož potomek Mikuláš P. (1453) k Poříčí připojil. Nedlouho potom P. spustly a l. 1624 přip. pustina k Nebřlovu, s nímž se dostala ke Štáhlavům (H. XIII.)

Pokratice, ves u Litoměřic (již l. 1057) l. 1314 statek Jindřichův, pak vладыk Kamýkové, kteří se odtud psali Kamýkové z P. Dělením tu povstaly dva statky s dvěma tvrzema. Na hořejším zůstali Kamýkové. Ten vyženil l. 1553 Václav Rubín ze Šprincberka, pak následoval Vít Flavin z Rotnfeldu († 1595) a po něm Jan Kechl z Holnšteina. Tomuto zabrána a prod. l. 1630 jezovitům u sv. Klimenta Druhá tvrz patřila do r. 1461 ke Kamýku, pak křižovníkům Svatomářským, asi od r. 1539 Dubanským z Duban. L. 1571 prodána a později držena ke druhé tvrzí. L. 1620—1622 odevzdána tato tvrz klášteru sv. Máří Majdaleny na Malé Straně. Pak byly P. mezi několik statků rozděleny.

Pokutice (i Pokatice), ves u Kadanež, jež se přip. již v zakl. listu Litoměřic. (1057) též v pamětech kláš. Ostrov.

Poláky, (pův. Poláci), ves u Kadanež n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Vlkovo. Po něm tu seděli 1404 Vlad, 1407 Odolen, 1412 Václav. Na poč. 16. st. patřily Mašovským z Kolovrat a od r. 1546 Žďárským ze Žďáru, od r. 1552 Hasišteinským z Lobkovic. L. 1589 dostaly se Janovi star. z Lobkovic, po němž Ladislav bratr jeho s manželkou následoval. L. 1598 k. od Linharta ze Štampachu od jehož potomstva se dostaly (1629) v držení Šlíkův. (Ostatek v Sommerově topogr.).

Polánka, ves u Kasejovic, bývala v 16. st. přisl. Řesanic, potom Lnář a l. 1564 odprodán ke Blatné. L. 1603 seděl tu Jan starší Strojetic z Strojetic a později patřila zase ke Lnářům.

Polánka, ves u Tábora ve farnosti Chotovské, v 16. st. majetek Kašpara Menšíka z Menšteina, jehož dcera Estera ji prod. Petrovi Vokovi z Rožemberka. Od r. 1596 patřila k Záhoří a od 17. st. k Chotovinám.

Polánka, samota u Pohnáně s tvrzí, l. 1380 statek Vilimův a Přibíkův a l. 1411 Ctiborův a Mikulášův. L. 1416 držel ji Čeněk z Klinšteina, později

Polánečtí z Polanky. L. 1525 vyženěna od Jana Voračického z Paběnic. Po něm následovali l. 1553 jeho vnukové. L. 1557 k. ji Václav Voračický († 1565). Po něm následovali synové a l. 1574 k. k Chýnovu (H. IV. 292).

Polanka, n. dvůr, nyní položení u Budičovic (Vodňan). Držitelé dvoru povinni bývali službou manskou ke hradu Zvíkovu.

Pole, (pův. Na poli), ves u Lnář, jež se příp. r. 1233, jsouc statkem kl. sv. Jiří. L. 1359 držel ji Bušek. V 15. a 16. st. patřila ke Lnářům; l. 1577 odprodána Zikmundovi z Doupova. Asi v ty doby tu vystavěna tvrz. Následoval pak Jan nejst. Horčice z Prostého († 1616), pak dcera Saloména Vratislavova († 1630) a této děti, z nichž je ujal Jiří Zdeněk Vratislav z Mitrovic. Později střídalo se v držení Benedův a Vratislavův a l. 1682 k ke Lnářům (H. XI. 255).

Polečnice, potok Chvalšinský (1357).

Poleň, Polyně město, l. 1245 sídlo Blažeje, syna Budivojova. Ve 14. st. byly tu dva kostely, farní sv. Máří a druhý sv. Markéty, napřed jen kaple, později též farní. Podací tohoto patřilo starým vladkám Polenským ještě l. 1355, onoho ke hradu Pušperku. L. 1379 byla P. ještě vsí a na tři statky farní, Hrochův a Vilémův rozdělena; od l. 1390 patřila P. k Pušperku. L. 1447 odprodána část Jetřichovi z Čiremperka a držena pak k Černíkovu. V 16. st. patřila část k Chudenicům, část od l. 1547 k Poříčí a ta l. 1566 také k Chudenicům při koupě; třetí část byla od r. 1548 Nebílovských z Drahobuze, kteří tu pro spuštění Pušperka sídlili. Ta zůstala v jich rodě až do vymření a dostala se pak do rodu Chlumčanských. L. 1665 založ. kostel. knihy. Polovice sester Chlumčanských šly od r. 1665 z ruky do ruky a dostaly se pak l. 168. v držení Frant Hartmana z Klenového. Ta l. 1711 prohospodafena a příp. pak také k Chudenicům. Od neznámé doby byla tu jen jedna fara a kostel sv. Markéty byl do r. 1789 hřbitovním. L. 1840 sesulo se

jeho klenutí a stal se zříceninou. Erb: červený štít, u jehož zpodu trávník a na něm stříbrný kůň ve skoku (M. XII. 79).

Polenka, ves u předešlé, l. 1379 statek dvou vladk Žakavce a Svojše, kromě toho tu bylo jmění farářův Polenských, nad nímž páni Pušperští měli vrchnost. V 16. st. patřila část ke Svrčovci, část k Poříčí; tato od l. 1576 k Chudenicům a farářská část k Poleni. V P. narodil se l. 1796 Franta Šumavský.

Polepy (pův. Polepi), ves u Litoměřic, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. L. 1265 dostaly se kapitole Litoměřické, později patřily kl. Chotěšovskému, který je držel k Encovanům; při nich zůstávaly až do l. 1850.

Polerady, lépe Polirády (pův. Poljura di) ves u Mostu, jež patřila r. 1250 z části klášteru Oseckému a z části byla vladčím statkem. V 16. st. patřily části k Vikanicům a Koporčí a později příp. k Postoloprům.

Polerady, ves u Kotelce n. L., kterou odkázal r. 1290 Bohuslav z Horky děkanství kostela Pražského. Toto je drželo až do r. 1420. L. 1436 zapsány Oldřichovi zdejšímu zemanu. Později patřily obci Nymburské, již l. 1547 odňaty a ke Brandýsu připojeny.

Police, město při Medhují, prvotně újezd mezi lesy, jež král Přemysl l. 1213 kláš. Břevnovskému daroval. Tehdá mnich Vitalis les vymýtil a dřevěnou kapličku p. M. vystavěl. Nedlouho potom (před r. 1255) založen tu klášterec, jemuž opat probošty sázel a při něm potom kostel. Při klášterci vznikala ves, na niž l. 1253 trhy z Provodova přeneseny a tak P. za měko vyzdvížena. Klášteru Břevnovskému vrchnost l. 1260 potvrzena a l. 1295 Police vyňata z právomocnosti úřadu Hradeckého. Obyvatelé nemajíce dostatečné obživy z polností, živili se řemesly, zejména soukenictvím (1406). L. 1421 Slezané vtrhše do zdejší krajiny, P. vypálili a obyvatelstvo v okolí ne lidsky vraždili. L. 1502 dostala P. majetát na dva výroční trhy, k nimž l. 1681 třetí přidán. L. 1623 založ. kost. knihy. L. 1711 klášter s kostelem znova vy-

stavěn, ale l. 1785 zrušen. Druhý (farní) kostel tehdá zavřen, l. 1792 rozbořen a fara přenesena ke klášternímu kostelu. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: zlatý štít a na něm krokev červ. barvy, v pravo a v levo u vrchu červ. růže u zpodu též růže a nad ní černá ostrva. (V. V. Tomek, Police).

Policí, (staroč. Policie) n. ves a vladycí sídlo u Doudleb. (Kostelce n. O.), snad dvůr na záp. konci D. L. 1228 patřily tu dědiny klášteru Opatov., r. 1330 přip. se Licek z P. L. 1542 přik. ves P. od Ondřeje a Viléma br. z Jablonice ke statku Doudlebskému.

Poličany (bílé), ves u Hořic n. s stvrzí před r. 1380 sídlo Dikovo, 1391 Janovo. 1408 Čehkovo a Mikulášovo. Na poč. 16. st. k. je Bavor Rodovský z Hustiřan, jehož syn Jan je po r. 1525 k Miletinu prodal. Od l. 1584 byly zvláštním statkem pp. z Valdšteina (Alény † 1589, Karla † 1604, Jana, Jiřika). L. 1622 zabráný a postoupeny ke kníž. Frydlantskému. Po r. 1637 byly v držení Grodeckých a v l. 1657—1804 Kotulínských (H. V. 89. P. A. X. 551).

Poličany (Červené), dvůr u Velehrádku (Hořic), l. 1354 sídlo Bořkovo, jehož potomci se zvali Bořkové z P. Poslední z nich Jan, Čeněk a Hašek prod. P. (1513) Majnušovi Bukovskému z Hustiřan, jehož rod (Jan † 1570, Karel † 1609, Čeněk) tu do r. 1623 seděl. Tehdá k. ke knížectví Frydlantskému a spojeny s Velehrádkem. N. tu byla tvrz (H. V. 91).

Polička, král. věnné město, prvotně (1167) lesní položená řeč. na poličkách. Král Přemysl založil tu (1265) město a nadal je rolemi a svobodami. Král Rudolf zapsal P. manželce, která sem švábskou posádku pustila. Obec, která k tomu byla volna, obdržela znamenité svobody. Král Jan ustanovil l. 1337 doplňování odstupujících konšel. Karel IV. dovolil P. (1360) ohraditi a zapsal jí u věně manželce Elišce, což se stalo u jeho nástupců zvyklostí; P. proto počítána k věnným městům. Na poč. husitských válek prý P. od Uhrů vydrancována.

L. 1421 podlehla Pražanům a Táborům a odtud se tu vzámaly řády pod obojí. L. 1454 obdržela P. majestát na výroční trh. Král Vladislav potvrdil P. rychtu a vesnice (1474), udělil l. 1493 nový trh, dav před tím právo červ. voskem pečeti (1478). Od krále Ludvíka dostala P. obdarování na clo (1523) a od krále Ferdinanda I. (1542) na nový trh. L. 1547 propadla obec statky a svobody. Tyto a zádušní statky sice l. 1547 navraceny, ale vrchnost na nich teprve l. 1557 dokoupena. V 16. st. přibývalo pozemských statků, tak že P. byla jedním z nejbohatších měst. L. 1576 vystavěn kostel sv. Michala. L. 1613 velká část města vyhořela; když pak l. 1619 ke stavům přistoupila, zabaveny po r. 1620 všechny statky, a k tomu trápeno sousedstvo pochody vojenskými, tak že mnozí od statkův odbíhali. Zbytek volně přijal katolickou víru. Z těch příčin obci l. 1628 všechny statky navraceny. Ubytováním lidu švédského (1642, 1645) a jiných vojáků zuboženo sousedstvo tak, že v městě a na předměstí 83 domů pustých zůstávalo. Proto obci některé statky vystěhovalých postoupeny (1658). L. 1618 a 1637 obci nové trhy povoleny. V l. 1700—1785 měla P. svůj zlatý věk. Nejen že mnoho stavěno, nýbrž i peníze ušetřeny a na úrok uloženy. L. 1739—1740 vystavěna radnice. L. 1742 strádalo město nátisky vojenskými, l. 1762 obdrželo majestát na trhy a l. 1787 tu zřízen král. magistrát. L. 1809 přijel sem arcikníže Karel. L. 1845 vypukl tu oheň, kterým celé město kromě 4 domův vypáleno. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. L. 1865 dostavěn farní kostel a l. 1866 bralo se tudy vojsko po Hradecké bitvě. Znamenití rodáci: H. J. Hegner (* 1808, † 1854), B. J. Eiselt (* 1831). Erb: polovičný štít, v pravém poli erb král. Českého, v levém zlatém půl černého orla říšského, pod oběma dvě havířská kladiva křížem přeložená a nad štítem koruna (Štefka, Polička 1893).

Poličské děkanství, neb kraj děkana P., obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely Poličku, Třemešnou, Široký

dál, Dolní Újezd, Cerekvici, Litrbachy s Trstenicí, Opatov, Jetřichovu ves, Kunzendorf, Bystrý s Trpínem, Jedlovou, Korouhev, Borovou, Morašice, Janštorf, Karlí s Květnou, Limberk, Banin, Rohožnou a snal Telecí (Albertsdorf).

Polínka, (pův. Poleň, Na poleně), ves u Bezdružic, jež se přip. r. 1183, jsouc majetkem křižovníkův Malt. a do r. 1402 přisl. Manětiny, pak Krasikova a Bezdružic.

Polipsy, viz Pobipsy.

Polirady, viz Polerady.

Polka, přítok Vltavy (1531), něm. Elendbach.

Polná, (něm. Stein), farní ves u Horní Plané, v níž měl Vok z Rožemberka r. 1259 svoje hospodářství. Později patřila ke klášterství Zlaté koruny a v l. 1420—1850 ke Krumlovu. Kostel zdejší l. 1488 vystavený a l. 1653 rozšířený, patřil prvotně do farnosti Boletické, ale v 16. st. byla tu fara. Podací patřilo kl. Korunskému až do r. 1785. (TB. 340).

Polná, město s hradem, prvotně (1223) trhová ves Jana z Bračic, který faru zdejší Něm. křižovníkům daroval (1242) a po r. 1254 zemřel. Nástupcové jeho byli bratři Vykart a Závise (1282). Ve 14. st. patřila P. pánům z Lipého a Čeněk z L. postoupil ji (1356) Janovi z Pirkšteina. Tento udělil l. 1365 výsady zdejším řezníkům. Syn jeho Jan Ptáček (1398—1419) daroval obci část Dobronína. Syn tohoto Hynce obdaroval obec a zemřel l. 1444 zůstaviv dceru Žofku, která se vdala za Viktoryna potomního kníže. Minstrberského. Ten zastavil P. (1468) Burjanovi Trčkoví z Lípy. T. r. tu ležel král Jiří se svým vojskem a nedlouho potom opanována P. od syna Zdeňka ze Šternberka. L. 1469 zdržoval se tu král Matyáš a poslal sem potom uherskou posádku. Poslové obou králů tu l. 1471 jednali o mír. I v potomných dobách tu sjezdy poslův bývaly. L. 1479 obdržela obec svobody od Šternberkův, jež potvrzeny od Viktoryna t. r., když mu P. navrácena. Později dal obci zase svobody a též hamrníkům. L. 1483

stal se pánem Jan Boček z Kunštatu, jež obci (1493) trhy výroční vyjednal († o. 1500). Syn jeho Hynek potvrdil obci svobody (1511) a prod. P. (1515) Mikuláši Trčkoví z Lípy († 1516). Po něm následovali bratr Burjan († 1522) a toho syn Jan. L. 1538 k. P. Karel Skalský z Valdštejna s manželkou Eliškou z Postupic, která l. 1546 soukeníky obdařila. Dcera jejich Kateřina vdala se za Zachar. z Hradce, jež l. 1587 svobody obce potvrdil († 1589). L. 1584 hrad vyhořel. L. 1589 uvázal se v P. Adam, bratr zemřelého a po něm († 1590) držel ji syn Jáchym Oldřich, jež l. 1597 městské svobody potvrdil. Tak i učinil (1598) nástupce jeho Hertvik Žejdic ze Šenfeldu († 1603). Když se synové jeho dělili vzal P. Jan, že ale brzo zemřel, dostala se bratru jeho Rudolfovi L. 1618 obsazena P. od císařských, ale l. 1619 dostala se v moc stavův. L. 1620 se tu zdržoval Bedřich Falckrabě. L. 1622 P. zabrána a darována Františkovi kníž. z Dytrchšteina, jehož rod ji do svého vymění držel. L. 1620 potvrz. svobody obce. Kníže Leopold vystavěl l. 1705 farní kostel a l. 1715 založen kostel sv. Barbory. V 18. a 19. st. se tu vzmohlo soukennictví. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít a na něm dvě věže s cihelnými krovky a zl. makovicemi, na pravé erb Dytrchšteinský (dva nože), na levé erb Žejdiců (tři kapři nad sebou) a mezi věžemi brána se zl. mříží. Nad branou erb knížat Minsterberských (na 4 polích v zlatě orlice půl černá, půl červená a tři červ. pruhy pokosné, uprostřed štítek Kunštatský a nade vším koruny, dole pod branou erb pp. z Pirkšteina, v zlatě dvě černé ostrvy a přes ně na přěč zl. kapr (H. XII).

Polnička, ves u Přibyslavě, ode dávna statek kl. Žďárského. Cís. Zikmund zapsal ji (1437) Petrovi Polákoví, avšak vyplacena a držena do r. 1830 k Vojnovu Městci a odtud k Polné.

Polom, véska u Trh. Kamenice, v níž byl farní kostel již r. 1352. P. patřila ke klášterství Vilimov. až do r. 1421, pak neznámým držitelům. V 16. a 17. st. pa-

řila k Lipce a od kostela sv. Kunhuty říkalo se jí též Kunhuta. Od l. 1737 patřila k Nasevrkám. Fara zanikla v 17. stol.

Polom, ves u Žlutic n. s tvrzí, ode dávna vládyčí statek Polomců z Polomě (1404—1413 Jan, 1445 atd. Jan). L. 1524 patřila Kateřině Dobrohostové z Kolovrat a dcera její Ludmila z Ronšperka prod. P. (1529) Markétě Hasišteinské z Plavna. L. 1545 dostala se v držení Štensdorfů ze Štensdorfu a od r. 1608 držena k Udrči.

Polyně, viz Poleň.

Polyně, prý n. ves neznámého položení v Tábořsku.

Polžice, ves u Bezdruzic n. s tvrzí, již odkázal Kojata Hrabíšic (1227) Blažejovi. Ve 14. a 15. st. patřila Harantům z Polžic, kteří před tím i Bezdruzice měli. L. 1460 patřily Jetřichovi z Gutšteina a později ke Krasikovu. L. 1548 odprodány k Bezdruzicům, k nimž do r. 1850 patřily.

Poměnice, dvůr u Chlistova (Benešova), l. 1318 sídlo Radona a Zdaty, l. 1440 Václavovo, l. 1520 jiného Václava, l. 1529 Jiřikovo. Potomci jich se nazývali Poměničtí z Poměnic. V 16. st. tu byly dva dvory, jež skoupeny ke Konopišti. (MB. III. 48).

Pomuk, viz Nepomuk.

Ponědraž a **Ponědražec**, vsi u Lomnice, z nichž menší se přip. l. 1259. Patřivala kostelu ve Veselí a s ním darována (1261) kl. Vyšňobrodskému L. 1332 postoupena zase Petrovi z Rožemberka a držena, pak k Bukovsku a v 16. st. až do r. 1850 ke Třeboni. Větší patřivala ode dávna k Bechni a prodána l. 1554 Mik. Humpolci z Tucheraze, ale později přip. také ke Třeboni.

Ponešice, ves u Hluboké, původisté Poněšických z Poněšic, l. 1407 z části statek Pešíkův, jehož syn Jindřich tu byl lovcím (1461). Sice P. patřily k panství Hlubockému.

Poniklý. **Poniklá**, ves u Jilemnice, v níž byl farní kostel již před r. 1354. P. patřival k panství hradu Štěpanického,

k němuž také l. 1492 přidělen. Od 17. st. držen ke Branné a od r. 1701 k Jilemnicí. Až do r. 1682 byl tu dřevěný kostel; potom postaven kamenný.

Popkovice, ves u Pardubic, jež byla r. 1260 sídlem Štelíkovým a l. 1440 Bohunkovým. V 15. st. patřily ke Krchlebům; s nimi se část (1502) dostala ke Chrudimí, část patřila Labounským. Tato l. 1544 také k. k Chrudimí, ale l. 1546 celé P. prodány k Městci a později přip. k Pardubicům (PA. X. 584).

Poplowitz, viz Popovice.

Popov, viz Popovo.

Popovec, ves u Vys. Mýta, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Hyncovo, později Divišovo, jenž jej l. 1372 ke Košumberku připojil. Později odprodán a patřil Ješíkovi z Vildšteina († j. 1409) a pak synu jeho Janovi (1412). L. 1417 zase patřil ke Košumberku až k r. 1577; l. 1694 s Roubovicí k Chroustovicům přikoupen.

Popovec, (pův. Popovici), ves u Milevska, jež patřila r. 1291 ke zboží Sepekovskému, 1291—1307 k biskupství, 1307 atd. k Přiběnicům z části, z části ke kl. Milevskému. 1437—1581 ke Zvíkovu a 1581—1850 k Milevsku.

Popovec, viz Bobovec.

Popovice, (prv. Popovici), ves u Jičina n. s tvrzí, l. 1380 z části statek Marše Kule († j. 1405) z části Jana Kule, po němž l. 1407 Přibek ze Smrkovic následoval. V 16. st. patřily Kamenickým z Vitiněvsi (před 1543 Jindřich, pak synové, 1602 Zikmund a po něm bratři). L. 1613 násl. Markvart Stranovský ze Sovojovic a Zdislav Dobřenský. Od té doby byly rozděleny. Část byla zeman. statkem a část se dostala k Milčevsi (H. V. 280).

Popovice, (staroč. P. nad Zlatým polem), ves u Nechanic, 1448 statek Janův. L. 1563 Šraňk Bohdanecký z Hodkova seděl na tvrzi († 1583) a po něm strýci jeho, kteří P. 1600 Bořkovi Ostrovskému ze Skalky prodali. L. 1623 zabrány Jindřichovi Janovi Kapounovi a prod. 1627 Oldřichovi Linhartovi z Vínově. Potomci jeho drželi P. ke Přínu (H. V. 338).

Popovice, ves u Berouna, jež se přip. r. 1266 a patřivala kl. Chotěšovskému. Ve 14. st. byla tu tvrz a vlad. statek, 1407 Božkův, 1432 Viléma Koukola. Od r. 1454 držel je Václav, předek Karlů ze Svárova, jehož potomci byli 1519 Karel, 1532 Jindřich, 1540 Jan († 1554). L. 1557 vyženil je Zdeněk Ota z Losu a prod. je 1586 ke Královu Dvoru (H. VI 230).

Popovice, ves u Brandýsa n. L., jež se přip. v zákl. listu Boleslav. (1052) a patřila ještě l. 1384 z části kapitole Boleslavské. Druhá patřila ve 14. st. k Dřevčicům a pak s Vrabím přip. k Brandýsu. Část kněžská sice dostala se do držení světských, ale l. 1677 zase k děkanství k. (MB. IV. 142).

Popovice, ves u Benešova, n. mčko, kdež ve 14. st. byl farní kostel. Podací pánové byli 1375 Ondřej, 1402—1414 Vojslav ze Všeradíc. L. 1420 dobyty od husitův. Od 15. st. seděli tu Popovští z Bezejovic (ok. l. 1530 Přech a Václav). Ok. l. 1547 vyženil je Kryštof Skuhrovský ze Skuhrova († 1566) a následoval po něm syn Václav. Od r. 1574 patřily pp. z Říčan (1574 Šebestian, syn Jan, 1620 tohoto synové). L. 1631 koupil je Krystyan z Ilow († 1634), pak byly v držení Manerbiů, Gerštorfů, od r. 1664 Brandlinských ze Štětkě, od r. 1723 pp. z Binu av l. 1732—1797 řádu křižovníků. L. 1797 přik. k Jemništi. V l. 1624—1784 tu fary nebylo; l. 1784 zřiz. lokalie a l. 1855 fara (MB. III. 108).

Popovice, ves u Teplé, jež se přip. l. 1273. Jsouc od té doby majetkem kl. Teplského.

Popovice, (něm. Poplowitz), ves u Touškova, po níž se nazýval r. 1242 Kojata z P. L. 1379 patřily Sezemovi, l. 1441 Janovi z Malevic. Od 16. st. patřily k Lišťanům.

Popovice, Velké P. (n. Adamovice, neb P. Adamovy), farní ves u Jílového v níž byl farní kostel sv. Maří před r. 1358. P. drželi r. 1358—1378 Otík z P., 1380 Jimram z Říčan, 1418 Jan z P., 1429 Jan, kanovník Boleslav.

L. 1433 tu bydlela Anna Lomnická. Později patřily Novému městu Praž., jemuž l. 1547 zabrány. L. 1548 k. je Jiří z Krejšťanu, později tu vládli Hyzrlové z Chodů, od r. 1612 patřily k Dobřejovicům. L. 1627 se dostaly Anně Mošaurové, l. 1641 k. ke Strahovu a l. 1671 ke kostelu sv. Mikuláše na St. městě Pražském. Od l. 1788 zase byly šlechtic. statkem. (J. A. Sedlák, farní osada V. P.).

Popovičky, (pův. Popovici), farní ves u Říčan, v níž byl farní kostel již před r. 1373. Podací nad ním patřilo v l. 1373—1429 arcijáhnům kraje Pražského. Později patřily P. ke statkům nejv. purkrabství a l. 1751 prod. od stavův k panství Uříněvskému. Fara v 17. st. zpravována od řehořníků a od 1715 od světských kněží, kostel l. 1718 znovu stavěn.

Popovo, n. ves v Litoměřicku, jež se v listech kostela Litoměřického 1057 a 1218 připomíná.

Popovo, ves u Stoda, jež se od r. 1272 mezi statky klášt. Chotěšovského přip.

Popův důl, (lat. *Vallis Sacerdotis*), l. 1226 statek Miroslavův a synův jeho Jana a Budislava, tuším osada Důl mezi Rychemburkem a Luží (P. A. VIII. 55).

Porejov, farní ves u Tachova, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími pány jeho byli l. 1368 Duhovoj, 1380 Božek, 1408 Jindřich. P. byl tehdy manským statkem ke hradu Tachovu. L. 1538 držel jej Jan Peler z Šenprunu, později Perglarové z Perglasu, jimž l. 1612 z manství propuštěn. V 17. st. drželi jej Alsterlové z Astfeldu. V l. 1687—1719 patřil k Boru, od r. 1719 pp. z Vunšvic a od r. 1728 k Tachovu. Z tvrže vystavěn l. 1567 zámek. Kostel staven v l. 1587 a 1744, kostel sv. Anny založ. l. 1600. Kostelní knihy l. 1644 založ.

Porešice, ves u Sedlčan, jež se dostaly v 11. st. klášt. Ostrov. (od knížete Oldřicha 1012—1037). V 15. st. náležely k Vysokému Chlumci a patřily k němu až do r. 1850.

Pořešín, ves a zbožený hrad u Kaplice. Hrad založen před r. 1312 od Bavora ze Strakonice a postoupen pak Verněří, Rackovi a Přibískovi bratřím z Vitějic, kteří se stali předky pp. z Pořešína. Na P. vládli tuším potomci Rackovi, zejména v l. 1358—1406 Markvart, napřed s bratřimi Přibíkem a Ješkem a potom sám. Přečkal tuším své syny, z nichž jediný Racek měl nezletil. syna Markvarta. Poručníkem jeho byl Hroch z Maršovic (1410 atd.) a když mladý dědic před r. 1423 zemřel, ujali se P. Jan a Hroch, synové Hrochovi. Dědicové jich neznámí prod. P. před r. 1434 Oldřichovi z Rožemberka, jenž hrad rozmetati kázal. P. připojen jest potom k Novohradskému panství (H. III. 229).

Poříčany, farní ves u Č. Brodu, v níž byl farní kostel již před r. 1358. Z P. psali se l. 1295 Zdislav a Zdislav, l. 1318 Štěpán, l. 1328 Vlk. Později patřily vladkám z Klučova a l. 1414 ke Škvorcí. (l. 1430 slove po nich Voček a l. 1449 Čeněk.) Od 16. st. patřily ke Kostelci n. Č. l. L. 1624 zanikla fara a P. přifařeny ke Kostelci. L. 1750 vystavěn tu nový kostel a l. 1754 fara obnovena (M. V. 115).

Poříčí, (pův. *Poříečie*), ves u Budějovic n. s tvrzí, l. 1376 statek bratří Buška a Jana, od r. 1417 Petra Svatomíra z Doudleb; ale vedle nich držel jiný dvůr Aleš ze Všeradic a prod. jej (1407) Dominikánům v Budějovicích. L. 1453 držel je Václav Talafous z Dobřan a 1458 Bušek z P. Po Markvartovi ze Hřebene (1525) drželi P. 1540 Jan Krenauer, 1550 Blažej Pibr, od r. 1562 Kolkrejtárové, 1593 Špandlové, od r. 1596 Vamberští z Rohatce, od r. 1617 Jan Jiří Vrábský. Tomu r. 1623 zabráno a darováno dominikánům Budějovským, kteří je až do zrušení kláštera drželi (H. III. 291).

Poříčí, ves u Humpolce, jež se přip. r. 1226 mezi statky kláštera Želivského a k němu až do l. 1850 patřila.

Poříčí, ves u Trutnova, jež se přip. r. 1260. P. patřovalo ke hradu Trutnov-

skému, jen nějaký čas v 16. st. drženo k Žaclětí.

Poříčí na Sázavou, městec u Benešova, jehož část řeč. Kout byla samostatným statkem. Ve 12. st. tu byl kostel, jenž byl filiálním ke blízkým Balkovicům. P. bylo tehdá rozděleno mezi několik vladk. Na poč. 16. st. drženo P. k Týnci n. S. a ok. l. 1530 postoupeno Jindřichovi z Poměnic. L. 1546 Markéta Rodovská z Klinšteina druhý trh výroční vyprosila. L. 1573 držel je Julius Opit z Maličina a prod. je l. 1577 Drslavovi Byšickému z Byšic. Od toho k. je nedlouho potom Jan ze Šelemberka a příp. ke Mrači. V l. 1725 1850 patřilo ke Konopišti. L. 1624 fara zanikla a l. 1663 zase obnovena. V l. 1740 až 1751 kostel opravená a výtečnými řezbami ozdoben. (M. B. III. 65).

Poříčí červené, ves u Švihova n. s tvrzí, 1318—1352 statek Jaroslavův a bratra jeho Drslava. L. 1411 seděl tu Radslav z Kocova a l. 1473 Jan z Ryžemberka. Později patřilo ke Švihovu, od r. 1547 Jindř. Mladotovi z Jilmanic. L. 1569 násl. Mik. Šic z Drahenic († 1571) a pak bratří jeho Adam († 1593) a Albrecht († 1606). L. 1623 zabráno P. Mik. Šicovi a prod. Filipovi Adamovi z Kronberka, v jehož rodě až do konce 17. st. zůstávalo. Později drželi je pp. von der Hauben, pak do r. 1758 hrab. Törringové. Po nich dostalo se v držení knížat Bavorských a mělo držitele, jako ostatní statky nápadní císař. rodu. (H. IX. 207)

Poříčí spálené, městec u Blovic, pův. ves., jež se přip. r. 1239. Tehdá patřila kl. Kladrubskému, jenž je od Budislava koupil. Ve 14. st. tu byl far. kostel a pány byli 1360 Bohuslav, 1379 Ratmír ze Švamberka, 1391 Jindřich z Elsterberka, 1410 Jindřich ze Všeradic, 1416 atd. Václav ze Svatého pole, 1446 Petr Brada z Nekmiře, od r. 1453 Mikuláš z Dlouhévsí. Ke konci 15. st. držel je Bedřich z Donína, pak patřilo Roupovským z Roupova a dlouho drženo k Vilšteínu. L. 1587 prod. Karlovi z Kokořova; po r. 1601 patřilo Janovi

Horčicovi z Prostého, skrze jehož dceru Saloménu dostalo se v držení Adama st. Vratislava z Mitrovic († 1624). Potomci jeho drželi P. až do r. 1665, kdež se dostalo Maximilianě Kateřině ze Svárova. Ta l. 1665 obdařila obec a Frant. Eus. Khun z Lichtenberka vyprosil l. 1678 trhy. L. 1689 se dostalo zase v držení Vratislavům, od r. 1715 patřilo hrab. Clary a od r. 1749 Pražké kapitole. Obec dostala l. 1786 majestát na svobody. Ok. l. 1824 tu působil kaplan Vopička, pilný sběratel pamětí. Erb: červený štít, na něm stř. hračka se stínkami, za ní tři věže, každá s okny, černou střechem a zlat. makovicemi.

Porostlá, prvotní název vesnice Honsob u Mn. Hradiště.

Porostlá, n. dvůr u vsi Dubence (Příbramě) a manství ke hradu Karlšteinu, l. 1416 sídlo Jana Baština. L. 1454 k. od obce vsi Dubence. Pustý dvůr patřil l. 1543 k Pičíně.

Porutice, ves v Čáslavsku tolik, co Korutice neb Korotice.

Poseč, (něm. *Poschitz*), ves u Toužimě (Bečova), l. 1582 statek Filipa Širntyn-gára ze Širntynku, jehož nástupce Lorenc jej prodal (1595) Voršile Hasisteinské z Kolovrat. L. 1598 k. jej obec Útvinská.

Posečnice, viz Pasečnice.

Postan, n. ves v okolí Koles, l. 1379 přišl. hradu Hradištka. L. 1511 byla již pusia.

Postoloprty, město a n. slavný klášter (prvotně *Apostolorum porta*). Tento založen ok. l. 1121 na místě bývalého hradu Drahouše (v. t.) ok. l. 1121, při něm pak povstala znenáhla trhová ves čili městečko. Kdo klášter založil a odkud měl své mnohé statky, není známo. Mezi prvními opaty byli Jetřich a Ondřej. L. 1147 zemřel Jistislav pátý, opat a následovali Bera († 1136) a Bedřich († 1157). Později vyskytují se opat Kasian (1219—1231) a Pertolt (1237—1251). Na četných statcích svých aneb při kostelích zřizoval klášter proboštví, jako v Brzvanech, Slavětíně a v Klášterci

u Kadaně; když pak tento král Přemyslovi II. postoupen, přeneseno proboštví do Voče. Asi l. 1260 zemřel opat Bohuslav a po něm se příp. opatové 1277 Křišťan, 1290—1292 Markvart, 1301 Jindřich, 1318 Jan. Nástupce tohoto Závěš byl asi l. 1322 vytlačen a zvolen Bušek, který ještě l. 1325 opatoval Pak následovali 1330—1333 Jan a 1344—1358 Jetřich. Za tohoto byl stav kláštera neutěšený, že jej až Karel IV. do Prahy přenést chtěl. Jetřich pustil Voč a získal za to statky u Žatce. Po něm následovali 1358—1362 František, 1366—1369 Rudolf, 1369—1373 Mikuláš, 1374—1393 Bušek 1396—1420 Jan (buď jeden neb dva). V květnu l. 1420 táhlo neda-leko vojsko Žateckých do Prahy. Obořili se na klášter, jehož posádka postrašená se poddala, klášter pak hvv bez vědomí starších zapálen, vyhořel dokonce i se všemi poklady. Ve vyhnanství (v Saské Kamenici) vystřídali se opatové Mikuláš Doupovec, Aleš, 1424—1428 Jan Polomec, 1429 Bohuslav ze Žďáru. Po něm již opatové voleni nebyli, neb pominula naděje na obnovení kláštera, jehož statky byly uchváceny a od cis. Zikmunda zastaveny. Klášteřiště samo s městečkem a blízkými vesnicemi uchvátili Lounští. Král Jiří vybaviv je, připojil je k Mostskému hradu, k němuž P. až do r. 1559 patřily. V městečku býval farní kostel, jiný sv. Trojice vystavěn l. 1515 na před-městí. V 16. st. také vystavěna tvrz na místě nynějšího zámku. L. 1559 dostali bratři Beneš († 1569) a Jan Lorenc z Veitmile P. za svůj díl. Po tomto († 1584) následoval nezletilý syn Šebestian Lorenc († 1600), po němž dědila sestra Veronika a manžel její Štěpán Jiří ze Šternberka. Tomuto klášterství dědičně doprodáno. L. 1611 vystavěn nový zámek. L. 1620 zámek od sedláků ztečen. Jan Rudolf, syn Štěpánův, prodal P. (1637) Václavovi Michnovi z Vacinova. Za něho okolí mnoho pople-něno. Po jeho smrti († 1667) prod. P. (1669) Jiřímu Ludvíkovi hrab. ze Sinzendorfu. Po smrti tohoto následoval syn Filip Ludvík, jenž mčko (1691) od

robot osvobodil. Pak prod. P. (1692) Ferdinandovi knížeti ze Švarcenberka, jenž z nich zřídil svěřenství (1703). Kniže Adam František dovolil (1704) obyvatelům měčka volně se stěhovati. L. 1747 založen nový kostel na místě starého farního kostela sv. Františka. L. 1757 a 1762 zkoušelo měčko od Prusů. L. 1792 zbořen kostel sv. Trojice. L. 1850 staly se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: Červený štít, u jehož zpodu stří. hradba ze štukové postavena se stínkami, z níž vynikají dvě věže, každá s oknem, kranclími, černou střechou končitou a zl. makovicí, mezi věžemi je modrý štítek se zlatým kaprem. (Veselý, Postelberg).

Postolov, dvůr u Chocně n. ves (1342), jež patřila do r. 1564 k Sudličkové Lhotě. Petr Odkolek z Újezdce († c. 1573) koupil P., svedl ves na dvůr a vystavěl tvrz. Od l. 1579 patřil P. Lu k avským z Lukavice a l. 1589 přik. k Chocni. (H. II. 255).

Postřelná, ves u Jablonného patřila l. 1391 z části k Jablonnému, část byla manstvím pp. z Vartemberka. L. 1444 odtud činěny škody do Lužice, proto P. vypálena. L. 1515 z manství prop. Hanušovi Blektovi z Útěchovic. Až do r. 1609 patřila ke Tlustci, pak do r. 1718 k Valtinovu a odtud k Jablonnému. (H. X.).

Postřížín, ves u Velvar, jež se přip. v zákł. listu Boleslav. (1052). Ve 14. st. byl P. na několik dílů rozdělen. Jeden dvorek patřil 1328 ke kl. sv. Jiří, druhý k úřadu čišnictví. Také tu byly drobné vладыčí statky a manské dvory službou k hradu Mělnickému. Konečně patřil jeden úročník ke statkům Pražské kapitoly. Manské dvory a větší část vsi skoupeny k Veltrusům, malá část patřila ke Chvatěrubům.

Postupice, (prv. *Postupici*) městeč u Benešova, prvotně ves, jež se přip. l. 1205. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací pánové byli 1392 Zdeněk, 1415 atd. Vilém a Zdeněk bratři, předkové Kostkův z Postupic. L. 1550 držel je Adam Předbor z Radešína, pak byly rozděleny na polovice, jež skoupeny

1750—1580 od Pavla Malovce. Mstidruh Václav z Malovic prod. P. (1598) Jiřímu z Talamberka, jehož rod je k Jankovu držel. Poslední je měl Jan Frant., biskup Hradecký († 1698) a po jeho smrti koup. k Jemnísti. L. 1711 na město povýšeny. Od l. 1794 tu zřizovány továrny. Erb: Postupičtí pečeti erbem království Českého. (MB. III. 95).

Posvátnice v l. 1550—1577 přisl. Pelhřimova, snad Křemešník.

Pošna, farní ves u Pacova, ve 14. st. vладыčí statek a far. ves, l. 1371 Viléma, 1378—1395 Oldřicha Provázka, 1415 Jošta, 1437—1441 Hrdoně. V 16. st. seděli tu Houskové ze Zahradky (1543 Jan, 1574 Václav, 1618 Jan) majíce tu tvrz. L. 1627 k. ji Maximil. Pechlár z Meminku a l. 1628 přip. k Proseci. Ok. l. 1656 dostala se za díl Frant. Václavovi Malovci z Malovic († 1657) a po něm bratřím jeho, z nichž Jan Frant. ji ujal a později k Proseci připojil. (H. IV. 201)

Pošovice (pův. *Pošitovici*), ves u Slaného, odkudž snad byl r. 1237 Diviš, jistě však r. 1267 Petr a r. 1318 Družek. Klášter Roudnický koupil tu (1358 a 1359) část a část měli Petr a 1377 Ješek. L. 1602 patřily Heřmanovi Volfovi Týnovi z Týna, jenž je prod. (1609) s tvrzí k panství Zlonickému (H. VIII. 212).

Potálov, n. véska, nyní les u Černěšovic (Bechyně), l. 1379 přisl. hradu Příběnic, ale l. 1596 již jen les.

Potěhy (pův. *Potězi*), farní ves u Čáslavě r. 1242 ze dvou vesnic se skládající. Tehdá dostaly se P. od Jana Zbislavice křivozníkům Pruským a měly r. 1267 faru. P. drženy od křivozníkův ke komendě Drobovské, zůstaly přisl. Drobovic i po r. 1420 a odprodány před r. 1540 k panství Žlebskému. Od l. 1555 patřily ke Bračicům. Heřman ml. Bohdanecký z Hodkova prod. je (1558) obci Čáslavské, která k. také Tupadly a k nim P. připojila. K nim patřily do r. 1850. L. 1642 kostel znovu stavěn a 1676 fara obnovena. L. 1807 P. vyhořely a v l. 1856—1873 kostel obnovován (M. XI. 53).

Potenstein viz **Potštein**.

Potín, ves u Bezdručic, po níž se psal r. 1237 Kunrád z P. V l. 1605—1850 byla přísl. Bezdručic.

Potok, ves u Manětiny, jež patřila v l. 1186—1239 klášteru Kladrubskému L. 1368 k. ji Ctibor ze Švamberka a pak držena napřed ke Kamenné hoře a později k Prohořskému Hrádku, konečně pak k Nečtinám.

Potrozov, l. 1233 ves kláštera Teplského, nyní buď zaniklá aneb jinak jmenovaná.

Potštein, zbořený hrad a městec (pův. *Potšteinek*). Onen založen byl ke sklonku 13. st. od pp. z Litic a pojmenován Potenstein podle jich oblíbeného jména Póta. Mikuláš z P. (1312 atd.) bouřil se r. 1338, pročež hrad P. l. 1339 dobyt a zbořen. Zabrané panství navráceno l. 1341 synu Ješkovi, ale P. hradště zůstaveno králi. Zatím bydleli páni na Velešově. Karel IV. obnovil hrad před r. 1355 a koupil panství 1356—1358 od dědicův. L. 1371 byl v zápisném držení knížat Opolských, ale asi l. 1389 vybaven a l. 1393 zastaven markrabí Prokopovi. L. 1395 zase patřil králi a l. 1396—1409 Jindřichovi Lacembokovi z Chlumu. Ok. l. 1410 zapsán králové Žofii († 1425). L. 1427 zastaven Půtovi z Častolovic a l. 1432—1433 obléhán od husitů. Častolovské dědictví všechno přešlo na Hynka Krušinu z Lichtemburka a od jeho syna Viléma (1454) na Jiřího z Poděbrad. Ten jej zastavil knězi Bedřichovi ze Strážnice († 1459), po jehož smrti zase vyplacen. L. 1472 dostal se za díl synu jeho Bočkovi, ale pak jeho bratřím a po r. 1474 králové Johaně, která jej ok. l. 1474 Hynkovvi z Valdšteina zastavila. Ok. l. 1493 držel jej Mikuláš Hrdý z Klokotčina. Konečně prodán od knížete Jindřicha 1495 Vilémovi z Pernšteina, jemuž dán od krále dědičně. Vilém († 1521) učinil z něho velikou pevnost a připojil k ní okolní svá panství, ale když vnuk jeho Jaroslav panství to l. 1556 Arnoštovi falckrabí na Rýně postoupil, od tohoto rozprodáno.

P. dostal se 1558 Václavovi Hrzánovi z Harasova († 1570). Tohoto syn Adam Šťastný zůstavil dceru Annu Kateřinu (napřed vdanou Kapliřovou a pak Ullersdorfovou). Pro dluhy prod. opuštěný hrad P. se statkem (1629) Kašparovi z Grambu, od které doby držen ke Kostelci a k Vamberku. L. 1746 odprodán statek Janovi Ludvíkovi Harbuvalovi z Chamaré, jehož rod jej přes 100 let držel. Dědictvím dostal se pak do rodu Dobřenských z Dobřenic. Za naší paměti stal se P. oblíbeným letním útulcem literátů o čemž malá literatura vznikla. (H. II. 1).

Potštein, n. hrad nad Žinkovy, postavený v l. 1252—1259. Půtou z Křimic na panství Žinkovském a po něm tak jmenovaný. Ve 13. a 14. st. sídlili tu držitelé panství Žinkovského, totiž Půta, syn zakladatelův, 1318 atd. jeho syn Oldřich a později tohoto synové. Ale za nedlouho přeneseno sídlo do Žinkovského hradu a na poč. 16. st. byl P. již zarostlý lesem. (H. IX. 241).

Potvorov, farní ves u Kralovic, r. 1204 statek Kunův († p. 1219), jenž s manž. svou Anežkou činil mnohá dobrodiní klášť Plas. Tehdá tu stál nádherný kostel ve 12. st. vystavěný, jenž byl jako hrad opevněn. O tuto pevnost stala se smlouva l. 1281 mezi opatem Plaským a proboštem Zderazovským. Oběma těmto náleželo ve 14. st. podací kostelní. Ve vsi zůstal ještě malý vladyčí statek (1240 Hanek, 1357 Heřman Lýšek). P. zapsán pp. z Kolovrat a držen napřed k Libšteinu a později ke Krašovu. V 16. st. patřil ke Kaceřovu a od r. 1623 kl. Plaskému. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1767 zase obnovena. (M. XIV. 135).

Poučník, veska pod Karlšteinem, po níž se nazýval r. 1263 Zbraslav z P. Od 14. st. byl přísl. Karlšteina.

Pouchobradý, Pochobradý (pův. *Púchobradi*), ves u Chrudimě, r. 1349 farní ves v biskupství Litomyšl. Tehdá a potom tu bylo vladyčí sídlo (1415 Jindřich, 1440 Kříž a Jiřík). L. 1476 dělen statek n. Matějův mezi M. Ondřeje a vdovu Annu se sirotky. L. 1549 držel Burjan Pouchobradský z P. dvůr

a část vsi. Po něm spadly na krále a l. 1558 koupeny od obce Chrudimské, která podací společně se Slatiňanskými a Stolanskými držela. L. 1694 k. je Aug Norbert Voračický z Paběnic, ale prohospodařil a k. 1717 k Nasevrkám. Fara v 17. st. zanikla. (PA. II. 154).

Pouchov, farní ves u Hradce Král. a předměstí téhož města. L. 1781 vystavěn tu kostel, při němž l. 1787 fara zřízena.

Poutnov, ves u Teplé n. s tvrzí, až do r. 1469 majetek kl. Teplského, potom zástavní statek Kunráta Pelera V 16. st. drželi jej Pinticové z Pintic dědičně, od r. 1586 seděli tu Kfelšiové ze Zakšova, od r. 1615 Hozlaurové z Hozlau. Od r. 1619 byl na dvě polovice rozdělen; později jej drželi Šlindlové z Hyršfeldu. V 19. stol. jej měli Flejšnárové z Ostrovic (Sommer).

Povrly, ves u Ústí n. L., jež se dostala asi r. 1186 křižovníkům Svatojánským skrze pp. z Peruce. L. 1383 patřily ke Střekovu, l. 1527 ke hradu Blansku a až do r. 1850 k Břežnici.

Pozdeň, farní ves u N. Strašecího, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podací právo vykonávali abatyše Týnecká s pány ze Žirotína. Kromě toho tu bylo vladyčí sídlo l. 1403 Bohunkovo a pak Hříšův z Pozdně (Alše 1415—1439, Jana Závise † j. 1452 a Alberta † 1464). Do r. 1550 patřila P. ke Kornhauzu, odtud k Srbči, v 17. st. ke Kladnu a 1688—1698 k Dobré, později ke Vranému. Fara l. 1718 obnovena.

Pozděšín, Poděšín, ves u Polné, jež se přip. r. 1233. Patřivala vždy k Polné.

Pozdešín, (1256) potok u vsi Bohdašína.

Pozdyně, ves u Blatné n. s tvrzí, na níž seděli 1439—1460 Jan a 1467 Václav Ocáskové. L. 1494 patřila ke Hvozďanům, s nimiž přip. ke Lnářům. (H. XI. 262).

Poznatný, n. ves ve farnosti Rynarecké (1203) u Pelhřimova.

Pozořice, prý ves v Boleslavsku, bezpochyby též jako Kosotice.

Pozřetín, n. ves v okolí Bernartic, jež patřila r. 1215 ke klásteru Milevskému, byvši mu králem darována.

Požhov, n. ves v okolí Teplé, od r. 1233 majetek klášt. Tepl. Přip. se ještě l. 1459 a od té doby buď spustla aneb jméno změnila.

Prackovice, farní ves u Lovosic, v níž byl farní kostel již ve 14. st. P. držel r. 1415 král Václav, r. 1417 patřily klásteru Teplickému. Na poč. 16. st. patřily k Hořovicům, ale byly zastaveny Smilovi Vlinskému Později patřily k Žernosekám. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1726 obnovena.

Prače (v Pračích), ves u Karlína n. s tvrzí, která patřila do r. 1407 kl. Karlovskému a odtud Kašparovi Čotrovi; od syna tohoto držel je l. 1465 Jíra z Přistoupimč. L. 1547 zabrány Novému městu Praž. a prodány l. 1549. L. 1584 dostaly se Mikuláši z Nostic, od r. 1592 patřily rodu ze Frankenšteina, pak se měnili držitelé. L. 1617 následovali Vchynští a drželi P. skorem po celé 17. st. V 18. st. a až do r. 1784 patřily dominikánům na Malé Straně

Pračov, sv. Jakub nad Svídnicí, far. ves u Nasevrk. Jaroš Lacembok z Chlumu založil tu ok. l. 1360 kostel s klásterem, jež jako probošpství ke klásteru Podlažskému přivtělen byl. L. 1421 Chrudimští kláster ten osazený vojskem ztekli a vypálili. Záduší jeho dostalo se pak vladykám z Kunčích a drženo k Zaječicům. Od nich přidělen l. 1580 ke Smrčku. S ním přip. k Žumberku a později k Nasevrkám.

Pračov, ves u Krumlova, jež se ve 14. st. Geiselpatz nazývala

Prádlo, farní ves u Nepomuku, prvotně dvůr klásteru Nepomuckého, až do r. 1561 přísl. Zelenéhorý a pak Štahlav. L. 1584 vykázano za díl Janovi Kokořovci z Kokořova, jehož rodu do r. 1629 patřilo. Od nich tu založeny kostel a tvrz. Od r. 1629 patřilo P. Lapáčkům z Ravého. Ok. l. 1700 přikoupeno k Zelené hoře. L. 1786 tu zřízena lokalie a l. 1857 fara.

Praha, pojmenování hor. Tak ku př. slove hora v Brdech nad Nepomukem; hoře u Střekova (něm. Pressberg) říkalo se r. 1610 na Praze; tak i jmenovala se hora, na níž založen jest Pražský hrad.

Praha, Pražská města, hlava král. Českého; tuto opomíjí se mlčením a pokazuje k jednotlivým spisům o ní (Tomek, Eckert a Schaller) k dílu »Čechy« a Ottovu Slovníku Naučnému.

Prachatic město, prvotně ves čeledi Prachatovy, které stávalo snad na místě nynějších Starých P. Město založeno od proboštů Vyšehradských, jimž P. od 11. st. patřily a zalidnilo se záhy pro obchodní cestu (zlatou stezku), která tudy šla do Bavor. Vysazení právem městským stalo se l. 1323. L. 1370 obdrželo město od Jana probošta vesnice a l. 1380 dáno jemu právo města Písku, později majestát na trh a jiné svobody. L. 1420 přepadeno od Žižky a vypáleno a mnoho lidí pobito. Obyvatelé přidali se k Tábořskému bratrstvu a setrvali v odporu proti králi Zikmundovi až do r. 1436. Týž je t. r. povýšil na město královské, ale l. 1437 prodal je Smilovi z Křemže. V l. 1439—1441 Jan Řitka ze Sedlce P. přepadl a jich dobyl, ale po smrti jeho mocně se jich ujal Oldřich z Rožemberka (1444) a potvrdil svobody obce, vystavěl tu tvrz. Týž prodal P. Prokopovi a Janovi bratřím z Rabšteina. Když tento od krále odpadl, strana královská marně se pokoušela o ztečení Prachatic. Po smrti obou ujal se král P. (1472), ale ponechal jich Václavovi z Rabšteina a později jeho dětem. Jeden z nich Jindřich seděl tu ok. l. 1491, ale měšťanům nepřál. Lepší se k nim choval syn jeho Ladislav (1492). L. 1493 následoval v držení Jan z Roupova a l. 1501 Jan jeho syn, který P. zase na pány z Rožemberka převedl (1501). Doprodány tehdy k dědictví a drženy později ke Krumlovu. Od pánů obdržela obec l. 1530 vesnice a později Volary v zástavu. Také jim vymohli (1524) majestát na trhy a clo. V 16. st. měli P-čtí časté rozepře s okolními městy o směr

obchodních drah, zejména s Pískem a s Budějovicí. Vilém z R. jsa na obec laskav, udělil jí l. 1569 svobody a dědiny a daroval starý zámek na radnici. Tuto obec nádherně upravila a držitelé domů též si umělecké úpravy svých příbytků hleděli. Od Petra Voka z R. k. obec (1593) panství Helfenburské. L. 1577 a 1607 obdržela majestáty na svobody. A protože od l. 1601 byla v držení králův, povýšeny P. (1609) za královské město, ale když P-čtí l. 1618 ke stavům přistoupli, l. 1620 město mocně vzato. L. 1622 k panství Krumlovskému připojeno a s nimi pp. z Eggenberka zadarováno. Statky městu pobrány. L. 1632 založ. kostelní knihy. Eggenberkové městu nepřáli a kromě toho strádalo vojenskými průchody. Švarcenberkové (od r. 1710) byli mírnější a vrátili výsady od Eggenberků odňaté. V l. 1727, 1730, 1747, 1783, 1794 obdrželo potvrzení svobod. L. 1832 město vyhořelo a l. 1850 stalo se sídlem c. k. úřadův. Znamenití rodáci: Křišťan z Prachatic († 1439), Jan Buchsbaum († c. 1454), J. Neumann († 1860), J. Messner († 1862). V P kaplanovali A. J. Puchmajer (1797—1800) a F. J. Sláma (1818—1825). Erb: Modrý štít, v jehož zpodu stř. zeď se stínkami, branou otevřenou a zl. mříží vytaženou. Za zdí jsou dvě věže, každá s oknem, kranclými, cihelnou střechou a zl. makovicemi. Mezi věžemi červený štítek se stříbrným lvem a nad ním dvěma stř. klíči pošikem přeloženými (Šofferle, obnov. vydání Slámovy minulosti).

Prachatitz Kreis, u Němců se vyskytující pojmenování Prachenska, ani nerozuměli, odkud tento název pochází.

Pracheň, n. starožitný hrad u Horažďovic, který, soudíc z posvěcení kostela sv. Klimentu, pochází z pradávných dob. V l. 1184—1264 sídlili tu knížecí a královští popravce, ale potom opuštěn kromě faráře, který zůstal při kostele. Král Jan daroval horu P. Bavorovi ze Strakonice (1315), kterýž (aneb bratr Vilém) tu nový kamenný hrad vyzdvihl, ponechav okolí kostela mimo ohradu. Hrad ten drželi z téhož rodu Vilém († c. 1359),

Bavor (1364—1386) a v l. 1394—1404 Břeněk (mezi tím 1389 Zdeněk z Rožmítála). Páni Hradečtí tu nesídlívali a pozdější držitelé panství bydleli v Horažďovicích. A tak hrad v 15. st. opuštěn po druhé. (H. XI. 203).

Prachensko, Prachenský kraj. 1. území politické, berní a soudní. Na hradě Prachni sídlili purkrabě 1184 Vítek, 1220—1222 Diviš a l. 1264 Purkart. Moc jejich vztahovala se nad děkanstvím Prachenským a Bozenskem, pokud nepatřilo ke Kamýku. Po opuštění Prachně darován soud krajský Vyšehradské kapitole, později byl též soud v Sušici a proto slove kraj i Sušickým. V příčině berní bylo spojeno s P. i Netolicko od dávných dob a P. v neširším smyslu vztahovalo se pak od Příbramě až k jižnímu konci Čech (již 1276). L. 1361 vysazena poprava pro též kraj na hradě Karlšperce, kromě toho ji vykonávali někteří páni a popravce od krále ustanovovaní. Při rozdělení Bechynska v 18. st. přidán k podílu Budějovskému jižní cíp P., které pak přes to patřilo ještě k největším krajům. Název P. udržel se až do r. 1850.

2. děkanství P. neb kraj děkana P. obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Pracheň, Horažďovice, Hoštice, Katovice, Řepici, Strakonice, Zborovice, Volenice, Nezamyslice, Bukovník, Žihobce, Strašín, Kašperské hory, Nové město Rajský, Dlouhou ves, Albrechtice, Sušici, Svojsice, Vilhartice, Petrovice, Kollnec, Zbynice, Vzdouň, Mlazov, Zavlekom, Těchonice, Kvasenovice, Hradešice, Budětice, Záboří a Větší Bor. V téže rozsáhlosti objevuje se děkanství P. také r. 1574 a udrželo se, jak se zdá, až do zřízení vikariátů.

Prachňané, obyvatelé území, kteréž si knížata sedící v pradávné době na hradě Prachni opanovali. Souditi lze o tom z toho, že jest v Čechách jediná Pracheň a jediná ves Prachňany, jejíž obyvatelé se prvotně Prachňané nazývali.

Prachomely (pův. *Prachometi*), ves u Teplé, která patřila od r. 1233 kl. Teplskému. Král Zikmund ji zastavil (1421) Vilémovi z Pnětluk, ale od kláštera zase vyvaděna a patřila mu do r. 1850.

Prachov, ves u Jičína, prvotně přísl. hradu Brady, s nímž ke konci 15. st. přik. ke hradu Veliši a k jeho panství do r. 1850 patřila.

Prachová, n. farní ves u Hrušovan (Litoměřic), v níž byl r. 1272 kostel sv. Mikuláše (r. 1388 farní). P. patřovala klášteru Chotěšovskému a držena k Encovanům a proto také bývala od r. 1404 v držení světském. Kostelík zba-ven byv duchovního správce, udržel se až na naše doby. (Viz Sommer Leit. 379).

Prachovice, ves u Dašic, jež se přip. r. 1086. Konc. 13. st. seděl tu vlad. Ječimír a r. 1316 potomek jeho téhož jména se Sezemou. L. 1416 žil Vlacheň, 1440 Holub, 1455 Janek, syn Holubův, jenž jej Janovi Bukovi odkázal. Pak patřily P. až do r. 1507 k Dašicům a odtud k Pardubicům. (P. A. X. 293).

Prakenfels, hrad v Horní Falci, n. léno České koruny, ještě l. 1621 doznávané, ale l. 1630 promlčené.

Prasetín, (pův. asi *Prosětin*) ves u Skutče, přísl. hradu Rychemburka. Část patřila od r. 1484 k nadání Skuteckého špitálu (Viz PA. XI. 96).

Prasetín, n. ves u Boru v západních Čechách, jež patřovala k panství Borskému. V l. 1427—1431 vypálena jest od křižákův a r. 1454 byla pusta.

Praskolesy, farní ves u Hořovic, jež se přip. r. 1216 jsouc tehda farní vsí. Asi ke konci 13. st. dostaly se (z části) klášteru sv. Dobrotivé, pak patřily z části do r. 1320 Pražské kapitole, která jich postoupila králi Janovi. Od té doby drženy ke hradu Žebráku. Králevic Jan daroval je l. 1349 ke kapli na hradě Žebráce, ale když tato l. 1357 k děkanství Karlšteinskému přivtělena byla, zůstaly P. statkem děkanským do r. 1850. Podací farního kostela zůstalo králům. Kostel v l. 1620, 1628 a 1738 obnovován. (M. XIV. 44).

Praskolesy, n. ves v okolí Chlumce n. Cidlinou, jež se l. 1393 přip. V 15. st. měl ji Kuneš Vlaštěk z Voděrad koupiv ji a od r. 1489 měl ji jeho zeť Václav z Tmaně. V 16. st. byla již pusta.

Přaslavice, kostel sv. Jíří n. farní ves (1358) u Radvanovic (Turnova), jež patřivala v l. 1358—1364 ke hradu Hrubé Skále, avšak r. 1406 Hynkovi Štěpanickému z Valdšteina. Později patřily zase ke Hrubé Skále a za neznámé doby fara zanikla.

Přaslavice, ves u Hořepníka, jež se přip. r. 1299 jako část panství Hořepnického. L. 1466 patřily Hanušovi z Košetice, později k Buřenicům a v l. 1572—1850 ke Březině.

Prašily (něm. *Stubenbach*), farní ves u Kašp. hor, v 17. st. ještě pouhý les, který patřily ke král. hvozdu. Na poč. 18. st. patřil kníž. z Mansfeldu. L. 1749 prod. Lorencovi Gattermayerovi, který tu sklenou huť vystavěl (1750). Po jeho smrti přišel statek do prodeje (1763) a byl v držení hrab. Vchynských, až se l. 1798 v držení knížat ze Švarcenberka dostal. Mezi tím vznikla tu ves, při níž l. 1802 kostel postaven. Lokalie tu byla od r. 1786 a od r. 1856 fara.

Prašivá (také Veselá), farní ves u Počátek, v níž byl farní kostel již před r. 1359. P. drželi r. 1359 Purkart z P., r. 1362 Jan z Osečan a r. 1393 Ondřej z P. V 15. st. seděli tu vlad. z Hostišova. V l. 1575—1591 patřila k Hornímu hradu a l. 1615 usadil se tu Arnošt Leskovec. S Horním hradem přík. k Horní Cerekvici. V 17. st. zanikla fara; l. 1787 tu zřiz. lokalie a l. 1857 fara. Jméno V. dán vsi od Leskoviců, lid říkával vždy P. (H. IV. 318).

Prašivá, n. ves jižně od Horažďovic v okolí Bukovníka, jež se l. 1382 přip.

Pratětice, n. ves náležející kapitule Vyšehradské (1222) u Michle a Krče.

Pravda, zbořený hrad u Konětop, založený teprve ke sklonku 15. st. od Maškovských z Kolovrat na zboží jich Ročovským. Jan M. z K. prod. P. (1523) Děpoltovi z Lobkovic. Po něm ji držel syn Jan († 1570) a po tomto dcera Lidmila, která P. prodala (1593) Oldřichovi Felixovi z Lobkovic. Avšak tehdá již hrad ten byl opuštěn.

Pravětice, ves u Načerace n. s tvrzí, l. 1384 sídlo Ludvíkovo a l. 1454 Jana a Václava bratří a jiných vladyk. Odtud se nazývali Pravětičtí z Pravětic. Poslední z nich Štátný prodal P. obci Tábořské. L. 1547 jí zabrány a prod. Janovi z Pernšteina, který je pustil (1548) Přechevi Popovskému z Bezejovic. Pak drženy k Louňovicům a l. 1614 prod. k Načeraci. (MB. II. 133).

Pravětice. Pravětíčky, n. ves u Řakomě (Chuděnic), jež spustla v 15. st. a patřila r. 1548 ke Švihovu, r. 1571 k Malechovu a r. 1593 k Chuděnicům.

Pravnov, n. farní ves u rybníka Ostralovského při Novém Ransku (u Kruceburka) založená ok. l. 1362 od Zdenka z Ronova, jež tu také kostel a faru vyzdvihl. P. byl přísl. hradu Ronova a panství Přibyslavského. Po zaniknutí vsi a fary udržel se samotný kostelík sv. Vavřince, který l. 1786 zrušen. L. 1835 v místech těch založeno Nové Ransko. (PA. X. 376).

Pravonín, farní ves u Dol. Kralovic, v níž byl farní kostel již před r. 1362. P. patřival k panství kláštera Louňovského. L. 1437 dostal se zápisem Janovi z Blаницe, později držen k Lipnici a Vlašimi. L. 1547 prod. Jindřichovi Kekulovi ze Stradonic, jehož svněm l. 1578 dědičně doprodán. Kekulové drželi P. až do r. 1661, pak následoval Jan Rejchart Šváb z Ragersdorfu († c. 1667) a po něm Gersonové odtudž. L. 1706 následovali hrab. z Millesimo a jiní rodové. Václav Vejvoda ze Štromberka, purkmistr Starého města Praž. (1765) zámek obnovil. L. 1709 fara obnovena (H. XII. 204, PA. X. 839).

Pravy, ves u Přelouče n. s tvrzí, na níž seděli l. 1402 Přibík a l. 1414 Prokop, pak Martin a Jan (1450). L. 1500 je držel Mik. Rohovlad z Bělí, pak Burjan z Plotišť (1500), jehož dcery je prodaly (1521) k Pardubicům.

Pražsko, Pražský kraj, soubor krajín, které patřily pod menší úřad (soud Pražský), zejména (1337) čtyř poprav, totiž hradské, Mezříčké, Ořečovské a Slanské, v užším smyslu tak jmenována poprava

hradská neb Pražského hradu. Od 13. st. rádi počítali kraj Slanský o sobě, až pak konečně s levým břehem Vltavy odtržen (v 15. st.). Zbytek v příčině berní spojen byl s Kouřimskem, pročež se obojímu i P. i Kouřimsko říkávalo. Tento název opanoval a název P. zanikl, až teprve l. 1849 obnoven

Prčice, městeček u Sedlce, jenž se přip. r. 1179. Tehdá byl sídlem Vítka, praotce Vítkovcův, který se odtud (překladem něm.) i z Planckenberka psával (prkno - planke). Po něm († 1194) následoval syn Vok († 1262) a jeho potomci pp. z Rožemberka. Kdysi po r. 1322 postoupeny pp. z Choustníka, kteří měli s kl. Milevským při o podací far. kostela L. 1391 je držel Bohuněk z Vrchotic, od r. 1405 pp. z Landšteina. Na poč. 16. st. seděli tu Mráčtí z Dubé, kteří P. na polovici rozdělili. Jedna z nich dostala se v držení Voračických z Paběnic, kteří sice polovici sloučili, ale P. zase mezi sebou dělili. Sloučila je zase Dorota Hodějovská z Harasova a prod. je 1599 Humprechtovi Černínovi z Chuděnic. L. 1612 následoval Jan z Talmerka a P. patřila odtud po 85 let ke Smilkovu. L. 1624 zanikla fara a teprve l. 1800 obnovena. L. 1725 k. P. Jan Vít Malovec z Malovic, jenž tu zřídil dvůr a kostel opravil (1730). Po něm († 1768) následoval jeho vnuk Jan Hynek († 1785) a pak tohoto syn Jan, jenž l. 1803 v mládí zahynul. P. držela po něm matka († 1835) vdaná za K. Burku. V P. narodil se Frant. Pištěk, biskup sufragán Pražský a potom arcibiskup Lvovský (1786). Erb: Štít křížem rozdělený modrý a stříbrný, helma korunovaná s příkrývadly týchž barev, dvě křídla modré a stří., a stří. a modré (erb Voračických — MB. VIII. 67).

Přebozy, ves u Kouřimě n. s tvrzí, l. 1318 statek Oldřichův, 1397 Hrochův. Později tu seděli Přebozští z Zásnuk, totiž 1437 atd. bratři Mikuláš a Prokop, 462 Kunrat, Mikeš a Ondřej, synové tohoto, s nimi Jan 1462—1491, 1514—1523 Mikuláš. 1540 Zikmund, pak Jindřich, od r. 1582 Mikuláš tohoto

syn († 1612). Potom prodány k Plaňanům, zbrány l. 1623 Jindřichovi nejst. Mírkovi ze Solopisk a prodány k Č. Kostelci.

Přebudice, *Přebudice* i *Břebudice*, tolik co Třebutický.

Přebudov, ves u Blatné, ještě v 16. st. na dva starky rozdělena. Jan z P. prodal hoř. dvůr (1439) Vilémovi z Račína a ten 1477 jistému sedlákovi. Část přip. l. 1566 k Blatné, ostatek patřil 1544—1603 ke Kladrubicům, oboje od r. 1603 ke Lnářům.

Přečaply, ves u Chomutova, v níž byl farní kostel před r. 1357. P. patřily ode dávna ke klášterství a od r. 1420 k panství Teplickému. Od 17. st. byly přisl. zámku Borku až do r. 1850. V 17. st. fara zanikla a ač kostel, l. 1720 znova vystavěn, l. 1798 název farního kostela obdržel, přece jest posud filiálním k Údlicům.

Přečice viz Předčice.

Přečinov, ves u Volyně n. s tvrzí, l. 1362 a 1395 statek Tvrdkův, l. 1448 Petrův. V 16. st. patřil P. k Dobříši. Při dělení panství Dobřického l. 1609 dostal se P. 5 bratřím Kocům za díl. Později následovala Sibyla Pešíkova a po ní (1624) Anna Saloména dcera, pak 1646 Rudolf hr. Colloredo. V l. 1656—1700 měl P. společné držitele s Drahonicemi a od r. 1700 patřil knížatům ze Švarcenberka (H. XI. 282).

Předboj, *Příboj*, *Příboje*, ves za Karlínem, l. 1253 ves křižovníkův a z části od r. 1271 kostela Pražského, l. 1318 také vladyčí statek Janův a Bohuslavův. L. 1383 k. P. klášter sv. Ducha v Praze a držel jej až do r. 1420. L. 1433 dostal se zápisně Janovi z Krajnic. V 16. st. patřil zase témuž klášteru, od r. 1622 Anně Slavatové, která jej prodala klášteru sv. Jiří. V držení tohoto pak zůstal P. až do jeho zrušení a držen k Panenským Břežanům.

Předboř, ves u Chotěboře n. s tvrzí, sídlem Předbořských z Předboře. To byli 1396 Otík syn Ojřův, 1412 Petr Šot, 1440—1461 Aleš, 1479 Jan, 1519 Aleš, 1536 Petr a 1563 Jan. Po Janovi

(† c 1581) dědila dcera vdaná napřed Říčanská, po druhé Náchodská a po třetí Roupovská. L. 1622 k. Barbora Chuchelská P. a příp. jej k Malči. (H. XII. 304).

Předboř, ves u Řičan, po níž se nazýval r. 1267 Zbraslav z P. Před r. 1394 tu seděl jistý Ojř a 1407 Jan Strýc. V 16. a 17. st. patřila P. ke Stišinu, L. 1656 postoupil ji Karel Leopold hr. Millesimo Divišovi Lvovi ze Žakavy. Pak patřila rodu Coblů, od r. 1686 Vitanovským, od r. 1690 Markvartům ze Hrádku, pak Hřebenářům z Harachu, v 18. st. Radeckým z Radče a od r. 1780 řádu piaristů.

Předboř, n. tvrz a dvůr u Velvet, n. manství ke hradu Oseku a později k Mostskému hradu. V 15. st. patřila vladkám z Řepnic, prod. 1487 Elišce z Landšteina a od této 1488 Vilémovi z Vřesovic. Odtud patřovala k Teplickému panství,

Předboř, n. ves u Libřic (Smitic) při tvrzí Kalthauz řečené. Ok. l. 1500 byla již pusta.

Předbořice (prv. *Předbořici*), ves u Kutné hory, l. 1327 sídlo Předborovo. Ve 14. st. patřily ke statku Švabinovskému, avšak část držel 1415—1440 Jan. Od r. 1537 patřily ke Zbraslavcům a v l. 1595—1850 ke zboží Křesetickému.

Předbořice, ves u Milevska, po níž se nazývali r. 1218 Osel a Jíra bratři z P. a r. 1316 Matěj. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož pány podacími byli držitelé Zahrádky a domácí zemané, 1365 Přibík, Jan a Jan, 1385 Aleš a Bušek, 1388 Vilém, 1413 Jíra Masopust a Půta. V 15. st. patřily k Orlsku (1540—1850) kromě třetiny podací, která patřila 1513—1617 k Zahrádce. Po r. 1623 fara zanikla.

Předbořice, ves u Mladé Vožice, po níž se nazýval 1444 Jan z Duba a z Předbořic L. 1548 koup. k Popovicům, později patřily k Mladé Vožici.

Předbořice, dvůr u Zavlekova n. ves, jež patřila až do r. 1305 ke statkům kláštera Svatojiřského, ale od té doby

Koldovi. V 15. st. patřily k Zavlekovu a v 16. st. k Neprachovu.

Předborovice, *Přeborovice*, ves u Strakoníc, na níž seděli l. 1387 Jan Čadek a 1419—1442 Petr. V l. 1543—1850 patřila celá ves ke Štěkní.

Předčice, *Přečice*, n. ves u Řičan, jež patřila l. 1400 k panství Říčanskému a v 15. st. spustla.

Předčín, n. ves u Solnice, která l. 1386 téže obci patřila.

Předenic, (pův. *Předenicí*), ves u Blovic, která patřila r. 1239 ke zboží Přeštickému kláštera Kladrubského. Ve 14. st. tu bylo několik vladčích statků, z nichž v 15. st. povstaly dva. Na jednom z nich seděli Předenicové z Předenic a Trystram, jeden z nich, prod. jej l. 1540 k Nebílovu. Druhá s tvrzí patřila l. 1525 Janovi Snopovskému z Borku, později ke Snopoušenu, pak k Vodokrtům a naposled k Řenič a Lukavici. (H. IX. 181).

Předhradí, farní ves u Poděbrad, v níž byly tvrz a far. kostel již ve 14. st. Jméno své dostala od polohy před hradem Oldřšem. Ve 14. st. tu seděli bratři Hereš († 1399) a Aleš († j. 1406) a pak Alšík syn tohoto. Po něm ujal P. Kuneš z Olbramovic a když r. 1419 zemřel, koupeno k Poděbradům. Starý kostel i s farou zanikl, nynější vystavěn l. 1774. L. 1795 tu zřízena lokalie a l. 1857 fara.

Předíčko, n. véska u Orlika blízko Ždákova, až do r. 1420 majetek kl. Břevnovského a potom s proboštvím Kosteleckým přišl hradu Orlika.

Předlice, ves u Ústí n. L., ve 14. st. farní ves (fara u kostela sv. Vavřince u Hrbovic). P. patřovala do r. 1428 křížovníkům Svatomářským, v 15. st. Vřesovcům. L. 1547 dědičně puštěna Jarošovi Kelblovi z Gejzinku, jehož potomci (Adam † 1592, pak synové, od r. 1612 Jan Heřman, Adam, Ota Vilém a Václav bratři, 1626 Václav sám) tu až do r. 1631 seděli. V 17. st. patřila k Šonvaldu a později příp. k Trmicům.

Předměřice, farní ves u Benátek, v níž byl farní kostel před r. 1354. P. patřovaly dilem ke hradu Brandýsu n. L.,

dilem tu byl vладыčí statek, jež drželi r. 1354 Pavlík a Jan Hole, r. 1406 Mik. Kojata († j. 1422) a 1422—1427 Mik. Louže. Tohoto potomci seděli tu až skorem k r. 1485, pak část ta přip. k Novému Stranovu a držena k němu po celé 16. st. Později patřila celá ves k Bran dýsu.

Předslav, farní ves u Klatov, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Po Jeníších z Mečkova seděli tu 1390 Frana a Vilém, od r. 1404 Ropeit z Tlucné, 1435 Beneš z Újezdce, ke konci téhož st. Petr z D am níče († r. 1522) a potomstvo jeho po přeslici až na Bavora Sádlo z Kladrubec (1563). V 17. st. patřila Říčanským, od r. 1673 Kanickým z Čachrova. L. 1704 k. od Albrechta Přichovského z Přichovic a přip. l. 1705 k Otínu. Po r. 1624 zanikla fara, v l. 1692—1787 byla tu jen administrace a pak fara (H. IX. 168, TB. 206).

Předslavice, farní ves u Volyně, v níž byl far. kostel ve 14. st. Páni podací jeho byli l. 1369 Jan farář Jistebnický a Lvík z Chelčic, do r. 1420 Jan z Vihlav a pak držitelé Budkova. Později tu seděli pp. z Čestic. L. 1528 patřily P. k Dívčicům, l. 1549 Zálezlským z Prostého a odtud k Zálezlům. L. 1684 připadly k Vlachovu Březí. Fara l. 1665 spojena s Březskou, l. 1735 tu ustanovení kaplani a l. 1770 zřiz. samostatná duchovní správa (TB. 972).

Přeňov, ves u Soběslavě, kterou koupil l. 1379 Oldřich z Rožemberka, pak patřil kl. Třeboňskému, ale l. 1430 prod. Od l. 1487 seděl tu jistý Oldřich, později Přeňovští z Kvasejovic (1554 Oldřich, pak Jan, pak Karel a 1627 Jan Šťastný. L. 1629 k. jej Václav Prokecius ze Šneberka a když mužské potomstvo vymřelo, dědila Dorota Eliška vdaná Netolická z Eisenberka (1669). Od Netolických k. jej kl. Zlatokorunský a držel až do zrušení.

Přeňov, ves u Jesenice, jež se přip. r. 1234, jsouc sídlem Miloslavovým a l. 1240—1252 braťří Miloslava a Břetislava. L. 1401 tu seděl Hanek, l. 1534 Jan z Vladořic a až do r. 1571 Pšo-

vlčtí z Moukoděl. Pak následovali Jan z Poměnic a r. 1596 Josef Úlický z Plešnic, jehož synové jej prod. 1603 Bohuslavovi Bohuši z Otěšic. Tohoto syn Jan Vilém prod. P. (1628) k panství Petršpurskému.

Přehvozdy, (prv. *Předhvozdie*, pak *Přehvozdi*, v 16. st. *na Přehvozdiích*), ves u Kostelce n. Č. l., která patřila l. 1415 ke statku Hošti a od konce 15. st. k Č. Kostelci.

Přehýšov, (o. Přehejšov), ves u Stoda, kterou měl r. 1248 Budek, avšak r. 1253 koupil P. klášter Chotěšov a l. 1303 jej znova vysadil. Král Jiří jej zastavil (1467) Bohuslavovi z Krašovic, jenž jej ještě l. 1483 držel. Později jej klášter zase vyplatil.

Přechod viz Příchod.

Přechov, tvar chybně psaný (Příčov).

Preitenstein, n. manství kor. České v Hor. Falci, ještě l. 1615 doznávané, ale l. 1630 zamlčené.

Přelibsko, Přelipsko, n. ves u Životice a Těchařovic, jež se l. 1376 přip. a k arcibisk. panství Příbramskému patřovala.

Přelíč, (1406 z Přelíče, v Přelíči), ves u Slaného (r. 1366 farní), již drželi r. 1404 Ela vdova Václ. Uliše a syn její Mik. Šraňk. Od r. 1408 držena k Tuchoměřicům. V 15. st. patřila část k Okoři a ta pak (1536) ke Smečnu, jiná část k Bysni. V 16. st. patřila jedna část ke Slanému, s nímž l. 1623 také ke Smečnu přip., Bysenská část koup. l. 1562 ke Smečnu, a jiná část, která v l. 1542—1611 k Bílému Újezdci patřovala, l. 1611 též ke Smečnu se dostala. Fara v 17. st. zanikla.

Přelohy, Přílohy, (pův. *Přelozí*), n. ves v okolí Sezemic, jež se přip. r. 1227 a dostala se tehdy klášteru Sedlečkému.

Přelouč, starobylé město, pův. ves, jež patřila r. 1086 klášteru Opatovskému. L. 1261 byla již městem, kteréhož král Přemysl právem Kolínským a Kouřimským obdařil. Opat Časta město l. 1289 nákladně vystavěl (t. j. ohradil). Ok. l. 1357

měl P. v užívání od kláštera Hroch z Hoříněvsi. L. 1420 se tu usadili Táboři, ale Jan Městecký z Opočna vpadl na ně v lednu r. 1421 a zajal je. Později opanoval je Diviš Bořek z Miletínka a potvrzena mu l. 1437. L. 1454 držel ji Jetřich z M., maje ji dobrou volí od Soběslava. Král Jiří zastavil ji l. 1463 Purkartovi Kamaretovi z Žirovnice. Později patřila knížatům z Minstrberka a zastavena Štěpánovi Andělovi z Ronovce. Týž prod. P. (1518) Vilémovi z Pernšteina a od té doby patřila k Pardubskému panství. Od Jana z P. obdržela obec 1539 a 1548 svobody na koupení a svedení Malé Lhotky a odpuštění odúmrti, což l. 1557 od Jarosl. z P. potvrzeno. Od cis. Rudolfa II. obdrželi majestát na pivovár a trhy (1580), od následujících císařův (1616, 1630, 1638) potvrzení svobody a l. 1638 nový výroční trh. Cís. Leopold síce (1681) stvrdil svobody, ale zavázal za to k těžším povinnostem. Potvrzování výsad pak následovalo v l. 1720, 1748, za Josefa II. a 1796. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. V P. se narodili bratři Karel J. a Václav Thomové a V. Kozelka. Erb: na zl. štítě postava sv. Vavřince držící rošt (dědictví po klášt. Opatovském. — PA. X. 756, M. VII. 37).

Přemyšleň, Přemyšleny, Přemyšlín, veska u Karlína n. s tvrzí, na poč. 15. st. statek Ludvíka apatykáře, z části majetek kl. Břevnov. a z části Teplického. Od r. 1420 tu byly dva statky; zápisný drželi do r. 1505 vl. z Vlkanova a pak Jan Pytlík, dědičný měli ok. l. 1510 Myškové ze Žlunic, pak Zikm. Bareš z Kamenice a asi od r. 1540 Hromadové z Boršic. Po vyměření těchto dostala se P. (1574) Danielovi Benedovi z Nečtin, a od jeho potomstva Kateřině Radecké, která ji l. 1628 Alexand. hrab. z Nagrolu prod. Od l. 1655 patřila Přehořským, ke konci 17. st. Malovcům, kteří je l. 1694 prohospodařili, pak Hartmanům z Klarašteinu a kněžně ke Klecanům.

Přepere, farní ves u Turnova, v níž byl farní kostel již před r. 1355. Tehdá

tu bylo asi 6 vладыčích statků, které znenáhla srůstaly a skupovány byly, tak že r. 1394 patřila část a r. 1417 celá ves k Rohozci. Ok. l. 1534 držena část k Malé Skále, část k Rohozci, oboje v l. 1538—1565 k Rohozci. L. 1565 dostaly se z částí Rohozecka Janovi z Vartemberka za díl, ale zase připadly k Rohozci a po novém dělení l. 1613 dány ke Svijanům. V 17. st. zanikla fara. L. 1789 tu zřiz. lokalie a l. 1861 fara.

Přepřdy, (prv. *Přepřdi*), ve 14. st. druhé jméno vsi Krásné v Boleslavsku.

Přepychy, farní ves u Opočna, v níž byl farní kostel již před r. 1352. Bylo tu vладыčí sídlo a drželi je 1384 Dobeš, 1387 Zaviše, 1415 Jan, 1450 Jan. Jeden z nich byl předkem Přepyských z Rychemberka. Na poč. 16. st. patřila část k Bolehošti, polovice k Ledči, oboje asi v l. 1534—1540 koup. k Opočnu. Kromě toho tu byl dvůr Tamchynů z Doubravice, na němž zemané ještě dlouho seděli (1585 Něnkovští z Medonos) a ještě jiný zemanský dvorec (Sommer Kōn. 369).

Přerostlá, ves v okolí Hlinska, jež patřila r. 1392 ke hradu Rychemburku a později jméno Hamr obdržela.

Přerov starý, městeček u Č. Brodu, prvotně ves, jež se příp. r. 1227, protože ji Kojata Hraběšic odkázal Kunrátovi. L. 1266 byla sídlem Rankovým. Později patřila s tvrzí klášt. Břevnovskému, jenž ji do l. 1421 držel. Cís. Zikmund zastavil P. (1437) Jindřichovi ze Stráže, od jehož potomků se dostal pp. z Šelumberka. Jaroslav ze Š. prodal P. 1524 obci Starého a Nového města Praž. Pražané drželi P. až do r. 1547, kdež jim zabrán a komorním panstvím učiněn. Až do l. 1631 byl samostatným panstvím, pak ale podřízen Brandýsu. (HB. VI. 248).

Přerov, n. ves mezi Rosicemi, cestou Popovskou a Svitkovem u Pardubic. Patřovala až do r. 1387 k Pardubicům a od r. 1387 k Rychemburku. V 15. st. se již nepřipomíná.

Přerubence, ves n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Zdenkovo a Předvojovo, ve 14. st.

na několik statků rozdělená. Od 14. st. tu seděli Hraboňové z P., v 16. st. Hořešovci z Libušína a po nich Litmírové z Háje. L. 1597 Matyáš ze Štampachu P. koupil a ke Kornhauzu přivtěлил. (H. VIII. 161).

Přes, (u Týna Horš.), česky Česy.

Přeskatice, n. ves v okolí Vojslavic u Želiva, l. 1461 již pustá.

Přeslidice, n. ves a prebenda kanovníkův Vyšehradských neznámého položení.

Pressern viz Břežany.

Přestanice, ves u Sušice, prv. jmění kláštera Doksan., jenž ji prodal r. 1290 Bohuslavovi z Budčic. Byla potom přisl. hradu Vilhartického. Ok l. 1560 přidělena k Čachrovu a od něho prod. l. 1568 Sylvestrově Mlazovskému. P. patřily později ke Hlavňovicům.

Přestavky, ves u Chrudimě, n. s tvrzí l. 1318 sídlo Ctiborovo, l. 1410 Alšovo, l. 1413 Jana Bošina, jehož rod tu ještě l. 1464 seděl. L. 1493 držel je Matěj Libák z Radovesic, pak Andělové z Ronovce, od r. 1539 Lukavští z Lukavice, 1567 Petr Puchart z Voděrad, pak Talackové z Ještčtic (1590 Hynek, 1597 Hynek, 1657 Adam Jindřich, 1676 Maxim. Ferdinand, 1692 Leopold; † l. 1703). Od l. 1703 náležely ke Chroustovicům, od r. 1717 byly v držení Bartolův a v l. 1747—1829 náležely k Nasevrkům (H. I. 218.)

Přestavky, ves u Kostelce n. O., n. s tvrzí, l. 1440 statek Matějův, později Hložkův ze Štampachu a od r. 1544 pp z Bubna (1544 Otík, 1552 Mikuláš). Od r. 1574 drželi je pp. z Potšteina, od r. 1598 patřily k Častolovicům, po r. 1620 odděleny a od r. 1627 1727 patřily Bukovským z Hustiřan (1627 Jan Otík, 1666 Jan Jiří, pak Jan Václav). Pak následoval Jan Václav Rous z Lipna a l. 1762 k. ke Kostelci (H. II. 29).

Přestavky, ves u Roudnice, která patřivala r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. Po r. 1420 dostaly se pánům z Hazemburka a drženy k Budyni.

Přestavky, ves u Stoda, jež byla od r. 1243 sídlem vладыčím. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož pány podacími byli

předkové Chlumčanských z Přestavlk, totiž 1358 Vlach, od r. 1376 Racek Jan a Petr, od r. 1389 Mikuláš, l. 1416 Jan, 1422 Racek, 1454 Jan s bratřími. L. 1527 seděl na tvrzi Petr Cehnice z Říčan, koupiv ji po Lukavských ze Hrádku, l. 1546 následovali synové Jan a Šebestian. V 17. st. patřily pp. z Klenového a později ke kl. Chotěšovskému. Fara v 17. st. zanikla.

Přestavky, ves u Slap, jež se dostala r. 1292 klášteru Zbraslav. a jemu do r. 1437 patřivala. L. 1437 zápisem přidělena ke Slapům a držena k Dobříši. Po vyvadení Slap drženy P. zase ke klášteru až do jeho zrušení a odtud ke Slapům.

Přestavky, ves u Sedlce, n. s tvrzí l. 1389 statek Jaroslavův, v 15. a 16. st. přisl. Borotína, od r. 1574 zase statek Jiří Mitrovského z Nemyšle, pak (1613) Vrchotických z Loutkova. V l. 1629—1670 patřily k Mitrovicům, od r. 1670 Šmerovskému z Lidkovic. L. 1710 koupil je František J. hrabě Černín a přip. k Mitrovicům (MB. VIII. 101).

Přestavky, ves u Kouřimě, jež se přip. r. 1228 a patřivala ke klášteru Sazavskému. Po jeho vyvrácení opanovány od světských držitelů a od 16. st. drženy k Čern. Kostelci.

Přestavky, n. ves, nyní les sev. od Říčan. P. patřivaly ku zboží Uhříněveskému řádu sv. Jana a spustly v 15. st.

Přestavky, n. veska, nyní rybník u Vodňan mezi Libějici, Truskovici a Nestanici. Ve 14. st. patřily k Libějicům, pak do r. 1566 k Záhoří a odtud zase k Libějicům.

Přestavky, n. tvrz a ves u Chlumce n. C., nyní hajnice sev. od Staré vody a jihových. od Vel. Košic. L. 1369 drželi je čtyři zemané, l. 1395 Mikuláš Kokot ze Slemene 1397—1419 Unka z P. Po něm následoval Vaněk Kavalec z Lipoltic, od r. 1437 bratři z Pouchobrad, 1454 Epik z Krucemburka. Ke konci 15. st. koupeny P. ke Chlumci. Tvrz zanikla před r. 1521, ves teprve v 17. stol. (H. V. 296)

Přestavky, dvůr u Hoškovic (Mn. Hradiště), n. ves, jež patřila l. 1400 klá-

šteru Hradištskému. L. 1436 zastaveny, pak patřily od r. 1465 k Valečovu, s nímž příp. zase ke Hradišti.

Přešino, ves u Blovic, jež se příp. r. 1239, jsouc majetkem Budislava Jaroslavice, později přisl. Rožmitála, zejména polovice arcibiskupské. V 16. st. patřila polovice k Tohovicům. L. 1558 k. ke špitálnímu statku města Rokycan.

Přeštice, město nad Úhlavou, prvotně hrad Svatoborův (1226—1235). Týž odkázal P. křižovníkům sv. Jana, ale král Václav je vyměnil (1238) a daroval sestře své Anežce, od té pak prod. l. 1239 klášteru Kladrubskému. Opat Reiner založil tu l. 1245 kostel a probošství, později pod ním vysazeno městečko. Po r. 1420 sice zůstalo probošství při kostele, ale panství opatovo dostalo se zástavou (1420) Janovi a Vilémovi bratřím z Ryžemberka. L. 1465 patřily Vilémovi mladšímu odtudž a od jeho nástupce Páty drženy ke Švihovu. Když Švihovsko l. 1505 děleno, rozděleny i P. na polovice mezi Jindřicha a Václava. Onen se synovcem Janem Pátou dal obci (1519) Horažďovské právo. Díl Janův dostal se Markétě Kočovské z Křimic (1544 až 1551) a po ní jej měli 1555 Jindřich Vlasatý z Domaslavě, 1567 Lidmila Reicenšteinova, 1570 bratři Lehomští z Malevic, 1571 Jan z Reicenšteina, 1574 Lvík Přichovský z Přichovic. Později nabyt této polovice Michal Španovský z Lisova dědičně (1578) a drželi jež po něm až do r. 1598 synové jeho Jan a Mikuláš. Druhá polovice zůstala v držení potomků Jindřichových a Johanka, manželka Bedřicha Švihovského, sloučila obě polovice, jednu dostavši l. 1599 od manžela a druhou l. 1598 koupivši. Tato utiskovala měšťany. Bedřich nabyt zase P. l. 1617 a potomci jeho je drželi k Přichovicům. Po nich přešly P. na hrab. z Bubna a od nich zase je kl. Kladrubský (1705) koupil. Týž obnovil probošství zaniklé (1719). L. 1785 kl. Kladrubský zrušen a v P. zřiz. fara. Obec, která obdržela majestáty na svobody (1570, 1589, 1593) a svobody od pánů l. 1586, vymohla si král. potvrzení l. 1711, ale klá-

šter ji držel od l. 1738 v tuhém poddanství, z něhož se l. 1796 vykoupila. V l. 1750—1774 stavěn nynější kostel. L. 1850 staly se P. sídlem c. k. úřadův. V P. narodil se (1831) J. Hlávka. Erb: štít polovičný, levé i pravé pole stříbrné a v každém černá orlice se zl. korunou, nosem, drápy a červ. jazykem (Řičák, Dějepis Přeštic).

Přetin, Přetino, ves u Merklína, jež se příp. od r. 1272 jako majetek kl. Chotěšov. V 16. stol. až do r. 1770 patřila ke Ptenínu a odtud k Merklínu.

Pře- viz Pří-.

Přezletice, ves u Brandýsa, l. 1354 statek Pecoldův, jež jej měl po Frenclínovi z Posenpachu, l. 1356 Habartův a l. 1365 Pertmanů. L. 1437 je měl Jindřich a l. 1456 Jan. V 16. st. byla rodina Hradeckých z Přezletic. Od 16. st. patřily P. ke Ctěnicům.

Přiběnice, ves u Podbořan, v níž byl před r. 1389 farní kostel. P. patřily do r. 1391 vladykám z Vidhostic, pak je držel 1404—1408 Bedřich z Dolan a r. 1415 Jan Kněžátko z Krakovce. Pak drženy k Šanovu. Vilém Pětipeský z Krásného dvora prod. P. (1584) Kryzeldě Švamberské z Lobkovic. Odtud drženy k Chýšem až do r. 1664 a později ke Mlýnci. Fara v 17. st. zanikla.

Přiběnice, n. město s dvěma hrady, velkým na levém, malým (Přiběnicemi, Hrádkem) na pravém břehu u města Táboru, ve 14. st. nejsilnější jihočeská pevnost. P. (prvotně véška) založeny kolem l. 1243 od Vítka Vítkovce a byly pak v držení pp. z Rožemberka, zejména je měli Vok († 1262), Vítek a Jindřich († 1310), Petr († 1347) a synové jeho. Při dělení r. 1374 dostal se větší hrad Oldřichovi a menší bratřím jeho Petrovi a Janovi. Po jich smrti držel oboje Jindřich († 1412) a potom syn jeho Oldřich. Všichni ti pánové o zdokonalení staveb se starali. L. 1420 chytrým obmyslem Václava Korandy, který tu byl zajat, dostaly se v moc Táborů, kteří s pevností velkých pokladů nabyli. L. 1421 tu vězněm zajatý Bohuslav ze Švamberska. T. r. usa-

dili se tu výstředníci náboženští, kteří byli nuceni z Tábora ustoupiti, ale brzo odtud vyplašeni. Po ukončení válek navrátili Táboři oba hrady Oldřichovi z Rožemberka, začež tento slíbil je zbořiti (1437). Slib ten vykonán a vesnice připojeny k Choustníku. (H. VII. 60.)

Příboj viz Předboj.

Příbram, král. horní město, r. 1216 ještě prosté hospodářství vладыčí, jež koupil tehdá Ondřej, biskup. Po r. 1227 povstalo tu město, jež se stalo středem velkého biskupského hospodářství po okolí široko a daleko skoupeného. L. 1298 tu byla fara a vzkvétalo tu hornictví, čímž obyvatelstvo bohatlo. Arcibiskup Arnošt dokončil hrazení města a vystavěl tvrz. Zbyněk, arcibiskup, dal městu znamenité svobody (1406). L. 1421 po čtyřikráte dohyta od Hanuše z Kolovrat, ale přece zůstala P. při straně pod obojí. Dostala se pak zápisně Jindřichovi Berkovi z Dubé, nějaký čas ji držel Matěj Smolař († 1440), pak Hanuš z Kolovrat a po něm (ok. 1454) Burjan z Gutšteina. Asi od r. 1458 drželi ji pp. z Vrtby, ale ok. l. 1491 postoupili ji Kryštofovi z Gutšteina. L. 1510 král nabyl Příbramě, ale l. 1513 zastavil ji Janovi, Václavovi, Petrovi a Jindřichovi Pešíkům z Komárova a Janovi mladšímu, strýci jich. Tento dostal polovici města a ostatní tolikéž. Pešíkové hory stříbrné, od r. 1421 skleslé, zvelebovali, Němci osadili a němčinu při horách a na radnici zaváděli (1525). Jan z Vitence nabyl l. 1526 hor a l. 1529 panství s povolením královým vyplatil. Městu a horníkům dal některé svobody (1534) a od krále dostali trhy. Sice se za něho měšťané hůře měli než před tím. L. 1540 nabyl P. Jeronym Šlik a l. 1541 postoupil ji Ludvíkovi z Gutšteina († 1542). Poručníci dětí tohoto P. všemožně utiskovali. L. 1564 k. panství Ladslav z e Šternberka († 1566), jehož vdova Kateřina z Lokšan s Příbramskými krutě nakládala. Z těch příčin král (1576) P. vyplatil. L. 1579 město na král. horní město povýšeno a doplněn horní řád. Panství rozprodáno a několik vesnic obec koupila. Za války

1618—1620 byla P. od Manstelda vydrancována a proto jí statky vzaté l. 1622 navráceny. Ale město bylo potom v bídném stavu a od vojáků usouzené. Avšak hory po celý ten čas udržovány. V 18. st. zase jmění obce mohutnělo, že r. 1741 statek Dušníky koupiti mohla. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: červený štít, u jehož spodu trávnik a na něm stříbrný kostel s dvěma věžemi stříbrnými, vše se zl. makovicemi a kříží (H. VI. 122.)

Příbram uhelná, městec u Chotěboře, r. 1355 farní ves, jež patřila ke hradu Žlebskému. Když se král Václav Žleb po Markvartovi z Vartemberka zmocnil, připojil P. k panství hradu Lichtemburka, ač i v l. 1396—1414 ze hradu Žleb spravována. Ke Žlebům patřila P. až do 17. st. Obyvatelé v 15. a 16. st. živilí se dovážněním uhlí k dolům Kutnohorským, odkudž pochází příjmení. V 17. st. zanikla fara a P. přifařena ke Žlebům. Později patřila k rozmanitým farám, l. 1735 tu zřiz. duchovní správa a l. 1760 fara. P. patřila v 18. st. k Hostačovu, později s Úhrovem rodině Berneš z Rosany, po jichž vymření (1751) vyžehněna od Dobřenských z Dobřenic Mčko. obdrželo l. 1795 majestát na trhy. Erb: červený štít a na něm český lev, an předními nohama stříbrnou bradatici drží.

Příbyslav (něm. *Primislaw*, pův. *Primezslaus*) město nad Sázavou, jež vzniklo ok. r. 1250, když se v okolí objevily stříbrné doly, a mělo již r. 1265 svou faru. Snad založeno od Příbyslava z Křižanova, jehož vdova a dcera byly vdány za pp. z Lichtemburka. Asi v l. 1255 až 1272 patřila Častolovovi neb Čeňkovi, jenž založil hrad Ronov, a pak synům jeho Hynkovi (1283—1317) a Čeňkovi (1283—1289), z nichž tento se snad odědil Borovou. Za Hynkových synů nastalo dělení, tak že Smil měl Ronov a Hynek († j. 1366) P., ale v pozdějších dobách nachází se P. při Ronově. L. 1424 Žižka jeda do Moravy dobýval hradu P. a nedaleko na poli zemřel. Lid jeho dobyv hradu, vypálil jej a 60 mužů branných upálil. L. 1431 obléhána P. od Albrechta knížete Rakouského, ale marně. Asi v ty

časy neb potom nabyt panství P. Hynce Ptáček z Pirkšteina a od té doby měla P. společně držitele s Polnou. Viktoryn Minstrberský obci (1465) svobody obnovil, jež minule potratila. Od krále Vladislava dostala P. (1493) výroční trhy, od Hynka Bočka z Kunštátu (1515) dědiny a od Burjana z Lípy (1519) potvrzení svobod. Zacharyáš z Hradce obnovil zámek, který po r. 1515 po druhé spustl; on (1586), bratr Adam (1590) a Hertvík Zejdlíc obnovili výsady. Za synův Hertvíkových byla P. krátkou dobu samostatným panstvím. Od kardinala z Dytrychšteina dostala P. také svobody. L. 1753 vystavěn kostel, l. 1767 větší část města vyhořela a l. 1794 přeneseny sem úřady panství Polnického L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadů. Erb: Prvotní erb byly na zlatém štítě dvě černé ostrvy křížem přeložené, k tomu přišly později tři červení kapři Zejdlícův na stříb. štítě. Od 17. st. je erbem štít polovičný; hořejší pole je napříč rozděleno na zlaté a červené pole na obou jsou křížem a pošikem nože Dytrychšteinské s kníž kloboukem; v dolní polovici je v pravo erb Zejdlícovský, v levo prvotní. (H. XII.)

Přibyslav, Přibyslavov (něm. *Zibetschlag*), ves u Kaplice, jež patřila r. 1379 a potom ke hradu Rožemberku.

Přibyslavice, ves u Golč. Jeníkova, r. 1226 sídlo Jarošovo. Jan Zbislavic daroval r. 1242 P. křižovníkům Pruským. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacím pánem byl komtur v Drobovicích. P. patřily k Drobovskému zboží, s nímž drženy ke Žlebům až do r. 1555. V l. 1555 až 1593 patřily k Bračicům, 1593—1636 k Podmoklům a odtud k Jeníkovu. V l. 1686 až 1692 patřily k Vahančicům, avšak v l. 1692—1703 zase k Jeníkovu. Nedlouho potom přip. ke Žlebsku. Fara v 17. st. zanikla. (M. XI. 52.)

Přibyslavov, Přibeslavov (staron. *Przibislesindorf*, nyní *Unter-Steindörfel*, odkudž i Dolní Kamenná), ves u Rožemberka, kteráž patřovala ke hradu tomuto od nepaměti.

Přibysice, ves u Benešova, l. 1318 statek Radákův. V pozdějších dobách na-

chážíme tu drobné statky. Část obsahovala osm svobodství, ostatek patřil ke hradu Konopišti.

Příčina, ves u Rakovníka, od starodávna manství služebné ke Hrádku Křivoklátu (jeden grunt s povinností pověžnickou). Z této vsi pocházeli Vlčkové z Příčiny. Od 16. st. do r. 1732 patřila P. k Petrovicům a ok. l. 1630 spustla. Od r. 1732 patřila ke Kolečovicům.

Příčno (staroč. *Přiečno*), n. ves u Pochoře (Opočna). Patřovala k panství hradu Opočna.

Příčov (staroč. *Přičov luh*), ve 14. st. z části přísluš. Sedlčan, z části kláštera sv. Jiří, pak od r. 1436 hradu Chlumce, později také kapitoly Pražské.

Přídol (staroč. *Přiedol, Předol*), městeček v Krumlově, v němž byla již r. 1216 fara, kterou Vok z Rožemberka l. 1259 kl. Vyšňobrodskému daroval. Tehdáž patřil P. ke hradu Rožemberku, ale později držen ke Krumlovu. L. 1380 tu darováno sedliště pro českého kazatele v Krumlově. L. 1420 kostel i fara zpustly. P. byl až do r. 1850 přísl. panství Krumlovského. L. 1819 vyhořel Erb: na zlatém štítě obraz sv. Vavřince, jemuž jest kostel posvěcen.

Přihořany (prv. *Přiořané*, odtud i *Přivořany*), n. ves v okolí Lišova, jež byla ve 14. st. přísl. Lomnice a později hradu Hluboké.

Přichod (prv. *Přiechod*), n. ves u Soběnova (Chotěboře), jež se l. 1242 přip. V l. 1329—1364 držel ji Jan Kokot a l. 1371 bratři Přibík, Ondřej a Mstich, kteří P. k Běstvině připojili.

Přichovice, ves u Přestic n. s tvrzí, l. 1328 statek Dluhomilův, 1357—1362 Vilémův, 1367—1379 Zdeborův. Předkové Přichovských z Přichovic byli 1393 Stojmír, 1420 dva Vilémové, 1454 Jan. Z téhož rodu držel je 1549 Kryštof, pak Karel († j. 1572). L. 1575 k. P. Adam Nebílovský z Drahozuze, od jehož vnuků prodány (1604) Bedřichovi Švihovskému z Ryžemberka; po tomto následoval (1623) syn Petr Vok († 1642) a pak syn Bedřich Kašpar († 1654). Přiznáním dostaly se hrab. z Bubna, pak

v l. 1724—1784 Henigárům z Eberka. Od r. 1784 patřily hr. z Schönbornu. (H. IX. 176.)

Příchvoje, ves u Sobotky, v l. 1337 až 1394 přísl. statku Rakova. Od 16 st. patřily ke hradu Kosti.

Příkřice, ves u Kdyně, l. 1379 statek Lvíkův a Svatoborův, později potomků tohoto. L. 1465 držel je Jindřich z Krásného dvora. V 16. st. patřily ke Kanicům, pak od Kanických z Čachrova odděleny. V l. 1683—1711 náležely k Chocomyšlím a později zase ke Kanicům.

Přílepy, ves u Rakovníka, ode dávná služební manství ke Hrádku Křivoklátu, jež dal král Václav (1400) Jorglinovi. L. 1459 drželi je Jindřich a Jan Borňové ze Slabec a potom jejich potomci až do r. 1489. V 16. st. k. je Šlovští ze Šlovic a příp. k Olešné.

Přílepy malé, ves u Unhoště, bezpochyby táž, kterou Rudolf, kníže Saský (1359), ke kostelu Pražskému daroval a snad táž, u které byly v 15. st. alaunové studnice. Cís. Zikmund zapsal P. Hospřidovi z *Hostivice* (1436), ale kapitola je později vyplatila.

Přílepy velké, dříve i P. pod Kamýkem, ves v okr. Smíchov. Až do l. 1420 patřily k Vyšehradskému kostelu. Cís. Zikmund zapsal je (1430) Benešovi z Kladna, jehož potomci je v 15. st. drželi.

Přílepy, n. ves v Žatecku. Osecký klášter k. díl (1327) od Vlastibora z P. a díl (1363) od Jetřicha ze Šumburka a držel Přílepy ke Škrlím. Naposled se příp. r. 1436.

Příleze, ves u Útviny, v níž byl r. 1354 farní kostel, avšak fara přenesena nedlouho potom do Útviny.

Přín dolní, dříve i Nižší Menší neb Přínec (obec Přím), ves u Nechanic, n. s tvrzí, l. 1405 statek Janův, l. 1482 Václava Donáta z Těchlovic († 1532). Ok. l. 1535 k. jej obec Hradecká a držela do r. 1547. Pak jej drželi Jan Holec z Nemošic († 1566) a zeť jeho Jan ml. Hamza ze Zábědovic († 1578). L. 1586 k. jej Václav st. Záruba z Huštiřan, jehož rod tu asi do r. 1650

seděl. Pak následovali Černí z Vinoře, z nichž Rudolf († 1677) odkázal jej koleji jezovitův v Hradci. Tato jej držela až do zrušení (1773), pak byl do r. 1806 přísl. studij. fondu a naposled hrab. Harrachův. (H. V. 335.)

Přín horní, dříve vysoký, ves u pře-dešlé.

Přinda (vyslov Přimda, něm. *Pfrauberg*, pův. *Pfirimberg*), bývalý hrad a pod ním městečko za Tachovem. Hrad založili l. 1121 Bavoři, chtěje se do pomezního hvozdu vedrati, ale kníže Vladislav je vyplašil a nástupce jeho Soběslav jej pevně vystavěl. L. 1148 zavezen sem kněžic Soběslav a ostříhán od purkrabě Bernarta. L. 1150 od svých věrných mocí vybaven. L. 1161 sem po druhé zavezen a dán v moc purkrabě Kunráta Šturma. Vězněm tu byl do r. 1173. Za posledních Přemyslovcův sem dosazováni za purkrabě členové panských rodin. Král Jan zastavil P. v l. 1314—1318 Vilémovi Zajíci z Valdeka, ale vyplatil ji od jeho synův. Asi l. 1330 zastavil ji po druhé Frenclimovi Jakobovi, měšťanu Pražskému, jež tu do r. 1341 veliká dobrodružství zkušel. Karel IV. P. nezastavoval, leč jen na panství peníze zapisoval. Král Václav IV. držel P. do r. 1394 a pak ji zastavil Oldřichovi Zajíci z Hazemburka. Tento převedl právo své 1406 na Borše z Oseka a majestátem král. P. zastavena Boršům bratřím a strýci jich Borši mladšímu. Boršové tropili odtud loupeže, proto podniknuta proti nim výprava (1416). Dobytý hrad dán Mikuláši z Lobkovic, ale byv vybaven, zastaven l. 1421 Jindřichovi Žito z Jivjan, za něhož měčko. (1429) od husitův vypáleno. Od synův k. ji 1454 Jan ze Švamberka († 1460) a po něm ji držel Lev a Protiva z Rožmitála (1468). L. 1475 patřila Zdeňkovi ze Švamberka, jehož rod (Mikuláš † 1529, synové Adam a Jindřich) tu do r. 1593 seděli. L. 1548 rozdělena P. na polovice, ale žádný z držitelů starý hrad v dobrém stavu neudržoval. Když l. 1593 vyplacena, byl již hrad pustinou. Rozsáhlé panství pak rozprodáno. Dvůr P. (nyní Dvory) k. Kryzelda z Lobkovic a měčko.

vyplatilo se z poddanství (1596). Že to nevydrželo, prodáno 1601 Ondřeji z Lidlova († 1613), jehož potomkům l. 1620 zabrána. Byla pak v držení bavorské rodiny Lindelo a l. 1675 k. ji Jan Václav Novohradský z Kolovrat, držitel Dvorův. V držení jeho potomstva zůstalo oboje až do vymření a pak Libšteinských i Krakovských. Erb: na stříbrném štítě zelený strom, na němž vylézají z obou stran medvědi. (H. XIII. 1.)

Přípek, n. jméno hory u Třebenic. Kosmas dí, že hrad Vlastislav ležel mezi Přípkem a Medvězem, Dalimil zase, že byl mezi Přípkem a Lovošem, snad tedy Blešenská hora nad Starým.

Přípeř (něm. *Peiperz*), ves u Děčína, l. 1515 jméno potoka, při němž byl v 16. st. dvorec. Nynější ves vznikla v 17. st.

Příсахov (horní a dolní, něm. *Schönhub*), dvojí ves u Vyšního brodu, z nichž jedna příp. se r. 1278, byvší před tím kl. Vyšebrodskému od Vítky z Rožemberka darována. Oboje byly přísl. téhož kláštera už do r. 1850.

Přísečnice (dříve i Lhota Přísečná), ves u Zbiroha, která patřila r. 1380 ke hradu Zbirohu a tak i v 16. st. kromě malé části, která patřila k Drahoňovu Újezdu a pak také ke Zbirohu k.

Přísečnice, král. horní město, prvotně městečko, jež l. 1351 s polovice ke hradu Hasišteinu a s polovice k Peršteinu patřilo. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací držitelům hradu Peršteina náleželo. Aleš ze Šumburka prodal (1446) svou polovici Mikuláši a Janovi br. z Lobkovic, tak že odtud celé město k Hasišteinu patřovalo. Za těch dob tu byly hory na stříbro. L. 1468 vpadli do města, křížáci, ale obyvatelé uchránili se na kostele. L. 1510 pohřben v kostele Bohuslav z Lobkovic a z Hasišteina. Při dělení bratří z Lobkovic l. 1518 dostal Vilém P. za díl, jenž tu tvrz založil. L. 1533 prodal P. strýcům Šlikům, z nichž Lorenc l. 1540 ostatní díly na sebe převedl. Ale pro urážku krále Ferdinanda propadl P. l. 1545 a také hory od něho a strýců králi postoupeny. Týž král zastavil P.

(bez města, hor a lesů) 1555 Bohuslavovi Felixovi z Lobkovic. Od jeho synů P. zase l. 1586 vyplacena a stala se komorním statkem. Od té doby bylo pro sebe město l. 1546 na král. horní město povýšené a tvrz s panstvím, které také někdy zastavováno a konečně l. 1826 prodáno. L. 1753 zbořena tvrz a stavěn na jejím místě nový zámek a l. 1767 kostel znova vystavěn. L. 1850 stala se P. sídlem c. k. úřadův. Erb: stříbrný štít, na něm zelená vrba s holými kořeny. Na kmeni vrby je štítek Rakouského domu (stříb. pruh v červeném) a na něm na kříž posíkem dvě hornická kladiva.

Příslovice, vlastně Březovice (něm. *Pschieslowitz*, staron. *Przisowitz*), ves u Vyšního brodu a starodávne jeho přísl. Řehoř z Heršlaku daroval tu témuž klášteru (1374) plat. (P. A. IX. 703.)

Přísnín v základním listu Boleslavském (1052) snad lze vykládati na Přívory.

Přistoupim (staroč. *Přistúpim*), farní ves u Č. Brodu, jež se příp. r. 1205, byvší od Osla darována kláš. Ostrovskému. Fara tu byla již r. 1360. P. patřil od nepaměti k biskupství Praž. a část ke kanovnictví sv. Apolináře. Tuto zastavil král Zikmund (1421) Mikšovi z Lipan, ale celé vsi zmocnili se Pražané a dali ji svým. Zikmund zastavil P. (1437) Janovi Touškovi. Odtud tu byla vladyčí sedění (1440 Jan Žlutický, 1446 Václav Matora, v 16. st. Drstové jinak Bartákové). L. 1590 postavena kostelní věž nákladem záduší. Ještě v 18. st. tu bylo zemanské sídlo.

Příšimasy, ves u Č. Brodu, l. 1309 statek Jarošův, později přísluš. Škvorce. Olbram ze Šk zapsal tu l. 1385 plat pro kapli Věch svatých ve svém domě.

Příšov, ves u Plzně, jež byla r. 1268 sídlem Milkovým a Všeslavovým, 1379—1382 Petrovým, Věchovým a j. L. 1414 seděl tu Habart, l. 1441 Přeck, 1476—1484 Markvart z Úlic. Pak patřil až do r. 1651 k Bělé a odtud k Někmiří.

Příšovice, ves u Turnova, v 16. st. také Loučky řečená.

Přitočen, Přitočno malá neb dolní, ves u Úhoště. Jan z Dražic prodal ves

svou P. jinak Dolany ke kapli Všech svatých na Hradčanech. Od r. 1404 seděl tu Habart z Nedvídkova, jehož potomci jej prodali 1489 Jeronymovi ze Skuhrova. Následoval pak 1490 Petr Ebrzvin z Hradiště a 1508 Pražští měšťané. Část patřila později ke Kladnu, od r. 1688 k Červ. Újezdci a konečně k Tachlovicům.

Přítočen, Přítočno velké, hořejší, ves u Úhoště, n. s tvrzí, ve 13. a 14. st. vladýč statek, 1397 Mařka Rachníka, ve 14. st. tuším statek pp. z Vraného. Později patřil P. ke Kladnu až do r. 1615, pak k Dobré a asi od r. 1623 zase ke Kladnu, od r. 1688 k Dobré a potom k Tachlovicům. (H. VIII. 290.)

Přítoka (staroč. Přietoka, staroněm. *Pfaffendorf*), ves u Kutné hory, jež se přip. r. 1131 jako majetek biskupa Olomouckého. L. 1250 prod. kláš. Sedleckému, jenž l. 1309 také podíl Miloty z Choltic koupil. Klášter prodal l. 1413 ves bez dvora. V 15. st. tu byl vladýč dvůr s tvrzí, na níž seděli od r. 1501 Maternové z Květnice (1501 Václav, 1530 Jindřich, 1537 Adam, 1592 Bernart, 1613 Adam). L. 1622 zabrána Ladislavovi Hrobčickému z Hrobčice i s Čestínem kostelem; od tohoto prodána 1631 koleji jezovitské v Kutné hoře a přip. ke Křeseticům. (H. XII. 267.)

Přítulnov, n. ves mezi Holubčem a Svržnem, kterou kl. Kladrubský 1233 Radoslavovi ze Svržna prodal. Ve 14. st. byl vladýčím statkem, l. 1414 patřil ke Štítarům, a v 16. st. k Pernarticům.

Přivětice (prv. Přivětici), ves u Radnice, dříve dvě vsi hořejší a dolejší. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo četným vladýčům v obou vsích a na tvrzí sedlícím, část pak vsi patřila l. 1379 ke hradu Vildšteínu. V 15. st. skoupeny tyto statky ke hradu Březině. Když došlo l. 1562 k dělení, dostaly se P. Janovi Černínovi z Chuděnic, pak patřila Václavovi Č. (1576—1605). L. 1623 zabrány Janovi Heřmanovi Č. a prod. Janovi z Klenového; od r. 1628 patřily Přichovským a spojeny potom s Březinským a Radnickým panstvím.

Přivlaky, Převlaky (něm. *Pröhlig*, staron. *Preolac*), ves u Žatce, r. 1165 ještě pouhé pole, jež patřilo klášteru Valdsaskému, ale se vsí Doudleby. L. 1185 se tu přip. ves. Před r. 1194 přikoupil týž klášter polnosti. Později odčizeny a patřily do r. 1560 pp. z Veitmile, pak Libnourům, kteří tu tvrz vyzdvihli, později Jonům a pak Žďárským. V 17. st. patřily Šmidgrabnerům a od r. 1694 Kulhánkům.

Přívory, Přívora (pův. Přievora) dolejší, ves u Mělníka, snad l. 1318 statek Benešův a 1321 Štěpánův. Přip. se pak často vladky z P., ale nelze ustanoviti, patří-li této neb následující. V 16. st. patřily s tvrzí Hrušovským z Hrušova, l. 1543 Václavovi, jehož synové Jindřich a Jetřich je 1555 Zikmundovi Vančurovi z Řehnic prodali; avšak zůstal tu Hrušovským drobný statek. Po Zikmundovi († 1583) dědil synovec Mikuláš Burjan († 1596) a po tomto synové Jifíka V. Tento prodal P. jménem synův svých l. 1604 obci města Mělníka. (B. M. 751.)

Přívory hořejší, ves u předešlé, jejíž starší držitele nelze přesně ustanoviti. V 16. st. patřily k Dol. Přívorám. L. 1555 dostaly se za díl Oldřichovi Hrušovskému, jenž tu tvrz vyzdvihl. Po něm je držela Johanka, sestra jeho, a po ní Jan Lhotský z Ptení. Týž je prodal před r. 1602 Albrechtovi Pětipeskému z Chyš. Patřily odtud k Byšicům až do r. 1719 a pak k zámku Mělníku. (B. M. 751.)

Přívoz, Kamenný přívoz, ves u Jilového, prvotně pouhý přívoz, který patřil 1310 kl. Ostrovskému. L. 1436 zastaven k Lešanům, a l. 1459 byla tu již veska a l. 1562 ves z obou stran řeky, jež patřila k Týnici n. S. a vedle ní též ves kapitoly Pražské

Přívoz, Štěpánův přívoz na Labi mezi Obřívím a Libišem. Na jeho místě byl před 16. st. sedlský statek a naproti němu přes vodu stávala tvrz. Asi v 16. st. prohnalo sobě Labe nový tok, čímž role statku na dvě rozděleny, a proto tu zřízen přívoz.

Přívozec, ves u Týna Horš., n. s tvrzí, l. 1366 sídlo Sezemovo, 1379 Bohušovo, jehož synové byli Jan a Aleš († j. 1412). Jan prod. P. před l. 1415 Hynkovi z Prohoře († j. 1453). V 16. st. patřil P. ke ke statku Kanickému; oddělením povstal tu statek, který držel do r. 1604 Jindřich Kanický z Čachrova, od r. 1608 pp. z Vřesovic, z nichž poslední, Eliška, se vdala (1753) za Jana Dohalského z Dohalic. Potomci tohoto byli tu vrchností do r. 1850. (H. IX. 123.)

Přívrat, ves u Ústí n. Orł., n. s tvrzí, v 15. st. sídlo Daníkovo, pak Markéty, dcery jeho, a od r. 1455 Mikše ze Ždanic, syna jejího V 16. st. patřila část k Brandýsu, část ke Člupku a pak také k Brandýsu, celá ves pak v 17. st. přidána k Litomyšli. (H. I. 28.)

Přívrat, hora nade Lhotou Machovskou (1213).

Probluz, farní ves u Nechanic, v níž byl farní kostel již před r. 1378. V P. měla dědictví obec města Hradce, avšak bylo tu také vladycké sedění (r. 1378 Unislavovo) a část patřila klášteru sv. Jiří v Hradci. Tato byla od r. 1420 v držení zástavních pánův, zejména od r. 1437 pp. z Miletínka, od r. 1465 Salavův z Lípy. V 16. st. držena tato část ke Střezeticům Ostatek koupili Hradečtí s Přínem a drželi do r. 1547. Pak patřil zase ke Přínu až do r. 1850. L. 1690 kostel z části dřevěný znova stavěn, ale fara v 17. st. zaniklá, teprve l. 1767 obnovena. L. 1743 založeny kostelní knihy. (M. IX. 49.)

Proboštov, farní ves u Litoměřic, jež patřila od r. 1188 křížovníkům Svato-mářským, byvši před tím darována od Meška a Hroznaty bratří z Peruce (1174 až 1179). R. 1363 byla tu fara a P. držen odtud stále ke hradu Střekovu.

Proboštov, ves u Teplice, dříve majetek kl. Teplického a potom přisl. zámku tudíž, zejména od r. 1542.

Probylov (staroč. dial. Probulov), ves u Mirovic, l. 1312 přisl. král. zboží Letského, s nímž drženo později ke Zvíkovu a od r. 1540 k Orlíku.

Prodašice, ves u Libáně, až do r. 1390 statek Beneše Kadeřavého z Dětenic, l. 1459 přisl. Ujkovic, pak do r. 1558 Ledče, odtud zase Ujkovic a později Dobrovicevsi.

Prodeslady u Kralovic, správně se nazývají Brodeslady.

Prohoř, ves u Žlutic, n. s tvrzí, l. 1330 statek Jetřichův, pak syna Jetřicha, 1360 Bedřicha, 1379 Viléma a p. Borše. Část tohoto pak držena ke Hrádku (v. t.). Tvrz k. pak Caltové z Kamenné hory a seděli tu. Odtud patřila polovice k Štědrému a polovice k Prohořskému Hrádku, k onomu pak do r. 1572 ves celá, pak do r. 1651 ke Žluticům a od r. 1651 k Nečtinám.

Prochod, n. dvůr, nyní les u Hluboké a manství k témuž hradu, které držel l. 1373 Jan Čelistko. L. 1471 prod. jej Jiřík, potomek jeho, Hroznatovi z Petrovic a ten 1478 Rynartovi Pakostovi z Hoštic. Ok. l. 1545 k. ke Hluboké a l. 1628 byl již lesem zarostl.

Propastná, l. 1398 ves biskupa Litomyšlského v okolí Újezda.

Proruba, ves u Kostelce n. O., vlastně dvě vsi (P. a Proroubka), l. 1358 ještě les, ale l. 1497 přisl. hradu Potšteina. K Potšteinu patřila do r. 1850.

Proruba, ves u Rychnova, dříve dvě vsi (P. a Proroubka) až do 15. st. přísluš. hradu Liberka, pak k Liticům, v l. 1500—1558 k Potšteinu a odtud k Rychnovu.

Proruby (prv. Prorub). ves u Král. Dvora, l. 1476 přisl. Stanovic, pak do r. 1547 města Jaroměře, v l. 1548 až 1624 Heřmanic a odtud Hradiště. Část patřila v 16. st. ke Smřicům.

Proseč, ves u Mimoně, starodávné přisl. kláštera Hradiště, od 15. st. přisl. Loukovce, s nímž k. 1725 ke Svijanům.

Proseč, správné jméno vsi u Liberce, která se jmenuje něm. Proschwitz, ale dříve vždy Prositz sloula.

Proseč, ves u Habrů, prvotně statek kl. Vilémovského, pak přisl. Lipnice, 1561 až 1636 Světlé, 1636—1850 Habrů. L. 1742 narodil se tu básnický samouk Vojt. Kořara.

Proseč, městeč u Skutče, r. 1349 farní místo, jež postoupeno k bisk. Litomyšl. a l. 1368 výslovně městečko P. bývalo přísl. kláštera Podlažického, pak od 15. st. Nového hradu. V 17. st. zanikla fara, jež pak l. 1754 obnovena. L. 1784 vystavěna tu modlitebna pod obojí. Maje-státem l. 1729 obdržela P. nadání na vý-roční trhy a l. 1751 téhodní trhy. Erb: Stříbrný štít, u jehož zpodu tři černé pahrbky a na prostředním černý kohout k levé vykračující; nad štítem vyniká půl jelena až po kýty své přirozené barvy.

Proseč u Pošně, ves u Pacova, n. s tvrzí, l. 1362 statek Lvův a Vilémův, pak (1395) Hazmukův z P. L. 1415 seděl tu Bohuněk. Později patřila ke Kame-ni, 1557 oddělena Václavovi Malovci, od jehož synů prod. 1584 zase ke Ka-meni. Opět oddělena ok. l. 1628 a patřila s Pošnou Rudolfovi Malovci, po jehož smrti uchváčena od věřitelův (1663). Ne-dlouho potom následovali pp. z Klebels-berka a l. 1698 Jan Frant. Malovec koupil P. připojil ji k Pošně. (H. IV. 201.)

Proseč u Obořiště, ves u Pelhřimova, n. s tvrzí, 1398 statek Mikulášův, 1437 Václava z Drunče, 1446 Vykéře ze Chmelného. Od r. 1468 patřila Štítným, ok. l. 1540 k. ke Kamenici. Od r. 1565 držel ji Ladislav Ostrovec z Kralovic († 1597), jehož rod tu do r. 1623 pa-noval. Ok. l. 1624 vyženil ji Jan Leopold Voračický z Paběnic, jehož rod tu s krátkou přestávkou do 18. st. seděl. Potom se držitelé z rozličných rodů stři-dali (Sommer Top. 176) až na Valdšteiny. (H. IV. 280.)

Prosek, Prosík, farní ves za Karlí-nem. Kostel podle starého poznamenání založen 970 od knížete Boleslava a dne 13 června základní kámen položen. L. 1090 tu ležel kralevic Břetislav. Vladislav I. da-roval kl. Kladrubskému (1115) vinici pod P. Ode dávná tu bývala fara. Podací měli v l. 1356—1395 měšťané Pražští, v l. 1407 až 1408 opatové Karlovští, 1416—1419 Čotrové. V 15. st. měl tu kostel sv. Mar-tina v Praze I. statek. Pak tu seděl l. 1534 Václav Nosalovský. V l. 1544—1547 patřil P. obci Staroměstské. L. 1648 ves i kostel

od nepřítelů vypáleny. L. 1770 zakoupen od obce Pražské. Tato vystrojila tu slavnost trvání 800 let, při čemž císařovna M. Terezie zastoupena jsouc nejv. pur-krabí kostel skvostně obdarovala. Podobná slavnost byla l. 1870. (M. XIV. 85.)

Prosemná, Prosomín, ves u Děčína, táž jako Prosetín.

Prosenice, ves u Sedlčan, po níž se psali l. 1364—1367 Volkéř, 1386—1400 Jech a 1456 Jicha. Od 16. st. patřily P. k Osečanům. (MB. VI. 153.)

Prosetín, dříve i Prosomín, jednou i Prosemná, ves u Děčína, jež se přip. l. 1169. Do l. 1406 patřil vladkám z Oslovic, později byl Jindřicha Blekty, v 16. st. přísl. Děčína, v l. 1579—1591 Podmokl, pak Šenšteina a od 1628 zase Děčína (1653—1664 k Bynaburku).

Prosice, n. dvůr u Šicendorfu (Polné), l. 1499 již pustý, do r. 1499 přísl. Šicen-dorfu a pak Polné.

Prosičky, Prosečka, n. dvůr a ves mezi Hlohovem a Svárovem (jz. od Čá-slavě). Oboje bylo již l. 1455 pusté a přísl. statku Dobrovitova.

Prosík viz Prosek.

Prosiměřice, n. ves záp. od Sušice, l. 1336 přísl. hradu ve Velkém Boru. Oldřich z Boru daroval tu (1340) dvě země ke kostelu ve Velkém Boru.

Prosmyky, ves u Litoměřic. Kníže Zpytihněv daroval tu (1057) zemi kostelu Litoměřickému, jemuž l. 1218 potvrzena. P. patřivaly obci Litoměřické, již dvakrát (1547, 1621) odňaty, ale zase navráčeny.

Prostiboř (pův. Prostibořici, Prostobořici), farní ves u Stříbra, jež se přip. r. 1115, v l. 1235—1251 sídlo Radoslava a Bohuše bratří, pak Pod-moklských z P., kteří tu hrad vyzdvihli (1333 Habart, 1362 Sulek, Jindřich, Ra-cek). L. 1373 k. P. od kl. Kladrub-ského, jenž jej druhdy zastavoval (1403 od královských obléhán). Od r. 1421 byl v držení zápisných držitelův, zejména pp. z Vrtby (asi 1440—1510). Od r. 1526 vládli tu Dobrohostové z Ronšperka. L. 1537 k. jej Kryštof Točnick z Kři-mic, jehož rod (1545 Václav, 1570 Jan,

1573 Purkart, o. 1620 Lidmila) tu do r. 1624 vládl. Následovali pak Volfingárové z Ploskovic, pak Širntyn-gárové, od r. 1755 páni z Oprštorfu. L. 1799 prod. jej Václav Hora z Ocelovic. Od r. 1845 náležel kníž. Löwensteinům. Fara, jež se již ve 14. st. připomíná, udržela se až na naše časy. (H. IX. 183.)

Prostý, n. ves (jak se zdá) v krajině Klatovské. Souditi tak lze, že se l. 1454 n. Stach z Bubna a z Prostého připomíná a že v 16. st. žili Čabuzští a Zalezští a Horčicové z P.

Prošovice, n. ves u Bezna (Boleslavě), již Kunek z Cetně (1348) Peškovi z Chotětova prodal. L. 1377 seděl Vítek z P. na Niněchově a P. držel 1400 Havlik. Do 16. st. zpustly. (MB. VII. 55.)

Protivany, n. ves, nyní kostel sv. Kříže u Ronova n. D. Oboje stálo bezpochyby před založením Ronova, když pak po založení tohoto ves P. zanikla, zůstal tu kostel jako farní kostel pro R. Podací příslušelo r. 1366 Anežce ze Žleb a v l. 1371 až 1413 králům jako držitelům Lichtemburka. Robmháповé z Suché měli tu v 16. st. svůj pohřeb. (M. VI. 93, VIII. 138.)

Protivec, ves u Netolic, n. s tvrzí, odkudž pocházeli Ojřtové z Protivce. K nim snad nepatřili 1417 Bohuslav, 1452 Petr, ale ovšem 1454 Ojř. P. drželi pak r. 1468 Mikuláš a Jan, synové Petrovi, 1473 Bohuslav Palada. L. 1543 patřil P. k Čichticům a od r. 1728 k Libějicům. (H. VII. 124.)

Protivec, ves u Žlutic, tuším ta, jež patřila r. 1226 klášteru Doksan., později vladyčí statek s tvrzí (1350 Heřman a Diviš). L. 1428 již patřil k Chýšskému panství.

Protivín, městce nad Blanicí, prvotně hrad s vesnicí. Oboje založeno na království a bylo l. 1282 v zástavním držení Prušinků. Ok. l. 1333 vyplacen a byl v držení králův až do r. 1420. Cís. Zikmund zapsal P. Přibíkovi z Klenového, ale ten jej nechal Oldřichovi z Rožemberka, jenž jej byl opanoval. Ok. l. 1458 postoupen od jeho synů Chvalovi, předku

Protivínských z Pohnání (1497 Petr, pak tohoto synové). L. 1527 držel jej Petr Sedlecký od Dubu, ale ok. l. 1530 dostal se v držení pp. z Pernšteina a l. 1540 připojen ke Hluboké. S ní se stal 1563 dědičným statkem a odprodán 1598 Kryštofovi a Jiříkovi bratřím Vratislavům z Mitrovic. Po nich jej držel Jan, syn Kryštofův, jenž mčku. trhy vymohl (1627). Syn jeho Jiřík zemřel l. 1660 bezdětek odkázav P. své manželce Maximilianě. Skrze dceru této dostal se P. v držení Adama Matyáše z Trautmansdorfu († 1684) a měl jej po něm syn Zikmund Ludvík. Když tento zemřel prodán P. od poručníkův (1711) Adamovi Frant. kníž. ze Švarcenberka, jehož rod tu byl do r. 1850 vrchností. L. 1662 dostavěn jest v P. kostel a l. 1669 sem přenesena fara z Myšence. Erb: Červený štít a na něm přední polovice prostého stříb. lva. (H. VII. 234, TB. 157.)

Protivný, Protivná, n. dvůr, ves a manství ke Hrádku Křivoklátu, l. 1419 majetek Mstihněva z Chlumu. L. 1507 patřil P. ke Všetatům a l. 1548 byla ves pusta.

Provodov, ves u Nového m. n. M., jež byla ve 13. st. vsí trhovou patřící klášteru Břevnov. (1213). Král Přemysl I. dovolil r. 1253, aby trhy odtud přeneseny byly do Police. R. 1305 obdržel P. Beneš z Vartemberka od kláštera do života. Část patřila l. 1360 Rubinovi ze Žampachu a v l. 1548—1850 celá ves k Novému městu. (P. A. VIII. 542.)

Pršín v. Dubno.

Prudice, ves u Ml. Vožice, v l. 1396 až 1409 sídlo Jindřichovo z rodu Mitrovských z Nemyše. Pak tu seděli 1414 Jiřík, 1415 Litvín, 1433 Bušek. Potomci jich nazývali se Špetlové z Prudic (v 16. st. také z Janovic). L. 1452 držel je Bohuslav z Nemyše. V 16. st. patřily dílem k Borotínu, dílem k Nemyši; také tu bývalo svobodství, jež se později na tři rozdělilo.

Prudice, dvůr n. ves u Ruprechtic (Klatov), která patřila ve 14. st. ke hradu Ruchomperku a později k Novému Heršteínu. L. 1547 byla ves pusta a na jejím místě založen dvůr v 17. st.

Průhonice (pův. Próhonicí), ves u Říčan, n. s tvrzí, ok. l. 1260 sídlo Zdislava a Oldřicha bratří, z nichž onen ještě l. 1289 žil, l. 1318 Bohuslavovo, l. 1323 Zdislavovo. L. 1349 držel je Jimram z Říčan, v l. 1360—1372 Diviš a Odolen, odtudž 1400 vladka Oneš, 1402—1403 Petr Meziřícký. Před r. 1409 k. je Jan Dubecký z Dubče, jehož rod (1456 Matěj, 1498 Jan) tu až do poč. 16. st. seděl. S Zofkou, dcerou Janovou, vyženil je Zikmund Zapský z Zap a potomci jeho (1542 Adam, pak Zikmund, † 1606) tu do r. 1616 vládli. Tehdá prodány, dostaly se l. 1629 Majdaleně z Valdšteina, 1636 až 1658 patřily Binagům, pak Borovanským a od r. 1669 jezovitům u sv. Klimenta. Tito je prod 1685 a až do Noticův se tu kolik rodin vystřídalo. (BA.)

Prüchsendorf, n. léno koruny České za hranicemi.

Pruneřov (něm. *Brunnersdorf*, pův. *Brumardsdorf*), farní ves u Kadaně, jež se přip. r. 1261. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo kumtorům v Kadani. Ves sama patřila do r. 1431 k Peršteinu, pak z polovice také k Šumberku později oboje k Šumberku. Ok. l. 1590 oddělen k Pichlberku a založen tu zámeček. L. 1623 zabrán P. Bohuslavovi Štátnému z Pictum a prod. Jaroslavovi Bořitovi z Martinic, jenž jej připojil k Hagensdorfu.

Prusiny, kostel, škola a fara u Nebílov (Blovic). Tamní kostel stál tu již r. 1355 a bylo tu také vладыcké sedění Jindřicha a Bohuslava z P. Sice patřily P z části ke zboží Nebílovskému (1355—1433) a r. 1396 Oldřichovi z Holového. Od 15. st. patřily ke zboží Netonickému, v l. 1683 až 1685 k Nebílovu, pak ke Štáhlavům, 1705—1715 zase k Nebílovu a 1715—1850 zase ke Štáhlavům. L. 1652 založeny kostelní knihy.

Prušce, Prušec (i Prusice? dříve i Krušce), ves u Kostelce n. C. l., jež se přip. r. 1228. Ve 14. st. patřily P. ke králi kapli Všech Svatých. L. 1420 dostaly se v držení světských lidí a od sklonku 15. st. Čabelických z Soutic

a to ještě l. 1541. Později přip. ke Kostelci.

Pryčhledy, n. ves u Bakova, která patřila ke hradu Zvifetickému a r. 1465 byla pusta.

Psář, vrch mezi Vyšehradem, Krč a Braníky (1178).

Psáře (pův. Psáři), jméno někdejšího podhradí Vyšehradského, v němž býval farní kostel, též kaple sv. Markéty a snad i kaple sv. Michala na Botiči. Kaple sv. Markéty darována l. 1255 kapitole Vyšehradské. Podací nad farou příslušelo děkanovi. (M. XIV. 118.)

Psáře, ves u Vlašimě, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Podací jeho měl v l. 1364—1395 Zdeslav ze Šternberka. Později tu byl vладыčf statek s tvrzí (1450 Jan a Prokop Majnuš, 1493 Přibík z Býšova, 1529 Pavel z Jenšteina, pak Škopkové z Otradovic). L. 1546 k. je Jan Čejka z Olbramovic a přip. potom ke Kácovu. V 17. st. fara zanikla. (MB. II 99, M. XX. 93.)

Psáře, Psáry, ves u Jilového, jež patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří, který je však před r. 1262 prodal. Ve 14. st. patřily části rozličným duchovenstvím a kromě toho byl tu vладыčf dvůr s tvrzí (1398—1416 Kolman z Křikavy). L. 1426 dostaly se Vokovi z Valdšteina a od r. 1429 držel je Mikuláš Kněževeský. od r. 1450 Jiří z Poděbrad, pak Václav z Valečova, jenž je vzdal (1454) králi. V 16. st. vystřídalo se tu drahně rodin (Liběchovští Pekárkové, Hysrlové, Homutové, Dubští z Vitiněvsí a j.). Pak přip. k Dobřejovicům

Psáře, n. ves u Rožmitála. jejíž část daroval kníže Břetislav r. 1045 klášteru Břevnov.

Psí hora, Psí hory, pohoří za Knínem, někde u Mokrska (1378—1419).

Psinice, ves u Libaně, v níž byly farní kostel ve 14. st. a tvrz Pohan založil tu l. 1358 oltář. Později tu seděl Jan († j. 1395) a na konci 15. st. Zdeněk Loučenský z Kopidlna Ladislav a Fabian br. Sekerkové z Sedčic prod. P. před r. 1540 Petrovi Rašínovi z Ry-

zem burka. Od té doby patřily ke Staré. V 17. st. fara zanikla. (H. X 310.)

Pše, Pšoves, ves u Libaně, prvotně přísl. Veliše, avšak ok. l. 1360 prodána Zdešovi z Střevace. Od 16. st. patřila ke Kopidlnu.

Pševlky viz Pšovlky.

Pšov, farní ves u Podbořan, jež se l. 1186 přip. Před tím patřila kapitole Pražské a potom řádu sv. Jana. Ok. l. 1240 držel ji Zbraslav z Miletína. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1366 Racek ze Mšeného, 1372 Sezema z Bělé, 1395—1407 Škopkové z Dubé, 1418 Vrš z Modřejovic. Od 15. st. patřil P. křížovníkům s červ. hvězdou. L. 1767 kostel znova vystavěn.

Pšov, nejstarší jméno nynějšího Mělníka, dokud ještě byl sídlem knížat.

Pšované, pův. název obyvatelů Pšova, když však knížata Mělnická moc svou nad dobrým kusem Čech rozšířila, nazývali se tak všichni poddaní jejich a země jich Pšovskem. V starých legendách slove též Srbskem. Sídla Pšovanů sahala z krajiny východně od Řípu a severně od Labe po okolí Mělníka až do poříčí Ploučnice a odtud až k pomezí lesu. Posledním knížetem byl Slavibor, a skrze dceru jeho sv. Lidmilu, manželku Bořivojovu, dostali se P. pod vládu Čechů. Ještě jednou bylo Pšovsko odděleno, když se dostalo za úděl Boleslavovi (bratru sv. Václava), jenž opustiv Pšov, vystavěl si nový hrad Boleslav po římském způsobu z kamene. Jméno Pšovanů pamatovalo se ještě dlouho potom, ale kraj zván Kameneckem a potom Mělnickem.

Pšovka, řeka tekoucí pod Mělníkem a do Labe ústící (1268), avšak horní tok nazýval se Vrutici.

Pšovka (obec Šopka), farní ves pod Mělníkem, n. klášter s kostelem sv. Vavřince, založený l. 1264 od Smila z Ctova a Pavla z Luštěnic pro bosáky řádu sv. Augustina. Opravu nad klášterem měli Běškovci z Běškovic, potomci Smilovci. K nevelkému prvotnímu nadání přibýlo ve 14. st. několik statků koupením a darováním. Za husitské vlády na Mělníce bezpochyby byl klášter opuštěn;

pro jeho opravu upadl konvent v dluhy, z nichž si v l. 1455—1484 zástavami a prodeji pomáhal. L. 1503 prodali Běškovci opravu, která po několika střídáních se dostala pp. z Lobkovic (1592). L. 1620 kl. zrušen a koupen od Mělnické obce, ale l. 1621 zase obnoven. Po druhé a na vždy zrušen l. 1789 a statek jeho pak prodán k zámku Mělníku. (BM. 783.)

Pšovlky (prv. Vševlici?), ves u Jesenice, jež patřila l. 1273 kl. Teplskému. Od 14. st. byly tu vladčí statky s tvrzi (o. 1350 Aleš, 1366 Jindřich, 1380 Bořita, 1402 Hošťálek, 1431 Bušek). Ok. l. 1454 seděli tu pp. z Říčan, do r. 1545 Velemyšti a Albrecht z Valdšteina, pak Jiří z Hochauzu a jeho potomci (1577 Václav) Johanka Kolovratova z H. prod. P. (1612) Jaroslavovi ml. Libšteinskému z Kolovrat a od té doby patřily k Peřšpurku.

Ptačice (prv. Ptačici), n. ves kdesi v Litoměřicku, která l. 1218 kostelu Litoměřickému potvrzena.

Ptakovice přední (Ptakovičky) a zadní, dvě vesnice u Strakonice, z nichž jedna se přip. již r. 1243 byvši tehda Bavořem ze Strakonice řádu sv. Jana darována a l. 1251 králem potvrzena. L. 1318 Vilém ze St. řádu obě vsi porvrdil a zůstaly odtud majetkem jeho až do r. 1850 a přísl. hradu Strakonického.

Ptenín, ves u Přeštice, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. L. 1379 bylo tu asi 7 statků vladčích (1416 Lipolt, 1418 Petr, 1420 Vídoit a Racek) Bozděchové z Kamenice (1450 až 1530) seděli na tvrzi a skupili větší část vesnice. Od r. 1535 seděl tu Václav Pětipeský z Krásného dvoru, asi od r. 1550 Vidršpergarové z Vidršperka. Tito jej měli celý až do r. 1660, kdež věřiteli uchvácen, a z polovice až do 18. st. Později přík. k Ježovu. (H. IX. 191.)

Ptice dolejší, ves u Úhoště, v starších dobách jen P. (ve Ptici), od 16. st. též Ptice řečená, prvotně snad jedna ves s následující. L. 1328 dostala se kostelu sv. Víta, l. 1437 zastavena Bohunkovi z Olbramovic, od jehož dědiců (1462) zase kapitole postoupena. V d. P. byl také vla-

dyčí dvůr (1475) Bohuslava ze Svinař a odtud k Litovicům, od r. 1534 ke Břvem, 1685 atd. k Jenči a k Ujezdci, později k Tachlovicům, k nimž připojen i díl n. kapitoly, který patřil k Hořelicům. (M. U. 139.)

Ptic hořejší, ves u Úhnoště, l. 1407 z větší části a se dvorem statek Markéry z Kladna. V 16. st. patřil odtud jediný dvorec k Letovicům a ostatek kapitole Pražské. Od r. 1713 patřila Karvinským a přikoupena l. 1530 k Tachlovicům. (M. U. 139.)

Ptylov, n. ves, která patřila s Oslovici (1381) Markétě z Oslovic, a tudíž bezpochyby v okolí Č. Lípy neb Dubé položená.

Ptýně, Ptýn, hora mezi Předslaví a Měčinem (1526).

Ptýrov a Ptyrovec, dvě vsi u Mnich. Hradiště, ode dávna ke kl. Hradištskému u náležitě, ale klášter jich postoupil (1340) Markvartovi ze Zvířetic a drženy odtud ke hradu Zvířetickému, což i králem Jiřím a násl. panovníky schváleno. S panstvím Zvířetickým příp. ke Hradišti.

Pucnice, Puclice, ves u Stankov, n. s tvrzí, před r. 1407 statek Buškův, 1416 vладыk z Chřenov, v 16. st. Šlovických ze Šlovic (1501 Dobeš, 1546 Dobeš a Štěpán, 1578 Jan, 1609 Adam, Jan Diviš). L. 1644 k. je Vilém Protiva Šofman z Hemrlesu, l. 1666 dostaly se Janovi ze Štaufenberka, pak patřily Miličovským z Braumberka (1667), od r. 1684 Horům z Ocelovic, pak Širntyngárům a od r. 1765 k Horš. Týnu. (H. IX. 112.)

Pučery, ves u Kouřimě, ode dávna přisl. kl. Sázavského. L. 1436 zapsány Zachaři z Řeneč, patřily pak 1511 k Onomyšli, až do r. 1564 ke Hrádku nad Poděhusy a odtud k Polním Mančicům, k nimž je Zdeslav Myška (1580) dědičně přikoupil. L. 1622 staly se samotným statkem, jenž připojen později k Zásnukám.

Puch, n. manství koruny České l. 1501 doznávané, l. 1630 promlčené.

Pucheř, ves u Kutné hory, l. 1410 sídlo Kryštofovo, pak dvoje svobodství, větší a menší dvůr, tento Pucheřských z Puchče. Později (1583) seděli tu Šlech-

tínové ze Sezemic. Díl Kutnohorské obce zabrán a prodán l. 1625 ke Křeseticům, ostatek zůstal asi do r. 1626 v držení Šlechtinův a pak prodán k Janovičkám.

Pucheř, Puchorř, městce na jižním konci Čech, prvotně jen sklárna panství Novohradského. L. 1779 vystavěn tu dřevěný, v l. 1783—1791 kamenný kostel, při němž zřiz. 1785 lokalie a 1802 fara. L. 1788 povstalo městečko následkem častých pouť. Erb: na modrém štítě u zpodu trávník, na němž bukový pařez, vedle něhož bukový strom, na jehož větví sova sedí. (TB. 280.)

Puchlovice, ves u Nechanic, až do r. 1530 přisl. Boharyně, pak (1530—1547) obce Hradecké, později Jestřibských z Ryzemburka. Tito je drželi až do r. 1662 k Homyli, a když tato prodána, samostatnou až do 18. st. L. 1790 držel je Jan Václav z Astfelda, později Perglasové a pp. z Rittersteinu.

Puchtíkov, Puchtice (něm. *Buchtiltz*), veska u Věžovaté Pláně (Krumlova), l. 1358 přisl. hradu Pořešína z části a z části l. 1447 statku Velenovského. L. 1460 zapsán k faře Krumlovské od Petra Višně z Větrní.

Pulkenštift, n. ves v okolí Koryta za Krumlovem, jež patřila ve 14. st. klášteru Korunskému.

Puperk (z něm. Buchberg), jiný název Bukové hory (v. t.).

Purgstall, n. ves v okolí Želnavy (za Krumlovem), snad nynější Hausberg. L. 1395 byla již pusta a patřila kl. Korunskému. Ok. l. 1412 obnovena a sdílela držitele se Želnavou.

Purkarec, farní ves u Hluboké, založená bezpochyby od Purkarta, jež se l. 1377 příp. Býval tu lovčovský dvůr službou ke Hluboké. Tehdá byl P. městečkem a asi od r. 1391 také farou, jež sem přenesena z hradu Karlshausu. Byv napřed přisl. Karlshausu, držěn pak ke Hluboké až do r. 1859, kromě l. 1617 až 1622, kdež patřil ke Dřftní. Fara v 17. st. zanikla, ale l. 1703 zase obnovena; kdy městské právo přestalo, není známo.

Purkartice, n. ves u Domažlic pod Dmoutem. jež se l. 1401 přip.

Purkhybl, n. hrad na statku Vrchlabském, tak teprve jmenovaný (Burghübel = pahrbek hradu), když byl pust (1533 až 1561), jak se zdá, starší tvrz ve Vrchlabí samém.

Purklín, samota, n. městečko u Roztok (Jilemnice), jež bylo prvotně přísl. statku Štěpanického a od r. 1492 k Jilemnici patřovalo. Bezpochyby v l. 1620—1648 zaniklo.

Purkratice, n. Kračice, véška u Písku, prvotně přísl. Píseckého šosu. Král Jiří dvůr zdejší osvobodil (1463) Buzkovi ze Smoloty, ale ves zůstala majetkem Písku.

Pustá dobrá, myslivna, n. tvrz, dvůr a ves u Lan (Strašecího), l. 1378 statek Hošťálkův, 1417 Chvala z Dokez. L. 1454 psali se odtud Erazim a Mikuláš a l. 1527 seděl tu Jiří Dobský z Nelahozevsí. Od synů jeho k. ke Stochovu a přip. pak k Lanům. (H. VIII. 91.)

Pustověty, ves u Křivoklátu, n. manství k témuž hradu, které se dostalo 1391 Přibíkovi z Městce. Od Jana Heřmana z P. dostalo se 1517 Janovi Dytlovi z Vlenec. Nějaké manství tu drželi l. 1540 Albrecht Boreň z Slabce a 1545 Dorota z Příčiny. Později k. ke Křivoklátu.

Pušice viz Pěšice.

Pušperk (pův. Fuchsberg, odtud Fusperek), ves a zbořený hrad u Polyně, asi l. 1260 postavený od Jaroše ze Slivna a po jeho erb, lišce, pojmenovaný. Bušek (1339), Vilém a Sezema (1346) a bratři Zbyněk, Racek, Bohuslav, Hynek a Bušek (1364) byli předkové Bolechovcův z Pušperka. P. pak držel Ctibor Tlam (1378) a syn jeho Jan. Král Václav daroval P. (1390) Renvaldovi z Ústupenic († j. 1418). Po něm se v něj uvázal přítel jeho Hynck, za něhož hrad spustl. Naposled jej držela z toho rodu Ofka, dcera Renvaldova († 1458) a po ní Jiřík z Říčan. Nástupce jeho Břeněk z Ronšperka P. obnovil, ale l. 1475 pryč od Klatovských zase zbořen a zůstal pustinou. Na hradišti postavena pak kaple sv. Vá-

clava, jež za císaře Josefa II. zrušena. (H. IX. 40.)

Putím, farní ves u Písku, prvotně na království založená. Kníže Břetislav (1092 až 1100) daroval kapli sv. Petra a dědiny v P. kl. Ostrovskému, kteréž darování ok. l. 1140 rozšířeno. Klášter tu vystavěl ve 13. st. kostel a zřídil faru. Ok. l. 1260 vybavena od něho a přip. k Píseckému hradu, ale po r. 1420, jak se zdá, obec Písecká se Putím zmocnila a držela ji kromě doby po r. 1547 a 1621 až do r. 1850. Fara, která ok. l. 1630 zanikla, l. 1755 zase obnovena.

Putkov (nikoli Budkov), ves u Volyně, v pamětech vždy jen P. jmenována.

Pykov, ves u Borotína, jež se přip. r. 1291, jsouc do té doby přísl. Skalice, pak 1291—1307 biskupství a odtud panství Přiběnického. Od 16. st. patřil k Borotínu a Kostelci a od 17. st. k Jistebnici.

Pyšely, městečko u Jílového, l. 1295 sídlo Předborovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli držitelé P. a Ledce. P. drželi 1387—1407 Odolen (vedlé držitelů drobných statků), 1444—1474 Petr Kule z Věfic, jehož potomek Jindřich je zapsal l. 1542 Ondřeji Nebřehovskému z Nebřehova. Po tomto dědil Karel Mracký z Dubé (1587) a po něm vnuk Karel Eusebius, poslední toho rodu († r. 1640), a Dorota, dcera Karlova († 1642). Později se dostaly P. rodu hr. z Hallweilu (1679), kteří o ně pro dluhy přišli (1717). Následovala hr. z Bissingen a do r. 1810 Voračičtí z Paběnic, od r. 1830 hr. z Aueršperka. L. 1703 dostaly P. majestát na trhy. Erb: Na červeném (zlatém?) štítě černé křídlo orličí.

Pytkovice (prv. Pytkovici), ves u Říčan, n. s tvrzí, l. 1234 sídlo Otovo. Asi okolo l. 1340 nabyli jich Albert Štuk, měšťan Pražský, jehož potomci byli Pytkovští z Pytkovic, kteří tu asi do r. 1520 seděli. Potom následovali Strnadové z Tryskovic. Poslední z nich, Václav, pr. P. (1589) Jaroslavovi ze Smiřic, po čemž přip. k Úhřetevsi.

Pytlíkov, n. ves, nyní les pod Milo-

hem u Přindy. Ode dávná byla přisl. hradu Přindy, ale král Jan daroval ji k proboštví pod Přindou kl. Kladrubského.

Ok. l. 1420 spustla a pak držena zápisně ke Přindě. L. 1576 od kláštera pp. ze Švamberka doprodána.

R.

Ráb, ves pod Kunětickou horou, před tím dvůr řečený Podhůrský, při němž bývala dančí obora. To vše v l. 1778—1780 zrušeno a pozemky rozděleny mezi přistěhovalce z Pruska. Nová ves obdržela jméno po c. k. dvorském radovi Raabovi, původci tak zvané Rábovy soustavy, t. j. dělení panských pozemků mezi poddané.

Raběn, n. dvůr v okolí Náchoda a jeho přisl. r. 1415.

Rabenau, n. manství koruny české v Říši, jež l. 1459 ponecháno při Sasku.

Rabenstein viz Rabštejn.

Rábí, hrad zbořený a městeček u Sušice (v 16. st. mylně za Mladý Potštejn pokládán) založený před r. 1380 od Půty z Ryžemberka († c. 1399), po němž dědil bratr Břeněk († 1407). Z jeho synů držel je pak Jan. L. 1420 hrad od Žizky dobyt, vypálen a vytloučen, ale neosazen, tak že znova osazen a l. 1421 znova dobýván. Opanován sice znova, ale Žizka tu přišel o oko. Ze synů Janových držel je pak šlechtivý Vilém mladší, jenž králi Jiřímu věrně sloužil († c. 1480). R. dědil po něm strýc jeho Půta († 1504), jenž hrad vystavěl tak, jak se zbytky spatřují, založil kostel a pod ním město s městskými právy založil. Při dělení l. 1505 dostali synové Břetislav a Vilém po polovici R. Po tomto je držel bratr Jindřich a držitelé oba prodali R. (1549) Jindřichovi Kurcpachovi z Trachenberka. Po tomto následoval (1557) na krátko Diviš Malovec z Libějovic, ale prodal je (1559) Vilémovi z Rožemberka. Ten prodal R. již l. 1565 Adamovi Chanovskému z Dlouhé vsi, jenž z něho učinil přední sídlo svého rodu. Po jeho smrti († 1598) dědil R. syn Jan Vilém († 1607) a po něm syn Adam Příbík. Po smrti tohoto uvázal se v R. Kryštof Chanovský († 1628). Po jeho smrti byli mezi dědici spory a konečně rozdě-

leno panství (1648). R. dostalo se po polovicích Janovi Vilémovi a Janovi Karlovi s Janem Albrechtem. Těchto polovice zase dělena na čtvrtiny. Ke zcelení došlo teprve po smrti Jana Jindřicha († 1685) a drželi pak celé Rábí synové, z nichž poslední Jan Vilém je prohospodařil (1708). R. koupeno k Žichovicům a hrad byv opuštěn nad to i svévolně bořen. Při kostele zřiz. l. 1870 fara. Erb: Modrý štít, na němž tři stříbrné věže s branou, nad těmi věžemi vlk stojí své přirozené barvy maje na krku zelené rohy (jelení) zavěšené, nad štítem kolčí helma s přikryvadly a polovice téhož vlka. (H. XI. 81.)

Rabnei, německý název vsi pod Houškou, česky Roveň.

Rabouň, Robouň, ves u Skutče, ode dávná přisl. hradu Rychemburka.

Rabštejn, n. hrad (nyní již za hranicemi) založený od Berků z Dubé na panství jich Honšteinském, později přisl. Vildšteina (nyní Hinteres Raubschloss).

Rabštejn, n. tvrz v okolí Malešova, nedaleko Dolní Lhoty, l. 1393 statek Voršily Roklenové, l. 1416 Jak. Píška a později Hanuše Lemla. Po r. 1455 zanikla a od r. 1567 se tu toliko mlýn přip. (H. XII. 145)

Rabštejn, městečko, n. hrad a město v jednom ohrazení, jež se přip. r. 1269. První držitelé byli předkové Loských a Martických z Rabšteina, zejména 1303 Ahně, Englhart a Vítek, 1321 Lideř. Od něho k jej Oldřich Pluh a dokonale vystavěl, též podhradí městskými právy nadal (1337) a při kapli hradské faru založil (1338) Syn jeho Oldřich nadal podhradí Zateckým právem a prodal s bratřími R. Karlovi IV. Zůstal v přímém držení králově až do r. 1396, pak svěřen Beneši z Hořovic a l. 1397 jemu a bratru Bohunkovi zapsán. Po smrti onoho († r. 1423) následoval syn Galhot, jenž

brzo zemřel; opanoval pak R. Bušek Calta z Kamenné hory a po něm Burjan z Gutšteina (1434). Až se ještě jednou v držení Caltů dostal, zůstal přece Gutštejnům a vzat jim teprve l. 1510, když se králi a zemi protivovali. Zástavou dostal se l. 1518 v držení Šlikův a držen v jich rodě až do r. 1564, kdež koupěn od bratří ze Švamberka. L. 1578 puštěn dědičně Jaroslavovi Libšteinskému z Kolovrat († 1595), jehož synu Jáchymovi l. 1623 z milosti ponechán. Po jeho smrti prodán hrab. z Meggau. Po nich následoval Jan Šebastian hrabě z Pöttingu, jenž tu klášter servitův založil (1666). Od jeho synů dostal se R. v držení Černínův, l. 1738 Barbory Krakovské z Kolovrat a l. 1748 Václava Lažanského z Bukové, jehož potomci tu byli vrchností do r. 1850. L. 1785 klášter zrušen. Erb: červený štít a na něm svrchní polovice českého lva a spodní říšského orla. (H. XIII.)

Rabštejn, Rabšteinek, n. hrad u Slatiňan, před r. 1400 majetek Jana z Orle, l. 1404 Jetřicha odtudž. Aleš z O. prodal jej před r. 1430 Hertvíkovi z Ostružna, jehož nástupce Vilém jej prodal před r. 1446 Vaňkovi z Vlkova. Asi l. 1481 seděl tu Zikmund Šarovec z Šarova a po něm 1510 syn Zdeněk. L. 1538 k. jej obec Chrudimská, ale přišla o něj l. 1547. Potom připojen ke Slatiňanům a spustl. (H. l. 143.)

Rabyně (prv. Grabyně, Hrabyně), ves u Netvořic, odkudž l. 1233 desátky ke kl. sv. Jiří v Praze vycházely. Celá ves patřila klášteru až do r. 1420, pak (1436) zastavena ke Chlumci.

Rackenstein, n. léno koruny české, l. 1501 v lantkr. Leuchtenberském, l. 1630 již promlčené.

Racov, n. hrad nad samým Neuberkem u Ml. Boleslavě, buď ve 14. neb 15. st. založený, o jehož osudech nic známo není. L. 1576 přip. se jako pustý zámek na panství Boleslavském (H X 41.)

Racov, Racovy, ves u Přindy, po níž se nazývali r. 1247 Ratmír a Protiva, synové Lipoltovi z R. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1359

Habart z Prostiboře, Ota, Přibísk, Jordan, 1392 Dorota, 1404 táž s Nachvalem. Na tvrzi seděli Racovští z Újezdce (před nimi 1437 Jan Shýbal, 1486 Jan Mních z Blahust, 1508 Jan z Kladrubec) asi od r. 1540 Purkartové z Hořešovic, od r. 1553 Merklínští z Merklína, v 17. st. ryt. z Helversen. Naposled přip. k Boru. Fara v 17. st. zanikla. (H. XIII.)

Rač viz Radeč.

Račedice viz Račetice.

Račenice, n. ves (podle Palackého popisu) v býv. kraji Zateckém, tuším totožná s následující.

Račetice, Račedice, ves u Kadaně, jež se r. 1209 přip. Klášter Plasský postoupil jí tehdá Danielovi biskupovi. V 15. st. a až do r. 1518 patřily R. k Hasišteinu, odtud do r. 1850 k Pětipsům.

Račice viz Radčice.

Račice, ves u Roudnice, jež se přip. r. 1268 a v ty časy připojena k biskup. panství Roudnickému, k němuž do r. 1850 patřila.

Račice (nikoliv Řečice, ovšem staron. *Retschitz*), ves u Chomutova, jež se r. 1237 přip., patříc z části řádu něm., avšak r. 1281 seděl tu Chotěbor z R. Před r. 1379 byl tu farní kostel. Patřily tehdá k panství Peršteinskému, ale od r. 1410 vyskytují se jako majetek kláštera Grünhainského v Sasích. Později byly v držení obce Kadanské, jež je l. 1547 propadla. Přip. pak ke Kralupům, od nichž prodány l. 1581 Linhartovi z Štampa ch u k Ahníkovu. Fara za neznámé doby zanikla.

Račín, ves mezi Bezdruzici a Manětínou, l. 1379 majetek Ješkův a j., pak sídlo Račínův z Račina, jichž předkové byli l. 1437 bratří Racek a Přibram. Tito jej připojili k Vlkošovu. Po r. 1620 držen krátký čas ke Žluticiům a Bělé a l. 1626 prodán k Toužimi.

Račiněves (obec Račiňoves), farní ves u Roudnice, n. s tvrzi, jež se přip. od r. 1261 jako sídlo vladýčů (1262—1267 Zdata, 1267 Předbor, 1295 Drslav. R. 1328 seděl tu Byčen, jehož potomci

Račinští z R. byli erbu dva. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Podacími pány byli 1364 Ješek z Vinařec, Řehník, Smil a Rudolt, 1371 Řehník, Jetřich, Smil a Rudolt, 1405 Jan, Budivoj, Václav, Rudolt, 1430 tito bez Budivoje. Pak tu seděli 1454 Petr ze Semil, 1470 Dýmkové z Těptína, od r. 1490 Vojtěch z Nedvídkova, pak Jindřich z Rozenhainu († j. 1543) a Strouchové z Chlumku (1543 Bernart a Václav, pak Melichar). L. 1581 k je Jan Valkoun z Adlaru a držena do r. 1650 ke Zlonicům. V l. 1651—1672 patřila ke kl. sv. Maří Majdaleny v Praze a odtud k Roudnici. (H. VIII. 204.)

Radboř (vlastně Ratboř, pův. Rati-boř), farní ves u Kolína, jež se přip. v zákl. listu Kladrub. (1115). Ve 14. st. byly tu farní kostel a tvrz. Pány bývali tehdá Horníci, l. 1469 Jan Hrabáně z Přerubenic, l. 1510 vl. z Pařízku, 1524 Jan ze Skalice, 1527 Jindřich Voděradský z Hrušova, 1540 Popelové z Vesce a od r. 1564 zase Voděradští, kteří připojili R. k Dobřeni. L. 1646 odprodána Jindřichovi Kraftovi z Lamersdorfu a měla stejné držitele s Černíkovici. L. 1711 k. ji Leopold Ignác z Věžník a prodal ji l. 1723 k Pečkám. Po krátké době stala se zase samostatným statkem. (H. XII. 278.)

Radbuza, název známého přítoku Mže, který se přip. r. 1386.

Radčice, Račice (pův. Radčici, t. j. čeleď Radkova), ves u Vodňan, jež se nacházela r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří, ale ok r. 1260 směněna za jiné statky a držena ke král. hospodářství na Hluboké neb v Protivíně. V 15. st. bývalo tu služebné manství k lovčovství Píseckých hor náležité. L. 1598 prodány R. od Hluboké k Protivínu.

Radčice, farní ves u Duchcova, v níž byl farní kostel již před r. 1389. R. bývaly od nepaměti v držení kláštera Oseckého. L. 1698 kostel znova vystavěn s ambity a kaplemi a l. 1880 obnoven, při čemž slaveno trvání 600 let.

Radeberg, n. manství koruny č. v Mišensku, jež l. 1459 jako léno při Sasku zanecháno.

Radeč, prvotní (1380) pojmenování pohoří u Zbiroha, které slove r. 1526 Rač a r. 1543 Hřebený.

Radeč (něm. *Schossendorf*), ves u Lipého, l. 1341 z části přísl. hradu Klinšteina, později Lipého a bývalo tu manství. V 15. st. ves spustla, v 16. držena z části napřed k Rybnovu a později k Novému zámku a z části až do r. 1623 k Volfarticům a pak k Libchavě.

Radeč, někdejší název vsi **Obory** ve farnosti Chomutické u Bydžova, n. s tvrzí, l. 1318 statek Zbudův. Předek Radeckých z Radče byl Přibyslav; jeho potomci byli bratři Ctibor, Přech († j. 1401), Václav († o. 1420) a Albert (tento měl 5 synův). Z rodu toho pak tu seděli Bohuněk a Pavel, 1456 Zaviše a Václav, Aleš a Ctibor, 1545 Václav († j. 1565). Přibík, Jiří a Jan Kunrát, 1581 Přibík, 1601 Václav Zdeněk. Pak následoval (1615) Jan Jiří Zlivský z Labouně. L. 1623 k. R. Albrecht z Valdšteina, jenž jej připojil ke Smrkovicům a zde zřídil oboru hřebčí, odkudž jest nynější pojmenování. (H. V. 322.)

Radechová horní a dolní, dvě vesnice u Náchoda, které k němu ode dávna (zejména 1415) patřivaly.

Radějovice, Raděvice, ves u Stříbra, snad táž, jež se přip. r. 1239 jako majetek klášt. Kladrubského, jemuž patřila až do zrušení, kromě doby po r. 1421, kdež zastavena byla Oldřichovi Všerubci ze Slavic.

Radějovice, ves u Jilového, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. V 15. st. držena k Průhonicům. Jan Zapský ze Zap postoupil R. obci Nového m. Praž., jež je l. 1547 propadla. L. 1583 patřila ke Kamenici, l. 1614 prod. ji Kateřina Crkovská z Jiter k Lojovicům, k nimž R. do r. 1695 patřily. Pak slušely ke Kostelci a od r. 1729 ke Střínovu.

Radenín, ves u Tábora s tvrzí, statek Mikulášův († j. 1363) a synů jeho Jana a Mikuláše. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patrony byli 1405 Kunrát z Tučap a Petr, 1412 Václav Konopě, 1413 Bušek z Jedlan Ok. l. 1430 držel jej Ondřej z Nemyše a pak jeho potomci, asi od

r. 1490 následovali Hrobští ze Sedlce, ok. l. 1520 Petr Smrčka ze Mnichu, jehož rod (1529 Oldřich, 1578 Petr, 1590 jeho synové) tu do r. 1599 seděl. Pak byl pánem Jiří Homut z Harasova († 1616) a po něm vládly dcery napřed Johanka Vlkova a od r. 1628 Zuzana Černínova († 1654). Po ní následoval syn Heřman Černín z Chuděnic, od r. 1675 hrabata ze Šporku. L. 1709 dělen mezi dědičky. Pak následovali hrab z Millesimo a l. 1754 vyženil je Leopold Krakovský z Kolovrat, jehož potomstvu až do naší paměti patřil. (H. IV. 319.)

Radenín, l. 1506 dvůr popl. ke Březnici (v Prachensku).

Radenín viz Hradenín, Radoně.

Radešice, n. ves v okolí Dešenic (Nýrská), jež byla r. 1533 pustá a vypálena bezpochyby od křížáků r. 1431.

Radešín viz Hradešín.

Radešín, Hradešín, ves farní nad Škvorcem, jejíž kostel starožitný byl r. 1367 farním. R. patřil od nepaměti držitelům hradu Škvorce. Když ok. l. 1460 statek ten dělen, zůstala část s kostelem při Škvorci a část přidělena k Hostyni, s níž zase l. 1560 ke Škvorcům koupěna. L. 1734 kostel přestavován.

Radešín, ves u Sedlčan, po níž se nazýval vladycký rod Předborů z R. L. 1414 žil Předbor, jich předek, seděl již na Smolotelích. Až do l. 1575 náležel ke Zvíkovu, pak k Nadějkovu.

Radešín, ves u Libochovic, l. 1318 sídlo Mackovo. V 16. st. patřil k Teplicí a Volf z Vřesovic prodal jej (1544) Jakubovi Vršovskému z Kapíhory. Později patřil k Poštovicům a l. 1623 ke Kobylníkům.

Radešov, Radošov (Radoš, zkrácené Radovan, něm. *Rodisfurt*, pův. *Radovansfurt*, *Radansfurt*, lat. *vadum Radovani*), ves nad Ohří, jež se příp. 1226 mezi statky kláštera Doksan. R. 1358 objevuje se jako farní ves a v držení kláštera Valdsaského, jež l. 1294 podací zdejší obdržel. Od r. 1317 měl tu klášter Osecký statek a obec Ostrovská tu vybírala clo od r. 1399. L. 1476 držel tu statek Jindřich Haug

vic a od 16. st. patřil R. k zámku Ostrovu z části a z části k Andělské hoře (bývalá Osecká část) a l. 1618 také k Velechovu. Fara zanikla v 17. st., v 18. st. zřízena tu lokalie a l. 1856 zase fara (viz i P. A. VIII. 568).

Radětice, prv. Radětici (od Radaty), ves u Bechyně, jež patřila r. 1291 k panství Sepekovskému a dostala se tehdy biskupům Pražským. V l. 1307—1323 patřily k Příběnicům a v l. 1323—1850 k Bechyni.

Radětice, ves u Příbramě (již 1298), která byla ve 14. st. z části přísl. arcibiskupství, z části manským statkem, jež v 15.—17. st. ke Stežovu patřil. Arcibisk. část držena až do 16. st. k Příbramí a pak k Dobříši.

Raděvice viz Radějovice.

Radhostice, n. ves u Kolína, jež patřila r. 1290 kl. Sedleckému. (Viz Vávrový Děj. Kolína I. 58)

Radhostovice viz Radostovice.

Radhošť, farní ves u Vys. Mýta, v níž seděl r. 1226 Otaslav z R. se synem Arklémem. R. 1349 byl tu farní kostel, jež postoupen k biskup. Litomyšl. Ve 14. st. tu byly malé statky. Na tvrzi seděli 1385 až 1410 Petr a l. 1443 Henik. Až do r. 1547 obec Mýtská držela R., pak patřila k Jestřebci, jehož držitel Příbík Sekerka z Sedčic tu novou tvrz vyzdvihl. Ta koupěna l. 1567 k Zámrsku a l. 1571 ke Chroustovicům. V 17. st. zanikla fara; l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1855 fara.

Radice viz Raditice.

Radič, ves u Sedlčan, n. s tvrzi, l. 1333 sídlo Odolenovo, l. 1367 Kunráta Stupa a Hynka. Jan Bořan (1417) byl předkem pozdějších vl. z Radiče. Jindřich z Osečan prod. R. (asi 1525) Mikuláši Vojkovskému z Milhostic, jehož rod tu do l. 1573 seděl. Následovali Myslíkové z Hyršova a l. 1623 Pavel Michna z Vacinova, jehož rod tu do r. 1665 seděl. Nástupce jich Wolfgang Henek vystavěl l. 1686 nynější zámek. Po jeho rodě zavládl tu (1702) rod Losy z Losenova a držel R. až do r. 1782.

Samostatným statkem byl do r. 1850. (MB. VI. 124.)

Radič, ves u Otic, v starší době sídlo několika vladyk (1383 Menhart a Radim, 1402—1413 Hron) V 16. st. ještě tu byly tři statky. Jeden náležel ke Koutům, 1558 k Chotěticům a pak ke Smilkovu. Na Hořejší R. seděli Holubové z R., 1594 Jindřich Sádlo z Vražného, l. 1612 prodal jej Jiří Slepotický z Sulic Jarohněvovi Sádlovi a l. 1629 přik. k Dolejšímu dvoru. Tento drželi od r. 1545 Šiškové z Jamolice až do r. 1712, kdež koupěn k Jetřichovicům. (MB. I. 60.)

Radič, ves, kterou král Václav daroval (1292) klášteru ve Vyšním brodě, snad v tamější krajině položená.

Radičevce (t. j. Radikova ves), farní ves u Žatce, v níž byl farní kostel již před r. 1357. R. drželi 1357—1370 Mikuláš Slanský, r. 1404 Mik. Bervaldský, měšťané Pražští. r. 1406 a p. d. Hrzek z Deštnice. Část byla pak (1547 až 1850) v držení obce Žatecké, jiná patřila do r. 1580 k Miličevsi a stala se tehdá samost. statkem Petra z Michalovic, jenž ji l. 1596 zase k Miličevsi připojil. S ní přip. ke Krásnému dvoru. Fara v 17. st. zanikla; l. 1786 zřiz. tu lokalie a l. 1858 fara.

Radička, v l. 1560—1569. název potoka Mastníka pod Sedlčany.

Radikovice (prv. Radikovici), ves u Nechanic, l. 1365 statek Svatomírův a Hynkův, l. 1395 Hynka, Jana a Domrata. Na tvrzi seděli 1450 Mikeš a Jan a později Radikovští z Hrádku. V l. 1528 až 1547 patřily Hradeckým, pak k Boharyni. Od l. 1578 byly statkem Jestřibských z Ryzemburka, v l. 1623 až 1644 drženy ke Chlumci a později patřily Myškům ze Žlunic a pp. z Kaisersteina a naposled ke Stěžerům. (H. V. 340.)

Radim, ves u Kouřimě, n. s tvrzí, ok. l. 1340 statek Mik. Klaryce, 1384 až 1399 Václ. Vunderveina, 1423 Volfarta z Javora L. 1446 k. ji Matěj z Dubče, pak následovali 1483 Oldřich z Kralovic a Vidlákové ze Slav-

kova (1490 Jan, 1505 Václav, 1520 Jan ml.), později Doubravcové z Doubrovan a od r. 1541 Petr Záruba z Hustiřan, jehož rod (1560 Karel, 1612 Jan) tu do r. 1631 vládl. L. 1632 dostala se Jakobovi Pertoltovi z Uherčic, l. 1652 Gráfům z Gräfenburka. Po nich následovali (1685) Gallasové, 1703 rod Brahier, 1712 Leupové a Šlikové, 1750 Vchynští a od r. 1783 Lichtenšteínové. (BP. 54.)

Radim, farní ves u Jičína, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Patrony byli 1362—1378 Půta z Turgova a Zdeněk Boukal z R. Od r. 1493 držel R. Jan z Vartemberka, když však o Kumburk přišel, držel jen R. Ves patřila později zase ke Kumburku až do r. 1627, kdež se stala věnem nového kl. Kartouzského ve Valdčích a hlavou statku jemu patřícího. Fara, která v 17. st. zanikla l. 1765 obnovena. Kostel vystavěn l. 1709.

Radiměř (něm. *Rothmühl*. pův. *Radmels*), farní ves u Poličky, jež se přip. r. 1291 obdrževši svobody od králové Jitky. R. patřila ode dávna ke hradu Svojanovu a to až do r. 1586, kdež prod. obci města Poličky. Kostel a fara vyskytuje se teprve od 18 století.

Radimovice (prv. Radimovici), ves u Touškova, l. 1263—1269 sídlo Jindřichovo, l. 1379 statek Sezemův a později přísl. Všerub.

Radimovice (řeč. Knížecí neb Želecké), ves u Tábora, jež patřila až do r. 1307 k biskupství, ale t. r. směnou se dostala Jindřichovi z Rožemberka a připojena k panství Přiběnickému. V l. 1313—1404 byly v zástavním držení kláštera Týneckého. V 15. st. byla obyčejně v zástavě cizích pánův, až pak konečně (1507) k Želči připojena

Radimovice, ves sev. od Tábora, po níž se zvali r. 1219 Liděť z R., 1415 Petr a Mrakeš. V 15. st. koupila je obec Tábořská a ztratila je sice l. 1547, ale opět jí navraceny. N. tu bývala tvrz.

Radimovice, n. tvrz v okolí Pelhřimova na cestě z Prosečí do Vlasenice. Již l. 1468 byla přísl. statku Prosečského

a před r. 1541, když již všechno bylo pusto, příp. k Božejovu. (H. IV. 280.)

Raditice (obec. Radice, Raditce), dvůr u Žďáru ve faře Těchonské, n. ves.

Radkov, ves u Tábora, v 15. a 16. st. majetek koleje krále Václava v Praze, ale od 17. st. přisl. Výrce.

Radkovec (chyb. Ratkovec) i **Radovec**, dvůr u Nové vsi (Světělé n. S.) n. ves, jež ještě l. 1591 stála.

Radkovic, **Radikovic**, dvůr u Chvališovce, n. ves (za Volyní).

Radkovic, ves u Nepomuku, l. 1379 na několik vladyčích statků rozdělená. Z pozdějších vladyk příp. se 1420—1452 Jan, 1437—1443 Otík, 1464 Jindřich. Jan a Zikmund br. Radkovci z R. prod. tvrz R. Před r. 1533 seděli tu pak Varlychové z Bubna Václav, 1548 Jan, Markvart, Jindřich, Kryštof, 1579 Adam († 1598) a Václav. L. 1601 k. k. Žinkovům. (H. IX. 247.)

Radkovic „pod Skalou“, ves u Přeštic. ode dávna přisl. hradu Skály, avšak stávala ve vsi také kamenná věž. V 16. st. drženy R. ke Švihovu, od r. 1568 zase ke Skále a v l. 1613—1850 k Příchovicům (H. IX. 177.)

Radlice, ves u Kouřimě. jež se příp. r. 1228, poněvadž Příbyslav daroval ji klášteru Libenskému ve Slezsku. Později patřila kostelu Pražskému. L. 1421 zaps. Prokopovi a Rudoltovi ze Žišova, po nichž následovali Čabeličti z Soutic. R. pak držena ke zboží Komořickému a příp. pak ke Kostelci.

Radlice, ves u Smíchova, již daroval král Václav (1283) své chůvě. Později patřila ke klášteru sv. Anny v Praze až do jeho zrušení a potom přik. od Švarcenberkův k Jinonicům.

Radliště, **Hradliště**, n. ves, jež patřila v l. 1455—1534 ke hradu Opočnu, ale později se nepřipomíná.

Radná, starobylé hradliště nad potokem Radnou, proti vsi Plané nade Mží, jež se ještě v 16. st. jako pustý zámek připomíná.

Radná, l. 1367 ves v sousedství Bohdalovic, Hašlovic, Dobrvé a Lužné, jež

patřila k proboštví Zatonskému kl. Ostrovského, ale potom se nikde nepřipomíná.

Radnice, město, příp. se r. 1336 jako městečko, které patřilo k panství hradu Zbiroha a mělo také farní kostel. První svobody obdrželo l. 1418. Ku konci 15. st. odprodáno od Zbiroha a patřilo l. 1507 Kunatovi Pešíkovi z Komárova, jež mčku. třetí výroční trh vyjednal. L. 1517 drželi je Petr a Jan, strýci Pešíkové, každý na polovici a dali mčku. svobody na rozličné živnosti. Jan pak prodal svou polovici Alžbětě Kolovratové z Vrthy a l. 1546 patřila dětem Bedřicha z Kolovrat. Později patřila R. ke hradu Březině a l. 1562 přidělena polovice (dolejší) ke Březině a polovice (hořejší) k Přivěticům. Tato dostala 1567 od Jana Černína z Chuděnic nové svobody a celá R. l. 1570 na město povýšena. Nové svobody obdržela od obojích pánů l. 1573 a l. 1587 list na radnici. L. 1592 zase dělena polovice n. Václava Černína (dolejší) mezi jeho syny. Hořejší polovici širotků po n. Davidovi Vilémovi k. 1607 Jan z Klenového, jež ji příp. zase ke Březině a l. 1623 svobody své strany potvrdil. S Přivěticí získal i druhou stranu. Oba statky po Příchovských se dostaly l. 1642 Petrovi Pavlovi Malovci z Chýnova jehož pozůstalost zase l. 1661 dělena. L. 1673 skoupil ty díly Max. Frant. Boryně ze Lhoty († 1674), l. 1681 ujala je vdova Johanka a prod. je l. 1682 zeti svému Innocentovi hr. z Bubna, jež l. 1697 svobody obce potvrdil a l. 1700 majestát na trhy vyjednal. L. 1698 prodal R. ale zase se dostala l. 1758 v držení hr. z Bubna. Od r. 1758 patřila pánům ze Šternberka, zejména od r. 1805 známému hraběti Kašparovi. L. 1720 kostel znova stavěn. Erb: červená růže na stříbr. štítě (erb pp. z Rožemberka).

Radnice, farní ves u Kadaně, v níž byl farní kostel již před r. 1359. R. patřovala 1295 Pelhřimovi a pak k panství hradu Egrberka, s nímž příp. ke Klášterci (v l. 1653—1655 patřila k Pětipsům). Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1758 zase obnovena.

Radňov (pův. Radimov), ves u Pelhřimova, jež se přip. r. 1203, ležíc v osadě Rynarecké. R. patřival l. 1546 Jírovi Halašovi a později Pelhřimovské obci.

Radobyl, hora u Litoměřic, pod níž založena před r. 1358 kaple sv. Mikuláše. Podací nad ní příslušelo ve 14. st. rodině Hylprantů a Kopiců, v r. 1418 Petrovi Pichlovi, měšťanům v Litoměřicích.

Radobyle, sam. u Brziny (Sedlčan), n. ves, prvotně přísluš. hradu Kamýka, v 16. st. Hluboké a později zase Kamýka. V l. 1584—1597 patřila ke Kosově hoře, v l. 1609—1850 ke Skryšovu.

Radobytec, farní ves u Písku, v níž byl farní kostel již před r. 1360. R. patřivaly k arcibiskupství, avšak byla tu také manství ke hradu Zvíkovskému. Onano část byla l. 1540 v zápis. držení bratří z Kalenic a 1560—1277 br. Vratislavův z Mitrovic. Část tato byvši vyplacena postoupena l. 1599 řádu sv. Jana k Varvažovu, k němuž až do r. 1850 patřily. Kostel l. 1730 obnoven. (TB. 571.)

Radochov, Radochovice, ves u Nepomuku, jež se přip. r. 1239, byvši před tím statek kláš. Kladrub., potom Nepomuckého. Při něm zůstal R. až k r. 1420, pak patřil (až 1561) k Zelené hoře, 1561—1584 ke Štáblavům, pak k Prádlu, od r. 1600 k Petrovicům a konečně k Žinkovům

Radoměřice, tvrz, která v 15. st. ke Grabšteinu patřila, nyní za hranicemi u Žitavy.

Radomilice, ves u Netolic, l. 1386 sídlo Alberovo († j. 1406), po němž se na ně táhl Dobrohost z Černic, z části též l. 1389 k Libějicům a v 15. st. k Drahonickým. Ctibor Divčický z Sudoměře prod. R. (1560) Mikuláši Kořen-skému z Terešova, jehož potomek Jošt tu v l. 1603—1615 seděl. L. 1631 drželi je Jindřich a Jan, bratří po n. Mikuláši ml., a l. 1669 dědici po n. Janovi Jiřím. Švarcenberkové koupili R. l. 1671 od Kateřiny Barbory Kořenské a drželi je napřed ke Hluboké a potom k Proti-vínu.

Radomyšl, městec u Strakoníc, jehož farní kostel (1320) darován od Viléma ze Strakoníc řádu sv. Jana a l. 1359 daroval mu i městec. Kostel zdejší obdržel ve 14. a 15. st. hojná nadání. Protože R. od Racka Kocovského byl vypálen, obnovil Jan ze Švamberka, nejv. převor, l. 1483 jeho svobody; l. 1516 odpuštěny mu odúmrti, což oboje l. 1547 potvrzeno. Jiná potvrzení byla v l. 1652, 1659, 1666, 1679, 1682. V l. 1733—1738 vystavěn nynější kostel. Erb: na červ. štítě stříbrná orlice se zl. pružinou a nad ní stříb. kříž Svatojanský.

Radoně, Radenín (něm. *Raden*), véška u Záblatí, jež bývala přísl. hradu Husi až do r. 1549, pak Drslavic a od r. 1630 Vimberka.

Radonice, ves u Lomnice, která byla až do r. 1850 přísl. Třeboně.

Radonice, ves u Kdyně l. 1310 majetek kláš. Ostrovského k proboš. ství Domažlickému. Král Zikmund zapsal R (1420) Bohuslavovi z Janovic, po němž je l. 1455 vlad. z Hrádku drželi. Pražská kapitola vyvadila je po r. 1548, ale zase prodala, a to dědičně, Jindřichovi z Plavna. po němž l. 1545 Šebestian Markvart z Hrádku následoval. V 17. st. drženy k Osvračínu a později ke Kanicům.

Radonice, ves za Karlínem (prvotně Horní a Dolní), l. 1398—1408 statek Ojříův. Jan a Zdeslav bratří Ojříové z Očedělic prod. R. (1543) bratřím Hrzanům z Harasova. Na tvrzi seděli 1559—1585 Hadové z Proseče, od r. 1587 Homutové z Harasova, od nichž se dostaly 1628 Francovi Ostrštokovi z Astfeldu. V l. 1653—1667 držel je Jiří Lev Lukavský z Lukavice, pak Rašínové, od r. 1672 Jan Vác z Oprštořfu a l. 1675 k. k. Vиноři.

Radonice, Radunice, město u Kadaně, prv. ves, jež byla již r. 1189 sídlem vladycím Ojře a synů jeho Huka, Vlasta a Kunráta. L. 1239 seděli tu Vít a Mikuláš, 1260 Řivín, 1287 Pelhřím. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1360 Ješek a Vyšemír, 1372 Johanka a Kateřina, dcery Ješkovy, a Oldřich Vinkler ze Sedla, 1434 Mikuláš a Jan, br.

z Lobkovic a Petr z Obrovce. L. 1514 patřily Oplovi z Fictum, jemuž král Vladislav ves R. za měko. vyzdvihl. Po falsi Oplove vyjevené R. zabrány a zastaveny s Pětipsy a Vyntířovem Šlikům. V 16. st. již tu němčina převládala. Přisl. Vyntířova zůstaly R. až do r. 1850 L. 1618 založeny kost. knihy. L. 1842 měko. vyhořelo. Erb l. 1532 propůjčený: Modrý štít, v něm brána se zdí (zlatou) a čtyřmi stínkami, v prostřed věž, ve kteréž jsou dvě okna podle sebe a v každém kamenný kříž a nad tím čtyři krance, červ. střecha a zl. makovice se stříbr. korouhvičkami. K tomu si přibrali později pod okny věže štítek Fictumovský a pod ním Šlikovský. (P. A. X. 842.)

Radonice, Radunice, farní ves u Loun, jež patřila k prvotnímu nadání kláštera Strahov. (1143). Farní kostel byl tu již r. 1273, ale založen mnohem dříve. Po r. 1420 zůstaly R. přisl. Pátku. (M XXV 80.)

Radoňov, samota u Chrtnic (Habru), n. tvrz, dvůr a ves s farním kostelem, l. 1327 sídlo Slaviborovo, avšak l. 1360 přisl. hradu Chlumu. V 15. st. spustl R. kromě kostela a při rozdělení statků Slavatovských oddělen. Patřil pak do r. 1641 k Hostačovu a odtud k Jeníkovu. (M. XI. 54.)

Radostice, ves u Sušice, již prodal klášter Doksan. r. 1290 Bohuslavovi z Budčtic. Patřily odtud ke hradu Velhartického, v 16. st. k Čachrovu a Hlavňovicům.

Radostice, n. ves u Choltic, jež se přip. r. 1265, jsouc sídlem Přibyslavovým. Ve 14. a 15. st. tu byla tvrz. Z vladyk jsou známi 1415 Jan, 1463 Beneš a Pešek, 1440 Mikeš, Martin. L. 1469 vše tu vypáleno a R. pak přip. k Cholticům. Od 16. st. tu stál ovčín. (H. I. 216.)

Radostov, ves u Nechanic, n. s tvrzí, l. 1403 statek Aldíkův, l. 1412 Jiřika Haléře a l. 1419 Alberta Střmena. Jan z Ryzemburka vzdal jej Zdeňkovi ze Sloupna. jenž jej l. 1437 držel a 1454 Matěji z Vlčnova zapsal. V 16. st. seděli tu Panští ze Střezetic, r. 1566 Oldřich Perknovský, pak Rodovští z Hustřan, 1575 Radečtí z Radče,

1594 Hamzové ze Zabědovic. Od r. 1629 seděli tu Kapříkové z Lesonic a od r. 1673 patřil Harachům. (H. V. 340.)

Radostovice (prv. Radhostovici), ves u Kotelce n. O., již držel l. 1402 Kuneš Šíp. V 16. věku patřily k Týništi a asi od r. 1607 k Ůřinovicům. Dvorec, jenž byl přidán l. 1637 k Ličensku, spustl v 17. st.

Radostovice, véška u Pacova, n. stvrzí, od r. 1371 sídlo bratří Jindřicha a Václava a od r. 1401 Jana a Petra, synův onoho. L. 1557 prodal je Burjan Hora z Heřmanic Václavovi Podveckému z Podvek, po němž dědila manželka. Později přip. k Šelmberskému panství.

Radošle, Radyšle (něm. *Radis*), ves u Kadaně, jež patřila ke hradu Peršteinu až do r. 1449 a pak k Hasišteinu. L. 1490 přidělena ke Březnu a v 16. st. držena k Přisečnici.

Radošov, n. ves v okolí Domažlic, která byla l. 1543 pusta a patřila obci Domažlické.

Radošovice, Radšovice, ves u Strakonice, jež se přip. od r. 1243 jako majetek křížovníků Svatomářských, jimž darována od Bavora ze Strakonice a l. 1251 potvrzena. Bývala odtud přisl. Strakonického panství.

Radošovice, ves u Řičan, jež bývala přisl. hradu Řičanského až do jeho připojení k Ůřiněvi.

Radošovice, farní ves u Vlašimě, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Tehdáž držel R. Purkart, purkr. Maidburský, ale od r. 1369 byly v držení p. z Jenšteina a částí panství Vlašimského. Odtud vycházel plat ke kostelu sv. Václava na hradě Pražském, který byl od r. 1437 v zápisném držení pánů Vlašimských. L. 1546 odprodány k Věžníkům, s nimiž zase přip. po r. 1620 k Vlašimi. Asi tehdá zanikla fara. Kostel l. 1727 znova vystavěn; l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1855 fara.

Radošovice, Radošov, Radešov, farní ves u Bochova, v níž byl farní kostel již před r. 1356. R. patřivaly rodině vlad. z Haugvic a ještě l. 1476 seděl tu Jin-

dřích H. Od 16. st. patřily R. k Lukám. V 17. st. zanikla fara; l. 1787 tu zřiz. lokalie a l. 1855 fara.

Radotín, ves u Zbraslavě, v níž byl dvůr knížecí prý již r. 993. Před r. 1298 povstal tu farní kostel a r. 1292 daroval král Václav II. R. ke klášteru Zbraslavskému, jemuž R. až do r. 1420 patřil. Cís. Zikmund zapsal R. (1436) Bohuslavovi ze Tmaně a Zikmundovi Třšípskému. Tento prodal svou polovici (1447) klášteru jenž ji před r. 1454 zase zastavil, ale později celý R. vyplatil Zůstal přísl. Zbraslavě až do r. 1850. Fara v 17. st. zanikla.

Radouň, kostelní ves vých. od Mělníka, v níž byl farní kostel ve 14. st. Část vsi k. l. 1354 ke kanovníctví u sv. Jiří, ostatek drželi vladky (1356 Zdeněk, Vítek, Dobeš, 1385 Hereš, Ctibor Jan Chmelík). Část vsi k. 1535 Jan Hrzán z Harasova a držena pak ke Vrutici. Později patřila k Řepínu. Část patřila k zámku Mělníku. Fara v 17. st. zanikla. (B. M. 754.)

Radouň hořejší, ves u Kamenice n L., l. 1389 snad přísl. Myskovic, l. 1487 statek Jindřicha Olbrama ze Štěkře, pak do r. 1516 přísl. Budislavě a odtud k Mosteckému. L. 1518 postoupil ji Oldřich Radkovec z Mirovic Prokopovi Čabelickému z Soutic. Později patřila 1549—1672 z části ke Kamenici a z části ke Včelnici, v l. 1672—1850 ke Včelnici oboje, část v 17. st. ke Vřesné a pak k Řečici.

Radouň kostelní, ves již r. 1354 farní u Jindř. Hradce, jež patřovala k panství Hradeckému, ale r. 1375 byla v držení Viléma Chrta ze Rtína a l. 1457 snad Mikuláše ze Štítného. V 16. a 17. st. patřila ke Kamenici, od níž oddělena l. 1672 ke Včelnici. Fara, která po r. 1620 zanikla, l. 1672 od vrchnosti Včelnické obnovena. (TB. 389.)

Radouň německá, ves u Jindřichova Hradce, již r. 1294 přísl. hradu Hradeckého. Císařovna Eliška darovala R. (1378) k oltáři sv. Václava v kostele Svatovítském, ale v 15. st. patřila zase ke Hradci.

Radouň okrouhlá, ves u Jindř. Hradce a až do r. 1850 jeho přísl. kromě části,

kteřá patřila do r. 1672 ke Kamenici a pak ke Včelnici.

Radounka, ves u Jind. Hradce, kterou Markéta, vdova po Jindřichovi ze Hradce, darovala (1365) klášteru panenskému v Krumlově. Petr z Rožemberka ujal ji l. 1502 od téhož kláštera a připojena potom ke Hradci.

Radouš, ves u Hořovic, jež se r. 1271 přip. (?), protože tu dán důchod křížovníkům. Později byla jménem Pražského kostela a zapsána l. 1436 Janovi Štěpanovcovi z Vrtby.

Radoušov, i Kravaře (něm. *Graber*), městeček u Ústě, původně (1176) dvě vesnice, z nichž jedna sloula Radoušov (pův. Radúšov, t. j. Radušův dvůr) a druhá Kravaře (pův. Kravaři); tehdá opat Strahovský s pannami Doksanskými měnil dvůr Radovesický s Chřenem Jiřeticem za dědictví Kravaře. Jsouce pod panstvím kláštera Doksán. splynuly před r. 1273 v jedno místo, které se r. 1263 jako trhová ves a l. 1282 jako městečko přip. Karel IV. dal (1348) opravu nad ním Hynkovi a Jindřichovi bratřím Berkům z Dubé a císař Zikmund poručil je (1436) Jindřichovi Berkovi z D a na Milštejně. Od těch dob držen R. jako zápisné zboží k Lipému. Proti tuhému panství Beatrix Berkové poddaní se v l. 1530—1532 bouřili. V 17. st. přip jako dědičné zboží ke Stolinkám. Kostel l. 1646 shořel s měkem. a tím také paměti jeho zničeny. Kostelní knihy l. 1636 založeny.

Radovesice (prv. Radovesici), ves u Kolína, jež se přip. r. 1266. Z části byla zbožím vladčím Vícemilovým, z části byla na biskupství. Na onom seděli ok. l. 1390 Rudolt, 1407 Mareš, 143 Jan Zlýkněz z Lipna, později Libákové z R. Na tvrzi seděl v 16. st. Zdeněk Materna z Květnice a po něm synové Jindřich († 1582) a Karel († 1604), pak Karlův syn Zdeněk Václav († 1608). Poslední toho rodu byl Jindřich Zikmund († 1651). Později patřily hr. ze Šternberka, pak Krakovským z Kolovrat; samost. statkem byly až do r. 1850. (H. XII. 126.)

Radovesice, *Radovesnice*, ves u Chlumce n. C., l. 1346 přisl. Žiželice až do poč. 16. st., pak v držení Slavatův. L. 1552 k. je Jan Klusák z Kostelce, jenž tu tvrz a dvůr založil († 1570). Poručníci po něm prod. R. (1571) Ondřej Klusákovi († 1579), po němž dědili synové. Mikuláš, jeden z nich, dostav je na díl, prodal je (1607) k Poděbradům. K těmto příp. také část R., kterou bratr jeho k Lipci držel. (H. XII. 25.)

Radovesice, ves u Libochovic, tuším ta, kterou dal (ok. 1176) Vojtěch, opat Strahovský, Chřenovi Jiřetici směnou za Kravaře. Ve 14. st. patřily R. ke hradu Klapému a od r. 1558 k Libochovicům.

Radovesice, ves u Břiliny, r. 1254 sídlo Vítovo. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož patrony byli l. 1363 Mikuláš a 1401—1418 Petr z Všebořic držice je jako léno k Oseku a Mostu. L. 1448 seděl tu Hanušek. Tehdá tu bylo několik dvorův; některé páni z Koldic v l. 1470 až 1476 k Bílině skupili, jediný zůstal asi do poč. 16. st. a pak také k Bílině prodán. Část patřila ke kl. Světeckému. Fara v 17. st. zanikla; l. 1787 zříz. lokalie a l. 1853 fara. Kostel l. 1812 přestavován.

Radujeň, *Radouň*, ves u Štětí, jež se příp. v zákl. listu Litoměřic. (1057). Část patřila kostelu Lit. ještě ve 13. st. V 16. st. patřila R. z části ke Smědovicům, asi l. 1577 oddělena a Jetřich Vlč z Kvítkova prod. jí (1580) Aléně z Močidlan. Asi tehdá tu vyzdvižena tvrz, na níž seděl 1605—1627 Oldřich Osterský ze Sulevic. Od r. 1630 byla v držení Mladotů z Solopisk, k nimž se přičlenili ok. l. 1662 Údrčtí z Údrče. Od l. 1730 držel ji Jan Ferd. z Kufšteina a později příp. k Liběchovu.

Radunice, viz Radonice.

Radvančice, *Radvanice* (pův. Radovanici), ves u Č. Dubu, jež patřila r. 1239 klášteru Kladrub. Od něho dostaly se křižovníkům Svatomářským, příp. k Č. Dubu a drženy k němu do r. 1850.

Radvanice, ves u Trutnova, v 16. st.

přisl. hradu Skal a od r. 1625—1850 Starkova.

Radvanov (něm. *Raifmas*), vesnice u Vyšního brodu, prv. přisl. hradu Rožemberka. Petr z Rožemberka daroval R. (1332) kl. Vyšňobrodskému, k němuž až do r. 1850 patřil.

Radvanov, ves u Ml. Vožice, n. na několik drobných statků rozdělena, odkudž pocházelo několik vladyčích rodin, zejména Jenšíkové z R., Ústojovci z R. a Pravětičtí z R.

Radvanov (něm. *Robesgrün*, prv. *Radwansgrün*), ves u Falknova, l. 1350 přisl. hradu Hertenberka.

Radyně (r. 1409 i Hradina, něm. *Karlskrone*), n. hrad u Plzně, vystavěný od Karla IV. na skále Radyni a od něho Karlskrone pojmenovaný, avšak u Čechů ujalo se pův. jméno místa, kdežto Němci Bavoři obvyklí si říkati Gugelwaid. Založení jeho stalo se l. 1358, jistě již stál l. 1361. L. 1404 byla v zápisném držení Zachaře z Litovic, jenž tu ještě l. 1410 seděl. Jednou také hrad od krále Václava dobyt. Purkrabě, který sem po r. 1420 dosazen, zůstal v držení hradu, jakoby jej měl zápisem; tím byl 1427 až 1431 Jindřich Švejda ze Sedlce a l. 1434 Hrdoň z Dubňan a Dobeš z Modřevovic, z nichž tento jej ještě l. 1450 držel. Nástupcem jeho byl Oldřich z Rakové. Za krále Jiří dostal jej řádným zápisem Petr Kořenský z Terešova (1470—1483), po němž jej převzal Ladslav ze Šternberka (1496—1500). Poněvadž jej pp. ze Šternberka k Zelené hoře drželi a tu nebydlívali, spustl v 16. st. a byl l. 1558 zámkem pustým, který pak v dědictví proměněn a l. 1561 ke Štáhlavům prodán. (H. XIII.)

Radyně, ves u Bečova, po níž se nazýval r. 1239 Slavibor z R. L. 1379 držel ji Petr a l. 1418 odumřel tu statek po Janovi, synu Buška z Mlynec. Cís. Zikmund daroval (1436) polovici Lipoltovi Loianerovi, od něhož se dostala Vilémovi z Pečkovic (1437). V 16. st. patřila část k Toužimi a část byla Žlutické obce. Tato patřila později ke Kozlovu a přík. (1634) k Toužimi.

Rachovice, tolik co Hrachovice.

Raifmass viz Radvanov.

Raith viz Hradový.

Rajce, ves u Kostelce n. O., n. s tvrzí. Část patřila l. 1399 k Brandýsu. Na vladycťví seděl l. 1406 Hynek. V 16. st. patřily R. k Přestavlkám a od r. 1762 ke Kostelci.

Rajov, farní ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako přísl. klášť. Teplského. V l. 1530—1547 držen k Bečovu. ale pak zase k Teplé. Při kostele, v neznámé době založeném, zřiz. (1788) lokalie, která l. 1858 na faru povýšena.

Rajov, dvůr u Radňova, jež se přip. r. 1203 jako ves k Rynarci přiřařená. L. 1502 patřil jistému Pavlovi.

Rajský, Rajsko, ves u Sušice s kostelem farním sv. Mouřence. Tento byl farním již před r. 1360 a nazýval se také kostelem sv. Mouřice v Novém městečku aneb zhola Novým městečkem. Podací příslušelo ve 14. st. vladykám z Dlouhé vsi. Se statkem Dlouhou vsí dostal se Tomkům z Čejkov (1513). Později patřil k Rábí, v l. 1530—1560 k Dlouhé vsi a od l. 1560 k Vatětícům. Část R. a N. m. prodali l. 1546 Severyn a Vojtěch bratřím Fiřarové z Veveřš Bedřichovi a Vojtěchovi Horčicům. Ves s kostelem patřila do r. 1604 k Čejkovům a odtud k Sušici, později (až 1850) zase k Vatětícům.

Rajšice viz Rejšice.

Rajžoky (nikoliv Rajčfoky), n. ves, nyní les Rejšovka nedaleko Štrampouchu a Březí. Spustla v 15. st. a r. 1529 přip. se jako přísl. statku Krchlebského.

Rakousy, Rakousky, v l. 1399 až 1672 mlýn nad Paměťníkem u Chlumce n. C.

Rakov, ves u Sobotky, n. s tvrzí, 1337 statek Dobešův. Později jej měl Dik (1372) a jeho synové Ješek (1378) a Příběk (1383, † c. 1393). Po nich se v něj Bernart z Valečova uvázal a po něm jej drželi 1407 Jan z Křince a 1418 Heník z Chlumu. V 15. st. přip. ke Kostí. (H. X. 98.)

Raková, ves u Rokycan, l. 1319 sídlo Budivojovo a Hrdiborovo. V l. 1352 až

1379 držel ji Žehart a s ním l. 1377 Jan syn, jenž ještě l. 1415 žil. Potomci psali se Rakovci z Rakové. Část vsi patřila l. 1391 k Pořčf, l. 1406 k Rokycanům, část vsi asi do r. 1550 k Nezvěsticům a pak k Vildšteinu, část 1545 ke Hradišti, onano do r. 1601 k Pořčf a v l. 1601—1850 ke Štáhlavům.

Rakovice, ves u Mirovic, jež se přip. v listu Břevnov. r. 1045, poněvadž část R. tomuto klášťeru patřovala. Ve 14. st. byla část arcibiskupství k Příbrami, část vladycťvím (1399 Václav a Petr, 1411 Jezovec, 1431 Jan Jezovec a jeho potomci). L. 1491 patřily k Příbrami a Čimelicům. Onano se dostala l. 1529 vladykám z Brloha, l. 1532 Hynkovi Šicovi z Drahenic a 1539 Mik. Dýmovi ze Stříteže. Dýmové dosáhli R. dědičně (1575) a drželi je, postavivše tu obydli, až do r. 1653. Odtud patřily krátce Vratislavům, od r. 1659 Hrobčickým a později k Čimelicům.

Rakovník, král. město, prvotně trhová ves panství Křivoklátského, jež vzala vznik ve 13. st., když tu povstal menší úřad (cúda, před r. 1257). Městských práv nabyl R. l. 1319, ač zůstal přísl. Křivoklátu. Držitelé tohoto obsazovali zdejší menší úřad. Václav IV. obdaroval l. 1407 zdejší faru. L. 1422 zavřel se tu Zibřid ze Chřče, ale dobyt od katolíků na kostele, kterýž i s částí města shořel. Obnovování dělo se ještě l. 1436. L. 1437 cí. Zikmund město obdařil; více svobod dosáhl l. 1453 od krále Ladislava a l. 1466 obdržel potok od krále Jiřiho. Týž král dovolil R-ckým, aby město ohraditi mohli (1471). Od krále Vladislava dostali (1473) majestát na trh a l. 1482 erb a nový trh, l. 1488 slevení na povinnostech ke Křivoklátu. L. 1501 koupili clo při městě n. královské a l. 1515 dosáhli právo přijímati některé pokuty, které se dříve králům dávaly. L. 1520 byl tu sjezd šlechty, l. 1538 měli při se zástavným držitelem Křivoklátu. L. 1547 zachovali králi věrnost a obdrželi potvrzení všech svobod. Té doby rostl zde blahobyť, ale obec ustavičně se bránila nátisku držitelů Křivo-

klátu. Konečně Rudolf II. R. ode všech povinností ke Křivoklátu vyňal a za město královské vyhlásil, ač povinnosti dřívější ke králi nebyly ničím dotčeny. Obec kupovala (1593) statky, ale zaváděla se rukojemstvím. L. 1599 se sem kr. komora pro mor přestěhovala. L. 1618 přidali se R-čtí ke stavům, začez potom všechny statky propadli (zase navraceny) L. 1620 krátce před Bělohorskou bitvou v okolí bojováno; v následujících letech byla velká vydání na vojsko; z těch příčin a pro nátisky katol. reformátorův pustlo město. L. 1625 zřízeny kostelní knihy. L. 1628 potvrz svobody. L. 1631 vtrhli sem Sasové, ale hůře řádili císařští, když sem vtrhli. L. 1634 a 1639 sem vnikli zase nepřátelé. Po r. 1650 porovnávali se R-čtí s věřiteli. Až do konce 17. st. město se málo zotavovalo a první polovice 18. st. minula tichem. L. 1741 osazen od Francouzů. L. 1748 dostal majestát na potvrzení svobod. L. 1757 vnikli sem nepřátelé, l. 1782 dostal majestát na trh. Město utrpělo mnoho tím, že se nestalo l. 1787 krajským městem L. 1820 zakládal tu arcibiskup Václav Chlumčanský první reálku, která na podzim r. 1829 otevřena. V l. 1838—1840 zřízen tu hrdelní soud. L. 1850 stal se R. sídlem c. k. úřadův. L. 1866 leželi tu Prusové. Po r. 1868 zakládány tu továrny a pracováno o ozdobení města. L. 1872 byla tu velká povodeň, po níž město získalo lepší výstavnost. L. 1885 začaly se tu trhy na chmel a jiné trhy rozmnoženy. Znamenití rodáci: Sixt z Otršdorfu, M. Tomáš z Javořice, Vitus Trojanus. Jiří Sušil, Jiří Střípek, Jan Malinovský, Samuel Rabín, Tomáš Dentulus, Jan Gryl z Grylova a synové jeho David Crinitus. Mik. Pelargus. Erb l. 1482 daný jest štít modrý, na něm stříb. hradba s otevřenou branou se stříb. hřebenem na koncích okovaným, stříb. dveřmi se zl. kovaním. Za hradbou jsou dvě stříb. věže, každá s 2 okny nad sebou, kranclami, cihelnou střechou sedlovitou a zl. makovicemi. Mezi věžemi jest pod korunou stříbrný štítek s červ. rakem. K tomu přidány později dva andělé štít držící a kořuna nad ním (F. Levý, Dějiny Rakovníka).

Rakovnicko, Rakovnický kraj, název 1. správního okrsku, který se nazýval prvotně (13. st.) Rokytensko (druhy i Rokycensko, Rokytansko, chybně Rokycansko). Objem jeho srovnával se asi s dekanátem. Popravu tu měl purkrabě Hrádku Křivoklátu. Asi od r. 1257 v Rakovnicce zřízen menší úřad; říkalo se mu pak od 14. st. Rakovnicko. Ve 14. st. patřovalo k němu také Podbrdsko. V 15. st. nemíval kraj ten samostatného zřízení, nýbrž podřizován býval hejtmanům krajů buď Žateckého neb Plzenského. Teprve l. 1506 obnovil král Vladislav samostatnost kraje R, při čemž zůstalo až do l. 1850. L. 1714 k němu připojen kraj Slanský, když však zřizovány stále úřady krajské, dán úřad pro tento kraj do Slaného. 2. děkanství R. neb kraj děkana R. obsahovalo ve 14 a 15 st. fary a kostely: Rakovník, Senomaty, Olešnou, Lužnou, Lišany, Řehly, Mutějovice, Nesuchyni, Kounov, Kroučovou, Černoc, Veclov, Hořesedly, Kněžoves, Kolešovice, Děkov, Soběchleby, Blšany, Běsno, Strojeticce, Bílenec, Ostrovec, Jesenici, Oračov, Chmelištnou, Podbořanky, Žihel, Potvorov, Vys. Libyni, Žebnici, Kralovice, Všehrdu, Kožlany, Miličov, Čistou, Šanov, Vsesulov, Rousinov, Dolany, Skryje, Chlistov, Slabce, Hvozď, Újezd panoší, Skřivaň, Nezabudice, Městec, Zbečno a Běleč.

Ralov, n. ves v okolí Spál. Poříčí, jež se r. 1391 přip. R. 1601 jest o ní řeč jako o pusté vsi.

Ralsko, zbořený hrad na vysoké hoře u Mimoně, nejstarší hrad v okolí, založený snad od Heřmana z R. (1174 až 1197), jehož otec Markvart se podle staré pověsti pod ním usadil. Za synů jeho Beneše Heřmanice (1197—1222) a Markvarta z Března (1197—1228), též synů tohoto, není o R-u nic známo, lze však za to míti, že hrad důkladně vystavěn. Po založení Stráže (Vartemberka) byli držitelé jeho obyčejně také pány na R. L. 1426 pokoušel se o něj Roháč a nedlouho potom Jan z Vartemberka sem strýce svého Zikmunda jatého zavlekl. Asi l. 1433 přijata sem posádka Sirotků, později se dostal Kunšovi Rozkoši z Dubé, jehož

syn Ondřej jej prodal Vilémovi z Ilburka L. 1457 dosoudil se ho Jan z Vartemberga. L. 1468 zlezen od Lužičanů a byl potom v držení jakéhosi Mincíře, jenž tu bil falešnou mincí. Kryštof, syn Janův, prodal jej l. 1481 Hanušovi z Cedlic, jenž tu ještě l. 1489 seděl. L. 1505 držel jej Oldřich z Bibršteina. Tehdá opuštěn pro svou vysokou polohu, náležel pak k Děvínu a Mimonu. (H. X 140.)

Rankovec, l. 1497 pustý mlýn u Ktové (Sobotky).

Rankovice, Rankovo, ves u Teplé, jež se přip. 1273 jako přísl. kláš. Teplského a jemu až do r. 1850 patřila.

Rankovic, n. ves severně od Cheba, v tu stranu k Libenšteinu a Kammerhofu, která se l. 1310 přip.

Ranná, Ranný, farní ves u Loun, jež se přip. r. 1335, poněvadž tehdá část dána k panenskému klášteru v Lounech. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož patrony byli 1378 Jakub ze Bžan a 1413 několik měšťanů Lounských. Po r. 1420 nabyla R. é Lounská obec, již l. 1620 zabrána. L. 1623 zastavena Volfovi Ilburkovi ze Vřesovic a teprve l. 1684 obci navracena. Fara zanikla v 17. st. V 19. st. zřiz. tu lokalie, jež l. 1857 na faru povýšena.

Ranná, městeček u Hlinska, r. 1349 farní ves, jež postoupena k biskup. Litomyšl. Ode dávna bývala přísl. hradu Rychemburka. Odtud se nazýval l. 1438 Hych, hejtman kraje Chrudimského, drže část vsi. Celá ves patřila od 15. st. k Rychemburku. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1786 obnovena. L. 1783 zřiz. tu evang. sbor, jenž sice zanikl, ale l. 1870 obnoven V l. 1872—1879 vystavěn evang. kostel L. 1851 obdržela R. právo na trhy. (Adámek, Sborník okr. Hlíneckého.)

Ransko, dvě vsi u Chotěboře. v jichž místech byla ve 14. st. ves Ronwald, založená od pp. z Ronova.

Rasochy, Rosochy, ves u Chlumce n. C., v níž byl farní kostel před r. 1354. R. patřily k panství Žiželskému až do r. 1534 a odtud ke Chlumci. V 17. st.

zanikla fara a kostel zůstal filial. k Žiželicům.

Raspenava, farní ves u Frydlantu a přísl. téhož panství. Kostel stál tu již l. 1346, ale patřil k Míšenskému biskupství. V 17. st. zanikla tu fara, ale l. 1726 obnovena.

Rastely, ves u Březnice, jež se přip. v zákl. listu Vyšehrad. (1088, protože tu kostel Vyšehr. role obdržel. L. 1264 seděl tu Vernéf. Ve 14. st. byla část arcibiskupskou k Příbrami, část vладыčím statkem manským, na kterém seděli 1382 Mikeš, 1454 Řehoř, 1511 Jiřík († c. 1531). Větev jich nazývala se Drahenými z R. Část duchovní dostala se v 16. st. od Příbramě k Zalužanům a asi od r. 1577 Šicům z Drahenic, pak k Horosedlům. Tato část l. 1623 přip. k Březnici. Vladočtí statek přip. ke Svudčicům a s nimi l. 1724 ke Drahenicům.

Rašín, ves u Hořic, jež patřila k prvotnímu nadání kláštera Strahov. (1143), jenž ji od Jana biskupa obdržel. L. 1395 seděl tu Petr z R. a Rašínové z Ryzemburka vzali si odtud své příjmení. Až do r. 1624 patřil k Pecce, pak k Třebnouševsi a od r. 1656 k Hořicům.

Raškov, veska v okr. Sedleckém, jež patřila r. 1291 k panství Sepekovskému, pak k biskupství, od r. 1307 k Přibenicům a od 15. st. k Jistebnici.

Raškovec, n. ves nedaleko Sendražic k jihovýchodu (u Kolína).

Rašovice, ves u Uhl. Janovic, při níž stával ve 14. st. farní kostel Beřice. Na tvrzi seděli 1360 Sudivoj, 1377 Ahník z Čestína-Kostela. Zbyněk odtud daroval ji l. 1389 ke kaplanství v Čestíně-Kostele. Do r. 1548 držel je Jan Rašovský, pak se držitelé rychle střídali. L. 1505 k. je Petr Nyklásek ze Žitenic († 1593) a držel k Dolaninu. L. 1600 odprodány do rodu Hradeckých z Bukovna a přip. k Mančicům (od r. 1665 k Lošanům). Část patřila do r. 1636 k Ledči, pak k rozličným statkům. (H. XII. 319.)

Rašovice, ves u Ml. Vožice, jež se přip. l. 1383. Tehdá je koupili Přibík a Albera ze Stajic. V 16. st. seděli tu Rašovci z Rašovic (až do r. 1613),

vedlé nich Jenšíkové z Ježova. Od Jenšíkův dostaly se l. 1797 k panství Vožickému, ale l. 1821 zase odprodány a byly do r. 1850 samostatným statkem.

Rataje hrazené, městeček nad Sázavou a již r. 1291 trhovává ves. Asi v tu dobu držel R. Hroznata, jenž se zdvihl proti králi, pročež mu R. vzaty a biskupovi darovány. Ve 14. st. patřily R. pp. z Lipého, kteří z nich udělali silnou pevnost s 2 hrady (R-i a Pirkštejnem). Po smrti Pertolta z L. postoupeny Janovi z Pirkštejna, jenž tak pojmenoval zadní hrad (1366). Po něm následoval l. 1395 Jan, syn, ale poručník mu R. teprve l. 1410 vydal. Janův syn, Hynce Ptáček, zemřel l. 1444 a jediná dcera jeho Žofka vdala se za Viktoryna z Kunštatu. Ten držel R. až do r. 1487 (mezi tím i jiní držitelé). K. je Bohuslav ze Švamberka († 1490), ale Jindřich, syn jeho, postoupil je 1493 Kryštofovi odtud. L. 1524 následoval Václav Robemháp z Suché, pak (1528) Ladislav Malešický z Černožic († j. 1537), po němž následovali tři synové, z nichž naposled byl Václav, pak tohoto syn Jan († c. 1580). Skrze dceru tohoto, Majdalénu, dostaly se R. v držení Čejků z Olbramovic, pak následovali l. 1604 Veronika Šternberkova, po ní purkrabě z Donína. L. 1628 koupil je Jan de Vitte, ale po jeho smrti prodány Benigně Kateřině z Lobkovic. Od r. 1636 držel je Bedřich z Talmberka, v jehož rodě (1643 syn František, 1663 Frant. Maximilian, jenž l. 1675 zámek, l. 1691 kostel znova vystavěl, 1701 Jan Fr. Ludvík) do r. 1712 zůstaly. Následoval Václav Okt. z Vchynic, jenž ok. l. 1724 Pirkštejn za faru zřídil. Syn jeho Jozef Jan prodal R. (1764) M Terezii kněžně Savojské roz. z Lichtenštejna († 1772), po níž dědil kníž. rod. Lichtenšteinský. (H. XII. 51.)

Rataje, farní ves u Bechyně, n. s tvrzí, v níž byl far. kostel již ve 14. věku. Zde seděli 1360 Petr Stolice se synem Janem, Pureš († j. 1385) a Ješek Svenkla († j. 1395), pak Janův syn Ješek Stolička. Část patřila pak k Podolí, s níž se dostala k Bernarticům, část patřila k Dobronicům; z ní

utvořen r. 1572 nový statek, a Hozlaurové měli ve vsi sídlo, ale po r. 1620 dostal se také k Bernarticům V 17. st. zanikla fara. L. 1786 zřiz. lokalie a l. 1858 fara. (H. VII. 55.)

Rataje, ves u Vlašimě (v starší době Ovesné R.), ve 14. a 15. st. vladyčí statek, který drželi l. 1437 bratři Jan a Markvart a l. 1406 Petr. Pak patřily R. až do r. 1547 k Vlašimi, v l. 1547 až 1550 ke Zdislavcům, pak až do r. 1628 ke Kácovu a odtud ke Vlašimi.

Ratboř viz Radboř.

Ratejno, n. ves na Plzensku ve čtvrti Domažlické, l. 1379 mezi Bohuslava a Peška rozdělená, jež se potom nikdy nepřipomíná.

Ratějovice, n. ves u Buřenic (Kralovic), l. 1543 již pustá.

Rateň, n. dvůr a statek, který, tuším, s Bělohradem a Novou vsí splynul, l. 1453 statek Zdeňk z Vinar, do r. 1544 Vojických z Nové vsi, pak přišl. hradu Pecky a od r. 1594 Bělohradu.

Rateň, l. 1360 ves Buška z Vícemilic v okolí Časlavském.

Ratěnice, ves u Kouřimě, ve 14. st. farní, původistiě rodu vladyckého, který žije v Prusku, nazývá se Stillfried v. Rattonitz. Ok. l. 1340 seděli tu Pešek, Ješek a Hroznata, 1395 Bedřich († 1398), 1409 Zdeněk († j. 1414), 1448 Jiřík. Ok. l. 1520 patřily k Radimi, pak k Poděbradům, od nichž l. 1554 odprodány. Adam Hlaváč z Vojenic prodal R. (1602) k Cerhenicům.

Ratiboř viz Radboř.

Ratiboř, ves u Žlutic, n. s tvrzí, l. 1375 statek Hanušův, jenž jej podal k manství Boršovi z Oseka. Byl odtud manstvem k Borchovu L 1411 seděl tu Litolt z Hrádku a později Ratiborští ze Chcebuze (1455 Jan, 1524 Jiřík, 1567 Mikuláš, jenž od manství osvobozen, 1577 Jan [† 1606], 1615 Jan Jáchym). Poslední z nich prodal R. (1618) Jáchymovi Libšteinskému z Kolovrat, po čemž přip. k Údrči. (H. XIII.)

Ratibořice, ves u Skalice, n. s tvrzí, na níž seděl l. 1388 Vaněk ze Žampachu a již měla 1405 Eliška z Visem-

burka. V l. 1440—1458 držel ji Jan z Chlumu, 1464 Aleš z Ryzemburka a ku konci 15. st. připojil ji Petr Adršpach z Dubé k Ryzemburku. L. 1582 odprodán R. k Náchodu. V l. 1673 až 1712 vystavěn tu nový zámek. (H. V. 52.)

Ratibořice, ves u Tábora, v níž byl farní kostel již před r. 1391. R. držel od r. 1391 Jan Měděnec, měštěnin v Ústí n. L., jehož potomci zvali se M. z R., po r. 1415 Petr. Mikuláš M. z R. prodal R. před r. 1542 Václavovi Přehořovskému z Kvasejovic, jehož potomci je do r. 1627 drželi. Jan P. zřídil tu ok. l. 1582 dvůr. Až do r. 1627 drženy ku Vřescům a pak k Chýnovu. V 17. st. zanikla fara, která tu neobnovena, nýbrž zřiz. 1785 v Horách. (TB. 743.)

Ratibořice, n. ves, pak dvůr u Úlic (za Plzni), l. 1543 pustina a přisl. statku Úlického.

Ratibořské hory viz Hory.

Ratmířice, **Ratměřice** (i **Radměřice**), ves u Otic, po níž se nazývali r. 1220 Dalibor z R. a ok. l. 1250 Lideř. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jenž se vsí náležel kl. Louňovskému. V l. 1420 až 1547 byly v držení Táborských, pak byly majetkem Skuhrovských, v l. 1601—1665 patřily k Vlašimi, pak přiděleny k Jankovu. Mezi tím tu fara na dobro zanikla. Jan Antonín Kořenický z Terešova koupil l. 1702 Jankov, vystavěl v R. zámek a učinil jej sídlem panství. To prodali synové jeho (1719) Jiřímu Vojickému z Nové vsi. Následovali 1720 Terezie z Říčan, pak vd. Tunklova, 1744 Václav Ign. Dým ze Stříteže, 1751 svob. p. ze Sternthalu. V l. 1822—1838 skupila je Jindřiška hrab. Chotkova, po níž drží velkostatek rod Chotkův z Chockova. (MB. I. 88.)

Ratmírov velký a malý, dvě vesnice u Jindř. Hradce, vysazené bezpochyby od Ratmíra, jenž se r. 1255 přip.

Ratný (něm. *Rathen*), n. hrad a přímé přislušenství kr. Č., nyní v Sasích u Perna.

Rauchenberg viz Kouřim.

Rauchstein (pův. Hruchenstein), samota u Pohledu, která se již r. 1278 přip.

Rauschenbach, ves u Teplé, založená od kl. Teplského, jenž ji l. 1347 bratřím Tulingerům vysadil. Od jejich potomka k. ji (1425) Hanuš Juniš a l. 1455 dostala se zase klášteru, jenž ji do l. 1850 držel. (V l. 1530—1547 zastavena byla k Bečovu.)

Raveň, **Ravně**, **Rovně**, ves u Krumlova, l. 1381 přisl. hradu Pořešína, od něhož ok. l. 1390 prod. k Velešínu, vlastně ke Zl. koruně, ale od r. 1420 držena ke Krumlovu.

Razice (pův. Razici), ves u Bíliny, jež byla r. 1240 sídlem Janovým a l. 1322 synů Fryckových. L. 1377 seděl tu Vaněk ze Vchynic, jehož potomci nazývali se Razickými ze Vchynic. Naposled seděl na tvrzi Erazim († 1594), po němž je měla vdova a dcery. L. 1611 dostaly se Štampachům, od nichž prod. (1630) Žďárským ze Žďáru. Od l. 1677 patřily Cukrům z Tamfeldu a l. 1698 k. k Mirešovicům.

Ražice (pův. Ražici), ves u Vodňan, bezpochyby staré přisl. hradu Protivína, l. 1490 Hluboké. L. 1524 patřily k Sudoměři; s ní připojeny k panství Kestřanskému, později patřily městu Písku, l. 1640 k. k Drahonicům a s nimi l. 1700 k Protivínu.

Řebeč viz Hřebeč.

Řebířov viz Žebířov.

Řebřík, n. hrad, nyní kostelík sv. Petra u Lištného (Zbiroha), při němž byla ve 14. a 15. st. fara. Ř. drželi 1318 Markvart, 1358 synové jeho Vchyna. Markvart a Habart. L. 1395 patřil králi, l. 1416 držel jej Petr Prase z Chrastu, 1423 Bohuslav z Chlumu, 1425 Habart z Adlar, 1427 Petr z Perče, po němž l. 1454 syn Jan seděl. Ke konci 15. st. seděl tu Burjan ze Švamberka a později vyplacen ke Křivoklátu. V 16. st. byl tu manský statek. (H. VI. 262.)

Řeč (vlastně Řeteč), ves u Mirovic, n. s tvrzí, l. 1385 statek Jana a Alberta bratří, l. 1418 Ondřeje Pinty z Tušovic. L. 1439 dostal Ř. Mikuláš z Krchleb, po němž ji (1453) Jan Štěker z Mirovic a Machna ze Žeberka drželi. Později patřila k Tušovicům a v 16. st. k Orliku.

L. 1582 oddělena, patřila pak k Bukovanům a nějaký čas zase byla statkem. (H. XI. 76.)

Řečeny, Řečejany, Řečany, ves u Přelouče, n. s farním kostelem, založeným od Předboje, kastelána v Čáslavi, a vysvěceným l. 1165 od Daniele, Pražského biskupa. V 13. st. tu byl vladyčí statek (1289 Jaroslava); l. 1333 patřily z části kl. Sedlec., z části byly vladycťvím. Toto držela 1376 Kačka vdova Sulkova, 1377 Zbyněk a l. 1402 Jindřich Laccembok z Chlumu, jenž je l. 1405 také klášteru prodal L. 1436 zastaveny Kunšovi Voděradovi ze Sekyřic a drženy pak ke Zdechovicům. L. 1562 dědičně doprodány. V 17. st. zanikla fara. (M. VII. 13, 103.)

Řečice viz Račice.

Řečice, starodávné jméno dvoru Koudeleva u Čáslavě.

Řečice, Kardašova Ř., městeček, n. s hradem, ode dávná statek Vítkovců. Kostel farní tu založil Ondřej, předek pp. z Řečice, kteří pak drželi hrad s polovicí městece, zejména v l. 1349—1370 Ondřej. Dědili po něm Sezimové z Ústí ještě l. 1486. Ok. l. 1352 držel část Ř. Oldřich z Hradce, ale postoupil ji l. 1367 kapitole Vyšehradské, která ji asi do r. 1380 držela. Ziskal ji zase týž Oldřich a l. 1384 dělena mezi syny jeho Oldřicha a Jana. Tento udělil (1407) své straně první svobody († 1417). Syn jeho Menhart dědil po otci i po Oldřichovi a po něm († 1449) syn Oldřich. Když pak po jeho smrti pošlosti Telecké připadla, sdílela své držitele s panstvím Hradeckým. Obci uděleny výsady 1537 od Anny kn. Minstrberské, 1556 Jáchyma z H., 1570 a 1591 Adama z H., 1614, 1628 od Lucie Ottilie Slavatové, 1632 Viléma Slavaty. Když l. 1693 pozůstalost Slavatovská mezi poslední Slavatovny rozdělena, dostala se Ř. M. Markétě hrab. Götzové a po ní synu Karlovi Jozefovi. Tehdá tu postaven nový zámek. L. 1725 k. Ř. Jan Ferd. hrabě z Kufsteina, l. 1740 Jan Václav hrabě Millesimo Pak následovali 1746 Karel hr. Sweerts,

1572 Jozef sv. p. Jungwirth a po něm kníže Václav z Paaru, jehož potomstvo tu bylo do r. 1850 vrchností. V 19. st. Ř. dvakrát vyhořela. Erb: Na modrém štítě zlatá růže (erb pánů Hradeckých).

Řečice červená (v 16. st. Stará čer. Ř., před tím Ř. biskupova neb velká), město, jež založeno od biskupů před r. 1290 jako vesnice trhová a majíc r. 1300 farní kostel, bylo středem rozsáhlého biskup. hospodářství, kterému se říkalo Řečický kraj. Biskupové a arcibiskupové tu také měli tvrz neb hrad. Ok. l. 1417 zapsal ji Kunrát, arcibiskup, Janovi z Chotěmic. Táboři osadivše Ř. odevzdali ji svému stranníku Mikuláši Sokolovi z Lamberka. L. 1437 vrácena zase Chotěmským a od krále Ladislava zap. Jindřichovi ze Stráže (1454), po němž ji drželi synové. L. 1467 dobyl ji Petr Břekovec z Ostroměče. L. 1480 navrácena Janovi ze Šelamberka. L. 1523 měl ji Arnošt Leskovec z Leskovce, po němž následoval syn Šebestian. Týž dosáhl Ř. k dědič. držení. Po jeho smrti dostala se Ř. (1582) Kryštofovi staršímu, jenž hrad vkusně upravil a l. 1593 obec svobodami obdařil († 1595). Po něm ujaly se Ř. vdova a sestra a prodaly ji 1596 Heřmanovi nejstaršímu z Řičan. Synu tohoto Janovi l. 1622 zabrána a zase k arcibiskupství darována. L. 1629 obdržela obec svobody a l. 1645 založeny kostelní knihy. L. 1669 celá Ř. vyhořela. Erb: Červený štít a na něm stříb. hradba se stínkami a stříb. n. v ní brána otevřená s černou mříží vytaženou a za zdí dvě stříb. věže, každá s oknem, cimbuřím, černou končitou střechou a zl. makovicí. (H. IV. 250.)

Řečické děkanství neb kraj děkana Ř. obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Č. Řečici, Rovný, Cerekvici novou, Lidmaň, Pelhřimov, Chvojnov, Vyskytnou, N. Rychnov, Cerekvici horní a dolní, Rynarec, Božejov, Libkovou vodu, Ústrašín, Hořepník, Buřenice, Mezilesí, Lukavec, Křesín, Košetice, Onšov, Zahradk. Snět, Ježov, Kalistě, Vojslavice, Želiv, Senožatný, Jiřice, Břiště, Dušejov, Vvskytnou, Smřčnou, Branišov, Heralc (na Moravě), Úsobí,

Skálu, Humpolec, Krásnou Horu, Lipnici, Řečičku a Louký.

Řečička, potok Otínský u Jindř. Hradce (1476).

Řečička (pův. *Řečice*), ves u Ledče, tak zvaná na rozdíl od Ř. velké neb červené. Před r. 1377 byl tu farní kostel, jenž patřil se vsí až do r. 1307 klášteru Vilémovskému a pak k panství Lipnickému. Později odtud oddělena, držena až k r. 1636 ke Světlé, pak k Chotěboři. Mezi tím tu fara zanikla. L. 1764 s Loukým příp. napřed ke Stříteži a pak k Lipnici.

Ředhošť, ves u Libochovic, jež se příp. ve 13. st. jsouc sídlem Bořitovým (1203 až 1226), po němž tu seděl do r. 1255 syn Bořita z Letovic a l. 1318 zase Bořita. L. 1334 žili Bořita, Petr a Hynek bratři z Ř. sedíce na tvrzi, při níž byl far. kostel. Ř. byla pak z části statkem špitálu Matky boží pod Vyšehradem, z části vladycím statkem (1411 Bedřich, 1434 Albrecht). Pak držena až do r. 1548 k Buštěhradu. L. 1548 k. ji Zikmund z Freiskuru, od jeho dědičky nabyt jí Ladislav starší z Lobkovic, jenž tu novou tvrz vyzdvihl. Po něm ji měla manž. Mandaléna a ta ji prod. (1603) Janovi Borňovi ze Lhoty. Pak patřila až do r. 1662 ke Mšenému, zase oddělena a později přik. k Dokzanům. Fara v 17. st. zanikla.

Ředice, ves u Sedlce, l. 1414 sídlo Petrovo. Asi tehda odumřel tu statek po Janovi. Část vsi byla již od 15. st. svobodstvím, ostatek patřil do r. 1697 k Trkovu a odtud ke Chlumci.

Ředice horní (staron. *Hermannsdorf*), ves u Holic, jež byla prvotně na království a l. 1336 se Chvojnem pp. z Lipého zastavena. L. 1349 byl tu farní kostel, jenž příp. k Litomyšlskému biskupství. Část patřila do r. 1507 k Holicům a odtud k Pardubicům. Druhou část s kostelem koupil Vilém z Pernšteina l. 1506 s Brandýsem. V 16. st. duchovní zpráva přestala; faru sedláci l. 1566 prodali. L. 1857 kostel znova vystavěn. (M. VI. 89, PA. X. 306.)

Redintuinum, jedno z měst Ptolemaiovy geografie, jež podle jeho určení dopadá ke břehům Labe blízko jeho vzniku

(jak si jej totiž P. myslil), tedy snad do okolí Hradce Králové.

Řehlovice (něm. *Tschochan*, snad prvotně dvě vsi Řehlovici a Šachov), ves u Ústí n. L., n. s tvrzí, před r. 1366 sídlo Rydkého, pak farní ves (l. 1386 bratří ze Skalky, l. 1416 Jana Skály ze Sulevic a Petra bratří a jich potomkův). V 16. st. patřily pp. z Leisneka, od r. 1530 Jetřichovi z Bílé, jehož rod (Jan † 1569, 1587 Bedřich, Adolf a Jiřík, pak Bedřich [† 1621] sám, 1622 Bedřich se sestrou) tu do r. 1628 vládl. T. r. k je Ota z Nostic a příp. ke Hlíňanům (1629).

Řehly viz Hředly.

Řehnice, ves u Ml. Boleslavě, l. 1319 statek Mikulášův, l. 1377 Budíkův a l. 1381 Zdeňkův. L. 1400 žili bratři Zdeněk Lála a kněz Ctibor. Zdali odtud aneb z druhých Řehnic pocházeli Vančurové z Ř., není známo. V l. 1476—1850 patřily ke Krnsku a část v 16. st. k Horkám, pak k Niměřicům a Beznu a později byla statkem o sobě.

Rechenberg, n. manství České koruny, jež l. 1459 ponecháno při Sasku.

Reibenick, hrad l. 1444 od Lužičanů dobytý a tak jmenovaný, česky Vrabník neb Vrabinec.

Reichenbach, od r. 1367 léno koruny České, jež l. 1459 ponecháno při Sasku.

Reicheneck, n. léno koruny české, l. 1374 v držení falckrabí, l. 1501 bisk. Bamberského a pak města Norimberka.

Reichenstein dolní (obecně Rejštejn), král. horní město, jež děkuje vznik svůj zlatým horám v Kašperských horách. Ke konci 15. st. držel Kryštof část »Raichštaine« a po něm dcera Anna († j. 1494). Část patřila ještě v 17. st. ke statku Ulišovskému. L. 1570 příp. se tu farní kostel a l. 1584 obdržel R majestát na první svobody. Po r. 1620 zanikla tu fara a mnoho horníků se vystěhovalo. L. 1686 tu zase fara zřízena. Erb: ruka havířova s ramenem držíc kladivo a kromě ní dvě kladiva pohozená na červ. štítě.

Reinoldshain, l. 1390 manství v kraji Trutnovském, v němž koupěn plat k záduší v Králové Dvoře.

Reith viz Hradový.

Reitštein, tvrzisté v údolí Černé Nisy, o jehož osudech není nic známo. (HB. III. 70.)

Reizenstein, n. manství koruny české, jež l. 1459 ponecháno při Sasku. Páni se odtud zovoucí drželi v 16. st. statky v Čechách.

Rejce, část horní Čenkova u Příbramě, n. ves o sobě, jež patřila k Jincům.

Rejchýř (dříve Rajchěřov), ves u N. Bystřice a její přísl. od starodávna l. 1489 a 1550 byla pusta a teprve později obnovena

Rejkovice viz Rajkovic.

Rejšice (pův. Rajšici), farní ves u Ml. Boleslavě, v níž seděl r. 1255 vlad. Milek. Farní kostel tu býval již před r. 1363. Ř drželi 1363 bratři Jakub, řeč. Slavat, a Bonec, r. 1385 Zdeněk z Valdšteina, r. 1391 Arnošt z R., r. 1417 Petr Horký z Lomnice. L. 1440 se Bernart odtud nazýval Později koupěny ke Kunstberku, k němuž do r. 1555 drženy; pak patřily k Dobrovici.

Rejžoky viz Rajžoky.

Řeka, n. ves u Jaroslavic (Hluboké), jež se ve 14. st. přip.

Remde, Rempta, n. manství koruny České, jež l. 1459 při Sasku ponecháno.

Řemdihovice viz na str. 699.

Řeneč, Řenče, ves u Přeštic, l. 1379 na tři vladyčí statky rozdělena. Ti ze zdejších vladyk, kteří pak drželi Lukavici dol., nazývali se Lukavští z Ř. Potomci Sudy (1420) slouli Sudové z Ř. V 16. st. seděli na tvrzi Markvartové z Hrádku (Jan, 1523 Humprecht, † 1558, Jiří, 1571 Marjána, žena jeho). L. 1571 následovali Loubští z Lub (Kryštof, 1597 Jáchym Ladislav, 1623 Adam Jaroslav, 1657 Kryštof Bedřich). Mezi tím jej držel 1623 až 1635 Jan Filip Krac ze Šarfenšteina. L. 1662 přip. k Lukavici. (H. IX. 179.)

Řenčov viz Řevničov.

Řepany, ves u Žlutic, n. s tvrzí, l. 1360 sídlo Odolenovo a od r. 1420 synů jeho, z nichž Zikmund se dal l. 1421 k Adamitům. V 15. st. byl rod Muštů z Ř. V 16. st. seděli tu Strojeticí ze Strojetic a patřily jim do r. 1670.

Pak patřily Hozlaurům, od r. 1683 Antonínovi Libšteinskému z Kolovrat a l. 1687 koupěny k Chýším.

Řepčice (pův. Řepčici) pod Pannou, ves u Litoměřic, snad táž, která patřila v 15. a 16. st. (ještě l. 1549) k Liběšicům. jistě však potom v 16. st. a do r. 1850 k Záhořanům.

Řepčice dolní (dříve snad Řepčičky, Řepičky, ves u Litoměřic, v 16. st. přísl. Býžkovic.

Řepčice horní, ves u Litoměřic, tuším táž, kterou kníže Zpytihněv daroval ok. l. 1057 kostelu Litoměřickému. Témuž patřila do r. 1850 a držena k Něk. Týnci.

Řepčice, ves u Jslavého, n. s tvrzí, jež patřila l. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. V l. 1410—1415 držel Ř. Beneš a prodal je pak Václavovi Frucchárovi z Chlumu. L. 1437 držel je Jan z Ovesných Rataj. L. 1456 zveden na odúmrť Jan z Košíně. V l. 1542—1834 patřily Ř. s pustou tvrzí k Lojovicům a odtud ke Stifinu.

Řepeč a Řepečky, dvě vesnice u Táboru, jež patřily až do r. 1283 k panství Bechynskému, ale tehdy se dostaly k Příběnicům, k nimž drženy do r. 1437. V 16. a 17. st. patřily ke Stadlci. Řepečky nazývají se nyní obyčejně Kašovice

Řepice, ves u Strakonic, jež byla od r. 1251 sídlem Ivanovým. Ve 14. st. tu byla tvrz a far. kostel. Po vladykách Řepických následovali 1399 vl. z Machovic (Chval, hejtman Tábořských, a pak od r. 1475 Hynek Dívčický, jehož potomci slouli Řepičtí ze Sudoměře (1482 Jan, 1528 Adam, † 1550) L. 1550 k. Ř Jan starší Hodějovský z Hodějova († 1566), přítel věd a umění a výborný hospodář, jenž Ř. nemálo zvelebil. Ř drželi pak Hodějovští (Oldřich † 1578, Bernart ml., Bernart nejstarší † 1621) až do r. 1620. Byla pak v držení Libšteinských z Kolovrat a l. 1650 přip. ke Štěkni.

Řepík, n. ves v dalekém okolí Žatce, snad na výšinách u Měcholup. L. 1384 držel ji Hrzek z Nedvídkova po smrti Vojtěchově.

Řepík, hora severně od hradu Ryžembka u Kdyně (1585).

Řepín, farní ves u Mělníka, n. s tvrzí, od r. 1207 jmění křižovníků německých, jež jim l. 1237 potvrzeno. Ve 13. st. zřízen tu od nich farní kostel s komendou. Komtury tu byli ok. 1310 až 1326 Ješek, 1359 Kunrát, 1362 Mikuláš, 1392 Mikuláš, 1404—1410 Příběk z Litic. Král Václav ujal Ř. ok. l. 1415 a zastavil jej Bohuslavovi ze Zvěřince, který jej vrátil králi Zikmundovi a ten jej zastavil l. 1426 Dobešovi Hrzánovi z Harasova. Po jeho potomcích následovali Karlíkové z Nežetic (1529 Jan a Arnošt, 1544 Jiřík s bratry) jako dědiční držitelé, pak Vršové ze Sadlna, od r. 1574 Jindřich Abraham ze Solhauzu, potom Mikuláš z Gerštorfu († 1619). L. 1622 zabrán a prodán Filipovi Fabriciovi z Rosenfeldu. Po jeho potomcích následovali Valderodové a když tito l. 1798 vymřeli, Jozef hr. Desfours Valderode. Od r. 1806 držel je kníž. rod Rohanův a od r. 1876 Tereziánská akademie ve Vídni. (BM. 759.)

Řepinec, n. ves v okolí Mšena, l. 1324 přisl. Lobče. L. 1388 žil Hrdoň z Nosalova odjinud z Ř. a l. 1411 patřil Petrovi ze Mšena

Řepnice, ves u Litoměřic, jež patřila r. 1186 z části klášteru Kladrub. a později byla manstvím ke hradu Oseku (l. 1398—1404 Oldřicha, l. 1406 Filipa Lauta). Vladyky z Ř. drželi později Předboř a Mníšek

Řepníky, farní ves u Vys. Mýta, v níž býval kníž. dvůr, který Vladislav I. klášteru Litomyšl. daroval. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskup. Litomyšl. Ř. patřily ke klášteru Podlažskému až do r. 1420, později k Novému hradu, od něhož ok. l. 1590 odděleny a přip. ke Hrochovu Týnci. Fara, která v 17. st. zanikla l. 1783 obnovena.

Řeporyje, ves u Smíchova, jež se přip. r. 1277 jako statek kl. Plasského, jenž je l. 1341 prodal. Byly pak v držení Pilungův. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož pod. pány byli 1406 Duchek Rymer, 1407

až 1416 král, 1417—1419 Puldrové z Rotšteina. Část byla kl. Zbraslavského (1400—1420) a pak držena ke Chlumínu, od r. 1436 byla Jetřicha z Vrabí. Jáchym Šlik k. Ř. (1558) od kl. dědičně Pak patřily do r. 1615 ke Kladnu, od r. 1615 k Dobré. L. 1669 k. je jezovité od sv. Klimenta a přip. pak k Tuchoměřicům. Fara v 17. st. zanikla. (Zpráva Smíchov. školy 1878 M. XXVII. 109)

Řepy viz Žepy.

Řeřichy, špatně Řeže podle něm. *Röscha*, ves u Jesenice, ve 14. a 15. st. vladyčí statek, v l. 1455—1587 přisl. Šanova a dílem hradu Petršpurka (1483). Onano patřila pak k Petrovicům, od r. 1589 ke Kolečovicům. L. 1675 přip. ke Všesulovu a s ním l. 1702 ke Chřfci. (PA. VII. 375.)

Řeřivice, Řeževice, n. ves, klade Palacký ve svém Popise (str. 54) za ves zvanou něm. Serbitz (u Ústí n. L.) která se nazývala česky také Srbice. Ř. byly jméním kl. Teplického a později přisl. zámku tudíž.

Řesanice (pův. Žasanici), ves u Hořažďovic, v níž byl ve 14. st. farní kostel, 1357 statek Karla, Přibíka, Viléma a jich potomků. Na tvrzi seděli v 15. st. Řesanští z Kadova (1454 Přibík, 1469 Vyntíř, 1523 Jan), v 16. st. Strojeticí (1542 Ješek, 1543 Bořivoj a Václav, synové onoho, 1615 Jan Adam, pak Petr Zdeněk, 1676 Jindřich Petr). Poslední z nich prod. Ř. (1676) Zdeňkovi Čejkovi z Olbramovic. Po tomto následovali 1680 Jan Bedřich z Nostic, 1687 Bohumír K. F. z Racenburka a l. 1700 k. k Oselcům. Fara v 17. st. zanikla. (H. XI. 267.)

Řestoky viz Žestoky.

Řešanov (něm. *Goldwaag*) ves u Plané, jež se teprve v 17. st. připomíná.

Řešice, Hřešice, ves u Strašecího, jež se přip. r. 1266, jsouc sídlem Budislavovým. L. 1403 drželi je Petřík z Hostivař a Mikeš, také držel díl Jan a po něm 1419 Prokop ze Skal. Tehdá tu byla tvrz. Před r. 1540 pr. Václav Kekule ze Stradonic Ř. Jetřichovi z Reichu.

Odtud patřila část k Srbčici a 1586—1850 ke Kornhauzu, část 1542—1571 k Ne-probylicům. (H. VIII. 162.)

Řešihlavy, Hřešihlavy, ves u Zbi-roha, n. s tvrzí, l. 1379 na několik statků rozdělená. Z vladyk se příp. 1363 Jan a Oneš, 1404 Mikuláš, 1421 Rous ze Svinné a Bušek bratr, 1455 Petřík, 1470 Jan Stříbrný, 1492 Mikuláš Stř. V 16. st. seděli tu Běšínové z Běšin (1589 Jan, 1609 Petr a Václav, 1648 jich sestry, 1653 Adam Protiva, 1693 Jan Tobiáš). Od r. 1706 následoval rod Barbo, 1724 Šmídgrabnerové z Lusteneku, 1729 Jozef Vandura z Řehnic. Od r. 1734 drželi je Rumerskirchové až do naší doby. Od Ferdinanda z R. vystavěn tu zámek a l. 1769 kostel s lo-kalií, jež l. 1857 na faru povýšena.

Řešín viz Úřešín.

Řeteč viz Řeč.

Řetenice, Vřetenice, ves u Teplice, v níž seděli l. 1282 Výšek a synové jeho Bojslav a Vojtěch. Ok. l. 1386 k. část kl. Teplický a byla pak do r. 1850 přísluř. panství Teplického. Ostatek byl l. 1398 manstvím k Oseku, 1401 statkem Otv z Lukova a v 16. st. přísl. Všeclap.

Řetová velká, (prv. česká), farní ves u Ústí n. O., v l. 1292—1358 přísl. kl. Zbraslavského, v l. 1358—1589 hradu Landšperka a pak Lanškrouna. Far. kostel l. 1349 postoupen k Litomyšl. bi-skupství a l. 1755 znova vystavěn. Fara v 17. st. zanikla; l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1855 fara.

Řetová malá (prv. německá), ves u předešlé, v l. 1292—1358 přísl. kl. Zbraslavského, pak Landšperka a Lanškrouna.

Reut, n. léno koruny České, ještě v l. 1761—1795 (jsouc v držení Kolo-vratů a Reicenšteinův) doznávané.

Řevnětice, n. ves v krajině od Stra-konic ke Lnářům, l. 1228 majetek kl. sv. Jiří.

Řevnice, městeček u Zbraslavě, prvotně kostelní ves, jež se r. 1253 příp., ale r. 1291 již městským právem obdařena byla. Ř. byly prvotně na království, ale podací patřilo od r. 1253 křižovní-

kům s č. hv. Od l. 1292 byly přísl. kl. Zbraslavského. Cís. Zikmund zapsal Ř. (1436) z polovice Bohuslavovi ze Tmáně. V 15. st. část tato vyplacena a Ř. byly přísl. Zbraslavě do r. 1850. Za neznámé doby fara zanikla a Ř. při-řaženy k Dobřichovicům. Erb jest takový jako malý erb císařství rakouského.

Řevničov, Řenčov, farní ves u Stra-šecího, l. 1325 skrze Přibyslava ze Štědré na království vysazená a pak přísl. Křivo-klátu. L. 1395 patřila polovice Mikuláši z Temeřic. L. 1434 v m. červnu byla v blízkém lese bitva. L. 1554 od Křivo-klátu Ř. zastaven Jeronymovi z Hrob-čice.

Řevničov, Řemičov, ves u Ml. Vo-žice, jež se teprve v 16. st. připomíná, jsouc přísl. panství Vožického.

Řevňov (něm. *Spitzberg*), hora u Kynž-vartu za Vimberkem.

Rez, n. ves za Budislaví u Kamenného Sedliště, l. 1347 majetek Litomyšl. biskupa, v l. 1361—1398 kapitoly tudíž.

Řežákov, n. ves v okolí Citolibě (u Loun), l. 1400 sídlo Maříkovo. Pustá ves patřila do r. 1573 k Selmicům, pak k Citolibi.

Řeže viz Řeřichy.

Reže (v Řezech, pův. v Řazech), ves u Karlína, jež se příp. v zákl. listu Vyšehrad. (1086) a r. 1228 patřila ke statkům kláštera sv. Jiří, od něhož l. 1406 zastavena. V 16. st. drženy zá-stavou ke Klecanům, později patřily k Roz-tokám.

Řchoutovice viz Vrcholtovice.

Řičanské děkanství čili kraj děkana Řičanského, obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Řičany, Čestlice, Otice, Průhonice, Tehov, Břízu, Sluštice, Kralo-vice, Úhříněves, Kolovraty, Lipany, Pe-trovice, Dubček, Hostivař, Hrnčiče, Kun-ratice, Záběhlce, Vršovice, Modřany, Zlat-níky, Jerčany, Libeň, Vraný, Jílový, Kostelec u Křížků, Kamenici, Olešku, Popovičky, Po-povice, Kunice a Želzovce.

Řičany, město a zbožený hrad, zalo-žené bezpochyby od Ondřeje (1237—1276), syna Petra ze Všechrom a předka Řičan-ských z Řičan. Z rodiny této, záhy

rozvětvené, vládli tu Oldřich (1329 až 1345), Diviš, syn jeho Jimram (1349, † j. 1400), tohoto synové Jimram a Diviš. Tento vzbudil hněv strany pod obojí loupežemi, pročež Táboři a Pražané hrad (1420, 4. prosince) opanovali, kněží tu shromážděné upálili a Divíše jatého odvezli. Hrad dobře opatřený zůstal v držení té strany až do r. 1436. L. 1452 držel jej Zikmund Bolechovec z Pušperka, l. 1483 Mikuláš Popel z Vesce. Johanka z Březovic zapsala Ř. (1491) Mikuláši Trčkoví, manželu svému, za jehož dědiců hrad opuštěn. Od Trčků prod. Ladslavovi Ostrovci z Kralovic. Když se synové tohoto l. 1565 dělili, dostaly se Ř na díl Jetřichův. Když se tento zadlužil, prod. Ř. Jaroslavovi Smiřickému ze Smiřic (před r. 1575) a příp. potom k Úhriněvsi. L. 1575 obdržely Ř. majestát na trhy. Až do r. 1772 byla tu poprava známá jako »tuhé právo Říčanské«. L. 1850 staly se Ř. sfdlem c. k. úřadův. Erb majestátem l. 1575 propůjčený: Červ. štít, v něm stříb. brána s dvěma věžemi s černými krovy a zl. makovicemi, mříží zl. a pěti stínkami a mezi věžemi erb Smiřických, štít polovičný, pokosný, svrchu černý, ze zpodu stříbrný.

Říčky, Říčka, farní ves za Rychnovem, jež založena byla v 17. st. od dřevařů, kteří v král. rezervatních lesích pracovali. L. 1703 prod. k panství Rychnovskému. L. 1790 vystavěn tu kostel, při němž byla lokalie již l. 1787 zřízená, jež l. 1856 na faru povýšena.

Říčky, ve 14. st. dvůr v okolí Žleb, nynější Koudelov, který se nazýval dříve také Řečicí.

Řídelec (vedle Palackého Pop. 601), n. ves v bývalém Loketsku.

Řídka, Řítka, ves u Zbraslavě, prvotně Lhota řečená a nynějším jménem po Václavovi Řítkovi z Lhoty (1416) pojmenovaná. Ode dávná tu byly tvrz a manství služebné ke Karlšteínu. Samost. statkem a manstvím byla až do r. 1850. (H. VI. 89.)

Ries- viz Ryz-

Rich- viz Rych-

Richenwald, prvotní jméno hradu Rychvaldu na Moravě, jež se omylně v Čechách hledal.

Říkov, ves u Jaroměře, až do r. 1366 statek Tasa z Ryzemburka a odtud klášteřa v Jaroměři, kterému do r. 1420 patřila. L. 1436 zastaven Ř. ke Chvalkovicům. V 16. st. oddělen od Chvalkovic a byl samost. statkem. Dvory tu drželi Rodovští a Dobřenští a v 17. st. Strakové z Nedabylic (MB. X. 64.)

Říkov, ves u Otic, po níž se psal r. 1219 Pertolt z Ř. Ve 14. st. byl Ř. na drobné statky rozdělen. Z těch zůstal jeden svobodnický statek; ostatek skoupen k Chotěticům a Smilkovu.

Říkovice (pův. Řikovici), ves u Litomyšle, jež darována r. 1167 skrže Vladislava I. klášteřu Litomyšl. Zůstaly pak přisl. Litomyšle a l. 1347 přiděleny biskupovi. K biskupství patřily do r. 1421 a pak k zámku Litomyšli.

Římín, n. ves, nyní položená na Řemíně, jihozáp. od Vinařic (Loun), l. 1348 statek Ratoltův. Ve 14. st. příp. se několik zdejších vladyk. L. 1454 ještě stál a později se nepřipomíná. (M. XXVII. 15.)

Římov dolní, farní ves u Budějovic, n. s tvrzí, do r. 1401 statek Mikuláše z Řevnovic a pak Kozákův z Hlavatec (1401 Vilém, 1425 Vilém, 1449 Jan a Petr, 1472 Vilém, 1473 Aleš). L. 1505 dostal Ctibor Roubík z Hlavatec Ř. za díl a po něm († 1548) dostal se Jindřichovi Ojřti z Protivce, po němž syn Ctibor († c. 1591) a po tomto bratr Jáchym († 1597) a Ctibor, syn tohoto, následovali. Ctibor zemřel před r. 1622 a statek zabraný dostal se l. 1626 v držení koleje jezovitské v Krumlově. Jezovité postavivše tu Loretskou kapli a 25 kapliček (1658—1670) učinili z Ř. místo poutnické. Po zrušení řádu patřil Ř. 1773—1802 stud. fondu. L. 1786 zřiz. tu lokalie a l. 1857 fara. (H. III. 280, TB. 360.)

Řimovice (prv. Řimovici), ves u Golč. Jeníkova, n. s tvrzí, na níž seděl 1372 až 1376 Ješek Talafous z Říčan. Týž prodal Ř. ke hradu Chlumu a měl je l. 1398 Mstich z Chlumu a syn jeho

Jan. Později patřily zase ke Chlumu, v l. 1417—1461 k Podbořanům a pak opět ke Chlumu, později k Jeníkovu (H. XI. 274.)

Řimovice, n. ves v okolí Libějic (Vodňan) L. 1389 patřil tu dvůr kmecí k Libějicům.

Řimovice, ves u Vlašimě, l. 1380 statek Pešfka Vydřiducha, l. 1414 Zachaře z Ostrova. Část patřila 1437 k Dalkovicům. Odtud snad pocházel Ondřej Kerský, hejtman Táborských. V 16. st. patřila část k Ostrovu, část do r. 1550 Veseckým z Vesce, pak 1550—1628 ke Kácovu a 1628—1850 ke Vlašimi. Část bývala rozdělena na tři svobodnické živnosti.

Rindl u Ronšperka, česky Korytany.

Říp, hora u Roudnice, k níž se váže nejstarší pověst národu Českého o příchodu Čechové a usazení jeho pod Řípem. Za pradávných dob postaven tu kostelík sv. Jiří, který kníže Soběslav (1126) na památku svého vítězství u Chlumce, an již byl sešlý, obnovil. Po založení klášt. Strahovského dáno mu podací téhož kostela, při němž byla fara. Odtud nazýváno bylo Řípské děkanství. Klášter prodal Ř. (1577) Vilémovi z Rožemberka, odkudž zrušil k Roudnici. Některý čas potom zrušena fara, ale zůstal hřbitov při kostele až do r. 1784. V 18. st. bydlíval při kostele poustevník. (PA. II. 137, M XVI. 37.)

Řípské děkanství neb kraj děkana Ř. obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Říp, Černoušek, Ledčice, Straškov, Charvatce, Račiněves, Nížebohy, Roudnici, Bechlín, Počaply, Kostomlaty, Citov, Vliněves, Vrbno, Lužec, Vepřec, Chržín, Velvary, Malovary, Hospozín, Kmetiněves, Nabdín, Vskury, Hobšovice, Slatinu, Zeměchy, Nelahozeves, Minice, Holubice, Libčice, Tursko, Levý hradec, Únětice, Noutomice, Svrkyni a Budeč. R. 1510 byl Jan z Pouchova farář Budyňský, děkanem kraje Ř.

Řisnice (staroč. Řésnice), ves u Pácovu, po níž se psal l. 1457 Čeněk. Ves bývala rozdělena na statky. Dvůr drželi l. 1545 Jan a Jiřík, bratři Řisničtí z Řis-

nice a jich potomci až do r. 1678, kdež prod. Janovi Jindř. Chřepickému z Modliškovic. L. 1678 koupena Ř. ke Slavětínu, s nímž příp. k Lukavci.

Řisuty (dříve Řisut, z Řisuti), ves u Slaného, n. s hradem, l. 1316 statek Domaslavův, po němž tu byli 1321 Jindřich, ok. l. 1333 Albert. Potom k. pro klášter u sv. Ducha v Praze, který je s farním kostelem až do r. 1421 držel. V ty doby se tu zakopal stranník pod obojí, jenž byl 1434 marně od panské jednoty obléhán. Hrad jemu a dědicům jeho zůstal do r. 1454 a ves držena ke Křivoklátu. V 16. st. patřila Velká strana při kostele ke Smečnu a nějaký čas k Okoři. Malá strana patřila k nejv. purkrabství a prodána Lidmile Žďárské, která ji pustila l. 1578 Jiříkovi z Martinic. (H. VIII. 147.)

Řisuty, ves u Bíliny, v níž byl farní kostel již před r. 1364. Ř. patřily ode dávna kapitole Pražské. Král Zikmund zastavil je napřed (1420) Janovi a Petrovi ze Sulevic, pak (1436) Jakubovi ze Vřesovic, jehož potomkům ještě l. 1467 patřily; pak drženy do r. 1474 k Vršovcům, později k Novému hradu, od r. 1498 k Doubravské hoře a od konce 16. st. až do r. 1850 k Libčevsi. Fara v 17. st. zanikla.

Říškov viz Hříškov.

Řítka, n. ves u Božešic (Jilového), l. 1540 již pustá.

Řítonice (pův. Žitonicí), farní ves u Sobotky, v níž byl farní kostel před r. 1362. Ř. drželi r. 1362 Jan z Veselice, v l. 1393—1417 vladyky z Nechanic, v l. 1418—1430 Jan Semečka z Semčic. Odtud patřily k Semčicům, l. 1497—1561 ke hradu Kosti a l. 1561 odprodány Zikmundovi Gryslovi z Lovče. Od jeho synů postoupeny (r. 1576) Heřmanovi z Bubna a drženy do r. 1610 ke Skašovu a později ke Březnu. Fara v 17. st. zanikla. L. 1796 zřiz. tu lokalie a později fara.

Řmenín, Hřminín, ves u Libáně, jež se l. 1340 příp. Bývala přísl. hradu Staré až do r. 1686 a pak Kopidna.

Část patřila do r. 1551 k Milkovicům a pak také ke Staré.

Robce, Hrobce (pův. Robci), ves u Roudnice, jež se přip. v zákl. listu Kladrub. (1115), ale ok. r. 1238 ke statkům Zbraslava z Miletsína patřila. Ve 14. st. patřily k arcibiskupství a drženy do r. 1850 k Roudnici.

Robeč, farní ves u Úště, v níž byl farní kostel před r. 1374. R. patřila k arcibiskupství a Hrádku Helfenburku. L. 1591 odprodána ke Smědovicům a s nimi přip. později k Liběchovu.

Roblín, ves u Zbraslavě. Dolní R. býval manským statkem ke hradu Karlšteínu a dvoru se říkalo Strkovský. Horní R. patřil ve 14. st. k Třebotovu. Jan z Poměnic prod. jej (1572) Ctiborovi Sluzskému z Chlumu, pak patřil do r. 1588 k Vonoklasům, odtud k Mokropsům a později ke Zbraslavi.

Robnava viz Romava.

Robouň, Rabouň, ves u Skutče, od 14. st. přisl. hradu Rychemburka.

Robous, Robousy (pův. Robús), ves u Jičína, před r. 1357 farní. R. drželi 1357 Bohunko Líčeň z R., 1360 Jan Skála z Češova, 1365 Adam z Heřmanic, 1366 Václav z Železnice, 1399—1406 Mik. a Jan bratři z R. a r. 1415 Jarek z Ryzemburka. Po něm dostaly se R. Janovi z Míkovic (1437) a část patřila pak Lemberkům z Ryzemburka. Ok. l. 1490 patřily ke Kozojedům a pak s kostelem až do r. 1850 ke Kumburku. Části patřily 1543 ke Kovači, 1545 k Tuří, 1545 až 1596 k Dřevěnici (a odtud ke Kumburku) a 1653 k Popovicům. Fara v 17. st. zanikla. (M XVI. 67.)

Robučín, potok r. 1086, jak se zdá, nynější Žejbro u Skutče.

Rockendorf, ves u Chebu, ve 14. st. Leuchtenberské manství a ok. l. 1360 statek pp. z Hertenberka, pak až asi do r. 1525 přisl. Mostova, odtud až asi do r. 1603 přisl. Kynšperka. Kromě toho tu byl l. 1598 manský statek Loketský rytířů z Globen, po nichž následovali ok. l. 1650 Štampachové a později Perglarové. L. 1753 dostal se Jun-

kerům, kteří tu byli do r. 1850 vrchností.

Ročov hořejší, Dračov, Vysoká, městeček u Loun, prvotně jen tvrz, u níž Albrecht z Kolovrat ok. l. 1352 les Bor vysekal a město založil. Asi l. 1358 zřídil tu kostel a faru. Po něm († 1391) drželi ten statek Herbort (1392—1420), Beneš (1427) a Jan (1473) syn, vnuk a pravnuček. Jeden z nich vystavěl na zboží hrad Pravdu a prodal jej s R. (1523) Děpoltovi z Lobkovic, jehož potomci jej drželi k Bílině a k Divicům. S Divickým zbožím připojen k Citolibí. Erb: R pečeti erbem království Českého.

Ročov dolní, Področov, ves a klášter pod předešlou. Klášter založen od Albrechta z Kolovrat († 1391), a to asi v l. 1360—1365, avšak teprve l. 1373 od krále a papeže k tomu svolení dáno. l. 1380 řeholníci zákona sv. Augustina sem uvedeni a klášter nadán. Václav IV. potvrdil l. 1384 jeho založení a pp. z Kolovrat a jiní dobrodinci přidávali mu zboží pozemských. V 15. st. ochábla o něj péče a opustl. Václav Bezručický z Kolovrat jej l. 1520 obnovil a Jiří odtudž dal jej l. 1523 znovu vysvětit. L. 1631 klášter od Sasů vypálen a vytloučen, ale l. 1646 od Jindřicha a Oldřicha Libšteinských a Kryštofa Jaroslava Krakovského obnoven.

Ročovice, n. ves u Netolic, od počátku 14. st. přisl. kláštera Zlaté koruny, v l. 1420—1471 Krumlova a odtud Netolic. Při zakládání Kratochvilské obory (1579) svedena ves tato docela.

Rodov, ves u Jarměje, n. s tvrzí. l. 1388 statek Mlotův a l. 1392 Petra ze Sendražic. Později tu seděli Rodovští z Hustiřan. Poslední z nich tu byli 1523 Jan, 1567 Jan. L. 1589 patřil Kryštofovi Heřmanskému z Sloupna, po němž následoval Věnek Kordule ze Sloupna (před r. 1597). L. 1600 k. k Miletsína, l. 1625 postoupen M. Majdaleně Trčkové a přip. ke Smřickému panství.

Rohatce (pův. Rohatci), ves u Roudnice, jež stála r. 1226 na klášterství Doksanském, byvší ok. l. 1142 od krále Vladislava darována a při něm zůstala do

r. 1436, kdež zapsána Litoměřický m. Asi od r. 1460 patřila polovice ke Mšenému. Později R. zase ke klášteru příp.

Rohence, Rohynice (prv. Rohenici), ves u Opočna, v níž byl farní kostel před r. 1361. R. patřivaly od nepaměti ke zboží hradu Veselice. V 16. st. byly R. mezi několik pánů rozděleny. Část s kostelem patřila do r. 1528 k Městci a odtud k Novému městu, část r. 1534 k Opočnu, část 1544 ke Vranovu a část 1555 k Tošovu. Později ty části všechny k Opočnu příp. Fara v 17. st. zanikla. (P. A. III. 307.)

Rohov viz Houska.

Rohovka, ves u Pelhřimova, jež se již l. 1203 příp.

Rohozec, Rohožka, dvě vsi u Podbořan. Český R. byl l. 1411 statkem Bohuslava z Maštova, l. 1547 přisl. Vintířova a l. 1569 Vroutku. Německý R. patřil l. 1424—1482 ke tvrzí Křečovu a později k Rozlezlým Třebčicům.

Rohozec hrubý, zámek a ves u Turnova. Hrad založen zde od Havla Jaroslava, jehož syn Jarek žil l. 1322. R. 1323 psal se odtud Havel Ryba z Lemberka. Později (1362—1371) snad tu seděl Henslin z Turgova. Nástupce jeho Markvart z Vartemberka bouřil se, proto (1388) zajat a R. ujat od krále Václava a držen ještě l. 1394. L. 1417 měl jej Jan ml. z Michalovic, po němž následoval syn Jindřich (1439—1468). L. 1474 držel jej sice Mikuláš z Valdšteina, ale potom Jan Tovačovský z Cimburka († 1483), jehož syn Adam († 1502) zapsal jej matce své Johance z Krajků, která hrad skvostně přestavěla. Stavbu dokončil (1516) bratr a dědic její Kunrát. L. 1534 následoval po něm Volf st. z Krajků, jenž jej t. r. postoupil Janovi z Vartemberka. Syn jeho Adam propadl R (1547), ale zase jej l. 1555 získal a drželi po něm synové, z nichž jej l. 1565 Kryštof na díl dostal († 1584). Po něm ujala R. Eliška vdova (vdaná po druhém Hofmanová), ale vyvedena skrze bratří zemřelého, z nichž Karel R (1593) ujal († 1612). Po něm jej ujal syn Jan Jiří, jemuž 1623 zabrán. Prodán Albrechtovi z Valdšteina, jenž

jej ke knížectví Frydlantskému připojil a l. 1628 v manství prodal Mikuláši Desfours. Tomuto ponechán 1635 jako zpupný statek a drželi jej potom jeho potomci (1661 Albrecht Maximilian, 1683 Albrecht Maxim, 1732 Karel Jozef, 1775 František Antonín, 1822 Frant. Antonín. † 1831). Po vyměnění této pošlosti dostal se R. hrab. Jozefovi Desfours. (H. X. 197.)

Rohozná, ves u Nasevrk, již prodal l. 1494 Zikmund z Šárova Mikuláši mlad. Trčkoví z Lípy. Držena odtud k Trhové Kamenici a s ní příp. k Nasevrkám.

Rohozná, ves u Poličky, se starobylým kostelíkem, jenž byl r. 1349 postoupen k bisk. Litomyšlskému a na jisto byl r. 1415 farním. R. byla starodávným přisl. hradu Svojanova až do r. 1850. Fara v 17. st. zanikla a teprve l. 1874 obnovena. (P. A. I. 275.)

Rohozná, ves u Pelhřimova, jež se příp. r. 1250 jsouc sídlem Arnoltovým. Ve 14. st. patřila k arcibiskupství a hradu Řečici a v l. 1454—1850 k Pelhřimovu.

Rohozná, n ves v okolí Žlutickém neb Podbořanském, l. 1209 statek Neraďův a l. 1253 majetek křižovníků s červ. hv. Později se nepřipomíná.

Rohoznice, ves u Hořic, jež se příp. r. 1267. Ode dávná až do r. 1584 patřila k Miletínu, pak byla dílem Zdeňka z Valdšteina († 1593), po němž se dostala k Poličanům. L. 1619 seděl tu Jiřík z V. na nové tvrzí. Tomuto zabrána a prod. Albrechtovi z Valdšteina. Byla pak manstvím ke kníž. Frydlantskému, od r. 1629 statek Zilvářův z Silbršteina. L. 1655 rozdělena mezi dva bratří téhož rodu; každý díl svůj prodal, jeden 1655 k Poličanům a druhý 1660 k Miletínu. (H. V. 128.)

Rohoznice, ves u Pardubic, jež se l. 1372 příp. Před tím a potom byla přisl. kláš. Opatovského, v l. 1421—1560 držena ke Kunětické hoře a odtud do r. 1850 k Pardubskému panství.

Rohy? Rohov? n. ves, soudíc odtud, že se odtud psal l. 1382. Všech z R. odjinud z Tlukačova. Jan Tlukač z R. měl statek u Kostelce n. O.

Rohynice viz Rohenice.

Rochlice (vl. Rokytnice), farní ves u Liberce, v níž byl farní kostel již před r. 1360. R. patřivala k panství hradu Frydlantu a později držena k panství Libereckému. Fara, která po r. 1620 zanikla, zase l. 1652 obnovena.

Rochlov, ves u Střibra, l. 1379 statek Lvíkův (Větší R.) a Rackův a Onšův (Menší R.). L. 1406 seděl tu Pfech z Holedče. V 15. st. přip. se Rochlovci z Rochlova. V 16. st. patřila část k Vlkýši. Později byl R. samostatným statkem. (Viz Sommer, Pils. Kr. 125.)

Rochňovec, samota u Chotěboře, n. ves (l. 1373 dva dvorce), která patřila ve 14. st. ke Kroměšínu.

Rochov, ves u Brozan, jež patřila r. 1219 kl. Tepl. a r. 1226 Doksan-skému (tomuto část ok. l. 1170 darována). Snad tu na nějakém statku seděli předkové Šmohářův z Rochova (1289 Kunrát, 1346 Bušek). Někjaký statek tu koupil l. 1397 Zbyněk probošt Mělnický; l. 1408 seděl tu Petr z Bechlína, l. 1409 až 1450 držena část k Syřovicům, pak až do r. 1486 ke Košťálovu a odtud k Čížkovicům. Od konce 15. st. drženi k Brozanům.

Rochov, ves u Ústě, n. s tvrzí, l. 1335 až 1355 statek Čeňkův a pak synův jeho, 1391 Chvala z Těčeněvsi, 1401 Jana odtud, 1450—1471 Protivce. Odtud až k r. 1528 patřil k Tečeněvsi a v l. 1528 až 1574 k Ústku. L. 1574 oddělen a byl pak v držení Bedřicha st. Sezimy z Ústí († 1582), pak dcery jeho Mandalény, s níž jej vyženil Jan Kryštof z Valdšteina. Tento jej l. 1616 prohospodařil. Dostal se Adamovi Kryštofovi Sezimovi z Ústě, ale zabrán mu l. 1623 a přip. pak k Úšti (později k Liběšicům).

Rojice, ves u Strakonic, v 15. st. přisl. statku Volynského, pak do l. 1494 Petra Kaplíře ze Sulevic, pak Sedlce. Adam Řepický ze Sudoměře prodal je 1545 obci města Písku, jež R. l. 1547 propadla. Patřila pak do r. 1726 k Sedlci a odtud k Drhovli.

Rojkovice, Rejkovice, ves u Hořovic, jež se přip. v zákł. listu Vyšehrad.

(1088), ana tu země kostelu Vyšehr. darována. Od 15. st. patřily k Jincům.

Rokošín, jinak sv. Jiří, samota u Ronšperka, n. ves, kterou dal ok. r. 1186 Jiven klásteru Kladrub. V držení jeho byla ještě r. 1339. Před r. 1359 byl tu farní kostel, jenž patřil ke zboží Ronšperskému, ale r. 1391 drželi R. bratři z Heršteina, kteří jej darovali klásteru v Pivoňce. V 16. st. zaniklo jméno Rokošina; místu se říkalo pustotiny u sv. Jiří (1586). L. 1599 stál tu dvoreček. Přisl. Pivoňky zůstal R. i po zrušení klásteru.

Rokycanské děkanství neb kraj děkana R. obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Rokycany, Osek, Dýšinu, Kostelec, Planou, Oboru, Čtvice, Kozojedy, Zvíkovec, Bnečice, Drah. Újezd, Ojenice, Chomle, Přívčice, Újezd sv. kříže, Stupno, Lhotu, Radnici, Mýto, Strašice, Chýlice, Skořice, Spál. Poříčí, Mešno. Čičov, Těňovice, Seteč, Zdemslyce, Žakavu a Nezvěstice. Stav jeho l. 1573 v Pam. arch. VII. 224.

Rokycany (prv. Rokycané), král. město, r. 1110 ještě ves, v níž měl biskup svoje hospodářství. Od r. 1176 vyskytují se arcijáhnové v R-ech (pozdějšího arcijáhenství Plzeňského). Biskupové vysadili R. za město a Arnošt, arcibiskup, proměnil (1362) faru v proboštství a konvent 6 kanovníků, jež po r. 1365 nákladně stavěno. Před r. 1399 město hrazeno a obyvatelé, kteří při tom pomáhali, obdrželi svobody. Jiné svobody obdrželi l. 1406. L. 1404 založeny tu grunt. knihy. L. 1420 opanovali je Plzeňští, vyhnání odtud sice l. 1421 a klášter od Táborů zkažen, ale l. 1422 tu zase panovali. L. 1424 byl tu pánem katolík Jan Hanovec ze Švamberka, ale l. 1430 patřily R. k bratrstvu táborskému a poroučel tu Svojsě ze Zahrádky. Císař Zikmund zastavil statky proboštství zapsal R. (1436) Janovi Malovcovi z Pacova, ale po roce 1439 dostaly se zástavou Janovi ze Švamberka, po němž 1465 Lev z Rožmitála a l. 1475—1498 Zdeněk ze Švamberka následovali. Král Vladislav obdařil město (1497) trh, vyvadal je l. 1498 a učinil je městem ko-

morním. Po r. 1436 také klášter obnoven. Obec majíc ode dávna tři vesnice, od poč. 16. st. tak dobře hospodařila, že kupovala statky okolní. L. 1547 obdrželi R ští svobody a statky probošství za svou věrnost dobře hospodařili po celé 16. st. a řídíce se kněžími od arcibiskupa dosazenými, nabyli l. 1575 probošství dědičně. Konečně l. 1584 R. za královské město vyhlášeny. L. 1609 vytrhli se z poslušnosti arcibiskupova. L. 1620 přidali se ke stavům, začez l. 1623 statky jejich všechny zabrány, z nichž něco odcizeno a větší díl l. 1628 obci navrácen, ale pro velké náklady na vojáky a dluhy musila obec něco statků prodávati. L. 1639 město drancováno od Švédův. Z této pohromy se ještě l. 1688 nezotavilo. V l. 1688 a 1712 přestěhoval se sem apelační soud pro mor. L. 1741 přitřhli sem Francouzové, l. 1757 a 1784 velká část města vyhořela. L. 1784 zřiz. král. magistrát a dvory obecní podle Rábovy soustavy rozprodány Nicméně bylo hospodářství obecní v potomních dobách tak dobré, že R. počítány v 19. st. ke třem nejbohatším městům. V též st. povstalo tu drahně vzdělávacích a jiných ústavův; od l. 1850 byly tu c. k. úřady. Znamenití rodáci: M. Jan z Rokycan (nar. 1397), Jakub z Varvažova (nar. ok. 1520), Bartoloměj z Varvažova (nar. ok. 1552), A. Kraft († 1820), J. Čejka (nar. 1812), F. Hejrovský († 1839), M. F. Lehner (nar. 1837). Erb l. 1562 polepšený: Štít červený, v němž stříb. zeď ze štukoví, na níž dvě věže s dveřmi, 4 okny a kranclmi, mezi nimi štít arcibiskupství (černý se zlatým pruhem napříč) a nad ním půl biskupa pod infulí v bílém rouše. (A. Srb, Rokycany.)

Rokytensko, jiné jméno Rakovnického kraje.

Rokytnice, potok ústící do Vltavy u Libně, jenž se přip. r. 1109.

Rokytnice, Roketnice (něm. Nieder-Rochlitz), okr. město. nad Jizerou u Jilemnice, l. 1574 ves na panství Jilemnickém, nedávno před tím založená. Ok. l. 1630 vystavěn tu panský dům a tuším v ty časy také kostel (tento prý již l. 1508 založen), ale l. 1758 znova z kamene

vystavěn. Od r. 1696 byl při kostele administrátor a l. 1704 zřiz. fara. L. 1850 stala se R. sídlem c. k. úřadův.

Rokytnice, Roketnice, město u Žamberka, prvotně ves asi po r. 1260 na panství Rychnovském založená, l. 1318 podíl Hroznaty, kanovníka Pražského, potom farní ves pp. Rychnovských a v 15. st. přisl. Dubna. Johanka z Rychnova zdědivši R. po svém otci (ok. l. 1519) zůstavila ji s ním Jiříkovi a Jindřichovi Vlkům z Kvítkova a dvěma dcerám a ti ji prodali (1548) Janovi Lickovi z Ryzemburka. Tehdá tu vystavěna tvrz. Zikmund, syn Janův, prodal R. (1567) Jáchymovi Manšvicovi z Armenruh († 1585). Jehož nástupce Kryštof (1600) tvrz v zámek rozšířil. L. 1623 seděl tu Jáchym Cigler z Kliphauzu, jenž prod. R. (1627) Janovi Mikuláši z Nostic, jehož rod (Ota † 1664, Kryštof Václav † 1712, Jan Karel † 1740, Jozef Vilém † 1787, Jan Jozef † 1794, Jozef † 1849 a Jan Václav † 1851) tu byl vrchností až do r. 1850. L. 1636 založ. kostelní knihy. Erb: Červený štít a na něm strom lípa a na něj medvěd vylézající, kterého dva oděnci bodají. (H. II. 92.)

Rokytník, ves u Náchoda, n. s tvrzí, l. 1465 přisl. statku Machovského, před tím, tuším, samostatný statek, na němž seděli předkové Ostroměřských z Rokytníka. S Machovem přip. k Náchodu. (H. V. 51, PA. IX. 955.)

Rokytník starý, farní ves u Trutnova, l. 1304 sídlo Vilémovo a manství ke hradu Trutnovu. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací patřilo kl. Zderazskému. Na tvrzi seděli l. 1424 Petr Manšvic, 1454 Hašek, 1482 Alexander Temeryc ze Železného. Později spadl R. na Trutnovskou vrchnost, ale l. 1529 byl zase statkem Jindřicha Berky z Dubě. Synové tohoto prodali R. (1542) Adamovi Zilvárovi z Pilníkova a držen pak napřed k Břecšteinu a pak k Žírči. (H. V. 98.)

Rokytovec, ves u Ml. Boleslavě, l. 1368 na statky rozdělená, z nichž jeden patřil l. 1409 ke Kovani. Václav Procek z Cetně koupiv R. (1553) od Albrechta

Klusáka z Kostelce, vyzdvihl tu tvrz. Týž prod R. 1573 Markétě Vančurové z Řehnic, od níž se dostal 1580 Marjaně Vančurové ze Sulevic. L. 1600 k. jej Mikuláš z Gerštorfu a připojil k Vel. Horkám. (H. X. 389.)

Role nová, ves u Lokte, v níž byl l. 1293 kostel filiální k Sedlci. Statek zdejší měl l. 1340 Albert Plik, dvorec jeden patřil k branství Loketského hradu (1359, 1411). Ve 14. st. tu byl far. kostel. V 16. st. patřila část k Falknovu a část ke hradu Loketskému; tato také k dílu onoho l. 1553 přikoupena. L. 1646 tu založ. kostelní knihy.

Role stará, ves u K. Var, bezpochyby starší než předešlá a ode dávna statek k řižovníkům s červ. hvězdou. V 16. st. byla v zástavném držení Karlovarských Ferdinand I. daroval R. (1562) Arnoštovi z Jonu, jenž ji držel k Otovicům. L. 1598 měl ji Tomáš Tyzl z Daltic. V těch dobách tu byla tvrz. Ta se dostala 1613 Otílii Jonové ze Žďáru a l. 1614 Zikmundovi Rabicárovi z Rabic, jehož potomci tu drahně let seděli. Později přip. k Děpoltovicům.

Romanov, veska u Mšena, mající jméno své od kaple sv. Romana, která již l. 1681 stála. Držitelé Mšenští vystavěli si při ní zámček, v němž přebývali, když ale l. 1724 nový zámek v Lobči založen, ponechán zdejší spoustě. (K. Červenka, Památky Mšena 123.)

Romanov, n. ves v blízkém neb dalekém okolí Žatce. Bušek z Radkovic vprosil si tu l. 1416 odumřelý statek po Janovi Mazanci.

Romava, pův. Robnava, ves u Nové Bystřice, v 15. st. její přísluš. L. 1489 byla pusta a přidělena k Dačicům; od r. 1550 vyskytuje se zase jako přísl. Bystřice.

Romberk viz Rumburk.

Ronov, místní název často se opakující, ale jen v býv. českých zemích, pocházející od něm. kmene ron, jež znamená v herald. znamení ostrev potomků Smila Světlického (1192—1211) a nijak nesouvisící s osobním jménem Hron.

Ronov, město nad Doubravou r. 1307 založené a vysazené skrže Oldřicha z Lichtemburka a pak do r. 1596 přísl. hradu Lichnice. Záhy tu založen kostel a faráři z Protivenic se sem ve 14. st. přestěhovali. Od krále Václava dostal R. (1397) potvrzení svobod a l. 1504 od vrchnosti rybníčcky. Ok. l. 1590 s tvrzí se dostal Arnoštovi Robenhápo vi z Suché za díl. Po jeho smrti prod. (1628) Benigně Kateřině z Lobkovic, l. 1638 k. jej Frant. Chiesa. Po vyměření Chiesovského rodu dostal se R. špitálu u sv. Jana v Oboře (v Praze), od něhož jej k. 1664 Ant. Augustin Binago získav i podíly jiných dědicův. Po něm následovali 1669 Jan Frant. z Kaiseršteina, 1671 Jan Ignác Vltavský z Manšvertu, jenž měku. majestát na trhy vyjednal (1674), pak 1678 Arnošt Hysrle z Chodův, pak 1687 hrabě Gallas, 1691 Zik. Leop. Schmidl, 1711 až 1727 kl. Žďárský, později Věžníkové a hrab. z Millesimo z nichž Jan Jozef jej fondu pro nuzné šlechtice odkázal. Erb: R. pečetí erbem král. Českého. (H. XI. 44.)

Ronov, n. hrad nad Přibyslaví u Sá-zavy, jenž byl buď v l. 1261 1272 neb nejpozději před r. 1329 založen. Držitelé jeho byli pp. z Ronova, 1261 Čeněk a synové jeho Haiman a Čeněk, 1322 Smil, 1355 tohoto synové Zdeněk, Čeněk, Hynek a Smil, později jen první dva jeden po druhém. Čeněk zemřel brzo po r. 1389 a po něm následovali synové Zikmund, Smil, Jodok, Hynek a Čeněk a naposled tento sám. Týž popudil na sebe stranu pod obojí tak, že l. 1424 Přibyslavě dobývali. Při tom bezpochyby R. dobyt. Po válkách přip. R. k Polné. (H. XI. 167.)

Ronov, n. hrad na hoře nad Stolinkami, založený snad teprve na poč. 15. věku snad od pp. z Ronova odjinud ze Žandova. Snad jej měl l. 1424 Vilém z R., jistě jej držel l. 1429 Jaroslav Berka z Dubé a l. 1437 bratr jeho Jindřich. L. 1444 pomáhali držitelé Vartemberkům proti Lužičanům, pročež tito hrad R. oblehli a pak vypálili. L. 1482 držel jej Vilém z Ilburka († 1489) a po něm

syn Vilém († 1538), jenž jej odkázal manž. Anežce a dceři Anně Kurcpa chové. Po této († c. 1553) ujal jej syn Jindřich K. z Trachenberka († 1590). Po něm jej dědila vnučka Eva, manž. Jáchyma Malčána z Pencelů. Tento jej prodal 1603 Alžbětě Vartemborské a Jan z Vartemberka l. 1608 Adamovi Hrzánovi z Harasova. Tento zanedbal jej tak, že spustl. Držitelé již v 16. st. raději bydlívali na tvrzi ve Stoličkách, než na vysokém hradě.

Nový Ronov, zámek u Oskořínku (Nymburka), založený 1587—1593 na zboží Jesenickém od Bohuslava Křineckého z Ronova. V držení rodu jeho byl až do r. 1622, pak se dostal 1623 Adamovi z Valdšteina, po němž jej ujal (1638) syn Jan Viktoryn. Pak byl v držení Záborských z Brloha, od r. 1652 patřil Alšovi Ferd. Vratislavovi z Mitrovic a v l. 1658—1689 Věžníkům z Věžník. L. 1689 k. jej Jan Rud. hrabě z Morzína a přip. ke Křinci (H. X. 377.)

Ronovec (staron. *Summirburch, Sommerburg*, odtud i *Žumburk*), hrad založený od Smila z Lichtemburka před r. 1265, jehož syn Hynek někdy tu bydlíval. Po něm jej držel syn nejmladší Čeněk († j. 1314), pak tohoto synovec Hynek. Od toho postoupen králi a pak se dostal pp. z Lipého. Tito jej dali v manství (1362) Ješkovi ze Zlíchova, předkovi Andělů z Ronovce, z nichž jej ještě Jan, syn Ješkův, držel. Pozdější držitelé nejsou známi. Opustivše R. vystavěli si tvrz v Dol. Krupé. 1544 byl R. pustinou. (H. XI. 248.)

Ronšperk (vlastně Romšperk podle něm. *Ramsperg*, pův. *Poběžovice*), město, prv. tvrz a ves 1359—1373 Zdeňka z P., 1387—1411 Dobrohosta z Mělnic. L. 1419 držel jej Bohuslav z Horšova, za něhož (1424) na mčko. povýšen. Jan Švestrzn z Hradiště dal l. 1443 první svobody. Nástupce jeho Dobrohost z Ronšperka založil tu hrad, ohradil mčko., postavil nový kostel a obec hojně nadal. Sám ustanovil nové jméno Romšperk († 1506). R. měli po něm napřed

synové Zdeněk, jemuž l. 1510 pro loupeže vzat, a pak Volf a Václav. R. 1526 jej držel Albrecht z Gutšteina, jenž jej zastavil a l. 1542 Petrovi, Bartoloměji a Janovi ze Švamberka prodal. Petr ujav jej, postoupil (1573) synu Janovi Jiří, jenž obci svobody zjednal (1590, 1596). Po něm († 1617) drželi jej synové, avšak zabrán a prod. 1622 Severynovi Táhlovi z Horšteina († 1641). Potom byl v držení pp. z Bedenberka, od r. 1659 Daniele Pachty z Rajova († 1682), pak zetě jeho Mat. Bohumíra z Vunšvic († 1695), jehož syn Bohumír Daniel († 1741) byl té doby nejlepším znalcem české genealogie. Od r. 1717 držel R. Wolfgang Mulc z Valdova, pak násl. 1725 Jan Jiří hr. z Königsfeldu, 1749 svob. pp. Linkerové, 1805 Leopold hr. z Thunu, biskup, pak bratr jeho Antonín († 1840) a tohoto syn Leopold. Velkostatek patřil od r. 1864 rodině Coudenhove. Od r. 1850 je R. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít, na něm dvě věže hranaté střib. s kranclerem, červ. střechami a makovicemi, uprostřed nich brána se šraňkem vytaženým a na té bráně půl berana z koruny zl. vyzdvíženého, bělorodného, majícího rohy a kopyta pozlacené (erb Dobrohostův polovičný — H. IX. 87.)

Roseč, farní ves u Jindř. Hradce. Kapitulou Vyšehradská prod. část její 1367 Oldřichovi mladému z Hradce, jenž tu l. 1395 seděl. Druhou část měl l. 1395 Jindřich ml. Později držena R. k Řechovici a s ní ke Hradci. L. 1551 dovoleno obyvatelům, aby si vystavěli nový kostel (starý prý před dávnými lety byl zbořen). Při něm zřízena fara (1785) a kostel l. 1794 po druhé vystavěn. (TB. 421.)

Rosejovice, Rosovice, ves u Dobříše, při níž postaven ve 14. st. pevný dům od Ctibora Tluma, lovcí Dobříšského. Václav IV. daroval jej 1391 Havlovi z Poučnicka a l. 1454 měl jej Lacek z R. Ves byla l. 1321 přísluš. Dobříše, l. 1390 a t. d. Příbramě. Tato n. arcibiskupská část držena asi od r. 1520 k Valdeku a od r. 1580 patřily celé R. k Příbrami. (H. VI. 120.)

Rosenberg, pův. jméno Rožemberka.

Rosenberg, n. přísl. koruny České, l. 1353 koupené, avšak l. 1374 k Falci náležité.

Rosenberg, lidové pojmenování starého hradu v městě Krupce.

Rosendorf, farní ves u Děčína, v níž byl farní kostel již před r. 1363. R. patřil k panství hradu Ostrého, ale v l. 1408 až 1414 byl samostatným statkem, bezpochyby k Ostrému manství zavázaným. Později patřil zase k Ostrému, pak k Benešovu a l. 1653 k dílu Bindorfskému, k němuž až do r. 1850 patřil V 17. st. zanikla fara a teprve l. 1787 obnovena.

Rosenthal, pův. název Rožmitála

Rosice Vladycké, ves u Chrudimě, n. s tvrzí, l. 1318 sídlo mnohých vladyk, l. 1349 farní ves biskupství Litomyšl, pak statek 1415 Janův, 1440 Jakuba Larvy a Mik. Čeláka a ještě do konce 15. st. rozdělena. Větší část měli Talackové z Ještětic (1483 Vaněk, 1512 Jindřich, 1525 Václav, 1558 Jindřich, pak bratr jeho Václav, 1600 Jindřich). L. 1611 k. je Lev Burjan Berka z Dubé a odtud sdílely obyčejně své držitele s Rychemburkem. Po vymření Berků dostaly se Václ. Vojt. z Vrbna (1714) a od něho 1718 Václ. Norb. Okt. ze Vchynic, jehož potomstvo tu bylo do r. 1850 vrchností. Po roce 1664 fara zanikla. (H. I. 220, PA. VII. 359.)

Rosice, farní ves u Pardubic, l. 1325 statek Heřmana z Mrdic a pak tři jeho synů, z nichž je naposled Jaroš (1373) držel. Tehdá tu byl farní kostel. R. patřily později kl. Opatovskému a l. 1436 ke Kunětické hoře, s níž se dostaly k Pardubsku. Když fara v 17. st. zanikla, zřiz. tu l. 1787 lokalie a 1855 fara. (H. I. 67, PA. X. 580.)

Rosice viz Rošice.

Rosochatec, ves u Chotěboře, n. stvrzí. Ves stála již l. 1283 a patřovala ke hradu Ronovci a později ke Krupé. L. 1572 oddělen R. Jindřichovi Haugvicovi z Biskupic, po němž jej držel bratr Zikmund (1584—1600). Později dostal se Abrahamovi Bechyni z Lažan († j. 1637) a

po něm synu Bohuslavovi († o. 1651). Po něm jej koupil Mikuláš Štastný Bechyně z L. jehož potomci tu do naší paměti seděli. (H. XI. 250.)

Rosochatec, jeskyně při vodopádu ve skalách Adršpašských, jež se příp. r. 1213.

Rosochatec, l. 1233 hora, l. 1596 les u Štok a Vyskytné.

Rosochy viz Rasochy.

Rosovice viz Rosejovice.

Rossberg u Myšlan, česky Chobolka.

Rossprese, samota u Dubé, česky Rozprechtice.

Rossen, n. léno koruny České v Braniborsku, l. 1630 dávnou promlčené.

Rostejný, Rostejná, ves u Chotěboře, od r. 1448 až do r. 1696 přísl. statku Chuchle a pak (1696—1850) Běstvíny.

Rostoklaty viz Chroustoklaty.

Rošice, veska u Čekanice (Blatné), l. 1384 statek Příbce Voděra, 1396 Zdeňkův. V 16. st. patřil pustý dvůr R k Čekanickým, ves pak v l. 1545—1577 k Sedlci a pak k Čekanickým.

Rošovice (Rašovice? Radošovice? něm. Roschwitz), farní ves u Klášterce, l. 1443 přísl. hradu Egrberka a později Felixpurka, avšak po r. 1540 drže'a je Majdaléna Fictumova ve věnné zástavě. Od r. 1655 patřily ke Klášterci. L. 1789 vystavěn tu kostel a zřiz. lokalie, z níž povstala (1852) fara.

Roštejn, v 16. a 17. st. pojmenování vesky Hamrů ležící pode vsí Grün nedaleko Bečova.

Rotemberk (pův. Rothenberg), n. hrad u Habřiny (Jaroměře), založený od držitelů Neznašova. L. 1542 byl již pust. (H. II. 237.)

Rotland, n. ves, nyní rybník mezi Rvenic, Novosedly a Kunratici, l. 1608 přísl. Novosedl a pak Rvenic.

Rotštejn (prv. Rothenstein), n. hrad u Klokoče (Turnova), založený ke sklonku 13. st. od Voka, syna Jaroslavova z Hruštic Ok. l. 1318 patřil několika jeho synům. Potomek jednoho z nich byl Ješek (1360—1412), jenž R. odkázal manž. Žofce. Od r. 1415 držel jej Ondřej Paldra z Vařin a po něm 1426 syn Václav. Po

Václavovi již tu nikdo nebydlíval a když R. přik. ke Hrubé Skále, spustl docela. (H. X. 71.)

Rottenberg, n. přísl. koruny České, l. 1360 koupené, ale později k Falci náležící.

Rottenburg, město nad Doubravou ve Francích, od r. 1360 přísl. koruny České.

Rottenstadt, n. manství koruny České, ještě l. 1794 doznávané.

Roubovice, viz **Hroubovice**.

Roudná, Roudný, ves u Soběslavě, ok. l. 1350 statek Vítkův, sice i přísl. Bechyně a l. 1498 z části Vřesné. L. 1550 příp. ke Bzí, l. 1558 oddělena Václavovi Hozlauovi z Hozlaui († 1560), jehož rod (Mikuláš † j. 1591, Václav) tu do r. 1600 seděl. Následovali pak 1600 Anna Častolárova, 1615 Zdeněk Lev Kavka z Řičan, 1616 vdova po něm Markéta, jež prod. R. (1616) Anýžce Dvořecké. Odtud patřila k Myskovicům. V 16. st. tu byla tvrz. (H. IV. 307.)

Roudná, n. tvrz a ves, nyní položení a les u Sence (Plzně), jež se již l. 1383 příp. L. 1383 tu seděl Petr, 1416 Jiří. L. 1456 odumřela po Elišce Plzenské a Michalovi, synu jejím, a dostala se Janovi z Plané. L. 1543 bylo tu vše již pusto a v držení Plzenské obce.

Roudnice, hajnice a les mezi Dubcem, Pavlovici a Dehetným (u Týna Horš.), n. ves, která r. 1379 stála, r. 1431 od křižáků vypálena byla a r. 1544 jako pustá ves k Hostouni patřila.

Roudnice (prv. Růdnica), ves u Nechanic, n. s tvrzí, l. 1384 statek Beneše z Ryzemburka, i. 1395 Anežky z Třebouchovic. L. 1400 k. ji Markvart z Jeřic, po němž následovali synové Jan (1421) a Zdislav Mnich jinak Sokol (1436). Tohoto syn Jan Mnich zapsal R. 1457 Soběslavovi z Miletínka, ale vedle něho držel dvorec Jindřich, druhý syn Zdislavův. Onen statek patřil pak vlad. z Bukovky, tento Radikovským ze Hrádku. Po sloučení obou prodal Martin R. z H. Roudnici (1513) k Pardubskému panství. (H. V. 346.)

Roudnice, město nad Labem, od pradávna hospodářství biskupovo a od r. 1167

také sídlo arcijáhnův. Záhy tu byl hrad a pod ním trhová ves, jež obdržela od krále městská práva (1237). Biskup Jan III. († 1278) bezpochyby hrad po západním způsobu vystavěl. L. 1279 osazen od Braniborců. Jan IV. potvrdil l. 1302 nové vysazení městečka, vystavěl kapli a založil 1333 klášter Augustiniánský, jež měl býti pravým českým klášterem, ale toho papež odepřel (1349). L. 1333 vystavěl tu první kamenný most v Čechách, na nějž nikde v okolních zemích stavitele nesehnal až teprve v Avignonu († 1343) Arnošt zpevnil hrad i město a na hradě věznil do r. 1351 Řimana Cola di Rienzo. Arnošt tu l. 1364 zemřel. Jan Očko stavěl na hradě (1371). založil nové město a starému (1378) potvrdil svobody († 1380). Jan z Jenšteina tu bydlíval a tělo své oddával trýzni. Kunrát z Vechty uchýlil se sem l. 1419, ale když se Pražanům poddal, probošt s řeholníky odtud ujeli. Arcibiskup dal se pod ochranu Janovi ze Smiřic, jež tu pak proučel jako ve svém a l. 1440 obci vysadil baštu za solnici († 1453). Po něm Zdeněk ze Šternberka se zmocnil R., ale přišel o ni l. 1467 svou nevěrou. Král Jiří zapsal R. (před r. 1475) Ješkovi z Bozkovic, ale l. 1497 vyplatil ji Půta z Ryzemberka, po němž jeho synové následovali (1504). L. 1515 tu byl sjezd panstva. Od Václava Haugvice z Biskupic R. l. 1527 vyplacena a zastavena 1528 obci, která dílem pro požár r. 1534 a jiné příčiny panství udržeti nemohla. Zapsáno l. 1540 Karlovi Dubanskému z Duban, jež obci svobody potvrdil. L. 1544 k. R. Jan Kryštof z Tarnova († 1567), po němž sestra Žofie s manž. Konstantinem, kníž. Ostrožským, a synem Janušem následovali. L. 1575 dědičně postoupena Vilémovi z Rožemberka, jež se jí l. 1577 dosoudil a l. 1592 R. manž. své Polyxeně z Pernšteina zapsal. Tato potvrdila (1595) svobody obce a vdala se (1603) za Zdeňka Vojtěcha z Lobkovic. V R. zřídila proboštsví a založila (1614—1615) kl. kapucínův u zámku. L. 1619 přidala se obec ke stavům. V l. 1631—1648 mnoho zkoušela od vojákův. Václav L. (syn Zdeňkův)

v l. 162—1672 pilně o zámku stavěl; stavbu dokončil stavitel A. Porta. Po něm následovali Ferd. August († 1715), Filip († 1734), Ferdinand Filip († 1784). L. 1786 udělen Jozefovi Františkovi, synu tohoto, titul knížat (vévod) Roudnických. V držení zámku a panství následovali 1816 Ferdinand Jozef († 1868) a pak jeho syn Mouřic († 1903). L. 1850 stala se R. sídlem c. k. úřadův. (H. VIII. 164.)

Roudnička, n. ves v okolí Bezdčdic a Cheznovic (u Hořovic), l. 1520 již pustá a přisl. hradu Valdeka.

Roudník, Roudníky, ves u Chabarovic, v níž byl již ve 14. st. farní kostel. R. patřival ke kanovníctví sv. Apolináře. Král Zikmund zastavil jej 1420 Petrovi Skálovi ze Sulevic a l. 1436 Jakubovi z Vřesovic, jehož potomci jej k Doubravské hoře drželi. Ke konci 16. st. oddělen, a Bohuslav Kaplíř ze Sulevic prod. jej 1603 Radslavovi ze Vchynic k Teplicí. Později příp. k Trmicům. Fara v 17. st. zanikla.

Rouchov viz Rudkov.

Rouпов, městeček a starý hrad u Přeštic, r. 1250 sídlo Držka z R. Na hradě seděl l. 1320 bratři Jaroslav, Drslav a Ota. Od polovice 14. st. následovali předkové Roupovských z Roupova, z jich rodu seděl tu r. 1375 Něpr († o. 1398), po něm následoval Purkart († j. 1412) a tohoto synové Jan, Purkart a Hynek. L. 1427 R. opanován od podobojích. Jan, syn Janův, zvětšil panství a zemřel po r. 1493. Po něm ujali R. synové Hynek a Jan; tento koupiv díl onoho držel R. do r. 1540, pak jej ujali synové, zejména Adam († 1573). L. 1574 rozdělen R. mezi syny tohoto, Viléma a Kryštofa Karla. Oba (1581 až 1584) prodali díly své bratru Janovi, jenž v l. 1595—1598 hrad nádherně obnovil, ale potom prohospodařil. Dostal se Janovi z Klenového (1607), jenž jej dal l. 1616 synu Vilémovi († 1642). Při dělení synův (1653) ujal jej Hartman († 1675), po němž syn Frant Hartman následoval. Tento prod. R. (1707) Janovi Jiří hr. von der Hauben, jenž jej k Červ. Poříčí připojil. Hrad opustlý se r. 1817 z velké části sesul. (H. IX. 193)

Rousinov, farní ves u Rakovníka, v níž byl farní kostel před r. 1363. R. patřival k panství hradu Krakovce, k němuž až do r. 1579 náležel. Odtud náležel do r. 1588 ke Zhoří, pak zase ke Krakovci, od l. 1644 k Petrovicům, později zase (až do r. 1850) ke Zhoří a Slabci. Fara v 17. st. zanikla; l. 1788 tu zřiz. lokalie a l. 1855 fara. Kostel l. 1825 obnoven.

Rouzený, na Rouzeném, poloha vých. od Uhel. Příbramě k Nové vsi, n. ves. Ve 13. st. tu byla vesnice kl. Vilémovského, která spustla. L. 1288 si ji najal Mstislav z Chlumu, aby ji znova vysazoval, k čemuž nedošlo. (PA. X. 670.)

Roveň, ves u Sobotky, n. s tvrzí, na níž seděli 1406 Zdeněk, 1422 Mikuláš, 1467 Jan Vlček z Hrádku. V 16. st. drželi jej Šmolcové ze Šmolce (1538 Lorenc, 1551 Zikmund, 1569 Kryštof). Pak patřil Elišce Smiřické a dcera její prod. R. (1609) hrab. z Thurnu. Následoval pak 1619 Alex. z Debneru, v l. 1623 až 1636 patřila ke kníž. Frydlantskému a l. 1668 příp. k Mladějovu. (H. X. 79.)

Roveň, Rovný, něm. Rabnei, ves u Dubé, dříve přisl. hradu Housky.

Roven, neb Rovná horní (staron *Walthersdorf*), jež se vyskytuje r. 1336 jako přisl. zboží Chvojenského. R. 1349 postoupena i s farním kostelem k biskupství Litomyšl. Část patřila l. 1412 pp. ze Šternberka. L. 1454 odumřel tu statek po Vítkovi z Zálabí, 1488 držel část Neptalim z Frymburka, až do r. 1506 patřila část k Brandýsu a odtud k Pardubicům. (PA. X. 297, M. VI. 85.)

Rovensko, městečko u Turnova, ve 14. st. rozdělené. Část držel Markvart z Kamenice, jenž ok. l. 1388 zemřel. Ok. l. 1408 patřilo R. ke hradu Hrubé Skále a tak to bylo až do r. 1850. R. obdrželo od Ferdinanda I. (1558) majestát na trhy a 1676 svobody od Arnošta Jozefa z Valdšteina. Erb: Na stříbrném štítě trávník a na něm laň sedící své přirozené barvy.

Rovná, ves u Strakoníc, l. 1319 sídlo Hroznatovo a později z části přisl. Domanic (1414), l. 1454 z části Vlhav. Tato

část patřila v l. 1528—1553 k Řepici, jiná v 16. st. ke Strakonícům, později ke Štěkni.

Rovná, Rovný, kostel na křehově u Skalice Stř., r. 1360 a potom kostel farní. Podací náleželo držitelům Skalice a r. 1417 Jankovi z Chotěmic a opatu Sázavskému společně. Vesnice při kostele stojící patřila kl. Sázavskému. Obě části, Skalická i Sázavská, příp. později ke Kostelci.

Rovná, Rovný, n. tvrz, dvůr a ves mezi Drah. Újezdem a Zbirohem, l. 1367 sídlo Mikulášovo, 1379 Machovo, po němž 1400 syn Mikuláš následoval. L. 1410 držel R. Vojslav Vlk z Miletic, po němž 1414 Ondřej z Vlkova, 1418 Lvík z Jivjana a 1486 Václav Guta z Dubňan následovali. Později příp. k Libšteínu a spustla; l. 1573 příp. pustina ke Zbirohu. (H VI. 264.)

Rovná, Rovný, ves u Krumlova ve farnosti Kajovské, n. s tvrzí, statek 1308 Buškův, 1325 Oldřichův, 1346 Buškův. Ok. l. 1360 seděli tu Smil a Litvin Uzel, též Jan Borovec. L. 1422 držel R. Buzek z Harachu, jež prikoupil (1436) dvůr od kl. Zlaté koruny († 1447). Později tu vládl Ondřej, Zachař a Jan z Nemyšle (1475) a pak Jan, syn Ondřejův. L. 1487 k. R. Václav, kancléř pp. z Rožemberka, jež byv do stavu vladyckého povýšen (1488), odtud se psával († 1531). R. dědil po něm k l. Vyšňobrodský. (H III. 119.)

Rovný, ves pod Řípem u Roudnice, prvotně hospodářství vladycké, jehož polovici měli rytíři Svatomáříští dříve a druhou koupivše od sestry Jetřichovy, vše postoupili r. 1194 k biskup. hospodářství v Roudnici. Odtud držena větší část k Roudnici (část l. 1554 také k Beřkovicům). Držitelé Roudnice vysadili tu manství, jež drživaly osoby vladycké.

Rovný, ves u Červ. Řečice, ve 14. a 15. st. farní, jež patřovala k arcibisk. panství Řečickému. S ním zastavena v 15. st., ale zůstala přísl. Řečice až do r. 1850. Fara v 17. st. zanikla a od arcibiskupů neobnovena.

Rovný, ves ve farnosti Rynarecké u Pelhřimova, jež se příp. r. 1204. L. 1430

seděl tu Jan ze Smolína, l. 1457 dostala se část obci Pelhřimovské. Ostatek držel 1488 Svatomír Vejháek z Koutův. V 16. st. byla přísl. Pelhřimova.

Rozbělesy (něm. *Rosawitz*, pův. *Rosenblitz*, *Roseblitz*), farní ves (již 1363) u Děčína. R. patřivaly ke hradu Děčínu a část až do r. 1513 k Želenicům a pak také k Děčínu V l. 1579—1591 a 1653—1671 patřily k Podmoklům, sice až 1850 k Děčínu. L. 1596 založeny tu kostelní knihy. Fara, která po r. 1620 zanikla, l. 1702 obnovena, a nový kostel l. 1783 dostavěn.

Rozběžice, Rozběřice, ves u Hradce kr., jež se l. 1371 příp. Ve 14. st. bývala v držení Hradeckých měšťanův (1377 Policerův, 1392 Štadlerův). Později patřila obci Hradecké; l. 1547 jí zabrána a příp. k Pardubicům. Od r. 1548 byla v držení Sadovských ze Sloupna (1548 Adam, 1553 Jan, pak Mikuláš † 1577, Jan † 1594). L. 1623 patřily R. k Sadové a později ke Smřicům.

Rozdranov, n. ves severozáp. od Žleb nad Doubravou. V 16. st. byla přísl. statku Ksyn.

Rozdraž, podle Palackého Popisu str. 601 n. ves u Krakovce.

Rozhovice, ves u Chrudimě již l. 1131, r. 1349 s farním kostelem, jež postoupen k biskupství Litomyšl. Z vladyk zdejších se příp. 1358—1379 Pešík, 1383 Bohuněk, 1405 Čeněk. Sice byla ves rozdělena. Část byla 1437 Bonuše z R. a po ní 1440 Litka, část v l. 1441—1547 města Chrudimě, jiná 1541—1661 k Morašicům a odtud k Městci (1597—1612 samost. statek). Část n. Chrudimská držena k Pardubicům, odprodána pak a přík. l. 1575 k Morašicům. Fara v 17. st. zanikla. (PA. II. 262.)

Rozkoš, samota u Střizovic (Strmilova), starodávně přísluší Hradce Jindř. Adam z Hradce († 1531) vystavěl tu tvrz, kterou syn jeho Zacharyáš k Telči držel. Po jeho smrti († 1589) připadla R. zase k panství Hradeckému. (H. IV. 70)

Rozentál viz Štuplňhof.

Rozmyšl, podle pravdě podobnosti pojmenování vsi Rossmeisl u Falknova.

Rozněvice, ves u Touškova, jež patřila r. 1273 klášteru Teplskému a v jeho držení až do r. 1576 zůstávala.

Rozpakov, n. hrad u Nerozhovic (Heřm. Městce), o němž jedině to známo jest, že tu ok. l. 1381 vladyka Zdislav zemřel. Později se nepřipomíná.

Rozporno, něm. *Rosspoden, Rossborn*, samota u Štědré (Žlutic), n. ves, jež byla již v 16. st. pustá a přisl. Prohoř. Hrádku do r. 1573 a pak Žlutic.

Rozprachtice, Rozpřechtice (něm. *Rosspresse*), samota u Dubé, n. ves, jež patřila r. 1253 křižovníkům s červ. hvězdou. R. 1616 byl tu 1 osedlý a les, které patřily k Novému Berštejnu.

Rozprachtice, Rochprattice, Roprechtice (prv. Ruprechtici), farní ves u Semil, v níž byl farní kostel již r. 1368. R. držel v l. 1368—1395 Jan z Valdšteina k Syrovému, od r. 1413 Štěpaničtí z V. Pak patřila část k Syrovému a část ke Štěpanicům. Tato s kostelem přidělena k Jilemnicí, při níž až do r. 1850 zůstávala. Druhá patřila do r. 1538 k Malé Skále, pak k Rohozci a Adam z Vartemberka prodal ji (1557) k Semilům. V 17. st. fara zanikla. Kostel l. 1756 znova vystavěn a farářem opatřen. L. 1825 shořel.

Roztěž, ves u Kutné hory, n. s tvrzí, ve 14. st. mezi vladyky rozdělená (Ješek † j. 1391, 1396 Štěpán, 1401 Rynart). V 16. st. patřil R. k Malešovu, ok. l. 1576 sveden na dvůr a 1824 tu vystavěn zámek držitelů Malešovských. (H. XI. 144.)

Roztěž, ves, kterou l. 1410 křižovníci řádu sv. Jana Janovi Bořičkovi ze Samšiny prodali, buď předešlá neb jiná.

Roztoky, farní ves u Jilemnicí, v níž byl farní kostel již před r. 1360. R. drželi r. 1360 Zdeněk z Radimě a Kunka se syny svými Ivánkem a Heřmanem z R., r. 1390 Eulalie z Kostelce n. S., r. 1394 Štěpán Karlovec z R. L. 1429 seděl tu Závíše z Valdšteina. V 16. st. spustly. Část jedna s kostelem patřila k Štěpanicům a v l. 1492—1850 k Jilemnicí. Druhá patřila do r. 1540 k Bradlci a pak ke Kumburku, jiná 1628—1701 ke Branné a odtud k Jilemnicí, L. 1739 kostel znova

vystavěn. Fara v 17. st. zanikla; l. 1768 tu zřiz. lokalie a 1856 fara.

Roztoky, ves u Semil, kterou l. 1360 klášter Hradištský Haškovi z Lemberka prodal. Později patřily k Navarovu a od r. 1664 k Jesenému.

Roztoky, farní ves u Děčína, jež se přip. r. 1186 jako majetek křižovníků Svatomářských, darovaný před r. 1179 od bratří z Peruce. Později asi do r. 1350 patřily k Děčínu, odtud asi do r. 1383 ke Sřekovu a odtud zase k Děčínu, v l. 1653—1664 k Bynaburku a 1664 až 1850 zase k Děčínu. V 17. st. stál tu dřevěný kostel, při němž zřiz. lokalie. L. 1851 tu zřiz. fara a v l. 1857—1858 kostel znova vystavěn.

Roztoky, farní ves nad Vltavou u Prahy, jež se přip. r. 1233. R. bývaly do r. 1387 z části kláštera Břevnov., část s tvrzí drželi měšťané Pražští. L. 1424 dostaly se Janovi z Pořešína. L. 1434 tu by. a kaple. L. 1454 patřily Bedřichovi z Donína, l. 1504 Albrechtovi Rendlovi z Úšavy, po němž se držitelé z rodin Budovců, Švihovských, Sekerků, Šliků, Krabiců, Kríneckých, Kaleniců, Šradynů rychle měnivali. Dále je drželi Boryňové ze Lhoty (1590 David. 1606 Václav, 1618 David). L. 1623 k. R. Karel z Lichtenšteina, jehož rod je do r. 1803 držel. Při kapli, v kostel rozšířen, zřízena l. 1786 lokalie a 1858 fara (H. VIII. 303)

Roztoky, snad n. ves, možná jen poloha u Sezemic v těch místech, kdež jest roztok Loučné. Tak slove v prvotním nadání kláštera Opatovského (1086).

Roztyly, veska u Žatce, jež náležela r. 1185 klášteru Valdsaskému a jemu ok. l. 1196 byla potvrzena.

Roztyly horní a dolní, ves u Karlína. Část patřila do r. 1321 křižovníkům Svatomářským a pak kapitole Vyšehradské, něco od r. 1362 kl. Zderazskému. V 15. st. byly v zástavním držení vladyk, ok. l. 1506 drženy k Záběhlicům, k nimž až do r. 1850 patřily.

Rozvadov, n. tvrz. dvůr a ves severně od Podmokl (Manetiny), z níž zbyl mlýn mezi Hůrkou, Úněšovem a P. R. přip. se r. 1115 v základ. listu Kladrub Klášter

tu měl dědiny ještě l. 1239. Tvrz s pluzím měli l. 1379 Arkleb a později Rozvadovští z Něšova. L. 1539 prod. jej Marjana z Chrastu Jiříkovi z Kokořova. L. 1551 nabyl ho Šebestian Markvart z Hrádku a příp. k Nekmří. Potom tvrz spustla a mlýn patřil v 17. st. k Podmoklům a Bělé.

Rožďalovice, město nad Trnavou, r. 1223 vlad. sídlo Soběhrdovo a 1252 Matěje a Čáslava. L. 1318 je měl Boleslav ze Smečna a l. 1320 Plichta. Ve 14. st. byl tu farní kostel a R. byly rozděleny mezi pp. z Michalovic a Košíky z R., později mezi tyto a vl z Mochova. L. 1457 držel je Aleš Vykart z Šanova s Janem z Mochova, později Valkounové a Křinečtí. Křinečtí skoupivše celé R. drželi tvrz až do r. 1622 (Jan † j. 1487, Jiří a Viktoryn † 1510, 1510 Jan ml. a Štastný, 1542 onen sám, pak Jindřich † 1602, 1602 August a Karel Jindřich, 1614 Jan Albrecht). L. 1622 zabrány a l. 1623 nabyli jich Adam z Valdšteina († 1638), po němž následovali potomci (1639 Karel Ferd., 1650 Jan Kryštof 1655 Oktavian, 1672 Leop. Vilém, pak Václav Jozef, pak Karel [† 1784] a Krystyan Filip). L. 1793 prod. a l. 1819 k. je Sidonie z Lobkovic, po níž následovalo potomstvo. Obec obdržela l. 1675 a 1708 majestáty na trhy a svobody. Kostel v l. 1725—1734 stavěn. V R. narodil se l. 1511 Jiří Melantrých. Erb: Modrý štít a na něm stříb. věž s okny, cihelnou střechem a zl. makovicí. V otevřené bráně stojí odězec (správně má být kartas, erbovní znamení Košíkův. H. X. 354.).

Rožemberk (vlastně Rosenberg), hrad a město založené ok. l. 1250 od Vítka a Voka Vítkovcův. Odtud Vokovi potomci psali se pp. z Rožemberka a drželi jej do vyměnění, ač ok. l. 1305 sídlo své na Krumlov přenesli. Jindřich z R. daroval faru a kostel zdejší (1279) kláš. Vyšňobrodskému. Po Jindřichovi († 1310) držel R. Petr († 1347), jehož synové podhradí (1362) právem Píseckým vysadili. Ok. l. 1374 vzali je za díl Petr a Jan a později Jan († 1389) sám. L. 1390 následoval Jindřich († 1412) a pak syn

Oldřich. Ten zastavil R. (1420) Reinprechtovi z Walsee, od jehož potomků teprve l. 1456 vyplacen. Držela jej pak věnnou zástavou Anežka Rožemberská z Šaumburka († 1461) s druhým manželem Michalem z Hardeka. L. 1462 zase vybaven a znova zastaven l. 1464 Janovi Popelovi z Lobkovic. L. 1467 marně od nepřátel oblehán, ale l. 1469 od Zdeňka ze Šternberka dobyt. L. 1472 R. opět od pánův vybaven. V l. 1476 až 1477 znova dobyt od nějakých rakouských pánův, ale zase vybaven. Odtud zase byli páni z R. v nepřetržitém držení. Petr Vok poslední z nich zapsal R. (1597) Janovi hr. Zrinskému, jenž tu bydlil a vládl. Když tento l. 1612 zemřel, spadl R. na pány ze Švamberka, jako dědice Rožemberských. L. 1619 město od císařských vypáleno, l. 1620 hrad od Karla hrab. z Bukvoj dobyt. Tomuto hrad s panstvím l. 1620 od císaře darován a panství zůstalo trvale v držení jeho potomkův. L. 1600 založeny kostelní knihy, l. 1623 obdržela obec svobody. Erb: R. pečeti erbem pp. z Rožemberka, červenou růží na stříbrném štítě. (H. III. 98.)

Roženice, staré jméno (1389) potoka Malčického u Krumlova.

Rožmitál, městeček u Kaplice, založený bezpochyby od Voka z Rožemberka a po jeho erbů Rosenthal jmenovaný. Týž tu vyzdvihl farní kostel, jež daroval (1259) klášteru Vyšňobrodskému. Sice zůstal R. přísl. hradu Rožemberka. Obec obdržela l. 1681 od vrchnosti svobody. Erb: Modrý štít, na něm u zpodu zlatá růže, nad tím v pravo zl. hvězda a v levo stříbrný půlměsíc.

Rožmitál (prv. Rosenthal), město u Březnice s hradem, založeným v l. 1250 až 1260 od Oldřicha, syna Budislava z Březnice, jehož potomci se psali pp. z Rožmitála, zejména 1285 Protiva, 1318 Budislav a Oldřich. Ok. l. 1340 drželi je bratři Sezema a Oldřich. Sezema daroval l. 1347 svou polovici k arcibiskupství, k němuž až do r. 1420 patřila. L. 1436 dostala se ta polovice Janovi a Václavovi Zmrzlíkům ze Svojšína a ke konci 15. st. spojena s druhou polovicí. Na této následovali 1367—1388

Zdeněk, 1398—1454 Zdeněk, odtud bratří Lev a Protiva. Po smrti Lvově († 1485) následoval syn Zdeněk Lev († 1535) který se nákladným živobytím zavedl. Věřitelé proto se ve statky Adama syna uvázali a od nich jej v l. 1550—1555 Floryan Gryspek z Gryspachu vyplatil. L. 1567 dán obci majestát na trhy. Po Floryanovi († 1588) dostal se R. synu Janovi Jiříkovi a když tento l. 1599 zemřel, jeho bratřím a strýcům L. 1612 ujal jej Floryan a když R. 1620 v moc císařských padl, zase jej s Mansfeldovými vojáký opanoval. Proto mu R. zabrán a zase darován k arcibiskupství. Arcibiskupové dali obci svobody l. 1636, 1682, 1700, 1714, 1734. Zámek několikrát vyhořel (1660, 1724, 1813), ale vždy dobře obnoven. V R. narodil se l. 1795 Dr. J. A. Ryba († 1856). Erb: Modrý štít a na něm stř. hradba, za níž stojí stř. věž s kranclemi, červ. střechou a zl. makovicemi. Na věži jest erb pp. z Rožmitála, černá sviní hlava na zl. štítě. (H. XI. 193, Slavík, Rožmitál.)

Starý Rožmitál (dříve i Staré město), farní ves u předešlé, prvotní městce ke hradu R. patřící a proto již před 14. st. s farním kostelem. Starý kostel shořel l. 1794 a pak nový vystavěn. Kostelní knihy l. 1670 založeny. (Slavík, Rožmitál, M. XI. 63.)

Rožnov (snad z něm. *Rosenau*, něm. *Stradenitz*, pův. i *Stradanitz*, *Stradenitz*, což ukazuje na české Stradonice), ves u Budějovic, jež se příp. r. 1259 a tehda vysazena byla za ves trhovou (r. 1262 Nové městečko) snad spojením dvou vesnic R. a St. Vok z Rožemberka daroval R. (1262) kl. Vyšňobrodskému, ale král Přemysl vyměnil si jej připojil jej (1273) k šosu města Budějovic. R. skllesl později na vesnici.

Rpety, ves u Hořovic, jež patřila r. 1186 klášteru Kladrub. Ve 14. st. byla část vladyčí, část duchovní. Tato zapsána l. 1436 pp. z Vrtby a držena pak ke Příbrami a později 1520—1850 k Jincům. Druhá část patřila v 16. st. ke Komárovu. Dva dvorce patřily do r. 1583 k Točnicku a pak k Hořovicům, tři až do r. 1590 k Sv. Dobrotivé.

Rpužice, tolik co Erpužice.

Rtišovice (i Ertišovice), ves u Příbramě, n. s tvrzí, l. 1369 statek Zdeňka a Hrona a l. 1398 Ivanův. V l. 1407 až 1437 držel část Bořivoj ze Svinař, později (1447) Jan Pinta a asi od r. 1491 Fremdárové z Pruku (Jošt, 1524 Jan a Kašpar, 1587 Adam, 1615 Jan). V 17. st. drželi je Bynové z Bynu, od r. 1694 Karel Max. Lažanský z Bukové. Po něm se vystřídalo mnoho rodin. R. byly samostatným statkem do r. 1850 (H. VI. 134.)

Rtyně, Rtín i Ertyně, ves u Teplice, n. vladyčí statek manský ke hradu Oseku, jež drželi 1333 Chřen, 1394 Cejnové a později Chrtové ze Rtína. Ve 14. st. tu byl farní kostel a v 16. st. byla městečkem. Toto patřilo až do r. 1554 ke Stoličkám, pak k Doubravské hoře, v l. 1554 až 1586 k Malhosticům a pak k Teplici. Fara a městské právo v 17. st. zanikly.

Rtyně, farní ves u Náchoda (již r. 1368 farní), jež patřila od nepaměti ke hradu Vizemburku a v l. 1509—1850 k Náchodu. V 17. stol. fara zanikla; kostel l. 1679 z kamene vystavěn a l. 1786 zřiz. při něm lokalie, jež se stala 1854 farou.

Ruda, ves u N. Strašecího, ode dávná manský statek služebný ke Křivoklátu, který drželi 1437 Jan, 1454 Heřman, 1521 Jan Hrzek ze Mšena. Ok. l. 1530 seděl tu Hanuš z Nostic, jehož potomek Burjan prodal (1581) tvrz R. cí. Rudolfovi II. Držena pak ke Krušovicům. (H. VIII. 91.)

Rudeč (velký), ves u Kostelce n. L., jež patřila l. 1260 kapitole Olomoucké. L. 1323 byl R. v držení probošta Pražského. L. 1420 uchvácen od světských a držen v l. 1437—1454 ke Dražicům. Od r. 1454 drželi jej pp. z Valečova, pak Samuelové z Hrádku, od nichž se dostal Markoltům z Tedražic. Asi od r. 1500 držen ke Svrčovicům a s nimi příp. k Brandýsu.

Rudeček, Rudeč malý, n. ves, nyní položen na Starém Rudči od Kostelce n. L. přes vodu. Na tvrzí seděli 1364 až 1386 Milota a Jetřich bratří, předkové

Hrušovských. Pak následovali 1411 Ondřej Štuk, 1417 Jan Krabice z Veitmile. V druhé polovici 15. st. vše tu spustlo a patřilo k Jificům, s nimiž přip. k Brandýsu.

Rudkov? Rouchov? n. ves na klášterství Želivském v krajině jižně od Humpolce, snad u Krasoňova.

Rudolfov viz Horky.

Rudolfstadt, knížectví v Německu, v l. 1579—1793 léno koruny České a naposled v držení rodu Švarcberského.

Rudoltice (něm. *Rudelsdorf*, pův. *Rudolfsdorf*, lat. Rudolfi villa), farní ves u Landškrouna, jež postoupena r. 1349 k biskupství Litomyšl. R. vyskytují se v l. 1304—1358 jako statek kl. Zbraslav. a až do r. 1506 držen ke hradu Landšperku a pak k Landškrounu.

Rudoltice, obec. Hrdoltice, ves u Nové Kdyně, l. 1379 na čtyři vладыčí statky rozdělena. V 15. st. patřila část ke hradu Pušperku, l. 1496 část k Bezděkovu, 1505—1503 ke Švihovu. Pušperská část držena v 16. st. k Polyni, část l. 1711 k Úsilovu. Všechny pak koupeny k Chudenicům.

Rudoltice, n. ves u Přeštic, jež se dostala r. 1239 klášteru Kladrub. a později se nepřipomíná.

Rudweins, ve 14. st. německé pojmenování Stranné.

Rugehensenstein slove r. 1359 fara, ku kteréž podávali bratří Oldřich a Erhart z R, páni na Velechově, ale není pochyby, že se tu mívá Velechov sám. Byl-li však nějaký R. u Velechova, aneb v Čechách aneb za hranicemi, není známo.

Ruchomperk viz Kouřim.

Rukendorf, ves u Vyšního Brodu, jež se přip. r. 1278 a od té doby klášteru Vyšňobrodskému patřovala, byvši mu darována Vítkem z Rožemberka.

Rumburk (prv. Ronberg, tolik co Ronov), město, prvotně ves patřící ke hradu Honšteinu (v Sasích), avšak bylo tu také manství k témuž hradu, proto k farnímu kostelu podávali páni a někdy manové (1363 Opeček z Naptic, 1403 Ota a Albert br. z Hrbic, 1427 Ješek a

Mik. z Gusku, 1431 Mik. Kysl'nk). Ještě l. 1446 držen k Honšteinu, ale později k Tolšteinu. Od vrchnosti vystavěn l. 1515 kostel znova. Od prostředku 16. st. vyskytuje se jako městečko. Při rozdělení Tolšteinského panství (1566) dostal se R. Jindřichovi ze Šlejnic, jež tu víru Lutherovu podporoval a nové sídlo vzdvihl. Týž prodal R. 1570 Kryštofovi, jež udělil měku. (1579) svobody. Později zase byl držen k Tolšteinu a když tento spustl, stal se sídlem panství, jež po smrti Baltazara Méla ze Střelic prod. (1607) Radslavovi star. ze Vchynic. Za něho l. 1614 celé město vyhořelo. Radslav dal tvrz a měko. R. s panstvím (1619) Oldřichovi ze Vchynic. V l. 1624 polovice města skrze vojáky vypálena a později v okolí od nepřátel plněno. Statek Oldřichovi zabrán, ale l. 1628 bratru jeho Vilémovi darován. Po zavraždění tohoto darován R. Janovi Kryštofovi Löblovi z Grainburka, jehož dcery je prodaly (1656) Frant. Euseb. hrab. z Pöttingu, manželu jedné z nich, jež tu klášter kapucínův založil. Pöttingové měli R. až do r. 1681, kdež prodán Ant. Floryanovi knížeti z Lichtenšteina, jehož rod tu byl do r. 1850 vrchností. Od nich zámek l. 1724 znova vystavěn. Kromě ohňů v l. 1744, 1757 a 1804 škodily měku. průchody vojenské, nejvíce l. 1813, kdež byla bitva v samém městě. Textilní průmysl, který tu byl již v 17. st., zmohl se v 19. st. tak, že město rychle rostoucí (od r. 1850 sídlo c. k. úřadův), brzy se přičlenilo k největším městům v sev. Čechách. Erb: Červený štít a na něm brána otevřená s dvěma věžemi stříb. barvy. V bráně stojí odězec a dvěma modré jsou ozdobeny po třech stříb. lilích. Na věžích jsou lovecké trubky, v pravo červená, v levo modrá. Nad branou mezi věžemi jest zelené síť, z nichž dva květy vynikají, a mezi nimi jest stříb. labuť másc na prsou zl. kříd, v pysku zl. střelu a na každém křídle modrý pruh se třemi stříb. lilími.

Ruprechtice (něm. *Ruppersdorf*), farní ves u Broumova, v níž byl farní kostel již ve 14. st. R. byly ode dávna majet-

kem kláštera Břevnovského. Kostel l. 1723 znova vystavěn.

Ruprechtice, Roprechtice, Oprechtice, ves u N. Kdyně, odkudž se psal l. 1434 Jan Vyher. R. patřily až do r. 1534 ke hradu Heršteinu, v l. 1534 až 1547 Domažlické obci, pak k Ůňovicům, potom k Chocomyšli a později k Chuděnicům.

Ruprechtov (něm. *Ruppesgrün*, pův. *Ruprechtsgrün*), ves u Hroznětína, jež patřila r. 1273 klášteru Tepl., a to až do r. 1434, pak s Hroznětínem k Lokti a od r. 1489 k Ostrovu.

Ruprechtov (*Ruprechtsgrün*), n. ves v okolí vsi Watzkenreut, v l. 1185 a 1199 majetek kláštera Valdsaského.

Ruprechtsreut, n. léno koruny České ještě l. 1501 doznávané a l. 1630 promlčené.

Ruprechtstein, ve 14. st. přisl. koruny České, ale záhy odcizené.

Rusavka, n. ves mezi Holubicí a Minicí, prv. statek kapitoly Vyšehradské, zastavený po r. 1420 Václ. Prudkému z Kopisti, od r. 1440 přisl. Buštěhradu.

Rušinov, ves u Chotěboře, n. s tvrzí, v l. 1398—1415 rodiště bratří Hertvíka, Janka, Trojana a Janka z Ostružna a pak jich potomstva. V 15. st. spustla tvrz, již pak Jiří a Václav bratří prodali (1491) br. Trčkům z Lípy. R. pak držen k Vilšteinu a Lichnici, od r. 1567 k Lipce, 1620—1695 k Modletínu a odtud k Malči. (H. XII. 304.)

Ruzyně, ves u Prahy, jež l. 993 od Boleslava II. dána kl. Břevnovskému a v jeho držení se do r. 1420 i s dvorem a tvrzí nacházela. Avšak dvorec jeden patřil l. 1227 kapli sv. Václava. Ok. l. 1420 opanována od Pražanů a pak udělena dvěma sousedům. Od 16. st. patřila ke statkům nejv. purkrabství.

Růže (staroč. *U róže*), n. ves v okolí Čáslavě, jež se dostala r. 1242 křížovníkům Pruským.

Rvačov, n. dvůr u Žiželic. Jan starší Kapoun ze Svojkova prodal jej l. 1593 Zikm. Cedlicovi z Vilkova.

Rvačov, n. ves v okolí Berouna, jež se přip. r. 1260. Před tím byla na bi-

skupství a potom připojena k šosu města Berouna

Rvenice, Ervenice (něm. *Seestadt*, dřívě jen *See*, lat. *Lacus*), město, prvotně vladyčí sídlo, jež se přip. r. 1238, jsouc sídlem Alberba Načeplukovice a l. 1281 bratří Bohuslava a Nevlasa, jichž potomci byli Planští ze Žeberka. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož patrony byli 1362—1383 Bedřich a Bořita. Onen s Hynkem (1364) a l. 1370 sám obdaroval obec. Jiné svobody dal 1393 a 1399 Vilém Zajíc z Hazemburka. Část patřila v l. 1417—1500 ke hradu Borku; ostatek s tvrzí a kostelem držel 1406 Ota z Ilburka a l. 1434 patřil k Eisenberku. L. 1500 patřily R. ke hradu Borku, jehož držitelé l. 1500, 1515, 1536 a 1554 obec osvobozovali. Kryštof z Karlovic prodal R. (1571) Bohuslavovi star. z Michalovic, jež si tu nové hospodářství zařídil. Z toho rodu tu poroucheli 1575 Daniel, 1578 Petr, 1586 Diviš, jež skoupil díly spoludědicův, l. 1603 s Bohuslavem. L. 1612 skoupil je Bohuslav. Oba obec sužovali. V l. 1622 až 1850 patřily R. k Novému sedlu a od držitelů obdržely v l. 1662, 1672, 1715 svobody. V 17. st. vyskytuje se také pojmenování Weida neznámého původu. Erb: Štít stříbrný a na něm strom vrba (weide) i s kořenem, nad štítem helma otevřená s přikryvadly stří. a zelenými a nad tím táž vrba.

Rybitví, ves u Pardubic, až do r. 1377 přisl. hradu Blatníka a odtud kláštera v Opatovicích. Po zboření tohoto drženo ke Kunětické hoře od níž v l. 1488 až 1491 bylo zastaveno. V l. 1560—1850 patřilo k Pardubicům.

Rybitví, ves, v níž opatové kl. Hradiště založili farní kostel. Když pak při ní město Hradiště mnichovo vysazeno, podržel kostel s farou jméno R., a tak se části města i v 16. st. říkávalo.

Rybná, Česká R., ves u Skutče, v l. 1392—1850 přisl. hradu Rychemburka.

Rybná, Česká R., ves u Žamberka, v 15. stol. přisl. hradu Litic a později (1608—1850) Žamberka.

Rybná dlouhá, l. 1352 název Suché Rybné.

Nebeská Rybná, farní ves u Rychnova, v níž byl farní kostel již před r. 1355. R. patřivala od nepaměti k panství hradu Rychemberka (Liberka). S ním v 15. st. přip. k Liticům, pak patřila ok. 1500—1558 k Potšteínu a v l. 1558 až 1850 k Rychnovu. V 17. st. zanikla fara, avšak l. 1662 zase zřízena.

Německá Rybná, farní ves u Žamberka, v níž byl farní kostel již před r. 1354. R. patřila k starodávnému dědictví pp. z Potšteína a od r. 1365 držena ke hradu Žampachu. V 15. st. patřila k Liticům a tak asi do r. 1608, a později k Žamberku. V 17. st. zanikla fara; l. 1777 zříz. tu lokalie a l. 1852 fara.

Pustá Rybná (pův. Moravská R.), ves u Poličky, v l. 1392—1850 přísluš. hradu Rychemburka.

Rybná, Suchá R (ve 14. st. dlouhá), ve 14. stol. přisl. hradu Potšteína a od 17. st. ke Kostelci.

Rybná, n. ves, l. 1394 přisl. Kropšláku u Nových Hradův a snad část této vesnice

Rybná, n. ves u Opatovic, soudíc odtud, že l. 1591 tu byla pustotina řečená Rybensko (P. A. IV. 2. 91.)

Rybnány (prv. Rybňané), ves u Žatce, l. 1410 statek bratří Bedřicha a Zbramíra, l. 1510 Alše z Koporče a l. 1519 několik zemanův. L. 1533 dostala se část Janovi Žateckému z Vejkrštorfu, ostatek patřil do r. 1547 obci Žatecké. V 16. st. se tu držitelé rychle střídali; 1570 přip. k Ličkovu, ale zase prodány. V l. 1584—1607 patřily Hruškům z Března, od r. 1614 Gedeonovi Pernklovi z Šenraitu, jemuž l. 1623 zabrány. (Pozdější držitelé v Sommer. topogr. Žat. kr. 76.)

Rybníček, n. ves blízko Svojsína, k němuž l. 1379 patřila.

Rybníček, Rybník, n. ves v těch končinách, kde stojí kostel sv. Štěpána na Novém městě Praž.

Rybník, ves u Lanškrouna, jež se dostala r. 1292 kláš. Zbraslavskému. V l. 1358—1589 patřil R. k Landšperku a pak k Lanškrounu.

Rybník, l. 1558 pustá ves na klášterství Plasském, bezpochyby táž co Rybnice.

Rybník, n. dvůr u Kaplice, jenž se jen l. 1397 připomíná.

Rybnov, ves u Lipého, n. tvrz, založená na zboží Milčanském, před l. 1437 od Zikmunda z Vartemberka koupeném, a to asi ok. l. 1437. Zikmundova manž. měla tu své věno. R. zůstal v držení potomků Zikmundových (Jana 1443 až 1464, Kryštofa 1465—1489 a Václava 1504 a t. d.), kteří přikoupili mnoho okolních statků a zřídili panství, jehož sídlem po opuštění R-a byl napřed Vítkovec a pak Nový zámek.

Rychemburk viz Liberka

Rychemburk (obec. Lichumburk, pův. Richenburk, t. j. Reichenburg), zámek s Předhradím neb Radyní, městečkem někdy ke hradu přihrazeným, před r. 1325 statek Heřmana z Mrdic jenž jej prodal Tasovi. L. 1349 držel jej Beneš z Vartemberka († j. 1361), po němž bratří dědili. Později držel jej Smil Flaška z Pardubic († 1403) a po něm syn Arnošt. L. 1425 opanován R. od podobojšů a velel tu v l. 1427—1432 Jiří Kroměšín z Březovic. Ok. l. 1436 uvázal se v něj Jan, syn Arnoštův, jenž l. 1439 zemřel. Pak jej držel Jan Pardus z Vratkova (1443—1466) a pak potomek jeho Vilém, po němž dědila matka Aněžka Slavatovna. Po této († 1501) dědil syn z třetího manželství Jindřich z Valdšteina († 1537) a když se synové tohoto dělili, dostal jej Vilém, jemuž l. 1547 zabrán. R. zastaven potom sirotkům n. Zikmunda Robmhápa ze Suché (1552) a l. 1558 prodán Zdeňkovi Berkovi z Dubé, jehož rod (1572 Václav, 1600 Lev Burjan, 1625 Františka, 1641 Matěj Ferdinand † 1644, 1650 Bohuslav Ferd, 1659 Frant. Karel, 1669 Frant. Antonín, † 1706) R. až do vyměnění katolické pošlosti držel. Potom držela R. Františka Berkovna († 1714) s manž. Vilémem Leop. ze Vchynic, pak dědil Václ. Albrecht z Vrbyna a l. 1718 k. R. Václ. Norbert ze Vchynic Vchynští (Štěpán Vilém † 1749, Frant. Jozef † 1752, Marie † 1763, Filip † 1827) drželi R. do r. 1823. Tehdá se

dostal kníž. rodu Taxisovskému. Při kostele 1752 vystavěném zřiz. lokalie a 1862 fara. Znameníť rodák A. Heyduk (nar. 1835). Erb: Modrý štít a na něm městečko hrazené s kostelem, za nímž vyniká hrad. (H. I. 75.)

Rychleby, v l. 1352—1385 pojmenování farního kostela Kounovského.

Rychnov (z něm. *Richenaue*, t. j. bohatý luh), farní ves u Jablonce, již r. 1361 farní, jež patřila od nepaměti až do r. 1423 klášteru Hradištskému. R. 1425 ujal ji Jan Ralsko z Vartemberka. V 15. st. držel k Malé Skále, v l. 1538—1565 k Rohozci a v l. 1565—1850 ke Svijanům. Fara l. 1623 zanikla a l. 1686 zase obnovena. Kostel dřevěný l. 1712 rozebrán a nynější kamenný na jiném místě vystavěn.

Rychnov nad Kněžnou, město, založené nedlouho před r. 1260 jako hrad a podhradí od Heřmana z Drnholce, předka Rychnovských z Rychnova. Potomci jeho Jetřich (1355—1378) a Vojtěch potvrdili l. 1378 pořádek soukenníků, pak následovali bratři Jetřich (1391), Heřman a Hynek a vedle těchto dvou od r. 1411 bratři Jan, Jetřich a Hynek. V 15. st. drželi polovici Jan mladší (1440 až 1471) a synové jeho Albrecht a Heřman (1487), druhou polovici Václav (1448) a po něm synové Jindřich a Heřman. Držitelé v l. 1487—1488 obdarovali obec a l. 1488 vymohli majestát na pečeť a trhy. Vilém z Pernšteina skoupil l. 1497 R. a připojil k Potšteinu. Od pánův obdržel R. v l. 1498—1547 rozličné svobody. L. 1556 dostal se R. Arnoštovi falckrabí na Rýně, po jehož smrti udělen Albrechtovi falckrabí. Po něm spadlo panství na krále a najato l. 1571 obcí. L. 1577 prod. Burjanovi Trčkovci z Lípy, jenž tu novou tvrz vyzdvihl a obec obdaroval. Po něm následoval l. 1587 Kryštof Betengl z Najenperka, jenž byl na poddané laskav († 1602). L. 1623 zabrán R. po smrti Kryštofa synovce jeho a prodán Vincent. Muešingrovi. L. 1629 založ. kost. knihy. L. 1636 zdědila R. císařová Eleonora a prodala jej (1640) Albrechtovi Libšteinskému z Kolovrat,

jehož potomci (Frant. Karel † 1700, Norbert Leopold † 1716, Frant. Karel † 1753, Frant. Jozef † 1758, Frant. Jozef † 1825, Frant. Antonín † 1861) tu byli do r. 1850 vrchností. L. 1676 založen tu nový zámek, l. 1714 založena kolej piaristů s latin. školami. L. 1768, 1782, 1794, 1828 obdržela obec majestáty na potvrzení svobod. L. 1837 kostel sv. Trojice (v l. 1594 až 1602 založený) znova stavěn. L. 1850 stal se R. sídlem c. k. úřadův. Znameníť rodák F. M. Pelcl (nar. 1734). Erb: Štít růžový, v němž jelen s rohy nahoru zdviženými, an jest polehl na nohy, na němž panna sedí v modré sukni podávajíc témuž jelenu dvou lístků lekna k ústům. (H. II. 181; Sedláček, Rychnov.)

Rychnov (něm. *Reichen*), farní ves u Benešova, v níž byl farní kostel před r. 1360. R. patřival od nepaměti ke statku Těchlovskému a potom hradu Vrabinci. Později patřil k Lityši a Byčkovcům. L. 1613 prod. jej Anna Brožanovská Janovi ze Štampachu, patřil pak do konce 17. st. ke Košticům a pak (až 1850) k Libčevsi. Při kostele 1713 vystavěném fara, jež l. 1623 zanikla, l. 1787 obnovena.

Český Rychnov, městeč u Kaplice, prvotně přisl. hradu Rožemberka, a to až do r. 1502, odtud pak kláštera panen. v Krumlově až do jeho zrušení (1782) a v l. 1880—1850 přísluš. panství Krumlovského. L. 1646 založeny kostelní knihy. Abatyše Anna vystavěla (1655) nedaleko R. kostel P. M. sněžné u Svatého kamene, kterýž v letech potomních (1666, 1701, 1708) rozšiřován a stav se znamenitým pro pouti k němu konané, l. 1797 slavně posvěcen. L. 1753 založena při něm administratura. Fara v městci trvala od 14. st. Erb l. 1537 propůjčený: Modrý štít a na něm sosna, u spodku nad kořenem jejím z pravé půl hvězdy (abatyše Bohunky ze Šternberka) a z druhé strany půl červ. růže vyniká a při kořenu té sosny ježek sedí. (T. B. 277.)

Německý Rychnov, farní ves u Nových hradů, jež se příp. r. 1261. Anežka, vdova po Pelhřimovi z Třeboně, darovala podací zdejší 1261 klášť. Vyšňobrod-

skému, což i l. 1291 Smil z Nového hradu opakoval. Ves zůstala přísl. Nového hradu. Podací vykonávali do r. 1402 opatové, pak páni z Rožemberka, a později až do nynějška opatové. Část vsi držel l. 1433 Oldřich Veselý; touž daroval Václav z Rovného (1506) k oltáři sv. mučedníků v Krumlově. (T. B. 288.)

Německý Rychnov, farní ves u Vyšního Brodu (v 15. st. R za lesem, pod Vítkovým kamenem, od 16. st. N. R.). Ve vsi, která ode dávná k Vítkovu Hrádku patřivala, tuším, ok. l. 1303 kostel vystavěn. Týž vyskytuje se později jako farní a podací náleželo pp. z Rožemberka. Jan z R. daroval tu l. 1465 dvě sedliště klášteru ve Vyšním Brodě. Od 16. st. patřil R. ke Krumlovu. Kostel l. 1673 znova vystavěn. (T. B. 325.)

Nový Rychnov, městec u Pelhřimova, ode dávná statek biskupství a přísl. Červ. Řečice ve 14. st. s tvrzí a far. kostelem. Po r. 1521 oddělen od Řečice a byl v držení Leskovcův (Vlachyně † 1574, Kryštof). Od tvrze obnovené za nich pochází jméno Ke sklonku 16. st. spojen zase s panstvím Řečickým a l. 1623 k arcibiskupství navrácen. L. 1642 obnovená tu duchov. správa. Erb: Červený štít a na něm stf. zeď se stínkami, branou otevřenou a černou mříží vytaženou; za hradbou jsou dvě věže, každá s oknem, cimbuřím, černou střechou a zl. makovicemi. Mezi věžemi hlásný troubící pod pás vyniká maje modrou kazajku a černý klobouk. (H IV. 278, M. XIII. 75, J. Hille, monografie.)

Ryjice (pův. Ryjici), ves u Ústí n. L., jež se přip. r. 1186. Křížovníci Svatomáříští obdrželi ji před r. 1179 od Hroznaty a Měška bratří z Peruce. V 16. st. patřily ke hradu Blansku a později k Březnici.

Rymany, dvůr, n. ves u Červeného Újezdce. L. 1545 byla pusta, l. 1688 zase stála.

Rynarec (z něm. *Rinhardt*, t. j. Rynartova ves, farní ves u Pelhřimova. R. 1203 posvěcen tu farní kostel sv. Trojice, sv. Kříže a sv. Maří a, tuším, tehdá i ves založena. Patrony téhož kostela byli

1358 Pelhřím a Mikuláš, 1375 onen s Vilem, 1404 Mikuláš a Václav. V 15. a 16. st. žil rod Rynareckých z Rynarce. L. 1457 držel větší část Markvart z Kamenice. Dvůr jeden patřil Pelhřimovské obci a v 16. st. k N. Rychnovu, k němuž i ves připojena. Fara, jež v 17. st. zanikla, l. 1708 obnovena a kostel l. 1707 znova vystavěn.

Rynholec (z něm. *Rinholds*, *Reinholds*), ves u N. Strašecího, jež se l. 1330 přip. R. byl statkem kláštera sv. Anny a zapsán l. 1421 Petrovi a Ctiborovi z Kačice, ač tu zůstal zemanský statek. Později dosáhli R. pp. z Martinic a drželi je Smečnu.

Rynoltice (něm. *Ringelshain*, pův. *Rinoldshain*, lat. *Rynoldi villa*), farní ves u Jablonného, v níž byl farní kostel před r. 1364. R. patřivaly k panství hradu Lemberka. V 15. st. spustila ves i s kostelem. L. 1669 kostel vystavěn znova a l. 1746 rozšířen; při něm zřiz. l. 1787 lokalie a l. 1858 fara

Rynoltov (něm. *Rinoltgrün*, *Reinholdsgrün*), n. ves v okolí Hroznětína, která se ještě l. 1459 připomíná. L. 1273 patřila kl. Teplskému.

Rytířov viz Libeč.

Ryžemberk starý, hora, nyní řečená Příkopy, mezi Heršteinem a Prudicemi (u N. Kdyně), v 16. st. St. R. jmenovaná, a to proto, poněvadž předkové Švihovských z Ryžemberka tu měli ve 13. (a snad již ve 12.) st. svoje opevněné sídlo.

Ryžemberk, hrad zbořený u N. Kdyně, založen nedávno před r. 1279 od Děpolda Drslavice, předka Švihovských, jehož synové jej l. 1297 společně drželi a později Břetislav jediný. Od r. 1348 drželi jej bratři Břeněk a Děpolt, pak Ojif (1372 až 1395) a l. 1403 Břeněk. Po těchto pp. z Ryžemberka dostal se R. pp. z Janovic, z nichž tu seděli 1407 bratři Racek a Bohuslav a později jich bratři, pak Racek, syn Rackův († 1461). Po tomto následovali synové Smil a Volf. Tento jej prodal l. 1497 spolku pro stavení loupeží. Později jej držel Jindřich

Prušenk a l. 1499 syn jeho Oldřich z Hardeka. Tento jej prodal Břetislavovi Švihovskému z Ryžemberka (1508), od něhož jej převzal bratr Václav a zůstal synu Janovi Půtovi. Tento (1524) jej prodal Volfovi Ryžemberskému z Janovic, po němž (1543) páni z Gutšteina následovali, totiž Anna z Říčan, 1552 Jiří a Albrecht, pak onen sám († 1597) potom Jindř. Burjan. L. 1620 R. od císařských dobyt, pak zabrán a prod. 1623 Janovi Filipovi Kracovi z Šarfenšteina († 1635). Tehdá již vrchnost sídlila v Koutě a R. byv opuštěn byl l. 1676 zříceninou. (H. IX. 59.)

Ryžemberk nový, pojmenování prvotní hradu na Netřebích (v. t.) postaveného.

Ryžemberk, pojmenování hradu, který patřival pánům ze Mšeného, po němž se také psali z Ryžemberka, bezpochyby hradu Šebína.

Ryžemburk viz Osek a Žernovy.

Rzavý, Zerzavý, veska u Tábora, l. 1353 sídlo Rynartovo a v l. 1370 až 1386 Chvalovo. Ok. l. 1406 vládl tu Víta, jehož potomci se psali Vítové ze Rzavého. Také žili Lapáčekové ze R. Vítové připojili R. k Záhoří, s nímž k. k Chotovinám.

Rzen, n. dvůr v okolí Štěchovic, jenž patřil ve 14. st. (1310) kl. Ostrovskému. L. 1436 zapsán Jeronymovi, Janovi a Buškovi br. z Čečelic a l. 1448 k. zase od kláštera.

S.

Saalfeld, n. leno koruny České, l. 1630 přisl. Saska Altenburského.

Sabeč, dvůr při městě Chlumci n. C., jenž v 16. st. býval zemanským sídlem.

Saběnice, prv. Saběnici neb Soběnici?, ves u Mostu, po níž se nazýval r. 1281 Vlček ze S. Ve 14. st. tu byly zemanské statky (1337 Erhart, c. 1380 Arnolt, 1383 Martin a Ondřej, 1384 Zdeněk, 1437 Petr. V 15. st. patřily části ke Koporči a k Bílině. Hanuš z Fictum prodal před r. 1540 ves S. obci Mostské, která byla tu do r. 1850 vrchností. Kromě ní drželi Bílinští páni část do r. 1551, část patřila l. 1565 ke kl. Světeckému a ještě l. 1789 tu byl svobodnický dvůr.

Sačany, kostel u Třebetína (Ledče), n. ves a vlad. sedění, jež držel l. 1347 Arkleb ze S. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací náleželo křesťovníkům s červ. srdcem. V 15. zahynula ves a zůstal tu samotný kostel, jenž patřil do r. 1533 k Vrbce, odtud k Dobrovítovu a od 17. st. k Ledči.

Sádek, n. dvůr a ves u Setče (Blovic), odkudž snad pocházel (1421) Jan Saska ze Sádku. V 15. st. spustl a patřil l. 1545 k Setči.

Saden, n. ves, jež patřila r. 1239 klá-

šteru Kladrub. a bezpochyby jest tožná s předešlou.

Sadl, ves u Hostouně, dobře český Sedlec.

Sadlno, dvůr, n. ves s tvrzí u Slabec, n. služebné manství ke Křivoklátu. Ok. l. 1385 drželi je Otík, Drahoslav a Mikeš Kadeřavý, od r. 1420 Janek, 1428 Jan Drahon. Později žil rod Vršův ze Sadlna. Jiná část patřila v 15. st. Borňům ze Slabec. Obě části po r. 1455 sloučeny a připojeny později ke Slabci. Mezi tím S. spustlo. (H. VIII. 110.)

Sadonice, Sadenice, n. ves, nyní ovčín u Rožmitálu. jež se od r. 1349 jako přisl. hradu Rožmitála připomíná. Po spuštění vesnice založen tu ok. l. 1569 nový dvůr.

Sadová, Sadový, ves u Kr. Hradce, jež patřila od r. 1241 křesťovníkům Pruským, ale ve 14. st. byl tu vladýcí statek (Sobek † j. 1390). L. 1448 seděl na tvrzi Petr, předek Sadovských ze Sloupna, kteří (Václav † 1483, Jan, 1497 Mikuláš, Adam † 1552, Petr † 1562, Adam † po r. 1576, Jan † 1594, Václav † 1598, Jiří) tu do r. 1623 seděli. Tehdá přip. S. ke Smřicům. Od r. 1646 drželi ji Macákové z Ottenburka, l. 1652 dědil Jan Arnošt Šafgöč, jehož rod tu

do r. 1788 seděl. Pak následovali Hraníčtí z Grenčenšteina a od r. 1829 hrab. z Harachu. Ke sklonku 18. st. vystavěn tu nový zámek. (H. V. 341.)

Sadová, n. ves severových. od Osečka (Poděbrad), jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. L. 1414 byla část v držení křižovníků řádu sv. Jana. Později se nepřip.

Sadová, n. ves neb dvůr v okolí Zbraslavě, který patřival k biskupství, avšak (1268) Přemysl II. jej ujal a připojil ke svému hospodářství ve Zbraslavi. Později se nepřip.

Sadovice, ves n. v blízkém okolí Nov. Bydžova (1334)

Sadská, město, prvotně knížecí hrad, jenž stál na návrší, kdež jest kostel sv. Apolináře. Podle starých pověstí založen jest kostel ten od knížete Bořivoje II. (1117 až 1120). L. 1110 držen tu sněm obecný, l. 1124 nocoval tu sv. Ota, biskup Bamberký, a l. 1138 svolal sem Soběslav I. panstvo, aby přísahalo věrnost synu jeho Vladislavovi. Od r. 1144 vyskytuje se tu proboštví (1144 Pula 1160—1176 Albert, 1197—1208 Arnolt, 1224—1227 Martin, 1238—1239 Štěpán) s kapitolou. L. 1189 byl tu zase hlučný sněm a v l. 1235 až 1251 tu králové přebývali. Později řídil kapitolu probošt (1269—1306) Jan. Ještě Václav II. tu r. 1302 přebýval, ale později připojeno zdejší hospodářství k Poděbradům. Arnošt arcibiskup, jenž tu býval děkanem, založil tu klášter a znova nadal, neb l. 1362 přenesena kapitola ke kostelu sv. Apolináře v Praze. Klášter za Beneše probošta (1375—1389) a později obdržel dary od příznivců, ale l. 1421 vyvrácen. Obec obdržela l. 1493 první svobody a l. 1562 povýšena na městečko. V l. 1570, 1586 obdržela nové svobody, ale mnoho listů pobrali Švédové, když sem l. 1639 vpadli. Za to obdržela svobody od Ferd. III. a Leopolda I. L. 1665 všechna S. vyhořela. Po r. 1721 vystavěna u měka. kaple nad studánkou a malé lázně, což ok. l. 1777 zvětšeno. Od císa. Josefa II. povýšena S. na komorní město. V S. narodil se l. 1766 Fr. Němeček. Erb l. 1562 udělený: Červený štít v něm u zpodku trávníček ze-

lený, na kterémž kostelíček a věže z kvadrátů postavené stojí.

Sahlich, n. ves u Paliče v okolí Chebském.

Sacherles, ves u Nových hradů, spravedlivě česky Kamenná.

Sachsenberg, n. léno koruny České, jež l. 1549 ponecháno při Sasích.

Sála, potůček u Vraného a Skochovic do Vltavy tekoucí, jenž se přip. v zákl. listu Břevnov. (993).

Salabeč, hora, n. s jezerem (nyní Schwarze Teiche aneb Am Quarresteige) u Frydlantu (1591).

Saldenštejn, snad lépe Galdenstein viz Orlík.

Samechov starý, ves u Uhl Janovic, v němž stála tvrz Hovědliny, l. 1318 sídlo Pavlovo. Odtud se psali Samechovci z Samechova (1380 Bohuněk 1398 Matěj, 1407 Mikuláš, 1420 Vaněk). Část patřila již v 15. st. k Pobípsům, celá ves od konce 15. stol. až 1615 ke Zruči a odtud ke Kácovu. (H. XII.)

Samoplesy, n. ves v okolí Časlavě, mezi Potěhy, Žleby a Vilímovem, jež se dostala 1242 křižovníkům Pruským darem od Jana Zbraslavice. V 15. st. tu byl dvůr náležitý ke komendě Drobovské. Týž spustl ok. l. 1420 a 1618 přip. se v těch místech pole Samopleské.

Samosoly, ves u Kamenice n. l., v l. 1385—1415 statek Jana Zoubka ze S.

Samotín, nová véska u Šumfeldu (Něm. Brodu). Prvotně tu byla ves založená po r. 1258 u hory Lettenberku a proto něm. *Lettendorf* zvaná (1303). Patřovala ke hradu Ronovci a pak ke Krupé, od níž l. 1544 již jako pustina prodána

Samšina, farní ves u Sobotky, v níž byl far. kostel ve 14. st. S. drželi 1359 Ješek, 1368—1375 Jan Sušec, 1392 Jan Ondřej a Václav bratří Kulové, 1403 Jan Bořička a později Samšiniští z Samšiny. V 16. st. drželi ji Vančurové z Řehnic, od r. 1534 Seletičtí ze Smojna, odtud Gerštorfové (Abraham † 1579, pak synové). L. 1620 k. je Barbora Berkova, pak patřila ke kníž. Frydlantskému. Od r. 1643 patřila Hu-

brykům z Henřtorfu, po nichž (1678) Václ. Rud. Mladora ze Solopisk následoval. Později ji měl Jindřich Leveneur, jenž ji prodal l. 1709 k Jičíněvsi. Fara, jež po r. 1623 zanikla, l. 1740 obnovena a tvrz obrácena na faru (až do r. 1786 administrátor a pak farář). Kostel v l. 1785—1787 znova vystavěn. (H. V. 275.)

Sangerberg malý, ves u Bečova, založen na klášterství Tepluském. L. 1486 při něm objevena stříbrná ruda a pracováno tu o ní ještě l. 1532 dosti, ale po r. 1568 hory zanikly.

Sangerberg velký neb **starý** (dříve i Sangerberg, Sangberg, Sanberg, ano i Sadenberg a Strossenberg), farní ves u Bečova (již před r. 1357 farní). S. patřival Boršům z Oseka a k panství Bečovskému. L. 1380 obdržel od Borše z Oseka Žlutické právo.

Sany, farní ves u Poděbrad, v níž byl farní kostel již před r. 1358. S. patřivaly ke statkům kláštera Hradištského, jenž je někdy pronajímal. Podací kostelní měl v l. 1358—1375 klášter, l. 1396 až 1398 Beneš z Choustníka a l. 1414 Maňa, vdova po něm. Od r. 1421 patřily ke Kolínskému hradu, a to až do r. 1850. Fara, jež l. 1623 zanikla, l. 1787 obnovena jako lokalie a l. 1855 jako samost. fara. Kostel v l. 1824—1825 v nově vystavěn.

Sarau, česky Kyselov.

Saská léna koruny České čtou se v Palackého Děj. IV. 2. 81.

Satalice (pův. Sotalici), ves u Karlína, l. 1386 přisl. Kbele a z části kapitoly u sv. Apolináře. Jeden dvorec patřival ke kl. sv. Anny v Praze. Dvůr patřival šlechticům (1575 Jan Beřkovský z Šebířova). Část Apolinářská dostala se pak hradecké kapitole a ta prodala ji l. 1716 k Vinoři.

Satan, n. léno koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasku.

Satteles, ves u Karl. Var, od 16. stol. přisl. Andělské hory.

Sázava, řeka, zachovala starožitné své pojmenování, jež také mají vesnice na horním jejím toku a při ústí. Jméno její

přichází již v podezřel. darování 999 až 1003 U Zruče nazýval se r. 1542 kus Kobernou. Jménem S. nazývána v l. 1178 až 1273 i Želivka, tak jako jsou posud dvě Orlice.

Sázava malá neb **Sázavka**, přítok předešlé, ústící u Světlé, jejíž horní tok nazýval se Vrbiice (1577).

Sázava, potok u Lanškrouna, jenž se přip. r. 1275.

Sázava, městeček nad Sázavou, založený od kláštera sv. Prokopa, jemuž pak býval poddán. Kostel zdejší (l. 1070 založený) byl do r. 1785 farním, pak fara přenesena do kláštera. Po ohni r. 1848 znova vystavěn a l. 1857 posvěcen. Erb: Stříbr. štít a na něm znamení hnědé barvy, jako poutnická mušle, jež se také na kápi benediktinskou vykládá.

Sázava, Sázavský klášter, staroč. klášter sv. Prokopa, založený l. 1032 od knížete Oldřicha I. v těch místech, kde sv. Prokop jako poustevník přebýval. Svatý sám založil basiliku sv. M. a sv. Jana křt. a kníže Břetislav (1039) ostatní, co bylo potřebí, přidal. Sv. Prokop stal se prvním opatem zákona sv. Benedikta s liturgií slovanskou. Po smrti Prokopově († 1053, 25. března) stal se opatem synovec Vitoš neb Vít. Toho kníže Zpytihněv do Uher vypudil a obsadil klášter kněžími latin. liturgie. Ale za Vratislava II. se Vít zase vrátil (1064) a žil ještě l. 1078. Třetím opatem byl Jímram, příbuzný předešlých. Po něm následoval Božetěch nejznamenitější z opatův. Týž byl výtečný malíř a řezbář, rozšířil kostel a konvent znova vystavěl. Při korunování krále Vratislava jemu sám korunu na hlavu vsadil, čímž biskupa velice na sebe popudil. A poněvadž nehodní kněží na něho sočili, kníže Břetislav jej i s bratřími vypudil a knihy slovanské bohoslužby zmařil. L. 1095 posvěcen nový kostel a l. 1097 dosazen za opata Dět hart, Němec z Břevnova, jenž latinské knihy psal a skupovával († 1134). Buď za něho neb jeho nástupce neznámý mnich zdejší sepsal letopisy. Nástupce jeho Sylvester ozdobil kostel malbami a jej i konvent lépe vystavěl († 1161). Po něm následoval Božata, jenž se po roce podě-

koval. Následoval: Rynart, Němec, po něm Blažej, jenž vyjednal vyhlášení sv. Prokopa za svatého (1204). Po něm († 1248) následoval prý zase Blažej († 1269) a pak Jan (1270, 1277), jenž prý l. 1298 zemřel. Za opata Matěje klášter byl v závadách. Po něm opatovali Přibyslav (1332—1337) Albert (1341—1376) a Petr (1377 až 1405), jmění klášterní udržovali v pořádku a hojnými dary rozmnoženo. L. 1405 následoval opat Jan, jenž nedlouho po tom zemřel; následoval t. r. Nevlas, jenž ještě l. 1419 žil. L. 1421 obsazen klášter od Pražan, když byl od mnichův opuštěn. Jak se zdá, uprchli do Broumova a tu také bydlil l. 1431 opat Michal. V ty časy také zanikla dvoje proboštní na Dřevíči a ve Zbýšově Klášter opatoval Sezima Jevišovský z Kunštatu (1427). Janovi Zajímáčovi odtudž l. 1436 od císaře Zikmunda ponechán s velkou částí klášterství a ostatek až do drtiny rozzastaven. Po r. 1437, tuším, se mniši do S-y vrátili; l. 1445 odkázány jim Mezholesy. V držení zboží však následovali 1474 Jindřich z Kunštatu, 1481 Hanuš z Vartemberka, 1491 Jan a Prokop z Kunštatu, 1518 Ludvík odtudž. Z opatův přip. se 1452 až 1479 Michal, 1479—1485 Václav, 1498 Hypolit, Linhart † 1509, Jan † 1535 a Jozef † 1553, kteří skrovným jméním vládli. Ok. l. 1528 dostalo se panství Michalovi Slavatovi z Chlumu, avšak nástupce jeho Diviš je l. 1547 propadl. Dostalo se zápisem Ferdinandovi Švihovskému z Ryžemberka, po němž ujato ke komoře a konečně l. 1611 Adamovi z Valdšteina dědičně prodáno a ke Kom. Hrádku připojeno. Mezi tím byli opaty Petr † 1560, Václav (do r. 1565), Adam Polydor † 1569, Jan Berdan † 1597, Ondřej Tomáškovice † 1602, Stanislav 1602 až 1606, Michal Bílinský, Jiří Štírký († 1625), Jiří Paulin (1631), za nichž klášter jen živořil. Obnovení jeho bývalého bohatství nebylo možné, poněvadž statek držel mocný rod katolický. Když však opat Prokopovi Tylkovi (1649) a Jiřím l. 1655 Jan následoval, horlivě se bral o obnovení kláštera, v čemž od vys. duchovenstva byl podporován. Tak se stalo,

že l. 1663 tvrz S. a městečko pro klášter koupeny. Opat Daniel Ildefons Nigrin (1664—1679) získal několik vesnic a část zbořeného kostela zase sklenul. Nástupce jeho byli Celestin Jindřich (1680—1681), Benedikt Graser (1681—1697) a zlepšovali stav kláštera. Po Václavovi Košinovi z Radostova (1702—1712) byla v l. 1712 až 1721 administrace, pak se stal Košin na krátkou dobu zase opatem a byla pak zase administrace do r. 1744. Poslední opatové byli Anastasius Slančovský (1744 až 1763), Leander Kramář (1763—1785). L. 1746 klášter vyhořel, při čemž zachované jeho památky zúmyslně zničeny. L. 1785 klášter zrušen a statek jeho byl do r. 1809 pod správou komorních statků.

Sázava, ves u Přibyslavě, n. s tvrzí, l. 1404 sídlo Přibíkovo a l. 1454 Viléma a Přibíka bratří. Synové jich prodali S. Petrovi, hamerníkovi, jenž držel hamr na místě dvorce Huti. Potomci jeho se psali Hamerníky z Hamru Sázavy. L. 1562 k. S k panství Polenskému. (H. XII. 173.)

Sázava, ves při ústí Sázavy, již daroval Boleslav III. (ok. r. 1000) klášteru Ostrovskému. Tento ji držel až do svého vyvrácení. L. 1436 zapsána Rousovi z Hřešihlav. V 16. st. držena ke Konopišti, od r. 1571 patřila ke Hradištku, pak k Libři, asi od r. 1590 k Chotouni, a v l. 1608—1850 ke Břežanům (kromě 1620—1627, kdež patřila k Libni).

Sázavka viz Sázava malá.

Sazený, Sazená, ves u Velvar, l. 1295 statek Držkrajův a Jetřichův, později duchovenství a od r. 1420 v zápis. držení Jana Švábá z Jíkve. V 17. st. patřila ke Kamenici.

Sebečice, Soběčice, ves u Zbiroha, prvotně dvě vsi Větší a Menší S. Ony byly l. 1379 statkem Bedřicha Chlumka z Chlumku, tyto Hrdoně. Od 15. st. do 16. st. patřily k Libšteínu, pak do r. 1573 k Biskoupkám a odtud do r. 1850 ke Zbirohu.

Sebranice, farní ves u Litomyšle, v níž byl farní kostel (řečený Třemošná) již ve 14. st. a l. 1349 postoupen k bisk. Litomyšlskému. Ves byla ode dávna majetkem kláštera v Litomyšli, pak biskupova

a od r. 1421 přisl. hradu tudíž. L. 1623 zanikla fara, ale l. 1664 zase obnovena. Kostel l. 1701 rozšířen a v l. 1768 až 1770 přestavěn.

Sebuzín, Chcebuzín, ves u Litoměřic, po níž se nazývali r. 1251 Ota z S., 1276—1282 Jan, 1357 bratří Ješek a Ota a 1395 Jindřich. Tento držel S. k Libochovanům. V 15. st. se odtud nazývali Kostelcové a v 16. st. Želenští ze Sebuzína, potomci Janovi. V 16. st. patřil S. pánům z Valdšteina a část obci Litoměřické. Této sice l. 1547 vzat, ale v l. 1559 a 1561 zase skoupen. L. 1621 zase S. zabrán, ale l. 1628 navrácen.

Seč (pův. Sěč), městeček u Nasevrk, prvotně farní ves, jež postoupena r. 1349 k biskupství Litomyšl. a byla přisl. hradů Vildšteina, Lichnice a Obhvi. V 17. st. vystavěno tu sídlo držitelův Ohebských. Jan Záruha z Hustiřan prodal též panství (1628) Františkovi de Couriers, jenž je k Nasevrkům připojil. V 17. st. zanikla fara; l. 1786 tu zřízena lokalie a l. 1854 fara.

Seč (pův. Seteč), farní ves u Blovic, l. 1318 sídlo Oldřichovo a Předíkovo. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Odtud se psali 1358 Jan, 1379 Přeč, 1407 Jan a Aleš, 1427 Přeč. Později patřila S. k Vildšteínu. L. 1545 prod. Jiří a Albrecht Netoničtí z Nebřlov tvrz S. bratřím z Trycláru. Později patřila k Vildšteínu a l. 1665 k. k Dolní Lukavici. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1691 obnovena. (H. IX. 182.)

Seč vldlatá, ves u Litomyšle, jež v l. 1092—1100 od kněžete Břetislava klášteru v Litomyšli darována. Po zřiz. biskupství zůstavena biskupovi a od r. 1421 byla přisl. hradu. L. 1421 tu prodán plat bratřím z Kunvaldu a l. 1437 psal se odtud Jilek, lantfojt panství Lit., a od r. 1440 Jan řečený Lantfojt.

Sedčice (pův. Sedčici), ves u Žatce, n s tvrzí, l. 1295—1305 sídlo Ratiborovo, po němž následovali Sekerkové z Sedčic (1344 Rudolf, 1360 Budivoj, 1372 Beneš, 1393 Jindřich, 1408 Čeněk, 1411 Ratibor). Ok. l. 1434 nabyli části

Kryštof z Lipna, druhou držel 1437 Bořita S. s bratřimi, po nich pak 1483 Jindřich, 1523 Jiřfk. Po něm byly S. do r. 1547 v držení obce Žatecké, pak do r. 1575 Krajčův z Krajků. L. 1575 k. je Jan z Valdšteina a l. 1599 Asman ze Štampachu. Asi r. 1615 následovali Kaplířové a od r. 1628 Černínové, kteří je přip. ke Krásnému dvoru.

Sedešín, hrad u Hájka (k r. 753) připomenutý a bezpochyby od něho vymyšlený.

Sedlčanky (prv. Sedlčaná), ves u Čelakovic, l. 1400—1407 sídlo Michala Drštky z S., avšak zároveň i statek kanovnictví Vyšehradsk. L. 1437 zastaveny s Přerovem, s nímž l. 1547 přip. k Brandýsu.

Sedlčany (obec. Selčany), město, a již r. 1294 trhov. ves s farním kostelem. S. patřily k prvotnímu zboží Vítkovců, zejména pp. z Hradce (1294 Oldřich † j. 1312, 1312—1354 Oldřich). Jindřich, Oldřich a Menhart, synové Oldřichovi, prodali je l. 1352 bratřím z Rožemberka. Ok. l. 1374 dostaly se za díl Petrovi a Janovi, kteří zde vyzdvihli nový kostel. Po Janovi dědil Oldřich († 1390) pak tohoto syn Jindřich († 1412). Oldřich, syn Jindřichův, dal městu (1418) královské právo. Po r. 1420 město dobyté od Táborů, při čemž staré paměti zkaženy. Jindřich a Jan, synové Oldřichovi, obnovili l. 1454 svobody. Ok. l. 1469 opakovány S. od královských a l. 1475 zastaveny Děpoltovi z Lobkovic. Když potom Vysoký Chlumeck koupil, S. drženy k němu. L. 1503 s povolením papežovým přeneseno právo výplaty na Vyšehradskou kapitolu, která za to pustila Prachatice. L. 1549 obnovena zástava Děpoltovi a Jindřichovi br. z Lobkovic a l. 1578 zase navráceny ke Chlumci. L. 1579 císař Rudolf S. vyplatil a dědičně prodal Vilémovi z Rožemberka, který jich postoupil (1580) Jakubovi Krčínovi z Jelčan, jenž (1582) svobody obce potvrdil. Po jeho smrti (1600) měly spadnouti na rod Rožemberský a dostaly se Polyxeně, vdově po Vilémovi z R., která je l. 1604 vyplatila. Polyxena vdala se za Zdeňka Voj-

těcha z Lobkovic, jenž l. 1612 svobody obce potvrdil. L. 1619 brali se obyvatelé o to, aby byly S. osvobozeny na královské město, poněvadž byly krajským městem Vltavského kraje. Pro to a vzpouru mnozí z nich l. 1624 pokutováni. Obyvatelstvo, posud pod obojí, násilně obraceno na katolickou víru. L. 1635 založeny kostelní knihy. L. 1643 a 1645 popleněno město od Švédův. Skrze ty a takové věci město klesalo a v 18. st. mnoho protivenství zkoušelo od vrchnosti. L. 1700 obdržely S. majestát na výroční trh. L. 1850 staly se S. sídlem c. k. úřadův. Znamenití rodáci: Jakub († 1576) a Petr († 1589) bratří Kodicilové z Tulechova, Jan Matheolus, Jan Norb. Zatočil z Levenbruku († 1691). Ferdinand Čedík z Eisenberka († 1706) Erb: Červená růže na stř. štítě (erb pp. z Rožemberka — MB. VI. 12)

Sedlec, ves pod Klapým u Libochovic, l. 1218 majetek kostela Litoměřického, avšak l. 1237 sídlo vладыky Zpytaty. Ve 14. st. patřil ke hradu Klapému a od 16. st. k Libochovicům.

Sedlec, ves u Benátek, od r. 1227 z části majetek kaple sv. Václava, z části vладыčí statek (1390 Arnošt a Vlach, 1407 Albert). Část patřila v 15. st. ke Košátkám, část v l. 1485—1743 ke Stránovu, část 1492—1545 ke Struhám, část 1505—1553 ke Brodci. V l. 1567—1743 patřila část k Benátkám a od r. 1743 celá ves.

Sedlec, Sedlice, ves u Hluboké ve farnosti Hůrky bílé, ve 14. a 15. st. vладыčí sídlo (1401 Zachaň, 1408 syn jeho Jan Románek, 1414 Janek) Diviš Malovec z Libějovic prod. S. (1559) ke Chvalesovicům. Později připojen ke Dřitní a s ní l. 1622 ke Hluboké.

Sedlec, Sedlice, ves u Humpolce, jež se přip. r. 1226 mezi statky kláštera Želiv., avšak s ním se přip. ještě jeden Sedlec a druhý Starý Sedlec. S. býval vždy jměním téhož kláštera.

Sedlec, Sedlice, ves u Dol. Kralovic, n. s tvrzi, v l. 1391—1413 sídlo Bartol. Temného. Jan Cínadr z Újezdce prod. S. (1542) Jiříkovi Kostelákovi z Kostelce, jehož nástupce Ondřej Mezen-

ský z Mezného jej pustil (1557) krčmáři ze Sedmipan V 17. st. patřil ke Keblovu, s nímž přip. ke Kralovicům. (H. XII. 200.)

Sedlec, Sedlecký klášter, ves u Kutné hory s velkolepým kostelem, n. klášter založený l. 1142 od Miroslava, předka pp. z Cimburka a hojně nadaný. První jeho osada přišla z Valdsas řádu Cisterského. Prvním opatem byl prý Hořislav, po němž podle letopisů domácích Pausanias, Hošťálek, Drslav, Bohuslav, Valerian, Linhart, Albert a Wolfgang následovali. Avšak v pamětech pravých vyskytují se 1168 Gotpolt, 1188 Heřman, 1250 Křišťan a po něm Valthelm (1276). Ač věno ve 13. st. darováním znamenitě zvětšeno, klášter ke sklonku 13. st. upadal v závady. Znova jej povzněl Hejdenrich, muž znamenitý, u Václava II. vážený, jehož slovo mělo v následujících dobách velikou platnost. Ke zbohatnutí kláštera přispíval také vzrůst Kutné hory na klášterství založené. L. 1309 někteří páni v kl. od měšťan jati. H. byv 40 let opatem, l. 1320 toto důstojenství složil a následoval po něm Bedřich († 1330), jenž kl. zase zadlužil. Nástupce jeho Oldřich z Paběnic († 1333), Ortvin († 1337), Mikuláš nebyli s to jej vyvaditi a proto mu l. 1345 pět kostelů vtěleno. Za Jana opata († c. 1359) obdržel kl. potvrzení všech svobod (1352) skrze krále a papeže. Petr (1360) a Václav (1362—1364) zase upadali v závady, pročež tento některá zboží odprodal. Jan (1367—1371) v prodávání pokračoval. L. 1375 zvolen za opata Jetřich, jenž klášter též odprodáváním vyvazoval († 1391). Nástupce jeho Václav (1392—1395) obdržel od papeže pontifikalie (1394). Za Jana (1397—1405) ještě nebyl kl. přes velké své zboží v dobrém stavu. Nástupce jeho Petr (1405—1409), Jakub (1409 až 1426) klášter v obstojném stavu udržovali. Velké rány mu zasazeny, když král Zikmund od r. 1420 zboží jeho zastavovati se jal, a 1421 kl. od vojska pod obojí vypálen byl. Jakub zdržev se nějaký rok v Čechách, uprchl do Rakous a zemřel l. 1426 v kl. Novém hradě. Nástupce jeho Pavel vrátil se sice do Čech, ale l. 1436

až 1437 celé klášterství rozzastaveno tak, že klášteru jen něco málo v nejbližším okolí zůstalo. Proto majetát na potvrzení svobod (1439) neměl pro něj ceny a Pavel staral se l. 1443 o obdržení nějakého obročí, aby kl. udržel († 1452). Jetřich (1452—1464) uvázal se zase v pustý klášter (1454), jež skrovně obnovoval, v němž Jodok (1478), Řehoř (1488) a Kliment (1497—1521) skrovně živi byli. Král Vladislav l. 1497 a 1501 klášteru nějakých důchodů poskytl. Opatové Jiřík (1521 až 1548), Antonín Flaming (1548—1553), Jakub (1553—1565) pomáhali si prodáváním zastavených statků. Po krátké vládě Adamově (1565) následovali Ondřej (1575) a pak se ani rodilých Čechů nedostávalo. Přicházeli sem Němci, jako 1588 Jiří Takser († 1595), Frant. Pecelius († 1598) a Valentin z Šenbeku (1603). Tento dostal se před r. 1610 do Zlaté koruny a po krátké přestávce následoval Matouš Sartorius a po něm Jan († 1612) a Michal Cuculus, jenž se dostal l. 1614 na Velehrad. Po něm následoval Čech Bartol. Straka, jemuž direktoři l. 1619 všecko vzali kromě samého kláštera. Vítězné vojsko mu l. 1620 zase statky vrátilo, ale l. 1625 pro nehospodářství složen příznivé pro klášter doby (1620—1623) ani on, ani nástupce jeho Eustach Kapihorský, letopisce kláštera, nevyužítkovali, tak že věno klášterní nevelké zůstávalo. Od r. 1626 následoval Jan Greifenfels z Pilsenburka a po něm Jakub Vrchota (1639), Mik. Sperger (1645), Jakub Martin (1648 až 1650), Jiří (1650—1654). Nástupce tohoto Hylger Burghof zase statky kupoval († 1666). Také Vojtěch Kambs († 1685) klášterství rozšiřoval. Po něm následoval Jindřich Snopek; také kupoval statky a krásný kostel opravil († 1709). Následovali pak Bonifác Blahna († 1718), jenž stavěl nový konvent, Ota Zahraděcký († 1731), Jan Reitknecht (1731) Opat Jakub Růžička († 1757) dostavěl konvent a vyzdobil jej uměle. Po odstoupení opata Xav. Freisaufa (1764) klášter byl v takových závadách, že se ani taxy na volbu opata sehnati nemohly. L. 1783 klášter zrušen, kostel l. 1788 zavřen a klášterství

až do r. 1819 od administrace náb. fondu spravováno. L. 1819 k. je Karel kníže ze Švarcenberka. L. 1806 kostel zase posvěcen a l. 1807 sem fara z Malína přeložena. L. 1812 přeložena továrna na tabák z Jeníkova do býv. konventu. (J. F. Devoty, Popsání 1824.)

Sedlec, farní ves u Karl. Var, někdy knížecí hrad, po němž se nazývali r. 973 Sedličané, obyvatelé krajiny okolní. Král Vratislav dal důchod ze Sedlecka kapitole Vyšehradské, což i Soběslav l. 1130 stvrdil. L. 1165 řídil hrad a kraj Zaviše. Ke sklonku téhož století byl S. v moci císařově. Ve 13. st. zmizela důležitost S. Hrad opuštěn a přisl. jeho podřízeno novému hradu v Lokti. Farní kostel darován křesťovníkům u mostu. L. 1571 založeny kost. knihy a l. 1598 ves S. od Lokte odprodána. Příp. ke Staré Rolí a s ní k Děpoltovicům.

Sedlec, Sedlice, ves u Hořic, l. 1409 Václava z Vinařic, později přisl. Vřeštova a asi od r. 1540 Poličan a Velehradku. Na tvrzi seděli v 16. st. Raděčtí z Radče. Od nich je k. (1615) Jan st. Bukovský z Hustiřan a příp. k Miřejovu. s nímž se dostaly k Poličanům. (H. V. 143)

Sedlec, obec. Sedlice, město u Blatné, n. s tvrzí, až do r. 1404 ves farní pp. ze Strakonice a pak bratří z Kráse-lova. V 16. st. seděli tu Malovci z Pacova a asi od r. 1539 Adam Řepický z Sudoměře († 1551), za něhož ves na mčko. povýšena (1539). Skrze sestru jeho dostal se S. Zdeňkovi ze Šternberka, jehož synové se l. 1577 o něj dělili. Jeden z nich, Adam, skoupil díly a držel S. do smrti (1623). Po něm jej drželi syn Frant. Karel († 1648), pak Ignác Karel, od r. 1676 Václ. Vojtěch († 1708) Po něm uchvácen od věřitelův (1713), dostal se Adamovi hrab. Lažanskému a prod. 1726 nezlet. Frant. Anton. Černínovi z Chuděnic († 1739). S dcerou tohoto vyženil jej l. 1753 rod Lobkovský. Erb: Modrý štít, v němž do polovice stříbr. zeď se dvěma stínkami, za ní půl medvěda s předními nohami,

majícího na hrdle zlatý řetěz. (Nyní mají červ. štít a o dvě věže více — H. XI. 233.)

Sedlec, ves u Libějic ve farnosti Němčické, n. s tvrzí, odkudž snad pocházeli 1383 Zdimír, 1390 Jošt. Jistě odtud pocházeli Albert a Mstich (1394) a potomci jich. V 16. st. seděli tu Sedlečtí od Dubu (Jiří † 1502 a jeho synové). Ok. l. 1520 dostal se S. Kořenským z Terešova, kteří (1526 Jiřík, 1540 Šebestian) tu do r. 1563 seděli. L. 1563 k. S. Vilém z Rožemberka, jenž jej přip. k Libějicům. (H. VII. 126.)

Sedlec, něm. *Sadl*, ves u Hostouně, jež se přip. l. 1368. L. 1379 tu bylo pět vladyčích statků. Na jednom seděl l. 1404 Pabjan a po něm syn Pabjan. L. 1427 se odtud psal l. 1450 Mikuláš, syn Sezemův. Od 16. st. patřila část k Horš. Týnu, část až do r. 1630 ke Slatině, pak až 1656 k Hostouni a odtud také k Týnu.

Sedlec, Sedlice, ves u Stanětic (Domažlic), l. 1379 statek Otíkův, l. 1397 Jindřichův, jehož syn byl Jan Tele (1427). Odtud pocházeli Švejdové ze Sedlce (Jan 1417 a Jindřich 1427—1435 bratři, 1468 Hanuš). Tvrz zdejší v 15. st. spustla a S. patřil až do 17. st. k Zahoránům. L. 1661 k. od Viléma Albrechta Krakovského z Kolovrat, pak, tuším, patřil k Janovicům a naposled k Bystřici.

Sedlec, Sedlce, ves u Kralovic, jež se přip. od r. 1193 jako majetek kláštera Plasského. Ok. l. 1313 dostal se S. s Potvorovem kl. Zderazskému. jenž jej do r. 1420 držel. Zastaven pak k Libšteinu a později držen ke Krašovu. V l. 1546—1623 patřil ke Kaceřovu a pak k Plasům.

Sedlec, ves u Štáhlav, jež dostala se l. 1266 klášteru Chotěšov. Václav II. mu ji odňal a k Nové Plzni připojil, ale později zase klášteru navrácena a patřila mu l. 1367 z části. Část patřila l. 1379 k Letkovu. Část držena l. 1539 ke Štáhlavům, ostatek l. 1566 k. od Zikmunda Doupovce z Doupova, a tak celá ves patřila ke Štáhlavům až do r. 1850.

Sedlec, Sedlce, ves u Přídolí (Krumlova), jež se přip. r. 1259, jsouc majet-

kem kostela Přídolského, ale darována t. r. od Voka z Rožemberka klášteru ve Vyšním Brodě Tomuto patřil až do r. 1850.

Sedlec, Sedlce, ves u Berouna, kterou daroval Břetislav I. († 1055) klášteru Ostrovskému. Jemu l. 1310 potvrzena a držena do r. 1421 k proboštví na Skále. V l. 1421—1436 uchráčen od světských, ale potom zase k proboštví navrácen.

Sedlec, Sedlice, ves u Hořovic, která byla r. 1271 sídlem vladyčím a z části patřila ok. l. 1280 kl. u Sv. Dobrotivé. Pak byla do r. 1320 jméním Pražského probošta a od r. 1320 z části přisl. hradu Žebráka. V 16. st. a až do r. 1850 patřil S. k Točnsku. Část patřila k Sv. Dobrotivé až do r. 1558.

Sedlec, ves u Karlína, jež byla l. 1410 z části majetkem kl. Strahovského a až do 16. st., z části v 16. st. přisl. záduší Matky Boží na Louži. L. 1548 patřil S. ke Chlumínu a v l. 1609—1612 k Bořanovicům, s nimiž přip. k Pan. Břežanům.

Sedlec, Sedlce, ves u Mšena, jež se přip. r. 1237 jako přisl. Řepína, avšak ve 14. st. tu byl také vladyčí statek (1379 Karel Haras, 1395 Petr Vavák, 1432 Zikmund ze Smojna). V 16. st. patřily části k Tajné, Řepínu, k Vel. Horkám (pak k House) a ke Kokořínu (pak k Vidimi) a k Bosyni (pak k Mělnsku). (BM. 769.)

Sedlec, ves u Prahy ve farnosti Bohnické, v 15. st. z části majetek Pražského probošta. Ode dávná patřil S. ke kostelu sv. M. v Týně.

Sedlec, město mezi Sedlčany a Tábořem, v 14. st. farní ves, která patřila pp. z Janovic a od nich později držena k Vysokému Chlumci, v 15. st. město. L. 1545 obdržel S. majestát na trhy a l. 1603 na třetí výroční trh. Obracování na katolickou víru dalo se již od konce 16. st. L. 1640 založeny kostelní knihy. Obecní svoboda naposled l. 1777 potvrzeny. L. 1850 stal se S. sídlem c. k. úřadův. V S. narodili se J. Jelínek († 1825), P. Chocholoušek († 1864) a V. Bukovský (nar. 1831). Erb l. 1545 udělený: štít

stříbrný, v něm červ. brána otevřená se zdí a stínkami, za kterými stojí u vrchu půl orla černého, rozkřídleného. Nynější, tuším, od starodávna obvyklý erb: Modrý štít, na něm stříb. zeď s branou otevřenou a zl. mříží vytaženou, ze které vyniká půl orlice v pravo stříb., v levo červené, ana má přes prsa obvyklou zl. pružinu (erb pp. z Janovic — MB. VIII. 11).

Sedlec, n. tvrz a dvůr nad mlýnem Soukenníkem u Tábora, l. 1293—1322 sídlo Vlčekovo, jehož potomci byli 1377 Vlček a Valkoun. Valkoun žil ještě l. 1391 a synové jednoho z obou byli Jan a Bušek († j. 1414). Kdo potom S. držel, není známo. Oldřich z Ústí byv l. 1420 z města Ústí vypuzen, uprchl sem, ale Táboři dobyvše S. Oldřicha cepy umlátili a pacholky jeho pobili. Tvrz i s poklady vypálena. Později patřil týž statek obci Táborské, která tu byla vrchností až do r. 1850. (H. IV. 149.)

Sedlec, n. ves u Vochova (Plzně), jež patřila l. 1448 ke hradu Bubnu a v 16. st. k Malesicům.

Sedlec, n. ves blízko Stěžova (Příbramě), l. 1605 pustá.

Sedlec, n. ves, jež patřila r. 1454 ke hradu Lipému, snad v jeho okolí se nacházející. Ok. l. 1400 vycházel odtud plat ke špitálu Lipskému. Až do r. 1532 patřila k Lipému, pak k Rybnovu a Vítkovci.

Sedlec, n. ves u samého nynějšího Kom. Hrádku, která byla zničena při obléhání Hrádku Čajchanova.

Sedlec viz Sedliště staré.

Sedlecko, Sedlecký kraj, viz Loketskó.

Sedlecko, ves ve farnosti Dýšinské u Rokycan, prvotně jen dvůr hospodářský, jež koupil r. 1181 Céc z Železnice. L. 1454 a později slove také Sedlce. Ves pustá S. patřila až do r. 1503 ke Směčicům, potom k Malesicům, v l. 1553—1581 zase ke Směčicům a odtud k Plzeňskému panství.

Sedlecko, samota, n. ves u Štětovic (Sedlčan), odkudž se psal l. 1462 Jan. S. patřovalo l. 1473 ke Kozímu hřbetu, asi ok. l. 1530 k Tloskovu, až do r. 1548 k Vojkovu a pak ke Kosově hoře.

Sedličané, staroč. kmen, pův. jen obyvatelé hradu Sedlce, kteří opanovali všechnen kraj, potom Sedlecko řečený a obyvatelstvu jméno své dali. S. přip. se v základním listu biskupství Pražského. Jsouce řídce osídlení v údolí Ohře a potoků do něho ústících Němectvu se sem od západu tlačícimu podlehlí již záhy (tuším ke konci 13. st.), tak že hlahol jejich řeči již od několik set let nebyl slýchán.

Sedlíkov (něm. *Zettlesreut*, pův. *Sedletzreut* i *Zelesr.*, *Zierlensr.*, odkudž i česky Crlíkov), ves u Kaplice, jež se přip. r. 1259 a patřovala k panství hradu Rožemberka.

Sedlíkovice, ves u Strakonice, n. s tvrzí, l. 1367 sídlo Harantovo, pak Kateřiny, jež je 1415 Oldřichovi z Říčana, manželu, prodala. Před r. 1437 patřily Markvartovi z Humňan a l. 1453 k Nebřehovicům. Později byly přísl. Oseka. (H. XI. 245.)

Sedlíkovice, Sedlíkovice, Zejdlíkovice, n. ves kdesi mezi Prahou a Louny (?), po níž se psal v l. 1417—1442 Ryneš.

Sedliště kamenné, ves u Litomyšle, jež byla l. 1682 na gruntech zámku Litomyšlského založena.

Sedliště nové, ves u Tachova, l. 1427 statek Zikmunda ze Švamberka, 1479 Kašpara z Vídršperka a asi od r. 1482 pp. z Raicenšteina. Po nich následovali v 2. polovici 16. st. Tucharové z Šoberova, kteří tu do 17. st. seděli. L. 1581 tu založena kaple, jež l. 1780 rozšířena. S. bylo samostatným statkem až do r. 1850. (H. XIII.)

Sedliště staré, městys u Tachova, r. 1176, jak se zdá, ještě pouhá poloha s lukami. Před r. 1357 byl tu farní kostel sv. Prokopa. S. drželi v l. 1357—1363 Mareš z Tisové, 1367 Racek, 1380 Bohuše Rynerc, 1383 Stupek, 1405 Bohuše z Otěšic, 1412—1429 Bohuše Racha. Po něm násl. Šonštetárové a asi od l. 1472 Kfelířové ze Zakšova (1472 Zikmund, 1498 Vilém, 1555 Hanuš, 1581 Jan Vilém). Později patřilo k Částkovu. Asi l. 1600 založ. kostelní knihy a l. 1717 kostel znova vystavěn. S. byvši od Část-

kova odděleno, bylo samostatným statkem až do r. 1850. Erb: červený štít a na něm tři stříb. ryby do trojhranu položené. (H. XIII.)

Sedliště velké, ves u Litomyšle, jež snad povstala ze starších Domašic. S. bylo ode dávná a až do r. 1850 přisl. hradu Litomyšle.

Sedliště vysoké, Sedlec. farní ves u Plané. R. 1362 drželi S. sirotci Bedřich a Vítek z Brodu, r. 1365—1370 Pešek z B., r. 1405 Hynek z Chříňova, r. 1435 Hynek z Újezdce, praotec těch, kteří se pak nazývali Sedlečtí z Újezdce. L. 1522 patřilo Štěpánovi Pluhovi z Rabšteina, potom přip. ke Kočovu a s ním l. 1602 k Plané.

Sedlíšky, veska u Litomyšle, l. 1321 přisl. Morašic, od nichž část prod. k biskupství Litomyšlskému. Ta s tvrzí od něho před r. 1419 zastavena, byla pak jménem Kuby z Jevišovic a odkazem dostala se do rodu Kostků z Popic a tak k Litomyšli. Druhá tvrz patřila v 15. st. pp. z Chlumu, dostala se l. 1437 Jilkovi ze Seči. Otík a Mikuláš z Bubna prod. v l. 1521—1528 S. též Kostkům. L. 1547 přip. k Brandýsu, l. 1558 odprodány a l. 1574 k zase k Brandýsu, od něhož teprve v 17. st. k Litomyšli odděleny. (H. I. 27.)

Sedlíšky, ves u Vys. Mýta, jež byla v držení téhož města až do r. 1547, pak mu zabráná, ale zase navracena, tak že do r. 1850 byla jeho přisl.

Sedlíšky, n. tvrz, dvůr a ves u Běrunic, l. 1354 statek Markvartův, 1389 Bernarta z Havraně, 1395 Mikše, 1409 Adama, faráře Běrunického. L. 1463 držel je Jan z Němčic, jehož vnučka Anna o ně l. 1488 přišla. (H. X. 405.)

Sedlo, ves u Trh. Svin, l. 1293 statek Vickův, pak z části do l. 1459 přisl. kaplanství ve Svinech, potom Drohovcův z Pláně, od nichž k. před r. 1543 ke Komařicům. V 16. st. vystavěna tu tvrz, jež se dostala l. 1623 za díl Karlovi Kořenskému z Terešova. Později patřilo Řepickým ze Sudoměře a po nich (1667) Šrejnárům z Rozeneku.

Potom přikoupeno ke Komařicům. (H. III. 279.)

Sedlo (něm. *Sattel*), ves u Bečova, jež patřila r. 1249 klášteřu Valdsas. V l. 1538—1850 patřila k Toužimi.

Sedlo, něm. *Allsattel*, ve 14. st. Satel, ves u Falknova, l. 1358 z části manství k Lokti a l. 1360 z části přisl. Falknova. Dvůr jeden patřil l. 1412 Loketské obci.

Sedlo, ves u Horažďovic, n. s tvrzí, l. 1390 sídlo Buzka z Dlouhé vsi. V 15. st. tvrz spustla. Byla l. 1544 přisl. Lhoty a v l. 1562—1850 Hoštic.

Sedlo- viz -sedlo.

Sedloňov, též Sedloňovice, ves u Markouše, až do r. 1509 přisl. hradu Visemburka a pak až do r. 1850 Náchoda.

Sedloňov, farní ves u Nového města n. M., v níž l. 1578 kostel vystavěn. L. 1704 tu zřiz. fara.

Sedlov, ves u Kolína, n. s tvrzí založenou od Adama ml. z Věžník, jenž S. s Annou Hrabaňkou vyženil a tu v l. 1571 až 1575 seděl. Po něm násled. 1579 až 1603 Václav Vlk z Kvítkova, po němž prod. k Ratboři. L. 1607 k. jej Ondřej Horňatecký z Dobročovic, l. 1623 zabrán Adamovi Mírkovi ze Solopísk a prod. k Ratboři, od níž jen v l. 1643 až 1652 byl oddělen. (H. XII. 278.)

Sedmihradská hora, jinde i Černá hora (něm. *Deschnayer Koppe*), přip. se r. 1584.

Sedmipany, ves u Vlašimě v starší době na drobné statky rozdělená. Jeden měl l. 1388 Bernart z Sedlece, jiný 1415 Mlýnek, 1446 Výšek. Část patřila do r. 1547 ke Vlašimi, pak ke Štěpánovu a v l. 1596—1664 ke Šternberku, odtud zase ke Štěpánovu. Část patřila do r. 1628 ke Kácovu a pak ke Vlašimi. Ostatek byl svobodstvím, jež v 18. st. na 7 statků rozděleno.

Sedov, Sedlov, Sedňový, n. ves v okolí Polyně, jež patřila r. 1390 ke hradu Pušperku a r. 1548 byla pusta.

Sedražice, Sendražice, farní ves u Jaroměře, l. 1297 statek Ondřejův. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podacími pány byli 1372 Ctibor, 1390 Petr Horek,

1411 Ofka, vdova po Petrovi, kteří na tvrzi seděli. Pak se přip. 1417 Matěj, 1433 Čeněk, 1450 Mikuláš a jiní Sendražští z Sendražic. Poslední z nich Beneš prodal S. 1512 Mik. Trčkovi ke Smiřicům, k nimž do r. 1850 (1661 až 1790 k Hořiněvsi) patřily. Fara v 17. st. zanikla; l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1857 fara. (H. II., M. VIII. 136.)

Seeberg, ves a zámek u Chebu, n. manství koruny České, od l. 1664 statek zpupný, vyskytuje se l. 1322 jako hrad a v přímém držení pánů Chebské země, od l. 1349 dosazovala sem rada Chebská úředníka, poněvadž Karel IV. S. k městu připojil a poddaní byli podřízeni právu Chebskému. L. 1358 držel jej v léno Vilém Šlik a l. 1434 dán v manství Kašparovi Šlikovi, kancléři. Od jeho potomstva k. S. (před r. 1461) Kašpar Junker, jenž obdržel od krále Jiří popravu a poddané své svobodami obdařil († 1478). Od něho postaven kostel. Za držení vdovy jeho Anny roz. Šlikovny oblehl S. Burjan z Gutšteina (1479), ale přinucen královským rozkazem od toho upustiti. L. 1481 zřízena ve vsi duchovní správa. Později dostal Burjan S. v léno a prodal jej Šlikům. L. 1497 k. jej Jošt a Kunrát z Neyperka, jichž rod jej držel až asi do l. 1586, ale l. 1537 popravu se oděkl. L. 1586 dán v manství Jiří Volfovi z Brandu, jehož rod l. 1601 od cís. Rudolfa obdarován, aby se psal z Seeberka. (Tak se píše i Henigarové, starý rod Chebský, snad odtud, že na Se ve 14. st. úřadovali.) L. 1628 vystěhovali se pro víru. L. 1635 k. S. Vít Jetřich ze Steinheimu, c. k. nejvyšší a 1649 komandant v Chebu († 1657). Za něho zámek od Švédů vypálen (1648). Když manželka jeho zemřela (1662), spadl S. na korunu a cís. Leopold dal jej v léno (1663) a potom dědičně kancléři z Nostic. Nástupce jeho Jakub Gerak byl též komandantem Chebským († 1676). Po smrti vdovy jeho prodali dědici S. (1703) obci města Chebu. L. 1711 stal se zdejší kostel filiálním k Hoř. Lomanům a l. 1724 znovu postaven. (P. E. II. 594.)

Seeberg viz **Žeberk**.

Sechutice (pův. Sechutici), dvůr popl., n. ves u Výrova, jež darována l. 1146 klášteru Plasskému hned při jeho založení a před r. 1307 na dvůr svedena. Ten po r. 1420 patřil k Libšteínu a pak s pustou vsí ke Kaceřovu (1544). Gryspekové tu měli velké hospodářství, jež před r. 1620 bylo statkem o sobě. Od r. 1623 zase patřily k Plasmům. (Hist. Sb. III. 339.)

Sechutice dolní, n. ves u předešlé (snad na Zemance u Výrova). Od knížete Bedřicha darována 1183 kl. Plasskému. Později zanikly.

Seiften, ves u Kaplice, česky Zify.

Sejfy Heřmanovy (něm. *Hermannseifen*), farní ves u Hostinného, v níž byl far. kostel již ve 14. st. S. byly do r. 1628 přísl. Hostinného a stávala tu tehdá tvrz ok. l. 1600 založená. L. 1628 dostaly se Janovi Kryštofovi z Valdšteina a sdílely pak s Rožďalovici držitele své až do konce 17. věku. Později byly až do r. 1815 s panstvím Vlčickým spojeny. Kostel v l. 1598—1602 obnoven. (H. V. 218.)

Sekyřany (pův. Sekyřané, Sekyřené), dvě vsi, horní a dolní, jež se přip. od r. 1115 jako majetek kláštera Kladrub. Nějaký rok potom směnili ji Kladrubští s křižovníky Svatomářskými a r. 1253 koupil klášter Chotěšovský oboje Sekyřany. Před r. 1389 byl v horních S ech farní kostel. Zikmund císař zastavil S. dolní Václavovi z Blatnice (1421) a horní (1422) Janovi ze Švamberka. Tyto dostaly se 1431 Oldřichovi Špici z Lužan, patřily až do r. 1464 k Horš. Týnu a odtud zase k Chotěšovu. Kostel l. 1704 znova vystavěn.

Sekyřice, Sekeřice velké a malé, dvě vsi u Nov. Bydžova, ve 14. st. z části kl. Zderazského, z části zemanský statek s tvrzí (1386 Bohuněk, 1393 Myslibor, 1407 Mach). Onano dostala se v držení Sekerských z Vodčerad. Asi l. 1503 převzal je Jan Litoborský z Chlumu, od r. 1518 patřily pp. z Pernšteina a od r. 1548 ke Žlunicům, s nimiž přip. k Dymokurům. (H. X. 404.)

Seletice, ves u Libáně, odkudž se psali Seletičtí z Smojna. Zikmund S. pro-

dal S. (1450) Janovi Vančurovi z Řehnic. Později patřily k Lomnici a v l. 1568 až 1850 ke Křinci.

Seletice, ves u Postoloprta, jež se přip. r. 1238. Král Václav daroval ji tehda kl. Břevnovskému. Později patřily k nějakému duchovenství, přip. pak k Mostu a 1549 prod. Albrechtovi Kapliři ze Sulevic. Později patřily k Ličkovu a pak k Postoloprťům.

Selibov, ves u Vodňan, jež se přip. r. 1253, jsouc majetkem křižovníků s červ. hvězdou. Od nich držel S. k Talině, v l. 1519—1547 patřil k Písku, potom připojen ke Hluboké a l. 1598 odprodán s Protivínem, při němž do r. 1850 zůstával.

Selikovice v. Sedlíkovice.

Selmice, ves u Přelouče, jež náležela k prvotnímu nadání kláštera Sedlec. (1142). Opatové vyzdvihli tu farní kostel, jež se r. 1368 přip. a drželi S. až do husit. válek. Cís. Zikmund zastavil S. r. 1436 Vaňkovi z Miletínka. Až do 16. st. patřily k Týnci n. L., pak ke Kunětické hoře a naposled k Pardubicům. Fara zanikla již před r. 1615. Dřevěný chrám zbořen l. 1831. (M. VII. 28.)

Selmice, myslivna u Zbrašína, n. farní ves s tvrzi, l. 1349 statek Smilův. Podacími pány far. kostela byli 1363 Bořita, 1368 Albert z Kolovrat, 1389 Mikuláš odtudž, 1405 Ota z Kobylník, 1417 Mik. Šmohař. Po Šmohařích z Rochova seděli tu Selmičtí z Cítova (Otík † 1542, Petr † j. 1573), pak Hruškové z Března (1573 Adam, 1615 Karel, 1615 Adam Jindřich). Tomuto zabrány, patřily pak k Toužetínu, od r. 1630 zase Hruškoví, ok. l. 1650 začalům z Biletína a od r. 1651 k Postoloprťům.

Semanín, farní ves u Litomyšle, ve 13. neb 14. st. od nějakého Schirmera vysazovaná, proto i l. 1347 Schirmersdorf zvaná. Patřivala vždy k Litomyšli. Kostel stál již v 16. st. a byla tu fara. Kostel l. 1696 znova vystavěn, a fara, která v 17. st. zanikla, l. 1857 obnovena.

Semčice, ves u Ml. Boleslavě, jež se l. 1297 přip. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož patrony byli 1363 Bohuněk a Voj-

slav, 1385 dva Bohunkové a Hotart, 1406 Nachval a Bohuněk. Odtud se zvali Semčkové z Semčic (1418—1444 Jan). V 16. st. drželi je Odkolkové z Újezdce, pak Habartičtí i s tvrzi. Od l. 1543 drženy k Benátkám a ke Kuncberku, od r. 1558 k Vinařicům, od r. 1583 byly samost. statkem a od r. 1623 patřily k Dobrovici. Fara v 17. st. zanikla. (H. X. 341.)

Semeč, ves u Lovosic, 1397 statek Žofčín, 1437 Smila z Kostelce, pak Byšických z Byšic, od nichž kol. l. 1489 prodán. V 16. st. patřil k Solanům, později byl samost. statkem s tvrzi, jež se dostal Janovi ze Štampachu. Odtud držena část ke Košticům, část k Libčevsi, oboje od konce 17. st. k Libčevsi a od r. 1811 k Třebívlicům.

Semenkovice, ves u Postoloprta, ode dávna majetek křižovníků Svatomářských, v 16. st. přisl. Bitozevsi, z části v l. 1623—1630 k Toužetínu a odtud k Postoloprťům. Část Bitozevská l. 1671 také k Postoloprťům připojena.

Semice, ves u Č. Brodu, dříve a již před r. 1359 farní ves, jež patřivala ke statkům proboštství kostela Praž. Tehda tu byla tvrz. Od r. 1437 drženy ku Přerovu a později k Brandýsu. Fara zdejší přenesena do Přerova a kostel 1731 znova vystavěn.

Semilkovice, Semelkovice (pův. Semilkovici), ves u Mělníka, jež se přip. r. 1196. Před r. 1363 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo klášteru sv. Ambrože v Praze, ale ves patřila ok. l. 1340 měšťanům Pražským od Věže. L. 1437 zapsány Janovi z Černína, léta 1499 drženy k Přemyšlení a byly v držení Myškův ze Žlunic, kteří je l. 1591 k Obříství připojili. Tato ves S. stávala pod Obřístvím ve »Starých Semilkovicích«, ale když l. 1793 povodní zničena, usadili se obyvatelé v nynějších S-ích pod Dušníky. (BM. 391, 770.)

Semily, město nad Jizerou, v němž byl ve 14. st. farní kostel. S. náležely pánům z Lemberka. Po Haškovi z L. († j. 1402) dědil je Jarek z Železnice. Odtud patřily ke hradu Pecce kromě

l. 1428, kdež patřily Heníkovi z Valdšteina. Když pak Pecka se dostala Horickým, S. připojeny k Navarovu, s nímž sdílely majitele až do 17. st. K rozdělení přišlo, když Navarov k manství prodán a S. zůstávaly přísl. knížectví Frydlantského. Při rozbytování tohoto dostaly se (1635) Mikuláši Desfours († 1661), za něhož mnoho od nepřátel zkoušely. Albrecht Maximilian, syn Mikulášův, podporoval průmysl († 1683). Syn jeho Ferdinand Ignác obnovil cechy. L. 1691 celé S. vyhořely. L. 1710 stvrzeny svobody a zrušeny roboty, a l. 1709 obdržely S. majestát na trhy. L. 1748 k. je Frant. Václav hr. z Millesima, jenž i živnosti i vzdělání obyvatelstva zveleboval († 1760). Po něm následoval syn Ferdinand († 1778). Po něm je převzal syn Jozef († 1790) a potom zase syn Jozef, jenž prodal S. (1810) Jakobovi Veithovi. L. 1824 k. je Karel Alain kníže Rohan († 1836), jehož rod tu byl vrchností do r. 1850. T. r. tu zřízeny c. k. úřady. Znamenití rodáci: J. F. Novák, arcibiskup Zaderský († 1844), F. A. Petřina († 1855), F. L. Rieger (nar. 1818, † 1903). Erb: Modrý štít, u jehož zpodu trávnik, v pravo jelen své přirozené barvy kráčející, v levo ke kraji strom lípa, nad obojím 6 zlatých hvězd. (F. Mrzena, Paměti Semil.)

Semín nad Labem, ves u Přelouče, n. s tvrzí, l. 1339—1359 statek Heřmánův. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1379 Mik. Tatka, 1395—1404 Jan Sirotek, 1398 1402 Anna ze Slatinek se synem Janem. V 15. st. seděli tu Hanikéřové ze S., po nich 1480 Jan Kapoun ze Smřic, pak Jan Zdechovský z Sekyřic, od něhož k. 1497 k Pardubicům. Fara v 17. st. zanikla. (H. I. 73, M. VII. 28.)

Semín, dvůr, n. tvrz u Troskovic, l. 1356 statek Jana a Oldřicha, 1375 Janův, 1383 Petřův. Dlouho tu seděli Semínové ze S. (1422 Jakub, 1480 Oldřich, 1508 Míchal a Mikuláš, 1532 Jan, 1558 Petr, Adam, Jindřich). L. 1558 přík. S. k panství Hrubé Skály. (H. X. 78.)

Semitěš viz Semtěš.

Semněvice (pův. Samněvici), farní ves u Týna Horš, jež se přip. r. 1263. S. patřivaly ke kapitule sv. Apolináře a před r. 1356 tu byl farní kostel. L. 1420 zabrány k Horš Týnu a drženy k němu až do l. 1850. V 15. st. tu byla tvrz.

Semonice (pův. Šemonici), ves u Jaroměře, v níž byl farní kostel již r. 1357. O podací jeho dělili se vладыky z Bělidla, Neznašova, Levína a Plesu. Od polovice 15. st. patřily S. z části, v 16. st. celé ke Smřicům (část do r. 1512 k Sendražicům, v l. 1661 až 1790 k Hoříněvi a v l. 1790—1850 zase ke Smřicům. Fara l. 1623 zanikla.

Semošice, ves u Týna Horš., jež se l. 1341 přip. S. bývaly ode dávna přísl. Týnského panství.

Semtěš (pův. Semitěš), ves u Čáslavě, prvotně Semitěchův dvůr, s dvěma tvrzemi, jednou na Hrádku a druhou ve vsi. S. drželi 1355—1363 Rubin ze Skalice, 1363 jeho syn Petr, po tomto do r. 1387 syn Rubin, pak Tas. L. 1402 patřila Petrovi z Blyně, 1407—1415 Vejglovi, 1440 Jetřichovi a 1460 Alšovi. Po něm dostala se S. ke statku Žehušickému, k němuž do r. 1850 patřila. (H. XII 310.)

Semtín (velký), ves u Otic, l. 1383 statek Jarkův. Na tvrzi seděl l. 1398 Jan z Jihlávky, 1448 Jan. V 16. st. drželi jej Podolští z Olbramovic (Václav, 1524 Vilém, 1541 Adam). Větší část vsi patřila pak k Olbramovicům, v l. 1614 až 1664 k Léštou, pak zase k Olbramovicům a od r. 1672 k Otícům, část patřila l. 1668 ke Dražkovu.

Semtín, Semtiny, dvůr u Kosti (Sobotky), ode dávna, zejména l. 1497 přísl. hradu Kosti.

Semtínek, veska u Otic, l. 1359 statek Otíka a Domaslava, l. 1395 synův Albertových. Tehdá tu byla tvrz. V 16. st. patřil S k Léštnu, 1664 oddělen k Olbramovicům a v l. 1672—1850 patřil k Otícům.

Senatice, Seněnice, myslivna u Kladrub, n. ves, jež patřila klášteru Kladrubskému hned od jeho vysazení (1115). V 15. st. byly v zástav. držení

a měl je 1481 Jan Hašek z Koněprus, 1574 Asina z Raicenšteina. Později zase vyplaceny ke klášteřu.

Sendražice, viz Sedražice.

Sendražice, ves u Kolína, ok. l. 1340 statek Jarošův a Ofčin. Odtud se psali 1384 Pešík, 1393 Jenek († j. 1410), 1395 Václav, 1411 Jan, 1430 Mikeš. L. 1461 držel je Mik. Bohdal z Rajšic. Od 16. st. až k r. 1850 patřily S ke hradu Kolínskému kromě jediného dvoru, který patřival od 15. st. k Veltrubům.

Senec (pův. Sě nec), ves u Rakovníka, n. manství ke Křivoklátu s tvrzí, které měli 1380 Ota Majířek a jeho syn Jan, 1418 bratři ze Slavic, 1437 Mik. Lada a 1481 Jan Trouba z Javoré († 1492). Od r. 1494 seděli tu Senečtí ze Lhoty, po nich od r. 1555 vl. z Červ. Újezdce, pak držitelé z různých rodin až do připojení k Petrovicům. (H. VIII. 118.)

Senečnice, ves u Mníšku, tuším táž, kterou Soběslav I. l. 1130 kapitole Vyšehradské daroval. Později byla přisl. Dobříše.

Seněnice viz Senatice.

Senětín, ves u Janoviček, sotva asi ta, která se l. 1130 v listu Vyšehradském připomíná. S. patřil v l. 1414—1487 k Paběnicům, potom ke Chlumu, pak k Janovičkám.

Senftenberg, n. manství koruny České, jež ponecháno l. 1459 při Sasku.

Senohraby (pův. Senohrabi), ves u Pyšel, v 15. st. přisl. hradu Zlenického a později Kom. Hrádku.

Senomaty, městeček u Rakovníka, pův. ves, již dal král r. 1233 křižovníkům pruským. Později vyvaděny a vysazeny od krále Jana za měčko. a drženy ke Křivoklátu. L. 1327 byl tu farní kostel, jehož podací král Jan daroval kl. Teplskému, ale v l. 1386—1418 patřilo podací zase králi. L. 1500 obdrželo měčko. svobody od krále Vladislava. L. 1589 prodal Rudolf II. S. Václavovi Hochauzárovi z Hochauzu a Václavovi Chotkovi z Chockova, z nichž onen se stal samotným pánem a poddané utiskoval. Johanka Kolovratova z Hochauzu prod. S. (1613) obci města Rakovníka. Tato

tu byla vrchností do r. 1850. Po r. 1620 měčko. opustlo a l. 1653 z části cizím lidem německým osazováno. Také fara zanikla a teprve l. 1813 a 1844 obnovena. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu kopic sena zlatou houžví svázaná; v pravo stříb. hrábě, v levo senné vidle, obě vzhůru stojící. (PA. VII. 535.)

Senová, vlastně Šonov, n. ves na Rychembursku.

Senožatný, městeček u Želiva, jenž patřil ode dávna ke klášteřu Želivskému, ale mezi statky jeho r. 1226 se nepřipomíná. Před r. 1354 již tu byl farní kostel, jehož podací náleželo opatům. S. byl vždy přisl. Želiva. Kostel l. 1727 obnoven. Erb: Červ. štít, na něm uprostřed zlatý klíč opatství zuby vzhůru postavený, v pravo a v levo od něho po senném srpou stříb. barvy se zl. rukověti. (PA. III. 133, IV. 2, 95.)

Senožaty, ves u Bechyně, po níž se nazýval r. 1219 Přibyslav z S. S. patřily ode dávna a až k r. 1850 k zámku Bechyni.

Sepekov, farní ves, pův. ves trhová (1291), vysazená od pp. z Krumlova. S. byl l. 1243 statkem Vítkovým († 1277) a bratra jeho Budivoje, pak synů Budivojových, Závíše z Falkenšteina, Vítky, Voka, Budivoje a Henzlina. Ti jej l. 1291 propadli a patřil do r. 1307 k biskupství, k. 1307 od Jindřicha z Rožemberka a příp. k Přiběnicům. Ve 14. st. tu byl far. kostel. V 15. st. S. zastavován. Kostel prod (1484) k Bechyni, k níž i ves v 16. st. patřila. Pak držena až do r. 1581 ke Zvíkovu a vl. 1581—1850 k Milevsku. Kostel v l. 1730—1733 znova vystavěn a ač byl poutnickým místem, teprve l. 1787 duchov. správa obnovena.

Seslavce i Seslávky i Vseslavce (pův. Seslavci), ves u Chrástě, l. 1131 statek biskupství Olomouckého k Jestbořicům, avšak ve 14. st. vladyčí statek (1374 Dětleb a Ješek, 1382 Pešík, Velík, Ješek, 1406 Matěj, 1415 Jan a Mikuláš, 1440 Havel, Mik. Janek, Vaněk, 1448—1460 Dětleb. V 15. st. byla rodina Čeláků z Seslavce. Od 16. st. patřily S. k Rosicům.

Setěchov, ob. Setíkov, sam. u Mokran, n. véška, která patřivala k Nechvalicům a v 15. st. spustla.

Setěchovice (pův. Setěchovici), ves u Volyně, jež se přip. r. 1228 mezi důchody kláštera sv. Jiří. Později patřila ke statkům králové a l. 1315 znovu vysazena. V 15. st. a až do r. 1552 držena ke hradu Hluboké, pak odprodána a od 17. st. patřila ke Lčovicům.

Setuakoton, Setuacotum, jedno z hrazených neb znamenitějších míst, jež se píše v Ptolemaiově geografii. Podle šířky a délky tam uvedené padá mezi Brod n. l. a Marobuduum. Aťsi se toto klade na kraj anebo do středu Čech, dopadá S. vždy do krajiny od Plzně k Domažlicům. (Výroč. zpráva gymn. Tábor. 1880.)

Sezemice, ves u Mn. Hradiště, pův. dvě vsi Vladislavici neb Vadislavici a Sezemici, které se dostaly klášteru Kladrub. hned při jeho založení, okolí pak jejich sloulo Vladislavsko. R. 1237 prodal je Regner, opat, Havlovi Markvartici. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací náleželo křížovníkům Svato-mářským k Dubu. Pak se dostaly v dědičné držení světských pánův, drženy do r. 1565 k Rohozci a 1565—1850 ke Svi janům. Fara v 17. st. zanikla.

Sezemice, město a n. Sezemský klášter, pův. holá ves, již odkázal hrabě Kojata (1227) klášteru Sedleckému. Tento jej prodal za nedlouho a následovalo založení kláštera neznámým pánem. avšak možná že pány z Dobrušky a morav. pány z Lomnice, jichž štíty lze posud zřítí v býv. kostele klášterním. L. 1298 klášter již stál. Prvotní jeho věno ve 14. st. darováním a kupováním dědin něco rozmnoženo, ale nebyvalo i za zrušení kláštera velké. Abatyšemi byly 1389 Anna, 394 Žofka, 1409 Anna. L. 1421 klášter od vojska pod obojí osazen, panny vypuzeny a stavení vypáleno. Klášterství uchváčeno ke Kunětické hoře. L. 1460 držel je Jan z Miletínka od ní za díl. L. 1465 do staly se S. v držení pp. z Poděbrad Kníže Jindřich zastavil je (1488) Janovi Andělovi z Ronovce, od něhož je 1491 Vilém z Pernšteina vyplatil a

k Pardubicům připojil. Týž osvobodil l. 1491 městečko. Když panství Pardubské ke království koupeno, přestaly S. býti zápisným zbožím. L. 1570 dostaly S. majestát na trhy a l. 1599, 1630 a 1648 rozličné svobody. L. 1646 založeny kostelní knihy. (M. XXVIII. 105.)

Sezemice, n. ves v okolí Zruče, odkudž se psal rod Šlechtinů ze Sezemice. V 15. st. seděli tu zemané (1440 Pešík a Zikmund, 1450 Mikeš) v 17. st. svobodníci.

Sch- viz S-

Sibřihy, n. dvůr u Litně, l. 1571 pustý.

Sibřina (staroč. Siebřina), ves u Řičan, jež se přip. r. 1197, jsouc sídlem Pertoltovým a jeho synův. Ok. l. 1309 byla kl. Zderazského, pak vlad. zbožím a ve 14. st. v držení Olbramoviců z Prahy, jichž potomci tu do r. 1470 seděli. Pak následovali Vrabští (1492 Václav, 1520 Jetřich, 1527 Adam, 1555 Hynek). Před r. 1573 prodána a vyměnilo se několik držitelův, až ji dostal zase Zikmund Vrabský z Vrabí. Od Johanky Chodaurové z Vrabí (1579) dostala se l. 1587 Vilémovi starš. z Malovic a s Koloději přip. (1604) k Úhříněsvi.

Sickov (něm. *Sicksch*), samota u Skalen pustých, jež darována l. 1361 k oltáři sv. Mikuláše ve Velešíně.

Siebenthan, ves u N. Brodu, český Zintany.

Siegfeld viz Kel.

Sieghartsdorf, ves neznámého položení, jež patřila do r. 1307 kl. Vilémovskému a pak k Lipnici a Něm. Brodu.

Sichrov viz Sychrov.

Silberstein, novější jméno hradu Břecšteina.

Simmelsdorf, n. manství kor. České ve Francích (1579—1793).

Sineč viz Synec.

Sion, n. hrad u Chlistovic, založený na zboží Chlistovském Pražské kapitoly, jež opanoval udatný Jan Roháč z Dubé a zmocniv se části desk zemských je sem zanesl. Když se l. 1434 až 1436 všichni jeho spojenci králi Zikmundovi poddali, zůstal R. neoblomným. Zavřev se na S. tu l. 1437 obležen, ale bránil se důmyslně a udatně. Konečně

dobyt, jat a v Praze potupně usmrcen. O zbořený hrad a zboží byly potom spory. Král Jiří zapsal Alšovi ze Soutic jen zboží, jež patřilo l. 1466 Žehušickým z Nestajova. Od r. 1510 patřilo se Sionem Pařízkům z Pařízku, od r. 1535 ke Zbraslavcům, od r. 1541 k Dobrovítovu, od r. 1547 k Dobřeni a od r. 1581 k Malešovu. (H. XII. 135.)

Sírakovice, ves u Golč. Jenfkova, l. 1369 statek kl. Vilémovského a od r. 1557 přisl. Viléma a pak Sptyic. L. 1615 seděl tu Pavel Pohnan († j. 1622) a dcery jeho prodaly S. (1622) Ctiborovi Kořenskému z Terešova. Později drženy k Žestovicům a od l. 1659 k Jeníkovu.

Sířejevici, Sířevici, Sířovice, ves u Lovosic, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1363 Jan Sušec a od r. 1405 Kaplíři ze Sulevic. O část se přeli od r. 1400 Vchynští a Vartemberkové. V 15. st. patřily ke Košťálovu a Klapému a druhá část Vartemberkům, potom zase ke Košťálovu, s nímž přip. k Čížkovicům.

Sířem, ves u Podbořan, po níž se r. 1237 Bohuslav a Nevlas z S. nazývali. L. 1318 držel ji Milota, ale král Jan prodal S. (1325) Vyšehradské kapitole. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož patrony byli 1364 Jan z Vlčic, 1370 až 1379 proboštové Vyšehradští, 1416 Ctibor Čepec z Vinařic. Po r. 1420 uchválena od světských a od r. 1474 držena k Petršpurku. L. 1578 prodána dědičně. V 17. st. odtržena, patřila pak do r. 1709 k Blišanům a pak ke Krásnému dvoru. Fara v 17. st. zanikla.

Skála, farní ves u Humpolce, v níž byl farní kostel již před rokem 1358. Tehdáž tu vládl Dík ze S., r. 1360 Přibík z Kamenice a v l. 1401—1404 Václav Vácha ze S. L. 1415 tu Maršík seděl. Pak patřila S. až do r. 1559 k Humpolci, l. 1559—1561 k Lipnici, od r. 1561 ke Světlé a od r. 1636 k Okrouhlici. L. 1728 kostel obnoven. Po zaniknutí fary zřiz. l. 1784 lokalie, l. 1787 kost. knihy a l. 1857 fara.

Skála, n. hrad neznámého položení, na nějž se uchýlil l. 1178 kníže Soběslav II., když byl poražen od knížete Bedřicha a odtud dlouho se bránil, až byl hladem donucen jej opustiti (1179).

Skála, ves u Chrastu s kostelem založeným od blahosl. Vrbaty, kterýž se proto v 16. st. kostelem sv. Vrbaty nazýval. S. patřila ode dávna k Podlažskému klášteru a zboží jeho, později Chraatské zvanému.

Skála, n. hrad u Radkovic (Přeštic) založený před r. 1318 od Viléma, předka Švihovských z Ryžemberka. Po synu jeho Vilémovi zůstali tři synové, z nichž nejstarší Vilém dostal S. (1362) za díl. Když po r. 1379 potomstvo tohoto vymřelo, ujali S. bratři Vilémovi, napřed Půta († j. 1399), pak Břeněk. L. 1399 S. oblehána od krále a po druhé dobývána l. 1402. Po Břeněkovi následoval napřed syn Půta († 1413). Pro jeho odpor přitáhlo vojsko královo po třetí ke S., ale není známo, zdali byla dobytá. Po Půtovi ujali S. bratři Jan a Vilém, za nichž přisl. i velice rozhojněno. Po r. 1427 upadla S. v moc nepřátel a teprve l. 1441 dobytá. Byvší opravena patřila pak ke Švihovu. V 16. st. zanedbávána a spustla. L. 1568 odprodána od Švihova jako pustina; potom držena k Radkovicům a l. 1613 přip. k Příchovicům. V první polovici 19. st. se již její poloha neznala. (H. IX. 170.)

Skála hrubá (staroč. jen Skála, Skály, v 15. st. i Skály Zajícovy), zámek na skále s farou u Turnova, l. 1353 sídlo Hynka z Valdšteina, po němž v l. 1358—1364 bratr jeho Jarek následoval. Po něm patřila Vilémovi z Pardubic (1371) a synu jeho Smilovi (1395), pak Petrovi z Vartemberka, jenž ji prodal (1406) Janovi, biskupovi Litomyšlskému. Později nabyli S. Jan z Jenšteina, po němž ji drželi synové jeho, zejména od r. 1422—1456 Jan. S. nabyli potom Jan a Oldřich Zajícové z Hazemburka, ale když se l. 1469 králi protivili, S. dobytá. Od r. 1492 držel S. Jindřich Svojanovský z Bozkovic († c. 1509), po němž následoval bratr Jan.

Tento zavedl se tak, že S. uchvácela od věřitelův a rukojmí. Díly jejích od r. 1515 skupoval Zikmund ze Smiřic, a to asi do l. 1524 († 1548). Po něm následovali z téhož rodu Jindřich († 1569), Zikmund († 1608), Jaroslav († 1611), Albrecht Jan († 1618). Po r. 1618 byly o S. spory, ale brzo uchvátil S. Albrecht z Valdšteina, který tu posledního Smiřického (Jana Jindřicha † 1630) smrti dochoval. Po rozbytování knížectví Frydlantského dostala se S. Maximilianovi z Valdšteina, za něhož tu Švédové (1639, 1645) a pak císařští posádkou leželi. Po Maximilianovi († 1655) následovali z téhož rodu Ferd. Arnošt † 1656, Arnošt Jozef † 1708, Frant. Jozef † 1722, Jan Jozef † 1733, Frant. Jozef † 1760, Emanuel Filibert † 1779, Karel Jozef † 1814, Frant. Adam. Od toho k. S. (1821) Jan Leksa z Aehrenthalu, jehož rodu posud patří. (H. X. 44.)

Skála malá (n. Skála nad Jizerou, Skála Vartemburská, Skály), ves nad Jizerou u Turnova. Název ten prvotně příslušel hradu, který postaven byl na strmé skále, a sice se Vranov jmenoval. S. patřovala pánům z Valdšteina, zejména Henskovi (1425), pak asi od r. 1453 synům jeho, Janovi († 1506), Benešovi († c. 1485), Hynkovi, Mikuláši a Štastnému (1453—1487). Tento měl S. naposled a zůstavil ji synovi Jindřichovi, jehož syn Karel ji prodal (1538) Janovi z Vartemberka. Tehdá byl Vranov pust a pod ním stála nová tvrz. Až do r. 1565 patřila pak S. k Rohozci, pak oddělena pro Karla z V., jenž bratry své podědil. Synové jeho Jan Jiří a Jindřich Ota se l. 1613 o S. dělili; tento obdržel polovici panství se S., ale prodal je 1615 Albrechtovi Janovi Smiřickému ze Smiřic. Později připojena S. ke knížectví Frydlantskému a dostala se v manství (1628) Mikuláši Desfours (1661). Dědičně ji držel od r. 1635 on a jeho potomci Albrecht Maximilian † 1697, 1696—1733 Václav Matěj, 1733—1767 Václav, 1767 Frant. Václav. Od tohoto ji k. (1802) Fr. Zachař v. Römisch, jenž starý hrad fantasticky přetvořoval. (H. X. 325.)

Skaleny, troje vesnice u Kaplice, totiž Děkanské S., Velké neb Brumovy a Malé neb Pusté. D. S. nazývají se proto tak, že od Václava z Rovného ok. l. 1500 darovány kostelu Krumlovskému.

Skalice (pův. Skalica, něm. *Lange-nau*, lat. *Longavilla*), farní ves u Haidy, v níž byl farní kostel již před r. 1362. S. patřila k starodávnému dědictví pp. z Klinšteina až do r. 1377. Podací kostela bylo r. 1404 společné vladýkám Konojedským, Skaleckým a Pihelským. R. 1416 držel S. Althans z Gusku kromě toho, co patřilo k Pihli, Libchavě a Konojedům. V 15. st. patřila Pihelská část k Lipému a od 16. st. k hradu Sloupu. K Zákupům koupena l. 1545 část, která se po pp. z Klinšteina Říčanským dostala. Později rozdělena byla mezi Sloup a Libchavu. Kostel l. 1712 znova vystavěn.

Skalice, ves u Litoměřic, tuším ta, kterou Hroznata (1197) Martinovi odkázal. L. 1226 dostala se kl. Doksanskému. Ok. r. 1302 prodal Lev ze S. toto zboží k proboštství Vyšehradskému a drženo odtud k Žitenicům. V 17. st. založena tu poustevna, jež l. 1792 nákladně vystavěna, ale l. 1806 ohněm spuštěna.

Skalice, zámek u Bohumilic, prvotně přísl. panství Vimberského a statku Čkynského. Jan Malovec z Chýnova dostav S. ok. l. 1549 za díl, zřídil si tu obydlí. Statek dědil po něm bratr Václav, pak tohoto synové, pak vnuk Pavel († 1666), pravnuk Vilém Arnošt a tohoto synové, vnuk a pravnuk František († 1842).

Skalice, ves u Soběslavě, n. s tvrzí, l. 1265 sídlo Vítko Vítkovce. Ve 14. st. tu byl farní kostel. S. drželi 1377 Vlček a Valkoun ze Sedlce, 1397 Vítek ze Želče a jeho potomci (1412 Filip, 1415 Vilém, 1485 Jošt). Ok. l. 1491 k. ji Petr Majnuš z Březnice, pak ji měl Jiřík Bradáč z Toušeně a v l. 1528 až 1540 zeť tohoto Prokop Hýlovec z Polkovic. S. patřila pak do r. 1547 obci Tábořské, později pánům z Rožemberka a od r. 1594 Soběslavské obci. Fara v 17. st. zanikla. (H. III. 200.)

Skalice česká, též velká, město nad Úpou, ve 14. st. místo s farním kostelem. S. držel 1336 Hynek Hlaváč z Dubé († 1358) a po něm v l. 1366—1380 Vaneček z Bozkovic a ze Žumberka, po němž dědili bratři a manželka Markéta ze Šternberka. L. 1393 k. ji Jetřich z Janovic a připojil k Náchodu. L. 1424 dne 6. ledna byla blízko bitva, ve které Žižka pány porazil na téměř místě; kde i 1866 bitva byla. L. 1441 S. vypálena od Slezanů a l. 1450 dobytá od krajské hotovosti. Tvrz s poplužím držel v l. 1497 až 1500 Vojslav z Kunčína jako manství. Obec obdržela l. 1504 svobody od Jana Špette z Janovic, l. 1612 od Albrechta V. Smiřického, 1631 od Adama Erdmana Trčky. Výsady ty zrušil Okt. Piccolomini a jen některé povolil (1650), jež rozšířeny l. 1719. L. 1850 stala se S. sídlem c. k. úřadův. L. 1866 28. června svedena tu bitva. (Popis v MB. X. 41.) Erb: Na modrém štítě zlatá hvězda o šesti špicích (dědictví po Markétě ze Šternberka — H. V. 47, MB. X. 17)

Skalice hor stříbrných, město u Kostelce n. Č. l. s hradem, na němž seděli v l. 1360—1362 Čtibor, 1393 Jan ze Střimelic, v l. 1401—1403 Bohdal z Drahonice, po jehož smrti král Václav hrad S. Janovi Sokolovi z Lamberka daroval. L. 1402 neb 1403 dobyl král Zikmund zdejší hrad, na němž se byl Ráček Kobyla zavřel, a rozmetal jej. L. 1413 držel S. Kolman z Křivavy a 1417 patřila dílem kl. Sázavskému, Cis. Zikmund zapsal S. (1436) Janovi Zajímaváčovi z Kunštatu. Držena odtud k Sázavě a Komornímu Hrádku a zůstala v držení Zajímaváčův, i když o tyto dva statky přišli. Poslední z nich byl Jindřich, jenž ok. l. 1567 S. Jaroslavovi Smiřickému z Smiřic prodal. Patřila odtud ke Kostelci. V 16. st. dolovalo se v okolí na stříbro. K povznesení jeho dány obci (1623) znamenité svobody a l. 1726 osvobozena od človenství, ale hornictví tím nepomoheno. Fara, která v 17. st. zanikla, v l. 1734 až 1754 obnovena. Erb: Modrý štít a na něm horník na skalici neb skalce pracující.

Skalice klášterská, n. Skalický klášter, ves u Kouřimě, prvotně šosovní přísl. města Kouřimě, jež 1350 Janovi Levlovi osvobozeno. Jetřich z Pordic, biskup Mindenský, koupiv S. založil tu klášter řádu Cisterského, jež dostatečně nadal pro opata a 12 bratří. První opat Mikuláš přikoupil některé dědiny a obdržel od Karla IV. důležité svobody. L. 1364 byl Martin opatem, jenž l. 1366 od jistých zlosynů v klášteře přepaden a zardousen. L. 1382 opatoval Matěj, jenž ok. l. 1400 konvent znova stavěl a v té příčině od Václava IV. všelijaká dobrodini obdržel. Byl tu ještě l. 1415 Nástupce jeho Emerich získal l. 1418 dům v Praze a od krále 1419 nové svobody. Když l. 1421 Kouřim straně pod obojí poddána, i klášter dobyt. Jména jeho uchvátila obec Kouřimská a rozdala je, pak císař Zikmund klášterství (1436—1437) rozzastavil. Opatové přes to voliváni; l. 1463 byl Daniel a l. 1480 Jan opatem, kteří bydlili v chudém klášteře, ač S. sama byla do r. 1481 Vilémovi Zubovi z Landšteina zapsána. Opat Jakub získal 1487 platy ve třech vesnicích. Po něm následovali Jan (1498), Oldřich (1532) a pak Jakub, jenž stav se l. 1553 opatem Sedleckým, klášter Skalický k Sedlci připojil. Za té doby spustl klášter úplně a když v 17. st. nový konvent založen, kaple a stavení obytná znova stavěny. S klášteřem Sedleckým i tato jeho filiálka, velice skrovná, zrušena (1782) a bývalé klášterství bylo do r. 1819 statkem náboženského fondu. (BP. 107.)

Skalice malá viz Skalička.

Skalice německá i velká, ves u Smiřic, jež se přip. v zákl. listu Strahov (1143) jako Újezd Skalica. Jménem tím jmenována bývala i sousední ves farní Čibuz. S. patřivala ve 14. st. pánům z Dobrušky a od 15. st. do r. 1850 ke Smiřicům.

Skalice, n. hrad mezi Hodušínem a Sepekovem, po němž se nazýval r. 1260 Budivoj ze S. S. byla vlastně jen sídlem pánů Sepekovských a buď opuštěna neb zanikla před r. 1291. (H. VII. 280.)

Skalička, Skalice menší, ves u samé České Skalici, n. s tvrzí, l. 1324 statek Budimírův a pak jiných jeho příbuzných,

kteří se psali ze Skalice. Před r. 1367 k. S., v níž byl farní kostel, Střížek z Ostřešan (až 1388). L. 1405 patřila Haškovi z Lužan, pak následoval 1417 Střížek z Koloděj, jehož potomci (1440 Mikuláš a Jetřich, 1479—1516 Jan, 1516—1545 Jiřík) tu do středu 16. st. seděli. Následovali pak Otmárové z Holohlav (Mikuláš † 1559, pak Jiří, Jan, Prokop, Petr). L. 1573 koupen týž statek k Náchodu. Kostel l. 1724 rozšířen. (H. V. 49, MB. X. 48.)

Skalička, ves u Smiřic, bývala do l. 1547 jméním obce Hradecké, již sice vzata, ale l. 1549 zase navrácena. Po druhé zabrána l. 1623, zastavena Maří Majdaléně Trčkové a l. 1635 přip. ke Smiřicům.

Skalka, zámek u Třebenic, od r. 1357 statek Petrův, od r. 1368 Rydkře, Petra a Erharta bratří. Po Rydkře (1411) následoval 1414 Hanuš ze Sulevic a l. 1437 synové jeho Albrecht a Hanuš. L. 1474 seděl tu Jindřich ze Sulevic, po němž dĕdila ok. l. 1490 dcera Markĕta, jež S. 1496 materi své Markĕtě ze Vchynic zapsala. Pak ji měl (1527) Jiří Vrš ze Sadlna († j. 1543), po němž prod. Janovi ze Vřesovic. L. 1544 k. ji Jan Kaplíř ze Sulevic, po němž dĕdil syn Zdeslav († 1566). Ok. l. 1578 vyženil ji Adam Hrzán z Harasova s Annou Kaplířkou a dal ji 1611 za díl synu Zdeslavovi, kterýž ji prodal (1622) manželce Alžbětě z Biskupic. Od této ji přejal 1628 Jan Hrzán, ok. l. 1650 následoval syn tohoto Jan Adam († 1681), pak tohoto syn Jan Leopold († 1711), jenž dĕdil Milešov. Syn tohoto Ferd. Maximilian vyženil Podsedice a Dlačkovice. L. 1730 dostaly se tyto tři statky hrab. z Hatzfelda a po jich vymĕření (1796) hr. ze Schönbornu.

Skalka, ves u Dubé, prvotně manství ke hradu Bezdĕzi, jež l. 1360 bratřím z Lungvic udĕleno. L. 1462 patřila Jindřichovi Hlaváči z Dubé, od r. 1417 Alžbětě z Klinšteina. V 16. st. patřila část ke hradu Bezdĕzi Bohunka Peicelsdorfova prodala (1596) vsi Starou a Novou Skalku Barboře Vartemborské. V 17. st.

patřilo oboje k N. Beršteinu a od r. 1657 k Dokzám. (BD. 322.)

Skalka, vĕska a klášter u Mnšku na Hrochotech. Klášter založen 1763 od Benedikty Čejkové, roz. z Bynu, pro tři františkány a při něm vystavĕn kostel, nápodobení kostela Montserratského. Léta 1785 klášter zrušen a ponechán tu toliko jediný bratr a laik.

Skalka, zámek v Podbřezí u Opočna, n. tvrz, 1360 statek bratří Ješka a Půty a potom manství ke Skuhrovu a Liticům. V 15. st. sedĕli tu Ostrovští ze Skalky (1440 Jan, 1487 Prokop, 1500 Jan, Jiří a Albrecht). Ok. l. 1517 vyšla z jejich držení, ale zase jí nabyli později a drželi ji do r. 1650 po meči. S Annou Kateřinou, dĕdičkou, vyženil ji Jan Mladota z Solopisk a drželi ji po něm (1670) synové. Poslední z toho rodu, jenž tu sedĕl, byl Vojtěch; od něho přikoup. S. k Opočenskému panství. (H. II. 68.)

Skalný (německy *Pinketschlag*), ves u Horní Planĕ, jež se přip. r. 1284 a bezpochyby byla totožná s Bílým Chlumem, jenž se l. 1268 přip. S. byl do r. 1420 přisl. kláš. Korunského a pak zámku Krumlova.

Skalsko, farní ves u Bĕlé, v níž byl farní kostel ve 14. st. Podacími pány byli 1369, 1392 držitelé statku Kovanského a l. 1412 Aleš Škopek z Dubé. Část držena pak ke hradu Dražicům. Bohuslav z Kunvaldu dal část 1482—1486 na pobožné skutky. Drobnĕ části drženy 1505 k Brodci, 1543 k Cetni. Dražická část dostala se Janovi Hrzánovi z Harasova, jenž ji prodal 1536 ke kostelu sv. Michala v Praze. K tĕmuž k. 1561 část Cetenská. Ferdinand II. daroval S Servitům a když l. 1785 ten řád zrušen, bylo S. do r. 1809 statkem nábož. fondu. Potom bylo přisl. Nimĕřic. Kostel l. 1735 opraven (PA. VI. 168, X. 369.)

Skály (něm. *Bischofsstein*, před 17. st. *Katzenstein*), ves u Police, n. s hradem, který snad založil Matĕj Salava z Lípy (1393) Syn jeho Matĕj mladší činil škody ve Slezsku, pročež Slezanĕ (1447) hrad koupili a pobořili. V l. 1466—1484 náležel hrad Hanušovi Bochovcĕ z Bu-

chova a pak Zbyňkovi odtudž (1488). Od Hynka Špetle z Janovic k. jej Bartoloměj kníže Minstrberský. Když tento se dostal do války se Slezany, hrad S. od nich obléhán (1513.) Po jeho smrti uvázal se ve S. zase Špetle, po něm následoval v l. 1517—1528 Petr Adršpach z Dubé a pak tohoto věřitelé. Hrad tehdá opuštěn a Žehušičtí z Nestajova, držitelé, vystavěli nové obydlí při dvoře. Statek od r. 1576 v držení Bohdaneckých z Hodkova, patřil asi od r. 1581 Čertorejským, od r. 1626 Beatě Křinecké a l. 1662 k. pro Hradeckou kapitolu. (H. V. 67.)

Skály, ves u Vodňan, n. s tvrzí. Jedna část prod. 1365 od pp. z Rožemberka Oldřichovi z Dobeve; kromě toho tu byla manství k Hluboké a Zvíkovu. V 15. st. žil rod Kočků ze Skal. Tvrz měl r. 1530 Kašpar Litochleb ze Strachotínka, jenž ji potom prodal k Libějicům. Ostatek příp. k Protivínu. (H. VII. 295)

Skály, ves u Peruce, 1368 statek Lickův, 1383 Rackův, 1417 Janův. Před r. 1423 odumřel tu statek po Prokopovi, bratru Janovu, k němuž se táhli pp. z Kolovrat. Od r. 1437 patřily k Telcům a s nimi příp. k Peruci.

Skapce (pův. Skapci), farní ves u Stříbra, jež byla jméním kláš. Kladrub. hned od jeho založení (1115). Opatové tu vyzdvihli farní kostel, který se r. 1379 příp. Kostel byl 1788 obnoven a se vsí byl do r. 1850 přisl. panství Kladrubského.

Skaříšov, véška u Sobotky, 1376 statek Chvalův a l. 1434 Kunše z Petrovic. L. 1469 odumřel tu statek po Janovi Vazači z Sekyřic. V 16. st. psali se odtud Bílští z Kaříšova. S. byl v 16. st. přisl. hradu Veliše a v l. 1638—1850 Mladějova.

Skašov, dvůr, n. tvrz u Dlouhé Lhoty (Ml. Boleslavě), l. 1397 statek Evana ze Všejan a Jindřicha z Mečíře. V 16. st. patřil k Březnu, oddělen l. 1558 pro Heřmana z Bubna. L. 1578 k. jej Eliška z Donína, ale 1610 zase Mikuláš Vratislav z Bubna. Ok. l. 1660 příp. od pp. z Bubna ke Březnu (H. X. 43.)

Skašov, viz Lhota Skašova.

Skehrov (novočesky Skuhrov), n. véška u Bozejova (Pelhřimova) a l. 1386 přisl. Bozejova.

Sklopce, Slopce, n. ves, nyní les mezi Lipím a Šonovem, jež patřila r. 1415 k panství hradu Náchoda.

Skočce, obec i Skočice (pův. Skočci), ves u Přeštic, n. s tvrzí. Část její patřila r. 1239 klášteru Kladrub., ostatek byl vладыčím statkem, jež držel r. 1250 Bořislav. V l. 1318—1352 seděl tu Jaroslav a po něm syn Racek, 1359—1379 Otík a j. Jan Mráz z S. († 1403) stal se 1397 bisk. Olomouckým. V l. 1475—1497 měl je Vilém ze Chřínova, pak Přichovští z Přichovic (1520 Zdebor, pak syn Markvart, pak tohoto synové, potom byly rozděleny na polovice). Polovice patřila od poč. 17. st. k Lužanům, druhá příp. 1685. (H. IX. 204.)

Skočice, farní ves u Vodňan, l. 1399 vладыč statek, 1463 vладыk z Borovnice, od r. 1474 Radkocův, od r. 1567 přisl. Drahonic. Mikuláš Radkovec z Mirovic dostav je za díl, vystavěl tu sídlo (ok. 1588). Od l. 1622 patřily Chrtům ze Rtína. Od r. 1650 patřily k Protivínu, ale od r. 1662 patřily Jaroslavovi Flor. Švihovskému z Ryžemberka. Matka jeho Polyxena přinesla sem obraz P. M., jež po sboření sídla (1672) uložila v nové kapli (1678). Od té doby konány sem pouti. Po připojení k Protivínu (1700) zřízena tu duchovní správa, jež l. 1859 na faru povýšena. (H. VII, 262, TB. 159.)

Skočidolovice, ves u Pacova, l. 1360 až 1380 statek Adamův, 1388—1397 Petrův. Od 15. st. patřily S. obci města Hořepníka.

Skodra, Skůdra, ves u Strakonice, již kníže Břetislav daroval (1045) klášteru Břevnovskému. Později patřila až do r. 1547 obci Písecké. Po zabrání prod. r. 1549 Adamovi Kocovi z Dobrše a držena odtud k Ohrazenici.

Skochovice (pův. Skochovici), ves u Král. Městce, n. s tvrzí, 1362 statek Vilémův. L. 1380 tu seděl Jarek Poppek z Jíkve, l. 1389 Přibek († 1395) a Hynčík. Ok. l. 1410 získal je Dobran z Vlkova,

po němž následovali dcera, 1432 Vaněk Rezek z Mlékosrb, 1455 Petr Vodička z Labouně, 1511 Havel Zvířetický z Vartemberka. Nedlouho potom připoj. ke Chlumci. (H. V. 300.)

Skochovice, ves u Zbraslavě, jež se přip. v zákl. listu Břevnov. (993) a patřila témuž klásteru od založení. Později byly kl. Strahov. Cís. Zikmund zapsal S. (1437) Matěji ze Skuhrova a Petrovi z Obořiště. Později přip. ke Zbraslavi.

Skoky, farní ves u Žlutic l. 1518 statek Voršily Štampachové, 1564 přísl. Údrče. Část patřila 1591 k Marticům a přík. 1615 k Údrči; ostatek, který ke Kněnicům a Vahanči patřil, k. 1613. L. 1736 založen tu kostel a začaly se k němu pouti. L. 1746 založ. při něm lokalie a l. 1857 fara.

Skomelno, ves u Radnice, n. s tvrzí, 1379 statek Otkův († j. 1399), pak vdovy Henky a synů Dobeše a Jaroslava. Tento maje je sám odkázal S. manželce Markétě (1434), pak se dostalo (1437) Ondřeji Čapkoví ze Sulova. L. 1453 již patřilo ke Březině, od r. 1562 k Přivěticům a od r. 1661 k Radnici. (H. XIII.)

Skopytce (pův. Kopytci), ves u Soběslavě, l. 1368 statek Onše a Pelhřima bratří a strýce jich Jana, 1415 Jana, Petra a Pelhřima. Jan Krása přip. se v l. 1424 až 1454. V 16. st. patřily k Pacovu, později Alžbětě Kučerové a l. 1573 ujaty pro krále. Pak následovali Matyáš Kamenický, od r. 1596 Jiří Pětipeský a později Sádlové ze Vražného. L. 1623 zabrány a prodány Janovi st. Černínovi z Chuděnic. Pak drženy k Radenšnu a Choustniku. (M. XIX. 101.)

Skorenice, farní ves u Chocně, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1376 Mladota a držitel Koldína, 1398 Čeněk. Avšak již l. 1397 patřila část vsi k Chocni, pak celé S. do r. 1497 ke hradu Liticům, v l. 1495—1556 k Potšteínu a 1556—1850 k Chocni. Fara, jež v 17. st. zanikla, l. 1878 obnovena.

Skorice, farní ves u Rokycan, v níž byl farní kostel před r. 1374. S patřivaly ke hradu Drštce a ke tvrzí Dvorci. V 16. st. patřily k Rožmitálu, od něhož

l. 1588 k Mirošovu odděleny. V 17. st. zanikla fara; l. 1791 tu zřiz. lokalie a 1854 fara.

Skorkov, ves u Brandýsa n. L., v níž byl farní kostel před r. 1359. S. prodal l. 1332 Mikul. Fryd Janovi z Michalovic a patřil pak k Brandýsu. Po r. 1623 zanikla fara a již neobnovena. Kostel l. 1690 z části přestavěn a l. 1698 vystavěna zvonice. (M. B. IV. 114.)

Skorotice (i Skorotín), farní ves u Ústí n. L., v níž byl farní kostel před r. 1363. V l. 1363—1368 seděl tu Jan Skorotka maje podací společně s vlad. Všchlapskými; od r. 1414 patřily S. k statku Bukovskému. L. 1676 založeny kostelní knihy a l. 1749 kostel znova vystavěn.

Skorotín, samota, n. dvůr s tvrzí u Trh. Dušníků, 1359—1376 statek Přibíkův, 1401—1414 Předotův, 1437—1463 Přibíkův. Od r. 1515 seděl tu Václav Bechyně z Lažan († 1579), jež později S. k Dušníkům připojil. (H. VI. 138.)

Skoupý (na Skoupém), ves u Sedlčan, prvotně statek kl. Milevského, od r. 1479—1581 přísl. Zvíkova, pak samostatný statek Kalenicův, jež k. 1596 k Obděnicům. Ok. l. 1606 oddělen a patřil do r. 1623 Zikmundovi Hložkovi ze Žampachu, jemuž zabrán. Patřil dor. 1642 k Sedlčanům a pak ke Chlumci.

Skovice, dvůr u Čáslavě, ve 14. a 15. st. přísl. hradu Žleb, v 16. st. vладыčí statek zástavní, jež l. 1581 dědičně prodán Janovi Koudelovi ze Žitenic. L. 1599 k. jej obec Čáslavská, již l. 1623 vzat. Odtud patřily S. k Tupadlům.

Skramník, Skramníky, farní ves, kterou daroval kníže Břetislav I. (1052) klásteru Sázav. Opatové vyzdvihli tu farní kostel (1356) a drželi S. až do r. 1421. Cís. Zikmund zastavil S. (1436) Volfartovi z Radimě. L. 1490 patřila část Slavatovi z Chlumu, 1492 Jindřichovi z Kostelce také část. Onano držena ke Kostelci, tato koupěna k němu l. 1567. Kostel l. 1714 znova vystavěn.

Skramouš, ves u Bělé, v níž bylo dvoje manství ke hradu Bezdězi. Jedno držel 1406 Římek z Nosalova. L. 1553

přidělen k Bělé, později patřil k Dokzám a v l. 1637—1850 ke Mšenu. (B. M. 771.)

Skrbkov, n. ves u Klečat, až do r. 1430 přisl. Bukovska a odtud panství Třeboňského.

Skreje, viz Skryje.

Skřekov, prvotní název Střekova

Skřemelice, přítok Lužnice (1179), po níž se jmenuje město S. (Schrems).

Skrchleby, ves u Nymburka, l. 1323 statek Benešův, pak do r. 1558 přísluší panství Poděbradského, odtud statek Kašpara Granovského a pak přisl. Vlkavy a později Loučeně.

Skrchleby, ves u Kostelce n. O., již odkázal hrabě Kojata (1227) Klimatovi. L. 1342 patřily pp. z Potšteina k Boru hrádku, později z části ke hradu Potšteinu až do r. 1635 a pak ke Lhotce Žalmanově, z části k Přestavlkům Tato část byla 1671—1726 statkem o sobě Oboje příp. ke Kostelci.

Skrchleby (dial. Škrchleby), ves u Stankov. V l. 1379—1394 psal se odtud Bohuchval; sice držitelé sídlili na blízkém Hrádku. V 15. st. spustly S. a patřily v 16. st. k Hoř. Kamenici, s níž příp. k Týnu.

Skřípel, ves u Hořovic, jejíž podací kost. patřilo r. 1233 klášteřu Ostrov. Později byla část arcibiskupství a část manství ke hradu Dobříš. Ve 14. st. tu byla fara, jejíž podací patřilo z části vsi kláš. Ostrov. Oboje sloučil (mimo manství Rousovské) Jan Vratislav z Mitrovic († 1520) a potom drželi jeho potomci. Anna Vratislavova koupila l. 1586 od Pfeřkornův manství Rousovské. S. držena pak nějaký čas k Osovu. L. 1631 dostala se zase Vratislavům; od nich se dostala 1647 Mikuláš z Gerštorfu a příp. k Osovu. Fara za neznámé doby zanikla. (H. VI. 222.)

Skřítín, samota nad Dubkovicí u Děčína, n. ves, jež patřila 1383 ke Střekovu a později k Děčínu.

Skřivaň, ves u Křivoklátu, v níž byl far. kostel l. 1355. Podacími pány byli 1355 dva Kunšové, 1380 Hanek. Ve 14. a 15. st. tu byly dva zemanské statky a při jednom tvrzi. Tuto drželi v 15. st.

Chodaurové z Lokte, od r. 1545 Sekerkové z Sedčic, pak 1572 Chotkové z Chotkova, od r. 1596 rytíři z Renšperka až do r. 1690. Pak se vystřídalo několik majitelův a l. 1748 k. S. ke Křivoklátu. Fara v 17. st. zanikla. (H. VIII. 93.)

Skřivany, Křivany, ves u Nov. Bydžova, l. 1360 sídlo Vnatovo, po němž se dělí vладыky na tvrzi. Léta 1519—1547 patřily ke Chlumci; od r. 1552 seděli Zumrfeldové, jinak Častlové z Tumnice na nové tvrzi. L. 1635 obdržel je darem Jan Gordon, jeden z vrahů knížete Frydlantského. L. 1654 zase se dostaly Zumrfeldům a až do r. 1850 vystřídalo se mnoho držitelů. (H. V. 308, Sommer, Bid. 304.)

Skrovnice malá a velká, dvě vsi u Kostelce n. O., oboje dřívě na drobné statky rozdělené. Části patřily ve 14. st. k Olešné a Chocni, ok. l. 1500 část k Brandýsu, dva manové k Žampachu. Od r. 1568 patřila Velká k Potšteinu, část obou do r. 1593 k Lipanské Lhotě a později k Závřší. Skrovnička patřila od 17. st. k Borovnici.

Skršice, ves v krajině Žlutické, již dal kníže Bedřich r. 1183 křižovníkům Svato-mářským. Později se nepřipomíná.

Skršín, ves u Biliny, již dal Nemoj Vršovec (1102) kostelu Vyšehrad. Císař Zikmund zapsal S. 1436 Jakubovi z Vřesovic, po němž jej měl Jindřich, jeho vnuk. V 17. st. patřil S. Rajským z Dubnice, kteří tu do 18. st. seděli. L. 1707 k. k Bělušicům.

Skryje, farní ves u Křivoklátu, jež patřila r. 1239 klášteřu Kladrub. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Podacími pány byli 1375 Jaroslav, Oldřich, Zbyněk, 1415 Mikuláš z Husí a příbuzní jeho Stebňákové ze Slabec, později ke hradu Týřovu. Po vyplacení Týřova zůstaly Týřovským z Enzidle a l. 1601 k. ke Křivoklátu. Kostel l. 1713 znova stavěn. Fara v 17. st. zanikla; l. 1812 tu zřfz. lokalie a 1855 fara. (H. VIII. 94.)

Skrýšov, ves u Polné, jež se příp. r. 1233. Až do té doby byla německého

řádu a od r. 1233 kláš. Želivského. Od 15. st. byl S. přísl. Polně.

Skrýšov, farní ves u Sedlčan, snad l. 1219 sídlo Arklebovo, v 15. stol. na statcích pp. z Rožemberka, z části pak ke Křepenicům, Sedlčanům a Chlumci. Druhá část koupěna 1592 k Obděnicům, dostala se ok. l. 1609 Lidmile Krčínové vd. Vojkovské, pak byla v držení Malovcův a Hozlaurův a jiných rodin. Samostatným statkem byl do r. 1850. Na Jedli nad Skrýšovem byla kaple, kterou (1764) svob. p. Kfelíř v kostel rozšířil. Při ní zřízena 1786 lokalie a 1856 fara, která od r. 1890 Sv. Jan nad Skrýšovem slove.

Skrýšov, ves u Jankova, l. 1318 sídlo Ondřejovo, avšak i do r. 1420 majetek kl. Louňovského a pak do r. 1547 obce Tábořské. L. 1548 k. k Popovicům a l. 1571 od Skuhrovských prodán k Jankovu. V 17. st. patřil Chobotským z Ostředka, později celý k Jankovu.

Skudly, ves u Přelouče, až do r. 1421 statek kláš. Opatovského, pak přísl. Kunětické hory (do r. 1518 také Přelouče) a od 16. st. Pardubic. Odtud slouli Svitkovští ze Skudl.

Skuhrov, farní ves u Habru, v nř byl farní kostel již před r. 1358. Až do r. 1400 patřil S. ke hradu Žlebskému, od r. 1415 vyskytuje se v držení kláštera Vilémov. Od 15. st. držen k Lipnici, v l. 1561—1636 ke Světlé a 1636 až 1850 k Habru. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1727 obnovena.

Skuhrov, ves u Landškrouna, jež se dostala r. 1292 klášteru Zbraslav. a od té doby držena ke hradu Landšperku a od r. 1589 k Landškrounu.

Skuhrov, farní ves, n. hrad a městečko u Rychnova n. K., ok. l. 1280 sídlo Mutinovo, pak pp. z Meziříčí (Jan 1321 se syny, od r. 1338 syn jeho Tas, po tomto 1351 synové jeho Jan a Vznata, 1386 Jan a Jaroslav). Tehdáž tu byl far. kostel. L. 1387 k. od Půty z Častolovic a Bočka z Kunštatu. Napřed byl v držení potomkův onoho, ale od r. 1454 rodu Kunštatského a držen k Liticům. Mezitím hrad spustl. V l. 1495—1558 byl S. přísl.

hradu Potšteina a odtud Solnice. Kostel l. 1717 z kamene vystavěn, a fara, jež l. 1623 zanikla, l. 1787 obnovena. (H. II. 202.)

Skuhrov, ves u Berouna, l. 1316 sídlo Jetřichovo, 1380 Jencovo, 1436 Vaňkovo a 1457 Janovo. Odtud se nazývali Skuhrovští ze Skuhrova. Mladotové ze Solopisk připojili pustou tvrz s vesnicí k Litni. (H. VI. 91.)

Skuhrov, ves u Mělníka, prvotně statek kapitoly Mělnické. L. 1436 zapsán Janovi ze Smiřic. Později (1541) patřil Mělnické obci, již sice l. 1547 vzat, ale zase navrácen. L. 1616 od obce prodán, byl v držení Borejských, v l. 1729 až 1796 rodiny Turbovské a l. 1796 k. k panství Mělnickému. (B. M. 773.)

Skupeč, ves u Bezdržic, l. 1361 sídlo Sulíka, syna Sulíkova, 1379 Jetřichovo. V 15. st. seděli tu vl. z Něšova, v 16. st. Vykartové ze Šanova. Ok. l. 1603 vyženil jej Jakub Podmoklský z Prostiboře († 1640) a drželi pak synové; ok. 1670 patřil Winklerům z Heinfelda, l. 1705 Steinbachům a v 18. st. přip. k Bezdržicům. Dříve tu bývala tvrz.

Skupečná, podle Palackého n. ves, bezpochyby táž, jako Slupečň.

Skupice, ves u Postolopr, v nř byl farní kostel již před r. 1386. S. patřily od nepaměti klášteru Postoloprtskému až do jeho vyvrácení. L. 1436 zapsány Beneši z Kolovrat, l. 1459 patřily ke hradu Oseku, l. 1469 dostaly se Janovi Chotkoví z Chockova. Konečně jich nabyla vrchnost Postoloprtská. Fara za neznámé doby zanikla.

Skuteč (nedobře Skuč), město, jež se přip. r. 1289 mezi těmi pevnostmi, které král Václav II. Bedřichovi, markrabí Mišenskému, postoupil. Tehdáž tu stál hrad na Humberce nad městečkem. Toto mělo před r. 1349 farní kostel, jenž postoupen k bisk. Litomyšlskému. Od poč. 14. st. patřila S. k panství hradu Rychemburka. Smil Flaška vyzdvihl tu l. 1391 druhý kostel, při němž byl špitál. V 15. st. koupěna k tomu část Holetína a 1484 díl Prasetína. Pro týž špitál obdržela obec l. 1466 některé milosti, l. 1500 svobody

od Anežky z Chlumu a l. 1564 majestát na třetí výroční trh a jiné trhy. L. 1628 založeny kostelní knihy. L. 1850 stala se S. sídlem c. k. úřadův. Znamenití rodáci: V. Tomášek (nar. 1774, † 1850), A. F. Rybička (nar. 1812, † 1899). Erb: Červený štít, na něm u zpodu stříb. hradba se stínkami, za ní dvě věže s okny, cimbuřím, černými báněmi a zlat. makovicemi. (Monografie jsou K. Zástěry a K. Adámka.)

Skiviřín, ves u Přindy, jež byla kníž. majetkem v l. 1115—1186, avšak od r. 1223 byla sídlem Ratmíra ze S., od něhož pocházeli páni ze Švamberka. S. zůstal pak při panství Borském a od r. 1368 příp. se tu farní kostel. Ve 14. a 15. st. tu byla tvrz, jež později spustla. Fara v 17. st. zanikla.

Skvořetice (prv. Skvořatici), ves u Blatné s tvrzí, v l. 1397—1412 sídlo Jana Mírovce a potom jeho rodu. Ok. l. 1446 získal je Beneš z Kalenic, jehož rod (Oldřich, 1498 tři bratři, 1543 Jan a Zikmund, 1578 Beneš, Zdeněk a Adam, 1595 Jan, 1629 Vilém) tu až do r. 1673 seděl. Tehdá je k. Ferd. Antonín Malovec z Chýnova, po němž dědila manželka. Pro dluhy statek vzat do sekvestru (1699) a pak prodán. L. 1701 k k panství Blatenskému. (H. XI. 188.)

Skvořetín, dvůr u Rosochatce, n. ves, l. 1385 statek Přibíkův a v 15. st. Maleckých z Malče. V 16. st. patřil ke Krupé a od sklonku téhož st. k Rosochatci.

Skvrňany (pův. Skvrňané, Skvrněné), ves u Plzně, jež patřila r. 1239 klášteru Kladrub. Táboři obléhající Plzeň (1433) měli tu své ležení. Sice patřily S. ode dávná ke statkům města Plzně.

Skvrňov (pův. Skvrnějov, obec. Škvrňov), ves u Zás muk, l. 1295 statek 6 vladyk. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo opatům kl. Sázavského, vladkám Lhotským a držitelům zdejší tvrze pospolu. V 15. st. seděli tu Zás mučtí ze Zás muk. Později držena Sázavská část ke Kom. Hrádku, díl v let. 1487 a 1557 k Maloticům a tvrz s částí vsi od r. 1543 k Zás mukám. (H. XII. 242.)

Skyritz český Styřice.

Skytaly, ves u Podbořan, v níž byl farní kostel ve 14. st. Podacími pány byli 1358 Hynek z Krakova, 1365, 1367 vdova Smilova, 1379 Heřman z Jeřně, pak Oračovští a Mlynečtí. V 15. st. byly S. rozděleny na 4 statky. L. 1538 patřily celé k Valči, od nichž l. 1597 odděleny a byly v držení Štampachův. Od l. 1623 zase patřily k Valči, l. 1638 odděleny, ale potom zase k Valči přikoupeny. V 17. st. zanikla fara a kostel v l. 1782—1784 znova vystavěn.

Slabce, farní ves u Rakovníka (již farní ve 14. stol.), ode dávná z polovice přísluš. Krakovce, z polovice manství ke Křivoklátu, na němž seděli od r. 1424 Borňové ze Slabec. V 16. st. drželi je Vahančové z Vahanče; po nich následovali Újezdečtí a ok. r. 1670 Mundenové z Mundenfeldu. Fara, která v 17. stol. zanikla, 1720 obnovena. L. 1735 držel je Frant. Karel Vančura z Řehuic, jež zámek vystavěl. Hildtprandtové z Ottenhausen koupivše S. k Hořkovu, přenesli sem sídlo. (H. VIII. 110.)

Slaník (staroč. Dvořec), ves u Strakoníc, l. 1359 přísl. Řepice, asi od r. 1372 tvrz a sídlo Předoty z Řepice, l. 1409 Zikmundův. Král Vladislav povolil 1476 Markétě, manželce Mirošově, aby si postavila novou tvrz na pahrbku a ta aby se jmenovala S. Miroš z Vochova, manžel její, prodal S. ok. l. 1500 k panství Strakonickému. (H. XI. 138.)

Slanín, l. 1329 vesnice kláštera Vilémovského neznámého položení.

Slansko, Slanský kraj. 1. politické a soudní území, západně až k Loděnici, severně k Peruci a blízko k Ohři, východně až ke Ctiněvsi a Vltavě, jižně až ke Mži. Ač není pochyby, že býval kraj tento od starodávna, přece se objevuje do r. 1233 jen jako přísl. Pražského úřadu. Od r. 1239 a ve 14. st. často připomíná se, ač ještě 1337 k Pražskému úřadu náležel. Zdá se tedy, že bylo S. ode dávná samostatnou popravou a berním obvodem, ale i poprava zanikla, když týž úřad dáván šlechticům. Zdá se, že v té příčině Slansko spojeno bývalo s Litoměřickem,

s nímž mělo ještě l. 1462 společného krajského hejtmana. V 16. st. byl S. k. samostatným územím a l. 1714 spojeno v jedno s Rakovnickým krajem.

2. církevní území neb kraj dělkanský, jenž obsahoval fary Slaný, Dolyni, Menší Lidice, Tuřany, Kvilice, Neprobylice, Dřínov, Zlonice, Pálčok, Páleč, Vraní, Lukov, Ředhošť, Ječovice, Mury, Budyni, Kostelec, Černochoy, Peruc, Počedělice, Radunice, Orasice, Kystru, Slavětín, Chlumčany, Smolnici, Vrbno, Týnec, Telce, Klobouky, Vinařce, Dračov (H. Ročov), Dřevíč, Hořešovice, Pozdeň, Srbeč, Mšec, Třtici, Strašecí, Stochov, Družec, Smečno, Hradiště (Libušín), Malikovice, Řisuty, Přelice, Kladno, Větší Lidice, Újezdec, Buštěves, Kralovice, Vrapice, Pchery, Knovíz, Želenice a Zvoleněves.

Slaný (nikoliv Slané), město, prvotně knížecí hrad, jenž se v základním listu Břevnovském (993) připom. Týž klášter odtud brával desátek tržného a soudních vin. Kl. sv. Jiří bral odtud také část tržného. Václav II. vysadil (nedlouho před r. 1305) nové město právem Magdeburským. Bezpochyby daroval kostel zdejší klášteru Ostrovskému, jenž při něm zřídil proboštví. (Probošty byli Dominik do r. 1357, 1357—1396 Jetřich, 1396 až 1413 Oldřich a pak Mikuláš.) Král Jan potvrdil (1336) vysazení města a přidal svobod. Po ohni r. 1370 obdrželi obyvatelé majestát, aby o svých statcích řídili a statky odumřelé spadaly na příbuzné (1372) a l. 1378 obdrželi od Karla IV. odumřelý dům za radnici a rozličné svobody. Od Václava IV. obdrželi (1408) právo míle. Za prvních bouří po r. 1419 přidali se Slanští ke straně pod obojí, ale Vilém Zajc z Hazemburka obsadiv Slanskou horu zastržil bohatší měšťany tak, že jej do města vpustili (1420, 25. května). Řády pod obojí násilně zničeny, avšak obyvatelé věrni jsouce své víře, poddali se l. 1421 Pražanům po prvním útoku. Za sporů těchto s Tábořy tito S. 1425 opanovali a jaté protivníky i s městem vypálili. Slanští se odtud přidali k jednotě Tábořské a s ní také u Lipan (1434) bojovali. V l. 1460—1472 město znova

hrazeno a pěknými branami zdobeno. Blahobyť obce pak vzrůstal, tak že mnohé statky kupovány. Avšak když se Slanští se stavy proti králi zapsali, l. 1547 těžce pokutováni, tak že o velkou část svých statků přišli. K tomu přišlo l. 1551 neštěstí, že více než polovice města vyhořela. L. 1595 založeny kostelní knihy (jedny z prvních v českých krajinách). Největší pohroma stihla město po r. 1620. Ačkoli se hned po Bělohorské bitvě poddalo, přece všechny jeho statky šmahem zabrány a l. 1622 i s městem Jaroslavuvi Bořitovi z Martinic zastaveny. Nad to l. 1638 témuž pánu město ohněm l. 1634 vyslené dědičně doprodáno. Vrchností Slaného byli od té doby držitelé Smečna až do r. 1850. L. 1643 město od Švédů vypleněno. Bernart Ignác z Martinic založil před městem 1655 klášter františkánský a 1658 kolej piaristů s kostelem. K tomu přišel léta 1770 kostel XIV. sv. pomocníkův, který byl l. 1786 zrušen. L. 1714 příp. S. k Rakovnickému kraji, ale zůstal krajským městem, v němž i umístěn král. krajský úřad (stavení teprve l. 1818 vystavěno). L. 1795 velká část města vyhořela. L. 1850 stal se S. sídlem c. k. úřadův. Znameníť rodáci: Jan Pithopaeus, Pavel Samuelides, Jan Slanský, F. K. Miltner († 1874). Erb: na červeném štítě český lev. Při velkém erbu drží štít horník maje v ruce bečku soli, nad štítem jest helmce se zl. a červ. péry a sedmi hvězdami.

Slapník, n. ves, která patřovala v letech 1115—1186 klášteru Kladrubskému.

Slapy, farní ves u Zbraslavě, v níž postavil r. 1137 pan Mladota kamenný kostel sv. Gotharda. Král Václav daroval Slapy klášteru Zbraslav. (1292) hned při jeho založení. Ve 14. st. již tu byla fara. Opatové drželi S. až do husit. válek; r. 1425 již byly ujaty ke Karlšteínu. Cís. Zikmund zapsal S. 1436 Jakubovi z Řitky, ale l. 1437 Hanušovi a Jindřichovi z Kolo-vrat. Později zase od kl. Zbraslavského vyplaceny a drženy k němu až do jeho zrušení (1785). Od l. 1825 byly sídlem samostatného statku.

Slatina, ves u Vys. Mýta, jež se r. 1292 přip. Nad ní stávalo Plotiště (viz to). S. bývala přísluš. Plotiště, na kteréž později také jméno S. přeneseno. Až do roku 1556 patřila k Potšteinu a odtud k Chocni.

Slatina, ves u Král. Hradce, jež patřila do r. 1547 obci Hradecké a později Alšovi Rodovskému z Hustiřan, jež tu tvrz vyzdvihl. Od synů jeho dostala se 1559 Bohuši Hrušovskému z Hrušova, od r. 1563 patřila Dohalským. L. 1592 koupil ji Pavel Hamza ze Zábědovic, jehož potomci tu do r. 1631 seděli. Tehdá k. k Novému městu. (H. II. 162.)

Slatina, ves u Bohušína (České Skalice), až do r. 1509 přísl. Visemburka a pak zámku Náchoda. (MB. X. 93.)

Slatina, farní ves u Žamberka, v níž byl kostel hradí před r. 1359. S. patřila k panství hradu Rychnova kromě dědiny, kterou r. 1364 Jetřich z Rychnova od pp. z Potšteina přikoupil. V 15. st. přidělena k Dubnu, s nímž však l. 1497 zase k Rychnovu přip. Kostel l. 1699 znova stavěn. Fara po r. 1623 zanikla, avšak l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1856 fara. (PA. XV. 247.)

Slatina, ves u Libochovic, jež se r. 1057 jako jmění kostela Litoměřického a od r. 1380 jako farní připomíná. Podací kostela patřilo proboštům Litoměřickým. Po r. 1420 opanována od pánů z Hazemburka a držena ke Klapému napřed zápisně a později k Libochovicům dědičně (až do r. 1676). L. 1595 vystavěna věž při kostele, ale fara po r. 1623 zanikla.

Slatina, ves u Horazdovic, jež patřila v 16. stol. z části ke Kadovu, z části k Oselcům. V 17. st. drželi ji Zaborští z Brloha (1603 Jan Jindřich), kteří ji do r. 1677 drželi. Pak následovali držitelé z rozličných rodů až do připojení k Chanicům.

Slatina, ves u Hostouně, n. s tvrzí, l. 1379 na několik statků rozdělená. Držiteli tvrze byli 1430 Racek z Honcovic, 1448 Vilém Liška z Kníje, v 16. st. vl. ze Hrádku a z Maksu. Ok. l. 1556 nabyt jí Zikmund Černín z Chuděnic,

po němž synové Martin (1585—1598) a Jan Protiva († j. 1612) následovali. Diviš Václav, syn tohoto, prodal S. (1630) k Hostouni. (H. IX. 118.)

Slatina, ves u Chříče, l. 1368 statek Jaroslava a Podivův bratří, 1383 Podivův, Zdebor a Petra. Podivův syn byl Ondřej Špalek (1599—1427), od r. 1407 pán na Zvikovci, k nřž S. připojil. L. 1572 dostala se k Čisté a nedlouho potom přip. ke Chříči. (PA. VI. 231.)

Slatina, ves u Velvar, 1318 statek Miloslavův, 1366 Bohuty a Miloslava bratří, 1386 Ješka, později rozličných vladyk. V 16. st. patřila část ke Zvoleněvsí, druhá byla Žďárských a pak v l. 1534—1571 přísl. Kolešovic. Potom se dostala za díl Jeronymovi ze Hrobčice a patřila pak synům jeho. Pak následovali 1616 Zuzana Chrtová, Jan Vilém z Gerštorfu († c. 1664), pak tohoto syn. L. 1668 k. ke Zvoleněvsí. (H. VIII. 260.)

Slatina, dvůr u Kunějovic, n. ves, jež se přip. v zákl. listu kláštera Kladrub. (1115), jež tu dostal dědiny od tří vladyk. Témuž klášteru patřil ještě r. 1186. L. 1379 tu bylo několik vladychých statků. V 15. st. ves od křižáků zničena a patřila 1545 jako pustina ke Všerubům.

Slatina, n. ves u Obříství vedle Korycan. L. 1392 byla Mikuláše z Vranšho, 1406—1420 kl. Břevnova, pak přísl. Chlumína. V 16. st. byla pusta.

Slatina, farní ves děkanství Kadaňského, nyní město Schlettau v král. Saském.

Slatiňany (t. j. Slatiňané), farní ves u Chrudimě, řečená r. 1349 Slatina Svankova. Tehdá tu byl farní kostel, jež postoupen k biskup. Litomyšl. S. drželi 1294 František, 1371 Zbyněk, od r. 1386 vladky z Tuněchod, od r. 1445 páni z Talmberka. L. 1469 vypáleny od Uhrův. Ke konci 15. stol. seděli tu Šarovci, v l. 1525—1547 patřily obci Chrudimské, pak Lhotským ze Zásmyk, od r. 1554 Liběchovským. L. 1575 k. S. Bohuslav Mazanec z Frymburka († 1589) a později náležely Karlíkům z Nežetic. L. 1622 zabrány a l. 1623 prodány. Patřily do r. 1660 k Rychem-

burku, od r. 1669 Puchartům z Vodčerad od r. 1710 Zumsandům ze Sandberka. L. 1732 přík. k panství Nasavreckému. Z bývalé tvrze vznikl nynější zámek. Fara zaniklá teprve l. 1801 obnovena. (H. I. 147.)

Slatinice, Slatěnice (pův. Slatinici, farní ves u Mostu, jež se přip. r. 1227, jsouc statkem vladyčím. Před r. 1363 byl tu farní kostel. S. bývaly ponejvíce v držení bohatých měšťanů Mostských, jako byli 1363—1379 Martin a Matěj, r. 1406—1412 Martin, r. 1426 a 1435 rodina Šleglů. Později patřily bratrstvu Božího těla v Mostu, po jehož zrušení spadly na náboženský fond. L. 1797 veřejnou dražbou prodány a l. 1814 připojeny k Hořanům. L. 1621 založ. kostelní knihy. Fara asi tehdy zanikla, ale l. 1722 obnovena.

Slatinky, véska u Vel. Slatin, n. s tvrzí. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1366—1385 Bartoš z Valečova a 1387—1414 syn jeho Jan. Když potomstvo tohoto pomřelo, dostaly se S. Petrovi Kdulincovi z Ostromiře (1454). Mikuláš a Jiřík, synové tohoto, prod. S. (1488) Johance z Kunratic. Nedlouho potom přip. k Velíši. Později kostel i s farou zanikly. (H. V. 271.)

Slatiny, Velké S., farní ves u Jičína, v níž byl farní kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1357 Petr, 1401 Mikuláš z Bříšťan a Půta, 1436 Heřman z B. Později byly S. rozděleny mezi vlad. z Labouně a Kříčovské. Na jednom z těch statků seděla l. 1488 Anna Lemberková. Mikuláš starší a Adam Karlíkové z Nežetic prodali 1536 S. Mikuláši Trčkovovi z Lípy, jenž je k Velíši připojil. Fara v 17. st. zanikla; l. 1769 zřiz. tu lokalie a l. 1785 fara. Kostel l. 1761 přestavován. (H. V. 271.)

Slavany, n. ves na klášterství Želivském (1226) neznámého položení.

Slavče, Slaveč, ves u Trh. Svin, 1394 Kateřiny, Matěje a Jakuba, později Domina z Doudleb, l. 1439 Petraše z Kovanína.

Slavčeves? Slavkovec? (psáno Zlauchauz), ves neznámé povahy (1186), ač nejsou-li to Slavíkovice.

Slavětice (pův. Slavatici), n. ves snad u Přídola. Z dědin zdejších vycházely od r. 1259 desátky k faře Přídolské a klášteru Vyšňobrodskému. Později se nepřipomínají.

Slavětice, ves u Týna n. V., v 16. st. přísl. Březiho Hrádku, od r. 1604 k Údrazi, s níž přip. ke Chřešticům.

Slavětice, n. ves jižně od Šestajovic, buď v tu stranu k Újezdu aneb k Úvalům. Ode dávna patřily s tvrzí kláš. Zderazskému. L. 1419 zastaveny, později se dostaly Svojšovi ze Zahradky. Ok. l. 1450 přip. k Dubči, l. 1543 zase vyplaceny a jako pustina zastaveny, drženy pak ke Kolodějům.

Slavětín (prv. Slavatín), ves u Nov. města n. M., až do konce 15. st. asi na tři statky rozdělená, které k okolním statkům patřivaly. Část s Městcem koup. 1528 k Novému městu, ostatek již ke konci 15. st. skoupen od Trčků k Opočnu.

Slavětín, ves u Načeradce, v 16. st. z části přísl. Těchobuze, z části svobodství, z něhož posli Mazaní z Slavětína. V 17. stol. patřil ke statku Řisnickému z části. Bývalá svobodství v 18. st. přip. k Lukavci.

Slavětín (t. j. Slavatův dvůr, proto adj. Slavatský), městeček u Loun, již r. 1268 ves trhov. jež se dostala tehdy k biskupství. Na poč. 14. st. S. odprodán a dostal se vladykám ze Rvenice. Jedna polovice dostala se ok. l. 1340 Zbyňkovi z Hazeburka. Ostatek koupili od pp. z Vartemberka Vilém z H. se synovcem Mikulášem (1376). Tehdy tu byl farní kostel připojený ke kl. Postoloprskému, jež Mikuláš dal 1385 vymalovati. Po Vilémovi, jenž díl Mikulášův ujal, následovali vdova a synové a rod jich až do 16. st. Ok. l. 1520 k. od Václava Sokola z Mor, jehož potomci jej drželi napřed k Vršovicům, totiž vnukové Albrecht, Jiřík, Václav a Adam. Po Václavovi († c. 1570) dva jeho synové Zikmund († 1608) a Albrecht měli díly na Slavětíně. Po vyměnění mužského potomstva prodán.

S. Dostal se l. 1628 Matyáši Arnoldinovi z Klaršteina, po něm byl v držení rodiny Papazoni, kteří jej měli do r. 1711. Tehdá se dostal rytířům z Weinberka, po nichž dědil 1791 Vincent Zessner ze Spitzenberka. L. 1810 přik. k Peruci. (M. XXIV 97.)

Slavětín, n. ves u Lipnice (Něm. Brodu), jež byla l. 1562 pusta.

Slavhostice, ves u Libáně, l. 1395 sídlo Janovo. Na poč. 16. st. patřily ke Žlunicům a v l. 1559—1850 ke Kopidlnu.

Slaviboř, n. ves, nyní místnost Švejnbory mezi Čejkovem a Lešovem u Pelhřimova, jež se 1203—1379 jako přísluš. panství Řečického připomíná.

Slavice, n. dvůr a ves v okolí Černého Kostelce. Léta 1360 patřila k Chrastu. L. 1492 byla pusta a prod. od Jindřicha Kosteláka z Kostelce k panství Chomutovskému

Slavice, prv. Slavici, ves u Bezdruzic, n. s tvrzí, l. 1329—1357 sídlo Lvíkovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1394 Lvík, 1405 Chval, 1408 Neostup a Bavor bratři ze Švamberka Odtud se psali Všerubci a Smolíkové ze S. L. 1478 patřily Sezemovi z Hrádku a od 16. st. ke Třebli a od r. 1711 k Trpistům.

Slavíkov, ves u Chotěboře, n. s tvrzí, původitě Slavíkovcův z Slavíkova (1415—1448 Václav, 1420 Jakubec Jan, 1448 Petr, později Jan a Ondřej, 1531 Jan, 1542 Zdeněk, 1596 Jindřich, 1615 Jan), kteří S. až do 17. st. drželi. Pak jej měl Karel F. z Dobřenic, od r. 1696 M. Františka Bukovková a l. 1707 syn její Raimund de la Fosse. L. 1709 k. ke Studenci. (H. XII 294.)

Slavíkovice (prv. Slavíkovici), farní ves u N. Kdyně, snad táž, která se r. 1186 příp. (viz Slavčevs). L. 1364 patřily bratřím z Pušperka, l. 1379 několika vladýkům, 1464 Půtovi z Pěžína a 1496 k Bezděkovu. V 16. st. byly přísl. Úsilova a v 17. st. samostatný statek Vidršpergárův z Vidršperka. Později přik. k Bystrici. V 18. st. byla tu kaple, na jejímž místě 1826 kostel vystavěn. Lokalie l. 1785 zřízená povýšena l. 1857 na faru.

Slavíkovice, n. ves u Bělé za Plasy, snad na místě Hoř. Bělé, jež se l. 1379 a 1512 jako přísl. Bělé připomíná.

Slavín, stavení, jež umění milovný Ant. Veith († 1853) zakládal na Kostelci u Liběchova (Mělníka) chtěje tu postaviti 24 soch znamenitých Čechův. Na provedení této své zamilované myšlenky vydal velké peníze, ale když již několik soch překrásného díla bylo ve Mnichově ulito, nastal rok 1848, kdež se podařilo několika nepřítelům českého národa vštípití nemocnému Veithovi nedůvěru ke snahám českých národovcův. To, jako i závady, do nichž upadl, byly příčinou, že stavba nedokončena.

Slavín, n. ves na klášterství Želivském, jež se příp. r. 1226.

Slavkov (něm. *Lagau*, prv. *Laukau*), farní ves u Krumlova, 1305 sídlo Buzkovo a pak (1302—1375) jeho syna Viléma a Jana († j. 1402), tohoto syna. Později patřil vl. z Komařic a 1497 Ondřeji z Mezipotočí, 1541 Matyáši ze Šontálu a pak (1560) Slavkovským ze Šonova. L. 1584 k. ke Krumlovu, 1596 zase odprodán. Melichar z Kolkreitu prodal S. (1607) obci města Krumlova. Kostel 1313 založený a od r. 1362 farní, l. 1787 znovu staven a 1800 rozšířen. Fara po r. 1623 zanikla; l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1857 fara. (H. III 91.)

Slavkov (něm. *Schlaggenwald*, vlastně *Slawkenwalde*), král. horní město založené jako městečko (ok. l. 1333) od Slavka z Oseka na panství Bečovském. S ním vystavěn i kostel a zřiz. fara, jež se l. 1357 příp. S. zůstával přísl. Bečova a vzrůst svůj děkoval doloování na cín. Jan Pluh založil dolejší město a obnovil kostel (1520). Dědic jeho Kašpar udělil obyvatelům (1540) právo volně se stěhovati. Když pak 1547 všechny své statky propadl, dostal se Bečov pod českou komoru. Ferdinand I. potvrdil l. 1547 svobody městské a vyzdvihl 1548 1. června S. na král. horní město s obvyklými tehdá svobodami a udělil městskou pečeť. Přes to, že hornictví pomalu upadalo, důchody obecní tak rostly, že obec mohla panství Bečovské vyplatiti (1597) a l. 1615 jí dědičně doprodáno.

L. 1602 založeny kostelní knihy. Za povstání l. 1618 přidrželi se S-ští horlivě stavů, mnozí z nich l. 1620 se zúčastnili oběšení několika jezdců Bukvojových a stáli k Mansfeldovi, když 1621 S. obsadil. Proto obec l. 1620 všecko své jmění propadla a konšelé pro dotčené účastenství na statcích pokutováni. Ale protože obyvatelé do r. 1627 k víře katolické přistoupili, navrácen obci skrovný statek zádušní a konšelé jen mírně pokutováni. Léta 1631 obsazen od Sasův, kteří zase l. 1632 od císařských vypuzeni. Pro vystěhování mnohých a svízele válečné bylo l. 1654 v městě přes 80 pustých stavení. Od konce 18. st. zavládl tu čilý průmysl. Znamenití rodáci: Kašpar Brusch (nar. 1518), korunovaný básník, a Brandel, rytec. Malíř Eliáš Dollhopf byl tu purkmistrem. Erb: štít křížem na 4 pole rozdělený; 1. polovičné shora červ., zdola stříb. a v něm český lev se zl. korunou a střídajícími barvami, 2. červené a v prostřed pruh na stříb., červ. a stříb. pole rozdělený, 3. černé a v něm zlatý lev s červ. korunou a jazykem, 4. zelené, v něm křížem dvě hornická kladiva a přes ně vzhůru hrábě.

Slavkov, ves u Otíc, n. s tvrzí, 1360 statek Adamův, později Vidlákův z Slavkova, z nichž ho nabyt Jan před r. 1428 a drželi po něm Kuneš a Odolen. V 16. st. patřil k Beztahovu a později k Janovicům. (MB. I. 42.)

Slavkovec viz Slavčeves.

Slavkovice, ves u Heřm. Městce, jež se příp. r. 1228, jsouc majetkem kláštera Opatovského, darovaným mu od Kojaty Hrabšice. Ve 14. st. patřily k Mrdicům, pak asi do r. 1577 k Heřm. Městci, 1577—1611 ke Stolanům a 1611 až 1850 zase k Městci.

Slavkovice, jinak Budice, až do r. 1420 jmění kl. Korunského a pak přísl. Krumlova. (Viz Hist. sbor. III. 170.)

Slavoňov, farní ves u Nového města n. M., v níž byl farní kostel již ve 14. st. S. patřival ke hradu Frymbruku a od r. 1538 k Opočnu. L. 1553 kostel znova ze dřeva vystavěn. Fara tu později zanikla;

l. 1787 zřiz. lokalie a 1806 fara. (PA. X. 507, M. X. 18.)

Slavoňov, samota u Vesce (Milevska). Ve 14. st. byl S. z části přísl. kl. Břevnovského, z části přísl. Chotěřiny Onano zřískána k Orlíku l. 1437, tato 1584.

Slavošov, ves, n. městečko u Dol. Kralovic, před r. 1324 statek Prockův. Ve 14. st. byl tu farní kostel, k němuž podávali l. 1366 držitelé Zruči a v l. 1385 až 1418 držitelé Zbraslavic. V 16. st. byl rozdělen. Část patřila ke Zruči, část do r. 1564 k Vlastějicům, a pak k Ostrovu. K tomuto patřil celý S. od konce 16. st. Fara v 17. st. zanikla.

Slavošov, n. dvůr v okolí Svojetína (Rakovníka) 1539 pustý.

Slavošovice, ves u Lišova. l. 1364 statek Vlaštka a Peška Odtud vycházely platy k oltáři do Budějovic. V 16. stol. patřily z části k panství, z části ke klášteru Třeboňskému.

Slepotice, ves u Holic, n. s dvěma tvrzemi, l. 1318 statek Viléma z Lysec, před r. 1387 Filipův, pak Fránův († j. 1399). L. 1448 je držel Smil. Později tu seděli Slepotičtí ze Sulic (1470 Heřman, 1510 Petr, 1548 synové tohoto Markvart, Jiří a Jan). Poslední z nich Jiří obdržev je za díl, prodal S. 1570 k Pardubskému panství. Kostel, již l. 1349 farní, byl ze dřeva a l. 1818 vystavěn z kamene. Fara zanikla před r. 1615. (H. I. 65, M. VI. 51.)

Slibkov, tolik co Libkov.

Sliven, prvotní pojmenování všech vesnic, které se dnes jmenují Slivno.

Slivenec, farní ves u Zbraslavě, jež se příp. r. 1253, jsouc majetkem křižovníkův u mostu. Již tehdy tu stál kostel s farou, jejíž podací patřivalo témuž řádu. Týž tu byl vrchností až do r. 1850. L. 1620 sice odprodán od stavův Anně Pfeřkornové z Otopachu, ale l. 1621 zase řádu navrácen. (Zpráva školy Smíchovské 1878.)

Slivenec viz Slivno.

Slivice, samota u Milína, n. ves, v níž byl farní kostel již před r. 1362. S. patřivaly k arcibiskupství, ale za husit. válek ujalí se jich purkrabě Karlštejnští a pak drženy ke Karlšteínu aneb k Milínu. L. 1636

založeny kostelní knihy. Kostel l. 1644 a fara, l. 1623 zaniklá, l. 1647 obnoveny.

Slivno dolní, farní ves u Benátek a nedaleko S. horní a malé (Slivnec). Z jednoho z nich pocházeli pp. ze Slivna (1223—1240 Albert a Rudolf, 1237 až 1271 Jaroš a Epa). V horním a dolním byly ve 14. st. farní kostely; tomuto se říkalo také Slivnec. Horní drželi ve 14. stol. páni z Veitmile a jiní, odtud také pocházeli Žitovličtí ze Slivna, z nichž poslední Kateřina tvrz s částí vsi (1485) ke Košatkám prodala. Fara v H. S. zanikla v 17. st. Kostel v D. S. l. 1808 znova vystavěn. (H. X. 394.)

Slivovice viz Šlibovice.

Slivovky, n. dvůr u Měšic (Tábora) l. 1577 pustý.

Slopce viz Sklopce.

Slopěšice, l. 1318 ves v bližším neb dalším okolí Žatce.

Slotějov, n. ves, nyní les u Březiny (Vlašimě), l. 1544 pustá a přísl. Třebešic.

Sloup, Pirkstein (něm. *Bürgstein*, vl. *Birken — Pirkenstein*), farní ves u Haidy se starým hradem založeným na poč. 14. st. od Čenka z Ojvína. Týž se odtud psal v l. 1324 — 1330. Později jej prodal a potomci založili nový Pirkstein v Ratajích. S., v němž byl ve 14. st. farní kostel, držel Hynek Berka z Dubé († 1361). Syn jeho Hynek prodal jej 1412 Hanušovi Velflovi z Varnsdorfu, jenž tu přes celé války seděl. Po něm následoval Mikeš Pancíř ze Smojna, jenž odtud Lužičanům škodil. Proto od nich l. 1444 a 1445 obléhán a ke vzdání donucen. Mikeš držel S. ještě l. 1455. Dědicové jeho Jan a Frydman prodali S. Vilémovi z Ilburka a tento (1471) Jaroslavovi, Jiříkovi, Janovi a Petrovi bratřím Berkům z Dubé. Odtud držel k Lipému. S částí Lipého držel jej Petr a po něm syn Zikmund († 1570), pak vdova tohoto Kunhuta z Eberšteina, později vnuk Adam, jenž 1596 ve vsi tvrz vyzdvihl a starý hrad spouště přenechal. Po něm († 1607) dědila dcera a ta prod. S. mateři své zase vdané za Jana Abrahama z Solhauzu (1616). Po tomto († 1617) dědil bratr Volf, jemuž S. zabrán a prodán

1623 Zdeňkovi Lvovi Libšteinskému z Kolovrat († 1640). Od pozůstalých dědicův k. jej vdova Kateřina z Vrtby (1650) a postoupila ho Ferd. Hroznotovi z Kokořova, synu druhého svého manžela. Synové tohoto prodali S. (1710) Norbertovi Okt. Vchynskému ze Vchynic, jehož rod tu byl vrchností do r. 1850. Z tvrze vystavěn 1730 nynější zámek.

Sloup, ves u Zbraslavě, ve 14. st. statek kl. Ostrovského.

Sloupek, n. ves mezi Těškovem a Volduchy (u Zbiroha). L. 1379 byla přísl. hradu Vildšteina, avšak v 16. st. (již pustá) patřila ke Březině a v 17. st. ke Zbirohu.

Sloupná i Slupná, n. ves, která splynula s Horkou (u Dol. Kralovic), pročež tato se od 16. st. nazývá H. nad Sloupnou.

Sloupnice, farní ves u Litomyšle, která zdělila jméno své po potoku r. 1167 pod názvem Slúpnice se vyskytující. R. 1292 darována S. k novému klášteru Zbraslav. Od něho ji koupil Vítek z Švabenic a z Heřmanic, jenž ji zapsal r. 1309 klášteru Zderaz. R. 1349 byl tu farní kostel postoupený k biskupství Litomyšl. Ve vsi bylo také vladyčí sídlo (1358 Sulek, 1398 Hroch). Část s kostelem patřila r. 1506 k Brandýsu a později k Potšteínu a od r. 1556 k Chocni, část 1513 k Žampachu a část od r. 1516 obci Litomyšlské. Kostel l. 1712 rozšířen a fara, která r. 1623 zanikla, zase 1711 obnovena.

Sloupno, ves u Nov. Bydžova, jež se ok. l. 1310 přip. L. 1380 seděl tu Věnek z rodu těch, kteří se nazývali Plesové Heřmanští, Kordulové, Sadovští a Herynkové ze Sloupna. Ve 14. a 15. st. bylo S. na několik statků rozděleno. Léta 1516 skoupeno k panství Chlumeckému, ale 1549 prod. Janovi Kluckému z Libodrzic. Po potomcích tohoto následoval 1610 Jindřich Materna z Květnice a tohoto syn je prodal 1628. Patřilo pak jako léno ke kníž. Frydlantskému, od r. 1637 patřilo rodu Desfours a od r. 1672 k opatství Břevnovskému. (H. V. 310.)

Sloupný, Sloupná, hora u Domažlic severně od Kouta (1585).

Slovašov, chybné pojmenování Slovošova.

Sloveč, ves u Král. Městce, jež se přip. r. 1278 jako majetek biskupův a později kláštera Zderaz. Před r. 1359 již byl tu farní kostel. Zderazští drželi S. až do r. 1420. L. 1472 byla S. statkem Jana Voděrada z Sekyřic a Bohuslav z Žeberka prodal S. 1507 Mikuláši ml. Trčkoví z Lšpy Patřila pak ke Kněžicům, od r. 1543 ke K. Městci, od konce 16. st. k Dymokurům.

Slověnice horní a dolní, dvě vsi u Lišova. V dolní jest farní kostel, který tu byl již ve 14. st. S. byly kromě manského statku přísluš. hradu Lomnického, l. 1435 přip. ke Třeboni. V 17. st. zanikla fara, l. 1785 tu zřiz. lokalie a l. 1858 fara. (TB. 448.)

Slovy, Veslovy, n. ves v okolí Boru a Horš. Týna, l. 1407 přísl. statku Pernartického.

Slubice, veska u Krumlova, l. 1410 jmění kl. Strahov. V 15. st. rozeznávaly se S. a Slubičky. Oboje patřily v l. 1421—1460 ke Sverazi a odtud ke Krumlovu

Sluhov, ves u Klatov, l. 1380—1406 statek Vilémův. Jan starší Kanický z Čachrova prodal S. (před r. 1540) Sezimovi z Vrřby a patřil pak k Jindřichovicům.

Sluhy, farní ves, n. s tvrzí, u Brandýsa n. L., jež se l. 1238 přip. a 1266 Přibyslavovi patřila. Vít, Pražský děkan († 1271), vystavěl tu nový kostel. Ve 14. st. sídleli tu předkové Cidlinských ze Sluh a tehdá tu byla fara. Od r. 1458 seděl tu Zachař, předek Sluzských ze Chlumu, na poč. 16. st. Myškové ze Žlunic, v l. 1548—1586 Jan Janda, odtud Karykové z Řezna, od r. 1590 Šturmové z Hyršfeldu, pak (1598) Holanové z Jiljova, 1615 Bryknárové z Brukšteina. L. 1621 zabrány Ernfydovi z Berbistorfu, později patřily Beníkům z Petrštorfu, pak rodu Paravicinů a l. 1656 k. ke Ctěnicům. Fara v 17. st. zanikla; l. 1779 tu zřiz. lokalie a 1855 fara.

Slupečný (něm. *Lupetschnig*), ve 14. st. majetek kl. Vyšňobrodského, v 15. st. vladýčí statek, 1465 Oldřicha z Pláně, v 16. a 17. st. Sudků z Dluhé.

Slupná viz Sloupná.

Sluštice, farní ves u Č. Brodu, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Tehdá patřily S. rodině Rosů (1358—1366), pak Stachů (1380), pak Rynartům. L. 1455 držel je Jan z Čepě, 1473 prodal je Jan z Řičan Jilkovi Rybovi. Od r. 1519 patřily rodu Pechancův a seděli tu 1524 Jan, pak Matyáš († 1568) a potom Skalští z Dubu (1568 Mikuláš [† 1588], pak synové jeho). L. 1623 zabrány a prod. kníž. Karlovi z Lichtenšteina (ke Škvorcí). Kostel 1716 shořel a l. 1747 znova stavěn; při něm obnovena l. 1754 fara, která v 17. st. zanikla. Dříve tu bývala tvrz.

Služetín (něm. *Lusading*), ves u Teplé, která se přip. od r. 1273 jako přísl. kláštera Teplského.

Služetín, Služetino (něm. *Lusetin*), ves u Manětiny, jež se přip. v l. 1186 až 1239 jako majetek kláštera Kladubského. Ve 14. st. tu byly vladýčí statky. V 16. st. patřil ke Hrádku Prohořskému a od r. 1572 ke Žluticům a od r. 1651 k Nečtinám.

Smečice viz Smědčice.

Smečen, Smečno, zámek a městečko, l. 1252 statek Boleslavův a l. 1318 syna jeho Boleslava († j. 1341). Později tu seděli vladky ze Smečna (1324 Vítek, 1355 Ješek, Martin a Vítek, 1413 dva Janové, Hašek a Jiřík). Tehdá tu byl farní kostel L. 1416 k. je Markvart z Martinic, který tu ještě l. 1448 seděl. Syn jeho Bořita († 1479) vystavěl 1460 nynější zámek. Když Jan, nejmladší syn, zemřel, vzali Markvart a Vilém starší synové, po polovici S. Hynek, syn Vilémův, zapsal svou polovici (1523) synům Markvartovým. Jan, nejstarší z nich, vyprosil (1510) majestát, že ves S. povýšena na město. Muncifaj (Mons fagi), pak l. 1515 povýšeno na město. Při novém dělení (1536) obdržel Jan (syn Jiříkův, vnuk Markvartův) S. Od tohoto převzal S. (1571) syn jeho Jiřík, jenž kostel přestavěl (1587).

Po něm († 1598) zdědil S. Jaroslav, strýc jeho, nejznamenitější pán z této rodiny, jenž šťastnými okolnostmi velké jmění získal. L. 1622 založený kostelní knihy. L. 1632 obsazeno S od Sasů. Po smrti Jaroslavově († 1649), jenž ze S. učinil statek nápadní, následoval nejstarší syn Jiří Adam († 1685), po něm Jaroslav Bernart († 1685) a pak Jiří Adam († 1714). Poslední této rodiny byli Adolf Bernart († 1735), Frant. Michal († 1773), Frant. Karel († 1789). Po vyměnění mužských dědiců dělena pozůstalost mezi ženské (1790). S. se dostala M. Anně, jež se vdala za Karla Jozefa hr. z Klamu († 1826), jenž přijal jméno a erb vymřelých. Potomstvo jeho posud drží velkostatek S. Erb: Červený štít a na něm dvě lekna bílá s kořenem, ani je drží dva lví bílí a přes každého lva červený pruh. (H. VIII. 119.)

Smědčice (obec Smědčice, původně Smědčici), ves u Rokycan, po níž se nazývali r. 1243 Abraham, 1283 Kunrát a 1361—1375 Duhovoj, 1378 Častovoj. L. 1379 drželi je Sezema a Borek, později vl. z Chrastu, 1453 Bušek z Vrtby, 1484 Jošt z Tupadl. V 16. st. drželi tvrz Malesičtí z Poutnova, a to do r. 1550 k Malesicům. L. 1550 přiděleny Bedřichovi, jehož syn Jan a vnuk Karel prodali S. (1581) obci města Plzně.

Smědeč (t. j. Smědkův dvůr), dvoř ves u Chvalšín, z nichž jedna založena ok. l. 1311 na klášterství Korunském. Majetkem téhož kláštera byly obě vsi do r. 1420; v l. 1437—1444 drženy k Husi, 1444—1850 ke Krumlovu.

Smědovice (prv. Smědovici), ves u Štětí, 1401 sídlo Hrzkovo a pak jeho potomkův. L. 1519 seděl na tvrzi Jan Vlk z Kvítkova a pak jeho potomci (1546 Václav, 1569 Jan a jeho bratři, 1578 Jan mladší [† 1598], 1614 Jan Albrecht). Po nich následovali 1628 Gerštorfové, ale l. 1647 dostaly se zase do rodu Vlkovského. Pak byly rozděleny na 3 statky. Od r. 1685 patřily rodině Clary. Z rodu tohoto Vratislav 1720 ne-daleko ukrutně zavražděn.

Smidary, městeček u Nov. Bydžova, n. s tvrzí, ve 13. st. statek Pražské kapitoly,

pak (1330) pp. z Vartenberka, 1360 Henslina z Turgova a l. 1388 Markvarta z Vartenberka. L. 1413 je držel Jan Ohníštko a l. 1463 Bořek. V 16. st. drženy k Bydžovu a po jeho odprodání zůstaly Zvřetickým z Vartenberka. Od r. 1558 patřily Zilvářům z Pilnikova, za nichž (1562) na městečko povýšeny, pak od r. 1629 ke kníž. Frydlantskému. L. 1635 obdržel je Jan Gordon († 1650). Po jeho smrti prodány Rudolfovi hrab. z Kolloreda a zůstaly v jeho rodě až do r. 1810. Fara tu byla ve 14. st. Kostel l. 1769 znova vystavěn. Erb: Červ. štít, v něm brána s 2 věžemi, na pravé červ. štít se zl. měsícem, na levé černý štít s červ. klínem. (H. V. 310.)

Smíchov, město, ve 13. st. ještě rovina málo obydlená, jejíž část obdržela později jméno královské louky. Začátkem pozdějšího S. byl kostel sv. Jakuba snad již ve 12. st. postavený, který se však s farou teprve l. 1333 přip. a k Újezdu počítán byl. Král Jan založil nedaleko něho 1341 klášter Kartouzy s nádherným kostelem a nadal jej statky. Králové Karel a Václav obdařili jej svobodami. Klášter ten l. 1419 hned po smrti krále Václava vypálen a mniši, pokud neuprchli, vedeni do Prahy v zajetí. Statky jeho v l. 1421 až 1437 rozzastaveny. Nicméně klášter ok. l. 1455 zase obnoven a živořil do 16. stol. Okolí jeho se říkalo potom v Zahradách neb v Kartouzích, což i vztahováno na okolí sv. Jakuba. Něco dále odtud přip. se od r. 1406 poloha Smíchov, tuším na gruntech Kartouzských, tu pak vznikla veska, která až do r. 1547 obci Staroměstské patřila. Ta pak zabrána a prodána (1550) Vítovi Lišovskému z Prochodu. Později přip. ke statku Hlubočepům a stala se léta 1590 samostatným statkem Jana Kutovce z Úrazu, jenž patřil v l. 1594—1622 Pražanům, pak Michnům a od r. 1684 k Jinonicům. Gruntů v Kartouzích a kostela sv. Jakuba nabyta l. 1562 obec Staroměstská, a tak měla ves S, která měla ke sklonku 18. st. 60 čísel, dvě vrchnosti, Jinonickou a Staré město, a kromě toho mnoho jedno-

tlivých hospodářství, která se řídila úřadem hor viničných. Od r. 1838, když S. na předměstí byl povýšen, lze pozorovati vzrůst jeho, který se od r. 1841 (po zřízení železného mostu) urychloval, tak že l. 1857 již se 237 domů napočítalo. Rychlý vzrůst následoval po r. 1861, když založeno nádraží západní dráhy a přestalo vydávání reversů strany rozbourání domů v obvodu pevnosti Pražské vystavěných. V l. 1868—1880 vznikaly nové ulice a drahně průmyslových závodův, tak že počet domů na 503 vyrostl. L. 1874 vystavěna radnice. L. 1876 zřídila si obec nový hřbitov na Malvazince. L. 1881 započato se stavbou nového kostela sv. Václava. Od r. 1881 až do přítomné doby nemá vzrůst města Smíchova, jako i ostatních obcí předměstských, sobě rovného. Trvale a rychle přibývalo obyvatelstva, na prázdných prostorech vznikaly celé nové čtvrti a současně vznikala také veškerá zařízení veřejná, která vývoj obce podporují a doplňují. Veřejné osvětlení obstarávala dříve Pražská obecní plynárna; od r. 1898 zřídila si obec S. elektrárnu, která dodává světlo k osvětlení veřejnému i soukromému. Pro rozvádění říční vody i do odlehlých částí zřízena vodárna, a pitná voda, prýšící ze zahrady Vchynské, rozvádí se samostatným vodovodem po celém městě. Ač byla kanalisace již ode dávna provedena, pracuje se přece o nové a připojení jejím ke kanalisaci Pražské. K posavadním veřejným sadům přibyla zahrada Vchynská, kterou obec 1901 společně s Pražskou obcí zakoupila. Velkou obec S. řídí 45 úředníkův a kromě toho drahně orgánův výkonných a činí náklad roční přes 950.000 kor. Pro školství zřiz. dvoje gymnasium (české a německé), státní průmyslová škola česká, česká měšťanská škola pro chlapce, dvě takové pro dívky (česká a německá) a ještě dvě české pro oboje pohlaví se zakládají. Obecných škol vzniklo 11 (5 chlap., 4 dívčí české, 1 chlap. a 1 dívčí něm.), do nichž chodí 6973 dětí. Kromě toho povstala soukromá škola při klášteře nejsv. srdce Ježíšova, dvě pokračovací školy průmyslová a obchodní. Z vědeckých ústavů vznikly tu zvěrolékařský ústav české uni-

versity a národopisné museum (v býv. Vchynské zahradě). Od r. 1850 jest ve Smíchově drahně úřadů zeměpanských. Z humanitních ústavů vznikly tu městský chudobinec č. 505, obecní nemocnice infekční č. 668, okresní chorobinec č. 720, ústav pro slepce č. 737, vydržovaný Českou spořitelnou. Poněvadž byl S. a jest městem průmyslovým, vznikla tu celá řada továren, z nichž rozsáhlé jsou Ringhofferova (1852 z Prahy přeložená) na stavbu strojů a vagonů, přádelna F. Richtera a spol. (zal. 1845, rozšíř. 1879), továrna na výrobky kovové a plechové České akciové společnosti pro zboží kovové, továrny firem Ph. Nebrich (1879), Michal Stránský, F. Křížek, R. Smekal (továrna na hasičské náčiní, 1879 z Karlína přeložená), J. Vindyš (kovolitectví), J. Kluge (na cukrovinky, 1861 zal.), J. Kohout (na mlýnské stroje, zal. 1849), továrna na slaměné klobouky, 3 továrny na cementové výrobky, známý akciový pivovar (zal. 1869—1871), dva jiné pivovary (1872, 1879), sladovna, tři knihtiskárny a litografie, továrna na chromolitografii a j. m. Pro úvěr vznikly 4 záložny a 2 zastavárny. V poslední době zřízen na S. rozsáhlý přístav vorový na královské louce velkým nákladem. Na S. narodil se (1840) J. J. Arbes. Erb: Červený štít, u jehož zpodu stříb. hrabba se stínkami, branou otevřenou a zl. vrata. Ve bráně jest stříb. rámě a ruka s dobytým mečem. Za hradbou vynikají tři věže stříb. čtverhranaté se zl. střechami, prostřední širší s 2 okny a sedlovitou střechou, ostatní s 1 oknem a ostrou střechou. Na pravém boku štítu štítek kr. č., na levém červ. štítek se stříb. věží s cimbuřím (erb Jinonického práva). Nad štítem jest 10 korouhví červenobílých a mezi nimi černý orl. (Böhm, Monogr. města Smíchova, příspěvky rukopisné městského úřadu).

Smilkov, ves u Otice, n. s tvrzí, ve 14. st. statek Vrativoje a Ctibora († j. 1385), později rodiny Sádlo ze S., na poč. 16. st. Vejnháků z Koutu, po nichž následovali ok. l. 1537 Těmínové z Těmic (— 1572). Po rychlých změnách následovali Beřkovští z Šebířova (1590—1596) a

v l. 1601—1697 páni z Talmberka. L. 1701 k. jej Kryštof Karel Voračický z Paběnic, jehož potomstvo S. až do naší paměti drželo. Mezi tím byl od r. 1721 v držení Emericha hr. z Metternichu a od r. 1724 Františka Karla Pecelia z Adlersheimu († 1734) a v l. 1734 až 1778 hrab. z Bissingen. (M. B. I. 53.)

Smilov, ves u Polné, l. 1308 v držení pp. z Lichtenburka, 1394 jakéhosi Hynka, 1407 Majnuše. V 16. st. seděli tu Šmolovští ze Šmolova a od r. 1594 Mi trovští z Nemyšle. L. 1628 k. ke Stříteži, od níž sice 1655 odprodán, ale později zase přikoupen (H. XII. 174.)

Smilov, spravedlivé české jméno vsi Mühlendorfu u Klášterce, která se jmenovala něm. prvotně Smilendorf a patřila do r. 1357 kl. Postoloprtskému, pak (1357—1587) k Haunšteinu a od roku 1588 ke Klášterci.

Smilov, n. dvůr u Mrače (Benešova), l. 1540 již pustý.

Smilov, ves u Žlutic, jež se přip. r. 1196 když se měl zakládati klášterec v Mastově. Před r. 1378 prodal ji Otík pánům Boršům k manství, které držel l. 1405 Přeč. V 16. st. patřil S. k Prohoř. Hrádku, od r. 1572 ke Žluticům a od r. 1627 k Toužimi.

Smilkovice, jež hrabě Hroznata (1197) Hrdiborovi odkázal, jsou bezpochyby jedna z následujících.

Smilovice, ves u Ml. Boleslavě, n. s tvrzí, léta 1388 na statky rozdělená, z nichž jeden 1408 Lemar držel a potom Mikuláš a syn jeho Zikmund (1433). Před r. 1541 přip. S. ke hradu Stranovu a a l. 1639—1850 patřily k Dobrovici. (H. X. 343.)

Smilovice, ves u Týna n. V., l. 1366 majetek kapitoly Týnské. Cís. Zikmund zapsal S. 1437 Děpoltovi z Ryžemberka a Smilovičky Pěšovi ze Sedlčan. V 16. st. a až do r. 1850 patřily k Týnu.

Smilovice, ves u Uhl. Janovic, jež se přip. r. 1295 jako přísl. zboží Ratajského a při něm až do r. 1850 zůstávala.

Smilovice, veska u Dobříše, již kníže Břetislav (1045) klášt. Břevnov. daroval. V 16. st. tu byla tvrz, na níž seděl 1548

Jan Studeněveský Hořešovec z Libošína. V 17. st. patřily ke Korkyni a od r. 1625 ke Knínu.

Smilovice staré, ves u Loun, n. s tvrzí, ok. l. 1356 statek Janův a 1401 téhož neb jiného Jana, později v držení obce Lounské, jež je l. 1547 propadla. Pak patřily od r. 1550 Zateckým z Vejkrštorfu, později Doupovcům, od r. 1586 Hruškům z Března, od r. 1637 Přichovským z Přichovic. Později přip. k Toužetínu. (M. XXVI. 16.)

Smilovy hory, **Hory**, farní ves u Ml. Vozice, v níž byl far. kostel již l. 1363. Podacími jeho pány byli Oldřich Kořec z Heřmanic († j. 1374) a jeho potomci bratři Bernart a Zdimír (—1394) a potomci onoho, 1415 Bušek z Noskova a Jan Měděnec z Ratibořic. Drobením statků povstávala tu svobodství, jichž bylo l. 1789 tři živnosti a 20 chalup. Ostatek byl v 16. a 17. st. v držení Řisnických z Řisnice a i ten byl v 17. st. dělen. Statek ten k. 1677 od kl. Strahovského k Chýšce. Kostelní knihy zal. 1674 a kostel l. 1812 znova stavěn.

Smiradice (pův. Semiradici), ves u Strakonic, jež se již l. 1319 přip. L. 1374 byla statkem Buškovým a později přísl. Strakonic.

Smiřice, městečko, před r. 1393 statek Markvarta z Vartenberka, pak asi do r. 1406 Beneše z Choustníka. Po něm následovali Smiřičtí ze Smiřic (1415 Václav, 1417—1453 Jan, 1453 Jan a Hynek). Až do r. 1495 poroučel tu Hašek Střížek z Lužan a dědila po něm manželka a po ní čtyři její sestry. Díly ty skupil 1498 Mikuláš mladší Trčka z Lípy († 1516). Po něm dědila manželka a po té synovci Mikulášovi. L. 1533 dostaly se S. na díl Mikuláši Trčkovi, jehož syn Vilém († 1569) odkázal je manž. Barboře z Bibršteina. S tou je vyženil Jan Jetřich starší ze Žerotína, ale na toho nastupovali Trčkové, a tak se dostaly S. Janovi Rudolfovi T. (1590), jenž 1613 obec obdařil. Po pádu Trčkovském zabrány S. a darovány 1636 Matyáši z Gallasu. Po tomto následovali 1661 syn Antonín Pankrác, 1685 Isabella

Majdalena, vdova ze Šternberka († 1687), pak této syn Jan Jozef, jenž 1700 kostel v zámku založil. Dcera jeho Marie Terezie vdala se za Jana Leop. z Paaru, jehož syn Jan Václav prodal S. (1780) císaři Jozefovi II. S. byly pak komorním panstvím do r. 1863. Velkostatek je nyní osobním majetkem J. V. císaře. Erb: Červený štít, u jehož zpodu voda Labe a přes ní dřevěný most; z vody vyniká bylina o třech stoncích stříbrná a na každém stonku tři lupeny. (H. II. 223, P. A. X. 788.)

Smířičky, n. ves, která v 18. st. se Smířicemi srostla. Část její patřila již v 15. st. ke Smířicům; ostatek přikoupen 1512 se zbožím Sendražským.

Smířično, obec. Mířično, Smířično, farní ves u Jilemnice, n. s tvrzí, v níž byl farní kostel ve 14. st. Odtud se psali 1356 Jan a Oldřich, 1405 Jan Tichava. Pány byli 1396 Hašek z Lemberka, 1406 páni z Pecky, 1439 Jan z Valdšteina. Po tomto následovali Štastný († j. 1470) a Jindřich; od tohoto přešlo na pány Jilemnické. Fara, která v 17. st. zanikla, zase 1787 obnovena. (H. V. 248.)

Smojno, Smojen, n. viadyčí sídlo buď v sev. Čechách aneb v Horní Lužici. Po něm se psal 1309—1327 Frydman ze S. Potomky jeho byli Pancířové a Sletičtí ze S.

Smoleč, n. ves, která ve 14. stol. kl. Nepomuckému patřila.

Smolín, n. ves mezi Chýškou a Lestným (u Hořepníka), jejíž tvrz se nazývala Pechburk. S. patřil 1299 k Hořepníku, 1318 jej měl Hartman a psali se odtud 1430 Jan Rytíř a 1450 Vilém. V 15. st. S. spustl, a dědiny drženy dílem ke svobodstvím, dílem k sousedním statkům.

Smolivec mladý, ves u Blatné, na poč. 15. st. přisl. Kasejovic a pak až do 16. st. Lnář. L. 1577 jej koupil Oldřich Strojetický ze Strojetic. L. 1623 Adamovi Pikhartovi ze Zel. Údolí proměněn v manství, dostal se l. 1651 Chanovským z Dlouhé vsi a k. 1664 zase ke Lnářům.

Smolivec starý, ves u Blatné, jež získána l. 1413 k Řesanícům a pak k Bez

děkovu držena až do r. 1559. Ondřej Řesanský z Kadova dostav S. za díl vyzdvihl tu tvrz. Od roku 1615 byl S. v držení Lipovských z Lipovice, 1697 prodán od Frant. Karla L. z L. Jiřímu Vojtěchovi Janovskému z Janovic a příp. k Oselcům. (H. XI. 267.)

Smolnice, farní ves u Loun, od l. 1337 statek kl. Roudnického. V 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo arcijáhnům Žateckého kraje. L. 1420 dostala se S. zápisně k Vinaticům, ale l. 1436 Matěji Loudovi ze Chlumčan († 1460). S. drželi po něm Lounští, ale klášter bral odtud plat. L. 1547 zabrána Lounským a prod. Šebestianovi z Veitmile. Později patřila dílem k Pátku, dílem k Toužetínu (v l. 1630—1692 k Postoloprům). Fara, která v 17. st. zanikla, 1698 obnovena. (M. XXVIII. 92.)

Smolotely, Smolotyly, ves u Příbramě, n. s tvrzí, 1336 na několik statků rozdělena, pak manství ke Karlšteínu. V 15. st. vynikl Buzek ze S., hejtmán pod obojí. Současně drželi S. Předbořové z Radejšína, a to až do 16. st. a od r. 1543 Vykartové ze Šanova. Od roku 1605 byly v držení Chanovských po celé 17. st. Samostatným statkem byly do r. 1850. (H. VI. 135.)

Smolotelky, Smolotylky, část předešlé, ode dávna statek arcibiskupství k Příbrami, později zástavní statek držitelů Smolotelských, jimž 1585 dědičně prodána.

Smrč (Palacký, popis 601) jest Smrčí.

Smrčany (pův. Smrčané), n. ves s tvrzí, nyní les a mlýn Chvalovský mezi Chvalovici, Šebestěnicí a Zbýšovem. S. byly starým sídlem Slavatů z Chlumu, zejména Sezemy (1289—1316), l. 1318 Bleha, 1358—1362 Heřmana, 1386 Sezemy. Již l. 1417 patřily ke hradu Chlumu. L. 1453 zbyly tu jen dvůr a mlýn a onen zanikl také do r. 1462. (H. XII. 94.)

Smrček, ves u Nasevru, r. 1349 farní ves, jež postoupena k biskupství Litomyšl. Zde seděli 1366 Vilém Křeše, 1415 Arnošt, pak Kryštof, 1437 Apolon z Křivan, 1464 Jan Horvna z Houbic. L. 1487 patřil S. k panství Žumberskému. Od něho

oddělen l. 1529 k dílu Zaječickému. Léta 1580 oddělen od něho za díl Václavovi Robmhápovi z Suché, patřil pak Saskům z Vacovic a k. 1601 zase k Žumberku. (H. I. 170.)

Smrčná, přítok Jihlavy u vsi Smrčné, jež se příp. r. 1233.

Smrčná, Smrčno (něm. *Simmersdorf*), farní ves u Štok, jež založena asi ok. r. 1240. R. 1257 byla tu dvojí ves a před r. 1358 farní kostel. Oboje patřilo klášteru Želiv. a potvrzeno mu r. 1437 skrze císař. Zikmunda. Vilém a Kryštof Jaroslav bratři Trčkové z Lípy prod. S. 1596 obci Jihlavské. Od 17. st. patřila ke Stříteži. V 17. st. zanikla fara, l. 1789 tu založena lokalie a 1892 fara.

Smrdov, farní ves u Habru, n. s hradem. Remunt z Lichtenburka postoupil S. s mnohými vesnicemi (1307) kl. Vilémovskému. Tehdáž byl S. mčkem. s far. kostelem. Po zboření kláštera držen až do r. 1561 k Lipnici a odtud ke Světlé. L. 1613 obdrželi obyvatelé právo, aby o statcích řídili. Od prostř. 17. st. až do r. 1850 patřil S. k Vrbici. Mčkem. byl ještě v 17. st. Fara, která zanikla, l. 1694 obnovena. Erb: Meč a žezlo křížem položené.

Smrdov, dvůr u Kletečné (Želiva), n. ves, jež se příp. v l. 1226—1437 mezi statky kláštera Želiv. Na poč. 17. st. svedena ves na dvůr.

Smrk (pův. Na smrku), ves u Uhl. Janovic, r. 1291 přisl. Rataj a majetek biskupský, později kl. Sázavského.

Smrk, n. ves v okolí Petršpurka, l. 1275 statek Sulislavův, později přisl. Příčiny a manství ke Křivoklátu. L. 1483 byla pusta.

Smrk (U smrku), hora zvaná podle velkého smrku (1591), něm. Tafelfichte.

Smrkovec, n. ves ve farnosti Rynarecké (u Pelhřimova), jež se příp. r. 1203.

Smrkovice staré, ves u N. Bydžova, n. s tvrzi, 1347 statek Petrův. Pak tu seděli 1385—1412 Přebík, 1415 Jan Radlička. V l. 1454—1482 držel je Petr Kdulinec z Ostromiře, pak 1504 Matyáš Libák z Radovesic. V l. 1518 až 1548 patřily pp. z Pernšteina, pak následovali Vachtlové z Pantenova

(Jan Jiří † 1577, Mikuláš † 1585, Jan Jiří). L. 1623 zabrány a prod. Albrechtovi z Valdšteina, který je držel ke Kumberku. Po jeho smrti příp. k Pardubicům a byly komor. statkem do r. 1824. (H. V. 327.)

Smržov, ves u Jaroměře. Petr Adršpach z Dubé prodal ji (1500) Mikuláši ml. Trčkovi z Lípy a držena pak ke Smřicům.

Smržovice, ves u Nové Kdyně, l. 1379 na několik statků rozdělena a l. 1459 statek Jana star. Část patřila od 15. st. do r. 1622 k Ryžemberku a pak ke Koutu, část k Úsilovu. Později byl tu samostatný statek Přichovských z Přichovic, a to po celé 17. st. V 18. st. patřily Černínům a příp. potom k Libkovu.

Smržovka, farní ves u Tanvaldu, jež povstala v 17. st. na panství Semilském, ale později příp. k Hrubému Rohozci. L. 1735 vystavěn tu kostel ze dřeva, jež l. 1766 z kamene zdělán. Při něm zřízena 149 fara. V 18. st. zřízena tu samostatná zpráva statku, ač Rohozečtí páni jeho držitelé zůstávali.

Smyslov, lépe Zmyslov.

Snědovice viz Smědovice.

Sněhotlesky (Palackého popis 601), snad to, co Suchotlesky.

Snět, ves u Dol. Kralovic, jež založena od kapitoly Vyšehradské v újezdě Svatavině. Před r. 1360 povstal tu farní kostel. S. byla statkem kapitoly až do r. 1421. Od r. 1436 držena k Lipnici (kromě části). V 16. a 17. st. byla statkem o sobě, jež patřil v 17. st. Vchynským ze Vchynic. Od konce 17. st. patřila S. k Martincům a od r. 1814 k Dol. Kralovicům.

Snopoušov (dříve i Snopouše), ves u Přeštic, jež se příp. r. 1239, byvší tehdá od kláštera Nepomuckého ke klášt. Kladubskému vyměněna. Ve 14. st. tu byly dvě tvrze, na nichž seděli v 15. st. Snopoušovští z Čechovic a Snopovští z Borku. L. 1539 k oboje Humprecht z Hrádku († 1558), po němž syn Jan Markvart následoval. Ok. l. 1590 dědil jej Jan Adam Koc z Dobrše a l. 1603 k. k Řenči, s nímž příp. k Dolní Lukavici. (H. IX. 180.)

Sobčice (pův. Sobčici), farní ves u Hořic, n. s tvrzí, v níž byl far. kostel ve 14. st. Podací jeho patřilo arcijáhnům Hradeckým. Ve vsi seděli 1373 Vaněk, 1408 Martin a j. zemané. Statek byl v držení Zvířetických z Vartemberka (1544), od r. 1551 Zdeňka z Valdšteina, od r. 1584 Dohalských z Dohalic, L. 1627 prod. ke kníž. Frydlantskému v manství a l. 1661 k. od kláštera Valdického. Po zaniknutí fary zřízena tu 1788 lokalie a 1855 fara. (H. V. 119, P. A. XII. 121.)

Soběboř, prvotní jméno vesnice Souboře u Ledče.

Soběhrdy (pův. Soběhrdi), ves u Benešova, l. 1360 statek Čeňkův, 1387 Velička a Zdeny, 1419 Bohunkův, 1440 Mikulášův. Adam ze S. prodal S. 1534 Janovi Hlasovi z Kamenice. L. 1566 k. ke Hrádku, l. 1663 odprodány ke Mrači a l. 1725 příp. ke Konopišti. L. 1782 založena tu církev evangelická a l. 1786 založ. modlitebnice. (MB. III. 75.)

Soběchleby (pův. Soběchlebi), ves u Chabařovic, jež byla starodávným přísl. hradu Kyšperka. V 16. st. vystavěna tu tvrz, v níž držitelé po opuštění Kyšperka výhradně bydlívali. L. 1665 dědili týž statek jezovité Šejnovští. Po zrušení řádu (1773) ponechán statek kostelu Šejnovskému.

Soběchleby, farní ves u Podbořan (1322), v níž byl farní kostel ve 14. st. Podací jeho patřilo proboštům Vyšehradským, kteří S. 1325 koupili. Od r. 1383—1411 byly v zástavě. L. 1474 zastaveny zase Burjanovi z Gutšteina a drženy odtud k Petršpurku, 1575 prod. dědičně. L. 1595 odděleny k Běsnu, od r. 1597 patřily k Hokovu, pak 1617 ke Kolečovu a od r. 1623 k Nepomyšli. Fara zanikla, ale l. 1857 zase obnovena. S. byly již ve 14. st. Němci osazeny.

Soběkury (pův. Soběkuři), ves u Merklína, jež se příp. od r. 1239 jako majetek kláštera Kladrub. L. 1309 měl je najaty Břetislav z Ryžemberka. Od r. 1420 drženy ke Skále, v 16. st. patřily k Přešticům, v 17. st. patřily pp. z Kleonového a v l. 1692—1850 k Merklínu.

Soběnice, Sověnice, Sovinice, ves u Litoměřic, v níž byl farní kostel již před r. 1363. S. drželi 1340 Mikuláš, 1363 Nešpor z S. Od r. 1409 vyskytují se jako přísl. zboží Knojedského. Část patřila v 15. a 16. stol. k Býčkovcům, část až do 15. st. ke Vrabinci a 1515 k Děčfnu. Oboje příp. potom k Ploskovicům. Fara v 17. st. zanikla.

Soběnov, farní ves u Kaplice (již r. 1359 farní), jež byla ode dávna přísl. hradu Velešina. Petr z Michalovic prod. ji pp. z Rožemberka (1362) a držena pak ke Krumlovu. Později příp. zase k Velešínu a po jeho opuštění k Novému hradu.

Soběraz, ves u Jičína, z části l. 1543 přísluš. Konecchlumě, z části ode dávna hradu Kumburka a v l. 1627—1850 přísl. Radimě.

Soběslav, město u Lužnice, již l. 1293 statek pp. z Rožemberka. Od 14. st. se tu příp. farní kostel, který ok. l. 1367 lépe stavěn S. držena ke Přiběnicům, ale páni tu měli také hrad. Jindřich z R. udělil městu l. 1390 právo královské a l. 1396 svobodu na vystavování piv. Léta 1395 se tu sešla jednota panská. Od poč. 14. stol. byla tu samostatná správa pod purkrabími. L. 1421 dobytá S. od Táborů a hrabdy provaleny. L. 1435 S. zase od nich vypálena. L. 1454 dostalo město majestát na výroční trh. Za válek l. 1467 S. silně osazena. Jan z R. postoupil S. 1468 Zdeňkovi ze Šternberka na čas války, od něhož obyvatelstvo mnoho zkoušelo. Tak i se chovali Jaroslav a Zdeslav, synové Zdeňkovi, kteří S. 1479 Petrovi Holickému ze Šternberka postoupili. L. 1481 zase od rodu Rožberského vyplacena. V l. 1485—1487 kostelní věž vystavěna. Za těch dob činěny mnohé odkazy k záduší a na dobročinné skutky a obec prospívajíc kupovala pozemské statky. L. 1549 dostala majestát na potvrzení svobod. Vilém z R. postoupil S. 1565 Petrovi Vokovi, bratru svému, poslednímu toho rodu, jenž l. 1569 a 1594 obci svobody potvrdil a l. 1594 několik vesnic prodal. Týž pán 1610 určil 4000 kop k založení a vydržování latinských škol v S. pro českou mládež pod obojí. Podle

toho stavěno l. 1613 na zdejším hradě, ale škola neprosplvala a události l. 1620 všechno v té příčině jednání zmařily. Prázdné stavení školní dostalo se l. 1634 obci. L. 1639 založeny kostelní knihy. L. 1659 založen kostel sv. Marka od Zacheře Marka Markovského. L. 1669 potvrzeny svobody od vrchnosti a majestáty na ně dány 1597, 1628 a 1747. Ke sklonku 18. st. zavřen kostelík sv. Víta a proměněn v obytný dům. L. 1850 stala se S. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu stříb. hradba s branou otevřenou a hřebenem vytaženým, po obou stranách brány čtverhranaté věže s okny, cihelnými střechami a zlat. makovicemi; mezi věžemi erb pp. z Rožemberka, stříbrný štítek s červ. růží. (H. III. 155.)

Soběsuky, farní ves u Žatce, od r. 1281 majetek vladyčí na několik zboží rozděléný. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podacími pány byli 1356 Beneš a Racek, 1372 Racek a Petr, 1391 Racek, 1414 Čeněk. V 16. st. patřily k Sedčicům, později byl tu statek Doupovcův s tvrzí, který jim l. 1623 zabrán. (Viz potom Sommr. topogr.) L. 1645 založ. kostelní knihy.

Soběsuky, n. dvůr u Kouřimě, jež se l. 1297 přip. a ještě l. 1466 stál.

Soběšín, ves u Uhl. Janovic, n. s tvrzí, l. 1339 sídlo Unkovo. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož patrony byli 1361 Jindřich se synem Zdeňkem, 1395 Machek, Jan, Zdeslav a Markvart bratří. Po Soběšíněch z Soběšína seděl tu 1465 Václav z Kochanova, l. 1530 dědil S. Mikuláš z Jenišovic. Ten zapsal S. 1544 Janovi a Kryštofovi br. Skalkům z Lazec, z nichž tento jej zapsal 1572 Václavovi Čejkovi z Olbramovic. Odtud patřil ke Kácovu a později ke Šternberku. (MB. XII. 123.)

Soběšovice, ves u Neveklova, l. 1310 majetek kl. Ostrovského. L. 1448 k. od Jindřicha z Neveklova a byla pak přísl. Tloskova.

Sobětice (i Soběčice, prv. Sobětici), ves u Týna n. V., l. 1372 sídlo Jindřichovo a 1389—1411 Ješkovo. Později patřily k Zimuncům. (H. III. 197.)

Sobětice, ves u Klatov, n. s tvrzí, ok. l. 1360 statek Jindřicha Ješka a Heřmana a po nich jiných, kteří byli předky Sobětických z Sobětic. Poslední toho rodu tu seděli 1514 Aleš a Mikuláš, 1536 Václav a Jindřich, 1569 Jan, 1589 Oldřich, 1623 děti tohoto. L. 1636 k. je Voršila Sobětická z Kadova a 1639 Jakub Longin z Longinu, od něhož k. (1659) k Týnci. (H. IX. 257.)

Sobětuchy (pův. Sobětuš), ves u Chrudimě v níž seděl v l. 1267—1289 Budislav z S. L. 1410 patřily k Rabšteinku, později byla část obce Chrudimské do r. 1547, pak k Slatiňanům a naposled k Nasevrkům. Jiná část patřivala ode dávna ke hradu Ohbí, pak do r. 1628 k Seči a odtud k Nasevrkům. Třetí část náležela ke Stolanům a od roku 1611 k Městci.

Sobětuš, ves u Nechanic, prvotně statek kláš. Svatojirského v Hradci, od r. 1437 přísl. Kunětické hory. V l. 1465—1496 patřila Salavům z Lípy a později držena ke Střezeticům (od držitelův Petrovic). L. 1603 byla samostatným zbožím Dohalských.

Sobíkov, myslivna u Hlavňovic, n. ves, do r. 1428 přísl. Petrovic, pak Velhartic. Ok. l. 1560 dostala se na díl Jana Rendle z Úšavy.

Sobín, n. tvrz mezi Rynholcem a Vašírovem, o níž není nic známo. (H. VIII. 154.)

Sobín, ves u Úhoště, l. 1360 statek kl. sv. Kateřiny v Praze. Cís. Zikmund zapsal S. (1436) Hospřidovi z Hostivice. Patřil pak do r. 1534 k Litovicům, pak ke Břvem, od r. 1545 k Červ. Újezdci, v 17. st. ke Kladnu a Litovicům.

Sobotka, město, prvotně mčko., jež se l. 1287 přip. jsouc majetkem Beneše z Vartemberka. Potomci jeho drželi je ke hradu Kostí. Od 14. st. přip. se tu také farní kostel. O osudech S. ve 14. a 15. skorem nic není známo. Od Jana z Šelmberka obdrželi obyvatelé (1497) svobodu, aby o statcích svých řídili a jim vyjednán majestát 1498, jímž S. za město vysazena a pečetí obdařena. L. 1506 obdržela také majestát na clo, aby se z něho

zaplatilo ohrazení města. Svobody potvrdil 1551 Kryštof z Bibršteina a majestátem d. 1580 27. května zvýšeno clo, přidán výroční trh a rozhojněn erb. Svobody potvrzovány potom 1582 od Kryštofa a 1601 Oldřicha Felixe z Lobkovic s jistým omezením. Tento vystavěl i 1595 kostel. Polyxena z Lobkovic (1629) založila bratrství literátské a potvrdila sice svobody, ale odňala vaření piva. Heřman Černín z Chuděnic obdržel od Soboteckých šenk vína za jiné výhody (1638). Od Humprechta Jana dostali 1679 potvrzení svobod, ale stále domáhali se vaření piva, což vedlo 1684 ke smlouvě s Heřmanem Jakubem Černínem. L. 1710 polovice a 1747 zase polovice města vyhořely. L. 1850 stala se S. sídlem c. k. úřadův a l. 1866 zkoušela mnohé svízele. Znamenití rodáci vypsáni v Památníku l. 1882 v Jičíně tištěném. Erb: Modrý štít, u zpodu stříb. hradba se stínkami, branou s otevřenými vraty a zl. mříží vytaženou. Za hradbou jsou dvě věže, každá s oknem a s cimbuřím a s každého kříže okna visí za zlatý řetěz zlatý štítek s černou hlavou svini (erb pp. z Šelmberka). Mezi věžemi jest štít starý rodu Lobkovského, totiž štít křížem rozdělený, v němž ve dvou stříb. polích černá orlice a dvě pole napříč dělené, stříb. a červené. Okolo štítu má býti zelený věnec.

Sohostov i **Sohustov** i **Sehostov** (pův. Psohostov, t. j. Psohostův dvůr), ves u N. Kdyně, n. s hradem, 1379 statek tří vladky. Později patřil k Janovicům a oddělen l. 1539. Od té doby byl statkem Janovských z Janovic až do r. 1623, kdež zabrán a prodán Zdeborovi Přichovskému z Přichovic. L. 1628 přik. k Bystřici. (H. IX. 150.)

Sokolčí, n. hrad nad Dvořákovým mlýnem u Děk. Skalen (Kaplice), jenž bezpochyby povstal na panství Velešínském a snad byl sídlem držitelův Benešovských. L. 1541 příp. se jako zámek zbořený a přisl. panství Novohradského. (H. III. 242.)

Sokoleč (prv. Sokolčí), ves u Poděbrad, na poč. 13. st. manství sokolníkův královských. Král Jan přivítal S. (ok. l. 1330) přímo k Poděbradům.

Sokolov, n. hrad u Chotěboře (ok. l. 1404 statek Jana z Chotělic a Pavla Hubenka. L. 1407 obležen od královských. Nedlouho potom spustl a jako hradště patřil 1456 k Malči. (H. XII. 301.)

Sokolovice, samota, n. ves s tvrzí u Komárova (Hořovic), jež se l. 1364 příp. L. 1386 drželi S. Zaviše Jan a Byčen bratří. Po Byčenuvi dědila dcera Běta a manžel Bartoš. Odtud se psal Zikmund Stezka, jenž l. 1425 v Obořišti upálen. V 16. st. tu byla úplná pustina. (H. VI. 207.)

Solany, ves u Libochovic, n. s tvrzí, l. 1300 statek Břetislavův a 1318 Předborův. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Ve 14. a 15. st. seděli tu Solští ze Sulevic (1363 Kunata, 1372—1394 Jarek, 1395—1435 Habart Kunata a Smil, 1448 Smil, 1474—1499 Václav, 1478—1486 Smil). Dcery Václavovy prod. S. Děpoltovi z Lobkovic, po němž je drželi syn Kryštof a Oldřich Felix, vnuk. Od poč. 17. st. patřily k Libochovicům. Fara v 17. st. zanikla.

Solček, **Soleček**, **Malý Solec**, ves u Mn. Hradiště, n. s tvrzí, ve 14. st. statek Ješka Studla, pak asi od r. 1373 synův Mikuláše a Jeníše. V 16. st. držen k Valečovu. Po r. 1553 dostal jej za díl Václav Vančura z Řehnic a po jeho smrti prod. Mikuláši a Bedřichovi br. Vančurům. Odtud držena část ke Krnsku až do r. 1672, kdež se stala samostat. statkem. Druhá část patřila od r. 1572 k Litkovicům, oboje potom pak ke Hradišti. (H. X. 137.)

Solec, **Hrubý Solec**, ves u předešlé, n. s tvrzí, l. 1323 statek Věslavův. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož podacími pány byli zdejší zemané a Malobratřičtí. Z oněch vynikli Jan Literat (1391) a syn jeho Věslav (1391—1404). Potomci jich byli Vyšehněvští ze Solce. Od konce 15. st. měl společně držitele se Solečkem. (H. X. 137.)

Solnice (soudic podle názvu města), prvotní jméno Alby, jež slove 1527—1537 řekou Solnickou, v l. 1559—1577 potokem Novohradským. Horní tok se jmenoval bezpochyby Deštnou.

Solnice, město, prv městečko, jež bylo ve 14. st. přisl. hradu Skuhrova. Podací zdejší darováno l. 1321 klášteru Zderazskému, avšak Jan a Vznata, bratři, darovali je 1359 křizovníkům u sv. Kříže v Praze. Jan a Jaroslav, bratři, obdařili S. 1386 právem města Hradce. V 15. st. po zpuštění Skuhrova držena S. k Liticům a od r. 1495 k Potšteínu. L. 1558 odprod. Benjaminovi z Vikanova, jenž v městě nové sídlo vystavěl. Synové jeho Martin a Bedřich rozdělili S. na polovici. L. 1584 obec dostala práva na krčmy. Martinovi synové Jan a Benjamin rozdělili ok. l. 1600 svou polovici na čtvrtiny; tak se i rozdělili asi v též čas Karel a Bedřich, synové Bedřichovi. Všechny ty díly v konfiskaci zabrané Jindřich z Donína v l. 1624 až 1628 skoupil. L. 1634 město zpuštěno. Po smrti Jindřichově († 1651) zase přišlo k rozdělení. Tři díly patřily karmelitánům na Malé straně, čtvrtý drželi od r. 1665 Balkonové, pak (1683) Jan Kornel z Coenenz a od r. 1699 také karmelitáni. L. 1681 kostel vystavěn. Po zrušení kláštera byla 1785—1825 statkem nábož. fondu. Erb: Na stříbrném štítě dvě černá křídla orličí, přes něž jdou zl. pružiny s jetelovými lístky. (H. II. 209, M. VII. 91.)

Solopisky (pův. Solopisci), farní ves u Kouřimě, n. s tvrzí, v níž byl farní kostel ve 14. stol. Podacími pány byli držitelé Hrádku, opatové Zbraslavští a zdejší zemané. L. 1406 přiznil se sem Přibík, syn Miroslava z Čejova, a byl předkem Mírkův ze Solopisk. Kromě těchto seděli tu ještě jiní zemané, a Zbraslavská část držena ke Kolínu. Mírkové seděli tu do 16. st. Pak patřily S. ke Hrádku, od 17. st. k Pečkám a od r. 1737 zase ke Hrádku. Fara, která zanikla, l. 1652 obnovena a kostel 1750 znova vystavěn. (H. XII. 315.)

Solopisky, ves u Sedlčan, jež patřila v l. 1228—1436 klášteru sv. Jiří, od r. 1436 pak k panství hradu Vys. Chlumce. (MB. VI. 52.)

Solopisky, ves u Loun, l. 1349 sídlo Jindřichovo, l. 1360 statek kl. Postoloprtského. Král Zikmund zapsal S. 1420 Her-

bertovi z Kolovrat, jehož potomci je drželi k panství Ročovskému. S ním se dostaly v držení pp. z Lobkovic a přip. k Divicům a později Citolibům. (Veselý, Dějiny Citolib 54)

Solopisky, ves u Třebotova (Zbraslavě), odkudž se píše Mladotové z Solopisk. L. 1493 mčl je Jan a bratr jeho Václav je l. 1516 prodal Bohuslavovi z Poměnic. V 16. st. patřily k Uněklasům, později k Mokropsům a naposled ke Zbraslavi.

Solopisky, dvůr (jinak Zoubek), n. ves u Křeče, ve 14. st. přisl. hradu Choustníka, v 16. st. již jen dvůr, jenž s Choustníkem přip. k Radenínu.

Solšice, Soušice, ves u Kácova, ode dávna rozdělena na drobné statky zeman- ské, z nichž povstala svobodství. L. 1789 bylo tu jedenácte svobodství a dva dvorce panství Kácovského.

Sommerburg viz Ronovec

Sopotnice, farní ves u Ústí n. O., v níž byl farní kostel před r. 1371. S. patřivala ke zboží hradu Litického z polovice a z polovice k Potšteínu. Litická část k tomuto připojena po r. 1495. Podací patřivalo celé k Liticům. Fara, která po r. 1623 zanikla, l. 1712 obnovena.

Sopoty, farní ves u Chotěboře (již r. 1358 farní). V l. 1358—1367 držel ji Ješek Kokot z Soběnova, r. 1393 Staněk z Dolan, r. 1401 a potom vladky z Markvartic. Později patřily S. k Polenskému panství. Kostel l. 1749 znova vystavěn. V 17. st. zanikla fara, l. 1761 tu zase zřiz. duchovní správa a l. 1860 fara.

Sopřec (v Soprči), ves u Přelouče, jež patřila k prvotnímu nadání kláštera Opatovského (1086). Po r. 1420 patřila ke Kunětické hoře. V l. 1488—1491 byla v zástavě od ní, pak vyplacena a od 16. st. držena k Pardubicům.

Sosen, ves u Jesenice, jež patřila r. 1273 k statkům kláštera Teplského. Ve 14. a 15. st. tu byl vladčící statek (1398 až 1418 Otík, 1450 Jindřich z Moukoděl). Později patřila ke Krakovci, od níž prod. 1545. Pak patřila k Petršpurku, do r. 1588 ke Kosobodům a potom byla samostatným statkem s tvrzí, jenž patřil Vilémovi

Svítákovi z Landšteina. Tento prodal S. 1612 k Petršpurku.

Sosnice (něm. *Ossnitz*), ves u Kaplice, jež byla od 14. st. přísl. hradu Rožemberka (do poč. 16. st. jen dvůr a pak ves).

Sotalice viz Satalice.

Souměř, ves pod Přindou, n. manství k témuž hradu, jež drželi ok. l. 1471 pp. z Gleisentálu a asi od r. 1497 Vidršpergárové z Vidršperka. L. 1577 získána od Adama ze Švamberka a příp. k Olší. V rodě Švamberském zůstala do 17. stol. a pak příp. k Boru. (H. XIII.)

Souňov, ves u Čáslavě, do r. 1559 statek obce Kutnohorské, pak Jana Balbina z Orličné. († j. 1580) a po něm potomkův. L. 1615 k. jej Jan Purkart Kordule ze Sloupna, jehož nástupce Kryštof jej prodal 1652 Kryštofovi Bedřichovi Kapounovi ze Svojkova. Tento jej sice l. 1652 prodal, ale zase l. 1657 ujal. Potom příp. ke Krchlebům a l. 1748 k Sedleckému panství.

Sousedovice (pův. *Súsedovici*), ves u Strakoníc, jež patřila od r. 1243 křivovníkům Svatomářským a k panství jich Strakonickému.

Souš (nehezky Čouš podlé německého *Tschausch*, staron. *Tschuschen*), farní ves u Mostu (již r. 1363). Ve 14. st. patřila S. bohatému rodu Polkův v Mostě. Ke konci 15. st. seděli tu Souští z Duban (ok. 1500 Beneš a Zikmund). Obec Mostská koupivši S. od nich, prodala ji l. 1507 ke hradu. S ním jí zase Mostská obec nabyla.

Soušice viz Solšice.

Souška, samota u Konarovic, 1588 krčma, 1610 víska. Viz Sovolusky.

Soutice, farní ves u Vlašimě n. s dvěma tvrzemi, z nichž pocházel rod Čabelických a Janovských ze Soutic. Ve 14. st. tu byl farní kostel. V druhé pol. 15. st. drželi je Buvolové z Radonic, pak Lukavečtí z Lukavce, po nich 1622 Jan Obytecký z Obytec, jehož potomci tu do r. 1694 seděli. Pak následovali Mladotové z Solopisk, asi od r. 1752 rodině Puteani, která je měla

do r. 1837. Odtud patřily Zahnům. L. 1624 zanikla fara a teprve l. 1720 zavedena zase duchovní správa a l. 1750 fara. (MB. II. 134.)

Soutice (Sútici), ves v Bozensku, která se příp. v zákł. listu Vyšehradském (1088), jejíž poloha není známa a o níž se určitě nemůže říci, jestli dopadá na Svučice a také ji nelze stotožňovati se Sušicí. (PA. XIII. 115.)

Sovenice, Sovynice, Saběnice, ves u Nymburka, po níž se nazývali r. 1223 Zíšek a r. 1238 Petr S., 1318 Bohuslav a Martin. Ok. l. 1320 držel ji Vok z Rotšteina. Ok. l. 1497 skoupil tu statky Mikuláš Vančura z Řehnic. L. 1542 dostaly se Cetenským, od nichž prod. r. 1559 k Dobrovici. Později drženy ke Krinci.

Sovenice, Sovynice, ves u Mn Hradiště, jež patřila ok. r. 1239 klášteru Kladrub. Později nabyli jí křižovníci Svatomářští a drželi k Dubu. Vl. 1470 až 1725 patřily k Loukovci a v l. 1725 až 1850 ke Svijanům.

Sovice (Sovická hora), hora u Větlé, jež se příp. r. 1340.

Sovinky, městec u Ml. Boleslavě, n. s tvrzí (Syslovem), jenž se příp. 1360. Tehdá patřila polovice pp. ze Zvířetic a ještě l. 1389 Druhá polovice patřila Petrovi Bratrošovi z Dubnice, po němž následoval 1391 Jan Krabice z Veitmile. Tento snad tu založil tvrz, na níž seděl l. 1446 potomek jeho Mikuláš. L. 1538 dostaly se S. na díl Mikuláše Pecingára z Bydžína a prodány potom Bedřichovi z Donína. Odtud drženy k Benátkám a od r. 1548 ke Vrutici a Libni. L. 1623 zabrány a prod. Petrovi Fuchsovi z Wramholzu. Tento oddal S. na nadací pro teology a l. 1628 odevzdány Staroměstskému semináři a vrchní správa nechána arcibiskupům (kromě léta 1784—1790). L. 1664 dostaly majestát na téhodní trh. Erb: Střib. štít a na něm pták sůva se zl. zobákem, ve drápech dva sysly držící. (H. X. 388.)

Sovojovice, Sojovice, Sejovice, ves u Brandýsa n. L., 1382 statek Arnoštův, 1406 Janův a 1437 Bořkův. L. 1468

psali se odtud čtyři zemané; od jednoho z nich (Jaroše) pocházel rod Stranovských ze Sovojovic. Před r. 1547 k. k Brandýsu (BM. IV. 113.)

Sovolusky (pův. Sovolusci), ves u Čáslavě, l. 1360 přisl. Chlumu, l. 1497 přisl. Žehušic, avšak část zapsána klášt. Sedleckému a zůstala v držení Žehušických. K Žehušicům patřily do r. 1850.

Sovolusky, n. ves u Konarovic, nyní samota Soušky, v l. 1405—1457 přisl. Konarovic.

Spačice, ves u Chotěboře, l. 1405 statek Jana Rynše a l. 1415 Hertvíkův. Část byla kl. Vilémovského a držena od r. 1437 k Bučicům. Tato příp. pak k Lichnici a zemanská část přík. 1491 od Jiřika a Václava bratří z Rušinova. V l. 1540—1697 drženy S. k Vesci a později k Ronovu.

Spalava viz Palava.

Spalov, hora u Kdyně (1585), nyní Kravačka řečená.

Spaňov, ves u Domažlic, l. 1377 statek Sudovojův a l. 1379 tří vladyk, 1408 Otíka z Tisové Odtud se psali Spaňovští (pak Španovští) z Lisova. V 15. st. koupen od obce Domažlické a patřil jí (kromě přestávky po r. 1547) až do r. 1850.

Spannsdorf viz Lipová.

Spelunca, latinský název jeskyně. Tím jménem v latinských pamětech jmenován sv. Ivan na Skále, avšak i jiné místo, z něhož pocházeli r. 1226 Bohuslav Radimic a Bedřich, jenž dal Doksanským Vešťany, a jich příbuzní. Toto místo nepodařilo se zjistiti.

Speřice (prv. Speřici), ves u Humpolce, n. s tvrzí. L. 1381 odumřel tu statek po Marušce, v l. 1390—1415 držel je Předbor a 1457 Markvart z Kamenice. L. 1533 byla tvrz již pusta a S. patřily ke Lhoticům a l. 1674 příp. k Želivu. (H. XII. 256.)

Spířice viz Erpužice.

Spítice (tuším lépe Spytice neb Zpytice, Zpyta = Zpytihněv), ves u Golč. Jeníkova, dávný majetek kl. Vilémovského, pak do r. 1557 majetek Trčkův. Albrecht Beneda z Nečtin založil tu

hospodářství v l. 1557—1577, jež syn Jan prodal ok. l. 1597 Oldřichovi Smrčkoví ze Mnichu. Od r. 1616 držel je Hertvík Myška ze Žlunic († 1622). Jeho synu l. 1628 zabrány a prod. 1631 k Vesci. Drženy pak k Ronovu do r. 1658 a 1695 příp. k Jeníkovu. (H. XII. 274.)

Spitrov (? něm. *Spittengrün*, původně *Spitersgrun*), ves u Hroznětína, jež patřila od r. 1273 klášteru Teplskému. L. 1434 příp. s Hroznětínem k Lokti, od něhož se dostal k Děpoltovicům.

Spilavy, český název vsi Thammühl u Dokez.

Splž, ves n. na panství Třebelském (1454), bezpochyby název vsi Třeble.

Spole, Spolí, veska u Neveklova, léta 1285 statek Jindřichův a l. 1357 Heřmana a bratří, 1376 Janův, 1380 Mikulášův. Od 16. st. patřilo k Tloskovu.

Spolyně, l. 1495 ves hradu Litického, tuším chybně psaná místo Polomě.

Spomyšl, Zbomyši, Pomyši, ves u Roudnice, l. 1403 statek Václavův a 1416 Kunčín. Část tato patřila pak ke Vliněvsi, ostatek patřil křižovníkům Svatomářským a od r. 1436 k Roudnici. V l. 1521—1698 patřila ona část k Běškovicům a v l. 1698 1850 k Veltrusům a bývalý zápisný statek zůstal při Roudnici.

Spořice, ves u Chomutova, jež se příp. r. 1281. V l. 1605—1850 byla přísluš. Červ. hrádku.

Spůle (nikoliv Spule, staroč. Spole), ves u N. Kdyně, l. 1379 na čtyři statky rozdělená. Část patřila do r. 1539 k Janovicům a pak Petrovicům a od r. 1618 k Veselí. Druhá část patřila v 16. stol. k Mileticům a pak až do r. 1850 ke Dlačovu. Část byla svobodstvím.

Spy (do Sep, ve Spech, Sepský, staroč. i Sep, do Spa), ves u Nového města n. M., l. 1406 statek Hertvíkův, v 15. st. přisl. Krčína a v l. 1501—1850 Nového města.

Spyta, ves u Nov. města n. M., l. 1437 statek Vaňka Roběšého ze Smiřic. V l. 1530—1850 patřila k Novému městu.

Spytice viz Spítice.

Srabov viz Svrabov.

Sranov viz Hrotín.

Srbce (pův. *Srbci*, t. j. *Srbi*), ves u Vys. Mýta, z části 1392—1547 přísl. Rychemburka, z části 1372—1850 Košumberka a Chroustovic, avšak také vládyčí statek, na němž seděli Brazdové ze Srbec (1408 Markvart, 1415 Beneš a Petr, 1440 Beneš a Vilém), kteří je přip. k Domanicům. Část v l. 1471 až 1473 k. ke špitálu v Litomyšli.

Srbeč, farní ves u N. Strašecího, jež patřila r. 1228 k statkům kláš. sv. Jiří a ve 14. stol. k proboštví Mělnickému. L. 1421 seděli tu Martin a Diviš. V 15. st. stala se statkem zpupným, který Albrecht Šlik prod. 1535 Jetřichovi Reichlovi z Reichu († 1575). Po něm dědila S. dcera Eva a s ní dostal se manž. Matyáši ze Štampachu († 1584), jenž ji ke Kornhauzu připojil. (H. VIII. 161.)

Srbice, vlastně Řeřivice (něm. *Serbitz* z formy *Žeřivice*, z německého tvar *Srbice*), ves u Teplice, ode dávna přísl. zámku Teplického, od něhož v 16. st. odprodány. Později přip. k Trmicům.

Srbice, ves u Klatov, n. s tvrzí, 1379 statek Zdislava a Sezemy a později *Srbických* ze Zálezl. Po nich následovali Jan Kanický z Čachrova, od r. 1540 Jan Dlouhoveský, od r. 1545 Reichenbachové, od r. 1569 Sedlečtí z Újezdce (1569 Adam, synové tohoto Jan Volf a Jiří Volf). V l. 1592—1603 k. je Jan Václav Koc z Dobrše, po němž syn Jindřich následoval. Od r. 1630 náležely Rosenhainerům a od r. 1654 k Týnci. (H. IX. 254.)

Srbice, ves u Kolovče, jež se přip. r. 1273 jako ves kostelní kláštera Doksanského, byvši mu před r. 1226 od Přibyslavy, manž. Chotěborovy, darována. V 15. st. dostaly se Roupovským a drženy do r. 1573 k Roupovu. R. 1580 následoval Jindřich Žakavec z Žakavy, jenž tu zámek vystavěl. Potomci jeho (1601 Václav Lev, pak Jindřich, 1636 Diviš Lev, pak Jan Karel) drželi je do roku 1664. Následoval Kunata Jaroslav z Bubna, jehož potomci (Leopold Max. † 1708, pak bratří jeho) tu do r. 1711

vládli. Potom k. k Chuděnicům. Fara v 17. st. zanikla. (M. XII. 88, H. IX. 55.)

Srbská nízká (dříve velká), ves u Police, založena l. 1254 od Martina, opata Břevnovského, při potoce Srbské. Zůstávala přísl. Police, avšak část patřila l. 1533 k Náchodu.

Srbská vysoká (dříve menší), ve 14. a 15. st. přísl. Police a kláš. Břevnovského, v l. 1415—1850 zámku Náchoda.

Srby, ves u N. Strašecího, již Jan z Michalovic 1283 králi postoupil. Pak byla do r. 1420 kl. sv. Anny v Praze, v l. 1436 až 1447 Tvocha z Nedvídkova a potom přísl. Buštěhradu a Kornhauzu.

Srby, farní ves u Hostouně, l. 1312 přísl. Horš. Týna, 1450 statek Václava Želízka, 1537 přísl. Ronšperka a od r. 1539 zase Týna. Soused Jan Schirmer vystavěl tu 1744 kostel, při němž založ. 1785 lokalie a 1857 fara. V S. narodil se (1714) J. P. Wartha.

Srdov, n. tvrz a ves u Tuněchod (Chrudimě), v 15. st. přísl. Rozhovic, ale l. 1437 již pustá. Později tvrz a dv. obnoveny, patřily od r. 1450 Vítkovi ze Zálabí. Později přip. k Tuněchodům a 1547 k Pardubicům. (H. I. 68.)

Srdov, n. tvrz u samoty Mostáku (Štěkně), po níž se nazýval r. 1251 Verníř z S. a 1359—1369 jiný Verníř, 1365 Mareš. Později přip. ke Slaníku. (H. XI. 242.)

Srdov, ves u Ústku, l. 1209 statek Budkův, v 15. st. přísl. Ústku, v 16. st. Tečenevsi a od 17. st. Liběšic.

Srlín, ves u Bechyně, po níž se nazýval r. 1218 Radoslav z S. L. 1399 patřil k Bernarticům, část kl. Milevskému, kteráž v l. 1437—1576 ke Zvíkovu držena. Ta prodána k Dobronicům, k nimž část již před tím patřila. Pak byl statkem Jaroslava Hozlaura z Hozlau, jemuž 1622 zabrán. Přip. pak k Dobronicům a s nimi 1691 k Opořanům. (Hejna, Paměti 208.)

Srní, název vsi (1490) na panství Hasišteinském, bezpochyby chybně přepsání názvu Grin (ves Grün u Ahníkova).

Srnice, n. ves v okolí Mirosova (Rokycan), jež byla l. 1407 přísl. hradu Homberka.

Srnice, potok ústící do Bíliny u Trmic (1601), po němž se i tak les a později samota (něm. Sernitz) nazývaly.

Srnjedy (pův. Srnojedí), ves u Pardubic, 1410—1454 statek Jana Tlucha. V 15. st. patřily ke Krchlebům, v l. 1502 až 1547 byly města Chrudimě a od r. 1547 přisl. Pardubic.

Srpina, potok ústící do Bíliny nad Zlatníky (1600).

Srub, n. tvrz mezi Klášteřem a Ledecem (u Třebechovic), prv. přisl. Ledec, pak statek Petra Šarovce z Šarova († 1537), pak syna jeho Daniele. L. 1587 drželi jej bratři Jindřich a Vilém, pak Mandaléna Šarovcova z Chodův (1597), jejíž syn Jan Václav jej prodal k Opočnu. (H. II. 72.)

Srub, **Srubby**, ves u Vys. Mýta, r. 1292 ještě les, na němž založena ve 14. st. ves **Lhotka na Srubě**, která držena l. 1456 ke Slatině. Část patřila 1506 k Brandýsu, pak k Potšteínu a v letech 1556—1850 k Chocni, jiná v 16. st. k Dobříkovu, s nímž též k Chocni přip. (Barviř, Choceň 140.)

Srubec (nikoliv Srubeč, něm. *Strups*), ves u Budějovic, v 15. st. statek Ondřeje Sovy, pak Jana Puklice ze Vztuh, od r. 1486 Václava, bratra tohoto. V 16. st. dostal se dědictvím vladykám z Urtinovic a později Humpolcům z Tuhoraze. L. 1600 k. od obce Budějovské.

Srubný, n. ves v okolí Plas, kterou Anežka, manželka Kunova z Potvorova, darovala (1193) klášteru Plasskému. Tomuto pak l. 1214 potvrzena.

Stadce (pův. Stadici), ves u Ústí n. L., první ves, která se v pověstech staročeských vyskytuje, poněvadž odtud pocházel Přemysl, manžel Libušin, a s ní knížectví České vyženil. Král Václav I. prý »rod svůj« (t. j. Čechy) ze S. rozehnal a tu ves mezi Němce rozdělil. Král Jan zastavil Stadce Jindřichovi z Lipého, jenž obyvatelé zkracoval. Karel IV. vrátil jim 1359 dědiny vzaté a tři lány n. Přemyslovy pro krále si podržel. Svobody na dědiny potvrzovány obyvatelům 1436, 1460, 1478, 1523, 1538, 1571, 1584. Z těch dědin vyvinula se dvoje

svobodství, jež zůstala až do r. 1850. Ostatek vsi patřil v l. 1545—1850 ke Hlíňanům. Hrabě Ervin z Nostic postavil na poli Přemyslově (1841) pomník (PA. VI. 233, VII. 35.)

Stadce, n. ves u Podolí pod Bělou v Boleslavě aneb část Podolí. Přip. se r. 1418.

Stadce, **Stadlec**, obec. **Stálec**, městeček u Tábora, prvotně ves, kterou určil Václav II. na záduší mateře své Kunhuty, ale daroval pak Zaviši z Falkenšteina, od něhož získána l. 1287 k Přibenicům. L. 1459 přip. k Dobronicům. Po odprodání těchto Vítové ze Rzávého (1535 Víta, 1580 Jiří a Jan, 1604 Bohuslav, 1622 Jiří Štastný) podrželi si S. L. 1629 prod. Johance Hozlaurové z Obernejchynku, po níž dědil příbuzný Jan Kryštof Nejchynský. Po vymření rodu tohoto (1685) dědila S. Anna Lidmila ze Žeberka a šel pak statek po přibuzenství až do r. 1712. Od tohoto času několikrát prodáván a od r. 1848 byl v držení Felnářův z Feldeka. (H. VII. 58.)

Stachov, **Stachy**, na Staších, farní ves u Kašp. hor, prvotně jen královský hvozď či les, který král Zikmund (1429) Bohuslavovi z Janovic zapsal. Držen pak k Ryžemberku a v 17. st. zástavou k Opálce. Později držen S. k Janovicům a Dešenícům, avšak obyvatelé podrželi své staré svobody. Naposled patřil S. ke Štubenbachu. L. 1781 tu vystavěn kostel a l. 1785 založ. fara. (TB. 975)

Stajice, n. hrad u Maršovic, l. 1364 sídlo Přibíka a Bernarta, z nichž onen ještě l. 1404 žil, pak 1410—1413 Jana a Buška. Odtud se psal l. 1415 Albera z Těchobuze. Z rodu Stajičkův ze St. žil ještě l. 1454 Jindřich. V 16. st. byl hrad pust a patřil ok. l. 1530 Mikuláši Karlíkovu z Nežetic a pak vdově po něm. Později patřily k Maršovicům.

Stakory horní (prv. **Stakoři**), ves u Boleslavě, n. s tvrzí, l. 1325 sídlo Soběhrdovo. Ve 14. st. tu byl far. kostel, jehož podací patřilo zdejšími vladykám. Z nich byl nejznamenitější Jan Rozvoda († 1428). Po posledním Rozvodovi dostaly se S. do rodu Samuelův z Hrádku. Později se

dostaly Martě Krajířové a od r. 1588 Mladotům ze Solopisk. Později k. ke Kosmonosům. (H. X. 223.)

Stakory dolní, Stakorce, ves nedaleko předešlé, 1389 atd. statek Jana Luláka. Část patřila ok. l. 1400 kl. Hradištskému. L. 1525 patřily k Volenovicům a pak obci Boleslavské.

Stan, ves u Bezdužic, n. s tvrzí, 1361 statek Volkmar a Buška, 1379 Benedův, 1385 Oldřicha ze Třeběle, 1443 Mikuláše z Ošelína. V 16. st. patřil S. ke Krasikovu a od r. 1712 k Bezdužicům.

Staň, chybné čtení na místě Slané u Semil, jež v 16. st. k Lomnici patřovala.

Staněnice (pův. Staňaticí), farní ves u N. Kdyně, jejíž část dostal klášter Kladrubský od pobožného Habarta, ji ale r. 1239 Břetislavovi Břetislavovi prodal. Před r. 1358 byl tu farní kostel. S. drželi roku 1358 Hynek z Bukové, r. 1372—1390 Ojř z Ryžemberka, r. 1411—1414 Jeniš z St. R. 1423 patřila část vsi ke hradu Ryžemberku a polovice k Heršteinu. V 16. st. patřila celá ves k Ryžemberku, přidělena l. 1581 k Záhořanům a s nimi 1623 ke Koutu. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1785 obnovena.

Staníkov, Stankovice (hor. a dol.), dvě vsi u Sušice, z nichž horní patřil léta 1290 klášteru Dokzanskému, v 15. st. k Petrovicům, od r. 1428 k Vilharticům a tak až do konce 16. st. Dolní dostal se l. 1045 klášteru Břevnovskému a od něho prod. 1525 Jindřichovi z Ryžemberka. Pak držen do r. 1586 k Horažďovicům a odtud k Ulišovu. Později byly oba samost. statky a příp. k Žikovu, od něhož H. S. 1829 odprodán.

Staniměřice (pův. Staniměřici), ves u Ml. Vožice, 1318 statek Jaroslava z Kouta, ale již 1431 přišl. hradu Šelmberka a od r. 1586 Mladé Vožice. Část byla od 15. st. svobodstvím.

Stankov, městeček a farní ves (proto i správně Stankovy) po obou stranách Radbuzy, l. 1233 sídlo Vitlova a od r. 1235 jeho syna Prkoše a 1252 zase Vitlovo, který jej prodal 1271 kl. Chotěšovskému. Klášter jej postoupil 1299 Hart-

manovi z Touškova do života a založil při farní vsi městečko, jež se l. 1367 příp. Toto zastaveno 1425 Zdeňkovi z Držtky a drženo odtud k Horšovskému Týnu. Ves přikoupěna k témuž panství 1576 od probošta Chotěšovského a zůstala při Týnu až do r. 1850, avšak městečko l. 1623 zase ke klášteru navraceno. Erb: Štít modrý a u zpodu stříb. hradba se stínkami, na níž jest zlatý štítek s trojmi černými rohy jeleními. Za hradbou je poutník až po pás.

Stankov, dvůr u Sepekova, který patřil ve 12. st. Vítkovi, pradědu Vítkovcům, a od něho prodán 1185 kláš. Milevskému. V l. 1420—1552 patřil ke Zvíkovu, v l. 1552—1573 ke Květovu, 1573 až 1581 zase ke Zvíkovu a 1581—1850 k Milevsku.

Staňkovic, ves u Litoměřic, jež se příp. l. 1255. Byla jméním křižovníkův od sv. Maří a držena k Ploskovicům, k nimž ještě l. 1568 patřila. L. 1575 oddělena ale později zase připojena.

Stankovice, farní ves u Žatce, v níž byl farní kostel již ve 14. st. S. byly již l. 1272 statkem kláštera Strahovského, ale části patřivaly ve 14. st. měšťanům a duchovním ústavům v Žatci. L. 1420 Žatečtí opanovali S., jež jim cíš. Zikmund 1436 zapsal. Ferdinand I. odňal je obci a prodal 1547 Bohuslavovi Felixovi z Lobkovic. Odtud drženy k Ličkovu, ale l. 1594 odprodány obci Žatecké. Fara v 17. st. zanikla. L. 1786 tu zřiz. lokalie a 1802 fara.

Stanovice, ves u Král. Dvora, n. s tvrzí. L. 1418 drželi je Jan st. Trnec a Jan ml., 1464 Mikuláš Karlík z Nežetic a 1476 Jan, syn tohoto. Od r. 1505 seděl tu Václav, předek Stanovských z Čechtic. Kdy připojeny ke Hradišti, není známo. (H. V. 94.)

Stanovice staré, farní ves u K. Var, v níž byl farní kostel již r. 1363. Tehdá držel S. Boreš z Oseka a později byly příslušenstvím hradu Bečova. K tomuto drženy ještě l. 1518, ale později k Andělské hoře (1570). L. 1597 založeny kostelní knihy.

Stanovsko, jméno pusté vsi, kteráž se jmenovala Stanov neb Stanovice. L. 1538 byla pusta a patřila k Malé Skále.

Stará, Staré hrady, zámek a ves u Libáně, l. 1340 tvrz Arnošta z Pardubic († 1342), po němž ji synové ujali. Z nich ji držel naposled Vilém, nejmladší bratr, a pak syn jeho Smil, jenž ji prodal 1393 Pavlovi z Jenšteina. Od r. 1404 držel ji syn tohoto Jan, pak následovali 1419 Jan Kostelák z Kostelce, 1433 Zdeněk z Loučeně a Straniš z Kopydlna. Brzo po r. 1503 postoupil ji Jan z Valdšteina Janovi Rašínovi z Ryzemburka († 1517), po němž syn Petr († 1537). Jan, syn Petrův, rozšířil panství a prodal je 1567 Kryštofovi z Lobkovic, jenž je ok. l. 1571 zeti svému Jiříkovi Pruskovskému z Pruskova odevzdal. Tento vystavěl 1573 nynější zámek († 1584). Syn jeho Oldřich († 1618) nehospodařil dobře, a proto S. ujata zase od rodu Lobkovského a prod. 1628 ke knížectví Frydantskému. Tehdá panství bylo hrubě spustlé a darováno 1635 Jindřichovi Šlikovi z Holiče († 1650), jehož potomci (František † 1675, Frant. Jozef † 1740, Frant. Jindřich † 1766, Leopold František † 1770, Jozef Jindřich † 1806 a Frant. Jindřich † 1862) tu byli do r. 1850 vrchností. (H. X. 301.)

Stará ves, n. ves, nyní Nový dvůr u Dobré vody (Teplé). Příp. se od r. 1233 jako majetek kláštera Teplského a ještě l. 1459 mu potvrzována. Později spustla.

Stará voda, ves u Chlumce n. C, v níž byl farní kostel již před r. 1377. S. patřila ke zboží tvrze Přestavlk. Ku konci 15. st. přip. ke Chlumci, k němuž do r. 1850 panstvím patřivala. Část patřila do r. 1519 ke Koscicům a potom také ke Chlumci. Fara v 17. st. zanikla.

Stará voda, ves u Březnice, již král Jan daroval l. 1313 kl. Ostrovskému směnou za Zalužany. Od 14. st. až do r. 1850 držena k Tochovicům.

Staré hrady viz Stará, Výrov.

Staré město, městec u Nov. Bystřice, prvotně podhradí ke hradu Landšteinu, jehož přísl. vždy bývalo, proto l. 1568

i Starý Landštejn řečené. Fara tu bývala ode dávna a patřila ještě ve 14. st. k Pasovskému biskupství. Erb: Štít pokosem polovičný, shora červený, zdola černý, v horní polovici stříbrná větev o třech listech a s kořeny (lekno?).

Staré město, ves u Jičína, prvotní vysazení nynějšího Jičína, proto v l. 1327 až 1396 Starý Jičín řečená. S. m. bývalo ode dávna přísl. hradu Veliše. Ok. l. 1396 tu zakládán kostel.

Staré město, ves u Náchoda, prvotní místo vsi Náchoda, jak jméno svědčí. Bývalo přísl. hradu Náchoda, a v 16. a 17. st. tu býval osvobozený dvorec.

Staré město dolní, ves u Trutnova, jež, tuším, r. 1260 Stará ves slove.

Staré město horní, farní ves u Trutnova, jež se jmenovala prvotně také Úpou, jako Trutnov (1260). Proto slove také farní kostel, jehož podací 1358 králi a v l. 1361 až 1418 klášteru Zderaz. náleželo, Starý Trutnov. Obojí býval ode dávna přísl. Trutnova, avšak od r. 1553 drženo k Žacletí asi 20 let a pak zase ke Trutnovu. Fara v 17. st. zanikla; l. 1786 tu zřiz. lokalie a 1898 fara.

Staré sedlo, farní ves u Falknova, l. 1414 atd. přísl. hradu Hertemberka, též Nothaftské léno. Později patřilo k Falknovu. V l. 1707—1711 tu vystavěn kostel, při němž zřiz. 1788 lokalie a 1854 fara.

Staré sedlo, farní ves u Přindy, jež patřila v l. 1115—186 ke knížectví. Jisto jest, že ji zase klášter Kladrub. ok. r. 1250 od Bořity z Ředhoště koupil, že pak tu r. 1378 byl farní kostel, jehož podací opatům náleželo až do r. 1434. Král Zikmund zastavil S. 1420 Habartovi z Adlar. L. 1459 seděl tu Jan ze Švamberka, později drženo k Boru a v 16. st. k Olši, k němuž 1578 dědičně prodáno. V 17. st. patřilo k Pernartcům a s nimi přišlo k Boru. V 17. st. spravována fara z Pernartic, l. 1763 tu zřiz. lokalie a 1858 fara. L. 1732 kostel rozšířen.

Staré sedlo, ves u Úterého, jež se přip. r. 1183 jako pustá ves darovaná křižovníkům Svatomářským. Od 15. st. patřila k Teplé.

Staré sedlo, ves u Březnice, jehož tvrz se jmenovala Hrádek Starosedlský (viz to).

Staré sedlo, městeček nad Orlíkem, od r. 1538 farní ves, jež náležela k panství hradu Orlíka. Městečko se přip. od r. 1473.

Stařín, n. dvůr u San, jenž se l. 1396 přip. V 16. st. byl již pust a zarostl docela. L. 1654 k. k panství Kolínského zámku.

Starkoč, ves u Čáslavě (r. 1355 farní ves) S. drželi r. 1355 Rubin ze S., 1359 až 1362 Svatobor z Bousovny, 1398 Petr, 1411—1413 Maršík a Tomášek z Vícemilic a byli podacími pány kostela. Z vladyk, kteří měli části, přip. se 1407 Volfart, 1422 Mareš, 1440 týž, Tomášek a Valštein, 1462 Aleš a j. Část držel 1512 Jiřík, větší část patřila k Lichnici. Od r. 1536 byla v držení Sudů z Řenče a pak držena k Podolu. V letech 1554—1579 patřila ke Vlačicům, potom ke Zbislavi a od r. 1695 k Žehušicům.

Starkov, městečko, l. 1321 statek Bohuše, v l. 1359—1371 Rubína ze Zampachu. Tehdá tu byl farní kostel. V potomních dobách držen S. ke hradu Skalám. Po spuštění Skal postaven v S. dům panský, z něhož vznikl nynější zámek. Ten patřil Žehušickým z Nestajova až do r. 1576, pak Bohdaneckým a od r. 1580 třem sestrám z Nestajova. Po jedné z nich dědili jej Zikmund a Bernart bratří Čertorejští z Čertorej, její synové. Po onom následovali synové, pak od r. 1662 Jetřich de Carmis, od r. 1673 páni z Kaiseršteina, kteří tu byli do r. 1850 vrchností. Erb: Červený štít, na něm medvěd přirozené barvy na trávníku a za ním strom. (H. V. 67.)

Starost (něm. *Neusorge*), ves u Jablonného, založená ke konci 16. st. na panství hradu Lemberka, jehož přísluš. byla do r. 1850

Starý dvůr, dvůr, n. tvrz nedaleko Šejnova, prvotně statek Glácův ze Starého dvora, 1529 Jana Žďárského ze Žďáru, později přísl. hradu Krupky a naposled Soběchlebského statku.

Stašov, ves u Hořovic, již daroval Vratislav II. klášteru Ostrov. Tomuto patřila ještě r. 1205, avšak r. 1263 držel ji Romek z S a 1364 Otík. V 15. stol. spustl a byl pak do r. 1548 přísl. Libomyšle a později Lochovic. Pustinou byl S. do 17. st.

Statenice (pův. *Stativnice*), ves u Smíchova, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří, později úročila též kostelům sv. Víta a Vavřince na Vyšehradě. Od r. 1436 byla v držení zápis. držitelů. Část Vyšehradskou drželi Cardové z Petrovic a po nich Sezimové z Ústí a po nich jiní rodové. Na části Svatojirské byla tvrz a držena zvláště o sobě. Oboje části staly se v 16. st. zpupnými statky. Později byla S. zase statkem kl. sv. Jiří až do jeho zrušení (1782) a od r. 1790 světským statkem. (H. VIII. 243.)

Stativnice, název prvotní potoka Únětického (1233).

Stebno (pův. *Steben*), farní ves u Ústí n. L., v níž byl farní kostel již r. 1360. S. držel tehdá Zdeněk Srša z Drahožovic. Od konce 15. st. bylo přísl. Trmického statku, ale kostel patřil do r. 1554 ke Stoličkám a pak k Malhosticům. V 17. st. zanikla fara. Kostel l. 1692 znova přestavěn; l. 1787 zřiz. při něm lokalie a 1850 fara.

Stebno (pův. *Steben*, v gen. v 15. st. také zej *Stebna*, z *Ejstebna*), farní ves u Jesenice, jež se přip. r. 1239, jsouc tehdá i r. 1359, když tu byl farní kostel, statkem vladyčím (1239 Vojslav, 1240 Beneda, 1295 Zvěst). Od r. 1395 drženo S. ke hradu Petršpurku. Od starých vladyk pocházeli Andělové, Kladivové a Zvěstové z *Ejstebna*. Přísl. Petršpurka bylo do r. 1850. Po zániknutí fary zřiz. tu teprve l. 1838 kaplanství a 1856 fara. Zde se narodil a zemřel J. E. Ponfíkl, topograf.

Stebno, samota u Rousinova, která se v starých pamětech nepřipomíná.

Stchelčeves (obec. *Stelčoves*), ves u Unhoště, n. s tvrzí, l. 1316 sídlo Janovo. Ves byla na drobné statky rozdělena; jeden takový postoupen 1345 kapitole u Všech Svatých. V 15. st. patřila

ke Vrapicům a od 16. st. k Buštěhradu. (H. VIII. 273.)

Stekelnice (snad Vztekelnice), l. 1213 název potoka pomezního, který dělil statek klášteřa Břevnovského, nyní potok Srbský padající do Medhuje v okolí Police. (P. A. II. 205.)

Stenava, přítok Nisy Kladské, jenž se r. 1213 příp.

Stěny, hory mezi Policí a Broumovem slovou tak r. 1213.

Steklník, Stekník, ves u Žatce, l. 1543 přisl. Veletic, pak do r. 1594 Ličkova a odtud Tuchořic. L. 1623 zabrán Alexandrovi Kaplíři ze Sulevic a prodán Janovi Aldringerovi. Později jej měl Jan Oldřich z Bissingen, od r. 1658 Lochnárové z Paliče a od r. 1681 Kulhánkové z Klaudenšteina, kteří tu nový zámek vyzdvihli. Od nich se dostal 1796 Korbům z Weidenheimu, kteří tu byli do r. 1850 vrchností.

Stelčoves viz Stehelčeves.

Stetlin viz Štetlin.

Stěžery viz Štěžery.

Stěžov (pův. na Stěžově), ves u Příbramě, jež se příp. r. 1228 mezi statky klášteřa sv. Jiří. L. 1341 byv darován Ubislavovi z Neřestec, stal se manstvím služebným ke Karlšteinu. Později patřil dílem k Raděticům, dílem k Neřestcům. Oboje drželi v 16. století Bechyňové z Lažan, od konce 16. st. Mitrovští z Nemyšle, od r. 1616 Šleglovští z Šicendorfu a od r. 1641 Chlumčanští z Přestavlk. Později k. k Dobříšskému panství. (H. VI. 135.)

Stičany, ves u Chrudimě, ode dávná přisl. klášteřa Podlažského a od r. 1539 Hrochova Týnce. L. 1615 držel je Albrecht Krupý z Probluze. Od 17. stol. do r. 1850 byly přisl. Přestavlk.

Stiebenreuth viz Ctiboř.

Stihnov, dobře česky Mstihněv.

Stkrbice, v 16. st. jméno pusté vsi u Doupova (zkomolení prvotního jména neznámého).

Stockern, ves u Vyšň. brodu, česky Pluskov.

Stod, Stodo, město nad Radbuzou, prvotně ves, kterou Václav I. (1235) klá-

šteřu Chotěšovskému daroval. Král Jan povýšil S. (1315) na městečko, jež zůstalo v držení klášteřa až do r. 1453. Tehdáž zastaveno Janovi Rausengrynerovi z Grynlasu, ale později zase vyobaveno. Kostel vystavěn l. 1510 a l. 1567 rozšířen. L. 1850 stal se S. sídlem c. k. úřadův. Znamenitý rodák: Jan Flor. Hammer-schmied (nar. 1652, † 1737). Erb: Červený štít a na něm dva andělé vznášející se, držíce jedněma rukama mísu s hlavou sv. Jana křtitele ozářenou, a druhými opírající se o zlatý štítek, na němž jsou troje jelení rohy (erb Hroznatův).

Stodůlky, farní ves u Smíchova, v níž byla fara již l. 1292. Maří z Hardeka, vdova po Oldřichovi z Hradce, darovala tehdáž kostel templářům, ale ves zůstala pánům Hradeckým. Po zrušení templ. řádu dostalo se podací řádu sv. Jana. Ves s tvrzí patřila ok. l. 1400 proboštsství Praž. kostela. L. 1421 kostel dobyt. Později patřily S. ke statkům nejv. purkrabství. (M. IV. 29)

Stohánek, n. hrad u Svěbořic (Mimoně), vystavěn ok. l. 1427 na panství Děvčinském skrze Beneše z Vartembergu, který krajinu Svěbořickou za díl obdržel. Týž prodal S. 1431 Zdeňkovi z Valdšteina, ale za nedlouho příp. zase k Děvčíně a opuštěn. (H. X. 165.)

Stochov, farní ves u Strašecího, v níž byly far. kostel a tvrz již ve 14. st. Na S. seděli 1316 Jetřich a Kříž, od r. 1330 patřil klášt. sv. Maří Majdaleny na Újezdě, od r. 1370 vl. z Honic, pak v l. 1393—1473 vl. z Vlastislavě. L. 1473 k. S. Jan Hromada z Boršic, jehož potomci (1492 Zikmund, c. 1520 Jan) tu do r. 1528 seděli. Následovali pak Jindřich Zejdlic z Šenfeldu, 1545 syn jeho Jiřík a po něm syn Jindřich Jiří, jenž prod. S. (1581) ke Smečnu. (H. VIII. 154.)

Stojčín, n. ves u Bukovska, tuším ta, která darována byla roku 1281 klášteřu Vyšňobrodskému. R. 1384 vycházely odtud úroky k faře Bavorovské a špitálu Třeboňskému. S. byl ve 14. st. přisl. Bukovska a od 15. st. Třeboň. R. 1541 byl opuštěn.

Stojice (stč. *Stojici*), ves u Přelouče, r. 1349 farní v biskup. Litomyšl. Ode dávná byla přísl. statku Svojšického a s ním příp. 1599 k Choltickému panství. V 17. st. zanikla fara a l. 1711 rozšířen kostel o věž a loď.

Stojislavice, ves u Ml. Vožice, od 14. st. na drobné statky rozdělená. Jeden z nich patřil v 16. st. Zářeckým z Polkovic, k. 1552 k Šelemberku a patřil potom k Vožici. Jiná část patřila 1620 k Načeradci. Z ostatního povstala svobodství, jichž bylo l. 1789 dvanácte.

Stolany (pův. *Stolané*). ves u Heřm. Městce, již daroval Přemysl I. r. 1228 klášteru Opatovskému. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskup. Litomyšl. V 16. st. drželi je Andělové z Ronovce s tvrzí, majíce je v zástavě. Václav Ples Heřmanský ze Sloupna získal je l. 1577 dědičně a vystavěl novou tvrz. Zemřel 1603 a syu jeho Zikmund prodal je Štěpánovi Jiří ze Šternberka. Hned potom k. k Pardubicům, ale l. 1608 zase odprodány Ladislavovi Berkovi z Dubé a příp. k Městci. (H. I. 188, P. A. II. 155.)

Stoličky, n. tvrz, tuším táž, jako Chotěný (Kothinaberg) u Rtně (Teplice). L. 1402 vystavěn na tom místě hrad Paradis jako manství ke hradu Oseku. Ok. l. 1520 drželi je Mikuláš a Václav bratři ze Vřesovic. Po nich následovali Beřkovští z Šebířova (1532 Jiřík, 1540 Jaroslav), pak pp. z Maltic (1543 Kateř. Vřesovcova, 1544 Jindřich). L. 1554 k. k Doubravské hoře a později patřily k Malhosticům. Tvrz zanikla v 16. st.

Stolinky (pův. *Stvolenky*, *Stvolenec*, něm. *Drum*), městeček u Ústě. Blahoslavený Hroznata odkázal r. 1197 újezd Stvolenec Zdeslavovi a jeho bratřím. Ve 14. st. tu byl far. kostel, jehož podacími pány byli 1358—1380 Hynek z Klučova, 1395—1401 Václav Kluk, 1419 Zikmund, 1426 Jindřich a Alexander. Tento žil ještě l. 1440. Asi od těch dob patřily S. k Ronovu, ale vrchnost od poč. 16. st. raději bydlela ve zdejší tvrzí v zámek rozšířeně, než na vysokém hradě. Po Zdeslavovi Hrzánovi z Harasova († 1642) k.

Stolinky l. 1647 od arcibiskupa a dány k biskupství Litoměřickému jako stolní statek.

Stolmíř viz Žitomír.

Stömnitz, ves u Kaplice, česky Jistebnice, Jistebník.

Stoupec, n. tvrz, nyní les u Hošťalovic, ok. l. 1410 statek Mat. Slaměnce, později Franka z Hrobčic a jeho dědicův. R. 1486—1492 patřila polovice ke Žlebům a polovice Kunce z Vícemilic. Ke konci 15. st. tvrz spustla. (H. XII. 49, P. A. X. 832.)

Stoupno (stč. *Stúpen*), ves u Lipého, prvotně duchovenství (kl. Dokzanského), jež drženo od 15. st. k Lipému, od 16. st. k Zákupům a pak k Paliči.

Stožec, správně české pojmenování vesnice Tusset, na jejímž místě v 16. st. byly lesy Stožce.

Stožice, ves u Vodňan, ode dávná přísl. hradu Hluboké. Po odprodání držel ji Oldřich Želízko z Taurového a prod. 1597 Vodňanské obci.

Stračov (dříve i Strakotín), farní ves, n. městečko u Nechanic. Far. kostel tu byl již ve 14. st. S. drželi 1358 Pešek, 1361—1371 Mladota ze S., 1371 Pešek, 1395 Beneš z Ryzemburka s Rubínem z Trebnouševsi, 1415 Jiří ze S. L. 1478 drželi tvrz Mareš a Heřman Kulové z Chotče, později tento sám. L. 1495 povýšena ves na městečko. V 16. st. byl S. v držení Dohalských a Nejedlých z Vysoké. Lidmila N. z V. prod. jej 1611 Karlovi Zárubovi z Hustířan a držen až do r. 1708 k Cerekvicům. Od té doby byl samostat. statkem. Fara v 17. st. zanikla; l. 1788 zřřz. lokalie a 1856 fara. (H. V. 346.)

Stradal, Stradaly, dv. popl. u Šimanova, v 15. st. tvrz, jež byla již 1536 pusta. S. patřil l. 1536 ke Kraselovu, 1546 ke Střele a 1586 k Ohrazenici. Vilém Přídruh Koc z Dobrše prod. ji (1611) Apoloně Býčkové a byl pak do r. 1700 samostatným statkem. Od l. 1706 držen k Žichovicům.

Stradonice (pův. *Stradonici*), ves u Zlonic. n. s tvrzí, l. 1318 sídlo Havlovo, pak Kekulů ze Stradonic (1376 Jan,

1392 Oldřich, 1406 Jan a Václav, 1448 Oldřich a Albrecht, 1488 Hynek a Jetřich, 1505 Oldřich, 1578 Hynek a Albrecht. Albrecht, syn Albrechtův, zemřel 1622, S. pak zabrány a prod. 1623 Alexandrovi z Bleileben. Od něho k. 1630 ke Zlonicům. (H. VIII. 213.)

Stradonice, Stradovnice, ves u Nyžburka, jež se příp. r. 1228 mezi statky klášteřa Svatojirského. Od 14. st. drženy S ke hradu Nyžburku.

Stradonice, ves u Loun, l. 1374 statek kl. Strahov. a pak až do r. 1850 přisl. Pátku.

Stradouň, ves u Vys. Mýta, v níž dostal klášter Podlažický za starých dob clo od vладыky Štěpána. Od r. 1304 patřila kl. Zbraslavskému, 1437 zastavena Diviši Bořkovi z Miletínka, pak byla z části obce Mýtské. Té l. 1547 zabrána, ale zase vrácena a patřila jí do r. 1850. Druhá část před r. 1558 k Brandýsu náležitá prod. 1558 ke Košumberku a patřila v l. 1606—1850 k Chroustovicům.

Stradov, ves u Trh. Svin, l. 1380 statek Beneše ze Stradova a 1402 až 1415 Viléma z Újezda. Později patřil k Sedlu, s nímž příp. ke Komařicům.

Stradov, n. hrad u Libaně (Nasevrk), l. 1360 statek Jana, biskupa Olomouc, později Jaroše Lacemboka z Chlumu a 1382 syna jeho Jindřicha. L. 1409 tu byl pánem Bleh z Lipky. L. 1438 zapisoval jej Jan ze St. a 1444 prodán Janovi Slonovi ze Seslavce. V tu dobu byl již hrad zbořen a sídlo statku přeneseno na tvrz Nasevrky, k níž pustý hrad stále patřil. (H. I. 159.)

Stradov velký, ves u Kaplice, patřil se Stradovcem (Malým S.) do r. 1392 k Pořešínu a od té doby Bohuslavovi ze Hrádku. V 15. st. seděli tu Drochovci z Pláně (1484 Jindřich, 1545 Václav) na tvzci. L. 1568 dědil jej Jindřich Ojř z Protivce a držen pak k Římovu. Později patřil ke Krumlovu, k němuž Stradovec od 15. st. náležel. (H. III. 95.)

Stradyny, Stradynice, n. ves nad Orlicí, jihozápadně od Kostelce n. Orli. L. 1352 byla přisl. rychtářství Koste-

ckého, sice patřila k Potšteínu a asi od r. 1401 byl tu manský dvůr k témuž hradu. V 15. st. spustla a místo její prodáno 1558 od vrchnosti Kostelecké obci. **Strahov**, jiný název Velnice u České Lfpy.

Strachotín, n. ves, nyní les j. od Čechovic a sz. od Stankov, l. 1367 statek kl. Chotěšov., od r. 1420 v zástavním držení světských. L. 1502 dostal se tak Dobešovi ze Šlovic a držen pak k Pucllicům jako pustina.

Strachovice, ves pod Přindou, někdy statek Strachovských ze Strachovic. Jedna část patřila asi do r. 1512 k Vidicům a pak k Pernarticům, jiná v 16. st. k Racovu, později celá ves k Pernarticům a od r. 1732 k Boru.

Strakačov, n. ves, nyní hajnice za Starým Táborem, až do r. 1420 přisl. panství Ústského. Po založení Tábora odstěhovali se sem obyvatelé a ves S. opuštěna.

Strakonice, město, prvotně ves, jež děkuje vznik svůj Bavorům ze St., jichž sídlem se stalo. Bavor I. založil tu hrad, jehož polovici i s far. kostelem a vesnice daroval ok. l. 1240 křivovníkům řádu sv. Jana. Jim také Bavor II. mnohá dobrodiní činil. Po jeho smrti spravoval S. napřed Bavor III. a pak se dostaly za díl (ok. l. 1308) bratru jeho Vilémovi. Tento učinil křivovníkům také znamenité dary, tak že té doby snad více měli v S. než páni. Bavor IV. obdařil město (1367) Horažďovským právem a zemfelo. l. 1380. Dědicem jeho byl Zdeněk z Rožmitála a potom snad (1394) následoval Břeněk, poslední z Bavorův. Po r. 1400 držel Vykeř z Jenišovic panskou polovici a město, jež prodal 1402 Jindřichovi z Hradce, nejv. převoru. Řád odtud držel město s panstvím do r. 1850 a zámek s cennými uměleckými památkami od 13. st. začínajíc pocházejícími podnes. Po r. 1420 staly se S. předním místem řádu a sídlem nejv. převora, který odtud zván býval mistrem Strakonickým. První tu síděl Václav z Michalovic († 1451), jenž 1435 svobody obce potvrdil. Jošt z Rožemberka († 1467) potvrdil 1461 svobody obce a pečliv byl

o zlepšení důchodův. Jan ze Švamberka († 1516) vysadil obci radní dům, daroval jim dědiny a udělil 1512 důležité svobody. Po Janovi z Rožemberka († 1532) následoval Jan z Vartemberka († 1542), jenž obci 1538 důležité svobody udělil. Potom následovali Zbyněk Berka z Dubé († 1554), Vilém Zajíc z Hazemburka († 1578), jenž l. 1576 svobody města potvrdil, Kryštof z Vartemberka († 1590) a Matouš Děpolt z Lobkovic. Za něho S. 1619 od císařských obsazeny, ale král Bedřich jej pod svou moc uvedl. Při tom zámek tak vytlučen a kněží rozeznáni, že do r. 1666 kněze při zámeckém kostele nebylo. Po Lobkovském († 1620) následovali 1626 Vilém Vratislav z Mitrovic, jenž poddané k více pod jednou přivedl a svobody městské potvrdil, Rudolf hrabě Kollaredo (1637 až 1657), za něhož město od nepřátel vytlučeno (1641) a 1645 svobody města potvrzeny. Kollaredo a nástupcové jeho obľbili si zase Prahu za své sídlo. Od Františka hrab Vratislava (1666—1684) zkoušeli měšťané velká příkoří. Také Ferd. Libšteinský z Kolovrat (1684—1707) byl na ně krutý. Proti oběma se městský úřad statečně držel. Ferdinand Leopold Dubský z Třebomyslic (1714—1721) vystavěl léta 1715 residenci při zámku a Václav Jáchym Čejka z Olbranovic († 1754) ji 1745 obnovil. Tento pro povznesení živností více učinil než několik jeho předchůdcův. Tím jako i moudrou vládou za následujících let povznášely se S. tak, že zde chtěla vláda umístiti krajský úřad Prachenský. Od počátku 19. st. vzcháhal se tu průmysl čepičkářský. L. 1850 staly se S. sídlem c. k. úřadův. V S. narodil se 1799 F. L. Čelakovský. Podlé pověsti hrával ve S. Švanda, známý dudák. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu stříb. hrdba se stínkami, střílnami, branou otevřenou a mříží vytaženou, nad tím věž s červ. střechou a zl. makovicemi. V pravo od ní červ. štítek se stříb. křížem Svatojanského řádu, v levo červ. štítek se stříb. růží. (H. XI. 127.)

Nové Strakonice (n. Bezděkov), prvotně ves, která patřila l. 1318 řádu sv. Jana, později předměstí Strakonské.

Strakotín viz Stračov.

Strakov, ves u Litomyšle, l. 1347 její přísluš. a majetek biskupa a kapitoly. K zámku Litomyšlskému patřil S. do r. 1850.

Straky, ves u Nymburka, l. 1323 statek Bartoše ml. z Valečova. Část vsi patřila v 16. st. ke Struhám; ta prodána 1555 Jindřichovi z Donína a držena do r. 1850 k Benátkám. Jiná část patřila 1548 ke Všejanům a v l. 1638—1850 k Loučeni.

Stramchyně (obecně Stramchy), hora a les nad Červ. Poříčím (1563).

Stran viz Stranný.

Stráň, n. véska u Vys. Třebušic (1408).

Stráň, n. véska u Zásbuk (1415).

Strance, ves u Mostu, někdy původistě Straneckých ze Strance.

Strance (nyní niva Staré Strance), n. ves mezi Žatcem a Veletici. V 15. st. patřily k Holedči, pak k záduší Žateckému.

Strančice, ves u Řičan, jež se l. 1404 přip. V 16. st. patřily ke Střílnu, l. 1604 odprodány Alžbětě Beřkovské z Březí a po celé 17. století drženy k Lojovicům. V 18. st. byly samostatným statkem.

Stráně, n. dvůr, který náležel ke hradu Choustníku.

Stránka, ves u Bělé, která se přip. l. 1413. Až do r. 1545 patřila k Benátkám a pak ke Vrutici. Později patřila k Vidimi (1595—1703). Když statek tento léta 1703 dělen, dostala se za díl jedné dceři a byla odtud samostatným statkem. L. 1748 k. jej Albert Frant. Beneda z Nečtin a prodal jej r. 1756 řádu Augustiniánů, jenž tu byl do r. 1850 vrchností. (B. M. 774.)

Stránka, l. 1576 véska u Čkyně, snad část Onšovic.

Stranná, ves u Počátek, po níž se snad nazýval r. 1250 Jan z S. R. 1358 byl tu farní kostel. S. patřivala ke hradu Žirovnici. L. 1637 obdrželi obyvatelé výsadu, aby o svých statcích řídití mohli. Ve 14. stol. říkalo se této vesnici také Gross Rudweins.

Stranná, farní ves u Chomutova, v níž byl farní kostel již r. 1361. S. náležela až do r. 1361 k proboštví Vyšehradskému. R. 1385—1395 drželi ji

páni z Koldic, r. 1407 Klára ovdov. Knotková z Rakovníka a od r. 1415 Prokop z Jenče, měšť. Praž. Fara, která v 17. st. zanikla, 1662 obnovena. L. 1820 celá ves posouváním půdy zničena a vedle zbylé části (Staré St.) vystavěna Nová St.

Stranná, ves u Neveklova, kterou postoupil 1184 Jiří z Milevska Jindřichovi biskupovi, ale tento pak prodal ji kláš. Milevskému. L. 1318 byla vladyčím statkem (1318—1322 Čeněk a Heřman, 1370 Ctibor, 1446 Přebá a Jiřík, 1448 Hynek). Ke konci 15. st. koupěna část k Tloskovu, k němuž pak celá S. až do r. 1850 patřila.

Stranov, zámek a véška u Mladé Boleslavě, prvotně tvrz, na níž seděl 1429 až 1450 Bohuněk a v l. 1440—1485 Jaroš ze Sovojovic. Týž v l. 1463—1468 vystavěl tu hrad, jemuž se říkalo Nový S. Po Jaroši vládli potomci Jan (1474 až 1495), 1517 Burjan, 1541 Markvart. Tento prodal S. 1545 Zikmundovi Berkovi z Dubé. Od tohoto převzal jej 1565 syn Petr († 1585). L. 1589 prodán Karlovi z Bibršteina († 1593); po tomto byl syn Adam a pak Michal Slavata z Chlumu. Když tento zemřel, dostal se S. Janovi z Lissau (1642), jehož rod (1657 Rudolf Adam, 1685 Jan Jozef a Rudolf Jozef) tu do r. 1695 seděl. Tehdáž koupil S. Ota Ferd. z Nostic. L. 1700 k. Rudolf zase S. († 1711) a následoval po něm syn Jozef Rudolf († 1746). Zeť tohoto Jan Václav Přichovský z Přichovic založil 1767 kostelk sv. Václava na býv. předhradí. Pak následovali syn František a vnuk František Antonín. Od l. 1794 měl jej Jan sv. p. Herites, pak jej drželi rytíři Neubaurové a od r. 1864 Marie hrab. z Valdšteina, která zámek v letech 1890—1895 opravila. (H. X. 358.)

Stranný (na Stranném, nikoli Strany, něm. Strahn), ves u Stolinek, jež se přip. v zákł. listu Litoměřic (1057). Kostel Litoměřický měl tu sedláka. L. 1371 byl S. statkem Bohunkovým a Ješkovým, později patřil k Ronovu a od r. 1608 ke Stolinkám.

Stranný (něm. *Hengberg*), hora severně od Tocova (1226).

Strašecí, Nové St., město, ode dávná přísluš. Křivoklátu, prvotně ves, jež ok. l. 1334 zastavena Menhartovi Olbramovicí a Henzlovi Kadanskému. L. 1340 vysazeno na mžko. Tehdáž tu byl far. kostel, jehož podací patřilo králům. L. 1460 bylo v zástavním držení Bořivoje z Lochovic. Od krále Vladislava dostalo S. (1480) erb, 1503 povýšeno na město a obdařeno svobodami. L. 1547 se obyvatelé bouřili, ale přes to dostaly 1549 a 1555 svobody. L. 1554 S. vyhofelo a l. 1559 prý založeny kost. knihy. L. 1612 dostali majestát na trhy. L. 1620 zkusili mnoho od vojska, začož dosáhli 1628 potvrzení svobod. L. 1640 kostel stavěn, ale S. patřila po r. 1651 farou ke Zbečnu. 1652 potvrz. svobody, l. 1661 zřiz. fara a 1700 zase potvrzeny svobody. (P. A. VIII. 427, 597.) L. 1850 stalo se S. sídlem c. k. úřadův. Erb: Červený štít a na něm poprsí krále Vladislava ve zlatohlavu, pláští a pod korunou, v pravo od toho český lev, v levo písmeno W.

Strašice, městečko ze 3 částí se skládající. Prostřední při kostele, v 16. stol. farním, říkalo se S. dolní neb větší a byly městečkem, severovýchodní částí, kde byly hrad a dvůr, Strašičky neb Milošovka a k jihozápadu byla ves hutníků při potoce. Ok. l. 1325 měl je Petr z Rožemberka, jehož synům l. 1352 hrad od Karla IV. zbořen. Oldřich z R. postoupil S. (1389) Heřmanovi z Potšteina, ale 1411 zase vyplaceny L. 1424 měl je v zástavě Zdeněk z Rožmitála. Potom hrad opuštěn a S. přip. ke Zbirohu. Okolo l. 1500 Strašičky spustly a v 17. st. městečko skleslo na ves, ale od r. 1873 zase má název městečka (H. VI. 258, A. Dráčovský, Strašice 1896.)

Strašidlník (něm. *Teufelsmauer*), strmý břeh Vltavy, jenž se r. 1259 při vymezení prvotního statku kláštera Vyšňobrod. připomíná.

Strašín, farní ves (již r. 1380) u Kašperhor. S. patřival k panství hradu Rábí. Jindřich z Ryžemberka prodal S. (1547) Kryštofovi Kocovi z Dobrše. Držen pak do r. 1609 k Dobrší, pak k Žihobcům a od r. 1709—1850 k Žichovicům. Kostel

patřil 1556 k Horažďovicům a v l. 1740 až 1750 obnoven.

pod Strašivou, n. samota neb véška ve farnosti Jesenické u Sedlčan (1398).

Straškov, ves u Roudnice, v níž, jak se zdá, byla r. 1271 prebenda kostela Praž. Ve 14. st. tu byly vladyčí statky, sice patřila větší část k Roudnici. L. 1420 dostal se zápisem světským držitelům, byl v 15. st. v držení Firšicův z Nabdřna, v 16. st. Sezimův z Ústí. Od r. 1578 patřil ke Vražkovu, pak ke Ctiněvsi a od r. 1671 zase k Roudnici.

Strašnice staré, ves u Prahy, jež se příp. r. 1222, patříc z části k proboštví Vyšehradskému. Ve 14. st. byly tu tři dvory a dvě tvrže, totiž Trčkovský, Štukovský (1383 Bartoloměj), 1419—1454 Mikuláš) a Hlasovský (1407 Jindřich Eling z Vechty, 1416 Hlas z Kamenice, 1437 Jindřich, Janek a Václav, 1450 Jan z Chrastu). V l. 1483—1497 držel celé zboží Jan z Buštěvsi a asi od r. 1516 patřilo obci Novoměstské, již sice l. 1547 odňato, ale zase navráčeno.

Strašňov, ves u Ml. Boleslavě, l. 1297 sídlo Ctiborovo, Odolenovo a Soběslavovo. Protože ve 14. a 15. st. byl S. na drobné statky rozdělen, patřila v 16. st. část ke Krnsku, část ke Struhám a část ke Stranovu. Ke Stranovu patřila do r. 1850 větší část, menší od r. 1576 k Ml. Boleslavi a 1614—1850 ke Kosmonosům.

Strašovice, podlé Palackého Popisu, n. ves na Litoměřicku, tuším Střížovice.

Stratov, ves u Benátek, založená l. 1357 od Půty z Častolovic na panství Kostomlatském. Obyvatelé obdrželi ok. l. 1390 dědiny, jež jim 1414 Jindřich z Elsterberka potvrdil. Ke Kostomlatům patřil S. až do r. 1548 a pak k Lysé.

Stráž (něm. *Platz*, t. j. Plavsko), městec nad Nežárkou, n. s hradem, l. 1284 sídlo Sezemovo, jehož potomci byli pp. ze Stráže, zejména Přibíka a Viléma († j. 1359) a synův jich Jindřicha (1361—1378, syn Přibík 1380—1395) a Petra a Jana (1379—1405). V 15. st. dělili se oň bratři Vilém, Jan a Jindřich, z nichž tento († 1466) panství sloučil. Drželi S. po něm synové Michal († j. 1470) a Jiřík († 1474) a po

nich napřed Jan ze Šelemberka (1477) a pak Jan z Donína († c. 1483), zeť Jindřichův, po Janovi pak syn Bedřich. L. 1500 držel jej Václav Vencelík z Vrchoviště, jehož synové prod. S. (1518) Václ. Fráňkovi z Liběchova. Rod tohoto (Jindřich † 1560, Václav a Jan) tu asi do r. 1575 seděl. Pak následoval Jan st. z Lobkovic, jenž prod. S. (1577) Vilémovi z Rožemberka. L. 1596 k. jej Adam z Hradce a odtud měla S. společně držitele se Hradcem až do r. 1693. Při rozdělení dědictví Hradeckého dána S. k dílu Žirovnickému a l. 1715 zase k. ke Hradci. Za několik let odprodána. Drželi ji pak Frant. Jos. Jungwirth; 1752 Prosper Berchtold z Uherčic a 1796 sv. p. Hillgartner. Od r. 1811 byla v držení sv. p. Leonhardi. Svobody městečka od r. 1465 pocházející naposled v l. 1775 a 1799 potvrzeny. Erb: Modrá růže na zl. štítě (erb pp. ze Stráže). (H. III. 264).

Stráž (něm. *Wartenberg*, česky od 15. st. také Vartemberk), město n. s hradem u Mimoně, založený před r. 1281 od Beneše Markvartice, jehož syn byl Jan ze S. († 1316). Po tomto následoval nejstarší syn Vaněk, jenž s potomky se psal z Vartemberka. Syn jeho Jan (1367) vystavěl tu kostel. Po něm následoval Jan († c. 1383) a po tomto syn Jan Ralsko. L. 1426 dobytá S. a držena od Sirotků. L. 1436 dostala se S. Václavovi z Vartemberka a ten ji prod. 1438 Mikuláši Sokolovi z Lambertka. Skrze dceru tohoto, Kateřinu, dostal se Děpoltovi z Ryžemberka. Před r. 1476 získal ji Linhart z Gutšteina, po němž v l. 1487—1500 syn Burjan následoval. Pak ji měl Jan z Vartemberka a prodal 1504 Bartoloměji Hyršpergárovi z Kynigshainu. Po něm drželi jednu polovici syn Azman, 1538 Petr Vančura z Řehnic, pak se dostala Kašparovi, držiteli druhé polovice. Kašparovi synové Balcar a Jindřich (1544) zase S. rozdělili. Obě polovice zůstaly v držení potomků do r. 1623. Tehdá S. zabrána a prod. Albrechtovi z Valdšteina. Ten připojiv ji ke kníž. Frydlantskému dával ji v léno; Kryštof Pavel

z Lichtenšteina, druhý manský držitel, podržel ji 1642 dědičně († 1649). L. 1630 založeny matr. V ty doby S. dvakráte od nepřátel vypleněna. Maximilian, synovec předešlého, přál městečku. Rod jeho (1676 Kryštof Pavel, 1686 syn jeho Frant. Antonín) drželi S. do r. 1714. Tehdá ji k. Ludvík Jozef sv. p. Hartig († 1735), jehož potomstvo (Adam Frant. † 1783, František † 1797, František † 1866, Edmund † 1883, František † 1903) bylo tu do r. 1850 vrchností (v 18. st. velmi nemilostivou) a od r. 1850 držitelem velkostatku. Erb: Červená růže na stříb. štítě. (H. X. 147.)

Stráž (chybně Novoměstí, podle něm. *Neustadt*), městečko pod Přindou, jehož přísl. byla ode dávna. První svobody obdržela l. 1331 a potvrzovány l. 1355, 1413 a 1422. Za válek ochuzena a proto 1437 na celý rok ode všech břemen osvobozena. L. 1454 zase svobody potvrzeny. Jan ze Švamberka zastavil S. (1456) manž. Hedvice z Rožmitála, jež, tuším, na Novém zámku nad Stráží bydlela. L. 1492 zase S. navrátila synu Zdeňkoví. Obec, jež l. 1535 nějakého dědictví získala, vykoupila se l. 1596 z panství Přindeckého, ale že nemohla zaplatiti, prod. 1600 k Boru, k němuž do r. 1850 patřila. Erb: S. pečetí erbem král. Českého.

Stráž, český název vsi zvané německy *Schönborn* u České Lípy.

Stráž (něm. *Droschig*, *Troschig* = ? Strážka, nikoliv Tschoschel), ves u Chomutova, jež se dostala r. 1281 křížovníkům Pruským a pak byla přísl. Chomutova.

Stráže, místa u starých Čechův obyčejně na horách, chlumech a výšinách, odkudž bylo viděti do dálky, a v takové hojnosti, že se přese všechnu pomíjejicnost ještě drahně takových názvů zachovalo. Sem patří také Varty a hory řečené Wachtberg v něm. krajinách. Účel jich většinou byl zapáliti připravenou hromadu suchého dříví a plamenem vysoko šlehajícím dávatí znamení do kraje, jež jdou od stráže ke stráži, přes noc se mohlo dostati do vzdálených krajin. Stráže u řek bývaly určeny ke strahování, aby nikdo se clem neprojel. U některých ko-

nečně platilo pojmenování to místu, na kterém se jednou na kohokoliv strahovalo. Seznamy některé v P. A., jiné lze shledati po mapách gen. štábu

Stražiště (t. j. místo býv. stráže), ves u Mn. Hradiště, ode dávna přísl. kláštera Hradištského. Od r. 1420 byla v zástavě, pak patřila do r. 1567 ke Studénce, pak k Následnici, opět ke Studénce a od r. 1623 ke Hradišti

Stražiště, farní ves v Ústě, v níž byl farní kostel již ve 14. st. S. držel r. 1404 Jan z Rochova odjinud k Tečněvsi. S. patřilo do r. 1528 k Tečněvsi, odtud pak k Úšti, v 16. st. zase nějaký čas a od r. 1623 napřed k Úšti a pak k Liběšicům. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1787 zase obnovena.

Stražiště, **Stradiště**, farní ves u Manětiny, již darovali r. 1193 klášteru Plasskému Gumpolt z Potvorova a syn jeho Dětleb. R. 1356 byl tu farní kostel, jehož podací příslušelo opatům až do r. 1431. L. 1420 sice zastaveno, ale zase vykoupeno a drženo ke klášteru do r. 1577. Pak patřilo do r. 1672 k Černohati a odtud k Manětině. Fara v 17. st. zanikla; l. 1787 tu zřfz. lokalie a 1856 fara.

Stražiště, veska u Mirovic, v níž byl farní kostel již r. 1360. S. patřovalo ode dávných dob ke statkům arcibiskupství Praž. Od 14. st. až do 16. drženo ke Příbrami, později ke Zvíkovu a Orlíku, od r. 1584 k Horosedlům, pak až 1679 k Myslínu a 1679—1850 k Orlíku. Fara v 17. st. zanikla. (M. XVII. 32.)

Strážkovice (pův. Strážkovici), ves u Trh. Svin, l. 1390 z části přísluš. Nových hradů, 1400 také kostela Hoříckého sice i vladyčí statek 1407 Čeňka a pak 1423 k Hůrce a 1454 k Doudlebsům. Tato poslední k. 1544 k Budějovské obci. Ostatek patřil do r. 1555 k Sedlu a v l. 1555—1850 ke Komařicům.

Strážky, **Strážka** (nikoliv Stračky, něm. *Troschig*, odkudž i staří chybně vvozující psali Draškov i Drožkov), ves u Chabařovic, již měl ok. r. 1240 klášter sv. Jiří koupit ji od Sulislava. L. 1367 prodal je klášter Henslinovi z Turgova

Potom patřily S. k Děčínu, avšak r. 1374 prodali je pp. z Vartemberka Jindřichovi z Pokratic. V l. 1401—1754 patřily ke Všebořicům a 1754—1850 k Březnici

Strážná, n. název hory, na níž stojí kostel sv. Kateřiny u Polné.

Strážna, n. ves, nyní Vartovský mlýn u Dobřan. Roku 1379 držel S. vladyka Odolen.

Strážný větší (nikoliv Strašeň, něm. *Drossen*), vesnice u Krumlova, z níž Jindřich z Rožemberka daroval desátky (1305) kostelu Frymburskému. Z vladyk příp. se 1312—1313 Ludvík, 1387 Rapota. S. držel vždy ke Krumlovu a l. 1555 postoupen panenskému klášteřu tudíž.

Strážný menší, ves u předešlé, darovaná 1290 kl. Vyšňobrodskému od Vítky a Voka, bratří z Krumlova. L. 1379 patřil S. ke Krumlovu.

Strážov, město pod Šumavou, l. 1379 na několik vladyčích statků rozdělené. Tehdáž to byl farní kostel, jehož podací patřilo 1367—1372 zdejším vladykám, ale v l. 1393—1404 držitelům Vítně a Opálky a Otíkovi ze St. L. 1524 vyjednal Vilém z Ryžemberka obyvatelům majestát na popravu a trhy a l. 1525 na erb. S. držen potom k Opálce, a to nejen Staré, nýbrž i Nové městečko horní v 16. st. založené. Na svobody obdrželi obyvatelé majestáty 1595, 1630, 1647, 1740, 1747, 1787 a 1836. V l. 1721—1850 patřil S. k Bystřici. L. 1631 založeny kostelní knihy. V S. narodil se V. Křížek (1833). Erb: Modrý štít Dvě okrouhlé věže, každá se střílnami, oknem, cimbuřím, cihelnou střechou a makovicí; na cimbuřích pravé je W, na levé A. Mezi věžemi je hradba se stínkami, branou otevřenou a dřev. mříží vytaženou a ve bráně písmena W a A v jedno sloučené. Na římsce nad branou je liška černým šípem prostřelená držíc v ústech bažanta. Na hradbě stojí střelec bradatý, natahuje luk maje na hlavě bílou vysokou čepici se zel. perem a na těle sukni. (P. A. I. 252.)

Strážovice, ves u Mirovic, od starodávna rozdělená na manství služebná ke hradu Zvíkovu. V 15. st. bylo jich asi pět. V 16. a 17. st. uvedeny v dědictví a pak

zcelovány. S. držel l. 1603 Jan Kryštof z Počepic. Kateřina Plotova prod. S. (1650) Václavovi z Běšín, jehož potomci tu seděli. Později je měli Obytečtí a l. 1807 k. k Čimelicům.

Stř- viz Tř-.

Střeble (něm. *Ströbel*), ves u Přindy, prvotně dvůr ok. l. 1590 v nově vystavěný a manství ke hradu Tachovu.

Středka viz Střídka.

Středokluky (pův. Středoklucí), ves u Prahy, n. s tvrzí, l. 1316 statek asi 3 zemanův, 1354—1362 Frencla od Věže, 1364—1378 Pešla, komořího. Od r. 1399 je držel Albert z Gryfštetu a po jeho smrti k. je Mikuláš z Okoře, jenž je zase prodal Petrovi Meziříckému. Potom byly S. rozděleny. Část byla statkem, část patřila k Makotřasům a část kapitole. První dvě příp. pak k Buštěhradu a po jeho prodání podržel Vladislav Abdan Bez družický z Kolovrat S. L. 1623 zabráný a prodány Juliovi kn. Saskému. Od r. 1630 držela je Johanka, sestra Vladislavova, a po její smrti k. je (1645) jezovité, od nichž příp. k Tuchoměřicům. (H. VIII. 242.)

Středouň, l. 1222 vesnice kapitoly Vyšehradské, jak se zdá, v okolí Michle neb Krče ležící.

Střechov (nyní Strachov), dvůr u Lobečku, l. 1400 ves proboštství Pražského.

Střechov, ves u Vlašimě, l. 1446 statek Benešův, později přísluš. Soutic a Šternberka, avšak také svobodství, jež v 18. st. zaniklo.

Střekov (prv. Skřekov, odtud něm. *Schreckenstein*), hrad u Ústí n. L., okolo l. 1319 od Pešika z Veitmile nad vsí S. založený a pak od Jana (1319—1366) a Beneše († 1372), bratří z Vartemberka, vystavěný. Později měl jej Beneš sám a po něm synové, naposled Václav Btlý († 1383). Po něm se dostal S. v držení Děčínských pánův. Jan z Vartemberka zastavil S. Ješkovi ze Vchynic a povstaly pak o to spory, v nichž S. opanován od Viléma markrabě Míšenského, který jej ještě l. 1407 držel, ale nucen byl potom vydati jej (před r. 1409) králi Václavovi. Ten jej zapsal tehdá Vlaškovi z Kladna,

za něhož tu l. 1420 poklady duchovenské ukrývány. Po něm držel jej bratr Jetřich (1429—1442) a pak synové tohoto Václav a Vlach (1454). L. 1468 seděl tu Jan Vlach. L. 1479 k. jej Hanuš a Lorenc, bratří Glacové ze Starého dvoru, a držel jej pak onen sám. Ok. l. 1506 následoval Opl z Fictum, pak 1508 Albrecht z Kolovrat († 1510) a po tomto jeho pastorkové pp. z Valdšteina. Ok. l. 1523 nabyt ho Jaroslav ze Šelmburka a nějaký čas potom jej měl Kašpar ze Strojetic (1537). Když tento po r. 1549 zemřel, následoval syn Václav. Týž prodal zástavu (1563) Václ. z Lobkovic, za něhož opustil hrad opravován a přestavován († 1574). Po něm následoval syn Adam Havel a po tomto syn Václav Vilém Ten dokoupiv jej od komory, prodal jej Polyxeně Lobkovské z Pernšteina. Od té doby zůstal S. v držení Roudnické pošlosti rodu Lobkovského až po dnešní dobu. Hrad byv v l. 1631—1648 od nepřátel vytloučen, spustl pak před r. 1660 docela. Nicméně ještě l. 1757 od Prusů osazován.

Střela, hrad a dvůr u Strakonic, 1318 statek Blehův, jehož potomci byli Bleh, Dobeš a Zdeněk (1356—1370). L. 1393 až 1412 držel ji Mikuláš z Landšteina a pak syn Heřman († 1425) a pak Mikuláš, Jan a Vilém z L. Před r. 1448 nabyt S. Jan Předbor z Radejštna, pak následovali 1460 Jindřich z Kolovrat, 1464 Lev z Rožmitála a syn tohoto Zdeněk. Po Půtovi z Ryžemberka zdědil S. (1505) Václav syn a pak tohoto bratr Vilém. Ok. l. 1514 k. ji Václav z Kráseleva a držel s bratrem. Potom patřila dcerám Václavovým, 1546 Václavovi z Leskovce († 1573) a pak synům jeho. Od těch ji převzal Petr Boubínský z Újezda († 1600), jenž tu dal vývod svého rodu vymalovati. Po něm dědili Vilém († j. 1611) a Ladislav († 1614), pak Pavel a Přibík bratří. Těm S. 1620 mocně vzata a prod. r. 1622 Jindřichovi Libšteinskému z Kolovrat († 1646). Následoval pak syn Frant. Oldřich († 1650), jehož strýc a dědic Václav odkázal S. a Hoštice jezovitům. Ti uvázavše se l. 1660, drželi

S. do zrušení svého řádu (1773). Pak byla do r. 1812 přísl. stud. fondu. (H. XI. 229.)

Střelice (pův. Střelici), ves u Stoda, jež se dostala r. 1248 klášteru Chotěšovskému od krále Václava Od 15. st. byly v zástavním držení světských osob, pak k Horš. Týnu a po r. 1621 zase v držení kláštera až do jeho zrušení.

Střemen, Strmen (něm. *Stegreif*), n. hrad na strmém skalisku u Teplice (Adršpachu), založený od pp. ze Skalice a po jich erbovním znamení pojmenovaný. Ok. l. 1350 přip. se jako hrad královský, ale záhy prodán. Držen pak k Adršpachu a zbořen v 15. stol. (H. V. 169.)

Střemy, ves u Mělníka, již darovala králová Kunhuta (1245) Lambinovi. V letech 1296—1363 náležely Pražským měšťanům, díl také l. 1328 Berkům z Dubé. V 15. st. a až do r. 1539 náležely ke Kokořínu a později zvláště Štampachům ze Štampachu, kteří tu tvrz vyzdvihli. Léta 1573 dostaly se Markétě Finkové ze Štampachu a od ní postoupeny 1585 Mandaléně Belvicové ze Slavic. Drženy odtud napřed k Liběchovu a v l. 1610 až 1850 k Beřkovicům. (B. M. 778.)

Střenice, Střejnice, farní ves, n. městeček u Ml. Boleslavě. R. 1360 byl tu farní kostel, jehož podací rozděleno bylo mezi pány z Michalovic a vладыky Niměřské. V 16. st. náležely k Velkým Horkám a v l. 1744—1850 k Beznu. Část přík. k Horkám l. 1557 od Jana st. Zilvára z Pilníkova. L. 1642 založeny kostelní knihy. Erb: Na stříbrném štítě lípa strom své přirozené harvy a nad štítem hnědá slepice. (M. B. VII. 105.)

Střenice (pův. Trstenice, na Trstenici), ves u Litomyšle, v níž byl r. 1349 kostel podřízený faře Litbašské. S. přip. se již v listu 993. poněvadž tu darován desátek cla kl. Břevnovskému. Jiné důchody tu dostal 1088 kostel Vyšehradský a po r. 1092 klášť. Litomyšlský. Později patřila S. k panství hradu Litomyšle, od r. 1347 kapitole a k panství až do r. 1850. Ve S. zřízena 1813 lokalie a 1859 fara.

Střezetice, ves u Nechanic, která od Perchty z Kostomlat (1351) darována kl.

sv. Jiří na předměstí Hradeckém. L. 1437 zapsány Divišovi z Miletska; později je měli Salavové z Lípy a od r. 1575 Dohalští z Dohalic, kteří tu tvrz vzdvihli. L. 1623 zabrány Kryštofovi Tamchynovi z Doubravice a prod. Václavovi ml. Vratislavovi z Mitrovic. Později drželi je Stošové z Kounic a pak příp. k Libčanům. (H. V. 338.)

Střeží, n. mlýn v krajině mezi Dubou a Holany. L. 1402 patřil k Chudému Hrádku.

Střeziměřice, *Střeziměřice*, ves u Dvoru, l. 1407 statek Mik. Košťála, později přísluš. Bukoviny a Bukovinky. L. 1545 odděleny a byly v držení Heřmanských ze Sloupna až do r. 1613, kdež prodány Zdeňkovi Radeckému z Radče. L. 1623 zabrány Petrovi Heřmanskému a prodány r. 1636 Saloméně z Bubna, od níž post. 1644 Johance Robmhapové z Dobřenic. Později příp. ke Hradišti.

Střeziměř, ves u Klatov, n. s tvrzí, l. 1360 statek Olkmarův, 1391—1414 vladýk z Čachrova a 1420 Jana z Běšín. V 15. st. seděli tu Střeziměřští (později Ježovští) z Lub (1519 Břeněk, 1530 Jan se strýci). L. 1546 k. j. Mikuláš Štěnovský z Kadova, jehož potomstvo ji drželo do r. 1635; tehdy prod. Bohuslavovi z Vidršperka. Někjaký čas potom příp. k Týnci. (H. IX. 255.)

Střeziměř (obec. Střeziměř), farní ves u Sedlce po níž se psal r. 1219 Předslav z S. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli zdejší zemané a držitelé Vrchotic. S. byla rozdělena na drobné statky, které v 15. a 16. stol. k okolním statkům kupovány. Tak patřily části 1469 k Uhřicům, 1517—1552 k Borotínu, 1545 k Milhosticům. 1545 k Nemyšli, 1596 k Vrchoticům, 1604 k Jistebnici, 1604 k Mitrovicům. Od konce 17. st. staly se samostatným statkem, který náležel od r. 1699 Straníčkům z Kopydlína, a to až do r. 1755. L. 1708 založeny kostelní knihy.

Strhaře, *Struhaře* (pův. Strhaři), veska u Žlutic, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Podacími pány byli zdejší zemané

a držitelé z Libkovic. Erbu ruky s kladivem byli 1373—1423 Petr Kovář a 1407—1435 Jindřich. Později seděl na tvrzi (asi 1480) Václav z Kračína. S. patřily pak až do r. 1654 k Chýšem a potom k Ležkám. V druhé polovici 17. st. patřily Michnům z Vacinova a od nich příp. zase k Chýšem.

Strhařov, *Struhařov*, ves u Benešova ve farnosti Okrouhlické, 1370 statek Arnoštův, 1389 Benešův, 1417 Bolechův, 1446 Hrocha z Cimburka. V 16. stol. patřil ke Šternberku a od r. 1579 Říčanským, kteří jej drželi napřed k Popovicům a později samotně (1629 Šebestian Jan † 1649, 1649 Petr Vilém, 1693 Ferdinand František). Později příp. k Jemništi.

Strhařov, ves ve farnosti Mnichovské u Kostece n. Č. l., 1382 statek Bohunkův, 1397 Mik. Býčka a Prokopa, 1495 Václava z Horňatek. Tehdy tu byla tvrz. S. patřil pak asi do r. 1518 k Myšlínu a odtud až do r. 1850 ke Kom. Hrádku.

Strhov, n. veska, nyní les Crhov, severně od Soběnova, mezi Chotěboří a Studencem. L. 1384 patřil k Soběnovu.

Stříbřec, ves u Třeboně, prvotně přísl. hradu Lomnice a od r. 1437 Třeboně. Od této postoupena l. 1508 k Bystřici a rozdělením Bystřického panství připadla ke Chlumci.

Stříbrná, n. ves v okolí Kosovy hory, k níž l. 1416 patřila.

Stříbrník, *Stříbrsko*, ves u Ústí nad Labem. Kníže Zpytihněv daroval ji 1057 kostelu Litoměřickému, jemuž l. 1218 potvrzena.

Stříbro (lat. *Misa* po řece něm. *Mies*), král. město. V krajině této ve 12. st. objevena stříbrná ruda. Ke vzdělání hor potřeboval kníže Bedřich dědiny, které n. Vladislav II. v l. 1146—1174 daroval Gervasovi, proboštu Vyšehradskému, a Martinovi a tito přikoupivše jiné darovali křížovníkům řádu sv. Jana. Za to jim daroval úrok ze stříbra a Eliška, manželka jeho, darovala jim l. 1183 kostel s farou u týchž stříbrných hor (Doubravský? Stříbrský?). Hora, na níž město stojí, výhodná byla pro založení pevného místa, jež povstalo před r. 1252. Sem také dán menší

úřad krajský, který tu do r. 1420 trval. Také tu křižovníci s červ. hvězdou založili špitál s kostelem což jim l. 1253 potvrzeno, a páni ze Švamberka klášter řádu sv. Františka bratří menších (před r. 1274). Jako město vyskytuje se S. l. 1275. Křižovníci měli tu i faru, nad níž ve 14. st. právo podacíni vykonávali. Klášter pak četnými nadáními ve 14. st. získal nemalé jmění. První svobody obdrželo město od krále Jana. Karel IV. udělil S. (1372) Pražské právo a svobodu, aby o statcích svých řídili. Od krále Václava obdrželi milost (1382), aby vozkové z krajiny Tachovské neb tam jedoucí jeli jich městem, také zrušil l. 1399 výroční trhy Kladrubské, zavázal tyto, aby pivo brali ze S. a když již dříve byl zapověděl městečko Kladruby hraditi a S-ským dovolil, aby se sousedy nové hradby rozmatali. Tehdá, soudíc z knih zdejších, bylo město i okolí české. L. 1421 přitřhl Žižka do zdejší krajiny a jal se S. obléhati, avšak odtrhl odtud ke Krasikovu. Později přitřhl sem král Zikmund a opevnil odtud klášter Kladrubský. L. 1421 vstoupili S-ští v příměří se stranou pod obojí. L. 1426 dne 4. března ráno vskočil Příbík z Klenového do města (s pomocí své strany tu se nacházející?) a je opanoval. Od té doby patřilo S. k bratrství Táborskému. L. 1427 přitřhlo ke Stříbru velké vojsko křižákův a oblehlo je, avšak když ulyšeli, že husité na pomoc táhnou, ustoupili k Tachovu. Tehdá, jako i l. 1431 okolí děsně popleněno a vyhubeno. L. 1433 poddal se Příbík církvi a S. tím ze spo-lečnosti Táborské vytrženo. L. 1437 potvrzeny svobody od císaře. Císař Zikmund vyvadiv S. od Příbicka, dal mu za ně Volyni. L. 1450 bylo S. v moci Burjana z Gutšteina a v jednotě Poděbradské. Král Ladislav potvrdil S ským všecky svobody (1454); S ští věrně se přidržovali krále Jiříka, jeho nástupce, jenž l. 1469 erb jejich polepšil a jim povolil pečeti červ. voskem. Král Vladislav potvrdil jim míli a vaření piva a dal jim výroční trh Michalský (1498). L. 1520 pomáhali S-ští při dobývání Janovic. L. 1547 spolčili se s nespokojenými pány a městy a za to

pokutování na statcích, tak že jim l. 1549 jen 4 vesnice navráceny. L. 1555 založen most přese Mži s pevnou věží, l. 1560 založen nynější farní kostel. L. 1561 navráceny jim některé statky a l. 1575 přikoupili statek Sulislavský. L. 1573 stavěn malý kostel Nanebevzetí P. M. na krchově. Obec tehdá dobře hospodařila a statky pozemské kupovala. L. 1623 vše jmění zabráno a s městem zastaveno Krystyanovi z Ilova. Tento zůstal v držení jeho až do svého zavraždění l. 1634. Mrtvolo jeho a ostatních zavražděných tudy vezeny. Ilov přivedl obec na mizinu. Leta 1634 město zase do měst. stavu přijato a statky mu navráceny. Ok. l. 1640 a v potomních dobách snášeli S-ští mnohá protivenství od lidu vojenského. Po skončené válce bylo ve městě 100 pustých domů, z nichž některé již na zahrady přeměněny byly. Obyvatelstvo rozuteklo se, vkupovali se sem Němci z vesnic, a tak S. znenáhla poněmčeno. L. 1654 obdrželi majestát na dobytčí trh, l. 1668 navráceno jim podací kostelní l. 1621 odňaté. Ostatek 17. a 18. stol. přešlo bez velikých změn ve S. L. 1762 znovu postaven kostel klášterní, avšak když klášter l. 1785 zrušen, koupila obec klášter, kostel a celé klášterství; farní kostel na stavení sešlý tehdá zavřen a slouženo v kláš. kostele; když však tento l. 1792 vyhořel, ponechán spouště a obnoven farní kostel. Na konci 18. a poč. 19. st. dávali S-ští několikrát peněžitou pomoc na vojsko. L. 1801 založen tu horní úřad, poněvadž se v posledních letech mnoho olova dobývalo, avšak později přenesen týž úřad (hejtmanství) do Plzně a ponecháno tu jen komisařství (Také doly potom prodávány) L. 1838 přidány S-ským tři dobytčí trhy. L. 1862 přestavena jest na místě bývalého panského domu (bytu Ilovova) školní budova, l. 1864 založena tu nižší reálka, l. 1870 založeno tu reálné gymnasium, které změněno později v čisté státní gymnasium. Ve S. narodil se M. Jakoubek ze Stříbra, Jan Hlavsa z Liboslavě († 1534), Amand Streer, poslední opat Kladrubský († 1783). Erb prvotní: bílá lilie na červ. štítě, od r. 1469: modrý štít a na něm

stříb. hradba a v ní brána otevřená černá, v níž zl. lilie; nad hradbou dvě věže a mezi nimi český lev na hradbě stojící. Nyní užívají štítu červeného a za štíto-noše mají dva horníky.

Střídka, ves u Volyně, po níž se nazýval r. 1243 Častolov ze S. L. 1359 až 1365 seděl tu Štěpán Chochol. V 16. st. patřila menší část k Doubravici, pak tato s větší částí až do r. 1850 k Česticům.

Střídka, **Středka**, kostel sv. Mikuláše mezi Žlutici a Věrušici, jenž se přip. r. 1357 jako farní kostel. S. patřivala od nepaměti až do r. 1429 klášteru Milevskému. Od 15. st. patřila k Toužimí, k níž 1538 dědičně prodána.

Střímány, **Třímány**, ves u Zbiroha, již prodal Lipolt z Chrastu (1315 a 1326) kláš. Plasskému. V 16. a 17. st. patřily S. ke hradu Krašovu a od r. 1676 ke Chřtí. (P. A. VII. 185.)

Střimelice hradové neb dolejší, ves u Ondřejova. L. 1319 prodali ji Bernard z Címburka, Albert a Ješek z Poděhus klášteru sv. Jiří. Později tu vyzdvižen hrad, na němž seděli pp. ze Střimelic, 1359 Jan, jenž obdaroval 1381 kapli na hradě, a později jiný Jan řeč. Strýc, jenž ještě l. 1432 žil. L. 1444 až 1474 držel je Zdebor z Bezejovic, avšak l. 1525 již patřily ke Kom. Hrádku. Tehdá hrad spustl.

Střimelice kostelní neb hořejší, ves u Ondřejova, v níž byl farní kostel ve 14. st. S. drželi 1359 Procek z Kolovrat, 1379 Štěpán ze S., 1380 Ješek Calm, 1402 Hroch, 1406—1420 Václav a 1440 Hroch. Jan Zajímáček z Kunštatu prodal 1527 tvrz S., kterou otec jeho Prokop 1493 od Zdeňka Kostky koupil, Michalovi Slavatovi z Chlumu, a od té doby patřily k Černému Kostelci. Fara v 17. st. zanikla.

Strimitz viz Strymuz.

Střítež (pův. Střietez), ves u Polné, l. 1347 hrad pp. z Lipého a l. 1383 Václava Krušiny z Lichtemburka. Po něm následovali 1402 Jan z Chotělic, 1411—1413 Jan z Leskovce a pak Trčkové z Lípy. V l. 1536—1625 patřila Jihlavské obci. L. 1625 k. ji

Jan Heidler z Bukové a když l. 1680 potomci jeho vymřeli, dědili ji Pachtové z Rajova. Od nich založen jest zámek Karlswald na počtění Karla VI. jmenovaný. L. 1755 dostala se S. hrabatům Palm-Gundelfingen a od r. 1841 byla v držení knížat Hohenzollern. (H. XII 173.)

Střítež, ves u Milevska, ok. l. 1390 statek vladyk z Rohozova a Dýmův ze Stříteže. Na poč. 16. st. seděl na tvrzi Ondřej Sloup z Chotětic, a po něm syn Petr se sestrami. Od nich ji k. 1548 Bohuslav Buzický z Buzic, jenž po r. 1579 zemřel. Ke sklonku 16. stol. vyzénili ji Měděnci z Ratibořic a 1601 k. ji Přeč z Hodějova, jenž ji připojil k Milevsku. (H. VII. 286.)

Střítež, samota u Nejepína (Chotěboře), n. hrad, snad r. 1440 statek Beneškův. L. 1545 bylo tu vše pusté (tuším 1469 od Uhrů vypálené) S. držena napřed ke Slavíkovu, od r. 1546 ke Žlebům a pak k Přibrami a Úhrovu. (H. XII. 299.)

Střítež dolní, zadní, ves u Ml. Vožice, l. 1381 statek Ondřejův, 1497 Bohuslava Ojře z Očedělic a 1528 přisl. Pacova. L. 1577 k. ji Jan Smrčka ze Mnichu († 1590), později patřila k Vodici. V 17. st. tu byl zámeček, který patřil do r. 1675 Gastheimům, pak Miličovským, 1682—1686 Adamovi Rašinovi z Ryzemburka a pak zase k Vodici. Později přip. k Ml. Vožici. Bývalo tu také 9 svobodství.

Střítež horní, ves u Ml. Vožice, před r. 1384 statek Adama z Božkovic. Leta 1437 tu odumřel statek po Heraltovi a Ance. V 16. st. patřila část k Choustniku, na poč. 17. st. část k Ml. Vožici a část k Vitanovicům. Tato patřila později ke statku Těmickému a přikoupena 1691 také k Ml. Vožici. Kromě toho tu bývala dvě svobodství a tři chalupy svobodnické.

Střízov, **Střízov** (pův. Střiezov, něm. *Driesendorf*, pův. *Strizendorf*), farní ves u Budějovic, po níž se psal r. 1263 Jaroslav z S. a 1272—1286 Kunaš. R. 1368 byl tu farní kostel. Tehdá drželi S. bratří z Machovic a l. 1389 Vilém z Landšteina. Po smrti Vilémově prod. Ondřejovi z Vlčetína a Jindřichovi z Vyhna-

nic (1407), od nichž odevzdán klášteru Vyšňobrodskému. L. 1660 kostel obnoven. (T. B. 77.)

Střízov, Střížov, n. ves, nyní les (něm. *Tschischowa*) v okolí Černoštna. S. příp. se r. 1115, poněvadž tu klášter Kladubský dostal popluží. V 15. st. byl vypálen (1427—1431 od křižáků) a r. 1544 patřil jako pustá ves k panství Třebelskému.

Střízová, potok pramenící nad Kralupy a ústící pod Žatcem (1571).

Střížkov (prv. *Striežkov*), ves u Karlína, jež se příp. roku 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. Od 16. st. patřil S. ke statku Libenskému.

Střížkov, prvotní název vsi Křečkova u Poděbrad, která se tak 1345 a 1362 jmenovala a nyníjší jméno má od 16. st.

Střížkov, ves u Benešova, 1318 statek Vítův a 1409 Jana Strýčka. S. byl pozemským statkem až do r. 1850. Za naší paměti držela velkostatek Mathilda, manž. vlastence Karla sv. p. Villani.

Střížovice, ves u Jindř. Hradce, která patřila ve 14. st. rodině Kadoltův (z Jind. Hradce) a k Moravě. Leta 1385 koupil Heřman z Hradce polovici vsi a celá ves později připojena ke Hradci a proto počítána k Čechám.

Střížovice, ves u Štětí, l. 1276 statek Dobřemilův, 1381 Hrda a Římka bratří z Nosalova. V 15. st. patřila k Lipému, v 16. st. z části k Novému zámku, z části k Tečeněvsi a pak k Ústku a k Liběšicům.

Strkov, véška u Tábora, n. tvrz a ves, kterou k. ok. l. 1370 Lev z Tupes jinak z Chelčic a držel ji ještě 1391. Beneš ze S. žil l. 1415. Později se dostal S. Oldřichovi z Rožemberka, jenž jej prodal ok. l. 1451 obci Tábořské. Této l. 1547 zabrán a prodán rodu Rožemberkému. V l. 1594—1656 zase patřil k Táboru, pak k Plané, od r. 1666 k Bechyni a v l. 1677—1850 k Želči. (H. VII. 82.)

Strkov, Strkovský, manský dvůr ve vsi Dol. Roblíně.

Strkov, n. samota u Housky, l. 1594 ještě prázdné položení a l. 1617 chalupa k Rovnému.

Strkovice, ves u Postolopr. l. 1381 ves Mikuláše z Kolovrat, později majetek téhož rodu a od sklonku 15. stol. přisl. Nového hradu. L. 1580 k S. Bohuslav Hasišteinský z Lobkovic a držena pak až do r. 1504 k Ličkovu. L. 1596 koupil ji V. Jindra, soused Žatecký, a od té doby byla samost. zbožím až do r. 1850. (Viz Bílkovy konf. 1257.)

Strmilov (dříve *Střemilov, Stremilov*, něm. *Tremles*, pův. *Stremils*), městečko, prvotně ves, která se připomíná r. 1255. S. patřival původně k Moravě. Od matky Vítka z Hradce darován před r. 1255 křižovníkům německým, ale leta 1294 jsa městem patřil Oldřichovi z Hradce. V držení pánů Hradeckých zůstal až do jich vymření a držíván druhy k Telči. Po Hradeckých drželi jej Slavatové až do vymření. Při dělení pozůstalosti Slavatovské dostaly se Teleč, Kunžák a S. v držení rodu Lichtenšteinského a držěn pak ke Kunžáku. Fara, která tu byla již ve 14. st., zanikla v 17. st. L. 1687 založeny kostelní knihy a l. 1698 obnovena fara, která byla v l. 1594 až 1773 podacím jezovitův. L. 1835 celé městečko vyhořelo a l. 1847 kostel znova vystavěn Erb: Modrý štít a na něm zlatá růže (erb pp. z Hradce). (T. B. 424.)

Ströbel viz *Střeble*.

Strojetice, farní ves u Podbořan, v níž byl farní kostel již l. 1357. S. drželi ode dávna Strojetičtí ze Strojetic sedíce tu na tvrzi. Poslední z nich Jan neb Ješek prodal S. ok. l. 1527 Václavovi Maštovskému z Kolovrat († 1555), po němž syn Bedřich následoval. L. 1588 nabyl ho Ferd. Gaier z Osterburka, pak je měli Štampachové, a když S. propadly konfiskaci, k. 1628 od Heřmana z Questenberka a příp. k Nepomyšli. K těm k. 1653 část vsi, která patřovala ke Březnici. Kostel l. 1634 vyhořel a 1701 znova stavěn. Fara po zřízení lokalie (1786) l. 1851 obnovena.

Stropnice, přítok řeky Malše, jenž se příp. r. 1185.

Stropnice (něm. *Strobnitz*), městeček u Nov. hradův, jehož Vok z Rožemberka ok. l. 1260 nabyl a pak Hedvice,

manželce, odkázal. L. 1278 byla tu fara. L. 1279 držel S. Albert ze Stropnice z části a s Jindřichem z Rožemberka daroval podací kostelní (ok. l. 1285) klášteru Vyšňobrodskému. Od té doby bylo mčko. na 2 díly rozděleno. Polovice patřila pp. z Rožemberka, polovice pánům z Landšteina, ale oněmi koupěna od těchto s Novými hrady (1359); patřila pak celá S. k Novému hradu. Ve 14. st. tu bylo zemanské manství. L. 1403 Jindřich z Rožemberka zase podací na sebe potáhl. L. 1486 půl mčka. s kostelem vypáleno. L. 1631 založ. kostelní knihy. Erb: Na stříbrném štítě červená růže se zl. jádrem a zel. kalíškem, erb pp. z Rožemberka. (T. B. 367.)

Stroupeč, ves u Žatce, jež patřovala roku 1292 klášteru Valdsaskému. L. 1318 byl tu vladyčí statek Stašův a vyšla z něho rodina Stroupeckých ze Stroupeče. V 16. st. byla ves rozdělena na několik statků. Větší díl drželi pak Štampachové majíce tu tvrz. V 17. st. patřil Langům z Langenhartu, od r. 1627 Tengnaglům, od r. 1633 Švábům ze Chvatliny a v r. 1642 Horům z Ocelovic, pak Údrckým, Steinbachům a konečně ke Hrušovanům.

Stroupeček, dvůr u Přívlak, n. ves, jež se přip. l. 1405. V 16. st. byl tu dvůr, jenž patřil do r. 1598 k Sedčicům a pak k Novému Sedlu.

Strpy, vl. Strp, ves u Vodňan, jež patřila l. 1379 z části arcibiskupovi ale později byla sídlem Strpských ze Strpi. L. 1540 dostala se za díl Mikuláši Kořeniskému z Terešova, držena pak k Újezdu a asi od r. 1580 k Libějicům.

Struhy, ves u Benátek, n. s tvrzí a 1360 s farním kostelem. Patrony byli 1362 Vesel a Boník, 1380 Vilém a Ctibor, od r. 1398 Struzští z Chrastu (1398 Všebor, 1440 Pešík, pak Zdeněk [† 1492] a Johanka, dcera). Po tom (1547) následoval Jan Mitrovský z Nemyšle, jehož synové S. mezi sebe rozdělili. Po Mitrovských převzal je (1607) Kryštof Kyšperský ze Vřesovic, ale po jeho smrti prodány (1612) k Vlkavě. (H. X. 344)

Struhy, n. mlýn pod Lhotkou Hnojnou u Tábora.

Strunkovice (pův. Strunkovici), městec nad Blanicí, prvotně ves, jež patřila roku 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. L. 1290 držel je Vok ze S. z rodu pp. z Krumlova. L. 1376 byl tu far. kostel, jehož podací patřilo pp. z Rožemberka. S. drženy tehdá k Helfenburku, od r. 1594 k Prachaticům a od r. 1628 k Netolicům. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1744 zase obnovena. Erb: Modrý štít a na něm stříb. věž ze štukoví s branou otevřenou a mříží vytaženou, s kranclími a červenou růží nad branou. (M. XIV. 8.)

Strupčice, ves, n. městec u Borku, v níž byl farní kostel již r. 1354. S. patřily k starodávnému dědictví vladyk z Rvenice, od r. 1365 drženy ke hradu Eisenberku. L. 1467 dostaly se na díl Jana Ilburka ze Vřesovic, l. 1555 drženy k Borku a od roku 1571 ke Rvenicům. L. 1586 dány na díl Michala z Michalovic a v l. 1622—1850 drženy k Novému Sedlu. Fara v 17. st. zanikla.

Strups viz Srubeč.

Stružnice (od r. 1590 také Stroužnice podle něm.), farní ves u Lipého, jež se přip. r. 1281, jsouc sídlem Zaviše, předka pp. z Klinšteina. Pak patřila Berkům z Dubé, od r. 1403 Hynkovi z Valkeřic, později Těchlovcům (1437), částečně k Lipému. V 16. st. tu byly dva statky s tvrzemi Pencíkův a Kelblův z Gejzinku. Po oněch následovali 1543 Knoblochové z Varnsdorfu částečně a z části Pencíkové. Ok. l. 1602 skoupeny tv díly od Knoblochů a dostaly se 1620 Jindřichovi ze Solhauzu. L. 1629 prod. řádu sv. Jana a přip. pak k Libchavě.

Strýcov, n. ves, která se v krajině u Chocně a Brandýsa l. 1292 připomíná mezi statky kl. Zbraslavského.

Strýčice, Strčice, farní ves u Budějovic, kterou dostal klášter Vyšňobrodský r. 1292 od krále Václava i s kostelem. Opatové tu měli podací až do r. 1402, ale pak páni z Rožemberka. Ve 14. a 15. st. dostala se kostelu a faře hojná obdarování. Klášter zůstal tu vrch-

ností až do r. 1850. L. 1689 založ. ko-
stelní knihy. (M. XIV. 101.)

Strýčkovice, n. ves v okolí Želivském,
jež stávala severových. od Sedlce. L. 1226
patřila klášteřu Želivskému a jako
přísl. Želiva přip. se l. 1599 naposled.
L. 1650 byla zarostlá lesem.

Strymuz (něm. *Strimitz*), ves u Mostu,
l. 1260 sídlo Mladotovo. Klášter Ose-
cký dostal tu l. 1278 peníze, sice patřil
S. ok. l. 1300 témuž klášteřu, byv mu
od Borše zastaven. K tomu přík. klášter
statky 1312 Heřmana z Gablence a 1312
Litolta a 1315 Jindřicha Poláka. Klášter
tu byl vrchností do r. 1850.

Strýšovice, n. tvrz, dvůr a ves u Vy-
hnanic a Hlavatec. L. 1452 byla již tvrz
pusta a Příbka z Vyhnanic prod. ves S.
Oldřichovi z Hlavatec. R. 1512 byla
i ves pusta a přip. k Želči. (H. VII. 54.)

Studce a Studečky (staroč. *Stude-
ček*), dvě vsi u Nymburka. Ony patřily
1471 ke Kuncberku a v l. 1520—1850
k Dětenicům. V obou bývala duchovenství,
jež 1562 Křineckým dědičně puštěna. *Stu-
dečky* přip. se l. 1419, patřily pak ke
Kuncberku, 1520—1570 k Dětenicům a
Ledcům a 1572—1850 k Loučeni.

Studená, Studený, ves u Dol. Kra-
lovic, n. s tvrzí, 1354 statek Bernartův,
1407 Jetřichův a pak synů tohoto Jana,
Alše a Prokopa. Později patřila k Onšovu
a po rozdělení téhož statku (1589) Kry-
štofovi z Lukavce. Petr Malovec z Ma-
lovic rozprodal S. (1601) mezi svobod-
níky. (H. XII. 206.)

Studená, veska u Vyšního brodu, jež
se přip. r. 1305 a založena byvši na klá-
šterství Vyšňobrodském k němu
do r. 1850 patřovala. (P. A. IX. 717.)

Studenec, ves u Jilemnice, 1395 statek
Zbraslavův. Část patřila do r. 1584 ke
Kumburku, část byla Újezdeckých. Jan
starší Straník z Kopidlna skoupiv
je (1584—1588) postavil tu sídlo. Po
r. 1624 byl částí a manstvím knížectví
Frydlantského, l. 1641 dědičně odevzdán
Jetřichovi Grodeckému z Grodce.
Držen pak k Poličanům, stal se později
samostatným statkem a konečně připojen
k Forstu. (H. V. 222.)

Studenec, Dolní, Nový St., ves
u Chotěboře, prvotně jen St., 1314 statek
Čeče a Benedy, 1393 Radslavův; pak
jiných vladyk. Od r. 1514 držel jej Bo-
huněk, předek Studeneckých z Pašině-
vsi, a r. 1527 patřil Předborským
z Předboře. L. 1583 dostal se Vlachyni
z Říčana, jež tu vyzdvihl nový zámek.
(Odtud N. S.) Po Říčanských následovali
pp. z Roupova. Léta 1623 dostal se
z konfiskace v držení Trčkův, pak náse-
dovali Kustošové ze Zubřího. Po
dlouhou dobu a do naší paměti patřil S.
Leveneurům. (H. XII. 293.)

Studenec, Horní St., farní ves u Cho-
těboře, v níž byl ve 14. st. farní kostel
(od Němců řeč. *Freudental*). Patrony
byli držitelé Krucemburka. L. 1548 od-
dělen, a byl v držení Střelů z Rokyc,
kteří tu dvůr a tvrz vyzdvihli. L. 1596
prodán Zdislavovi Dobříkovskému
z Malejova, po jehož smrti prodán
k Polné (1601). Od této prodán (1648)
Evě Kustošové a přip. k Nov. Studenci.
Fara v 17. st. zanikla; l. 1723 obnovena
tu duchovní správa. (H. XII. 294.)

Studeněves (obec *Studňoves*), ves
u Slaného, ve 14. st. vladyčí statek Ra-
sochův ze S., Tasovcův a j., pak
Studeněveských ze Studeněvsi.
L. 1502 držel tvrz Jindřich Hořešovec
z Libušína, po něm syn Zdislav, od
něhož prod. 1523 Oldřichovi Myškovi
ze Žlunic. Od jeho synů k. ji 1549
Volf Bořita z Martinic. Pak držena
k Okoří, potom k Telcím a zase k Bysní
a 1623 k. ke Smečnu. (H. VIII. 150.)

Studenka, veska u Mn. Hradiště, n.
s tvrzí, 1297 statek Vlastiborův. Ve 14. st.
byl tu far. kostel, jehož patrony byli 1370
Víceč, 1390 Hynek Berka z Dubé,
1395—1452 vlad. ze Zásady. V l. 1497
až 1513 patřila ke Kostí. Od r. 1513 se-
děli na tvzi Vančurové z Řehnic
(1513 Mikuláš, 1536 Václav, 1543 Jiřík
[† 1553], 1567 Jiřík, 1584 Jiřík, 1610
tohoto synové). L. 1623 zabrána a prod.
Albrechtovi z Valdšteina. Příp. pak
ke Zvířeticům a Hradišti. Fara zanikla
za neznámé doby. (H. X. 136.)

Studnice, far. ves u Náchoda, n. s tvrzí, až do r. 1638 sídlo Straků z Nedabylic (1447 Jan, 1477 Petr, 1540 Jiřík, 1554 Jan, pak Jiří, 1576 Petr, 1617 Jindřich, pak Albrecht, 1635 Václav). Potom patřily rodinám Leuxův, Rotenpucherův (1664), Šmídlův (1683). L. 1729 k. k Náchodu. (H. V. 55)

Stuhnice viz Tuhnice.

Stuparovice, ves u Habru, až do r. 1532 majetek obce Kutnohorské, pak Václava Tuněchodského z Poběžovic, 1577 Jindřicha z Valdšteina († 1586), od 17. stol. přísl. Hostačova a Jeníkova.

Stupice, ves u Říčan, jež stála již ok. l. 1290 a s tvrzí patřila 1346 Janovi Rokycanskému, pak vlad. ze S. asi od r. 1417 rodině Rotlebův (1417 Martin, 1418 Václav a pak Martinovy děti). V 16. st. patřily S. ke Kolodějům a 1604 příp. k Uhřiněvsi.

Stupno horní, farní ves u Radnice, jež se příp. r. 1146. Před r. 1363 byl tu farní kostel. S. patřovalo r. 1363 Otřkovi z Chrastu, r. 1380 drženo ke hradu Věžce, r. 1402 měl je za díl Jan ze Švamberka a od r. 1435 patřilo ke hradu Březině a v l. 1661—1850 k Radnici. Fara 1784 obnovena.

Stupný, Stupná, ves u Pecky. r. 1200 sídlo Sulislavovo, od 14. st. přísl. hradu Pecky a 1627—1850 Radimského panství.

Stusyně, n. farní ves, nyní kostel sv. Martina mezi Biskupicí a Kněžicí (u Čáslavě). Fara tu byla již před r. 1374 a S. patřila ku starodávnému přísl. kláštera Vilémov. Od r. 1557 držena k Lichnici a pak k Ronovu. (M. VI. 93, VIII. 137.)

Stvolny, ves u Manětín, pův. (před r. 1355) farní ves, která patřovala od r. 1319 ke hradu Rabšteinu, avšak již před r. 1370 obral si farář R. za své sídlo. Ves zanikla ok. r. 1337 a polnosti její přidány k Rabšteinu. Od té doby byl tu dvůr a kostel.

Styřice (pův. Styřici od osob. jména Styr, něm. *Skyritz*), ves u Mostu, jež byla l. 1381 v držení měšťan Mostských. Melichar a Baltazar Štechárové ze Soběnic prodali S. (1543) Mostské obci.

Submersa ecclesia, latinský název kostela neznámého, viz Zatopený kostel.

Sudějov, sv. Anna, farní ves u Žandova (Uhl. Janovic). Prvotně tu byl les a studánka Sudějovka. Jezuité vystavěli tu kapličku sv. Anny, při níž vrchnost Pečecká zřídila 1725 lokálii. V druhé polovici 18. st. vznikla tu ves. L. 1859 tu zřiz. fara. (H. Sb. III. 161.)

Sudety slovou Krušné hory v Ptolemaiově geografii, nyní vědecký název pro vše horstvo v českých zemích a jihových. Německu.

Sudice, n. ves severových. od Plzně, snad staré přísl. hradu Radyně. L. 1558 byla již pusta a místo nazývalo se Sudicko.

Sudislav, pův. Sulislav, ves u Brandýsa n. O., jež se dostala r. 1292 klášteru Zbraslav. Od 15. st. byla přísl. hradu Brandýsa.

Sudkovice (pův. Sudivojici, oboje ode jména Sudivoj, zkrác. Sudek), ves u Strakonice, jež se příp. r. 1253 jako majetek křižovníků s červ. hv. V 16. st. patřila část ke Štěkni, oddělena 1563 k Cehnicům a k. 1602 zase ke Štěkni. Druhá část patřila 1661—1685 k Miloňovicům a odtud ke Vlach. Březí.

Sudoměř, ves u Bělé pod Bezdězem, v níž byl farní kostel před r. 1354. Ves S. patřovala ke hradu Bezdězi, avšak byl tu také manský statek, na němž seděl r. 1364 Stojslav a ok. l. 1400 Valdek. Při rozdělení panství Bezdězského (1553) přidělena k Bělé. Fara za neznámé doby zanikla.

Sudoměř, ves u Vodňan, n. s tvrzí, 1318 sídlo Čadkovo, 1329 Jankovo. Odtud se nazývali Řepičtí a Divičtí z Sudoměře (1390 Nedamír a Kunaš, 1437 Hynek a Mikuláš). Mik. a Ctibor z Hracholusk prod. S. 1491 Kašparovi Robmhápovi z Suché, po němž je měli synové (1519). Ujal je Václav a pustil 1524 Kryštofovi ze Švamberka. Od synů toho postoupena S. 1540 Jindřichovi st. z Švamberka a příp. ke Kestřanům. Od r. 1700 patřila k Protivínu. (H. VII. 261.)

Sudoměřská bitva. Žižka opustiv Plzeň a táhna k Táboru zvěděl u Štěkne, že táhne na něho dvoje jízdné vojsko krá-

lovských (asi 5000). Maje sám jen asi 400 bojovníkův, 12 vozův a 9 koní nemohl se s nimi pustiti v boj a proto přepraviv se přes Otavu, rychle ustupoval. Konečně vida nezbytí uchýlil se k rybníku Škaredému, tehdá vypuštěnému a přitočil se vozovou hradbou ke hrázi. Z té příčiny musili jezdcí ssestati s koní, aby k němu mohli hnáti útokem. Krutý boj (1420 ke konci března) trval až do soumraku; tu pak královští, nemohouce nic svěsti, s hanbou odtáhli. Z vojska Žižkova padl jediný pán, který s ním byl, Břeněk z Ryžemberka. Nazejtří odtáhl Žižka k Újezdci n. V. (Staří letop.)

Sudoměřice (prv. Sudomiřici), farní ves u Bechyně, v níž byl farní kostel již před r. 1369. S. patřivaly od dávných dob ke hradu Bechyni. V 17. st. zanikla fara a teprve léta 1787 zase zřízena. (M. XIX. 22.)

Sudoměřice i Sudiměřice, ves u Tábora, jež se přip. l. 1389. Kromě vladyk (1437 Dobruš) bydleli tu svobodníci. Část patřila 1517 k Borotínu a v l. 1564—1850 k Nemyšli. Jiná část patřila 1683 k Zahoři. L. 1789 tu bylo čtvero svobodství (3 usedlosti a chalupa).

Sudovice viz Zhudovice.

Sudslav (obec. Cuclav), farní ves u Kostelce n. O., n. s tvrzí. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Držitelé byli 1349 Bušek z Kyšperka a Jan, 1399—1407 Petr Kolouch, 1415 Jindřich z Brandýsa a 1432 potomek jeho Jan. Pak patřila do r. 1569 k Borohrádku, později k Potšteinu, Závrší a konečně k Borovnici. L. 1664 kostel znova stavěn, l. 1692 založ. kostelní knihy. V l. 1770—1773 kostel zase znova stavěn. (H. II. 32, P. A. XII. 269.)

Suchá, dvůr popl., n. tvrz u Hluboké, jež se l. 1335 přip. Odtud pocházel rod Robmhápův z Suché (1383 Franěk, 1384 dva Majnušové, 1408 Aleš). Po nich násl. Hynek (1452) a jeho synové. L. 1482 k. S. zase Kašpar Robmháp V 16. stol. seděli tu Kunašové z Machovic, k nimž se přiženili Šicové z Drahenic. Týmž způsobem nabyli jí Chrtové z

Rtína L. 1634 k. ke Hluboké. (H. VII. 173.)

Suchá, ves u Nēm. Brodu, již Tunlín Brodský prod. 1321 Čeňkovi z Lipého. V 16. st. byl tu kostel, jež l. 1712 obnoven, ale později zrušen. S. patřila v 16 st. k Perknovu, do r. 1596 ke Světlé, později k Termesyfám a asi od 17. století obci Německobrodské.

Suchá, ves u Litomyšle, jež se přip. r. 1167. Bývala vždy přísl. Litomyšle.

Suchá, ves u Nechanic, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Patrony byli zdejší zemané, z nichž bylo do r. 1405 několik, 1411 Majnuš, 1416—1419 Čeněk. V 16. st. patřila k Petrovicům. Fara v 17. st. zanikla.

Suchá (něm. *Kriesdorf*, pův. *Krisansdorf*, lat. *Krizani villa*), ves pod Ještědem, česky pojmenovaná podlé původ. způsobu místa (Na suché řece), německy podlé Křížana, který ji vysadil. S. patřivala i s farním kostelem, který tu byl před r. 1352, k panství Jablonskému. Od 16. st. patřila S. ke Grabšteinu z části a z části k Lemberku, a to až do r. 1850. Grabšteinská vrchnost měla 1580 na svém díle tvrz. Fara, která v 17. st. zanikla, l. 1718 obnovená.

Suchá, potok ústící u Brodu (pod Planou) do Mže, jež se r. 1176 přip.

Suchdol, farní ves u Třeboně. Kostel s farou založen l. 1363 od pp. z Rožemberka na panství Třeboňském a l. 1364 platy nadán. Kromě toho tu bylo zemanské zhoží, před r. 1378 Koňaty a před r. 1411 Petra a Hynka. V 15. st. rozeznávaly se S. a Suchdolec. Kostel po ohni l. 1696 znova vystavěn.

Suchdol, Suchdol, obec. Sukdol, městeček pod Vysokou, r. 1257 ves a sídlo vladyčí (1266 Radslav, 1312 Pešek). Ve 14. st. měli jej měšťané Horští, zejména (1386) předkové Písků z Radenína. L. 1402 tvrz obléhána. V 15. st. seděli tu Hrabáňové z Přerubenic asi od r. 1530 Popelové z Vesce (Václav † 1547, Jan, Oldřich, Petr a Jindřich, synové). Jan P. prod. S. 1571 Jiříkovi Voděradskému z Hrušova († 1580), po němž následoval syn Bohuslav († 1612) a tohoto dcera

Kateřina vd. z Donína (až 1631). L. 1647 pŕip. S. k Maleřovu, ale l. 1738 zase odtržen. Držitelem jeho byl Václav Neuman z Puchholce, vtipný advokát († 1743), jehož syn vystavěl 1746 kostel (již ve 14. st. farní). L. 1776 k. zase S. k Maleřovu. Kost. knihy založeny 1746 a fara, která v 17. st. zanikla, sem 1751 z Vysoké přeložena. Erb propůjčený cí. Leopoldem I.: Modrý štít, na něm zlomená jedle na trávníku stojící a do kusu stojícího sekera zaražená. (H. XII. 139, M. VIII. 125.)

Suchdol (staroč. i Suchý dól, ob. Sukdól), ves u Prahy, jež patřivala r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. L. 1403 držel jej Niklin z Ořecha, 1405 Zdeněk z Chýně, později Kerunkové z Lomu. V 16. st. seděli tu Budovci, pak Tetourové a l. 1557 k. jej Ctibor Sluzský z Chlumu, jehož rod tu seděl do 17. st. Od r. 1679 patřil S. klášteru Emauzskému v Praze až do našŕ paměti. (H. VIII. 243.)

Suchdol, ves a n. tvrz u Sedlčan, v níž seděli 1369 Dobeř, 1373 Ondřej, 1375 Bohuslav a Volkěť z rodu Břekovcův, 1400 Bušek a Olbram. Břekovci připojili jej napřed ke Kozímu hřbetu a později k Červ. Hrádku. Od r. 1560 patřil k Nalžovicům, od nichž l. 1637 odprodán Kateřině Čabelické. V držení potomstva byl do r. 1665. L. 1670 držen ke Kosově hoře, pak byl zase samost. statkem. Pozdější držitelé v M. B. VI. 159—160.

Suchdol, Suchý dól, n. ves u Blovic, l. 1544 již lesem zarostlá. L. 1396 sídlet u Oldřich Holovous, l. 1544 patřila pustina Blovické obci.

Sucholupy, n. ves, l. 1603 přisl. Nejepína u Chotěboře.

Suchomasty (pův. Suchomasli), ves u Berouna, jež se pŕip. v zákł. listu Vyšehradském (1088). Ve 14. st. bývala tu král. manství, jež v 15. stol. zcelována. V l. 1450—1473 seděl tu Jan Sláma z Bítova, odtud Karlové ze Svárova (1473 Václav, 1529—1553 Václav, Petr † 1562, Václav, 1598 Petr Tobiáš). L. 1622 zabráný Adamovi Bukovanskému z Bukovan a postoupeny Dorotě Řičanské († 1634). Po ní dědili Talberkové

a drželi do r. 1693. V 18. st. patřily rodu pp. z Bubna a samostatným statkem byly do r. 1850. (H. VI. 232.)

Suchotlesky, n. ves, nyní hájek u Ronova n. D. při cestě k Biskupicům, prvotně jmění kl. Vilémov., pak přisl. Lichtenburka. Od r. 1557 patřily Robmhápům z Suché a ok. l. 1615 vystavěna tu tvrz. V l. 1628—1636 patřily k Ledči a 1638 k. k Ronovu. Ještě l. 1727 tu stával dvůr. (H. XII. 45.)

Suchotlesky, n. ves, nyní jižní konec Hraběřina osamocený (u Čáslavě). L. 1417 patřily ke hradu Chlumu z části, z části 1415 Janovi. V 15. st. byla rodina Janovských ze Suchotlesk, kteří drželi S. k Janovičkám. V 16. st. patřily k Dobrovítovu. (P. A. XII. 238.)

Suchý důl, Suchodol, ves u Příbramě, n. s tvrzí, 1360 statek Petrův. Od 15. st. seděli tu Kůrkové z Korkyně (1436 Jindřich, 1524 Jindřich a Jan, 1548 synové Petr, Pavel, Jan a Jiřfk, pak Pavel sám, 1598—1605 syn tohoto Karel). Od l. 1610 patřil Plotům z Konařin, od r. 1623 Vratislavům. L. 1629 k. jej Vilém Smil Horčice z Prostého († 1659), pak vdova a od r. 1666 Jan Ignác Vltavský z Manšvertu. Později pŕik. k Dobříři. (H. VI. 118.)

Suchý důl (něm. *Dörnthal*, pův. *Dur-rental*), ves u Kadaně, jež se pŕip. r. 1281. Až do té doby patřil ke Křimovu a v letech 1281—1850 k Chomutovu.

Sukorady (pův. Sukoradi), ves u Hořic, l. 1380 z polovice přisl. Pecky, l. 1415 z části ke Břístanům. L. 1521 patřily ke zboží Bašnickému, s nímž pŕip. 1542 k Hořicům.

Sukorady, ves u Štětí, 1353 přisluř. Rochova, 1394 sídlo Vítkovo a později jiných vladyk. V 16. st. patřily k Čakovícům, ok. 1578 odděleny pro Adama Vlka z Kvítkova († j. 1592), od jehož dědiců k je s tvrzí (1605) Jindřich Abraham z Solnauzu. L. 1623 zabráný a prod. k Liběchovu. L. 1698 od nich odděleny a na čas byly zase samost. statkem.

Sukoslav, báječný hrad Hájkův pŕy u Břiliny. Jméno to přilepeno od starších topografů hradu Kostomlatům.

Sukov, po kancelářsku, viz Žikov.

Sulevice (pův. Sulejovici), ves u Lovosic, po níž se nazýval r. 1251 Pavlík z S. Odtud pocházeli Kaplíři ze Sulevic, kteří S. až do 17. st. drželi, totiž 1341 Pešek a Kunat, od r. 1379 bratří Hanuš, Jarek a Kunat, 1400—1445 Jan, 1450 až 1474 Václav, 1486 Dobeš, 1529 Jan a Václav, pak Dobeš † 1599, Václav Baše † 1616, Zidonie Kolovratova † 1616. L. 1627 prod. pro dluhy k Lovosicům.

Sulice, ves u Jílového, jež patřila do r. 1282 klášteru Vilémov., avšak odtud k biskupství. Ve 14. st. tu byla tvrz, již držel r. 1386 Jan († j. 1396). L. 1398 seděl tu Hrd, později Medkové z Valdeka. Potomci dřevních vladyk psali se Slepotickými ze Sulic. Pak patřily S. s pustou tvrzí do r. 1547 obci Nového m. Praž, v l. 1547—1566 ke Kamenici, k níž zase k. před r. 1576. Od r. 1696—1850 patřily k Dobřejovicům.

Sulislav, ves u Stříbra, ok. l. 1120 sídlo Janovo, 1193 Oldřichovo, 1212 a 1248 Ubislavovo. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Na tvrzi seděli 1369 Ješek, 1382 dva Ješkové, 1406—1438 Jan Polák, 1448 až 1466 Jan Polák. L. 1460 držel ji Vlach z Přestavlk, 1508 jeho potomek Racek, 1543 bratří Jan a Vilém z Říčan. Barbora z Ř., vdaná Býčková, prod. 1575 tvrz S. obci města Stříbra. V 17. st. zanikla fara, o jejíž obnovení obyvatelé marně usilují. Když se v 17. st. okolí poněmčilo, zachovala S. svůj přirozený jazyk.

Sulislavice viz Cuclavice.

Sulkov, n. ves na Žatecku. (Palackého popis.)

Sulov, Solov, n. ves v okolí Nepomuku, 1418 sídlo Ondráčkov. Ondřej Čapek ze S. koupil 1437 Skomelno. Dvůr S. patřil 1558—1560 k Zelené hoře.

Sulzbach, hrad a město za hranicemi, jež k. 1353 ke koruně České, ale ještě ve 14. st. k Falci odcizen.

Sumlez, Sumlaz, n. ves jižně od Skviřína (Boru), jež se přip. v l. 1115 až 1239 jako majetek kláštera Kladrubského. Později odprodána pp. ze Švamberka, vypálena a zničena v l. 1427 až

1431 a přip. se r. 1454 jako ves pustá na panství Borském.

Sunperk, něm. *Sonnenberg*, král. horní město, povstalo před r. 1562 na panství Přísečnickém zprvu jako městečko a obdrželo l. 1565 první svobody od Bohuslava Felixy z Lobkovic. L. 1574 tu vystavěn kostel filiální. Při dělení synů Bohuslavových přidán S. (1583) k Ličkovu a dostal 1584 svobody od Jana Valdemara z L. Po pádu Jiřího z Lobkovic přidělen S. ke koruně a obdržel 1597 majestát na svobody, které cí. Matyášem potvrzeny. L. 1640, 27. března větší část města skrze požár zkažena. Po tom ohni a v l. 1658 až 1659 kostel znova stavěn, ale teprve l. 1725 farou opatřen. Kostelní knihy založeny 1640. O hornictví, které tu v 16. st. začato, paměti se nedostává. Erb: Štít polovičný, zpodní pole modré a na něm zlaté slunce nad zelenou horou (mluvící erb), svrchní pole stříbrné a v něm havíř až po pás, drže v každé ruce hornické kladivo. Nad štítem helmice zavřená, pokrývá dla a točenice modré a zlaté, klenot slunce nad pahrbkem.

Supí hora, překlád německého *Geiersberg* viz Kyšperk.

Suš (nikoliv Súš), ves u Krumlova, prvotně přísl. Sveraze (kl. Strahovského do r. 1420), od r. 1460 část panství Krumlovského.

Sušany (původně Sušané), farní ves u Chomutova, po níž se nazýval r. 1281 Petr z S. Farní kostel byl tu před r. 1356. S. patřily pp. z Vildenfelsu, r. 1405 Přibě, vdově po jednom z nich, r. 1412 držel je Jenček, r. 1417 Martin Pitrkauf a Vavřinec, krejčí, měšťané Žatectí. Od 15. st. patřily k Mostskému hradu z části a k Dlačimi z části. Onano byla od r. 1595 v držení obce Mostské, tato ještě 1629 k Dlačimi, pak do r. 1671 k Bitozevsi a 1671—1850 k Postoloprům. V 17. st. zanikla fara a l. 1777 zřiz. tu lokalie.

Sušen, pův. název Sušna.

Sušice (německy *Schüttenhofen*, dříve *Schutenhoven*, lat. *Sicca*), král. město, prvotně farní ves, která se dostala hrabatům z Bogen, a to bezpochyby skrze Lidmilu, dceru knížete Bedřicha, a manž.

hraběte Adalberta († 1198). Syn jich Albert († 1242) daroval 1233 zdejší podací klášteru Vindberskému. Po smrti Albertově ujal S. Ota, kníže Bavorský, jenž tu daroval desátky klášteru v Dol. Altahu (1246). Král Přemysl obsadiv S. vrátil ji sice 1257 knížeti Jindřichovi, ale zase mu ji vzal. L. 1273 se kníže všech svých práv k S. odřekl. L. 1290 byla S. městskou obcí, byvši bezpochyby králem Přemyslem za svobodné město vysazena a l. 1322 skrze krále Jana hradbami obehnaná. První majestrát na svobody obdržela l. 1325. Z fary brávala užítky kapitola Vyšehradská a zamezila tu proto založení kláštera. Od Karla IV. obdržela S. svobody l. 1356 a 1372. Král Václav zapisoval tu platy a udělil 1406 svobodu na trhy a cesty. Obyvatelé přidali se hned l. 1419 ke straně pod obojí a přidali se k jednotě Táboorské, později drželi s Píseckými a účastní byli mnohých běhů válečných. V l. 1433 a 1440 válčili Sušičtí v Bavořích; tak i l. 1445. L. 1452 poddali se Jiříkovi Poděbradskému a obdrželi 1472 svobody od krále Vladislava. L. 1520 vytáhli s městským vojskem na Janovice. L. 1544 celé město vyhořelo. L. 1547 propadli své statky (z nichž 1543 velká část koupena), ale zase jim navráceny. L. 1554 a 1592 zase město vyhořelo. L. 1570 měli při s Prachatickými o solní sklad a l. 1584 a 1603—1604 přikoupili několik vesnic. L. 1618 přidali se Sušičtí ke stavům, ale 1620 se poddali dobrovolně generalovi de Maradas, který jim u císaře odpuštění vyprosil. Gubernátorem města učiněn Don Martin de Huerta. L. 1628 prováděna tu reformace bez velikých obtíží, ale město přece zuboženo trojím výpalným od Švédů uloženým (1641 až 1648), jakož i odchodem zámožných měšťanů, kteří se pro víru vystěhovali. L. 1654 založen tu klášter kapucínský; l. 1681 vystavěna kaple sv. Rocha na předměstí a 1683 kostelík Anděla Strážce. Mnoho škodil městu 1707 veliký požár. L. 1721 vystavěna radnice. L. 1741 byli v městě Bavoři. L. 1788 zřízen tu král. magistrát, l. 1791 kostelík Anděla Strážce zavřen a 1792 prodán. Hrdelní právo

l. 1804 přeloženo do Písku. Léta 1829 zrušen tu c. k. solní sklad. L. 1844 vystavěna tu první továrna na sirky. L. 1850 stala se S. sídlem c. k. úřadův. L. 1859 probořil se most a mnoho lidí zahynulo. Znamenití rodáci: M. Jindřich Sušický (za Karla IV.), M. Adam Rosacius, M. Sofronius Rosacius, M. Jan Rosacius († 1554), M. Pirner (nar. 1854). Erb: Na modrém štítě hradba se stínkami, branou otevřenou, ale k zavření připravenou a zl. mříží vytaženou. V bráně leží český lev drže štítek rakouského domu. Za branou vynikají tři věže, každá s oknem, cimbuřím, cihelnou střechou sedlovitou a zl. makovicemi. Nad prostřední jest císařský orel. (Gabriel, M. Sušice.)

Sušiny, n. tvrz a ves u Žarovic (Pardubic), l. 1404 statek bratří Marše a Jana z Vyšehněvic, později (1411) jen onoho a pak do r. 1418 Jíry z Kladrub. Jan Kozel z S. prodal týž statek 1493 Vilémovi z Pernšteina a odtud patřil k Pardubicům. (H. I. 73.)

Sušno, ves u Benátek, pův. dvě vsi Sušen a Sušec. S. koupil 1331 Bernart, probošt Boleslavský. Kapitola prodala obě vsi 1377 zákupně Ješkovi Hurákovi z Lopuce. Později zůstávala větší část při děkanství Staroboleslavském; některá část patřila v l. 1455—1850 ke Vrutici.

Sutom, farní ves u Lovosic, 1276 sídlo Přeslavovo, v níž byl farní kostel před r. 1359. S. patřival ode dávna ke hradu Skalce a tak i po celé věky až k připojení jeho k Dlažkovcům a k těmto do r. 1850. Fara, která asi l. 1623 zanikla, l. 1630 obnovena.

Svadov, farní ves u Ústí n. L., již darovali Mešek a Hroznata bratří z Peruce před r. 1179 křižovníkům Svatomáršským. Králová Kunhuta vzala jim hrad S., ale 1278 zase navrátila. L. 1283 byl hrad S. mezi těmi, které Otíkovi Braniborskému zastaveny. Ve 14. st. patřil pp. z Vartemberka (k Děčínu a Střekovu), ok. l. 1414 k. jej Mikuláš z Okoře, po němž jej měly 1442 dcery. V druhé polovici 15. st. S. držěn ke Blansku, pak 1500 Volfart Planknár z Kynšperka, 1517

Jan z Vitence, 1522 pp. z Valdeka, od r. 1532 Techvicové a od r. 1548 Solhauzové z Solhauzu (1548 Hanuš, 1559 Jiří Rudolf, 1568 bratří tohoto, 1580 Kryštof, pak Jindř. Abraham, 1591 Bedřich, 1620 tohoto synové, 1659 Gotfryd Konstantin). L. 1675 přišel pro dluhy do prodeje a později k k Ploskovicům.

Svákov, n. ves u Soběslavě, která patřila napřed kl. Louňovskému, v l. 1436 až 1547 k Táboru, 1550—1594 k Želči a 1594—1850 obci Soběslavské. V 16. st. byla pusta.

Svankov, Svankova Lhota (i Švaňkov? něm. *Reith*), ves u Krumlova, ode dávná přisl. hradu Krumlovského.

Svařenice (pův. Svařemici), ves u Štětí, jež se přip. r. 1253 a patřovala ku klášteru Chotěšov. 1273—1420, a pak 1420 až 1850 k Encovanům. Kromě toho tu byl dvůr s tvrzí, na němž seděli 1295 Jindřich, 1335 Rudlín, 1381—1388 Jindřich, 1408 vdova tohoto Bětka, pak Hrzek a Jan ze Smědovic. Část ta patřila 1546 k Čakovicům.

Svárov, farní ves u Úhoště, jež patřila do r. 1249 klášteru Břevnov. Ve 14. st. byl tu farní kostel, o jehož podací se dělilo několik vladyk. Někteří z nich byli předkové těch, kteří se psali Karel ze S. V l. 1448—1456 držel jej Jan Štětina z Choltic. Nedlouho potom ves spustla kromě kostela. V 16. st. držena k Červ. Újezdci, pak do r. 1688 ke Kladnu, později zase k Újezdci a do r. 1850 k Tachlovicům. (Tvrze tu nebylo.)

Svárov, n. ves, nyní les jihových. od Dobrovítova (Čáslavě), jež patřila v 16. a 17. stol. k Dobrovítovu a 1699 byla pusta.

Svatá, ves u Berouna, kdež byly v 16. st. železné hory patřící do r. 1590 k Točnicku a pak ke Královu dvoru.

Svatá hora, poutnický kostel nad Přibramí, prvotně chudá kaplička, v níž umístěna po Bělohorské bitvě zázračná soška Matičky Boží, dříve prý v zámku Přibramském uschovaná. V 17. st. přispěním bohaté šlechty stavěn tu kostel. Zásahu o to mají jezuité, jimž 1647 postoupen. Pověsti o zázračném působení obrazu zdej-

šího rozšiřovaly se tak, že S. h. předčila brzo ostatní poutnická místa. S velkou okázalostí tu 1732 konána slavnost. Po zrušení řádu jezovitského (1773) zřízeno tu proboštsví se světskými kněžími. L. 1861 pak odevzdána S. h. redemptoristům.

Svaté pole, n. klášter, nyní ves Klášter u Třebechovic, založený od cisterciáků Hradištských l. 1149 s kostelem sv. Maří a od neznámého zakladatele nadán zbožím dosti hojným. Z opatův a dějin jen málo známo, poněvadž paměti klášterní přišly na zmar. L. 1290 žil opat Jindřich, po něm 1312 Mikuláš. Pak následovali 1356 Jiří, 1358—1359 Verněf, 1367 Vit, pak Prkoš († j. 1376), 1380—1402 Beneš, 1416 Jan. L. 1376 obmyšleno kostel znova stavěti. Klášter l. 1420 ke konci listopadu od Hradeckých napaden a vypálen. Klášterství zůstalo v moci Hradeckých, 1437 zapsáno Jiříkovi z Ryzemburka, 1458 Janovi z Chlumu a z Ratibořic. Ke sklonku téhož st. drželi je Jindřich a Jiří Šofové z Helfenburka (1489). Asi l. 1490 k. je od nich Burjan Labuť ze Švamberka, jenž je ještě l. 1501 držel. Od Kryštofa, dědice jeho, vyplaceno skrze Mikuláše star. Trčku z Lupy (1514). V rodě jich zůstalo až do jich vymření a l. 1585 jim dědičně doprodáno. V 17. st. se o poloze kláštera již nevědělo a místo jeho objeveno teprve l. 1845. (Zpráva gymn. Táborského 1899.)

Svaté pole, farní ves u Dobříše, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Tehdá bylo S. p. rozděleno na drobné statky, z nichž jeden dlouho drželi vl. z Hlavatec. Od r. 1455 patřila tvrz Svatopolským z Jablonné, 1525 Loským z Rabšteina. Následovali pak Byšičtí z Byšic (Jan, 1558 synové, ok. l. 1585 Lidmila s manžely). V 17. st. patřilo Malovcům z Chýnova a dědictvím dostalo se napřed do rodu Brandštejnův a pak Kunašů z Machovic (1683). Nějaký čas potom přip. k Dobříši. (H. VI. 116.)

Svatkovice, ves u Bechyně, n. s tvrzí, na níž sídlivali Svatkovští z Dobrohoště (1486 Petr, 1523 Oldřich, 1543 Jan, 1567 Oldřich, ok. 1610 Přeč). Léta 1623 zabrány a prodány Polyxeně Lob-

kovské z Pernšteina. Drženy potom dlouho k Jistebnici a v 19. stol. prod. k Veselíčku. (H. VII. 57.)

Svatobor (něm. *Zwetbau*, pův. *Czvetbor*, *Cznetwor*), farní ves u K. Var, v níž byl farní kostel již před r. 1358, bezpochyby založený od opatů Oseckých, jimž S. ve 14. a 15. st. patřil. Ves se přip. ok. l. 1264. Ok. l. 1465 přip. S. k Andělské hoře, k níž a ke Kysibli až do l. 1850 patřil. (P. A. VIII. 569.)

Svatomírov (něm. *Zwarmetschlag*, pův. *Svatmirslag*), ves u Vyšního brodu, která patřovala ode dávna ke hradu Rožemberku.

Svatoňovice malé a velké, dvě vsi u Náchoda, n. s tvrzí, 1363 sídlo Alberta ze Skalice (týž neb jiný l. 1386). Ve 14. st. přip. k Visemburku, k němuž do r. 1509 patřily. V l. 1509—1850 byly přísl. Náchoda. V Malých S. zřiz. 1712 kaple a potom lázně, o nichž vyšlo 1736 a 1755 české sepsání.

Svatoslav, n. ves v okolí Sloupnice a Skuhrova (u Litomyše), jež patřila od r. 1292 klášteru Zbraslav.

Svatý kámen viz Rychnov Český.

Svébohy (pův. *Svébozi*), ves u Nových hradů, n. s tvrzí, 1416 sídlo Petrovo, 1435—1445 Janovo. Od konce 15. st. patřily k Cukněštinu až do r. 1572. Pak odděleny, patřily častolárům z Dlouhé vsi. L. 1598 nabyli jich Petr Kořenský z Terešova a po něm Vincenc Hulčšparer z Holšteina. Po jeho smrti zabrány a prod. 1623 kl. Vyšňobrodskému, ale vráceny vdově Žofii a od ní 1633 prod. k Novým hradům. (H. III. 257.)

Svébořice, farní ves u Mimoně, v níž byl farní kostel již před r. 1359. S. k 1325 Vaněk, Ješek a Beneš bratří z Vartenberka od Soběhrda ze Stakor. Drženy pak ke hradu Děvínu, v první polovici 15. st. ke Stohanku a pak zase k Děvínu. L. 1582 odprodány a drženy v l. 1582—1850 k Mimoní. Kostel l. 1680 v nově vyzdvižen.

Svémyslice (pův. *Svémyslici*), farní ves u Brandýsa n. L., jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří a i s farním kostelem (14. st.) v držení téhož klá-

štera až do r. 1420 zůstávala. R. 1423 patřily S. ke hradu Jenšteinu. Císař Zikmund zapsal S. Janovi Touškovi z Pacova. L. 1453 měl je Vaněk Vrabský a potomci jeho je drželi ke Dřevčicům. Před r. 1550 dosáhl jich Kryštof Zelendár z Prošovic. Léta 1566 měl je Vilém z Hradešína a po jeho smrti ujal je komoře a přip. k Brandýsu. V 17. st. zanikla fara. Při kostele l. 1770 znova sta-
věném zřiz. 1788 lokalie a 1855 fara.

Svépravice, ves u Karlína, v níž byl ok. l. 1410 statek kanovnictví Vyšehradského. Později drženy ke kostelu sv. Michala na Novém m. Praž. a část l. 1512 k Babicům. Část tato přip. ke Chvalám. Ostatek rozprodán v l. 1585—1687 a skoupen také ke Chvalám.

Svéradice, Svíradice, Svírajice, ves u Horažďovic, jež se přip. r. 1264 (Drslav z S.). Ve 14. st. patřila část ke Strakonickým a část byla vladycťvím. Ve stol. 16. drženy k Chanovicům; l. 1589 odděleny pro Jana Chanovského z Dlouhé vsi, jenž tu vyzdvihl tvrz. Po něm držel je bratr Kryštof (1628), po tom manž. Kateřina († 1664) a pak Jan Vilém Ch. L. 1676 k. k Horažďovicům. (H. XI. 217.)

Svéraz, farní ves u Krumlova, v níž byl far. kostel již před r. 1358. S. byla ode dávna statkem kláštera Strahovského a částí Záchlumska. Král Zikmund zapsal S. Jindřichovi a Buzkovi z Drahova, ale 1422 Maternovi z Ronova. Dědicem tohoto byl Čeněk z Klinšteina a toho syn Čeněk prodal S. 1460 Janovi z Rožemberka. Odtud držen k panství Krumlovskému, k němuž 1539 dědičně doprodán. L. 1647 založeny kost. knihy.

Světce (staroněm. *Heiligen*, lat. *ad Sanctum*), ves u Deštné, jež se přip. r. 1255. Tehdá tu daroval Vítek ze Hradce polstvo křižovníkům něm. Ve 13., 14. a 15. st. drženy k Jindřich. Hradci, pak k Řečici a v l. 1694—1850 k Červ. Lhoté.

Světec větší, farní ves, n. klášter panenský křižovníkův od sv. hrobu (1209 Vitas vladař?), jenž se v listech 1257 přip. L. 1278 klášter vyloupen od Němců. Král Václav II. potvrdil jej 1287 kl. Zderaz-

skému a přijal jej pod ochranu (1301). Mezi Zderazem a S. byly ve 14. století rozepře. Z představených příp. se 1314 Perchta, 1359—1360 Zdeňka, 1364 Bolka, 1398 až 1401 Markéta, 1418 Kateřina. V l. 1388—1418 přikupovány statky. Léta 1421 vypálen ale trvali potom a řízen 1467 Adlétou, 1498 Drzeno napřed k Oseku a po obnovení Oseckého kláštera bylo samostatným statkem. Z kláštera učiněn zámek.

Světec menší neb *Bedřichův Sv.*, ves u Mostu, po níž se nazývali ok. r. 1238 Ahně a 1240 Bojslav a Vít ze S., 1254 Tomáš, 1295 Jan. Ve 14. st. byl tu far. kostel L 1355 byl jeho patronem Bedřich, po němž S. přijmení zdědil. Jiný B. a Jan bratr z Ředhoště žil 1404. Jan z Ř. příp. se 1423—1432. L. 1470 držel S. Jan Buben. Později tu seděli Světečtí z Černčic, zejména 1523 bratři Jan a Mikuláš, z nichž onen S. k Bilině prodal. L. 1559 stal se zase samost. statkem Kaplířů ze Sulevic a l. 1582 k. k Bilině po druhé.

Světlá (staroč. *Stará Světlá*), farní ves pod Ještědem, prvotně klášterec řádu sv. Jana Jerus., který podlé jedněch založil Chval ze Všemě a podlé jiných potomek jeho Vykart z Polné. Za neznámé doby přenesen tento klášterec na Dub a tento nazýván nějaký čas Novou Světlou. V Staré S. zůstal farní kostel, jenž patřival do r. 1624 k Dubu a v l. 1624 až 1850 k Starému Dubu. Kostel l. 1728 znova vyzdvižen a fara obnovena 1763. Od S. jest pseudonym Johany Mužákové roz. Rottové.

Světlá, Nová Sv., dřívější pojmenování Čes. Dubu.

Světlá n. Sázavou, městec, l. 1318 s kostelem a tuším farou a majetek kl. Vilémov. Od 15. st. držena k Lipnici. Burjan Trčka z Lípy prodav tuto přestěhoval se na S., již rozšířil v městečko

(1561), vymohl majestát na trhy (1562), založil tvrz a 1578 špitál († 1591). Po něm následoval syn Maximilián († 1597) a pak Jan Rudolf, jenž S. svobodami obdařil (1604, 1613, 1633). Po jeho smrti S zabrána a přikázána třem vojevůdcům, z nichž jeden Burjan Ladislav z Valdšteina dily ostatní skoupil (1638). Po jeho smrti uchváčena S. od věřitelův, až pak se dostala 1667 Theodorovi Mulcerovi z Rozentálu. Po něm následovali 1668 Jan Bart Vernier, 1672 Rudolf Rabbata, 1679 Jan Kašpar Montani, 1685 Jan Vernier a j. Filip Krakovský z Kolovrat založil tu brousírnou na granáty (1752). Po něm držel S syn Leopold (1773). Od jeho dědiců k. S. Frant. Jozef hrabě Zichy a nedlouho potom získána od starohrabat z Salmu. Erb: Červ. štít, na něm věž stříb. s okny, cimbuřím a černou sedlovitou střechou a zl. makovicemi, před tím hradba s branou otevřenou. (H. XII. 284, K. Seidler, Kronika Světlé.)

Světlé hory, část Šumavy za Vimberkem, něm. *Lichtbucht*, jež se tak r. 1531 nazývá.

Světlíce (staroněm. *Lichtenfeld*), ves u Humpolce. ok. r. 1252 od Jindřicha mincmistra v Humpolci na gruntech kostela Vyšehradského založená a Němci osazená. Až do roku 1421 byla v držení Vyšehradské kapitoly, pak patřila do r. 1559 k Lipnici, v l. 1559—1601 k Humpolci a 1601—1850 k Heralci.

Světlíce neb *Světlík*, název panského sedění, po němž se nazýval ku konci 12. st. Smil Světlický, snad prvotní název hory, na níž stojí Lichnice.

Světlík (něm. *Kirchsclag* již r. 1283, avšak pův. *Lichtenwerd*), farní ves u Krumlova. Vitek z Krumlova daroval l. 1258 zdejší podací klášteru Drkolenskému. Tehdá byl S. trhovou vsí, pak městečkem. L. 1300 držel je Oldřich z Vyšního, 1331 byl S. rozdělen mezi Bolecha, Předbora a Chvala, v pozdějších dobách bylo ještě více držitelův. Některé části kupovali pp. z Rožemberka již ve 14. stol. V l. 1483—1850 patřila část k zámku Krumlovu, část k Pasovarům, k nimž před

tím skoupen, v l. 1624—1850 pak městu Krumlovu, něco také v 16. st. ke Slavkovu. Kostelní knihy založeny 1676.

Světví (něm. *Gschwend*, dříve tuším *Zwellarn*), ves u Nových hradů, n. s tvrzí, 1383 statek *Petra a Zachea z Žestova a 1394 Oldřicha, syna Petrova. L. 1435 dostalo se Erazimovi z Michnic z Lípky a pak do r. 1547 Hradecká obec. Kromě toho tu byly drobné statky. S. koupil 1548 Hamza ze Zabědovic a drželi pak tvrz potomci (Jan ml., 1593 Jan Jiří, 1623 Karel Jaroslav a po něm Jan). Jiní z téhož rodu seděli na jiném dvoře. Léta 1626 k. S. k Nedělišti. Fara v 17. st. zanikla. (H. II. 244, M. VI. 26.)

Světy, Světí, ves u Hradce král., l. 1365 farní ves. Podací patřilo Německým křižovníkům, po nichž následovali 1436—1482 Salavové z Lípky a pak do r. 1547 Hradecká obec. Kromě toho tu byly drobné statky. S. koupil 1548 Hamza ze Zabědovic a drželi pak tvrz potomci (Jan ml., 1593 Jan Jiří, 1623 Karel Jaroslav a po něm Jan). Jiní z téhož rodu seděli na jiném dvoře. Léta 1626 k. S. k Nedělišti. Fara v 17. st. zanikla. (H. II. 244, M. VI. 26.)

Svidná, n. ves u Malikovic (Smečna), která již l. 1382 k Malikovicům patřovala. L. 1471 byla pusta.

Svidnice, ves u Chrudimě, l. 1349 sice farní ves, ale kostel stával na Pračově. (Viz Pračov.) S. bývala přísl. klášterce na Pračově a klášť. Podlažského. V 16. st. patřila k Zajeticům, 1580 oddělena ke Smrčku a s ním příp. k Nasevrkám.

Svijany (pův. Sviňaně), ves u Turnova, n. s tvrzí, až do r. 1420 přísl. kl. Hradištského. L. 1437 zastaveny Hynkovi z Valdšteina a drženy k Malé Skále (také k Rohozci) až do r. 1565, kdež se dostaly za díl Jaroslavovi z Vartemberka († 1602). Po něm dědila manželka Anna Kateřina a druhý její manžel Jáchym Ondřej Šlik († 1621). S. pak zabrány a staly se lénem knížectví Frydlantského. L. 1624 dostaly se Maximilianovi z Valdšteina († 1654), jehož potomci S. do r. 1814 drželi. Odtud patřily knížatům Rohanům. Sídlem panství stal se pak Sychrovský zámek. (H. X. 209.)

Svinaře (pův. Svinaři), ves u Beřouna, jež se příp. v zakl. listu Vyšehrad. (1088) a v pověstech o sv. Ivanu. Na

tvrzí seděl 1358 Bořivoj, později Zachař a Bořivoj, předkové Litovských ze Svinař. L. 1401 seděli tu vl. ze Všeradic, pak Jan z Landšteina († j. 1462) a syn jeho Vilém, l. 1483 Jan Běškovec z Proseči a 1503 Jindřich Berka z Dubé. V 16. st. patřily k Litni, později ke Všeradicům a od 18. stol. zase byly samostatným statkem. (H. VI. 91.)

Svinařov, ves u Smečna, n. s tvrzí, která patřila před r. 1328 Bořitovi ze Smečna a pak kapitole Vyšehradské, která jej později prodala. Ke konci 14. st. seděl tu Bernart Zloděj a 1422 Aleš Hříč z Pozdně, po němž následoval ok. l. 1463 vnuk Albert. L. 1536 patřil již ke Smečnu. (H. VIII 141.)

Svinary (pův. Svinaři), ves u Hradce král., jež se příp. 1379. S. patřily do r. 1547 obci Hradecké, něco později ke Slatině. Pak následoval Dobec Vranovský z Doubravice a po něm 1578 Bernart a Jiřík, bratři z Dobřenic, a 1603 Jan Mareš. Nedlouho potom příp. ke Smřicům.

Svinčany, farní ves u Přelouče, po níž se nazývali r. 1226 Křišťan a r. 1244 Vlček ze Sv. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k bisk. Litomyšl. Z vladyk zdejších známi jsou 1318 Příbek, 1384 Strnad, 1400 Mikeš, Zdeněk, M. Heřman. Jindřich Lacembok z Chlumu pr. S. (1397) Janovi ze Zdechovic. Po něm následoval 1440 Bohuněk z Lepejovic a pak Dubánkové z Duban. Později patřily k Tuněchodům, do r. 1539 obci Chrudimské a odtud k Cholticům. (H. I. 208.)

Svinčice, ves u Bělíny, jež se příp. r. 1207 a patřila do r. 1420 klášteru Oseckému. L. 1420 odcizena klášteru a byla do r. 1463 v držení zápisném. V l. 1463—1850 zase patřila klášteru. Týž odprodal 1577 jeden dvorec dědičně Hynkovi Rausendorfovi ze Špremberka. Povstal tu pak popl. dvůr s tvrzí, jenž byl do r. 1610 v držení Štampachův a pak Tomáše Tyzla z Doltic. Tomuto 1623 zabrán a později držen k Paředlům.

Svině, překlad německého Saubach, jenž se roku 1613 vyskytuje, lépe česky Hutná neb Střízová.

Svinělusky, v 16. st. název vsi Vésky u Němčic (Strakonice).

Sviníhlava (německy *Zwinelag*), ves u Rožmitála (Vyšního brodu), kterou Bavor ze Strakonice (1312) Janovi z Vracova prodal. Ok. l. 1344 koupena ke kl. Vyšňobrodskému za peníze, které daroval Petr z Rožemberka.

Sviništany (dříve i Svidništany), ves u Jaroměře, l. 1418 statek Bavora a Petra, synů n. Jana Švába, l. 1512 k. od obce Hradecké, již do r. 1530 patřila. V l. 1539—1597 patřily S. obci Jaroměřské, pak drženy ke Chvalkovicům a l. 1568 byly údělem Zdeňka Chvalkovského z Hustřířan († 1573), po němž následovalo příbuzenstvo. L. 1615 držel je Václav st. Bukovský z Hustřířan a pak Václav Záruba z Hustřířan, po jehož smrti zabrány a prod. 1635 Ferd. Rudolfovi Lažanskému z Bukové. Potom přip. zase ke Chvalkovicům.

Svinná, ves u Rychnova, prvotně přísl. hradu Skuhrova a pak Solnického zboží. Po r. 1595 obdržel ji za díl Karel z Vlkanova, jenž tu tvrz vyzdvihl. Týž propadl pak své jmění (1623), jež zase k Solnici a Kvasinám připojeno. (H. II. 211.)

Svinná, ves u Hostouně, n. s tvrzí, na níž seděli 1362 Ota Rys a 1379—1403 syn jeho Častovoj, 1438—1464 Sezema z Lomu a 1489 Jan Rakous z Kozolup. L. 1544 patřila S. k Mífkovu a s ním přip. k Horš. Týnu. Snad odtud pocházeli 1235 Slavibor a Pavlík, synové Otovi.

Svinná, ves u Stříbra, již koupil klášter Kladrub. r. 1231 od kláštera Oseckého. L. 1407 seděl tu Petr z Luhova. Později k. ke Stříbrské obci, již do r. 1850 patřovala.

Svinná, ves u Zbiroha, n. s tvrzí, léta 1355 na vladčí statky rozdělená, z nichž větší díl měl 1379 Bozděch. Mezi bojovníky 1421 vynikl Rous ze S. V 15. st. seděli tu Prackové, po nich následoval ok. l. 1519 Petr Levhart z Vydžína († 1545) a dědili po něm Běšínové

z Běšin Ti ji drželi do r. 1650, kdež prod. Alžbětě Baulerové. Později přip. k Liblínu.

Sviňomazy (i Sviňomasty), ves u Stříbra, l. 1379 statek Sulka a Kunráta, pak obyčejně přísl. blízkého Hrádku, s nímž přip. ok. l. 1520 k Trpístům.

Svinov (i Svinava, podlé něm. Schwinau), ves u Toužimě, prvotně přísl. Bečova, od r. 1316 vladčí statek (1394 Jan, 1456 Jindřich). Od 16. stol. patřil k Toužimi.

Sviny trhové, město, n. s hradem, který držel 1263—1268 Ojít Vítkovic, po něm pak Vok a synové jeho Jaroslav, Sezema a Ojít. Po Ojítovi dědil Ústský klášter a po něm Vilém z Landšteina (1327). Tento získal také druhou část, kterou míval 1338 Zaviše. Synové jeho Ojít a Vítek drželi S. po polovici a prodali 1359 S. pánům z Rožemberka. Tito vystavěli tu velký farní kostel a připojili S. k Novému hradu. Léta 1420 vypáleny od Rakušanův, t. r. hrad a město opanováno od Žizky a Táboři je drželi pod holdem. Oldřich z R. obdařil (1454) zdejší soukenníky. V 15. st. spustl hrad s kaplí sv. Jana a nadání této přeneseno do Krumlova (1462). Obdrževše obyvatelé (1418) královské právo, dostali l. 1481 a 1482 majestáty na jarmarky, pivovár a míli, svobody 1596 od Petra Voka a 1612 Jana Jiří ze Švamberka, která pak od hrabat z Buquoy potvrzovány. L. 1850 staly se S. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít, na něm stříb. hradba se stínkami a branou otevřenou, v níž zlatá růže. Nad branou věž s oknem, cimbuřím, červ. sedlovitou střechou a zl. makovicemi. (H. III. 238.)

Svírajce viz Svěradice.

Svitava, přítok Moravy, který ser. 1110 připomíná.

Svítkov (prv. Sviětkov), ves u Pardubic, z níž vycházel plat ke kl. v Opatovicích. L. 1465 držel jej Prokop Liška z Vysoké. V 16. st. žil rod Svítkovských ze Škudl. S. patřil od konce 15. st. ke Kunětické hoře a pak k Pardubicům.

Svojanov (staroněm. *Furstenberg*), městys se starobylym hradem. Tento založen ve 13. st. dostal se od králové Kunhuty Zaviši Vítkovici, druhému jejímu manželů. Václav II. odňav mu jej, zastavil jej 1289 Bedřichovi Malému markrabí Míšeňskému. Když byl vyvazen, zůstal jméním komorním a spravován skrze purkrabí (1354 Ješek, 1356—1368 Michálek z Vlašimě). Okolo l. 1420 zastaven Oldřichovi z Bozkovic a vyhlášen l. 1437 za věno královnino, ale přece zůstal v moci Ješka a Jindřicha, synův Oldřichových (1447 a t. d.). Po nich následoval 1488 Pavel z Jenšteina a 1504 Jan, syn Ješkův; ten prodal S (1510) Ladislavovi z Bozkovic, po němž následoval 1512 Mikuláš Trčky z Lípy. V držení Trčkův zůstal S. přes 20 let. L. 1547 zapsán Václavovi Žehušickému z Nestajova († 1555), jehož synové Hertvík a Jan panství po sobě drželi. Po Janovi († 1578) dědila manžel Bohunka z Hustířan († 1583), po jejíž smrti panství rozděleno. S. drželi pak Zárubové z Hustířan (Bohuslav † 1591, Heitvík † 1639, Karel † 1657, Bedřich Hertvík † po r. 1683, František Karel † 1714, Jozef Antonín). Potom násl. hr. ze Salmu a různí držitelé na mnoze z městských rodin. (H. I. 115.) Městečko (prvotně jen ves) r. 1484 obdrželo první svobody a 1488 majestát na trhy. (Viz Pam. arch. I 347.) Za erb má S českého lva bez koruny.

Starý Svojanov, ves u předešlého, v níž byl ve 14. st. farní kostel Fara 1786 přenesena do městečka. (P. A. I. 349.)

Svojetín, ves u Rakovníka, l. 1318 sídlo Jencovo, 1437 Oldřicha, avšak část byla do r. 1420 kapitoly Pražské. L. 1530 patřil S. ke Krakovci, odprodán r. 1539 Václavovi z Píbru, držen pak k Olešné. Od r. 1650 byl zase samost. statkem a od sklonku 17. st. patřil zase k Olešné

Svojkov, 1395—1644 ves v Boleslavsku, snad část Albrechtic neb Zásady; 1538 patřil k Malé Skále a od r. 1547 k Albrechticům.

Svojkov, ves u Haidy, n. s. hradem,

kteřý drželi 1370 Ješek a 1371 Vnouček ze Chlumu a 1415 Jan odtudž, jenž byl s Husem v Kostnici, 1437 Albert a Vilém. L. 1524 měl jej Bedřich z Elsnic, po němž následoval 1543 syn Mikuláš s bratřími. L. 1548 k. S. Jindřich Rodvic z Frydrštorfu († 1578). L. 1591 k. od Barbory Vartemburské, po níž jej převzal druhý manžel Václav st. Berka z Dubé. Ok. l. 1612 vyženil jej Zdeněk Libšteinský z Kolovrat, patřil pak od r. 1647 Knoblochům, od r. 1671 Pachtům, pak pp. z Golce a od r. 1750 ke Sloupu.

Svojšice (pův. Svojšici, čeled Svojšova), farní ves u Kouřimě, po níž se nazýval r. 1241 Milota ze S. Ve 14. st. byl tu far. kostel, jehož patrony byli 1360 Kunata, Jetřich a Bohuněk a 1370 Jan ze Střimelic. 1390 seděli na tvrzi vl. z Toušic, od r. 1427 Zásmučtí, 1460 Pavel Sekretář z Kostelce, později Amchové z Borovnice (1481—1546). Po vystřídání několika rodů k. je 1606 Karel Mrácký z Dubé, jemuž sice 1622 zabrány, ale vráceny synu Karlovi Eusebiovi. Pak následovali 1638 Anna Kamila z Enkefurtu, 1677 Michael Osvald z Thunu, jenž tu zámek vystavěl. Od r. 1738 patřily Althanům. (H. XII. 243.)

Svojšice, ves u Přelouče, n. s. tvrzí, 1365 sídlo Mikšovo, a později Kateřiny ze S (1405), skrze niž se S dostaly v držení Ruthartův z Malešova. Později tu seděl: Jan ze S. († 1497) a syn jeho Petr († c. 1523). Skrze Kateřinu ze S. dostaly se v držení Jiřika z Gerštorfu, třetího jejího manžela. Po něm († 1558) drželi je vnukové Jiří a Jindřich a od r. 1568 onen sám († c. 1597) Od dcery jeho k. je (1599) Johanka Gerštorfová z Rokyc († 1620). Synu jejímu Štěpánovi zabrány 1623 a prod. k Cholticům. (H. I. 203.)

Svojšice, ves u Březnice, již daroval kníže Oldřich (ok. r. 1030) klášteru Ostrov. Tomuto 1310 potvrzeny a drženy pak k Tochovicům, při nichž ještě v 16. st. zůstávaly. Od r. 1615 patřily k Březnici.

Svojšice, farní ves u Sušice, n. s. tvrzí. Patrony byli 1366 Ondřej, 1380 Frana,

Vyntiř, Kunrát, 1396 Markéta Vernilová. Od r. 1401 vládl tu Jan, předek Cíluv ze S, kteří tu (Chval, 1491 Jan a Petr, 1555 Václav, pak tohoto synové a jich potomci) až do 18. stol. seděli. Asi od r. 1609 byl statek na dva díly rozdělen. Na jednom seděli Cílové, na druhém Kocové a Běšínové. L. 1713 fara obnovena. Samostatným statkem byly do r. 1850. (H. XI. 124, M. XX. 40, Gabriel, Děje Sušice.)

Svojšíň, farní ves u Stříbra, jež se přip. r. 1176. Předkové Zmrzlíkův ze Sv. byli Oldřich a Beneda (1175), synové Ctiborovi, onoho synové Ctibor 1196 1251 a Beneda (1228—1238), Ctiborovi synové Beneda a Oldřich, v l. 1289 až 1323 Beneda, 1329 Jindřich, 1358—1362 Beneda. Tehdá tu byl far. kostel a od r. 1407 dvě fary. Od 15. st. seděli tu vl. Svojšťi z Nalžov, a to až do r. 1554. Přiznili se sem Přichovští a drželi S. (1554 Jiří, 1574 Jan [† 1597], pak Václav a Albrecht, pak Jan Vilém, 1696 tohoto synové, 1705 Antonín, pak Václav † 1781, a syn jeho František) až do r. 1795. Pak následovali rytíři Bigato a od r. 1812 Junkerové. Ve S. narodil se 1707 arcibiskup Antonín Petr. Kostelní knihy za loženy 1633.

Svojšovice, Svošovice, Sošovice, ves u Říčan. Část patřila 1400 k Říčánům, 1407—1513 k Tehovu, 1430 ke Kamenici, pak celá ves obci Pražské Novoměstské. Té zabrány S. 1547 a prod. 1552 Hanušovi z Renšperka. Od té doby patřily k Úhříněvi.

Svožič (pův. Svožičiř, od osob. jména Svožir), ves u Jistebnice, ve 14. st. přísl. Příběnic, ale od 15. st. k Jistebnici.

Svošovice viz Svojšovice.

Svrabov (obec Srabov), ves u Táboru, l. 1318 sídlo Bartušovo. Ve 14. a 15. st. byly tu drobné statky, v 16. st. dvůr Kotečnickův z Domaslavě. Od r. 1560 patřila ves Tábořské obci. Na dvoře seděli dlouho Jenšíkové z Ježova.

Svratka, Svratčice, přítok Moravy, jež se přip. r. 1243. K r. 1366 jest také řeč o Černé S., přítoku jejím.

Svratka, město nad Svratkou, ode dávna přísl. hradu Rychemburka, l. 1349 s farním kostelem, jenž přivtělen k biskupství Litomyšlskému. L. 1485 přip. se jako městečko, ale protože nedostala od pánů svobod, pokládání obyvatelé za sedláky a chalupníky. L. 1834 obdržela S. povolení na trhy a l. 1867 povýšena na město. Kostel v l. 1787—1789 přestavěn. Erb: Štít shora polovičný, v pravo pole zlaté a na něm ostrva o čtyrech sucích své přirozené barvy, v levo stříb. pole a na něm strom i s kořeny. (Adámek, Sborník okr. Hlineckého.)

Svrčevce (obecně Cvrčoves), ves u Klatov s tvrzí, na poč. 14. stol. sídlo Oldřichovo, 1339 Půtovo. Pak následovali 1379—1395 Bušek z Pušperka a 1419 Sezema. L. 1484 držel jej Otík Kamýcký ze Stropčic, po němž dědili 1501 Jan a Hynek Kaničtí z Čachrova. L. 1510 k. jej Jan Jenšíšek z Újezda († 1565). Po něm jej drželi dva synové, každý polovici. Polovice ty koupil v letech 1617—1622 Přibík J. z Ú., ale prodal jej potom jezovitům Klatovským, kteří jej připojili k Dolanům. (H. IX. 48.)

Svrčovice (ob. Cvrčovice), ves u Brandýsa n. L., v níž byl farní kostel již před r. 1370. S. patřivaly ke kanovníctví kostela Praž. Cís. Zikmund zastavil je 1437 Vaňkovi a Janovi z Vodíc. Od r. 1476 drželi je Markoltové z Tedražic (1476 Jan), pak Mutrplošové z Tedražic (Václav † 1558 a synové jeho Jan a Mikuláš). L. 1584 vyplaceny a prod. 1586 dědičně Mikuláši Bryknárovi z Brukšteina. L. 1623 zabrány, byly pak v držení Beníků z Petršdorfu a jich potomstva, od r. 1666 Rašínův a 1682 přip. k Vnoři.

Svrkyně, ves u Smíchova, v níž byl farní kostel již před r. 1311. Léta 1318 přivtělen ke klášteru Břevnov., jemuž také ves do r. 1420 patřivala. Od císaře Zikmunda zapsána Rynšovi ze Zejdlikovic a Janovi z Prahy. L. 1443 získána k Buštěhradu a stala se později dědičnou. Fara za neznámé doby zanikla.

Svržno, ves u Hostouně, n. s tvrzí, 1233 statek Radoslavův, po němž tu byli

1251 Bohuše, 1282 Ota, 1291 Bohuše. Ve 14. st. bylo S. rozděleno. Od r. 1410 následovali pp. ze Švamberka (1410 Jan Bavor a Přibyslav, 1490 Bavor, 1508 Jan). Po nich seděli tu Planští ze Žeberka (1513 Jindřich, pak syn Jiří). Václav z Rabšteina k. dvě polovice S. a držel je nějaký čas sám († 1552). Dědil po něm Mauric Šlik († 1578) a po smrti tohoto spadlo na držitele Hostouně. (H. IX. 116.)

Svučice, Svudčice i Svujčice. ves u Drahenic (Březnice), jež se l. 1299 přip. L. 1323 patřila ke Zvíkovu, ale bylo tu také manství Karlšteinské, jež k. 1460 k Uzenicům, k nimž i zpupná část do r. 1579 patřila. L. 1579 dostala se za díl Bedřichovi z Běšín a odtud byla v držení Běšínův (manství patřilo v 17. st. ke Drahenicům) až do r. 1724. Tehdá k. k Drahenicům a zámeček ok. l. 1600 od Běšínů založen zbožem.

Sýcín, ves u Ml. Boleslavě, v níž byl arní kostel před r. 1356. Tehdá držen S. k Dobrovicevsi, ale od r. 1358 patřil pánům z Vartemberka, napřed Kumburským, potom Kostským, konečně Zákupským (1391). R. 1425 měl jej Václav z Sukorad k Charvatcům. V 16. stol. patřil S. k Dobrovicevsi, ale l. 1615 tu držel statek Jan Vojtěch z Valdšteina. Fara v 17. st. zanikla.

Sychrov, zámek a ves u Turnova. Ves se přip. od r. 1608 jako přísl. Malé Skály, později přip. k Albrechticům a dostal se v držení Lamottův z Frintropu. L. 1690 tu postaven zámek a l. 1693 dostavěna při něm kaple. L. 1740 přik. statek tento ke Svijanům. Tyto pak prodány 1820 Karlovi Alanovi Gab. z Rohan, jenž zámek nákladně přestavěl. Kniže Kamill († 1892) zvelebil zámek a zahrady při něm tak, že se staly pověstnými.

Sychrov, hrádek Sychrovský, n. malý hrad, vlastně venkovské opevnění Rabšteina, jež bylo od 14. st. manským statkem pp. z Rabšteina štítu polovičného. Poslední z nich, který tu seděl, byl Jan; od něho k. jej (1508) Kryštof z Gutšteina. Týž jej l. 1509 propadl a od krále Vladislava připojen na dobro k Rabšteinu. V 16. st. spustl úplně.

Sychrov, n. ves a l. 1545 přísl. hradu Housky.

Sychrov, názvy krčem, jedné (1546) u Dubče (Úhriněvsi), druhé (1659) u Jetřichovic (Sedce).

Synčany, ves u Chrudimě, n. s tvrzí, l. 1415 sídlo Filipovo a Martinovo. Část patřila do r. 1547 obci Chrudimské, část k. 1543 od Kateřiny z Potšteina k Rosicům Jindřich Talacko z Ještětic († 1600) dostav S. na díl, vyzdvihl tu tvrz, kterou drželi po něm synové, napřed Hynek, pak Václav Štastný. Tomuto zabrány a prodány 1630 k Rosicům. (H. I 223.)

Syneč, véska u Kostelce n. Č. l., l. 1235 statek Zdeslavův, 1295 Luckův, 1316 Chvalův. Ve 14. století byl tu vladyčí statek. L. 1420 seděl tu Mírek, předek Mírkův ze Solopisk, kteří (1527 Jan, před r. 1543 Jiřík, pak Jan † 1571, pak Jiří a Jan Zikmund, pak tento sám) tu do r. 1623 na tvrzi seděli. L. 1623 zabrán a prod. ke Kostelci.

Synutec, Symnutec, ves u Bíliny, jež se přip. 1341. Do r. 1421 patřil kl. Oseckému a l. 1421 zapsán ke Střekovu a Lovosicům, ale Lounští opanovali jej a drželi do r. 1454. Zápisem se dostal 1469 vladykám z Černčic, později patřil k Postoloprům a od 17. st. až do r. 1850 k Libčevsi.

Syrová haf, n. ves, nyní položení »na Staré vsi« mezi Vlkovem a Žakovou. L. 1601 byla pusta a patřila ke Spál. Poříčí.

Syrovatka, ves u Nechanic, n. s tvrzí, 1339 statek Svehův. L. 1410 držel je Matěj z Dobřenic, v l. 1451—1480 Jan ze S. Na poč. 16. st. seděli tu Haléři z Jičíněvsi, pak Rohovladovic z Bělé. Po Janovi st. z Dobřenic († 1593) měly ji dcery, 1598 následovali Mlazovští z Těšnice a 1604 Jan Kryštof z Valdšteina. V l. 1608—1613 seděl tu Jan Bernart Jestřibský; od r. 1629 měl je Jan Jakub de Vaghi. Až do 18. st. měla společné držitele se Starými Buky a statkem pozemským byla do r. 1850. (H. V. 347.)

Sytno, ves u Stříbra, jež se přip. v l. 1115—1239 v listech Kladrubských. Od 16. st. vyskytuje se jako statek města Stříbra, jež tu bylo do r. 1850 vrchnosti.

Sytová horní, ves u Jilemnice, až do r. 1496 přisl. hradu Štěpanic a pak Jilemnice.

Sytová dolní, ves u Semil, okolo l. 1320 statek Havla Houby z Lemberka.

L. 1389 držel ji Jan z Valdšteina, po němž se na ni táhli strýci jeho Štěpaničtí. L. 1438 odumřelo tu zboží po Janovi a Haškovi z Lemberka, jež si vyprosil Jan z Míkovic. Později patřila S. d. k Malé Skále a od r. 1538 k Rohozci. Adam z Vartenberka prodal S. d. Jindřichovi ze Smiřic (1557) a odtud patřila k Semilům.

Š, Sch.

Šabina, Schaben, staron. též *Scheben* (*Scheiben*?), ves u Falknova, 1309 statek kl. Valdsaského, ve 14. st. Leuchtenberské léno. L. 1409 seděl tu nějaký Jeřich. V 16. a 17. st. byl tu samostatný statek, který později přip. k Falknovu.

Šaflérov, něm. *Schauflern*, ves u Vyšního brodu, l. 1349 sídlo Oldřichovo a 1385 Mikšika z Veselé. Část patřila již od r. 1379 ke hradu Rožemberku.

Šachov, ves u Kostelce n. O., v níž byl farní kostel před r. 1366. Š. patřival ke tvrzi Borohrádku a přip. se již r. 1342. Fara později zanikla a kostel stal se filiálním k Borohrádku.

Šalmanovice, ves u Třeboně, od 14. st. přisl. Třeboňského panství.

Šamonice, ves u Písku, až do r. 1547 přisl. obce Písecké, pak statek komorní a od r. 1553 přisl. Sedlce. Na dvoře ve vsi seděl Ludvík Lorecký z Elkouše, jenž l. 1571 s manž. a dvěma syny od své vlastní čeládky zavražděn. (Viz ČČM. 1832, str. 314.)

Šanov, Šonov (něm. *Schönan*), část města Teplice, před tím samostatná obec. Š. založen na klášterství Teplickém jako ves a dostal se r. 1437 v zápisné držení Jakoubka z Vřesovic; od r. 1478 pak držen k Doubravské hoře a r. 1511 proměněn v dědictví zpupné. Ještě r. 1561 nebylo tu více než 8 osedlých. V 16. st. vešlo v obyčej, že se venkované ve zdejší teplici, která tvořila velké močidlo, koupávali. Teprve Frant. Karel hr. Clary založil tu r. 1702 sírné lázně a přiměl obec Š. k tomu, aby teplice své zužitkovala.

Založeny tedy r. 1704 tak zvané Hadí lázně neb H studánka a nedlouho potom následovalo zřízení kamenných lázní. Š. rostl v následujících dobách tak rychle, že v 19. st. s Teplicí splynul.

Šanov, ves u Rakovníka, n. s tvrzi, l. 1296 statek Petra a Kunráta, synů Bohuslavových. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Podacími pány byli pp. ze Šprymberka a zdejší zemané. Větší část vsi drželi 1413 Jan Kněžátko a Hanek, bratři z Krakovce, jinou pak pp. z Říčan. Jednotlivé části skoupeny do r. 1525, když tu seděl Petr Holý z Chrastu. Pak následoval 1539 Vilém Sviták z Landšteina a Burjan z Vrtby. Ok. l. 1550 přip. k Petrovicům. (H. VIII. 117)

Šarfstein viz Ostrý.

Šárka, Újezdec, farní ves s kostelem sv. Matěje, jež byla již l. 1334 v držení proboštví u sv. Víta. Ve 14. a 15. stol. byl tu farní kostel. Asi l. 1451 darován týž statek od Pražan Janovi Šarkovi. V l. 1449—1462 měl jej v zápisném držení Prokop ze Š., 1477 Jan, jeho syn. Později zase získán ke kapitole. V 17. st. zanikla fara, ale když byl kostel l. 1770 znova vystavěn, fara l. 1771 obnovena. (P. A. VII. 165, Časop. spol. přát. star. VII. 45.)

Šárka u sv. Jana, farní ves nad předehlou u Nebušic, ok. l. 1400 statek kláš. Strahovského. L. 1680 byl tu hřbitov pro ty, kteří na mor zemřeli. Při něm založen v l. 1713—1719 kostel, při němž císař Jozef II. zřídil lokalii. L. 1857 tu zřízena fara.

Šatava viz Žatoň.

Schaufflern viz Šaflérov.

Šaunstein (Schauenstein), n. hrad u Vysoké Lipy na skále řeč. Raubschloss. Vystavěn byl od pp. Berkův z Dubé, obléhán 1431 Důždanskými, byl nějaký čas v zástavě Jana z Vartemberka a na Blansku a držen ok. l. 1446 od Berkův ke hradu Vildšteinu v Sasích.

Šebanovice, ves u Neveklova, l. 1401 statek Olbrama Uhra a l. 1410 Hynka. L. 1438 držel je Předbor ze Chřenovic. Před r. 1530 dostal je Arnošt Řepa z Neveklova a připojil je k Tloskovu.

Šeberov, ves u Karlína, jež patřila až do r. 1549 k Chodovu a pak se dostala na díl Petra Žďárského z Chrastu. Odtud byl samost. statkem, který se dostal r. 1590 Jakobovi Ledčanskému z Popic († 1599), po němž následovali synové. V 17. st. drželi jej Michnové z Vacinova, kteří tu zámček vystavěli. Ten pak koupěn 1704 od benedikťinův u sv. Mikuláše a od nich připojen k Chodovu a 1728 ke Kunraticům.

Šebesténice, ves u Čáslavě, l. 1318 statek Vilémův a 1415 Albertův, ale vedlé toho také přísl. hradu Chlumu. V 15. st. byl tu manský statek 1450 Jana Prudkého ze Lhoty, pak Janovských ze Soutic. V 16. st. patřily ke Krchlebům, dostaly se 1595 za díl Adamovi Studneckému z Pašiněvsi a byly samostatným statkem až do r. 1624. Později patřily k Lipnici, 1667—1700 ke Krchlebům a později kl. Sedleckému.

Šebíkov, n. tvrz a ves, nyní les u Žebnice (Plas). Petr z Š. prodal týž statek (1315) kl. Plasskému. Asi v l. 1420—1430 měl jej v zástavě Hynek Krušina ze Švamberka a postoupil jej zase klášteru. V 16. st. byl pust.

Šebín (staroněm. snad *Riesenberg*), n. tvrz (hrad) u Levous, vystavěná bezpochyby od Půty z Ryzemberka odjinud ze Mšeného před r. 1279. Potomci jeho seděli tu ve 14. stol. (1362—1376 Jan), pak měli Š. Předbor z Ronova a syn jeho Předbor. Tento jej prodal 1415 Vilémovi Zajíci z Hazemburka. V 16. st. byl pust, patřil k Budyni a Mšenému a od r. 1564 k Libochovicům.

Šebířov, farní ves u Ml. Vožice, n. s tvrzí, 1318 statek Oldřicha a Buška. Ve 14. st. byl tu far. kostel. Potomci zdejších vládky byli Beřkovští z Šebířova. Š. pak drželi 1493 Šebířovští z Křekovic, 1523 Albrecht Cipla z Kravska († l. 1542). Později patřil k Šelmberku a Neustupovu a konečně ke Zvěstovu. L. 1614 oddělen a držen pak od Dvořeckých z Olbramovic k Novému Podolí. Léta 1674 k. k panství Vožickému. (H. IV. 243.)

Šebířov viz Žebířov.

Šejba, ves u Nových hradův, n. s dvěma tvrzemi, 1360 statek Ojífův, 1419—1452 Ondřeje Sokolíka z Dubé, po němž následoval syn Jan. Do r. 1528 držela ji Aněžka ze Žeberka a l. 1533 prodána Joštovi z Rožemberka, jež ji připojil k Novým hradům (H. III. 260.)

Šejnov (u Lužičanův Nová Krupka, špatně Bohusudov zmatením s Bohusudovem u Teplice), farní ves u Krupky, prvotně snad týž, jež se nazývá l. 1406 novým kostelem u Krupky. V 16. st. patřil tento kostel k němuž již bývaly pouti, ke hradu Kyšperku. Dvůr zůstal pak při statku Soběchlebském, avšak kostel daroval Rudolf II. (1584) Jiříkovi z Lobkovic. Tento rozšířil kostel, jež se pak dostal jezovitům L. 1619 sice tu zavedeny řády pod obojí, ale l. 1624 zase obnoven starý řád katolický. Kryštof Popel z Lobkovic založil tu 1652 residenci jezovitskou, která pak prospívala velice, když nabyla statku Soběchleb jí 1665 odkázaného. L. 1773 residence zrušena, ale statek ponechán 1779 kostelu, při němž zřiz. duchovní správa (1798 probošťství).

Šelmberk, n. manství koruny České (1360—1636).

Šelmberk, pustý hrad u Ml. Vožice, založený před r. 1318; tehda jej držel Přibyslav ze Křimína, předek pp. ze Šelmberka. Ten měl syny Přibíka a Drslava (1341). Z potomků žili ve zdejší krajině 1349 Jan, 1359 Ondřej, Čeněk a Vítek bratří, 1365 Beneš a Vítek, 1380 Jindřich, 1390 Vítek a j. L. 1397 byl držitelem Aleš z Ryzemburka. Ná-

stupce jeho Albera z Těchobuže zapsal jej (1431) Mikuláš z Hořic, jehož syn Mikuláš jej prodal. L. 1505 seděl tu Předbor z Radešína s bratřími a prodal jej před rokem 1518 Albrechtovi Ciplovi z Kravska († 1542). Po tomto následoval zeť Petr Mrácký z Dubé († 1555). Dědicem tohoto byl strýc Karel, jenž prodal Š. (1586) Michalovi Španovskému z Lisova. Ten jej připojil k panství Vožickému. Ještě l. 1629 mohlo se na Š. bydlet. (H. IV. 219.)

Šemanovice, ves u Mělníka, l. 1444 přišl Kokořina, od r. 1539 sice zvláštní statek, ale od r. 1546 zase přišl. Kokořina. Jiří Kaplíř ze Sulevic prod. je 1587 k Bosyni, v l. 1669—1850 patřily k Liblicům. L. 1803 vystavěn tu kostel, při němž zřízena 1868 duchovní správa. (B. M. 780.)

Šemberk, n. hrad u Tuchoraze. Okolní les nazýval se 1357 Kozím hřbetem, místo hradu Hřadiště. To vše se dostalo l. 1358 klášteru Skalickému a od něho, tuším, hrad založen. L. 1542 byl již pust a patřil k Tuchorazi.

Šemnice, ves u Karl. Var, jež patřivala prvotně pp. z Oseka, ale ok. r. 1239 darována s Újezdem klášteru Oseckému. Újezd zůstal v držení kláštera až do l. 1461, kdež připojen k Andělské hoře. Po jejím spuštění držen ke Kysibli. O kyselce zdejší již l. 1614 známé viz v Sommerově topogr. Elb. 161.

Šenklivý (dříve Šenklhyfy, z něm. *Schenkelhof*), samota u Něm. Brodu, na jejímž místě stála r. 1278 ves Schenkeldorf.

Šenov viz Šonov.

Šepetely (pův. Šepeteli), ves u Lovosic, 1318 sídlo Miloslavovo a Bavorovo, v 15. st. přišl. Semče. Od 16. st. přišl. dílem Třebivlic, dílem Skalky, dílem Bíliny, dílem Koštic.

Šerákov, německy Schirgiswalda, ves v saské Lužici, jež bývala do 19. st. přímým přišl. Čech.

Šeraz viz Všeraz.

Šestajovice, ves u Jaroměře, n. s tvrzí, jež patřila v starší době bezpochyby k Ve-

selici. Zbyněk Buchovec z Buchova prodal l. 1495 polovici zboží Veselického a Š. Mikuláš ml. Trčkoví z Lípy, jenž je připojil k Opočnu. (H. II. 73.)

Šestajovice, pův. Šestajovici, ves u Brandýsa n. L., jež se dostala r. 1227 křížovníkům Zderazským a jim do r. 1421 patřila. L. 1437 zapsány Heníkovi z Valdšteina a byly odtud v zápisném držení světských pánův. Jan ze Šelmberka je l. 1500 vyplatil, ale od synů jeho postoupeny ok. l. 1510 Václavovi Vrabskému z Vrabí. Pak je měl syn Adam, od r. 1527 patřily k Ctěnicům, od r. 1544 k Jenšteinu. L. 1584 dědičně prodány Martinovi Mamingárovi z Loku. Od r. 1585 byly v držení Hložkův ze Žampachu, a to až do r. 1675, odtud pak jezovitův.

Šestákov, l. 1560 pustá ves na panství Konopišském.

Šestlice, ob. Česlice, pův. Šestlici, far. ves u Říčan, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří, ale od r. 1325 byla vladyčím statkem. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli do roku 1373 páni z Říčan, pak rozliční držitelé, od r. 1396 Mikuláš z Chlebova, po němž následovali dcera z polovice a syn z polovice. Onu polovici měl 1434 až 1457 Zaviše z Valdšteina, tato se dostala před r. 1465 pánům z Říčan. V 16. stol. patřily k Průhonicům a tvrz zdejší spustla. Fara, která po r. 1620 zanikla, l. 1678 obnovena. (M. X. 91.)

Šešovice, n. ves u Olšan, léta 1325 prebenda kapitoly Vyšehradské, jež je držela do r. 1420. V 15. st. tu byly statky Pražských měšťan. L. 1524 k. k záduší špitálu sv. Pavla v Praze. Zanikla bezpochyby v 17. stol. (Vinohradské listy r. 1900.)

Ševetín, farní ves u Lomnice k Budějovicům, již r. 1360 farní, jež patřivala od nepaměti ku král. panství Lomnickému a pak v l. 1435—1850 k Třeboni. Šimon Lomnický z Budče držel tu od r. 1585 dvorec, který 1630 prodal. V 17. st. zanikla fara, jež zase l. 1720 obnovena. (T. B. 100.)

Ševitínsko, n. ves v krajině u Horažovic a Lnář, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří.

Šibanov, správný český název vesnice Schieferau u Pivoňky, l. 1586 její přísl. ženství.

Šibenice, r. 1041 název nynější hory Žizkova.

Šicendorf český (vlastně *Schützendorf*, lat. *Villa sagittarii*), ves u Něm. Brodu, jež se přip. r. 1265. L. 1351 dostala se Čeňkovi z Lipého. Na tvrzi seděl od r. 1437 Jindřich Zbož z Pobípes, 1463 Matěj z Lípy, 1492 Jan odtudž. Tento prod. Š. č. 1499 Janovi Bočkovi z Kunštatu k Polné (H. XII. 171.)

Šicendorf německý, ves u Polné, n. s tvrzí, na níž seděl 1483 Zich Kobík z Opatova. Syn jeho Jan prod. 1512 Š. n. Hynkovi Bočkovi z Kunštatu k Polné. (H. VII. 71.)

Schieferau, česky Šibanov.

Schillenstein, Schilhenstein, u Barorů (z nepochopitelné příčiny), pojmenování hradu Karlšperka neb Kašperka

Schimern, česky Všimary.

Šimín, n. ves v okolí Blovic, jež byla 1545 pusta.

Šimonice, Šimonovice (pův. Šimonici), dv. popl., n. ves u Kletečné, jež patřila od r. 1226 klášteru Želivskému a l. 1303 znova vysazována. Přísl. Želiva bylo až do 16. st. Mikuláš Trčka odprodal ji 1592 Kryštofovi Košetickému z Horek, od něhož před r. 1608 prodána Janovi Sašmovi, svobodníku. Od vnukův tohoto postoupeny l. 1682 zase klášteru.

Šimonov, Šimanov, něm. *Kellersdorf*, ves u Humpolce, v 15. st. přísl. klášterství Želivského, od r. 1559 Větrného Jeníkova, od r. 1608 Úsobí a pak Branšova. V l. 1719—1850 patřil Š. zase k Jeníkovu.

Šimpachov viz Schönbach.

Šintlochy (pův. Schinloch, v kancelářích panských překřtěno Filipov), ves u Čáslavě. Š. byly prvotně šosovními dvory města Čáslavě, z nichž jeden k. 1615 k obci a dva byly v držení Boja-

nův. Onen patřil od r. 1623 k Tupadlům, k nimž koupeny ostatní dva od Robmhápův z Suché. Ok. l. 1710 odprodány a byly samost. statkem, jež koupil 1760 hrabě Filip Krakovský z Kolovrat. Po něm mají druhé jméno. (Výr. Zpráva Včely Čáslavské 1885.)

Šipín, far. ves u Bezdržic, v níž byl farní kostel již ve 14. věku. S. patřil k panství hradu Gutšteina. Kostel nynější znova vystavěn l. 1709. L. 1788 zřízena při něm lokalie a 1857 fara.

Šípy, ves u Kralovic za Rakovníkem, prvotně přísl. Krakovce, pak Vsesulova, od sklonku 16. st. tvrz a statek Krakovských z Kolovrat (1588 Kryštof Jindřich, 1596 Abund, 1604 Anna Marie, 1620 Kryštof Jarosiav a Jiří Albrecht, 1631 manželka onoho). Od r. 1631 vládli tu Cukrové z Tamfelda, od r. 1671 Mundové z Mundenfeldu. (H. VIII. 114.)

Široký důl, ves u Poličky, v níž byl roku 1349 kostel filiální k Sebranicům. L. 1269 ještě tu vsi nebylo. Š. d. patřival z větší části ke hradu Litomyšli a v letech 1347—1421 byl stolním statkem biskupovým, druhá část patřivala k Poličce.

Šiškov, n. ves (snad jen dvorec) u Přičiny, léta 1318 statek Bohusudův, ještě v 15. století manství služebné ke Křivoklátu.

Šitboř, vlastně Újezd Šitboř a snad pův. Ješutboř, farní ves u Ronšperka, 1248 statek Prkoše a Protivce, v níž byl farní kostel sv. Mikuláše již před r. 1359. Tehdá tu seděl Dobrohost z Š., avšak část patřila k Ronšperku. R. 1375 držel Š. Držek Slíva, od r. 1391 patřil vladykám ze Štítar a k Bystřici, r. 1429 měli jej bratři Zdeslav a Václav z Újezda. Později patřil Š. ke kl. v Pivoňce a zůstal jejím přísl. do r. 1850. L. 1626 založeny kost. knihy. (M. XXVI. 84.)

Šitice, n. ves u Netolic, až do r. 1420 přísl. kl. Zlaté koruny, l. 1420—1471 ke Krumlovu a pak k Netolicům. V 16. st. svedena při zakládání Kratochvilské obory.

Škaňov, Škaňava, snad lépe Skaňov, ves v okolí Domažlic, l. 1379 přísl.

Sedlce a l. 1544 jako pustina k Zahoránům.

Škrle, ves u Chomutova, v níž byl farní kostel již před r. 1356. Š. patřivala od nepaměti klášteru Oseckému a byly prý dříve městečkem. Kostel l. 1586 znova vystavěn.

Škrovad, ves u Chrudimě, v starší době vladyčí statek (1446 Jiří, Mareš, Jan, Čeněk, Petr), odkudž posli Škrovadové ze Škrovalu. V 16. st. patřil Š. městu Chrudimi, jemuž l. 1547 vzat. Koupěn pak ke Slatiňanům a od 18. st. patřil k Nasevrkům.

Škvarov, n. ves jež se přip. r. 1273 mezi statky kláštera Teplského.

Škvorec, městeček u Č. Brodu s hradem založeným bezpochyby od Domaslava (1262—1279). Ve 14. st. seděli tu Olbramoviči Pražští (1354—1385 Olbram Menhartovic, pak synové Olbram [arcibiskup † 1402], Pavel a Václav). Po Václavovi držel jeho díl Jan z Klučova (1418) a po Pavlovi Eliška, vdova, zase vdaná za Jana z Ohnišťan († 1426). Pak následovali Petřík a Jan Olbramoviči a Mikuláš, syn tohoto. L. 1462 prod. Čeňkovi z Klinšteina († po 1480), po němž následovali synové Zdeněk (Jindřich) a Jan. Tento spůsobil 1497, že ves Š. byla na město povýšena. Po Zdeňkovi byl syn Jindřich, jenž zapsal Š. (1532) Zikmundovi ze Smiřic, ujcí svému, jenž hrad opravil. Potomci jeho Jaroslav, 1560 Albrecht, 1567 Václav, 1593 Albrecht Václav, 1614 Albrecht Jan) drželi Š. až do r. 1621, kdež zabrán. Uchvácen pak od Albrechta z Valdšteina, jenž jej prodal (1623) Karlovi z Lichtenšteina. Potomstvu jeho velkostatek dosud patří. Hrad sice v 18. st. obnoven, ale potom spustl a 1884 z větší části zbořen. Filiální kostel v l. 1759—1767 vystavěn. Erb 1497 propůjčený: Mouřenín mezi dvěma ostrvami a okolo dvě věže; nynější: modrý štít, na něm trávník a věž s branou otevřenou, zl. mříží vytaženou, cihelnou střechou sedlovitou a zl. makovicemi.

Schlagl, dvě vesnice u Vyšního brodu, horní a dolní, kteréž, tuším, oboje v 13. st. zakládány od jakéhosi Gerberta i s Gerbet-

schlagem, a to na území hradu Rožemberka. Jedna z nich (dolní) dostala se k l. Vyšňobrodskému l. 1278, druhá 1281, avšak z oné patřila část do r. 1384 k Rožemberku. V 16. st. sloul jeden český a druhý německý.

Schlammersdorf, n. manství koruny Č. v Říši, 1501 doznávané, 1636 promlčené.

Šlapanice, ves u Slaného, 1318 statek Maříkův, pak Jana, biskupa, a od r. 1333 kláštera Roudnického. Ve 14. stol. uchváceny od světských držitelů, v 16. st. patřily Hrobčickým z Hrobčice, pak do r. 1748 k Budenicům a odtud ke Zlonicům.

Šlapanov (špatně Šlapanice, něm. *Schlappenz*, z pův. *Slapanz*), farní ves, n. městečko (1278), kteréž vznik svůj děkovalo hornictví před rokem 1257 v okolí vzkvétajícímu. Od pp. z Lichtemburka dostalo se s Brodem v držení pp. z Lipého. Farní kostel tu byl již l. 1258. Ve 14. st. Š. byl prodán, ale zase 1351 od Čenka z Lipého koupěn. Zase prod. v manství před r. 1413 a patřil Janovi z Pacova a z Batelova. L. 1455 držel jej jeho potomek Havel. Léta 1496 držěn k Polné, ale vrchnost měli pp. z Pernšteina, v l. 1548—1727 patřil obci Německobrodské a pak ke Strážci. Kostel 1733 znova vystavěn.

Šlapanov, farní ves u Otic, l. 1318 statek Smiradův, ve 14. stol. farní ves. Patrony byli 1359 mnozí, 1374—1383 vl. z Broumovic, 1462 atd. Sloupové z Chotětic (1402 Kuneš a j, 1413 Beneš, 1450 Jan, 1465 Jan). V 16. st. patřila tvrz pustá a ves Š. ke Zvěstovu, a to až do r. 1850. L. 1686 založeny kostelní knihy.

Schlattein (Slatina), ves u Flossenburka v Hor. Falci, v l. 1577—1795 manství koruny Č.

Šlechtín, ves u Ledče, 1367 statek Horyny, Jana a Jarka, 1390 Vackův, 1405 Annin, 1440 tu seděli Vaněk a Jakub. Později jej měli Šlechtínové ze Sezemice (1530 Jan a Štěpán, 1589 Matyáš). Jiří Zikmund Š. ze S. sice 1623 odsouzen,

ale podržel statek Š. Později k. k Ledči. Tvrze tu nebylo.

Šlibovice, ves u Kr. Městce, n. s tvrzí, 1365 statek Buzkův, 1381—1414 Václavův. Kromě toho tu seděli 1394 Jan, 1414 Zikmund. L. 1437 drželi je Jindřich a Frydman ze Sloupna. L. 1490 k. je Burjan Apolon, předek Šlibovských ze Skřivan, kteří (1539 Jan, 1557 Adam, 1585—1621 Burjan) tu do r. 1621 seděli. Tehdá Š. zabrány a postoupeny později Václavovi ze Vchynic. Drženy potom k Výklekám a přip. 1697 ke Chlumci. (H. V. 299.)

Šlovic (pův. Šlovici), ves u Stoda, po níž se nazýval r. 1245 Soběhrd ze Š., syn Černínův. Ve 14. st. patřily pánům z Litic Protiva ze Š. prodal je 1343 klášteru Chotěšovskému, jenž zůstal v jich držení až do zrušení kromě doby po r. 1420.

Šlovic, ves u Týna Horš., l. 1379 na několik statků rozdělená odkudž posli Šlovičtí ze Šlovic. L. 1454 držel je Jan Šlovický z Vraního. V 16. stol. spustly a drženy k Puclicům, od r. 1765 patřily k Týnu.

Šlovic (staroč. Šlevice), ves u Křivoklátu, jež patřila v l. 1115—1239 ke statkům kláštera Kladrubského. Později byly manským statkem ke Křivoklátu. Manové byli 1383 Otík, 1385 Drahon a Mikeš, 1403 Otík a j., jichž potomci byli Šlovští ze Šlovic. Poslední Otík prod. je 1498 Janovi ze Strojetic. Po něm násl. 1499 Šimon z Javoré a 1502 Žofka z Klinšteina, 1541 patřily ke Slabcům, pak k Týřovu a naposled ke Hřebečnickám. (H. VIII. 96.)

Šluknov (něm. *Schluckenau*, pův. *Slaukenowe*), město, jež se l. 1296 přip. Š. byl přísluš. hradu Honšteina (nyní v Sasích). Záhy tu byl far. kostel. L. 1423 Zhořelčtí vytáhli proti Šluknovu. Při Berkovském dělení (c. 1410) zůstala polovice při Honšteinu a polovice dána k Tolšteinu. Onano dostala se k Sasku; když pak tomuto prodán Vildštejn (1453), postoupena z něj polovice Šluknova směnou a celý Šluknov držen k Tolšteinu. Za Šlejniců v 16. st. rozšířeno tu Lutherovo

učení. L. 1566 rozděleno Tolšteinsko na tři díly a S. dostal se Arnoštovi ze Šlejnic. L. 1577 vyhořel Š. z větší části a v l. 1578—1617 měli obyvatelé ústrky s vrchností o vaření piva přes to, že 1581 smlouva byla učiněna. Arnošt postoupil Š. manž. Lidmile z Lobkovic. Po jich smrti uchvácen od věřitelův a prod. 1607 Albrechtovi ze Šlejnic. L. 1615 založeny kost. knihy. L. 1618 k. jej Ota ze Staršedlu. Jemu 1623 zabrán a prodán Volfovi hraběti z Mansfeldu. V l. 1634, 1710 a 1745 město vyhořelo. L. 1642 byla v okolí bitva. Po smrti Karla Adama, syna Volfova, následovaly jeho sestry; Š. se dostal pak Žofii kněžně z Dietrichšteina roz. z Mansfeldu a skrze ni do rodu Dietrichšteinského. Po nich následovali hrab. z Harachu (1745 až 1876). V l. 1711—1714 kostel znova vystavěn. L. 1850 stal se Š. sídlem c. k. úřadův a v posledních letech vzrostl. Znam. rod D. Kindermann († 1817). Erb: Zlatý štít a na něm dvě černé ostrvy Berkovského rodu.

Schmettau, manství kor. Č. v Řiši (1577).

Schmiedeberg, farní ves u Přisečnice, jejímž přísl. byla od 16. stol. Kaple zde založená rozšířena 1709 v kostel, při němž zřífz. 1755 lokalie a 1791 fara.

Šmikousy (pův. Šmikoúsi), dv. popl., n. tvrz u Hořovic, na níž seděli 1383 Bohuslav, 1395 Jan Čihák, 1400 Petr, 1413 Žibřid, 1415 Václav Pícek. V 15. st. žili Šmikouští ze Ždáru. Pak je měli 1463 Jindřich z Děkova, 1525 Burjan z Vahanče, pak Maštovští z Kolo-vrat a od r. 1579 Hrobčičtí. Patřily odtud ke Vroutku a k. 1631 k Petršpurku.

Šnakov (pův. *Schneckenhof*), mlýn, n. dvůr a tvrz u Vys. Mýta, prvotně šosovní statek téhož města, který se stal l. 1415 manstvím a postoupen l. 1419 k Brandýsu. V 15. st. řídil se zase knihami městskými, potom patřil od r. 1450 jako zpupný statek Janovi Špínovi z Jenišovic a držen ke Slatině. L. 1537 dostal se Bernartovi Jestřibskému z Ryzemburka a prodán 1542 obci Vyso-kého Mýta. Tvrz potom spustla. (H. I. 231.)

Schömern, spravedlivě česky Zvoz
Schönau, česky Činov, Chřenov,
Šonov.

Schönbach, Šimpachov, Šonbachov, městeč u Jablonného, prvotně ves (1406), která patřila ode dávna ke hradu Grabšteinu. V 15. stol. vzmohl se hornictvím tak, že byl dvojí (horní a dolní), také tu vyzdvížen kostel. Ke Grabšteinu patřil až do r. 1850.

Schönbach, Šompach, město u Vildšteina. prvotně (1158) ves, odkudž vycházely užítky kl. Valdsaskému. L. 1265 se tu příp. farní kostel. Od císaře Ludvíka povýšen 1319 na městečko a obdarován právem Chebským. Klášter prodal jej 1348 Rydkeři ze Šparneka. Později patřil pod Sasko a teprve r. 1459 postoupen k Čechám jako manství. Král Jiří jej potvrdil Matesovi Šlikovi, po němž léna přijímali 1486 Václav, 1507 Erazim, pak Albrecht, 1530 Jeronym; tento propustil obyvatelům odumrtí. Držen pak k Hertenberku a od r. 1547 k Lokti a po rozprodání Loketského kraje zase k Hertenberku. L. 1739 odprodán a byl samostatným statkem do r. 1850. (Viz Sommrova top. 58.) L. 1647 založ. kostelní knihy a l. 1692 vystavěn zámek z bývalé tvrze. Š. byv 1579 připojen ke komoře král. pečeti erbem kr. Č.

Schönborn u Lipého, česky Stráž.

Schönborn, ves u Děčína, v níž byl farní kostel již před r. 1363. S patřil ode dávna k panství Děčínskému a toliko v l. 1579—1591 a 1653—1671 k Podmoklům.

Schönburn, ve 14. st. německý název vsi Bratřic.

Schönburn, Šomprun, ves u Tachova, n. s tvrzí, ve 14. a 15. st. manství k Tachovu. Od poč. 15. stol. seděli tu Trautenberkové až do konce 16. st., pak páni z Habšperka. L. 1608 z manství propuštěn. L. 1685 přešel v držení Perglárův z Perglasu, od nichž koupen 1766 k Tachovu.

Schönbüchel, Schonbuch, ves u Krásné Lípy, n. s tvrzí, až do r. 1573 přísl. hradu Tolšteina, pak do r. 1619 Kame-

nice, v l. 1619—1634 Rumburka a 1634 až 1850 zase Kamenice.

Schöneck, n. manství koruny České, jež postoupeno 1459 k Sasku.

Schönfeld, Šumfeld, ves u Příbyslavě, v níž byl farní kostel před r. 1363. Š. patřival k panství Ronovského hradu a s ním připojen k Polné. Fara v 17. st. zanikla. Nedaleko vsi jest místo, kde Žizka skončil.

Schönfeld, král. horní město, prvotně ves a přísl. Bečova. Bratři Boreš a Slavek z Oseka udělili 1355 obyvatelům všechny okolní doly na cín a Boreš udělil jim 1380 Žlutické právo. Kostel byl tu ode dávna a 1404 zřízeno v něm kaplanství od Anny z Oseka. Jindřich z Plavna potvrdil sousedům doly (1456), jiné svobody obdrželi 1540 od Kašpara Pluha. Od 15. st. byl městečkem. Ferdinand I. vysadil jej 1547 za horní a udělil mu erb a svobody a l. 1558 trhy. Rudolf II. osvobodil je od platů na hrad Bečov, tak že od té doby byl svobodným městem. Svobody v l. potomních od panovníkův potvrzovány. L. 1635 založen kostelní knihy. Od 17. st. hynulo hornictví a tím i význam Š. Část byla v 15. a 16. stol. svobodným statkem (Dolní Šenfeld), odkudž pocházel rytířský rod Elpognárův. Statek ten pak k. od obce a udělen jí 1568 v manství. Erb: Štít polovičný na příč; horní polovice zase rozdělena. Pravá část na příč rozdělena, nahoře červená, dole stříbrná, přes obě český lev s proměněnými barvami. Levá část červená, a přes ni na příč pruh na tři pole, červené, stříbrné a červené rozdělený. Ve spodní zelené polovici dvě mužská ramena stříb. křížem přeložená, držící hornická kladiva se zl. násadami též křížem přeložená a za nimi shora dolů zl. hrábě (erb pp. z Oseka).

Schönfeld, ve 14. a 15. st. německý název vsi Kaliště u Dol. Kralovic.

Schönfeld, r. 1207 ves kláštera Osekého, snad též jako Šonvald.

Schönfeld, n. manství koruny České, jež postoupeno 1459 k Sasku.

Schönficht, farní ves u Kynžvartu, v níž byl farní kostel již před r. 1355.

O jeho podací sdílely se větve Štampachův z Štampachu, na blízkých sídlech sedící. Bývalo tu několik manských statků Leuchtenberských (16), které později skupovány. Ves patřila pak ke Steinhofu, od poč. 16. stol. do r. 1603 ke Kynšperku, pak 1603—1614 k Mostovu, 1614—1630 zase ke Steinhofu a 1630—1850 ke Kynšperku. L. 1569 založeny kostelní knihy.

Schönhub, česky Přísahov.

Schönkirchen, n. manství koruny České 1577—1803.

Schönlinde, ves u Falknova, l. 1360 jako Leuchtenberské léno v držení pánů z Kynžvartu. V 16. st. patřila pánům ze Štampachu (1517 a 1531 Jeronym, pak Kryštof, 1562—1576 Šebestian, 1588 bratři). V 17. st. ji držela rodina Mosern a Šenové z Šenu, tito pak až do sklonku 18. st., pak od r. 1810 Starkové.

Schönlinde, městeč u Nejdeka, v letech 1489—1522 přísl. Falknova, v l. 1522 až 1582 Jindřichovic. Při dělení těchto dostal se r. 1582 Viktorynovi Šlikovi z Holiče, jehož synové jej prodali 1602 Mikuláši Globnárovi z Globen, tento pak jej prodal 1628 Otovi z Nostic a držen potom k Jindřichovicům. L. 1784 založena fara a l. 1813 kostel znova vystavěn.

Šonov (Schönau), far. ves u Broumova, jež založena byla od kláštera Břevnovského před r. 1300. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací patřovalo opatům. Š. býval stále přísl. Broumova. Kostel sv. Jana léta 1681 obnoven, ale l. 1775 shořel a zůstal zříceninou. Kostel sv. Markéty vystavěn l. 1727.

Šonov, ves u Nov. města n. M., prvotně přísluš. Krčína, pak Nového města. Část patřovala ode dávna ke Studnici. Když tato dělena (1576), dostal se Š. Jiříkovi Strakovi z Nedabylic, jež tu tvrz vyzdvihl. Od jeho synův prodán (1617) mateři Anně; později jej ujal syn Petr, jež jej prod. 1641 Oktaviovi Piccolomini k Náchodu. (H. V. 56.)

Šonov (Schönau), farní ves u Hor. Plané, ok. léta 1360 statek kapituly Vyšehradské, jež jej však musila 1395

vydati klášteru Korunskému. L. 1412 postoupen králi, držen pak k Husi až do r. 1420, pak zase ke Koruně, v l. 1460 až 1501 k Prachaticům, 1501—1850 ke Krumlovu. L. 1785 založena tu lokalie, jež 1857 na faru povýšena. Kostelní knihy začínají se 1787.

Šonov velký, ves u Hanšpachu, ve 14. a 15. st. manství ke hradu Honšteinu (v Sasích). Od tohoto postoupen v 15. st. se Šluknovem Berkům z Dubé, zůstal přísl. Šluknova a přidělen 1566 k Hanšpachu, k němuž do r. 1850 patřil.

Šonov Kamenický (Stein-Schönau), farní ves u Č. Kamenice, v níž byl farní kostel již před r. 1360. Š. patřoval od nepaměti k panství hradu Ostrého a od 15. st. k České Kamenici. Od 17. stol. kvetlo tu sklářství a rozvětvený obchod ve skle. Kostelní knihy založeny 1580, potom fara zanikla a 1725 zase obnovena.

Schönsee, n. manství koruny České v Horní Falci, v l. 1754—1803 doznávané.

Schönstein, část obce Tisé u Děčína, prvotně Forberk Schönau k Děčínu náležející. Když se po smrti Rudolfa z Bynu († 1540) synové dělili, dostal se Gynterovi (1576), jež tu zámek a kostel vyzdvihl. Ten držel po něm syn Gynter a po tomto zase syn Gynter. L. 1628 prodán Thunům a příp. k Děčínu. L. 1631 vypálen a zámek a kostel propadly zkáze.

Schönthal, město u Bečova, jež povstalo ok. l. 1464 s kostelem na panství Toužimském a k němu až do r. 1850 patřilo. Od krále povýšeno na městečko (1488) L. 1532 kostel znova stavěn a zřízena při něm fara. L. 1647 založeny kostelní knihy. Po roce 1697 patřil Š. k Útvinské faře; teprve l. 1774 tu zřízena lokalie a 1856 fara. Erb: Červený štít a na něm na trávníku brněný jezdec mající oštěp s praporem černožlutým, na helmě šestihranné prkno s erbem Malberským (černým lvem na zlatě) a štít červený se stříb. položeným křížem (erb Plavenský a Geravský).

Šontál, ves u Stříbra (Černošína), n. s hradem, jež patřil r. 1379 jakémusi Kavánovi. V 15. st. ves pustla a jako pustina patřila ke Třebli.

Schönwald (pův. Sconewalde), farní ves u Jáchymova, jež se přip. již r. 1226 jako majetek kláštera Doksanského. Od 15. st. do r. 1850 patřil k Haunšteinu. L. 1563 založ. kostelní knihy a l. 1682 kostel znova vystavěn.

Schönwald, ves u Frydlantu, v níž byl 1346 farní kostel patřící k Míšeňskému biskupství. S. byl vždy přísl. hradu Frydlantu. L. 1764 kostel znova vystavěn, l. 1778—1781 zřízena tu lokalie a 1855 fara.

Schönwald, Šonvald, farní ves u Tachova, n. s tvrzí, ode dávna manský statek ke hradu Tachovu, l. 1349 Arkleba z Tisové. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Manství drželi v 15. stol. Hošťálkové z Hojnestu, po nich Grysové, v 16. st. rytíři z Habšperka. Po Mikuláši Širntyngarovi († j. 1570) následoval syn Jan, pak Jošt Jindřich, jenž jej 1609 dědičně koupil, a potomstvo až na nynější dobu. Fara sice po r. 1623 zanikla, ale l. 1728 obnovena.

Schönwald, Šonvald, farní ves u Chabařovic, n. manský statek, který propůjčen r. 1437 Volfovi Telerovi. V 16. st. patřil S. ke Krupce a odprodán 1580 Támovi z Sebotendorfu. Potomstvu tohoto zabrán 1623 a prodán Františkovi de Couriers. Dědictvím dostal se pak pp. z Šenfeldu, kteří jej do r. 1704 drželi. Pak následovali v letech 1704—1773 Vratislavové z Mitrovic. Před r. 1623 byl tu far. kostel. L. 1649 založ. kostelní knihy, 1671 obnovena fara a 1790—1795 kostel znova vystavěn.

Šopka viz Pšovka.

Sotnov, n. dvůr u Kolína n. L., prvotně Schottenhof řečený.

Schotzenhof, n. dvůr u Králové dvora, který se v l. 1365 a 1384 připomíná.

Sparnberk, n. manství koruny České v Horních Francích v l. 1361—1501.

Sparnek, ve 14. st. manství koruny České, též 1578—1785.

Špát, dvůr, n. ves u Zelené Lhoty, v 16. st. přísl. Dešenic a pustý.

Špimberk, český také Kabát (něm. *Spiegelsberg*), ves u Ústí n. L., l. 1546

ves pustá k Bukovu, později zase obnovena.

Špindlbach (také Spilnbach, Spinnbach), n. ves, do r. 1431 přísl. Peršteina, pak Nového Šumberka a od r. 1481 Hasišteina. Léta 1543 připomíná se jako les u Přisečnice.

Spist, n. manství koruny České v letech 1353—1501 doznávané.

Špitálsko viz Karlín.

Sprymberk (pův. Springenberg), n. hrad u Bílenec (Petršpurka), l. 1367 statek Litolta, Zaviše, Jindřicha a Petra bratří, kteří na konci 14. a začátku 15. stol. pomřeli. L. 1420 žili bratři Jindřich a Bohuněk. L. 1463 nabyl ho Jan z Doupova a nedlouho potom k. k Petršpurku. L. 1483 byl pust.

Schreiner, vrch, česky Bobík.

Štaf (z něm. *Stauf*), název n. hradu Zlonického.

Štahlavce, ves u Blovic, l. 1379 dílem přísl. hradu Lopaty, dílem statek Hospřidův a potom vладыčí statek, který k. 1442 k Nezvěsticům a patřil k nim až do r. 1550, kdež přip. ke hradu Vildšteinu. Později drženy Š. k Poříčí, odloučeny od něho 1601 a přip. ke Štahlavům, k nimž až do r. 1850 patřivaly.

Štahlavy, farní ves u Rokycan, jež náležela r. 1339 kapli sv. Vavřince v Plzenci. S ní přip. ke kl. Chotěšovskému, jemuž 1266 a 1272 potvrzována. Král Václav II. připojil Š. k Nové Plzni, ale zase prodána. L. 1318 měl je Beneda a pak předkové Vejnovských ze Štahlav. (Viz P. A. IX. 945.) L. 1379 bylo tu osm statkův a devátý patřil k Lopatě a desátý ke Strašicům. V 15. stol. seděli tu Doupovci z Doupova a ti prodali Š. (1539) Jiřtkovi Kokořovci z Kokořova. Ten přikoupil drahně vesnic. L. 1584 dostal je na díl syn jeho Karel, ok. l. 1605 následoval Adam Jiří, pak Jiří Petr (1619). Tento vyzdvihl tu 1638 kostel. L. 1651 následoval syn Adam Václav, 1674 Jan Jindřich, tohoto syn. L. 1705 k. je Adam Jindřich z Steinau, pak následovali Černínové z Chuděnic. Heřman Č. rozšířil 1762 kostel, při němž 1813 zřiz. fara († 1784). Syn jeho

Adalbert († 1816) odkázal Š. do rodu pp. z Valdšteina.

Štampach (z něm. *Steinbach*), ves u Falknova, po níž se nazýval r. 1238 Kunrát ze Št. Ve 4. st. byla tu dvě léna Leuchtenberská a seděli tu předkové Štampachův ze Štampachu. V 16. století drželi jej Hofmanové ze Mnichova, v 17. st. Cedvicové. Později k. k Falknovu.

Štědrá, farní ves u Žlutic, po níž se nazývali r. 1239 Vít ze Š., 1240 Vicemil, 1321 Herman, 1338 Přibyslav. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Podací náleželo držitelům Štědrého Hrádku (viz Hrádek) (v l. 1360—1371 také vladykám zdejšími). Vladycký statek asi od r. 1378 náležel ke Hrádku. Později patřila Š. k Prohořskému Hrádku a k Toužimí. Onano od r. 1572, tato od r. 1614 patřila ke Žluticům.

Štědrá, n. ves v okolí Domažlic, l. 1379 statek Otikův a Jenišův. Vladykové ze Štědré příp. se ve 14. a 15. st. a někteří mívali příjmení Tista. O Š. samotné nedostává se po r. 1379 paměti.

Štědrík, ves u Jilového, jež se příp. r. 1282 jsouc majetkem kostela Vyšehradského. L. 1420 odloučen a v letech 1626—1850 patřil k Břežanům.

Štědrkov (něm. *Cerekan*), ves u Kaplice, l. 1379 přisl. hradu Rožemberka. L. 1485 darována klášt. Vyšňobrodskému, jemuž až do r. 1850 patřila.

Štědrónín, prvotní název kostela sv. Anny u Oslova (Zvíkova). Kostel je tu ode dávna a v l. 1546—1548 opraven.

Štědrý viz Hrádek.

Štěchovice, ves u Strakonice, starodávné přisl. hradu Kašperka (sice i Jana ze Š. † j. 1408). L. 1584 dostaly se Boubínským z Újezda a drženy do r. 1600 ke Štře. Tehdá tu byla tvrz. Š. byly samostatným statkem do r. 1850.

Štěchovice, městec u Zbraslavě, jež se příp. r. 1292 jako ves kl. Zbraslavského a Ostrovského. Jím patřily Š. do r. 1420. L. 1437 zapsány Hanušovi a Janovi z Kolovrat. L. 1499 patřily Jeronymovi ze Skuhrova, pak v 16. st. ke Konopišti a od r. 1571 ke Hradištku. Od r. 1560 nazývá se měste-

čkem. Erb: Modrý štít, u jehož zpodu vycházející slunce, nad tím zlatý nápis Hor zlatých (přípom. se 1533) a u vrchu dvě hornická kladiva.

Stein, Pirstenstein, ves u Chebu, se starým zámkem, ve 14 a 15. st. statek Hulerův, později Frankengrynerův, od nichž jej koupila 1540 obec Chebská a držela jako léno hradské. L. 1451 zámek od Chebských pro loupeže dobyt. (P. E. II. 613.)

Stein (Steinwat), hrad v Plavensku, v l. 1358—1501 manství koruny České.

Steinmetzendorf, ve 14. st. německý název vsi Vesce u Chrudimě.

Štěkná, Štěkeň (gen. Štěkně, ve Štěkni), město u Strakonice, n. s hradem, l. 1318—1331 statek Baškův, jehož dědici byli 1344—1359 Bušek a Racek a 1366 Jaroš a Racek L. 1378 držel ji Mikuláš z Janovic a po něm 1397 bratr Pavel. Dlouho tu seděli Kavkové z Říčan (1415 Oldřich, 1441—1475 Zachař, 1484—1513 Mikuláš, 1521 Heralt, 1563 Mikuláš, pak Heralt a tohoto synové. Léta 1612 k. ji Anna Malovcova. L. 1620 Š. mocně vzata a postoupena 1624 Janu Jakubovi Khyslovi hrab. z Gotsche. V l. 1636—1647 patřila Janovi Ant. knížeti z Eggenberka, pak postoupena císaři a od toho 1648 Janovi Ant. Losi z Losinthalu. Tohoto potomci drželi ji do roku 1781 a pak dědili po nich Windischgrätzové. Erb: Červený štít a na něm chrtí hlava s krkem stříb. barvy. (H. XI. 238.)

Štěkre, ves u Krumlova, 1336 statek Verněřův, v l. 1378—1386 Bernartův, s nímž tu seděl 1381 Mikeš Němec. Matěj z Holkova prodal Š. 1472 Mikuláši z Pelhřimova. Kunrát z Petrovic, Václav z Rovného, Matěj z Veverří a Jiří Podlipský darovali Š. 1489 k oltáři sv. Maří Majdalény v Krumlově, od kterýchž dob patřila ke statkům arciděkanství Krumlovského.

Štěněc, ves u Vys. Mýta, n. s tvrzí, na níž seděl Jan Košumberský († j. 1400). Sice patřivala větší část vsi v l. 1372—1850 ke Košumberku, část 1456 k Rychemburku a 1470 k Domanicům. (H. I.)

Štěňovice, farní ves u Blovic. někdy s tvrzí. na níž seděli 1327—1343 Jaroslav, pak syn jeho Heřman, 1377 Protiva z Litic, 1379 Zbyněk a pak Plzeňská rodina Pabjankův. Léta 1421 dobytá tvrz a posádka pobita od Plzeňských. Ke konci 15. st. patřily Štěňovským ze Štěňovic. Po těch dědili Štěňovští z Kadova (1525 Zdislav, pak Jiřík a jeho synové). Od r. 1555 seděli tu Pernklové z Šenraitu, pak 1579 Jan Černín z Chuděnic a potomci. L. 1601 prod. Adamovi Henigárovi ze Žeberka, jehož potomci tu sto let sídlili. Tereza hr. z Pöttingu založila tu 1750 klášterec trinitářův, který 1783 zrušen. Potom tu zřiz lokalie a 1856 fara. Š. byl samost. statkem do r. 1850

Štěňovičky, ves v l. 1379—1555, bezpochyby část předešlé.

Štěpanice horní (farní) a dolní, dvě vsi u Jilemnice, n. s hradem, jehož nabyt ke konci 13. st. Zdeněk z Valdšteina a pak držel syn jeho Jan (1304). Ve 14. st. tu byl farní kostel. Podací měli páni hradu, totiž 1360 Zdeněk a Hynek, 1406—1418 Heník, 1425—1445 Jan, 1461 Jindřich a Hynek. L. 1492 dělil se Hynek se synovcem Heníkem a tak povstal dvojí statek Štěpanický a Jilemnický. Onen držel pak Jan z Valdšteina, jehož syn Vilém hrad opustil. Sídlem panství stala se Branná. Dolní ves zvaná v 16. st. Štěpaničky, horní byla městečkem. Kostel, při němž 1721 fara obnovena, l. 1812 rozšířen (H. V. 237.)

Štěpanov, ves u Habru, prvotně přísl. hradu Smrdova (do r. 1307), léta 1349 sporná mezi kl. Vilémovským a Zde-slavem z Leštiny. Po spuštění kláštera patřil Š. k Lipnici, v l. 1561—1636 ke Světlé a v l. 1636—1850 k Habrům.

Štěpanov, ves u Chotěboře, do r. 1581 přísl. Studence, pak statek s tvrzí, který drželi Předbořští z Předboře (1581 Aleš, 1615—1628 Adam). L. 1628 k. jej Albrecht Hylebrant Lukavský z Lukavice, jenž jej připojil k Bezděkovu a s tímto se dostal ke Studenci. (H. XII. 295.)

Štěpanov, ves u Přelouče, n. s tvrzí, 1387 statek Janův, 1401 Jana ze Zdechovic L. 1473 patřil Štěpánovi Andělovi z Ronovce, jehož nástupce Zikmund prodal Š. před r. 1524 Čeňkovi Šteřelovi z Rokyc. Potomci tohoto (1545 David, pak Mikuláš, 1592 Purkart, 1609 synové, 1638 Vilém Oldřich) drželi Š. do r. 1667. Následoval pak Jan Ctibor Jeník, od r. 1678 páni z Valderode a 1684 Cikánové z Čermné. L. 1706 koup. k Cholicům. (H. I. 206.)

Štěpanov, ves u Skutče, jež r. 1349 i s farním kostelem postoupena k biskupství Litomyšl. Š. vyskytuje se v l. 1392 až 1850 jako přísl. Rychemburka.

Trhový Štěpánov, městečko, ode dávna (1274) statek biskupský a arcibisk. s hradem, 1295 trhová ves, 1379 měko. L. 1421 ztracen. Drželi jej pak 1430 Janák z Suché, od r. 1436 Trčkové z Lípy. Starodávné svobody l. 1406 městečku udělené 1541 potvrzeny. Až do roku 1547 patřil k Vlašimi, pak Zdeňkovi Zruckému ze Chřenovic, 1553—1584 Malovcům. L. 1584 dáno dovolení měku. aby statek vyplatilo. L. 1596 prod. dědičně Karlovi Holickému ze Šternberka a držen pak ke Šternberku až do r. 1664. Pak byl v držení 1664 Ignáce z Husonu, 1670 Lidmily hrab. Šparové a 1687 k. k Vlašimi. Erb: Červený štít a na něm postava sv. Václava. (M. B. II. 63.)

Štěpanovice, Štěpanov, farní ves u Lišova, v níž byl farní kostel již před r. 1356. Tehda patřily Š. pp. z Landšteina; r. 1372 držel je Ješek z Kosovy hory k Lomnici, avšak byl tu také zemanský statek. Vilém z Landšteina osvobodil 1398 ves od odúmrtí. Držena pak k Ledenicům a od r. 1424 k Třeboni. Nějakou dobu v 15. stol. byly Š. v zástavě. V 17. st. zanikla fara a 1738 zase obnovena.

Štěpanovice (prv. Štěpanovici), ves u Klatov, n. s tvrzí, l. 1367—1398 statek Otíkův, po němž následovali 1399 Jindřich a Bušek Štěpanovci z Štěpanovic. V 15. st. seděli tu Steblenci a 1454 Jindřich Tréhub. Václav Chlumčanský z Přestavlk prodal 1516 Š.

Janovi Jeníškovi z Újezda. Drženy odtud ke Svrčovci. Po smrti Janově odděleny a byly krátký čas statkem o sobě. Ok. l. 1617 zase přip. ke Svrčovci a ku konci 17. st. k. ke Švihovu. (H. IX. 57.)

Štěpanovice (pův. Š t ě p a n o v i c i), n. ves, nyní niva severně od Nekmíře, jež od spuštění vsi slove Š t ě p a n o v s k o. L. 1115 darovány kl. Kladrubskému, jemuž ještě l. 1239 patřily. Pak je drželi pp. Štěpanovci z Vrtby (1364 Sezema, 1391 Petr a Sezema bratři). V 15. st. zničeny úplně od vojákův. Pustá ves patřila 1568 k Nekmíři.

Štěpanovské děkanství neb kraj děkana Štěpanovského obsahovala ve 14. a 15. stol. fary a kostely: Trh, Štěpanov, Mnichovice, Křivsoudov, Čechtice, Keblov, Borovnici, Kralovice, Hněvkovice, Zhoř, Načerač, Louňovice, Libouň, Pravonín, Ratměřice, Šlapanov, Rchoutovice, Neustupov, Jankov, Nesvačily, Chvojen, Albenice, Okrouhlici, Hradiště, Vranov, Kozmice, Teplišovice, Debrník, Divišov, Mechněšov, Zdebuzevs, Psáře, Tehov, Domašín, Vlašim, Radošovice, Hradiště, Veliš, Postupice, Popovice, Bedřichovice, Chotýšany, Kunrac, Hrádek, Zdislavice, Kácov, Soběšín, Otryby, Pobipsy, Petrovice, Čestín, kostel, Zbraslavice, Zruč, Slavošov, Hodkov, Pertoltice, Bohdaneč, Chřenovice, Třebetín, Sačany, Leděč, Kožly, Všebořice, Borovsko, Hrádek, Soutice.

Štěrboholy, ves za Karlínem, ve 14. a 15. st. stolní statek arcibiskupství, avšak také zemanský statek s tvrzí. Od r. 1420 byly v zápisném držení, 1524 Jana ze Zavořic, pak (1534—1543) Soběslava z Miletínka a 1557 Kašpara z Granova, jež je dokoupil. Pak následoval 1561 Albrecht Žichovec z Duban a syn jeho Jan Habart, potom Bohuchval Valkoun z Adlaru. V l. 1604—1633 patřily Novému městu Praž., pak byly přísl. Malešic a konečně Michle.

Bitva u Štěrbohol (1757. 6. května). Rakouské vojsko mělo šik od Žizkova ke Hloupětínu, ale právě křídlo nebylo dostatečně chráněno. Bedřich, král pruský, dozvěděv se o tom, chystal se k útoku na toto křídlo. V čas sice pozorován, ale

ustoupením tohoto křídla povstala mezera mezi Kyjemi a Hrdlořezy. Pruský maršálek Schwerin učinil předpoledne útok, ale byl odražen. Bohužel raněn rak. pol. marš. Browne a princ Lothrinský onemocněl těžce. Proto se rak. vojsku nedostávalo jednotného vedení. Přes to byly první útoky pruské marné, teprve když přibýlo 20 škadron na posilu, zatlačili rak. jízdu již zemdlenou. Schwerin učinil nový útok, který se mu nepovedl, sám pak padl. Král obnovil boj u Hloupětína a Kyj a konečně pole obdržel. Na rak. straně padlo 414 důst. a 12.900 mužův, na pruské 437 důst. a 18.000 mužův. (Kriegs-Chronik Oest.-Ung.)

Šternberk,^x Český Š., městys se starým hradem, založený před r. 1242 od Zdeslava, syna Divišova z Divišova, a předka pp. ze Šternberka. Po něm následoval ok. l. 1267 syn Jaroslav a pak potomci bratra jeho Zdeslava († c. 1324). Když čtyři vnukové jeho se dělili, dostali Jaroslav († 1381) a Petr (1353—1360) po polovici Š. Petrův syn byl Albert, jež svou polovici Karlovi IV. v manství podal. Nemaje dětí odkázal ok. l. 1405 svou polovici Albertovi Konopištskému, bratranci (1385—1413), po němž dědil Petr (syn Zdeňkův a vnuk Jaroslavův), držitel druhé polovice. Týž padl l. 1420 a Š. spravovala vdova Perchta z Kravař. Syn její Petr byl slabého zdraví a zemřel ok. 1439 odkázav Š. Alšovi Holickmu ze Šternberka. Tento zemřel l. 1455, zůstaviv Petra, vnuka nezletilého. Poručník jeho Zdeněk ze Š. bouřil se proti králi; proto Š. 1468 dobyt a darován Čeňkovi z Kunštatu a Burjanovi z Lípy. L. 1479 navrácen Petrovi († 1514), jehož potomci (Jan † 1551, Václav † 1576, Oldřich a Petr Karel † 1608, Oldřich Jiří † 1618, Václav Jiří † 168, Jan Václav † 1712) tu do vyměnění seděli. Dcera posledního Anna vdala se za hrab. Götze († 1733), skrze dceru tohoto dostal se Roggendorffům. Od l. 1760 držel jej Václav Michal Čejka z Olbramovic, později (od r. 1791) Hirschové ze Šternfeldu, od nichž jej vyženili Somšičové. Od r. 1841 zase je v držení hrabat ze

Šternberka. Erb: Modrý štít, u zpodu zelená hora a nad tím zl. hvězda. (M. B. II. 85.)

Šternberk, lovecký zámek u vsi Zeidler (u Hanšpachu) založený od Frant. Václava hr. ze Salmu ok. l. 1790 a pojmenovaný po jeho manželce Valburze roz. hr. ze Šternberka. Nedaleko je hradiště, na němž stával snad hrad Hennenberg, jenž patřival k Honšteinu a ok. l. 1450 k Vildšteinu.

Šternberské lázně viz Újezdec bílý.

Šternov (prvotně snad Sternhof), ves u Vlašimě, napřed dvůr založený od pp. ze Šternberka. Před r. 1413 dostal se Š. za věno Anežce ze Šternberka, manž. Hynka Hlaváče z Dubé, prodán potom a l. 1453 získán zase ke Šternberku, k němuž do r. 1850 patřival.

Sternstein, n. manství koruny České, získané l. 1353, od r. 1396 Pluhům zastavené.

Štětí (staroč. Sčetrie, něm. *Wegstädtl*, zkomol. z č. vej Sčetrie), ode dávna přísl. hradu Mělníka. L. 1312 tu byl vladařem královniným Baldwin, jenž městečko l. 1314 znovu vysadil. Asi od té doby tu býval farní kostel, jehož správcové obyčejně od královen podávání. L. 1421 obzazeno Š. od Pražan. Císař Zikmund za psal Š. (1436) Janovi z Černína, ale připojeno později zase k Mělníku. Od královny Johanky potvrzeny mu svobody (1467), na jiné obdrželo majestát l. 1502. Zdeslav Berka z Dubé vymohl mu (1549) majestát na erb a trhy a 1557 dány nové svobody. To vše potvrzeno l. 1579, ale od zápisných držitelů zkracováno. Od králů dostali Štětští potvrzení v l. 1608, 1613. V l. 1620—1648 pleněno tu od vojákův. Čechev utíkali od pustých sedlišť a Němci se tu osazovali (ok. l. 1650—1680) V letech 1709—1733 měli Štětští s vrchností dlouhou při o popravu; avšak tato l. 1765 zrušena. Od následujících králů svobody potvrzovány. L. 1742, 1753 a 1778 zkoušelo Š. od vojákův. L. 1850 stalo se Š. sídlem c. k. úřadův. Erb: Modrý štít a na něm věž stříb. (nyní zlaté barvy) s branou otevřenou, okny, cimbuřím, cihelnou

střechou a zl. makovicí a přes ni pošikem černá ostrva. (B. D. 401.)

Stětice, ves u Vodňan, až do r. 1420 statek kapitoly Vyšehradské, od r. 1437 přísl. hradu Husí. Část byla svobodným statkem, který získán 1529 ke Kestřanům, k těmto se dostala zápisná část l. 1548 s Heřmaní. Část patřila v 16. st. k Božejovicům, v l. 1592—1638 k Písku a pak k Drahonicům S Kestřany a Drahonicí k. celá ves k Protivínu.

Štětín, mlýn, n. ves s tvrzí u Mnětic (Pardubic), 1350 sídlo Peškovo, l. 1366 také Příbkovo. L. 1413 drželi jej Jan a Václav bratří, synové Jana Noska, a 1440 Čeněk. L. 1457 vládl tu Jan z Choltic a ke konci 15. st. připojen k Tuněchodům. V 16. st. zbyl tu jen dvůr. (H. I. 66)

Štětkovice (prvotně Ščedrkovici, v 16. st. Štědrkovice), ves u Sedlčan, r. 1554 přísl. Maršovic, od r. 1554 Kosovy hory, z části 1521—1584 k Osečanům, a do r. 1554 Červ. Hrádku. Od r. 1584—1664 patřila celá ves ke Kosově hoře. Ke konci 17. st. Š. odděleny a byly do r. 1850 samostatným statkem, jenž patřil v 18. a 19. st. Lipovským.

Štetlin (t j. Städtlein = městečko), ve 13. st. městečko u Sušice, bezpochyby nynější Kolíneec.

Štěžery (snad lépe Stěžery), ves u Hradce Kr., jež se přip. r. 1228 jako majetek kláštera Opatov. Týž tu vyzdvihl farní kostel, jehož podací ve 14. st. opatům náleželo. Po vyvrácení kláštera opanovány skrze Hradecké a drženy od nich do r. 1547. L. 1548 k. Štěžery a Štěžerky Zdeněk Záruba z Hustiřan. Později a v 17. st. drželi je Pravečtí z Pravečtic. L. 1623 propadly konfiskaci, byly napřed v držení Anny Zuzany Slavatové a později do r. 1850 Harrachův. Fara zanikla v 17. st. L. 1860 tu zřiz. lokalie a 1870 fara. (M IX. 20.)

Stierberg, n. manství koruny České, v l. 1621—1791 doznávané.

Štífta, česky Lhota.

Štipoklasy, ves u Týna n. V., l. 1398 statek Benešův, 1407—1413 Hrdiborův. Oldřich Španovský z Lisova prodal Š. Volfovi Hozlaurovi z Hozlau

(1547). Drženy odtud ke Bzí z části a z části do r. 1675 k Žimuncům, oboje v l. 1675—1850 ke Bzí.

Štipoklasy, ves u Kutné Hory, ode dávna (1385) přisl. Zbraslavic. Po r. 1557 odděleny Vilémovi ml. z Malovic a založena tu tvrz. Nedlouho potom přip. zase ke Zbraslavcům a když se l. 1627 bratři Hornátečtí z Dobročovic dělili, staly se Š. zase samost. statkem. Po třetí přip. ke Zbraslavcům l. 1650, ale zase po r. 1653 odděleny. Byly pak v držení Hornáteckých a od r. 1687 patřily k Janovičkám. (H. XII. 290.)

Štipoklasy, ves u Bezdržic, jež patřila r. 1239 klášt. Kladrubskému, avšak r. 1273 klášt. Teplskému a držena odtud ke Krukanicům. L. 1379 tu bylo několik vladyčích statků. Později tu byla také tvrz, kterou prodal 1476 Janek Hložek z Bezděkova bratřím z Buče. V potomních dobách patřily ke Krukanicům.

Štipoklasy, n. dvůr v okolí Domažlic, ovšem také soudic podlé jména (pův. Štipoklasi), také ves. Z odkazu Kery, vdovy po Jakobovi Střízkovi, dostal se plat tu k oltáři sv. Jakuba ve velkém kostele Domažlickém.

Štířín (snad lépe Stířín), ves u Jílového, n. s tvrzí, 1395—1411 statek Chvalův, později vladýk z Pytkovic. L. 1527 k. jej Mikuláš Šorf, jenž se odtud psal. Potomci jeho (Štěpán † 1583, Mikuláš a Jan Štěpán, syn jeho) drželi jej do r. 1614. V l. 1614—1629 patřil k Dobřejovicům, pak byl v držení Beníkův z Petršdorfu. Od roku 1663 střídal se rychle držitelé; ke konci 17. stol. patřil Šmidlům ze Šmiden, na poč. 18. st. páním z Kolovrat, v l. 1751—1822 hrab. ze Salmu. (Sommer, Top. 135.)

Štítary (pův. Štítaři), ves u Kolína, jež se přip. již v zákł. listu Vyšehradském (1088). Ve 14. a 15. st. bývaly v držení Kolínských sousedův. L. 1439 nabyli jich kněz Bedřich ze Strážnice, jehož rod tu seděl na tvrzi. V 16. stol. seděli tu *Freisichselbstové*. Později byly v držení Kolínské obce.

Štítary (něm. *Schiltarzen*, avšak dříve *Schiltar*), far. ves u Hostouně, v níž byl farní kostel již před r. 1357. Š. patřivaly 1282 Hartmanovi a pak ke statku Tasnovskému. Odtud se psávali Borníkové ze Š. Kostel se nazývá v 16. stol. kost. sv. Vavřince na Hrubých (t. j. valech). Před r. 1544 koupeny k Hostouni a v letech 1656—1850 patřily k Horšovskému Týnu. L. 1636 založ. kostelní knihy. (M. XXVI. 85.)

Štítary, parní mlýn, n. ves s tvrzí u Král. Městce, prvotně přisl. Městce, od r. 1304 statek Lva z Konecchlumě, pak do r. 1375 Bohuňka Puklice. Ke konci 14. st. tu seděli Štěpové. Okolo l. 1418 tu byly asi tři statky. Ves l. 1420 docela vypleněna a byla od té doby pusta. Pustina držena do r. 1506 ke Kněžicům a odtud k Městci. (H. X. 404.)

Štítina, n. ves v okolí Litomyšle, koupěná 1471 k obci Litomyšlské.

Štítná (staroč. *Stítný*), ves u Počátek, n. s tvrzí, ok. l. 1350 statek slavného Tůmy ze Š., jenž odtud 1373 sestru vybavoval. Později najal Š. Zbyňkovi z Kamenice a žil v Praze a zemřel po r. 1400. Asi tehdy koupil Š. Jan, předek Stítných ze Stítného, jehož potomci byli 1454 Mikuláš a Václav. Avšak již l. 1450 patřila Š. Arklébovi z Kostník, po němž následoval ok. l. 1463 Bernard syn. Potom patřila Š. k Pacovu a 1545 k. s pustou tvrzí k Žirovnici. (H. IV. 121.)

Štítov (něm. *Schüttel*), samota u Želíz (Liběchova), n. ves, l. 1549 pustá, do té doby přisl. Kostece a pak Liběchova.

Štítov, n. ves v okolí Golčova Jeníkova, l. 1360 přisl. hradu Chlumu, pak 1417—1461 Podhořan a potom zase Chlumu, 1462 již pustá.

Štíviny, n. ves v Plzensku. (Palackého popis 601.)

Štmeliny (obecně Čmelinky), ves u Nepomuku, jež se l. 1388 připomíná. Albrecht ze Šelmberka prodal Š. 1564 Ladslavovi ze Šternberka, avšak část již před tím držena k Zelené hoře. Jiná část patřila 1544 ke Kladrubcům a od r. 1603 ke Lnářům, později do r. 1850 celá ves k Zelené hoře.

Štokov, ves u Plané, jež se příp. roku 1290, jsouc tehdá přísl. hradu Tachova. Později tu bylo manství k témuž hradu, odkudž se psali Arnoštové ze Štokova 1505—1510 držel je Hynce z Trautenberka, 1523 Bohuslav Bohuše z Otěšic, později Rorerové, 1594 Mošlibicové, v 17. st. Chlumčanští z Přestavlk. L. 1637 prod. Jindřichovi Šlikovi z Holiče a příp. k Plané.

Štoky, (něm. *Stöcken* lat. *Truncus*, *Trunci*), městec u Jihlavy, již r. 1352 farní ves, která patřila 1372—1377 Čeňkovi Krušinovi z Lichtemburka a držena ke Stříteži. Část patřila Jindřichovi z Nístějky a odumřela po něm l. 1410. V 16. st. drželi je Trčkové z Lípy též ke Stříteži a jiným statkům a Vilém a Kryštof Jaroslav bratři T. z L prodali je 1596 obci Jihlavské. Od této prod. 1625 Janovi Heidlerovi z Bukové. L. 1601 založ. kostelní knihy. L. 1805 vnikli do krajiny Francouzové, při čemž o Š. bojováno a tyto několikráte nepřitelem dobyty. Asi od té doby byly Š. hlavním sídlem panství Střítežského. Erb: Červený štít a přes něj stříb. pruh na příf.

Stollberg, n. přísl. koruny č. za hranicemi l. 1367 zakoupené a 1501 v držení Rousů Plavenských.

Strahlenfels, *Strahlenberg*, n. manství koruny české, jež drželi za Václava IV. vladky z Prostiboře. V l. 1578—1717 patřil k Horní Falcí.

Strehel, n. manství koruny české, jež ponecháno 1459 při Sasku,

Stupplhof, pojmenování tvrze a dvora při vsi Rožmitálu u Mostu, založené před r. 1523 od Krynesův z Červeného dvoru. L. 1536 přik. k Rožmitálu a s ním prodán 1563 obci Mostské.

Štveřín, *Čtveřín*, ves u Turnova, n. s tvrzí, l. 1394 statek Jana Sobce a 1398 Bohuslavův. V 15. st. tu byly dva dvory, jež skoupil Mikuláš z Valdšteina. Syn jeho Mikuláš prodal 1456 Š. ke Skalám. K těmto patřila část (1615—1850 ke Svojanům), druhá do r. 1556 ke Frydšteínu a pak k Dubu.

Šumberk (vlastně *Nový Šumberk* z něm. *Schönburg*), ves u Klášterce a nad ní na vrchu řeč. Klášterská hora zříceniny hradu Š. Okolí patřilo napřed ke hradu Peršteínu. Vilém ze Šumberka obdržev je 1431 za díl, založil v l. 1431—1435 hrad, jež prodal 1449 Vilémovi z Ilburka; od tohoto dostal se 1453 Oplovi z Fictum, jehož potomci (1478 Kryštof a Felix bratři, 1512 Opl Hanuš a Volf, 1523 Jiří, Hanuš a Volf Jetřich) tu do r. 1543 seděli. Pak patřil do r. 1559 zase pánům ze Šumberka a t. r. získal jej Petr Boryně z Lhoty († 1560). Buď za něho neb nástupce Zdislava († 1573), hrad vyhořel a nebyl obnoven. Držitelka Markéta Gryspekova ze Lhoty, pak Huvárova bydlela v sídle pod hradem a prodala Š. l. 1607 Kryštofovi z Fictum. Tento jej připojil ke Klášterci, k němuž třetina již od 16. st. náležela.

Šumberk, farní ves u Jablonce, založená asi v 17. st. na panství Maloskalském. V 18. st. usadil se tu Josef Kittel, lékař od okolního lidu velebený, jenž tu zemřel. (Přísloví: To ti ani K. nepomůže). Nabyv nemalého jmění, založil 1756 kostel, při němž 1783 zřízena fara.

Šumfeld v. *Schönfeld*.

Šumín, n. manství ke hradu Křivoklátu, v okolí Svojetína za Rakovníkem. L. 1574 drženo k Olešné, zapomenuto pak a patřilo ještě l. 1617 k Olešné.

Švabence, n. ves v okolí Cerekvice u Litomyšle. Král Vladislav dal 1167 klášteru Litomyšlskému S. s řekou Dešnou od Dlouhých luk až k Cerekvici.

Švabinov, veska n. s tvrzí a dvorem u Kutné hory, před r. 1316 statek Ješkův, 1337 Předborův. Bohuněk Chotělec z Lupenic prod. Š. (1379) Oldřichovi z Velimě, po němž následovali synové. Pak tu bydleli 1405 Bohunka, 1415 Smil, 1440 Dobran z Lešan a 1440—1483 Bohuslav. Jan z Pařízku prod. Š. (1537) Jindřichovi Firšici z Nabdřína. Odtud až do 17. st. držen Š. ke Zbraslavcům a spustl. V 17. st. příp. k Úmonínu. (H. XII. 270.)

Švamberk, německé, ač často užívané jméno hradu Krasíkova, vlastně Schwarberg. t. j. labutí hora, podle erbu držitelův.

Schwan česky Čbán.

Schwarzau česky Černá.

Schwarzbach česky Černá, Černá řeka.

Schwarzbrunn česky Černá studnice.

Schwarzburg, n. hrabství v Německu, v 15. st. manství koruny české

Schwarzenbach, n. ves při Krottenbachu (1360).

Schwarzenberg, n. přísl. koruny české, jež ponecháno 1459 k Sasku.

Schwarzenthal, městečko u Vrchlafí, založené 1556 od Eustachie z Jandorfu, jako horní městečko. L. 1607 dosavadní kaple rozšířena v kostel, při němž 1787 zříz. fara. Hornictví v 17. st. zahynulo. Erb: Stříbrný štít, na něm dvě hornická kladiva křížem přeložená a okolo nich vavřínový věnec.

Švihov, město a starý hrad u Klatov, prvotně statek Držkrajův (1194), synův jeho Budivoje (1194—1253) a Blažeje, pak Držkraje (1245—1253), syna Budivojova. Později drželi jej Švihovští z Ryžmberka, totiž 1342 Vilém, pak synové jeho Vilém, Břeněk († 1407) a Půta. Když se synové Půtovi dělili, dostal Vilém Š., jenž jej držel do smrti (1463). Syn jeho Půta vystavěl před r. 1489 s prvotní tvrze hrad pevný a velice nákladný a městečko (1501) povzněl svobodami († 1504). L. 1505 rozdělen Š. mezi syny jeho Jindřicha a Václava, z nichž tento záhy zemřel, zůstaviv syna Jana

Půtu. Pro dluhy prod. Š. 1548 Heraltovi Kavkovi z Říčan, za něhož Š. vysazen za město (1549). Po jeho smrti († 1563) dělen Š. mezi syny Zdeňka a Heralta. Tento k. díl bratrův, ale zadlužil se tak, že v l. 1595—1598 o jmění přišel. Pánem se stal Humprecht Černín z Chuděnic († 1601), po němž následoval syn Jindřich († 1640). Synové jeho Humprecht Protiva a Jan Maximilian († 1657) rozdělili S. zase na polovice. V l. 1655—1660 hradby a bašty okolo hradu bořeny. Díl n. Janův a pak dcery jeho dostal se l. 1662 k Chuděnicům. Na dílu Humprechtově († 1666) následovali jeho příbuzní, ale i ten příp. na poč. 17. st. k Chuděnicům. Ve S. narodil se 1836 M. Kolář. Erb: Červený štít a na něm stříb. hradba ze štukoví s cimbuřím, za nímž vynikají dvě věže, každá s oknem a cimbuřím. Před hradbou jest stříbrný štítek a na něm růžový keř s kořeny a třemi herald. růžemi. (H. IX. 1.)

Švihov, ves u Jesenice, již od l. 1405 přísl. hradu Petršpurka, později Pšovlk a od r. 1512 zase Petršpurka. Část patřila v l. 1537—1602 k Děkovu.

Švihov, mlýn, n. ves u Dražejova na býv. panství Houseckém, až do r. 1408 přísl. Lovu, pak Jestřebí a později hradu Housky.

Švihov, n. tvrz a ves v lese Drahýšovském mezi Rožmitálem a Blatnou, l. 1288 statek Jetřicha Švihovce, l. 1349 přísl. Rožmitála. Na tvrzi seděli 1398 Přibík a 1412 Jan, předkové Švihovcův ze Švihova. V 16. st. byl Š. úplnou pustinou. (H. XI. 202.)

T.

Tábor pojmenován r. 1419 nynější Holý vrch, na nějž kněží pod obojí vodili lid ke schůzkám. Odtud strana tato nazývala se Tábor.

Tábor, město (vlastně Hrad i ště hory Tábor), prvotně starodávná ohrada, kterou král Přemysl ok. l. 1268 Vítkovcům odňal a tu město zakládati se jal, ale

Vítkovci je spálili a horu si podrželi. Na ní založen hrad se dvěma dvory. Ten drželi l. 1370 Oldřich z Ústí se syny bratra svého Jana, každý polovici. Ondřej, syn Janův, nadal 1388 kaplanství při kapli sv. Jakuba pod hradem. Po Oldřichovi přešel díl jeho na syna Jana (1388—1403) a po něm na syna Oldřicha (1407—1420),

jenž, tuším, měl i druhý díl. L. 1420 dne 21. února lid pod obojí opanoval město Ústí a některý den potom dobyl i Hradiště, které odevzdali Prokopovi z Ústí. Vůdcové jejich Petr Hromádka, Jan z Bydlína a Jan Smolín přesvědčili lid, že Ústí jest nedostatečné pro jejich bezpečnost; i spálivše je v m. březnu, převedli lid na H, jež na kvap opevnili a domy k bydlení vyplnili. Hromádka poslal potom k Janovi Žižkovi z Trocnova, aby jim poslal posilu. Táboři dali svému bratrstvu pevný řád a měli od té doby v H. přední svou oporu. Král Zikmund jsa proto uvržen ve starosti, přikázal Oldřichovi z Rožemberka, »aby ten tábor na Hradištku rozplasil a zbořil«. Tento přípojiv si Čechy a Rakušany, oblehl H., ale Mikuláš z Husí vyšeď z Prahy, dne 30. června na úsvitě, tak mocně naň udeřil, že se dal na útek, zůstaviv na místě celé ležení. Obyvatelé zřídili si obec po vzoru starokřesťanských obcí, ale nejedni z nich upadali ve výstřednosti, kteréž od ostatních krutě potírány. K dovršení dobrého řádu zřídili si biskupa. Obyvatelstvo doplňujíc se z dalekých končin různorodými lidmi, namnoze loupeživými, odpuzovalo Žižku, jenž proto přestoupil k Sirotkům. Války a jízdy bratrstva naplňovaly svět obdivem a T. stal se prvním městem po Praze. Bitva u Lipan podryla moc bratrstva, jež vidouc nezbytí (působením Bedřichovým ze Strážnice), poddalo se císaři Zikmundovi smlouvou (1436, 16. října), již obdrželo nevšední výhody a statky, za válek opanované. Majestátem d. 1437, 25. ledna povýšen T. na král. město a apelace vysazena jediné ke králi. Po smrti Zikmundově přidali se Táboři k té straně, která chtěla míti Kazimíra Polského za krále. T. stal se přední pevností této strany (1438). Král Albrecht přitáhl s vojskem a položil se u Měšic. Obléhati tvrdé město se neodvažoval, ale mezi městem a ležením byly ustavičné pŕtky. Ke sklonku měsíce září obě strany odtáhly. Ještě jednou pokusil se t. r. Oldřich Celský, aby T. přepadením v noci a zradou dosáhl, ale nepovedlo se mu.

Po učiněném míru měli se oddati Tá-

boři živnostem městským, ale boječtivá a práci odvyklá většina strhovala je do nových pŕtek. Potýkali se s Oldřichem z Rožemberka, s Pražany, Jihlavou a zajížděli do Rakous. Bedřich, král Římský, učiniv s nimi mír, poskytl jim obchodních výhod. V bojích Jednoty Poděbradské se Strakonickou stranili této. Staří bojovníci vymírali, a tak se podařilo Jiříkovi Poděbradskému opanovati T. (1452) a obyvatelstvo donutiti, aby bylo poslušno zemského řádu. Zbytky starých bojovníkův způsobili přece v Eneáši Sylviovi, jenž na Táboře přenocoval, podivení. Obyvatelé oddali se odtud živnostem, zvláště soukenictví, na něž jim dal král Ladislav (1454) svobody. Král Jiří přidal městu (1463) nový trh, za to mu spláceli v l. 1467—1471 věrností. Od krále Vladislava obdrželi (1472) nové svobody. L. 1492 založen rybník Jordán, pro zásobení vodou. Za té doby i obec i sousedstvo bohatli. L. 1512 sklenut kostel nový skrze M. Stěňka, kamenníka, l. 1521 (snad již 1515) stavěna radnice. L. 1525 a 1532 město vyhořelo. Koupěmi, v těch dobách učiněnými, vzrostlo městské panství ve velikou državu, která l. 1547 všechna zabrána. Obci navracena asi jen třetina (pozdější panství). L. 1559 město třikráte za sebou vyhořelo. L. 1565 zřízen vodovod. L. 1578 potvrzeny všechny svobody. L. 1582 tu zemští úředníci pro mor v Praze ŕřadovali. L. 1611 opanován od Pasovských. L. 1613 zase tu byli zemští ŕřadové. L. 1618 přidal se T. k povstalcům, l. 1620 znova opevňován a mnozí zemané se tu zavřeli. Nejvyšší Frank i po Bělohorské bitvě se nepoddával. Po jeho odtážení velel tu Romanesko. Na jaře, l. 1621 obležen od Baltazara de Marradas, ale teprve v listopadu se posádka poddala. Obci statky vzaty a jen proto navraceny, že byla nesmírnými dluhy stížena. O obnovení zpuštěného města staral se Maxim. Pechlár z Meminku, hejtman městský (1623). Asi v ty časy stal se T. poprvé katolickým a potom (1629) svobody obce potvrzeny. L. 1640 založen tu klášter Augustiniánův. L. 1648 dobyt T. od Švédův a vyplieněn. L. 1654

obdrželi T. ští majestát na čtvrtý trh výroční a l. 1663 na koňské trhy. L. 1677 obnovena kostelní věž (krásná bání jest dílo Tomáše Kehacela z Prahy). Léta 1736 obdržel T. nový trh výroční. Léta 1744 dobyt od Prusův a krátce potom vzat od císařských. L. 1751 začal se tu krajský úřad. L. 1788 zřízen tu král. magistrát. L. 1797 některé svobody potvrzeny, ale velká jich část zrušena. L. 1805 obsazen T. od Bavorův. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. Krajský úřad sice zrušen, ale l. 1855 obnoven a trval do zrušení kraj. úřadův. L. 1862 založeno první reálné gymnasium. Erb: Štít zlatý, na něm dvě věže bílé, mezi nimi brána s visutou mříží a nad ní hradba od věže k věži. Nad tím černý orel o dvou hlavách, jenž obě věže křídloma osáhl a na jeho prsech štítek s pruhy bílými a modrými a na něm lev červený (erb císařský a Lucemburský). (Progr. real. gymn. 1865. K. Thir, Hradiště h. T.)

Tačov, n. dvůr u Sibřiny (1573).

Starý Tábor viz Ústí n. L.

Tachlovice, Taklovice (ves u Unhoště), n. s tvrzí, 1234 statek Gebhartův a 1318 Vchyny. Později byly v držení Klementerův a Čotrův (1357—1382). V l. 1402—1409 vládl tu Jan Študent. L. 1422 dobytý vojskem katolickým. L. 1434 opanoval je Oldra ze Zhudovic. V 16. st. držel je Zdeněk z Kladna, po němž je dědili Žďárští z Žďáru (1547 Jan, 1570 Albin, 1580 Gothart Floryan), 1580 přip. k Červenému Újezdci. L. 1697 k. oboje Karel Jáchym z Bredy, který k nim mnoho statků připojil. Velké to panství držel rod jeho do r. 1732, pak byly jméním arciknížecího rodu Toskánského. Od r. 1847 jsou nápadním statkem císařského rodu. (H. VIII. 283.)

Tagsin, ves neznámého jména a neznámé polohy, jež klášteru Kladrub. náležela; (sotva asi Svojšín).

Tachov, kr. město, původně ves, jež dána r. 1115 klášteru Kladrubskému, ale nedlouho potom ujat zase ke knížecí komoře, a Soběslav I. stavěl r. 1131 hrad na úpatí vesnice T. Přemysl II. odňal T. pánům z Krasicova učinil z něho hrad

a pevné město a panství dal manské zřízení. T. opanoval pak Albrecht ze Seemberka (před r. 1288), ale vrátil jej 1297 zase králi. Král Jan zastavil T. Jindřichovi z Lipého, ale 1323 jej zase vyvadil. Faru zdejší s kostelem dal 1329 křížovníkům a Karel IV. držel T. ke komoře a založiv v T. (1351) klášter karmelitský, obdařil 1372 a 1378 město svobodami. Jan ze Švamberka držel T. 1404 zástavně jako hejtman. právo to přešlo 1406 na Bavora ze Š. L. 1410 vyplacen pro škody od Hynka Hanovce ze Š. Zikmund zapsal T. (1421) Jindřichovi z Metelska. Na poč. r. 1421 opanován T. skrze Žižku, ale Ž. nemoha se tu držeti ustoupil. Po bitvě l. 1427 dobyt T. od Čechův. L. 1436 a 1454 potvrzeny svobody obce. Synové Jindřichovi postoupili v l. 1446—1449 T. Burjanovi z Gutšteina. Král Jiří udělil T. důležité svobody (1461) a císař Bedřich dal 1474 zdejší radě svobodu, aby pečeti červeným voskem. Burjan z G. nabyl T. dědičně a potvrdil svobody městské, vymohl 1486 potvrzení královské; tak i potvrdili synové jeho 1498 Jindřich, 1505 Jan, 1508 Volf. Tento propadl 1510 T. v nějž se král uvázal. Ferdinand I. zastavil jej (1527) Jindřichovi z Gutšteina a potvrdil 1528 svobody města. L. 1530 stal se zástavním držitelem Jan Pluh z Rabšteina († 1537), ale od Kašpara synovce jeho zase vyvaděn. L. 1543 město po sedmém vyhořelo. L. 1556 zastaven zase Janovi ml. z Lobkovic. Obec se proti němu bránila a dosáhla 1567 a 1577 majestátův na svobody. Panství dostalo se 1587 na díl Kryštofovi ml. synu Janovu, ale l. 1602 vyplaceno. Potom panství (1606) rozprodáno a zbytek s hradem zastaven obci na 35 let. Tato od r. 1618 horlivě podporovala povstání, vypravila lid svůj do boje. Po bitvě Bělohorské se sice T. poddal, ale ke konci r. 1620 zase vojsko Mansfeldovo do města vpustili. Proto po dobytí hradu a města dáno sem vojsko, všechny statky městské pobrány a s městem (1623) Janovi Filipovi Husmanovi z Namedy prodáno. H. nakládal s měšťanstvem velmi krutě. Kromě toho město

nejednou od nepřítele vzato a vypleněno. Husman založil 1639 klášter Pavlanský. I po smrti Husmanově T. od dědicův byl utiskován. L. 1664 k. T. od Adama Filipa Losy z Losintálu, jehož rod tu do r. 1781 vládl. V 18. st. město několikrát vyhořelo. Po vyměření rodiny Losy dostal se T. rodu Windischgrätz, jemuž velkostatek dosud patří. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. Erb: Červený štít s českým lvem, nad ním helma s korunou a dvěma křídly červenými a přikryvadly červ. a stříbrnými. (H. XIII)

Tachovská bitva. V létě r. 1427 sbíralo se v Říši velké vojsko na Čechy, jehož vrchním velitelem byl Ota, arcibiskup Trevířský. Opanovavše v Čechách několik míst, jali se 23. července obléhati Střibrov, ale toto se udatně bránilo. Když Čechové se 2. srpna blížili, padl na křížáky strach a utíkali k Tachovu. Paapežský legát, který právě do země vstupoval, zastavoval je a dovedl toho, že se dne 4. srpna sešikovali u Tachova. Ale když se Čechové blížili, zase se ustrašili tak, že prchali ve zmatku neslychaném. Marně legát prosil a hrozil, ze hněvu roztrhal říšské korouhve, ale pak byl nucen utíkati také. Čechové pustivše se za nimi, na tisíce jich pobili. Téhož dne obležen Tachov a město vzato 11. srpna útokem. Dne 14. srpna vzdal se také hrad a zajato tu 1400 vězňův.

Tachovsko, T.-ý kraj. 1. název král. panství Tachovského se všemi statky zemanskými, které manskou službou ke hradu Tachovskému zavázány byly. Král Přemysl II. zřídil z Tachova silnou pevnost. vysadil k ní mnoho manství, jež vyňal z pravomocnosti zemských a krajských úřadův. Tím utvořeno samosprávné území, podobné Kladsku a Loketskú. Král Jan potvrdil 1335 stará práva manův, zejména manský soud v Tachově, což i 1350 potvrzeno. Pro porušování těch práv dostali manové 1495 nový majestát. Konečně l. 1608 manský soud zrušen, manství proměněna ve zpupné statky, jež pak připadly k Plzenskému kraji (1612). 2. děkanství neb kraj děkana T., jak nazý-

váno bylo r. 1573 bývalé děkanství Tepelské (viz to).

Tajanov, ves u Klatov v osadě Velhartické, před r. 1381 statek Ondřejův, pak z části přísl. Velhartic, z části Účína. Později byl přísl. Jindřichovic, odprodán l. 1798 a byl odtud do r. 1850 samostatným statkem.

Tajná, ves u Bělé, po níž se psali 1405 Jakoubek, 1416 Jindřich Chmel. Později tu seděl Jiří z Mnichova († 1453) a po něm synovec Vítek ještě 1468. Pustá tvrz se vsí připojena před r. 1546 k Velkým Horkám, pak se dostala (1548) za díl Jiřkovi Klusákovi z Kostelce, od něhož koup. ihned k Vidimi. V l. 1705—1850 patřila ke Stránci. (B. M. 1792.)

Taklovice viz Tachlovice.

Takonín, ves u Vlašimě, jež se přip. r. 1250 jsouc sídlem Řivinovým. L. 1408 seděl tu Jindřich z T. Později patřil T. k Chotýšánům. Jan Chobotský z Ostředka prodal jej Václavovi star. z Věžník. Od r. 1603 patřil k Třebešicům, pak k Blškovcům a v l. 1631—1850 k Chotýšánům.

Talín (staroč. Talina), ves u Vodňan, jež patřila od roku 1253 křížovníkům s červ. hvězdou, kteří jež drželi do husitských válek, ne-li déle. R. 1485 byl s tvrzí v držení Petra z Říčan, od něhož 1493 vyplacen a zase zastaven Ondřeji Sedleckému od Dubu. Konečně 1519 prodán obci Písecké. Když tato l. 1547 své statky propadla, připojen T. ke Hluboké a od r. 1598 patřil k Protivínu. V T. narodil se 1840 Jos. Truhlář. (H. VII. 262.)

Talmberk (z něm. *Thalenberg*), ves a zbořený hrad u Hraz. Rataj, založený snad od Arnošta syna Hroznatova (asi 1286). Na něm seděli pp. z Talmberka, 1297 Vilém, 1316 Diviš a Nezamysl, 1357 Ješek a Vilém. Potomek jich Diviš vyveden jest z držení násilně skrze Havla Medka z Valdeka, ale 1397 mu T. vrácen. Poslední z dřevního rodu tu vládli 1417 Oldřich a 1437 Hynek. R 1473 držel jej Bedřich Ojář z Očedělic, 1487 Bedřich ze Šumburka. Na poč.

16. st. byl již pust a náležel Michalovi Slavatovi z Chlumu. Držen pak ke hradu Chlumu a l. 1552 prodán k Ratajům. (H. XII. 58.)

Tamberk (z něm. *Tanzberg*), n. tvrz, dnes návrší nade Brodem (u Jaroměře). Z držitelův známý jest jediný 1413—1416 Pašek z Heřmanic. (H. V. 94.)

Tankov, ves patřící 1455 k České Lípě, neznámého položení.

Tannwald, městečko založené prvotně v lese, patřícímu ke Smržovce. Zdejší rychtář Friedrich založil tu kostel (1788), při němž zřiz. 1838 fara. L. 1850 tu zřízeny c. k. úřady.

Tarant, n. léno koruny české, jež léta 1459 zanecháno při Sasku.

Tasnovice, ves u Hostouně, n. s tvrzí, 1235 sídlo Hartmanovo, později vl. z Tasnovic (1357 Bohuše, 1379 Zdeslav, Jindřich a Humprecht, 1410 Bohuše, 1463 Jan), L. 1522 dostaly se Vilémovi Černínovi z Chuděnic, po němž byl syn Martin († 1586) a tohoto syn Šebestian. L. 1650 patřily Otovi z Helversenu, jenž je dal své manželce. L. 1659 k. k. Týnu. (H. IX. 117.)

Tasov, ves u Litoměřic, která byla před r. 1180 spustla a opět byla postavena, soudíc podle názvu Tasovsko. Tehdá patřila křižovníkům Svatomářským, jsouc jim darována od Hroznaty. Ve 14. st. patřil T. ke Střekovu, pak k Ploskovicům, 1574 oddělen jako samostatný statek s tvrzí. V 17. st. byl přip. k Zahofanům.

Tasov, tvrzisté u Řebče a Lidic (Slaného).

Tasov, n. ves u Ličkova (Žatce) již l. 1411 pusta.

Tasova hora (něm. *Taschenberg*), někdy farní ves při Mostu, v níž byl 1359 farní kostel sv. Václava. T. patřila ode dávna křižovníkům s červ. hvězdou. V novější době srostla s městem Mostem.

Tatce, ves u Kouřimě, jež se přip. 1292. T. byly ode dávna statkem proboštsství Vyšehradského a části kl. Sázavského. Zdejší tvrz 1317 od krále Jana dobytá. L. 1326 statek proboštský zastaven. Cís. Zikmund zapsal T. 1437 Janovi z Kralovic. V 15. st. byl tu

také vládyčí statek. Ok. l. 1480 dostaly se Jindřichovi z Kostelce, pak patřily až do r. 1608 ke Přerovu a odtud ke Kounicům, v l. 1616—1850 k Radimi.

Tatinná, Tatinný, ves u Postoloprtn. n. s tvrzí, 1378 statek Přečhův, ale potom na několik statkův rozdělená. V 15. st. seděli tu Kostelcové z Tatinného, v 16. st. Beřkovští z Šebířova, od r. 1533 Hruškové z Března. L. 1623 zabrána, později přip. k Toužetínu a v l. 1630—1850 patřila k Postoloprtnům.

Tatobity, farní ves u Lomnice, v 16. st. přisl. Malé Skály a Rohozce, avšak 1557 k. je Jindřich ze Smiřic a odtud patřila ke Hrubé Skále. L. 1714 vystavěn tu kostel, při němž zřiz. 1789 lokalie a 1858 fara.

Tatounovice, ves u Benešova, 1391 statek bratří Zbyňka a Mojka, 1406 Václava a 1415 Linharta a j. Od 17. st. se tu vyskytují svobodství, jichž bylo l. 1789 šest.

Tatrovce, Tatrvíce (něm. *Dotterwies*, dříve *Toirwis*, *Taterweis*), farní ves u Lokte (farní již r. 1356), starodávné zemanské sídlo, druhy i statek měšťanů Loketských. V l. 1698—1621 patřily Loketské obci, pak 1623—1644 k Lipnici, 1644—1719 k Falknovu a 1719—1850 k Lokti. Fara, která v 17. st. zanikla, 1782—1791 obnovena.

Tavolky (Bílek, konf. 522) chybně psáno za Topolky neb Topolku, samotu u Dřevíkova.

Tažovice, ves u Strakonice n. s tvrzí, asi od r. 1360 statek Tažovcův z Tažovic. V 16. st. následovali Sedlečtí od Dubu, kteří tu do r. 1587 seděli. Tehdá k. polovice k Ohrazeníci; druhá byla v držení Malovcův z Malovic, po nichž následoval 1680 Jan Kryštof Koc z Dobrše. Tento koupil také první polovici, která byla ok. l. 1607 oddělena pro Adama Koce a 1628 patřila Zdeňkovi Vojslavovi z Branišova. Odtud patřily celé T. k Ohrazeníci a když tu vystavěn nový zámek, staly se sídlem držitelův. (H. XI. 105)

Tbity dolejší, farní ves u Přibramě, v níž byl farní kostel již r. 1356. T. patřily ke král. hospodářství Kamýčkému a pod purkrabě Karlšteinské. Část byla manstvím a patřila od 15. st. ke Smolotelům a Stěžovu. Ostatek držen od 16. k Dobříši a později k Milínu.

Tečíněves, *Tečnĕves*, ves u Úště n. s tvrzí, 1318 statek Chvalkův, 1353 bratři Haška, Kunše a Protivce, pak vladyk z Rochova. Asi od r. 1449 seděli tu vlad. z Čečelic, po nichž dědili páni z Vartenberka. Od těch prod. T. 1528 k Úšti a byla odtud v držení Sezimův z Ústí. Tvořila statek s částí města Úště. L. 1623 zabrán tento statek a přip. v 17. st. k Liběšicům.

Tečmín, n. ves a vlad. sedění u Lovčic (Chlum n. C), jež se přip. r. 1299 jako část panství Žiželického a ve 14. st. hradu Hradiška. L. 1395 seděl tu Beneš ze Lhoty. Ves pustá T. patřila 1490 ke Šlibovicům.

Tedražice, ves u Sušice n. s tvrzí až do 15. st. přísl. Vilhartic, potom statek Jana Mutrplosa († j. 1505), po němž dědili Markoltové z T. Ti rozdělili T. na malé částky, které v 16. st. skupovány 1553—1557 od Jana Dlouhovského. Později patřily zase k Vilharticům a od r. 1601 Mandaléně Perglarové. Skrže sňatek dostaly se po roce 1639 v držení Janovských a rozděleny 1655 na polovice. Oboje v l. 1687—1690 skupeny k Nalžovům. (H. IX. 264.)

Tehov, ves u Řičan, n. s hradem, 1309 statek Otův, 1347 Heřmanův. Tehdá tu byl farní kostel, jehož kolatory byli 1368 Oldřich a Ota. Kašpar Čatr postoupil T. (1407) kl. Karlovskému. Za válek náboženských opanoval jej Jan Roháč z Dubé. Cís. Zikmund zapsal jej 1436 Janovi Kamarétovi z Žirovnice a postoupením se dostal před rok. 1454 Zdeňkovi Kostkovi z Postupic. Potomci jeho drželi T. až do r. 1513, kdež postoupen Michalovi Slavatovi z Chlumu a přip. ke Kostelci. Fara v 17. st. zanikla.

Tehov, ves u Vlašimě, v níž byl farní kostel již l. 1358. Podacími pány byli

napřed zdejší zemané sami a od r. 1393 s nimi páni ze Šternberka. L. 1439 měl jej Purkart z Zbraslavic, později vladyky ze Střimelic. Ke konci 15. st. dostal se Alexandrovi Chobotskému z Ostředka, jehož potomci (1542 Mikuláš a Jan, 1603 Václav) na tvrzi až do r. 1623 seděli. L. 1627 prod. Bedřichovi z Talmberka a přip. k Vlašimi. Fara po r. 1620 zanikla. (M. B. II. 71.)

Těchařovice, ves u Mirovic, jež se přip. 1356. Po ní se psali 1369—1376 Přibík, 1376—1418 Markvart. Někjaká část byla duchovenstvím, ta držena nějaký čas k Přibrami. Větší část vsi patřivala od konce 15. st. k Orlíku, část 1609 ke Zbenicům.

Těchlovice, ves u Nechanic, 1318 statek Perchtin. Po nich psal se 1411 Martin Kladný z T. 1415 Petr, 1448 Bušek, 1450 Vaněk. Potom patřily až do r. 1547 Hradecké obci a od r. 1548 k Boharyni. V 17. st. byly samostatným statkem, ježž Kateřina Lidmila Brahova rozená Kapříkova prod. 1662 Ferdinandovi Bonav. z Harachu. Harachové přip. je ke Stěžerům.

Těchlovice, farní ves nad Labem, v níž byl farní kostel již l. 1363. Zde sídlili Těchlovci z Těchlovic, totiž Petr 1360—1368 a bratr jeho Zvěst († j. 1368), pak tohoto synové a Ješek 1374—1413, tuším Petrův syn. Od poč. 15. st. patřily ke hradu Vrabinci, s nímž v 15. st. přip. k Děčínu. V 17. st. zanikla fara. L. 1785 zřiz. tu lokalie a 1873 fara.

Těchníč, farní ves u Mirovic, v níž byl farní kostel již r. 1360. Těchníč byla ode dávna statkem biskupským k Přibrami. V 16. st. zástavou odloučena od Přibramě, stala se dědičnou a prod. 1585 od Hertvíka Zejdlice ze Šenfeldu k Bukovanům. Fara v 17. st. zanikla. L. 1785 tu založ. lokalie a 1853 fara. (T. B. 548.)

Těchobuz (t. j. Těchobudův dvůr), ves u Pacova, v níž byl far. kostel již ve 14. st. T. drželi 1352 Kuneš, 1374 Vchyna z Pacova, pak Jan syn tohoto, 1399 Albera, později Hořičtí z Hořic. Před r. 1534 prodán od vl. z Újezda Valšovi Robmhápovi z Suché, jehož

potomci tu do r. 1570 seděli. Od roku 1590 drželi jej Otové z Losu, po nichž dědili ok. l. 1643 Kapounové ze Svojkova. Po nich dědili jezuité, ale T. zase l. 1692 prodali. V 18. st. drželi jej Voračičtí, Puteanové a od roku 1723 Miseronové z Lissonu. Samostatným statkem byla T. do r. 1850. Fara v 17. st. zanikla. (H. IV. 216.)

Těchomyšl, bezpochyby n. ves v okolí Permesgrünu (Jáchymova), jež se přip roku 1226.

Těchonice, farní ves u Planice, n. s tvrzí, 1331 sídlo Zdislavovo. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací měli bratři Domin (1365—1402), Čtč, Počin a Petr Němec. V l. 1474—1480 seděl tu Litmír z Obytec. Nedlouho potom připojeny k Neprachovu. V 17. st. zanikla fara; 1786 tu zřiz. lokalie a 1855 fara. (H. IX. 263. T. B. 243.)

Těchonín (něm. *Linsdorf*, pův. *Glinz*), farní ves u Kralík, od 16. stol. přisl. Kyšperka. L. 1704 založen tu kostel, při němž zřiz. 1786 lokalie a 1856 fara.

Těchoraz (t. j. Těchoradův dvůr, i Tíchoraz, nikoliv Tychoraz, něm. *Zichras* z česk. Čěchoraz), veska u Vyšního brodu. Do r. 1385 patřila ke hradu Rožemberku, odtud kl. Vyšněbrodskému

Telce (pův. Telci t. j. bulci), ves u Loun, jež se přip. r. 1207. L. 1318 seděl tu Dalibor a pak jeho synové. Ve 14. st. byl tu far. kostel. Podací příslušelo zdejšími vladykám. Drobné statky zceleny v 15. st. od Sestřínkův ze Slavic, z nichž poslední Václav zapsal T. manž. Eufrozině z Martinic. Po ní je dědil bratr její Volf a když Jan, syn jeho zemřel, (1590), dostaly se Elišce, dceři tohoto. Od tého je dostal druhý manžel Jan Adam z Roupova. L. 1622 mu zabráný a kratce potom připojeny k Peruci. V 17. st. zanikly tvrz i fara. Kostel v l. 1779—1786 znova vystavěn (H. VIII. 218.)

Telčice (pův. Telčici), ves u Přelouče, jež patřovala k prvotnímu nadání kláštera Strahov, (1143, ač jestli se tu nemíní Telce). Ve 14. st. a až do r. 1420 patřily T. kl. Sedleckému a od roku

1436 drženy ke Zdechovicům, od nichž jen jako úděl oddělovány.

Telčovice (pův. Telčovici), n. ves, dnes rybník Telčovský u Koupí (Březnice a Blatné). L. 1361 psal se po nich Habart, syn Kunrátův a 1403 Ondřej Kyselice. L. 1416 držel je Boztěch. V 16. st. není po této vsi památky.

Telecí, farní ves u Poličky, v níž byla fara l. 1349, ač je-li T. totožné s Albertsdorfem postoupeným 1349 k biskupství Litomyšlskému. T. patřovalo ode dávna k Poličce. V 17. st. zanikla fara. L. 1784 tu zřiz. lokalie a 1852 fara.

Teleč, ves u Bochova, n. s tvrzí, 1394 statek Petrův, později patřila část k Brložci a část k Ratiboři; v 16. st. ještě byla ves rozdělena. Před r. 1588 skupili ji Štensdorfové ze Štensdorfu, kteří ten statek až do 16. st. drželi. Samostatným byl do r. 1850.

Teletín, ves u Neveklova r. 1378 a t. d. na vладыčí statky rozdělená, 1410, část k Nedvězí. Rozdělení trvalo: v 16. st. tak, že část patřila 1563 k Tloskovu a část k Nedvězí. Kromě toho tu byly svobodnické statky (1789 sedm).

Teletno, nějaké zemanské sídlo v záp. Čechách (1282).

Telib, n. tvrz a ves v těch místech, kde je nyní Nová Telib (u Ml. Boleslavě). Zde seděli 1378 Hanuš, 1406 Jan, oba Kabátové. 1451 ji měl Jan z Útěchovic. V 16. st. patřila k Březnu a svedena na dvůr, který byl 1657 pust. (H. X. 43.)

Temechov, dvůr u Poříčí (Humpolec), n. ves, která se v l. 1448—1650 v držení kl. Želivského vyskytuje.

Temelice, n. veska u Uzeniček (1617).

Temelín (dříve Německý T.), ves u Týna n. V., ve 14. st. na drobné statky rozdělená. Část patřila asi od r. 1409 k Vhlavům a vycházely odtud platy ke kostelu Strýčickému. Na poč. 16. st. připojen T. k Újezdci a asi od r. 1550 držen k Neznavovu.

Temelínek (dříve Český Temelín), ves u Hluboké, jež se l. 1372 připomíná, poněvadž odtud dán plat ke Strýčickému kostelu. V 16. st. patřila část k Cukn-

šteinu, část k Žimuticům, část k Vhlavcům a část 1556—1850 k Březímu Hrádku. Vhlavská část držena od konce 16. st. ke Dřitní a Hluboké a od r. 1622 na dobro ke Hluboké.

Těmice, Těmina Kamenice, Těmina ves, farní ves u Kamenice n. L., v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1359 Kuneš a Hron, 1359 Heřman, Kuneš, Ctibor, 1364 Kuneš, 1407—1416 Sudík z Boztěchova. Až do r. 1549 patřily T. ke Kamenici a pak k Bozejovu, později zase ke Kamenici a r. 1641—1850 k Černovicům. V 17. st. zanikla fara, l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1858 fara. (M. XVII. 66.)

Těmice (pův. Těmici), dvůr u Oldřichova (Ml. Vožice), n. ves s tvrzí, napřed statek Ješkův († j. 1382) a pak Těminův z Těmic (1398 Jan, 1418 Ondřej, 1437 Bušek, 1485 Přibík a Oldřich, 1527 Bohuslav, 1541 Bohuslav, 1560 Oldřich, 1587 Bohuslav). Po posledním dědil 1597 Štěpán Adam z Bulvanu a t. r. přikoupeny od Estery Vchynské k Vitanovicům. L. 1659 odděleny, byly pak v držení Špulřův, Voračických a Swertsův a k. 1691 k Ml. Vožici. (H. IV. 245.)

Těnovice (staroč. Těněvici), farní ves u Blovic, v níž byl farní kostel již před r. 1360. T. drželi 1360 Zdeněk a Ondřej, 1392 Racek, 1402 Beneš ze Švamberka († j. 1408), pak bratr jeho Václav, Tavák. Asi l. 1409 zbořena tvrz nedaleko pode vsí. T. drženy pak k Poříčí, patřily 1502 Janovi z Čížova. Po něm dědili Muchkové z Bukova, pak následovali 1563 Václav Černín, pak Kryštof Muchel († 1572), od r. 1582 Václav Karel ze Svárova a potomci (1609) Jan Tiburcí, pak synové 1628 Karel, 1651 dědici, 1667 Zikmund. Později tu seděli ryt. z Englflussu, od r. 1721 hrab. Clary, později příp. k Poříčí (1718).

Tennesberg, n. manství koruny č. (1359), ještě v 18. st. přiznáváné.

Tepkov, n. ves u Dolan (Švihova) léta 1385.

Teplá, řeka a přítok Ohře, jenž se příp. r. 1197.

Teplá, město, prvotně bezpochyby ves na klášterství Teplském, l. 1273 trhová ves, v 15. st. město. L. 1385 obdržela T. první svobody od opata Teplského. L. 1443 pozdvihli se měšťané proti konšelům a jen stěží upokojeni. L. 1466 obdržela obec od opata plat pokrčemný. Vladislav král povolil obci, aby město ohradila, ale pro odpor opatův darování to zrušil (1496). Pro to a že nechtěl opat dosti kněží v městě chovati, bouřili se měšťané. Po smíření 1503 učiněném vymohli si měšťané některé svobody, ale přece od krále ponechání v tuhém poddanství. L. 1509 dovolil opat město otříniti a okopati (bez hradeb a věží). Tehdá již obyvatelstvo bylo poněmčené. L. 1594 založ. kostelní knihy. L. 1643 město od Švédův vypleněno a v l. 1698 a 1794 vyhořelo. Od r. 1850 jest T. sídlem c. k. úřadův. V Teplé narodil se J. Mehler. Erb: Zlatý štít a na něm troje černé rohy jelení (erb Hroznaty, zakladatele kláštera Teplského), nad tím zlatá koruna. (P. A. I. 34.)

Teplá, Teplský klášter, založený l. 1197 od blahoslaveného Hroznaty pro řeholníky premonstrátské ke cti a na jméno p. M., avšak skvostný kostel teprve ok. l. 1232 dostavěn. Nový klášter přijat od papeže (1197) pod ochranu a opatovi udělena mitra. Král Přemysl vyňal kl. z moci krajských úřadův. Hroznata přijav řeholi byl 1215 a 1216 proboštem kláštera († 1217). Prvním opatem byl Jan (1197), 1219 Vilém, 1225 Jan († 1233), 1233 až 1242 Bernart, 1242—1248 Gerhart, 1248—1259 Beneš. Za nich rozšířeno klášterství, když 1233 koupen újezd Vidžinský a získány kromě toho rozličné drobné statky. Rozsáhlé to zboží 1273 papežem potvrzeno. L. 1276 leželo tu české vojsko. V l. 1273—1277 opatoval Jindřich, jehož nástupci byli Hugo 1282 až 1289, pak Liphart 1293 a 1298—1300 Ivan, jemuž král Václav přál. Opat Pernolt (1303) a jeho nástupci získali nová zboží. Po Petrovi (1330) následoval Beneda (1341—1357), jenž získal Kornberk. Za nástupcův jeho Erviga (1358—1366), Heřmana (1367—1368), Alberta (1373),

Bohuše (1385—1413) zátiší klášterní ničím nevyrušováno. Za Racka opata (1415—1443) obtěžován klášter dárkami, které naň ukládal král Zikmund, také klášter (1421) od podobojích vypálen. Část klášterství zastavena, Hroznětín od krále samého zabrán. Nicméně klášter trval a řízen byl opaty Václavem (1453, 1454), Albrechtem (1457) a Zikmundem (1459 až 1503). Tento byl králi věren obdržev potvrzení všech statkův (1459), ale zkoušel pro to nátlaky od strany protivné. L. 1467 uprchl a klášter vytloučen od pánův. Statky jeho některé od pánův uchváceny. Že potom obnoveno býti mohl, děkovalo se objevem stříbrné rudy v Mnichově. Petr opat (1510—1525) byl v závadách, za Antonína (1529—1531) velká část klášterství zastavena (1530), i nebylo daleko od toho, klášter buď zastaviti aneb prodati. Po Janovi Kurzovi (1548—1559) jenž založil (1550) v klášteře latinské školy, opatoval Jan Mäuskönig jenž byl nucen prodávati vesnice na zaplacení dávek královských (1576, 1577) Opatové Matěj Jehelius (1593—1596), Matej Zimmerhackel (1597 pak ssazen) a Ondřej Ebersbach (1600 a t. d.) snažili se části zastavené vyvazovati. L. 1620 přitřhl sem Mansfeld, hradby podkopal a klášter do hola vydrancoval. Opat Ebersbach stěžil škodu napravoval. Za opata Jana Pechra († 1647) klášter od Švédů zase vydrancován (1641). L. 1660 vyhořel klášter a tři léta od opata Raimunda Wilferta I. obnovován. Opat Raimund Wilfert II. (1087—1724) dal kostel po r. 1690 od stavitele Dienzenhofra znova upravití. Podobné změny staly se v l. 1750—1760 za opata Jeronyma Ambrosa. L. 1783 přestaly v klášteře latinské školy a přeneseny do Plzně, také počet mnichův na 15 obmezen. Po smrti opata Kryštofa Heřmana z Trautmansdorfu (1789) zapověděno, císařem nového opata voliti, kteráž obmezení brzo potom pomínulo. Finanční stav kláštera od r. 1620 pořád dobrý, ale znamenitě se zlepšil založením Marians. lázní. Z bývalých členův kláštera vynikli Jan Lohelius († 1622) arcibisk. a Alois David († 1836). (M. XV. P. A I. 25.)

Teplá, Teplička, ves u Žlutic, jež byla l. 1359 přisl. Libkovic, k níž patřovala napařád. Prvotní jméno Teplá změněno v 16. st. v Tepličku, když byla ves již pusta. V 18. st. založena v těch místech ves Nová Teplička (Neu-Teplitz).

Teplice, lázenské město, pův. česká vesnice, která dostala jméno své od teplého zřídla. Při ní založila Jitka, manželka Vladislava II., asi r. 1156 klášter sv. Jana Křt., pro panny zákona sv. Benedikta (na místě nyněj. zámku). Někdy v 13. st. proměnila se bývalá ves v městečko řádně vysazené, v němž na konci byl větší kostel sv. Maří, kdežto druhý farní kostel sv. Jana stál na předměstí. Abatyše tu byly tehdá Eliška (1282), Aněžka († 1356), Anna (1356—1370), Markéta (1373—1416), Žofka (1416 a t. d.). Panny byly po většině z panských a zemanských rodin a Češky. Když kališníci r. 1421 do zdejší krajiny přitáhli, vpadli i do T. Ačkoliv pak od abatyše a panen (ze strachu) laskavě byli před klášterem přijati a jim spíše slíbena, přece panny vyvedli a klášter obsadili, při čemž i šatstvo panen od některých lidí zlodějských pobráno. Porážkou u Mostu vzalo husitské panství v okolí za své a panny se zase do kláštera navrátily a kdykoliv hrozilo nebezpečí, v čas smlouvy trvání kláštera zabezpečily. Hůře než husité řádili v klášteře r. 1426 katoličtí Míšňané, týrajíce panny a šlapajíce svátosti nohama. Po nich vpadli do T. vítězni husité po bitvě u Ústí a učinili panství panen na věky konec V T. uvázal se Jakoubek z Vřesovic, jeden z hejtmanův. Roku 1437 zapsal mu císař Zikmund kromě jiných zboží i vše panství kláštera T. a r. 1449 potvrdil J. výsady měšťan T. V l. 1451—1453 smlouváno tu mezi Čechy a Sasy. Král Jiří vyvadil T. od Vřesovicův a zapsal ji králové Johance, která udělila T. kým právo Litoměřické, avšak tak, aby T. nepatřily k podkomořství věnných měst, nýbrž náležely ke klášteru, mezi tím na zámek přeměněnému. R. 1472 udělila T. kým druhou výsadu. Po její smrti († 1475) dostala se T. synům, z nichž Hynek mladší kníže Minstrberský ji do-

stal na svůj díl. Za něho spravoval T. Jan Ilburk z Vřesovic, jenž se však — jak kníže naň žaloval — nepoctivě zachoval. R. 1480 dostal T. v zástavu Purkart z Fictumu, po němž v držení jejím bratří jeho následovali. Poslední z toho rodu Opl postoupil T. ok. r. 1506 Albrechtovi z Kolovrat, nejv. kancléři († 1510). Vdova po něm Anna z Kovaně potvrdila 1511 svobody Teplických, zejména přijímání pod obojí a postoupila T. synům svým Janovi a Bernartovi z Valdšteina; těm také král Vladislav T. posud jen zastavenou k dědictví zpupnému daroval (1512). I oni potvrdili r. 1511 staré výsady T. kých jako i r. 1520 Jan a Albrecht, syn Bernartův († 1517). Poněvadž byli páni tito v závadách, odhádána jest T. z části r. 1523 Zikmundovi ze Smiřic, jenž téhož r. také svobody městské potvrdil, z části dostala se Jáchymovi z Malcánu a Jiříkovi, bratru jeho. Od těchto, kteří také díl Zikmundův na sebe převedli, koupil T. (1528) král Ferdinand, ale postoupil ji zase (1530) Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála. Rychle se pořád střídali držitelé. Zdeňk zemřel r. 1535 a syn jeho Adam prodal ji r. 1537 Šimonovi Třeštíkovi z Hyršova. Když tento r. 1543 zemřel, koupil T. od dědicův Volf z Vřesovic a spojil ji s panstvím Doubravské hory. Volf zřídil nad teplicemi zdejšími nákladné lázně a obec za rostoucího blahobytu zřídila pivovár a radnici. Ačkoliv lázní zdejších již od r. 1416 a 1469 užíváno, přece povznesení svoje děkují Volfovi a staly se ok. r. 1550 daleko široko známými. Poněvadž se často od Němců užívaly a tito se zde usazovali, rozmáhal se německý jazyk v T., která byla od založení svého až do té doby česká. R. 1568 postaven zámecký německý kostel a T. byla rozdělena v letech následujících na českou a něm. obec.

Když r. 1578 a 1579 panství Doubravské hory rozchváčeno bylo, zůstala Teplice Janu Volfovi a Jiřímu, bratřím z Šemberka, z nichž onen zemřel r. 1590 a tento r. 1581, T. kým právo piva vařiti potvrdil. R. 1585 koupil T. Radslav Vchynský ze

Vchynic, který právo piva vařiti zkracoval, a když se měšťané vzpírali, mocně je nutil. Ostatní svobody potvrdil r. 1589 a všemožně pečoval o zlepšení zdejších lázní. Po jeho smrti (1619) zdědil T. synovec jeho Vilém ze Vchynic. R. 1631 obsadili T. Sasové a zavedli tu zase luteránství, teprve nedlouho před tím ač povrchně zrušené, avšak v červnu r. 1632 zase Sasové odtáhli. Když byl Vilém r. 1634 s Valdšteinem v Chebu zavražděn, zabrána jest T. a darována r. 1634 Janovi hraběti Aldringen, dvor. váleč. radě a polnímu maršálku († 1634, 22. čvce.). Za těch dob okolí velice skrze vojáky trpělo. L. 1635 založeny matr. Janovi dědici byli bratří jeho, dva duchovního stavu, a sestry, ale hospodařila tu z počátku Anna, jedna z nich, jež se vdala po druhé (1637), za Jeronyma Clary, c. k. nejvyššího; od r. 1644 spravoval ji jménem dědicův Maximin Aldringen († 1650). Po něm držel T. Jan Marek, biskup Sekavský († 1664), pak se dostala synům Anniným z obojího manželství, po nichž podědil Jan Jiří Marek, syn Jeronymův. Tento vypořáděl r. 1668 většinu židů a ostatek obmezil na židov. ulici. J. J. Marek zlepšil panství a ustanovil v T. prvního lázeň. lékaře, po němž následovalo zřízení první veřejné lékárny. Avšak ke sklonku 17. st. scházelo město skrze mor a požár (1685) a také zkracováním živností skrze vrchnost. Po smrti J. J. Marka († 1700), následovali 4 jeho synové, z nichž Frant. Karel († 1751) vymohl zřízení svěřenství (1749). Také lázně se za té doby zase povznášely. R. 1742 zaraženy v okolí první uhelné doly. Františkův syn, Frant. Václav zvětšil zámek. R. 1776 zřízena tu normál. škola a v těch dobách zmáhalo se řemeslo punčochářské. Nový pán Jan kníže Clary (1787—1826), staral se právě otcovsky o rozkvět města, což bylo po velkém ohni r. 1793 tím záslužnější. R. 1790 zřízen v T. magistrát, r. 1799 vykoupěna od vrchnosti povinnost k robotám. Návštěva lázní tehdá se vzmáhala velice, když náš císařský rod a panující rodové v Prusích a Sasích lázní užívali. Taxou lázenskou r. 1816 zavedenou, spů-

soben pak pro obec slušný příjem. V l. 1811—1847 vybourány staré brány. R. 1819 byla v T. schůze diplomatův, jíž předsedal kníže Metternich. Ok. r. 1829 založena v T. první továrna na sukna, r. 1858 spojena T. s Ústím novou drahou. To, jakož i rostoucí výtěžek z uhelných dolů velice napomáhalo vzrůstu průmyslu, zvláště po r. 1868, když padly poslední překážky, zrušena statní komisi lázenská. R. 1879, když vodou některé okolní doly zatopeny, zanikala teplice zdejší a objevila se teprve r. 1882, když příčiny této nehody minuly.

Teplice dolejší (něm. prv. *Wikmansdorf*, odtud nynější *Weckelsdorf*, lat. *Vicmanni villa*), městečko u Police a Broumova, prvotně přísl. hradů Střemene a Adršpachu, od poč. 16. st. hradu Skal, pak Ryzemburka. L. 1579 rozděleno zboží to mezi dědičky a T. zůstala při Adršpachu až do r. 1589, kdež dána za díl Václavovi Bohdaneckému z Hodkova († 1614). Dcery jeho rozdělily T. na dolní a horní díl (1615). Onen se dostal Saloménci a s ní do rodu Hamzů ze Zábědovic. Ok. l. 1628 dostala se v držení Šmidlův ze Šmiden, později patřila k Hoř. T., od níž 1770 oddělena a byla statkem do r. 1850. L. 1754 vystavěna kaple p. M. Pomocné.

Teplice hořejší, městečko, souvisící s předešlým, prvotně farní ves, v níž byl farní kostel již l. 1302. Patrony jeho byli držitelé Střemene a Adršpachu. S Dolní T. měla společné pány až do r. 1615. Po smrti Václava Bohdaneckého, jenž zde 1599 zámek založil, dělily se jeho dcery (1615). T. h. dostala se Alžbětě, manž. Jana Petra Dobřenského z Dobřenic. Syn jeho Bohuchval Jaroslav, prodal T. 1677 Frant. Václavovi z Bryslu. Nedlouho potom nabyt T. Jan Petr Straka z Nedabylic, jenž zřídil z ní a jiných statkův statek nápadní pro rod Strakovský a tak, kdyby vymřel, aby z důchodů těch statků řízena byla akademie ke cvičení chudé šlechtické mládeže českého národa, k čemuž 1771 došlo. (H. V. 169.)

Teplička viz Teplá.

Teplišovice, ves u Benešova, ale r. 1358 farní ves, jež patřila odtud ke statku Kozmickému. O podací dělili se později zemané K.čtí s opaty Karlovskými, kteří měli užítky na statku zapsané. L. 1497 patřily T. i s kostelem ke Konopištskému panství. Později přip. ke Kormornímu Hrádku. Fara v 17. století zanikla.

Teplské děkanství neb kraj děkana Teplského, obsahovalo ve 14 a 15. st. fary a kostely: Teplou, Habrové Kladruby, Pístov, Mnichov, Otročin, Vidžín, Křivce, Úterý, Číhanou, Pernarec, Toužim, Útvinu, Lechov, Krsy, Jamný, Okrouhl. Hradiště, Šipín, Čelivo, Krasikov, Domaslav, Lestkov, Kozolupy, Slavice, Černošín, Rpužice, Střibro, Doubravu, Kšice, Záchlum, Svojšín, Kladruby, Holostřevy, Brtnou, Bor, Skviřín, Bohuslav, Pořejov, Šonvald, Staré Sedliště, Tisovou, Trnovou, Tachov, Sv. Kříž v Chodech, Trstěnici, Sedlec, Brod, Planou, Chodovou Planou, Otín a Sangerberg. V 16. st. obdrželo název děk. Tachovského a počítány k němu také Kynžvart a Žandov. (Viz P. A. VIII. 232.)

Teppen, *Tiefendorf* a *Hohendorf*, tři vesnice manské koruny české v Říši, l. 1592 v držení Cedvicův, 1630 promlčené.

Těptín (od muž. jména Těpta), ves u Jílového, l. 1389 statek Bohuslava Břekovce z Hradnice, dědice po Vyntířovi z T., jenž jej prodal Matušovi z Sudic (1417). Vedle něho seděli tu 1405 Jan, 1410 Jindřich. Bohuslav (1428) byl předkem Dýmkův z T. V l. 1417 až 1445 držel onu část Kolman z Libře.

Terešov, ves u Zbiroha, l. 1379 na čtyři statky rozdělená, l. 1411 statek Petrův, jehož potomci nazývali se Kořenskými z Terešova. Rozdrobenost zůstala i v 15. st. Proto patřila část od r. 1492 ke Hřešihlavům, jiná k Drahoňovu Újezdu a polovice vsi ke Svinné. Později skoupen T. a dostal se 1616 na díl Václava Jindřicha z Běšín. Od té doby byl T. zase samostat. statkem. V 18. st. patřil Strojeticckým, z nichž Antonín tu kapli založil (1723). Držitelé se do r. 1850 zhusta měnivali.

Terezín, kr. město, stojící na místě vsi Německých Kopist. Tyto založeny před r. 1273 od kláštera Dokzanského. L. 1420 mu odňaty a l. 1436 zapsány obci Litoměřické, která je do r. 1547 držela. Tehda jí zabrány a na vráceny kl. Dokzanskému. Po bitvě u Lovosic seznáno, že jest veliká potřeba pevnosti v této krajině. Císař Josef II. byv v září l. 1779 osobně v Kopistech, rozhodl se proto, zde pevnost založiti, ač uznával mnohé při tom překážky. Léta 1780 dán rozkaz k začetí prací, potom zbořeny Kopisty a Travčice a obyvatelé přeloženi. Dne 10 října položil císař základní kámen. L. 1781 pojmenována nová pevnost na čest královny M. Terezie a 1782, 9. prosince vyhlášena za kr. město. Od r. 1783 osazován T. také civilními obyvateli, kteří patřili z počátku pod Litoměřické právo. V l. 1805—1810 vystavěn kostel. L. 1812 obdržela obec nadání na trhy. V l. 1897—1898 pevnost opuštěna a brány vybourány. Erb: zlatý štít, u jehož zpodu stříbr. zeď ze štukoví se 6 stínkami, branou černožlutou zavřenou. Za hradbou vynikají dvě věže stříb., každá s okny a cimbuřím. Mezi branami stojí červený lev s dvěma ocasy, držící v pravé přední noze dobytou šavli a levou opírá o černý štítek, na němž jsou písmena T M. Nad štítem je zl. koruna.

Termesífy (něm. *Termeshof*, pův. *Tirmanshöven*), ves u Něm. Brodu, jež se 1379 přip. T. patřivaly ode dávná k Lipnici a v l. 1561—1596 ke Světlé. L. 1596 odprodány Janovi Giglingárovì z Kneislšteina. Potomku jeho Oldřichovi († 1621) zabrány a darovány klášteru Pohledskému, jenž tu byl vrchností až do zrušení.

Tervík, n. statek manský koruny české, l. 1459 v držení Plavenských.

Tesliny viz Baštiny.

Těšenov, ves u Pelhřimova, ve 14. st. přisl. arcibisk. panství Řečického, pak přisl. Řečice, 1574 k Nové Cerekvici, 1584—1590 k Bukové. Arnošt z Leskovce vyzdvihl tu sídlo, pročež se psal 1600 »na Novém Těšenově«, avšak léta

1620 patřil T. k Novému Rychnovu a tak zůtalo do r. 1850.

Těšenovice (Těžanovice?), n. ves v okolí Klatov. L. 1289 darován tu mlýn pro nový špitál klatovský.

Těšetín, Těšetiny, ves u Klatov, l. 1379 na šest statků rozdělená. Z vladyk se přip. Pešout († j. 1383), 1389 Zvěst, 1416 Bušek, 1459 Protiva, 1520 Jaroslav, 1524 tohoto synové. Na tvrzi seděli Václav Lehomský z Malenic († j. 1570) a pak jeho synové, 1578 Bohuslav Hořčice z Prostého a jeho synové, 1615 Burjan Jeníšek z Újezda. L. 1661 prodala Eva Polyxena Tuněchodská T. k panství Týneckému. (H. IX 255.)

Těšíkovice, n. ves v krajině mezi Zbraslavicí a Pertolticí, která patřila 1454 Ctiborovi a Jarkovi, bratřím ze Chřenovic, pak k Čihošti (1500), od roku 1542 k Vlastějovicům a od roku 1573 k Ledci.

Těšnice, ves u Klatov, l. 1379 na několik statkův rozdělená. Ku konci 14. st. narodil se tu Bleh, jenž proslul jako hejtman bratrstva Táboorského. Od strýcův jeho (1458 Jindřicha) pocházeli Mlázovští z Těšnice. T. patřila pak 1483 k Předslavi a v 16. st. jako pustina ke Švihovu, naposled k Měcholupům.

Těšno, n. dvůr, nyní les jihov. od Želíz v okolí Mělnickém. L. 1543 byl pust a patřil ke Vliněvsi.

Těšnov, n. tvrz, u myslivny Smetany a vsi Horek (Kostelce n. O.), o jejichž osudech není nic známo. (H. II. 29.)

Těšov dolní, ves u Sušice, prvotně jedna ves s následující, l. 1582 v držení Dětleba Koce z Dobrše a pak potomstva jeho. Po smrti Františka Koce dědily 1744 jeho dcery a skrze Marii Annu dostal se v držení Dohalských, kteří jej měli až do poč. 19. st. Samostatným statkem byl do roku 1850. (Gabriel, Sušice 241.)

Těšov horní, ves u Sušice, do roku 1428 přisl. Petrovic, pak hradu Vilhartic. Při rozdělení panství Vilhartického ok. r. 1560 dostal se Janovi Rendlovi z Úšavy. L. 1582 patřil k Volišovům a Dětlebovi Kocovi z Dobrše. Dělením

povstal tu samostatný statek, jenž po Kocích přešel 1695 na Maximiliana Pintu Bukovanského z Bukovan a na jeho potomstvo. Od r. 1801 patřil rodně Karlíkům a statkem byl do r. 1850. (Gabriel str. 243.)

Těšovice, české jméno vsi německé *Teschwitz* u Falknova.

Tetětice (staroč. i Cetětice, pův. Tetětici), ves u Klatov, jež patřila před r. 1331 Elblinovi z Bezděkova a t. r. darovány Petrovi z Rožemberka. Pak patřily měšťanům klatovským a od r. 1345 Jarošovi ze Skočec. Později patřily obci Klatovské a to až do roku 1630, kdež prod. Příbíkovi Jeníškovi z Újezda. Až do r. 1850 byly pak pozemským statkem.

Tetětice, **Cetětice** viz **Želivec**.

Tetín, farní ves u Berouna, prvotně hrad, podle pověsti založený od Tety neb Tetky dcery Krokovy, v pravdě starodávný knížecí hrad, jehož zakladatelem byl bezpochyby kníže Teta. T. připojen záhy ke knížectví Pražskému. Sv. Lidmila bydlela na Tetíně poslední čas svého života a tu l. 921, 15. září zavražděna. V 11. a 12. věku sídlil na T. úředník knížecí. Mluvílo se také o Tetínském kraji, který později nazýván Podbrdskem. Na T. byly kostely sv. Michala a sv. Lidmily, jichž podací se dostalo (1266) klášteru Chotěšovskému, jenž l. 1288 i úřadu lovčovského nabyt. Asi v ten čas založen na Tetíně zděný hrad, jehož purkrabě byl 1288 Hynek. Hrad se dostal před r. 1321 v držení Štěpána, nemanž. vnuka Václava II., jenž ok. r. 1340 zemřel. T. dědili po něm čtyři jeho synové Jindřich, Ješek, Mikuláš a Štěpán. Karel IV. vyvádil od nich T., na jehož panství založil nový hrad Karlštejn. Faru v T. přivtělil Václav IV. k děkanství Karlštejnskému (1387). Asi od Karla IV. pochází vysazení manského statku v Tetíně, jenž obsahoval dvůr s grunty (nynější velkostatek T.). Václav Hájek z Libočan byl tu nějaký čas farářem. (H. VI. 79.)

Thalenberg viz **Talmberk**.

Thunstauf, n. zámek u Řezna, jež Karel IV. držel v zástavě.

Tchořov (vlastně **Dchořov**, obec **Schořov**, staroč. i **Chořov**, také **Tchořovy**), ves u Čáslavě, v níž byl ok. r. 1360 farní kostel. T. patřival ke zboží Tupadlskému, avšak tu byly také drobné statky (1415 Procek). Jeden odumřelý po Elišce, vdově Jana Dítěte, učiněn 1416 manstvím ke hradu Vyšehradu, jež král Jiří z manství propustil. Část T. patřila v 15. st. Šebestěnicům, část v 16. st. ke Krchlebům, ale byla pusta. Zůstal tu jen kostel, jehož fara za neznámé doby zanikla. Nový kostel tu 1700 vystavěn.

Tchořovice (staroč. **Dchořovici**), obec i **Tchorovice**, ves u Blatné n. s tvrzí. T. drželi 1372 Jan, 1389 Jodok, 1393—1400 Beneš. L. 1409 měl je Vilém ze Zvířetic a 1433 Petr odtudž († 1446). Po Janovi z Běšin (1473 až 1489) následoval Bohuslav Muchek z Bukova, jehož potomstvo (1517 Jiřík, 1546 Oldřich a Václav, 1581 Volf, 1588 Smil a Adam, pak Volf [† 1634], pak manž. a dcery) tu do r. 1653 vládlo. L. 1653 přik. ke Lnářům. V 16. st. sídleli někteří Muchkové na údělu a psali se na Novém domě v Tchořovicích. (H. XI. 254.)

Tieberschlag, ves u Jindř. Hradce, česky **Lom**.

Tiefenau, n. manství koruny české jež l. 1459 ponecháno při Sasku.

Tiefenbach (česky bezpochyby **Hluboká**), ves u Jáchymova, jež se přip. r. 1273 mezi statky kláštera Teplského.

Tiefenbach u Bečova, česky **Hluboká**.

Tiefendorf u Lipého, česky **Bořetín**.

Tihava viz **Mtihava**.

Tichá (něm. *Oppolz*), ves u Kaplice, n. s tvrzí, jež byla 1360 přisl. hradu Velešína a l. 1387 dostala se v držení pp. z Rožemberka. Purkrabí tu bydleli až do konce 15. stol. Tvrz ještě l. 1541 stála, avšak ves byla přisl. panství Novohradského. (H. III. 260.)

Tichava viz **Mtihava**.

Tichonice, ves u Kácova, n. s tvrzí, na níž seděli 1365 Diviš, 1407 Ctibor, 1421 Diviš. Mikulášek z T. (1426) dobrodružil po světě, až l. 1448 ve Vitemberce odpraven. V l. 1448—1459 seděl tu Zde-

něk. Již l. 1471 patřily T. ke Šternberku, jehož přísl. byly do r. 1850.

Tingen, Thüngen, n. hrad ve Francích a léno koruny české až do r. 1802 doznávané.

Tis veliký, farní ves u Žlutic, v níž byl kostel sv. Jiří již roku 1227 a farní kostel před r. 1367. T. patřil od r. 1257 křížovníkům s červ. hvězdou, avšak po r. 1420 ujat jest pod ochranu pánův na Rabštejně. T. byl s kostelem sv. Kříže přísl. hradu Rabštejna až do r. 1817 a odtud do r. 1850 patřil k Chýšem, část patřila v l. 1579—1850 k Lukám. Fara v 17. st. zanikla. Kostel po ohni obnoven (1788) a 1789 tu zřiz. lokalie, jež 1825 na faru povýšena

Tisá, farní ves u Děčína, jež vznikla v 16. stol. (1169—1534 ještě potok Tiska). T. patřivala k Děčínu (druhdy také k Šenšteinu a Jilovému). L. 1785 založen tu kostel a při něm zřízena lokalie, jež se stala 1848 farou.

Tisá, Tisi, n. farní kostel a ves nad Spankovem u Manětiny. Kojata Hraběšic odkázal T. (1227) Budivojovi. L. 1379 patřila Bedřichovi. Patrony far. kostela byli 1388—1411 Sezema z Bělé a 1412 Purkart z Kolovrat.

Tiska, potok skrze Tisou tekoucí a do Bíliny ústící, jenž se příp. r. 1169.

Tismice, farní ves u Čes. Brodu, léta 1295 statek Zdeslavův, 1305 téhož a Mikuláše. Patrony kostela dávno před tím založeného byli 1342—1378 Bohuněk Hájek a od r. 1386 Mikuláš Vrbík, jehož potomci (1414 Jan, 1434 Mikuláš, 1504 Vilém a synové) tu do r. 1512 seděli. V l. 1514—1547 patřily Brodské obci, od r. 1557 vlad. z Ichtryc, po nichž následovali 1590 Karel Záruba z Hustířan, 1596 Albrecht Bryknár, 1599 Marek Jozef. L. 1603 koupili je Českosbrodští po druhé, ale propadli je zase 1623, po čemž prodány ke Kostelci. Fara v 17. st. zanikla; léta 1784 zřiz. tu lokalie a 1857 fara. (M. XIV. 37.)

Tisomnice, ves u Sedčan, ode dávná majetek, kl. Milevského, ok. l. 1460 v zápisném držení Zdeňka ze Šternberka. Král Jiří zastavil ji (1470) Jen-

covi z Janovic, od něhož 1479 postoupena ke Zvíkovu. L. 1576 odprod. Janovi Černínovi z Chudenic, později patřila k Obděnicům, v l. 1609—1623 ke Skoupému a později ke Chlumci.

Tisomnička, n. ves u předešlé, která její osudy v l. 1470—1595 sdílela a snad s ní splynula.

Tisov, Tisovec, Tisový, ves u Blatné, l. 1318 sídlo Petrovo a Havlovo, statek Běšínův z Běšin. L. 1617 koupěn ke Hvozďanům, s nimiž 1666 připojen ke Lnářům.

Tisov, ves u Bohutína (Příbramě), jež l. 1298 stála a patřila k panství Příbramskému. Ok. l. 1576 T. držěn k Lazsku, 1603 patřil Janovi Kunrátovi Chrastskému z Chrastu a později byl přísl. Starosedlského Hrádku.

Tisová, Tisovo, ves u Bečova, již dostal klášter Tepelský r. 1233 od králové Konstancie. L. 1273 mu potvrzen a byl v jeho držení do r. 1530, pak patřil k Bečovu, a později k Vlkošovu a Žluticům, od r. 1626 k Toužimi.

Tisová (něm. *Theisau*), ves u Falknova, ve 14. a 15. st. Nothaftské léno. V 15. st. patřila část ke Kynšperskému kostelu, část k Falknovu, potom od sklonku 16. st. k tomuto celý.

Tisová, farní ves u Tachova, jež patřila až do r. 1233 kostelu Mělnickému, ale od té doby klášteru Kladrubskému. Zemané zdejší byli 1251 Mareš, 1283 Artléb. Ve 14. st. tu byl far. kostel, jehož patrony byli 1356 Artléb, 1363 Tristlín a Václav, 1375 Zdeněk, 1388 Jindřich a 1394 Jan z Kumpolce. L. 1416 nabyt T. Martinem Rendl z Úšavy, jehož rod tu do r. 1483 seděl. V 16. st. drželi ji Kečové z Kečova. L. 1623 jim T. zabrána, patřila 1623—1668 kl. Kladrubskému a byla od r. 1671 v držení Perglárův z Perglasu. Léta 1823 k. k Tachovu. Fara zaniklá 1739 obnovena.

Tisová, ves u Vys. Mýta, l. 1407 sídlo Mikulášovo. L. 1437 prod. tu Ludvík Smetana plat Václavovi z Hnojic. V 16. st. byl rod Jakšův z Tisové. Až do

r. 1547 patřila T. obci Mýtské a po zabrání příp. k Litomyšli.

Tisovec, n. ves u Solnice, jež se léta 1411 příp. V 15. st. spustla a patřila k Rychnovu, s ním příp. 1497 k Potšteínu a ponechána 1558 při Solnici.

Tisovec, Tisov, n. ves u Spáleného Poříčí, l. 1379 majetek Oldřichův a farářský, l. 1391 přisl. Poříčí. Spustla v 15. století.

Tisovice, viz Čisovice.

Tisvice, n. dvůr a ves u Krasikova, jenž se l. 1419 příp. a byl manstvím ke hradu Krasikovu. L. 1454 byla celá T. pusta.

Tišice, ves u Brandýsa n. L., jež léta 1400 stála. L. 1454 získal ji Vaněk z Velečova, později měli ji do r. 1507 Petr Markolt a 1507 bratří z Tedražic. V 16. st. patřily T. k Jiřicům a od 17. st. k Lobkovcům.

Tizmansdorf, staroněmecké pojmenování Ostřetín.

Tloskov, ves u Neveklova, l. 1376 sídlo Jeníše, Jindřicha a Jeníše bratří a jich potomstva (1399 Ctibor s Jindřichem, 1432 Majnuš, 1435 Ctibor a Vilém). Léta 1460 držel jej Jan Řepa z Neveklova, jehož potomci (1524 syn Arnošt, r. 1530 Adam) tu do r. 1574 seděli. Poslední z nich († 1574) odkázal T. s mnohými přík. statky Bernartovi Hodějovskému z Hodějova († 1597), po němž dědili synové Jan a Přeč. Když se v l. 1610 až 1615 synové těchto dělili, dostal se T. Smilovi. Tomuto zabrán a prod. 1621 Pavlovi Michnovi z Vacinova. Od tud měl stejné pány s Konopištěm až do r. 1669, kdež prod. Václavovi K. Čabelickému z Soutic. Po synu tohoto následovali Kolloredové, Pachtové z Rajova (1727—1797) a jiní rodové. (M. B. V. 13.)

Tlucná (pův. Tlcná), ves u Plzně, tuším ta, která se dostala 1115 kl. Kladrubskému, ale po r. 1239 prodána, L. 1367 patřila kl. Chotěšovu, l. 1379 tu bylo asi 5 vladyčích statkův (1380 Oldřich, 1388 Martin, 1404 Rupert, 1406 Zachař, 1437 Oldřich). Při dělení bratří Loských z Rabšteina (1525) dostala

se T. Jindřichovi, po němž dědily dcery. Od r. 1556 byla v držení Strojetických, kteří přikoupili 1575 část posud k Chotěšovu patřící. V l. 1621—1850 patřila T. ke Křimicům.

Tlucná, dvůr u Lozy, prvotně ves, l. 1379 na několik statkův rozdělená. Jeden měli před r. 1381 Harant a Miroslav bratří. L. 1390 seděl tu Jan z Rabšteina a potomci jeho až do sklonku 15. st. Od 16. st. patřila T. k Bělé a s ní k. k panství Plasskému. Ves zanikla v 17. st.

Tlučen, ves u Litoměřic (1218 na Tlčeni), v níž patřila země kapitole Litoměřické již od r. 1057. L. 1387 patřila T. Jindřichovi Kamýkovi z Pokratic, v 16. st. část k Libochovanům, část k Pišťanům. Tato patřila do r. 1547 obci Litoměřické, od r. 1550 k Liběšicům a v l. 1558—1850 zase Litoměřickým. Jiná patřila v l. 1609—1850 k Liběšicům.

Tlukov, pojmenování vsi Hlávková, něm. *Lukau*.

Tlustec, ves u Jablonného, n. s tvrzí, odkudž se psal 1371—1383 Mikuláš. Dlouho drželi T. Blektové z Útěchovic (1524 Jindřich, do r. 1540 Šebestian, 1548 Jáchym, 1578 tohoto synové, 1593 Adam). Ok. l. 1598 ujal jej Kryštof Nybšic z Holtendorfu a ten jej prodal 1609 Kryštofovi purkr. z Donína. Od tud patřil k Valtinovu. (H. X. 292.)

Tlustovousy (pův. Tlustouši), ves u Č. Brodu, již dostali r. 1227 křižovníci Zderazští skrze odkaz Kojatův a drželi tvrz s hospodářstvím do r. 1417. Tehdá T. pronajaty byly v držení rozličných držitelův a zapsány 1436 Vaňkovi z Křivé. Postupem dostaly se ok. 1450 Žlebům ze Střížkova a 1520 Janovi Býchorskému z Raškovic, jehož rod (1532 Mikuláš, 1559 synové tohoto) tu do r. 1575 seděl. Tehdá jich nabyli zpolovice Jaroslav ze Smiřic, ale prodal zase. Pak bylo zboží na drobné díly rozdělené v držení několika pánův, až 1601 dědičně k. od Jana Rudolfa Trčky z Lípy a příp. ke Kounicům.

Tmaň, farní ves u Berouna, ok. l. 1170 sídlo Havla a Budislava bratří. Ve

14. st. byl tu far. kostel, jenž patřil s částí vsi sakristanům Praž. kostela, ostatek byl vладыčným starkem, z něhož pocházeli Dobrští ze Tmaně. Na tvrzi seděli 1532 Karlové ze Svarova, později Trmalové z Toušic (1554 Havel, 1581 Václav, 1592 Anna, 1608 Zdeněk). Léta 1622 zabrán a prod. Janovi Menclovi z Kolsdorfu, po jehož synu děděn od dvou klášterův. Následovali pak Greifenfelsové z Pilsenburka a rozliční rodové až do r. 1850. (H. VI. 231.)

Tocov (staron. i *Dubzan*, *Dokzav*, *Tuzav*), far. ves u Doupova. v níž byl far. kostel již před r. 1356. Tehdá držel T. Bedřich z Leuchtenberka, ok. r. 1411 držel T. k Haunšteinu a r. 1412 byl královským. V 15. století patřil ke hradu Haunšteinu, pak odprodán, dostal se před r. 1540 Alexandrovi z Leisneka a připojen k Doupova, k němuž do r. 1850 datil. Fara, která v 17. st. zanikla, léta 1843 obnovena.

Točná, dnes Točka, vrch u Kytína (Mnišku), jenž se tak r. 1578 nazývá.

Točník, zbořený hrad u Žebráku, založený ok. l. 1400 od krále Václava na panství Žebráckém, jehož byl T. pak předním sídlem. Václav tu rád bydlíval do r. 1415. Král Zikmund zastavil T. 1421 Erkingerovi z Seinsheimu, jenž jej zase zastavil zeti svému Bedřichovi z Kolovrat. Týž a bratr jeho Hanuš drželi jej společně, pak Hanuš se synovcem Jindřichem. Král Jiří vyplatil jej od Hanuše, syna Hanušova a zastavil jej 1461 svým synům, od nichž převedena zástava na Bedřicha ze Šumberka. Ten jej držel ještě l. 1475 a pak následoval (1484) Burjan z Gutšteina († 1489). Od něho dostal jej za díl syn Kryštof, ale propadl jej 1509 pro známou vzpouru Gutšteinův. Asi roku 1517 dosáhl ho Zdeněk Lev z Rožmitála. Nástupce jeho Jan z Vartemberka (1522) opravil T. a postoupil ho (1534) Volfovi staršímu Krajčovi z Krajku a tento ihned strýci svému Volfovi mladšímu, jenž také na T. stavěl. L. 1544 stal se pánem Jan ml. z Valdšteina, jenž také na T. stavěl. Po něm následoval roku 1552 Jan starší

z Lobkovic, jemuž 1557 dědičně doprodán. L. 1567 dal jej za díl synu svému Janovi nejml. Po smrti tohoto († 1590), dědili bratři jeho a dostal jej za díl Bohuslav Havel. Týž († 1595) nemaje dětí zapsal T. bratru svému Ladislavovi (1593), ale ten jej po pádu bratra svého propadl (1594). Od té doby byl T. komorním panstvím. L. 1620 od vojákův vytloučen. L. 1639 se tu lidé z okolí před Švédy skrývali. V l. 1705 a 1710—1723 T. zastavován, ale poněvadž málo kdo na něm bydlel, hynul. Větší část byla l. 1722 ještě pod střechou. L. 1865 prodán se Zbirohem a přestal býti státním majetkem (H. VI. 140.)

Todně, **Todeň** (obyvatelé **Toďňané**), ves u Trh. Svin, která již r. 1186 stála. Na vладыčích statečích seděli 1360 Vícek, 1382 Oneš a Jeniš, 1412 Jan, 1415 Václav, 1425 Nedamír a Michal, 1443 Příbík, 1452 Jan, 1460 Matěj. Od 16. st. až do r. 1850 patřila část ke Komářičům, část přidělena 1623 k Sedlu a s ním příp. též ke Komářičům.

Tochovice, farní ves, n. městec u Březnice, jež darována od krále Václava II. kl. Ostrovskému. L. 1331 tu byl far. kostel L. 1420 zabráný od světských, l. 1436 zastaveny bratřím Zmrzlíkům k Orlíku a 1484 pak patřily Bohuslavovi ze Švamberka. Po Oldřichovi Vranovském z Valdeka († j. 1520) hospodařila tu vdova, která tu zhoubece přechovávala. Proto T. od Pražanův 1520 dobytý Po Janovi z Vitence převzal je (1550) Jiří z Lokšanů a držel k Březnici. Na čas odděleny po r. 1607, ale 1623 zase k. k Březnici. L. 1669 dostaly se Hedvice Barboře Jeniškové, potom se vystřídaly rodiny Šenovcův, Vernierův a j., naposled se dostaly po Vratislavech rodu Švarcenberskému. Fara, jež v 17. st. zanikla, obnovena 1858. (H. XI. 66., M. XVIII. 87.)

Tolcpach, **Tulcpach**, ves u Jablonného, založená v 16. st. při Tlusteckém potoce (Tolzbach). Později tu povstal dvůr s tvrzí, kterému Blektové z Útěchovic, držitelé, dali jméno **Nový T. L.** 1613 k. k Jablonnému (H. X. 292.)

Tolišovice, Talšovice, n. ves u Velešna, jež s ním k. k Novému hradu a k němu l. 1541 patřila. Později (v 16. st.) svedena na pole ke dvoru Svachovskému.

Tolštejn (z něm. *Tollenstein*), ves a zbořený hrad u Varnsdorfu. L. 1337 již hrad stál a dobyt od Lužičanův. V následujících dobách jej drželi páni z Vartemberka, totiž 1364—1367 Vaněk, 1370 Jan, 1378 Václav, 1383 sirotci Janovi, 1390 Jan, Václav a Petr bratři, 1394—1396 Václav. Před r. 1404 k. jej Hynek Berka z Dubé a po něm jej měl za díl syn jeho Jan, jenž v l. 1426 až 1427 zemřel. Uvázal se v něj bratr Hynek. L. 1433 odtud válčeno do Lužice. L. 1446 držel jej Albrecht B. z D., jenž se l. 1463 proti králi zbouril T. mu proto vzat a darován 1464 dvěma pánům, kteří ho dobyli. Jeden z nich, Jan z Vartemberka získal jej celý, a drželi po něm synové jeho Kryštof a Zikmund, L. 1469 hrad od Němcův obléžen. Kryštof prodal T. (1471) knížatům Saským. ale že v tom překážky byly činěny od krále, postoupen 1485 Haugoltovi ze Šlejnic. Potomci jeho, (1518 Volf, Arnošt, Kryštof, Jan, Jiřík bratři, 1558 Jiřík, 1560 Hanuš, Kryštof, Hanuš, Haugolt a Abraham) až do jeho spuštění drželi. Při dělení (1566) synův Jindřichových (Haugolta, Jana, Arnošta a Jindřicha), dostali poslední tři po třetině hradu. Ty části znenáhla připojovány k Rumburku. Když oboje 1587 Jiří Mehl koupil, byl hrad ještě v celosti, ale l. 1607 již pust a zůstal přísl. Rumburka.

sv. **Tomáš** viz Vítkův hrádek.

Tomice, ves u Dol. Kralovic, prvotně statek kapitoly Vyšehradské (1352), od r. 1436 přísl. Lipnice. L. 1549 odprodán Janovi Vražďdovi z Kunvaldu, jenž tu sídlo vyzdvihl. Po jeho smrti děleny T. (1588) mezi syny. L. 1606 k. je Albrecht Vražďa, jenž přikoupil díl patřící před tím do rodu Čabelických. T. pak připojeny k Martinicům a od roku 1814 patřily ke Kralovicům.

Tomice, ves u Otice, l. 1359 statek synův Dětonových, 1382 Zdislavův, 1406

dílem k Vlasimi a dílem Zdeňkův. L. 1431 patřila část k Šelemberku, ostatek byly vladyčím zbožím. V 16. st. patřila část k Léštnu, od r. 1669 k Tvořešovicům (do 1850). Části, jež patřivaly 1520—1612 k Neustupovu a 1548 ke Zvěstovu, nazývaly se Tomičky. Později patřily T. z větší části ke Tloskovu.

Topoly, ves u Chrudimě, l. 1399—1850 její přísl., avšak tu bývaly též drobné statky (1411 Hroch, 1461 potomci Rynartovi).

Torndorf, Turrendorf, n. manství koruny České v Řiši, jež do 18. st. doznáváno.

Tošov, ves u Opočna, n. s tvrzí, 1416—1454 statek Petříkův, později Tošovských z Žernového. Ok. r. 1520 držel jej Jan Tamchyna z Dobravice a od r. 1555 syn jeho Benjamin († c. 1596). Od dcery tohoto, Maruše, prodán 1597 k Opočnu. (H. II. 70)

Touchořín, farní ves u Ústku, 1391 sídlo Václavovo, pak přísl. hradu Litýše, později Býčkovice a od r. 1575 Velkého Újezda. Od 17. st. říkalo se mu také Touchořiny. Fara zřízena l. 1788.

Touchovice, ves u Loun, n. s tvrzí, n. vladyčí statek (1355 Racek, 1369 Jan a Přeck, 1380 Vicemil, 1388 Vilém) V l. 1405—1443 držel je Protivec z Nehasic. V 16. st. patřily Bečkovským z Šebířova a skrze sňatek dostaly se 1555 Šebastianovi ze Vřesovic. Léta 1593 převzal je Vilém († c. 1597), jeho syn, pak patřily Volfovi star. ze V. († 1622) a 1629 koup. k Novému hradu.

Tourkovice viz Turkovice.

Tourový, ves u Bavorova, n. s tvrzí, 1359 statek Lipoltův, po němž následovali 1387 Hynek a 1414 Hrzek, předek Budkovských z Budkova. Petr a Jan (1452) byli předkové Želízkův z Tourového, ale nedrželi celou ves, která byla ještě 1516 rozdělena. Asi na poč. 16. st. koupěn T. k panství Helfenburškému. (H. VII. 125.)

Toušeň, městečko u Brandýsa n. L., 1293 ves, 1338 hrad, v němž Karel IV. přenocuje, měl vidění. Později byl v držení Praž. měšťanův; 1370 k. je Jošt

markrabě, ale daroval jej potom Janovi z Michalovic. L. 1421 Pražané opanovali T. a l. 1427 byla v držení Jana ze Smiřic. L. 1436 navrácena Petrovi z Michalovic a byla v držení tohoto rodu ještě 1463. Pak se dostala knížatům Minstrberským a po nich ji držel Oldřich Bradáč z Toušeně a jeho syn Jiřík (1488). Pak ji měl M. Jan Pašek z Vratu (1530) L. 1536 prodal ji Adam Lev z Rožmitála k panství Brandýskému.

Toušice, ves, n. tvrz u Zásmuk, 1390 statek Vachkův. V 15. st. seděl na tvrzi Mikuláš předek Trmalův z Toušic, l. 1464 Jan, jeho syn. Nástupce jeho Bohuslav prodal tvrz T. (1519) obci Kouřimské, která l. 1534 ves T. patřící posud k Drahobudicům přikoupila. Po zabrání 1547 k. T. Kašpar z Granova, pak následoval 1557 Jiřík Hostačovský z Petrovic, jenž je prodal 1582 k panství Zásmuckému. (H. XII. 243.)

Touškov Hartmanův, farní ves u Stoda, po níž se nazýval r. 1243 Arkleb z T. Hartman z T. prodal T. r. 1290 klášteru Chotěšov. a od té doby se po něm tak nazýval. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Král Zikmund zastavil T (1421) Zdeňkovi z Držtky a odtud držen ke hradu Horšovskému Týnu. Později od kláštera vyvaděn. Obyvatelé obdrželi 1637 svobody. Zde se narodil P. Novák, poslední probošt Chotěšovský.

Touškov, město, prvotně ves. Blízký újezd dal pan Oldřich r. 1115 klášteru Kladrub. Před r. 1239 T. koupěn od Držislava a část vyměněna od Zdeslava. Za té doby byl T. již trhovou vsí a r. 1288 připomíná se tu kostel sv. Jana, již farní, kterýž opatové v proboštví proměnili (před r. 1355). Proboštové tu byli: 13. . . — 1355 Jindřich, 1355—1370 Chotěboř, 1376— . . . Jindřich Karhan, 1384—1409 Jan, 1409—(1417) Racek, Mikuláš Stříbrník († 1435), 1438— . . . Jan Hájek, 1455—1460 Petr, 1464 Havel, 1481 Jan. Klášter zastavil T. s hradem Komberkem (1422) Vilémovi z Nečtin, od něhož se oboje dostalo Burjanovi z Gutšteina. L. 1472 obdržel T. majestát na trhy Později držen T. ke hradu

Bělé, (odtud snad Bílý T.). Král Ferdinand (1543) na žádost Petra z Roupova ves T. za městečko znova vysadil a Petr je 1544 svobodami obdařil. Jiné svobody obdržel T. 1570 od Kryštofa Markvarta ze Hrádku a l. 1579 majestát na potvrzení všech svobod. L. 1630 založeny kostelní knihy. Vilém (1628) a jeho syn Jan Vejkart ze Vřesovic (1645) udělili T. u svobody. Opat Kladrubský si l. 1651 T. vysoudil a faru zase kněžními svého řádu osadil (ok. l. 1534 bylo proboštví zaniklo). Po zrušení kláštera držen T. 1785—1790 k nábož. fondu, od r. 1790 byl v držení sv. pp. Erbenův. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. Erb: štít zděl rozdělený, pravé pole zlaté a v něm pál orla černého, levé červené a v něm stříb. věž s branou a krovem, modrou břidlicí přikrytým.

Touškov, n. ves, do r. 1420 kl. Plaského, neznámé polohy.

Toužetín (stě. Túžetín), ves u Loun, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera Svatojirského. Z vladky příp. se 1316 Dmytr a Lidéf, 1349 Kunrát, 1372 Přešek. Oldřich z Hazemburka koupiv tvrz zdejší (1409), prodal T. ke kl. Týneckému, od kterého se dostal pp. z Žirotína. Od r. 1455 seděli tu pp. z Klinšteina, od r. 1529 Pětipeští, 1539 Jaroslav Sekerka z Sedčic. Pak následovali 1544 Jeronym Šlik, 1548 Eliška z Krajku. 1555 Jan ze Sovince a později Jan ze Šelmberka († c. 1598). L. 1606 k. jej Jan Hruška z Března, jehož synu Bedřichovi zabrán. K. jej 1623 Adam hr. z Herberstorfu, jehož manž. jej prod. 1630 Pavlovi Michnovi z Vacinova. Od té doby měl společné držitele s Postoloprty. (H. VIII. 224.)

Toužim, město u Bečova, ode dávná statek kláštera Milevského, jenž tu měl proboštví a založil hrad. L. 1394 hrad a farní kostel vyloupeny. Probošty byli r. 1350 Pavel, 1357 Zdeněk, 1360 Peršík, 1366 Zdeslav, 1371 Václav, 1374 František, 1376 Jiří, 1396 Martin, 1468 Mikuláš, 1409 Martin, 1413 Přibík, 1415 Chval, 1434 Bavor. L. 1436 zastaveno proboštví Jakubovi ze Vřesovic, po

němž je obdržel (1467) syn Jan Týž vystavěl 1469 nové městečko u hradu a přenesl na ně všechny svobody městečka Útviný; také vymohl 1478 majestát na erb a mčku. dal 1481 dvoje svobody. Po něm držel jej (1490) bratr Jindřich a pak páni Plavenští. Jindřich IV. vymohl 1500 výroční trh, Jindřich V. dal svobody 1536 a panství 1538 od kl. Milevského dokoupil. Po Plavenských následoval 1565 Jindřich Mikuláš Hasišteinský z Lobkovic († 1582), od jehož synův obdrželo mčko. 1591 svobody. L. 1623 k. T. Julius Jindřich kníže Saský, jenž v létech 1623—1644 nynější zámek založil. Po jeho potomcích přešel na rod Badenský a potom držen 1787—1837 k císařským důchodům. Od r. 1837 patřil vévodám Beaufort-Spontini. Erb: Štít napříč polovičný, svrchu černé pole a v něm zl. lev o dvou ohonech s červ. korunou, spodní pole zl. a v něm ruka s ramenem brněným, držící červ. srdce (H. XIII. 219.)

Tožice, ves u Otíc, po níž se nazývali r. 1205 Jan a 1295 Hynek, 1318 Lev. Před r. 1361 byl tu farní kostel. Z drží telův příp. se 1361 Johanka, vdova po Mikuláši, 1380 Ofka, vdova po Hrochovi, 1404—1419 Beneš z Draškova, 1415 Jan a Vilém, kteří spečetili střížný list. Potomci těchto dvou psali se T. z Vídova. V 16. st. patřila část se Draškovu, část k Tvořešovicům, část k Maršovcům a část k Léštnu. V 17. st. dílem k Léštnu, dílem k Tloskovu a pak oboje k tomuto. Fara v 17. st. zanikla. (M. B. I. 105, M. XIV. 109.)

Trápole, Střapole, ves u Rokycan, n. s tvrzí, 1283 statek Lipoitův. L. 1402 patřilo T. k Bušovicům. L. 1412 seděl na tvrzi Lipolt ze Švamberka, 1447 jeho potomci Racek st. a Racek ml. a 1449 Lipolt ze Š. s Václavem Točnickem ze Křimic. Po nich ji měl 1460 Jošt z Tupadl a 1523 Božek Loský z Rabšteina. Část patřila již 1465 ke Zvíkovci, ostatek v 16. st. ke Smědčicům (1503 až 1550 k Malesicům) a od r. 1581 obci Plzenské.

Travčice, n. ves u Litoměřic, l. 1239 sídlo Litohněvo, ve 14. st. statek kl.

Břevnovského, od r. 1420 zástavní zboží, jež 1478 drženo ke Kamýku. Od 16. st. patřily k Záhořanům. Při zakládání pevnosti Terežinské, ves zrušena a přeložena na nynější místo.

Travný, ves u Nasevrk, prvotně dvě vsi Traven a Travenec, jež patřily 1329—1421 ke kl. Vilémovskému a pak ke hradu Ohbi.

Třebaň hlasná a zadní, dvě vsi u Beřouna, V jedné z nich daroval prý Bolešlav III. (ok. l. 1000) klášteru Ostrov. rybáře. Ok. l. 1284 seděl tu pan Zbislav (z Třebuně). Ve 14. st. patřily obě vsi ke Karlšteinu, l. 1470, jedna z nich k Okoří, později obě zase ke Karlšteinu.

Třebáněk horní a dolní, n. vsi. okolo l. 1300 přisl. kl. Zlaté koruny, s nímž drženy v l. 1420—1461 ke Krumlovu a odtud k Netolicům. Při zakládání obory Kratochvilecké obě vesnice svedeny a lesem zasety.

Třebčice (Třeбуšice) německé, ves u Podbořan, v 15. st. v držení pp. z Lobkovic a l. 1490 přisl. hradu Hasišteina a jiného neznámého zboží. V l. 1518 až 1530 drženy k Pětipsům, potom k Vynětífovu a v l. 1609—1850 ke Krásnému dvoru. Ves obdržela l. 1612 svobody.

Třebčice (Třeбуšice) rozlehlé neb široké, farní ves u Podbořan, l. 1196 statek Milhostův, jenž l. 1226 darován kl. Dokzanskému. Později byly T. rozděleny. Část patřila 1490 k Hasišteinu, část byla do r. 1490 Kfeliřův, pak k Deštnici, později Karlíkův z Nežetic. L. 1548 byla část v držení Údrckých. Od 17. st. byly T. statkem o sobě. Hraběnka Schönerchova vystavěla tu zámek a kapli (1722). Při té založeno 1765 kaplanství a 1789 lokalie. L. 1802 Ignác Schreiter, držitel, rozšířil kapli v kostel při němž zřízena 1857 fara.

Třebeč, Třebce, Třebsko, ves u Trh. Svin, jež se l. 1364 příp. V 15. st. patřila část ke Dvorci (tak i 1550) a Rankovu, jiná v 16. st. k Cukensšteinu a ke Krumlovu, část od 17. st. až 1850 k Borovanům. Část darována v l. 1423 až 1425 ke Krumlovské faře a byla majetkem arciděkanství Krumlovského do r. 1850

Třebeček, **Třebíčko**, ves u předešlé, ve 14. st. vladyčí statek (1381 Zachař, 1499 Jan). L. 1425 patřila část k Újezdci, Ostrolovu a tak až 1850, jiná 1426 k Rankovu a v 16. a 17. st. k Olešnici, část v 16. a 17. st. k obci Trh. Svin.

Třebechovice, městečko nad Dědinou, n. s tvrzí, jež se dostalo po r. 1336 v držení Hynka Hlaváče z Dubé († j. 1358). Tehdáž tu byl farní kostel. Po něm drželi je synové Hynek a Václav, naposled onen sám († 1371). Po něm vládli synové Hynek a Jindřich a potom Hynek, syn Hynkův. L. 1419 scházeli se přívrženci Husovi na přívrší řečeném Oreb, ~~odtudž se nazývali~~ bratrstvím Orebským. L. 1422 odvezení sem do vězení jati měšťané Hradečtí. Hynek držel T. ještě roku 1432. L. 1450 byl tu pánem Přibek Kroměšín z Březovic, po něm dědila dcera Johanka, vdaná za Mikuláše st. Trčku z Lípy. Od ní k je 1496 Mikuláš ml. Trčka († 1516), jež obec svobodami obdařil (1502). Po něm přešly zase na Johanku a její syny a přip. k Opočnu. Obec obdržela l. 1634 a 1635 potvrzení svobod. Kostel v l. 1740—1767 znova vystavěn a l. 1780 vymalován. Poslední majestáty na svobody jsou z l. 1723, 1760, 1783 a 1794. **Znamenití rodáci** Bonaventura Pitter (nar. 1708—1764), Ján-Ignac Held († 1816), Jan Děpolt Held († 1851). Erb: zlatý štít a na něm ostrva o čtyřech sucích, prvotně černá nyní hnědá. (H. II. 67.)

Třebejcina viz **Třebýcina**.

Třebel, ves u Černošína, jež se přip. již r. 1251. Na hradě zdejší seděli 1251 Oldřich, 1282—1298 Beneda, Oldřich a Protiva. L. 1379 držel jej Ješek Kozíhlava z Pnětluk, jež jej postoupil 1380 Rackovi ze Švamberka, po němž následovali bratři Hynek († c. 1414) a Jan Hanovci ze Šv. L. 1448 patřil Janovi ze Sobětic, po němž následovali ok. l. 1452 Jan z Volfšteina a 1467 syn jeho Vilém a 1482 Jiřík odtudž. V 16. st. drželi T. pp. ze Švamberka (1509 Zdeněk, 1544 Jindřich a Zdeněk, pak Jan Šebestian, a synové jeho). L. 1647 obsazen od Švédův, ale císařští ho mocně do-

byli a znova se tu okopali. Po jich odtažení hrad rozstřílený zůstal pustým a neobydleným. Sídlo panství přeneseno do Trpíst. (H. XIII. 131.)

Třebelice, samota, n. ves u Hojanovic (v starší době snad i Třebelovice a před r. 1299 sídlo Dětochovo). L. 1399 žili Oldřich Ocas a Jan z T., 1415 Mikuláš, 1450 Jan. Později patřily k Vojslavicům a s nimi k. k panství Želivskému.

Trebendorf, farní ves u Frant. lázni, n. s tvrzí L. 1218 dostal se k Valdsasům, potom patřil lantkrabím z Leuchtenberka a dostal se l. 1302 zase k Valdsasům. Od l. 1444 držel Hynce Junker T. a postavil tu (1495) kostel, který v l. 1758 a 1783 obnovován a zvětšen. L. 1591 založeny kostelní knihy. L. 1787 zřízena tu lokalie (v l. 1567—1627 byli tu evaug. faráři). Statek byv v 16. a 17. st. v držení rodin Chebských, potom rozprodán. (P. E. II. 625.)

Třebenice, město pod Košťálovem, prvotně (1228) ves kláštera sv. Jiří, jež tu vyzdvihl trhovou ves a l. 1299 si pro ni popravu vymohl. Záhy tu byla fara, po níž zván kraj děkanství Třebenského. Ok. l. 1420 opanovány od Jana Kaplíře ze Sulevic a drženy pak ke Košťálovu. L. 1423 obdrželi obyvatelé majestát na erb a trhy. L. 1433 založeny měst. knihy a l. 1454 a 1467 dán majestát na svobody. Ok. l. 1463 Vilém z Ilburka vyplatil T. od Kaplířův. Nástupce jeho Vilém zjednal 1507 výroční trhy. Po odsouzení Václava Valkouna z Adlaru (1547), jež T. zástavou držel, navráceny klášteru a zůstaly v jeho držení až do zrušení. Od abatyší dostali T. ští svobody 1550, 1558, 1566, 1575, 1584, 1591, 1592, 1600, 1631, 1652, 1692. L. 1551 stavěna věž kostelní, 1553 založena viniční kniha. Majestáty na svobody dány 1562, 1579, 1683, 1738, 1747, 1782. L. 1591 kostel znova stavěn a léta 1695 založ. kaple sv. Trojice. Když klášter koupil Čížkovice, byl T. k ním přip. a zůstaly jeho přísl. do r. 1850. Za našich dob dobyl si V. Pařík velkých zásluh o utvrzení českého jazyka v T. V T. narodil se (1470) Fr. Petrich, sochař. Erb:

Zlatý štít a na něm sv. Jiří bojuje s drakem. (Sedláček, Děje Třebenic.)

Třebenské děkanství neb kraj děkana T., obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Třebenice, Velemín, Boušovice, Dolanky, Chotěšov, Brozany, Slatinu, Libochovice, Klepý, Dlažkovice, Dubany, Křesyní, Chodžov, Kozly, Libčeves, Želkovic, Solany, Třebívlice, Řisuty, Měrunice, Lípu, Nedvědíč, Mrzlice, Hrobčice, Chouč, Mirošovice, Mokov, Sutom, Čížkovice, Sifějovice, Lovosice.

Třebenice, ves u Zbraslavě, kterouž z části daroval Zpytihněv II. klášteru Ostrovskému (1055—1061) a ten 1205 ostatku nabyt. V držení kláštera zůstaly T. do r. 1420. L. 1437 zapsány Janovi Zlému. V 16. st. drženy ke Konopišti, prodány 1571 Jiříkovi Slepoticckému ze Sulic a odtud do r. 1850 patřily ke Hradištku.

Třebestovice (pův. Třebestovici), ves u Č. Brodu, jež náležela k prvotnímu nadání kláštera Břevnov. (993). Na tvrzi najaté od kláštera seděl 1385—1406 Václav Kratař. L. 1442 drženy k Poděbradům, 1498 postoupeny od nich ke Pferovu, s nímž v 17. stol. připojeny k Brandýsu.

Třebešice, n. ves v gruntech Tereziňských, 1057 a 1218 kesta Litoměřického.

Třebešice, ves u Kutné hory n s tvrzi, 1309 statek Kunrata Kutnera, po němž je dědil po r. 1327 kl. Sedlecký. Roku 1415 držel je Václav, pak následovali Píškové z Radenína, 1485 Mikeš z Libodřic. († 1496). Po některém střídání dostal T. 1530 Zikmund Materna z Květnice († 1579), po němž následovali z téhož rodu Adam († 1588) a Zikmund († 1616). Ok. l. 1644 dostaly se Václ. Rud. z Věžník, jenž přikoupil část posud ke Klukám náležející. L. 1679 připojený k Novým Dvourům. (H. XII. 323.)

Třebešice, farní ves u Vlašimě, jejíž farní kostel se nazýval ve 14. st. Debrník. V T. seděli 1358 Valkoun, Jan a Jaroslav, a pak jejich potomstvo. 1454 je držel Zdeněk Kostka z Postupic, v 16. st. Záhorové z Záhoří (až 1598). Od r. 1599—1651 vládli tu Věžníkové

z Věžník, pak Sohierové z Windmühle. L. 1704 přešly do rodu hrab. z Götze, po nichž následoval 1752—1850 klášter Emauzský. Fara 1787 obnovena. (M. B. II, 100.)

Třebešov velký, ves u Jaroměře, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Patronem byl 1355 Albert z Ryzemburka, po němž jej držel klášter Jaroměřský. L. 1420 uchvácen od světských. Od r. 1436 držen ke Chvalkovicům. Když po r. 1548 se Chvalkovské panství dělilo, dostal se T. Jiříkovi Chvalkovskému z Hustířan († 1572). Později patřil Dobřenským z Dobřenic, kteří bydleli na tvrzi a 1601 T. dokoupili. L. 1611 k jej Markvart Stranovský ze Svojojovic, ale prodal 1613 k Náchodu. Fara v 17. st. zanikla. (H. V. 58, M. IX. 38, M. B. X. 62.)

Třebešov malý, ves u Jaroměře, jenž měl do r. 1548 stejné držitele z Velkým. Po r. 1548 dostal se za díl Bavorovi Chvalkovskému z Hustířan († 1571). K jeho rodině přiženil se Jiřík Dobřenský z Dobřenic, po němž jej měli synové, napřed (1595) Jan a 1596 Mareš. Tento jej přip. k Velkému T. (H. VI. 57.)

Třebetín (ode jména Třebata), ves u Ledče, r. 1356 farní. T. patřival ke hradu Chřenovskému, od něhož oddělen na poč. 16. st. k Bohdanči a s ním přip. k Ledči. Fara v 17. st. zanikla.

Třebičko viz Třebeček.

Třebihošť (t. l. Třebihostův dvůr), ves u Hořic, jež se přip. r. 1238 jsouc v držení Zbraslava z Miletína. Po něm se dostala německému řádu, držena do r. 1584 k Miletínu, pak k Dubenci a Branné a 1624—1850 k Poličanům.

Třebichovice, ves u Slaného, prvotně na vladčí statky rozdělená (1442 Jan). Část patřila do r. 1464 ke Kladnu, pak k Buštěhradu a 1536 pp. z Martinic ke Smečnu, část 1548 ke Kornhauzu. Část patřila do r. 1578 k nevj. purkrabství a koupěna od Lidmily Žďárské, která ji prod. 1578 Jiříkovi Bořitovi z Martinic. Odtud patřily T. ke Smečnu

Třebín, ves u Budějovic, po níž se nazýval r. 1263 Albert z T. Část držel do

r. 1423 Jan. V 16. st. patřil T. k Dubnému, dostal se 1569 na díl Lidmily Drochovcové, ale držen pak od Jáchyma Ojře z Protivce († 1597) a syna jeho Ctibora. L. 1623 zabrán Hynkovi Vamberskému z Rohatec a prodán obcí města Budějovic. Ta tu bylo do r. 1850 vrchností.

Třebín, n. ves v okolí Oseka u Rokycan. L. 1379 patřila část ke hradu Vildšteinu. V 15. st. spustla a patřila 1521 k Oseku.

Třebívlice, (pův. Třebievlíci), farní ves u Lovosic, ode dávna na vladýčís statky rozdělená (1318 Mikuláš, 1322 Čeněk, 1333 Oldřich a j. v.). Ve 14. st. tu byl farní kostel, o jehož podací se dělili zdejší se Solanskými. S kupováním povstaly do r. 1510 dva statky s 2 tvrzemi, jeden Údrckých, druhý Kaplířův. Oboje spojil 1560 Vojtěch Údrcký († 1564). L. 1586 zase týž statek rozdělen. Jeden z nich dostal se před r. 1615 zase v držení Kaplířův. Od té doby rozeznával se statek hořejší a dolejší. Onen patřil 1655 až 1812 k Libčevsi. Klebelsberkové léta 1812 oba statky sloučili.

Třebíz, ves u Slaného, l. 1318 na několik vladýčích statků rozdělená, ok. 1420 tři dvory. Jež pak skoupeny od Jana Abatyše (držitele tvrze) a Stana (oba † 1437). Po Janovi, synu Stanovu (1448) dědil Domin z Lukova a po tomto 1451 Hrzánové z Harasova. L. 1461 seděl tu Jetřich z Kladna. V 17. st. patřila část k Čeradicům, později celá ves Pražské kapitole. (H. VIII. 217.)

Třebnice, far. ves (již r. 1369) u Horš. Týna, ode dávna přisl. zámku Týna. Fara v 17. st. zanikla, ale 1752 obnovena (M. XXVI. 87.)

Třebnice, ves u Sedlčan, l. 1379 přisl. panství Sedlčanského, avšak byl tu také vladýčí statek Jarka Lichvy a manžel jeho († j. 1437) a jiný, jenž koupěn 1437 ke Kňovicům a Hrádku. Až do r. 1597 patřila T. ke Kosově hoře, pak ke Křepeňicům, asi od r. 1609 byla přisl. Mitrovic. L. 1659 k. ji Jan Jiří Radecký z Radče, jehož potomci ji do r. 1801 drželi. L. 1766 narodil se tu Jan Jozef

hrabě Radecký, slavný maršálek polní († 1858). (M. B. VI. 93.)

Třebnoušev (obec. Třeboučev, Třebmešoves, staroč. Třebnúše ves, t. j. Třebnuchova v.), ves u Hořic, jež patřila k prvotnímu nadání kláštera Strahov. (1143). 1318 se psal odtud Licek a pak jiní zemané. L. 1464 nabyt T. Petr Kdulinec z Ostroměře, v 16. st. seděli na tvrzi Otmárové z Holohlav, od r. 1546 Zilvárové z Pilníkova (1546 Adam, pak jeho synové, 1597 Adam a Jan). L. 1623 prod. Valdšteinovi, jenž ji dal v léno Jeronymovi Bukovskému z Nejdorfu († 1629), po němž násl. Petr Adolf z Schönkirchen. L. 1637 nabyta jí rodina Strozzi, od níž přip. k Hořicům. (H. VI. 39.)

Třebobuz (t. j. Třebobudův dvůr), ves u Stříbra, n. s tvrzí, 1379 statek Rousův a Buškův z rodu Lipenských, pak jejich potomkův, kteří tu po 15. a 16. st. seděli. L. 1628 držel ji Vilém z Řičan, jenž ji prodal 1642 Bartoloměji Stehlíkovi z Čenkova. Až do r. 1690 držena k Luhovu, pak se stala samostatným statkem a od Steinbachův zase přip. k Luhovu.

Třeboc, ves pod Čbánem u Loun, n. s tvrzí, l. 1405—1415 statek Petra z Rabšteina, 1416 Hynka odtudž. L. 1438 držel Ondřej Špalek ze Slatiny polovici a zapsal ji Oldřichovi z Kokota, jenž ji prodal 1456 Janovi Jiskrovi z Plotišt. Celou ves měl později Otík ze Šlovic a prodal ji ok. l. 1525 Děpoltovi z Lobkovic. Odtud držena napřed k Vinařicům, pak k Divicům a od r. 1687 k Citolibí.

Třebokov, myslivna, n. ves u Jarova (Kralovic), jež byla majetkem kl. Plaského, avšak teprve l. 1413 se přip. L. 1420 zástavně připojena k Libšteinu a držena později ke Kaceřovu. L. 1544 byla pusta.

Třebomyslice, ves u Horažďovic, n. s tvrzí, l. 1381 na dva statky rozdělená. Na jednom seděli předkové Dubských z Třebomyslic (Vilém 1396—1429, Jan 1442, Vilém) a také jiná rodina erbu husy. Na tvrzi seděli napřed Chrastští

z Chrastu (1513 Mikuláš, 1525 Jan, pak Bedřich a Kryštof). Po nich následovali Boubínští z Újezda (1558 Adam, 1599 Zdeněk, 1616 Petr, 1657 Nabka † 1678). Manžel poslední slečny byl Beneš Hroznata z Vrtky a syn jeho Frant. Sezema prod. T. (1699) k Horažďovicům. (H. XI. 217.)

Třebon (t. j. Třebonův, něm. *Witlingau*, pův. *Witigenawe*, t. j. Vítkovy luhy), město, r. 1262 ještě ves, kterou držel před tím Vitek z Klokot, tuším zakladatel, a pak syn jeho Pelhřím (1255 † j. 1261) a pak tohoto synové Vok a Sezima (1261). Tito se vyprodali a celá T. patřila spoludržiteli Vítkovi z Landšteina. Po něm ji měl syn Vilém († 1356) a po tomto ji měli synové Jan a Litolt na polovici. Ok. l. 1366 skupili oboje bratři z Rožemberka, jichž potomci ji drželi do vymření. Bratři 1367 založili tu klášter, který r. 1376 rozšířen. Opatové jeho byli 1367—1395 Beneš, 1395 až 1412 Jan, 1412 Ondřej, 1426—1450 Jan, 1450—1469 Michal, 1469—1498 Marek, 1498—1507 Bartoloměj, 1507—1518 Štěpán, 1518—1538 Jan, 1539—1546 Matouš, 1546—1548 Šebastian, 1548—1565 Ondřej. Bratři Petr a Jan, obdařili město 1376 královským právem. Po nich následoval 1389 bratr Oldřich († 1390) a potom syn Jindřich, jenž přál městu i klášteru. Syn tohoto Oldřich připojil ke Třeboni mnoho statkův okolních. V l. 1420 a 1425 T. dvakrátě obléhána od podobojích. Hrad zdejší O. rozšiřoval a stavěl. Vok z R. zjednal obci majestát na trhy a srovnal měšťany s předměstskými (1480), také stavěl na hradě. T. ponechal si 1493 k osobnímu držení († 1505). Za bratra jeho Petra zpevněno město na jižní straně novými hradbami, hospodářství rybníčné zveleboeno a založena Zlatá stoka skrze Štěpánka porybného († 1538). Obci 1513 svobody potvrzeny. Po něm tu vládl synovec Jindřich († 1526), jenž byl opevnování řídil. Vilém z R. vybyl mnichy z kláštera pro mnohé dluhy a nepřikladné obcování, uvedl ke kostelu světské kněží, obci potvrdil (1565) svobody, přestavěl obydlí v hradě, zlepšil hospodářství ryb-

ničné. Při zakládání rybníka Světa předměstí ke Svinům zrušeno a založen kostel sv. Jiljí (1576). Bratr jeho Petr Vok obdařil obec právy a statky (1596, 1603). Učiniť s císařem smlouvu o postoupení Krumlova, přestěhoval se na T., kdež rozšířil zámek tak, jak je nyní (1599 a t. d.). Po jeho smrti († 1611) dědil Jan Jiří ze Švamberka, který postoupil T. (1615) synu svému Petrovi († 1620). L. 1620 T. náležitě zpevněná osazena dostatečně vojskem, které se tu ještě po Bělohorské bitvě bránilo. Pevnost se poddala obléhajícím teprve v březnu l. 1622. Po dobytí skvostné věci ze zámku od velitelův pobrány. Císař Ferdinand zabrav T. daroval panství (1625) synu svému Ferdinandovi a obnovil klášter (1631). Opaty jeho až do zrušení (1785) byli (po administraci 1631—1663) 1663—1699 N. Herrmann, 1699—1705 Ferd. Siebert, 1705—1711 K. Puš, 1711—1719 A. Tichý, 1720—1744 V. Prechtl, 1744—1750 A. Lišovský, 1750—1785 Aug. Marek. L. 1637 zastavena T. Vladislavovi, králi Polskému a manž. jeho Cecilii Renatě. L. 1645 sice vybavena, ale zastavena 1647 arcikn. Leopoldovi Vilémovi. Tento nabyt jí dědičně, ale daroval ji 1651 již před tím Janovi Adolfovi hrab. ze Švarzenberka, jehož potomstvo (od r. 1670 knížata) velkostatek posud drží. Panství již l. 1611 veliké, za Švarcenberkův velice rozšířeno a 1787 statek zrušeného kláštera přikoupen. L. 1850 stala se T. sídlem c. k. úřadův. Erb: modrý štít, u jehož zpodu stříbrná hradba se stínkami, za ní dvě stf. věže s okny, cihelnými střechami a zl. makovicemi, mezi nimiž jest štítek pp. z Rožemberka stříb. s červenou růží. Z okna levé věže vystrčena korouhev stříb. s červ. růží. (H III. 120, M. B. IX.)

Třebonice, Třebunice, ves u Smíchova, kterou Volkmar a Vilém z Paběnic prodali 1279 kl. Břevnovskému. Ten je držel do r. 1420. L. 1437 zapsány Václ. Cvokovi. Do r. 1547 patřily Petrovi Malovci, od r. 1550 Dorotě z Řehnic. Od 17. st. drženy ke Chrašťanům.

Třebonín, far. ves u Kutné hory, po níž se psal r. 1194 Ubislav z T. Ok. r.

1361 byl tu farní kostel, jemuž se také Bílý kostel říkávalo. Tehdá tu seděli Příbek z Paběnic a Dobrohost z T. Po tomto následoval syn Matěj (1391), potom Čeněk Krušina z Lichtemburka (1380), pak Jakeš Písecký Horník. Od r. 1417 držel T. k Paběnicům a od roku 1487 ke hradu Chlumu, kromě jediného dvorce, který patřil (do r. 1563) k Tupadlům a části, která držena k Sounovu. Chlumská část oddělena v 16. st. k Paběnicům a od r. 1628 držena ke Klukům. L. 1681 k. ke kl. Sedleckému. Fara v 17. st. zanikla, ale po r. 1695 obnovena. Kostel r. 1790 rozšířen.

Třeboradice, farní ves u Kostelce n. L., po níž se nazýval r. 1266 Vitmar z T. Ok. r. 1376 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo ke kanovnictví Pražskému (tak i ves již 1303). Kromě toho tu byli zemané (1318 Vaněk a Hynek, 1384 Ješek z Veleně). L. 1407 zastavena duchovní část, dostala se l. 1462 v držení Kostkův z Postupic a 1471 Zdenka Sezimy z Ústí. V l. 1488—1603 drženy k Tryskovicům a pak 1651—1850 k Vinoři. Fara v 17. st. zanikla; l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1853 fara.

Třebosice, Třebusice, far. ves u Pardubic, jež postoupena r. 1349 i s far. kostelem k biskupství Litomyšl. L. 1415 byly statkem Václavovým a v 16. st. drženy k Heřmanovu Městci. Později připadly k Pardubicům. Fara zanikla v 17. st., 1787 tu zřiz. lokalie a 1856 fara. (P. A. VII. 571, M. VI. 137.)

Třebošnice, dvůr, n. ves s tvrzí u Tišic (Brandýsa n. L.) T. příp. se r. 1282 jako majetek kapituly Vyšehradské, avšak byl tu 1389 také zemanský statek. V 15. st. tvrz spustla. T. byla asi do r. 1530 v držení Valkounův z Adlaru a odtud Vančurův z Řehnic. Po roce 1548 dostala se Bedřichovi z Hrušova († 1552), od r. 1555 patřila Kamýtským ze Lstiboře, v 17. st. Sekerkám z Sedčic. L. 1628 zabrána a připojena k zámku Mělnickému.

Třebotov, far. ves u Zbraslavě, již ve 14. st. farní, l. 1361 v držení Bavorův, pak rozdělená a v držení měšťan Praž-

ských. Od r. 1387 drželi část Medkové z Valdeka. Ok. l. 1530 k. jej Václav Bechyně z Lažan a potom Matouš Hovorčovský, jehož potomci nabyli erbu a drželi T. do r. 1615. L. 1622 zabrán a dostal se pak Dr. Václavovi z Fliesenpachu, po jehož smrti prodán ke Zbraslavi. (H. VI. 87.)

Třebouc viz Třeboc.

Třeboučeves viz Třebnouševes.

Třeboutice, ves u Litoměřic, jež se již l. 1057 a 1218 v základních listech Litoměřických připomíná. Ve 14. st. patřily klášteru sv. Jiří; asi l. 1421 dány od Pražanů Petrovi Kříži z Chraсту. Cís. Zikmund zapsal je 1437 Litoměřickým, od 16. st. až 1850 drženy k Záhořanům.

Třebov, Třebová, n. ves v okolí Dešenic (Klatov), jež se l. 1379 přip. a patřivala k Dešenickým. L. 1533 byla již pusta.

Třebová, Česká T., město nad Třebovou neb Třebovkou, prvotně trhová ves v 13. st. na panství Landšperském založená. Jež se poprvé v l. 1278—1281 připomíná. Král Václav II. daroval T. 1292 kl. Zbraslavskému a držena odtud ke hradu Landšperku. Asi tehdá tu byl farní kostel, jenž postoupen 1349 k biskupství Litomyšlskému. L. 1378 založeny městské knihy. Jan biskup Litomyšlský jako držitel osvobodil obyvatele 1407 od odúmrtí, což znova potvrdil l. 1412. Vojtěch z Pernšteina povolil obci vystavění pivováru a svedení pivovárův sousedských v jeden (1526); bratr jeho Jan obdařil špitál (1543). L. 1545 vystavěna radnice. Maještáty na svobody dány r. 1567 a 1588. V 16. st. jednota bratrská tu zapustila kořeny. L. 1619 obdrželi T. štít od vrchnosti rozsáhlé svobody; tehdá a až do r. 1850 držena T. k Landškrounu. Léta 1635 velká část vyhořela. V 19. st. vzrostla T. po založení státní dráhy. Erb: Červ. štít, u jehož zpodku trávník a na něm černý kohout se zl. nohama, máje hlavu bradáče lidskou a na ní zlatý končítý klobouk s jablkem. (P. A. IX. 833.)

Třebová dlouhá, ves u předselí, bez pochyby v l. 1292—1304 na klášterství

Zbraslavském založená. Bývala do 16. st. přisl. hradu Landšperka a pak Landškrouna.

Třebová, řeka (příp. r. 1167), po níž zdědila jméno Česká Třebová (totiž: na Třebové).

Třebovětice (prv. Třebovětici), ves u Hořic, n. s tvrzí, ok. l. 1370 statek Vyntířův a pak synů jeho. Po vladykách z T. následovali 1447 Svatobor z Chvalkovic a potomci jeho Zárubové z Hustiřan (1495 Václav, jenž získal druhou část vsi, 1559 Zdeněk, Bohuslav † 1591, Václav ml. † 1632). V l. 1632—1665 patřily k Hořicům a l. 1665 k. k. Cerevíci, (H V. 344)

Třebovice (dříve i Krátká Třebová), ves u Landškrouna, v l. 1292—1304 na klášterství Zbraslav. založená Roku 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskupství Litomyšl. V l. 1358—1506 držena k Landšperku a 1506—1850 k Landškrouna.

Třebovina, l. 1375 ves, na níž prodán plat ke kapli Jeruzalémské v Praze.

Třebovizky, prv. Třebovice, pak Třebovíček i Třebovísek, n. ves u Čičovic, kterou nabyt kl. Břevnovský (ok. 1260) od Zdeslava z Kasejovic. Léta 1420 uchváčeny od světských a zpustly; v 15. st. a v 16. st. patřily k Čičovicům.

Třebovle (lat. *Tribulatio*), ves u Kouřimě, l. 1332 statek Petrův. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli 1362 Frána, Kunrát a Soběhrd a 1406 Václav Penzner. Část patřila léta 1562 ke Kostelci. Dvůr zdejší k. 1603 od obce Kouřimské, ale potom jí zabrán a prodán 1623 ke Kostelci, k němuž část do r. 1850 patřila. Ostatek byl do r. 1786 kláštera Sázavského, pak nábož. fondu a od r. 1818 přisl. statku Lhoty.

Třebšín, ves u Neveklova, l. 1310 přisl. kláštera Ostrovského, který jej do r. 1420 držel. Pak byl přisl. Lešan (1436) a 1520 Hořovic. L. 1574 držen k Lojovicům a l. 1585 patřil Ladislavovi z Lobkovic; později byl přisl. Libně a naposled Lešan.

Třebsko viz Třebec

Třebsko, far. ves u Příbramě, v níž byl far. kostel ve 14. st. Podací jeho drželi páni z Rožmitála, T. Vranovic, Truskova, Vysoké, Koryt, Strýčkova a Modřejovic. T. drželi 1367 Boreš, Hrabiše a Broum, Oldřich († j. 1404), 1411 Oldřich, 1413 Václav. Pozdějším držitelem byl Jan Skřípelský († j. 1472). L. 1510 dělena na dva díly mezi bratry Kerunky. Polovice náležela pak k Modřejovicům; později se dostala část k Vysoké a část ke Strýčkovu. (H. VI. 133.)

Třebudice (vl. Přebudice), Třebudsko, nyní Třebutičky, ves u Ústku před r. 1384 vladyčí statek, 1402 jmění Jana Kamýka z Pokratic. Část patřila 1405 k Liběšicům, část byla 1448 Jindřicha Záhory. L. 1543 patřily T. k Jištrbům a ok. l. 1605 příp. k Ústku; pak patřily do r. 1850 k Liběšicům.

Třebušen, Třebušín, Třebušná, staroč. i Třebušov, farní ves u Litoměřic, v níž byl far. kostel již ve 14. věku. T. byl r. 1169 sídlem Blehovým, později patřival k Byčkovskému panství křižovníkův Německých. Při Byčkovicích a Litýši zůstal T. do r. 1575, kdež se dostal za díl Oldřichovi Hostakovskému z Arklebic. Po potomstvu tohoto dědil 1600 Jaroslav Kaplíř ze Sulevic. L. 1623 zabrán a prod. Pavlovi Venceliiovi z Bochova. Později drželi T., jenž byl statkem do roku 1850, Kreslové z Gvaltenberka.

Třebušice, ves u Slaného, jež patřivala r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří. Později patřily kl. Kartouzskému. Od r. 1436 byly v držení m. Plzně, od r. 1438 Vlčkův z Minic. V l. 1478—1498 držel je Václav Vlček z Čenova s bratrem. Později patřily vl. z Perče pak Švikům a od r. 1549 Petrovi Chotkovi z Vojnína. Později patřily ke Kolči.

Třebušice viz Třebčice.

Třebušice vysoké, ves u Podbořan, n. s tvrzí, jež se 1388 příp. Ctibor z Libiše držel ji 1408. V 16. st. patřily ke Krásnému dvoru. L. 1560 k. je Jiřík z Fictumu, jenž je příp. ke Zlovědicům. Od nich odprodány 1595 k Nepomyšli.

Třebušná viz Třebušec.

Třebušov viz **Třebušeň**.

Třebutičky viz **Třebudice**.

Třebýcina (obecně **Třebejcina**), dvojí ves (dolní a horní) u Švihova, jež se příp. r. 1245. Ve 14. st. rozeznávala se **T.** větší a **T.** menší. Onano patřila 1379 Něprovi ze Skočec. V 16. st. patřily oboje ke Švihovu a v l. 1595 až 1850 k Červ. Poříčí.

Třemešná bílá, far. ves u Dvora kr., v níž byl far. kostel ve 14. st. Podacími pány jeho byli 1370 Bořek Šilhéf, 1407 Mikuláš, oba z Poličan. Na tvrzi seděli od 15. st. Třeměšští z Železna (1440 Přeč, He-eš [† j. 1532], 1543 Petr, 1564 Budivoj, 1578 Jan Přeč) V létech 1594—1623 drželi ji Zilvárové z Pilníkova, 1624 Jiří Sadovský ze Sloupna, 1628 Ladislav Licek z Ryzemburka a jeho příbuzní. Asi od r. 1651 patřila k Sadoví. L. 1680 kostel znova vystavěn a 1771 fara obnovena. (H. V. 343.)

Třemešná červená, ves u Hořic, jež se r. 1238 příp. a ještě r. 1267 k farní Miletínské patřila. Ve 14. st. byl tu farní kostel. O podací se dělili držitelé Miletína, Miletínka, vladyky z Poličan a Nové vsí, též domácí zemané. V 16. st. patřila **T.** ke hradu Pecce, 1594 po rozdělení k Bělohradu, v l. 1629—1675 k Miletínku a v l. 1675—1850 k Miletínu. Fara v 17. st. zanikla.

Třemešoves viz **Třebnouševs**.

Třemošná, přístok Mže, jež se roku 1238 připomíná.

Třemošná (pův. na **Třemošné**), ves u Plzně, po níž se nazýval r. 1181 Radosta z **T.** L. 1293 patřila kapitole Mělnické, od níž prod. 1295 klášteru Plasskému, ale byly o ni později mezi oběma spory, tak že 1317 zase kapitole přisouzena. Ta ji držela do r. 1415. Zástavou se dostala Petrovi z Chrastu, později ji měl Přibík z Kienového a postoupil Burjanovi z Gutšteina. Držena pak k Bělé a 1651—1850 k Někmiří.

Třemošnice, ves u Ronova n. D., ode dávná přisl. Lichtemburka. Prvotně tu byl jen dvůr, při němž před r. 1564 vystavěn dům panský. V němž držitelé Lichtem-

burka bydlívali. Později připojena k Ronovu.

Třemšín, hora, zbořený hrad u Rožmitála, 1349 statek Benešův a 1389 Hrochův. Diviš z **T.** zůstavil syna Herše a Jodoka Zajíce. Onen zemřel před r. 1403 a statek jich se dostal Janovi Zajíci, na němž se ho Jadok dosoudil. Teprve léta 1412 následoval Jan. Páni z Třemšína příp. se do r. 1473; hrad sám připojen k Rožmitálu a byl 1528 pust. (H. XI. 199.)

Třenice viz **Trstenice**.

Třesice, n. tvrz a ves, nyní dvůr u Košic, ve 14. st. asi dvojí statek, od roku 1451 jmění Jiřka z Pouchobrad, jež se 1462 s Mikulášem z Nové vsi o **T.** dělil. Mikuláš z Dobřenic prodal 1527 **T.** k panství Chlumeckému. (H. VI. 296.)

Třesovice (chybně **Třebešice**) i **Střesovice**, s částí řeč. **Třesovičky**, ves u Prahy, jež náležela k prvotnímu nadání kláštera Břevnov. (993). L. 1420 zapsány Václavovi z Valovic a část před tím kl. Strahovského zastavena 1437. Později získána celá ves od Strahova. U dvora Andělky stál kostel 1666 pro kajetány založený, kteří při něm do r. 1691 bydlili. Kostel l. 1821 z větší části zbořen.

Třesovice, ves u Nechanic, jež se 1412 příp. Patřivala klášteru sv. Jiří v Králové Hradci, od r. 1437 pp. z Miletínka. L. 1465 zaps. Matěji Salavovi z Lípy, jemuž ještě 1496 patřily. Asi v ty časy založen tu kostel, jež patřil k Mokrovousům. L. 1575 dědičně prodány ke Střežeticům, staly se ok. l. 1600 samostatným statkem, který patřil Dohalským, 1615 Slanským z Doubravice, v druhé pol. 17. st. Rodovským, od r. 1678 Starfimským a naposled k Sadové.

Třešice lépe Třesice.

Třešnovec, **Třešňovice**, ves u Kaplice, jež se příp. r. 1262, ana odkázána Rydkěři od Voka z Rožemberka. Ve 14. st. patřila ke hradu Rožemberku, jehož přísl. byl **T.** do r. 1850.

Třešnovec dolní a horní (německy *Johnsdorf*, pův. *Jansdorf*), dvě vsi u Lanškrouna, z nichž jedna založena v létech

1292—1304 na klášterství Zbraslavském. Až do r. 1506 drženy ke hradu Landšperku a odtud k Landškrounu.

Třešnovice viz Třešnovec.

Treunitz, farní ves u Chebu, n. i hrad. Král Přemysl daroval T. (1273) klášteru Chebskému, sv. Klary, v jehož držení do l. 1851 zůstal. Kromě toho byly tu dvorce svobodné. Farní kostel tu byl od starodávna. L. 1570 založeny kost. knihy. V l. 1570—1627 byli při něm evang. faráři, až do l. 1700 měli tu duchovní zprávu jezovitě a l. 1711 obnovena fara katol. L. 1682 kostel znova postaven. (P. E. II. 627.)

Třevac, Střevac, ves u Jičína, n. s tvrzí, 1339 statek Stranišův a 1341 Zdešův. Potomci jich byli Kopidlaništi z Kopidlna, kteří drželi T. asi do roku 1454 ke Kopidlům. Odtud patřil Stranišům z K. a povýšen 1514 na městečko. Po smrti Petrově († 1580) prodán od nápadníkův 1584 Burjanovi Trčkovci z Lípy a t. r. k. ke Staré. V 17. st. oddělen k Veliši. (H. V. 274.)

Trhanov, farní ves u Domažlic, prvotně bezpochyby pojmenování nivy. Když Volf. Maxim. Lamingář hrad Chodský (Chodenschloss) obci Domažlické postoupil (1671), vymínil si, že jméno jeho přeneše na nový zámek. Ten založen na Trhanově a při něm kaple; sice patřil T. ke Koutskému panství. Kaple rozšířena v kostel, zřiz. při něm 1787 lokalie a 1855 fara.

Trhonice, n. ves, nyní les Trhonicko u Želiva, jež náležela r. 1226 klášteru Želivskému a nedlouho potom zanikla.

Trhonín, Trhonný, ves u Bezdružic, kterou prodal Jiří z Milevska ok. r. 1185 křižovníkům Svatomářským. Odtud držen T. k Manětíně, v l. 1420 až 1572 ke Krasikovu a odtud k Bezdružicům.

Trhové — viz — trhové.

Třibřichy, Střibřichy, ves u Chrudimě, po níž se psali 1415 Kuneš, 1440 až 1456 Jan a rodina Hlaváčův z T. Pak patřily do r. 1541 k Heřm. Městci a odtud k Morašicům. Tehdá tu byl kostel. Od konce 16. st. patřily T. Hamzům z e

Zabědovic, po nichž následovali Kustošové ze Zubřího. L. 1721 přip. k Nasevrkům. (P. A. II. 153)

Tří bubny viz Kaplice

Tří dvory, ves u Kolína, prvotně přísl. kláštera Sedleckého. L. 1421 zabrány od světských a drženy ke hradu Kolínskému. Později byly samostatným statkem, jenž se stal jméním Kolínského obce. L. 1547 sice králi postoupen, ale 1555 zase navrácen. V 16. st. psali se odtud Třídvorští z Otína, držíce tu dvůr. (Vávrový Dějiny Kolína.)

Tří dvory, n. ves, nyní dvůr u Jarosova (u Chotěboře), jež se přip. 1352 jako přísl. hradu Žlebského. K němu patřily až do 17. stol. a l. 1677 byly přísl. Ledče n. S. Později patřily k Úhrovu.

Tříklasovice (pův. Čukvasovici), ves u Soběslavě, jejíž část patřila 1379 ke hradu Choustníku; ostatek dokoupen 1439 od Mikuláše z Hořic. K Choustníku patřily T. do r. 1850 a nazývají se Čikvasovice ještě l. 1672.

Tří sekery, far. ves u Kynžvartu, jež se vyskytuje v l. 1555—1606 jako přísl. Tachova, pak Turče a od r. 1627 Kynžvartu a z části Tachova. Bývaly tu hory, pro něž místo to 1606 a 1783 svobody obdrželo. L. 1787 založen tu kostel s farou.

Třískolupy (Třeskolupy), ves u Postoloprta, jež se přip. r. 1207 a postoupena tehdá od kl. Milevského Slavkovi. Král Václav dal část 1403 v léno Ješkovi z Donína. Později (1425) drženy k Mostskému hradu a byl tu také manský statek k témuž hradu, jehož nabyt 1455 Jakub z Vřesovic. Část n. Donínská patřila ještě l. 1558 k Břl. Újezdci, ostatek asi od r. 1455 ke Dřažimi a v letech 1671—1850 k Postoloprťům.

Třísov, ves u Krumlova, l. 1379 přísl. hradu Menšteina a od konce 15. století Krumlova.

Tříště, n. ves, jež se 1293 připomíná a, jak se zdá, s městem Lysou splynula.

Trkov, ves u Sedlčan, n. s tvrzí, snad původně Trkovicův z Trkova, jistě však vladycké rodiny Hroškův a Kučerův z T., z nichž tito jej do r. 1530 a onino do r. 1545 drželi. Potom byl

v držení Smrčkův ze Mnichu, po nichž asi 1574 rozliční rodové následovali. V 17. st. seděli tu Černínové z Chuděnic a Čabeličtí z Soutic. Od r. 1662 zase se střídaly rodiny a 1697 k. ke Chlumci. (M. B. VI. 107.)

Trmice, městečko u Ústí n. L., po níž se nazýval r. 1264 Jan a 1305 Zvěst. L. 1330 patřily ke Krupce a vysazeny tu později dva manské statky s tvrzemi. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Dolní část byla 1393 v držení Kerunka z Miliny, jehož potomci Trmičtí z Miliny ji až do 17. st. drželi. Horní část patřila od roku 1416 Hynkovi Berkovi a od r. 1437 rodně Manstorfův. Ok. l. 1494 dědili ji Petr z Konče a Mikuláš Stolinský z Kopist. Potomci onoho drželi je až do r. 1629. Tehdáž Vavřinec Majdrle z Mansperku u horní i dolní díl skoupil. Synové jeho se zase o ně rozdělili, ale prodali oboje 1662 Janovi Hertvíkovi z Nostic. Potomci tohoto byli tu vrchností až do r. 1850. L. 1647 založ. kostelní knihy, 1664 povýšeny T. na městečko. Erb: Červený štít, na něm stříb. hradba s branou otevřenou a dvěma věžemi, mezi nimiž jest erb Nosticovský.

Trmikov slove v Palackého popisu str. 602 ves, jež se nazývala správně Trnkov.

Trmín, n. ves, jež patřila ok. l. 1400 klášteru Hradištskému a stávala někde v jeho okolí.

Trmov, Trnová (něm. *Dürmaul*). ves u Doupova, jež se přip. r. 1196 jsouc statkem hraběte Milhosta. Od 16. st do r. 1850 patřil T. k Doupovu.

Trnava, v l. 1585—1611 název řeky Mrliny.

Trnava, Trnavy, ves u Nechanic, jež náležela do roku 1547 obci Hradecké a pak k Boharyni. L. 1569 dostala se za díl Mikuláši Jestřibskému z Ryzemburka, jenž tu vyzdvihl tvrz. Po jeho dceři dostala se 1613 Adamovi Bedřichovi Radeckému z Radče, po němž dcera následovala. Později k. k Sadové. (H. V. 340.)

Trnavka, ves u Přelouče, od r. 1333 statek kl. Sedleckého, od r. 1436 přísl. Zdechovic.

Trnkov, n. ves u Turnova, přísl. hradu Rohozce a 1534 pusta.

Trnová, řeka při vsi Trnové (něm. *Rötschenbach*), jež se přip. r. 1176.

Trnová viz Trmov.

Trnová (dial. tuším i Prnová něm. *Tirna*, dříve *Prinna*, *Pirna*, *Perna*), ves u Tachova po r. 1176 založená, jež se vyskytuje od r. 1233 jako majetek kláštera Kladrubského. Ve 14. st. byl tu far. kostel a kromě něho vladyčí tvrz a manský statek. Ten drželi v 16. st. Šibenhorové z Alešvindu. 1575 k. od Jana Leipolta z Kečova, jehož potomci tu nějaký čas seděli. Statek léta 1603 z manství propuštěn, držen pak do r. 1823 k Tisové a odtud Tachovu.

Trnová, ves u Pardubic, jež se léta 1277 přip. V l. 1312—1322 seděl tu Vesel, l. 1325 patřila k Rosicům, pak kl. Opatovskému a po r. 1420 ke Kunětické hoře a k Pardubicům.

Trnová, ves u Manětiny, po níž se nazýval r. 1181 Ludvík z T. R. 1197 za psal blahoslavený Hroznata T. klášteru Teplskému, pokud by se z pouti do Jeruzalema navrátiti neměl. L. 1379 patřila Pátovi z Gutšteina, od jehož potomkův držena napřed k Falšteinu, 1512 k Bělé, pak jako pustina Trnovsko do r. 1561 ke Vserubům, potom k Bělé a 1654—1850 ke Krašovicům.

Trnová, ves u Litoměřic, jež se přip. r. 1272 jsouc v držení kláštera Chotěšov. Od něho přip. k Encovanům a k těmto držena do r. 1850.

Trnová, ves kláštera Chotěšovského (lat. *Tornova*), tuším táž, jako Turov.

Trnová, farní ves u Zbraslavě, jež l. 1342 založena v lese řeč. T. a to od kl. Břevnovského. Nedlouho potom založen tu farní kostel. L. 1405 T. prodána a byla pak samostatným statkem pražských měšťanův. Později patřila T. ke kostelu sv. Jiljí v Praze a od r. 1696 byla statkem o sobě.

Trnovany (pův. Trnované), ves u Litoměřic, jež se přip. v zákl. listu

Litoměřickém (1057). L. 1340 k. od křižovníkův Svatomářských a drženy pak k Ploskovicům, z části i k Píšťanům a Podviní. V 16. st. skoupeny od Anny Roupovské ze Vřesovic. L. 1623 zabrány Vilémovi z Roupova a prod. Volfovi Ilburkovi ze Vřesovic; později patřily ke knížectví Frydlantskému, od r. 1638 k Lovosicům, byly od r. 1647 zase statkem a k. 1690 k Ploskovicům.

Trnovany, ves u Teplice, jež se přip. v základ. listu Litoměřickém. R. 1370 vyskytují se v držení kláštera Teplického, dány dědičně 1511 Vilémovi ze Vřesovic a drženy odtud k panství Teplickému. V posledních letech vzrostly T. tak, že se rovnají nemalému městu.

Trnovany, ves u Žatce, v níž ok. 1088 dána země ke kostelu Vyšehradskému. L. 1238 seděli tu Sulislav a Chřen, synové Sulislavovi. Onen zemřel ok. let 1275 a Bohuslav a Sulislav synové se dělili. Na poč. 16. st. skoupeny T. od Žatecké obce mimo to, co k Velešicům patřilo. Část zůstala obci, část patřila od r. 1549 k Lískovu.

Trocnov, dvůr popl. u Borovan, postavený v 17. st. Blízko něho jsou známky dvou sedlských sedlišť, na jichž místě stávaly ve 14. st. vladyčí dvory. Jeden držel v r. 1378—1384 Jan Žižka z T., na druhém seděl roku 1380 Vilém Pucek z Trutmaně. Na onom odumřel léta 1381 díl Mikšův. L. 1396 odumřel v T. statek po Peškovi. Jeden dvůr patřil léta 1399 ke Dvorci a 1425 celá ves. Od Dvoreckých nabyl T. klášter Borovanský l. 1455 založený a po jeho zrušení dostalo se vše zboží Vilémovi z Rožemberka. Po obnovení kláš. Borovanského (1631) navrácen mu T. Klášter svedl ves 1679 na malý dvůr. Po zrušení kláštera (1785) dostal se T. kníž. rodu Švarcenberskému.

Trochovice, **Strochovice**, n ves u Úněšova (za Plzní), l. 1379 přisl. Podmokl, 1525 již pustá ves. V 15. st. psal se odtud zemanský rod.

Troja, zámek v Dolním Ovenci u Prahy vystavený v l. 1680—1688 od Václava Vojtěcha ze Šternberka s vel-

kým nákladem († 1708). Později patřila hrab. Pöttingové. Jan N. hr. ze Šternberka prod. s manž. svou roz. z Kolovertat T. 1763 císařové M. Terezií pro ústav šlechtičen, ale prodala ji zase léta 1776. Od té doby byla soukromým statkem.

Trojaň, i Trojany, n. tvrz jihozápadně od Krumlova u vsi Dobřejova (Uretschlag), 1363 statek Petra Pečníka a 1408 Petřika ze Světlíka. V l. 1433—1466 drželi ji Jiří Grossauer z Jedlice s manž. a Kunrát odtudž. L. 1475 držena k Pasovarům, byla 1544 pusta a k. 1624 k obci Krumlovské. (H. III. 94.)

Trojanov, **Trojany**, **Trojanovice**, ves u Rožemberka, n. s tvrzí, statek Řehoře z Heršláku († 1372), pak Kunráta syna jeho, po němž následovali 1376 Oldřich, 1408 Valkun, 1421 Eliška. Později tu seděli Ivanové z Trojan (1437 Ivan, 1478—1523 Mikuláš, Václav † j. 1543, Petr a Ivan). L. 1569 přik. k Rožemberku. (H. III. 117.)

Trojovice, ves u Chrudimě, v níž žil r. 1244 Jan z T., syn Svěslavův. R. 1349 byl tu farní kostel, jež postoupen k biskupství Litomyšl. Ve 14. st. byla ves rozdělena na statky. Na tvrzí seděli v 16. st. Puchartové z Voděrad, ok. l. 1569 následovali Talackové z Ještětic. L. 1616 prod. Viktorynovi Hradeckému z Bukovna, od jehož potomkův se dostaly 1629 Kašparovi Cellerovi z Rozentálu, jež držel od r. 1623 také část vsi, jež posud Štítným patřivala. T. přip. k Týnci; l. 1641 síce odděleny, ale 1681 zase přip. k Týnci. Fara asi v 17. st. zanikla. (H. I. 216.)

Tronitz, dobře česky **Drunice**

Tropčice, **Stropčice**, ves u Přeštic, l. 1379 statek Drslavův, 1385 bratří Protivy a Jana. Odtud pocházeli Fremutové a Kamýčtí z T. Léta 1407 držel T. Jan Kus. Naposled patřily k Červ. Poříčí.

Trosky, zbořený hrad u Turnova (prvotně pojmenování skály, na níž stál). Zakladatelem byl Čeněk z Vartemberka (1365—1393) a jméno T. se před r. 1396 nevyskytuje. Po něm uvázal se v T.

král (1394) a následoval pak Ota z Bergova (1399), za něhož hrad (1439) od Šofa a Švejkára dobyt. Šof měl T. ještě l. 1444. Po Janovi z Bergova (1455) dostaly se T. Janovi Zajícovi z Hazenburka. Když ten se houřil, dobytý T. od královských (1469). Později mu navraceny. Synové jeho dali T. sestře Aněžce vd. ze Šternberka do života (1493). Po ní přip. T. ke Kosti. Kryštof z Lobkovic s manž. prodal hrad T. (1559) Jindřichovi ze Smiřic, jenž jej připojil ke Hrubé Skále. Hrad spustl po r. 1622. Ještě l. 1681 stál za opravu. (H. X. 63.)

Troschig, český Stráž, Strážky.

Trotina, pův. Trutina, ves u Hořic, jež se přip. r. 1238 jsouc statkem Zbraslavovým a r. 1267 patřila k faře Miletínské. V 16. st. patřila z části k Miletínu a v l. 1584—1850 k Poličanům. Druhá část patřila 1513 k Červeným Poličanům, v l. 1630—1657 k Velehradku a pak také k Poličanům.

Troubky, n. dvůr u Žleb (1352), od r. 1370 majetek špitálu Žlebského.

Trouby České, Koryto, farní ves u Prachatic, teprve v pozdních stoletích založená. L. 1789 vystavěn tu kostel, při němž zřiz. lokalie a 1854 fara

Trpík, ves u Lanškrouna, od r. 1304 statek kl. Zbraslavského, jemuž ji král Jan odňal, ale Karel IV. 1350 zase navrátil T. patřil pak ke hradu Landšperku a od 16. st. k Landškrounu.

Trpín, ves u Poličky, r. 1349 kostelní, avšak k Bystrému farou náležející T. byl od starodávna přísl. hradu Svojanova a v l. 1583—1850 patřil k Bystrému. (P. A. I. 351.)

Trpisty (pův. Trpiesti), ves u Stříbra, n. s tvrzí, 1251 sídlo Rapoty a jeho synův, 1350 Chvala a 1357 Habarta. L. 1379 tu byli tři statky. Ty zcelovány od pp. Gutšteina (1379 Jetřicha, 1413 Půt, 1425 zBurjana, 1440 Jana a Mikuláše) Křištof z G. prodal je 1509; měli je pak Markvartové z Hrádku (1513 Linhart, 1544 Jiří, pak Linhart, 1602 Diviš). 1612 k. je Jan Šebestián ze Švamberka a zůstavil potomkům. Později patřily hrab. ze Sinzendorfu, od roku

1793 Leksům z Aehrenthalu, od r. 1824 Vidršperkům.

Trpišov, ves u Nasevrk, jež se l. 1371 přip. V 15. st. patřil ke Slatiňanům, k. s nimi od obce Chrudimské, zabrán 1547 a držen potom ke Slatiňanům. Od 18. st. patřil k Nasevrkům.

Trpišovice ves u Ledče, jež patřila 1426 k Vojnovu Městci, ale od r. 1454 k Ledči, od 17. st. ke Světlé.

Trpoměchy, ves u Slaného, jež patřily prvotně kl. Ostrovskému. Od něho postoupeny králi Václavovi II. a byly pak věnem kr. města Slaného. K panství Slanskému patřily do r. 1850. (H. VIII 153).

Trstenice, Třenice, nynější Laučna neb Loučný potok, jmenoval se tak r. 1086 od vrchu svého (na Trstenici) až k ústí svému. (Pak i r. 1167 a později.) V 15. stol. jmenoval se kus její u Dašic Babínem.

Trstenice, Třenice, ves na T. u Litomyšle založena na místě, které slulo roku 1167 na Trstenici. Ode dávna byla přísl. kláštera Litomyšlského, pak kapitoly tudíž. Ve 14. st. tu byl kostel patřící farou k Litrbachu. Od r. 1421 držena ke hradu Litomyšli.

Trstenice (něm. Neudorf, odtud i Nová ves), far ves u Plané, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podacími pány byli 1367 a 1375 král, 1404 Zachař ze Svinař, 1417 král, r. 1435 Hynek Krušina ze Švamberka. L. 1486 držena k Trpistům, později k Tachovu l. 1558 k Chodové Plané. L. 1570 oddělena pro Mikuláše Širntýngára († r. 1583) po jehož smrti prodána zase k Chodové Plané.

Tršín, název vsi, která se přip. l. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří.

Třtí, n. ves u Vejvanovic (Chrudimě), jež se 1371 přip. a 1414 k Vlčnovu a 1454 k Rovni patřila. Do r. 1548 držena k Slepoticům a odtud k Bezděkovu.

Třtice, ves u Nov. Strašecí n. s tvrzí, ode dávna přísl. Křivoklátu a statek zemanský s manskými službami L. 1458 opanoval jej Jan Zlýkněz z Lipna, 1506 jej měl Mik. Kába z Rybňan V 16. st. patřila část ke Kornhauzu a jiní.

část k. 1603 ke Křivoklátu. Oboje příp. pak ke Krušovicům. (H VIII. 91.)

Třtice, ves u Náchoda n. s tvrzí, 1456 statek tří bratří, 1540 díl Heřmana Straky z Nedabylic, po němž následoval syn Zdislav. Po smrti tohoto připojena T. k Šonovu a s ním k. k Náchodu. (H. V. 54.)

Truce, dvůr u Horš. Týna n. tvrz a ves, 1362 statek Stojmírův a pak syna jeho Viléma (1371—1398). V druhé polovici 15. st. seděli tu Trubečtí z Tisové. Polovice k. 1546 k Čechovicům, druhá k. 1552 k Týnu.

Trubice, někdy dvůr u Opatovic na býv. panství Hlubockém.

Trubín, ves u Berouna, jež připojena 1302 k šosu města Berouna a k němu do r. 1437 patřila. Odtud držena ke hradu Točniku a v l. 1590—1850 ke Královu Dvoru.

Trúbky viz Troubky.

Trundorf dvůr, n. ves u Leštnice (Žamberka), jež patřila do r. 1568 ke hradu Žampachu a pak k Žamberku.

Trunkov, Trunkovský dvůr 1577 pustina u Měšic (Tábora).

Truskov, n. ves u Drahotína za Horšovským Týnem, jež byla již l. 1375 pusta.

Truskov, n. ves u Trebska a Vysoké (Příbramě) s tvrzí, nyní rybník Truskovský, 1367—1402 sídlo Bohuslavovo. L. 1455 odumřela část po Janovi Truskovi z Mirovic. Po spuštění tvrze patřila ves v 16. st. k Vysoké a spustla pak také. (H VI. 134.)

Truskovice ves u Netolic, od r. 1274 sídlo vladyčí Rudolfa a Budislava. Pak tu seděli 1365 Setěš, 1378 Zachař, 1384 Petr, 1387 Mikuláš, 1391 Habart. Ode dávna byly T. rozděleny. V 16. st. patřila část k Vhlavům, část k Protivci, část k Libějicům a část k Záhoří. L. 1596 tu byla ještě čtvera vrchnost, Vhlavská část dostala se ke Hluboké, ostatní k Libějicům.

Trusnov, ves u Vys. Mýta, jenž se l. 1407 příp. V 16. st. patřila obci Vysokého Mýta, zabrána 1547 a příp. k Brandýsu. Od r. 1558 patřil T. k Uhersku a s ním příp. k Chroustovicům.

Trutina, Trotina, potok (1110), při jehož ústí jest ves T. Pramen jeho jest na Vlčích, avšak i druhý potok tekoucí od Zdobína, soudíc podlé vsi T. na něm ležící, také se tak jmenoval.

Bitva nad Trutinou. R. 1110 na podzim vpadli Poláci nenadále do Čech a přitáhli až k ústí Cidliny; tu přešli přes řeku, ale tak i učinili Čechové, kteří po nějaký čas je z druhého břehu pozorovali. Konečně se Poláci obrátili pro nedostatek potravy zase ke hranicím. Kníže Vladislav Český pustil se za nimi a dohonil je, když byli přes Trutinu přešli (8. října). Když se tu Poláci na odpor stavěli, tu Dětříšek Buzovic, napomenuv bojovníky, aby se drželi udatně, vpadl zuřivě do nejhustších řad nepřátel a bodal a sekal, až množství ran obdržev, padl na hromadu zabitých. Poláci zvítězili sice, ale neměli z vítězství svého jiného užítku, než že se pokojně navrátili domů.

Trutmaň, ves u Trh. Svin, jež patřila ok. l. 1320 ke Svinům; později byla vladyčím statkem. Seděli tu 1380 Vilém Pucek († j. 1390), Beneš Pucek († j. 1412) 1412 Beneš. Část patřila 1425 ke Dvorci, část 1429 Janovi Drochovci, 1456 Oldřichovi Babkovi († r. 1483). Ta příp. pak také k Dvorci a k. 1508 k Treboni. Později dána T. k arcijáhenství Krumlovskému.

Trutnov, dřívě Nový T. (z něm. Trautena u, pův. a český název Úpa) kr. věnné město n. s hradem, o jehož založení vymyšleny v 16. st. rozmanité bájky. T. byl před r. 1260 trhovou vsí, kterou povznesli Idk ze Švabenic († r. 1270) a syn jeho Vítek. L. 1300 patřil T. ke kr. komoře. Ok. l. 1313 Jan z Vartemberka jej měl v zástavě. L. 1329 přikázán Jindřichovi knížeti Javorskému, avšak za několik let vyplacen. V l. 1355—1362 držel T. Ješek Jíra palatin Sudoměřský a l. 1365 zapsán knížatům Opolským, po čemž spravován ze Svidnice. Václav IV. nabyv T. (1392) udělil je s krajem manž. své Žofii. L. 1421 dobyt T. a vypálen. Císařovna Barbora majíc jej v držení od r. 1437 zapsala jej Hanušovi Velflovi z Vrnsdorfu,

jemuž 1466 potvrzen. S dcerou jeho vyženil jej Bedřich ze Šumburka (před r. 1472), jenž na hradě stavěl. Po něm drželi jej synové, napřed Bernart († 1504), pak Heřman a Karel. Ti se l. 1515 rozdělili. Heřman zastavil svou polovici (1521) Vilémovi a Janovi br. z Lichtemburka, kteří přibrali k držení své bratří. Později v ten díl zasahovali i král i věřitelé. Polovice té naby l. 1534 Kryštof z Jendorfu, kdežto druhá polovice přešla na Adama Zilvára z Pilníkova, manžela Beatrix ze Šumburka. Od tohoto 1544 vybavena a 1547 Kryštofovi zastavena. Ten utiskoval obec a přenesl pak své právo na dceru Eustachii. Od té ho naby l. 1571 Vilém Miřkovský z Tropčic, ale 1571 vyplacen. Hrad a panství zastaveno pak obci. Leta 1591 obci zase správa vzata a 1599 obci celé panství prodáno. L. 1618 účastnil se T. vzpoury a proto jmění jeho zabaveno. Část prodána a ostatek 1628 obci navrácen. Za těch dob se obec tak zadlužila, že se sotva věřitelům ubránila. L. 1642 a 1647 vypálen od Švédů tak, že 1651 ledva třetina zase byla vystavěna. Za to 1648 a 1674 všechny svobody městské obnoveny. V l. 1745, 1799 a 1816 utrpělo město velkými požáry. Císař Josef II. zřídil tu hrdelní soud pro severní část Hradeckého kraje, který do r. 1815 trval. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. L. 1861 velká část města vyhořela. Leta 1866 byl tu vražedný boj, při němž několik sousedův zabito a jiní do zajetí odvedeni. Znameníť rodák Uffo Horn († 1861). Erb: Na modrém štítě brána stříb. otevřená se stínkami nad ní a mříží spuštěnou; po obou stranách její čtverhranaté věže stříbrné barvy s okny, cihelnými střechami a zl. makovicemi. Před branou leží na trávničku zelená saň ke skoku připravena. Mezi věžemi letí černý krkavec drže v nose zlatý prsten. (H. V. 150.)

Trutnov starý viz Staré město.

Trutnovsko, Úpsko čili kraj T. vyskytuje se teprve od sklonku 13. st., protože před tím byl lesem. Ok. l. 1300 vysazeno manským právem a manové příkázání dílem ke Dvoru, dílem k Trut-

novu, avšak tento se stal později střediskem. Král Jan nadal tento manský kraj (jenž se obvodem děkanství Dvorskému rovná) l. 1340 samostatným právem, vysadil jej právem Kladským a Buděšinským. Práva ta potvrzena od králové Žofie (1399), králem Jiřím (1463) a králem Vladislavem (1480). Zasedání manského soudu trvalo do r. 1514, ale přestal tehdy pro násilí Heřmana ze Šumburka. Manové příkázání dvorskému soudu a kraj T. přivtělen ke kraji Hradeckému. Poslední kvatern desk manských (jediný zbytek krajských desk) l. 1539 položen ke deskám dvorským (nyní č. 24.).

Truzenice (prv. Truzenici), ves u Žatce n. s tvrzí, od 14. st. statek Šmohařův z Rochova a vl. z T., z nichž onino tu ještě v 16. st. seděli. Po r. 1550 prod. bratří Jan a Jiřík Šmohařové T. Jindřichovi ze Štampachu. Ok. l. 1570 následovali Trmičtí z Miliny a od r. 1572 patřily k Velemyšlovsi.

Tryskovice (prv. Tryskovici) n. tvrz a ves u Třeboradic mezi Prahou a Kostelcem n. L. L. 1167 k. od kl. Litomyšlského, který je l. 1287 prodal k proboštví Pražskému. Ale od toho prodány ok. l. 1335 kl. Strahovskému. L. 1420 mocně ujaty od světých, od r. 1453 patřily Cardám z Petrovic, v 16. st. Čachovským z Jinočan, 1551 pp. z Šelmberka a 1558 pp. z Valdšteina, od nichž příp. k Třeboradicům. V 17. st. zanikly.

Tržek, ves u Litomyšle n. s tvrzí. Leta 1347 tu stály jen dvůr a mlýn, které patřily k biskupství Litomyšlskému. Albert biskup založil tu 1378 kl. Kartouzský (Hájek sv. Maří), jemuž dal 1379 statky na Moravě. Těch postoupili ok. l. 1398 k založení filialního kl. v Dolanech a koupili statky v Čechách. Prvním převorem byl Jan z Lempachu od Mohuče (1378), pak Štěpán, jenž se přestěhoval 1398 do Dolan, pak Pavel (1398), 1411 Jakub a před r. 1420 Stanislav. L. 1421 Kartouzi vypuzeni a klášter spustl. Statky jeho blízké připojeny ke hradu Litomyšlskému.

Tschaschel, Tschoschel dobře česky Čáslav.

Tuboz, ves u Dubé (prvotně Velký a Malý T.), 1402 statek Janův, od r. 1414 přisl. hradu Housky, v l. 1572—1705 k Vidimi a 1705—1850 ke Stránci.

Tučapy, far. ves u Soběslavě n. s tvrzí, 1359 statek Tomášův s farním kostelem, 1381 Alberův a Kunratův, předkův Tučapův z Tučap, kteří tu seděli asi do r. 1540. Přiznal se sem Jan ml. Špulíř z Jiter, jehož potomci (synové, 1622 vnuk Jáchym, pak Jiřík) tu do vyměnění (1678) seděli. Asi od r. 1686 následovali Obytečtí, pak Jozef Frant. Matyášovský z Matyášovic, jenž 1721 faru zaniklou obnovil. Později následovali Malovci, Escherichové, Berchtoldové a j. (H. IV. 89, M. XV. 104.)

Tuhaň, far. ves u Dubé. Před r. 1363 byl tu farní kostel. T. náležel k arcibiskupství a Hrádku Helfenburku, v l. 1592 až 1627 k Bezdězi, pak k Beršteinu a od r. 1657 k Dokzám.

Tuhaň, ves jihovýchod. od Mělníka, snad ta, po níž se nazýval 1199, 1205 Smil z Tuhaně. Od r. 1604 patřila obci Mělnické. (Sice se mohl Smil jmenovati i po Tuhani u Libušína.)

Tuhnice, Stuhnice i Tumice (něm. *Donitz*), ves u Karl. Var n. s tvrzí, po níž se psali Maidlové z T. (1465 Albrecht, 1477 Jiřík). Na poč. 16. st. prodali týž statek a Kryštof z Jendorfu prodal jej 1553 obci Karlovarské. L. 1794 založena ves Nové T.

Tuhošť (pův. Tugosč, t. j. Tuhostův hrad). Tak slove r. 973 okolí Domažlic v popise hranic biskupství Pražského, avšak soudíc ze jména samého přenesen jest název ten na krajinu z nějakého hradu, který za pradávne doby Tuhost (snad kníže té krajiny) zřídil. A protože se r. 1524 v krajině Domažlické les Tuhošť připomíná, těžko tomu uvěřiti, aby se měl hrad Tuhošť hledati na místě Domažlic samých, byť se i něm. Taus (Taugst) nazývaly, poněvadž tu jméno krajiny přeneseno na její hlavní město, jako by se řeklo — stadt im Taugst.

Tuhošť, n. starobylý hrad a sídlo Tuhostovo nad Švihovem.

Tuchlovice (prv. Tuchlovici), farní ves u Strašecího, v níž byl kostel l. 1330. Jan z Michalovic postoupil T. 1283 králi. L. 1306 patřily řádu sv. Jana, 1328 ke Stochovu, 1335 koupeny k proboštství Praž., avšak byl tu také vladyčí statek (1345). Duchovní část zapsána 1420 Kunatovi ze Sulevic, část patřila v 15. st. Praturstům, část ke Svinařovu. Část patřila do r. 1547 obci Slanské a pak ke Smečnu, ostatek do r. 1614 kapitole Pražské a 1614—1850 také ke Smečnu. L. 1787 tu zřiz. lokalie a 1854 fara.

Tuchoměřice, prv. Tuchoměřici, far. ves u Smíchova, v níž byl far. kostel ve 14. st. Majitelé byli 1301 Heliáš, 1318 Pavel a Jan, pak měšťané Pražští, 1407 Čeněk z Valdštejna, později pp. z Hazemburka. Od r. 1520 seděli tu Služští z Chlumu (1520 Jan, 1550 Ctibor, pak Jindřich, 1593 Zikmund, 1606 Maří Anna, 1606 Jan Benjamín). L. 1615 k. je Ota Jindřich z Vartemburka, jenž je ok. l. 1623 prodal Jezovitům u sv. Klimenta. Jezovitě přikoupili statky a z tvrze učinili residenci. Po zrušení řádu (1773) dány T. stud. fondu a přikázány šlechtickému konviktu v Praze. Kostel stavěn 1667—1675 od K. Dinzenhofera. Leta 1803 zřiz. lokalie a 1855 fara (H. VIII. 238).

Tuchomyšl, T ochomyšl, ves u Chabařovic, darovaná 1334 ke kl. Roudnickému od Jana biskupa, ale 1337 přip. od něho ke hradu Kyšperku. Ve 14. st. byl tu farní kostel. L. 1578 odtržena T. od Kyšperka a 1580 prod. Mik Otovi Trmickému z Miliny. Pak patřila k Trmicům.

Tuchoraz, ves n. městečko, 1295—1323 sídlo Litošovo a jeho synův, 1398—1419 tvrz Petra z Klučova. Kromě toho tu byla náprava arcibiskupova. Po jednom z obou statků psali se Šestákové a Haškové z Tuchoraze. Mikuláš z Landšteina rozšířil tvrz (1477) v zámek. Po něm držel T. v l. 1487—1505 syn Jan a pak synové, Adam († j. 1536), Mikuláš († j. 1541) a Vilém († 1542) bratří

Svítákové z L. Po Adamovi dědily T. tři jeho dcery a ujala ji Eliška vdaná za Bořivoje z Donína, která ji ještě 1575 držela. Dcery její prod. T. 1579 Jaroslavu Smiřickému ze Smiřic, jenž též statek k Čer. Kostelci připojil.

Tuchořice (prv. Tuchořici) ves u Žatce, r. 1239 sídlo Adamovo, 1300 Přibyslavovo, pak rozdělené na vladyčí statky, též sídlo Tuchorských z Tuchořic. V 15. st. tu byla tvrz. L. 1519 se děl tu Zikmund Bareš z Kamenice. L. 1530 drženy k Pravdě a Ročovu, 1547 prod. Jaroslavovi Dlaskovi ze Vchynic, od r. 1565 patřily Kaplířům ze Sulevic. L. 1629 zabráný a 1635 prodán. V 17. st. byly v držení rodiny Pachonhay, v 18. st. příp. k Dobříčanům.

Tuchotice, ves u Kutné hory, 1303 statek Volimírův, pak vladyčí statek stvrzí, která v 16. st. spustla. T. měl 1528 Václav Okrouhlický z Kněnic, prodal je 1535 Václavovi Popelovi z Vesce. L. 1558 k. k Malešovu.

Tuklaty (vl. Tuklaky neb Tukleky), n. ves u Třebošic v okolí Slaného. (Viz Věstník spol. nauk 1893. IV. 10.)

Tukleky, ves u Písku, až do r. 1208 majetek biskupův, od nichž ji ujal král Přemysl k hospodářství Zvíkovskému. Ke Zvíkovu patřily do r. 1612. Kromě toho tu byl ve 14. st. statek arcibiskupův, jenž držen v 16. st. k Břežnici (u Bechyně) a v 17. st. ke Kaladému. Leta 1612 přikázány k Červ. Újezdci a 1662 příp. k Orlíku.

Tukleky, Tuklaky, ob. Tuklaty, far. ves u Čes. Brodu, 1207 statek Štěpánův a 1295 též Štěpánův. Ve 14. st. tu byl far. kostel, jehož patrony byli 1358 Šimon a Peslin, 1375 Peslin Bohuslavův, 1404 Bernart a Albert Chotkové. Jan a Jindřich bratří z Pakoměřic prod. 1437 zdejší tvrz. V 16. st. patřily dílem ke Škvorcí, dílem k Hostyni, oba díly pak do r. 1850 ke Škvorcí.

Tukleky, n. ves v okolí Měčína léta 1378 na několik vladyčích statků rozdělena, 1413 statek Přibíka a Jana st.

V 16. st. byla pusta, patřila do r. 1596 ke Skále a pak k Měčínu.

Tukleky, l. 1180 statek Slavíkův, bezpochyby ves, v blízkém neb dalekém okolí Plas.

Tukleky, n. ves neznámého položení. Nábožný Zbraslav dal před r. 1205 kapli sv. Vojtěcha v T. jinak v Havrani s paterým poplužím klášteru Ostrovskému.

Tulechov, n. ves v okolí Žďáru a Doupova, jež patřila 1196 Milhostoví.

Tuněchody (pův. Tuněchodi), ves u Chrudimě n. s dvěma tvrzemi, ve 14. st. s farním kostelem, 1371 statek Jana Heníka, pak pánův Slatiňanských, v 15. st. pp. z Talmberka. L. 1474 držel je Diviš předek Tuněchodských z Pqběžovic, po němž 1480 Vítek, Mikeš a Zikmund následovali. Později je měli Jan a Diviš, jeho synovec. Díly jich obec Chrudimská v l. 1509—1514 skupila. L. 1547 jim T. zabráný a prodán potom k panství Pardubskému. Fara bezpochyby v 17. st. zanikla. (H. I. 67.)

Tuněchody, ves u Stříbra, jež patřila r. 1239 klášteru Kladrub. a v jeho držení zůstávala až do jeho zrušení.

Tuněchody, ves u Ledče n. S. n. s tvrzí, 1318 statek Petrův, 1384—1409 Maršíkův. Pak následovali 1415 Jan, 1448 Beneš a pak Mareš. Od dcery jeho dostal T. Jetřich z Újezda a prodal je 1479 ke hradu Chlumu. Od r. 1578 patřily k Ledči.

Tupadly, ves u Čáslavě, která se dostala r. 1242 křižovníkům Pruským skrze darování pana Jana z Polné, avšak r. 1278 byl tu statek Načejovův, po němž následovali 1310 Holeš, 1312 až 1347 Načejov. Sice tu byly také drobné statky. Beneš ze Smrdova koupiv T. 1394 založil nový rod vladyk z T., kteří tu do r. 1464 seděli. L. 1533 patřily Lukaveckým, od r. 1538 Bernartovi Žehušickému. L. 1559 k. je obec Čáslavská a držela do r. 1623. Pak byly v držení Trčkovském, od r. 1636 rodiny de Suys, od r. 1676 hrabat z Pötttingu. L. 1739 koupeny od Kateřiny Auerš-

perkové a drženy pak ke Žlebům. (H. XII. 87.)

Tupadly, ves u Klatov n. stvrzí, 1331 přisl. Bezděkova, pak statek Stojmíra z Trubec († 1371) a syna jeho Stojmíra. Potomci tohoto byli Vilém † 1443, pak Racek, Václav a Stojmír, 1448—1485 Jošt. V 15. st. spustly a drženy ke Klenovému. 1548 prod. ke Svrčovci a před r. 1620 k Bezděkovu. (H. IX. 166.)

Tupadly staré a nové, dvě vsi u Stětí, které byly ode dávna přisl. tvrze Kostelce. (B. D. 163.)

Tupesy (prv. Tupesi), ves u Hluboké, jež se příp. r. 1273. Do té doby patřily k Němčicům, v l. 1273—1292 kl. Vyšňobrodskému, pak zase k Němčicům a l. 1372 k Vhlavům. Část byla vladětvím, patřila pak do r. 1634 k Suché a odtud ke Hluboké, k níž Vhlavská část již 1598 příp.

Tuřany (pův. Tuřané), farní ves u Slaného, jež patřila klášteřu Kladrub. od jeho založení (1115) až do r. 1239. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo k Bysni a Studeněvsi. Později náležely k Bysni a 1623—1850 ke Smečnu.

Tureč, ves u Doupova, jež se příp. r. 1196 a patřovala k Maštovu, před r. 1281 dostala se komendě Chomutovské a t. r. Smilovi z Liběšovic. Ve 14. st. tu byl far. kostel, jehož patrony byli Plíkové z Nejdeka. Do r. 1521 patřil Ždárským, pak Štampachům, asi od r. 1559 Širntyngárům, kteří tu do r. 1623 seděli. V 17. st. střídalo se tu několik rodin, pak patřil T. do r. 1808 k Liběticům a odtud k Maštovu.

Tuřice, ves u Benátek, po níž se nazýval r. 1194 Zbraslav z T. Na tvrzi seděli 1354 Jošt, 1375 Hašek, 1400 Rupert a Jetřich, 1407 Janda z Předmětic se syny. L. 1447 patřily Petrovi Popelovi z Vesce, 1496 Václavovi z Újezdce a 1513—1850 k Brandýsu.

Turkovice (vlastně Tourkovice, staroč. Tůrkovici), far. ves u Čáslavě, po níž se nazýval r. 1257 Radosta z T. Před r. 1363 byl tu farní kostel. T. drželi v l. 1362—1363 Rubin ze Sem-

těše a syn jeho Petr a r. 1403 Tas, farář v Rožďalovicích. Ke sklonku 15. st. patřily T. k Lipovci, 1495 a 1539 ke hradu Lichtemburku. 1556 až 1560 k Cholticům, 1560—1568 ke Svojišicům a 1568 až 1850 k Podhořanům. Fara zanikla, 1727 obnovena a kostel 1816 rozšířen. (P. A. X. 63.)

Turná malá a velká, dvě vsi u Strakonice, po nichž se psal 1372 Matěj, po malé 1482 Oldřich. Sice byly rozděleny na zemanské statky. V 16. st. patřila část k Dobeři, část k Oseku. Ona dostala se 1544 městu Písku. Ta se dostala 1553 k Sedlici, k níž část již před tím patřovala. Malá T. prod. 1577 k Oseku, k němuž do r. 1850 patřila. Velká zůstala při Sedlici.

Turnov, název zkaženou mluvou Trnové přikládáný.

Turnov, město založené ve 13. st. od Markvarticův pode vsi Hrušticí s farním kostelem a klášteřem řádu kazatelského. Od počátku byl rozdělen mezi potomky Jaroslava z Hruštic (1234—1269) a bratra jeho Havla, z nichž nejstarší Jaroslav (1272—1289) se po T. psával. Onen díl patřil pak k Rohozci, tento k Valdšteínu. L. 1424 dobyt T. od podobojích a klášteř zničen. T. byl odtud pod panstvím tábořských hejtmanův. Ok. l. 1436 navrácen pp. z Bergova a Jindřichovi z Vartemberka a tento prodal svou polovici Heníkovi z Valdšteína na Vranově. Po oněch držena polovice ta k Rohozci. L. 1468 T. dobyt od křižákův německých a vypálen na dobro. Město obdrželo 1497 od pánův svobody a vyjednány mu trhy a 1500 majestát na clo. V l. 1500—1501 pustili obci odúmrtí a v potomních letech dali jí rozličné svobody. L. 1509 město znova hrazeno. Část dříve Vranovská držena k Malé Skále a když tato prodána 1538 Janovi z Vartemberka, držiteli Rohozce, měl T. jen jediného pána. T. r. skorem všechno město vyhořelo. Léta 1547 zabrán T. ke král. komoře a začalo pronásledování bratrské církve. Léta 1555 nabyt T. zase Adam z Vartemberka, jenž 1560 město obdařil. Když se r. 1565 Adamovi synové dělili, připojena zase po-

lovice T. k Rohozci a polovice k Malé Skále. Obyvatelstvo od té doby utlačováno. L. 1593 připadla polovice Rohozecká ke Svijanům; této potvrzeny 1613 svobody. T. r. rozdělena polovice Skalská tak, že čtvrtina patřila odtud k Rohozci a čtvrtina ke Přepeřům. Albert Jan Smiřický koupiv Skály a Přepeře se čtvrtí T. (1615) k. zároveň polovici Svijanskou. Tyto tři čtvrtiny po pádu Smiřických uchvátil 1622 Albrecht z Valdšteina a koupil ostatek města 1623 s Rohozcem. Celý Turnov přip. pak ke knížectví Frydantskému a obci 1628 nový řád vysazen. Po zničení knížectví dostal se T. Maximilianovi z Valdšteina a držen odtud ke Hrubé Skále. Město tehdy trpělo od vojákův, od nichž 1643 zapáleno. Léta 1647 obdržel T. nový řád, 1650—1657 zal. kl. františkanský. L. 1677 dostalo město jakési svobody. L. 1707 velká část města vyhořela. L. 1712 zdvihali se sousedé pro nátisky a proto samospráva 1714 omezena. Za těch dob se zde vzráhalo soukennictví. L. 1747 obdržel T. svobody, ale trpěl potom od Prusův. Léta 1771 sem přijel císař Jozef II. L. 1775 osvobozeno město a 1788 zřízen tu magistrát. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. V l. 1853—1859 založena železná dráha. L. 1866 svedena u T. bitva, kterou Prusové vyhravše, město obsadili. V T. se narodili f. Durych († 1802), Ant. Marek († 1877). Dějiny T. napsali J. V. Šimák a J. Prášek. Erb T. pečeti štítem království českého.

Turnovské děkanství neb kraj děkana T. obsahovalo ve 14. a 15. st. fary a kostely: Turnov, Hruštica, Přaslavice, Přepeře, Nudvojovice, Semily, Loukovou, Žel. Brod, Bzí, Božkov, Roprechtice, Vysoký, Olešnou, Držkov, Jablonec, Hodkovic, Rychnov, Jenišovice, Loukovec, Sezemice, Letařovice, Chocnějovice a Vlastibořice.

Turov, ves u Vys. Mýta, jež se přip. r. 1308; tehdy Cúbor z Uherska a málo Čechův pobili v okolí mnoho Švábův plenících a drahně vězňův domů přivodili. L. 1318 tu bylo několik vladyčích statkův; na jednom seděl 1415 Materna. Ves

patřila 1470 k Domanicům, k. 1513 od Zámrsku k Pardubicům, od nichž prod. 1703 a držena pak k Chroustovicům.

Turov, n. ves u Stoda, jež se přip. r. 1238, byvší od kapitoly Mělnické prodána kl. Chotěšovskému Spustla tuším ve 14. st.

Turovec, ves u Tábora, jež se 1318 přip. Ve 14. století patřil T. ke hradu Kozí, s nímž připojen ke statku města Tábora a držen do r. 1547. Od r. 1550 patřil k Želči, 1594—1656 zase k Táboru, pak k Bechyni a od r. 1677 zase k Želči.

Tursko, bitva na Tursku. T. se nazývalo pole rozsáhlé, začínající se nade vsí Chýnovem a táhnoucí se za ves nyn Turska. Vlastislav kníže Lucký, povstav proti Neklanovi, přitřhl s vojskem svým až k Tursku. Proti němu vytáhl Styr s Čechy a vskočiv do jejich šiku, spůsobil mezi nimi zmatek. Lučané poraženi, Vlastislav zabít, avšak i Styr padl. Nad jeho hrobem nasypána obrovská mohyla.

Tursko (staroč. Černuc na Turště), far. ves, již daroval Nemoj Vršovic († 1108) kostelu Vyšehradskému. Svoje dal tu tři popluží kl. Ostrovskému před r. 1205, Bohuslava z Č. vdova po Zvěstový dala ves Č. křížovníkům špitálským (1237), kteří drželi velkostatek do dnešního dne. Farní kostel byl tu již 1257. Křížovníci tu měli komendu s tvrzí a měli tu dvůr, který pokládán za největší v kr. č.

Tusset, český Stožce, ves u Hor. Plané.

Tušimice, far. ves u Kadaně, v níž byl far. kostel již ve 14. st. Podací patřivalo i s částí vsi opatství Grunhainskému v Sasku. Později patřila část ke hradu Peršteinu, v l. 1431—1449 k Šumburku, 1449—1466 k Funkšteinu a pak zase k Peršteinu. Grunhainská část patřila l. 1530 ke Kadaňskému hradu, do r. 1560 k Bystřici a pak k Přísečnici, do r. 1606 k Chomutovu. L. 1600 založ. kost. knihy.

Tuškov, starý název Ondřejova u Plas. (K němu snad se vztahují 1146—1224 paměti Plasské chybně uvedené u Čížkova.)

Tušovice, ves u Březnice n. s tvrzí, 1377 atd. statek několika vladyk, což trvalo do 15. st. L. 1453 držel polovici Jan Štěkera z Mirovic a polovici Machna ze Žeberka vdova po Mik. Krchlebcovi. Od konce 15. st. patřily k Starosedlskému hrádku. (H. XI 76.)

Tušf, potok posud tak řečený. jinak Černá stoka na hranicích českých a rakouských, jenž se příp. r. 1339. Německy se nazýval Damnach a po mostu bývalém (Damnachbruck) slove po dnes ves Tan-nenbruck.

Tutleky, Tukleky, ves u Kostelce n. O., jež se tuším l 1323 příp. T. patřily v r. 1358—1635 k Potšteínu, v 16. st. z části k Borovnici a Doudlebům, od r. 1559 k Vamberku. Oboje patřily pak ke Kostelci n. O.

Tvořešovice, Tvoršovice, ves u Benešova n. s tvrzí, 1380 statek Ješkův, 1386 Albertův, 1405—1413 Janův. Leta 1490 seděl v Václav z Řepnice, v 16. st. Karlíkové z Nežetic, 1543 Mikuláš Střela z Rokyc. Potom se držitelé často střídali. Od konce 16. st. patřily Rychnovským z Rychnova, 1601 k. k Léstnu, při němž zůstávaly do r. 1669. Potom se dostaly Radeckým z Radče a patřily jim do r. 1765. Po zemským statkem byly do r. 1850. (M. B. III. 132.)

Tvrsice, Tvrzice, ves u Volyně, leta 1315 statek královnin, v 15. a 16. st. přísl. hradu Hluboké, později Chřepických z Modliškovic, v 17. st. až 1850 přísl. Vlachova Břeží

Tvršice, ves u Žatce, v 16. st. přísl. dílem Veletic, dílem Žatce (do r. 1547). Tato část patřila pak k Ličkovu, jiná do r. 1850 k Žatci. Ličkovská část prod. 1594 k Tatinnému a držena později k Bitozevsi a 1671—1850 k Postoloprům.

Tvrz (lat munitio, něm. veste) jednotlivé stavení opevněné, obyčejně věž neb věžovaté stavení hradbou, příkopem a náspem objaté, poněvadž se menší plocha malým počtem lidu hájila a výškou obhajování nejen se podporovalo, nýbrž se i získalo dostatečně místa. Takových

tvrzí byl nesčíslný počet ve 14. a 15. st. Čím více obecní bezpečnost se vzťahala a čím rozmazlenější lidé byli, tím méně bylo věžovatých tvrzí, tak že se málokterá přes 16. st. udržela. Ke konci 15. st. rozšiřovány tvrze a stavěny z nich zámky. V 17. a 18. st. zván tvrzí i prostý panský dům (v 16. st. sídlo). Od hradu rozeznávala se tvrz tím, že onen byl opevněním několika stavení, avšak druhdy i skrovná opevnění se jmenovala hrady. Tvrz si mohl postavit každý svobodný člověk, k postavení hradu třeba bylo královského dovolení.

Týn, týnec, prosté staročeské opevnění obydlí skrze plot, plaňky neb sruby čili tak zvané otýnění, rozeznávající se od hrazení hradův tím, že nemělo příkopův a náspův, ač snad také bývaly týny s náspy (ku př. nejstarší Týn n. V.). Téhož kmene jest keltolatské dunum, jehož kmen se zachoval i v názvu hlavního opevnění na hradě (donjon = dunion) a něm. Zaun.

Týn, Týnek (i Týnka), ves u Břevnova, prvotně dvůr kláštera Břevnovského, jehož pozemky později pod dědičný nájem prodány.

Týn, zámek u Zelené vsi, prvotně dvůr zložený na statku Mezileském, pak sídlo držitelův téhož statku (a žádná stará tvrz).

Týn nazývalo se bezpochyby oddělení Údrče, v němž stojí nynější starý zámek. Jindřich z Údrče psal se 1461 sed. v Týně. L. 1564 slove dvůr T. pod Údrčí.

Týn, snad n. ves u Lub a rozdílná od Týnce u Klatov, jež se r. 1379 příp.

Týn, dvůr n. ves u Kostelce (Nasevrk), prvotně zboží kl. Podlažského na Čelakovských horách, 1545 k Rosicům, 1558 k Žestokám, pak do r. 1595 k Trojovicům, 1595—1601 ke Smrčku, 1601 k Žumberku a pak k Nasevrkám.

Týn Horšovský (nikoliv Horšův), někdy i T. biskupův, Dobrohostův, město, pův. prostý týn s hospodářstvím biskupským (1186), poněvadž hlavní hospodářství bylo v Horšově (proto T. Horšovský). Záhy tu zřízeno arcijáhenství. Biskup Dobeš († 1296) ohradil kostel a

bezpochyby tu hrad založil. Město nedlouho potom založené od arcibiskupa Jana Očka ohrazeno. Arcibiskup Jan z Jenšteina také na hradě stavěl. Arcibiskup Zbyněk město právy vysadil (1406), jež arcibiskup Kunrát 1418 potvrdil. L. 1422 T. marně od podobojích obléhán a t. r. dán mu majestát na svobody. T. zůstal v moci Zdeňka z Drštky purkrabě (asi od r. 1420), jež město 1431 po druhé bránil. Ok. r. 1438 následoval po něm Zdeněk Kolvin z Ronšperka († r. 1445). Syn tohoto Dobrohošt ujav T. asi r. 1454 obdržel naň zápis od krále Jiří (1459) a udělil obci svobody († r. 1506). T. drželi po něm synové jeho, naposled Jiří a Volf, kteří městu činili příkoří (1525). L. 1539 T. dědičně prodán Janovi z Lobkovic, švakru Volfovu, a od tohoto mu 1542 puštěn Jan zjednal městu svobody (1544, 1545, 1569). L. 1547 všechen T. vyhořel. Po něm následovali synové Kryštof a Vilém Onen vystavěl 1584 Loretskou kapli a zjednal 1585 majestát na svobody. Leta 1587 dostal se T. za díl Vilémovi, jemuž r. 1621 zabrán. K. jej 1622 Maximilian hrabě z Trautmansdorfu, jež obci zjednal svobody. Potomstvo jeho tu bylo vrchností do r. 1850, velkostatek drží posud. L. 1643 založ. kostelní knihy. 1648 spuštěno okolí od Švédův. Leta 1708 a 1801 město vyhořelo. L. 1805 a 1809 osazen T. od Francouzův. Leta 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův, Balbin chválil T. jako semenišťe katolického kněžstva a domov výtečných mužův. (Tehdá byl T. ještě český a poněmčil se v 18. st.) V T. narodil se známý astronom J. J. Littrow (1781) a F. V. Nushard (1784). Slavný Dobrovský tu strávil mládí. Erb: Štít napříč polovičný, horní polovice v pravo zl., v levo nahoře červená, dole stříbrná. Zpodní polovice modrá a v ní dvoje brány s hradbami a o třech věžích s cihel. střechami a makovicemi. Přes celý štít je černá orlice se zl. korunou, korunou na prsou a pod tím písmeny zl. F. II (H. IX. 93.)

Týn nad Vltavou, město, prvotně týn od biskupův založený a později ve

hrad přeměněný. L. 1186 tu bylo arcijáhenství (ve vsi pod hradem). Biskup Dobeš ohradil kostel. Buď on neb jeden z nástupcův vsadili město pod hradem. V následujících dobách byla tu i kapitola. Město obdrželo první svobody r. 1406. Arcibiskup Kunrát zastavil T. s rozsáhlým panstvím (1415) Janovi z Sobětic. Po r. 1420 opanován T. od strany pod obojí a kapitola zrušena. Panství zůstalo Sobětickým, ale spolu s Oldřichem z Rožemberka, jež T. opanoval. Král Jiří zastavil T. 1461 Janovi ml. z Soutic a Zbyňkovi z Soběšína, z nichž onen se stal později samotným držitelem a panství zlepšil. L. 1467 T. od nepřátel vytloučen. Syn jeho Prokop opravil kostel sv. Kryštofa (odtud sv. Jakuba) a zemřel po r. 1530. Jan, syn jeho, stavěl znova nrad († r. 1566). Po smrti Prokopa, syna tohoto († 1600), vyplacen T. od syna jeho Ferdinanda. Komora pronajala (1601) hrad a panství obci města T. a naposled (1609) jim dědičně prodáno. Hned potom následovalo vysazení T. za královské město L. 1611 obsazen T. od Pasovských, r. 1619 vojskem stavovským. L. 1620 opanován T. od císařských, ale padl zase v moc Mansfeldovu a nedlouho potom od císařských vypálen Ferdinand II. daroval T. k arcibiskupství ještě před Bělohorskou bitvou. V r. 1627 až 1640 panství obci pronajímáno. Od r. 1645 strádalo město od vpádů vojenských a 1648 dvakráte vydrancováno. Od konce války spravováno panství regenty. Leta 1686 vystavěna kapele sv. Víta a r. 1710 stavěn nový zámek. Obec obdržela r. 1682 statek, 1721 osvobozena od robot. Leta 1741 a potom trpěl T. od Francouzův a 1796 vyhořel. L. 1850 stal se T. sídlem c. k. úřadův. V T. narodili se 1769 A. J. Puchmajer, 1770 P. Reidinger (odpůrce jezovitův). Erb: Červ. štít, na něm u zpodu stříb. hradba ze štuková, s otevřenou branou a stínkami, za hradbou dvě věže, každá s oknem, cimbuřím, sedlovitou střechou černou a zl. makovicemi. (H. VII. 265.)

Týn nad Rovenskem, část Rovenska, v níž je farní kostel. Tento příp. se již

před r. 1371 a patřival i s Rovenskem ke hradu Skále (hrubé). V 17. st. zanikla fara a 1683 zase obnovena.

Tyňava, n. ves, jež se přip. 1575 jako přísl. Horního hradu (u Horní Cerekve).

Týněčany, ves u Sedlčan, kterou daroval král Přemysl r. 1205 Slavkovi z Oseka a tento výměnou r. 1207 klášteru Milevskému. Od r. 1420 byl v držení světských pánův, v r. 1470 až 1479 patřily pp. z Janovic, 1479—1577 drženy ke Zvíkovu, pak ke Krašovicům a asi od r. 1643 k Petrovicům.

Týnec, ves u Dobrovicevsí, jež se přip. r. 1255. Již tehdy byl tu kostel, který se i se vsí dostal křížovníkům Svatomářským. Za válek po r. 1420 opanovali jej Pražané a dali jej Janovi ze Zvířetic. Později držen k Ml. Boleslavi. V 16. st. koupil jej Mikuláš Gerštorf z Malšvic a vystavěl tu tvrz, kterou prodal 1599 ke zboží Dobrovického. (H. X. 341.)

Týnec, ves u Plané, 1379 z části přísl. Plané, z části zemanský statek s tvrzí, na níž seděli 1393—1402 Lvík, 1429 Racek z Pořejova, 1439 Jan z Frumšteina. Leta 1485 patřil T. k Plané, oddělen pak od ní Janovi ze Žeberka a ok. r. 1526 zase k Plané.

Týnec, far. ves u Klatov, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. L. 1355 byl tu farní kostel. V l. 1355 až 1446 byly tu vladyčí statky. Od 15. st. patřil ke Klenovému, od něhož odprodán 1555 Bořivojovi Rochcovi z Otova († 1584). Po jeho smrti prodán T. s tvrzí Janovi ml. z Vidršperka, po němž následoval zeť Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat, jenž přikoupil mnohé statky. Mladší syn Maximilian Norbert dědil T. (1688) a měli jej potomci jeho až do vymření po meči (1864). Pak přešlo panství na potomstvo staršího syna Viléma. (H. IX. 254.)

Týnec, veska u Kralovic, prvotně týnec panský, který odkázal Roman z T. klášteru Plasskému (r. 1230). Ves byla tehdy pusta, též r. 1558 byla pusta. V 16. st. stával tu kostel Matky boží.

L. 1711 stavěn tu nový kostel, jehož kopule r. 1751 dostavěna. Při něm založeno (1699) probošství. S klášterem Plasským zrušeno i probošství (1785) a kostel odtud hynul.

Týnec, ves u Stoda, již r. 1272 a odtud nepřetržitě majetek kl. Chotěšovského.

Týnec n. tvrz a dvůr naproti kostelu sv. Jiří u Plzně (nyní Pecihrádek), 1379 statek Janův, kromě toho tu byly drobné statky. Na T. sedávali měšťané Plzeňští, druhdy i zemané. Ke sklonku 15. st. drželi jej Tryclárové. Obec Plzeňská k. tu 1517 dvůr od Ondřeje Rajslika a tvrz od Zikmunda a Václava br. Tryclárův (1540). T. potom spustl.

Týnec, Týněček, ves u Slaného, jež se přip. již v zákł. listu Vyšehrad. (1088). Od té doby měla tu statky kapitola Vyšehradská a část patřila r. 1228 klášteru sv. Jiří. L. 1420 uchvácen T. od světských a držen dlouho od pánův hradu Ústku. Od r. 1574 patřil k Rochovu, 1575 dědičně dokoupen a od 17. st. až do r. 1850 patřil ke Kolči.

Týnec, jméno místa, na němž stojí klášter Milevský a na němž bezpochyby týnec zakladatelův stával.

Týnec, n. dvůr u Časlavě v tu stranu ke Vlačicům, jež se r. 1389 připomíná. L. 1499 byl již pust.

Týnec, dvůr u Kounic, n. ves. Kníže Bedřich daroval T. (1183) křížovníkům Svatomářským, kteří k. 1244 i dvůr, který patřival ke kapli sv. Držděje v Lysé. V 15. st. tu byla tvrz, již cís. Zikmund (1437) zapsal Hanuškovi ze Stupic. Pak držen k Poděbradům (ještě 1495), v 16. st. ku Přerovu a od sklonku 16. st. ke Kounicům.

Týnec Hrochův, městečko n. s tvrzí. T. stál již 1293 ne-li dříve, měl 1349 farní kostel a držel jej 1368 Hereš a od r. 1397 Petr a Přibík bratří. Potom následovali Hrochové z Mezilesic (1448 Jan, 1480 Vaněk a Mikuláš. 1513 Hroch). L. 1544 povýšen T. na městečko. Leta 1550 k. jej Petr Hamza ze Zábědovic († 1557), po němž následovali Prokop

ze Štítného († 1577). L. 1583 k. jej Mikuláš z Lobkovic († 1558) a po něm tu byl syn Jan Viktoryn. Pak se dostal (1595) Janovi Bezdrůžickému z Kolovrat, jehož syn Ludvík jej prodal 1623 Kašparovi Celerovi z Rozentálu, jehož rod tu (s přestávkou) do r. 1705 seděl. Pak patřil kláš. Hradištskému u Olomouce až do jeho zrušení. Od r. 1829 byl zase šlechtickým statkem. Od r. 1845 drželi jej bratři Šlechtové z Hrochova. Fara v 17. st. zanikla, ale po r. 1704 sem fara z Trojovic přenesena. Erb: Na červeném štítě obraz sv. Martina na koni. (H. I. 211, M. VIII. 95.)

Týnec nad Labem, městečko n. s tvrzí. L. 1110 tu jednáno mezi Vladislavem I. a Otou knížetem Olom. L. 1306 seděl tu Jaroslav z Choltic. Tehdá tu byl farní kostel. Nedlouho potom dostal se T. klášteru Sedleckému, jenž jej do r. 1421 držel. L. 1423 Táboři blízce T. zbiti. Císař Zikmund zapsal T. (1436) Vaňkovi z Miletínka, jenž jej ještě 1454 držel a tuším tvrz vyzdvihl. Asi r. 1472 zastaven T. Václavovi Hružovi. Po r. 1502 vyplatil jej Vilém z Pernšteina a připojil jej k Pardubicům. Rudolf II. vyzdvihl T. na komorní měko. (1600) a l. 1616 obdržel třetí výroční trh. Leta 1638 obdržel majestát na vaření piva. L. 1780 vystavěn farní kostel a r. 1815 založen kostel p. M. bolestné. Od r. 1803 bydlil na byvalé tvrzí M. B. Melas, c. k. generál, a tu r. 1806 zemřel. Erb: na modrém štítě řeka mezi lukami a přes ni dřevěný most k bráně, nacházející se ve zpodku stříb. čtverhranaté věže, která má okna, cimbuří, cihelnou střechu a zl. makovici. (H. XII. 324, M. VII. 49, P. A. II. 269.)

Týnec mnichovský, kamenný, ves u Břiliny, jenž náležel r. 1341 kl. Oseckému. L. 1421 zastaven Vlaškovi z Kladna, ale uchvácen od obce Lounské, která jej do r. 1454 držela. Později připojen k Postoloprům a odprodáván 1654 Kryštofovi Ferd. z Lobkovic, jenž jej přivtělil k Libčevsi. L. 1714 tu vystavěna kaple. (M. XXVII. 38.)

Týnec německý, čili starý, ves u Úště, jež se v základních listech Litoměřických 1057 a 1218 připomíná. T. byl odtud statkem proboštův u sv. Štěpána, vysazen 1269 právem zákupním. V 15. st. uchvácen od světských držitelův a držen do r. 1454 ke hradu Vartě. Byv t. r. kapitole navrácen, podřízen byl děkanovi až do r. 1850.

Týnec panenský, městys, původně ves, která v r. 1186—1239 klášteru Kladrubskému patřila. Habart z Žirotína založil tu klášter řádu sv. Kláry, kterýž 1321 synové jeho Plichta, Jarek a Habart statky nadali. Pozdější páni z Žirotína rozmnožovali nadání, poněvadž tu bývaly panny z jich rodiny. Jedna z nich Eliška stala se před r. 1410 abatyší; po ní následovaly před r. 1413 Herka a ok. r. 1416 Anna. Bětka Kladenská vzdala sice (1443) Toužetín Jaroslavovi z Žirotína, ale ten uchvacoval i jiné, oč se s ním Lidmila abatyše do r. 1465 přela. Po vymření Žirotínův přešlo podací právo na pp. z Lobkovic a z Miletínka, později na ony samé. Majetek klášteru potvrzován majestáty roku 1513. 1523 a 1542. Klášter udržel si celkem svoje prvotní nadání a dosáhl r. 1628 majestát na potvrzení svobod a statkův. V pozdějších dobách byl T. přísl. kláštera sv. Anežky v Praze a po jeho zrušení (1783) potažen k náboženskému fondu. L. 1797 zase prodán a byl pozemským zbožím do r. 1850. V městečku býval kostel, jenž r. 1722 znovu vystavěn, při něm zřízena r. 1740 duchovní zpráva. Erb: štít modrý a na něm orlice půl stříb., půl červená se zl. pružinou, zl. nosem a zl. drápy. (Erb pp. z Žirotína barvami na Kolovratský přeměněný.)

Týnec n. Sázavou, far. ves n. městec s hradem u Neveklova, r. 1318 statek Oldřichův, jehož potomci byli Medkovi z Valdeka (Oldřich † 1399, Havel † j. 1410, Zdeněk 1390—1430 synové těchto a naposled Zdeněk 1444—1469). Potom dědil Protiva z V. jenž T. ok. r. 1479 prodal. Měl jej pak Litvín z Linšteina a po něm manž. Majdaléna z Vrtby a dcera

Lidmila. Tato prod. T. (1544) Bernartovi z Baršov, po němž následovala dcera Anna vdaná za Jana Velemyského z Velemyšlovsi (1550). Rodina tato (1577 Bernart a Jindřich, 1597 Jaroslav) držela T. do r. 1607. T. r. prod. Dorotě Hodějovské, dostal se 1615 za díl Adamovi z Hodějova, ale zabrán mu 1622 a prodán ke Konopišti. (M. XVI. 13.)

Tyniště, ves u Bochova, 1378 na vladyčí statky rozdělená, pak z části manství k. Andělské hoře, z části zpupný statek, jenž patřil v 16. st. Frankengrynerům z Kynšperka. Od r. 1597 seděli tu Prohloferové, pak drženo k Věrušičkám, od r. 1608 k Lukám a 1630 k. ke Žluticům. V l. 1783—1850 patřilo k Lukám. N. tu byla tvrz.

Tyniště, městeček u Kostelce n. O. r. 1361 s farou a přísl. hradu Opočna. Ještě ve 14. st. přip. k Častolovicům, patřilo pak k Liticům a přip. po r. 1495 skrze Viléma Pernšteina k Potšteinu. L. 1487 obdrželo T. potvrzení městského práva, 1498 osvobození od odúmrtí a majestát na trhy. L. 1559 odprodáno T. Hanušovi Haugvicovi z Biskupic, jenž tu vystavěl tvrz. Postoupil T. Rudolfovi II. a tento 1577 bratřím z Oprštorfu, kteří majestát na trhy vymohli (1579). Bedřich z O. (1586) připojil T. k Častolovicům. Teprve r. 1682 odděleno pro Jana Jozefa z O. Avšak ten potvrdil 1682 svobody obce, prodal T. 1683 bratru svému Janovi Václavovi. Konečně (1684) přík. k Častolovicům. Výsady pak v r. 1685—1730 potvrzovány. Erb: Štít červený a v něm strom borovici podob-

ný mající kmen všecek barvy požloutlé a větvoví zelené. Na borovici zavěšen jest štítek rodu Kunštatského, totiž štít bílý a na jeho vrchu napříč tři černé pruhy. (P. A. VIII. 281, H. II. 179.)

Týnka viz Týn.

Týnov, n. ves, 1392 přísl. Rychemburka.

Týnské arcijáhenství viz Horšovsko.

Týřov (staroněm. Angerbach, t. j. potok Úpor), zbořený hrad za Křivoklátem, založený asi ok. r. 1240 od Václava I., jenž tu rád přebýval a roku 1249 tu syna svého a jeho přívržence zajal. L. 1315 zavezen sem jatý Jindřich z Lipého a vsazen spoutaný do věže. Potom byl T. v zástavě a okolo r. 1333 zase vyplacen. L. 1360 zastaven Janovi, synu n. Rudolfa knížete Bavorského, ale za nedlouho vyvazen zase. Král Zikmund zastavil T. 1422 Alšovi ze Šternberka, ale tento ho postoupil po r. 1427 Habartovi z Adlaru. Právo tohoto přešlo před r. 1439 na Viléma z Ilburka, ale ok. r. 1445 vyplacen zase od Alše a držen pak ke Křivoklátu. Král Jiří zastavil T. 1460 Joštovi, sekretáři svému († po r. 1474), jenž se stal předkem Týřovských z Enzidle. Z těch tu vládli Jindřich, syn Joštův, po r. 1549 tohoto synové. Jeden z nich Albrecht dostal T. na díl, ale po jeho smrti bylo nové dělení a naposled jej měl Jiřík. Od toho vyplacen 1577 skrze Jana staršího z Lobkovic, jemuž byl 1575 dědičně prodán. Za těch dob hrad spustl a prodán r. 1588 k panství Křivoklátskému.

U.

Úbédovice, Uobédovice, tolik co Obédovice.

Ubelsberg n. manství koruny č. v Říši (1366—1501).

Úběnice, viz Alběnice.

Úběnice, ves u Dobříše, ode dávna přísl. hradu Kamýka (1325) a na manské statky rozdělena. Onano držena pak k Dobříši a později k Milínu.

Úbislavice (pův. Úbislavici), far. ves u Nové Paky, v níž byl farní kostel již před r. 1357. Tehdá patřila část ke Kumburku a část byla vladyčím statkem, na němž seděli r. 1357 Čeněk, Oieksa, Jošt a r. 1368 Matěj Hlušec z Ú. Od r. 1389 náležela celá ves ke hradu Kumburku. V 17. st. zanikla duchovní správa a teprve r. 1787 obnovena. Tehdá také

založeny kostelní knihy. Fara zřízena r. 1847. V Ú. narodil se J. Gebauer (1838). (M. V. 11.)

Úboč, farní ves u Kdyně n. s tvrzí, 1251 statek Jiřikův a 1316 Vitlův. Ve 14. st. tu byly dva farní kostely, horní sv. Václava (již zaniklý) a dolní sv. Mikuláše (nyní farní) Oboje patřovalo od 14. st. ke hradu Novému Heršteinu, a to do r. 1534. Odtud do r. 1547 byla Ú. přísluš. Domažlic, 1547 až do 17. st. patřila k Úňovicům, pak do r. 1711 k Chocomyšli a do r. 1850 k Chuděnicům. Ještě v 18. st. tu stály oba kostely. Kostelní knihy založeny 1690. (M. XII. 86.)

Úboř, Úbořsko, Úbořský, ves u Nýrska, prvotně Úboř. Ú. patřival prvotně k Janovicům a spustl na poč. 16. st. L. 1539 přidělena pustina k Sohostovu a povstala pak nová ves, kterou držela 1603—1615 Anna Kocová. Jan Václav Koc z Dobrše prodal Ú. 1646 k panství Bystřickému.

Účín (pův. Ujčín), ves u Planice n. s tvrzí, 1379 statek Častoslavův. Tehdá tu byl také drobný statek. V 15. st. patřil Obyteckým z Obytec, od r. 1516 Vilémovi Vyntíři z Vlčkovic, jehož rod tu do r. 1557 seděl. Vdova prod. Ú. 1589 Václavovi Hájkovi z Robčic. Od r. 1606 seděli tu pp. z Žeberka, od r. 1626 Měsíčkové, pak držitelé různých rodin. L. 1693 přik. ke Kolínci. (H. IX. 265.)

Úcmanice viz Valcmanice.

Údašín viz Aldašín.

Úděšice, dvůr a mlýn u Jarpic n. s tvrzí, 1404 statek Přibíkův a jiný drobný. Po Dominovi z Lukova zdědil je 1449 Jan z Třebíze. V 16. st. seděli tu Hrobčičtí z Hrobčice, jimž 1623 zabrány. Následoval pak Arnošt hrabě Montecuculi a od r. 1627 patřily k Budeňicům. (H. VIII. 212.)

Údim, samota u Vlasenice (Tábora), prvotně vладыčí sídlo (1293 Zdata, 1373 Vojslav, 1382 Ješek, 1415 Protiva). Odtud pocházeli Borotínové a Žišovští z Údimě. L. 1507 seděl tu Slavibor z Tisové a od 17. st. patřila Ú. k Vlasenici.

Údlice, město u Chomutova, již ve 12. st. osada s kostelem. příp. se poprvé 1295. Ve 14. st. tu byl farní kostel. Podacími pány byli 1358—1370 pp. z Haugvic, 1385 atd. pp. z Valdenberka. 1446 k. je Mikuláš a Jan bratří z Lobkovic a drženy k Hasišteinu. L. 1469 a 1581 obdržely majestáty na svobody. L. 1518 staly se samostatným statkem, jež k. 1581 Bohuslav Felix z Lobkovic. Po něm je držel syn Bohuslav a připojeny pak k zámku Borku. Od tohoto sice r. 1689 odděleny, ale 1697 zase připojeny. L. 1662 prop. Ú. z člověčenství. L. 1672 rozšířen kostel, v r. 1692 až 1695 vystavěn zámek na místě tvrze. L. 1791 zřízen tu magistrát. Erb: Modrý štít, na něm prostý zlatý kříž, na jehož levém rameni zelený věnec visí. (Heimatskunde Komotau 694.)

Údlice, n. ves, nyní niva jižně od Záhořan (Domažlic), 1379 statek Svatoborův a Oldřichův. Později se nepřip.

Údlišťe, n. ves v okolí Č. Dubu. (Palacký, Popis 602.)

Údolí (vlastně Údolí Jozařat), véska u Pacova, založená v 17. st. na panství Radeninském.

Údol, Údolí sv. Kryštofa viz Grund.

Údolkov, Dolkov, n. ves v okolí Chudolaze (za Mělníkem), jež r. 1377 stála a 1544 byla pusta.

Údraž, ves u Písku, po níž se psali Údražští z Kestřan (1505 bratří Ctibor a Bohuněk, 1543 Ctibor, 1586 synové, 1594 Jan, 1615 Ctibor, pak Jan Adam [† 1649], 1649 Jan Frant.). Léta 1680 koupeno od obce Nového města Praž. a příp. později k Chřešticům. (Od sklonku 16. st. byly tu dvě tvrze. H. VII. 263.)

Údrč, farní ves u Žlutic, jež stála r. 1169 jsouc statkem Smilovým. L. 1349 seděl tu Ahna. Tehda tu byl far. kostel. Ves byla na statky rozdělena a pocházeli odtud Údrčtí z Údrče, kteří drželi tvrz jako manství k Adamovi. L. 1562 propuštěna z manství k Bedoviu z Štensdorfu. Později měl Ú. Jan Jindřich Prohlofer († 1604) a syn jeho. Léta

1614 k. Ú. Jáchym Libšteinský z Kolovrat, jemuž zabrána (1622). Novým pánem stal se Severyn Tahlo z Horšteina a ten prod. Ú. (1630) knížeti Saskému. (Pozdější držitelé v Sommrově topogr.)

Údrnice, ves u Libaně n. s tvrzí, 1318 statek Voka z Rotšteina, 1360 Bohunka z Dolan, pak vladyk z Labouně (1393) a to asi od r. 1428 Bradských. Ve 14. st. tu byla fara. Petr Údrnický z L. prodal Ú. 1511 Mikuláši Trčkoví z Lípy. Odtud drženy k Veliši a 1686—1850 ke Kopidlnu. Fara v 17. st. zanikla. (H. X. 311, M. XII. 37.)

Uferlangen, n. manství koruny české, později k Plavensku.

Úherce, pův. Uherci, t. j. Uhři, do Uhřec, ves u Boleslavě, jež se příp. r. 1274, jsouc statkem kostela Pražského, z části podle pozdějších pamětí kostela Vyšehradského. Císař Zikmund zapsal Ú. (1436) Bohuši z Kovaně. Po něm nabyt jí Hynek z Valdšteina a postoupil 1475 Bedřichovi Ojíři z Očedělic. V 16. st. drženy k Vinařicům a od 17. st. do r. 1850 k Dobrovicevsi.

Úherce, ves u Stoda, jež patřila od r. 1213 klášteru Chotěšovskému a potvrzena mu 1272 od papeže Řehoře. V držení kláštera zůstala do jeho zrušení.

Úherce, ves u Loun, která patřila z části kostelu Vyšehradskému (1088) a z části klášteru Kladrub. hned od jeho založení a ještě r. 1239 Habart z Žirotína prodal 1300 Ú. k probošství Mělnickému, ale později zase převzaty od pp. z Žirotína a darovány 1385 klášteru Týneckému. Příslušenstvím Týnce byly do r. 1850.

Uhersko (staroč. Úhersko, v 16. st. Auherško), farní ves u Vys. Mýta, po níž se nazýval Ctibor z Ú. (1308), vítěz nad cizími loupežníky. R. 1349 byl tu farní kostel, jenž postoupen k biskup. Litomyšl. Ve 14. a 15. st. byla tu tvrz vladycí, od r. 1454 vl. z Mečkova, pak obce Mýtské do r. 1547, odtud

Brandýsa a od r. 1558 Arnošta Vitonovského z Vlčkovic. Potomci tohoto seděli tu do r. 1652. Potom drženo ke Kyšperku a od pp. z Kolovrat příp. k Chroustovicům. Fara v 17. st. zanikla; 1784 zřiz. tu lokalie a 1857 fara. Kostel 1704 znovu vystavěn. (H. II. 110, M. VIII. 99.)

Úhlava, řeka, jež se příp. r. 1347.

Úhlavice, Úhlávka (1444), potok ústící do Úhlavy (něm. Choden Angel).

Úhlejev, ves u Hořic, jež se příp. r. 1267, ana patřila tehda do fary Miletínské. Ú. byl ode dávna přísl. panství Miletínského a v l. 1590—1850 Poličan.

Uhlíři, české pojmenování vsi Mistelholz—Kollern u Č. Krumlova.

Úhliště, n. ves v okolí Dolních Břežan, ok. l. 1350 statek Nevlasa z Říčan. pak jeho potomstva, 1394 Oldřichův. V 16. stol. patřilo k Libři; v l. 1590 až 1608 k Chotouni. Později se nepřipomíná.

Úholice (staroč. Hoholice, původ. Gogolici), ves u Velvar, jež se příp. v zákl. listu Vyšehrad. (1088), ale okolo l. 1295 seděli tu zemané Rudolf a Lipolt a později tu byly vladycí statky, z nichž jeden byl manstvím k Mělníku, a statky kostela Pražského a sv. Václava. I ty staly se 1420 zemanskými statky. Pražská kapitola nabyla části zase l. 1447. Větší část vsi patřila 1521—1698 k Běškovicům, pak k Jeviněvsi a do r. 1850 k Veltrusům.

Úhonice (pův. Úgoněnici), far. ves u Úhnoště, jež patřila kláš. Strahov. od jeho založení (1143). Opatové tu založili před r. 1358 farní kostel. Okolo l. 1421 zabráný od Pražan a dáný Janovi Žateckému. Král Zikmund zapsal je 1420 Kunatovi ze Sulevic a před r. 1453 opanoval je Aleš ze Šternberka. Klášter později nabyt Ú. zase a držel je do r. 1850.

Úhostice, Vlhostice, staročeské pojmenování vsi Holetic v okr. Chomutovském. (Viz Holetice.)

Úhošť (pův. Úgosč, t. j. Úhostův hrad, staroněm. Wogastisburg, nyní Burgberg), viska u Kadaně, stojící na

starém a rozsáhlém hradišti. Když Samo Slovany okolní od nátiskův Avarův osvobodil a sjednocoval, vytáhl na něho Dagobert, král francský, s velikou mocí v Austrasii (t. j. Pomohani a Porýní sebranou). Vzkročiv do údolí Ohře pokusil se o Ú., na němž drahně Slovanů z blízka a z daleka bylo shromážděno, ale až po tři dni útokem hnali a všech výhod tehdejšího válečnictví využítkovali, přece odrazení s takovou ztrátou, že zanechavše ležení v moci nepřátel, domů odtáhli (630). Po několika stech let pozbyl Ú. své důležitosti a na pustém a neúrodném povrchu založili Němci vesničku, která se nazývala Purperk, ale u Čechů pořáde starodávným jménem Ú. jmenována byla. Aleš a Jindřich bratři Škopkové z Dubé prodali ves tu r. 1401 Hajmanovi Ordofovi, měštěninu z Kadaně, a od té doby patřil Ú. k Úhošťanům. (Pam. XII. 247.)

Úhošťany, **Hošťany**, **Ohačany** (pův. *Úgosčané*), far. ves pod Úhoštěm, bezpochyby od obyvatel jeho dřevních založená, příp. se již v zákł. listu Vyšehradském (1088). Ve 14. st. tu byla fara. Ú. připojeny 1367 k šosu města Kadaně a byly odtud skorem pořáde v držení měšťan Kadaňských (1389 až 1401 pp. z Dubé, 1416 Jan z Kolovrat a z Žehrovic). Tvrz zdejší byla 1575 již pusta. Část vsi s kostelem dostala se před r. 1547 obci Kadaňské, druhou část s tvrzištěm k. táž obec 1607 od Lorence Strýčka.

Úhřetice, **Úřetice** (staroč. *Úhřetici*, t. j. čeled *Úhřatova*), ves u Chrudimě, snad táž, která se r. 1227 (Ugerci) příp. Ú. patřily do r. 1387 k Pardubicům, pak k Rychemburku, v 15. st. pánům z Pecky (ač nevztahují-li se tyto paměti na Úherčice). V 16. st. patřily ke Slepoticům a Domanicům, v 17. stol. ke Chraští a od 18. st. k Rosicům.

Úhřice, ves u Sedlce n. s tvrzí, 1388 statek Ondřejův, v 15. st. Sezemy Tluksy z Buřenic († j. 1468), v 16. st. Vrchotických z Loutkova (Zikmund † j. 1542, 1542 Mikuláš, pak Jindřich starší, 1598 Burjan). Potom následovali držitelé rozličných rodin. L. 1646

k. je Jan Jiří Radecký z Radče († 1691), po němž následoval syn Kryštof († 1724). L. 1726 prod. Janovi Vitovi Malovci z Malovic a příp. k Prčici. (M. B. VIII. 48.)

Úhřinoves (t. j. *Úhřinova ves*, obec *Ouřiňoves*), farní ves u Řičan, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. L. 1292 měli tu templáři komendu a po zrušení jich řádu dostala se Ú. křižovníkům Svatomářským (1312). Ve 14. st. tu byl far. kostel. Cís. Zikmund zapsal Ú. 1436 Janovi z Kunvaldu, jehož synové ji prodali 1449 obci Staroměstské. Ferd. I. zabrav Ú. prodal ji (1549) Hanušovi z Rensperka. Syn tohoto Ferdinand prod. Ú. (1579) Jaroslavovi Smiřickému z Smiřic. Ú. držena napřed ke Kostelci, ale když za Smiřických a pak po r. 1622 za Lichtenšteinů drahně statků přikupováno, vzniklo tu velké samostatné panství. L. 1645 celá ves vypálena. L. 1711 vystavěn zámek a l. 1743 kostel.

Úhřinov velký, farní ves za Rychnovem n. K., v níž byl farní kostel již před r. 1354. Ú. s okolními vesnicemi držel v l. 1354—1369 Jan Ovčář ze Žampachu, sídle bezpochyby na hrádku Hlodném. Od r. 1393 patřil pánům z Častolovic a později držen k Liberku a k Novému hradu. S tímto náležel 1495 k panství Litického, odtud do r. 1558 k Potšteinu a 1558—1850 k Solnici. Kostel 1752 obnoven.

Úhrov, ves u Chotěboře, ode dávna přisl. kl. Vilémovského. L. 1469, 27. února sešel se tu král Jiří s králem Matiašem (Palacký, IV. b. 488). V 16. stol. držen k Lichtemburku, 1556 k Lipnici, pak k Světlé, v 17. st. až do r. 1697 k Vesci. L. 1697 od této oddělen a byl v držení Vltavských z Manšvertu, v 18. st. Dubských z Vitiněvsi. Od r. 1752 byl v držení Dobřenských. (Viz Sommer, Top. Czašl. 28.)

Úhy, **Huhy**, ves u Velvar. jež se 1318 příp. Ve 14. st. tu měli křižovníci Svatomářští dvůr. 1436 zapsány Václ. Bažtskému, 1495 patřily pp. z Šelmběrka, 1528 Sezimám z Ústí, jimž

1575 dědičně prodány. L. 1586 k. je Zikmund Sluzský z Chlumu, pak drženy k Mikovicům. Bohuchval Valkoun z Adlaru odkázal Ú. vnuku svému jen do života a pak kostelu Zlonickému

Úječín viz Účín.

Újezd, staročeské poznamenání kusu země, jež se rovná asi nynějšímu pojmu velkostatek. Kdykoliv od knížete někomu kus země vykloučené s rolemi, lukami, pastvinami a okolními lesy darován, nařízeno několik pánů, aby jedouce okolo ustanovili hranice. Cokoliv ujezdili, nazývalo se újezdem. Tak i mnohdy vesnice na témž statku založená nazývána.

Újezd, ves u Biliny, kterou biskup Dobeš 1289 lidem právem zákupním vyasadil. V l. 1495—1850 byl přísl. Biliny.

Újezd, ves u Trmic, v l. 1416—1850 přísl. panství Trmického.

Újezd, ves u Nové Paky, do r. 1596 přísl. Dřevěnice, pak panství Kumburského.

Újezd, Újezdec chudý, ves u Klomína v osadě Hostínské. 1380 na drobné statky rozdělená, z nichž patřil jeden kl. Břevnovskému. Cís. Zikmund zapsal jej 1437 Janovi z Kunvaldu a Anně Kbelské. L. 1457 tu zapsán plat k oltáři sv. Urbana v kostele Pražském

Újezd, ves u Turnova ve farnosti Loukovské, jež patřival ode dávna klášteru Hradištskému. Po jeho vyvrácení držěn v 15. st. ke hradu Frydšteinu, l. 1497 ke Kostí a později k Rohozci. V l. 1565—1850 patřil ke Svijanům.

Újezd, ves u Turnova ve farnosti Libunské, za starých dob far. ves se dvěma kostely farními. Rozeznával se dříve Ú. horní s kostelem sv. Jana křt., posud stojícím, a Ú. dolní s kostelem sv. Filipa a Jakuba, r. 1775 hromem zničeným; oboje dělí od sebe potok. Na místě vsi Ú. dolního stojí nyní dvůr. Vsi ty patřivaly z části pánům z Vartemberka a k Troskám, z části tu byla sedění vladyčí. V Ú. hor. seděli r. 1356 Heřman, Zbud a Přibík, r. 1364 Zdenka s dětmi, r. 1375 Jan Bohunkův, r. 1416 Litek. Od konce 15. st. patřil větší díl

k Troskám (část podací k Semínu) a příp. 1559 ke Hrubé Skále, k níž již před tím jeden dvůr kmecí patřival. Fara v 17. st. zanikla.

Újezd, farní ves u Vys. Mýta, jež postoupena r. 1349 i s farním kostelem k biskupství Litomyšl. Ú. patřival k hradu Potšteinu, od r. 1342 k Borohrádku. Jan Okrouhlický z Kněnic prodal část Ú. 1519 Mikuláši Sudličkovi z Borovnice. Odtud patřil ke Lhotce, od r. 1565 k Postolovu a od r. 1589 celá ves k Chocni. Duchovní správa l. 1787 obnovena. (Barvřf, Děje Chocně 137.)

Újezd, Újezdec, ves u Chlumce, jež se příp. r. 1299, jsouc přísl. panství Žiželického. R. 1361 byl tu farní kostel, jehož podací náleželo vladkám Malmošským a těm, kteří v Ú. seděli. Tito byli r. 1361 Oneš a Jan, r. 1370 Ješek Diblík, r. 1412—1418 Markvart. Od 15. st. patřil Ú. k panství Chlumeckému. Fara v 17. st. zanikla.

Újezd, ves u Hradce král. ve farnosti Čibuzské, jež byl dán ok. l. 1143 klášteru Strahovskému hned při jeho založení. Od 15. st. vyskytuje se jako přísl. panství Smiřického.

Újezd, ves u Dřítče (Pardubic), ode dávna přísl. kl. Opatovského, od r. 1421 Kunětické hory, s níž příp. k Pardubskému panství.

Újezd, ves u Štětí ve farnosti Chcebuzské, jež se příp. r. 1230, jsa majetkem kostela Vyšehradského. Ve 13. st. držěn k Žitenicům, od r. 1519 patřil ke Smědovicům a později k Liběchovu.

Újezd, Újezdec, ves u Horažďovic ve farnosti Chanovské, l. 1304 statek Merbotův, 1366 Peška Kochovice. V l. 1519—1523 seděl na tvrzi Hynek Lazanský z Bukové. Po smrti Oldřicha L. z B. prod. (1547) Václavovi Strojetickému, jehož potomci tu do sklonku 16. st. seděli. L. 1597 měl jej Adam z Předenic a l. 1628 patřil již k Chanovicům.

Újezd, ves u Netolic ve farnosti Chelčické n. s tvrzi, l. 1360 sídlo Vilémovo. Týž žil ještě l. 1407 a byl předkem vla-

dyk Kozských z Kozího. L. 1472 držel jej Zachaf z Kovanína a 1526 z téhož rodu Jiřík. Tohoto dcery prodaly Ů. 1545 Diviši, Zikmundovi a Pavlovi Malovcům z Libějic, z nichž jej dostal Zikmund za díl a připojil k Chvalešovicům. Část ta patřila pak ke Hluboké a jiná část asi od r. 1614 k Libějicům. (H. VII. 126.)

Újezd, Újezdec, ves u Plzně, jejížto částí nabyl klášter Plasský v l. 1115 a 1175 (?); tato patřila s 16 d. k Plasům až do r. 1848. Na druhé části seděl 1283 Gothart, 1369 Mikuláš a Jakeš, 1410—1418 Racek a 1433—1455 Jindřich. Jeden dvorec patřil do r. 1543 ke kl. černému v Plzni.

Újezd, ves u Řičan ve farnosti Kolodějské, l. 1309 statek kl. Zderazského, jenž měl také podací zdejšího farního kostela do r. 1421. Cís. Zikmund zastavil Ů. Svojšovi ze Zahradky. V 16. st. do r. 1543 držen k Pruhonicům, pak byl v držení Floryana Gryspeka a rozprodán na dva statky. Ok. l. 1586 držena část ke Kolodějům, k nimž i ostatek získán a pak k Úhřiněvsi připojen. L. 1645 vypleněn od Švédů tak, že byl pust do r. 1783.

Újezd, ves u města Borku, po němž se psal r. 1281 Pokral z Ů. Ve 14. st. tu bylo manství k Novému Žeberku, jež bylo v 15. st. král. manstvím a patřilo k Novosedlům. Byla tu tvrz 1445 již pustá. Ů. byl od r. 1445 statkem o sobě, jež držel naposled (1470—1500) Jan z Želenek. Ů. patřil v 16. st. k Borku a v l. 1612—1850 k Novosedlům.

Újezd, ovčín u Zdeslavic (Kutné H.) n. ves, jež se vyskytuje v l. 1421—1547 jako přísl. hradu Sionu. Pak patřila do r. 1581 k Dobřeni a odtud k Malešovu.

Újezd, Újezdec, n. tvrz, dům a ves v okolí Klatov u Štěpanovic, l. 1379 statek Oldřichův. V 15. st. spustl. Držen pak do r. 1516 ke Štěpanovicům a odtud ke Svrčovci.

Újezd, n. ves u Hudlic, l. 1341 v lesích Křivoklátských založená, jež ještě l. 1454 stála. Později se nepřipomíná.

Újezd, snad n. ves v okolí Deštnice mezi Kounovou a Měcholupy. Role na Ů. patřily l. 1443 ke statku Deštnickému.

Újezd, n. ves u Tuchořic (Žatce), snad část nynějších Tuchořic; l. 1405 statek Matějův. Později patřil k Tuchořicům. Dvůr zdejší byl l. 1414 pust a stál tu jen jediný sedlský dvorec. L. 1473 bylo tu pouhé dvořičtě.

Újezd, Újezdec, n. ves u Robče (Roudnice), od r. 1115 statek kláštera Kladubského, 1238 Zbraslava z Miletína.

Újezd, n. ves na klášterství Tepelském, jež se l. 1273 připomíná a od té doby buď zanikla nebo jméno proměnila.

Újezd, n. ves v okolí Kralovic u Týnce, kteráž již r. 1230 pusta byla.

Újezd, hajnice, n. ves u Kaznějova, snad táž, kterou pan Ratmír v l. 1224 až 1232 klášteru Plasskému odkázal. Od klášterství odtržen l. 1421 a držen potom k Žilovu; od r. 1462 patřil k Vrtbě, z části držen také k Libšteínu a Krašovu. L. 1480 jej opat vyplatil, ale l. 1544 byl zase s Kaceřovem v zástavním držení. Tehda byl pust.

Újezd bílý, far. ves u Opočna, v níž byl farní kostel již před r. 1360. Ů. patřil až do r. 1362 k tvrzi Skalce a od té doby ke hradu Skuhrovi. Od konce 15. st. patřila část s kostelem k Liticům pak 1495—1558 k Potšteínu (i s tou částí, která patřila do r. 1497 k Rychnovu) a od r. 1558 k Solnici. Část podacího patřila 1546 k Ostrovu a 2 dvorce k Černíkovcům (1572). K těmto přip. ta část, která do r. 1660 k Ješteticům patřovala. Od r. 1676 patřil Ů. k Rychnovu. (M. XVIII. 1.)

Újezd bílý čili pod Ostrým, ves u Lovosic, l. 1276 statek Přeslavův. Na tvrzi seděli 1397—1408 Bušek ze Sulevic, 1474—1486 Kamarét odtudž. Později patřil ke hradu Ostrému, z něhož páni ok. l. 1540 sem přenesli své sídlo. L. 1567 k. jej Jan Černín z Chuděnic, po němž tu seděli z téhož rodu 1594 Drslav starší, 1601 Jiří Děpolt, 1611 Václav Protiva, 1630 Heřman, 1644 manžel tohoto Sylvie. Potom přip. k Lovosicům.

Újezd Buckovský jinak **Kněžský** n. ves u Buštěhradu, jež se ještě v 16. st. jako přísl. Buštěhradu připomíná. Starší jeho dějiny nelze zjistiti pro blízkou vzdálenost jiných Újezdův. (Viz P. A. X. 520.)

Újezd červený, Újezdec, ves u Lišova, dříve manství ke hradu Hluboké. Držitel jeho Mikuláš Mazanec a bratří jeho dostali l. 1461 erbovní list, aby se psali z Ú. Sice držen Ú. ke hradu Hluboké až do r. 1850.

Újezd, Újezdec červený, ves u Stoda, od r. 1115 majetek kláštera Kladrub., však r. 1253 potvrdil jej král Přemysl klášteru Chotěšovskému, jenž jej držel až do r. 1420. Odtud byl držen k Horšovskému Týnu, avšak 1464 zase postoupen klášteru. L. 1472 zase zastaven Burjanovi z Gutšteina, ale vyvazen později a patřil k Chotěšovu do r. 1850.

Újezd červený, ves, z níž vycházely užitky ode dávná a ještě l. 1454 ke dvorskému soudu. Bezpochyby Ú. ležící severně od Přimdy.

Újezd červený, farní ves u Otice, v níž byl farní kostel již l. 1365. Podací měli 1365 Mikuláš, 1379 Adam, 1409 Odolen předek Vidlákův z Slavkova. Kromě tohoto statku, kterýž Vidlákové před r. 1520 připojili k Neustupovu, byly tu drobné statky, z nichž povstalo asi 6 svobodství. Část Neustupovská s kostelem k. 1554 od Anežky Hodějovské a patřila odtud k Chotěticům, od r. 1704 ke Smilkovu. Fara l. 1763 obnovena.

Újezd červený, ves u Bíliny ve farnosti Měrunské, starodávné přísl. kláštera Světeckého. L. 1620 k. jej od stavův Karel Chotek z Chockova a prod. Janovi Charvátovi z Baršteina, avšak po r. 1620 zase ke statku Světeckému navrácen.

Újezd, Újezdec červený, ves u Zvíkova ve farnosti Oslovské, v l. 1323—1612 příslušenství Zvíkova, odtud samostatný statek, který si Jiří Erreich ze Švamberka při prodeji Zvíkova vymínil. Držel jej pak syn jeho Jan Vilém ke Kestřanům a po něm se dostal za díl dceři jeho Maximilianě Eleonoře vdané z Kufšteina.

Tato jej prodala 1662 kněžně z Eggenberka a odtud sdělil držitele své s Orlíkem.

Újezd, Újezdec český (něm. Böhmisch Neudorfel), ves u Chabařovic, kterou (ok. 1186) bratří Mešek a Hroznata darovali Fádě sv. Jana, což 1188 a 1194 potvrzováno. L. 1507 držen ke Krupce, 1549 k Předlicům. Později patřil k panství Chlumeckému až do r. 1850.

Újezd dlouhý (1399 Ú. konšelův), ves u Hořovic v osadě Cerňovské z části přísl. Valdeka (1520) a pak do r. 1850 Hořovic. Část patřila v 16. st. ke hradu Točniku, jiná ke kl. sv. Dobrotivé a od r. 1591 ke Zbirohu, k němuž již 1505 čtvrtá část patřovala. Od 17. st. patřovala celá ves k Hořovicům.

Újezd dolní viz Újezd Zilvářův.

Újezd dolní, far. ves u Litomyšle, jež postoupena r. 1349 i s farním kostelem k biskupství Litomyšlskému. Ú. vznikl v újezdě řečeném na Lubném, který daroval král Vladislav l. 1167 klášteru Litomyšlskému. Ve 14. st. patřil ke statkům biskupství Litomyšlského a až do r. 1850 k zámku Litomyšli. Kostel l. 1553 znova stavěn. (P. A. II 28.)

Újezd Drahoňův, Drahonín, far. ves u Zbiroha (již ve 14. st. farní). Na tvrzi seděli 1359 Jan Drahoň, 1374 Zdislav a Aleš, 1406 Jan. Části byly drobnými statky. V 15. st. tu byly dvě tvrze. Jedna patřila Vlčkům z Miletic a prodána před r. 1531 ke Zbirohu. Druhá byla v držení Vratislavův z Mitrovice, zejména 1535 Jana a 1580 syna jeho Jiříka. Tento prodal ji 1585 také ke Zbirohu. Kostel 1764 rozšířen. (H. VI 266.)

Újezd hliněný viz Újezdec.

Újezd Hyndrychův, ves neznámé polohy, odkud bral klášter sv. Jiří desátek (1228).

Újezd Chodovský, v Chodech viz Újezd sv. Kříže.

Újezd Chotěšov, ves neznámé polohy. (snad Chotěšov u Libochovic), jež se přip. r. 1228.

Újezd Jenišův, far. ves u Bíliny, v níž byl far. kostel již před r. 1363. Ú. drželi r. 1363 abatyše Teplická a Seifrid z Kurvic, r. 1390 Boreš z Oseka a od té doby

patřil ke hradu Oseku. Pavel Kníže ze Sulevic daroval před r. 1477 horní polovici s kostelem kl. Oseckému, avšak část ta patřila později k Mirešovicům, a připadla klášteřu po druhé v 18. stol. i s dolní částí. L. 1742 tu kostel znova vystavěn a l. 1808 obnovena duchovní zpráva.

Újezd kamenný, far. ves u Budějovic, jež se přip. r. 1263; již tehdá mu říkali okolní Němci Steinkirchen. Na Ú. seděli 1263 Michal a Verněř, 1279 Val-koun s bratřimi. L. 1290 byl tu farní kostel, jehož podací měli potomci předešlých (1359—1369 Verněř z Srdova, 1370 pět bratří). Také držen potom ke hradu Maškovci. Později držen ke Kremži, s níž přip. 1455 ke Krumlovu. L. 1630 založ. kost. knihy. Kostel l. 1726 rozšířen. V l. 1681—1696 byl tu farářem zasloužilý spisovatel a upřímný Čech Fl. Hammer-schmied.

Újezd kamenný, ve 14. a 15. stol. název Újezda myšího.

Újezd kamenný, ves u Rokycan, jež se r. 1368 přip. Snad odtud pocházel 1240 Arnolt. Ves byla rozdělena na drobné statky, z nichž jeden patřil arcibiskupovi k Rokycanům; také tu byla náprava. Tu část držela pak obec Rokycká napřed zápisně a od r. 1575 dědičně. Na vladyčí části seděl 1453 Jan ze Žďáru, ale patřila potom také k Rokycanům. Obec tu byla do r. 1850 vrchností.

Újezd kamenný, ves u Stoda, l. 1273 ves na klášterství Chotěšovském. Po r. 1420 odcizen zástavou, patřil pak k Janovu až do r. 1603 a t. r. získán zase k Chotěšovu. V starších pamětech slove jen Újezdec, ale od r. 1568 Ú. k.

Újezd pod Kladnem viz Újezdec p. K.

Újezd Konráťův, ves neznámé polohy, jež se přip. r. 1228.

Újezd konšelův viz Ú. dlouhý.

Újezd sv. Kříže (vlastně Újezd v Chodech s kostelem sv. Kříže). farní ves u Hostouně, prvotně na království. Od l. 1357 přip. se tu farní kostel, jehož patrony byli 1403 Oldřich Kuchmistr a 1408 synové jeho Jan a Drzděf, 1431 Habart z Přísívova. V 16. st. drželi jej Lamingerové z Albenreutu jako

manství hradu Přimdy. L. 1596 dosáhli ho dědičně. Volfovi Bedřichovi zabrán a prod. 1631 Volfovi Vilémovi, jeho příbuznému. Později měl jej Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic a po něm (1686) vdova Anna Terezie roz. Cukrova z Tamfeldu († 1712). Byl pak svěřenstvím v rodině Cukrův až do konce 18. st. Dědictvím pak přešel na Koce z Dobrše.

Újezd sv. Kříže, Újezd neb Újezdec malý, ves u Rokycan, r. 1371 farní ves. Pány jeho byli 1371 Ctibor a 1385 Václav ze Švamberka, 1403 Ondřej z Přívětic, 1418 Lvík z Jivjan. Od sklonku 15. st. patřil k Libšteínu a od něho oddělen byv v l. 1588 až 1638 k Žikovu a pak 1638—1850 k Liblínu. Fara zanikla v 17. století.

Újezd malý, ves u Mělníka, někdy majetek kapitoly Mělnické a později záduší sv. Petra a Pavla na Mělníce. Obec Mělnická k. tu 2 dvorce (1540), ale l. 1547 svůj statek zde propadla. V l. 1549—1850 držen Ú. k zámku Mělníku kromě malé části, která patřila asi od r. 1604 městu. (B. M. 797.)

Újezd malý, Újezdeček, ves u Teplice, 1398 manský statek k Oseku synův Dobešových, 1451 Diviše a Bavora. Odtud patřila část k Želenkám (1492—1545), pak k Duchcovu, 1583—1592 ke Všechlápům. Druhá část patřila do r. 1637 k Bilině, pak do r. 1642 k Patokryjím a 1642—1850 k Libčevsi.

Újezd medový, ves u Zbiroha. l. 1336 přísl. hradu Zbiroha, k němuž patřil do r. 1850. Příjímí medový vyskytuje se teprve l. 1478.

Újezd Myší, n. ves u Chrastu vedlé Kokotska (u Plzně). Tak se nazývá ves ta již pustá l. 1558, kdež jest řeč o lesích Bušovických k ní náležitých. L. 1561 koupil ji Adam Muchek z Bukova od Pražské kapitoly a prodal ji 1563 se statkem Horomyslickým obci Plzeňské. Zdá se tudíž, že jest totožná s Újezdem řečeným dříve kamenným, na němž seděli ve 14. st. Randákové z U., jež patřil pak ke Smědčicům, v l. 1503—1550 k Malešicům a pak zase ke Smědčicům a potom obci Plzeňské.

Újezd nade Mží, ves u Touškova, která má jméno své po újezdu Touškovském, jež daroval pan Oldřich r. 1115 klášteru Kladrub. R. 1242 seděl tu Jindřich z Ú., 1360 Heřman, 1368 a 1379 Jiřink († 1402.) V 16. st. patřil Broumům z Mířetic, pak Kryštofovi Pavlovi z Řičan, jenž jej prodal 1617 Joštovi Adamovi z Širntynku. Témuž zabrán a prod. 1623 Sevěrynovi Táhlovi z Horšteina. Dědictvím následovali Bedebkové, 1650 Kleové z Roudné, od r. 1673 Steinbachové z Kranichšteina, později rytíři Šenové z Šenova. Zemským statkem byl do r. 1850.

Újezd, Újezdec naný (něm. *Nackendorfles*), ves u Plané, 1335 statek Chvalův, 1379 Mikulášův. V 16. st. patřil ryt. z Trautenberka a to skorem až do polovice 18. st. Zemským statkem byl do r. 1850 (Viz Sommer, Pils. Kr. 209.)

Újezd Ostrolovský (tak od 16. st. prv. Újezdec), ves u Borovan n. s. tvrzí, ve 14. st. vladyčí statek snad původně Boubínský z Ú. V 15. st. patřil Ú. ke Dvorci a tvrz jeho byla pusta. Kryštof Kořenský z Terešova postavil novou tvrz, která zůstala v držení této rodiny. Následovali totiž Vilém, 1614 Lukáš † 1640, Václav František, synovec předěšlého, † 1681, Kryštof Vojtěch a Jan prodal 1692 Ú. obci města Budějovic, která velkostatek posud drží (H. III. 283.)

Újezd panoší, ves u Rakovníka, ve 14. st. s farním kostelem, jehož podací vykonávali králové a držitelé Křivoklátu. Drobné statky ve vsi byly v držení panoši (zemanův), kteří byli manskou službou zavázáni ke Hrádku Křivoklátu. Později se tu rozeznávaly dvě vsi, totiž Ú. velký a Ú. p., onen bývalé přímé přísl. hradu, tento bývalé manství.

Újezd pletený viz Újezdec plotěnný.

Újezd Plevný, n. ves, po níž se psal l. 1407 Jaroslav. Buď jest totožný s Újezdem nade Mží aneb s pustou vsí Plevníkem.

Újezd podhorní neb horní, ves u Hořic, v 15. st. z části přísl. Vojic. Část byla do r. 1661 přísl. statku Sobčického a v l. 1661—1850 kl. Valdického a Raduně Druhá část patřila v 16. a 17. st.

Vojickým z Nové vsi, třetí s tvrzí l. 1556—1601 Hořeňovským z Hořeňovsi. Oboje skoupeny k Vojicům a s nimi též přip. ke klášterství Valdického (H. V. 120.)

Újezd prašný, prašivý, ves u Zbiroha, která se dostala r. 1115 klášteru Kladubskému od Vilharta. Později patřil dílem ke Hřešihlavům, dílem ke Zvikovci; k tomuto až do r. 1741. Část tuto koupil Ferd. ze Stampachu, jenž měl Ú. od r. 1738 po Rumerskirchovi. Odtud byl samostatným statkem do r. 1850

Újezd Purkartův, ves u Přeštic ve farnosti Hořické n. s. tvrzí, l. 1379 na drobné statky rozdělený. L. 1427 žil Purkart z Ú., po němž se nazývá. L. 1480—1501 seděl tu Domin. Pak následovali 1513 Jan Steblenec z Draškova, 1527 Václav Chlumčanský z Přestavlk, jehož rod (1546 Jan, po r. 1572 Jan Bořeň) tu do r. 1615 seděl. Po smrti Janově prod. synové Ú. Bedřichovi Švihovskému z Ryžemberka. Do r. 1628 patřil k Přichovicům, pak byl zase statkem o sobě a okolo l. 1740 přip. k Zinkovskému panství. (H. IX. 247.)

Újezd režný, ves u Lovosic, v l. 1366 až 1386 statek Mikulášův (potom na Ctiněvsi). Od konce 15. st. patřil Ú. k Borčí a s ním přip. k Lovosicům.

Újezd Svatojanský neb u sv. Jana, ves u Nové Paky, jež se dostala ok. l. 1143 kl. Strahovskému hned při jeho založení. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací měl 1354—1364 Bořek z Poličan. Později fara přenesena do Nové vsi. V 16. st. byly tu dvorce vladyčí Konecchlumských a Kopidlanských, později tu seděli Hamzové ze Zabědovic. Albrecht z Valdšteina skoupil v l. 1623—1628 zde dva vladyčí statky a přip. Ú. k panství Hořickému L. 1654 odprodán k panství Bělohradskému (P. A. X 153—162.)

Újezd Šatavův, ves mezi Chocenici a Sečí u Blovic, tak řečená po držiteli Oldřichovi Šatavovi (o. 1490) R. 1549 patřila tvrz Netonickým z Nebílov, 1550 Zikmundovi Broumovi z Mířetic a pak přátelům tohoto. L. 1609 k. jež

Anezka Řesanská a byl v držení potomstva jejího až do r. 1674, kdež prodán k Chocenicům. (H. IX 220.)

Újezd trněný, ves u Budče, 1320 statek kl. Břevnovského. Od cis. Zikmunda zapsán Rynšovi z Žejdlíkovíc, jenž jej postoupil 1442 Jindřichovi Berkovi z Dubé. Později držen k Buštěhradu (ještě 1503). Asi l. 1558 dostal se kostelu sv. Mikuláše v St. m. Praze odkazem Ofky z Reichenšteina (1542) a 1653 postoupen kostelu P. M. př. Týnem v Praze, k jehož záduší do r. 1850 patřil.

Újezd Valšův, r. 1228 ves neznámé polohy.

Újezd velký, Újezdec, ves u Litoměřic, jež se příp. r. 1233 a patřovala křižovníkům Pruským, kteří jej drželi k Býčkovcům. V l. 1366—1428 patřil klášteru sv. Jiří, od r. 1437 držen zase k Býčkovcům a hradu Litýši, pak do r. 1575 k Ploskovcům. Od r. 1575 byl samotným statkem Kostomlatských ze Vřesovic. L. 1623 prom. v manství a l. 1630 odevzdán klášteru kazatel-skému sv. Michala v Litoměřicích. Tento tu byl vrchností do r. 1850.

Újezd velký, ves u Mělníka, jež se nacházela r. 1218—1420. mezi statky kláštera sv. Jiří. Od l. 1321 vyskytují se tu také předkové Hrzanův z Harasova. Část duchovní dostala se 1436 Janovi z Černína a držena pak ke hradu Mělníku. Část vладыčí s tvrzí koup. 1606 k Liběchovu a byla od 17. st. zase sama statným statkem. (B. M. 798.)

Újezd velký, farní ves u Rakovníka, viz Ú. panoší.

Újezd velký, Újezdec horní, ves u Luštěnic (Benátek), 1388 statek Havla Velikého, 1404 Jana Čejky ze Sovojovic, později statek Odkolkův z Újezdce. Pak byl v držení Hrušovských z Hrušova, po nichž následovali 1501 Vančurové z Řehnic. Tito koupili také (1530) druhou tvrz, na níž seděli od r. 1450 Černínové z Černína. Po Vančurách (1501 Mikuláši, pak Jiříkovi, pak Adamovi † 1578) následovali Chlumové z Chlumu, kteří se přiznili. L. 1610 koupila jej Krystyna Valdštejnova

a 1623 příp. k Dobrovici a později k Loučeni. (H. X. 344.)

Újezd vysoký, far. ves u Opočna (již r. 1358 farní). Kostel zdejší založen od opatův Svatopolských, jimž Ú. náležel. S klášterstvím Svatopolským připojen k panství Opočenskému. V 17. st. zanikla fara, l. 1786 tu zřízena lokalie a fara l. 1857 obnovena.

Újezd vysoký, ves u Berouna n. s tvrzí, l. 1310 statek Kunrátův, 1353 bratří Kládenských, pak kláštera sv. Jiří, jenž jej postoupil 1409 kl. Strahovskému. L. 1418 prodán do času, opatován pak od Rousa z Hřešihlav před r. 1454 a na dobro prodán 1581 Jakubovi Berbekovi z Kunvaldu. L. 1598 následoval Jiřík Pichl z Pichlperka, 1622 Jan Mencl z Kolsdorfu. L. 1682 k. jej Markéta Slavatova a 1693 Frant. Josef Šlik, jehož potomci tu do 18. st. seděli. Pozemským statkem byl do r. 1850. (H. VI. 88.)

Újezd vysoký, ves u Neveklova, jejíž kostel byl r. 1358 farním. Podací patřilo zdejší vладыkám a Nedvězským. Část patřila již od r. 1402 k Nedvězí, až do r. 1596 pak ke Konopišti a od r. 1683 k Lešanům. Druhá část patřila do r. 1521 k Netvořicům a pak ke Břežanům, s nimiž příp. též k Lešanům. Podací patřilo v 16. st. z části k Nedvězí a z části do r. 1573 k Břežanům a odtud k Nedvězí. L. 1624 zanikla fara a Ú. přifařen k Netvořicům.

Újezd vysoký, Újezdec, n. far. ves, nyní kostel sv. Petra a Pavla nade Stavem (u Nové Paky). R. 1358 byl tu farní kostel. Ú. drželi v l. 1357—1386 Straniš z Drahoraze s Janem Kaprem z Třevace, od r. 1393 Otik z Dřevěnice s Vítkem, farářem Radimským. Až do r. 1598 patřil k Dřevěnici a 1598—1850 k panství Kumburskému.

Újezd, Újezdec nad Zbečnem, ves proti Zbečnu pod Křivoklátem. Ú. byl od pradávna přísl. Hrádku Křivoklátu a bývalo tu služebné manství k témuž hradu.

Újezd Zilvářův, ves u Hořic n. s tvrzí, 1397 statek Jana Šipky. L. 1529 seděl tu Zdislav z Dobřenic, po němž následovali 1541 Štěpán Tetaur, 1545 Kuneš

z Hokova a 1547 Jan Zlivský z Labouně. Od synův tohoto dostal se 1565 Volfovi z Vřesovic a pak zeti tohoto, Kryštofovi Zilvárovi z Pilníkova. Od té doby držen ke Smidarům a po r. 1624 přip. od knížete Frydlantského k panství Hořickému. (H. V. 137.)

Újezd železný, ves u Biovic, ode dávná přisl. hradu Rožmitála (zejména 1379). L. 1588 oddělen od něho k Mirošovu, držen od r. 1616 s tímto ke Spál. Pořčí a zůstal pak přisl. Mirošova do r. 1850.

Újezd železný, n. ves u Horažďovic, z níž vznikl dvůr Karlov L. 1603 jej držel Břeněk Ježovský z Lub a l. 1651 patřil k Horažďovicům.

Újezdec viz Újezd.

Újezdec, ves u Týna n. V. n. s hradem, na kterém seděl asi od r. 1325 Zaviše z Rataj, jenž jej obdržel od krále Jana. Odtud se psali potomci jeho z Újezdce a z Kunic (1352 Arnošt, 1395 Jan a Budivoj, 1430 Jetřich, 1476 Jan). Mezitím byl dobyt a 1471 v držení Lva z Rožmitála. L. 1491 k. jej Petr Kořenský z Terešova, jenž jej držel k Vhlavům. Když se ok. l. 1512 synové jeho dělili, dostal se Ú. Vácslavovi, jenž také bydlel na Vhlavech. Hrad tehda spustl. Ves zůstala při zboží Vhlavském a patřila pak ke Hluboké. Od té prodán k Nezdašovu, k němuž část již od 16. st. patřovala (H. VII. 212.)

Újezdec, ves u Litomyšle, jež se přip. r. 1167, jsouc v držení kláštera Litomyšlského. Tehda byl tu dvůr, jež daroval témuž klášteru jakýsi Janek. Ve 14. st. tu byla tvrz Jindřicha z Potšteina (1356—1364), jenž ji prodal 1370 Rudlinovi rychtáři Mýtskému. Ten jej připojil ke zboží Moraštickému a Sedlitzkému. Později se vyskytuje rod Újezdeckých z Morašic. V 16. st. připojen k Litomyšli. Růžový neb červený palouček u Ú. znám jest z pěkných pověstí o něm, (H. I. 26. P. A. III. 368.)

Újezdec, ves pod Bradlcem u Jičína, až do r. 1627 přisl. panství Kumburského a odtud Radimě.

Újezdec, ves u Hořiček (Č. Skalice). v 16. st. přisl. Chvalkovic. L. 1597 od-

prodán Janovi z Dobřenic, patřil pak k Miskolezům a konečně přip. k Náchodu.

Újezdec, ves u Třebechovic, jež náležela od starodávna k Bolehošti a s ní na poč. 16. st. připojena k panství Opočenskému.

Újezdec, starý název vsi Kutlíře

Újezdec, Újezd, ves u Lipého, ve 14. stol. statek rodu Lobkovského, který se odtud prvotně z Újezda psával, avšak již l. 1405 patřil ke hradu Jestřebí. Okolo l. 1509 přip. k Rybnovu, potom držen k zámku Vitkovci a v l. 1560—1850 k Novému zámku

Újezdec, ves ve farnosti Bělčické, r. 1362 farní ves, ve 14. st. rozdělena na malé statky, na nichž seděli 1362 Jan, 1363 až 1367 páni z Křikavy. Díl vsi držel 1405 Jaroslav ze Vranovic po Zdenkovi. Na tvrzi seděl 1401 Oldřich Slepec z Miličina, a po něm (1414—1419) syn jeho Jan Mládenec. L. 1430 patřil Dobešovi z Mišovic a 1542 již ke Hvozďanům. Fara zanikla v 17. stol. (H. XI. 262.)

Újezdec, ves u Klatov ve farnosti Kydlinské, jež se l. 1386 přip. L. 1404 snad byl přisl. Zavlekova. V 16. st. seděli tu Sedlečtí z Újezdce (ještě 1603). V 18. st. patřil Údrckým z Údrče a Enišům z Atter a byl pozemským statkem do r. 1850.

Újezdec, ves u Klatov ve farnosti Předslavské l. 1379 statek Petrův. Obec Klatovská k. Ú. 1509 od Vácslava Varlycha z Bubna a držela jej (kromě přestávky 1547—1549) až do r. 1630, kdež prodán Přibíkovi Jeniškovi z Újezda. Ještě v 17. st. byl připojen k Měcholupům.

Újezdec, Újezd malý, ves u Křivoklátu ve farnosti Slabecké, jež se přip. l. 1360 jako přisl. hradu Týřova. Při vyplacování Týřova (1577) zanechána Jiřfkovi Týřovskému z Enzidle dědičně, ale později přip. ke Křivoklátu.

Újezdec, Újezd malý, véska u zastávky Zbirožské l. 1379 na drobné statky rozdělena, z nichž měl jeden Přibyslav arcijáhen. Od 15. st. patřil Ú. ke hradu Zbirohu. L. 1526 byl tu pouze dvůr.

Újezdec, Újezd, ves u Říčan ve farnosti Šestlické, od starodávna přisl. tvrze

Průhonic. Ok. l. 1571 příp. k Vinoři, 1591 zase prodán k Průhonicům, byv v držení Zapských.

Újezdec, ves u Kostelce pod Křížky, starodávné přisl. Řičan. Páni Řičanští dali tu již l. 1349 užítky klášteru sv. Anny v Praze a v l. 1389—1391 mu část svou na dobro prodali. Ta byla v držení kláštera až do r. 1672. Jiná část patřila do r. 1547 obci Nového m. Praž. a pak k Popovicům. Jeden osedlý patřil do r. 1850 ke Štířínu.

Újezdec, ves u Č. Kostelce v osadě Krutské, ode dávna přisl. kl. Sázauského. Před r. 1567 získán od Jaroslava ze Smiřic a příp. ke Kostelci.

Újezdec, ves u Veselí v osadě Drahovské n. s tvrzí. V 15. st. držel jej Oldřich Fífk a z Vydří a po něm syn Albert. Vdova tohoto Aléna zapsala věno své (1482) Jindřichovi z Hradce. Ú. držen potom ke Hradci a pak k Řečici. (H. IV. 341.)

Újezdec, n. ves u Brloha a Nevězemic (Loun), 1354 statek Daliborův. L. 1367 patřila část ke klášteru Roudnickému, který ji postoupil 1386 Janovi z Brloha, držiteli druhé části. L. 1456 byl Ú. všecken pustý. L. 1604 příp. se popluží na Újezdě.

Újezdec, n. ves u Orasic, jež se příp. r. 1238, když ji Zbraslav z Miletína křížovníkům s hvězdou odkázal. Později se nevyskytuje.

Újezdec, Újezd, n. ves u Pěčic (snad v místech Ovčárny), po níž se psal r. 1255 Zdislav z P. L. 1441 držel jej Mařík z Ostrožna s manž. Katruší z Ú. Na poč. 16. st. patřil ke zboží Pěčickému a příp. se tu pak pustá tvrz. (H. X. 343.)

Újezdec, n. ves u Litně, ode dávna přisl. statku Liteňského, avšak již l. 1571 pusta.

Újezdec, n. ves u Staré Boleslavě, ok. l. 1339 přisl. statku Hlavna, v 16. st. část statku Vrabského, s nímž příp. 1584 k Brandýsu. Později se nepřipomíná.

Újezdec, n. ves v okolí Týna Horšovského, snad na místě Nového Dvora u Věvrova. L. 1379 patřil Jindřichovi a Budivojovi Slívovi. L. 1454 odumřel tu statek po Janovi Kobylovi. V 15. st.

spustl a byly tu 1513 louky patřící k Dol. Metelsku. L. 1587 příp. se dvůr Újezdec na Týnském panství.

Újezdec, n. ves u Přivětíc (Radnice), l. 1358 statek čtyř bratří, pak z části přisl. Přivětíc. L. 1414 držel jej Jindřich Labuť ze Švamberka. Pak patřila část ke Skomelnu (1437) a od r. 1453 k Březině, část k Oseku. L. 1499 byla všechna ves pusta. U Přivětického dvora příp. se l. 1611 obůr v Újezdcích.

Újezdec bílý. (dnes Šternberské lázně), sev. od Smečna n. s tvrzí, l. 1406 na drobné statky rozdělený. Tvrz držela do r. 1404 vdova Jindřicha Kokovce. Před r. 1457 nabyt jí Bedřich purkr. z Donína, jehož potomci drželi Ú. k Okoři. Po prodání Okoře drželi Ú. 1518 Jan 1558 synové jeho Kamil a Jan, 1563, Václav z D. L. 1611 prodán Ú. Jaroslavi Bořitovi z Martinic a příp. ke Smečnu. V 18. st. založeny tu lázně, jež pojmenovány po Jozefě hrab. ze Šternberka, manželce Frant. Karla Bořity z Martinic. († 1789 — H. VIII. 148.)

Újezdec, Újezd červený, ves u Úhoště, 1318 statek Dluhovojevův, 1407 Martina Stochovce. R. 1434 držel jej Pavlík. Ke konci 15. st. drželi jej Litovští ze Svinař. Od nich dostal se Újezdeckým z Červ. Újezdce. L. 1549 prod. Oldřichovi Žďárskému z Žďáru, po němž jej drželi z téhož rodu 1547 Jan, 1566 Gothart Fl., 1604 Floryan Jetřich, 1653 Fr. Adam, 1688 Terezie Eleonora hrab. z Ugarte roz. Žďárská, 1690 Johanka Barbora z Millesimo, sestra její. Od té prodán 1697 Jáchymovi z Bredy, jenž jej příp. k Tachlovicům. (H. VIII. 284.)

Újezdec Heřmanův slove 1614 Ú. Purkartův.

Újezdec hliněný, malý, Újezd, ves u Horažďovic, prvotně prostý dvůr, jenž se dostal r. 1045 klášteru Břevnov. Asi v 13. st. vyšel z držení kláštera a byl ve 14. st. vладыčím statkem. Beneš z Vojenic prodal 1442 část obci Horažďovské, která dokoupila ostatek 1456 od Děpolta z Ryžemberka. Od té doby patřil téže obci do r. 1850.

Újezdec Chvojkův (prv. Vojkův), n. ves, snad též jako zaniklý Ú. u Přivětic. L. 1379 tu byli dva statky. L. 1391 odumřel tu statek po Václavovi Chvojovi.

Újezdec u sv. Jana neb nad Kladnem, n. ves, nyní kostel sv. Jana křt. mezi Kladnem a Buštěhradem. Ve 14. st. tu byl farní kostel, jehož podací patřivalo vladkám z Dubí, později ještě jiným zemanům okolním a 1389 také držitelům Vrapickým, 1434 Anně vdově Štukové. Později příp. k Močidlánům a spustl okolo l. 1450, Kateřina z Močidlán prod. 1453 ves pustou u sv. Jana Jindřichovi Libšteinskému z Kolovrat. Od té doby patřil kostel (v l. 1547 a 1612 opravený) k Buštěhradu. Fara zanikla v 17. st. (P. A. X. 516.)

Újezdec Kašovský, Kašovec i Kašov, ves u Žirče (Jaroměte), do r. 1448 statek Heřmana Kaše ze Vtelna, pak Duchka z Kunratic a jeho potomkův. Od konce 15. st. seděli tu Kašové z Újezdce, též Újezdečtí z Ú. zvaní (Pavel, 1545 Václav, 1575 Mikuláš, Jan [† j. 1587] a jiný Jan). L. 1615 k. od Jana Zilvára z Pilníkova a příp. k Žirči. (H. V. 97.)

Újezdec nad Kladnem viz Ú. u sv. Jana.

Újezdec, Újezd pod Kladnem (ve 14. st. Menší Ú.), ves u Kladna, jež bývala prvotně přísl. Kladna, pak statkem vladk Kladenských (1392 Boztěcha). Od 16. st. patřila část ke Kladnu, co do r. 1850 trvalo.

Újezdec malý viz Ú. hliněný.

Újezdec malý, ves u Benátek ve farnosti Luštěnické, v dřívějších dobách též dolní řečený. Držitele nelze zjistiti pro blízkost Velkého Újezda. V 16. st. patřil již k tomuto.

Újezdec, Újezd plotěnný, pletený, ves u Unhoště, l. 1354 statek Maříkův. V 16. st. patřil k Buštěhradu a náležel k němu až do r. 1850. (M. U. 221.)

Újezdec v Šárce viz Šárka.

Újezdec velký, zadní viz Boubín.

Újezdec Vítův, ves, jež patřila 1413 Hrzkovi Krlínovi ze Zahrádky, jež

na ní plat dal konventu v Strakoněcích. Který Ú. to je, nelze zjistiti.

Újezdec Vojkův viz Ú. Chvojkův.

Újkovice (pův. Újkovici, obec. Hejkoviče), ves u Libaně, jež se příp. již v zákl. listu Vyšehradsém (1088). Na tvrzi seděl 1318 Vícek, později Kabátové z Úi, 1408 Jan z Slivna. L. 1447 k. U. Jan Šatlo z Kovače. Po něm tu seděl 1484 Zikmund Valkoun z Adlaru. V 16. st. byla tvrz pusta a U náležely ke statku Ledeckému. L. 1558 přiděleny Adamovi Křineckému z Ronova a l. 1572 prodány k Dobrovici. (H. X. 342.)

Úklady? Vklady? n. ves u Nesper (Vlašimě).

Úlibice, ves u Jičina, ve 14. st. s farním kostelem. V Ú. seděli 1355 vl. z Řehce, 1397 Mikeš († 1423), pak Beneš z Hustířan. Ok. l. 1448 nabyli Věnek z Černína. Petr Otmar z Holohlav prod. Ú. 1527 Albrechtovi z Újezdce, od jehož synů je dostal Bedřich z Valdšteina. L. 1568 k. je Jindřich ze Smiřic, jehož potomstvo (Jaroslav, Jan † 1588, Albrecht, Vladislav † 1602 a Zikmund † 1608) tu sedělo až do připojení ke Kumburku. Fara v 17. st. zanikla. Kostel 1716 znova vystavěn. (H. V. 207, M. XII. 67.)

Úlice (prv. Úlici), ves u Stříbra n. s tvrzí, 1329 sídlo Markvartovo, pak 1362 Jana, jehož potomci byli Uličkové z Ú. Po nich seděli tu 1416 Sezema z Kocova, 1427 Duc z Vařin, od polovice 15. st. Uličtí z Plešnic, kteří je měli do 17. stol. Pak patřily hrab. z Klenové ho až do r. 1710, potom Širntygářům. Po nich dědil 1789 Joz. Vác. Soyer z Bruksburka. Od r. 1833 drželi je Cecingárové z Birnic. Za naší paměti držel velkostatek Emerich Matzenauer. (H. XIII.)

Ulišovy (pův. Volišovici, Volešovic, obec. Volšovy), ves u Sušice, kterou Břetislav I. daroval 1045 kl. Břevnovskému. Ten ji držel asi do r. 1420. Potom uchráceny U. od světských, 1543 dědičně prodány k Rábí, od něho odprodány a byly dlouho v držení Kocův

z Dobrušky. V 18. st. patřily Dohalským a příp. pak k Žikovu.

Úliště, n. dvůr na Opočensku, jenž by 1534 pust.

Ullersdorf, ves u Hrádku, v níž byl ok. l. 1296 filiální kostel. Ves byla manským statkem, který patřival ke Grabšteinu.

Ullersdorf dolní, kostelní ves u Frydlantu, která bývala Frydlantským manstvím.

Ullersgrün (prv. Ullrichsgrün), ves u Vildšteina, 1185 statek kl. Valdsaského, 1448—1548 přisl. Šompachu, pak k Lokti a Hertemberku a konečně k Valhofu

Ullersgrün (pův. Ullrichsgrün), ves u Hroznětína, jež se příp. r. 1273 jako přisl. kl. Teplského. Od 15. st. patřil k Ostrovu.

Ullrichsreut n. manství koruny České v Říši.

Úloh, ves u Klatov, v níž stál již ve 14. st. kostel sv. Petra, filiální ke kostelu sv. Bartoloměje v Podolí. Od vladky zdejších pocházely rodiny, které se psaly Úlehle a Svatoslav z Úloha. Tito drželi část ještě v 16. st. Část patřila v 16. st. Obyteckým, část 1609 k Jindřichovicům. L. 1620 patřil kostel k Běšínům, později celá ves.

Ulsitz, prvotní název hradu Grabšteina.

Úmonín (i Húmonín), ves u Kutné hory, po níž se nazýval r. 1289 Jan z Ú. Později tu byla tvrz, na níž se ve 14. a 15. st. rodiny střídaly. V 16. st. seděli tu Hašové z Újezda, od r. 1535 Salavové z Lípy, (Jan † 1565, Jan ml. † 1587, tohoto synové, 1603 Mikuláš). Po r. 1624 přiznenil se sem Oldřich Sezima ze Skuhrova a skrze dceru tohoto dostal se sem Adam Lev z Řičan. Později tu seděli Popovští ze Šarfenbachu, od r. 1706 Robmákové z Suché. V l. 1719—1738 patřil Ú. k Malešovu a 1746 k. od jezovitův. Pak připojen ke Křeseticům. (H. XII. 266.)

Úmyslovice, farní ves u Poděbrad, jež patřila od nepaměti ke hradu Poděbradskému a též od nepaměti byla farní. Ok. l. 1291 vysazena právem zákupním. K Poděbradům patřily Ú. až do r. 1850.

Fara zanikla za neznámé doby; l. 1787 zřiz. tu lokalie a l. 1858 fara. Kostel 1876 přestavován.

Unčín, Hunčín, ves u Chabařovic, prvotně dvůr, který měl Unka neb Uněj. Ves byla 1335—1579 přisl. hradu Kyšperka a patřila 1579—1850 k Soběchlebům.

Uněbuz, obecně Něbuzy, samota severo-záp. od Nenačovic, již připojil Karel IV. 1366 ke koleji Karlově. (Viz P. A. X. 333.)

Unehle, (v 12. a 13. st. Unil) ves u Stříbra. V 12. st. dostala se tu země kl. Kladrubskému celá ves 1232 kl. Teplskému. Od neznámé doby byla statkem obce Stříbrské, zabrána 1547 a prodána potom Jiřimu Markvartovi z Hrádku. Odtud patřila k Trpístům.

Únějovice (obec. Ouňovice), ves u Chuděnic n. s tvrzí, kterou drželi 1379 Ctibor a 1404 syn jeho Jan (týž 1435?). L. 1457 patřily Sezemě z Lomu a Dorotě manž., pak Úňovským z Krásného dvora (1491 Václav, 1524 Burijan, 1538 Václav Pětipeský) L. 1538 k. je obec Domažlická a držela do r. 1547, kdež zabrány. Byly pak od r. 1549 v držení Markvartův z Hrádku, od r. 1626 patřily k Bystrici a Kocům, asi od r. 1670 k Chocomyšli a pak k Chuděnicům. (H. IX. 54.)

Uněklsy (obec. Vonoklasy, dříve i Onoklasy, pův. Uněklsi), ves u Zbraslavě, jež se příp. r. 1227. Tehda část darována ke kapli sv. Václava na hradě Praž. Od 14. st. byly manským statkem služebným ke Karlšteínu. Václav man byl 1409 podmaršálkem král. dvoru. Co nebylo manstvím, patřilo ke Mokropsům (pak ke Zbraslavi) a Dobřichovicům.

Uněše, potok Lachovský (1255).

Úněšov, ves u Touškova n. s tvrzí, ve 14. st. ves farní. Podací páni byli 1365 Jindřich, 1371—1382 Bedřich z Vinařec, 1389 Petr z Krašovic, 1309 Sezema z Pušperka, 1435 Oldřich Všerubec ze Slavic. Kromě toho byly tu drobné statky. Vilém Podmoklský z Prostiboře prodal Ú. ok. l.

1530 Linhartovi Markvartovi z Hrádku a patřil pak k Někmiří a Bělé, 1659—1676 k Podmoklům, 1676—1850 ke Krukanicům. Fara zanikla v 16. st. Kostel l. 1738 znova vystavěn. (H. XIII.)

Únětice, far. ves u Prahy, jež se přip. r. 1233 a patřivala s kostelem (r. 1357 farám) ke kanovníctví kostela Praž. Kostel prý založen ok. l. 1132 skrze kněze Zbyhněva. Král Zikmund zastavil Ů. (1420) Janovi ze Suchdola, po němž následoval 1420 Jan Kerunk z Lomu. Avšak byl tu také dvůr probošta u sv. Apolináře a jiný zemanský. Kapitola vyplativši Ů., držela je do r. 1850 ke Chraštanům. Kostel l. 1770 znova vystavěn.

Úněvice viz Únějovice.

Unhošť (staroč. Únhošt, v 16. st. Aunhošt, t. j. Unihostův dvůr), město. Ve 13. st. přiměřeny tu lány k Menšímu městu Pražskému a králové jsouce v držení vsi Ů. dali ji měšťanům pod plat. Král Jan daroval podací kostelní 1329 křižovníkům s červ. hvězdou. Tehda byl již Ů. městečkem. Ve 14. st. byli zde dvorové svobodní, z nichž vycházely platy mansionátům v Praze. Část patřila i klášteru sv. Jiří, od něhož ji Karel IV. vybavil. Podací kostelní osobovali si 1375—1407 zase králové, avšak křižovníci brali do r. 1421 plat z městečka. Od r. 1382 patřil plat ke hradu Nížburku, sice měsko. ke Křivoklátu. Asi od r. 1465 dáván z části plat do Buštěhradu (později i jeden dvorec ke Kladnu). Od krále Vladislava II. obdržel Ů. svobody. Ferdinand I. udělil měku erb (1532), trhy a jiná práva, jež 1567 potvrzena a 1537 ujištění, že nebude od Křivoklátu prodáno a kdyby bylo s to se ohraditi, že má býti přičteno ke král. městům. Ů. potom zastaven a dostal se 1558 na díl Václavovi a Bedřichovi purkr. z Donína. Byv později vybaven zůstal při Křivoklátě a po jeho prodání byl ochranným městem vrchnosti Křivoklátské. L. 1715 kostel přístavbou rozšířen a 1850 tu zřízeny c. k. úřady. V Ů. narodil se malíř Tkadlík († 1840) Erb: Modrý štít, v němž jelen přir. barvy se zlatými rohy a zl. obojčkem na hrdle vycházej z háje

zeleného, tak že ho půl s předními oběma nohami viděti, ale pod tím hájem téhož jelena jedné nohy zadní a nohy půl též viděti jest.

Ůnice (prv. Unici), dvůr popl. u Městce na Křivoklátsku, někdy manství ke Hrádku Křivoklátu. Odtud psali se Uničtí z Hracholusk.

Ůnice, ves u Strakoníc, kterou Bavor ze Strakoníc daroval řádu sv. Jana.

Unterreichenstein viz Reichenstein.

Ůpa, řeka, přip se r. 1260.

Ůpa, starý název města Trutnova.

Ůpa velká, far. ves u Maršova, která vznikla poměrně pozdě, ale v druhé polovici 18. st. rychle vzrůstala. L. 1788 vystavěn tu kostel a zřízena fara.

Uphofen, n. manství koruny České v Říši.

Ůpice, t. j. Malá Ůpa, město nad Ůpou, již r. 1368 městečko s farním kostelem. Ů. patřivala ode dávna ke hradu Visemburku. L. 1421 Slezané v Ů. muže, ženy a děti mečem hubili a jazyky jim řezali. Po prodání panství Visemburského (1509) držena Ů. k Náchodu až do r. 1850. L. 1625 vyhořela i s kostelem, který pak znova stavěn, ale teprve 1700 dodělán. Kromě toho vystavěn 1700 druhý kostel sv. Michala. L. 1859 zřízeny tu c. k. úřady. Erb: Zlatý štít na něm hnědá ostrva o čtyřech sucích, po obou stranách této písmena e a nad štítem zlatá koruna.

Ůpohlavy (pův. Glupoglavi, staroč. Hlúpohlavy). ves u Třebenic, jež patřila r. 1228 ke statkům kláštera sv. Jiří (kromě popluží, které náleželo klášteru Kladrub.). Zástavou dostaly se 1436 ke Košťálovu a drženy asi od r. 1460 ke Mšenému. Po vyplacení Třebenic drženy zase ke klášteru a od 17. st. řízeny z Čížkovic.

Ůpor, ostrov pod Mělníkem, jenž se v 17. stol. Vopor nazýval, a dvůr asi v 18. st. založený. (B. M. 748.)

Ůpor, část Vřeskovic, (vlastně ulice), jež se tak v l. 1409—1456 nazývala.

Urbanice, Orbanice (pův. Urbanici), ves u Přelouče n. s tvrzí. Ve 14. st. byly rozděleny na tři statky. V 15. st. spojeny v jedno. Po Vaňkovi Bečváři

spadly na krále a darovány 1467 Slavatovi z Chlumu, který 1486 práva dědicův Vaňkových koupil. Připojeny k Podhořanům, 1568 přiděleny ke Svojišicům, před r. 1620 ke Svinčanům a 1623 k Cholticům. (H. I. 210.)

Úřeňovice (prv. Úhřiněvici), ves u Kostelce n. O. n. s tvrzí, jež se 1387 příp. L. 1400 držel je Mikeš z Hoděčína, pak drženy do r. 1528 k Ledské. T. r. dostaly se Mikuláši a Janovi ml. Absolouům z Ledské, jichž rod (1583 Jan, pak Mikuláš, 1607 Johanka.) tu do r. 1609 seděl. Přiženěním se sem dostali Talackové z Ještětic (Mikuláš, synové jeho, 1661 Adam Jindřich). Od r. 1665 vládli tu Oprštorfové, od nichž příp. k panství Častolovskému. (H. II. 179.)

Úřešín, Řešín (něm. Rössin), ves u Bezdruzic, po níž se nazývali r. 1237 bratři Přista, Matěj a Jaroš, ale zdá se, že se správně jmenuje Ořešín (srov. Ořechov, Orašice a Ořešice). L. 1379 tu bylo několik statkův. 1540—1850 patřil k Bezdruzicům.

Úřetice viz Úhřetice.

Úřetov, vymyšlené místo, jehož nikdy nebylo.

Úročnice (staroč. Lhota Úroční), ves u Benešova, jež se příp. l. 1342. Patřivala ode dávná k újezdu Vadslavskému, s nímž připojena k panství Konopištskému.

Urtinovice, Urtvinovice, Ortvinovice, dvůr u Lincovy hory, po němž se psávali Ekhartové z Ú., bezpochyby rodina z Budějovic pocházející. L. 1633 byvše na polo zpuštěny koupěny k Třeboňskému panství. L. 1661 vystavěn tu kamenný dvůr.

Úsilov, ves u Kdyně n. s tvrzí, l. 1379 statek Břeňka ze Skály, 1404 Elišky, dcery Vilémkovy, od r. 1451 Jana Výrka z Ryžemberka a od r. 1464 tří jeho synův a 1509 Jana, syna jednoho z nich. V 16. st. seděli tu Přichovští (Zdebor. 1545 Jindřich, 1559 Jan), po nichž dědili Vidršpergárové (do r. 1624). Po vystřídání několika rodin držen napřed

k Roupovu a po r. 1711 k Chuděnicům (H. IX. 57.)

Úsobí, městec u Něm. Brodu, prvotně ves, která měla ve 14. st. faru a patřivala 1379 k arcibiskupskému zboží Heralckému. S ním dostala se zástavou v držení Trčků z Lípy a patřivala dlouho k Lipnici. V letech 1559—1606 držena k Jeníkovu. Když se 1606 synové n. Matyáše Štubíka z Kynikšteina dělili, dostala se za díl Jiřikovi, jenž 1608 vesnice přikoupil. L. 1615—1628 držel ves Ú. Petr Š. Po něm následovali Haidlerové z Bukova, 1655 Kateřina Freislebova, 1677 Augustin Šenovec z Ungrsvertu. Rod jeho tu seděl po léta. V 18. st. patřilo Ú. k Heralci, ok. l. 1750 odděleno a bylo samostatným statkem do r. 1850. L. 1653 založeny kostelní knihy. L. 1785 k. je Leopold Fučíkovský z Grynhofo, jenž vyjednal, že bylo Ú. na městys povýšeno. V l. 1805—1813 byla tu velká vojenská nemocnice. Erb: Modrý štít, na něm na trávníku kostel (podle něm. názvu Pollerskirchen) s věží, cihelnými střechami, zl. křížkem a křovím za kostelem.

Úsová, Vusová (v starší době i Húsová), n. ves v okolí Benátek v 16. st. pustá. Po ní psali se Húsovcí ze Všejam, jichž předek byl Milota (1401).

Ústí, ves u Humpolce, po níž se nazýval r. 1257 Masuna z Ú. V 15. st. bylo přísl. klášterství Želivského, s nímž přešlo v držení Trčků a patřilo k Lipnici. V l. 1559—1606 drženo k Jeníkovu, od r. 1608 k Úsobí, od konce 17. st. k Branšovu a pak až do r. 1850 zase k Jeníkovu.

Ústí, ves u Nové Paky, 1395 sídlo Jana Předslavce V 15. st. Ú. spustlo, patřilo do r. 1540 k Bradlci a odtud ke Kumburku až do r. 1850.

Ústí, n. ves, snad nynější mlýn a chalupy pod Kočovem u Plané. Vyskytuje se poprvé l. 1379 jako přísl. Kočova, s nímž k 1602 k Plané. Ves stála ještě r. 1665.

Ústí nad Labem, kr. město, prvotně trhová ves a hrad. Onano příp. se v základním listu Břevnovském (993). Ze

ela zde vybitaného brali někteří duchovní užítky. L. 1186 vdával tu kníže Bedřich dceru svou za mladého Míšenského Václav I daroval kostel zdejší německému řádu. Přemysl II. založil tu hrazené město. Hrad a město zapsány Otíkovi Braniborskému za propuštění Václava králeviče; ale zástava ta zrušena (1283). Asi ok. l. 1200 založen tu špitál, který zpravovali křižovníci s červ. hvězdou. Král Jan potvrdil 1325 svobody při založení města udělené a 1327 a 1334 nové přičinil. Všecny ty svobody l. 1335 po ohni zase obnoveny a 1339 nové přičiněny. Karel IV. pokládal Ú. mezi města, jež se mohla zastavovati. Vě 14. st. byly tu dvě fary, sv. Maří a sv. Vojtěcha, obě královské, a založeno v nich několik oltářův. Král Zikmund zastavil Ú. 1423 Bedřichovi markrabí Míšenskému kromě platu, který vydáván byl Albrechtovi Šenkovi z Landšperka. V l. 1423—1425 hrozila zkáza městu Ú., ale vždy se odvrátila. L. 1426 tropila posádka zdejší loupeže, proto Čechové přitrhli do krajiny a oblehli Ú. Vojsko Míšenské, jež přitáhlo k vybavení, poraženo dne 16. června na Běhání, město pak dobyto a vypáleno, že po čas bylo pusté. Hejtman jeho Jakoubek ze Vřesovic osadil je lidem českým a český jazyk tu panoval do 16. století, až přílivu z okolních vesnic německých podlehl. L. 1538 město vyhořelo. L. 1546—1547 Ú. zachovalo věrnost Ferdinandovi I., začež mnohými svobodami obdarováno. L. 1618 přidali se Ústřtí k odbojným stavům. Ok. l. 1625 provedeno obrácení jich na katolickou víru; jen někteří se vystěhovali. Sužování od vojska přespřílili; l. 1631 město od Sasů vypáleno a potom válečnými běhy spuštěno tak že ještě 1658 čtvrtina domů byla pustá. L. 1622 založeny kostelní knihy. V 18. st. a l. 1813 město od nepřátel ušetřeno. Od 17. st. město velmi málo rostlo. L. 1831 mělo jen 321 domů a 1759 obyvatel. Ale potom skrze neobyčejný rozmach průmyslu a výhodné spojení železničné rostlo tak, že l. 1890 mělo 25.000 obyvatel v 1400 do mech. V Ú. narodil se 1520 Fabian Polirář, znamenitý malíř. Také se tu narodil J. A.

Fichtenbaum, jenž vydal 1614 popis města a básně svých přátel na ně. Nejznamenitější rodák je Rafael Mengs (nár. 1728). Erb: Červený štít a na něm český lev se zlatými drápký, avšak má na hlavě brněnou kukli se zl. složenými křídly a na předních nohách brněné holenky.

Ústí nad Lužnicí, Sezimín o, obecně Starý Tábor, n. město, nyní ves, prvotně asi také ves, pojmenovaná po ústí potoka Kozského, ale Vitkovci založili tu město, ne-li před r. 1261, kdy již tu stál klášter dominikán., tedy jistě po r. 1268, když blízké Hradiště spustlo. Ve 13. st. se v okolí ryžovalo zlato. L. 1317 byl tu pánem Sezema s bratrem, předkové Sezemu v z Ú. Synové Sezemovi byli Jan († j. 1370), Oldřich († j. 1379) a Sezema († 1386). Potomci Janovi a Oldřichovi rozdělili Ú. na čtvrtiny a šestiny, zejména měl Oldřich († 1420), vnuk Oldřichův, čtvrtinu, Jan Plešský, vnuk Janův, šestinu, jirý jeho vnuk Beneš čtvrtinu po otci a čtvrtinu a šestinu koupenu od dvou synů Janových (1409) a podle toho i díly na podací farního kostela. L. 1414 zdržoval se tu M. Jan Hus, a v ty doby ujalo se tu jeho učení. Po Benešovi dědil bratr jeho Prokop, ale Oldřich jej se všemi husitský smýšlejícími z města vypudil. Vypuzení přibravše si přátele ztekli město, aby je učinili střediskem odporu (1420), ale davše za nedlouho přednost hoře Hradišti, vypálili Ú. i s klášterem a kostelem a převedli obyvatelstvo do nového Tábora. Pusté město zůstalo majetkem Tábořských, ale přece tu byly dvory. Od 17. st. říkalo se místu Starý Tábor, který název jméno Ú., zatlačil. Na poč. 19. st. zůstaly tu jen mlýn a popl. dvůr. Působením A. Svatoše založena tu v l. 1828—1830 nová vesnice a po r 1835 kaple.

Ústí nad Orlicí (něm. *Wildenschwert*, pův. *Wilhelmswerd*), město založené a snad i hrazené skrze Viléma z Drnholce (1249—1265), předka pp. z Kounic a z Rychnova. Synové jeho Heřman z Rychnova a Oldřich z Drnholce († 1273) ještě je drželi, ale potom vybaveno. Král Václav II. zapsal Ú. (1289) Bedřichovi markrabí Míšenskému, ale vybavil je zase a daroval 1292

nově založenému klášteru Zbraslavskému, který však pro nátlaky okolních šlechticů jen skrovné užítky z něho bral. Připojil Ů. ke hradu Landšperku, který pustil 1356 k biskupství Litomyšlskému. Po rozebrání statků biskupských po r. 1420 drženo Ů. ke hradu Landšperku. L. 1499 obdrželo město výsadu na vaření piva. Páni z Pernšteina podporovali zde řemesla a cechy svobodami dařili. Měšťané obdrželi 1567 svobodu, aby o statcích svých řídili. V 16. stol. připojeno Ů. k Landškrounu. Adam Hrzán utiskoval měšťany. Synové jeho potvrdili 1619 svobody městské. L. 1626 založeny kostelní knihy. Karel z Lichtensteina koupiv Landškroun ujmál městu živnosti, jež jim nenavráceny ani l. 1641, když jim svobody potvrzeny. Po rozmanitých útrapách vyhořela 1705 část města. Mimo nátlaky úředníků zkoušeli pak běhy vojenskými. L. 1770 obdrželi královské potvrzení na svobody a stavěli kostel (dok. 1776). L. 1795 uznáno Ů. od knížete za svobodné město. L. 1845 jel tu první vlak po dráze. L. 1850 stalo se Ů. sídlem c. k. úřadův a l. 1859 celé město vydlážděno. V Ů. narodili se Leop. Jansa, J. L. Lukes a Mat. Sychra († 1830).
 Erb: Modrý štít, u jehož spodu jest stříb hradba se stínkami, za ní vyniká dům radní s věžkou, cihelnými střechami a z makovicemi (Zeiner, Ústí n. O. 1880.)

Ústské děkanství čili kraj děkana Ů. obsahovalo ve 14. a 15. st. kostely a fary: Ústí n. L., Předlice, Trmice, Řehlovice, Žim, Bořislav, Brozanky, Rtyň, Roudníky, Tuchomyšl, Modlany, Krupku, Chabařovice, Habartice, Chlumec, Všebořice, Skorotice, Chvoien Český, Nakléřov, Komonín, Zezice, Mojžíř, Valtířov, Svadov, Bukov, Lipovou, Čermnou, Jilový, Rozbělesy, Schönborn, Libouchec, Petrovice — vše v Čechách; kromě toho v Sasích: Olešnou, Markvartice, Kotlavu, Jindřichov, Strupyni, Královský kámen, Rynarec, Bohouňvice, Rosental.

Ústrašice, ves u Tábora, kterou prodali bratří z Kraselova před r. 1541 Volfovi Hozlaurovi z Hozlau, drženy pak do r. 1558 ke Bzí. Před r. 1589

staly se samostatným zbožím s tvrzí, jež drželi Hozlaurové do r. 1616. Odtud do r. 1630 držel je Petr Vok Kořenský z Terešova. L. 1630 k. k. Bechyni a vl. 1677—1850 patřily k Želči. (H. VII. 82.)

Ústrašín, ves u Pelhřimova n. s tvrzí, na níž seděli 1354 Heřman, 1361—1394 Mareš a s ním Vojek. Tehda tu byl farní kostel, ale již 1410 patřil Ů. vladykám Prosečským a pak k Proseči. L. 1549 patřil k Božejovu, pak zase k Proseči do r. 1707 a v l. 1707—1850 k Božejovu. (H. IV. 188.)

Ústupenice, dvůr a tvrzisté u Sedlčan, staré sídlo Vítkovců, 1318 bratří Příbyslava, Rynarta a Dobeše († 1346), synův Jankových. Potomci jich z Maršovic Po nich se vystřídali Renvald (1382) a synové erbu Iva. L. 1410 koupil polovici Přeč z Olbramovic. Ok. 1450 patřily již ke Chlumci.

Úsuší, ves u Sedlčan n. s tvrzí, 1387—1395 sídlo Janovo, po němž následoval Odolen (1401—1417) s bratrem Janem (ten od r. 1402 na Knovicích). Potomci jich byli Valovští z Ů. V 16. stol. patřilo k Osečanům a v l. 1665—1850 ke Kňovicům.

Úsuší, tvrzisté mezi Drahobudici a Sobučínem u Kouřimě. (P. A. XIV. 373.)

Úsuší, n. ves u Len, jež patřila 1367 klášteru Chotěšovskému. Po r. 1420 vyhubena a 1469 byly tu pustotiny.

Úšava, ves u Tachova n. s tvrzí, kterou měli 1353 Oldřich Dresvič a 1417 Martin Reindl, předek Rendlův z Ů. Držitelé tito, jako i Majtolárové a Perglarové v 16. st. byli many hradu Tachovského. Jeronym della Porta postoupil Ů. Veronice Kateřině Bryslové Držena pak (1651—1728) k Pořejovu a odtud do r. 1850 k Tachovu, (H. XIII.)

Úševice, far. ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako majetek kláštera Teplského, ale nestála na nynějším místě, kam přeložena l. 1341 a přidány k ní role pusté vsi Kapelce. Ů. byly do r. 1850 majetkem kláštera. V 15. st. seděli tu snad nápravníci na tvrzí a narodil se tu Jan

Trleš ze Stanovišť, jenž žil 1486. L. 1790 tu zřízena duchovní správa.

Ústí, Ústěk (stč. *Usč, Husč*), město. Jak se zdá, připomíná se 1057, 1088, 1218 v základních listech Litoměřických a Vyšehradských Asi ve 14. stol. založeno na místě dřevní vesnice, město, jež Petr z Michalovic (1361) králi podal v manství. Rod jeho držel Ú. ještě l. 1391 dědičně, ale zastavena byla již 1387 Jindřichovi Škopkovi z Dubé, jenž ji dokoupil († 1395). Od té doby tu byl hrad. Asi l. 1404 dostala se Ú. za díl Jindřichovi mladšímu synu († j. 1416), jehož syn Jindřich záhy zemřel. Dědil ok. l. 1418 strýc Aleš, ale prodal Ú. 1426 Václavovi Cardovi z Petrovic. Tento přečkav syna zemřel 1471. Dědil po něm zeť Sezima z Ústí († 1487), jehož synům Ú. 1497 z manství propuštěna. Synové Jan a Václav měli po polovici. Onen hradil město a stavěl 1525—1526 věže nad branami. L. 1536 obdařil město svobodami a potvrdil víru pod obojí.

V držení jedné polovice následoval po Václavovi syn Bedřich st. († c. 1550). pak synové Jan Burjan a Bedřich a od r. 1574 onen sám. Dědila po něm manž. Bonuše z Veitmile, a její druhý manžel Jan ze Šternberka († 1595). Následovali pak syn Zdeněk, máti jeho Apolena z Valdšteina (druhá manž. Janova) a sestry této. Od těch dostaly se 3 díly zámku, část města, předměstí České a Německé 1617 Mikuláši z Gerštorfu. Jiná část města patřila od r. 1574 k Rochovu a dostala se po Bedřichovi († 1582) dceři Mandalně a jejímu manž. Kryštofovi z Valdšteina. Části té nabyli 1616 Adam Kryštof Sezima z Ústí.

Na druhé polovici následovali po Janovi († c. 1539) synové, z nichž Jiřík ujal Ú. Po něm držel Ú. syn Jan († 1617). Syn jeho Jiří Vilém zemřel 1621. ale statek jeho všečen v pokuté ujal. Podobně odsouzen i Adam Kryštof a oboje statky darovány 1621 koleji jezovitské u sv. Klimenta v Praze. Též díl Mikulášův zabrán a darován 1622 Janovi hrab. z Merode. Ten daroval 1628 týž statek jezovitům k založení ko-

leje v Litoměřicích, tak že Ú. celému řádu, ale dvěma kolejím patřil. Stav ten trval do r. 1675, kdež kolej sv. Klimenta druhou část koupila. Ú. držen odtud k Liběšicům. L. 1680 zdvihli se Ústští se sedláky proti vrchnosti, avšak ztratili své svobody. Asi v ty doby se Ú. němčila. L. 1850 stala se Ú. sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít modrý, u zpodu stříb. hradba se stínkami, branou otevřenou a černou mříží vytaženou; za hradbou dvě čtverhranaté věže s okny, cimbuřímí. cihelnými střechami končitými a zl. maticemi. Mezi věžemi jest erb Škopkův, zl. štít s černými ostrvami, přikryvadly týchž barev a zl. slož. křídly s ostrvami. (H. XIV.)

Ústěnovice, Ustěnovec (staroč. *Úsčenovice*, v 16. st. *Auštanovice*), n. ves u Podmokl (Touškova), jež se 1364 přip. Od 14. st. patřila k Podmoklům a spustla v 15 st.

Ústice (pův. *Úsčici*) i **Ústětice**, ves u Netvořic. jež se přip. r. 1205 jsouc z části držení kláštera Ostrov., jemuž ji Jaroval před tím Boletěcn. Na druhé části seděli zemané (1318 Duchon, 1381 Havel a Ctibor, 1417 zemané Korkynští). Oboje bylo od r. 1420 v držení světských a patřilo 1495 a v 16. st. ke Konopišti. Sice tu býval také svobodník.

Útěchovice, ves u Mimoně n. s tvrzí, 1322 statek Mikulášův. Později tu seděli Blektové z Ú. (Hanuš, synové jeho Hanuš a Jindřich 1409, Přibek 1423, tři Janové bratři 1429 a j. v.). L. 1444 vypaleny Ú. od Lužičanův. Tehda a v potomních dobách byly přísl. hradu Děvína od něhož prod 1578 k Vartemberku. V l. 1621—1659 patřily k Břevništi a 1659—1850 k Mimoně.

Útěchovice i Utěšovice (staron. *Gutenbrunn*), ves u Pacova ve farnosti Vel. Chýšky, l. 1410 majetek kl. Strahovského. Král Zikmund napsal Ú. 1421 Maršíkovi Tluksovi z Vokova a 1437 Kršňákovi Táborskému, od něhož se dostaly před r. 1460 obci Táborské. L. 1530 patřily Václavovi Robmhápovi z Suché, dědičně drženy pak do r. 1561 k Pacovu a odtud — 1850 k Chýšce.

Úterý (něm. *Neumarkt*, lat. *Novum forum*), město u Bezdruzic, prvotně ves, kterouž král Václav I. daroval Konstancii, mateři své a tato r. 1233 klášteru Teplskému prodala. Opatové vysadili ves právem německým za »nové městečko«. Od 14. st. se tu také připomíná farní kostel. L. 1459 dostalo Ů. od krále výroční trhy. L. 1475 dostal je Bohuslav ze Švamberka a l. 1477 držel je Jindřich z Plavna k Bečovu. Po r. 1486 zase klášteru navraceno. Erb: Zlatý štít, u jehož zpodu havran se zl. nosem a nohama zlatý prsten s červ. kamenem držící, na vrchu jedno černé rohy jelení.

Útěšice viz Otěšice.

Utín (něm. *Uttendorf*, lat. *Ottonis(?) villa*), ves u Přibyslavě, jež se příp. r. 1258 a 1265. Čeněk z Lipého nabyt Ů. 1351 od Tunlina, měšťana Brodského. V 15. st. držel k Šicendorfu a v l. 1499—1850 k Polně.

Útllice tolik co Údllice (v Plzeňsku).

Útvina, městeček u Bečova. prvotně kostelní ves, která ještě r. 1354 k Přílezi patřila, ale od r. 1365 bydlíval farář v Ů. Ů. patřila od nepaněti ke klášteru Milevskému a proboštví Toužimskému. Poněvadž Ů. po r. 1465 vypálena, povolil král Jiří Janovi z Vřesovic, aby přenesl práva městská z Ů. na nové město. Toužim, ale že Ů. znovu osazena, zůstala jí také městská práva a držena do r. 1850 k Toužimi. V 16. st. byl tu manský statek (do r. 1599 v držení Hasišteinských z Lobkovic). L. 1660 založeny kostelní knihy. Výsady od vrchnosti dány 1608 a 1658. L. 1784 Ů. vyhořela. Erb: štít zlatý a na něm červené srdce.

Úval (v posledních stoletích Úvaly), městečko u Č. Brodu, jež se příp. okolo r. 1300. L. 1413 je držel Jan Papák. V 15. století (1426) patřila polovice ke hradu Škvorci a polovice k Hostyni. Tato přikoupena 1560 také ke Škvorci. Jindřich z Stezova na Hostyni vystavěl tu před l. 1489 most a odtud tu clo vybíral. L. 1507 Ů. od Kopidlanského vyválen. Kostel příp. se tu teprve od 16. stol.

Byl vždy filiálním a fara zřízena l. 1876. (M. V. 18.) Erb: Štít modrý, u jehož zpodu trávník, na něm v pravo strom lipa; v levo tvrz s hradbou stříbrnou se stínkami a vraty a v ní věž čtverhranatá s okny, cihelnou střechou a zl. makovicemi.

Úzdičov (obec. Оудиčov), dvůr u Broučkovy Lhoty u Tábora, n. ves, 1318 statek Ješkův a 1390—1415 Peškův (1415 Buškův). Až do l. 1547 patřil obci Tábořské a později k Jeníčkově Lhotě.

Uzelec, n. ves, která bývala (podle popisu Palackého na str. 602) v bývalém Rakovnicku.

Uzenice (pův. Huzenici), ves u Březnice, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Král Zikmund připojil Ů. ok. l. 1420 ke hradu Hluboké, ale nějaké desetiletí potom drženy ke Zvíkovu. L. 1540 přiděleny k Orlíku a když proměněny ve statek zpupný, prodal je Kryštof ze Švamberka (1577) Janovi st. a Vilémovi, bratřím Vrabským z Vrabí. Od té doby patřily k Drahenicům.

Uzeničky (pův. Huzenici čili Uzenice menší, jinak Německé), ves u předešlé n. s tvrzí, 1364—1399 v držení pp. z Křikavy a l. 1442 Racka z Dlouhé vsi, jemuž Písečtí tvrz vypálili. L. 1517 držel je Jindřich z Kojakovic, pak patřily do r. 1537 k Blatné. L. 1537 k. je Jan Běšín z Běšín, po němž následovali synové Zdeněk a Bedřich a od r. 1579 onen sám. Syn jeho Zbyněk Jiří prodal Ů. 1617 k Drahenicům. (H. XI. 249.)

Úzka (něm. *Assig*, pův. Usk r. 1359, r. 1606 *Aussig, Wildbach*), potok Chomutovský, o němž mluví Kosmas k r. 1110 řka, že při něm leží jedna z pěti krajin Luckých.

Úžice, staroč. i Húžice, farní ves u Uhl. Janovic, r. 1284 sídlo Hroznaty z Ů., ale nedlouho po tom (1291) byly rozděleny. Jedna polovice patřila k Ratajům a druhá snad k Talmberku. Před r. 1377

byl tu farní kostel, jehož podací patřilo l. 1377 k Ratajům a od r. 1414 k Talmberku. Talmberská polovice k. 1552 také k Ratajům. Fara zanikla v 17. st. L. 1782 tu zřízena lokalie a 1854 fara.

Úžice ves u Velvar. ode dávná statek zemanský (1405 Pešek, † j. 1417). Později patřily ke Chvatěrubům, 1565 přiděleny ke Kozonímu a 1570 k. zase ke Chvatěrubům a konečně přip. k Jeviněvsi.

V.

Václavice viz Vadslavice.

sv. Václav, ves sv. Václava, ves v přímém sousedství Mostu a část Tasovy hory, jež náležela r. 1238 klášteru Zderazskému a jemu 1301 potvrzena. Klášter zastával ji 1456 Janovi z Hochauzu, jehož syn Melichar ji prodal 1402 synům Jiřika z Poděbrad. Odtud patřil ke hradu Mostskému a v letech 1507—1850 obci Mostské. Pokus ves tu vyplatiti (1532) se nezdařil.

Václavice viz Dobenín.

Václavy (prv. Václav), ves u Jeseňnice, jež patřila do r. 1587 k Šanovu a odtud k Petrovicům. L. 1615 seděla tu Barbora Hrobčická z Rohatec majíc tu ves odkázanou. Později přip. ke Vsesulovu. (P. A. VII. 374.)

Vacov, far. ves u Volyně, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Podací jeho náleželo několika rodinám vladýckým v okolí. Václav Koc z Dobruše vystavěl tu kostel (1588) a daroval velký zvon. Od 17. stol. do r. 1850 patřil V. k Přečinovu. L. 1664 založeny kostelní knihy, ač tu fary nebylo, která teprve 1709 zřízena.

Vacovice, n. ves v Žatecku, po níž se psali 1295 Jaroslav a syn Petr, 1318 Ivan, 1439 Petr a později Saskové z Vacovic. V 16. st. se již nepřipomíná.

Vadčice (pův. Vadčici ode jména Vadek = Vladislav), ves u Pelhřimova, jež se přip. r. 1300 jako majetek kostela Řečického. L. 1420 zapsány Jankovi z Chotěmic, drženy 1550 a 1565 k Pelhřimovu a l. 1572 k Červ. Řečici, k téže pak do r. 1850.

Wadestift viz Hraustice.

Wadetschlag viz Lhota Svato-nina.

Vadkov, jiné jméno Lhoty východně od Chotěšova ve farnosti Litické.

Vadslavice (pův. Vadslavici, čeleď Vladislavova, protože se jméno Vladislav jako Vadislav vyslovovalo, odtud i druhdy Vladislavice), far. ves n. městečko u Benešova. Kostel farní patřil již před r. 1290 křižovníkům s červ. hvězdou, byv jim i s újezdem čili statkem okolním od králů darován. Od l. 1341 byl újezd v zástavním držení Oldřicha z Kostelce. Poddání se po r. 1342 sami vyplatili a obdrželi 1352 od krále důležité svobody. Asi od těch dob byl újezd v držení kapitoly u Všech Svatých. Podací kostela měli ob čas nejv. mistři křižovníkův a kapitola u Všech Svatých. Po r. 1420 zastaven újezd zase ke hradu Kostelci a s ním připojen ke Konopišti. Mezi tím městečko skleslo na ves (před r. 1454). L. 1600 učiněn pokus o vyplacení, ale již l. 1602 újezd dědičně prodán vrchnosti Konopištské. V 17. st. zanikla fara, ale l. 1842 tu duchovní správa obnovena. Od r. 1867 byl tu farářem V. R. Voříšek. (M. B. III. 15.)

Vahančice, dvůr u Golč. Jeníkova, n. ves jež patřovala kl. Vilémovskému, od r. 1420 rozličným držitelům zápisným a od r. 1580 k Jeníkovu. Při dělení panství Jeníkovského l. 1600 dostaly se Veronice Libenické vdané Robmha pové. Potom tu vystavěna tvrz. Od synův její prod. V. 1638 zase k Jeníkovu. (H. XII. 274.)

Vahaneč, ves u Žlutic, po níž se nazýval r. 1237 Beneš z V. a později Vahanečtí z Vahanče (1437 Jan, 1454 Burjan a Hanuš bratři). V 16. st. byla ves rozdělena. Po scelení patřila Údrckým, kteří tu měli tvrz. Ok. l. 1603 do-

stala se Zumrům z Herstošic a 1613 přik k Údrči Kromě toho tu byl zemanský dvůr, jenž též přik. k Údrči (1617).

Waizenreuth, n. manství koruny České ještě v 19. stol. doznávané.

Val, ves u Lomnice n. s tvrzí, l. 1413 sídlo Hanuše Šorce, jehož Adamité ok. l. 1421 zabili. Po něm žil Mikuláš Š. z V. v l. 1447—1468. Následovali pak Valovští z Úsuší (1474 Jarohněv, 1482—1523 Hyněk, 1525 Kunrát, Bohuslav a Jarohněv). Dělením zůstala polovice statkem a polovice patřila k Hamru. V l. 1596—1731 patřila celá ves k Hamru a pak 1731—1850 k Třeboni. (H. III, 198.)

Valberice (něm. *Albendorf*), ves u Maršova, jež patřovala ode dávna ke hradu Trutnovu. V 16. stol. držena nějaký čas k Žacléři byla pak do r. 1623 obce Trutnovské a 1623—1850 přisl. Maršova.

Valcmanice, ob. *Oucmanice* (lat. *villa Valcmanni*), ves u Vys. Mýta, jež se dostala r. 1292 klášteru Zbraslav. Od něho pak vybavena a patřila 1308 Vitkovi ze Švábenic k Heřmanicům a k těmto ještě v 16. st. L. 1544 přip. k Brandýsu a drženy k němu do r. 1850.

Valdek, n. hrad u Hořovic, založený ve 13. stol. od předkův Zajícův z Valdeka, snad od Oldřicha (1248—1271), jenž založil klášter v Dobrotivě. Po něm žili synové Budislav († 1291), Oldřich a Zdislav († 1292). Tento měl V. sám a po něm syn Vilém té doby proslulý († 1319). Synové jeho Oldřich, Zbyněk a dva Vilémové a tuším pátý syn Oldřich. Tento držel ještě 1331 hrad V., jež poddal králi v manství. Po něm následovali 1344 Protivec a Ctibor z rodu Běškovcův. L. 1346 obležen V. od Děpolda z Ryžemberka. Po Protivci následoval Oldřich. Později měl V. Jan z Lestkova († 1429). Po něm následovali 1433 Jenik z Mečkova a 1437—1452 Jan Štěpánovec z Vrtby. Na rozhraní 15. a 16. stol. držel jej Tas z Peruce, jenž jej odevzdal Litvínovi z Klinšteina. Po smrti tohoto nabyt ho Kunata Pešík z Komárova (1511) a to podle dáni královského dě-

dičně. Po smrti tohoto podělili se čtyři synové jeho tak, že Jan nejstarší dostal hrad V. Synové jeho dělili se 1574 při čemž se dostal V. Kryštofovi († r. 1586). Syn jeho Václav opustil sešlý hrad a usadil se v Podluzích, Když zboží jeho 1623 zabráno a k Hořovicům prodáno, byl V. již pustý. (H VI 169.)

Waldenberg prvotní jméno Vamberka.

Waldeneck, hrad v Říši, 1341 a 1361 manství koruny České

Waldheim ves u Tachova, prvotně les patřící k panství Tachovskému jež prodal Rudolf II. 1607 Pavlovi Šurerovi. Ten jej vysekal a založil Waldhajn, jež rodal 1617 Linhartovi Kolonovi z Félzu. Od r. 1618 drželi jej falctí rytíři, 1657 odevzdán Majdaleně Bokové a dostal se 1666 Václavovi kn. z Lobkovic. Od těch dob držen W. k falckému panství Šternšteinu. Když tento 1807 prodán, drželi knižata W. do r. 1811. Pak byl v držení Koců a Malovcův.

Valdice, ves u Jičína. Viz Kartouzy.

Valdov (*Waldau*), nyní Valhof (viz t.).

Valdov, ves u Jičína 1386 statek kněze Jana a Jiřika. V 16. st. patřila k Chočci, a s ní přip. k panství Radimskému.

Valdov (*Waldau*), ves u Vyššího Brodu kterou Jindřich z Rožemberka daroval 1293 svému sluhovi Oldřichovi Gusnerovi. Část daroval Václav purkrabě Rožemberský 1317 kostelu frymburskému, část patřila 1376 k Rožemberku a plat vycházel ke kl. Vyšňobrodskému, kterému naposled celá ves patřila.

Valdov (obecně Baldov) dvorec u Domažlic, n. ves, jež spustla v 15. stol., a pak byla v držení Domažlické obce.

Valdov (něm. *Wallhof*, vlastně *Waldhof* t. j. dvůr v lese) ves mezi Loktem a Chebem, l. 1265 dvůr klášt. Valdsaského, řečený im Walde. Klášter prodal jej ok. l. 1350 Trostovi Winklerovi z Kynšperka. Později připojen k Sasku. Král Jiří nabyt ho, dal jej v léno (1461) Matesovi Šlikovi a jeho strýcům. Šlikové drželi jej až do 16. stol. Asi od r. 1551 patřil Mulcům, kteří se odtud psali z Valdova a zde

ještě 1825 vládli. Po nich následovali pp. z Aueršperka.

Valdsasy, n. slavný klášter v Bavořích (nedaleko Chebu), založený l. 1132 skrze Děpolda markrabí Vohburského. V. patřivaly k zemi Chebské a byly po dlouhém času v častých stycích s našimi kláštery cistercienskými, přijímající od nich opaty aneb dávající jim je. Také mívaly statky v Čechách, zejména v Loketsku. S Chebskem dostaly se V. pod panství České. Že z tohoto panství vytrženy byly, toho vinou byl opat Kunrát, kterýž proto, aby se udržel proti opatovi, poddal se v ochranu Jana falckrabě na Rýně. Pro netečnost krále Václava tomu nezabráněno a potomní králové marně se práva svého dovolávali. Klášter Valdsaský, l. 1560 zrušený a l. 1669 zase obnovený, byl r. 1803 od Bavorské vlády zrušen.

Valdštejn, Valštejn (odtud něm. Wallenstein, prvotně však Waldenstein), pustý hrad u Turnova, založený ke konci 13. stol. od Zdeňka (syna Jaroslava z Hruštic) a předka hrabat z Valdšteina. Zdeňkovi synové drželi kromě toho jiné statky. Kteří z nich měli V., nespádně najíti. Snad to byli Půta a Zdeněk (1362). Od některého z potomkův prodán. Měl jej v l. 1404—1425 Jindřich z Vartemberka, pak byl dobyt od strany podobojí a držen od p. Valečovského. L. 1427 sem zavezen Zikmund Korybutovič byv v Praze zajat. L. 1431 poroučel tu Rameš z Hrádku. Nástupce jeho Jan Čapek ze San zapsal V. (ok. 1437) Žofii, dceři a Janovi Talafousovi, muži jejimu. L. 1440 V. od lidu kraje Hradeckého dobyt. Držel jej později Kryštof Šof z Helfenburka (1449—1474) a synové jeho Jindřich a Jiřík. Asi r. 1493 k. jej Kateřina ze Strážnice. Později k. ke Hrubé Skále, asi před r. 1509 prodán ke Hradišti a asi 1512 připojen zase ke Skále. Spustl v 16. století (H. X. 56).

Valdštejn, n. se Španelem manství koruny České u Anšpachu, ještě r. 1636 doznávané.

Valdthurn n. manství koruny České v Horní Falci ležící, ještě 1798 doznávané.

Valeč městečko u Bochova, prvotně farní ves, kterou drželi 1358—1374 Ctibor, 1368 bratří ze Stebna, 1377—1378 Ješek Šlehtic a 1380—1385 Beneš z Doupova. Ok. l. 1378 prodán pp. z Oseka v manství, asi od r. 1404 byl v přímém držení jich. Později zase patřil Valečským z Doupova a to asi do r. 1505. Na prosbu Jakuba ze Vřesovic povýšena ves V. 1514 na městečko. Synové jeho prod. V. Hugovi hrab. z Leisneka, po němž dědili ok. l. 1538 Hasišteinstí z Lobkovic. L. 1571 k. jej Kryštof ze Štampa chu, jehož potomci (1597 Václav, 1623 Barbora, 1638 Jiří a Erazim, 1671 Jaroslav, 1694 Jan Kryštof † 1718, pak vdova) do r. 1721 tu seděli. Pak se vystřídali pp. z Globen, z Limburka, Kulkankové, Korbové z Weidenheimu a naposled Thurnové. Farní kostel přestavěn 1708. Zámecký kostel dostavěn 1728 a kostel na hřbitově 1751. Erb: Červený štít a na něm stříbrná věž bez střechy s branou a mžeží vytaženou (H XIII.1).

Valečov, dvůr a zbořený hrad u Mn. Hradiště, prvotní sídlo pp. z Valečova, z jichž rodu 1323 několik žilo a ve 14. stol. se rozrodili. V. samotný drželi 1362 bratří Hereš a Ctibor a asi od r. 1411 bratří Bartoš a Bernard, horliví podobojí. L. 1439 dobyt V. od Jindřicha z Vartemberka a spálen. Drželi jej pak Jan, Vaněk Kněžmostský a Břeněk. Po Vaňkovi († 1472) následoval syn Viktoryn († 1481) a potom dědil Samuel z Hrádku († 1488). Od syna koupil jej 1498 Bedřich z Donína, pak se páni střídali do r. 1524, kdež jej k. Mikuláš Vaňčura z Řehnic. Potomci tohoto (Petr † 1539 a Burjan, ok. 1543 Jiřík † 1553). pak Jiříkovi synové (z nichž Hynek a Zikmund drželi od r. 1555 po polovici, ok. 1571 Jiřík s Markétou, tato od r. 1592 sama) seděli tu do konce 16. stol. Přiznáním se sem dostali Kaplířové ze Sulevic. L. 1602 k. jej Jindřich († 1610) a Kryštof Václav († 1608) bratří Kapounové ze Svojkova. Po nich následovali synové a vnukové Jindřichovi. L. 1622 V. zabrán a prodán A. V. E. z Valdšteina. Ten jej dal v manství

Frydlantské. L. 1652 k. k panství Zvířetickému a později připojen ke Hradišti. V 17. stol. se na něm bydlelo, ale potom spustl (H. X. 117).

Valečov, dvůr n. ves. u Olešnice, jež byla v 16. stol. přísl. panství Světelského a a v l. 1636—1850 patřil k Habrům.

Valkéřice (*Elgersdorf*), n. ves pod hradem Osekem, snad část Nového Oseka, 1322 manství Jakubovo r. 1387 bratři z Bratřence, od r. 1432 majetek kl. Oseckého.

Valkéřice (ve 14. stol. *Erkéřice*, *Elgeritz*, *Elgersdorf*, *Algersdorf*.) far. něm. ves u Benešova n. P., jejíž část s farním kostelem sloula 1363 at. d. Pertoltice. Majiteli byli 1363—1364 Vilém a Jindřich bratři, pak Jindřich, od r. 1403 předkové Konojedských z Pojetic (1403 Václav, 1415 Petr a Jan, 1448 Rydkér). Nabyvše statku Konojedského připojili V. k němu a byly jeho přísl. do r. 1850. Kostel 1726 znova stavěn.

Valkounov (staroč. *Valkúnov*, něm. *Walketshlag*, pův. *Walkunslag*, vlška u Vyšního hradu ve farnosti Malšinské. Častovoj prodal tu 1363 plat jistému mnichovi ve Vyšním hradě, po němž jej klášter převzal. Oldřich z V. prodal ostatek s dvorem 1405 Janovi ze Slavkova. Později nabyl klášter i tohoto statku a držel celou ves do r. 1850.

Wallhof viz *Valdov*.

Valov, ves u Bochova, před r. 1381 statek Radimkův, pak Štěpána a j. a 1399 Čenkův. Jindřich z Haugvic prodal V. 1476 ke špitálu v Žluticích, jemuž V. do r. 1850 patřil.

Valov, n. ves u Hostivice, která se dostala před r. 1253 křižovníkům s červ. hvězdou. Císař Karel IV. daroval V. r. 1347 klášteru na Slovanech. Jan arcibiskup vykázal tu plat a les špitálu na Hradčanech (P. A. X. 707. XV. 107).

Valovice, ves u Bělé, po níž se psali 1408 Bohuněk a 1417 Václav. Petr Valdek z V. prodal V. 1426 Mikuláši z Tuhance. L. 1455 patřil dvůr ve V. k Tajné, v 16. stol. a do r. 1650 k Bělé.

Valtéřov (nikoliv Klení, něm. *Waldet-schlag*, prv. *Waltherslag*), ves, jež se přip.

l. 1390 a odtud do r. 1850 byla přísl. Nového hradu. V 15. stol. tu byla tvrz.

Valtéřov viz *Valtířov*.

Waltershof, n. dvůr mezi Michnicí a Rozmitálem, jež patřil 1543 k Cukenšteinu

Walterstift, n. ves v okolí Želnavy, 1393 na klášterství Korunském.

Valtinov, ves u Jablonného, l. 1399—1404 statek Hanuše Blekty a pak synův jeho Hanuše a Jindřicha (1409). Potomci jich Blektové z Útěchovic drželi V. jako manství k Zakupům, jež Jan B. 1502 dědičně koupil. Blektové rozdělili V. na Horní a Dolní a měli v obou sídla. Ok. r. l. 1602 prohospodařili Dolní, pak je měli pp. z Donína, kdežto Horní se dostal od Blektův 1615 Janovi Odolkovi z Újezdce. Horní připojeno 1624 k Jablonnému, ostatek přík. k Jablonnému teprve 1667.

Valtířov, *Valtéřov* (lat. *Valtheri villa*), ves u Ústí n. L., v níž byl před r. 1364 far. kostel V. patřival pp. z Vartemberka a k Děčínu; 1397 vyskytuje se jako přísl. hradu Varty, s nimž se zase pp. z Vartemberka dostal. V 16. stol. držel V. k Březnu, a od 17. stol. do r. 1850 k Záhořanům. Kostel vystavěn 1573 od Bedřicha a Jindřicha Abrahama bratří ze Solhauzu.

Valtířov, *Valtéřov* ves u Ronšperka, jež patřivala klášteru Kladrubskému, ale před r. 1186 postoupena k biskupství Praž. Před r. 1358 byl tu farní kostel. V. drželi r. 1358 Dobrohost z Mělnic, 1373 Zdeněk z Heršteina, avšak od r. 1393 patřil klášteru Pivoňskému a kromě toho tu byl lán zemanský. V 16. stol. byla ves pustá; díl držel k Ronšperku, díl k Pivoňce. Fara ovšem v pusté vsi zanikla.

Valtířov, ves u Milevska, r. 1186 příslušenství újezdu Bězdědovského, který patřival klášteru Kladrub. Na tvrzi zdejší seděl 1415 Vilém Rejman z Erlebachu, po němž následovali Vaněk a Oldřich z V. Pak patřil k Holešicům, ale 1454 ubránil si jej Heřman z Nedvězí. Do r. 1465 pak patřil Petrovi Předborovi z Radešína a od 16. stol. do r. 1850 k Orlíku. (H. XI.)

Valy, Vale, prv. Val, ves u Přelouče n. s tvrzí, l. 1461 statek Joštův. L. 1485 držel je Jindřich Dubánek z Duban. K. je od něho 1491 Václav z Zásmyk a nástupce jeho Jiří Pavovec z Ořetína prodal V. před r. 1515 Kunatovi a Divišovi bratřím z Dobřenic. Rod Dobřenských (Petr Kunata † 1555 a Jindřich † 1545, Jindřich Rozkoš 1545—1572, Mikuláš 1578—1582, Jindřich Kunata † 1619, Karel Kunata † 1647, Kateřina Veronika Lukavská † 1660), držel V. do r. 1660. L. 1660 dostaly se Sabině Lukavské † 1694, po ní Albrechtovi Kapounovi a od něho prod. 1703 k Cholticům (H. I. 205.).

Vamberk (pův. *Waldenberg*), město nad Zdobnicí, jež bylo ok. l. 1330 přišl hradu Potšteina, ale když l. 1341 Ješkovi z Potšteina navráceno, příp. od něho asi l. 1365 k Žampachu. V 15. stol. koupili jej pp. z Rohatec a psali se odtud Vamberskými (1440 Hynie). L. 1483 patřil Janovi z Šumburka. L. 1513 rozdělili se o V. bratři Bohuslav a Karel z Chrastu. Bohuslav († 1528) držel Starý V., totiž hrad s polovicí městečka. Díl ten byl asi od r. 1534 v držení Sudličkův a ok. l. 1557 skupil jej Mikuláš Pecingar z Bydžína († 1561). Po něm jej měl za díl syn Balcar, po němž syn Václav Mikuláš následoval. Na druhé polovici městečka vládl 1542 Václav Zachař z Pašíněvsi, jenž tu vyzdvihl novou tvrz na Podřezově, pročež se dílu tomu Nový V. říkalo. Ten se dostal 1561 Bernartovi Žehušickému z Nestajova, dostal se od jeho dědice Hertvíka 1577 Janovi Chuchelskému z N. a 1591 Albrechtovi Pecingarovi, jenž dal obci 1595 obdarování na dům radní. Díl ten získal 1604 Václav Mikuláš a držel celý V. L. 1622 zabrán V. a dostal se ok. 1627 Kašparovi z Grambu († 1633). V ty doby tu zavedeno krajkářství. V. držen potom k Potšteinu. V druhé pol. 17. stol. patřil Zárubům z Hustířan. L. 1707 k. k Rychnovu a patřil k němu až do r. 1850. Velkostatek byl Libšteinských z Kolovrat až do vymření. Ve V. narodil se 1838 J. Kalousek. Erb:

Červený štít, na něm na trávníku strom borovice a před ním stříbr. jednorozec k pravé straně běžící (H. II. 257.).

Vančice, n. ves v okolí Chlumce n. C. jež se příp. v l. 1414—1457. jako přísl. Libiněvsi.

Vanov, ves u Ústí n. L. Biskup Dobes prodal tu ok. r. 1293 dědiny Bohuslavovi ze Vchynic. Od 15. stol. patřil V. k záduší města Ústí n. L.

Vanovice, prv. Ivanovici, dříve i Vejvanovice, ves u Všejam (Nymburka), jež se l. 1380 příp. Část patřila tehdá k Újezdu a od r. 1387 Rudoltovi z Račiněvsi. V 16. stol. patřily ke Všejamům a v l. 1638—1850 k Loučeni. Rozdílné od nich byly Hněvanovice, n. ves a nyní hajnice u Vlkavy. Oboje Palacký omylem v jedno shrnul.

Vápno (lat. *Cementum*), farní ves u Chlumce n. C. v níž byl farní kostel již ve 14. stol. V. patřovalo k panství Žiželickému a ke hradu Hradištku, s nímž příp. 1534 ke Chlumci. Ok. l. 1623 zanikla fara, jež teprve l. 1721 obnovena.

Vařiny, n. ves mezi Stupnem, Bezděkovem a Březinou, po níž se psal 1283 Beneda a asi od r. 1379 Ducové z V. (1385 Oldřich a Jan, 1406 Něpr). Polospustlá ves patřila 1499 k Březině. V 16. stol. bylo na tom místě holé popluží.

Warnsdorf (v 16. stol. i *Grünthal*), město, do nedávna největší ves v Čechách, ve 14. stol. farní ves, jež patřila ke hradu Tolšteinu. Avšak byla tu také manství služebná, z nichž pocházeli Velflové a Knoblochové z W. Tito drželi asi od r. 1411 celý W. V 15. stol. držen W. k Honšteinu a tím způsobem přišel k Sasku. L. 1451 postoupen zase k Tolšteinu. Jindřich ze Šlejnic osvobodil W. Hanušovi a Hanušovi Bedřichovi, strýcům Lejnárům (1570). Byl odtud samostatným zbožím, jež bylo v držení pp. ze Šlejnic a od r. 1609 rodiny z Kotvic. L. 1624 zabraný statek prodán Juliovi knížeti Saskému, jenž jej zase prodal Připojen byl 1641 k Rumburku. Vedle tohoto Starého W. povstal 1689 Nový W. na místě dolního dvora. Na místě horního dvora vznikl 1704 Florians-

dorf, na místě prostředního neb zámeckého dvora 1727 Karlsdorf a konečně 1783 a 1784 Starý a Nový Franzen-thal. Všechny ty vsi sloučily se 1849 v jednu obec W., jež 1868 na město povýšena. Od r. 1850 vzrůstal W. tak, že patří dnes k největším městům Severních Čech.

Varobyle (obec. Varabule), n. tvrz a dvůr u Rožďalovic, nyní les. Po ní se psali 1384 Adam, 1412 Petr († 1415). Také tu bylo duchovenství, jež zapsal král Jiří Janovi z Mochova. Asi od r. 1494 patřila pp. z Klinšteina a 1525 již k Rožďalovicům. Tehda byla ještě osedlá. Snad potom grunty od vrchnosti skoupeny.

Varta, véška n. hrad u Ústí n L., jenž byl založen ke konci 14. stol. na statku, který ještě 1374 k Děčínu patřil. Beneš ml. z Dubé přijal hrad (1397) za díl od otce svého, ale postoupil jej před r. 1401 Janovi z Vartemberka. Od něho jej převzal (zástavou?) Ota z Lukova (1405), ale 1408 patřil zase Janovi. L. 1413 drželi jej Petr a Jan Hunger bratři. Ok. l. 1413 dostala se V. na díl Zikmunda z Vartemberka a držena odtud ke hradu Děčínu. Dělením dostala se pak větví Březenských z Vartemberka, kteří opustili hrad a usadili se v Březně. Asi v 17. stol. neb později vznikla nynější véška, jež patřila do r. 1850 k Záhořanům.

Varta (vlastně Stráž), far. ves u Klášterce, jež se příp. r. 1238, protože se po ní nazýval Svidger. L. 1341 se tu vybíralo clo. L. 1352 patřila z části k Peršteinu a Egrberku a z části kl. Postoloprtskému. Tato patřila od r. 1357 až do r. 1850 k Haunšteinu, onamo dílem k Peršteinu, dílem k Egrberku (1466), avšak bylo tu také manství, jež přík. 1476 k Egrberku. Později patřila Egrberská část k Felixpurku a od r. 1623 ke Klášterci a jiná část asi do r. 1773 k Pruneřovu. V 19. stol. patřilo oboje k Ahníkovu. Fara v 17. stol. zanikla. L. 1767 a 1768 vystavěn nynější kostel. L. 1807 zřiz. tu duchovní zpráva a 1859 fara. (P. A. VIII. 565.)

Vartemberk viz Stráž.

Varvažov, ves u Chabařovic, jež byla l. 1507 přísluš. hradu Krupky a v l. 1580 patřila ke Chlumci. Za bitvy l. 1813 vypálen a potom ze základu znova vystavěn.

Varvažov, ves u Mirovic, od pradávna majetek řádu Svatomářského, jemuž již ve 14. stol. (ne-li ve 13.) patřil. V 15. a 16. stol. držen ke Strakonici a zboží jeho l. 1599 sedmi vesnicemi směnou za Zdětín rozšířeno. V 17. stol. měl V. vlastní zprávu. V druhé polovici 18. stol. také tu vystavěn zámek. L. 1848 přikoupen k Orlíku.

Vary, Karlovy vary, město, prvotně komorní městečko a tvrz založené od Karla IV. před r. 1370 ve farnosti Oborské a v místech, kde byl před tím les. Karel se tu v l. 1370—1376 zdržoval a l. 1370 měku. právo Loketské vysadil. Václav IV. potvrdil tato práva a šos městský. Fara byla asi do r. 1420 (ne-li déle) v Oboře a kostel sv. Majdalény ve V. příp. se teprve 1485. V. jsouce částí kraje Loketského stály pod purkrabí Loketským a s týmž krajem zastaveny 1434 Šlikům. Tito nechavše si město zastavili zámek Polackému, ale přišlo pro tu zástavu až k vojně, která teprve l. 1475 nálezem soudu komorního ukončena. Šlikové musili zámek od něho koupiti. Při dělení l. 1489 přidán »Warmpad« k dílu Loketskému. Jeronym Šlik, obdarovav 1485 zdejší kostel převedl všechny užítky bývalé fary Oborské na novou faru, kterou ve V. zřídil (1491). Obec zmahajíc se návštěvami nemocných kupovala od r. 1493 statky. Vladislav II. dal městu výsady a vyhostil židy. Ok. l. 1497 nastalo pronásledování měšťanů skrze Šliky. L. 1503 slavena na zámku hlučná svatba, po níž strhla se večer půtka mezi Šlikem a Pluhem, jejíž následek byla malá válka. Pro vzpurnost Šlikův nařizena proti nim hotovost zemská (1565). Vary dobytý v srpnu a dány ve zprávu Jiříkovu Bírkovu z Našele. Po zkrocení Šlikův navrženy jim V. a pře jich s měšťany odložena k příštím soudu zemskému. Bohuslav z Lobkovic a z Hasišteina nadšeně opěval zdejší zřídla, v jichž vodě se již tehda mnozí nemocní

koupávali. Václav Payer vydal 1521 první spis o zdejších teplicích. L. 1520 vystavěna radnice na místě bývalé obecní lázně (l. 1777 znovu upravena). Albrecht Šlik založil tu špitál pro chudé nemocné a daroval k němu poplatky lázeňské, které mu král Vladislav byl daroval (1549). Týž špitál obdaroval také král Ferdinand, jenž 1547 kraj Loketský v pokutě od Šlikův ujal. Za těch dob květal V. pod přímou vládou královskou, obec kupovala statky a živnosti rostly, poněvadž čím později, tím více sem vznešených hostů přijíždělo. Král Maximilian daroval obci 1562 opustlý zámek nad radnicí. L. 1569 založeny kostelní knihy. Rudolf II. dal městu majestát na výroční trhy (1581). L. 1604 vyhořelo skorem celé město a při jeho obnovování vystavěna na záměšti městská věž. Ačkoliv obec bohatla, přece zanedbávala, aby byla připojena k městskému stavu. Ač byli Vartští evangelíky, přece císaři zachovali věrnost, pročež město 1618 od stavovského vojska dobyto. Za to je osvobodil Ferdinand II. ode všeho vojenského ubytování. Obrácení na katol. víru v l. 1624—1628 vykonáno bez velikých obtíží. Válečné svízele způsobily, že obec část svých statkův prodávala. Tyto svízele opakovaly se v l. 1631, 1634, 1640 a 1646. Po míru opakovaly se návštěvy panujících pánův, z nichž nejvíce pamatován August král Polský (1701). Také Petr Velký se tu (1711—1712) zdržoval. Slavní básníci (Gellert, Körner, Gothe) se tu také zdržovali. L. 1707 povýšeny V. na král. město. Od r. 1701 méně, ale od r. 1762 mnohem častěji pracováno o ozdobě města a příležitostech k pobavení hostů, také nový kostel 1732 založen a stavěn od Ignáce Dienzenhofera L. 1787 obdrželo město majestát na téhodní trhy a 1793 potvrzení výsad. Císař František I., jeho nástupcové a zemské vlády pečovali o povznesení V. L. 1819 byl tu známý sjezd ministrů. Erb: Štít červený, u jehož spodu tři stříbrné vlnité pruhy a nad tím stříbrný český lev korunovaný.

Vatenici, kancelářský tvar, skrývající v sobě starší název vsi Vitonic u Damnova.

Vatětice, ves u Sušice, prvotně přísl. hradu Rábí a v l. 1530—1634 přísl. Dlouhé vsi. Poodprodání patřily Čejkům z Olbramovic, 1644—1656 Lidmile Lapáčekové. Pak se střídali 1656 Michael Alvernia, 1676 Jiří Albrecht z Janovic, 1672 Vác. Albrecht Koc, 1680 Vác. Rud. z Říčana, potom rodiny z Žeberka, z Pomalu, Storchenufeldu a j. Zemským statkem byly do r. 1850 (G. S. 245).

Watzgenreut, ves u Vildšteina se starou tvrzí, od 1154 přísl. kláštera Valdsaského, od něhož prodán l. 1348 Rydkéři ze Šparneka. Od té doby byl lénem země Chebské a dlouhý čas v držení Ruprechtů. L. 1564 spadl na korunu a darován Jindřichovi z Písnice. Od této rodiny dostal l. 1612 v držení Mulců z Valdova. L. 1705 patřil pp. z Hertemberka později v držení chebských rodin (P. E. II. 635).

Vavřinec, far. ves u Uhl. Janovic (r. 1359 farní), jež patřila od nepaměti klášteru Sázav. Asi r. 1420 odtržena klášteru a vyskytuje se v l. 1528—1850 jako přísl. Rataj. Kostel ok. l. 1550 představován. Fara zanikla po r. 1623. L. 1785 tu obnovena duchovní správa jako lokalie, která povýšena 1854 na faru.

Vavrovka, Vavřůvka, n. ves u Konojed za Litoměřicemi, jež patřila 1451—1454 ke Konojedům, ale později se nepřipomíná.

Vážkov, Vážkovo n. ves, z níž zbyl Nový mlýn u Milíkova. Bohuslav ze Švamberka daroval tu 1375 plat ke klášt. Pláskému. L. 1379 tu bylo několik vladčích statkův. V 15. stol. zpusťl V. L. 1544 k. jej obec Stříbrská, již vzat a prodán 1549 ke Pňovanům.

Včelákov, nesprávné pojmenování Čelákova

Včelnice, v l. 1384—1596 pojmenování nynější Nežárky.

Včelnice, ves u Kamenice n. L., n. s tvrzí ok. l. 1340 statek Svatomírův, po němž následovali 1360 Bláha a 1398 Ješek. L. 1454 dostala se Vojslavským a l. 1467 vypálena. Asi od r. 1478 patřila Vencelíkům z Vrchovišť

(1478 Václav, 1547 synové, pak vnukové, 1601 Jindřich Kunrat, Jindřich Michal, 1743 Jan Kunrat) L. 1649 k. od Bartoloměje de Lasaga († 1654), jehož vdova na statku Nový Etynek založila. Jan Václav syn. jejich, prodal V. 1717 k panství Kamenickému (H. V. 186).

Vebžany, viz Bžany.

Veclov, kostelní ves u Rakovníka, v níž byl far. kostel, před r. 1364. Ve V. bývalo vladcké sedění asi o 3—4 dvorcích ještě r. 1384, pak tu byla dvě zboží, od r. 1389 drželi V. měšťané rakovničtí, z nichž poslední Jindřich zval se r. 1418 z Vojkovic. V 15. stol. koupen V. ke hradu Krakovci. L. 1530 dostal se na díl Jana Krakovského z Kolovrat. Držen pak od r. 1539 ke Svojetínu později až do r. 1850 k Olešné. Fara v 17. stol. zanikla.

Vedlice (staroč. Vědlice), ves u Úště, která se l. 1376 příp. R. 1382—1399 seděl tu Hynek a 1421 Jan Štěně z Příbramě. Plat vycházel odtud k Pražské universitě a špitálu v Hoštce. Pustá tvrz a část vsi patřila do r. 1528 k Tečenevsi, pak 1528—1574 k Úšti, a později k Rochovu. Od l. 1623 patřila k Ústí a později do r. 1850 k Liběšicům.

Vědomice, ves u Roudnice, která patřivala ode dávna k panství Roudnickému.

Vedrnice, n ves u Žlutic aneb Libkovic, jež se již l. 1542 jako přisl. Libkovic připomíná.

Vehlovice, Vyhlovice, ves u Mělníka, l. 1350 statek Chotibora z Beřkovic, jehož nástupce Ješek prodal statek kláštr. Zbraslavskému. Kromě tohoto měli statky 1382 Mikuláš z B. a 1402 Václav. Část V. patřila 1522 ke hradu Kokořfnu, část 1627—1850 k Beřkovicům a část až do r. 1850 ke hradu Mělnickému (před tím ke kl. v Šopce.) (B. M. 803.)

Weidau, Vajda, n. munství koruny České, jež držel za Václava IV. Otík z Chrastu.

Weidhof (prv. Widhof, Widhofel), l. 1403 ves u Žatce, z níž vycházel plat ke špitálu Žateckému.

Weidhof viz Vejdov.

Weisseneck, hrad v Řiši 1290—1372 přisl. koruny České, za nějž dáno 1372 město Freudingen v manství.

Weissenstein, Wessenstein, chybné pojmenování tvrze v Možíři a matení s hradem téhož jména v Sasích.

Weissenstein, n. manství koruny České v Řiši, ještě l. 1793 doznávané.

Weisskirchen viz Bílý kostel.

Veitmile, n. tvrz u Smrkovic, kterou držel 1356 Vilém řeč. Krabice. Rod vladyk a později pp. z V., již ve 15. stol. hojně byl rozvětven v Čechách a na Moravě, a připomíná se od r. 1341 velmi často. (Viz H. II. 326.)

Weitzengrün viz Vítkov.

Vejdov (z něm. *Weidhof*), n. dvůr u Čáslavě, jež patřil 1436 Zikmundovi, sousedu čáslavskému, a prodán 1496 obci. Spustl. v 16. stol. a položení se pak říkalo Hejdov. (P. A. VII. 564, Sedláček, Děje Čáslavě str. 48.)

Vejpovice viz Ejpovice.

Vejprnice (prv. Ojprnici, Oprnici ve 14. stol. Eprnice, Oprnice, od 15. stol. V.), ves u Plzně, kterou dal Boleslav II. 993 kl. Břevnovskému. V l. 1235—1245 seděl tu Sazin, soudce práva Plzenského, a synové jeho Rutmír a Drslav. Polovice V. patřila 1272 kl. Chotěšov. Z vladyk příp. se 1318 Bohuslav. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Podací jeho a větší díl vsi patřily asi od l. 1394 ke hradu Bubnu. Asi od r. 1483 byly zase statkem o sobě. V 16. stol. patřily pp. z Řičan a od r. 1548 Točnickům z Křimic. Od nich příp. v 17. stol. ke Křimicům a bývalá tvrz zanikla. L. 1780 založ. kostelní knihy. (H. XIII)

Vejprty, král. horní město, prvotně hamr na panství Hasišteinském, jež před r. 1506 spustl. Na jeho místě bylo pak svobodství, které patřilo 1506—1540 Schneiderům a 1542—1594 Spindlerům. V 16. stol. vznikala tu ves, jež patřila do r. 1518 k Hasišteinu a odtud k Přisečnicí. Protože se tu hornictví rozmáhalo a V. rostly, vyňal je císař Matiš (1617) z panství Přisečnického a vyzdvihl je za svobodné horní město. L. 1660 vystavěli farní kostel, jehož podací se dostalo 1785

obci. Hornictví prováděno asi od r. 1550 se střídavým štěstím a nejednou v 18. a 19. stol. přerušováno. Od r. 1850 patřily V. k okresu Přisečnickému, ale l. 1901 tu zřízen c. k. okresní soud. Erb: Štít polovičný, u zpodu stříbrný a v něm smrk vyvrácený, od svrchu modrý a v něm dva havíři nesoucí na bidle zlatý hrozen; nad štítem helm s překryvadly stříb. a modrými a nad ním dvě havířská kladiva křížem přeložená.

Vejšice, Vejšovice (pův. Vajšovici, šp. Výšice), ves u Mirotic, od r. 1045 statek kl. Břevnovského (část byla 1336 manstvím ke Kamýku). Cís. Zikmund zapsal V. 1431 Janovi Jezovci z Rakovic a Přibíkovi z Řesaníc. Potomek onoho chtěl V. klášteru navrátiti (1483). V 16. stol. patřily V. dědičně k Uzenicům a l. 1572 odprodány k Čimelicům. Později patřily k Drahenicům.

Čím. viz Vyš.

Vejanovice viz Evanovice.

Velběhy (pův. Velbězi), ves u Sedlčan, kterou dal král Přemysl r. 1222 Jiříkovi z Maršovic. L. 1448 žil Jindřich z V. V 16. stol. patřily z části k Osečanům, z části k Červ. Hrádku. Tato část patřila pak Nalžovicům a Suchdolu a 1670 ke Kosově Hoře.

Welden, n. manství koruny. České, jež bylo v l. 1621—1791 v držení Norymberských.

Veledudice (pův. Velebudici), ves u Žatce, kterou odkázal hrabě Kojara r. 1227 Miloslavovi. Asi okolo l. 1350 patřily V. k Mostskému hradu, a to až do r. 1507, odtud do r. 1850 byly obce Mostské. Část vsi patřila l. 1418 ke Kopicům a byla manstvím k Mostskému hradu. Odtud psali se Křenové z V.

Velehrádek, ves u Dvoru Kr., prvotně staroslovanský velehrad, pak dlouho holá hora, pod níž byl mlýn na statku Poličanském. Majnuš Bukovský z Hustiřan založil tu před r. 1565 tvrz, kterou drželi 1570 jeho synové. Bukovským zabrán a prodán 1623 Valdšteinovi. Od něho dostali je v manství 1624 Jiří Sadovský ze Sloupna a 1629 Jan Pieroni. Po synu tohoto následoval 1657 Kryštof Ferd.

Kotulinský, jež spustlou tvrz k Bílým Poličanům připojil. (H. V. 92, P. A. X 547.)

Veleliby (pův. Veleljubi), farní veska u Nymburka, po níž se psal 1223 Vad (Vladislav). Ve 14. stol. byl tu farní kostel a podací patřovalo pánům Poděbradským. Král Ludvík daroval podací 1518 obci Nymburské, ves sama patřila později k Benátkám a držena k nim až do r. 1850. Za neznámé doby zanikla fara a kostel spustl. L. 1735 znova vystaven od vrchnosti Benátské, obnoven za naší paměti a 1865 tu fara zřízena. (P. A. X. 485.)

Velemín, farní ves u Lovosic, jež se příp. r. 1228 jako přísl. kláštera sv. Jiří. Ve 14. stol. tu byl farní kostel, jehož podací patřilo abatyším. Tvrz s částí vsi patřila 1397 Kunatovi ze Sulevic, 1414 Petrmanovi odtudž a 1428 Milešovským. Ves V. držena v l. 1436—1460 ke Košťálovu a od r. 1460 ke Mšenému kromě tvrže, kterou drželi do r. 1528 k Ostrému, v l. 1528—1653 k Újezdu a 1653—1850 k Lovosicům. Ostatek vsi byl v 16. stol. zase v držení kláštera a patřil k Třebenicům, v l. 1707—1850 pak k Čížkovicům. L. 1743 vystavěn nynější kostel a fara zaniklá 1845 obnovena.

Velemíř, 1406 vesnice v bývalém Kouřimsku.

Velemyšloves (vl. Velemyšleves, t. j. Velemyslova ves), ves u Žatce, n. s tvrzí. Odtud se psali 1316 Bobeš, 1320 Vyntíř, 1327 Ondřej, 1398 Arnolt, 1407 Jíra a Velemyští z Velemyšlovsi, z nichž poslední tu byli 1545 Mikuláš, pak Adam a 1575 Bernart se bratrem a strýci. Od těch prod. V. 1582 Jiříkovi z Hochauzu. L. 1623 zabrána Janovi Mikulášovi z H. a prod. Humprechtovi Černínovi, od něhož prod. koleji Jezovitské v Chomutově. Po zrušení jejím (1773) patřila V. studij. fondu a od r. 1813 byla v držení Beníškův.

Veleň, ves u Brandýsa n. L. ve farnosti Třeboradské, již l. 1318 na několik vladých statků rozdělená, z nichž některý byl manstvím. Vladyk tu bývalo hojně; znamenitější z nich byli Velen-

šti z Přezletic (1447 na jedné tvrzi). V 16. stol. prop. V. z manství. Ves patřila do r. 1678 k Velenci a od 1678 k Pako měficům do r. 1850. U této vsi stávala ves Velenec, na níž seděl 1389 Ješek Maštalář a později Velenští ze Mnichova. Část patřila ke kanovnictví Pražskému a kostelu Boleslavskému. Ves V. byla ve 14. a 15. stol. manstvím, v 16. stol. zpupným zbožím. V 17. stol. spustla zdejší tvrz a V. srostl s Velení.

Velenice, Velenka, kostelní ves u Poříčan, v níž byl farní kostel ve 14. stol. Podacími pány byli 1364 Bona vdova po Markvartovi a Zdislav, 1408—1409 Božek z Poděbrad. Měli tu také statek křížovníci Svatomáříští, avšak celá ves patřila 1437 k Poděbradům, v 16. stol. k Přerovu a v l. ok. 1616—1850 k Brandýsu. Fara zanikla v 17. stol.

Velenice, Bělenice (něm. *Wilentschen* dříve *Welentzen*), ves u Vyšního brodu, která patřovala r. 1380 a potom k panství hradu Rožemberka.

Velenice, ves u Městce Kr., jež se přip. r. 1305. Tehdá ji dal král Václav klášteru sv. Jiří náhradou za jiné zboží odňaté. Obyvatelé dostali v l. 1347 a 1458 od abatyší svobody. Od 15. stol. byly v zápisném držení pp. Poděbradských, kteří v 1512 rychtu s nápravou vysadili. Když králové Poděbrad dosáhli, přestalo právo zápisné a V. drženy do r. 1850 k Poděbradům.

Velenov, Velenovy, ves u Planice, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří, od něhož prodána 1305 Koldovi. V 15. stol. patřil V. (1480 již Velenovy) k Nalžovům a to do r. 1636, pak k Lažanům a 1831—1850 k Oselcům.

Velenov, samota u Jermal, blízko Kaplice n. vладыčí statek, odkudž se psal 1412—1440 Jan Ktyl z Velenov. († r. 1447.)

Veleoslavín (prv. Velislavín), ves u Prahy, jež se přip. v základ. listu Břevnov. (993). Klášter tento měl l. 1341 rozepří s Praž. kapitolou o role nějaké u V. a držel V. ještě 1406. V 16. stol. patřil ke statkům nejvyššího purkrabství, od něhož tu zřízena ná-

prava s svobodným dvorem (později poplatný dvůr). Po V. psal se Daniel Adam.

Velešice, n. ves v okolí Trhového Štěpánova, jež patřila 1295 z části Vratičovovi a z části ke Štěpánovu.

Velešín, městečko u Budějovic založené bezpochyby ve 13. stol. Ve 14. stol. tu byla fara a dva kostely (sv. Filipa a Jakuba a sv. Václava). V. patřil vždy ke hradu V. L. 1418 osvobozen od odúmrť a potvrzení svobod dostal v l. 1596, 1612 a 1623. L. 1640 založeny kostelní knihy. Erb: Štít modrý u jehož zpodu plotěň a vprostřed stříb. brána otevřená s cihelnou střechou a zl. makovicemi. Nad branou jest zlatá růže.

Velešín, n. hrad u městečka Velešina na hoře za řekou Malší. Hrad ten obdržel od krále Přemysla Čéc z Budějovic náhradou za Hlubokou a Budějovice odňaté. Týž jej držel 1266 a prodal potom Benešovi Pyšnému Markvartici. Tomu jej král zase odňal, ale Václav II. vrátil jej 1283 synu jeho Janovi z Michalovic. Po něm následoval ok l. 1306 syn Beneš. Z téhož rodu pocházel následující držitel Jindřich z Velešina († 1355), jehož synové Ješek, Beneš a Jindřich panství 1358 rozdělili. Každý měl třetinu hradu. Po jich bezdětné smrti dostal se V. Petrovi z Michalovic (1361). Syn jeho Jan prodal V. 1387 Oldřichovi z Rožemberka († 1390). Po tomto následoval syn Jindřich († 1412) a vnuk Oldřich. Po r. 1446 žila tu Perchta Šternberská z Kravař († 1447). Vok z Rožemberka rozprodal 1487 polní hospodářství u hradu, dal hrad pobořiti a připojil panství k Novému hradu. (H. III. 221.)

Velešov, n. hrad na hoře severně od Potšteina, bezpochyby založený l. 1340, když hrad Potštejn byl zbořen a bylo třeba nového sídla na panství. Připomíná se 1356 a 1358 jako přísl. téhož panství a zanikl potom. (H. II. 24.)

Velešov (dříve i Velechov?), ves u Humpolce, jež se přip. r. 1226 mezi statky kláštera Želivského. L. 1379 patřil V. arcibiskupovi k Heralci a od

r. 1420 světským držitelům. Naposled patřil k Větr. Jeníkovu.

Veletice, ves u Žatce n. s tvrzí, 1340 statek Bohunkův a asi 1350 Ojířův. V l. 1399—1416 držel je Nadslav, 1416—1438 Vilém a od r. 1433 Hrzek, 1462 zase nějaký Vilém V 16. stol. seděli tu Sekerkové z Sedčic. (1510 Burjan, 1543 Čeněk a Burjan, 1577 Baltazar, 1607 Bedřich) L. 1627 prod Janovi Kryštofovi z Paaru a drženy pak k Měcholupům až do sklonku 17. stol. Pak patřily až do r. 1850 k Dobříčanům.

Veletín, ves u Sedlce, jež patřila od r. 1291 biskupům Pražským, byvši před tím přísl. hradu Skalice. L. 1307 postoupen k Přiběnicům. Od 15. stol. do r. 1850 patřil k Vys. Chlumci.

Veletov, ves u Kolína, v níž byl far. kostel již před r. 1369. V. byl starodávným zbožím kláštera Sedleckého, jemuž prodán 1306 od Miloty z Choltic. Cís. Zikmund zapsal V. 1436 Mikuláši Divůčkovi z Kladrub, jenž jej postoupil 1441 ke hradu Kolínskému. Později jej měl Jan z Trojanovic a postoupil jej před r. 1473 ke špitálu Kutnohorskému. V l. 1550—1557 ponechán tomuto i od kláštera a zůstal majetkem jeho do r. 1850. Fara v 17. stol. zanikla. (H. XIII. 101.)

Veležice, ves u Vys. Veselí, již před r. 1355 farní, jež patřovala ke hradu Vys. Veselí L. 1364 založ. při kostele vikářství. Kostel 1581 opraven. Fara zdejší přeložena 1788 do Vysokého Veselí.

Veležice, ves u Štětí, jež se 1320 příp. L. 1339 patřily V. Petrovi z Blahotic, 1426 vladýkám z Vetlé a pak Alši z Veležic († 1478). Od r. 1478 drženy V. z části k Brocnu, ale zastaveny 1540 Jiříkovi Hrzkoví ze Mšena Jiná část s tvrzí patřila od r. 1545 Vlkům z Kvítkova. Ku konci 16. stol. patřila celá ves Osterským z Sulevic, kteří přenesli sídlo do Chcebuze. S touto příp. V. 1683 k Liběchovu.

Velhartice viz Vilhartice.

Velichov, **Velechov**, farní ves u K. Var, prvotně újezd, jenž se dostal ok. 1142 klášteru Dokzanskému a potvrzován mu 1226 a 1273. L. 1298

byl tu farní kostel. L. 1336 postoupen V. králi k Haunšteínu. K tomu patřil do r. 1578 a bylo tu také manství k témuž hradu. Karel IV. stavěl r. 1363 u V. most. L. 1578 odprodán V. Lukrecii Šlikovi, patřil s tvrzí od r. 1582 Tomáši Tyzloví. Od r. 1599 patřil zase rodu Šlikovskému a to do r. 1651, kdež prod. Olivierovi z Wallisu. Až do r. 1850 vystřídalo se tu několik rodin. (Viz Som. topogr.)

Velichovky, ves u Jaroměře, jež se r. 1396 příp. Až do r. 1523 patřily V. k Neznašovu, pak tu byla tvrz. V. drželi 1523 Jan Rodovský z Hustířan, pak syn jeho Bedřich († 1591), později Kryštof Želinský z Sebuzína a od r. 1603 Hanibal z Valdšteina Skrze Annu Saloménu z Hořovic (1620), dostaly se v držení Černínův, kteří tu vládli do r. 1741. (Viz Som. topogr. II. 245.)

Veliká ves, ves u Karlína, v níž koupil Ebrhart, kanovník Pražský († 1259), statky k vydržování bonifantův v kostele Pražském. Vít, děkan Pražský († 1271), vystavěl tu kostel sv. Vavřince s věží. Od r. 1356 příp. se tu fara. Podací příslušelo sakristům a bonifantům kostela Pražského. Po r. 1420 zmocnili se V. v Pražané Novoměstští a obrátili důchody ke kostelu sv. Petra. Král Jiří potvrdil jim zápisné držení (1469) a Leopold I. vložil ji dědičně ve dsky zemské (1692.)

Veliká ves, farní ves u Podbořan, ve 14. stol. farní, která patřila v l. 1393—1406 Škopkům z Dubé a od r. 1414 Mikuláši z Lobkovic. Odtud držena k Hasišteínu ještě 1529, avšak od r. 1542 k Mašřovu. Později patřila kl. Karlovskému v Praze, který tu vystavěl kostel (1739) a zámek. Po zrušení kláštera (1786), prodána (1789) a byla v držení Schreiterův ze Schwarzenfeldu.

Veliká ves, n. ves u Damnova, jež patřila 1239—1422 klášteru Kladrubskému. L. 1422 a 1488 dostala se pp. ze Švamberka a pak zanikla.

Velim viz Velyně.

Velimovice (obec Velimovice pův. Velimovici), ves u Tábora, po níž se nazýval r. 1267 Přibyslav z V. Později seděli na tvrzi Radovec, 1376 Smil,

1381 Hynek a Maršík bratří, 1415 Jan a Mikuláš. Ok. l. 1461 nabyt V. Jan Malovec z Chýnova a držel je ke zboží Chýnovskému; k tomuto v 16. stol. nadobro připojeny. (H. IV. 293)

Veliny, ves u Holic, v níž zřízen v l. 1350—1366 farní kostel dřevěný. V. patřivaly do r. 1507 k Dašicům a v l. 1507—1850 k Pardubicům. Po r. 1623 zanikla fara a V. přifařeny k Ostřetínu. (P. A. X. 301, M. VI. 87.)

Velislavín viz Veleslavín.

Veliš (pův. Veljuš), farní ves u Jičína, jež se příp. v zákl. listu Strahov. (1143) Ves ta bývala přísl. hradu Veliše. V 17. stol. zanikla fara. V l. 1747—1752 vystavěl nový kostel a l. 1776 fara obnovena. (M. XV. 54.)

Veliš, hora nad předešlou, n. slavný hrad od králův založený, který se poprvé příp. l. 1316, jsa v zápisném držení Půty z Dubé Král Jan vyplatil jej poručil jej Hynkovi z Valdšteina a zase jej zastavil. Zástavu koupil před r. 1327 Beneš z Vartemberka a jeho syn Ješek jej 1337 od krále dědičně koupil a po druhé mu 1338 dědičně postoupen. Po Ješkovi († 1362) následoval syn Beneš († 1385) a potom synové Petr a Václav a asi od r. 1393 tento sám. Potomstvo jeho vymřelo brzo a V. opanoval Jindřich z Vart (1413). Tento jej postoupil 1414 strýci Čeňkovi, jenž tu l. 1425 zemřel Jindřich († 1434), syn Čeňkův, odkázal V. strýni své Machně († 1438) a tato Haškovi z Valdšteina. Tento postoupil V. 1452 Jiříkovi z Poděbrad. Po tomto drželi V. synové. Před r. 1482 dostal se Samuelovi z Hrádku a ten jej prodal 1487 Mikuláši Trčkoví z Lípy. Trčkové (1509 Johanka z Březovic, 1533 Mikuláš, 1540 Vilém, 1569 Burjan, 1591 Jan Rudolf) seděli tu do r. 1606. V l. 1593—1596 V. jako silná pevnost stavěn skrz-Viléma Trčku. L. 1607 k. Veliš Jindřich Mates z Thurnu. Tomuto V. 1621 vzat a prodán 1623 Albrechtovi V. E. z Valdšteina. Byl pak částí knížectví Frydlant, ského. Ferdinand II. zabrav knížectví-daroval V. 1636 Jindřichovi Šlikovi z Holiče († 1650). Za Františka, syna

Jindřichova, přišel 1658 vládní rozkaz, aby hrad V. byl zbořen, což nelibostně provedeno. Sídlo panství přeneseno do Vokšic a zůstalo až na naše časy v držení rodu Šlikovského. (H. X. 251.)

Veliš, far. ves u Vlašimě, v níž byl farní kostel již l. 1350. Podací jeho s částí vesnice náleželo vrchnosti Vlašimské; ostatek vsi patřil v 16. stol. k Ostrovu a když tento přikoupen, také ke Vlašimi. Jiná část patřila 1542 a 1574 k Popovicům, a 1620 k Chotýšanům, pak až do r. 1693 k Nesperám a v l. 1693—1850 také ke Vlašimi. Ještě pak patřila část 1720 k Jankovu a byl tu svobodnický dvůr. Kostel 1772 znova vystavěn. Fara zanikla po r. 1623; l. 1787 tu zříz. lokalie a 1853 fara. (M. B. II. 53.)

Veliz, farní kostel sv. Jana Křt a samota za Žebrákem, prvotně jen hora, na které Vršovci kněžice Jaromíra jali a zmučili. Na památku svého vysvobození postavil tu Jaromír (prý 1002) kostel, který Břetislav I. daroval klášteru Ostrovskému. Asi ve 13. stol. zřízeno tu proboštví. L. 1250 pasován v kostele Medvěd vladař královský na rytířství. Z proboštů jsou známi před r. 1358 Markvart, 1358 Mstislav, 1363 Bedřich, 1379 Jan, pak Chval, 1383 Jan, 1401 Mikuláš, do r. 1411 Jan Skřička, 1411 Jan Bítovec, 1414 Jan Telec, 1418 Bohuslav. Po způštění proboštví příp. V. k Točnicku, od r. 1590 patřil »pustý klášter« nějaký čas ke Královu Dvoru a pak až 1850 k Točnicku. (M. XXI. 73.)

Veltěže (pův. Veltězi), ves u Karlína, snad ta, která byla 1275 příkázána vikáři probošta Pražského. K proboštví patřily potom V. Od cis. Zikmunda zastaveny 1436 Jindřichovi z Lerojid. Na poč. 16. stol. drženy k Přemyšleni, a ještě 1550 byly v zápisném držení. Po vyplacení příp. k Dehnicům.

Veltěže, ves u Loun, jež se příp. r. 1228 mezi užitky kláštera Svatojirského. Ok. l. 1290 patřily k biskupství, pak k arcibiskupství, asi od r. 1418 k Vršovcům a od r. 1474 k Novému hradu. L. 1564 prod. dědičně Bohusl. Felixovi z Lobkovic, který to právo

k Novému hradu pustil. L. 1575 odprodány, patřily pak v 17. stol. k Vršovcům, v l. 1657 a 1660 k Oboře a v l. 1660—1850 zase k Vršovcům.

Veltruby (pův. Veltrubi), ves u Kolína n. s tvrzí a statek Veltrubských z Veltrub. (1371 Janek, 1393 opět, 1418 Janek, 1453 Václav, 1505 Zdeněk, 1520 Petr a Vok, ona ještě 1554.) V 15. stol. patřila část k Jezeřanům. Po vyměnění Veltrubských dědila Johanka Dašická z Barchova, třikrát vdaná a po její smrti k. k Dymokurům. L. 1666 odprodány Adamovi Jaroslavovi Šofmanovi z Hemrlesu, jehož dědici je 1677 zase prodali. Brzo potom přík. k Radovesicům. (H. XII. 126.)

Veltrusy (pův. Veltrusi, druhdy i Velprdi), farní ves u Velvar, jež byla r. 1226 v držení kláštera Dokzanského, byvši mu před tím od kráie Přemysla darována. R. 1273 byl tu kostel, bezpochyby farní. V držení kláštera byla ještě r. 1398, od r. 1403 držel je Vilém z Házemburka k Chvatěrubům. Cís. Zikmund zastavil V. Janovi ze Smiřic. Později vyplaceny a zase l. 1469 zapsány. L. 1497 dostaly se Janovi Firšicovi z Nabdína, jenž je příp. k Běškovicům. Teprve 1698, když dcery po n. Ferd. Kryštofovi ze Šeidleru se dělily, odděleny s Jeviněvsí a dostaly se v držení Chotků.

Velvary (pův. Velvaři), král. město, prvotně ves, jež patřila r. 1282 kostelu Vyšehradskému; tento tu měl ještě l. 1356 nějaký statek. Sice patřily V., v nichž byl již na poč. 14. stol. kostel, k purkrabství Praž. hradu. Karel IV. obdaril V. městským právem a pečetí. Od králův Zikmunda a Jiří obdrželi svobody. Král Vladislav vyzdvihl 1482 město. Velvary na město, dovolil je hraditi, udělil míli a trhy, a přidal 1497 svobod. Tehdy obec se vzťahovala a kupovala statky. Ferdinand I. udělil 1557 trhy a dosáhli potvrzení svobod 1567, 1579, 1593. 1607 a 1612. Bouří 1618—1620 V-ští nebyli účastní a obrácení na víru katolickou provedeno bez velikých obtíží. L. 1631 dosáhli potvrzení svobod. Švédové plenili tu ne-

jednou a 1639 tři díly města vypálili. L. 1652, 1733 a 1747 potvrz. svobody. L. 1770 vysvědčeno Velvarkým od nejv. purkrabě, že jsou městem královským a jen ochraně jeho úřadu poručeným; tak se totiž poměr ten od 15. stol. vyvinul. Josef II. potvrdil 1784 svobody V. a udělil nový trh. L. 1790 rozprodány obecní dvory a 1800 zřízena německá škola. L. 1850 staly se V. sídlem c. k. úřadův. Ve V. narodili se misionář N. Seker, Jan a Leop. bratři Koželuhové, hudebníci a Fr. Střebský, sochař. Erb: Červený štít, na něm stř. hradba se dvěma věžemi, z nichž každá s okny, černou sedlovitou střechou a zl. makovicemi a mezi nimi Český lev (Fr. Vacek, Paměti Velvar)

Velvety (pův. Velveti), ves u Teplice, l. 1333 manství ke Kostomlatům, jež drželi Heník a Mikuláš, předkové Velvetských z Nezpečova. Později byly manstvím ke hradu Oseku (1398). Teprve l. 1593 Litkéřovi V. z N. z manství propuštěny. Část patřila v l. 1568—1585 k Malhosticům a pak k Teplicí. Statek Velvetských prodán 1607 Kryštofovi Rausendorfu ze Špremburka a od tohoto r. 1611 také k Teplicí.

Velyně, obecně Velim, farní ves u Kolína (již r. 1354 farní), jež patřovala k panství Poděbradskému již l. 1345, ale příp. se již v l. 1325 a 1327 Boček z Poděbrad prodal V. r. 1358 kl. Zbraslavskému. Ten držel celou ves mimo dvorce, které král Jan měšťanům vysadil, ale l. 1359 i ty přikoupil. Kostel zdejší 1396 od papeže klášteru přivtělen. L. 1420 k. si V. od kláštera N. Albík. Král Zikmund zapsal V. 1436 Diviši z Miletínka, avšak r. 1487 již patřila k Poděbradům a zůstala při nich až do r. 1850. Obyvatelé dostali výsady l. 1502 a 1608. Po r. 1623 zanikla tu fara; 1777 tu zřízeno kaplanství, 1838 lokalie a 1858 fara. Kostel podobojí vystavěn 1854. (P. A. I. 398, M. XIV. 16.)

Venhuda, r. 1603 chalupa u Nejepína (Chotěboře).

Wenzelsburg, opevnění, povydané od hradu Chebského na druhý břeh Ohře. L. 1542 byly z něho ještě vysoké zbytky,

Vernířovice, ves u Žamberka, v l. 1304—1358 majetek kl. Zbraslav., pak biskupa Litomyšlského ke hradu Landšperku. K tomuto drženy i 1493, ale 1515 patřily Michalovi Strachotovi z Kralovic a drženy k Orlici. S touto připojeny ke Kyšperku.

Wernsdorf (pův. *Wernhardsdorf*), ves u Kadaně, jež byla před r. 1261 v lese založena. Část patřila ke Kadaňskému hradu ještě 1540, a pak přip. k Chomutovu. Část, která byla kláš. Grunhainského, držena v 16. stol. k Bystřici, 1560—1583 k Přísečnici, 1583—1594 k Ličkovu, pak k Chomutovu. Obě části patřily 1605—1620 ke Brusům. Po zabrání těch prodán, zvláště byl pak v držení Šmidgrabnerův a do r. 1850 samostatným statkem. (Viz Som. top.)

Wernsdorf (prv. *Wernhersdorf*), ves u Duchcova, jež patřila napřed klášteru Teplického a od něho prodána 1282 kl. Oseckému. Tento tu byl vrchností do r. 1850.

Wertheim, n. manství koruny České ve Francích, ještě v 18. stol. doznávané.

Věrušice, ves u Žlutic, jež patřila s blízkým kostelem Střidkou ode dávná ke kl. Milevskému a probošství Toužimskému. Před r. 1410 zastavena a postupováním dostala se Jakoubkovi ze Vřesovic. Odtud držena zase k Toužimi a v l. 1586—1850 ke Žlutickému panství.

Věrušičky, ves u Bochova, n. s tvrzí v 16. stol. statek Štampachův, 1572 Sezimy Mířkovského z Tropic, jenž se přženil. Týž prodal V. 1601 Jách. Ondřeji Šlikovi a tento zase 1605. T. r. k. je Štěpán Šlik, jenž je postoupil 1608 Fabianovi Šeb. Prohferovi z Purkerstorfu. Odtud drženy až do r. 1850 k Lukám.

Ves, původně souhrn všech zemanův neb držitelův pozemkův, pokud pospolu bydleli a nebyli ohrazení, také že co nebylo vsí. bylo buď dvorcem neb hradem (neb podhradím): odtud časté pojmenování Vesce a Věska neb Víska. Na královských, panských a duchovních statcích vznikaly též vsi, které byly společ-

ností úročníkův tak jmenovaných pro svůj poměr k vrchnosti, kdežto od majetku svého byli zvaní sedláci neb lánfci. Při zemanských dvořích byli podsedkové na způsob nynějších podruhův a vznikaly tu také, když to potřeba kázala, usedlosti úročníkův. V některých zemanských vesnicích bylo ve 14. a 15. stol. několik zemanských dvorcův, ale čím více řídil počet zemanův za válečných dob 1420—1479, tím více se zcelovaly statky zemanské ve vesnicích v jedno. V jižních Čechách, kde bylo zemanstva mnoho, plodností jeho a děleními do nekonečna povstal stav svobodníkův neb dědinníkův, osobně svobodných, ale v 16. stol. od společnosti vladické pro chudobu odstrkovaných. Z té příčiny zavřeny jim dsky zemské a podřízeni zvláštnímu úřadu.

Ves — viz — ves.

Vesce (Čenkova neb Čenkovo), ves u Nymburka, jež byla l. 1364 z části přisl. statku Krněvic, z části přisl. arcibiskupství a Žerčic. Král Jiří osvobodil onuno část od manství. Patřila pak k Havraní, v l. 1500 byla majetkem obce Nymburské a když této statky zabrány, připojena V. k Poděbradům a k těm patřila do r. 1850.

Vesce Kovanova, n. ves blízko předešlé ležící severovýchodně od Bobnic (nyní na Zámkách) Odtud se psal snad 1223 Purkart. I ta za neznámé doby připojena k panství Poděbradskému. L. 1553 byla pusta.

Vesce (obecně Cábrov), ves u Týna n. V., která patřila do r. 1268 ke království k Bechyni a odtud k biskupství. Avšak nedlouho potom odprodána a patřila v l. 1510 a 1543 k Březnici a v l. 1608—1625 ke Kaladému.

Vesce, ves u Čáslavě ve farnosti Běstvinské, n. s tvrzí, na níž seděl Martin z Běstviny († 1498). L. 1508 dostala se Mikuláši ml. Trčkoví a zůstala v jeho rodě až do r. 1557. Odtud patřila Humpoleckým z Rybenska, po nichž následovali 1577 Zapští a 1587 Hostounští z Kosmačova. Ok. l. 1601 následoval Kryštof Častolár z Dlouhé vsi, 1623 Ant. Binago a Fr. Chiesa.

Onoho rod držel V. do r. 1662. Pak se střídali majitelé rozličných rodův. L. 1674 koupil je Vác. Mat. Vltavský z Manšvertu, od jehož potomstva příp. k Ronovu. (H. XII. 46.)

Vesce, ves u Jaroměře, n s tvrzí, l. 1545 statek Jana Veseckého z Vesce, jehož potomek Václav prodal ji 1592 Bedřichovi Hubrykovi z Henřtorfu, v jehož rodě (1615 Petr a Vilém Jaroslav, 1620 Jan) zůstala do r. 1660. T r. dostala se pro dluh jezovitům u sv. Klimenta v Praze. Od nich prodána jezovitům koleje Hradecké (1660) a příp. ku Žirči. (H. V. 97.)

Vesce, ves u Benešova, ve farnosti Choceradské, l. 1356 sídlo Prockovo, l. 1373 Mikšovo († 1382). Po něm se sem přišel (1382) Jindřich z Kozmic, ale následoval pak v l. 1385—1390 Mikuláš, po něm ještě 1410 Markéta vdova. Od 16. stol. patřilo V. ke Kom. Hrádku.

Vesce, ves u Kovářova (Milevská), po níž se nazýval r. 1260 Ratibor z V. Ve 14. stol tu by dvě vsi, Horní a Dolní, v oně byla tvrz. Z vladyk příp. se 1364 až 1390 Mareš, 1447 Jan Smetana, 1452 synové Janovi 1451 atd. Mik. Barchanec. Části patřily 1474 k Cnotěřině, 1497 ke Kovářovu, k tomuto 1512 a 1549 část dolní vsi a 1549 horní ves pustá. Tyto části odděleny 1566 jako statek o sobě, který později k. k Orlíku. K tomuto patřila ostatní část již 1540. (H. XI. 78.)

Vesce, ves u Otice ve farnosti Šlapanovské, jejíž část patřila před r. 1543 k Bezejovicům a odtud k Léštnu. Sice tu byla svobodství (l. 1789 šest svobodníkův totiž mlýn, čtyři usedlosti a chalupa).

Vesce, n. ves v okolí Turnova, která patřovala ke Hrubému Rohozci. L. 1534 byla pusta a místo sloulo Vesecko (1613 les Vesecko u Odražence)

Vesce, n. ves l. 1228 řečená Ctímírova, tuším táž, která slove od 15. stol. Heřmaně Vesce (t. j. Heřmanova). V této bylo manství. L. 1663 patřila k Drahonicům. Byla to tuším část Heřmaně městečka, s nímž splynula po r. 1640, když toto koupeno k Drahonicům.

Vesce, n. ves od Veltrub k severu (u Kolfna), jež patřila ok. l. 1340 Martinu z Veltrub, později Ješkovi odtudž a 1382 Ctěně ze Lhoty. L. 1397 seděl tu Filip, 1399 se synem Martinem. L. 1506 patřila k Veltrubům a pak se nepřip. (O poloze P. A. XII. 227.)

Vesce, n. ves u Keblova, jejíž část patřila ok. 1295 k biskupství. Na tvrzi seděli Mazanci z V. (1413 Jan, 1519 Mikuláš, 1540 Václav). Po r. 1542 měl ji Jindřich Opršal z Jetřichovic a připojil k ní Keblov. Syn jeho Jan 1594 oboje prodal. Následovali pak Jaroslav Míčan z Klinšteina, 1613 Johanka Čejkova, 1652 Václav Míčan, 1663 Vác. Vojt. Majdrle z Mansberka, 1670 Jindřich Haugvic z Biskupic, od r. 1678 Mathysové z Hostiny. L. 1703 přík. ke Křivsoudovu a hospodářství rozprodáno. (H. XII. 199.)

Vesce, n. ves u Manětiny, již daroval král Vladislav 1169 křižovníkům Svatomářským. Později se nepřip.

Vesce dolní, ves u Budějovic, ve farnosti Římovské, jež se příp. r. 1264. Tehdá ji obdržel Styr z Květkovic. L. 1378 seděl tu Jan, l. 1425 dostala se za díl Buškovi z Holkova. L. 1453 držel ji Václav Talafov z Dobřan k Poříčí. Později byla obec Budějovské.

Vesce horní, ves u Říмова, která slove 1425 také »podle Holkova«. Patřila tehdá k Holkovu, 1454—1628 k Římovu, z části prod. 1489 od Kateřiny z Hlavatec Kašparovi Hajdároví, 1 dvůr v l. 1569—1583 k Dubnému, později celá ves ke Krumlovu.

Vesce Hronova čili Chomoutova (staroč. V. Chvalčina, Chvalova), ves ve farnosti Nadějkovské u Jistebnice, l. 1379 přisl. hradu Přiběniček. Od 15. stol. do r. 1850 patřila k Jistebnici.

Vesce stará, ves u Č. Brodu, l. 1320, 1395 a 1406 statek klášt. Břevnovského. Ok. l. 1421 zabavena od Pražan a darována Janovi Jiranovi. Od r. 1437 patřila ku Přerovu a ok. l. 1616 příp. k Brandýsu, k němuž do r. 1850 patřila. Jak se zdá, nazývá se odtudž 1451 Vaněk

Duršmíd Pražan, jehož dědici byli Popelové z Vesce.

Vesce Žichova (staroč. Řepíkova, Pupinova), ves ve farnosti Nadějkovské u Jistebnice, l. 1379 příslušenství hradu Příbeniček, v l. 1421—1850 Jistebnice. Ve 14. stol. seděl tu Velík Pupín z V.

Vesec nedobře, lépe **Vesce**.

Vesecko viz **Vesce**.

Veselá viz **Prašivá** a **Veselí**.

Veselé, pův. jméno Hrádku Čajchanova.

Veselí (staroč. Veselie, Veselí i Veselá), ves u Rokycan, jež se přip. l. 1352. Odtud pocházeli Amchové z V., kteří ji drželi 1379 s Čáslavem. Jan Lhota z Dlouhé vsi prodal ji 1542 Mikuláši z Radkovic. V 16. stol. drželi zde tvrz Řesaňští z Kadova a část patřila k Poříčí a pak ke Štáhlavům. L. 1615 měla je Anna Bechyňova, pak Volfingárové do r. 1084 a od r. 1692 Širntyngarové. Později koupen statek tento ke Štáhlavům. (H. XIII.)

Veselí, ves u Ústí nad L., která patřila 1186 řádu Svatomářskému, byvši mu darována od bratří Měška a Hroznaty. Ve 14. stol. patřila k Nakléřovu a v l. 1527—1850 k Blansku a Březnici.

Veselí, ves u Janovic (Klatov), n. s tvrzí, 1379 statek Stachův a 1404 Janův. Jiný Jan žil v l. 1452—1483. Pak je držel Racek z Kočova (1475) a syn jeho Trystram (1496). Později patřilo k Janovicům, odděleno od nich 1543, ale bylo v držení Janovských z Janovic do r. 1581. Odtud následovali Fremutové z Stropčic. L. 1646 následoval Jan J. Čejka z Olbramovic. L. 1669 k. k Janovicům. (H. IX. 151.)

Veselí, n. ves u Opárna a Lovosic, kterou postoupil Přeslav z Újezda l. 1276 klášteru Celskému. Od té doby držena k Lovosicům. L. 1545 byla již pusta.

Veselí, 1379 ves u Budyně v sousedství Vrbky a Nížeboh.

Veselí, n. dvůr u Berouna a statek téhož města, l. 1547 již pustý.

Veselí, n. ves, nyní dvůr Veselsko u Mozerova (Něm. Brodu), jež patřila r. 1226 klášteru Želiv. Hynce z Lipé, koupiv ji 1414 od Lévy z Lukého, dal mu ji k manství. L. 1533 děd. prodána Václavovi z Onšova, ale byla již pusta.

Veselí Lipanské neb **Vysoké** (**Veselá**), veska u Barchova (Pardubic), kterou Zdeslav daroval ok. l. 1228 klášteru Opatovskému. Tvrz tu měli 1425 Vaněk Mezek, 1456 Markvart, 1467 Jan Žák z Krchlebo. Od r. 1524 seděli tu Lipanští z Lipan a to až do r. 1623. Po vystředání několika držitelův k. k Pardubicům. (H. I. 70.)

Veselí nad Lužnicí, město, prvotně ves, jež se přip. r. 1259. Vok z Rožemberka daroval zdejší farní kostel (1261) klášteru Vyšňobrodskému a V. samotné odkázal manž. Hedvice. Z neznámých příčin stalo se V. statkem královským. Městečko obdrželo od Karla IV. (1362) právo Budějovské. Král Václav zastavil V. (1378) Ješkovi st. z Mezimostí a zase l. 1390 Vilémovi z Landšteina. Nabyli ho potom pp. z Rožemberka zástavně a od r. 1491 drželi je dědičně k panství Třeboňskému. L. 1468 vypáleno, l. 1479 obdrželo svobody od Voka a Petra bratří z Rožemberka a 1488 potvrzení od krále Vladislava. Toto potvrdil 1497 Petr z R. Od krále Ludvíka obdrželi V-ští majestát na 2. výroč. trhy (1522), od poručníkův Rožemberských 1550 potvrzení na rybníky. Vilém z R. potvrdil 1569 řád soukenníkův a Petr Vok dal obci svobody, které i Rudolf II. potvrdil. L. 1597 vystavěna věž při kostele. L. 1613 k. obec od vrchnosti jitra. Ačkoliv z V. povstání podporováno, přece 1628 od císaře na milost přijato. L. 1641 založeny kost. knihy. L. 1652 obdrželi obyvatelé třetí a 1654 čtvrtý výroč. trh. L. 1764 vyhořelo. Od Josefa II. obdrželo V. potvrzení svobod (1789) L. 1850 stalo se sídlem c. k. úřadův. Erb: V. pečeti erbem království Českého jako bývalé komorní městečko.

Veselí Odrané neb **Zedrané**, ves jižně od Valů u Přelouče, n. s tvrzí, 1401 statek Matěje z Choltic, pak přisl.

statku Choltického. L. 1540 dostalo se odtud Jindřichovi a Petrovi bratřím z Dobřenic a drženo napřed k Valům. Dobřenští (1555 Zdeněk st., 1607 Jan a Petr, 1613 Maruška) drželi V. (od r. 1613 k Valům) až do r. 1660. L. 1703 přik. k Cholticům. (H. I. 206.)

Veselí Vysoké, městečko mezi Bydžovem a Jičínem, v l. 1297—1332 statek Beneše z Vartemberka a pak syna jeho Jana († 1362) Po tomto následoval syn Beneš († 1385) a pak syn tohoto Petr, po němž dědil V. ok. l. 1416 strýc jeho Čeněk. Odtud mělo stejné pány s Velíšem. Ok. l. 1450 seděl tu Šof, pak 1465 Záviše z Sekeřic, 1473 Petr z Nemyčevsi a později Karlíkové z Nežetic. K nim se přiznil (asi 1533) Mikuláš Bořek z Dohalic, jehož potomci (1576 Jan, 1592 Jaroslav, 1617 synové) tu do r. 1627 seděli. L. 1580 dostalo V. majestát na erb a třetí trh výroční. L. 1627 příp. ke kníž. Frydlantskému, ale pro nezaplacení navráceno 1654 Václ. Dohalskému († 1670). Syn tohoto Frant. Karel prodal V. 1672 Pertoltovi Zárubovi z Hustiřan. Po synech tohoto dostalo se 1689 Jozefovi ze Sternberka a skrze ten rod kníž. rodu Paarovskému. (Viz H. VII. 35.) Ve V. narodil se V. Šimerka. Erb: Štít modrý (nyní bývá červ.), v němž stříbrná na způsob věže (nyní hradba s branou a nad ní troje věže), nad branou 5 stínek, nad nimi 3 okna, jedno nad druhým, potom krov o 3 špicích a na každém korouhvička bílá neb železná. Štít Dohalských (polovičný, v pravo černá a zl. šachovnice, v levo zlatý) visí v bráně na řetězu a nad branou jsou písmena J. B. Z. D. (Jana Bořka z D. — H. V. 318.)

Veselí viz Veselíčko.

Veselice, ves u Sobotky n. s tvrzí, l. 1362 sídlo Janovo a 1397 statek Jana Dmychla z Chlumku a Ctibora z Nechanic. L. 1410 seděl tu Jan Dmychl syn předešlého. Ok. l. 1482 nabyl V. Jan z Harasova a připojil ji k Domousicům. (H. X. 100.)

Veselice, ves u Německého Brodu, jež patřovala r. 1278 k šosu téhož města.

Patřila do r. 1561 k Lipnici, v l. 1561—1636 ke Světlé a v l. 1636—1850 k Okrouhlici.

Veselice, n. hrad nad vesnicí Podveselicí u Nového m. n. M., l. 1371 statek Mladoty, Ješka, Petra a Jindřicha, předkův Veselických z Veselice (1371 Dluhomil, 1399 Jan, Vyšek, Mikuláš a Ješek bratři), kteří se záhy rozrodili; zboží proto mezi ně rozděleno. Hrad sám rozdělen byl na polovice. Jedna polovice dostala se po Jindřichovi z Rychnova (1491) a Zbyňkovi z Buchova (1494) l. 1495 k panství Opočenskému. Druhá příp. za neznámé doby k Novému městu. Kromě toho seděl prvotní rod až do r. 1566 na Podveselici. Tento statek býval v držení Zárubův z Hustiřan a od r. 1604 Čachovských z Svěmisl. Jan Petr z Dobřenic jej prohospodařil a příp. 1629 k Novému městu. (H. II. 159—161.)

Veselíčko (prv. Veselí), farní ves u Bernartic, napřed přísl. kláš. Milevského a v l. 1437—1575 hradu Zvíkova. Kryštof ze Švamberka prodal V. (1575) Bohuslavovi st. z Kalenic. Napřed drženo ke Chřešticům, stalo se ok. l. 1600 samostatným statkem, jenž byl v 18. stol. v držení Chlumčanských z Přestavlk a potom Bretfeldův. Až do r. 1902 patřil velkostatek Nádherným. Při kostele zřiz. 1803 expositura a 1857 fara.

Veselov, ves u Žlutic. 1378 manství Boršův z Oseka, 1394 a t. d. sídlo Hrzkovo, v 16. stol. Zumrův z Herostošic, kteří tu měli 2 tvrze. Část patřila do r. 1617 k Ratiboři a pak k Údrči. Ostatek koupil 1626 Sveryn Táhlo z Horšteina. Pak patřil V. k Údrči až do r. 1850. (H. XIII.)

Veselsko viz Veselí.

Véska, Víska, ves u Bělé, 1400 sídlo Mikulášovo, 1406—1408 Petra z Bězdědic, 1440 Vítkovo. V 16. stol. držena k Bezdězi. Jan z Vartemberka prod. V. (1582) Damianovi z PeiceIsdorfu, pak držena k Řepínu a od r. 1613 patřila Dětrichovi ze Staršedlu. Od tohoto k. ke kníž. Frydlantskému.

Kniže odevzdal ves 1630 klášteru v Bělé a sídlo s dvorem dal v manství Kryštofovi z Valdšteina. Tato část držena potom k Dokzám.

Véska, Víska u kostela, velká, farní kostel Hořovský s vesnicí, která s městem Hořovici souvisí. V. byla bezpochyby prvotní ves Hořovice s farním kostelem a město nové založeno pod ní. Fara slove v l. 1345—1433 Hořovice.

Veslovy viz Slovy.

Vestenhof viz Kostelec.

Věšťany (pův. Věščaně), ves u Teplice, jež byla r. 1226 přisl. kláštera Doksanského byvší mu dána odkazem vladky Bedřicha. Později patřily kostelu sv. Apolináře. Král Zikmund zapsal V. (1420) Petrovi Skálovi ze Sulevic, ale opanoval je Jakoubek ze Vřesovic a drženy od sklonku 15. stol. ke hradu Doubravské hoře. Bohuslav Kaplíř ze Sulevic prod. je 1603 Radslavovi ze Vchynic, jež je příp. k Teplici. Později patřily k Trmicům.

Vetlá, farní ves u Roudnice, 1333 sídlo bratří Ješka, Vaňka, Jaroslava a Půty. Tři poslední prodali ok. l. 1338 své díly s tvrzí klášteru Roudnickému ke špitálu tudíž, jenž pak celou ves získal. Potomci bratří nazývali se Židové z Vetlé. Kostel byl vtělen 1341 klášteru. Král Zikmund zapsal V. 1420 Kerunkovi ze Sulevic a opět 1436 Janovi ze Smiřic. Odtud držena k Roudnici a později příp. k Brozanům.

Větostráže (Věkostráže?), n. ves, jež patřila 1345—1362 k Poděbradům.

Větrany, starý název Nové vsi u Toužetína, založené ok. l. 1347 od Lva z Divic, jenž převzal drn od kl. Roudnického. Měv tu rychtu, prodal ji 1365 klášteru. Ten byl v držení asi do r. 1420. Tato ves příp. se od r. 1630 jako přisl. Toužetína.

Větrní, ves u Krumlova, n. s tvrzí, prvotně přisl. Krumlova, ale Petr z Rožemberka daroval ji 1347 služebníkoví svému Višni, jehož potomci nazývali se Višnové z V. (Petr 1367—1380, synové Petr, Mikuláš, Matěj, Václav 1433—1480, pak Václav, syn Matějův 1489). Po smrti

Václavově dostalo se V. strýcům Pasovarským a drženo k Pasovarům. Jan V. z V. prodal pro dluhy 1603 ves V. obci Krumlovské, jež tu byla do r. 1850 vrchností. (H. III. 92.)

Větrov, dvůr u Kaliště, n. ves, jež patřila 1497 ke zboží Vlkšickému a od něho oddělena v 17. stol. Melichar Kolkreitar prodal dvůr V. 1615 ke zboží Nadějkovskému. L. 1616 darován ke kostelu v Nadějkově, v l. 1668—1850 držen ke statku Nadějkovskému.

Větrov, n. ves někde u Bukové (za Pelhřimovem), jež patřila r. 1203 k farnosti Rynarecké. L. 1379 byla přisl. arcibiskupského panství Řečického, držena pak po 15. stol. k Červ. Řečici. L. 1554 byla již pusta a držena odtud k Nové Cerekvici.

Větrušice, ves u Karlína, l. 1316 statek Domaslava z Drast, ok. 1390 Václava a Mařka. Kromě toho tu bylo zboží kostela Vyšehradského, které zapsal cí. Zikmund (1436) Jindřichovi z Lerojid. Později byly drženy k Přemyšlení a od r. 1519 patřily Janovi Pytlíkovi ze Zvoleněvsi a l. 1572 Janovi ml. Sluzskému z Chlumu. Později a do r. 1850 patřily kapitole Vyšehradské,

Wetzwalde (pův. *Wezilswalde*), far. ves u Chrastavy, v níž byl farní kostel již 1326. W. patřival pp. z Donína ke hradu Grabšteinu a byl jeho přisl. do r. 1850. Za švédských válek spustla celá ves a fara zanikla. Kostelní knihy založ. 1645. Kostel znova stavěn l. 1699; př. něm zřiz. 1788 lokalie a 1854 fara.

Veveří, samota u Lažiště (Netolic), dříve véska s zemanským hospodářstvím. Jan Matyáš z V. prodal ji Vilémovi z Rožemberka (1555) a příp. potom k Libějicům. Odtud se nazývali Grejnárové a Benydkové z V.

Veveří, ves u Nových Hradů, 1281 statek Oldřicha a Jana, 1360 Mikuláše Bognára. L. 1472 patřila část k Slavkovu, od 16. stol. do r. 1850 k Novým Hradům.

Věvrov, ves u Týna Horš., l. 1379 mezi pět vladyk rozdělená. L. 1454 do-

stal se V. Jodokovi z Tupadl. Část patřila před r. 1531 zigoně z Gutš teina a příp. potom k Horš. Týnu. Malá část (jedna z prvotních pěti) zůstala svobodstvím ještě 1789.

Věž, ves u Nēm. Brodu. Hynce z Lipého koupil ji od Lévy z Lukého, dal mu ji l. 1414 v manství. Vrchnost nad ní prodal Jan z Lipého 1533 Václavovi z Onšova. Dědic tohoto Jan prod. ji 1569 manželce Františka z Thurnu a Martin z T. 1588 Burjanovi Trčkoví z Lípy. Odtud držena do r. 1594 ke Světlé a potom k Lipnici. Později oddělena a byla samostatným statkem do r. 1850.

Věžka, n. hrad u Druzdové (Plzně), bezpochyby založený od Ratimíra ze Š v a m b e r k a, jehož syn Racek tu v l. 1351—1375 seděl. Od jeho synův V. prodána a měl ji 1378 Otík z Chrastu. Přes zimu l. 1405—1406 obléhána od vojska krále Václava. L. 1410 patřila Petrovi z Chrastu s Otíkem a Rackem odtudž. Když se P. přidržel husitův, opanována V. od Plzeňských. L. 1503 patřila (snad již jako pustý hrad) Albrechtovi z Kolovrat a z Libšteina. Dědic a pastorek jeho Jan z Valdšteina prodal zboží to 1517 Plzeňské obci. (H. XIII.)

Věžná, Věžný, farní ves u Pačova, v níž byl farní kostel již před r. 1360. V. patřila 1318 Hynkovi z Vlašimě a asi od r. 1360 ke hradu Kamení. Na poč. 16. stol. oddělena od něho patřila pak do r. 1544 ke Dvořišti a pak k Chýnovu až do r. 1850 (1621 držena ke Kamenici). Kostelní knihy založeny 1673.

Věžníky (pův. Věžníci), dv. popl. n. ves a tvrz u Městečka (Vlašimě), 1318 statek Jindřicha a Jakuba, 1370 Děpolta († j. 1392), pak Petra a Jaroslava (lépe Jarohněva), synův jeho. V l. 1468—1482 držel je Arnošt. Věžníkové z Věžníků drželi V. až do r. 1620, totiž 1526 Jan, 1530—1549 Markvart. Synové tohoto rozdělili V. 1567 na dva díly Václava († 1603) a Jindřicha, ale tento prod. svůj díl onomu (1577). Po Václavovi měl je syn

Markvart († 1615). Syn toho Jan Habart prodal V. 1620 k panství Vlašimskému. (M. B. II. 110—112.)

Vchynice, Chynice (pův. Vchynici), ves u Litoměřic, jež byla původistěm knížat a hrabat Vchynských ze V. Drželi je 1282 Bohuslav a synové jeho Protivec (1307), Vícemil a Chotěbor (1322), 1327 Zdeněk, 1340 a t. d. Smil. Od tohoto příp. ke hradu Oparnu. 1378 patřily šesti bratrům a děleny odtud na několik dílů. Ještě na poč. 16. stol. byly dva díly, jeden pp. ze Vřesovic, koupený od Dlaskův ze Vchynic, druhý Bohuslava z Žeberka (1520). Páni z Martinic k. tento. L. 1536 měl jej Volf, pak 1569 Jan a vdova tohoto Anna z Vartemberka. Po té dědil manžel druhý Kryštof z Leskavce a po jeho smrti prodán 1609 k Lovosicům. Druhý díl byl v držení Vřesovcův po celé 16. stol. a příp. k Podsedicům. Díl tento přik. teprve 1673 k Lovosicům.

Vícemilice dolní (obec. Licoměřice), ves u Žleb, jež se příp. r. 1257, v l. 1312 až 1341 sídlo Zdenkovo. Ve 14. stol. byl tu far. kostel. Vladyky zdejší byli 1356 Tomeš a Jan bratří a Bušek, 1360 Zdeněk, 1375—1385 Mikuláš a Tomeš. Ok. l. 1391 tu měli dva statky. Na tvrzi seděl 1464 Jan Lebka z Zájezdce. Tento statek s jiným prodal 1478 Mikuláš Michek z Libice a Jan Ronovský, syn jeho, Slavatovi z Chlumu. Tato část držena pak ke Chlumu, v l. 1541—1565 k Cholticům a později ke Žlebům. Část patřila do r. 1512 ke Starkoči a odtud k Lichnici. Fara zanikla po r. 1623. (H. XII. 90)

Vícemilice horní, obec. Licoměllice, ves u Heřm. Městce, jež se příp. 1382. V. bývaly přísl. tvrze Mrdické a po jejím spuštění drženy do r. 1850 k Heřmanovu Městci. Část patřovala do r. 1541 ke hradu Chlumu a pak k Cholticům. L. 1560 oddělena od těchto ke Svojsicům a od r. 1599—1850 patřila k Cholticům.

Vícemilice, Vícemilice, n. ves, nyní samota Licoměřsko u Kacovce. L. 1411 vykázal tu Příbek z Buřenic plat pro kostel Buřenický. L. 1471 patřila ke Šternberku a byla 1544 pusta.

Vícenice, ves u Klatov, 1379 statek Drslava z Stropčic, 1505 přísl. Švihova, ale platy šly do černého kláštera v Plzni. L. 1541 koupeny od Jana Jeníška z Újezda, drženy pak ke Svrčovci, od 17. stol. k Dolanům a 1805—1850 k Chuděnicům. K těmto příp. 1706 část před tím ke Švihovu patříci.

Víckovice, Vítkovice, ves u Klatov, ve 14. stol. statek Kunata z Blišan († 1386). L. 1409 k. ji Jan Lešák od Markéty, vdovy Sezemovy a 1487 prod. od Doroty z V. a Šimka manželův třem osobám. Tehda byly V. pustý. Od 17. stol. a do r. 1850 patřily k Chuděnicům.

Víckovice, jinak Dvory, n. ves v okolí Protivína, l. 1253 statek Křižovníkův s červ. hvězdou. Od 14. stol. byl tu statek manský, který držel 1449 Mareš ze Dvorův a 1452 Vilém, 1473 Jindřich z Radkovic († 1497). L. 1497 drželi je Jan a Aleš bratři Kočkové ze Skal. Po r. 1497 se nepřipomínají. Bývaly v sousedství Skočic a Božovic.

Vícomelice viz **Vícemilice**.

Vicoměřice, n. ves, nyní véska Dvorecko, Dvorec u Ledče. L. 1525 byl tu pustý dvůr, jenž patřil k Bohdanči. Ok. l. 1623 příp. se zase dvůr V., který příp. pak k Ledči.

Vicov (staroč. Viecov), kostel a myslivna u Přeštic, n. far. ves, jež se dostala ok. r. 1239 v držení kláštera Kladrubského. Farní kostel byl tu již l. 1323. Kostel byl přivtělen proboštvství Přeštickému a spravován od stálého vikáře. Patrony byli opatové. Asi od r. 1420 držen od světských ke zboží Přeštickému.

Vičice (zda Vitčice prv., Vitčici?), ves u Chomutova, l. 1408 statek Jana z Doupova. V 16. stol. patřily k Vyntřovu a to do r. 1558, později ke Brodům a Krásnému dvoru.

Videl, 1381 ves, z níž vycházel plat k hornímu kostelu v Kutné hoře, bezpochyby nynější Vidice. (V. z neporozumění jako Malá Vída.)

Videň, n. ves v okolí Olešnice u Chlumce n. C. V l. 1397—1521 příp. se V. jako přísl. Chlumce.

Vidhostice (i Bydhostice), far. ves u Podbořan, po níž se nazýval r. 1252 Radim z V. Ve 14. stol. tu byla fara, jejíž podací páni byli četní zemané ve vsi sídlící. Ve 14. stol. tu byly 4—5 statkův l. 1411 zceleny ve tři. Z jednoho pocházeli Kumpancové z V. Ke sklonku 15. stol. seděli tu vладыky z Valče, 1499 Jiří Úlický z Plešnic, jehož potomek tu ještě 1543 seděl. Později drželi je Údrčtí z Údrče a to až do r. 1655, pak Nesslingerové, asi od r. 1704 Štampachové až do vymření. L. 1791 obnovena fara. N. tu byla tvrz. (H. XIV.)

Vidhošť, n. véska u hory V., jižně od Buršic, jež patřivala ke hradu Zavlekovu. Když zboží toto 1595 děleno, dostal se díl Vidhošťský Divišovi Počinovi z Dlouhé vsi. Od 17. stol. patřila V. k Nalžovům.

Vidice (pův. Vidici), ves u Kutné hory, ve 14. stol. farní ves, jejíž podací páni bývali Horníci (1360 Peslin Puš a Bartuš, 1394 Frant. Gyser, 1405 Kunrát Náz). Václav Okrouhlický z Kněnic prodal V. 1535 Václavovi Popelovi z Vesce. Později patřily k Pečkám, odděleny 1567, ale hned potom prodány k Libenicům. V l. 1581—1850 patřily k Malešovu. Fara zanikla po r. 1623. Kostel l. 1853 znova vystavěn. (M. VIII. 93.)

Vidice, ves u Přimdy, n. s tvrží. Zde seděli 1362 Dobrohost, 1370 Kunrat, 1372—1412 Jindřich. Část patřila 1407 k Pernarticům. L. 1498 držel je Jan z Merklína, jenž je prodal Purkartovi z Hořešovic. Pak drženy k Pernarticům až do r. 1553, odtud patřily Černínům z Chuděnic až do r. 1651. V 18. stol. patřily k Olši a od r. 1788 k Boru. (H. XIII.)

Vidim horní, far. ves u Dubé, l. 1318 sídlo Půtovo. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací vykonával 1385 Jindřich Berka z Dubé k Housce. L. 1402 oddělena V. Václavovi synu jeho a ke hradu Čápu, 1418 držel ji Mikuláš z Lobkovic, ale v 16. stol. patřila zase k Housce. Ok. l. 1572 panství toto rozděleno a V. dostala se Jiříkovi Hrza-

novi z Harasova. Po Hrzanech byla v l. 1610—1611 komor. statkem, v l. 1611—1623 Václava Berky z Dubé, pak přisl. kníž. Frydlantského. Od r. 1636 byla v držení Bockův, l. 1700 rozdělena na dvě polovice. Ok. l. 1661 se V. poněmčila. Fara 1722 obnovena. (B. D. 195.)

Vidim, n. ves u Dolních Břežan, snad u Závisti. Kníže Vladislav dal ji 1115 kl. Kladrubskému, jenž ji ještě 1239 držel. Později a až do r. 1268 patřila biskupovi, 1268—1292 ke král. hospodářství ve Zbraslavi, od r. 1292 klášteru tudíž. L. 1436—1850 patřila k Břežanům.

Vodolice, ves u Kadaně, jež se přip. l. 1455. Část vsi patřila do r. 1518 k Hasišteinu, odtud do r. 1530 k Pětipšům a 1530—1850 k Vyntřívou. Jiná část patřila do r. 1547 k Vojnínu a pak také k Vyntřívou. Část patřila na poč. 17. stol. Robarům z Brus.

Vidoně, ves u Hořic, jež se přip. r. 1267 jako ves v osadě Miletínské ležící. Sice patřila celá ves odtud až do r. 1850 k Miletínu.

Vidonice, ves u N. Paky, před r. 1364 již farní (Alba ecclesia). Podací páni byli do r. 1380 držitelé Ostrova, l. 1396 čtyři zemané okolní, 1405 Martin z Hořiněvsi a 1411 Diviš Mrzák z Miletínka. V 16. stol. patřily ke hradu Pecce a 1627—1850 k Radimi. V 17. stol. zanikla fara a kostel l. 1733 znova vystavěn.

Vidov (pův. Vidovpole), ves u Budějovic, n. s tvrzí, na níž seděli 1357 až 1388 Beneš, 1389 Petr, 1394 Jan. Po tomto dědil Jindřich Kolman z Křikavy a ten prodal V. 1418 Janovi Tožicovi z Tožice. Po tomto následovali vdova Markéta a syn Jan (ok. 1450). L. 1473 držel jej Věnek Ples z Sloupna, pak 1475 Václav Hůlka. Po nich následovali Lev z Rožmitála a 1478—1488 Jindřich Cinišpán z Heršláku. L. 1490 nabyl ho Vok z Rožemberka, po jehož smrti přip. k panství Třeboňskému. (H. III. 191.)

Vidovle, hora u Jinonic, jež se přip. r. 1207.

Vidžice (snad lépe Vydžice, 1382

Nydžice chybně), ves u Chrudimě, 1382 a 1398 přisl. tvrze Mrdické, později Heřmanova Městce, asi od r. 1577 Stolan a 1611—1850 k Městci.

Vidžín, Vidžino (snad lépe Vydžín, též Bydžín), farní ves u Teplé, kterou koupil klášter Teplský (1233) od králové Konstancie, a farní kostel získal t. r. od něm. řádu. Odtud byli opatové patrony kostela zdejšího a pány vesnice do r. 1850. Avšak vedle toho tu byly dva statky zemanské, na nichž sídlieli předkové Levhartův z V. a Pecingárův z Bydžína. Statek ten prodal Volf Filiběř z Mělnic 1537 Volfovi z Perglasu, avšak i ten přip. později ke klášterství. L. 1621 založeny kostelní knihy.

Wiese, far. ves u Frydlantu, v níž byla fara již ve 14. stol. (biskupství Mišenského). W. bývala manstvem ke hradu Frydlantu a držitelem jeho byl 1432 Jindřich. Statek tento koupen ke Frydlantu teprve l. 1666 po smrti Volfa z Jchtryc.

Wiesenthal Český, král. horní město, prvotně ves, jež patřila ke hradu Peršteinu, od r. 1431 k němu jen z polovice a z polovice k Šumberku. V 15. stol. spustl a lesy dostal od vrchnosti Hymlyšteinské Kašpar Pasek (1519) a zarazil tu 2 doly horní, jež mu Jeronym Šlik ok. l. 1520 odňal Týž koupil 1534 část, která patřila posud k Šumberku. W. držen odtud k Přisečnici, s níž postoupen 1545 králi. Hornictví, jež nebylo nikdy valné, zanikalo v 17. stol. a zaniklo 1772. L. 1612 obdržel W. městská práva od Rudolfa II. L. 1741 vystavěn kostel a 1761 zřízena fara. Erb: Červený štít, na němž dvě kladiva hornická křížem přeložená; štít se opírá o dva havíře, držící jednou rukou kladiva a druhou hornickou lampičku nad samým štítem.

Vikaň viz Vykaň.

Viklantice staré (lépe Vyklantice, dříve Vynknantice, Vynnantice), far. ves za Pacovem, jež se přip. 1408 a patřila z části kl. Strahovskému. V 15. stol. přip. k Pacovu, prodána dědičně 1530 a odprodána 1553 Václavovi

Mazancovi z Vesce. Od r. 1562 byla v držení Košetických z Horek a to až do r. 1671. Odtud se držitelé rozličných rodů rychle střídali. Jáchym hr. z Harrachu založil tu 1726 kostel, jenž byl 1780 rozšířen. Při něm založil Jan J. Jeřábek z Jeřabiny faru (1772). Statkem pozemským byly V. do r. 1850.

Vikletisko, tvrz neznámé polohy, kdesi blízko Jince, která l. 1431 obhlána. Později není o ní zmínky. (H. VI. 225.)

Vikletice (lépe snad Vykletice), ves u Žatce, v l. 1332—1361 přišl. Pětipes, l. 1447 Vyntífova a pak do r. 1518 hradu Hasišteina. L. 1518 přip. zase k Pětipsům. L. 1547 postoupeny králi od obce Žatecké, prod. 1548 Šebestianovi z Veitmile. Později patřila část k Postoloprům. L. 1679 přip. V. ke statku Soběsuckému.

Viklice viz Vyklice.

Wildenau, n. manství koruny České v Horní Falci, l. 1630 již promlčené.

Wildeneck, n. manství koruny České v Říši, 1630 dávno promlčené.

Wildenfels, n. manský hrad koruny České v Říši, jenž patřil v l. 1577—1791 městu Norymberku a byl manstvím do r. 1802.

Vildštejn, Vilštejn, n. hrad u Seče, založený snad od Hrabiše z Paběnic (ok. l. 1310). Po něm zdědili jej synové Petr a Oldřich a tomuto se dostal za díl. L. 1382 držel jej jeho potomek Hrabiše. L. 1404 seděl tu Ješík z Popovce († 1411). Po něm ujal od krále. L. 1436 zapsán a držen pak ke Žlebům. Z té příčiny opuštěn. L. 1499 postoupen Mikuláši Trčkoví z Lípy, držen jako pustina k panství Lichtenburskému a od r. 1564 k Ohbi. (H. I. 155.)

Vildštejn, Vilštejn, n. hrad u Blovic, snad 1284 Holenův, ale nazýval se po něm 1367 Pešík. Asi l. 1360 dostal se v držení bratří z Rožemberka, z nichž jej ok. l. 1374 Oldřich na svůj díl obdržel. Syn jeho Jindřich ponechal V. Sigostovi lantkr. z Leuchtenberka, ale 1396 jej zase vyvadil. Po smrti Jindřichově držela jej vdova Eliška z Kravař ve věnné zástavě. L. 1421 obsazen od

bratrstva Táborského a od tohoto usazeni tu hejtmané. Poslední z nich Svojše z Zahrádky (1432), jenž jej postoupil Zbyňkovi z Kocova (ok. 1440), ale zase jej l. 1444 opanoval. Po jeho smrti dostal se ok. 1446 Bedřichovi z Donína, jenž jej držel do smrti. Synové jeho dosáhli V. dědičně od Jana z Rožemberka (1463). Asi v l. 1475—1477 obdržel jej Jan z D. na svůj díl a po něm jej držel syn Bedřich asi do r. 1500. L. 1514 držel jej Jan Varlych z Bubna a později Jan z Roupova († 1540), po němž následovali synové. Kryštof, jeden z nich, ujal V. a držel jej ještě 1587. Koupil jej Jan Hradištský z Hořovic, jenž tu nebydlíval. Po něm držela V. napřed dcera Anna a pak ok. l. 1606 vdova Anna zase vdaná Landštejnova († 1618). Po ní dostal se za díl dceři Markétě Karlové a přip. ke Hradišti. Potom V. spustl. (H. IX. 212.)

Vildštejn, městeček u Chebu, l. 1225 v držení Alberta Nothafta z Vildšteina. Potomek jeho Englhart prod. V. (1298) zeti svému Janovi Rabe, jehož potomstvu ještě ok. l. 1360 patřil. Na poč. 15. stol. patřil V. rodu Frankengrynerův. L. 1439 prod. Mik. Václav, Albrecht a Hynce bratří Hysrllové z Chodů Mikuláši řeč. Kumerauer, jehož potomstvu až do l. 1521 patřil. Od nich se dostal Jeronymovi Šlikovi. Albrecht, strýc jeho, dědic po něm, prodal V. l. 1531 Volfovi z Virsperka. Když se potomstvo jeho rozdělilo, povstaly dva díly statku a dva zámky, totiž Hořejší a Dolejší V. (Hořejší a prvotní stojí na skále, dolejší postaven v 16. stol.) Zikmund Abraham z Trautenberka koupil onen l. 1596, tento l. 1611, ale za potomstva jeho zase přišlo k rozdělení. Za nich postaven l. 1705 nový kostel na místě starého farního kostela, který tu již ve 14. stol. stál a v l. 1561—1627 od evang. farářův zpravován byl. L. 1799 prod. dědici Trautenberští Hořejší zámek Jiří Janovi Wilhelmovi, po němž l. 1806 syn jeho Adam následoval. Dolejší zámek prodal (1799) František M. z Trautenberka Osvaldovi Friedrichovi. Od jeho

synův prodán pak Jiří Osvaldovi Wilhelmovi, jenž zase oba statky v jedno sloučil († 1858). L. 1810 měko. z větší části vyhořelo. (P. E. II. 641.)

Vildštejn, n. dvojí hrad Berkův z Dubé, v nynějších Sasích totiž Starý a Nový V. Tento stál na hoře řečené Kuhstall v saském Švýcarsku, onen nedaleko něho. Starý V. snad tu stál již od 14. stol., avšak Nový V. postaven ok. l. 1410 skrze Jindřicha, syna Jindřicha Berky z Dubé, kterýž měl za díl otcovský polovici Honšteina. (Viz Honšteinské panství.) Od té doby se říkalo statku jeho V-ské panství. Držel V. ještě l. 1426, kdež se Bedřichovi knížeti Saskému zapsal v manství; byl to první pokus k odtržení V-a od Čech. Avšak r. 1427 vyskytuje se v držení V-a bratr jeho Hynek mladší, jemuž jej Jindřich směnou za jiný statek postoupil. Když se tento se synovci svými Benešem, Jindřichem a Albrechtem dělil, vykázal jim V. za díl. Albrecht přečkav bratří prod. l. 1451 panství V-ské s hradem a s ním i hrady a lesy: Starý V., Arnstein, Winterstein, Rabenstein, Freienstein, Falkenstein, Hennenberg, Schrammenstein, též lesy a vesnice na nynější Saské straně Bedřichovi knížeti Saskému, tak že celý ten kus od Čech odtržen.

Vildštejn, až do 17. stol. název tvrze, která byla v Čejkovicích u Hluboké.

Vildštejn, n. manství koruny České v Říši, 1362 přijaté a ještě v 15. stol. doznávané.

Vilémice viz Vilémov.

Vilémkov, n. ves u dvora Opatova na Želivsku, jejíž název udržel rybník Vilímek. V. byl vždy přísl. kl. Želivského. L. 1599 byl již pust.

Vilémov, klášter Vilémovský, založen byl asi r. 1120 jako Wilhelmszelle skrze mnichy zákona sv. Benedikta. Původ jeho odvozuje se od hraběte Viléma Sulcbašského, příbuzného Rejčky, české kněžny. R. 1160 byl tu opat Vilém. R. 1207 obdržel klášter užitek ze cla Habrského. Opat Heřman (1219 a t. d.) získal Opočnici. Za opatův Myslibora (1265), Jaroslava (1276) byl stav kláštera

dobry až do r. 1278, kdež spuštěn od vojska císaře Rudolfa. Papež Mikuláš potvrdil 1279 všechny svobody, Jaroslav kupoval v l. 1281 a 1288 statky a tak tak spravoval klášter, jehož některé statky 1307 vyměnil. Zemřel v l. 1323—1327. Opat Petr prodal 1327 pro dluhy Zehuby. Nástupce jeho byl Ondřej (1348), jenž ok. l. 1376 zemřel. Po něm opatoval krátce Matěj a l. 1378 zvolen Petr, jenž obdržel od papeže 1388 pontifikalie. Po jeho smrti zvolen Mikuláš (1391), jenž docílil vtělení 5 kostelův klášterních v Čechách a na Moravě a to pro velké dluhy, jimiž klášter přes veliké své zboží stížen byl, tak že i l. 1400 od král. daní na tři léta osvobozen. Prodával proto a zapisoval statky a klénoty, a to trvalo do r. 1420. L. 1421 obsazen klášter od podobojích a mniši vypuzeni na věčné časy. Uprchli na své statky na Moravě, kdež žil 1427 Štěpán opat. Nástupce jeho Václav (1431) prodal z nouze 1435 infuli. Nástupcové jeho podrželi pouze Uherčice a Valeč. L. 1438 volen za opata Mikuláš, zbývaje sám druhý z bývalého konventu. Po smrti Martina, jeho nástupce, volen 1453 Mikuláš. L. 1481 volen Šimon probošt Rejhradský, který získal zase Uherčice, před tím zastavené (1486). Nástupcem jeho byl Mikuláš (1490), pak následoval l. 1517 Petr, jenž dosáhl 1527 majestát na potvrzení svobod. Když tento pak zemřel, zanikl i název opatský.

Klásterství, l. 1421 zabrané, držel 1427 Jan Hertvík z Rušínova a 1436 mu zapsáno. Odtud drženo k Lichnici až do smrti Jana Trčky z Lípy. Nástupce jeho a dědic Vilém T. rozprodal v l. 1556—1557 větší část klášterství. V. sám s dvorem a vesnicemi k. Beneš Beneda z Nečtin a dostal jej 1577 dědičně. Týž vyzdvihl v pustém klášteře panské sídlo (nynější zámek). Po něm († 1595) držel jej syn Zikmund († 1597) a potom strýc Jan. Od něho k. jej Václav Boryně ze Lhoty (1604) a po něm dostal jej za díl (1620) syn David († 1650). Po něm následovali manželka a synové. L. 1672 k. jej Matěj z Vunšic a potom držel k Jeníkovu. Hrabata z Millesima

prohospodařivše Jeníkov zachovali si V. a drželi jej do vymění. (Viz Nauč. Slov. XVII. 353.) Bývalý kostel klášterský 1726 zbořen a nový vystavěn. (H. XII. 296.)

Vilémov, městečko u kláštera Vilémovského, založeno bezpochyby od některého opata, ale příp. se teprve ve 14. stol. Bylo vždy přísl. klášterství a dostalo 1747 majestát na trhy. Erb: Červený štít a na něm stř. klíč starodávného slohu a stř. meč se zl. rukovětí a kříží, křížem přeložené.

Bitva u Vilémova, mezi Čechy a Uhry. Matyáš, král Uherský, vpadl l. 1469 v únoru do Čech, od Chrudimě táhl na Heřmanův Městec k Lichnici, když pak té nedostal, táhla část vojska k Ronovu a část podle Běstvin. Onano bezpochyby ustupovala, protože se král Jiří od Kutné hory blížil a přirazila k druhé části, s níž se spojila kdesi u Vilémova (bepochyby u Spačic). Tu je král Jiří obstoupil na třech stranách tak, že mu nemohli unikati pro Železné hory. Matyáš shledávaje to, žádal za mír, který ujednal 27. února v Uhrově a pak v Příbrami a za nedlouho věrolomně zrušil. (Palacký.)

Vilémov, Vilémice, město u Kadaně, l. 1342 městečko a statek Viléma a Viléma bratří z Egrberka, kteří mu vymohli téhodní trh a popravu. To potvrzeno 1347, 1396 a 1437. V. drželi 1380 Racek, 1404 bratři Ondřej a Zikmund Paldrové, 1419 Petr a Erhart Alendorfové Kadaňští, 1434 Jan Mladý. V 16. stol. byl v držení Valeckých z Doupova, (1523 Václav, Vilém, Bohuslav, 1544 Vilém sám († 1568), pak Bedřich a Jindřich, 1607—1622 Vilém Vojtěch). L. 1586 dostalo město majestát na potvrzení svobod a erb. L. 1622 zabrán V. a prodán 1623 Janovi Zdenkovi Vratislavovi z Mitrovic. Dcera tohoto prod. V. 1662 Polyxeně z Račína. Račínové drželi V. přes konec 17. stol. Později příp. k Mašovu. Erb: Štít modrý, v němž do pola zeď bílá se stínkami, branou, v níž zl. mříž, za zdí dvě věže, každá s dvojitými kranci neb kavčinci, 2 okny pod spodními kranci a 3 okny pod svrch-

ními krovky baňatými a makovicemi zl. a červ. korouhvemi na dvě rozdělení. Mezi věžemi je erb Doupovcův (štít bílý s červ. pruhy nadřič).

Vilémova hora viz Hojná voda.

Vilémovice, dříve V. i Vilémovičky, dvě vsi (pův. Vilémovici), ves u Kutné hory, v níž byl farní kostel před r. 1358. Tehda tu seděli Jan a Martin z V., r. 1385—1391 Heřman z V. s Albertem Reinlinovým Horníkem, a potom Markoltem Beranem, r. 1400 Chval a Mareš a r. 1417 Václav z V. s jinými. L. 1440 je měl Jan. Od 16. stol. patřily V. k Janovičkám, a to do r. 1850. Kromě toho tu byla část Vilémovských z V., která přík. 1586 ke Koruticům, k nimž drženy do r. 1681, a pak k Malešovu. Fara po r. 1623 zanikla.

Vilémovice, ves u Ledče, v níž 1406 odumřel statek po Chvalovi. V 17. stol. patřily V. ke Světlé, v 18. stol. drželi je Bechyňové z Lažan. Leopold hrabě z Kolovrat k. je 1773 a příp. ke Světlé.

Vilémovský klášter viz Vilémov.

Vilhartice, Velhartice (pův. Vilhartici), městeček se starým hradem u Sušice, založeným v l. 1290—1318 skrze předky pp. z Vilhartic (1318 Bušek, 1334 Půta a Dluhomil, 1349 Boček, později Jan. Bušek a Václav, synové Buškoví). Jan přečkav bratry († ok. 1371), dal se v ochranu Oldřichovi z Rožemberka. Dcery Janovy, Kateřina a Anna, dostaly po polovici hradu. Tato prodala ji a nabyt jí 1395 Jan st. z Hradce, manžel Kateřinin. Po něm ujal V. ok. 1418 syn Menhart, jenž 1444 městečko obdařil. Syn jeho Oldřich († 1453) odkázal V. sirotkům n. Jana z H., ale poručníci je prodali Děpoltovi z Rvžemberka († 1474.) Po něm drželi V. bratři Vilém a Půta a od r. 1506 Zdeněk Lev z Rožmitála, jenž městu majestát na trhy vymohl († 1535). Za Adama, syna jeho, dostaly se V. čtyřem rukojmím tak, že přišlo před r. 1560 k rozdělení na 4 díly. V. dostal Jindřich Plánský z Žeberka. jehož rod (1563 Šebestian, 1588 Jan Viktoryn) V. do r. 1597 držel.

Následovali pak Perglarové z Perglasu a 1628 Martin Huerta († 1637), jenž potvrdil 1631 svobody měka. (Tak i Anna Marie, napřed dcera a pak manželka 1640.) L. 1653 zabrány V pro dluhy a dostaly se Johance Fr. Bechynce napřed Račínové a pak Krakovské z Kolovrat. Spletité potom poměly majetkové zjednodušeny skoupením a po vystřídání se rodin Račínův, Bechyňův z Lažan a Perglarův dostaly se V. 1743 Janovi Ferd. Desfours. Po 70 držela rodina Desfours V. a v 19 stol. přip ke Hrádku. Kostelní knihy založeny 1624. Erb: Na modrém štítě část hradu Vilhartického, totiž most a velká věž s červ. sedl. střechou a zl. mak, s mostem z brány spuštěným. (H. XI. 106.)

Wilhelmsdorf, n. manství koruny Č. v Říši (1501—1774).

Vilhouf (Wildhof?), n. dvůr jižně od Chrastu u Něm. Brodu. Patřil do r. 1533 k Ronovei, pak do r. 1572 ke Krupě a odtud k Rosochatci.

Wilken, ves u Kadaně, česky Vlkaň.

Willarzhaim, *Wilerzheim*, n. manství koruny České, koupené 1363 a v l. 1627 až 1793 biskupství Vircburského.

Wilmar a *Gransau*, n. manství koruny Č. od r. 1384, ale již 1630 dávno promlčené.

Vílov, Svílov, ves u Kdyně, jež patřila 1390 ke hradu Pušperku, pak (1447) k Poleni a v 16. stol. jako pustina k Úsilovu. L. 1574 zase byla osazena.

Vimberk (z něm. *Winthenberg*, nyní něm. *Winterberg*, t. j. Větrná hora), město a hrad, jenž se r. 1263 přip. První jeho držitelé byli pp. z Janovic (1263—1295 Purkart, 1295 Zdik). Bratři Jenčík, Vavřinec, Herbort a Pešek přišli o něj, ale l. 1341 jim navrácen. Později jej drželi Herbortovi synové, zejména 1369 Mikuláš. Pak drželi V. 1375 Jan Rotlev, 1379 král a asi od r. 1395 Hanuš, Jarek a Kunata bratři Kaplířové ze Sulevic. Po těchto následovali napřed synové dvou a pak vnukové Kunata a Čáslav, kteří 1424 město obdařili. Čáslavův syn Mikuláš (1454) postoupil V. asi l. 1467 bratru Petrovi,

jenž město ke hradu přihradil. Týž odkázal V. (1494) Zdeňkovi Malovci z Chýnova († 1512). Synové jeho Jan a Petr rozdělili se 1531 a každý měl polovici, ale Jan prodal 1534 díl svůj Petrovi. Petr přišel o V. 1547 a prodán 1553 Jáchymovi z Hradce, jenž svobody města potvrdil. Tak i učinil 1563 Vilém z Rožemberka, držitel od r. 1554, jenž postoupil V. 1565 bratru svému Petrovi Vokovi. Týž obdařil 1598 město a prodal V. 1601 Volfovi Novohradskému z Kolovrat († 1609), jehož syn Jáchym jej prohodopařil. L. 1619 a 1620 obsazován V. od vojska a obléhán. L. 1630 k. V. Jan Oldřich kníže z Eggenberka a odtud měl V. stejné pány s Krumlovem z rodův Eggenberského a Švarcenerského. L. 1729 zámek obnoven. L. 1850 stal se V. sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít červený a na něm brána s cimbuřím, černou sedlov. střechou a zl. makovicím. Brána jest zavřena zl. mžeží a před ní vykračuje stříbrný pes (lev?). (H. XI. 14.)

Vimberk, nynější název hradu Homberka.

Vinařce, Vinařice, far. ves u Loun, po níž se psal r. 1238 Jan z V. a 1318 Byčen. Patrony far. kostela byli 1357 až 1386 Bedřich, 1386—1417 syn jeho Bedřich, 1419 synové Parcifal a Lot (Alexander). Tento žil ještě 1460. 1465 měl V. Jeník z Divic, pak Jan z Klinšteina († 1503) a syn Jindřich, 1522 patřily V. Děpoltovi z Lobkovic a po něm syn Jiřík. Asi od r. 1560 až 1687 drženy V. s pustým zámekem k Divicům a 1687—1850 k Citolibům. (M. XXVII. 8.)

Vinařce, Vinařice, ves u Berouna, po níž se psal r. 1170 Všebor z Vinařec. Z vladyk přip. se 1382 Oldřich Slepce, 1386—1391 Zachař, 1406 Pecha. Asi od r. 1405 měl je Habart z Litohlav († j. 1437) a po něm synové († j. 1454). Po nich dědili Václav Matros a Petr Chrastský. Potomci tohoto měli V. do 16. stol., pak je dostali Šanovci. L. 1593 k. k. Litni a později připadly k Suchomastům. Části říkalo se 1444 a 1457 Vinařičky. (H. VI. 232.)

Vinaře (pův. Vinaři), ves u Čáslavě, jež se dostala r. 1242 z polovice a později docela křížovníkům Pruským skrze darování Jana Zbislavice. Řád máje v okolí statky, zřídil tu před r. 1272 komendu a ves sama přikázána 1272 ke špitálu v Drobovicích. Po r. 1420 zabrány světskými, pak drženy k Lichnici. Trčkové dostali V. dědičně. Vilém T. prodal ji s Vlačicemi 1555 Václavovi Chotouchovskému z Nebovid. Drženy pak do r. 1579 ke Vlačicům a později do r. 1850 ke Žlebům.

Vinaře, Vinary, ves u Kadaně, jež se přip. r. 1260 (snad sem patří Pennerit. 1178—1196 majetek klášt. Valdaského). L. 1260 seděl tu Václav. 1367 patřily k Hasištejnu. Později drženy k Vyntířovu, zastaveny 1532 Vilémovi z Doupova, ale zase vyplaceny a drženy k Vyntířovu do r. 1850.

Vinařice, Vinařce (v 17. stol. i Nový Valdštejn), ves u Dobrovicevsí, jež se vyskytuje r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. L. 1340 drželo je 5 držitelů. Havel, jeden z nich, prodal svou část Půtovi z Žandova. Pozdější držitelé byli 1370 Bohuněk, 1381 Hereš Chlum, 1403 Beneš z Vartemberka, 1411 Ctibor Čepc z Libiše, 1440 Bohuněk z Klínštejna a 1460 synové tohoto. L. 1517 k. je Jan Cetenský z Cetně, jehož rod (1535 Jiřík a Václav, 1583 Mikuláš, 1590 Jiřík Procek, 1599 Václav P.) tu do r. 1623 seděl. L. 1623 koupil V. Adam z Valdštejna a dal zámku 1626 jméno Nový Valdštejn, jež zaniklo. V. patřily v l. 1623—1850 k Dobrovici. (H. X. 338)

Vinařice, ves u Slaného, jež se přip. r. 1277 jako část újezdu Jemnického, jež byl darován kl. Ostrovskému. Tento držel V. ještě 1390, ale v 15. stol. byl tu vladyčí statek (1406 Hanuše, 1411 Mik. Tichavy), který držel 1419 Jan Kolo z Žichova. V 16. stol. patřily k Okoři a prodány 1597 od Elišky Zajícové Jiříkovi Bořitovi z Martinic ke Smečnu.

Vinary (prv. Vinaři). ves u Bydžova, l. 1390 statek Bohunka Chotělce. ale byly tu i jiné vladyčí statky. Ty v 15. stol.

skoupeny, celé V. patřily 1488 Kunatovi z Dobřenic, 1516 ke Smidarům, pak pp. z Pernštejna. Od r. 1545 držel je Zachař z Pašíněvsi, 1571 Vilém Mířkovský z Tropic, jehož syn Vilém prodal je 1596 Maxim. Rašínovi. V l. 1628—1635 patřily ke kníž. Frydlaantskému, pak vráceny Rašínům a byly dlouhá léta v jich držení. Později přip. ke Chlumci.

Vinec a Podvinec, kostel l. 1165 založený a pod ním ves, jež sloula v starších dobách též V. Fara tu byla ode dávna. L. 1354 byl tu pánem Zdislav ze Zvířetic a 1369 Jan odtudž, velký převor řadu sv. Jana, jež daroval V. 1371 témuž řádu, jež jej ještě l. 1402 držel, ale zavadil. V. patřil 1535 a 1555 ke Krnsku, pak Kašparovi z Granova, jež prodal 1559 kostel a ves Jindřichovi z Valdštejna. Odtud držen do r. 1850 k Dobrovici, kromě platu, který v 16. stol. vycházel do Boleslavě. Fara zanikla bezpochyby 1623.

Vinětic (Palackého Popis 602), bezpochyby Únětic.

Winitz viz Vyněždo.

Vinna, ves u Litoměřic, jež se přip. r. 1115 a 1186 jsouc z části v držení kláštera Kladrub. Na tvrzi seděl 1403 a 1404 Bušek, později Křišťtan z Žernosek (1409) a 1431 syn jeho Křišťtánek, jež ji ještě l. 1451 držel. V 16. stol. patřila již V. k Ploskovicům.

Vinohrady královské (staroč. Viničné hory), město u Prahy, zvané po vinnicích, jež kázav Karel IV. (1358) v okolí Prahy zakládati, sám vinařství podporoval. Vinnice řídily se viničným právem a byly podřízeny úřadu perkmistrovskému. V 16. a 17. stol. bylo vinnic přes 2000. Od váleku 1618—1648 hospodářství viničné hynulo, l. 1729 bylo jich jen 416 a ty zkaženy po r. 1740. Marně chtěla komora vinnice udržovati; několik jich zbylo l. 1794. V 19. stol. povstaly v těch místech zahrady a byly pole, mezi nimiž bylo 1843 68 samot. Ty po zrušení viničného úřadu spojeny 1849 v jedinou obec zvanou Vinohrady. L. 1857 bylo tu 93 domů, 1869 již 205. Když r. 1866 zrušena for-

tifikace Prahy, stavěly se rychle domy. Obyvatelstvo (l. 1857 1688, l. 1869 5318) vzrostlo do r. 1874 na 18.000. L. 1875 oddělen dil (nyn. Žižkov) v samostatnou obec; ostatek (nynější V.) povýšený 1879 na město a obdařeny 1890 erbem. V posledních letech 19. stol. stal se počet obyvatelstva více než dvojnásobným. Od r. 1885 působil jako starosta Jan Fridlaender († 1892), jenž si získal nemalé zásluhy o rozkvět obce. V l. 1888—1893 vystavěn chrám a 1897 zřiz. fara. Prvním farářem byl ctihodný Ferd. Lehner. Erb: Červený štít, na něm hradba s branou otevřenou, za níž jsou dvě věže s okny cimbuřními a končitými střechami. Mezi nimi stojí za hradbou sv. Václav drže levic štít království a pravici vinný hrozen. (K. Rais, Okres Vinohradský.)

Vinoř, far. ves za Karlínem, jež se přip. v zákl. listu Vyšehrad. (1088) a jiném 1130 téhož kostela. L. 1339 tu byla fara. Patrony byli 1358 Rembota Goldner a 1405 Jan od Věže, zeť jeho, 1407 Jan z Dubčce. Potomci tohoto drželi V. do vyměnění (ok. 1508) a po nich Zapštlí k Průhonicům až do r. 1571. Potom byla v držení Zapských. L. 1593 k. V. Václav ml. z Donína († 1594) a dcery jeho prod. V. 1594 Kateřině Smiřické († 1604). Pak držel ji 1604—1626 Jan Boryně z Lhoty a 1626—1651 pp. z Valdšteina. L. 1651 k. V. Heřman Černín z Chudčnic. Rod jeho byl tu vrchností do r. 1850. Kostel l. 1728 znova vystavěn.

Vinovice, n. ves jihozápadně od Klášterce, příslušenství hradu Egrberka, ale l. 1460 již pustá.

Winterstein, n. hrad Berkův z Dubé a přísl. hradu Vildšteina, jenž stával v Sasku za Žandovem a jižně od Lichtenhainu.

Vír, l. 1392 ves a přísl. hradu Rychemburka a Skutče.

Víska, n. tvrz a dvůr v bezprostředním sousedství Loun (1524—1600).

Víska viz **Ostrov**.

Vismburk (z něm. *Weissenburg*, staron. *Wiszenburg*), n. hrad blíže Úpice, jenž založen jest ke sklonku 13. stol. od Tasa z V. (1279—1304). Po něm jej držel

1309 Mladota, 1310 Jaroš a před r. 1323 Milota z Pnětluk. Arnošt z Hostyně postoupil V. (1327—1330) Crhovi z Dubé a Hajmanovi z Náchoda. Dlouho jej drželi Crhovi potomci (1368 Hynek a Hynáček, 1392—1409 Jan a potom Jiří 1426 atd.). Z V. činěny v polovici 15. stol. veliké škody do Slezka; Slezané proto 1447 hrad V. koupili a pobořili. Později dostal se V. Jiřkovi z Poděbrad, jenž tu l. 1456 vládl. Syn jeho Jindřich starší držel V. k Náchodu, ale zapsal jej před r. 1483 Hanusovi Volfovi z Varnsdorfu. Vyplatil jej, ale prodal jej 1487 Zbyňkovi z Buchova. Nástupce tohoto Petr Adršpach z Dubé prodal jej v l. 1516—1519 k Náchodu. (H. V. 33.)

Višensko viz **Višnice**.

Višně (snad prv. **Vyšný**) ves u Krumlova, jež se přip. r. 1272, jsouc statkem Oldřichovým a bratří jeho Benaty a Všebora. Oldřich žil ještě 1308 a synové jeho byli Mikuláš (1305) a Bušek (1317). Markvart z V. prodal V. 1337 klášteru Korunskému, avšak dvorec tu patřil později panem. klášteru v Krumlově. Od 16. stol. držena ves V. ke Krumlovu.

Višněvice (1379) název vsi Višňové u Soběslavě.

Višnice (snad lépe **Vyšnice**), samota u Chudčnic. L. 1379 byla rozdělena na drobné statky. Po ní jmenoval se 1452—1463 Mikuláš. Jako pustina patřila 1546 ke Ptenínu a l. 1614 byla zarostlá lesem.

Višňová, far. ves u Příbramě, v níž byl farní kostel před r. 1363. V. patřovala od nepaměti ke království, ale z části ke kanceláři arcibiskupské. Proto držena pak onano k Dobříši, tato k Příbrami. Ferdinand Švihovský držel V. po vyplacení Dobříše a postoupil ji teprve 1571. Když držela komora oboje panství, přip. V. k Dobříši. Fara zanikla po r. 1623. L. 1787 zřiz. lokálie při kostele 1786 v nově vystavěném a 1858 fara.

Višňová, ves u Soběslavě, starodávné přísl. hradu Choustníka a vladčí statek, který drželi Višňovští z Višňového. Onano část patřila ke Mnichu, 1545 ke Dírnému. Tuto měl naposled 1557 Jan V. a pak bratr jeho Adam. Jan

Špulíř z Jiter k. V. l. 1557 a příp. k Tučapům. Později patřila část Špulířovská k Jindř. Hradci a část druhá (řečená 1379 Višňovice, později i Višňovec) do r. 1850 k Dřínému.

Višňovka, v 16. stol. jméno pustiny, kde stávala Višnice.

Višov, lépe **Výšov**, vlastně **Býšov**.

Vitanovice prv. **Vitanovici**, veska u Ml. Vožice, n. s tvrzí, 1361 statek Otradův, pak Otradův z V., v 15. a 15. stol. **Vitanovských** z **Vlčkovíc**. Ok. l. 1534 k. je Bohuslav **Těmín** z **Těmic**, jehož rod tu seděl do r. 1599. L. 1600 k. je **Bedřich Mičan** z **Klinšteina**, l. 1612 následoval **Jakub Menšík** z **Menšteina**. Přiznáním dostaly se **V. Špulířům** z **Jiter** (1657 **Jáchym**, 1675 **Jiří Štěpán**, 1678 vdova **Zuzana Cecilie**). Od r. 1695 patřily **Janu Adamovi** z **Běšin** a synu jeho **Janovi Jozefovi**. L. 1715 k. k panství **Vožickému**. (H. IV. 246.)

Vitějovice, **Vitějice** (prv. **Vitějovicí**), far. ves u **Netolic**, n. s hradem. Tento založen nedlouho po r. 1283 a měli jej 1312 bratři **Verněf**, **Racek** a **Přibík**. Od nich jej převzal 1317 **Bavor** z **Bavorova** směnou a příp. jej k **Bavorovu**. Hrad potom opuštěn. Ve vsi byl ve 14. stol. kostel a zemanské sídlo. Drahně polností patřilo 1359 ke špitálu **Bavorovskému**, popluží 1364 ke kostelu **Blanickému**, ostatek se dvorem patřival ke hradu **Helfenburku**. V. l. 1593 až 1850 patřily **V.** k **Libějicům**. Obyvatelé osvobození 1594 od odumrtí, což jim 1613 a 1654 potvrzeno. Kostelní knihy založeny 1720 a fara l. 1747. (H. VII. 104.)

Viteň, ves u **Strážova**, n. s tvrzí, napřed přísl. **Strážova**, pak statek 1380 **Valkouna** z **Adlaru** a 1400 **Jana** z **Krásného dvora** († 1404). Později patřila zase ke **Strážovu** a **Opálce**. L. 1577 stala se na krátko zase statkem o sobě, který patřil do r. 1721 k **Opálce** a 1721—1850 k **Bystrici**. (H. IX. 150.)

Vitenc v 16. stol. les u **Újezda** na statku **Hvoždanském**, před tím snad zemanské sídlo, odkudž se psali **vладыky** z **Vitence**.

Vitice (pův. **Vitici**), ves u **Humpolce**,

patřivala r. 1226 klášteru **Želivskému**. Od něho později odcizena, patřila v l. 1533 až 1674 ke **Lhotici** a 1674—1850 zase k **Želivu**.

Vitice, ves u **Vodňan**, jež se příp. r. 1262 mezi statky kláštera sv. Jiří, jenž si ji před tím za jiný statek vyměnil. Cís. **Zikmund** zapsal **V.** 1437 **Janovi Smilkovi** z **Křemže** a držena pak k **Heřmani**. S ní patřila 1548—1588 ke **Kestřanům**. **Jan Vilém** ze **Švamberka** prodal ji 1588 k **Drahonicům**, ale v 17. stol. patřila ke **Skočicům** a od r. 1700 napřed k **Drahonicům** a pak k **Protivínu**.

Vitice, far. ves u **Č. Brodu**, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. Nějakou část vsi držel **Mikuláš** z **Lipan** a po jeho smrti dědic jeho **Mikuláš Vrbík** z **Těmic**. Na tvrzí seděl 1396 **Mikuláš** z **Lipan**, synovec **Mikulášův**. Kromě toho tu byly ještě drobné statky. **Slavata** z **Chlumu** skupil 1480 tři takové statky a příp. je ke **Kostelci**. Ostatek dostal se **Mírkům** ze **Solopisk** a ok. l. 1540 přidělován k **Synči** a **Chotýši**. Část tato příp. ke **Kostelci** l. 1623. Fara, která v 17. stol. zanikla, l. 1754 obnovena.

Vitice, dvůr u **Halmgrünü**, v 16. stol. přísl. **Ostrova**.

Witigstein viz **Vítkův hrádek**.

Vitikovice, ves na **Tloskovsku** (**Palackého Popis 602**), tak i psáno v zápise 1563, ač nemíní-li se tu **Milíkovice** neb **Mlékovice**.

Vitiněves, **Vitínov** (něm. *Wittingau*), ves u **N. Bystrice**, v l. 1487—1850 přísl. hradu **Landšteina**.

Vitiněves, ves u **Jičína**, l. 1414 přísl. **Nemyčevsi**, 1463 statek **Petra** z **Robous**. V 16. stol. byla rozdělena na čtyři díly. Jeden patřil do r. 1536 k **Vel. Slatině**, druhý do r. 1543 ke **Kněžicům**, oba pak k **Veliši**. Třetí patřil do r. 1584 k **Třeváci** a pak bezpochyby také k **Veliši**, k níž čtvrtá část již 1533 patřila. Od r. 1606 držena **V.** ke **Kumburku** a později k **Milčevsi**.

Vítkov (? něm. *Weitzengrün*, pův. *Witkesgrun*), ves u **Kraslic**, jež patřila r. 1273 klášteru **Teplskému**, od r. 1434 k **Lokti**, 1489—1522 k **Falknovu**, 1522—1850 **Jindřichovicům**.

Vítkov (? něm. *Wudingrün*, dříve *Witichengrün*, *Butichengrün*), ves u Falknova a jeho přísl. do r. 1850, l. 1454 Nothaftské léno.

Vítkovec (něm. *Kikelsberg*, pův. *Witthenberg*), zbořený hrad a samota u Holan, který založen Václavem z Vartenberka na zboží Rybnovském po opuštění tvrze Rybnovské, byl pak v l. 1553—1560 sídlem vdovy jeho. Potom opuštěn, když byl založen u Zahrádek Nový zámek, kterému se také Nový Vítkovec (z počátku) říkalo.

Vítkovice, far. ves u Jilemnice, jež patřila 1606 ke Branné a v l. 1701 až 1850 k Jilemnici. V 17. stol. vystavěn tu kostel, při němž 1787 zřízena fara.

Vítkovice, n. ves, nyní les u Dohalic v tu stranu ke Kolovči (u Týna Horš.), l. 1379 statek Drslavův a Jezovcův, 1549 pustá ves a přísl. Lštění.

Vítkův dvůr viz Hradový.

Vítkův hrádek, chybně Vítkův kámen (něm. *Wittingshausen*, dříve *Wittigstein*), zbořený hrad nade vsí sv. Tomáše, snad založený od Vítků z Krumlova před r. 1277. Jisto jest, že patřil od konce 13. stol. pp. z Rožemberka. Petr z R. († 1347) vystavěl kostel sv. Tomáše pod hradem. Ok. l. 1374 drželi jej synové jeho Petr a Jan († 1389) a po nich ti, kteří mívali Krumlov. Oldřich z R. prodal jej 1427 Reinprechtovi z Wallsee († j. 1454), po němž jej měli synové Wolfgang a Reinprecht. Jan z R. zase získal V. ok. l. 1465. Ačkoliv sem purkrabě až do konce 16. stol. posílání, přestala asi od r. 1540 samostatná správa zboží, jež přip. ke Krumlovu. L. 1618 přepaden V. h. od rakouských rebelův, l. 1621 ležela tu cís. posádka, l. 1648 tu leželi vojáci Eggenberští. L. 1649 byl hrad ještě v dobrém stavu a 1728 ještě z části opravován. (H. III. 72.)

Vítkův hrádek (něm. *Büttenhäusel*), n. hrad u Blažejova (Jindř. Hradce), založený snad od Vítků z Hradce, jenž žil l. 1267. Darováním pp. z Hradce dostal se křížovníkům řádu něm., avšak zanikl nejpozději v 15. stol. (H. IV. 68.)

Vitonice, Vitovice (pův. Vatenici?, r. 1239 Vítkovici?), ves ve farnosti Damnovské (něm. Wiedowitz), jež se dostala r. 1115 klášteru Kladrub. a v jeho držení i r. 1186 a snad i 1239 se nacházela. Král Jiří zapsal V. 1465 Hynkovi ze Švamberka. Držena pak k Boru, v l. 1606—1711 ke Třebli a do r. 1850 k Trpístům.

Vitoslavice, n. ves, kterou klášter Dokzanský získal před r. 1226. Později se nepřipomíná.

Vitová viz Vitovka.

Vitovice, pův. Vitovici, dvůr u Strachovic (Přimdy), l. 1407 tvrz Jana z Pernartic, jež spustla v 15. stol. a byla se vsí do r. 1512 přísl. Vidic, pak Pernartic. L. 1590 byla zase samostatným statkem Krystyny Merklínské, pak 1616 Adama z Merklína, jenž držel V. k Racovům. Později patřily V. zase k Pernarticům a v l. 1732—1850 k Boru.

Vitovka, Vítová, n. ves, nyní panské pole u Skytal, jež stála l. 1374 a patřila před r. 1382 Jeskovi z Jablonce. Asi od r. 1384 patřila k Libkovicům a byla 1542 pustá.

Wittig hoř. (lat. *Vetavia*), farní ves u Chrastavy (již r. 1363 farní), jež patřila ke hradu Grabšteínu. V 17. stol. zanikla fara, ale 1674 zase obnovena.

Vizňov (něm. *Wiesen*, lat. *Pratum desertum*), ves u Broumova, v níž byl far. kostel před r. 1355. Patrony byli 1355—1365 Jaroš a Licek, 1371, 1372 Břetislav z Pogrelu, 1376, 1377 pp. z Lažan. 1394 Přibek a 1409 Jan. L. 1434 k. k Broumovu. Dvůr manský patřící k Abršpachu daroval král Jiří 1461 Štefanovi Grunchoferovi. Ten dostal se 1484 Hanušovi z Šandorfu a od Temy nástupce jeho prod. 1499 ke Broumovu. Fara za neznámé doby zanikla a kostel 1727 nově vystavěn.

Vizotele, český název Wiesenthalu u Smržovky.

Vižina, ves u Hořovic, jež se přip. r. 1271, poněvadž tu dán důchod křížovníkům s červ. hvězdou. L. 1405 seděl tu Jan, l. 1406 odumřel tu statek

po Bořivojovi. Pustá ves V. patřila l. 1504 k Osovu a byvší obnovena, byla jeho přísl. do r. 1850.

Vížka, ves u Černošína, jež se přip. teprve v 16. stol. jako přísl. hradu Krasíkova. Od r. 1572 patřila k Bezdružicům.

Vklady, n. ves v okolí Nesper u Vlašimě. Do r. 1693 byla přísl. Nesper a 1545 byla již pusta.

Vlačice (pův. Vlačici), ves u Čáslavě, jež se přip. ok. l. 1189, jsouc majetkem pana Hroznaty. Od r. 1279 vyskytuje se jako majetek kl. Vilémovského, jež zdejší tvrz pronajímal. Klášterství dostalo se po r. 1420 Jankovi z Rušínova a ten prodal V. Chválovi z Říčan. R. 1454 drželi je Trčkové a měli je přes 100 let. L. 1555 k. je Václav Chotouchovský z Nebovid, od jehož syna 1579 vyplaceny. Dědičně prod. pak Janovi Kustošovi z Zubří, po němž drželi je synové Václav († 1599) a Jindřich. Tento prodal je 1612 k Žehušicům. (H. XII. 310.)

Vladměřice, Vladměřice, Ladměřice (pův. Vladiměřici), ves u Manětiny, jež patřila od r. 1204 ke klášterství Plasskému, byvší mu darována od Anežky vdovy Kunovy z Potvorova. V. patřily klášteru až do r. 1420. Tu zastaveny ke hradu Krasikovu, později drženy až do r. 1548 ke Třebli, odtud napřed ke Přimdě, pak k Osojnému a v l. 1587—1850 k Manětíně.

Vladislavice viz Sezemice, Vladislavice.

Vladořice, ves u Žlutic, 1379 statek Plachův a Vítěn. Po nich psali se 1386 Jindřich, 1404 Toch, 1410 Jakeš, 1450 Šimon. Ves s tvrzí přip. později ke Žluticům, od nichž prod. 1569 Janovi Ratiorskému ze Chcebuze. Pak ji drželi do r. 1578 synové, 1578 Kunrát Kaplír a v l. 1604—1850 patřily V. k Chýšem. (H. XIII.) Nade vsí jest Vladořská hora (něm. hora i ves Wladarsch), na níž se Žižka 1421 důmyslně bránil a nepřátelům o jeho zničení usilujícím unikl.

Vlachov, n. ves, l. 1543 již pustá a v držení obce Domažlické.

Vlasenice viz Drbohlavy, Lasenice.

Vlasenice, ves u Pelhřimova, jež se přip. 1376, poněvadž odtud vycházely platy ke kapli na předměstí Pelhřimovském. L. 1590 dostala se Leskovicům. V l. 1623—1850 patřila k Proseči.

Vlasenice, ves u Jistebnice, v l. 1383 až 1399, jak se zdá, statek Mikuláše Růta. L. 1469 patřila V. k Uhřicům, ale platy vycházely Janovi Malovci z Pacova. Část patřila 1517 k Borotínu. L. 1623 zabrána Bohuslavovi Rytrovi a prod. kněžně Polyxeně z Lobkovic. V 17. stol. vystřídali se tu Lažanští a Měsíčkové (1680). Až do r. 1816 patřila Kfelířům ze Zakšova a byla samostatným statkem do r. 1850.

Vlasenice, oblíbený název potoků v jižních Čechách, jež lpí dnes jen na vesnicích na nich založených.

Vlasenička, n. ves u Božejova a Stříteže, v 16. stol. pustá.

Vlasinný potok tekoucí do Medhuje (1260), na němž jest ves Vlasenka u Starkova.

Vlastějovice, Vlastějovsko, obecně Hamřat, městeček nad Sázavou, prvotně ves 1440 Ondřeje a 1448 Mikuláše. Jindřich Firšic z Nabdína zarazil tu železné hory a zjednal si, že byly V. povýšeny 1549 na městečko H. Také tu vystavěl tvrz. Od dcery jeho dostaly se V. 1552 Smilovi Myškovci ze Žlunic, po němž následoval 1564 syn Jan a po tomto bratr Kryštof. Od r. 1573—1637 drženy V. k Ledči. L. 1637 k. je Burjan Ladislav z Valdšteina, ale upadl v dluhy. V. dostaly se proto 1648 Janovi Antonínovi Losy z Losentálu. Vystřídali se pak členové rodin Putzův, Voračických (1678), Štubíkův (1686) a Věžníkův (1698). L. 1716 k. ke Křivsoudovu a s ním přip. ke Kralovicům. Erb: Štít modrý (mají nyní zlatý), v němž hamr s nakovadlem a na němž nakovadle muž v bílém odění (nyní v havříském satě)

drží (žhavý) šín železa. (Nad tím mají u vrchu dvoje ostrvy křížem přeložené. — H. XII. 202.)

Vlastibořice (prv. Vlastibořici), far. ves u Č. Dubu, v níž byl far. kostel již ve 14. stol. Tvrz drželi 1357 Slavibor, pak Anežka z Vartenberka, 1379 Hanuš Pancíř ze Smojna, 1393 Ctibor Hrádek, pak Pancířové. Po smrti Václava z Doubrava (1424) dostaly se Janovi odtudž a Bohuši z Kovaně. L. 1483 odumřely po Michalovi a Zdislavovi br. z Loučeně a dostaly se Štastnému z Valdšteina. Odtud patřily do r. 1565 k Malé Skále a pak ke Sviňanům. Fara zanikla v 17. stol., l. 1789 zřiz. lokalie a 1855 fara. (H. X. 210.)

Vlastislav, ves u Třebenic, n. hrad dávnověký. Kníže Vlastislav Lucký, když podstoupil velký boj s Čechy, založil prý (jak se vypravuje v pradávnej pověsti) hrad V. na tukovém místě, aby odtud znepokojoval i Děčany i Litoměřice, poněvadž ti oba národové Čechům pomáhali. Po pádu Vlastislavově brzo i hrad tento, nejsa polohou příliš pevný, zanikl a náspy se svezly, že je dnes sotva znáti. Ves byla pak vладыčím statkem, na němž seděli 1251—1276 bratři Drslav a Lev, 1276 Vladislav. Vladyky z Vlastěslavě měli za erb orla; k nim patřili 1393 až 1413 Radslav, 1420 Řehník, Hašek a Jan. Část vsi patřila v l. 1420—1545 k Nedvědíči, ostatek měl 1432—1451 Rydkář ze Skalky. Část patřila v l. 1496—1850 ke Skalce, jiná do r. 1538 k Bilině a pak do r. 1572 k Oseku a Duchcovu a od r. 1572 k Chotomíři, část 1543 ke starému dvoru ve Vchynicích. Nedvědícká část patřila v l. 1672—1850 k Milešovu.

Vlašim (t. j. Vlašimův dvůr), město n. s hradem, 1318 sídlo Hynkovo, po němž se přip. 1353 Hynek ml., 1359 Beneš, syn Hynka st. Farní kostel byl tu již l. 1360. Asi v l. 1361—1363 k. V. Michal předek pp. z Vlašimě, erbů supích hlav († 1367). Synové jeho Jan (1376—1415), Pavel (1376—1392) a Václav drželi V. společně, naposled Jan sám a prodal ji ok. 1415 Jankovi

z Chotěmic, jemuž kališníci V. před r. 1424 obsadili. Dostal ji Tůma z Ch. (syn Janův?). L. 1437 zdržoval se tu císař Zikmund. Jan z Ch. prodal před r. 1442 V. Mikuláši Trčkovci z Lípy, jenž obec 1443 od odúmrtí osvobodil († 1453). Synové jeho Burjan, Zdeněk a Mikuláš drželi V. napřed společně, později Mikuláš sám. Vymohl obci 1488 majestát na jarmarky a potvrdil 1501 svobody († 1509). Pět jeho synův drželo V. napřed společně. Ok. l. 1526 převzal ji Mikuláš sám, vystavěl 1522 kostel a dal 1530 obci svobody. Při novém dělení dostal V. Zdeněk (1533), ale postoupil ji strýci Janovi (1534). Synové tohoto rozprodali velké panství. V. koupil 1546 Markvart Stranovský z Sovojovic a od něho 1550 Gabriel Klenovský ze Ptení, jenž vyjednal městu majestát na výroč. trh (1552). Po něm synové Jan a Aleš drželi V. po polovici. Dily skoupil 1588 Vilém Ostravec z Kralovic. L. 1593 ujal ji Jan, syn jeho, od bratří a vyprosil 1602 majestát na potvrzení svobod a dal 1613 obci svobody. V. mu zabrána 1621, zastavena a 1622 prod. Bedřichovi z Talberka, jenž 1631 svobody obce potvrdil († 1643). L. 1648 založ. kostelní knihy. Na V. následovali Bedřichovi synové, naposled Frant. Vilém († 1665). Syn jeho Jan Fr. Kryštof prodal V. 1665 kněžně Boženě Dobrotivé z Porcie († 1682). Po této ujala V. dcera Františka Dobrotivá vd. Weissenwolfova rozdělením se sestrou (1682). Syn její Frant. Antonín zemřel 1715 a dědila po něm dcera Marie Jozefa vdova Trautsonka. Dcera této M. Jozefa († 1792) vdala se za Karla Jozefa kníže z Auersperka († 1800), jehož rod (Vilém † 1822, Vilém † 1827 a Karel Vilém) byl tu vrchností do r. 1850, velkostatek pak je dosud v držení téhož rodu. L. 1850 stala se V. sídlem c. k. úřadův a l. 1858 založena tu první záložna v Čechách. Erb: Štít modrý, ve spodní polovici stříbr. hradba ze štukové stínkami, branou otevřenou a mžeží vytaženou, nad tím písmena A K Z P. t. j. Aleš, Klenovský ze Ptení. (Slavík. Děje Vlašimě, M. B. II. 6.)

Vlaštovičnick, n. ves v okolí Humpolce a Želiva, jež ležela r. 1226 na klášterství Želivském.

Vlažňovice (Blažňovice?), n. ves na klášterství Želivském (1226).

Vlčetín, ves u Žirovnice, l. 1388 až 1414 statek Ondřeje ze Zásnuk a pak jeho potomstva (1415—1432 Ctibor Hájek, 1432—1443 Tůma, 1454—1493 Jan). Václav z Vrchovišť koupil ji ok. l. 1493 k Žirovnici, k níž do r. 1850 patřila.

Vlčetín, ves u Kamenice n. L., 1359 až 1641 její přísl., avšak část měl 1577 Frant. Švejnich z Borové. Tato držena 1595—1603 ke Mnichu. Kamenická část patřila 1641—1850 k Černočicům.

Vlčeves, obec. Vlčoves, ves u Tábora, l. 1379 přísl. hradu Choustníka, k němuž do r. 1597 patřila. Petr Vok z Rožemberka postoupil ji 1597 Václavovi Vítovi ze Rzávěho a měl ji 1603 Zdeněk V. ze R. Později patřila k Radenínu.

Vlčí, ves u Přeštic, l. 1379 statek Jana, Jitky a z části k Nedanicům, 1443 Vícemilův. Část patřila do r. 1596 ke Švihovu a pak k Měčínu. Ostatek patřil v 16. stol. Kanickým z Čachrova (Jáchym † j. 1502, pak Jan a Václav, 1628 Jindřich). Po Jiřikovi K. ujal týž statek 1656 syn Petr Ferdinand, po něm dědilo ženské přibuzenstvo a jím dostalo se V. v držení Přichovských a přip. pak k Lužanům.

Vlčí, ves u Loun, n. s tvrzí, 1318 sídlo Bohuslava z Vlčího. Část měli 1381 Bušek a 1425 Bohuslav, část patřila 1392 až 1527 ke Chlumčanům (tato pak k Lounům), část do r. 1538 ke Pravdě. Lounskou část koupil 1548 Šeb. z Veitmile, část patřila od r. 1549 k Citolibi a odprodána 1565. Drželi ji pak Sataněřové z Drahovic až do r. 1623. Část n. k Pravdě náležitá dostala se 1580 Adamovi Hruškovi z Března a držena pak ke Pšanům. Část Sataněřův drželi od r. 1624 Přichovští a přikoupili Pšany. Celou ves V. prodal Karel Max.-P. 1698 knížeti ze Švarcemberka a přip. pak k Toužetínu.

Vlčí hora, návrší u Panošího Újezda, n. dvůr a tvrz, po níž se psali 1397 Habart, 1406 Jan, Václav a Zachař, synové Oldřichovi a předkové Chmelických z V. V. držel před r. 1416 Hanuš Fiedler a pak syn Jan. L. 1451 k. k Újezdu, v 16. stol. rozdělena na dva díly a zanikla. (H. VIII. 93.)

Vlčí pole, obec. Vyšopole, ves u Sobotky, n. s tvrzí, 1357 statek Albíkův a Markéty (pak Ješkův). Od sklonku 14. stol. náležel farní kostel i většina vsi ke Kosti. Ostatek drželi 1486 Jan Vlčepolský ze Semčic, 1524 Beneš z Bavoryně a pak drželi celou ves Valkounové z Adlaru (Václav, Vilém, Oldřich, 1543 Jiřík, 1568—1594 Václav ml.). L. 1607 držel V. Vladislav Odkolek z Újezdce a nástupce jeho Jindřich O. prodal V. 1623 Polyxeně z Pernšteina Přip. pak ke Kosti. (H. X. 98.)

Vlčice, far. ves u Trutnova, ve 14. stol. též farní ves a manství k Trutnovu. Držitelé byli 1355—1373 Ulman, 1384 synové jeho Gerhart a Hylprant. L. 1415 byly mezi několika rozděleny. Díly skupili Zilvárové z Pilnikova a drželi pak ke hradu Břecšteínu. V l. 1624—1634 patřily ke kníž. Frydlantskému. Nějaký čas se tu zdržoval Komenský. Po spuštění Břecšteina přeneseno sídlo na zdejší tvrz. Statek býval od r. 1675 v držení rodu Švarcberského do r. 1789 a od r. 1790 Theerův z Silberšteina, kteří l. 1861 vymřeli. (H. V. 144.)

Vlčice, ves u Blovic, l. 1379 statek Heřmanův, jenž ok. l. 1382 zemřel. L. 1400 byl i syn jeho Heřman mrtev. V. patřily v l. 1545—1850 ke Hradišti.

Vlčinec, n. hrad u Petrovic (Police), založený na klášterství Břevnovském a to snad ok. l. 1290 opatem Bavorem. Snad byl sídlem Jana Kdulince, jenž držel do r. 1390 blízké vesnice v zástavě. L. 1406 byl již opuštěn. (H. V. 65.)

Vlčinec, l. 1558 pustotina v okolí kláštera Kladubského.

Vlčiněves, ves u Ústí n. L., jež se přip. 1454 s Malšovici, Tasovem a Řepčickami v držení Jana ml. Děčinského z Vartemberka. Není jisto, je-li totožná s ny-

nější vesnicí Waldschnitz, která se nazývá 1626 Volšnice (snad Olešnice) a patřila až do r. 1850 ke Svadovu.

Vlčkov, ves u Litomyšle, jež náležela k prvotnímu nadání kláštera Zbraslav. (1292). Od 14. stol. držena ke hradu Lanšperku a od 16. stol. do r. 1850 k Lantškrounu. Část její patřila do r. 1543 ke Člupku a odtud k Brandýsu.

Vlčkov. Hrabě Čec z Železnice daroval ok. l. 1180 klášteru Plasskému u ves Wilcecow. Není-li tím míněn Vlošov, dotýká se nějaké spustlé vsi.

Vlčkovice, farní ves u Dvoru kr., jež byla ode dávna přísl. hradu Hradiště. Také tu bývalo manství k témuž hradu, jež držel 1418 Hana z Kokotova, pak syn a 1492 Václav a Mik bratři Hrabíšové z Nové vsi a jež přík. 1504 ke Hradišti. Ok. l. 1599 odděleny pro Balcára Pecin-gára z Bydžína, od jehož syna se dostaly 1604 Heřmanovi Vilémovi P. z B. a jeho bratru. Heřman seděl tu na tvrzi. L. 1622 statek jeho zabrán a příp. 1624 ke Hradišti. L. 1853 tu založena lokalie a 1887 fara.

Vlčkovice, ves u Otic, n. s tvrzí, po níž se zvali 1378 Přibík, 1385 Mikuláš a později Vlčkovští a Vitanovští z Vlčkovic. Z oněch seděli tu ještě 1541 bratři Václav, Arnošt a Mikuláš, 1571 Jiřík a Mikuláš. L. 1588 prod. Karlovi Pfeřkornovi z Otopachu. Pak následovali Vlkové, Otové z Losu; 1595 příp. k Neustupovu, od něhož se dostaly 1653 k Prčici. V l. 1686—1702 patřily k Ml. Vožici a od r. 1702—1850 byly svobodným statkem. (H. IV. 248, M. B. 72.)

Vlčkovice, ves u Planice, n. s tvrzí, 1373 sídlo Vilémovo, pak Vyntišů z Vlčkovic, z jichž rodu tu seděli 1402 Ojř Mareš, 1477 Vyntiš, 1516 Jan, pak do r. 1543 Václav. L. 1543 k. je Burjan Bořikovský z Košumberka, po němž následovaly dcery Potomněse střídaly rodiny 1588 Pernklo, Račínové, 1630 Branišovští, 1671 rodina Doudlebských a Soyerův, 1695 Fruveinové z Podolí. L. 1698 k. ke Kolinci. (H. IX. 265.)

Vlčkovice, n. ves a dvůr manský ke hradu Lipému v okolí Holan, jež patřil 1413 Václavovi Hrochovi z Hrochova a 1419 Haškovi odtudž. L. 1455 byl dvůr již pust a při panství Lipském příp. se 1502 popluží Vlčkovské. Část polstva vytopena před r. 1455 rybníkem.

Vlčnov, ves u Chrudimě, po níž se nazývali r. 1244 Dobrohost z V., 1318 Ctibor, 1346 Bohuněk a Hroch. Tehda a potom byl V. rozdělen na drobné vladyčí statky, na nichž seděli předkové Švábů, Rusků a Vrbických z Vlčnova. Část jednu koupila obec Chrudimská 1520 od Jana Holce z Nemošic a držela ji do r. 1850. Ostatek patřil se dvorem Vrbickým dlouhá léta Talackům z Ještětic, přík. 1683 k Zaječicům a 1697 k Navevrkám. (P. A. III. 124. — Viz i P. A. VII. 282.)

Vlčoves viz Vlčeves.

Vlence, soudíc podlé zák. listu Břevnov. (993), bývala ves na Litoměřicku, ač není-li totožná s následující.

Vlence, ves u Berouna, n. manství a svob. vladyčí statek. Ze zdejších vladky (1381 Věslav, 1383 Ondřej, 1384 Jetřich, 1394 Hostislav, 1402 Otmar a t. d.) příp. se mnozí. Manství drželi 1499 a t. d. Rousové z Lipničky (nebi Vlenec). Část patřila 1571 a do r. 1850 k Litni, 1600 bylo tu dvoje manství Rousovské a Prokopovské a tak to zůstalo až do 19. stol. (Viz Sommerovou topogr. Ber. Kr. 291 až 292.)

Vletice, ves u Sedlčan, jež se příp. r. 1220, když tu Vitek z Prčice prodával Kojetín. Vok z Rožemberka odkázal V. synům své sestry. V 16. stol. patřily ke Zvíkovu (snad od kláš. Milevského) a byvše odprodány v l. 1595—ok. 1609 k Obděnicům, pak ke Skoupému a 1642—1850 ke Chlumci.

Vihlavy, ves u Budějovic, jež se příp. r. 1273 jsou majetkem kláštera Vyšňobrodského a byvše odňaty Svatomírovi z Němčic pro jeho výstupky; 1293 navráceny V. synu jeho Onšovi. Potomci tohoto seděli zde na tvrzi (Jan, Abšík, ok. 1360 Oneš, Mikuláš a Čadek). Hrůzové z V. byli 1388 Jan, 1408 Mik. a Jan, pak Beneš † j. 1446, 1446 Václav. L. 1454

dostaly se Janovi Koňatovi z Olešnice, později Chlumským a 1482 Kořenským z Terešova (1482 Petr, 1493 Jiří a Václav, 1543 Václavovi synové). L. 1548 k. V. Jan Malovec z Malovic, odkudž drženy ke Dřitni. Od této jen na krátký čas odloučeny byvše přip. 1624 ke Hluboké. (H. VII. 176.)

Vlhostice viz Holetice.

Vlhošť, hora u Holan (1406).

Vliněves, obec. Vlnoves, ves u Mělníka, n. s tvrzí, ve 14. stol. farní ves na vладыčí statky rozdělená. Pak tu byly dva statky, jeden Běškovcův, druhý 1389 až 1394 Smilův, jenž byl předkem Vlinských ze Vliněvsi, kteří (1405 Jan, 1413—1434 Jindřich, 1484 Václav, 1503 Smil, 1543 Jindřich) tu do 16. stol. seděli. Část Běškovcův přikoupil Smil. Kdy V. prodali, není známo, ale 1622 patřila již k Beřkovcům. Část patřila klášteřu v Šopce a od r. 1789 k zámku Mělníku. Fara zaniklá ok. l. 1670 obnovena a kostel 1866 znova vystavěn. (H. VII. 206, B. M. 806.)

Vlkan (něm. *Wilken*, dříve *Wilkan*), ves u Kadaně, jež připojena 1367 k témuž městu.

Vlkančice, Vlkanice, tvrz, dvůr a ves (nyní zámek v Chotovinách), která s kostelní vsí Chotovinami splynula v jedno a jména svého pozbyla.

Vlkanec, far. ves u Habru, v níž byl farní kostel již před r. 1361. Ve V. seděl r. 1362 Hašek z Jíkve, sice patřila část a r. 1402 celá ves ke hradu Chlumu. Při dělení l. 1417 přidělena k Podhořanům, ale získána ke Chlumu opět ok. l. 1462 a patřila k němu skorem po celé 16. stol. Adam Slavata prodal V. 1588 Jindřichovi Chotouchovskému z Nebovid. Odtud držena napřed ke Žlebům a pak do r. 1641 k Hostačovu. V l. 1641 až 1850 patřila k Jeníkovu. Fara v 17. stol. zanikla. L. 1775 tu dosazen administrátor a 1793 obnovena fara.

Vlkanice viz Lkanice.

Vlkanov větší (něm. *Wilkenau*), ves u Ronšperka, 1361 statek Zdeňka z Heršteina. L. 1397 rozdělen byl mezi Buška, Zdeslava, Držka, Bozděcha a Bohunka. Později skupen od Pivoňského klá-

štera. Král Zikmund zapsal V. Janovi Martinovi a Rochcovi bratřím z Otova. L. 1537 patřil k Ronšperku a byl vrchností tudíž do r. 1850 poddán.

Vlkanov menší, Vlkanovec, n. ves v okr. Kdyském, z níž zbyl toliko mlýn u Němčic a Staré huti; návrší nad ním slove Vlkanovec. L. 1379 patřil Něprovi jen z polovice a polovice ke hradu Heršteinu. Celá ves byla 1534 pusta a přisl. Heršteina a přip. 1547 k Úhovicům.

Vlkava, ves u Nymburka, n. s tvrzí ve 14. stol. na několik statků rozdělená. Větší část drželi 1415 Hereš z Vrutice, 1459 Petr Odkolek z Újezdce, 1497 až 1512 vl. z Hustířan. Ok. l. 1531 drželi V. Lévoové z Brozáněk, pak následovali 1540 Václav Sokol z Leskovce, 1546 Mik. z Habartic. L. 1559 k. V. Kašpar z Granova, po němž ji měl zeť Jan Chlivenický z Ryzenska, jenž tu vystavěl novou tvrz. L. 1608 k. V. Adam Linhart z Najenperka († 1617), jehož synové ujeli 1628 ze země. Pak patřila ke knížectví Frydlantskému, darována 1636 Otovi Bedřichovi z Harachu, jehož rodu patřila do r. 1789. Odtud držena k Loučeni. (H. X. 345.)

Vlkonice, ves u Volyně, jež se přip. r. 1274 jsouc statkem Vítovým. L. 1337 psali se odtud Janek a Vecl. V 16. stol. patřily ke Strakonickým a tak do r. 1850.

Vlkonín, někdy véška (2 dvorce) v krajině severně od Tábora, l. 1542 již pustá.

Vlkonín, ves, jež se přip. v listech Litoměřických (1218).

Vlkopesy, n. ves u Litoměřic, jež se přip. 1263. Dvůr V. drželi 1335 bratři Mikuláš a František Ústští, měšťané Litoměřičtí. L. 1385 praví se o té vsi, že náležela k šosu Litoměřickému. Podle toho nespasno tvrditi, jsou-li V. totožné se vsí Wolfschlinge u Svadova.

Vlkošov, ves u Manětiny, jež se přip. r. 1185 mezi statky klášteřa Kladrub. L. 1379 patřil Buškovi, l. 1402 Jetřichovi Hošťálkovi a asi od r. 1406 Židům z Vetlé. Asi od r. 1437 seděli tu Račínové z Račina (1437 Racek a Příbram, ok. 1490 Bušek, 1509 Mikuláš,

1545 Mik. a Lorenc († 1590). 1603 Bohuslav, 1614 Adam, pak Ondřej). Byv zabrán prod. 1623 ke Žlutičům, avšak od těch ok. 1651 oddělen a přidán k Nečtinám, k nimž do r. 1850 patřil. (H. XIII.)

Vlkov, ves u Poděbrad, za krále Jana statek snad Mikše Havránka a 1353 Alberta odtudž.

Vlkov, ves u Král. Městce, již záhy ve 14. stol. farní, 1323—1361 statek Janův. Patrony kostela byli 1368 Jan Vavák. Dobran a Jan, 1371 oba Janové, Vilém, Mikuláš a 1418 Dobran ze Skochovic. L. 1432 držela jej Machna dcera Dobranova; i potom patřil ke Skochovicům a v l. 1521—1850 ke Chlumci. Fara zanikla snad v 17. stol.

Vlkov, Vlk a v á, ves u Blovic, l. 1379 z části přisl. hradu Vildšteina. Jako pustina držen 1601—1633 k Poříčí; 1715 tu již stál dvůr.

Vlkov, ves u Uhl. Janovic, slove jako přisl. Pobipěs Vlkovice a 1623—1629 Vlková.

Vlkovice (pův. Vlkovicí), ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako majetek kláštera Teplského. K Teplé patřila do r. 1850.

Vlkovyje, n. ves v krajině mezi Opočnem a Jozefovem, jež se přip. r. 1228 jako majetek kláštera Opatovského, jež je obdržel od Matafe kuchaře králova. Ves V. stála ještě 1406 a Hynek z Červené hory daroval tu plat klášteru dom. v Hradci král.

Vlksice (pův. Vlkšicí), ves u Milevska, jež patřila od r. 1291 k biskupství. Ve 14. stol. tu byly vladyčí statky. L. 1497 dostaly se V. Hodějovským z Hodějova a dostaly se ok. 1520 Tetaurům z Tetova. L. 1570 k. je Jiřík Těmín z Těmic, l. 1597 dostaly se zase Hodějovským. L. 1621 zabráný, byly pak v držení Pavla Michny, 1628 Bechyňův, 1636—1674 Doudlebských. Pro dluhy byvše odhádány, rozpadly se na několik částí, jež po skoupení přip. k Milevsku. (H. VII. 284.)

Vlkyš, ves u Stříbra, n. s tvrzí, na níž seděli 1457 Jan z Třebouně a 1487 Jan Hošťálek z Hojnestu. Tohoto rod (1539 Mikuláš, 1576 Jan) seděli tu

dlouho. Po nich tu vládli Henigárové z Žeberka, 1636 Jan st. Vodňanský, pak Kfelířové z Zakšova a jiní rodové do r. 1850.

Vlkyš, ves u Touškova, od r. 1115 majetek kláštera Kladrubského, jež jej připojil později ke hradu Komberku. S ním přip. pak k Čeminům.

Vlňoves viz Vlněves.

Vlny, na Vlnách, n. dvůr u Hostic (za Volyní), l. 1455 již pustý.

Vltava, řeka přip. se ve franckých letopisech k r. 872.

Vltavice menší, přítok Vltavy (něm. *Dürnauer Bach*), jež se přip. r. 1259.

Vltavice větší, přítok Vltavy (něm. *Haimbach*), jež se přip. r. 1259.

Vltavice dolní, pův. Heršov, druhdy i Vltava, městec u Hor. Plané, jež Hereš (Hrz) purkrabě Zvíkovský založil a 1268 klášteru Korunskému daroval. L. 1355 byl tu farní kostel, jehož patrony byly opatové. V. zůstala až do r. 1420 přisl. Koruny a v l. 1420—1850 držena ke Krumlovu. Obyvatelé dostali 1505 svobodu, aby o statcích řídili. L. 1611 obsazena od cis. vojska proti Pasovským. L. 1637 založ. kostelní knihy a 1684 povýšena V. na městec. Kostel l. 1768 v nově vystavěn. Erb: Štít z horní polovice modrý, v dolní řeka mezi zelenými břehy a přes ni most spojující cesty na březích.

Vltavice horní, farní ves u Vimberka, l. 1359 řečená Stará Vltava a l. 1531 až 1630 Vltava. Bývala od dávna přisl. hradu Vimberka a to do r. 1850. L. 1724 založen tu kostel a při tom fara. Kostelní knihy začínají se r. 1724.

Vltavotýn, osklivý a zavržení hodný překlad z něm. Moldauthein, u lidu prostě Týn.

Vltavsko, Vltavský kraj, l. pojmenování světského obvodu, kterým se vyznačovala krajina po pravém břehu Vltavy, tak že šla hranice asi od Kostece u Orlíka obloukem až k Sázavě u Nespek a pak mimo Řehenice, Petrkov a Jerčany k Vltavě. O nějakých úřadech v tomto kraji, jehož pojmenování bylo snad jen topické, není nic známo. Ve 14. stol. podřízen byl úřadu Kamýckému a 1402 úřadu

Píseckému. L. 1380 mělo V. sice své popravce, ale z toho potom sešlo a hejtmánové krajští v Bechynsku byli také hejtmány nad Vltavskem po 15. stol. V 16. a 17. stol. bylo V. samostatným krajem a teprve l. 1714 spojeno s Podbrdskem (k němuž již dávno před tím připojeno bylo Kamýčko) v Berounský kraj. V 16. a 17. stol. byla Vltava západní, Sázava severní hranicí V. východní a jižní asi tak, jak šla hranice Berounského kraje.

2) Vltavské děkanství neb kraj děkanů. V. obsahovalo ve 14. stol. kostely a fary: Sedlčany, Dublovice, Chlum, Křečovice, Hodětice, Kosovu horu, Vojkov, Krásnou horu, Lašovice, Klučenice, Kostelec, Kovařov, Předbořice, Petrovice, Chýšku, Obděnice, Nechvalice, Počepice, Prácheň, Sedlec, Jesenici, Otice, Arnoštovice, Miličín, Oldřichovec, Oldřichov, Lazice, Kamberk, Šebířov, Vožice, Janov, Hory Smilovy, Blanici, Hlasivo, Chotoviny, Hoštice, Kostelec, Střeziměř, Borotín, Jistebnici.

Voč, farní ves u Kadaně, l. 1292 statek kláštera Postoloprtského, jenž tu zřídil proboštství, ale toho l. 1357 i s vesnicemi přisl. Karlovi IV. postoupil. Karel připojil V. s farou ke hradu Haunšteinu. Králové vykonávali tu podací právo l. 1385—1395, pak 1417 Bušek z Tachlovic a 1424—1427 Štěpán harnušmistr. K Haunšteinu patřila V. do r. 1587, pak krátkou dobu k Hymlišteinu, v l. 1588 až 1850 ke Klášterci (kromě l. 1653—1655, kdež patřila k Felixpurku). Fara 1758 obnovena.

Voděrady (prv. Voděradi), ves u Ml. Boleslavě, odkudž se psali 1362 Pavlík, 1363 Ješek, 1437 Ctibor Távák. V l. 1440—1444 seděl tu Mikuláš z H., předek Voděradských z Hrušova, Jan z Cimburka prodal V. 1481 Jaroší z Sovojovic a patřily odtud ke Stranovu.

Voděrady, ves u Litomyšle, jež se dostala r. 1292 kláštera Zbraslav., ale nezůstala v jeho držení. Vítek ze Švabenic zavadil V. 1308 kl. Zderazskému. Část prodal 1454 Jan Lantfojt z Seči obci Litomyšlské, část patřila

do r. 1504 Janovi z Pernšteina a prodána tehdá téže obci a část patřila v l. 1506 až 1850 k Brandýsu nad O.

Voděrady, far. ves u Kostelce n. O., v níž byl far. kostel před. r. 1355. V. držel tehdá Radslav V. († j. 1355) a. 1363 Havel arcijáhen Hradecký, l. 1365—1358 Miroslav Srp. Ok. r. 1380 připojeny ke hradu Skuhrovu. V 15. stol. drženy ke hradu Litickému a pak k Potšteinu. Při rozprodání panství Potšteinského, přidány k Tyništi (1559), k němuž patřily do r. 1577, pak drženy do r. 1850 k Častolovicům. Kostel 1582 přestavěn a 1652 obnoven. Fara zanikla v 17. stol., l. 1785 tu zřiz. lokalie a 1856 fara.

Voděrady, ves u Chomutova, po níž se zvali r. 1281 Bohuše a Benek, 1362 Litolt, 1387 Bořita, 1412 Albert. L. 1495 držel je Jindřich z Vřesovic, v 16. stol. Sataněři z Drahovic (1519 Bedřich, 1544 Pavel, 1572 Cyríl, pak Kryštof). Od r. 1593 drželi je Hochauzárové z Hochauzu. L. 1620 prod. Pavlovi Michnovi z Vacinova, jehož nástupce je 1652 prohospodařil. Drženy pak k Bilenčům a od 18. stol. do r. 1850 k Červenému hrádku.

Voděrady, n. ves a tvrz vých. od Nového dvoru blíž Slavče, 1376 statek Kunše z Chotělic, 1397 Janův, jehož potomci byli Voděradové ze Sekyřic. L. 1407 dostaly se Vlaštkovi, předku Petrovských z Voděrad. V 15. stol. spustly a zbyl z nich 1501 dvůr, jenž patřil ke Kněžicům. I ten opuštěn a 1543 byla celá ves pusta. (H. X. 404.)

Voděrady, Voděrádky, ves u Řičan, 1360 přisl. Kostelce n. S., k němuž z části ještě 1443 patřila. Část měli křižovníci Svatomárští; ta patřila pak k Ůhříněvsi (1436—1850). Část n. Kostelecká patřila do r. 1579 ke Kuří a pak též k Ůhříněvsi.

Voděrady černé, ves u Kostelce n. Č. l., jež patřila ve 13. stol. k Ratajům a od r. 1291 s nimi k biskupství. Jeden dvůr patřil v l. 1356—1475 ke Kostelci. Ostatek prodal Jan Zajímáč z Kunštatu 1510 Michalovi Slavatovi z Chlumu a patřila odtud celá ves ke Kostelci.

Voděrady polní, ves u Kouřimě, jež se přip. v zákl. listu Vyšehradském (1088). Kostel Vyšehradský měl tu ještě ve 13. stol. užítky. Ve 14. stol. byl tu far. kostel a V. patřily z části kláš. Sázavskému, k němuž držena ta část s kostelem do r. 1547, pak patřily k Jilmanicům a později ke Svojsicům. Jiná část patřila 1545 k Chocenicům a byla později s tvrzí v držení Myškův, od r. 1595 Hrabáňův z Přerubenic. Ta patřila do r. 1608 k Zalešanům a potom též ke Svojsicům. Od 17. stol. byly V. zase samostatným statkem do r. 1850. Fara v 17. stol. zanikla. Kostel 1771 znova stavěn.

Vodice (i Odice neb Dolánky), dvůr u Ml. Boleslavě, n. ves (1320), l. 1380 statek Jenišův a 1437 Ramšův. Odtud se psali v 15. stol. Čéčkové z Vodice. Od 16. stol. patřily V. ke hradu Boleslavi.

Vodice, ves u Netolic, ode dávná přisl. kláštera Korunského. Cís. Zikmund zastavil ji 1437 Zbyňkovi z Květuše, ale 1460 již byla v držení obce Tábořské. L. 1547 postoupena králi a prodána pak pp. z Rožemberka, od nichž přip. k Netolickému panství.

Vodice, ves u Pacova, po níž se psali 1414 Bohuslav, 1460 Lev, 1462 Zdeněk. Pak patřila V. ke Hrádku a Jindřich z Hrádku († r. 1566) vystavěl tu tvrz. K dceři jeho přiznal se před r. 1577 Jan st. Smrčka ze Mnichu, patřila pak od r. 1612 Vrchotickým, v l. 1615 až 1738 Vratislavům, pak Kapounům. Ok. l. 1692 dostala se Litickým z Šonova, l. 1697 k. ji Jaroslav Štastný Odkolek z Újezdce a do r. 1850 vystřídalo se několik rodin. (Viz H. VI. 217. a Sommrova topogr. 117.)

Vodičky, n. ves u Broumovic a přisl. téhož statku, l. 1544 již pusta.

Vodná, ves u Kamenice n. L., jež patřovala ke zboží Kamenickému a teprve l. 1641 oddělena k Černovicům, když byla ves před tím na dvůr svedena. Nová ves založena l. 1796.

Vodná, místo, jež se k r. 1167 v okolí Litomyšle připomíná, bezpochyby potok.

Vodňany (pův. V o d ň a n ě), kr. město, jež vzniklo vysazením královským z nějaké starší vesnice panství prvotně Netolického, později Hlubockého. Vilém z Landšteina daroval 1327 zdejší farní kostel kl. Drkolenskému. Za krále Jana, jenž udělil první svobody, patřily V. k vladařství Píseckému. Svobody 1335 darované potvrdil Václav IV. 1378, Zikmund 1437, Ladislav 1454 a Jiří 1460. L. 1395 opanoval je Jindřich z Rožemberka a donutil k těžkému zápisu. Václav IV. obdařil 1404 zdejší řezníky. L. 1406 dobyty V. od Heralta z Kunštatu a vypleněny. L. 1419 přidali se Vodňanští ke kališníkům a vytloukli klášter Písecký, když ale Oldřich z Rožemberka V. opanoval, donutil je k těžkému zápisu a za to dovolil hradby zbořené vyzdvihnouti. T. r. Žižka V. dobyl a obyvatelé strany Oldřichovy upálil. Odtud V. držely věrně s bratrstvem Tábořským pomahající mu ve všech bězích až do r. 1452. L. 1443 obléhány od Václava z Michalovic. Od 15. stol. byly V. král. městem. Králi Jiřimu věrně pomáhaly a to s nemalou škodou (1468). Od krále Vladislava obdržely nadání (1472, 1479, 1499). V ty časy měly nemalé spory strany nuceného ježdění po silnicích. Hospodařilo se tehda tak dobře, že obec kupovala statky a zakládala rybníky, z nichž největší Dřemlnský 1525. Události l. 1546—1547 způsobily takovou pohromu, že o většinu svých statkův přišly. Nicméně jim od Ferdinanda I. a nástupcův jeho svobody potvrzovány (1570, 1578, 1613) Povstání l. 1618 odstonal V. hůře, než jiná města. L. 1619 a 1620 dobyty od cís. vojska a vypleněny, hned i se statky zabrány a Baltazarovi de Marradas (1623) bez písemného zápisu zastaveny. Odtud byly přisl. zámku Hluboké. Úředníci panští obtěžovali město všech důchodů prázdné kruté; žádosti Voňanských ze vybavení byly marné. Po napsání listu zástavního 1672 domáhala se vrchnost toho, aby jí byly V. dědičně doprodány. Komora to překazila a l. 1709 dovoleno Vodňanským, aby si k vyplacení půjčili peníze. K vyplacení došlo 1710 a V. odevzdány podkomožskému úřadu. L. 1722 všechno město vyhořelo. Jiné ohně byly

1733, 1757 a 1782. Svobody městské potvrzovány 1732, 1748, 1786, 1793 a l. 1840 přidán pátý výroční trh. L. 1850 začaly se c. k. úřady. Znamenití rodáci: Jan Campanus † 1624, Fr. Herites (nar. 1851). Erb: Štít zlatý, na něm havíř s zeleným beřetem, drže před sebou štít král. Českého. Po stranách havířových zl. hornické stěvice a po stranách štítku dvoje hor. kladiva křížem přeložená.

Vodochody (pův. *Vodochodi*), ves u Roudnice, jež dostala se templářům, kteří ji prodali r. 1294 biskupovi Dobešovi. Nedlouho potom byla část zbožím vладыčím, ale koupeny 1338 od kláštera Roudnického, který ji měl s arcibiskupem na polovici. Po r. 1420 oboje drženo k Roudnici. Ve vsi bývalo manství.

Vodochody, ves za Karlínem u Odoleny vody, již daroval Boleslav III. ok. r. 1000 klášteru Ostrovskému. V l. 1330 a 1342 patřily kl. Zbraslavskému. Václav z Víteence prodal V. 1527 obci Tábořské, která ji prodala 1545. Byly pak v držení vl. z Prošovic až do r. 1556, pak je měl Jan z Dobřichova, od r. 1558 Václav Sluzský z Chlumu a 1612 Petr Chotek z Chotkova. Později připojeny k Odolce.

Vodokrty (pův. *Vodokrty*), ves u Přestici, prvotně dvě vesnice nepřilíhly od sebe vzdálené. Před r. 1239 vyměnil si je klášter Kladubský od kláštera Nepomuckého. Část patřila 1266 ke kapli sv. Vavřince u Plzně. Po r. 1420 byly světským zbožím, patřily ke Skále, od níž odprodány z polovice k Řenči (1526) a z polovice k Lukavici. Petr Lukavský z Řenče († 1552) dostal V. za díl. L. 1561 spojení obě části a vystavěna tu tvrz. V l. 1589—1603 patřily Boubínským z Újezda a 1603 přík. k Řenči a Dol. Lukavici. (H. IX. 180.)

Vodolice (pův. *Odolici*), ves u Bíliny, jež patřila od r. 1203 z polovice, později zcela klášteru Oseckému a l. 1343 něm. právem vysazena. Od r. 1421 držena mocně od Lounských a postoupena 1454 králi. Král Jiří zastavil V. 1469 Václavovi z Černic a patřily 1485 a 1504 Václavovi a Mikšovi odtudž. V 16. stol.

drženy z části k Postoloprům, z části patřily 1588—1599 Vinklmanům. Tato část k. 1601 k Postoloprům. Od polovice 17. stol. patřily k Libčevsi.

Voigtsberg, někdy přísl. koruny České, jež ponecháno 1459 při Sasku.

Vogtsdorf, Fojcdorf (lat. *Advocati villa*), v l. 1363—1426 farní ves, příslušná ke hradu Tolšteinu, jež se ještě v 16. stol. tak nazývá. Tuším, splynula s Varnsdorfem.

Vochov (druhdy i *Bochov*), ves u Plzně, 1318 statek Miroslavův. 1379 tří vладыk. V 15. stol. patřil k Bubnu kromě dvorce, v 15. stol. k Malešicům, od r. 1550 ke Smědicům a Červ. Hrádku, dvorec 1512—1651 k Bělé a část ke Křimicům. Tato s tvrzí dostala se Podmokelským z Prostiboře před r. 1565 a k. 1606 k Červ. Hrádku. Část patřila v l. 1657 až 1850 ke Křimicům, k nimž i ostatní části připojeny.

Woisetschlag (dříve *Worsikslag, Borsigslag*), český Boršíkov, véška u Vyšního brodu, kterou koupil kl. Vyšňobrodský l. 1343 a držel do r. 1850.

Voitsdorf, n. ves u Landškrouna, která byla v l. 1304—1358 majetkem kláštera Zbraslavského, sice přísl. hradu Landšperka. Po 14. stol. se nepřipomíná.

Vojenice (dříve i *Ojenice*, prv. *Vojenici*), ves u Zbiroha, l. 1358 farní. z části probošpství Mělnického, z části vладыčí statek (1358 Vilém a Habart, 1402 Oldřich Okalanec, 1430 čtyry panny). V 16. stol. patřily k Libšteinu, pak z části ke Zbirohu a v l. 1555—1850 k Liblínu. Fara v 17. stol. zanikla.

Vojetice viz *Bojetice*.

Vojetice, ves u Petrovic (Sušice), kterouž daroval král Vladislav (ok. 1160) klášteru Vindberskému v Bavořích. Tento dvůr zdejší l. 1290 pronajal a držel V. do 15. stol. Část patřila 1395—1428 k Petrovicům a pak k Vilharticům, k těmto celá ves do r. 1589 a v l. 1589—1850 ke Kněžicům.

Vojice (ve 14. stol. *Dvojice*), ves u Hořic, odkudž pocházel Racek Kobyla, milostník Václava IV. Na tvrzi seděl 1475 Jan z Cidliny. Před r. 1505 k. ji Jan

z Nové vsi, jehož potomci Vojičtí z Nové vsi (1533 Jindřich, 1545 Jiřík, ok. 1580 synové Jindřichovi a jich potomstvo) tu do r. 1718 sedělo. Asi od r. 1596 byly V. rozděleny na dva díly. Jeden díl byl do r. 1651 Vojických, pak Dohalských a od r. 1684 zase Vojických. Druhý náležel nějaký čas ke kníž. Frydlantskému a patřil naposled Jiříkovi Jindřichovi V. Tento zdědiv 1697 první díl, prodal oboje 1718 klášteru v Valdickému k Radimí. (II. V. 120.)

Vojslavice viz Vojslavice.

Vojkov, far. ves u Otic, již ve 14. stol. farní, 1350 statek Vlčka a Heřmana, 1353 Milosty, 1360 Jana, 1361 Bernarta a Heřmana, 1402 Jana. Ok. l. 1437 držel jej Petr, předek Vojkovských z Milhostic, kteří (1488 Vilém, 1522 Jan, pak Vilém, Petr, Václav, Mikuláš) tu do r. 1548 seděli. Od r. 1548 patřil pp. z Říčun, v l. 1590—1670 ke Kosově hoře. V 18. stol. patřil Běšinům (ještě 1787), pak držitelům rozličných rodin.

Vojkov, n. ves v okolí Kamenice, v 15. stol. vladyčí statek, v 16. stol. přísl. Dívčích kop a od r. 1595 statku Mnichu.

Vojkovice (pův. Vojkovici, něm. *Wikowitz*, pův. *Wichowitz*), ves u Velichova, jež patřila r. 1226 klášteru Doksan., byvší mu v l. 1173—1189 od císaře Bedřicha darována. Klášter ji držel ještě l. 1273. Od neznámé doby drženy k panství Ostrovskému.

Vojkovice, ves u Velvar, která se dostala kapitole Vyšehradské při jejím založení (1088) a jí patřila ještě 1356 kromě popluží, které bylo statkem kostela v Levém Hradci. Později seděli na tvrzi zemané, 1377 Hroznata a Ješek, 1390 Januch, 1405 bratři Jeronym, Ctibor a Jindřich. První z nich poddal se 1420 Pražanům. Od 16. stol. patřily V. ke Chvatěrubům

Vojnice (pův. Vojnici), ves u Libochovic, jež se příp. r. 1226 mezi statky kláštera Dokzanského. Tento ji dostal dílem darováním Smilovým, dílem koupil. Držel ji ještě 1273. L. 1386 seděl tu jakýsi Jan. V 16. stol. patřily V. ke Klapnému a odtud do r. 1850 k Libochovicům.

Vojnice, ves u Strakoníc, n. s tvrzí, statek l. 1383 Kačky z Nalžov, 1401 Oldřichův, 1413 Petrův. L. 1441 držel je Beneš. Později patřily ke Kalenicům, odprodány 1540 Adamovi Kocovi z Dobrše a patřily pak k Ohrazenickému statku. V 17. stol. patřily Branišovským. Václav Markvart z B. vystavěl tu 1687 kostel. Později koupeny k Horažďovicům a v l. 1803—1850 zase byly statkem o sobě. (H. XI. 104.)

Vojničky, Vojnice menší, ves u Libochovic, od r. 1237 statek vladyčí Petříkův, 1318 Vaňkův, později vladyk z Duban. L. 1433 držel je Jakub z Kralovic († r. 1437). V 16. stol. patřily Dešenským z Dešenic, od r. 1550 k Milešovu. Část odprodána 1583 Vilémovi Kaplíři ze Sulevic. Až do r. 1593 patřily V. k Želevicům a v l. 1593—1850 k Libochovicům.

Vojnín, ves u Kadaně, n. s tvrzí, 1384 statek Majnušův, ok. l. 1406 Jana z Nahotetic. Předkové Chotkův z V. byli 1407 Jindřich, 1436—1455 Chotek a syn jeho Jindřich (1457), 1482—1493 Jiří. Z nich jej drželi naposled Bohuslav (1505, † j. 1546) a syn jeho Petr. Tento prodal V. 1535 Albrechtovi Šlikovi z Holiče a držen pak v l. 1547—1850 k Vyntřívovu. (H. XIII.)

Vojnín městec, obec. Vojnův městec (staroněm. *Munchsperg*), městec u Přibyslavě, n. s tvrzí, založený před r. 1293 od kláš. Žďárského, kterému tu 1293 právo vysazeno. Dědičným nájmem držel je 1357 Vojna ze Štětína, pak Přibík († j. 1390) a Jan Vojna (1408—1426) téhož rodu. Po nich ujal jej zase klášter. L. 1457 prodal jej Mikuláš z Buchova, od jehož syna se dostal Janovi Bočkovci z Kunštatu a od toho 1493 zase klášteru. Císař Rudolf II. připojil V. s celým klášterstvím biskupství Olomouckému. Po obnovení kláštera patřil mu V. až do zrušení (1784). L. 1826 prodán od nábožen. fondu hrab. Jozefovi Vratislavovi a po jeho smrti připojen k Polné. Erb: Štít zlatý, na něm černé ostřvy křížem přeložené a přes ně vodorovně nůž z erbu Dietrichsteinského. (H. XII. 171.)

Vojrov, l. 1379 městečko neznámé polohy, kdesi u Černošína, jež patřilo Anně z Volfšteina.

Vojský most, starý název samoty Mostů u Poděčel.

Vojslavice (pův. Vojslavici), far. ves u Humpolce, 1316 statek Ctiborův, 1350 Janův. Ve 14. stol. tu byl farní kostel, podací páni byli držitelé 3 vladyčských zboží. L. 1410 byla jen dvoje. Odtud pocházeli Vojslavští z Vojslavic (1411—1440 Markvart, 1446 Prokop a Jan). Po nich násl. vl. z Kojičína (1450) a 1463 Prokop Karlík ze Chřenovic. L. 1510 držel je Heřman Bohdanecký z Hodkova. Ten prodal V. před r. 1522 Burjanovi Trčkovovi z Lípy. Ves a pustá tvrz drženy potom k Lipnici, a při dělení Trčkovským přiděleny k Želivu. Kostel l. 1723 znova vystavěn. (H. XII. 257, P. A. III. 155.)

Vojslavy, ves, již koupil Petr z Rožemberka od Mik. a Jetřicha bratří z Stradova a daroval 1507 klášteru min. v Krumlově (1507). Snad Wolfshlag l. 1524 kláštera Vyšňobrodského sv. **Vojtěch**, far. ves u Teplé, v níž vystavěn l. 1586 kostel. L. 1789 tu zřiz. lokalie, ale 1822 přidán zase jako filiální kláš. kostel. Ves vznikla teprve po založení kostela. Od r. 1857 je tu fara.

sv. **Vojtěch** viz Lštění.

Vojtov (? něm. *Voigtsgrün*, pův. *Woitsgrun*), ves u Nejdeka, l. 1273 statek kláš. Teplského, od něhož 1434 s Hroznětínem odtržena a přip. k Lokti Od 16. stol. do r. 1850 patřila k Nejdeku.

Vokov (? něm. *Wogan*), ves u Chebu, v l. 1216—1242 sídlo Markvartovo, l. 1257 buď téhož neb jeho syna. L. 1261 postoupen hrad zdejší Ludvíkovi falckrab. Později patřil k Chebu.

Vokov, ves u Pelhřimova, l. 1376 až 1386 statek Oldřichův, jenž patřil k předkům Tluksův z V. Část patřila 1386 ke hradu Božejovu L. 1417 držel V. Chval ze Chmelného. Od 16. stol. do r. 1850 patřil V. k Pelhřimovu. Obec Pelhřimov přikoupila tu 1592 dvůr od bratří Španovských.

Vokov, dvůr, n. ves u Lhoty mokré (Benešova), jež byla v 16. stol. přísl. hradu Lěstna. Ves zanikla v l. 1620—1642 a svedena na dvůr, který patřival k Lěstnu a od r. 1800—1850 k Tloskovu.

Vokovice, Okovice, ves za Prahou u Liboce, l. 1413 statek Václava Kolářka a také arcibiskupův, 1418 Jana Proudka z Brloha. Duchovní část zastavena 1423 Marketě z Ředhoště a 1427 Martinkovi z Podolšan. Tento postoupil V Pražské kapitole (1456). V zápisu zůstal nápravnický dvůr arcibiskupství, který měli 1462 Jan Manda ze Zbislavic, 1471 Kateřina z Pakoměřic, 1491 bratři z Sojovic. V 16. stol. měl V. Humprecht z Hrádku, 1596 Petr Vok z Rožemberka. Ok. l. 1600 je kapitola vyplatila a držela pak ke Chrašťanům.

Vokřany podle Palackého popisu na str. 602, n. ves v bývalém Berounsku (tuším Mokřany).

Vokšice, Okšice (prv. Vokšici, čeled Voksova), ves u Jičína, jež se přip. 1337 jako přísl. hradu Veliše. Ves se přip. ještě 1546, ale před r. 1606 svedena na dvůr a když byl hrad Veliš pobořen, vystavěno při něm také panské obydlí.

Volanice, Olanice (prv. Volanici), ves u Nov. Bydžova, 1325 statek Stojslavův. Hynek z Valdšteina dal tu 1353 plat klášterům v Hradci a Turnově. Od 15. stol. patřily ke Kozojedům a to ještě 1588, s nimi pak do r. 1612 ke Žlunicům a odtud k Dymokurům. Svobodný dvůr býval v držení Volanických z Volanic. V 17. stol. měl jej Jan Jindřich Zlivský z Labouně († 1648), později rodina Zumsande ze Sandberka. Ves s dvorem byla potom samostatným statkem do r. 1850.

Volary (něm. *Wallern*, pův. *Wallernslag*), městeček, jenž se poprvé ok. l. 1373 připomíná. Ve 14. stol. tu bylo městečko. V. bývaly přísl. zboží Prachatického a kapitoly Vyšehradské, jež o ně asi l. 1422 přišla. Císař Zikmund zapsal (1437) městečko V. Janovi Smilkovi z Křemže, jenž je držel ke hradu Husi, ale donucen l. 1444, aby je postoupil Oldřichovi z Rožemberka. Zůstaly pak

do r. 1457 přisl. Husi a tehdy přip. k Prachaticům. Petr z Rožemberka udělil obyvatelům svobodu, aby o statech řídili, dal jim 1506 trh téhodní. Petr z R. zastavil V. Volfovi Vinárovi z Muron a 1541 obci Prachatické. Petr Vok z R. udělil obyvatelům právo, aby ty, kteří by vyjžděli ze zlaté stezky, stavovali a koně a náklad jim odebírali. Svobody (kromě této poslední) potvrzeny majestátem l. 1608. L. 1754 kostel vyhořel a l. 1756 z nova vystavěn. L. 1816 obdržela obec lesy za své právo sekati a pásti do 4 hodin cesty v okolí. L. 1850 staly se V. sídlem c. k. úřadův. Z V. pochází velkostatkářská rodina Veithův. Erb: Štít stříbrný, u zpodu trávník a na něm čtyři stromy jedle.

Volavce, Volavec (lok. Volavci), ves u Turnova, která patřila 1403 k Rotšteinu. L. 1429 držela ji Eliška z Uhlišt, vdova po Voksovi z Valdšteina. Část patřila 1437 k Dubecku. Část která patřila k Rohozci, prodal Adam z Vartemberka l. 1557 Jindřichovi ze Smiřic, držena pak až do r. 1850 ke Hrubé Skále, k níž již 1514 část patřila. Třetí část držena k Malé Skále a v l. 1538—1565 k Rohozci.

Volduchy, ves u Rokycan, l. 1289 a 1290 sídlo Sulislavovo, l. 1362 statek Rynartův a 1364 Fremuntův. Část držel 1379 Bohuslav ze Švamberka a ostatak patřil 1379—1526 ke Zbirohu. L. 1372 seděl tu Bořita. Část vsi patřila 1499 ke Březině a pak až do r. 1642, odtud do r. 1850 k Oseku.

Volence (pův. Volenici), far. ves u Strakoníc, jež se přip. r. 1228, jsouc přísl. klášterství Svatojirského. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jenž patřil se vsí ke hradu Frymburku a s ním také pp. z Bubna. Po Rackovi z B. spadly na krále Jiří, jenž je zastavil 1462 Vilémovi z Ryžemberka. Odtud drženy ke hradu Rabí, ale před r. 1532 zastaveny Adamcovi Kocovi z Dobrše a drženy v 16. stol. k Ohrazenici a zůstaly při ní do r. 1850. L. 1640 založeny kostelní knihy.

Volenovice, obec. Vala, ves u Ml. Boleslavě, n. s tvrzí, jež patřivala ve 14. stol.

pp. z Vartemberka. Pak ji měli Fryckové z Daliměřic (1468 Frycek, 1498 Markvart). L. 1525 k. V. obec m. Mladé Boleslavě od Frycka. (H. X. 42.)

Volenovice, podle Palackého pp. na str. 602 někdy tvrz na bývalém Bydžovsku (snad totožné s předešlou).

Voletice, ves u Vys. Mýta, jež postoupena r. 1349 i s farním kostelem k biskup. Litomyšl. Část vsi s kostelem patřila 1372 ke Košumberku a tak i potom až do r. 1850. Část patřila 1470 k Domanicům, pak do r. 1548 ke Slepoticům a od r. 1548 zase k Domanicům. S těmito přip. také ke Košumberku. Fara v 17. stol. zanikla.

Voletín, Voletiny (pův. snad Boietín), ves u Trutnova, jež se přip. r. 1260. V. býval přísl. Trutnovského hradu. Od r. 1553 držen k Žacléři a později zase ke Trutnovu a to do r. 1850.

Volevčice, ves u Mostu, v níž byl far. kostel již před r. 1358. V. patřivaly odedávna ke klášteru Oseckému, který je koupil 1333 od Litolta, Radslava a Ahně bratří. Po r. 1425 zabráný k Mostskému hradu. Do r. 1637 drženy k Bilině, od r. 1637 asi do r. 1647 k Patokryjím a potom až do r. 1850 k Bilině. V 17. stol. fara zanikla.

Volevec, n. véska u Větrova, v tu stranu ke Květuši (u Tábora). L. 1497 patřila k Vlksicům. L. 1615 k. s Větrovem k Nadějkovu. Zanikla po r. 1620.

Volfartice (něm. *Wolfersdorf*, pův. *Wolfhardesdorf*), far. ves u Lipého, jež se přip. r. 1281. Závise z Stroužnice daroval ji tehdy něm. řádu, avšak ve 14. stol. drželi ji zase potomci jeho pp. z Klinšteina i s farním kostelem. Část patřila zemanům, 1454 ke Konojedům. Klinšteinská část držena k Libchavě a Žandovu. Na tvrzi seděli asi od r. 1502 ryt. z Veispachu. Ok. l. 1576 dostala se část Luticům z Lutic a vystavěna tu druhá tvrz. Onano (hořejší) dostala se 1613 Rausendorům. L. 1623 oba statky zabráný; dolejší přip. k Libchavě, k níž do r. 1750 patřil, hořejší byl samostatným statkem a držen pak k Paliči.

Wolfhartsgrün, n. ves u vsi Krotensee v býv. Loketskú, která byla již ve 14. stol. pusta.

Wolfshof, l. 1489 ves ke hradu Bečovu.

Wolfstein, n. manství koruny České v Říši, v l. 1460—1717 doznávané.

Volkérov, n. ves (snad totožná s tou, která popsána při článku Valkeřice), jež se ve 14. stol. počtala ke kraji Mostskému. Odtud se zvali 1383 Petr farář Krešetický a Bětka, 1395 Jan, 1407 Přibík.

Volovice, Olovice, ves u Velvar, l. 1285 na statky vладыčí rozdělena, později statek řádu sv. Jana. Cís. Zikmund zapsal V. 1436 Václavovi Cardovi z Petrovic. Týmž právem drželi V. 1514 Zikmund Bareš z Kamenice a ok. r. 1540 Zejdlicové z Šenfeldu. Od těch drženy V. ke Zvoleněvsi, ale 1628 patřily k Míkovickým. L. 1619 prod. jako zápisný statek ke Zvoleněvsi. (H. III. 261.)

Volštejn (z něm. *Wolfstein*), zbořený hrad u Černošína, založený ve 13. stol. snad od Ctibora, jehož syn byl 1316 Beneda. L. 1350 žili bratři Beneda († j. 1347), Protiva († j. 1376) a Ctibor († j. 1360); tento měl syna též Ctibora (1360). L. 1396 držel jej Oldřich téhož rodu, pak bratři Vilém (1406—1437) a Beneda (1410 na Prostiboři). Ze tři synův onoho držel V. v l. 1437—1461 Jan. Týž dosáhl ok. l. 1460 Třeble, kamž své sídlo přenesl. V. byv opuštěn spustl a byl již l. 1527 zříceninou.

Volyně viz Oltyně.

Volyně, město nad Volynkou, jež se dostalo ve 13. stol. král. darováním proboštu kapitoly Pražské. L. 1299 vysazeny obyvatelům role a městské živnosti, a asi v ty doby vystavěn zděný hrad. L. 1390 obnoveny svobody. Cís. Zikmund zapsal V. 1436 Přibíkovi z Klenového. Jošt z Rožemberka, velký převor, vyplatil V. s král. povolením, držel V. ke Strakonickým, vyjednal městu majestát na trh výfoční (1462) a potvrdil svobody (1464). Svobody ty rozhojněny od následujících převorův 1514, 1587 a 1596 a l. 1550 vyjednan majestát na druhý trh. L. 1619 obsazena V. stavý. Po bitvě

Bělohorské ujal V. probošt a převora 1629 penězi odbyl. L. 1638 založeny kost. knihy. L. 1742 leželi tu Francouzi a skrze ně způsoben velký oheň. L. 1850 stala se V. sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít červený, na něm stř. hradba se stínkami, branou otevřenou a mříží vytaženou; po stranách hradby věže, každá s dveřmi, okny, cimbuřmi, černou střešou a zl. makovicí. Mezi nimi za hradbou obraz sv. Václava, držícího štít a korouhev s orlicí. (Dějiny V. vydal Teplý.)

Volyně, ves u Přisečnice, v níž byl farní kostel již ve 14. stol. Ode dávná patřivala V. ke hradu Peršteínu. L. 1449 od něho odloučena a přidána k Hasišteínu. Asi od r. 1560 patřila k Přisečnici, v l. 1583—1594 k Ličkovu a později zase k Přisečnici. Kostel l. 1572 nově stavěn a fara potom zanikla.

Volynka, řeka, jež se příp. r. 1318. Staří Čechové (ještě r. 1531) pokládali za její pramen neb horní tok potok Sputku.

Volynsko, kraj Volynský, l. území nevlastně krajem nazývané, ježto spíše se rovnalo panství. Po zániknutí úřadu Netolického, darováním Prachatic a Volyně duchovním a odloučením veliké části téhož kraje ke Zlaté koruně a Hluboké říkalo se zbytku stojícímu pod vladařem královským V. Darováním a vynímáním území to ztenčováno. Zbývající vesnice vysadil Ondřej vladař právem německým, což jim také l. 1436 potvrzeno. Někdy ve 14. věku zrušen i úřad vladaře Volynského, a tak zvané »vsi Volynské« (z nichž také některé oddány) drženy k úřadu a panství Hlubockému. Zbývající ještě vesnice »úřadu Milejovského« l. 1552 Vilémovi z Rožemberka prodány. Probošt Pražský držel od 13. stol. Volyni s 20 vesnicemi.

2. děkanství neb kraj děkana V., obsahovalo ve 14. a 15. stol. fary a kostely: Volyni, Piračov, Jenín, Štěkni, Čejtice, Bílský, Blanici s Bavorovem, Strunkovice, Prachatice, Freudenthal, Chroboly, Zbitiny, Záblatí, Hoštice, Laziště, Lštění, Břeží s Husincem, Předslavice, Malenice, Čkyni, Láz, Bohumilice, Vimberk, Ždíkov, Nicov, Vacov, Dobruš, Čestice a Kraselov. R. 1574

přip. se nové fary Dobrš, Kraselov a Volary, přidány Čestice, nepožítaly se sem Štěkna, Čejtice a Piračov.

Vonoklasy viz Uněklyasy.

Voňov chybně, lépe Zvonějov.

Voračice (staroč. i Oračice), dvůr u Otice, n. ves, po níž se psali 1373 Mikuláš († j. 1398) a 1408 Vernart. V 15. stol. seděli na tvrzi Voračičtí z Paběnic Jan V. (1510 a t. d.) postoupil V. 1550 se zbožím Prčickým svým synům, ok. r. 1557 dostal je na díl Petr. L. 1580 prod. Drslavovi Byšickému, 1603 je měl Kryštof Vojkovský, pak patřily s tvrzí do r. 1623 k Beztahovu a odtud — 1850 k Otícům.

Vorderstift viz Lhota.

Vořehledy viz Hořehledy

Worhabschen česky Vrhavec.

Vořikov, ves u Sedlčan, prvotně dvoji ves Vořikov a Vořikovec (též Ořehovec). Onen patřil l. 1520 a 1546 k Neustupovu, pak do r. 1659 k Mitrovicům a od r. 1659—1850 k Třebnici. Vořikovec měl 1382 Renvald z Ústupu. V l. 1615—1659 patřil k Mitrovicům a od r. 1659 k Třebnici. Odtud má přijmení posud žijící rod Vořikovských z Kunratic.

Worlsgrün, ves u Jáchymova, pův. snad Wernhartsgrün a táž ves, která patřila r. 1273 klášteru Teplskému a 1434 přip. s Hroznětínem ke hradu Lokti.

Woschnitz viz Boječnice.

Wostirschen, česky Bozdíš a nikoliv Ostříž.

Vořice viz Otice.

Vozlice viz Hvozlice.

Vožice mladá, staroč. i Ožice, město nad Blanicí, ode dávná zboží královské s hradem, avšak l. 1318 v zástavě Vilémově. Kromě toho ji měli v zástavě 1355 až 1369 Litolt z Landšteina, 1358 až 1377 Mikuláš z Pacova a 1377—1383 syn jeho Mikuláš. V l. 1390—1396 následoval Purkart z Janovic, po něm 1398 Zikmund Huler a 1403 Ondřej bratr tohoto, 1409 Mikuláš z Okoře. Král Václav zastavil V. (1412) Anzelmovi z Ronova a jeho synům. L. 1420

osazena V. od královských, ale Žižka sem vpadl, mčko. vypálil a hradu dobyt. Materna z Ronova znova hrad opevnil a týž zase 1425 dobyt. Po pánech z Ronova následovali držitelé různých rodin a naposled Trčkové z Lípy. V. patřila ke Vlašimi až do r. 1548, pak ji měl Jan Voračický z Paběnic († 1565). Od jeho synův vyplacena V. a dědičně prodána (1579) Mikuláši Španovskému z Lisova, jenž se o její rozkvět znamenitě staral. Od syna jeho dostala se 1603 Janovi Bernartovi Finfkyrchnerovi. Tomuto zabrána a prod. Don Baltazarovi de Marradas (1623), jenž zjednal 1629 majestát na trhy. V l. 1629—1678 byla V. v držení Přehořovských z Kvasojovic a v l. 1678—1850 byli tu vrchností hrab. z Khüenberka. L. 1850 stala se V. sídlem c. k. úřadův. Erb: Štít modrý, na něm stříbrná hradba se stínkami, za níž vyniká věž s oknem, kranclerem, cihlovou střechou sedlovitou a zl. makovicemi. V pravo od věže jest štítek vladky z Pacova (stř. krokev v červeném), v levo štítek a erb král. Českého. (Dvoje sepsání spisovatelovo, jedno o sobě, druhé v H. IV.)

Vrabí, městec u Brandýsa n. L., n. s tvrzí, odkudž se psali Vrabští z V. Z jich rodu vyskytují se první 1360 Ryneš a Albert bratři, 1380 Jetřich. 1397 Jan a Aleš, 1418 Jan, Jetřich a Václav bratři. V 15. stol. se rozrodili a drželi statky v rozmanitých končinách. V. samotné drželi 1453 Vaněk, pak Jan syn, 1507 Hašek († j. 1531). Jan, syn předešlého, pak bratři Hynek a Karel († j. 1571). Hynek prodal V. 1584 císaři Rudolfovi a odtud bylo přisl. Brandýsa do r. 1850.

Vrabina, hora a n. ves u Stoda, jež se přip. r. 1238 Tehda ji prodal probošt Mělnický klášteru Chotěšovskému. V následujících zápisech 1243 a 1247 přip. se jen hora.

Vrabinec, Vrabník, n. hrad na pítvorné skále u Babětína (Děčína), vystavěný bezpochyby od Ješka z Těchlovic na jeho zbožím Těchlovském před r. 1404. L. 1414 patřil Zikmundovi z Vartenberka, pak 1417 Jindřichovi z Lažan

a 1425 Mikuláši z Lobkovic, od něhož postoupen t. r. zase Zikmundovi. L. 1427 držela jej Anežka ze Šternberka, manž. Zikmundova. Potom držen k Děčínu a vypálen 1444 skrze Lužičany. L. 1515 byl pust.

Vrabinec, n. ves u Vrabína (Netolic), v 16. stol. přisl. zboží Nestanického a l. 1596 již pusta.

Vrabov, myslivna, n. ves u Šternberka, jež se přip. 1377 jako přisl. zboží Šternberského a byla 1544 již pusta.

Vracov (v 15. a 16. stol. i Vrcov), víska u Omleničky (Kaplice) n. s tvrzí, 1312 statek Janův, v 15. stol. vладыky z Kolenec, pak 1537—1553 vладыky z Trojan L. 1553 k. k Římovu, ale prod. 1601 Jindřichovi Sudkovi z Dluhé. Od jeho potomkův dostal se 1650 Lvovi z Kolichreitu a přip. později k Omlenici. (H. III. 280)

Vracov viz Vrcov.

Vracovice (Vrakovice?), n. ves kdesi v okolí kl. Kladrubského, která tomuto patřila od r. 1115, avšak později byla vладыčím statkem (1251 Drslav, 1318 Protiva) Ješek z Sulislavě měl tu 1379 popluží. Později se nepřipomíná.

Vračovice viz Vratšovice.

Vraňany, ves u Mělníka, l. 1228 důchod kláštera sv. Jiří, avšak l. 1336 křížovníkův s červ. hvězdou; kromě toho tu byl vладыčf statek, jež dostal 1360 Václav a část patřila ke zboží kostel a Pražského. Tato patřila od r. 1436 k Běškovcům (ještě 1559). Ostatek patřil ke hradu Mělníku, zapsán 1436 Janovi z Černína, ale držen potom zase k Mělníku do r. 1850. Běškovská část patřila do r. 1612 ke Ctiněvsi a později k Roudnici. (H. M. 813)

Vrančice, ves u Tochovic jež náležela r. 1253 křížovníkům s červ. hvězdou. Ti je prodali 1333 Přibkovi z Obděnic, ale Hynek z Jedle postoupil je 1357 zase křížovníkům. Po r. 1420 zastaveny, dostaly se 1454 k Tochovicům, zůstaly při nich a později drženy k Březnici až do r. 1850.

Vraní, **Vraný** (genitiv staroč. z Vranieho), městec u Slaného, ode dávna

vладыčf statek, z něhož pocházeli Kopanští, Šlovičtí a Vejcové z Vraního erbů orlice. Ve 14. stol. byl tu kostel farní, jehož patrony byli 1394 Jindřich z Dubé a 1434 Vilém z Hazemburka. Část patřila v l. 1399—1453 rytířům z Kaufunku. Část s kostelem dostala se 1543 od Hazemburka obci Slanské, postoupena od ní 1547 králi a prodána 1550 Petrovi Chotkovi z Vojnína († 1571). Tento statek s ostatní částí držen až do r. 1655 k Žirotinu, prodán 1655 Janovi Vilémovi Geršfortovi, byl pak v držení Hara chův, hr. z Saurau a Voračických (1696) a v l. 1706 až 1850 Pražské kapitoly. Erb: Červený štít, na něm stř. hradba se stínkami a dvěma věžemi po stranách, každou s oknem, kranclemi, černou střechou sedlovitou a zl. makovicemi. Mezi věžemi jest erb Hazemburský (štítek křížem rozdělený zl. zajíc v modrém, černá hlava sviní v zlatě. — (H. VIII. 214.)

Vraní hora u Krumlova, jež se přip. r. 1381

Vranice (staroč. V r a n i n e c), ves u Dol. Kralovic, starodávny statek kapitoly Vyšehradské, avšak na části byl i vладыčf statek (1377 Přibyslav, 1415 Mikeš, 1416 Slávek). Menší část V. patřila do r. 1572 k Soběšínu a v l. 1572—1850 ke Kácovu, k němuž větší částí již l. 1544 náležela.

Vranín, dvůr popl. u Břilic (Třeboně), n. ves l. 1387 majetek tří zemanův (Výška, Michala a Jaroslava) a kromě toho ještě snad tu býval některý stateček. Někjaké role k. tu 1400 a 1401 klášter Třeboňský. V l. 1401—1404 psal se odtud Mikšik. Odtud V. patřil pak klášteru až do jeho zrušení.

Vranov, far. ves u Falknova, v níž byl farní kostel (prý 1246 filiální k Lokti). Tehdá drželi V. Nothaftové; r. 1395 měl jej Zikmund Huler a od r. 1410 pp. Plavenští jako vrchní páni a držitelé Kynžvartu, avšak polovice V. byla Leuchtenberským lénem a obyvatelé patřili pod hrdelní právo v Kynšperce až do r. 1603 (pak k Habršpírků). V. držel 1599 Jošt Tyzl a 1635 Kryštof Alb. Globnár.

V 17. stol. patřil V. k Ebmetu v l. 11677 až 1850 k Falknovu. Fara zanikla l. 1622, ale 1732 obnovena.

Vranov, Vranovo, ves u Stříbra, jež se přip. r. 1231. Měl ji tehdá klášter Kladrub., koupiv ji před tím od kláštera Oseckého. Ve 14. stol. byly tu drobné statky, které se řídily knihami Stříbrskými. Ty všechny obec Stříbrská skoupila a držela V. (kromě přestávky po r. 1547) až do r. 1850.

Vranov, ves u Bechyně, jež byla až do r. 1268 biskupskou, ale od té doby patřila ke král. hradu Bechyni. Později byl V. vladyčím statkem 1400—1414 Zdeborův, 1430 Bohunkův a Zdeborův. Ves celá patřila 1543 ke Svatkovicům a později k Dražici.

Vranov viz Skála malá.

Vranov, far. ves u Benešova, v níž byl farní kostel před r. 1365. Podací jeho osobovali si dílem páni hradu Dubé, dílem pp. Konopištsí střídající se v l. 1365 až 1410, avšak r. 1418 patřil V. ke Kostelci n. Č. l. Od 16. stol. do r. 1850 patřil V. ke Komornímu Hrádku. V 17. stol. zanikla fara. L. 1787 zřiz. lokalie, která 1854 povýšena na faru.

Vranov, na Vranově, název tvrziště Chocenského.

Vranovice (pův. Vranovici), ves u Rokycan, v níž měl klášter Kladrubský v l. 1115—1239 několik poddaných. Klášter získal později celou ves a prodal ji 1368 Ctiborovi ze Švamberka, jež ji ještě 1379 držel. I po celé 15. stol. patřily V. pp. ze Švamberka a drženy od nich v druhé pol. k Rokycanům. Později patřily k Oseku, do r. 1661 k Přivěticům a v l. 1661—1850 k Radnici.

Vranovice viz Branovice.

Vransko, n. ves bliže neb dál od Litoměřic, která patřila v l. 1228—1233 klášteru Svatojirskému a ležela tehdá v Litoměřckém kraji.

Vraný, far. ves nad Vltavou u Zbraslavě, jež se přip. v zákl. listu Břevnov. (993). Opatové založili tu farní kostel, jež se přip. r. 1360 a drželi V. až do r. 1407, kdež prodali V. klášteru Zbraslavskému. Cis. Zikmund zapsal

V. 1437 Matěji ze Skuhrova a Petrovi z Obořiště, ale klášter Zbraslav. V. později vyplatil. V 17. stol. zanikla fara a obnovena teprve 1855 (1785 zřiz. lokalie).

Vrapice, obecně Rapice, kostel a veska u Buštěhradu, ve 14. stol. farní ves s tvrzí. Podacími pány byli 1362—1414 Benešovští z Prahy, od r. 1414 Hanuš Nešpor. L. 1446 měl je Jindřich Čéček z Pakoměřic. Po jeho smrti prodali příbuzní jeho V. a tyto byly společným zbožím několika držitelův. Ke konci 15. stol. k. V. od Bezdrůžických z Kolovrat a přip. k Buštěhradu. Fara tu byla ještě v 16. stol. (H VIII. 271.)

Vráten, Vrátno, n. hrad, snad na Vrátenské hoře u Mšena. Hrad přip. se 1130 a kostel Vyšehradský bral odtud platy. Ves V. přip. se l. 1304 a byla tehdá i v potomních dobách přísl. hradu Bezděžského. L. 1352 byla v zastavě pp. z Lichtenburka. V 17. stol. držena k panství Dokežskému a v l. 1637—1850 ke Mšenu.

Vratislav viz Vratislav.

Vratislavice Žibfidice (něm. *Maffersdorf*, pův. bezpochyby *Sifridsdorf*), far. ves u Liberce. L. 1360 byl tu kostel, jež podřízen faře Rokytnické, ale vyskytuje se přece odtud jako farní kostel. Ves tehdá na pravém břehu Nisy ležící patřila ke hradu Frydlantu. Odtud rozšířila se i na levý břeh na grunty hradu Frydšteina, kterážto část patřila 1556—1850 k Č. Dubu. Třetí část patřila do r. 1850 ke Svijanům. Kostel l. 1701 vystavěn a fara 1768 obnovena.

Vratiš, n. veska v jižních Čechách, v krajině mezi Trh. Sviny a Kaplicí. Před r. 1393 měl tu Mikšik z Hodonic plat.

Vratišov, ves u Milevska, jež patřila do r. 1291 ke Skalici u Sepekov, 1291 až 1307 k biskupství a pak k Přiběnicům. Od nich oddělená byla 1418 statkem Petra Housky, 1460 Rynarta jeho potomka V 16. a 17. stol. patřil V. k Vlkovicům a pak do r. 1850 k Milevsku.

Vratišov, ves u Pelhřimova, jež se přip. r. 1203 jako část osady Rynarecké. V. držen 1386 k Božejovu, 1406 a 1454

k Libkově vodě, avšak zemanové odtud se píšící žili 1401 na Moravě. V 16. stol. patřil V. k Božejovu, asi od r. 1854 k Hornímu hradu, později k Libkově vodě.

Vratišovice, obec. Vratšovice (kancel. Braczkowicz, Breschowitz), ves u Vys. Mýta, r. 1349 farní, jež postoupena tehdá k biskup. Litomyšl. Tvrz tohoto zboží stávala na Orlově. Petr a Přibík z Týnce dali V. v manství Mikuláši, Dikovi a Ondřeji bratřím z Rosic. L. 1437 spadly na krále a uděleny Přibíkovi z Chroustovic. Asi od konce 15. stol. drženy k Heřmanicům a s nimi příp. po r. 1547 k Brandýsu. V 17. stol. zanikla fara a V. příp. k Litomyšli. (H. I. 28.)

Vrativojovice (pův. Vrativojovici), n. ves v újezdě Bezdědovském, tedy v okolí Blatné, jež patřila ok. r. 1186 klášteru Kladrub., ale později se neprip.

Vratkov, ves u Č. Brodu, jež se 1366 příp. patřovala do r. 1420 ke kanovníctví Boleslavskému, od r. 1437 ke Chčenicům, ale byl tu také vladyčí statek (snad i Pardusův) 1426 Jana Kačice. V 16. stol. držen k Tuchorazi. L. 1569 prodány dědičně Václavovi, Erázimovi a Janovi Gynterům z Moren, dostaly se 1583 Marjáně Ichtrycové, jejíž nástupce Bedřich J. prodal V. 1592 obci Českého Brodu. L. 1623 zabrán a prodán ke Kostelci, k němuž do r. 1850 patřil.

Vrátno viz Vráten.

Vratslav (pův. Vratislav, Vratslav), far. ves u Vys. Mýta, prvotně knížecí hrad a sídlo úředníkův kraje Vratslavského, později Mýtského. Poprvé se příp. l. 1080. L. 1208 dal tu kníže Svatoopluk Mutinu Vršovce, starostu hradu a kraje i s jeho přátelstvem zavraždit. Na poč. 13. stol. patřil kraj ke knížectví Děpolicův. L. 1226 příp. se Byčen purkrabě, Archleb vladař a Janek sudí. Ve 13. stol. opuštěn hrad a úřady přeneseny do nového města Mýta Hradiště zarostlo do r. 1310 býlím a pod ním zůstala ves s far. kostelem, jež postoupena 1349 k biskupství Litomyšlskému. Byla majetkem

obce Mýtské hned od jejího založení a (kromě krátké doby po r. 1547) patřila jí až do r. 1850. Po r. 1623 zanikla fara. a teprve l. 1741 obnovena duchovní správa. Od r. 1856 je tu fara. (P. A. II. 28. III. 367.)

Vraty, n. hrad na hoře Vratské (Ratenstein), nad Těchlovicemi u Milířska. Kačna z Rychemburka, vdova n. Václava Krušiny z Lichtenburka měla tu své věno († ok. 1400). Po ní přisouzeno Anežce z Sezemic. V 15. stol. opuštěn.

Vraž, ves u Berouna, v níž byl od starodávna kostel filiální k sv. Ivanu. Ve V. byla 1320 rychta a patřovala pak ke hradu Karlšteinu.

Vráž, ves u Písku, v l. 1323—1577 manství a přísl. hradu Zvíkova, pak Cernonic a v l. 1661—1850 Drhově.

Vraž, n. ves u Březiny (Radnice), l. 1379 na vladyčí statky rozdělená, z nichž jeden patřil k Březině. Celá ves dílem osedlá, dílem pustá patřila 1499 ke Březině a všechno svedeno v 16. stol. na popluží.

Vražedník, v l. 1565—1622 dvorec náležející ke Hrubému Rohozci.

Vražkov, ves pod Řípem, jež se příp. r. 1102. Nemoj Vršovec odkázal ji tehdá kostelu Vyšehradskému, ale část daroval kl. Dokzanskému. Od té doby tu byly dva statky. Jeden drželi 1282—1295 Miloslav a Blahota. V 15. stol. spojeny oba. Ok. l. 1530 držel V. s tvrzí Prokop Korouhevský z Rožné a ok. l. 1548 přičlenil se sem Ambrož z Klence. Alžběta Zapská prod. V. 1619 Bohuslavovi Valkounovi z Adlaru, jenž jej daroval 1652 ke kl. sv. Máří Majdalény v Praze. L. 1672 k. k Roudnici. (H. VIII. 205.)

Vražkov, n. ves, (podle Palackého popisu str. 602 na býv. Boleslavsku), ale tuším totožná s předešlou.

Vražný, ves u Manětiny, jež patřila od r. 1146 klášteru Plasskému, byvši před tím vsí knížecí. Ok. l. 1420 byla zastavena. Král Zikmund zapsal ji 1421 Bavůrkovi ze Švamberka a držena pak ke hradu Bělé. S ním zase k. ke klášterství.

Vražný, ves u Tábora, 1373—1388 statek Předvojův. Mikeš z V. (1407) byl předek rodiny, která se nazývala Sádlo z V. První toho jména byl Jan (1424), druhý Jindřich (1458). Potomci jich přip. V. k Liderovicům, ale byl 1603—1623 zase samostat. statkem Sádlov. Držen potom k Mezirřící a odprodán 1689 k Záhoří, s nímž přip. k Chotovinám.

sv. **Vrbata**, založení kostela u Skály.

Vrbčany (pův. **Vrbičané**), ves u Plaňan, v níž byl farní kostel od pradávna. V kostele býval prapor sv. Vojtěcha, který staří Čechové do bitev (1126—1260) brávali. Kníže Vratislav daroval tu ok. 1070 poplužní kostelu Vyšehradskému, jež mu 1130 potvrzeno. Ok. l. 1292 přik. od kapitoly ostatek vsi a přip. k Taticům. L. 1328 ves v nově vysazena. L. 1436 zapsány se zbožím Tateckým, ke sklonku 15. stol. dostaly se v držení pánův Kosteleckých a patřily ke Kostelci do r. 1850. Odtud pocházeli **Vrbčanští** z Velíšova. Fara zanikla po r. 1623 ne-li dříve. (Bernau, Plaňany 91.)

Vrbice viz **Sázavka**.

Vrbice, ves u Habru, před r. 1386 statek Jana ze Smrdova, pak **Vrbků** z **Vrbice** (1448 Petr). Po rozdělení na tři díly skupil 1555 Baltazar Borovský a 1556 Arnošt vévoda Bavorský. Tvrz vyzdvihl Hanušové z Šaratic. Po Janovi H. následoval 1598 Jiří Jan Materna, 1603 Alena Ojířova, pak M. Majdalena Trčková. Po r. 1634 postoupena Zikmundovi Kurzovi z Seiftenau. Pak přip. ke Světlé, odprodána sice 1654, ale zase prikoupena, tak že byla druhy samostatným statkem. (H. XII. 288.)

Vrbice, far. ves u Král. Městce (již r. 1357 farní), jež se přip. r. 1305. Král Václav II. daroval ji kostelu Pražskému pro hrob sv. Vojtěcha. Patrony byli do r. 1420 jistí kanovníci a kněží téhož kostela. Po r. 1420 uchráceny od pp. z Kunštátu a drženy k Poděbradům do r. 1850. Fara zanikla, l. 1787 obnovena.

Vrbice (obyvatelé **Vrbičané**), ves u Stříbra, jež byla přísl. kláštera Kladrubského, hned od jeho založení

(1115). Klášter tu vysadil l. 1386 nápravu, kterou měli v 15. stol. vl. z Rajšic. V l. 1542—1850 patřila V. Stříbrské obci.

Vrbice, ves u Jesenice, jež se přip. r. 1275, jsouc dílem Bohuslava Sulislavice. Část byla kl. Kartouzského, zapsána 1420 ke hradu Šprymberku, 1436 pp. z Gutšteina, držena 1467 ke Dlačímí a pak k rozličným statkům. L. 1575 puštěna dědičně k Petršpurku, k němuž do r. 1850 patřila.

Vrbice, ves u Budyně, jež byla 1267 statkem kapitoly Pražské. Po r. 1420 držena k Roudnici, v 16. stol. ke Hrádku Helfenburku až do r. 1585, pak do r. 1607 k Ředhošti, v l. 1607—1742 ke Mšenému a 1742—1850 ke Zlonicům.

Vrbičany, ves u Lovosic, jež se přip. r. 1226 jako přísl. kláštera Dokzan, který ji obdržel od Slavka Oseckého, a 1273 na ni potvrzení obdržel. Později tu byl vladyčí statek, 1373 Lev, 1398 Jindřich Šram, 1403 Bohuněk z Blahotic. Díl patřil 1403—1450 k Syřovicům. Klášterní část držena po r. 1420 ke Klapeňině, asi v l. 1541—1577 k Budyni, 1577 dědičně prodány Mikuláši Zajčovi, pak drženy do r. 1604 k Milešovu, odtud k Čížkovicům, byly 1617 samostat. statkem Smila Kaplíře a v l. 1623—1850 patřily k Třebošínu.

Vrbičany, ves u Slaného, 1318 statek Hynkův a Předborův, později biskupa Jana, jež je daroval 1333 kl. Roudnickému. L. 1338 tu stála tvrz. Od r. 1420 byly V. v zástavním držení světských osob a l. 1581 dědičně prodány Volfovi, Bernartovi, Kryštofovi a Karlovi, bratřím z Elsnic. Později je měl Vilém Trmal z Toušic, ten je prodal 1603 Barboře Doupovcové. Po té měla je dcera její Krystyna, vdaná Vratislavova. L. 1655 k. ke Smečnu a 1817 odprodány k Peruci.

Vrbka, ves u Ledče, n. s tvrzí, 1316 statek Artlebův, 1347—1353 Mstidruhův z Chlumu. L. 1390 patřila Lévovi z Chřenovic, jež ji 1391 prodal; pak ji měl 1415—1457 Jan z Třebelic a 1485 Zdeněk z Dobré. L. 1533 k. ji Jindřich Špetle z Prudic, jehož synové

ji příp. k Dobrovítovu. V l. 1651—1580 patřila k Ledči. (H. XI. 114.)

Vrbno, Vrbný, ves u Blatné, jež bývala dávným statkem kláštera sv. Jiří, ale 1305 prodána Koldovi. L. 1465 a v 16. stol. patřila ke Lnářům, pak do r. 1616 k Bratronicům, 1616—1682 k Polí a 1682—1850 ke Lnářům.

Vrbno, far. ves nad Vltavou pod Mělníkem, v níž byl far. kostel již r. 1236. Tehda obdržel od králové Konstancie desátek z Řepína. Od r. 1241 příp. se jako majetek křižovníkův s čer. hvězdou, jimž část až do r. 1620 i podací kostelní náleželo. Křižovníci přikoupili 1357 statek Bernartův. Druhá část patřila ke hradu Mělníku, třetí část byla manským statkem, odkudž pocházeli Mléčkové z Vrbna. Královská část zapsána 1436 Janovi z Černína, ale držena později zase ke hradu. Fara, která po r. 1620 zanikla, l. 1787 obnovena a zůstala křižovníkům i s částí vsi, která držena do r. 1850 k Tursku. (B. M. 815.)

Vrbno u lesů, far. ves u Loun, jež se příp. již v zákl. listu Strahov. (1143). Část její drželi Strahovští stále a patřila pak k Pátku. Ostatek vyskytuje se r. 1228 v držení kláštera sv. Jiří a prodán potom. Plichta z Žirotína s bratřími daroval 1321 zdejší farní kostel klášteru v Týnci. Potomci vykonávali podací společně s abatysemi. Strahovská část zapsána 1420 Byčeni z Hříškova, náležela 1520 k Toužetinu, v 16. stol. ke Slanému a v l. 1587—1850 k Pátku. Druhá část byla do r. 1850 přísl. Týnce.

Vrbovec, n. dvůr u Nové vsi (u Kolína).

Vrcov, ves u Trh. Svin, v níž Marketa z Metlína prodala plat (1549) Petrovi z Rožmberka. Později držen z části ke Třeboni, z části k Novému hradu. Tato část byla do r. 1586 obce Svinské a v l. 1586—1773 koleje Krumlovské.

Vrčany, Vrčean (pův. Vrčané), far. ves u Nepomuku, po níž se psali v l. 1189 až 1192 Ota z V. a 1216 Hajnuš syn Otův. Před r. 1360 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo z části opatřím Nepomuckým, části vladkám zdejším (r. 1360 až 1363 Přibíku synu Otoslavovu), avšak

byly tu ještě drobné statky. Později patřila celá ves k Zelené hoře a to do r. 1850. O blízké kapli sv. Vojtěcha na poušti píše jezovita Chanovský.

Vrdy, ves u Žleb, jež se příp. r. 1307 jsouc sídlem Bedřichovým a Peškovým. L. 1415 psal se odtud Racek. V. patřily 1437 k Lichtenburku, část v l. 1497—1850 ke Žlebům. Ostatek prodal Jan Trčka 1527 obci Čáslavské, ta ji zase prodala a držena pak k Tupadlům. Obec dostala ji zase a prod. 1564. V 16. stol. byl tu svobodný dvůr, který koupen 1597 ke Žlebům, ale ještě v 18. stol. byl tu svobodný statek.

Vřeseć, Vřesce, ves u Tábora, 1379 přísl. Chýnova a to do 16. stol. Ok. l. 1560 seděli tu Malíkovští z Bysně a 1587 Václav Opršal ze Žher. Jeho nástupce byl pověstný Jeronym z Makova (1601), pak v l. 1602—1627 Přebořovští z Kvasejovic. L. 1627 k. k Chýnovu (H. IV. 297.)

Vřesk, l. 1602 dvůr na Buštěhradském panství.

Vřeskovice (pův. Vřeskovici), far. ves u Přestic, n. s tvrzí (něm. Schöninger), 1339 statek Otův, jehož potomci byli 1358 Sezema, 1362 Bohuslav Hrubec, 1367 Zdebor Bílý, 1387 Racek. Tehda tu byl farní kostel a někteří z rodu držitelův byli tu faráři. Po Rackovi držel V. 1407 až 1419 syn Jan. Po něm měl část Otík; větší část dostala se ke hradu Roupovu, k němuž asi do r. 1545 celá ves skupována. V l. 1707—1850 patřily V. k Červenému Poříčí. (H. IX. 203.)

Vřesná, samota, n. tvrz a ves u Veselí n. L., 1385 statek Viléma a Hrocha z Lhoty. Odtud se psali 1399 Kuneš, 1415 Rynart. V 16. stol. drželi ji Vrchoťtí z Loutkova. L. 1621 zabrána, patřila pak Jakobovi Keclovi z Rotendorfu. Od r. 1665 byla v držení Slavatů, v l. 1693—1735 patřila k Třeboni a odtud do r. 1850 ke Kard. Řečici. (H. IV. 339.)

Vřesník, ves u Humpolce, jež se příp. r. 1226 mezi statky kláštera Želivského. Patřila až do r. 1850 k Želivu.

Vřešfov (star. Vřeščov), městeček u Hořic, n. s hradem, jenž se příp. k.

r. 1280 jako statek Mutiny. L. 1348 drželi jej Vojek z V. a Albert z Ryzemburka. Potomci tohoto (1355 Albert, Aleš, Beneš, 1402 Aleš, 1442 dva Alšové) drželi V. do r. 1462. L. 1467 patřil Janovi Zajíci z Hazemburka a dobyt od Hradeckých pro pánovu něvěru. Později měli jej Kordulové ze Sloupna (1492 Věnek, Jan a Hynek synové tohoto, 1544 Purkart, 1548 Věnek, 1570 Václav, Jindřich, Věnek, 1618 Zikmund Jindřich, † 1638). Protože dědici posledního pokutu za povstání nemohli zaplatiti, zabrán jim V. a odevzdán před r. 1652 Gerhartovi Leuxovi z Luxensteinu. Za těch dob hrad spustl a statek prodán 1675 Janovi hr. ze Šporku. V. držen odtud k Hořiněvsi a příp. 1790 k panství Smiřickému. Kostel vystavěn l. 1723. (H. II. 229.)

Vřetovice viz Dřítovice.

Vrhavec (něm. *Worhabschen*), ves u Stříbra, v níž seděli r. 1243 Budivoj a r. 1248 týž s Vítkem a Zbřezkem a 1426 Vilém, 1457 Bohuslav a 1473 Jan. V 16. stol. patřil k Jivjanům.

Vrhavec, ves u Klatov l. 1379 na statky vladyčí rozdělená, z nichž jeden patřil k Lubům. Lubská část koupěna 1544 od obce Klatovské, která ji do r. 1647 držela. Druhá patřila ke Kouskové Lhotce a konečně tu byl svob. dvůr Kouskův ze Sobětiček a mlýn patřil Harantům. Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat skoupil 1628, 1635 a 1648 tři díly zdejší a 1687 díl Lhotecký a připojil vše k Týnci.

Vrchbělá, starý název Nové vsi u Bělé.

Vrchlabí (pův. *Vrch Labe*, něm. *Hohenelbe* z čes. přeloženo, pův. něm. název *Gozwindsdorf*), ve 14. stol. farní ves s tvrzí a statek manský k Trutnovu, který drželi 1359 Hašek a potomci, 1370 Petr, 1412 Hašek, 1437 Jan, 1472 Čeněk, Petr a Václav. Kurovští z V. žili v 15. a 16. stol. na Moravě. Od r. 1502 vládli tu Jan a Hynek Kordulové ze Sloupna a později dcera onoho. L. 1533 k. V. Kryštof z Jandorfu, jenž vyjednal 1533 povýšení na městečko, založil zámek a zveleboval hornictví. Obci daroval 1558 pastvy a dříví v lesích († 1563). Po dceři

jeho Eustachii († 1568), dědily tři dcery, jež je rozdělily na tři díly. Dva z nich dostaly se Divišovi Markvartovi z Hrádku, jenž je prodal 1602 Vilémovi Miřkovskému z Tropečic, držiteli třetího dílu. Tento prodal V. 1624 ke knížectví Frydlantskému. Po zrušení tohoto zabráno V. a darováno 1635 Rudolfovi z Morcína, jehož rod (1646 Pavel, 1688 Jan Rudolf, 1702 Maximilian, 1706 Václav, zakladatel zdejšího kláštera, 1737 Karel, 1741 František, 1791 Rudolf a syn tohoto Rudolf) tu byl vrchností do r. 1850. Skrze poslední dědičku dostal se velkostatek v držení Černínův. V. průmyslem zvláště v 19. stol. vzrůstalo. Od r. 1850 bylo sídlem c. k. úřadův. Erb l. 1533 udělený: Štít na dvě stíny (t. j. zubatou hradbou) rozdělený, ve vrchním bílém poli dvě jedle zelené, v dolním čern. poli dvě kladiva haviřská, na kříž rozdělená ve žlutém štítku. (H. V. 229.)

Vrcholčice (pův. *Rchúto vici*), farní ves u Ml. Vožice, již ve 14. stol. farní, 1379 statek Bohunka Kramáče, 1383 Marše a Přecha z Broumovic, 1403 at. d. Otradův z Vitanovic. Podací patřilo v 16. stol. k Vitanovicům, ves (po skupování drobných statkův) k Vlčkovcům. Tato část prod. 1595 Kořenským z Terešova a příp. později k Vitanovicům. Po r. 1623 zanikla fara. L. 1688 založeny kost. knihy, obnova duchovní správa, avšak teprve l. 1740 zřiz. samostatná fara. (M. XX. 2.)

Vrchomezí, hora v Orlických horách, jež se příp. r. 1537.

Vrchotice, ves u Sedlce, n. s tvrzí, 1370—1391 statek Bohunkův a 1409 Janův, jichž potomci se psali Vrchotové z Vrchotic. L. 1457 následoval Adam, předek Vrchotických z Loutkova, jehož potomci byli 1472 Otík, 1520 Zikmund, 1531 Mikuláš a Ctibor bratři. Od synův Ctiborových k. je 1506 Václav Bechyně z Lažan a dal je synu Abrahamovi. Asi od r. 1612 měli je Lažanští z Bukové, okolo l. 1615 prodány k Mitrovicům, k nimž do r. 1659 patřily; tehda prod. k Jetřichovicům a drženy k nim do r. 1850. (M. B. VIII. 64.)

Vrchoviště, n. ves u Holetic, v l. 1581 až 1610 pustá a přísl. statku Holetického, s nímž příp. k Nepomyšli.

Vřísek, samota u Holan, prvotně hrad, jenž byl asi ve 13. stol. opuštěn, pak dvůr, který patřil do r. 1402 k Jestřebí a pak k Chudému Hrádku. Později vystavěn v hradišti hrádek kamenný, jenž držen k Chudému Hrádku, spustl před r. 1532 a konečně patřil k Novému zámku. Po poněmčení krajiny říkalo se mu Rzischkenschloss, pak Schischkenschloss, i bájilo se leccos o Žižkovi.

Vřísek, n. dvůr a přísl. hradu Jenšteina (1404), jenž v 16. stol. spustl.

Vrkoleč, n. ves západně od Starého Kolína, nyní poloha Hejkolec L. 1344 byla přísl. Konařovic a tak i 1547, ale již pusta, byvši snad l. 1420 vypálena.

Vroutek, městečko, prvotně ves, kterou Kojata Hrabíšic (1227) klášteru Zderazskému odkázal. V ty doby tu byl starožitný kostel. (Viz M. XIV. 121.) Farní kostel byl v l. 1357—1418 pod patronátem opatův Postoloprtských. Ok. l. 1420 opanovali jej Žatečtí, jimž 1436 zapsán, ale protože l. 1437 také Alšovi ze Šumburka zapsán, vznikly z toho pře. Od 14. stol. vyskytuje se jako městečko. Zápisná část dostala se 1535 v dědičné držení Šebestiana z Veitmile a prodána 1543 Jindřichovi z Údrče, jehož předek Jiřík již 1510 druhou část s tvrzí držel. Jindřichovi synové prod. V. 1548 Janovi Valdemárovi z Lobkovic, po němž 1588 Radslav ze Vchynic a 1589 Vladislav Hrobčický z Hrobčice následovali. V l. 1603—1628 držel jej Oldřich H. a po jeho smrti k. jej Heřman Černín z Chuděnic (1631) a připojil k Petršpurku. Tehdáž zanikla fara, ale obnovena l. 1714 jako kaplanství a kostel nový l. 1726 vystavěn. Erb: Vnitřek kaple zlaté barvy, got. slohu, v níž stojí osoba (prý sv. Jakub) v kardinálském oděvu, držíc v levici kříž.

Vršce, far. ves u Libaně, v níž byl farní kostel před r. 1355. V. držel 1325 Radslav, l. 1355 Buzek, l. 1359 Venc z V. Od r. 1392 byly v držení kapitoly u sv. Apolináře. V 15. stol. patřily ke

Kozojedům, od 16. stol. až do r. 1850 ke Kopydlu. V 17. stol. byl tu svobodný dvůr. (Viz Sommer Bid. 97.) Kostel znova stavěn l. 1726 a fara zaniklá l. 1787 obnovena.

Vršov, n. ves u Drchlavy, mezi Dubou a Lysým, l. 1388 statek Družkův, pak asi do r. 1509 přísl. Jestřebí a odtud Rybnova a Nového zámku. Naposled se příp. l. 1575.

Vršovice (pův. Vršovici), město u Prahy, prvotně ves, v níž patřila země se dvoje popluží Vyšehradskému kostelu (1088), k tomu přidal Soběslav I. (1130) zemi pro děkana. Mladota daroval tu před r. 1205 dvě popluží klášteru Ostrovskému. Vysazováním zákupním v l. 1322 a 1323 vzrůstalo obyvatelstvo, Albert Štuk prodal tu dvůr komendě u sv. Benedikta v Praze. Ve 14. stol. tu byl farní kostel. Podací patřilo měšťanům Pražským, kteří tu měli statek. Po r. 1348 vznikaly v okolí vinice. Ok. l. 1420 zabrali Pražané V. L. 1425 leželi tu Táboři a Šírotci. Cís. Zikmund zapsal V. Maternovi a Zikmundovi. Od 15. stol. patřily k Průhonicům do r. 1543, pak byly Flor. Gryspeka do r. 1546. Kapitola Pražská prodala V. dědičně Kašparovi z Granova († 1568), jehož rod tu do r. 1620 seděl. L. 1620 k. je Jan Rudolf Trčka z Lípy. L. 1627 statek rozdělen, dvůr zůstal Trčkům a ostatek měl Max. z Valdšteina. Toto zrušeno 1635 a 1647 V. měli pak páni ze Šternberka a po nich Paarové (jako Bechyni). Od nich 1797 prodány a zůstaly samostatným statkem do r. 1850. V. po r. 1850 tak čerstvě vzrůstaly, že tu zřízen 1901 nový c. k. okresní soud pro část Vinohradská a cís. rozhodnutím (1902, 2. března) povýšeny na město. Erb: Štít polovičný, v pravo nahoře stříb. pole s erbem krále Českého, dole pole modré se zlatou vrší, v levé červ. polovici zl. hradba se 2 věžemi a branou a v ní branným ramenem s mečem. Nad štítem stříbr. zděná koruna (Rais, okr. Vinohrad. 136).

Vršovice, ves u Loun, jež se příp. r. 1268. Tehdáž staly biskupskými, byvše před tím statkem Něprovým. Biskup Jan

prodal je 1331 Zdeslavovi z Kyšic. Následní držitelé byli 1367 Jan Koryto, 1381 Ješek a Přeck, 1391 Aleš ze Slavětína, 1394 Petr, 1396 Rydkář z Polenska, jehož potomci tu do r. 1474 seděli. Dědili po nich Novohradští z Kolovrat, ale prodali je. L. 1517 k. je s tvrzí Václav Sokol z Mor., jehož potomci (1532 Jan, pak synové zejména Václav 1535—1569, tohoto synové zejména 1573—1889 Jan ml.) je do r. 1589 drželi. Měli je pak Zákosťelští z Bilejova, od r. 1615 Prokop Dvořecký, r. 1623 pp. ze Vřesovic a to do r. 1663. Od r. 1663 byly v držení markr. Badenských a to do r. 1783, kdež se staly majetkem knížat Švarcensberských. (Dějiny od J. Veselého.)

Vrtba, ob. Vrtva, dvůr u Bělé hořejší, n. i hrad, původně hrabat z Vrtby, jichž předek byl Sezima 1316. Jeho synové byli Petr (1344—1375) a Sezema, snad i Racek 1358—1379. Všichni měli potomstvo. V. měli z nich Sezema († r. 1402) a syn jeho Sezema (1405), l. 1462 potomek jeho Hroznata. L. 1484—1495 patřila Janovi Habartovi ze Střechovic. Václav a Vojtěch bratři z Rabšteina prod. V. 1558 Šebestianovi Markvartovi z Hrádku. Držena pak k Bělé a s ní příp. k Plasům. (H. XIII.)

Vrutice, někdy v severních Čechách oblíbené pojmenování potoků bystrých, proto také v několika místních jménech zachované. Tak se i nazýval r. 1361 potok od Slivence tekoucí a do Vltavy u Chuchle padající. Pšovka také se nazývala prvotně Vrutici.

Vrutice (pův. na Vrutici), ves u Lysé, jež se příp. r. 1244. Králová Kunhuta darovala ji tehdy komendě u sv. Máří v Praze. Později patřila k Lysé, oddělena 1509 k Milevicům, pak patřila ke Kostomlatům a v l. 1599—1850 k Benátkám.

Vrutice, ves u Štětí, jež se příp. v zákl. listu Vyšehrad. (1088); část její patřila kapitole Vyšehrad. ještě ve 13. stol. Ostatek byl tehdy jménem kláštera Chotěšovského a kapitoly Litoměřické. Vyšehradská část dostala se 1257 obci Litoměřické, ale patřila 1287 zase k Žitonicům. V 15. stol. uchvá-

cena od světských, část držena v l. 1481 až 1850 k Encovanům, část patřila k Ústí a od 17. stol. do r. 1850 k Liběšicům.

Vrutice, ves u Mělníka, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Císař Zikmund zapsal ji 1436 Janovi z Černína, ale později držena ke hradu Mělnickému, kromě části děkanství hradu Pražského. (B. M. 820.)

Vrutice Kropáčova, ves u Benátek, n. s tvrzí, rodiště Markolta z Vrutice († 1397). Tehdá tu byl vладыčf statek (1392 Hereš Masák a Jan Hupík, 1436 Václav Rohatický, 1442 Pešík z Pakomilic.) L. 1524 seděl tu Jan Valkoun z Adlaru, od r. 1526 Hrzánové z Harasova. L. 1622 jim zabrána a prod. Filipovi Fabriciovi, po němž dědili Kropáčové z Krymlova. Ti drželi V. do r. 1710. Po vystředání několika rodin k. V. ke Krnsku a když od něho 1800 prodána, byla statkem samostatným do r. 1850. (H. X. 395.)

Vskury, ob. Skury, ves u Šlaného, jež se příp. r. 1282 jako majetek kostela Vyšehradského, avšak byl tu l. 1318 také statek Blehův. Ve 14. stol. byl tu far. kostel. Podací měli 1363 Bedřich a Půta, 1375 mnozí podílníci, 1412 Jan a Bartoň Kuře, 1415—1417 zase mnozí podílníci. Část patřila 1430 ke Kamenici, v 16. stol. měli V. držitelé Vchynic. Od konce 16. stol. patřily ke Zlonicům. Fara v 17. stol. zanikla.

Vstiš (pův. Vsčuš, Vstuš), ves u Stoda, po níž se nazýval r. 1243 Držek ze V. Od r. 1271 patřila V. klášteru Chotěšov. L. 1430 zastavil ji probošt Vilémovi z Ryžemberka, jenž ji držel ke Švihovu. Synovec jeho Vilém držel ji ku Přešticům a zůstala v držení téhož rodu až do 16. stol. L. 1564 ji Adam probošt vyplatil a zase ke klášterství připojil.

Všebohy viz Vyšebohy.

Všebořice, ves u Dol. Kralovic, ve 14. stol. farní ves. Podacími pány byli 1369—1374 Otík, 1393—1406 Hroch z Čabelic, 1408 Jarek z Kralovic a 1416 Bušek z Noskova. Václav Mazanec z Vesce prod. ji 1550, pak se držitelé rychle měnili. Od r. 1559 seděli

tu Lukavečtí z Lukavce (1559 Bedřich, 1574 Trystram, 1579 Anna, 1603 Mikuláš). L. 1623 zabráný a prod. Volfovi z Pöttingu. Za nedlouho přivtěleny k Dol. Kralovicům. Fara 1624 zanikla. Ve V. narodil se 1850 Z. Fibich. (M. B. XI. 24.)

Všebořice, ves u Ústí n. L., ve 14. stol. farní ves na vladyčí statky rozdělená, z nichž zůstaly v 15. stol. asi tři. Z jednoho pocházeli Bubnové z Všebořic. V 16. stol. seděli tu Lungvicové (1526 Jan, 1546 synové, 1573 Jan). Od r. 1580 vládli tu Štampachové až do r. 1628. Odtud tu vládly rodiny Bleileben, 1665 Max. Val. z Martinic, 1667 Losy, 1677 Althan, pak Vchynští, 1725 Hartigové. Po přikoupení Březnice (1754) příp. k této. Fara v 17. stol. zanikla.

Všeborsko, kostel sv. Trojice u Obrubec (Sobotky), n. farní ves (1363). Podací nad kostelem patřilo vladykám Litkovským, Obrubecským a těm, kteří ve V. seděli. Z těch známi jsou 1363 vladyky z Vršec, 1402—1404 Zdeněk, 1415—1419 Vojslav a l. 1428 Zdeněk ze Všeborska. V 16. stol. stál tu jediný farní kostel, jenž patřil 1576 k Ml. Boleslavi, 1583—1588 (snad již bez fary) ke Kosmonosům, 1588—1614 zase k Boleslavi a 1614—1850 ke Kosmonosům.

Všedobré, n. ves blíž neb dále od Kom. Hrádku (snad v sousedství Bezděkova a Přestavlk), 1428 přísl. hradu Dubé, od r. 1443 ke Hrádku.

Všehluchy, n. ves u Slaného. 1323 sídlo Sulislavovo. V l. 1399—1406 darovány tu platy ke kostelu v Menších Lidicích.

Všehrdy, pův. Všehrdi, ves u Kralovic, jež se příp. r. 1229 jsouc majetkem kláštera Plaského, ale 1240 také sídlo Zdaty a Sobiše. Před r. 1358 byl tu farní kostel, jehož podací také opatům patřovalo. Vladyčí statek zdejší k. Ctibor ze Švamberka od Vaníše a daroval 1383 klášteru. Od r. 1420 drženy V. k Libšteínu, později ke Krašovu, jehož držitelům 1534 znova zastaveny. L. 1544 vyplaceny a příp. zápisně ke Kačerovu. Tohoto nabyl klášter l. 1623 a s ním také V., jež byly do r. 1850 přísl. Plas.

S podivením jest, že opatové fary zaniklé neobnovili.

Všehrdy, ves u Chomutova, l. 1295 sídlo Arnoltovo, z části snad do r. 1325 kláštera Postoloprtského a odtud Chomutova. Z vladyk zdejších příp. se 1358 Arnolt, 1380 Ješek. Ves drželi 1367 Pešek a Ješek br. z Rabšteina. Sice tu byly jiné statky. Část patřila k Hořenicům, na jiné seděl 1454 (po Hynkovi) Václav (ještě 1474). Tohoto snad potomek byl Jan Vlčíhrdlo, jenž tu měl hory na kovy. Od něho bezpochyby přijati k erbů Šlechtové ze V. V. patřily do r. 1578 k Nezabylicům, pak k Chomutovu, Od poč. 17. stol. byly samostatným statkem. který pak příp. k Borku.

Všechlapy (pův. Všechlapi), ves u Nymburka, po níž se nazývali r. 1223 Janek ze V., 1238 Stibor, 1366 Ješek, 1390 Pešek a v 15. stol. Všechlapci ze Všechlap. L. 1521 patřily s tvrzí Janovi Doubravci z Doubravan, v l. 1553 až 1558 ke hradu Poděbradskému, odtud pak (ještě 1617) k Vlkavě, pak do r. 1856 k Loučeni.

Všechlapy, ves u Bechyně, l. 1379 a do r. 1437 přísl. panství Přiběnického. pak v děd. držení rodu Rožemberského, ale stále zastaveno. Od r. 1507 drženy k Želči, 1596—1677 k Bechyni, 1677 až 1850 k Želči.

Všechlapy, ves u Bíliny, ode dávna přísl. kláštera Světeckého a později arcibiskupského statku Světce.

Všechlapy, ves u Duchova, po níž se nazýval r. 1238 Stibor ze V., ve 14. stol. vladyčí statek, z něhož pocházeli Zábruští ze Všechlap. L. 1515 děleny mezi Jiříka Kozelku a Jana ze Žďáru, tak že potomci měli po polovici. Mikuláš ze Ž. přikoupil 1552 druhou polovici a 1560 tu část, která posud ke Lbínu patřila. Od r. 1580 patřily V. pp. z Lobkovic a naposled jako díl Matoušovi Děpoltovi z L., jenž prodal V. 1592 k Duchcovu.

Všechlapy, v l. 1384—1405 farní kostel děkanství Zateckého neznámé polohy.

Všechlapy, n. ves severovýchodně od Hluboké, jež se l. 1387 připomíná. L. 1490 byla již pusta.

Všechromy (pův. Všechromi), ves u Říčan, jež se příp. r. 1237 jako statek Ondřeje Petrovice, předka pp. z Říčan, jehož bratří Diviš (1245) a Slavek (1248) se také odsud psali. Od 15. stol. až do r. 1672 patřily klášteru sv. Anny v Praze, odtud rodině Coblův a v l. 1686 až 1850 k Předboři.

Všejamy, Všejany (pův. Všejami), far. ves u Nymburka, ve 14. stol. na drobné statky rozdělená. Tehdá tu byl farní kostel. Větší část koupena před r. 1390 ke Kostomlatům a pak tu vysazeno manství, na němž seděli Husovci ze Všejam až do r. 1466 a po nich Všejamští z Chlumu. V 16. stol. patřila větší část ke hradu Lysé, odkazem pak 1548 pp. z Valdšteina, od nichž příp. po r. 1557 k Dobrovici. (H. X. 344.)

Všekarov nazývá se (kromě Všekar) r. 1239 ves kláštera Kladrubského.

Všekary (pův. Všekarŕi), ves u Týna Horš., jež náležela klášteru Kladrubskému hned od jeho založení (1115) a 1239 mu potvrzena. V 16. stol. držena k Čečovícům a v l. 1546—1850 k Týnu.

Všekary, n. mlýn, již l. 1533 pustý, jenž náležel ke Hluboši (u Přibramě).

Všelibice (prv. Všeljubici), ves u Č. Dubu, n. s tvrzí, 1419 statek Ješka, Matěje a Mikše bratří z Palohlav. V 15. stol. přík. k Dubu, k němuž patřily do r. 1850, avšak v l. 1624—1628 k Rovnému. (H. X. 268.)

Všeliby (pův. Všeljubí), ves u Sobotky, n. s tvrzí, 1415 statek Mikuláše, Heřmana a Peškovce. V 16. stol. seděli tu Seletičtí ze Smojna (Jindřich, 1519 Zikmund, pak Jindřich). V. od nich příp. k Samšině a 1628 patřily k Drštěkryjům (H. V. 277.)

Všelisy velké, ves u Ml. Boleslavě, až do r. 1338 zboží kapitoly Boleslavské. Ve 14. stol. byla rozdělena na vladyčí statky; při jednom z nich byla tvrz. L. 1534 držel je Mik. Dovole ze Chcebuze, 1566 dostaly se Vtelenským ze Vtelna, 1580 Janovi z Habartic a 1586 Bzenským z Porubě (1586 Adam, pak Jan † 1620, 1665 Václav). Věžníkové drželi dlouho V. a prodali je teprve 1795. Až

do r. 1850 byly svéprávným statkem, v němž 1832 zámek postaven. (H. X. 389.)

Všembera (v Šemberce), chybný název hradu Šemberka u Tucharaze.

Všemily (pův. Všemili), ves u Č. Kamenice, jedna z málo vesnic českých v těch horách založených a tuším poslední ves u Kamenice, kde se ve 14. stol. česky mluvilo. V. patřily asi do r. 1417 ke hradu Ostrému a v l. 1417—1850 ke Kamenici.

Všemily, ves kl. Vyšňobrod., jež se r. 1292 příp. Buď potom zanikla aneb (což jest více podobnější) dostala německé jméno.

Všemyslice, ves u Týna n. V., staré přísl. hradu Újezdce, ale 1352 i sídlo Heřmanovo. L. 1543 patřila část ke Štěkni a část Byšovcům z Býšova, kteří tu do 17. stol. seděli. V l. 1622—1630 patřila ke Hluboké a 1630—1850 k Nezdašovu.

Všeň, far. ves u Turnova, ve 13. stol. sídlo pp. ze Všeně z rodu Markvarticův a erbu lvice. L. 1318 měl ji jejich potomek Vykart z Polné. V l. 1356—1419 náležela ke hradu Kosti, v 16. stol. až do r. 1593 ke Hrubému Rohozci a v l. 1593—1850 ke Svijanům. Kostel l. 1595 vystavěn a fara (1623 zaniklá) 1688 obnovena.

Všenice (pův. Všanici), ves u Rokycan, jež patřila klášteru Kladrubskému hned od jeho založení (1115) byvši mu darována od Žíry. L. 1379 tu byly vladyčí statky, na dvou seděli Rupert a Blahut. Část vsi patřila 1499 ke Březině, jejímž přísl. byly V. do r. 1850.

Všenory (pův. Všenofi), ves u Zbraslavě, l. 1324 sídlo Vojslavovo a jeho synův, z nichž jeden 1340—1356 byl Heralt. Ok. l. 1360 držel je Václav, zeť Keclfnův, 1378 je měl Jan Kluk. L. 1437 žili bratři Hynek, Janek a Martin ze V. Později patřily V. kapitole Pražské, prodány a patřily v 18. stol. Mladotům z Solopisk. Pozemským statkem byly do r. 1850.

Všeradice (pův. Všeradici), ves u Hořovic, již daroval Oldřich Zajíc z Valdeka z části klášteru sv. Dobrotivé (1263). Prvotně tu byly 2 vesnice V. a Trnová. Ve 14. stol. byl ve V. farní kostel. Podací jeho patřilo Trnov-

ským a držitelům dvou statků ve V., z nichž jeden patřil Svinářským (neb z Lochovic). Tito opanovali celé V. a drželi je k Lochovicům a Okoři. V 16. stol. drženy k Hořovicům a od r. 1560 k Valdeku. L. 1574 k. je Mik. Valter z Valtršperka, po němž následoval Vratislav st. z Mitrovic († 1600) a syn jeho Václav. Od r. 1661 poroucheli tu Tuněchodští z Poběžovic. V 18. stol. vládli tu zase Vratislavové a vystavěli 1774 kostel. L. 1817 k. V. k Osovu. (H. VI. 224.)

Všeraz (t. j. Všeradův dvůr), Šeraz, Čeraz, ves u Děčína, jež patřila r. 1373 ke hradu Střekovu a v 16. stol. k Děčínu.

Všeruby, Úterý, Nový trh, Nejmark, městeček založený nedávno před r. 1580 na gruntech hradu Ryzemberka (jako Nejmark). L. 1581 přidělen k Záhořanům. Později drženy k Bystřici. L. 1628 založen tu kostel, jež 1640 dostavěn. L. 1641 založeny kost. knihy a 1643 začala se fara. Při dělení Kocův 1641 dostaly se V. Janovi Václavovi, ale ten je prodal 1650 bratru svému Maximilianovi († 1656). Po něm dědil toho bratr Diviš Albrecht († 1665) a po něm sestřina dcera Polyxena z Helversenu. Od ní k. V. Volf Max. Lamingár a připojil k Trhanovu († 1696). L. 1697 k. je Jindřich ze Stadionu a patřily do r. 1850 ke Koutům. Erb: Stříbrný štít a na něm medvěd své přirozené barvy na zadních nohách kráče- jící. (M. XXV. 108.)

Všeruby (pův. Všerubi), město u Touškova, jež se přip. r. 1212, jsouc sídlem Hrdiborovým. Asi v ty časy vystavěn při kostele sv. Martina rom. slohu hrad, již 1233 byla tu fara. Po Hrdiborovi držel je 1242—1251 syn Vicemil, 1269 Drslav, sudí kraje Plz, se syny. V l. 1363 až 1378 drželi V. Bavor a Jindřich zdejší faráš, bratří, 1379 patřily Jindřichovi z Rabšteina, od něhož je k. před r. 1385 Půta z Gutšteina. Z téhož rodu následovali 1415 Jetřich, 1426 Burjan a Jan bratří, 1460 Linhart a Burjan, kteří dali obci první svobody, 1509 Jiřík, pak Kryštof a Jan ml. Ok. l. 1520 prodal Jan V.

Petrovi z Kokořova, jež obec 1522 a 1524 obdařil († 1531). Syn jeho Jiří potvrdil 1566 svobody. Při dělení jeho synův (1584) dostaly se V. Karlovi, jež potvrdil 1589 svobody a víru pod obojí, což 1590 i majestátem potvrzeno. Po smrti Karlově dostaly se V. v držení Markvartů z Hrádku a přip. k Bělé. Při rozchvácení téhož panství (1659) odhádány Janovi Vilémovi Kyšperskému z Vřesovic († 1678) a drženy potom ke Kuňovicům. Majestáty na potvrzení svobod dány 1681, od Marie Terezie, 1786 a 1802. Faráš patřil statek Otročkovice již r. 1379. Erb: Štít červený a přes něj napříč stříbrný pruh a nad ním jelení rohy přirozené barvy (erb pp. ze Všerub 1363 a část Gutšteinského).

Všestary (prv. Všestaři), ves u Řičan, jež patřila ve 14. stol. klášteřu Skalickému a potom Sedleckému. Zápisem dostala se 1437 k Libenicům. Část dědičná držena v l. 1407—1513 k Tehovu a 1513—1850 ke Kostelci.

Všestary, far. ves (1360) u Hradce Král., jež patřila prvotně a ještě r. 1360 klášteřu Opatovskému, ale r. 1366 Krystyně, měštec Hradecké, a od r. 1401 Dubánkům z Duban. Později byly v držení obce Hradecké, již (kromě přestávky 1547—1549 a po r. 1620) do 1850 patřily. L. 1622 zanikla fara a 1774 obnovena. (M. IX. 19.)

Všestary, n. ves u Chocně k Vrchovině, 1397 přisl. Chocně a 1543 Borovnice. Již tehda byla z polovice pusta.

Všestudy (pův. Všestu di), ves u Velvar, ok. l. 1295 statek Přibyslavův. Klášteř Matky boží v Kladsku držel ve 14. stol. část a ostatek patřil k proboštví Pražskému. Král Zikmund zapsal 1420 oboje k Dědibabům. Johanka ze V. prodala V. 1555 Pražské kapitole. Později patřily s částmi k Jeviněvsí, Roudnici a Chvatěbům.

Všestudy, far. ves u Borku, v níž byl far. kostel r. 1357. V. patřily do r. 1325 klášteřu Postoloprtskému a od 1325 křižovníkům Pruským. Drženy odtud k Chomutovu až do r. 1605 a odtud do r. 1850 k Borku. V 17. stol. zanikla

fara. Kostel l. 1779 znova vystavěn; l. 1784 zříf. tu duchovní zpráva podřízená Údlické faře.

Všesulov, ves u Kralovic, od dávných dob přísl. hradu Krakovce, od r. 1530 samostatný statek s tvrzí, jež drželi Krakovští z Kolovrat (1530 Albrecht, 1543 Kryštof Jindřich, 1596 Alexander a Volf Viktor). L. 1605 k. jej Havel Hrobčický z Hrobčice, jehož rod (1618 synové Adam, Havel a Lad. Rudolf) tu do r. 1656 seděl. Pak jej dědil po manž. posledního Václav Karel Hozlaur z Hozlaur a ten jej prodal 1676 Karlovi Max. Lažanskému z Bukové. Od syna tohoto přip. 1702 ke Chříči. (H. VIII. 114, P. A. VII. 187.)

Všesvaky (pův. Všesvaci), n. ves u Kozmic (Benešova), l. 1405 statek Mikuláše ze Mnichu k Vlkovu, 1419 Václavův, 1428 Jana Makovce z Měrunic.

Všetaty (pův. Všetati), far. ves u Kostelce n. L., jež se přip. r. 1255. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podacími pány byli držitelé V., Chrastu, Přívory a Čechelic. Držitelů V. bylo 1371 sedm, 1395 a 1398 asi čtyři, 1403 asi pět, 1415 dva. V 16. stol. patřila jedna část ke Vrabí a ta v l. 1584—1850 k Brandýsu. Druhá část s tvrzí patřila od r. 1510 Hrušovským z Hrušova a dostala se ok. 1513 na díl Bedřichův († 1552). Po něm dědil strýc Jetřich a dcera jeho prodala ji 1561 Hynkovi a Karlovi bratřím Vrabským. Ta přip. 1584 též k Brandýsu. Třetí část patřila k Dol. Přívorám, v l. 1604—1615 obci Mělnické a pak též k Brandýsu.

Všetaty, ves u Rakovníka, n. s tvrzí ve 14. stol. na manské statky rozdělená, z nichž jeden patřil ke Chlumu. Petr Vrš z Modřejovic skupil je 1420 a od synův jeho dostaly se 1450 Janovi z Doupova. Syn jeho Jan prodal V. 1474 Janovi ze Strojetic. Pak se střídali vl. z Hůrky, ze Slatiny, ze Všebořic, Šmohařové, Zvěstové, Kunšové a 1582 Václav z Chotkova. V l. 1597—1608 patřily obci Rakovníké. Potom následovali Újezdečtí a od 1. 1652 Renšpergá-

rové. L. 1755 přík. V. k panství Krivoklátskému. (H. VIII. 92.)

Všetice, ves u Neveklova, jež se dostala po r. 1061 v držení kláštera Ostrov. skrze Vratislava II. a potvrzena mu 1310, avšak l. 1325 tu byl také vladyčí statek. V 15. stol. patřily V. ke Konopišti, od něhož přiděleny v 17. stol. k Lešanům.

Všetice, veska u Kostelce (Kladrub), l. 1239 majetek kláštera Kladubského, v 15. stol. jen dvůr, který byl vladykám zastavován a po r. 1563 ke klášteru vyplacen.

Všímary (prv. Všemari?, něm. *Schimmern*), ves u Vyšního Brodu, až do r. 1615 přísl. Pasovar, pak 1615—1626 Dluhé a v l. 1626—1850 k Řimovu.

Vtelen viz Vtelno.

Vtelno (pův. Vtelen), far. ves u Mostu, v níž byl far. kostel již před r. 1377. V. patřovalo k arcibiskupství, ač tu užitek měl také arcijáhen Břilinského kraje. Ok. l. 1418 dostalo se zástavou k Vršovcům a od r. 1474 drženo k Novému hradu. Bohuslav Felix z Lobkovic dokoupiv je 1564 dědičně, vyplatil je po r. 1573 od Nového hradu. Ok. l. 1600 patřilo Hruškům z Března. Později patřilo klášteru Oseckému. Kostel 1738 znova vystavěn.

Vtelno Jizerní, ves blíže pravého břehu Jizery u Ml. Boleslavě, jež ode dávná byla rozdělena. Část patřila r. 1228 klášteru Opatov., kus byl r. 1255 vladyčí (1255 Ctibor, 1297 Prostěj). Ve 14. stol. tu byly drobné statky; jeden z nich patřil Myškům z Hrádku a nazýval se dlouho Myškovským. Část patřila klášteru Hradištskému. Ta zapsána l. 1437 a držena pak k Benátkám. V l. 1545—1850 patřila část k Novému Stranovu, jiná l. 1535 ke Krnsku a kromě toho byl tu dvůr Myškovský, na němž seděli v 17. stol. Mladotové z Solopisk. Tento k. 1648 ke Stranovu.

Vtelno Mělnické, ves u Mělníka, z části ode dávná (1366) i s kostelem farním přísl. hradu Mělníka, jež do r. 1321 byla bratřím ze Zvířetic zastavena. Křižovníci odtud brali 1336 desátky. Druhá část s tvrzí byla Vtelenských ze Vtelna

(1364 Hašek, Diviš † j. 1406, 1406 jeho synovci Markvart, Aleš, Petr, 1412 Prokop, Divišův syn, 1437 Mařík, Petr, 1534 Albrecht, 1544 Jan, 1573 Albrecht a Mikuláš [† 1612], 1615 Jan). Kromě toho tu byly až do 16. stol. drobné statky. Královská část byla od r. 1420 až do 16. stol. zastavena. Vladycká část patřila v 17. stol. Berkům z Dubé a k. 1694 k Mělníku. (B. M. 821.)

Wurgersdorf, 1359 ves v Říši a přísl. koruny České.

Würtenberská léna v Říši získána 1360 od Karla IV. a přijímána od koruny České až do r. 1799.

Vyčapy (dříve Vyčaply), ves u Čáslavě, 1316 statek Stojslavův, 1362 Bohunkův a 1400 dvou vdov z Kutné hory. L. 1401 byly tu 4 vladyčí statky. Odtud se psali 1407 Vaněk, 1411 Jetřich, 1415 Petr a Štěpán, pak Racek († j. 1437). Část před tím vladyk z Žižína získána 1484 k Žehušicům a držena k nim do r. 1850. Druhá s dvorem patřila ke Zbislavi a s ní příp. také k Žehušicům.

Vy-dva-zoda, místo při Sárazvě, jež se r. 1179 připomíná. Smysl téhož jména nejasný, poloha neznámá.

Vydžín, Bydžín viz Vidžín.

Vyhnanice, ves u Bechyně, 1366 statek Ebrhartův, pak jeho synův, 1397 Jindřichův, 1410 Slavka Bažanta, jichž potomci byli Dráčovští z Dráčkova. Odtud pocházel Otík, opat Vyšňobrodský († 1416). V 15. stol. seděli tu Roubíkové z Hlavatec, 1485 Jindřich Víta ze Rzávého, jenž prodal V. 1512 k Želči. Část držena 1520 k Bechyni, ta prod. 1550 a později příp. V. od Želeckého panství k Bechyni.

Vykaň, ves u Čes. Brodu, starodávné dědictví sv. Vojtěcha, jenž je daroval ok. l. 993 klášteru Břevnovskému a ten je držel do r. 1420. Král Zikmund zapsal V. 1420 Janovi Vrbskému z Tismic, ale 1437 připojena k Přerovu. K tomuto držena asi do r. 1608 a odtud do r. 1850 patřila ke Kounicům.

Výkleky, n. far. ves u Chlebu (Nymburka), za řekou proti Havransku. Ok. l. 1238 patřily Zbraslavovi z Miletína, jenž je odkázal manž. Domaslavě; od této

dostaly se něm. řádu (1241). Karel IV. daroval V. Bočkovi z Kunštátu k Poděbradům, avšak od r. 1361 patřily i s farním kostelem ke tvrzi Krňovicům. L. 1437 malá část odprodána a byla statečkem ještě 1464. Ves patřila pak asi do r. 1500 k Havrani, pak obci Nymburské. Po zabrání 1547 příp. k Poděbradům. (P. A. X. 485.)

Výkleky velké, ves u Kr. Městce, n. s tvrzí, snad sídlo Střelcův z Výklek (1451), od r. 1528 Cidlinských ze Sluh (Bušek † 1542, Zbyněk † 1559, Jan † 1601). Po nich dědila Johanka z Dobřenic, vdova po Janovi, a ta odkázala V. synům svým z dřevního manželství, z nichž Burjan Šlibovský ze Skřivan je držel do r. 1621. Pak patřily do r. 1645 ke Chlumci, k němuž zase 1697 příp. Mezi tím patřily 1652 Vltavský in z Manšvertu a 1637 Kustošům z Zubří. (H. V. 295.)

Vyklice, ves u Chabařovic, po níž se nazývali l. 1239 Jindřich a l. 1254 Jiřík z V. L. 1404 patřila část ke Chlumci. Celá ves patřila vl. 1507—1580 ke Krupce, odprodána pak Janovi ml. Horovi z Ocelovic, držena pak k Hotovicům (1629 až 1661 ke Chlumci) a od sklonku 17. stol. do r. 1850 ke Chlumci.

Vykmanov (něm. *Weigensdorf*, prv. *Weikmansdorf*), ves u Přísečnice, dor. 1357 přísl. kláš. Postoloprtského, vl. 1357—1857 hradu Haunšteina (1587 až 1588 k Hymlišteinu). Jeden úročník patřil do r. 1431 k Pernšteinu a vl. 1431—1481 k Šumburku.

Vynězdo (něm. *Winitz*), ves u Kaplice, kterou prodal Bavor ze Strakonice 1312 Janovi z Vracova. V 15. a 16. stol. patřilo Drochovcům z Pláně.

Vyntířov, ves u Kadaně, n. s tvrzí, 1295 statek Vlkův a 1360 potomka jeho Vlka. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. Po vymření Vlkův drželi jej 1415 Vlaštěk z Kladna, 1417 Vilém z Šumburka, 1447 Pechanec Ojří z Očedělic, 1461 Heřman Sirotek ze Zhorce, později zase Šumburkové a od r. 1508 Opl z Fictum. Tomuto zabrán a byl pak v držení Šlikův až do r. 1612. L. 1621

zabrány Jindřichovi M. z Thurnu, byly pak v držení rodin Nogarol a Pötting, odr. 1664 Antonína Losy z Losinthalu, jehož potomci jej měli do vyměnění. Dědili po nich Windischgrätzové.

Výprachtice (něm. ve 14. stol. *Weiprechtisdorf*), farní ves u Landškrouna, vl. 1304—1358 majetek kláštera z Braslavského, pak přísl. hradu Landšperka a od r. 1589 Landškrouna. Fara se tu přip. l. 1401. Kostel 1817 znova vystavěn.

Výrec, obec. Veyrec, samota u Tábora, n. ves, kterou prodal ok. 1552 Volf z Hozlau Markétě z Hodějova a tato 1558 Zikmundovi z Malovic. Rod tohoto držel jej do r. 1603; pak následovali Doudlebský z Doudleb, od r. 1623 Kořenští do r. 1704. Pak patřil k Záhoří a konečně k Chotovinám. (H. IV. 358.)

Výrov, ves u Klatov, n. s tvrzí, na níž seděli 1391—1409 Jindřich, 1427 až 1451 Jan, předkové Výrkův neb Úsilovských z Ryžemberka. L. 1492 držela jej Kateřina z Říčan a potom patřil ke Švihovu a z části k Malechovu, obojí pak k Chudenicům. (H. IX. 55.)

Výrov, ves u Kralovic, jež byla r. 1307 v držení kláštera Plasského. Od r. 1420 držena k Libšteínu, asi v l. 1460—1623 ke Kaceřovu a 1623—1850 zase k Plasům.

Výrov, samota n. ves u Brodu (Stříbra), jež náležela r. 1239 klášteru Kladrub. L. 1420 zastaven Jindřichovi Střelovi z Bezdržic, l. 1465 dostal se pp. ze Švamberka, spustl a držen k Boru, k němuž ok. l. 1596 dědičně puštěn.

Výrov, něm. *Furau*, ves u Doupova, n. s tvrzí, na níž seděl před r. 1450 Jan z Doupova. Vl. 1546—1850 patřil V. (1546 pustý, 1563 zase založený) k Doupovu.

Výrov (po spustnutí Staré hrady), n. hrad u Nového města n. M., který byl již 1503 opuštěn. O jeho starších osudech není nic známo. (H. II. 159.)

Výrov, n. ves u Posadova (Žirče), jež se l. 1367 připomíná.

Výrov, n. ves v okolí Sedlčan, jež patřila do r. 1560 k Červenému Hrádku a odtud k Nažovicům.

Výrovice, n. dvůr u Častolovic, jež se l. 1409 připomíná.

Wyschonis, špatně psané jméno nějakého hradu neb města ve východních Čechách. R. 1289 obdržel Bedřich markrabě Míšenský od krále Václava Svojanov, Poličku, Landškroun, Landšperk, Orthe (Ústí?), Mýto, Zebín, »Wyschonis« a Skuteč. Z těch poloha Zebína i následujícího (a tohoto pravé jméno) není známo, avšak zdá se, že je tu skryto přídavné jméno Výškův hrad a že se tím rozumí Humberk (Hohenberk = Vyšší hrad) u Skutče.

Vyskeř, far. ves u Turnova, n. s tvrzí, již 1363 farní. Tehdá tu bylo čtvero vladěcích statků a držitelé jich a nástupce byli podacími pány kostela. Přikupováním dostaly se z části k Nudvojovicům (1391) a ke Korcům (1415) a k Malobratřicům. Větší část s dvorem a kostelem patřila k Valdšteínu a 1514—1850 ke Hrubé Skále. Druhá část patřila do r. 1559 k Rohozci a pak též ke Skále. Třetí část patřila do r. 1850 ke Kosti. Fara zaniklá obnovena 1858 (od r. 1789 lokalie — H. X. 79.).

Vyskytná, potok Jankovský, ústící do Kletečné, jež se tak r. 1233 nazývá.

Vyskytná (biskupova, česká), far. ves u Pelhřimova, v níž byl far. kostel již ok. l. 1290 a biskupem Dobešem opevněn. V. patřila k biskup. panství Řečickému asi do r. 1417, odtud pak Janovi z Chotěmic zástavně. Vl. 1454 až 1850 držena k Pelhřimovu. Fara zanikla l. 1623, ale obnovena 1721 a založeny kostelní knihy.

Vyskytná opatova, německá, far. ves u Jihlavy, jež byla od r. 1226 v držení kláštera Želivského. Před r. 1358 byl tu far. kostel. K Želivu držena i za zápisných držitelův. L. 1559 oddělena k Jenkovu. Vilém a Kryštof bratří Trčkové prodali 1596 městečko V. Jihlavské obci, která tu byla do r. 1850 vrchností.

Vysočany (pův. Vysočané), ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako přísl. kláš. Teplského a k němu až do r. 1850 patřovala.

Vysočany, ves u N. Bydžova, r. 1364 farní, jež patřivala k panství Bydžov. Podací kostelní patřilo k Bydžovu ještě 1516 a celá ves do r. 1850 obci Bydžovské. Fara v 17. stol. zanikla.

Vysočany, ves u Rabšteina, jež se přip. r. 1252, když tu Jindřich Ahňovec plat klášť. Plasskému zapsal. V. byly tehdá a ve 14. stol. přísl. hrádku Sychrova a 1378 pána jeho Jindřicha z Rabšteina. L. 1510 přip. k Rabšteinu, k němuž do r. 1850 patřily.

Vysočany, město u Karlína (prv. ves), jež se přip. r. 1239, jsouc majetkem kláštera Kladrub. L. 1325 držel část M. Zdeněk, životní lékař, koupiv ji od Beneše a Borše; ostatek byl královským. Z vladyk zdejších přip. se 1337—1349 Ješek, 1399 Křista a Mikuláš z Podvíní a Příbík. Křista darovala svůj statek 1407 klášteru Karlovskému, který jej prodal 1416 Markétě Čotrové z Prahy. Větší část patřila v 16. stol. k Podvíní, s níž přip. před r. 1595 k Libni a k ní do r. 1850 patřila. Menší část patřivala k Hrdlořezům. Kromě toho tu bývaly tři svobodné dvory, bezpochyby tytéž, které z bývalého král. zboží ve 14. stol. za manství vysazeny. Cís. rozhodnutím 1902, 27. srpna povýšeny na město. Erb: Štít polovičný, v pravém poli erb král. Č. Levá polovice rozdělena jest na dvě pole; v hořejším modrém jest homole cukru černě obalená, v dolejší stě. tři zelené pahrbky a na každém vinný keř s hrozny. Na hlavě štítu jest zděná koruna o pěti stínkách.

Vysočany, far. ves u Chomutova, jež patřila 1209 klášteru Oseckému, avšak jen z části, poněvadž tu bylo i vladycké sedění Trojanovo (1239) a tak i zůstalo ve 14. stol., když tu byl farní kostel; ještě r. 1358 seděli tu Diviš a Venclík bratří z V. O podací dělili se v l. 1362 až 1415 opatové s vladykami napřed Všehrdskými, potom Hořenskými. L. 1431 byly v moci husitův, od r. 1436 drženy od světských ke Škrklm, s nimi pak do r. 1850 ke kl. Oseckému.

Vysoká, bitva pod Vysokou. Když se spikli knížata v Moravě a jiní

nespokojenci proti Vladislavovi a zvolivše si Kunráta Znojemského za velikého knížete s ním ku Praze táhli, položil se Vladislav proti nim na hoře Vysoké u Kutné hory. Dne 25. dubna sveden boj pod Vysokou, v níž Vladislav byl od některých svých zrazen a podlehl, avšak i Kunrát takovou ztrátu utrpěl, že nebyl s to poraženého stíhati. Bitva byla tam, kde jest les Bojiště mezi Pečkami a Opatovicí. Na hoře V. založil Frant. A. hrabě ze Šporku 1697 kapli sv. Jana křt. a domeček Belvedere (prý z peněz, které 1695 na kurfirštovi Saském vyhrál).

Vysoká, ves u Kutné hory pod Vysokou (již 1290 s kostelem), r. 1371 farní, jež byla v l. 1371—1417 v držení Pískův, bohatých měšťanů Kutnohorských. Václav Okrouhlický z Kněnic prodal 1535 podací na Vysoké se statkem Tuchotickým Václavovi Popelovi z Vesce. Odtud patřil kostel s částí vsi k Suchdolu a druhá část k Malešovu. O obnovení zaniklé fary jednáno od r. 1726; obnovena sice l. 1745, ale přeložena 1751 do Suchdola. (M. VIII. 126.)

Vysoká, ves u Hradce kr., jež se přip. v zákl. listu Opatovském (1086) a ke klášteru nějaký čas patřivala. V l. 1389 až 1407 nazýval se po ní Ješek Lánek. L. 1436 padl tu Vilém Kostka z Postupic, bojuje s Hradeckými. V 15. stol. přip. V. ke Krchlebům, s nimi koupěna 1502 ke Chrudimí. L. 1535 byla v držení obce Hradecké a přifařena ke kostelíčku sv. Jana Husí. V l. 1547—1850 patřila k Píndubím.

Vysoká, Vysoký, ves u Příbramě, 1367 statek Smilův, 1386 Ofčín. R. 1402 držel část Jan z Říčana a část patřila k TřebSKU. Potomní držitelé byli 1517 Burjan z Újezdce, pak Mitrovští, od r. 1556—1677 Častolárové z Dlouhé vsi (Petr † 1583, 1583 Šťastný, Jan, Václav, 1626 Ladislav Jindřich, 1636 zase Jan, 1672 Oldřich Lukáš), od r. 1677 Mundové, 1692—1704 Baltazar David z Ottenfelsu. Statkem byla do r. 1850. (H. VI. 134.)

Vysoká, ves u Chomutova, jež se přip. r. 1281. Do té doby patřila ke Křimovu,

v l. 1281—1606 k Chomutovu, pak k Ahníkovu a l. 1629 k Polakům, pak do r. 1850 zase k Ahníkovu.

Vysoká, Vysoký, far. ves u Mělníka, v níž byl far. kostel již před l. 1357. V. patřivala králům a královnám k panství Mělnickému. Část patřila 1522 ke Kokořinu, plat nějaký vycházel k obci Mělnické, ale l. 1547 zabrán a patřil pak k Bosyni, ostatek, co bylo obce Mělnické, příp. 1547 ke hradu. V 17. stol. zanikla fara, 1725 zase tu zřiz. duchovní zpráva. L. 1757 vystavěn kostel. L. 1786 vystavěn tu kostel pod obojí. (B. M. 830.)

Vysoká, hora u Robčic, Čižic a Předenic, jež se příp. r. 1497.

Vysoká hora, příp. ve vymezení českých hranic r. 1179, snad hora Hochwald za Novými hrady.

Vysoké mýto viz Mýto.

Vysoký (i Vysoká), město, již r. 1354 městečko s farním kostelem. Patrony jeho byli 1354 Heník a 1369 Jindřich Nístějka z Valdšteina a 1392 Václav a Vilém bratří z Vartemberka. L. 1394 a 1396 sídlil tu Heník z Valdšteina. V potomních dobách patřila V. bezpochyby ke hradu Nístějce, l. 1514 již ke Hrubé Skále a později a do r. 1850 k Semilům. V 17. stol. zanikla fara, ale 1700 obnovena a 1725—1743 vystavěn nynější kostel. Obyvatelé osvobozeni 1600 od robot a dostali 1703 majestát na trhy. Erb: Červený štít a na něm muž (prý uhlíř Pavlata), který bode oštěpem medvěda v zeleném houští se přičísáho.

Vysoký viz Dračov.

Vysoký, n. ves (u Rovného?), jež byla r. 1203 ve farnosti Rynarecké. Později se neptipomíná.

Vysoký dvůr, Vysoká, dvůr u Čkyně, v 16. stol. s tvrzí, na níž sídlivali majitelé Čkyně Malovci z Chýnova, avšak v 17. stol. také statek o sobě. (H. X. 277.)

Vystrkov, ves u Humpolce r. 1582 založená, jež byla odtud a do r. 1850 přfsl. klášterství Želivského.

Vystrkov, n. dvůr u Zbraslavic.

Vyšehohy, Všebohy (pův. Vyšehohy, nikoliv Vyšehohy), n. ves u Libomyšle přes Litavu, jež se 1384 příp.

V 15. stol. spustla, patřila do r. 1548 k Libomyšli a pak do r. 1850 k Lochovicům.

Vyšehnějovice, obec. Vyšeňovice, ves u Přelouče, n. s tvrzí, 1396 statek Marše a Jana (synův Maršových), 1429 Janův. Ok. r. 1460 ujal je Čeněk z Barchova, pak následovali Vyšehněvští z Solce (1492 Všeslav, 1505 Zikmund). L. 1534 koupil je Jindřich Střela z Rokyc a prodal je 1538 Janovi z Pernšteina k Pardubicům. (H. I. 72.)

Vyšehora, Vyšeň, ves, v l. 1612 až 1623 přfsl. hradu Zvíkova, neznámého položení.

Vyšehorevice, obec. Vyšerovice, far. ves u Čes. Brodu, jež se příp. r. 1178, když tu kníže Soběslav daroval zemi kostelu Vyšehradskému. Tento měl většinu vsi a kanovníci byli v l. 1361—1418 patrony kostela farního. Kromě toho tu byl vladyčí statek s tvrzí (1365 čtyři bratři a synové pátého, 1382 Ješek, 1407 Byčen Sezema a Záviše, 1415 Frycek, 1450 Holofernes). L. 1499 držel je Jindřich z Dlouhé vsi a 1518 Mikuláš z Nežetic. V l. 1524—1529 drženy ku Přerovu, 1529—1547 byly Nového města Pražského. Po zabrán l. 1547 drženy ku Přerovu a v l. 1608—1850 ke Kounicům. Fara l. 1762 obnovena. (V. Trnka, Kounice.)

Vyšehrad (pův. Chvrasten), n. hrad a městečko, nyní část Prahy. Podle nejstarší pověsti založen jest od mládenců, kteří s dívkami na Děvině bojovali a pět let z něho válčeno. Teprve v druhé polovici 14. stol. bájeno, že založen byl od Libuše, byl jejím a Přemyslovým sídlem a že se tu sv. Cyril zdržoval. Jisto jest, že tu Boleslav II. († 999), Boleslav III. a Jaromír vybíjeli minci. Když Boleslav Chrabrý Prahu a Čechy opanoval, zůstala na Vyšehradě posádka Přemyslovcům věrná 1003 až 1004). V. byl v ty a následující doby oblíbeným sídlem knížat, kteří tu měli zděný palác. Vratislav II. znechutiv si Jaromíra bratra, který přes jeho vůli se stal biskupem, a tím i Pražský hrad, vzdvihl na V. kostel sv. Petra (1070), jenž měl býti dvorským a tudíž nejvyšším koste-

lem v Čechách. Papež Řehoř VII. slíbil mu dáti (1074) ostatky a zvláštní svobodu (vynětí z moci biskupské) pro týž kostel. Při něm založil kapitolu s proboštem a děkanem. V témž kostele Vratislav († 1092) pohřben. Kromě toho kostela byly v paláci kaple sv. Jana posvěcená od sv. Vojtěcha, kostel sv. Klimenta, kaple sv. Máří Majdalény a kaple sv. Martina, posud stojící. Potomní panovníci rádi se tu zdržovali. Stále sídlili na hradě purkrabové aneb popravce 1109 Paběn, 1144 Velislav, 1160 Jindřich, 1167 Vznata, 1177 Budilov, 1187 Ratibor, 1211 Suda, 1213 Byčen, 1233 až 1237 Ipocho. Jsouce předními úředníky v zemi. Od 13. stol. zastiňován V. Pražským hradem a jeho důležitost klesala, čím více se rozmáhala kapitola. Královna Svatava darovala jí újezd na Sázavě. Soběslav I. dostavěl nádherně kostel a rozmnožil hojně nadání kapitoly († 1140 a pohřben na V.). Od polovice 13. stol. bývali proboštové také kancléři království. Dobrodincem kapitoly byli Soběslav II. a také pohřben na V. (1180). Od knížete Bedřicha a králův Přemysla a Václava I. obdržela kapitola rozličné milosti. L. 1249 vyhořel kostel a zdá se, že i palác královský byl zničen, proto se i kaple jeho nazývá 1258 pustou. Od té doby palác byl opuštěn a král Jan přenechal jej 1322 děkanovi Drslavovi, aby jej mohl k novým stavbám rozbírat. Nad to dovolil 1327 prelátům a kanovníkům, aby mohli prostranství hradu zastavovati, čímž tento se stal znenáhla majetkem kapitolním. L. 1330 zemřela králová Eliška v domě proboštově. Karel IV. dal v l. 1348—1350 horu V. novými zdmi a věžemi ohraditi a založil také nové sídlo královské na místě starého paláce. Od té doby sídlili tu purkrabě královští 1355 Johlin Jakubův, 1360 Jetřich z Pordic, 1373 Olbram ze Škvorce, 1381—1396 Chval ze Rzávého (1384 Dobeš z Přepych, místopurkrabě), 1399 Sýkora, 1411—1415 Racek ze Dvojic, 1418 Jan Řitka z Bezdědic. Karel IV. staral se od r. 1369 o obnovení kostela sv. Petra již sešlého. Také v podhradí neb vsi Psářích byl farní kostel a dvě kaple. Nejbliž potoka Botiče proti Výtonu

založeny 1364 špitál a kostel. Král Václav kázal 1393 hrad opravit.

Po smrti krále Václava IV. ztekli Novoměstští, majíce Žizku za vůdce, V. a čeled n. královu odtud vypudili (1419, 25. října). Když pak následovalo v m. listopadu příměří, postoupen V. zase královským. Po opětném vzplanutí války a zavržení krále Zikmunda Pražané oblehli zase V. (1420 v dubnu) a byli by ho brzo dobyli, protože královští nebyli zásobeni, ale bojíce se zrazy ustoupili. Královští zase zásobivše se kořistí nepřestávali Pražanům škoditi. Dne 15. září oblehli Pražané zase V. položivše se s bouďami a stany svými i sv. Pankráce. Udělali příkopy, aby se nemohli zásoby dovážeti, a postavili dva praky za kůrem Panny Marie na Botiči, které jim puškař z V. vyvrátil, a velké dělo u kostelíka na Trávníku, jímž posádce velmi škodili. Jim přišli na pomoc pod obojí ze všech stran. Jan Šembera z Boskovic, velitel na V., sice udatně se bránil, ale maje naprosto nedostatek špíže (snědli 136 koní) a nevěře jalovým slibům Zikmundovým, učinil smlouvu s obléhajícími, že jim hrad odevzdá, nebude-li do večera 31. října od krále vybaven. Po bitvě Vyšehradské (viz níže) postoupen V. dne 1. listopadu vítězům a posádka propuštěna. Bohužel chátra téhož dne kostely vytloukla a ozdobou jejich zničila. Nazejtří vše obyvatelstvo Prahy domy kanovnícké, kostel, královské sídlo a hradby k městu zbořilo. V. byl odtud zříceninou. Zboží kapitoly skorem všechno král Zikmund v l. 1420—1437 rozzastavil. Po učinění míru zvolna obnovovány domy kanovnícké a kostel; za purkrabě ustanoven Jan ml. z Rabšteina (ještě 1445 a 1448). L. 1448 opanován V. od Poděbradských. Od r. 1452 zakládáno městečko v hradišti. L. 1495 založena pro městečko pod hradem městská kniha za purkrabě Beneše z Kolovrat a z Libšteina, po němž převzal purkrabství 1496, 1. ledna Bohuslav z Újezdce. L. 1499 zapsáno purkrabství Václavovi Bezdrůžickému z Kolovrat. Nedlouho potom zrušeno purkrabství a městečko dal král Ferdinand pod správu proboštovi (1529), ale měšťané druhdy své vrchnosti neradi

poslouchali. Také byly rozmíšky pro víru, protože obyvatelé byli pod obojí. L. 1611 vydán obci rozsáhlý řád. L. 1616 založeny kostelní knihy. Po r. 1620 hynul zase V. hrad i město pro násilí vojenská. Ferdinand III. nařídil 1653, aby byl V. znova zpevněn. Z těch příčin staré hradby zbořeny, sídlo královské a 31 domův vyvráceno. Měl býti vystavěn nový král. zámek, ale dodělány jen hradby. Městečko přeloženo do Psár. V l. 1723—1729 obnovenován kostel sv. Petra. L. 1741 osazen V. od Francouzův, l. 1744 od Prusův, kteří jej chtěli vyhoditi do povětří, což bedlivostí obyvatelstva zmařeno. L. 1763 zrušena hlavní svoboda kapitoly a tato podřízena arcibiskupovi. L. 1850 vyhlášeno město, až do r. 1848 řízené kapitolou, za samostatnou obec. L. 1883 připojen V. ku Praze a l. 1900 zemřel poslední jeho starosta. Za naší paměti kostel sv. Petra nádherně vystavěn a pevnost zrušena. Erb: Na červeném štítě dva stříb. klíče křížem přeložené a oky svými zlatým provázkem svázané. (Obširné dějiny kapitoly, která vychovala řadu výtečných mužův, napsal Ruffer; starší dějiny v Tomkových Dějinách Prahy.)

Vyšehradská bitva (1420, 1. listopadu). Pražané a jich spojenci leželi u kostela sv. Pankráce. Král Zikmund s vojskem svým ležel u Nového hradu. Dne 1. listop. dal se s vojskem od Kunratic na pochod a očekával pomoci od Vyšehradských, ale ti byli již smlouvou vázání. Přes výstrahy zkušených pánův učinil útok, Uhři postupovali po silnici, Čechové a Moravané úpadem od Podolí. Královští učinili silný útok na příkopy pod obojích, ale když byli unaveni, pustil na ně Hynek Krušina z Lichtenburka, vrchní velitel, cepníky, kteří učinili v nich nepořádek a obrátili je na útek. Nejvíce zabito Čechův a Moravanův, kteří se udatně bránili, nejvíce uteklo Uhrů a Němců. (Toman, Mus. váleč. 312.)

Vyšetice, ves u Ml. Vozice, po níž se psal 1359 Přibík. Bohuslav Mitrovský z Nemyšle prodal V. 1575 a drženy pak k Milčínu. L. 1612 k. je Estera Míčanova ze Sulevic a přip. je k Vi-

tanovicům. Později byly statkem o sobě, který patřil do r. 1694 Malovcům a od r. 1699 Údrckým z Údrče. Statkem pozemským byly do r. 1850. (Držitelé v Sommrově topogr. Kouř. 76.)

Vyšetín, n. ves, dnes myslivna Vyšetská u Čerňovsi, jež patřila l. 1390 k arcibisk. panství Roudnickému, ale bezpochyby ok. l. 1420 spustla.

Výšice viz **Vejšice**.

Vyšín, snad n. ves u Úmonína (Kutné hory) ok. l. 1360.

Vyšínek, Vyšín, ves u Slaného, kterou daroval Čech, nejv. sudí (před r. 1267) ke královské kapli Všech Svatých. Kromě tohoto statku byly tu 1316 a 1318 drobné vladyčí statky. Císař Zikmund zapsal V. 1437 Janovi Nešporovi. Vladyčí část patřila do r. 1547 Slanským a od r. 1549 ke Vraní. Duchovní část byla v držení rozmanitých rodin, získána 1590 k Buštěhradu a držena od 18. st. do r. 1850 ke Zlonicům.

Výškov (něm. *Waschagrün*, dříve *Weischengrün*), ves u Plané, n. s tvrzí, po níž se psali 1237 Výšek a Vyšemír bratří, 1272 Svatomír, 1282 Majnuš, Hoholt a Vyšemír, 1291 Albert, 1406 až 1413 Machek, 1413 Vyntř, 1414 až 1421 Racek, předkové Měsíčkův z Výškova. Poslední z toho rodu, který V. držel, byl Racek (1465). V l. 1527—1850 patřil V. k Plané.

Výškov, ves u Postolopr, jež se přip. v jednom druhu zákl. listu Litoměřického (1057), ale snad chybným opsáním. V. byl duchovenstvím snad kl. Postoloprtského. V l. 1420—1454 patřil k Lounům, odtud do r. 1514 k Mostskému hradu a v l. 1514—1850 k Postoloprům.

Výškov, l. 1400 ves kláštera Hradiště.

Výškov, samota u Svídnice (Nasevrk), n. ves, jež patřila do r. 1421 kl. Vilémovskému, pak k Ohbi a od r. 1628 k Nasevrkám.

Výškovice, **Výškovičky** (tak na rozdíl od Výškova), ves u Teplé, v l. 1273—1850 poddaná klášteru Teplskému.

Vyšní neb Vyšší Brod, klášter v jižních Čechách založený 1259 pro řád Cisterský od nábožného Voka z Rožemberka, ale také obdarovaný od Budivoje z Krumlova a ostatních Vítkovců. První řeholníci sem přišli z Wilheringu v Rakousích. První opatové Ota I. (—1261) a Adam († 1290) získali od králův a pánův mnohé statky a valně pokračovali v stavbě velkého kostela, který nebyl ještě l. 1293 dostavěn. Také opatové Ota II. (1290—1309) a Štěpán (1309—1318), Bartoloměj († 1327), Tomáš (1327—1350) získali nové statky zvláště od Petra z Rožemberka a od Karla IV. (1348), osvobozené od daní. Potom následovali opati Jindřich (—1353), Albert (1353—1357), Jindřich Pukasser (1358—1373), Ota III. (1373—1379), Petr (1380—1387), Ota IV. (1387—1397) udržovali klášterství v dobrém stavu a rozmnožili je drobnými statky, platy a právy. Opat Ota V. z Vyhnanic (1397—1451) dostal od papeže Bonifáce pontifikalie, ale pozbyl podací několika kostelů, které papež udělil Jindřichovi z Rožemberka (1402). Opatové Přibyslav (1416—1426) a Zikmund Pirchan (1426—1442) přečkali svízele válek, jimiž jim mnoho neuškoděno. Za následujících opatů Pavla Kaplického († ok. 1463), Tomáše Hohenfurtára (1463—1493) klášterství jen málo zvětšeno. Válečné události l. 1409 již nutily klášter, aby se dlužil. Tomáš III. opat (1493—1506) získal Rovný. Jeho nástupce Kryštof Knoll (1506—1528), Pavel Klötzer (1528 až 1549), Jan Ulrichsperger († 1562), Jan Haider († 1578), Jiří Taxer, Jan Harz († 1588) udrželi klášterství v předešlém stavu. Opat Michal Fabricius (1591—1607) získal klášterství Výtonské. Nástupce jeho Pavel (1608—1620) pochoval posledního z rodu Rožemburského, jehož rod měl v kostele pohřeb hned od založení. Týž opat zkusil svízele, když klášter l. 1618 stavovským vojskem obsazen. Opat Ganguolf Scheidinger († 1631) užil konfiskační k tomu, aby klášterství rozmnožil. Oprava nad klášterem, od r. 1612 královská, náležela od r. 1623 knížecímu rodu Eggenberskému a k panství Krumlovskému.

L. 1627 dostali opatové právo prelátův. Opat Jan Clavey († 1687) založil 1671 nynější konvent. Za nástupce jeho Jiří Wendschuha ze Žďáře vyhořel klášter (1690). V 18. st. stav kláštera tichý nerušen. Teprve l. 1785 počet řeholníkův dvorským dekretem na třetinu obmezen. i opat Heřman Kurz († 1795) složen z řízení temporálního a trvala v l. 1786—1790 administrace. L. 1822 klášter z opravy panství Krumlovského vyňat. Z řeholníků vynikl jako spisovatel dějinný Millauer († 1840).

Město V. připomíná se l. 1259 jako trhovářská ves s farním kostelem. Patřivalo sice ke klášteru, ale opravu nad ním měli páni z Rožemberka. Jan z R. udělil městečku 1528 pečeť. V 16. st. zmáhalo se tu luteránství, pročež fara (posud světskými kněžími řízená) obsazována od r. 1593 řeholníky. L. 1615 byl tu luteránský kněz, jenž opatem vypuzen. Výsady a potvrzení jich a trhy obdržel V. od Petra Voka z R. a majestáty l. 1614, 1737 a 1747. L. 1850 stal se V. sídlem c. k. úřadův. Erb: Červený štít, na něm stříb. hradba s dvěma věžemi, každou s dveřmi, cimbuřím, oknem, černou končitou střechou a zl. makovicí. Mezi věžemi jest stříb. štítek s červ. růží, erb pp. z Rožemberka.

Výšov, viz Býšov.

Výtoň, na Výtoně (ob. Vejton i Hejrov, něm. *Hinter-Heuraffel*), far. ves u Vyšního brodu, prvotně klášterec (kaple s 6 celami), který darovali 1384 Petr a Jan bratři z Rožemberka poustevníkům Pavlánům. Týž obdarován 1385 a 1389 od Jana a potvrzen 1389 od arcibiskupa. Kaple ode dávná sv. Pavlovi a Antonínovi posvěcená, později jen po tomto jmenována. L. 1491 připojena k této poustevně jiná u sv. Jana. L. 1522 stavěn tu nový kostel, který l. 1523 vysvěcen. Za Viléma z Rožemberka zrušen klášter a jeho jmění darováno klášteru Vyšňobrodskému, což 1597 Petrem Vokem z R. potvrzeno. Kostel l. 1644 obnoven a klášterec l. 1697 přestavěn. L. 1785 tu zřiz. lokalie a 1861 fara.

Vzdouň, Zdouň, starý kostel sv. Vavřince mezi Hrádkem a Tedražicemi (u

Sušice), ve 13. a 14. stol. také panské sídlo. Dluhomil ze Z. (1257 bojovník u Mühlendorfu), 1290 Svoje bratr Bohuslava Budětického, 1312—1320 Oldřich ze Z. patří k předkům pp. z Vilhartic. Již l. 1290 přip. se tu fara, jejíž podací náleželo ve 14. st. pánům hradu Vilhartického. V 15. st. snad V. prodána.

L. 1447 držel ji Jan z Vilhartic. V 16. st. byl tu samotný kostel, jenž patřil k Tedražicům. Jakub a Jiří Markoltové z Tedražic prodali jej 1554 Janovi z Dlouhé vsi, avšak později patřil zase k Tedražicům, s nimiž přip. k Nalžovicům. Po r. 1623 zanikla fara. L. 1691 sklenut kostel od Isabelly Švihovské (G. S. 260).

Z.

Zabaltitz, n. léno koruny České, jež ponecháno 1459 při Sasku.

Zábdiší, n. ves u Žebráka, 1336 přísl. hradu Žebráka, v 16. st. již pustá a přísl. Točňka. L. 1590 nazývala se po ní ještě louka u dvoru Žebráckého.

Záběhlice, ves u Karlína, jež se přip. v zákł. listu Vyšehrad. (1088). Ještě l. 1222 patřila proboštovi, ale již 1287 Tomáši místokomorníkovi. Ve 14. st. byl tu farní kostel. Držitelem byl 1354 Seidlin Písecký. O 1371 k. je Petr, biskup Litomyšlský a od jeho nástupce v l. 1380 až 1388 král Václav. L. 1420 uchvátili je Pražané. Císař Zikmund zapsal Z. Mikuláši Zajícovi z Hazemburka, jehož potomci je prodali. Drželi je pak 1493 Jiří Chotek, od r. 1508—1596 Bezdržičtí z Kolovrat. L. 1585 dokoupeny od kapitoly Vyšehradské. Od r. 1596 patřily Šternberkům, od r. 1617 Lažanským z Bukové až do r. 1663. (Pozdější držitelé do r. 1850 v Sommrově Topogr., str. 333.)

Záběhlice, ves u Zbraslavě, jež byla prvotně kláštera sv. Jiří (1228), pak na biskupství, ale r. 1268 ujal ji král Přemysl směnou a syn jeho Václav daroval ji (1291) klášteru Zbraslav. V jeho držení zůstala do zrušení.

Zábělčice, n. název horní části Golčova Jeníkova, která patřovala od nepaměti klášteru Vilémovskému. Po jeho sboření byla v držení světských, zejména Trčkův až do r. 1559 Tu prodána Marjáně Robmhákové, která ji r. 1566 zase prodala. Václav Robmháp z Sušice k. ji 1580 od císaře dědičně a při-

pojil ji k Jeníkovu, s nímž v 17. století splynula. (H. XII. 272.)

Záblatí, městeček nad Blanicí, snad též místo, kde byly 1337 zlaté doly. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož patrony byli držitelé hradu Husí; před založením jeho patřovalo asi k Vimberku. Král Václav dovolil 1400 Zikmundovi Hulerovi, aby mohl městeček Z. ohraditi, z něho silnici do Pasova učiniti a propůjčil obyvatelům Písecké právo a trhy. K panství Huskému patřilo do r. 1549, pak až do r. 1630 k Drslavicům a v l. 1630—1850 k Vimberku. L. 1647 založeny kostelní knihy, když fara obnovena. Erb: štít zlatý, na něm sekera a ostrva černá s třemi červ. jahůdkami, křížem přeložené.

Záblatí, ves u Hluboké, jež se 1336 přip. Patřovala vždy ke Hluboké, jen v l. 1617—1622 patřila ke Dřitní.

Bitva u Záblatí. Hrabě z Mansfeldu táhl 1619, 10. června, se stavovským vojskem přes Protivín k Budějovicům. Dozvěděl se o tom Buquoy, velitel císař. vojska, pustil se za ním a dohonil jej u Z. Mansfeld sešikoval pěchotu ve vsi do vozového šiku a postavil jízdou v pravo a v levo od vesnice, ale V. z Valdšteina a Dampierre se svými jezdci učinili na českou jízdou útok a rozprášili ji docela. Aby pěchota byla bez práce ze vsi vypuzena, tato zapálena. Mansfeldští utíkající odtud dílem pobiti a dílem uchýlili se do zahrady za Záblatím, kdež se 7 hodin bránili a konečně se poddali. Mansfeldovo vojsko bylo zničeno. (Kriegschronik.)

Záblatí, n. ves v okolí Turnova v sousedství Mnichovky a Lěstného, jež se 1382 připomíná.

Záboří, ves u Budějovic, kterou prodal Čech z Budějovic l. 1263 klášteru Vyšňobrodskému. Král Přemysl, vykoupi ji, přivtělil ji 1273 obci Budějovské, ale Václav II. vrátil ji 1292 klášteru Vyšňobrodskému, který tu byl do r. 1850 vrchností.

Záboří, ves u Chrobol (Prachatic), kterou koupil ok. l. 1263 Sezema od Vítka, ale Věk ze Strunkovic prodal ji 1290 klášteru Zlatokorunskému. V držení kláštera zůstala do r. 1420; asi odtud až do r. 1444 držena k Husi a v l. 1444—1850 ke Krumlovu. Obyvatelům obnoveny 1445 výsady.

Záboří, far. ves při ústí Doubravy do Labe, ode dávna majetek kláštera Sedleckého, o něž měl 1338 spor s Daliborem a Vrškem. Ode dávna tu byl far. kostel, jehož podací měli opatové v l. 1354—1434. Od r. 1421 drženo zápisně ke Kolínu, a to do r. 1591 (v l. 1553 až 1555 k Žehušicům). V l. 1591—1850 drženo k Novým dvorům. Fara v 17. st. zanikla, ale l. 1722 obnovena a založeny kostelní knihy.

Záboří, far. ves u Blatné n. s tvrzí, založ. po r. 1228 na statku kl. Svatojirského a 1305 prod. Koldovi. Tehda tu byla fara. Odtud se psali 1361 Mladota, 1380 Harant, 1399 Častovoj, 1426 Oldřich. L. 1442 držel je Bušek, předek Záborských z Brloha, pak z téhož rodu 1488 Jan a 1517 Bušek. Odtud patřilo Z. ke Kadovu až do r. 1633. Patřilo pak Albrechtovi Benedovi z Nečtin († 1655) a jeho dědicům. L. 1662 prodáno ke Lnářům. Fara zanikla ok. l. 1623, ale již 1654 obnovena a založeny kostel. knihy. (H. XI. 263, M. XIII. 64.)

Záboří, far. ves u Mělníka (již r. 1362 farní). Biskup Jan z Dražic koupil Z. 1338 pro klášter Roudnický a proboštové byli tu podacími pány. L. 1420 vzato ke hradu Mělníku, k němuž do r. 1850 patřilo. Po zaniknutí fary zřízena tu 1787 lokalie a 1862 fara. L. 1884 vystavěn tu nový kostel. (B. M. 839.)

Záborná, **Záborný**, ves u Polné, jež darována 1282 od Vykarta a Zaviše, bratří z Polné, jako přísl. kostela Po-

lenského komendě v Drobovicích. Od 15. st. držena k panství Polenskému.

Zábraní (staroč. Zábranie, něm. *Kaltenbrunn*?), ves u Vyšního Brodu, ve 14. st. přísl. hradu Rožemberka.

Zabrdovice, ves u Nymburka, l. 1325 statek Zdeslavův, 1440 Ješkův. V 15. st. patřily Z. z části k Mutilsku, v l. 1538 až 1611 drženy k Nepokojnici a od r. 1611 k Dymokurům. Jiná část držena v l. 1594—1850 ke Křinc i.

Zábřeží (staroč. Zábřezie), ves u Hořic, jež se přip. r. 1238 a tehda od Zbraslava z Miletsna odkázána bratru jeho Ojřovi. V l. 1624—1657 drženo k Velehrádku a 1657—1850 k Bílým Poličanům.

Zábrodí, n. ves, nyní část Přílepova u Orlika. Ode dávna bylo majetkem kl. Břevnovského a přísl. proboštství Kosteleckého. Od 15. st. drženo k Orlíku. Jako ves přip. se ještě l. 1584.

Zabrušany (prv. Zabrúšané), farní ves u Duchcova, po níž se nazýval r. 1207 Jaroslav z Z. V l. 1336—1337 patřily kl. Sedleckému. Později patřilo vrchní právo ke hradu Oseku, k němuž byly Z. manstvím. Toto i s farním kostelem drželi ve 14. st. Nösslové. Od r. 1414 tu vládl Mikuláš předek Záborských ze Všehčlap. Potomci jeho se ke konci 15. st. rozdělili. Část patřila pak k Želenkám, část 1538 k Oseku, celé Z. konečně ke Všehčlapům, s nimiž k. 1592 k Duchcovu. Kostel v l. 1723—1728 znova vystavěn.

Zadivojice, špatně psáno, viz Sudkovice.

Zádub, ves u Bezdržic, kterou odkázal hrabě Kojata Heřmanovi (1227). L. 1379 tu byly tři vladyčí statky, později tvrz Zádubských z Šontálu (1461 Jan, 1506 Jan, 1544 Šebastian, Albrecht a Volf, 1572 Mikuláš, pak Šebastian a Jiří). V l. 1612—1693 patřila k Bezdržicům, pak ke Gutšteinu a Cebívi a 1712—1850 zase k Bezdržicům.

Zádub, ves u Teplé, jež byla v l. 1273 až 1850 přísl. kláštera Teplského (v l. 1537—1540 Bečova).

Zahájí, far. ves u Hluboké, v níž byl far. kostel již ve 14. st. a zván byl Vavřincice, při němž založena 1371 kaple. Z. bylo ode dávna a do r. 1850 přísl. hradu Hluboké. L. 1742, 25. května byla tu bitva mezi královskými a Francouzi.

Zahájí, část Litomyšle, pův. ves a ve 14. st. dvůr, který patřil do r. 1358 kapitole Litomyšlské a pak biskupovi. V 16. st. z toho vzniklo předměstí, v němž byla také tvrz a dvůr od pánův Litomyšlského panství osvobozený, který byl do 17. st. v šlechtickém držení.

Záhlíní, víska u Hořic, jež se přip. od r. 1268 jako přísl. klášterství Korunského, byvší mu darována od Hrza Zvíkovského. Ke Koruně držena do r. 1420 a v l. 1420—1850 ke Krumlovu.

Záhon, zkažený název nějaké vesnice u Duchcova, z níž pocházel 1264 Bohuslav.

Záhor, ves, po níž se psal 1193 Ctibor, snad spustlé Záhoří u Nebílava.

Záhoř, ves u Černošína, l. 1379 na vladycí statky rozdělena; v l. 1544—1711 přísl. Třeběle a pak Trpíst.

Záhořany (pův. Záhořané), far. ves u Litoměřic, 1318 statek Petrův, ve 14. st. na vladycí statky rozdělena, z nichž jeden drželi od r. 1406 Kamýkové z Pokratic. Část byla kanovníkův Litoměřických a držena od r. 1437 k Byčkovcům, pak k Vartě a od r. 1454 zase ke kapitolnímu zboží. V 16. st. patřily části k Lityší, Lukavcům a obci Litoměřické. Větší část patřila v l. 1550—1575 k Liběšicům a Ploškovcům a l. 1578 Radslavovi ze Vchynic. L. 1634 zabrány Vchynským, byly pak v držení Šlikův do r. 1652, pak rodiny la Cron, pak jiných rodin a od r. 1807 přísl. Ploškovic. Kostel l. 1653 vystavěn.

Záhořany, ves u Kdyně, jež se přip. r. 1239 mezi statky kláštera Kladrub., avšak ještě l. 1273 mu část darována. Ve 14. st. byly rozděleny na vladycí statky, jež v 15. st. skupovány a pak patřily Zahořanským z Oračova (1506—1544). Od r. 1544 seděli tu Měsíčkové z Výškova a v l. 1570 až 1581 drženy k Ryžemberku. Od r. 1585

držel je Jan nejst. z Vidršperka a po něm 1590 syn Jan Šeb. a vnuk Jan Jindřich (1621). L. 1623 k. k Ryžemberku. (H. IX. 72.)

Záhořany, ves u Jilovéhoho, jež náležela od nepaměti klášteru Ostrov. R. 1092 obdržel týž klášter statek Zahořejevicí, l. 1310 mu potvrzeny Z. Léta 1420 uchváčeny od světských, zapsány 1425 k Libři a 1436 k Lešanům. Později (1476) drženy k Břežanům, l. 1537—1627 k Libři a 1627—1850 k Břežanům.

Záhořany, ves n. městečko u Milevska, l. 1323 přísl. Zvíkova, k němuž do 16. st. patřily. Pak drženy do r. 1553 k Orlíku a odtud k Milevsku, kromě jediného dvorce, který patřil do r. 1604 k Lašovicům a odtud do r. 1850 k Orlíku. Milevská část přip. ok. l. 1584 také k Orlíku. Kromě toho tu byly v 15. st. 3 dvory manské ke Zvíkovu, které bezpochyby skrze odemnění ke Zvíkovu připojeny.

Zahořany, ves u Kadaně, ve 14. st. farní a 1367 statek Matějův a Chotkův. L. 1405 držel část Přisnak z Kozmic, později Chotek z Vojnána. L. 1544 patřily Bedřichovi Robarovi z Brusus tvrzí (kromě části k Vilémovu); po něm pak násl. potomci (1589 Jan, 1615 Volf Erhart). L. 1623 zabrány a prod. k Vyntířovu.

Zahořčice, Záhořice (pův. Zagorčici), ves u Volyně, jež se přip. r. 1228 mezi požitky kláštera sv. Jiří. Před r. 1519 seděl tu Albera Z. drženy do r. 1519 k Dobří a 1519—1581 k Vimberku. V l. 1629—1850 byly přísl. Němčic.

Zahořčičky, ves u Blatné, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří. Od 16. st. do r. 1850 patřila ke Lnářům.

Záhoří, Záhořín i Žďár, ves u Hajdy, jež patřila r. 1455 k Lipému a r. 1471 ke hradu Sloupu, k němuž držena do r. 1850.

Záhoří, ves u Žlutic ve farnosti Lucké, 1378 statek Rudoltův, v 15. st. Špánův z Baršteina, později Huvarův z Lobenšteina. Barbora Huvarka prodala je 1652 Evě Markétě Mirešovské a

tato 1665 Juliovi Jindř. knížeti Saskému.

Záhoří, ves u Humpolce, jež patřila r. 1226 klášteru Želivskému a zdůstávala přísl. Želiva do r. 1850.

Záhoří (i Záhořice, Zahorčiči, Zahorčice), dvůr u Chelčic, n. tvrz a ves, po níž se psali 1362 Svatomír, 1389 Hroznata a 1395 Petr, předek Záhorkův z Záhořice, kteří drželi Z. do r. 1546. T. r. koupila je obec Vodňanská, ale propadla je 1547 a 1549 prodáno Šebestianovi Kořenskému z Terešova. Po smrti tohoto k. (1566) k Libějicům. (H. VII. 125.)

Záhoří, n. ves a tvrz mezi Barchůvkem a Kosicemi, nyní stráž. L. 1542 bylo již vše pusté a patřilo k Barchovu. (H. V. 345.)

Záhoří, n. ves u Načeradce, v 16. st. již pustá. Do r. 1548 patřila k Vlašimi a odtud k Načeradci.

Záhoří, n. ves jihozápadně od Brandýsa n. L. ve farnosti Svrčovské. L. 1391 měli ji bratři Mikuláš, Jan a Ryneš.

Záhoří, n. ves u Nebšlova (Blovic), která byla l. 1379 přísl. Nebšlova. V 15. st. spustla a jako pustina patřila do r. 1685 k Nebšlovu a pak ke Štahlavům.

Záhoří Bendovo, ves u Ml. Vožice, ode dávna na vladyčí statky rozdělená, z nichž povstala svobodství. Jedno z nich měl 1548 Václav Bendů, jehož potomci tu byli ještě v 17. st. L. 1789 tu bylo 20 svobodství (dvůr, 17 živností, 2 chalupy).

Záhoří červené, ves u Tábora n. s tvrzí, ok. l. 1400 statek Víty ze Rzávého a pak jeho potomkův. V 16. st. seděli tu Lapáčkové ze Rzávého (1511 Jan, 1526 jeho synové). Okolo l. 1581 seděli tu Osterští z Sulevic a Vítové pospolu. Oboje sloučil 1644 Vilém Bedřich Víta, jehož potomstvo je drželo do r. 1679. Vystřídalo se tu potom několik rodin (v 18. st. Dýmové ze Stříteže) až do polovice 18. st., kdež příp. k Chotovinám. (H. IV. 353.)

Záhoří horní, far. ves u Písku, v níž byl far. kostel před r. 1356. Z. patřivalo ke král. panství Zvíkovskému již l. 1307.

Karel IV. daroval kostel i s hojným záduším 1351 ke špitálu křižovníků v Písku, z něhož však po čase sešlo. V l. 1612—1662 patřilo Z. k Újezdu a od r. 1662 k Orlíku. Asi od r. 1630 upravována fara skrze dominikány Písecké. L. 1657 založeny kostelní knihy a ok. l. 1672 obnovena. fara (T. B. 580.)

Záhoří pod Milčínem, německé, ves u Ml. Vožice, jež patřila 1379 ke zboží Milčinskému. S ním drženo v 15. st. ke hradu Choustníku, ale zastavováno a prodáváno. L. 1487 patřila část k Jankovu, v l. 1517—1542 k Borotínu, zbytek k Milčínu. Část Borotinská patřila od r. 1547 Prokopovi Hýlovci z Polkovic a od r. 1550 vladykám z Peclínovce. V 17. st. bylo statkem o sobě, jenž příp. 1686 k panství Vožickému.

Zahrádka, n. veska o sobě, nyní část Hůrky u Jistebnice. L. 1379 patřila k Příběničům, v 15. st. držena k Jistebnici.

Zahrádka, ves mezi Chýnovem a Pacovem, 1318 statek Řimův, do r. 1480 přísl. hradu Choustníka a 1498 Bohuslava Ojří z Očedělič. Václav Kučera ze Strkova odkázal Z. obci Tábořské na milosrdné skutky (1530), ale 1547 zabrána a patřila v l. 1549 až 1554 k Pacovu a pak 1554—1850 k Radenínu a Hrobům.

Zahrádka, ves 1574 pustá, která patřila k Polance u Chýnova.

Zahrádka, ves u Pacova v osadě Pošenské, po níž se psali Houskové z Zahrádky (1417 Jan, 1443 Mikuláš), od nich příp. k Pošně, k níž ještě 1628 patřila. V l. 1664—1850 patřila k Březině.

Zahornice, ves u Král. Městce, jež se příp. r. 1225. Z. v nichž byl v r. 1357 far. kostel, patřily ke klášteru Kartouzskému u Prahy. V 16. st. patřily Z. ke Kněžicům a od r. 1543 k Městci. L. 1583 odprodány k Chotěšicům, pak patřily 1592 Janovi st. z Valdšteina, pak do r. 1622 k Chotěšicům a 1622 až 1850 k Dymokurům.

Záhorsko, n. ves u Plzně, která bývala před založením Plzně. Z ní zbyl kostel Všech Svatých, jenž se nazývá l. 1381 Z.

Záhorsko (pův. bezpochyby Záh o ř í), n. ves, jež patřila ke statku Horšického.

Záhost (kanc. forma 13. st. Zagost, což se vykládá i slovem Záhvozdi), kraj v horním poříčí Nisy Zhořelské severně od Lužických hor, jež obsahoval z nynějšího království Českého okolí Liberce, Chrastavy a Hrádku, anebo to, co tvořilo později panství Grabšteinské. Kdežto severní část přilnula k Lužici, s ní byla trvale spojena a pak od vlastních Čech odloučena, zůstalo Grabšteinsko a Liberec při Čechách (viz Č. Č. M. 1892, str. 240).

Zahostice, ves u Chýnova, jež se přip. l. 1379 a ode dávna byla přísl. Chýnova.

Záhradí, část města Litomyšle, která založena ok. l. 1511 jako předměstí.

Zahrádka, ves u Jindř. Hradce, snad táž, která slove 1292 Zahrádkice. Z. patřila prvotně k Moravě, byla statkem 1353 bratří Ctibora a Bořka, 1367 Petra Pence, 1378 Přibíka a Jana. Páni z Hradce, koupivše ji, připojili ji ke Hradci a tím přilnula k Čechám.

Zahrádka, ves u Krumlova, starodávné přísl. hradu Krumlova. Dvůr zdejší daroval Petr z Rožemberka ke špitálu Krumlovskému, takže zůstali ke hradu jen 4 sedláci. Přísl. Krumlova byla do r. 1850.

Zahrádka, u Zahrádky, r. 1281 ves kláštera Vyšňobrodského, bezpochyby nynější Haag

Zahrádka, ves u Teplé, jež se přip. r. 1273 jako majetek kláštera Teplského a k němu do r. 1850 patřila.

Zahrádka (pův. U zahrady, U zahrádky), ves u Manětiny, jež se přip. r. 1183, jsouc majetkem křižovníkův Svatomářských. Tehda byla pusta. L. 1379 patřila k Podmoklům, tak i v 16. st. a asi do r. 1615; v l. 1615—1659 patřila k Bělé a později k Nečtinám.

Zahrádka, ves u Milevska, odkudž pocházeli Brusové a Svojše ze Z. erbu orlice. L. 1512 byla v společném držení Karlůků z Nežetic a Halašů z Radimovic. L. 1538 k. ji Adam Zahrádecký ze Z., jehož potomci tu do r. 1609 seděli. Odtud byla Bukovanských z Bukovan, od r. 1637 Doroty Ryt-

rové, pak pp. z Veitmile, od r. 1661 Čabelických z Soutic, v l. 1663 až 1687 zase pp. z Veitmile, pak Vratislavů (viz Sommrova topogr. Ber. 185).

Zahrádka, ves u Otice, l. 1385 z části sirotkův Bernartových, v 16. st. přísl. Křtěnovic, 1506 Léštna, 1619 Beztahova a v l. 1623—1850 Otice. Ve vsi Z. bývalo 9 svobodství.

Zahrádka, ves u Maršovic, 1383 statek Vilémův, 1407—1419 Viléma Chrtá. Asi od r. 1508 patřila s tvrzí Onšovi ze Štítneho, v l. 1545 a 1551 Prokopovi Klenovskému ze Ptení, pak následovali Kryštof Ota z Losu, 1573 Vilém Malovec, jež ji připojil k Maršovicům. V l. 1589—1850 patřila k Tloskovu.

Zahrádka trhová, městeček u Ledče, prvotně ves, již daroval král Přemysl (1219) kostelu Vyšehradskému. Ve 14. st. vznikl hrad a městečko, jež měli obyčejně proboštové v nájmu od kapitoly. Z toho vznikaly spory, až konečně Z. 1376 kapitole postoupena a držena od ní asi do r. 1421. Císař Zikmund zapsal Z. 1436 Mikuláši Trčkovci z Lípy. Držena potom k Lipnici, od níž pak odtržena a přidána ke Světlé. L. 1582 ji Burjan T. z L. dědičně dokoupil. V 17. st. byla statkem o sobě, jež později připojen k Dol. Kralovicům. Erb: červený štít a napříč stříbrný pruh (H. XII. 197).

Zahrádka, n. ves v krajině jižně od Čáslavě, která patřovala ke hradu Chlumu a byla již 1417 zarostlá lesem.

Zahrádky (něm. *Neugarten*), ves pod Novým zámkem u České Lípy, l. 1376 statek Vítků Mnichovce a 1424 jeho syna Vítků Zikmunda a Vaněk, bratří ze Smojna, prodali ji 1450 Janovi ze Smiřic, držena odtud k Jestřebí, pak k Rybnovu a Vítkovci a v l. 1560—1850 k Novému zámku.

Zahradnice sluly 1515 roztroušené živnosti u Děčína po obou stranách Labe, a to po zahradnících, kteří tu bydlívali.

Zahražany (něm. *Saras*, ze starého lokalu Zahražas), ves u Mostu, n. klášter. Král Václav II. daroval kostel v Z. (1283) kl. Chotěšovskému. Ně-

jaký čas potom založen tu klášter, jenž se r. 1325 přip. Důchody k němu vycházely z panství Mostského hradu. Kl. byl řízen převoršemi (1381 Kunhutou). L. 1421 klášter zbořen, ale obnoven zase hlavně pomocí Mostského měšťanstva. Později usadily se panny pro bezpečnost v městě, kdež si vystavěly konvent a kostel na místě pozdější piarist. kolleje. Tento shořel 1515, ale zase obnoven. Od králů obdržel kl. majestáty na potvrzení svobod l. 1523, 1539, 1570, 1590, 1629. L. 1542 k. ves Březno a 1558 osvobozen pro chudobu od daní. L. 1616 měl klášter 24 poddaných. L. 1703 prý tu bydlelo 43 panen. L. 1769 zase klášter v městě shořel a l. 1782 zrušen. Klášterství koupila Mostská obec (Cori, Brůx).

Zahřivec, n. ves a tvrz v okolí Trubína a Trubska u Berouna, od r. 1305 přisl. obce Berounské, později vladýčf statek (1381 Bohoš, 1454 Hynce Chodour z Lokte). V 16. st. byl tu pustý dvůr, jenž náležel do r. 1586 k Popovicům a od r. 1586 k Točnicku a pak Královu dvoru (H. VI. 231).

Záchlum (1410), název statkův, které měl klášter Strahovský u Krumlova.

Zachlum, **Záchumo**, ves u Stříbra, v níž byl ve 14. st. farní kostel. Z. patřival ve 14. a 15. st. obyčejně bohatým měšťanům Stříbrským. Do r. 1547 byl v držení Stříbrské obce, l. 1548 prodán Janovi Drzděři z Hrádku a držen odtud k Cebivi. V l. 1712—1850 patřil k Bezručům. Fara zanikla za neznámé doby.

Zachotín, farní ves u Pelhřimova, l. 1379 přisl. arcib. panství Řečického, asi od r. 1420 k Pelhřimovu, v 16. st. v držení Leskocův a později zase přisl. Červ. Řečice. L. 1718 tu vystavěn kosel, při němž zřízeny 1788 lokalie a 1858 fara.

Zachrašťany, ves u N. Bydžova n. s tvrzí, po níž se psali 1297 Buzek, Všeslav a Křišťan, 1318 Sulek, 1395 Přech. Tento a syn Petr byli předkové Nepolických ze Zachrašťan. Z. drželi pak 1432—1468 Jan z Labouně, 1493 Jiří z Hustiřan, pak Jan z Do-

břenic, 1503 Heřman z Rychnova. Dědici Bohuslava z Žeberka a manž. jeho prod. Z. 1520 Vilémovi z Pernšteina a patřily do r. 1850 k Bydžovu (H. V. 308).

Zaječí (staroč. Zaječie), ves u Neveklova, již daroval prý Boleslav III. klášteru Ostrovskému. Tomuto patřila do r. 1420, pak uchváčena od světských, držena 1495 ke Konopišti a v l. 1578 až 1850 k Tloskovu.

Zaječice (pův. Zaječici), ves u Nasevrk n. s 2 tvrzemi, po nichž psali se 1319 Přebík, 1361 Albert. V 15. st. patřily Holickým ze Šternberka, ok. l. 1480 vladkám z Kunčína a pak ke hradu Žumberku. L. 1529 přiděleny Petrovi Janovskému ze Soutic, patřily pak synu jeho Štěpánovi. Přiřazením dostali se sem Robmháповé ze Suché (ok. 1566). L. 1580 rozděleny na polovice, jež byly v držení Myškův ze Žlučnic a Kapounův ze Svějkova. Oba díly skoupil a vyženil (před r. 1685) Lambert Hřebenař z Harachu. L. 1697 prod. Z. k Nasevrkům (H. I. 167).

Zaječice, ves u Jílového, 1194 statek Martinův (?), ve 14. st. sídlo pánů z Říčan a vl. ze Z., kteří drželi Předhradí a Pňov. 1411 seděl tu Chval ze Stříbrna, později Přezlečtí ze Sluh (1462), 1530 Albrecht Troskovec z Veleně, 1548 Mikuláš z Brukšteina, pak Hrzkové ze Mšena. Od těch koupeny po r. 1577 k Pyšelům, k nimž do r. 1850 náležely.

Zaječice, ves u Borku, po níž se nazývali r. 1281 Benek a Vok ze Z. V 15. a 16. st. patřily ke hradu Borku, 1578 odprodány Mikuláši Langovi z Langenhartu, jehož potomci je ještě 1603 drželi. L. 1606 držel je Kašpar st. Belvic z Nostvic, jehož syn Jan Krystián je 1620 ujal, ale prodal 1621 do rodu Kurcpachův. L. 1651 koupeny k Novému sedlu a Eisenberku.

Zaječice, ves u Mostu, jak se zdá, do r. 1413 statek Vítka ze Všechlap. L. 1613 patřily již k Bílině, k níž drženy

do r. 1850. (Oddělením patřily 1637 až asi 1647 k Patokryjím.)

Zájezd, ves u Buštěhradu, 1318 statek Dobroslavův, Sudův a Benešův. Dvůr zdejší patřil křižovníkům u sv. Maří, jeden krejčí ke kostelu sv. Benedikta v Praze až do r. 1420. Potom byl Z. rozdělen a v zápisném držení světských, konečně získán před r. 1614 ke Středoklukám a s nimi 1645 k Tuchoměřicům.

Zájezdec, ves u Hroch. Týnce, jež byla 1318 na zemanské díly rozdělena. Později patřil Z. klášteru v Tržku, opanován 1421 od světských a připojen k Podlažicům. Odtud 1539 prodán a patřil ke Hrochovu Týnci. V 17. st. byl samostatný statek Hradeckých z Bukovna (ještě 1616) a připojen později ke Chrastí.

Zajíček, Zaječov, ves u Pelhřimova, jež se příp. 1203. L. 1352 držel jej Pelhřim, avšak část patřila k Řečici. Tato držena k ní ještě 1487, avšak v 16. st. k Pelhřimovu, 1574 k Nové Cerekvici a od r. 1584 k Bukové. Vladycká část držena po r. 1488 od Vejvákův z Koutu. Avšak již 1496 bylo tu také svobodství, z něhož povstaly do r. 1789 tři statky a chalupa. Ostatek držen k Pelhřimovu.

Zakolany (pův. Zakolané), ves, jež se dostala r. 1282 kapitole Vyšehradské, takže část držena ke Kolči a část ke kostelu v Budči. Kromě toho tu byly 1316 drobné vladyčí statky. Jiná část patřila do r. 1338 k proboštví Boleslavskému. Kapitolní část držena k Vyšehradu asi do r. 1420, vladycká již 1401 ke Zvoleněvsi, část patřila k nejv. purkrabství a větší část dostala se po r. 1542 ke kostelu sv. Mikuláše v St. m. Praž. a patřila 1653—1850 k záduší Matky boží v Týně.

Zakolnice, jeskyně při řece Sázavě a také pomezí znamení, až kam sahál kus Sázavy, klášteru sv. Prokopa patřící.

Zákraví, ves u Nového města n. M., r. 1358 a potom farní. Farní kostel stával něco dále od vesnice »na kostelíšti« pod Bystrým a nazývá se r. 1358 Děčín. Z. patřovalo ke zboží hradu Frymburka.

Zakšín, ves u Dubé, jež patřila ode dávna Berkům z Dubé. L. 1402 přidělena ke hradu Čápu, když však ten opuštěn, vystavěn nový hrádek na hoře Hradištku nad Z., odkudž páni se psali seděním na Z. V 16. st. držen Z. k Beršteinu a 1622—1850 k Dokzám.

Zakšov, far. ves u Doupova, v níž byl far. kostel již 1352. Pánem byl ok. 1350 Mikuláš rodem ze vsi Kfelu, odkudž se potomci nazývali Kfelfši ze Zakšova. Ti drželi Z. až asi do r. 1530, pak jej měli Albert a 1544 Albin Šlikové. V l. 1547—1850 držen k Doupovu a tvrz zanikla. V 17. stol. zanikla fara a 1789 zřízena lokalie, jež 1857 povýšena na faru.

Zákupy, Zákopy (něm. *Reichstadt*, pův. *Richinstat*), město, prvotně farní městečko a tvrz, kterou drželi 1359 Frydhelm, Pavel a Ondřej bratři ze Smojna. Ok. r. 1363 nabyli Z. Vaněk z Vartemberka († 1364—1365), jehož rod (synové Jan a Vaněk, ok. 1380 Vaněk Bílý, 1389 synové Janovi 1396—1432 Vilém, jeden z nich, 1427 Vilém ml. a Beneš) Z. ještě 1458 držel. Na poč. 16. st. drženy k Lipému, dostaly se 1502 za díl Petrovi Berkovi z Dubé. Po něm patřily jeho synovci Zdislavovi (1518—1553), jenž vyzdvihl zámek. Dědili po něm strýci Zbyněk a Zdislav, z nichž onen Z. ujal. Po něm následovali Jan († 1578) a Václav († 1608). Po smrti tohoto prodány Z. Janovi Novohradskému z Kolovrat († 1613), jehož vdova 1614 svobody městečka potvrdila. Tak i učinil 1620 syn Zbyněk. L. 1621 vytlučeny Z. od vojákův knížete Krnovského. Po Zbynkovi († 1630) dědila manželka Anna Majdalena z Lobkovic († 1668), jež se vdala zase za Jindřicha Julia knížete ze Sas a z Laubenburka († 1665). L. 1639 vypleněny Z. od Švédův. Syn jejich Julius František vyzdvihl 1683 nynější zámek a v l. 1681 až 1685 klášter kapucínův. Po jeho smrti († 1689) dostaly se Z. (1692) sestře jeho Anně M. Františce, vdané za Filipa Viléma, falckrabě na Rýně a z Neuburka (1694) a po druhé za Gastona III., velkého vévodu Toskánského. Po její smrti

(† 1741) dědila dcera M. Anna Karolína (z 1. manž.), vdaná kněžna Bavorská († 1753). Po ní dědil syn Kliment Frant. vévoda Bavorský a po tomto Maximilian Jozef panující vévoda Bavorský (1770). Za předešlých zkoušely Z. od Prusův a vzbouřených sedlákův. V držení následoval napřed (1777) vévoda Karel z Zweibrücken († 1795) a pak Maximil. Jozef potomní vévoda Bavorský. Tento postoupil všech n. Lauenburských statků 1805 arcikn. Ferdinandovi, a ten 1814 velkému vévodovi Toskánskému. Tento uvolil se 1815 postoupiti Lauenb. statků císaři Františkovi pro mladého Napoleona, jenž se měl státi vévodou Zákupským, ale že tento 1832 zemřel, postoupeny Lauenb. statky 1847 císaři Ferdinandovi a připsány císařskému domu Rakouskému. Když císař Ferd. 1875 zemřel, spadly na J. V. panujícího císaře. Erb 1586 udělaný: Modrý štít, v němž dvě věže s branami otevřenými a krovky končitými sive barvy a mezi těmito štítek (Berkovský) zlatý s černými ostrvami posílkem a křížem přeloženými (H. X. 314).

Zákupy, n. dvůr u Sušice, nyní návrší mezi Sušicí a Zdouní. Z. patřily ode dávna kl. Břevnovskému, spustly v 15. stol. a prodány ok. 1525 dědičně k panství Rabskému.

Zálabí, Zálaby, n. ves (samota) u Pardubic, odkudž se psal 1440 Vítek. R. 1491 patřilo Z. k Pardubicům.

Zálabí viz Mnichovice.

Zalážany (pův. Zalažané), ves u Vys Mýta, jež se přip. r. 1107. Vladislav I. daroval tu roli šašku svému Dobřatovi, kterouž daroval Vladislav II. klášteřu Litomyšl. Část patřila 1470 k Domanicům, 1509 k Jestřibci, k tomuto 1543 ves celá. Byvši prodána dostala se 1569 Janovi Jakšovi z Tisové. Od 17. st. do r. 1850 patřila ke Chrašti.

Zálesí, ves u Králové Dvora, nazývala se dříve Zálezly. Patřila asi do r. 1530 ke Vřeštovu, později k Velehrádku a od r. 1657—1850 k Poličanům.

Zaleš i Zalší (prv. Zaoleš), ves u Vys. Mýta, jež se dostala r. 1292 klá-

šteru Zbraslav. L. 1308 patřila Vítkovi ze Švabenic na Heřmanicích, jenž ji prodal 1399 kl. Zderazskému. Asi od r. 1421 držena k Litomyšli.

Zalešany (pův. Zalešané), ves u Kouřimě, 1318 sídlo Vojslavovo. Ok. r. 1358 dostaly se Z. kl. Skalickému, avšak před r. 1436 připojeny ke Kouřimi. 1514 měl je Václav z Říčana a pak 1525 až 1608 Hornátečtí z Dobročovic. L. 1594 uvedeny v dědictví. Od r. 1608 patřily Mráckým z Dubé, připojeny potom v 17. st. k Pyšelům a později ke Svojsicům (viz Hist. sborník 1883, 240).

Zálezlice, ves u Mělníka, jež se dostala 1300 klášteřu sv. Jiří darem od jeptišky Markéty. Po r. 1420 uchvátili ji Pražané a byla potom v zápisném držení světských (1535 Vaněk Drnovský z Brloha, 1561 Kateřina z Újezdce, 1571 Václav Bílský z Kařišova). L. 1573 zastaveny Jáchymovi Novohradskému z Kolovrat a připadly k panství Mělnickému. Po zatopení Doňičky zřízen tu 1686—1689 kostel (B. M. 384, 844).

Zálezlice, n. ves v okolí Přerubenic za Smečnem, 1318 sídlo Protivenovo, od r. 1405 zboží Daliborovo z Kozojed a 1418 Jana Puškáče. L. 1432 patřily Drslavovi z Malovar. Zanikly v 15. st. a patřily v 16. st. k Přerubenicům.

Zálezlice, n. mlýn v okolí Mnichova Hradiště (1556).

Zalezly, ves u Náchoda n. s tvrzí a ve 14. st. farní ves. Držiteli byli 1357—1361 Albert ze Skalice, 1367 Nevlas odtudž a 1371 Ješek z Lichtenburka. Nástupce jeho Hynek z Dubé a z Náchoda přivtělil Z. k panství Visemburskému, s nímž k. k Náchodu. Fara zanikla bezpochyby v 17. st. Kostel chatrný r. 1783 zbořen a do r. 1822 nový vystavěn (H. V. 53).

Zalezly (pův. Zalezli), ves u Litoměřic ve farnosti Proboštovské, jež patřila r. 1186 a 1194 křižovníkům Svatomářským, ani ji byli obdrželi od Meška a Hroznaty z Peruce, což také 1238 potvrzeno. Jeden osedlý patřil 1218 kapitole Litoměřické. V l. 1357—1376 pa-

třila část universitě Pražské a potom ke Brocnu. L. 1383 byly přísl. hradu Střekova a to až do r. 1850.

Zalezly, ves u Ústí n. L. při řece Labi, kterou daroval král Vladislav ok. l. 1142 kl. Dokzanskému. Tento byl v jejím držení 1226 a 1273. L. 1393 patřila část k Dubici, s ní připojena k Řehlovcům a s nimi 1629 ke Hlíňanům, ke kterým do r. 1850 patřila. Jiná část patřila ke Krupce, od níž prodána 1580 obci Ústské, avšak v l. 1610—1850 byla v držení obce Litoměřické.

Zalezly, ves u Volyně n. s tvrzí, sídlo 1370 Jana Grafa, 1376 Drslava, 1386 až 1420 Sulkovo. Později seděli tu Horčicové z Prostého, nazývajíce se odtud Zálezskými. Když 1583 vymřeli, vyženil Z. Vratislav ml. z Mitrovic, jenž je prodal 1597 Jindřichovi Hysřlovi z Chodův. Po rodině té následovala 1618 Anna Říčanská a přiženili se sem potom Markvartové z Hrádku. Po nich dostaly se Malovcům z Chýnova, patřily pak do r. 1705 k Vysokému dvoru, odtud až do r. 1791 k Černěticům a do r. 1850 ke Lčovicům (H. XI. 276).

Zalezly, ves u Stříbra, 1379 z části Otíkova, 1403 Petrova a Hynkova. L. 1413 seděl tu Petr z Hrádku a 1438 potomek jeho Otík. V 16. st. byla ves pustá, patřila 1510—1704 k Jivjanům a 1704—1850 ke Kladrubům.

Zalezly, ves u Chomutova, která patřila l. 1341 kl. Oseckému. Držena odtud ke Škrlím a patřila k Oseku až do r. 1850.

Zálezly viz Zálesí.

Zalmanov nedobře, lépe **Žalmanov**.

Zaloňov, **Zaluňov** (staroč. i **Zaleněv**), far. ves u Jaroměře, v níž byl far. kostel před r. 1363. V **Z.** seděli 1363 Vícemil ze Lhotky a Rupert ze **Z.**, r. 1372 Jan z Litětín, zeť Vícemilův a sirotci Rupertovi, v l. 1378—1395 Mikeš ze **Z.** a r. 1404 Hynek z Lična. V 15. st. nazývali se odtud zemané ze **Z.** a od 16. st. až do r. 1850 patřila celá ves k Žirčím. Fara zanikla v 17. st., ale r. 1785 tu duchovní správa obnovena.

Zálší (prv. **Zaolšie**), ves u Bechyně, jež se přip. r. 1291 jako přísl. Skalice a Sepekova, pak v l. 1291—1307 biskupství. Od r. 1307 patřila k panství Příběnickému. Jiná část patřila do r. 1292 Vickovi a pak přip. také k biskupství. Oboje patřilo od 16. st. k Bechyni, pak 1551 atd. k Podboři a konečně k Opořanům. Jiná část patřila ke klášterství Milevskému (1437—1581 ke Zvíkovu).

Zálší, farní ves u Veselí n. L., do r. 1354 přísl. Jindř. Hradce a odtud Bukovska. Asi od r. 1430 drženo ke Třeboni. V 16. st. patřilo ke Bzí a odprodáno 1586 Jiřkovi Vratislavovi z Mitrovic, který přikoupil 1592 dva dvorce od Jeronyma Hozlaura. Vratislavové a Dřenští páni byli tu vrchností do r. 1850 a velkostatek patří jim posud. Václav Ignác hrabě V. obnoviv 1724 Bukovskou faru, přenesl ji ke kapli sv. Václava v **Z.**, kteráž pak na kostel přestavěna. Kostelní knihy založeny 1724 (T. B. 140).

Zalužany (pův. **Zalužané** = za luhem bydlící), ves u Chabařovic. Hanuš Kaplíř ze Sulevic daroval tu 1397 plat ke kostelu ve Rtyni. V 16. st. patřily k panství Teplickému a později k Trmicům.

Zalužany, ves u Mirovic n. s tvrzí, do r. 1291 přísl. hradu Kamýka, pak kl. Ostrovského a od r. 1313 zase Kamýka. Ok. l. 1350 dostaly se Divišovi a Špacmanovi z Kostelce, 1418 je měl Jan Šic z Drahenic. Později byly rozděleny, ale sceleny po r. 1491 skrze Ježovské z Lub. V l. 1528—1623 patřily Loubským z Lub (1528 Vilém, 1560 Adam, 1582 synovci). Od r. 1623 následovali hr. ze Šternberka (až 1714), pak Kocové (až 1782) a Hildprandtové. L. 1804 k. od Karla kníž. ze Švarcemberka a drženy odtud k Orlíku (H. XI. 75)

Zalužany, dvůr u Kosmonos n. s tvrzí, ve 14. a 15. st. statek vладыčů, avšak rozdělený (srov. Tomkovy Děje Prahy III. 429, 432). Po r. 1500 statek samostatný zanikl (H. X. 224).

Zaluži, ves u Roudnice, již daroval král Václav II. (1295) k biskupství.

Odtud držena k Roudnici kromě části, která patřila k Vetlé, ale 1338 také koupena ke špitálu Roudnickému. Přísl. Roudnice bylo Z. do r. 1850.

Zaluží viz Hrádek u Hořovic.

Zaluží, ves u Soběslavě, v 15. st. vladýčů statek, jenž k. 1554 k Budislavi. Při dělení 1573 dostali je bratři Jan a Jindřich Tučapové z Tučap a později onen sám († 1592). Pak následovali z té rodiny Jindřich († 1596) a Václav, jenž Z zase k Budislavi připojil (H. IV. 92).

Zaluží, n. ves a tvrz u Bělčic, kdež seděl před r. 1406 Vojslav. Odtud se psali 1457 Mikuláš Smysl ze Z. a Podhorští ze Z. V 15. st. spustlo Z. a drženo ke Koupi. Při dělení 1568 dostalo se Jindřichovi z Běšín († 1597) a 1608 k. k Bělčicům (H. X. 266).

Zaluží, n. ves u Lipě, v těch místech, kde stojí nyní tak zvané Buschhäuser. Ve 14. st. seděli tu Kamýkové z Pokratic, 1400 je držel Václav Kluk z Stvolenek a jeho potomstvo do r. 1440. L. 1455 bylo již pusté a připojeno potom k Rybnovu.

Zaluží, něm. *Malthener* (dříve i *Mel-tener*), ves u Mostu n. s tvrzí. Z. patřilo 1333 ke Kostomlatům a bylo později manstvím ke hradu Oseku. K poč. 16. st. drželi je Vřesovci, 1535 prod. Jiříkovi z Harče (Hartisch), jehož potomci je do r. 1623 drželi. L. 1613 osvob. od manství. V 18. st. příp. k Duchcovu.

Zaluží, n. veska u Neveklova, 1285 sídlo bratří Svatoslava, Miroslava a Přibyslava.

Zaluně, ves u Lišova, 1371 statek Frankův a 1452 Petrův, avšak část (v Zaluních) patřila 1419 k Ledenicům a potom 1424—1850 ke Třeboni, ostatek 1487 Klarycům, 1521—1623 ke Zborovu. Třetí část patřila 1490 k Vidovu, celá pak konečně k Třeboni.

Zamachy, ves u Mělníka, 1293 přísl. Mělnického hradu, avšak od r. 1321 zástavně pp. ze Zvířetic, od nichž prodány ok. l. 1405 Alšovi z Dubé. Tomuto 1420 znova zapsány a drženy v 16. st. ke Vtelnu. V l. 1565—1850 patřily zase k Mělníku. Zamašky patřily 1538 k So-

vinkám, pak do r. 1545 k Benátkám, odtud ke Vrutici a později ke Všelisům (B. M. 848)

Zámely, Záměle, ves u Kostelce n. O., která byla v l. 1356—1850 příslušenstvím Potšteina.

Zamlekov viz Zavlekom.

Zamlyní, Zamlyňany (staroč. Zamlyněné), ves u Lnář, jež se připojila r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. L. 1381 odumřel tu statek po Bohunkovi. L. 1398 patřilo Z. bezpochyby ke Lnářům, jistě však v l. 1465 až 1480.

Záměst, Zámostí, ves n. městys u Boleslavě Ml. Po ní nazývala se 1361 až 1430 fara Zámostská, avšak kostel byl v Podkrnsku Z. bylo přísl. Hrádku, který stával nad ním; po zakoupení tohoto drženo v l. 1545—1850 k Novému Stranovu a jež část 1576 k Boleslavi.

Záměst, Zámostí, část městečka pod Hlubokou na pravém břehu Vltavy. Když r. 1351 Jindřich z Hradce část Rakous poplenil a domů se vracel, táhli za ním Rakušané a podstoupili ho bojem u Z. Jindřich poražen a jat, ale Rakušanův mnoho padlo.

Zámorsk, far. ves u Vys. Mýta (již 1349 farní) n. s tvrzí, na níž seděli 1405 Petr, 1434 Václav, předkové Zámorských ze Z., kteří Z. asi do roku 1513 drželi. L. 1468 vypálen od Uhrův. Po Slepotických následoval 1533 Lukavští z Lukavice (Jan † 1547, Heřman † 1570, Jan 1613, tohoto synové). L. 1622 zabrán Karlovi Kapounovi ze Svojkova. V l. 1640 drželi jej Libštejnští z Kolovrat (Albrecht † 1648, Albert † 1657, Leop. Oldřich 1675, tohoto synové, 1704 Jan Norbert, jeden z nich † 1736, Jeroným † 1750, Rudolf † 1772). R. 1768 narodil se na zámku Ferd. hr. z Bubna, podmaršálek, † 1825). Statkem pozemským byl Z. do r. 1850 (H. I. 225).

Zamysličky (prv. Zamyslici), druhdy i Nezamysličky (jako Pomuk a Nepomuk), samota, n. ves u Čejkov, jež se příp. 1396. Bývaly tu zemanské statky,

jež skoupeny. Patřily pak 1539—1623 k Čejkovům a 1623—1850 k Nalžovům.

Zámyslov, n. dvůr u Libře (u Prahy), který býval přísl. Libře. V 16. století byl pust.

Zámyslov, n. krčma na Fidrholci, až do r. 1587 přísl. Sibřiny a pak Koloděj.

Zany, t. j. *Zany* = *Mžany*.

Zapy (pův. *Zapi*), městec u Brandýsa n. L. **Z.** příp. se v zákl. listu Boleslav. (1054), lze důvodněji vykládati na Zepce (či Malé Zapy). L. 1318 měl **Z.** Vznata, 1329 jeho tři synové a potom jich potomci, čímž **Z.** děleny na statky. Tehdá tu byly fara a tvrz. Část **Z.** koupil Mikuláš Heklík a stal se předkem *Zap*ských ze **Z.** Posledním držitelem z nich byl Jan († r. 1517). Asi od r. 1517 držel tu část Mikuláš Zub z Landšteina a koupil tvrz s částí **Z.** od Vrabských a Vseslava Vyšehněvského. Celé **Z.** držel po něm syn Ondřej a prodal je 1560 Mikuláši Bryknárovi z Brukšteina a tento je vzdal 1586 císaři Rudolfovi. Od té doby patřily k Brandýsu až do r. 1850. V 17. st. sklesly **Z.** na ves a pozbyly fary. L. 1788 zařiz. tu lokalie, která brzo zanikla (M. B. IV. 39).

Záříčí, n. ves v okolí Onšova, již 1534 pustá. Pustina se nazývala 1580 Záříčko (Záříčko).

Zárov, chybné pojmenování vsi, řečené německy Soor (u Trutnova), správně Žžár neb Žďár.

Zároždice (pod Zaroždicí), n. dvůr v okolí Černivska. Držitelé byli služebními many ke hradu Zvíkovu. Popluží pustého dvora patřilo do r. 1540 ke Zvíkovu a pak k Uzenicům.

Zarubín, n. ves u Lučiště (Spál. Poříčí), která patřila r. 1391 k Poříčí, po r. 1465 byla vypálena a ještě se r. 1601 jako ves pustá příp.

Zásada, n. ves, nyní část Litoměřic. Kníže Zpytihněv daroval **Z.** ok. r. 1057 kapitole Litoměřické. Starobylý kostel sv. Vojtěcha byl ve 14. a 15. st. podacím panským, zejména 1363 Jana a 1370 Jana Gasta z Vartemberka a z Děčína a 1394—1417 Kamýkův

z Pokratic. **Z.** byla později předměstím Litoměřickým.

Zásada, ves u Želez. Brodu, po níž se psali 1362—1385 Pešek Ocas a pak synové jeho Petr († 1371), Jan Ocas (1382—1396), Jan Lyšec (1395—1416), Hereš (1385), Ješek Kozel (1382), Jan Čouch (1382—1408) a Jan Kyjata (1394 až 1421). Čouch ji připojil k Navarovu, k němuž až do r. 1850 patřila.

Zásada, ves, kterou Zbraslav z Miletiny (ok. 1240) manž. Domaslavě odkázal snad v krajině u Miletiny.

Zásadka, dvůr a zbořený hrad u Mn. Hradiště, jehož starší dějiny jsou málo známy. Do r. 1452 patřila Čouchům ze Zásady a 1490 Markvartovi Fryckovi z Daliměřic. Později měli ji Hrzanové z Harasova (Václav, 1520 Jan) a po nich Vančurové z Řehnic. Po vystřídání jiných dostala se Hedvice Smiřické († 1592) a dědictvím dceri její Kateřině. Tato prodala **Z.** (1604) Václavovi Budovci z Budova. Po smrti tohoto (1620) zabrána a příp. později ke kníž. Frydlantskému jako manství. Patřila nějakou dobu rodině Clary a příp. 1695 k panství Hradištskému (H. X. 133).

Záskalí, n. veska (1 osedlý) mezi Milčinem a Smilkovem (1379 les), patřovala k Milčinu. L. 1686 byla pustá.

Zásmyky, městečko n. s tvrzí, 1285 sídlo Sulislavovo. Od 14. století seděli tu Zásmučtí ze Zásmyk, kteří se na několik pošlostí rozvětvili. Podací farního kostela bývalo proto děleno na části (1378). Ke konci 15. st. sceleny **Z.** Drželi je pak od r. 1508 Popelové z Vesce, 1531 Jiřík Želenský, 1526 Štěpán Anděl z Ronovce, pak páni z Říčán (Adam † 1552, Zdislav). Od roku 1583 patřily Vchynským (Jan † 1590, synové, 1610 Radslav, pak Jan Oktavian). Od Václava Michny k **Z.** Jan Rudolf ze Šternberka, jehož potomci tu byli vrchností do r. 1850. Svěřenství 1701 zřízené patří potomstvu dosud. L. 1692 založen tu klášter františkánův. Erb: Na modrém štítě dvě stř. věže s okny, cimbuřím, červ. střechami a zl. makovicemi, mezi nimi otevřená brána, v níž jest orlice z polo-

vice stř., z polovice červ. se zl. pružinou (H. XII 235).

Zátava, Zátav, Zátaví (staroč. Zaotavie), ves u Písku, jež se 1332 přip. Byla prvotně na království, ale přidělena byvši k městu Písku zůstala v držení jeho až do roku 1547. Ferd. I. prodal Z. 1550 Jindřichovi st. ze Švamberka. Držena odtud ke Kestřanům a v l. 1700 až 1850 k Protivínu.

Zátluky, n. tvrz a dvůr u Poličan, nyní les mezi Záběžím a Zálesím. L. 1396 měl je Čeněk. L. 1496 držena tvrz pustá k Plesu a 1521 patřila pustina Z. ke Vřeštolu (H. V. 168).

Zátoň, far. ves u Krumlova, prvotně název lesa, který dal kníže Břetislav (1037—1055) klášteru Ostrovskému. Tento tu vystavěl před r. 1310 klášterec s proboststvím. Probosťy a faráři tu byli Jan do r. 1360, 1360 Martin a Jan (za sebou), 1360—1376 Mikuláš, 1376 Jan, pak Linhart († 1383), 1383 Bedřich a Pavel, pak Mikuláš, 1390—1402 Jindřich, 1402 Mstislav, 1407 Jan, 1409 Bohuslav, 1418 Jan, 1449 Jan Bítovský. Král Zikmund zapsal Z. 1421 Jindřichovi a Buškovi z Drahova a 1422 Matěrovi z Ronova. Dědic tohoto Čeněk z Klínštein a odevzdal Z. 1460 pánům Krumlovským. Část Z. patřivala do roku 1421 k Záchlumí kláštera Strahovského a byla od roku 1421 též zápisnou. Papež Innocent VIII. spojil klášterec Z. s klášterem Výtonským, tak že zrušen (1491) a zůstala tu jen fara. Z. se v l. 1578 až 1590 poněmčil (T. B. 316).

Zátoň (něm. *Ebenau*, prvotně *Ebenauer Hof*), veska blízko předešlé, 1376 statek Zitvina, syna Řehoře z Heršlaku. Dvůr Z. patřil v l. 1490—1624 k Pasovarům a v l. 1624—1850 obci Krumlovské, která udělala z něho vesku.

Zatopený kostel (lat. *Submersa ecclesia*), n. far. kostel, jenž postoupen r. 1349 k biskupství Litomyšl. Ležel někde mezi Hlinskem a Zámřskem. Totožnost jeho s nějakou pozdější farou nelze dokázat.

Zátvor, ves u Mělníka, jež se přip. r. 1275 jsouc statkem Šalomouna vikáře

a ve 14. st. pražských měšťanů od Věže. Část byla kl. sv. Ambrože a zapsána 1437 Janovi z Černína. V 16. st. patřila část Chvatěrubům a duchovní část 1548 přikoupena. Jiná část patřila do r. 1571 ke Kozomínu a v l. 1571—1850 ke Chvatěrubům. Část byla v 16. století statkem o sobě, na němž seděli Tetaurové a Saskové z Vácovic (1571). Čechočovští tu měli tvrz. Tato část patřila 1589—1763 ke Klomínu a pak k Jevíněvsi (B. M. 849).

Zavadilka, oblibený název hostincův o samotě stojících.

Záves viz **Závsi**.

Zavěšín, lépe **Zavišín**.

Zavidov, ves u Rakovníka, l. 1360 a 1460 přisl. hradu Týřova. Od něho oddělen v 16. st. ke Kožlanům, k. 1603 ke Chřiči a prodán 1606 ke Krakovci. V l. 1644—1731 patřil k Petrovicům, 1731—1850 ke Kolečovicům.

Závidov, n. přisl. koruny České, jež ponecháno 1459 při Sasku.

Zavišín, Zavěšín, ves u Bělčic, v níž měl Rac (1318) statek. L. 1436 držel jej Přibík ze Švihova. L. 1539—1623 patřila část k Bělčicům a potom ke Lnářům. V jiné části seděl 1615—1628 Jan Janovský z Janovic.

Zavišín, Zavišino, ves u Teplé, jež se přip. 1273 jako přisl. kláštera Teplského. K němu patřila do r. 1850. V l. 1530—1547 držena zápisně k Bečovu.

Zavlekom, Zamlekov, Zavlekov, far. ves u Planice, n. hrad, 1374 statek Dluhomilův. Tehda tu byl farní kostel. Z. drželi 1394 Bušek, 1402 Jan z Herštein a jeho potomci. Ok. r. 1480 prod. Půtovi Švihovskému z Ryžemberka. Břetislav, syn tohoto, prod. Z. 1544 Janovi Dlouhovskému z Dlouhé vsi, jehož potomci (1595 synové, pak Jiří sám, 1637 Jiří Mikuláš) tu do roku 1669 seděli. Drželi jej pak 1669 Diviš Lev Žakavec, 1689 Lidmila Veronika Doudlebská, pak se vystřídalo několik rodin až do roku 1739. Potom přip. Z. k Nalžovům. Fara zanikla asi l. 1623. L. 1786 tu zřízena lokalie a 1827 fara.

Nový kostel vysvěcen l. 1773 (H. IX. 260, T. B. 244).

Závorník = Javorník.

Závory, snad někdy vesnice v okolí Dubé. L. 1402 byly tu role rozprodané, jež patřily ke hradu Čápu.

Závřš, **Závřší**, dvůr u Kostelce n. O., jenž vznikl v místech vsi Dřela skoupené a na popluží svedené. Založen byl od vrchnosti Potšteinské, prodán s tvrzí 1603 Kateřině Hrzánové, po níž následovali 1604 Jan Kapoun a Jan ml. z Bubna. Tento připojil **Z.** k Borovnici (H. II. 32).

Závší, n. ves v krajině Strakonické, 1370 statek Bunův a Ctiborův, avšak tu seděl také Smil, po němž prodán statek 1380 Ondřejovi z Kestřan.

Zbečnák, ves u Náchoda n. s tvrzí, 1422 statek Hanuše z Adršpachu, jehož pozůstalost dostala se 1465 Bohunkovi z A. Od 16. stol. do r. 1850 byl přísl. Náchoda.

Zbečno (pův. *Ztbečno*, *Stebečno*), far. ves u Křivoklátu, n. oblébené sídlo knížat, položené mezi rozsáhlými lesy daleko po obou stranách Mže se prostírajícími. Kosmas proto mluví i o Krakově i o Libušině, že byly u Zbečna. Podle staré pověsti obdržel Dovora, který knížeti Jaromírovi život zachránil, hodnost lovčí při **Z.** pro sebe i pro potomky, tehdá úřad dvorský nad jiné důležitý. L. 1100 21. prosince kníže Břetislav raněn v okolí smrtelně; kníže Vladislav slavil tu 1124 vánoční svátky. Také kníže Bedřich tu 1183 a 1184 v knížecím dvoře bydlíval. Král Jindřich tudy (1316) z Čech utíkal. Ve 14. st. byl tu farní kostel, jehož podací náleželo králům jako pánům Křivoklátu a **Z.** bylo tehdá městečkem. V 17. st. skleslo na ves.

Zbenice, **Zbynice**, ves u Mirovic n. s tvrzí, 1293 statek Hrona a Dětmara. Ve 14. st. tu byly vладыčí statky, z nichž jeden patřil 1453 k Holešicům. Celé **Z.** drželi 1510 Hynek a Jan bratří Šicové, od r. 1547 Bukovanští z Bukovan (až do r. 1609). Po Vilémovi Šleglovském dědila vdova a k té se přiženil Jindřich z Bynu († 1663), jehož potomci tu do r. 1741 seděli. V l. 1758—1785

patřily ke klášteru sv. Jana na Skále a od r. 1805 byly v držení rodu Švarcenberského (H. XI. 77).

Zběř, ves u N. Bydžova, jež byla l. 1332 a až do 16. st. přísl. Vysokého Veselí. Ke sklonku 16. st. oddělena a byla statkem Václava Dohalského z Dohalic († r. 1617) a potom jeho synův. L. 1628 k. **Z.** ke knížectví Frydlantskému, po jehož zrušení darován H. Nidrumovi (1640). Později patřil k Milčevsi.

Zběšice (pův. *Stběšici*), ves u Bechyně, jež se dostala r. 1291 k biskupství a od něho postoupena 1307 k Přiběnicům. Po zboření Přiběnic a koupení Dobronic připojeny **Z.** k těmto a zůstaly jich přísl. až do spojení s Bernartickým a Opařanským panstvím.

Zběšičky, ves u Bernartic, sloula prvotně Kděšici, pak Kděšice, v 16. st. Zděšice i Kděšičky a nynější své jméno obdržela teprv v posledních stoletích. **Z.** dostaly se 1215 klášteru Milevskému z části. Ostatek patřil ve 14. st. k arcibiskupství a byl zemanským statkem (1353 Chval, 1365 Oneš, 1365 Ota). Ze zemanských statkův povstala svobodství. Duchovní část držena v l. 1420—1575 ke Zvíkovu a v l. 1575—1850 k Veselíčku.

Zbiňov, n. ves v okolí Bukové a Ostrovec (u Pelhřimova), jež náležela 1203 k farnosti Rynarecké.

Zbiny, **Zbinný** (něm. *Binay*, staron. *Ludwigesdorf*), ves u Dubé, jež dána roku 1293 ke kostelu v Podbezdězi. Ves »ve Zbinném« patřila v 16. st. ke hradu Bezdězi.

Zbiny, n. tvrz, dnes les Zbinsko (Pinzkay) u Kuřích vod. O osudech jejích není nic známo (H. X. 166).

Zbiroh, ves a zboř. hrad u Železného Brodu, majetek Markvarta z Vartemberka, jemuž 1388 vzat. L. 1439 drželi jej Ota z Bergrova a Jan, syn jeho. Po tomto následovaly 1458 sestry jeho Žofka a Dorota. Pustý hrad připojen k panství Skalskému. Před r. 1613 vznikla víska pod hradem (H. X. 207).

Zbiroh (obecně **Zbirov**, ale ve Zbiroze), městečko a hrad, od nepaměti panské sídlo, jež měl 1230 Chřen. Po něm

následoval ok. r. 1238 Břetislav (z Rožemberka), jehož syn Děpolt (1251 až 1282) bezpochyby hrad ustavěl. Ok. r. 1327 držel jej Oldřich ze Žebráka, od něhož koupěn ke království. L. 1336 darován Petrovi z Rožemberka, jehož potomci (1347 synové, 1390 Jindřich, 1412 Oldřich) jej do r. 1431 drželi. Výměnou dostal se Kunatovi Kaplíři a Václavovi Hájkovi, ale měli jej později Hanuš z Kolovrat a syn jeho Hanuš, jenž 1465 kapli v hradě vystavěl. Asi r. 1477 pr. Z. Jaroslavovi a Zdeslavovi br. ze Šternberka. Od jich dědicův prodán r. 1505 Václavovi Popelovi z Lobkovic, po němž následovali 1536 synové Ladislav a Jan, 1565 synové tohoto Mikuláš a Ladislav. Tento ujav Z., sám přišel o něj l. 1593 a vzat zase ke království. Od r. 1620 sedávali tu často věžňové z vyšších stavův. Až do r. 1865 byl velkostatek státním jměním. Město stalo se 1850 sídlem c. k. úřadův. Ve Z. narodil se J. V. Sládek (1845). Erb: Na stříbr. štítě červená růže se zl. jádrem a zelenými lupénky (erb pp. z Rožemberka — H. VI. 234).

Zbislav, far. ves u Čáslavě, jež se přip. r. 1131 jako přísl. zboží Jestbořického. L. 1267 sídlil tu Velislav. Ve 14. st. byl tu farní kostel a Z. byla dílem v držení kl. Sedleckého, dílem zemanském. Onano část patřila od r. 1436 k Žehušicům, k nimž i zemanská část připojena. Kostel a ves byly přísl. Žehušic do r. 1850 kromě l. 1658—1695. Kromě toho byl samostatným statkem mlýn v Z., který měli v 16. st. Chotouchovští z Nebovic, pak Lukavečtí.

Zbislavice, Zbislavec, ves u Ronova n. D., jež se přip. 1316 jako sídlo Heřmanovo. Větší část patřila do r. 1596 k Lichtenburku a v l. 1596—1850 celá ves k Ronovu. Část měl 1554 Aleš Chuchelský z Nestajova.

Zbitiny (Zbytiny?), far. ves u Prachatic, v níž byl far. kostel ve 14. st. Z. založeny byly na klášterství Korunském a l. 1395 byla tu kromě far. kostela kaple poustevnická. Asi od r. 1421 drženy k Husi a v l. 1444—1850 ke

Krumlovu. Okolo l. 1625 zanikla fara a spravována z Volar. L. 1702 založeno tu samostatné kaplanství, 1741 založeny kostel. knihy, 1786 lokalie. Fara je teprve od r. 1891.

Zbohy viz Bohy.

Zborov, ves u Budějovic, jež byla do r. 1492 v držení měšťan Budějovských a 1521 Václava Robmhápa z Suché. Od něho k. jej 1555 Jiří Kořenský z Terešova († 1568), jehož potomci (Karel † 1619, Jiří Oldřich † 1645, Karel † 1704) jej do roku 1709 drželi. T. r. koupěn k panství Třeboňskému od Majdaleny vdovy, na místě dcer N. tu byla tvrz (H. III. 198).

Zborov, ves u Planice, jejíž starobylý kostel byl před r. 1367 farním. Kostel postavili bezpochyby opatové Nepomučtí, jimž Z. od nepaměti náležel. Z. patřil po zboření kláštera ke hradu Zelené hoře. Od něho přidělen 1584 k Planici, k níž do r. 1850 náležel. V 17. st. fara zanikla.

Zborovice přední, ves u Strakoníc, kterou konvent Strakonický před r. 1318 zakoupil. Od 14. st. přip. se tu farní kostel. Konvent zastavil Z. l. 1503, avšak zase vyplatil. V l. 1569—1850 drženy ke Strakonícům. L. 1748 založen nedaleko kostel řečený Podsrp, dokonán 1775 a opatřen duchovní správou.

Zborovice viz Borovice.

Zboží, Kamenné Z., ves u Nymburka. V l. 1495 patřilo Z. ke Kostomlatům a drženo v l. 1548—1850 k Lysé. Příjmení K. vyskytuje se od r. 1647.

Zboží Velké, ves u Poděbrad na pravém břehu Labe. V l. 1345—1850 přip. se jako přísl. hradu Poděbradského. L. 1420 26. prosince poražen tu Hynek z Poděbrad od Němců.

Zboží, ves u Habru, jež patřila do r. 1307 ke Smrdovu a odtud bylo majetkem kl. Vilémovského. Před r. 1419 zastaveno Benešovi z Tupadl, ale vybaveno později od Trčkův, drženo pak do r. 1561 k Lipnici a odtud ke Světlé. Ke konci 17. st. odděleno a bylo samostatným statkem, jenž ke sklonku 18. st. přikoupen k panství Habrskému.

Zboží, n. ves v okolí Blovic. L. 1555 byla již pustá a patřila k Nebílovům.

Zbožíčko (dříve Zbožíce), ves u Nymburka, 1410 majetek Všebora z Chrastu, pak od r. 1492 přísl. Struh a v l. 1555 až 1850 Benátek.

Zbožná, Božná (pův. Božsko?), ves u Lovosic, jež se příp. v zákł. listu Litoměřickém, ač je-li totožná se vsí, která se tam nazývá na Božstě (1571 slove na Zbožný). Z. patřila do r. 1528 k Ostrému, 1528—1653 k Újezdu, 1653 až 1850 k Lovosicům.

Zbožnice (staroč. Zbožná Lhota), ves u Benešova, l. 1342 přísl. újezdu Vladislavského, s ním později hradu Kostelce a v l. 1495—1850 Konopiště.

Zbožnov, pohodnice u Senetřna (Kutné hory), n. dvůr, který patřil k Paběnicům a pak zpustl. L. 1487 nazýval se tak jen rybník.

Zbraslav, chybně Kamenná podle něm. Ober Steindörfel, ves u Kaplice, jež založena byla před r. 1281 Zbraslavem, který tu také obýval. Jindřich z Rožemberka daroval Z. (1281) klášteru Vyšňobrodskému, ale před r. 1379 zase ujata ke hradu Rožemberku a držena k němu do r. 1850. Přeložení Horní Kamenná vyskytuje se teprve 1589, ale 1598 slove ještě Z.

Zbraslav, ves u Žlutic, l. 1379 přísl. Štědrého Hrádku, ale 1413 bratří z Víkošova, odkudž tu byli dvojí páni. V letech 1504—1572 byla Z. přísl. Hrádku Prohořského a 1572—1850 Žlutického zámku.

Zbraslav (pův. Izbraslav), město, prvotně ves, již daroval král Vladislav I. nově založenému klášteru Kladrub. (1115). Prodlením času založen tu klášterec, ale zanikl, když Jan biskup (po r. 1258) si Z. oblíbil a od kláštera vyměnil. Avšak l. 1268 směnil Z. s králem Přemyslem, jenž tu zařídil rozsáhlé hospodářství a dvorek k bydlení. Václav II. jsa trápen svědomím pro popravu Zaviše z Falkenšteina založil tu 1292 klášter, jemuž dal jméno Aula regia (dvůr neb palác králův) a obdařil jej hojně i statky i klénoty. První opat Kunrát vzat z kl. Sedleckého. (Viz o tom obšírně Památky

arch. l. 74). Stavba kláštera počala l. 1297 a konečné jeho nadání stalo se l. 1304. Zemřelí členové král. rodiny od r. 1294 ve Z. pochováváni. Tak se stalo i s mrtvolami Václava II. († 1305) a Václava III. († 1306). Po roce 1306 zkoušel klášter velké útlisky od šlechty. Po Kunrátovi následoval 1312 Ota († 1314) a po tomto dotčený Kunrát (1314—1316). Nástupce jeho Petr Žitavský napsal zajímavé letopisy té doby. L. 1330 pochována tu králová Eliška. Po Petrovi opatovali Křišťan (1339), Jan I. (1340), Míchal (1348) a Jan II. (1354). Tento postoupil rozsáhlé panství Landšperské biskupovi Litomyšlskému směnou za vesnice klášteru bližší (1358). Po Janovi následoval Jan III. (1304) a pak Heřman (1368—1380) a Jan IV. (1380—1396). Za tohoto tu pohřbena královna Johanka († 1386). Ve 14. st. napsal jeden z opatů spis Malo-granatum, po celé střední Evropě rozšířený. Po Janovi následoval opat Bedřich 1396—1415 a po tomto Jan V. Za něho tu pohřben král Václav IV. († 1419). Mrtvola přivezena, když byly v Praze největší bouře. L. 1420 dne 10. srpna přitrhli ke klášteru Táboři s Pražany, a ponevadž opat s řeholníky včas na Karlštejn uprchl, opanovali klášter bez obrany, vytloukli jej, zneuctili mrtvolu Václava IV. a na konec klášter vypálili. Tělo královo byvši od jednoho rybáře uschované, pohřbeno později u sv. Víta. Král Zikmund zastavil potom skorem celé klášterství. Vzal sice klášter ve svou ochranu (1422), ale přes to zastavoval pořád. Mezi tím následoval ve vyhnanství opat Jan VI., po němž následoval Jan VII. Ti uchránivše si jen klášter, těžce jej obnovovali a ok. r. 1455 také některé statky vybavovali. Ok. r. 1470 následoval opat Prokop a pak opat Jakub I. (1475). Již l. 1476 byl opatem Jan VIII., jenž pro vyvazování zástav něo klášterství dědičně odprodával. Byl štedrý a veselý a zemřel l. 1502. Nástupce jeho Václav odevzdal opatství 1522 Janovi IX. L. 1536 volen opat Jakub II., po němž následovali Jan X. (1551) a již 1552 Antonín I., pak 1564 Volfgang, 1572 Ondřej Widmann a 1586

Antonín II. Flaming. Ti všichni drželi z bývalého klášterství jen asi desátý díl. Po smrti Antonínově († 1609) následovali Adam Urat († 1612), Jiří Urat 612—1633) a J. Greifenfels z Pilsenburka (1633—1650). Za tohoto přípojen klášter Osecký ke kl. Zbraslavskému. Pak opatovali Jakub Martini (1650—1654), Jiří Junker (1654 až 1684), Jan Hellmann (1684) a Wolfgang Loechner (1684—1716). Ten začal se stavbou nového konventu, již opat Tomáš Budecius (1716—1738) l. 1732 dokonál. Opat Theodor ze Šenfeldu (1738—1743) vystavěl 1739 novou prelaturu. Ve zvelebování klášterství pokračovali pak opatové Adam Aisl (1743—1756), Desider Duchoslav Andres (1757—1770) a Celestin Stoj (1770). Když tento r. 1785 zemřel, nastaly hádky o volbu nového opata a nežli byly skončeny, klášter ke konci t. r. zrušen. Klášterní kostel sv. Jakuba učiněn farním, druhý kostel sv. Jana zrušen. Konvent prodán 1787 na továrnou. Klášterství potaženo k náboženskému fondu, ale prodáno r. 1825 Bedřichovi kníž, Oettingen. Velkostatek posud jeho potomkům náleží. Od r. 1850 jest Zbraslav sídlem c. k. úřadův. Erb: na modrém štítě trávník, na něm stojí strom a kostel s vysokou kopulí, k níž přiletuje bílý holub zelenou větev držící. (Pam. arch. I., Tadra, Listy Zbraslavské.)

Zbraslavice, městeček u Kutné Hory n. se zámek, ok. r. 1260 zboží Rudolfovo, 1316 Jana a Zdeslava a 1340 Jaroslava, jenž tu farní kostel vyzdvihl. Potom byly Z. na polovice rozděleny. Dolní část držel 1381—1404 Mikuláš Kolovrat ze Chřenovic, pak jeho syn a 1414 Jindřich Berka. Následovali pak Podolci z Podole (1415 Jan, 1442 Václav). Později držel větší část Jan Svátba z Otradovic (1474), jenž koupiv ostatek udělil mčku. první svobody (1496). Asi r. 1534 k. Z. Jindřich Firšic z Nabdína a pak tu seděli Malovci (1547 Pavel, 1557 Zdeněk a Karel, 1570 Oldřich, 1584 Vilém, 1592 Bedřich a Věnek) a Horňatečtí z Dobročovic (1601 Ondřej, 1627 Bohuslav a Jiřík, 1653 Jan Ondřej). Od r. 1667 střídali

se držitelé často. Něco déle jej drželi Dejmové ze Stříteže (1738—1752) a Trautmansdorfové. Erb: Na červeném štítě černé křídlo orlí s pazourem na konci (štit Podolcův — H. XII. 217).

Zbrašín, ves u Loun, 1358 statek Chotěbora Bažanta, před r. 1403 Hynka a Jana bratři (tento i 1418). Ves Z. s pustou tvrzí patřila 1542 k Selmicům, k. 1573 k Citolibi, patřila 1630 zase k Selmicům a příp. s nimi 1651 k Postoloprům.

Zbudov, Budov, ves u Ústí n. L., kterou vzdal 1184 Jiřík z Milevska bisk. Jindřichovi. Od biskupství dostal se kl. Roudnickému. Část patřila 1319 ke Střekovu, celá ves 1397 ke hradu Vartě, pak k Vel. Březnu a v l. 1591—1850 ke Svádovu.

Zbudov, dvůr popl. u Nihošovic (Volyně), n. ves, jež patřivala vždy k Volyni. Její vlastní jméno je Zbudovice a nynější jméno pochází od pojmenování Zbudovský dvůr.

Zbůch (staroč. Zbóch), ves u Stoda, jež se příp. od r. 1253 jako majetek kláštera Chotěšov. Dvůr zapsal král Jiří Otíkovi z Chotěšovic, ale vybaven později od kláštera.

Zbuzany, ves u Smíchova, v l. 1395 a 1406 zboží kl. Břevnovského, avšak asi od r. 1420 v držení Pražan Staroměstských. Těm odňaty 1547 a byly pak statkem o sobě, které koupil Martin Smil ze Stoješic a měla pak jeho dcera, 1603 Jiří Magrle ze Sobišku, pak sestry Pichlovny (1615). V l. 1623 až 1850 patřily Z. k Chotči.

Zbynice (pův. Zbynici), ves u Sušice, jež i s újezdem kláštera Doksan. skrz Jindřicha knížete (1169) darována. L. 1314 byl tu farní kostel. Pro velkou vzdálenost od kláštera Z. pronajímány, tak před r. 1320 a před r. 1413 Janovi z Hradce snad nadobro prodány. Drženy odtud k Velharticům. Při dělení panství Velhartického (1560) dostaly se Anně z Solhauzu, pak drženy do r. 1665 ke Hrádku. Humprecht z Račín a prodal je 1665 klášteru sv. Anny v Praze. L. 1658 založeny kostelní

knihy. Od 17. stol. do r. 1850 zase patřily ke Hrádku. (G. S. 258.)

Zbyšničevsko, Byšensko, místo vesnice, která bývala u Domažlic a jejíž původní jméno není známo. Z ní zbyl dvorec B. u Radonic, avšak v katastru Domažlickém. Ves vypálena po r. 1420, jako pustina patřila 1543 obci Domažlické. L. 1587 zase tu stály chalupy.

Zbýšov, far. ves u Časlavě, jež od nepaměti patřila klášteru sv. Prokopa na Sázavě. Opatové zřídili tu před r. 1360 probošství. Proboštové jmenují se 13..—1362 Racek, 1362 Bransud, 1371 až 1377 Olkmar, 1377—1378 Rubin, 1378 Přibík, 1405—1415 Ondřej. 1415 Michal. Král Jiří zastavil probošství 1463 Slavatovi z Chlumu, jehož předkové jej snad již od r. 1420 drželi. Později dán byl »pustý klášter« dědičně a patřil až do 17. stol. ke hradu Chlumu. Pak připojen ke Krchlebům a s nimi 1748 k panství Sedleckému. Po r. 1620 zanikla fara, v 18. stol. zřícena tu expositura a 1857 zase fara.

Zbytiny viz Zbitiny.

Zdebořice, obec. Stobořice (pův. snad Zdobořici), far. ves u Planice, v níž byl far. kostel před r. 1378. Z. patřily od nepaměti klášteru Nepomuckému. Po jeho vyvrácení drženy k Zelené hoře, připojeny 1584 k Planici a prodány 1601 Janovi Václavovi Kocovi z Dobrše, jehož potomstvu půl století patřily. L. 1667 koupeny Z. k Týnci. Kostelní knihy založeny 1720. Kostel po r. 1688 znova stavěný 1754 vyhořel.

Zdebuďice, n. ves mezi Zvěřínkem a Polabcem (u Poděbrad), jež se přip. r. 1142. Z. patřivaly klášteru Sedleckému od jeho počátku, pak ujaty jsou od králů a patřily od r. 1345 k Poděbradům. Bezpochyby r. 1420 vypáleny. L. 1472 zbyl z nich toliko mlýn.

Zdebuzeves (t. j. Zdebudova ves), far. ves u Vlašimě, již 1350 farní, jejíž držitelé byli 1375 Mikuláš, 1383 Kolman a Majnuš, 1407—1417 Jan Benátský. L. 1433 seděl na tvrzi Jan Olešák z Nesper († 1437), pak k. Z. Jan z Kunštat. L. 1531 měl jej Petr Opit z Maličína, 1542

Jan O., 1549 Pavel z Podivice a jeho potomstvo, 1571 Jan Myška ze Žlunic. Později přip. ke Sternberku. Fara po r. 1624 zanikla, l. 1787 tu zřiz. lokalie a 1853 fara (M. B. II. 96, M. XX. 67).

Zdechovice (pův. Zdechovici), far. ves, n. městec u Přelouče n. s tvrzí, 1373 sídlo Ješkovo, pak Jana Zdechovce, jehož dcery vzdaly Z. Janovi Voděradovi z Sekyřic. Po jeho rodině dědil Z. 1502 Petr Sekerský z Oděrad, ale prodal je 1507 králi Vladislavovi. L. 1517 dostaly se Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála, pak tu seděli 1521 Václav Lorecký, 1523 Petr Suda z Řeneč, pak jeho synové. V l. 1558—1585 patřily Z. pp. z Žerotína, od r. 1585 Vrabským z Vrabí. Od jeho potomkův k. je 1642 Václav z Věžník. Po Věžnících následovali 1722 hrab. a kníž. z Paar. (H. I. 244.)

Zdemily, n. far. ves, dnes kostelík sv. Václava na Brůdce za Kdyní, prý založený od Břetislava I. na památku slavného vítězství. Od r. 1360 přip. se tu kaple sv. Václava, při níž seděli faráři. Pány jejími byli držitelé hradu Ryžemberka. V 15. stol. ves spustla a byla do r. 1581 přísl. hradu Ryžemberka a pak Záhořan. Kostelík již sešlý l. 1890 znova opraven a posvěcen. (M. XX. 13.)

Zdemyslice (pův. Zdemyslici, obec Domyslice), ves u Blovic, jež se přip. r. 1115 jako majetek kláštera Kladrub. Od něho dostaly se Z. klášteru Pomuckému a r. 1370 byl tu far. kostel. Po vyvrácení kláštera zastaveny Z. a drženy od r. 1420 k Netonicům. V 16. stol. patřily k Zelené hoře, prodány 1561 ke Štahlavům a patřily od r. 1605 k Nebilovům a pak z části 1715 až 1850 ke Štahlavům, z části 1626—1850 ke Hradišti. Fara zanikla bezpochyby v 17. stol.

Zděř, totiž ve Zdieře, tolik co Žďár.

Zderadice, ves u Neveklova, jež se přip. r. 1398. L. 1407 seděl tu Přibek z Lysé. Tvrz a ves přip. později ke hradu Stajicům, patřily pak do r. 1589 k Maršovcům a v l. 1589—1850 ke Tloskovu.

Zderadiny velké, malé, Hrochovy, tři vsi u Uhlířských Janovic. Od jedné se psali 1318 Puš a 1415 Oldřich. Část patřila 1413—1850 ke Kácovu. V 16. stol. rozeznávaly se Z. horní, dolní a prostřední. V horních a prostředních bývala svobodství. Hrochovy Z. dostaly jméno od svobodnické rodiny Hrochův.

Zderaz, **Zdaraz**, dv. n. ves u Jarměře, jež patřivala ke Smiřicům. Před r. 1619 skupena celá ke zlepšení dvoru.

Zderaz, jméno n. kláštera v Praze.

Zdeslavice (pův. Zdeslavici), ves u Malešova, v l. 1379—1537 přísl. tvrže Švabínova a pak do r. 1628 Zbraslavice. L. 1628 dostaly se za díl Janovi Václavovi Hornáteckému z Dobročovic, patřily pak k Opatovicům a k s nimi l. 1692 k Malešovu, k němuž do r. 1850 patřily.

Zdeslavice, ves u Janoviček, byly do r. 1574 přísl. Janoviček a ok. r. 1550 založen tu poplužný dvůr. L. 1574 odprodány, příp. 1576 k Úmonínu, patřily 1590—1623 z části ke Zhoří a odtud k Janovičkám. L. 1713 odprodány ke Zbraslavicům, avšak později, a to do r. 1850 patřily k Janovičkám.

Zdeslavice, ves u Ledče, v níž měl Prokop 1454—1468 statek. Současně žil 1455 Zaviše ze Z. V 16. stol. patřila část k Vlastějovicům až do r. 1573. Část byla malým statkem zemanským, jenž k. 1558 k Dobrovítovu, k němuž také 1560 dvůr Ctiborovský přikoupen. Čtvrtá část byla svobodstvím. Od 17. stol. do r. 1850 patřilo všechno k Ledči.

Zdešov, n. ves v okolí Dubé, jež patřila do r. 1402 ke hradu Jestřebí, pak k Lovu a asi od r. 1408 zase k Jestřebí. Později se nepřip.

Zdětín, ves u Benátek, jež se příp. r. 1189 byvši darována křižovníkům Svatomářským od Hroznaty Kadeřavého z Peruce. Ve 14. stol. byl tu farní kostel téhož řádu. L. 1420 ujat Z. ke Chlumínu, ale od r. 1437 patřil k panství Dražického (později Benátskému), jen malá část patřila 1505 a 1533 ke Brodci. Když císař Rudolf Benátek koupil, postoupen

mu Z. dědičně za náhradu (1599). Za neznámé doby fara zanikla.

Zdiborov, podle Palackého Popisu na str. 603 n. ves na panství Děvínském u Mimoně. Snad se tu mní Žibřidov.

Zdiby, ves u Karlína, po níž se nazývali r. 1266 Zvěst ze Z. 1364 Mikuláš Bradáč. Větší část a farní kostel patřily z části klášteru Břevnov. a Bradáčova od r. 1361 ke kl. sv. Kateřiny. Císař Zikmund zapsal Z. 1436 Jindřichovi z Le-rojíd. V 16. stol. drženy Z. k Přemyšlení a tak i v 17. stol. kromě krátké doby před r. 1669. Statkem o sobě byly do r. 1850. (Viz Sommerovu topogr. 301.) Kostel 1734 obnoven, ale fara zanikla.

Zdice, **Vzdice**, far. ves u Hořovic, jež se příp. r. 1147. (Palacký I. b. 39 a 96.) Jak se zdá, patřily 1193 k biskupství, ale král Václav II. vybaviv je asi 1290, připojil je k Berounu. V l. 1352 byl tu farní kostel, jemuž se také Bílý kostel říkalo. L. 1424 byl tu sněm. Císař Zikmund sice potvrdil Z. Berounským, ale zapsal kostel králové Barboře a ves k panství Točnickému zastavenému. K Točniku patřily Z. až do r. 1850. Světu staly se známými od vystavění železné dráhy.

Zdikov (velký, obecně Ždíkov), ves u Vimberka, mající své jméno po zakladateli Zdikovi (Zdimírovi neb Zdislavovi), patřil sice 1318 křižovníkům Svatomářským, ale později ke hradu Vimberku a od r. 1534 k Vysokému dvoru. L. 1603 byl statkem Zdeňka Malovce z Chýnova a pak jeho potomstva jako statek nápadní až do r. 1799. Statkem pozemským byl do r. 1850.

Zdikov (malý), **Zdikovec**, far. ves u Vimberka, v níž byl farní kostel již před r. 1370. Z. patřival od r. 1318 křižovníkům Svatomářským, kteří tu ještě l. 1418 práva vykonávali. V 16. stol. a do r. 1609 patřil k Dobrší, v l. 1609 až 1850 k Přečinovu. V 17. stol. zanikla fara; l. 1782 založ. lokalie a 1788 fara. (T. B. 963.)

Zdikovice, n. ves v okolí Bzí a Modré Hárky, 1398 sídlo Mikšíkovo a Janovo. V 16. stol. patřily ke Bzí, ale svedeny

před r. 1558 na dvůr a ovčín, což za váleku 1619—1648 spáleno. (Zdali Červený dvůr u Štipoklas?)

Zdislav, Zdislavice, n. ves, jež patřila od r. 1402 ke hradu Chudému hrádku, v l. 1420—1453 byla zničena a r. 1547 zůstávala jako pustina při panství Novozámeckém.

Zdislav, ves u Skutče, jejíž zakladatel(?) Zdislav se r. 1086 přip. Ve 14. stol. patřila část k Rychemburku a část ke Košumberku; k tomuto patřila celá ves do r. 1850.

Zdislavice, městečko u Vlašimě. Ok. r. 1350 byla tu fara. Z. drželi 1355 až 1362 bratři Beneš a Hereš, avšak již l. 1416 patřily k panství Vlašimskému. Před r. 1533 povýšeny na městečko. L. 1546 odprodány Petrovi z Újezda a od tohoto 1550 Janovi Čejkovi z Olbramovic. V l. 1555—1627 patřily ke Kácovu a pak 1627—1850 zase ke Vlašimi. L. 1624 zanikla fara, jež teprve 1787 obnovena. Kostelní knihy začínají se l. 1782. Erb: Modrý štít, v dolní polovici stříb. hradba s cimbuřím, z níž vyniká hlava orlice (Čejkovské) půl stříb., půl červená. Nad štítem helma, ročenice, stř. a červ. křídla složená (přední červ., zadní stříb.) a příkrývadla týchž barev. (M. B. II. 58.)

Zdislavice, ves u Humpolce, l. 1307 přísl. Heralce, ale po r. 1420 Lipnice. V l. 1561—1636 patřila ke Světlé a v l. 1636—1851 k Okrouhlici.

Zdobín (pův. Iz do bín), ves u Hořic, jež se přip. r. 1267. Byla ode dávna až do r. 1584 přísl. Miletína. V l. 1584 až 1850 patřila k Poličanům.

Zdobnice, řeka a přítok Orlice, jenž se přip. r. 1356.

Zdobnice velká, far. ves u Rychnova, prvotně ves, která založena ke konci 17. stol. od dřevorubcův. Císař Jozef II. založil tu 1787 kostel s lokálií, jež 1854 povýšena na faru.

Zdoly, Důl (pův. Na dole), ves u Přimdy, jež patřila r. 1239 klášteru Kladrub. V 15. stol. patřila z části k Lukavici a od 16. stol. do r. 1850 ke St. Sedlišti, z části 1454 k Něm. Lomu,

pak 1557—1602 ke Kočovu a 1602 až 1850 k Planě.

Zdonín, dvůr u Velelib (Nymburka), jenž byl v 16. stol. založen u Dvorů Velelibských od pp. z Donína a proto tak jmenován. Dvůr ten držela od r. 1604 vdova Alžběta Donínská ze Šternberka. L. 1620 přikoupen k Benátkám.

Zdoňov (něm. *Merkelsdorf*, lat. *Mercelinivilla*), far. ves u Police, v níž byl farní kostel již před r. 1359. Z. patřival napřed k Freudenberku, pak k panství hradu Visemburka až do r. 1377; od r. 1417 vyskytuje se jako přísl. hradu Adršpachu. V 16. stol. držen ke Skalám a Ryžemburku a v l. 1655—1850 zase k Adršpachu.

Zdouň viz Vz douň.

Zduchovice (pův. *Zduchovici*), ves u Příbramě. Kníže Břetislav daroval tu 1045 tři lidi Břevnovskému klášteru. Od tohoto postoupeny Z. 1277 králi a přip. ke hradu Kamýku. S tímto drženy pak do r. 1569 ke Hluboké a v l. 1569—1573 zase ke Kamýku. L. 1573 odděleny sice, ale prodány zase 1579 ke St. Knínu. L. 1636 staly se podílem Adama Vratislava z Mitrovic, dostaly se 1659 Mikuláši z Gerštorfu, jehož rodu do r. 1681 patřily. Od konce 17. stol. patřily kl. Strahovskému.

Zebín, n. hrad kdesi ve východních Čechách, který držel 1279 Petran, předeek pp. ze Žampachu. Mezi hrady a městy, jež král Václav postoupil 1289 Bedřichovi Míšenskému, nacházel se též hrad Z. Ještě l. 1341 psal se Petr ze Žampachu také ze Zebína.

Zebín, samota n. far. ves u Kbelnice (Jičína), v níž byl farní kostel před r. 1375. Tehdá držel Z. Odolen ze Všeborska, probošt u sv. Jiljí v Praze. Ok. l. 1395 stavěn tu kostel. V 16. stol. a do r. 1608 patřil Z. ke hradu Velíši, pak 1608—1850 ke Kumburku. Ještě 1636 tu byly dvůr a ves, ale fara tu již nebyla.

Zehuby, ves u Čáslavě, jež patřila 1284 klášteru Vilémovskému. Od něho prod. 1327 Hynkovi z Lichtenburka a drženy do r. 1555 ke Žlebům. Od r. 1370 šly užitky ke špitálu Žleb-

skému. Dvůr patřil od 16. stol. do r. 1669 k Ronovu a 1669—1850 ke Žlebům. Část dřívě špitálská patřila od r. 1555 k Bračicům a pak k Hostačovu. Od konce 16. stol. byla tato část samotným statkem Šlechtinův ze Sezemic, a to do r. 1633, ale i ta část příp. později ke Žlebům.

Zeidler (t. j. Brtníky), far. ves u Hanšpachu, založená od brtníkův, kteří v lesích brti hledali. Až do r. 1451 patřila ke hradu Honšteínu a pak k Tolšteínu. V 16. stol. patřila ke Šluknovu a přidělena 1566 k Hanšpachu, k němuž do r. 1850 patřila. L. 1709 vystavěn tu kostel od vrchnosti a 1716 zřízena fara.

Zelčín, ves u Mělníka, jež se příp. r. 1245. Tehdá jej darovala královna Kunhuta Lambinovi, svému panoši. L. 1279 získán Z. od kapitoly Vyšehradské a patřil do r. 1420 jí a kl. Zbraslavskému. Král Zikmund zapsal Z. 1420 dvěma osobám a 1436 také k Mělníku. Části 1420 zapsané po r. 1477 příp. také k Mělníku (B. M. 851).

Zelená hora, zámek u Nepomuku, prvotně a ještě r. 1430 jen hora. Z. založena od Bohuslava a Hynka Krušiny bratří ze Švamberka, jimž král Zikmund 1420 klášterství Nepomucké zastavil. Po smrti Hynkově († 1454) držel ji Bohuslav a postoupil Zdeňkovi ze Šternberka, jenž pomáhal tu tvořiti (1465) pověstnou jednotu. Po něm ji měli (1475) synové a od r. 1479 Jaroslav († 1492), jeden z nich, a pak synové tohoto. Albrecht, jeden z nich, ji měl pak za díl, ale přišel o ni pro pikle proti králi (1529). L. 1536 koupil ji zase Adam ze Šternberka, jemuž 1558 dědičně doprodána. Synové jeho Vilém, Zdeněk, Ladislav a Jan rozdělili 1560 panství na dva díly Zelenohorské (Viléma a Zdeňka) a díl Nepomucký (Ladislavův), Jan dostal Konopiště. Ladislav dědil po Vilémovi († 1562) a koupil 1563 polovici od Jiřika z Kokořova, jemuž byla od Zdeňka prod. Synové Ladislavovi rozdělili Z. (1584) na dva díly Zelenohorské (Jiřika a Ondřeje) a dva Planické. Po Jiřikovi dostala se Z. sestře jeho Marii a

pak Adamovi ze Št. († 1623) a po Ondřejovi Václavovi staršímu. Tento prodal polovici (1630) Jaroslavovi z Martinic a Jaroslav 1638 Františkovi († 1648), synu Adamovu. Celou Z. měl pak syn tohoto Vojtěch († 1708) a po něm dědil strýc Leopold. Od něho k. Z. 1726 Adolf Bernard hr. z Martinic († 1735) a po tomto dědila dcera († 1784), jež odkázala Z. Frant. Gundakárovi kn. z Kollareda. Po něm následovali syn Jeronym, statečný vojn. († 1822) a syn tohoto František († 1854). Skrze Františkovu dceru Vilemínu dostala se Z. v držení knížat z Aueršperka (H. IX. 221).

Zelenice (správně Želenice), ves u Děčína ve farnosti Rozběleské n. s tvrzí, na níž seděl 1401 Jan Vyduna ze Skorotic a 1423 Jordan Ptáček z Haugvic. Jeho potomek Kryštof Ptach prodal Z. 1513 Mikuláši Trčkovici z Lípy a připojeny k Děčínu.

Zelenov, n. ves v okolí Domažlic, nyní niva u Stráže mezi Pasečnicí a Havlovici. Spustla před r. 1543 a patřila obci Domažlické.

Zelnava nedobře, lépe Želnava.

Zeměchy (pův. Zeměši), far. ves u Velvar, po níž se psal r. 1238 Tas z Z. L. 1264 dostaly se Z. od Radoslava arcijáhna k oltáři sv. Štěpána v kostele sv. Víta. Asi tehdá tu vznikl farní kostel. Větší část patřila později kl. Strahovskému. V 15. stol. odcizeny Z. od duchovních a patřily v 16. stol. k Mikovicům. Ok. l. 1540 děleny mezi bratry Boryně ze Lhoty. Polovice ty postupovány, až zase Z. příp. k Mikovicům. S nimi patřily v l. 1669—1850 ke Zvořeněvsi.

Zeměchy, ves u Loun, jež se příp. l. 1381. Část patřila 1415 k Jimlínu, část byla v držení malých zeman. Později patřily k Novému hradu.

Zemětice, pův. Zemjatici, ves u Přestavce, jež patřila od r. 1115 klášteru Kladrub. a potvrzena mu 1239. Po r. 1420 zastaveny. Zástavní držitel Zikmund Chlumčanský z Přestavky

měl tu také tvrz. Od 17. stol. do r. 1850 patřily k Merklínu (H. IX 190).

Zepce (t. j. Malé Zapy) n. ves a tvrz nedaleko Zap, tuším ta ves Zapy, která darována 1052 kapitole Boleslavské. Nedlouho před r. 1420 zastavil ji probošt František Vácslavovi z Horek a král Jiří 1466 Maršovi z Lazce. Později patřily k Zapům. Prodány sice l. 1557, ale koupeny 1576 zase k Zapům. Tehdá již byly pustý.

Zerčice, pův. Zerčíněves, Zerčínaveš, far. ves n městečko, prvotně dvorec biskupský postavený od Jaromíra biskupa, jenž tu r. 1070 kostel nový posvětil. R. 1130 byla tu ves a sídlili tu arcijáhnové (zejména r. 1216). Arcibiskup Arnošt postavil tu tvrz. L. 1419 a 1436 zastaveny Janovi z Jištrb, jehož rodu ještě 1454 patřily. Král Vladislav povýšil 1511 ves **Z.** na městečko k prosbě Hanuše Bryknára z Brukšteina, jehož synové **Z.** prodali (1535). L. 1542 k. je Bedřich z Donína a drženy k Benátkám a Kuncberku. L. 1558 prod. Jiřikovi Cetenskému († 1583), po němž dědila dcera Anna Pešíkova a po té dcery. Ujal je zeť Jindřich Materna z Květnice, jehož synové prodali **Z.** Adamovi z Valdšteina (1621). Odtud patřily do r. 1850 k Dobrovici. Kostel vystavěn 1733 a stal se opět farním l. 1786. Erb: Modrý štít a na něm hlava volská s rohy a šíjí zlaté barvy (H. X. 341 M. B. VII. 157—161.)

Zettlesreith, česky Sedlíkov.

Zezice viz Žezice.

Zhonice totéž co Honice.

Zhoř velká, ves u Janoviček, ve 14. stol. mezi zemany rozdělená. Hlavní statek držel Petr (1358—1396) a jeho synové. Od r. 1440 žil Prokop († 1461). Část patřila pak k Janovičkám a část s tvrzí držel 1461 Jan z Lovčic. Celá ves patřila do r. 1574 k Janovičkám a pak k Úmonínu. Asi r. 1590 oddělena pro Matěje Salavu z Lípy († 1614). V l. 1615—1623 držel ji Hertvík Skalický z Dubu. V l. 1623—1850 patřila k Janovičkám (H. XII. 290.)

Zhoř, ves u Stříbra, snad táž, kterou si klášter Kladrubský vyměnil za újezd Bezdědovský (před r. 1239), ale jak se zdá, byly tu ještě l. 1379 dva vladyčí statky. **Z.** patřila ke Kladrubům do r. 1850.

Zhoř, n. dvůr sev. od Špaňova, jenž se dostal r. 1273 s Záhořany klášteru Kladrub. R. 1544—1570 přip. se pustý dvůr Zhorsko k Záhořanům patřící, a r. 1583 les Zhorsko.

Zhoř (staroč. Zhoř mešná), far. ves u Pacova, v níž byl farní kostel před r. 1371. Podací jeho drželi r. 1371 vladyky Prosečský a Pošenský. R. 1416 patřila **Z.** k Těchobuzi, 1497 Bohuslavovi Jiří z Očedělic. L. 1503 patřila k Pacovu a to do r. 1850. V 17. stol. zanikla fara. L. 1759 založ. fara. (T. B. 689). V sousedství této vsi připomíná se l. 1431 **Zhoř Čěčova**, tehdá již pustá. Blízký **Zhořec** (1316 statek Roprechtův, 1379 z části k Choustníku), slove 1372—1431 **Vysoká Zhoř**.

Zhoř (pův. Na zhoři), ves u Ústí n. O., již daroval r. 1167 jistý Martin klášteru Lito myšl, napřed jen újezd, pak ves, ale r. 1292 byla pusta, když darována klášteru Zbraslav. R. 1304, jak se zdá, zase se stavěla. V l. 1358—1589 držena ke hradu Landšperku a pak 1589—1850 k Landškrounu.

Zhoř, far. ves u Dol. Kralovic, v níž byl kostel již ve 14. stol. Týž byl s kostelem Jeníkovským jednou farou, jež náležela ke kanovníctví kostela Pražského. Ve vsi byly drobné vladyčí statky, z nichž vznikla svobodství. Celá ves přip. později ke Křivsoudovu a skupena na dvůr, ale ten zase mezi nové osadníky rozprodán. Fara zanikla. Lokalie tu zřít. 1786 a fara 1855 obnovena.

Zhoř, n. ves u Přívětic, l. 1379 z části přisl. Vildšteina, později přisl. Skomelna (1385—1453) a pak Březiny. V 15. stol. spustla a patřila v 16. stol. k Přívěticům a 1652 ke Zbirohu.

Zhoř, n. dvůr manský k Lipému, jenž se přip. 1406. L. 1455 byl již opuštěn a pozemky přibrány k panství Českolipskému.

Zhořec, Hořec, ves u Manětiny, jež se 1357 přip. L. 1373 seděl tu Heřman, 1379 Bavor, 1402 Petr, 1406 tři zemané. Heřmanovi potomci měli příjmi Sirotek. Ves patřila 1580 k Brložci, pak ke Žluticům a v l. 1654—1850 k Nečtinám.

Zhrbník, jméno vsi, která připojena 1339 ke kapitole Vyšehradské, patrně chybně psané (Skramníky?)

Zhudovice, obec. Sudovice, ves u Knína, v l. 1428—1442 sídlo Ctiborovo, po němž žil Arnošt ze Z. (1452.) V 16. stol. tu bylo svobodství, jež drželi později **Zhudovští z Hyršova**. V 17. stol. od nich prodány. **Z.** počítány ještě 1789 ke svobodstvím, ale vloženy potom v desky zemské jako samostatný statek.

Zhůří, far. ves u Sušice, bývalá rychta v král. Hvozdě. Kostel byl 1761 od obyvatel na místě dřevěné kaple vystavěn a zřízena při něm 1766 fara. Kostelní knihy začínají se 1764 (avšak pam. kniha je od r. 1684.) L. 1809 kostel vyhořel (G. S. 262.)

Zibohlavy (pův. Zibohlavi), farní ves u Kolína, jež patřila ode dávna k arcibiskupství. R. 1359 byl tu farní kostel. Patrony jeho a pány vsi byli arcibiskupové. Od r. 1421 drženy zápisně ke Kolínu a 1485 od něho zastaveny obci Kutnohorské. Tato tu byla vrchnost do r. 1850. Fara zanikla snad v 17. stol.

Ziebrle viz Crbyle.

Ziering česky Čeřina.

Zieditz viz Citice.

Zify (něm. Seiften), ves u Kaplice, l. 1379—1850 přísl. hradu Rožemberku.

Zichras viz Těchovaz.

Zikev viz Lacobok.

Zilovice viz Žilovice.

Zimoběšice, n. ves, v 16. stol. přísl. hradu Ryzemberka nad Novou Kdyní.

Zintany, něm. Siebenthan (t. j. sedm jedlí), ves u Německého Brodu Vdova Hildegunda prodala je 1304 kl. Pohledskému. Tento je držel asi do r. 1422. L. 1436 zastaveny od císaře, ale později zase ke klášteru připojeny. K Pohledu patřily do r. 1850.

Zítkov, název hradiště u Chocně.

Zlatá, ves u Čes. Brodu, n. s tvrzí statek 1400 Přibíkův a do r. 1417 Rynartův. Ok. l. 1420 zabrali ji Pražané, l. 1436 dostal ji Hašek z Valdšteina. Později tu seděli Zlatští ze Zvíkovce. Po nich dostala se ok. r. 1500 v držení Pechanců z Kralovic a připojena ke Slušticům, k nimž do r. 1623 patřila. V l. 1623—1850 držena ke Škvorci.

Zlatá koruna (vlastně Zl. trnová k., lat. Aurea spinea corona), farní ves n. slavný klášter založený prý l. 1261, avšak základní list psán teprve 1263, 6. dubna. Klášteru vykázán újezd Boletický a veliké lesnaté území, které se vztahovalo od Netolic až do Horní Planové a východně až skorem ke Krumlovu. Prvním opatem (1263) byl Jindřich. Po něm následoval prý Jan a ještě N. (dle jiných Jetřich a Štěpán). První opatové získali ještě vesnice, některé od Hrza purkrabě Zvíkovského (1268), Netolice a Chvalšiny. Také opat Bartoloměj (1284 až 1290) získal statek. Pátým opatem byl Heřman (1293) jenž dal psáti nákladný mšál. Po něm následoval zase Bartoloměj (1294—1297) a pak Jetřich (1303), jenž dostal statky od Bavora ze Strakonice (1315). Po Jetřichově smrti († 1335) opatoval krátce Sibota († 1338) a následoval Ludolf (1339—1349), po něm Jetřich (1349) a ok. l. 1355 zase Ludolf († 1359). Nástupci jeho byli Ebrhart († 1365), Heidenrich († 1369), Gerhart z Borku (1370—1380). Tento a nástupce jeho Gobelin (1383—1384) a Arnolt (1384, † 1397) měli spor několikaletý s proboštem Vyšehradským o dlouhé třísko země, které se táhlo od Frantálu až za Želnavu a probošty bylo vzděláno. Spor ten klášter vyhrál (1395). Následovali opatové Arnošt (1398, † 1404), za něhož král dal opravu nad klášterem Jindřichovi z Rožemberka (1401). Po Arnoštovi následovali Štěpán (1404—1406) a Adam († 1419). Po něm následoval opat Rydkář, za něhož klášter 1420, 10. května od kališníkův dobyt a vypálen jest. Opat a mniši zachránili sebe a cenné věci útekem Klášter obnoven sice brzo, ale

král Zikmund zapsal 1420 všechno klášterství Oldřichovi z Rožemberka na ten způsob, aby opata a mnichy vydržoval, ale 1422 zase udělil opravu nad klášterem Albrechtovi knížeti Rakouskému. Ok. l. 1422 vrátil se opat do kláštera, avšak klášterství zápisy královskými l. 1437 ztenčováno. L. 1437 klášter dobře obnoven. Po Rydkéri opatoval krátce Jan (1444—1445) a následovali Jetřich († 1451) a Gerhart (1452—1461) Tento vyžádal si 1457 majestát, aby mohl zastavené zboží vyplacovati, ale spokojil se pak rychtou Rajovskou a Černickou, ponechav ostatek ke Krumlovu (1457). Následovali pak Jan (1463—1465), Linhart (1467—1472), Mikuláš (1476—1481), Kunrát (1481—1482), Ondřej (1483, † 1493) a Jiřík Steinhäufel (1493 † 1522). Za něho větší část klášterství pánům z Rožemberka odevzdána, ale Petr z R. ty majestáty ok. r. 1520 zrušil. Následovali pak opatové Blažej (1526, † 1535), Jakub Paitler, první infulovaný opat († 1544), Wolfgang Haeder († 1553), Bartoloměj (1553), Matěj Polák († 1559), Jan Milek (1559—1562), Jiří Taxer (1568), Melichar Hölderle (1592, † 1608), jsouce v područí pánův Krumlovských. Postoupením Krumlova císaři stal se klášter zase královským. L. 1609 sem dosazen ze Sedlce Valentin Schönbeck, po němž byl opatem Jiří Hueber († 1623). Ani ten, ani Ondřej Pachman (1623, † 1637) z konfiskace nic nevyzískali, ano opět se ocitli v područí pánův Krumlovských. Nicméně hospodařili Jan Jetřich Penz (1637, † 1661), Bernart Pachman († 1668) a Matěj Unger († 1701) dobře. Tento koupil 1678 Chlumčec. Následovali pak Gerhart Pauer († 1716), Matěj Kurz († 1720), Filip Baier (1720—1733) a Křišťan Guschl († 1754). Tento koupil Brandlín, Přehořov a j. statky (1740). Poslední opat Bohumír Bylanský přikoupil 1757 Holkov a kostel a klášter nádherně obnovil. L. 1785 klášter zrušen. Vzdálenější statky zabrány k nábož. fondu, klášter pak sám s blízkými statky prodán 1787 k panství Krumlovskému. Fara tu zřízena 1786.

Zlatá stoka, umělý tok vody, který byl zřízen k napájení rybníkův na panství Třeboňském, Osnovu k tomu vypracoval 1506 Štěpánek, fišmistr.

Zlaté pole, v 16. stol. název úrodného kraje u Hradce Král., jenž slove dnes Zlatý prut.

u **Zlatého slunce**, hostinec u Chocenic, v němž prý král Bedřich II. (1757) posnídal, nežli jel k bitvě Kolínské.

Zlatecko viz Žlábecko.

Zlatníky, far. ves u Jilového n. s tvrzí, l. 1300 statek Kunrátův a Jindřichův; 1314 měl ji Jetřich Velflovic. Později nabyl Z. páni z Pardubic a postoupili jich 1356 Pražské kapitole, avšak farní kostel zůstal Vilémovi z Pardubic (1367—1380). Od r. 1397 byly v držení probošta u sv. Jiljí. V 15. stol. opatnovány Z. od Pražan Staroměstských. Podací kostela daroval král (1500) Václavovi Benedovi z Nečtin, jenž je k Břežanům připojil. K těmto patřily Z. do r. 1850.

Zlatníky, far. ves u Bíliny, jež se l. 1312 přip. Byl tu ve 14. stol. farní kostel, jehož patrony byli 1363 Albert z Bergova, 1414 Jan probošt Litoměřický a 1428 dva zemané, z nichž jeden byl manem k Mostskému hradu. V l. 1453—1623 patřily Z. k Patokryjům a 1623—1850 k Bílině (od r. 1637 krátce k Patokryjům). Fara, která ok. 1623 zanikla, l. 1694 obnovena. Starý kostel l. 1860 zbořen.

Zlatoušov, n. ves, která se l. 1382 připomíná a byla přisl. statku Heřmanova Městce (zdalei zbyl z ní mlýn Zlatník?)

Zlatý potok, přítok Blanice, jenž se přip. r. 1317.

Zlatýšovice, v l. 1490—628 příslušensství hradu Hluboké (1628 dvůr a ves).

Zlechov viz Zlíchov.

Zlenice, dv. popl. u Čerčan a proti němu za vodou zbožený hrad. Odtud se psali 1318 Oldřich a 1351 Jan. Tento postoupil hradu 1351 Štěpánovi a Ješkovi br. z Tetína. Již l. 1359 měl jej Ondřej z Dubé, známý právník a spisovatel. Po něm jej měl do r. 1415 Půta z Častolovic a od r. 1415 Kuneš

z Konojed. Po tomto následovali synové a když pomřeli. dcera Běta, jež vydala Z. 1444 Zdeňkovi z Postupic. Strýc tohoto a následník Mikeš prod. Z. 1456 bratřím z Lípy a tito 1458 zase Zdeňkovi. Mezi tím byl hrad zbořen a pustina držena pak až do r. 1648 ke Kom. Hrádku. Později patřila k Mrači a v l. 1725—1850 ke Konopišti.

Zlicko, pojmenování míst, která se jmenovala prvotně bezpochyby Zlič neb Zliče. Tak se nazývá ves u Náchoda, jež slove 1533 Zezlicko.

Zliče, Zlicko, Zličané. Hora Stará Kouřim u města Kouřimě byla bezpochyby hradem, který se snad jmenoval Zlič neb Zliče. Knížata zde vládoucí opanovali tu část země, jižně od Labe, která sahala na západ až k Mochovu, na jih až k hoře Blanšku, na východ až blízko k nynější Kutné Hoře. Odtud se říkalo kraji tomu Zlicko a obyvatelům Zličané. V staré legendě vypravuje se o boji Radslava knížete Z. se svatým Václavem. Jinde je psáno, že mocný Slavník byl sestřencem Zlickému, a opravdu pak se nachází Z. v držení Slavníkově a bylo částí jeho rozsáhlého knížectví. Po založení hradu Kouřimě nazýval se kraj Kouřimským, ale starý název pamatoval se ještě ve 14. stol.

Zliče, ves u Č. Skalice, jež se přip. l. 1393. Od 16. stol. do r. 1850 byla přísl. Náchoda.

Zlíchov, Líchov, ves u Sedlčan, byla l. 1352 a pak asi do r. 1450 přísl. Sedlčan a odtud patřila až do r. 1856 ke hradu Chlumci. Nicméně držen také až do r. 1642 k Sedlčanům. Ve 14. stol. slove jen Líchov, v 15.—17. stol. Líchovy, ale zároveň také 1541—1608 Z.

Zlíchov (staroč. Zliechov), ves u Smíchova. Na místě nynějšího kostela stála 1257 kaple sv. Štěpána, jež připojena ke kapitole Vyšehradské. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož podací patřilo pp. z Tetína (1359). avšak již l. 1376 byl Z. v držení kl. Kartouzského pod Petřínem, jenž k. 1388 práva Vyšehradská. L. 1420 spálen Z. Král Zikmund zastavil Z. 1421 a 1437 Václavovi z Lang-

perka, avšak od r. 1449—1547 patřil Pražanům. Ferdinand I. prodal Z. (1551) Petrovi Chotkovi z Vojnína, od něhož se dostal 1570 Janovi Kutovci z Úrazu. Patřil odtud ke Hlubočerpům a s nimi přip. k Tuchoměřicům, k nimž 1669—1850 patřil. Kdy fara zanikla, není známo.

Zliv, ves u Hluboké, jež byla ode dávna a až do r. 1850 přísl. zámku Hluboké.

Zliv, ves u Libáně n. s tvrzí, odkudž se psal 1327 Jaroslav, děkan Boleslavský. L. 1357 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo zdejšími vladkám (příjmení jich Drštka a Pomazánka). V 15. stol. nabyli Zlivě vl. z Labouně a psali se odtud Zlivskými. Otík z L. prod. Z. 1525 Petrovi Rašfnovi z Ryzemburka. Odtud patřila do r. 1686 ke Staré a 1686—1850 ke Kopicdnou. Fara zanikla za neznámé doby (H. X. 310.)

Zlivštein nazývá se v 16. stol. tvrzíště u Zlivě.

Zlonice (pův. Zlonici), městec se zámekem, jenž se nazýval Štáf (z něm. Stauf). Z. bývaly ode dávna zbožím královským, ale byly tu také drobné statky. Ve 14. stol. tu byla fara. V 15. stol. spustl hrad a vesnice patřila od r. 1420 pp. z Žirotína. Albrecht Šlik z Holiče prod. Z. 1535 Ondřejovi Tatkovci z Kuřího, po němž dědil 1554 Václav Valkoun z Adlaru. Potomci jeho (1576 Jan † 1584, Bohuchval † 1653, Jan Jaroslav † 1663, Bohuslav Bernart † 1693 a Václav Jan) drželi zámek Z. až do r. 1707 starajíce se bedlivě o povznesení Z., jež 1705 k jich prosbě na městečko povýšeny. Norbert Leopold Libšteinský z Kolovrat získal Z. po r. 1707 († 1716). Syn jeho Norbert Vincent prodal Z. 1721 Filipovi hrab. z Vchynic, jehož potomstvu velkostatek posud náleží. V l. 1726—1744 kostel znova vystavěn. Erb: Štít napříč rozdělený, spodní pole červené, vrchní stříbrné a přes ně polovice černé orlice (erb Valkounovský). (H. VIII. 207, podrobné dějiny vydány 1905).

Zlonín, ves u Kojetic, ode dávna statek proboštství Pražského. Cís. Zik-

mund zapsal Z. Jindřichovi z Leroid (1436) a pak šlo to zboží postupováním až na Jana Pytlíka ze Zvoleněvsi (1505). Později zase k proboštví vyplacen.

Zlosín (i Zlusín, v 16. stol. Zlosejn), ves u Velvar, v níž měli (1316) Petr a Bartoň statky. V 16. st. patřil Z. ke Chvatěrubům, oddělen 1565 ke Kozomínu, ale připojen zase 1571 ke Chvatěrubům. Později patřil k Veltrusům.

Zlovědice (v 16. stol. podle německého Zlovotice i Lobotice a Lobětice), ves u Podbořan, l. 1350 farní Buzka ze Z., později několika vladyk. Větší část měli 1518 Jiří Henigár, 1545 Ruprecht z Haugvic, 1546 Mikuláš z Globen, později Fictumové (1564—1595). L. 1595 koupil je s tvrzí Jindřich ze Štampachu a patřily pak až do r. 1850 k Nepomyšli.

Zlovice, n. ves u Neustupova, jež se 1400 příp. Až do r. 1538 patřila ke tvrzí Háji a t. r. připojena k Neustupovu.

Zlukov, ves u Veselí n. s tvrzí, na níž seděli 1491 Jindřich, Oldřich, Mikuláš a Petr Smrčkové ze Mnichu. Od nich dostal se Z. Kateřině kněžně Ministrberské a pak dceři a 1545 vnučkám. Později příp. k Řečicku. V Z. narodil se Jak. Vojta (Slukov, H. IV. 340).

Zluňovice viz Louňovice.

Zlýčina, obec. Zleyčín, ves u Smíchova, jež se příp. r. 1045, protože tu člověk darován kl. Břevnovskému. L. 1319 seděli tu Bech a Jakub. Anežka Lešanská odkázala Z. 1528 Václavovi z Vartenberka. L. 1571—1608 patřila část k Hostivici a pak k Jenči. Část patřila od r. 1590 k Tuchoměřicům.

Zmínné, ves u Pardubic, kteráž patřila r. 1227 ke klášteru Sedleckému, byvší mu odkazána Kojatou Hrabšicem. Asi do r. 1421 patřila k Sezemicům a pak ke Kunětické hoře a do r. 1850 k Pardubicům.

Zmrzlice viz Mrzlice.

Zmyslov (nikoliv Smyslov), ves u Tábora, jež se příp. 1387. Z vladyk zdejších jmenuje se 1408 Petr, jenž v l. 1421—1137 zemřel. V 16. st. bylo

tu svobodství. Odtud se nazývali Zmyslovští z Radvanova. Po nich nabyli větší části Bohuslav Dvořecký z Olbramovic; statek ten mu zabrán a prod. 1631 k Chýnovu.

Znaneč, Zlaneč, n. ves u Hraběšína (Čáslavě), na místě slove Zdanice. L. 1303 seděl tu Vaník Šídla. Jan spečetil 1415 stížný list. Ves v 16. stol. pustá patřila ke Krchlebům (P. A. VII. 562.)

Znata (spíše Zuata, t. j. Svata, zněmčelé Zwoda), názvy řek v krajině Sedličanů. Z. r. 1181 příp. jest nynější Fleisse, přítok Ohře.

Znončice, Zlončice (pův. Znojčici), ves u Velvar, jejíž část darována 1052 ke kostelu Boleslavskému. Později patřily k proboštví Pražskému. L. 1436 zapsány Jindřichovi z Leroid a pak dostaly se postupováním Janovi Pytlíkovi ze Zvoleněvsi (1511). Později vybaveny a zase k proboštví připojeny.

Znosím, ves u Vlašimě, až do r. 1420 zboží kláštera Louňovského a pak Vlašimě. Táborští opanovavše Z., dostali na ní zápis (1437) a drželi ji do r. 1547. V l. 1600—1601 patřila k Domašínu a v l. 1601—1850 k Vlašimi.

Zrubek, samota u Zlíchova (Sedlčan), n. ves s hrádkem. Ves byla 1352 a 1379 přisl. Sedlčan. Hrádek založen později a byli tu purkrabími 1400 Přibík z Mitrovic, 1401 Hroch z Beztahova a 1412 Heřman z Kuřího. V 15. stol. hrádek zahynul a l. 1541 byly tu jen dvůr a přívoz.

Zruče (prvotně Zruč, v 15. stol. již oboje), městečko n. s hradem, 1328 sídlo Heřmanovo. L. 1355 seděl tu Petr z Orlíka a pak Ješek z Kolovrat († 1374). Od jeho synův k. Z. Mikuláš Kolovrat (ok. 1398) a měl je pak od r. 1410 syn Aleš. Po nich následovali Zručí ze Chřenovic (1433 Milota, 1442—1470 Ctibor, pak synové Jindřich, Jan a Aleš, ok. 1536 Léva, 1540 Zdeněk). L. 1548 k. je Jan Černěický z Kácova, po němž následovali Kalenicové z Kalenic (1553 Jiřík, 1556 Adam, 1560

Jan st., 1574 Jáchym, 1609 Albrecht, 1616 Albrecht Bavor). L. 1623 k. je Arnolt Perglas z Losentic, po němž následovala dcera. V 17., 18. a 19. stol. se rodiny majitelův zhusta střídaly. Za naši paměti držel Z. Jan Skrejšovský. Erb: Červený štít a na něm dva stříbrné rohy neb slonové trouby, erb to Kalenicův. (H. XII. 146.)

Zruče, ves u Plzně, jež se přip. r 1238. L. 1413 patřila Půtovi, Vaňkovi a Purkartovi z Vlkošova. Jan z Valdšteina zastavil Z. obci Plzenské a 1517 doprodal. Tato tu byla vrchností do r. 1850.

Zrzavý viz Rzavý.

Zubří, ves u Nasevrk, prvotně duchovní zboží, asi od r. 1420 v zástavě. Od Bernarda Sobka z Kornic k. je 1547 Jiří z Moškovic, pak je měli Kustošové, kteří se odtud psali. Pak patřilo Z. až do r. 1703 k Valům. L. 1704 tu založena kaple a v ten čas panské sídlo. Z. bylo odtud statkem o sobě, až přik. 1741 k Nasevrkům. (H. B. IV. 199.)

Zubřina, **Zubrnina**, staročeské správné pojmenování (1386—1410) potoka Řubřiny.

Zubrnice, far. ves u Ústí n. L., v níž byl farář kostel před r. 1363. Z. patřily ještě r. 1363 Kamýkům z Pokratic a jich příbuzenstvu, ale před r. 1368 koupila je kapitula Litoměřická. Po r. 1420 uchváceny k Byčkovcům, ale l. 1454 zase navraceny kapitule. Při zřízení biskupství oddány tomuto. Fara zaniklá 1723 obnovena.

Zuklín, ves u Kašper. hor, v 17. stol. přisl. Dobrše, pak statek o sobě, který prodal Vác. Ignác hr. Vratislav 1713 jezovitské koleji Klatovské. Po zrušení řádu patřil k stud. fondu, ale prodán zase 1812 a patřil do r. 1850 ke statku Hoštickému. V Z. narodil se 1739 Matěj Studnička, zhotovitel dřevěných hodinke kapesních.

Zvanovice, n. ves na klášterství Želivském, jež se r. 1226 přip.

Zvanovice, ves u Čer. Kostelce, jež prod. 1319 od pp. z Cimburka klášteru sv. Jiří, avšak patřila ve 14. stol. ke Střimelicům a v 15. stol. klášteru

sv. Anny v Praze. Cís. Zikmund zapsal Z (1436) Bohuslavovi z Postupic a držená odtud z části ke Kostelci, z větší části ke Hrádku a od r. 1559 k tomuto celá.

Zvěřinec, n. hrad u Jesenice (Sedlčan), v l. 1362—1394 statek Martinův neb Maršův, pak synův jeho Bohuše a Mikuláše, z nichž tento byl předkem Hořických z Hořic. B. prodal Z. po r. 1412. L. 1442 byl v držení N. Leskovce. Na poč. 16. stol. spustl a Vilém, Bohuslav, Václav, Petr, Chval a Jan, bratří Růtové z Dárného prodali 1537 Z. hrad pustý Mikuláši Měděnci z Ratibořic.

Zvěřínec (v starší době Zvěřinec), ves u Poděbrad, v l. 1345—1492 přisl. hradu Poděbrad a pak Chvalovic. Část prodal Bedřich z Donína 1543 obci Nymburské. Této odňata 1547 a přip. k Poděbradům, k nimž se také Chvalovská část dostala.

Zvěstov, ves u Otice n. s tvrzí, statek 1359 Maršův, 1361 Anzelmův, pak 1382 až 1392 Ondřeje Roháče z Dubé. Část patřila 1426 k Odlohovcům, tvrz 1443 Jindřichovi z Kralovic a 1457 Jetřichovi z Leskovce. Na poč. 16. stol. patřil Škopkům z Bílých Otradovic, od r. 1548 Janovi Vidlákovi ze Slavkova a pak k Neustupovu. V 17. stol. patřil Skuhrovským, po r. 1652 Malovcům, pak se střídaly rozličné rodiny. Pozemským statkem byl Z. do r. 1850 (M. B. I. 96).

Zvěstovice, Žestovice, ves u Habru, ode dávná přisl. kl. Vilémovského, od r. 1557 z polovice a od r. 1599 celá ke Sptycům. V 17. stol. vystavěn tu dvůr a potom i panské sídlo. L. 1659 přik. k Golč. Jeníkovu. od r. 1686 patřily k Hostačovu a později zase k Jeníkovu a to až do r. 1850.

Zvičina, ves u Hostinného, jež byla ode dávná přisl. Miletína. L. 1590 přidělena k Poličanům, patřila pak do r. 1620 k Dubenci a v l. 1624—1850 k Poličanům.

Zvíkov, Zvíkovec, ves u Krumlova, ve 14. stol. na drobné statky rozdělená po lánu aneb po dvou. Markvart z Po-

řešna prodal Z. 1387 Janovi z Rožemberka, Jan z Třebomyslic oddal ostatek 1471 k faře a panenskému klášteru v Krumlově. Odtud patřil Z. dílem ke hradu, dílem faře a část obci v Krumlově.

Zvíkov, Zvíkovec, ves u Lišova n. s tvrzí, 1357 sídlo Nedamírovo, 1369 Ješkovo a 1405 Bohunkovo. L. 1519 seděl tu Jiří Majnuš z Březnice, k jehož dceři přiznal se Heřman Lhotský ze Zásmuk, jenž 1536 ves obdařil. Ves prodána 1539 k panství Třeboňskému, ale tvrz přikoupena před r. 1551 k panství Hlubockému (H. III. 188).

Zvíkov, ves u Nechanic, l. 1395 majetek vladyk z Babic, 1404 Matouše ze Z. Božek Boharynský z Hrádku pr. 1530 Z. obci Hradecké, která jej do r. 1547 držela. Pak patřil Z. k Boharyni a byl dlouhá léta v držení Jestřibských z Ryzemburka a v druhé pol. 18. stol. Rodovských z Hustiřan. Statkem o sobě byl Z. do r. 1850 (Sommer Bíd. 30).

Zvíkov (staroč. Zviekov, něm. Klingenberg, podle česk. jako by upomínalo zvuk) hrad, jenž se poprvé přip. r. 1234, byv nedávno před tím zřízen, avšak vlastní jeho vystavění padá do doby ok. l. 1260. Mezi prvními purkrabími bývaly osoby stavu panského. L. 1285 obležen od krále pro neposlušnost purkrabí. Ok. l. 1306 zastaven Jindřichovi z Rožemberka († 1310), po němž jej držel syn jeho Petr. L. 1336 vyplacen a byl potom v přímém držení králův až do r. 1420. Potom byl v zápisném držení purkrabí. L. 1429 obležen od Táborův, ač marně. Kázáním královým uvázal se v něj t. r. Oldřich z Rožemberka a obdržel naň zápis r. 1437. Po Oldřichovi následovali jeho synové. L. 1469 učinili Písečtí a Vodňanští v noci útok na Z., ale odražení. Jindřich, vnuk Oldřichův, prodal Z. (1473) Bohuslavovi ze Švamberka. Jindřich syn tohoto vystavěl 1501 most pod hradem a stavěl na hradě († 1523). Strýc jeho Kryštof následoval po něm († 1534). Když se synové jeho dělili, dostal Jindřich Z. (1540), jehož polovici

prodal bratru Ratimírovi (1544), avšak po něm zase zdědil. Od něho pocházejí některá novější stavení na hradě († 1574). Po něm držela Z. napřed vdova Eliška († 1576) a po ní Kryštof ze Šv. jemuž byl králem dědičně doprodán (1574). Po něm dostal Z. za díl strýc jeho Jan Vilém (1584), po němž († 1590) následovali synové. Syn Jiří Ehrenrich prodal Z. 1612 Janovi Jiří ze Šv., po němž přestal býti sídlem panským, jsa však mimo Třeboň přední pevností rodu Švamberského. Po Janovi († 1617) spravoval jej syn Petr. Když po bitvě Bělohorské celé království v poslušnost císaře Ferdinanda II. uvedeno, odporovaly jedině pevnosti Švamberké a Tábor. Císařští oblehli Z. na podzim r. 1621 a když Tábor a Třeboň podlehly, Z. 1622, 23. května tuze obležen a brzo potom dobyt. Po celou válku tu zůstala vojenská posádka. Panství zabráno a prodáno 1623 Janovi Oldřichovi knížeti z Eggenberka. R. 1663 dostal Z. zase posádku. Po vymření rodu Eggenberského dostal se Z. rodu Švarcemburskému (1710). Za těch dob Z. velice hynul a měl jen důležitost jako hospodářské stavení; ale i když tu dvůr zrušen, zůstával pod střechami. V 18. st. valem se naň hrnula zkáza. Dobré paměti kníže Karel obnovil památné části velikým nákladem. Bývalé přihrazené podhradí skoupil a zasázel křovím (H. XI. 1).

Zvíkovec viz Zvíkov.

Zvíkovec (pův. Zviekov), far. ves n. s tvrzí u Mže, po níž se nazvali r. 1229 bratří Vícemil, Vlček a Jindřich ze Z. a pak synové Vlčkovci Unka a Vlček (1243). Ve 14. stol. tu byl farní kostel. Páni byli 1363 Beneš z Chrastu, 1407—1415 Ondřej Špalek ze Slatiny, 1434 bratři z Dubňan. V 15. a 16. stol. seděli tu Zvíkovští z Brodův. K poslední z nich přiznal se Kryštof Kokořovec a prodal Z. 1601 Václavovi Varlychovi z Bubna. Tomuto 1623 zabrán, byl pak v držení pp. z Klenového, Broumův z Mířetic a j. a byl statkem až do r. 1850 (Sommer Pils. 332).

Zvířetice (pův. Zvieřetici), ves a zbořený hrad u Bakova, založený ok.

r. 1284 od Zdislava z Lemberka, praotce Zvířetických z Vartembergka. Asi od r. 1318 následovali po něm synové Heřman a Markvart, z nichž oba měli potomky. Z. drželi z nich ok. 1350 Hašek, ok. 1370 Havel a Oldřich, 1381 Jan, 1402 tohoto synové, pak Petr († 1446) a tohoto synové Havel a Hašek († 1465). Po nich nabyt Z. Heřman (1465—1478). Jan, syn jeho, dostal Z. na díl († 1501) a bratr jeho Petr prodal je Václavovi Sezimovi z Ústí (před r. 1616). Synové tohoto postoupili Z. 1528 Janovi z Vartembergka, jehož syn Adam je prodal 1556 strýcům svým Jindřichovi († 1604), Abrahámovi a Janovi († 1573). L. 1605 dostaly se za díl Janovi, synu Abrahámovu. Od něho je k. 1610 Jiří Vratislav z Mitrovic († 1616). L. 1622 zabrány Janovi Vlkovi z Kvítkova a prodány pak ke knížectví Frydlantskému. Dostaly se zástavou (1624) Maximilianovi z Valdšteina († 1654), jemuž 1635 na dobro ponechány. Potomci jeho přivtělili Z. k panství Hradištskému l. 1675 koupěným. L. 1720 hrad vyhořel a byl odtud zříceninou (H. X. 101).

Zvírotice, Zvířetice, ves u Sedlčan, již daroval král Jan (1322) Heřmanovi z Miličína. Později drženy Z. k Sedlčanům a páni z Rožemberka měli tu 1384—1391 tvrz. Zástavou dostaly se 1450 ke Chlumci, později drženy ke Křepečům a v l. 1642—1850 ke Chluncům.

Zwodau, ves u Falknova, česky bezpochyby Svatava řečená. Patřivala dílem k Lokti, dílem ke hradu Falknovu a dílem k obci Falknovské.

Zvole, ves u Jílového, v níž býval kostel filiální ke Vranému. Ok. l. 1310 seděl tu Mladota, 1356 měl Zvoli Henslin Menhartovič. L. 1357 k. tu platil Jan biskup Litomyšlský a postoupil jej 1358 klášteru Zbraslavskému, jenž 1363 získal právo dědičné od Volflína Menhartoviče. Po r. 1420 přišel klášter o Z. a patřila v l. 1437—1850 ke Břežanům.

Zvole, far. ves u Jaroměře, v níž byl far. kostel před r. 1364. Na zdejší tvrz seděl v l. 1364—1395 D'uzek z Veselice. Jeden pán prý oddal Z. na založení klášterce tudíž, ale klášter ten asi r. 1421

zbořen. Část vsi patřila pak ke zboží Veselickému a 1533 celá ves k Opočenskému. Kostel nový vystavěn 1713. Fara zanikla po r. 1620. L. 1787 zříc. tu lokalie a 1855 fara (H. XIII. 86).

Zvoleněves (t. j. Zvolenova ves, obec Zvoleňoves, far. ves u Slaného, 1318 sídlo Vícenovo a 1358 Přiběnovo. Pak tu seděli 1386 Prokop Seidl, 1401 Humprecht z Tasnovic a j. v. Od r. 1465 měl ji Jan Pytlík. V 16. stol. seděli tu Zejdlicové z Šenfeldu a od r. 1609 Mylnerové z Mylhauzu. Poslednímu z nich Z. zabrána a odevzdána 1612 Zuzaně Chrtové. Později dostala se rodu Sasko-Lauenburskému a následovala pak posloupnost popsaná u Zákup (H. VIII. 259).

Zvolenské, Zvolensko, n. ves v okolí Kopidlna neb Králové Městce, l. 1500 již pustá. Jan Zlivský z Labouně prodal ji Mikuláši Trčkovu.

Zvonějov, Zvoňov, samota n. ves u Štok, v níž byl v l. 1364—1420 farní kostel. Z. drželi do r. 1383 pp. z Lichtemburka, l. 1402 Jan z Chotělic, 1411—1413 Jan z Leskovce, kteří byli pány na Stříteži. V 15. stol. vypálena ves kromě kostela a patřila pořád ke Stříteži.

Zvotoky (prv. Dvokotoky i Okotoky, Zvokotoky), ves u Volenic (Strakonice). L. 1045 dostala se kl. Břevnovskému. Ve 14. a 15. stol. zapisovány tu platy k oltáři ve Volyni a špitálu v Písku. Část vsi patřila v l. 1569 až 1850 ke Strakonickým, část 1586 k Ohrazenici a 1587—1850 k Tažovicům, část do r. 1696 ke Kraselovu a 1696—1850 k Němčicům.

Zvož (něm. Schömeru), ves u Krumlova a nesmí se másti se Všimary (něm. Schimern). Z. se přip. teprve v 16. stol.

Zvozno (pův. Hvozdnno), ves u Týna n. V., jejíž větší část patřila k arcibiskupství (k Týnu). Menší část byla zemanstvím, na němž seděli 1404 Ctibor a Jan bratří z Dírného a pak Keblovští ze Hvozdnna. Později patřila ta část ke Bzí a Hozlaurové tu mívali tvrzku (H. III. 196).

Zvrask, n. ves v Žatecku (podle Pa-lackého Popisu na str. 603).

Ž.

Žabokliky, far. ves u Žatce, v níž byl far. kostel již před r. 1360. Ves tehdy rozdělena byla mezi několik vladyk; statky některé skoupil před r. 1372 Beneš Sekerka z Sedčic a byly pak v držení jeho potomkův. Jiné patřily k blízkým statkům. Sedčická část dostala se ke Krásnému dvoru, k němuž jí ostatek přikoupen. Kostel 1738 znova vystavěn.

Žabokrky, n. oblíbený název míst jako 1. položení v okolí Mn. Hradiště, pod nímž byl dvůr Podžabokrský, 2. vesnice u Náchoda (1533), 3. vesnice u Potšteina (1358), 4. mlýn u Malče (1456 Žabokliky, 1544. Žaboškrtý), 5. předměstí u Strakonic (1488, 1569).

Žabonosy, ves u Kouřimě, l. 1352 farní, statek 1357 Bohunkův a Petrův, 1380 bratří z Jenšteina, 1409 přísl. Hradenína. Pak náležely Ž. do r. 1547 Kouřimským, dostaly se 1552 Skuhrovským ze Skuhrova a 1567 Horňateckým z Dobračovic, kteří je skoro 70 let drželi (Bohuslav † 1601, Mikuláš 1601—1621, Jan Všebor † 1635). Byly pak v držení Winklhoferův a přík. 1652 k Radimi. Fara před tím zanikla (P. A. I. 228, M. XIV. 60. Bernau Plaňany).

Žabovřesky (pův. Žabovřesci), ves u Libochovici, jež se vyskytuje l. 1336 jako přísl. Budyně a patřila 1376 obci Budyňské. Před r. 1413 oddělena pro Jana Zajíce z Hazemburka, k. 1413 ke Klapěmu, k němuž asi do r. 1553 patřila. Odtud byly Ž. přísl. Budyně do r. 1850.

Žabovřesky, ves u Zbraslavě, jež patřila v l. 1115—1239 klášteru Kladrubskému, avšak se Zbraslaví se dostala biskupům, pak králům a r. 1292 klášteru Zbraslavskému. Cís. Zikmund zapsal Ž. (1426) Pešíkovi Předbořovi z Raděšínu, ale l. 1455 navraceny klášteru. Přísl. Zbraslavě byly do r. 1850.

Žacléř (nikoliv Zacléř, druhdy i Šaclíř. podle něm. Schatzlar), starý zá-

mek u Trutnova s městečkem, jež se dříve nazývalo Bornflos (později Bernstadt). Hrad drželi 1353 Albrecht ze Chřenovic, 1360 Mikuláš ze Žibřidova, pak se dostal Bolkovi knížeti Opolskému († 1368), po němž následovala vdova Alžběta. l. 1421 osazen od Slezanův. Od těchto koupěn 1447 pro zastavení loupeží. Ok. l. 1453 k. od Jiřího z Poděbrad, jež jsa králem propůjčil jej (ok. 1461) Hanušovi z Varnsdorfu. Ž. byl pak přísl. Trutnova. l. 1523 dobyt od zemské hotovosti pro loupeže. Po Kryštofovi z Jendorfu († 1563) patřil dcerám a jich potomkům. Vyplacen 1591 a prodán dědičně (1607) Heřmanovi Cetrycovi z Karyše. Od syna tohoto dostal se 1622 v držení rodu Trčkovského. Když 1634 statky tohoto zabrány, darován Ž. jezovitům (domu noviciátnímu u sv. Anny ve Vídni). Po zrušení řádu (1773) byl Ž. přísl. studijního fondu až do r. 1838. Erb: Štít červený, u zpodu trávnick, na něm medvěd sedící se zlatým obojkem, an se drží předními nohama za dvě jedle po obou stranách vyrostlé (H. V. 161).

Žakava, ves u Blovic, 1354 farní ves. Patrony byli 1350—1372 Rous z Litic, 1380 Heřman z Lopaty, 1397 Aleš z Pokonic. Kromě toho tu byl ještě zemanský statek, z něhož pocházeli Žakavci z Žakavy (1360 Oldřich). V 15. st. patřila Ž. k Pokonicům, avšak po spuštění těchto byla tvrz v Ž. Statek ten přík. před r. 1530 k Pořící a patřil později ke Štahlavům. Fara v 17. stol. zanikla (H. XIII).

Žakova hora, hora na hranicích Českých, jež se přip. r. 1366.

Žaky, ves u Časlavě n. s tvrzí, v 15. st. majetek kláštera Sedleckého, ale asi ok. l. 1420 v držení obce Časlavské zápisném. Klášter prodal Ž. (1540) Řehoři Borovskému dědičně a od toho dostaly se pak k Tupadlům. l. 1571 odprodány Burjanovi Trčkovi z Lipy

a svedeny na veliký dvůr. Drženy pak do r. 1635 ke Světlé, postoupeny 1635 Ferd. Zikmundovi Kurzovi ze Senftenavy, příp. později k Habrům. Od těchto odloučeny 1808 a příp. 1830 ke Žlebům (H. XII. 91).

Žalany, ves u Teplice, ve 14. stol. z části statek kapitoly u sv. Apolináře, od r. 1420 v zápis. držení vladky z Minic, z části statek křižovníkův a od r. 1436 v držení Vřesovcův. V l. 1498 až 1590 patřily k Doubravské hoře a v l. 1590 – 1850 k Teplici

Žalavec, n. ves (t. j. samota) u Chýnova za Tábořem, jež se příp. 1390, ale v 16. stol. se již o její poloze nevědělo.

Žalmanov (Žalman = Šalamoun), něm. Sollmus, dříve Salmans), far. ves u Bochova, založena tuším v první polovici 14. stol. od vladky Žalmana, jehož syn Mikuláš ji r. 1358 držel. Již tehdy tu byl far. kostel. R. 1359 vládli tu Ješek z Ž. a Jan z Stuhnic, od r. 1403 patřil Ž. Boršům z Oseka a držen pak až do r. 1850 k Andělské hoře.

Žamberk (z něm. Senftenberg, Zenftenberg, t. j. láz), město, prvotně městečko založené od pánův hradu Potšteina před r. 1322. Po r. 1341 rozděleno bylo na polovice mezi držitele Žampachu a Litic. Těmto patřil také farní kostel. Polovice Litická osvob. 1497 od odúmrtí. Když 1575 polovice od Karla Žampacha z Potšteina prod. Mikuláš z Bubna, patřil celý Ž. k Liticům. Asi tehdy tu vystavěn zámek, v němž pak držitelé Litic bydlívali, když pak skrze Švédý pobořen, přeneseno sídlo do Doudleb. V držení hr. z Bubna zůstal Ž. až do r. 1809, kdež prodán Veriandovi hr. z Windischgrätzu. Od r. 1815 byl v držení sv. p. Parishův. L. 1729 vystavěn kostel. L. 1850 stal se Ž. sídlem c. k. úřadův. V Ž. narodili se Prokop Diviš († 1765), E. Albert a A. Seydler. Erb: Štít zlatý, u spodku trávník, na němž divoká svině své přirozené barvy, na kteréž sedí orlice pú černá, pú červená s rozložitými křídly, zl. nose m a stříb. pružinou.

Žampach (z něm. Sandbach), zbořený zámek, pod ním nový zámek a vesnice u Žamberka. Hrad založen na rozhraní 13. a 14. stol. od Petra, praděda vladky Hložkův a Koldův ze Ž., ale byl již 1324 v držení pp. z Lipého. L. 1355 dobyt tu a zajat Jan Pancíř od samého Karla IV. Karel IV. daroval Ž. (1367) Čeňkovi z Potšteina, po němž následovali synové Jan († 1395) a Mikeš († j. 1427). Tomuto vzal Ž. Jan Městecký z Opočna (před r. 1427), ale navrácen později Janovi, synu Mikšovu. L. 1469 hrad obnoven. Jan, potomek Janův, zastavil 1513 Ž. Burjanovi Trčkovvi z Lípy, jež jej zase prodal a teprve l. 1540 vyplacen od Zdeňka Žampacha z Potšteina. Po smrti tohoto dostal se za oddíl synu Vilémovi (1568), jež jej 1569 bratřím prodal. L. 1574 Ž. prodán a byl pak v držení Adama Bukovského z Hustiřan († j. 1591). Tohoto vnuk prodal jej 1626 Bedřichovi st. z Oprštorfu a ten jej odkázal 1629 jezovitům (koleji Hradecké). Za těchto hrad spustl. Po zrušení řádu (1773) byl napřed statkem stud. fondu, pak prodán. Za naší paměti držel jej hrabě Lützow, o nás vysoce zasloužilý (H. II. 119).

Žandov (z něm. Sandau), městečko u České Lípy, jež se příp. l. 1282. Ve 14. stol. patřilo pp. z Klinšteina, kteří byli také patrony farního kostela. Po nich následovali v l. 1384—1405 pp. z Ronova, pak Berkové a 1417 Mikuláš Kolovrat. L. 1444 vypálen od Lužičanův. Berkové jej měli do r. 1457 a pak držen k Děčínu. V 16. stol. byla tu tvrz a Ž. byl v držení rodiny Pencíkův. V 17. stol. jej drželi Proyové z Geislberka a pak přík. k Paliči.

Erb: Štít modrý, na něm stříb. věž s branou, okny, cimbuřím, červ. střechou a zl. mačovicemi. Ke věži je přikloněn žebřík. **Žandov**, ves u Uhl. Janovic, l. 1318 majetek Jana ze Zbraslavic. L. 1611 držel jej Adam Slavata z Chlumu, pak patřil do r. 1636 k Ledči, v l. 1636 až 1657 ke Golčovu Jenikovu, pak jezovitům a později až do r. 1737 k Pečkám. Až do r. 1850 byl přísl. Jindic.

Žandov dolní, město u Kynžvartu, prvotně (1197), ves, kterou daroval král Přemysl (1213) kl. Teplskému. Fara tu byla již l. 1317. V l. 1357—1366 patřil pp. z Kynžvartu, ale l. 1370 nabyl ho Boreš z Oseka, jenž obmyslel městečko zbořiti a přeložiti, ale zůstalo přisl. hradu Borsengrynu a později drženo ke Kynžvartu. V l. 1448, 1464, 1471 a 1575 dostal **Z.** od pánů rozličné svobody (Podrobné vypsání v díle M. Urban, Geschichte der Städte Königswart u. Sandau). Erb: Červ. štít, na něm dvě stříb. věže s okny, černými střechami a zl. makovicemi. Mezi nimi jest erb Věžníkův z Věžníků.

Žantov, n. ves u Chlumce n. Cidlinou, která stála u Skochovic. Odtud psali se **Žantovští** z Nedakřevic. L. 1571 byla již pusta.

Žár (vlastně **Zžár**, genit. z **ezžár** u, jinak **Žďár**), ves u Žumberka (Nov. hradův, jejíž obyvatelé nazývali se prvotně **Lazici**). Kniže Bedřich daroval **Ž.** klášteru Světlskému v Rakousích (1186), král Přemysl jemu jej potvrdil (1221). Ok. l. 1270 prodán a patřil později až do r. 1610 k Novým hradům. L. 1610 odprodán k Žumberku, s nímž později připojen zase k Novým hradům.

Žaravice, ves u Přelouče, prvotně přisl. kláštera v Opatovicích, avšak od r. 1421—1560 Kunětické hory, z části do r. 1538 Vyšehněvic. Celá ves patřila do r. 1850 k Pardubicům.

Žasanici, prvotní název vsi Řesanice.

Žatec král. město, založené prvotně jako hrad v bývalém knížectví Luckém (viz **Žatecko**) a to bezpochyby již před r. 1052, kdež tu prý darován desátek kapitele Boleslavské. **Ž.** byl ode dávna sídlem knížecích úředníkův. Kostelu Vyšehradskému darování tu (ok. 1088) lidé někteří na počradí a 1130 platy z hradu. Ode dávna (zejména 1186) byl také **Ž.** sídlem arcijáhnovým. V polovici 13. stol. přeměněn bývalý hrad v město, jež obdarováno 1266 svobodami a obdrželo později jinou svobodu na opravení hradeb. Od krále Jana obdrželi **Žatečtí** několik svobod, pak i od následujících králův.

L. 1336 stavěn farní kostel p. M., jehož podací patřovalo králům; kromě něho bývaly ve 14. stol. na předměstí kostely sv. Jakuba, sv. Maří Magdaleny, sv. Martina, sv. Michala, sv. Mikuláše, sv. Václava, sv. Jana Ev. v Mlynářích, sv. Prokopa v Dvorníku a kaple Božího těla ve špitále. Též tu byl klášter minoritův. Přední rodiny byly tehdá německé, ale znenáhla přibývalo Čechův (pekaři byli od r. 1386 sami Češi). L. 1366 vysazena silnice od Chebu k Praze tak, aby šla na **Ž.** Podobně bylo 1401 se silnicí Míšenskou. Když vznikly nábož. války, přidala se obec **Ž.** ihned k jednotě Tábořské a vyvrátila zdejší kláštery. **Žatečtí** účastnili se mnohých bojův, učinili 1420 v říjnu velkou škodu králi Zikmundovi a ubránili se v září 1421, když kurfirstové Němečtí oblehli město. L. 1427 byl tu a nad ostatními městy v okolí Jakoubek ze Vřesovic hejtnem. U věrnosti k Tábořům vydrželi **Žatečtí** až do Lipanské bitvy. Z válek vyzískali četná zboží, jež jim císař 1436 nechal. L. 1438 poraženi u Želenic. V 15. stol. přibývalo obci jmění a měšťanům blahobytu a vzdělání. V jednáních r. 1546 vedli si **Ž.** mnohem rozhodněji než jiná města, začež nejen pokutování tak jako jiná města, nýbrž i hradby jejich probořeny. Část pobraných statků 1554 navrácena a potupa strany hradeb později zrušena. V druhé polovici 16. st. kupováno několik statkův. V 17. stol. počalo se stěhování Němcův do **Ž.** L. 1616 založeny kostelní knihy. L. 1618 přidali se **Ž.** ke stavům odpočilým a až se r. 1620 hned poddali, přece pokutování na statcích. Obec upadla v tehdejších bězích u veliké dluhy, až jim 1627 statky navráceny. Dluhy rostly po dvojím dobytí města l. 1632 a 1636 a skrze vydírání při reformaci. Vystěhování pro víru se počet obyvatelstva tak ztenčil, že český ráz jeho nemohl býti udržen. Poněmčování pokračovalo v l. 1659—1690 a dokončeno bylo ke konci téhož století. Němčina měla převahu od r. 1661. V 18. stol. obdrželi **Ž.** několik důležitých svobod a v městě umístěn krajský úřad. V 18. a 19. stol. utrpělo město několika požáry.

Ž. byl rodištěm několika učených mužův a mnozí učenci odjinud rodilí tu působili. Erb: Modrý štít, u jehož spodu hradba s branou (a věží nad ní) otevřenou a mříží vytaženou. Po obou stranách jsou stříb. věže s okny, cihelnými střechami a zl. makovicemi a mezi nimi štítek království Českého.

Žatecko, název krajův politického a církevního. 1. **Žatecký kraj** povstal z knížectví Luckého, jehož obyvatelé byli Lučané. Obsahoval patero krajín, jedna u potoku Hutné, ústícího u Stančovic, druhá při Úzké (k Chomutovu), třetí při Březnici, čtvrtá v podkrají řeky Mže a pátá v okolí nynějšího Žatce řečená Louka. Po bitvě na Turském poli opanováno Lucko od Čechův a stalo se ještě dvakrát knížectvím, když je držel Zpytihněv II. za živobytí otce svého a kníže Vladislav je dal 1111 bratru svému Soběslavovi. Vláda krajská Ž. a Litoměřická, komornictví, truksaství a maršalství pokládány tehdy za nejvýhodnější hodnosti. Zprávcí (hrabaty, purkrabími) kraje byli: 1068 Smil Bozenovič, před r. 1101 Božej Vršovic, pak Jiřík Stanovic († 1116), 1147—1176 Jarohněv, 1177—1183 Zdeslav Divišovic, 1195 Slavibor, 1196 Bohuslav, 1211 Heřman, 1232 Bohuslav a Nevlas, 1277 Přibyslav, asi od r. 1346 purkrabě Kadaňští. L. 1266 přip. se sudí 1336 zemský úřad kraje Žateckého, při němž psány desky. Úředníka jmenoval 1343 purkrabě Křivoklátský a 1380 podkomoří. Poprava náležela purkrabě Kadaňskému, od r. 1366 i městům, od r. 1392 pp. z Kolovrat, tuším též pp. z Oseka a ze Šumberka. Kraj sahal od okolí Mostu a Loun a západně až za Žlutice. Na jižní straně zasahovalo Ž. prvotně až do krajiny Bedružické, ale později krajina tato přivtělena k Plzensku. L. 1714 přivtělen kraj Loketský s Chebskem a panstvím Falknovským (jež posud k Plzensku náleželo) k Ž., avšak pro velkou rozsáhlost rozdělen 1751 zase na podíl Žatecký a Loketský. Tak to zůstávalo do r. 1850.

2. Kraj arcijáhna Žateckého obsahoval kraje děkanské Žatecký, Žlutický, Tepelský, Loketský a Kadaňský.

3. Kraj děkana Žateckého obsahoval kostely v Žatci, fary Libočany, Břežany, Soběsuky, Žaboklíky, Libědice, Kněžice, Mory, Velkou ves, Zlovědice, Buškovice, Podbořany, Vroutek, Kryry, Očňov, Letov, Sířem, Pšov, Libořice, Želeč, Měcholupy, Holedeč, Radíčeves, Dobříčany, Libišice, Hradiště, Lipenec, Opočen, Hřivice, Nečemice Pnětluky, Selmice, Brloh, Cítolib, Oboru, Černčice, Louny, Dobroměřice, Postoloprty, Skupice, Lenešice, Rannou, Volevčice, Blažim, Bitozeves, Staňkovice, Nehasice, Minice, Havraň, Malé Březno, Strupčice, Všestudy, Sušany, Škrle, Vysočany, Hrušovany, Hořetice, Strannou a neznámé Všechlapy.

Žátoň, též Šatava, podle něm. Schatava, ves u Vimberka, jež se přip. 1359 jako přísl. hradu Husi. Zikmund Huber založil tu (1404) kapli a poustevnu, jež zařizena jako fara. V 15. stol. to vše zpusťlo a před r. 1581 zřizen tu dvůr Žátanka, k němuž přistavěn 1750 lovecký zámek.

Žátonka (něm. *Kapellenbach*), přítok horní Vltavy, jež se přip. r. 1531. Jméno dostal od Žátoně.

Žďákov, ves pod Orlíkem nad Vltavou, jež se přip. r. 1277, jsouc tehdy darována klášteru Břevnovskému. Od té držen ke zboží Kosteckému, s nímž připojen (1420) k Orlíku. K tomu patřil do r. 1850.

Ždanice, ves u Kouřimě, jež měla far. kostel již před r. 1367. Ž. patřily klášteru Skalickému hned od jeho založení (ale před tím zejména 1305 byly kláštera Sedleckého, od něhož koupeny 1358 pro kl. Skalický). Ok. l. 1421 opanovali je Kouřimští, jimž 1436 nechány a klášter jim je 1462 doprodal. Kouřimským patřily do r. 1623 a pak do r. 1850 ke Kostelci. Fara asi v 17. stol. zanikla.

Ždanice, far. ves u Pardubic, již 1358 farní Podací a ves rozděleny byly mezi klášter v Opatovicích a vладыky (1353—1361 Otu, 1358 Vseta a Zbynka, 1360 Ramše a j.). Část duchovní přip. 1421 ke Kunětické hoře a celá ves držena 1560—1850 k Pardubicům. V 17. stol.

zanikla fara. L. 1837 zřiz. duchovní zpráva a 1861 fara obnovena. (P. A. X. 749.)

Ždanov, Ždanovo, ves u Domažlic, před r. 1420 majetek kláštera Pivoňského, pak obce Domažlické V 15. stol. spustla a ok. l. 1579 znovu vzdělána.

Ždanov, n. ves u Pobípes (Kácova), jež se l. 1411 přip.

Ždanov, Ždanovo, n. ves u újezdě Krašovském (u Žlutic), jež patřila r. 1186 klášteru Kladrub. Později se nepřipomíná.

Žďár viz **Žár**.

Žďár, pův. **Žžár**, ves u Dubé, staré přísl. hradu Bezděže, jež se 1376 přip. V 15. stol. bylo tu také služebné manství. (B. D. 232.)

Žďár, **Žďárec**, ves u Skutče, jež se 1392 přip. **Z.** byl vždy přísl. hradu Rychemburka.

Žďár dolní a horní (chybně **Zárov** něm. Soor), dvě vsi u Trutnova. V dolním býval kostel filiální k Starým Bukům, při němž r. 1374 zřizena nová fara pro velkou vzdálenost od Buků. **Ž.** patřil k Star. Bukům. U Hor. **Ž.** byla bitva 1745, 30. září mezi Rakouským a Pruským vojskem. Ono mělo výhodné postavení, jehož však velitel nedovedl využít. Němci poraženi teprve po kolíkerém útoku. (Kriegschronik I. 74.)

Žďár, ves u Chabařovic, z něhož vycházely 1233 desátky ke klášteru sv. Jiří. Tento prodal **Ž.** 1367 Henzlinovi z Turgova. Později zase prodán od bratří z Vartemberka Jindřichovi z Pokratic. V l. 1401—1754 patřil ke Všeborčicům a 1754—1850 ke Břežnici.

Žďár, ves u Vodňan, která bývala odevnána přísl. Protivína, ale od 15. stol. držena ke Hluboké. L. 1578 od ní oddělena a držena až do r. 1850 k Protivínu. Ve 14. a 15. stol. bylo tu manství, služebné ke hradu Zvíkovu.

Žďár, ves u Blovic někdy s tvrzí, l. 1326 sídlou bratří Zdeslava a Viléma, jichž potomci tu seděli do 15. stol. Ve 14. stol. byl tu farní kostel. L. 1453 držel jej Bohuslav z Chlumu a 1478

Oldřich předek **Žďárských** z Chrastu. Potomci jeho Petr a Václav, bratři, prod. **Ž.** ok. l. 1530 Janovi Hradištskému z Hořovic, jehož potomci jej drželi až do vymření. Alžběta Ludmila Pešička z Komárova zdědivši jej (1624) po matce prod. jej 1634 Petrovi Jířimu z Příchovic. Později byl v držení Horšických a Magaurů, k. 1685 od hraběnky Gutsteinové a přip. pak ke Hradišti (H. XIII.)

Žďár, dvůr u Kladrub, jenž se přip. r. 1239 jako majetek kláštera Kladrub. Od kláštera pronajímán a 1436 zapsán od císaře Petrovi Polákovi. Později byl v držení Ucháčkův z Kračína a 1455 vladýk z Hrádku. Asi ke konci 15. stol. přip. zase ke klášterství.

Žďár, far. ves u Doupova n. s tvrzí, starodávny statek **Žďárských** ze **Žďáru** (posud v Sasku žijících). L. 1295 měl jej Stanislav. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož patrony byli předkové **Žďárských**. (Viz Slovník Naučný.) Poslední tu byly dvě šlechtičny, které prod. **Ž.** 1653 Janovi Karlovi z Příchovic. Od jeho potomkův koupil jej 1662 Jan Hertvik z Nostic a jeho rodu patřily až do 1803. T. r. k. jej Arnošt Flejsnár z Ostrovic. Velkostatek je tu posud.

Žďár Pluhův, farní ves u Kard. Řečice, jež se přip. r. 1267. Tehda tu seděl Oldřich Pluh, předek Pluhův z Rabšteina. Potomní držitelé byli 1381 Damian, 1399 Chval, 1437 Albrecht Růt z Dírného, 1457 Prokop a Jan z Vojslavic. Potomci tohoto byli 1496—1523 Jan, pak Václav, 1543 Heřman a Mikuláš. V l. 1557—1571 seděli tu Ostrovci z Kralovic a pak Vrchoťičtí z Loutkova (1577 Jan, pak Burjan, 1609 Marketa, 1622 Zikmund Kunrát). Od r. 1635 patřil Ekrštorfům, 1664—1688 Černínům a 1688 k. k. Řečici. Od 16. stol. tu byl kostelík, při němž zřiz. 1859 fara. (H. IV. 336. T. B. 133.)

Žďár, n. ves mezi Ždanovem a Starým Postřekovem.

Žďár veselý, ves u N. Brodu, ve 14. st. statek arcibiskupův k Heralci, po

r. 1420 přísl. Lipnice a asi od 1560 až 1636 Světlé. Od r. 1636 patřil k Hadrům.

Žďárek, n. ves, nyní rybník mezi Štítovým a Novým Etynkem. V 15. stol. zpustl **Ž.** a držen od r. 1545 k Žirovnicí.

Žďelec, ves u Dubé v 15. stol. přísl. hradu Housky (jako **Ž.** velký a malý.) Část přík. 1532 od Petra z Týna.

Ždíkov viz Zdíkov.

Ždírec, **Žďářec**, far. ves mezi Polnou a Jihlavou. V ní byl farní kostel již před r. 1367 **Ž.** patřival ke zboží Střítežskému. Po r. 1620 zanikla fara, ale 1689 zase obnovena.

Ždírec, místo, z něhož byl placen r. 1455 plat do Lipého (Č. Lípy), snad **Ž.** u Bořejova.

Ždírnice, ves, jejíž šestá část patřila 1383 ke hradu Střekovu, snad nynější samota Sernitz u Chlumce (Chabařovic).

Žeberk (t. j. Seeberg), n. hrad na vysoké hoře nad Eisenberkem, jenž patřil od r. 1277 Albertovi ze Seeberka, k jehož dceři přiznal se 1325 Ota z Bergova. Pro vysokou polohu a nesnadný přístup udržován **Ž.** jen jako pevnost a za přibytěk postaven Nový **Ž.** (nynější Borek neb Jirkov). Po pp. z Bergova držel část 1368 Jindřich ze Rvenice a potomci jeho zvali se Planskými ze Žeberka. L. 1383 k jej Tým z Koldic. L. 1395 sice prodán, ale l. 1402 zase koupen od Koldicův, byl 1418 v držení Víta ze Šumberka, jemuž ještě 1437 patřil. Asi před r. 1454 nabyt **Ž.** Albrecht z Konipas a připojil vesnice, které k **Ž.** opuštěnému patřivaly, k Borku.

Žebice, sam. u Kluk (Bělé), n. ves, jež byla 1324 přísl. Lobče a manstvím ke hradu Bezdězi. L. 1406 uvázali se v **Ž.** Jan a Štěpán, synové Mikulášovi. Ok. l. 1466 zemřel tu Jan z Tajné. V 16. stol. koupeny **Ž.** k Vidimi a patřily od r. 1705 ke Stránce.

Žebířov, **Řebířov**, **Šebířov** horní a dolní, dvě vsi u Ústí, prvotně jen jedna, jež byla až do r. 1591 přísl. Hrádku Helfenburka. Obě vsi patřily pak

k Ústí a od 17. stol. do r. 1850 k Libešicům.

Žebetín, pův. Žebletici, ves u Doupova, jež se přip. r. 1196 jsouc v držení hraběte Milhosta, který ji chtěl dáti na nový klášter. Od 14. stol. do r. 1850 byl **Ž.** přísl. Žďáru.

Žebnice, far. ves u Kralovic, v níž byl far. kostel před r. 1378. **Ž.** patřivala ode dávna ke klášteru Plasskému. **Ž.** 1421 zastavena pp. z Gutšteina a držena pak k Bělé. Po r. 1502 vyplacena a držena zase 1558 ke klášteru. Přísl. Plas byla do r. 1850. L. 1639 založeny kostel. knihy.

Žebnice (pův. Žabnica), přítok Labe z Čech do Sas tekoucí a tam pod městem Žebnicí ústící, jenž se přip. r. 1241.

Žebrák, n. dvůr pod hradem Rotštejnem (u Turnova), snad na místě vesky Rotšteina. Přip. se r. 1415.

Žebrák, jiný název Oldřichovce u Neustupova (Otic).

Žebrák (lat. Mendicum, staroněm. Bettlern), město, jež mělo ve 14. stol. svou faru. **Ž.** byl ode dávna přísl. hradu téhož jména a pak až do r. 1850 Točnicka. Král Václav IV. povýšil město **Ž.** na město a udělil mu hrdebný soud, což majestátem 1486 potvrzeno. Ferdinand I. potvrdil 1534 svobodu a udělil 1545 a 1557 majestáty na trhy. Svobody obdrželi od zástavních držitelův 1552 a 1571 a král. potvrzení l. 1576 a 1596. L. 1611 vypleněn od Pasovských. V **Ž.** narodili se Šeb. Hněvkovský a bratři Nejedlí (tito tu také pohřbeni). Erb: štít království Českého, avšak pravá horní čtvrt vykrojena stříb. polem a horní část lva jest zlatá; přikryvadla červ. stříbrná. Helmice zavřená a v zlaté koruně lev tak, jako je na štítě.

Žebrák, zbožený hrad, u předešlého založený ve 13. stol. od Přibyslava. Po něm jej měl Oldřich († 1304), předek Zajícův z Hazemburka. Syn tohoto Zbyněk dostav **Ž.** za díl postoupil 1336 **Ž.** králi Janovi. Odtud byl královským zbožím až do r. 1868. L. 1349 měl jej v zástavě Jan Jindřich, kníže Korutanský, a málo před tím tu vyzdvížena kaple sv.

Apolináře a sv. Markéty. Karel IV. zase vybavil Ž. a zastavil jej před r. 1358 Purkartovi, purkrabí Magdeburškému, a ok. l. 1377 měl jej v zástavě Petr z Vartemberga. Syn jeho Václav IV. v l. 1383—1409 rád se na Ž. zdržoval bavě se tu honbou. Tu přijímal panovníky a poselství. Ok. l. 1401 založil na panství hrad Točnick a v l. 1401 až 1409 střídavě bydlíval na obou hradech. Ale později stal se Točnick předním hradem na panství, ač Ž. stále v dobrém stavu udržován. Zástavní držitelé Točnicka byli pány i na Ž. L. 1557 byl již Ž. opuštěn (H. VI. 140).

Žebrákov (pův. Žabrákov), ves u Příbramě, jež patřila r. 1233 klášteru Ostrovskému. Před r. 1336 vysazeno tu manství ke hradu Kamýku, jež po r. 1348 přikázáno ke Karlšteínu.

Žebrákov, l. 1610 dvůr v nově založený u Holetic, býv. panství Nepomyšlského.

Žebrákov, n. ves a přísl. panství Duchcovského. (Palackého Popis na str. 603).

Žebrákov, n. ves v okolí Vidic (u Přimdy), jež založena před r. 1407, ale ještě v témž století zpustla.

Žebrov, n. svobodství, jež drželi v 15. a 16. stol. Žebrovci. Poslední z nich Jan prodal dvůr Ž. Karlovi Mráckému z Dubé a držen odtud ke zboží Pyšelskému.

Žehouň (staroč. Žehúň), far. ves u Kr. Městce, kdež r. 1137 zasvěcen jest kostel, postavený od mnichův Opatovských. K témuž klášteru patřila Ž. ještě l. 1361, avšak prod. a měli ji 1380 Heřman z Choustníka, 1380 Ctibor Liška a Jan Sirotek ze Semína. V 15. stol. tu byla tvrz. Později přík. ke Hradištku a v l. 1534—1850 patřila ke Chlumci. Kostelní knihy založeny 1721 (H. V, M Z. 44).

Žehrovice kamenné (prv. Žehrovici), ves u Kladna v osadě Tuchlovské. Polovici jí dal Břetislav I. (1045) kl. Břevnovskému, jenž ji ještě 1224 držel; l. 1277 dostaly se Ž. kl. Ostrovskému mimo vladyčí část (1318), ale

v 15. stol. patřily Pražské kapitole. Zápisy 1420 a 1436 dostaly se v držení Kladenských z Kladna, ale jen z části; většina vsi držena od 16. stol. ke Smečnu a to do r. 1850.

Žehrovice Mšecké, ves u Mšece, jež patřila 1361 ke hradu Kornhauzu a 1380 tu plat vykazán pro klášter Ročovský. Část tato byla pak v držení Žehrovských z Kolovrat i s tvrzí (1392 Herborta, 1416 Jana, 1452—1475 Jindřicha, 1488—1506 Mikuláše). Kromě toho tu byly drobné vladyčí statky. Po r. 1506 k. Ž. ke Kornhauzu. Odprodány sice 1561, ale zase koupeny a patřily k němu do r. 1850.

Žehušice, zámek a ves u Čáslavě prvotně farní ves (r. 1350) s tvrzí, 1361 až 1370 sídlo Vítkovo, pak synů jeho Hynka a Ješka a 1402—1419 bratří Vítky a Jana. Ok. r. 1430 nabyli jich Chotun, předek Žehušických z Nestajova (1454 Jan, 1459 Hertvík, 1480 Václav, pak tohoto synové, od r. 1529 Václav). L. 1547 zabrány a prod. asi 1549 Karlovi ze Žerotína. Od r. 1564 patřily pp. z Donína. L. 1598 k. je Adam star. z Valdšteina, jehož potomci tu seděli do r. 1661. Tehda je k. Michael hr. z Thunu a potomci jeho byli tu do r. 1850 vrchností. Fara zanikla v 17. stol. a kostel l. 1760 znova vystavěn. V Ž. narodil se 1747 hudebník J. N. Stach (Punto). Ž. byly v l. 1540 až 16. stol. městečkem a erb jich byl štít zlatý a v něm divoký muž zelený (H. XII 307. M. X. 133).

Žehuškovice, kancelářské psaní vesnice u Zbraslavě, jíž se mají vyrozmítavati Čisovice (staré Čusovice).

Želčany (pův. Želčané) ves u Blovic. 1379 dva vladyčí statky obsahující, a l. 1401 kláštera v Rokycanech. Po r. 1420 opanovala je obec Rokycská a puštěny jí 1575 dědičně. Později patřily k Nebřlovu a 1715—1850 ke Štahlavům.

Želeč (t. j. Želkův dvůr, obec. Zeleč, do Zelče), ves u Soběslavě n. s tvrzí. ok. l. 1361 statek pp. z Landšteina (bratři Jan, Vilém, Vítek, Filip, Petr),

Od nich k. jej před r. 1404 Lipolt z Kraselova. L. 1455 držel jej Jan Předbor z Radejšína, 1486 Víta ze Rzávého. L. 1507 k. Ž. Mikuláš Španovský z Lisova, jehož potomek Oldřich prodal jej 1550 Vilémovi a Petrovi Vokovi z Rožemberka. Tento jej převzal (1565) a prodal jej 1596 s panstvím Bechyňským. K tomuto patřil až do r. 1677, kdež prodán Ferdinandovi z Lobkovic. V držení Lobkovským byl až do 19. stol. a přiznáním dostal se v držení Harachův. Těm patřil velkostatek do nedávna (H. VII. 78).

Želeč, far. ves u Žatce. Patrony kostela farního byli 1360 Vilém ze Skály, 1366 Pohan z Kostomlat, 1369 Albert z Kolovrat, 1402 Zikmund ze Ž. Od r. 1409 držel Ž. Otík Rus z Krasovic a 1437 jeho potomek Jan, 1462 Břetislav ze Ž. Od Kapounův k. Ž. 1551 Jan Čelechovec z Kralovic, po jehož potomcích následovali Ostrovci z Kralovic. L. 1575 prodán k Očihovu, stal se 1596 zase statkem Hrobčických, patřil pak k Ličkovu (1623). Od 18. stol. do r. 1850 byl statkem pozemským.

Želechovice, ves u Lovosic, 1363 statek Vítův. Pak tu měli statky 1377 Vaněk ze Vchynic, 1391 bratři ze Sulevic. Až do r. 1486 patřily ke Košťálovu a pak k Čížkovicům. Když od těch odděleny, vyzdvížena tu tvrz, kterou držel 1615 Felix Častovec Kaplíř. Od r. 1617—1636 patřily k Teplici, od níž na čas odděleny; pak byly do r. 1850 přisl. Teplice.

Želejov, ves u Hořic, jež se příp. r. 1267. Byla vždy a až do r. 1544 přisl. Miletína.

Želejovice viz Želevice.

Želenice (pův. Želunici, v 14. stol. i Želonice). ves u Slaného, jež se příp. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského, jenž je držel asi do r. 1300. Před r. 1363 byl tu far. kostel, jehož patrony byly králové. Ves sama (kromě lánův rychtářových) byla asi od r. 1300 v držení obce Slanské a po zničení

samostatnosti této patřila v l. 1623—1850 ke Smečnu.

Želenice (u Děčína) viz Zelenice.

Želenice, far. ves u Bíliny n. s tvrzí, 1307 sídlo Macintovo a 1312 Kunrátovo. Ve 14. stol. tu byl farní kostel, jehož patrony byli 1357—1363 Kerunkové z Lomu a od r. 1416 Stupicové z Ž. Jsouce many hradu Mostského. Od r. 1499 patřily Ž. Novohradským z Kolovrat a to až do r. 1575, kdež prod. Václavovi Kaplíři ze Sulevic. Od těch příp. 1599 k Mirešovicům a patřily asi od r. 1711—1850 k Bílině

Želenky, Želínky (t. j. Malé Želenice, něm. Schellenken, staroněm. Klein-Selnitz, Wenigen Selnitz), ves u Duchcova n. s tvrzí, 1393 statek Hefmana ze Stupic a z části od r. 1397 Vchynských, kteří byli many k Mostskému hradu. Jiní zemané zdejší byli many k Oseku. Od konce 15. stol. seděli tu Želenští z Sebužína. Asi v l. 1530 až 1545 skupil od nich díly tvrze Václav z Lobkovic a držel pak k Duchcovu. L. 1583 přiděleny ke Všechlapům, ale dostaly se s nimi 1592 zase k Duchcovu a patřily k němu do r. 1850.

Želevčice (pův. Želevčici), ves u Zlonic, jež se příp. r. 1228 jako majetek kláštera sv. Jiří. Později patřily biskupovi a darovány 1337 kl. Roudnickému kromě vладыčí části (1405 Otík, 1432 Albrecht a Jan a j. v.) Duchovní část snad dostali Slanští. Drželi Ž. do r. 1547, a od r. 1549 patřily ke Vranímu. Od 17. stol. do r. 1850 patřily ke Zlonicům.

Želevice (pův. Želejovici), ves u Libochovic, 1237 sídlo Šebestianovo a 1307 Petrovo a Sulislavovo. Klášter sv. Jiří měl tu dvůr ve 14. stol. Sice tu seděli i potom zemané, zejména též Hodkové z Ž. L. 1496 patřily ke hradu Skalce, v 16. stol. část k Oseku a Duchcovu a část ke Kostelci nad Tupadly. Kromě toho tu byla tvrz, kterou drželi Kaplířové do r. 1593 a prod. pak k Libochovicům, k nimž patřila do r. 1850. Duchcovská část patřila do r. 1850 k Libčevsi.

Železná, far. ves u Unhoště, jež se přip. r. 1292 a 1295, byvši od krále k biskupství darována. Ve 14. stol. byl tu farní kostel, jehož patrony byli arcibiskupové. Kunrát arcibiskup, zastavil Ž. 1423 Markétě z Ředhoště. Později patřila pp. ze Šternberka, od nichž darována 1507 Pražské kapitole. Ta držela Ž. do r. 1850.

Železná, ves u Podbořan, jež se přip. l. 1380. Část patřila obci Žatecké do r. 1547 a ta 1548 prod. k Chomutovu. Druhá část patřila Bludům, dostala se pak Krajišům a od r. 1563 patřila Erhartovi ze Štampachu. Od syna tohoto prod. 1580 Janovi z Lungvic a k. 1584 k Petršpurku. L. 1596 přidělena k Libořicům.

Železné hory (Montes ferrei), pohoří, jež se tak nazývá již r. 1369.

Železnice, snad n. hrad v okolí Plas. Odtud psal se Čeč (1175 sudí dvorský), jenž daroval ok. r. 1180 vsi Bykov a Vlčkov kl. Plasskému. Syn jeho Budivoj žil v l. 1175—1213. Jiný Budivoj žil v l. 1269—1290 a prodal s mateří ves Ledce témuž klášteru.

Železnice, městečko u Jičína ok. r. 1320 statek Ratiborův a 1343—1356 Jarkův. Ok. r. 1350 byl tu farní kostel a Ž. patřivala tehda ke Bradci, avšak páni měli tu také hrad a Půta z Turgova (1379) psal se také ze Ž. L. 1539 prodal Albrecht z Valdšteina tvrz a městečko Ž. a vsi Těšín a Lhotku obci města Jičína, která tu byla vrchností do r. 1850. L. 1759 kostel znovu vystavěn a l. 1829 velká část městečka vyhořela. Erb: Štít červený a na něm stříb. hradba se stínkami a branou otevřenou, v níž zl. dvéře, za hradbou stojí tři věže, každá s oknem, cimbuřím, černou končitou střechou a zl. makovicí (H. V. 198).

Železný Brod viz Brod Ž.

Želibořice, ves u Volyně, 1329 sídlo Bohuslavovo a 1352 Bedřichovo. L. 1434 seděl tu Mikuláš. L. 1531 patřily Ž. k Vimberku, 1563—1602 z části k Cehnicům a 1597—1762 z části k Zálezlům. L. 1612 odděleny od těchto pro Bernarta Hysrle z Chodův a byly statkem po-

tomkův jeho do r. 1660. Následoval pak Diviš Lev Žakavec a od r. 1666 patřily k Vlachovu Březí (část 1670—1850 k Dubu).

Želichov, Želichovice, ves u Milovanic, až do r. 1420 majetek kláštera Louňovského, v l. 1420—1437 přisl. Vlašimě a 1437—1547 Tábořským. L. 1548 k. k Popovicům, byla pak do r. 1571 přisl. Otici a odtud Jankova. Později patřila k Jemništi.

Želina, far. ves u Kadaně, v níž byl farní kostel před r. 1356. Ž. patřila ode dávna ke kr. panství Kadaňskému. L. 1484 kostel přestavěn (P. A. VIII. 373).

Želiv, Želivec (pův. Tetětici, Četětici), ves u kláštera Želivského, v níž založen ok. r. 1139 chrám sv. Petra. R. 1226 slove ves tato Želivec, v 15. stol. Četětice. Byla přisl. kláštera Želivského hned od jeho založení. Ž. dostala se v 12. stol. biskupům Pražským, byvši jim darována od knížete náhradou za Podivín, ale vyvazena potom, když byl klášter zakládán.

Želivský klášter založen 1139 od kníž. Soběslava I. a manž. jeho Adlety. Prvním opatem byl Rynart (Reginhard) a první řeholníci benediktini. Později opat zapuzen a 1149 uvedeni sem premonstrati z kláštera Steinfeldského s opatem Gotšalkem. Brzo odtud založena nová převorství a kláštery Jeruš, Louňovice, Kounice. Po Gotšalkovi následovali opatové Ota (1183), Haštal (1184), Vilém (1190), Heřman (1233) a Marsilius (1243). Bohaté nadání kláštera potvrzeno 1226 od papeže Hanoria III. Opat Heřman k. 1233 Humpolec a podací v Jihlavě. Tehda klášter vzdělal velkou část klášterství, usadiv tu německé osadníky. Následující opatové byli Jakub (1288), Tylman (1306), Ctibor (1330), Tylman (1338), Hynek (1351), Bernart (1355—1357), Bohuslav neb Bohuněk (1358—1371), Jindřich (1372—1376), spravovali klášterství dobře. Ok. r. 1375 kostel a klášter vyhořely. Po Jindřichovi opatoval zase Jindřich (1376—1400), jenž obdržel 1390 pontifikalie a měl nemalé spory s markrabí Jodokem. Následovali pak

Ctibor (1400—1405), Petr (1406—1419). L. 1420 klášter od Táborův vypleněn. Řeholníci uprchli včas do pevné Jihlavy, kdež byl volen před r. 1424 opat Drslav, ale již l. 1428 byl opatem Jindřich, 1432 Ctibor, 1435 Přibyslav a 1437 Držek. Tento ujal se klášterství, jehož jen malá část od císaře Zikmunda zastavena. Opat Marek obnovoval klášter a vybavoval části zastavené. L. 1447 stal se opatem Jan, jemuž král Jiří klášterství potvrdil. Po Janovi zvolen po r. 1464 opat Martin, jenž od krále odstoupil. Král tedy Ž. zabral a zapsal celé klášterství Burjanovi Trčkovovi z Lšpy (1468, 29. bř.), zapsav mu již před tím (1467) komorní plat kláštera. Opat odcházel do Jihlavy, ale na cestě zavražděn. V Jihlavě volen (1468) opat Václav, jemuž král povolil (1480) zastavené statky vyplacovati. Avšak on (1468—1492) i opatové Petr (1493 až 1500), Volfgang (1500—1515), Bartoloměj (1528) majíce jen faru Jihlavskou a něco statkův na Moravě, nebyli s to vypláceti. Opat Ondřej prodal nad to faru Jihlavským (1533), kterou však na rozkaz králův zase přejíti musel. Po něm volen 1555 Martin, jenž zemřel l. 1567. Následovali Kašpar (1568—1589), spolu opat Zábrdovský, a po jeho smrti propůjčen klášter (totiž právo a zbytek) Janovi Loheliovovi, opatu Strahovskému, a k tomuto klášteru připojen. Mezi tím bylo klášterství v ruce Trčkův a připojeno k Lipnici. Před r. 1559 oddělena Ž. s částí klášterství pro Ferdinanda Trčku. Tu vyzdvížena tvrz nová a zvaná Nový Želiv. Bratřím a dědicům Ferdinandovým klášterství l. 1582 dědičně prodáno. Drželi jej pak Mikuláš († 1595), Maximilian († 1597) a Jan Rudolf. Tento prodal Ž. 1599 Prokopovi Dvořeckému, po němž následovali Jan Bedřich z Grynpičlu (1615) a Karel Jörger z Toletu. Tomuto zabrán, zastaven sice l. 1621, ale zadarován 1622 klášteru Strahovskému. L. 1630 dostavěn nový chrám. L. 1643 obnoveno opatství a prvním opatem stal se Štěpán Magni († 1649). Nastupce jeho Norbert Mik. z Amelauxen začal 1652 se stavbou kon-

ventu, jehož stavbu dokončili opatové Vít Rössler (1654—1661), Siardus Falco (1661—1677), Milo Strobl (1678—1695), Kandidus Švenda (1695—1698), Zikmund Bernbrach (1698—1702) a Jeronym Hlína (1703—1725). L. 1712 konvent i klášter vyhořely. Klášter pak řídili 1725—1752 Dan. Schindler, 1752—1774 Arnošt Morávek, 1775—1792 Gabriel Fliegel, 1792—1806 Zikmund Hemerka, 1807—1830 Vojtěch Fendrych (převzal 1807 konvent v Něm. Brodě), 1830 až 1856 Ignác Sekoušek, 1857—1890 Norbert Sychrava. Po něm volen 1890 dobré paměti Ferd. Bursík. V 19. stol. vyšli ze zdejší kanonie spisovatelé Jeronym Solaf a Viktor Bezděka. L. 1907 vyhořelo opatství, bývalý zámek Nový Ž. (v. Petru, klášter Želiv, H. XII. 251).

Želiv, bývalá vesnice, do l. 1555 přisl. Klenového, pak Dešené, snad nynější Fleischhöfe v okresu Nýrském.

Želivec, ves u Dol. Kralovic, až do r. 1525 přisl. Rataj, a odtud Čestína kostela. V 17. stol. patřila ke Krasoňovicům.

Želivec pod Křížky, ves u Jílového, 1402 Petra z Pětichvost, v 16. stol. obce Novoměstské Pražské, 1547 až 1696 ke Kamenici a 1696—1850 k Dobřejovicům.

Želkovice, ves u Hořovic n. s tvrzí, po níž se psal 1437 Havel Hovorka z Ž. V 17. stol. tu bylo troje manství ke Karlšteínu, totiž Kožákovské, Polednovské a Rousovské.

Želkovice (pův. Želikovici), ves u Blliny, jež byla r. 1237 sídlem Šebkovým. R. 1362, když tu byl far. kostel, drželi Ž. Vlček a Pešek, bratři, jichž potomci tu seděli r. 1404 s Petrem Kolúchem z Ž. R. 1436 držela Ž. Lidmila z Sulevic. L. 1514 patřily k Chodžovu, pak do r. 1545 ke Košťálovu, od něhož přiděleny k Libčevsi a patřily k ní do r. 1850. V 17. stol. zanikla fara (M. XIV. 97).

Želnavá (chybně Zelnavá, staroněm. Saldenau, Seldenau), farní ves u Horní Plané, založená na statku proboshta Vyšehradského. Ok. l. 1360

najal si ji Ješek z Kosovy Hory. L. 1395 byl tu farní kostel a ves v držení kláštera Korunského. Král Václav najal si ji 1412, ale Zikmund ji 1420 zase klášteru vrátil. L. 1460 najal si ji zase Prokop z Rabšteina, držena pak do r. 1501 k Prachaticům a v l. 1501 až 1850 ke Krumlovu. Před r. 1463 zanikla fara, zase obnovena před r. 1585, a když po r. 1620 zanikla, zase 1633 obnovena. L. 1712 kostel znovu vystavěn (T. B. 335).

Želnice, n. ves u Rybníka (Dobříše), jež byla od 15. stol. přisl. hradu Dobříše. V druhé polovici 17. stol. již nestála.

Želunice viz *Želenice*.

Žely (prv. *Zel*), ves u Nechanic, l. 1365 přisl. zboží Hořického a v 15. stol. Radikovic.

Žepy (obec. *Řepy*), ves u Smíchova, jež se přip. r. 1264, byvši tehda kláš. Břevnov. navracena. V držení tohoto byla asi do r. 1420. Pak uchváčena od světských a dostala se 1448 Prokopovi ze Šárky, jehož potomci ji ještě l. 1474 drželi. L. 1543 dostaly se *Ž.* na díl Jiřka Dešenského z Dešenic. V l. 1562 až 1585 patřily ke Břvem a odtud k Jenčí a Červ. Újezdci. Filiální kostel tu byl již od 14. stol. Za naší paměti tu zřítelna trestnice pro ženské.

Žerčice viz *Zerčice*.

Zeretice, ves u Jičína, jež se přip. r. 1385. L. 1413 držel ji Martin z Chomutic, později vl. z Ryzemburka. V 16. stol. patřily z části k Milčevsi, z části ke Bradlci.

Žernoseky malé, *Žernosečky* (prv. *Žernoseci*), ves u Lovosic, 1276 ves Bojslavova, ale v l. 1348—1420 přisl. Lovosic. Král Zikmund zapsal *Z.* (1420) Rydkéři ze Skalky a měl je 1453 Jan Kníže ze Sulevic. V l. 1509 až 1850 patřily zase k Lovosicům. Ta aneb následující příp. se již v podezřelém listu (1057).

Žernoseky velké, ves u Litoměřic n. s tvrzí, ok. l. 1280 statek Bohuslavův a jeho synův (Vchynských) a Petrův. V l. 1341—1365 měl je Křišťan. Tehda tu byl farní kostel. Pány byli

1375 pp. ze Sulevic, 1398—1402 Hynek Berka z Dubé, 1417 Vilém (z Ronova). V 16. stol. patřily ke hradu Kamýku, jehož držitelé sem přenesli ok. l. 1548 své sídlo. Při dělení 1589 dostaly se Vilémovi Kamýtskému ze Lstiboře, jež je příp. 1596 k Libochovanům. Oba statky k. 1667 Jan Hertvík z Nostic a zůstaly pak v držení potomkův. Fara zanikla v 17. stol.

Žernovník, ves u Bezdržic, jež patřovala n. Kojatovi Hrabišici (1227), pak spadla na krále a před r. 1253 dostala se křižovníkům s červ. hvězdou. Později (asi v 15. stol.) dostal se *Ž.* v držení vladyk, pak přik. ke Krasíkovu. V l. 1712—1850 patřil k Bezdržicům.

Žernovy, ves u Náchoda, n. městečko, při němž vystavěn před r. 1319 hrad, něm. *Riesenburg* pojmenovaný, jež se česky také *Ž.* nazýval. Odtud pocházeli pp. z Ryzemburka, kteří se na několik větví dělili. Hrad drželi z nich 1358—1380 Pešek (s Mladotou), 1395 až 1417 Beneš. Po tomto následovali Černčičtí z Kácova a od r. 1457 Jan z Hazemburka. L. 1487 prodán Petrovi Adršpachovi z Dubé, po němž jej uchvátili 1527 věřitelé. Držel jej pak 1534—1544 Jan z Pernšteina, po něm *Žehušičtí* z Nestajova. Po jich vymření dostaly se *Ž.* na díl Mandaléné Úlibské z Újezdce (1580), po níž následovali Bedřich z Újezdce (1589), Vilém z Talmberka (1595), pak Jan, bratr tohoto. L. 1601 k. k Náchodu. Hrad pak spustl a městečko skleslo (H. V. 38).

Žerotice, n. ves v bezprostřední blízkosti u Čivic (Choltic), s nimiž sdílela držitele.

Žerotín viz *Žirotín*.

Žerovice (prv. *Žarovici* ?), ves u Přeštic, od konce 13. stol. kláštera Chotěšovského a 1356 proboštsství Vyšehradského. Vilém z Ryzemburka opanovav ji postoupil ji králi, ale zase 1469 obdržel a držena pak ke Skále a Švihovu. V 16. stol. patřily *Ž.*

k Přešticům, s nimiž byly spojeny do r. 1850.

Žestoky (obec. Řestoky, prv. Žestoci, avšak záhy již Řestoci), ves u Chrudimě. Klášter Litomyšlský měl tu ok. l. 1100 řemeslníka. Kostel a jiné dostaly se 1115 kl. Kladrubskému. L. 1318 držel je Nykvart. Ve 14. stol. tu byl far. kostel. Na tvrzi seděli 1368 vl. z Orle, 1416 Jan Pysk, 1437 Bohuslav, 1457 Soběslav z Miletínka. (Část patřila klášt. v Podlažicích.) Pak tu seděli 1480 Hertvík z Rušinova, 1512 Jiří z Kunčína, 1524 Jan z Lukavice, později Talackové z Ještětice (1542 Václav, 1561 Jindřich, 1571 Václav, 1603 Adam). L. 1613 patřily Gerštorfům, zabrány a prod. 1623 Lvovi Burjanovi Berkovi z Dubé. Odtud patřily k Rosicům. Fara v 17. stol. zanikla (H. I. 223).

Žestov, ves u Krumlova, r. 1290 až 1313 sídlo Chvala a Přibyslava, bratří z Ž., a 1293 Oldřichovo. Odtud pocházel rod Žestovcův z Světví, jichž předky byli bratři Ludvík a Bernart. Sice tu byly drobné statky vladyčí, z nichž část se dostala k faře Hořické a oltáři v Krumlově; část byla již od 14. stol. kláštera Vyšebrodského. Tomuto patřila část (i s Hořickou) do r. 1850, ostatek do r. 1850 ke Krumlovskému arcikněžství.

Žestovice viz Zvěstovice.

Žezlovice viz Jazlovice.

Žežice, Žižice (lépe než Zezice), farní ves u Ústí n. L., v níž byl farní kostel před r. 1363. Ž. držel tehda Vít z Želechovic; od r. 1375 drželi je vladyky z Lungvic k Doběticům. K těmto náležela 1473 část a později celá ves až do r. 1568, pak ke hradu Blansku a s ním do r. 1850 k Břežnici. L. 1780 vystavěn tu nový kostel.

Žežice, ves u Příbramě, v l. 1291 až 1584 přísl. panství Příbramského. V 15. st. spustla a obnovena za vlády obce Příbramské (1584—1850).

Žhery (pův. Žháři), ves u Č. Brodu, z níž vycházel od r. 1339 plat ke kapitole Vyšehradské. Odtud se psali Oprša-

lové ze Ž. L. 1454 dostal tu Jan ze Ctěnic odúmrt. Část koupil 1502 Slavata z Chlumu a ta patřila do r. 1850 k Č. Kostelci, k němuž i ostatek v 16. stol. připojen.

Žhov, na Žhově, jakési místo v okolí Berounském, kdež byly dány role kapitole Vyšehradské (ok. r. 1088).

Žibřidice (něm. Seifersdorf, lat. Zifridivilla), far. ves u Jablonného, v níž byl far. kostel před r. 1370. Ž. patřivaly k panství hradu Lemberka a to až do r. 1850. Zaniklá fara obnovena 1662 a kamenný kostel (na místě dřevěného) vystavěn 1672.

Žibřidice viz Vratislavice.

Žibřidov, n. ves v okolí Mimoně, kdež daroval Jan ze Zvířetic (1371) plat klášterci ve Světlé. V 16. stol. byl tu hamr a Ž. patřil k Děvinu. Připomíná se ještě 1549 a pak spustl.

Žibřidov něm. Stüblern, dříve Stublen v l. 1379—1850 přísl. hradu Rožemberka.

Židíněves (obec. Židnoves), ves u Ml. Boleslavě, po níž se nazýval r. 1255 Malhost z Ž. L. 1302 patřila Beneši z Vartenberka a král Václav II. povýšil ji na trhové místo. V 16. stol. byla vesnicí a v l. 1558—1850 přísl. Března.

Židovice, far. ves u Mostu, v níž byl far. kostel před r. 1359. Ž. patřivaly ode dávna klášteru Světeckému.

Žihel (pův. Ziehel, něm. Schöles, pův. Schöla, Schöll), město, pův. ves, jež se přip. r. 1238, avšak r. 1268 již tu bylo městečko. Ž. byla v l. 1238 až 1448 majetkem kl. Plasského. L. 1448 zast. Janovi Caltovi z Kamenné hory a patřila odtud k Rabšteínu až do r. 1595. L. 1559 obnoveny výsady. L. 1595 dostala se na díl Mikuláši Libšteinskému z Kolovrat. L. 1599 k. ji Václav Chotek z Chotkova, jehož synu Jiřímu 1622 zabrána a prodána Heřmanovi Černínovi z Chuděnic. Odtud patřila k Petršpurku. Fara zanikla po r. 1623, ale 1691 obnovena a kostel 1731 znova vystavěn. Erb 1559 daný: Štít červený (nyní omylem modrý), v němž od zpodku až do vrchu bílá věž s bra-

nou, mřeží zapadlou, u svrchu té věže stínky a dvě okna, ze kterých plameny (žeh) šlehají.

Žihobce (pův. Živohybici), far. ves u Sušice, kterou daroval kníže Břetislav 1045 klášt. Břevnovskému. Ve 14. stol. byly tu farní kostel a tvrz. Držiteli obou byli vladyky z Kadova neb z Ž., jichž potomci zvali se Apolonové z Ž. V 15. stol. vládl tu rod, jenž měl příjmení House. L. 1467 dobytý od královských. V 16. stol. drženy k Rábí, od r. 1547 patřily Kocům a drženy k Dražovicům, později k Dobrší, od nřž 1609 odděleny. Později seděli tu Bukovanští. V 17. stol. střídali se tu cizí rodové, zejména od r. 1659 Iselínové, po nichž zůstaly památky. Anna z J. prodala je 1709 Janovi Filipovi z Lamberka, biskupu Pasovskému a patřily pak k Žichovicům. Fara po r. 1623 zanikla, 1788 obnovena (H. XI., G. S. 269).

Žichlice (pův. Žichlici), ves u Teplice, avšak v zákł. listu Vyšehradském (1088) přip. se dvě vesnice. Ž. patřily později klášt. Teplickému a vyskytují se v l. 1512—1850 jako přísl. Teplice.

Žichlice, ves u Plzně, po níž se psali r. 1181 Bohdan z Ž., 1290 Hroznata a Vilém, 1293—1322 Abraham a jeho synové. L. 1315 k. Ž. kl. Plasský a držel je do r. 1420. Odtud patřily do r. 1622 k Bělé a navraceny 1623 zase klášteru. Ku Plasům patřily do r. 1850.

Žichlinek (z něm. Sichelnsdorf, ale již 1380 Sichelsdorf), farní ves u Landškrouna, jež byla od r. 1304 majetek kl. Zbraslavského a pak přísl. hradu Landšperka. L. 1380 byl tu filiál. kostel. V l. 1506—1850 patřil Ž. k Landškrounu. Obyvatelé obdrželi 1541 obdarování. Kostel vystavěn 1725 na místě dřevěného. L. 1769 zřiz lokalie a 1850 fara. Blízko stála tvrz Krotenful (P. A. X. 733, M. V. 46).

Žichov, ves u Břliny, po níž se nazývali v l. 1239—1251 Jindřich z Ž. ok. 1280 Martin a Purkart, syn Jindřichův, 1341 Ješek, syn Purkartův a 1358 atd. Stup. Rodina tato se pak rozvětvila

a Ž. proto dělen. L. 1426 seděl tu Václav, předek Žichovcův z Duban, kteří tu měli statek ještě l. 1510. L. 1538 patřil Ž. k Břlině, ale ještě l. 1573 stála tu tvrz. Od Břliny oddělen 1637 k Patokryjím a v l. 1642—1830 patřil k Libčevsi.

Žichovice (pův. Žichovici), ves u Sušice, jež se přip. r. 1045 mezi statky kláštera Břevnov. V držení jeho byly Ž. až do r. 1420. Pak drženy zápisně ke hradu Rábí a ok. l. 1525 od kláštera dědičně dokoupeny. L. 1565 postoupeny od panství Rábského Janovi Kavkovi z Říčan († 1577), který tu tvrz vzdvihl. Jan K. z Ř. prodal Ž. 1603 Jindřichovi Libšteinskému z Kolovrat, jenž je vzdal 1631 Oldřichovi Františkovi, synu svému. Později byly v držení Krakovských z Kolovrat, dostavše se 1650 Alžbětě, manželce Viléma Albrechta K. z K. Syn její Jan František je prohospodařil a dostaly se Janovi Filipovi z Lamberka (1707), jehož rod tu byl vrchností do r. 1850 a velkostatek dosud drží (H XI. G. S. 267).

Žichovice, dv. popl. n. ves u Kasanic, 1384 statek Dobešův a 1440 Ondráčka a Auditora. Od 16. stol. patřily k Čestínu kostelu a v l. 1713—1850 ke Kácovu.

Žikov (prv. Žukov, nikoliv Žichov), ves u Sušice, která patřila 1331 ke hradu Velkému Boru. Oldřich z B. prodal tu dvůr. S Borem dostal se pak Ž. klášteru Zderazskému. Byv odcizen náležel do r. 1547 obci Sušické, potom byl samostatným statkem zemským do r. 1850 (G. S. 272)

Žikov (pův. Žukov), dvůr a mlýn u Olešné, jež se přip. r. 1186. Kníže Bedřich daroval jej tehda řádu sv. Jana. L. 1240 seděl tu Oldřich, l. 1363 Kunrat z Lhoty. V l. 1401—1430 patřil klášteru v Rokycanech a potom až do r. 1588 k Libšteínu. L. 1622 zabrán Václ. Gryspekovi a puštěn 1638 k Liblínu, k němuž do r. 1850 patřil.

Žilina, ves u Strašecího, v níž byl 1352 filiální kostel ke Družci. Ž. byla do r. 1353 přísl. Křivoklátu a pak

mansionářův. V 16. stol. patřila zase ke Křivoklátu, ale král Ferdinand dal ji 1552 Janovi Bořitovi z Martinic. Patřila pak do r. 1850 ke Smečnu.

Žilov (prv. Žulov), ves u Plzně, po níž se nazývali r. 1269 Rupert z Ž. a synové jeho Rupert a San a 1315 Miloslav, 1343 Ota, 1376 Harant. L. 1379 tu bylo pět vladyčích statkův. V l. 1401 až 1421 žil Racek z Ž. Drobné statky skoupeny k Bělé, k níž Ž. do r. 1651 patřil. V l. 1651—1850 držen k Nekmří.

Žilovice (snad Žílovice pův. Želovici), samota, n. ves u Lhoty Chroustovské, po níž se psali 1226—1244 Petr a 1244 Něpr, jeho syn. Později patřily ke klášterství Podlažskému, aneb z něho vzniklému panství Chrástskému. L. 1601 prod. Anně Slavatové l. 1607 k. ke Chroustovicům, pak patřily Bernartovi Mikuláši z Gerštorfu, jenž tu měl sídlo. L. 1623 zabrány. Později k. k Chrásti (H. I. 220).

Zim, far. ves u Lovosic, v níž byl far. kostel před r. 1357. Patrony byli držitelé Skalky a s nimi vladyky zdejší (1357 několik, 1369—1378 Petr, 1406 Hanuš ze Všebořic, 1413 sami potomci Skaleckých na Řehlovicích). V 16. stol. patřila část ke hradu Ostrému, pak 1528 až 1653 k Újezdu a odtud 1850 k Lovosicům. Druhá až 1683 k Chotomíři a pak také k Lovosicům. Třetí patřila 1532 až 1544 ke Stoličkám a pak do r. 1585 k Malhosticům. Čtvrtá náležela do r. 1629 k Řehlovicům a 1629—1850 ke Hlíňanům. Fara zanikla, ale obnovena 1699.

Žimutice (pův. Žimuntici, t. j. Zikmundova čeled), far. ves u Týna n. Vlt., v níž byl farní kostel již r. 1261. Zde měl statek 1318 Jindřich, pak Chval a jeho synové Bláha (1358) a Bohuslav. Po nich následovali bratři Přibík a Držkraj (1389). Dědili potom Diviš z Dobronice a po tom asi 1414 Lipolt z Kraselova. V l. 1430—1468 držel část Jan. Tvrz drželi po Kraselovských (asi 1530) Čabeličti napřed k Týnu, ale od r. 1582 držel je Karel Č. a jeho potomek (1624—1648 Václav), avšak 1630 až 1635 Filip Krac z Šarfšteina.

Od Ekrštorfův přík. ke Bzí (1675). Fara zanikla v 17. stol. L. 1785 zřízena lokalie, 1853 fara (H. III. 196, T. B. 121).

Žiňany, ves u Poříčí n. S. Od Vratislava II. obdarovány tu dědinami i klášter Ostrov. i kostel Vyšehrad. (1085—1089). L. 1415 seděli tu Jan a Přeč, 1432 Jan Kavanec, 1450 Daniel. Od r. 1497—1850 patřila část ke Konopišti, část do r. 1566 k Soběhrdům, 1566—1648 ke Hrádku a pak ke Mrači (s prvou částí, jež patřila 1540 ke Mrači) a 1725—1850 ke Konopišti. Žiňanky patřily do r. 1725 ke Mrači a pak ke Konopišti.

Žinkov, obec. Žinkovy, pův. Žizenkov, Žizukov, městec, odr. 1176 sídlo panské Oldřichovo, po němž je měl syn Protiva (1183—1219) a tohoto synové Protiva (1235—1245) a Půta. Tento založil Potštejn nad Ž. — Ž. pak drželi 1263 Vilém, 1318 Oldřich, 1374 Soběhrd, Ojř a Oldřich, patronové zdejší fary, 1396 Bavor, vše z Ž. aneb z Potšteina. Po nich následovali pp. z Klenového (ok. 1440 Přibík, pak Jan, vnuk a 1519 tohoto synové, kteří Ž. rozdělili. Ok. r. 1580 zcelil je Jan z K. († 1624), po něm následoval syn Vilém († 1642), pak tohoto synové. L. 1684 vyhořel kostel a 1736 znova vystavěn. L. 1712 k. Ž. Jan Fr. ze Steinau, k jehož dceři se přičlenil Václav hr. z Vrtby. V držení potomkův zůstal Ž. až do vymření (1830) a přešel děděním na rod Lobkovský. Erb jest takový prý jako království Českého (H. IX. 241, T. B. 229).

Žinkov, l. 1379 statek Černíka dišníka králové, jenž patřil ke Dvorci a Černíkovu (u N. Kdyně), buď část předešlého, neb zaniklá ves.

Žinkovice (pův. Žizenkovici), ves u Nepomuku, jež se přip. r. 1228 mezi statky kláštera Svatojirského. L. 1379 byly tu tři vladyčí statky. V 15. st. zpustla ves a zůstalo tu jen popluží, jež patřilo 1525 k Žinkovu, 1591—1598 k Žitínu a pak zase k Žinkovu. L. 1682 stál tu dvůr Žinkovičky.

Žireč (prv. Žureč, soudíc z něm. Schurz), městeč u Dvoru králové, prvotně ves a manství k Trutnovu, na němž seděli 1448 Budiš, 1450 Heinc. Pak je měli od r. 1481 vl. ze Sloupna, po nich Jan Litoborský, od r. 1506 Jindřich Berka a od r. 1512 Švamberkové. V 16. stol. patřil Žilvárům z Pilníkova. L. 1622 zabrán a prodán Maří Majdaleně Trčkové. Po druhé konfiskaci (1634) postoupen 1635 jezovitům dolnorakouským u sv. Anny k nadání domu novicův ve Vídni. Tito tu zřídili kostel a residenci a rozšířili ves v městeč. Po zrušení řádu (1773) zpravován pro stud. fond a 1828 zase prodán. L. 1825 vyhořel celý. Městské právo měl od r. 1698. Erb: Modrý štít, na něm stříb. hradba s branou; po obou stranách této jsou andělé, držíce vavřínový věnec. Za branou jest věž s okny, cimbuřím a cihelnou střechou a okolo ní tři zlaté hvězdy (H. V. 94).

Žiřina (pův. Žuřina), potok pomezny, který dělival Zličany od Čechů a knížectví Slavníkovo od knížectví Boleslavova, bezpochyby dnešní potok Mochovský.

Žerotín (lépe než Žerotín), ves a zboř. hrad u Panen. Týnce, sídlo pp. z Ž., z nichž prosluli 1290 Habart, 1321 bratři Plichta, Jarek a Habart, 1358 Habart starší, pak Plichta († 1400), jehož synové byli Jaroslav a Plichta. Tento prodal svou polovici a seděli na ní pak pp. z Hazemburka, kteří získali pak celý Ž. Okolo l. 1504 měl jej Čeněk Míčan z Klinšteina a pak jeho synové. Ok. l. 1561 dědil jej Petr Chotek z Vojnína († 1571) a po tomto zeť Jindřich Brozanský ze Vřesovic. Ten připojil Ž. ke statku Vraní, byl pak s ním v držení Doupovcův (1589 až 1623), pak Vratislavův. K těmto se přičlenil Jan Karel Hložek ze Zampachu. Následoval 1673 Ferd. Popel z Lobkovic a 1678 k. Ž. k Budyni (H. VIII. 219).

Žirovnice, město a starý hrad, který držel 1345 Oldřich z Hradce a po něm synové jeho Oldřich a Heřman (1359).

L. 1371 držel Ž. Oldřich z Ústí a po něm Kamaret z Ž. (1393), jehož rodina (1437 Purkart, pak Diviš a tohoto synové) tu do r. 1485 seděla. Následoval Václav Vencelík z Vrchovišť, jehož syn Petr ji prohospodařil. Prodána 1544 Albrechtovi z Gutšteina, jež obec 1547 svobodami obdařil († 1550). Vnuk jeho Šebestian dědil Ž. a prodal ji 1564 Jáchymovi z Hradce. Od té doby mělo Ž. stejné držitele s Jindřichovým Hradcem až do vymření rodu Slavatovského. Patronat nad kostelem (již 1350 farním) měli v l. 1594—1773 jezovitě. L. 1685 založeny kostelní knihy a 1729 obnovena fara. Při dělení pozůstalosti Slavatovské 1693 dostala se Ž. Anně Lucii, manž. Adolfa Vratislava ze Šternberka. Potomci jeho byli tu vrchností do r. 1850 a drží velkostatek podnes. Erb: Štít červený a na něm stříb. jednorožec ve skoku (H. IV. 112, T. B. 399).

Žišov, ves u Uhl. Janovic n. s tvrzí, 1318 statek Protivojův. Ve 14. stol. tu byl far. kostel, jehož podací patřilo zdejší vladkám. Ke konci 15. stol. zakoupili se tu předkové Žišovských z Údímě a seděli tu do r. 1601. Ž. koupil Jindřich Někňovský z Medonos a synové jeho prod. jej 1609 Veronice, manž. Heralta Václava Libšteinského z Kolovrat. Tento podědiv Ž., daroval jej 1628 jezovitům Kutnohorským a Ž. patřil pak ke Křeseticům (H. XII. 268).

Žitavské děkanství zasahovalo ve 14. a 15. stol. do nynějšího království Českého, obsahujíc fary a kostely Hrádek, Wetzwalde, Wittig, Bílý kostel, Chrastavu, Liberec, Rokytnici, Vratislavice, Rumburk, Warnsdorf, Vogtsdorf a Krásnou lípu a kromě toho několik far a kostelův v Horní Lužici, pokud staré hranice Čech sahaly.

Žitenice (pův. Žitenici), far. ves u Litoměřic, v níž měla kapitola Litoměřická ode dávná vinaře. Vratislav II. daroval prý Ž. (1088) kapitole Vyšehradské. Patřily napřed proboštovi, ale od r. 1285 kapitole samé. Ve 14. stol. tu byl farní kostel. Král Václav zapsal Ž. 1410 Haškovi z Robce a měli je potom

pp. ze Vřesovic. L. 1491 zastaveny Janovi z Roupova a zůstaly v držení jeho rodu (1540 Petr, 1556 synové Václav a Jan, 1589 děti jich) až do r. 1621. L. 1611 dány dědičně Václavovi Vilémovi z R. Po konfiskaci r. 1621 navráceny k proboštvství, jemuž velkostatek dosud patří. L. 1658 založ. kostelní knihy.

Žitenice, n. ves na místě nynějšího Nového dvora mezi Tupadly a Žáky, jež se příp. r. 1267, jsouc v držení křižovníkův Německých. Od těch pronajímány. Po r. 1420 opanována je obec Čáslavská a nazývali se odtud Koudelové a Nykláskové z Žitenic, majíce tu statky drobné, které ještě v 16. stol. trvaly (P. A. VII. 561).

Žitětín, ves u Jičina, jež se příp. r. 1395. Byla vladyčím statkem až do poč. 16. stol. Od r. 1511—1850 patřila část k Veliši, jiná k Bartoušovu a k. s ním 1565 také k Veliši, třetí do r. 1555 k Třevaci a pak také k Bartoušovu a Veliši, čtvrtá 1686 k Jičíněvsi.

Žitín, Žitíno (prv. Žutín), ves u Nepomuku n. s tvrzí, 1319 statek Petřův, 1379 několika vladyk. V 15. stol. seděli tu Žitínové z Myslovic a potom Žitínští z Blaždice až do r. 1549. Později patřil Strachovským z Strachovic a 1600 k. k Žinkovu. Od r. 1651 zase byl statkem o sobě, ale v 18. stol. k. k Žinkovu (H. IX, 247).

Žitomír, obec. Štolmír (druhdy i Žitmír, Štojmir, Štomír), far. ves u Č. Brodu, známá již z pověstí o boji sv. Václava s Radslavem, knížetem Žlickým, kteří se tu smřili. Ve 13. stol. byla Ž. trhovou vsí a patřila ode dávna králům. Až do r. 1321 měli ji v zástavě bratři Heřman a Markvart ze Zvířetic. L. 1328 byl tu farní kostel, jehož podací patřilo kapitole Vyšehradské. Sice patřila Ž. od 14. stol. k Poděhřadům. Od nich prod. 1565 obci Českobrodské, již patřila do r. 1623. V l. 1623—1850 náležela ke Kostelci (P. A. IX. 503).

Žitonic n. dvůr (před tím snad ves) blízko Veselí a České Lípy, jenž se v l. 1455—1575 připomíná.

Žitovlice (pův. Žitovlici), ves u Libáně, v níž byl far. kostel před r. 1371. Z vladyk zdejších příp. se r. 1371 Štěpán a Zdeněk X. r. 1373 Jan Verdek ze Žlunic, r. 1377 Bernart z Valečova, r. 1398 Jan z Zásady, 1404 Zdeněk z Ž. a r. 1414 atd. Zikmund ze Slivna, předek rodiny vladycké Žitovlických z Slivna. Od těch prod. 1463 bratřím z Veitmile. Od 17. stol. do r. 1850 patřily k Rožďalovicům. Zdejší kostel dřevěný vystavěn 1618 znova, ale byl 1757 na spadení a vystavěn nynější kostel do r. 1772. Fara zanikla v 17. st.

Živanice, pův. Živanici, ves u Přelouče, jež k. ok. 1136 od Jindřicha, biskupa Olom. pro kostel sv. Václava. Před r. 1226 dostala se kl. Dokzanskému, ale od r. 1361 byly Ž. v držení kl. v Opatovicích a byl tu farní kostel. Po zboření kláštera (1421) drženy ke Kunětické hoře a pak do r. 1850 k Pardubicům. Fara zanikla již před r. 1615 (M. VII. 27).

Živohošť, obec. Živohoušť, pův. Živogosč, far. ves u Neveklova, v níž měla kapitola Litoměřická kuchaře (přý od r. 1057). Býval tu knížecí dvůr, v němž kníže Vladislav oslavil 1141 vánoce. Později patřil Ž. královnám a královna Kunhuta darovala 1271 zdejší podací kostelní křižovníkům s červ. hvězdou. Ve 14. stol. tu byl farní kostel. V 15. stol. patřila Živohošť z části (kromě svobodství) k Ostromeči, z části 1521 k Netvořicům Oboje patřilo v l. 1571 až 1850 k Tloskovu. Fara zanikla po r. 1623. L. 1785 zřiz. tu lokalie a 1868 fara.

Živohybice viz Žihobce.

Životice, ves u Blatné, v 15. stol. přísl. Kasejovic, 1543 Řesanic a později samostatný statek Strojetických ze Strojetic. Až do r. 1850 byly přísl. panství Lnářského.

Životice, ves u Mirovic, l. 1379 statek arcibiskupův k Přibrami. V 16. stol. patřila část k Orlíku a ke Zvikovu, část k Přibrami, část k Bukovanům, malá část 1585 k Těchařovicům. V 17. stol. patřila část ke Zbenicům a tak do r. 1850. Ostatek patřil do r. 1850 k Orlíku.

Žizenkov viz Žinkov.

Žizenkovice viz Žinkovice.

Žiželeves (obec. Žiželoves, prv. asi Žuželeves), ves u Jaroměře, l. 1355 farní ves. Podací patřilo rodu vladyk z Hustiřan. L. 1495 patřila ke Smiřicům, později ke Vřešтовu. L. 1548 dostala se s jinými vesnicemi na díl Václava Kordule ze Sloupna (1560). On a syn Purkart bydleli tu na tvrzi. L. 1588 přikoupena k Sadové, s níž 1622 zabrána a 1624 přip. ke Smiřicům. Fara zrušena 1725 a kostel v l. 1769 až 1777 znova vystavěn (H. II. 241).

Žiželice (prv. Žuželici), městečko nad Cidlinou, původně bydliště Žuželcův (též v Německu v Polabí byli Žuželci). Ž. přip. se již v podezřelém listu Boleslavském (1052). Sice tu byla ve 13. stol. trhová ves a Ž. byly král. statkem. Král Václav II. daroval 1299 Ž. Dětochovi z Třebelovic, jenž je nadal městskými právy (snad 1312). Zemřel po r. 1318, odkázav Ž. Petrovi z Rožemberka († 1347), jenž tu vystavěl kostel sv. Prokopa. Podací jeho náleželo křižovníkům Cyriackým. Od 14. stol. drženy Ž. ke hradu Hradištku a to až do r. 1534. Král Vladislav obnovil 1502 práva daná n. Dětochem; jiné výsady byly dány v l. 1561—1584. V l. 1534 až 1850 patřily Ž. ke Chlumci. L. 1726 celé vyhořely. V Ž. narodil se Fr. Storch. Erb: Štít červený a na něm dva stříb. meče se zl. rukovětmi, křížem přeložené (erb Dětochův).

Žiželice, ves u Žatce, l. 1318 statek Benešův, v 16. stol. z části k Šumburku, z části k Vyntřovu a z části Žateckých z Vejrstorfu. L. 1615 k. k Hořeticům, k nimž patřily do r. 1626, pak byly přisl. Bílenic a potom do r. 1850 zase Hořetic. Bývalo tu svobodství.

Žižice, ves u Slaného, jež se přip. ve 14. stol. Ž. byly vladyčím statkem, také druhy v držení Praž. měšťanův. L. 1457 patřily ke Kačici, 1530 ke Křivoklátu a od 16. stol. do r. 1850 ke Kladnu.

Žižín, ves u Chrudimě s tvrzi, 1415 statek Janův, ok. 1480 Václava Haldy

z Teplé. Dědici Matěje ze Skochovic prod. Ž. 1498 Vilémovi z Pernšteina k Pardubicům (H. I. 66).

Žižkov, nové město, jehož dějiny jsou obsaženy v Raisově popisu okresu Vinohradského na str. 142.

Žlábecko (Zlatecko?), n. ves do r. 1556 přisl. Frydšteina a pak Dubu.

Žleby, městečko n. s hradem, 1289 sídlo Jindřicha z Lichtenburka a pak bratra jeho Václava († 1314). Po synu tohoto Hynkovi zůstala vdova Anna, jež prod. Ž. 1356 Karlovi IV, ale držela je do smrti (ok 1370). Pak je měl Markvart z Vartenberka, na němž 1388 dobytý. Václav IV. zastavil Ž. (1396) Štěpánovi z Opočna († 1397), po němž je držel bratr Jaroslav. Oldřich z Hradce prodal Ž. 1406 Petrovi Zmrzlíkovi, ale král je vyvadal. L. 1421 dobytý od podobojích a po druhé osazeny 1428. Od r. 1436 držel je Jiřík z Dubé, pak pp. z Janovic a od r. 1483 Špetlové z Prudic. L. 1510 dostalo se Žehušickým z Nestajova a ok. 1522 Kunšovi Bohdaneckému z Hodkova. Tento vystavěl tu kostel (1540 snad i faru). Po něm je dostal (1555) syn Adam. L. 1575 prodány vdově dědičně. Drželi je pak Chotouchovští z Nebovid a od r. 1615 Heřman Černín. L. 1629 k. ke statkům Trčkovským, ale zabrány r. 1634. Byly pak v držení hr. z Meggau, Kaisersteina a Bredy. L. 1736 k. je Josef Frant. ze Šenfeldu († 1737) Dcera jeho Kateřina († 1754) vdala se za Jana Adama z Aueršperka, jehož potomci tu byli do r. 1850 vrchností. Velkostatek jim posud náleží. Erb: Ž. pečeti erbem království Českého, jako bývalé komorní městečko (H. XII. 76).

Žliň (prv. Žluň. něm. *Schönhof*), samota u Frantálu za Prachaticí, ve 14. stol. majetek kláštera Korunského.

Žloukovice (pův. Žlúkovici) ves u Křivoklátu, 1382 přisl. hradu Nyžburka a tak napořád až do připojení obou ke Křivoklátu.

Žlovice tolik co Šlovice.

Žlutice (pův. Žlunici), far. ves u Bydžova, 1297 sídlo Gothartovo a 1318 Litoltovo. Ve 14. stol. tu byl farní kostel, jehož podací náleželo držitelům asi tři statkův. Jeden z nich patřil od r. 1413 Dlaskům ze Vchynic a po nich dědil Smil (1448—1465) předek Myškův ze Žlutice. Ok. l. 1507 k. Ž. Mikuláš Trčka z Lípy, ale od jeho potomkův prod. ok. r. 1538 Burjanovi Stranovskému ze Sovojevic. V držení této rodiny byly do r. 1609. L. 1612 k. k. Dymokurům (H. X. 402).

Žlutice (prv. Žlutici), město, ode dávná majetek kl. Kladrubského, od něhož si jej vyměnil před r. 1186 kníže Bedřich. Ve 14. stol. tu byl kostel filiální k Bakovu, ale stal se brzo farním (již před 1375). Svobody městské obdrželi Žlutičtí 1375 od Borše z Oseka, 1389 od synův jeho Boršův. L. 1406 držel je Vilém z Nečtin, ale 1409 zase Boreš z Oseka († r. 1414). L. 1415 k. je Jindřich z Elstrberka, za něhož svobody rozhojněny. L. 1421 a 1427 dobyty. Od vdovy Jindřichovy dostaly se pp. ze Šternberka a od těch 1431 Jakoubkovi ze Vřesovic, jehož potomci tu přes 100 let seděli a Ž. mnohými svobodami obdařili. L. 1537 k. je Jindřich z Plavna, jehož synové prod. Ž. 1568 Bohuslavovi Felixovi z Lobkovic. Následoval 1572 Jan, starší Popel z L. a od r. 1575 Jiří Kokořovec z Kokořova, jehož potomstvo tu bylo vrchností do r. 1850. V 17. stol. se Ž. posud české poněměly. Kostelní knihy založeny l. 1632. L. 1856 staly se Ž. sídlem c. k. úřadův. Erb: štít polovičný, pravé pole černé, levé zlaté a tam, kde se oboje dělí, přes celý štít stříb. kamenná věž s dvojným cimbuřím, dvěma okny, otevřenou branou, cimbuřím a hřebenem povytaženým. V černém poli zlatý lev (erb pp. z Plavna) předními nohama se o věž opíraje, v levém poli hrábě (erb pp. z Oseka, H., XIII.).

Žlutické děkanství, neb kraj děkana Ž. obsahovalo ve 14. a 15. stol. kostely a fary: Žlutice s Bakovem, Střídku, Kozlov, Údrč, Bochov, Brazec, Radošo-

vice, Zakšov, Doupov, Luky, Lochotín, Bukovinu, Nepomyšl, Valeč. Skytaly, Libyni, Nahofečice, Lubenec, Vidhostice, Přiběnice, Stebno, Strhaře, Blatnou, Chýše, Tis, Stvolny s Rabštejnem. Močidlce, Ostrov, Novosedlky, Stražiště, Manětínu, Křečov, Lukovou, Bržín, Nečtiny, Krašov, Komárov, Brložec, Štědrou a Kobylou. R. 1573 obsahovalo děkanství Žlutické z této pův. prostory jen kromě Žlutice a Chýš jen to, co bylo na pravém břehu Štřely, avšak i fary Rousinov, Slabce, Hvozd a kostel Týnecký u Kralovic.

Žumberk (z něm. Sunenberg), far. ves u Nov. hradův, po níž se nazýval r. 1279 Englskalk ze Ž. Ve 14. stol. tu byl farní kostel. Podací náleželo 1360 Pešíkovi z Hrádku a 1370—1412 pp. z Rožemberka. Tvrz, dvůr a kostel dohromady byly pevností. Na tvrzi seděli vladyky ze Ž., téhož erbu jako Jivovští, kteří ok. l. 1509 po meči vymřeli. L. 1544 měl Ž. Volf Pouzár z Michnic a pak jeho potomci. Po nich seděli Dlouhověští a 1602 k. Petr Vok z Rožemberka. Tento daroval Ž. (1610) dobrodruhům Theobaldovi a Janovi Hokům z Cvaibruku. Když jejich falše na jevo přišly (1618), zabrán Ž. a postoupen 1618 zase k panství Novohradskému. L. 1631 založeny kostel. knihy (H. III. 244).

Žumberk (něm. Sonnenberg), ves u Vyš. brodu, jež se přip. r. 1259. Ž. patřival prvotně pp. z Rožemberka, darován pak ke klášteru Vyšňobrodskému, ale r. 1281 zase pánům navrácen. Byl pak přisl. hradu Rožemberka až do r. 1850.

Žumberk, městec u Nasevrk se starým zboř. hradem, kterému prvotně tento název náležel, l. 1318 sídlo Pilungovo. R. 1349 byl pod hradem far. kostel, jenž postoupen k biskup. Litomyšl. L. 1380 patřil Vaňkovi z Bozkovic a 1385 také Tasovi a Janovi odtudž. Pak jej měli Kavalcové z Lipoltic (Kunsk† r. 1402, Jan 1415, Vaněk 1429—1440). L. 1448 měl jej Jetřich z Žestok, 1473 Mik. z Buchova a 1487 Mik. z Holohlav. Na poč. 16. stol. měli jej Janovští ze

Soutic a od r. 1552 Ctibor Mazanec z Újezdce. S dcerou tohoto vyženil jej Václav Záruba z Hustířan († j. 1610). V rodě Zárubův zůstal do r. 1685. Dědila jej pak Marie Maximiliana, matka posledního a odkázala jej († 1694) strýci svému Rudolfovi Josefovi z Lisova. L. 1700 k. k. Nasevrkám. Erb: Červený štít, na něm od spodu hůrka a na ní obraz hradu s dvěma věžema. Po obou stranách hradu po českém lvu ve skoku (H. I. 135).

Žumberk viz Ronovec.

Županovice (pův. Županovici), ves u Dobříše, prvotně majetek Něm. řádu. Králová Konstancie koupivši je, darovala je 1235 křižovníkům s červ. hvězdou. V jejich držení zůstaly nepřetržitě a po koupení Starého Knína připojeny k tomuto.